FRAGMENTA

HISTORICORUM GRÆCORUM

COLLEGIT, DISPOSUIT, NOTIS ET PROLEGOMENIS ILLUSTRAVIT,

INDICIBUS INSTRUXIT

CAROLUS MÜLLERUS.

VOLUMEN TERTIUM.

INSUNT FRAGMENTA :

NEANTHIS CYZICENI.
LYSIMACHI.
NYMPHIDIS HERACLEOTÆ.
PHILINI AGRIGENTINI.
EUPHANTI OLYNTHII.
SPHÆRI BOSPORANI.
ARATI SICYONII.
DINIÆ ARGIVI.
PHILOSTEPHANI CYRENÆI.
HERMIPPI CALLIMACHII.
CALLIXENI RHODII.
PTOLEMÆI MEGALOPOLITANI.
HEGESIANACTIS ALEXANDRINI.
MNESIPTOLEMI.
EUPHORIONIS CHALCIDENSIS.
DIOCLIS PEPARETHII.
Q. FABII PICTORIS.
L. CINCII ALIMENTI.
P. CORNELII SCIPIONIS.
C. ACILII GLABRIONIS.
HANNIBALIS CARTHAGINIENSIS.
SOSILI LACEDÆMONII.
CHÆREÆ.
SILENI CALACTINI.
XENOPHONTIS.
EUMACHI NEAPOLITANI.
MENODOTI PERINTHII.
ALEXANDRIDIS DELPHI.
POLEMONIS ILIENSIS.
SATYRI.
HERACLIDIS LEMBI.
POSIDONII OLBIOPOLITÆ.
A. POSTUMII ALBINI.
ZENONIS RHODII.
ANTISTHENIS RHODII.
SCYLACIS CARYANDENSIS.
PTOLEMÆI EVERGETÆ II.
DIONYSII THRACIS.
AGATHARCHIDIS CNIDII.
PSAONIS PLATÆENSIS.
CN. AUFIDII.
P. RUTILII RUFI.
PROMATHIDÆ HERACLEOTÆ.
METRODORI SCEPSII.
C. ALEXANDRI POLYHISTORIS.
ALEXANDRI EPHESII.
POSIDONII RHODII.
L. LUCULLI.
M. T. CICERONIS.
M. POMPONII ATTICI.
ASCLEPIADIS MYRLEANI.
ARISTODEMI NYSÆENSIS.
THEOPHANIS MYTILENÆI.
TIMAGENIS ALEXANDRINI.
ARISTONIS ALEXANDRINI.
SOCRATIS RHODII.
OLYMPI.
EMPYLI.
CÆCILII CALACTINI.
LYSIMACHI ALEXANDRINI.
NICOLAI DAMASCENI.
JUBÆ MAURITANI.
ATHENODORI TARSENSIS.
DIONYSII PERGAMENI.
DIODORI GADARENI.
THEODORI GADARENI.
STRABONIS AMASENSIS.
CHÆREMONIS STOICI.
SELEUCI ALEXANDRINI.
THRASYLLI MENDESII.
POTAMONIS MYTILENÆI.
APIONIS OASITÆ.
PAMPHILÆ EPIDAURIÆ.
CLAUDII CÆSARIS.
POLYÆNI SARDIANI.
JUSTI TIBERIENSIS.
HERMOGENIS TARSENSIS.
THALLI.
MEMNONIS.
PHILONIS BYBLII.
ASPASII BYBLII.
FAVORINI ARELATENSIS.
HADRIANI CÆSARIS.
ARRIANI NICOMEDENSIS.
PHLEGONTIS TRALLIANI.
CEPHALIONIS.
NICANORIS ALEXANDRINI.
TELEPHI PERGAMENI.
CHARACIS PERGAMENI.
CREPEREII CALPURNIANI.
CALLIMORPHI.
ANTIOCHIANI.
DEMETRII SAGALASSENSIS.
DAMOPHILI BITHYNI.
CHRYSEROTIS.
ATHENÆI NAUCRATITÆ.
SEVERI IMPERATORIS.
ASINII QUADRATI.
NICAGORÆ ATHENIENSIS.
LUPERCI BERYTII.
CALLINICI.
EPHORI CUMANI.
NICOSTRATI TRAPEZUNTII.
NICOMACHI.
CALLICRATIS TYRII.
THEOCLIS.
ZENOBIÆ.
PORPHYRII TYRII.
DEXIPPI ATHENIENSIS.
EUSEBII.
ONESIMI.

PARISIIS,

EDITORIBUS FIRMIN-DIDOT ET SOCIIS,

INSTITUTI FRANCICI TYPOGRAPHIS,

VIA JACOB, 56.

M DCCC LXXXIII.

LIBER QUINTUS.

A PTOLEMÆO III EVERGETE USQUE AD FINEM PTOLEMÆI VI PHILOMETORIS, SIVE USQUE AD EVERSIONEM CORINTHI.

247-146 a. C.

NOMINA AUCTORUM.

Neanthes Cyzicenus.
Lysimachus.
Nymphis Heracleota.
Philinus Agrigentinus.
Euphantus Olynthius.
Sphærus Bosporanus.
Aratus Sicyonius.
[Phylarchus.]
Dinias Argivus.
[Eratosthenes Cyrenæus.]
Philostephanus Cyrenæus.
Hermippus Callimachius.
[Ister Callimachius.]
Callixenus Rhodius.
Ptolemæus Megalopolitanus.
Hegesianax Alexandrinus.
Mnesiptolemus.
Euphorio Chalcidensis.
Diocles Peparethius.
Q. Fabius Pictor.
L. Cincius Alimentus.
P. Cornelius Scipio.
C. Acilius Glabrio.
Hannibal Carthaginiensis.
Sosilus Lacedæmonius.
Chæreas.
Silenus Calactinus.
Xenophon.
Eumachus Neapolitanus.
Menodotus Perinthius.
Alexandrides Delphus.
Polemo Iliensis.
Satyrus.
Heraclides Lembus.
Posidonius Olbiopolita.
A. Postumius Albinus.
Zeno Rhodius.
Antisthenes Rhodius.
Scylax Caryandensis.

NEANTHES CYZICENUS.

LYSIMACHUS.

Suidas : Νεάνθης (*), Κυζικηνὸς, ῥήτωρ, μαθητὴς Φιλίσκου τοῦ Μιλησίου· ἔγραψε Περὶ κακοζηλίας ῥητορικῆς καὶ λόγους πολλοὺς πανηγυρικούς. Cf. Eudoc. p. 309.

Philiscus, Isocratis discipulus (v. Suidas v. Φιλίσκος), non solum Neanthis, sed etiam Timæi magister fuisse perhibetur. Verum, quamvis eodem magistro usi sint, æquales tamen Timæum et Neanthem dicere vix licebit. Etenim Timæus circa an. 315 a. C. Athenas profectus paullo post an. 264 diem obiisse debet. Neanthes vero scripsisse dicitur De rebus Attali, qui regnavit inde ab anno 241 usque ad an. 198 a. C. Neanthes igitur juvenis ad Philiscum senem circa an. 280 a. C. accesserit, quum Timæus triginta quinque annis antea eundem sophistam audiisset. Verum vel sic Neanthes, quo tempore Attalus regnum suscepit, fere senex esse debuit : adeo ut valde dubium sit, num αἱ περὶ Ἄτταλον ἱστορίαι usque ad mortem regis deductæ fuerint, an nonnisi partem rerum ab Attalo gestarum comprehenderint.

Ceterum Cyzicenus noster vitæ partem haud dubie degebat in aula principis, cujus res gestas posteritati mandare decreverat, quique Cyzicenam mulierem, celeberrimam istam Apolloniadem, duxerat uxorem (v. Polyb. XXII, 18). Fortasse Neanthes inter magistros regis fuit sicuti *Lysimachus* ille, cujus Athenæus meminit VI, p. 252, C : Ἀττάλου δὲ τοῦ βασιλέως ἐγένετο κόλαξ καὶ διδάσκαλος Λυσίμαχος, ὃν Καλλίμαχος μὲν Θεοδώρειον ἀναγράφει, Ἕρμιππος δ' ἐν τοῖς Θεοφράστου μαθηταῖς καταλέγει. Οὗτος δὲ ὁ ἀνὴρ καὶ Περὶ τῆς Ἀττάλου παιδείας συγγέγραφε βίβλους πᾶσαν κολακείαν ἐμφαινούσας. Aliunde de hoc viro non constat.

Scripta Neanthis :

1. Ἑλληνικά, libris minimum VI, fr. 1—4
2. Ὧροι Κυζικηνῶν, libris min. II, fr. 5.
3. Αἱ περὶ Ἄτταλον ἱστορίαι, fr. 7.
4. Περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν, fr. 8—16.
5. Περὶ Πυθαγορικῶν, fr. 17—21. Fortasse pars operis antecedentis.
6. Περὶ τελετῶν, libris min. II, fr. 23—27.
7. Τὰ κατὰ πόλιν μυθικά, libris min. V, fr. 28—35.
8. Περὶ κακοζηλίας ῥητορικῆς. Suid. Eudoc.
9. Λόγοι πολλοὶ πανηγυρικοί. (Cf. Westermann. *Gesch. d. gr. Bereds.* § 50, 10).

In *Hellenicis* a mythica ætate exorsus ad sua usque tempora narrationem de rebus Græcorum ratione compendiaria deduxisse videtur; nam libro tertio jam egit de Themistocle. Quæ ex opere *De viris illustribus* supersunt, omnia spectant ad poetas et philosophos, quibus accensendi septem, quos vocant, sapientes (fr. 10). Ab hoc opere Jonsius p. 157, et Menagius ad Diog. L. VIII, 72, distinguendum esse putant librum de Pythagoreis (N. ὁ καὶ περὶ τῶν Πυθαγορικῶν εἰπών, fr. 22 et fr. 19). Nescio an recte. In libris Περὶ τελετῶν (fr. 23. 24; περὶ τελετῆς fr. 25) λόγους μυστικοὺς enarravit, nominaque mystica vel mythice vel allegorice exposuit (fr. 23 et 27). Periegetam egit, locorumque fabulas cum urbium originibus, cum deorum cultu aliisque civitatum institutis conjunctas in opere Κατὰ πόλιν μυθικά inscripto congessit. Deprehendimus fabulas Lydias (fr. 26), Syrias (fr. 30), Atticas (fr. 32), Arcadicas (fr. 33).

Fides Neanthi haud ita magni facienda. Falso multa ab eo tradita esse de rebus antiquariis, vel inde colligas, quod contra eum librum conscripsit Polemo (Πολ. ἐν ταῖς πρὸς Νεάνθην ἀντιγραφαῖς, fr. 24). Plutarchus quoque notat τὴν Νεάνθους ἐν

(*) Νεάνθης corruptum in Νέανθος fr. 28; in Κλεάνθης fr. 30 (uti patet ex collato fr. 17), fr. 3 ap. schol. Arist. Eq. 84 (uti patet ex Plut. Them. c. 29); fr. 35, ubi de fabula Abydenorum laudatur Κλεάνθης ἐν Μυθικοῖς; in Εὐάνθης fr. 16, ubi v. not.; fr. 31 ex Jovin., ubi Euanthes ἐν Μυθικοῖς laudatur de fabula Cyzicena, quæ Neanthi vindicare non dubitavi. Eidem tribui locum Plinii (fr. 34), ubi de fabula Arcadica laudatur *Euanthes, inter auctores Græciæ non spretus.* Ceterum *Euanthes Cyzicenus Olympionica* memoratur ap. Pausan. VI, 13, 7. — *Euanthes Milesius* ap. Diogen. L. I, 29 : Εὔδοξος ὁ Κνίδιος καὶ Εὐάνθης ὁ Μιλήσιος φασὶ τῶν Κροίσου τινὰ φίλων λαβεῖν παρὰ τοῦ βασιλέως ποτήριον χρυσοῦν, ὅπως δῷ τῷ σοφωτάτῳ τῶν Ἑλλήνων. Τὸν δὲ δοῦναι Θαλῇ κτλ. Fortasse Milesius qui de septem sapientibus egit, non diversus ab *Euanthe Samio*, quem de Solone laudat Hermippus ap. Plutarch. Solon. c. 1 : Οὐ μέντοι στρατηγὸς ἐπὶ τοῦτον ἐπεδείχθη τὸν πόλεμον (ad bellum Cyrrhæum), ὡς λέγειν φησὶν Ἕρμιππος Εὐάνθη τὸν Σάμιον. — *Euanthis* ἐποποιοῦ hymnum in Glaucum commemorat Athen. VII, p. 296, C.—Quod deinde *Cleanthem* attinet, scripsit quidem Assius stoicus nonnulla argumenti mythici, ut ἀρχαιολογίαν περὶ θεῶν, Περὶ γιγάντων (Diogen. L.) s. Θεομαχίαν, cujus tertium librum laudat Plut. De fluv. c. 17, sed opus Μυθικά inscriptum Diogenes non affert, neque ex iis, quæ affert, fragmentum 35 peti potuit. Præterea *Cleanthes* ἐν α' Περὶ ὀρῶν laudatur Plut. De fl. c. 5.

ἐνίοις εὐχέρειαν (fr. 32). Quod quidem vituperium haud redimi dixerim verbis Plinii, cui *Neanthes* est *inter auctores Græciæ non spretus* (fr. 33). Quæ haud absque ironia dicta esse ex iis, quæ Neanthe duce narrat incredibilia, facile patet. Verum ne opus quidem est hisce testimoniis, quum levitatem auctoris ex ipsis fragmentis affatim cognoscere possis. Legas, quæso, fragm. 36 de nomine Capherei promontorii, fr. 11 de Heraclito κυνοβρώτῳ, fr. 9 de morte Sophoclis, fr. 17 de Pythagora Syro, fr. 20 de Empedoclis λογοκλοπείᾳ, et si quæ his similia.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

1.

E LIBRO SECUNDO.

Athenæus III, p. 111, D: Θρόνος ἄρτου ὄνομα. Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς, ἐν δευτέρῳ Ἑλληνικῶν γράφων οὕτως· « Ὁ δὲ Κόδρος τόμον ἄρτου τὸν καλούμενον θρόνον (τοῦ καλουμένου θρόνου Casaub.) λαμβάνει, καὶ κρέας, καὶ τῷ πρεσβυτάτῳ νέμουσι (νέμει em. Casaub.). Res obscura.

E LIBRIS TERTIO ET QUARTO.

2.

Idem XIII, p. 576, D: Νεάνθης δ' ὁ Κυζικηνὸς ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριῶν Εὐτέρπης αὐτὸν (sc. τὸν Θεμιστοκλέα) εἶναί φησιν υἱόν.

Plutarch. Themist. c. 1: Φανίας... τὴν μητέρα Θεμιστοκλέους... Εὐτέρπην ἀναγράφει. Νεάνθης δὲ καὶ πόλιν αὐτῇ τῆς Καρίας Ἁλικαρνασσὸν προστίθησι.

3.

Plutarch. Themist. c. 29, 10: Πόλεις δ' αὐτῷ τρεῖς μὲν οἱ πλεῖστοι δοθῆναι λέγουσιν, εἰς ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὄψον, Μαγνησίαν καὶ Λάμψακον καὶ Μυοῦντα· δύο δ' ἄλλας προστίθησιν ὁ Κυζικηνὸς Νεάνθης καὶ Φανίας (fr. 10), Περκώτην καὶ Παλαίσκηψιν εἰς στρωμνὴν καὶ ἀμπεχόνην.

Schol. Aristoph. Equit. 84: Ὁ βασιλεὺς δωρεῖται αὐτῷ (Θεμιστοκλεῖ) τρεῖς πόλεις, Μαγνησίαν εἰς σῖτον, Λάμψακον εἰς οἶνον, Μυοῦντα εἰς ὄψα, ὡς δὲ Κλεάνθης (scr. Νεάνθης) καὶ Περκώτην εἰς στρωμνὴν καὶ Παλαίσκηψιν εἰς στολήν.

E LIBRO SEXTO.

4.

Athenæus VII, p. 311, E: Ὁ δὲ Γαίσων, οὗ Ἀρχέστρατος μνημονεύει, ἡ Γαισωνὶς λίμνη ἐστὶ, μεταξὺ Πριήνης καὶ Μιλήτου ἡνωμένη τῇ θαλάττῃ, ὡς Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἱστορεῖ ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν Ἑλληνικῶν. Cf. Ephorus fr. 91 (qui Gæsonem fluvium dicit in lacum influentem); Herodot. IX, 97; *Gessus* ap. Plinium V, 29, 31, *Gæsus* ap. Melam I, 17, ubi cf. Tzschucke.

ΩΡΟΙ [ΚΥΞΙΚΗΝΩΝ].

E LIBRO PRIMO.

5.

Athenæus p. IV, 175, D: Τοῦτο δὲ τὸ ὄργανον (sc. τὸ τρίγωνον) Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν πρώτῳ Ὥρων εὕρημα εἶναι λέγει Ἰβύκου, τοῦ Ῥηγίνου ποιητοῦ, ὡς καὶ Ἀνακρέοντος τὸ βάρβιτον. Cf. Jubæ fragm. h. l. laudatum.

6.

Strabo I, p. 45: Οὐδ' ὁ Σκήψιος δὲ Δημήτριος εὖ, ἀλλὰ καὶ τῷ Ἀπολλοδώρῳ τῶν ἁμαρτιῶν ἐνίων αἴτιος ἐκεῖνος κατέστη. Πρὸς γὰρ Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν φιλοτιμοτέρως ἀντιλέγων, εἰπόντα ὅτι οἱ Ἀργοναῦται πλέοντες εἰς Φᾶσιν τὸν ὑφ' Ὁμήρου καὶ τῶν ἄλλων ὁμολογούμενον πλοῦν, ἱδρύσαντο τὰ τῆς Ἰδαίας μητρὸς ἱερὰ περὶ Κύζικον, ἀρχήν φησι μηδ' εἰδέναι τὴν εἰς Φᾶσιν ἀποδημίαν τοῦ Ἰάσονος Ὅμηρον. De tem-

---

HELLENICA.

1.

Thronus, panis nomen, commemorat Neanthes Cyzicenus secundo libro Rerum Græcarum sic scribens: « Et Codrus frustum panis, quem *thronum* vocant, sumit, atque carnem, et natu maximo distribuit. »

2.

Neanthes Cyzicenus Historiarum Græcarum libro tertio et quarto matrem Themistoclis Euterpen (Halicarnassensem ex Caria) fuisse tradit.

3.

Plerique auctores tradunt datas Themistocli fuisse tres civitates, quarum e reditibus panem, vinum et obsonia pararet, Magnesiam, Lampsacum et Myuntem: duas addunt ad vestem stragulam et amictum ei concessas Neanthes Cyzicenus et Phanias, nimirum Percoten et Palæscepsin.

4.

Gæson, cujus meminit Archestratus, Gæsonis palus est inter Prienen et Miletum mari conjuncta, ut tradit Neanthes libro sexto Hellenicorum.

ANNALES CYZICENORUM.

5.

Triangulum instrumentum Neanthes Annalium libro primo inventum esse ait Ibyci Rhegini poetæ, quemadmodum Anacreontis sit barbiton.

6.

Non recte etiam Demetrius Scepsius, sed et errorum quorundam causam Apollodoro is præbuit. Nam contra Neanthem Cyzicenum majore contentione disputans, qui dixerat Argonautas, quum navigarent ad Phasin (quæ sit ab Homero et aliis testibus confirmata navigatio) Idææ matris templa, quæ sunt circa Cyzicum, fundavisse:

plo Matris Idææ in Dindymo monte, quod Zenonem imperatorem cultui Christiano dedicasse opinatur Cedrenus p. 119, B, v. Marquardt, *Cyzicus u. sein Gebiet*, p. 148 et p. 95 sqq.

ΑΙ ΠΕΡΙ ΑΤΤΑΛΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

E LIBRO PRIMO.

7.

Athenæus XV, p. 699, D : Ὁ δέ τις ἐλάνας (sc. ἔλεγε), τὰς λαμπάδας οὕτω φάσκων καλεῖσθαι παρὰ τὴν ἕλην· οὕτω δ' εἰπεῖν Νεάνθην ἐν πρώτῃ Τῶν περὶ Ἄτταλον ἱστοριῶν. Eadem Eustathius ad Homer. Od. p. 1571 ed. Rom.

ΠΕΡΙ ΕΝΔΟΞΩΝ ΑΝΔΡΩΝ.

8.

ΕΠΙΧΑΡΜΟΣ.

Stephan. Byz. : Κραστός.. ἐκ ταύτης (Κραστοῦ) ἦν Ἐπίχαρμος ὁ κωμικὸς καὶ Λαῒς ἡ ἑταίρα, ὡς Νεάνθης ἐν τῷ Περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν. De Laidis patria cf. Polemonis et aliorum sententias ap. Athen. p. 588, C. — Ex eodem De viris illustribus petita esse quæ de Periandro, Heraclito, Sophocle, Platone, Antisthene, Timone traduntur, recte statuit Marquardt. l. l. p. 166.

9.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ.

Vita Sophoclis p. 130 Westerm. : Τελευτῆσαι δὲ αὐτὸν Ἴστρος (fr. 51) καὶ Νεάνθης φασὶ τοῦτον τὸν τρόπον. Καλλιππίδην ὑποκριτὴν ἀπ' ἐργασίας ἐξ Ὀποῦντος ἥκοντα παρὰ τοὺς Χόας, πέμψαι αὐτῷ σταφυλήν· τὸν δὲ Σοφοκλέα λαβόντα εἰς τὸ στόμα ῥᾶγα ἔτι ὀμφακίζουσαν ὑπὸ τοῦ ἄγαν γήρως ἀποπνιγέντα τελευτῆσαι.

10.

ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ.

Diogenes L. I, 99 : Σωτίων δὲ καὶ Ἡρακλείδης καὶ Παμφίλη ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Ὑπομνημάτων δύο φασὶ Περιάνδρους γεγονέναι, τὸν μὲν τύραννον, τὸν δὲ σοφὸν καὶ Ἀμβρακιώτην· τοῦτο καὶ Νεάνθης φησὶν ὁ Κυζικηνὸς ἀνεψίους τε εἶναι ἀλλήλοις. Cf. Aristot. fr. 136; Schneider. ad Aristot. Polit. p. 301; Müller. *Dor.* II, p. 155.

11.

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ.

Idem IX, 4 : Ἕρμιππος δέ φησι λέγειν αὐτὸν (Heraclitum aqua intercute laborantem) τοῖς ἰατροῖς, εἴ τις δύναται τὰ ἔντερα πιέσας ὑγρὸν ἐξερᾶσαι; ἀπειπόντων δέ, θεῖναι αὐτὸν εἰς τὸν ἥλιον καὶ κελεύειν τοὺς παῖδας βολβίτοις καταπλάττειν· οὕτω δὴ κατατεινόμενον δευτεραῖον τελευτῆσαι καὶ ταφῆναι ἐν τῇ ἀγορᾷ. Νεάνθης δ' ὁ Κυζικηνός φησι μὴ δυνηθέντ' αὐτὸν ἀποσπάσαι τὰ βόλβιτα μεῖναι καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν ἀγνοηθέντα κυνόβρωτον γενέσθαι.

12.

ΠΛΑΤΩΝ.

Diogenes L. III, 3 : Νεάνθης δέ φησιν αὐτὸν τεττάρων καὶ ὀγδοήκοντα τελευτῆσαι ἐτῶν. Ex his Plato natus foret Ol. 87, 1. Rectius Hermippus l. l. et Apollodorus natum Ol. 88, 1, vixisse dicunt annis 81. Cf. Clinton. ad an. 429.

---

omnino de Iasonis peregrinatione ad Phasin Homero nihil quicquam fuisse cognitum ait.

DE REBUS ATTALI.

7.

Hic (unus e dipnosophistis) *helanas* dixit, lampades aiens sic vocari a splendore (παρὰ τὴν ἕλην), usum autem esse eo vocabulo Neanthem libro primo Historiarum de rebus Attali.

DE VIRIS ILLUSTRIBUS.

8.

EPICHARMUS.

E Crasto urbe oriundus Epicharmus comicus et Lais meretrix, teste Neanthe in libro De viris illustribus.

9.

SOPHOCLES.

Obiisse Sophoclem Ister et Neanthes tradunt hoc modo : Callippidem histrionem, quum Opunte venisset ad Choes celebrandos, misisse ei uvam, cujus acinum adhuc immaturum in os injicientem Sophoclem propter summam senectutem suffocatum fuisse ideoque vitam finiisse.

10.

PERIANDER.

Sotion et Heraclides et Pamphila in quinto Commentariorum duos aiunt fuisse Periandros, tyrannum alterum, alterum vero sapientem eumque Ambracioten. Idem Neanthes quoque Cyzicenus dicit, addens patrueles sibi invicem fuisse.

11.

HERACLITUS.

Hermippus refert Heraclitum medicis dixisse, num posset quisquam pressis intestinis humorem exhaurire; negantibus autem, se ipsum solis objecisse radiis ac jussisse pueris boûm fimo se oblinere; ita vero distentum altero die obiisse sepultumque in foro esse. Neanthes vero Cyzicenus ait illum, fimo bubulo quum se eximere non posset, ita perstitisse atque ob eam mutationem ignotum a canibus discerptum esse.

12.

PLATO.

Neanthes tradit Platonem obiisse annos natum octoginta quattuor.

13.

Idem III, 4 : Ἔνιοι δὲ διὰ τὴν πλατύτητα τῆς ἑρμηνείας οὕτως ὀνομασθῆναι (φασὶ τὸν Πλάτωνα). ἢ ὅτι πλατὺς ἦν τὸ μέτωπον, ὥς φησι Νεάνθης.

14.

Idem III, 25 : Τούτου, φησὶ Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς, εἰς Ὀλύμπια ἀνιόντος, τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας ἐπιστραφῆναι πρὸς αὐτόν· ὅτε καὶ Δίωνι συνέμιξε μέλλοντι στρατεύειν ἐπὶ Διονύσιον.

15.

ΑΝΤΙΣΘΕΝΗΣ.

Idem VI, 13 : Καὶ πρῶτος ἐδίπλωσε τὸν τρίβωνα (καθά φησι Διοκλῆς) καὶ μόνῳ αὐτῷ ἐχρῆτο· βάκτρον τε ἀνέλαβε καὶ πήραν· πρῶτον δὲ καὶ Νεάνθης φησὶ διπλῶσαι θοιμάτιον.

16.

ΤΙΜΩΝ.

Schol. Arist. Lys. 808 : Τίμων οὗτος ἦν ὁ λεγόμενος μισάνθρωπος, ὅν φησι Νεάνθης ἀπὸ ἀχράδος πεσόντα χωλὸν γενέσθαι, μὴ προσιέμενον δὲ ἰατροὺς ἀποθανεῖν σαπέντα. Καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ τὸν τάφον ἄβατον γενέσθαι ὑπὸ θαλάσσης περιρραγέντα, ἐν ὁδῷ τῇ ἐκ Πειραιῶς εἰς Ζωστῆρα καὶ Σούνιον φερούσῃ.

Eadem Suidas v. Ἀπορρῶγας (cl. Τίμων), ubi Νεάνθης in duobus codd. Par., Εὐάνθης in reliq.— ἀχράδος] ita Suidas; schol. χαράδρας corrupte.

ΠΕΡΙ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΚΑΙ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΩΝ.

17.

Clem. Alex. Strom. I, p. 129, 42 Sylb. (p. 352 Pott.) : Pythagoras sec. Aristarchum et Theopompum Tyrrhenus fuit, ὡς δὲ Νεάνθης Σύριος ἢ Τύριος.

Eadem Theodoret. Therap. I, p. 468, et Porphyr. V. Pyth. init. (v. fr. 30), ubi laudatur Κλεάνθης ἐν πέμπτῳ Μυθικῶν. Eodem etiam noster locus relegandus erat; sed h. l. posui, quia Neanthes in libris de Pythagoricis mentionem hujus rei omittere vix potuit. Contra Menagius ad Diog. L. VIII, 72, p. 383 pro Μυθικῶν legi vult Πυθαγορικῶν. At nonne mirum foret quinto demum libro lectorem de patria Pythagoræ doceri? Cf. not. ad fr. 30.

18

Porphyr. V. Pyth. §. 55 p. 90 ed. Kiessl., postquam de causis seditionis Cyloniæ dixerat, pergit. Τοὐντεῦθεν δ' οἱ μέν φασιν ὅτι τῶν ἑταίρων τοῦ Πυθαγόρου συνηγμένων ἐν τῇ Μίλωνος οἰκίᾳ τοῦ ἀθλητοῦ παρὰ τὴν Πυθαγόρου ἀποδημίαν (ὡς γὰρ Φερεκύδην τὸν Σύριον αὐτοῦ διδάσκαλον γενόμενον εἰς Δῆλον ἐπεπόρευτο νοσοκομήσων αὐτὸν περιπετῆ γενόμενον τῷ ἱστορουμένῳ φθειριάσεως πάθει καὶ κηδεύσων), πάντας πανταχῇ ἐνέπρησαν αὐτοῦ τε καὶ κατέλευσαν, δύο ἐκφυγόντων ἐκ τῆς πυρᾶς, Ἀρχίππου τε καὶ Λύσιδος, ὥς φησι Νεάνθης, ὧν ὁ Λύσις ἐν Ἑλλάδι ᾤκησεν, Ἐπαμινώνδᾳ τε συγγέγονεν, οὗ καὶ διδάσκαλος γέγονε. Δικαίαρχος δὲ καὶ οἱ ἀκριβέστεροι καὶ τὸν Πυθαγόραν φασὶ παρεῖναι τῇ ἐπιβουλῇ.

13.

Sunt qui Platonem ob orationis ubertatem et miram latitudinem sic appellatum putent; sive quod ampla fuerit fronte, ut Neanthes scribit.

14.

Refert Neanthes Cyzicenus Platonem, quum ad Olympia aliquando ascendisset, Græcorum in se omnium ora convertisse, eodemque tempore Dionem convenisse, bellum adversus Dionysium parantem.

15.

ANTISTHENES.

Antisthenes primus pallium, ut ait Diocles, duplicavit, ipsoque solo utebatur vestimento; baculumque sumpsit ac peram. Hunc etiam Neanthes primum refert duplicasse pallium.

16.

TIMON.

Intelligendus est μισάνθρωπος, quem dicunt. Hunc Neanthes tradit, quum de piro silvestri cecidisset, claudum factum esse, et quum medicos admittere nollet, putredine consumptum obiisse; porro sepulcrum ejus ad viam, quæ ex Piræeo ad Zosterem et Sunium ducit, inaccessum factum esse mari undique circumfuso.

DE PYTHAGORA ET DE PYTHAGOREIS.

17.

Pythagoras secundum Neanthem Syrus vel Tyrius fuit.

18.

Proinde, ut nonnulli referunt, Pythagoræ familiares in Milonis athletæ ædibus congregatos, absente tum Pythagora (nam ad Pherecydem Syrium, quo præceptore olim fuerat usus, in Delum discesserat, ut famoso illo pediculari morbo correpto adesset curamque ejus gereret), omnes igne immisso exusserunt et lapidibus obruerunt; duobus tantum ex incendio elapsis, Archippo et Lyside, ut Neanthes prodidit. Ex hisce Lysis in Græcia habitavit, et ad Epaminondam se contulit, cujus etiam præceptor fuit. Sed Dicæarchus et accuratiores auctores ipsum quoque Pythagoram adfuisse aiunt, quum insidiæ struerentur.

19.

Theolog. arithm. p. 40, 10 Ast. : Ἐπεὶ δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ ϛ′ κύβος σιϛ′ γίνεται, ὁ ἐπὶ ἑπταμήνων γονίμων χρόνος, συναριθμουμένων τοῖς ἑπτὰ τῶν ἓξ ἡμερῶν, ἐν αἷς ἀφροῦται καὶ διαφύσεις σπέρματος λαμβάνει τὸ σπέρμα, Ἀνδροκύδης δὲ ὁ Πυθαγορικὸς ὁ περὶ τῶν συμβόλων γράψας καὶ Εὐβουλίδης καὶ Νεάνθης, οἱ τὰ κατὰ τὸν ἄνδρα ἀναγράψαντες, σιϛ′ ἔτεσι τὰς μετεμψυχώσεις τὰς αὐτῷ συμβεβηκυίας ἔφασαν γεγονέναι. Sequentia lege in fragm. Aristoxeni 23.

20.

ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ.

Diogen. L. VIII, 54 : Ἀκοῦσαι δ' αὐτὸν (τὸν Ἐμπεδοκλέα) Πυθαγόρου Τιμαῖος (fr. 81) διὰ τῆς ἐνάτης ἱστορεῖ, λέγων ὅτι καταγνωσθεὶς ἐπὶ λογοκλοπείᾳ τότε (καθὰ καὶ Πλάτων) τῶν λόγων ἐκωλύθη μετέχειν... Φησὶ δὲ Νεάνθης ὅτι μέχρι Φιλολάου καὶ Ἐμπεδοκλέους ἐκοινώνουν οἱ Πυθαγορικοὶ τῶν λόγων· ἐπεὶ δ' αὐτὸς διὰ τῆς ποιήσεως ἐδημοσίωσεν αὐτά, νόμον ἔθεντο μηδενὶ μεταδώσειν ἐποποιῷ. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Πλάτωνά φασι παθεῖν· καὶ γὰρ τοῦτον κωλυθῆναι. Τίνος μέντοι γ' αὐτῶν ἤκουσεν ὁ Ἐμπεδοκλῆς οὐκ εἶπε· τὴν γὰρ περιφερομένην πρὸς Τηλαυγοῦς ἐπιστολὴν, ὅτι μετέσχεν Ἱππάσου καὶ Βροντίνου, μὴ εἶναι ἀξιόπιστον. Vix dubium est Timæum et Neanthem Philisci discipulos vel alterum ex altero, vel utrumque ex eodem fonte hausisse. Quare pro Πυθαγόρου Τιμαῖος reponendum puto Πυθαγορικῶν τινὸς Τιμ. Contra ipsum Pythagoram Emp. magistrum dixerat Alcidamas ap. Diog. VIII, 56; ad hunc respicit Diog. VIII, 50. Ceterum cf. Karsten. Empedoclis Reliq. p. 4; de λογοκλοπείας fabula idem p. 51.

21.

Idem VIII, 58, de tragœdiis Empedoclis : Ἡρακλείδης δὲ ὁ τοῦ Σεραπίωνος, ἑτέρου φησὶν εἶναι τὰς τραγῳδίας, Ἱερώνυμος δὲ τρισὶ καὶ τετταράκοντά φησιν ἐντετυχηκέναι. Νεάνθης δὲ νέον ὄντα γεγραφέναι τὰς τραγῳδίας καὶ αὐτὸς ἔπειτα αὐταῖς ἐντετυχηκέναι. Heraclidem veriora tradere non dubium. V. Karsten. l. l. p. 64.

22.

Idem VIII, 72 : Νεάνθης δ' ὁ Κυζικηνὸς ὁ καὶ περὶ τῶν Πυθαγορικῶν εἰπὼν φησὶ Μέτωνος τελευτήσαντος τυραννίδος ἀρχὴν ὑποφύεσθαι· εἶτα τὸν Ἐμπεδοκλέα πεῖσαι τοὺς Ἀκραγαντίνους παύσασθαι μὲν τῶν στάσεων, ἰσότητα δὲ πολιτικὴν ἀσκεῖν. Ἔτι δὲ πολλὰς τῶν πολιτίδων ἀπροίκους ὑπαρχούσας αὐτὸν προικίσαι διὰ τὸν παρόντα πλοῦτον, καὶ στρόφιον ἐπιθέσθαι χρυσοῦν, ὡς Φαβωρῖνος ἐν Ἀπομνημονευμάτων πρώτῳ· ἔτι τ' ἐμβάδας χαλκᾶς καὶ στέμμα Δελφικόν. Κόμη τ' ἦν αὐτῷ βαθεῖα καὶ παῖδες ἀκόλουθοι, καὶ αὐτὸς ἀεὶ σκυθρωπὸς ἐφ' ἑνὸς ἦν σχήματος. Τοιοῦτος δὲ προῄει, τῶν πολιτῶν ἐντυχόντων, καὶ τοῦτο ἀξιωσάντων οἱονεὶ βασιλείας τινὸς παράσημον. Ὕστερον δὲ διά τινα πανήγυριν πορευόμενον ἐφ' ἁμάξης ὡς εἰς Μεσσήνην, πεσεῖν, καὶ τὸν μηρὸν κλάσαι· νοσήσαντα δ' ἐκ τούτου, τελευτῆσαι ἐτῶν ζ′ καὶ ο′ [ὥς φησι Νεάνθης ὁ Κυζικηνός].

Postrema addit Hesychius Miles. (v. Ἐμπεδοκλῆς p. 24 ed. Orelli), qui eadem ad verbum exhibet, nisi quod Neanthis mentionem ab initio articuli ad finem relegavit. Ceterum de re cf. Karsten. l. l. p. 15 sqq.

19.

Androcydes Pythagoreus, qui de symbolis Pythagoreorum scripsit, et Eubulides et Neanthes, qui vitam Pythagoræ conscripserunt, ducentesimo quoque et decimo sexto anno metempsychoses Pythagoræ fuisse tradunt.

20.

Empedoclem audiisse Pythagoram Timæus auctor est in nono Historiarum, dicens improbatum, quod doctrinam evulgasset, consortio exclusum fuisse, quemadmodum etiam Platonem... Refert vero Neanthes usque ad Philolaum et Empedoclem ad sermonum communionem admittere omnes solitos, ubi vero ipse poemate disciplinam divulgavit, legum tulerunt, uti nullo cum epico poeta communicare disciplinam liceret. Idem Platoni quoque accidisse narrat ille : quippe et hunc fuisse prohibitum. Quem tamen illorum audiverit Empedocles, non dixit : eam enim quæ Telaugis fertur epistolam, in qua Hippasum et Brontinum audiisse dicitur, non esse fide dignam.

21.

Heraclides Serapionis filius tragœdias alterius fuisse memorat. Hieronymus vero quadraginta tres se vidisse asserit, Neanthes autem hunc juvenem scripsisse tragœdias, quas ipse quoque postea viderit.

22.

Neanthes Cyzicenus, qui etiam de Pythagoreis scripsit, refert Metone vita functo tyrannidis pullulare exordia cœpisse; tum vero Empedoclem Agrigentinos induxisse uti seditionibus omissis æqualitatem civilem amplecterentur. Multis itidem civium, quæ sine dote erant, dotem dedisse de copia divitiarum : ideo et purpuram eum induisse et strophium aureum circumdedisse Favorinus in primo Commentariorum auctor est; crepidas item æreas et Delphicam sumpsisse coronam. Coma item illi prolixa fuit et pueri pedissequi : et ipse gravis semper atque in uno severitatis habitu perstitit. Eo habitu igitur prodibat, ut civibus ipsi occursantibus ac pro magno id munere habentibus, specimen quoddam et insigne regium præ se ferre videretur. Postremo vero quum celebritatis cujusdam causa Messanam curru invectus pergeret, cecidisse coxamque fregisse : quo etiam ex morbo defunctum esse ætatis anno septuagesimo septimo [ut Neanthes Cyzicenus tradit].

22 a.

Iamblich. V. Pyth. c. 31, § 189: Καὶ ἐξ ὧν Ἱππόβοτος καὶ Νεάνθης περὶ Μυλλίου καὶ Τιμύχας τῶν Πυθαγορείων ἱστοροῦσι μαθεῖν ἔνεστι τὴν ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν σωφροσύνην, καὶ ὅπως αὐτὴν Πυθαγόρας παρέδωκε. Τὸν γὰρ Διονύσιον τὸν τύραννόν φασιν, ὡς πάντα ποιῶν οὐδενὸς αὐτῶν ἐπετύγχανε τῆς φιλίας, φυλαττομένων τὸ μοναρχικὸν αὐτοῦ καὶ παράνομον, λόχον τινὰ τριάκοντα ἀνδρῶν, ἡγουμένου Εὐρυμένους Συρακουσίου, Δίωνος ἀδελφοῦ, ἐπιπέμψαι τοῖς ἀνδράσι λοχήσοντα τὴν μετάβασιν αὐτῶν ἀπὸ Τάραντος εἰς Μεταπόντιον εἰωθυῖαν κατὰ καιρὸν γίνεσθαι· ἡρμόζοντο γὰρ πρὸς τὰς τῶν ὡρῶν μεταβολὰς, καὶ τόπους εἰς τὰ τοιάδε ἐπελέγοντο ἐπιτηδείους. Ἐν δὴ Φάλαις (Φάναις Scalig.), χωρίῳ τῆς Τάραντος φαραγγώδει, καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτοῖς ἀναγκαίως τὴν ὁδοιπορίαν γενήσεσθαι, ἐλόχα κατακρύψας τὸ πλῆθος ὁ Εὐρυμένης. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν προειδόμενοι ἀφίκοντο οἱ ἄνδρες περὶ μέσον ἡμέρας εἰς τὸν τόπον, ληστρικῶς αὐτοῖς ἐπαλαλάξαντες ἐπέθεντο οἱ στρατιῶται. Οἱ δὲ ἐκταραχθέντες μετ' εὐλαβείας ἅμα τε διὰ τὸ αἰφνίδιον καὶ αὐτὸ τὸ πλῆθος (ἦσαν γὰρ αὐτοὶ σύμπαντες δέκα που τὸν ἀριθμόν), καὶ ὅτι ἄνοπλοι πρὸς ποικίλως ὡπλισμένους διαγωνισόμενοι ἔμελλον ἁλίσκεσθαι, δρόμῳ καὶ φυγῇ διασώζειν αὐτοὺς διέγνωσαν, οὐδὲ τοῦτο ἀλλότριον ἀρετῆς τιθέμενοι· τὴν γὰρ ἀνδρείαν ᾔδεσαν φευκτέων καὶ ὑπομενετέων ἐπιστήμην, ὡς ἂν ὁ ὀρθὸς ὑπαγορεύῃ λόγος· καὶ ἐπετύγχανον δὲ ἤδη τούτου· βαρυνόμενοι γὰρ τοῖς ὅπλοις ἀπελείποντο οἱ σὺν Εὐρυμένει τοῦ διωγμοῦ· εἰ μὴ περιφεύγοντες ἐνέτυχον πεδίῳ τινὶ κυάμοις ἐσπαρμένῳ καὶ τεθηλότι ἱκανῶς· καὶ μὴ βουλόμενοι δόγμα παραβαίνειν τὸ κελεῦον κυάμων μὴ θιγγάνειν, ἔστησαν, καὶ ὑπ' ἀνάγκης λίθοις καὶ ξύλοις καὶ τοῖς προστυχοῦσιν ἕκαστος μέχρι τοσοῦτον ἠμύνοντο τοὺς διώκοντας, μέχρι τινὰς αὐτῶν μὲν ἀνῃρηκέναι, πολλοὺς δὲ τετραυματικέναι, πάντας μὲν ὑπὸ τῶν δορυφόρων ἀναιρεθῆναι, καὶ μηδένα τοπαράπαν ζωγρηθῆναι, ἀλλὰ πρὸ τούτων θάνατον ἀσμενίσαι κατὰ τὰς τῆς αἱρέσεως ἐντολάς. Ἐν συγχύσει δὲ πολλῇ τὸν μὲν Εὐρυμένην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ καὶ οὐ τῇ τυχούσῃ γενέσθαι, εἰ μηδὲ ἕνα ζῶντα ἀγάγοιεν τῷ πέμψαντι Διονυσίῳ, εἰς αὐτὸ μόνον τοῦτο προτρεψαμένῳ αὐτούς. Γῆς οὖν ἐπαμήσαντες τοῖς πεσοῦσι, καὶ ἠρῷον πολυάνδριον ἐπιχώσαντες αὐτόθι, ὑπέστρεφον. Εἶτα αὐτοῖς ἀπήντησε Μυλλίας Κροτωνιάτης καὶ Τιμύχα Λακεδαιμονία, γυνὴ αὐτοῦ, ἀπολελειμμέναι τοῦ πλήθους, ὅτι ἔγκυος οὖσα ἡ Τιμύχα τὸν δέκατον ἤδη μῆνα εἶχε καὶ σχολαίως διὰ τοῦτο ἐβάδιζε. Τούτους δὲ ζωγρήσαντες ἄσμενοι πρὸς τὸν τύραννον ἤγαγον, μετὰ πάσης κομιδῆς καὶ ἐπιμελείας διασώσαντες. Ὁ δὲ περὶ τῶν γεγονότων διαπυθόμενος καὶ ἀθυμήσας ἔφαινεν (ὡς ἐνέφαινεν conj. Kiessl.), Ἀλλ' ὑμεῖς γε, εἶπεν, ὑπὲρ πάντων τῆς ἀξίας τεύξεσθε παρ' ἐμοῦ τιμῆς, εἴ μοι συμβουλεῦσαι (cod. Ciz. συμβασιλεῦσαι vgo) θελήσετε. Τοῦ δὲ Μυλλίου καὶ τῆς Τιμύχας πρὸς πάντα ἃ ἐπηγγέλλετο ἀνανευόντων, Ἀλλὰ ἕν γέ με, ἔφη, διδάξαντες μετὰ τῆς ἐπιβαλλούσης προπομπῆς διασώζεσθε. Πυθομένου δὲ τοῦ Μυλλίου, καὶ τί ποτ' ἐστὶν ὃ μαθεῖν προθυμεῖται· Ἐκεῖνο, εἶπεν ὁ Διονύσιος, τίς ἡ αἰτία, δι' ἣν

22 a.

Licebit præterea virorum illorum continentiam, et quomodo illam Pythagoras docuerit, ex illis etiam cognoscere, quæ Hippobotus et Neanthes de Myllia et Timycha Pythagoreis memoriæ prodiderunt. Referunt enim Dionysium tyrannum, quum nihil inexpertum omitteret, non potuisse tamen ullius Pythagorei amicitiam sibi conciliare, utpote qui ingenium ejus imperiosum et a legum observatione abhorrens caute declinabant. Turmam itaque triginta militum, duce Eurymene Syracusano, Dionis fratre, viris immisisse, ut, quum pro more et temporis ratione Metapontum Tarento commigrarent, iis insidias tenderet: in usu quippe habebant, ut pro diversis anni tempestatibus domicilium mutarent, et loca huic rei apta seligerent. Itaque in agro Tarentino, regione convallibus obsita, quam Phalas nominabant, qua illis necessario transeundum erat, copias suas Eurymenes in insidiis collocaverat: quumque Pythagorei nihil tale metuentes circa meridiem eo pervenissent, milites, clamore edito, latronum more in eos irruerunt. Illi vero re improvisa numeroque insidiantium (nam ipsi non amplius decem erant) in metum terroremque conjecti, ac se facile captum iri rati, quod inermes adversus bene armatos pugnaturi essent, cursu fugaque sibi consulere decreverunt, minime id a virtute alienum existimantes; quippe qui probe noverant fortitudinem fugiendorum et sustinendorum, prout recta ratio dictaverit, scientiam esse. Nec cesserat infeliciter consilium; siquidem Eurymenis milites armis graves fugientibus segnius instabant; nisi ad campum fabis consitum affatimque jam florentem pervenissent. Tum enim placitum illud, quod fabas attingere vetabat, violare abnuentes pedem fixerunt, et necessitate compulsi lapidibus, fustibus et aliis, quæcunque præ manibus erant, tamdiu se contra hostes defenderunt, donec quidam ex ipsis cæsi, plures vulnerati, denique omnes a satellitibus interfecti sunt: neque enim ullus eorum vivus capi sustinuit, sed omnes secundum sectæ suæ regulas perire maluerunt. At Eurymenes ejusque satellites valde conturbati erant, quod ne unum quidem ad Dionysium adducere possent, quum tamen in hunc unice finem a tyranno missi essent. Terra itaque cæsis injecta, communique tumulo iis ibidem constructo, domum ire parabant, quum iis forte obviam facti sunt Myllias Crotoniates et Timycha Lacedæmonia, uxor ejus, quos reliqua multitudo a tergo reliquerat, quum Timycha jam decem mensibus gravida tardius incederet. Hos igitur vivos in potestatem redactos ad tyrannum læti deduxerunt, nullo studio curaque omissa, quo illos incolumes conservarent. Dionysius autem cognito quod acciderat mœrore affectus, ubi apparuit, Vos vero, ait, dignos a me honores consequimini, si consiliis vestris præsto adesse mihi volueritis. Quæ promissa quum illi respuissent, At unum saltem si me docueritis, inquit Dionysius, incolumes dato sufficienti præsidio dimittam: interrogantеque Myllia, quid tandem esset, quod tantopere

οἱ ἑταῖροί σου ἀποθανεῖν μᾶλλον εἵλοντο ἢ κυάμους πατῆσαι. Καὶ ὁ Μυλλίας εὐθὺς, Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν, εἶπεν, ὑπέμειναν, ἵνα μὴ κυάμους πατήσωσιν, ἀποθανεῖν, ἐγὼ δὲ αἱροῦμαι, ἵνα τούτου σοι τὴν αἰτίαν μὴ ἐξείπω, κυάμους μᾶλλον πατῆσαι. Καταπλαγέντος δὲ τοῦ Διονυσίου καὶ μεταστῆσαι κελεύσαντος αὐτὸν σὺν βίᾳ, βασάνους δὲ ἐπιφέρειν τῇ Τιμύχᾳ προστάττοντος· ἐνόμιζε γάρ, ἅτε γυναῖκά τε οὖσαν καὶ ἔπογκον (ἔτι ἔγκυον Schæfer.), ἐρήμην δὲ τοῦ ἀνδρὸς, ῥᾳδίως τοῦτο ἐκλαλήσειν φόβῳ τῶν βασάνων· ἡ γενναία δὲ συμβρύξασα ἐπὶ τῆς γλώσσης τοὺς ὀδόντας καὶ ἀποκόψασα αὐτὴν προσέπτυσε τῷ τυράννῳ, ἐμφαίνουσα ὅτι, εἰ καὶ ὑπὸ τῶν βασάνων τὸ θῆλυ αὐτῆς νικηθὲν συναναγκασθείη τῶν ἐχεμυθουμένων τι ἀνακαλύψαι, τὸ μὴν ὑπηρετῆσον ἐκποδὼν ὑπ' αὐτῆς περικέκοπται. Οὕτως δυσκατάθετοι πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς φιλίας ἦσαν, εἰ καὶ βασιλικαὶ τυγχάνοιεν.

Eandem historiam respexit S. Ambrosius De Virginit. II, c. 4. Ceterum de Tymicha v. Menagius in Historia mulier. philosopharum. — Prima verba Ἱππόβοτος... ἱστοροῦσι habes etiam ap. Porphyr. V. Pyth. extrem.; cetera ibi perierunt.

ΠΕΡΙ ΤΕΛΕΤΩΝ.

E LIBRO PRIMO.

23.

Favorin. v. Βριτόμαρτις p. 391, 7 Bas.: Νεάνθης ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ τελετῶν φησι χρησμὸν Διὶ δοθῆναι, ὅτι ὁ ἐκ τῆς μήτρας τῆς Ἑκάτης γενησόμενος μεταστήσει τῆς βασιλείας αὐτόν· γεννώσης δὲ τῆς Ἑκάτης, τὰς συμπαρούσας κόρας τῇ λεχοῖ ἀναβοῆσαι βρίτον, τοῦτ' ἔστιν ἀγαθόν· παρὰ τοῦτο δὲ ἐπίφθεγμα ὠνομάσθαι τὴν θεόν.

Eadem Etym. M. p. 214, 25. « De voce βρίτον v. Bekk. An. p. 567, Müller. *Æginet.* p. 164, *Prolegom.* p. 244, Welcker. *zu Schwenks Andeut.* p. 343. » Marquardt. *Cyz.* p. 169.

E LIBRO SECUNDO.

24.

Athenæus XIII, p. 602, B: Διαβόητα δ' ἐστὶ καὶ τὰ ἐπὶ Κρατίνῳ τῷ Ἀθηναίῳ γενόμενα· ὃς μειράκιον [ὢν] εὔμορφον, Ἐπιμενίδου καθαίροντος τὴν Ἀττικὴν ἀνθρωπείῳ αἵματι διά τινα μύση παλαιά, ὥς ἱστορεῖ Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν δευτέρῳ Περὶ τελετῶν, ἑκὼν αὐτὸν ἐπέδωκεν ὁ Κρατῖνος ὑπὲρ τῆς θρεψαμένης· ᾧ καὶ ἐπαπέθανεν ὁ ἐραστὴς Ἀριστόδημος, λύσιν τ' ἔλαβε τὸ δεινόν.

[ὢν] adjecit Dindorf. De re confer Diogen. L. I, 110, qui Aristodemi loco Ctesibium ponit; Heinrich. *Epimenid.* p. 94. Bœckh. C. I. I, p. 445. Ceterum addit Athenæus hæc: Οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι τὰ παρὰ Κρατίνου καὶ Ἀριστοδήμου πεπλάσθαι φησὶ Πολέμων (fr. 53) ἐν ταῖς Πρὸς Νεάνθην ἀντιγραφαῖς.

25.

Athenæus IX, p. 375, F, ex Agathoclis Περὶ Κυζικοῦ opere fabulam Cretensem narrat de sue Jovis nutrice, suisque apud Præsios sanctitate; τὰ παραπλήσια, pergit, ἱστορεῖ καὶ Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν δευτέρῳ Περὶ τελετῆς (scr. τελετῶν).

26.

Harpocratio v. Ἄττης: Ὁ Ἄττης παρὰ Φρυξὶ μάλιστα τιμᾶται ὡς πρόσπολος τῆς μητρὸς τῶν θεῶν. Τὰ δὲ περὶ αὐτὸν δεδήλωκε Νεάνθης· μυστικὸς δὲ ὁ λόγος. « Dymæorum ἀπόρρητον λόγον de Cybelæ et At-

---

discere averet; Hoc, subjecit tyrannus, cur socii tui mori maluerint quam fabas calcare? Illi quidem, Myllias statim respondet, ne fabas calcarent, mori sustinuerunt: at ego malim fabas calcare quam causam hujus rei tibi prodere. Quo responso perculsus Dionysius Mylliam e conspectu abripi, Timychæ vero tormenta admoveri jussit, ratus eam, utpote mulierem et gravidam et a marito destitutam, facilius illud metu tormentorum indicaturam esse: sed mulier generosa dentibus linguam mordicus correptam abscidit, et in tyrannum exspuit; eoque illi demonstravit, licet sexus ejus muliebris tormentis succumbens tacendum aliquid evulgare adigeretur, ministram tamen loquendi a se e medio sublatam præcisamque esse. Adeo difficulter ad admittendas extraneas, imo regias etiam amicitias adduci se passi sunt.

DE INITIIS.

23.

Neanthes libro primo De initiis ait accepisse Jovem oraculum, fore, ut si masculum partum Hecate ederet, ab eo ipse regno pelleretur. Quum vero *puellam* Hecate ederet, puellas lecto ejus adstantes exclamasse βρίτον, id est *bonum*, atque ab acclamatione hac deam Britomartim esse vocatam.

24.

Celebratum etiam est Cratini factum Atheniensis; qui quum formosus esset adolescentulus, quo tempore Epimenides Atticam humano sanguine lustravit ob vetusta quædam piacula, ut tradit Neanthes Cyzicenus secundo libro De initiis, ultro se ipsum pro patria obtulit: cujus post mortem Aristodemus etiam, amator ejus, sponte vitam finivit, et cessavit malum.

25.

Similia illis, quæ Agathocles de sue Jovis nutrice tradit, leguntur apud Neanthem in libro secundo De initiis.

26.

Attes apud Phryges maxime honoratur utpote minister

tis commerciis et luctuoso pueri a sue interempti casu (Pausan. VII, 17, 5) sine dubio enarravit Neanthes eo loco, quo suum facinora memorabilia collegit (Athen. p. 375, F) » Lobeck. Aglaoph. I, p. 151, citante Marquardt. l. l.

27.

Clem. Al. Strom. V, p. 243, 20 Sylb. (p. 673 Pott.) : Συνομόλογος τῆς τοιᾶσδε δόξης καὶ ὁ Κυζικηνὸς Νεάνθης, γράφων τοὺς Μακεδόνων ἱερεῖς ἐν ταῖς κατευχαῖς βέδυ κατακαλεῖν ἵλεω αὐτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις, ὅπερ ἑρμηνεύουσιν ἀέρα.

Antecedit locus Philyllii comici, quo βέδυ vocem ἀέρα significare probatur. Secundum alios, eodem Clemente testante, βέδυ non ἀὴρ sed ὕδωρ Phrygum sermone dicitur. Aliud aquæ nomen sacerdotale vide ap. Ephorum fr. 27. Cf. Lobeck. Aglaoph. p. 883, Müller. *Dor.* I, 8. — Præter allata ad librum Περὶ τελετῶν referre licet fr. 36.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΠΟΛΙΝ ΜΥΘΙΚΑ.

E LIBRO SECUNDO.

28.

Parthenius Erot. c. 33, p. 179 Westerm. : Περὶ Ἀσσάονος. (Ἱστορεῖ Ξάνθος Λυδιακοῖς καὶ Νεάνθης (Νέανθος cod.) β' καὶ Σιμμίας ὁ Ῥόδιος.) Διαφόρως δὲ καὶ τοῖς πολλοῖς ἱστορεῖται καὶ τὰ τῆς Νιόβης· οὐ γὰρ Ταντάλου φασὶν αὐτὴν γενέσθαι, ἀλλ' Ἀσσάονος μὲν θυγατέρα, Φιλόττου δὲ γυναῖκα· εἰς ἔριν δὲ ἀφικομένην Λητοῖ περὶ καλλιτεκνίας, ὑποσχεῖν τίσιν τοιάνδε· τὸν μὲν Φίλοττον ἐν κυνηγίᾳ διαφθαρῆναι, τὸν δὲ Ἀσσάονα τῆς θυγατρὸς πόθῳ σχόμενον αὐτὴν αὐτῷ γήμασθαι· μὴ ἐνδιδούσης δὲ τῆς Νιόβης, τοὺς παῖδας αὐτῆς εἰς εὐωχίαν καλέσαντα καταπρῆσαι· καὶ τὴν μὲν διὰ ταύτην τὴν συμφορὰν ἀπὸ πέτρας ὑψηλοτάτης αὑτὴν ῥῖψαι· ἔννοιαν δὲ λαβόντα τῶν σφετέρων ἁμαρτημάτων διαχρήσασθαι τὸν Ἀσσάονα ἑαυτόν.

E LIBRO TERTIO.

29.

Ammonius p. 33. Valcken. : Ἰδίως δὲ Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν τρίτῳ τῶν Κατὰ πόλιν βωμοὺς θεῶν φησιν, ἐσχάρας δ' ἡρώων.

Valckenarius p. 49, loci Plutarchei (fr. 32) immemor, scribi voluit ἐν τρίτῳ Τελετῶν καταπολὺ βωμοὺς κτλ. — « De differentia vocum ἐσχάρα et βωμός cf. Eustath. ad Od. ζ', 305, p. 1564, 28 Rom. [ubi eadem ex Neanthe affert] et 1575, 5; Bekk. An. Gr. p. 256, 32; Vales. ad Harpocr. p. 468; Pausan. V, 13, 8. Bergl. ad Alciphr. p. 239. » Marquardt.

E LIBRO QUINTO.

30.

Porphyrius Vit. Pyth., init. : Οἱ μὲν γὰρ Σάμιον αὐτὸν (Πυθαγόραν) εἶναι φασί· Κλεάνθης (scr. Νεάνθης vid. fr. 17) δὲ ἐν πέμπτῳ τῶν Μυθικῶν, Σύρον ἐκ Τύρου τῆς Συρίας. Σιτοδείας δὲ καταλαβούσης τοὺς Σαμίους, προσπλεύσαντα τὸν Μνήσαρχον κατ' ἐμπορίαν μετὰ σίτου τῇ νήσῳ, καὶ ἀποδόμενον, τιμηθῆναι πολιτείᾳ. Πυθαγόρου δ' ἐκ παίδων εἰς πᾶσαν μάθησιν ὄντος εὐφυοῦς, τὸν Μνήσαρχον ἀπαγαγεῖν αὐτὸν εἰς Τύρον, ἐκεῖ δὲ τοῖς Χαλδαίοις συστάντα μετασχεῖν τούτων ἐπιπλεῖον ποιῆσαι. Ἐπανελθόντα δ' εἰς τὴν Ἰωνίαν ἐντεῦθεν τὸν Πυθαγόραν πρῶτον μὲν Φερεκύδῃ τῷ Συρίῳ ὁμιλῆσαι· δεύτερον δ' Ἑρμοδάμαντι τῷ Κρεοφυλίῳ, ἐν Σάμῳ ἤδη γηράσκοντι. Λέγει δὲ ὁ Κλεάνθης

Matris deorum. Exponit de eo Neanthes. Mystica narratio est.

27.

Congruunt cum hac opinione quæ Neanthes Cyzicenus scribit, Macedonum sacerdotes in precibus βέδυ invocare, ut propitium sit ipsisque et liberis suis, eamque vocem interpretari *aerem.*

DE SINGULARUM CIVITATUM NARRATIONIBUS FABULOSIS.

28.

De Assaone. (Narrat Xanthus in libro De rebus Lydorum, Neanthes libro secundo, et Simmias Rhodius.) Diverse multis narratur etiam Niobæ historia. Non enim Tantali dicunt sed Assaonis fuisse filiam, uxorem vero Philotti; quæ quia cum Latona de prolis pulchritudine contendere ausa esset, hanc subiisset pœnam. Nempe Philottum in venatione dilaceratum esse, Assaonem vero, filiæ amore captum, connubio voluisse eam sibi jungere, et non obtemperante Nioba, filios ejus in convivium convocasse atque concremasse. Hanc ob calamitatem Niobam de rupe altissima præcipitem se dedisse, Assaonem vero, scelere suo cognito, manum sibi intulisse.

29.

Peculiari modo Neanthes Cyzicenus libro tertio Narrationum fabulosarum, quæ in singulis civitatibus obtinent, βωμοὺς ait deorum, ἐσχάρας vero heroum esse.

30.

Neanthes libro quinto Rerum fabulosarum Pythagoram Syrum fuisse prodit ex Tyro Syriæ urbe. Sed fame magna exorta in Samo, Mnesarchum mercaturæ causa appulisse in insulam et præmii loco civitate donatum esse. Pythagoram autem, cui a pueris ingenium ad omnes disciplinas aptissimum inerat, Tyrum postea fuisse abductum et Chaldæis ibidem commendatum, quorum doctrina imbui inprimis cupiebat. Reversum autem inde in Ioniam Pythagoram primum Pherecydi Syrio se adjunxisse, deinceps

ἄλλους εἶναι, οἳ τὸν πατέρα αὐτοῦ Τυρρηνὸν ἀποφαίνονται, τῶν τὴν Λῆμνον ἀποικησάντων (v. Aristot. fr. 1). Ἐντεῦθεν δὲ κατὰ πρᾶξιν εἰς Σάμον ἐλθόντα καταμεῖναι καὶ ἀστὸν γενέσθαι. Πλέοντος δὲ τοῦ Μνησάρχου εἰς τὴν Ἰταλίαν, συμπλεύσαντα Πυθαγόραν νέον ὄντα κομιδῇ, σφόδρα οὖσαν εὐδαίμονα* καὶ τόθ' ὕστερον εἰς αὐτὴν ἀποπλεῦσαι. Καταλέγει δ' αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὺς δύο, Εὔνοστον καὶ Τυρρηνὸν πρεσβυτέρους.

Πέμπτῳ μυθικῶν] π. Πυθαγορικῶν Menag. (vide not. ad fr. 17); qua conjectura facile caremus. Syrorum fabulas a Neanthe collectas ipse Porphyrius nos docet fragm. 31, ubi de Syris agitur ab esu carnium olim abstinentibus. Vel hoc occasionem dare poterat ut de Pythagoræ super hanc rem placitis, deque Pythagora Tyrio Chaldæorumque alumno verba faceret. Ceterum num omnia, quæ ex Neanthe h. l. Porph. affert, ex iisdem Mythicis fluxerint, neque nego neque affirmo.

31.

Porphyrius De abstin. IV, 15, p. 345 ed. Rœhr.: Καὶ μὴν καὶ τοὺς Σύρους ἱστοροῦσι τὸ παλαιὸν ἀπέχεσθαι τῶν ζῴων, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ τοῖς θεοῖς θύειν· ὕστερον δὲ θῦσαι μὲν εἰς ἀποτροπήν τινων κακῶν, αὐτοὺς δὲ μηδὲ ὅλως προσίεσθαι τὴν σαρκοφαγίαν. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὥς φησι Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς καὶ Ἀσκλεπιάδης ὁ Κύπριος, κατὰ Πυγμαλίωνα, τὸν γένει μὲν Φοίνικα βασιλεύσαντα δὲ Κυπρίων, τὴν σαρκοφαγίαν παραδεχθῆναι ἐκ τῆς τοιαύτης παρανομίας. Λέγει δὲ ὁ Ἀσκληπιάδης ἐν τῷ Περὶ Κύπρου καὶ Φοινίκης ταῦτα· « Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον οὐκ ἐθύετο τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἔμψυχον, ἀλλ' οὐδὲ νόμος ἦν περὶ τούτου διὰ τὸ νόμῳ φυσικῷ κεκωλῦσθαι· ὑπὸ δέ τινας καιροὺς πρῶτον ἱερεῖον θῦσαι μυθεύονται ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς αἰτουμένους, εἶτα τούτου γενομένου ὁλοκαυτίζειν τὸ τυθέν. Ὕστερον δέ ποτε φλεγομένου τοῦ ἱερείου πεσεῖν σάρκα εἰς γῆν, ἣν ἀνελόντα τὸν ἱερέα καὶ κατακαιόμενον, ἀβουλήτως προσαγαγεῖν τῷ στόματι τοὺς δακτύλους ἀκούμενον τὴν κατάκαυσιν· γευσάμενον δὲ τῆς κνίσσης, ἐπιθυμῆσαι καὶ μὴ ἀποσχέσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ γυναικὶ μεταδοῦναι. Γνόντα δὲ τοῦτο τὸν Πυγμαλίωνα αὐτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα κατὰ κρημνῶν ἀφεῖναι, ἑτέρῳ δὲ τὴν ἱερωσύνην παραδοῦναι· ὃς οὐ πολλοῦ χρόνου διαλείποντος τὴν μὲν αὐτὴν θυσίαν ἔτυχεν ποιούμενος, ἐπεὶ δὲ τῶν αὐτῶν κρεῶν ἔφαγε, ταῖς αὐταῖς ἐκείνῳ συμφοραῖς περιέπιπτεν. Ἐπὶ πλέον δὲ τοῦ πράγματος προβαίνοντος, καὶ τῶν ἀνθρώπων τῇ θυσίᾳ χρωμένων καὶ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν οὐκ ἀπεχομένων, ἀλλὰ τῆς σαρκὸς ἁπτομένων, οὐκ (scr. οὕτω δὴ vel tale quid) ἀποστῆναι τοῦ κολάζειν. Τὸ μέντοι τῶν ἰχθύων ἀπέχεσθαι ἄχρι τῶν Μενάνδρου χρόνων τοῦ κωμικοῦ διέμεινε. »

Hieronym. Adv. Jovin. II, c. 14: *Euanthes* (scr. *Neanthes*) *Cyzicenus et Asclepiades Cyprius, ætate qua Pygmalion in Oriente regnabat, scribunt esum carnium non fuisse.*

E LIBRIS INCERTIS.

32.

Plutarch. Qu. Symp. I, 10, p. 761 ed. Didot: Προεβλήθη δέ τι τοιοῦτον ὑπὸ Μάρκου τοῦ γραμματικοῦ. Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν ἔφη λέγειν ἐν τοῖς Κατὰ πόλιν μυθικοῖς, ὅτι τῇ Αἰαντίδι φυλῇ γέρας ὑπῆρχε τὸ μὴ κρίνεσθαι τὸν [[αὐτῆς]] χορὸν ἔσχατον. [Ὁ] μὲν οὖν

Hermodamanti Creophylio, qui senex in Samo tum degebat. Nec tamen deesse scribit Neanthes, qui patrem ejus Tyrrhenum affirment, ex illorum genere, qui Lemnum incolebant: quumque negotiorum causa inde in Samum venisset, permansisse istic, civemque factum fuisse. Mnesarcho autem in Italiam navigante, Pythagoram admodum adolescentulum una cum ipso eodem profectum: quumque opibus ea terra maxime floreret, ipsum deinceps navi eam repetiisse. Recenset præterea duos ipsius fratres, Eunostum et Tyrrhenum natu majores.

31.

Syros quoque antiquitus ab animalibus abstinuisse atque ideo neque diis ea mactare consuevisse memoriæ proditum est. Postea vero licet ad quorundam malorum aversionem procurandam ea sacrificaverint, numquam tamen eo adductos, ut carnium esum admiserint. Processu autem temporis, Neanthes Cyzicenus et Asclepiades Cyprius inquiunt, tempore Pygmalionis, qui quum genere esset Phœnix Cypriorum etiam imperium obtinebat, ex hujuscemodi piaculo carnium esum fuisse introductum. Asclepiades enim in libro De Cypro et Phœnice hunc in modum narrat: « Principio sane nullum animatum diis sacrificari consueverat, quin neque ulla de hoc lex erat, propterea quod naturali lege esset prohibitum. Quibusdam autem calamitosis temporibus quum anima pro anima repeteretur, primam fabulantur victimam sacrificatam et deinceps totam flammis consumendam traditam esse. Quod quidem sacrificium quum postea fieret ac victima concremaretur, carnis frustulum in terram decidisse, sacerdotem vero id sustulisse, quumque ignita carne digitos adussisset, eos forte ori admovisse, ut adustioni remedium quodammodo ferret; atque ita quum ex assa carne degustasset, edere ex ea mirum in modum appetivisse, neque ea abstinuisse, sed eandem etiam cum uxore communicasse. Pygmalionem autem, re comperta, ipsum una cum uxore e rupe præcipitem dandum jussisse, atque alium præfecisse sacerdotio, qui quum non multo post idem sacrificium faceret, eo quod ex iisdem carnibus comedisset, eodem etiam quo ille supplicio affectus sit. At quum ulterius res progrederetur, cupiditateque inducti a carnibus non abstinerent, sed vescerentur iis, pœnam tandem inferri desiisse. Abstinentia tamen a piscibus usque ad Menandri comici tempora apud Syros permansit.

32.

Proposuit Marcus grammaticus tale quidpiam de quo dispiceretur. Neanthem Cyzicenum in Urbium fabulis narrare dixit hunc Æantidi tribui honorem eximium habitum

ἔφη * πρὸ[ς ἀπόδει]ξιν ἱστορίας ὁ ἀνα * * *. εἰ δὲ τοῦτό γ' οὐ νοθεύετε, προκείσθω τῆς αἰτίας ἐν κοινῷ πᾶσιν ἡ ζήτησις... μηδὲ ἡμεῖς τὴν Νεάνθους ἐν ἐνίοις εὐχέρειαν ἀποδράσεως ποιησόμεθα πρόφασιν. Locum lacunosum dedi ex recensione Dübneri. Scripserim : οὐδὲν μὲν οὖν ἔφη πρὸς ἀπόδειξιν ἱστ. ὁ ἀναγράψας αὐτήν, id quod in latinis expressi.

33.

Plinius H. N. VIII, 34 : *Euanthes* (*Neanthes*), *inter auctores Græciæ non spretus, tradit Arcades scribere, ex gente Anthi cujusdam, sorte familiæ lectum, ad stagnum quoddam regionis ejus duci, vestituque in quercu suspenso transnatare, atque abire in deserta, transfigurarique in lupum, et cum ceteris ejusdem generis congregari per annos novem. Quo in tempore si homine se abstinuerit, reverti ad idem stagnum, et quum transnataverit effigiem recipere, ad pristinum habitum addito novem annorum senio. Id quoque Fabius, eandem recipere vestem. Mirum est quo procedat Græca credulitas. Nullum tam impudens mendacium est, ut teste careat.* Conf. Pausan. VIII, 2 sqq. ibique interpr.

(34.)

Schol. Apoll. Rh. I, 1063 : Ὁ μὲν Ἀπολλώνιος νεόγαμον τὸν Κύζικον [καὶ ἄπαιδα] ἱστορεῖ, Εὐφορίων δὲ ἐν Ἀπολλοδώρῳ μελλόγαμον, τὴν δὲ Κλείτην (τὴν δὲ γαμετὴν conj. Mein.) οὐ Μέροπος λέγει θυγατέρα, Θρῆσσαν (Λάρισσαν ex Parthenio Erot. c. 64 scrib. Meinek. ad Euphor. p. 60) δὲ τὴν Πιάσου... Εὐάνθης (Νεάνθης?) δὲ ἐν τοῖς Μυθικοῖς συμφωνεῖ τῷ Ἀπολλωνίῳ.

Verba καὶ ἄπαιδα omittit cod. Parisinus. Neque de hac re Noster cum Apollonio consentit : nam paullo post scholiasta hæc : Ἱστορεῖ δὲ Ἀπολλώνιος ἄτεκνον τὸν Κύζικον ἀνῃρῆσθαι, Εὐάνθης (Νεάνθης?) δὲ ἐσχηκέναι φησὶ παῖδα ὁμώνυμον ἑαυτῷ.

Idem, I, 1065 : Εὐάνθης (Νεάνθης) δὲ καὶ Δηΐλοχος ἱστοροῦσιν, ὅτι ἀπήγξατο ἡ Κλείτη, καὶ ὅτι ἡ ταύτης κρήνη ἐν Κυζίκῳ. Cf. Deiochi fragm. 4 et 7. Meinek. ad Euphor. p. 61 Euanthem scholiastæ poetam epicum esse suspicatur quem laudat Athenæus VII, p. 296. Neanthem agnoscit Marquardt. Quanquam offendere potest fabulas Cyzicenas, quas in Annalibus omittere vix poterat, iterum in hoc libro expositas esse.

35.

Athenæus XIII, p. 572, E : Πόρνης δὲ Ἀφροδίτης ἱερόν ἐστι παρὰ Ἀβυδηνοῖς, ὥς φησι Πάμφιλος. Κατεχομένης γὰρ τῆς πόλεως δουλείᾳ, τοὺς φρουροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ ποτε θύσαντας, ὡς ἱστορεῖ Κλεάνθης (l. Νεάνθης) ἐν τοῖς Μυθικοῖς, καὶ μεθυσθέντας ἑταίρας πλείονας προσλαβεῖν, ὧν μίαν, κατακοιμηθέντας αὐτοὺς ἰδοῦσαν, ἀνελομένην τὰς κλεῖς καὶ τὸ τεῖχος ὑπερβᾶσαν, ἀπαγγεῖλαι τοῖς Ἀβυδηνοῖς. Τοὺς δ' αὐτίκα μεθ' ὅπλων ἀφικομένους ἀνελεῖν μὲν τοὺς φύλακας, κρατήσαντας δὲ τῶν τειχῶν καὶ γενομένους ἐγκρατεῖς, τῆς ἐλευθερίας χαριστήρια τῇ πόρνῃ ἀποδιδόντας, Ἀφροδίτης Πόρνης ναὸν ἱδρύσασθαι.

36.

Schol. Vat. et Neapol. in Eurip. Troad. 89 : Καφηρεὺς δὲ ἀκρωτήριον Εὐβοίας, μεταξὺ (ἀντικρὺ? Kampmann.) Σκύρου. Νεάνθης δὲ ὁ Κυζικηνὸς Καθηρέα αὐτόν φησι πρότερον κεκλῆσθαι· εἶναι γὰρ ἐκεῖ βωμὸν εἰς ὃν Εὐβοεῖς καθαιρόμενοι ἔθυον. Χρόνου δὲ προϊόντος Καφηρεὺς ἐκλήθη παραφθειράντων τῶν ἐνοικούντων τὴν λέξιν. Περὶ τοῦτο δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν ἀπόπλουν διεφθάρησαν. Quodsi hæc ad libros Περὶ τελετῶν referri mavelis, nihil refragor.

---

fuisse, ut nunquam choro ipsius ultimus locus assignaretur. [Nihil quidem ad confirmationem historiæ auctor attulit;] sin vero hoc certe, quod posuit, non ut falsum repudiatis, proposita sit in medium omnibus causæ indagatio... neque nos Neanthis in nonnullis rebus levitatem usurpemus pro subterfugiendi disputationem occasione.

34.

Apollonius Cyzicum brevi post nuptias, Euphorion vero in Apollodoro mox celebraturum nuptias occubuisse dicit. Idem Euphorion desponsam puellam non Cliten neque Meropis filiam, sed Larissam, Piasi filiam dicit... Euanthes (*Neanthes*) in Mythicis cum Apollodoro facit.

Apollonius ait Cyzicum improlem cecidisse, Euanthes (*Neanthes*) vero filium ipsi cognominem habuisse narrat.

Euanthes (*Neanthes*) et Deilochus narrant Cliten suspendio vitam finiisse, atque fontem Clites Cyzici esse.

35.

Veneris Meretricis templum est apud Abydenos, ut Pamphilus ait. « Quum enim servitute, inquit, premeretur Abydus, custodes urbis aliquando, ut narrat Cleanthes (*Neanthes*) in Mythicis, peracto sacrificio vino madidos, meretrices adscivisse. Earum unam, somno sopitos conspicatam, raptis clavibus murum transcendisse et Abydenis rem renuntiasse. Illos igitur protinus advenisse armatos, et occisis custodibus muro potitos, restaurata patriæ libertate, gratias ut meretrici redderent, Veneri Meretrici templum statuisse. »

36.

Caphareus, Eubœæ promontorium e regione Scyri ins. situm, Neanthes Cyzicenus prius *Cathareum* dicit vocatum esse; videlicet aram ibi exstare, in qua Eubœenses lustrantes se (καθαιρόμενοι) sacra facere solerent. Progrediente autem tempore vocabulum ab incolis corruptum abiisse in *Caphareum*. Circa hoc promontorium plurimi Græcorum Troja domum redeuntium, naufragio perierunt.

NYMPHIS HERACLEOTA.

Suidas : Νύμφις, [Νύμφιδος] Ξεναγόρου, Ἡρακλεώτης ἐκ Πόντου, ἱστορικός. Περὶ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Διαδόχων καὶ Ἐπιγόνων βιβλία κδʹ, Περὶ Ἡρακλείας βιβλία ιγʹ· ἔχει δὲ μέχρι τῆς καθαιρέσεως τῶν τυράννων, τὰ μετὰ [κατὰ Clinton. (fortasse fuit καὶ τὰ μετὰ ταῦτα κατὰ τ. ἑ.] τοὺς Ἐπιγόνους [καὶ] μέχρι τοῦ τρίτου Πτολεμαίου (247 a. C.).

Vox Νύμφιδος ab Eudocia p. 309 omittitur, neque patris nomen, sed genitivi formam, uti sæpius fit in verbis, quæ in ις desinunt, denotare videtur.

Nymphis quidam, Clearchi tyranni (365—354) consanguineus, sed animo ab eo alienatus, iisque favens, qui cum Chione evertendæ tyrannidis consilia agitabant (ἡμῖν μὲν φίλος, ἐκείνῳ δὲ καὶ συγγενής ἐστι), memoratur in Chionis Epist. 13, p. 176 ed. Orelli. Is quin avus vel certe ex familia Nostri fuerit, nihil obstat. Caute tamen agendum est, quum fides Epistolarum, quas homo ineptus temporaque temere miscens (vide v. c. Ep. 3) fabricavit, pæne nulla sit.

Annis septuaginta tribus post mortem Clearchi, devicto per Seleucum Lysimacho (281), libertatem tandem Heracleotæ recuperarunt. Tum etiam οἱ περιλειπόμενοι τῶν φυγάδων, Νύμφιδος καὶ αὐτοῦ ἑνὸς ὑπάρχοντος τούτων κάθοδον βουλεύσαντος αὐτοῖς, καὶ ῥᾳδίαν εἶναι ταύτην ἐπιδεικνύντος, εἰ μηδὲν ὧν οἱ πρόγονοι ἀπεστέρηντο αὐτοὶ φανεῖεν διοχλοῦντες ἀναλήψεσθαι, ἔπεισέ τε σὺν τῷ ῥᾴστῳ, καὶ τῆς καθόδου ὃν ἐβούλευσε τρόπον γεγενημένης, οἵ τε καταχθέντες καὶ ἡ δεξαμένη πόλις ἐν ὁμοίαις ἡδοναῖς καὶ εὐφροσύναις ἀνεστρέφοντο (Memnon. c. 11, 3). Hinc igitur colligimus Nymphidem ex numero fuisse optimatium, quibus, quum a tyrannis exilio mulctati essent, summopere tamen curandum erat ut a populo suspicioso in patriam reciperentur. Eo autem tempore Nymphis, qui quin noster fuerit historicus non est cur dubitemus, trigesimum ætatis annum vix egressus esse potuit (*).

Quadraginta circiter abhinc annis elapsis (240 a. C. vide Clinton ad h. a.), Mithridatem IV, Ariobarzanis patris in regno Pontico successorem, quum Gallorum bello pressus annonæ penuria summopere laboraret, Heracleotæ advecto Amisum frumento sustentarunt. Qua re acerbati Galli εἰς τὴν Ἡρακλεῶτιν ἔπεμψαν στράτευμα, καὶ ταύτην κατέτρεχον, μέχρις ἂν οἱ Ἡρακλεῶται διεπρεσβεύσαντο πρὸς αὐτούς. Νύμφις δὲ ἦν ὁ ἱστορικός, ὁ κορυφαῖος τῶν πρέσβεων· ὃς τὸν μὲν στρατὸν ἐν τῷ κοινῷ χρυσοῖς πεντακισχιλίοις, τοὺς δὲ ἡγεμόνας ἰδίᾳ διακοσίοις ὑποθεραπεύσας τῆς χώρας ἀπαναστῆναι παρεσκεύασεν (Memnon. c. 24). Tum igitur Nymphis ex nostro computo septuagenarius fere esse debuit; ac provectum ætate fuisse vel inde colligas, quod Historias suas non ultra initium regni Ptolemæi Euergetæ (247 a. C.) deduxisse dicitur (*).

E libris viginti quattuor, quos *de Alexandro ejusque successoribus successorumque posteris* Nymphis composuit, nihil ad nos pervenit præter unum locum (fr. 20), ubi Nymphis laudatur ἐν θʹ περὶ Πτολεμαίων. Quæ verba ex citandi ratione sæpius illa obvia ita sunt intelligenda, ut totum opus in duas divisum fuisse statuamus partes, quarum altera Alexandri historiam complexa sit, altera fuerit de rebus Diadochorum quos dicunt Epigonorumque. Hujus libro nono enarraverit gesta Ptolemæi Philadelphi. Nam præter successorum Alexandri historiam peculiare de Ptolemæis opus ab eodem Nymphide scriptum esse a vero prorsus abhorrere videtur.

Altero opere auctor res patriæ narravit inde ab antiquissimis temporibus usque ad sublatam tyrannidem (281) atque quæ deinceps secuta sunt usque ad tempora regni Ptolemæi III (247). Libro sexto pervenerat ad tempora Pausaniæ (fr. 15), libro duodecimo (v. fr. 16) exposuit de Dionysio tyranno, cujus filios Clearchum II et Oxathrem

(*) Apud Stob. Eclog. Phys. I, 52, 48, p. 1016 ed. Heeren. laudatur Φίλων ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ πρὸς Νύμφιν Περὶ θαυμασίων, ubi Nymphis ille a nostro fortasse non diversus est. Cf. Westermann. Paradox. p. XXXVI et p. 179.

(*) Nymphidem de Heraclea historiam edidisse antequam Apollonius Rhodius scriberet Argonautica sua, statuit Weichert. *Leb. des Apoll. Rhod.* p. 255 sq. Scilicet schol. ad Apoll. Rh. II, 729 dicit (fr. 2) : Παρ' οὗ [sc. Νύμφιδος] Ἀπολλώνιος ἔοικε ταῦτα μεταφέρειν. Jam quum Apollonius juvenis extremis annis Ptolemæi II carmen elaborasset, sequi Heracleæ historiam jam antea in publicum prodiisse, neque usque ad regnum Ptolemæi III produci potuisse. Quare verba Suidæ μέχρι τοῦ τρίτου Πτολεμαίου perperam a Suida ad Heracleæ historiam referri, quum referenda sint ad alterum opus de Alexandro ejusque successoribus. Sed debilis hæc argumentatio, quum revera Apollonium Nymphidis opere usum esse minime liqueat, nec quidquam probatur eo, quod de nonnullis rebus Apollonius cum Nymphide consentit, quum verisimile sit Nymphidem in plerisque secutum esse Argonautica Herodori, quæ Apollonium ante oculos habuisse constat. Quare nihil video, cur ad eum quem dicit Suidas terminum Nymphidem Heracleæ historiam deduxisse negemus. Ac omnino non erat cur Suidas explicaret, quo usque pertinuisset opus De Alexandro, Diadochis et Epigonis, quum ipse titulus disertus rei index esset.

occidit Lysimachus (286). Reliqua paucis, ut videtur, uno libro absolvit. Nymphidem præ ceteris ducem secutus fuerit Memnon historiam Heracleæ usque ad finem tyrannidis duodecim item libris complexus.

Tertium opus Nymphidis uno loco laudatur Περίπλους Ἀσίας (vide fr. 17). — Ceterum copia rerum et varietate scripta insignia fuisse ex fragmentis licet cognoscere; de fide auctoris judicium ferre non ausim.

ΠΕΡΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ.

LIBER I.

1.

Stephan. Byz. : Φρίξος, πόλις Λυκίας· ἔστι καὶ Φρίξου λιμὴν παρὰ τῷ στόματι τοῦ Πόντου ἐν τῇ Χαλκηδονίᾳ περαίᾳ, περὶ οὗ Νύμφις ἐν α' περὶ Ἡρακλείας τάδε φησί***. Cf. Müller. *Min.* p. 289.

2.

Schol. Apoll. Rh. II, 729 : Ὅτι ἡ περὶ Ἡράκλειαν Ἀχερουσιὰς (Ἀχερουσία ἄκρα cod. Paris.) καλουμένη πανταχόθεν ἐκ θαλάσσης ἐστὶν ὑψηλή τε καὶ ἀπόκρημνος, καὶ ἀπονένευκεν εἰς δυσμὰς εἰς τὸ πρὸ τῆς Βιθυνίας πέλαγος· καὶ ὅτι προσπῖπτον αὐτῇ τὸ κῦμα σφοδροὺς ἀποτελεῖ ἤχους· καὶ περὶ τῶν ἐπ' ἄκρας αὐτῆς πεφυκυιῶν πλατάνων, καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῇ πεδίου, καὶ ὅτι δοκεῖ αὐτόθι κατάβασις εἰς ᾅδου ὑπάρχειν, Νύμφις ἐν τῷ Περὶ Ἡρακλείας α' φησί· παρ' οὗ Ἀπολλώνιος ἔοικε ταῦτα μεταφέρειν. Cf. Herodor. fr. 25.

Ex eodem fonte fluxerint sequentia : Οἱ (εἰς) τὴν Ἡράκλειαν κατοικίσαντες Μεγαρεῖς, ὅτε εἰς τὴν ἀποικίαν ἔπλεον, χειμασθέντες εἰς τὸν Ἀχέροντα ποταμὸν κατέφυγον, ὅθεν καὶ διασωθέντες οἱ ναῦται Σοωναύτην ἐκάλεσαν αὐτόν. Οὗτοι δὲ οἱ Ἡρακλεῶται Μεγαρέων εἰσὶν ἄποικοι καὶ Βοιωτῶν, κατοικοῦσι δὲ ἐν τῇ Μαριανδυνῶν χώρᾳ.

3.

Idem II, 786 : Phryges et Mysi ab Hercule Dascylo, regi Mariandynorum, subjiciuntur. V. Herodor. fr. 16.

4.

Steph. Byz. : Ὕπιος, ποταμὸς καὶ πόλις ὑπὸ τὴν Ποντικὴν Ἡράκλειαν, ὡς Δομίτιος Καλλίστρατος ἐν ἕκτῳ τῶν Περὶ Ἡρακλείας... Ἔστι καὶ Ὕπια ὄρη αὐτόθι, ὡς Νύμφις ἐν πρώτῳ [Περὶ] Ἡρακλείας. Καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν τοῖς ὄρεσι τούτοις Μυσούς φασι (φησι?).

5.

Schol. Apoll. Rh. II, 752, de Lyco rege Mariandynorum. V. Herodori fr. 49.

6.

Idem II, 650 : Κολώνη δὲ, οὕτως ἄκρα καλουμένη περὶ τὸν Λύκον ποταμόν. Μέμνηται αὐτῆς Νύμφις ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ Περὶ Ἡρακλείας.

7.

Idem II, 815, Idmon ab apro interfectus apud Mariandynos in Heracleotarum regione. Vide Herodori fragm. 56.

8.

Idem II, 854. Ibidem etiam Tiphys gubernator diem obiit. Vide Herodori fragm. 58.

9.

Athenæus XIV, p. 619, F : Νύμφις δ' ἐν πρώτῳ Περὶ Ἡρακλείας περὶ Μαριανδυνῶν διηγούμενος φησίν· « Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ᾠδῶν ἐνίας κατανοήσειεν ἄν τις, ἃς ἐκεῖνοι κατά τινα ἐπιχωριαζομένην παρ' αὐτοῖς συνήθειαν ᾄδοντες ἀνακαλοῦνταί τινα τῶν ἀρχαίων, προσαγορεύοντες Βῶρμον. Τοῦτον δὲ λέγουσιν υἱὸν γενέσθαι ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς καὶ πλουσίου, τῷ δὲ κάλλει καὶ τῇ κατὰ τὴν ἀκμὴν ὥρᾳ πολὺ τῶν ἄλλων διενεγκεῖν· ὃν ἐφεστῶτα ἔργοις ἰδίοις, καὶ βουλόμενον τοῖς θερίζουσι δοῦναι πιεῖν, βαδίζοντα ἐφ' ὕδωρ, ἀφα-

HISTORIA HERACLEÆ.

1.

Phrixus, urbs Lyciæ. Est etiam Phrixi portus ad Ponti ostium in Chalcedonica ora, de quo Nymphis libro primo De Heraclea ita habet : ***

2.

Ad Heracleam Acherusium, quod vocant, promontorium altum et abruptum undique e mari prominere, et occasum versus spectare ad mare Bithynicum, magnosque undam illidentem edere strepitus, porro de platanis, quæ nascuntur in summo cacumine, et de planitie in eo, nec non de descensu, qui ibidem ad inferos esse creditur, Nymphis narrat libro primo De Heraclea. Hinc sua mutuatus esse videtur Apollonius.

4.

Hypius, fluvius et urbs Heracleotis subjecta, ut Domitius Callistratus ait libro sexto De Heraclea... Sunt ibidem etiam montes Hypii, ut Nymphis refert libro primo De Heraclea, quorum incolas Mysos esse dicit.

6.

Colone : sic nominatur promontorium ad Lycum fluvium. Ejus meminit Nymphis Heracleota in Historia Heracleæ.

9.

Nymphis libro primo De Heraclea, de Mariandynis verba faciens ait : « Similiter vero animadvertat aliquis apud eos cantica quædam, quæ illi ex patrio instituto canentes invocant priscum aliquem Bormum, quem vocant. Hunc aiunt filium fuisse viri illustris et opulenti, forma et ætatis

νισθῆναι. Ζητεῖν οὖν αὐτὸν τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας μετά τινος μεμελῳδημένου θρήνου καὶ ἀνακλήσεως, ᾧ καὶ νῦν ἔτι πάντες χρώμενοι διατελοῦσι. » Τοιοῦτος δ' ἐστὶ καὶ ὁ παρ' Αἰγυπτίοις καλούμενος Μάνερως.

Schol. Apoll. Rh. II, 780 : Ἰδίως τὸν θρηνούμενον Πριόλαόν φησι (sc. Ἀπολλώνιος)· τῶν ἄλλων Βάρυνον (l. Βῶρμον) λεγόντων τὸν Τιτίου υἱόν, ὡς Νύμφις καὶ Καλλίστρατος. Patris nomen fluxit e Callistrato (fr. 1, ubi vid. not.). De re cf. Müller. *Min.* p. 393; *Dor.* I, p. 346.

10.

Etym. Magn. p. 221, 23 : Γάργαρος, πόλις τῆς Ἴδης ἐν ὑψηλῷ τόπῳ κειμένη· ἣν κατῴκουν Λέλεγες. Ἑξῆς διὰ τὸ κρυῶδες ὑποκατέβησαν οἱ Γαργαρεῖς, καὶ ᾤκισαν αὐτὴν (l. ἄλλην) ὑπὸ πεδίον Γάργαρον. Ἐκείνη δὲ ἐρημωθεῖσα καλεῖται Παλαιὰ Γάργαρος, ὠνόμασται δὲ ἀπὸ Γαργάρου τοῦ Διός, ὡς δηλοῖ Νυμφίος (l. Νύμφις) ὁ φιλόσοφος. Οὕτως Ἐπαφρόδιτος ἐν Ὑπομνήματι θ' Ἰλιάδος, παρατιθέμενος Κλείταρχον Αἰγινήτην λεξικογράφον. Cf. Steph. Byz. s. v. qui sua ex eodem Epaphrodito habet.

E LIBRO SECUNDO.

11.

Schol. Aristoph. Av. 874 : Οἱ Φρύγες τὸν Σαβάζιον τιμῶσι. Τίς δέ ἐστιν οὗτος ὁ θεὸς ὁ Ἡρακλεώτης Περὶ Ἡρακλείας ἐν τῷ β' φησὶν οὕτως· « Φαίνεται γὰρ ἐξ ὧν εὑρίσκομεν συλλογιζόμενοι πολλαχόθεν, ὅτι Διόνυσος καὶ Σαβάζιος εἷς ἐστι θεός, τυχεῖν δὲ τῆς προσηγορίας ταύτης παρὰ τὸν γινόμενον περὶ αὐτὸν θειασμόν. Τὸ γὰρ εὐάζειν οἱ βάρβαροι σαβάζειν φασίν. Ὅθεν καὶ τῶν Ἑλλήνων τινὲς ἀκολουθοῦντες τὸν εὐασμὸν σαβασμὸν λέγουσιν. » Nymphidis nomen excidit. — β' em. Dindorf. Libri ιϐ'.

Harpocratio v. Σαβοί : Τὸν δὲ αὐτὸν εἶναι Σαβάζιον καὶ Διόνυσόν φασιν ἄλλοι τε καὶ Ἀμφίθεος [l. Νύμφις] β' Περὶ Ἡρακλείας. Pro Ἀμφίθεος alii codd. ἀμφιέλεος, ἀμφιελέος, ἀμφιελέως. — περὶ Ἡρακλέους codd. tres.

12.

Lex. Rhetor. ad calc. Photii p. 674 ed. Gaisf. : Ὀροσάγγης καὶ σαγγάνδης καὶ παρασάγγης καὶ ἄγγαρος διαφέρει· ὀροσάγγαι μὲν οἱ σωματοφύλακες, ὡς (Σοφοκλῆς ἐν suppl. Meier.) Ἑλένης γάμῳ καὶ Τρωΐλῳ. Ἡρόδοτος δὲ (VIII, 85)· « Οἱ εὐεργέται τοῦ βασιλέος ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί· » Νύμφις δὲ ὁ Ἡρακλεώτης ἐν δευτέρῳ Περὶ Ἡρακλείας λέγει παρὰ Πέρσαις τὴν μεγίστην ἔχειν προεδρίαν, καλεῖσθαι δὲ κατὰ γλῶτταν ξένους βασιλείους. » Σαγγάνδαι δὲ οἱ ἀποστελλόμενοι καλοῦνται. Σοφοκλῆς δὲ ἐν τοῖς Ποιμέσι καὶ Εὐριπίδης ἐν Σκυρίαις παρασάγγας αὐτοὺς κεκλήκασιν· ἐχρῆν δὲ εἰπεῖν σαγγάνδας· ὁ γὰρ παρασάγγης μέτρον ἐστίν. Ἄγγαροι δὲ οἱ πρεσβευταί, κτλ. — De re v. Brissonius De Reg. Pers. princ. I, 138; Hammer. in *Wiener Jahrb.* tom. LXV, p. 67, qui ὀροσάγγας interpretatur *thronum ornantes* (a vocibus *oreng, sib*). « De voce σαγγάνδης quum collegas conjunctissimos Pottium et Rœdigerum consulerem, hic conjecit inesse in ea Persicum *seng,* i. e. lapidem sive intervallum, quod lapidibus significatum sit. Parasangen igitur esse fere i. q. *ad lapidem,* sanganden vero tabellarium regium, qui eo in intervallo fuerit constitutus ad perferendas regis literas : Pottius autem suspicatur in ea latere fortasse Persicum *schahin,* i. e. regium, vel *schahân,* i. e. regnum; sic fieri ut σαγγάνδης nihil aliud sit quam *regius minister.* » Meier. in not. ad Fragm. Lexici Rhetorici (Hal. 1844) p. 28.

E LIBRO QUARTO.

13.

Plutarch. De virt. mul. c. 9, p. 248, C : Νύμφις ἐν τῷ τετάρτῳ Περὶ Ἡρακλείας... λέγει, ὅτι σὺν ἄγριον

---

flore insignem, et longe aliis omnibus præstantem. Eum rebus suis intentum et opus facientes inspicientem, quum vellet potum dare messoribus, ad aquam profectum evanuisse. Hunc igitur quæsivisse aiunt cunctos illius regionis cum lacrimatione et invocatione musicis modis comprehensa : qua etiam nunc frequenter uti consueverunt. » Ejusdem modi est Ægyptiorum illud canticum, quod Maneros nominatur.

Proprium est Apollonii, quod virum quem cantilenis Mariandyni lugent, Priolaum vocat, quum reliquis, uti Nymphidi et Callistrato, Bormus sit, Titiæ filius.

10.

Gargarus, urbs in Idæ loco edito, quam incolebant Leleges. Postea ob nimium frigus descenderunt Gargarenses in planitiem, ibique alteram Gargarum condiderunt. Urbs deserta nominatur Vetus Gargarus. Nomen ei inditum a Gargaro filio Jovis, uti narrat Nymphis philosophus.

11.

Phryges Sabazium colunt. Qui sit ille deus *Nymphis* Heracleota libro De Heraclea secundo declarat his verbis : « Apparet ex multis, quæ invenimus colligentes, indiciis Sabazium deum eundem esse cum Dionyso, ac nomen e inditum esse de vocibus quibus invocare deus solet : nan εὐάζειν (*evan clamare*) barbari dicunt σαβάζειν. Quoc etiam Græcorum nonnulli imitantes pro εὐασμόν dicun σαβασμόν.

12.

Nymphis Heracleota libro De Heraclea secundo Orosan gas dicit apud Persas summum tenere locum, nomenque Persicum significare *hospites regios.*

13.

Nymphis quarto De Heraclea libro aprum dicit, qui in agro Xanthio animalia et fructus perderet, esse interemptum

ἐν τῇ Ξανθίων χώρᾳ καὶ ζῷα καὶ καρποὺς λυμαινόμενον ἀνελὼν ὁ Βελλεροφόντης, οὐδεμιᾶς ἐτύγχανεν ἀμοιβῆς· καταρασαμένου δὲ τῶν Ξανθίων αὐτοῦ πρὸς τὸν Ποσειδῶνα, πᾶν τὸ πεδίον ἐξήνθησεν ἁλμυρίδα, καὶ διέφθαρτο παντάπασι, τῆς γῆς πικρᾶς γενομένης· μέχρις οὗ τὰς γυναῖκας αἰδεσθεὶς δεομένας, εὔξατο τῷ Ποσειδῶνι τὴν ὀργὴν ἀφεῖναι. Διὸ καὶ νόμος ἦν τοῖς Ξανθίοις, μὴ πατρόθεν, ἀλλ' ἀπὸ μητρῶν χρηματίζειν. De γυναικοκρατίᾳ apud Lycios cf. Herodot. I, 173, Nicolaus Damasc. fr. 129; Welcker. *Trilog.* p. 387 sq. Quæ paullo post Plutarchus de castitate virginum *Cianarum* exponit, ex eodem Nymphide petita esse suspicor.

E LIBRO SEXTO.

14.

Schol. Apoll. Rh. IV, 247 : Νύμφις ἐν τῷ ἕκτῳ Περὶ Ἡρακλείας Ἑκάτης φησὶν ἱερὸν εἶναι ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ, Μηδείας ἱδρυσαμένης.

15.

Athenæus XII, p. 536, A : Νύμφις δὲ ὁ Ἡρακλεώτης ἐν ἕκτῳ τῶν Περὶ τῆς πατρίδος, « Παυσανίας (φησὶν) ὁ περὶ Πλαταιὰς νικήσας Μαρδόνιον, τὰ τῆς Σπάρτης ἐξελθὼν νόμιμα, καὶ εἰς ὑπερηφανίαν ἐπιδοὺς, περὶ Βυζάντιον διατρίβων, χαλκοῦν τὸν ἀνακείμενον κρατῆρα τοῖς θεοῖς τοῖς ἐπὶ τοῦ στόματος ἱδρυμένοις, ὃν ἔτι καὶ νῦν εἶναι συμβαίνει, ἐτόλμησεν ἐπιγράψαι, ὡς αὐτὸς ἀναθεὶς, ὑποθεὶς τόδε τὸ ἐπίγραμμα, διὰ τὴν τρυφὴν καὶ ὑπερηφανίαν ἐπιλαθόμενος αὐτοῦ·

Μνᾶμ' ἀρετᾶς ἀνέθηκε Ποσειδάωνι ἄνακτι
Παυσανίας, ἄρχων Ἑλλάδος εὐρυχόρου,
πόντου ἐπ' Εὐξείνου, Λακεδαιμόνιος γένος, υἱὸς
Κλευμβρότου, ἀρχαίας Ἡρακλέος γενεᾶς. »

E LIBRO DUODECIMO.

16.

Athenæus XII, p. 549, A : Νύμφις γοῦν ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ ιϛ' Περὶ Ἡρακλείας, « Διονύσιος (φησὶν) ὁ Κλεάρχου τοῦ πρώτου τυραννήσαντος ἐν Ἡρακλείᾳ υἱὸς, καὶ αὐτὸς τῆς πατρίδος τυραννήσας, ὑπὸ τρυφῆς καὶ τῆς καθ' ἡμέραν ἀδηφαγίας ἔλαθεν ὑπερσαρκήσας, ὥστε διὰ τὸ πάχος ἐν δυσπνοίᾳ αὐτὸν συσχεθῆναι καὶ πνιγμῷ. Διὸ συνέταξαν οἱ ἰατροὶ κατασκευάσαι βελόνας λεπτὰς, τῷ μήκει διαφερούσας, αἷς διὰ τῶν πλευρῶν καὶ τῆς κοιλίας διωθεῖν, ὅταν εἰς ὕπνον τύχῃ βαθύτερον ἐμπεσών. Μέχρι μὲν οὖν τινος ὑπὸ τῆς πεπωρωμένης ἐκ τοῦ στέατος σαρκὸς οὐκ ἐνεποίει τὴν αἴσθησιν· εἰ δὲ πρὸς καθαρὸν τόπον ἡ βελόνη διελθοῦσα ἔθιγε, τότε διεγείρετο. Τοὺς δὲ χρηματισμοὺς ἐποιεῖτο τοῖς βουλομένοις προτιθέμενος κιβωτὸν τοῦ σώματος, ἵνα τὰ μὲν λοιπὰ μέρη κρύπτῃ, τὸ δὲ πρόσωπον μόνον ὑπερέχων διαλέγοιτο τοῖς ἀπαντῶσι. » Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Μένανδρος (v. fragm. Menandr. p. 3 ed. Dübner.)... Ἀπέθανε δὲ βιώσας ἔτη πέντε πρὸς τοῖς πεντήκοντα, ὧν ἐτυράννησε τρία καὶ τριάκοντα, ἁπάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ τυράννων πρᾳότητι καὶ ἐπιεικείᾳ διενηνοχώς.

Pro ἐν τῷ β', quod libri exhibent, scripsi ἐν τῷ ιϛ', quod flagitat ordo temporum. De ætate Dionysii cf. Memnon c. 4, 9, qui de Dionysii historia Nymphidem ducem secutus est. Ceterum verba ὁ Κλεάρχου... τυραννήσας non sunt Nymphidis, sed ab Athenæo adjecta. — Eundem locum exscripsit Ælian. V. H. IX, 13 : Διονύσιον τὸν Ἡρακλεώτην, Κλεάρχου τοῦ τυράννου υἱὸν, ἀκούω ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν ἀδηφαγίας καὶ τρυφῆς λαθεῖν αὐτὸν ὑπερσαρκήσαντα καὶ καταπιανθέντα. Τὰ ἐπίχειρα γοῦν τοῦ κατὰ τὸ σῶμα μεγέθους καὶ τοῦ περὶ τὰς σάρκας ὄγκου ἐκαρπώσατο

---

a Bellerophonte, neque ei ullam relatam gratiam. Itaque eum Xanthios esse exsecratum, et a Neptuno impetrasse ut totum solum salsuginem emitteret, terræque amarore indito omnes fruges corrumperentur : idque durasse, donec mulierum victus reverentia deprecantium, Neptunum exoraverit ut finem iræ faceret. Hinc legem esse apud Xanthios, ut non a patribus, sed a matribus nomina sumant.

14.

Nymphis sexto De Heraclea libro Hecates dicit fanum esse in Paphlagonia a Medea consecratum.

15.

Nymphis Heracleota, sexto libro Historiæ patriæ, scribit : « Pausanias, is qui ad Platæas Mardonium prœlio superavit, missis factis Spartæ legibus et institutis, totum se insolentiæ tradens, quum circa Byzantium versaretur, æneum craterem diis consecratum, quorum templum ad freti est introitum, qui crater hodieque exstat, eum ausus est ita inscribere quasi ipse dedicasset, ob luxuriam insolentiamque sui prorsus oblitus, hac incisa scriptura :

Virtutis monumentum posuit regi Neptuno
Pausanias, Græciæ princeps late patentis,
Pontum ad Euxinum, Spartanus genere, filius
Cleombroti, antiqua de Herculis prosapia. »

16.

Nymphis Heracleota secundo De Heraclea libro hæc scribit : « Dionysius, Clearchi primi Heracleæ tyranni filius, qui et ipse tyrannidem patriæ occupavit, per luxuriam et quotidianam crapulam paulatim ita obesus evasit, ut propter crassitiem difficultate spiritus et suffocatione laboraret. Quare præceperunt medici, ut conficerentur acus tenues prælongæ, quæ per latera et ventrem adigerentur, quando ille in profundiorem somnum incidisset. Aliquantisper igitur propter callosam ex adipe carnem nullum sensum ei afferebat adacta acus : quando vero ad puram carnem perveniebat, illamque tangebat, tunc ille expergiscebatur. Responsa vero petentibus dabat prætendens arcam corpori, ut tecto reliquo corpore sola facie eminens cum his qui eum adirent loqueretur. »

δύσπνοιαν. Φάρμακον οὖν αὐτῷ τοῦδε τοῦ πάθους συνέταξαν οἱ ἰατροί, φασί, βελόνας λεπτὰς κατασκευάσαι μηκίστας· εἶτα ταύτας διὰ τῶν πλευρῶν καὶ τῆς κοιλίας διωθεῖν, ὅταν εἰς ὕπνον τύχῃ βαθύτερον ἐμπεσών. Ἦν δὲ ἄρα τοῦτο ἐπιμελὲς ἐκείνοις δρᾶν, ἔστ' ἂν ὅλη διὰ τῆς πεπωρωμένης καὶ τρόπον τινὰ ἀλλοτρίας αὐτοῦ σαρκὸς διεῖρπεν ἡ βελόνη· ἀλλ' ἐκεῖνός γε ἔκειτο λίθου διαφέρων οὐδέν. Εἰ δὲ ἀφίκετο τὸ βέλος ἔνθα λοιπὸν ἦν αὐτῷ τὸ σῶμα ἐρρωμένον καὶ ἴδιον, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἄγαν πιμελῆς ἀλλότριον, τηνικαῦτα καὶ ἐκεῖνος ᾐσθάνετο καὶ ἠγείρετο ἐκ τοῦ ὕπνου. Τοὺς δὲ χρηματισμοὺς ἐποιεῖτο τοῖς βουλομένοις αὐτῷ προσιέναι κιβωτὸν τοῦ σώματος προβαλλόμενος. Οἱ δὲ οὐδὲ κιβωτόν φασιν, ἀλλὰ πυργίσκον, ἵνα τὰ μὲν λοιπὰ μέρη αὐτοῦ ἀποκρύπτοιτο, τὸ δὲ πρόσωπον μόνον ὑπερέχον διαλέγηται.

[ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΑΣΙΑΣ.]

17.

Athenæus XIII, p. 596, E : Καὶ ἡ ἐξ Ἐρέσου δὲ τῆς ἑτέρας * * Σαπφὼ τοῦ καλοῦ Φάωνος ἐρασθεῖσα περιβόητος ἦν, ὥς φησι Νύμφις ἐν Περίπλῳ Ἀσίας.

Τῆς ἑτέρας ὁμώνυμος Σ. Casaubonus; ἐξ Ἐρέσου δέ τις ἑταίρα Σ. Meursius, suffragante Wesselingio. — De altera hac Sappho ex commentis nata, quæ de antiqua poetria circumferebantur, vide Bode, Hist. Poes. gr. III p. 413, 419 et quos ille laudat. — Ceterum verba ἐν περίπλῳ ΑΣΙΑΣ corrupta esse ex ἐν (β'?) περὶ ἩρακΛΕΙΑΣ suspicor. Sin genuinus est titulus libri, referre ad eum licet sequentia.

18.

Schol. Apoll. Rh. II, 168. Νύμφις (Νύμφαιος cod. Paris.) μὲν γάρ φησιν ἱστορεῖν Ἀχαρίωνα, ὡς ἄρα Φρύγες διαπλεῦσαι βουλόμενοι τὸν πορθμόν, κατεσκεύασαν ναῦν ἔχουσαν ἐγκεχαραγμένην προτομὴν ταύρου· διαπλευσάντων δὲ αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ εἴδους τοῦ περὶ τὸ σκάφος προσαγορευθῆναι τὸ πέλαγος Βόσπορον.

Cod. Parisin... ὅτι Φρύγες τὸ παλαιὸν βουληθέντες διαπερᾶσαι τὸν πορθμόν, κατεσκεύασαν ναῦν ταύρου τύπον ἐπὶ τῆς πρώρας ἔχουσαν, καὶ ὡς εἰπεῖν ταυροπρόσωπον, καὶ ταύτῃ φησὶν αὐτοὺς διαπερᾶσαι, καὶ τὸν πορθμὸν ἀπὸ τῆς νεὼς Βόσπορον κληθῆναι· ὥσπερ καὶ Φρίξον φασὶν ἐπὶ νεὼς κριοπροσώπου εἰς τὴν Σκυθίαν πλεῦσαι.

Pro Ἀχ. Εὐφορίωνα scr. Reinesius Ep. ad Daumium 85, p. 255. Approbavit Meinek. Fragm. Euphor. p. 180. Tempora auctorum sententiæ huic non favent. Natus Euphorion an. 272 vel Nymphide junior est. Scribendum puto ΑΝΔΡΩΝΑ, quod ad ductus literarum propius accedit. Andronem vero intellige Tejum, Peripli auctorem, Alexandri M. æqualem, de quo v. tom. II, p. 348. De re cf. Ephorus fr. 79, Phylarchus fr. 70, Apollodor. II, 1, 3, 5, ibique interpp.

19.

Idem II, 672 : Θυνιάδος νήσου... μέμνηται Νύμφις ὁ Ἡρακλεώτης· φησὶ δὲ αὐτὴν ἑπτὰ σταδίους ἔχειν τὴν περίμετρον.

[ΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΔΟΧΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΓΟΝΩΝ.]

LIBER IX.

20.

Ælian. Hist. Anim. XVII, 3 : Ἐν τῷ ἐνάτῳ τῶν Περὶ Πτολεμαίων λόγων λέγει Νύμφις ἐν τῇ γῇ Τρωγλοδύτιδι γίνεσθαι ἔχεις ἀμαχόν τι μέγεθος, εἰ πρὸς τοὺς ἄλλους ἔχεις ἀντικρίνοιντο· εἶναι γὰρ πηχῶν καὶ πεντεκαίδεκα· τάς γε μὴν χελώνας εἶναι τοσαύτας τὸ χελώνειον, ὡς χωρεῖν μεδίμνους Ἀττικοὺς καὶ ἓξ αὐτό. Cf. Diodorus III, 21, 2, Phylarch. fr. 26. Locus petitus ex historia Ptolemæi Philadelphi, venationum studiosissimi. V. Diodor. III, 36 et 37.

[ASIÆ PERIPLUS.]

17.

Etiam ex Ereso oriunda altera quædam Sappho quæ pulcrum Phaonem amavit, celebris fuit, ut ait Nymphis in Asiæ Periplo.

18.

Nymphis ait narrare Andronem, quomodo Phryges olim fretum trajicere volentes, navem construxerint quæ bovis effigiem in prora habebat; eaque transvecti de insigni navigii mare illud appellarint Bosporum.

19.

Thyniadis insulæ mentionem facit Nymphis Heracleota, qui ambitum ejus esse septem stadiorum dicit.

DE SUCCESSORIBUS ALEXANDRI.

20.

Nymphis libro De Ptolemæis nono ait angues in Troglodytide, si cum aliis conferantur, ingenti nasci magnitudine ad cubita quindecim quandoque; porro testudinum tegmenta reperiri tanta, ut singula senos medimnos Atticos capiant.

PHILINUS AGRIGENTINUS.

EUPHANTUS OLYNTHIUS. SPHÆRUS BOSPORANUS.

PHILINUM (*) Agrigentinum (fr. 3) haud parvæ inter cives auctoritatis virum fuisse colligas ex verbis Polybii : ἑκόντας μὲν οὖν κτλ. (fr. 1, init.). Scripsit bellum Punicum primum ; certe ultra eum narrando descendisse probari nequit. Rebus quas exposuit ipse videtur interfuisse (cf. fr. 3 fin.). De Carthaginiensium studio quod Agrigentino homini exprobrat Polybius, vide fr. 1.

BELLUM PUNICUM PRIMUM.

1.

Polybius I, 14 (de bello Punico I) : Οὐχ ἧττον δὲ τῶν προειρημένων παρωξύνθην ἐπιστῆσαι τούτῳ τῷ πολέμῳ, καὶ διὰ τὸ τοὺς ἐμπειρότατα δοκοῦντας γράφειν ὑπὲρ αὐτοῦ, Φιλῖνον καὶ Φάβιον, μὴ δεόντως ἡμῖν ἀπηγγελκέναι τὴν ἀλήθειαν. Ἑκόντας μὲν οὖν ἐψεῦσθαι τοὺς ἄνδρας οὐχ ὑπολαμβάνω, στοχαζόμενος ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν· δοκοῦσι δέ μοι πεπονθέναι τι παραπλήσιον τοῖς ἐρῶσι. Διὰ γὰρ τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν ὅλην εὔνοιαν, Φιλίνῳ μὲν πάντα δοκοῦσιν οἱ Καρχηδόνιοι πεπρᾶχθαι φρονίμως, καλῶς, ἀνδρωδῶς, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τἀναντία· Φαβίῳ δὲ τοὔμπαλιν τούτων.

(*) De *Philino rhetore* vide quos laudat Westermann. *Gesch. d. gr. Bereds.* p. 99, n. 29 coll. p. 102, n. 12. Boeckh. *Urk. u. d. att. Seewesen* p. 24. De *Philino Coo medico* v. Plinius H. N. XX, 22, 91; Athenæus p. 681, F. 682, B; Galen. Εἰσαγωγή c. 4. Alium Philinum Coum ludis victorem memorat Pausanias VI, 17, 2. *Ph. Pythagoreus* ap. Plutarch. Symp. VIII, 7 (Plin. H. N. VIII, 17, 21). *Philinum Corinthium* a Diæo prætore Achæorum virgis cæsum habes ap. Polybium XL, 5, 6. Alii Philini in C. Inscr, N° 165. 199. 200. 303.

E LIBRO SECUNDO.

Idem I, 15 : Ὁ Φιλῖνος, ἀρχόμενος ἅμα τῶν πραγμάτων καὶ τῆς δευτέρας βίβλου, φησὶ προσκαθῆσθαι τῇ Μεσσήνῃ πολεμοῦντας τούς τε Καρχηδονίους καὶ τοὺς Συρακουσίους· παραγενομένους δὲ τοὺς Ῥωμαίους κατὰ θάλατταν εἰς τὴν πόλιν, εὐθὺς ἐξελθεῖν ἐπὶ τοὺς Συρακουσίους· λαβόντας δὲ πολλὰς πληγὰς ἐπανελθεῖν ἐς τὴν Μεσσήνην· αὖθις δὲ ἐπὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐκπορευθέντας, οὐ μόνον πληγὰς λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ ζωγρείᾳ τῶν στρατιωτῶν ἱκανοὺς ἀποβαλεῖν. Ταῦτα δ' εἰπών, τὸν μὲν Ἱέρωνά φησι μετὰ τὴν γενομένην συμπλοκὴν οὕτως ἔξω γενέσθαι τοῦ φρονεῖν, ὥστε μὴ μόνον παραχρῆμα τὸν χάρακα καὶ τὰς σκηνὰς ἐμπρήσαντα φυγεῖν νυκτὸς εἰς τὰς Συρακούσας, ἀλλὰ καὶ τὰ φρούρια πάντα καταλιπεῖν τὰ κείμενα κατὰ τῆς τῶν Μεσσηνίων χώρας· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς Καρχηδονίους μετὰ τὴν μάχην εὐθέως ἐκλιπόντας τὸν χάρακα, διελεῖν σφᾶς εἰς τὰς πόλεις, τῶν δ' ὑπαίθρων οὐδ' ἀντιποιεῖσθαι τολμᾶν ἔτι· διὸ καὶ συνθεωρήσαντας τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν ἀποδεδειλιακότας τοὺς ὄχλους, βουλεύσασθαι μὴ κρίνειν διὰ μάχης τὰ πράγματα· τοὺς δὲ Ῥωμαίους, ἑπομένους αὐτοῖς, οὐ μόνον τὴν χώραν πορθεῖν τῶν Καρχηδονίων καὶ Συρακουσίων, ἀλλὰ καὶ τὰς Συρακούσας αὐτὰς προσκαθίσαντας ἐπιβάλλεσθαι πολιορκεῖν. Ταῦτα δ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς πάσης ἐστὶν

BELLUM PUNICUM PRIMUM.

1.

Me vero, ut huic bello plusculum immorarer, id quoque non minus quam superiora movit, quod, qui plurimam rerum notitiam ad illud scribendum videntur attulisse, Philinus atque Fabius, veritatem qua fide oportuit nequaquam nobis retulerunt. Ac de industria quidem a vero aberrasse, quum vitam ipsorum et studia specto, non existimo : sed accidit illis quidpiam, opinor, quale amantibus solet. Nam ob studium partium et effusum in Carthaginienses favorem, Philino quidem omnia hi prudenter, recte, fortiter videntur fecisse; Romani secus : Fabius vero contrarium pronuntiat.

Philinus, gestorum narrationem ac simul librum secundum exordiens, ait, Carthaginienses ac Syracusanos Messanam obsedisse : tum Romanos, postquam mari in urbem venissent, confestim adversus Syracusios prodiisse, et ab his graviter cæsos, Messanam se rursus recepisse. Dein iterum egressos adversus Carthaginienses, non solum fusos esse, sed magnam etiam militum partem vivos in hostium venisse potestatem. Hæc ubi dixit, narrat, Hieronem post pugnam hanc pugnatam adeo mente alienatum fuisse, ut protinus non tantum vallo tentoriisque incensis Syracusas noctu aufugerit, verum etiam castella omnia, quæ ditioni Messaniorum imminebant, deseruerit; consimiliter et Carthaginienses statim ab hoc prœlio, relictis castris, per oppida se dispersisse, tueri amplius quidquid extra munitiones esset, non audentes ; ea de causa eorum duces, qui militum animos metu perculsos animadverterent, id cepisse consilii, ut de rerum summa prœlio non decernerent : Romanos autem insecutos, non agrum dumtaxat Pœnorum et Syracusiorum devastasse, verum etiam Syracusas ipsas obsidere et per vim oppugnare esse aggressos. Hæc autem adeo, ut mea fert sententia, omni absurditate plena sunt, ut ne explicatione quidem sit opus. Quos enim antea Mes-

ἀλογίας πλήρη, καὶ διαστολῆς οὐ προσδεῖται τὸ παράπαν. Οὓς μὲν γὰρ πολιορκοῦντας τὴν Μεσσήνην καὶ νικῶντας ἐν ταῖς συμπλοκαῖς ὑπέθετο, τούτους φεύγοντας καὶ τῶν ὑπαίθρων ἐκχωροῦντας καὶ τέλος πολιορκουμένους καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀποδεδειλιακότας ἀπέφηνεν· οὓς δὲ ἡττωμένους καὶ πολιορκουμένους ὑπεστήσατο, τούτους διώκοντας καὶ παραχρῆμα κρατοῦντας τῶν ὑπαίθρων, καὶ τέλος πολιορκοῦντας τὰς Συρακούσας ἀπέδειξε. Ταῦτα δὲ συνᾴδειν ἀλλήλοις οὐδαμῶς δύναται. Πῶς γάρ; ἀλλ' ἀναγκαῖον, ἢ τὰς ὑποθέσεις εἶναι τὰς πρώτας ψευδεῖς, ἢ τὰς ὑπὲρ τῶν συμβαινόντων ἀποφάσεις. Εἰσὶ δ' αὗται μὲν ἀληθεῖς. Καὶ γὰρ ἐξεχώρησαν οἱ Καρχηδόνιοι καὶ Συρακούσιοι τῶν ὑπαίθρων καὶ τὰς Συρακούσας ἐπολέμουν οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ πόδας· ὡς δ' οὗτος φησὶ, καὶ τὴν Ἐχέτλαν, ἐν μέσῃ κειμένην τῇ τῶν Συρακουσίων καὶ Καρχηδονίων ἐπαρχίᾳ. Λοιπὸν ἀνάγκη συγχωρεῖν, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις εἶναι ψευδεῖς· καὶ, νικώντων εὐθέως τῶν Ῥωμαίων ἐν ταῖς περὶ τὴν Μεσσήνην συμπλοκαῖς, ἡττημένους αὐτοὺς ἡμῖν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀπηγγέλθαι. Φιλῖνον μὲν οὖν παρ' ὅλην ἂν τις τὴν πραγματείαν εὕροι τοιοῦτον ὄντα· παραπλησίως δὲ καὶ Φάβιον, ὡς ἐπ' αὐτῶν δειχθήσεται τῶν καιρῶν.

2.

Polybius III, 26 : Τούτων δὴ τοιούτων ὑπαρχόντων, καὶ τηρουμένων τῶν συνθηκῶν ἔτι νῦν ἐν χαλκώμασι παρὰ τὸν Δία τὸν Καπιτώλιον ἐν τῷ τῶν ἀγορανόμων ταμιείῳ· τίς οὐκ ἂν εἰκότως θαυμάσειε Φιλίνου τοῦ συγγραφέως, οὐ διότι ταῦτ' ἠγνόει (τοῦτο μὲν γὰρ οὐ θαυμαστόν· ἐπεὶ καθ' ἡμᾶς ἔτι καὶ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων οἱ πρεσβύτατοι καὶ μάλιστα δοκοῦντες περὶ τὰ κοινὰ σπουδάζειν ἠγνόουν)· ἀλλὰ, πόθεν ἢ πῶς ἐθάρρησε γράψαι τἀναντία τούτοις· διότι Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ὑπάρχοιεν συνθῆκαι, καθ' ἃς ἔδει Ῥωμαίους μὲν ἀπέχεσθαι Σικελίας ἁπάσης, Καρχηδονίους δ' Ἰταλίας· καὶ διότι ὑπερέβαινον Ῥωμαῖοι τὰς συνθήκας καὶ τοὺς ὅρκους, ἐπεὶ ἐποιήσαντο τὴν πρώτην εἰς Σικελίαν διάβασιν· μήτε γεγονότος, μήθ' ὑπάρχοντος τὸ παράπαν ἐγγράφου τοιούτου μηδενός. Ταῦτα γὰρ ἐν τῇ δευτέρᾳ λέγει βίβλῳ διαρρήδην. Περὶ ὧν ἡμεῖς ἐν τῇ παρασκευῇ τῆς ἰδίας πραγματείας μνησθέντες, εἰς τοῦτον ὑπερεθέμεθα τὸν καιρὸν κατὰ μέρος περὶ αὐτῶν ἐξεργάσασθαι, διὰ τὸ καὶ πλείους διεψεῦσθαι τῆς ἀληθείας ἐν τούτοις, πιστεύσαντας τῇ Φιλίνου γραφῇ. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ κατὰ τοῦτό τις ἐπιλαμβάνεται Ῥωμαίων περὶ τῆς εἰς Σικελίαν διαβάσεως, ὅτι καθόλου Μαμερτίνους προσέλαβον εἰς τὴν φιλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα δεομένοις ἐβοήθησαν, οἵτινες οὐ μόνον τὴν Μεσσηνίων πόλιν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ῥηγίνων παρεσπόνδησαν, εἰκότως ἂν δόξειε δυσαρεστεῖν. Εἰ δὲ παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας ὑπολαμβάνει τις αὐτοὺς πεποιῆσθαι τὴν διάβασιν, ἀγνοεῖ προφανῶς.

3.

Diodor. XXIII, 8 (Exc. Hœschel. p. 501) : Ὅτι Ἄννων ὁ πρεσβύτερος ἐκ τῆς Λιβύης κατὰ τὴν πολιορκίαν Ἀκράγαντος ἐπέρασε μεγάλην δύναμιν ἐν Σικελίᾳ, πεζῶν μυριάδας πέντε, ἱππεῖς δὲ ἑξακισχιλίους, ἐλέφαντας δὲ ἑξήκοντα. Φιλῖνος δὲ ὁ Ἀκραγαντῖνος ἱστορικὸς

---

sanam obsidentes et in acie vincentes fecerat, eosdem fugisse et planis camporum excessisse, ac tandem ex formidine dejectis animis obsidionem passos pronuntiat : quos autem victos et obsessos prius fecerat, eos inducit persequentes hostem, omnia, quæ sub dio sunt, subito obtinentes, ac tandem Syracusas ipsas prementes obsidione. Enimvero convenire ista inter se qui possunt? Sane aut falsa sint, quæ prius posuit, oportet, aut quæ deinceps de postea insecutis dicuntur. Sunt autem hæc posteriora vera : nam Carthaginienses et Syracusani intra munitiones suas sunt compulsi : et Syracusas impetebant illico Romani, et Echetlam quoque, ut quidem iste ait, urbem in confinio sitam ditionis Syracusanorum et Carthaginiensium. Restat necessario concedendum, quas principio posuit assertiones esse falsas; et Romanos ab hoc scriptore victos fuisse proditos, qui jam inde a primis conflictibus ad Messanam habitis superiores exstiterint. Ac Philinum quidem in opere universo talem invenias : sed pariter talem Fabium quoque, ut suis locis ostendetur.

2.

Quum igitur hujusmodi exstent fœdera, serventurque etiam nunc, tabulis æneis inscripta, apud Jovem Capitolinum in Ædilium ærario; quis non jure merito Philinum historiæ scriptorem miretur? non quod hæc ignoraverit (nam id quidem mirum non est; quandoquidem memoria adhuc nostra et Romanorum et Carthaginiensium maximi quique natu, et eorum quæ ad remp. spectant omnium judicio callentissimi, hæc nesciebant) : sed quo auctore quave ratione sit ausus contraria istis scribere : inter Romanos et Carthaginienses fœdus intercessisse, ex cujus legibus tenerentur Romani universa Sicilia abstinere, Carthaginienses vero Italia : primosque Romanos fœdus illud et jusjurandum violasse, quando in Siciliam trajecerunt : quum neque factum unquam fuerit, neque hodie exstet monumentum ullum talis fœderis. Hoc tamen disertis verbis in secundo Historiarum libro scribit Philinus. Qua de re quum in præparatione operis nostri mentionem faciebamus, curatiorem hujus quæstionis tractationem in hunc locum rejecimus : quod multi, fidem illius scriptoris secuti, falsum pro vero sint amplexi. Enimvero, si quis Romanorum trajectionem in Siciliam eo nomine reprehendat, quod Mamertinos, quocumque tandem prætextu, in amicitiam suam acceperint; et mox petentibus opem tulerint; qui non solum Messaniorum urbem, sed etiam Rheginorum scelesta fraude interceperant; merito fortasse factum hoc illorum improbaverit. Sin contra jusjurandum et leges fœderis in Siciliam eos transfretasse existimaverit, in manifesto errore versabitur.

3.

Hanno senior, quo tempore Agrigentum obsidione premebatur, magnum exercitum ex Africa in Siciliam traduxit, peditum quinquaginta, equitum sex millia, elephantes

ἀνεγράψατο. Ὁ δὲ οὖν Ἄννων ἀναζεύξας μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἐκ τοῦ Λιλυβαίου, παρῆλθεν εἰς τὴν Ἡράκλειαν, καθ' ὃν καιρὸν ἦλθόν τινες ἀπαγγέλλοντες τὸν Ἔρβησον παραδώσειν. Ἄννων δὲ πολεμήσας ἐν δυσὶ μάχαις ἀπέβαλε στρατιώτας πεζοὺς μὲν τρισχιλίους, ἱππεῖς διακοσίους, ζωγρίας δὲ τετρακισχιλίους· ἐλέφαντας ὀκτὼ θανεῖν, τριάκοντα τρεῖς δὲ κατατραυματισθῆναι.

Idem XXIII, 17 (Exc. Hœschel. p. 505): Φίλιστος (scr. Φιλῖνος) δὲ ἱστορικὸς ἦν. Quæ antecedunt ad cladem Reguli ducem pertinent. In sequentibus narratur fœdum Romanorum ad Camarinam naufragium, et quomodo Agrigentum captum sit (255 a. C.).

4.

Diodor. XXIV, 11 (Exc. Hœschel. p. 509): Λυτάτιος δὲ ὁ ὕπατος ναυσὶ μακραῖς τριακοσίαις καὶ πλοίοις καὶ πορείοις ἑπτακοσίοις ὁμοῦ χιλίοις εἰς Σικελίαν ἔπλευσε, καὶ εἰς τὸ Ἐρυκίνων ἐμπόριον καθωρμίσθη. Ἄννων δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ Καρχηδόνος ναυσὶ διακοσίαις πεντήκοντα μακραῖς καὶ τοῖς φορτηγοῖς εἰς τὴν νῆσον τὴν Ἱέραν ἦλθεν. Εἶτα δὲ ἐξ αὐτῆς πρὸς τὸν Ἔρυκα ἐρχόμενος, καὶ τῶν Ῥωμαίων ὑπαντησάντων, παρ' ἀμφοτέρων πόλεμος ἐγένετο μέγας. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν πόλεμον ἀπέβαλον Καρχηδόνιοι ναῦς ἑκατὸν ἑπτακαίδεκα, αὐτάνδρους μὲν τούτων εἴκοσι, *Ῥωμαῖοι δὲ ὀγδοήκοντα, τριάκοντα μὲν εἰς τέλος, πεντήκοντα δὲ εἰς ἐπιμερισμὸν*, αἰχμαλώτους δὲ, ὡς Φιλῖνος ἀνέγραψε, Καρχηδονίων ἑξακισχιλίους, ὡς δὲ ἕτεροι, τετρακισχιλίους τεσσαράκοντα. Αἱ δὲ ἄλλαι νῆες, πνεύματος ἐπιπνεύσαντος οὐρίου, εἰς Καρχηδόνα ἔφυγον. Locus excerptoris culpa mancus. Wesselingius post Ῥωμαῖοι δὲ inseruit ἔλαβον; quæ deinde sibi velint v. εἰς τέλος, εἰς ἐπιμερισμὸν nescire se fatetur. Sec. Polybium una cum viris captæ sunt naves 70. Diodorus 80 captas ponit, ita, puto, ut triginta Romani ceperint integras et futuris usibus aptas, quinquaginta autem damno affectas, quas discinderent, lignisque earum ad novas construendas uterentur. Sin vero corrupta est vox, ἐπιμερισμὸν, scr. proponerem ἐμπορισμόν. Apud Cornel. Nepot. Hannibal. c. 13 non Philinus laudatur, ut Vossius autumabat, sed Silenus.

EUPHANTUS OLYNTHIUS.

Diogenes L. II, 110: Εὐβουλίδου δὲ καὶ Εὔφαντος γέγονε (γνώριμος) ὁ Ὀλύνθιος, ἱστορίας γεγραφὼς τὰς κατὰ τοὺς χρόνους τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐποίησε δὲ καὶ τραγῳδίας πλείους, ἐν αἷς εὐδοκίμει κατὰ τοὺς ἀγῶνας. Γέγονε δὲ καὶ Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως διδάσκαλος, πρὸς ὃν καὶ λόγον γέγραφε Περὶ βασιλείας, σφόδρα εὐδοκιμοῦντα. Τὸν βίον δὲ γήρᾳ κατέστρεφεν.

ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

1.

Diog. L. II, 141, de Menedemo Eretriense: Δοκεῖ δ' ἐμβριθέστατα πρεσβεῦσαι πρὸς Δημήτριον ὑπὲρ τοῦ Ὠρωποῦ, ὡς καὶ Εὔφαντος ἐν Ἱστορίαις μνημονεύει. Cassander Oropum occupaverat 313 a. C., sed mox præsidium ejus abegit dux Antigoni Ptolemæus (Diodor. XIX, 78, 2). Num ad hæc tempora pertineat vel ad posteriora Menedemi legatio, non liquet. Hoc tamen probabilius.

2.

E LIBRO QUARTO.

Athenæus VI, p. 251, D: Εὔφαντος δ' ἐν τετάρτῃ Ἱστοριῶν Πτολεμαίου φησὶ τοῦ τρίτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου κόλακα γενέσθαι Καλλικράτην, ὃς οὕτω δεινὸς ἦν, ὡς μὴ μόνον Ὀδυσσέως εἰκόνα ἐν τῇ σφραγῖδι περιφέρειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς τέκνοις ὀνόματα θέσθαι Τηλέγονον καὶ Ἀντίκλειαν. Quomodo allatis assentationis documentum insit, nos jam latet.

---

sexaginta. Philinus, Agrigentinus historicus, scripsit. Hanno autem, cum omnibus copiis ex Lilybæo movens, Heracleam venit. Sub quod tempus affuere qui Herbessi deditionem offerrent. Hanno igitur, bellum persecutus, duobus prœliis amisit tria milia peditum, equites ducentos, et quattuor millia captivorum. Præterea evenit ut octo elephantes oppeterent, ac triginta tres vulnerarentur.

4.

Lutatius autem consul longis navibus trecentis, aliisque navigiis et pontonibus septingentis, quæ simul juncta mille efficiebant, in Siciliam transmisit, et ad Erycinorum emporium naves applicavit. Hanno etiam ex Carthagine ducentis et quinquaginta longis navibus et onerariis in Hieram insulam trajecit. Inde ad Erycem defertur. Ibi occurrentibus Romanis, utrimque ingens exsistit prœlium; in quo Carthaginienses centum et septemdecim naves amiserunt, et inter has viginti cum ipsis viris; Romani vero ceperunt octoginta, ita quidem ut triginta ceperint integras, quinquaginta damno affectas, [*sec. Polyb. I*, 61, 6 *Carthaginienses amisere naves* 120, *quarum demersæ* 50, *cum viris captæ* 70]. Captivos autem Carthaginienses abduxerunt secundum Philinum sex millia, vel secundum alios, quattuor millia et quadraginta. Reliquæ naves secundo vento Carthaginem refugerunt.

EUPHANTI HISTORIÆ.

1.

Constat Menedemum Eretriensem ad Demetrium pro Oropo gravissime legatione functum, ut Euphantus quoque in Historiis meminit.

2.

Euphantus libro quarto Historiarum, Ptolemæi tertii Ægypti regis assentatorem fuisse ait Callicratem: qui tantus fuit in assentando artifex, ut non modo Ulyssis imaginem in sigillo secum ferret, sed et liberorum suorum alteri Telegoni, alteri Anticleæ nomen imponeret.

Ptolemæus Euergetes regnavit inde ab an. 247–222 (Ol. 133, 2–139, 3). Antigonus Doson, cujus præceptor Euphantus fuit, natus est a. 262. Itaque natales Euphanti referendæ sunt ad annum circiter 300 a. C., adeo ut Historias sub regno Ptolemæi Euergetæ percommode scribere potuerit. Tum vero patet verba Diogenis l. l. Εὐβουλίδου καὶ Εὔφαντος γέγονεν, non de Euphanto discipulo Eubulidis, sed de sectatore Eubulideæ doctrinæ intelligenda esse. Similiter Hieronymus Ἀριστοτέλους μαθητὴς dicitur Athenæo X, p. 424, F, uti monet Clintonus F. H. ad an. 250 et 246.

Laudatur præterea Euphantus apud Porphyrium De abstin. IV, p. 379; sed jam Fabricius pro Euphanto recte reposuit Ecphantum, Syracusanum, philosophum Pythagoreum, qui item librum Περὶ βασιλείας scripserat. Ex eo fragmenta uberrima exstant in Stobæi Florileg. p. 483 et 492 sqq. (vide Ebert Dissert. Sic., p. 119 sq.). Euphanti De regno opus nusquam memoratur.

SPHÆRUS BOSPORANUS.

Diogenes L. VII, 177 : Τούτου (τοῦ Κλεάνθου), καθάπερ προειρήκαμεν, ἤκουσε μετὰ Ζήνωνα καὶ Σφαῖρος ὁ Βοσποριανὸς, ὃς προκοπὴν ἱκανὴν περιποιησάμενος λόγων εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπῄει πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φιλοπάτορα. Λόγου δέ ποτε γενομένου περὶ τοῦ δοξάσειν τὸν σοφὸν καὶ τοῦ Σφαίρου εἰπόντος ὡς οὐ δοξάσει, βουλόμενος ὁ βασιλεὺς ἐλέγξαι αὐτὸν, κηρίνας ῥόας ἐκέλευσε παρατεθῆναι· τοῦ δὲ Σφαίρου ἀπατηθέντος ἀνεβόησεν ὁ βασιλεὺς ψευδεῖ συγκατατεθεῖσθαι αὐτὸν φαντασίᾳ. Πρὸς ὃν ὁ Σφαῖρος εὐστόχως ἀπεκρίνατο, εἰπὼν οὕτως συγκατατεθεῖσθαι, οὐχ ὅτι ῥόαι εἰσὶν, ἀλλ' ὅτι εὔλογόν ἐστι ῥόας αὐτὰς εἶναι· διαφέρειν δὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν τοῦ εὐλόγου. Πρὸς δὲ Μνησίστρατον κατηγοροῦντα αὐτοῦ ὅτι Πτολεμαῖον οὔ φησι βασιλέα εἶναι, « τοιοῦτον δ' ὄντα τὸν Πτολεμαῖον καὶ βασιλέα εἶναι. »

De Sphæro tanquam Zenonis et Cleanthis discipulo cf. Diogen. VII, 37. Historiam de Sphæro et Ptolemæo Philopatore Athenæus quoque (VIII, p. 354, E) narrat. Antequam Alexandriam se conferret Sphærus, diutius Lacedæmone versatus est, ubi Cleomenes eo magistro et consiliario usus est.

Plutarch. Cleomen. c. 1 : Λέγεται δὲ καὶ λόγων φιλοσόφων τὸν Κλεομένην μετασχεῖν ἔτι μειράκιον ὄντα, Σφαίρου τοῦ Βορυσθενίτου παραβαλόντος εἰς τὴν Λακεδαίμονα καὶ περὶ τοὺς νέους καὶ τοὺς ἐφήβους οὐκ ἀμελῶς διατρίβοντος. Ὁ δὲ Σφαῖρος ἐν τοῖς πρώτοις ἐγεγόνει τῶν Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως μαθητῶν καὶ τοῦ Κλεομένους ἔοικε τῆς φύσεως τὸ ἀνδρῶδες ἀγαπῆσαί τε καὶ προσεκκαῦσαι τὴν φιλοτιμίαν.

Idem ibid. c. 11 : Ἀναπληρώσας δὲ τὸ πολίτευμα τοῖς χαριεστάτοις τῶν περιοίκων ὁπλίτας τετρακισχιλίους ἐποίησε, καὶ διδάξας αὐτοὺς ἀντὶ δόρατος χρῆσθαι σαρίσσῃ δι' ἀμφοτέρων καὶ τὴν ἀσπίδα φορεῖν δι' ὀχάνης, μὴ διὰ πόρπακος, ἐπὶ τὴν παιδείαν τῶν νέων ἐτράπη καὶ τὴν λεγομένην ἀγωγὴν, ἧς τὰ πλεῖστα παρὼν ὁ Σφαῖρος αὐτῷ συγκαθίστη, ταχὺ τὸν προσήκοντα τῶν τε γυμνασίων καὶ τῶν συσσιτίων κόσμον ἀναλαμβανόντων καὶ συστελλομένων ὀλίγων μὲν ὑπ' ἀνάγκης, ἑκουσίως δὲ τῶν πλείστων εἰς τὴν εὐγενῆ καὶ Λακωνικὴν ἐκείνην δίαιταν.

Hæc apud Cleomenem commoratio etiam movisse Sphærum videtur ut Περὶ Λακωνικῆς πολιτείας opus componeret. Præterea scripsit Περὶ Λυκούργου καὶ Σωκράτους βιβλία τρία, aliaque multa argumenti philosophici, quorum indicem præbet Diogenes Laertius VII, 178.

ΛΑΚΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

1.

Plutarch. Lycurg. c. 28 : Τοσούτους (sc. ὀκτὼ καὶ εἴκοσι) δέ φησι κατασταθῆναι τοὺς γέροντας Ἀριστοτέλης (fr. 78), ὅτι τριάκοντα τῶν πρώτων μετὰ Λυκούργου γενομένων, δύο τὴν πρᾶξιν ἐγκατέλιπον ἀποδειλιάσαντες. Ὁ δὲ Σφαῖρος ἐξ ἀρχῆς φησὶ τοσούτους γενέσθαι τοὺς τῆς γνώμης μετασχόντας.

2.

E LIBRO TERTIO.

Athenæus IV, p 114, C : Σφαῖρος δ' ἐν τρίτῳ Λακωνικῆς πολιτείας γράφει· « Φέρουσι δὲ καὶ ἐπάϊκλα αὐτοῖς οἱ φειδῖται· καὶ τῶν μὲν ἀγρευομένων ὑφ' αὐτῶν ἐνίοτε οἱ πολλοὶ, οὐ μὴν ἀλλ' οἵ γε πλούσιοι καὶ ἄρτον, καὶ ὧν ἂν ὥρα ἐκ τῶν ἀγρῶν, ὅσον εἰς αὐτὴν τὴν συνουσίαν, νομίζοντες καὶ τὸ πλείονα τῶν ἱκανῶν παρασκευάζειν περιττὸν εἶναι, μὴ μέλλοντά γε προσφέρεσθαι. » Cf. Dicæarchi fr. 23; Persæi fr. 2.

LACEDÆMONIORUM RESPUBLICA.

1.

Duodetriginta gerontum senatus fuit, ut Aristoteles ait, quod Lycurgus quum triginta instruxisset, duo ex his præ metu rem deseruerant. At Sphærus ab initio octo tantum et viginti consilii participes fuisse ait.

2.

Sphærus tertio De Lacedæmoniorum republica scribit : « Afferunt vero Epaicla ipsi Phiditii sodales : et quidem major pars vulgo subinde afferunt, si quid fortasse venando ceperint; opulentiores autem insuper panem et ex agris quæcumque fert tempestas, quantum ad unum ipsum convivium satis est : nam plura parare quam quod satis sit, superfluum esse existimant, quippe quæ nemo ne comestu-rus sit quidem.

ARATUS SICYONIUS.

Anonymus in Vit. Arati poetæ : Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ γεγόνασιν Ἄρατοι, ἄνδρες ἐλλόγιμοι ἱστοριογράφοι, ὥσπερ ὁ Κνίδιος, οὗ φέρονται Αἰγυπτιακὰ ἱστορικὰ συγγράμματα (aliunde non nota), καὶ τρίτος Σικυώνιος, οὗ ἐστιν ἡ πολύβιβλος ἱστορία ὑπὲρ τὰ λ' βιβλία ἔχουσα.

Commentarii Arati de fœdere Achaico deque iis maxime rebus quæ ipse gesserat, pertinuerunt usque ad Ol. 139, 4 vel 140, 1 (220 a. C.), quo anno prætor Achæorum ad Caphyas cladem passus est.

Polybius I, 3, 1 : Ἄρξει δὲ τῆς πραγματείας ἡμῖν, τῶν μὲν χρόνων Ὀλυμπιὰς ἑκατοστή τε καὶ τετταρακοστή· τῶν δὲ πράξεων, παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησιν ὁ προσαγορευθεὶς Συμμαχικὸς πόλεμος, ὃν πρῶτον ἐξήνεγκε μετ' Ἀχαιῶν πρὸς Αἰτωλοὺς Φίλιππος, Δημητρίου μὲν υἱὸς, πατὴρ δὲ Περσέως· παρὰ δὲ τοῖς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦσιν, ὁ περὶ Κοίλης Συρίας, ὃν Ἀντίοχος καὶ Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Λιβύην τόποις, ὁ συστὰς Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις, ὃν οἱ πλεῖστοι προσαγορεύουσιν Ἀννιβαϊκόν. Ταῦτα δ' ἐστὶ συνεχῆ τοῖς τελευταίοις τῆς Ἀράτου τοῦ Σικυωνίου συντάξεως.

Idem II, 2, 1 : Καλλίστην ὑπόστασιν ὑπολαμβάνοντες εἶναι ταύτην διὰ τὸ, πρῶτον μὲν τὴν Ἀράτου σύνταξιν ἐπὶ τούτους καταστρέφειν τοὺς καιροὺς (Ol. 139, 4), οἷς συνάπτοντες τὴν διήγησιν, τὸν ἀκόλουθον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἀποδιδόναι προῃρήμεθα λόγον.

De indole commentariorum Plutarchus, Arat. c. 3 : Ἐνδεέστερον ἴσως ἢ πολιτικῷ προσῆκον ἦν ἀνδρὶ περὶ τὸν λόγον ἐσπούδασε (Ἄρατος)· καίτοι γεγονέναι κομψότερον εἰπεῖν ἢ δοκεῖ τισιν ἐκ τῶν Ὑπομνημάτων κρίνουσιν, ἃ παρέργως καὶ ὑπὸ χεῖρα διὰ τῶν ἐπιτυχόντων ὀνομάτων ἁμιλλησάμενος κατέλιπε.

Polyb. II, 40, 4 : Τῶν μέντοι γε Ἀράτῳ διῳκημένων, καὶ νῦν, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν, ἐπικεφαλαιούμενοι μνησθησόμεθα, διὰ τὸ καὶ λίαν ἀληθινοὺς καὶ σαφεῖς ἐκεῖνον περὶ τῶν ἰδίων συντεταχέναι πράξεων ὑπομνηματισμούς.

Idem II, 47 : Οἱ δ' Ἀχαιοὶ τὸ μὲν πρῶτον διὰ τῆς ἰδίας δυνάμεως ὥρμησαν ἀντοφθαλμεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις· ἅμα μὲν ὑπολαμβάνοντες, κάλλιστον εἶναι τὸ μὴ δι' ἑτέρων σφίσι πορίζεσθαι τὴν σωτηρίαν, ἀλλ' αὐτοὺς δι' αὑτῶν σώζειν τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν· ἅμα δὲ βουλόμενοι καὶ τὴν πρὸς Πτολεμαῖον τηρεῖν φιλίαν, διὰ τὰς προγεγενημένας εὐεργεσίας, καὶ μὴ φαίνεσθαι πρὸς ἑτέρους ἐκτείνοντες τὰς χεῖρας. Ἤδη δ' ἐπὶ ποσὸν τοῦ πολέμου προβαίνοντος, καὶ τοῦ μὲν Κλεομένους τό τε πάτριον πολίτευμα καταλύσαντος, καὶ τὴν ἔννομον βασιλείαν εἰς τυραννίδα μεταστήσαντος, χρωμένου δὲ καὶ τῷ πολέμῳ πρακτικῶς καὶ παραβόλως· προορώμενος Ἄρατος τὸ μέλλον, καὶ δεδιὼς τήν τε τῶν Αἰτωλῶν ἐπίνοιαν καὶ τόλμαν, ἔκρινε πρὸ πολλοῦ λυμαίνεσθαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν. Κατανοῶν δὲ τὸν Ἀντίγονον καὶ πρᾶξιν ἔχοντα καὶ σύνεσιν, καὶ πίστεως ἀντιποιούμενον· τοὺς δὲ βασιλεῖς σαφῶς εἰδὼς, φύσει μὲν οὐδένα νομίζοντας οὔτε ἐχθρὸν οὔτε φίλον, ταῖς δὲ τοῦ συμφέροντος ψήφοις ἀεὶ μετροῦντας τὰς ἔχθρας καὶ τὰς φιλίας· ἐπεβάλετο λαλεῖν πρὸς τὸν εἰρημένον βασιλέα, καὶ συμπλέκειν τὰς χεῖρας, ὑποδεικνύων αὐτῷ τὸ συμβησόμενον ἐκ τῶν πραγμάτων. Προδήλως μὲν οὖν αὐτὸ πράττειν ἀσύμφορον ἡγεῖτο διὰ πλείους αἰτίας. Τόν τε γὰρ Κλεομένην καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀνταγωνιστὰς παρασκευάζειν ἔμελλε πρὸς τὴν ἐπιβολήν· τούς τε πολλοὺς τῶν Ἀχαιῶν διατρέψειν, καταφεύγων ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ δοκῶν ὁλοσχερῶς ἀπεγνωκέναι τὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας· ὅπερ ἥκιστα φαίνεσθαι πράττων ἐβούλετο. Διόπερ ἔχων τοιαύτην πρόθεσιν, ἀδήλως αὐτὰ διενοεῖτο χειρίζειν. Ἐξ οὗ πολλὰ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἠναγκάζετο καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πρὸς τοὺς ἐκτὸς, δι' ὧν ἔμελλε τὴν ἐναντίαν ἔμφασιν ὑποδεικνύων, ταύτην ἐπικρύψεσθαι τὴν οἰκονομίαν. Ὧν χάριν ἔνια τούτων οὐδ' ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι κατέταξεν.

Hæc quum ipse Polybius fateri se coactum videat, facile apparet cum grano salis intelligenda esse, quæ de λίαν ἀληθινοῖς Arati commentariis idem Polybius in antecedentibus dixit. Ac vix dubium esse potest, quin historicus Aratus eundem se ostenderit virum, quem ex vita ejus rebusque gestis satis bene novimus. Quemadmodum vero prætor Achæorum in Polybio laudis potius præconem quam judicem ab omni studio vacuum nactus sit, sic etiam historici virtutes a Polybio eodem modo exaggeratæ videntur, quo injustis conviciis adversarium ejus persequiturPhylarchum (Cf. Vit. Phylarch. p. LXXX). Ceterum adeas qui ex professo hunc locum tractarunt, Lucas. *Ueber Polyb. Darstellung des ætolisch. Bundeskriegs. Kœnigsberg* 1827, *p.* 55 *sqq.* 74; Helwing. *Gesch. d. ach. Bundes. Lemgo* 1829; Merlecker. *Achaicorum libri tres. Darmsdt.* 1827, p. 475; Brandstætter *Gesch. d. ætol. Bundes,* etc. *Berlin,* 1844, qui p. 206 laudat Luchtii Programm. schol. *De Arati Sicyon. Commentariis* (Kiel. 1838), quo uti mihi non licuit.

Ap. Phot. Bibl. cod. 160, p. 104, 30 Bekk. Arati Sicyonii Historiæ inter fontes memorantur, quos Sopater ad consarcinandum Ἐκλογῶν librum undecimum adhibuerit.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ.

1.

Plutarch. Agide c. 15, de Agide Arato Achæorum prætori contra Ætolos in Peloponnesum invasuros exercitum adducente:

Συμμίξας δὲ τῷ Ἀράτῳ περὶ Κόρινθον ὁ Ἆγις ἔτι βουλευομένῳ περὶ μάχης καὶ παρατάξεως πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπεδείξατο καὶ προθυμίαν πολλὴν καὶ τόλμαν οὐ μανικὴν οὐδὲ ἀλόγιστον. Ἔφη γὰρ αὐτῷ μὲν δοκεῖν διαμάχεσθαι καὶ μὴ παριέναι τὸν πόλεμον εἴσω τὰς πύλας τῆς Πελοποννήσου προεμένους, ποιήσειν δὲ τὸ δοκοῦν Ἀράτῳ· καὶ γὰρ πρεσβύτερόν τε εἶναι καὶ στρατηγεῖν Ἀχαιῶν, οἷς οὐχὶ προστάξων οὐδὲ ἡγησόμενος, ἀλλὰ συστρατευσόμενος ἥκοι καὶ βοηθήσων. Ὁ δὲ Σινωπεὺς Βάτων αὐτὸν οὐκ ἐθέλειν μάχεσθαί φησι τὸν Ἆγιν Ἀράτου κελεύοντος, οὐκ ἐντετυχηκὼς οἷς Ἄρατος γέγραφε περὶ τούτων, ἀπολογιζόμενος ὅτι βέλτιον ἡγεῖτο, τοὺς καρποὺς σχεδὸν ἅπαντας συγκεκομισμένων ἤδη τῶν γεωργῶν, παρελθεῖν τοὺς πολεμίους ἢ μάχῃ διακινδυνεῦσαι περὶ τῶν ὅλων. Ἐπεὶ δ' οὖν Ἄρατος ἀπέγνω μάχεσθαι καὶ τοὺς συμμάχους ἐπαινέσας διαφῆκε, θαυμασθεὶς ὁ Ἆγις ἀνεζεύγνυεν, ἤδη τῶν ἔνδον ἐν Σπάρτῃ θόρυβον πολὺν ἐχόντων καὶ μεταβολήν.

2.

Plutarch. Arat. c. 32, postquam fabulam quandam narravit de ratione, qua Ætoli, qui Pellenensium urbe potiti erant, dum Aratus contra eos proficiscitur, in summam consternationem essent conjecti, addit: Ὁ δ' Ἄρατος οὐδὲν ἐν τοῖς Ὑπομνήμασιν εἴρηκε τοιοῦτον, ἀλλά φησι, τρεψάμενος τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ φεύγουσι συνεισπεσὼν εἰς τὴν πόλιν ἐξελάσαι κατὰ κράτος, ἑπτακοσίους δὲ ἀποκτεῖναι.

3.

Plutarch. Arat. c. 33: Τοὺς δὲ Ἀθηναίους σπουδάζων ἐλευθερῶσαι (Ἄρατος) διεβλήθη καὶ κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι σπονδὰς πεποιημένων αὐτῶν πρὸς τοὺς Μακεδόνας καὶ ἀνοχὰς ἀγόντων, ἐπεχείρησε τὸν Πειραιᾶ καταλαβεῖν. Αὐτὸς δὲ ἀρνούμενος ἐν τοῖς Ὑπομνήμασιν οἷς ἀπολέλοιπεν Ἐργῖνον αἰτιᾶται, μεθ' οὗ τὰ περὶ τὸν Ἀκροκόρινθον ἔπραξεν. Ἐκεῖνον γὰρ ἰδίᾳ τῷ Πειραιεῖ προσβαλόντα καὶ τῆς κλίμακος συντριβείσης διωκόμενον ὀνομάζειν καὶ καλεῖν συνεχῶς Ἄρατον ὥσπερ παρόντα, καὶ διαφυγεῖν οὕτως ἐξαπατήσαντα τοὺς πολεμίους. Οὐ μὴν δοκεῖ πιθανῶς ἀπολογεῖσθαι. Τὸν γὰρ Ἐργῖνον, ἄνθρωπον ἰδιώτην καὶ Σύρον, ἀπ' οὐδενὸς ἦν εἰκότος ἐπὶ νοῦν βαλέσθαι τὴν τηλικαύτην πρᾶξιν, εἰ μὴ τὸν Ἄρατον εἶχεν ἡγεμόνα καὶ παρ' ἐκείνου τὴν δύναμιν καὶ τὸν καιρὸν εἰλήφει πρὸς τὴν ἐπίθεσιν. Ἐδήλωσε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρατος οὐ δὶς οὐδὲ τρὶς, ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ οἱ δυσέρωτες, ἐπιχειρήσας τῷ Πειραιεῖ καὶ πρὸς τὰς διαμαρτίας οὐκ ἀποκαμὼν, ἀλλὰ τῷ παρὰ μικρὸν ἀεὶ καὶ σύνεγγυς ἀποσφάλλεσθαι τῶν ἐλπίδων πρὸς τὸ θαρρεῖν ἀνακαλούμενος. Ἅπαξ δὲ καὶ τὸ σκέλος ἔσπασε διὰ τοῦ Θριασίου φεύγων· καὶ τομὰς ἔλαβε πολλὰς θεραπευόμενος καὶ πολὺν χρόνον ἐν φορείῳ κομιζόμενος ἐποιεῖτο τὰς στρατείας.

4.

Plutarchus Cleomen. c. 16: (Ἄρατος) τρέπεται

COMMENTARII.

1.

Agis apud Corinthum cum Arato congressus, deliberante adhuc prœlione cum hoste decerneret, magnam alacritatem audaciamque nequaquam immodicam aut consilii expertem ostendit. Dicebat enim, videri sibi decertandum pugna, neque hostem intra portas Peloponnesi admittendum, facturum tamen id, quod Arato placuisset, ætate majori et duci Achæorum, quibus non imperaturus aut dux futurus, sed commilitatum et opitulatum ipse advenisset. Bato autem Sinopensis Agidem pugnam detrectasse scribit, jubente pugnare Arato; non legerat nimirum ea, quæ ipse Aratus scripsit, quum omissam pugnam excusans ait, consultius sibi visum fuisse transitum hostibus concedere, fructibus jam prope omnibus ex agris collectis, quam summam rerum in discrimen Martis adducere. Postquam ergo Aratus consilio dimicandi improbato socios collaudatos dimisit, Agis sui excitata admiratione discessit, jam rebus Spartæ majorem in modum conturbatis atque immutatis.

2.

Nihil tale in suis Commentariis Aratus commemorat, sed ait se Ætolos in fugam conjectos in urbem ipsam Pellenen insecutum, cæsis septingentis ex ea profligasse.

3.

Athenienses Aratus liberare cupiens, male audivit apud suos, quod, quum ipsi inducias cum Macedonibus pacti essent, Piræeum occupare conatus esset. Id crimen ipse in Commentariis, quos reliquit, a se amolitur, et in Erginum, quo usus erat in Acrocorintho occupando, confert. Eum suo injussu perhibet Piræeum tentasse, scalisque attritis quum fugeret et ab hostibus urgeretur, continenter Aratum nominatim inclamasse, tanquam præsentem, atque ita deceptis hostibus effugisse. Verum hæc excusatio probabilis non videtur. Neque enim verisimilitudinem habet hoc, Erginum hominem Syrum atque privatum tantam rem conaturum fuisse, nisi Aratum ducem habuisset, ab eoque auxilium et occasionem rei tentatæ accepisset. Et ostendit hoc ipse Aratus, non bis aut ter, sed sæpius, perinde atque ii quibus res in amore minus secundæ sunt, Piræeum aggressus, neque ob infelicem successum defatigatus, sed eo ipso, quod non multum a potiundo eo abfuisset, animum confirmans, aliquando etiam per campum Triasium fugiens crus luxavit, ut multis sectionibus curatus, lectica aliquamdiu vectus expeditiones obiverit.

4.

Aratus rem aggressus est nemini Græcorum convenien-

πρὸς ἔργον οὐδενὶ μὲν τῶν Ἑλλήνων προσῆκον, αἴσχιστον δ' ἐκείνῳ καὶ τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ καὶ πεπολιτευμένων ἀναξιώτατον, Ἀντίγονον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καλεῖν, καὶ Μακεδόνων ἐμπιπλάναι τὴν Πελοπόννησον, οὓς αὐτὸς ἐκ Πελοποννήσου μειράκιον ὢν ἐξήλασεν, ἐλευθερώσας τὸν Ἀκροκόρινθον, καὶ πᾶσι μὲν τοῖς βασιλεῦσιν ὕποπτος καὶ διάφορος γενόμενος, τουτονὶ δὲ αὐτὸν Ἀντίγονον εἰρηκὼς κακὰ μυρία, δι' ὧν ἀπολέλοιπεν Ὑπομνημάτων. Καίτοι πολλὰ παθεῖν καὶ παραβαλέσθαι φησὶν αὐτὸς ὑπὲρ Ἀθηναίων, ὅπως ἡ πόλις ἀπαλλαγείη φρουρᾶς καὶ Μακεδόνων· εἶτα τούτους ἐπὶ τὴν πατρίδα... εἰσήγαγεν κτλ.

Cf. Plutarch. Arat. c. 38, ubi vituperandum dicit Aratum, quod socios advocasset eos, οὓς αὐτοὺς ἐν ταῖς πράξεσι καταστρατηγῶν καὶ καταπολιτευόμενος, ἐν δὲ τοῖς Ὑπομνήμασι λοιδορῶν διετέλει... Καίτοι πᾶσαν ὁ Ἄρατος ἀφίησι φωνὴν ἀπολογιζόμενος τὴν ἀνάγκην.

5.

Plutarch. Cleom. c. 17 : Cleomenes quum solus absque exercitu in Argos urbem, ubi conventus erat Achæorum, venire ab Arato juberetur, injuria se affectum putans, ἀνέζευξε διὰ ταχέων, καὶ κήρυκα πόλεμον προεροῦντα τοῖς Ἀχαιοῖς ἔπεμψεν οὐκ εἰς Ἄργος, ἀλλ' εἰς Αἴγιον, ὥς φησιν Ἄρατος, ὅπως φθάσῃ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν.

6.

Plutarch. Cleom. c. 19 : Ἑαλωκότος δὲ Ἄργους καὶ κατόπιν εὐθὺς προσθεμένων τῷ Κλεομένει Κλεωνῶν καὶ Φλιοῦντος, ἐτύγχανε μὲν ὁ Ἄρατος ἐν Κορίνθῳ ποιούμενός τινα τῶν λεγομένων λακωνίζειν ἐξέτασιν· ἀγγελίας δὲ περὶ τούτων προσπεσούσης διαταραχθεὶς καὶ τὴν πόλιν ἀποκλίνουσαν αἰσθόμενος πρὸς τὸν Κλεομένη καὶ τῶν Ἀχαιῶν ἀπαλλαγῆναι βουλομένην, ἐκάλει μὲν εἰς τὸ βουλευτήριον τοὺς πολίτας, ἔλαθε δὲ διολισθὼν ἄχρι τῆς πύλης. Ἐκεῖ δὲ, τοῦ ἵππου προσαχθέντος, ἀναβὰς ἔφυγεν εἰς Σικυῶνα. Τῶν δὲ Κορινθίων ἁμιλλωμένων εἰς Ἄργος πρὸς τὸν Κλεομένη φησὶν ὁ Ἄρατος τοὺς ἵππους πάντας ῥαγῆναι· τὸν δὲ Κλεομένη μέμφεσθαι τοὺς Κορινθίους μὴ συλλαβόντας αὐτὸν, ἀλλ' ἐάσαντας διαφυγεῖν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν Μεγιστόνουν παρὰ τοῦ Κλεομένους δεομένου παραλαβεῖν τὸν Ἀκροκόρινθον (εἶχε γὰρ φρουρὰν Ἀχαιῶν) καὶ πολλὰ χρήματα διδόντος· ἀποκρίνασθαι δὲ αὐτὸν, ὡς οὐκ ἔχει τὰ πράγματα, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῶν πραγμάτων αὐτὸς ἔχεται. Ταῦτα μὲν ὁ Ἄρατος γέγραφεν. Cf. Plutarch. c. 40, 41.

---

tem, omnium autem maxime ipsi turpem et rebus ante actis indignissimam, nimirum ut Antigonum in Græciam vocaret, Macedonibusque impleret Peloponnesum, quos ipse adolescens liberato Acrocorintho ex Peloponneso ejecerat, et quidem omnibus regibus suspectus ac cum omnibus simultates exercens Aratus Antigono huic mille suorum Commentariorum locis obtrectat. Jam qui multa se passum, multa conatum propter Athenienses ait, dum urbem eorum præsidio Macedonico liberaret, is Macedones armatos in patriam adducit.

Aratus auxilio advocavit eos quos ipse artibus suis et consiliis oppugnaverat inque Commentariis conviciis laceravit crebris. Quamquam nihil non dicit ut excusationem necessitatis afferat.

5.

Cleomenes celeriter discessit, et præconem qui bellum Achæis indiceret, non Argos, sed Ægium, ut ait Aratus, præveniendi eorum apparatus causa misit.

6.

Argis captis quum statim etiam Cleonæ et Phlius Cleomeni se adjunxissent, Aratus, qui tum Corinthi in quosdam, qui ferebantur Laconum partibus studere, inquirebat, nuntio rei allato perturbatus, quum civitatem eam sentiret ad Cleomenem inclinare ac cupere Achæorum principatu liberari, civibus in concilium advocatis, ipse occulte ad portas elapsus est, ibique equum adductum conscendit ac Sicyonem confugit. Idem scribit, Corinthiorum certatim Argos ad Cleomenem contendentium tantam fuisse festinationem, ut equi eorum omnes rupti fuerint, increpatosque eos a Cleomene, quod se non comprehendissent, sed effugere passi fuissent. Venisse tamen ad se Megistonum a Cleomene missum, orasseque ut accepta, quam promittebat ingentem, pecunia Acrocorinthum Achæorum præsidio deducto traderet, seque ei respondisse : non habere se res in sua potestate, sed ab iis haberi.

DINIAS ARGIVUS.

Dinias Argivus, Ἀργολικῶν auctor, Agatharchide antiquior (fr. 4), aut paullo post Aratum vixit aut iisdem quibus ille temporibus (fr. 9). Neque hoc adeo improbabile est. Certe facilis conjectura, Diniam, ex quo de morte Aristippi tyranni aliqua affert Plutarchus, eundem esse cum Dinia, quem idem Plutarchus in antecedentibus dixerat Abantidem Sicyoniorum tyrannum interficiendum curasse. Plutarch. Arat. c. 3 : Ἀβαντίδαν μὲν οἱ περὶ Δεινίαν καὶ Ἀριστοτέλη (Argivum, Arati amicum), τὸν διαλεκτικὸν, εἰωθότα τοῖς λόγοις αὐτῶν κατ' ἀγορὰν σχολαζόντων ἑκάστοτε παρεῖναι καὶ συμφιλονεικεῖν, ἐμβαλόντες εἰς τοιαύτην διατριβὴν καὶ παρασκευάσαντες ἐπιβουλὴν, ἀνεῖλον. Alios Dinias recenset Dindorfius in Steph. Thes. Gr. s. h. v.

Argolicorum opus peramplum in plures divisum erat partes sive Συντάξεις, duæque ejus exstitisse videntur recensiones. Etenim in fr. 3 citatur Dinias ἐν θ' τῆς πρώτης συντάξεως, ἐκδόσεως δὲ δευτέρας. Prima σύνταξις tempora mythica, altera historica fuerit complexa.

ΑΡΓΟΛΙΚΑ.

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΞΙΣ.

E LIBRO PRIMO.

Schol. Apoll. Rhod. II, 789 : Ὅτι δὲ τοὺς Παφλαγόνας ὑπέταξεν Ἡρακλῆς τοῖς περὶ Λύκον (Mariandynorum regem), ἱστορεῖ Δεινίας ἐν πρώτῳ Ἀργολικῶν καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς ἐν δεκάτῳ Βιθυνιακῶν. Alia quædam ex Herculis historia, quæ item ad primum librum pertinuisse videntur, vide in fr. 5 et 6.

E LIBRO SEPTIMO.

2.

Schol. Sophocl. Electr. 281, ad verba poetæ, Εὑροῦσ' (Clytæmnestra) ἐκείνην ἡμέραν, ἐν ᾗ τότε Πατέρα τὸν ἀμὸν ἐκ δόλου κατέκτανεν, Ταύτῃ χοροὺς ἵστησι καὶ μηλοσφαγεῖ Θεοῖσιν ἔμμην' ἱερὰ τοῖς σωτηρίοις] : Οἱ Ἀργολικοὶ συγγραφεῖς ιγ' εἶναί φασι μηνὸς Γαμηλιῶνος, ὡς Δεινίας ἐν ζ' Ἀργολικῶν. De die quo Troja capta sit, v. infra fr. 10.

E LIBRO NONO.

3.

Schol. Eur. Orest. 861 : Ἄκραν] τόπος οὕτω καλούμενος· λέγει δὲ τὸν Πρῶνα... ὅπου φασὶ πρῶτον τὸν Δαναὸν μετὰ θάνατον υἱῶν Αἰγύπτου δοῦναι δίκας. Αὐτὸς γὰρ ὁ Αἴγυπτος ἧκεν εἰς Ἄργος τιμωρήσων τῷ φόνῳ. Δαναὸς δὲ μαθὼν ἐξῆγεν εἰς ὅπλα τοὺς Ἀργείους, ἀλλὰ Λυγκεὺς πείθει λόγοις λῦσαι τὴν ἔχθραν. Καὶ καθιστῶσι δικαστὰς αὐτοῖς Αἰγυπτίων καὶ Ἀργείων τοὺς ἀρίστους. Ὁ δὲ τόπος ἔνθα ἡ δίκη συνήχθη, περὶ τὴν μεγίστην ἄκραν, ἔνθα καὶ Ἴναχος ἁλίσας τὸν λαὸν, συνεβούλευσεν οἰκίζειν τὸ πεδίον. Ὁ δὲ τόπος ἐξ ἐκείνου Ἁλιαία καλεῖται ἡ νῦν Ἡλιαία λεγομένη. Ἄλλως. Ἡ πολλὴ δόξα κατέχει μὴ ἐλθεῖν τὸν Αἴγυπτον εἰς Ἄργος, καθάπερ ἄλλοι τέ φασι καὶ Ἑκαταῖος γράφων οὕτως· « Ὁ δὲ Αἴγυπτος αὐτὸς μὲν οὐκ ἦλθεν εἰς Ἄργος. » [Φρύνιχος δὲ ὁ τραγικός φησι σὺν Αἰγυπτίοις τὸν Αἴγυπτον ἥκειν εἰς Ἄργος.] Λέγεται δέ τις ἐν Ἄργει Πρών, ὅπου δικάζουσιν Ἀργεῖοι. Ἱστορεῖ δὲ περὶ τοῦ χωρίου Δεινίας [ἐν θ' τῆς πρώτης συντάξεως, ἐκδόσεως δὲ δευτέρας,] γράφων οὕτως· « Ταχέως δὲ κυριεύσαντες τὸν

ARGOLICA.

1.

Paphlagones ab Hercule Lyco subjectos esse Dinias narrat libro primo Rerum Argolicarum, et Asclepiades Myrleanus libro decimo Rerum Bithynicarum.

2.

Agamemnonem a Clytæmnestra interfectum esse die decimo tertio Gamelionis mensis Argivi scriptores tradunt, inter eosque Dinias in Rerum Argolicarum libro septimo.

3.

Ἄκραν, *promontorium*, certum quendam locum ita dicit, quem *Pronem* (*promontorium*) Argivi vocant, ubi Danaus post interfectos Ægypti filios judicium subiit. Ipse enim Ægyptus Argos venit, ut cædis illius pœnas repeteret. Quo comperto Danaus armatum Argivorum exercitum educturus erat, sed Lyncei precibus adducitur ut verbis componere inimicitias mavelit. Constituuntur itaque iis judices Ægyptiorum Argivorumque primores. Locus vero ubi in judicium convenerunt, circa summum erat promontorium, ubi Inachus olim populum congregans (ἁλίσας) auctor ei exstitit, ut per planitiem sedes sibi figerent. Atque hinc Haliæa nuncupatus, quam nos jam Heliæam vocare solemus. — *Aliter*. Vulgaris opinio est ipsum Ægyptum non venisse in Argolidem, ut præter alios etiam Hecatæus dicit; ita enim habet : « Ipse quidem Ægyptus non venit Argos. « Phrynichus vero tragicus Ægyptum cum Ægyptiis Argos venisse dicit. Ceterum celsus quidam in Argolide locus est, quem πρών, *promontorium*, vocant, ubi Argivi judicia habent. Ejus Dinias meminit in prima parte Argolicorum editionis secundæ ita scribens : « Mox vero potiti Melanchro et Cleometra, lapidibus obruentes eos necarunt.

Μέλαγχρον καὶ τὴν Κλεομήτραν βάλλοντες λίθοις ἀπέκτειναν. Καὶ τὸν τάφον αὐτοῦ δεικνύουσιν ἔτι καὶ νῦν ὑπεράνω τοῦ καλουμένου Πρῶνος, χῶμα παντελῶς, οὗ συμβαίνει τοὺς Ἀργείους δικάζειν. »

Uncinis inclusa addidi ex scholl. cod. Venet. et Vatican. a Cobeto editis. Omisi quæ ibidem post v. δικάζουσιν Ἀργεῖοι leguntur hæc : Ἀλλ' οὐ παρήκει (παρῆκεν correx. Cobet.) ὁ Δάναος Αἰγύπτῳ δικάσασθαι, qui cento est ejus narrationis, quam schol. vulgata indicant verbis : Δάναος δὲ μαθὼν κτλ. Phrynichi mentio pertinet ad fabulam ejus Δαναΐδας sive Αἰγυπτίους. — ἐν θ'] ἔνθα codd.; ἐν τῷ πρώτῳ scripsit Cobetus. — Deinde codex Venet. : ἐκδόσεως δεύτερον. — Μέλαγχρον], τὸν μὲν λαν, supra scriptis literis χρ, codex Vatican.; Μελάγχαριν cod. Ven.; Μελάχαριν schol. vg.; Μελάγχρουν dedit Cobet.; Argivum nomen esse Μέλαγχρον probat Mytilenarum in Lesbo tyrannus, quem Pittacus interfecit (Diogen. L. I, 74; Suidas v. Πιττακός; Alcæus ap. Hephæst. p. 80 ed. Gaisf.) De Melanchro et Cleometra, qui n. l. memorantur, aliunde nihil constat. Pro ταχέως κυριεύσαντες (κυριεύσαντα schol. vg.) nescio an fuerit τείχεος κυρ. Welckerus *Trilog.* judicio condemnatos esse, ut lapidibus obruerentur, censet. Quodsi recte scripsimus : ἐν θ', patet historiam nostram pertinere ad tempora Posttrojana. Fortasse igitur sermo est de Heraclidis Temenidis Argolidem occupantibus. De judiciorum loco illo cf. Pausanias II, 20, 5; 21, 6; 19, 6. Müller. *Dor.* II, p. 220.

E LIBRIS INCERTIS.

4.

Agatharchides De mari Rubr. ap. Phot. cod. 250, p. 443, a, 13 ed. Bekk. : Οἱ δὲ περὶ Κλεινίαν (Δεινίαν em. Reines.) ἱστορικοί φασιν, ἀπὸ τῆς ποιητικῆς ἐξουσίας καὶ αὐτοὶ ἄδειαν λαβόντες, ἐξ Ἄργους εἰς Αἰθιοπίαν (ἐκαλεῖτο δὲ τότε Κηφηνία) παραγεγονότα ἐπὶ λύσει τῆς Κηφέως θυγατρὸς τὸν Περσέα, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Πέρσας μεταστάντα, Πέρσαις μὲν ἀπό τινος τῶν ἐγγόνων τῆς κλήσεως μεταδοῦναι, Ἐρύθραν δὲ γεννῆσαι υἱόν, καὶ ἐξ ἐκείνου τῇ θαλάσσῃ τὴν κλῆσιν παρασχεῖν. Τοιοῦτος μὲν καὶ ὁ Ἀργολικὸς περὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης σχεδιασμός.

Clinias quidam laudatur apud schol. Apoll. Rh. II, 1085 : Ἐνναέται : Κατ' ἐξαίρεσιν τοῦ ι, ἵν' ᾖ ἐνναιέται. Κλεινίας δέ φησι καὶ τὸν ναόν ποτε οὕτως εἰρῆσθαι ἔνναιον, διὰ τὸ ἐνναίειν ἐν αὐτῷ τοὺς θεούς.

5.

Schol. Pind. Nem. III, 104 : Δεινίας δὲ ὁ Ἀργεῖος (Herculis e Megara filios esse dicit) Θηρίμαχον, Κρεοντιάδην, Δηϊκόωντα, Δηΐονα. — Δεινίας pro vulg. Αἰνείας reposuit Valcken. ad schol. Theocrit. p. 304.

6.

Idem Olymp. VII, 49 : Τὸν Ἀλκμήνης νόθον ἀδελφὸν Λικύμνιον ῥοπάλῳ ἐλαίας τύπτων ἀπέκτεινε ἐν τῇ Τίρυνθι παραγενόμενον ἐκ τῆς οἰκίας τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς Μιδέας ὁ Τληπόλεμος ὁ παλαιὸς οἰκιστὴς τῆς χώρας... Αἰτία δὲ τῆς ἀναιρέσεως ἐγένετο περί τινων τιμῶν. Οἱ δὲ περὶ Δεινίαν καὶ Δερκύλλον φασὶν ἀκούσιον τὸν φόνον γενέσθαι. Cf. Apollodorus II, 8, 2.

7.

Schol. Theocrit. XIV, 48 : Ἱστορεῖ γὰρ Δεινίας, ὅτι οἱ Μεγαρεῖς φρονηματισθέντες ποτὲ, ὅτι κράτιστοι τῶν Ἑλλήνων εἰσίν, ἐπύθοντο τοῦ θεοῦ, τίνες κρείττονες τυγχάνοιεν. Ὁ δὲ ἔφη·

Γαίης μὲν πάσης τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἄμεινον,
ἵπποι Θρηΐκιαι, Λακεδαιμόνιαι δὲ γυναῖκες,
ἄνδρες δ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς Ἀρεθούσης.
Ἀλλ' ἔτι καὶ τῶνδ' εἰσὶν ἀμείνονες, οἵτε μεσηγὺ

Atque sepulcrum ejus monstrant etiam nunc supra Pronem sive promontorium, quod dicunt, tumulum aggestum, ubi judicia Argivi habere solent. »

4.

Dinias et qui eum sequuntur historici poetica licentia ipsi quoque fidenter utentes Perseum narrant Argis venisse in Æthiopiam (quæ tunc Cephenia nominabatur), ut Cephei filiam liberaret; hinc ad Persas transgressum, nomen hoc a filiorum quopiam cum Persis communicasse, et procreato Erythra filio, nomen hoc mari indidisse. Atque hæc quidem Argolicorum scriptorum de mari Rubro hariolatio est.

5.

Dinias Argivus Herculis e Megara filios esse dicit Therimachum, Creontiadem, Deicoontem, Deionem.

6.

Alcmenæ fratrem spurium Licymnium oleæ clavo percutiens Tirynthe occidit e matris suæ Mideæ domo progressum Tlepolemus, qui olim hanc regionem incolis frequentavit. Causa cædis fuerat de honoribus quibusdam jurgium. Dinias vero et Dercyllus Licymnium invitum cædem istam commisisse tradunt.

7.

Narrat Dinias Megarenses magnifice aliquando de se sentientes, quasi Græcorum præstantissimi ipsi essent, Apollinem interrogasse, quinam præstantiores essent. Respondit ille :

Inter terras omnes præstat Pelasgicum Argos,
Inter equas excellunt Thessalicæ, Lacedæmoniæ inter mulieres;
Inter viros ii qui aquam bibunt pulcræ Arethusæ;
Sed præstantiores etiam hisce sunt qui inter

Τίρυνθος ναίουσι καὶ Ἀρκαδίης πολυμήλου,
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες, κέντρα πτολέμοιο.
Ὑμεῖς δ', ὦ Μεγαρεῖς, οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι,
οὔτε δυωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ, οὔτ' ἐν ἀριθμῷ.

Cf. de hoc oraculo Ionis fragm. 17, p. 49.

8.

Herodian. Περὶ μον. λεξ. p. 8 ed. Dindf.: Μοῖρα. Οὐδὲν εἰς ρα λῆγον συνεσταλμένον θηλυκὸν δισύλλαβον τῇ οι διφθόγγῳ παραλήγεται, ἀλλὰ μόνον τὸ μοῖρα ἀπηνέγκατο τήνδε παράληξιν. Τὸ γὰρ χοίρα ἐκτείνεται κατὰ τὸ ἐπώνυμον, ὥσπερ καὶ παρὰ Δεινίᾳ·

« Λέγεται δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους, καθ' ὃν ἐν Τεγέᾳ χρόνον ἦσαν αἰχμάλωτοι, δεδεμένους ἐργάζεσθαι διὰ τοῦ πεδίου τὸν Λαχᾶν ποταμὸν, Περιμήδας ἐν Τεγέᾳ δυναστευούσης, ἣν οἱ πλεῖστοι καλοῦσι Χοίραν. »

Τεγέᾳ] cod. τῇ γαίᾳ et mox τῇ γέᾳ. In Crameri Anecd. Oxon. tom. III, p. 263, 17, ubi eadem leguntur, est: καθ' ὃν ἐντελέᾳ χρόνον et mox Περιμηδέας ἐν Τεγαιᾷ. Correxit Dindorfius p. VII: « Frequentia, ait, fuisse constat inter Lacedæmonios et Tegeatas dissidia bellaque varia fortuna gesta. Quæ Dinias narrat, ab aliis tradita non vidi. » Ante τὸν Λαχᾶν excidisse παρὰ suspicatur *Bloch*. Perperam. Ceterum cf. Müller. *Dor.* II, 418 not.; I, p. 73 sq.

9.

Plutarch. Arat. c. 29: Aristippus, Argivorum tyrannus, Cleonas, quæ urbs Achæorum fœderi se adjunxerat, occupare tentat; sed Arati stratagemate circumventus, cum exercitu fugam capessit. Fugientes persequitur Aratus. Γενομένης δὲ τῆς διώξεως ἄχρι Μυκηνῶν, ὁ μὲν τύραννος ὑπὸ Κρητός τινος, ὡς Δεινίας ἱστορεῖ, τοὔνομα Τραγίσκου, καταληφθεὶς ἀποσφάττεται, τῶν δὲ ἄλλων ἔπεσον ὑπὲρ χιλίους πεντακοσίους.

Ex eodem Dinia fluxerit, quæ de vita Aristippi Plutarchus c. 26 exponit.

Diniæ fragmentis locos subjicio duos, quibus laudatur *Dionysius Argivus*. Nempe *Diniæ* nomen ibi reponendum esse censet Valckenarius ad Eurip. Phœn. p. 729, quamquam in tanta Dionysiorum copia nihil adeo video, cur a librorum scriptura discedamus. Argivum quendam Dionysium statuarium memorat Pausanias V, 26, 3; 27, 2.

DIONYSIUS ARGIVUS.

10.

Clemens Alex. Strom. I, 21, p. 139, 5 Sylb. (et Euseb. Præp. Ev. X, p. 498, B): Κατὰ δὲ τὸ ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς Ἀγαμέμνονος βασιλείας Ἴλιον ἑάλω, Δημοφῶντος τοῦ Θησέως βασιλεύοντος Ἀθήνησι τῷ πρώτῳ ἔτει, Θαργηλιῶνος μηνὸς δευτέρᾳ ἐπὶ δέκα, ὥς φησι Διονύσιος ὁ Ἀργεῖος. Eodem modo de excidii die statuit Hellanicus (fr. 143). Vide Bœckh. ad Marm. Par. ep. 25; Fischer. Tabb. chron. p. 17. In reliquo computo ceteri chronologi plurimi cum Dionysio consentiunt; neque erat cur Welckerus (*Cycl.* p. 361) increparet Dionysium, ut qui insigne mendacium chronologicum protulisset.

11.

Schol. Pind. Nem. II, 4: Ὅθεν περ καὶ Ὁμηρίδαι] Οἱ δὲ (φασὶν) ὅτι κατὰ μέρη πρότερον τῆς ποιήσεως διαδιδομένης, τῶν ἀγωνιστῶν ἕκαστος ὅ τι βούλοιτο μέρος ᾖδε· τοῦ δὲ ἄθλου τοῖς νικῶσιν ἀρνὸς ἀποδεδειγμένου, προσαγορευθῆναι τότε μὲν ἀρνῳδοὺς, αὖθις δὲ ἑκατέρας τῆς ποιήσεως εἰσενεχθείσης, τοὺς ἀγωνιστὰς οἷον ἀκουμένους πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη καὶ τὴν σύμπασαν ποίησιν ἐπιόντας ῥαψῳδοὺς προσαγορευθῆναι. Ταῦτά φησι Διονύσιος ὁ Ἀργεῖος.

Ἀκουμένους] « Vulgo ἀκουομένους. Male Salmasius ad Solin. p. 610 A, ἀκειομένους. » Bœckh. De re omnia quæ huc pertinent collecta habes ap. Welckerum *Cycl.* p. 361 sqq. 406, aliosque quam plurimos. — Quinam titulus fuerit operis unde hæc petita sint, haud liquet. Potuerunt illa de rhapsodis vel in Ἀργολικοῖς memorari, vel in libro Περὶ ποιητῶν inscripto, qualem Dionysium quendam,

---

Tirynthem habitant et Arcadiam ovibus divitem,
Argivi linteis tecti thoracibus, aculei bellorum.
At vos, Megarenses, neque tertii estis neque quarti
Neque duodecimi, nec omnino vestri numerus vel ratio est.

8.

Dinias: « Lacedæmonios aiunt, quo tempore captivi apud Tegeatas degebant, canale facto per planitiem deduxisse Lacham fluvium, regnante tum Tegeæ Perimede, quam plurimi Chœram appellant. »

9.

Hostis quum usque ad Mycenas fugientes persequeretur, Aristippus tyrannus a Cretense quodam, uti Dinias refert, cui Tragisci nomen erat, correptus jugulatur; ex reliquis ceciderunt supra mille et quingentos.

10.

Ilium captum est Agamemnonis regni anno duodevicesimo, Demophontis Theseo nati anno primo, Thargelionis mensis die duodecimo ut Dionysius Argivus refert.

11.

Nonnulli dicunt olim quum Homeri carmina per partes disseminata circumferrentur, cantores in ludis publicis quam quisque vellet partem eorum cecinisse; et ab agno (ἀρνός) quod præmium victoribus propositum esset, tum quidem ἀρνῳδοὺς fuisse appellatos. Postea vero ubi sparsæ Iliadis et Odysseæ partes in unum collectæ essent, certatores eas quasi consarcientes inter se, totamque Homeri poesin obeuntes, ῥαψῳδοὺς (a ῥάπτειν, *sarcire*) nominatos esse. Narrat hæc Dionysius Argivus.

non tamen Argivum illum, sed *Phaseliten* (*), et inter *Argivos* scriptores *Lobonem* (**) elaborasse scimus.

(*) DIONYSIUS PHASELITA laudatur in Vit. Nicandri p. 61, 1 ed. Westerm. : Νίκανδρον τὸν ποιητὴν Διονύσιος ὁ Φασηλίτης ἐν τῷ Περὶ τῆς Ἀντιμάχου ποιήσεως Αἰτωλὸν εἶναί φησι τὸ γένος· ἐν δὲ τῷ Περὶ ποιητῶν ἱερέα φησὶν αὐτὸν τοῦ Κλαρίου Ἀπόλλωνος, ἐκ προγόνων δεξάμενον τὴν ἱερωσύνην. Idem, ni fallor, signatur ab auct. Vit. Arati p. 59 ed. Westerm., ubi hæc : Τὴν δὲ τῶν Φαινομένων ὑπόθεσιν παρέβαλεν αὐτῷ (Arato) ὁ Ἀντίγονος δοὺς τὸ Εὐδόξου σύγγραμμα καὶ κελεύσας ἕπεσθαι αὐτῷ· ὅθεν τινὲς τῶν ἀπαλωτέρως προσερχομένων ταῖς ἐξηγήσεσιν ἔδοξαν μὴ μαθηματικὸν εἶναι τὸν Ἄρατον· ταύτης δὲ τῆς γνώμης ἔχεται καὶ Ἵππαρχος ὁ Βιθυνός... Συναγορεύει δ' αὐτῷ καὶ Διονύσιος ἐν τῷ περὶ συγκρίσεως Ἀράτου καὶ Ὁμήρου περὶ τῶν μαθηματικῶν, ὅσπερ γέ φησιν· « Οὐ τίθεμεν αὐτὸν ἰατρὸν εἶναι γράψαντα τὰς ἰατρικὰς δυνάμεις, οὐδὲ μαθηματικὸν θήσομεν οὐδὲν ξένον εἰπόντα τῶν Εὐδόξου. »

(**) LOBON ARGIVUS laudatur ap. Diogenem L. I, 12 de Epimenide : Ἱδρύσατο δὲ καὶ παρ' Ἀθηναίοις τὸ ἱερὸν τῶν σεμνῶν θεῶν, ὥς φησι Λόβων ὁ Ἀργεῖος ἐν τῷ Περὶ ποιητῶν (V. Müller. *Eumenid.* p. 158, 8). — Idem I, 34 de Thalete : Τὰ δὲ γεγραμμένα ὑπ' αὐτοῦ φησὶ Λόβων ὁ Ἀργεῖος εἰς ἔπη τείνειν διακόσια. Ἐπιγεγράφθαι δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς εἰκόνος τάδε·

Τόνδε Θαλῆν Μίλητος Ἰὰς θρέψασ' ἀνέδειξεν
ἀστρολόγον πάντων πρεσβύτατον σοφίῃ.

Similia epigrammata Diogenes affert I, 39. 62. 73. 79. 85. 93. 96. II, 15, quæ ex eodem Lobone deprompta esse videntur, uti percommode monet De Leutschius in *Philologo* fasc. I, p. 132. Denique Bergkius Lobonis nomen restituendum censet in Vita Sophocl. p. 130, 80 in Βιογρ. Westerm., ubi libri exhibent : Λαβὼν δέ φησιν ἐπέγραψε τῷ τάφῳ αὐτοῦ τάδε· « Κρύπτω τῷδε τάφῳ Σοφοκλῆν κτλ. » Scribendum aut cum Bergkio : Λόβων δέ φησιν ἐπιγεγράφθαι, aut cum Westermanno : Πολέμων δέ φησιν ἐπιγεγράφθαι, vel cum Leutschio Ἰοφῶν δὲ, φασὶν, ἐπέγραψε.

PHILOSTEPHANUS CYRENÆUS.

Philostephanus (corrupte Πολυστέφανος fr. 28; Στέφανος fr. 10 not.; Φιλόχορος fr. 9 *a*) Cyrenæus, discipulus fuit Callimachi (Καλλιμάχου γνώριμος fr. 20). Diem Callimachus obiit sub Ptolemæo Euergete (circa an. 240 sec. Ritschl. *Ueb. d. Chronol. d. Alex. Bibliothek*). Polystephanum librum suum Περὶ εὑρημάτων sub regno Philopatoris (222-206) vel etiam postea conscripsisse patet ex fragm. 29. Opus de urbibus sub initio regni Ptolemæi Philopatoris compositum esse nescio an recte collegerim ex fragm. 8. Opera Philostephani citantur :

1) Περὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων (fr. 1).

His altera pars juncta fuerit : Περὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ (vel certe τῶν ἐν Ἑλλάδι) πόλεων, cujus capita fuisse puto :

2) Περὶ Κυλλήνης (fr. 9)
3) Ἠπειρωτικά (fr. 9 *a*).

Tertia pars hujus periegeseos geographicæ et mythologicæ haberi potest opus :

4) Περὶ νήσων (fr. 11. et 16). Caput hujus libri laudatur :

Περὶ Κύπρου (fr. 10. 13). Alia sunt *de Sicilia* (fr. 15-17), *de Calauria* (fr. 18), *de Stryme* ins. (fr. 19).

5. Περὶ ποταμῶν παραδόξων (fr. 20).
[Περὶ λιμνῶν παραδόξων, fr. 17.]
6. Περὶ κρηνῶν (fr. 28).
[Αἴτια, fr. 14.]
7. Περὶ εὑρημάτων (fr. 29).
8. Ὑπομνήματα (fr. 33).

In libris geographicis De urbibus et de insulis Philostephanus præ ceteris secutus fuerit Heraclidem, quem item Περὶ νήσων et Περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων scripsisse scimus, quemque Nostro jungit Harpocration fr. 19 (Ἡρακλείδης ἢ Φιλοστέφανος ἐν τῷ Περὶ νήσων φησίν κτλ.). V. Introduct. in Heracl. Pont. p. 198. Libros Περὶ παραδόξων et Περὶ κρηνῶν poeticos fuisse monet Westermannus (Paradoxogr. p. XXXII). Nam Tzetzes Hist. VII, 670 Philostephanum una cum Zenothemi et Pherenico inter eos recenset, qui γραφαῖς μετροσυνθέτοις fabulosa et mirabilia tradiderint; deinde vero duo disticha Philostephani (fr. 17) apponit de lacu quodam Siciliæ mirabili. Versus hi vel in libro Περὶ ποταμῶν παραδόξων legebantur, vel ex libro Περὶ λιμνῶν π. inscripto peti poterant. Præterea Westermannus, « Quid enim, inquit, si Philostephanum quoque unum τῶν ἐν ἐπιγράμμασι ἐξηγουμένων τὰ παράδοξα τῷ Πτολεμαίῳ fuisse credamus, qualem Archelaum (*) novimus ex Antigono (Mirab. v. 19). » Quæ quidem verisimillima sunt. Aliud opus poeticum, quod magistri Callimachi exemplum secutus Philostephanus composuisse videtur, Αἴτια vel Αἴτια ποιητικά inscriptum erat (V. not. ad fr. 14). Trimetros autem de coquo quodam ab Athenæo VII, p. 292, F e Philostephano ἐν Δηλίῳ allatos, a nostro scriptore alienos et comico ejus nominis poetæ vindicandos esse puto. Philostephanum quendam Mantinensem poetam, ὃς ἐκ γενετῆς ἱματίῳ οὐκ ἐχρήσατο, commemorat Ptolemæus Hephæst. Nov. Hist. III, p. 187 in Mythogrr. Westermanni.— De Cyrenæo nostro restat ut mentionem injiciam loci A. Gellii (N. A. IX, 4), ubi libri Philostephani, sicuti Aristeæ, Isigoni, Ctesiæ, Onesicriti, Hegesiæ miraculorum fabularumque pleni esse dicuntur.

(*) Quisnam Ptolemæus intelligendus sit, non satis constat inter viros doctos, quorum sententias exponit Westermannus in Præfat. p. XXII sq. Jacobsius propter epigramma in Alexandrum (Anthol. XIII, p. 857) floruisse Archelaum putat sub Ptolemæo I; Lobeckius (Aglaoph. p. 749) de Ptolemæo VII sive Euergeta II (147 sqq. a. Chr.), utpote rerum mirabilium curiosissimo investigatore, cogitari voluit. Westermannus denique Ptolemæum Philadelphum intelligit, propterea quod Archelaus laudatur ab Antigono Carystio. Sed quum Carystius ille Lyconis Vitam (qui mortuus est a. 226) scripsit, satis patet scribi eam non potuisse ante extremos annos Euergetæ, probabiliter vero scriptam esse sub regno Ptolemæi Philopatoris (222-206 a. C.). Fieri itaque potuit, ut Archelaus paradoxa sua metrica dedicaret Euergetæ vel Philopatro. Dedicasse vero Philopatro ex hoc conjicere licet indicio. Nempe Varro in R. R. III, 16, apes interdum nasci ex bubulo corpore putrefacto dicens, testem adducit Archelaum, qui in epigrammate dicat esse apes βοὸς φθιμένης πεποτημένα τέκνα; idemque : ἵππων μὲν σφῆκες γενεά, μόσχων δὲ μέλισσαι. Cur de his ad Ptolemæum scriberet Archelaus, optime intelligitur si memineris quæ primo Philopatoris regis anno acciderunt. Etenim rex Cleomenis corpus pelli bubulæ insutum cruci affigi jusserat. Paucis diebus post serpens circa caput cadaveris circumvolutus conspicitur. Ἐκ δὲ τούτου (Plutarchus Cleom. c. 39 ait) δεισιδαιμονία προσέπεσε τῷ βασιλεῖ καὶ φόβος... ὡς ἀνδρὸς ἀνῃρημένου θεοφιλοῦς καὶ κρείττονος τὴν φύσιν... ἄχρις οὗ κατέπαυσαν αὐτοὺς οἱ σοφώτεροι διδόντες λόγον, ὡς μελίττας μὲν βόες, σφῆκας δ' ἵπποι κατασαπέντες ἐξανθοῦσι, κάνθαροι δ' ὄνων τὸ αὐτὸ παθόντων ζωογονοῦνται, τὰ δ' ἀνθρώπινα σώματα .. ὄφεις ἀναδίδωσι. Inter hosce σοφωτέρους igitur Archelaum fuisse puto, quem itaque æqualem habeo Philostephani nostri, qui ipse quoque, nisi conjectura fefellit, Philopatoris in Cleomenem sævitiam commento mythico excusare studuit. Vide not. ad fragm. 8.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΣΙᾼ ΠΟΛΕΩΝ.

1.

E LIBRO PRIMO.

Athenæus VII, p. 297, F : Φιλοστέφανος δ' ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων οὕτως γράφει· « Λάκιον τὸν Ἀργεῖον τῶν σὺν Μόψῳ ἀφικομένων, ὅν τινὲς μὲν Λίνδιον εἶναι λέγουσιν, ἀδελφὸν δὲ Ἀντιφήμου τοῦ Γέλαν οἰκίσαντος, εἰς τὴν Φασήλιδα ὑπὸ Μόψου μετ' ἀνδρῶν πεμφθέντα κατά τινα λόγον Μαντοῦς, τῆς Μόψου μητρὸς, ὅτε αἱ πρύμναι τῶν ἰδίων νηῶν συνέβαλον καὶ συνεθραύσθησαν κατὰ Χελιδονίας, τῶν μετὰ τοῦ Λακίου διὰ τὸ ὑστερεῖν αὐτῶν νυκτὸς προσβαλόντων· ἀγοράσαι δ' αὐτὸν τὴν γῆν λέγεται, οὗ ἡ πόλις νῦν ἐστι, καθὰ ἡ Μαντὼ προεῖπε, παρὰ Κυλάβρα τινὸς, δόντα τάριχον· τοῦτον γὰρ ἑλέσθαι λαβεῖν αὐτὸν ἀφ' ὧν ἦγον. Ὅθεν κατ' ἐνιαυτὸν τοὺς Φασηλίτας τῷ Κυλάβρᾳ θύειν τάριχον, τιμῶντας ὡς ἥρωα. » Cf. fragm. 1 Heropythi; Müller. *Dor.* I, p. 113 sq.

2.

Schol. Apoll. Rh. I, 985 : Δίνδυμον δὲ, ὄρος Κυζίκου, ἱερὸν τῆς Ῥέας· διὰ τὸ διδύμους μαστοὺς ἐν αὐτῷ ἀνήκειν, ὥς φησι Φιλοστέφανος, οὕτω προσαγορευθέν. De hoc Dindymo monte Cyziceno v. Plinius V, 40; schol. Nicandri Alexiph. p. 51; Strabo XII, p. 575. Cf. Forbiger. *Geogr.* I, p. 128 et 340.

3.

Idem II, 946 : Πόλις τοῦ Πόντου ἡ Σινώπη, ὠνομασμένη ἀπὸ τῆς Ἀσωποῦ θυγατρὸς Σινώπης· ἣν ἁρπάσας ὁ Ἀπόλλων, κατὰ Φιλοστέφανον, ἀπὸ Βοιωτίας ἐκόμισεν εἰς τὸν Πόντον, καὶ μιγεὶς αὐτῇ, ἔσχε Σύρον, ἀφ' οὗ οἱ Σύροι. Eadem Etym. M. p. 736,1, ubi Συνώπη. Cf. Andronis Teji fr. 2 et Hecatæi fr. 351 ex h. l. Müller. *Min.* p. 294.

4.

Idem I, 1024, Μακριέων : Ἦσαν δὲ ἀστυγείτονες τῶν Δολιόνων οἱ Μάκρωνες. Οἱ δὲ ἔθνος Βεχείρων φασὶ τοὺς Μάκριας, οἵτινες ἀεὶ πολεμοῦσι τοῖς Κυζικηνοῖς· ἦσαν δὲ τὰ πολεμικὰ ἔργα ἠσκηκότες, ὡς ἱστοροῦσι Φιλοστέφανός τε καὶ Ἡρόδωρος (fr. 46), οἱ τὰ περὶ τῶν βίων αὐτῶν γεγραφότες.

5.

Stephan. Byz. : Ἄβιοι, ἔθνος Σκυθικὸν... Δίδυμος δὲ Θρᾴκιον ἔθνος φησίν· Αἰσχύλος τε Γαβίους διὰ τοῦ γ ἐν Λυομένῳ Προμηθεῖ. Ὁμοίως καὶ Φιλοστέφανός φησι καὶ ἄλλοι.

6.

Stephan. Byz. : Ἀτρήνη, πόλις. Φιλοστέφανός φησιν ἀπὸ Δεύσου καὶ Ἀτρῶνος καὶ Ἀτρήνης τῶν Ἄργητος τοῦ Κύκλωπος καὶ Φρυγίας νύμφης προσηγορεῖσθαι. Τὸ ἐθνικὸν Ἀτρηνεὺς καὶ Ἀτρηνίτης καὶ Ἀτρηναῖος.

Nomen provinciæ excidit. Berkelius de Volscorum urbe cogitari vult, quam Livius (IV, 61) transpositis literis *Artenam* vocarit. Quod propter conditorum genealogiam parum probabile est. Ego Phrygiæ vel Lydiæ urbem intelligo. — Δεύσου] Δέσου cod. Rhedig. Locus prope Sardes, Δευσίου γοναί nominatus memoratur ap. J. Laurent. De mensib. IV, 48. Quid nostro loco Deusi mentio sibi velit, in integriore Stephano legere erat. — Ἀτρήνης τῶν] Salmasius pro vulg. Ἀτρηνηστῶν.

DE ASIÆ CIVITATIBUS.

1.

Philostephanus primo libro De Asiæ civitatibus ita scribit : Lacium Argivum ex eorum numero qui cum Mopso advenerant, quem nonnulli Lindium esse aiunt, fratrem vero Antiphemi ejus qui Gelam condidit, in Phaselidem a Mopso cum hominum manu missum esse ex oraculo quodam jussuque Mantûs matris Mopsi, puppibus navium ipsius collisis vulneratisque ad Chelidonias, quum Lacius cum suis, e longinquo tardius sequens, noctu ad eas fuisset appulsus. Hunc igitur emisse aiunt regionem, ubi nunc oppidum est, quemadmodum Manto prædixerat, a Cylabra quodam, datis salsamentis loco pretii : hæc enim ex omnibus quæ vehebant naves, ipse selegerat. Inde factum ut quotannis Phaselitæ salsamenta Cylabræ offerant, quippe quem ut heroem colunt.

2.

Dindymum, Cyzici mons Rheæ sacer, a gemellis (διδύμοις) monticulis qui mammarum instar in eo prominent, Philostephano teste, nuncupatus est.

3.

Sinope, Ponti urbs, nomen habet a Sinope Asopi filia, quam Apollo, ut Philostephanus ait, e Bœotia raptam in Pontum transduxit, ibique cum ea Syrum filium genuit, a quo Syrorum populus nominatus est.

4.

Macrones Dolionum sedibus contermini erant. Sunt qui eosdem esse dicant cum Bechirorum populo, qui continuo Cyzicenos bello lacessunt. In rebus bellicis exercitatissimi erant, uti Philostephanus et Herodorus narrant, qui de vita eorum moribusque exponunt.

5.

Abii, gens Scythica; Didymus vero Thracicam dicit. Æschylus in Prometheo soluto pro Abios dicit Gabios, sicuti etiam Philostephanus et alii.

6.

Atrene, (*Lydiæ vel Phrygiæ?*) urbs. Philostephanus refert eam cognominatam esse a Deuso et Atrone et Atrene, Argetis Cyclopis et Phrygiæ nymphæ liberis.

Quemadmodum de *Asiæ* urbibus Philostephanus scripsit, sic etiam de *Europæ* regionibus composuisse libros videtur. Huc pertinent :

7.

Schol. Apoll. Rh. II, 704 : Βίστονες γὰρ ἔθνος Θρακῶν. Ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ Βίστονος, τοῦ Κίκονος, ὡς Φιλοστέφανος ἱστορεῖ. Βιστονὶς, λίμνη Θρακική.

8.

Stephan. Byz. : Ἀνθάνα, πόλις Λακωνικὴ, μία τῶν ἑκατόν· κέκληται δὲ, ὡς Φιλοστέφανος, παρὰ Ἄνθην τὸν Ποσειδῶνος, ὃν Κλεομένης ὁ Λεωνίδου ἀδελφὸς ἀνελὼν καὶ ἐκδείρας ἔγραψεν ἐν τῷ δέρματι τοὺς χρησμοὺς ὧδε τηρεῖσθαι. Χάραξ Ἀνθήνην αὐτήν φησιν.

Ἀνθήναν etiam Thucyd. V, c. 41, dicit. Præterea urbem memorat Plinius IV, c. 5. De Anthe ejusque genealogia varia cf. Aristoteles fr. 94. 95, et Pausanias II, 30, 7, ubi Anthiæ conditor fuisse dicitur, et IX, 22, 5; Hyginus fab. 157. Quam de Cleomede fabulam addit Philostephanus, alius nemo memorat. Recentissimam originem prodere mihi videntur nomina Cleomenis et Leonidæ, ac nescio an Cleomenes in hostem sæviens et oracula in pelle ejus consignans accommodatus sit ad ea quæ multis seculis post Cleomeni regi, Leonidæ filio, acciderunt. Etenim ὁ Πτολεμαῖος (Philopator) προσέταξε τὸ μὲν σῶμα τοῦ Κλεομένους κρεμάσαι καταβυρσώσαντας, ἀποκτεῖναι δὲ τὰ παιδία καὶ τὴν μητέρα κτλ. Sic Cleomenes pœnas dedit eorum, quæ majores ejus peccaverant. Quale commentum a scriptore in aula Ptolemæi IV degente proficisci facile potuit. Scripsisse vero Philostephanum Philopatoris temporibus etiam ex fr. 30 colligitur.

9.

ΠΕΡΙ ΚΥΛΛΗΝΗΣ.

Schol. Pind. Ol. VI, 144 : Φιλοστέφανος δὲ ἐν τῷ Περὶ Κυλλήνης φησὶ Κυλλήνην καὶ Ἑλίκην θρέψαι (sc. Mercurium).

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ.

9 a.

Harpocrat. : Βούχετα... πόλις ἐστὶ τῆς Ἠπείρου,.. ἣν Φιλοστέφανος ἐν τοῖς Ἠπειρωτικοῖς ὠνομάσθαι φησὶ διὰ τὸ τὴν Θέμιν ἐπὶ βοὸς ὀχουμένην ἐκεῖσε ἐλθεῖν κατὰ τὸν Δευκαλίωνος κατακλυσμόν.

Φιλοστέφανος] Φιλόχωρος (sic) editt. Ald. — Suidas, qui hæc exscripsit, v. Βούχετα et Θέμις, item habet Φιλόχορος, nec non Etym. M. p. 210, 34. Favorinus s. v. Φιλοστέφανος ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς. Nobis in codicibus Harpocrat. acquiescendum est. Philochori fragmentum 186 delendum; neque inde, quod Philochorus de Jove Dodonæo aliqua narravit (fr. 187), sequitur eum Epirotica scripsisse.

ΠΕΡΙ ΝΗΣΩΝ.

ΠΕΡΙ ΚΥΠΡΟΥ.

10.

Tzetz. ad Lyc. 447 : Ἡ Κύπρος πρότερον Σφήκεια ἐκαλεῖτο, ὥς φησι Φιλοστέφανος ἐν τῷ Περὶ Κύπρου, ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε ἐνοικησάντων ἀνδρῶν, οἳ ἐκαλοῦντο Σφῆκες. Eadem Etym. Magn. v. Σφήκεια, ubi pro ὥς φησι Φιλοστ. corrupte legitur ὥς φησι Στέφανος.

11.

Constantin. Porphyr. Themat. I, p. 40, 1 ed. Bonn., de Cypro insula : Ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Κύπρου τῆς θυγατρὸς Κινύρου, ἢ τῆς Βίβλου καὶ Ἀφροδίτης, ὡς Φιλοστέφανος ἐν τῷ Περὶ νήσων καὶ Ἴστρος (fr. 39.) ἐν Ἀποικίαις Αἰγυπτίων ἱστόρησαν.

7.

Bistones, gens Thracica, a Bistone, Ciconis filio, nuncupata, ut Philostephanus tradit.

8.

Anthena, una ex centum Laconiæ urbibus, nomen habet, ut Philostephanus ait, ab Anthe Neptuni filio, quem Cleomenes, Leonidæ frater, interfecit et in detracta ejus pelle oracula consignavit, ut hoc modo conservarentur.

9.

DE CYLLENE.

Philostephanus in libro De Cyllene ait Cyllenen et Helicen enutrivisse Mercurium.

EPIROTICA.

9. a.

Bucheta, Epiri urbs, quam Philostephanus in Epiroticis inde nominatam esse dicit, quod Themis in bove (ἐπὶ βοὸς) vehentem (ὀχουμένην) Deucalionei diluvii tempore illuc venisset.

DE INSULIS.

DE CYPRO.

10.

Cyprus olim Sphecia appellabatur, ut Philostephanus in libro De Cypro ait, a Sphecibus; sic enim prisci insulæ incolæ nominabantur.

11.

Cyprus insula nomen habet a Cypro filia Cinyræ, vel Bibli et Veneris, ut Philostephanus in libro De insulis et Ister in libro De Ægyptiorum coloniis narrant.

12.

Tzetzes ad Lycophr. 586 : Ὁ Κηφεὺς ἐξ Ἀχαΐας, ὁ δὲ Πράξανδρος ἐξ Λακεδαιμονίας παρεγένοντο εἰς Κύπρον, ὥς φησι Φιλοστέφανος.

13.

Clemens Al. Protr. p. 17, 31 : Ὁ Κύπριος ὁ Πυγμαλίων ἐκεῖνος ἐλεφαντίνου ἠράσθη ἀγάλματος... Τὸ ἄγαλμα Ἀφροδίτης ἦν καὶ γυμνὴ ἦν... Νικᾶται ὁ Κύπριος Πυγμαλίων τῷ σχήματι καὶ συνέρχεται τῷ ἀγάλματι, καὶ τοῦτο Φιλοστέφανος ἱστορεῖ... ἐν τῷ Περὶ Κύπρῳ. Eadem Arnobius Adv. gent. VI, 12.

14.

Probus ad Virgil. Georg. X, 18 : *Adonis... regnavit in Cypro, ut Philostephanus libro quo quæstionis poeticæ causas reddidit, sine ullius feminæ accubitu procreatus. Hunc venandi studiosum fuisse et ab apro interiisse, atque ita plurimis cognitum.* Cf. Antimachi fr. 114, Panyasis fr. 23 ed. Dübner. Res quum ad Cyprum pertineat, fragmentum hoc loco attulisse liceat. Pro *quæstionis poeticæ causas*, codex Paris. habet : *quæstiones poeticas*, monente Dübnero meo. Titulus græcus fuerit : Αἴτια ποιητικά, sicuti alii scripserunt Αἴτια φυσικά, ἀστρολογικά, etc. Philostephanus secutus est vestigia Callimachi magistri, notissimi Αἰτίων scriptoris. Fortasse ex Αἰτίοις Philostephani petitum est fragm. 36, ubi de Dædalo apud Cocalum in Sicilia versante laudantur Φιλοστέφανος καὶ Καλλίμαχος ἐν Αἰτίοις. Porro apud Plutarchum Moral. p. 315, C, ubi historiæ de tauro Phalaridis subjunguntur verba : ὡς ** ἐν δευτέρῳ Αἰτίων, non Callimachi nomen (ut Wyttenbachius et Ebertus in Σιχ. p. 89 statuunt), sed Philostephani excidisse statui potest.

ΠΕΡΙ ΣΙΚΕΛΙΑΣ.

15.

Schol. Odyss. μ, 301, p. 413 Buttm. : Νυμφόδωρος ὁ τὴν Σικελίαν περιηγησάμενος καὶ Πολύαινος καὶ Πανύασις (fr. 9) φύλακα τῶν Ἡλίου βοῶν Φυλάκιόν (Φύλαιόν cod. Vindob.) φησι γενέσθαι, ὃν Φιλοστέφανος Αἰολιδοῦν εἶναί φησι, καὶ ἔχειν ἐν Μύλαις ἡρῷον. Cf. Müller *Dor.* p. 425. Forma Αἰολιδοῦν poetam prodere videtur.

16.

Servius ad Virgil. Æn. I, 196 : *Trinacria.*] *Græcum est propter* τρία ἄκρα, *i. e. promontoria, Lilybæum, Pachynum, Pelorum. Latine autem Triquetra dicitur. Sane Philostephanus* Περὶ τῶν νήσων *sine r litera Trinaciam appellat,* ὅτι Τρίναχος αὐτῆς πρῶτος ἐβασίλευσεν. In sequente tamen fragmento poeta habet Τριναχρίδι.

17.

Tzetz. Histor. VII, 670 :

Καὶ Φιλοστέφανός φησιν ἕτερα μὲν μυρία, Κἀν Σικελῇ γῇ ῥίπτουσαν λίμνην τοὺς λουομένους·

« Γαίῃ δ' ἐν Σικελῶν Τριναχρίδι χεῦμα δέδεικται
αἰνότατον, λίμνη, καίπερ ἐοῦσ' ὀλίγη,
ἰσχυρὸν δίνῃσιν· ὃ πρὶν ποσὶ παῦρα τινάξῃς,
αἰφνιδίως ξηρὴν σ' ἤλασεν ἐς ψάμαθον. »

Libri : λέλειπται... εἰ καὶ οὐκ ὀλίγη.. ἔχερον δίνης τῆσιν.. ὁ πριν... τινάξας... ἡ δ' ἰδίως ξηρὴν ἤλασεν. Quas sordes omnes sustulit G. Hermannus ap. Westermann. Paradox. p. 180. Ceterum hæc argumenti causa h. l. adscripsimus, neque enim ex opere Περὶ νήσων petita sunt, quod prosa oratione scriptum erat, uti patet ex fr. 16 coll. fragm. 19.

[ΠΕΡΙ ΚΑΛΑΥΡΙΑΣ.]

18.

Schol. Apoll. Rh. III, 1243 : Καὶ ἡ Καλαύρεια δὲ, νῆσος οὖσα πρὸς τῇ Τροιζῆνι, ἱερά ἐστι Ποσειδῶνος, ὥς φησι Φιλοστέφανος. Ἦν δὲ πρότερον μὲν Ἀπόλλωνος, ἡ δὲ Πυθὼ Ποσειδῶνος· καὶ ἀντήμειψαν, ἤγουν κατήλλαξαν.

12.

Cepheus ex Achaia, Praxander ex Lacedæmonia in Cyprum insulam venerunt, uti Philostephanus ait.

13.

Pygmalion Cyprius statuæ eburneæ amore exarsit; erat signum Veneris nudæ, tantæque formositatis, ut haud compos sui Pygmalion cum ea congredi tentaret. Narrat hoc Philostephanus in libro De Cypro.

DE SICILIA.

15.

Nymphodorus, qui Siciliæ Periegesin scripsit, Polyænus et Panyasis custodem bovum Solis fuisse dicunt Phylacium, quem Philostephanus Æoli nepotem dicit.

17.

Philostephanus inter alia multa etiam hoc affert de Siculo lacu, qui lavantes se in terram ejiciat :

In Siculorum terra Trinacridi fluentum monstratur
Stupendum; lacus, qui quantumvis parvulus
Pollet vorticibus. Vix dum pede undam moveris,
Et repente aridam te rejicit in arenam.

[DE CALAURIA.]

18.

Calauria insula ad Trœzenem sita, Neptuno sacra est, ut Philostephanus ait. Olim Calauriam Apollo obtinuerat, Neptunus vero Pytho; deinde vero possessiones has permutarunt.

[ΠΕΡΙ ΣΤΡΥΜΗΣ.]

19.

Harpocratio v. Στρύμη : Ἡρακλείδης ἢ Φιλοστέφανος ἐν τῷ Περὶ νήσων φησίν· « Ἀποικίαι δέ εἰσι Θασίων τῆς Θρᾴκης Γάληψος καὶ Στρύμη ἡ νῆσος. » Ἔστι δὲ ἐμπόριον Θασίων. Heraclides Ponticus ἐν τῷ Περὶ νήσων laudatur ap. Steph. Byz. v. Ὠλίαρος.

ΠΕΡΙ ΠΟΤΑΜΩΝ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ.

20.

Athenæus VIII, p. 331, D: Φιλοστέφανος δὲ ὁ Κυρηναῖος μὲν γένος, Καλλιμάχου δὲ γνώριμος, ἐν τῷ Περὶ τῶν παραδόξων ποταμῶν, ἐν Ἀροανίῳ (vgo Ἀόρνῳ) φησὶ τῷ ποταμῷ, διὰ Φενεοῦ ῥέοντι, ἰχθῦς εἶναι φθεγγομένους ὁμοίως κίχλαις· καλεῖσθαι δ' αὐτοὺς ποικιλίας. Cf. Clearchus ibid. p. 332, E.

21.

Herodian. Π. μον. λ. p. 42, 7 : Σῆθος, ποταμὸς Σκυθίας, ὡς Φιλοστέφανος. Num huncce fluvium inter παραδόξους recensuerit, in medio relinquo.

22.

Schol. Dionys. Per. 289 de Eridano : Φησὶ δὲ Φιλοστέφανος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τοῦτον τὸν χρόνον Ῥοδανὸν ὠνομάσθαι.

23.

Tzetzes Lyc. 1276 : Τιτὼν ποταμὸς Ἰταλίας ἐγγὺς Κιρκαίου, ὃ Κίρκαιον ἀπὸ τῆς Κίρκης καλεῖται. Ὁ δὲ Τιτὼν οὗτος ποταμὸς οὐκ εἰς θάλασσαν ῥέει, ἀλλ' ὑπὸ γῆς καταπίνεται, ὥς φησι καὶ Φιλοστέφανος.

24.

Etym. M. p. 138, 24 : Ἀρετὰν (Ἀρήτην Sylb.) ποταμὸς Κροτωνιάδος χώρας, παρὰ τὴν Ἀρέταν τὴν γυναῖκα Ἀλκίμου (Ἀλκίνου Sylb.), ἧς περιρρεῖ τὸ μνῆμα, ὡς μαρτυρεῖ Φιλοστέφανος.

25.

Schol. Theocrit. V, 14 : Ἄκτιον... ὥς φησι Φιλοστέφανος, ἐστὶ Πανὸς ἱερὸν πλησίον Κράθιδος ποταμοῦ. De Crathidis fluvii virtute mirabili constat.

26.

Chœrob. ap. Bekker. Anecd. p. 1185 : Ἐλέας, Ἐλέαντος, παρὰ Φιλοστεφάνῳ· ἔστι δὲ ὄνομα κύριον. Fortasse fluvii nomen.

Philostephani mentio nescio an lateat ap. Sotion. Π. ποταμ. κ. κρην. c. 34, ubi : Φαέθων φησὶ τὸν ἐν Βοσπόρῳ ποταμὸν οὕτως εἶναι ψυχρὸν, ὥστε μηδὲν τῶν ζῴων ὑπομένειν αὐτοῦ τὴν ψυχρότητα.

ΠΕΡΙ ΚΡΗΝΩΝ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ.

27.

Harpocratio s. v. Λουτροφόρος καὶ λουτροφορεῖν. Ἔθος ἦν τοῖς γαμοῦσι λουτρὰ μεταπέμπεσθαι ἑαυτοῖς κατὰ τὴν τοῦ γάμου ἡμέραν· ἔπεμπον δὲ ἐπὶ ταῦτα τὸν ἐγγύτατα γένους παῖδα ἄρρενα, καὶ οὗτοι ἐλουτροφόρουν... Ὅτι δὲ τὰ λουτρὰ ἐκόμιζον ἐκ τῆς νῦν μὲν Ἐννεακρούνου καλουμένης κρήνης, πρότερον δὲ Καλλιρρόης, Πολυστέφανος (l. Φιλοστέφανος) ἐν τῷ Περὶ κρηνῶν φησί.

ΠΕΡΙ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ.

Inter eos qui Περὶ εὑρημάτων scripserint Philostephanus laudatur apud Clem. Al. Strom. I, p. 133.

28.

Servius, ad Virgil. Georg. I, 19 : *Unci puer monstrator aratri.*] *Alii Triptolemum, alii Osirim*

[DE STRYME.]

19.

Heraclides vel Philostephanus in libro De insulis ait : « Coloniæ Thasiorum sunt Galepsus Thracica et Strymon insula. »

DE FLUVIIS MIRABILIBUS.

20.

Philostephanus, genere Cyrenæus, Callimachi discipulus, in libro de Fluviis mirabilibus in Aroanio fluvio, qui Pheneum perfluit, pisces esse ait vocem edentes turdorum voci similem; vocari autem eas *pœcilias*.

21.

Sethus, Scythiæ fluvius, teste Philostephano.

22.

Eridanum Philostephanus ait ab indigenis nunc vocari Rhodanum.

23.

Titon Italiæ fluvius ad Circæum, quod a Circe vocatur. Hic vero Titon fluvius non in mare se exonerat, sed a terra absorbetur, ut Philostephanus ait.

24.

Arete, Crotoniatarum regionis fluvius, nomen habet ab Arete Alcimi (*Alcinoi?*) uxore, cujus monumentum sepulcrale circumfluit, teste Philostephano.

25.

Actium..., ut Philostephanus ait, Panis fanum est ad Crathidem fluvium.

DE FONTIBUS MIRABILIBUS.

27.

Mos erat ut nuptias celebraturi aquam sibi ad balneum apportari die nuptias antecedente curarent. Mittebant vero ad hoc puerum genere proximum, quem ideo λουτροφόρον vocabant. Aquam vero hauriebant ex fonte, qui nunc Enneacrunos appellatur, prius vocabatur Callirrhoe, uti ait Philostephanus.

volunt... Osiris significatur, ut Φιλοστέφανος Περὶ εὑρημάτων, *vel Epimenides, qui postea Buzyzes dictus est sec. Aristotelem.*

29.

Plinius H. N. VII, 57 (p. 50 Tchn.) : *Longa nave Iasonem primum navigasse Philostephanus auctor est, Hegesias Paralum, Ctesias Semiramim, Archemachus Ægæonem, etc... ad duodecim ordines Philostephanus Ptolemæum Soterem, ad XXX Ptolemæum Philadelphum, ad quadraginta Ptolemæum Philopatorem, qui Tryphon cognominatus est.*

30.

Plutarchus Lycurg. c. 23 : Φιλοστέφανος δὲ καὶ τὴν κατ' οὐλαμοὺς τῶν ἱππέων διανομὴν Λυκούργῳ προστίθησιν.

31.

Hesychius v. Θριπόϐρωτος : Οἱ Λάκωνες σφραγῖσιν ἐχρῶντο, ξύλοις ὑπὸ σητῶν βεβρωμένοις, κατασημαινομένοις ὁπότε βούλοιντο. Φιλοστέφανος δέ φησι πρῶτον Ἡρακλέα χρήσασθαι. Cf. Suidas et Etym. M. v. Θριπηδέστατον, Tzetzes ad Lyc. 508, Eustath. ad Odyss. p. 1403; Junius De pictur. vet. II, 8, p. 114.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ.

32.

Schol. Apoll. Rhod. II, 124 : Τίμιον γὰρ τὸ ζῶον (sc. ὁ λύκος) παρ' Ἀθηναίοις· ὁ γὰρ ἀποκτείνας λύκον ἀγείρει αὐτῷ τὰ πρὸς τὴν ταφήν· καὶ ἴσως ἐπεὶ ἡ Λητὼ ἔγκυος οὖσα διὰ δώδεκα ἡμερῶν εἰς Δῆλον ἦλθε μεταϐαλοῦσα εἰς λύκον. Διόπερ κατά τινα ὡρισμένον χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ τίκτει πᾶσα λύκαινα ἐν δώδεκα ἡμέραις, ὡς Φιλοστέφανος φησὶν ἐν τοῖς Ὑπομνήμασιν. Eadem narrat Aristot. VI, 35 (c. 29, p. 312 ed. Schneider.).

Sequuntur alia quæ certis libris assignari minus commode possint. Sunt autem mythologica, quæ in libris de urbibus deque insulis maximam partem locum habuisse videntur.

33.

Schol. Pind. Olymp. III, 28 : Ἐκλήθησαν Ὑπερϐόρεοι ἀπὸ Ὑπερϐοραίου τινὸς Ἀθηναίου, ὡς Φανόδημος (cod. Φιλόδημος). Φιλοστέφανος δὲ τὸν Ὑπερϐόρεον Θεσσαλόν φησιν εἶναι.

34.

Herodian. p. 11, 25 : Γρύλλος· καθάρας τοὺς Διοσκούρους, ὡς Φιλοστέφανος.

35.

Schol. Il. β, 14 : Αἰακὸς ὁ Διὸς καὶ Αἰγίνης, γήμας Ἐνδηΐδα τὴν Χείρωνος θυγατέρα, ἔσχε δύο παῖδας, Πηλέα καὶ Τελαμῶνα· μιγεὶς δὲ καὶ Ψαμάθῃ τῇ Νηρηΐδι γεννᾷ Φῶκον. Τοῦτον Πηλεὺς ἀποκτείνας ἔφυγεν εἰς Μαγνησίαν τῆς Θεσσαλίας πρὸς Χείρωνα. Τελαμὼν δὲ ἐν τῷ λόχῳ τοῦ Καλυδωνίου συὸς ἀνελὼν ἀκουσίως καὶ αὐτὸς ἕνα τῶν κυνηγούντων ἔφυγεν εἰς Σαλαμῖνα, καὶ γήμας Περίϐοιαν (Ἐρίϐοιαν D.) τὴν Ἀλκάθου ἐγέννησεν Αἴαντα. Μενοίτιος δὲ ἀποικήσας εἰς Ὀποῦντα Πάτροκλον ἐτέκνωσεν· ὁ δὲ ἀποκτείνας καὶ αὐτὸς Ἀμφιδάμαντος παῖδα Κλησώνυμον καὶ ἐπὶ τοῦτο φυγὼν εἰς Φθίαν πρὸς Πηλέα κατὰ συγγένειαν, ἐπέμφθη παρ' αὐτοῦ πρὸς Χείρωνα, ὃς αὐτὸν μετ' Ἀχιλλέως ἔθρεψεν. Ἡ ἱστορία παρὰ Φιλοστεφάνῳ.

Περίϐοιαν] sic Apollodor. III, 12, 7; Ἐρίϐοιαν habet Pindarus Isthm. VI, 65.

DE INVENTIS.

30.

Præterea Lycurgo equitatus in turmas divisionem tribuit Philostephanus.

31.

Lacones sigillorum loco utebantur lignis a vermibus corrosis, et insignitis, si lubebat. Tali sigillo primum usum fuisse Herculem ait Philostephanus.

COMMENTARII.

32.

Lupus apud Athenienses in honore est. Nam qui lupum occidit, sepulturæ ejus curam gerit; idque fortasse propterea quod Latona quando uterum gerebat, duodecim dierum itinere sub lupæ forma (*ex Hyperboreorum terra*) in Delum insulam pervenit. Quare certo quodam anni tempore omnis lupa intra duodecim dierum spatium parere solet; ut Philostephanus ait in Commentariis.

33.

Hyperborei nomen habent a Hyperboreo quodam Atheniensi, ut Phanodemus ait; Philostephanus vero Hyperboreum Thessalum fuisse dicit.

34.

Gryllus Dioscuros lustravit, ut Philostephanus refert.

35.

Æacus, Jovis et Æginæ filius, ex Endeide uxore, Chironis filia, duos suscepit liberos, Peleum et Telamonem. Præterea cum Psamathe Nereide Phocum genuit. Hunc quum Peleus occidisset, in Magnesiam Thessalicam aufugit; Telamon vero quum ipse quoque in venatione capri Calydonii invitus unum ex venatoribus occidisset, in Salaminem fugit, ibique uxore ducta Peribœa (*vel* Eribœa), Alcathoi filia, genuit Æantem. Menœtius (*frater Æaci*) Opuntem migrans Patroclum procreavit. Patroclus autem et ipse occidit Amphidamantis filium Clesonymum. Quam ob cædem Phthiam fugit ad Peleum cognatum, qui eum ad Chironem misit, a quo una cum Achille educatus est. Historiam apud Philostephanum legere est.

36.

Schol. Il. β, 145 : Μετὰ τὴν τῆς Πασιφάης πρὸς τὸν ταῦρον μίξιν Δαίδαλος εὐλαβούμενος τὴν Μίνωος ὀργὴν, πτερωτὸς σὺν Ἰκάρῳ τῷ υἱεῖ ἐφέρετο· καταπεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς τὸ ὑποκείμενον πέλαγος Ἰκάριον μετωνομάσθη. Ὁ μέντοι Δαίδαλος διαπτὰς εἰς Κάμινον τῆς Σικελίας καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκδεχόμενος ἔμεινε παρὰ ταῖς Κωκάλου θυγατράσιν, ὑφ' ὧν ὁ Μίνως, ἥκων ἐπ' ἀναζήτησιν τοῦ Δαιδάλου, ἀποθνήσκει καταχυθέντος αὐτοῦ ξεστοῦ ὕδατος. Ἱστορεῖ Φιλοστέφανος καὶ Καλλίμαχος ἐν Αἰτίοις. Hæc Philostephanus quoque in Αἰτίοις tradere potuit nisi in libro Περὶ νήσων rem narravit.

37.

Schol. Il. η, 86 : Ἀθάμας, Αἰόλου παῖς, βασιλεὺς δὲ Θηβῶν, γήμας τὴν Κάδμου παῖδα Ἰνὼ, παῖδας ἔσχε δύο, Κλέαρχον καὶ Μελικέρτην. Κατὰ Ἥρας δὲ πρόσταγμα ἀποπεμψάμενος τὴν Ἰνὼ καὶ ἐπιγήμας Νεφέλην, ἔσχεν ἐξ αὐτῆς δύο παῖδας, Ἕλλην τε καὶ Φρίξον. Μιγνύμενον δὲ αὐτὸν λάθρα τῇ Ἰνοῖ κατοπτεύσασα ἡ Νεφέλη ᾤχετο. Πάλιν δὲ τῆς οἰκίας ἐπικρατήσασα ἡ Ἰνὼ ἐπεβούλευσε τοῖς τῆς Νεφέλης παισίν. Εὑροῦσα δέ τινα μηχανὴν ἔφρυγε τὰ σπέρματα. Καὶ δὴ πολλῆς οὔσης ἀκαρπίας ἐν τῇ χώρᾳ, ἔπεμπεν ὁ Ἀθάμας εἰς Πυθὼ θεοπρόπους. Ἡ δὲ Ἰνὼ συνέπεισε τούτους τεχνήσασά τινα χρησμὸν κατὰ τοῦ Φρίξου, ὡς θῦμα τῆς αὐτοῦ γονῆς προσενεγκὼν ἀπαλλαγήσεται τοῦ δεινοῦ. Πυθόμενος οὖν παρὰ τῶν θεοπρόπων ὁ Ἀθάμας τὸ λόγιον, μεταπέμπεται ἐκ τῶν ἀγρῶν τὸν Φρίξον. Πρόφασιν δὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἄγειν ὅ τι κάλλιστον πρόβατον ἐν τοῖς θρέμμασιν εἰς ἱερουργίαν ὑπάρχει. Μυθολογεῖται δὲ παραγιγνομένῳ τῷ Φρίξῳ μετὰ τῆς ἀδελφῆς, κατά τινος δαίμονος ἐπιφάνειαν, ἀνθρωπίνῃ φωνῇ λαλῆσαι τὸν κριὸν, καὶ πᾶσαν αὐτῷ τὴν ἐπιβουλὴν ἀναγγεῖλαι, κελεῦσαί τε αὐτῷ, μετὰ τῆς ἀδελφῆς ἐπικαθίσαι τῷ νώτῳ, ὅπως τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον ἐκφυγεῖν δυνηθῶσιν. Οὗ καὶ γενομένου, λέγεται τὸν κριὸν μετὰ πολλῆς βίας διὰ μέσου τοῦ ἀέρος ποιήσασθαι τὴν πορείαν. Τὴν δὲ Ἕλλην μὴ δυναμένην ἀντέχειν, καταπεσεῖν εἰς τὸ ὑποκείμενον πέλαγος, προσαγορευθῆναι δὲ τοῦτο, διὰ τὴν προειρημένην, Ἑλλήσποντον. Τὸν δὲ κριὸν κομίσαντα εἰς Κόλχους ἐκ τοῦ Πόντου τὸν Φρίξον τελευτῆσαι. Ἐπὶ τοῦτο λέγεται τὸ δέρας καὶ τοὺς Ἀργοναύτας ἀποσταλῆναι μετὰ τοῦ Ἰάσονος. Τὸν δὲ Ἀθάμαντά φασι μαθόντα ἕκαστα τῶν συντεθέντων ὑπὸ τῆς Ἰνοῦς, μὴ φείσασθαι μηδὲ τῶν ἐξ αὐτοῦ γενομένων αὐτῇ παίδων, καὶ αὐτοχειρίᾳ μὲν ἀποκτεῖναι Κλέαρχον, ἐπιδιῶξαι δὲ μετὰ ξίφους καὶ τὴν Ἰνώ. Τὴν δὲ καταλαμβανομένην, σωτηρίαν ἐπισπάσασθαι ἑαυτῇ τε καὶ τῷ υἱεῖ, ῥίψασαν ἑαυτὴν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τυχεῖν ἐκ τῶν θεῶν τῶν ἐναλίων τιμῶν· ὕστερον δὲ καὶ προσαγορευθῆναι αὐτὴν, διὰ τὸν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀφρὸν Λευκοθέαν, τὸν δὲ Μελικέρτην Παλαίμονα· εἶναι δὲ αὐτὸν σωτῆρα τῶν τὸ πέλαγος πλεόντων ἀνθρώπων. Ἡ ἱστορία παρὰ τῷ Φιλοστεφάνῳ. Cf. Apollodor. I, 9,1. Müller. *Min.* p. 169.

38.

Schol. Odyss. o, 16, de Icarii uxore Dorodoche vel Asterodia, et de Penelope, quam Laertes Ulyssi uxorem conciliavit. Ἡ δὲ ἱστορία παρὰ Φιλοστεφάνῳ καὶ Φερεκύδῃ. Vide Pherecydis fragm. 90.

Philostephani comici poetæ ἐν Δηλίῳ fragmentum (Athen. VII, p. 292, F), vid. in Meinek. Com. IV, p. 589.

36.

Postquam Pasiphae Dædali arte cum tauro congressa erat, Minois iram metuens Dædalus, alis ad humeros adaptatis una cum Icaro filio per aerem auferebatur. Sed filius in mare cecidit, quod ab eo vocatur Icarium. Dædalus tamen volando pervenit in Camicum Siciliæ urbem, ubi filium suum exspectans apud Cocali filias degebat, a quibus Minos, quum Dædalum quærens eodem advenisset, infusa aqua fervente necatur. Narrat hæc Philostephanus et Callimachus in Ætiis.

37.

Athamas, Æoli filius, Thebarum rex, uxorem duxit Cadmi filiam Inonem, ex qua duos suscepit filios, Clearchum et Melicerten. Deinde quum Junonis jussu Inonem repudiasset, Nephelen superinduxit, quæ duos ei peperit liberos, Hellen et Phrixum. Verum consuescere Athamantem cum Inone clanculum Nephele suspicata decessit. Denuo igitur domus imperio potita Ino insidias struxit liberis e Nephele susceptis. Dolum vero excogitavit ejusmodi. Torrebat triticum in sementem destinatum. Quo facto quum sterilitate agri laborarent, Athamas Delphos misit qui deum consulerent. His vero Ino persuasit, ut oraculum ab ipsa contra Phrixum fabricatum referrent, ex quo cessura foret calamitas, si suam ipsius prosapiam sacrificium deo rex offerret. Audito hoc ex nuntiis responso, Athamas ex agris Phrixum arcessit, præ specie imperans ei, ut e grege pulcherrimum arietem ad sacrificium adduceret. Jam fabulantur arietem, ex numinis cujusdam præsentia, ad accedentem cum sorore Phrixum humana voce locutum esse, eique totam insidiarum rationem exposuisse, atque imperasse, ut cum sorore tergo suo insideret, quo imminens periculum possent effugere. Quo facto aries magno impetu per medium aerem profectus esse dicitur. At Hellen, quum sustinere se non posset, in subjacens mare delapsam esse, cui inde sit Hellesponti nomen inditum. Ipsum autem arietem, postquam Colchos Phrixum transvexisset, vitam ibi finiisse. Ad vellus ejus reportandum deinde Argonautas sub Iasone duce missos esse. Athamantem vero, compertis singulis, quæ Ino insidiose struxisset, ne filiis quidem ex ea natis pepercisse, sed Clearchum sua ipsius manu occidisse; deinde stricto gladio persecutum esse Inonem. Hanc autem, quum jamjam comprehenderetur, salutem sibi cum altero filio quærentem in mare se præcipitem dedisse, ubi a diis marinis honoribus sit affecta. Postmodum eam etiam Leucotheam, ab spumæ marinæ colore, nuncupatam esse; similique modo Melicerten nominatum esse Palæmonem, eumque salutem præstare mortalibus qui maris subeant pericula. Historia hæc legitur apud Philostephanum.

HERMIPPUS CALLIMACHIUS.

Hermippus, qui de legumlatoribus, de septem sapientibus, vitasque philosophorum rhetorumque scripsit (*), apud Athenæum (fr. 18. 22 *a.* 42) appellatur ὁ Καλλιμάχειος. Hinc de ætate viri in universum satis constat. Nam Callimachus vita defunctus est haud ita multo post initium regni Ptolemæi III Euergetæ, circa Ol. 136. 240 (V. Ritschl. *Alex. Bibl.* p. 90). Hermippum igitur consentaneum est floruisse sub Ptolemæis III et IV (— 205 a. C). Sed ultra etiam vitam deduxisse videtur. Nam in scribendo adhuc post annum 203 occupatum fuisse fragmento 72 (modo recte ad nostrum H. referatur) docemur. Obitus Chrysippi (207 a. C.) memoratur fr. 51. De patria viri disertum antiquitatis testimonium non exstat. Lozynski (Hermippi Smyrnæi peripatetici fragm. Bonn. 1832) *Smyrnæum* appellat. Nimirum apud Athenæum (fr. 74) laudatur Ἕρμιππος ὁ Σμυρναῖος ἐν τοῖς Περὶ Ἱππώνακτος. At Smyrnæum hunc eundem cum Callimachi discipulo esse haud liquet, quamvis sit probabile. Præterea de vita Hermippi nihil traditum accepimus, nisi quod *Peripateticus* dicitur ap. Hieronymum De scr. eccl. c. 1. Igitur præter Callimacheam disciplinam præ ceteris studia Peripateticorum coluisse videtur, quæ ipsa magnum illud quod condidit Vitarum opus coarguit. Ceterum verba Hieronymi l. l. hæc sunt : *Hortaris, Dexter, ut Tranquillum sequens, ecclesiasticos scriptores in ordinem digeram, et quod ille in enumerandis gentilium literarum viris fecit illustribus, id ego in nostris faciam, id est, ut a passione Christi usque ad decimum quartum Theodosii imperatoris annum omnes qui de Scripturis sanctis memoriæ aliquid prodiderunt, tibi breviter exponam. Fecerunt quidem hoc apud Græcos Hermippus Peripateticus, Antigonus Carystius, Satyrus, doctus vir, et longe omnium doctissimus Aristoxenus musicus; apud Latinos autem Varro*, etc.

Totius operis titulus fuisse videtur Βίοι (fr. 12 de Thalete; fr. 27 de Anaxagora; fr. 41 de Aristotele). Partes majores Prellerus (in *Jahns J.* 1836, tom. XVII, 2, p. 169 sq.) distinguit tres : Περὶ νομοθετῶν, Περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν, Περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ διαλαμψάντων. Prima pars, quæ de legumlatoribus est, in causa fuit, cur Hermippi fragmentis locum in hoc volumine concederemus. Ἕρμιππος Περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ διαλαμψάντων nonnisi semel citatur apud Etym. M. (v. fr. 72). Suidas v. Ἴστρος laudat Hermippum libro secundo Περὶ τῶν διαπρεψάντων ἐν παιδείᾳ δούλων (v. fr. 73). At dubium vix est quin recte Küsterus (ed. Suid.) et Prellerus l. l. Suidianum istum Hermippum non Callimachi discipulum, sed Hermippum Berytium, Hadriani æqualem, esse censeant. Quæri igitur potest an non idem Berytii opus e titulo decurtato etiam apud Etym. M. l. l. allegetur, ita ut ab Etymologo titulus totius operis, a Suida partis inscriptio laudetur. Nihil enim verbis Etymologi inest, quod cogat ut antiquiorem nostrum scriptorem intelligamus. Si nihilominus Callimachi discipulum apud Etym. M. agnoscere sibi visi sunt, movit eos quod Callimachus ejusdem tituli opus,

(*) Inter reliquos Hermippos, quos Lozynski l. l. recenset, non est qui cum nostro confundi possit præter Hermippum Berytium, de quo ita Suidas : Ἕρμιππος Βηρύτιος, ἀπὸ κώμης μεσογαίου, μαθητὴς Φίλωνος τοῦ Βυβλίου, ὑφ' οὗ ᾠκειώθη Ἑρεννίῳ Σευήρῳ ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως· ἔκδουλος ὢν γένος, λόγιος σφόδρα καὶ ἔγραψε πολλά. Idem : Νικάνωρ, γεγονὼς ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ Καίσαρος, ὅτε καὶ Ἕρμιππος ὁ Βηρύτιος. Herennius Severus est patronus Romanus, a quo Philo nomen Herennii assumpsit. Prellerus in *Jahns J.* tom. XVII, 2, p. 177 (1836) (seductus iis quæ sub. v. Φίλων ap. Suidam leguntur) putavit Philonem Byblium et Herennium Severum unum esse eundemque. At quam mire tum Suidas s. v. Ἕρμιππος locutus foret! Idem Prellerus utroque Suidæ loco pro ἐπὶ Ἀδριανοῦ scribi voluit ἐπὶ Τραϊανοῦ, ut scilicet Hermippi De magis opus, quod jam Plinius laudat, ad Hermippum Berytium transferri posset. At Philo magister jam scripsit Περὶ τῆς Ἀδριανοῦ βασιλείας. Suidas v. Φίλων. Igitur hoc quoque loco mutandum foret. — Scripsit Philo Berytius Ὀνειροκριτικά libris quinque, teste Tertulliano De anima c. 46, et Περὶ ἑβδομάδος. Clemens Al. Strom. VI, p. 291 Sylb. : Καὶ μυρία τοιαῦτα ἁγιάζων τὸν ἀριθμὸν παρατίθεται Ἕρμιππος ὁ Βηρύτιος ἐν τῷ Περὶ ἑβδομάδος. Idem Clemens I, p. 132, 11 Sylb. affert hæc : Ὁ δὲ Βηρύτιος Ἕρμιππος Χείρωνα τὸν Κένταυρον σοφὸν καλεῖ. (Eadem leguntur apud Theodoret. Disput. XII, tom. IV, p. 1025 Schulz.) Hunc locum cum schol. ad Arat. 436 comparans Prellerus conjicit τὰ Φαινόμενα, quæ Hermippo cuidam attribuuntur, ad Hermippum Berytium pertinere (v. fragm. 82). Laudatur denique H. Berytius apud Stephan. Byz. : Ῥάβεννα, πόλις Ἰταλίας. Ἕρμιππος ὁ Βηρύτιος Ῥούενναν αὐτὴν καλεῖ. Etym. M. p. 283,3 et Zonaras p. 571 de orthographia et etymologia vocis δροίτη. Eundem intellige ap. Mœridem Atticist. : Σωδάριον· Ἕρμιππος τὸ ὑφ' ὑμῶν σουδάριον. Porro ad Berytium Küsterus et Prellerus recte, ut videtur, retulerunt Hermippi opus Περὶ τῶν διαπρεψάντων ἐν παιδείᾳ δούλων, quod laudat Suidas. v. Ἴστρος, collat. v. Ἄβρων (v. Hermippi fr. 73). Eidem operi vindicaverim quæ leguntur ap. Suidam : Παρθένιος Ἡρακλείδου καὶ Εὐδώρας, Ἕρμιππος δὲ Τήθας φησί· Νικαεὺς ἢ Μυρλεανός, ἐλεγειοποιὸς καὶ μέτρων διαφόρων ποιητής. Οὗτος ἐλήφθη ὑπὸ Κίννα λάφυρον... εἶτα ἠφείθη διὰ τὴν παίδευσιν κτλ. — Deinde Berytium fortasse intellexit Suidas v. Σίβυλλα,... ὡς Ἕρμιππος, Θεοδώρου, Ἐρυθραία.

Πίνακας τῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ διαλαμψάντων καὶ ὧν συνέγραψαν ἐν βιβλ. ρκʹ, conscripsit, et quod consentaneum est Hermippum vestigia magistri pressisse. Ceterum Lozynski titulum Περὶ τῶν (vel Βίοι τῶν) ἐν π. διαλαμψάντων totius Vitarum operis fuisse putat; Prellerus contra nonnisi partem operis eam, quæ de philosophis, rhetoribus et fortasse etiam grammaticis erat, indicari censet, et vocem παιδείαν arctiore sensu de eruditione in iis artibus, quæ in scholis philosophorum, rhetorum, grammaticorum docentur, intelligendam esse censet laudato Gellio N. A. XIII, 16 : *Humanitatem appellarunt id propemodum, quod Græci* παιδείαν *vocant, nos eruditionem, institutionemque in bonas artes*. Hæc illi. Neutrum mihi probandum esse videtur. Nam si in titulo libri Hermippei agnoscimus imitationem operis Callimachii, consentaneum est verba περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ διαπρεψάντων apud Hermippum eodem sensu dici atque apud Callimachum περὶ τῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ διαλαμψάντων, quæ quidem nullo modo ad solos philosophos, rhetores et grammaticos, sed ad omnes illos, quorum opera in Alexandrina Bibliotheca asservabantur, spectasse putanda sunt. Deinde vero opus illud Hermippi, non ad Callimachi, sed, uti dixi, ad Herennii Philonis discipulum pertinere comprobatur fragmento, quod fugit et Lozynskium et Prellerum. Etenim in schol. Oribasii (Class. auctt. tom. IV, p. 11 ed. Maius) de Dionysio medico e Cyrto Ægypti urbe oriundo laudantur Herennius Philo ἐν τῷ θʹ Περὶ βιβλιοθήκης κτίσεως et Hermippus ἐν τῷ εʹ Περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν ἰατρῶν. Libros Περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν ἰατρῶν nihil nisi partem fuisse censeo operis Περὶ τῶν ἐν (πάσῃ) παιδείᾳ διαπρεψάντων, cui cum magistri opere *De comparanda bibliotheca* similis intercesserit ratio atque Callimachi Πίναξι intercedebat cum ordinanda bibliotheca Alexandrina. Inter reliqua Philonis scripta conferri etiam possunt libri Περὶ πόλεων καὶ οὓς ἑκάστη αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκεν. Ac nescio an simile De urbibus opus Hermippi Stephanus Byz. v. Ῥάβεννα (v. not.) laudaverit.

Inter reliqua, quæ sub *Hermippi* nomine apud veteres passim afferuntur, nihil est quod certo judicio ad Callimachium nostrum referri possit. Libri Περὶ μάγων et Φαινόμενα dubium vix est quin ad alium quendam Hermippum, quem ἀστρολόγον Athenæus nominat, pertineant. Vide fragmenta.

Auctoritas Hermippi haud minima fuit apud seriores scriptores, qui sæpissime testimoniis ejus utuntur, uti Plutarchus, Diogenes et auctores Diogenis Sosicrates, Favorinus, Apollodorus ut videtur, et fortasse alii. Apud Josephum (fr. 21) Hermippus laudatur tamquam ἀνὴρ περὶ πᾶσαν ἱστορίαν ἐπιμελής. Τὴν ἀκρίβειαν ejus prædicat Dionysius Hal. (fr. 58). Ceterum fontes non ubique adhibuit optimos; multa enim in fragmentis occurrunt, quæ aperte falsa sunt.

ΒΙΟΙ.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΘΕΤΩΝ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Athenæus IV, p. 154, D : Ἕρμιππος δ' ἐν πρώτῳ Περὶ νομοθετῶν τῶν μονομαχούντων εὑρετὰς ἀποφαίνει Μαντινεῖς, Δημώνακτος ἑνὸς τῶν πολιτῶν συμβουλεύσαντος· καὶ ζηλωτὰς τούτου γενέσθαι Κυρηναίους. Ἔφορος δὲ κτλ. Cf. Ephori fr. 97.

2.

Origenes C. Cels. I, p. 13 ed. Spencer. : Λέγεται δὲ καὶ Ἕρμιππος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ νομοθετῶν ἱστορηκέναι, Πυθαγόραν τὴν ἑαυτοῦ φιλοσοφίαν ἀπὸ Ἰουδαίων εἰς Ἕλληνας ἀγαγεῖν.

Idem Hermippi commentum ex libro primo De Pythagora (v. fr. 20) memorat Josephus C. Apion I, 22. Hermippus postquam de antiquissimo vitæ Græcorum statu et progressu dixerat, cultiorem vivendi rationem ex Oriente derivaverit, eaque occasione etiam Pythagoræ Judæorum sectatoris mentionem injecisse videtur.

E LIBRO SECUNDO.

3.

Porphyrius De abstin. IV, 22, p. 378 R. : Τῶν τοίνυν Ἀθήνησι νομοθετῶν Τριπτόλεμον παλαιότατον παρειλήφαμεν· περὶ οὗ Ἕρμιππος ἐν δευτέρῳ Περὶ τῶν νομοθετῶν γράφει ταῦτα· « Φασὶ δὲ καὶ Τριπτόλεμον Ἀθηναίοις νομοθετῆσαι. »

VITÆ.

DE LEGUMLATORIBUS.

1.

Hermippus libro primo De legumlatoribus singularium certaminum inventores tradit fuisse Mantinenses, suadente iis uno e civibus Demonacte ; eumque morem deinde æmulatos esse Cyrenenses.

2.

Hermippus quoque libro De legumlatoribus primo narrasse dicitur Pythagoram philosophiam suam a Judæis ad Græcos transtulisse.

3.

Inter eos, qui Atheniensibus leges tulerunt antiquissimum fuisse accepimus Triptolemum, de quo Hermippus libro secundo De legumlatoribus ita scribit : « Ferunt etiam Triptolemum Atheniensibus leges tulisse. »

« Ex legibus Triptolemi tres Eleusine exstitisse refert apud Porphyr. l. l. Xenocrates, medicus Aphrodisiensis, scilicet γονεῖς τιμᾶν, θεοὺς καρποῖς ἀγάλλειν, ζῶα μὴ σίνεσθαι. Cf. Brucker. Hist. crit. phil. I, p. 406. » LOZYNSKI.

[E LIBRIS III—V.]

4.

Plutarch. Lycurg. c. 5, 5 : Lycurgus vitiosum reipublicæ statum mutaturus fausta accepit a deo Delphico, quem consuluerat, responsa. Ἐπαρθεὶς δὲ τούτοις προσῆγε τοὺς ἀρίστους καὶ συνεφάπτεσθαι παρεκάλει, κρύφα διαλεγόμενος τοῖς φίλοις πρῶτον, εἶτα οὕτως κατὰ μικρὸν ἁπτόμενος πλειόνων καὶ συνιστὰς ἐπὶ τὴν πρᾶξιν. Ὡς δ' ὁ καιρὸς ἧκε, τριάκοντα τοὺς πρώτους ἐκέλευσε μετὰ τῶν ὅπλων ἕωθεν εἰς ἀγορὰν προελθεῖν ἐκπλήξεως ἕνεκα καὶ φόβου πρὸς τοὺς ἀντιπράττοντας. Ὧν εἴκοσι τοὺς ἐπιφανεστάτους Ἕρμιππος ἀνέγραψε· τὸν δὲ μάλιστα τῶν Λυκούργου ἔργων κοινωνήσαντα πάντων καὶ συμπραγματευσάμενον τὰ περὶ τοὺς νόμους Ἀρθμιάδαν ὀνομάζουσιν.

Totam hanc de Lycurgo narrationem, quam ex Ephoro maxime et Hermippo Plutarchus conflasse videtur, non prisca niti traditione, sed pragmaticorum, quos dicunt, historicorum studiis deberi jure censet Müllerus *Dor.* I, p. 137.

5.

Idem ib. c. 23, 2 : Ἔοικε δὲ καὶ τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκεχειρίας ἡ ἐπίνοια πρᾴου καὶ πρὸς εἰρήνην οἰκείως ἔχοντος ἀνδρὸς εἶναι. Καίτοι φασί τινες, ὡς Ἕρμιππος μνημονεύει, τὸν Λυκοῦργον οὐ προσέχειν οὐδὲ κοινωνεῖν ἐν ἀρχῇ τοῖς περὶ τὸν Ἴφιτον, ἀλλὰ τυγχάνειν ἄλλως ἐπιδημοῦντα καὶ θεώμενον· ἀκοῦσαι δὲ φωνὴν ὥσπερ ἀνθρώπου τινὸς ἐξόπισθεν ἐπιτιμῶντος αὐτῷ καὶ θαυμάζοντος, ὅτι τοὺς πολίτας οὐ προτρέπεται κοινωνεῖν τῆς πανηγύρεως· ὡς δὲ, μεταστραφέντος, οὐδαμοῦ φανερὸς ὁ φθεγξάμενος ἦν, θεῖον ἡγησάμενον, οὕτω πρὸς τὸν Ἴφιτον τραπέσθαι καὶ συνδιακοσμήσαντα τὴν ἑορτὴν ἐνδοξοτέραν καὶ βεβαιοτέραν καταστῆσαι.

6.

Athenæus XIII, p. 555, C : Καὶ γὰρ τὰς γαμετὰς ὁ καλὸς ἡμῶν ἑστιάτωρ ἐπαινῶν, Ἕρμιππον ἔφη ἐν τῷ (ἐν τοῖς cod. B) Περὶ νομοθετῶν ἱστορεῖν, ὅτι ἐν Λακεδαίμονι εἰς οἴκημά τι σκοτεινὸν πᾶσαι συνεκλείοντο αἱ κόραι, συγκλειομένων καὶ τῶν ἀγάμων νεανίσκων· καὶ ἕκαστος, ἧς ἐπιλάβοιτο, ταύτην ἀπῆγεν ἄπροικον. Διὸ καὶ Λύσανδρον ἐζημίωσαν, ὅτι καταλιπὼν τὴν προτέραν, ἑτέραν ἐβουλεύετο περικαλλεστέραν ἀγαγέσθαι.

Aliter de his exponit Plutarchus Lyc. c. 15. « Hermippos Bericht ist romanhaft entstellt. » MÜLLER. *Dor.* II, p. 282, 5.

E LIBRO SEXTO.

7.

Idem XIV, p. 619, B : Ἦδοντο δὲ Ἀθήνησι καὶ οἱ Χαρώνδου νόμοι παρ' οἶνον, ὡς Ἕρμιππός φησιν ἐν ἕκτῳ Περὶ νομοθετῶν. V. Bentlej. De legg. Charondæ p. 360.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ.

8.

Diogenes I, 42 : Ἕρμιππος δ' ἐν τῷ Περὶ τῶν [ἑπτὰ] σοφῶν ἑπτακαίδεκά φησιν, ὧν τοὺς ἑπτὰ ἄλλους ἄλλως αἱρεῖσθαι· εἶναι δὲ Σόλωνα, Θαλῆν, Πιττακὸν, Βίαντα, Χείλωνα, [Μύσωνα,] Κλεόβουλον, Περίανδρον, Ἀνάχαρσιν, Ἀκουσίλαον, Ἐπιμενίδην, Λεώφαντον,

---

4.

Pythiæ verbis fretus Lycurgus optimates sibi conciliavit, clandestinoque colloquio primum amicos, deinde plures paulatim aggressus, ad rem suscipiendam auxiliumque ferendum sibi conciliavit. Quum dies negotio destinata venisset, summo mane triginta e primoribus jussit armatos in forum prodire, qui adversariis terrorem incuterent, quorum maxime illustres viginti Hermippus recenset : qui vero præ reliquis omnibus negotiis socius et in ferendis legibus adjutor fuerit, Arthmiadam nominant.

5.

Olympiacæ festivitatis excogitatio mansueti et pacis perquam studiosi hominis videtur fuisse. Quanquam est apud Hermippum, esse quosdam, qui Lycurgum tradant initio nullam in ea re cum Iphito societatem habuisse, neque ejus monitu advenisse, sed forte fortuna e peregrinatione ad id spectaculum divertisse : ibi eum audivisse vocem, quasi hominis cujusdam a tergo adsistentis, quæ increparet ipsum, mirarique diceret, quod civibus suis non esset auctor societatis harum feriarum ineundæ; ipsum, quum se convertisset ad vocem, neque usquam appareret qui erat locutus, ratum divinam eam vocem fuisse, ita demum se ad Iphitum adjunxisse, eique in exornanda stabiliendaque ista solennitate socium præbuisse.

6.

Legitimas uxores laudans præclarus noster convivator, Hermippum, ait, in libro De legumlatoribus tradere, Lacedæmone virgines omnes in obscuro quodam conclavi concludi solitas, unaque conclusos fuisse juvenes cœlibes; quorum quisque quamcumque prehendisset, illam domum uxorem abduceret indotatam. Itaque etiam Lysandrum mulctatum fuisse, quod relicta priore aliam formosiorem ducere constituisset.

7.

Charondæ quoque leges Athenis ad pocula canebantur, uti Hermippus ait libro sexto De legumlatoribus.

DE SEPTEM SAPIENTIBUS.

8.

Hermippus, in libro De sapientibus, decem et septem fuisse tradit, quorum ex numero septem illos ab aliis aliter eligi; esse autem hos : Solonem, Thaletem, Pittacum, Biantem, Chilonem, Mysonem, Cleobulum, Periandrum, Anachar-

Φερεκύδην, Ἀριστόδημον, Πυθαγόραν, Λᾶσον Χαρμαντίδου ἢ Σισυμβρίνου ἤ, ὡς Ἀριστόξενος, Χαβρίνου, Ἑρμιονέα, Ἀναξαγόραν.

Περὶ τῶν [ἑπτὰ] σοφῶν scripsit Lozynski.; ita enim Athenæus fr. 16. — Μύσωνα Casaubonus interposuit ut septemdecim sapientum numerus expleretur. Ceterum nominum hunc catalogum quasi indicem esse Vitarum, quæ in opere De septem sapientibus ab Hermippo consignatæ sint, statuit Prellerus in *Jahns J.* 1836, tom. XVII, 2 p. 170. Idque confirmari ait simulque aliud doceri fragmento 25, ubi Hermippus ἐν τετάρτῃ Περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν de Eudoxo Pythagoreo quædam tradidisse narratur. Inde enim colligi posse, in opere De VII sapientibus etiam de Pythagora ejusque sectatoribus fuisse sermonem, librumque quartum egisse de Pythagoreis. Porro ex fragmento 20 liquere complures fuisse Hermippi Περὶ Πυθαγόρου libros, e Diogene (fr. 24) autem intelligi, secundum Περὶ Πυθαγόρου librum de Pythagoreis egisse. Inde igitur probabile fieri librum quartum Περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν et librum secundum Περὶ Πυθαγόρου unum esse eundemque, ideoque tertium totius operis librum componendum cum primo libro Περὶ Πυθαγόρου; primum vero et secundum totius operis librum complexum esse eorum vitas virorum, qui ante Pythagoram in nominum laterculo recensentur; denique consentaneum esse librum quintum exstitisse de iis viris agentem, qui post Pythagoram nominantur. Hæc Prellerus. At nonne offendit Hermippum, qui peculiaribus libris Vitas philosophorum scripsit, Anaxagoræ et Pythagoræ nec non Pythagoreorum vitas in opere De septem sapientibus enarrasse, propterea quod nonnulli Pythagoram et Anaxagoram septem sapientium collegio adscripserunt? Quodsi Hermippus in libro quarto De VII sapp. narravit Eudoxum civibus suis leges scripsisse, nemo non largietur hæc perapte data occasione in Solonis vel in alius sapientis vita commemorari potuisse. Quare Pythagoræ et Pythagoreorum et Anaxagoræ vitæ non huic operi, sed sequenti, quod de philosophis est, attribui; Hermippumque statuo in libro De VII sapientibus nonnisi de iis viris disseruisse, qui apud antiquiores scriptores in collegium istud cooptantur.

9. ΣΟΛΩΝ.

Plutarch. Solon. 2, 1: Ὁ δ' οὖν Σόλων, τὴν οὐσίαν τοῦ πατρὸς ἐλαττώσαντος εἰς φιλανθρωπίας τινάς, ὥς φησιν Ἕρμιππος, καὶ χάριτας οὐκ ἂν ἀπορήσας τῶν βουλομένων ἐπαρκεῖν, αἰδούμενος δὲ λαμβάνειν παρ' ἑτέρων ἐξ οἰκίας γεγονὼς εἰθισμένης ἑτέροις βοηθεῖν, ὥρμησε νέος ὢν ἔτι πρὸς ἐμπορίαν.

10.

Idem ib. 6: Πρὸς Θαλῆν δ' εἰς Μίλητον ἐλθόντα τὸν Σόλωνα θαυμάζειν, ὅτι γάμου καὶ παιδοποιίας τὸ παράπαν ἠμέληκε. Καὶ τὸν Θαλῆν τότε μὲν σιωπῆσαι, διαλιπόντα δ' ὀλίγας ἡμέρας ἄνδρα παρασκευάσαι ξένον, ἀρτίως ἥκειν φάσκοντα δεκαταῖον ἐξ Ἀθηνῶν. Πυθομένου δὲ τοῦ Σόλωνος, εἰ δή τι καινὸν ἐν ταῖς Ἀθήναις, δεδιδαγμένον ἃ χρὴ λέγειν τὸν ἄνθρωπον, « Οὐδέν, εἰπεῖν, ἕτερον, εἰ μὴ νὴ Δία νεανίσκου τινὸς ἦν ἐκφορὰ καὶ προὔπεμπεν ἡ πόλις· ἦν γὰρ υἱός, ὡς ἔφασαν, ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ πρωτεύοντος ἀρετῇ τῶν πολιτῶν· οὐ παρῆν δέ, ἀλλ' ἀποδημεῖν ἔφασαν αὐτὸν ἤδη πολὺν χρόνον. » « Ὡς δυστυχὴς ἐκεῖνος, » φάναι τὸν Σόλωνα. « Τίνα δὲ ὠνόμαζον αὐτόν; » « Ἤκουσα, φάναι, τοὔνομα, τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ μνημονεύω· πλὴν ὅτι πολὺς λόγος ἦν αὐτοῦ σοφίας καὶ δικαιοσύνης. » Οὕτω δὴ καθ' ἑκάστην ἀπόκρισιν τῷ φόβῳ προσαγόμενον τὸν Σόλωνα καὶ τέλος ἤδη συντεταραγμένον αὐτὸν ὑποβάλλειν τοὔνομα τῷ ξένῳ πυνθανόμενον, μὴ Σόλωνος ὁ τεθνηκὼς υἱὸς ὠνομάζετο. Φήσαντος δὲ τοῦ ἀνθρώ-

---

sim, Acusilaum, Epimenidem, Leophantum, Pherecydem, Aristodemum, Pythagoram, Lasum Charmantidæ seu Sisymbrini, sive, ut Aristoxenus tradit, Chabrini filium Hermionensem, Anaxagoram.

9.

Solon, quum pater ipsius, ut Hermippus narrat, aliis gratificando ac benefaciendo rem familiarem imminuisset, etsi non deerant qui eum suis fortunis sublevare vellent; quia tamen puderet ipsum ab aliis accipere, natum ea familia, quæ aliis opitulari consuevisset, juvenis admodum mercaturæ se dedit.

10.

Quum ad Thaletem Solon venisset Miletum, mirum sibi videri ostendit, quod is vir omnino conjugii procreationisque liberorum nullam rationem habuisset. Thales tum quidem tacuit; interjectis vero paucis diebus peregrinum subornavit, qui se proximis decem diebus venisse Athenis simularet. Is percontanti Soloni, ecquid novæ rei Athenis evenisset, nihil aliud, quemadmodum edoctus erat, respondit, quam « funus fuisse eo tempore adolescentis alicujus ductum a civitate: eum enim adolescentem filium fuisse viri illustris ac virtute inter cives primi, qui diu jam peregre abesse diceretur. » « Quam miser, inquit Solon, ille! sed quod ei nomen? » Ibi hospes: « Equidem audivi ex illis, sed memoria excidit: id unum memini de sapientia ejus atque justitia multum fuisse sermonem. » His singulis responsionibus majorem ad metum adductus Solon, jamque perturbatus plane, ipse nomen hospiti subjecit, interrogavitque: « Solonisne ille filius fuisset? » Affirmanteque illo, verbera capiti suo intentavit, statimque ad ea prolapsus est dicenda et facienda, quæ solent qui gravi aliquo dolore sunt perculsi. At Thales eum inhibuit ridensque, « Hæc, inquit, o Solon, nuptiis me et liberorum procreatione absterrent, quæ te quoque, etiam firmissimi hominem animi, dejiciunt. Ceterum hujus quidem sermonis causa bono sis animo; est enim confictus. » Tota hæc narratio

που, τὸν μὲν ὁρμῆσαι παίειν τὴν κεφαλὴν, καὶ τἄλλα ποιεῖν καὶ λέγειν, ἃ συμβαίνει τοῖς περιπαθοῦσι. Τὸν δὲ Θαλῆν ἐπιλαβόμενον αὐτοῦ καὶ γελάσαντα, « Ταῦτά τοι, φάναι, ὦ Σόλων, ἐμὲ γάμου καὶ παιδοποιίας ἀφίστησιν, ἃ καὶ σὲ κατερείπει τὸν ἐρρωμενέστατον. Ἀλλὰ θάρρει τῶν λόγων ἕνεκα τούτων· οὐ γάρ εἰσιν ἀληθεῖς. » Ταῦτα μὲν οὖν Ἕρμιππος ἱστορεῖν φησι Πάταικον, ὃς ἔφασκε τὴν Αἰσώπου ψυχὴν ἔχειν. Patæcum illum fortasse antiquiorem aliquem fabularum poetam fuisse, eumque forsan indicari Atheniensium traditione illa de Æsopo redivivo (v. Grauert. De Æsopo p. 38), quem pugnæ ad Thermopylas pugnatæ interfuisse ferebant, suspicatur Prellerus in Jahnii Ann. 1836. tom. XVII, fasc. II, p. 178.

11.

Plut. ib. c. 11, 2 : Πεισθέντες γὰρ ὑπ' ἐκείνου (Σόλωνος) πρὸς τὸν πόλεμον (contra Cirrhæos) ὥρμησαν οἱ Ἀμφικτύονες, ὡς ἄλλοι τε μαρτυροῦσι καὶ Ἀριστοτέλης (fr. 265) ἐν τῇ τῶν Πυθιονικῶν ἀναγραφῇ, Σόλωνι τὴν γνώμην ἀνατιθείς. Οὐ μέντοι στρατηγὸς ἐπὶ τοῦτον ἀπεδείχθη τὸν πόλεμον, ὡς λέγειν φησὶν Ἕρμιππος Εὐάνθη τὸν Σάμιον. Οὔτε γὰρ Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ τοῦτ' εἴρηκεν, ἔν τε τοῖς Δελφῶν ὑπομνήμασιν Ἀλκμαίων, οὐ Σόλων, Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀναγέγραπται.

Cf. Pausan. X, 37, 6; Suidas v. Σόλων; Polyæn. III, 5. Euanthes Samius idem, puto, est cum Euanthe Milesio, quem de re ad septem sapientum historiam pertinente laudat Diogenes L. I, 29. V. introduct. ad fragm. Neanthis.

12. ΘΑΛΗΣ.

Diogen. L. I, 33 : Ἕρμιππος δ' ἐν τοῖς Βίοις εἰς τοῦτον (τὸν Θάλητα) ἀναφέρει τὸ λεγόμενον ὑπό τινων περὶ Σωκράτους. Ἔφασκε γάρ, φησί, τριῶν τούτων ἕνεκα χάριν ἔχειν τῇ τύχῃ· πρῶτον μὲν ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην καὶ οὐ θηρίον· εἶτα ὅτι ἀνὴρ καὶ οὐ γυνή· τρίτον ὅτι Ἕλλην καὶ οὐ βάρβαρος.

13. ΧΙΛΩΝ.

Bekker. Anecd. p. 233, 13 : Γνῶθι σεαυτόν, ἀπόφθεγμα. Οἱ δὲ Χείλωνός φασιν· Ἕρμιππος δὲ Δελφὸν εὐνοῦχόν φησιν εἰρηκέναι τὸ Γνῶθι σεαυτὸν καὶ ἐν τῷ ναῷ ἐπιγράψαι. « Aureis litteris consignata fuisse Chilonis dicta in foribus templi Delphici, refert Plinius Hist. Nat. VII. 32, Pausan. X, 24, 1. Unde autem sua derivaverit Hermippus, Delphicum eunuchum auctorem esse illius sententiæ, non exputo. Cf. Cic. De legib. I, 22 med. » Lozynski.

14.

Diogenes L. I, 72 de Chilone : Ἦν δὲ γέρων περὶ τὴν πεντηκοστὴν δευτέραν Ὀλυμπιάδα, ὅτε Αἴσωπος ὁ λογοποιὸς ἤκμαζεν· ἐτελεύτησε δ', ὥς φησιν Ἕρμιππος, ἐν Πίσῃ, τὸν υἱὸν Ὀλυμπιονίκην ἀσπασάμενος πυγμῆς. Ἔπαθε δὲ τοῦτο ὑπερβολῇ τε χαρᾶς καὶ ἀσθενείᾳ πολυετίας. Καὶ αὐτὸν πάντες οἱ κατὰ τὴν πανήγυριν ἐντιμότατα παρέπεμψαν.

Cf. Plinius H. N. VII, 32; Tertullian. De anima 52. « Odofred. Müller. (*Dor.* P. II. p. 307) Chilonis filium in cæstuum certamine prodiisse negat, propterea quod Spartiatæ nunquam cæstuum neque pancratii participes fuerint, et pueris in pancratio prodire temporibus demum longe citerioribus licitum fuerit; cf. Propert. III, 12, 8. Mülleri sententiam probat Seneca Benef. V, 2. » Lozynski.

15. ΜΥΣΩΝ.

Idem I, 106 : Μύσων Στρύμωνος, ὥς φησι Σωσικράτης Ἕρμιππον παρατιθέμενος, τὸ γένος Χηνεύς, ἀπὸ κώμης τινὸς Οἰταϊκῆς ἢ Λακωνικῆς, σὺν τοῖς ἑπτὰ καταριθμεῖται.

---

est, si Hermippo credimus, Patæci, qui animam Æsopi in se transiisse dixit.

11.

Solonis auctoritate moti Amphictyones, bellum contra Cirrhæos susceperunt, quod et alii testantur, et Aristoteles in enumeratione eorum, qui Pythia vicerunt, Solonem auctorem hujus sententiæ facit. Non tamen, quod Euanthem scripsisse Samium Hermippus ait, dux huic bello præfectus est Solon : nam neque Æschines orator id dicit, et in Delphicis commentariis Alcmæon, non Solon, dux Atheniensium scriptus est.

12.

Hermippus in Vitis ad Thaletem refert quod a quibusdam de Socrate dicitur. Aiebat enim, inquit, trium maxime rerum causa gratias se fortunæ agere : primo quod homo, non bellua; deinde quod vir, non mulier; tertio quod Græcus esset natus, non barbarus.

13.

Nosce te ipsum, apophthegma, quod Chiloni tribuunt. Hermippus vero Delphum eunuchum id dixisse atque templo Delphico inscripsisse refert.

14.

Senuerat Chilon jam circa quinquagesimam secundam Olympiadem, quo tempore florebat Æsopus fabularum scriptor. Obiit autem, ut Hermippus ait, Pisæ, amplexus atque osculatus filium, quod in ludis Olympicis pugilatus palmam reportasset. Defunctum asserunt immodica lætitia et senili imbecillitate. Omnes autem qui ad celebritatem convenerant, honorificentissime exsequias ejus secuti sunt.

15.

Myson Strymonis filius, ut ait Sosicrates, qui Hermippum auctorem citat, Cheneus genere, ex vico quodam Œtæo sive Laconico, numeratur inter septem sapientes.

16. ΠΕΡΙΑΝΔΡΟΣ.

Athenæus X, p. 443, A, apposito loco Theopompi (fr. 252), ubi Cleomenes, Methymnæorum tyrannus, lenas saccis insutas in mare demersisse narratur, subjicit Athenæus : Ἕρμιππος δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν Περίανδρον τὸ αὐτὸ ποιῆσαι (φησίν). Cf. Heraclid. Polit. fr. 5, 2.

17. ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ.

Diogenes I, 101, de Anacharsi : Λέγει δὲ αὐτὸν Σωσικράτης ἐλθεῖν εἰς Ἀθήνας κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἑβδόμην Ὀλυμπιάδα ἐπὶ ἄρχοντος Εὐκράτους. Ἕρμιππος δὲ πρὸς τὴν Σόλωνος οἰκίαν ἀφικόμενον τῶν θεραπόντων τινὶ κελεῦσαι μηνῦσαι ὅτι παρείη πρὸς αὐτὸν Ἀνάχαρσις, καὶ βούλοιτο αὐτὸν θεάσασθαι, ξένος τε, εἰ οἷόν τε, γενέσθαι. Καὶ ὁ θεράπων εἰσαγγείλας ἐκελεύσθη ὑπὸ τοῦ Σόλωνος εἰπεῖν αὐτῷ, ὅτιπερ ἐν ταῖς ἰδίαις πατρίσι ξένους ποιοῦνται. Ἔνθεν ὁ Ἀνάχαρσις ἑλὼν ἔφη νῦν αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι εἶναι καὶ προσήκειν αὐτῷ ξένους ποιεῖσθαι. Ὁ δὲ καταπλαγεὶς τὴν ἑτοιμότητα εἰσέφρησεν αὐτὸν καὶ μέγιστον φίλον ἐποιήσατο. Cf. Plutarch. Solon. c. 5, Tzetzes Hist. IV, 924 sqq.

18. ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ.

Proclus in Hesiod. Op. et D. v. 41 : Ἕρμιππος ἐν τῷ τῶν ἑπτὰ σοφῶν περὶ τῆς ἀλίμου λέγει· (μέμνηται δὲ τῆς ἀλίμου καὶ Ἡρόδωρος ἐν τῷ πέμπτῳ τοῦ καθ' Ἡρακλέα λόγου, καὶ Πλάτων ἐν γ' τῶν Νόμων·) Ἐπιμενίδην φησὶ μικρόν τι ἐδεσμάτιον προσφερόμενον ὧδε διὰ ὅλην τελεῖν τὴν ἡμέραν· ἦν δ' ἐξ ἀσφοδέλου καὶ μαλάχης, ὅπερ αὐτὸν ἄλιμον καὶ ἄδιψον ἐποίει.

Athenæus II, p. 58, F : Ἕρμιππος δ' ὁ Καλλιμάχειος καὶ εἰς τὴν καλουμένην φησὶν ἄλιμον, προσέτι τε ἄδιψον, ἐμβάλλεσθαι τὴν μαλάχην, οὖσαν χρησιμωτάτην. Cf. Herodori fr. 19 *a*.

19. ΦΕΡΕΚΥΔΗΣ.

Diogenes L. I, 117, de Pherecyde : Φησὶ δ' Ἕρμιππος, πολέμου ἐφεστῶτος Ἐφεσίοις καὶ Μάγνησι, βουλόμενον τοὺς Ἐφεσίους νικῆσαι πυθέσθαι τινὸς παριόντος πόθεν εἴη· τοῦ δ' εἰπόντος, Ἐξ Ἐφέσου, « Ἕλκυσόν με τοίνυν, ἔφη, τῶν σκελῶν καὶ θὲς εἰς τὴν τῶν Μαγνήτων χώραν, καὶ ἀπάγγειλόν σου τοῖς πολίταις μετὰ τὸ νικῆσαι αὐτόθι με θάψαι· ἐπεσκηφέναι τε ταῦτα Φερεκύδην. » Ὁ μὲν οὖν ἀπήγγειλεν· οἱ δὲ μετὰ μίαν ἐπελθόντες κρατοῦσι τῶν Μαγνήτων, καὶ τόν τε Φερεκύδην μεταλλάξαντα θάπτουσιν αὐτόθι καὶ μεγαλοπρεπῶς τιμῶσιν.

E LIBRO QUARTO.

20.

Idem VIII, 88 : Ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιφανέστατος ἐγένετο (Εὔδοξος ὁ Κνίδιος), γράψας τοῖς ἰδίοις πολίταις νόμους, ὥς φησιν Ἕρμιππος ἐν τετάρτῃ Περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν, καὶ ἀστρολογούμενα καὶ γεωμετρούμενα καὶ ἕτερ' ἄττα ἀξιόλογα. Cf. Plutarch. Adv. Colot. 32; Müller. *Dor.* II, 173. Hæc oblata occasione in vita sapientis nescio cujus Hermippus memorasse putandus est.

DE PHILOSOPHIS ET RHETORIBUS.

Epitome. I. philosophi. Βίβλ. α' Περὶ Πυθαγόρου fr. 21—23; β' Περὶ Πυθαγόρου, De Pythagoreis, Philolao, Diodoro, fr. 24 — 26. (De Eudoxo cf. fr. 20) — *Alii philosophi Platone antiquiores* : Empedocles fr. 27; Heraclitus fr. 28; Democritus fr. 29; Zeno fr. 30; Anaxagoras fr. 31; Socrates fr. 32. — *Academia* : Plato fr. 33; Arcesilaus fr. 34.

16.

Idem etiam Periandrum fecisse Hermippus in opere De septem sapientibus narrat.

17.

Anacharsin Sosicrates Athenas concessisse quadragesima septima Olympiade, Eucrate archonte tradit. Porro Hermippus, Solonis ivisse domum, et cuidam ex familia jussisse nuntiaret ei Anacharsim adesse pro foribus, ut illius conspectu et hospitio, si fieri posset, frueretur : servulum intus hæc nuntiasse Soloni, ejusque jussu hoc illi renuntiasse, propriis in regionibus hospites fieri. Hæc Anacharsis statim sic retorsit ut diceret illum nunc esse in patria, atque adeo eum oportere hospites facere. Solon, promptum viri ingenium admiratus ad se continuo admisit et in amicissimis habuit.

18.

Hermippus in opere De septem sapientibus de *alimo* dicit. Epimenidem ait hujus cibarii paullulum quoddam assumentem, sic per totum diem perseverasse. Compositum vero erat ex asphodelo et malva, quo efficiebatur ut neque famem neque sitim sentiret.

Hermippus Callimachius ait etiam in *alimon*, quam vocant, et *adipson* (id est famis sitisque pellendæ remedium) malvam injici, utpote utilissimam.

19.

Tradit Hermippus Pherecydem, quum inter Ephesios atque Magnesios vigeret bellum, cuperetque Ephesios vincere, quendam ex prætereuntibus interrogasse unde esset, et quum se ille Ephesium dixisset, adjecisse, « Trahe me cruribus et in agro Magnesio pone, civibusque tuis annuntia, ut parta victoria me in eo loco sepeliant : Pherecydemque hæc mandasse adjicito. » Hæc ille civibus renuntiavit, qui postridie commisso prœlio Magnesios fundunt, victoresque Pherecydem defunctum ibi sepelientes magnifice honorant.

20.

Apud Græcos quoque Eudoxus clarissimus fuit civibusque suis leges conscripsit, ut Hermippus in quarto De septem sapientibus libro refert : scripsit item De astronomia et De geometria et alia quædam digna memoratu opera.

— *Socratici minores :* Alexinus fr. 35 ; Menedemus fr. 36 ; Stilpo fr. 37 ; Antisthenes fr. 38 ; Menippus fr. 39. — Epicurus fr. 40. — *Aristoteles ejusque schola :* βιβλ. α' Περὶ Ἀριστοτέλους fr. 41. 42 ; βιβλ. β'. γ'... Περὶ Ἀριστοτέλους (*quibus in libris de discipulis Ar. agebatur*) : Theophrastus fr. 43-46 ; Lycon fr. 47 ; Heraclides fr. 48 ; Callisthenes fr. 49 ; Demetrius Phal. fr. 50. — *Stoa :* Chrysippus fr. 51 ; Persæus fr. 52. — II. RHETORES. Gorgias fr. 53 ; Thucydides fr. 54. — α' Περὶ Ἰσοκράτους fr. 55. 56 ; β' Περὶ Ἰσοκράτους μαθητῶν : Isæus fr. 57. 58 ; Demosthenes fr. 59-62 ; Æsion fr. 63. — γ' Περὶ Ἰσοκρ. μαθητῶν : Hyperides fr. 64. 65 ; Euthias fr. 66-67 ; Theocritus fr. 68 ; Theodectes fr. 69 ; Lacritus fr. 70 ; Æschines fr. 72.

ΠΕΡΙ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΒΛ. Α'.

21.

Josephus C. Apion. I, 22 : Αὐτοῦ (τοῦ Πυθαγόρου) μὲν οὖν οὐδὲν ὁμολογεῖται σύγγραμμα, πολλοὶ δὲ τὰ περὶ αὐτὸν ἱστορήκασι, καὶ τούτων ἐπισημότατός ἐστιν Ἕρμιππος, ἀνὴρ περὶ πᾶσαν ἱστορίαν ἐπιμελής. Λέγει τοίνυν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περὶ Πυθαγόρου βιβλίων ὅτι « Πυθαγόρας, ἑνὸς αὐτοῦ τῶν συνουσιαστῶν τελευτήσαντος, τοὔνομα Καλλιφῶντος, τὸ γένος Κροτωνιάτου, τὴν ἐκείνου ψυχὴν ἔλεγε συνδιατρίβειν αὐτῷ καὶ νύκτωρ καὶ καθ' ἡμέραν· καὶ ὅτι παρεκελεύετο μὴ διέρχεσθαι τόπον ἐφ' ὃν ἂν ὄνος ὀκλάσῃ, καὶ τῶν διψίων ὑδάτων ἀπέχεσθαι, καὶ πάσης ἀπέχειν βλασφημίας. » Εἶτα προστίθησι μετὰ ταῦτα καὶ τάδε· « Ταῦτα δ' ἔπραττε καὶ ἔλεγε, τὰς Ἰουδαίων καὶ Θρακῶν δόξας μιμούμενος καὶ μεταφέρων εἰς ἑαυτόν. » Λέγεται γὰρ ὡς ἀληθῶς ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος πολλὰ τῶν παρὰ Ἰουδαίοις νομίμων εἰς τὴν αὐτοῦ μετενεγκεῖν φιλοσοφίαν. Cf. fr. 2.

22.

Diogenes L. VIII, 1 : Πυθαγόρας Μνησάρχου δακτυλιογλύφου, ὥς φησιν Ἕρμιππος, Σάμιος, ἤ, ὡς Ἀριστόξενος, Τυρρηνὸς ἀπὸ μιᾶς τῶν νήσων ἃς κατέσχον Ἀθηναῖοι Τυρρηνοὺς ἐκβαλόντες. Cf. Menagius ad h. l.

22 a.

Athenæus V, p. 213, F : Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας τύραννον αὐτὸν ἀναδείξας ὁ φιλόσοφος (Athenio Peripateticus) καὶ τὸ τῶν Πυθαγορικῶν ἀναδείξας δόγμα περὶ τῆς ἐπιβουλῆς καὶ τί ἠβούλετο αὐτοῖς ἡ φιλοσοφία, ἣν ὁ καλὸς Πυθαγόρας εἰσηγήσατο, καθάπερ ἱστόρησε Θεόπομπος ἐν ὀγδόῃ Φιλιππικῶν καὶ Ἕρμιππος ὁ Καλλιμάχειος.

« Sumpta hæc sunt, exceptis iis, quæ ex Theopompo et Hermippo interserta sunt, ex Posidonii Historiis, quem se deprompturum profitetur Athen. p. 211, E. » LOZYNSK. — « Alluditur h. l. ad historiam relatam Diogeni L. in Pythagora VIII, 39. Tradiderunt quidam, affectasse eum philosophum per insidias tyrannidem; Athenionem (is alibi Aristion nominatur; Peripateticæ scholæ sectator et ex servulo Athenarum tyrannus;) illud exemplum Pythagoricorum renovasse atque etiam imitatum esse, haud dubie significare Athenæus voluit. » CASAUB.

23.

Diog. VIII, 40 : Ἕρμιππος δέ φησι, πολεμούντων Ἀκραγαντίνων καὶ Συρακοσίων, ἐξελθεῖν τὸν Πυθαγόραν μετὰ τῶν συνήθων καὶ προστῆναι τῶν Ἀκραγαντίνων· τροπῆς δὲ γενομένης περικάμπτοντα αὐτὸν τὴν τῶν κυάμων χώραν ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἀναιρεθῆναι, τούς τε λοιπούς, ὄντας πρὸς τοὺς πέντε καὶ τριάκοντα, ἐν Τάραντι κατακαυθῆναι, θέλοντας ἀντιπολιτεύεσθαι τοῖς προεστῶσι. Καὶ ἄλλο τι περὶ Πυθαγόρου φησὶν ὁ Ἕρμιππος· [λέγει γὰρ] ὡς γενόμενος ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ

DE PYTHAGORA LIB. I.

21.

Ipsum quidem Pythagoram nihil scriptum reliquisse in confesso est, multi tamen de eo retulere, et ex illis celeberrimus est Hermippus, vir circa omnem historiam indagator diligens. Refert utique in primo De Pythagora libro, quod Pythagoras, uno familiarium suorum defuncto, nomine Calliphonte, genere Crotoniata, illius animam dicebat secum degere die noctuque, et quod præciperet ut non transirent locum ubi asinus lapsus esset, et ab aqua fæculenta se averterent, et ab omni maledicto abstinerent. Deinde post hæc et ista adjicit : « Hæc autem faciebat dicebatque, Judæorum ac Thracum opiniones imitans et sibi vindicans. » Vere enim dicitur quod vir ille multa Judæorum instituta in suam philosophiam transtulit.

22.

Pythagoras Mnesarchi annulorum sculptoris filius, ut Hermippus ait, Samius, sive, ut Aristoxenus tradit, Tyrrhenus ex una insularum quas ejectis Tyrrhenis Athenienses possederunt.

22 a.

Diebus haud multis post tyrannum se ostendit Athenio philosophus et placitum Pythagoreorum de insidiis, quidque ipsis philosophia vellet, quam præclarus Pythagoras, teste Theopompo in Philippicorum libro octavo, et Hermippo Callimachio, introduxit, factis suis comprobavit.

23.

Hermippus ait bello inter Agrigentinos atque Syracusanos exorto Pythagoram exisse cum sociis, Agrigentinis opem laturum; quibus in fugam versis quum agrum fabis consitum vellet circuire, a Syracusanis occisum esse; reliquos vero ad triginta quinque Tarenti fuisse crematos, quum de administranda republica ab iis, penes quos erat summa rerum, dissentirent. Aliud item quiddam de Pythagora Hermippus refert hujusmodi. Ait enim illum, quum in Italiam venisset, subterraneam fecisse domum matrique mandasse quæ acciderent tabulis inscriberet temposque adnotaret,

γῆς οἰκίσκον ποιῆσαι καὶ τῇ μητρὶ ἐντείλαιτο τὰ γινόμενα εἰς δέλτον γράφειν σημειουμένην καὶ τὸν χρόνον, ἔπειτα καθιέναι αὐτῷ ἔστ' ἂν ἀνέλθῃ. Τοῦτο ποιῆσαι τὴν μητέρα. Τὸν δὲ Πυθαγόραν μετὰ χρόνον ἀνελθεῖν ἰσχνὸν καὶ κατεσκελετευμένον· εἰσελθόντα τ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν φάσκειν ὡς ἀφῖκται ἐξ ᾅδου· καὶ δὴ καὶ ἀνεγίνωσκεν αὐτοῖς τὰ συμβεβηκότα. Οἱ δὲ σαινόμενοι τοῖς λεγομένοις ἐδάκρυόν τε καὶ ᾤμωζον καὶ ἐπίστευον εἶναι τὸν Πυθαγόραν θεῖόν τινα, ὥστε καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῷ παραδοῦναι, ὡς καὶ μαθησομένας τι τῶν αὐτοῦ· ἃς καὶ Πυθαγορικὰς κληθῆναι. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ἕρμιππος. V. Ritter. *Gesch. d. Pythag. Phil.* p. 55 sqq.

ΠΕΡΙ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΒΛ. Β'.

De Pythagoreis.

24.

Diog. VIII, 10 : Ἀπείχοντο δὲ (οἱ Πυθαγόρειοι) καὶ σοροῦ κυπαρισσίνης διὰ τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον ἐντεῦθεν πεποιῆσθαι, ὥς φησιν Ἕρμιππος ἐν δευτέρῳ Περὶ Πυθαγόρου. Cf. Iamblich. Vit. Pyth. 155.

25. ΦΙΛΟΛΑΟΣ.

Idem. VIII, 85 : Γέγραφε δὲ (Φιλόλαος) βιβλίον ἕν, ὅ φησιν Ἕρμιππος λέγειν τινὰ τῶν συγγραφέων Πλάτωνα τὸν φιλόσοφον παραγενόμενον εἰς Σικελίαν πρὸς Διονύσιον ὠνήσασθαι παρὰ τῶν συγγενῶν τοῦ Φιλολάου ἀργυρίου Ἀλεξανδρινῶν μνῶν τετταράκοντα καὶ ἐντεῦθεν μεταγεγραφέναι τὸν Τίμαιον. Cf. Satyrus ap. Diog. III, 19. VIII, 15; Tzetzes Hist. X, 797. XI, 42; Bœckh. in libro De Philolao; Ritter. l. l. p. 71.

26. ΔΙΟΔΩΡΟΣ.

Athenæus IV, p. 163, E : Ἦν δ' ὁ Διόδωρος οὗτος τὸ μὲν γένος Ἀσπένδιος· Πυθαγορικὸς δὲ δόξας εἶναι, ὑμῶν τῶν κυνικῶν τρόπον ἔζη, κομῶν καὶ ῥυπῶν καὶ ἀνυποδετῶν. Ὅθεν καὶ Πυθαγορικὸν τὸ τῆς κόμης ἔδοξαν εἶναί τινες, ἀπὸ τοῦ Διοδώρου προαχθέν, ὥς φησιν Ἕρμιππος.

27. ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ.

Diogenes VIII, 21 : Ἐμπεδοκλῆς, ὥς φησιν Ἱππόβοτος, Μέτωνος ἦν υἱὸς τοῦ Ἐμπεδοκλέος, Ἀκραγαντῖνος. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Τίμαιος ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τῶν Ἱστοριῶν, ἐπίσημον ἄνδρα γεγονέναι τὸν Ἐμπεδοκλέα τὸν πάππον τοῦ ποιητοῦ. Ἀλλὰ καὶ Ἕρμιππος τὰ αὐτὰ τούτῳ φησίν. « Similiter Eudocia in Violario p. 169 Villois. : Ὁμοίως δὲ Ἡρακλείδης καὶ Ἕρμιππος τὰ αὐτὰ τούτοις λέγουσι. Cf. Suidas v. Ἐμπεδ. et Hesych. » Lozynski.

Idem VIII, 56 : Ἕρμιππος δ' οὐ Παρμενίδου, Ξενοφάνους δὲ γεγονέναι ζηλωτὴν (sc. Ἐμπεδοκλέα), ᾧ καὶ συνδιατρῖψαι καὶ μιμήσασθαι τὴν ἐποποιίαν· ὕστερον δὲ τοῖς Πυθαγορικοῖς ἐντυχεῖν.

Idem VIII, 69 : Ἕρμιππος δέ φησι Πάνθειάν τινα Ἀκραγαντίνην ἀπηλπισμένην ὑπὸ τῶν ἰατρῶν θεραπεῦσαι αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο τὴν θυσίαν ἐπιτελεῖν· τοὺς δὲ κληθέντας εἶναι πρὸς τοὺς ὀγδοήκοντα. Cf. Heraclides ap. Diog. VIII, 67.

28. ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ.

Idem IX, 4, de Heraclito aqua intercute laborante : Ἕρμιππος δέ φησι λέγειν αὐτὸν τοῖς ἰατροῖς εἴ τις δύναται τὰ ἔντερα πιέσας τὸ ὑγρὸν ἐξερᾶσαι· ἀπει-

---

deinde sibi demitteret donec supra terram exiret : id matrem fecisse. Post aliquod tempus ascendisse Pythagoram exsiccatum ac macie confectum, advocataque concione dixisse ex inferis se ascendere; quin etiam recitasse quicquid evenisset. Eos vero iis quæ dicebantur affectos in lacrimas ejulatusque prorupisse, Pythagoramque jam divinum quendam existimantes uxores suas illi in disciplinam tradidisse, ut quippiam ex ejus doctrina addiscerent; easque Pythagoricas vocatas esse. Hæc Hermippus.

DE PYTHAGORA LIB. II.

24.

Abstinebant Pythagorei ab sandapila cupressina, quod inde sceptrum Jovis factum esset, ut Hermippus ait in secundo De Pythagora.

25.

Scripsit Philolaus librum unum, quem Hermippus scriptorem quendam dixisse refert Platonem philosophum, quum in Siciliam ad Dionysium profectus esset, emisse a Philolai consanguineis argenti minis Alexandrinis quadraginta, atque inde transcripsisse Timæum.

26.

Fuit Diodorus hic genere Aspendius, qui quum Pythagoreus vellet videri, Cynicorum more vixit, capillatus et sordidus et discalceatus : unde etiam ipsum hoc, comam alere, Pythagoricum esse nonnulli arbitrati sunt, quum quidem ab Diodoro illo sit introductum, ut ait Hermippus.

27.

Empedocles, ut ait Hippobotus, Metonis filii Empedoclis filius fuit, Agrigentinus. Idem et Timæus refert in decimo quinto Historiarum libro, insignem fuisse virum Empedoclem poetæ avum. Sed et Hermippus eadem cum illo ait.

Hermippus Empedoclem non Parmenidis, verum Xenophanis fuisse imitatorem tradidit, quocum diu versatus cujusque carmina imitatus esset; postmodum autem Pythagoreis congressum esse.

Hermippus Empedoclem, quum Pantheam quandam Agrigentinam desperatam a medicis curasset, hostias ob id litasse : qui vero invitati erant, ad octoginta ferme fuisse.

28.

Hermippus refert Heraclitum medicis dixisse, num posset quispiam pressis intestinis humorem exhaurire; negan-

πόντων δὲ, θεῖναι αὐτὸν εἰς τὸν ἥλιον καὶ κελεύειν τοὺς παῖδας βολίτοις καταπλάττειν· οὕτω δὴ κατατεινόμενον δευτεραῖον τελευτῆσαι καὶ ταφῆναι ἐν τῇ ἀγορᾷ. Cf. Dioscor. II, 185; schol. Aristoph. Vesp. 993; M. Antonin. III, 3; Tatian. Or. ad Gr. p. 245 ed. Paris. 1742; Neanthes fr. 11.

29. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ.

Diog. IX, 43 : Τελευτῆσαι δὲ τὸν Δημόκριτόν φησιν Ἕρμιππος τοῦτον τὸν τρόπον. Ἤδη ὑπέργηρων ὄντα πρὸς τῷ καταστρέφειν εἶναι. Τὴν οὖν ἀδελφὴν λυπεῖσθαι ὅτι ἐν τῇ τῶν Θεσμοφορίων ἑορτῇ μέλλοι τεθνήξεσθαι καὶ τῇ θεῷ τὸ καθῆκον αὐτὴ οὐ ποιήσειν· τὸν δὲ θαρρεῖν εἰπεῖν καὶ κελεῦσαι αὐτῷ προσφέρειν ἄρτους θερμοὺς ὁσημέραι. Τούτους δὴ ταῖς ῥισὶ προσφέρων διεκράτησεν αὐτὸν τὴν ἑορτήν· ἐπεὶ δὲ παρῆλθον αἱ ἡμέραι, τρεῖς δ' ἦσαν, ἀλυπότατα τὸν βίον προήκατο, ὥς φησιν Ἵππαρχος, ἐννέα πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἔτη βιούς. Eadem fere Suidas v. Δημοκρ., et Eudocia p. 135.

30. ΖΗΝΩΝ ΕΛΕΑΤΗΣ.

Idem IX, 27 : Ἕρμιππος δέ φησιν εἰς ὅλμον αὐτὸν βληθῆναι καὶ κατακοπῆναι.

31. ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ.

Idem II, 13 : Ἕρμιππος δ' ἐν τοῖς Βίοις φησὶν ὅτι καθείρχθη ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τεθνηξόμενος. Περικλῆς δὲ παρελθὼν εἶπεν εἴ τι ἔχουσιν ἐγκαλεῖν αὐτῷ κατὰ τὸν βίον· οὐδὲν δὲ εἰπόντων, « Καὶ μὴν ἐγὼ, » ἔφη « τούτου μαθητής εἰμι· μὴ οὖν διαβολαῖς ἐπαρθέντες ἀποκτείνητε τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐμοὶ πεισθέντες ἄφετε. » Καὶ ἀφείθη· οὐκ ἐνεγκὼν δὲ τὴν ὕβριν ἑαυτὸν ἐξήγαγεν.

32. ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Idem II, 38 : Ἀπηνέγκατο μὲν οὖν τὴν γραφὴν ὁ Μέλητος, εἶπε δὲ τὴν δίκην Πολύευκτος, ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ· συνέγραψε δὲ τὸν λόγον Πολυκράτης ὁ σοφιστὴς, ὥς φησιν Ἕρμιππος, ἢ Ἄνυτος, ὥς τινες· προητοίμασε δὲ πάντα Λύκων ὁ δημαγωγός.

« Lapsum esse Hermippum ipse jam sensit Diogenes. Adstipulatur enim Favorino (ibid.), qui veram esse Polycratis orationem in Socratem negat, propterea quod in ea meminerit murorum, sexto post mortem Socratis anno a Conone instauratorum. — Observavit hoc primus Vales. De critic. lib. I, c. XI, et post hunc Bentl. Diss. de Epist. Socrat. p. 50. Fuit Polycratis oratio in Socratem nonnisi exercitatio sophistica, qualem scripsit pro Clytæmnestra et pro Busiride, uti novimus ex Isocratis oratione Βούσιρις inscripta p. 222 ed. Steph. Facile autem Hermippo evenire potuit, ut, quum illam Polycratis orationem fama tantum cognovisset, legissetve parum attente, dicam pro vera haberet. Quod vitium sagacior et cautior evitavit Favorinus. Ita facillime, et uti rei maxime est consentaneum, illud expedivit Bentleius. Verum Luzacius in Lect. Att. II, 6, p. 129 sqq. et p. 152 sqq. malevolum Peripatetici animum, negligentiam et stuporem in hoc errore castigavit; siquidem eo et Socrates et Polycrates infamati fuerint. — Eodem modo, quo Hermippus, ipsius forte auctoritatem secuti, in errorem inducti sunt Themistius Orat. XXIII, Suid. s. v. Πολυκράτης, Quintil. Inst. Orat. II, 17, 4, vol. I, p. 375 sq., et II, 1, 11, vol. I, p. 426 ed. Spalding. (quem consule), Ælian. Var. Hist. XI, 10 (cf. ibi Perizon.), allegati a Menagio ad h. l. Cf. Voss. De Hist. Gr. I. 15. » Lozynski.

33. ΠΛΑΤΩΝ.

Idem III, 2 : Τελευτᾷ δ', ὥς φησιν Ἕρμιππος, ἐν γάμοις δειπνῶν, τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς ὀγδόης καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος, βιοὺς ἔτος ἓν πρὸς τοῖς ὀγδοήκοντα.

---

tibus autem, se ipsum solis objecisse radiis ac jussisse pueris boum fimo se oblinere; ita vero distentum altero die obiisse sepultumque in foro esse.

29.

Mortuum esse Democritum tradit Hermippus in hunc modum. Quum jam ex senio deficeret et propinquus videretur morti esse, mœrentem sororem, quod in celebritate Thesmophoriorum esset moriturus ipsaque deæ (*Cereri*) vota exsolvere nequiret, bono animo esse jussit, panesque calidos sibi quotidie afferre. Eos igitur naribus quum admovisset, vivum se, dum ea celebritas transiret, servavit : ubi vero dies illi transierunt (tres autem erant) quietissime ac minimo dolore conclusit vitam, ut Hipparchus ait, centesimo et nono ætatis anno.

30.

Hermippus Zenonem Eleaten in mortarium injectum contusumque fuisse ait.

31.

Hermippus in Vitis Anaxagoram in carcerem conjectum ad supplicium tradit : quo facto Pericles prodiit ad populum quæsivitque ecquid haberent in ejus vita quod criminarentur; quum nihil illi respondissent, « Atqui ego, inquit, discipulus istius sum : nolite igitur iniquis calumniis inducti illum perdere, verum mihi illum condonate. » Et absolutus est. Hanc tamen ille injuriam ægre tulit, ac sponte decessit.

32.

Et Meletus quidem apud judices Socratem accusavit; peroravit vero accusationem Polyeuctus, ut ait Favorinus in Omnigena historia : orationem Polycrates sophista scripsit, ut Hermippus refert, sive, ut quidam volunt, Anytus; præparavit autem omnia Lycon orator.

33.

Moritur Plato, ut Hermippus tradit, primo anno centesimæ octavæ Olympiadis, in nuptiis discumbens, octogesimum et primum ætatis agens annum.

« Senio solo confectum obiisse, narrat Seneca Ep. 58; scribentem, Cicero De senect. V, quem sequitur Heinr. Ritter. *Gesch. der Philos.* P. II, p. 159. Sunt qui eum morbo pediculari, eodem quo Pherecydes, mortuum dicant. Diog. L. III, 40. Cf. Brucker. Hist. crit. Phil. vol. I. p. 653. Stanleius Hist. Ph. P. IV, cap. XII. Ex Senecæ supra laudati verbis « natali suo decessit, annum unum et octogesimum implevit sine ulla deductione, » suspicatur Clinton. in Fast. Hellen. anno 347, Hermippi verba aut corrupta aut male reddita esse a Diogene pro ἐν γενεθλίοις δειπνῶν. Sed nihil potest decerni. Simile fertur Theophrasti fatum; quum enim in nuptiis discipulorum cujusdam quandam sibi indulgeret otii veniam, ea mortis ipsius fuit occasio. Suid. s. v. Θεόφρ. Mortem oppetiit Plato Theophilo archonte, uti refert Apollodorus in Chronicis (ap. Diog. L. V, 9), cum Hermippo consentiens : τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς ὀγδόης καὶ ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος ἐπὶ Θεοφίλου. Non alterius fide et opera, quam Hermippi Smyrnæi usum esse Apollodorum, contendit Menag. ad nostrum Laertii locum; sed fortasse uterque alius antiquioris scriptoris, nescio an non Demetrii Phal., nititur auctoritate. Quodsi Hermippum et Apollodorum sequamur, natus est Plato Ol. LXXXVIII, 1; a. C. 429. Sed refragantur aliorum testimonia, annum quidem, quo natus sit Plato, haud constituentium, sed variantium numerum, quot vixerit, annorum. Athenæus V, p. 217, eum duo et octoginta annos vixisse asserit; itidem Valer. Max. VIII, 7; secundum quos natus est Ol. LXXXVII, 4, et quidem 21 vel 22 Maii. Vid. Ideler *Handb. der Chronolog.* I, p. 336 sq.; Clinton. Fasti Hellen. s. a. 429. Restat denique Neanthes, qui unus dicit, Platonem τεττάρων καὶ ὀγδοήκοντα τελευτῆσαι ἐτῶν : igitur natum Ol. LXXXVII, 1; 432 a. C., cujus auctoritati, observatione nisus Marquardi Gudii, tantum tribuit Menagius l. l., ut ejus testimonium unice verum existimet. » Lozynski.

34. ΑΡΚΕΣΙΛΑΣ.

Diog. IV, 44 : Ἐτελεύτησε δὲ (Ἀρκεσιλᾶς), ὥς φησιν Ἕρμιππος, ἄκρατον ἐμφορηθεὶς πολὺν καὶ παρακόψας, ἤδη γεγονὼς ἔτος πέμπτον καὶ ἑβδομηκοστὸν, ἀποδεχθεὶς πρὸς Ἀθηναίων ὡς οὐδείς.

Ex Diogene sua Suidas v. Ἀρκεσιλ. — « Αἰσχρολογίας argumentum in hac Hermippi narratione invenisse sibi visus est Luzac. Lect. Att. II, 19, p. 207, et ab Hermippo æque profecta arbitratur, quæ apud Laertium l. l. de luxuria Arcesilai, de ejus consuetudine cum scortis Eliensibus reperiuntur, tum quod fuerit φιλομειρακιός τις καὶ καταφερής, ut eum ex Aristonis Chii schola Stoici dixerint φθορέα τῶν νέων καὶ κιναιδολόγον. Incidit Arcesilai mors in Ol. 84, 4. » Lozynski.

35. ΑΛΕΞΙΝΟΣ.

Idem II, 109 : Φησὶ δ' Ἕρμιππος περὶ αὐτοῦ (Ἀλεξίνου) ὡς ἄρα ἀπελθὼν ἐκ τῆς Ἤλιδος εἰς Ὀλυμπίαν αὐτόθι φιλοσοφοίη. Τῶν δὲ μαθητῶν αὐτοῦ πυνθανομένων διὰ τί τῇδε κατοικεῖ, φάναι βούλεσθαι αἵρεσιν συστήσασθαι ἣν Ὀλυμπικὴν κληθήσεσθαι. Τοὺς δὲ καὶ τοῖς ἐφοδίοις θλιβομένους καὶ τὸ χωρίον νοσερὸν καταγνόντας ἀπελθεῖν, καὶ τοῦ λοιποῦ διατρίβειν ἔρημον τὸν Ἀλεξῖνον σὺν οἰκέτῃ μόνῳ· ἔπειτα μέντοι νηχόμενον ἐν τῷ Ἀλφειῷ νυχθῆναι καλάμῳ καὶ οὕτω τελευτῆσαι.

36. ΜΕΝΕΔΗΜΟΣ.

Idem II, 141 : Ἠγάπα δὲ αὐτὸν καὶ Ἀντίγονος καὶ μαθητὴν ἀνεκήρυττεν αὐτόν. Καὶ ἡνίκα ἐνίκα τοὺς βαρβάρους περὶ Λυσιμαχίαν, γράφει ψήφισμα αὐτῷ Μενέδημος ἁπλοῦν τε καὶ ἀκόλακον, οὗ ἡ ἀρχή· « Οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ πρόβουλοι εἶπον. Ἐπειδὴ βασιλεὺς Ἀντίγονος μάχῃ νικήσας τοὺς βαρβάρους παραγίνεται εἰς τὴν ἰδίαν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα πράσσει κατὰ γνώμην· ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. » Διὰ ταῦτα δὴ καὶ τὴν ἄλλην φιλίαν ὑποπτευθεὶς προδιδόναι τὴν πόλιν αὐτῷ, διαβάλλοντος Ἀριστοδήμου ὑπεξῆλθε· καὶ διέτριβεν ἐν Ὠρωπῷ ἐν τῷ τοῦ Ἀμφιάρεω ἱερῷ· ἔνθα χρυσῶν πο-

---

34.

Obiit Arcesilas, ut Hermippus ait, quum merum immodice hausisset ac delirasset, septuagesimo et quinto ætatis anno, acceptus Atheniensibus ut nemo alius.

35.

Alexinum ait Hermippus ex Elide Olympiam profectum ibique philosophatum. Discipulis autem rogantibus cur illic moraretur, dixisse velle se sectam instituere quam Olympicam vocaret. Illos vero, quum rerum necessariarum penuria et præterea insalubri loco affligerentur, ab eo recessisse, jamque Alexinum solum ac desertum uno tantum famulo comite ibi remoratum. Postea dum nataret in Alpheo flumine, arundinis cuspide læsum vita excessisse.

36.

Erat Menedemi in primis studiosus Antigonus, seque ipsius discipulum esse prædicabat. Et quum barbaros fudisset circa Lysimachiam, decretum ei scripsit simplex atque ab assentatione alienum, cujus initium est : « Prætores et probuli dixerunt : Quoniam Antigonus rex prœlio domitis barbaris advenit in regnum, eique prospere cuncta succedunt, visum est senatui ac plebi. » Horum igitur gratia et præterea propter summam cum illo amicitiam, quod illi civitatem proderet suspectus habitus, insimulante Aristodemo, clam exiit atque Oropi moratus est in Amphiarai delubro. Ibi quum periissent aurei calices, ut Hermippus ait, communi Bœotorum decreto loco migrare jussus est.

τηρίων ἀπολομένων, καθά φησιν Ἕρμιππος, δόγματι κοινῷ τῶν Βοιωτῶν ἐκελεύσθη μετελθεῖν. Ἐντεῦθεν ἀθυμήσας λαθραίως παρεισδὺς εἰς τὴν πατρίδα καὶ τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας παραλαβών, πρὸς Ἀντίγονον ἐλθὼν ἀθυμίᾳ τὸν βίον κατέστρεψε. Aliter de his Heraclides Lembus ap. Diog. II, 143.

37. ΣΤΙΛΠΩΝ.

Diog. II, 120 : Γηραιὸν δὲ (Στίλπωνα) τελευτῆσαί φησιν Ἕρμιππος, οἶνον προσενεγκάμενον ὅπως θᾶττον ἀποθάνῃ. Cf. Cicero De fato c. 5.

Suidas : Φιλίσκος Αἰγινήτης, ὁ διδάξας γράμματα Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα· αὐτὸς δ' ἀκουστὴς ἦν τοῦ κυνὸς Διογένους, κατὰ δ' Ἕρμιππον, Στίλπωνος. Locum hunc omisit Lozynski.

38. ΑΝΤΙΣΘΕΝΗΣ.

Idem VI, 2 : Φησὶ δ' Ἕρμιππος ὅτι προείλετο (Ἀντισθένης) ἐν τῇ τῶν Ἰσθμίων πανηγύρει ψέξαι τε καὶ ἐπαινέσαι Ἀθηναίους, Θηβαίους, Λακεδαιμονίους· εἶτα μέντοι παραιτήσασθαι ἰδόντα πλείους ἐκ τῶν πόλεων ἀφιγμένους.

39. ΜΕΝΙΠΠΟΣ.

Idem VI, 99 : Φησὶ δ' Ἕρμιππος ἡμεροδανειστὴν αὐτὸν (τὸν Μένιππον) γεγονέναι καὶ καλεῖσθαι· καὶ γὰρ ναυτικῷ τόκῳ δανείζειν καὶ ἐξενεχυριάζειν, ὥστε πάμπλειστα χρήματα ἀθροίζειν· τέλος δ' ἐπιβουλευθέντα πάντων στερηθῆναι καὶ ὑπ' ἀθυμίας βρόχῳ τὸν βίον μεταλλάξαι.

40. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ.

Idem X, 2 : Φησὶ δ' Ἕρμιππος γραμματοδιδάσκαλον αὐτὸν (Epicurum) γεγενῆσθαι, ἔπειτα μέντοι περιτυχόντα τοῖς Δημοκρίτου βιβλίοις ἐπὶ φιλοσοφίαν ἀΐξαι· διὸ καὶ τὸν Τίμωνα φάσκειν περὶ αὐτοῦ·

> Ὕστατος αὖ φυσικῶν καὶ κύντατος ἐκ Σάμου ἐλθὼν
> γραμμαδιδασκαλίδης ἀναγωγότατος ζωόντων.

De Epicuro fontibus Democriti hortulos suos irrigante cf. Cicero De nat. deor. I, 43, et I, 26.

Idem X, 15 : Τελευτῆσαι δ' αὐτὸν λίθῳ τῶν οὔρων ἐπισχεθέντων, ὥς φησι καὶ Ἕρμαρχος ἐν Ἐπιστολαῖς, ἡμέρας νοσήσαντα τεσσαρεσκαίδεκα. Ὅτε καί φησιν Ἕρμιππος ἐμβάντα αὐτὸν εἰς πύελον χαλκῆν κεκραμένην ὕδατι θερμῷ καὶ αἰτήσαντα ἄκρατον ῥοφῆσαι· τοῖς τε φίλοις παραγγείλαντα τῶν δογμάτων μεμνῆσθαι, οὕτω τελευτῆσαι. Hunc locum a Lozynskio omissum indicavit Prellerus.

ΠΕΡΙ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΙΒΛ. Α'.

41.

Idem V, 1 : Ἀριστοτέλης Νικομάχου καὶ Φαιστιάδος Σταγειρίτης. Ὁ δὲ Νικόμαχος ἦν ἀπὸ Νικομάχου τοῦ Μαχάονος τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καθά φησιν Ἕρμιππος ἐν τῷ Περὶ Ἀριστοτέλους.

Idem V, 2 : Φησὶ δὲ καὶ Ἕρμιππος ἐν τοῖς Βίοις ὅτι πρεσβεύοντος αὐτοῦ πρὸς Φίλιππον ὑπὲρ Ἀθηναίων σχολάρχης ἐγένετο τῆς ἐν Ἀκαδημίᾳ σχολῆς Ξενοκράτης· ἐλθόντα δὴ αὐτὸν καὶ θεασάμενον ὑπ' ἄλλῳ τὴν σχολήν, ἑλέσθαι περίπατον τὸν ἐν Λυκείῳ καὶ μέχρι μὲν ἀλείμματος ἀνακάμπτοντα τοῖς μαθηταῖς συμφιλοσοφεῖν· ὅθεν περιπατητικὸν προσαγορευθῆναι.

Inde profectus mœrens et patriam clanculum ingressus, abductis secum uxore ac filiabus, se ad Antigonum contulit, ibique mœrore absumptus est.

37.

Stilponem senem obiisse Hermippus testis est, hausto prius vino, ut citius moreretur.

38.

Hermippus ait Antisthenem in celebritate Isthmiorum et vituperare et laudibus efferre voluisse Athenienses, Thebanos, Lacedæmonios; deinde id devitasse, conspecto plurimos ex istis civitatibus confluxisse.

39.

Refert Hermippus Menippum pecuniam in diem fœnerari solitum fuisse, atque hinc fœneratorem nominatum esse : etenim fœnus nauticum exercuisse et cepisse pignora, unde maximas opes coegisse : tandem dolo omnibus esse exspoliatum ac præ mœrore vitam laqueo finivisse.

40.

Grammaticam Epicurum docuisse primum ac demum lectis Democriti libris philosophiæ dedisse operam Hermippus auctor est; atque ob id Timonem de illo dicere :

> Ultimus ex physicis et pessimu', cui Samus altrix,
> grammaticæ doctor, hominumque rudissimu' longe.

Obiisse Epicurum calculo urinæ exitum impediente Hermarchus in Epistolis ait, morbo quattuordecim diebus fatigatum. Quo etiam tempore tradit Hermippus descendisse illum in pelvim æream aquis calentibus plenam petiisseque merum sibi ad sorbendum dari, atque hortatum amicos ut ipsius decretorum memores essent, ita defecisse.

DE ARISTOTELE, LIB. I.

41.

Aristoteles, Nicomachi Phæstiadisque filius, Stagirites fuit. Porro Nicomachus a Nicomacho Machaonis filio Æsculapiique nepote originem duxit, ut Hermippus in eo libro quem de Aristotele scripsit, tradit.

Refert Hermippus in Vitis, quum Atheniensium legatus ad Philippum proficisceretur Aristoteles, Academicæ scholæ præfectum fuisse Xenocratem : quum vero reversus esset scholamque sub alio vidisset, elegisse in Lyceo peripatum (*ambulacrum*), illicque usque ad unctionem deambulando cum discipulis philosophari solitum, atque inde Peripateticum appellatum esse.

42.

Athenæus XIII, p. 589, C : Ἀριστοτέλης δ' ὁ Σταγειρίτης οὐκ ἐξ Ἑρπυλλίδος τῆς ἑταίρας ἐπαιδοποίησε Νικόμαχον, καὶ συνῆν ταύτῃ μέχρι θανάτου; ὥς φησιν Ἕρμιππος ἐν τῷ Περὶ Ἀριστοτέλους πρώτῳ, ἐπιμελείας φάσκων τῆς δεούσης τετυχηκέναι ἐν ταῖς τοῦ φιλοσόφου διαθήκαις.

Idem XV, p. 696, F : Παιὰν δ' ἐστὶ καὶ ὁ εἰς Κράτερον τὸν Μακεδόνα γραφεὶς, ὃν ἐτεκτήνατο Ἀλεξῖνος ὁ διαλεκτικὸς, ὥς φησιν Ἕρμιππος ὁ Καλλιμάχειος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Ἀριστοτέλους· ᾄδεται δὲ καὶ οὗτος ἐν Δελφοῖς, λυρίζοντός γέ τινος παιδός. Ansam hujus rei memorandæ dedit Aristotelis in Hermiam pæan notissimus, monente Lozynskio. Cf. Athenæus XV, p. 701, C.

ΠΕΡΙ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΙΒΛ. Β'. (Γ'...)

(*De discipulis Aristotelis.*)

43. ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΣ.

Athenæus I, p. 21, A : Ἕρμιππος δέ φησι Θεόφραστον παραγίνεσθαι εἰς τὸν περίπατον καθ' ὥραν λαμπρὸν καὶ ἐξησκημένον, εἶτα καθίσαντα διατίθεσθαι τὸν λόγον, οὐδεμιᾶς ἀπεχόμενον κινήσεως οὐδὲ σχήματος ἑνός· καί ποτε, ὀψοφάγον μιμούμενον, ἐξείραντα τὴν γλῶσσαν περιλείχειν τὰ χείλη.

44.

Diogenes V, 41 : Φαβωρῖνος δέ φησι γηράσαντα αὐτὸν (τὸν Θεόφραστον) ἐν φορείῳ περιφέρεσθαι· καὶ τοῦτο λέγειν Ἕρμιππον, παρατιθέμενον ἱστορεῖν Ἀρκεσίλαον τὸν Πιταναῖον ἐν οἷς ἔφασκε πρὸς Λακύδην τὸν Κυρηναῖον.

45.

Idem II, 55 : Φησὶ δ' Ἀριστοτέλης ὅτι ἐγκώμια καὶ ἐπιτάφιον Γρύλλου μυρίοι ὅσοι συνέγραψαν, τὸ μέρος καὶ τῷ πατρὶ χαριζόμενοι· ἀλλὰ καὶ Ἕρμιππος ἐν τῷ Περὶ Θεοφράστου καὶ Ἰσοκράτην φησὶ Γρύλλου ἐγκώμιον γεγραφέναι.

46.

Athenæus VI, p. 252, C : Ἀττάλου δὲ τοῦ βασιλέως ἐγένετο κόλαξ καὶ διδάσκαλος Λυσίμαχος, ὃν Καλλίμαχος μὲν Θεοδώρειον ἀναγράφει, Ἕρμιππος δ' ἐν τοῖς Θεοφράστου μαθηταῖς καταλέγει. Callimachi mentio ex ipso fluxerit Hermippo. Nam dubium vix est quin recte statuat Prellerus, Hermippum hoc maxime egisse, ut ea quæ Callimachus magister in opere Περὶ τῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ διαλαμψάντων καὶ ὧν συνέγραψαν, paucis annotaverat, exponeret fusius, et quæ minus recte posita erant, definiret accuratius. Ceterum de Lysimacho cf. quæ monui in introduct. ad fragm. Neanthis.

47. ΛΥΚΩΝ.

Diogenes V, 67 : Ἦν δὲ καὶ καθαρώτατος τὴν στολὴν (ὁ Λύκων), ὡς ἀνυπερβλήτῳ χρῆσθαι μαλακότητι ἱματίων, καθά φησιν Ἕρμιππος. Cf. Antigonus Caryst. ap. Athen. XII, p. 547, A, D; 548, B; Cicero Tusc. III, 32; De fin. V, 5.

48. ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ.

Idem V, 91 : Ἕρμιππος δὲ λιμοῦ κατασχόντος τὴν χώραν φησὶν αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεώτας τὴν Πυθίαν λύσιν· τὸν δὲ Ἡρακλείδην διαφθεῖραι χρήμασι τούς τε θεωροὺς καὶ τὴν προειρημένην, ὥστ' ἀνειπεῖν ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ κακοῦ, εἰ ζῶν μὲν Ἡρακλείδης ὁ Εὐθύ-

---

42.

Aristoteles Stagirita nonne ex Herpyllide meretrice genuit Nicomachum, cum eaque ad mortem usque cohabitavit? Ita enim Hermippus libro primo De Aristotele tradit, aiens philosophum in testamento suo curam, quam par erat, hujus mulieris habuisse.

Est etiam pæan carmen illud quod in Craterum Macedonem scriptum est, auctore Alexino dialectico, ut ait Hermippus Callimachius, primo libro De Aristotele.

DE ARISTOTELE, LIB. II. (III...)

43.

Hermippus ait Theophrastum in Peripato adesse ad horam solitum nitido et exquisito corporis cultu; quumque adsedisset, orationem ita peregisse, ut ne ullo quidem corporis motu, nec ulla gesticulatione abstineret. Itaque catillonem quum aliquando imitaretur, exserta lingua circumlinxisse labia.

44.

Refert Favorinus Theophrastum jam senem lectica circumferri solitum: idque dicere Hermippum, eumque id ex Arcesilai Pitanæi Historia sumpsisse inter ea verba quæ ad Lacydem Cyrenensem habuit.

45.

Refert Aristoteles Grylli encomia et epitaphia innumeros scripsisse, partem laudum patri gratificantes. Isocratem quoque Grylli encomium conscripsisse Hermippus testis est quo loco de Theophrasto dicit.

46.

Attali regis assentator et magister fuit Lysimachus, quem Callimachus Theodoreum in tabulis suis scribit, Hermippus vero inter Theophrasti discipulos recenset.

47.

Erat Lyco mundissimus cultu, adeo ut vestium incredibili mollitie ac nitore uteretur, ut Hermippus refert.

48.

Hermippus Heracleotas tradit, quum fames vastaret regionem, liberationem mali ex Pythia quæsiisse. Porro Heraclidem et theoros et quam memoravimus Pythiam corrupisse pecuniis, ut dicerent tum demum eos levatum iri

φρονος χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθείη πρὸς αὐτῶν, ἀποθανὼν δὲ ὡς ἥρως τιμῷτο. Ἐκομίσθη ὁ δῆθεν χρησμὸς καὶ οὐδὲν ὤναντο οἱ πλάσαντες αὐτόν· αὐτίκα γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ στεφανούμενος ὁ Ἡρακλείδης ἀπόπληκτος ἐγένετο, οἵ τε θεωροὶ καταλευσθέντες διεφθάρησαν· ἀλλὰ καὶ ἡ Πυθία τὴν αὐτὴν ὥραν κατιοῦσα ἐς τὸ ἄδυτον καὶ ἐπιστᾶσα ἑνὶ τῶν δρακόντων δηχθεῖσα παραχρῆμα ἀπέπνευσε. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ τοσαῦτα.

49. ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ.

Plutarch. Alex. c. 53, 2 : Λέγεται δέ ποτε πολλῶν παρακεκλημένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπαινέσαι κελευσθεὶς ἐπὶ τοῦ ποτηρίου Μακεδόνας ὁ Καλλισθένης οὕτως εὐροῆσαι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, ὥστε ἀνισταμένους κροτεῖν καὶ βάλλειν τοὺς στεφάνους ἐπ' αὐτόν · εἰπεῖν οὖν τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτι, κατ' Εὐριπίδην, τὸν λαβόντα τῶν λόγων

καλὰς ἀφορμὰς οὐ μέγ' ἔργον εὖ λέγειν.

« Ἀλλ' ἔνδειξαι, φάναι, τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἡμῖν κατηγορήσας Μακεδόνων, ἵνα καὶ βελτίους γένωνται μαθόντες ἃ πλημμελοῦσιν. » Οὕτω δὴ τὸν ἄνδρα πρὸς τὴν παλινῳδίαν τραπόμενον πολλὰ παρρησιάσασθαι κατὰ τῶν Μακεδόνων καὶ τὴν Ἑλληνικὴν στάσιν αἰτίαν ἀποφήναντα τῆς γενομένης περὶ Φίλιππον αὐξήσεως καὶ δυνάμεως εἰπεῖν·

Ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ ὁ πάγκακος ἔλλαχε τιμῆς·

ἐφ' ᾧ πικρὸν καὶ βαρὺ ἐγγενέσθαι μῖσος τοῖς Μακεδόσι, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον εἰπεῖν, ὡς οὐ τῆς δεινότητος ὁ Καλλισθένης, ἀλλὰ τῆς δυσμενείας Μακεδόσιν ἀπόδειξιν δέδωκε. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἕρμιππός φησι τὸν ἀναγνώστην τοῦ Καλλισθένους Στροῖβον Ἀριστοτέλει διηγεῖσθαι, τὸν δὲ Καλλισθένην συνέντα τὴν ἀλλοτριότητα τοῦ βασιλέως δὶς ἢ τρὶς ἀπιόντα πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν·

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.

« Uti ex Luzacii disputatione colligere licet (Lect. Att. II, 14, p. 188 sq.), hoc ex Callisthenis Vita fragmentum jam inde a cap. 52 initium capit, siquidem verba : ἰδίαν τινὰ πορευόμενον ἐξ ἀρχῆς ὁδὸν ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δόξαν εἰληφότα ὑπεροψίας καὶ ὀλιγωρίας τῶν συνήθων, quæ sunt in init. capitis, allegata, ut livorem Callisthenis in Anaxarchum denotarent, ex Hermippi mente emanasse Luzacio videntur. Non nego, sed orationis habitu eos mihi tantum fines descriptos existimavi, quos secutus sum in delibandis ex Plutarcho verbis. » Lozynski. Plura dedimus in Introduct. ad fr. Callisth. p. 3 sqq.

50. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ο ΦΑΛΗΡΕΥΣ.

Diogenes V, 78 : Φησὶ δ' αὐτὸν Ἕρμιππος μετὰ τὸν Κασάνδρου θάνατον φοβηθέντα Ἀντίγονον παρὰ Πτολεμαῖον ἐλθεῖν τὸν Σωτῆρα· κἀκεῖ χρόνον ἱκανὸν διατρίβοντα συμβουλεύειν τῷ Πτολεμαίῳ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν βασιλείαν τοῖς ἐξ Εὐρυδίκης περιθεῖναι παισί. Τοῦ δὲ οὐ πεισθέντος, ἀλλὰ παραδόντος τὸ διάδημα τῷ ἐκ Βερενίκης, μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἀξιωθῆναι πρὸς τούτου παραφυλάττεσθαι ἐν τῇ χώρᾳ μέχρι τι δόξει περὶ αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἀθυμότερον διῆγε· καί πως ὑπνώττων ὑπ' ἀσπίδος τὴν χεῖρα δηχθεὶς τὸν βίον μεθῆκε. Καὶ θάπτεται ἐν τῷ Βουσιρίτῃ νομῷ πλησίον Διοσπόλεως.

---

incommodis, si et vivum Heraclidem Euthyphronis filium aurea corona honorarent et vita functum ut heroem venerarentur. At ubi istud scilicet oraculum allatum esset, nihil eos qui hanc scenam finxerant, inde esse lucratos. Continuo enim coronatum in theatro Heraclidem tactum apoplexia esse, theoros vero lapidibus obrutos interiisse, Pythiamque ea ipsa hora quum ascendisset in adytum, draconis morsu continuo efflasse animam. Atque ista quidem de ipsius morte.

49.

Traditum est literis, quondam frequenti in convivio jussum inter pocula Macedonum laudes dicere Callisthenem, tanta facundia de proposita re disseruisse, ut assurrexerint, plausuque dato serta in eum conjecerint. Alexandrum vero dixisse : Recte ab Euripide pronuntiatum,

Quum disserendi pulchra datur occasio,
non est magni laboris res, bene dicere :

quin potius ostentandæ facundiæ caussa vituperaret Macedones, ut, vitiorum suorum moniti, ea emendarent. Ibi eum retractantem, quæ prius dixisset, multa libere in Macedones locutum, Græcorumque dissidia caussam fuisse incrementorum et potentiæ Philippi pronuntiasset, addito carmine,

Pessimus ad summos etiam conscendit honores,
quum res dissidiis et seditione laborant.

Eo dicto ingentia Macedonum in se odia concitasse fertur, et Alexandrum dixisse : Non facundiæ Callisthenes, sed malevolentiæ suæ documentum Macedonibus præbuit. Hæc Strœbum Callisthenis anagnostam Aristoteli narrasse Hermippus ait, additque Callisthenem, quum animum regis a se abalienatum sentiret, discedentem ei bis terve dixisse,

Te quoque Patroclus præstantior occidit olim.

50.

Hermippus Demetrium Phalereum tradit post Casandri necem Antigoni metu se ad Ptolemæum Soterem contulisse, multumque illic temporis moratum inter cetera suasisse regi ut filiis quos ex Eurydice susceperat, impertiretur regnum. Illo non obtemperante, sed ei quem ex Berenice genuerat diadema tradente, ab hoc ipso post patris mortem fuisse asservatum in provincia, quoad aliquid de illo statuisset. Hic ille mœstior vixit : et dum dormit ab aspide manum morsus ex vita migravit : sepultusque est in Busirite nomo prope Diospolin.

« Examinarunt hæc Jul. Cæs. Scaliger ad Chron. Euseb. an. MDCCIX, Henr. Dodwell. Dissert. de Dicæarcho p. 51 sqq., Voss. De Histor. Gr. I, 12 (qui Hermippum Berytium hanc Demetrii scripsisse Vitam perversissime statuit); Humpredus Hodius Dissert. de LXX interprett. c. hist. Aristeæ, cap. 3. p. 46 sqq., Serarii, Gretseri, Usserii aliorumque sententias simul castigans; Wesseling. ad Diodor. Sicul. XX, 45, vol. II, p. 439 not. 96; Interpretes Diogenis Laertii et denique Ludov. Casp. Valckenarius in Diatribe de Aristobulo Judæo § XVIII, p. 52 sqq. ed. Luzac. — Plerique huic Hermippi narrationi errorem subesse arbitrati sunt. Scaliger plures adeo errores invenisse sibi visus est, quam quos in Hermippi verbis conspici liceat. Verum testem esse Hermippum integrum, utpote Demetrii Phalerei temporibus proximum, recte observavit Valckenarius l. l. Quæ enim de morte Demetrii deque mortis caussa et tempore tradidit, omnibus ejus temporis Alexandrinis nota fuisse suspicari licet; eadem autem, quæ sine dubio vera sunt, Hermippus tradidit. Sed falsus esse facile potuit in caussa aperiunda, propter quam Demetrius a regia remotus fuerit. Quia enim hac de re, aulicis tantum nota, nonnisi incerti rumores ferebantur, facile in errorem abduci potuit. Sed vide ipsum Valckenarium l. l., qui Scaligerum doctissime refutat. » Lozynski.

51. ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ.

Diog. VII, 184 : Τοῦτον ἐν τῷ Ὠδείῳ σχολάζοντά φησιν Ἕρμιππος ἐπὶ θυσίαν ὑπὸ τῶν μαθητῶν κληθῆναι· ἔνθα προσενεγκάμενον γλυκὺν ἄκρατον καὶ ἰλιγγιάσαντα πεμπταῖον ἀπελθεῖν ἐξ ἀνθρώπων, τρία καὶ ἑβδομήκοντα βιώσαντ' ἔτη, κατὰ τὴν τρίτην καὶ τετταρακοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ὀλυμπιάδα, καθά φησιν Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικοῖς. Eadem Suidas v. Χρυσ. et Eudoc. p. 437.

52. ΠΕΡΣΑΙΟΣ.

Athenæus IV, p. 162, C, de Persæo Cittiensi : Φιλόσοφος, ὃς περὶ ταῦτα τὴν διάνοιαν ἀεὶ στρέφων, πιστευθεὶς, ὥς φησιν Ἕρμιππος, ὑπ' Ἀντιγόνου τὸν Ἀκροκόρινθον, κωθωνιζόμενος ἐξέπεσεν καὶ αὐτῆς τῆς Κορίνθου, καταστρατηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σικυωνίου Ἀράτου.

Περὶ ταῦτα] sc. circa ea de quibus in Συμποτικοῖς διαλόγοις Persæi sermo erat.

RHETORES.

53. ΓΟΡΓΙΑΣ.

Athenæus XI, p. 505, D : Λέγεται δὲ ὡς καὶ ὁ Γοργίας αὐτὸς, ἀναγνοὺς τὸν ὁμώνυμον αὐτῷ διάλογον, πρὸς τοὺς συνήθεις ἔφη, Ὡς καλῶς οἶδε Πλάτων ἰαμβίζειν. Ἕρμιππος δὲ ἐν τῷ Περὶ Γοργίου· « Ὡς ἐπεδήμησε (φησὶ) ταῖς Ἀθήναις Γοργίας μετὰ τὸ ποιήσασθαι τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἐν Δελφοῖς ἑαυτοῦ χρυσῆς εἰκόνος, εἰπόντος τοῦ Πλάτωνος, ὅτε εἶδεν αὐτὸν, Ἥκει ἡμῖν ὁ καλός τε καὶ χρυσοῦς Γοργίας· ἔφη ὁ Γοργίας, Ἦ καλόν γε αἱ Ἀθῆναι καὶ νέον τοῦτον Ἀρχίλοχον ἐνηνόχασιν. »

54. ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

Marcellinus Vit. Thuc. § 29 : Ὁ δὲ Ἕρμιππος καὶ ἀπὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν αὐτὸν λέγει τῶν τυράννων ἕλκειν τὸ γένος, διὸ καὶ διαφθονῶν αὐτόν φησιν ἐν τῇ συγγραφῇ τοῖς περὶ Ἁρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα, λέγοντα ὡς οὐκ ἐγένοντο τυραννοφόνοι· οὐ γὰρ ἐφόνευσαν τὸν τύραννον, ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν τοῦ τυράννου Ἵππαρχον. Cum Hermippo facit schol. Thuc. I, 20. Cf. Krüger. *Leb. d. Thuc.* p. 4. Apud eundem Marcellinum § 46 Ἕρμιππον pro Κράτιππον restituendum putat Meierus De Andoc. or. c. Alcib. VI, 13, p. 62. Vide not. ad fr. Cratippi tom. II, p. 78.

51.

Chrysippum in Odeo philosophantem Hermippus ait a discipulis ad sacrificium vocatum fuisse, ibique quum oblatum dulce merum hausisset, vertigine fatigari cœpisse atque ita quinto die defunctum esse, quum septuaginta et tres vixisset annos, Olympiade, ut ait Apollodorus in Chronicis, centesima quadragesima tertia.

52.

Persæus philosophus, qui hisce rebus unice animo occupabatur, quum ei ab Antigono, ut narrat Hermippus, credita esset arx Corinthi, compotationibus dans operam, et arce et urbe excidit, Arati Sicyonii artibus deceptus.

53.

Narrant ipsum etiam Gorgiam, postquam legisset cognominem sibi dialogum, dixisse ad familiares, *Quam pulchre iambis uti novit Plato!* Hermippus vero, in libro De Gorgia, scribit : « Quum Athenas reversus esset Gorgias, postquam auream suam statuam Delphis positam dedicasset, Platone ubi primum in conspectum venit dicente, *ecce nobis pulchrum aureumque Gorgiam!* Gorgias ait : *Profecto pulchrum hunc quoque novum Archilochum tulerunt Athenæ!* »

54.

Hermippus et ab ipsis tyrannis Pisistratidis genus Thucydidem trahere dicit; quare etiam illum in sua Historia de Harmodio et Aristogitone invidiose loqui, et tyrannum ab iis cæsum fuisse negare : nec enim, ut inquit ille, tyrannum, sed Hipparchum tyranni fratrem, interfecerunt.

ΒΙΒΛ. Α'. ΠΕΡΙ ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ.

55.

Athenæus XIII, p. 592, D : Γραπτέον Ναΐς, καὶ οὐ Λαΐς. Ἕρμιππος δ' ἐν τῷ Περὶ Ἰσοκράτους προβαίνοντά φησι τῇ ἡλικίᾳ τὸν Ἰσοκράτη ἀναλαβεῖν Λαγίσκαν τὴν ἑταίραν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐξ ἧς καὶ γενέσθαι αὐτῷ θυγάτριον. Μνημονεύει δ' αὐτῆς Στράττις. Cf. Harpocrat. v. Λαγίσκα ; Vit. Isocr. p. 256 ed. Westerm.

56.

Argum. ad Isocrat. or. ad Philippum : Ἔγραψε δ' ὁ Ἰσοκράτης τὸν λόγον γέρων ὤν, μικρὸν πρὸ τῆς ἑαυτοῦ καὶ Φιλίππου τελευτῆς, ὥς φησιν Ἕρμιππος. « Testatur idem etiam Cicero Orat. 52, 176 : *Quin etiam se ipse tantum, quantum ætate procedebat, ... relaxarat a nimia necessitudine numerorum; quod declarat in eo libro, quem ad Philippum Macedonem scripsit, quum jam admodum esset senex.* Cf. Fabricius Bibl. Gr. vol. II, p. 785 Harl. — Scripta est oratio Πρὸς Φίλιππον ante belli Phocici finem Ol. 108, 3, a. C. 346. Vid. Clinton. Fasti Hellen. s. h. anno ibique Krüger. Mortem obiit Isocrates Ol. 110, 3, a. C. 338; cf. Dionys. Halic. p. 537; Plutarch. Vit. X oratt. p. 837; Cicero De sen. 5. Philippus autem, Macedoniæ rex, occiditur Ol. 111. 1, a. C. 336. » Lozynski.

ΒΙΒΛ. Β'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΩΝ.

57. ΙΣΑΙΟΣ.

Harpocratio : Ἰσαῖος, εἷς μέν ἐστι τῶν ι' ῥητόρων οὗτος, μαθητὴς δὲ Ἰσοκράτους, διδάσκαλος δὲ Δημοσθένους, Ἀθηναῖος τὸ γένος, καθά φησιν Ἕρμιππος ἐν β' Περὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν. Δημήτριος δ' ἐν τοῖς Περὶ ὁμωνύμων ποιητῶν Χαλκιδέα φησὶν αὐτὸν εἶναι. Verba ἐν β' Περὶ Ἰσοκράτους μαθ., ita intelligas : in secundo libro ejus operis quod est de Isocrate ejusque discipulis. Liber primus erat de Isocrate; libri sequentes de ejus discipulis, quorum antiquissimus erat Isæus.

58.

Dionys. Halic. De Isæo c. 1 : Οὐδὲ γὰρ ὁ τοὺς μαθητὰς ἀναγράψας Ἕρμιππος, ἀκριβὴς ἐν τοῖς ἄλλοις γενόμενος, ὑπὲρ τοῦδε τοῦ ῥήτορος οὐδὲν εἴρηκεν, ἔξω δυοῖν τούτων, ὅτι διήκουσε μὲν Ἰσοκράτους, καθηγήσατο δὲ Δημοσθένους, συνεγένετο δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν φιλοσόφων.

59. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Suidas v. Δημοσθένης : Δημοσθένης ... ἐπιμελὴς μᾶλλον ἢ εὐφυής, ὡς Ἕρμιππος ἱστορεῖ, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀκόλαστος, ὡς καὶ τοῦτό φησιν ὁ αὐτός. Cf. Idomeneus fr. 13, tom. II, p. 492 ; Æschines De f. leg. p. 260.

60.

Plutarch. Demosth. c. 5 : Ἕρμιππος δέ φησιν ἀδεσπότοις ὑπομνήμασιν ἐντυχεῖν, ἐν οἷς ἐγέγραπτο, τὸν Δημοσθένη συνεσχολακέναι Πλάτωνι καὶ πλεῖστον εἰς τοὺς λόγους ὠφελῆσθαι, Κτησιβίου δὲ μέμνηται λέγοντος παρὰ Καλλίου τοῦ Συρακουσίου καί τινων ἄλλων τὰς Ἰσοκράτους τέχνας καὶ τὰς Ἀλκιδάμαντος κρύφα λαβόντα τὸν Δημοσθένη καταμαθεῖν. Cf. not. ad Polemon. fr. 9.

61.

Gellius N. A. III, 13 : *Hermippus hoc scriptum reliquit, Demosthenem admodum adolescentem ventitare in Academiam Platonemque audire solitum. Atque is, inquit, Demosthenes domo egressus, uti ei mos erat, quum ad Platonem pergeret com-*

LIB. I. DE ISOCRATE.

55.

Hermippus in iis quæ de Isocrate scripsit ætate provectum Isocratem ait Lagiscam meretricem domum suam recepisse, ex eaque filiolam ei esse natam.

56.

Orationem ad Philippum Isocrates senex scripsit paullo ante suum ipsius et Philippi obitum, teste Hermippo.

LIB. II. DE ISOCRATIS DISCIPULIS.

57.

Isæus, unus ex decem oratoribus, discipulus Isocratis, magister Demosthenis, Atheniensis genere, uti Hermippus libro secundo De Isocratis discipulis.

58.

Nam qui discipulos Isocratis descripsit, Hermippus, diligens in aliis quum fuerit, de hoc oratore nihil dixit, præter hæc duo, audiisse Isocratem et docuisse Demosthenem, et familiariter usum præstantissimis philosophorum.

59.

Demosthenes diligens magis quam ingenio pollens, teste Hermippo, fuit, et circa voluptates intemperans, testante eodem.

60.

Hermippus scribit, incidisse se in auctoris incerti commentarios, in quibus scriptum sit Demosthenem Platonis fuisse auditorem, plurimumque inde ad eloquentiam adjumenti accepisse. Atque idem Ctesibium refert affirmare, Demosthenem artis præcepta, quibus Isocrates et Alcidamas utebantur, occulte a Callia Syracusano et aliis quibusdam accepisse atque perdidicisse.

pluresque populos concurrentes videret, percontatur ejus rei caussam, cognoscitque currere eos auditum Callistratum. Is Callistratus Athenis orator in re publica fuit; illi δημαγωγοὺς *appellant. Visum est paullum devertere experirique, an ad digna auditu tanto properatum studio foret. Venit, inquit, atque audit Callistratum nobilem illam* τὴν περὶ Ὠρωποῦ δίκην *dicentem : atque ita motus et demulctus et captus est, ut Callistratum jam inde sectari cœperit, Academiam cum Platone reliquerit.*

« Quæ Plutarchus Vit. Demosth. c. 5 narrat, tam sunt similia Gellianis, ut eum Hermippi Vitam Demosthenis hic ob oculos habuisse existimem. Cf. Hegesias Magnes [fr. 5] apud Pseudoplutarchum De X oratt. p. 844, B. » Lozynski.

62.

Plutarch. Demosth. c. 30 : Τὸ δὲ φάρμακον Ἀρίστων μὲν ἐκ τοῦ καλάμου λαβεῖν φησιν αὐτὸν, ὡς εἴρηται· Πάππος δέ τις, οὗ τὴν ἱστορίαν Ἕρμιππος ἀνείληφε, φησὶ, πεσόντος αὐτοῦ παρὰ τὸν βωμὸν, ἐν μὲν τῷ βιβλίῳ γεγραμμένην ἐπιστολῆς ἀρχὴν εὑρεθῆναι, « Δημοσθένης Ἀντιπάτρῳ, » καὶ μηδὲν ἄλλο. Θαυμαζομένης δὲ τῆς περὶ τὸν θάνατον ὀξύτητος, διηγεῖσθαι τοὺς παρὰ ταῖς θύραις Θρᾷκας, ὡς ἔκ τινος ῥακίου λαβὼν εἰς τὴν χεῖρα προσθοῖτο τῷ στόματι καὶ καταπίοι τὸ φάρμακον. Αὐτοὶ δ' ἄρα χρυσὸν ᾠήθησαν εἶναι τὸ καταπινόμενον, ἡ δ' ὑπηρετοῦσα παιδίσκη, πυνθανομένων τῶν περὶ Ἀρχίαν, φαίη πολὺν εἶναι χρόνον, ἐξ οὗ φοροίη τὸν ἀπόδεσμον ἐκεῖνον ὁ Δημοσθένης ὡς φυλακτήριον. « De Pappo, qui historicus videtur fuisse, nihil nisi nomen innotuit. » Lozynski.

63. ΑΙΣΙΩΝ.

Idem ib. c. 11 : Αἰσίωνα δέ φησιν Ἕρμιππος ἐρωτηθέντα περὶ τῶν πάλαι ῥητόρων καὶ τῶν καθ' αὑτὸν εἰπεῖν, ὡς ἀκούων μὲν ἄν τις ἐθαύμασεν ἐκείνους εὐκόσμως καὶ μεγαλοπρεπῶς τῷ δήμῳ διαλεγομένους, ἀναγινωσκόμενοι δ' οἱ Δημοσθένους λόγοι πολὺ τῇ κατασκευῇ καὶ δυνάμει διαφέρουσιν.

« Fuit Æsion condiscipulus Demosthenis, Atheniensis, teste Suida s. v. (... ᾧ συνεφιλολόγησε Δημοσθένης). Demosthenem ipsum de se et Callistrato eodem modo judicasse, tradit Ulpianus in Demosth. C. Timocr. p. 822. » Lozynski.

ΒΙΒΛ Γ'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΩΝ.

64. ΥΠΕΡΕΙΔΗΣ.

Athenæus VIII, p. 342, C : Καὶ ὁ Ἕρμιππος δέ φησιν ἐν τρίτῳ Περὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν, ἑωθινὸν τὸν Ὑπερείδην ποιεῖσθαι νῦν τοὺς περιπάτους ἐν τοῖς Ἰχθύσιν.

65.

Plutarch. Vit. X orator. p. 849, C : Ἕρμιππος δέ φησιν αὐτὸν (τὸν Ὑπερείδην) γλωττοτομηθῆναι εἰς Μακεδονίαν ἐλθόντα καὶ ῥιφῆναι ἄταφον, Ἀλφίνουν δ' ἀνεψιὸν ὄντα αὐτῷ, ἢ, ὥς τινες, Γλαυκίππου τινὸς τὸν υἱὸν διὰ Φιλοπείθους τινὸς ἰατροῦ λαβόντα ἐξουσίαν τοῦ σώματος καῦσαι αὐτὸν καὶ τὰ ὀστᾶ κομίσαι εἰς Ἀθήνας τοῖς προσήκουσι, παρὰ τὰ Ἀθηναίων καὶ Μακεδόνων δόγματα. Οὐ μόνον γὰρ κελεῦσαι αὐτοὺς φυγεῖν, ἀλλὰ μηδ' ἐν τῇ οἰκείᾳ ταφῆναι.

66. ΕΥΘΙΑΣ.

Athenæus XIII, p. 590, D : Ἦν δὲ ἡ Φρύνη ἐκ Θεσπιέων. Κρινομένη δὲ ὑπὸ Εὐθίου τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπέφυγε· διόπερ ὀργισθεὶς ὁ Εὐθίας οὐκ ἔτι εἶπε δίκην, ὥς φησιν Ἕρμιππος.

62.

Venenum Demosthenem ex calamo hausisse, ut diximus, Aristo narrat. Pappus autem quidam, cujus historiam Hermippus repetiit, tradit, eo apud aram collapso, in libello epistolæ scriptum initium inventum, « Demosthenes Antipatro »; neque præterea ullum verbum. Celeritatem vero mortis admirantibus, Thraces qui foribus astiterant narrasse, venenum eum ex quodam panniculo in manum sumpsisse, atque ita admotum ori deglutiisse; se putasse aurum esse id, quod deglutiret; ancillam vero, quæ ipsi ministrabat, interroganti Archiæ respondisse, multo jam tempore Demosthenem hoc alligatum vestimento amuleti loco circumtulisse.

63.

Æsionem refert Hermippus de suæ ætatis et antiquis oratoribus sententiam interrogatum, respondisse : admiraturum sane fuisse, qui hos audivisset, ita decore et magnifice ad populum loquentes, scriptas autem Demosthenis orationes longe plus apparatus habere atque virium.

LIB. III. DE ISOCRATIS DISCIPULIS.

64.

Hermippus in libro tertio De Isocratis discipulis ait, mane nunc Hyperidem scholas suas habere in foro piscario.

65.

Hermippus ait Hyperidem, quum in Macedoniam esset perlatus, lingua fuisse mutilatum, insepultumque abjectum : sed Alphinoum, consobrinum ejus, sive, ut alii, filium Glaucippi, opera Philopithis cujusdam medici, corpore oratoris potitum, id cremasse, ossaque Athenas ad cognatos pertulisse, contra et Atheniensium et Macedonum edicta : nam non exilium modo ei imperaverant, sed etiam vetabant ne in patria sepeliretur.

66.

Erat Phryne Thespiis oriunda : quæ quum ab Euthia capitis rea esset acta, absoluta a judicibus est; quare ita indignatus est Euthias, ut nullam post id tempus causam dixerit; quod tradit Hermippus.

67.

Harpocratio s. v. Εὐθίας· Ὑπερίδης ὑπὲρ Φρύνης. Τῶν ἐπὶ συκοφαντίᾳ διαβεβλημένων ἦν ὁ Εὐθίας. Τὸν μέντοι λόγον αὐτῷ τὸν κατὰ Φρύνης Ἀναξιμένην πεποιηκέναι αὐτῷ φησὶν Ἕρμιππος. Cf. Diodor. Perieg. fr. 5, tom. II, p. 354.

68. ΘΕΟΚΡΙΤΟΣ.

Athenæus I, p. 21, C : Ἕρμιππος δέ φησι, Θεόκριτον τὸν Χῖον ὡς ἀπαίδευτον μέμφεσθαι τὴν Ἀναξιμένους περιβολήν.

69. ΘΕΟΔΕΚΤΗΣ.

Athenæus X p. 451, E : Θεοδέκτην δὲ τὸν Φασηλίτην φησὶν Ἕρμιππος ἐν τοῖς Περὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν ἱκανώτατον γεγονέναι ἀνευρεῖν τὸν προβληθέντα γρῖφον, καὶ αὐτὸν προβαλεῖν ἑτέροις ἐπιδεξίως· οἷον τὸν περὶ τῆς σκιᾶς. Ἔφη γὰρ εἶναί τινα φύσιν, ἣ περὶ τὴν γένεσιν καὶ φθίσιν ἐστὶ μεγίστη, περὶ δὲ τὴν ἀκμὴν ἐλαχίστη. Λέγει δ' οὕτως·

Τίς φύσις, οὔθ' ὅσα γαῖα φέρει τροφὸς, οὔθ' ὅσα πόντος,
οὔτε βροτοῖσιν ἔχει γυίων αὔξησιν ὁμοίαν.
Ἀλλ' ἐν μὲν γενέσει πρωτοσπόρῳ ἐστὶ μεγίστη,
ἐν δὲ μέσαις ἀκμαῖς μικρὰ, γήρᾳ δὲ πρὸς αὐτῷ
μορφῇ καὶ μεγέθει μείζων πάλιν ἐστὶν ἁπάντων.

Κἀν τῷ Οἰδίποδι δὲ τῇ τραγῳδίᾳ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν εἴρηκεν αἰνιττόμενος·

Εἰσὶ κασίγνηται διτταὶ, ὧν ἡ μία τίκτει
τὴν ἑτέραν, αὐτὴ δὲ τεκοῦσ' ὑπὸ τῆσδε τεκνοῦται.

70. ΛΑΚΡΙΤΟΣ. ΑΡΧΙΑΣ.

Plutarch. Dem. c. 58 : Ἕρμιππος δὲ τὸν Ἀρχίαν ἐν τοῖς Λακρίτου τοῦ ῥήτορος μαθηταῖς ἀναγράφει. — Lacritus Isocratis disc. fuit. V. Demosthen. In Lacrit. p. 928, § 15, et plura ap. Westermann. Eloq. Gr. p. 100, n. 36.

71. ΑΙΣΧΙΝΗΣ.

Schol. ad Æschin. De fals. leg. init., de Æschine oratore, vide in Idomenei fr. 15. Fragmentum hoc fugit Lozynskium.

[HERMIPPUS BERYTIUS.]

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΙΔΕΙᾼ ΛΑΜΨΑΝΤΩΝ.

(72.)

Etym. M. p. 118, 11 : Ἀπάμεια, πόλις Βιθυνίας, πρότερον Μυρλέα καλουμένη, ἣν λαβὼν δῶρα παρὰ Φιλίππου τοῦ Δημητρίου Προυσίας ὁ Ζηίλα μετωνόμασεν Ἀπάμειαν ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς Ἀπάμας. Ἕρμιππος ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν παιδείᾳ λαμψάντων λόγῳ. Οὕτως Ὧρος.

Προυσίας ὁ Ζηίλου scripsit Sevin., *Mém. de l'Acad.*, tom. XV, p. 36; ὁ Ζηίλα Προυσίας dedit Clinton. F. H. tom. III, p. 415. Libri corrupte præbent ὁ Ζηίλας. De re, quæ pertinet ad an. 203 a. C, vide Strabo XII, p. 563 et quæ exponit Clinton. l. l. Quanam occasione Hermippus hæc protulerit, nescio. Post vocem λαμψάντων verbum excidisse videtur, quo certum genus virorum literis clarorum indicabatur. Ceterum tum hoc fragmentum tum sequentia duo ad Berytium Hermippum refero.

(73.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΕΨΑΝΤΩΝ ΕΝ ΠΑΙΔΕΙᾼ ΔΟΥΛΩΝ.

E LIBRO SECUNDO.

Suidas : Ἴστρος, Μενάνδρου [ἢ add. Siebelis.] Ἴστρου, Κυρηναῖος ἢ Μακεδὼν, συγγραφεὺς, Καλλιμάχου

67.

Euthiæ orationem contra Phrynen ab Anaximene ei scriptam esse refert Hermippus.

68.

Hermippus scribit a Theocrito Chio, ut illiberalem, reprehensum fuisse Anaximenis vestitum.

69.

Theodectem Phaselitam ait Hermippus in libris de Isocratis discipulis, ad inveniendam solutionem propositorum griphorum fuisse solertissimum ; atque ipsum etiam aliis griphos ingeniose proposuisse : velut illum de *umbra*. Dicebat enim, esse naturam quandam, quæ circa ortum suum interitumque sit maxima ; tempore vero summi vigoris, minima. Verba illius hæc sunt :

In rerum natura, quotquot terra nutrix fert,
quotquot mare, atque adeo nec inter homines aliquid est,
quod membrorum habeat incrementum simile huic.
Ortus namque principio maxima ea res est;
medio vigore parva; senectute autem in ipsa,
magnitudine ac specie maxima rursus.

Idem, in Œdipode tragœdia, *diem et noctem* talis ænigmatis involucro significavit :

Sorores geminæ, gignit quarum altera semper
alteram, et inde parens fit filia nata vicissim.

70.

Hermippus Archiam inter Lacriti discipulos recenset.

DE VIRIS ERUDITIONE CLARIS.

(72.)

Apamea, urbs Bithyniæ, prius Myrlea dicta, quam quum donum a Philippo, Demetrii filio, accepisset Prusias (1) Zeilæ filius, mutato nomine Apameam nuncupavit de Apama uxore, teste Hermippo in opere De viris qui eruditione inclaruerunt. Ita Orus.

(73.)

DE SERVIS ERUDITIONE CLARIS.

Ister, Menandri (aut) Istri filius, Cyrenæus aut Macedon, historicus, Callimachi servus et discipulus. Hermippus eum Paphium dicit libro secundo De servis eruditione claris.

δοῦλος καὶ γνώριμος. Ἕρμιππος δὲ αὐτόν φησι Πάφιον ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Διαπρεψάντων ἐν παιδείᾳ δούλων.

Callimachio Hermippo hæc tribuit Lozynski. Rectius Küsterus, suffragante Prellero, Hermippum qui de servis eruditione claris scripsit, non Callimachi discipulum, sed Berytium, Hadriani æqualem, qui ipse servus fuerat, intelligendum esse censet. Etenim ap. Suidam v. Ἅβρων leguntur hæc : Ἅβρων, Φρὺξ ἢ Ῥόδιος, γραμματικὸς, μαθητὴς Τρύφωνος, σοφιστεύσας ἐν Ῥώμῃ, γεγονὼς δ' ἐκ δούλων, ὥς φησιν Ἕρμιππος. Quæ quum H. Callimachii esse nequeant, aptissime tribuuntur servo Berytio; eundemque auctorem etiam sub voce Ἴστρος Suidas intellexerit. Ex eodem fonte fluxerit quæ de Cæcilio rhetore e servis nato leguntur ap. Suidam v. Καικίλιος.

ΠΕΡΙ ΕΝΔΟΞΩΝ ΙΑΤΡΩΝ.

E LIBRO QUINTO.

(73 a.)

Schol. Oribasii in Maji Class. auct. IV, p. 11 : Οἱ περὶ Διονύσιον τὸν κυρτόν] Ὁ Φίλων ἐν τῷ θ' Περὶ βιβλιοθήκης κτήσεως (κτίσεως lib.) καὶ Ἕρμιππος ἐν τῷ ε' Περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν ἰατρῶν καὶ ὁ Σωρανὸς ἐν ταῖς τῶν Ἰατρῶν διαδοχαῖς ὅτι καὶ ὀξυτόνως λέγεται κυρτός ὡς φοξός διὰ σωματικὴν ἀσθένειαν, βαρυτόνως δὲ ὡς ἵππος πύργος, ἐπεὶ ἐκ μεσογείου πόλεως τῆς Αἰγύπτου λεγομένης Κύρτου ὑπῆρχεν, ἢ ὥς φασί τινες, διὰ τὸ ἁλίσκεσθαι τοὺς ἀντιλέγοντας ὑπ' αὐτοῦ ὥσπερ τοὺς ἰχθῦς ὑπὸ τῶν ἁλιευτικῶν κύρτων.

Cf. Stephan. Byz. : Κύρτος, πόλις Αἰγύπτου ἐν τῇ μεσογείῳ. Ἐκ ταύτης Διονύσιος ἦν διάσημος ἰατρὸς ἀπὸ τῆς πατρίδος, οὐκ ἀπὸ τοῦ σώματος Κυρτὸς ὀνομαζόμενος, οὗ μέμνηται Ἐρέννιος Φίλων ἐν τῷ Περὶ ἰατρικῶν. Ὁ τόνος τοῦ μὲν ἐθνικοῦ ὀξὺς ὁμόφωνος τῷ πάθει, τοῦ δὲ κυρίου τῆς πόλεως βαρὺς, ὡς τὸ Πόντος καὶ κόντος. Uterque locus ex eodem fonte fluxisse videtur. Titulus Περὶ ἰατρικῶν apud Stephanum indicat libri noni Περὶ βιβλιοθήκης κτήσεως eam partem in qua de medicis eorumque operibus sermo erat.

Sequuntur fragmenta quæ num ad Callimachium Hermippum, an ad alium quendam Hermippum, sive etiam ad complures ejus nominis scriptores pertineant, affirmare non licet.

(73 b.)

Vit. Euripidis in Βιογρ. Westermanni, p. 138 : Λέγει δὲ καὶ Ἕρμιππος Διονύσιον τὸν Σικελίας τύραννον μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ Εὐριπίδου τάλαντον τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ πέμψαντα λαβεῖν τὸ ψαλτήριον καὶ τὴν δέλτον καὶ τὸ γραφεῖον, ἅπερ ἰδόντα κελεῦσαι τοὺς φέροντας ἐν τῷ Μουσῶν ἱερῷ ἀναθεῖναι, ἐπιγράψαντα τοῖς αὐτοῦ Εὐριπίδου ὀνόμασιν. Διὸ καὶ ξενοφιλώτατον κεκλῆσθαί φησι διὰ τὸ μάλιστα ὑπὸ ξένων φιλεῖσθαι· ὑπὸ γὰρ Ἀθηναίων ἐφθονεῖτο. Cf. similem narrationem de Æschyli pugillaribus a Dionysio emptis apud Lucian. Adv. indoct. c. 15, quam ex Eubuli comœdia derivatam esse suspicatur Meinekius Histor. critica com. p. 362. Ceterum hoc fragmentum fugit Lozynskium. Quæritur denique num statuendum sit Hermippum Callimachium uti philosophorum rhetorumque, sic etiam poetarum vitas scripsisse, an locus noster ex peculiari Hermippi nescio cujusnam opere Vitam Euripidis et in fabulas commentarios continente petitus sit.

74.

ΠΕΡΙ ΙΠΠΩΝΑΚΤΟΣ.

Athenæus VII, p. 327, C : Ἕρμιππος δ' ὁ Σμυρναῖος ἐν τοῖς Περὶ Ἱππώνακτος ὕκην ἀκούει τὴν ἰουλίδα· εἶναι δ' αὐτὴν δυσθήρατον· διὸ καὶ Φιλητᾶν φάναι· « Οὐδ' ὕκης ἰχθὺς ἔσχατος ἐξέφυγε. » Cf. Ælian. N. A. II, 44, ibiq. interpr. Smyrnæum Hermippum a Callimachio non diversum esse censet Lozynskius.

75.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΚΑΛΩΣ ΑΝΑΦΩΝΗΘΕΝΤΩΝ ΕΞ ΟΜΗΡΟΥ.

Stobæus Floril. V, 59 : Ἐκ τῆς Ἑρμίππου Συνα-

DE CLARIS MEDICIS.

(73 a.)

Philo libro nono De comparanda bibliotheca et Hermippus libro quinto De claris medicis et Soranus in Medicorum successionibus dicunt Dionysium vocari tum κυρτόν (*gibbosum*), oxytone ut φοξός, propter corporis imbecillitatem, tum Κύρτον, paroxytone, ut ἵππος πύργος, quod ex Cyrto Ægypti interioris urbe oriundus fuit, vel, ut nonnulli tradunt, quod adversarios suos disputando ceperit, sicuti pisces κύρτοις, *nassis*, capiuntur.

(73 b.)

Hermippus quoque narrat Dionysium Siciliæ tyrannum, post obitum Euripidis, ab heredibus ejus talento emisse psalterium poetæ et pugillares stilumque. Quæ, quum allata conspexisset, jussisse eum in Musarum templo dedicari, inscripto nomine Euripidis. Quapropter etiam Euripidem appellari ait poetam peregrinis dilectissimum.

74.

DE HIPPONACTE.

Hermippus Smyrnæus in libris De Hipponacte *hycam* intelligit iulidem, esse autem piscem venatu difficilem, itaque Philetam dixisse :

Nec hycas piscis postremus effugit.

γωγῆς τῶν καλῶς ἀναφωνηθέντων ἐξ Ὁμήρου. « Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς εἰς σωφροσύνην ἔλεγε ταῦτα ποιεῖν·

ἀσπάσιοι λέκτροιο παλαιοῦ θεσμὸν ἵκοντο. »

Ipsa hujus scripti indoles seriorum hominum industriam magis quam Callimachi ævum prodere videtur. Versus citatus legitur in Odyss. 23, 296.

E SCRIPTIS INCERTIS.

76.

Ælianus N. A. VII, 40 : Πέπυσμαι δὲ καὶ Αἰθιόπων εἶναι ἔθνος, ἐν ᾧ βασιλεύει κύων, καὶ τῇ ἐκείνου ὁρμῇ πείθονται· κνυζωμένου τε ἴσασιν, ὅτι μὴ θυμοῦται, καὶ ὑλακτοῦντος τὴν ὀργὴν συνιᾶσιν. Τοῦτο εἴ τῳ ἱκανὸς Ἕρμιππος τεκμηριῶσαι, μάρτυρά οἱ τοῦ λόγου ἐπαγόμενος Ἀριστοκρέωνα πειθέτω· ἐμὲ δὲ μὴ λαθὸν εἶτα ἐν καλῷ τῆς μνήμης ἀφίκετο.

Hæc ex opere Περὶ θαυμασίων, quod Hermippus Callimachum magistrum imitatus composuerit, esse censet Lozynski. Jacobsius ad Æl. fragmentum desumptum suspicatur ex opere Περὶ τῶν νομοθετῶν, ubi historiæ de cane regis locum tenente afferri potuerit. Quod longius petitum. Quum sequente fragm. Hermippus de Nilo fluvio laudetur, nescio an Hermippus librum geographicum de Ægypti et Æthiopiæ regionibus scripserit, sicuti Aristocreon (quod nomen reposuit Schneider. pro vulg. Ἀριστοκλέωνα), quem novimus ex Plinii H. N. V, 10, p. 316 ed. Tchn. et VI, 35, p. 388 et 390, ubi præter ea, quæ disertis verbis tamquam ex Aristocreonte petita Plinius affert, etiam quæ deinceps ponit : *Ptoemphanæ, qui canem pro rege habent, motu ejus imperia augurantes*, ex eodem fonte deprompta fuerint. — Ceterum ex Plinio VI, c. 35, p. 388, patet Aristocreontem juniorem fuisse Dalione, qui primus ultra Meroen longe subvectus est; Dalionem autem vixisse post Timosthenem, classium Philadelphi præfectum. Hinc colligas Aristocreontem Hermippo Callimachio antiquiorem esse vix potuisse, sed vel æqualem vel etiam juniorem fuisse. Quæ vero schol. Apoll. ex Hermippo affert de Nilo Cyclopis f., Tantali nepote, senioris ævi commentum redolent, quod Callimachi discipulo vindicare absque testimonii auctoritate nolueris. Quare Hermippum Æliani et schol. Apoll. a Vitarum scriptore distinguendum esse censeo. Idemque ab Hermippo Berytio diversus fuerit, propterea quod ap. schol. Apoll. laudatur. — De re ap. Ælian. memorata cf. Plutarch. Mor. p. 1064, B.

77.

Schol. Apoll. Rh. IV, 269 : Ὁ δὲ Νεῖλος οὕτω τοπρότερον ἐκαλεῖτο, Τρίτων· μετωνομάσθη δὲ ἀπὸ Νείλου τοῦ Κύκλωπος, τοῦ Ταντάλου, βασιλεύσαντος τῆς χώρας, ὡς Ἕρμιππός φησιν.

His subjungere liceat pauca illa quæ ex Hermippi libris Περὶ μάγων afferuntur. Non esse a Callimachi discipulo hoc opus profectum statuit Prellerus; recte fortassis; verum Hermippum hunc τὸν ἀστρολογικὸν, quem dicit apud Athenæum Nicomachus (v. fr. 81), eundem esse cum Hermippo Berytio, uti Prellero videtur, temporum rationes (v. introduct. not. 1) non admittunt. Nam Berytium laudare non potuit Plinius.

ΠΕΡΙ ΜΑΓΩΝ.

78.

E LIBRO PRIMO.

Diogen. L. I, 8 : Ἀριστοτέλης δ' ἐν πρώτῳ Περὶ φιλοσοφίας καὶ πρεσβυτέρους εἶναι (τοὺς μάγους) τῶν Αἰγυπτίων· καὶ δύο κατ' αὐτοὺς εἶναι ἀρχὰς, ἀγαθὸν δαίμονα καὶ κακὸν δαίμονα· καὶ τῷ μὲν ὄνομα εἶναι Ζεὺς καὶ Ὡρομάσδης, τῷ δὲ Ἅδης καὶ Ἀρειμάνιος. Φησὶ δὲ τοῦτο καὶ Ἕρμιππος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ μάγων καὶ Εὔδοξος ἐν τῇ Περιόδῳ καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν Φιλιππικῶν.

79.

Plinius Hist. Nat. lib. XXX, c. 2. : *Hermippus, qui de tota ea arte* (sc. magorum) *diligentissime scripsit, et vicies centum millia versuum a Zoroa-*

75.

EGREGIE DICTA EX HOMERO COLLECTA.

Ex Hermippi collectione egregie dictorum apud Homerum. « Demetrius Phalereus Homerum ad temperantiam commendandam hunc fecisse versum :

lubentes lecti antiqui ritibus accesserunt. »

76.

Nationem Æthiopum esse audivi, quæ canem habet regem et illius arbitrio paret; si suo quodam modo gannit vel murmurat, eum non iratum esse norunt; si latrat, iram agnoscunt. Hoc, si cui testimonio sufficiens videatur Hermippus, testem sibi narrationis adducens Aristocreontem, credat; mihi vero non latens pulchre in memoriam venit.

77.

Nilus olim Triton appellabatur; postea Nili nomen accepit a Nilo Cyclopis filio, Tantali nepote, qui regioni huic imperavit, teste Hermippo.

DE MAGIS.

78.

Ægyptiis antiquiores esse magos Aristoteles auctor est in primo De philosophia libro, duoque secundum illos esse principia, bonum dæmonem et malum : alterum ex his Jovem et Oromasdem, alterum Plutonem et Arimanium dici. Quod Hermippus quoque in primo De magis et Eudoxus in Periodo et Theopompus Philippicorum libro octavo.

stre condita, indicibus quoque voluminum ejus positis, explanavit, præceptorem, a quo institutum diceret, tradidit Azonacem, ipsum vero quinque millibus annorum ante Trojanum bellum fuisse.

80.

Arnob. I, 52 : *Age nunc veniat quis super igneam zonam, magus interiore ab orbe Zoroastres, Hermippo ut assentiamur auctori. Bactrianus et ille veniat, cujus Ctesias* (fr. p. 19) *res gestas Historiarum exponit in primo; Armenius Hosthanis nepos et familiaris Pamphylus Cyri.*

81.

Athen. XI, p. 478, A : Νικόμαχος δ' ἐν πρώτῳ Περὶ ἑορτῶν Αἰγυπτίων φησί· « Τὸ δὲ κόνδυ ἐστὶ μὲν Περσικόν, τὴν δὲ ἀρχὴν * ἣν Ἕρμιππος [ὁ] ἀστρολογικὸς ὡς ὁ κόσμος ἐξ οὗ τῶν θεῶν τὰ θαύματα καὶ τὰ καρπώσιμα γίνεσθαι ἐπὶ γῆς· διὸ ἐκ τούτου σπένδεσθαι. » Locus corruptus. Τὴν δὲ μορφὴν εἶχε, ὥς φησιν Ἕρμ. conj. Pursanus. Περσικὸν τὴν ἀρχήν· εἶδος δ' ἔχει, ὥς φησιν Ἕ. Casaubonus. Cf. not. ad Manethon. fr. 82.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ.

82.

Τὰ Φαινόμενα Hermippo τῷ ἀστρολογικῷ, qui Περὶ μάγων scripsit, vindicanda sunt. Loci veterum qui huc pertinent paucis indicasse habeo satis. Vit. Arat. p. 55 in Βιογρ. Westerm : Καὶ γὰρ Εὔδοξος ὁ Κνίδιος ἔγραψε Φαινόμενα καὶ Λᾶσος ὁ Μάγνης, ... καὶ Ἕρμιππος καὶ Ἡγησιάναξ καὶ Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος, καὶ ἄλλοι πολλοί, ὧν καὶ Πτολεμαῖος μέμνηται ὁ βασιλεὺς Ἰδιοφυέσιν οὕτως·

Πάνθ' Ἡγησιάναξ τε καὶ Ἕρμιππος τὰ κατ' αἴθρην
τείρεα καὶ πολλοὶ ταῦτα τὰ φαινόμενα
βίβλοις ἐγκατέθεντο, ἀποσκόπιοι δ' ἀφάμαρτον·
ἀλλὰ τὸ λεπτολόγου σκῆπτρον Ἄρατος ἔχει.

Epigramma hoc Jacobsius (Anthol. tom. XIII, p. 944) ad Ptolemæum Evergeten II refert. Buttmannus autem (in Mus. Antiq. tom. II, p. 463 sqq.) Claudio Ptolemæo, astronomo, qui medii ævi scriptoribus *Regis* nomine interdum ornatus sit, vindicat. Hoc longius petitum, neque cum medii ævi scriptore nunc nobis res est. Equidem puto Ptolemæum illum, Ἰδιοφυῶν auctorem, esse regem Philopatorem, cui Archelaus poeta sua Ἰδιοφυῆ (quæ memorantur apud Athen. IX, p. 409, C) dedicassit, siquidem recte statuo Ἰδιοφυῆ hæc non diversa esse ab epigrammatis quæ de rebus mirabilibus Archelaus ad Ptolemæum scripsit (v. not. ad fr. Philostephani p. 28). Quod si est, Hermippus a Ptolemæo laudatus Nostro Callimachio nequit esse junior; quin idem cum Callimachio fuerit nihil adeo obstat, ut nunc quidem mihi videtur. Cf. etiam Droysenius *Hellenism.* tom. II, p. 49 not. — Exstat præterea (in Petavii Doctr. tempp. III, p. 147) Catalogus τῶν περὶ τοῦ ποιητοῦ (sc. Ἀράτου) συνταξαμένων, qui Hipparcho vel Eratostheni tribuitur. Recensentur in eo tamquam Arati commentatores : Parmenides, Eratosthenes, *Hermippus,* Zeno, Thales, *Hermippus peripateticus*, Callimachus, alii. Auctoritas miselli hujus testimonii plane nulla est. Umbraticus quidam ex scholiis suis ad Aratum auctores ibi allegatos enotasse et tamquam commentatores poetæ composuisse videtur, monente Prellero. Duplicem Hermippi mentionem ita explicat Prellerus, ut initio nonnisi *Hermippi* nomen, uti in schol. ad Arat. laudatur, annotatum fuisse statuat, huic deinde alium quendam adscripsisse *Hermippum peripateticum,* cujus mentionem apud Hieronymum vel alibi reperisset. — Ex Phænomenis petita sunt quæ leguntur apud Hygin. Poet. astron. II, 20, et II, 4 (ubi : *Hermippus qui De sideribus scripsit*); schol. Arat. v. 315 et 436, ubi hæc : Αὐτὸν μὲν οὖν (Centaurum) Ἕρμιππος Χείρωνά φησιν... εἶναι... Αὐτὸς δὲ ὁ Χείρων ὁ ἐν τῷ σπηλαίῳ κατοικῶν, δικαιοσύνῃ πάντας ἀνθρώπους ὑπερβάλλων καὶ παιδεύσας Ἀσκληπιόν, τὸν υἱὸν Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀχιλλέα τὴν ἰατρικήν, καὶ Ἰάσονα, κατηστερίσθη πρὸς τιμήν. Quem locum Prellerus componit cum iis, quæ ex Hermippo Berytio refert Clemens Alex. Strom. I, p. 132, 11 Sylb. : Ὁ δὲ Βηρύτιος Ἕρμιππος Χείρωνα τὸν Κένταυρον σοφὸν καλεῖ, indeque colligit ipsum hunc Berytium Hermippum auctorem esse τῶν Φαινομένων. At consensus ille in re omnium tritissima nihil probat.

81.

Nicomachus libro primo De festis Ægyptiorum ait : « Condy, vas est Persicum; (formam habet), ut Hermippus astrologus ait, quam mundus, ex quo deorum miracula in terra fiunt. Quare ex eo libationes fundere solent.

CALLIXENUS RHODIUS

ET

PTOLEMÆUS MEGALOPOLITANUS.

Callixenum Rhodium scripsisse sub Ptolemæo Philopatore (222—206), sed virum jam fuisse sub regno Philadelphi (285—247), ex duobus quæ supersunt fragmentis (1 et 2) luculentissimis colligimus; nam quæ fragmento 2 describitur pompa Ptolemæi Philadelphi, ita nobis pingitur ut non potuerit eam auctor suis non vidisse oculis. Condidit Alexandriæ Periegesin libris minimum quattuor; quæ nitidissimam et accuratissimam monumentorum urbis et divitiarum imaginem exhibuisse videtur. Ex alio ejusdem scriptoris opere De pictoribus et statuariis nihil tulit ætatem. Cf. Preller. ad Polemon. p. 179.

ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Athenæus V, c. 36, p. 203, C: Πολλῶν δ' ὁ Φιλάδελφος βασιλέων πλούτῳ διέφερε, καὶ περὶ πάντα ἐσπουδάκει τὰ κατασκευάσματα φιλοτίμως, ὥστε καὶ πλοίων πλήθει πάντας ὑπερέβαλλε. Τὰ γοῦν μέγιστα τῶν πλοίων ἦν παρ' αὐτῷ τριακοντήρεις δύο, εἰκοσήρης μία, τέσσαρες τρισκαιδεκήρεις, δωδεκήρεις δύο, ἑνδεκήρεις τεσσαρεσκαίδεκα, ἐννήρεις τριάκοντα, ἑπτήρεις τριάκοντα ἑπτὰ, ἑξήρεις πέντε, πεντήρεις ἑπτακαίδεκα· τὰ δ' ἀπὸ τετρήρους μέχρι τριηρημιολίας διπλάσια τούτων. Τὰ δ' εἰς τὰς νήσους πεμπόμενα καὶ τὰς ἄλλας πόλεις, ὧν ἦρχε, καὶ τὴν Λιβύην πλείονα ἦν τῶν τετρακισχιλίων. Περὶ δὲ βιβλίων πλήθους καὶ βιβλιοθηκῶν κατασκευῆς καὶ τῆς εἰς τὸ Μουσεῖον συναγωγῆς, τί δεῖ καὶ λέγειν, πᾶσι τούτων ὄντων κατὰ μνήμην;

37. Ἐπεὶ δὲ περὶ νεῶν κατασκευῆς εἰρήκαμεν, φέρ' εἴπωμεν (ἀκοῆς γάρ ἐστιν ἄξια) καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Φιλοπάτορος βασιλέως κατεσκευασμένα σκάφη. Περὶ ὧν ὁ αὐτὸς Καλλίξενος ἱστορεῖ ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Ἀλεξανδρείας, οὑτωσὶ λέγων· « Τὴν τεσσαρακοντήρη ναῦν κατεσκεύασεν ὁ Φιλοπάτωρ, τὸ μῆκος ἔχουσαν διακοσίων ὀγδοήκοντα πηχῶν, ὀκτὼ δὲ καὶ τριάκοντα ἀπὸ παρόδου ἐπὶ πάροδον, ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου τεσσαράκοντα ὀκτὼ πηχῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν πρυμνητικῶν ἀφλάστων ἐπὶ τὸ πρὸς τῇ θαλάσσῃ μέρος αὐτῆς τρεῖς πρὸς τοῖς πεντήκοντα πήχεις. Πηδάλια δ' εἶχε τέτταρα τριακονταπήχη, κώπας δὲ θρανιτικὰς, ὀκτὼ καὶ τριάκοντα πηχῶν τὰς μεγίστας, αἳ, διὰ τὸ μόλυβδον ἔχειν ἐν τοῖς ἐγχειριδίοις, καὶ γεγονέναι λίαν εἴσω βαρεῖαι κατὰ τὴν ζύγωσιν, εὐήρεις ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς χρείας. Δίπρῳρος δ' ἐγεγόνει καὶ δίπρυμνος, καὶ ἔμβολα εἶχεν ἑπτά· τούτων ἓν μὲν ἡγούμενον, τὰ δ' ὑποστέλλοντα· τινὰ δὲ κατὰ τὰς ἐπωτίδας. Ὑποζώματα δὲ ἐλάμβανε δώδεκα· ἑξακοσίων δ' ἦν ἕκαστον πηχῶν. Εὔρυθμος δ' ἦν καθ' ὑπερβολήν· θαυμαστὸς δ' ἦν καὶ ὁ ἄλλος

DE ALEXANDRIA.

1.

Multos reges Philadelphus divitiis antecelluit; idemque singulari studio omnia artis opera prosecutus est, ut etiam navium magnitudine omnes superarit. Igitur maximæ apud eum naves erant, triginta ordinum, duæ; viginti ordinum, una; quattuor, ordinum tredecim; duæ, duodecim ordinum; quattuordecim, ordinum undecim; hepteres, triginta septem; hexeres, quinque; quinqueremes, septemdecim. A quadriremi vero usque ad hemiolia numerus duplo istis major erat. Quæ vero in insulas emittebantur, et in alias quibus imperavit civitates, et in Africam, super quattuor millia erant. De librorum autem multitudine et de Bibliothecæ apparatu, et de conventu in Museo, quid opus est verba facere, quum in hominum memoria hæc omnia versentur?

Sed quoniam de Navium constructione diximus, age dicamus etiam (nam scitu digna res est) de navigiis a Philopatore rege constructis. De quibus idem Callixenus primo De Alexandria libro, his verbis exposuit: « Quadraginta ordinum navem construxit Philopator, longitudinem habentem cubitorum ducentorum et octoginta, octo vero et triginta ab uno latere ad alterum. Altitudo autem, usque ad proræ summitatem, cubitorum erat quadraginta octo: ab aplustri vero in puppi usque ad partem quæ mare attingit, cubiti erant quinquaginta. Gubernacula habebat quattuor, cubitorum triginta: remos superioris ordinis [centum et] triginta octo cubitorum maximos; qui, quod plumbum haberent in manubriis et admodum graves essent, intra navem secundum leges æquilibrii, tractatu faciles erant in ipso usu. Habebat autem duas proras, duasque puppes: rostra vero septem, quorum unum longius, reliqua gradatim breviora; nonnulla etiam ex auriculis navis eminebant. Hypozomata [*quasi* subligacula *diceres*] habebat duodecim; quorum quodque erat sexcentorum cubitorum. Erat autem mira totius structuræ concinnitas, aptaque dimensionis proportio: et admirabilis reliquus navis ornatus. Habebat enim quum in puppi, tum in prora, figuras haud minores duodecim cubitis: et quilibet ejus

κόσμος τῆς νεώς. Ζῷα μὲν [...]ρ εἶχεν οὐκ ἔλαττω δώδεκα πηχῶν κατὰ πρύμναν τε καὶ πρῷραν, καὶ πᾶς τόπος αὐτῆς κηρογραφίᾳ κατεπεποίκιλτο, τὸ δ' ἔγκωπον ἅπαν μέχρι τῆς τρόπεως κισσίνην φυλλάδα καὶ θύρσους εἶχε πέριξ. Πολὺς δ' ἦν καὶ ὁ τῶν ὅπλων κόσμος. Ἀνεπλήρου δὲ τὰ προσδεόμενα τῆς νεὼς μέρη. Γενομένης δὲ ἀναπείρας ἐδέξατο ἐρέτας πλείους τῶν τετρακισχιλίων, εἰς δὲ τὰς ὑπηρεσίας τετρακοσίους· εἰς δὲ τὸ κατάστρωμα ἐπιβάτας τρισχιλίους, ἀποδέοντας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· καὶ χωρὶς ὑπὸ τὰ ζύγια πλῆθος ἀνθρώπων ἕτερον, ἐπισιτισμούς τε οὐκ ὀλίγον. Καθειλκύσθη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ ἐσχαρίου τινὸς, ὅ φασι παγῆναι πεντήκοντα πλοίων πεντηρικῶν ξυλείᾳ, ὑπὸ δὲ ὄχλου μετὰ βοῆς καὶ σαλπίγγων κατήγετο. Ὕστερον δὲ τῶν ἀπὸ Φοινίκης τις ἐπενόησε τὴν καθολκὴν, τάφρον ὑποστησάμενος, ἴσην τῇ νηὶ κατὰ μῆκος, ἣν πλησίον τοῦ λιμένος ὤρυξε. Ταύτῃ δὲ τοὺς θεμελίους κατῳκοδόμησε λίθῳ στερεῷ πρὸς πέντε πήχεις τὸ βάθος, καὶ διὰ τούτων φάλαγγας ἐπικαρσίας κατὰ πλάτος τῆς τάφρου διώσας συνεχεῖς, τετράπηχυν εἰς βάθος τόπον ἀπολιπούσας. Καὶ ποιήσας εἴσρουν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐνέπλησεν αὐτῆς πάντα τὸν ὀρυχθέντα τόπον, εἰς ὃν ῥαδίως ἀπὸ τῶν τυχόντων ἀνδρῶν εἰσήγαγε τὴν ναῦν· *** τὸ ἀνοιχθὲν κατ' ἀρχὰς ἐμφράξαντας μετεξαντλῆσαι πάλιν τὴν θάλασσαν ὀργάνοις· τούτου δὲ γενομένου ἑδρασθῆναι τὸ πλοῖον ἀσφαλῶς ἐπὶ τῶν προειρημένων φαλάγγων.

« Κατεσκεύασε δ' ὁ Φιλοπάτωρ καὶ ποτάμιον πλοῖον, τὴν θαλαμηγὸν καλουμένην, τὸ μῆκος ἔχουσαν ἡμισταδίου, τὸ δ' εὖρος, ᾗ πλατύτατον, τριάκοντα πηχῶν· τὸ δὲ ὕψος σὺν τῷ τῆς σκηνῆς ἀναστήματι μικρὸν ἀπέδει τεσσαράκοντα πηχῶν. Τὸ δὲ σχῆμ' αὐτῆς οὔτε ταῖς μακραῖς ναυσὶν οὔτε ταῖς στρογγύλαις ἐοικὸς, ἀλλὰ παρηλλαγμένον τε καὶ πρὸς τὴν χρείαν τοῦ ποταμοῦ τὸ βάθος. Κάτωθεν μὲν γὰρ ἁλιτενὴς καὶ πλατεῖα, τῷ δ' ὄγκῳ μετέωρος· τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἄκρων αὐτῆς μέρη, καὶ μάλιστα τὰ κατὰ πρῷραν, παρέτεινεν ἐφ' ἱκανὸν, τῆς ἀνακλάσεως εὐγράμμου φαινομένης. Δίπρῳρος δ' ἐγεγόνει καὶ δίπρυμνος, καὶ πρὸς ὕψος ἀνέτεινε, διὰ τὸ μετέωρον ἄγαν ἵστασθαι πολλάκις ἐν τῷ ποταμῷ τὸ κῦμα. Κατεσκεύαστο δ' αὐτῆς κατὰ μὲν μέσον τὸ κύτος τὰ συμπόσια, καὶ οἱ κοινῶνες, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαγωγὴν χρηστήρια. Πέριξ δὲ τῆς νεὼς περίπατοι κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς ἐγεγόνεσαν διπλοῖ. Ὧν ἡ μὲν περίμετρος ἦν πέντε πλέθρων οὐκ ἔλαττων, ἡ δὲ διάθεσις τοῦ μὲν καταγείου περιστύλῳ παραπλήσιος, τοῦ δ' ὑπερῴου κρύπτῃ φραγμοῖς καὶ θυρίσι περιεχομένη πάντοθεν. Πρώτη δ' εἰσιόντι κατὰ πρύμναν ἐτέτακτο προστὰς, ἐξ ἐναντίου μὲν ἀναπεπταμένη, κύκλῳ δὲ περίπτερος· ἧς ἐν τῷ καταντικρὺ τῆς πρῴρας μέρει προπύλαιον κατεσκεύαστο, δι' ἐλέφαντος καὶ τῆς πολυτελεστάτης ὕλης γεγονός. Τοῦτο δὲ διελθοῦσιν ὡσανεὶ προσκήνιον ἐπεποίητο τῇ διαθέσει, κατάστεγον ἄνω. Πάλιν ὁμοίως κατὰ μὲν τὴν μέσην πλευρὰν προστὰς ἑτέρα παρέκειτο ὄπισθεν, καὶ τετράθυρος ἔφερεν εἰς αὐτὴν πυλών. Ἐξ ἀριστερῶν δὲ καὶ δεξιῶν θυρίδες ὑπέκειντο, εὐάειαν παρέχουσαι. Συνῆπτο δὲ τούτοις

locus cerea pictura variegatus erat : spatium vero totum inter remos interceptum, usque ad carinam, hederacea fronde thyrsisque erat ornatum. Armamentorumque etiam omnium mirus erat ornatus : et cunctæ navis partes abunde rebus omnibus necessariis instructæ. Quum periculum navigii fieret, impositi ei erant remiges super quater mille; ad ministeria vero nautica homines quadringenti; classiarii milites in ponte stantes ter mille, detractis centum et quinquaginta; insuper sub transtris, in medio navis corpore, alia hominum multitudo; et commeatuum copia haud exigua. Deducta autem navis primum fuerat ope craticulæ, quæ compacta dicitur fuisse ex tanto materiæ apparatu, qui quinquaginta navibus quinqueremibus suffecturus fuisset. Deducta est autem ab ingente hominum multitudine, cum clamore et ad tubarum sonitum. Postea vero Phœnix aliquis [aliam subducendæ ac denuo] deducendæ navis rationem excogitavit; fossam subjiciens, ejusdem cum nave longitudinis, quam prope portum excavavit. Huic fundamenta [et crepidines] substruxit ex solido lapide ad quinque cubitorum profunditatem; deinde inter istas crepidines impegit continuas series phalangum transversarum pro latitudine fossæ, ita ut quadricubitale spatium in altitudinem infra relinqueretur. Tum immisso mari, totum effossum locum aqua replevit : in quem deinde quorumlibet hominum ope facile subduxit navem : post hæc, obstructa apertura initio facta, machinarum ope rursus exhausit aquam. Ita fiebat ut super prædictis phalangibus tuto ac firmiter navis staret.

« Construxit vero idem Philopator etiam aliam navem, qua in Nilo fluvio navigaret, quæ *Thalamegus* (id est, *thalamum vehens*) vocabatur; cujus longitudo fuit dimidii stadii; latitudo, ubi maxima, triginta cubitorum; altitudo, simul cum erecto tabernaculo, parum a quadraginta cubitis aberat. Forma ejus nec longis navibus, neque rotundis erat similis : sed prorsus singularis, pro usus commoditate et altitudine fluvii. Nam inferne depressa navis erat et lata; corpus autem sublime eminebat : extremæ vero ejus partes, ac præsertim a prora, multum prominebant, dein sursum reflexæ speciem præbebant eleganter descriptam. Duas autem proras duasque puppes habebat; et super aquam multum eminebat, quoniam fluctus fluvii sæpe in altum attolluntur. In medio alveo constructa erant cœnacula et cubicula, et reliquæ ad vitæ usum pertinentes commoditates. Circum navem secundum tria latera ambulationes erant binæ, quarum circuitus paulo minus quinque jugerum erat : species vero et structura inferioris, peristylio erat similis; superioris, cryptoporticui parietibus et fenestris undique circumdato. Ingredienti a puppe primum occurrebat vestibulum (προστὰς Græcis vocatur) a parte anteriore apertum, circumcirca vero simplici columnarum serie circumdatum. In ea parte, quæ versus proram spectabat, propylæum constructum erat, ex ebore et ligno pretiosissimo factum : per quod postquam transieras, constructum erat quasi proscenium, superne tectum. Rursus deinde similiter in medio latere posteriore adjuncta erat alia *prostas*, in quam intrabatur per portam quadriforem. A dextra et sinistra fenestræ erant, quæ aeris salubritatem præstarent. His contiguus erat maximus œcus, columnis circum

ὁ μέγιστος οἶκος· περίπτερος δ' ἦν, εἴκοσι κλίνας ἐπιδεχόμενος. Κατεσκευάσθη δ' αὐτοῦ τὰ μὲν πλεῖστα ἀπὸ κέδρου σχιστῆς καὶ κυπαρίσσου Μιλησίας· αἱ δὲ τῆς περιστάσεως θύραι, τὸν ἀριθμὸν εἴκοσιν οὖσαι, θυΐναις κατεκεκόλληντο σανίσιν, ἐλεφαντίνους ἔχουσαι τοὺς κόσμους. Ἡ δ' ἐνήλωσις ἡ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ τὰ ῥόπτρα ἐξ ἐρυθροῦ γεγονότα χαλκοῦ, τὴν χρύσωσιν ἐκ πυρὸς εἰλήφει. Τῶν δὲ κιόνων τὰ μὲν σώματα ἦν κυπαρίσσινα, αἱ δὲ κεφαλαὶ Κορινθιουργεῖς, ἐλέφαντι καὶ χρυσῷ διακεκοσμημέναι. Τὸ δὲ ἐπιστύλιον ἐκ χρυσοῦ τὸ ὅλον· ἐφ' οὗ διάζωσμα ἐφήρμοστο, περιφανῆ ζῴδια ἔχον ἐλεφάντινα, μείζονα πηχυαίων, τῇ μὲν τέχνῃ μέτρια, τῇ χορηγίᾳ δ' ἀξιοθαύμαστα. Ἐπέκειτο δὲ καὶ στέγη καλὴ τῷ συμποσίῳ τετράγωνος κυπαρισσίνη· γλυπτοὶ δ' αὐτῆς ἦσαν οἱ κόσμοι, χρυσῆν ἔχοντες τὴν ἐπιφάνειαν. Παρέκειτο δὲ τῷ συμποσίῳ τούτῳ καὶ κοιτὼν ἑπτάκλινος· ᾧ συνῆπτο στενὴ σῦριγξ, κατὰ πλάτος τοῦ κύτους χωρίζουσα τὴν γυναικωνῖτιν. Ἐν δὲ ταύτῃ συμπόσιον ἐννεάκλινον ἦν, παραπλήσιον τῇ πολυτελείᾳ τῷ μεγάλῳ, καὶ κοιτὼν πεντάκλινος. Καὶ τὰ μὲν ἄχρι τῆς πρώτης στέγης κατεσκευασμένα τοιαῦτ' ἦν.

« Ἀναβάντων δὲ τὰς παρακειμένας πλησίον τῷ προειρημένῳ κοιτῶνι κλίμακας, οἶκος ἦν ἄλλος πεντάκλινος, ὀρόφωμα ῥομβωτὸν ἔχων· καὶ πλησίον αὐτοῦ ναὸς Ἀφροδίτης θολοειδής, ἐν ᾧ μαρμάρινον ἄγαλμα τῆς θεοῦ. Κατεναντίον δὲ τούτου ἄλλο συμπόσιον πολυτελὲς περίπτερον· οἱ γὰρ κίονες αὐτοῦ ἐκ λίθων Ἰνδικῶν συνέκειντο. Παρὰ δὲ καὶ τούτῳ τῷ συμποσίῳ κοιτῶνες, ἀκόλουθον τὴν κατασκευὴν τοῖς προδεδηλωμένοις ἔχοντες. Προάγοντι δὲ ἐπὶ τὴν πρῷραν οἶκος ὑπέκειτο Βακχικὸς, τρισκαιδεκάκλινος, περίπτερος, ἐπίχρυσον ἔχων τὸ γεῖσον ἕως τοῦ περιτρέχοντος ἐπιστυλίου· στέγη δὲ τῆς τοῦ θεοῦ διαθέσεως οἰκεία. Ἐν δὲ τούτῳ κατὰ μὲν τὴν δεξιὰν πλευρὰν ἄντρον κατεσκεύαστο, οὗ χρῶμα μὲν ἦν ἔχον τὴν πετροποιίαν ἐκ λίθων ἀληθινῶν καὶ χρυσοῦ δεδημιουργημένον· ἵδρυτο δ' ἐν αὐτῷ τῆς τῶν βασιλέων συγγενείας ἀγάλματα εἰκονικὰ λίθου λυχνέως. Ἐπιτερπὲς δ' ἱκανῶς καὶ ἄλλο συμπόσιον ἦν, ἐπὶ τῇ τοῦ μεγίστου οἴκου στέγῃ κείμενον, σκηνῆς ἔχον τάξιν· ὥστε τῇ μὲν οὐκ ἐπῆν ** διατόναια δὲ τοξοειδῆ διὰ ποσοῦ τινος ἐνετέτακτο διαστήματος, ἐφ' ὧν αὐλαῖαι κατὰ τὸν ἀνάπλουν ἁλουργεῖς ἐνεπετάννυντο. Μετὰ δὲ τοῦτο αἴθριον ἐξεδέχετο, τὴν ἐπάνω τῆς ὑποκειμένης προστάδος τάξιν κατέχον· ᾧ κλῖμάξ τε ἑλικτὴ, φέρουσα πρὸς τὸν κρυπτὸν περίπατον, παρέκειτο, καὶ συμπόσιον ἐννεάκλινον, τῇ διαθέσει τῆς κατασκευῆς Αἰγύπτιον. Οἱ γὰρ γεγονότες αὐτόθι κίονες ἀνήγοντο στρογγύλοι, διαλλάττοντες τοῖς σπονδύλοις, τοῦ μὲν μέλανος, τοῦ δὲ λευκοῦ, παράλληλα τιθεμένων. Εἰσὶ δ' αὐτῶν καὶ αἱ κεφαλαὶ τῷ σχήματι περιφερεῖς, ὧν ἡ μὲν ὅλη περιγραφὴ παραπλησία ῥόδοις ἐπὶ μικρὸν ἀναπεπταμένοις ἐστίν. Περὶ δὲ τὸν προσαγορευόμενον κάλαθον οὐχ ἕλικες, καθάπερ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ φύλλα τραχέα περίκειται, λωτῶν δὲ ποταμίων κάλυκες, καὶ φοινίκων ἀρτιβλάστων καρπός· ἔστι δ' ὅτε καὶ πλειόνων ἄλλων ἀνθέων γέγλυπται γένη. Τὸ δ' ὑπὸ τὴν ῥίζαν, ὃ δὴ τῷ συνάπτοντι πρὸς τὴν κεφαλὴν ἐπίκειται σπονδύλῳ, κιβωρίων ἄνθεσι καὶ φύλλοις ὡσανεὶ καταπεπλεγμένοις ὁμοίαν εἶχε τὴν διάθεσιν. Τοὺς μὲν οὖν κίονας οὕτως Αἰγύπτιοι κατασκευά-

---

circa ornatus, triginta lectos capiens. In illo pleraque ex secta cedro aut Milesia cupresso fabrefacta erant : fores vero in circuitu, numero viginti, ex citreis tabulis compactæ, et multo ebore ornatæ. Quidquid in his clavorum aut ferramenti conspiciebatur, perinde ac annuli sive marculi ex rubro ære conflati, in igne deauratum erat. Columnarum scapi ex cypresso erant; capitula, Corinthii operis, ebore et auro exornata. Epistylium totum deauratum : cui adaptata erat præcinctio, ex qua eminebant eburnea signa, cubito majora; artificii illa quidem mediocris, sed materiæ pretio admiranda. Impositum etiam elegans tectum cœnaculo erat, quadratum, cupressinum; in quo multa erant sculpta ornamenta, inaurata in superficie. Cœnaculo huic proximum erat cubiculum septem lectorum : quod attingebat angustus meatus, e transverso secundum alvei navis latitudinem ductus, qui mulierum habitationem separabat. In gynæconitide cœnaculum erat novem lectorum, magnificentia par majori illi, et cubiculum lectorum quinque. Et ad primum quidem usque tectum, hæc ita disposita erant.

« Ubi vero per scalas prædicto cubiculo adjacentes ascenderas, aliud erat conclave quinque lectorum, tectum habens rhombi figura : et prope illud ædes Veneris, ad tholi formam constructa; in qua erat marmoreum deæ signum. Huic ex adverso aliud erat cœnaculum magnificum, columnis circumcirca ornatum : erant autem columnæ ex Indicis lapidibus constructæ. Rursusque huic cœnaculo juncta cubicula, ita instructa ut consentaneum erat his de quibus jam dictum est. Ad proram pergenti occurrebat œcus Bacchicus tredecim lectorum, columnis in circuitu ornatus, auratam habens suggrundam usque ad circumcurrens epistylium : tectum vero congruens dei ingenio. In eo œco a dextra parte antrum erat constructum, [cujus fornix (χῶμα) loco saxorum ex veris lapidibus *pretiosis* et auro erat confectus?] positæ autem in eo erant regiorum cognatorum imagines ad vivum expressæ ex lychnite lapide. Erat etiam alia cœnatio, amœna admodum, maximi œci tecto superstructa, tentorium referens : erat enim partim aperta, partim vero ex certis intervallis tensi superne circuli erant arcuati, super quibus, quum navigabatur, expandebantur aulæa purpurea. Cœnationem hanc excipiebat area subdialis, locum superiorem tenens ubi infra subjecta prostas erat : cui areæ contigua fuit scala tortilis, ad tectam ambulationem ducens, et cœnatio novem lectorum, Ægyptiorum more constructa ornataque. Erant enim columnæ, quæ ibi teretes erectæ cernebantur, vertebris ita variegatæ, ut alternatim altera nigra vertebra, altera alba, æquali altitudine invicem impositæ essent. Sunt autem earundem capitula forma rotunda, ita ut tota figura similis sit rosæ paululum explicatæ. Circa eam vero partem, quæ *calathus* vocatur, nullæ volutæ sunt, ut in Græcanicis columnis, neque aspera folia circumposita; sed lotorum aquatilium calyces, et palmarum recens germinantium fructus; non-

ζουσι, καὶ τοὺς τοίχους δὲ λευκαῖς τε καὶ μελαίναις διαποικίλλουσι πλινθίσιν· ἐνίοτε δὲ καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἀλαβαστίτιδος προσαγορευομένης πέτρας. Πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα κατὰ μέσον τῆς νεὼς τὸ κύτος, ἐν κοίλῃ, καὶ κατὰ πᾶν αὐτῆς μέρος, οἰκήματα ἦν. Ὁ δὲ ἱστὸς ἦν αὐτῆς ἑβδομήκοντα πηχῶν, βύσσινον ἔχων ἱστίον, ἀλουργεῖ παρασείρῳ κεκοσμημένον. » Πᾶς δ' ὁ τοῦ βασιλέως τοῦ Φιλαδέλφου πλοῦτος φυλαχθεὶς κατελύθη ὑπὸ τοῦ τελευταίου Πτολεμαίου, τοῦ καὶ τὸν Γαβινιακὸν συστησαμένου πόλεμον, οὐκ ἀνδρὸς γενομένου, ἀλλ' αὐλητοῦ καὶ μάγου. Inde a Πᾶς δὲ verba sunt Athenæi.

E LIBRO QUARTO.

2.

Athenæus V, 25, p. 196, A : Θαυμασάντων δὲ τῶν δαιτυμόνων τήν τε τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς οὐχ ἐπιφανής, ἀλλ' ὄντως ἐπιμανὴς ὑπῆρχε, προσέθηκεν ὁ Μασούριος περὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γεγενημένης ὑπὸ τοῦ πάντ' ἀρίστου Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου καὶ βασιλέως πομπῆς Καλλίξενον τὸν Ῥόδιον ἱστοροῦντα ἐν τῷ τετάρτῳ Περὶ Ἀλεξανδρείας, ὅς φησι· « Πρὸ δὲ τοῦ ἄρξασθαι τὴν κατασκευασθεῖσαν σκηνὴν ἐν τῷ τῆς ἄκρας περιβόλῳ, χωρὶς τῆς τῶν στρατιωτῶν καὶ τεχνιτῶν καὶ παρεπιδήμων ὑποδοχῆς, ἐξηγήσομαι. Καλὴ γὰρ εἰς ὑπερβολὴν ἀξία τε ἀκοῆς ἐγενήθη. Τὸ μὲν οὖν μέγεθος αὐτῆς ἑκατὸν τριάκοντα κλίνας ἐπιδεχόμενον κύκλῳ, διασκευὴν δ' εἶχε τοιαύτην. Κίονες διεστάθησαν ξύλινοι, πέντε μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τοῦ μήκους, πεντηκονταπήχεις πρὸς ὕψος, ἑνὶ δὲ ἐλάττους κατὰ πλάτος· ἐφ' ὧν ἐπιστύλιον καθηρμόσθη τετράγωνον, ὑπερεῖδον τὴν σύμπασαν τοῦ συμποσίου στέγην. Αὕτη δ' ἐνεπετάσθη κατὰ μέσον οὐρανίσκῳ κοκκινοβαφεῖ περιλεύκῳ, καθ' ἑκάτερον δὲ μέρος εἶχε δοκούς, μεσολεύκοις ἐμπετάσμασι πυργωτοῖς κατειλημένας, ἐν αἷς φατνώματα γραπτὰ κατὰ μέσον ἐτέτατο. Τῶν δὲ κιόνων οἱ μὲν τέσσαρες ὡμοίωντο φοίνιξιν, οἱ δ' ἀνὰ μέσον θύρσων εἶχον φαντασίαν. Τούτων δ' ἐκτὸς περίστυλος ἐπεποίητο σῦριγξ, ταῖς τρισὶ πλευραῖς καμαρωτὴν ἔχουσα στέγην, ἐν ᾗ τὴν τῶν κατακειμένων ἀκολουθίαν ἑστάναι συνέβαινεν. Ἧς τὸ μὲν ἐντὸς αὐλαίαις περιείχετο φοινικίναις, ἐπὶ δὲ τῶν ἀνὰ μέσον χωρῶν δοραὶ θηρίων, παράδοξοι καὶ τῇ ποικιλίᾳ καὶ τοῖς μεγέθεσιν, ἐκρέμαντο. Τὸ δὲ περιέχον αὐτὴν ὕπαιθρον μυρρίναις καὶ δάφναις ἄλλοις τ' ἐπιτηδείοις ἔρνεσιν ἐγεγόνει συνηρεφές. Τὸ δ' ἔδαφος πᾶν ἄνθεσι κατεπέπαστο παντοίοις. Ἡ γὰρ Αἴγυπτος καὶ διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ἀέρος εὐκρασίαν καὶ διὰ τοὺς κηπεύοντας τὰ σπανίως καὶ καθ' ὥραν ἐνεστηκυῖαν ἐν ἑτέροις φυόμενα τόποις ἄφθονα γεννᾷ καὶ διὰ παντός, καὶ οὔτε ῥόδον οὔτε λευκόϊον οὔτ' ἄλλο ῥᾳδίως ἄνθος ἐκλιπεῖν οὐδὲν οὐδέποτ' εἴωθεν. Διὸ δὴ καὶ κατὰ μέσον χειμῶνα τῆς ὑποδοχῆς τότε γενηθείσης, παράδοξος ἡ φαντασία [τότε] τοῖς ξένοις κατέστη. Τὰ γὰρ εἰς μίαν εὑρεθῆναι στεφάνωσιν οὐκ ἂν δυνηθέντα ἐν ἄλλῃ πόλει ῥᾳδίως, ταῦτα καὶ τῷ πλήθει τῶν κατακειμένων ἐχορηγεῖτο εἰς τοὺς στεφάνους ἀφθόνως, καὶ εἰς τὸ τῆς σκηνῆς ἔδαφος κατεπέπαστο χύδην, θείου τινὸς ὡς ἀληθῶς ἀποτελοῦντα λειμῶνος πρόσοψιν.

---

nunquam vero etiam alia florum genera insculpta sunt. Quod autem radici capituli subest, nempe quod insidet illi vertebræ quæ capitulum proxime attingit, figuras referebat florum foliorumque fabarum Ægyptiarum. Columnas igitur hoc modo Ægyptii construunt : itemque parietes nigris laterculis albisque variegant, hisque nonnunquam ex lapide quem *alabastitidem* vocant. Erant vero multa etiam alia quum in medio navis alveo, tum qualibet in parte, conclavia. Malus navis cubitorum fuit septuaginta, byssinum habens velum, purpurea ornatum fimbria, cui funes aptarentur. » Universæ vero Ptolemæi Philadelphi divitiæ, ab aliis regibus conservatæ, dilapidatæ profligatæque sunt ab ultimo Ptolemæo, eodem qui bellum etiam Gabinianum conflavit; qui non vir fuit, sed tibicen et magus.

2.

Mirantibus convivis ingenium regis, quod non tam *illustre* (ἐπιφανὲς) quam revera *furiosum* (ἐπιμανὲς) fuisset, Masurius Callixenum Rhodium citavit pompam Alexandriæ celebratam a Ptolemæo Philadelpho, rege undecumque præstantissimo, libro quarto De Alexandria enarrantem. « Priusquam rem aggrediar, inquit ille, exstructum intra arcis ambitum *Tabernaculum*, seorsum a militum et artificum et peregrinorum diversoriis, exponam : supra modum enim pulcrum fuit, et memoratu dignum. Igitur amplitudo ejus tanta erat, ut centum et triginta lectos caperet, in orbem locatos; structura autem hujusmodi. Columnæ dispositæ erant ligneæ quinque ab utraque parte, qua in longitudinem patebat tentorium, ad quinquaginta cubitorum altitudinem; quattuor vero in latitudinem. His superne adaptatum erat epistylium quadratum, quod universum cœnaculi tectum sustentaret. Habebat illud in medio velum coccineum albo prætextum, in tholi formam expansum : ab utraque parte trabes erant, tapetiis obvolutæ albo distinctis turritis, quarum in medio expansa erant picta lacunaria. Quattuor ex columnis palmarum arborum formam referebant : quæ in medio erant, thyrsorum præbebant speciem. Extra has, tribus lateribus circumducta erat porticus, peristylio ornata, fornicato tecto instructa; in qua staret discumbentium comitatus. Hujus pars interior aulæis erat obducta puniceis : quorum in medio certis ex intervallis suspensæ ferarum pelles, cum varietate coloris, tum magnitudine admirabiles. Latus exterius, libero cœlo obversum, myrtis et lauris aliisque idoneis frondibus obumbrabatur. Totum vero solum floribus cujusque generis sparsum erat. Ægyptus enim, quum ob aeris temperiem, tum per eorum industriam qui hortos colunt, quæ parcius etiam suo quæque tempore in aliis regionibus gignuntur, ea copiosissima gignit, et qualibet anni tempestate; ut et rosa et leucoium et quodcumque aliud floris genus nunquam non suppetat. Quare, quum media hieme convivii illius solemnitas celebraretur, mira tunc species peregre venientibus accidebat. Nam qui ad unius coronæ contextum in alia urbe vix reperti flores fuissent, ii largissime et ad coronas tantæ multitudinis convivarum suppetebant, et per

26. « Διέκειτο δὲ ἐπὶ μὲν τῶν τῆς σκηνῆς παραστάδων ζῷα μαρμάρινα τῶν πρώτων τεχνιτῶν ἑκατόν. Ἐν δὲ ταῖς ἀνὰ μέσον χώραις πίνακες τῶν Σικυωνικῶν ζωγράφων, ἐναλλὰξ δ' ἐπίλεκτοι εἰκασίαι παντοῖαι, καὶ χιτῶνες χρυσοϋφεῖς, ἐφαπτίδες τε κάλλισται, τινὲς μὲν εἰκόνας ἔχουσαι τῶν βασιλέων ἐνυφασμένας, αἱ δὲ μυθικὰς διαθέσεις. Ὑπεράνω δὲ τούτων θυρεοὶ περιέκειντο ἐναλλὰξ, ἀργυροῖ τε καὶ χρυσοῖ. Ἐν δὲ ταῖς ἐπάνω τούτων χώραις, οὔσαις ὀκταπήχεσιν, ἄντρα κατεσκεύαστο, κατὰ μὲν τὸ μῆκος τῆς σκηνῆς ἓξ ἐν ἑκατέρᾳ πλευρᾷ, κατὰ πλάτος δὲ τέτταρα· συμπόσιά τε ἀντία ἀλλήλων ἐν αὐτοῖς τραγικῶν τε καὶ κωμικῶν καὶ σατυρικῶν ζῴων (προσώπων Preller.), ἀληθινὸν ἐχόντων ἱματισμὸν, οἷς παρέκειτο καὶ ποτήρια χρυσᾶ. Κατὰ μέσον δὲ τῶν ἄντρων νύμφαι ἐλείφθησαν, ἐν αἷς ἔκειντο Δελφικοὶ χρυσοῖ τρίποδες, ὑποστήματ' ἔχοντες. Κατὰ δὲ τὸν ὑψηλότατον τόπον τῆς ὀροφῆς ἀετοὶ κατὰ πρόσωπον ἦσαν ἀλλήλων χρυσοῖ, πεντεκαιδεκαπήχεις τὸ μέγεθος. Ἔκειντο δὲ κλῖναι σφιγγόποδες ἐν ταῖς δυσὶ πλευραῖς ἑκατόν· ἡ γὰρ κατὰ πρόσωπον ὄψις ἀφεῖτ' ἀναπεπταμένη. Ταύταις δ' ἀμφίταποι ἁλουργεῖς ὑπέστρωντο τῆς πρώτης ἐρέας, καὶ περιστρώματα ποικίλα, διαπρεπῆ ταῖς τέχναις, ἐπῆν. Ψιλαὶ δὲ Περσικαὶ τὴν ἀνὰ μέσον τῶν ποδῶν χώραν ἐκάλυπτον, ἀκριβῆ τὴν εὐγραμμίαν τῶν ἐνυφασμένων ἔχουσαι ζῳδίων. Παρετέθησαν δὲ καὶ τρίποδες τοῖς κατακειμένοις χρυσοῖ, διακόσιοι τὸν ἀριθμὸν, ὥστ' εἶναι δύο κατὰ κλίνην, ἐπ' ἀργυρῶν διέδρων. Ἐκ δὲ τῶν ὄπισθεν πρὸς τὴν ἀπόψιν ἑκατὸν ἀργυραῖ λεκάναι, καὶ καταχύσεις ἴσαι, παρέκειντο. Ἐπεπήγει δὲ τοῦ συμποσίου καταντικρὺ καὶ ἑτέρα κλίνη πρὸς τὴν τῶν κυλικείων καὶ ποτηρίων τῶν τε λοιπῶν τῶν πρὸς τὴν χρῆσιν ἀνηκόντων κατασκευασμάτων ἔκθεσιν· ἃ δὴ πάντα χρυσᾶ τε ἦν καὶ διάλιθα, θαυμαστὰ ταῖς τέχναις. Τούτων δὲ τὴν μὲν κατὰ μέρος κατασκευὴν καὶ τὰ γένη μακρὸν ἐπεφαίνετό μοι δηλοῦν· τὸ δὲ τοῦ σταθμοῦ πλῆθος εἰς μύρια τάλαντ' ἀργυρίου τὴν σύμπασαν εἶχε κατασκευήν.

27. « Ἡμεῖς δὲ, ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὴν σκηνὴν διεληλύθαμεν, ποιησόμεθα καὶ τῆς πομπῆς ἐξήγησιν· ἤγετο γὰρ διὰ τοῦ κατὰ τὴν πόλιν σταδίου. Πρώτη δ' ἐβάδιζεν Ἑωσφόρου· καὶ γὰρ ἀρχὴν εἶχεν ἡ πομπὴ, καθ' ὃν ὁ προειρημένος ἀστὴρ φαίνεται χρόνον. Ἔπειθ' ἡ τοῖς τῶν βασιλέων γονεῦσι κατωνομασμένη. Μετὰ δὲ ταύτας αἱ τῶν θεῶν ἁπάντων, οἰκείαν ἔχουσαι τῆς περὶ ἑκάστων αὐτῶν ἱστορίας διασκευήν. Τὴν δὲ τελευταίαν Ἑσπέρου συνέβαινεν εἶναι, τῆς ὥρας εἰς τοῦτο συναγούσης τὸν καιρόν. Τὰ δὲ κατὰ μέρος αὐτῶν εἴ τις εἰδέναι βούλεται, τὰς τῶν πεντετηρίδων γραφὰς λαμβάνων ἐπισκοπείτω. Τῆς δὲ Διονυσιακῆς πομπῆς πρῶτοι μὲν προῄεσαν οἱ τὸν ὄχλον ἀνείργοντες Σειληνοὶ, πορφυρᾶς χλαμύδας, οἱ δὲ φοινικίδας, ἠμφιεσμένοι. Τούτοις δ' ἐπηκολούθουν Σάτυροι, καθ' ἕκαστον τοῦ σταδίου μέρος εἴκοσι, λαμπάδας φέροντες κισσίνας διαχρύσους. Μεθ' οὓς Νῖκαι, χρυσᾶς ἔχουσαι πτέρυγας. Ἔφερον δ' αὗται θυμιατήρια ἑξαπήχη, κισσίνοις χρυσοῖς κλωσὶ διακεκοσμημένα, ζῳωτοὺς ἐνδεδυκυῖαι χιτῶνας, αὐταὶ

---

tabernaculi solum tanta profusione sparsi erant, ut illud vere divini cujusdam prati speciem præberet.

« Ad postes (*sive* columellas) circa totum tabernaculum disposita erant marmorea signa centum, primariorum artificum opera : et mediis inter illas spatiis suspensæ tabulæ pictæ operis Sicyonii, alternatimque variæ imagines ad vivum expressæ, et tunicæ auro intextæ, et paludamenta pulcerrima, quorum aliis intextæ erant regum imagines, aliis argumenta e fabulis deprompta. Superne super his scuta suspensa erant, alternatim argentea et aurea. Porro locis superioribus, in octo cubitos patentibus, antra constructa erant, sex ab utraque parte in longitudinem tabernaculi, quattuor vero in latitudinem : in eisque convivia, ex adverso alterum alterius, tragicarum et comicarum et satyricarum personarum, vero cultu habituque vestitarum, quibus aurea apposita erant pocula. Medio spatio, quod inter antra relinquebatur, nymphæa erant, in quibus positi aurei tripodes Delphici, suis basibus insistentes. In supremo tecti fastigio aquilæ erant aureæ, mutuo sese respicientes, quindecim cubitorum magnitudine. Secundum duo tabernaculi latera positi erant centum lecti aurei, pedibus in sphingum formam effictis : nam latus oppositum fronti relictum erat apertum. His substrata erant tapetia purpurea, utrimque villosa, e lana præstantissima : superstrata aulæa variegata, eximia arte insignia. Glabri tapetes Persici medium spatium, quod pedibus calcatur, tegebant, accurate delineatas animalium formas aliasque figuras intertextas habentes. Discumbentibus appositæ erant mensæ tripodes aureæ ducentæ, ut essent duæ pro quoque lectulo, argenteis repositoriis innixæ. A parte posteriori, quæ e conspectu remota est, centum pelves positæ erant argenteæ, totidemque labra. Fabrefactum vero etiam erat in parte adversa cœnaculi aliud repositorium, in quo calices et pocula, aliaque ad usum idonea, et vasa diversæ fabricæ exponebantur; quæ erant aurea omnia, et gemmis distincta, admirabili arte fabrefacta. Quorum singulorum structuram, et varia genera enarrare, longum mihi visum est. Sed pondus cunctorum illorum vasorum, in unam summam collatum, decem fere millium fuit talentorum argenti.

« Nunc, postquam quæ ad tabernaculum pertinent exposuimus, *pompam* etiam ipsam enarrabimus. Ducebatur igitur illa per stadium quod est Alexandriæ. Et prima quidem progrediebatur Luciferi pompa : etenim initium tota pompa capiebat, quo tempore stella illa oriebatur. Tum procedebat ea, quæ parentibus regum erat consecrata. Post hanc, deorum omnium dearumque pompæ; quælibet rebus omnibus instructa ornataque, quæ ad uniuscujusque numinis historiam spectant. Postrema pompa Hesperi erat, quoniam anni tempestas ita contrahebat tempus, ut ad seram usque vesperam universa pompa ageretur. Quarum pomparum si quis singularum particulatim rationem cognoscere cupit, is Quinquennalium ludorum descriptionem sumat, et ipse oculis suis lustret. In *Bacchica pompa*, primi incedebant turbam amoventes *Sileni*, purpureas lænas, alii puniceas induti. Hos sequebantur *Satyri*, ab utraque stadii parte viginti, lampadas gestantes hederæ foliis obvolutas auro fulgentibus. Deinde *Victoriæ*, aureas

δὲ πολὺν κόσμον χρυσοῦν περικείμεναι. Μετὰ δὲ ταύτας εἵπετο βωμὸς ἑξάπηχυς διπλοῦς, κισσίνῃ φυλλάδι διαχρύσῳ πεπυκασμένος, ἔχων ἀμπέλινον χρυσοῦν στέφανον, μεσολεύκοις μίτραις κατειλημένον. Ἐπηκολούθουν δ' αὐτῷ παῖδες, ἐν χιτῶσι πορφυροῖς λιβανωτὸν καὶ σμύρναν, ἔτι δὲ κρόκον, ἐπὶ χρυσῶν μαζονόμων φέροντες, ἑκατὸν εἴκοσι. Μεθ' οὓς Σάτυροι τεσσαράκοντα, ἐστεφανωμένοι κισσίνοις χρυσοῖς στεφάνοις· τὰ δὲ σώματα οἱ μὲν ἐκέχριντο ὀστρείῳ, τινὲς δὲ μίλτῳ καὶ χρώμασιν ἑτέροις. Ἔφερον δὲ καὶ οὗτοι στέφανον χρυσοῦν, ἐξ ἀμπέλου καὶ κισσοῦ εἰργασμένον. Μεθ' οὓς Σειληνοὶ δύο ἐν πορφυραῖς χλαμύσι καὶ κρηπῖσι λευκαῖς. Εἶχε δ' αὐτῶν ὁ μὲν πέτασον καὶ κηρύκειον χρυσοῦν, ὁ δὲ σάλπιγγα. Μέσος δὲ τούτων ἐβάδιζεν ἀνὴρ, μείζων τετράπηχυς, ἐν τραγικῇ διαθέσει καὶ προσώπῳ, φέρων χρυσοῦν Ἀμαλθείας κέρας· ὃς προσηγορεύετο Ἐνιαυτός. Ὧι γυνὴ περικαλλεστάτη κατὰ τὸ μέγεθος εἵπετο, πολλῷ χρυσῷ καὶ διαπρεπεῖ κεκοσμημένη, φέρουσα τῇ μὲν μιᾷ τῶν χειρῶν στέφανον περσαίας, τῇ δ' ἑτέρᾳ ῥάβδον φοίνικος· ἐκαλεῖτο δὲ αὕτη Πεντετηρίς. Ταύτῃ δ' ἐπηκολούθουν Ὧραι τέσσαρες διεσκευασμέναι, καὶ ἑκάστη φέρουσα τοὺς ἰδίους καρπούς. Ἐχόμενα τούτων θυμιατήρια δύο κίσσινα ἐκ χρυσοῦ, ἑξαπήχη, καὶ βωμὸς ἀνὰ μέσον τούτων τετράγωνος χρυσοῦ. Καὶ πάλιν Σάτυροι, στεφάνους ἔχοντες κισσίνους χρυσοῦς, φοινικίδας περιβεβλημένοι· ἔφερον δ' οἱ μὲν οἰνοχόην χρυσῆν, οἱ δὲ καρχήσιον. Μεθ' οὓς ἐπορεύετο Φιλίσκος ὁ ποιητὴς, ἱερεὺς ὢν Διονύσου, καὶ πάντες οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται. Τούτων δ' ἐφεξῆς ἐφέροντο Δελφικοὶ τρίποδες, ἆθλα τοῖς τῶν ἀθλητῶν χορηγοῖς· ὁ μὲν παιδίσκων, ἐννέα πηχῶν τὸ ὕψος, ὁ δὲ πηχῶν δώδεκα, ὁ τῶν ἀνδρῶν.

« Μετὰ τούτους τετράκυκλος πηχῶν τεσσαρεσκαίδεκα, ὀκτὼ δὲ τὸ πλάτος, ἤγετο ὑπὸ ἀνδρῶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐπὶ δὲ ταύτης ἐπῆν ἄγαλμα Διονύσου δεκάπηχυ, σπένδον ἐκ καρχησίου χρυσοῦ, χιτῶνα πορφυροῦν ἔχον διάπεζον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κροκωτὸν διαφανῆ· περιεβέβλητο δὲ ἱμάτιον πορφυροῦν χρυσοποίκιλον. Προέκειτο δὲ αὐτοῦ κρατὴρ Λακωνικὸς χρυσοῦς μετρητῶν πεντεκαίδεκα καὶ τρίπους χρυσοῦς, ἐφ' οὗ θυμιατήριον χρυσοῦν καὶ φιάλαι δύο χρυσαῖ, κασσίας μεσταὶ καὶ κρόκου. Περιέκειτο δ' αὐτῷ καὶ σκιὰς ἐκ κισσοῦ καὶ ἀμπέλου καὶ τῆς λοιπῆς ὀπώρας κεκοσμημένη· προσήρτηντο δὲ καὶ στέφανοι, καὶ ταινίαι, καὶ θύρσοι, καὶ τύμπανα, καὶ μίτραι, πρόσωπά τε σατυρικὰ καὶ κωμικὰ καὶ τραγικά. Τῇ δὲ τετρακύκλῳ ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι, καὶ πέρσεις τελεταὶ (αἱ περὶ τὰς τελετὰς conj. Preller.), καὶ θίασοι παντοδαποὶ, καὶ τὰ λίκνα φέρουσαι. Μετὰ δὲ ταῦτα Μακέται, αἱ καλούμεναι Μιμαλλόνες, καὶ Βασσάραι καὶ Λυδαὶ, κατακεχυμέναι τὰς τρίχας, καὶ ἐστεφανωμέναι τινὲς μὲν ὄφεσιν, αἱ δὲ μίλαξι, καὶ ἀμπέλῳ, καὶ κισσῷ· κατεῖχον δὲ ταῖς χερσὶν αἱ μὲν ἐγχειρίδια, αἱ δὲ ὄφεις. Μετὰ δὲ ταύτας ἤγετο τετράκυκλος, πηχῶν ὀκτὼ πλάτος, ὑπὸ ἀνδρῶν ἑξήκοντα, ἐφ' ἧς ἄγαλμα Νύσης ὀκτάπηχυ καθήμενον, ἐνδεδυκὸς μὲν θάψινον χιτῶνα χρυσοποίκιλον, ἱμάτιον

---

habentes alas. Gestabant autem hæ thuribula sex cubitorum, hederæ frondibus aureis ornata : tunicis vestitæ erant auro variegatis, et ipsæ alio multo aureo ornatu nitebant. Has excipiebat *ara* cubitorum sex, duplex, multa fronde hederacea auro fulgente ornata : imposita ei erat corona pampinea ex auro facta, fasciis obvoluta albo distinctis. Eam sequebantur *pueri* purpureis tunicis amicti, centum et viginti, thus et myrrham et crocum aureis in patinis gestantes. Inde *Satyri* quadraginta, hederaceis aureis coronis redimiti : quorum alii corpus ostro, alii minio, aut aliis coloribus tinctum habebant. Gestabant autem hi etiam coronam (majorem) auream, ex vite et hedera confectam. Post hos duo *Sileni*, lænis purpureis et crepidis albis : quorum alter petasum gestabat, et aureum caduceum parvum; alter tubam. Medius autem inter hos incedebat vir majori statura, quattuor cubitorum, habitu et persona tragica, aureum tenens Amaltheæ cornu : *Annum* hunc vocabant. Quem sequebatur mulier pulcerrima statura, multo auro eleganter ornata, altera manu coronam ex persæa gestans, altera palmæ virgam : ea *Penteteris* vocabatur, sive *Lustrum*. Hanc excipiebant quattuor *Anni tempora*, [convenienten] ornatu instructa, unumquodque proprios fructus manu tenens. Proxime sequebantur thuribula duo, hederæ foliis ex auro obvoluta; et ara inter hæc media, quadrata, aurea. Tum rursus Satyri, coronis hederaceis aureis cincti, puniceis tunicis induti : gestabantque horum alii trullam auream, alii carchesium. [Poculi id genus est, sic nominatum.] Post hos incedebat *Philiscus* poeta, qui Bacchi sacerdos erat; et omnes scenici artifices. Deinde ferebantur *Delphici tripodes*, præmia ducibus athletarum destinata : unus, duci adolescentum, novem cubitorum altitudine; alter, duci virorum, cubitorum duodecim.

« Hos sequebatur plaustrum, quattuordecim cubitos in longitudinem, octo in latitudinem patens, quod trahebant homines centum et octoginta. Huic imposita erat *Bacchi statua* cubitorum decem, vinum fundens ex aureo carchesio, tunicam induta purpuream ad talos demissam, et super ea croceam pellucidam; circumjectum vero habebat pallium purpureum auro variegatum. Coram eo positus erat crater aureus, metretas capiens quindecim, et mensa tripus aurea, super qua thuribulum, et duæ phialæ cassia et croco repletæ. Superne obductum erat umbraculum, ex hedera et vite aliarumque arborum frugiferarum frondibus eleganter confectum; suspensæ autem ex eo erant etiam coronæ et tæniæ et thyrsi et tympana et fasciæ et personæ satyricæ et comicæ tragicæque. Currum sequebantur sacerdotes viri et feminæ, et [recens] initiati, et omnis generis *chori Bacchici*, et qui mysticam ferebant *vannum*. Sequebantur mulieres bacchantes, quæ *Macetæ* et *Mimallones* vocantur, et *Bassaræ*, et *Lydæ*, passis crinibus, coronatæque aliæ anguibus, aliæ coronis ex taxi frondibus et vite et hedera : manibus autem tenebant aliæ pugiones, aliæ angues. Post has aliud erat plaustrum, octo cubitorum latitudine, ab hominibus tractum sexaginta : super quo erat *Nysæ* signum octo cubitorum, residens, tunicam indutum colore thapsi [buxeo], variegatam auro;

δὲ ἠμφίεστο Λακωνικόν. Ἀνίστατο δὲ τοῦτο μηχανικῶς, οὐδενὸς τὰς χεῖρας προσάγοντος, καὶ σπεῖσαν ἐκ χρυσῆς φιάλης γάλα, πάλιν ἐκάθητο. Εἶχε δὲ ἐν τῇ ἀριστερᾷ θύρσον ἐστεμμένον μίτραις. Αὕτη δ' ἐστεφάνωτο κισσίνῳ χρυσῷ, καὶ βότρυσι διαλίθοις πολυτελέσιν. Εἶχε δὲ σκιάδα, καὶ ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς τετρακύκλου κατεπεπήγεσαν λαμπάδες διάχρυσοι τέτταρες. Ἑξῆς εἵλκετο ἄλλη τετράκυκλος, μῆκος πηχῶν εἴκοσι, πλάτος ἑκκαίδεκα, ὑπὸ ἀνδρῶν τριακοσίων· ἐφ' ἧς κατεσκεύαστο ληνὸς, πηχῶν εἴκοσι τεσσάρων, πλάτος πεντεκαίδεκα, πλήρης σταφυλῆς. Ἐπάτουν δὲ ἑξήκοντα Σάτυροι, πρὸς αὐλὸν ᾄδοντες μέλος ἐπιλήνιον· ἐφειστήκει δ' αὐτοῖς Σειληνός· καὶ δι' ὅλης τῆς ὁδοῦ τὸ γλεῦκος ἔρρει. Ἑξῆς ἐφέρετο τετράκυκλος, μῆκος πηχῶν εἴκοσι πέντε, πλάτος τεσσαρεσκαίδεκα· ἤγετο δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν ἑξακοσίων· ἐφ' ἧς ἦν ἀσκὸς, τρισχιλίους ἔχων μετρητὰς, ἐκ παρδαλῶν δερμάτων ἐρραμμένος· ἔρρει δὲ καὶ οὗτος, κατὰ μικρὸν ἀνιέμενος, κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν. Ἠκολούθουν δ' αὐτῷ Σάτυροι καὶ Σειληνοὶ ἑκατὸν εἴκοσιν, ἐστεφανωμένοι, φέροντες οἱ μὲν οἰνοχόας, οἱ δὲ φιάλας, οἱ δὲ θηρικλείους μεγάλας, πάντα χρυσᾶ. (Cf. fr. 3.)

« Ἐχομένως ἤγετο κρατὴρ, ἀργυροῦς ἑξακοσίους χωρῶν μετρητὰς, ἐπὶ τετρακύκλου ἑλκόμενος ὑπὸ ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Εἶχε δὲ ὑπὸ τὰ χείλη καὶ τὰ ὦτα καὶ ὑπὸ τὴν βάσιν ζῷα τετορνευμένα, καὶ διὰ μέσου ἐστεφάνωτο στεφάνῳ χρυσῷ διαλίθῳ. Ἑξῆς ἐπεφέρετο κυλικεῖα ἀργυρᾶ δωδεκαπήχη δύο, ὕψος πηχῶν ἕξ. Ταῦτα δ' εἶχεν ἄνω τε ἀκρωτήρια καὶ ἐν ταῖς γάστραις κύκλῳ, καὶ ἐπὶ τῶν ποδῶν ζῷα τριημιπήχη καὶ πηχυαῖα, πλήθει πολλά. Καὶ λουτῆρες μεγάλοι δέκα, καὶ κρατῆρες ἑκκαίδεκα, ὧν οἱ μείζους ἐχώρουν μετρητὰς τριάκοντα, οἱ δ' ἐλάχιστοι πέντε. Εἶτα λέβητες ἕξ, βανωτοὶ (μόνωτοι Preller.) εἴκοσι τέσσαρες, ἐπ' ἐγγυθήκαις (cf. fr. 4) πέντε, καὶ ληνοὶ ἀργυραῖ δύο, ἐφ' ὧν ἦσαν βῖκοι εἴκοσι τέσσαρες, τράπεζά τε ὁλάργυρος δωδεκάπηχυς, καὶ ἄλλαι ἑξαπήχεις τριάκοντα. Πρὸς δὲ τούτοις τρίποδες τέσσαρες, ὧν εἷς μὲν εἶχε τὴν περίμετρον πηχῶν ἑκκαίδεκα, κατάργυρος ὢν ὅλος, οἱ δὲ τρεῖς ἐλάττονες ὄντες διάλιθοι κατὰ μέσον ὑπῆρχον. Μετὰ τούτους ἐφέροντο Δελφικοὶ τρίποδες ἀργυροῖ ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν, ἐλάττους τῶν προειρημένων, ὧν αἱ γωνίαι τετράμετροι· ὑδρίαι εἴκοσι καὶ ἕξ, ἀμφορεῖς Παναθηναϊκοὶ ἑκκαίδεκα, ψυκτῆρες ἑκατὸν ἑξήκοντα· τούτων ὁ μέγιστος ἦν μετρητῶν ἕξ, ὁ δὲ ἐλάχιστος δύο. Ταῦτα μὲν οὖν ἦν ἅπαντα ἀργυρᾶ.

« Ἐχόμενοι δὲ τούτων ἐπόμπευον οἱ τὰ χρυσώματα φέροντες, κρατῆρας Λακωνικοὺς τέτταρας, ἔχοντας στεφάνους ἀμπελίνους. Τετραμέτρητοι ἕτεροι, Κορινθιουργεῖς δύο (οὗτοι δ' εἶχον ἄνωθεν καθήμενα περιφανῆ τετορνευμένα ζῷα, καὶ ἐν τῷ τραχήλῳ καὶ ἐν ταῖς γάστραις πρόστυπα, ἐπιμελῶς πεποιημένα· ἐχώρει δ' ἕκαστος μετρητὰς ὀκτώ) ἐπ' ἐγγυθήκαις. Καὶ ληνὸς, ἐν ᾗ ἦσαν βῖκοι δέκα· ὁλκεῖα δύο, ἑκάτερον χωροῦν μετρητὰς πέντε· κώθωνες διμέτρητοι δύο (cf. fr. 5)· ψυκτῆρες εἴκοσι δύο, ὧν ὁ μέγιστος ἐχώρει μετρητὰς τριάκοντα, ὁ δὲ ἐλάχιστος μετρητήν. Ἐπόμπευσαν δὲ τρίποδες χρυσοῖ μεγάλοι τέτταρες· καὶ

---

pallam autem circumjectam habebat Laconicam. Surgebat hoc simulacrum ex machinatione ingeniose fabrefacta, nemine manum admovente; et, postquam ex aurea phiala lac libasset, rursus residebat. Læva thyrsum tenebat fasciis coronatum; capiti coronam impositam habebat hederaceam ex auro, cum racemis ex gemmis multi pretii. Umbraculum statuam tegebat: et in quattuor plaustri angulis defixæ erant lampades quattuor multo auro fulgentes. Inde rursus aliud plaustrum, longitudine viginti cubitorum, latitudine sedecim, trahebatur ab hominibus trecentis: super quo constructum erat *torcular* viginti quattuor cubitorum in longitudinem, quattuordecim in latitudinem, plenum uvarum. Calcabantque torcular sexaginta Satyri, canticum vindemiale ad tibiam canentes, quibus præerat Silenus, et per totam viam fluebat mustum. Post, aliud transvehebatur plaustrum, longitudine cubitorum viginti quinque, latitudine quattuordecim: quod viri trahebant sexcenti. Super hoc erat *uter*, tria millia continens metretarum, *ex pardalidum pellibus consutus*: fluebat autem et hic per totam viam, paulatim emisso vino. Eum sequebantur Satyri et Sileni centum et viginti, coronati, gestantes alii urceos, phialas alii, alii magna thericlea quæ vocantur pocula, omnia ex auro.

« Inde *crater* sequebatur argenteus, sexcentos metretas capiens, super plaustro a viris sexcentis tracto. Habebat ille et sub labiis et sub auribus et in basi figuras animantium aliasque cælatas: medius autem præcinctus erat aureo serto gemmis distincto. Deinde ferebantur duo *poculorum repositoria* [sive, *pocula*] argentea cubitorum duodecim, altitudine sex cubitorum. Hæc superne habebant figuras eminentes, et in ventre circumcirca; et in pedibus alias, sesquicubitales et cubitales, magno numero. Tum solia ampla decem, et crateres sedecim, quorum majores capiebant metretas triginta, minimi vero metretas quinque. Deinde lebetes sex, monoti viginti quattuor, super repositoriis quinque: et torcularii lacus argentei duo, super quibus urnæ erant viginti quattuor: et mensa tota argentea, duodecim cubitorum, aliæque triginta, cubitorum sex. Ad hæc *tripodes* quattuor: quorum unus, perimetrum sedecim cubitorum, totus argenteus erat; tres reliqui, minores, in medio gemmis erant distincti. Post istos ferebantur Delphici tripodes argentei quadrangulares, prædictis minores, numero LXXX: hydriæ XXVI: amphoræ Panathenaicæ XVI: refrigeratoria vasa CLX; quorum maximum metretas capiebat sex, minimum duo. Hæc igitur omnia *argentea* erant.

« Proximi incedebant, qui *aurea vasa* gestabant crateres Laconicos quattuor, coronis pampineis cinctos quattuor metretas capientes. Alii duo erant operis Corinthii, super repositoriis: habebantque hi superne sedentes figuras integras luculenter cælatas, aliasque anaglyphas in collo et in ventre; capiebantque singuli metretas octo. Tum lacus torcularius, in quo erant urnæ decem: labra duo, capiens utrumque metretas quinque: cothones duo, metretas binos

χρυσωματοθήκη χρυσῆ διάλιθος, πηχῶν δέκα ὕψος, ἔχουσα βασμοὺς ἕξ, ἐν οἷς καὶ ζῷα τετραπάλαιστα, ἐπιμελῶς πεποιημένα, πολλὰ τὸν ἀριθμόν· καὶ κυλικεῖα δύο, καὶ ὑάλινα διάχρυσα δύο· ἐγγυθῆκαι χρυσαῖ τετραπήχεις δύο, ἄλλαι ἐλάττους τρεῖς, ὑδρίαι δέκα, βωμὸς τρίπηχυς, μαζονόμια εἴκοσι πέντε. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπορεύοντο παῖδες χίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, ἐνδεδυκότες χιτῶνας λευκοὺς, ἐστεφανωμένοι οἱ μὲν κισσῷ, οἱ δὲ πίτυϊ· ὧν διακόσιοι μὲν καὶ πεντήκοντα χοεῖς εἶχον χρυσοῦς, τετρακόσιοι δὲ ἀργυροῦς, ἕτεροι δὲ τριακόσιοι καὶ εἴκοσι ψυκτήρια ἔφερον χρυσᾶ, οἱ δὲ ἀργυρᾶ. Μεθ' οὓς ἄλλοι παῖδες ἔφερον κεράμια πρὸς τὴν τοῦ γλυκισμοῦ χρείαν· ὧν εἴκοσι μὲν ἦν χρυσᾶ, πεντήκοντα δὲ ἀργυρᾶ, τριακόσια δὲ κεκηρογραφημένα χρώμασι παντοίοις. Καὶ κερασθέντων ἐν ταῖς ὑδρίαις καὶ πίθοις πάντες κοσμίως ἐγλυκάνθησαν οἱ ἐν τῷ σταδίῳ. »

Ἑξῆς τούτοις καταλέγει τετραπήχεις τραπέζας· ἐφ' ὧν πολλὰ θέας ἄξια πολυτελῶς κατεσκευασμένα περιήγετο θεάματα. « Ἐν οἷς καὶ ὁ τῆς Σεμέλης θάλαμος, ἐν ᾧ ἔχουσι χιτῶνας τινὲς διαχρύσους καὶ λιθοκολλήτους τῶν πολυτιμήτων. Οὐκ ἄξιον δ' ἦν παραλιπεῖν τήνδε τὴν τετράκυκλον, μῆκος οὖσαν πηχῶν εἴκοσι δύο, πλάτος τεσσαρεσκαίδεκα, ὑπὸ ἀνδρῶν ἑλκομένην πεντακοσίων· ἐφ' ἧς ἄντρον ἦν βαθὺ καθ' ὑπερβολὴν κισσῷ καὶ μίλτῳ. Ἐκ τούτου περιστεραὶ καὶ φάσσαι καὶ τρυγόνες καθ' ὅλην ἐξίπταντο τὴν ὁδὸν, λημνίσκοις τοὺς πόδας δεδεμέναι πρὸς τὸ ῥαδίως ὑπὸ τῶν θεωμένων ἁρπάζεσθαι. Ἀνέβλυζον δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ κρουνοὶ δύο, ὁ μὲν γάλακτος, ὁ δὲ οἴνου. Πᾶσαι δ' αἱ περὶ αὐτὸν Νύμφαι στεφάνους εἶχον χρυσοῦς· ὁ δὲ Ἑρμῆς καὶ κηρύκειον χρυσοῦν, ἐσθῆτας δὲ πολυτελεῖς. Ἐπὶ δὲ ἄλλης τετρακύκλου, ἣ περιεῖχε τὴν ἐξ Ἰνδῶν κάθοδον Διονύσου, Διόνυσος ἦν δωδεκάπηχυς, ἐπ' ἐλέφαντος κατακείμενος, ἠμφιεσμένος προφυρίδα, καὶ στέφανον κισσοῦ καὶ ἀμπέλου χρυσοῦν ἔχων, εἶχεν ἐν ταῖς χερσὶ θυρσόλογχον χρυσοῦν· ὑπεδέδετο δ' ἐμβάδας χρυσογραφεῖς. Προεκάθητο δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῷ τραχήλῳ τοῦ ἐλέφαντος σατυρίσκος πεντάπηχυς, ἐστεφανωμένος πίτυος στεφάνῳ χρυσῷ, τῇ δεξιᾷ αἰγείῳ κέρατι χρυσῷ σημαίνων. Ὁ δὲ ἐλέφας σκευὴν εἶχε χρυσῆν, καὶ περὶ τῷ τραχήλῳ κίσσινον χρυσοῦν στέφανον. Ἠκολούθουν δὲ τούτῳ παιδίσκαι πεντακόσιαι, κεκοσμημέναι χιτῶσι πορφυροῖς, χρυσῷ διεζωσμέναι. Ἐστεφάνωντο δὲ αἱ μὲν ἡγούμεναι ἑκατὸν εἴκοσι χρυσοῖς πιτυΐνοις στεφάνοις, ἠκολούθουν δὲ αὐταῖς Σάτυροι ἑκατὸν εἴκοσι, πανοπλίας οἱ μὲν ἀργυρᾶς, οἱ δὲ χαλκᾶς ἔχοντες. Μετὰ δὲ τούτους ἐπορεύοντο ὄνων ἶλαι πέντε, ἐφ' ὧν ἦσαν Σειληνοὶ καὶ Σάτυροι ἐστεφανωμένοι. Τῶν δὲ ὄνων οἱ μὲν χρυσᾶς, οἱ δὲ ἀργυρᾶς προμετωπίδας καὶ σκευασίας εἶχον.

« Μετὰ δὲ τούτους ἐλεφάντων ἅρματα ἀφείθη εἴκοσι τέσσαρα, καὶ συνωρίδες τράγων ἑξήκοντα, κώλων δώδεκα, ὀρύγων ἑπτὰ, βουβάλων πεντεκαίδεκα, στρουθῶν συνωρίδες ὀκτὼ, ὀνελάφων ἑπτὰ, καὶ συνωρίδες τέσσαρες ὄνων ἀγρίων, ἅρματα τέσσαρα. Ἐπὶ δὲ

capientes; vasa refrigeratoria viginti duo; quorum maximum capiebat triginta metretas; minimum, metretam. Transferebantur etiam tripodes aurei magni quattuor : et aureæ supellectilis repositorium aureum gemmis distinctum, decem cubitorum altitudine, gradus habens sex, e quibus eminebant magno numero figuræ exstantes in quattuor palmorum altitudinem, solerter fabrefactæ : et poculorum armaria duo aurea, itemque duo vitrea (*sive* crystallina) auro distincta : scrinia aurea duo, cubitorum quattuor; alia minora tria; hydriæ decem; ara tricubitalis; lances distribuendis mazis inservientes viginti duæ. Post hæc ingrediebantur pueri mille et sexcenti, albis tunicis vestiti, coronati alii hedera, alii pinea : quorum ducenti et quinquaginta ferebant congios aureos, quadringenti vero argenteos; alii vero trecenti et viginti, ferebant vasa refrigeratoria aurea, reliqui vero argentea. Post hos alii pueri lagenas gestabant ad gustandum mustum, viginti aureas, quinquaginta argenteas, trecentas vero ceris pictas, variis colorum generibus. Et liquore in has ex hydriis et doliis misto, modeste demulsi sunt omnes qui in stadio erant. »

Post hæc commemorat idem auctor mensas quattuor cubitorum, super quibus multa visu digna pretiose elaborata circumferebantur spectacula. « In his erat *Semeles thalamus nuptialis :* in quo conspiciebantur signa tunicas induta auro et gemmis distincta pretiosissimis. Nec vero par erat prætermittere plaustri illius commemorationem, cujus longitudo cubitorum erat viginti duorum, latitudo cubitorum quattuordecim; trahebatur autem ab hominibus quingentis. Super quo *antrum* erat mirum in modum hedera et taxo umbratum : e quo columbæ, et palumbi et turtures per totam evolabant viam, fasciolis pedes ligati, quo facilius caperentur a spectatoribus. Ex eodem antro duo scaturiebant fontes; alter lac, vinum alter fundens. Nymphæ autem omnes, quæ deo præsto sunt, [*sive*, quæ circa antrum sunt,] coronas gestabant aureas; Mercurius vero etiam caduceum aureum, et vestes pretiosas. In alio plaustro, quo *reditus Bacchi ex India* continebatur, Bacchus erat duodecim cubitorum; elephanto insidens, purpura vestitus, et corona ornatus aurea hederacea et pampinea, manibus thyrsum aureum tenens mucronatum, soleis calceatus auro pictis. Ante ipsum, collo elephanti insidebat Satyriscus quinquecubitalis, coronatus corona pinea ex auro, dextra vero caprinum cornu tenens, quasi signum daret. Aureus elephanti ornatus erat; et collum corona hederacea ex auro cinctum. Sequebantur hunc puellæ quingentæ, purpureis ornatæ tunicis, et auro cinctæ : coronatæ autem erant centum et viginti, quæ ceteris præibant, pineis coronis aureis. Has sequebantur Satyri centum et viginti, toto corpore armati, argenteis alii armis, alii æneis. Post hos incedebant asinorum turmæ quinque, quibus insidebant Sileni Satyrique coronati. Asinorum alii frontalia reliquumque ornatum ex auro habebant, alii ex argento.

« Post hos prodierunt *elephantorum* currus viginti quattuor; et caprorum bigæ sexaginta; *colorum* [e cervino genere animans est] duodecim; orygum septem; bubalorum

πάντων τούτων ἀναβεβήκει παιδάρια, χιτῶνας ἔχοντα ἡνιοχικοὺς καὶ πετάσους. Παραναβεβήκει δὲ παιδισκάρια, διεσκευασμένα πελταρίοις καὶ θυρσολόγχοις, κεκοσμημένα ἱματίοις καὶ χρυσίοις. Ἐστεφάνωτο δὲ τὰ μὲν ἡνιοχοῦντα παιδάρια πίτυϊ, τὰ δὲ παιδισκάρια κισσῷ. Ἐπῆσαν δὲ καὶ συνωρίδες καμήλων, ἐξ ἑκατέρου μέρους τρεῖς· αἷς ἐπηκολούθουν ἀπῆναι ὑφ' ἡμιόνων ἀγόμεναι. Αὗται δ' εἶχον σκηνὰς βαρβαρικάς, ἐφ' ὧν ἐκάθηντο γυναῖκες Ἰνδαὶ καὶ ἕτεραι, κεκοσμημέναι ὡς αἰχμάλωτοι. Κάμηλοι δ' αἱ μὲν ἔφερον λιβανωτοῦ μνᾶς τριακοσίας, σμύρνης τριακοσίας, κρόκου καὶ κασσίας καὶ κινναμώμου καὶ ἴριδος καὶ τῶν λοιπῶν ἀρωμάτων διακοσίας. Ἐχόμενοι τούτων ἦσαν Αἰθίοπες δωροφόροι, ὧν οἱ μὲν ἔφερον ὀδόντας ἑξακοσίους, ἕτεροι δὲ ἐβένου κορμοὺς δισχιλίους, ἄλλοι χρυσοῦς καὶ ἀργυροῦς κρατῆρας ἑξήκοντα, καὶ ψήγματα χρυσίου. Μεθ' οὓς ἐπόμπευσαν κυνηγοὶ δύο, ἔχοντες σιβύνας ἐπιχρύσους. Ἤγοντο δὲ καὶ κύνες δισχίλιοι τετρακόσιοι, οἱ μὲν Ἰνδοί, οἱ λοιποὶ δὲ Ὑρκανοὶ καὶ Μολοσσοὶ καὶ ἑτέρων γενῶν. Ἑξῆς ἄνδρες ἑκατὸν πεντήκοντα, φέροντες δένδρα, ἐξ ὧν ἀνήρτητο θηρία παντοδαπὰ καὶ ὄρνεα. Εἶτ' ἐφέροντο ἐν ἀγγείοις ψιττακοί, καὶ ταῴ, καὶ μελεαγρίδες, καὶ φασιανοὶ ὄρνιθες, καὶ ἄλλοι Αἰθιοπικοί, πλήθει πολλοί. » (Cf. fr. 6.) Εἰπὼν δὲ καὶ ἄλλα πλεῖστα, καὶ καταλέξας ζῴων ἀγέλας, ἐπιφέρει· « Πρόβατα Αἰθιοπικὰ ἑκατὸν τριάκοντα, Ἀράβια τριακόσια, Εὐβοϊκὰ εἴκοσι, ὁλόλευκοι βόες Ἰνδικοὶ εἴκοσι ἕξ, Αἰθιοπικοὶ ὀκτώ, ἄρκτος μὲν λευκὴ μεγάλη μία, παρδάλεις τεσσαρεσκαίδεκα, πάνθηρες ἑκκαίδεκα, λυγκία τέσσαρα, ἄρκηλοι τρεῖς, καμηλοπάρδαλις μία, ῥινόκερως Αἰθιοπικὸς εἷς.

« Ἑξῆς ἐπὶ τετρακύκλου Διόνυσος περὶ τὸν τῆς Ῥέας βωμὸν καταπεφευγώς, ὅτε ὑπὸ Ἥρας ἐδιώκετο, στέφανον ἔχων χρυσοῦν, Πριάπου αὐτῷ παρεστῶτος, ἐστεφανωμένου χρυσῷ κισσίνῳ. Τὸ δὲ τῆς Ἥρας ἄγαλμα στεφάνην εἶχε χρυσῆν. Ἀλεξάνδρου δὲ καὶ Πτολεμαίου ἀγάλματα, ἐστεφανωμένα στεφάνοις κισσίνοις ἐκ χρυσοῦ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρετῆς ἄγαλμα, τὸ παρεστὸς τῷ Πτολεμαίῳ, στέφανον εἶχεν ἐλαίας χρυσοῦν. Καὶ Πρίαπος δ' αὐτοῖς συμπαρῆν, ἔχων στέφανον κίσσινον ἐκ χρυσοῦ. Κόρινθος δ' ἡ πόλις, παρεστῶσα τῷ Πτολεμαίῳ, ἐστεφάνωτο διαδήματι χρυσῷ. Παρέκειντο δὲ πᾶσι τούτοις κυλικεῖον μεστὸν χρυσωμάτων, κρατήρ τε χρυσοῦς, μετρητῶν πέντε. Τῇ δὲ τετρακύκλῳ ταύτῃ ἠκολούθουν γυναῖκες, ἔχουσαι ἱμάτια πολυτελῆ καὶ κόσμον· προσηγορεύοντο δὲ πόλεις, αἵ τ' ἀπ' Ἰωνίας, καὶ λοιπαὶ Ἑλληνίδες, ὅσαι τὴν Ἀσίαν καὶ τὰς νήσους κατοικοῦσαι ὑπὸ τοὺς Πέρσας ἐτάχθησαν· ἐφόρουν δὲ πᾶσαι στεφάνους χρυσοῦς. Ἐφέρετο καὶ ἐπ' ἄλλων τετρακύκλων θύρσος ἐνενηκοντάπηχυς χρυσοῦς, καὶ λόγχη ἀργυρᾶ ἑξηκοντάπηχυς, καὶ ἐν ἄλλῃ φαλλὸς χρυσοῦς, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι, διαγεγραμμένος, καὶ διαδεδεμένος στέμμασι διαχρύσοις, ἔχων ἐπ' ἄκρου ἀστέρα χρυσοῦν, οὗ ἦν ἡ περίμετρος πηχῶν ἕξ.

« Πολλῶν οὖν καὶ ποικίλων εἰρημένων ἐν ταῖς πομπαῖς ταύταις, μόνα ἐξελεξάμεθα, ἐν οἷς ἦν χρυσὸς

---

quindecim; struthionum bigæ octo; onelaphorum septem; et asinorum silvestrium bigæ quattuor, totidemque quadrigæ. Quibus omnibus insidebant pueruli, aurigarum habitu, petasati : juxta illos sedebant puelli minores, pelta armati et thyrso mucronato, eleganti vestitu, et multo auro ornati : ac coronati quidem erant aurigantes pueri pineis coronis; puelli comites, hederaceis. Sequebantur bigæ camelorum ab utraque parte tres : quas excipiebant carpenta a mulis tracta. His imposita erant tentoria barbarica, in quibus sedebant mulieres Indicæ aliæque, captivarum habitu. Cameli [deinde alii] portabant thuris libras trecentas, myrrhæ trecentas; croci, et cassiæ, et cinnamomi et iridis et aliorum aromatum, ducentas. Proxime sequebantur Æthiopes dona ferentes : quorum alii gestabant dentes elephantorum sexcentas; alii, stipitum ebeni duo millia; alii, aureos et argenteos crateras sexaginta, et ramenta auri. Tum procedebant venatores duo [*forte*, bis mille,] venabula gestantes inaurata. Ducebantur vero etiam canes bis mille quadringenti : alii Indici, ceteri Hyrcani, Molossi, et aliorum generum. Deinde viri centum et quinquaginta gestabant arbores, quibus alligatæ erant feræ omnis generis et aves. Tum ferebantur, in caveis, psittaci, et pavones, et meleagrides, et phasiani, et aliæ aves Æthiopicæ, ingenti copia. » Alia insuper plurima postquam enarravit idem auctor, gregesque multos commemoravit animalium, hæc subjungit : « Oves Æthiopicæ centum et triginta, Arabicæ trecentæ, Euboicæ viginti, albi boves Indici viginti sex, Æthiopici octo, ursus albus ingentis staturæ unus, pardales quattuordecim, pantheræ sedecim, lynces quattuor, *arceli* [ex pardalium genere] tres, *camelopardalis* una, rhinoceros Æthiopicus unus.

« Deinde super plaustro cernebatur *Bacchus ad Rheæ aram confugiens*, quum eum Juno persequeretur : aurea corona cinctus erat, adstabatque ei Priapus, hederacea corona ex auro coronatus. Junonis vero simulacrum limbum habebat aureum. *Alexandri* vero et *Ptolemæi* signa coronis hederaceis ex auro erant redimita : Virtutis signum vero, adstans Ptolemæo, coronam habebat oleagineam ex auro. Et cum his quoque Priapus aderat, corona hederacea ex auro cinctus. Corinthus vero civitas, Ptolemæo adstans, diademate aureo redimita erat. In eodem cum his omnibus vehiculo locatum erat poculorum repositorium, vasis aureis onustum; et crater aureus, quinque capiens metretas. Hoc vehiculum sequebantur mulieres, pretiosis vestibus reliquoque cultu ornatæ : his nomina erant civitatum, partim Ionicarum, partim aliarum Græcarum, quotquot vel Asiam vel insulas incolentes Persis paruerant : erant autem omnes aureis coronis redimitæ. Transvehebantur porro aliis vehiculis Thyrsus aureus nonaginta cubitorum, et lancea argentea cubitorum sexaginta. Et in alio, Phallus aureus cubitorum centum et viginti, varie pictus, et sertis revinctus auro distinctis : in vertice stellam habebat, cujus circumferentia sex cubitorum.

« Tam multa igitur, tamque varia quum in his pompis commemoraverimus, ea sola selegimus in quibus aurum

καὶ ἄργυρος. Καὶ γὰρ διαθέσεις πολλαὶ ἀκοῆς ἦσαν ἄξιαι, καὶ θηρίων πλήθη, καὶ ἵππων, καὶ λέοντες παμμεγέθεις εἴκοσι καὶ τέσσαρες. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι τετράκυκλοι, οὐ μόνον εἰκόνας βασιλέων φέρουσαι, ἀλλὰ καὶ θεῶν πολλαί. Μεθ' ἃς χορὸς ἐπόμπευσεν ἀνδρῶν ἑξακοσίων· ἐν οἷς κιθαρισταὶ συνεφώνουν τριακόσιοι, ἐπιχρύσους ἔχοντες ὅλας κιθάρας καὶ στεφάνους χρυσοῦς. Μεθ' οὓς ταῦροι διῆλθον δισχίλιοι ὁμοιοχρώματοι, χρυσοκέρῳ, προμετωπίδας χρυσᾶς καὶ ἀνὰ μέσον στεφάνους ὅρμους τε καὶ αἰγίδας πρὸ τῶν στηθῶν ἔχοντες· ἦν δ' ἅπαντα ταῦτα χρυσᾶ.

« Καὶ μετὰ ταῦτα Διὸς ἤγετο πομπὴ καὶ ἄλλων παμπόλλων θεῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσιν Ἀλεξάνδρου, ὃς ἐφ' ἅρματος ἐλεφάντων ἀληθινῶν ἐφέρετο χρυσοῦς, Νίκην καὶ Ἀθηνᾶν ἐξ ἑκατέρου μέρους ἔχων. Ἐπόμπευσαν δὲ καὶ θρόνοι πολλοὶ, ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ κατεσκευασμένοι· ὧν ἐφ' ἑνὸς ἔκειτο στεφάνη χρυσῆ, ἐπ' ἄλλου δίκερας χρυσοῦν, ἐπ' ἄλλου δὲ ἦν στέφανος χρυσοῦς, καὶ ἐπ' ἄλλου δὲ κέρας ὁλόχρυσον. Ἐπὶ δὲ τὸν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος θρόνον στέφανος ἐπέκειτο ἐκ μυρίων κατεσκευασμένος χρυσῶν. Ἐπόμπευσε δὲ καὶ θυμιατήρια χρυσᾶ τριακόσια καὶ πεντήκοντα, καὶ βωμοὶ δὲ ἐπίχρυσοι, ἐστεφανωμένοι χρυσοῖς στεφάνοις· ὧν ἑνὶ παρεπεπήγεσαν δᾷδες χρυσαῖ δεκαπήχεις τέσσαρες. Ἐπόμπευσαν δὲ καὶ ἐσχάραι ἐπίχρυσοι δώδεκα· ὧν ἡ μὲν δωδεκάπηχυς τῇ περιμέτρῳ, τεσσαρακοντάπηχυς ὕψει, ἡ δὲ πηχῶν πεντεκαίδεκα. Ἐπόμπευσαν δὲ καὶ Δελφικοὶ τρίποδες χρυσοῖ ἐννέα, ἐκ πηχῶν τεσσάρων· ἄλλοι ὀκτὼ, πηχῶν ἕξ· ἄλλος πηχῶν τριάκοντα, ἐφ' οὗ ἦν ζῷα χρυσᾶ πενταπήχη, καὶ στέφανος κύκλῳ χρυσοῦς ἀμπέλινος. Παρῆλθον δὲ καὶ φοίνικες ἐπίχρυσοι ὀκταπήχεις ἑπτὰ, καὶ κηρύκειον ἐπίχρυσον πηχῶν τεσσαράκοντα πέντε, καὶ κεραυνὸς ἐπίχρυσος πηχῶν τεσσαράκοντα, ναός τε ἐπίχρυσος, οὗ ἡ περίμετρος πηχῶν τεσσαράκοντα· δίκερας πρὸς τούτοις ὀκτάπηχυ. Πολὺ δὲ καὶ ζῴων πλῆθος ἐπιχρύσων συνεπόμπευεν, ὧν ἦν τὰ πολλὰ δωδεκαπήχη· καὶ θηρία ὑπεράγοντα τοῖς μεγέθεσι, καὶ ἀετοὶ πηχῶν εἴκοσι. Στέφανοί τ' ἐπίχρυσοι ἐπόμπευσαν τρισχίλιοι διακόσιοι, ἕτερός τε μυστικὸς χρυσοῦς, λίθοις πολυτελέσι κεκοσμημένος, ὀγδοηκοντάπηχυς· οὗτος δὲ περιετίθετο τῷ τοῦ Βερενικείου θυρώματι, αἰγίς τε ὁμοίω χρυσῆ. Ἐπόμπευσαν δὲ καὶ στεφάναι χρυσαῖ πάν πολλαὶ, ἃς ἔφερον παιδίσκαι πολυτελῶς κεκοσμημέναι ὧν μία δίπηχυς εἰς ὕψος, τὴν δὲ περίμετρον ἔχουσα ἑκκαίδεκα πηχῶν. Ἐπόμπευσε δὲ καὶ θώραξ χρυσοῦς πηχῶν δώδεκα, καὶ ἕτερος ἀργυροῦς πηχῶν ὀκτωκαίδεκα, * * * ἐννέα, ἔχων ἐφ' ἑαυτὸν κεραυνοὺς χρυσοῦς δεκαπήχεις δύο, καὶ στέφανον δρυὸς διάλιθον· ἀσπίδες χρυσαῖ εἴκοσι, πανοπλίαι χρυσαῖ ἑξήκοντα τέσσαρες, κνημῖδες χρυσαῖ τριπήχεις δύο, λεκάναι χρυσαῖ δώδεκα, φιάλαι πολλαὶ πάνυ τὸν ἀριθμὸν, οἰνοχόαι τριάκοντα, ἐξάλειπτρα μεγάλα δέκα, ὑδρίαι δώδεκα, μαζονόμια πεντήκοντα, τράπεζαι διάφοροι, κυλικεῖα χρυσωμάτων πέντε, κέρας ὁλόχρυσον πηχῶν τριάκοντα. Ταῦτα δὲ

erat aut argentum. Erant enim etiam alii multi apparatus memoratu digni, et animalium multitudo, et equorum, et leones eximiæ staturæ viginti quattuor. Erant vero et alia plaustra, non modo regum imagines, sed et deorum vehentia, bene multa. Post quæ chorus progrediebatur virorum sexcentorum : in quibus citharistæ trecenti concinebant, totas inauratas habentes citharas, et coronas aureas. Post hos transiere tauri bis mille, colore similes, cornibus inauratis, cum frontalibus aureis, et coronis inter cornua, et torquibus, et ægidibus ante pectora, cunctis aureis.

« Post ista ducebatur *Jovis pompa*, aliorumque plurimorum deorum : et postrema omnium *Alexandri*, qui in aureo transvehebatur curru, quem veri [*Indici ?*] trahebant elephanti : a latere utrimque adstabant ei Victoria et Minerva. Transvehebantur etiam sellæ multæ ex ebore et auro fabrefactæ : quarum super una positus erat aureus limbus; super alia, duplex cornu aureum; super alia, corona aurea; super alia, cornu ex solido auro totum. Super *Ptolemæi* vero *Soteris* sella posita corona erat ex aureis decies mille fabrefacta. Delata sunt quoque thuribula aurea trecenta et quinquaginta; et aræ auro obductæ, impositis aureis coronis : in earum ararum una firmatæ erant faces quattuor aureæ, cubitorum decem. Producti sunt etiam foci auro obducti duodecim : quorum unus perimetrum habebat cubitorum duodecim, altitudinem quadraginta cubitorum : alius, quindecim cubitos in ambitu habebat. Transferebantur porro Delphici tripodes aurei novem, quilibet quattuor cubitorum; alii octo, cubitorum sex; unus, triginta cubitorum, super quo exstabant figuræ aureæ quinquecubitales, et cingebat eum corona pampinea ex auro. Prætervehebantur porro palmæ arbores octocubitales inauratæ septem; et caduceus inauratus, cubitorum quadraginta quinque; fulmen inauratum, quadraginta cubitorum; et ædicula auro obducta, quadraginta cubitorum in circuitu; ad hæc, duplex cornu octo cubitorum. Ferebatur præterea simulacrorum auro obductorum magna multitudo, quorum pleraque duodecim cubitorum; et animantia immanis magnitudinis, et aquilæ viginti cubitorum. Tum coronæ aureæ deferebantur ter mille ducentæ : et alia *mystica corona* aurea, pretiosis lapidibus ornata, octoginta cubitorum (hæc fuit, qua cincta erat porta ædi Berenicæ;) et *ægis*, pariter aurea. Deferebantur item limb aurei magno admodum numero, quos gestabant puellæ pretiose ornatæ : eorum unus erat, cujus altitudo duorum cubitorum, ambitus cubitorum sedecim. Lorica etiam cernebatur aurea, duodecim cubitorum : et alia argentea, cubitorum octodecim, *** novem, super qua erant fulmina aurea duo decemcubitalia, et corona querna gemmis distincta. Tum clypei aurei viginti; totius corporis armaturæ aureæ sexaginta quattuor; ocreæ aureæ trium cubitorum duæ; pelves aureæ duodecim; phialarum ingens multitudo; gutti vinarii triginta sex; unguentaria vasa magna decem; hydriæ duodecim; mazonomia quinquaginta; mensæ diversi generis; calicum aureorum repositoria quinque; cornu, totum ex auro, cubitorum triginta. Erant autem aurea ista vasa præter illa, quæ in Bacci pompa delata sunt. Deinde sequebantur adhuc plaust

τὰ χρυσώματα ἐκτὸς ἦν τῶν ἐν τῇ τοῦ Διονύσου πομπῇ διενεχθέντων. Εἶτ' ἀργυρωμάτων ἅμαξαι τετρακόσιαι, καὶ χρυσωμάτων εἴκοσι, ἀρωμάτων δὲ ὀκτακόσιαι.

« Ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἐπόμπευσαν αἱ δυνάμεις αἱ ἱππικαὶ καὶ πεζικαὶ, πᾶσαι καθωπλισμέναι θαυμασίως. Πεζοὶ μὲν ἐς πέντε μυριάδας καὶ ἑπτακισχιλίους καὶ ἑξακοσίους, ἱππεῖς δὲ δισμύριοι τρισχίλιοι διακόσιοι. Πάντες δ' οὗτοι ἐπόμπευσαν, τὴν ἁρμόζουσαν ἑκάστῳ ἠμφιεσμένοι στολὴν, καὶ τὰς προσηκούσας ἔχοντες πανοπλίας. Ἐκτὸς δ' ὧν πάντες οὗτοι εἶχον πανοπλιῶν, καὶ ἄλλαι πλεῖσται ἦσαν ἀποκείμεναι, ὧν οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν ἀναγράψαι ῥᾴδιον. » Κατέλεξε δ' αὐτὸν ὁ Καλλίξενος. « Ἐστεφανώθησαν δ' ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ στεφάνοις χρυσοῖς εἴκοσι· Πτολεμαῖος δὲ ὁ πρῶτος καὶ Βερενίκη εἴκοσι τρισὶν ἐφ' ἁρμάτων χρυσῶν καὶ τεμένεσιν ἐν Δωδώνῃ. Καὶ ἐγένετο τὸ δαπάνημα τοῦ νομίσματος τάλαντα δισχίλια διακόσια τριάκοντα ἐννέα, μναῖ πεντήκοντα· καὶ ταῦτ' ἠριθμήθη πάντα παρὰ τοῖς οἰκονόμοις, διὰ τὴν τῶν στεφανούντων προθυμίαν, πρὸ τοῦ τὰς θέας παρελθεῖν. Ὁ δὲ Φιλάδελφος Πτολεμαῖος, υἱὸς αὐτῶν, εἴκοσι χρυσαῖς, δυσὶ μὲν ἐφ' ἁρμάτων χρυσῶν, ἐπὶ δὲ κιόνων ἑξαπήχει μιᾷ, πενταπήχεσι πέντε, τετραπήχεσιν ἕξ. » Multa in his obscura sunt. Adi interpretes.

3.

Ad hanc pompæ descriptionem sæpius respicit Athenæus locis hisce : XI, p. 474, E : Καρχήσιον. Καλλίξενος ὁ Ῥόδιος ἐν τοῖς Περὶ Ἀλεξανδρείας φησὶν, ὅτι ποτήριόν ἐστιν ἐπίμηκες, συνηγμένον εἰς μέσον ἐπιεικῶς, ὦτα ἔχον μέχρι τοῦ πυθμένος καθήκοντα.

Idem XI, p. 472, A : Ἀδαῖος δ' ἐν τοῖς Περὶ διαθέσεως, τὸ αὐτὸ ὑπολαμβάνει θηρίκλειον εἶναι καὶ καρχήσιον. Ὅτι δὲ διαφέρει, σαφῶς παρίστησι Καλλίξενος, ἐν τοῖς Περὶ Ἀλεξανδρείας φάσκων, τινὰς ἔχοντας θηρικλείους πομπεύειν, τοὺς δὲ καρχήσια. Ὁποῖον δ' ἐστὶ τὸ καρχήσιον, ἐν τοῖς ἑξῆς λεχθήσεται.

Idem V, p. 210, A : Ἐν τούτοις ὁ Λυσίας εἰπὼν ὅτι καὶ χαλκῆ ἦν ἡ ἐγγυθήκη, σαφῶς παρίστησιν, ὡς καὶ ὁ Καλλίξενος εἴρηκε, λεβήτων αὐτὰς ὑποθήματα εἶναι. Οὕτως γὰρ καὶ Πολέμων κ. τ. λ. (v. fr. 58.) Cf. Harpocration v. ἐγγυθήκη : Εἴη δ' ἂν σκεῦός τι πρὸς τὸ κρατῆρας ἢ λέβητας ἤ τι τοιούτων οὐκ ἀλλότριον ἐπικεῖσθαι ἐπιτήδειον εἶναι, ὡς Καλλίξενός τε ἐν δ' Περὶ Ἀλεξανδρείας ὑποσημαίνει, καὶ Δαΐμαχος ὁ Πλαταιεὺς ἐν β' Περὶ Ἰνδικῆς (fr. 4).

XI, p. 483, F : Καλλίξενος δ' ἐν τετάρτῳ Περὶ Ἀλεξανδρείας, ἀναγράφων τὴν τοῦ Φιλαδέλφου πομπὴν, καὶ καταλέγων πολλὰ ἐκπώματα, γράφει καὶ τάδε· « Κώθωνες διμέτρητοι δύο. »

IX, p. 387, C : Καλλίξενος δ' ὁ Ῥόδιος ἐν τετάρτῃ Περὶ Ἀλεξανδρείας, διαγράφων τὴν γενομένην πομπὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου καλουμένου βασιλέως, ὡς μέγα θαῦμα περὶ τῶν ὀρνίθων τούτων οὕτως γράφει· « Εἶτα ἐφέροντο ἐν ἀγγείοις ψιττακοὶ καὶ ταῴ καὶ μελεαγρίδες καὶ φασιανοὶ καὶ ὄρνιθες Αἰθιοπικοὶ πλήθει πολλοί. »

Adde XV, p. 677, D : Σειληνὸς δ' ἐν ταῖς Γλώσσαις φησίν· « Ἰσθμὸν στέφανον. » Φιλητᾶς δέ φησι· « Στέφανος. Ἤγουν ὁμωνυμία ἀμφοτέρωθι, οἷον τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ πρώτου κόσμου. Λέγω δὲ τὸ ἐπὶ τοῦ φρέατος καὶ τοῦ ἐγχειριδίου ἴσθμιον. » Τιμαχίδας δὲ καὶ Σιμίας, οἱ Ῥόδιοι, ἀποδιδόασιν ἓν ἀνθ' ἑνὸς « Ἴσθμιον, στέφανον, » οὗ μνημονεύει καὶ Καλλίξενος, ὁ Ῥόδιος καὶ αὐτὸς γένος, ἐν τοῖς Περὶ Ἀλεξανδρείας γράφων οὕτως.* * * *.

4.

Plinius H. N. XXXVI, 9, 14 : *Alexandriæ statuit unum* (obeliscum) *octoginta cubitorum Ptolemæus Philadelphus, quem exciderat Nectabis rex purum : majusque opus fuit in devehendo statuendove multo, quam in exscindendo, et Satyro architecto aliqui devectum tradunt rate : Callixenus a Phœnice, fossa perducta usque jacentem obeliscum e Nilo. Navesque duas in latitudinem patulas, pedalibus ex eodem lapide ad rationem geminati per duplicem mensuram ponderis oneratas, ita ut subirent obeliscum pendentem extremitatibus suis in ripis utrinque : postea ejectis laterculis allevatas naves excepisse onus statutum. Excisos autem sex tales in monte eodem, et artificem donatum talentis quinquaginta. Hic fuit in Arsinoe positus a rege supra dicto, munus amoris in conjugem eandemque sororem, Arsinoen.* Pro *Callixenus* Harduinus edidit *Callisthenes*. Perperam.

---

vasorum argenteorum quadringenta, et aureorum vasorum viginti, aromatum vero octingenta.

« Post ista omnia in pompa procedebant *copiæ* et *equestres* et *pedestres*, admirabilem in modum omnes armatæ. Erat autem peditum numerus centum quinquaginta septem millium et sexcentorum : equitum vero numerus viginti trium millium et ducentorum. Hi igitur omnes prodibant, congruente cuique generi veste induti, et conveniente t tius corporis armatura tecti. Præter armaturas vero, quibus omnes induti erant, plurimæ aliæ in horreis erant repositæ; quarum difficile est numerum inire. » (Iniit tamen eum Callixenus.) « Coronati vero sunt in certamine etiam coronis aureis viginti : Ptolemæus vero primus et Berenice viginti tribus, super curribus aureis, et delubris Dodonæ (?). Et fuit impensa pecuniæ, talenta bis mille ducenta triginta novem, minæ quinquaginta : et hæc omnia numerata sunt apud administratores fisci, propter coronantium studium, priusquam finita essent spectacula. Philadelphus vero Ptolemæus, filius illorum, viginti aureis coronis : duabus quidem super curribus aureis; in columnis vero, sexcubitali una, quinquecubitalibus quinque, quatricubitalibus sex. »

ΖΩΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΑΝΤΟΠΟΙΩΝ ΑΝΑΓΡΑΦΗ.

Photius cod. 161 de Sopatri Eclogis : Ὁ δὲ δωδέκατος αὐτῷ λόγος συνήθροισται ἐξ ἄλλων τε διαφόρων καὶ ἐκ τῆς τοῦ Καλλιξένου ζωγράφων καὶ ἀνδριαντοποιῶν ἀναγραφῆς.

PTOLEMÆUS MEGALOPOLITANUS.

« Ptolemæi Euergetæ et Philopatoris temporibus floruisse videtur Ptolemæus, Agesarchi filius, Megalopolitanus, qui historiam scripsit Ptolemæi Philopatoris, quarti regis Ægyptii. Nec cur homo Megalopolitanus res ejus gestas scriberet, caussa nulla erat. Nam Cleomenes, rex Spartanus, Megalopolim frustra obsistente Philopœmene ceperat, diripuerat, incenderat. Paullo post vero ab Antigono, qui Achæis venerat auxilio, devictus in Ægyptum fugerat ad Ptolemæum Euergetem, qui opem ei promisit adversus Achæos. Sed altero post anno moritur Euergetes, succedit vero Philopator, qui Cleomenem in carcerem compegit. Ita Achæi, quibus et se junxerant Megalopolitani, Philopatoris beneficio liberati fuerunt gravissimi belli metu, quod a Cleomene et Ægyptiis impendebat. Nec indignus plane erat Philopator, cujus res gestæ proderentur : nam imperium quidem auspicatus fuit a parricidio, homo impius; sed multa tamen strenue gessit, præsertim adversus Antiochum M. Nam ereptam ei Cœlesyriam iterum Ægyptio addidit regno. Ista igitur aliaque hic Agesarchi filius persequebatur. » Hæc Vossius noster De Hist. gr. p. 157.

Ceterum dubitari vix potest quin noster Ptolemæus intelligendus sit apud Polybium XVIII, 38, 8, ubi hæc : Ὁ γὰρ προειρημένος ἀνὴρ (sc. Polycrates Argivus) καὶ κατὰ τὸν πατέρα μὲν (sc. Ptolemæi Epiphanis), ἔτι νέος ὢν, οὐδενὸς δοκεῖ τῶν περὶ τὴν αὐλὴν δευτερεύειν, οὔτε κατὰ τὴν πίστιν, οὔτε κατὰ τὰς πράξεις· ὁμοίως δὲ κατὰ τὸν ἐνεστῶτα βασιλέα. Πιστευθεὶς γὰρ τῆς Κύπρου καὶ τῶν ἐν ταύτῃ προσόδων ἐν καιροῖς ἐπισφαλέσι καὶ ποικίλοις, οὐ μόνον διεφύλαξε τῷ παιδὶ τὴν νῆσον, ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἱκανὸν ἤθροισε χρημάτων, ἃ τότε παρεγεγόνει κομίζων τῷ βασιλεῖ, παραδεδωκὼς τὴν ἀρχὴν τῆς Κύπρου Πτολεμαίῳ τῷ Μεγαλοπολίτῃ (Ol. 145, 4. 197). Τυχὼν δὲ διὰ ταῦτα μεγάλης ἀποδοχῆς καὶ περιουσίας ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις, μετὰ ταῦτα, προβαινούσης τῆς ἡλικίας, ὁλοσχερῶς εἰς ἀσέλγειαν ἐξώκειλε καὶ βίον ἀσυρῆ. Παραπλησίαν δέ τινα τούτῳ φήμην ἐκληρονόμησεν ἐπὶ γήρως καὶ Πτολεμαῖος ὁ Ἀγησάνδρου (Ἀγησάρχου scr.). Περὶ ὧν, ὅταν ἐπὶ τοὺς καιροὺς ἔλθωμεν, οὐκ ὀκνήσομεν διασαφεῖν τὰ παρακολουθήσαντα ταῖς ἐξουσίαις αὐτῶν ἀπρεπῆ.

Idem XXVII, 12 (Ol. 152,1. 172 a. C.) : Πτολεμαῖος, ὁ στρατηγὸς ὁ κατὰ Κύπρον, οὐδαμῶς Αἰγυπτιακὸς γέγονεν, ἀλλὰ νουνεχὴς καὶ πρακτικός. Παραλαβὼν γὰρ τὴν νῆσον, ἔτι νηπίου τοῦ βασιλέως (sc. Πτολ. Φιλομήτορος) ὄντος, ἐγίγνετο μὲν ἐπιμελῶς περὶ συναγωγὴν χρημάτων, ἐδίδου δ' ἁπλῶς οὐδὲν οὐδενὶ, καίπερ αἰτούμενος πολλάκις ὑπὸ τῶν βασιλικῶν διοικητῶν καὶ καταλαλούμενος πικρῶς ἐπὶ τῷ μηδὲν προΐεσθαι. Τοῦ δὲ βασιλέως εἰς ἡλικίαν παραγεγονότος, συνθεὶς πλῆθος ἱκανὸν χρημάτων ἐξαπέστειλεν· ὥστε καὶ τὸν Πτολεμαῖον αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν εὐδοκῆσαι τῇ πρότερον αὐτοῦ συστολῇ καὶ τῷ μηδὲν προΐεσθαι.

Utroque Polybii loco eundem Ptolemæum intelligendum esse censet Schweighæuserus. Quod addubito. Nam Ptolemæo Agesarchi filio Cyprum Polycrates tradidit an. 197 a. C.; altero autem Polybii loco Ptolemæus Cypri administrationem suscepisse dicitur puerulo rege Ptolemæo Philometore, id est, post an. 181 a. C. Igitur duos Ptolemæos Cypri administratores distinxerim. Juniorem indicaverit auct. Maccab. II, 10, 12 : Πτολεμαῖος γὰρ ὁ καλούμενος Μάκρων... κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν φίλων πρὸς τὸν Εὐπάτορα (sc. Ἀντίοχον), καὶ προδότης παρέκαστα ἀκούων διὰ τὸ τὴν Κύπρον ἐμπιστευθέντα ὑπὸ τοῦ Φιλομήτορος ἐκλιπεῖν, καὶ πρὸς Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ ἀναχωρῆσαι, μήτ' εὐγενῆ τὴν ἐξουσίαν ἔχων, ὑπ' ἀθυμίας φαρμακεύσας ἑαυτὸν ἐξέλιπε τὸν βίον. — Contra nostri Ptolemæi Ἀγησάρχου (sic, recte, codex) mentio fit in Polybii Exc. De insid. (v. tom. II, præfat.) Num idem est, qui eo tempore quo Cleomenes periit, Alexandriæ præfectus erat (Polyb. V, 39, 3)?

ΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

1.

E LIBRO PRIMO.

Clemens Alex. Protr. c. 3, p. 13 Sylb. : Πτολεμαῖος δὲ ὁ τοῦ Ἀγησάρχου ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περὶ τὸν Φιλοπάτορα ἐν Πάφῳ λέγει ἐν τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ Κινύραν τε καὶ τοὺς Κινύρου ἀπογόνους κεκηδεῦσθαι.

Arnobius VI, 4 : *Agesarchi Ptolemæus de Philopatore quem edidit primo Cinyram regem Paphi cum familia omni sua, imo cum omni prosapia in Veneris templo situm esse literarum auctoritate declarat.*

2.

E LIBRO SECUNDO.

Athenæus VI, p. 246, C : Πτολεμαῖος δ' ὁ τοῦ Ἀγησάρχου, Μεγαλοπολίτης γένος, ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Περὶ τὸν Φιλοπάτορα ἱστοριῶν συμπότας φησὶ τῷ βασιλεῖ συνάγεσθαι ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως, οὓς προσαγορεύεσθαι γελοιαστάς.

3.

E LIBRO TERTIO.

Idem X, p. 425, F : Κλεινοῦς δὲ τῆς οἰνοχόου Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ἐπίκλην δὲ Φιλαδέλφου, μνημονεύει Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Ἀγησάρχου, ἐν τῇ τρίτῃ τῶν περὶ Φιλοπάτορα ἱστοριῶν.

4.

Idem XIII, p. 578, A : Πτολεμαῖος δ' ὁ τοῦ Ἀγησάρχου ἐν ταῖς περὶ τὸν Φιλοπάτορα ἱστορίαις βασιλέων ἐρωμένας ἀναγράφων, φησί· « Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος αὐξήσαντος Φίλινναν τὴν ὀρχηστρίδα, ἐξ ἧς καὶ γεννῆσαι Ἀριδαῖον, τὸν μετὰ Ἀλέξανδρον βασιλεύσαντα· Δημητρίου δὲ τοῦ Πολιορκητοῦ μετὰ τὰ προειρημένας Μανίαν, Ἀντιγόνου δὲ Δημώ, ἐξ ἧς Ἀλκυονέα γεννηθῆναι, Σελεύκου δὲ τοῦ νεωτέρου Μύσταν καὶ Νῦσαν. » Cf. Heraclidæ Lembi fr. 4.

HISTORIA (PTOLEMÆI IV) PHILOPATORIS.

2.

Ptolemæus, Agesarchi filius, genere Megalopolitanus, secundo libro De rebus Philopatoris, compotores ait regi ex tota urbe cogi solitos, eosque jocatores fuisse appellatos.

3.

Clinûs puellæ, quæ apud Ptolemæum regem cognomine Philadelphum pincernæ munere fungi solita erat, meminit Ptolemæus Agesarchi filius in tertio libro De rebus Philopatoris.

4.

Ptolemæus Agesarchi filius in Philopatoris historia regum amasias recensens hæc scribit : « Philippus Macedo Philinnam saltatricem in dignitatem evexit, ex qua etiam Aridæum genuit, qui post Alexandrum regnavit : Demetrius vero Poliorcetes, post prædictas, Maniam : Antigonus Demo, e qua natus est Alcyoneus : Seleucus vero junior Mystam et Nysam. »

HEGESIANAX. MNESIPTOLEMUS. EUPHORIO.

HEGESIANAX ALEXANDRINUS E TROADE. (CEPHALON GERGITHIUS.)

Strabo XIII, p. 589 : Ἐν δὲ τῇ Λαμψακηνῇ τόπος εὐάμπελος Γεργίθιον· ἦν δὲ καὶ πόλις Γέργιθα, ἐκ τῶν ἐν Κυμαίᾳ Γεργίθων· ἦν γὰρ κἀκεῖ πόλις πληθυντικῶς καὶ θηλυκῶς λεγομένη αἱ Γεργίθες· ὅθενπερ ὁ Γεργίθιος ἦν Κεφάλων.

Dionysius Hal. A. R. I, 72, p. 180 R. : Κεφάλων μὲν γὰρ ὁ Γεργίθιος συγγραφεὺς παλαιὸς πάνυ κτλ. (fr. 8).

Athenæus IX, p. 393, D : Ὁ δὲ τὰ Κεφαλίωνος ἐπιγραφόμενα Τρωικὰ συνθεὶς Ἡγησιάναξ ὁ Ἀλεξανδρεὺς κτλ. (v. fr. 3).

Idem III, p. 80, B. : Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ τοῦ Τρωικοῦ διακόσμου, εὐφώνους φησὶ γίνεσθαι τοὺς μὴ σύκων ἐσθίοντας. Ἡγησιάνακτα γοῦν τὸν Ἀλεξανδρέα, τὸν τὰς Ἱστορίας γράψαντα, κατ' ἀρχὰς ὄντα ταπείνηχον (ὄντα πένητα vgo) καὶ τραγῳδὸν φησι γενέσθαι καὶ ὑποκριτικὸν καὶ εὔηχον, ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν σύκων μὴ γευσάμενον.

Idem IV, p. 155, B : Δημήτριος δ' ὁ Σκήψιος ἐν τῷ δωδεκάτῳ τοῦ Τρωικοῦ διακόσμου· « Παρ' Ἀντιόχῳ (φησὶ) τῷ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ προσαγορευθέντι, ἐν τῷ δείπνῳ πρὸς ὅπλα ὠρχοῦντο οὐ μόνον οἱ βασιλέως φίλοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεύς. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς Ἡγησιάνακτα, τὸν Ἀλεξανδρέα ἀπὸ Τρωάδος, τὸν τὰς Ἱστορίας γράψαντα, ἡ τῆς ὀρχήσεως τάξις ἐγένετο, ἀναστὰς εἶπε· Πότερον, ὦ βασιλεῦ, κακῶς ὀρχούμενόν με θεάσασθαι βούλει, ἢ καλῶς ἐπαγγέλλοντός μου ἴδια ποιήματα θέλεις ἀκροάσασθαι; Κελευσθεὶς οὖν λέγειν, οὕτως ἦσε τὸν βασιλέα, ὥστ' ἐράνου τε ἀξιωθῆναι, καὶ τῶν φίλων εἷς γενέσθαι. »

Hegesianactem cum Lysia et Menippo Antiochi Magni legatum Corinthum missum esse ad T. Quinctium et ad decem legatos Romanos discimus ex Polybio XXX, 30, 4. 33, 3; Appian. Syr. c. 6.

Steph. Byz. : Τρωιάς, ἡ χώρα τοῦ Ἰλίου, ἡ ἐκαλεῖτο Τευκρὶς καὶ Δαρδανία καὶ Ξάνθη. Τὸ ἐθνικὸν Τρωαδεύς. Ἐντεῦθεν ἦν καὶ Ἡγησιάναξ γραμματικός, γράψας περὶ τῆς Δημοκρίτου λέξεως βιβλίον ἓν καὶ περὶ ποιητικῶν λέξεων, ἦν δὲ Τρωαδεύς.

Igitur Hegesianax ex Troade Alexandrinus, familiaris Antiochi Magni, ab eoque legati munere honorifico ornatus, in literis artibusque se ostendit et historicum et poetam et tragœdum, necnon grammaticum. Historica opera condidisse videtur duo, *Troica* sive Historiæ et (si fides habenda Pseudc Plutarcho) *Libyca* (fr. 11). Verum *Troicorui* opus in fronte gerebat nomen *Cephalionis Gergi thii*, sive fraus hæc ipsius fuerit Hegesianactis sive serioris cujusdam. Illud probabilius. Testis re nobis est Demetrius Scepsius, vir eruditissimus qui in *Troico Diacosmo* sæpius Hegesianactis men tionem injecisse videtur.

Cephalon ille vel, ut in Athenæi libris est, Ce phalion (1), apud Dionysium vocatur συγγραφεὺ παλαιὸς πάνυ. Quod quam verum sit nescio, nequ is est Dionysius, in cujus verba de ejusmodi rebu possis jurare. Si quidem ea quæ Strabo de Gall Ilium occupantibus (c. 278 a. C.) ex Hegesianact refert, ad Troica Pseudo-Cephalionis referend sunt, sequitur Cephalionem non ita multo antiquio rem Hegesianacte fuisse. Quod Strabo Hegesiana ctem, non vero Cephalionem laudat, nullius e momenti, quum fraudis historiam ex Demetri Scepsio haud dubie compertam haberet. Quamquai statui potest Cephalionem postrema Trojanæ ditic nis fata suo nomine exposuisse, eamque partem tamquam continuationem historiæ, adjunxisse pe antiquo, quod dicebat, operi Cephalionis.

Alter Cephalion, Hadriani æqualis, in octav Musarum libro Alexandri historiam conflaverat e auctoribus triginta, ἐν οἷς καὶ ἡ Κεφαλίωνος ἱστο ρία (Photius cod. 68). Quod ita intelligit Sainte Croix (*Exam. crit.* p. 60), ut Cephalionem hun juniorem Alexandri res peculiari opere tractasse atque hoc in Musis suis citasse statuat. Id verun esse potest, quamvis putaveris Photium, si expre sis verbis hoc indicatum reperisset, locuturum fuiss paullo distinctius. Ut nunc verba se habent, Pho tius ipse nescivisse videtur, num auctor se ipse a alium citaverit. Nihil itaque obstat quin Alexand res a Gergithio nostro descriptas esse censea Quodsi est, sequeretur, quod etiam Strabonis locu innuere videtur, Cephalionem nostrum Alexandr vel æqualem ætate vel posteriorem fuisse.

Poetica et grammatica Hegesianactis scripta a nos nihil pertinent.

(1) Distinguendus est ab Cephalione, historico, qui sul Hadriano floruit, quemque Suidas Γεργίθιον dicens cun Nostro videtur confudisse. — Κεφαλίων miles in inscript Attica memoratur ap. Bœckh. C. I. I, p. 296, 5. Cf. Dindf in St. Thes. tom. IV, p. 1501 B.

ΤΡΩΙΚΑ.

1.

Parthenius Erot. c. 4 : Περὶ Οἰνώνης. (Ἱστορεῖ Νίκανδρος ἐν τῷ Περὶ ποιητῶν καὶ Κεφάλων ὁ Γεργίθιος ἐν Τρωικοῖς.) Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμου βουκολῶν κατὰ τὴν Ἴδην ἠράσθη τῆς Κεβρῆνος θυγατρὸς Οἰνώνης· λέγεται δὲ ταύτην ἔκ του θεῶν κατεχομένην θεσπίζειν περὶ τῶν μελλόντων, καὶ ἄλλως δὲ ἐπὶ συνέσει φρενῶν ἐπὶ μέγα διαβεβοῆσθαι. Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος αὐτὴν ἀγαγόμενος παρὰ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν Ἴδην, ὅπου αὐτῷ οἱ σταθμοὶ ἦσαν, εἶχε γυναῖκα καὶ αὐτῇ φιλοφρονούμενος μηδαμᾶ ** προλείψειν, ἐν περισσοτέρᾳ τε τιμῇ ἄξειν· ἡ δὲ συνιέναι μὲν ἔφασκεν, εἰς τὸ παρὸν ὡς δὴ πάνυ αὐτῆς ἐρῴη, χρόνον μέντοι τινὰ γενήσεσθαι, ἐν ᾧ ἀπαλλάξας αὐτὴν εἰς τὴν Εὐρώπην περαιωθήσεται κἀκεῖ πτοηθεὶς ἐπὶ γυναικὶ ξένῃ πόλεμον ἐπάξεται τοῖς οἰκείοις. Ἐξηγεῖτο δὲ ὡς δεῖ αὐτὸν ἐν τῷ πολέμῳ τρωθῆναι, καὶ ὅτι οὐδεὶς αὐτὸν οἷός τε ἔσται ὑγιῆ ποιῆσαι ἢ αὐτή. Ἑκάστοτε δὲ ἐπιλεγομένης αὐτῆς ἐκεῖνος οὐκ εἴα μεμνῆσθαι. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἐπειδὴ Ἑλένην ἔγημεν, ἡ μὲν Οἰνώνη μεμφομένη τῶν πραχθέντων τὸν Ἀλέξανδρον εἰς Κεβρῆνα, ὅθεν περ ἦν γένος, ἀπεχώρησεν, ὁ δὲ παρήκοντος ἤδη τοῦ πολέμου διατοξευόμενος Φιλοκτήτῃ τιτρώσκεται. Ἐν νῷ δὲ λαβὼν τὸ τῆς Οἰνώνης ἔπος, ὅτε ἔφατο αὐτὸν πρὸς αὐτῆς μόνης οἷόν τε εἶναι ἰαθῆναι, κήρυκα πέμπει δεησόμενον, ὅπως ἐπειχθεῖσα ἀκέσηταί τε αὐτὸν καὶ τῶν παροιχομένων λήθην ποιήσηται, ἅτε δὴ κατὰ θεῶν βούλησιν γε ἀφικομένων· ἡ δὲ αὐθαδέστερον ἀπεκρίνατο, ὡς χρὴ παρ' Ἑλένην αὐτὸν ἰέναι κἀκείνης δεῖσθαι, αὐτὴ δὲ μάλιστα ἠπείγετο, ἔνθα δὴ ἐπέπυστο κεῖσθαι αὐτόν. Τοῦ δὲ κήρυκος τὰ λεχθέντα παρὰ τῆς Οἰνώνης θᾶττον ἀπαγγείλαντος ἀθυμήσας ὁ Ἀλέξανδρος ἐξέπνευσεν, Οἰνώνη δὲ, ἐπεὶ νέκυν ἤδη κατὰ γῆς κείμενον ἐλθοῦσα ἴδεν, ἀνῴμωξέν τε καὶ πολλὰ κατολοφυραμένη διεχρήσατο ἑαυτήν. Historiam Apollodorus quoque narrat in Bibl. III, 12, 6. Cf. Conon c. 23.

2.

Parthenii Erotic. c. 34 : Περὶ Κορύθου. (Ἱστορεῖ Ἑλλάνικος (fr. 126) Τρωικῶν * καὶ Κεφάλων ὁ Γεργίθιος.) Ἐκ δὲ Οἰνώνης καὶ Ἀλεξάνδρου παῖς ἐγένετο Κόρυθος. Οὗτος ἐπίκουρος ἀφικόμενος εἰς Ἴλιον Ἑλένης ἠράσθη καὶ αὐτὸν ἐκείνη μάλα φιλοφρόνως ὑπεδέχετο· ἦν δὲ τὴν ἰδέαν κράτιστος· φωράσας δὲ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἀνεῖλεν. Νίκανδρος μέντοι τὸν Κόρυθον οὐκ Οἰνώνης, ἀλλὰ Ἑλένης καὶ Ἀλεξάνδρου φησὶν γενέσθαι. Uberius hæc narrat Conon Narrat. 23.

3.

Athenæus IX, p. 393, D : Ὁ δὲ τὰ Κεφαλίωνος ἐπιγραφόμενα Τρωικὰ συνθεὶς Ἡγησιάναξ ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ τὸν Ἀχιλλεῖ μονομαχήσαντα Κύκνον φησὶ τραφῆναι ἐν Λευκόφρυϊ πρὸς τοῦ ὁμωνύμου ὄρνιθος. Cf. de Cycni historia Aristot. Rhetor. II, 22; Ovid. Metam. XII, 140; Diodor. V, 83; Strabo p. 604; schol. Theocrit. XVI, 49; Tzetz. Lyc. 233.

4.

Dionys. Hal. A. R. I, 49, p. 122 R., de Ænea :

TROICA.

1.

De Œnone. (Narrat Nicander in libro De poetis et Cephalon Gergithius in Troicis.) Alexander Priami filius in Ida boves pascens Cebrenis filiam amabat Œnonen. Dicitur autem hanc numine correptam futura prædicere solitam, atque alioqui etiam ob singularem animi prudentiam ubique magni nominis fuisse. Alexander igitur abductam eam a parente in Idam, ubi stativa sua posuerat, uxorem habebat et amanter ei [*pollicitus est*] se nunquam ipsam deserturam, sed in summo honore habiturum esse. Illa vero dixit intelligere se nunc quidem ipsam ab eo vehementer amari, at tempus futurum esse, quo, ipsâ neglectâ, in Europam esset trajecturus, ubi amore peregrinæ mulieris implicitus, bellum propriæ patriæ inducturus esset. Exposuitque amplius quomodo futurum esset, ut in bello saucietur et a nemine sanari possit nisi ab ipsa. Hæc etsi quavis occasione mulier repeteret, ille tamen animum non animadvertebat neque sinebat ejus rei meminisse. Temporis autem progressu quum Helenam uxorem duxisset, Œnone indignata ob ea quæ fecerat Alexander, ad Cebrenem, unde genus ducebat, reversa est. Ille vero, quum bellum jam supervenisset, jaculo a Philocteta petitus, vulneratur. Tum in animum revocatis Œnones verbis, quibus dixerat ab ipsa sola eum posse sanari, præconem mittit oraturum, ut accurrat ac medeatur, præteritorumque obliviscatur, utpote quæ deorum ex voluntate accidissent. Œnone autem contumeliosius respondit, debere eum Helenam adire atque hancce precari; nihilominus tamen ipsa festinanter accurrit ubi decumbere Alexandrum perceperat. At quum præco responsum Œnones citius retulisset, animum despondens Alexander exspiravit. Œnone autem superveniens quum mortuum jam in terra jacentem conspiceret, gemitu edito magnoque ejulatu, se ipsam interemit.

2.

De Corytho. (Narrat Hellanicus in Troicorum libris et Cephalon Gergithius.) Ex Œnone et Alexandro puer natus est Corythus. Is auxiliarius Ilium profectus Helenæ amore captus est; illa vero valde amanter ipsum vicissim amplectebatur : erat enim forma pulcerrimus. Deprehensum autem ipsum pater occidit. Nicander tamen Corythum non Œnones, sed Helenæ et Alexandri filium fuisse dicit.

3.

Hegesianax Alexandrinus, auctor libri qui Cephalionis Troica inscribitur, Cycnum illum, qui cum Achille singulari certamine pugnavit, ait a cognomine avi enutritum fuisse in Leucophrye (i. e. *Tenedo*) insula.

4.

Quæ post Æneæ discessum sunt secuta, plerisque dubitationem longe majorem afferunt. Quidam eum in Thra-

Τὰ δὲ μετὰ τὴν ἔξοδον ἔτι πλείω παρέχει τοῖς πολλοῖς ἀπορίαν. Οἱ μὲν γὰρ ἕως Θράκης ἀγαγόντες αὐτὸν, ἐκεῖ λέγουσι τελευτῆσαι τὸν βίον, ὧν ἔστι Κεφάλων τε Γεργίθιος καὶ Ἡγήσιππος ὁ Περὶ Παλλήνης γράψας, ἄνδρες ἀρχαῖοι καὶ λόγου ἄξιοι.

Ex eodem Cephalione secundum Lobeckium (Aglaoph. p. 1223) hausit Dionys. l. l. c. 61 : Ἴασος ἐν τῇ νήσῳ (Σαμοθράκῃ) κεραυνῷ πληχθεὶς τελευτᾷ Δημητρὸς εὐνὴν ὀριγνώμενός οἱ ἔχειν.

5.

Steph. Byz. : Ἀρίσβη, πόλις τῆς Τρωάδος, Μυτιληναίων ἄποικος, ἧς οἰκισταὶ Σκαμάνδριος καὶ Ἀσκάνιος υἱὸς Αἰνείου. Κεῖται μεταξὺ Περκώτης καὶ Ἀβύδου. Κεφάλων δέ φησιν, ὅτι Δάρδανος ἀπὸ Σαμοθράκης ἐλθὼν εἰς τὴν Τρωάδα τὴν Τεύκρου τοῦ Κρητὸς τὴν θυγατέρα γαμεῖ Ἀρίσβην. Ἑλλάνικος δὲ Βάτειαν (Ἄτειαν vulgo ; Ἄντειαν cod. Rhedig.) αὐτήν φησι. Cf. Hellanicus fr. 130; Ephorus fr. 21.

6.

Stephan. Byz. : Γραικός, ὁ Ἕλλην, ὀξυτόνως, ὁ Θεσσαλοῦ υἱός, ἀφ' οὗ Γραικοὶ οἱ Ἕλληνες. Κεφάλων δὲ καὶ τὸν Γράνικον ποταμὸν ἐντεῦθεν κληθῆναι.

7.

Festus p. 266 ed. Müller : *Romam appellatam esse Cephalon Gergithius* (*qui de adventu Æneæ in Italiam videtur conscripsisse*) *ait ab homine quodam comite Æneæ*; *eum enim occupato monte, qui nunc Palatius* [Palatinus] *dicitur, urbem condidisse, atque eam Rhomam nominasse.*

8.

Dionys. Hal. A. R. I, 72, p. 180 R. : Κεφάλων μὲν γὰρ ὁ Γεργίθιος συγγραφεὺς παλαιὸς πάνυ, δευτέρᾳ γενεᾷ μετὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον ἐκτίσθαι φησὶ τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰλίου διασωθέντων σὺν Αἰνείᾳ· οἰκιστὴν δὲ αὐτῆς ἀποφαίνει τὸν ἡγησάμενον τῆς ἀποικίας Ῥῶμον· τοῦτον δ' εἶναι τῶν Αἰνείου παίδων ἕνα· τέτταρας δέ φησιν Αἰνείᾳ γενέσθαι παῖδας, Ἀσκάνιον, Εὐρυλέοντα, Ῥωμύλον, Ῥῶμον. Εἴρηται δὲ Δημαγόρᾳ καὶ Ἀγαθύλλῳ καὶ ἄλλοις συχνοῖς ὅ τε χρόνος καὶ ὁ τῆς ἀποικίας ἡγεμὼν ὁ αὐτός. Eadem ex Dionysio Euseb. Chr. p. 45, et Syncell. p. 192, B, ubi pro Γεργίθιος est Γεργησαῖος. Cf. Niebuhr. I, p. 188. Agathyllus (Agathymus Syncell. et Euseb.) poemate res Arcadiæ scripsit; vid. Dionys. p. 123 R.

9.

Etym. M. p. 490, 1 : Καπύη, πόλις Ἰταλίας, ἣν Ῥῶμος καὶ Ῥωμύλος υἱοὶ Ἄρεως ἔκτισαν, ὥς φησι Κεφάλων ὁ Γεργίθιος. Οὕτως Ὧρος· ἄλλοι δὲ ἀπὸ Κάπυος τοῦ Τρωικοῦ. Martem patrem aliunde intulit grammaticus.

10.

Strabo XIII, p. 594 : Ἡγησιάναξ δὲ τοὺς Γαλάτας περαιωθέντας ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀναβῆναι μὲν εἰς τὴν πόλιν (sc. τὸ Ἴλιον) δεομένους ἐρύματος· παραχρῆμα δ' ἐκλιπεῖν διὰ τὸ ἀτείχιστον. Hæc ex Demetrio Scepsio, ex quo antecedentia, Strabo hausit.

ΛΙΒΥΚΑ.

E LIBRO TERTIO.

11.

Plutarch. Par. min. c. 23, p. 351, D : Καλπούρνιος Κράσσος, ἀνὴρ τῶν ἐπισήμων, Ῥηγούλῳ συστρατευόμενος, ἐπέμφθη εἰς Μασσύλους, πορθήσων φρούριόν τι δυσάλωτον, τοὔνομα Γαραίτιον. Αἰχμάλωτο[...]

---

ciam usque deducunt, et ibi vitam finiisse dicunt, quorum in numero sunt Cephalon Gergithius et Hegesippus, qui res Pallenes scripsit, viri prisci, celebres et fide digni.

5.

Arisbe, urbs Troadis, Mytilenæorum colonia, cujus conditores Scamandrius et Ascanius Æneæ filius. Sita est inter Percoten et Abydum. Cephalon vero dicit Dardanum e Samothracia in Troadem profectum Teucri Cretensis filiam Arisbam uxorem duxisse. Hellanicus eam Batiam nominat.

6.

Græcus, Thessali filius, a quo Hellenes dicti sunt Græci. Cephalon vero etiam Granicum fluvium ab eo nomen habere ait.

8.

Cephalion Gergithius, scriptor antiquissimus, generatione post Troicum bellum secunda urbem fuisse conditam ait ab illis qui cum Ænea ex Ilio incolumes profugerant; ejusque conditorem fuisse affirmat Romum, coloniæ ducem; hunc autem fuisse unum ex Æneæ filiis : Æneam enim quattuor habuisse filios, Ascanium, Euryleontem Romulum et Romum. Demagoras etiam et Agathyllus e[t] multi alii et idem tempus et eundem coloniæ ducem fuiss[e] testantur.

9.

Capua, urbs Italiæ, quam Romus et Romulus, Marti filii, condiderunt, ut Cephalon Gergithius dicit, testant[e] Horo.

10.

Hegesianax scribit Gallos, quum ex Europa in Asian[m] trajecissent et munito loco opus habuissent, in eam adscen[-]disse urbem; quia vero muris careret, statim eam dese[-]ruisse.

LIBYCA.

11.

Calpurnius Crassus, vir illustris, Reguli legatus, i[n] Massylos missus ut Garætium castellum superatu difficil[e] oppugnaret, captus est. Quumque esset Saturno immolan[-]dus, Bisaltia, regis filia, adamans eum victorem prodit[o] patre fecit, ac se ipsam ob ipsius discessum jugulavit Hegesianax tertio libro rerum Libycarum.

δὲ ληφθεὶς, ἔμελλε θύεσθαι τῷ Κρόνῳ. Βισαλτία δὲ, τοῦ βασιλέως θυγάτηρ, ἐρασθεῖσα προέδωκε τὸν πατέρα, καὶ νικηφόρον ἐκεῖνον ἐποίησεν. Ἀναστρέψαντος δ' αὐτοῦ, ἡ κόρη κατέσφαξεν ἑαυτήν· ὡς Ἡσιάναξ (scr. Ἡγησιάναξ) ἐν τρίτῳ Λιβυκῶν.

Φαινόμενα carmine ab Hegesianacte scripta esse discimus ex Arati Vita p. 55, 92 et p. 56, 11 ed. Westerm. Inde deprompta sunt quæ citantur ap. Hygin. Poet. astron. II, 26, 29 (p. 370. 381. 404 Munck.); apud Plutarch. De facie in orbe lunæ c. 3, p. 920, E (p. 1127 ed. Did.), et 921 B, ubi nomen scriptoris est Ἀγησιάναξ (de qua scripturæ varietate in similibus nominibus obvia vide Welcker. *Cycl.* p. 278, not. 448). De libris Hegesianactis Περὶ τῆς Δημοκρίτου λέξεως βιβλίον ἕν, et Περὶ ποιητικῶν λέξεων, vide Stephan. Byz., v. Τρωιάς, quem locum supra apposuimus.

MNESIPTOLEMUS.

Quemadmodum Hegesianax, sic etiam Mnesiptolemus et Euphorion in aula Antiochi Magni degebant. Mnesiptolemus Syriæ regum historiam scripsisse ex loco Athenæi colligitur. Fragmenta non supersunt. Testimonia vero Athenæi exstant duo hæcce :

Athenæus XV, p. 697, D : Ὁ δὲ αὐτὸς οὗτος συγγραφεὺς (sc. Δημήτριος Σκήψιος) κἀν τῷ ἐννεακαιδεκάτῳ τῆς αὐτῆς πραγματείας (sc. τοῦ Τρωικοῦ διακόσμου) Μνησιπτολέμου φησί ποτε τοῦ ἱστοριογράφου, τοῦ παρὰ τῷ Ἀντιόχῳ τῷ προσαγορευθέντι μεγάλῳ πλεῖστον ἰσχύσαντος, υἱὸν γενέσθαι Σέλευκον τὸν τῶν ἱλαρῶν ᾀσμάτων ποιητήν· οὗπερ συνεχῶς ᾄδειν εἰώθασι·

Κἀνὼ παιδοφιλήσω· πολύ μοι κάλλιον ἢ γαμεῖν.
Παῖς μὲν γὰρ παρεὼν κἠν πολέμῳ μᾶλλον ἐπωφελεῖ.

Idem X, p. 432, B : Ἔπινον οἱ πολλοὶ καὶ ἄλφιτα ἐπιβάλλοντες τῷ οἴνῳ, ὡς ὁ Δελφὸς Ἡγήσανδρός φησιν. Ἐπίνικος γοῦν, Μνησιπτολέμου ἀνάγνωσιν ποιησαμένου τῶν Ἱστοριῶν, ἐν αἷς ἐγέγραπτο ὡς Σέλευκος ἀπηλφίτισε, γράψας δρᾶμα Μνησιπτόλεμον καὶ κωμῳδῶν αὐτὸν καὶ περὶ τῆς πόσεως ταῖς ἐκείνου χρώμενος φωναῖς, ἐποίησε λέγοντα·

Ἐπ' ἀλφίτου πίνοντα τοῦ θέρους ποτὲ
ἰδὼν Σέλευκον ἡδέως τὸν βασιλέα,
ἔγραψα καὶ παρέδειξα τοῖς πολλοῖς, ὅτι,
κἂν τὸ τυχὸν ᾖ πραγμάτιον ἢ σφόδρ' εὐτελὲς,
σεμνὸν δύναται τοῦθ' ἡ δύναμις ἡ 'μὴ ποιεῖν.
« Γέροντα Θάσιον τόν τε γῆς ἀπ' Ἀτθίδος
ἑσμὸν μελίσσης τῆς ἀκραχόλου γλυκὺν,
συγκυρκανήσας ἐν σκύφῳ χυτῆς λίθου,
Δήμητρος ἀκτῇ πᾶν γεφυρώσας ὑγρὸν,
κατησίμωκα πῶμα, καύματος λύσιν. »

Cf. Meinek. Fragm. Com. tom. IV, p. 505.

Subjicere liceat mentionem *Simonidis ex Magnesia ad Sipylum urbe oriundi*, poetæ epici, qui pugnam, qua Galatarum equitatum fudit Antiochus primus, carmine cecinisse videtur. Memoria hujus viri universa unico, quantum sciam, Suidæ loco continetur satis illo corrupto : Σιμωνίδης, Μάγνης Σιπύλου, ἐποποιός. Γέγονεν ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ Μεγάλου· καὶ γέγραφε τὰς Ἀντιόχου [τοῦ Μεγάλου] πράξεις καὶ (κατὰ conj. Bernhardy) τὴν πρὸς Γαλάτας μάχην, ὅτε μετὰ τῶν ἐλεφάντων τὴν ἵππον αὐτοῦ (αὐτῶν correx. viri docti) ἔφθειρε (ἔφθειραν nonnulli libri). Verba τοῦ μεγάλου uncinis inclusit Bernhardyus; τοῦ Σωτῆρος conj. Meinek. ad Euphor. p. 16.

EUPHORION CHALCIDENSIS.

Suidas : Εὐφορίων, Πολυμνήστου, Χαλκιδεὺς ἀπὸ Εὐβοίας, μαθητὴς ἐν τοῖς φιλοσόφοις Λακύδου καὶ Πρυτάνιδος, καὶ ἐν τοῖς ποιητικοῖς Ἀρχεβούλου τοῦ Θηραίου ποιητοῦ, οὗ καὶ ἐρώμενος λέγεται γενέσθαι. Ἐγεννήθη δὲ ἐν τῇ ρκς' Ὀλυμπιάδι, ὅτε καὶ Πύρρος ἡττήθη ὑπὸ Ῥωμαίων, καὶ ἐγένετο τὴν ἰδέαν μελίχρους, πολύσαρκος, κακοσκελής. Τῆς Ἀλεξάνδρου, τοῦ βασιλεύσαντος Εὐβοίας, υἱοῦ δὲ Κρατέρου, γυναικὸς Νικαίας στερξάσης αὐτὸν, εὔπορος σφόδρα γεγονὼς ἦλθε πρὸς Ἀντίοχον τὸν Μέγαν ἐν Συρίᾳ βασιλεύοντα, καὶ προέστη ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἐκεῖσε δημοσίας βιβλιοθήκης· καὶ τελευτήσας ἐκεῖ τέθαπται ἐν Ἀπαμείᾳ, ὡς δέ τινες ἐν Ἀντιοχίᾳ.

Fuse docteque de his disputavit Aug. Meinekius (De Euphorionis vita et scriptis, etc. Gedani 1823, et in Analectis Alexandrinis) ad quem lectorem relegamus. Cf. Clinton. ad Ol. 126, 3 et p. 511.

Præter carmina varii generis, quæ recensere ab instituto nostro alienum, Euphorion etiam prosa oratione nonnulla, quæ ad historiam pertinent, composuit. Sunt vero hæc :

1. Περὶ τῶν Ἀλευαδῶν (fr. 1-3). Quem librum temere Suidas tribuit Ephoro juniori : Ἔφορος, ἱστορικὸς, ὁ νεώτερος· ἔγραψε δὲ τὰς Γαλιηνοῦ πράξεις ἐν βιβλίοις κζ'. Κορινθιακά. Περὶ τῶν Ἀλευαδῶν καὶ ἄλλα. « Mirum sane, Meinek. ait, videri debet, quod tertii vel quarti post Christum sæculi scriptor in tali argumento versatus esse dicitur, quod ab illius ætatis ingenio maxime alienum putandum est. Itaque in eam incidi suspicionem, ut Suidam, aut suo ipsius aut aliorum errore deceptum, Ephoro tribuisse censerem, quæ rectius Euphorioni tribuisset. Ephori nomen quum sæpenumero in Euphorum depravatum sit, hoc ipsum rursus quam proclivi errore cum Euphorione permutari potuerit, in promptu est. Nec minorem dubitatio-

nem alterum opus Ephoro juniori tributum, Κορινθιακά, injicit, quod ipsum quoque si quis, eodem argumento ductus, Euphorioni vindicare voluerit, ego certe non repugnabo; nisi forte utriusque scripti celebrem illum, quem omnes novimus, Ephorum auctorem fuisse conjicias. » De Ephoro noli cogitare. Κορινθιακά ejusdem haud dubie sunt auctoris qui citatur ἐν τῷ Περὶ Ἰσθμίων, de quibus in ipsis Corinthiacis egerit. Similiter Theseus Κορινθιακά et Περὶ Ἰσθμίων scripsisse dicitur.

2. Ὑπομνήματα ἱστορικά (fr. 4 sqq.), rerum mirabilium maximam partem farrago, uti videtur. His subjecimus fragmenta librorum :

3. Περὶ Ἰσθμίων.

4. Περὶ μελοποιϊῶν (μελοποιῶν?).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΛΕΥΑΔΩΝ.

1.

Clemens Alex. Strom. I, p. 389 ed. Sylb. : Εὐφορίων δὲ ἐν τῷ Περὶ Ἀλευαδῶν (vgo Ἀλιάδων) κατὰ Γύγην αὐτὸν (sc. τὸν Ὅμηρον) τίθησι γεγονέναι, ὃς βασιλεύειν ἤρξατο ἀπὸ τῆς ὀκτωκαιδεκάτης Ὀλυμπιάδος· ὃν καί φησι πρῶτον ὠνομάσθαι τύραννον. Cf. Ebert. Diss. Sic. p. 159; Hippias fr. 2.

2.

Schol. Theocrit. XVI, 34 : Τὰ δὲ περὶ Ἀλεύαν τοῦ Σίμου (libri Σιμίου) πάντα ἀνείλεκτο (libri ἀνείλετο) Εὐφορίων. Cf. Bœckh. ad Pindar. p. 331.

3.

Quinctilian. X, 2, de carmine Simonidis Dioscurorum ope servati : *Est autem magna inter auctores dissensio Glaucone Carystio an Leocrati an Agatharcho an Scopæ scriptum sit id carmen, et Pharsali fuerit hæc domus, ut ipse quodam loco significare Simonides videtur, atque Apollodorus et Eratosthenes et Euphorio, an Crannone, ut Apollas et Callimachus.*

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ.

4.

Athenæus IV, p. 154, C : Εὐφορίων δὲ ὁ Χαλκιδεὺς ἐν Ἱστορικοῖς ὑπομνήμασιν οὕτω γράφει· « Παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις προτίθεσθαι πέντε μνᾶς τοῖς ὑπομένειν βουλομένοις τὴν κεφαλὴν ἀποκοπῆναι πελέκει, ὥστε τοὺς κληρονόμους κομίσασθαι τὸ ἆθλον· καὶ πολλάκις ἀπογραφομένους πλείους, δικαιολογεῖσθαι καθ' ὃ δικαιότατός ἐστιν ἕκαστος αὐτὸς ἀποτυμπανισθῆναι. » « Ex Athenæo profecit Eustathius ad Odyss. p. 1837. Cf. Roberti Titii Assert. V, 14, p. 120. » *Meinek.*

5.

Idem XV, p. 700, D : Εὐφορίων δ' ἐν Ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι Διονύσιόν φησι τὸν νεώτερον Σικελίας τύραννον Ταραντίνοις εἰς τὸ Πρυτανεῖον ἀναθεῖναι λυχνεῖον δυνάμενον καίειν τοσούτους λύχνους, ὅσος ὁ τῶν ἡμερῶν ἐστιν ἀριθμὸς εἰς τὸν ἐνιαυτόν. Cf. Polycriti Mendæi fr. 7.

6.

Ælianus H. A. XVII, 28 : Εὐφορίων δὲ ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι λέγει τὴν Σάμον ἐν τοῖς παλαιοτάτοις τοῦ χρόνου ἐρήμην, γενέσθαι τε ἐν αὐτῇ θηρία μεγέθει μὲν μέγιστα, ἄγρια δὲ καὶ προσπελάσαι τῳ δεινά, καλεῖσθαι δὲ μὴν νηάδας, ἅπερ οὖν καὶ μόνῃ τῇ βοῇ ῥηγνύναι τὴν γῆν. Παροιμίαν οὖν ἐν τῇ Σάμῳ διαρρεῖν τὴν λέγουσαν· Μεῖζον βοᾷ τῶν νηάδων. Ὀστᾶ δὲ ἔτι καὶ νῦν αὐτῶν δείκνυσθαι μεγάλα ὁ αὐτός φησι. Cf. Eugeonis fr. 1, tom. II, p. 16.

Ex iisdem Ὑπομνήμασι fluxerint quæ Ælianus l. l. VII, 43 ex Euphorione narrat de cultu Samio Διονύσου κεχηνότος (fr. 122 ed. Meinek.). Locus Æliani corruptissimus, nec sine codicum auxilio sanandus. Uberius eandem rem exponit

---

DE ALEUADIS.

1.

Euphorion in libro De Aleuadis Homerum vixisse ait Gygis temporibus, qui regnavit inde ab Olympiade duodevicesima, quemque primum tyrannum nominatum esse tradit.

2.

Aleuæ, Simo nati, res omnes exposuit Euphorion.

COMMENTARII HISTORICI.

4.

Euphorion Chalcidensis in Commentariis historicis sic scribit : « Apud Romanos quinque minas his proponi, qui sibi caput amputari ultro patiantur ea conditione, ut hæredes ipsorum pretium illud accipiant : fierique interdum, ut, quum plures nomen suum sint professi, veluti jure disceptent illi inter se, unoquoque contendente æquum esse, ut ipse præ ceteris supplicio afficiatur. »

5.

Euphorion in Commentariis historicis ait juniorem Dionysium, Siciliæ tyrannum, Tarentinis in prytaneum dedicasse candelabrum, in quo tot ardere possent lucernæ, quot numero dies sunt totius anni.

6.

Euphorion in Commentariis scriptum reliquit Samum quum olim desertissimam fuisse, tum in ea bestias feras et infestas obviis maxima magnitudine, nomine Neades fuisse, quarum sola voce terra discederet; indeque profectum esse id proverbium quod vulgo Samii dicunt : *Magis clamat quam Neades*. Idemque refert ossa earum maxima vel sua ipsius ætate exstitisse.

Elpis Samius ap. Plinium H. N. VIII, 26. Cf. Preller. ad Polemon. p. 109. — His adde locum Clementis Alex. Protrept. p 11 Sylb. : Πρόβατον, ὥς φησιν Εὐφορίων, σέβουσι Σάμιοι. Cf. Aristoteles ap. Ælian. H. A. XII, 40.

7.

Athenæus II, p. 44, F : Εὐφορίων δὲ ὁ Χαλκιδεὺς οὕτω που γράφει· « Λασύρτας Λασιώνιος οὐδὲ προσεδεῖτο ποτοῦ, καθάπερ οἱ ἄλλοι, οὖρον δὲ προΐετο, καθάπερ πάντες ἄνθρωποι. Καὶ πολλοὶ διὰ φιλοτιμίαν ἐπεχείρησαν παρατηρῆσαι· καὶ ἀπέστησαν πρὸ τοῦ εὑρεῖν τὸ πραττόμενον. Θέρους γὰρ ὥρᾳ καὶ τριακονθήμερον προσεδρεύοντες καὶ οὐδενὸς μὲν ὁρῶντες ἀπεχόμενον ἁλμυροῦ, τὴν κύστιν δ' αὐτοῦ ἔχοντα, συνεπείσθησαν ἀληθεύειν. Ἐχρῆτο δὲ καὶ τῷ ποτῷ, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον οὐ προσεδεῖτο τούτου. Hæc ex Ὑπομνήμασι deprompta esse non dubito. Similis generis rem memorabilem ex Euphorione affert Helladius Chrestom. p. 971, b : Εὐφορίων ἱστορεῖ τινὰ ἐνύπνια μηδέπου (μηδέποτε conj. Meinek.) ἑωρακέναι. — Fortasse etiam quæ de vite prodigiosa apud Ægas Achaicas ex Euphorione prodit schol. Venet. ad Il. XIII, 21 (fr. 132 M. Eadem ex cod. Reg. 3060 fol. 7 exscripsit Miller. in *Journal. d. sav.* 1839, p. 715) nec non alia nonnulla libro, de quo agimus, vindicanda sunt; quanquam ea est Euphorionis operum indoles, ut de his judicium magnopere fluctuet.

ΠΕΡΙ ΙΣΘΜΙΩΝ.

8.

Athenæus IV, p. 182, E : Εὐφορίων δὲ ὁ ἐποποιὸς ἐν τῷ Περὶ Ἰσθμίων, « Οἱ νῦν, φησὶ, καλούμενοι ναβλισταὶ καὶ πανδουρισταὶ καὶ σαμβυκισταὶ καινῷ μὲν οὐδενὶ χρῶνται ὀργάνῳ· τὸν γὰρ βάρωμον καὶ βάρβιτον, ὧν Σαπφὼ καὶ Ἀνακρέων μνημονεύουσι, καὶ τὴν μάγαδιν καὶ τὰ τρίγωνα καὶ τὰς σαμβύκας ἀρχαῖα εἶναι· ἐν γοῦν Μυτιλήνῃ μίαν τῶν Μουσῶν πεποιῆσθαι ὑπὸ Λεσβοθέμιδος ἔχουσαν σαμβύκην.

Idem XIV, p. 635, A : Εὐφορίων δ' ἐν τῷ Περὶ Ἰσθμίων, παλαιὸν μέν φησιν ὄργανον εἶναι τὴν μάγαδιν, μετασκευασθῆναι δ' ὀψέ ποτε, καὶ σαμβύκην μετονομασθῆναι. Πλεῖστον δ' εἶναι τοῦτο τὸ ὄργανον ἐν Μυτιλήνῃ, ὡς καὶ μίαν τῶν Μουσῶν ἔχουσαν αὐτὸ ὑπὸ Λεσβοθέμιδος ποιηθῆναι, ἀρχαίου ἀγαλματοποιοῦ.

Idem XIV, p. 635, F : Εὐφορίων τε ἐν τῷ Περὶ Ἰσθμίων, τὰ πολύχορδά φησι τῶν ὀργάνων ὀνόμασι μόνον παρηλλάχθαι· παμπάλαιον δ' αὐτῶν εἶναι τὴν χρῆσιν.

9.

Idem XIV, p. 633, F : Περὶ σαμβύκης, ἔφη ὁ Μασσούριος, ὀξύφθογγον εἶναι μουσικὸν ὄργανον τὴν σαμβύκην, διειλέχθαι τε περὶ αὐτοῦ Εὐφορίωνα τὸν [αὐτὸν] ἐποποιὸν ἐν τῷ Περὶ Ἰσθμίων, χρῆσθαι φήσας αὐτῷ Πάρθους καὶ Τρωγλοδύτας τετραχόρδῳ ὄντι· ἱστορεῖν δὲ τοῦτο καὶ Πυθαγόραν ἐν τῷ Περὶ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

ΠΕΡΙ ΜΕΛΟΠΟΙΙΩΝ.

10.

Idem IV, p. 184, A : Εὐφορίων δ' ὁ ἐποποιὸς ἐν τῷ Περὶ μελοποιϊῶν (μελοποιῶν Dalech.) τὴν μὲν μονοκάλαμον σύριγγα Ἑρμῆν εὑρεῖν, τινὰς δ' ἱστορεῖν Σεύθην καὶ Ῥωνάκην τοὺς Μήδους (l. Μαίδους), τὴν δὲ πολυκάλαμον Σιληνὸν, Μαρσύαν δὲ τὴν κηρόδετον (τὴν δὲ πολ. Σιληνὸν Μαρσύαν, τὴν κηρόδετον Salmasius probante Meinekio).

7.

Euphorion Chalcidensis alicubi sic scribit : « Lasyrtas Lasionius non quemadmodum ceteri homines potu opus habebat, at urinam tamen emittebat, sicuti alii omnes. Et multi cognoscendæ rei cupidi, observare eum aggressi sunt, sed priusquam id quod res esset reperissent destiterunt. Nam quum æstatis tempore per triginta dies ei adsedissent, vidissentque eum nullius quidem salsi cibi abstinentem, et suam (*non alienam, ut præstigiatores*) vesicam habentem : persuasi sunt vera eum dicere. Utebatur quidem etiam interdum potione, sed ea nihilominus opus non habebat. »

DE ISTHMIIS.

8.

Euphorio, poeta epicus, in libro de Isthmiis : « Qui nunc sunt, ait, qui Nablistæ, Panduristæ, Sambucistæ vocantur, nullo novo utuntur instrumento : nam *baromum* ac *barbiton*, quorum Sappho et Anacreon meminerunt, itemque *magadin* et *triangula* et *sambucas* antiqua ait esse instrumenta. Mytilenæ sane unam ex Musis, Lesbothemidis opus, sambucam manu tenentem conspici.

9.

De *sambuca* dixit Masurius, esse eam musicum instrumentum acutum sonum edens, de eoque verba fecisse Euphorionem eundem qui epicorum quoque carminum auctor est, in libro De Isthmiis; quo instrumento usos esse ait Parthos et Troglodytas, quattuor fidibus tenso; tradere autem hæc etiam Pythagoram in libro De mari Erythræo.

DE CARMINUM MODULATIONIBUS.

10.

Euphorion, epicus poeta, in libro De carminum modulationibus, fistulam uno calamo constantem ait Mercurium invenisse; a nonnullis vero inventores ejus memorari Seuthen et Ronacem Mædos (*i. e. Thraces*); pluribus vero calamis constantem, cera compactam, invenisse Silenum Marsyam.

DIOCLES PEPARETHIUS.

Athenæus II, p. 44, E : Διοκλῆ τὸν Πεπαρήθιόν φησι Δημήτριος ὁ Σκήψιος μέχρι τέλους ψυχρὸν ὕδωρ πεπωκέναι. Hic Diocles a Τρωικοῦ διακόσμου auctore (de cujus ætate v. Clinton. ad an. 190) commemoratus nescio an idem sit cum Diocle Peparethio, incertæ ætatis scriptore, qui Romanorum a Trojanis oriundorum antiquissimam exposuit historiam, idque ita quidem, ut primus summis lineis eam adumbraret narrationem, quam deinde Fabius Pictor aliique in plerisque adoptarunt. Refert rem Plutarchus (fr. 2 init.). Cujus testimonium cur in dubium nonnulli vocaverint, atque Dioclem potius sua ex Fabio hausisse autument, causam idoneam protulerunt nullam (*). Quanquam recte fortasse Niebuhrius contendit Plutarchum non ipsum Dioclem ante oculos habuisse, sed juniorem quendam scriptorem, qui priorum sententias auctorum simul attulerit. Certe Dioclem, græcum hominem, tam prolixa et tam accurate ad antiquitates Romanas accommodata narratione, qualis est Fabiana, origines urbis tradidisse, non admodum verisimile est. Contra totus ex Diocle Fabius in iis pependerit, quibus Romanæ fabulæ cum Græcis vel Trojanis conjunguntur. In his vero num Hellanici potissimum vestigia Diocles legerit, ut censet Dahlmannus (*Forschungen*, II, p. 139), an alius scriptoris, nescimus. Ceterum titulum operis fuisse suspicor Κτίσεις vel fortassis Ἀποικίαι (v. fr. 3). Præterea laudantur Dioclis Περσικὰ et Περὶ ἡρώων opus, quod cujusnam Dioclis fuerit ignoro. Neque magis liquet de Αἰτωλικῶν libris Dioclis Rhodii (**).

(*) De Diocle præter Niebuhrium cf. Schlegel. in *Heidelberg. Jahrb.* tom. IX, p. 878; Blum., *Einleitg in Roms alt. Gesch.* p. 94; Wachsmuth. *D. ældere Gesch. d. ræm. Staats* p. 25; Heeren. *De font. Plut.* p. 138, p 68. 73; Ulrici. *Charact. d. alt. Historiogr.* p. 94 sq.; Krause, *Vit. histor. rom.* p. 33; Hertz. *De Luciis Cinciis* (Berolin. 1842) p. 15; Klausen. *Æneas u. d. Penaten* p. 595. Westermann. in *Paulys* Realenc. s. v.

(**) Notandi præterea : *Diocles* nescio qui, Homeri interpres, ap. schol. Hom. Od. ξ, 132; τ, 457. — *Diocles Magnes,* cujus Ἐπιδρομὴν τῶν φιλοσόφων laudat Diog. L. I, 8, 162; X, 11. Idem est auctor Βίων φιλοσόφων sæpenumero ap. Diog. L. citatus. Ad *Dioclem* quendam libros nonnullos scripsit Chrysippus D. L. VII, 200. — *Diocles duo Pythagorei* ap. Iamblich. V. P. c. 35. 36. *D. Elaita*, musicus, ap. Suid. — *D. Phliasius,* vel *Atheniensis*, comicus (v. Meinek. Com. I, p. 153). — *Diocles*, auctor ὀψαρτυτικῶν ap. Athen. p. 516 C. — *Diocles Carystius*, medicus sæpissime a plurimis laudatus. — Alius Diocles Carystius, rhetor Augusti temporibus, ap. Senecam in Controv. sæpius. — Alios ejusdem nominis viros v. ap. Theocrit. XII, 29, Aristophan. Acharn. 774, Plutarch. Thes. 10, Polybium V, 17, V, 69, 5, Plutarch. Moral. p. 1037 Didot; Appian. Mithrid. c. 78, Plutarch. Arat. c. 18, Euseb. in Olympionic. Ol. 13 et 178. Cf. etiam Steph. Thes. Gr. s. h. v.

(ΚΤΙΣΕΙΣ.)

1.

Festus p. 269 ed. Müller. : « Diocles Peparethius ait Iliam, Numitor*is A*lbani regis filiam, gemellos edidisse, quos *in i*ma Tiberis ripa, jussu Amulii tyranni, *exp*ositos, cum juxta ficum postea appellatam a *Rom*ulo Ruminalem jacerent, a lupa *lac*tatos et a pico Martio nutritos esse : post repert*os* a Faustulo Accam Larentiam, ejus uxorem, educasse. *Pler*ique tamen conscio et alimenta præbente Nu*mito*re nutritos aiunt, quod Ilia ex Marte se *pep*erisse eos asseverabat, ac secreto literis, omni *deni*que liberali disciplina Gabis institutos *atque* excultos esse : ac cum in exercendo corpore pri*mam* pueritiam transigerent et inter æquales *omnes* præstarent robore, Romulum et Rhomum *nomi*natos esse. »

In codice Festi ea tantum leguntur, quæ literis italicis exaravimus. Reliqua ex Plutarcho (Rom. c. 3 sqq.) suppleverunt Ursinus et Müllerus, quem vide.

2.

Plutarch. Rom. c. 3 : Τοῦ δὲ πίστιν ἔχοντος λόγου μάλιστα καὶ πλείστους μάρτυρας, τὰ μὲν κυριώτατα πρῶτος εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξέδωκε Διοκλῆς ὁ Πεπαρήθιος, ᾧ καὶ Φάβιος Πίκτωρ ἐν τοῖς πλείστοις ἐπηκολούθησε. Γεγόνασι δὲ καὶ περὶ τοῦτον ἕτεραι διαφοραί· τύπῳ δὲ εἰπεῖν τοιοῦτός ἐστι. Τῶν ἀπ' Αἰνείου γεγονότων ἐν Ἄλβῃ βασιλέων εἰς ἀδελφοὺς δύο, Νομήτορα καὶ Ἀμούλιον, ἡ διαδοχὴ καθῆκεν.

DE URBIUM ORIGINIBUS.

2.

Receptissimæ historiæ et a plurimis approbatæ Peparethius Diocles præcipua quæque primus apud Græcos edidit, quem in plerisque secutus est Fabius Pictor. Et quanquam de his quoque aliæ habentur narrandi varietates, lineamenta hujus relationis sunt hujusmodi. Ex Æneæ posteris, qui Albæ regnabant, ad duos fratres regnum devenit, Numitorem et Amulium. Universo patrimonio ab Amulio in sortes diviso duas, ita ut ab altera parte regnum, ab altera opes et advectum Troja aurum poneret, sumpsit regnum Numitor. Amulii igitur quum esset ex divitiis quam Numitoris potentia amplior, facile eum regno exuit : ejusque filiam, ne prolem haberet veritus, Vestæ sacerdotem constituit, ut perpetuo cœlebs et virgo viveret : quam Iliam alii vocant

Ἀμουλίου δὲ νείμαντος τὰ πάντα δίχα τῇ τε βασιλείᾳ τὰ χρήματα καὶ τὸν ἐκ Τροίας κομισθέντα χρυσὸν ἀντιθέντος, εἵλετο τὴν βασιλείαν ὁ Νομήτωρ. Ἔχων οὖν ὁ Ἀμούλιος τὰ χρήματα καὶ πλέον ἀπ' αὐτῶν δυνάμενος τοῦ Νομήτορος τήν τε βασιλείαν ἀφείλετο ῥᾳδίως, καὶ φοβούμενος ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γενέσθαι παῖδας ἱέρειαν τῆς Ἑστίας ἀπέδειξεν, ἄγαμον καὶ παρθένον ἀεὶ βιωσομένην. Ταύτην οἱ μὲν Ἰλίαν, οἱ δὲ Ῥέαν, οἱ δὲ Σιλουίαν ὀνομάζουσι. Φωρᾶται δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον κυοῦσα παρὰ τὸν καθεστῶτα ταῖς Ἑστιάσι νόμον. Καὶ τὸ μὲν ἀνήκεστα μὴ παθεῖν αὐτήν, ἡ τοῦ βασιλέως θυγάτηρ Ἀνθὼ παρῃτήσατο, δεηθεῖσα τοῦ πατρός· εἵρχθη δὲ, καὶ δίαιταν εἶχεν ἀνεπίμικτον, ὅπως μὴ λάθῃ τεκοῦσα τὸν Ἀμούλιον. Ἔτεκε δὲ δύο παῖδας ὑπερφυεῖς μεγέθει καὶ κάλλει. Δι' ὃ καὶ μᾶλλον ὁ Ἀμούλιος φοβηθεὶς ἐκέλευσεν αὐτοὺς ὑπηρέτην λαβόντα ῥῖψαι. Τοῦτον ἔνιοι Φαυστύλον ὀνομάζεσθαι λέγουσιν, οἱ δ' οὐ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν ἀνελόμενον. Ἐνθέμενος οὖν εἰς σκάφην τὰ βρέφη κατέβη μὲν ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὡς ῥίψων· ἰδὼν δὲ κατιόντα πολλῷ ῥεύματι καὶ τραχυνόμενον ἔδεισε προσελθεῖν· ἐγγὺς δὲ τῆς ὄχθης καταθεὶς ἀπηλλάσσετο. Τοῦ δὲ ποταμοῦ κατακλύζοντος ἡ πλημμύρα τὴν σκάφην ὑπολαβοῦσα καὶ μετεωρίσασα πρᾴως κατήνεγκεν εἰς χωρίον ἐπιεικῶς μαλθακὸν, ὃ νῦν Κερμαλὸν καλοῦσι, πάλαι δὲ Γερμανὸν, ὡς ἔοικεν, ὅτι καὶ τοὺς ἀδελφοὺς γερμανοὺς ὀνομάζουσιν.

Ἦν δὲ πλησίον ἐρινεὸς, ὃν Ῥωμινάλιον ἐκάλουν, ἢ διὰ τὸν Ῥωμύλον, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσιν, ἢ διὰ τὸ τὰ μηρυκώμενα τῶν θρεμμάτων ἐκεῖ διὰ τὴν σκιὰν ἐνδιάζειν, ἢ μάλιστα διὰ τὸν τῶν βρεφῶν θηλασμόν· ὅτι τήν τε θηλὴν ῥοῦμαν ὠνόμαζον οἱ παλαιοὶ, καὶ θεόν τινα τῆς ἐκτροφῆς τῶν νηπίων ἐπιμελεῖσθαι δοκοῦσαν ὀνομάζουσι Ῥουμυλίαν, καὶ θύουσιν αὐτῇ νηφάλια καὶ γάλα τοῖς ἱεροῖς ἐπισπένδουσιν. Ἐνταῦθα δὴ τοῖς βρέφεσι κειμένοις τήν τε λύκαιναν ἱστοροῦσι θηλαζομένην καὶ δρυοκολάπτην τινὰ παρεῖναι συνεκτρέφοντα καὶ φυλάττοντα. Νομίζεται δ' Ἄρεος ἱερὰ τὰ ζῷα· τὸν δὲ δρυοκολάπτην καὶ διαφερόντως Λατῖνοι σέβονται καὶ τιμῶσιν· ὅθεν οὐχ ἥκιστα πίστιν ἔσχεν ἡ τεκοῦσα τὰ βρέφη τεκεῖν ἐξ Ἄρεος φάσκουσα. Καίτοι τοῦτο παθεῖν αὐτὴν ἐξαπατηθεῖσαν λέγουσιν ὑπὸ τοῦ Ἀμουλίου διαπαρθενευθεῖσαν ἐν ὅπλοις ἐπιφανέντος αὐτῇ καὶ συναρπάσαντος. Οἱ δὲ, τοὔνομα τῆς τροφοῦ δι' ἀμφιβολίαν ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκτροπὴν τῇ φήμῃ παρασχεῖν. Λούπας γὰρ ἐκάλουν οἱ Λατῖνοι τῶν τε θηρίων τὰς λυκαίνας καὶ τῶν γυναικῶν τὰς ἑταιρούσας· εἶναι δὲ τοιαύτην τὴν Φαυστύλου γυναῖκα τοῦ τὰ βρέφη θρέψαντος, Ἄκκαν Λαρεντίαν ὄνομα. Ταύτῃ δὲ καὶ θύουσι Ῥωμαῖοι, καὶ χοὰς ἐπιφέρει τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς αὐτῇ ὁ τοῦ Ἄρεος ἱερεὺς, καὶ Λαρεντίαν καλοῦσι τὴν ἑορτήν.

Ἑτέραν δὲ τιμῶσι Λαρεντίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Ὁ νεωκόρος τοῦ Ἡρακλέους ἀλύων, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ σχολῆς προὔθετο πρὸς τὸν θεὸν διακυβεύειν, ὑπειπὼν ὅτι νικήσας μὲν αὐτὸς ἕξει τι παρὰ τοῦ θεοῦ χρηστόν· ἡττηθεὶς δὲ τῷ θεῷ τράπεζαν ἄφθονον παρέξει καὶ γυναῖκα καλὴν συναναπαυσομένην. Ἐπὶ τούτοις, τὰς μὲν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ τιθεὶς, τὰς δ' ὑπὲρ αὐτοῦ ψήφους, ἀνεφάνη νικώμενος. Εὐσυνθετεῖν δὲ βουλόμενος, καὶ δικαιῶν ἐμμένειν τοῖς ὁρισθεῖσι, δεῖπνόν τε τῷ θεῷ παρεσκεύασε, καὶ τὴν Λαρεντίαν οὖσαν ὡραίαν, οὔπω δὲ ἐπιφανῆ, μισθωσάμενος, εἱστίασεν ἐν τῷ ἱερῷ κλίνην ὑποστορέσας· καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον συνεῖρξεν, ὡς δὴ τοῦ θεοῦ ἕξοντος

---

alii Rheam; sunt et qui Silviam. Non multo autem post tempore deprehenditur prægnans, præter legem Vestalibus virginibus constitutam. Quæ ne ultimo supplicio afficeretur, regis filia Antho a patre precibus obtinuit: in custodiam tamen, ne inscio Amulio pareret, data est, et remota ab hominum consortio. Illa gemellos edidit mira corporis proceritate et specie. Qua re magis Amulius commotus imperat ministro, ut ablatos exponat. Huic Faustulo quidam nomen, alii autem non huic, verum ei, qui hos sustulit, fuisse tradunt. Minister igitur infantes imposuit alveo, ac velut expositurus eos descendit ad fluvium: quem inflatum quum cerneret et rapidum, non est ausus accedere; sed ad proxima ripæ expositis, recessit. Fluvio evagato, suscipiens alveum alluvies et leniter subvehens in locum detulit satis mollem; Cermalum vocant nunc, quondam, ut videtur, Germanum, quoniam fratres appellant germanos.

Erat juxta ficus, quam Ruminalem dicebant; ut vulgi est opinio, a Romulo; vel quia pecora ruminantia illic propter umbram meridiantur; vel, quod maxime probatur, propter puerorum lactationem, mammam enim vocabant rumam prisci, et deam quandam infantium educationis præsidem Rumiliam dicunt, eique sacrificium faciunt absque vino, lac invergentes sacris. Ibi vero jacuisse pueros, ad quos lupam tradunt lactantem commeasse, et picum Martium nutriendis et servandis præsto fuisse Marti ea animalia sacra habentur; et picum Martium præcipuo honore venerantur Latini; unde puerperæ major habita fides ex Marte peperisse se asseveranti. Quamvis in eam opinionem venisse dicatur decepta fraude Amulii, qui armatus ad eam accessisset et raptam virginitate privasset. Sunt qui ferant, nutricis nomen ob vocabuli ambiguitatem gestæ rei famam in fabulositatem extulisse. Lupas enim Latini, præter notam significationem, etiam vocabant eas quæ corpus vulgabant: cujuscemodi Faustuli uxorem puerorum nutritii fuisse Accam Larentiam nomine. Huic etiam sacra Romani faciunt, et mense Aprili flamen Martialis libat, et Larentialia vocant festum.

Alteram item colunt Larentiam ex causa hujuscemodi. Herculis æditus forte otii fallendi gratia, ut fertur, cum deo talis ludere statuit hac lege, si vicisset, ut ille quippiam sibi conferret boni; victus, ut deo ipse lautum epulum et concubitum præberet formosæ mulieris. In hanc legem talos jacit pro deo; inde pro se, quibus victus apparuit. Hinc quum stare pactis et conditioni vellet conventæ satisfacere, cœnam deo instruxit, Larentiamque formosam puellam, nondum famosam, mercede conductam lecto strato convivio excepit in templo; ubi post cœnam conclusit eam, tanquam fruituro ipsa deo. Ac fama tenet Her-

αὐτήν. Καὶ μέντοι καὶ τὸν θεὸν ἐντυχεῖν λέγεται τῇ γυναικὶ, καὶ κελεῦσαι βαδίζειν ἕωθεν ἐπὶ τὴν ἀγορὰν, καὶ τὸν ἀπαντήσαντα πρῶτον ἀσπασαμένην ποιεῖσθαι φίλον. Ἀπήντησεν οὖν αὐτῇ τῶν πολιτῶν ἀνὴρ ἡλικίας τε πόρρω ἥκων, καὶ συνειλοχὼς οὐσίαν ἱκανήν· ἄπαις δὲ καὶ βεβιωκὼς ἄνευ γυναικὸς, ὄνομα Ταρρούτιος. Οὗτος ἔγνω τὴν Λαρεντίαν, καὶ ἠγάπησε, καὶ τελευτῶν ἀπέλιπε κληρονόμον ἐπὶ πολλοῖς καὶ καλοῖς κτήμασιν, ὧν ἐκείνη τὰ πλεῖστα τῷ δήμῳ κατὰ διαθήκας ἔδωκε. Λέγεται δὲ αὐτὴν ἔνδοξον οὖσαν ἤδη, καὶ θεοφιλῆ νομιζομένην, ἀφανῆ γενέσθαι περὶ τοῦτον τὸν τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὴν προτέραν ἐκείνην Λαρεντίαν κεῖσθαι. Καλεῖται δὲ νῦν ὁ τόπος Βήλαυρον, ὅτι τοῦ ποταμοῦ πολλάκις ὑπερχεομένου, διεπεραιοῦντο πορθμείοις κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον εἰς ἀγοράν. Τὴν δὲ πορθμείαν, βηλατούραν καλοῦσιν. Ἔνιοι δὲ λέγουσι τὴν εἰς τὸν ἱππόδρομον φέρουσαν ἐξ ἀγορᾶς πάροδον ἱστίοις καταπεταννύναι τοὺς τὴν θέαν παρέχοντας, ἐντεῦθεν ἀρχομένους. Ῥωμαϊστὶ δὲ τὸ ἱστίον βῆλον ὀνομάζουσι. Διὰ ταῦτα μὲν ἔχει τιμὰς ἡ δευτέρα Λαρεντία παρὰ Ῥωμαίοις.

Τὰ δὲ βρέφη Φαυστύλος Ἀμουλίου συφορβὸς ἀνείλετο λαθὼν ἅπαντας· ὡς δ' ἔνιοι φασὶ τῶν εἰκότων ἐχόμενοι μᾶλλον, εἰδότος τοῦ Νομήτορος καὶ συγχορηγοῦντος τροφὰς κρύφα τοῖς τρέφουσι. Καὶ γράμματα λέγονται καὶ τἄλλα μανθάνειν οἱ παῖδες εἰς Γαβίους κομισθέντες, ὅσα χρὴ τοὺς εὖ γεγονότας. Κληθῆναι δὲ καὶ τούτους ἀπὸ τῆς θηλῆς ἱστοροῦσι Ῥωμύλον καὶ Ῥῶμον, ὅτι θηλάζοντες ὤφθησαν τὸ θηρίον. Ἡ μὲν οὖν ἐν τοῖς σώμασιν εὐγένεια, καὶ νηπίων ὄντων, εὐθὺς ἐξέφαινε μεγέθει καὶ ἰδέᾳ τὴν φύσιν. Αὐξόμενοι δὲ, θυμοειδεῖς ἦσαν ἀμφότεροι, καὶ φρονήματα πρὸς τὰ φαινόμενα δεινὰ, καὶ τόλμαν ὅλως ἀνέκπληκτον ἔχοντες· ὁ δὲ Ῥωμύλος γνώμῃ τε χρῆσθαι μᾶλλον ἐδόκει, καὶ πολιτικὴν ἔχειν σύνεσιν, ἐν ταῖς περὶ νομὰς καὶ κυνηγίας πρὸς τοὺς γειτνιῶντας ἐπιμιξίαις πολλὴν ἑαυτοῦ παρέχων κατανόησιν ἡγεμονικοῦ μᾶλλον ἢ πειθαρχικοῦ φύσει γεγονότος. Διὸ τοῖς μὲν ὁμοφύλοις καὶ ταπεινοτέροις προσφιλεῖς ἦσαν, ἐπιστάτας δὲ καὶ διόπους βασιλικοὺς καὶ ἀγελάρχας, ὡς μηδὲν αὐτῶν ἀρετῇ διαφέροντας, ὑπερφρονοῦντες, οὔτ' ἀπειλῆς ἐφρόντιζον οὔτε ὀργῆς. Ἐχρῶντο δὲ διατριβαῖς καὶ διαίταις ἐλευθερίοις, οὐ τὴν σχολὴν ἐλευθέριον ἡγούμενοι καὶ τὴν απονίαν, ἀλλὰ γυμνάσια καὶ θήρας καὶ δρόμους, καὶ τὸ λῃστὰς ἀλέξασθαι, καὶ κλῶπας ἑλεῖν, καὶ βίας ἐξελέσθαι τοὺς ἀδικουμένους. Ἦσαν δὴ διὰ ταῦτα περιβόητοι.

Γενομένης δέ τινος πρὸς τοὺς Νομήτορος βουκόλους τοῖς Ἀμουλίου διαφορᾶς καὶ βοσκημάτων ἐλάσεως, οὐκ ἀνασχόμενοι, συγκόπτουσι μὲν αὐτοὺς καὶ τρέπονται, ἀποτέμνονται δὲ τῆς λείας συχνήν. Ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ Νομήτορος, ὠλιγώρουν· συνῆγον δὲ καὶ προσεδέχοντο πολλοὺς μὲν ἀπόρους, πολλοὺς δὲ δούλους, θράσους ἀποστατικοῦ καὶ φρονήματος ἀρχὰς ἐνδιδόντες. Τοῦ δὲ Ῥωμύλου πρός τινα θυσίαν ἀποτραπομένου (καὶ ἦν γὰρ φιλοθύτης καὶ μαντικός), οἱ τοῦ Νομήτορος βοτῆρες τῷ Ῥώμῳ μετ' ὀλίγων βαδίζοντι, προστυχόντες ἐμάχοντο. Καὶ γενομένων πληγῶν καὶ τραυμάτων ἐν ἀμφοτέροις, ἐκράτησαν οἱ τοῦ Νομήτορος, καὶ συνέλαβον ζῶντα τὸν Ῥῶμον. Ἀναχθέντος οὖν αὐτοῦ πρὸς τὸν Νομήτορα, καὶ κατηγορηθέντος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἐκόλασε, χαλεπὸν ὄντα δεδιὼς τὸν ἀδελ-

---

culem revera cum puella congressum, jussisse eam ad forum mane se conferre, et in quem incidisset primum, cum osculo dato amicitia sibi jungere. Occurrit ei quidam ex civibus magno natu et satis opulentus, liberis quidem orbus, qui hactenus ætatem in cœlibatu egerat, nomine Tarrutius. Hic Larentiam complexus est ac dilexit, multorumque et lautorum prædiorum reliquit moriens hæredem; quæ illa pleraque populo per testamentum legavit. Hæc quum jam celebri nomine esset, atque a deo dilecta haberetur, traditur ex hominum ablata conspectu circa eundem locum, in quo prior illa Larentia humata est. Eum nunc vocant Velabrum ex eo, quod in crebris fluvii exundationibus trajectus eo loco in forum esset: trajectum autem velaturam vocant. Nonnulli dicunt eos, qui munus populo exhibent, viam a foro in Circum maximum ferentem velis obumbrare ab illo ipso loco incipientes. Hac de causa Larentia altera apud Romanos colitur.

Faustulus infantes, Amulii subulcus, clam omnibus sustulit; vel, ut nonnulli narrant, verisimilitudini propinquiores, conscio Numitore et alimenta suppeditante secreto nutritiis. Etiam literis omnique liberali disciplina instituti dicuntur pueri, Gabios translati. Narrant autem vocatos esse Romulum et Remum a ruma, quia sugentes visi essent lupam. Horum illico in prima etiam ætate corporis præstantia indolem ex proceritate et forma ostendit: et quum adolescerent, acres ambo et fortes, atque ad objecta pericula magnanimi fuerunt, planeque intrepidi. Romulus tamen præcellentior consilio, et civili prudentia præditus habebatur, vicinis, quibuscum inter pascua et venationes haberet commercium, magnam de se opinionem præbens, ad imperandum se, quam ad parendum, natum potius esse. Itaque popularibus vel humilioribus grati esse, villicos, regios procuratores et pecoris magistros, ut nihilo se præstantiores, contemnere, nec minis eorum moveri, neque ira: in exercitiis et studiis liberalibus frequentes esse, ab otio et inertia, ut re sordida, abhorrentes; amplecti autem labores, venationem et cursus, latrones propulsare, fures prehendere, et afflictos ab injuria vindicare. Hinc adolescentibus magnum nomen.

Exorta aliquando inter Numitoris et Amulii bubulcos contentione, armentisque abactis de suis, non tulerunt eam injuriam, sed cædunt illos et in fugam vertunt, exuuntque magna ex parte præda, nihil Numitoris morati indignationem. Copiam inde inopum et servorum cogunt recipiuntque, ut res iis auctoribus spectare ad defectionem et audax facinus videretur. Quum esset autem sacrificandi et augurandi Romulus studiosus, eo forte in sacrificio occupato, invadunt Numitoris pastores iter cum parvo comitatu facientem Remum. Dum ictus et vulnera utrimque inferuntur, vincunt Numitoris pastores, ac Remum capiunt. Raptum

φον, ἐλθὼν δὲ πρὸς ἐκεῖνον, ἐδεῖτο τυχεῖν δίκης, ἀδελφὸς ὢν καὶ καθυβρισμένος ὑπ' οἰκετῶν ἐκείνου βασιλέως ὄντος. Συναγανακτούντων δὲ τῶν ἐν Ἄλβῃ, καὶ δεινὰ πάσχειν οἰομένων τὸν ἄνδρα παρ' ἀξίαν, κινηθεὶς ὁ Ἀμούλιος αὐτῷ παραδίδωσι τῷ Νομήτορι τὸν Ῥῶμον ὅ, τι βούλοιτο χρήσασθαι. Παραλαβὼν δ' ἐκεῖνος, ὡς ἧκεν οἴκαδε, θαυμάζων μὲν ἀπὸ τοῦ σώματος τὸν νεανίσκον, ὑπερφέροντα μεγέθει καὶ ῥώμῃ πάντας, ἐνορῶν δὲ τῷ προσώπῳ τὸ θαρραλέον καὶ ἰταμὸν τῆς ψυχῆς, ἀδούλωτον καὶ ἀπαθὲς ὑπὸ τῶν παρόντων, ἔργα δὲ αὐτοῦ καὶ πράξεις ὅμοια τοῖς βλεπομένοις ἀκούων, τὸ δὲ μέγιστον, ὡς ἔοικε, θεοῦ συμπαρόντος καὶ συνεπευθύνοντος ἀρχὰς μεγάλων πραγμάτων, ἁπτόμενος ὑπονοίᾳ καὶ τύχῃ τῆς ἀληθείας, ἀνέκρινεν, ὅστις εἴη καὶ ὅπως γένοιτο, φωνῇ τε πρᾳείᾳ καὶ φιλανθρώπῳ βλέμματι πίστιν αὐτῷ μετ' ἐλπίδος ἐνδιδούς. Ὁ δὲ θαρρῶν ἔλεγεν· « Ἀλλ' οὐδὲν ἀποκρύψομαί σε· καὶ γὰρ εἶναι δοκεῖς Ἀμουλίου βασιλικώτερος. Ἀκούεις γὰρ καὶ ἀνακρίνεις, πρὶν ἢ κολάζειν· ὁ δ' ἀκρίτους ἐκδίδωσι. Πρότερον μὲν ἑαυτοὺς οἰκετῶν βασιλέως Φαυστύλου καὶ Λαρεντίας ἠπιστάμεθα παῖδας. Ἐσμὲν δὲ δίδυμοι. Γενόμενοι δὲ ἐν αἰτίᾳ πρός σε, καὶ διαβολαῖς καὶ τοῖς περὶ ψυχῆς ἀγῶσιν, ἀκούομεν μεγάλα περὶ ἑαυτῶν· εἰ δὲ πιστά, κρίνειν ἔοικε νῦν ὁ κίνδυνος. Γοναὶ μὲν γὰρ ἡμῶν ἀπόρρητοι λέγονται, τροφαὶ δὲ καὶ τιθηνήσεις ἀτοπώτεραι νεογνῶν, οἷς ἐρρίφημεν οἰωνοῖς καὶ θηρίοις, ὑπὸ τούτων τρεφόμενοι, μαστῷ λυκαίνης καὶ δρυοκολάπτου ψωμίσμασιν, ἐν σκάφῃ τινὶ κείμενοι παρὰ τὸν μέγαν ποταμόν. Ἔστι δ' ἡ σκάφη, καὶ σώζεται, χαλκοῖς ὑποζώσμασι γραμμάτων ἀμυδρῶν ἐγκεχαραγμένων· ἃ γένοιτ' ἂν ὕστερον ἴσως ἀνωφελῆ γνωρίσματα τοῖς τοκεῦσιν ἡμῶν ἀπολομένων. » Ὁ μὲν οὖν Νομήτωρ, ἔκ τε τῶν λόγων τούτων, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν εἰκάζων τὸν χρόνον, οὐκ ἔφυγε τὴν ἐλπίδα σαίνουσαν, ἀλλ' ἐφρόντιζεν, ὅπως τῇ θυγατρὶ περὶ τούτων κρύφα συγγενόμενος φράσειεν· ἐφρουρεῖτο γὰρ ἔτι καρτερῶς.

Ὁ δὲ Φαυστύλος, ἀκούσας τήν τε σύλληψιν τοῦ Ῥώμου καὶ τὴν παράδοσιν, τὸν μὲν Ῥωμύλον ἠξίου βοηθεῖν, τότε σαφῶς διδάξας περὶ τῆς γενέσεως· πρότερον δὲ ὑπηνίττετο, καὶ παρεδήλου τοσοῦτον, ὅσον προσέχοντας μὴ μικρὸν φρονεῖν. Αὐτὸς δὲ τὴν σκάφην κομίζων ἐχώρει πρὸς τὸν Νομήτορα, σπουδῆς καὶ δέους μεστὸς ὢν διὰ τὸν καιρόν. Ὑποψίαν οὖν τοῖς περὶ τὰς πύλας φρουροῖς τοῦ βασιλέως παρέχων, καὶ ὑφορώμενος ὑπ' αὐτῶν, καὶ ταραττόμενος πρὸς τὰς ἀνακρίσεις, οὐκ ἔλαθε τὴν σκάφην τῷ χλαμυδίῳ περικαλύπτων. Ἦν δέ τις ἐν αὐταῖς ἀπὸ τύχης τῶν τὰ παιδάρια ῥῖψαι λαβόντων καὶ γεγονότων περὶ τὴν ἔκθεσιν. Οὗτος ἰδὼν τὴν σκάφην τότε καὶ γνωρίσας τῇ κατασκευῇ καὶ τοῖς γράμμασιν ἔτυχεν ὑπονοίᾳ τοῦ ὄντος· καὶ οὐ παρημέλησεν, ἀλλὰ φράσας τὸ πρᾶγμα τῷ βασιλεῖ κατέστησεν εἰς ἔλεγχον. Ἐν δὲ πολλαῖς καὶ μεγάλαις ἀνάγκαις ὁ Φαυστύλος οὔτ' ἀήττητον ἑαυτὸν διεφύλαξεν, οὔτε παντάπασιν ἐκβιασθεὶς σώζεσθαι μὲν ὡμολόγησε τοὺς παῖδας, εἶναι δ' ἄποθεν τῆς Ἄλβης ἔφη νέμοντας· αὐτὸς δὲ τοῦτο πρὸς τὴν Ἰλίαν φέρων βαδίζειν πολλάκις ἰδεῖν καὶ θιγεῖν ἐπ' ἐλπίδι βεβαιοτέρᾳ τῶν τέκνων ποθήσασαν. Ὅπερ οὖν οἱ ταραττόμενοι καὶ μετὰ δέους

---

ad se et accusatum Numitor, quia iram verebatur fratris, ipse non punivit, sed profectus ad illum, satisfactionem postulavit, qui frater esset regis et violatus ab ipsius famulis. Quum vero Albani etiam indignarentur et injuria virum affici manifestaria crederent, adductus est Amulius ut Remum Numitori ad supplicium quodvis dederet. Domum reversus ille, adolescentem adduci jussit, et corporis eximiam præter ceteros speciem et robur miratus simul, animadversa in vultu audacia et confidentia animi, imperterrita et invicta præsenti periculo; facta deinde et gesta ejus audiens, quæ congrua essent iis quæ videret; præcipue vero, deo, ut fertur, præsente et moderante magnarum rerum origines, tam sagacitate quam fortuna veritatem assequens interrogat quisnam sit, quæve ejus origo, comique alloquio et humano intuitu spem cum fiducia dat. Ille intrepide, « Nihil, inquit, te celabo; namque regio animo magis mihi videris, quam Amulius, esse; qui ante audias et quæras, quam damnes; ille vero tradit inauditos. Primum regis ministrorum Faustuli et Larentiæ esse filios nos opinabamur : gemini autem sumus. Verum ut accusati apud te sumus et calumnia circumventi, de vita ut periclitemur, mira de nobis accipimus : certane sint, præsens videtur periculum decreturum. Partus enim nostros secretos esse dicunt, incunabula et lactationem infantium etiam maxime insolitam : aves enim et feræ, quibus objecti eramus, hæ nos nutrierunt, lupa uberibus, et picus Martius minutis cibariis, ad magnum fluvium in alveo abjectos. Exstat etiam alveus et salvus est, æneis vinculis circumductus, literis inscriptus exolescentibus, futura fortasse parentibus olim interitus nostri inutilia indicia. » Numitoris ad verba hæc et ætatem ex facie elucentem tempus reputantis blanda spes animum tetigit, subiitque cura, quemadmodum cum filia, quæ in arcta adhuc detinebatur custodia, remotis arbitris de his ageret.

At Faustulus, ut captum Remum et deditum accepit, Romuli implorat opem, eique tandem veram originem ipsius aperit, quam obscure ante et obiter hactenus indicaverat, quatenus illis, si animum adverterent, animos facere posset. Simul ipse temporis necessitate festinabundus et perculsus, cum alveo contendit ad Numitorem. Venit autem in suspicionem regiæ ad portam stationi; et quum oculos in eum intenderent, atque ille trepidaret ad interrogata, detectus est, quem pallio operuerat, alveus. Erat forte inter eos quidam ex illis, qui projiciendos acceperant pueros, et exponendis interfuerant. Hic ut alveum aspexit, agnovit eum ex forma et literis, remque suspicione attigit; quam non neglexit sed aperuit regi, et ad quæstionem vocavit. Tantis et tam multis circumventus periculis Faustulus non omnino quidem infractus stetit, neque omnia tamen expressa ei sunt : pueros enim fatetur esse superstites, sed procul Alba pascere : alveum se ad Iliam latum ire, quæ ob certiorem de liberis spem videre et contrectare eum sæpe cupierat. Igitur id quod usu venire perplexis solet, et illis qui metum vel iram in consilium adhibent,

ἢ πρὸς ὀργὴν πράττοντες ὁτιοῦν ἐπιεικῶς πάσχουσι, συνέπεσε παθεῖν τὸν Ἀμούλιον. Ἄνδρα γὰρ ἄλλῃ τε χρηστὸν καὶ τοῦ Νομήτορος φίλον ὑπὸ σπουδῆς ἔπεμψε διαπυθέσθαι τοῦ Νομήτορος κελεύσας, εἴ τις ἥκοι λόγος εἰς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν παίδων ὡς περιγενομένων. Ἀφικόμενος οὖν ὁ ἄνθρωπος καὶ θεασάμενος ὅσον οὔπω τὸν Ῥῶμον ἐν περιβολαῖς καὶ φιλοφροσύναις τοῦ Νομήτορος, τήν τε πίστιν ἰσχυρὰν ἐποίησε τῆς ἐλπίδος, καὶ παρεκελεύσατο τῶν πραγμάτων ὀξέως ἀντιλαμβάνεσθαι· καὶ συνῆν αὐτοῖς ἤδη καὶ συνέπραττεν. Ὁ δὲ καιρὸς οὐδὲ βουλομένοις ὀκνεῖν παρεῖχεν. Ὁ γὰρ Ῥωμύλος ἐγγὺς ἦν ἤδη, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐξέθεον οὐκ ὀλίγοι τῶν πολιτῶν μίσει καὶ φόβῳ τοῦ Ἀμουλίου. Πολλὴν δὲ καὶ σὺν αὐτῷ δύναμιν ἦγε συλλελογισμένην εἰς ἑκατοστύας· ἑκάστης δὲ ἀνὴρ ἀφηγεῖτο χόρτου καὶ ὕλης ἀγκαλίδα κοντῷ περικειμένην ἀνέχων. Μανίπλα ταύτας Λατῖνοι καλοῦσιν. Ἀπ' ἐκείνου δὲ καὶ νῦν ἐν τοῖς στρατεύμασι τούτους μανιπλαρίους ὀνομάζουσιν. Ἅμα δὴ τοῦ μὲν Ῥώμου τοὺς ἐντὸς ἀφιστάντος, τοῦ δὲ Ῥωμύλου προσάγοντος ἔξωθεν, οὔτε πράξας οὐδὲν ὁ τύραννος οὔτε βουλεύσας σωτήριον ἑαυτῷ διὰ τὸ ἀπορεῖν καὶ ταράττεσθαι καταληφθεὶς ἀπέθανεν. Ὧν τὰ πλεῖστα καὶ Φαβίου λέγοντος καὶ τοῦ Πεπαρηθίου Διοκλέους, ὃς δοκεῖ πρῶτος ἐκδοῦναι Ῥώμης κτίσιν, ὕποπτον μὲν ἐνίοις ἐστὶ τὸ δραματικὸν καὶ πλασματῶδες· οὐ δεῖ δὲ ἀπιστεῖν, τὴν τύχην ὁρῶντας, οἵων ποιημάτων δημιουργός ἐστι, καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα λογιζομένους, ὡς οὐκ ἂν ἐνταῦθα προὔβη δυνάμεως, μὴ θείαν τινὰ ἀρχὴν λαβόντα, καὶ μηδὲν μέγα μηδὲ παράδοξον ἔχουσαν.

3.

Josephus Ant. Jud. X, II, 1 : Μεγασθένης (fr. 24) ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ἰνδικῶν ... ἀποφαίνειν πειρᾶται τοῦτον τὸν βασιλέα (sc. Ναβουχοδονόσορον) τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῶν πράξεων ὑπερβεβηκότα τὸν Ἡρακλέα· καταστρέψασθαι γὰρ αὐτόν φησι Λιβύης τὴν πολλὴν καὶ Ἰβηρίαν. Καὶ Διοκλῆς δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Περσικῶν (Ἀποικιῶν) μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως.

Περσικῶν] Juxta Epiphanium ἐν β' τῶν ἀποικιῶν, HAVERKAMP. « Apud Rufinum Diocles *in secundo coloniarum*, quomodo non solum in editis reperio, sed etiam in Rufino meo msto. » Voss. Hist. Gr. p. 429. Insolentiorem operis titulum Ἀποικίαι abiisse dixeris in notissimam multorum librorum inscriptionem, Περσικά. Quodsi est, suspiceris hunc Dioclem esse Peparethium, atque ea quæ de Romæ originibus ex eo produntur, ex eodem Ἀποικιῶν sive Κτίσεων opere fuisse deprompta. Ceterum si altera lectio genuina est, quæritur an non Diocles hic idem sit cum Diogene Περσικῶν auctore, cujus meminit Clem. Alex. Protr. p. 19, 21 Sylb. (v. Diogen. Cyz. fr. 4).

4.

ΠΕΡΙ ΗΡΩΩΝ.

Plutarch. Qu. Gr. c. 40 : « Τίς Εὔνοστος ἥρως ἐν Τανάγρᾳ; καὶ διὰ τίνα αἰτίαν τὸ ἄλσος αὐτοῦ γυναιξὶν ἀνέμβατόν ἐστιν; » Ἐλιέως τοῦ Κηφισοῦ καὶ Σκιάδος Εὔνοστος ἦν υἱός, ᾧ φασιν ὑπὸ νύμφης Εὐνόστας ἐκτραφέντι τοῦτο γενέσθαι τοὔνομα. Καλὸς δὲ ὢν καὶ δίκαιος, οὐχ ἧττον ἦν σώφρων καὶ αὐστηρός· ἐρασθῆναι δὲ αὐτοῦ λέγουσιν Ὄχναν, μίαν τῶν Κολωνοῦ θυγατέρων ἀνεψιὰν οὖσαν. Ἐπεὶ δὲ πειρῶσαν ὁ Εὔνοστος ἀπετρέψατο, καὶ λοιδορήσας ἀπῆλθεν εἰς τοὺς

tum accidit Amulio. Virum enim et ceteroqui probum et Numitoris amicum festinato ad eum misit quæsitum ecquid de incolumitate puerorum intellexisset. Ille accedens, ut pæne hærentem jam Remum in complexibus et osculis Numitoris vidit, et spei fiduciam addidit, et ut rem gnaviter aggrederetur, auctor fuit; simulque se illis adjunxit eosque adjuvit. Nec tempus ullam concedebat vel volentibus prolationem : nam Romulus jam aderat, ad quem odio et metu Amulii copia se effuderat civium. Manum etiam non contemnendam secum ipse adducebat in centurias distributam. Singulas unus ducebat, graminis et fruticum manipulum conto alligatum sursum tenens. Manipulos Latini vocant : atque inde manet in hodiernum diem, ut in exercitibus hos manipulares appellent. Simul igitur Remus quum eos, qui intus erant, ad se traheret, Romulus vero adoriretur foris, trepidus tyrannus et attonitus, nihil est contra molitus, nec quicquam salubris consilii cepit : itaque deprehensus obtruncatur. Horum pleraque quanquam et Fabius refert et Peparethius Diocles, qui de condita Roma primus memoriæ mandasse videtur, suspecta quidam habent ob speciem dramaticam et commenti similem : sed quum cernamus quantarum rerum opifex sit fortuna, non debemus ei fidem derogare, reputantes animo, rem Romanam sine divino aliquo auspicio et magno miraculo non fuisse eo potentiæ progressuram.

3.

Megasthenes in libro quarto rerum Indicarum... ostendere conatur quod hic rex (Nabuchodonosorus) fortitudine et rerum gestarum magnitudine longe Herculem superarit : eum enim vastasse dicit magnam Libyæ partem et Iberiam. Porro Diocles in secundo De rebus Persicis (De coloniis) hujus regis mentionem fecit.

DE SACELLIS.

4.

Quis est Eunostus heros Tanagræ, et cur lucum ejus intrare mulieribus nefas est? Elieus Cephisi et Sciadis filius pater Eunosti fuit, cui nomen impositum ab Eunosta nympha quæ eum enutriverat, aiunt. Hic Eunostus, ut honestus et justus, ita pudicus etiam fuit atque austerus. Ejus amore captam ferunt Ochnam unam de Coloni filiabus, consobrinam suam : a qua sollicitatus ad concubitum, aversatus mulierem et convicio insectatus, ad fratres ejus abiit querelam de ipsa propositurus : sed Ochna Eunostum occupavit apud fratres accusare, vique se ab eo compressam mentiri : obtinuitque ut Echemus, Leo, Bucolus (hi enim

ἀδελφοὺς κατηγορήσων, ἔφθασεν ἡ παρθένος τοῦτο πράξασα κατ' ἐκείνου, καὶ παρώξυνε τοὺς ἀδελφοὺς Ἔχεμον καὶ Λέοντα καὶ Βουκόλον, ἀποκτεῖναι τὸν Εὔνοστον, ὡς πρὸς βίαν αὐτῇ συγγεγενημένον. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐνεδρεύσαντες ἀπέκτειναν τὸν νεανίσκον. Ὁ δ' Ἐλιεὺς ἐκείνους ἔδησεν· ἡ δ' Ὄχνη μεταμελομένη καὶ γέμουσα ταραχῆς, ἅμα μὲν αὐτὴν ἀπαλλάξαι θέλουσα τῆς διὰ τὸν ἔρωτα λύπης, ἅμα δ' οἰκτείρουσα τοὺς ἀδελφούς, ἐξήγγειλε πρὸς τὸν Ἐλιέα πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ἐκεῖνος δὲ Κολωνῷ. Κολωνοῦ δὲ δικάσαντος, οἱ μὲν ἀδελφοὶ τῆς Ὄχνης ἔφυγον, αὐτὴ δὲ κατεκρήμνισεν ἑαυτήν, ὡς Μυρτὶς ἡ Ἀνθηδονία ποιήτρια μελῶν ἱστόρηκε. Τοῦ δὲ Εὐνόστου τὸ ἡρῷον καὶ τὸ ἄλσος οὕτως ἀνέμβατον ἐτηρεῖτο καὶ ἀπροσπέλαστον γυναιξὶν, ὥστε πολλάκις, σεισμῶν ἢ αὐχμῶν ἢ διοσημιῶν ἄλλων γενομένων, ἀναζητεῖν καὶ πολυπραγμονεῖν ἐπιμελῶς τοὺς Ταναγραίους, μὴ λέληθε γυνὴ τῷ τόπῳ πλησιάσασα, καὶ λέγειν ἐνίους, ὧν ὁ Κλείδαμος ἦν, ἀνὴρ ἐπιφανής, ἀπηντηκέναι αὐτοῖς τὸν Εὔνοστον ἐπὶ θάλατταν βαδίζοντα λουσόμενον, ὡς γυναικὸς ἐμβεβηκυίας εἰς τὸ τέμενος. Ἀναφέρει [δὲ] καὶ Διοκλῆς ἐν τῷ Περὶ ἡρώων συντάγματι δόγμα Ταναγραίων, περὶ ὧν ὁ Κλείδαμος ἀπήγγειλεν. Cujusnam Dioclis hæc sint nescio. Idem valet de sequentibus.

5.

Schol. Theocrit., VIII, 112 : Διοκλῆς δὲ καταφέρεσθαι αὐτὸν (τὸν Ἕβρον ποταμὸν) ἀπὸ Ῥοδόπης καὶ ἐξερεύγεσθαι κατὰ πόλιν Αἶνον.

DIOCLES RHODIUS.

6.

ΑΙΤΩΛΙΚΑ.

Plutarch. De fluv. XXII, 2, de Acheloo : Εὑρίσκεται δὲ καὶ λίθος πελιδνὸς τῷ χρώματι, Λινουργὸς καλούμενος ἀπὸ τοῦ συγκυρήματος· ἐὰν γὰρ βάλῃς αὐτὸν εἰς ὀθόνιον, δι' ἔρωτος ἕνωσιν, τὸ σχῆμα λαμβάνει, καὶ ἄργιον γίνεται· καθὼς ἱστορεῖ Ἀντισθένης ἐν γ' Μελεαγρίδος. Μέμνηται δὲ τούτων ἀκριβέστερον Διοκλῆς ὁ Ῥόδιος ἐν τοῖς Αἰτωλικοῖς.

Hunc Dioclem Brücknerus (in *Ztschrift f. Alterthumsw.* 1842 p. 254) eundem esse conjicit cum Dioclide Abderita, de quo Moschion ap. Athen. V, p. 206, E : Διοκλείδης μὲν ὁ Ἀβδηρίτης θαυμαζέτω ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν Ῥοδίων πόλιν ὑπὸ Δημητρίου προσαχθείσῃ τοῖς τείχεσιν ἑλεπόλει.

---

erant fratres ejus) adolescentem per insidias exceptum interficerent. Percussores filii Elieus in vincula condidit. Ochna autem pœnitentia facti animique perturbationibus compulsa, simul ut se molestia ob amorem concepta exoneraret, simul fratrum miseratione ducta, rem ut erat Elieo vera narratione, isque porro Colono, exposuit. Colono judice sententiam ferente, fratres Ochnæ solum vertere, Ochna præcipitem sese dedit ; sic refert Myrtis Anthedonia poetria. Eunosti autem sacrarii et luci ingressu atque etiam accessu ita diligenter arcebantur mulieres, ut si quando terræ motus, siccitates, aliave ostenta accidissent (quod factum est sæpe), Tanagræi studiose atque adeo curiose inquisiverint, numnam mulier aliqua fefellisset loco isti propinquans : et fuerint qui dicerent, e quibus est Clidamus vir illustris, obviam sibi factum esse Eunostum, lavandi gratia ad mare accedentem, quod lucum ipsius mulier quædam intravisset. Sane Diocles in commentario de sacellis edictum refert Tanagræorum de iis quæ Clidamus renuntiasset.

5.

Diocles Hebrum fluvium deferri ait a Rhodope et ad Ænum urbem in mare effundi.

6.

ÆTOLICA.

Invenitur etiam in Acheloo lapis colore lividus, Linurgus ab eventu dictus; eum enim si in linteolum projeceris, ob similitudinem et consensum, formam recipit et figuram lintei, albusque fit, ut narrat Antisthenes tertio Meleagridis. Horum etiam diligentius meminit Diocles Rhodius in Ætolicis.

QUINTUS FABIUS PICTOR

ET

NUMERIUS FABIUS PICTOR.

A. Krause (*Vitæ et Fragmenta vett. Historicorum Roman.* Berolin. 1833) p. 38 : « Quintus Fabius Pictor appellatur a Livio I, 44 (fr. 6) *scriptorum antiquissimus*, et II, 40 (fr. 12) *longe antiquissimus auctor*; a Dionysio (fr. 11) παλαιότατος ἀνὴρ τῶν τὰ Ῥωμαϊκὰ συνταξαμένων, et (fr. 1) auctor Lucii Cincii dicitur. Intelligendus est etiam ap. Livium VIII, 30 *apud antiquissimos scriptores*, ubi mox (fr. 13) nominatim affertur; IV, 7 extr. *in annalibus priscis;* VII, 9 *in vetustioribus annalibus;* III, 23 extr. *apud vetustiores scriptores;* VIII, 26 extr. *auctoribus dedi, quibus dignius credi est.* Etiam III, 4 init. laudatur secundum quorundam codicum auctoritatem. Videtur autem mihi extra dubitationem positum, neminem, qui pedestri oratione scripserit, historicum ante Quintum hunc Fabium inter Romanos floruisse. Deinde ita refert Dionysius Halicarnassensis in A. R. I, 6 : Ὁμοίας δὲ τούτοις καὶ οὐδὲν διαφόρους ἐξέδωκαν ἱστορίας καὶ Ῥωμαίων ὅσοι τὰ παλαιὰ ἔργα τῆς πόλεως Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ συνέγραψαν· ὧν εἰσι πρεσβύτατοι Κόϊντος Φάβιος, Λεύκιος Κίγκιος, ἀμφότεροι κατὰ τοὺς Φοινικικοὺς ἀκμάσαντες πολέμους. Ab hoc nostro Quinto Fabio Pictore sejungendi sunt *Servius Fabius Pictor* et *Numerius Fabius Pictor*, uterque a Cicerone laudatus. Ac de ilio quidem ita narrat in Bruto cap. 21 init. : *Sed vivo Catone minores natu multi uno tempore oratores floruerunt. Nam et A. Albinus is, qui græce scripsit historiam, qui consul cum L. Lucullo fuit, et literatus et disertus fuit : et tenuit cum hoc locum quendam etiam Servius Fulvius, et una Servius Fabius Pictor, et juris et literarum et antiquitatis bene peritus.* De altero autem M. Tullius De div. I, 21 : *Hisque adjungatur etiam Æneæ somnium, quod in Numerii Fabii Pictoris annalibus ejusmodi est*, etc. (v. fr. 20). Quinti autem Fabii nostri avus est *Gaius Fabius*, Marci filius, primus Pictor cognominatus, de quo C. Plinius in H. N. XXXV, 4 hæc memoriæ prodidit : *Apud Romanos quoque honos mature huic* (sc. pingendi) *arti contigit. Siquidem cognomina ex ea Pictorum traxerunt Fabii clarissimæ gentis : princepsque ejus cognominis ipse ædem Salutis pinxit anno urbis conditæ CCCCL, quæ pictura duravit ad nostram memoriam, æde Claudii principatu exusta.* Huic Gaio Fabio, M. F., Pictori, duo filii erant : unus *C. Fabius, C. F. M. N, Pictor*, quæstor militaris a. u. c. 475 ; ædilis curulis a. 480; prætor a. 483; consul a. 485 cum Q. Ogulnio Gallo, annis 35 postquam Salutis ædem pater pinxerat : alter C. Fabii filius (cf. Valer. Max. IV, 3) erat *Numerius Fabius Pictor, C. F. M. N.*, quæstor militaris a. 478, ædilis curulis a. 483; quæstor a. 486; consul a. 488 cum Decio Junio Pera : qui filium habuit *Numerium Fabium Pictorem*, anno 510 quæstorem provincialem. Horum alterum, fortasse filium, Cicero De divin. I, 21 significasse putandus est. In Pictorum autem familia literarum studium viguit, ut in Nobiliorum et aliarum complurium (Cic. Brut. c. 20, § 79.) De Fabiorum genere et nomine v. Plutarchum in Fabio Maximo init.

« Quintus igitur Fabius, C. F. C. N., gentilis et amicus Cunctatoris, interfuit bello Gallico (fr. 17) et Punico secundo (fr. 18. 19). Proquæstor fuit a. 535; Polybio teste III, 9, 4 (fr. 18), τοῦ συνεδρίου μετεῖχε τῶν Ῥωμαίων. Quando mortuus sit, ignotum est. Nam qui prætor fuit in bello, quod cum Antiocho gestum est (cf. Liv. XXXVII, 40. 50. 51), quique obiit a. u. c. 587, Q. Ælio Pæto, M. Junio Penno coss., duobus annis post Q. Ennii mortem (Liv. XLV, 44), a T. Livio flamen quirinalis dictus, ille, inquam, etsi fuerunt (*) qui antiquissimum historicum putarent, tamen mihi cum Vossio videtur esse pater Servii Fabii Q. F. Q. N. Pictoris, a Cicerone in Bruto (c. 21) laudati. Apertum est autem, quanto in honore apud æquales noster fuerit, de quo testimonium hoc addi potest, quod Livio teste (XXII, 57) post pugnam Cannensem a. u. c. 538 *Delphos ad oraculum missus est sciscitatum, quibus precibus suppliciisque deos possent placare, et quænam futura finis tan-*

(*) Intellige Lachmannum De fontibus Livii II, p. 15; cujus opinionem improbat etiam Dewhitte De Q. Fabio Pictore (Hafniæ 1832), p. 6.

tis cladibus foret. Eadem de re Appianus De bello Hannib. c. 27 : Ἡ δὲ βουλὴ Κοΐντον μὲν Φάβιον, τὸν συγγραφέα τῶνδε τῶν ἔργων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπε χρησόμενον περὶ τῶν παρόντων. Et Livius XXIII, 11 : *Dum hæc geruntur, Q. Fabius Pictor legatus a Delphis Romam rediit, responsumque ex scripto recitavit* sqq. Pari modo de honore et auctoritate, qua inter æquales floruerit, testantur Polybiani loci I, 14, 2 et III, 9, 4 (Vide fr. 15 et 18).

« Perscripsit noster res gestas populi Romani inde ab Æneæ adventu, urbeque condita, usque ad suam ætatem; sed in quo anno desierit, dici nequit; auctor tamen affertur a Livio XXII, 7 (fr. 19) de prœlio ad Trasimenum pugnato (a. u. c. 537), videturque etiam mox insecuta tempora enarrasse. Dionysius autem Hal. A. R. I, 6 de Q. Fabio et L. Cincio ait : Τούτων δὲ τῶν ἀνδρῶν ἑκάτερος, οἷς μὲν αὐτὸς ἔργοις παρεγένετο, διὰ τὴν ἐμπειρίαν ἀκριβῶς ἀνέγραψε, τὰ δὲ ἀρχαῖα τὰ μετὰ τὴν κτίσιν τῆς πόλεως γενόμενα κεφαλαιωδῶς ἐπέδραμε. Atque hoc in universum non solum de Fabio Cincioque, sed etiam de omnibus veteribus historicis sine dubio vere dictum est; sed tamen fatendum est, id quod neutiquam Dionysii sententiæ obstat, in Fabii fragmentis fabulas multo copiosius explicatas esse, quam Livium aliosque historicos exposuisse videmus. Cf. Dionys. I, 79 (fr. 1). Ceteri loci, quos possis laudare (fr. 24. 21. 26. 27), num ad *Quintum* Fabium Pictorem pertineant, mihi quidem non satis videtur exploratum esse. Speciem annalium ita etiam servavit, ut in antiquioribus rebus annorum numeros adderet, quemadmodum Sabinas quarto urbis mense raptas narravit (fr. 3). Æra autem urbis conditæ, qua usus est, a Catoniana quinque ferme annis discrepat.

« Jam ut plenius dicatur de sermone, quo sit in conficiendis annalibus usus, ex Ciceronis locis De orat. II, 12 (ubi est *Pictor*) et De legg. I, 2 (*) (quo loco *Fabius* nominatur) Latine *Fabium Pictorem* scripsisse satis elucet. De eodem, hoc est de *Fabio Pictore,* rem conficit Quinctilianus, qui in Inst. Orat. I, 6, 12 ita scribit : *Lupus masculinum, quamquam Varro in libro, qui initia urbis Romæ enarrat, Lupum feminam dicit, Ennium Pictoremque Fabium secutus.* Tum latina verba ex Fabii Pictoris rerum gestarum libris affert Nonius s. v. *Picumnus.* Denique Gellius in N. A. V, 4 ex *Fabii,* quem vocat, annalibus aliqua latine scripta ad verbum rettulit. En Dionysius difficultatem movet qui I, 6 sic dicat : ὁμοίας δὲ τούτοις κτλ. (v. supra). Scisse Quintum Fabium græce scribere, quis est qui dubitet, præsertim quum Olympiadas (Solin. fr. 2) et talenta (Liv. I, 55. fr. 10) noverit, legatusque Delphos ad oraculum missus sit? Quod Dionysius quidem (fr. 1) et Olympiadas et stadia auctore Fabio affert, videri forsitan possit numerum ad suam computandi rationem vertisse. Græco eum sermone scripsisse præter Dionysium nemo ait, ne Cicero quidem, qui id plerumque accurate animadvertat, ut ei res, si non mira, at notatu digna fuisse videatur. Nec vero quisquam veterum utraque eum lingua annalium libros de iisdem rebus gestis composuisse testatur, quod si fecisset, meo quidem judicio, sine ulla dubitatione unus et alter rem plane novam et inauditam memoriæ prodidisset. Nova autem res fuit, quum qui modo secuti sunt, Græce scripserint, Cincius, Numerius Fabius, Scipio, Acilius Glabrio : latine demum ceteri, de quibus constat, inde a Catone. Deinde veterum historicorum alii latine, græce alii scriptitarunt; at quis unquam audivit scriptorem ullum easdem res tractasse duobus voluminibus diversis, uno latine, altero græce confecto? Publius quidem Rutilius Rufus, nec alius quisquam veterum, vitam suam latine, historiam Romanam græce composuit : at vero diversa ea res est, præsertim quum historiam, quantum videtur, ab urbe condita inceperit, in eaque de suo tempore talia necessario narravit, quæ in Vita ne tangenda quidem erant. Noli autem A. Postumium Albinum objicere, de cujus historiis magna obscuritas est : græce enim A. Postumium historiam scripsisse, luculenti testes tradiderunt, quæque ex Postumii Annalibus latina verba laudantur, ea videntur ad alium scriptorem referenda esse. De antiquissimo igitur historico, cujus a veteribus non ita rara facta mentio est, inaudita ejusmodi res, quæ nullis nititur firmis argumentis, proponi nequit. Nec vero possis contendere Quintum Fabium scripsisse et Annales antiquiorum temporum et suæ ætatis historias vel potius commentarios (βίβλους ὑπομνήσεως Polyb. III, 9, 3) eorumque librorum unum græce, latine alterum conscriptum fuisse. Hoc qui de Quinto Fabio Pictore suspicantur (*) (suspicantur, inquam, nam plane certum testimonium non exstat), in rem suam vertunt diversorum Fabiorum Annalium diversas inscriptiones, imprimisque eam quam exhi-

(*) Cic. De legg. I, 2 : *Abest enim historia literis nostris... Nam post annales pontificum maximorum, si aut ad Fabium aut ad eum, qui tibi semper in ore est, Catonem... venias ...quid tam exile quam isti omnes?*

(*) Intelligit, puto, Zumptium in censura libri Blumiani *Einleitung in Roms alte Gesch.* in *Berlin. Jahrb. f. wiss. Kritik.* 1829, tom. II, p. 95 *b.*

bet Polybius. Deinde etiam Dionysium torquent, qui Quintum Fabium vetusta tempora κεφαλαιωδῶς, i. e. summatim vel capitulatim, sua vero (in Commentariis, aiunt, sive ἐν βίβλοις ὑπομνήσεως a Polybio citatis) ἀκριβῶς scripsisse dicat. At id non dixit de uno Quinto Fabio, dicit etiam de Lucio Cincio. Neque illud κεφαλαιωδῶς quadrare putant in Q. Fabii annales de antiquis temporibus scriptos, quoniam Livio, Dionysio ceterisque testibus, vetustas res copiosius exposuerit quam ceteri Annalium confectores, nunc quidem superstites. Quam ob rem Q. Fabium aut bis Annales inde ab urbe condita composuisse et græce et latine, aut latine tantum contra Dionysii testimonium, aut duorum librorum (Annalium et Commentariorum) unum græce, alterum latine. Sed de his sententiis partim dictum est, partim post dicetur : nunc vero agamus de Annalium et Commentariorum ista diversitate. Dionysius, ut ipse ait, græcum Quinti Fabii de antiquis temporibus librum adhibuit, unde, si urgeres titulum βίβλων ὑπομνήσεως, nihil sequi posse videretur (quamquam vero ne illud ipsum quidem), nisi suæ ætatis commentarios Fabium latine fortasse scripsisse. En Quinctilianus, Gellius, Nonius obstant, qui ipsius Fabii Pictoris (non *Quinti* Fab. P.) latina verba exhibent de historia temporum antiquissimorum. An antiquas res latine scripsit, Commentarios græce? Diserte recteque obloquitur Dionysius. Sed meo judicio Dionysianum illud κεφαλαιωδῶς nihil est nisi Græculi verbositas, quum exceptis orationibus et ratiocinationibus, vix quicquam vel perpauca copiosius quam Q. Fabius aut exposuerit aut exponere etiam potuerit. Ac nihil, opinor, Dionysius sensit, nisi in uno et eodem libro Quintum Fabium antiquas res brevius narrasse quam quibus gestis ipse interfuerit. Tum si ex Dionysii verbis (κεφαλαιωδῶς et ἀκριβῶς) in duos Q. Fabii libros conjectura facienda est, quæ fieri alioquin etiam nequit, jure mirari mihi videor, quid sit, cur diversos libros non nominaverit. Deinde etiam Cincium videri Dionysio teste duos libros scripsisse oportet vel potius necesse est, quum non de Quinto solum Fabio, sed etiam de L. Cincio ita statuerit. Verum, ut dicam quomodo res se habeat, Polybius ipsos Q. Fabii Annales intellexit, ac minus accurate, quod solet fieri a scriptoribus, βίβλους ὑπομνήσεως appellavit. Si non est ita, fingamus Fabium etiam tertium librum, Hannibalica, scripsisse, quæ pars fuerit Annalium, testemque afferamus Appianum in Hann. c. 27. Nihil dico de *Fabii Annalibus* Gellianis (V, 4), nihil de *Fabii Pictoris gestorum libris* a Nonio s. v. *Picumnus* citatis, quos possis eodem jure quartum quintumque Q. Fabii opus historicum dicere. Porro etiam, quod videtur non minus certum, de translatione Annalium Fabianorum, sive græca sive latina, cogitari nequit, quum et testimonia plane desint, et ejusmodi opinione res difficultate non tam liberetur quam implicetur. Certe Claudium quendam Annales Acilianos ex græco in latinum sermonem vertisse Livius XXV, 39, et XXXV, 14 diligenter animadvertit, eaque videtur historiarum græce conscriptarum omnino prima translatio esse. Denique, etiamsi Q. Fabius (id quod nullo ego modo concedo) utraque lingua diversis nimirum temporibus annales confecerit : tamen nulla inde causa enascitur, cur apud Ciceronem De div. I, 21 *Quinti*, non *Numerii Fabii*, quem vocat Tullius, Græcos annales intelligamus, ut pingui Minerva cum Dionysio Cicero consentire cogatur. Immo vero sic αἴνιγμα augetur, non solvitur; nec vero ullum hujus lectionis vestigium in codicibus inest. Utinam adessent, qui litem dirimerent, emunctæ mehercule naris homines! (Cic. Ep. ad div. IX, 16, 6). Sed fortasse sine illorum sagacitate, testimoniis veterum accuratius examinatis, res ita expediri potest. *Quintum Fabium* græce scripsisse Dionysius testatur, qui quum auctorem eum habuerit, errasse putandus non est : testimonia vero, quæ dicuntur latine eum scripsisse arguere, Ciceronis, Quintiliani, Gellii et Nonii dico in quibus non diserte *Quintus Fabius Pictor*, nec *Quintus Fabius*, sed *Fabius* tantum, vel *Pictor*, vel *Fabius Pictor* laudatur, referri fortasse possunt vel debent potius ad Fabium Pictorem eum, qui Nonio teste et rerum gestarum libros latine scripsit, et de jure pontificio libros composuit, quod quidem alterum *Quinti* Fabii ætate, ut de L. Cincio Alimento disputantes quidam recte viderunt, nemo nec voluit nec etiam potuit. Nonius autem s. v. Picumnus ita scripsit : *Fabius Pictor rerum gestarum libro primo : « Etsimul videbant Picum Martium. » Idem libro juris pontificii tertio : « Pilumno et Picumno. »* Intelligo autem in Nonii loco Servium Fabium Pictorem a Cicerone in Bruto c. 21 laudatum. Accedit ad sententiam nostram, quod Dionysius latine Quintum Fabium scripsisse nullo loco nec testatur nec significat, quodque Cicero bis (De orat. II, 12, 51 et 53 : non tamen De legg. I, 2, nimirum quod est æqualis Catonis) *Pictorem*, quem dicit, post Catonem posuit, ut æqualis M. Porcii, non longe antiquissimus auctor, ut ait Livius, intelligendus esse videatur. Atque huic ipsi rei, quamvis minoris momenti videri possit, certe dandum est aliquid, quum in nominandis pluribus historicis veteres temporum ordinem

justum plerumque secuti sint... Deinde si Quintus noster Fabius græce scripsit, facile perspicitur, cur per talenta (Liv. I, 55) pecuniam numerarit, afferatque annos Olympiadum. Porro Dionysius I, 6 auctores suos nominans, sed eos solummodo, qui latine scripserant, auctorem dicit Fabium Maximum, non Quintum Fabium Pictorem semi-græcum. Recentiores vero Fabii, vel Pictoris vel Fabii Pictoris fragmenta ad Quintum Fabium Pictorem omnia retulerunt, non ulla de causa alia nisi quod sine dubio nobilissimus ille historicus intelligendus esset. Ita vero ratiocinati varias et inter sese diversas conjecturas protulerunt, unum alterumve testimonium veterum ut ineptum rejicientes, vel mirabilia etiam in lucem proferentes. At quis quæso veterum Quintum Fabium Fabiorum nobilissimum scriptorem dixit? Utinam nobilitatis hujus argumenta attulissent! Scilicet omnia ad hunc unum referentibus videbatur esse pernobilis. Nec vero Gellius, qui V, 4 Fabii annales bonæ atque sinceræ vetustatis libros vocet, movere nos poterit, ut Quintum Fabium antiquissimum scriptorem intelligamus, clarissimumque putemus, quum eodem ferme nomine ab eodem auctore collaudentur Quintus Claudius (IX, 13) Luciusque Piso (XI, 14). Similiter autem recentiores de fragmentis quæ Cincii nomen habent, judicarunt. Denique hæc de Fabiis sententia nostra valde se ideo commendat, quod posita ea nulli veterum testimonio fides derogatur, nec novæ et inauditæ res proferuntur. Omnisque omnino hoc modo dilabitur difficultas, nisi quibus Fabiis pauca quædam fragmenta recte tribuamus. Dubium tamen mihi non est, quin *Quinto Fabio Pictori* ea sint vindicanda, quæ exhibent Polybius, Livius, Dionysius, Plutarchus, Eutropius, Orosius, Solinus et Syncellus de anno urbis conditæ disputans. Ad *Servium Fabium Pictorem* refero, quæ laudantur a Quinctiliano, Gellio, Macrobio, Festo, Nonio, Servio ad Georg. I, 21. Hunc significat etiam Cicero De oratore II, 12 bis, et De legg. I, 2. Quanquam quæ Gellius (V, 4) exhibet ex Annalibus, quum Fabium simpliciter auctorem nominet, facile etiam ad Fabium Maximum referre possis. Tum quæ afferunt Strabo, Diodorus, Nicolaus Damascenus, Plinius, Servius in Æn. XII, 603, Arnobius, Suidas, Syncellus altero loco, auctorque libri De origine gentis Romanæ, cui tribuenda sint, nolo discernere, quamvis si non omnibus illis, at plerisque locis Quintum Fabium intelligendum suspicer. *Numerio Fabio* Pictori unum locum Ciceronianum tribuo De legg. I, 21. Quarto loco *Quintus Fabius Maximus Servilianus* pontifex a Servio, Macrobio, Prisciano satis diserte citatur. Denique *Fabium grammaticum* (?) intelligo apud Victorinum (fr. 31)... Restat ut dicendum sit de historici nostri auctoritate. Livius eum ita interdum auctorem exhibet, ut permagni facere videatur (cf. fr. 16. 19). Dionysio teste plures illum antiqui historici secuti sunt, qui fidei nomine ab ipsis veteribus sæpius celebrantur (v. fr. 1). Ipse vero Dionysius interdum ejus fidem exprobrat, ut fr. 8 et 7, ubi reprehendit τὸ ῥᾴθυμον αὐτοῦ περὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν χρόνων. Aliis tamen in locis summis laudibus effert, ut fr. 11. Contra Polybius (fr. 15. 16. 18) valde in eum invehitur. Recentiores vero modo Fabio modo Polybio longis disputationibus fidem derogantes, videntur mihi fluctus, quod aiunt, in simpulo excitasse. Ab errore enim se alienum esse nemo contendet; Polybius autem ut in aliis rebus, ita etiam in scriptorum auctoritate ponderanda et examinanda nimis severus judex est, omninoque non sine aliquo lectorum fastidio in tritis ac vulgaribus ratiocinationibus et auctoribus reprehendendis commorari solet. Sed tamen omnium, quos fidei nomine reprehendit, Fabio maxime pepercit. Nam fr. 15 de Fabio et Philino fatetur : ἑκόντας μὲν οὖν ἐψεῦσθαι τοὺς ἄνδρας οὐχ ὑπολαμβάνω. Tum Fabium ait de bello Punico primo videri ἐμπειρότατα scripsisse, sæpeque etsi non fatetur, ejus potissimum auctoritate nisus est. Negandum tamen non est, id quod Romano homini eique patricio non magnopere imputari velim, amore eum in populares ductum cum ceteris historicis Romani populi facta gentemque Fabiam satis celebrasse; verum ne in ejusmodi quidem laudibus injustiorem eum fuisse, fidem faciunt ea, quæ Livio teste (fr. 13) de Fabio Rulliano narraverat. Luculentum vero fidei et auctoritatis testimonium est, quod plurimi scriptores hunc sibi maxime auctorem elegerunt, inter quos est etiam, quem nondum nominavimus, Plutarchus, qui ad auctoritatem ejus provocat in Romulo c. 14 (fr. 3.), dicitque duobus locis prioribus (Rom. c. 3 et 8; v. Dioclis fr. 2) auctorem nostro fuisse Dioclem Peparethium. » Hæc KRAUSIUS. Cf. Baumgart. De Q. Fabio Pict. Vratislav. 1842, quo scripto uti non licuit.

Q. FABII PICTORIS ANNALES.

1.

Dionysius Hal. Ant. Rom. I, 79, p. 201 R. . Περὶ δὲ τῶν ἐκ τῶν Ἰλίας γενομένων Κόϊντος μὲν Φάβιος ὁ Πίκτωρ λεγόμενος, ᾧ Λεύκιός τε Κίγκιος καὶ Κάτων Πόρκιος καὶ Πείσων Καλπούρνιος καὶ τῶν ἄλ-

1.

Quod attinet ad filios ex Ilia natos, Quintus Fabius qui Pictor vocatur (quem Lucius Cincius, Porcius Cato et Calpurnius Piso et reliquorum scriptorum plerique sunt se-

λων συγγραφέων οἱ πλείους ἠκολούθησαν, τῇδε γράφει· « Ὡς κελεύσαντος Ἀμουλίου τὰ βρέφη λαβόντες ἐν σκάφῃ κείμενα τῶν ὑπηρετῶν τινες ἔφερον ἐμβαλοῦντες εἰς τὸν ποταμὸν ἀπέχοντα ἀπὸ τῆς πόλεως ἀμφὶ ἑκατὸν εἴκοσι σταδίους. Ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο καὶ εἶδον ἔξω τοῦ γνησίου ῥείθρου τὸν Τίβεριν ὑπὸ χειμώνων συνεχῶν ἐκτετραμμένον εἰς τὰ πεδία, καταβάντες ἀπὸ τοῦ Παλαντίου τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὸ προσεχέστατον ὕδωρ· οὐ γὰρ ἔτι προσωτέρω χωρεῖν οἷοί τ' ἦσαν· ἔνθα πρῶτον ἡ τοῦ ποταμοῦ πλήμμη τῆς ὑπωρείας ἥπτετο, τίθενται τὴν σκάφην ἐπὶ τοῦ ὕδατος· ἡ δὲ μέχρι μέν τινος ἐνήχετο, ἔπειτα τοῦ ῥείθρου κατὰ μικρὸν ὑποχωροῦντος ἐκ τῶν περὶ ἔσχατα, λίθου προσπταίσει περιτραπεῖσα ἐκβάλλει τὰ βρέφη. Τὰ μὲν δὴ κνυζόμενα κατὰ τοῦ τέλματος ἐκυλινδοῦντο. Λύκαινα δέ τις ἐπιφανεῖσα, νεοτόκους σπαργῶσα τοὺς μαστοὺς ὑπὸ γάλακτος, ἐδίδου τὰς θηλὰς τοῖς στόμασιν αὐτῶν, καὶ τῇ γλώττῃ τὸν πηλὸν, οὗ κατάπλεω ἦσαν, ἀπελίχμα. Ἐν δὲ τούτῳ τυγχάνουσιν οἱ νομεῖς ἐξελαύνοντες τὰς ἀγέλας ἐπὶ νομήν· ἤδη γὰρ ἐμβατὸν ἦν τὸ χωρίον· καί τις αὐτῶν ἰδὼν τὴν λύκαιναν, ὡς ἠσπάζετο τὰ βρέφη, τέως μὲν ἀχανὴς ἦν ὑπὸ θάμβους καὶ ἀπιστίας τῶν θεωρουμένων· ἔπειτα ἐλθὼν καὶ συλλέξας οὓς ἐδύνατο πλείστους τῶν ἀγχοῦ νεμόντων (οὐ γὰρ ἐπιστεύετο λέγων), ἄγει τοὔργον αὐτοὺς θεασομένους. Ὡς δὲ κἀκεῖνοι πλησίον ἐλθόντες ἔμαθον τὴν μὲν ὥσπερ τέκνα περισπῶσαν, τὰ δ' ὡς μητρὸς ἐξεχόμενα, δαιμόνιόν τι χρῆμα δρᾶν ὑπολαβόντες, ἐγγυτέρω προσῄεσαν ἀθρόοι, δεδιττόμενοι βοῇ τὸ θηρίον. Ἡ δὲ λύκαινα οὐ μάλα ἀγριαίνουσα τῶν ἀνθρώπων τῇ προσόδῳ, ἀλλ' ὥσπερ ἂν χειροήθης, ἀποστᾶσα τῶν βρεφῶν ἠρέμα καὶ κατὰ πολλὴν ἀλογίαν τοῦ ποιμενικοῦ ὁμίλου ἀπῄει. Καὶ ἦν γάρ τις οὐ πολὺ ἀπέχων ἱερὸς χῶρος ὕλῃ βαθείᾳ συνηρεφὴς, καὶ πέτρα κοίλη πηγὰς ἀνιεῖσα· ἐλέγετο δὲ Πανὸς εἶναι τὸ νάπος, καὶ βωμὸς ἦν αὐτόθι τοῦ θεοῦ· εἰς τοῦτο τὸ χωρίον ἐλθοῦσα ἀποκρύπτεται. Τὸ μὲν οὖν ἄλσος οὐκέτι διαμένει· τὸ δὲ ἄντρον ἐξ οὗ ἡ λιβὰς ἐκδίδοται, τῷ Παλαντίῳ προσῳκοδομημένον δείκνυται κατὰ τὴν ἐπὶ τὸν ἱππόδρομον φέρουσαν ὁδόν· καὶ τέμενός ἐστιν αὐτοῦ πλησίον, ἔνθα εἰκὼν κεῖται τοῦ πάθους, λύκαινα παιδίοις δυσὶ τοὺς μαστοὺς ἐπέχουσα, χάλκεα ποιήματα παλαιᾶς ἐργασίας. Ἦν δὲ τὸ χωρίον τῶν σὺν Εὐάνδρῳ ποτὲ οἰκισάντων αὐτὸ Ἀρκάδων ἱερὸν, ὡς λέγεται. Ὡς δὲ ἀπέστη τὸ θηρίον, αἴρουσιν οἱ νομεῖς τὰ βρέφη, σπουδὴν ποιούμενοι τρέφειν, ὡς θεῶν αὐτὰ σώζεσθαι βουλομένων. Ἦν δέ τις ἐν αὐτοῖς συφορβίων βασιλικῶν ἐπιμελούμενος, ἐπιεικὴς ἀνὴρ, Φαυστύλος ὄνομα, ὃς ἐν τῇ πόλει κατὰ δή τι ἀναγκαῖον ἐγεγόνει καθ' ὃν χρόνον ἡ φθορὰ τῆς Ἰλίας καὶ ὁ τόκος ἠλέγχετο· καὶ μετὰ ταῦτα κομιζομένων ἐπὶ τὸν ποταμὸν τῶν βρεφῶν, τοῖς φέρουσιν αὐτὰ κατὰ θείαν τύχην ἅμα διεληλύθει τὴν αὐτὴν ὁδὸν, εἰς τὸ Παλάντιον ἰών· ὃς ἥκιστα τοῖς ἄλλοις καταφανὴς γενόμενος ὡς ἐπίσταταί τι τοῦ πράγματος, ἀξιώσας αὐτῷ συγχωρηθῆναι τὰ βρέφη, λαμβάνει τε αὐτὰ παρὰ τοῦ κοινοῦ καὶ φέρων ὡς τὴν γυναῖκα ἔρχεται. Τετοκυῖαν δὲ καταλαβὼν καὶ ἀχθομένην ὅτι νεκρὸν αὐτῇ τὸ βρέφος ἦν, παραμυθεῖταί καὶ δίδωσιν ὑποβάλλεσθαι τὰ παιδία, πᾶσαν ἐξ ἀρχῆς διηγησάμενος τὴν κατασχοῦσαν αὐτὰ τύχην. Αὐξομένοις δὲ αὐτοῖς ὄνομα τίθεται, τῷ μὲν Ῥωμύλον, τῷ δὲ Ῥῶμον. Οἱ

cuti) ita scribit : « Amulii jussu ministri quidam infantes in alveo collocatos acceperunt et asportarunt, ut eos in fluvium circiter centum viginti stadia ab urbe distantem projicerent. Quum autem eo accessissent, et animadvertissent Tiberim ob continuos imbres extra naturalem alveum egressum in campos, de Palatii vertice ad aquam proximam descenderunt (neque enim ulterius progredi poterant), ubi fluvii exundatio collis radices alluebat, et ibi ipsum alveum in aquis posuerunt. Qui aliquamdiu quidem fluitavit; sed postea, aquis paullatim ex ripa extrema recedentibus, saxo impactus et eversus infantes ejecit, qui vagientes in cœno volutabantur. Quum autem lupa quædam apparuisset, uberibus recenti partu lacte turgentibus, eorum ori mammas præbuit, et lingua cœnum, quo pleni erant, lambendo abstersit. Interea vero forte pastores greges pastum agebant (locus enim jam pervius erat) et ex his quidam, conspecta lupa quæ infantes fovebat, aliquamdiu spectaculi novitate attonitus et vix satis oculis suis credens hæsit : deinde quum abiisset et convocasset e proximo loco quotquot potuit pastores (neque enim ejus verbis fides habebatur), eos ad ipsum spectaculum adduxit. Quum autem et illi propius accedentes hanc tanquam filios foventem, illos tanquam e matre pendentes animadvertissent, divinam quandam rem se videre rati, frequentes, clamore feram territantes, propius accesserunt. At lupa eorum adventu non valde efferata, sed ut mansueta, sensim ab infantibus recessit, et cum magna turbæ pastoralis contemptione abiit. Etenim non procul inde aberat lucus quidam arborum densitate opacus et rupes cava fontes emittens. Ille autem locus Pani sacer dicebatur, ibique erat dei ara : quo quum illa venisset, se occultavit. Iste tamen lucus non exstat amplius : sed antrum unde fons fluebat, Palatii ædificiis adjunctum visitur in via illa quæ fert ad Circum. Et sacellum est juxta ipsum, ubi est statua hujus casus index, lupa duobus infantibus mammas præbens : opus antiquum, ex ære factum. Is autem locus (ut fertur) olim ab Arcadibus, qui cum Evandro ædificia ibi condiderant, consecratus fuerat. Quum igitur fera recessisset, pastores sustulerunt infantes illos; existimantes eos accurate alendos, quos dii salvos voluissent. Inter eos autem erat quidam regii pecoris magister, vir probus nomine Faustulus, qui cujusdam urgentis negotii causa in urbe aderat, quo tempore de Iliæ stupro partuque compertum est : et postea, dum infantes ad fluvium deportarentur, cum ministris qui eos ferebant, divino quodam casu Palatium petens eadem via ivit. Qui quum ceteris non declarasset sibi ullo modo eam rem esse notam, postulavit ut sibi infantes concederentur : quos communi sociorum consensu traditos accepit et ad uxorem suam detulit. Quam quum invenisset jam enixam, et mœrentem ob infantem, quem mortuum ediderat, eam consolari cœpit et infantes ei supponendos dedit, omnibus eorum casibus ab initio ante narratis. Illis autem crescentibus, huic quidem

δὲ ἀνδρωθέντες γίνονται κατά τε ἀξίωσιν μορφῆς καὶ φρονήματος ὄγκον οὐ συφορβοῖς καὶ βουκόλοις ἐοικότες, ἀλλ' οἵους ἄν τις ἀξιώσειε τοὺς ἐκ βασιλείου τε φύντας γένους, καὶ ἀπὸ δαιμόνων σπορᾶς γενέσθαι νομιζομένους, ὡς ἐν τοῖς πατρίοις ὕμνοις ὑπὸ Ῥωμαίων ἔτι καὶ νῦν ᾄδεται. Βίος δ' αὐτοῖς ἦν βουκολικὸς καὶ δίαιτα αὐτουργὸς, ἐν ὄρεσι τὰ πολλὰ πηξαμένοις διὰ ξύλων καὶ καλάμων σκηνὰς αὐτωρόφους· ὧν ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦν τις ἐκ τοῦ Παλαντίου ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν ἱππόδρομον στρεφούσης λαγόνος, Ῥωμύλου λεγομένη, ἣν φυλάττουσιν ἱερὰν οἷς τούτων ἐπιμελὲς, οὐδὲν ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἐξάγοντες· εἰ δέ τι πονήσειεν ὑπὸ χειμῶνος ἢ χρόνου, τὸ λεῖπον ἐξακούμενοι, καὶ τῷ πρόσθεν ἐξομοιοῦντες εἰς δύναμιν. Ἐπεὶ δὲ ἀμφὶ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη γεγονότες ἦσαν, ἀμφίλογόν τι περὶ τῆς νομῆς αὐτοῖς γίνεται πρὸς τοὺς Νομίτορος βουκόλους, οἳ περὶ τὸ Αὐέντιον ὄρος ἀντικρὺ τοῦ Παλαντίου κείμενον εἶχον τὰς βουστάσεις. Ἠτιῶντο δὲ ἀλλήλους θάτεροι θαμινὰ ἢ τὴν μὴ προσήκουσαν ὀργάδα κατανέμειν, ἢ τὴν κοινὴν μόνους διακρατεῖν ἢ ὅ τι δήποτε τύχοι. Ἐκ δὲ τῆς ἀψιμαχίας ταύτης ἐγένοντο πληγαί ποτε διὰ χειρῶν, εἶτα δι' ὅπλων. Τραύματα δὲ πολλὰ πρὸς τῶν μειρακίων λαμβάνοντες οἱ τοῦ Νουμίτορος καί τινας ἀπολέσαντες τῶν σφετέρων καὶ τῶν χωρίων κατὰ κράτος ἐξειργόμενοι, παρασκευάζονται δόλον τινὰ ἐπ' αὐτούς. Προλοχίσαντες γὰρ τῆς φάραγγος τὸ ἀφανὲς, καὶ συνθέμενοι τοῖς λοχῶσι τὰ μειράκια τὸν τῆς ἐπιθέσεως καιρὸν, οἱ λοιποὶ κατὰ πλῆθος ἐπὶ τὰ μανδρεύματα αὐτῶν νύκτωρ ἐπέβαλον. Ῥωμύλος μὲν οὖν τὸν χρόνον τοῦτον τυγχάνει ἅμα τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν κωμητῶν πεπορευμένος εἴς τι χωρίον Καινινᾶν ὀνομαζόμενον, ἱερὰ ποιήσων ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πάτρια· Ῥῶμος δὲ τὴν ἔφοδον αὐτῶν αἰσθόμενος ἐξεβοήθει, τὰ ὅπλα λαβὼν διὰ ταχέων, ὀλίγους τῶν ἐκ τῆς κώμης φθασάντων καθ' ἓν γενέσθαι παραλαβών. Κἀκεῖνοι οὐ δέχονται αὐτὸν, ἀλλὰ φεύγουσιν ὑπαγόμενοι ἔνθα ἔμελλον ἐν καλῷ ὑποστρέψαντες ἐπιθήσεσθαι. Ὁ δὲ Ῥῶμος κατ' ἄγνοιαν τοῦ μηχανήματος, ὡς ἄχρι πολλοῦ διώκων αὐτοὺς, παραλλάττει τὸ λελοχισμένον χωρίον, καὶ ἐν τούτῳ ὅ τε λόχος ἀνίσταται καὶ οἱ φεύγοντες ὑποστρέφουσι. Κυκλωσάμενοι δὲ αὐτοὺς καὶ πολλοῖς ἀράττοντες λίθοις, λαμβάνουσιν ὑποχειρίους. Ταύτην γὰρ εἶχον ἐκ τῶν δεσποτῶν τὴν παρακέλευσιν, ζῶντας αὐτοῖς τοὺς νεανίσκους ἀποκομίσαι. Οὕτω μὲν δὴ χειρωθεὶς ὁ Ῥῶμος ἀπήγετο.

Interponitur Ælii Tuberonis de eadem hac re narratio. Deinde pergit Dionysius hunc in modum :

80. Ὁ μὲν οὖν Ῥῶμος ἐπὶ τοῖς πολεμίοις γενόμενος οὕτως εἴθ' ὡς ὁ Φάβιος παραδέδωκε, δέσμιος εἰς τὴν Ἄλβαν ἀπήγετο. Ῥωμύλος δ' ἐπεὶ τὸ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἔγνω πάθος, διώκειν εὐθὺς ᾤετο δεῖν τοὺς ἀκμαιοτάτους ἔχων τῶν νομέων, ὡς ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὄντα καταληψόμενος τὸν Ῥῶμον. Ἀποτρέπεται δ' ὑπὸ τοῦ Φαυστύλου ὁρῶντος αὐτοῦ τὴν σπουδὴν μανικωτέραν οὖσαν. Νομισθεὶς γὰρ πατὴρ, τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀπόρρητα ποιούμενος τοῖς μειρακίοις διετέλεσεν, ὡς μὴ θᾶττον ὁρμήσωσι παρακινδυνεῦσαί τι πρὶν ἐν τῷ κρατίστῳ τῆς ἀκμῆς γενέσθαι· τότε δὲ πρὸς τῆς ἀνάγκης βιασθεὶς μονωθέντι τῷ Ῥωμύλῳ λέγει. Μαθόντι δὲ τῷ νεανίσκῳ πᾶσαν ἐξ ἀρχῆς τὴν κατασχοῦσαν αὐτοὺς τύχην, τῆς τε μητρὸς

Romuli, illi vero Remi nomen dedit. Qui quum adoleverunt, erant et dignitate formæ et animi celsitudine non subulcis aut bubulcis similes, sed iis quos quivis stirpe regia ortos judicasset, et iis qui ex deorum semine creduntur nati : quemadmodum in patriis Romanorum carminibus nunc quoque canitur. Vitam autem degebant pastoriciam, et victum sibi manibus parabant, in montibus plerumque compingentes ex lignis et arundine sine ulla contignatione casulas. Quarum una ad mea usque tempora exstabat, ad latus quod a Palatio ad Circum ducit, quæ Romuli vocatur : quam sacram servant ii quibus ea cura est mandata, nihil ei ornatus gratia addentes. Quodsi qua ejus pars vel tempestatis vel temporis injuria laborarit, quod reliquum est sarciunt, et quantum fieri potest ad pristinam formam instaurant. Quum autem annum circiter duodevicesimum agerent, controversiam quandam de pascuis habuerunt cum Numitoris pastoribus, qui in Aventino colle e regione Palatii sito sua stabula habebant. Frequenter autem de se mutuo conquerebantur, vel quod agros alienos alteri depascerentur, vel quod communes alteri soli tenerent, vel alias ob causas quascumque. Ex ista autem altercatione interdum ad manus et ad arma est ventum. Quum autem Numitoris pastores multa vulnera ab illis adolescentibus accepissent et nonnullos de suis amisissent et ab illis locis per vim arcerentur, dolum quendam illis struxerunt. Quum autem insidias in occulta vallis parte ante posuissent, et cum illis qui adolescentibus insidiabantur adoriendi tempus constituissent, reliqui conferto agmine eorum stabula noctu invaserunt. Tunc autem forte Romulus cum paganorum præcipuis in urbem quandam nomine Cæninam pro publica salute sacra patria facturus iverat. Sed quum Remus eorum adventum hostilem cognovisset, ad opem ferendam accurrit, armis celeriter correptis, et paucis quibusdam paganis, qui eo mature convenerant, secum ductis. At illi eum non exspectarunt, sed fuga se receperunt hostes allicientes in eum locum, ubi commode conversi eos aggressuri erant. Remus vero doli ignarus, longius eos persecutus, locum in quo insidiæ positæ erant præteriit. Interea et insidiarum manus surrexit, et qui fugiebant se converterunt, eosque circumventos multisque lapidibus contusos in suam potestatem redegerunt. Hoc enim ipsis domini mandarant ut illos adolescentes vivos ad se adducerent. Remus igitur hoc modo captus abductus est. » (*Interponitur de eadem re narratio Ælii Tuberonis.*)

80. Remus igitur, quum vel hoc modo, vel quemadmodum Fabius tradit, in potestatem hostium venisset, vinctus Albam est deductus. Romulus vero quum fratris infortunium cognovisset, cum fortissimorum pastorum manu illos sibi persequendos putavit, sperans fore ut eos adhuc in ipso itinere nancisceretur. Sed a Faustulo, qui ejus insanum impetum videbat, cohibitus est. Hactenus enim pater existimatus adolescentes totam rem celaverat, ne quod peri-

οἶκτος εἰσέρχεται καὶ Νομίτορος φροντίς· καὶ πολλὰ βουλευσαμένῳ μετὰ τοῦ Φαυστύλου, τῆς μὲν αὐτίκα ὁρμῆς ἐπισχεῖν ἐδόκει, πλείονι δὲ παρασκευῇ δυνάμεως χρησάμενον ὅλον ἀπαλλάξαι τὸν οἶκον τῆς Ἀμουλίου παρανομίας, κίνδυνόν τε τὸν ἔσχατον ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἄθλων ἀναρρῖψαι, πράττειν δὲ μετὰ τοῦ μητροπάτορος ὅ τι ἂν ἐκείνῳ δοκῇ.

81. Ὡς δὲ ταῦτα κράτιστα εἶναι ἔδοξε, συγκαλέσας τοὺς κωμήτας ἅπαντας ὁ Ῥωμύλος καὶ δεηθεὶς εἰς τὴν Ἄλβαν ἐπείγεσθαι διὰ ταχέων, μὴ κατὰ τὰς αὐτὰς πύλας ἅπαντας, μηδ' ἀθρόους εἰσιόντας, μή τις ὑπόνοια πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει γένηται, καὶ περὶ τὴν ἀγορὰν ὑπομένοντας ἑτοίμους εἶναι δρᾶν τὸ κελευόμενον, ἀπῄει πρῶτος εἰς τὴν πόλιν. Οἱ δὲ τὸν Ῥῶμον ἄγοντες ἐπειδὴ κατέστησαν ἐπὶ τὸν βασιλέα, τάς τε ὕβρεις ἁπάσας, ὅσας ἦσαν ὑβρισμένοι πρὸς τῶν μειρακίων, κατηγόρουν, καὶ τοὺς τραυματίας σφῶν ἐπεδείκνυσαν, τιμωρίας εἰ μὴ τεύξονται καταλείψειν προλέγοντες τὰ συφόρβια. Ἀμούλιος δὲ τοῖς χωρίταις κατὰ πλῆθος ἐληλυθόσι χαρίζεσθαι βουλόμενος καὶ τῷ Νομίτορι (παρὼν γὰρ ἐτύγχανε συναγανακτῶν τοῖς πελάταις), εἰρήνην τε ἀνὰ τὴν χώραν σπεύδων εἶναι, καὶ ἅμα τὸ αὔθαδες τοῦ μειρακίου, ὡς ἀκατάπληκτον ἦν ἐν τοῖς λόγοις, δι' ὑποψίας λαμβάνων, καταψηφίζεται τὴν δίκην· τῆς δὲ τιμωρίας τὸν Νομίτορα ποιεῖ κύριον, εἰπὼν ὡς τῷ δράσαντι δεινὰ τὸ ἀντιπαθεῖν οὐ πρὸς ἄλλου τινὸς μᾶλλον ἢ τοῦ πεπονθότος ὀφείλεται. Ἐν ὅσῳ δὲ ὁ Ῥῶμος ὑπὸ τῶν τοῦ Νομίτορος βουκόλων ἤγετο, δεδεμένος τε ὀπίσω τὼ χεῖρε καὶ πρὸς τῶν ἀγόντων ἐπικερτομούμενος, ἀκολουθῶν ὁ Νομίτωρ τοῦ τε σώματος τὴν εὐπρέπειαν ἀπεθαύμαζεν, ὡς πολὺ τὸ βασιλικὸν εἶχε, καὶ τοῦ φρονήματος τὴν εὐγένειαν ἐνεθυμεῖτο, ἣν παρὰ τὰ δεινὰ διέσωσεν, οὐ πρὸς οἶκτον ἢ λιπαρήσεις, ὡς ἅπαντες ἐν ταῖς τοιαῖσδε ποιοῦσι τύχαις, τραπόμενος, ἀλλὰ σὺν εὐκόσμῳ σιωπῇ ἐπὶ τὸν μόρον ἀπιών. Ὡς δ' εἰς τὴν οἰκίαν ἀφίκοντο, μεταστῆσαι τοὺς ἄλλους κελεύσας, μονωθέντα τὸν Ῥῶμον εἴρετο τίς εἴη, καὶ τίνων· ὡς οὐκ ἂν ἐκ τῶν τυχόντων γε ἄνδρα τοιοῦτον γενόμενον. Εἰπόντος δὲ τοῦ Ῥώμου τοσοῦτον εἰδέναι μόνον κατὰ πίστιν τοῦ τρέφοντος, ὅτι σὺν ἀδελφῷ διδύμῳ ἐκτεθείη βρέφος εἰς νάπην εὐθὺς ἀπὸ γονῆς, καὶ πρὸς τῶν νομέων ἀναιρεθεὶς ἐκτραφείη, βραχὺν ἐπισχὼν χρόνον, εἴτε ὑποτυπωθείς τι τῶν ἀληθῶν εἴτε τοῦ δαίμονος ἄγοντος εἰς τοὐμφανὲς τὸ πρᾶγμα, λέγει πρὸς αὐτόν· « Ὅτι μὲν ἐπ' ἐμοὶ γέγονας, ὦ Ῥῶμε, παθεῖν ὅ τι ἂν δικαιώσω, καὶ ὡς περὶ πολλοῦ ποιήσαιντο ἂν οἱ κομίσαντές σε δεῦρο, πολλὰ καὶ δεινὰ παθόντες, ἀποθανεῖν, οὐδὲν δεῖ πρὸς εἰδότα λέγειν. Εἰ δέ σε θανάτου τε καὶ ἄλλου παντὸς ἐκλυσαίμην κακοῦ, ἆρα ἂν εἰδείης μοι χάριν καὶ δεομένῳ ὑπουργήσειας ὃ κοινὸν ἀμφοῖν ἔσται ἀγαθόν; » Ἀποκριναμένου δὲ τοῦ μειρακίου ὁπόσα τοὺς ἐν ἀπογνώσει βίου κειμένους ἡ τοῦ σωθῆναι ἐλπὶς τοῖς κυρίοις τούτου λέγειν καὶ ὑπισχνεῖσθαι ἐπαίρει, λῦσαι κελεύσας αὐτὸν ὁ Νομίτωρ καὶ ἅπαντας ἐκποδὼν ἀπελθεῖν, φράζει τὰς αὐτοῦ τύχας, ὡς ὁ Ἀμούλιος αὐτὸν ἀδελφὸς ὢν ἀπεστέρησε τῆς βασιλείας, ὀρφανὸν δὲ τέ-

---

culum adirent antequam ad firmissimum ætatis robur pervenissent. Tum vero necessitate compulsus, semotis arbitris, soli Romulo rem declaravit. At juvenem, quum ab ipso initio omnem suam fortunam intellexisset, matris miseratio et Numitoris cura subiit; et post longam consultationem cum Faustulo habitam decrevit a præsenti conatu desistere, et majore copiarum apparatu totam familiam ab Amulii injuriis vindicare, et quodvis extremum periculum pro maximis præmiis subire, et cum avo materno agere quidquid ipsi visum fuisset.

81. Ut hæc autem optima esse visa sunt, Romulus, convocatis omnibus paganis, rogatisque ut Albam ocius properarent (non tamen per eandem portam omnes, neque conferta manu ingredientes, ne qua oppidanis suspicio oriretur) seque in foro exspectarent ad imperata faciendum parati, ipse primum urbem petiit. Interea qui Remum abduxerant, postquam eum ad regis tribunal stiterunt, omnes injurias quas ab illis adolescentibus acceperant, eos accusando declararunt; suorumque vulnera ostenderunt, minitantes se, nisi de illis sumeretur supplicium, omne pecus deserturos. Tum Amulius, agrestibus, qui magno numero convenerant, et ipsi Numitori gratificari volens (forte enim aderat eam rem æque ac clientes moleste ferens) et regionis tranquillitati studens, simul adolescentis arrogantiam et tam intrepidam orationem suspectam habens, injuriarum condemnavit, et pœnæ modum arbitrio Numitoris permisit, dicens æquum esse ut is qui injuriam fecit, a nullo alio potius quam ab eo, qui illam accepit, plectatur. Dum autem Remus a Numitoris pastoribus revinctis post tergum manibus duceretur, et ab iis qui eum deducebant conviciis jactatis illuderetur, Numitor sequens, et corporis decus plane regium demirabatur, et considerabat generosum et constantem in rebus duris animum : quod nec ad misericordiam captandam, nec ad preces (sicut omnes in tali fortuna constituti solent facere) se converteret; sed cum modesto silentio ad supplicium pergeret. Postquam vero domum venerunt, reliquis jussis secedere, ipsum Remum solum interrogavit, quisnam esset et quibus ortus : quod talis vir e vulgaribus natus non videretur. Quum autem Remus respondisset, se illud tantum scire ex nutricii fide, se infantem cum fratre eodem partu edito recens natum in silva expositum, et a pastoribus susceptum et educatum fuisse : Numitor post interpositam brevem moram, sive aliquod verisimile suspicatus, sive deo rem in lucem proferente, sic juvenem alloquitur : « Te, Reme, in mea potestate esse, ita ut te quocumque supplicio afficere possim, et eos qui te huc adduxerunt, multis et atrocibus injuriis acceptis, mortem tuam vehementissime expetere quum ipse noris, non est quod te doceam. Quodsi te a morte et a quovis alio malo liberaro, an gratiam mihi habebis, et roganti operam tuam in re utrique nostrûm commoda navabis? » Quum autem juvenis respondisset quæ homines in vitæ desperatione, salutis spe impulsi, vitæ necisque arbitris et dicere et polliceri solent, Numitor ejus vincula solvi jussit, et omnibus qui aderant ablegatis, suam fortunam ei narravit : ut Amulius frater regno ipsum fraudarat or-

κνων ἔθηκε, τὸν μὲν ἐπὶ θήρᾳ κρύφα διαχειρισάμενος, τὴν δὲ θυγατέρα εἱρκτῇ δεδεμένην φυλάττων, τά τε ἄλλα ὅσα δεσπότης χρώμενος δούλῳ.

82. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ πολὺν θρῆνον ἅμα τοῖς λόγοις καταχεόμενος ἠξίου τιμωρὸν τοῖς κατοίκοις αὐτοῦ τὸν Ῥῶμον γενέσθαι. Ἀσμένως δὲ ὑποδεξαμένου τὸν λόγον τοῦ μειρακίου, καὶ πάλαι τάττειν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔργον ἀξιοῦντος, ἐπαινέσας ὁ Νομίτωρ τὴν προθυμίαν, « Τῆς μὲν πράξεως, ἔφη, τὸν καιρὸν ἐγὼ ταμιεύσομαι, σὺ δὲ τέως πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀπόρρητον τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγγελίαν πέμψον, ὅτι σώζῃ τε δηλῶν καὶ διὰ ταχέων αὐτὸν ἥξειν ἀξιῶν. » Ἐκ δὲ τούτου πέμπεταί τις ἐξευρεθεὶς, ὃς ἐδόκει ὑπηρετήσειν, καὶ περιτυχὼν οὐ πρόσω τῆς πόλεως ὄντι Ῥωμύλῳ, διασαφεῖ τὰς ἀγγελίας. Ὁ δὲ περιχαρὴς γενόμενος ἔρχεται σπουδῇ πρὸς Νομίτορα, καὶ περιπλακεὶς ἀμφοῖν ἀσπάζεται μὲν πρῶτον, ἔπειτα φράζει τὴν ἔκθεσιν σφῶν καὶ τροφὴν καὶ τἄλλα ὅσα παρὰ τοῦ σωματοφύλακος ἐπύθετο. Τοῖς δὲ βουλομένοις τε καὶ οὐ πολλῶν ἵνα πιστεύσειαν τεκμηρίων δεομένοις καθ' ἡδονὰς τὸ λεγόμενον ἦν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέγνωσαν ἀλλήλους, αὐτίκα συνετάττοντο καὶ διεσκόπουν ὅστις ἔσται τρόπος ἢ καιρὸς εἰς τὴν ἐπίθεσιν ἐπιτήδειος. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι περὶ ταῦτα ἦσαν, ὁ Φαυστύλος ἀπάγεται πρὸς Ἀμούλιον· δεδοικὼς γὰρ μὴ οὐ πιστὰ δόξῃ τῷ Νομίτορι λέγειν ὁ Φαυστύλος ἄνευ σημείων ἐμφανῶν μεγάλου πράγματος μηνυτὴς γενόμενος, τὸ γνώρισμα τῆς ἐκθέσεως τῶν βρεφῶν τὴν σκάφην ἀναλαβὼν, ὀλίγου ὕστερον ἐδίωκεν εἰς τὴν πόλιν. Διερχόμενον δ' αὐτὸν τὰς πύλας ταραχωδῶς πάνυ καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμενον μηδενὶ ποιῆσαι καταφανὲς τὸ λεγόμενον, τῶν φυλάκων τις καταμαθὼν (ἦν δὲ πολεμίων ἐφόδου δέος, καὶ τὰς πύλας οἱ μάλιστα πιστευόμενοι πρὸς τοῦ βασιλέως ἐφρούρουν) συλλαμβάνει τε καὶ τὸ κρυπτὸν ὅ τι δήποτ' ἦν καταμαθεῖν ἀξιῶν ἀποκαλύπτει βίᾳ τὴν περιβολήν. Ὡς δὲ τὴν σκάφην ἐθεάσατο καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔμαθεν ἀπορούμενον, ἠξίου λέγειν τίς ἡ ταραχὴ καὶ τί τὸ βούλημα τοῦ μὴ φανερῶς ἐκφέρειν σκεῦος οὐδὲν δεόμενον ἀπορρήτου φορᾶς. Ἐν δὲ τούτῳ πλείους τῶν φυλάκων συνέρρεον καί τις αὐτῶν γνωρίζει τὴν σκάφην, αὐτὸς ἐν ἐκείνῃ τὰ παιδία κομίσας ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ φράζει πρὸς τοὺς παρόντας. Οἱ δὲ συλλαβόντες τὸν Φαυστύλον ἄγουσιν ἐπὶ τὸν βασιλέα. Ἀμούλιος δὲ ἀπειλῇ βασάνων καταπληξάμενος τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ λέξῃ τὰς ἀληθείας ἑκὼν, πρῶτον μὲν εἰ ζῶσιν οἱ παῖδες ἤρετο· ὡς δὲ τοῦτ' ἔμαθεν, ὅστις αὐτοῖς ὁ τρόπος τῆς σωτηρίας ἐγένετο, διηγησαμένου αὐτοῦ πάντα ὡς ἐπράχθη, « Ἄγε δὴ, φησὶν ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ταῦτα ἀληθεύσας ἔχεις, φράσον ὅπου ἂν νῦν εὑρεθεῖεν· οὐ γὰρ ἔτι δίκαιοί εἰσιν ἐν βουκόλοις καὶ ἀδόξῳ βίῳ ζῆν, ἔμοιγε ὄντες συγγενεῖς, ἄλλως τε καὶ θεῶν προνοίᾳ σωζόμενοι. »

83. Φαυστύλος δὲ τῆς ἀλόγου πρᾳότητος ὑποψίᾳ κινηθεὶς μὴ φρονεῖν αὐτὸν ὅμοια τοῖς λόγοις, ἀποκρίνεται ὧδε· « Οἱ μὲν παῖδές εἰσιν ἐν τοῖς ὄρεσι βουκολοῦντες, ὥσπερ ἐκείνων βίος· ἐγὼ δ' ἐπέμφθην ὑπ' αὐτῶν τῇ μητρὶ δηλώσων ἐν αἷς εἰσι τύχαις· ταύτην δὲ παρά σοι φυλάττεσθαι ἀκούων, δεήσεσθαι τῆς θυγατρὸς τῆς σῆς ἔμελλον, ἵνα με πρὸς αὐτὴν ἀγάγοι. Τὴν δὲ σκάφην ἔφερον, ἵν' ἔχω δεικνύναι τεκμήριον ἐμφανὲς ἅμα τοῖς

---

batumque liberis reddiderat, alterum inter venandum occulte interimens, alteram vinctam in carcere custodiens, ceteraque se ut dominus servo utebatur.

82. Ita locutus et multis lacrimis inter loquendum fusis, oravit Remum ut suas domesticas injurias ulcisci vellet. Cujus orationem quum juvenis libenter excepisset, et jam se ad opus aggrediendum duci postularet, Numitor, ejus animi alacritate collaudata, inquit: « Tempus rei gerendæ ego dispensaturus sum; tu interim, re cum nullis aliis communicata, nuntium ad fratrem mittas, per quem significes te salvum esse et rogare ut ille quam primum veniat. » Postea vero inventus missusque est quidam qui ad hoc ministerium idoneus videbatur, qui non procul ab urbe Romulum nactus mandata renuntiat. Ille vero valde lætus ad Numitorem properavit: et primum utrumque amplexus salutavit, deinde narravit ut et expositi et educati fuissent, et alia quæcumque ex satellite acceperat. Illis autem audire gestientibus nec multis ut crederent argumentis egentibus, voluptati erat quod referebat. Ut vero se mutuo agnoverunt, statim consilia ineunt, et de rei aggrediendæ modo et opportunitate consultare cœperunt. Dum autem hæc ab istis geruntur, Faustulus ad Amulium adducitur. Veritus enim ne in magnæ rei indicio a se delato fidem Numitori absque manifestis signis non faceret, ut facilius infantes agnoscerentur, una cum alveo, in quo expositi fuerant, paullo post ad urbem contendit. Eum autem valde trepide portam transeuntem et quod ferebat diligentissime occultantem, quum quidam ex custodibus animadvertisset (erat enim hostilis incursionis metus, et portæ a fidelissimis regi custodiebantur), comprehendit, et quidnam celaret cognoscere cupiens, amictum ei per vim detraxit. Quum autem alveum conspexisset hominemque hæsitantem vidisset, quæsivit ex eo cur ita trepidaret, quove consilio vas illud celaret, quod ei ferre propalam liceret. Interea vero plures custodes confluebant, inter quos unus alveum agnovit, quippe qui infantes in eo ad fluvium deportarat, et iis qui tunc aderant rem indicavit. Illi vero Faustulum comprehensum ad regem adduxerunt. Amulius tormentorum minis homini intentatis nisi sponte vera dixisset, primum quidem an pueri viverent quæsivit; deinde vero, quum hoc cognovisset, quæsivit, quonam modo illi incolumes evasissent. Quum autem ille omnia ut gesta erant narrasset: « Age igitur, inquit rex, quando hactenus vera dixisti, dic ubinam nunc inveniri possint; non enim æquum est ut inter bubulcos vitam ingloriam degant, quum mei sint cognati, præsertimque quum divina providentia servati fuerint. »

83. At Faustulus, novam regis clementiam suspectam habens, et existimans ejus mentem a verbis discrepare, ita respondet: « Juvenes sunt in montibus ubi armenta pascunt, ut eorum vitæ genus fert; ego vero missus sum ab ipsis, ut quo in statu res ipsorum sint, matri significarem: quam quum apud te servari audissem, filiam tuam rogaturus eram ut me ad eam duceret. Alveum autem ferebam,

λόγοις. Νῦν οὖν ἐπειδὴ δέδοκταί σοι τοὺς νεανίσκους δεῦρο κομίσαι, χαίρω τε καὶ πέμψον οὕστινας βούλει σὺν ἐμοί. Δείξω μὲν οὖν τοῖς ἐλθοῦσι τοὺς παῖδας ἐγώ, φράσουσι δ' αὐτοῖς ἐκεῖνοι τὰ παρὰ σοῦ. » Ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἔλεγεν, ἀναβολὴν εὑρέσθαι βουλόμενος τοῖς παισὶ τοῦ θανάτου, καὶ ἅμα αὐτὸς ἀποδρᾶσαι τοὺς ἄγοντας, ἐπειδὰν ἐν τοῖς ὄρεσι γένηται, ἐλπίσας. Ἀμούλιος δὲ τοῖς πιστοτάτοις τῶν ὁπλοφόρων ἐπιστείλας κρύφα, οὓς ἂν ὁ συφορβὸς αὐτοῖς δείξῃ συλλαβόντας ὡς αὐτὸν ἄγειν, ἀποστέλλει διὰ ταχέων. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενος αὐτίκα γνώμην ἐποιεῖτο καλέσας τὸν ἀδελφὸν ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ ἔχειν, ἕως ἂν εὖ θῆται τὰ παρόντα· καὶ αὐτὸν ὡς ἐπ' ἄλλῳ δή τινι ἐκάλει. Ὁ δὲ ἀποσταλεὶς ἄγγελος εὐνοίᾳ τε τοῦ κινδυνεύοντος καὶ ἐλέῳ τῆς τύχης ἐπιτρέψας, κατήγορος γίνεται τῷ Νομίτορι τῆς Ἀμουλίου γνώμης. Ὁ δὲ τοῖς παισὶ δηλώσας τὸν κατειληφότα κίνδυνον αὐτούς, καὶ παρακελευσάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι, παρῆν ἄγων ὡπλισμένους ἐπὶ τὰ βασίλεια τῶν τε ἄλλων πελατῶν καὶ ἑταίρων καὶ θεραπείας πιστῆς χεῖρα οὐκ ὀλίγην. Ἧκον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν συνελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἐκλείποντες τὴν ἀγοράν, ἔχοντες ὑπὸ ταῖς περιβολαῖς ἑαυτῶν ξίφη κεκρυμμένα, στῖφος κρατερόν. Βιασάμενοι δὲ τὴν εἴσοδον ἀθρόᾳ ὁρμῇ πάντες, οὐ πολλοῖς ὁπλίταις φρουρουμένην, ἀποσφάττουσιν εὐπετῶς τὸν Ἀμούλιον καὶ μετὰ τοῦτο τὴν ἄκραν καταλαμβάνονται. Ταῦτα μὲν οὖν τοῖς περὶ τὸν Φάβιον εἴρηται. Cf. Dioclis Peparethii fr. 2.

2.

Dionys. Hal. I, c. 74, p. 187 R. : Κόϊντος δὲ Φάβιος κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδόης ὀλυμπιάδος (Romam conditam ait).

Eadem ex Dion. Euseb. Chr. p. 208 Mai., Syncell. p. 193, D. Solin. Polyh. c. 2 : *Cincio Romam duodecima olympiade placet conditam, Pictori octava.*

3.

Plutarch. Romul. c. 14 : Τετάρτῳ δὲ μηνὶ μετὰ τὴν κτίσιν, ὡς Φάβιος ἱστορεῖ, τὸ περὶ τὴν ἁρπαγὴν ἐτολμήθη τῶν γυναικῶν (Sabinarum).

4.

Dionys. II, 38 : Tarpeia Sabinos Tatio duce Capitolium aggressuros conspicit, καὶ αὐτήν, ὡς μὲν Φάβιός τε καὶ Κίγκιος γράφουσιν, ἔρως εἰσέρχεται τῶν ψαλίων, ἃ περὶ τοῖς ἀριστεροῖς βραχίοσιν ἐφόρουν καὶ τῶν δακτύλων. In sequentibus (c. 39) ex Pisone Dionysius refert Tarpeiam initam cum Tatio proditionem per nuntium Romulo indicaturam fuisse, nuntium vero ad regem Sabinorum transfugisse et illi consilia Tarpeiæ indicasse. Deinde subjicit: Οἱ δὲ περὶ τὸν Φάβιόν τε καὶ Κίγκιον οὐδὲν τοιοῦτον λέγουσι γεγονέναι, ἀλλὰ φυλάξαι τὴν κόρην διαβεβαιοῦνται τὰς περὶ τὴν προδοσίαν συνθήκας· τὰ δὲ ἑξῆς ἅπαντες πάλιν ὁμοίως γράφουσιν. Mox tamen iterum ex Pisone notat narrationis discrepantiam c. 40: Ὁ μὲν Πείσων φησὶ τῶν Σαβίνων τὸν χρυσὸν ἑτοίμων ὄντων διδόναι τῇ κόρῃ τὸν περὶ τοῖς ἀριστεροῖς βραχίοσι, τὴν Τάρπειαν οὐ τὸν κόσμον, ἀλλὰ τοὺς θυρεοὺς παρ' αὐτῶν αἰτεῖν κτλ.. Οἱ δὲ περὶ τὸν Φάβιον ἐπὶ τοῖς Σαβίνοις ποιοῦσι τὴν τῶν ὁμολογιῶν ἀπάτην. Δέον γὰρ αὐτοὺς τὸν χρυσόν, ὥσπερ ἡ Τάρπεια ἠξίου, κατὰ τὰς ὁμολογίας ἀποδιδόναι, χαλεπαίνοντας ἐπὶ τῷ μεγέθει τοῦ μισθοῦ τὰ σκεπαστήρια κατ' αὐτῆς βάλλειν, ὡς ταῦτα, ὅτε ὤμνυσαν, αὐτῇ δώσειν ὑποσχομένους.

---

ut præter verba manifestum etiam rei argumentum possem ostendere. Nunc igitur, quando tibi visum est juvenes huc arcessere, gaudeo : proinde mecum quoscumque volueris mitte. Ego enim iis qui venerint pueros ostendam : illi vero tua mandata ipsis exponent. » Hæc autem ille dicebat, quærens rationem qua necem juvenum differret; simulque sperans, se, ubi in montes ventum esset, illis a quibus ducebatur evasurum. Amulius vero satellitum fidelissimos cum occultis mandatis, ut quos subulcus ipsis indicasset comprehensos ad se ducerent, ocius dimisit. Quo facto mox decrevit accitum ad se fratrem in libera custodia asservare, donec præsentem rerum statum bene composuisset : quare illum quasi alia de causa arcessivit. At nuntius qui missus fuerat, tum periclitantis benevolentia tum etiam miseratione fortunæ commotus, Numitori mentem Amulii indicat. Ille vero quum juvenibus periculum impendens declarasset, eosque hortatus fuisset ut se fortiter gererent, quum aliorum clientum et amicorum armatorum tum etiam fidelissimorum famulorum non exigua manu stipatus ad regiam venit. Quin et validissima agrestium manus, qui in urbem convenerant, eo venit, foro relicto, gladios sub vestibus abscondentes. Omnesque conglobati, aditu, qui a paucis militibus servabatur, per vim occupato, Amulium sine ullo negotio obtruncant, atque ita arcem occupant. Hæc sunt quæ Fabius scribit.

2.

Q. Fabius Romam conditam ait Olympiadis octavæ anno primo.

3.

Mense quarto post urbem conditam, ut Fabius narrat, mulieres Sabinas rapere ausi sunt.

4.

Tarpeiam, ut Fabius et Cincius scribunt, cupido cepit armillarum, quas in sinistris brachiis Sabini gestabant, et annulorum quos ferebant.

Fabius vero et Cincius nihil tale accidisse dicunt, sed puellam pacta proditionis servasse affirmant. At in iis quæ sequuntur omnes scriptores consentiunt.

Piso ait Sabinis paratis aurum puellæ tradere quod in sinistris brachiis gestabant, Tarpeiam non ornatum illum, sed eorum scuta petiisse etc. Fabius vero hanc fraudem Sabinis attribuit : ait enim eos, quum aurum, ut Tarpeia postularat, ex pactis tradere deberent, indignatos mercedis magnitudine, arma quibus se tegebant in eam jecisse, quod hæc, quo tempore jurassent, illi promisissent.

5.

Dionys. H. IV, c. 15, p. 673 R. de Servio Tullio : Διεῖλε δὲ καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, ὡς μὲν Φάβιός φησιν, εἰς μοίρας ἓξ καὶ εἴκοσιν, ἃς καὶ αὐτὰς καλεῖ φυλάς, καὶ τὰς ἀστικὰς προστιθεὶς αὐταῖς τέτταρας, τριάκοντα πεποίηκε φυλὰς ἀμφοτέρων.

6.

Livius I, 44, de Servio Tullio : *Censu perfecto, quem maturaverat metu legis de incensis latæ cum vinculorum minis mortisque, edixit, ut omnes cives Romani, equites peditesque, in suis quisque centuriis, in campo Martio cum prima luce adessent. Ibi instructum exercitum omnem suovetaurilibus lustravit : idque conditum lustrum appellatum, quia is censendo finis factus est. Millia octoginta eo lustro civium censa dicuntur. Adjicit scriptorum antiquissimus Fabius Pictor, eorum, qui ferre arma possent, eum numerum fuisse.*

7.

Dionys. H. IV, c. 6, p. 647 R. : Βούλομαι δ' ἐπιστήσας τὸν ἑξῆς λόγον ἀποδοῦναι τὰς αἰτίας δι' ἃς οὔτε Φαβίῳ συγκατεθέμην οὔτε τοῖς ἄλλοις ἱστορικοῖς ὅσοι γράφουσιν υἱοὺς εἶναι τοὺς καταλειφθέντας παῖδας ὑπὸ Ταρκυνίου, ἵνα μή τινες τῶν ἐκείναις ἐντυχόντων ἱστορίαις σχεδιάζειν ὑπολάβωσιν, οὐχ υἱοὺς ἀλλ' υἱωνοὺς αὐτοὺς γράφοντα τοὺς παῖδας· παντάπασι γὰρ ἀπερισκέπτως καὶ ῥαθύμως οἱ συγγραφεῖς αὐτῶν ταύτην ἐξενηνόχασι τὴν ἱστορίαν, οὐδὲν ἐζητηκότες τῶν ἀναιρούντων αὐτὴν ἀδυνάτων καὶ ἀτόπων.

8.

Dionys. H. IV, c. 30, p. 717 R. : Ἐνταῦθα πάλιν ἀναγκάζομαι μεμνῆσθαι Φαβίου, καὶ τὸ ῥάθυμον αὐτοῦ περὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν χρόνων ἐλέγχειν. Ἐπὶ γὰρ τῆς Ἀρρούντα τελευτῆς γενόμενος, οὐ καθ' ἓν ἁμαρτάνει μόνον, ὃ καὶ πρότερον ἔφην, ὅτι γέγραφεν υἱὸν εἶναι Ταρκυνίου τὸν Ἀρρούνταν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕτερον, ὅτι φησὶν ἀποθανόντα ὑπὸ τῆς μητρὸς Τανακυλίδος τεθάφθαι, ἣν ἀμήχανον ἔτι κατ' ἐκείνους περιεῖναι τοὺς χρόνους.

9.

Dionys. IV, c. 64, de L. Tarquinio Collatino : Τοῦτον τὸν ἄνδρα Φάβιος μὲν υἱόν φησιν Ἠγερίου.

10.

Livius I, 55, de Jovis templo, quam in Tarpeio monte Tarquinius Superbus ædificavit : *Caput humanum integra facie aperientibus fundamenta templi dicitur apparuisse. Quæ visa species haud per ambages arcem eum imperii caputque rerum fore portendebat : idque ita cecinere vates, quique in urbe erant quosque ad eam rem consultandam ex Etruria acciverant. Augebatur ad impensas regis animus. Itaque Pometianæ manubiæ, quæ perducendo ad culmen operi destinatæ erant, vix in fundamenta suppeditavere. Eo magis Fabio, prætérquam quod antiquior est, crediderim, quadraginta ea sola talenta fuisse, quam Pisoni, qui quadraginta millia pondo argenti seposita in eam rem scribit, summam pecuniæ neque ex unius tum urbis præda sperandam, et nullius, ne horum quidem magnificentiæ operum, fundamenta non exsuperaturam.*

11.

Dionysius VII, c. 71, p. 1483 R. (de ludis Romanorum expositurus est eum in finem ut hinc quoque appareat gentes quæ ad condendam Romam convenerint, Græcas fuisse, non vero barbaras) : Ἕτερος μὲν οὖν ἀποχρῆν ἂν ὑπέλαβε καὶ αὐτὰ τὰ νῦν πραττόμενα ἐπὶ τῇ πόλει μηνύματα οὐ μικρὰ τῶν παλαιῶν ἐπιτηδευμάτων ὑπολαβεῖν· ἐγὼ δέ, ἵνα μή τις ἀσθενῆ τὴν πίστιν εἶναι ταύτην ὑπολάβῃ, [εἴτε] κατ' ἐκείνην τὴν ἀπίθανον ὑπόληψιν, ὅτι παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ κρατήσαντες, ἀσμένως ἂν τὰ κρείττω μετέμαθον ἔθη, τῶν ἐπιχωρίων ὑπεριδόντες, ἐξ ἐκείνου ποιή-

---

5.

Divisit Servius Tullius totum agrum, ut Fabius ait, in partes viginti sex, quas et ipsas tribus appellat, et quattuor urbanas iis addit, ita ut omnes efficiant numerum triginta tribuum.

7.

Sequentis narrationis cursum sistens rationes reddere volo, cur neque Fabio assentiar neque reliquis historicis qui scribunt illos pueros qui a Tarquinio relicti fuerant, ejus filios fuisse : ne qui eorum, qui illorum historias legerunt, me hæc comminisci arbitrentur, quod illos pueros non filios, sed nepotes Tarquinii fuisse dixerim. Omnino enim negligentes scriptores hanc historiam ediderunt in lucem, non examinatis iis, quæ quum nullo pacto fieri potuerint et absurda sint, fidem ejus tollunt.

8.

Hoc loco rursus cogor Fabii mentionem facere et ejus negligentiam in temporum supputatione redarguere. Quum enim ad eam suæ Historiæ partem venit ubi describit Aruntis interitum, non semel tantum peccat (sicuti antea jam dixi) quod scribit Aruntem Tarquinii filium esse; sed etiam iterum, quia ait illum defunctum a matre Tanaquilide sepultum fuisse, quæ ut illis temporibus adhuc fuerit superstes, nullo modo fieri potest.

9.

Tarquinium Collatinum Fabius Egerii filium fuisse tradit.

11.

Alius fortasse satis esse putaret vel ex iis ipsis quæ nunc Romæ fiunt, veterum institutorum non levia argumenta sumere : sed ego, ne quis absurda illa opinione motus hoc argumentum invalidum putet, Romanos videlicet, tota Græcia devicta, lubenter, patriis ritibus neglectis, alios meliores didicisse, ex illo tempore conjecturam ducam, quo nondum Græciæ principatum neque ullam aliam transmarinam pro-

σομαι τοῦ χρόνου τὴν τέκμαρσιν, ὅτε οὔπω τὴν τῆς Ἑλλάδος εἶχον ἡγεμονίαν, οὐδὲ ἄλλην διαπόντιον οὐδεμίαν ἀρχὴν, Κοΐντῳ Φαβίῳ βεβαιωτῇ χρώμενος, καὶ οὐδεμιᾶς ἔτι δεόμενος πίστεως ἑτέρας· παλαιότατος γὰρ ἀνὴρ τῶν τὰ Ῥωμαϊκὰ συνταξαμένων, καὶ πίστιν οὐκ ἐξ ὧν ἤκουσε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς ἔγνω, παρεχόμενος. Ipsam ludorum descriptionem, cui suas argumentationes Dionysius immiscet, exscribere longum sit. Dionysium tu adeas.

12.

Livius II, 40, de Coriolano : *Abductis deinde legionibus ex agro Romano, invidia rei oppressum periisse tradunt; alii alio leto. Apud Fabium, longe antiquissimum auctorem, usque ad senectutem vixisse eundem invenio. Refert certe hanc sæpe eum exacta ætate usurpasse vocem : Multo miserius seni exilium esse.*

13.

Livius VIII, 30, postquam de fausto prœlio dixerat quod Fabius, absente Papirio dictatore, contra quam jussum erat, cum Samnitis commisit (322 a. C.), pergit :

Auctores habeo, bis cum hoste signa collata, dictatore absente, bis rem egregie gestam. Apud antiquissimos scriptores una hæc pugna invenitur; in quibusdam annalibus tota res prætermissa est. Magister equitum, ut ex tanta cæde, multis potitus spoliis, congesta in ingentem acervum hostilia arma subdito igne concremavit : seu votum id deorum cuipiam fuit, seu credere libet Fabio auctori, eo factum, ne suæ gloriæ fructum dictator caperet, nomenque ibi scriberet, aut spolia in triumpho ferret.

14.

Livius X, 37, de anno 460 a. u., 294 a. C. L. Postumio Megillo et M. Atilio Regulo coss. : *Et hujus anni parum constans memoria est. Postumium, auctor est Claudius, in Samnio captis aliquot urbibus, in Apulia fusum fugatumque, saucium ipsum cum paucis Luceriam compulsum : ab Atilio in Etruria res gestas, eumque triumphasse. Fabius, ambo consules in Samnio et ad Luceriam res gessisse scribit, traductumque in Etruriam exercitum (sed ab utro consule, non adjecit), et ad Luceriam utrimque multos occisos : inque ea pugna Jovis Statoris ædem votam, ut Romulus ante voverat : sed fanum tantum, id est locus templo effatus, sacratus fuerat. Ceterum hoc demum anno ut ædem etiam fieri senatus juberet, bis ejusdem voti damnata republica, in religionem venit.*

15.

Polybius I, 14, 3 et 15, 12, de Fabii in enarrando bello Punico primo auctoritate. Vide Philini fr. 1.

16.

Polyb. I, 58 : Ὁ γὰρ Ἀμίλκας, τῶν Ῥωμαίων τὸν Ἔρυκα τηρούντων ἐπί τε τῆς κορυφῆς καὶ παρὰ τὴν ῥίζαν, καθάπερ εἴπομεν, κατελάβετο τὴν πόλιν τῶν Ἐρυκινῶν, ἥτις ἦν μεταξὺ τῆς τε κορυφῆς καὶ τῶν πρὸς τῇ ῥίζῃ στρατοπεδευσάντων. Ἐξ οὗ συνέβαινε παραβόλως μὲν ὑπομένειν καὶ διακινδυνεύειν πολιορκουμένους τοὺς τὴν κορυφὴν κατέχοντας τῶν Ῥωμαίων· ἀπίστως δὲ τοὺς Καρχηδονίους ἀντέχειν, τῶν τε πολεμίων πανταχόθεν προσκειμένων, καὶ τῶν χορηγιῶν οὐ ῥαδίως αὐτοῖς παρακομιζομένων, ὡς ἂν τῆς θαλάττης καθ' ἕνα τόπον καὶ μίαν πρόσοδον ἀντεχομένοις. Οὐ μὴν ἀλλὰ πάλιν ἐνταῦθα πάσαις μὲν ἀμφότεροι ταῖς πολιορκητικαῖς ἐπινοίαις καὶ βίαις χρησάμενοι κατ' ἀλλήλων, πᾶν δὲ γένος ἐνδείας ἀνασχόμενοι, πάσης δ' ἐπιθέσεως καὶ μάχης πεῖραν λαβόντες· τέλος, οὐχ, ὡς Φάβιος φησὶν, ἐξαδυνατοῦντες καὶ περικακοῦντες, ἀλλ' ὡς ἂν ἀπαθεῖς καὶ ἀήττητοί τινες ἄνδρες, ἱερὸν ἐποιήσαντο στέφανον. Πρότερον γὰρ ἐκείνους ἀλλήλων ἐπικρατῆσαι, καίπερ δύο ἔτη πάλιν ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ διαγωνισαμένους, δι' ἄλλου τρόπου συνέβη λαβεῖν τὸν πόλεμον τὴν κρίσιν.

17.

Eutrop. III, 2 : *L. Æmilio consule* (529 a. u. 225 a. C.) *ingentes Gallorum copiæ Alpes transie-*

---

vinciam habebant; et Quintum Fabium auctorem sequar, cujus unius fides et auctoritas mihi sufficiet, nec ulla alia præterea opus est mihi : nam Romanorum scriptorum antiquissimus est, fidemque meretur non ex iis modo quæ audiendo accepit, sed ex iis etiam quæ ipse vidit et cognovit.

16.

Jam Amilcar Erycinorum urbem, inter ipsum verticem et eos qui in imo monte consederant sitam, occupat. Inde eveniebat, ut Romani, qui summum fastigium tenebant, ab hoste obsessi, mirabili constantia quævis aspera tolerarent, et pericula omnia subirent; Carthaginienses vero supra hominum fidem ipsi quoque hostibus undique prementibus resisterent; quamquam et commeatuum accedebat difficultas, quod uno dumtaxat loco et unico aditu usum maris retinerent. Verum hic quoque postquam omnibus rationibus, quæ vel ab arte vel a vi atque robore ad expugnandos hostes petuntur, utrique essent usi, et inopiæ nullum non tolerassent genus, omnis denique invasionis et pugnæ periculum fecissent : tandem, non, ut Fabius ait, exhaustis viribus et victi malis, sed ut viri quidam nullo malorum sensu prædıti atque invicti, hieram fecerunt. Prius enim quam alii alios vincerent (etsi per biennium rursus continuum eodem hoc loco ab eisdem certatum est), accidit, ut alia quadam ratione finis bello imponeretur. Igitur, quod ad Erycem, et copias terrestres, hic status rerum erat.

runt. Sed pro Romanis tota Italia consensit : traditumque est a Fabio historico, qui ei bello interfuit, DCCC millia hominum parata ad id bellum fuisse.

Orosius IV, 13, de eodem anno : *Consules totius Italiæ ad præsidium imperii contraxere vires. Quo facto in utriusque consulis exercitu octingenta millia armatorum fuisse referuntur, sicut Fabius historicus, qui eidem bello interfuit, scripsit.*

18.

Polyb. III, 8 : Φάβιος δέ φησιν, ὁ Ῥωμαϊκὸς συγγραφεύς, ἅμα τῷ κατὰ Ζακανθαίους ἀδικήματι, καὶ τὴν Ἀσδρούβου πλεονεξίαν καὶ φιλαρχίαν, αἰτίαν γίγνεσθαι τοῦ κατ' Ἀννίβαν πολέμου. Ἐκεῖνον γάρ, μεγάλην ἀνειληφότα τὴν δυναστείαν ἐν τοῖς κατ' Ἰβηρίαν τόποις, μετὰ ταῦτα παραγενόμενον ἐπὶ Λιβύην, ἐπιβαλέσθαι, καταλύσαντα τοὺς νόμους, εἰς μοναρχίαν περιστῆσαι τὸ πολίτευμα τῶν Καρχηδονίων· τοὺς δὲ πρώτους ἄνδρας ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος, προειδομένους αὐτοῦ τὴν ἐπιβολήν, συμφρονῆσαι καὶ διαστῆναι πρὸς αὐτόν· τὸν δ' Ἀσδρούβαν, ὑπειδόμενον, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς Λιβύης, τὸ λοιπὸν ἤδη τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν χειρίζειν κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν, οὐ προσέχοντα τῷ συνεδρίῳ τῶν Καρχηδονίων· Ἀννίβαν δέ, κοινωνὸν καὶ ζηλωτὴν ἐκ μειρακίου γεγονότα τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, καὶ τότε διαδεξάμενον τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν Ἀσδρούβᾳ ποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων. Διὸ καὶ νῦν τὸν πόλεμον τοῦτον ἐξενηνοχέναι κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν Ῥωμαίοις, παρὰ τὴν Καρχηδονίων γνώμην. Οὐδένα γὰρ εὐδοκεῖν τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν ἐν Καρχηδόνι τοῖς ὑπ' Ἀννίβου περὶ τὴν Ζακανθαίων πόλιν πραχθεῖσι. Ταῦτα δ' εἰπών φησι μετὰ τὴν τῆς προειρημένης πόλεως ἅλωσιν παραγενέσθαι τοὺς Ῥωμαίους, οἰομένους δεῖν ἢ τὸν Ἀννίβαν ἐκδιδόναι σφίσι τοὺς Καρχηδονίους, ἢ τὸν πόλεμον ἀναλαμβάνειν. Εἰ δέ τις ἔροιτο τὸν συγγραφέα, ποῖος ἦν καιρὸς οἰκειότερος τοῖς Καρχηδονίοις, ἢ ποῖον πρᾶγμα τούτου δικαιότερον ἢ συμφορώτερον, ἐπείπερ ἐξ ἀρχῆς δυσηρεστοῦντο, καθάπερ οὗτός φησι, τοῖς ὑπ' Ἀννίβου πραττομένοις, τοῦ, πεισθέντας τότε τοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων παρακαλουμένοις, ἐκδοῦναι μὲν τὸν αἴτιον τῶν ἀδικημάτων, ἐπανελέσθαι δ' εὐλόγως δι' ἑτέρων τὸν κοινὸν ἐχθρὸν τῆς πόλεως, περιποιήσασθαι δὲ τῇ χώρᾳ τὴν ἀσφάλειαν, ἀποτριψαμένους τὸν ἐπιφερόμενον πόλεμον, δόγματι μόνον τὴν ἐκδίκησιν ποιησαμένους; τί ἂν εἰπεῖν ἔχοι πρὸς αὐτά; δῆλον γάρ, ὡς οὐδέν. Οἵ γε τοσοῦτον ἀπέσχον τοῦ πρᾶξαί τι τῶν προειρημένων, ὡς ἑπτακαίδεκα ἔτη συνεχῶς πολεμήσαντες κατὰ τὴν Ἀννίβου προαίρεσιν, οὐ πρότερον κατελύσαντο τὸν πόλεμον, ἕως οὗ πάσας ἐξελέγξαντες τὰς ἐλπίδας, τελευταῖον εἰς τὸν περὶ τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ σωμάτων παρεγένοντο κίνδυνον.

Τίνος δὲ χάριν ἐμνήσθην Φαβίου καὶ τῶν ὑπ' ἐκείνου γεγραμμένων; Οὐχ ἕνεκα τῆς πιθανότητος τῶν εἰρημένων ἀγωνιῶν, μὴ πιστευθῇ παρά τισιν· ἡ μὲν γὰρ παρὰ τούτων ἀλογία, καὶ χωρὶς τῆς ἐμῆς ἐξηγήσεως, αὐτὴ δι' αὐτῆς δύναται θεωρεῖσθαι παρὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν· ἀλλὰ τῆς τῶν ἀναλαμβανόντων τὰς ἐκείνου βίβλους ὑπομνήσεως· ἵνα μὴ πρὸς τὴν ἐπιγραφήν, ἀλλὰ πρὸς τὰ πράγματα βλέπωσιν. Ἔνιοι γὰρ οὐκ ἐπὶ τὰ λεγόμενα συνεπιστήσαντες, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν τὸν λέγοντα, καὶ λαβόντες ἐν νῷ, διότι κατὰ τοὺς καιροὺς ὁ γράφων γέγονε, καὶ τοῦ συνεδρίου μετεῖχε τῶν Ῥωμαίων, πᾶν εὐθέως ἡγοῦνται τὸ λεγόμενον ὑπὸ τού-

---

18.

Fabius, historiarum scriptor Romanus, causam bello Hannibalico præbuisse, ait, præter injuriam Saguntinis illatam, Asdrubalis etiam avaritiam et dominandi cupiditatem. Illum enim, postquam magnum in Hispania potentatum sibi peperisset, in Africam deinde rediisse, et antiquare patrias leges esse aggressum, ac formam reipublicæ Carthaginiensium in principatum unius mutare. Sed primores civitatis viros, consilio illius animadverso, magno consensu se ab illo sejunxisse. Quod suspicatum Asdrubalem, ex Africa excessisse, atque Hispaniam ex illo tempore pro libidine sua administrasse, nulla posthac senatus Carthaginiensis ratione habita. Hannibalem vero, qui ab adolescentia particeps et æmulus consiliorum illius fuisset, quum eo tempore in provincia Hispania ei successisset, in administratione rerum idem cum Asdrubale tenuisse institutum. Itaque hoc quoque bellum nunc ab eo Romanis fuisse illatum proprio ipsius consilio, præter Carthaginiensium sententiam : neminem enim Carthagine, qui quidem aliquo loco esset in republica, ea approbasse quæ adversus Saguntinorum civitatem fecit Hannibal. His expositis, addit deinde : capta Saguntinorum urbe, advenisse Romanos, qui aut dedi sibi Hannibalem a Pœnis postularent, aut bellum suscipi. Hic si quis quærat ex Fabio : ecquam meliorem Carthaginienses exspectare occasionem quiverint, quodve inire justius aut sibi utilius consilium potuerint, siquidem semper ipsis, ut hic quidem ait, facta Hannibalis displicuerant, quam ut, Romanorum postulatis morem gerentes, auctorem injuriæ dederent, communem patriæ hostem probabili ratione per alios tollerent, publicam ditioni suæ tranquillitatem affirmarent, bellum imminens a suis cervicibus depellerent, unius denique decreti ope ab illo homine se vindicarent? quid habeat, quod ad hæc respondeat? Palam est, responderi nihil posse. Nam Carthaginienses quidem tantum ab eo abfuerunt, ut quidquam facerent illorum quæ diximus, ut bellum ex Hannibalis sententia susceptum per annos septemdecim continuos gesserint, neque prius incepto destiterint, quam, tentata quavis belli spe, de patria ipsa tandem et sua omnium salute cœperunt periclitari.

Quorsum vero Fabii, et eorum quæ ab illo scripta sunt, mentionem feci? Non, quod adeo similia veri putem ista quæ commemoravi, ut verear, ne fidem apud nonnullos inveniant. Etenim, quam sint hæc a ratione aliena, vel me tacente, facile in oculos legentium incurrit. Verum ut eos admonerem, in quorum manus historiæ illius venerint, ne titulum libri, sed res ipsas attendant. Reperiuntur enim, qui ad narrantem potius, quam ad illa quæ narrantur, animum advertentes, quum eisdem temporibus auctorem vixisse co-

του πιστόν. Ἐγὼ δὲ φημὶ μὲν δεῖν οὐκ ἐν μικρῷ προσλαμβάνεσθαι τὴν τοῦ συγγραφέως πίστιν, οὐκ αὐτοτελῆ δὲ κρίνειν· τὸ δὲ πλεῖον ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων πιεῖσθαι τοὺς ἀναγινώσκοντας τὰς δοκιμασίας. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ γε Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων πολέμου (τὴν γὰρ παρέκβασιν ἐντεῦθεν ἐποιησάμεθα) νομιστέον πρώτην μὲν αἰτίαν γεγονέναι τὸν Ἀμίλκου θυμὸν, τοῦ Βάρκα μὲν ἐπικαλουμένου, πατρὸς δὲ κατὰ φύσιν Ἀννίβου γεγονότος. Ἐκεῖνος γὰρ, οὐχ ἡττηθεὶς τῷ περὶ Σικελίας πολέμῳ τῇ ψυχῇ, τῷ δοκεῖν αὐτὸς μὲν ἀκέραια διατετηρηκέναι τὰ περὶ τὸν Ἔρυκα στρατόπεδα ταῖς ὁρμαῖς ἐφ' ὧν αὐτὸς ἦν, διὰ δὲ τὴν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῶν Καρχηδονίων ἧτταν τοῖς καιροῖς εἴκων, πεποιῆσθαι τὰς συνθήκας, ἔμενεν ἐπὶ τῆς ὀργῆς, τηρῶν ἀεὶ πρὸς ἐπίθεσιν. Εἰ μὲν οὖν μὴ τὸ περὶ τοὺς ξένους ἐγένετο κίνημα τοῖς Καρχηδονίοις, εὐθέως ἂν ἄλλην ἀρχὴν ἐποιεῖτο καὶ παρασκευὴν πραγμάτων, ὅσον ἐπ' ἐκείνῳ. Προκαταληφθεὶς δὲ ταῖς ἐμφυλίοις ταραχαῖς, ἐν τούτοις καὶ περὶ ταύτας διέτριβε τὰς πράξεις.

19.

Livius XXII, 7 : *Hæc est nobilis ad Trasimenum pugna atque inter paucas memorata populi Romani clades. Quindecim millia Romanorum in acie cæsa sunt; decem millia sparsa fuga per omnem Etruriam diversis itineribus urbem petiere. Mille quingenti hostium in acie, multi postea utrimque ex vulneribus periere. Multiplex cædes utrimque facta traditur ab aliis. Ego præterquam quod nihil haustum ex vano velim, quo nimis inclinant ferme scribentium animi, Fabium, æqualem temporibus hujusce belli, potissimum auctorem habui.*

NUMERII FABII PICTORIS ANNALES.

20.

Cicero De divin. I, 21 extr. : *Sint hæc somnia fabularum : hisque adjungatur etiam Æneæ somnium, quod in Numerii Fabii Pictoris Annalibus ejusmodi est, ut omnia quæ ab Ænea gesta sunt quæque illi acciderunt ea fuerint, quæ ei secundum quietem visa sunt.*

Ex Numerio igitur sua habet Diodorus.

21.

Diodor. VII, 3,3 (ap. Syncell. p. 194, Euseb. p. 210) : Τὴν δ' ἀρχὴν διαδεξάμενος Ἀσκάνιος υἱὸς ἔκτισεν Ἄλβαν τὴν νῦν καλουμένην Λόγγαν, ἣν ὠνόμασεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ τότε μὲν Ἀλβᾶ καλουμένου, νῦν δὲ Τιβέρεως ὀνομαζομένου. Περὶ δὲ τῆς προσηγορίας ταύτης Φάβιος ὁ τὰς Ῥωμαίων πράξεις ἀναγράψας ἄλλως μεμυθολόγηκεν. Φησὶ γὰρ Αἰνείᾳ γενέσθαι λόγιον, τετράπουν αὐτῷ καθηγήσασθαι πρὸς κτίσιν πόλεως· μέλλοντος δ' αὐτοῦ θύειν ὗν ἔγκυον τῷ χρώματι λευκὴν, ἐκφυγεῖν ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ διωχθῆναι πρός τινα λόφον, πρὸς ὃν κομισθεῖσαν τεκεῖν λ' χοίρους. Τὸν δὲ Αἰνείαν τό τε παράδοξον θαυμάσαντα καὶ τὸ λόγιον ἀνανεούμενον ἐπιχειρῆσαι μὲν οἰκίσαι τὸν τόπον, ἰδόντα δὲ κατὰ τὸν ὕπνον ὄψιν ἐναργῶς διακωλύουσαν καὶ συμβουλεύουσαν μετὰ λ' ἔτη κτίζειν, ὅσοσπερ ὁ τῶν τεχθέντων ἀριθμὸς ἦν, ἀποστῆναι τῆς προθέσεως.

Cf. Dionys. Hal. I, 56, ubi Numerius inter eos intelligendus, quos verbis ἕτεροι δὲ introducit, monente Klausenio *Æneas u. die Penaten,* 1840, tom. II, p. 596, not. 1021.

---

gitant, et Romanum senatorem fuisse, quidquid ab eo dictum est, pro fide digno protinus arripiunt. Ego vero fidem ejus scriptoris, sicut minime aspernandam censeo, ita non tanti certe faciendam, ut judicium lectoris unice velim inde pendere : sed ex rebus potius ipsis, quæ narrantur, faciendum judicium dico. Enimvero belli hujus Romanorum et Carthaginiensium (nam inde sumus digressi) prima causa censeri debet, ira Amilcaris, qui Barca est cognominatus, fuitque Hannibalis pater naturalis. Hic enim, post bellum de Sicilia invictum animum retinens, quod copias, quibus ad Erycem præfuerat, integras illæsasque conservaverat, eadem secum agitantes consilia : utut propter cladem maritimo prœlio acceptam a Carthaginiensibus, temporibus cedens, pacem fecerat; iram tamen coquebat, occasioni ad bellum inferendum semper intentus. Itaque, nisi motu mercenariorum impediti Carthaginienses fuissent, nulla interposita mora novum bellum denuo esset exorsus, quantum quidem in ipso foret. Nunc, intestina seditione præventus, in rebus patriæ componendis coactus est se occupare.

21.

Successit filius Ascanius, urbemque condidit Albam, Longam nunc dictam, cui de Alba flumine, qui nunc Tiberis vocatur, nomen indidit. De hujusmodi vero appellatione Fabius, qui res a Romanis gestas literis consignavit, fabulam aliam prodidit. Datum videlicet Æneæ oraculum fuisse de animante quadrupede, quæ condendæ urbis dux foret. Jam quum sacra facturus fuisset, fœtam suem albo colore manibus sacrificantis elapsam in collem quendam se recepisse, ibique peperisse triginta porcellos. Æneam portentum id miratum, et oraculi responsum mente volventem, urbem ibidem loci exstruere molitum esse : vidisse vero per quietem somnium, quo clarissime vetabatur, monebaturque post annos triginta, quot numero porcelli erant, urbem condere, atque ita ab incepto destitisse.

FRAGMENTA

QUÆ AD CERTUM ALIQUEM FABIORUM REFERRI NEQUEUNT.

22.

De Origin. gent. Rom. c. 20 : *Fabius Pictor libro primo et Vennonius solito institutoque egressam virginem in usum sacrorum aquam petitum ex eo fonte, qui erat in luco Martis, subito imbribus tonitrubusque, quæ cum illa erant, disjectis, a Marte compressam. Conturbatamque mox recreatam consolatione dei nomen suum indicantis, affirmantisque, ex ea natos dignos patre evasuros.*

23.

Servius ad Virg. Æn. XII, 603, de Amata Latini uxore : *Alii dicunt* (al. *Fabius Pictor dicit*), *quod inedia se interemerit.*

24.

Cicero De divin. I, 26 : *Omnes hoc historici, Fabii, Gellii, sed proxime Cœlius : Quum bello Latino ludi votivi maximi primum fierent, civitas ad arma repente est excitata. Itaque ludis intermissis instaurativi constituti sunt. Qui antequam fierent, quumque jam populus consedisset, servus per circum, quum virgis cæderetur, furcam ferens ductus est. Exin cuidam rustico Romano dormienti visus est venire qui diceret, præsulem sibi non placuisse ludis, idque ab eodem jussum esse eum senatui nuntiare : illum non ausum. Iterum esse idem jussum, et monitum ne vim suam experiri vellet : ne tum quidem esse ausum. Exin filium ejus esse mortuum : eandem in somnis admonitionem fuisse tertiam. Tum illum etiam debilem factum, rem ad amicos detulisse, quorum de sententia lecticula in curiam esse delatum; quumque senatui somnium enarravisset, pedibus suis salvum revertisse. Itaque somnio comprobato a senatu, ludos illos iterum instauratos memoriæ proditum est.*

25.

Arnobius Adv. gent. VI, 7 : *Quod si planum fieri testimoniis postulatis auctorum, Sammonicus, Granius, Valerianus vobis et Fabius indicabunt, cujus Olus fuerit filius, gentis et nationis cujus, ut a germani servulis vita fuerit spoliatus et lumine : quid de suis commeruerit civibus, ut ei sit abnegata telluris patriæ sepultura. Condiscetis etiam, quamvis nolle istud publicare se fingant, quid sit capite resecto factum, vel in parte qua rei curiosa fuerit obscuritate conclusum; ut immobilis videlicet atque fixa obsignati ominis perpetuitas staret.*

26.

Plinius H. N. XIV, c. 13 : *Fabius Pictor in Annalibus scripsit, matronam, quod loculos, in quibus erant claves vinariæ cellæ, resignavisset, a suis inedia mori coactam.*

27.

Plinius H. N. X, c. 24 : *Tradit et Fabius Pictor in Annalibus suis, quum obsideretur præsidium Romanum a Ligustinis, hirundinem a pullis ad se allatam : ut lino ad pedem ejus alligato nodis significaret, quoto die adveniente auxilio eruptio fieri deberet.*

28.

Suidas : Φάβιος Πίκτωρ, συγγραφεὺς Ῥωμαίων. Οὗτος λέγει ἄρχοντι Ῥωμαίων μὴ ἐξεῖναι μηδενὶ σφετερίζεσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ὁτιοῦν.

29.

Strabo V, p. 228, de Sabinis : Φησὶ δ' ὁ συγγραφεὺς Φάβιος Ῥωμαίους αἰσθέσθαι τοῦ πλούτου τότε πρῶτον, ὅτε τοῦ ἔθνους τούτου κατέστησαν κύριοι.

Fabium grammaticum memorat Marius Victorin. Art. gramm. I, p. 2468 ed. Putsch. : *Repertores literarum Cadmus ex Phœnice in Græciam, et Evander ad nos transtulerunt... Grammatici præterea Demetrius Phalereus, ex nostris autem Cincius, Fabius, Gellius tradiderunt,* etc.

28.

Fabius Pictor, Romanus historicus, nulli Romanorum magistratui permitti ait ut ex bonis publicis aliquid in suos usus convertat.

29.

Fabius historicus inquit tunc demum Romanos sensisse divitias, quum Sabinorum gentem sibi subjecissent.

L. CINCIUS ALIMENTUS.
P. CORNELIUS SCIPIO. C. ACILIUS GLABRIO.

L. CINCIUS ALIMENTUS.

M. Hertz. *De Luciis Cinciis* (Berolin. 1842) p. 3 : « Quum neque in consularibus neque in triumphalibus fastis ullius Cincii fiat mentio, neque quisquam eorum præter nostrum ac M. Cincium Alimentum, tr. pl. a. u. 530, legis Cinciæ de donis ac muneribus latorem, ad rempublicam gerendam accessisse videatur, minus nobilem hanc gentem plebeiam fuisse censeo quam antiquam et numerosam. Hoc vero Festus p. 262 Müll. prodere videtur : *Romanam portam vulgus appellat ubi ex epistylio defluit aqua. Qui locus ab antiquis appellari solitus est statuæ Cinciæ, quod in eo fuit sepulcrum ejus familiæ.* Conf. Paul. Diacon. p. 57 M. : *Cincia locus Romæ, ubi Cinciorum monimentum fuit.* Eodem in loco antiquas Cinciorum ædes fuisse inde conjicias, quod antiquissimis temporibus in sua quisque domo sepultus esse traditur a Servio et Isidoro (cf. Creuzer. *Abriss* p. 455 edit. alt.; Klausen. *Æneas u. d. Penaten* p. 1016; Herzberg. *De diis Rom. patriis,* Hal. 1840, p. 10 sq.). »

Secundum Pighium (in Ann. tom. II, p. 142, 171, 178) L. Cincius Alimentus quæstor fuit a. u. c. 533, tribunus plebis a. u. c. 539, ædilis pl. a. u. c. 541. Quæ quam firmo nitantur fundamento, nos jam non quærimus. Certiora tradit Livius, ex quo prætor L. Cincius creatus est a. u. c. 544 (210 a. C.) M. Claudio Marcello IV et M. Valerio Lævino II coss. Ita enim Livius XXVI, 23 : *Prætoria inde comitia habita. P. Manlius Vulso et L. Manlius Acidinus et C. Lætorius et L. Cincius Alimentus creati sunt.* Provinciam obtinuit Siciliam. Livius l. l. c. 28 : *Decrevere Patres, ut alteri consulum Italia bellumque cum Hannibale provincia esset : alter classem, cui T. Otacilius præfuisset, Siciliamque provinciam cum L. Cincio obtineret;* et paucis interjectis : *L. Cincio prætori ad obtinendam Siciliam Cannenses milites dati, duarum instar legionum.* « Agrigenti deinde (Hertzii verba sunt) multarumque aliarum urbium vel deditioni vel expugnationi videtur affuisse (Liv. c. 40) cum Lævino, cui ea provincia obtigerat (c. 29), donec ille autumno jam instante ad comitia consularia habenda Romam literis accitus insulam a se pacatam atque exercitum prætori mandavit (XXVII, 5). Quam provinciam haud diu obtinuit Cincius, quum Lævinus, ne dictator, quem ex senatus decreto plebs jussisset, invito sibi esset dicendus, clam nocte in Siciliam rediret, ubi et ei et Cincio in annum insequentem prorogatum est imperium cum exercitu Cannensi, quem ex militibus, qui ex Cn. Fulvii superessent legionibus, jussi sunt supplere : Lævini enim legiones Q. Fulvio cos. erant decretæ, quamobrem Q. Maximus Q. Fabii consulis filius a patre missus amplius tria millia militum ex Fulviani exercitus reliquiis adduxit, referens inde duas illas legiones et triginta quinqueremes, quas Tarentum ad patrem duceret, dum cetera classe prædatum in Africam trajicere aut ipse Lævinus jubetur aut mittere eo vel L. Cincium vel Valerium Messalam. Lævini tamen copiæ per Numidas quoque transfugas Siculorumque aliquem delectum auctæ inde non minutæ sunt, ut duorum exercituum speciem posset servare, quorum altero cum dimidia classe L. Cincium eam partem insulæ, qua Hieronis fuerat regnum, tueri jussit, altero ipse ceteram tuebatur insulam (XXVII, c. 7 sq.). In annum deinde insequentem L. Julio Cæsari prætori cum milite Cannensi provincia data est Sicilia, Lævino imperium prorogatum et classis septuaginta navium relicta, ut cum ea triginta navibus Tarento arcessitis aucta tunc demum, si ipsi videretur, prædatum in Africam trajiceret (XXVII, 22) : Cincius vero (c. 26) consulum literis ad Magonem Locris oppugnandum ex Sicilia cum classe excitus est, cujus imperium ei relictum esse videtur; quam ad rem summa vi, operibus tormentorumque omni genere ex Sicilia advecto, accessit. Mago, quum Hannibalem consulibus devictis, Marcello occiso, auxilio venire ipsi nuntiatum esset, ferox in hostes erupit. Primo anceps erat certamen. Deinde ut Numidarum equitatus ab Hannibale præmissus supervenit, tantus pavor est Romanis injectus, ut passim ad mare et naves fugerent, relictis operibus machinisque, quibus muros quatiebant (c. 28). Locrorum obsidione sic soluta Romam rediit Cincius; unde tamen paucis diebus post cum Sexto Julio Cæsare (cf. Klausen l. l. p. 1062 sq.) et L. Licinio Pollione Capuam ad Crispinum consulem missus est, qui gravi vulnere oppressus literas Romam scripserat, *se comitiorum caussa non*

posse Romam venire... legatos opus esse ad se mitti, viros prudentes, cum quibus quæ vellet de republica loqueretur. Legati hi nuntiare jussi consuli, *ut si ad comitia ipse Romam venire non posset, dictatorem in agro Romano diceret comitiorum caussa. Si consul Tarentum profectus esset, Q. Claudium prætorem placere in eam regionem inde abducere legiones, in qua plurimas sociorum urbes tueri posset* (c. 29). Dictatorem dictum esse a Quinctio T. Manlium Torquatum capite deinde tricesimo tertio nobis tradit Livius, de legatis vero ipsis nihil memoriæ habemus consignatum, neque in libris sequentibus ulla Cincii injicitur mentio. At libro XXI, c. 38 hæc legimus : *L. Cincius Alimentus qui captum se ab Hannibale scribit maxime auctor me moveret*, etc. (v. fr. 7). Eum enim nostrum Cincium esse vix est cur dubitaverit Pighius (*), qui tom. II, p. 142 ad a. u. 534, ubi quæstorem L. Cincium Alimentum ponit, hunc filium potius sibi historici quam ipsum historicum videri monet. Is enim ab Hannibale captus ei videtur initio belli, cujus postea historiam accuratius prodiderit. Hæc vero captivitas cum prætura novem annis post gesta nullo modo conciliari posse ei videtur, quod senatus Romanus et censores, ut ipsius utar verbis, eo tempore omnes, qui arma hostibus tradidissent, in Siciliam, quamdiu Pœni in Italia essent, relegatos variis ignominiis et gravi insuper malitia proculcabant. At Vossius assensum nactus Longolii (Notitia Hermundorum etc., ed. Ernesti. 1794. II, p. 4), et Liebaldtius (Histor. Rom. Reliq. Hal. 1833, p. 6 sqq. coll. Lachmann. De fontt. Liv. II, p. 16) hanc dubitationem vanam esse ostenderunt. Historicum ipsum rebus a se narratis affuisse narrat Dionysius Hal. A. R. I, c. 6, commode a Vossio allatus. Quomodo vero pater illius viri senex certe illo tempore depontanus bello potuit adesse? Quomodo Fabio, qui harum rerum auctor vocatur antiquissimus, dici subæqualis? Num porro credibile est de viro, quem senatorem fuisse dicit Dionysius Hal. I, 74, ut eum ex gente plebeia oriundum ad rem publicam accessisse necesse sit, neque id sine laude, si ex insigni cum Hannibale familiaritate, qua captus gaudebat, colligere aliquid licet, nihil omnino memoriæ proditum esse nisi historiam eum scripsisse? Quid denique movere nos debet ut initio belli captum dicamus Cincium nulla temporis notione a Livio tradita? Nihil igitur obstat, quin cum Vossio, Lachmanno, Liebaldtio, Blumio (*Einleitg in Roms alt. Gesch.* p. 66) unum eundemque statuas Cincium prætorem et historicum, eumque post illam legationem anno u. 546 susceptam dicas captum ; si enim eundem quidem utrumque hominem Pighianum censes, initio vero belli captum, id quod post Meierottonem (Diss. Livian. II, p. 7) fecit Niebuhrius (tom. I, p. 287 ed. quart.) his verbis : « Er war Senator u. im Hannibalischen Kriege Prætor, obgleich er am Anfang desselben das Unglück gehabt hatte Gefangener der Pœner zu werden » — in nodum illo contortiorem implicaberis : nam, id quod acute monet Liebaldtius p. 7, si revera Cincius bello Punico secundo ineunte in Hannibalis potestatem venisset, quum Romani captivos aut redimere nollent (Liv. XXII, 57 et 61. XXXIV, 50. Appian. De bell. Hann. 27 et 28. Macrob. Sat. I, 11), aut certe eos qui fugerant ignominia notarent (Liv. XXIII, 31. XXV, 5. 7. XXVII, 7. 11. XXIX, 24), nonne propius ad verum accederet Pighii quam Niebuhrii sententia, quippe quorum hic Cincium redemptum ad præturam pervenisse censeret, ille ab eo postea ullum magistratum obitum esse prorsus negaret? Cui id quoque adjicio, Hannibalem hominem callidissimum primo belli tempore ne captivo quidem tam accurate numerum militum, quem quum maxime amisisset et reliquum haberet, expositurum fuisse. Per captivitatis igitur tempus ab ipso Hannibale multa videtur comperisse, quæ ad bellum hoc facerent, et vel ibi, fortasse ut ἀντίδωρον Hannibali offerret, quo de Romanorum et antiquitate et de novissimi belli quibus interfuerat rebus gestis certiorem eum faceret, vel post redemptus per vitæ privatæ otium opus suum historicum composuisse. » Hæc de vita Cincii Hertzius.

Historiam populi Romani a Cincio sermone græco traditam atque ita quidem, ut antiquiora tempora κεφαλαιωδῶς enarraret, sui vero ipsius ævi res διὰ τὴν ἐμπειρίαν ἀκριβῶς exponeret, testatur Dionysius Hal. A. R. I, 5 (v. fr. Fabii Pictoris), cujus fidem qui subvertere studuerunt, nihil illi quidem protulerunt, quod notari h. l. mereatur. Narrationem auctor ad finem usque belli Punici secundi deduxerit. Ex fragmentis numero paucissimis hoc certe patet, Cincium de priscis temporibus plerumque consensisse cum Fabio, cujus opus, etsi æqualis viri, ante oculos habuisse videtur. A Livio (fr. 6) Cincius dicitur *diligens monumentorum auctor*.

(*) « Eandem dubitationem miror proferre Clintonem F. H. ad a. 218, quod Dionysius A. R. I, p. 187 tantum senatorem eum fuisse mandet, quam causam eo jam irritam esse censuerim, quod Cincius homo plebeius ne senator quidem fieri poterat, nisi quæstura minimum functus : jam igitur ad rempublicam accessisse Dionysianum quoque Cincium oportet. Cf. de Cincio Clintonem ad an. 225 et 190 »

1.

De origine gentis Rom. c. 17 : *Ascanius completis in Lavinio triginta annis recordatus novæ urbis condendæ tempus advenisse ex numero porcorum, quos pepererat sus alba, circumspectis diligenter finitimis regionibus speculatus montem editum, qui nunc ab ea urbe, quæ in eo condita est, Albanus nuncupatur, civitatem communit : eamque ex forma, quod ita in longum porrecta est, Longam, ex colore suis Albam cognominavit. Quumque illuc simulacra deorum Penatium transtulisset, postridie apud Lavinium apparuerunt : rursusque relata Albam, appositisque custodibus nescio quantis, se Lavinium in pristinam sedem identidem receperunt. Itaque tertio nemo ausus est amovere ea, ut scriptum est in Annali Pontificum IV (?) lib., Cincii et Cæsaris II, Tuberonis I.* Cf. Klausen. *Æneas.* p. 623.

2.

Ibid. c. 18 : *Post eum* (Silvium Postumum) *regnavit Tiberius Silvius Silvii filius. Qui quum adversus finitimos bellum inferentes copias eduxisset, inter prœliantes depulsus in Albulam flumen deperiit mutandique nominis exstitit causa, ut scribunt Lucius Cincius lib. I, Lutatius lib. III.*

Duo hæc fragmenta num vere sint L. Cincii propter fidem auctoris libri De gent. Rom. merito suspectam dubitari potest. Apud Strabonem V, p. 230 D, ubi Κεκίλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεὺς laudatur, non intelligendum esse Cincium nostrum, ut Heynius ad Virgil. Æn. exc. ad lib. VII conjiciebat, sed Cœlium Antipatrum, recte monet Lachmann. De fontt. Liv. I, p. 30. Cf. Hertz. l. l. p. 21.

3.

Dionys. Hal. I, 74, c. 187 R. : Λεύκιος δὲ Κίγκιος, ἀνὴρ τῶν ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ συνεδρίου, περὶ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς δωδεκάτης ὀλυμπιάδος (Romam conditam statuit).

Eadem Solin. c. 2, Euseb. Chron. p. 208 ed. Mai., Syncell. p. 193, D. Quæ de hujus computi ratione disputat Niebuhr. I, 299. 286, vereor ne acutiora sint quam veriora.

4.

Idem. I, 79, p. 201 R. de Iliæ sobole. Vide Q. Fabii Pictoris fr. 1.

5.

Idem II, 38 et 39 de Tarpeia urbem Sabinis prodente. Vide fragm. 4 Fabii Pictoris.

6.

Idem in Exc. Escorial. De insid. c. 1, ubi Spurii Mælii historia sec. Cincium et Calpurnium Pisonem exponitur. Vide Dionysii Exc. Escor. in tom. II, p. XXVIII.

7.

Livius VII, 3 : *Lex vetusta est priscis literis verbisque scripta, ut qui prætor maximus sit, Idibus septembribus clavum pungat. Fixus fuit dextro lateri ædis Jovis optimi maximi ex qua parte Minervæ templum est. Eum clavum, quia raræ per ea tempora literæ erant, notam numeri annorum fuisse ferunt : eoque Minervæ templo dicatam legem quia numerus Minervæ inventum sit. Volsiniis quoque clavos indices numeri annorum fixos in templo Nortiæ Etruscæ deæ comparere diligens talium monumentorum auctor Cincius affirmat.* Cf. Müller. *Etrusc.* p. 329 sq. Klausen *Æneas* p. 1010.

8.

Livius XXI, 38 : *Quantæ copiæ transgresso in Italiam Hannibali fuerint, nequaquam inter auctores constat. Qui plurimum, centum millia peditum, viginta equitum fuisse scribunt, qui minimum, viginti millia peditum, sex equitum. L. Cincius Alimentus, qui captum se ab Hannibale scribit, maxime auctor me moveret, nisi confunderet numerum, Gallis Liguribusque additis : cum his octoginta millia peditum, decem equitum adducta in Italiam : (magis affluxisse verisimile est, et ita quidam auctores sunt) : ex ipso autem audisse Hannibale, postquam Rhodanum transierit, triginta sex millia hominum, ingentemque numerum equorum et aliorum jumentorum amisisse, in Taurinis, quæ Gallis proxima gens erat, in Italiam degressum.*

« Vel consulto vel ab Hannibale deceptum falsa ibi tradere Cincium in animum sibi induxit summus Gibbon. (*Miscellaneous works,* tom. II, p. 186 sqq.), laudatus a Lachmanno l. l. II, p. 16, qui contra ingeniosissima disputatione evincit p. 81, non Cincium hic errasse, sed Livium græcæ linguæ imperitia Polybii verba inconsultius nonnunquam vertentem, in Cincii quoque sententia interpretanda lapsum esse. Quos enim Cincius ipsi tabulæ Laciniensi ab Hannibale conscriptæ (Polyb. III, 33) consentiens ex Hispania in Italiam profectos dixe-

1.

Lucius Cincius, vir ex ordine senatorio, circa annum quartum Olympiadis duodecimæ Romam urbem conditam esse statuit.

rit, eos Livium revera eo pervenisse putasse, ita vero hanc rem explicaturum fuisse, ut Gallos et Ligures, qui postea affluxerint neque unquam tantum numerum effecerint, a Cincio errante adjectos esse scripserit. » HERTZ p. 24.

Subjicio notitiam ceterorum fragmentorum, quæ ex Cincii nescimus cujus, vel etiam Cinciorum juniorum, operibus laudantur.

1. DE FASTIS. Macrob. Saturn. I, 12. Joh. Laurent. Lydus De menss. IV, 44, p. 216 ed. Rœth. (ubi Κίγκιος ὁ Ῥωμαῖος σοφιστής). Idem IV, 92, p. 290 (Κίγκιος ἐν τῷ Περὶ τῶν ἑορτῶν).

2. DE COMITIIS. Festus v. *Patricios*.

3. DE CONSULUM POTESTATE. Festus v. *Prætor*.

4. DE OFFICIO JURISCONSULTI (libri min. II). Festus v. *Nuncupata pecunia, Sanates, Subjici*.

5. MYTHAGOGICON LIBRI (min. II). Festus v. *Trientem*.

6. DE RE MILITARI (libri min. VI). Gellius N. A. XVI, 4.

7. DE VERBIS PRISCIS. Festus v. *scenam* p. 330; *peremere* p. 214; *reconductæ* p. 277; *rodus* p. 265; *Tuditantes* p. 352; *gentilis* p. 94; *natio* p. 166, *naccæ* p. 166; *naucum* ibid.; *nuptias* p. 170; *novalem agrum* p. 174; *obstitum* p. 193; *præcidanea porca* p. 218; *refriva fabra* p. 277; *Salias virgines* p. 329; *sinistræ aves* p. 339; *vindiciæ* p. 376. Fulgentius De prisc. serm. v. *silicernios*.

Adde INCERTÆ SEDIS FRAGMENTA ap. Servium ad Virg. Æn. II, 225. Georg. I, 10; Arnob. Adv. Gent. III, 38. 39. Charisii Instit. gramm. I, 21, 124 p. 76 ed. Lindem. Mar. Victorin. I, 4, § 95 et 96. Fragmenta exscripta habes ap. Hertz. l. l. p. 32 — 60.

P. CORNELIUS SCIPIO.

P. Cornelium Scipionem Africanum, Africani majoris f., patrem adoptivum Scipionis Æmiliani, græcam quandam historiam scripsisse testatur Cicero in Brut. c. 20 : *Ipsum Scipionem accepimus non infantem fuisse. Filius quidem ejus, is, qui hunc minorem Scipionem a Paullo adoptavit, si corpore valuisset, in primis habitus esset disertus. Indicant quum oratiunculæ, tum historia quædam græcà, scripta dulcissime*. Cf. Vell. Paterc. I, 10, 3.

C. ACILIUS GLABRIO.

KRAUSE (*Vit. et Fragm. histor. rom.* p. 84) : « A. u. c. 551, belli secundi Punici sexto decimo, Cn. Servilio Cæpione, C. Servilio Gemino consulibus, Acilius noster quæstor provincialis fuit; tribunus plebis a. 557 C. Cornelio Cethego, Q. Minucio Rufo consulibus. Fuit etiam senator, ut Gellius testis est, apud quem hæc verba legimus (VII, 14, 9) : *Erant isti philosophi Carneades ex Academia, Diogenes Stoicus, Critolaus Peripateticus : et in senatum quidem introducti interprete usi sunt C. Acilio senatore*. Cf. Plutarch. Cat. c. 22; Macrob. Sat. I, 5; Cic. Academ. II, 45, 137. Accidit autem res a. u. 599, P. Scipione et M. Marcello consulibus, quum C. Acilius jam ad summam senectutem pervenisset. Scripsit græce historiam Romanam ab urbis primis temporibus usque ad suam ætatem, quod testantur, qui eum auctorem exhibent, Cicero, Livius, Plutarchus, alii. Quibus in rebus tradendis desierit, etsi affirmare non licet, tamen auctore Livio XXXV, 14 res anno 560 gestas exposuit. Græcos ejus annales, quos vocat Livius XXV, 39 et XXXV, 14, Claudius quidam (nam qui sit ignotum est) in Latinum sermonem vertit, eamque Claudii translationem, historiarum græce scriptarum quantum constat omnino primam, adhibuit Livius, ut ipse fatetur duobus locis, quorum primo (XXV, 39) majorem etiam hostium numerum tradidit quam Piso et qui augendis numeris famosus est factus Valerius Antias. Ipsius autem Acilii græcis Annalibus usi sunt Cicero, Dionysius, Plutarchus scriptorque libelli De origine gentis Romanæ. Sed tamen non est cum Vossio existimandum, fecisse eum peculiarem librum de bello Hannibalico, a Cicerone adhibitum, sed ea in ipsis erant annalibus comprehensa. Denique Vossius, id quod in medio relinquo, eundem Acilium Glabrionem intellexit apud Atilium Fortunatianum, qui in libro De arte metrica p. 2680 ed. Putsch. de versu Saturnio locutus ita rettulit : *In Acilii Glabrionis tabula : Fundit fugat posternit maximas legiones*. » Cf. Lachmann. De fontt. Livii I, p. 23 sq.

1.

De origin. gent. Rom. c. 10, 2 : *Et postquam ad classem rediit, repperitque mortuam* (Prochytam), *in insula proxima sepelisse, quæ nunc quoque eodem est nomine, ut scribunt Vulcatius Acilius et Piso* (vulgo : *Acilius Piso*).

2.

Plutarchus Romul. c. 21 : Γάϊος δὲ Ἀκίλιος ἱστορεῖ, πρὸ τῆς κτίσεως τὰ θρέμματα τῶν περὶ τὸν Ῥω-

μύλον ἀφανῆ γενέσθαι· τοὺς δὲ τῷ Φαύνῳ προσευξαμένους ἐκδραμεῖν γυμνοὺς ἐπὶ τὴν ζήτησιν, ὅπως ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος μὴ ἐνοχλοῖντο, καὶ διὰ τοῦτο γυμνοὺς περιτρέχειν τοὺς Λουπέρκους.

3.

Dionysius Hal. A R. III, 67, p. 582 R. : Ἔγωγ' οὖν ἐν τρισὶ τοῖς μεγαλοπρεπεστάτοις κατασκευάσμασι τῆς Ῥώμης, ἐξ ὧν μάλιστα τὸ τῆς ἡγεμονίας ἐμφαίνεται μέγιστον, τάς τε τῶν ὑδάτων ἀγωγὰς τίθεμαι καὶ τὰς τῶν ὁδῶν στρώσεις καὶ τὰς τῶν ὑπονόμων ἐργασίας, οὐ μόνον εἰς τὸ χρήσιμον τῆς κατασκευῆς τὴν διάνοιαν φέρων· ὑπὲρ οὗ κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρὸν ἐρῶ· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τῶν ἀναλωμάτων πολυτέλειαν, ἣν ἐξ ἑνὸς ἔργου τεκμήραιτ' ἄν τις, Γάϊον Ἀκύλιον ποιησάμενος τοῦ μέλλοντος λέγεσθαι βεβαιωτήν, ὅς φησιν ἀμεληθεισῶν ποτε τῶν τάφρων καὶ μηκέτι διαρρεομένων, τοὺς τιμητὰς τὴν ἀνακάθαρσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπισκευὴν χιλίων μισθῶσαι ταλάντων.

4.

Cicero De off. III, 32 : *Ut laudandus Regulus in conservando jurejurando, sic decem illi, quos post Cannensem pugnam juratos ad senatum misit Hannibal, se in castra redituros ea, quorum erant potiti Pœni, nisi de redimendis captivis impetravissent, si non redierunt, vituperandi. De quibus non omnes uno modo. Nam Polybius* (IV, 56) *etc.... Acilius autem, qui græce scripsit historiam, plures ait fuisse, qui in castra revertissent eadem fraude, ut jurejurando liberarentur, eosque a censoribus omnibus ignominiis notatos.*

E CLAUDIO TRANSLATORE.

5.

Livius XXV, 39, de L. Marcii in Hispania rebus gestis (a. u. 542. 212 a. C.) : *Ita nocte ac die bina castra hostium expugnata ductu L. Marcii. Ad triginta septem millia hostium cæsa, auctor est Claudius, qui annales Acilianos ex Græco in Latinum sermonem vertit, captos ad mille octingenta triginta : prædam ingentem partam : in ea fuisse clipeum argenteum pondo centum triginta octo, cum imagine Barcini Hasdrubalis. Valerius Antias una castra Magonis capta tradit, septem millia cæsa hostium : altero prœlio, eruptione pugnatum cum Hasdrubale : decem millia occisa, quattuor millia trecentos triginta captos. Piso quinque millia hominum, quum Mago cedentes nostros effuse sequeretur, cæsa ex insidiis scribit. Apud omnes magnum nomen Marcii ducis est.*

6.

Livius XXXV, 14 (193 a. C.) : *Villius, quum Pisidiæ bello occupatum esse regem* (Antiochum) *audisset, Ephesum profectus, dum paucos ibi moratur dies, dedit operam, ut cum Hannibale, qui tum ibi forte erat, sæpe congrederetur; ut animum ejus et tentaret, si qua posset, et metum demeret periculi ei quicquam ab Romanis esse. His colloquiis aliud quidem actum nihil est; secutum tamen sua sponte est, velut consilio petitum esset, ut vilior ob ea regi Hannibal et suspectior ad omnia fieret. Claudius, secutus Græcos Acilianos libros, P. Africanum in ea fuisse legatione tradit, eumque Ephesi collocutum cum Hannibale. Et sermonem etiam unum refert, quo quærenti Africano, quem fuisse maximum imperatorem Hannibal crederet, respondisse, Alexandrum Macedonum regem; quod parva manu innumerabiles exercitus fudisset, quodque ultimas oras, quas visere supra spem humanam esset, peragrasset. Quærenti deinde, quem secundum poneret, Pyrrhum dixisse. Castra metari primum docuisse : ad hoc neminem elegantius loca cepisse, præsidia disposuisse; artem quoque conciliandi sibi homines eam habuisse, ut Italicæ gentes regis externi, quam populi Romani, tam diu principis in ea terra, imperium esse mallent. Exsequenti, quem tertium duceret, haud dubie semet ipsum dixisse. Tum risum subortum Scipioni et subjecisse : Quidnam tu diceres, si me vicisses? Tum me vero, inquit, et ante Alexandrum et ante Pyrrhum et ante omnes alios imperatores esse. Et perplexum Punico astu responsum et improvisum assentationis genus Scipionem movisse, quod e grege se imperatorum velut inæstimabilem secrevisset.*

(7.)

Livii Epitom. lib. LIII : *A Q. Fabio proconsule* (a. u. c. 613. 141 a. C.) *pars magna Lusitaniæ, expugnatis aliquot urbibus, recepta est. C. Julius senator Græce res Romanas scribit.* C. Julius aliunde non notus. *Acilius* scribendum proponit Hertz. De Luciis Cinciis p. 12.

2.

Caius Acilius tradit ante conditam urbem Romuleorum pecus amissum fuisse : quos votis Fauno factis nudos, ne molestus ipsis sudor esset, ad requirendum id excurrisse : hinc nudos discurrere Lupercos.

3.

Ego certe in tribus magnificentissimis Romæ operibus, unde maxime imperii magnitudo appareat, aquæductus pono et vias stratas et cloacas, non solum utilitatem operis considerans (de qua suo loco dicam), sed etiam impensarum magnitudinem, quam vel ex hac una re quivis colligere potest, quod teste C. Acilio affirmare licet neglectas aliquando cloacas nec amplius aquam transmittentes, a censoribus purgandas et reficiendas mille talentis locatas fuisse.

HANNIBAL. SOSILUS. CHÆREAS.

SILENUS. XENOPHON. EUMACHUS.

HANNIBAL.

Cornelius Nep. Hannibal. c. 13 : *Atque hic tantus vir tantisque bellis districtus nonnihil temporis tribuit literis. Namque aliquot ejus libri sunt Græco sermone confecti; in his ad Rhodios de Cn. Manlii Vulsonis in Asia rebus gestis.* De Cn. Manlii rebus gestis vide Livii lib. XXXVIII.

SOSILUS LACEDÆMONIUS ET CHÆREAS.

Cornelius Nep. Hannib. c. 13 : *Hujus* (Hannibalis) *bella gesta multi memoriæ prodiderunt : sed ex his duo, qui cum eo in castris fuerunt simulque vixerunt, quamdiu fortuna passa est, Silenus et Sosilus Lacedæmonius. Atque hoc Sosilo Hannibal literarum Græcarum usus est doctore.*

Diodorus XXVI, 4 (Exc. Hœschel. p. 513), ad annum 217 : Μηνόδοτος ὁ Περίνθιος τὰς Ἑλληνικὰς πραγματείας ἔγραψεν ἐν βιβλίοις πεντεκαίδεκα, Σώσιλος ὁ Ἰλιεὺς τὰ περὶ Ἀννίβαν ἔγραψεν ἐν βιβλίοις ἑπτά. Inter Sosilum Lacedæmonium et Iliensem distinguit Kraus. Fragm. histor. Rom. p. 88; perperam procul dubio, etsi ratio duplicis patriæ nos latet.

1.

Polyb. III, 20 : Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, προσπεπτωκυίας αὐτοῖς ἤδη τῆς τῶν Ζακανθαίων ἁλώσεως, οὐ μὰ Δία περὶ τοῦ πολέμου τότε διαβούλιον ἦγον, καθάπερ ἔνιοι τῶν συγγραφέων φασὶ, προσκατατάττοντες ἔτι καὶ τοὺς εἰς ἑκάτερα ῥηθέντας λόγους· πάντων ἀτοπώτατον πρᾶγμα ποιοῦντες. Πῶς γὰρ οἷόν τ' ἦν, Ῥωμαίους, τοὺς ἐνιαυτῷ πρότερον ἐπηγγελκότας πόλεμον Καρχηδονίοις, ἐὰν ἐπιβαίνωσι τῆς Ζακανθαίων χώρας, τούτους, κατὰ κράτος ἑαλωκυίας αὐτῆς τῆς πόλεως, τότε βουλεύεσθαι συνελθόντας, πότερα πολεμητέον, ἢ τοὐναντίον· πῶς δὲ καὶ τίνα τρόπον, ἅμα μὲν τὴν στυγνότητα τοῦ συνεδρίου παρεισάγουσι θαυμάσιον, ἅμα δὲ τοὺς υἱοὺς ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν ἄγειν φασὶ τοὺς πατέρας εἰς τὸ συνέδριον, οὓς μετέχοντας τῶν διαβουλίων, οὐδὲ τῶν ἀναγκαίων οὐδενὶ προΐεσθαι τῶν ἀπορρήτων οὐδέν; Ὧν οὔτ' εἰκὸς οὔτε ἀληθές ἐστι τὸ παράπαν οὐδὲν, εἰ μὴ, νὴ Δία, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἡ τύχη καὶ τοῦτο προσένειμε Ῥωμαίοις, τὸ φρονεῖν αὐτοὺς εὐθέως ἐκ γενετῆς. Πρὸς μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα τῶν συγγραμμάτων, οἷα γράφει Χαιρέας καὶ Σώσιλος, οὐδὲν ἂν δέοι πλέον λέγειν· οὐ γὰρ ἱστορίας, ἀλλὰ κουρεακῆς καὶ πανδήμου λαλιᾶς ἐμοί γε δοκοῦσι τάξιν ἔχειν καὶ δύναμιν.

De Chærea, qui idem argumentum atque Sosilus tractasse iisdemque temporibus vixisse videtur, aliunde non constat. De alio Chærea medico vel de re rustica scriptore vide Plin. H. N. XX, 23 et sæpius in Indice auctor. ad lib. VIII, X, XII — XVIII. Auctor. lat. R. R. p. 54, 164, cl. Athen. I, p. 32, B. Alios ejus nominis v. ap. Vitruv. X, 19 et Pausaniam. Chæream, Antiochi M. ducem, Hannibalis æqualem, vide ap. Polyb. V, 70, 10. 71, 11.

1.

Romani, postquam de capto Sagunto nuntium acceperunt, nequaquam illi quidem de bello suscipiendo tunc deliberationem instituerunt, sicut a nonnullis scriptoribus memoriæ est proditum; qui etiam sententias ab utraque parte dictas libris suis inseruerunt: quo nihil ne fingi quidem absurdius queat. Nam quî fieri potuit, ut Romani, qui superiori anno bellum Carthaginiensibus indixerant, si ditionem Saguntinorum infesti ingrederentur, iidem, capta per vim urbe ipsa, tum demum ad deliberandum convenirent, sitne suscipiendum bellum, annon? Quam absurdum vero illud, quod incredibilem senatus mœstitiam commemorantes, simul adjiciunt, filios duodecim dumtaxat annis majores, a parentibus in senatum introductos; qui publicorum consiliorum facti participes, nemini ne propinquorum quidem quidquam illorum, quæ enuntiari nefas, prodiderint? Quæ sunt omnia a vero aliena et palam falsa : nisi profecto hoc quoque præter cetera Romanis fortuna, si diis placet, est largita, ut inde a pueris statim saperent. Verum de talibus scriptis, qualia sunt Chæreæ et Sosili, hæc sufficiat dixisse : neque enim pro historiis, meo quidem judicio, merentur haberi; sed pro fabulis ex alicujus tonsoris officina, aut vulgi fæce profectis.

SILENUS CALACTINUS.

Silenus (Σιληνός, Σειληνός, Σιλανός) Calactinus (fr. 8) sub Hannibale militavit atque res ab eo gestas literis tradidit diligentissime. Cornel. Nep. Hannib. c. 13, coll. Cic. De divin. I, 21 (fr. 1). Præterea condidit Σικελικά, quorum sæpius fit mentio. In utroque opere varia sese obtulit occasio Romanas attingendi antiquitates. Attigit vero sicuti Timæus, Antigonus, Polybius, alii, ὧν ἕκαστος ὀλίγα καὶ οὐδὲ ταῦτα διεσπουδασμένως οὐδὲ ἀκριβῶς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων ἀκουσμάτων συνθεὶς ἀνέγραψεν, Dionys. Hal. A. R. I, 6. Ceterum quinam Silenus, num noster an alius Περὶ γλωσσῶν libros (*) composuerit, dubitatum est; quamquam juniorem aliquem grammaticum intelligendum esse suadet Athenæus XI, p. 483, A, ubi hæc : Σειληνὸς δέ φησι· « Κύπελλα, ἐκπώματα σκύφοις ὅμοια, ὡς καὶ Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος· Κύπελλα δ' ἔνειμε συβώτης. » Nicander enim Attali, postremi Pergamenorum regis, temporibus floruit. Vide Voss. p. 173.

DE BELLO HANNIBALICO.

1.

Cicero De divin. I. 24 : *Hannibalem Cœlius scribit, quum columnam auream, quæ esset in fano Junonis Laciniæ, auferre vellet, dubitaretque utrum ea solida esset an extrinsecus inaurata, perterebravisse : quumque solidam invenisset statuissetque tollere, ei secundum quietem visam esse Junonem prædicere, ne id faceret, minarique, si id fecisset, se curaturam, ut eum quoque oculum, quo bene videret, amitteret : idque ab homine acuto non esse neglectum. Itaque ex eo auro, quod exterebratum esset, buculam curasse faciendam, et eam in summa columna collocavisse. Hoc idem in Sileni, quem sequitur Cœlius, græca historia est : is autem diligentissime res Hannibalis persecutus est.*

Fortasse etiam quæ sequuntur de alio Hannibalis somnio ex eodem fluxerunt Sileno.

2.

Livius XXVI, 49, de Nova Carthagine a P. Scipione capta (210 a. C.) : *Capta alibi decem millia capitum, alibi supra quinque et viginti invenias. Scorpiones majores minoresque ad sexaginta captos scripserim, si auctorem græcum sequar Silenum : si Valerium Antiatem, majorum scorpionum sex millia, minorum tredecim : adeo nullus mentiendi modus est.*

3.

Plinius H. N. IV, s. 36 : *Ab eo latere, quo Hispaniam spectat, passibus fere centum altera insula est longa, III M. pass. lata, in qua prius oppidum Gadium fuit. Vocatur ab Ephoro* (fr. 40) *et Philistide Erythia, a Timæo et Sileno Aphrodisias.*

(4.)

Solinus Pol. c. 2 : *Palatium nemo dubitat quin Arcadas habeat auctores, a quibus primum Pallateum oppidum. Sunt qui velint a balatibus ovium mutata litera, vel a Pale pastorali dea, aut, ut Silenus probat, a Palantho Hyperborei filia, quam Hercules ibi compressisse visus est, nomen monti adaptatum.* Hæc fortasse ad alium Silenum pertinent.

5.

Strabo III, p. 172 : Φησὶ δὲ ὁ Πολύβιος (34,9,5) κρήνην ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδείροις εἶναι, βαθμῶν ὀλίγων κατάβασιν ἔχουσαν εἰς τὸ ὕδωρ, πότιμον δὲ εἶναι· ἣν ταῖς παλιρροίαις τῆς θαλάσσης ἀντιπαθεῖν, κατὰ μὲν τὰς πλήμας ἐκλείπουσαν, κατὰ δὲ τὰς ἀμπώτεις πληρουμένην. Deinde postquam apposuit quomodo Polybius explicare hanc rem studuerit (v. Posidonii fr. 95), pergit : Ἀρτεμίδωρος δὲ ἀντειπὼν τούτῳ, καὶ ἅμα παρ' αὐτοῦ τινα θεὶς αἰτίαν, μνησθεὶς δὲ καὶ τῆς Σιλανοῦ δόξης τοῦ συγγραφέως, οὔ μοι δοκεῖ μνήμης ἄξια εἰπεῖν, ὡς ἂν ἰδιώτης περὶ ταῦτα, καὶ αὐτὸς καὶ Σιλανός.

(*) Silenus ἐν Γλώσσαις laudatur ap. Athenæum XI, p. 468 A, 475 D, 478 E, 482 F, 644 F, 677 C, 699 E, 783 B; schol. Ap. Rhod. I, 1299.; Eustath. ad Odyss. VII, 102, p. 1571,5. — Idem vel alius est *Silenus Chius*, de quo Tzetzes ad Lyc. 786 : Σειληνὸς δὲ ὁ Χῖος ἐν δευτέρῳ τῶν Μυθικῶν ἱστοριῶν (δύο δὲ γέγραφε βιβλία) φησὶν Ἀντίκλειαν εἶναι τὴν Ὀδυσσέως μητέρα· ἐγκύμονα δὲ διοδεύουσαν τὸ Νήριτον τῆς Ἰθάκης ὄρος, ὕσαντος πολὺ τοῦ Διός, ὑπ' ἀγωνίας καὶ φόβου καταπεσοῦσαν τεκεῖν Ὀδυσσέα, ὅθεν ἄρα καὶ Ὀδυσσεὺς ἐκλήθη. Eandem narrationem e Sileno afferunt schol. ad Odyss. I, 75, Eudocia p. 312. 394. Conf. etiam de hoc Sileno Eustath. ad Od. XIX, 407, p. 1871. Comes Natal. I, 6 et p. 940. Ad eundem fortasse pertinet locus Diogen. L. II, 11, quem inter Calactini fragm. (6) exhibuimus. Cf. fr. 4. — *Sileni* De symmetriis Doricorum volumen laudat Vitruv. Præfat. lib. VII.

5.

Polybius scribit esse Gadibus in templo Herculis fontem ad cujus aquas potui aptas paucorum sit graduum descensus, qui ad æstus maris contrario plane afficiatur modo, quum sub exundationem maris deficiat, et defluente eo impleatur.... Artemidorus autem dum Polybii sententiam vult refellere, aliamque a se causam profert, facta simul sententiæ Silani historici mentione, indigna relatu mihi videtur dicere : quippe quum et ipse et Silanus harum fuerint rerum rudes.

ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

E LIBRO PRIMO.

6.

Diogenis L. II, 11 : Φησὶ δὲ Σειληνὸς ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἱστοριῶν, ἐπὶ ἄρχοντος Λυσ * μύλου (vgo Διμύλου) λίθον ἐξ οὐρανοῦ πεσεῖν· τὸν δὲ Ἀναξαγόραν εἰπεῖν, ὡς ὅλος ὁ οὐρανὸς ἐκ λίθων συγκέοιτο· τῇ σφοδρᾷ δὲ περιδινήσει συνεστάναι, καὶ ἀνεθέντα κατενεχθήσεσθαι.

Λυσ *] supplendum erit Λυσιστράτου, qui archon fuit Ol. 78, 2. 467; quo anno lapidem illum ad Ægospotamos cecidisse refert Plinius H. N. II, 58. Possis etiam supplere Λυσιθέου, qui archon fuit Ol. 78,4, cui anno rem assignat Eusebius. In Marmore Par. ep. 57 notatur Theagenides archon (Ol. 78,1). Rem multi referunt (v. not. ad Marm. Par. l. l.). Plutarchus in Lysandro c. 12 de clade Atheniensium ad Ægospotamos accepta loquens inter alia ait : Οἱ δὲ καὶ τὴν τοῦ λίθου πτῶσιν ἐπὶ τῷ πάθει τούτῳ σημεῖόν φασι γενέσθαι. Fortasse eadem occasione rei hujus meminit Silenus, siquidem Hellenicæ ejus historiæ fuerunt, neque in Siculis historiis rei commemorandæ opportunitas oblata est.

ΣΙΚΕΛΙΚΑ.

E LIBRO SECUNDO.

7.

Stephan. Byz. : Παλικὴ, πόλις Σικελίας. Θεόφιλος δ' ἐν ἑνδεκάτῳ Περιηγήσεως Σικελίας Παλικίνην κρήνην φησὶν εἶναι. Πλησίον δὲ αὐτῆς ἱερὸν Παλικῶν, οἵ εἰσι δαίμονές τινες, οὓς Αἰσχύλος ἐν Αἰτνείαις γενεαλογεῖ Διὸς καὶ Θαλείας τῆς Ἡφαίστου, Σειληνὸς δὲ ἐν δευτέρῳ, Αἴτνης τῆς Ὠκεανοῦ καὶ Ἡφαίστου, κληθῆναι δὲ αὐτοὺς Παλικοὺς διὰ τὸ ἀποθανόντας πάλιν εἰς ἀνθρώπους ἱκέσθαι. De parentibus Palicorum cum Sileno facit Servius ad Virgil. Æn. IX, 584. Aliter Plutarch. Timol. c. 12; autochthones sunt Polemoni fr. 33, ubi vide.

8.

E LIBRO TERTIO.

Athenæus XII, p. 542, A : Σειληνὸς δ' ὁ Καλλατιανὸς (scr. Καλακτῖνος) ἐν τρίτῳ Σικελικῶν περὶ Συρακούσας φησὶ κῆπον εἶναι πολυτελῶς κατεσκευασμένον, ὃν καλεῖσθαι Μῦθον, ἐν ᾧ χρηματίζειν Ἱέρωνα τὸν βασιλέα.

Καλλατιανός] corruptum. Eadem confusione Siculus rhetor Cæcilius, cui Καλὴ ἀκτὴ patria (Athen. p. 272 T.), apud Suidam dicitur Καλλατιανὸς vel Καλλαντιανός.

E LIBRO QUARTO.

9.

Photius Lex. : Σαρδόνιος γέλως... Σειληνὸς δὲ ἐν δ' τῶν Περὶ Συρακόσσας (Συρακούσας Suidas), λάχανον εἶναι παρὰ Σαρδωνίοις ἡδὺ, σελίνῳ ἐμφερές· οὗ τοὺς γευσαμένους τάς τε σιαγόνας καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ἀποδάκνειν.

Eadem Suidas s. v., nisi quod pro ἐν δ' in nonnullis libris est ἐν δευτέρῳ. De re cf. Pausanias X, 17, Servius ad Virgil. Ecl. VII, 41, Pacatus in Paneg. Theodos. 25, Tzetzes ad Lyc. 796. Aliorum de proverbii origine sententias v. ap. Suidam. l. l., et in Timæi fr. 28.

XENOPHON.

Xenophontem Hannibalis historiæ scriptorem memorat Diogenes Laertius II, 59, ubi inter septem quos recenset Xenophontes quarto loco ponitur Ξ. ὁ ἱστορίαν Ἀννιβαϊκὴν γεγραφώς. Haud magis constat de eo, qui secundus ponitur Ἀθηναῖος, ἀδελφὸς Πυθοστράτου, τοῦ τὴν Θησηΐδα πεποιηκότος, γεγραφὼς ἄλλα τε καὶ Βίον Ἐπαμινώνδου καὶ Πελοπίδου. Quintus est ὁ μυθώδη τερατείαν πεπραγματευμένος. — Addo alios Xenophontes, quos Suidas memorat hosce : Ξενοφῶν

HISTORIÆ.

6.

Silenus in primo libro Historiarum auctor est archonte Lysistrato molarem de cœlo cecidisse lapidem, Anaxagoramque tum dixisse, cœlum omne ex lapidibus esse compositum, sed veloci circumrotatione constare, quæ si remittat, ruiturum.

SICULA.

7.

Palice, urbs Siciliæ. Theophilus libro undecimo Periegeseos Siciliæ Palicinen fontem esse dicit, et prope eum fanum Palicorum, geniorum quorundam, quos Æschylus in Ætnæis Jovis et Thaliæ Vulcano natæ filios esse dicit. Silenus vero parentes eorum Ætnam Oceani filiam et Vulcanum esse, atque Palicos propterea nominari refert, quod mortui iterum (πάλιν) ad homines redierint.

8.

Silenus Calactinus libro tertio De rebus Siculis in Syracusarum vicinia hortum ait esse magnifice exstructum, quem *Mythum* appellant : in eo responsa dare Hieronem regem solitum esse.

9.

Silenus libro quarto Rerum Syracusanarum ait apud Sardos esse herbam quandam dulcem, apio similem, quam qui gustarint, et maxillas et carnes suas præmordere.

Ἀντιοχεύς, ἱστορικός. Βαβυλωνιακά· ἔστι δ' ἐρωτικά. — Ξενοφῶν Ἐφέσιος, ἱστορικός. Ἐφεσιακά (ἔστι δ' ἐρωτικὰ βιβλία ι' περὶ Ἀβροκόμου καὶ Ἀνθίας) καὶ Περὶ τῆς πόλεως Ἐφεσίων καὶ ἄλλα. — Ξενοφῶν Κύπριος, ἱστορικός. Κυπριακά· ἔστι δὲ καὶ αὐτὰ ἐρωτικῶν ὑποθέσεων ἱστορία περί τε Κινύραν καὶ Μύρραν καὶ Ἄδωνιν. — De *Xenophonte Lampsaceno geographo* vide quæ notavimus in introd. ad fragm. Alexandri Polyhistoris.

EUMACHUS NEAPOLITANUS.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΝΝΙΒΑΝ.

E LIBRO SECUNDO.

1.

Athen. XII, p. 577, A : Εὔμαχος δ' ὁ Νεαπολίτης ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Περὶ Ἀννίβαν ἱστοριῶν Ἱερώνυμόν φησι τὸν τυραννήσαντα Συρακοσίων ἀγαγέσθαι γυναῖκα τῶν ἐπ' οἰκήματος προεστηκυιῶν, Πειθὼ ὄνομα, καὶ ἀποδεῖξαι βασιλίδα.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ.

2.

Phlegon. Mirab. c. 18 : Εὔμαχος δέ φησιν ἐν Περιηγήσει, Καρχηδονίους περιταφρεύοντας τὴν ἰδίαν ἐπαρχίαν εὑρεῖν ὀρύσσοντας δύο σκελετοὺς ἐν σοροῖς κειμένους, ὧν τοῦ μὲν εἰκοσιτέσσαρας εἶναι πήχεις τὴν σύνθεσιν, τοῦ δὲ ἑτέρου εἰκοσιτρεῖς.

« Hic fortasse idem est Eumachus Neapolitanus, quem res gestas Hannibalis consignasse dicebamus; nisi verisimile magis sit intelligi Eumachum Siculum musicum, quem Plinius reponit inter scriptores, ex quibus librum IV et VI Hist. N. concinnavit. Dicat aliquis hunc musicum vocari; sed hoc leve est, quando Plinius iis libris non de musicis, sed de variis gentibus tractat, et Aristoxenus Tarentinus quoque musicus fuit, qui tamen illustrium scriptorum vitas et præterea historiam variam reliquit. » *Vossius*. Alius Eumachus, Corcyræus, qui Ῥιζοτομικὸν scripsit, laudatur ap. Athen. XV, p. 681, E.

DE REBUS HANNIBALIS.

1.

Eumachus Neapolitanus secundo libro Historiarum Hannibalis, Hieronymum ait, Syracusanorum tyrannum, uxorem duxisse ex mulieribus quæ in cella meretricia prostabant, nomine Pitho eamque reginam pronuntiasse.

PERIEGESIS.

2.

Eumachus in Periegesi ait Carthaginienses provinciam suam fossa munientes inter fodiendum reperisse duorum ossa cadaverum, in loculis jacentia; quibus rite compositis, longitudinem alterius cadaveris fuisse cubitûm viginti quattuor, alterius cubitûm viginti tres.

MENODOTUS PERINTHIUS VEL SAMIUS.

Μενόδοτος ὁ Περίνθιος τὰς Ἑλληνικὰς πραγματείας ἔγραψεν ἐν βιβλίοις πεντεκαίδεκα. Verba sunt Diodori (XXVI, 4. Exc. Hœschel. p. 513), qui ad an. 218 vel 217 a. C. Menodotum memorat una cum Sosilo, quem Hannibalis coævum fuisse ejusque res gestas literis mandasse supra vidimus. Verisimillimum igitur est Menodotum Sosili æqualem vel supparem fuisse atque Græcam historiam usque ad ea fere tempora deduxisse, quæ loco laudato tractat Diodorus. Quamquam, ne quid dissimulem, fieri etiam potuit ut hinc demum initium historiarum suarum sumpserit. Illud tamen probabilius est. Ceterum ex Ἑλληνικῶν opere nihil tulit ætatem. Nullus vero dubito quin Perinthius hic sit idem cum Samio Menodoto, qui, testante Athenæo, res memorabiles Sami insulæ et præ ceteris, ut videtur, ea quæ ad Junonis Samiæ cultum templumque pertinebant, doctorum more periegetarum descripsit. — Quomodo auctor aliis Perinthius, aliis Samius fuerit, facile intelligitur, quum Perinthum Samiorum esse coloniam constet. Aut igitur Sami oriundus postea Perinthum se contulerit, vel Perinthi natus partem vitæ in metropoli exegerit.

ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΑΜΟΝ ΕΝΔΟΞΩΝ ΑΝΑΓΡΑΦΗ.

1.

Athenæus XV, p. 671, F : Ἐπεὶ περὶ στεφάνων ζητήσεις ἤδη γεγόνασιν, εἰπὲ ἡμῖν, τίς ἐστιν ὁ παρὰ τῷ χαρίεντι Ἀνακρέοντι Ναυκρατίτης στέφανος, ὦ Οὐλπιανέ. Φησὶ γὰρ οὕτως ὁ μελιχρὸς ποιητής·

Στεφάνους ὁ δ' ἀνὴρ τρεῖς ἕκαστος εἶχεν,
τοὺς μὲν ῥοδίνους, τὸν δὲ Ναυκρατίτην.

Καὶ διὰ τί παρὰ τῷ αὐτῷ ποιητῇ λύγῳ τινὲς στεφανοῦνται; φησὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Μελῶν·

Μεγίσθης δ' ὁ φιλόφρων δέκα δὴ μῆνες ἐπειδὴ
στεφανοῦταί τε λύγῳ καὶ τρύγα πίνει μελιηδέα.

Ὁ γὰρ τῆς λύγου στέφανος ἄτοπος· πρὸς δεσμοὺς γὰρ καὶ πλέγματα ἡ λύγος ἐπιτήδειος. Εἰπὲ οὖν ἡμῖν τι περὶ τούτων ζητήσεως ἀξίων ὄντων καὶ μὴ ὀνόματα θήρα, φιλότης.

12. Σιωπῶντος δ' αὐτοῦ καὶ ἀναζητεῖν προσποιουμένου, ὁ Δημόκριτος ἔφη, Ἀρίσταρχος ὁ γραμματικώτατος, ἑταῖρε, ἐξηγούμενος τὸ χωρίον ἔφη, ὅτι καὶ λύγοις ἐστεφανοῦντο οἱ ἀρχαῖοι. Τέναρος δὲ ἀγροίκων εἶναι λέγει στεφάνωμα τὴν λύγον. Καὶ οἱ ἄλλοι γε ἐξηγηταὶ ἀπροσδιόνυσά τινα εἰρήκασι περὶ τοῦ προκειμένου. Ἐγὼ δ' ἐντυχὼν τῷ Μηνοδότου, τοῦ Σαμίου, συγγράμματι, ὅπερ ἐπιγράφεται Τῶν κατὰ τὴν Σάμον ἐνδόξων ἀναγραφή, εὗρον τὸ ζητούμενον. « Ἀδμήτην γάρ φησι, τὴν Εὐρυσθέως, ἐξ Ἄργους φυγοῦσαν ἐλθεῖν εἰς Σάμον, θεασαμένην δὲ τὴν τῆς Ἥρας ἐπιφάνειαν καὶ τῆς οἴκοθεν σωτηρίας χαριστήριον βουλομένην ἀποδοῦναι, ἐπιμεληθῆναι τοῦ ἱεροῦ τοῦ καὶ νῦν ὑπάρχοντος, πρότερον δὲ ὑπὸ Λελέγων καὶ Νυμφῶν καθιδρυμένου· τοὺς δ' Ἀργείους πυθομένους καὶ χαλεπαίνοντας πεῖσαι χρημάτων ὑποσχέσει Τυρρηνούς, λῃστρικῷ βίῳ χρωμένους, ἁρπάσαι τὸ βρέτας, πεπεισμένους τοὺς Ἀργείους, ὡς, εἰ τοῦτο γένοιτο, πάντως τι κακὸν πρὸς τῶν τὴν Σάμον κατοικούντων ἡ Ἀδμήτη πείσεται. Τοὺς δὲ Τυρρηνοὺς ἐλθόντας εἰς τὸν Ἡραΐτην ὅρμον καὶ διαβάντας, εὐθέως ἔχεσθαι τῆς πράξεως. Ἀθύρου δὲ ὄντος τότε τοῦ νεώ,

RERUM IN SAMO MEMORABILIUM RECENSUS.

1.

Quoniam de coronis jam motæ sunt quæstiones, dic nobis, o Ulpiane, quænam est illa apud venustum Anacreontem *Naucratica corona?* Sic enim ait mellifluus hic poeta :

Coronas vero vir quisque tres habebat;
duas ex rosis, tertiam Naucraticam.

Et cur apud eundem poetam *vitice* (sive *Amerina salice*) nonnulli coronantur? Dicit enim secundo Carminum libro :

Megisthes vero ille comis, decem jam menses sunt, ex quo
coronatur vitice et mustum bibit dulce.

Absurda est enim corona e vitice : nam ad vincula solum et ad crates idonea est vitex. Dic igitur nobis ad hæc aliquid quod scitu dignum sit, amice, nec vocabula solummodo venare.

12. Illo tacente, et quid diceret anquirere simulante, Democritus ait : Aristarchus, grammaticorum summus, amice, interpretans hunc locum, ait vitice coronari solitos esse veteres. Tenarus vero rusticorum coronamentum esse viticem scribit. Alii item interpretes absurda quædam et aliena super proposita quæstione dixerunt. Ego vero postquam in *Menodoti Samii* librum incidi, qui inscribitur *Rerum in Samo insula memorabilium Recensus*, inveni id quod quærebam. Ait enim : « Admetam Eurysthei filiam, quum Argis profugisset, venisse Samum : ibi quum ei apparuisset Junonis species, Admetam gratias relaturam, quod domo incolumis in ea loca pervenisset, curam suscepisse templi, quod hodieque exstat, olim vero a Lelegibus et Nymphis conditum fuerat. Argivos vero, re cognita indignatos, pacta pecunia persuasisse Tyrrhenis piraticam facientibus, ut deæ raperent simulacrum, ratos scilicet, id si fieret, haud dubie male mulcatum iri Admetam a Sami incolis. Tyrrhenos igitur, ad Junonis portum appulsa navi, exscensione facta, continuo aggressos esse

ταχέως ἀνελέσθαι τὸ βρέτας, καὶ διακομίσαντας ἐπὶ θάλασσαν εἰς τὸ σκάφος ἐμβαλέσθαι· λυσαμένους δ' αὐτοὺς τὰ πρυμνήσια καὶ τὰς ἀγκύρας ἀνελομένους εἰρεσίᾳ τε πάσῃ χρωμένους ἀπαίρειν οὐ δύνασθαι. Ἡγησαμένους οὖν θεῖον τοῦτ' εἶναι, πάλιν ἐξενεγκαμένους τῆς νεὼς τὸ βρέτας ἀποθέσθαι παρὰ τὸν αἰγιαλόν· καὶ ψαιστὰ αὐτῷ ποιήσαντας περιδεεῖς ἀπαλλάττεσθαι. Τῆς δὲ Ἀδμήτης ἕωθεν δηλωσάσης, ὅτι τὸ βρέτας ἠφανίσθη, καὶ ζητήσεως γενομένης, εὑρεῖν μὲν αὐτὸ τοὺς ζητοῦντας ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ὡς δ' ἂν βαρβάρους Κᾶρας, ὑπονοήσαντας αὐτόματον ἀποδεδρακέναι, πρός τι λύγου θωράκιον ἀπερείσασθαι καὶ τοὺς εὐμηκεστάτους τῶν κλάδων ἑκατέρωθεν ἐπισπασαμένους περιειλῆσαι πάντοθεν. Τὴν δὲ Ἀδμήτην λύσασαν αὐτὸ ἁγνίσαι καὶ στῆσαι πάλιν ἐπὶ τοῦ βάθρου, καθάπερ πρότερον ἵδρυτο. Διόπερ ἐξ ἐκείνου καθ' ἕκαστον ἔτος ἀποκομίζεσθαι τὸ βρέτας εἰς τὴν ἠιόνα καὶ ἀφανίζεσθαι, ψαιστά τε αὐτῷ παρατίθεσθαι· καὶ καλεῖσθαι Τόνεα τὴν ἑορτήν, ὅτι συντόνως συνέβη περιειληθῆναι τὸ βρέτας ὑπὸ τῶν τὴν πρώτην αὐτοῦ ζήτησιν ποιησαμένων.

13. « Ἱστορεῖται δ' ὑπ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν χρόνον τῶν Καρῶν δεισιδαιμονίᾳ περισχεθέντων, ἐπὶ τὸ μαντεῖον τοῦ θεοῦ παραγενομένων εἰς Ὕβλαν καὶ πυνθανομένων περὶ τῶν ἀπηντημένων, θεσπίσαι τὸν Ἀπόλλωνα ποινὴν αὐτοὺς ἀποδοῦναι τῇ θεῷ δι' ἑαυτῶν ἑκούσιον καὶ χωρὶς δυσχεροῦς συμφορᾶς, ἣν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀφώρισεν ὁ Ζεὺς τῷ Προμηθεῖ χάριν τῆς κλοπῆς τοῦ πυρός, λύσας αὐτὸν ἐκ τῶν χαλεπωτάτων δεσμῶν· καὶ τίσιν ἑκούσιον ἐν ἀλυπίᾳ κειμένην δοῦναι θελήσαντος, ταύτην ἔχειν ἐπιτάξαι τὸν καθηγούμενον τῶν θεῶν. Ὅθεν ἀπ' ἐκείνου τὸν δεδηλωμένον στέφανον τῷ Προμηθεῖ περιγενέσθαι, καὶ μετ' οὐ πολὺ τοῖς εὐεργετηθεῖσιν ἀνθρώποις ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν τοῦ πυρὸς δωρεάν. Διόπερ καὶ τοῖς Καρσὶ κατὰ τὸ παραπλήσιον ἔθος παρεκελεύσατο, στεφανώματι χρωμένοις τῇ λύγῳ καταδεῖν τὴν ἑαυτῶν κεφαλὴν τοῖς κλάδοις, οἷς αὐτοὶ κατέλαβον τὴν θεόν. Καταλῦσαι δὲ καὶ τἄλλα γένη τῶν στεφάνων ἐπέταξε, χωρὶς τῆς δάφνης· τὴν δ' αὐτὸς ἔφη τοῖς τὴν θεὸν θεραπεύουσι μόνοις ἀπονέμειν δῶρον. Τοῖς τε χρησθεῖσιν ἐκ τῆς μαντείας κατακολουθήσαντας αὐτοὺς ἀβλαβεῖς ἔσεσθαι, καὶ δίκην ἐν εὐωχίαις ἀποδιδόντας τῇ θεῷ τὴν προσήκουσαν. Ὅθεν τοὺς Κᾶρας, ὑπακοῦσαι βουλομένους τοῖς ἐκ τοῦ χρηστηρίου, καταλῦσαι τὰς ἔμπροσθεν εἰθισμένας στεφανώσεις, αὐτούς τε κατὰ πλῆθος χρῆσθαι μὲν τῇ λύγῳ, τοῖς δὲ θεραπεύουσι τὴν θεὸν ἐπιτρέψαι φορεῖν τὸν καὶ νῦν ἔτι διαμένοντα τῆς δάφνης στέφανον.

13. « Μνημονεύειν δ' ἔοικεν ἐπὶ ποσόν τι τῆς κατὰ τὴν λύγον στεφανώσεως καὶ Νικαίνετος, ὁ ἐποποιός, ἐν τοῖς ἐπιγράμμασι, ποιητὴς ὑπάρχων ἐπιχώριος καὶ τὴν ἐπιχώριον ἱστορίαν ἠγαπηκὼς ἐν πλείοσι. Λέγει δ' οὕτως·

Οὐκ ἐθέλω, Φιλόθηρε, κατὰ πτόλιν, ἀλλὰ παρ' Ἥρῃ
  δαίνυσθαι ζεφύρου πνεύμασι τερπόμενος.
Ἀρκεῖ μοι λιτὴ μὲν ὑπὸ πλευροῖσι χαμεύνη·
  ἐγγύθι γὰρ προμάλου δέμνιον ἐνδαπίης
καὶ λύγος, ἀρχαῖον Καρῶν στέφος. Ἀλλὰ φερέσθω
  οἶνος καὶ Μουσῶν ἡ χαρίεσσα λύρη,
θυμήρες πίνοντες, ὅπως Διὸς εὐκλέα νύμφην
  μέλπωμεν, νήσου δεσπότιν ἡμετέρης.

---

opus; quumque porta clausum non esset ea ætate templum, protinus abstulisse simulacrum, et ad mare transportatum navigio imposuisse. Sed solutis rudentibus levatisque ancoris, remorum summo conatu abire non potuisse. Itaque ratos divino numine hoc fieri, simulacrum e navigio rursus extulisse, in littoreque deposuisse; oblatisque ei libis, metu perculsos abiisse. Postridie mane quum indicasset Admeta evanuisse simulacrum, facta perquisitione, repertum esse in litore a quærentibus : hos autem, utpote barbaros Cares, ultro aufugisse simulacrum opinantes, ad salicis truncum illud alligasse, et attractis utrimque longissimis ramis undique illud circumvolvisse. Admetam vero expeditum vinculis purificasse, et in basi, in qua ante locatum fuerat, rursus constituisse. Quare ab illo inde tempore quotannis e conspectu tolli simulacrum, et in litus deferri, libaque ei apponi; et *Tonea* vocari illud festum, quia intentis vinculis (συντόνως) constrictum fuisset simulacrum ab eis, qui primum illud investigatum iverant.

13. « Narrant vero, sub idem tempus Cares, oblata animis religione, oraculum dei adiisse Hyblam : et consulentibus de his quæ acciderant respondisse Apollinem, pœnam deæ illos dare debere sponte per se, et citra graviorem calamitatem : qualem pœnam superioribus temporibus Juppiter Prometheo statuisset propter ignem furto ablatum, quum gravissimis eum vinculis solvisset. Quum enim voluisset ille ultro leviorem aliquam suscipere pœnam, hanc ei imposuisse ferunt supremum deum. Atque inde usum coronæ, qui Prometheo fuerat ostensus, ab illo haud multo post ad alios etiam homines, donati ignis beneficio ab eodem affectos, manasse. Itaque etiam Caribus simili instituto mandavit deus, ut vitice pro coronamento uterentur, et capita sua ramis eisdem obstringerent, quibus ipsi deam revinxissent. Aliis autem omnibus coronarum generibus abstinere eos jussit, excepta laurea. Hanc se ipsum dixit solis his qui deæ ministrarent tanquam donum tribuere. Qui paruissent oraculi responso, et in conviviis convenientem pœnam deæ daturi essent, hos salvos et noxæ expertes fore. Itaque Caras, morem gerere volentes oraculo, omissis aliis coronamentorum generibus, quæ ante in usu fuissent, vitice vulgo omnes uti, deæ ministris permittentes lauream gestare coronam, cujus gestandi mos etiamnum durat.

14. « Videtur autem coronamenti ex vitice meminisse aliquatenus etiam Nicænetus, epicus poeta, patria Samius, in Epigrammatibus, et affectum suum adversus patriam historiam frequenter declarans. Cujus hi sunt versus :

Nolo, Philothere, in urbe, sed in agro
  epulari : Zephyri aura delector.
Sufficit mihi humi stratus sub lateribus torus ;
  in promptu est enim indigena ex tamari lectus,
et vitex, priscum Carum coronamentum. At afferatur
  vinum, et Musarum amabilis lyra :
læti potantes ut Jovis inclytam sponsam
  canamus, insulæ dominam nostræ.

Ἐν τούτοις γὰρ ἀμφιβόλως εἰρηκὼς ὁ Νικαίνετος, πότερον στρωμνῆς ἕνεκεν ἢ στεφανώσεως ἀρκεῖται τῇ λύγῳ, τῷ λέγειν αὐτὴν τῶν Καρῶν ἀρχαῖον στέφος πρόδηλον καθίστησι τὸ ζητούμενον. Συνέβη δὲ τὴν τῆς λύγου στεφάνωσιν καὶ μέχρι τῶν κατὰ Πολυκράτην χρόνων, ὡς ἄν τις εἰκάσειε, τῇ νήσῳ συνηθεστέραν ὑπάρχειν. Ὁ γοῦν Ἀνακρέων φησί·

Μεγίσθης, ὁ φιλόφρων, δέκα δὴ μῆνες ἐπειδὴ
στεφανοῦταί τε λύγῳ καὶ τρύγα πίνει μελιηδέα. »

15. Ταῦτα ἴσασιν οἱ θεοὶ ὡς πρῶτος αὐτὸς ἐν τῇ καλῇ Ἀλεξανδρείᾳ εὗρον, κτησάμενος τὸ τοῦ Μηνοδότου συγγραμμάτιον, καὶ ἐπιδείξας πολλοῖς ἐξ αὐτοῦ τὸ παρὰ τῷ Ἀνακρέοντι ζητούμενον. Λαβὼν δὲ παρ' ἐμοῦ ὁ πᾶσι κλοπὴν ὀνειδίζων Ἡφαιστίων ἐξιδιοποιήσατο τὴν λύσιν, καὶ σύγγραμμα ἐξέδωκεν, ἐπιγράψας Περὶ τοῦ παρ' Ἀνακρέοντι λυγίνου στεφάνου· ὅπερ νῦν ἐν τῇ Ῥώμῃ εὕρομεν παρὰ τῷ Ἀντικοττύρᾳ (?) Δημητρίῳ.... Μόνον γὰρ τοῦτ' ἴδιον εἴρηκεν, ὅτι Φύλαρχος ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῶν Ἱστοριῶν οἶδε τὴν κατὰ λύγον ἱστορίαν, καὶ ὅτι οὔτε τὰ Νικαινέτου οἶδεν, οὔτε τὰ Ἀνακρέοντος ὁ συγγραφεύς· ἀπέδειξέ τε καὶ διαφωνοῦντα αὐτὸν κατ' ἔνια τῶν ἱστορηθέντων παρὰ τῷ Μηνοδότῳ.

2.

Athenæus XIV, p. 655, A : Μηνόδοτος δὲ ὁ Σάμιος ἐν τῷ Περὶ τῶν κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Σαμίας Ἥρας φησίν· « Οἱ ταοὶ ἱεροί εἰσι τῆς Ἥρας, καὶ μήποτε πρώτιστοι καὶ ἐγένοντο καὶ ἐτράφησαν ἐν Σάμῳ, καὶ ἐντεῦθεν εἰς τοὺς ἔξω τόπους διεδόθησαν, ὡς καὶ οἱ ἀλεκτρυόνες ἐν τῇ Περσίδι, καὶ αἱ καλούμεναι μελεαγρίδες ἐν τῇ Αἰτωλίᾳ. Διὸ καὶ Ἀντιφάνης ἐν τοῖς Ὁμοπατρίοις φησίν·

Ἐν Ἡλίου μέν φασι γίνεσθαι πόλει
φοίνικας, ἐν Ἀθήναις δὲ γλαῦκας. Ἡ Κύπρος
ἔχει πελείας διαφόρους· ἡ δ' ἐν Σάμῳ
Ἥρα τὸ χρυσοῦν, φασίν, ὀρνίθων γένος,
τοὺς καλλιμόρφους καὶ περιβλέπτους ταώς.

Διόπερ καὶ ἐπὶ τοῦ νομίσματος τῶν Σαμίων ταὼς ἐστίν. »

E Menodoto vel alio Samiorum rerum scriptore fluxerit quod legitur apud Hesychium : Βάστα Κάρας· δύο ταῦτα ὀνόματα· ἐπιγέγραπται δὲ ἐπὶ ἀναθήματος ἐν Σάμῳ ἐν τῷ τῆς Ἥρας ἱερῷ οὕτω· « Βάστα Κάρας Σάμιος Ἥρῃ τήνδε θήρην ἀνέθηκε. » Cf. grammaticus a Bastio ad Gregor. Corinth. p. 125 ex cod. S. Germ. 177 citatus : Βάτα Κάρας· ἐπὶ τῶν παχέων καὶ δυνατῶν (scr. ἀδυνάτων, uti est ap. Apostol. V, 39) ἢ ἐπὶ τῶν ἀναισθήτων· εἴρηται δὲ ἀπὸ ἐπιγραφῆς οὔσης ἐν Σάμῳ ἐν τῷ Ἡραίῳ, καταπλανησάσης ὑπ' ἀγνοίας τοὺς ἀναγνόντας. Ἐπέγραφον γὰρ πατρόθεν προτάσσοντες τὸν πατέρα, καί ἐστι τὸ μὲν Βάτα γενικὴ πτῶσις, τὸ δὲ Κάρας ὀρθή, ἵνα ᾖ Κάρας ὁ Βάτα υἱὸς κτλ. Eadem alii, quos vide in Steph. Thes. tom II, p. 184 sq. et in Leutschii Parœmiogr. p. 386. Ceterum v. Bœckh. Corp. Inscr. II, p. 212, qui pluribus de hac inscriptione exponit.

3.

Diogenes Laert. II, 104, varios recensens Theodoros : Τρισκαιδέκατος, ζωγράφος, Ἀθηναῖος, ὑπὲρ οὗ γράφει Μηνόδοτος.

In his enim ambigue quidem loquitur Nicænetus, ut nescias utrum in strati usum, an coronamenti, sufficiat illi vitex : sed, quum illam nominet *priscum Carum coronamentum*, satis in aperto ponit id quod quærimus. Conjectare autem licet, coronamenti ex vitice usum in illa insula usque ad Polycratis ætatem durasse. Anacreon certe dixit :

Megisthes vero ille comis, decem jam menses sunt, ex quo
coronatur vitice et mustum bibit dulce. »

15. Hæc dii norunt a me primo in pulcra Alexandria esse reperta, quum nactus ibi essem Menodoti libellum ; ex quo etiam multis hominibus hoc, quod apud Anacreontem quæritur, demonstravi. Cujus quæstionis solutionem a me acceptam Hephæstion, is qui aliis omnibus furta exprobrat, sibi vindicavit, scriptumque edidit hoc titulo, *De corona ex vitice apud Anacreontem :* quod scriptum nunc Romæ reperimus apud antiquarium (ἀντικουαρίῳ) Demetrium. Unum hoc de suo dixit, Phylarchum septimo Historiarum libro meminisse illius de vitice historiæ, sed nec Nicæneti nec Anacreontis meminisse hunc scriptorem; quem etiam dissentire in nonnullis ostendit ab his quæ a Menodoto tradita sunt.

2.

Menodotus Samius in libro quo de iis quæ in templo Junonis Samiæ visuntur, exponit : « Pavones, ait, Junoni sacri sunt. Ac fortasse etiam primi omnium et nati et educati sunt in Samo, indeque in alias regiones divecti : quemadmodum primi galli gallinacei in Perside; et meleagrides quæ vocantur, in Ætolia. Quare etiam Antiphanes in Germanis fratribus ait :

In Solis aiunt urbe nasci
phœnices, Athenis vero noctuas. Cyprus
columbas habet eximias : Samiam vero
Junonem aureum habere aiunt avium genus,
formosos et spectabiles pavones.

Quare etiam in moneta Samiorum pavo excusus est. »

3.

De Theodoro pictore Atheniensi scripsit Menodotus.

ALEXANDRIDES DELPHUS.

Alexandrides Delphus res Delphicas periegetarum more explicavit. Ætate vel æqualis erat Polemoni, vel paullo quam ille antiquior (v. not. ad fr. 3). Nomen auctoris cum Hemsterhusio (ad schol. Arist. Plut. 529. V. fr. 3) fuisse puto Ἀλεξανδρίδης, uti est ap. Plutarchum, schol. Aristoph. et Eurip. Orest. (v. fr. 3 et 4). Quod fr. 1 (coll. fr. 2 et 7) abiit in Ἀλέξανδρος, ex nota primitivorum et patronymicorum nominum permutatione. Fr. 2, 5, 6 libri exhibent Ἀναξανδρίδης, quod quidem nomen propter comicum Anaxandridem notius erat grammaticis.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ ΧΡΗΣΤΗΡΙΟΥ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Stephan. Byz.: Παρνασσὸς, ὄρος Δελφῶν... Ἔνιοι δέ φασιν ἀπὸ Παρνασσοῦ Παρνασσὸν τοὔνομα λαβεῖν, ὃν καὶ μαντεύσασθαι Πυθοῖ πρῶτον, ὡς Ἀλέξανδρος (scr. Ἀλεξανδρίδης) φησὶν ἐν πρώτῳ Περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς χρηστηρίου.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΛΗΘΕΝΤΩΝ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ ΑΝΑΘΗΜΑΤΩΝ.

E LIBRO PRIMO.

2.

Zenob. I, 57 (N° 207 in cod. Bodlej.): Ἄκρον λάβε καὶ μέσον ἕξεις.] Ἀπελλαῖοι (Πελληναῖοι?) περισωθέντες ἀπὸ τοῦ περὶ Κλεισθένην πολέμου ἐπυνθάνοντο τοῦ θεοῦ πότερον τὴν προτέραν αὐτῶν ἀνοικήσειαν πόλιν ἢ ἑτέραν ποιήσουσιν. Ἀπεκρίνατο δὲ ἡ Πυθία· Πείθου ἐμοῖσι λόγοισιν· ἄκρον λάβε καὶ μέσον ἕξεις. » Καὶ ἄκραν (ἄκρον Leutsch.) ἔχουσαν τὴν πόλιν ᾤκησαν καταλαβόμενοι. Ἡ ἱστορία παρὰ Ἀλεξάνδρῳ (sic cod. A; Ἀναξανδρίδῃ codd. B. V.; lege Ἀλεξανδρίδῃ) ἐν πρώτῃ Περὶ τῶν συληθέντων ἐν Δελφοῖς ἀναθημάτων.

Alii proverbii originem ad Æginetas referunt: Οἱ γὰρ τὴν Αἴγιναν οἰκήσαντες πολέμῳ ἐκπεσόντες τῆς πατρίδος, ἐχρήσαντο τῷ θεῷ· ὁ δὲ τὸ εἰρημένον αὐτοῖς ἀνεῖλεν· οἱ δὲ συμβαλόντες τὸν χρησμὸν, ἀκρωτήριόν τι κατασχόντες κατὰ μέσον ᾤκησαν. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς αἰτίας, ὅταν τι δυσνόητον θέλωμεν αἰνίττεσθαι, χρώμεθα τῷ προειρημένῳ. Cf. Apostol. II, 26; Arsen. 35. Suidas υ. Ἄκρον λάβε; Müller. Æginet. p. 185. Leutsch. ad Zenob. l. l.

3.

Plutarch. Lysandr. c. 12, de prœlio ad Ægospotamos: Ἦσαν δέ τινες οἱ τοὺς Διοσκόρους ἐπὶ τῆς Λυσάνδρου νεὼς ἑκατέρωθεν, ὅτε τοῦ λιμένος ἐξέπλει πρῶτον ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἄστρα τοῖς οἴαξιν ἐπιλάμψαι λέγοντες. — Cap. 18: Ὁ δὲ Λύσανδρος ἔστησεν ἀπὸ τῶν λαφύρων ἐν Δελφοῖς αὐτοῦ χαλκῆν εἰκόνα καὶ τῶν ναυάρχων ἑκάστου καὶ χρυσοῦς ἀστέρας τῶν Διοσκόρων, οἳ πρὸ τῶν Λευκτρικῶν ἠφανίσθησαν. Ἐν δὲ τῷ Βρασίδου καὶ Ἀκανθίων θησαυρῷ τριήρης ἔκειτο διὰ χρυσοῦ πεποιημένη καὶ ἐλέφαντος δυεῖν πηχῶν, ἣν Κῦρος αὐτῷ νικητήριον ἔπεμψεν. Ἀλεξανδρίδης δὲ ὁ Δελφὸς ἱστορεῖ καὶ παρακαταθήκην ἐνταῦθα Λυσάνδρου κεῖσθαι τάλαντον ἀργυρίου καὶ μνᾶς πεντήκοντα δύο καὶ πρὸς τούτοις ἕνδεκα στατῆρας, οὐχ ὁμολογούμενα γράφων τοῖς περὶ τῆς πενίας τοῦ ἀνδρὸς ὁμολογουμένοις.

Fortasse ad hunc ipsum locum plura de Dioscuris Alexandrides exposuerat. Contra quæ disputasse videtur Polemo ἐν τῷ Πρὸς Ἀλεξανδρίδην ap. schol. Eur. Orest. 1632 (v. Polem. fr. 76 *a*).

4.

Schol. Arist. Plut. 925: Σίλφιον βοτάνη πολυτί-

DE DELPHICO ORACULO.

1.

Parnassum, Delphorum montem, nonnulli nomen accepisse dicunt a Parnasso, qui etiam primus in Pytho loco oracula ediderit, ut Alexandrides ait libro primo De Delphico oraculo.

DE DIREPTIS TEMPLI DELPHICI DONARIIS.

2.

Summum cape et medium habebis. Apellæi (?) ex bello Clistheneo superstites deum interrogarunt, utrum prior ipsorum urbs restauranda ipsis, an alia ædificanda esset. Respondit Pythia: *Pare verbis meis, summum cape et habebis medium.* Igitur urbem, quæ arcem habebat mediam, occupantes inhabitarunt. Historia apud Alexandridem libro primo De direptis templi Delphici thesauris.

3.

Lysander ex manubiis æream sui statuam Delphis posuit et uniuscujusque præfectorum navibus, et stellas Castorum aureas, quæ ante Leuctricam pugnam de medio sublatæ sunt. In Brasidæ et Acanthiorum thesauro triremis sita fuit bicubitalis, ex auro et ebore confecta, quam Cyrus Lysandro ob partam victoriam gratulans misit. Anaxandrides Delphicus scriptum reliquit, depositum etiam ibi Lysandri fuisse, talentum scilicet argenti et minas quinquaginta duas, undecimque stateres: quæ cum iis, quæ de paupertate viri in confesso sunt, non conveniunt.

4.

Silphium planta permagni æstimatur, hanc ob causam.

μητος· ἡ δὲ αἰτία τοιαύτη ἐστί. Βάττος, ὁ καὶ Ἀριστοτέλης, πόλιν ἐν Λιβύῃ Κυρήνην [λεγομένην] ἔκτισε κατὰ τὸν δοθέντα αὐτῷ παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος χρησμόν· καὶ οἱ πολῖται οἱ Κυρηναῖοι ἀνταπόδοσιν τῆς εὐεργεσίας βουλόμενοι χαρίσασθαι τῷ βασιλεῖ, ἐποίησαν δακτύλιον, ἐν ᾧ ἡ πόλις αὐτῶν προσφέρει τῷ βασιλεῖ τὸ σίλφιον. Καὶ τὸ φύλλον δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ καρπὸς καὶ ὁ καυλὸς καὶ ὁ ὀπὸς καὶ ἁπλῶς τὸ πᾶν αὐτοῦ πολλῆς τιμῆς ἄξιόν ἐστιν. Καὶ οἱ Ἀμπελιῶται δὲ ἔθνος Λιβύης, εἰς Δελφοὺς ἀνέθεσαν καυλὸν σιλφίου, ὥς φησιν Ἀλεξανδρίδης. Cf. Hemsterhus. ad h. l. (p. 592 ed. Paris.).

5.

Schol. Eur. Alcest. 1 : Ἀλεξανδρίδης (libri Ἀναξανδρίδης) ὁ Δελφός φησι θητεῦσαι αὐτὸν (τὸν Ἀπόλλωνα) διότι τὸν Πυθοῖ δράκοντα ἀνεῖλεν. V. Müller. Dor. I, p. 322.

6.

Plutarch. Qu. Gr. c. 9 : Τίς ὁ παρὰ Δελφοῖς Ὁσιωτὴρ καὶ διὰ τί Βύσιον ἕνα τῶν μηνῶν καλοῦσιν; Ὁσιωτῆρα μὲν καλοῦσι τὸ θυόμενον ἱερεῖον, ὅταν Ὅσιος ἀποδειχθῇ. Πέντε δέ εἰσιν Ὅσιοι διὰ βίου, καὶ τὰ πολλὰ μετὰ τῶν προφητῶν δρῶσιν οὗτοι, καὶ συνιερουργοῦσιν, ἅτε γεγονέναι δοκοῦντες ἀπὸ Δευκαλίωνος. Ὁ δὲ Βύσιος μὴν, ὡς μὲν οἱ πολλοὶ νομίζουσι, φύσιός ἐστιν· ἔαρος γὰρ ἄρχει, καὶ τὰ πολλὰ φύεται τηνικαῦτα καὶ διαβλαστάνει· τὸ δ' ἀληθὲς οὐχ ἔχει οὕτως. Οὐ γὰρ ἀντὶ τοῦ φ τῷ β χρῶνται Δελφοὶ, καθάπερ Μακεδόνες, Βίλιππον καὶ Βαλακρὸν καὶ Βερονίκην λέγοντες· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ π· καὶ γὰρ τὸ πατεῖν, βατεῖν, καὶ τὸ πικρὸν, βικρὸν ἐπιεικῶς καλοῦσιν. Ἔστιν οὖν Πύσιος ὁ Βύσιος, ἐν ᾧ πυστιῶνται καὶ πυνθάνονται τοῦ θεοῦ. Τὸ γὰρ ἐννοεῖν καὶ πάτριον. Ἐν τῷ μηνὶ γὰρ τούτῳ χρηστήριον ἐγίγνετο, καὶ ἑβδόμην ταύτην νομίζουσι τοῦ θεοῦ γενέθλιον, καὶ πολύφθοον ὀνομάζουσιν, οὐ διὰ τὸ πέττεσθαι φθοΐς, ἀλλὰ πολυπευθῆ καὶ πολυμάντευτον οὖσαν. Ὀψὲ γὰρ ἀνείθησαν αἱ κατὰ μῆνα μαντεῖαι τοῖς δεομένοις· πρότερον δὲ ἅπαξ ἐθεμίστευεν ἡ Πυθία τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν, ὡς Καλλισθένης (fr. 4) καὶ Ἀλεξανδρίδης (vgo Ἀναξανδρίδης) ἱστορήκασι.

ΠΕΡΙ ΛΥΚΩΡΕΙΑΣ.

E LIBRO SECUNDO.

7.

Stephan. Byz. : Λυκώρεια, κώμη ἐν Δελφοῖς. Καλλίμαχος τρίτῳ. Ἀπὸ Λυκωρέως τοῦ βασιλέως. Ὁ πολίτης Λυκωρεὺς καὶ Λυκώριος καὶ Λυκωρείτης. Ἔστι καὶ Λυκώρειος Ζεὺς καὶ Λυκώρειον διὰ διφθόγγου.

Λύλη, πόλις Ἀρκαδίας. Ἀλέξανδρος δευτέρῳ Περὶ Λυκωρείας.

Si recte sese habent ista περὶ Λυκωρείας, probabiliter loco suo mota sunt, neque Alexander ab nostro Alexandride diversus. Neque improbabile Alexandridem de Lycorea, quæ ad priscam Delphici oraculi historiam permagni momenti est, peculiare opus composuisse.

Fortasse Alexandridæ nomen reponendum in Proverb. Append. IV, 77 (p. 453 ed. Leutsch.) : Συμβαλούμενος· κατ' ἔλλειψιν καὶ αὕτη. Ἐνδεῖ γὰρ εἰς ἔρωτα. Μέμνηται ταύτης (τῆς παροιμίας) Ἀλέξανδρος. Ibi Ἀναξανδρίδης proposuit Bernhardy in *Jahrb. f. wiss. Kritik* 1837 p. 178, notante Leutschio. Porro *Alexandrides* reponendus esse videtur ap. Athen. p. 210, B, ubi de re Delphica postquam laudatus erat Ἡγήσανδρος ὁ Δελφὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ ὑπομνήματι ἀνδριάντων καὶ ἀγαλμάτων, subjicitur καὶ ὁ Ἡγήσανδρος ταυτὰ λέγει (v. Hegesandri fr. 45).

Battus, quem etiam Aristotelem vocant, in Libya Cyrenen urbem condidit jussu oraculi, quod ab Apolline acceperat. Cujus beneficii gratiam referre regi volentes Cyrenæi cives annulum faciendum curarunt, in quo urbs silphium regi offerens visebatur. Folia hujus plantæ et fructus et stirps et succus et omnino tota planta in magno pretio est. Ampeliotæ vero Libyæ gens silphii stirpem Delphos miserunt donarium, ut Alexandrides narrat.

5.

Alexandrides Delphus Apollinem pro mancipio serviisse ait propterea quod draconem Pythicum interfecisset.

6.

Quis est apud Delphos Hosioter, et cur unum de mensibus appellant Bysium? Hosioter est victima quæ immolatur quum creatur Hosius (vox *sanctum* notat). Quinque autem sunt *Hosii* per omnem vitam, multisque in rebus adsunt vatibus, atque una etiam sacrificant : quippe a Deucalione genus crediti trahere. *Bysius* mensis, ut plerique putant, *Physius* est, a nascendo sic dictus : est enim veris initio, quo tempore pleraque nascuntur et germinant : sed res ita non habet. Non enim Delphi B littera pro Ph utuntur, ut Macedones, qui *Bilippum, Balacrum, Beronicam* dicunt (quæ sunt *Philippus, Phalacrus, Pheronice*), sed loco litteræ P, soliti *batein* dicere et *bicron*, quæ sunt *patein* et *picron*. Est ergo *Bysius* dictum pro *Pysius*, quod eo mense deum scitantur. Atque hæc sententia convenit cum antiquis Delphorum observationibus. Mense enim isto oraculum primo exstitit, et septimanam istam deo natalitiam putant, *polyphthoumque* nominant, non a coquendis *phthoibus*, quod est placentæ genus, sed quod multa tum responsa deus edat. Sero enim cœpit singulis mensibus oracula requirentibus respondere : antiquitus semel duntaxat in anno vaticinabatur Pythia, idque ista die, ut Callisthenes et Alexandridas tradiderunt.

DE LYCOREA.

7.

Lycorea, vicus Delphicus. Callimachus libro tertio. A Lycoreo rege nomen habet. Civis Lycorensis et Lycorius et Lycorites. Est etiam Juppiter Lycoreus, et Lycoreum, teste Alexandro in secundo De Lycorea.

POLEMO ILIENSIS.

Suidas : Πολέμων Εὐηγέτου, Ἰλιεὺς (*), κώμης Γλυκείας ὄνομα, Ἀθήνησι δὲ πολιτογραφηθεὶς, [διὸ ἐπεγράφετο Ἑλλαδικός,] ὁ κληθεὶς περιηγητὴς, ἱστορικός. Γέγονε κατὰ τὸν Πτολεμαῖον τὸν Ἐπιφανῆ· κατὰ δὲ Ἀσκληπιάδην τὸν Μυρλεανὸν συνεχρόνισεν Ἀριστοφάνῃ τῷ γραμματικῷ καὶ διήκουσε (?) καὶ τοῦ Ῥοδίου Παναιτίου. Ἔγραψε Περιήγησιν Ἰλίου ἐν βιβλίοις γ', Κτίσεις τῶν ἐν Φωκίδι πόλεων καὶ περὶ τῆς πρὸς Ἀθηναίους συγγενείας αὐτῶν, Κτίσεις τῶν ἐν Πόντῳ πόλεων, Περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι [πόλεων], καὶ ἄλλα πλεῖστα, ἐν οἷς καὶ Κοσμικὴν περιήγησιν ἤτοι γεωγραφίαν. Cf. Eudocia p. 362.

Γλυκείας] sic ABVE, ceteri Γλυκυίας. Prellerus (*Polemonis Periegetæ Fragmenta collegit etc. L. Preller. Lips.* 1838), vir doctissimus et de Polemone eximie meritus, nomen vico fuisse putat a γλυκείᾳ κρήνῃ, collato inter alia Pausania VII, 27,1 : τὸ δὲ χωρίον (sub Pellene urbe), ἔνθα αἱ πηγαὶ, Γλυκείας ὀνομάζουσι. — Eudocia p. 362 habet Λυκίας, cui scripturæ vix quisquam patrocinabitur propterea, quod Zelea urbs Troadis antiquitus Λυκία appellata fuisse a nonnullis dicitur. V. schol. Il. V, 105 coll. schol. Il. VI, 172, schol. Æschyl. Pers. Sept. c. Th. v. 132. « Similis scrib. discrepantia reperitur in Soph. Philoct. 1461 (Λύκιον πότον et γλύκιον πότον). » *Bernhardy*. Γλαυκίαν, Ἰωνίας πολίχνιον, memorat Stephanus Byz. Fortasse idem nomen fuit Polemonis patriæ. — διὸ ἐπεγρ. Ἑλλ.] Hæc uncis inclusit Prellerus. Scilicet Ἑλλαδικὸς libri inscriptio erat, ut infra videbimus. Potuit tamen nomen istud a libro etiam ad scriptorem transferri. Refingere licet : διὸ καὶ Ἀθηναῖος ἐπεγράφετο· περιηγητὴς ὁ κληθεὶς Ἑλλαδικός. Vocem ἱστορικὸς omittit Eudocia. — διήκουσε καὶ] Corrupta. Intercidisse aliqua censet Bernhardy. Conjici possit διῆκε μέχρι τοῦ Ῥ. Παν. — Ἔγραψε Περιήγησιν] « In parietinis variæ doctrinæ nos versari demonstrat* V, post περιήγησιν inserens τὰ πρὸς Ἀδαῖον καὶ (adde Ἀντίγονον) : quæ res indicium facit apparatus tumultuarii, quem Byzantini homines ad brevitatem redegerint. » *Bernhardy*. — Ἰλίου] Ἠλίου Ven. « Hujus auctoritas non magis est confessa quam ejus libri, qui inscriptus fuisse fertur Κτίσεις τῶν ἐν Πόντῳ πόλεων. » *Bernhardy*. Neque tamen etiam est cur fidem Suidæ in dubium vocemus. — Κτίσεις τ. ἐ. Π. π.] sic ex Mss. Paris. Küster.; priores editt. et Eudocia συγγενείας τῶν ἐν Πόντῳ πόλεων. — Λακεδ. πόλεων] in V. vox πόλεων omissa; πινάκων legendum censet Reinesius.

Quæ de Euergete periegetæ nostri parente, deque Glycea Iliensi vico, in quo lucem Polemo aspexerit, a Suida traduntur, aliunde non licet confirmare. Ac de patria quidem rem satis incertam esse, inde aliquis collegerit, quod Athenæus VI, p. 234, D (fr. 78) mentionem Polemonis injiciens, Πολέμων γοῦν, ait, ὁ εἴτε Σάμιος ἢ Σικυώνιος εἴτ' Ἀθηναῖος ὀνομαζόμενος χαίρει, ὡς ὁ Μοψεάτης Ἡρακλείδης λέγει καταριθμούμενος αὐτὸν καὶ ἀπ' ἄλλων πόλεων. Verum fidem testimonii Suidiani ipsa tuetur Iliensis vici obscuritas juxta urbes posita clarissimas, quas periegeta non potuit non adire et per tempus aliquod inhabitare. Unde Atheniensis dici potuerit ab ipso Suida docemur. Nempe civitate Polemonem ab Atheniensibus donatum esse dicit. De reliquis vero nominibus recte sine dubio statuit Prellerus l. l. p. 12 : « Videtur Polemo, inquit, quum modo hanc modo illam urbem incoleret, etiam libros suos modo ex hac modo ex illa civitate in lucem emisisse, idque in titulis librorum diversis gentilibus, ut quamque urbem incolebat, nomini suo adjectis significasse. Ex qua domiciliorum diversitate si gloriolam sibi quærebat meus, id non tam huic homini quam universæ, qua is vixit, ætati imputandum est, quæ pridem desierat patriæ amorem censere ex caritate ejus loci, ubi quisque natus esset, et in qua litteratis potissimum hominibus, si itinera longinqua fecerant, magnæ id laudi habebatur. »

Floruit Polemo, ut Suidas ait, sub Ptolemæo Epiphane (qui regnavit an. 204—180 a. C.), et sicuti ex Asclepiadis Περὶ γραμματικῶν opere refertur, æqualis erat Aristophanis grammatici, qui ex computo Ritschlii (*Alex. Bibl.* p. 90) natus est

(*) Alii auctores, quibus Polemonis nomen, a Prellero recensentur hi : 1. *Polemon Ponticus*, cujus epigrammata tria in Antholog. I, p. 103; II, p. 254, 330. Num sit Polemo, quem primum Ponti regem Antonius constituit, an filius ejus et successor, parum liquet. Cf. Jacobs Animadv. ad Anthol. III, 3, p. 940. — 2. *Polemo sophista Laodicenus*, Trajani ætate florens. Ex scriptis ejus duæ supersunt laudationes funebres, quas ed. Orelli. Lips. 1819. — 3. *P. physiognomicus*. V. Fabric. B. Gr. III, p. 323 H. — 4. *P. Atheniensis*, Philostrati f., Xenocratis successor. V. Diogen. L. IV, 16 sqq.; Ritter. *Gesch. d. Phil.* II, p. 544 ed. 2. — 5. *P. sophista junior*, sub Commodo imperatore. Suidas v. Πολέμων. — 6. *Polemo quidam grammaticus* in Lucanum commentarios scripsit, quorum librum quintum laudat Lydus De magistr. III, 46. — 7. *P. Neoplatonicus*. et *P. hæreticus*. V. Fabric. B. Gr. III, p. 183. — Inter pictores floruit *Polemon Alexandrinus*. Plinius H. N. XXXV, 40, 33.

circa an. 260, mortuus an. 185 a. C. Hæc inter se optime concinunt; at vehementer iis refragatur quod deinceps ponit Suidas : καὶ διήκουσε καὶ τοῦ Ῥοδίου Παναιτίου : nam ex antecedentibus Polemo senex esse debuit quo tempore primum florere cœpit Panætius. Quare aut aliena miscentur, aut verba corrupta sunt. Auctor Suidæ dixerit pervenisse Polemonem usque ad Panætii tempora, qui cum inter γνωρίμους habuisset, id quod Suidas perperam de *discipulo* Polemone intelligere potuit. (*) — De magistris Polemonis nihil traditur. Quid recentiores finxerint, modo Aristarchi, modo Aristophanis discipulum, modo ex Pergamenorum schola profectum esse dictitantes, post Prellerum denuo exponere supersedeo. Ipse autem Prellerus : « Mihi renuntiandum potius, inquit, quam obsequendum improbo illi grammaticorum suo quemque doctori, suæ successioni assignandi studio, gaudeoque meo, ut quem dixeris αὐτοδίδακτον fuisse. Verum si spectes universam studiorum rationem, quantum de iis ex fragmentis existimari potest, duabus potissimum in urbibus aliquamdiu disciplinis eum fuisse eruditum crediderim, Alexandriæ et Athenis. Alexandriæ per illam ætatem eæ artes maxime colebantur, quibus Polemo conspicuus erat, historicæ et grammaticæ; quas qui studiose ediscere, qui penitus haurire volebat, non poterat quin Alexandrinis doctoribus temporis operæque aliquantum impenderet. Adde quod constat (?) vidisse nostrum aulam Ptolemæi Euergetæ ex Athen. XII, p. 552, A (fr. 84), et quod libri ejus inter posteriores grammaticos maxime ab Alexandrinis usurpabantur, inprimis ab Didymo. Si certa nomina expromi velis, potuit ille audire Callimachum, potuit etiam Eratosthenem audire, qui Polemone adolescente summis illarum artium laudibus excellebant. De Eratosthene noli contra monere quod Polemo scripsit adversus Eratosthenem; scripsit etiam Aristophanes adversus (πρὸς) Callimachi præceptoris πίνακας. Ad Athenas quod attinet, Polemonem huic urbi multum temporis tribuisse vel inde patet, quod traditur Ἀθήνησι πολιτογραφηθεὶς fuisse, unde Ἀθηναῖος vocatur Heraclidi Mopseati ap. Athen. VI. p. 234, D, et Plutarcho Sympos. Quæstt. V, 2. Quæritur quonam ætatis spatio Athenis versatus fuerit, utrum senex, quod existimavit Lyndenus, qui Polemonem senem scholas Athenis habuisse statuit, quibus interfuerit Panætius, an juvenis. Mihi de scholis istis valde dubium videtur; contra hoc videor mihi pro certo exploratoque ponere posse, primam urbem, quo juvenis ab Alexandrinis rudimenta litterarum edoctus advolaverit, studiosissimus ille monimentorum omnisque antiquitatis ex artis operibus documentisque publicis illustrandæ, hanc igitur urbem fuisse Athenas, quippe non modo qualicunque monumentorum supellectile refertissimas, sed etiam iis maxime tunc frequentatas, qui periegetarum studia colerent, in monumentorum cognitione posita atque ab Atheniensibus primum, ut videtur, ad certam artem et rationem revocata. Efflorescebat nimirum tunc apud Athenienses illa, quam peripatetici inchoaverant, antiquitatum disciplina ex sedula singulorum locorum inspectione et pertractatione explicandarum. Vigebant laudes Philochori et Timæi Siculi (quem maximam vitæ partem apud Athenienses degisse constat ex Polybio Exc. Vat. XII, 13), qui hæc studia insigni cum fructu ad historiam applicaverant. Florebant nomina Cratetis Atheniensis, Eratosthenis, Aristophanis, aliorum, qui comœdiam Atticam ex antiquitatibus Atticis illustrabant. Vivebat, ni fallor, eadem ætate Diodorus Atheniensis qui Periegetæ nomen tanquam propriæ professionis appellationem, inter historicam atque grammaticam artem mediæ, primus sibi adscivisse et ad peculiare litterarum genus vindicasse videtur. Hos Polemo sequutus est, tantumque mox de antiquitatibus Atticis ex monumentis et inscriptionibus collustrandis meruit, ut Athenienses eum inter cives adoptarent; cui tamen rei cavendum ne nimium tribuamus, quum constet eum honorem per ista tempora facillimi negotii fuisse. — Athenis Polemonem ad ceteras Græciæ et reliqui orbis terrarum civitates obeundas perrexisse et quod vitæ reliquum erat inter peregrinandum fere consumsisse crediderim, idque ita eum instituisse, ut ex urbibus nobilioribus, præcipue ex iis quæ monumentorum, donariorum, tabularum pictarum, inscriptionum abundantia insigniores erant, modo hanc modo illam diutius incoleret domiciliumque ibi aliquantisper figeret. Certe, si quanta cura de singulis disputaverit ex ipsius fragmentis cognoveris, facile mecum consenties eum minime, ut solent homines peregrinabundi, inspexisse duntaxat urbes videri, sed habitare in iis et tam bene cognitas habere, quam solent cives aut inquilini. Neque hoc de solis Athenis valet, verum sicuti in his versatissimus erat, ita Argos etiam, Sicyonem, Spartam,

(*) Panætium quendam seniorem intelligi voluit Fabricius B. Gr. III, p. 572. Jonsius (Hist. Scr. ph. p. 213) vel de alio Polemone, vel de nostro Polemone non discipulo, sed magistro Panætii cogitandum esse suspicabatur. Jonsio suffragatur Lynden. De Panætio p. 6 sq. « Mihi, Prellerus ait, mittenda potius ista Suidæ hallucinatio videtur, qui sive ipsum Asclepiadem seu alium qui hoc usus erat, excerpserit, adeo hoc oscitanter fecit, ut quid sibi velit Panætii ista Rhodii commemoratio nunc expediri omnino nequeat. »

Olympiam, Delphos, Dodonam, Syracusas ad extremum usque angulum perquisivisse eum dixeris. — Ab arte sua et Περιηγητὴς nominabatur et Στηλοκόπας, quorum illud peculiare id scribendi genus significat, quod a Diodoro Atheniensi inchoatum a nostro ad summum, quod in hoc genere præstari poterat, perductum esse videtur. Alterum cognomen peculiarem quandam, qua maxime inter ceteros periegetas eminuit, laudem Polemonis indicat, ut qui esset unicus inscriptionum scrutator ex monumentis publicis colligendarum et ex antiquitatum scientia aperiendarum. Περιηγητὴς appellatur apud Strab. IX, p. 240, Athen. IX, p. 372, A; 387, F; XII, p. 602, F; XV, p. 696, F; V, p. 210, A; Plutarch. vit. Arat. c. 13, Steph. B. v. Δωδώνη, Suid. v. Πολέμων. Videtur sibi ipse in titulis librorum hoc nomen attribuisse, quo quarum artium professio, quæ studia comprehendantur explicatissime demonstrabitur capite tertio. Στηλοκόπας appellatur ab Herodico Crateteo ap. Athen. VI, p. 234, D : ἐπεκαλεῖτο δὲ καὶ Στηλοκόπας, ὡς Ἡρόδικος ὁ Κρατήτειος. De Herodico Babylonio, Cratetis discipulo, plenissime disputavit Wegener. De aul. Att. p. 155 sq. Vocem Στηλοκόπας Dalecampius ad Athen. l. c. revocandam putavit ad verbum στηλιτεύειν, στηλοκόπαν esse quasi ἐστηλιτευμένον sive ἐστηλοκοπημένον (cf. Pollux VII, 73, Hesych. v. Στηλιτεῦσαι, Dio Cass. XLII, 9), ut cujus nomen ob desertum vadimonium videatur columnæ inscriptum et infamatum fuisse, qui mos obtinebat Athenis. Alia interpretatio Valesii est ad Harpocr. v. Ἄξονες, Polemonem Στηλοκόπαν dictum esse ob maledicentiam, qua in eos qui ab se dissentirent sævisset et « quod omnes scriptores quasi proscriberet, ἐστηλίτευε, ἐστηλοκόπησε. » Dissensit ab hoc Casaubonus, rectum haud dubie videns in hoc, quod nomen repetiit ab studio Polemonis in inscriptionibus posito : « Qui tanta diligentia græcarum urbium inscriptiones de columnis, pilis, statuis et omne genus donariis descripsisset, Στηλοκόπας joculari quidem, sed aptissimo nomine est dictus, παρὰ τὸν κόπον τὸν περὶ τὰς στήλας. Sic δοξοκόπους dixerunt, qui industriam et laborem omnem suum ad gloriæ aucupium referrent. Sic etiam δημοκόπους appellabant, qui in demerendo populo assidue occupabantur. » Et assentiuntur Casaubono Jacobsius Animadverss. Anthol. Prolegg. p. XXXV. et Bœckhius OEcon. Civit. II. p. 281, Corp. Inscr. vol. I. præf. p. VIII. Mihi de re exploratum videtur, originatio ipsa, quam proposuit Casaubonus, vereor ut recte habeat. Nam repetierim vocem στηλοκόπας non a κόπος, sed a κόπτειν, unde κοπίς, ut στηλοκόπας sit lapicida, is qui inscriptionem aliquam in columnam incidit. Aliæ ejusdem vocabuli formæ sunt στηλοκόπος et στηλοκόπης, quum forma στηλοκόπας dorismis adnumeranda videatur in vulgarem dialectum haud raro receptis; cf. Lobeck ad Phryn. p. 638, ad Ajac. v. 604, p. 292 sq. coll. p. 460. Recte vero Casaubonus etiam in hoc, quod joculare hoc nomen appellat, de qua re secus judicavit Wegener. De aul. Att. p. 204, nimium ille opinationibus suis de academia, quam dicit, Pergamena indulgens : « Stelocopæ cognomen nescio an Polemonis fuerit in academia Attalica ob insignem in inscriptionibus colligendis et explicandis collocatam operam gloriosa et honorifica appellatio : » qui videat ne academicis suis tribuerit facetias subrusticas, quibus placuerit hominem litteratissimum nominare lapicidam. Omnino talia, quæ doctis viris apud Græcos indebantur, cognomina jocularia plerumque sunt et habent aculeum. Sic Nicanor Aristarcheus Στιγματίας dictus, hoc est proprie servus κατεστιγμένος, quia doctrinam interpungendi multis libris persequutus erat (cf. Schol. Dionys. Thr. ap. Bekk. Anecd. p. 758 sq. 763 sqq., Warton. ap. Gaisf. Poett. min. IV, p. 3), διότι ἐπολυλόγησε περὶ στιγμῶν, ut ait Eustath. p. 20, 12. Simili cavillatione Satyrus Ζῆτα dictus διὰ τὸ ζητητικὸν αὐτοῦ, Phot. Bibl. p. 151. b. Bekk., Dionysius Ἀσκάλαφος, aut propter lucubrationes assiduas aut ἐπειδὴ μακρὸς καὶ λεπτὸς ἦν καὶ ὠχρός, ut ait Etym. M. p. 278; cf. Fronto p. 94 Nieb., unde cognoscitur hunc Dionysium, quem nominat *tenuiorem*, magistrum Frontonis fuisse. Quamquam talibus originationibus nihil tribuendum esse censet Lehrsius Quæstt. epic. p. 19 sqq. »

DE SCRIPTIS POLEMONIS.

Tituli laudantur supra triginta. Quibus non omnibus peculiaria opera indicari nemo non concesserit; sed quinam tituli tamquam partes majoris operis componendi sint, ex arbitrio magis pendet quam certis argumentis demonstrari potest. Prellerus opera Polemonis in quattuor classes digessit, quarum prima inscribitur Περιήγησις κοσμική, altera Ἀντιγραφαί, tertia Ἐπιστολαί, quarta *Commentationes variæ*. Singulos deinde titulos hunc in modum disponendos esse statuit [Titulos latine scriptos ipse Prellerus, ut tenorem aliquem materiarum efficeret, supplevit] :

I. ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΚΟΣΜΙΚΗ.

1. ΕΛΛΑΔΙΚΟΣ.

a. *Attica*.

α'. Περὶ τῆς Ἀθήνησιν ἀκροπόλεως, libris IV fr. 1—5.

β'. Περὶ τῶν ἐν τοῖς Προπυλαίοις πινάκων, fr. 6.
γ'. Ἀναγραφὴ τῶν ἐπωνύμων τῶν δήμων καὶ φυλῶν, fr. 7—10.
δ'. Περὶ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ βιβλίον.

b. *Argolica*, fr. 11—13.

c. *Sicyonica*.

α'. Περὶ τῆς Ποικίλης στοᾶς τῆς ἐν Σικυῶνι, fr. 14—15.
β'. Περὶ τῶν ἐν Σικυῶνι πινάκων, fr. 16—17.

d. *Laconica*.

α'. Περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι ἀναθημάτων, fr. 18—20.
β'. Περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι πόλεων.

e. *Eliaca*, fr. 21—23.

f. *Arcadica*, fr. 24.

g. *Bœotica*, fr. 25.

α'. Περὶ τῶν Θήβησιν Ἡρακλείων, fr. 26.

h. *Phocica*.

α'. Κτίσεις τῶν ἐν Φωκίδι πόλεων καὶ περὶ τῆς πρὸς Ἀθηναίους συγγενείας αὐτῶν.
β'. Περὶ τῶν ἐν Δελφοῖς θησαυρῶν, fr. 27—29.

i. *Epirotica*.

α'. Περὶ Δωδώνης, fr. 30

2. ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΙΛΙΟΥ ἐν βιβλ. γ', fr. 31—33.

3. DE URBIBUS PONTICIS, DE CARIA, INSULIS.

α'. Κτίσεις τῶν ἐν Πόντῳ πόλεων.
β'. *Carica*, fr. 34, 35.
γ'. Περὶ Σαμοθράκης, fr. 36.

4. DE CIVITATIBUS ITALIÆ ET SICILIÆ.

α'. Κτίσεις Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν, fr. 37, 38.

II. ΑΝΤΙΓΡΑΦΑΙ.

1. Τὰ πρὸς Τίμαιον, lib. min. XII, fr. 39-46.
2. Περὶ τῆς Ἀθήνησιν Ἐρατοσθένους ἐπιδημίας, lib. min. II, fr. 47—52.
3. Πρὸς Νεάνθην ἀντιγραφαί, fr. 53.
4. *Adversus Istrum*, fr. 54, 55.
5. Πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονον, lib. min. VI, fr. 56-69.

III. ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

1. Πρὸς Ἄτταλον ἐπιστολή, fr. 70-72.
2. Πρὸς Διόφιλον περὶ τοῦ Μορύχου, fr. 73-75.
3. Πρὸς Ἀράνθιον, fr. 86.
4. Πρὸς Ἀλεξανδρίδην, fr. 86 a.
5. Περὶ ἀδόξων ὀνομάτων, fr. 87. 88.

IV. COMMENTATIONES VARIÆ.

1. Περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων, fr. 79,80.
2. Περὶ ποταμῶν. Περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ποταμῶν. Περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ θαυμαζομένων ποταμῶν, fr. 81-83.
3. Περὶ θαυμασίων, fr. 84.
4. Περὶ τῶν ἐν Καρχηδόνι πέπλων, fr. 85.
5. Περὶ τοῦ παρὰ Ξενοφῶντι καννάθρου, fr. 86.
6. Περὶ τοῦ Διὸς κῳδίου, fr. 87,88.
7. Περὶ Ἄρτου, fr. 89.
8. Varia incertæ sedis, fr. 90-102.

Inter titulos modo recensitos duo maxime sunt qui in disceptationem veniant: Περιήγησις κοσμική et Ἑλλαδικός. Priorem nonnisi e Suida novimus, qui postquam singula quædam Polemonis scripta attulit, subjicit: Καὶ ἄλλα πλεῖστα (ἔγραψε), ἐν οἷς καὶ Κοσμικὴν περιήγησιν ἤτοι γεωγραφίαν. De his ita statuit Prellerus p. 22: « Quod additur ἤτοι γεωγραφίαν, patet nihil esse nisi glossema Suidæ, qui ex suæ ætatis more confunderet περιήγησιν antiquariam et geographicam. Nam ipse Polemo quamquam multas terras obiit multasque gentes vidit, tamen ad excolendam geographiam non plus contulisse videtur quam qui et ipse periegesin composuit, Pausanias. Scripserunt illi de fluminibus singulis, montibus, urbibus; geographiam tamen, quæ proprie vocabatur, minime attigerunt. Deinde similem usurpationem adjectivi κοσμικός, ut περιήγησις κοσμικὴ dicatur universalis, equidem legere non memini nisi apud Byzantinos, velut apud Photium Bibl. cod. 69: Ἀνεγνώσθη μοι βιβλίον ἱστορικὸν ὡς ἐν συνόψει κοσμικῆς ἱστορίας, ὁ δὲ συγγραφεὺς Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος. Propter similes, credo, rationes Bernhardy ad Dionys. Perieg. p. 519: « Tantum addo, inquit, Suidæ quadam narratione, qui reliquisse eum Κοσμικὴν περιήγησιν ἤτοι γεωγραφίαν nulla profecto cum fide prodidit, Ukertum, quod mireris, in errorem esse inductum Geogr. I, 1, p. 141. » Neque tamen prorsus mihi de hac inscriptione desperandum videtur, sed crediderim subesse aliam, velut eam, quæ antiquioribus idem significabat, περιήγησιν οἰκουμένης, quam ad suæ ætatis sermonem græce refinxerit Suidas, latine in alio scriptore reddidit is qui scripsit *Expositionem totius mundi* ab Hudsono in Geographis minoribus tom. III editam. Certe etiamsi Polemo non omnes illos, quos ad primam classem retuli, tractatus una eademque editione publicaverit (separatim editos maxime eos dixeris, qui habent divisionem librorum, velut quattuor libros Περὶ τῆς Ἀθήνησιν ἀκροπόλεως, libros tres Περιηγήσεως Ἰλίου,

tamen potuit vel ipse vel posteriorum grammaticorum aliquis ex diversis istis commentariis unum corpus efficere; idque nominare Περιήγησιν οἰκουμένης. » Hæc Prellerus. Quibus subjungo quæ ad Suidæ ista ἐν οἷς καὶ Κοσμικὴν περιήγ. notavit Bernhardyus : « Habet ista conclusio scriptoris ad finem properantis, quod in dubitationem adduci possit. Nam ut ipsam inscriptionis causam ac materiam a studiis doctæ antiquitatis abhorruisse constat, nec Polemonis in litteris qualiacunque ejus rei vestigia deprehenduntur : ita disciplinam ætatis Byzantinæ haud leviter ornavit Περιήγησις οἰκουμένης, auctore Dionysio, cujus ad similitudinem illa solet diversissimos de rebus historicis geographicisque commentarios exigere. Huc accessit præconium periegetæ, quod sua sponte videbatur ad totius orbis descriptionem spectare. Nos igitur quum titulum commentitium in Dionys. p. 519 repudiassemus, Prellero tamen non plane persuasimus : is enim Περιήγησιν οἰκουμένης non solum agnoscit, sed primam etiam classem Polemoniorum voluminum constituit, quam vel ipse vel posteriorum grammaticorum aliquis ex variis libris in unum corpus redactam evulgarit. Nimirum finxit vir doctissimus Polemonem in enarrandis regionibus quamplurimis operam eruditam consumpsisse. Equidem industriam illius opinor in finibus Græcorum monumentorum ac donariorum sese continuisse; quibus comites, si libet, addas libellos de Dodone et de Samothrace. Nam Κτίσεις Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν (ut de suspectis titulis unum et eum incredibilem attingam) cave colligas e schol. Apoll. IV, 324 (fr. 38) : οὗ μνημονεύει Πολέμων ἐν κτίσει Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν· quæ si corrigantur sic ut par est, ἐν κτίσει Παλικῶν τῶν Σικελικῶν, nemo non ea censebit ad locum Macrobii V, 19 referenda [v. fr. 83]. » Hæc Bernhardyus, qui quam in postremis conjecturam protulit, eam argumentum fragmenti fr. 38 minime commendat, neque quidquam inde lucramur, nisi forte etiam librum De Ponti urbibus Polemoni abjudicandum esse censueris. Ceterum rectissime Bernhardyus monuisse mihi videtur, nihil subesse ut κοσμικὴν περιήγησιν a Suida commemoratam detorqueamus ad inscriptionem operis, quo comprehenderentur scripta omnia, quæ de singulis regionibus Polemo singillatim emiserat, et in suos quodque libros distribuerat. Et ne dicam nullum ejus rei indicium in fragmentis occurrere, omnino non verisimile est quod in describendis Græciæ regionibus præcipuis atque de Ilio patria et Dodona et Samothraciá, antiquariorum deliciis, præstitit Polemon, idem vel simile quid etiam de reliquis terris Græco homini tum patentibus, ab eo præstitum esse vel præstari potuisse. Præter nominatos autem libros, in quibus antiquariam periegesin auctor instituerit, nonnisi duo memorantur, Κτίσεις τῶν ἐν Πόντῳ πόλεων et Κτίσεις Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν (πόλεων), qui ipsis titulis diversum a ceteris argumentum ostendunt, quod quamvis cum antiquaria monumentorum descriptione multis nominibus conjunctum sit, tamen peculiare quoddam scriptionum genus constituit. Libris de Ponti, Italiæ et Siciliæ civitatibus addas Κτίσεις τῶν ἐν Φωκίδι πόλεων καὶ περὶ τῆς πρὸς Ἀθηναίων συγγενείας αὐτῶν et libri Περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι πόλεων. Titulos illos jungendos esse et classem quandam scriptorum Polemoniorum constituisse, etiam inde colligas, quod omnes præter unum de Italicis urbibus (quem scholiastæ Apollonii debemus) a Suida conjunctim exhibentur; nimirum Suidas ex catalogo scriptorum, quem ante oculos habebat, unum quendam locum exscripsisse satis habuit.

Ceterum Κοσμικὴν illam περιήγησιν ἤτοι γεωγραφίαν merum grammatici Byzantini commentum esse, pro explorato non posuerim. Certe non omitti silentio debet locus Athenæi (fr. 92), ubi laudatur Σκύλαξ ἢ Πολέμων. Verba ionica, quæ (ex Indiæ περίπλῳ) ibi afferuntur, Scylacem arguunt. Quare Prellerus illud ἢ Πολέμων ita intelligit ut sit Σκύλαξ ὃν Πολέμων παρατίθεται. Quod verum esse potest; sed certum non est. Quemadmodum eodem loco Athenæus (vel potius Didymus, ex quo totum illud caput fluxit) Hecatæi Milesii periegesin non genuinam sed ab Hecatæo Eretriensi interpolatam esse significat, sic similis de auctore operis dubitatio inesse potest verbis Σκύλαξ ἢ Πολέμων, sive is noster Polemo an alius fuerit. — Suidas Indiæ περίπλουν tribuit Scylaci Polybii æquali, Panætii familiari; id aperte falsum est; nam laudat hunc Periplum Aristoteles Polit. VII, 14. Fieri vero potuit ut Scylacis junioris ætate ab eo Polemone (sive nostro sive alio), quem ejusdem *Panætii sodalem* Suidas dicit, et qui fortasse cum Scylace juniore in Caria per tempus aliquod degit (certe de Cariæ urbibus duo fragmenta (34. 35) Polemonis habemus), novam antiqui operis recensionem institueret. At nimis hæc incerta sunt, ut diutius iis immorari velim.

Sequitur altera inscriptio, Ἑλλαδικός, quam Suidas ita memorat, ut etiam in cognomen scriptoris abiisse videri possit. Laudatur titulus duobus locis Athenæi (fr. 22 et 28), sed ita ut de auctoris nomine injiciatur dubitatio. Nam utroque loco Athenæus ait : Πολέμων ἢ ὅστις ἐστὶν ὁ ποιήσας τὸν ἐπιγραφόμενον Ἑλλαδικόν. Idem opus, titulo in vulgariorem formam male mutato, laudant Jul. Africanus (fr. 13) et scholiasta Aristidis, quorum ille Πολέμων ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριῶν (de Apide rege Argivo, sub quo pars Ægyptiorum in Syriam

migraverit); hic vero : Πολέμων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ (de Neptuno et Junone de agro Argolico contendentibus). De argumento operis ita habet Prellerus : « Si Athenæi locos, ubi citat Helladium, comparamus, etiam hoc in opere Polemonem sibi constitisse et ut periegetam verum se gessisse videmus; altero enim loco disputat de donariis Olympiæ asservatis, altero de donariis Delphicis. Quo si addis fragmenta illa a Julio Africano et scholiasta Aristidis servata, qui eundem librum, quem ipsi dicunt ἱστορίαν Ἑλληνικήν, de antiquitatibus Argorum adhibent, apte, ut mihi quidem videtur, collegeris Ἑλλαδικὸν Polemonis non de solis Delphis, Olympia, Argis fuisse, nedum, quod Welckerus (*) opinatus erat, de sola Sicyone, sed de omni Græcia, ut argumentum fere idem fuisse arbitrer atque id, quod Pausanias complexus est in scriptione περιηγήσεως Ἑλλάδος : quamquam Polemo etiam de Dodona peculiari sectione commentatus erat, quod Pausanias non fecit. Hanc igitur περιήγησιν Ἑλλάδος partem fuisse suspicor περιηγήσεως illius οἰκουμένης, eique propterea ceteros titulos, qui ad singularum civitatum Græcarum periegesin pertinere viderentur, subjiciendos putavi. Secus judicavit Groddeckius Initt. Histor. Græc. Litter. vol. II, p. 95 : « Polemo —, qui splendidissima quæque donaria in celeberrimarum urbium templis reposita subjunctis inscriptionibus in pluribus libris descripserat et Græcorum historiam, λόγον Ἑλληνικόν, XI libris cum temporum notatione exposuerat, » qui nimium tribuit mutationi isti tituli Ἑλλαδικοῦ, quam admisit Julius Africanus, et de undecim libris historiæ Græcorum quod scribit, Helladicum cum opere adversus Timæum edito confudisse videtur. Quamquam apud Julium Afr. l. l. si legitur Πολέμων ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριῶν, conjicias inde etiam Helladicum in plures libros partitum fuisse, fortasse similiter atque Pausaniæ περιήγησιν Ἑλλάδος, ut primi libri fuerint de antiquitatibus Atticis et sic porro. Sed historicos noli putare hos libros fuisse : nam attigit quidem Polemo historiam tam in Helladico quam in ceteris scriptionibus, verum facit hoc nonnisi in transcursu et longe parcius quam Pausanias, ut minore etiam quam hic jure inter historicos apud Suidam numeretur. De temporum notatione quod scribit Groddeckius, cernis ex fr. 13 Polemonem tempora regulorum Argivorum distinxisse, sed erant tales quæstiones illi ætati satis usitatæ, neque propterea de opere chronologico cogitandum. Hæc hactenus de argumento Helladici. Ad scrupulum Athenæi quod attinet, tenendum hanc formulam Πολέμων ἢ ὅστις ὁ ποιήσας κτλ. non tam id significare, Polemonem hunc librum non scripsisse, quam dubium fuisse Polemo scripserit an alius; cf. quæ de similibus formulis de carminibus posthomericis usurpatis disseruit Nitzschius Meletem. De hist. Hom. fasc. II, p. IV. Kil. 1837, p. 19; cf. *Hall. A. L.* 1838, *Ergænzungsbl.* N° 18. Et patet talem dubitationem facile suboriri potuisse de libro, quem maxime in manibus peregrinantium fuisse credibile est, sicuti fieri solet in libris diuturno popularique usu tritis, ut abs quo primi editi sint minus principio quæratur, deinde dubium fiat. Quamquam Helladicum Polemonis opus esse literatis saltem hominibus satis exploratum fuisse videtur, quum ab Julio Africano et scholiasta Aristidis idem ei sine ulla cautione adscribatur, dummodo recte judicem Ἑλληνικὴν ἱστορίαν idem opus esse quod Ἑλλαδικόν. » — Ego quidem Julio Africano et Scholiastæ, in tradito auctoris nomine bona fide acquiescentibus haud multum tribuerim. Mirum autem est Athenæum vel potius ejus auctorem, dum de Helladici auctore dubius hæreat, ne semel quidem ejusmodi cautione uti in plurimis illis locis, ubi singula Polemonis opera vel singulos libros de arce Atheniensi, de Sicyoniorum pœcile, de Lacedæmoniorum ἀναθήμασι etc. excitat. Nonne hæc in eam potius ducunt sententiam, ut statuamus Helladicum non fuisse collectionem librorum, quam de singulis Græciæ regionibus singillatim ediderat (ita enim Prellerus sentire videtur), sed diversum plane opus, illorum quasi epitomen, in peregrinantium usus compositam, atque dubitatum esse num eam ipse Polemo an alius quidam elaboraverit, sicuti eadem dubitatio de Atthidis Philochoreæ compendio apud nos invaluit. Porro ex Africano liquet primum Helladici librum fuisse de Argolide, non vero de Attica; statuendum igitur ex Prelleri sententia foret Athenæum, primum De acropoli Attica librum laudantem, non continuam librorum operis seriem, sed singulorum capitum, quorum nonnulla, sicut illud De arce, item in plures libros totius dispertita fuerint, divisiones afferre maluisse. Quod etsi fieri interdum solet, in eo tamen qui nunc est rerum statu, ubi omnia ex levissimis indiciis construenda sunt, sententiæ Prelleri (modo recte virum doctissimum intellexerim) parum favere videtur.

(*) Etenim Welckerus *Cycl.* p. 56, Suidæ testimonio fidens, Polemonem *Helladicum* cognominatum esse censet sicuti ab aliis Sicyonius dictus sit; causam vero hujus cognominis in eo invenire sibi videtur, quod Polemo librum scripsit de pictoribus Sicyoniis, quorum secta Helladica appellari solet. « Quæ sententia, Prellerus ait, etiamsi de homine ad librum eum transtuleris, tamen angustior est, quum secta Helladica diceretur, non quia Sicyone florebat, sed quia opposita erat Asiaticæ, ut ὁ Ἑλλαδικὸς sc. λόγος minime sit idem quod ὁ Σικυώνιος. »

PRELLERI DE DOCTRINA ET FIDE POLEMONIS DISPUTATIO.

« Satis quæsitum de libris Polemonis : reliquum est ut dicam de doctrina ejus ac fide, deque dicendi genere. Doctrina quanta fuerit et quam multiplex ipse cognoris, si placuerit fragmenta percurrere. Est autem ratio ejus potissimum duplex, quum et in litteris esset doctissimus, inque poetarum, historicorum, grammaticorum lectione versatissimus, et hanc ipsam doctrinam mirifice auxisset peregrinando monumentaque et inscriptiones usque sectando. De litterarum quantis excelluerit studiis velim adeas fr. 45, quod est de scriptoribus parodiarum, in quo ferme omnis nunc de hoc litterarum genere quæstio innititur; et fr. 88, de parasitorum denominatione, quam non solum ex inscriptionibus, verum etiam ex comicis historicisque sanequam egregia doctrina illustravit. Adde quæ disputavit adversus Timæum, Eratosthenem, Neanthem, Istrum, Adæum et Antigonum, et quæ commentatus est de loco Xenophontis in Agesilao (fr. 86) et de alio Thucydidis (fr. 89), et quod Aristotelis etiam testimoniis identidem utitur (cf. fr. 88. 59. 85), summi in rerum naturalium atque civilium disciplina auctoris. Ex quibus omnibus intimam eum cum litteris quibuscunque contraxisse familiaritatem intelligitur. Sed inprimis coluisse videtur comicos, ad quos ea ætate omne ferme antiquitatum Atticarum studium revocari solebat; velut in fr. 86 citantur Cratinus ἐν Πλούτοις, Eupolis ἐν Εἵλωσι, Epicharmus ἐν Ἐλπίδι, ἐν Περιάλλῳ, et quæ exquisitissimæ in hoc genere doctrinæ specimina exstant in aliis fragmentis alia. Neque dubium quin multorum comicorum testimonia, quibus nunc gloriatur Athenæus, ex Polemonis ad hunc commentariis transierint, velut in dissertatione de parasitis (fr. 87). Itinera quot fecerit et quam dissitas terras studiis suis obsequens peragraverit, et ex titulorum indice et ex cognominibus quæ habuit gentilibus existimari potest. Optime procul dubio versatus erat in Græciæ urbibus, maxime Athenis Atticaque, cujus antiquitates præter libros Περὶ τῆς Ἀθήνησιν ἀκροπόλεως, Περὶ τῶν ἐν τοῖς Προπυλαίοις πινάκων etc. inprimis etiam opus adversus Eratosthenem editum tractabat; v. quæ in præfatione hujus libri disputantur. Porro visit Argos, Sicyonem, Spartam, quam suis oculis eum lustrasse patet ex fr. 17, Phliuntem, cf. fr. 58; Olympiam, Thebas, Delphos, Thessaliam, cf. fr. 44, Dodonam. Deinde eos campos sedulo perquisivit, in quibus ipse natus erat et juvenis adoleverat, celebratissimos illos tot epicorum luminibus, de quibus exposuit tribus libris Περιηγήσεως Ἰλίου; itemque Bithyniæ et Cariæ urbes obiit, cf. fr. 34 sqq. Etiam ad insulas trajecit et Samothracen, nobilem illam prisca Cabirorum religione, propria scriptione circumvectavit; cf. fr. 36. Neque Chium Erythrasque vicinas et Rhodum non visitavit, v. fr. 80, atque Sami adeo versatus erat, ut Σάμιος æqualibus appellaretur; v. Athen. VI, p. 234, D. In cujus insulæ descriptione ea explicatissime a Polemone tractata esse puto, ad quæ paucis verbis alludit Strabo XIV, p. 169: Τὸ Ἡραῖον, ἀρχαῖον ἱερὸν, καὶ νεὼς μέγας, ὃς νῦν πινακοθήκη ἐστί· χωρὶς δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἐνταῦθα κειμένων πινάκων ἄλλαι πινακοθῆκαι καὶ ναΐσκοι τινές εἰσι, πλήρεις τῶν ἀρχαίων τεχνῶν· τό τε ὕπαιθρον ὁμοίως μεστόν ἐστι τῶν ἀρίστων ἀνδριάντων κτλ. — Perrexit etiam in Italiam Siciliamque, cf. fr. 37 sqq., et inprimis Syracusis multam curam tribuit, quippe signis, fabulis, omnis denique generis ornamentis maxime tunc abundantibus; quæ cura exstat in fragmentis operis adversus Timæum Siculum editi, cf. fr. 39. 44. 45. 46, et in fragmentis epistolæ ad Diophilum scriptæ; fr. 73 sqq. Carthagine quoque Polemonem aliquantisper commoratum esse patet (?) ex fr. 85, neque hoc mirum, quum splendidissimum illud Africæ caput Græcis illis temporibus frequentissimum fuisse satis constet. Alexandriam denique nostrum æque bene atque patriam et Athenas novisse crediderim; per omnia itinera autem et ubicunque versaretur uni eidemque studio eum intentum fuisse tenendum, ut monumenta locorum, ut signa, tabulas pictas (v. præf. operis adversus Adæum et Antigonum inscripti), ut inscriptiones investigaret et litteris antiquariaque illa, qua solebant ista tractari, doctrina explicaret; unde egregii rursus ad omnia litterarum antiquitatumque studia fructus redundarunt. Neque tamen mortuis tantummodo illis fontium documentis usus est, sed vivos etiam consultabat, populares singularum regionum narrationes ac fabulas consectatus et incolas de moribus ritibusque locorum percontatus; de qua re constat ex Athenæo IV, p. 138, F, fr. 86, ubi verba οὐ μόνον τοὺς ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἀφικνουμένους κτλ. referenda sunt ad Spartanum, cujus mentio excidit, quem de sua patria sibi narrantem induxerat scilicet Polemo; quod fugit Casaubonum, qui inde colligi statuit, Polemonem natione Spartanum fuisse. Eodem pertinet quod religionum etiam festorumque et cærimoniarum per singulas civitates solennium sedulam curam habuit; unde multæ ab hoc de talibus rebus notationes gravissimæ exstant, cf. fr. 41 sq. 49. 86.

« Tanta doctrina tantaque diligentia effecit, ut insigni eum et æquales et posteriores prosequeren-

tur æstimatione; quæ laus florentissima erat temporibus Didymi, Strabonis, Plutarchi, Athenæi, qui testimonia ejus sæpissime adhibent. Inferioribus temporibus opera Polemonis non amplius curæ fuisse videntur, ut mox interciderint. Nam quod in ceterorum quoque ejusdem ætatis scriptorum permultos cadit, de quibus nunc nonnisi ex fragmentis judicatur, idem valet de Polemone. Accuratissime hi et doctissime ut sua ætate quas quisque tractaverat res explicaverant, verum succrevit alia soboles, quæ eadem studia coluit partim ad usum accommodatius, partim etiam doctius ac melius. Ita factum arbitror, ut Polemonis scripta primum a litteratis, deinde a librariis neglecta sint, denique oblivioni objicerentur. Antiquiores vero quanti eum fecerint tum ex disertis nonnullorum testimoniis, tum inde intelligitur, quod doctissimus quisque ejus scriptis usus est. Testimonia præsto sunt primum Plutarchi, optimi talium rerum æstimatoris, qui in Sympos. Quæstt. V, 2 (fr. 27), Τοῖς δὲ Πολέμωνος, inquit, τοῦ Ἀθηναίου περὶ τῶν ἐν Δελφοῖς θησαυρῶν οἶμαι ὅτι πολλοῖς ὑμῶν ἐντυγχάνειν ἐπιμελές ἐστι, καὶ χρὴ, πολυμαθοῦς καὶ οὐ νυστάζοντος ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς πράγμασιν ἀνδρός. Similiter judicat Stephanus Byzantius, qui eo loco sequitur Aristidem Milesium, de quo scriptore dixi ad fr. 30; v. Steph. B. v. Δωδώνη· — προσθετέον οὖν τῷ περιηγητῇ Πολέμωνι ἀκριβῶς τὴν Δωδώνην ἐπισταμένῳ. — Si eos quæris, qui Polemone usi sint ejusque reliquias ad nostram ætatem propagaverint, mittenda sunt nomina illorum, quibus nunc plurima fragmentorum pars debetur, lexicographorum, scholiastarum, Athenæi : qui rivulos suos duxerunt ex læta ubertate antiquiorum commentariorum, lectissima olim doctrina refertissimorum, nunc præter pauculas reliquias exstinctorum. Inter quos cumprimis nominandus Didymus Alexandrinus, Aristarchi discipulus. Is toties nostrum adhibuisse videtur, ut plurimam, quotquot nunc exstant, fragmentorum partem ex hujus commentariis, quibus omnes ferme scriptores adornaverat, repetendam putem; saltem in permultis certa Didymi vestigia deprehenduntur, v. fr. 2. 4. 22. 36. 86. 92. 99. 101. Ac semel quidem Didymus dissidet a Polemone et adversus eum disputat (cf. fr. 86); plurimis tamen locis in testimoniis nostri ita acquiescit, ut optimum ejus de Polemonis fide ac doctrina judicium fuisse oporteat. Didymo adde Aristonicum, qui illi suppar erat, cui debemus fr. 26. Hos autem constat ex Aristarchi schola fuisse, quo argumento supra usus sum contra Wegenerum. Verum talis noster erat, ut ejus doctrina et Aristarchei et Cratetei juxta egerent, sicuti etiam Herodicum Crateteum ejus mentionem injicere vidimus. Nominandi præter hos Diodorus Magnes (v. fr. 5. 67 sqq.), Ammonius ὁ Λαμπτρεύς, qui scripserat Περὶ βωμῶν καὶ θυσιῶν (fr. 88), Heraclides Mopseates et Asclepiades Myrleanus; quorum omnium ætas in idem illud sæculum incidisse videtur, ante Christum natum proximum, quo laudes Polemonis summe florebant. De quibus potissimum rebus hi scriptores eum consuluerint quum ex fragmentis patet, tum ex omni earum litterarum, in quibus Polemo excelluit, ratione existimari potest. Easdem videlicet res hic illis viris suppeditabat, de quibus nos adhibere solemus Pausaniam. — Inter eos scriptores quorum opera etiamnunc exstant, Strabo et Plutarchus nostrum et nominant plus semel neque non aliis locis, ubi nomen ejus siletur, eum usurpasse videntur. De Strabone cf. not. ad fr. 30. 81, de Plutarcho fr. 17. 38. 66, et ubi de statuis donariisque Delphicis memorat quæ periegetam redolent, De aud. poet. 3, Quæstt. Symp. V, 1, De Pyth. orac. 2. Plurima tamen fragmenta servavit Athenæus Naucratita, qui et ipse forsitan Polemonis libros inspexit, sed maximam partem, quæ ejus consuetudo est, ex antiquiorum operibus transcripsisse videtur. Idem cadit in Clementem Alexandrinum, cujus doctrina antiquaria, quam ostentat inprimis Protrepticus, bonam partem ex nostro deducta videtur; v. præf. epistolæ ad Attalum scriptæ; itemque in Harpocrationem, Hesychium, ceteros.

« Denique pauca adjicere juvabit de dicendi ac disserendi genere, quod sequitur Polemo. Erat illa ætas omnino rebus quam orationi intentior; quo accedit quod argumentum nostri frigidum plerumque ac minime capax facundiæ erat. Insolentior fuisset, si nitorem et elegantiam elocutionis captasset. Præterea reputandum quod commentarii ejus ex impeditissima adnotationum, quas sibi peregrinabundus undecunque constipaverat, supellectile elaborandi erant. Quocirca res in libris ejus magis ad instar adversariorum congestas quam ad artis rationem digestas fuisse crediderim; certe talis fragmentorum indoles est. Plerumque opus suum ita aggreditur, ut quod viderat audieratve breviter ac nude enarret (fr. 85), donaria potissimum (fr. 22) et picturarum argumenta (fr. 60. 63) ad indicis siccitatem adumbret; parique modo defungitur enarratione statuarum, monumentorum omnium, inscriptionum, ut solent rerum plenissimi verborum parcissimi esse. Multus est in aliorum testimoniis apponendis, qua in re sequitur suæ ætatis morem, quo ad tædium usque legentium jam Chrysippus abusus erat. Suum ipsius judicium raro et paucis admodum verbis interpo-

nere solet. Vituperaveris quod brevitati adeo nonnunquam studet, ut obscurior fiat, cf. fr. 56. 86. Denique in junctura propositionum exilior est, quæ negligentia maxime comparet in fr. 85, quamquam ibi infinitum illud δὲ—δὲ—δὲ non tam Polemoni dixeris tribuendum, quam Macrobio, qui illum amputaverit. »

ΑΤΤΙΚΑ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΘΗΝΗΣΙΝ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ.

Strabo IX, p. 396 : Πολέμων δὲ ὁ περιηγητὴς τέσσαρα βιβλία συνέγραψε Περὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει. Idem argumentum multo etiam uberius postea tractavit Heliodorus.

1.

E LIBRO PRIMO.

Athenæus XI, p. 472, C : Πολέμων δ' ἐν πρώτῃ Περὶ τῆς Ἀθήνησιν ἀκροπόλεως οὐδετέρως ὠνόμασεν (τὰ θηρίκλεια) εἰπών· « Τὰ χρυσᾶ θηρίκλεια ὑπόξυλα Νεοπτόλεμος ἀνέθηκεν. » V. Steph. Thes. s. v.

2.

Idem XI, p. 486, C : Λυκιουργεῖς· φιάλαι τινὲς οὕτω καλοῦνται ὑπὸ Λυκίου τινὸς τοῦ κατασκευασαμένου... Μνημονεύει Δημοσθένης (C. Timoth. § 31)... λέγων οὕτως· « φιάλας Λυκιουργεῖς δύο »... Ὅπερ ἐξηγούμενος Δίδυμος ὁ γραμματικὸς, τὰς ὑπὸ Λυκίου (vg. Λύκωνος) φησὶ κατεσκευασμένας. Ἦν δὲ οὗτος τὸ γένος Βοιώτιος ἐξ Ἐλευθερῶν, υἱὸς Μύρωνος τοῦ ἀνδριαντοποιοῦ, ὡς Πολέμων φησὶν ἐν πρώτῳ Περὶ ἀκροπόλεως. Locum excerpsit Harpocratio, ex quo sua habent Phot. et Suidas v. Λυκιουργεῖς. Cf. Lex. Rhet. in Bekk. Anecd. p. 277, 5, ubi pro Λυκιουργεῖς et Λυκίου vitiose scribitur Λυκουργείους et Λυκούργου (v. Steph. Thes. s. v.). De Lycio v. Sillig. C. A. p. 249, 281; Thiersch. *Epoch. d. gr. Kunst* p. 64; Müller. *Archæol.* § 112, 1. 122, 5. Cf. interpr. ad Herodot. VII, 76.

3.

Harpocratio v. Νεμέας Χαράδρα· Νεμέας αὐλητρίδος μνημονεύει Ὑπερίδης ἐν τῷ Κατὰ Πατροκλέους, εἰ γνήσιος. Ὁ δὲ Πολέμων ἐν τοῖς Περὶ ἀκροπόλεως παρατίθεται ψήφισμα καθ' ὃ ἀπείρητο Ἀθήνησιν ὄνομα πεντετηρίδος τίθεσθαι δούλῃ ἢ ἀπελευθέρᾳ ἢ πόρνῃ ἢ αὐλητρίδι. Ἄξιον οὖν ἀπορῆσαι πῶς οὕτως ὠνομάζετο ἡ αὐλητρίς.

Athenæus XIII, p. 587, C : Καὶ Νεμεάδος δὲ τῆς αὐλητρίδος Ὑπερίδης μνημονεύει ἐν τῷ Κατὰ Πατροκλέους. Περὶ ἧς ἄξιον θαυμάζειν, πῶς περιεῖδον Ἀθηναῖοι οὕτω προσαγορευομένην τὴν πόρνην, πανηγύρεως ἐνδοξοτάτης ὀνόματι κεχρημένην· κεκώλυτο γὰρ τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι ὀνόματα οὐ μόνον ταῖς ἑταιρούσαις, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις δούλαις, ὥς φησι Πολέμων ἐν τοῖς Περὶ ἀκροπόλεως.

Lex vel non observata, vel sero demum lata. Cf. *Isthmias* meretrix ap. Athen. XIII, p. 587, E; 593, F. Pythionice notissima illa, XIII, p. 586, E; 594, E sqq. et alibi.

4.

Marcellin. Vit. Thuc. § 16, p. 189 Westerm. : Ὅτι γὰρ Ὀλορός (non vero Ὄρολος) ἐστιν (sc. ὁ πατὴρ τοῦ Θουκυδίδου) ἡ στήλη δηλοῖ ἡ ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ κειμένη, ἔνθα κεχάρακται· « Θουκυδίδης Ὀλόρου Ἁλιμούσιος ». Πρὸς γὰρ ταῖς Μελιτίσι πύλαις καλουμέναις ἐστὶν ἐν Κοίλῃ τὰ καλούμενα Κιμώνια μνήματα, ἔνθα δείκνυται Ἡροδότου καὶ Θου-

---

[ATTICA.]

DE ATHENARUM ACROPOLI.

1.

Polemo primo libro De Athenarum arce, neutro genere *thericleum* nominavit, ubi ait : « Aurea thericlea intus lignea dedicavit Neoptolemus. »

2.

*Lyciurg*εῖς. Phialæ quædam sic vocantur ab fabricatore Lycio. Meminit Demosthenes dicens *phialas lyciurg*εῖς *duas*. Quod vocabulum exponens Didymus grammaticus ait sic dici phialas a Lycio confectas. Erat autem hic genere Bœotius, ex oppido Eleutheris, Myronis filius statuarii, ut ait Polemo primo libro De arce Athenarum.

3.

Nemeæ tibicinæ meminit Hyperides Contra Patroclem oratione, si genuina est. Polemo vero in libris De acropoli decretum affert, quo vetitum est Athenis ne quis nomen pentaeteridis imponat servæ vel libertæ vel meretrici vel tibicinæ. Merito igitur quæras quo pacto Nemea tibicina sic nominari potuerit.

Meminit Hyperides etiam Nemeadis tibicinæ, in oratione Contra Patroclem. Ubi haud immerito mireris, passos esse Athenienses meretricem ita appellari nomine a celeberrima solennitate desumpto; quum non modo meretricibus, verum etiam aliis servis mulieribus talia imponi nomina legibus vetitum fuisset, ut ait Polemo in libris De arce Athenarum.

4.

Nomen patris Thucydidis *Olorum* (non vero *Orolum*) esse, columna ejus monumento imposita aperte testatur, ubi hæc sunt insculpta : *Thucydides Olori filius Halimusius.* Etenim ad portas quæ Melitides vocantur, in Cœla sunt quæ appellantur Cimonia monumenta, ubi visitur Herodoti et Thucydidis sepulcrum. Hinc manifeste patet eos ex Miltiadis genere esse; nullus enim ab illa familia alienus

χυδίδου τάφος. Εὑρίσκονται δῆλον ὅτι τοῦ Μιλτιάδου γένους ὄντες· ξένος γὰρ οὐδεὶς ἐκεῖ θάπτεται. Καὶ Πολέμων δ' ἐν τῷ Περὶ ἀκροπόλεως τούτοις μαρτυρεῖ, ἔνθα καὶ [Τιμό]θεο[ν] υἱὸν αὐτῷ γεγενῆσθαι προσιστορεῖ.

Ὄλορος] Ὄρολος vgo. « Sed verum nomen esse Ὄλορος docet etiam inscriptio Athenis nuper reperta. V. Walz. ad Pausan. I, 23, 9. » *Westermann*. V. Krüger *Leb. d. Thuc.* p. 3. — De Μελιτίσι πύλαις v. Krüger. l. l. p. 85 sqq. — *Timothei* nomen ex Suida v. Θουκυδίδης supplevit Casaubonus. — « De Polemone, Prellerus ait, dubium est quid testatus sit præter id quod Timotheum Thucydidis f. nominaverat. Credo eum de sepulcris Cimoniis deque inscriptione illa sepulcrali auctorem ceteris fuisse. De quibus eadem opportunitate ab eo disputatum esse judico, qua Thucydidis meminit Pausanias I, 23, 11 : Οἰνοβίῳ δὲ ἔργον ἐστὶν ἐς Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου χρηστόν. Ostendebatur enim in arce statua OEnobii, epigrammate ut opinor ornata, quo Thucydidem per hunc OEnobium ex exsilio reducem factum esse spectantibus narrabatur. »

5.

Idem § 28, p. 191 Westerm. : Ἐγένοντο Θουκυδίδαι πολλοί... τρίτος δὲ γένει Φαρσάλιος, οὗ μέμνηται Πολέμων ἐν τοῖς Περὶ ἀκροπόλεως, φάσκων αὐτὸν εἶναι πατρὸς Μένωνος. De Th. Pharsalio cf. Thucyd. VIII, 92, schol. Aristoph. Vesp. 941, Acharn. 703.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΡΟΠΥΛΑΙΟΙΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.

Vide Pausan. I, 22, 6, de quo loco cf. quos Prellerus laudat, Bœttigerum *Archæol. d. Malerei* p. 290, Sillig. *Cat. Art.* p. 374 sq., O. Müller. De Phidia I, 3, G. Hermann De pictur. pariet. in Opusc. V, p. 226 sqq.

6.

Harpocrat. v. Λαμπάς : Τρεῖς ἄγουσιν Ἀθηναῖοι ἑορτὰς λαμπάδας, Παναθηναίοις καὶ Ἡφαιστείοις καὶ Προμηθείοις, ὡς Πολέμων φησὶν ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν τοῖς Προπυλαίοις πινάκων. Excerpsit Photius et Suidas. Conferri Prellerus jubet Bœckh. *Staatsh.* I, p. 496 sq., Welcker. *Trilog.* p. 121; Brœnsted. Iter et Quæst. Hellen. II, p. 290; Bæhr. et Creuzer. ad Herodot. VI, 106, VIII, 98; Meier. De gentil. Att. p. 13.

ἈΝΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΠΩΝΥΜΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΦΥΛΩΝ.

7.

Schol. Aristophan. Av. 645 : Κριὸς δῆμος τῆς Ἀντιοχίδος φυλῆς, ἀπὸ Κριοῦ τινος ὠνομασμένος. Ἀναγράφει δὲ τοὺς ἐπωνύμους τῶν δήμων καὶ φυλῶν Πολέμων.

Κριὸς] debebat Κριῶα, ut Harpocrat., Hesych., Phot., Steph. Byz. s. v.

8.

Harpocrat. v. Ἔνη καὶ νέα : Τὴν ὑφ' ἡμῶν τριακάδα καλουμένην ἕνην καὶ νέαν καλοῦσιν Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ τὴν τελευτὴν ἔχειν τοῦ προτέρου μηνὸς καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑστέρου. Πολέμων δέ φησιν ὅτι ἐκάλεσάν ποτε αὐτὴν Δημητριάδα ἐπὶ τιμῇ Δημητρίου τοῦ Μακεδόνος. Eadem ex Harpocratione Suidas s. v.

Fortasse Polemo, sicuti Philochorus (fr. 176 sqq.), Περὶ ἡμερῶν scripsit; sed quum probare rem non liceat, acquiescimus ea fragmentorum adornatione, quam dedit Prellerus, huc fragmentum referens propter Demetriadem phylam. De re cf. Plutarch. Dem. c. 12; schol. Arist. Nubb. 1125.

9.

Diogen. L. III, 46 : Ἔνιοι δὲ καὶ Θεόφραστον ἀκοῦσαί φασιν αὐτοῦ (τοῦ Πλάτωνος).... ὁμοίως Πολέμων ἱστορεῖ καὶ Δημοσθένην.

Eadem narrant Hermippus apud Plutarch. Demosth. 5, Cicero Orat. c. 4, Brut. c. 31, Plu-

---

ibi sepeliebatur. Idem testatur etiam Polemo in libro De arce Athenarum, ubi etiam hoc scribit, Thucydidi filium fuisse Timotheum.

5.

Plures fuerunt Thucydides... Tertius est Thucydides genere Pharsalius, cujus mentionem facit Polemo in libro De arce, patrem ei fuisse dicens Menonem.

DE PROPYLÆORUM TABULIS PICTIS.

6.

Athenienses festa lampadophoria celebrant tria : Panathenæa, Hephæstiea et Promethea, teste Polemone in libro De tabulis pictis quæ in Propylæis visuntur.

DE EPONYMIS PHYLARUM ET DEMORUM.

7.

Crius (*Crioa*), demus Antiochidis phylæ, a Crio quodam sic nominatus. Eponymos demorum phylarumque recensuit Polemo.

8.

Ἕνην καὶ νέαν Athenienses vocant diem illum, quem nos τριακάδα appellamus : quod dies ille finis est mensis præcedentis et initium sequentis. Polemo auctor est diem hunc quondam appellatum fuisse Demetriadem in honorem Demetrii Macedonis.

9.

Polemo Demosthenem audiisse Platonem dicit.

tarch. Vit. X Or. p. 844, B. « Cf. Funkhænel De Demosthene Platonis discipulo in Act. Gr. Lips. vol. I, fasc. II, p. 289—306. Fragmentum huc retuli, quia Pausaniam I, 8, 4, Demosthenis vitam persequi video, ubi disserit de ejus statua prope statuas eponymorum posita. » PRELLERUS.

10.

Schol. Venet. et Didymi ad Hom. Il. III, 242 : Ἑλένη ἁρπασθεῖσα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἀγνοοῦσα τὸ συμβεβηκὸς μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς Διοσκούροις κακὸν, ὑπολαμβάνει δι' αἰσχύνης αὐτῆς μὴ πεπορεῦσθαι τούτους εἰς Ἴλιον, ἐπειδὴ προτέρως ὑπὸ Θησέως ἡρπάσθη, καθὼς προείρηται· διὰ γὰρ τὴν τότε γενομένην ἁρπαγὴν Ἄφιδνα πόλις Ἀττικῆς πορθεῖται, καὶ τιτρώσκεται Κάστωρ ὑπὸ Ἀφίδνου τοῦ τότε βασιλέως κατὰ τὸν δεξιὸν μηρόν. Οἱ δὲ Διόσκουροι Θησέως μὴ τυχόντες λαφυραγωγοῦσι τὰς Ἀθήνας (Ἀφίδνας Didym.). Ἡ ἱστορία παρὰ Πολέμωνι ἢ τοῖς κυκλικοῖς καὶ ἀπὸ μέρους παρὰ Ἀλκμᾶνι τῷ λυρικῷ (p. 19 ed. Welck.).

PRELLER. p. 15 : ἡ ἱστορία παρὰ τοῖς Πολεμωνίοις ἢ τοῖς κυκλικοῖς καὶ ἀπὸ μέρους παρὰ Ἀλκμᾶνι τῷ λυρικῷ. Sic est in cod. Veneto. Didymi quæ vocantur scholia habent Πολεμωνίοις ἤτοι κυκλικοῖς. In codice Leidensi nil nisi hæc leguntur : ἡ ἱστορία παρὰ κυκλικοῖς, testibus Grævio ap. Fabric. B. G. I, p. 442, et Valckenario Opusc. II, p. 123. Jam mirum quanto opere in his verbis sudatum est ab iis, qui disputaverunt de cyclo epico; quorum quum alteri corrigendum esse existimarent, alteri cyclicorum hinc sectam vel Polemonis quoddam opus, scilicet quod ad cycli epici historiam gravissimum esset, expiscati sunt. Horum est Grævius, qui, Πολεμωνίοις ἤτοι κυκλικοῖς si vera lectio sit, rationem nullam se ait posse comminisci, nisi quod a Polemone quodam in unum corpus fuerint collecti cyclici, Polemone forte Euegeti filio; similiterque judicaverunt Casaubonus, Dodwellus, alii, cf. Wüllner de Cycl. Ep. p. 11 sq. Contrariam sententiam præivit Fabricius l. l., qui legendum esse conjicit παρὰ Πολέμωνι ἤτοι κυκλικοῖς. Huic calculum adjecit Valckenarius l. l. sic scribens : « Non ignoro quæ de illo loco viri magni scripserint; verum eo hæc adfero, ut adnotem in Ms. Leidensi tantummodo legi ἡ ἱστορία παρὰ τοῖς κυκλικοῖς. Credibile est in alio exemplari lectum ἡ ἱστορία παρὰ Πολέμωνι, atque ea in unum coaluisse. » Valckenarium sequuntur Heyne ad Il. III, 243, Wüllner l. c., Müller De cyclo p. 30. Et ipse Welckerus olim in hanc partem ivit, v. Alcman. fragm. p. 20, legendum esse ratus παρὰ Πολέμωνι καὶ τοῖς κυκλικοῖς. Nunc rejecta hac emendatione duas conjecturas tam ambiguo testimonio probare conatur, exstitisse cyclum grammaticum a Polemone Periegeta editum, et fuisse sectam Polemoniorum a Polemone repetendam, eandemque Cyclicorum dictam. Persuasit hanc sententiam censoribus suis, C. O. Müllero et Ulricio, itemque ei, qui nuper disputavit de cyclicis, Langio *Ueb. d. kykl. Dicht.* p. 58. Nobis summatim repetere liceat quæ contra monuimus in Ephem. Litt. Hal. a. 1837, p. 121 sqq. Ubi demonstravi primum, etiamsi illa verba recte haberent, Πολεμωνίοις ἢ τοῖς κυκλικοῖς, tamen minime inde colligi posse eosdem fuisse qui Polemonii dicuntur et qui cyclici, verum particulam ἢ in titulis allegandis plerumque disjunctive poni, velut ap. Athen. III, p. 95, F : μαρτυρεῖ Καλλίμαχος ἢ Ζηνόδοτος. XV, p. 682, E : μέμνηται ὁ τὰ Κύπρια ἔπη πεποιηκὼς, Ἡγησίας ἢ Στασῖνος, similia. Accedit quod quæ præter nostrum locum deprehendisse sibi videtur Welckerus vestigia Polemoniorum s. cyclicorum, hæc adeo ambigua sunt, ut nonnisi detorquendo verba et ad suam sententiam violenter aptando aliquam sibi veritatis speciem conciliare potuerit. Velut si apud Hesychium leguntur s. v. Παλαμίς, τεχνίτης, παρὰ τοῖς παλαμνίοις, Welckerus scribendum esse autumat παρὰ τοῖς Πολεμωνίοις, quum coll. Etym. M. p. 647, 40, Apollon. Lex. Hom. . 127, 7, cett. apertum sit scribendum esse παρὰ τὸ παλάμαι. Deinde magnam opinioni suæ auctoritatem fecisse putat hoc loco Eustathii p. 1494, 55, ad Odyss. IV, 248 : δέκτην δὲ Ἀρίσταρχος μὲν τὸν ἐπαίτην λέγει, παρὰ τὸ δέχεσθαι, ὁ δὲ κυκλικός φασιν ἤγουν ὁ τῶν κυκλίων ποιητὴς ὀνοματικῶς ἀκούει τὴν λέξιν κτλ., ubi scribendum ὁ δὲ κυκλικὸς, φασὶν (sc. οἱ παλαιοί), ἤγουν κτλ. Hausit enim hæc ex scholiis vetustis, quæ ex cod. Ambros. Q. sic enotavit Majus : οὐ κυκλικῶς τὸ δέκτῃ ὀνοματικῶς δ' ἀκούει, παρ' οὗ φησι τὸν Ὀδυσσέα τὰ ῥάκη μετημφιάσθαι· ὃς οὐκ ἦν ἐν ταῖς ναυσὶ τοιοῦτος, οἷος ὁ Ὀδυσσεὺς ἀχρεῖος. Ἀρίσταρχος δὲ δέκτῃ μὲν ἐπαίτῃ κτλ., qui locus ex Didymi, quem scripserat de lectionibus Aristarchi, commentario fluxisse videtur, quum sit de lectione Aristarchi contra Zenodotum puta proposita. Inde mihi quidem non dubium Eustathium refutandum esse, sive hæc scholia in minus bono exemplo legerit, sive ei offensioni fuit illud οὐ κυκλικῶς, quæ

10.

Helena ab Alexandro rapta quum ignoraret quod interea Dioscuris fratribus acciderat infortunium, præ pudore ipsius putabat eos contra Ilium non profectos esse, quoniam jam antea a Theseo rapta esset, uti supra diximus. Propter hunc raptum Aphidna, Atticæ urbs, vastata et Castor ab Aphidno rege in femore dextro vulneratus est, et quum Theseum ipsum non deprehenderent Dioscuri, Athenas diripuerunt. Historia apud Polemonem vel etiam apud Cyclicos et ex parte apud Alcmanem lyricum exstat.

est antiquiorum grammaticorum locutio, cf. Heinrich. et Buttm. Schol. Odyss. p. 574 sq., Wüllner. De cycl. ep. p. 30 sq., nos in Ephem. Hal. l. c. p. 124. Certe non intellexisse Eustathium quid scriberet ostendit monstrum illud, ὁ κυκλικὸς ἤγουν ὁ τῶν κυκλίων ποιητής, quæ in suam opinionem attrectans Welckerus, « de poeta cyclicorum, inquit, erravit Thessalonicensis, de cyclico non erravit; nempe Polemonem docte indicavit. » Sed mittantur hæc et reliqua, quæ magis etiam lubrica sunt et arcessita. Nam postquam ex Eustathio Polemonis cyclici jam satis videlicet certam effigiem condidit, pergit cæca cyclici vel cyclicorum vestigia per omne scholiastarum Homericorum corpus indagare, ut ubicunque citantur ὁ κυκλικὸς vel οἱ κυκλικοί, Polemonem sibi et Polemonios deprehendere videatur. De his disputatum est in Eph. Hal. l. l. p. 125 sqq. De unico illo, ubi Polemonii vere nominantur, loco equidem sic statuo ut in Fabricii et Valckenarii judicio acquiescendum putem, id scholium ex diversis commentariis conflatum esse, quorum alter de fabula Helenæ citaverat τοὺς κυκλικούς, i. e. cyclum epicum, alter Alcmanem et Polemonem Periegetam.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΟΔΟΥ.

Harpocrat : Ἱερὰ ὁδός ἐστιν ἣν οἱ μύσται πορεύονται ἀπὸ τοῦ ἄστεος εἰς Ἐλευσῖνα. Βιβλίον οὖν ὅλον Πολέμωνι γέγραπται Περὶ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ. Vide Pausan. I, 36 sqq.

[ΑΡΓΟΛΙΚΑ.]

11.

Schol. Aristid. Panath. p. 188, 3, vol. III, p. 322 ed. Ddf. : Λέγει δὲ ὁ Πολέμων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ ὅτι ἤρισαν καὶ περὶ τοῦ Ἄργους Ποσειδῶν καὶ Ἥρα, καὶ ἡττήθη κἀκεῖ (sc. Ποσειδῶν). Σύμβολα μέντοι οὐκ ἔδειξαν οἱ *** ἐν Ἀθήναις. Cf. Pausan. II, 15,5; 22,5. I, 26,6.

12.

Idem ib. p. 321 ad verba : οἷον Ἀργεῖοι παλαιότατοι τῶν Ἑλλήνων ἀξιοῦσιν εἶναι] : Τοῦτο ἐπὶ τῶν Ἀργείων εἰσήγαγεν, ἐπειδὴ καὶ Ἀργείους οἶδε [μέγα add. Preller.] φρονοῦντας, ὡς ἐν τῇ Ἀργείᾳ σπαρέντος τῶν πυρῶν σπέρματος, ἐκ Λιβύης Ἄργου μεταπεμψαμένου· διὸ καὶ Δήμητρος Λιβύσσης (sic Wyttenb.; Λιβύης libri) ἱερὸν ἵδρυσεν ἐν τῷ Ἄργει, ἐν Χαράδρᾳ οὕτω καλουμένῳ τόπῳ, ὥς φησι Πολέμων.

Ἄργου] cf. Etym. M. p. 409, 28; Tzetz. ad Hesiod. Opp. 32. Pausan. II, 20,7. III, 4,1. — ἐν Χαράδρᾳ] de Charadro fluvio v. Pausan. II, 25,2. — Ex Polemone, ut videtur, Festus p. 90 Lindem. : *Libycus campus in agro Argeo appellatur quod eo primum fruges ex Libya allatæ sunt; quam ob causam etiam Ceres ab Argis Libyssa vocata est.* Ceterum v. Preller. *Demeter u. Proserpina* p. 300 sqq.

13.

Jul. Africanus ap. Euseb. P. E. X, 10, p. 490 : Καὶ Ἑλλήνων δέ τινες ἱστοροῦσι κατὰ τοὺς αὐτοὺς (sc. τοῦ Ὠγύγου) χρόνους γενέσθαι Μωυσέα· Πολέμων γὰρ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριῶν λέγει· « Ἐπὶ Ἄπιδος τοῦ Φορωνέως μοῖρα τοῦ Αἰγυπτίων στρατοῦ ἐξέπεσεν Αἰγύπτου, οἳ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ καλουμένῃ Συρίᾳ οὐ πόρρω Ἀραβίας ᾤκησαν, » οὗτοι δηλονότι οἱ μετὰ Μωυσέως.

« Eadem paucis mutatis Justin. Martyr Cohort. ad Gentt. p. 9 Paris., Cyrill. C. Jul. I, p. 15 Spanh., Syncell. p. 63,70, 148 ed. Paris., ex quo adjeci λέγει post ἱστοριῶν, et οὗτοι dedi pro vulg. αὐτοί. » Preller. Adde Joh. Antioch. in Cram. Anecd. Paris. II, p. 183. Cf. Castor. fr. 15—17. Ceterum si Ἑλληνικὰ hæc et Ἑλλαδικὸς unum idemque opus designant, ac quæ de ambitu ejus et adornatione statuit Prellerus recte se habent, fragmentum nostrum e libro primo repetitum, aut ad Attica relegandum, aut potius Argolica ante Attica ponenda forent.

[ARGOLICA.]

11.

Polemo in Græca historia tradit etiam de Argorum possessione Neptunum cum Junone contendisse, et ibi quoque (sicuti Athenis a Minerva) Neptunum victum esse. Argumenta tamen hujus contentionis ostendere non habebant Argivi, (dum triænam Neptuni ostendunt) Athenienses.

12.

Quemadmodum Argivi Græcorum se antiquissimos esse censent.] Hoc de Argivis apponit Aristides bene gnarus Argivos quoque magnifice de se sentire, quippe apud quos tritici semen, e Libya ab Argo allatum, primum satum sit. Quare Argus etiam Cereris Libyssæ fanum Argis condidit in loco quem Charadram dicunt, uti Polemo tradit.

13.

Etiam inter Græcos nonnulli narrant Mosen Ogygis temporibus vixisse. Nam Polemo libro primo Historiarum græcarum ita habet : Apidis, Phoroneo nati, temporibus pars Ægyptiorum populi Ægypto ejecta est. Qui in Syriæ parte ea quæ Palæstina vocatur, haud procul ab Arabia sedes fixerunt. » Hi nempe sunt qui cum Mose erant.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΣΤΟΑΣ ΤΗΣ ΕΝ ΣΙΚΥΩΝΙ.

14.

Athenæus XIII, p. 577, C: Δημήτριος δ' ὁ Πολιορκητὴς οὐ δαιμονίως ἤρα Λαμίας τῆς αὐλητρίδος, ἐξ ἧς ἔσχε καὶ θυγατέρα Φίλαν; Τὴν δὲ Λάμιαν Πολέμων φησὶν ἐν τῷ Περὶ τῆς ἐν Σικυῶνι ποικίλης στοᾶς θυγατέρα μὲν εἶναι Κλεάνορος Ἀθηναίου, κατασκευάσαι δὲ Σικυωνίοις τὴν προκειμένην στοάν.

« De Lamia cf. Plutarch. Demetr. c. 24, Ælian. V. H. XII, 17. Amabatur eadem a Demetrio Phalereo, v. Diog. Laert. V, 76, Diogenian. ap. Chœrob. in Anecd. Bekk. p. 1395, Anecd. Cram. II, p. 239. Pœcile Sicyonia circiter Olymp. 120 ædificata est, credo ad similitudinem Atheniensis et eodem tempore, quo Demetrius totam fere Sicyoniorum urbem inferiorem, terræ motibus dirutam, denuo exædificavit, v. Pausan. II, 7, 1, Plutarch. Demetr. c. 25, Strabo VIII, p. 382, Gomph. Sicyon. p. 60 sq. 68 sqq. » PRELLER.

15.

Athenæus VI, p. 253, B: Καὶ Θηβαῖοι δὲ κολακεύοντες τὸν Δημήτριον, ὥς φησι Πολέμων ἐν τῷ Περὶ τῆς Ποικίλης ἐν Σικυῶνι, ἱδρύσαντο ναὸν Ἀφροδίτης Λαμίας. Ἐρωμένη δ' ἦν αὕτη τοῦ Δημητρίου, καθάπερ καὶ ἡ Λέαινα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΣΙΚΥΩΝΙ ΠΙΝΑΚΩΝ.

« De schola Helladica satis notum. Ea multis præclarissimisque tabulis pictis templa, porticus, ædes privatas Sicyoniorum nobilitaverat, fautoribus tyrannis, in primis Aristrato, de quo frgm. 17. Pulcherrimus ille tabularum thesaurus postea aliquantum imminutus est per Aratum, libertatis quam artium amantiorem. Is alias tabulas (velut Nealcis, cf. frgm. 17), si favebant memoriæ tyrannorum, partim delevit partim corrupit, alias Alexandriam vendidit, ubi Ptolemæi his picturis utebantur ad ædificia sua et tabernacula exornanda; cf. Callixen. Rhod. ap. Athen. V, cap. 25 sqq., ubi inter alia (p. 196, E): ἐν δὲ ταῖς ἀνὰ μέσον χώραις πίνακες τῶν Σικυωνικῶν ζωγράφων κτλ., cf. Plutarch. Arat. c. 12 sqq., Beck. Histor. tradendæ præparatio vol. III, p. 94. Vidit igitur Polemo nonnisi quæ reliqua erant. » PRELLER.

16.

Athenæus XIII, p. 567, B: Οὐκ ἂν ἁμάρτοι δέ τις σὲ καὶ πορνογράφον καλῶν, ὡς Ἀριστείδην καὶ Παυσανίαν, ἔτι δὲ Νικοφάνη, τοὺς ζωγράφους. Μνημονεύει δὲ αὐτῶν ὡς ταῦτα καλῶς γραφόντων Πολέμων ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν Σικυῶνι πινάκων. V. Müller. *Archæol.* § 163,3.

17.

Plutarch. Arat. c. 12. extr.: Ἐκ δὲ Καρίας (Ἄρατος) χρόνῳ πολλῷ περαιωθεὶς εἰς Αἴγυπτον, αὐτόθεν τε τῷ βασιλεῖ διακειμένῳ πρὸς αὐτὸν οἰκείως ἐνέτυχε καὶ τεθεραπευμένῳ γραφαῖς καὶ πίναξιν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, ἐν οἷς κρίσιν ἔχων οὐκ ἄμουσον ὁ Ἄρατος ἀεί τι τῶν τεχνικῶν καὶ περιττῶν, μάλιστα δὲ Παμφίλου καὶ Μελάνθου, συνάγων καὶ κτώμενος ἀπέστελλεν. Ἤνθει γὰρ ἔτι δόξα τῆς Σικυωνίας μούσης καὶ χρηστογραφίας, ὡς μόνης ἀδιάφθορον ἐχούσης τὸ καλὸν, ὥστε καὶ Ἀπελλῆν ἐκεῖνον ἤδη θαυμαζόμενον ἀφικέσθαι καὶ συγγενέσθαι τοῖς ἀνδράσιν ἐπὶ ταλάντῳ, τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τῆς τέχνης δεόμενον μεταλαβεῖν. Διὸ τὰς μὲν ἄλλας εἰκόνας τῶν τυράννων ἀνεῖλεν εὐθὺς ὁ Ἄρατος, ὅτε τὴν πόλιν ἠλευθέρωσε, περὶ δὲ τῆς Ἀριστράτου τοῦ κατὰ Φίλιππον ἀκμάσαντος ἐβουλεύσατο πολὺν

DE PŒCILE PORTICU IN SICYONE URBE.

14.

Demetrius Poliorcetes nonne perditissime amavit Lamiam tibicinam, ex qua etiam filiam habuit Philam? Lamiam vero Polemo ait in libro De Pœcile porticu quæ Sicyone est, filiam fuisse Cleanoris Atheniensis, et ædificandam Sicyoniis curasse illam porticum.

15.

Thebani quoque adulantes Demetrio, ut ait Polemo in libro, quem de Pœcile porticu quæ Sicyone est edidit, templum Veneri Lamiæ dedicarunt: erat autem hæc amasia Demetrii, quemadmodum et Leæna.

DE PICTURIS SICYONIIS.

16.

Haud peccaverit qui *pornographum* te nominaverit, quemadmodum Aristidem et Pausaniam et Nicophanem pictores: quorum ut talia scite pingentium meminit Polemo in libro De tabulis quæ Sicyone fuerunt.

17.

E Caria Aratus in Ægyptum multo tempore pervenit, regemque et ultro bene erga se affectum adiit, quem jam ante missis e Græcia tabulis atque picturis demeruerat Aratus. Quum enim ipse ejus artis haud ineptus esset judex, subinde aliquid artificiosi accuratique operis ad eum miserat, Pamphili maxime et Melanthi picturas eum in finem comparans. Florebat enim adhuc gloria Sicyoniæ in pingendo elegantiæ, quæ sola pulchritudinem incorruptam habere judicabatur; itaque Apelles etiam, quum jam admirationi esset, eo se contulit, et talentum pictoribus discendæ artis causa pependit, gloriæ magis quam artis eorum societatem captans. Quapropter Aratus, quo tempore Sicyonem liberavit, omnes tyrannorum imagines statim sustulit, de Aristrati autem, qui Philippi tempore floruit, imagine diu deliberavit. Pictus enim erat currui victori insistens Aristratus a

χρόνον. Ἐγράφη μὲν γὰρ ὑπὸ πάντων τῶν περὶ τὸν Μέλανθον ἅρματι νικηφόρῳ παρεστὼς ὁ Ἀρίστρατος, Ἀπελλοῦ συνεφαψαμένου τῆς γραφῆς, ὡς Πολέμων ὁ περιηγητὴς ἱστόρηκεν. Ἦν δὲ τὸ ἔργον ἀξιοθέατον, ὥστε γνάμπτεσθαι τὸν Ἄρατον ὑπὸ τῆς τέχνης, αὖθίς τε μίσει τῷ πρὸς τοὺς τυράννους ἐξαγόμενον κελεύειν καθαιρεῖν. Τὸν οὖν ζωγράφον Νεάλκη φίλον ὄντα τοῦ Ἀράτου παραιτεῖσθαί φασι καὶ δακρύειν, ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, εἰπεῖν, ὅτι τοῖς τυράννοις πολεμητέον, οὐ τοῖς τῶν τυράννων. « Ἐάσωμεν οὖν τὸ ἅρμα καὶ τὴν Νίκην, αὐτὸν δέ σοι παρέξω τὸν Ἀρίστρατον ἐγὼ παραχωροῦντα τοῦ πίνακος. » Ἐπιτρέψαντος οὖν τοῦ Ἀράτου διήλειψεν ὁ Νεάλκης τὸν Ἀρίστρατον, εἰς δὲ τὴν χώραν φοίνικα μόνον ἐνέγραψεν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐτόλμησε παραβαλεῖν. Τοὺς δὲ πόδας ἐξαλειφομένου τοῦ Ἀριστράτου διαλαθεῖν ὑπὸ τὸ ἅρμα λέγουσιν.

« De Polemone dubium utrum Sicyone hanc tabulam an Alexandriæ viderit, et poterat hoc fragm. etiam ad opus Adversus Adæum et Antigonum revocari. » PRELLER.

[ΛΑΚΩΝΙΚΑ.]

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙ ΑΝΑΘΗΜΑΤΩΝ.

18.

Athenæus XIII, p. 574, C : Ἐν δὲ Λακεδαίμονι, ὥς φησι Πολέμων ὁ περιηγητὴς ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι ἀναθημάτων, εἰκών ἐστι τῆς διαβοήτου ἑταίρας Κοττίνας, ἥν φησι καὶ βοῦν ἀναθεῖναι χαλκῆν, γράφων οὕτως· « Καὶ τὸ Κοττίνας δὲ τῆς ἑταίρας εἰκόνιον, ἧς διὰ τὴν ἐπιφάνειαν οἴκημά τι λέγεται καὶ νῦν, ἐγγυτάτω τῆς Κολώνης, ἵνα τὸ Διονύσιόν ἐστιν, ἐπιφανὲς καὶ πολλοῖς ἐγνωσμένον τῶν ἐν τῇ πόλει. Ἀνάθημα δ' αὐτῆς ἐστιν ὑπὲρ τὸ τῆς Χαλκιοίκου, βοΐδιόν τι χαλκοῦν, καὶ τὸ προειρημένον εἰκόνιον. »

De situ templi Διονύσου v. Pausan. III, 13, 5.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙ ΠΟΛΕΩΝ.

Titulum hunc servavit Suidas. V. Introduct.

[ΗΛΙΑΚΑ.]

19.

Schol. vet. ad Pind. Ol. I, 28 : Περὶ δὲ τῆς Πίσης, ὅτι ὁ τόπος ἐν Ἤλιδι ὑπὸ ὑψηλῶν ὄχθων περιεχόμενος, Πολέμων φησίν. Cf. Strabo. VIII, p. 356 : Τὴν δὲ πόλιν (Πῖσαν) ἱδρυμένην ἐφ' ὕψους δεικνύουσι μεταξὺ δυοῖν ὀροῖν, Ὄσσης καὶ Ὀλύμπου, ὁμωνύμων τοῖς ἐν Θετταλίᾳ.

20.

Athenæus XI, p. 479, F : Κρατάνιον. Μήποτε τὸ νῦν καλούμενον κράνειον ἔκπωμα οὕτως ὠνόμαζον οἱ ἀρχαῖοι. Πολέμων γοῦν, ἢ ὅστις ἐστὶν ὁ ποιήσας τὸν ἐπιγραφόμενον Ἑλλαδικὸν, περὶ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ λέγων Μεταποντίνων ναοῦ, γράφει καὶ ταῦτα· « Ναὸς Μεταποντίνων, ἐν ᾧ φιάλαι ἀργυραῖ ἑκατὸν τριάκοντα δύο, οἰνοχόαι ἀργυραῖ δύο, ἀποθυστάνιον ἀργυροῦν, φιάλαι τρεῖς ἐπίχρυσοι. Ναὸς Βυζαντίων, ἐν ᾧ Τρίτων κυπαρίσσινος, ἔχων κρατάνιον ἀργυροῦν, Σειρὴν ἀργυρᾶ, καρχήσια δύο ἀργυρᾶ, κύλιξ ἀργυρᾶ, οἰνοχόη χρυσῆ, κέρατα δύο. Ἐν δὲ τῷ ναῷ τῆς Ἥρας τῷ παλαιῷ φιάλαι τριάκοντα, κρατάνια ἀργυρᾶ δύο, χύτρος ἀργυροῦς, ἀποθυστάνιον χρυσοῦν, κρατὴρ χρυσοῦς, Κυρηναίων ἀνάθημα, βατιάκιον ἀργυροῦν. »

Melantho omnibusque ejus sociis, et Apelles quoque operam suam eo contulerat, ut quidem Polemo Periegetes narrat. Opus erat spectatu dignissimum, ita ut artificium animum Arati inflecteret, rursusque tamen odium tyrannorum incitaret, ut deleri mandaret. Nealcem tum ferunt pictorem, Arati amicum, cum lacrimis deprecatum, et quum non obtineret, dixisse : tyrannis, non eorum bonis bellum esse indictum ; itaque Victoriam et currum relinquendum, se Aristratum de tabula sublaturum. Id quum concessisset Aratus, delevit Aristratum Nealces, et palmam, nihil aliud ausus ei operi affingere, in locum ejus appinxit. Ferunt tamen deleto Aristrato pedes ejus infra currum demissos superfuisse.

[LACONICA.]

DE DONARIIS QUÆ SUNT LACEDÆMONE.

18.

Lacedæmone, ut ait Polemo Periegetes in libro De donariis quæ Lacedæmone conspiciuntur, imago est famosæ meretricis Cottinæ, a qua etiam bovem æneam dedicatam esse ait. Verba Polemonis hæc sunt : « Atque etiam Cottinæ meretricis imaguncula, cujus ob celebritatem ad hunc usque diem ganea quædam ab eadem nomen habet, proxima Colonæ ubi Bacchi templum est, insignis illa et multis Spartam incolentibus satis cognita. Est autem donarium illius super fanum Chalciœcæ Minervæ, bucula ærea et prædicta imaguncula. »

[ELIACA.]

19.

Locus in quo Pisa Elidis urbs sita est altis montibus circumcirca includitur, ut Polemo ait.

20.

Cratanion. Sic fortasse nominarunt veteres poculum illud, quod *craneum* nostra ætate vocatur. Polemon quidem, aut quisquis auctor est libri qui Helladicus inscribitur, de Metapontinorum ædicula quæ Olympiæ est loquens, hæc scribit : « Ædicula Metapontinorum : in qua phialæ argenteæ centum triginta duæ, gutti argentei duo, apothystanium argenteum, tres phialæ inauratæ. Ædicula Byzantinorum : in qua Triton e cupresso, argenteum cratanium habens ; Siren argentea ; carchesia duo argentea ; calix argenteus ; guttus aureus ; cornua duo. In Junonis vero vetere ædicula : phialæ argenteæ triginta ; argentea cratania duo, olla argentea, apothystanium aureum ; crater aureus, Cyrenensium donarium ; batiacium argenteum. »

Κράνειον] sic libri; χρουνεῖον conj. Casaub.; Preller. κρανίον, « quod fuerit deminutivum vocis κρᾶνον, ut κρατάνιον derivandum videatur a voce κρᾶς, κρᾶτα, quæ nomina vasis illis imposita fuerint ἀπὸ τοῦ σχήματος, ut ad cerebri formam efficta dixeris. » Idem Prellerus thesaurum Byzantiorum, quippe cujus non meminerit Pausanias (VI, 9), suspicatur unum eundemque fuisse cum Megarensi. Non credo. Idem Prellerus non integra Polemonis verba sed pauca hinc inde ab Athenæo exscripta esse censet. Ego ipsissima *Helladici* operis verba agnosco, atque hac narrationis indole firmo sententiam meam, ex qua *Helladicus* erat succincta Græciæ descriptio antiquaria, e Polemonis maxime libris congesta, ipsique Polemoni a vulgo attributa.

21.

Schol. vet. Pind. Ol. V argum. : Περὶ δὲ τῆς ἀπήνης Πολέμων φησίν· « Ἤγετο δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀπήνης ἀγών, καί εἰσιν οἱ ἀγωνισάμενοι ἡμίονοι. » Καταλυθῆναι δὲ τοῦτο τὸ ἀγώνισμα κατὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν τετάρτην Ὀλυμπιάδα, καὶ εἶναι τρισκαίδεκα νίκας. Τὴν δὲ ἀπήνην λέγεσθαι ὑπὸ Τεγεατῶν φησιν ὁ Πολέμων, οἱ δὲ Θετταλῶν εἶναι τὴν λέξιν.

« De ludis ἀπήνης studiose Bentley. Diss. Phalar. p. 238 sq. ed. Lips.; ἀπήνην in Olympiis adscitam esse Ol. 70, et Ol. 84 præconio facto abolitam docet Pausan. V, 9,1, primo tum victore Thersia Thessalo. Noster docet tredecim fuisse victorias, quippe ab Ol. 71 usque ad Ol. 83. » Boeckh.

22.

Schol. Eurip. Hippolyt. v. 230 : πώλους Ἐνέτας] Ταῦτα ἀνακεχρόνισται· οὐδέπω γὰρ Ἕλληνες Ἐνέταις ἐχρῶντο ἵπποις· οἱ γὰρ Ἐνέται Παφλαγονίαν πρότερον οἰκοῦντες ὕστερον ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν διέβησαν, Λέων δὲ πρῶτος Λακεδαιμόνιος πθʹ (πεʹ Eustath.) ὀλυμπιάδι ἐνίκησεν Ἐνέταις ἵπποις, ὡς Πολέμων ἱστορεῖ, καὶ ἐπέγραψε τῇ εἰκόνι· « Λέων Λακεδαιμόνιος ἵπποισι νικῶν Ἐνέταις, Ἀντικλείδα πατήρ (πατρός? Prell.). » Scholion ante oculos habuit Eustath. ad Il. II, 851, p. 361, 10. In Λακωνικοῖς fragmentum collocare maluit Preller.

23.

Schol. vet. Pind. Nem. X. 12 : Καὶ ἔστι περὶ τὸν Ἀδρίαν Διομήδεια νῆσος ἱερά, ἐν ᾗ τιμᾶται ὡς θεός (sc. Διομήδης)... Καὶ Πολέμων ἱστορεῖ· « Ἐν μὲν γὰρ Ἀργυρίπποις ἅγιόν ἐστιν αὐτοῦ ἱερόν, » καὶ ἐν Μεταποντίῳ δὲ διὰ πολλῆς αὐτὸν αἵρεσθαι τιμῆς ὡς θεόν, καὶ ἐν Θουρίοις εἰκόνας αὐτοῦ καθιδρύσθαι ὡς θεοῦ. « Adjecimus hunc locum quia Venetorum equorum commemoratio cum Diomedeæ religionis conjuncta esse solet. Cf. Strabo V, p. 212. » Preller.

[ΑΡΚΑΔΙΚΑ.]

24.

Clem. Alex. Protrept. p. 31 : Πολέμων δὲ καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ὑπὸ Ὀρνύτου τρωθῆναι λέγει. Fabulam v. in Arcadicis Pausaniæ VIII, 28, 3.

[ΒΟΙΩΤΙΚΑ.]

25

Athenæus I, 19, p. C : Ἐν δὲ Θήβαις Πινδάρου μὲν οὐκ ἔστιν εἰκών, Κλέωνος δὲ τοῦ ᾠδοῦ, ἐφ' ἧς ἐπιγέγραπται·

Πυθέα υἱὸς ὅδ' ἐστί, Κλέων, Θηβαῖος ἀοιδός,
ὃς πλείστους θνητῶν ἀμφέθετο στεφάνους
κρατὸς ἐπὶ σφετέρου, καί οἱ κλέος οὐρανόμηκες.
Χαῖρε, Κλέων Θήβας πατρίδ' ἐπευκλεΐσας.

Ὑπὸ τούτου τὸν ἀνδριάντα, ὅτε Ἀλέξανδρος τὰς Θήβας κατέσκαπτε, φησὶ Πολέμων φεύγοντά τινα χρυσίον εἰ τὸ ἱμάτιον κοῖλον ὂν ἐνθέσθαι, καὶ συνοικιζομένης τῆς

21.

De *apene* (*rheda mulari*) Polemo dicit : « Agebatur vero in Olympia apenes certamen, certantesque sunt muli. » Antiquatum autem hoc certaminis genus esse Olympiade octogesima quarta, victoriasque eo reportatas esse tredecim. Vocabulum autem ἀπήνην esse Tegeaticum Polemo ait, alii vero Thessalicum esse volunt.

22.

Pullos Venetos] In his contra temporum rationes peccavit Euripides. Nam Hippolyti temporibus nondum usi Græci Venetis equis sunt. Veneti olim Paphlagoniam incolentes postea in Adriam transmigrarunt; primus vero Venetis equis vicit Olympiade octogesima nona Leo Lacedæmonius, ut Polemo narrat; signo autem Leontis inscriptum legitur : « *Leo Lacedæmonius equis victor Venetis, Anticlidæ pater.* »

23.

Ad Adriam est Diomedea insula sacra, in qua Diomedes ut deus colitur... Polemo dicit : « Argyrippis sacrum ejus templum est, » et Metaponti quoque magnopere eum utpote deum honorari, Thuriisque ei tamquam deo statuas positas esse.

[ARCADICA.]

24.

Polemo Minervam quoque ab Ornyto vulneratam esse dicit.

[BOEOTICA.]

25.

Thebis nulla Pindari exstat statua, sed Cleonis cantoris exstat, hoc epigrammate ;

Pytheæ filius hic est, Cleon Thebanus cantor,
qui plurimas mortalium imposuit coronas
capiti suo; cujus gloria tangit Olympum.
Salve, Cleon : Thebas patriam tu nobilitasti.

Sub hac statua, quum Alexander Thebas everteret, quen-

πόλεως ἐπανελθόντα εὑρεῖν τὸ χρυσίον μετὰ ἔτη τριάκοντα.

Cf. Plin. H. N. XXXIV, 19, 4 : *Fecit* (Pythagoras Rheginus. V. Müller. *Archæol.* § 112.) *citharœdum, qui* Δίκαιος *appellatus est, quoniam quum Thebæ ab Alexandro caperentur, aurum a fugiente conditum sinu ejus celatum esset.* — τριάκοντα] Ad constituendam Thebarum chronologiam numero usi sunt Casaubonus et Clintonus F. H. ad an. 305. Res lubrica. « Mihi, Prellerus ait, probatior sententia Schweighæuseri, qui monet Polemonem non loqui de instauratione Thebarum, verum de reditu hominis istius, qui aurum suum absconderat, ut de illa solum Diodorum (XIX, 54) audiendum putem. » Cf. Droysen. *Hellen.* I, p. 328.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΗΒΗΣΙΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩΝ.

26.

Schol. vet. Pind. Ol. VIII, 153 : Πολέμων ἐν τῷ Περὶ τῶν Θήβησιν Ἡρακλείων φησὶ χαλκὸν τὸ ἆθλον εἶναι τοῖς ἐν Ἀρκαδίᾳ Λυκαίοις, ὥστε ἀπὸ κοινοῦ τὰ ἔργα καὶ τὸ χαλκὸν ληπτέον, ὅτε φησὶν ὁ Πίνδαρος· «Ὅ τ' ἐν Ἄργει χαλκὸς ἔγνω μιν τά τ' ἐν Ἀρκαδίᾳ ἔργα καὶ Θήβαις· » δίδοται γὰρ ἐν ταύταις τρίπους χαλκοῦς. Πολλοὶ δ' ἄγονται ἀγῶνες ἐν Ἀρκαδίᾳ, Λύκαια, Κόρεια, Ἀλεαῖα, Ἕρμαια· ἐν δὲ Θήβαις τὰ Ἡράκλεια· τὰ δὲ αὐτὰ καὶ Ἰολάεια καλεῖται... Ταῦτα Ἀριστόνικος. Cf. Bœckh. Expl. Pind. p. 175.

[ΦΩΚΙΚΑ.]

ΚΤΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΦΩΚΙΔΙ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΑΥΤΩΝ.

« Titulum affert Suidas. Videtur hæc operis pars inter ceterorum Phocidis oppidorum origines etiam Stiridis primordia explicasse, de qua cf. Paus. X, 35, 5 : Οἱ δὲ ἐνταῦθά φασιν οὐ Φωκεῖς, Ἀθηναῖοι δὲ εἶναι τὰ ἄνωθεν καὶ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὁμοῦ Πετεῷ τῷ Ὀρνέως ἀφικέσθαι διωχθέντι ὑπὸ Αἰγέως ἐξ Ἀθηνῶν· ὅτι δὲ τῷ Πετεῷ πολὺ ἐκ τοῦ δήμου τῶν Στειριέων ἠκολούθησεν, ἐπὶ τούτῳ κληθῆναι τὴν πόλιν Στίριν. Eadem sed copiosius a Polemone tractata esse credibile est, adjecta fortasse monumentorum, quæ haud dubie in hujus fabulæ fidem a Stiritis ostendebantur, tractatione. Atticæ originis esse gloriabatur etiam Lebadea, Bœotica illa quidem urbs, sed prope fines Phocensium sita, cf. Paus. IX, 39, 1. » Preller.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ ΘΗΣΑΥΡΩΝ.

27.

Plutarch. Qu. Conv. V, 2, p. 675, B : Καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἀνάγνωσμα (Acesandri Περὶ Λιβύης opus) τῶν οὐχ ἐν μέσῳ ἐστί· τοῖς δὲ Πολέμωνος τοῦ Ἀθηναίου Περὶ τῶν ἐν Δελφοῖς θησαυρῶν οἶμαι ὅτι πολλοῖς ὑμῶν ἐντυγχάνειν ἐπιμελές ἐστι, καὶ χρή, πολυμαθοῦς καὶ οὐ νυστάζοντος ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς πράγμασιν ἀνδρός· ἐκεῖ τοίνυν εὑρήσετε γεγραμμένον, ὡς ἐν τῷ Σικυωνίῳ (Σικυωνίων Preller.) θησαυρῷ χρυσοῦν ἀνέκειτο βιβλίον Ἀριστομάχης ἀνάθημα τῆς Ἐρυ[θραίας] ποιητρίας, Ἴσθμια νενικηκυίας.

« De Aristomache poetria aliunde non constat. Adnumeranda est illustribus illis, quibus Doricæ civitates inclaruerunt, feminis, de quibus in universum dixit Müllerus *Dor.* II, p. 374 sq. Neque musici certaminis cum Isthmiis conjuncti meminisse alium scriptorem puto. » Preller.

28.

Athen. XIII, p. 606, A, B : Πολέμων δέ, ἢ ὁ ποιήσας τὸν ἐπιγραφόμενον Ἑλλαδικόν· « Ἐν Δελφοῖς, φησίν, ἐν τῷ πινάκων θησαυρῷ παῖδές εἰσι λίθινοι δύο, ὧν τοῦ ἑτέρου Δελφοί φασι τῶν θεωρῶν ἐπιθυμήσαντά τινα

---

dam, ait Polemo, priusquam profugeret, aurum in pallii cavo abdidisse; dein, quum instauraretur civitas, reversum eundem reperisse aurum post annos triginta.

DE HERACLEIS THEBANIS.

26.

Polemo de Heracleis Thebanis loquens dicit in Lycæis Arcadiæ ludis æs præmium dari, adeo ut in Pindari verbis : Ὅ τ' ἐν Ἄργει χαλκὸς ἔγνω μιν τά τ' ἐν Ἀρκαδίᾳ ἔργα καὶ Θήβαις, illud χαλκὸς et ἔργα etsi semel positum, etiam ad reliqua subintelligendum sit. Nam datur in ludis hisce tripus æneus. Multi autem ludi sunt in Arcadia, Lycæa, Corea, Aleæa, Hermæa. Thebis vero Heraclea, quæ eadem etiam Iolæa vocantur. Hæc Aristonicus.

DE THESAURIS DELPHICIS.

27.

Hujus quidem (Acesandri De Libya operis) lectio non est omnibus in promptu : Polemonis autem Atheniensis De thesauris Delphicis scriptum existimo plerisque vestrûm curæ fuisse ut legerent, itaque oportet, hominis varie docti et non oscitanter in rebus Græcis versati. Ibi ergo legetis in Sicyoniorum thesauro repositum libellum aureum (*volumen poetriæ carmina continens, aureis ornamentis indutum, vel, ut Prellero videtur, literas auro pictas habens*), dedicatum ab Aristomacha Erythræa poetria, quum Isthmia vicisset.

28.

Polemo sive quisquis est auctor libri qui Helladius inscribitur : « Delphis, ait, in tabularum pictarum thesauro duo sunt pueri lapidei : quorum unius cupidine incensus aliquis

συγκατακλεισθῆναι, καὶ τῆς ὁμιλίας καταλιπεῖν στέφανον. Φωραθέντος δ' αὐτοῦ, τὸν θεὸν χρωμένοις τοῖς Δελφοῖς συντάξαι, ἀφεῖναι τὸν ἄνθρωπον· δεδωκέναι γὰρ αὐτῷ μισθόν. »

29.

Ælian. H. A. XII, 40, de sacro lupo Delphico. Vide Aristotelis fr. 177.

[ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ.]

30.

Steph. Byz. v. Δωδώνη· Ἔστι δὲ καὶ Δωδωναῖον χαλκεῖον παροιμία ἐπὶ τῶν πολλὰ λαλούντων. Sequitur locus Demonis (fr. 17), cujus sententiam auctor improbat. Deinde pergit: Προσθετέον οὖν τῷ περιηγητῇ Πολέμωνι ἀκριβῶς τὴν Δωδώνην ἐπισταμένῳ καὶ Ἀριστείδῃ τὰ τούτου μεταγεγραφότι, λέγοντι κατὰ τὴν δευτέραν· « Ἐν τῇ Δωδώνῃ στῦλοι δύο παράλληλοι καὶ παρεγγὺς ἀλλήλων, καὶ ἐπὶ μὲν θατέρου χαλκεῖόν ἐστιν οὐ μέγα, τοῖς δὲ νῦν παραπλήσιον λέβησι· ἐπὶ δὲ θατέρου παιδάριον ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ μαστίγιον ἔχον, οὗ κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος ὁ τὸ λεβήτιον ἔχων κίων ἕστηκεν. Ὅταν οὖν ἄνεμον συμβῇ πνεῖν, τοὺς τῆς μάστιγος ἱμάντας χαλκοῦς ὄντας ὁμοίως τοῖς ἀληθινοῖς ἱμᾶσιν αἰωρουμένους ὑπὸ τοῦ πνεύματος συνέβαινε ψαύειν τοῦ χαλκείου καὶ τοῦτο ἀδιαλείπτως ποιεῖν ἕως ἂν ὁ ἄνεμος διαμένῃ. »

Polemone usus fuerit etiam Strabo VII, p. 329: Ἡ παροιμία τὸ ἐν Δωδώνῃ χαλκεῖον ἐντεῦθεν ὠνομάσθη· χαλκεῖον ἦν ἐν τῷ ἱερῷ ἔχον ὑπερκείμενον ἀνδριάντα κρατοῦντα μάστιγα χαλκῆν, ἀνάθημα Κορκυραίων· ἡ δὲ μάστιξ ἦν τριπλῆ ἁλυσιδωτή, ἀπηρτημένους ἔχουσα ἐξ αὐτῆς ἀστραγάλους, οἳ πλήττοντες τὸ χαλκεῖον συνεχῶς, ὁπότε αἰωροῖντο ὑπὸ τῶν ἀνέμων, μακροὺς ἤχους ἀπειργάζοντο, ἕως ὁ μετρῶν τὸν χρόνον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἤχου μέχρι τέλους καὶ ἐπὶ υ' προελθεῖν. Ὅθεν καὶ ἡ παροιμία ἐλέχθη, ἡ Κορκυραίων μάστιξ.

Cf. Lucium Tarrhæum ap. Stephan. Byz. l. l., ex cujus opere De proverb. omnia sua Steph. petiisse videtur; Suidas v. Δωδ. χαλκ. (Demonis fr. 18); Eustath. ad Hom. p. 335, 46; 1760, 55; ad Dionys. v. 428. Schol. ad Hom. Il. XVI, 233; Callimachus Del. 285 et fr. 306; Eudoc. p. 127; Zenob. VI, 5. Schneidewin. præfat. in Parœmiogr. p. XIV. — Ceterum Demonis fidem tueri studet Welckerus ad Philostr. p. 566. « Conjicere licet, inquit, circularem lebetum apparatum Polemonis ætate collapsum fuisse et alterum minus artificiosum in locum ejus successisse. » Rectius, puto, Prellerus: « Mihi quidem unus Polemo audiendus videtur, quem cernis ut oculatum testem loqui. Nam Demo et qui sequuntur Demonem (in quibus [præter Creuzerum *Dionys.* p. 47 coll. Welcker. l. l.] est etiam O. Müllerus ap. Bœttiger. *Amalth.* I, p. 133, quem sequitur Stuhr. *Die Religionssysteme d. Hellenen* p. 35) ante omnia velim mihi hoc approbent, quod affirment pelves istas delubro Jovis Dodonæi *pro mœnibus* fuisse, quod equidem confiteor, quo pacto ad certam ædificii speciem templorumque Græcorum consuetudinem revocari possit non video. »

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΙΛΙΟΥ.

Ἐν βιβλίοις γ'.

Ad hunc titulum a Suida servatum sequentes locos tres cum Prellero referre licet.

31.

Scholl. Venet. et Did. in Il. I, 39: Σμινθεῦ] ἐπίθετον Ἀπόλλωνος. Σμίνθος γὰρ τόπος τῆς Τρῳάδος, ἐν ᾧ ἱερὸν Ἀπόλλωνος Σμινθίου ἀπὸ αἰτίας τῆσδε. Ἐν Χρύσῃ, πόλει τῆς Μυσίας, Κρῖνίς τις ἱερεὺς ἦν τοῦ κεῖθι Ἀπόλλωνος· τούτῳ ὀργισθεὶς ὁ θεὸς ἔπεμψεν αὐτοῦ τοῖς ἀγροῖς μύας, οἵτινες τοὺς καρποὺς ἐλυμαίνοντο. Βουληθεὶς δέ ποτε ὁ θεὸς αὐτῷ καταλλαγῆναι πρὸς Ὄρδην τὸν ἀρχιβουκόλον αὐτοῦ παρεγένετο, παρ' ᾧ ξενισθεὶς ὁ θεὸς ὑπέσχετο τῶν κακῶν ἀπαλλάξειν, καὶ δὴ παραχρῆμα τοξεύσας τοὺς μῦς διέφθειρεν. Ἀπαλλασσόμενος οὖν ἐνετείλατο τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ δη-

---

qui spectatum venerat, sese cum eo inclusit, et congressus præmium reliquit coronam. Qui quum facti esset convictus, consultantibus Delphis præcepisse aiunt deum, liberum dimitterent hominem, quippe qui mercedem sibi dedisset.

[EPIROTICA.]

Faciendum est cum Polemone periegeta Dodonæ res bene cognitas habenti et cum Aristide qui Polemonis verba exscribens ita ait libro secundo: « In Dodona duæ sunt stelæ parallelæ nec multum inter se distantes, quarum in altera est vas æneum haud ita magnum, lebetibus, quales nunc nos usurpamus, simile; in altera autem stela stat puerulus dextra manu flagellum tenens, ejusque ad dextram etiam columna est, quæ vasculum istud habet. Jam igitur simulatque ventus spiraverit, flagelli lori ænei, similiter ac coriacei, vento agitati in vas æneum illiduntur, idque continuo fit tamdiu quam ventus perdurat. »

ILII PERIEGESIS.

31.

Sminthus, locus Troadis, in quo fanum habet Apollo Sminthius hanc ab causam. Scilicet in Chryse urbe Mysiæ Crinis quidam sacerdos erat Apollinis, quem ibi colunt. Huic succensens deus mures agris ejus immisit, qui fruges arrodentes corrumpebant. Tandem quum reconciliare deus se ei vellet, ad Orden, bubulcis a sacerdote præfectum, accessit, ab eoque hospitio exceptus malorum promisit liberationem, ac continuo mures telis confixos delevit. Abiturus deinde

λῶσαι τῷ Κρίνιδι. Οὗ γενομένου ὁ Κρῖνις ἱερὸν ἱδρύσατο τῷ θεῷ, Σμινθέα αὐτὸν προσαγορεύσας, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐγχώριον αὐτῶν διάλεκτον οἱ μύες σμίνθοι καλοῦνται. Ἡ ἱστορία παρὰ Πολέμωνι.

« Poterant hæc etiam ad epistolam ad Attalum scriptam revocari. — Cf. Clem. Alex. Protrept. p. 34 Pott. : Πολέμων δὲ τοὺς ἀμφὶ τὴν Τρῳάδα κατοικοῦντας ἱστορεῖ τοὺς ἐπιχωρίους μῦς, οὓς σμίνθους καλοῦσι, (sc. θρησκεύειν,) ὅτι νευρὰς τῶν πολεμίων διέτρωγον τῶν τόξων· καὶ Σμίνθιον Ἀπόλλωνα ἀπὸ τῶν μυῶν ἐκείνων ἐπεφήμισαν. Qui confundit testimonia Polemonis et alius grammatici, quæ diserte distinguuntur ap. schol. Il. Præterea cf. Strabo XIII, p. 604; Eustath. p. 34, 10—35, 8; schol. Aristot. Rhet. II, 24, et qui plenissime de his fabulis egit Hœck. *Creta* II, p. 265—285. » Preller. De Smintheis cf. etiam Müller. *Dor.* I, 218. 263, 5. Cf. Dionysii Chalcid. fr. 4; Heraclides Pont. fr. 42.

32.

Eustathius ad Il. II, p. 228 : Καινὸν δὲ οὐδὲν καὶ τοιοῦτον ἀνατεθεῖσθαι λίθον ἐν τοῖς ἐκεῖ· ἐπεί τοι καὶ Παλαμήδους ἐπινοησαμένου κυβείαν καὶ πεττείαν ἐν Ἰλίῳ εἰς παραμύθιον λιμοῦ κατασχόντος τὴν στρατιὰν λίθος ἐκεῖ ἐδείκνυτο, καθὰ Πολέμων ἱστορεῖ, ἐφ' οὗ ἐπέσσευον. De his adi V. Jahn. *Palamed.* p. 27 sq.; Bæhr. ad Herodot. I, 94; Welcker. *Zeitschr. f. Alterthumsw.* 1834, p. 54 sq.

33.

Steph. Byz. : Μυρμισσός· πόλις περὶ Λάμψακον, ὡς Πολέμων.

« Eadem urbs dicitur Μερμησσός, St. B. s. v. Μαρμισσός, Suid. v. Σίβυλλα, Μαρπησσός, Pausan. X, 12, 1 sq; cf. Siebelis ad h. l. et Salmas. ad Solin. p. 79. Ferebatur unius ex Sibyllis patria esse, unde haud raro nominatur, velut Tibull. II, 5, 67, ubi codd. habent *Marpesia*, et ap. Lactant. Inst. I, 6, 12, ubi codd. variant inter *Marpessus* et *Marmesus*. Ad agrum Trojanum hoc oppidum pertinuisse cernitur ex Suida et ex Pausania. » Preller.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΟΝΤῼ ΠΟΛΕΩΝ.

Titulum servavit Suidas. Fragmenta non exstant.

[ΚΑΡΙΚΑ.]

34.

Steph. Byz. : Εὐθηναί· πόλις Καρίας. Τὸ ἐθνικὸν καθ' ἡμᾶς Εὐθηναῖος, κατ' ἐκείνους δὲ Εὐθηνεύς. Πολέμων δὲ καὶ Εὐθηνίτας φησίν.

« Holstenius in nummis et Εὐθηναίων et Εὐθηνιτῶν inveniri monet. Oppidum Euthane haud procul ab Halicarnasso situm memoratur etiam a Pomp. Mel. I, 16; Plin. H. N. V, 29. » Preller.

35.

Etym. M. p. 751, 27 : Τελμισσεῖς· οἰκοῦσιν ἐν Καρίᾳ, ἀπέχοντες ἑξήκοντα στάδια Ἁλικαρνασσοῦ, ὡς Πολέμων. Τελμισσὸς δὲ πόλις ἐν Λυκίᾳ κ. τ. λ. Eadem Suidas et Photius s. v., Apostol. XVIII, 25. Cf. Dionysii Chalcidensis fr. 4.

ΠΕΡΙ ΣΑΜΟΘΡᾼΚΗΣ.

36.

Athenæus IX, p. 372, A : Πολέμων δ' ὁ περιηγητὴς ἐν τῷ Περὶ Σαμοθρᾴκης καὶ κιττῆσαί φησι τῆς γηθυλλίδος τὴν Λητώ, γράφων οὕτως· « Διατέτακται παρὰ Δελφοῖς τῇ θυσίᾳ τῶν θεοξενίων, ὃς ἂν κομίσῃ γηθυλλίδα μεγίστην τῇ Λητοῖ, λαμβάνειν μοῖραν ἀπὸ τῆς τραπέζης. Ἑώρακά τε καὶ αὐτὸς οὐκ ἐλάττω γηθυλλίδα γογγυλίδος καὶ τῆς στρογγύλης ῥαφανῖδος. Ἱστοροῦσι δὲ τὴν Λητὼ κύουσαν τὸν Ἀπόλλωνα κιττῆσαι γηθυλλίδος· διὸ δὴ τῆς τιμῆς τετυχηκέναι ταύτης. »

Λαμβάνειν μοῖραν] Cf. quæ de Pindaro et Pindaridis narrat Plutarch. De Ser. N. V. c. 13 et Eustath. in procem. ad Pind. carm. p. 17 ed. Schnei-

---

Crinidem de apparitione ipsius certiorem reddi jussit. Quo facto, Crinis templum dedicavit Apollini Sminthео. Nimirum ita deum cognominavit, quod mures regionis hujus dialecto *sminthi* vocantur. Historiam narrat Polemo.

32.

Palamedes cuborum et talorum ludum ad Ilium excogitavit, ut ærumnas exercitus inedia laborantis propulsaret, atque lapidem, Polemone teste, ibi monstrabant, in quo tesseris lusisse Græci dicuntur.

33.

Myrmissus, urbs prope Lampsacum, uti Polemo.

[CARICA.]

34.

Euthenæ, urbs Cariæ. Cives Polemo Euthenitas dicit.

35.

Telmissenses in Caria habitant ab Halicarnasso distantes stadiis sexaginta, ut Polemo ait.

DE SAMOTHRACE.

36.

Polemo periegeta in libro De Samothracia scribit etiam, Latonam pica laborantem appetivisse gethyllidem. Cujus verba hæc sunt : « Apud Delphos, in sacrificio quod *Theoxenia* vocant, sancitum est, ut, qui Latonæ maximam gethyllidem obtulerit, is de sacra mensa portionem accipiat. Et vidi ipse ego gethyllidem haud minorem rapa aut rotundo raphano. Narrant autem, Latonam, Apollinem utero gerentem, quum ciborum aliorum fastidio laboraret, appetivisse gethyllidem : et ea de causa hunc honorem ei esse tributum. »

dew. De Theoxeniis exponit Bœckh. Expl. Pind. Ol. III, p. 194. Apud Delphos et Pellenenses festum agebatur in honorem Apollinis, apud Agrigentinos celebrabatur Dioscuris. Iisdem diis fortasse in Samothracia Theoxenia dedicata erant. De Dioscuris et Cabiris Polemo egit in opere quod Alexandridæ inscripserat (fr. 76 a).

37.

Festus Epit. p. 328 ed. Müller : *Salios a saliendo et saltando dictos esse quamvis dubitari non debeat, tamen Polemo ait Arcada quendam fuisse nomine Salium, quem Æneas a Mantinea in Italiam deduxerit, qui juvenes Italicos* ἐνόπλιον *saltationem docuerit.*

Ad librum Π. Σαμοθράκης pertinere statuit Lobeck. Aglaoph. p. 1206, recte fortassis. « *Æneas*] nempe quum Nasos in agro Cophyensi incoluisset, qui Mantineensi proximus est. V. Dion. Hal. I, 49, Strabo XIII, p. 608, coll. Pausan. VIII, 23, 2. 25, 2. — *a Mantinea*] de eadem re Plutarch. Num. 13, Servius in Virg. Æn. VIII, 285. Causa ejus fabulæ hæc est, quod Mantineæ cum artificiis hoplomachiæ (v. Athen. IV, p. 154, D) etiam pyrrichica saltatio eximie colebatur. » MÜLLER.

ΚΤΙΣΕΙΣ ΙΤΑΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΙΚΕΛΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ.

38.

Schol. Apoll. Rh. V, 324 : Ὁ δὲ Καυλιακὸς σκόπελος τῆς Σκυθίας, πλησίον τοῦ Ἴστρου· οὗ μνημονεύει Πολέμων ἐν Κτίσεσιν (sic cod. Paris.; κτίσει vulg.) Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν. « Hæc si corrigantur, sicut par est, ἐν κτίσει Παλικῶν τῶν Σικελικῶν, nemo non ea censebit ad locum Macrobii V, 19 (v. fr. 83) referenda. » Hæc ingeniose Bernhardy ad Suid. v. Πολέμων; quamquam conjecturæ parum favet loci argumentum, de quo hæc Prellerus : « Rupes Cauliacæ ad eam Danubii partem quærendæ sunt, ubi Dravus cum eo conjungitur. Quod cernitur partim ex fragmento Hecatæi (60) : Καυλικοὶ, ἔθνος κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον· κέκληται δὲ ἀπὸ ὄρους· partim ex eo, quod Apollonius prope montem Cauliacum et Angurum, qui illi vicinus erat (flumen Ἄγγρος ejusdem regionis memoratur ab Herodoto IV, 49), τὸν Ἴστρον narrat, ut scholiastæ verbis utar, διασχιζόμενον τῇ μὲν εἰς τὸν Ἀδρίαν, τῇ δὲ εἰς τὸν Εὔξεινον εἰσϐάλλειν, ubi patet indicari Dravum disjuncto a Danubio flumine occidentem petentem. » — Ceterum ad hunc Polemonis librum referendum fuerit fr. 102 et fortasse fr. 89.

ΑΝΤΙΓΡΑΦΑΙ.

ΤΑ ΠΡΟΣ ΤΙΜΑΙΟΝ.

39.

E LIBRO PRIMO.

Athenæus X, p. 416, B : Πολέμων δ' ἐν πρώτῳ (ἐνάτῳ libri; corr. Schweigh.) τῶν πρὸς Τίμαιον, παρὰ Σικελιώταις φησὶν Ἀδηφαγίας ἱερὸν εἶναι, καὶ Σιτοῦς Δήμητρος ἄγαλμα, οὗ πλησίον ἱδρῦσθαι καὶ Ἱμαλίδος, καθάπερ ἐν Δελφοῖς Ἑρμούχου, ἐν δὲ Σκώλῳ τῷ Βοιωτιακῷ Μεγαλάρτου καὶ Μεγαλομάζου.

Idem III, p. 109, A : Οὐ τούτου οὖν τοῦ Ἄρτου ὁ νῦν καιρὸς ἦν, ἀλλὰ τῶν εὑρημένων ὑπὸ τῆς Σιτοῦς καλουμένης Δήμητρος καὶ Ἱμαλίδος· οὕτως γὰρ ἡ θεὸς παρὰ Συρακοσίοις τιμᾶται, ὡς ὁ αὐτὸς Πολέμων ἱστορεῖ ἐν τῷ Περὶ Μορύχου (fr. 74)· ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Τίμαιον ἐν Σκώλῳ φησὶ τῷ Βοιωτιακῷ Μεγαλάρτου καὶ Μεγαλομάζου ἀγάλματα ἱδρῦσθαι. Hinc sua Ælian. V. H. I, 27, Eustath. p. 265, 28 sqq. Cf. Timæi fr. 4. De re v. Heffter. *Rhodus* III, p. 25, Preller. *Demeter u. Persephon.* p. 316 sqq. De Scolo oppido cf. Müller. *Min.* p. 489. In simili argumento versatur locus, quem jam subjicimus.

40.

Athenæus II, p. 39, C : Πολέμων φησὶν ἐν Μουνυχίᾳ ἥρωα Ἀκρατοπότην τιμᾶσθαι, παρὰ δὲ Σπαρτιάταις Μάττωνα καὶ Κεράωνα ἥρωας ὑπό τινων μαγείρων

ITALICARUM ET SICULARUM URBIUM ORIGINES.

38.

Cauliaci scopuli Scythiæ prope Istrum fluvium siti meminit Polemo in opere De originibus urbium Italicarum et Sicularum.

RESCRIPTA.

CONTRA TIMÆUM.

39.

Polemo primo libro eorum quæ Contra Timæum scripsit, apud Siculos ait templum esse Voracitatis, et Sitûs (*Frumentariæ*) Cereris statuam, et prope eam Himalidis (*Farinaceæ*) stare imaginem, quemadmodum Delphis *Hermuchi*, et in Scolo Bœotico Megalarti et Megalomazi statuas.

Non ille Panis est, quem nunc desideramus, sed de eo genere qui a Cerere inventus est, quæ Sito et Himalis cognominatur. Hac enim appellatione colitur dea apud Syracusanos, ut tradit idem Polemo in libro De Morycho. Primo vero Adversus Timæum libro ait Scoli in Bœotia consecratas esse Megalarti et Megalomazi satuas.

40.

Polemo scribit, Munychiæ religiose coli heroem Acratopoten (id est, Meribibum), apud Spartanos vero a co-

ἱδρῦσθαι ἐν τοῖς φειδιτίοις. Τιμᾶται δὲ καὶ ἐν Ἀχαΐᾳ Δειπνεὺς, ἀπὸ τῶν δείπνων σχὼν τὴν προσηγορίαν.

« Eorundem numinum, Spartæ a coquis dedicatorum, rursus meminit Athen. IV, p. 173, F sqq., ubi pro ὑπό τινων μαγείρων est ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς φειδιτίοις ποιούντων τε τὰς μάζας καὶ κεραννύντων τὸν οἶνον διακόνων, quibus verbis simul ratio significatur nominum numinibus illis impositorum. Nempe ἀπὸ τοῦ μᾶζαν μάττειν alterum Μάττωνα vocarunt, pro quo nomine opportune hic posito minus commode Δαίτωνα est IV, p. 173, F. Contra ibi recte ἀπὸ τοῦ κεραννύειν vel κερᾶν τὸν οἶνον alterius nomen Κεράωνα scriptum exhibent libri omnes et Eustath. p. 1413, 21 sq., quod ipsum hic pro Κέρδωνα monente etiam Meursio Miscell. Lacon. I, 6 reponere non dubitavi. » SCHWEIGHÆUSER.

41.

E LIBRO QUARTO.

Clem. Alex. Protrept. p. 41 Pott. : Τῶν Σεμνῶν Ἀθήνησιν καλουμένων θεῶν τὰς μὲν δύο Σκοπᾶς ἐποίησεν ἐκ τοῦ καλουμένου Λυχνέως λίθου, Κάλαμις δὲ ἣν μέσην αὐταῖν ἱστοροῦντα λέγουσι Πολέμωνα δεικνύναι ἐν τῇ τετάρτῃ Πρὸς Τίμαιον.

Schol. Soph. OEd. C. 39 : Φύλαρχός φησι δύο αὐτὰς εἶναι, τὰ δὲ Ἀθήνησιν ἀγάλματα δύο. Πολέμων δὲ τρεῖς αὐτάς φησιν.

Cf. Schol. Æschin. Adv. Timarch. p. 747 Rsk. : Τρεῖς ἦσαν αὗται αἱ λεγόμεναι Σεμναὶ θεαὶ ἢ Εὐμενίδες ἢ Ἐριννύες· ὧν τὰς μὲν δύο τὰς ἑκατέρωθεν Σκοπᾶς ὁ Πάριος ἐποίησεν ἐκ τοῦ Λυχνίτου λίθου, τὴν δὲ μέσην Κάλαμις.

« Apud Clem. Alex. libri : Κάλως δὲ ἣν μέσην αὐταῖν ἱστοροῦνται ἔχουσαι, Πολέμωνα. Κάλαμις scribendum esse viderunt Osann. in *Annali dell' Instit. di corr. arch.* 1830, p. 149; O. Müller. in *Æschyl. Eum.* p. 179, Creuzer. *Symb.* I, 1, p. 150. edit. tertiæ. Cetera ego emendavi ex conjectura. » PRELLER. Ita potius scribendum puto : Καλαμίδος δ' εἶναι, ἣν μέσην αὐταῖν ἱστοροῦνται ἔχουσαι, [λέγουσι] Πολέμωνα δεικνύναι.

42.

Schol. Soph. OEd. Col. 100 : Οὐ γὰρ σπένδεται οἶνος αὐταῖς (Furiis), ἀλλ' ὕδωρ, καὶ νηφάλιαι καλοῦνται αἱ σπονδαὶ αὐτῶν. Πολέμων δὲ ἐν τῷ Πρὸς Τίμαιον καὶ ἄλλοις τισὶ θεοῖς νηφαλίους φησὶ θυσίας γενέσθαι, γράφων οὕτως· « Ἀθηναῖοί τε γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἐπιμελεῖς ὄντες καὶ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅσιοι νηφάλια μὲν ἱερὰ θύουσι Μνημοσύνῃ Μούσῃ, Ἠοῖ, Ἡλίῳ, Σελήνῃ, Νύμφαις, Ἀφροδίτῃ Οὐρανίᾳ. »

Suidas : Νηφάλιος θυσία παρὰ Ἀθηναίοις ἐτελεῖτο Μνημοσύνῃ, Ἠοῖ, Ἡλίῳ, Σελήνῃ, Νύμφαις, Ἀφροδίτῃ Οὐρανίᾳ, ὥς φησι Πολέμων.

Apud schol. est Μνημοσύναις, Μούσαις, quod e Suida corr. Preller.

43.

E LIBRO QUINTO.

Athen. III, p. 81, F : Ἕρμων δ' ἐν Κρητικαῖς γλώσσαις κοδύμαλα καλεῖσθαί φησι τὰ κυδώνια μῆλα. Πολέμων δ' ἐν πέμπτῳ τῶν Πρὸς Τίμαιον ἄνθους γένος τὸ κοδύμαλον εἶναί τινας ἱστορεῖν.

44.

E LIBRO SEXTO.

Athenæus XIII, p. 588, C : Ἐξ Ὑκκάρων... αἰχμάλωτος γενομένη (sc. ἡ Λαῒς) ἧκεν εἰς Κόρινθον, ὡς ἱστορεῖ Πολέμων ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν Πρὸς Τίμαιον.

Idem p. 589, A : Τίμαιος (fr. 105) δ' ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν Ἱστοριῶν, ἐξ Ὑκκάρων (sc. εἶναί φησι τὴν Λαΐδα), καθὰ καὶ Πολέμων εἴρηκεν, ἀναιρεθῆναι φάσκων αὐτὴν ὑπό τινων γυναικῶν ἐν Θετταλίᾳ, ἐρα-

---

quis nonnullis statuas in phiditiis fuisse positas Mattoni et Ceraoni heroibus. Colitur vero etiam in Achaia Deipneus (*quasi Cœneus*), a cœnis nomen habens.

41.

Semnarum quæ Athenis appellantur dearum duas Scopas ex Lychnite lapide elaboravit. Calamidis vero esse eam, quæ duæ illæ mediam habere dicuntur, Polemonem monstrare aiunt libro quarto Adversus Timæum.

Phylarchus duas, duoque earum Athenis signa esse dicit. Polemo vero tres deas esse narrat.

Tres erant deæ quæ vocantur Semnæ vel Eumenides vel Furiæ; duas earum, ad utrumque latus positas, Scopas Parius ex Lychnite lapide fecit, mediam vero Calamis.

42.

Non libatur Furiis vino, sed aqua, atque nephaliæ (*sobriæ*) vocantur libationes iis oblatæ. Polemo in scripto Adversus Timæum etiam aliis diis nephalia sacra offerri ait ita scribens : « Athenienses enim in hisce rebus magnam diligentiam adhibentes et in deorum cultu religiosi, nephalia sacra faciunt Mnemosynæ Musæ, Auroræ, Soli, Lunæ, Nymphis, Veneri Cœlesti. »

43.

Hermon (*Hermonax?*) in Glossis Creticis dicit *codymala* vocari mala Cydonia. Polemon vero quinto libro Adversus Timæum tradere nonnullos ait, floris genus esse quod codymalum dicatur.

44.

Ex Hyccaris (urbe Sicula) Lais bello capta Corinthum venerat, ut tradit Polemo sexto librorum Contra Timæum.

Timæus decimo tertio libro Historiarum, Hyccaris ortam esse Laidem ait, quemadmodum etiam Polemo dixit, occisam fuisse tradens a mulieribus nonnullis in Thessalia, quum amore capta esset Pausaniæ cujusdam Thessali, per invidiam et zelotypiam ligneis scabellis oppressam in Veneris

σθεῖσάν τινος Παυσανίου Θετταλοῦ, κατὰ φθόνον καὶ δυσζηλίαν ταῖς ξυλίναις χελώναις τυπτομένην ἐν Ἀφροδίτης ἱερῷ. Διὸ καὶ τὸ τέμενος κληθῆναι ἀνοσίας Ἀφροδίτης. Δείκνυσθαι δ' αὐτῆς τάφον παρὰ τῷ Πηνειῷ, σημεῖον ἔχοντα ὑδρίαν λιθίνην, καὶ ἐπίγραμμα τόδε·

Τῆσδέ ποθ' ἡ μεγάλαυχος ἀνίκητός τε πρὸς ἀλκὴν
 Ἑλλὰς ἐδουλώθη κάλλεος ἰσοθέου,
Λαΐδος· ἣν ἐτέκνωσεν Ἔρως, θρέψεν δὲ Κόρινθος·
 κεῖται δ' ἐν κλεινοῖς Θετταλικοῖς πεδίοις.

Αὐτοσχεδιάζουσιν οὖν οἱ λέγοντες αὐτὴν ἐν Κορίνθῳ τεθάφθαι πρὸς τῷ Κρανείῳ.

Stephan. Byz. v. Κραστὸς, πόλις Σικελίας. Ἐκ ταύτης ἦν.. Λαῒς ἡ ἑταίρα, ὡς Νεάνθης... Ἀπίων δὲ, ὅτι μόνος Πολέμων ἔφη τὴν Λαΐδα Κορινθίαν. Hæc excerptoris culpa corrupta. — Cum Polemone de morte Laidis faciunt schol. Aristoph. Pl. 179 et Plutarch. Amator. c. 21, ex quibus narrationem Polemonis supplere licet. Cf. Pausan. II, 2, 4, et in universum Jacobs. Mus. Att. III, 2, p. 173 sqq. 221 sqq. — αὐτοσχεδιάζουσιν] Inter eos, ut videtur, Timæus.

45.

E LIBRO DUODECIMO.

Athenæus XV, p. 698, A: Πολλοί τινες παρῳδιῶν ποιηταὶ γεγόνασιν... ἐνδοξότατος δ' ἦν Εὔβοιος ὁ Πάριος, γενόμενος τοῖς χρόνοις κατὰ Φίλιππον. Οὗτός ἐστιν ὁ καὶ Ἀθηναίοις λοιδορησάμενος, καὶ σώζεται αὐτοῦ τῶν παρῳδιῶν βιβλία τέσσαρα. Μνημονεύει δ' αὐτοῦ Τίμων ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Σίλλων. Πολέμων δ' ἐν τῷ δωδεκάτῳ τῶν Πρὸς Τίμαιον περὶ τῶν τὰς παρῳδίας γεγραφότων ἱστορῶν τάδε γράφει· « Καὶ τὸν Βοιωτὸν δὲ καὶ τὸν Εὔβοιον τοὺς τὰς παρῳδίας γράψαντας λογίους ἂν φήσαιμι διὰ τὸ παίζειν ἀμφιδεξίως καὶ τῶν προγενεστέρων ποιητῶν ὑπερέχειν ἐπιγεγονότας. Εὑρετὴν μὲν οὖν γένους Ἱππώνακτα φατέον τὸν ἰαμβοποιόν. Λέγει γὰρ οὗτος ἐν ταῖς ἑξαμέτροις·

Μοῦσά μοι Εὐρυμεδοντιάδεα τὴν ποντοχάρυβδιν
τὴν ἐγγαστριμάχαιραν, ὃς ἐσθίει οὐ κατὰ κόσμον,
ἔννεφ' ὅπως ψηφῖδι κακῇ κακὸν οἶτον ὄληται,
βουλῇ δημοσίῃ παρὰ θῖν' ἁλὸς ἀτρυγέτοιο.

Κέχρηται δὲ καὶ ὁ Ἐπίχαρμος ὁ Συρακόσιος ἔν τινι τῶν δραμάτων ἐπ' ὀλίγον καὶ Κρατῖνος ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητὴς ἐν Εὐνείδαις, καὶ τῶν κατ' αὐτὸν Ἡγήμων ὁ Θάσιος, ὃν ἐκάλουν Φακῆν. Λέγει γὰρ οὕτως·

Ἐς δὲ Θάσον μ' ἐλθόντα μετεωρίζοντες ἔβαλλον
πολλοῖσι σπελέθοισι, καὶ ὧδέ τις εἶπε παραστάς·
Ὦ πάντων ἀνδρῶν βδελυρώτατε, τίς σ' ἀνέπεισεν
ἐς καλὴν κρηπῖδα ποσὶν τοιοῖσδ' ἀναβῆναι;
Τοῖσι δ' ἐγὼ πᾶσι σμικρὸν μετὰ τοῦτ' ἔπος εἶπον·
Ἀῆμμ' ἀνέπεισε γέροντα καὶ οὐκ ἐθέλοντ' ἀναβῆναι
καὶ σπάνις, ἣ πολλοὺς Θασίων εἰς ὁλκάδα βάλλει
εὐκούρων βδελυρῶν, ὀλλύντων τ' ὀλλυμένων τε
ἀνδρῶν, οἳ νῦν κεῖθι κακῶς κακὰ ῥαψῳδοῦσιν·
οἷς καὶ ἐγὼ μετὰ τοῖς σίτου χρῄζων ἐπίθησα.
Αὖθις δ' οὐκ ἐπὶ κέρδος ἀποίσομαι, εἰς Θασίους δὲ
μηδὲν πημαίνων κλυτὸν ἄργυρον ἐγγυαλίξω.
 * * *
Μή τις μοι κατὰ οἶκον Ἀχαϊάδων νεμεσήσῃ
πεσσομένης ἀλόχου τὸν ἀχύρμιον ἄρτον ἐν οἴκοις,
καί ποτέ τις εἴπῃ σμικρὸν τυροῦντ' ἐσιδοῦσα·
ὡς Φιλίων Ὁρμὴν παρ' Ἀθηναίοισιν ἀείσας
πεντήκοντ' ἔλαβε δραχμὰς, σὺ δὲ μικρὸν ἐπέμψω.

---

templo: inde templo nomen impositum esse *Impiæ Veneris*. Monstrari autem ait sepulcrum ejus juxta Peneum, signum habens hydriam lapideam, cum hac inscriptione:

Hujus pulcritudine deabus æquiparandæ in servitutem olim
 redacta est invicta fortitudine glorians Græcia,
Laidis; quam genuit Amor, nutrivitque Corinthus:
 jacetque nunc in campis nobilibus Thessaliæ.

Quare nugantur qui Corinthi eam prope Craneum sepultam dicunt.

45.

Parodiarum poetæ multi fuerunt; nobilissimus vero Eubœus Parius, qui Philippi vixit ætate. Idem hic est, qui Athenienses etiam maledictis exagitavit: et supersunt ejus Parodiarum libri quattuor. Mentionem hujus fecit Timon, primo Sillorum. Polemo vero, duodecimo libro Adversus Timæum, de Parodiarum scriptoribus verba faciens, hæc scribit: « Etiam Bœotum et Eubœum, qui Parodias scripserunt, laudem meruisse dicam eo, quod ingeniosa dexteritate ludunt, et superiores poetas posteriores ipsi antecellunt. Inventor quidem hujus generis Hipponax dicendus est, iamborum poeta. Dicit enim hic in Hexametris:

Musa, mihi Eurymedontis filium cane Pontocharybdin,
gladium in ventre habentem, qui immodice vorat.
Dic mihi quo pacto malis suffragiis mala morte perierit,
populi judicio maris ad litus infructuosi!

Eodem genere etiam Epicharmus Syracusius aliquantisper usus est suorum in dramatum aliquo: item Cratinus, veteris comœdiæ poeta, in Eunidis; et qui eadem ætate vixit Hegemon Thasius, quem *Lenticulam* vocabant. Sic enim ille scribit:

Thasum me venientem sublatis conjecerunt
multis stercoribus, et adstans aliquis ita me compellavit:
O omnium hominum scelestissime, quis tibi persuasit
pulcræ ut crepidæ talibus insisteres pedibus?
Quibus ego omnibus hoc verbum respondi:
Quæstus me impulit senem et invitum adscendere,
Et inopia, multos quæ Thasios in navem compellit,
scelestos juvenes, et perdentes pereuntesque
viros; qui nunc illic prave prava cantillant.
Ad idem genus cum his et ego inopia adductus me applicui.
Iterum vero quæstus causa non abibo: sed apud Thasios
innoxius nobile deponam argentum.
 * * *
Ne qua mihi Achivarum popularium succenseat
uxorem domi acerosum panem subigentem,
et me parvum caseum fermento admiscentem conspexerit
« Philion apud Athenienses Impetum canens, [dicat:
« centum accepit drachmas: tu vero parum domum misisti. »

Ταῦτά μοι ὁρμαίνοντι παρίστατο Παλλὰς Ἀθήνη
χρυσῆν ῥάβδον ἔχουσα καὶ ἤλασεν εἶπέ τε φωνῇ·
Δεινὰ παθοῦσα Φακῆ βδελυρὴ χώρ' εἰς τὸν ἀγῶνα.
Καὶ τότε δὴ θάρσησα καὶ ἤειδον πολὺ μᾶλλον.

Πεποίηκε δὲ παρῳδίας καὶ Ἕρμιππος ὁ τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητής. Τούτων δὲ πρῶτος εἰσῆλθεν εἰς τοὺς ἀγῶνας τοὺς θυμελικοὺς Ἡγήμων καὶ παρ' Ἀθηναίοις ἐνίκησεν ἄλλαις τε παρῳδίαις καὶ τῇ Γιγαντομαχίᾳ. Γέγραφε δὲ καὶ κωμῳδίαν εἰς τὸν ἀρχαῖον τρόπον, ἣν ἐπιγράφουσι Φιλίννην. Ὁ δὲ Εὔβοιος πολλὰ μὲν εἴρηκεν ἐν τοῖς ποιήμασι χαρίεντα· περὶ μὲν τῆς τῶν βαλανέων μάχης·

βάλλον δ' ἀλλήλους χαλκήρεσιν ἐγχείῃσιν (f. ἀγγείοισιν [Schw.).

Περὶ δὲ τοῦ λοιδορουμένου κουρέως τῷ κεραμεῖ τῆς γυναικὸς χάριν·

μήτε σὺ τόνδ' ἀγαθός περ ἐὼν ἀποαίρεο κουρεῦ,
μήτε σὺ Πηλείδη.

Ὅτι δὲ ἦν τις περὶ αὐτοὺς δόξα παρὰ τοῖς Σικελιώταις, Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλὸς ὁ τραγῳδιοδιδάσκαλος ποιήσας ἐλεγεῖον τρόπον τοῦτον δηλοῖ·

Ὡς Ἀγαθοκλῆος λάσιαι φρένες ἤλασαν ἔξω
πατρίδος. Ἀρχαίων ἦν ὅδ' ἀνὴρ προγόνων,
εἰδὼς ἐκ νεότητος ἀεὶ ξείνοισιν ὁμιλεῖν
ξεῖνος· Μιμνέρμου δ' εἰς ἔπος ἄκρον ἰὼν
παιδομανεῖ σὺν ἔρωτι πότ' ἦν ἴσον· ἔγραφε δ' ὠνὴρ
εὖ, παρ' Ὁμηρείην ἀγλαΐην ἐπέων,
πισσύγγους ἢ φῶρας ἀναιδέας ἤ τινα χλούνην,
φλύων ἀνθηρῇ σὺν κακοδαιμονίῃ,
τοῖα Συρηκοσίοις καὶ ἔχων χάριν· ὃς δὲ Βοιωτοῦ
ἔκλυεν, Εὐβοίῳ τέρψεται οὐδ' ὀλίγον. »

Disputatio profecta videtur ab iis, quæ de Bœoto et Eubœo Timæus in Agathoclis historia fortasse dixerat. — De poetis istis præ ceteris v. Weland. « De præcipuis Parodiarum Hom. scriptoribus. » Gœtting. 1833. De Alexandri Ætoli versibus v. Capellemann (Alex. Ætol. fr. p. 15) et N. Bach. in *Zeitschrift f. A.* 1837. n. 41.

46.

E LIBRO INCERTO.

Athenæus XIV, p. 659, C : Τὸν δὲ Μαίσωνα Πολέμων ἐν τοῖς Πρὸς Τίμαιον ἐκ τῶν ἐν Σικελίᾳ φησὶν εἶναι Μεγαρέων, καὶ οὐκ ἐκ τῶν Νισαίων.

V. Meinek. Com. vol. I, p. 22 sq. et quos Prellerus laudat Grysar. Doriens. com. p. 247, Baguet. De Chrysippo p. 236 sqq., Schneidewin. Exercit. crit. cap. IX et in *Gœtting. Anz.* 1837, p. 847 sqq.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΘΗΝΗΣΙΝ ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΑΣ.

Prellerus : « Ita schol. Aristoph. Av. 11. Brevius Hesych. v. Βίηφι, ὡς Πολέμων ἐν Ἐρατοσθένους ἐπιδημίᾳ. Schol. Soph. OEd. Col. 481, et Harpocr. p. 24, 5 : Πολ. ἐν τοῖς πρὸς Ἐρατοσθένην, unde Bernhardy. Eratosth. p. 5 τὰ πρὸς Ἐρατοσθένην pluribus libris comprehensa fuisse censet, eorumque partem fuisse scriptionem Περὶ τῆς Ἀθήνησι Ἐρατοσθένους ἐπιδημίας. Mihi formula τὰ πρὸς Ἐρατ. nihil nisi compendium plenioris, quem ceteri afferunt, tituli esse videtur. Certe quamquam Polemonis opus non solum ad geographica Eratosthenis opera, sed etiam ad chronologica (frgm. 52) et inprimis ad opus de antiqua comœdia (frgm. 47. 48) respexisse constat, tamen omnia quæ nunc exstant fragmenta eo redeunt, ut eas potissimum res, quæ antiquitates Atticas attingerent, hisce libris contra Eratosthenem editis (minimum

---

Hæc mihi mente agitanti adstitit Pallas Athene,
auream virgam tenens, qua me feriens dixit :
« Gravia passa, Lenticula scelesta, abi in certamen ! »
Tunc ego recepi animum, et multo magis cecini.

Etiam Hermippus Parodias composuit, veteris comœdiæ poeta. Sed primus ex Parodis in scenica certamina descendit Hegemon, et apud Athenienses victoriam reportavit, quum aliis parodiis, tum Gigantomachia. Scripsit idem etiam comœdiam prisco more, quam Philinnam inscribunt. Eubœus vero multa in suis carminibus festiva dixit; veluti de balneorum pugna :

Feriebant se invicem æneis vasculis (*lanceis* Hom. Il. 18, [534.)

Tum de tonsore (περὶ κουρέως) qui mulieris causa conviciabatur figulo (qui τὸν πηλὸν, *lutum*, tractat) :

Neque tu, quamvis fortis sis, (eam) huic aufer, κουρεῦ (κούρην. Hom. Il 1,275.)
nec tu Pelide ! (figule!)

Fuisse autem hos homines (Bœotum et Eubœum) in existimatione quadam apud Siculos, Alexander Ætolus, is qui tragœdias docuit, in Elegia quadam his verbis declarat :

Quem (Bœotum) Agathoclis ferox animus expulerat
patria : nobili hic vir genere fuit,
adsuetus ab adolescentia cum exteris conversari
hospes : Mimnermi vero præcepta ad amussim tenens,
puerorum amore olim, sicut ille, insanierat. Descripsit autem [idem
pulcre, ad illustrium Homeri versuum imitationem,
sutores, aut fures impudentes, aut grassatorem quendam
jocans floridis cum petulantiis :
ita gratiosus apud Syracusios erat. Quisquis vero Bœotum
audivit, is Eubœo ne parum quidem delectabitur. »

46.

Mæsonem Polemo in libris adversus Timæum ait Megarensem quidem fuisse, sed ex iis qui in Sicilia sunt, non ex Nisæis.

duos fuisse cernitur ex schol. Arist. l. c.) tractatas fuisse putemus. Et quadrat in eandem sententiam locus Strabonis I, p. 15 : Ἔστι δ' ὁ Ἐρατοσθένης οὐχ οὕτως εὐκατατρόχαστος, ὥστε μηδ' Ἀθήνας αὐτὸν ἰδεῖν φάσκειν, ὅπερ Πολέμων ἐπιχειρεῖ δεικνύναι, οὔτ' ἐπὶ τοσοῦτον πιστὸς, ἐφ' ὅσον παρεδέξαντό τινες κτλ. Id enim egisse videtur noster, ut quicquid ab Eratosthene parum recte vel parum accurate de rebus Atticis traditum erat, id enotaret, accuratius perquireret, et postremum illud inde ratiocinaretur, Eratosthenem nunquam vidisse Athenas. Quod cave serio Polemonem affirmasse putes, quum constet ex Suida v. Ἐρατοσθένης, aliis, Eratosthenem ex ipsis Athenis a tertio Ptolemæo Alexandriam arcessitum esse. Sed videtur mihi id jlocalariter posuisse, ac si dixeris de eo quem urbem aliquam festinantius percucurrisse deprehendas : dubito an nunquam viderit illam urbem. Et poteris etiam ipsam tituli formulam ad hanc sententiam applicare, Περὶ τῆς Ἀθήνησιν Ἐρατοσθένους ἐπιδημίας, hoc est, de Eratosthenis quam per opera sua profitetur Athenis commoratione : quibus ipsis inquam verbis Athenis eum fuisse concedit, num diligens fuerit per hanc operis partem inquisitor dubium reddit. Neque mihi ideo verendum esse videtur ne officiatur fidei et auctoritati Eratosthenis, quippe cujus laus maxime in ea geographia posita erat quæ peculiariter appellatur, qua mathematica et astronomia cum terræ cognitione conjungitur, ut de universis orbis terrarum conditionibus atque rationibus certa via inquiratur. Hæc quum maximo opere agerent geographi qui proprie vocabantur, minutiora ista, quæ ad singulorum locorum inspectionem et tractationem pertinebant, vel concedere aliis scriptoribus vel ab his depromere solebant, sicuti etiam Strabo in multis, qui ad accuratiorem singularum regionum descriptionem pertinent, locis non suus esse, sed ab aliis pendere deprehenditur. Neque Eratosthenem in talibus optimam per omnia fidem habuisse identidem significat idem Strabo. Jam vero hic proprius periegetarum campus, hæc propria laus erat quod in minoribus istis diligentissimi erant maximoque in singulis quibusque urbium et terrarum proprietatibus et monimentis studio versabantur. — Ita vellem de hoc Polemonis opere judicasset etiam Bernhardy Eratosth. p. 3 sqq., qui quum revera ac serio Polemonem negasse putaret Eratosthenem fuisse Athenis, non potuit quin parum bene de nostro sentiret. Quamquam et ipse Eratosthenem concedit fugitivo tantum oculo Athenas perlustrasse videri. Idem recte maximam argumenti, quod Polemo tractaverit, partem in antiquitatibus Atticis positam fuisse dicit. Dubitari tamen potest de eo quod adjicit, etiam de rebus grammaticis, velut de terminationibus poeticis, a Polemone disputatum esse (fr. 51). »

E LIBRO SECUNDO.

47.

Schol. Aristoph. Av. 11 : Ἐξηκεστίδης... Μέμνηται δὲ αὐτοῦ καὶ Πολέμων ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ τῆς Ἀθήνησιν Ἐρατοσθένους ἐπιδημίας (ἀποδημίας cod. Ven.), λέγων· « Ὁ δὲ Ἐξηκεστίδης, κιθαρῳδὸς Πυθιονίκης, νικᾷ δὲ καὶ τὸν τῶν Καρνείων ἀγῶνα τὸν ἐν Λακεδαίμονι, καὶ Παναθήναια δίς. »

De Execestide Eratosthenes dixerat in opere de antiqua comœdia vel in chronographia.

E LIBRIS INCERTIS.

48.

Harpocratio v. Ἄξονι : Οἱ Σόλωνος νόμοι ἐν ξυλίναις ἦσαν ἄξοσι γεγραμμένοι... ἦσαν δὲ, ὥς φησι Πολέμων ἐν τοῖς Πρὸς Ἐρατοσθένην, τετράγωνοι τὸ σχῆμα διασώζονται δὲ ἐν τῷ πρυτανείῳ, γεγραμμένοι κατὰ πάντα τὰ μέρη· ποιοῦσι δ' ἐνίοτε φαντασίαν τρίγωνον, ὅταν ἐπὶ τὸ στενὸν κλιθῶσι τῆς γωνίας.

Cf. schol. Apollon. Rh. IV, 280 : Κύρβεις λέγουσιν, ὥς Ἐρατοσθένης φησὶ, καὶ τοὺς ἄξονας καλουμένους Ἀθήνησιν, ἐν οἷς οἱ νόμοι περιέχονται. Οἱ δὲ ἀκριβέστεροι ἄξονας μὲν τετραγώνους... κύρβεις δὲ τριγώνους. Num ipse Polemo inter κύρβεις et ἄξονας distinxerit, ex loco Harpocrationis erui nequit; unde hoc tantum colligis Eratosthenem (De antiq. com. p. 211 Bernh.) τριγώνους dixisse, quos τετραγώνους esse Polemo ostendit. Cf. Aristotelis fr. 11.

49.

Schol. Soph. OEd. Col. v. 489, ἄπυστα φωνῶν :

DE ERATOSTHENIS IN ATHENARUM URBE COMMORATIONE.

47.

Execestidæ Polemo quoque meminit in libro secundo De Eratosthenis in Athenarum urbe commoratione ita loquens : « Execestides, citharœdus Pythionica, etiam in Carneorum certamine Lacedæmonio, et bis Panathenæis vicit. »

48.

Solonis leges in ligneis erant axibus scriptæ;... hi vero, ut Polemo ait in libris Adversus Eratosthenem, quadranguli forma erant. Servantur adhuc in prytaneo, in omnibus lateribus inscripti. Quanquam interdum triangulorum speciem præbent, quando ita jacent, ut unus angulus in terram defixus sit.

49.

Furiis sacra faciunt solenne observantes silentium sive

Τοῦτο ἀπὸ τῆς δρωμένης θυσίας ταῖς Εὐμενίσι φησί· μετὰ γὰρ ἡσυχίας τὰ ἱερὰ δρῶσι, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἀπὸ Ἡσύχου θύουσιν αὐταῖς, καθάπερ Πολέμων ἐν τοῖς Πρὸς Ἐρατοσθένην φησὶν, οὕτω· « Τὸ δὲ τῶν Εὐπατριδῶν γένος, ὃ μετέχει τῆς θυσίας ταύτης. » Εἶτα ἑξῆς· « Τῆς δὲ πομπῆς ταύτης Ἡσυχίδαι, ὃ δὴ γένος ἐστὶ περὶ τὰς Σεμνὰς θεὰς, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἔχει. Καὶ προθύονται πρὸ τῆς θυσίας κριὸν Ἡσύχῳ ἱερὸν ἥρῳ, τοῦτον οὕτω καλοῦντες διὰ τὴν εὐφημίαν· οὗ τὸ ἱερόν ἐστι παρὰ τὸ Κολώνειον, ἐκτὸς τῶν Ἐννέα πυλῶν. »

« Οἱ ἀπὸ Ἡσύχου] vulgo additur καταγόμενοι, quod deest in edit. Emsl. — γένος, ὃ μετέχει] vulgo γ. οὐ μετέχει; corr. Herm. Opuscul. VI, 2, p. 118. (De Æsch. Eum. ed. Müller. p. 180.) Idem commate post θεὰς posito genitivum πομπῆς pendere putat a voce ἡγεμονίαν ἔχει. Mihi genitivus pendere videtur a verbo aliquo cum proxime antecedentibus omisso, velut ἐπιμελοῦνται. — Ἡσύχῳ ἱερὸν ἥρῳ] Emsl. malebat ἥρω, Hermannus Ἡσύχῳ, ἥρω, omisso ἱερὸν propter subsequens οὗ τὸ ἱερόν. — Κολώνειον] vulgo Κυδώνιον; corr. Müller. Addit. ad Leake *Topogr. Ath.* p. 455 ed. Hal. — De Hesychidarum gente cf. Bossler. De sacr. Att. fam. p. 17. » Preller. Cf. Apollodor. fr. 9.

50.

Hesych. v. Δευτερόποτμος, ὁ ὑπό τινων ὑστερόποτμος· οὕτω δὲ ἔλεγον ὁπόταν τινὶ ὡς τεθνεῶτι τὰ νομιζόμενα ἐγένετο καὶ ὕστερον ἀνεφάνη ζῶν. Ὁ δὲ Πολέμων καὶ ἀπειρῆσθαι τοῖς τοιούτοις εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν τῶν Σεμνῶν φησι θεῶν.

De re cf. Plutarch. Qu. R. c. 5. Fragmentum huc Prellerus revocavit propter Semnarum mentionem.

51.

Hesych.: Βίηφι (βίηφι ed. Hack.), δύναμις, βία, ὡς Πολέμων ἐν Ἐρατοσθένους ἐπιδημίᾳ. Vulgo ἀποδημίᾳ; correxit Bernhardy ad Eratosth. p. 4, cui Polemo de poetæ loco egisse videtur, qui βίηφι adhibuerit nominativum significans. At vide Kühner. Gr. I, p. 298 sq. — Ruhnken. in Auctuar. ad Hes. verba ὡς Πολέμων κτλ. ad aliam glossam pertinuisse putat; Ruhnkenio suffragatur Prellerus.

52.

Hesych.: Ἐφωδίων. Ἐρατοσθένης διὰ τοῦ τ Ἐφωτίων ἀναγράφει, Μαινάλιον, περιοδονίκην, παγκρατιαστήν· ὁ δὲ Πολέμων διὰ τοῦ δ. Cf. Eratosthen. Fragm. chron. fr. 24, p. 204 ed. nostr.

ΠΡΟΣ ΝΕΑΝΘΗΝ ΑΝΤΙΓΡΑΦΑΙ.

53.

Athenæus XIII, p. 602, C: Διαβόητα δ' ἐστὶ καὶ τὰ ἐπὶ Κρατίνῳ τῷ Ἀθηναίῳ γενόμενα, κ. τ. λ. (Vide Neanthis fr. 24.) Οὐκ ἀγνοῶ δὲ, ὅτι τὰ περὶ Κρατίνου καὶ Ἀριστοδήμου πεπλάσθαι φησὶ Πολέμων ὁ περιηγητὴς ἐν ταῖς Πρὸς τὸν Νεάνθην ἀντιγραφαῖς.

[ΠΡΟΣ ΙΣΤΡΟΝ?]

« De peculiari scripto adversus Istrum composito non constat; sed sunt duo fragmenta, ex quibus tale opus constitisse collegeris. Quamquam non diffiteor etiam aliis locis hæc tractari potuisse. « Preller.

54.

Athenæus IX, p. 387, F: Σὺ δὲ κατὰ τὰς συνθήκας ἂν μὴ αὔριον ἀποδῷς τὰ ὡμολογημένα, οὐκ ἐξαπατήσεως δημοσίᾳ σε γράψομαι, ἀλλὰ τὸν Φᾶσιν οἰκήσοντα ἀποπέμψω, ὡς Πολέμων ὁ περιηγητὴς Ἴστρον, τὸν Καλλιμάχειον συγγραφέα, εἰς τὸν ὁμώνυμον κατεπόντου ποταμόν.

ἡσυχίαν. Quapropter etiam qui ab Hesycho genus ducunt sacris eorum præsunt, uti Polemo in iis quæ contra Eratosthenem scripsit his refert verbis: « Eupatridarum gens, cui suæ in sacris his partes sunt, » et paullo post: « Pompæ ejus duces Hesychidæ, cui genti Semnarum dearum sacerdotium et pompæ ducendæ cura sunt demandata. Antequam vero ipsis deabus sacra offerant, arietem mactant Hesycho heroi, qui ob ἡσυχίαν sive εὐφημίαν sic nominatus est. Sacellum ejus situm est prope Cyloneum ante Novem portas (Ἐννεάπυλον τὸ Πελασγικόν. Clitodem. fr. 22.) »

50.

Δευτερόποτμος, is qui nonnullis dicitur ὑστερόποτμος: sic eum appellabant qui quum mortuus putaretur ideoque justis et inferiis honoratus esset, deinde vivus fuisse apparuit. Ejusmodi hominibus, ut Polemo dicit, in templum Semnarum dearum ingredi non licebat.

51.

Βίηφι, *vis*, ut Polemo in Eratosthenis commemoratione (in Athenarum urbe).

52.

Eratosthenes per τ literam scribit Ἐφωτίων, Mænalium dicens periodonicam pancratio. Polemo vero nomen istud per δ literam scribit.

ADVERSUS NEANTHEM RESCRIPTIONES.

53.

Non sum nescius, quæ de Cratino et Aristodemo narrantur, ea ficta esse contendere Polemonem in Rescriptionibus adversus Neanthem.

ADVERSUS ISTRUM.

54.

Tu nisi cras mihi ex pacto reddideris quæ pollicitus es, non equidem doli mali te publice reum agam, sed ad Phasin relegabo, vitam ubi trahas; quemadmodum Polemo periegeta Istrum Callimachi discipulum, historiarum scriptorem, in cognomine fluvio demersum voluit.

55

Schol. Pind. Nem. V, 89 : Ἐν Ἀθήναις φασὶν εὑρῆσθαι τὴν παλαιστρικὴν ὑπὸ Φόρβαντος τοῦ παιδοτρίβου Θησέως. Φερεκύδης δὲ (fr. 108) ἡνίοχον τὸν Φόρβαντά φησι Θησέως, σὺν ᾧ καὶ τὴν Ἀμαζόνα ἁρπάζει. Καὶ Πολέμων δὲ ἱστορεῖ πάλην εὑρηκέναι Φόρβαντα Ἀθηναῖον, ὅτι δὲ Θησεὺς παρ' Ἀθηνᾶς ἔμαθε πάλην Ἴστρος (fr. 23) ἱστορεῖ.

« Cf. Hesych. Φόρβας, Ἀττικὸς ἥρως et Eurip. Suppl. 680, ubi dux equitatus Attici vocatur. Palæstrices inventorem Theseum fuisse tradit Pausan. I, 39, 3. » SIEBELIS ad Istrum p. 55. De alio Phorbante item insigni luctatore, v. schol. Hom. Il. XXIII, 660. Welcker. *Cycl.* p. 64.

ΠΡΟΣ ΑΔΑΙΟΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΓΟΝΟΝ.

PRELLERUS : « Semel (fr. 63) laudatur Πολέμων ἐν τοῖς Πρὸς Ἀντίγονον περὶ ζωγράφων, h. e. adversus Antigonum, qui scripserat Περὶ ζωγράφων. Sæpius citantur τὰ πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονον, v. fr. 56, 58, all. Sex ad minimum libris hoc opus constabat, v. fr. 62. Schweighæuser. Animadv. ad Athen. vol. IX, p. 179, dubitat de voce πρός, utrum hi libri scripti fuerint ad Adæum et Antigonum an adversus eos : mihi credibilius etiam hoc opus in contentione positum fuisse. De argumento constat ex fragmentis, partim ex nominibus adversariorum. Ex illis cf. inprimis fr. 58. 60. 63, quæ tota sunt in picturarum argumentis expromendis. Quod ad Antigonum et Adæum attinet, illum modo vidimus Περὶ ζωγράφων scripsisse, cf. Athen. XI, p. 474, C. Idem inter scriptores Περὶ πινάκων nominatur a Diog. L. VII, 188, qui picturæ cujusdam mentionem inveniri negat παρὰ τοῖς περὶ πινάκων γράψασιν, deinde pergit μήτε γὰρ παρὰ Πολέμωνι μήτε παρ' Ὑψικράτῳ, ἀλλὰ μηδὲ παρ' Ἀντιγόνῳ εἶναι, unde Antigonum vel plenissime suam materiam tractasse existimaveris, hujusque et Polemonis (cf. 57-59) scriptorum similem in artium historia apud veteres usum fuisse atque Callimachi et Aristophanis tabularum quæ vocabantur in historia literarum; nam Polemonis apud Diog. L. l. c. haud dubie hoc ipsum, de quo nunc dicimus, quo Antigoni thesauros compleverat, opus intelligitur. Nominat etiam Plinius Antigonum, H. N. XXXV, 36, 5 : *Hanc ei* (Parrhasio) *gloriam concessere Antigonus et Xenocrates* (nonnulli voluerunt Hypsicrates), *qui de pictura scripsere.* » De Adæo cf. Jacobs. Animadv. Anthol. vol. III, 3, p. 832. Distinguendum inter Adæum Mitylenæum, ad quem pertinebat scriptio Polemonis, et Adæum Macedonem; utrumque confudit Müllerus *Archæol.* § 315, 2. Mitylenæus scripsit Περὶ ἀγαλματοποιῶν, Athen. III, p. 606, A, et sunt etiam inter Polemonis, quæ ex hoc opere supersunt, fragmenta, quæ statuariorum historiam attingant, v. fr. 59, 60 : ut plenum operis titulum fuisse crediderim : Πολέμωνος πρὸς Ἀδαῖον περὶ ἀγαλματοποιῶν καὶ Ἀντίγονον περὶ ζωγράφων. Sed Adæus citatur etiam ἐν τοῖς Περὶ διαθέσεως, ap. Athenæum XI, p. 471, F. Hunc Schneiderus Attali primi temporibus vixisse statuit, discedens a Reiskio, qui eundem ad Alexandri Magni tempora retulit, quod Jacobsius de Adæo Macedone statuere malit. Ratum est eum et Antigonum ante Polemonem h. e. ante Ptolemæum Epiphanem floruisse; et crediderim per hos inchoatum esse antiquarium illud scribendi genus, quo tabularum per templa, porticus, pinacothecas dispersarum argumenta describebantur, magis ut antiquitates inde illustrarentur quam ut artis pingendi leges atque historia. Ejusdem generis fuisse commentarios Polemonis cernitur ex fragmentis omnibus; et tractabatur omnis Περὶ πινάκων locus a veteribus simili ratione atque nostrates ante Winckelmannum in artium historia versati sunt. Casu factum ut plurima fragmentorum pars de poculorum generibus sint; talia maxime curabat is qui ea servavit. »

Loci duo Athenæi, ubi *Adæus* laudatur, hi sunt : XI, p. 471, F : Ἀδαῖος δ' ἐν τοῖς Περὶ διαθέσεως (i. e. de dispositione rerum et personarum in picturis) τὸ αὐτὸ ὑπολαμβάνει θηρίκλειον εἶναι, καὶ καρχήσιον. XIII, p. 606, A : Κτησικλέους δέ ἐστιν ἔργον τὸ ἄγαλμα, ὥς φησιν Ἀδαῖος ὁ Μυτιληναῖος ἐν τῷ Περὶ ἀγαλματοποιῶν. Puellam saxeam dicit in Samiæ Junonis templo repositam, cujus amore flagravit Clisophon. V. Clearchi fr. 36.

Præter Adæum Macedonem, cujus epigramma in Anthol. exstat, alium Adæum Macedonem, Persei legatum ad Gentium memorat Polybius XXVIII, 5; Adæum Bubasti præfectum habes ibid. XV, 27, 6. — Quod ad *Antigonum* attinet, addo locum Plinii, ex quo ætatem scriptoris et probabiliter etiam urbem, ubi degebat (Pergami) definire licet. Ita enim Plinius XXXIV, s. 19, 24 : *Plures artifices fecere Attali et Eumenis adversus Gallos prœlia : Isigonus, Pyromachus, Stratonicus, Antigonus qui condidit volumina de arte sua.*

55. Athenis artem palæstræ a Phorbante Thesei alipta inventam esse aiunt. Pherecydes Phorbantem aurigam fuisse Thesei, cum quo etiam Amazonem rapuisset, narrat. Polemo quoque Phorbantem Atheniensem luctandi artem invenisse tradit, Theseum vero a Minerva luctari edoctum esse Ister dicit.

E LIBRO PRIMO.

56.

Athenæus XI, p. 462, A : Πολέμων δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονόν φησιν οὕτως· « Τῆς δ' Ἡρακλείας τῆς ὑπὸ τὴν Οἴτην καὶ Τραχῖνα τῶν οἰκητόρων μεθ' Ἡρακλέους τινὲς ἀφικόμενοι ἐκ Λυδίας Κυλικρᾶνες, οἱ δ' Ἀθαμᾶνες, ἀφ' ὧν οἱ τόποι διαμένουσιν· οἷς οὐδὲ τῆς πολιτείας μετέδοσαν οἱ Ἡρακλεῶται, συνοίκους ἀλλοφύλους ὑπολαβόντες. Κυλικρᾶνες δὲ λέγονται, ὅτι τοὺς ὤμους κεχαραγμένοι κύλικας ἦσαν. »

Hesych. v. Κυλικράνων : Πολέμων φησὶν ὅτι τοὺς ὤμους κεχαραγμένοι ἦσαν κύλικας· οἱ δὲ τοὺς ὑπὸ τῇ Οἴτῃ Ἡρακλεώτας ἀπό τινος οὕτως ὠνομάσθαι.

De Cyllicranibus servis plura v. ap Müller. *Dor.* I, p. 427, *Min.* p. 253,8. Wachsmuth. *Hell. Alterthumsk.* I, 1, p. 169.

57.

Athenæus XI, p. 497, F : Σελευκίς. Ὅτι ἀπὸ Σελεύκου τοῦ βασιλέως τὴν προσηγορίαν ἔσχε τὸ ἔκπωμα, προείρηται, ἱστοροῦντος τοῦτο καὶ Ἀπολλοδώρου τοῦ Ἀθηναίου. Πολέμων δ' ἐν πρώτῳ τῶν Πρὸς Ἀδαῖον. « Ποτήρια (φησὶ) παραπλήσια Σελευκίς, Ῥοδιάς, Ἀντιγονίς. » Cf. Athen. p. 783, E. Pollux VI, 96. Clem. Alex. Pæd. II, p. 188 Pott.

E LIBRO TERTIO.

58.

Athenæus V, p. 210, A : Ἐν τούτοις ὁ Λυσίας εἰπὼν ὅτι καὶ χαλκῆ ἦν ἡ ἐγγυθήκη, σαφῶς παρίστησιν ὡς καὶ ὁ Καλλίξενος εἴρηκε λεβήτων αὐτὰς ὑποθήματα εἶναι· οὕτως γὰρ καὶ Πολέμων ὁ περιηγητὴς εἶπεν ἐν τρίτῳ τῶν Πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονον, ἐξηγούμενος διάθεσιν ἐν Φλιοῦντι κατὰ τὴν Πολεμάρχειον στοὰν γεγραμμένην ὑπὸ Σίλλακος τοῦ Ῥηγίνου, οὗ μνημονεύουσιν Ἐπίχαρμος καὶ Σιμωνίδης, λέγων οὕτως· « Ἐγγυθήκη καὶ ἐπ' αὐτῆς κύπελλον. » De stoa πολ. et de Sillace aliunde non constat. De ἐγγυθήκῃ adi Steph. Thes. vol. II, p. 37.

E LIBRO QUINTO.

59.

Athenæus IX, p. 388, C : Πολέμων δ' ἐν πέμπτῳ τῶν Πρὸς Ἀντίγονον καὶ Ἀδαῖον πορφυρίωνά φησι τὸν ὄρνιν, διαιτώμενον κατὰ τὰς οἰκίας τὰς ὑπάνδρους τῶν γυναικῶν τηρεῖν πικρῶς, καὶ τοιαύτην ἔχειν αἴσθησιν ἐπὶ τῆς μοιχευομένης, ὥσθ', ὅταν τοῦθ' ὑπονοήσῃ, προσημαίνει τῷ δεσπότῃ, ἀγχόνῃ τὸ ζῆν περιγράψας. « Οὐ πρότερόν τε, » φησὶ, « τροφῆς μεταλαμβάνει, εἰ μὴ περιπατήσῃ τόπον τινὰ ἐξευρὼν ἑαυτῷ ἐπιτήδειον· μεθ' ὃ κονισάμενος λούεται, εἶτα τρέφεται. » Hinc sua Eustath. p. 1467,5 et Ælian. H. A. III, 42, ubi v. Schneider. Cf. quæ sequuntur ap. Athenæum ex Aristotele et Antigono Carystio.

60.

Athenæus XI, p. 484, C : Πολέμων δ' ἐν πέμπτῳ τῶν Πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονόν φησι· « Διόνυσος τέλειος, καθήμενος ἐπὶ πέτρας· ἐξ εὐωνύμων δ' αὐτοῦ σάτυρος φαλακρὸς, ἐν τῇ δεξιᾷ κώθωνα μόνωτον ῥαβδωτὸν κρατῶν. »

« Μόνωτον] μόνῳ τόν et μόνον τόν libri; corr. Valcken. Diatrib. Eurip. p. 279. — « Apparet hunc locum ex descriptione picturæ depromptum esse; Athenæus laudat eum propter vocem κώθων. Satyrum Baccho poculum ministrantem pinxit Praxiteles, Pausan. I, 20, 1, atque erat hæc usitatissima repræsentatio, v. Müller. *Archæol.* § 383 not. 8. » Preller.

61.

Athenæus XI, p. 483, C : Καὶ Πολέμων δ' ἐν τῇ *

ADVERSUS ADÆUM ET ANTIGONUM.

56.

Polemo primo libro Adversus Adæum et Antigonum ita scribit : « Heracleæ incolæ, quæ sub Œta et Trachine est, partim Cylicranes sunt quidam, qui cum Hercule ex Lydia advenerant, alii Athamanes a quibus habitata supersunt loca : cum quibus jus administrandæ civitatis non communicarunt Heracleotæ, pro peregrinis habentes qui cum ipsis habitarent. Cylicranes autem dicuntur, quod calicis formam humeris inustam habent. »

57.

Seleucis. A Seleuco rege nomen invenisse hoc poculum, supra dictum est : quod etiam Apollodorus docuit Atheniensis. Polemo vero, primo librorum Adversus Adæum, scribit : » Pocula similia, Seleucis, Rhodias, Antigonis. »

58.

His verbis postquam Lysias dixit æneam esse engythecam, clare docet, quemadmodum et Callixenus indicaverat, esse vasa quæ lebetibus supponantur. Nam sic Polemo et Periegeta dicit tertio libro Adv. Adæum et Antigonum, ubi argumentum et dispositionem picturæ explicat, quæ Phliunte est in Polemarchorum porticu, Sillacis Rhegini opus, cujus et Epicharmus et Simonides meminerunt. Ait enim : « Engytheca et super ea cupellum. »

59.

Polemon quinto librorum Adversus Antigonum et Adæum, porphyrionem avem, ait, quum domi alitur, mulieres virosas tanta severitate observare, et tam graviter affici si qua admittat adulterium, ut, id ubi sensit, domino significet vitam strangulatione finiens. Cibum, ait, non capit prius quam per certum quoddam spatium, quod sibi commodum reperit, deambulaverit : dein volutatus in pulvere lavatur, ac tum demum pascitur.

60.

Polemo quinto Adversus Adæum et Antigonum ait : « Bacchus adultus sedens in rupe; a sinistra ejus satyrus calvus, dextra tenens cothonem striatum et una ansa instructum. »

61.

Fictilibus vasis usos esse Lacedæmonios, Polemo scribit libro [quinto] Adversus Adæum et Antigonum, his verbis :

τῶν Πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονον, ὅτι κεραμέοις ἀγγείοις ἐχρῶντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, γράφει οὕτως· « Ἀλλὰ μὴν ὅτι ἀρχαϊκὸν ἦν τὸ τοιοῦτον τῆς ἀγωγῆς γένος * * * ὃ καὶ νῦν δρᾶται παρά τισι τῶν Ἑλλήνων, ἐν Ἄργει μὲν ἐν ταῖς δημοσίαις θοίναις, ἐν Λακεδαίμονι δὲ κατὰ τὰς ἑορτάς· ἔν τε τοῖς ἐπινικίοις καὶ τοῖς γάμοις τῶν παρθένων, πίνουσιν ἐκ κεραμέων ποτηρίων· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις συμποσίοις καὶ φειδιτίοις ἐκ πιθακνῶν. » Affertur hic locus in eadem de vocabulo κώθων quæstione, quapropter subjungendum eum antecedenti putavi, quamquam de libri numero non constat. Preller. De re cf. Müller *Dor.* II, p. 273, 2.

E LIBRO SEXTO.

62.

Athenæus IX, p. 410, C : Πολέμων δ' ἐν ἕκτῳ τῶν Πρὸς Ἀντίγονον καὶ Ἀδαῖον περὶ τῆς διαφορᾶς λέγει τοῦ κατὰ χειρὸς πρὸς τὸ νίψασθαι. Multus de his Athenæus inde a pag. 408, B.

E LIBRIS INCERTIS.

63.

Athenæus XI, p. 474, C : Πολέμων δ' ἐν τοῖς Πρὸς Ἀντίγονον περὶ ζωγράφων φησίν· « Ἀθήνησιν ἐν τῷ τοῦ Πειρίθου γάμῳ πεποίηκεν Ἱππεὺς τὴν μὲν οἰνοχόην καὶ τὸ κύπελλον λίθινα, χρυσῷ τὰ χείλη περιτεραμνίσας, τὰς δὲ κλισίας ἐλατίνας, χαμᾶζε ποικίλοις στρώμασι κεκοσμημένας, ἐκπώματα δὲ κεραμέους κανθάρους, καὶ τὸν λύχνον ὁμοίως ἐκ τῆς ὀροφῆς ἐξηρτημένον, ἀνακεχυμένας ἔχοντα τὰς φλόγας. »

Ἱππεὺς probabiliter idem est cum Hippia sive Hippye pictore, cujus meminit Plin. H. N. XXXV, 40, 35 ; atque scribendum aut Ἱππίας aut Ἵππυς (cf. Hippys Rheg. fr. 7). Hippiam statuarium habes ap. Pausan. VI, 13, 3. Argumentum picturæ sæpius tractatum ; v. Müller. *Archæol.* § 389, not. 3. Prellero tamen « non tam de tabula picta quam de opere statuarii sermo esse videtur, de simulacris scilicet separatim et certo ordine dispositis addita mensa ceteraque supellectile, ut γάμος et convivium repræsentaretur. » Quod parum veri simile est. Putat enim vir doctiss. τὰς κλισίας undique ita stromatis ad humum usque opertas fuisse, ut Polemo, si de pictura loqueretur, eas ligneas fuisse dicere non potuisset. Mitto quod κλισίαι istæ ἐλάτιναι artis statuariæ operi vix conveniunt. Accedit quod Athenæus nonnisi τὰ πρὸς Ἀντίγονον π. ζωγράφων laudet, misso Adæo Περὶ ἀγαλματοποιῶν scriptore.

64.

Athenæus XV, p. 690, E : Πολέμων δ' ἐν τοῖς Πρὸς Ἀδαῖον παρὰ Ἠλείοις φησὶ, μύρον τι πλαγγόνιον καλεῖσθαι, εὑρεθὲν ὑπό τινος Πλαγγόνος. Ὁμοίως ἱστορεῖ καὶ Σωσίβιος ἐν Ὁμοιότησιν. Cf. Hellad. ap. Phot. p. 532, 6 Bekk. : Πλαγγόνιον, ὅπερ εὗρε γυνὴ Ἠλεία, καλουμένη Πλαγγών. Pollux VI, 104 ; schol. Clem. Alex. p. 124 Klotz.

65.

Suidas v. Ἀζηνιεύς : Ἀζηνία δῆμός ἐστι φυλῆς τῆς Ἱπποκοωντίδος, ἀφ' ἧς ὁ φυλέτης Ἀζηνιεύς. Καὶ Ἀζηνιεῖς καὶ Ἐρχιεῖς καὶ Ἁλιεῖς (Ἀλ. libri) καὶ πάντα τὰ ὅμοια δασέως φασὶ φθέγγεσθαι τοὺς Ἀττικοὺς τοὺς παλαιούς. Πολέμων ἐν τοῖς Πρὸς Ἀδαῖον καὶ Ἀντίγονον.

Vereor ne verba Πολέμων κτλ. huc irrepserint ex sequentibus, ubi : Ἀζησία, ἡ Κόρη· Ἀμαία δὲ ἡ Δημήτηρ. Καὶ παροιμία· Ἡ Ἀμαία τὴν Ἀζησίαν μετῆλθεν· ἐπὶ τῶν πολυχρονίοις ζητήσεσι χρωμένων, ad quem locum v. Bernhardy. — Quæ jam sequuntur fragmenta, num recte superioribus adjungantur, definiri nequit.

66.

Athenæus VIII, p. 341, A : Καὶ Ἀνδροκύδης δ' ὁ Κυζικηνὸς ζωγράφος, φίλιχθυς ὤν, ὡς ἱστορεῖ Πολέμων, ἐπὶ τοσοῦτον ἦλθεν ἡδυπαθείας, ὡς καὶ τοὺς περὶ τὴν Σκύλλαν ἰχθῦς κατὰ σπουδὴν γράψαι.

Cf. Plutarch. Qu. Conv. IV, 2, 3 : Ἐκεῖνος γὰρ (Ἀνδροκύδης) ὧν ἐποίησε πάντων ἐναργέστατα καὶ κάλ-

---

« Sed antiquum est hoc genus instituti, quod etiam nunc obtinet apud Græcorum nonnullos : Argis quidem, in publicis epulis ; Lacedæmone vero, diebus festis, et in conviviis victoriæ causa celebratis, et in nuptiis virginum, bibunt e fictilibus poculis : in ceteris vero conviviis et in phiditiis, doliolis utuntur. »

62.

Polemo, sexto librorum Adv. Antigonum et Adæum, de eo disputat, quod differt inter κατὰ χειρὸς et νίψασθαι.

63.

Polemo in iis quæ Adversus Antigoni De pictoribus opus scripsit, ait : « Athenis in Pirithoi nuptiis Hippias guttum et pocillum lapidea fecit, labia auro superne præcingens ; lectos vero humi stratos, variegatis stragulis ornatos ; pocula autem, fictiles cantharos : lucernam pariter (fictilem), e laqueari suspensam, sparsas emittentem flammas. »

64.

Polemo in libris Adversus Adæum apud Eleos, ait, unguentum aliquod vocari *plangonium*, a Plangone quadam inventum. Eadem tradit Sosibius in Similitudinibus.

65.

Azenia pagus est tribus Hippothoontidis, cujus tribulis vocatur Ἀζηνιεύς. Veteres autem Atticos nomina Ἀζηνιεῖς, Ἐρχιεῖς, Ἁλιεῖς et similia quævis aspero spiritu pronuntiare ferunt. De quo Polemo libris iis, quos Adversus Adæum et Antigonum scripsit.

66.

Androcydes, Cyzicenus pictor, quum piscium esu admo-

λιστα, τοὺς περὶ τὴν Σκύλλαν ἰχθῦς ζωγραφήσας ἔδοξε τῷ πάθει μᾶλλον ἢ τέχνῃ κεχρῆσθαι· φύσει γὰρ ἦν φίλοψος. Cf. ibid. IV, 4, 2. « Andocydes Zeuxidis æqualis pinxit etiam prœlium Platæense, v. Sillig. C. A. p. 43 sq. Ejus, quam Polemo dicit, picturæ argumentum sumpsit ex Odyss. XII, 95. » PRELLER.

67.

Diog. L. II, 104 : Θεόδωροι δὲ γεγόνασι εἴκοσι·... δωδέκατος ζωγράφος, οὗ μέμνηται Πολέμων. Cf. Sillig. l. l. p. 443.

68.

Idem IV, 58 : Γεγόνασι δὲ Βίωνες δέκα... ὄγδοος Μιλήσιος ἀνδριαντοποιὸς, οὗ μέμνηται καὶ Πολέμων. Cf. Eudocia p. 94. Sillig. p. 107.

69.

Idem V, 85 : Γεγόνασι δὲ Δημήτριοι ἀξιόλογοι εἴκοσι... πέμπτος ἀνδριαντοποιὸς, οὗ μέμνηται Πολέμων. Cf. Sillig. p. 180.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ΠΡΟΣ ΑΤΤΑΛΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Attalum Wegenerus De aul. Attal. intelligit regem Attalum II, qui regnavit annis 159-138. Idem etiam Prellero verisimillimum esse videtur, etsi etiam ad alium Attalum quendam literatum hominem scripta esse epistola posset. Non video quidni de Attalo primo [regn. 242-197] cogitemus. Tempora non obstant. Hunc vero regem de Troade et vicinis regionibus geographica quædam scripsisse luculento fragmento docemur, quod e Demetrio Scepsio affert Strabo ubi de Troade agit (XIII, p. 603). Idem etiam periegetica protulerit; de quibus Polemo Iliensis ad eum scripserit. — « Argumentum epistolæ, Prellerus ait, veram artis periegeticæ indolem habet; est enim de insolentioribus quibusdam deorum cognominibus atque a communi usu et notitia remotioribus, velut Apollinis ὀψοφάγου (frgm. 70), κεχηνότος (frgm. 71), Διονύσου χοιροψάλου (frgm. 72), qualia ex monumentis locorum eruerat atque ad causas mythicas revocaverat scriptor. Similem disquisitionem habes apud Clementem Alexandrinum Protrept. cap. 2, § 38. 39, ex diversis scriptoribus compilatam, inter quos identidem comparet nomen Polemonis; abs quo quum unum exemplum, Διονύσου χοιροψάλου (fragm. 72), sumptum constet non nominato, pronum est suspicari etiam ceterorum partem aliquam ex nostro tacite descriptam esse. Et disputatur eodem contextu etiam de Minerva ab Ornyto vulnerata (p. 31 Potter.), deque Apolline Sminthio (p. 34 Potter.), addito nomine Polemonis; unde putaveris hæc quoque exempla, a me supra in Periegesi (frgm. 24. 31) tractata, satius esse ad epistolam ad Attalum scriptam referre. »

70.

Athenæus VIII, p. 346, B : Πρὸς τούτοις τοῖς ὀψοφάγοις οἶδα καὶ τὸν παρ' Ἠλείοις τιμώμενον ὀψοφάγον Ἀπόλλωνα. Μνημονεύει δὲ αὐτοῦ Πολέμων ἐν τῇ Πρὸς Ἄτταλον ἐπιστολῇ.

71.

Clem. Al. Protrept. p. 32 Pott : Πολέμων δὲ κεχηνότος Ἀπόλλωνος οἶδεν ἄγαλμα, καὶ ὀψοφάγου πάλιν Ἀπόλλωνος ἄλλο ἐν Ἤλιδι τιμώμενον.

« Suspicor patrem hæc, ut solebant isti in litteris profanis versari, festinantius excerpsisse et hiantem Apollinem finxisse ex Libero hiante, apud Samios culto, de quo constat ex Æliano H. A. VII, 48 et Plin. H. A. VIII. » PRELLER.

72.

Idem p. 33 : Διόνυσον ἤδη σιωπῶ τὸν χοιροψάλαν· Σικυώνιοι τοῦτον προσκυνοῦσιν, ἐπὶ τῶν γυναικείων τάξαντες τὸν Διόνυσον μορίων. Schol. ad h. l. p. 108 Klotz : Χοιροψάλας Διόνυσος ἐν Σικυῶνι [τῆς Βοιωτίας] τιμᾶται, ὡς Πολέμων ἐν τῇ Πρὸς Ἄτταλον ἐπιστολῇ. Ἔστι δὲ μεταλαμβανόμενον ὁ τὸν χοῖρον ψάλλων τοῦτ' ἔστι τίλλων. Χοῖρος δὲ γυναικεῖον αἰδοῖον.

Cf. schol. Æsch. Pers. 1054 : Λέγεται καὶ Χοιροψάλας Διόνυσος, ὁ τίλλων τὰ μόρια τῶν γυναικῶν. Schol. Arist. Vesp. 1318, Suidas v. Χοιρόθλιψ. — Verba τῆς Βοιωτίας in schol. Clem. Al. Prellerus omisit, nescio an de industria. Attamen Sicyonem Bœotiæ memorat etiam schol. Pindar. Ol. XIII,

---

dum delectaretur, ut ait Polemo, voluptati quam ex iis capiebat ita indulsit, ut etiam illos circa Scyllam pisces summo studio depingeret.

67.

Theodori pictoris mentionem facit Polemo.

68.

Bionis Milesii statuarii meminit Polemo.

69.

Demetrium statuarium commemorat Polemo.

AD ATTALUM EPISTOLA.

70.

Præter istos obsoniorum heluones memini etiam apud Eleos coli Apollinem *opsophagum*, cujus mentionem facit Polemo in Epistola ad Attalum.

71.

Polemo novit hiantis Apollinis signum, nec non aliud Apollinis opsophagi in Elide honoratum.

72.

Bacchus pudendum muliebre vellens Sicyone (in Bœotia) colitur, ut Polemo in Epistola ad Attalum dicit.

148, ubi : Ἡ Σικυὼν, ἔνθα ἤγετο τὰ Πύθια· τῆς Βοιωτίας δὲ ἦν αὕτη πόλις, et 158 : ἡ δὲ Σικυὼν Βοιωτίας. Quæ laudat Ungerus Theban. Paradox. p. 363. Addi fortasse possit Festus p. 266 ed. Müller., ubi : *Hyperochus historiæ Cumanæ compositor Athenis quosdam profectos Sicyonem Thespiasque*, etc.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΟΡΥΧΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΟΦΙΛΟΝ.

73.

Zenob. V, 13 : Μωρότερος εἶ Μορύχου· αὕτη ἡ παροιμία λέγεται παρὰ τοῖς Σικελιώταις ἐπὶ τῶν εὐηθές τι διαπρασσομένων, ὥς φησι Πολέμων ἐν τῇ Πρὸς Διόφιλον ἐπιστολῇ. Λέγεται δὲ οὕτως· μωρότερος εἶ Μορύχου, ὃς τἄνδον ἀφεὶς ἔξω τῆς οἰκίας κάθηται. Μόρυχος δὲ Διονύσου ἐπίθετον, ἀπὸ τοῦ τὸ πρόσωπον μολύνεσθαι ἐπειδὰν τρυγῶσι τῷ ἀπὸ τῶν βοτρύων γλεύκει καὶ τοῖς χλωροῖς σύκοις· μορύξαι γὰρ τὸ μολῦναι· καταγνωσθῆναι δὲ αὐτοῦ εὐήθειαν, παρόσον ἔξω τοῦ νεὼ τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐστι, παρὰ τῇ εἰσόδῳ, ἐν ὑπαίθρῳ. Κατεσκεύασται δὲ ἀπὸ Φελλάτα (Ψέλλα libri) καλουμένου λίθου ὑπὸ Σιμμίου τοῦ Εὐπαλάμου.

Cf. Suidas (et Photius) : Μωρότερος Μορύχου (Μωρ. Phot.) παροιμία. Πολέμων φησὶ λέγεσθαι ταύτην παρὰ Σικελιώταις οὕτως· Μωρότερος εἶ (εἰμὶ Phot.) Μορύχου, ὃς τἄνδον ἀφεὶς ἔξω τῆς οἰκίας κάθηται. Μόρυχος δὲ παρ' αὐτοῖς ὁ Διόνυσος κατ' ἐπίθετον (κατεπείθετο Phot.), διὰ τὸ μολύνεσθαι αὐτοῦ τὸ πρόσωπον ἐν τῇ τρύγῃ γλεύκει τε καὶ σύκοις. Μορύξαι δὲ τὸ μολῦναι. Ὅμηρος (Odyss. ν, 435) γοῦν τὸ μεμολυσμένος (μελομυμμένος cod. V.) μεμορυγμένος (μεμορυχμένος Phot., μεμορυχημένος Suid.) φησίν. Εὐήθειαν δὲ τούτου καταγνωσθῆναι, παρόσον ἔξω τοῦ νεὼ ἐν ὑπαίθρῳ αὐτοῦ τὸ ἄγαλμα καθίδρυται παρὰ τῇ εἰσόδῳ. Τάττεται δὲ ἐπὶ τῶν εὐηθές τι διαπραττομένων. Cf. Suidas v. Μόρυχος.

Clem. Alex. Protrept. p. 42 Pott. : Παραθήσομαι τοῦ Μορύχου Διονύσου τὸ ἄγαλμα Ἀθήνησι γεγονέναι μὲν ἐκ τοῦ Φελλάτα (Φελλείτα ante Sylb.) καλουμένου λίθου, ἔργον δὲ εἶναι Σίκωνος (Σίμωνος corr. Sylb.) τοῦ Εὐπαλάμου, ὥς φησι Πολέμων ἔν τινι ἐπιστολῇ.

Ad hæc Prellerus : « Clemens confundit Siculum Morychum et Atheniensem, de quo v. Ruhnk. ad Tim. p. 183. De proverbio cf. etiam Apostol. XIII, 50; Proverb. Alexandr. 40. — Verbis ὃς τἄνδον κτλ. versum comici subesse suspicor, quem hac epistola eodem modo tractaverit Polemo, quo libro Περὶ τοῦ παρὰ Ξενοφῶντι κανναθρου tractavit locum Xenophontis, libro Περὶ ἄρτου locum Thucydidis. Is comicus erat, ni fallor, Epicharmus, cui noster multum operæ navasse videtur, et quem indicant verba παρὰ τοῖς Σικελιώταις, quæ notandum a Suida et Photio ita cum pleniore proverbii formula conjungi, quasi voluerit Polemo lectorem ad certum scriptoris Siculi locum ablegare; namque populariter planum est breviorem formam obtinuisse. — De nomine artificis quæsiverunt Sylburg. ad Clem. l. c., Thiersch. *Epoch. d. K.* II, p. 33, O. Müller. Æginet. p. 104, Sillig. C. A. p. 420 sqq. Hic tuetur lectionem Zenobii, Σιμμίου, ceteri Simonem Æginetam dici existimant, quem memorat Plin. H. N. XXXIV, 8, 19, Diog. L. II, 123, Pausan. V, 27, 5. Lapis Phellates dicebatur a monte Attico, cui nomen Φελλεύς, cf. Müller. Attica p. 218, Leake *Northern Greece* II, p. 437. » Cf. H. Steph. Thes. s. v.

74.

Athenæus III, p. 109, A. Vide fragm. 39.

75.

Athenæus XI, p. 462, B : Καὶ Πολέμων δὲ ἐν τῷ Περὶ τοῦ Μορύχου ἐν Συρακούσαις φησὶν ἐπ' ἄκρᾳ τῇ Νήσῳ πρὸς τῷ τῆς Ὀλυμπίας ἱερῷ, ἐκτὸς τοῦ τείχους, ἐσχάραν τινὰ εἶναι, « ἀφ' ἧς, φησί, τὴν κύλικα ναυστολοῦσιν ἀναπλέοντες μέχρι τοῦ γενέσθαι τὴν ἐπὶ τοῦ νεὼ τῆς Ἀθηνᾶς ἀόρατον ἀσπίδα· καὶ οὕτως ἀφιᾶσιν εἰς τὴν θάλασσαν κεραμέαν κύλικα, καθέντες εἰς αὐτὴν ἄνθεα καὶ κηρία καὶ λιβανωτὸν ἄτμητον, καὶ ἄλλ' ἄττα μετὰ τούτων ἀρώματα. »

Comparat Casaubonus morem populi Veneti, qui tradito more a majoribus mare quotannis despondent. « Simile quid, ait, factitatum esse olim a Syracusanis videmur posse colligere ex Athenæi verbis. » Calix Baccho Morycho sacer fuerit. Similiter natandi ac remigandi certamine apud Hermio-

DE MORYCHO AD DIOPHILUM.

73.

Morycho es stultior. Hoc proverbium apud Siculos usurpatur de iis, qui stulte aliquid faciunt, uti Polemo ait in epistola quam ad Diophilum scripsit. Verba sunt : « *Morycho stultior es :* qui domo relicta pro foribus sedet. Μόρυχος vero Bacchi epitheton est, quod facies ejus in vindemia mulso et recentibus ficubus illinitur : μορύξαι enim significat *inquinare.* Ea vero de causa stultus judicatus est, quod tat · ejus extra templum sub dio ad vestibulum collocata est. Facta autem est e lapide, quem Phellaten vocant, a Simmia Eupalami filio.

75.

Polemo in libro De Morycho scribit Syracusis in extrema Insula (*Ortygia*) ad Olympiæ templum extra murum focum quendam esse, unde calicem navi deducunt in altum proficiscentes usque dum clypeus templo Minervæ superimpositus non amplius cerni potest : ibi tum in mare illum demittunt fictilem calicem, floribus et favis et thuris granis integris aliisque quibusdam aromatibus repletum.

nenses Bacchum Melanægin celebrari solitum esse (Pausan. II, 35, 1) monet Prellerus; idem alia nonnulla quæ comparari possint affert. Sacrum illud ob apparatum viliorem non publicum, sed privatum nautarum vel piscatorum collegii fuisse censet.

ΠΡΟΣ ΑΡΑΝΘΙΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

76.

Athenæus XV, p. 696, F : Καὶ ὁ εἰς Ἀγήμονα δὲ τὸν Κορίνθιον, Ἀλκυόνης πατέρα, ὃν ᾄδουσι Κορίνθιοι, ἔχει τὸ παιανικὸν ἐπίφθεγμα. Παρέθετο δὲ αὐτὸν Πολέμων ὁ περιηγητὴς ἐν τῇ Πρὸς Ἀράνθιον ἐπιστολῇ. De Aranthio aliunde non constat.

ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΝ [ΕΠΙΣΤΟΛΗ].

76 a.

Schol. Eur. Or. 1632 : ὅτι ἡ Ἑλένη [τὸ τῆς Ἑλένης ἄστρον, ἣν ἰδιωτικῶς φασι Τραμουντάναν vs. 1626] τοῖς χειμαζομένοις κατὰ θάλατταν ἐπήκοός ἐστι, κατὰ Εὐριπίδην σεσημείωται· ὁ μέντοι Σωσίβιος ἔμπαλιν οἴεται οὐκ εὐμενῶς αὐτὴν ἐπιφαίνεσθαι. His addit cod. Flor. 33 : Πολέμων δὲ καὶ ἐν [τῷδε] τῷ πρὸς Ἀλεξανδρίδην τὴν μὲν τοῖν δυοῖν ἀστέροιν ἐπιφάνειαν τῶν Διοσκούρων ἀνωμολογῆσθαι, τὴν δὲ τῶν λεγομένων Ζοβείρων (l. Καβείρων) * *

Locus hic, qui fugit Prellerum, pannus lacer uberioris disputationis, in quo demonstrasse Polemo videtur Dioscuros, qui nautis per tempestatem periclitantibus apparent, probe distinguendos esse a Cabiris, qui sæpissime cum iis confunduntur. (V. Welcker. *Trilog*. p. 228 sqq. et sqq.) Alexandrides intelligendus est Delphus, qui qua occasione de hac re sermonem fecerit, colligi potest ex Alexandridæ fragm. 3, ubi vide. Pro ἐν τῷδε τῷ aut ἐν τῷ sive ἐν τῇ legendum, aut latet ἐν ἀντιγραφῇ.

ΠΕΡΙ ΑΔΟΞΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Preller. : « Epistolam fuisse intelligitur ex frgm. 77. De nomine ejus, ad quem hæc epistola scripta erat, nihil memoratur. Quid sit ὄνομα ἄδοξον planum est ex eo, quod de parasitis in hac scriptione quæsivit, nomine initio honorato, deinde ignobili et famoso; cf. frgm. 78 : Τὸ τοῦ παρασίτου ὄνομα νῦν μὲν ἄδοξόν ἐστι κτλ. Crates De dial. Att. ap. Athen. p. 235, B : Καὶ ὁ παράσιτος νῦν ἐπ' ἄδοξον μὲν κεῖται πρᾶγμα. Similiter apud rhetores dicebantur ἄδοξοι ὑποθέσεις. Cf. Gell. N. A. XVII. 12 : *infames materias, sive quis mavult dicere inopinabiles, quas Græci* ἀδόξους ὑποθέσεις *appellant : .. sicuti quum Thersitæ laudes quæsivit* (Favorinus) *et quum febrim quartis diebus recurrentem laudavit.* Cf. Philostr. I, 7, 1. Sed nomina ista infamia ita tractavit Polemo, ut primum quæ fuerit antiquior significatio, deinde quæ causa immutatæ existimationis, explicaret; saltem ita quæstionem suam instituit in ea, quæ sola exstat, disputatione de nomine παρασίτου. » Ceterum similis disputationis vestigia deprehendas in hisce apud schol. Æschyl. Prom. v. 10 : Σημείωσαι ὅτι τὸ τύραννος ὄνομα βασιλικὸν ἦν τοῖς παλαιοῖς, νῦν δὲ βλασφημεῖται, ὥσπερ καὶ τὸ χυδαῖοι ἀντὶ τοῦ πεπληθυσμένοι πάλαι λεγόμενον, νῦν δὲ ἀντὶ τοῦ οὐδαμινοί, πολλοστὸς οὐχ ὡς πάλαι ὁ πολύς, ὁ ἔνδοξος, ἀλλ' ὁ μηδὲν ὤν, ὠμὸς οὐχ ὁ στερεός, ἀλλ' ὁ φαυλότατος νῦν, ἐξαίσιον τὸ ἔξω τοῦ δικαίου, νῦν δὲ ἀντὶ τοῦ μέγα καὶ ξένον· quæ ferme putaverim ex commentariis Polemonis derivata esse. Quamquam in similibus rebus versabantur commentarius Dorothei Περὶ τῶν ξένως εἰρημένων λέξεων, Phot. Bibl. cod. 156, et Suetonii Tranquilli Περὶ δυσφήμων λέξεων ἤτοι βλασφημιῶν καὶ πόθεν ἑκάστη, Suid. v. Τράγκυλλος, cf. Etym. M. p. 151, 36. »

77.

Athenæus IX, p. 409, D : Ἔτι δὲ καὶ εὐώδεσι τὰς χεῖρας κατεχρίοντο, τὰς ἀπομαγδαλιὰς ἀτιμάσαντες, ἃς Λακεδαιμόνιοι ἐκάλουν κυνάδας, ὥς φησι Πολέμων ἐν τῇ Περὶ ὀνομάτων ἀδόξων ἐπιστολῇ. V. Stephan. Thes. v. Κυνάδες.

78.

Idem VI, p. 234, D : Τὸ δὲ τοῦ παρασίτου ὄνομα

AD ARANTHIUM EPISTOLA.

76.

Etiam pæan in Agemonem Corinthium, Alcyonæ patrem, quem canunt Corinthii, pæanicam habet acclamationem. Apposuit illum Polemo Periegeta in Epistola ad Aranthium.

AD ALEXANDRIDEM [EPISTOLA].

76 a.

Polemo in [*Epistola*] ad Alexandridem de apparitione duarum stellarum, qui Dioscuri sint, se assentiri ait, apparitionem vero Cabirorum, qui vocantur, *ab illa diversam esse.*

DE NOMINIBUS INFAMIBUS EPISTOLA.

77.

Præterea etiam odoramentis ungebant manus, spretis magdaliis (panis mica manibus abstergendis) quas *cynadas* Lacedæmonii vocabant, ut ait Polemo De nominibus infamibus.

78.

Parasiti nomen olim quidem honorificum et sanctum erat. Polemo quidem, sive Samius is fuit, sive Sicyonius, sive Atheniensis nominari gaudet, ut Mopseates Heraclides ait, qui eundem ab aliis etiam civitatibus nominatum recenset,

πάλαι μὲν ἦν σεμνὸν καὶ ἱερόν. Πολέμων γοῦν — ὁ εἴτε Σάμιος ἢ Σικυώνιος εἴτ' Ἀθηναῖος ὀνομαζόμενος χαίρει, ὡς ὁ Μοψεάτης Ἡρακλείδης λέγει καταριθμούμενος αὐτὸν καὶ ἀπ' ἄλλων πόλεων· ἐπεκαλεῖτο δὲ καὶ Στηλοκόπας, ὡς Ἡρόδικος ὁ Κρατήτειος εἴρηκε — γράψας περὶ παρασίτων φησὶν οὕτως· « Τὸ τοῦ παρασίτου ὄνομα νῦν μὲν ἄδοξόν ἐστι, παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις εὑρίσκομεν τὸν παράσιτον ἱερόν τι χρῆμα καὶ τῷ συνθοίνῳ παρόμοιον. Ἐν Κυνοσάργει μὲν οὖν ἐν τῷ Ἡρακλείῳ στήλη τίς ἐστιν, ἐν ᾗ ψήφισμα μὲν Ἀλκιβιάδου, γραμματεὺς δὲ Στέφανος Θουκυδίδου· λέγεται δ' ἐν αὐτῷ περὶ τῆς προσηγορίας οὕτως· « Τὰ δὲ ἐπιμήνια θυέτω ὁ ἱερεὺς μετὰ τῶν παρασίτων. Οἱ δὲ παράσιτοι ἔστων ἐκ τῶν νόθων καὶ τῶν τούτων παίδων κατὰ τὰ πάτρια. Ὃς δ' ἂν μὴ θέλῃ παρασιτεῖν, εἰσαγέτω καὶ περὶ τούτων εἰς τὸ δικαστήριον. » Ἐν δὲ τοῖς κύρβεσι τοῖς περὶ τῶν Δηλιαστῶν οὕτως γέγραπται· « Καὶ τὼ κήρυκε ἐκ τοῦ γένους τῶν κηρύκων τοῦ τῆς μυστηριώτιδος. Τούτους δὲ παρασιτεῖν ἐν τῷ Δηλίῳ ἐνιαυτόν. » Ἐν δὲ Παλληνίδι τοῖς ἀναθήμασιν ἐπιγέγραπται τάδε· « Ἄρχοντες καὶ παράσιτοι ἀνέθεσαν οἱ ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος στεφανωθέντες χρυσῷ στεφάνῳ ἐπὶ Διφίλης ἱερείας. ** Παράσιτοι Ἐπίλυκος Στραττίου Γαργήττιος, Περικλῆς Περικλείτου Πιτθεύς, Χαρῖνος Δημοχάρους Γαργήττιος. » Κἀν τοῖς τοῦ βασιλέως δὲ νόμοις γέγραπται· « θύειν τῷ Ἀπόλλωνι τοὺς Ἀχαρνέων παρασίτους. »

Παράσιτοι ἔστων ἐκ τῶν] codices π. ἕνα τῶν ἐκ τῶν; correxit Meier. De bonis damn. p. 75, ubi vide. — De Deliastis v. Meier. De gentil. Att. p. 51. « Ipsa verba legis, Prellerus ait, videntur particula esse catalogi eorum, qui in epulis sacris in Delio habitis publicis sumptibus cœnabant, inter quos erant etiam Ceryces Eleusinii. Epulæ autem illæ sacræ conjunctæ erant, opinor, cum sacrificiis in Delio Marathonio, quum theoria Delum mitteretur, rite peractis. Cf. Philochor. (fr. 158) ap. schol. OEd. Col. 1047, quem locum emendavit Meier. De theoriis p. X. » ἐπὶ Διφίλης] Meier. de gentil. p. 43 et Preller.; ἐπὶ δὲ φυλῆς codd.; ἐπὶ δ' Ἐριφύλης Casaubon. — Ἐπίλυκος Στραττίου] Preller., Ἐπ. Λυκοστράτου Meier. l. l.; ἐπὶ Λυκοστράτου codd. — Quæ deinceps afferuntur e legibus βασιλέως sive regis sacrorum paullo infra denuo apponuntur ex Cratete ἐν δευτέρῳ Ἀττικῆς διαλέκτου. Etenim post allata apud Athenæum sequuntur: locus Clearchi (fr. 1), Atthidis Clidemi (fr. 11), Themisonis ἐν Παλληνίδι, Inscriptio stelæ in Anaceo, locus Cratetis modo laudatus, Philochori (fr. 156), Aristotelis in Atheniens. Rep. (fr. 47b). Quæ omnia Polemonis esse Prellerus censet; idemque etiam quæ deinceps leguntur de parasiti notione mutata maximam partem e Polemone fluxisse suspicatur. Quod quatenus verum sit, difficile dictu. At non video cur ipse Polemo Cratetis locum bis apposuerit. Neque est cur Clearchum, quem quavis occasione Dipnosophista laudat, hoc loco ab ipso Athenæo citatum esse negetur.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΠΟΛΕΙΣ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

Prellerus : « Ἐπιγράμματα plerumque dicebantur quæ versibus conceptæ erant inscriptiones, neque tamen non quæ pedestri oratione, v. Suid. v. Ἐπίγραμμα· πάντα ἐπιγραφόμενά τισι, κἂν μὴ ἐν μέτροις εἰρημένα, ἐπιγράμματα λέγεται· deinde non solum inscriptiones, verum quicquid versibus vel prosa oratione conceptum erat, cf. Bekk. Anecd. p. 260, 7 : οἱ πεζοὶ καὶ ἔμμετροι λόγοι ἐπιγράμματα καλοῦνται, coll. Plutarch. Adv. Stoicos c. 14: ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι, φησὶν (Chrysippus), ἐπιγράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μέν ἐστι φαῦλα, τῷ δὲ ὅλῳ ποιήματι χάριν τινὰ προστίθησιν κτλ., inprimis illud poesis genus, quod nunc peculiariter vocamus epigrammata. Jam Polemo procul dubio de inscriptionibus egit; sed posset, si solus titulus exstaret, dubitari utrasne inscriptiones dixerit, utrum titulos publicos an versus sepulcrales aliisve vitæ privatæ monumentis insculptos. Et videtur Bœckhius quidem non solum Ἀττικὰ ἐπιγράμματα Philochori, sed etiam hæc nostri pro titulis publicis habuisse, v. Corp. Inscr. vol. I, præf. p. VII, *Ueber den Plan der Atthis des Philoch.* p. 3; sed exstant fragmenta, unde satis recta conjectura cognoscatur, ἔμμετρα tantum ἐπιγράμματα, eaque pe-

cognominatus vero etiam Stelocopas erat, ut Herodicus Cratetius tradit : Polemo igitur, ubi de Parasitis scribit, hæc dicit : » Parasiti nomen nunc quidem ignobile est, apud veteres vero reperimus parasitum, sacrum aliquid, ac fere idem cum conviva. In Cynosarge quidem, in Herculis templo, est columna quædam, cui inscriptum decretum Alcibiadis, scriba Stephano Thucydidis (Melesiæ f.) filio; quo in decreto de ista denominatione hæc leguntur : *Menstrua sacra facito sacerdos cum parasitis. Parasiti vero ex nothis et ex horum filiis eligantur more patrio. Si quis parasiti officio fungi recusaverit, referat* [sacerdos] *etiam de hoc ad judicum concilium.* In Cyrbibus vero sive in tabulis legum de Deliastis (de theoris qui Delum mittebantur) latarum, in hunc modum scribitur : *Et duo Ceryces* (præcones sacri) *ex genere Cerycum, ex ea familia quæ mysteriorum sacris operatur. Hos oportet parasitorum munere fungi in Deliaco templo per annum.* In Pallenide (in templo Minervæ Pallenensis — v. Herodot. I, 62, Eurip. Heraclid. 849 — ut videtur) donariis inscripta leguntur hæc : *Archontes sacrorum et parasiti dedicarunt, qui sub Pythodoro archonte corona aurea coronati sunt, sacerdotio fungente Diphila :* [*archontes*] ** *et parasiti Epilycus Strattii f. Gargettius, Pericles Pericleti f. Pitthensis, Charinus Democharis f.*

culiariter dicta et sepulcralia maxime in hanc collectionem recepta fuisse; et cogitavit de talibus epigrammatis etiam Jacobs. Animadv. in Anthol. præf. init. Excitaverat ea Polemo singulas urbes obeundo, et videtur etiam in ipso opere κατὰ πόλεις ea tractasse, quod indicatur tum ipso titulo, tum iis quæ fragmento 80 præfatur Athenæus : Πολέμων ἐν τῷ Περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων περὶ Ἠλείων λέγων παρατίθεται τόδε τὸ ἐπίγραμμα, h. e. in ea parte operis, quæ erat περὶ τῶν κατ' Ἦλιδα ἐπιγραμμάτων. De argumento eorum, quæ ex hac collectione exstant, epigrammatum mirum omnia versari in laudibus potatorum, quas affectare gloriosum ea ætate videbatur non tam ipsis Græcis (nam erant hi et ingeniosiores quam qui ex potando gloriolam sibi quærerent, et ipsa educatione moderatiores, v. Welcker. ad Theogn. p. 16 sq., Bach. ad Crit. p. 40 sq.) quam Macedonibus aliisque, quæ cum Græcis mixtæ erant dominiumque penes eos habebant, nationibus semibarbaris. »

79.

Athenæus X, p. 436, D : Ἔπινε δὲ πλεῖστον καὶ Ἀρκαδίων (ἄδηλον δ' εἰ ὁ Φιλίππῳ διεχθρεύσας), ὡς τὸ ἐπίγραμμα δηλοῖ, ὅπερ ἀνέγραψε Πολέμων ἐν τῷ Περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων·

Τοῦ πολυκώθωνος τοῦτ' ἠρίον Ἀρκαδίωνος
ἄστεος ὤρθωσαν τᾷδε παρ' ἀτραπιτῷ
υἱῆες Δόρκων καὶ Χαρμύλος. Ἔφθιτο δ' ὠνήρ,
ἄνθρωπ', ἐκ χανδῆς ζωροποτῶν κύλικος.

Ἐρασίξενον δέ τινα πεπωκέναι πλεῖστόν φησι τὸ ἐπ' αὐτῷ ἐπίγραμμα·

Τὸν βαθὺν οἰνοπότην Ἐρασίξενον ἡ δὶς ἐφεξῆς
ἀκρήτου προποθεῖσ' ᾤχετ' ἔχουσα κύλιξ.

Ἔπινε δὲ πλεῖστον καὶ Ἀλκέτας ὁ Μακεδών, ὥς φησιν Ἄριστος ὁ Σαλαμίνιος, καὶ Διότιμος ὁ Ἀθηναῖος. Οὗτος δὲ καὶ Χώνη ἐπεκαλεῖτο· ἐντιθέμενος γὰρ τῷ στόματι χώνην ἀπαύστως ἔπινεν ἐπιχεομένου οἴνου, ὅθεν καὶ Χώνη ἐπεκλήθη, ὥς φησι Πολέμων.

Postremum epigramma in Anthol. Palatina I, p. 444 tribuitur Callimacho; de altero v. Jacobs in Append. Antholog. vol. II, p. 874.

80.

Idem X, p. 442, E : Πολέμων δὲ ἐν τῷ Περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων περὶ Ἠλείων λέγων παρατίθεται τόδε τὸ ἐπίγραμμα·

Ἦλις καὶ μεθύει καὶ ψεύδεται· οἷος ἑκάστου
οἶκος, τοίη δὴ καὶ συνάπασα πόλις.

Cf. Append. Anthol. II, p. 820; vol. III, p. 931. Ceterum colligi ex h. l. possit, titulo scripti Polemonii significari epigrammata in singulas civitates, quæ indolem earum moresque facetis salsisque verbis complectebantur. Elis vinosa occasionem dederit, de aliis claris potatoribus poetica quædam congerendi.

ΠΕΡΙ ΠΟΤΑΜΩΝ.

Pars hujus operis laudatur : Περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ποταμῶν (fr. 82), et plenius (fr. 83) : Περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ θαυμαζομένων ποταμῶν. Continuisse se Polemonem in iis recensendis fluviis, qui memorabile aliquid aut mirabile haberent, recte monere videtur Prellerus.

81.

Schol. Eurip. Med. 827. : Νῦν τοῦ ἐν Ἀττικῇ (sc. Κηφισσοῦ) μνημονεύει. Ἔστι γὰρ καὶ ἕτερος ὁμώνυμος ἐν Βοιωτίᾳ. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι, καθά φησι Πολέμων ἐν τῷ Περὶ ποταμῶν, γράφων οὕτως· « Ἐν Ἀθήνησί τε Κηφισσὸς καὶ ἐν Σικυῶνι καὶ ἐν Ἄργει**. »

Cf. Strabo IX, p. 424 : Ἔστι δὲ Κηφισσὸς ὅ τε Φωκικὸς καὶ ὁ Ἀθήνησι καὶ ὁ ἐν Σαλαμῖνι· τέταρτος

Gargettius. » Porro in regis sacrorum legibus scriptum est : *sacrificare Apollini Acharnensium parasitos.*

DE EPIGRAMMATIS SINGULARUM CIVITATUM.

79.

Vino etiam deditus fuerat Arcadion (incertum an is qui præcipuo odio Philippum prosecutus erat), ut epigramma declarat, quod Polemo consignavit in libro De inscriptionibus quæ passim in civitatibus exstant :

Compotoris hoc monumentum Arcadionis
hic ad urbis erexerunt viam
filii Dorcon et Charmylus. Obiit autem ille,
o viator, capaciori merum hauriens ex calice.

Item Erasixenum quendam plurimi potus fuisse indicat epigramma, quod in illum exstat :

Profundum vini-potorem Erasixenum bis deinceps
haustum meri poculum propalam abripuit.

Plurimum etiam bibebat Alcetas Macedo, ut ait Aristus Salaminius : itemque Diotimus Atheniensis, qui *Infundibulum* est cognominatus; inserto enim ori infundibulo assidue bibebat infusum vinum : unde ei Infundibuli cognomen impositum, ut ait Polemo.

80.

Polemo in libro De inscriptionibus quæ in singulis civitatibus reperiuntur, de Eleis hocce apposuit Epigramma :

Elis mentitur et bibit : qualis cujusque
domus, talis nempe et tota civitas.

DE FLUVIIS (MIRABILIBUS).

81.

Nunc ejus Cephissi, qui in Attica est, poeta meminit. Nam est etiam in Bœotia Cephissus, aliique sunt ejusdem

δὲ καὶ πέμπτος ὁ ἐν Σικυῶνι καὶ ὁ ἐν Σκύρῳ· ἔκτος δὲ ὁ ἐν Ἄργει, τὰς πηγὰς ἔχων ἐκ Λυρκείου· ἐν Ἀπολλωνίᾳ δὲ τῇ πρὸς Ἐπιδάμνῳ πηγή ἐστι κατὰ τὸ γυμνάσιον, ἣν καλοῦσι Κηφισσόν.

82.

Athenæus VII, p. 307, B : Καλοῦνται δὲ οἱ κεστρεῖς ὑπό τινων πλῶτες, ὥς φησι Πολέμων ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ ποταμῶν. Καὶ Ἐπίχαρμος δ' ἐν Μούσαις οὕτως αὐτοὺς ὀνομάζει·

Αἰολίαι πλῶτές τε κυνόγλωσσοί τ', ἐνῆν δὲ σκιαθίδες.

83.

Macrobius Saturn. V, 19 : *Polemon vero in libro qui inscribitur* Περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ θαυμαζομένων ποταμῶν, *sic ait :* Οἱ δὲ Παλικοὶ προσαγορευόμενοι παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις αὐτόχθονες θεοὶ νομίζονται. Ὑπάρχουσι δὲ τούτων * ἀδελφοὶ κρατῆρες χαμαίζηλοι. Προσιέναι δὲ ἁγιστεύοντας χρὴ πρὸς αὐτοὺς ἀπό τε παντὸς ἄγους καὶ συνουσίας, ἔτι δὲ καί τινων ἐδεσμάτων. Φέρεται δὲ ἀπ' αὐτῶν ὀσμὴ βαρεῖα θείου καὶ τοῖς πλησίον ἱσταμένοις καρηβάρησιν ἐμποιοῦσα δεινήν. Τὸ δὲ ὕδωρ ἐστὶ θολερὸν αὐτῶν καὶ τὴν χρόαν ὁμοιότατον χαμαὶ ῥύπῳ λευκῷ· φέρεται δὲ κολπούμενόν τε καὶ παφλάζον, οἷαί εἰσιν αἱ δῖναι τῶν ζεόντων ἀναβολάδην ὑδάτων. Φασὶ δ' εἶναι καὶ τὸ βάθος ἀπέραντον τῶν κρατήρων τούτων, ὥστε καὶ βοῦς εἰσπεσόντας ἠφανίσθαι καὶ ζεῦγος ὀρικὸν εἰσελαυνόμενον, ἔτι δὲ φορβάδας ἐναλλομένας. Ὅρκος δέ ἐστι τοῖς Σικελιώταις μέγιστος καθηραμένων τῶν προκληθέντων· οἱ δὲ ὁρκωταὶ γραμμάτιον ἔχοντες ἀγορεύουσι τοῖς ὁρκουμένοις περὶ ὧν ἂν χρήζωσι τοὺς ὅρκους· ὁ δὲ ὁρκούμενος θαλλὸν κραδαίνων, ἐστεμμένος, ἄζωστος καὶ μονοχίτων, ἐφαπτόμενος τοῦ κρατῆρος, ἐξ ὑποβολῆς δίεισι τὸν ὅρκον. Καὶ ἂν μὲν ἐμπεδώσῃ τοὺς ῥηθέντας ὅρκους, ἀσινὴς ἄπεισιν οἴκαδε· παραβάτης δὲ γενόμενος τῶν θεῶν ἐμποδὼν τελευτᾷ. Τούτων δὲ γινομένων, ἐγγυητὰς ὑπισχνοῦνται καταστήσειν τοῖς ἱερεῦσιν, [οἷς] ἐάν τι νεαρὸν γένηται κάθαρσιν ὀφλισκάνουσι τοῦ τεμένους. Περὶ δὲ τὸν τόπον τοῦτον ᾤκησαν Παλικηνοὶ πόλιν ἐπώνυμον τούτων τῶν δαιμόνων Παλικήν.

Τούτων ἀδελφοὶ] « Editio Camerarii a. 1535, quæ prima habet hæc Græca, relicto vacuo spatio sic : ὑπάρχουσι δὲ τούτων... Ἀδελφοί, unde ego lacunam indicandum putavi. G. Hermannus edidit τούτων δύο ἀδελφοί. Ad sensum nihil deest. » PRELLER. Codex Parisin. 6371 sæc. XI inter voces τούτων et ἀδελφοὶ præbet literas ΟΔΕCΜΑΡω. Quibus situm craterum indicari putat Schneidewinus (*Æschylus' Ætna u. die Paliken* in *Rhein. Mus.* 1843, p. 77), conferens verba Macrobii : *Nec longe inde* (sc. a loco quo nati sunt Palici) *lacus breves sunt, sed immensum profundi, aquarum scaturigine semper ebullientes, quos incolæ crateres vocant et nomine Dellos appellant fratresque eos Palicorum æstimant et habentur in cultu maximo.* Itaque legendum proponit, dubitans tamen : ὑπάρχουσι δὲ τούτων οὐ πάνυ vel οὐ μάλα πόρρω vel οὐ πόρρω οἱ Δέλλοι. Sauppius in *Rhein. Mus.* 1845, p. 153 legendum potius censet : ὑπάρχουσι δὲ τούτων οἱ λεγόμενοι ἀδελφοὶ δύο κρατῆρες. Quod num cum codicis literis aliquatenus componi possit, quæro. Malim : τούτων τῶν δαιμόνων, sicuti in fine fragm. — Ἔτι δὲ καί τινων ἐδεσμάτων] sic ms. Thuani et cod. Parisin.; vulgo : ἔν τε καινῶν ἐνδυμάτων, unde ἔν τε καινῷ ἐνδύματι scripsit Hermannus, alteram lectionem putans docti cujusdam emendationem esse.— εἰσελαυνόμενον] e conj. Schneidewini; ἐλαυν. vgo. — περὶ ὧν ἂν χρήζωσι τοὺς ὅρκους] e conj. C. F. Hermanni ap. Schneidew. l. l. Codex Paris. præbet ΑΝΔΡΗΖΥΟΙΝ ΤΟΥΣ ῞ΟΡΚΟΥΣ. Vulgo : περὶ ὧν ἀπαιτήσουσι τὸν ὅρκον. — ἐμπεδώσῃ] Preller. pro vg. ἐμπεδῶσι. — τοῦ τεμένους] C. Hermann. ex codicis literis ΤΟΥΡΕΜΕΝΟΥΣ. Editiones : τοὺς περιγινομένους. In antecc. inserui v. οἷς. Pro νεαρὸν nescio an fuerit μιαρόν. Corruptam esse vocem etiam Sauppius censet.

---

nominis, ut Polemo in libro De fluviis ait sic scribens : « Et Athenis Cephissus est et Sicyone et Argis...

82.

Nominantur mugiles a nonnullis *plotes*, ut scribit Polemo in libro De fluminibus Siciliæ. Sic vero etiam nominat eos Epicharmus in Musis :

Æoliæ plotes et cynoglossi : aderant porro sciathides.

83.

Polemo, in libro qui inscribitur De Siciliæ fluviis mirabilibus, sic ait : « Palici quos vocant ab indigenis dei autochthones esse creduntur. Horum sunt fratres duo crateres haud alte se attollentes. Qui accedere ad eos volunt, puri ab omni piaculo et venereo congressu, nec non a cibis quibusdam esse debent. Surgit ex fontibus sulphuris odor gravis, qui prope adstantes capitis gravedine afficit vehementer. Aqua turbida est et colore simillima luto albo. Effertur bulliens æstuansque ad instar aquarum quæ ignei fervoris vi subsultant. Profunditatem craterum immensam dicunt, adeo ut boves incidentes et jugum mulare invehens et equæ insilientes evanuerint. Sanctissimum apud eos Siculi juramentum præstant. Postquam provocati ad jusjurandum lustrati sunt, ii qui jusjurandum exigunt, tabellam manu tenentes formulam sacramenti præeunt, illi vero ramulum vibrantes, coronati, discincti, sola tunica induti crateremque attingentes suggesta verba juramenti pronuntiant. Jam qui fidem juratus diis ratam dederit, is domum abit incolumis; qui vero pejerarit, statim coram præsentibus exspirat. Quæ quum ita fieri soleant, juraturi vades se daturos promittunt sacerdotibus, quibus, si piaculum acciderit, templi nece polluti lustrationem debent. Ad hunc locum Paliceni olim cognominem dæmonibus urbem Palicen inhabitabant.

set, qui reliqua quoque depravata esse putans totum locum in hanc sententiam refingi posse dicit: τελευτᾷ. Τῶν δὲ κρινομένων (earum rerum de quibus disceptatur) ἐγγυηταὶ γίνονται, οἳ ὑπισχνοῦνται καταστήσειν (sc. τὰ κρινόμενα) τοῖς ἱερεῦσιν· ἐπὴν δ' (vel καὶ ἐπὴν) ἄρα τι γένηται, κάθαρσιν ὀφλ. τοῦ τεμένους. Priora horum nituntur verbis Macrobii: *accepto prius fidei jussore a persona quæ juratura est de solvendo eo quod peteretur, si addixisset eventus.* Sed nihil cogit ut hæc nostro loco inferamus. Cum Polemonis verbis conferendus Pseudo-Aristot. Mir. 57: ἐὰν δὲ μὴ εὐορκῇ,... τὸν ἄνθρωπον πίμπρασθαι· διὸ δὴ λαμβάνειν τὸν ἱερέα παρ' αὐτοῦ ἐγγύας ὑπὲρ τοῦ καθαίρειν τινὰ τὸ ἱερόν. Quod denique dicit ὑπισχνοῦνται καταστήσειν, non vero καθιστᾶσι, non video quod adeo offendat. Sequentia ἐπὴν δ' ἄρα τι γένηται eruenda censet ex codicis literis ΕΠΗΝΕΔΡΟΠΓΕΝΗΤΑΙ. Ceterum de Palicis cf. Callias (fr. 1) et Xenagoras (fr. 3) apud Macrob. l. l.; Silenus (fr. 7) ap. Stephan. Byz. v. Παλικοί; Isigonus (fr. 7) ap. Sotion. in Westerm. Parad. p. 184; Servius ad Virgil. Æn. IX, 584; Plutarch. Timol. c. 12; Diodor. XI, 89; Aristot. Mirab. 57; Antigonus Caryst. Mirab. 133. 175; Strabo VI, p. 275; Hesychius et Favorinus v. Παλικοί; Theognost. in Cramer. An. Ox. II, p. 60, et qui his testimoniis innitentes de Palicis disseruerunt, Heyn. ad Virgil. Æn. IX, 585; Welcker. Annal. Instituti Archæol. II, fasc. 2. 3; G. Hermann. Diss. de Æschyli Ætnæis p. 6 sqq.; Preller, ad h. l.; Schneidewin. l. l. Polemo in libro Περὶ τῶν ἐν Σικ. θαυμαζομένων ποταμῶν probabiliter etiam περὶ λιμνῶν καὶ κρηνῶν sermonem fecit; sin minus, cum Schneidewino putandum occasionem de Palicorum fontibus disserendi dedisse Symæthum fluvium, ad cujus ripas Thalia, mater Palicorum, absorpta est, uti Marcellinus narrat l. l.

84.

Athenæus XII, p. 552, B: Πολέμων δ' ὁ περιηγητὴς ἐν τῷ Περὶ θαυμασίων Ἀρχέστρατόν φησι τὸν μάντιν ἁλόντα ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ ἐπὶ ζυγὸν ἀναβληθέντα ὀβολοῦ ὁλκὴν εὑρεθῆναι ἔχοντα· οὕτως ἦν ἰσχνός. Ὁ δ' αὐτὸς ἱστορεῖ ὡς καὶ Πανάρετος ἰατρῷ μὲν οὐδὲν ὡμίλησεν, Ἀρκεσιλάου δὲ ἠκροᾶτο τοῦ φιλοσόφου, καὶ ὅτι συνεγένετο Πτολεμαίῳ τῷ Εὐεργέτῃ, τάλαντα δώδεκα τὸν ἐνιαυτὸν λαμβάνων. Ἦν δὲ ἰσχνότατος, ἄνοσος διατελέσας.

« De iisdem homuncionibus Ælian. Var. Hist. X, 6, et Eustath. p. 1288, 44, qui discrepat hisce: Πολέμων οὖν φησιν ἐκεῖνον ἁλόντα ὑπὸ Πτολεμαίου καὶ ἐπὶ ζυγὸν ἐπιβληθέντα· sed Athenæi lectioni ὑπὸ τῶν πολεμίων favet Ælianus, apud quem pro ὑπὸ ζυγὸν ἀναβληθεὶς ex ceteris reponendum ἐπὶ ζυγόν. » Preller.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΚΑΡΧΗΔΟΝΙ ΠΕΠΛΩΝ.

85.

Athenæus XII, p. 541, A: Ἀλκισθένη δὲ τὸν Συβαρίτην φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Θαυμασίοις (c. 96) ὑπὸ τρυφῆς ἱμάτιον τοιοῦτον κατασκευάσασθαι τῇ πολυτελείᾳ, ὡς προτίθεσθαι αὐτὸ ἐπὶ Λακινίου ἐν τῇ πανηγύρει τῆς Ἥρας, εἰς ἣν συμπορεύονται πάντες Ἰταλιῶται, καὶ τῶν δεικνυμένων μάλιστα πάντων ἐκεῖνο θαυμάζεσθαι· οὗ φασι κυριεύσαντα Διονύσιον τὸν πρεσβύτερον ἀποδόσθαι Καρχηδονίοις ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ταλάντων. Ἱστορεῖ δὲ καὶ Πολέμων περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Περὶ τῶν ἐν Καρχηδόνι πέπλων.

Ἀλκισθένη] Apud Aristot. Mir. Ausc. c. 96 Beckmann. et Westermann. exhibent nomen Ἀλκιμένη, tamquam variam lectionem notantes: Ἀντιμένη et Ἀλκισθένη. — ἐπὶ Λακινίου] ἐπὶ Λακινίῳ τῇ πανηγύρει τῆς Ἥρας, Aristot. V. de Junone Lacinia Livius XXIV, 3, Strabo p. 261, Cic. Divin. I, 24, alii. Ipsius vestis descriptionem v. ap. Aristot. l. l. Ceterum titulo Περὶ τῶν ἐν Καρχηδόνι πέπλων fortasse partem operis Περὶ θαυμασίων, in quo Aristotelem maxime ante oculos Polemo habuerit, significari suspicatur Prellerus.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΞΕΝΟΦΩΝΤΙ ΚΑΝΝΑΘΡΟΥ.

Xenophontis locus, de quo Polemo egit, legitur in Agesilao c. 8, 7, ubi de Agesilao priscam sim-

DE MIRABILIBUS.

84.

Polemo Periegetes in libro De mirabilibus scribit, Archestratum vatem, ab hostibus captum, quum libræ imponeretur, compertum esse oboli (?) pondus habere: adeo tenui corpusculo fuit. Idem narrat, Panaretum nullum unquam medicum consuluisse; fuisse vero auditorem Arcesilai philosophi, vixisseque apud Ptolemæum Evergeten, ab eoque quotannis duodecim accepisse talenta. Fuit is corpore tenuissimo, et nullo unquam morbo affectus est.

DE PEPLIS IN CARTHAGINE URBE.

85.

Alcisthenem Sybaritam, ait Aristoteles in Mirabilibus, luxuriæ deditum, vestem confecisse adeo sumptuosam, ut illam in Lacinio exponeret in Junonis celebritate, ad quam omnes Itali conveniunt; utque ex omnibus rebus, quæ ibi ostendebantur, eam maxime admirarentur spectatores. In cujus possessionem quum venisset Dionysius senior, vendidisse eam dicitur Carthaginiensibus centum et viginti talentis. Eandem rem narrat Polemo in libro De peplis Carthaginiensium.

plicatem in vita domestica et publica præ se ferente loquens inter alia dicit : Ἐννοησάτω δὲ ὡς ἐθοίναζεν ἐν ταῖς θυσίαις· ἀκουσάτω δὲ ὡς ἐπὶ πολιτικοῦ καννάθρου κατῄει [ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ supplev. Casaub. ad Athen. l. l.] ἐς Ἀμύκλας. Eundem locum spectat Plutarchus Agesil. c. 19 : Καὶ τὸ κάνναθρόν φησιν ὁ Ξενοφῶν οὐδέν τι σεμνότερον εἶναι τῆς ἐκείνου θυγατρὸς ἢ τῶν ἄλλων. Κάνναθρα δὲ καλοῦσιν [ἁμάξας ἐχούσας vel tale quid supplet Preller.] εἴδωλα γρυπῶν ξύλινα καὶ τραγελάφων, ἐν οἷς κομίζουσι τὰς παῖδας ἐν ταῖς πομπαῖς. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὄνομα τῆς Ἀγησιλάου θυγατρὸς οὐ γέγραφε, ὁ δὲ Δικαίαρχος (fr. 17) κτλ. — De καννάθρῳ vide Polycratem ap. Athen. l. l.; Etym. M. p. 489, 5; Eustath. p. 1344, 44; schol. Hom. Il. 24, 190; Apollon. Lex. Hom. p. 128 Bekk. Quæ testimonia comprehendens Prellerus, « Est igitur, ait, Κάνναθρον ἅμαξα ξυλίνη καμαρωτή h. e. καμάραν ψιαθώδη ἔχουσα, εἰδώλοις γρυπῶν καὶ τραγελάφων κεκοσμημένη. Καμάρα illa ψιαθώδης proprie κάνναθρον dicebatur : deinde partis nomen transiit ad totum. Utebantur talibus vehiculis virgines Lacænæ in pompis Hyacinthiorum. Quare quum Polemo locum illum Xenophontis, quo τὸ κάνναθρον filiæ Agesilai memorabatur, illustrandum sibi proposuisset, non potuit quin etiam ad ipsius festi Hyacinthiorum descriptionem deferretur, cujus disputationis pars servata est per Didymum de copide Lacedæmonia disputantem. »

86.

Athenæus IV, p. 138, E : Πολέμων δ' ἐν τῷ Παρὰ Ξενοφῶντι καννάθρῳ τοῦ παρὰ Λάκωσι καλουμένου δείπνου κοπίδος μνημονεύοντα Κρατῖνον (φησὶ) ἐν Πλούτοις λέγειν·

Ἆρ' ἀληθῶς τοῖς ξένοισίν ἐστιν, ὡς λέγουσ', ἐκεῖ
πᾶσι τοῖς ἐλθοῦσιν ἐν τῇ κοπίδι θοινᾶσθαι καλῶς;
ἐν δὲ ταῖς λέσχαισι φύσκαι προσπεπατταλευμέναι
κατακρέμανται, τοῖσι πρεσβύταισιν ἀποδάκνειν ὀδάξ;

Καὶ Εὔπολις ἐν Εἵλωσι· » καὶ γένηται τοῖσδε σάμερον κοπίς. » Δεῖπνον δ' ἐστὶν ἰδίως ἔχον ἡ κοπίς· καθάπερ καὶ τὸ καλούμενον ἄϊκλον.*** Ἐπὴν δὲ κοπίζωσι, πρῶτον μὲν δὴ σκηνὰς ποιοῦνται παρὰ τὸν θεὸν, ἐν δὲ ταύταις στιβάδας ἐξ ὕλης· ἐπὶ δὲ τούτων δάπιδας ὑποστρωννύουσιν, ἐφ' αἷς τοὺς κατακλιθέντας εὐωχοῦσιν, οὐ μόνον τοὺς ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἀφικνουμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιδημήσαντας τῶν ξένων. Θύουσι δ' ἐν ταῖς κοπίσιν αἶγας, ἄλλο δ' οὐδὲν ἱερεῖον· καὶ τῶν κρεῶν διδόασι μοίρας πᾶσι καὶ τὸν καλούμενον φυσίκιλλον, ὅς ἐστιν ἀρτίσκος ἐγκρίδι παραπλήσιος, γογγυλώτερος δὲ τὴν ἰδέαν· διδόασι τῶν συνιόντων ἑκάστῳ τυρὸν χλωρὸν καὶ γαστρὸς καὶ φύσκης τόμον καὶ τραγήματα σῦκά τε ξηρὰ καὶ κυάμους καὶ φασήλους χλωρούς. Κοπίζει δὲ καὶ τῶν ἄλλων Σπαρτιατῶν ὁ βουλόμενος. Ἐν δὲ τῇ πόλει κοπίδας ἄγουσι καὶ τοῖς Τιθηνιδίοις καλουμένοις ὑπὲρ τῶν παίδων· κομίζουσι γὰρ αἱ τιτθαὶ τὰ ἄρρενα παιδία κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ἀγρὸν καὶ πρὸς τὴν Κορυθαλλίαν καλουμένην Ἄρτεμιν, ἧς τὸ ἱερὸν παρὰ τὴν καλουμένην Τίασσάν ἐστιν ἐν ταῖς πρὸς τὴν Κλήταν μέρεσι· τὰς δὲ κοπίδας παραπλησίως ταῖς λελεγμέναις ἐπιτελοῦσι. Θύουσι δὲ καὶ τοὺς γαλαθηνοὺς ὀρθαγορίσκους καὶ παρατιθέασιν ἐν τῇ θοίνῃ τοὺς ἰπνίτας ἄρτους. Τὸ δὲ ἄϊκλον ὑπὸ μὲν τῶν ἄλλων Δωριέων καλεῖται δεῖπνον. Ἐπίχαρμος γοῦν ἐν Ἐλπίδι φησίν· « Ἐκάλεσε γάρ τύ τις ἐπ' ἄϊκλον ἑκών, τὺ δὲ ἑκὼν ᾤχεο τρέχων. » Τὰ αὐτὰ εἴρηκε καὶ ἐν Περιάλλῳ. Ἐν δὲ τῇ Λακεδαίμονι τοῖς εἰσιοῦσιν εἰς τὸ φειδίτιον μετὰ δεῖπνον τὸ καλούμενον ἄϊκλον εἰσφέρουσιν ἄρτους ἐν ἀρριχίδι καὶ κρέας ἑκάστῳ· καὶ τῷ νέμοντι τὰς μοίρας ἀκολουθῶν ὁ διάκονος κηρύττει τὸ ἄϊκλον προστιθεὶς τοῦ πέμψαντος τὴν

DE CANNATHRO APUD XENOPHONTEM.

86.

Polemo in commentario De Cannathro apud Xenophontem sic scribit : « Cœnæ ejus, quæ *copis* apud Lacedæmonios vocatur, mentionem faciens Cratinus in Plutis ait :

Reverane hospitibus, ut aiunt, licet ibi
omnibus, quicumque veniunt, in Copide epulari laute?
in Leschis vero hillæ clavis affixæ
pendent, quas senes dentibus mordeant?

Et Eupolis in Helotibus : « Et paretur hisce hodie Copis ». Est autem peculiare cœnæ genus *copis*, quemadmodum et *aiclon* quod vocant. *** Quum igitur copidem celebrant, primum quidem tentoria erigunt juxta dei fanum ; tum in his stramenta sternunt ex fronde, eaque tapetibus tegunt, quibus discumbentes hospitio excipiunt non modo qui nostra e terra adveniunt, sed et peregrinos Spartæ agentes. Immolant vero in copidibus capras, et nullam aliam præterea victimam. Distribuunt vero carnium portiones omnibus, et quem vocant physicillum, qui est exiguus panis, encridi similis, forma vero rotundiore. Distribuunt etiam convenientium unicuique caseum recentem, et ventris et hillæ frustum; et pro bellariis ficos siccas et fabas et phaseolos recentes. Copidem vero celebrat et reliquorum Spartanorum quicumque vult. In urbe vero copidas etiam celebrant *Tithenidiorum* quæ vocantur (i. e. Nutriciorum) festis diebus, pro puerorum salute. Tunc enim parvulos in agrum exportant nutrices, et prope Corythalliam quam vocant Dianam (cujus templum est ad Thiassam fontem qui vocatur, qua parte Cletæ fanum est) copidas celebrant simili modo atque eas de quibus dictum est : sacrificant autem lactantes porcellos (*orthagoriscos*), et in epulis panes apponunt furnaceos. Ἄϊκλον vero a reliquis Doribus *cœna* vocatur. Epicharmus certe, in Spe, ait : « Vocavit te aliquis ad ἄϊκλον ultro. Tu vero ultro abiisti currens. » Eademque dixit etiam in Periallo. Lacedæmone vero eis, qui in Phiditium convenerunt, post cœnam afferunt hoc quod ἄϊκλον vocant, panes in corbicula et carnem unicuique : et eum, qui portiones distribuit, comitatur famulus, ἄϊκλον proclamans, et nomen edens ejus qui illud misit. » Hæc Polemon.

ὀνομασίαν. » Ταῦτα μὲν ὁ Πολέμων. Πρὸς ὃν ἀντιλέγων Δίδυμος ὁ γραμματικὸς κτλ.

Ἐν τῷ παρὰ Ξεν. κ.] titulus contractus, ut Πολέμων ἐν τῇ Ἐρατοσθένους ἐπιδημίᾳ. — « Ante ἐπὴν δὲ κοπίζωσι exciderunt multa. Excidit mentio ejus festi, de quo narratur in sequentibus, Hyacinthiorum opinor, quæ quum maximam partem in agris et apud Amyclæos celebraretur (cf. Manso *Sparta* I, 2, p. 205 sqq., Müller. *Dor.* II, p. 281 sq.), deinde sic pergit : ἐν δὲ τῇ πόλει κτλ. Excidit etiam mentio ejus, qui loquitur in sequentibus, Spartani alicujus, si quid video, quem de his rebus consuluerat Polemo : οὐ μόνον τοὺς ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἀφικνουμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιδημήσαντας τῶν ξένων. Excidit denique pompæ quæ Amyclas deducebatur et in qua cannathris vehebantur virgines Spartanorum, descriptio, quam suppleveris ex Polycratis loco per Didymum servato ap. Athen. p. 139, E, ex quo constat, copidem illam, de qua narrat Polemo, post pompam Amyclas deductam habitam esse, quum cives multas victimas sacrificarent lautasque epulas appararent et familiaribus omnibus et ipsorum servis. » Preller. — παρὰ τὸν θεὸν] Preller. dedit παρὰ τὴν θέαν, *dum durabat ἡ θέα*. — τραγήματα σῦκά τε... χλωρούς] Hæc iterum ex Polemone affert Athenæus II, p. 56, A. — τὰς δὲ κοπίδας παραπλησίως] δὲ particulam adjecit Preller.; « opponuntur, ait, eæ copides quæ habebantur Tithenidiis, ταῖς λελεγμέναις, i. e. iis quæ habebantur in Hyacinthiis. »

In ea quæ sequitur apud Athenæum Didymi disputatione, diserta mentio Polemonis fit p. 140, B : Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὀρθαγορίσκοι λέγονται, ὥς φησιν ὁ Πολέμων, οἱ γαλαθηνοὶ χοῖροι, ἀλλ' ὀρθραγορίσκοι, ἐπεὶ πρὸς τὸν ὄρθρον πιπράσκονται, ὡς Περσαῖος ἱστορεῖ ἐν τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ καὶ Διοσκουρίδης ἐν δευτέρῳ πολιτείας, καὶ Ἀριστοκλῆς ἐν τῷ προτέρῳ καὶ οὗτος τῆς Λακώνων πολιτείας. Ἔτι φησὶν ὁ Πολέμων, καὶ τὸ δεῖπνον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἄϊκλον προσαγορεύεσθαι, παραπλησίως ἁπάντων Δωριέων οὕτως αὐτὸ καλούντων. Quibus quæ subjicit Didymus Alcmanis aliorumque testimonia, apud ipsum legas Athenæum. Apparet vero multa eorum quæ huc pertinent a Polemone prætermissa esse, non vero propter negligentiam auctoris, ut videri possit, sed propterea haud dubie (uti Prellerus monet), quod omnino non ex professo hanc materiam pertractandam sibi sumpserat.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΟΥ ΚΩΔΙΟΥ.

87.

Hesychius : Διὸς κῴδιον· οὕτως ἔλεγον οὗ τὸ ἱερεῖον Διὶ τέθυται, ἐφ' οὗ οἱ καθαιρόμενοι ἐστήκεσαν τῷ ἀριστερῷ ποδί· τινὲς δὲ τὸ μέγα καὶ τέλειον· ὁ δὲ Πολέμων τὸ ἐκ τοῦ Διὶ τεθυμένου ἱερείου.

Ad hæc Prellerus : « Διὸς κῴδιον retinendum erat propter ordinem elementarem. Cod. Διοσκώλιον· οὕτως ἔλεγον οὗτοι ἱερεῖον ἐτίθετο. — ὁ δὲ Π. τῷ ἐκ τ. Δ. τ. ἱερείῳ. Musur. τὸ ἐκ τ. Δ. τ. ἱερεῖον. Inserviebat hoc vellus a Jovis victima detractum iis ritibus sacris, qui dicebantur ἀποδιοπομπήσεις, v. Phrynich. ap. Bekk. Anecd. p. 7, 15 : ἀποδιοπομπεῖσθαι καὶ διοπομπεῖσθαι· σημαίνει μὲν τὸ ἀποπέμπεσθαι καὶ ἀποκαθαίρεσθαι μύση, σύγκειται δὲ τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ δίου (dicebatur igitur etiam nude τὸ δῖον), ὅ ἐστι δέρμα τοῦ ἱερείου τοῦ θυομένου τῷ Διί, ἐφ' οὗ ἑστῶτες ἐκαθαίροντο, κἀκ τοῦ πέμπεσθαι· μετὰ γοῦν τῆς ἀπὸ προθέσεως ἀττικώτατόν ἐστιν· cf. Pierson. Mœr. p. 41, Ruhnk. Tim. p. 40 sq. De re similiter Lex. rh. ap. Bekk. Anecd. p. 242, 26 : Δῖον κῴδιον· ἐπὶ τῶν καθαιρομένων λέγεται, ἐπειδήπερ Διὶ θύουσι καθαίροντες τοὺς μύσει κατεχομένους. In quanam potissimum Jovis religione et quibus occasionibus adhibitum sit cernitur ex his locis : Eustath. p. 1935, 8 : Καὶ οἱ τὸ διοπομπεῖν (scribendum erat διοπομπεῖσθαι) ἑρμηνεύοντές φασιν ὅτι δῖον ἐκάλουν κῴδιον ἱερείου τυθέντος (editur τιθέντος) Διὶ μειλιχίῳ ἐν τοῖς καθαρμοῖς φθίνοντος Μαιμακτηριῶνος μηνός, ὅτε ἤγοντο τὰ πομπαῖα (cf. *Demet. et Perseph.* p. 248) καὶ καθαρμῶν ἐκβολαὶ εἰς τὰς τριόδους ἐγίνοντο. Εἶχον δὲ μετὰ χεῖρας πομπαῖον (vulgo πομπόν, correxit Lobeck. : ceterum quæ sequuntur de insigni Mercurii, ea de suo interpolaverit Thessalonicensis, quum cetera ex iis, quos de talibus consulere solet, Pausania et Ælio Dionysio sumpsisse videatur), ὅπερ ἦν, φασί, κηρύκιον σέβας Ἑρμοῦ, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου πομπαίου (ed. πομποῦ) καὶ τοῦ ῥηθέντος δίου τὸ διοπομπεῖν. Καὶ τοῦτο μὲν οὕτως ἐξ ἱστορίας· ἄλλως δὲ κοινότερον διοπομπεῖν καὶ ἀποδιοπομπεῖν ἐφαίνετο τὸ Διὸς ἀλεξικάκου (Jovem ἀποτρόπαιον et προστρόπαιον nominant scholl. Plat. Legg. IX, p. 120, 14, Cratyl. p. 29, 11) ἐπικλήσει ἐκπέμπειν τὰ φαῦλα. Cum Eustathio comparandus Suidas s. v. Διὸς κῴδιον et Apostol. Proverb. VII, 10 : Διὸς κῴδιον · οὗ τὸ ἱερεῖον Διὶ τέθυται· θύουσί τε τῷ τε μειλιχίῳ καὶ τῷ κτησίῳ (Suid. codd. V. C. κτησιδίῳ. Lobeck. Agl. p. 183 ἱκεσίῳ. Müller. *Æsch. Eum.* p. 188 tuetur vulgatam; mihi κτησίῳ

DE JOVIS VELLERE.

87.

Jovis vellus vocabant vellus victimæ Jovi sacrificatæ detractum, in quo ii qui lustrabantur pedem ponebant sinistrum. Nonnulli dicunt significari vellus magnum et perfectum; Polemo autem esse dicit vellus Jovis victimæ detractum.

omnino rejiciendum ac restituendum καθαρσίῳ videtur) Διί· τὰ δὲ κῴδια τούτων φυλάσσουσι δῖα (v. Phrynich. supra cit.; sine causa Gaisf. Διός) προσαγορεύοντες· χρῶνται δ' αὐτοῖς οἵ τε Σκιροφορίων (cf. *Demet. et Perseph.* p. 124, 147) τὴν πομπὴν στέλλοντες καὶ ὁ δᾳδοῦχος ἐν Ἐλευσῖνι καὶ ἄλλοι τινὲς πρὸς τοὺς καθαρμούς, ὑποστορνύντες αὐτὰ τοῖς ποσὶ τῶν ἐναγῶν. Hæc ex Polemone ferme ducta videntur. De simili re memorat Dicæarchus in fragmento de monte Pelio p. 27 sq. Buttm. et Pausanias, ubi narrat de lustrationibus ante oracula ab Amphiarao edita solennibus, I, 34, 3 : Ἔστι δὲ καθάρσιον τῷ θεῷ θύειν. Θύουσι δὲ καὶ αὐτῷ καὶ πᾶσιν ὅσοις ἐστὶν ἐπὶ ταὐτὸ τὰ ὀνόματα (i. e. et Jovi καθαρσίῳ et ceteris diis, οἷς ἐστι τὰ ὀνόματα ἐπὶ τὸ καθαίρεσθαι. Parum recte Siebel. *in eodem loco*, et novissimi editores *quorum in eadem ara inscripta sunt nomina*). προεξειργασμένων δὲ τούτων κριὸν θύσαντες αὐτῷ καὶ τὸ δέρμα ὑποστρωσάμενοι καθεύδουσιν ἀναμένοντες δήλωσιν ὀνείρατος. Alia ejusdem religionis documenta ex antiquitatibus Ægyptiorum, Romanorum excitavit Lobeck. Agl. p. 185 sq. In universum duplex Joviorum similiumque pellium usus erat. Etenim aut in pompis lustralibus, quibus tota civitas publice februabatur, a sacerdotibus illa coria rite circumferebantur; hoc si quid video est ἄγειν τὰ πομπαῖα, ubi τὰ πομπαῖα sunt ipsa Jovia, cf. Eustath. l. c., qui tale πομπαῖον confudit cum baculo Mercurii : aut corpora eorum qui lustrabantur talibus pellibus afficiebantur, quod fiebat diversis modis; modo enim capitum indumenta ex illis pellibus parabantur, velut quibus utebantur sacerdotes Ægyptiorum et Romanorum, modo Joviis tanquam vestibus amiciebantur lustrandi, ut in lustrationibus Jovis Actæi et in Lupercalibus Romanorum, modo pedibus eorum qui februabantur hæc coria substernebantur, velut in Scirophoriis et Eleusiniis Atticis, modo etiam iis qui dormiendo oracula divinitus sibi immissum iri putabant substernebantur, velut in sacris Amphiarai, cf. Strabo VI, p. 284 : ἐναγίζουσι δὲ αὐτῷ (Κάλχαντι) μέλανα κριὸν οἱ μαντευόμενοι, ἐγκοιμώμενοι ἐν τῷ δέρματι. Quod de Scirophoriorum et Eleusiniorum lustrationibus scribit Müllerus Æsch. Eum. p. 146, eos qui in Joviis steterint sanguine suillo superfundi solitos esse, deque sanguine pellibus collecto indeque effuso τὸ ἀποδιοπομπεῖσθαι dictum esse (« das abgewaschene Blut sammelte man dann in Felle und schüttete es damit aus : dies heisst offenbar ἀποδιοπομπεῖσθαι »), in hoc vereor ne confuderit duo καθάρσεως genera, quæ mihi quidem diversa fuisse videntur, id quod fiebat sanguine suillo hominibus vel rebus (velut in ecclesia Atheniensium, *Demet. et Pers.* p. 358) asperso et id quod appellabatur ἀποδιοπομπεῖσθαι, de quo dictum est in antecedentibus et quocum comparare juvabit suovetaurilia Romanorum, cf. Cato R. R. § 141, in quibus tamen non vellera hostiarum, sed ipsæ hostiæ circum id quod lustrandum erat circumferebantur. »

88.

Athenæus XI, p. 478, C : Πολέμων δ' ἐν τῷ Περὶ τοῦ δίου κῳδίου φησί· « Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν τελετὴν ποιεῖ, καὶ αἱρεῖται ἐκ τῆς θαλάμης καὶ νέμει * * ὅσοι ἄνω τὸ κέρνος περιενηνοχότες. Τοῦτο δ' ἐστὶν ἀγγεῖον κεραμεοῦν, ἔχον ἐν αὐτῷ πολλοὺς κοτυλίσκους κεκολλημένους· ἔνι δ' ἐν αὐτοῖς ὅρμινοι, μήκωνες λευκοί, πυροί, κριθαί, λάθυροι, ὦχροι, φακοί, κύαμοι, ζειαί, βρόμος, παλάθιον, μέλι, ἔλαιον, οἶνος, γάλα, ὄϊον ἔριον ἄπλυτον. Ὁ δὲ τοῦτο βαστάσας, οἷον λικνοφορήσας, τούτων γεύεται. »

Illustrat hæc Prellerus : « Idem locus, ait, allegatur Athen. XI, p. 476, F : κέρνος· ἀγγεῖον κεραμεοῦν... τούτων γεύεται, sed subjecto nomine Ammonii Lamptrensis, ὡς ἱστορεῖ Ἀμμώνιος ἐν τρίτῃ Περὶ βωμῶν καὶ θυσιῶν. Hic ni fallor sua sumpserat ex Polemone, Athenæus autem illius testimonium ex hujus commentariis deprompserit. De re maximopere dolendum quod locus tam lacer a principio ad nos pervenerit; nam describitur actio mystica, quam si accuratius cognitam haberemus, omnis mysticorum sacrorum descriptio aliquantum expeditior foret. Locum hæc actio habuisse videtur in mysteriis Matris Magnæ; nam his proprium erat τὸ κέρνος, v. Lobeck. Agl. p. 26 sq. Videtur Polemo in iis quæ ab initio omissa sunt eandem cærimoniam descripsisse, de qua pauca et obscura eaque confuse commemorat Clem. Alex. Protrept. p. 13 Pott., ubi hæ voces apponuntur : Ἐκ τυμπάνου ἔφαγον, ἐκ κυμβάλου ἔπιον, ἐκερνοφόρησα, ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυν (vulgo ὑπέδυον; illud præivit vir doctus in Zimmerm. *Zeitsch. f. A.* 1835, p. 84), quæ pronuntiabantur a mystis. Saltem hinc aliquid lucis adspergi dixeris iis quæ apud nostrum extrema sunt, ὁ δὲ τοῦτο (sc. τὸ κέρνος) βαστάσας, οἷον λικνοφορήσας (i. e. velut is qui gestavit τὸ λῖκνον, scilicet in aliis sacris), τούτων γεύεται, h. e. de iis gustat

88.

Polemo in libro De Jovis vellere scribit : « Post hæc initiationis mysteria celebrat, et sumit * e sacello, distribuitque eis qui cernum gestaverant. Est autem *cernus* vas fictile, multos continens *cotyliscos* agglutinatos, in quibus sunt horminum, papaver candidum, triticum, hordeum, pisum, cicer, ervilia, lens, faba, zea, avena, ficuum massa, mel, oleum, vinum, lac, ovina lana illota : idque vas qui gestavit, sicut qui vannum gestavit, his rebus vescitur.

quæ insunt in cavernulis τοῦ κέρνους, quæ plerumque dicuntur τὰ ἄρρητα sive etiam τὰ μυστικά, τὰ μυστήρια, cf. Lobeck. Agl. p. 56. Hæc labiis vel manibus attrectabantur a mystis (τῶν μυστηρίων ἅπτεσθαι, γεύεσθαι), eaque actio particularis erat earum cærimoniarum, quæ cunctæ appellabantur τελετή sive μυστήρια. Jam hinc interpretanda hæc apud nostrum : μετὰ ταῦτα τὴν τελετὴν ποιεῖ scil. ὁ ἱερεὺς vel ὁ ἱεροφάντης, δᾳδοῦχος. Hic ποιεῖ τὴν τελετὴν h. e. δείκνυσι, φαίνει, παρέχει, νέμει τὰ ἄρρητα i. e. varia illa liborum genera, quæ adspiciantur, labiisque et manibus attingantur a mystis. — Sequuntur hæc : καὶ αἱρεῖται (sc. ὁ ἱεροφάντης) ἐκ τῆς θαλάμης (aut supplendum τὸ κέρνος, ut θαλάμη sit receptaculum aliquod sacrum ubi asservabatur τὸ κέρνος, aut θαλάμη est ipsum κέρνος, ut ex hujus cavernulis hierophanta sumpserit τὰ ἄρρητα) καὶ νέμει ὅσοι ἄνω τὸ κέρνος περιενηνοχότες. Hæc carent sensu. Casaub. scribendum putabat ὅσοι ἂν ὦσι : ego interposui lacunæ sigilla; nam omissa esse nonnulla arguit et connexus sententiarum, et solent in talibus quæ propter unam vocem excerpuntur locis ea plerumque omitti, quæ officiebant ad illam vocem festinantibus. Omissa videntur fere hæc : καὶ νέμει τοῖς μύσταις, καὶ γεύονται αὐτῶν (sc. τῶν ἀρρήτων) ὅσοι ἄνω (sc. εἰσί), τὸ κέρνος περιενηνοχότες. Hæc dici suspicor de iis qui κερνοφορήσαντες, ἐκ τυμπάνου φαγόντες etc. in sublimiorem aliquem locum, ubi stabat hierophantes, adscenderant, ab hoc qui jam faciebat τὴν τελετὴν sacra illa abdita accepturi et gustaturi : ὁ τὸ κέρνος βαστάσας τούτων γεύεται. Jam sequitur ipsa descriptio τοῦ κέρνους, quæ est et accuratissima et expedita. Primum ipsum vas quale fuerit enarratur. Κέρνος erat vas fictile (tum hoc tum figura et iis quæ intus erant differebat a κίστῃ, quæ erat deabus Eleusiniis et Libero sacra : quæ erat πλεκτή vel lignea, v. Ammon. De diff. verb. v. κιβωτός, Münter Dissertatt. antiq. p. 204), multas intus cavernulas habens, in quibus erant κοτυλίσκοι sive κρατῆρες, v. Pollux IV, 103, et qui laudantur a Casaub. ad Athen. p. 476, F, Schneid. ad Nicandr. Alexiph. p. 145, Lobeck. Agl. p. 26. In cotyliscis istis discreta asservabantur quæ a nostro enumerantur, ὄρμινοι, μήκωνες etc., quæ partim beneficiorum ab ea, quæ his sacris colebatur, dea hominibus tributorum monimenta fuisse videntur, partim ipsorum sacrorum, quibus hæc dea colebatur et quæ ab ipsa haud dubie instituta esse narrabantur, tanquam insignia, velut μέλι, ἔλαιον, οἶνος, γάλα, quibus constabant αἱ νηφάλιαι θυσίαι, in quibus rite faciendis etiam ὄϊον ἔριον ἄπλυτον adhiberi solebat, cf. Paus. VIII, 42, 5, qui Cereri Nigræ apud Phigalenses cultæ rite sacrificata esse narrat inter alia ἐρίων τὰ μὴ ἐς ἐργασίαν πω ἥκοντα, ἀλλὰ ἔτι ἀνάπλεα τοῦ οἰσύπου i. e. ὄϊον ἔριον ἄπλυτον. »

ΠΕΡΙ ΑΡΤΟΥ.

89.

Athenæus III, p. 108, F : Ἄρτου δεῖ, καὶ οὐ τῶν Μεσσαπίων βασιλέως, λέγω τῶν ἐν Ἰαπυγίᾳ, περὶ οὗ καὶ σύγγραμμά ἐστι Πολέμωνι. Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Θουκυδίδης ἐν ἑβδόμῃ καὶ Δημήτριος ὁ κωμῳδοποιὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δράματι Σικελίᾳ διὰ τούτων·

Κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀνέμῳ νότῳ
διεβάλομεν τὸ πέλαγος εἰς Μεσσαπίους·
Ἄρτος δ' ἀναλαβὼν ἐξένισεν ἡμᾶς καλῶς·
ξένος γε χαρίεις ἦν ἐκεῖνος καὶ μέγας
καὶ λαμπρός.

Suid. v. Ἄρτος.... ἔστι δὲ καὶ ὄνομα τυράννου Μεσσαπίων, ὃν καὶ πρόξενον Ἀθηναίους ποιήσασθαί φησι Πολέμων.

De Arto regulo Thucydides VII, 33, 4 : Καὶ ὁρμηθέντες αὐτόθεν (sc. Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων) κατίσχουσιν ἐς τὰς Χοιράδας νήσους Ἰαπυγίας, καὶ ἀκοντιστάς τέ τινας τῶν Ἰαπύγων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ Μεσσαπίου ἔθνους ἀναβιβάζονται ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τῷ Ἄρτᾳ, ὅσπερ καὶ τοὺς ἀκοντιστὰς δυνάστης ὢν παρέσχεν αὐτοῖς, ἀνανεωσάμενοί τινα παλαιὰν φιλίαν ἀφικνοῦνται Μεταπόντιον τῆς Ἰταλίας. Παλαιὰ illa φιλία, quæ Messapiis cum Atheniensibus intercessisse dicitur, explicanda est ex iis, quæ de Theseo ex Creta in Italiam profecto narrantur apud Plutarch. Qu. Gr. c. 35 et Strabon. VI, p. 282. Uberius hæc exposuisse Polemonem, consentaneum est. Idem num Thucydidis maxime locum illustrandum sibi proposuerit, quæ Prelleri suspicio est, in medio relinquo. Ceterum potuit hæc περὶ Ἄρτου scriptio, ut Prellerus monet, etiam pars fuisse ejus operis quod inscribebatur Κτίσεις Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν. Cf. de Arto Hesych.

DE ARTO.

89.

Arto (*pane*) nobis opus est. Nec vero illum *Artum* dico, Messapiorum in Apulia regem, de quo etiam exstat Polemonis commentarius. Ejusdemque et Thucydides meminit, et Demetrius comicus in fabula, cui Sicilia titulus, his verbis :

Et inde in Italiam vento austro
trajecimus pelagum in Messapios.
Artus autem nos hospitio benigne excepit :
hospes liberalis ibi, magnus et splendidus erat.

Artus, nomen reguli Messapiorum, quem proxenum Athenienses sibi constituisse Polemo narrat.

v. Ἄρτας et Ἄρτος; Bekk. An. p. 448, 9; Eustath. p. 265, 31.

VARIA INCERTÆ SEDIS.

90.

Schol. Pind. Ol. VII, 95 : Πολέμων γάρ φησι παρὰ Χίοις μὲν τὸν Διόνυσον δεδέσθαι καὶ παρ' Ἐρυθραίοις δὲ τὸ ἕδος τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ ὅλως πολὺν κατεσπάρθαι λόγον περὶ τῶν ἀγαλμάτων ὡς μὴ μενόντων, ἀλλὰ πορευομένων ἄλλοσε πολλάκις. Cf. Lobeck. Aglaoph. p. 275 sq.

91.

Athenæus II, p. 55, E : Πολέμων δέ φησι τοὺς Λακεδαιμονίους τοὺς θέρμους λυσιλαΐδας καλεῖν. « Villebrunius ait λυσιάδας in mss. legi quod e neutro ex nostris enotatum. In Natalis quidem versione Lysiadas h. l. scriptum video, quod et Dalecampius in ora adnotaverat; sed poterat is error vel interpretis esse vel operarum. » SCHWEIGH.

92.

Idem II, p. 70, C : Καὶ περὶ τὸν Ἰνδὸν δέ φησι ποταμὸν γίνεσθαι τὴν κυνάραν. Καὶ Σκύλαξ δὲ ἢ Πολέμων γράφει· « εἶναι μὲν τὴν γῆν ὑδρηλὴν κρήνῃσι καὶ ὀχετοῖσιν, ἐν δὲ τοῖς οὔρεσι πέφυκε κυνάρα καὶ βοτάνη ἄλλη, » καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς· « ἐντεῦθεν δὲ ὄρος παρέτεινε τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἰνδοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὑψηλόν τε καὶ δασὺ ἀγρίῃ ὕλῃ καὶ ἀκάνθῃ κυνάρᾳ. »

« Patet illa Scylacis esse, non Polemonis. Puto Polemonem (cujus nomen hic quoque per Didymum exstare videtur) de voce κυνάρα disputasse deque ea inter alia Scylacis illa testimonia apposuisse; certe ego hoc mihi identidem observasse videor, si idem locus a grammaticis sub duobus nominibus particula ἢ disjunctis laudatur, velut Σκύλαξ ἢ Πολέμων, et fr. 10 παρὰ Πολέμωνι ἢ Ἀλκμᾶνι et similia, tunc recentiorem scriptorem eum esse, apud quem is qui citat utrumque antiquioris testimonium appositum invenerit. » PRELLER. Cf. introduct.

93.

Hesych. s. v. Ἠλύσιον· μακάρων νῆσος... Ἄλλοι, κεκεραυνωμένον χωρίον ἢ πεδίον. Τὰ δὲ τοιαῦτά ἐστιν ἄβατα, καλεῖται δὲ καὶ ἐνηλύσια. Πολέμων δὲ Ἀθηναίους φησὶ καὶ ἄλλοι τινὲς (ἄλλους τινὰς conj. Küster.) τὸ κατασκηφθὲν (κατασκαφὲν cod.) χωρίον ἢ ἱερόν.

Suidas : Ἠλύσιον·... οἱ δὲ τὸ κεκεραυνωμένον χωρίον ἢ πεδίον· τὰ δὲ τοιαῦτά ἐστιν ἄβατα. Καλεῖται δὲ καὶ ἐνηλύσια. Πολέμων δὲ Ἀθηναίους φησὶ τὸ κατασκηφθὲν (sic Leopard., κατασκαφὲν codd.) χωρίον καλεῖν. « Polemonis observationem etsi lexicographi parum perspicue consignarunt, apparet tamen hanc fere sententiam effici : καλεῖται δὲ καὶ ἐνηλύσια, ὃ καὶ Πολέμων Ἀθηναίους φησὶ... καλεῖν. » *Bernhardy*. Cf. Hesych. v. Ἐνηλύσια, τὰ κατασκηφθέντα χωρία ἐνηλύσια λέγονται; idem v. Ἐνηλύσιος, ἐμβρόντητος, κεραυνόβλητος; Etym. M. p. 428, 30 et 341, 8; Pollux IX, 41; Artemidor. Onirocr. II, 8; Pausan. V, 14, 5 et 8. Festus v. *Bidental*, ibiq. interpr. Müller. *Etrusk*. II, p. 170 *sqq*., Hartung. *Religion der Rœmer* II, p. 13 sqq. Laudat hæc Prellerus.

94.

Idem v. Προσωποῦττα· Πολέμων (sic Valesius; codex : πολε, supra scripto μ'), ἀγγεῖον χαλκοῦν, ἔχον ἐπὶ τοῖς χείλεσι πρόσωπα, ἐν ᾧ τὰ ἱερὰ ἔπεμπον. Cf. Poll. II, 48 : Προσωποῦττα δέ τι παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὠνομάζετο χαλκοῦν ἀγγεῖον, ἐχίνῳ παραπλήσιον, περὶ τὸ στόμα ἔχον πρόσωπα λεόντων ἢ καὶ βοῶν, ἀφ' ὧν καὶ ὠνόμασται.

95.

Idem v. Συσπαστόν· τῶν τραγικῶν τι ἐγχειρίδιον ἐκαλεῖτο, ὡς Πολέμων φησὶ, τὸ συντρέχον ἐν Αἴαντος ὑποκρίσει.

Lobeck. ad Soph. Ajac. p. 360 ed. 2. : « So-

VARIA INCERTÆ SEDIS.

90.

Polemo dicit apud Chios Bacchum et apud Erythræos Dianæ statuam vinciri, ac omnino multum circumferri sermonem de deorum statuis quæ non maneant in loco suo, sed alio sæpe transmigrent.

91.

Polemo dicit apud Lacedæmonios lupinos *lysilaidas* vocari.

92

Scylax aut Polemo scribit, esse terram fontibus et canalibus irriguam : « in montibus vero nascuntur, inquit, cynara aliæque herbæ. » Tum in sequentibus : « Inde ab utraque Indi fluminis ripa porrectus erat mons altus, et spissus silvestribus arboribus et spina cynara. »

93.

Elysium, Beatorum insula... Alii dicunt locum vel campum fulmine tactum ita vocari. Hujusmodi autem loca sunt inaccessa; et appellantur etiam *enelysia*. Sic Polemon et alii nonnulli apud Athenienses loca de cœlo tacta nominari dicunt.

94.

Prosoputta, vas æneum ad labra imagines habens, in quo sacra mittebant.

95.

Syspastum, pugio quidam contractilis tragicorum, quo utitur histrio Ajacem agens.

phocles scenam ita instruxit, ut spectatores Ajacem viderent quidem gladio incumbentem, sed e longinquo et quasi per transennam, quippe silvulæ contectum margine. Sed quo facilius fallerentur spectatorum oculi, Sophocles ut videtur dolonis scenici fraudem adjunxit, quo histriones πρὸς τὰς κιβδήλους σφαγὰς, uti tradit Achilles Tat. III, 20, p. 77 Jacobs., repertum in choragio histrionico gladium describens οὗ ὁ σίδηρος εἰς τὴν κώπην ἀνατρέχει. Atque hoc mortis mimicæ, ut dicitur Petronio c. 94, instrumento histriones, qui Ajacem agerent, esse usos apparet ex Hesychio v. συσπαστόν, ejusque idem duo alia nomina tradit, unum ἀνδρομητόν, συσπαστὸν ἐγχειρίδιον παρὰ τραγικοῖς, i. e. quod Achilles dicit ἀνατρέχον, alterum minus expeditum ἄηκτον [ἀήητον cod.], συσπαστὸν ἐγχειρίδιον παρὰ Ταραντίνοις [τραγικοῖς?]. Eundem ad usum comparatum fuisse cludinem mimorum Lipsii opinio est Elect. I, 18, et Carpzovii Parad. Arist. I, 7, p. 121, idemque clunaculum dici putant, quo potius παραμήριον significari videtur, v. Spanhem. ad Julian. Or. I, p. 252, Oudendorp. ad Appul. Apol. p. 560. Ad Polemonis testimonium gravissimum accedit quod schol. ad v. 864 perhibet Timotheum histrionem σφαγέα cognominatum esse, quod Ajacem agens speciem occidentis pulcerrime assimularet. »

96.

Idem v. Σκυδικαί· Πολέμων παρὰ Ἑρμοδώρῳ γεγράφθαι φησί· « ὑποδήματα δὲ φορεῖν τὴν ἐλευθέρην Σκυδικὰς λευκὰς καὶ μασθλητίνας. »

« Videtur vir diligentissimus, quum ageret de Scythicis, notasse sibi scripturam rariorem; nam vulgo et recte scribitur Σκυθικαί, v. Harpocr., Phot., Suid. s. v. Σκυθικαί· εἶδός τι ὑποδήματός εἰσιν, ὡς Ἀλκαῖος ἐν η'· Σκυθικὰς ὑποδησάμενος; cf. Steph. B. v. Σκύθαι, Moschopul. Π. σχεδῶν p. 253 ed. Vindob. : Σκυθικαὶ, εἶδος ὑποδήματος Σκυθῶν, ὥσπερ αἱ Ἀργεῖαι Ἀργείων κτλ., quæ ducta sunt ex Poll. VII, 88. — Hermodorus videtur esse Platonicus, qui scripsit Περὶ μαθημάτων, Diog. L. I, 2, 8. II, 106. III, 6, et Περὶ Πλάτωνος, v. Simplic. in Aristot. Phys. fol. 54 a, et qui propter suorum ipsius librorum mercaturam, quam faciebat in Sicilia, abiit in proverbium, v. Zenob. Proverb. V, 6, Append. Vat. II, 63, Suid. v. Λόγοισιν Ἑρμόδωρος ἐμπορεύεται. » Preller.

97.

Idem v. Ἡδύπνουν, νεογνὸν καὶ ἁπαλὸν πρόβατον, γαλαθηνὸν, τὸ μήπω πόας γευσάμενον. Πολέμων φησὶν ὑπὸ τοῦ Πυθίου κληθῆναι.

« Musurus ἢ ὁ ῥέμων, ex ipso codice, ut videtur; nam nihil de hoc adnotat Schowius. Sopingius refingendum censuit Ἀρτέμων vel Ἑρμώναξ, qui appellatur Ἕρμων, de quo cogitavit etiam Küsterus. Is. Vossius Πολέμων, quod ad scripturam codicis (ΗΟΡΕΜΩΝ) proxime accedere videtur. Ὁ Πύθιος est Apollo Pythius. Ceterum cf. Phot. v. Ἡδύχρους, τὸ ἐν γάλακτι ὑπάρχον ἀρνίον καὶ μήπω γεγευμένον πόας, ὃ καὶ ἡδύπνουν λέγουσιν. » Preller. E Photio probabile fieri apud Hesychium ἡδύχρουν addendum esse ante κληθῆναι monet G. Dindorf. in Steph. Thes. v. Ἡδύπνους. Fortasse erat :.. γευσάμενον· ἡδύχρουν φασὶ ὑ. τ. Π. κλ.

98.

Suidas v. Ἵππος Νισαῖος. Μεταξὺ τῆς Σουσιανῆς καὶ τῆς Βακτριανῆς τόπος ἐστὶ Καταστιγώνα, ὅπερ Ἑλλάδι γλώσσῃ Νῖσος καλεῖται· ἐνταῦθα ἵπποι διάφοροι γίνονται. Οἳ δὲ, ἀπὸ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, εἶναι δὲ ξανθὰς πάσας. Ὁ δὲ Ἡρόδοτος τῆς Μηδίας εἶναι τὸν τόπον Νισαῖον. Ὁ δὲ Πολέμων κακῶς φησι λευκὸν ἵππον Νισαῖον. Cf. interpr. ad Herodot. VII, 40; III, 106; IX, 20.

99.

Ammonius De diff. verb. v. Χλαμὺς de differentia vocum χλαμὺς καὶ χλαῖνα disputans : Προάγεται (Δίδυμος) Ἀριστοτέλην, Φύλαρχον, Πολέμωνα, ὅτι πολὺ διαφέρουσι.

100.

Zenobius IV, 21 : Ἠλιθιώτερος Πραξίλλης Ἀδώνιδος. Πράξιλλα Σικυωνία μελοποιὸς ἐγένετο, ὥς

96.

Polemo apud Hermodorum scribi ait : « calceamenta ingenuam gestare Scydicas (*Scythicas*) albas et coriaceas. »

97.

Ἡδύπνουν, agnus recens natus, tener, subrumus, qui herbam nondum gustavit. Polemo sic ait (*aut* : Ἡδύχρουν aiunt) a Pythio esse vocatum.

98.

Equus Nisæus. Inter Sogdianam et Bactrianam locus est Catastigona qui Græca lingua Nisus vocatur. Hic equi nascuntur excellentes. Alii vero referunt ad mare Rubrum, traduntque omnes illos equos esse rufos. Herodotus tamen auctor est Nisum esse locum in Media. Polemo vero fallitur, dicens equum Nisæum esse album.

99.

Multum inter se differre chlænam et chlamydem Didymus comprobat adductis testimoniis Aristotelis, Phylarchi, Polemonis.

100.

Stupidior Praxillæ Adonide. Praxilla Sicyonia poetria

φησι Πολέμων. Αὕτη ἡ Πράξιλλα τὸν Ἄδωνιν ἐν τοῖς μέλεσιν εἰσάγει ἐρωτώμενον ὑπὸ τῶν κάτω, τί κάλλιστον καταλιπὼν ἥκει; ἀποκρίνασθαι· ἥλιον καὶ σελήνην καὶ σικύους καὶ μῆλα. Ὅθεν εἰς παροιμίαν παρήχθη ὁ λόγος· ἠλίθιον γὰρ τὸ τῷ ἡλίῳ παραβάλλειν τοὺς σικύους. Cf. Diogenian. V, 12; Apostol. IX, 81; Suidas v. Ἠλιθιάζω; Tatian. Or. ad Gr. § 52. Ipsos versus Praxillæ v. ap. Bergk. Corp. lyric. p. 818.

101.

Hellad. Chrestomath. apud Phot. Bibl. cod. 279, p. 533, 19 Bekk: Ὅτι παροιμίαν εἶναί φησι τὸν δεξιὸν ὑποδεῖσθαι πόδα, τὸν δ' ἀριστερὸν νίζειν· φησὶ γὰρ ὁ Πολέμων, ὡς μαρτυρεῖ Δίδυμος· « δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερὸν εἰς ποδάνιπτρα. » Cf. Zenobius III, 36 et Suidas v. Δεξιὸν εἰς ὑπόδημα κτλ. Helladii locum male Photius excerpsit.

102.

Jo. Lydi frgm. De mensibus p. 274, B ed. Hase: Καὶ βασιλεῦσαι δὲ αὐτὸν (sc. τὸν Κρόνον) ἡ ἱστορία παραδίδωσι... κατά τε τὴν Λιβύην καὶ Σικελίαν, [οἰκίσαι τε τοὺς τό]πους καὶ [πόλ]ιν κτίσαι, ὡς ὁ Χάραξ φησὶ, τ[ὴν τότε μὲν λεγ]ομένην Κρονίαν, νῦν δὲ Ἱερὰν πόλιν, ὡ[ς Ἰ]σίγον[ος περὶ Ἑλλην]ικῶν θεῶν καὶ Πολέμων καὶ Αἰσχύλος ἐν τῇ Αἴτνῃ π[αραδιδόασιν]. Cf. Diodorus III, 61; XV, 16; G. Hermann. De Æschyli Ætnæis p. 4. Fragmentum ad κτίσεις Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν referre licet, monente Prellero.

---

lyrica erat, ut ait Polemo. Hæc Adonidem in canticis suis introducit interrogatum ab inferis, « quidnam pulcerrimum relinquens veniat, » respondentem vero, « solem et lunam atque cucumeres et poma piraque. »

101.

Proverbium esse Helladius dicit *calceare pedem dexterum, sinistrum vero lavare.* Nam Didymo teste Polemo dicit: *Dextrum pedem in calceum, sinistrum in pelluvium.*

102.

Cronum... in Libya et Sicilia regnasse, in iisque regionibus tum alia loca incolis frequentasse tum urbem condidisse quam, uti Charax ait, olim Croniam nominarunt, nunc Hieram polin, *sacram urbem*, vocant, ut Isigonus De Græcis diis et Polemon et Æschylus in Ætnæis tradunt.

MNASEAS PATRENSIS.

Mnaseas Patrensis (*) (vel secundum alios Patarensis), cujus fragmenta exhibemus, inter varios ejus nominis viros is esse videtur, quem Eratosthenis discipulum dicit Suidas v. Ἐρατοσθένης· μαθηταὶ δὲ αὐτοῦ καὶ Μνασέας καὶ Μένανδρος καὶ Ἄριστις (?). Condidit Περιήγησιν (fr. 13) sive Περίπλουν (fr. 6. 39 etc.), cujus partes inscriptæ erant Εὐρώπη (v. fr. 1. 2. 7. 11. 14. 16. 17; adde 12 et 15 ubi Εὐρωπιακά); Ἀσία (fr. 25. 31), Λιβύη (fr. 36). Eo opere terras mari mediterraneo adjacentes ita videtur perlustrasse, ut quæcunque ad origines urbium, ad locorum mirabilia fabulasque, ad mores populorum, deorumque cultum spectant, sedule colligeret. Nam antiquariis potius quam geographis (**) Mnaseam accensendum esse tum ex Peripli fragmentis liquet, tum alterum ejusdem scriptoris opus, quo Delphica oracula collegit (fr. 42 sqq.), subindicat.

Ceterum scriptorem nostrum hominem levissimum esse quum alii viri docti sæpius monuerunt, tum nuper Prellerus declaravit (ad Polemon. p. 180) verbis hisce: « Pessimi generis est, unus ex insolenti ista et fastidiosa, qui Euhemerum profitebantur, historicorum secta, ridicule credulus, aniliter loquax. Quamquam habet etiam sic talium scriptorum tractatio aliquem fructum, videlicet ut græcas literas cum multis præclaris etiam multa vulgaria et sane quam vilia tulisse moneamur; quo accedit quod in Mnasea veluti vivo exemplo judicare liceat pestem illam Euhemerismi, quæ tot Græcorum ingenia affecit inprimisque iis literis quæ versantur in fabulis antiquitatibusque examinandis, mirabile quantum nocuit. » V. fragm. 1. 2. 4. 8. 16. 31. 38. 42.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ sive ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ.

α'. ΕΥΡΩΠΗ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Germanicus ad Arat. Phæn. p. 196 ed. Bas.: *Endymionem vero* (Diana) *amasse dicitur..., quod primus hominum Endymion cursum lunæ invenerit, unde et triginta annos dormisse dicitur, quia nihil aliud in vita sua, nisi huic repertioni studuit, sicut Mnaseas in primo libro de Europa scribens tradit.*

Eadem e Germanico Fulgentius Myth. II, 19. Cf. Plinius H. N. II, 6: *Quæ singula in ea* (luna) *deprehendit hominum primus Endymion, et ob id amore ejus captus fama traditur.* Cf. schol. Apoll. Rhod. IV, 264: Τινὲς δέ φασιν Ἐνδυμίωνα εὑρηκέναι τὰς περιόδους καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῆς Σελήνης, ὅθεν καὶ προσελήνους τοὺς Ἀρκάδας κληθῆναι. Ἀρκὰς γὰρ ὁ Ἐνδυμίων. Aliter de Proselenorum nominis origine Mnaseas (fr. 4). Vulgo Endymion ex Elide oriundus dicitur. Ad eandem regionem revocari potest alterum quod e primo libro fragmentum superstes. Probabile itaque Mnaseam initium periegeseos fecisse a Peloponneso.

2.

Harpocratio: Ἱππία Ἀθηνᾶ. Ἰσαῖος ἐν τῷ πρὸς Καλυδῶνα. Μνασέας ἐν α' Εὐρώπης τὴν ἱππίαν Ἀθηνᾶν Ποσειδῶνος εἶναί φησι θυγατέρα καὶ Κορύφης τῆς Ὠκεανοῦ, ἅρμα δὲ πρώτην κατασκευάσασαν διὰ τοῦτο ἱππίαν κεκλῆσθαι.

(*) Πατρεύς (Πάτραι, πόλις Ἀχαΐας· ὁ πολίτης Πατρεύς Steph. Byz.) nominatur ab Athenæo et Photio et Parœmiographis (fr. 6. 15. 32. 33. 39. 35), quod abiisse videtur in Παταρεὺς (Πάταρα, πόλ. Λυκίας· ὁ πολίτης Παταρεύς St. B.) ap. schol. Pindari, Luciani, Hesiodi (fr. 5. 9. 32 a. 42). — *Mnaseas Berytius*, qui scripsit Τέχνην ῥητορικὴν καὶ περὶ ὀνομάτων Ἀττικῶν, memoratur Suidæ s. h. v. Add. *Mnaseas Locrus vel Colophonius*, παιγνίων poeta. Athen. VII, p. 321, F. Bœckh. Exp. Pind. p. 197. Bode *Dor. Lyrik.* p. 44. Ulrici *Gesch. d. hell. Poes.* II, p. 137. 473. — *Mnaseas Corcyræus*, astronomus, geometra, grammaticus. Bœckh. C. I. n. 1907. W. Müller. De Corcyr. Rep. p. 52. — *M. medicus*, Galen. IV, 42. Plinius XII. XIII. XXI. Aetius p. 508, 694, 761, 767, 822; Soranus De arte obstetr. c. 8, p. 21. 23 ed. Boisson. — *M. Phocensis*. Aristot. Pol. V, 3, 4. Diodor. XVI, 38. — *M. Argivus*. Demosthen. p. 324, 10. Polyb. XVII, 14, 3. — *M. Atheniensis*, Mionet. *Descript.* II, p. 125. Cf. id. IV, p. 122 in numis Sardium, et III, p. 167 ubi Μνησέας in numo Mileti. — *M. Halicarnassensis*. Bœckh. C. I. n. 2666. — *M. Cyrenæus*, cursor, Pausan. VI, 13, 7. 18, 1. — *M. Cittiensis*, pater Zenonis. Pausan. I, 29, 15. II, 8, 4. Plutarch. Mor. p. 1069 Didot. — *M. Arati pater*, sec. nonnullos. Vit. Arat. II. — *M. Rhodiorum navarchus*. Appian. B. C. IV, 66. 71. — *M. Hesiodi filius*, quem finxerunt. Tzetz. ad Hes. Op. 269. De varietate scripturæ (Μνασέας, Μνασίας, Μνασείας, Μνησέας, Μνεσέας) v. L. Dindorf in St. Thes. gr. v. Μνασέας.

(**) Inter geographos Mnaseam sicuti Polemonem recenset Forbiger (*Handb. d. alt. Geogr.* p. 239), præeunte Uckerto.

PERIEGESIS SIVE PERIPLUS.

EUROPA.

Mnaseas libro primo De Europa Minervam equestrem Neptuni et Coryphæ Oceano natæ filiam esse dicit, quæ quum prima equos currui junxisset, inde Equestris cognomen tulisset.

Μνασαίας A. — Εὐρώπης om. B C. — Κορύφης Vales. Πολύφης ABCD. νύμφης N. λύφης margo N. *Bekker*. Cf. Næke Chœrilus p. 143.

Bekker. Anecd. p. 350, 25 : Ἀθηνᾶ ἱππία · ἢ ὅτι ἐκ τοῦ Διὸς κεφαλῆς, ὡς ὁ μῦθος, μεθ' ἵππου ἀνήλατο, ἢ ὅτι, ὡς Μνασέας, ἡ Ποσειδῶνος καὶ Κόρης (scr. Κορύφης) τῆς Ὠκεανοῦ θυγάτηρ Ἀθηνᾶ τὸ ἅρμα τῶν ἵππων ἐξεῦρεν. Ἄλλοι δέ φασιν, ὡς Ἄδραστον φεύγοντα καὶ ἐπὶ Κολωνοῦ στήσαντα τοὺς ἵππους Ποσειδῶνα καὶ Ἀθηνᾶν ἱππίους προσαγορευθῆναι. Cf. Cicero De N. D. 3, 23, ubi Coryphe, Oceani f., ex Jove mater est Minervæ quartæ. Minerva Ἱππία colebatur Athenis, Tegeæ, Olympiæ (Pausan. I, I, 30, 4; V, 15, 14; VIII, 41, 4). Peloponnesi dea h. l. disputandi ansam Mnaseæ dedisse videtur. V. fragm. 1.

3.

Zenobius II, 67 : Βούνας δικάζει· αὕτη λέγεται ἐπὶ τῶν τὰς κρίσεις ἀναβαλλομένων ἀεὶ καὶ ὑπερτιθεμένων. Βούνας γὰρ Ἀθηναῖος ἐγένετο, ὥς φησι Μνασέας· τούτῳ δὲ Ἠλεῖοι πρὸς Καλυδωνίους διαφερόμενοι ἐπέτρεψαν τὴν δίκην, νομίσαντες ἀναμένειν ἕως ἂν ἀποφήνηται. Γνοὺς δὲ ὁ Βούνας τοῦτο, ἤκουσε μὲν ἀμφοτέρων, ἀνεβάλλετο δὲ μέχρι τελευτῆς τὴν ἀπόφασιν.

Eadem brevius Zenobius II, 86, pro Βούνας δικάζει ponens Βουλίας δικάζει. Scilicet « quum repperisset διττογραφίαν et Βούνας et Βουλίας, idem proverbium bis posuit. Verum est Βουλίας. v. Nitzsch. Meletem. I, p. 157. Demetrius De eloc. § 153 : Ὁ παρὰ Σώφρονι ῥητορεύων Βουλίας οὐδὲν ἀκολουθοῦν ἑαυτῷ λέγει. » LEUTSCH. Parœmiogr. I, p. 50. Fragmentum h. l. posui propter mentionem Eleorum. Sequuntur reliqua quæ spectant ad Peloponnesum.

4.

Schol. Apoll. Rhod. IV, 264, variorum sententias afferens, unde Arcades Proseleni vocentur : Μνασέας δέ φησι Προσέληνον Ἀρκάδων βασιλεῦσαι. Sic recte Musurus in schol. Aldin. ad Aristoph. Nub. 397, p. 431 ed. Didot. Vulgo : πρὸ σελήνης Ἀρκάδας βασιλεῦσαι. Cf. Eudoc. p. 438.

5.

Schol. Pindar. P. IV, 104 : Ὅτι δὲ καὶ τὰς περὶ τὰ ἱερὰ διατελούσας Νύμφας Μελίσσας ἔλεγον, Μνασέας ὁ Παταρεὺς ἀφηγεῖται λέγων, ὡς αὗται κατέπαυσαν σαρκοφαγοῦντας τοὺς ἀνθρώπους πείσασαι τῇ ἀπὸ τῶν δένδρων χρῆσθαι τροφῇ, καθ' ὃν καιρὸν καὶ μία τις αὐτῶν Μέλισσα κηρία μελισσῶν εὑροῦσα πρώτη ἔφαγε καὶ ὕδατι μίξασα ἔπιε, καὶ τὰς ἄλλας δὲ ἐδίδαξε, καὶ τὰ ζῶα μελίσσας ἐξ ἑαυτῆς ἐκάλεσε, καὶ φυλακὴν πλείστην ἐποιήσατο· ταῦτα δέ φησιν ἐν Πελοποννήσῳ γενέσθαι· ἄνευ γὰρ Νυμφῶν οὔτε Δήμητρος ἱερὸν τιμᾶται, διὰ τὸ ταύτας πρώτας καρπὸν ἀποδεῖξαι καὶ τὴν ἀλληλοφαγίαν παῦσαι καὶ περιβλήματα χάριν αἰδοῦς ἐξ ὕλης ἐπινοῆσαι· οὔτε γάμος οὐδεὶς ἄνευ Νυμφῶν συντελεῖται, ἀλλὰ ταύτας πρῶτον τιμῶμεν μνήμης χάριν, ὅτι εὐσεβείας τε καὶ ὁσιότητος ἀρχηγοὶ ἐγένοντο. Cf. Steph. Thes. v. Μέλισσα.

6.

Athenæus VIII, p. 331, E : Μνασέας δ' ὁ Πατρεὺς ἐν τῷ Περίπλῳ τοὺς ἐν τῷ Κλείτορι ποταμῷ φησιν ἰχθῦς φθέγγεσθαι, καίτοι μόνους εἰρηκότος Ἀριστοτέλους φθέγγεσθαι σκάρον καὶ τὸν ποτάμιον χοῖρον.

7.

Schol. Theocrit. I, 64 : Μνασέας δὲ ἐν τῷ Περὶ Εὐρώπης Πανὸς υἱόν φησι Βουκολίωνα, ἀφ' οὗ καὶ τὸ βουκολεῖν. Apud Apollod. II, 1, 5, 7 Bucolion est filius Lycaonis. Schol. Vatican. in Eurip. Rhes. 36 : Κρονίου πανός] Μνασέας δὲ ξενικώτερον ἀφηγεῖται

3.

Bunas (Bulias) judex est. Hoc proverbium de iis dicitur qui judicia in longum proferunt atque ampliant. Bunas enim Atheniensis fuit, ut Mnaseas refert, cui Elei cum Calydoniis litigantes causam controversiæ commiserant. Convenerant autem ab injuria ut temperarent, dum sententiam ille pronuntiasset. Qua re cognita, Bunas audivit quidem contendentes utrosque, pronuntiare autem ad extremum usque spiritum distulit.

4.

Mnaseas Proselenum Arcadum regem fuisse narrat.

5.

Nymphæ quoque sacrorum antistites Melissæ vocabantur, ut Mnaseas Patarensis (*Patrensis*) exponit, dicens persuasisse eas hominibus, ut a carnium esu abstinentes fructibus arborum vescerentur; eoque tempore unam eorum, Melissam nomine, apum favis, quas reperisset, primum pro cibo, iisdemque aquæ mixtis pro potu usam esse, idque reliquas docuisse, apesque de suo nomine μελίσσας vocasse, magnamque earum curam gessisse. Hoc vero in Peloponneso factum esse. Absque Nymphis enim neque Cereri sacrificatur, quod primæ illæ fructuum usum ostendentes inhibuissent homines, ne invicem se vorarent, et quod pudicitiæ causa amictum invenissent; neque nuptiæ ullæ absque Nymphis celebrantur, sed has primum honoramus memoriæ causa, quod pietatis et religiositatis auctores fuerunt.

6.

Mnaseas Patrensis in Periplo pisces in Clitore (Arcadiæ) fluvio ait esse vocales; quum solos scaros et fluviatiles porcos vocem edere scripserit Aristoteles.

7.

Mnaseas in Europa Panis filium Bucolionem esse ait.

Saturnius Pan.] Mnaseas minus scite de Pane exponens, eum Saturnium appellari dicit vel quod Saturni filius sit;

τὰ περὶ Πανὸς, ἢ ὅτι Κρόνου παῖς ἢ ὅτι παλαιός ἐστιν, Αἰθέρος γενεαλογούμενος (Κρόνους γὰρ καὶ Κρονίους τοὺς πάνυ ἀρχαίους ἔλεγον) ἢ παππωνυμικῶς, ὅτι Διός, ὡς τὸν Ἀχιλλέα Αἰακίδην [λέγουσιν].

8.

Schol. Apoll. Rhod. II, 1053 : Στυμφαλίδες δὲ λέγονται αἱ περὶ αὐτὴν (sc. τὴν Στυμφαλίδα λίμνην) ὄρνιθες... Ἰδίως δὲ Μνασέας φησὶ Στυμφάλου τινὸς ἥρωος καὶ Ὄρνιθος γυναικὸς γενέσθαι Στυμφαλίδας θυγατέρας· ἃς ἀνελεῖν τὸν Ἡρακλέα, ὅτι οὐ προσεδέξαντο αὐτὸν, καὶ ἐξένισαν τοὺς Μολίονας. V. Siebelis ad Pausan. VIII, 23, 4, p. 264.

9.

Schol. Pind. Ol. XI, 39 : Ὅτι ἐν τῷ πρὸς Αὐγείαν πολέμῳ ὁ Ἡρακλῆς ὑπὸ τῶν Μολιονιδῶν ἁλοὺς ἔφυγε, διὸ μηνίσας αὐτοῖς τὸν περὶ Κλεωνὰς συνεστήσατο λόχον, φησὶ Μνασέας ὁ Παταρεύς. Subjungimus reliqua quæ de Hercule traduntur.

10.

Schol. Apoll. Rhod. I, 131 : Ὕλας· οὗτος Ἡρακλέους ἐρώμενος, υἱὸς δὲ Θειοδάμαντος τοῦ Δρύοπος. Οὕτω Μνασέας. Ἑλλάνικος δὲ (fr. 39) κτλ. Cf. Argum. Theocrit. Id. XVIII. Fortasse de Hyla in Asiaticis dixerat.

11.

Ælianus H. A. XVIII, 47 : Λέγει Μνασέας ἐν τῇ Εὐρώπῃ [Διός] Ἡρακλέους ἱερὸν εἶναι καὶ τῆς τούτου γαμετῆς, ἣν ᾄδουσιν οἱ ποιηταὶ τῆς Ἥρας θυγατέρα. Οὐκοῦν ἐν τῷ τοῦ νεὼ περιβόλῳ τιθασοὺς ὄρνιθας τρέφεσθαι πολλούς φησι, καὶ τοῦτο δὲ εἶναι ἀλεκτρυόνας τε καὶ ἀλεκτορίδας τούσδε τοὺς ὄρνις. Νέμονται δὲ καὶ συναγελάζονταί σφισι κατὰ γένος, καὶ δημοσίας ἔχουσι τροφὰς, καὶ τῶν θεῶν ἀναθήματά εἰσι τῶν προειρημένων. Αἱ μὲν οὖν ἀλεκτορίδες ἐν τῷ τῆς Ἥβης (Ἥρας codd.) νέμονται νεῷ, οἱ δὲ ἐν Ἡρακλέους οἱ τῶνδε γαμέται. Ὀχετὸς δὲ ἄρα ἀεννάου τε καὶ καθαροῦ ὕδατος διαρρεῖ μέσος. Θῆλυς μὲν οὖν οὐδὲ εἷς εἰς Ἡρακλέους πάρεισιν, οἱ δὲ ἄρρενες, ὅταν ᾖ καιρὸς ὑποθόρνυσθαι, ὑπερπέτονται τὸν ὀχετόν· εἶτα ὁμιλήσαντες ταῖς θηλείαις ἐπανίασιν εἰς τὰ σφέτερα αὖθις περὶ τὸν θεὸν ᾧ λατρεύουσιν, καθηράμενοι τῷ διείργοντι τὰ γένη τῶν ὀρνίθων ὕδατι. Τίκτεται οὖν, οἷα εἰκὸς, πρῶτα ἐκ τῆς ὁμιλίας ᾠά· εἶτα ὅταν αὐτὰ θάλψωσι καὶ ἐκλέψωσι τοὺς νεοττοὺς αἱ μητέρες, τοὺς υἱεῖς οἱ ἄρρενες παρ' ἑαυτοὺς ἄγουσι καὶ ἐκτρέφουσιν, αἱ δὲ ὄρνις κἀκείναις ἐστιτρέφειν τὰς θυγατέρας.

Ἐν τῇ Εὐρώπῃ Διός]. « Depravata; ἐν τῆς ἐρώπ Διὸς Ἱεραχλέους ed. Gesn., qui in marg. conjecit ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς Ἡρακλέους. ἐν τῇ ἐρω. m. ἐν τῇ Εὐρώπῃ διὸς ἱεραχλέους M., quod recepit Gronovius, qui ἐν τοῖς Εὐρώπης δευτέρῳ malit. » *Jacobs*. ἐν τοῖς Εὐρωπιακοῖς Reines. in Var. Lect. — Unger. in Theban. Parad. p. 428 conj. ἐν τῇ Εὐρώπῃ πεδίον Ἡρακλ. vel ἐν Εὐρώπης πεδίῳ vel ἐν τῆς Εὐρωπίας Δίῳ (Macedoniæ urbe). Fortasse Διὸς vox huc irrepsit ex sequentibus, ubi fuerit οἱ ποιηταὶ Διὸς καὶ Ἥρας θυγατέρα.

E LIBRO TERTIO.

12.

Athenæus VII, p. 296, B : Μνασέας δ' ἐν τρίτῳ τῶν Εὐρωπιακῶν Ἀνθηδόνος καὶ Ἀλκυόνης αὐτὸν (τὸν Γλαῦκον) γενεαλογεῖ. Ναυτικὸν δὲ αὐτὸν καὶ κολυμβητὴν ἀγαθὸν γενόμενον Πόντιον καλεῖσθαι· ἁρπάσαντα δὲ Σύμην, τὴν Ἰαλύσου καὶ Δωτίδος θυγατέρα, ἀποπλεῦσαι εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν ἐγγὺς τῆς Καρίας νῆσον ἔρημον κατοικίσαντα ἀπὸ τῆς γυναικὸς Σύμην αὐτὴν προσαγορεῦσαι. Cf. Müller. *Min.* p. 195.

---

vel quod sit perantiquus, ab Æthere originem ducens (nimirum Saturnos et Saturnios pervetustos appellari), vel quod, quum Jovis filius sit, ab avo illud nomen habeat, sicuti Achillem Æacidam vocant.

8.

Stymphalides dicuntur aves quæ circa lacum Stymphalidem degunt. Contra Mnaseas mirum in modum Stymphali cujusdam herois et Ornithis (*Avis*) mulieris filias esse Stymphalides, easque ab Hercule interfectas esse ait, quod ipsum non admisissent, sed Molionidas hospitio excepissent.

9.

In bello contra Augeam Hercules a Molionidis victus fugam arripuit, ac propterea succensens illis prope Cleonas insidias struxit, ut Mnaseas Patarensis (*Patrensis*) ait.

10.

Hylas Herculis amasius et filius Thiodamantis Dryope nati fuit, teste Mnasea.

11.

Mnaseas in Europa scribit esse templum quoddam Herculis et uxoris ejus, quam (*Jovis et*) Junonis filiam poetæ celebrant. In hujus templi consepto cicures aves multas nutriri ait, nempe gallos et gallinas. Compascuntur autem, et gregatim pro sui generis sexu degunt, et sumptu aluntur publico, diis quos diximus consecrati. Gallinæ in æde Hebes, gallinacei in Herculis pascuntur. Fluit autem in medio rivus perennis et limpidæ aquæ. Gallinarum igitur nulla ad Herculis templum accedit; at suo tempore mares stimulati libidine rivum transvolant, et postquam impleverint feminas, ad deum suum et suas redeunt sedes, lustrati purgatique interfluente rivo, quo sexus uterque dispescitur. Natis igitur, ut consentaneum est, ovis gallinæ incubant, pullosque excludunt; ac mares genitoribus, feminæ novellæ matribus accedunt et aluntur.

12.

Mnaseas tertio Europaicorum Glaucum Anthedonis et Alcyones filium fuisse ait : appellari autem Pontium (*marinum*) eo quod navigandi urinandique fuisset peritissimus;

13.

Stephan. Byz. : Ἐγγελᾶνες, ἔθνος Ἰλλυρίας, οἱ αὐτοὶ τοῖς Ἐγχελέαις, ὡς Μνασέας ἐν γ' τῶν Περιηγήσεων. Quum ex fragm. 12 colligas Mnaseam libro tertio, Bœotiæ περιήγησιν instituisse, Enchelensium mentio haud dubie pertinet ad historiam Cadmi et Harmoniæ. V. Apollodor. III, 5, 4, 1.

14.

Athenæus XII, p. 530, C : Οὐ μόνος δὲ ὁ Σαρδανάπαλλος διετέθρυπτο, ἀλλὰ καὶ Ἀνδρόκοττος ὁ Φρύξ. Καὶ γὰρ οὗτος ἐνεδύσατο ἀνθινὴν ἐσθῆτα καὶ γυναικὸς εὐπρεπέστερον ἐκοσμεῖτο, ὡς Μνασέας φησὶν ἐν τρίτῳ Εὐρώπης. Hæc fortasse attulit de Hercule Thebano loquens; quem apud Omphalen Sardanapalli (Herculis Sandonis) more vixisse narrabant (Lydus De Mag. III, 64 p. 262; Lucian. D. D. XIII, 2), cujusque festis sacerdos muliebri veste ornatus conspiciebatur (Plutarch. Qu. gr. 58. Müller. *Dor.* I, 450 sq.).

15

Idem IV, p. 158, C : Οἶδα δὲ καὶ τὴν Ὀδυσσέως τοῦ φρονιμωτάτου καὶ συνετωτάτου ἀδελφὴν Φακῆν καλουμένην, ἣν ἄλλοι τινὲς Καλλιστὼ ὀνομάζουσιν, ὡς ἱστορεῖν Μνασέαν τὸν Πατρέα ἐν τρίτῳ Εὐρωπιακῶν φησὶ Λυσίμαχος ἐν τρίτῳ Νόστων. Cf. Eustath. p. 1572, 52. Hæc quoque ad Bœotiæ periegesin revocare licet, siquidem in Bœotia natus Ulysses dicitur apud Istrum fr. 52.

16.

Fulgentius Exp. serm. ant. p. 168 : *Mnaseas III Europæ libro scripsit Apollinem postquam a Jove ictus et interfectus est, a vespillonibus ad sepulturam elatum esse.*

III Europæ libro] Leid. cod. *in Europæ libro.* Vett. edd. *in Cecrope libro.* Munck. Nescio num numeri signum in libris quibusdam Munckerus invenerit, an ipse eruerit e voce *in*, quam codd. præbent. Ex eodem libro tertio fluxisse puto sequentia.

17.

Photius Lex. : Πραξιδίκη· θεὸς ἧς κεφαλὴν μόνον ἱδρύοντο. Μνασέας δὲ ἐν τῷ Περὶ Εὐρώπης, Σωτῆρος καὶ τῆς ἀδελφῆς Πραξιδίκης γενέσθαι Κτήσιον υἱὸν, καὶ θυγατέρας Ὁμόνοιαν καὶ Ἀρετήν· ἃς ἀπὸ τῆς μητρὸς Πραξιδίκας κληθῆναι. Διονύσιος δὲ ἐν Κτίσεσιν Ὠγύγου θυγατέρας, Ἀλαλκομένειαν (Ἀλκομενίαν Phot.), Θελξίνειαν (Θελξινίαν Phot.), Αὐλίδα, ἃς ὕστερον Πραξιδίκας ὀνομασθῆναι. Eadem Suidas. Cf. Hesychius : Πραξιδίκη· δαίμονά τινά φασιν, τὴν ὥσπερ τέλος ἐπιτιθεῖσαν τοῖς τε λεγομένοις καὶ πραττομένοις. Διὸ καὶ τὰ ἀγάλματα κεφαλὰς γίνεσθαι, καὶ τὰ θύματα ὁμοίως. Orpheus Hymn. in Proserp. 5 : Πραξιδίκη ἐρατοπλόκαμε, Δηοῦς θάλος ἁγνόν. Idem Argon. 30 : Ὄργια Πραξιδίκης καὶ ἀρείης νύκτας Ἀθήνης. De Praxidicis Haliarti v. Pausanias IX, 33, 2. 4. Cf. etiam Steph. Byz. v. Τρεμίλη; Meursius Regn. Athen. I, 9 p. 24; Müller. *Min.* p. 128.

18.

Schol. Eur. Phœn. 651 : Βρόμιον ἔνθα τέκετο μάτηρ Διὸς γάμοις, κισσὸς ὃν περιστεφὴς ἑλικτὸς εὐθὺς ἔτι βρέφος χλοηφόροισιν ἔρνεσιν κατασκίοισιν ὀλβίσας ἐνώτισεν, βάκχιον χόρευμα παρθένοισι Θηβαίαισι καὶ γυναιξὶν εὐίοις.] Ἱστορεῖ γὰρ Μνασέας, ὅτι τῶν Καδμείων βασιλείων κεραυνωθέντων, κισσὸς περὶ τοὺς κίονας φυεὶς ἐκάλυψεν αὐτὸν, μὴ αὐθημερὸν καὶ ἐν μηδενὶ τὸ βρέφος διαφθαρῇ καλυφθέν. Διὸ καὶ περικιόνιος ὁ θεὸς ἐκλήθη παρὰ Θηβαίοις.

Codex Guelph., omissis vv. ἱστορεῖ γὰρ Μνασέας, ita habet : Τῶν Κ. βασιλείων κερ., ἐξήμβλωσεν αὐ-

---

eundem rapta Syme Ialysi et Dotidis filia, in Asiam navigasse, insulamque desertam prope Cariam frequentasse, eamque ab uxoris nomine Symen vocasse.

13.

Enchelanes, gens Illyriæ, iidem cum Enchelensibus, ut Mnaseas ait tertio Periegeseos.

14.

Non unus Sardanapallus voluptatibus diffluxit, verum etiam Androcottus Phryx. Nam et hic floridam gestabat vestem, et quavis muliere venustius sese ornabat, ut ait Mnaseas libro tertio Europæ.

15.

Scio etiam Ulyssi prudentissimo intelligentissimoque sororem fuisse, cui Phace (*Lenticula*) fuerit nomen; quam nonnulli Callisto vocant, ut Mnaseam Patrensem tertio Europaicorum libro tradere ait Lysimachus in tertio Nostorum.

17.

Praxidice, dea, cujus caput solum consecrare solebant. Mnaseas autem in libris De Europa ait Soteris et sororis Praxidices filium fuisse Concordiam et Virtutem; easque de matre Praxidicas esse vocatas. Dionysius contra in Originibus perhibuit Ogygis filias, Alalcomeniam, Thelxiniam, Aulidem, quæ postea Praxidicæ vocatæ sint.

18.

Bacchum ubi peperit mater Jovis connubio, quem hedera circumdata flexuosa statim adhuc infantem virentibus frondibus umbrosis beans texit, bacchicis choreis celebrandam rem virginibus Thebanis et mulieribus Evïis] Narrat enim Mnaseas, dum Cadmea regia Jovis fulmine incensa flagraret, [Semelen abortu Bacchum enixam esse,] hederamque columnis se circumvolventem texisse infantem, ne quidquam flammis læderetur. Quare etiam περικιόνιος Bacchus a Thebanis appellatus est.

τὸν ἡ μήτηρ καταφλεχθεῖσα, κισσὸς δὲ περὶ τοὺς κίονας φὺς ἔτι βρέφος ὄντα κατὰ τοῦ νώτου περιείλιξεν, ὅπως μὴ κτλ.

E LIBRO OCTAVO.

19.

Schol. Il. O, 336 : Ὁμοίως τῷ ποιητῇ καὶ Ἑλλάνικος τὴν Ἐριώπην μητέρα Αἴαντός (Ajacis Locri, Oilei f.) φησι. Φερεκύδης δὲ ἐν εω (i. e. ἐν πέμπτῳ) καὶ Μνασέας ἐν η' Ἀλκιμάχην· ὁ δὲ τῶν Ναυπακτικῶν ποιητὴς διώνυμον αὐτήν φησι· « Τὴν δὲ μεθ' ὁπλοτάτην Ἐριώπην ἐξονόμαζεν, Ἀλκιμάχην δὲ πατήρ τε καὶ Ἄδμητος καλέεσκεν. »

E LIBRIS INCERTIS.

20.

Stephan. Byz. v. Δωδώνη Δίτταὶ δ' εἰσὶ Δωδῶναι, αὕτη καὶ ἡ ἐν Ἰταλίᾳ, καθάπερ ἄλλοι καὶ Μνασέας. Italica Dodona aliunde non nota. « Fortassis incidit noster in depravatum Mnaseæ codicem, in quo pro *Bobonia* sive *Bononia*, *Dodone* vel *Dodonia*, vel simile mendum obrepserat. » Berkelius.

21.

Stephan. Byz. : Δώτιον, πόλις Θεσσαλίας, ὅπου μετῴκησαν οἱ Κνίδιοι, ὧν ἡ χώρα Κνιδία.. Ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Δωτίας τῆς Ἐλάτου. Φερεκύδης δὲ ἀπὸ Δώτιος τοῦ Ἀστερίου καὶ Ἀμφικτυόνης τῆς Φθίου· ὡς δὲ Ἀρχῖνος, ἀπὸ Δώτου τοῦ Νεώνου τοῦ Ἕλληνος· Μνασέας δὲ ἀπὸ Δώτου τοῦ Πελασγοῦ. Cf. Müller. *Min.* p. 192.

22.

Stephan. Byz. : Ἄκανθος, πόλις Θρᾴκης ἀκάνθαις πεφραγμένη ὑπὲρ τὸν Ἄθω, ὅθεν κέκληται, ἢ ἀπό τινος Ἀκάνθου, ὡς Μνασέας.

23.

Photius Lex. : Ζάμολξις... Μνασέας δὲ παρὰ Γέταις τὸν Κρόνον (χρόνον Et. M.) τιμᾶσθαι καὶ καλεῖσθαι Ζάμολξιν.

24.

Schol. Apoll. Rh. II, 675 : Μνασέας δέ φησι νῦν τοὺς Ὑπερβορείους Δελφοὺς λέγεσθαι.

25.

Schol. Odyss. XVIII, 86 : Ἔχετος ἦν μὲν υἱὸς Βουχέτου, ἀφ' οὗ καὶ ἐν Σικελίᾳ πόλις Βούχετος καλεῖται. Σικελῶν δὲ τύραννος λέγεται. Τοῦτον τοὺς μὲν ἐγχωρίους κατὰ πάντα τρόπον σίνεσθαι, τοὺς δὲ ξένους ἀναιρεῖν λωβώμενον· τοσαύτην δὲ κακίαν ἔχειν, ὡς καὶ τοὺς μακρὰν οἰκοῦντας, ὅτε θέλοιεν σφόδρα τινὰ τιμωρῆσαι καὶ ξένῳ παριβαλεῖν θανάτῳ, ἐκπέμπειν αὐτῷ· πολλὰς γὰρ μηχανὰς ἐξευρεῖν τοῦτον κακίας· ὅθεν τὸν λαὸν οὐχ ὑπομένειν τὴν πικρὰν ταύτην τυραννίδα, λίθοις δὲ αὐτὸν ἀνελεῖν. Ἡ ἱστορία παρὰ Μνασέᾳ καὶ Μαρσύᾳ. Cf. not. ad fr. 10 Marsyæ Philippensis. Pro Μνασέα καὶ Μαρσύᾳ, olim fuerit M. ἢ M.; male exaratum nomen dubitationem movit scribæ.

25 a.

Schol. in Hom. Il. B, 671 ap. Cramer. Anecd. I, p. 277 : Ἀπὸ μιᾶς αἱ πᾶσαι [Μοῦσαι] λέγονται. Μνασέας δέ φησιν, ὅτι αἱ πᾶσαι τρεῖς εἰσίν· Μοῦσα, Θεά, Ὑμνώ. Ἐν μὲν οὖν Ἰλιάδι μεμνῆσθαι τῆς Θεᾶς· « Μῆνιν ἄειδε Θεά » · ἐν δὲ Ὀδυσσείᾳ τῆς Μούσας· « Ἄνδρα μοι ἔννεπε Μοῦσα » · ἐν δὲ τῇ Παλαμηδείᾳ τῆς Ὑμνοῦς.

19.

Cum Homero consentiens Hellanicus quoque Eriopen matrem Ajacis dicit. Pherecydes vero libro quinto et Mnaseas octavo Alcimachen ponunt.

20.

Duæ sunt Dodonæ, Epirotica hæc atque alia in Italia, uti tum alii tum Mnaseas testantur.

21.

Dotium urbs Thessaliæ, quo commigrarunt Cnidii, quorum regio Cnidia. Denominata est a Dotia Elati filia; secundum Pherecydem vero a Dotide, Asterii et Amphictyones, quæ ex Phthio nata est; secundum Archinum a Doto Neoni filio, Hellenis nepote; secundum Mnaseam, a Doto Pelasgi filio.

22.

Acanthus, urbs Thraciæ, super Athonem sita, spinisque circumsepta, unde etiam nomen habet, vel ab Acantho quodam, ut Mnaseas tradit.

23.

Mnaseas apud Getas Saturnum coli ac Zamolxin vocari.

24.

Mnaseas Hyperboreos nunc Delphos vocari ait.

25.

Echetus filius erat Bucheti, a quo Sicula urbs Buchetus nomen habet. Nimirum Siculorum tyrannus fuisse dicitur. Hunc aiunt indigenas omni modo vexasse, peregrinos autem contumeliosis suppliciis affecisse, tantamque ejus pravitatem fuisse, ut etiam longe remoti a Sicilia, si quem eximio modo punire et exquisito supplicii genere necare vellent, ad Echetum mitterent, ut qui multa sævitiæ instrumenta excogitasset. Quare populum sævæ tyrannidis impatientem lapidibus eum obruisse. Historia legitur apud Mnaseam et Marsyam.

(25 a

Ab una Musa omnes nominantur Musæ. Mnaseas dicit tres esse, quorum nomina, Musa, Thea, Hymno. In Iliade Homerum meminisse Theas, verbis : Μῆνιν ἄειδε, Θεά : in Odyssea vero Musæ : ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα ; in Palamedea autem Hymnûs.

Non concinit cum his Arnobius Adv. gent. III, 16 p. 121 : *Musas Mnaseas auctor est filias esse Telluris et Cœli... Ephorus has igitur numero esse tres effert, Mnaseas quem diximus quattuor, Myrsilus inducit septem, octo asseverat Crates.*

25 b.

Ammonius : Νηρεΐδες τῶν τοῦ Νηρέως θυγατέρων διαφέρει, Δίδυμος ἐν Ὑπομνήματι Βακχυλίδου ἐπινικίων. Φησὶ γὰρ κατὰ λέξιν· « Εἰσὶ τοίνυν οἵ φασι διαφέρειν τὰς Νηρεΐδας τῶν τοῦ Νηρέως θυγατέρων· καὶ τὰς μὲν ἐκ Δωρίδος γνησίας αὐτοῦ θυγατέρας νομίζεσθαι, τὰς δὲ ἐξ ἄλλων ἤδη κοινότερον Νηρεΐδας καλεῖσθαι· καὶ τὰς μὴ γνησίας καὶ τὸν ἀριθμὸν [ν' εἶναι τὸν ἀρ. correx. Vulcanius), πλείους δὲ τὰς ἄλλας. Ταῦτά φησι Μνασέας ἐν τοῖς Περὶ τῆς Εὐρώπης τὸν τρόπον τοῦτον. »

β'. ΑΣΙΑ.

E LIBRO PRIMO.

26.

Schol. Apoll. Rhod. I, 1129 : Ὡς δὲ Μνασέας ἐν πρώτῳ Περὶ Ἀσίας, Ἰδαῖοι Δάκτυλοι λέγονται ἀπὸ τοῦ πατρὸς Δακτύλου καὶ τῆς μητρὸς Ἴδης. Cf. Welcker. *Trilog.* p. 179 not.

27.

Schol. Apoll. Rhod. I, 917 : Μυοῦνται δὲ ἐν τῇ Σαμοθρᾴκῃ τοῖς Καβείροις, ὧν Μνασέας φησὶ καὶ τὰ ὀνόματα. Τέσσαρες δ' εἰσὶ τὸν ἀριθμόν· Ἀξίερος, Ἀξιόκερσα, Ἀξιόκερσος. Ἀξίερος μὲν οὖν ἐστιν ἡ Δημήτηρ, Ἀξιόκερσα δὲ ἡ Περσεφόνη, Ἀξιόκερσος δὲ ὁ Ἅδης· ὁ δὲ προστιθέμενος τέταρτος, Κάσμιλος, ὁ Ἑρμῆς ἐστιν, ὡς ἱστορεῖ Διονυσόδωρος.

Codex Parisinus : Τοὺς δὲ μυοῦντας ἐν Σαμοθρᾴκῃ Καβείρους εἶναί φησι Μνασέας τρεῖς ὄντας τὸν ἀριθμὸν, Ἀξίερον, etc... Ἅδην. Οἱ δὲ προστιθέασι καὶ τέταρτον, Κάσμιλον. Ἔστι δὲ οὗτος ὁ Ἑρμῆς, ὡς ἱστορεῖ Διονυσόδωρος. De re vid. Welcker. *Trilog.* p. 236. 241. Müller. *Min.* p. 455. Movers. *Phœniz.* p. 23.

28.

Stephan. Byz. : Δάρδανος, πόλις Τρωάδος, ἡ πρότερον Τευκρίς. Μνασέας δέ φησιν, ὅτι Δάρδανος ἐξιὼν ἐκ τοῦ νεὼ τῆς Ἀθηνᾶς τὸ Παλλάδιον ἀράμενος ἀφίκετο εἰς Σαμοθρᾴκην μετὰ Ἁρμονίας καὶ Ἰασίωνος, τῶν ἀδελφῶν· κἀκεῖ διάγοντα Κάδμος ὁ Ἀγήνορος ἐφιλοποιήσατο· καὶ ἀποθανούσης Τηλεψάης (l. Τηλεφάσσης) γαμεῖ τὴν Ἁρμονίαν ὁ Κάδμος καὶ ἀποστέλλει τὸν Δάρδανον εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ τῶν ἑταίρων πρὸς Τεῦκρον τὸν Τρῶα· ὁ δὲ Τρὼς ἀναγνωρίσας τὸν Δάρδανον δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Βάτειαν καὶ ἀποθνήσκων τὴν βασιλείαν. Καὶ πόλιν ᾤκισε Δάρδανον, καὶ Δαρδανίαν τὴν χώραν ὠνόμασεν, ἣ Τευκρὶς πρότερον ἐκαλεῖτο.

29.

Schol. Il. T, 291 : Κατὰ Μνασέαν Βρισέως υἱὸς ἦν Ἠετίων. Brises, Pedasi et Lyrnessi rex et sacerdos. Homer. Il. A, 392; I, 132, 274.

30.

Schol. Il. Υ, 234 : Μνασέας δέ φησιν ὑπὸ Ταντάλου ἡρπάσθαι (Γανυμήδην) καὶ ἐν κυνηγεσίῳ ἀναιρεθῆναι· πεσόντα ταφῆναι ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Cf. Dosiadis fr. 3 a.

31.

Schol. Theocrit. XIII, 75 : Μνασέας δὲ Κόλχους φησὶ κληθῆναι ἀπὸ Κόλχου τοῦ Φάσιδος.

(25 b.)

Nereides a filiabus Nerei differunt. Didymus in Commentario ad Bacchylidis Epinicia sic ait verbotenus : « Sunt qui differre dicant Nereidas a Nerei filiabus. Et has quidem e Doride susceptas legitimas ejus filias haberi, illas vero ex aliis mulieribus natas vulgo Nereidas appellari; easque illegitimas numero esse quinquaginta, illarum autem majorem esse numerum. Hunc in modum de his Mnaseas in libris De Europa tradit. »

ASIA.

26.

Mnaseas libro primo De Asia Idæos Dactylos a Dactylo patre et ab Ida matre nominari tradit.

27.

Initiantur in Samothracia sacris Cabirorum, quorum nomina Mnaseas apponit. Quattuor (*tres*) numero sunt : Axieros, Axiocersa, Axiocersus; ex quibus Axierus est Ceres, Axiocersa vero Persephone, Axiocersus autem Pluton. Qui his additur quartus, Casmilus, Mercurius est, ut Dionysodorus tradit.

28.

Dardanus, Troadis urbs, quæ prius Teucris. Mnaseas narrat Dardanum e templo Minervæ egredientem Palladium abstulisse, et in Samothraciam cum Harmonia et Iasione fratre pervenisse. Cum eo ibi degente Cadmus Agenoris filius amicitiam junxit, et mortua Telephassa Harmoniam in uxorem duxit, et Dardanum cum suis sociis contra Teucrum Trojanum in Asiam misit. Verum Tros Dardanum agnoscens, dedit ei uxorem filiam suam Bateam et moriens regnum. Ille vero urbem condidit Dardanum, et Dardaniam regionem appellavit, quæ prius Teucris vocabatur.

29.

Secundum Mnaseam Brisei filius erat Eetion.

30.

Mnaseas dicit a Tantalo raptum Ganymedem et in venatione occisum esse. Sepultum vero in Olympo Mysiæ monte ad templum Jovis Olympii.

31.

Mnaseas Colchos a Colcho Phasidis filio nominatos esse dicit.

32.

E LIBRO SECUNDO.

Athenæus VIII, p. 346, D : Μνασέας δὲ ἐν δευτέρῳ Περὶ Ἀσίας φησὶν οὕτως· « Ἐμοὶ μὲν ἡ Ἀτεργάτις δοκεῖ χαλεπὴ βασίλισσα γεγονέναι, καὶ τῶν λαῶν σκληρῶς ἐπεστατηκέναι, ὥστε καὶ ἀπονομίσαι αὐτοῖς ἰχθὺν μὴ ἐσθίειν, ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν ἀναφέρειν, διὰ τὸ ἀρέσαι αὐτῇ τὸ βρῶμα. Καὶ διὰ τόδε νόμιμον ἔτι διαμένειν, ἐπὰν εὔξωνται τῇ θεῷ, ἰχθῦς ἀργυροῦς ἢ χρυσοῦς ἀνατιθέναι· τοὺς δὲ ἱερεῖς πᾶσαν ἡμέραν τῇ θεῷ ἀληθινοὺς ἰχθῦς ἐπὶ τὴν τράπεζαν ὀψοποιησαμένους παρατιθέναι, ἐφθούς τε ὁμοίως καὶ ὀπτούς, οὓς δὴ αὐτοὶ καταναλίσκουσιν οἱ τῆς θεοῦ ἱερεῖς. » Καὶ μικρὸν προελθὼν πάλιν φησίν· « Ἡ δέ γε Ἀτεργάτις, ὥσπερ Ξάνθος λέγει ὁ Λυδὸς, ὑπὸ Μόψου (l. Μόξου) τοῦ Λυδοῦ ἁλοῦσα κατεποντίσθη μετὰ Ἰχθύος τοῦ υἱοῦ ἐν τῇ περὶ Ἀσκάλωνα λίμνῃ διὰ τὴν ὕβριν, καὶ ὑπὸ τῶν ἰχθύων κατεβρώθη. » Cf. Nicolai Dam. fr. 25, et quæ proxime antecedunt ap. Athenæum ex Antipatri Tarsensis Stoici libro quarto Περὶ δεισιδαιμονίας, quod testimonium probabiliter ab ipso Mnasea erat appositum.

33.

Idem VII, p. 301, D : Μνασέας δ' ὁ Πατρεύς φησιν· « Ἰχθύος δὲ γίνεται καὶ Ἡσυχίας τῆς ἀδελφῆς Γαλήνη καὶ Μύραινα καὶ Ἠλακατῆνες. »

34

Josephus C. Apion. I, 23, Mnaseam inter scriptores recenset, qui de Judæis aliqua tradiderint. Idem in Ant. Jud. I, 3, 6, postquam de diluvio et de arca quædam e Beroso apposuit, subjicit : Μέμνηται δὲ τούτων καὶ Ἱερώνυμος ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν Φοινικικὴν συγγραψάμενος, καὶ Μνασέας δὲ καὶ ἄλλοι πλείους.

35.

Schol. Luc. Dial. deor. 23, p. 61 ed. Jacobitz. : Μνασέας δὲ ὁ Παταρεὺς ἑρμαφρόδιτον τὸν Πρίαπον λέγει. Idem repetitur in schol. ad Jov. trag. c 6.

36.

Harpocratio : Σαβοί· Δημοσθένης Ὑπὲρ Κτησιφῶντος (§ 260). Οἱ μὲν Σαβοὺς λέγεσθαι τοὺς τελουμένους τῷ Σαβαζίῳ, τουτέστι τῷ Διονύσῳ, καθάπερ τοὺς τῷ Βάκχῳ Βάκχους. Τὸν δὲ αὐτὸν εἶναι Σαβάζιον καὶ Διόνυσόν φασιν ἄλλοι τε καὶ Ἀμφίθεος β' Περὶ Ἡρακλείας. Οὕτω δέ φασι καὶ τούς Ἕλληνάς τινες (τῶν Ἑλλήνων τινὰς Suid.) τοὺς Βάκχους Σαβοὺς καλεῖν. Μνασέας δὲ ὁ Πατρεὺς υἱόν εἶναί φησι τοῦ Διονύσου Σαβάζιον.

Eadem Suidas et Photius, missa Amphithei (i. e. Nymphidis) mentione; Etym. M. Pro Μνασέας, tres Harpocr. libri Μνασίας; pro Πατρεὺς unus liber Παταρεύς.

37.

Plutarchus De Is. et Os. c. 37 : Ἐῶ δὲ Μνασέαν τῷ Ἐπάφῳ προστιθέντα τὸν Διόνυσον καὶ τὸν Ὄσιριν καὶ τὸν Σάραπιν.

γ'. ΛΙΒΥΗ.

38.

Parœmiogr. Append. III, 91, p. 433 ed. Leutsch.: Μὴ ἔνι δούλων πόλις· πόλις ἐστὶν ἐν Λιβύῃ Δούλων πόλις καλουμένη, ὡς Μνασέας ἱστορεῖ ὁ Πατρεὺς (Παταρεὺς cod. Vat.) ** καὶ τὸν εἰς ἐλευθερίαν * ἀναβοῶντα λέγειν·

Οὐκ ἔστι δούλων οὐδ' ἐλευθέρων πόλις

** ἐν ᾗ μόνος ἐλεύθερός ἐστιν ὁ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερεύς. « Lacunosam esse nostram explicationem nemo,

32.

Mnaseas secundo libro De Asia ita scribit : « Mihi quidem videtur Atergatis dura fuisse regina, et inclementer imperasse populis; ut quæ etiam piscibus eos vesci vetuerit, sed ad se perferri captos jusserit, quum cibo eo delectaretur. Atque inde etiam nunc morem servari ait, ut quum vota faciunt deæ, argenteos aureosve pisces ei consecrent : utque sacerdotes quotidie veros pisces deæ paratos apponant, elixos pariter assosque; quos nempe ipsi deinde consumunt deæ sacerdotes. » Dein, paucis interjectis, sic pergit scribere Mnaseas : « Ipsa quidem Atergatis, ut Xanthus tradit Lydius, a Moxo Lydo capta cum Ichthye filio, in lacu qui est prope Ascalonem demersa est ob contumeliosa injustaque facinora, et a piscibus vorata. »

33.

Mnaseas Patrensis ait : « Ex Ichthye (*Pisce*) ejusque sorore Hesychia (*Quiete*) gignuntur Galene et Muræna et Elacatenes.

35.

Mnaseas Patrensis Priapum esse hermaphroditum dicit.

36.

Sabi. Demosthenes in Oratione pro Ctesiphonte. Nonnulli Sabos aiunt vocari eos, qui sacris Sabazii sive Bacchi initientur; quemadmodum Bacchos, qui Bacchi sacris initiati sint. Sabazium autem et Bacchum eundem esse tum alii tum Amphitheus (?) secundo De Heraclea tradunt. Sic etiam a Græcorum nonnullis Bacchos vocari Sabos. Mnaseas autem Patrensis Sabazium ait esse Bacchi filium.

37.

Mitto Mnaseam qui cum Epapho componit Bacchum et Osirin et Sarapin.

LIBYA.

38.

In Libya urbs est, quæ Servorum urbs vocatur, ut Mnaseas Patrensis dicit.

opinor, infitiabitur, si cum nostro loco contulerit Stephan. Byz. v. Δούλων πόλις, Suidam s. v., Apostolium VII, 37, Arsen. 184. Itaque post Πατρεὺς excidisse putaverim id, quod sic legitur in Stephano (Hecat. fr. 318) : καὶ ἐὰν δοῦλος εἰς τὴν πόλιν ταύτην λίθον προσενέγκῃ, ἐλεύθερος γίγνεται, κἂν ξένος ᾖ : tum ante ἐν ᾗ κτλ. ex eodem Stephano inserenda : ἔστι καὶ ἑτέρα ἱεροδούλων. Denique moneo ante v. ἀναβοῶντα inserendam videri v. ἀφελόμενον vel simile quid. » Leutsch. Cf. Ephor. fr. 96, Theopomp. fr. 122.

39.

Schol. Apoll. Rh. II, 498 : Μνασέας δέ φησι κατ' ἰδίαν αὐτὴν (sc. τὴν Κυρήνην) προαίρεσιν ἐς Λιβύην ἐληλυθέναι, οὐκ ἀπ' Ἀπόλλωνος διαχθεῖσαν.

40.

Hesychius : Βαρκαίοις ὄχοις· Λιβυκοῖς. Οὗτοι γὰρ ἐσπούδαζον περὶ ἱπποτροφίαν. Φασὶ δὲ αὐτοὺς καὶ πρώτους ἅρμα ζεῦξαι διδαχθέντας ὑπὸ Ποσειδῶνος· τὸ δὲ ἡνιοχεῖν ὑπὸ Ἀθηνᾶς, ὡς Μνασέας ἐν τοῖς Περὶ Λιβύης. Cf. schol. ad Sophocl. Electr. 729.

41.

Plinius H. N. VII, 2, 11 : *Mnaseas Africæ locum Sicyonem appellat, et Crathin amnem in Oceanum effluentem e lacu, in quo aves, quas Meleagridas et Penelopas vocat : et vere ibi nasci* (electrum), *ratione eadem, qua supra dictum est de Electride lacu.*

42.

Hyginus Fab. astr. II, 21 p. 395 Munck. : *Pleiades autem appellatæ sunt, ut ait Mnaseas, quod ex Atlante et Pleione Oceani filia sint quindecim filiæ procreatæ, quarum quinque Hyadas appellatas demonstrat, quod earum Hyas fuerit frater a sororibus plurimum dilectus : qui quum venans a leone esset interfectus, quinque, de quibus supra diximus, lamentationibus assiduis permotæ dicuntur interiisse : quare eas, quod plurimum de ejus morte laborarent, Hyadas appellatas. Reliquas vero decem sorores deliberasse de sororum morte, et earum septem sibi mortem conscisse : quare quod plures idem senserunt, Pleiadas dictas.* Cf. Timæus fr. 25, qui proxime ad Mnaseæ narrationem accedit.

Mnaseas] in Veneta aliisque antiq. edd. *Musæus*. Fortasse *Mnaseas* pro *Musæus* reponendum erat etiam cap. XIII, ubi : *Musæus* (al. *Mnaseas* Munck.) *autem dicit Jovem nutritum a Themide et Amalthea nympha, quibus eum mater Ops tradidisse existimatur. Amaltheam autem habuisse capram quandam in deliciis, quæ Jovem dicitur aluisse.* Quæ quidem Mnaseæ ingenio optime conveniunt.

INCERTÆ SEDIS.

43.

Photius Lex. : Π ύ θ ο υ χ ε λ ι δ ό ν ο ς· παροιμία ἀπό τινος Χελιδόνος θεολόγου ἀνδρὸς καὶ τερατοσκόπου καὶ περὶ τελετῶν διειλεγμένου, ὡς Μνασέας ὁ Πατρεὺς ἐν τῷ Περίπλῳ· οἱ δὲ ὅτι θρηνητικὸν τὸ ζῷον· οἱ δ' ὅτι τὸ ἔαρ προσημαίνει. Eadem Suidas, Apostol. XVII, 2, Arsen. p. 416. Hesych. De posteriore proverbii explicatione vide quæ laudat Leutsch. in Parœmiogr. I, p. 448, de altera idem ib. : « Chelidonem χρησμολογόν τινα τῶν πάλαι nominat Suidas v. Χελιδόνας : adde Herodian. Π. μον. λέξ. p. 9, 6: χελιδών... εἴτε τὸ ὄρνεον εἴτε ὁ περὶ τελευτῶντος γράψας, ubi τελετῶν corrigit Lobeckius Aglaoph. II, p. 1352 : idem ibid. I, p. 304 vatem e falsa proverbii nostri explicatione natum esse conjecit. » Verba οἱ δὲ ὅτι θρ. τὸ ζῷον om. Suidas.

44.

Bekker. Anecd. p. 783, 15 : Στησίχορος ἐν δευτέρῳ Ὀρεστείας τὸν Παλαμήδην φησὶν εὑρηκέναι (τὰ γράμματα), Μνασέας δὲ Ἑρμῆν, ἄλλοι δὲ ἄλλον. Πιθανὸν δὲ κατὰ τόπον εὑρετὰς γεγενῆσθαι, διὸ καὶ ἄλλοι παρ' ἄλλοις εἰσὶ χαρακτῆρες τῶν στοιχείων.

Eadem ibid. p. 786 ita : Στησ. Παλαμήδην εὑρετὴν αὐτῶν ποιεῖται, ᾧ συμφωνεῖ Εὐριπίδης· Μνασέας δὲ κατὰ πάντα τόπον εὑρετὰς γεγενῆσθαι τῶν στοιχείων.

39. Mnaseas dicit Cyrenen suo consilio in Libyam profectam, non vero ab Apolline eo transportatam esse.

40.

Barcæis curribus, i. e. Libycis. Hi enim equis alendis eximiam navabant operam. Eosque a Neptuno doctos primos equos curribus junxisse, regere autem currus a Minerva edoctos esse testatur Mnaseas in libris De Libya.

43.

Percontare Chelidonem. Proverbium ductum a quodam Chelidone, theologo et ostentorum interprete, qui de deorum initiis disseruerat, ut Mnaseas Patrensis in Periplo tradit.

44.

Stesichorus in secundo Oresteæ Palamedem literarum inventorem dicit, Mnaseas Mercurium, alii alios; ac probabile est plurimis locis earum inventores fuisse, quare etiam apud alios alia sunt signa literarum.

45.

Herodian. p. 13, 25 ed. Df.: Ἴουρα· μέμνηται Μνασέας.

ΔΕΛΦΙΚΩΝ ΧΡΗΣΜΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ.

46.

Schol. Hesiod. Theog. 117: Μνασέας ὁ Πατρεὺς (Παταρεὺς cod.) ἐν τῇ τῶν Δελφικῶν χρησμῶν συναγωγῇ Εὐρυστέρνας ἱερόν φησιν ἀναστῆσαι.

47.

Schol. Pindar. Ol. II, 70: Ἐν δὲ τοῖς Παιᾶσιν (Πινδάρου) εἴρηται περὶ τοῦ χρησμοῦ τοῦ ἐκπεσόντος Λαΐῳ, καθὰ καὶ Μνασέας ἐν τῷ Περὶ χρησμῶν γράφει·

Λάϊε Λαβδακίδη, ἀνδρῶν περιώνυμε πάντων·

« Aliud hoc carmen ac vulgatum, cujus initium: Λάϊε Λαβδακίδη, παίδων γένος ὄλβιον αἰτεῖς. » *Bœckh.*

Ex eodem Mnasea fluxisse videtur oraculum Cadmo sororem frustra investiganti datum, quod servavit schol. Eurip. Phœniss. 608 (unde migravit in schol. Ald. Aristoph. Ran. 1225; cf. Tzetz. Exeg. in Il. p. 16, Chil. V, 819. X, 454. XII, 112):

Φράζεο δή μοι μῦθον, Ἀγήνορος ἔκγονε Κάδμε·
Ἠοῦς ἐγρόμενος προλιπὼν ἴθι Πυθὼ δῖαν,
ἠθάδ' ἔχων ἐσθῆτα καὶ αἰγανέην μετὰ χερσί,
τὴν διά τε Φλεγύων καὶ Φωκίδος, ἔστ' ἂν ἵκηαι
βουκόλον ἠδὲ βόας κηριτρεφέος Πελάγοντος.
Ἐνθάδε προσπελάσας ξυλλάμβανε βοῦν ἐρίμυκον
τήν, ἥ κεν νώτοισιν ἐπ' ἀμφοτέροισιν ἔχῃσι
λευκὸν σῆμ' ἑκάτερθε περίτροχον ἠΰτε μήνης·
τήνδε σὺ ἡγεμόνα σχὲ περιτρίπτοιο κελεύθου.
Σῆμα δέ τοι ἐρέω μάλ' ἀριφραδὲς οὐδέ σε λήσει·
Ἔνθα κέ τοι πρώτιστα βοὸς κέρας ἀγραύλοιο
ἕζηται κλίνῃ τε πέδῳ γόνυ ποιήεντι,
καὶ τότε τὴν μὲν ἔπειτα μελαμφύλλῳ χθονὶ ῥέζειν
ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, γαίῃ δ' ὅταν ἱερὰ ῥέξῃς,
ὄχθῳ ἐπ' ἀκροτάτῳ κτίζειν πόλιν εὐρυάγυιαν,
δεινὸν Ἐνυαλίου πέμψας φύλακ' Ἄϊδος εἴσω.
Καὶ σύ γ' ἐπ' ἀνθρώπους ὀνομάκλυτος ἔσσεαι αὖθις
ἀθανάτων λεχέων ἀντήσας, ὄλβιε Κάδμε.

Cf. Ungerus in Thebanis Paradoxis p. 2 sq.

48.

Eurip. Phœniss. 410: Ἔχρησ' Ἀδράστῳ Λοξίας χρησμόν τινα. — Ποῖον; — Κάπρῳ λέοντί θ' ἁρμόσαι παίδων γάμους.] Ad hæc scholiasta: Ὁ χρησμὸς ὑπὸ Μνασέου οὕτως ἀναγέγραπται·

Κουράων δὲ γάμους ζεῦξον κάπρῳ ἠδὲ λέοντι,
οὕς κεν ἴδῃς προθύροισι τεοῦ δόμου ἐξ ἱεροῖο
ἁμοῦ στείχοντας, μηδὲ φρεσὶ σῇσι πλανηθῇς.

Καὶ οἱ μὲν λέγουσιν, ὡς ἀπὸ τῶν ἐπισήμων τῶν ἀσπίδων συνέβαλλεν Ἄδραστος· ὁ μὲν γὰρ εἶχε Καλυδώνιον σῦν, ὁ δὲ τὴν λεοντοπρόσωπον Σφίγγα· οἱ δ', ὡς χρύους γενομένου ἀφίκοντο εἰς τὸ Ἀπόλλωνος ἱερόν, καὶ δορὰς εὑρόντες λέοντος καὶ συός, ἀναθήματα κυνηγετῶν, ἐφιλονείκησάν τε καὶ περὶ τῆς στάσεως εἰς κρίσιν ἀχθέντες τῷ βασιλεῖ τῶν γάμων ἔτυχον· ἀπείκασε γὰρ τὸν μὲν λέοντι, τὸν δὲ Τυδέα κάπρῳ, ὃς ἔγημε Δηϊπύλην, ὁ δὲ Πολυνείκης Ἀργείαν. — Δύο δέρματα ἔκειντο εἰς τὰ οἰκήματα τοῦ Ἀδράστου εἰς ἀνάπαυσιν τῶν ξένων, τὸ μὲν ἓν λέοντος, τὸ δὲ ἕτερον κάπρου. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὰ προλεχθέντα οἰκήματα τοῦ Ἀδράστου ὁ Τυδεύς τε καὶ Πολυνείκης φιλονεικίαν ἐποιήσαντο ἄμφω, ἵνα αὐτὰ ἐπάρωσιν. Τοῦτο δὲ νοήσας ὁ Ἄδραστος κατὰ τὸν χρησμὸν ἔδωκε τὰς αὐτοῦ θυγατέρας τοῖς δυσὶ τούτοις.

Ἐφιλονείκησαν κτλ.] Pro his cod. Barocc. habet ita: Τυδεὺς μὲν τὴν κάπρου, Πολυνείκης δὲ τὴν λέοντος εἰληφότες ἐνεδύθησαν. Καὶ εἰς Ἄργος ἔπειτ' ἐλθόντες τοῦ κήδους τοῦ Ἀδράστου ἔτυχον.

49.

Zenobius V, 74: Πᾶσα γῆ πατρίς. Τοῦτο μέρος ἐστὶ χρησμοῦ, ὃν ἀνεῖλεν ὁ θεὸς Μελεῷ τῷ Πελασγῷ περὶ οἰκήσεως μαντευομένῳ. Μέμνηται τοῦ χρησμοῦ καὶ Μνασέας καὶ Διονύσιος ὁ Χαλκιδεύς (fr. 5).

Μελεῷ] « Servavi codd. scripturam, quum in Lutatio forma Μέλεος videatur exstare; a Pausania, aliis Μάλεος, Μάλης homo nominatur. V. O. Müllerus Etrusc. I, p. 83; II, p. 208. coll. G. Hermanno De Græca Minerva dissert. p. 6. » Leutsch.

50.

Suidas et Photius v. Ὑμεῖς, ὦ Μεγαρεῖς, οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι. Vide Ionis fragm. 12.

45.

Iura; hujus nominis Mnaseas meminit.

ORACULORUM DELPHICORUM COLLECTIO.

46.

Mnaseas Patrensis in Delphicorum oraculorum collectione Eurysternas fanum dicit condidisse.

47.

In Pæanibus Pindari exponitur De oraculo Laio dato, sicuti Mnaseas quoque in libro De oraculis scribit:

Lai, Labdacida, virorum celeberrime cunctorum.

48.

Oraculum Adrasto datum a Mnasea consignatum est hunc in modum:

Filiarum nuptias junge apro et leoni,
quos videbis ad vestibula domus tuæ e fano
meo venientes, neque animo tuo fallaris.

49.

Omnis terra patria] Particula est oraculi, quod deus Meleo Pelasgo de sede figenda interroganti dedit. Meminit ejus oraculi Mnaseas et Dionysius Chalcidensis.

Nescio an Mnaseæ nomen corruptum sit ap. Plutarch. De Pyth. orac. c. 19, ubi Ἀλυρίου (Μνασίου?) τοίνυν καὶ Ἡροδότου καὶ Φιλοχόρου καὶ Ἴστρου, τῶν μάλιστα τὰς ἐμμέτρους μαντείας φιλοτιμηθέντων συναγαγεῖν, ἄνευ μέτρου χρησμοὺς γεγραφότων, Θεόπομπος κτλ. (v. Philochor. fr. 195). De Alyrio nihil constat. — Porro ap. Plutarch. Qu. Gr. c. 19, ubi quæritur de Pythiæ versibus :

Πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις,
οὐδ' ἱερὰν Ὑπέραν, ὅθι γ' ἄτρυγον οἶνον ἔπινες,

postquam Aristotelis narratio apposita, pergitur : Ὁ δὲ Μνασιγείτων φησὶν, Ὑπέρητος ἀδελφὸν ὄντα τὸν Ἄνθον ἔτι νήπιον ἀπολέσθαι, καὶ τὸν Ὑπέρην κατὰ ζήτησιν αὐτοῦ πλανώμενον εἰς Φερὰς πρὸς Ἄκαστον (ἢ Ἄδραστον) ἐλθεῖν ὅπου κατὰ τύχην ὁ Ἄνθος ἐδούλευεν οἰνοχοεῖν τεταγμένος. Ὡς οὖν εἱστιῶντο, τὸν παῖδα προσφέροντα τῷ ἀδελφῷ τὸ ποτήριον, ἐπιγνῶναι, καὶ εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ἡσυχῇ· Πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις. Hic quoque Mnaseæ nomen corruptum esse possit videri. Sed impedit Plinii locus (VII, s. 56) ubi : *Quadriremem Aristoteles Carthaginienses, quinqueremem Mnesigiton Salaminios* (primos fecisse dicunt).. *ab ea ad decemremem Mnesigiton Alexandrum Magnum ferunt instituisse.*

Schol. Theocrit. XIII, 46 laudatur Ὄνατος ἐν τοῖς Ἀμαζονικοῖς, de Hyla, quippe qui non a nymphis tractus, sed pede lapsus in fontem inciderit. Eandem rem narrat schol. Apoll. Rh. I, 1236 et 1207, ubi citatur Ὄνασος ἐν πρώτῳ Ἀμαζονίδων (scr. Ἀμαζονικῶν, cf. Welck. *Cycl.* p. 320). Onasus quum aliunde non notus sit, Reinesius (v. Westermann. ad Voss. p. 420, n. 42) corrigendum putavit Μνασέας ἐν α' Ἀμ. Quod in medio relinquo. Si quid mutandum, reponi malim Διονύσιος (sc. Mytilenæus. Apud utrumque scholiasten ante Ὄνασος legitur verbum γενέσθαι. Scriptum in cod. dixeris : γενέσθ. ΔΙΟΝΥΣΟΣ). Idem Reinesius l. l. nomen Mnaseæ restituendum censet ap. schol. Apollon. Rh. IV, 264, ubi Κνωσσὸς in primo Γεωγραφικῶν τῆς Ἀσίας Ægyptios omnium antiquissimos dixisse traditur. Verum nemo unquam Periplum Mnaseæ Γεωγραφικὰ nominavit, nec nominare recte potuit. Deinde autem ex fragmentis liquet Mnaseam libro primo Ἀσίας egisse de septemtrionali Asiæ minoris parte, secundo libro de Syria; ita ut tertio demum libro ad Ægyptum pervenisse videatur. Fortasse apud schol. Apoll. nomen scriptoris ex Cnoso Cretæ urbe oriundi excidit. Quodsi vero corruptum est illud Κνωσσὸς, reposuerim Εὔδοξος.

SATYRUS.

Satyrus *peripateticus* (fr. 2. 4.) scripsit *Vitas virorum illustrium,* tum philosophorum, oratorum, poetarum, tum vero etiam regum et imperatorum. Certe Vita Philippi bis laudatur verbis disertis (fr. 3. 4). Quare ex iis quæ de Alcibiade et Dionysio jun. traduntur, colligo horum quoque virorum, et aliorum haud dubie, vitas a Satyro perscriptas esse. Cf. Hieronymus in præf. libri De vir. illustribus : *Quod Tranquillus in enumerandis gentilium literarum viris fecit illustribus, id ego in nostris faciam... Fecerunt quidem hoc idem apud Græcos Hermippus peripateticus, Antigonus Carystius, Satyrus, doctus vir, et longe omnium doctissimus Aristoxenus musicus.* Ejus operis compendium fecit Heraclides Lembus, quem sub Ptolemæo Philometore (181-146) floruisse scimus. Eidem biographo vindicandum esse librum Περὶ χαρακτήρων (fr. 20.) argumenti ratio suadet quammaxime.

Præterea Satyro tribuuntur liber, quo *demos Alexandriæ* recensuerat (fr. 21), atque opus, quo collegerat μύθους ἀρχαίους (fr. 22). Quibus accedit, ut videtur, liber *De lapidibus pretiosis* (*). Mittam scriptum istud De gemmis (fr. 25), quippe quod ad nos parum pertineat; quærendum autem est, num periegetica illa et mythologica ab eadem manu profecta sint, quæ historica et philosophica scripsit. Ex fragmentis hoc tantum liquet, eum, qui in demos Alexandriæ inquisiverat, non ante regnum Philopatoris opus suum composuisse. Neque dubito auctorem tum hujus libri, tum alterius De vetustis fabulis ejus esse Satyri, cujus Ptolemæus Hephæstion meminit lib. V (p. 194 in Mythogrr. Westermanni) : Σάτυρος, ait, ὁ Ἀριστάρχου γνώριμος, Ζῆτα ἐκαλεῖτο διὰ τὸ ζητητικὸν αὐτοῦ. Quod epitheton bene cadit in laboriosam istam periegetarum de locis earumque fabulis diligentiam (cf. Polemo στηλοκόπας, Nicanor Aristarcheus Στιγματίας dictus, διότι ἐπολυλόγησε περὶ στιγμῶν ap. Eustath. p. 20, 12. Dionysius Ἀσκάλαφος ap. Etym. M. p. 278). Jam quum Aristarchus sub Ptolemæo Philometore maxime floruerit, Satyrus, ejus *discipulus* (nam hoc sensu γνώριμος vox, ubi de viris literatis sermo est, adhiberi solet), non esse potest Satyrus peripateticus, cujus Vitas in compendium redegit Heraclides Lembus, qui et ipse sub Ptolemæo Philometore floruit. — Sin cum Clintono (F. H. ad an. 160) statuas γνώριμον vocabulum h. l. non *discipulum,* sed *familiarem* significare, atque Satyrum initio, Heraclidem vero versus finem regni Philometoris scripsisse, fieri sane potest ut alter alterius libro usus sit. Quamquam paullo artificiosior ratio hæc esse mihi videtur, præsertim quum scriptorum, quæ recensuimus, tam diversa sit indoles, ut inter duos potius auctores ea distribuere, quam ad eundem referre omnia animus inclinet. Nescio an Satyrus peripateticus, qui fragm. 15 cum Hieronymo Rhodio componitur, et ipse in Rhodo insula, peripateticorum tum seminario, docuerit, idemque sit cum *Satyro Rhodio,* qui anno 172 (sicuti postea Posidonius Rhodius) legationis princeps ad senatum Rom. a civibus missus est (Livius XLII, 14) (*).

(*) Satyri *De Mausoleo* librum, quem Vitruv. VIII præfat. memorat, architecti fuerit. Atque Satyrum architectum, qui sub Ptolemæo Philadelpho vixit, novimus ex Callixeno ap. Plin. XXXVI, s. 14, § 3.

(*) Alium Satyrum, qui eodem tempore vixit, *Iliensium legatum* pro Lyciis apud Romanos intercedentem habes ap. Polybium XXIII, 3, 3. — Satyrus *Achæorum legatus* ap. Polyb. XXXI, 6, 1. Addantur : *Satyrus Olynthius*, histrio, ap. Plutarch. Moral. p. 543, E; Athenæum p. 591, E, ibique Schwgh., Diodor. XVI, 55, 3, ibique Wesseling. — *S. Theogitonis*, *Marathonius*, *tragœdus* ap. Lucian. Necyom. 16, p. 126, et Jup. trag. 41, p. 487 Didot. — *S. Heracleæ tyrannus* ap. Memnonem. — *S. duo Bospori reges* ap. Diodor. XIV, 93, 1. XX, 22, 1 sqq. — *S. dux servorum in Sicilia* ap. Diodor. XXXVI, 10. — *S. unus ex triginta viris* ap. Xenophont. H. Gr. III, 54 et alibi. — *S. sophista* ap. Athen. p. 350, F. — *S. quidam*, quem ex Aristot. memorat Plutarch. Mor. p. 459, A. — *Satyrus Timoleontis amicus,* Theopomp. fr. 215. — *S. Dionysii jun. assentator,* Timæi fr. 127. — *S. Galeni præceptor,* Galen. V, p. 172 et passim. — *S. Eleus*, *olympionica*, Pausan. VI, 4, 5, etc.

ΒΙΟΙ

[ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ].

[ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ.]

1.

Athenæus XII, p. 534, B: Περὶ δὲ τοῦ καλοῦ Ἀλκιβιάδου Σάτυρος ἱστορῶν « Λέγεται (φησὶν), ὅτι ἐν Ἰωνίᾳ μὲν ὢν, Ἰώνων ἐφαίνετο τρυφερώτερος, ἐν Θήβαις δὲ σωμασκῶν καὶ γυμναζόμενος, τῶν Θηβαίων αὐτῶν μᾶλλον Βοιώτιος, ἐν Θετταλίᾳ δὲ ἱπποτροφῶν καὶ ἡνιοχῶν, τῶν Ἀλευαδῶν ἱππικώτερος, ἐν Σπάρτῃ δὲ καρτερίαν καὶ ἀφέλειαν ἐπιτηδεύων, ἐνίκα τοὺς Λάκωνας, ὑπερῆρε δὲ καὶ τὴν τῶν Θρᾳκῶν ἀκρατοποσίαν. Τὴν δὲ αὐτοῦ γυναῖκα πειρῶν, ὡς ἕτερος, ἔπεμψεν αὐτῇ χιλίους Δαρεικούς. Κάλλιστος δὲ ὢν τὴν μορφὴν, κόμην τε ἔτρεφεν ἐπὶ πολὺ τῆς ἡλικίας, καὶ ὑποδήματα παρηλλαγμένα ἐφόρει, ἃ ἀπ' αὐτοῦ Ἀλκιβιάδεις καλεῖται. Ὅτε δὲ χορηγοίη πομπεύων ἐν πορφυρίδι, εἰσιὼν εἰς τὸ θέατρον ἐθαυμάζετο οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν γυναικῶν. Διὸ καὶ Ἀντισθένης ὁ Σωκρατικὸς, ὡς ἂν αὐτὸς αὐτόπτης γεγονὼς τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἰσχυρὸν αὐτὸν καὶ ἀνδρώδη καὶ ἀπαίδευτον καὶ τολμηρὸν καὶ ὡραῖον ἐφ' ἡλικίας γενέσθαι φησίν. Εἰς δὲ τὰς ἀποδημίας ὁπότε στέλλοιτο, τέσσαρσι τῶν συμμαχίδων πόλεων ὥσπερ θεραπαίναις ἐχρῆτο. Σκηνὴν μὲν γὰρ αὐτῷ Περσικὴν ἔπησσον Ἐφέσιοι, τροφὴν δὲ τοῖς ἵπποις αὐτοῦ Χῖοι παρεῖχον, ἱερεῖα δὲ παρίστασαν εἰς τὰς θυσίας καὶ κρεανομίας Κυζικηνοὶ, Λέσβιοι δὲ οἶνον παρεῖχον καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν. Ἀφικόμενος δ' Ἀθήνησιν ἐξ Ὀλυμπίας, δύο πίνακας ἀνέθηκεν, Ἀγλαοφῶντος γραφήν· ὧν ὁ μὲν εἶχεν Ὀλυμπιάδα καὶ Πυθιάδα στεφανούσας αὐτὸν, ἐν δὲ θατέρῳ Νεμέα ἦν καθημένη, καὶ ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς Ἀλκιβιάδης, καλλίων φαινόμενος τῶν γυναικείων προσώπων. Καὶ στρατηγῶν δὲ ἔτι καλὸς εἶναι ἤθελεν· ἀσπίδα γοῦν εἶχεν ἐκ χρυσίου καὶ ἐλέφαντος πεποιημένην, ἐφ' ἧς ἦν ἐπίσημον ἔρως κεραυνὸν ἠγκυλημένος. Ἐπικωμάσας δέ ποτε ὡς Ἄνυτον, ἐραστὴν ὄντα καὶ πλούσιον, συνεπικωμάζοντος αὐτῷ τῶν ἑταίρων ἑνὸς Θρασύλλου (τῶν πενήτων δ' οὗτος ἦν), προπιὼν τῷ Θρασύλλῳ τὰ ἡμίση τῶν ποτηρίων τῶν ἐπὶ τῷ κυλικείῳ προκειμένων ἐκέλευσε τοὺς ἀκολούθους ἀποφέρειν πρὸς τὸν Θράσυλλον· εἶθ' οὕτω φιλοφρονησάμενος τὸν Ἄνυτον ἀπηλλάσσετο. Ὁ δὲ Ἄνυτος πάνυ ἐλευθερίως καὶ ἐρωτικῶς, λεγόντων τινῶν, ὡς ἀγνώμονα εἴη πεποιηκὼς ὁ Ἀλκιβιάδης, Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ἀλλ' εὐγνώμονα· ἔχων ἐξουσίαν ἅπαντα λαβεῖν, τὰ ἡμίση κατέλιπεν. »

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

2.

Idem XII, p. 541, C: Περὶ δὲ τῆς Διονυσίου τοῦ νεωτέρου Σικελίας τυράννου τρυφῆς Σάτυρος ὁ περιπατητικὸς ἱστορῶν ἐν τοῖς Βίοις, πληροῦσθαί φησι παρ' αὐτῷ τριακονταχλίνους οἴκους ὑπὸ τῶν εὐωχουμένων.

VITÆ

[REGUM ET IMPERATORUM].

[ALCIBIADIS.]

1.

De formoso Alcibiade narrans Satyrus sic ait: « Dicunt, quum in Ionia esset, luxuriosiorem fuisse Ionibus; quum Thebis exercitationibus corporis daret operam, magis Bœotum quam ipsi Thebani; in Thessalia vero quum alendis equis et aurigationi vacaret, peritiorem illius artis fuisse quam Aleuadæ. Spartæ vero patientiæ et tenuitati victus cultusque studens, Spartanos superavit; in Thracia rursus Thraces meri potu antecelluit. Idem propriæ uxori (*Philaretæ*), quo eam tentaret, alieno nomine mille misit Daricos. Quum autem pulcerrima esset corporis forma, in magnam ætatis partem comam aluit, et insolitum genus calceorum gestabat, qui ab illo *Alcibiades* (cf. Pollux VII, 89) nominantur. Quoties ludos publicos suo sumptu ederet, purpura amictus in pompa procedens, atque ita theatrum ingrediens, admiratione percellebat non viros modo, verum mulieres quoque. Quare Antisthenes Socraticus, qui ipse etiam viderat Alcibiadem, ait, robustum eum et fortem et disciplinæ aspernantem et audacem et formosum tota fuisse ætate. Quoties peregre abiret, quattuor sociis civitatibus veluti famulis utebatur: nam tentorium ei Persicum figebant Ephesii; equis ipsius pabulum præbebant Chii; victimas ad sacrificia et ad viscerationes Cyziceni suppeditabant; Lesbii vero vinum et alia ad quotidianum victum necessaria. Athenas reversus ex Olympia, duas tabulas dedicavit, Aglaophontis pictoris opera: quarum altera Olympiadem exhibebat et Pythiadem coronantes illum; in altera erat Nemea sedens, et super ejus genibus Alcibiades, pulcriore forma faciei quam erant muliebres formæ. Jam dux quum esset exercitus, adhuc formosus esse volebat; itaque scutum habuit, ex auro et ebore confectum, in quo pro insigni erat Amor fulmen vibrans. Comessatum aliquando quum ivisset ad Anytum, a quo amabatur, divitem hominem, comite Thrasyllo uno e suis familiaribus (cui res erat angusta domi), propinans Thrasyllo dimidiam partem poculorum in abaco expositorum pedissequos auferre jussit et ad Thrasyllum asportare: deinde comiter valere jusso Anyto, discessit. Et liberaliter admodum amanterque Anytus, quibusdam dicentibus inique egisse Alcibiadem; « Imo vero, per Jovem, inquit, ex æquo et bono: quum enim potestatem habuisset omnia auferendi, dimidium reliquit. »

DIONYSII JUNIORIS.

2.

De Dionysii junioris luxuria, Siciliæ tyranni, verba faciens Satyrus Peripateticus in Vitis, « apud eum, ait, (*quotidie*) triginta lectos convivis laute epulantibus impleri solitos. »

ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

3.

Athenæus VI, p. 248, F: Σάτυρος δ' ἐν τῷ τοῦ Φιλίππου βίῳ « Ὅτε (φησὶ) Φίλιππος τὸν ὀφθαλμὸν ἐξεκόπη, συμπροῆλθεν αὐτῷ καὶ ὁ Κλείσοφος, τελαμωνισθεὶς τὸν αὐτὸν ὀφθαλμόν. Καὶ πάλιν, ὅτε τὸ σκέλος ἐπηρώθη, σκάζων συνεξώδευε τῷ βασιλεῖ. Καὶ εἴ ποτε δριμὺ προσφέροιτο τῶν ἐδεσμάτων ὁ Φίλιππος, αὐτὸς συνέστρεφε τὴν ὄψιν, ὡς συνδαινύμενος. Ἐν δὲ τῇ Ἀράβων χώρᾳ οὐχ ὡς ἐν κολακείᾳ τοῦτ' ἐποίουν, ἀλλὰ κατά τι νόμιμον, βασιλέως παθόντος τι τῶν μελῶν, συνυποκρίνεσθαι τὸ ὅμοιον πάθος, ἐπεὶ καὶ γελοῖον νομίζουσιν, ἀποθανόντι μὲν αὐτῷ σπουδάζειν συγκατορύττεσθαι, πηρωθέντι δὲ μὴ χαρίζεσθαι τὴν ἴσην δόξαν τοῦ πάθους. »

Eadem Eustath. ad Il. ξ' p. 990, 34, post ἐξεκόπη addens ὀϊστῷ βληθεὶς ἐν πολέμῳ ὑπὸ Ἀστέρος. Res nota. De altero vulnere v. Justin. IX, 3.

4.

Athenæus p. 248, D, e Lynceo quædam afferens de Clisopho, interponit hæc: Ἀθηναῖος δ' ἦν γένος, ὥς φησι Σάτυρος ὁ περιπατητικὸς ἐν τῷ Φιλίππου Βίῳ.

5.

Idem XII, p. 557, B: « Ὁ δὲ Φίλιππος ἀεὶ κατὰ πόλεμον ἐγάμει. Ἐν ἔτεσι γοῦν εἴκοσι καὶ δυσὶν, οἷς ἐβασίλευσεν, ὥς φησι Σάτυρος ἐν τῷ Περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ, Αὐδάταν Ἰλλυρίδα γήμας, ἔσχεν ἐξ αὐτῆς θυγατέρα Κύνναν· ἔγημε δὲ καὶ Φίλαν, ἀδελφὴν Δέρδα καὶ Μαχάτα. Οἰκειώσασθαι δὲ θέλων καὶ τὸ τῶν Θετταλῶν ἔθνος, ἐπαιδοποιήσατο ἐκ δύο Θετταλίδων γυναικῶν, ὧν ἡ μὲν ἦν Φεραία Νικησίπολις, ἥτις αὐτῷ ἐγέννησε Θετταλονίκην, ἡ δὲ Λαρισσαία Φίλιννα, ἐξ ἧς Ἀριδαῖον ἐτέκνωσε. Προσεκτήσατο δὲ καὶ τὴν Μολοττῶν βασιλείαν, γήμας Ὀλυμπιάδα, ἐξ ἧς ἔσχεν Ἀλέξανδρον καὶ Κλεοπάτραν. Καὶ τὴν Θράκην δὲ ὅτε εἷλεν, ἧκε πρὸς αὐτὸν Κοθήλας ὁ τῶν Θρακῶν βασιλεὺς, ἄγων Μήδαν τὴν θυγατέρα καὶ δῶρα πολλά. Γήμας δὲ καὶ ταύτην ἐπεισήγαγε τῇ Ὀλυμπιάδι. Ἐπὶ πάσαις δὲ ἔγημε Κλεοπάτραν ἐρασθεὶς, τὴν Ἱπποστράτου μὲν ἀδελφὴν, Ἀττάλου δὲ ἀδελφιδῆν· καὶ ταύτην ἐπεισάγων τῇ Ὀλυμπιάδι, ἅπαντα τὸν βίον τὸν ἑαυτοῦ συνέχεεν. Εὐθέως γὰρ ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις ὁ μὲν Ἄτταλος, Νῦν μέντοι γνήσιοι, ἔφη, καὶ οὐ νόθοι βασιλεῖς γεννηθήσονται. Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἀκούσας ἔβαλεν ᾗ μετὰ χεῖρας εἶχε κύλικι τὸν Ἄτταλον, ἔπειτα κἀκεῖνος αὐτὸν τῷ ποτηρίῳ. Καὶ μετὰ ταῦτα Ὀλυμπιὰς μὲν εἰς Μολοττοὺς ἔφυγεν, Ἀλέξανδρος δ' εἰς Ἰλλυριούς. Καὶ ἡ Κλεοπάτρα δὲ ἐγέννησε τῷ Φιλίππῳ θυγατέρα, τὴν κληθεῖσαν Εὐρώπην. »

Εἴκοσι δυσί] Alii aliter, de quibus v. disputationem Clintoni in F. H. tom. II, p. 227.

ΠΟΙΗΤΩΝ.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ.

6.

Vita Sophocl. p. 128 Westerm. : Σάτυρος δέ

PHILIPPI.

3.

Satyrus in Vita Philippi scribit: « Quum oculus excussus esset Philippo, prodibat cum illo Clisophus fasciis obligato eodem suo oculo: rursusque quum contuso crure claudicaret rex, una cum illo claudicans incedebat. Si quem cibum acriorem ori admoveret rex, ipse vultum contorquebat quasi simul eodem cibo vesceretur. In Arabum vero regione non ex adulatione hoc facere consueverunt, sed publico quodam instituto: ut, quum membro quodam doleat rex, eodem malo se affectos simulent. Quippe absurdum ducunt, mortuo rege studiose poscere homines, ut cum eo sepeliantur; quum autem aliqua corporis parte æger est, non in ejus gratiam ejusdem mali participationem præ se ferre. »

4.

Clisophus Atheniensis erat, ut S. peripateticus in Vita Philippi tradit.

5.

« Philippus semper, quoties bellum gereret, uxorem duxit. Viginti duobus quidem annis quos regnavit, ut ait Satyrus in libro De ejus vita, primum Audatam duxit Illyriam, quæ filiam ei peperit Cynnam: duxitque porro Philam, Derdæ et Machatæ sororem: tum, conciliaturus sibi Thessalorum gentem, ex duabus Thessalicis mulieribus liberos procreavit; quarum altera Pheræa erat, nomine Nicesipolis, quæ ei peperit Thessalonicam; altera Larissæa, Philinna, ex qua Aridæum suscepit. Molossorum vero regnum dotem accepit quum Olympiadem duceret, e qua ei natus est Alexander et Cleopatra. Dein Thraciam postquam cepit, venit ad eum Cothelas rex Thracum, Medam filiam ei adducens cum multis muneribus: quam et ipsam uxorem duxit secundum Olympiadem. Post istas omnes rursus Cleopatram duxit amore captus, Hippostrati sororem, Attali vero ex fratre neptem: qua juxta Olympiadem domum deducta, omnem reliquam vitam suam turbavit. Statim enim in ipsis nuptiis Attalus dixit: *Nunc quidem legitimi reges, non nothi, nascentur*: qua voce audita Alexander, quem in manibus habebat calicem, impegit Attalo, et hic rursus illi poculum. Et post hæc Olympias in Molossorum terram profugit, Alexander vero ad Illyrios. Cleopatra autem Philippo filiam peperit, cui Europæ nomen inditum. »

POETARUM.

SOPHOCLIS.

6.

Satyrus dicit Sophoclem etiam baculum incurvum in usum scenicum primum adhibuisse.

φησιν ὅτι καὶ τὴν καμπύλην βακτηρίαν αὐτὸς ἐπενόησε.

Ibid. p. 129 : Σάτυρος δέ φησιν αὐτὸν εἰπεῖν (sc. Sophoclem ab Iophonte tamquam ὑπὸ γήρως παραφρονοῦντα accusatum), « Εἰ μὲν εἰμὶ Σοφοκλῆς, οὐ παραφρονῶ· εἰ δὲ παραφρονῶ, οὐκ εἰμὶ Σοφοκλῆς », καὶ τότε τὸν Οἰδίποδα παραναγνῶναι.

Eadem Musurus transcripsit in schol. Arist. Ran. 73. De re inter alios v. C. Hermann. Qu. OEdip. p. 51. 52, F. Ritter. in *Rhein. Mus.*, 1843, p. 195.

Ibid. p. 130 : Σάτυρος δέ φησι τὴν Ἀντιγόνην ἀναγιγνώσκοντα, καὶ ἐμπεσόντα περὶ τὰ τέλη νοήματι μακρῷ καὶ μέσην ἢ ὑποστιγμὴν πρὸς ἀνάπαυσιν μὴ ἔχοντι, ἄγαν ἀποτείναντα τὴν φωνὴν σὺν τῇ φωνῇ καὶ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι.

ΡΗΤΟΡΩΝ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ.

7.

Plutarch. V. X Oratt. p. 847, A, de Demosthene : Ἀποθανεῖν δ' αὐτὸν Φιλόχορος (fr. 138) μέν φησι φάρμακον πιόντα· Σάτυρος δὲ ὁ συγγραφεὺς, τὸν κάλαμον πεφαρμάχθαι, ᾧ γράφειν ἤρξατο τὴν ἐπιστολὴν, οὗ γευσάμενον ἀποθανεῖν. Cf. Eratosthen. fr. 15 et Westermann. Qu. Dem. IV, 32.

ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ.

8.

Diog. L. I, 68 : Καὶ πρῶτος (sc. Χείλων Λακεδαιμόνιος) εἰσηγήσατο ἐφόρους τοῖς βασιλεῦσι παραζευγνύναι, Σάτυρος δὲ Λυκοῦργον.

Num hæc in Chilonis Vita monuerit Satyrus, an etiam Lycurgi aliorumque fortasse νομοθετῶν Vitas (sicuti Hermippus) condiderit, nescio. De re v. Müller. *Dor.* II, p. 112.

9.

Diog. L. I, 82 : Βίας Τευτάμου, Πριηνεὺς, προκεκριμένος τῶν ἑπτὰ ὑπὸ Σατύρου.

Idem ib. : Ἐν ταῖς Ἀθήναις.. τοῦ τρίποδος εὑρεθέντος ὑπὸ τῶν ἁλιέων, τοῦ χαλκοῦ, ἐπιγραφὴν ἔχοντος, Τῷ σοφῷ, Σάτυρος μέν φησι παρελθεῖν τὰς κόρας (sc. Messenias, quas paullo ante captivas redemerat et dote instructas parentibus reddiderat Bion)... οἱ δὲ τὸν πατέρα αὐτῶν, ὡς καὶ Φανόδικος... εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰπεῖν τὸν Βίαντα σοφὸν, διηγησαμένας τὰ καθ' ἑαυτάς.

ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ.

10.

Diog. L. VIII, 40, *de Pythagora* : Ἡρακλείδης δέ φησιν ἐν τῇ τῶν Σατύρου Βίων ἐπιτομῇ, κτλ. V. Heraclid. fr. 6.

11.

Diog. L. VIII, 53, *de Empedocle* : Σάτυρος δὲ ἐν τοῖς Βίοις φησὶν ὅτι Ἐμπεδοκλῆς υἱὸς μὲν ἦν Ἐξαινέτου, κατέλιπε δὲ καὶ αὐτὸς υἱὸν Ἐξαίνετον. Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῆς Ὀλυμπιάδος (Ol. 70 sec. Aristot.) τὸν μὲν ἵππῳ κέλητι νενικηκέναι, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ πάλῃ, ἢ (ὡς Ἡρακλείδης ἐν τῇ Ἐπιτομῇ [Sotionis, uti videtur]) δρόμῳ.

12.

Idem VIII, 58, de eodem : Φησὶ δὲ Σάτυρος ἐν τοῖς Βίοις ὅτι καὶ ἰατρὸς ἦν καὶ ῥήτωρ ἄριστος. Γοργίαν

Satyrus narrat Sophoclem dementiæ accusatum dixisse : « Si sum Sophocles, non deliro; sin deliro, non sum Sophocles, » et deinde eum Œdipum fabulam recitasse.

Satyrus narrat Sophoclem Antigonam fab. recitantem, quum circa finem in perlongum comma, quod subdistinctionem ad respirationem non haberet, adeo vocem intendisse, ut una cum voce etiam animam amisisset.

ORATORUM.

DEMOSTHENIS.

7.

Mortuum Demosthenem esse tradit Philochorus epoto veneno; Satyrus autem historiarum scriptor, veneno imbutum fuisse calamum, quo scribere epistolam cœperit, eoque gustato ipsum periisse.

SEPTEM SAPIENTIUM.

8.

Chilo primus instituit, ut ephori regibus adjungerentur. Satyrus tamen non Chilonem, sed Lycurgum hoc fecisse dicit.

9.

Bias Teutami filius Prienensis, quem Satyrus reliquis septem sapientibus prætulit.

Invento Athenis a piscatoribus tripode æneo, cui erat inscriptum : *sapienti*, Satyrus quidem puellas, alii vero, ex quibus Phanodicus est, illarum patrem in concionem venisse tradunt, Biantemque, expositis quæ in se egisset, appellasse sapientem.

PHILOSOPHORUM.

11.

Satyrus in Vitis Empedoclem ait filium fuisse Exæneti, reliquisse autem et filium Exænetum, eademque Olympiade ipsum quidem equestri certamine vicisse, filium vero illius lucta, sive, ut Heraclides in Epitome, cursu.

12.

Satyrus in Vitis refert et medicum illum fuisse oratoremque optimum. Gorgiam enim Leontinum ipsius fuisse discipulum, virum in oratoria insignem, qui et artem rhetoricam scripserit : quem tradit Apollodorus in Chronicis centum et novem ætatis implesse annos. Hunc ait Satyrus

γοῦν τὸν Λεοντῖνον αὐτοῦ γενέσθαι μαθητὴν, ἄνδρα ὑπερέχοντα ἐν ῥητορικῇ καὶ τέχνην ἀπολελοιπότα· ὅν φησιν Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικοῖς ἐννέα πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἔτη βιῶναι. Τοῦτόν φησιν ὁ Σάτυρος λέγειν ὡς αὐτὸς παρείη τῷ Ἐμπεδοκλεῖ γοητεύοντι. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸν διὰ τῶν ποιημάτων ἐπαγγέλλεσθαι τοῦτό τε καὶ ἄλλα πλείω, δι' ὧν φησι·

Φάρμακα δ' ὅσσα γεγᾶσι κακῶν καὶ γήραος ἄλκαρ
πεύσῃ, ἐπεὶ μούνῳ σοὶ ἐγὼ κρανέω τάδε πάντα.
Παύσεις δ' ἀκαμάτων ἀνέμων μένος, οἵ τ' ἐπὶ γαῖαν
ὀρνύμενοι πνοιαῖσι καταφθινύθουσιν ἀρουραν·
καὶ πάλιν, ἣν ἐθέλῃσθα, παλίντιτα πνεύματ' ἐπάξεις
θήσεις δ' ἐξ ὄμβροιο κελαινοῦ καίριον αὐχμὸν
ἀνθρώποις, θήσεις δὲ καὶ ἐξ αὐχμοῖο θερείου
ῥεύματα δενδρεόθρεπτα, τὰ δ' ἐν θέρει ἀήσαντα·
ἄξεις δ' ἐξ Ἀΐδαο καταφθιμένου μένος ἀνδρός.

Φησὶ δὲ καὶ Τίμαιος (fr. 94) κτλ.... Ἡρακλείδης δ' ἐν τῷ Περὶ νόσων φησὶ καὶ Παυσανίᾳ ὑφηγήσασθαι αὐτὸν τὰ περὶ τὴν ἄπνουν. Ἦν δ' ὁ Παυσανίας, ὥς φησιν Ἀρίστιππος καὶ Σάτυρος, ἐρώμενος αὐτοῦ, ᾧ δὴ καὶ τὰ Περὶ φύσεως προσπεφώνηκεν οὕτως,

Παυσανίη, σὺ δὲ κλῦθι, δαΐφρονος Ἀγχίτου υἱέ.

Ἀλλὰ καὶ ἐπίγραμμα εἰς αὐτὸν ἐποίησε·

Παυσανίην ἰητρὸν ἐπώνυμον Ἀγχίτεω υἱόν
φῶτ' Ἀσκληπιάδην πατρὶς ἔθρεψε Γέλα,
ὃς πολλοὺς μογεροῖσι μαραινομένους καμάτοισι
φῶτας ἀπέστρεψεν Φερσεφόνης ἀδύτων.

13.

Diog. L. IX, 26, *de Zenone Eleata*, vide Heraclidem fr. 7 ἐν τῇ Σατύρου Ἐπιτομῇ.

14.

Idem II, 12, *de Anaxagora* : Περὶ δὲ τῆς δίκης αὐτοῦ διάφορα λέγεται. Σωτίων μὲν γάρ φησιν ἐν τῇ Διαδοχῇ τῶν φιλοσόφων ὑπὸ Κλέωνος αὐτὸν ἀσεβείας κριθῆναι, διότι τὸν ἥλιον μύδρον ἔλεγε διάπυρον· ἀπολογησαμένου δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ Περικλέους τοῦ μαθητοῦ, πέντε ταλάντοις ζημιωθῆναι καὶ φυγαδευθῆναι. Σάτυρος δ' ἐν τοῖς Βίοις ὑπὸ Θουκυδίδου φησὶν εἰσαχθῆναι τὴν δίκην, ἀντιπολιτευομένου τῷ Περικλεῖ· καὶ οὐ μόνον ἀσεβείας, ἀλλὰ καὶ μηδισμοῦ· καὶ ἀπόντα καταδικασθῆναι θανάτου. Ὅτε καὶ ἀμφοτέρων αὐτῷ προσαγγελθέντων, τῆς τε καταδίκης καὶ τῆς τῶν παίδων τελευτῆς, εἰπεῖν περὶ μὲν τῆς καταδίκης, ὅτι ἄρα « κἀκείνων κἀμοῦ πάλαι ἡ φύσις κατεψηφίσατο· » περὶ δὲ τῶν παίδων, ὅτι « ᾔδειν αὐτοὺς θνητοὺς γεννήσας. » Cf. Sintenis ad Plutarch. Pericl. p. 119.

15.

Diog. L. II, 26, *de Socratis uxoribus Xanthippe et Myrto* : Ἔνιοι δὲ καὶ ἀμφοτέρας ἔχειν ὁμοῦ (φασίν)· ὧν ἐστι Σάτυρός τε καὶ Ἱερώνυμος ὁ Ῥόδιος. Φασὶ γὰρ βουλευθέντας Ἀθηναίους διὰ τὸ λειπανδρεῖν συναυξῆσαι τὸ πλῆθος, ψηφίσασθαι, γαμεῖν μὲν ἀστὴν μίαν, παιδοποιεῖσθαι δὲ καὶ ἐξ ἑτέρας· ὅθεν τοῦτο ποιῆσαι καὶ Σωκράτην. Eadem, Satyri mentione facta, narrat Athenæus XIII, p. 556, A. V. Aristoxeni fr. 30.

16.

Diog. L. III, 9, *de Platone* : Λέγουσι δέ τινες (ὧν ἐστι καὶ Σάτυρος) ὅτι Δίωνι ἐπέστειλεν εἰς Σικελίαν, ὠνήσασθαι τρία βιβλία Πυθαγορικὰ παρὰ Φιλολάου

---

dicere solitum affuisse se Empedocli magiam exercenti. Ipsumque in poematibus id profiteri et complura alia, quum dicat :

Pharmaca queis pellas morbos relevesque senectam,
percipies, quæ cuncta tibi communico soli :
compescesque truces ventorum rite procellas,
exorti insanis qui vastant flatibus agros;
rursum, si libeat, mox flamina pigra ciebis,
atque atra induces e tempestate serenum;
induces media pluvias æstate salubres
et flatus sicca qui perflent omnia messe;
exstinctumque hominem nigro revocabis ab Orco.

Heraclides quoque in libro De morbis ait eum Pausaniæ dictasse quæ de femina exanimi ille scripsit. Erat autem Pausanias, ut ait Satyrus et Aristippus, amasius ejus, cui et De natura libros compositos ita dedicavit,

Pausania Anchiti sapientis, percipe, fili.

Sed et epigramma in eum fecit :

Pausaniam Anchiti natum unum Asclepiadarum,
clarum aluit medicum patria clara Gela :
qui multos diris homines languoribus ægros
eripuit furvis Persephones adytis.

14.

De accusatione Anaxagoræ varia fama est. Nam in Successione philosophorum tradit Sotion a Cleone impietatis accusatum, quod solem dixerit esse massam ignis candentis; defensum autem a Pericle discipulo, quinque talentis mulctatum exilioque damnatum fuisse. Sed Satyrus in Vitis, a Thucydide accusatum, qui contraria Pericli in reipublicæ administratione sentiebat; neque impietatis modo, verum et proditionis : absentemque capitis damnatum. Et quum illi renuntiata esset et damnatio sua et filiorum mors, de condemnatione dixit : Olim natura et illos (*judices*) et me mortis damnavit : de filiis, Sciebam me genuisse mortales.

15.

Nonnulli Socratem utramque uxorem, non alteram post alteram, sed simul habuisse tradunt; ex quibus et Satyrus est et Hieronymus Rhodius. Nam Athenienses, quum bellis ac lue civibus exhaustam civitatem reparare sobolemque excitare vellent, decrevisse ferunt, ut urbanam quidem unam uxorem cives ducerent, liceret autem et ex altera procreare liberos : id igitur et Socratem fecisse.

16.

Aiunt quidam, ex quibus Satyrus est, Dioni Platonem scripsisse in Siciliam, uti tres libros Pythagoricos sibi emeret a Philolao centum minis. Erat enim, ut aiunt, satis opulentus, acceptis a Dionysio plus quam octoginta talen-

μνῶν ἑκατόν. Καὶ γὰρ ἐν εὐπορίᾳ, φασὶν, ἦν, παρὰ Διονυσίου λαβὼν ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα τάλαντα, ὡς καὶ Ὀνήτωρ φησὶν ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ· Εἰ χρηματιεῖται ὁ σοφός.

17.

E LIBRO QUARTO.

Idem VI, 80, postquam titulos scriptorum quæ *Diogenis* esse feruntur recensuerat : Σωσικράτης δ' ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Διαδοχῆς, καὶ Σάτυρος ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Βίων, οὐδὲν εἶναι Διογένους φασί. Τὰ δὲ τραγῳδάριά φησιν ὁ Σάτυρος Φιλίσκου εἶναι τοῦ Αἰγινήτου, γνωρίμου τοῦ Διογένους.

18.

Athenæus VI, p. 250, F, *de Anaxarcho* : Σάτυρος δ' ἐν τοῖς Βίοις Ἀνάξαρχόν φησι, τὸν Εὐδαιμονικὸν φιλόσοφον, ἕνα τῶν Ἀλεξάνδρου γενέσθαι κολάκων, καὶ συνοδεύοντα τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ ἐγένετό ποτε βροντὴ ἰσχυρὰ καὶ ἐξαίσιος, ὡς πάντας πτῆξαι, εἰπεῖν, Μή τι σὺ τοιοῦτον ἐποίησας, Ἀλέξανδρε, ὁ τοῦ Διός; Τὸν δὲ γελάσαντα εἰπεῖν, Οὐ γὰρ φοβερὸς βούλομαι εἶναι, καθάπερ σύ με διδάσκεις, ὁ τὰς τῶν σατραπῶν καὶ βασιλέων κελεύων με δειπνοῦντα προσφέρεσθαι κεφαλάς. Fortasse etiam Vitam Alexandri Satyrus scripsit, ad quam hæc referre liceret.

19.

Athenæus XIII, p. 584, A *de Stilpone* : Κατηγοροῦντος γοῦν ποτε Στίλπωνος Γλυκέρας παρὰ πότον, ὡς διαφθειρούσης τοὺς νέους, ὥς φησι Σάτυρος ἐν τοῖς Βίοις, ὑποτυχοῦσα ἡ Γλυκέρα, « Τὴν αὐτὴν, ἔφη, ἔχομεν αἰτίαν, ὦ Στίλπων. Σέ τε γὰρ λέγουσι διαφθείρειν τοὺς ἐντυγχάνοντάς σοι, ἀνωφελῆ καὶ ἐρωτικὰ σοφίσματα διδάσκοντα, ἐμέ τε ὡσαύτως. Μηδὲν οὖν διαφέρειν ἐπιτριβομένοις καὶ κακῶς πάσχουσιν ἢ μετὰ φιλοσόφου ζῆν, ἢ ἑταίρας. »

ΠΕΡΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ.

20.

Athenæus IV, p. 168, E : Οἱ δὲ μὴ οὕτως (sc. ut Democritus, de quo in antecedentibus sermo) ἄσωτοι κατὰ τὸν Ἄμφιν· « Πίνουσ' ἑκάστης ἡμέρας δι' ἡμέρας, » διασειόμενοι τοὺς κροτάφους ὑπὸ τοῦ ἀκράτου, καὶ κατὰ τὸν Δίφιλον « Κεφαλὰς ἔχοντες τρεῖς, ὥσπερ Ἀρτεμίσιον, « πολέμιοι τῆς οὐσίας ὑπάρχοντες, ὡς Σάτυρος ἐν τοῖς Περὶ χαρακτήρων εἴρηκε, κατατρέχοντες τὸν ἀγρὸν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν, λαφυροπωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα, σκοποῦντες οὐ τί δεδαπάνηται, ἀλλὰ τί δαπανηθήσεται, οὐδὲ τί περιέσται, ἀλλὰ τί οὐ περιέσται· ἐν τῇ νεότητι τὰ τοῦ γήρως ἐφόδια προκαταναλίσκοντες, χαίροντες τῇ ἑταίρᾳ, οὐ τοῖς ἑταίροις, καὶ τῷ οἴνῳ, οὐ τοῖς συμπόταις. »

ΠΕΡΙ ΔΗΜΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ.

21.

Theophilus Ad Autolyc. II, p. 94 : Ἀλλὰ καὶ Σάτυρος, ἱστορῶν τοὺς δήμους Ἀλεξανδρέων, ἀρξάμενος ἀπὸ Φιλοπάτορος τοῦ καὶ Πτολεμαίου προσαγορευθέντος, τούτου μηνύει Διόνυσον ἀρχηγέτην γεγονέναι. Διὸ καὶ [suppl. τὴν Διονυσίαν] φυλὴν ὁ Πτολεμαῖος πρώτην κατέστησεν. Λέγει οὖν ὁ Σάτυρος οὕτως· « Διο-

---

tis, sicut et Onetor scribit in libro cujus est titulus, An quæstum facturus sit sapiens.

17.

Sosicrates in primo Successionis et Satyrus in quarto Vitarum nihil illorum scriptorum esse Diogenis affirmant : tragœdiolas autem ait Satyrus Philisci Æginetæ esse, Diogenis discipuli.

18.

Satyrus in Vitis Anaxarchum Eudæmonicum philosophum in assentatorum numero ait fuisse Alexandri : ad cujus latus aliquando ambulans, quum valido ac terribili fragore intonaret cœlum : « An tu hoc fecisti, inquit, Alexander, Jovis fili? » Et ille ridens : « Non ego, respondit : nec enim volo formidabilis esse, quemadmodum tu me doces, monens ut satraparum et regum capita inter cœnandum mihi afferri jubeam. »

19.

Quum Stilpo aliquando in compotatione accusaret Glyceram, quod adolescentes corrumperet, ut Satyrus narrat in Vitis, respondens illa, « At idem crimen, inquit, utrique nostrûm objicitur. Nam et te aiunt corrumpere eos qui te conveniunt, inutilia et amatoria sophismata docentem, similiterque me : nihil igitur referre eorum qui corrumpantur et miseri reddantur, utrum cum philosopho vivant, an cum meretrice. »

DE CHARACTERIBUS.

20.

At isti non sic luxuriosi, secundum Amphim « Bibunt quovis die per totum diem, concussis meri potione temporibus », et secundum Diphilum « Tricipites sunt, veluti Dianæ imago » ; « Rei suæ familiaris hostes, ut ait Satyrus in libris De characteribus, agrum incursatione vastantes, domum diripientes, bona sua veluti spolia bello parta divendentes; spectantes, non quid expensum fuerit, sed quid expensuri sint; non quid superfuturum sit, sed quid non sit superfuturum : in juventute senectutis viatica ante absumentes ; gaudentes meretrice, non amicis; et vino, non compotatoribus. »

DE DEMIS ALEXANDRINORUM.

21.

Satyrus, demos Alexandrinorum enarrans, a Ptolemæo Philopatore sermonis exordium faciens Bacchum familiæ auctorem ei fuisse declarat. Quare etiam Dionysiam tribum Ptolemæus primam constituit. Ceterum verba Satyri hæc sunt : « Bacchi, ait, et Althææ Thestio natæ fuisse

νύσου καὶ Ἀλθαίας τῆς Θεστίου γεγενῆσθαι Δηιάνειραν· τῆς δὲ καὶ Ἡρακλέους τοῦ Διός, οἶμαι, Ὕλλον, τοῦ δὲ Κλεόδημον (l. Κλεοδαῖον), τοῦ δὲ Ἀριστόμαχον, τοῦ δὲ Τήμενον, τοῦ δὲ Κεῖσον, τοῦ δὲ Μάρωνα, τοῦ δὲ Θέστιον, τοῦ δὲ Ἀκοόν, τοῦ δὲ Ἀριστοδαμίδαν, τοῦ δὲ Κάρανον, τοῦ δὲ Κοινόν, τοῦ δὲ Τυρίμμαν, τοῦ δὲ Περδίκκαν, τοῦ δὲ Φίλιππον, τοῦ δὲ Ἀέροπον, τοῦ δὲ Ἀλκέταν, τοῦ δὲ Ἀμύνταν, ** τοῦ δὲ Βόκρον (Βάλακρον?), τοῦ δὲ Μελέαγρον, τοῦ δὲ Ἀρσινόην, τῆς δὲ καὶ Λάγου Πτολεμαῖον τὸν καὶ Σωτῆρα, τοῦ δὲ καὶ Βερενίκης Πτολεμαῖον τὸν Φιλάδελφον, τοῦ δὲ καὶ Ἀρσινόης Πτολεμαῖον τὸν Εὐεργέτην, τοῦ δὲ καὶ Βερενίκης τῆς Μάγα τοῦ ἐν Κυρήνῃ βασιλεύοντος Πτολεμαῖον τὸν Φιλάδελφον (mgo recte Φιλοπάτορα). Ἡ μὲν οὖν πρὸς Διόνυσον τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλεύσασι συγγένεια οὕτως περιέχει. Ὅθεν καὶ ἐν τῇ Διονυσίᾳ φυλῇ δῆμοί εἰσιν κατακεχωρισμένοι· Ἀλθηὶς (Ἀλθῆς libri) ἀπὸ τῆς γενομένης γυναικὸς Διονύσου, θυγατρὸς δὲ Θεστίου, Ἀλθαίας· Δηιανειρὶς (Δηιανείρης libri), ἀπὸ [Δηιανείρας] τῆς θυγατρὸς Διονύσου καὶ Ἀλθαίας, γυναικὸς δὲ Ἡρακλέους. [Ὅθεν καὶ τὰς προσωνυμίας ἔχουσιν οἱ κατ' αὐτοὺς δῆμοι.] Ἀριαδνὶς (Ἀριάδνης libri) ἀπὸ τῆς θυγατρὸς Μίνω, γυναικὸς δὲ Διονύσου, παιδὸς πατροφίλης τῆς μιχθείσης Διονύσῳ ἐν μορφῇ πρυμνίδι· Θεστὶς ἀπὸ Θεστίου τοῦ Ἀλθαίας πατρός· Θοαντὶς ἀπὸ Θόαντος παιδὸς Διονύσου· Σταφυλὶς ἀπὸ Σταφύλου υἱοῦ Διονύσου· Εὐανθὶς (Εὐαινὶς libri) ἀπὸ Εὐάνθεος (Εὐνόος libri) υἱοῦ Διονύσου· Μαρωνὶς ἀπὸ Μάρωνος υἱοῦ Ἀριάδνης καὶ Διονύσου. Οὗτοι γὰρ πάντες υἱοὶ Διονύσου.

Ἀκοὸν] nomen vix genuinum. Sec. Theopompum (fr. 30) et Diodorum (VII, 14) post Cisum sequuntur : Thestius, Merops, Aristodamidas, Phido, Caranus. Alia series apud Syncellum p. 262 hæc est: Temenus, Lachares, Deballus, Eurybiades, Cleodæus, Crœsus, Pœas, Caranus. Alia denique statuisse videtur Marsyas Pellæus (fr. 2), ubi Carani pater Καράρων vel Κιράρων nominatur (fortasse fuit Μάρων, quem Satyrus inter majores Carani recenset). — Post Amyntæ mentionem lacunam notavi. Duo minimum nomina exciderint. Nam quum a morte Amyntæ I usque ad mortem Alexandri sec. Eusebium supra centum et sexaginta annos numerentur, spatium hoc nequit expleri tribus generationibus. Probabiliter Amyntæ nomen in seqq. repetebatur; scribaque a primo ad alterum transiluit. Balacrus (sic enim scribendum conjicio pro Βόκρος) Amyntæ filius, non noster tamen, memoratur in Arrian. Anab. I, 29, 3. III, 5, 5. — πατροφίλης... πρυμνίδι] Quid hæc sibi velint, non assequor. In Wolfii editione vertitur : *filia patrem amante, quæ forma obversa cum Baccho concubuit.* Fortasse in πατροφίλης latet Πασιφάης, quæ cum tauro consuevit sub forma bovis lignea. Probabilius tamen est verba corrupta ad alium demum pertinere, cujus mentio excidit. — In postremis scripsi Εὐανθὶς et Εὐάνθεος pro Εὐαινὶς et Εὐνόος. Primum cogitaveram de Œnopione Bacchi filio.

Deianiram, hujus et Herculis Jove nati Hyllum, hujus Cleodæum, hujus Aristomachum, hujus Temenum, hujus Cisum, hujus Maronem, hujus Thestium, hujus Acoum, hujus Aristodamidam, hujus Caranum, hujus Cœnum, hujus Tyrimmam, hujus Perdiccam, hujus Philippum, hujus Aeropum, hujus Alcetam, hujus Amyntam, ** hujus Bocrum (*Balacrum?*), hujus Meleagrum, hujus Arsinoen, hujus et Lagi Ptolemæum quem et Soterem cognominant, hujus et Berenices Ptolemæum Philadelphum, hujus et Arsinoes Ptolemæum Euergetem, hujus et Berenices Magæ Cyrenarum regis filiæ Ptolemæum Philopatorem. Igitur cognatio quæ Alexandriæ regnantibus cum Baccho intercedit, ita se habet. Unde etiam in Dionysia tribu hi sunt separati demi : Altheis, ab uxore Bacchi et Thestii filia Althæa; Deianiris, a Deianira Bacchi et Althææ filia, Herculis uxore; Ariadnis, ab Ariadne Minois filia, Bacchi uxore; ***; Thestis, a Thestio Althææ patre; Thoantis, a Thoante Bacchi filio; Euanthis, ab Euanthe Bacchi filio; Maronis, a Marone Ariadnes et Bacchi filio. Hi enim omnes Bacchi filii sunt.

[ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΥΘΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ.]

22.

Dionysius Hal. A. R. I, 68, ubi de Palladii historia deque Samothraciis mysteriis laudatur Καλλίστρατός τε ὁ Περὶ Σαμοθράκης συνταξάμενος ἱστορίαν, καὶ Σάτυρος ὁ τοὺς ἀρχαίους μύθους συναγαγών. Locum exscripsimus in fragm. Callistrati, ubi vide. — Ad mythica hæc fortasse referenda sunt quæ leguntur in schol. Odyss. θ', 288 et schol. Il. ξ', 216):
Διατί τὰ ἐρωτικὰ ἐν ἱμάντι (sc. Veneris) φησὶν Ὅμηρος κατεστίχθαι; Σάτυρος μὲν οὖν φησι, ἐπεὶ πληγῶν ἄξια δρῶσιν οἱ ἔρωτες· Ἀπίων δὲ κτλ. Sed fieri etiam potest, ut data opera Satyrus in Homerum commentarios scripserit.

[DE GEMMIS.]

23.

Plinius XXXVII, s. 24 : *Satyrus carnosas esse Indicas* (sc. onyches dicit), *parte carbunculi parte chrysolithi et amethysti, totumque id genus abdicat. Veram autem onychem plurimas variasque cum lacteis zonis habere venas, omnium in transitu colore inenarrabili, et in unum redeunte conventum, suavitate grata.*

24.

Idem XXXVII, s. 25 : *Satyrus Indicos* (car-

bunculos) *non esse claros dicit, ac plerumque sordidos ac semper fulgoris horridi : Æthiopicos pingues, lucemque non emittentes, aut fundentes, sed convolutos igne flagrare.*

25.

Idem XXXVII, s. 11 : *Phaethontis fulmine icti sorores fletu mutatas in arbores populos, lacrimis electrum omnibus annis fundere juxta Eridanum amnem, quem Padum vocamus : et electrum appellatum, quoniam sol vocatus sit Elector, plurimi poetæ dixere, primique, ut arbitror, Æschylus, Philoxenus, Nicander, Euripides, Satyrus.* Igitur vincta oratione Satyrus hic, quicunque sit, de lapidibus scripsit.

HERACLIDES LEMBUS.

Suidas: Ἡρακλείδης, Ὀξυρυγχίτης (*), φιλόσοφος, ὁ τοῦ Σεραπίωνος, ὃς ἐπεκλήθη Λέμβος, γεγονὼς ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ ἕκτου (i. e. Φιλομήτορος, 181-147)· ὃς τὰς πρὸς Ἀντίοχον ἔθετο συνθήκας. Ἔγραψε φιλόσοφα καὶ ἄλλα.

Diog. L. V, 94, Heraclides varios recensens: Πέμπτος (Ἡρακλείδης), Καλατιανὸς ἢ Ἀλεξανδρεὺς, γεγραφὼς τὴν Διαδοχὴν ἐν ἓξ βιβλίοις, καὶ Λεμβευτικὸν λόγον, ὅθεν καὶ Λέμβος ἐκαλεῖτο.

Oxyrynchos nomus est et oppidum Ægypti (v. Strabo p. 812. Forbiger. *Geogr.* II, p. 787); *Callatis* ad Ponti oram oppidulum, colonia Heracleensium. Utra urbs Heraclidæ nostri patria recte dicatur, nescio. Fortasse in Ponti urbe natus, Alexandriæ educatus et deinceps muneribus fungens, postremam vitæ partem, in qua historiis scribendis operam dederit, Oxyrynchi habitavit. Quemnam Λέμβον Athenienses nominare consueverint, hisce verbis docet Anaxandrides comicus apud Athenæum VI, p. 243, E: Ἀκολουθεῖ κόλαξ τῳ; Λέμβος ἐπικέκληται. At noster non a moribus id cognomen tulisse sed scripto quodam meruisse dicitur. Scilicet λόγον, Diogene teste, composuerat Λεμβευτικόν. Is quid sibi voluerit quum Hemsterhusius (in Steph. Thes. s. v.) enucleare non potuerit, ego haud quæro. Ceterum cum Heraclide τῷ Λέμβῳ contulerim Theodotum τὸν Ἡμιόλιον, Antiochi Magni ducem, qui inter alia contra duces Ptolemæi Philopatoris de Cœlesyria pugnavit, et post prœlium ad Raphiam legatus de pacis conditionibus ad Pt. Philopatorem missus est (Polyb. V, 42, 43, 59, 68, 79, 83, 87). Hunc Schweighæuserus in Indice ad Polyb. cognomen tulisse suspicatur a corporis proceritate, quasi statura viri cum dimidio. Ego nominatum malim a ἡμιολίοις, navigiis prædatoriis sive myoparonibus, sicuti Heraclides Lembus dictus est a λέμβοις navigiis. Qua vero occasione id nominis meruerint duces illi vel ministri, quorum uterque fortasse classis quondam præfectus erat, dicere non habeo. Memorant Heraclidem *Lembum* præter Suidam et Diogenem etiam Festus et Athenæus (v. fr. 1 sqq.), nec non Photius in Bibl. cod. 213, p. 171, 7 Bekk.: Τούτῳ (τῷ Ἀγαθαρχίδῃ) πατρὶς μὲν ἡ Κνίδος ἦν... Ὑπογραφέα δὲ καὶ ἀναγνώστην ὁ τοῦ λέμβρου (ὁ Λέμβος em. Casaub.) Ἡρακλείδης, δι' ὧν αὐτῷ ἐξυπηρετεῖτο, παρέσχε γνωρίζεσθαι. Unde præterea colligimus summi loci virum magnæque auctoritatis Heraclidem fuisse. Idque Suidas confirmat verbis: ὃς τὰς πρὸς Ἀντίοχον ἔθετο συνθήκας. Nam ad Heraclidem hæc referenda, atque ad controversias spectare mihi videntur, quæ Ptolemæo Philometori cum Antiocho Epiphane intercesserunt.

Operis historici, quod Heraclides composuit amplissimum, fragmenta numero et ambitu tenuissima tantum non omnia uni debemus Athenæo. Exorsus narrationem auctor ab antiquissimis temporibus, et ad suam fere usque ætatem deduxisse videtur. Libro XXXVII, eorum qui laudantur postremo, inter alia sermo erat de Cassandri filio Alexarcho. Cur tantæ molis intermortua pæne memoria sit, causam indicaverit Dionysius Hal. (De comp. verb. c. 4, tom. V, p. 30 R.), qui Heraclidem sicuti Hieronymum et Hegesiam, inter eos recenset, qui concinnam verborum compositionem adeo neglexerint, ut operum ab iis scriptorum lectionem ad finem perducere haud facile quisquam sustinuerit. Nullus enim dubito, quin ad Nostrum neque ad alium quemvis Heraclidem verba Dionysii referenda esse recte statuerint Santo-Crucius (*Exam. d. hist. d'Alex.* p. 20) et Roulez. (De *Heraclid. Pont.* p. 50), merito hic reprehendens Kœlerum, qui de Pontico Heraclide cogitaverat. Compendium historiarum Heraclidis (nostri, puto) concinnavit Hero Atheniensis (Suidas v. Ἥρων)

(*) Ex reliquis Heraclidis ad nos pertinent:
1. *Heraclides Cumanus*, cujus fragm. vide p. 95.
2. *Heraclides Odessita*, quem commemorat Steph. Byz.: Ὀδεσσός, πόλις ἐν τῷ Πόντῳ .. Ὁ πολίτης Ὀδεσσίτης καὶ Ὀδεσσεύς. Ἐχρημάτιζον δὲ Ἡρακλείδης ἱστοριογράφος καὶ Δημήτριος ὁ περὶ τῆς πατρίδος γράψας.
3. *Heraclides Magnesius*, Μιθριδατικὰ γεγραφώς. Diog. L. V, 94. — Ceteros Heraclides recensent Jonsius p. 205 sq., Meursius in Gronov. Thes. tom. X, p. 607 sqq. et ad Chalcid. p. 10 sq.; Fabricius B. Gr. tom. X, p. 119 sqq. Roulez. De Heracl. Pontico p. 106 sqq.

De Serapione patre Heraclidis aliunde non constat, quantum sciam. Suppar ei ætate fuisse videtur *Serapio* Antiochenus, quem in libris Geographicis contexendis (II. IV. V.) adhibuit Plinius. Idem memoratur ap. Ciceron. Ad Att. II, 6 et II, 4, ubi: *Eratosthenes... a Serapione et Hipparcho reprehenditur.* Fragmentum in schedulis reperio unicum ex Cram. An. Parisin. I, p. 373, 25: Ὁ μὲν γοῦν Σεραπίων ὀκτωκαιδεκαπλασίονα εἶναι τῆς γῆς τὸν ἥλιον ἔφη. Ἐρατοσθένης δὲ ἑκατονταπλασίονα μὲν τὸν ἥλιον τῆς γῆς, τριακονταεννεαπλασίονα δὲ τὴν σελήνην. Alium Serapionem mathematicum et astrologum tempore Caracallæ florentem v. ap. Glycam p. 243, Clement. Alex. p. 131, 25 ed. Sylb. Reliquos Serapiones recenset Fabricius.

Præterea Heraclides, Serapionis Sotionis f., opus (*) Περὶ φιλοσόφων διαδοχῶν in compendium redegit. Minus testata res est ad eundem Heraclidem pertinere Ἐπιτομὴν τῶν Σατύρου βίων. Veri tamen simillimum est, nec tempora repugnant

ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

1.

Festus p. 269 ed. Müller. : *Lembos qui appellatur Heraclides existimat revertentibus ab Ilio Achivis quendam* [*quosdam* Ursin.] *tempestate dejectos in Italiæ regiones secutos Tiberis decursum pervenisse, ubi nunc sit Roma, ibique propter tædium navigationis impulsas captivas auctoritate virginis cujusdam tempestivæ nomine Rhomes, incendisse classem, atque ab ea necessitate ibi manendi urbem conditam ab is, et potissimum ejus nomine eam appellatam, a cujus consilio eas sedes sibi firmavissent.*

« Eadem Servius in Virg. Æn. I, 273, Solin. c. 1. Dionys. Hal. autem (I, 72) et Plutarch. Qu. Rom. 6, p. 314 H. simillimam huic narrationem ex Aristotele afferunt. Cf. Mulier. Virt. p. 265 Hut. » MULLER. — *tempestivæ*] « i. e. ὡραίας, quanquam miror hoc sic a Verrio transferri potuisse. » IDEM. — *ab is*] *ab his* Ursin.

2.

Athenæus XIII, p. 566, A : Ἡρακλείδης δὲ ὁ Λέμβος ἱστορεῖ, ὅτι κατὰ τὴν Σπάρτην θαυμάζεται μᾶλλον ὁ κάλλιστος, καὶ γυνὴ ἡ καλλίστη, καλλίστας γεννώσης τῆς Σπάρτης τὰς γυναῖκας. Διὸ καὶ φασὶν Ἀρχιδάμου τοῦ βασιλέως, γυναικὸς αὐτῷ καλῆς φαινομένης, ἑτέρας δὲ αἰσχρᾶς καὶ πλουσίας, ὡς ἀπέκλινεν ἐπὶ τὴν πλουσίαν, ζημιῶσαι τοὺς ἐφόρους αὐτὸν, ἐπιλέγοντας, ὅτι βασιλίσκους ἀντὶ βασιλέων τοῖς Σπαρτιάταις γεννᾶν προαιρεῖται. Cf. Müller. *Dor.* II, p. 120. 282.

3.

E LIBRO VICESIMO PRIMO.

Idem VIII, p. 333 A : Ἡρακλείδης γοῦν ὁ Λέμβος ἐν τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ τῶν Ἱστοριῶν· « Περὶ τὴν Παιονίαν καὶ Δαρδανίαν βατράχους (φησὶν) ὗσεν ὁ θεὸς, καὶ τοσοῦτον αὐτῶν ἐγένετο τὸ πλῆθος, ὡς τὰς οἰκίας καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις εἶναι. Τὰς μὲν οὖν πρώτας ἡμέρας κτείνοντες τούτους καὶ συγκλείοντες τὰς οἰκίας διεκαρτέρουν· ὡς δ' οὐδὲν ἤνυον, ἀλλὰ τά τε σκεύη ἐπληροῦτο, καὶ μετὰ τῶν ἐδεσμάτων εὑρίσκοντο συνεψόμενοι καὶ συνοπτώμενοι οἱ βάτραχοι, καὶ πρὸς τούτοις οὔτε τοῖς ὕδασιν ἦν χρῆσθαι, οὔτε τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν γῆν θεῖναι, συσσεσωρευμένων αὐτῶν, ἐνοχλούμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τῆς τῶν τετελευτηκότων ὀδμῆς, ἔφυγον τὴν χώραν. » Autariatas maxime hac ranarum peste afflictos esse refert Appianus Illyr. c. 4; pœnas has numen sumpsisse ait de Autariatis, ut qui Celtis in expeditione Delphica se adjunxissent.

4.

E LIBRO TRICESIMO SEXTO.

Idem XIII, p. 578, A : Ἡρακλείδης δὲ ὁ Λέμβος ἐν τῇ ἕκτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Ἱστοριῶν Δημώ φησιν ἐρωμένην γενέσθαι τοῦ Δημητρίου· ἣ ἐπιμανῆναι καὶ

(*) Sotionis διαδόχων opus XXIII nimirum libris constitisse apparet ex Diog. L. I, 1. Præterea scripsit περὶ τῶν Τίμωνος σίλλων et Διοκλείους ἐλέγχους. Vide Voss. p. 233; Jonsius II, 10, 1; Clinton. III, p. 526. — Alius Sotion est philosophus, præceptor Senecæ. Hieronym. ad Ol. 198, 1; Senec. Ep. 108. Cf. Stobæus Floril. XIV, 10; XX, 53; LXXXIV, 6-8, 17, 18; CVIII, 59; CXIII, 15; S.-Maxim. II, p. 567. 353; Anton. Meliss. I, c. 52. Per ætatem eundem intelligere licet ap. Plutarch. Alex. 61, quo referente Sotion ex Potamone Lesbio (Tiberii æquali) audivit Alexandrum in India struxisse urbem. Noli tamen hinc colligere opus historicum de gestis Alexandri. Sumpta illa procul dubio ex opere in quo varia παράδοξα et Memorabilia acervaverat. Sat multa habemus fragmenta τῶν Σωτίωνος Περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν παραδοξολογουμένων. (Vide Westerm. Paradoxogr. p. 186 sqq.) Aliud ejusdem generis opus *multæ variæque historiæ refertum Sotion, e peripatetica disciplina haud sane ignobilis vir*, inscripserat Κέρας Ἀμαλθείας, ex quo de Demosthene et Laide historiunculam narrat Gellius N. A. I, 8. Alia vide ap. Theophylact. Qu. Phys. 22, Cramer. Anecd. Paris. I, p. 395, 3. Cf. Sotionem in Geoponicis sæpe laudatum (Fabric. B. Gr. VI, p. 509.) Jonsius II, 10, 1, p. 197.

HISTORIÆ.

2.

Heraclides Lembus tradit, apud Lacedæmonios maxima in admiratione fuisse pulcerrimum virum et feminam pulcerrimam, quum pulcerrimas omnium mulieres Sparta ferret. Quare etiam de Archidamo rege narrant, quum, proposita ei uxore pulcra, alia vero deformi et divite, ad divitem ille declinasset, mulctam ei irrogatam esse ab ephoris, dicentibus, regulos illum, non reges, generare velle Spartanis.

3.

Heraclides Lembus primo et vicesimo libro Historiarum scribit : « In Pannonia et Dardania ranis pluebat cœlum : ac tanta earum exstitit multitudo, ut publicas vias privatasque domos implerent. Primis igitur diebus interficientes eas, et domos occludentes, durarunt incolæ : sed quum nihil proficerent, verum vasa omnia complerentur, et una cum cibis elixæ assæque ranæ reperirentur, adhæc quum nec aquis uti possent homines, nec pedes in terram ponere præ ranarum ubique coacervatarum copia, denique etiam mortuarum odore vexati, e patria profugerunt »

4.

Heraclides Lembus sexto et tricesimo Historiarum libro ait, amasiam fuisse Demo Demetrii, cujus amore insanisse etiam patrem ipsius Antigonum, et Oxythemidem occidisse

τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀντίγονον, καὶ ἀποκτεῖναι Ὀξυθέμιν ὡς καὶ πολλὰ συνεξαμαρτάνοντα τῷ Δημητρίῳ, καὶ ὅτι ἀπέκτεινε τὰς τῆς Δημοῦς θεραπαίνας στρεβλῶν. Cf. Ptolemæi Megalopolit. fr. 4.

5.

E LIBRO TRICESIMO SEPTIMO.

Athenæus III, p. 98, D, postquam de Dionysio novorum verborum architecto locutus est, pergit: Τοιοῦτος ἦν καὶ Ἀλέξαρχος, ὁ Κασάνδρου τοῦ Μακεδονίας βασιλεύσαντος ἀδελφὸς, ὁ τὴν Οὐρανόπολιν καλουμένην κτίσας. Ἱστορεῖ δὲ περὶ αὐτοῦ Ἡρακλείδης ὁ Λέμβος ἐν τῇ τριακοστῇ ἑβδόμῃ τῶν Ἱστοριῶν, λέγων οὕτως· « Ἀλέξαρχος, ὁ τὴν Οὐρανόπολιν κτίσας, διαλέκτους ἰδίας εἰσήνεγκεν· ὀρθροβόαν μὲν τὸν ἀλεκτρυόνα καλῶν καὶ βροτοκέρτην τὸν κουρέα, καὶ τὴν δραχμὴν ἀργυρίδα, τὴν δὲ χοίνικα ἡμεροτροφίδα, καὶ τὸν κήρυκα ἀπύτην. Καὶ τοῖς Κασανδρέων δὲ ἄρχουσι τοιαῦτά ποτ' ἐπέστειλεν· « Ἀλέξαρχος ὁ μάρμων πρόμοις γαθεῖν. Τοὺς ἡλιοχρεῖς οἰῶν, οἶδα λιποῦσα θεωτῶν (λιπουσαθεώτων Ep.) ἔργων κρατήτορας μορσίμῳ τύχᾳ κεκυρωμένας θεοῦ πόγαις (θεουπόγαις Ep.) χυτλώσαντες αὐτοὺς καὶ φύλακας ὀριγενεῖς. » Τί δὲ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δηλοῖ, νομίζω ἐγὼ μηδὲ τὸν Πύθιον διαγνῶναι. Epistolam vertere ausi sunt Villebrunius et Dalecampius; quorum hariolationes mittendas esse duxi. De Uranopoli in Atho monte ab Alexandro condita v. Droysen. *Hellenism.* II, p. 255, qui p. 740 ad nostrum Alexarchum refert locum Clementis Al. Protr. c. 4, p. 10 Sylb.: Τί με δεῖ καταλέγειν Ἀλέξαρχον; γραμματικὸς οὗτος τὴν ἐπιστήμην γεγονὼς, ὡς ἱστορεῖ Ἄριστος ὁ Σαλαμίνιος, αὐτὸν κατεσχημάτισεν εἰς Ἥλιον.

ΤΩΝ ΣΑΤΥΡΟΥ ΒΙΩΝ ΕΠΙΤΟΜΗ.

6.

Diogen. VIII, 40, de Pythagora: Ἡρακλείδης δέ φησιν ἐν τῇ τῶν Σατύρου βίων ἐπιτομῇ μετὰ τὸ θάψαι Φερεκύδην ἐν Δήλῳ ἐπανελθεῖν εἰς Ἰταλίαν, καὶ ** πανδαισίαν εὑρόντα Κύλωνος τοῦ Κροτωνιάτου εἰς Μεταπόντιον ἐξελθεῖν, κἀκεῖ τὸν βίον καταστρέψαι ἀσιτίᾳ, μὴ βουλόμενον περαιτέρω ζῆν.

Idem VIII, 44: Ὁ δ' οὖν Πυθαγόρας, ὡς μὲν Ἡρακλείδης φησὶν ὁ τοῦ Σαραπίωνος, ὀγδοηκοντούτης ἐτελεύτα, κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπογραφὴν τῶν ἡλικιῶν· ὡς δ' οἱ πλείους, ἔτη βιοὺς ἐνενήκοντα.

Idem VIII, 53: Σάτυρος δ' ἐν τοῖς Βίοις φησὶν ὅτι Ἐμπεδοκλῆς υἱὸς μὲν ἦν Ἐξαινέτου, κατέλιπε δὲ καὶ αὐτὸς υἱὸν Ἐξαίνετον· ἐπί τε τῆς αὐτῆς Ὀλυμπιάδος τὸν μὲν ἵππῳ κέλητι νενικηκέναι, τὸν δ' υἱὸν αὐτοῦ πάλῃ ἢ, ὡς Ἡρακλείδης ἐν τῇ Ἐπιτομῇ, δρόμῳ.

Ibid.: Ἀριστοτέλης γὰρ αὐτὸν, ἔτι δ' Ἡρακλείδης ἑξήκοντα ἐτῶν φησὶ τετελευτηκέναι.

Idem VIII, 58, de Empedocle: Ἡρακλείδης δὲ ὁ Σαραπίωνος ἑτέρου φησὶν εἶναι τὰς τραγῳδίας.

7.

Idem IX, 26, de Zenone Eleata: Καθελεῖν δὲ θελήσας Νέαρχον τὸν τύραννον (οἱ δὲ, Διομέδοντα) συνελήφθη, καθά φησιν Ἡρακλείδης ἐν τῇ Σατύρου Ἐπιτομῇ.

ΤΩΝ ΣΩΤΙΩΝΟΣ ΔΙΑΔΟΧΩΝ ΕΠΙΤΟΜΗ

ἐν βιβλίοις ἕξ.

9.

Idem VIII, 7: Γέγραπται δὲ τῷ Πυθαγόρᾳ συγ-

---

ut qui multa cum Demetrio peccasset et Demonis ancillas tormentis necasset.

5.

Talis etiam fuit Alexarchus, Cassandri Macedoniæ regis frater, qui oppidum, cui Uranopolis nomen, condidit: de quo narrat Heraclides Lembus septimo et tricesimo Historiarum libro, sic scribens: « Alexarchus, qui Uranopolim condidit, peculiares loquendi formas invexit: gallum gallinaceum vocans *diluculi-proclamatorem; tonsorem*, (quem Græci κουρέα dicunt,) *hominum-tonsorem* [nempe, non *pecudum*]; drachmam, *argyridem* [quod alias *argenteam phialam* denotat]; semimodium, *in diem-nutrimentum; præconem, vociferatorem.* Idem aliquando Cassandrensium magistratibus epistolam scripsit hujusmodi: Ἀλέξαρχος ὁ μάρμων κτλ. » Cujus epistolæ quisnam sensus sit, ne Pythium quidem dignoscere equidem arbitror.

SATYRI VITARUM EPITOME.

6.

Heraclides in Epitome vitarum Satyri Pythagoram tradit, postquam in Delo Pherecydi justa persolverat, rediisse in Italiam et ** quum reperisset... Cylonis Crotoniatæ Metapontum se recepisse, ibique vitæ pertæsum inedia obiisse.

Pythagoras secundum Heraclidem Serapionis filium octogesimo ætatis anno mortuus est, secundum propriam ætatum descriptionem; secundum plurimos autem nonagesimo.

Satyrus in Vitis Empedoclem ait filium fuisse Exæneti, reliquisse autem et illum filium Exænetum, eademque Olympiade ipsum quidem equestri certamine vicisse, filium vero illius lucta sive, ut ait Heraclides in Epitome, cursu.

Heraclides, Serapionis f., tragœdias (quæ Empedocli adscribuntur) alius esse dicit.

7.

Zeno Eleates quum Nearchum tyrannum seu, ut alii volunt, Diomedontem, imperio exuere voluisset, comprehensus est, ut in Satyri Epitome ait Heraclides.

SOTIONIS DE DIADOCHIS OPERIS EPITOME.

8.

Scripsit Pythagoras tria volumina, De institutione, De civitate, De natura; quod autem nomine Pythagoræ legitur, Lysidis Tarentini Pythagorici est: qui quum

γράμματα τρία, παιδευτικόν, πολιτικόν, φυσικόν· τὸ δὲ φερόμενον ὡς Πυθαγόρου Λύσιδός ἐστι τοῦ Ταραντίνου Πυθαγορικοῦ, φυγόντος εἰς Θήβας καὶ Ἐπαμεινώνδα καθηγησαμένου. Φησὶ δ' Ἡρακλείδης ὁ τοῦ Σαραπίωνος ἐν τῇ Σωτίωνος ἐπιτομῇ γεγραφέναι αὐτὸν καὶ περὶ τοῦ ὅλου ἐν ἔπεσι· δεύτερον τὸν ἱερὸν λόγον, οὗ ἡ ἀρχή,

Ὦ νέοι, ἀλλὰ σέβεσθε μεθ' ἡσυχίης τάδε πάντα·

τρίτον περὶ ψυχῆς, τέταρτον περὶ εὐσεβείας, πέμπτον Ἡλοθαλῆ τὸν Ἐπιχάρμου τοῦ Κώου πατέρα, ἕκτον Κρότωνα καὶ ἄλλους· τὸν δὲ μυστικὸν λόγον Ἱππάσου φασὶν εἶναι, γεγραμμένον ἐπὶ διαβολῇ Πυθαγόρου· πολλοὺς δὲ καὶ ὑπὸ Ἄστωνος τοῦ Κροτωνιάτου γραφέντας ἀνατεθῆναι Πυθαγόρᾳ.

9.

Idem X, 1, de Epicuro : Τοῦτόν φασιν ἄλλοι τε καὶ Ἡρακλείδης ἐν τῇ Σωτίωνος ἐπιτομῇ, κληρουχησάντων Ἀθηναίων τὴν Σάμον, ἐκεῖ τραφῆναι, ὀκτωκαιδεκέτη δ' ἐλθεῖν εἰς Ἀθήνας, Ξενοκράτους μὲν ἐν Ἀκαδημίᾳ, Ἀριστοτέλους δ' ἐν Χαλκίδι διατρίβοντος. Τελευτήσαντος δ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐκπεσόντων ὑπὸ Περδίκκου, μετελθεῖν εἰς Κολοφῶνα πρὸς τὸν πατέρα· χρόνον δέ τινα διατρίψαντ' αὐτόθι καὶ μαθητὰς ἀθροίσαντα πάλιν ἐπανελθεῖν εἰς Ἀθήνας ἐπ' Ἀναξικράτους, καὶ μέχρι μέν τινος κατ' ἐπιμιξίαν τοῖς ἄλλοις φιλοσοφεῖν, ἔπειτ' ἰδίᾳ πως τὴν ἀπ' αὐτοῦ κληθεῖσαν αἵρεσιν συστήσασθαι.

10.

Idem V, 79, de Demetrio Phalereo : Ἡρακλείδης δ' ἐν τῇ Ἐπιτομῇ τῶν Σωτίωνος διαδοχῶν, τῷ Φιλαδέλφῳ τὴν βασιλείαν θέλειν ἐκχωρῆσαι τὸν Πτολεμαῖον· τὸν δ' (Demetrium) ἀποτρέπειν, φάσκοντα « Ἂν ἄλλῳ δῷς, σὺ οὐχ ἕξεις. »

Sequuntur fragmenta, ubi libri diserta mentio non injicitur.

11.

Idem I, 25, de Thalete : Κλύτος δέ φησιν, ὡς Ἡρακλείδης ἱστορεῖ, μονήρη αὐτὸν γεγονέναι καὶ ἰδιαστήν.

12.

Idem I, 98 : Σωτίων δὲ καὶ Ἡρακλείδης καὶ Παμφίλη ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Ὑπομνημάτων, δύο φασὶ Περιάνδρους γεγονέναι, τὸν μὲν τύραννον, τὸν δὲ σοφὸν καὶ Ἀμβρακιώτην.

13.

Idem II, 43, postquam de Socratis condemnatione locutus est, addit : Οὐ μόνον δ' ἐπὶ Σωκράτους Ἀθηναῖοι πεπόνθασι τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλείστων ὅσων. Καὶ γὰρ Ὅμηρον, καθά φησιν Ἡρακλείδης, πεντήκοντα δραχμαῖς ὡς μαινόμενον ἐτίμησαν, καὶ Τυρταῖον παρακόπτειν ἔλεγον, καὶ Ἀστυδάμαντα πρότερον τῶν περὶ Αἰσχύλον ἐτίμησαν εἰκόνι χαλκῇ.

14.

Idem II, 113 : Στίλπων Μεγαρεὺς τῆς Ἑλλάδος διήκουσε μὲν τῶν ἀπ' Εὐκλείδου τινῶν· οἱ δὲ καὶ αὐτοῦ Εὐκλείδου ἀκοῦσαί φασιν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ Θρασυμάχου τοῦ Κορινθίου, ὃς ἦν Ἰχθύᾳ γνώριμος, καθά φησιν Ἡρακλείδης.

Idem II, 120 : Τούτου (τοῦ Στίλπωνος) καὶ Ἡρα-

Thebas perfugisset, Epaminondæ præceptor fuit. Refert Heraclides Sarapionis filius in Sotionis epitome scripsisse illum versibus et de toto; secundum item sacrum sermonem, cujus hoc initium,

O juvenes, cuncta hæc animo colitote quieto;

tertium de anima; quartum de pietate; quintum Helothalem, Epicharmi Coi patrem; sextum Crotonem et alios. Porro mysticum sermonem aiunt Hippasi fuisse, conscriptum ad diffamandum Pythagoram; plura item ab Astone Crotoniate scripta Pythagoræ inscripta esse.

9.

Hunc (Epicurum) tum alii dicunt, tum inprimis Heraclides in Sotionis epitome, quum Athenienses Samum colonos misissent, illic nutritum esse, atque octavum et decimum agentem ætatis annum Athenas concessisse, quo tempore Xenocrates in Academia, Aristoteles vero Chalcide scholam habebant. Defuncto autem Alexandro Macedonum rege, quum Athenienses a Perdicca subacti essent, Colophonem se ad patrem contulisse : ubi quum aliquamdiu commoratus esset congregassetque discipulos, Athenas iterum rediisse archonte Anaxicrate, ibique ad aliquod tempus cum ceteris in commune philosophatum esse, deinde seorsum sectam a se vocatam constituisse.

10.

Heraclides in Epitome Successionum Sotionis Ptolemæum ait Philadelpho concedere voluisse regnum, Demetrium vero prohibuisse dicendo, Si alteri dederis, ipse non habebis.

11.

Clytus asserit, ut tradit Heraclides, Thaletem solitarium fuisse ac privatam vitam adamasse.

12.

Sotion et Heraclides et Pamphila in quinto Commentariorum duos aiunt fuisse Periandros, tyrannum alterum, alterum vero sapientem, eumque Ambracioten.

13.

Idem Atheniensibus non modo in Socrate, verum et in aliis viris illustribus permultis accidit. Namque, ut ait Heraclides, Homerum veluti insanientem drachmis quinquaginta mulctarunt, Tyrtæum delirare dixerunt, Astydamantem prius quam Æschylum honorarunt imagine ærea.

14.

Stilpo Megarensis, ejus oppidi quod in Græcia est, audivit quosdam ex Euclidis familia : alii et ipsius Euclidis fuisse auditorem tradunt; Thrasymachi etiam Corinthii illius, qui Ichthyæ familiaris erat, ut ait Heraclides.

κλείδης φησὶ τὸν Ζήνωνα ἀκοῦσαι τὸν τῆς στοᾶς κτίστην.

15.

Diog. II, 138, de Menedemo : Ἦσαν δὲ τρεῖς (θυγατέρες), καθά φησιν Ἡρακλείδης, ἐξ Ὠρωπίας αὐτῷ γυναικὸς γεγεννημέναι.

Idem II, 143, de eodem : Φησὶ δ' Ἡρακλείδης αὐτὸν πᾶν τοὐναντίον, πρόβουλον γενόμενον τῶν Ἐρετριέων πολλάκις ἐλευθερῶσαι τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν τυράννων ἐπαγόμενον Δημήτριον· οὐκ ἂν δὴ οὖν προδοῦναι αὐτὸν Ἀντιγόνῳ τὴν πόλιν, ἀλλὰ διαβολὴν ἀναλαβεῖν ψευδῆ· φοιτᾶν τε πρὸς τὸν Ἀντίγονον καὶ βούλεσθαι ἐλευθερῶσαι τὴν πατρίδα· τοῦ δὲ μὴ εἴκοντος ὑπ' ἀθυμίας ἀσιτήσαντα ἑπτὰ ἡμέρας τὸν βίον μεταλλάξαι. Τὰ ὅμοια τούτῳ καὶ Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἱστορεῖ. In antecedentibus Diogenes Hermippi narrationem attulerat.

16.

Idem III, 26, de Platone : Φησὶ δ' Ἡρακλείδης ὅτι νέος ὢν οὕτως ἦν αἰδήμων καὶ κόσμιος, ὥστε μηδέποτ' ὀφθῆναι γελῶν ὑπεράγαν.

17.

Eutocius in Archimedem De circul. dimens. p. 49 ed. Basil. : Ἀλλ' ἔστι μὲν τοῦτο τὸ βιβλίον (sc. περὶ τῆς τοῦ κύκλου μετρήσεως), ὥς φησιν Ἡρακλείδης ἐν τῷ Ἀρχιμήδους βίῳ, πρὸς τὰς τοῦ βίου χρείας ἀναγκαῖον.

Stilponis auditorem fuisse etiam Zenonem Stoicorum principem Heraclides refert.

15.

Menedemus ex Oropia uxore tres habuit filias, teste Heraraclide.

Refert Heraclides his omnino contraria : nam Menedemum senatus principem Eretriam sæpe arcessito Demetrio liberasse ab iis, qui tyrannidem affectarent : non igitur Antigono prodidisse civitatem, sed falsam subiisse calumniam, profectumque ad Antigonum, quum, ut patriam e servitute eriperet, illum inducere non posset, ex animi dolore septem dies totos cibo abstinuisse atque vita excessisse.

16.

Tradit Heraclides juvenem Platonem adeo fuisse verecundum atque compositum, ut nemo unquam viderit effuse ridentem.

17.

Archimedis de circuli mensuratione liber ad vitæ usus perutilis est, uti Heraclides in Vita Archimedis ait.

POSIDONIUS. STRATO. POSTUMIUS.
ZENO ET ANTISTHENES RHODII.

Posidonium quendam Persei Macedonis temporibus vixisse ejusque historiam pluribus libris ita exposuisse, ut famæ regis quam narrationis veritati magis inserviisse videatur, ex solo novimus Plutarcho (fr. 1). Si unus est ex variis Posidoniis, quorum aliunde notitia ad nos pervenit, cum Bakio (De Posidon. Rhod. p. 254) intellexerim Posidonium Olbiopolitam, de quo ita Suidas :

Ποσειδώνιος Ὀλβιοπολίτης, σοφιστὴς καὶ ἱστορικός. [Περὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν κατ' αὐτόν·] Περὶ τῆς Τυριχῆς καλουμένης χώρας· Ἀττικὰς ἱστορίας ἐν βιβλίοις δ'. Λιβυκὰ ἐν βιβλίοις ια' καὶ ἄλλα τινά.

Olbiopolita est civis Olbiæ, urbis Ponticæ. Pro Τυριχῆς Bernhardyus vel Τυριακῆς vel Τυριγετικῆς scribi vult. Cum vulgata cf. Τανικὸν στόμα, ap. Scylac. Peripl. p. 104. Si quid mutandum, malim Τυριτικῆς (gentile est : Τυρίτης. V. Steph. B. s. v.). Scilicet opus erat de regionibus quæ a Tyra (*Dniestr*) fluvio et urbe nomen habent, vel quæ habitantur a Tyrigetis (*Tyrasgetis*, Eichwald. in Annal. Dorpat. III, 1, p. 6). Liber de Oceano pertinet ad Posidonium Rhodium. E reliquis Olbiopolitæ scriptis quæ Suidas l. l. recenset, nihil tulit ætatem. Præterea Suidas s. v. Ποσειδώνιος Ἀλεξανδρεύς, commemorat Historiarum opus libris LII constans et Μελέτας ῥητορικάς et Ὑποθέσεις εἰς Δημοσθένη, quæ ab aliis Posidonio Alexandrino philosopho, ab aliis probabilius Olbiopolitæ Nostro vindicarentur. In his quoque aliena miscet. Nam magnum istud Historiarum opus procul dubio est Rhodii philosophi. Rhetorica quæ deinceps ponuntur, quominus Olbiopolitæ sint, nihil adeo obstat.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΣΕΩΣ.

1.

Plutarchus Paul. Æmil. c. 19, 3 (de pugna loquens, qua Persei exercitum Paullus devicit) : Ὁ δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλεύς, ὥς φησι Πολύβιος, τῆς μάχης ἀρχὴν λαμβανούσης ἀποδειλιάσας εἰς πόλιν ἀφιππάσατο σκηψάμενος Ἡρακλεῖ θύειν, δειλὰ παρὰ δειλῶν ἱερὰ μὴ δεχομένῳ μηδ' εὐχὰς ἀθεμίτους ἐπιτελοῦντι. Θεμιτὸν γὰρ οὐκ ἔστιν οὔτε τὸν μὴ βάλλοντα κατευστοχεῖν οὔτε τὸν μὴ μένοντα κρατεῖν οὐθ' ὅλως τὸν ἄπρακτον εὐπραγεῖν οὔτε τὸν κακὸν εὐδαιμονεῖν. Ἀλλὰ ταῖς Αἰμιλίου παρῆν εὐχαῖς ὁ θεός· εὔχετο γὰρ κράτος πολέμου καὶ νίκην δόρυ κρατῶν καὶ μαχόμενος παρεκάλει σύμμαχον τὸν θεόν. Οὐ μὴν ἀλλὰ Ποσειδώνιός τις ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις καὶ ταῖς πράξεσι γεγονέναι λέγων, ἱστορίαν δὲ γεγραφὼς περὶ Περσέως ἐν πλείοσι βιβλίοις, φησὶν αὐτὸν οὐχ ὑπὸ δειλίας οὐδὲ τὴν θυσίαν ποιησάμενον αἰτίαν ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τῇ προτέρᾳ τῆς μάχης τυχεῖν λελακτισμένον ὑφ' ἵππου τὸ σκέλος· ἐν δὲ τῇ μάχῃ, καίπερ ἔχοντα δυσχρήστως καὶ κωλυόμενον ὑπὸ τῶν φίλων, ἵππον αὐτῷ κελεῦσαι τῶν φορέων προσαγαγεῖν καὶ περιβάντα συμμῖξαι τοῖς ἐπὶ τῆς φάλαγγος ἀθωράκιστον· φερομένων δὲ παντοδαπῶν ἑκατέρωθεν βελῶν, παλτὸν ἐμπεσεῖν ὁλοσίδηρον αὐτῷ καὶ τῇ μὲν ἀκμῇ μὴ θιγεῖν, ἀλλὰ πλάγιον παρὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν παραδραμεῖν, ῥύμῃ δὲ τῆς παρόδου τόν τε χιτῶνα διακόψαι καὶ τὴν σάρκα φοινίξαι τυφλῷ μώλωπι πολὺν χρόνον διαφυλάξαντι τὸν τύπον. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ποσειδώνιος ὑπὲρ τοῦ Περσέως ἀπολογεῖται.

DE REBUS PERSEI.

1.

Rex Macedonum, ut Polybius refert, commisso prœlio metum non ferens in urbem equo avectus est, sacram se Herculi rem facere simulans, qui tamen deus trepida a trepido non accipit sacra, neque voti illiciti damnat; atqui fas non est, vel eum qui non jaculetur, scopum tangere, vel eum qui fugiat, victoria potiri, et omnino neque bene agere qui nihil agit, neque malus homo felix esse potest. Æmilii vero votum deus probabat; is enim hastam tenens robur in bello et victoriam flagitabat, pugnansque dei auxilium poscebat. Verum Posidonius quidam, qui se eo tempore vixisse rebusque his interfuisse scribit atque historiam Persei pluribus libris composuit, Perseum non timoris causa neque sacrificii prætextu discessisse, sed quod pridie equus ei calce crus feriisset, auctor est, in pugna quoque eum, quanquam esset male affecto corpore et amici dehortarentur, jussisse equum sibi, quo extra bellum vehi consuevisset, adduci, eoque conscenso nudum thorace ad phalangem equitasse : ibi volitantibus utrinque omnis generis telis, jaculum ei ferreum adactum, quod mucrone quidem eum non attigerit, sed obliquum juxta latus ejus sinistrum transvolaverit, impetu tamen motus tunicam disciderit, carnemque ita perstrinxerit, ut obscuram sugillationis notam reliquerit, quæ ictum multo tempore testata sit. Hoc modo Perseum Posidonius excusat.

2.

Idem ibid. c. 20 : Romani phalangem Macedonicam aggressi primo impetu nihil profecerunt, magnoque damno affecti sunt. Καὶ φυγὴ μὲν οὐκ ἦν, ἀναχώρησις δὲ πρὸς ὄρος τὸ καλούμενον Ὀλόκρον, ὥστε καὶ τὸν Αἰμίλιον ἰδόντα φησὶν ὁ Ποσειδώνιος καταρρήξασθαι τὸν χιτῶνα, τούτων μὲν ἐνδιδόντων, τῶν δ' ἄλλων Ῥωμαίων διατρεπομένων τὴν φάλαγγα προσβολὴν οὐκ ἔχουσαν, ἀλλ' ὥσπερ χαρακώματι τῷ πυκνώματι τῶν σαρισσῶν ὑπαντιάζουσαν πάντοθεν ἀπρόσμαχον.

3.

Idem ibid. c. 21 : In pugna modo memorata λέγονται ὑπὲρ δισμυρίους πεντακισχιλίους ἀποθανεῖν. Τῶν δὲ Ῥωμαίων ἔπεσον, ὡς μὲν Ποσειδώνιός φησιν, ἑκατόν, ὡς δὲ Νασικᾶς, ὀγδοήκοντα.

STRATO.

Diogenes Laert. V, 61 : Γεγόνασι δὲ Στράτωνες ὀκτώ.... Τέταρτος, ἱστορικός, Φιλίππου καὶ Περσέως τῶν Ῥωμαίοις πολεμησάντων γεγραφὼς πράξεις. Nihil superstes.

A. POSTUMIUS ALBINUS.

Krause (*Vitt. et fragm. hist. lat.* p. 127) : « A. Postumius Albinus vivo Catone Censorio sed minor floruit, fuitque homo literatus et disertus, censor cum Q. Fulvio Q. F. Flacco a. U. c. 580 (Liv. XLI, 27. XLII, 10. XLIII, 16), consul denique cum L. Licinio Lucullo anno 603, quod Cicero in Brut. c. 21 init., Gellius in N. A. XI, 8, et Macrobius in Saturnalium præfatione iisdem pæne verbis referunt. Iidem cum Plutarcho in Catone (c. 12) auctores sunt, Græce eum historiam scripsisse, de qua tamen nihil præterea constat. Polybius laudat ejus ποίημα et πραγματικὴν ἱστορίαν ita scribens lib. XL, 6 (coll. Plut. l. l.) : Αὖλος Ποστούμιος ἄξιος γέγονεν ἐπισημασίας ἀπ' ἐντεῦθεν. Οἰκίας μὲν γὰρ ἦν καὶ γένους πρώτου, κατὰ δὲ τὴν ἰδίαν φύσιν στωμύλος καὶ λάλος καὶ πέρπερος διαφερόντως. Ἐπιθυμήσας δὲ εὐθέως ἐκ παίδων τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς καὶ διαλέκτου, πολὺς μὲν ἦν ἐν τούτοις καὶ κατακορής· ὥστε δι' ἐκεῖνον καὶ τὴν αἵρεσιν τὴν Ἑλληνικὴν προσκόψαι τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς ἀξιολογωτάτοις τῶν Ῥωμαίων. Τέλος δὲ καὶ ποίημα γράφειν καὶ πραγματικὴν ἱστορίαν ἐνεχείρησεν, ἐν ᾗ διὰ τοῦ προοιμίου παρεκάλει τοὺς ἐντυγχάνοντας συγγνώμην ἔχειν, εἰ Ῥωμαῖος ὢν μὴ δύναται κατακρατεῖν τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου καὶ τῆς κατὰ τὸν χειρισμὸν οἰκονομίας. Πρὸς ὃν οἰκείως ἀπηντηκέναι δοκεῖ Μάρκος Πόρκιος Κάτων· θαυμάζειν γὰρ ἔφη, πρὸς τίνα λόγον ποιεῖται τοιαύτην παραίτησιν. Εἰ μὲν γὰρ αὐτῷ τὸ τῶν Ἀμφικτυόνων συνέδριον συνέταττε γράφειν ἱστορίαν, ἴσως ἔδει προφέρεσθαι ταῦτα καὶ παραιτεῖσθαι· μηδεμιᾶς δ' ἀνάγκης οὔσης, ἐθελοντὴν ἀπογράψασθαι, κἄπειτα παραιτεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν, ἐὰν βαρβαρίζῃ, τῆς ἁπάσης ἀτοπίας εἶναι σημεῖον· καὶ παραπλήσιον, ὡς ἂν εἴ τις, εἰς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας ἀπογραψάμενος πυγμὴν ἢ παγκράτιον, παρελθὼν εἰς τὸ στάδιον, ὅτε δέοι μάχεσθαι, παραιτοῖτο τοὺς θεωμένους συγγνώμην ἔχειν, ἐὰν μὴ δύνηται μήτε τὸν πόνον ὑπομένειν μήτε τὰς πληγάς. Δῆλον γάρ, ὡς εἰκός, γέλωτα τὸν τοιοῦτον ὄφλειν, καὶ τὴν δίκην ἐκ χειρὸς λαμβάνειν, ὅπερ ἔδει καὶ τοὺς τοιούτους ἱστοριογράφους, ἵνα μὴ κατετόλμων τοῦ καλῶς ἔχοντος. Παραπλησίως δὲ καὶ κατὰ τὸν λοιπὸν βίον ἐζηλώκει τὰ χείριστα τῶν Ἑλληνικῶν. Καὶ γὰρ φιλήδονος ἦν καὶ φυγόπονος. Τοῦτο δ' ἔσται δῆλον ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνεστώτων. Ὃς πρῶτος, παρὼν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις, καθ' ὃν καιρὸν συνέβαινε γίγνεσθαι τὴν ἐν Φωκίδι μάχην, σκηψάμενος ἀσθένειαν εἰς Θήβας ἀνεχώρησε, χάριν τοῦ μὴ μετασχεῖν τοῦ κινδύνου· συντελεσθείσης δὲ τῆς μάχης, πρῶτος ἔγραψε τῇ συγκλήτῳ περὶ τοῦ κατορθώματος, προδιασαφῶν τὰ κατὰ μέρος, ὡς μετεσχηκὼς αὐτὸς ἀγώνων. Gellius N. A. XI, 8, ex libro Cornelii Nepotis De illustribus viris ita hæc rettulit : *Albinus, qui cum L. Lucullo consul fuit, res Romanas oratione Græca scriptitavit. In ejus Historiæ principio scriptum est ad hanc sententiam : Neminem succensere sibi convenire, si quid in his libris parum composite aut minus eleganter scriptum foret. Nam sum, inquit, homo Romanus, natus in Latio : Græca oratio a nobis alienissima est. Ideoque veniam gratiamque malæ existimationis, si quid esset erratum, postulavit. Eam quum legisset M. Cato : Næ tu, inquit, Aule, nimium nugator es, quum maluisti culpam deprecari quam culpa vacare. Nam petere veniam solemus, aut quum imprudentes erravimus aut quum compulsi peccavimus. Tibi, inquit, oro te, quis perpulit ut id committeres, quod priusquam face-*

2.

Fugam quidem nondum dabant, pedem modo ad Olocrum montem referebant : adeo ut id cernens Æmilius præ dolore tunicam suam disciderit (si Posidonio credimus), quum, cedentibus prioribus ordinibus, reliqui Romani phalangem inaccessam viderent densisque sarissis tanquam vallo præmunitam et ab oppugnatione tutam aversarentur.

3.

Cæsa Macedonum plus quam viginti quinque millia perhibentur : de Romanis autem, ut Posidonius tradit, centum, ut Nasica, octoginta desiderati sunt.

res, peteres ut ignosceretur? Iisdem pæne verbis, ut solet, rem narravit Macrobius in Saturnal. præfatione : cf. etiam Suidas s. v. Ποστούμιος, qui tamen nihil habet de ejus scriptis. Sed ut ad ipsam Albini Historiam revertar, quod Macrobius II, 16 ex Postumii Albini Annali primo affert (*Postumius Albinus Annali primo de Bruto : «Ea causa sese stultum brutumque faciebat; grossulos ex melle edebat* »), videtur hæc latino sermone confecta historia ad alium quendam Albinum referenda esse. Nam quum Cicero, Gellius, Macrobius, Plutarchus accurate animadvertant, Græce nostrum scripsisse Historiam, quumque Plutarcho excepto addant etiam consulem cum L. Lucullo fuisse : nihil sane videtur probabilius, quam voluisse eos Albinum illum ab alio ejusdem nominis, qui Latine annales scripserat, distinguere. Pari modo, qui Lucium Calpurnium Pisonem, cognominatum Frugi, auctorem exhibent, ut ab altero Pisone discernant, appellant etiam censorium. Neque ego adduci possum, ut aut cogitem de translatione latina, aut assentiar Vossio De hist. lat. I, 6, nostrum Albinum et Græcam Historiam et Annales latinos reliquisse statuenti : utriusque enim rei satis diserta testimonia desidero, neque Albini prænomen Macrobius addidit. Deinde Auli Postumii liber De adventu Æneæ citatur a Servio et auctore libelli De origine gentis Romanæ. Sed quum veteres in laudandis librorum indicibus minus accurati esse soleant, ambiguum esse arbitror, num nostri scriptoris Græca historia significetur, an alius homo intelligendus sit. Illud denique recte vidit Vossius De hist. Gr. I, 20, non nostro tribuendos versus esse, quos lib. VII Priscianus (p. 711 ed. Putsch.) affert ex Albini lib. I rerum Romanarum :

Ille cui ternis Capitolia celsa triumphis
sponte deûm patuere, cui freta nulla repostos
abscondere sinus, non tutæ mœnibus urbes.

Nimirum triplex Pompeii triumphus designatur ex tribus orbis partibus reportatus, unus ex Africa de Hiarba, alter ex Hispania de Sertorio, tertius ex Asia de Mithridate ac piratis. Cf. Putschii annot. in Indice et Marium Victorinum p. 1959. »

AULI POSTUMII

LIBER DE ADVENTU ÆNEÆ.

De orig. gent. Rom. c. 15 : *Itaque vino et omni vindemia Jovi publice voto consecratoque, Latini urbe eruperunt, fusoque præsidio, interfectoque Lauso, Mezentium fugam facere coegerunt. Is postea per legatos amicitiam societatemque Latinorum impetravit, ut docet Julius Cæsar lib. I, itemque Aulus Postumius in eo volumine, quod De adventu Æneæ conscripsit atque edidit.*

Servius ad Virg. Æn. IX, 710 : *Postumius De adventu Æneæ et Lutatius Communium historiarum, Baiam Euximi (Oxynii?) comitis Æneæ nutricem et ab ejus nomine Baias vocatas dicunt.*

ZENO ET ANTISTHENES RHODII.

Diogenes Laertius VII, 35 : Γεγόνασι δὲ Ζήνωνες ὀκτώ... Τρίτος, Ῥόδιος, τὴν ἐντόπιον γεγραφὼς ἱστορίαν ἐνιαίαν. Τέταρτος, ἱστορικὸς, τὴν Πύρρου γεγραφὼς στρατείαν εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπιτομὴν τῶν πεπραγμένων Ῥωμαίοις τε καὶ Καρχηδονίοις.

De Zenone qui Pyrrhi in Italia et Sicilia res gestas scripsit nec non bellorum Punicorum historiam compendiariam confecit, aliunde non constat. Neque magis liquet de Σιδωνιακῶν opere, quod Suidas tribuit Zenoni Sidonio : Ζήνων, Μουσαίου, Σιδώνιος (*), φιλόσοφος Στωικὸς (Ἐριστικὸς conj. Menag.), μαθητὴς Διοδώρου τοῦ κληθέντος Κρόνου, διδάσκαλος δὲ καὶ αὐτὸς Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως. Ἔγραψεν Ἀπολογίαν ὑπὲρ Σωκράτους καὶ Σιδωνιακά. Denique in nullum ex tribus his Zenonibus quadrare videtur quod apud Syncellum p. 167, A, ex Cephalionis Musis narratur, Babylonem a Semiramide muris cinctam esse, ὡς πολλοῖσι λέλεκται, Κτησίᾳ, Ζήνωνι, Ἡροδότῳ. In mentem venit Zeno ille Cretensis qui una cum Ctesia in aula Artaxerxis Memnonis degebat, et sicuti Polycritus Mendæus quamplurimum apud regem valebat (Plutarch. Artox. c. 21; Athenæus I, p. 22, A. Cf. Ctesiæ fragm. 46 et 47) : verum quo magis ille saltandi arte excelluisse dicitur, tanto alienior a scribendis historiis fuerit. Quare nescio an recte conjecerim pro Ζήνωνι reponendum esse Δείνωνι, ita ut notissimi tres rerum Persicarum scriptores apud Syncellum componantur.

Quod Rhodium Zenonem, patriæ historiæ scriptorem, Polybii æqualem, attinet, omnia quæ de vita ejus, scribendi genere, fide et auctoritate comperta habemus, apud unum leguntur Polybium XVI, 14 sqq. (infra fr. 2), ubi tu videas. Verba Diogenis τὴν ἐντόπιον γεγραφὼς ἱστορίαν ἐνιαίαν, quum aperte corrupta sint, Casaubonus scribendum proposuit ἑνιαίαν, « i. e. μοναδικὴν seu singularem, hoc est singulari volumine con-

(*) Alius est Zeno Sidonius, Epicureus, de quo v. Diog. L. l. l. ibique Menagius.

tentam. » Quod parum mihi probatur : nam satis amplum fuisse historiarum opus ex reliquiis colligitur. Magis arridet Menagii conjectura. « Legi posset, inquit, ἐν ια', i. e. *in undecim libris.* » Ego, ne ἀσύμβολος discedam, reponendum proposuerim : ἐνιαυσιαίαν. Ἐνιαύσιοι dicuntur *Annales* (v. Steph. Thes. s. v.); adjectiva vero ἐνιαύσιος et ἐνιαυσιαῖος usurpantur promiscue. Igitur narrationem suam ita Zeno digesserit, ut, quantum ejus fieri posset, comprehenderet res quæ uno eodemque anno evenerant. Eodem modo Diodorus rem instituit, quem Zenonis historia usum esse novimus

[ΡΟΔΙΑΚΑ.]

ΕΝΤΟΠΙΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ [ΕΝΙΑΥΣΙΑΙΑ].

Diodorus V, 55 : Τὴν δὲ νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Ῥόδον πρῶτοι κατῴκησαν οἱ προσαγορευόμενοι Τελχῖνες· οὗτοι δ' ἦσαν υἱοὶ μὲν Θαλάττης, ὡς ὁ μῦθος παραδέδωκε, μυθολογοῦνται δὲ μετὰ Καφείρας τῆς Ὠκεανοῦ θυγατρὸς ἐκθρέψαι Ποσειδῶνα, Ῥέας αὐτοῖς παρακαταθεμένης τὸ βρέφος. Γενέσθαι δ' αὐτοὺς καὶ τεχνῶν τινων εὑρετὰς καὶ ἄλλα τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων τοῖς ἀνθρώποις εἰσηγήσασθαι. Ἀγάλματά τε θεῶν πρῶτοι κατασκευάσαι λέγονται, καί τινα τῶν ἀρχαίων ἀφιδρυμάτων ἀπ' ἐκείνων ἐπωνομάσθαι· παρὰ μὲν γὰρ Λινδίοις Ἀπόλλωνα Τελχίνιον προσαγορευθῆναι, παρὰ δὲ Ἰαλυσίοις Ἥραν καὶ νύμφας Τελχινίας, παρὰ δὲ Καμειρεῦσιν Ἥραν Τελχινίαν. Λέγονται δ' οὗτοι καὶ γόητες γεγονέναι καὶ παράγειν ὅτε βούλοιντο νέφη τε καὶ ὄμβρους καὶ χαλάζας, ὁμοίως δὲ καὶ χιόνα ἐφέλκεσθαι. Ταῦτα δὲ καθάπερ καὶ τοὺς μάγους ποιεῖν ἱστοροῦσιν. Ἀλλάττειν δὲ καὶ τὰς ἰδίας μορφὰς, καὶ εἶναι φθονεροὺς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν τεχνῶν. Ποσειδῶνα δὲ ἀνδρωθέντα ἐρασθῆναι τῆς τῶν Τελχίνων ἀδελφῆς Ἁλίας, καὶ μιχθέντα ταύτῃ γεννῆσαι παῖδας ἓξ μὲν ἄρρενας, μίαν δὲ θυγατέρα Ῥόδον, ἀφ' ἧς τὴν νῆσον ὀνομασθῆναι. Γενέσθαι δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν τοῖς πρὸς ἕω μέρεσι τῆς νήσου τοὺς κληθέντας γίγαντας· ὅτε δὴ καὶ Ζεὺς λέγεται καταπεπολεμηκὼς Τιτᾶνας ἐρασθῆναι μιᾶς τῶν νυμφῶν Ἱμαλίας ὀνομαζομένης, καὶ τρεῖς ἐξ αὐτῆς τεκνῶσαι παῖδας, Σπαρταῖον, Κρόνιον, Κύτον. Κατὰ δὲ τὴν τούτων ἡλικίαν φασὶν Ἀφροδίτην ἐκ Κυθήρων κομιζομένην εἰς Κύπρον καὶ προσορμιζομένην τῇ νήσῳ κωλυθῆναι ὑπὸ τῶν Ποσειδῶνος υἱῶν, ὄντων ὑπερηφάνων καὶ ὑβριστῶν· τῆς δὲ θεοῦ διὰ τὴν ὀργὴν ἐμβαλούσης αὐτοῖς μανίαν, μιγῆναι αὐτοὺς βίᾳ τῇ μητρὶ καὶ πολλὰ κακὰ δρᾶν τοὺς ἐγχωρίους. Ποσειδῶνα δὲ τὸ γεγονὸς αἰσθόμενον τοὺς υἱοὺς κρύψαι κατὰ γῆς διὰ τὴν πεπραγμένην αἰσχύνην, οὓς κληθῆναι προσηῴους δαίμονας· Ἁλίαν δὲ ῥίψασαν ἑαυτὴν εἰς τὴν θάλατταν Λευκοθέαν ὀνομασθῆναι καὶ τιμῆς ἀθανάτου τυχεῖν παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις.

LVI. Χρόνῳ δ' ὕστερον προαισθομένους τοὺς Τελχῖνας τὸν μέλλοντα γίνεσθαι κατακλυσμὸν, ἐκλιπεῖν τὴν νῆσον καὶ διασπαρῆναι. Λύκον δ' ἐκ τούτων παραγενόμενον εἰς τὴν Λυκίαν, Ἀπόλλωνος Λυκίου ἱερὸν ἱδρύσασθαι παρὰ τὸν Ξάνθον ποταμόν. Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ γενομένου, τοὺς μὲν ἄλλους διαφθαρῆναι, τῆς δὲ νήσου διὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐπιπολασάντων τῶν ὑγρῶν λιμνάσαι τοὺς ἐπιπέδους τόπους· ὀλίγους δ' εἰς τὰ μετέωρα τῆς νήσου συμφυγόντας διασωθῆναι, ἐν οἷς ὑπάρχειν καὶ τοὺς Διὸς παῖδας. Ἥλιον δὲ κατὰ μὲν τὸν μῦθον ἐρασθέντα τῆς Ῥόδου τήν τε νῆσον ἀπ' αὐτῆς ὀνομάσαι Ῥόδον καὶ τὸ ἐπιπολάζον ὕδωρ ἀφανίσαι· ὁ δ' ἀληθὴς λόγος ὅτι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς σύστασιν τῆς νήσου πηλώδους οὔσης ἔτι καὶ μαλακῆς, τὸν Ἥλιον ἀναξηράναντα τὴν πολλὴν ὑγρότητα ζῳογονῆσαι τὴν γῆν, καὶ γενέσθαι τοὺς κληθέντας ἀπ' αὐτοῦ Ἡλιάδας ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τοὺς λαοὺς ὁμοίως αὐτόχθονας. Ἀκολούθως

1.

Rhodus insula Telchinum olim sedes erat. Hos Thalassa progenitos cum Caphira, Oceani filia, Neptunum a Rhea ipsorum fidei commissum educasse fabula tradit. Artes etiam nonnullas invenisse, aliaque vitæ hominum in usum deduxisse, nec non primas deorum imagines elaborasse dicuntur, unde quædam simulacrorum veterum nominibus eorum insignita essent. Nam apud Lindios Apollinem Telchinium vocari, apud Ialysios Junonem et Nymphas Telchinias, apud Camirenses Junonem Telchiniam. Præstigiatores tamen etiam fuisse perhibentur, qui, quando vellent, nubes grandinemque et nives, quod magos alioqui factitare prædicant, inducerent, formasque immutarent, et doctrinam artium inviderent aliis. Neptunus autem, ut porro memorant, jam adultus, Haliam sororem Telchinum amavit, cumque ea commixtus liberos genuit, sex quidem mares, unamque filiam nomine Rhodum. Hinc nomen insulæ datum. Fuerunt tempestate illa, in ea insulæ parte, quæ occidentem spectat, Gigantes. Tunc etiam Juppiter, Titanibus debellatis, nymphæ cujusdam (Himaliæ ei nomen) amore tenebatur, et ex ea tres filios, Spartæum, Cronium et Cytum, procreavit. Horum ætate Venus, e Cytheris Cyprum petens, ad insulam appulit. Sed quum aditu a Neptuni filiis superbis et injuriosis prohiberetur, ira percita furorem illis injecit, quo acti vi matrem constuprarunt, et multa popularibus nocumenta intulerunt. Quo Neptunus cognito, filios ob rei turpitudinem terra occuluit; unde Dæmones seu Genii Orientales appellati sunt. Halia vero, postquam in mare se projecerat, cum Leucotheæ nomine divinos honores apud incolas adepta est.

LVI. Post hæc quum venturum Telchines diluvium præsagirent, ex insula egressi huc illuc dispersi sunt. Quorum e numero Lycus in Lyciam profectus, Lycii Apollinis fanum ad Xanthum fluvium exstruxit. Diluvio tandem ingruente, plurimi quidem interibant, quod depressa et plana insulæ loca continua imbrium præcipitatione longe lateque stagnarent; pauci vero, qui ad editiora perfugerant, salvi remanebant. Inter quos Jovis etiam nati fuerunt. Ceterum Sol, ut fabula quidem refert, Rhodi amore captus, insulam ejus nomine dignatus est, et aquarum redundantiam abolevit. Rei

δὲ τούτοις νομισθῆναι τὴν νῆσον ἱερὰν Ἡλίου καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα γενομένους Ῥοδίους διατελέσαι περιττότερον τῶν ἄλλων θεῶν τιμῶντας τὸν Ἥλιον ὡς ἀρχηγὸν τοῦ γένους αὐτῶν. Εἶναι δὲ τοὺς ἑπτὰ υἱοὺς Ὄχιμον, Κέρκαφον, Μάκαρα, Ἀκτῖνα, Τενάγην, Τριόπαν, Κάνδαλον, θυγατέρα δὲ μίαν, Ἠλεκτρυώνην, ἣν ἔτι παρθένον οὖσαν μεταλλάξαι τὸν βίον καὶ τιμῶν τυχεῖν παρὰ Ῥοδίοις ἡρωικῶν. Ἀνδρωθεῖσι δὲ τοῖς Ἡλιάδαις εἰπεῖν τὸν Ἥλιον, οἵτινες ἂν Ἀθηνᾷ θύσωσι πρῶτοι, παρ' ἑαυτοῖς ἕξουσι τὴν θεόν· τὸ δ' αὐτὸ διασαφῆσαι λέγεται τοῖς τὴν Ἀττικὴν κατοικοῦσι. Διὸ καί φασι τοὺς μὲν Ἡλιάδας διὰ τὴν σπουδὴν ἐπιλαθομένους ἐνεγκεῖν πῦρ [καὶ] ἐπιθεῖναι [τότε] τὰ θύματα, τὸν δὲ τότε βασιλεύοντα τῶν Ἀθηναίων Κέκροπα ἐπὶ τοῦ πυρὸς θῦσαι ὕστερον. Διόπερ φασὶ διαμένειν μέχρι τοῦ νῦν τὸ κατὰ τὴν θυσίαν ἴδιον ἐν τῇ Ῥόδῳ καὶ τὴν θεὸν ἐν αὐτῇ καθιδρῦσθαι. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀρχαιολογουμένων παρὰ Ῥοδίοις οὕτω τινὲς μυθολογοῦσιν· ἐν οἷς ἐστι καὶ Ζήνων ὁ τὰ περὶ ταύτης συνταξάμενος.

Quæ deinde de antiquiore Rhodi insulæ historia apud Diodorum (cap. 57-59) leguntur, quum arcte antecedentibus juncta sint et patriæ rerum scriptorem prodant manifesto, dubitari nequit quin ex eodem potissimum Zenone hausta sint.

2.

Idem V, 57 : Οἱ δ' Ἡλιάδαι διάφοροι γενηθέντες τῶν ἄλλων ἐν παιδείᾳ διήνεγκαν καὶ μάλιστ' ἐν ἀστρολογίᾳ. Εἰσηγήσαντο δὲ καὶ περὶ τῆς ναυτιλίας πολλὰ καὶ τὰ περὶ τὰς ὥρας διέταξαν. Εὐφυέστατος δὲ γενόμενος Τενάγης ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ φθόνον ἀνῃρέθη· γνωσθείσης δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, οἱ μετασχόντες τοῦ φόνου πάντες ἔφυγον. Τούτων δὲ Μάκαρ μὲν εἰς Λέσβον ἀφίκετο, Κάνδαλος δὲ εἰς τὴν Κῶ· Ἀκτὶς δ' εἰς Αἴγυπτον ἀπάρας ἔκτισε τὴν Ἡλιούπολιν ὀνομαζομένην, ἀπὸ τοῦ πατρὸς θέμενος τὴν προσηγορίαν· οἱ δ' Αἰγύπτιοι ἔμαθον παρ' αὐτοῦ τὰ περὶ τὴν ἀστρολογίαν θεωρήματα. Ὕστερον δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησι γενομένου κατακλυσμοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐπομβρίαν τῶν πλείστων ἀνθρώπων ἀπολομένων, ὁμοίως τούτοις καὶ τὰ διὰ τῶν γραμμάτων ὑπομνήματα συνέβη φθαρῆναι. Δι' ἣν αἰτίαν οἱ Αἰγύπτιοι καιρὸν εὔθετον λαβόντες ἐξιδιοποιήσαντο τὰ περὶ τὴν ἀστρολογίαν, καὶ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἄγνοιαν μηκέτι τῶν γραμμάτων ἀντιποιουμένων, ἐνίσχυσεν ὡς αὐτοὶ πρῶτοι τὴν τῶν ἄστρων εὕρεσιν ἐποιήσαντο. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἀθηναῖοι κτίσαντες ἐν Αἰγύπτῳ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Σάϊν, τῆς ὁμοίας ἔτυχον ἀγνοίας διὰ τὸν κατακλυσμόν. Δι' ἃς αἰτίας πολλαῖς ὕστερον γενεαῖς Κάδμος ὁ Ἀγήνορος ἐκ τῆς Φοινίκης πρῶτος ὑπελήφθη κομίσαι γράμματα εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ ἀπ' ἐκείνου τὸ λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ἔδοξαν ἀεί τι προσευρίσκειν περὶ τῶν γραμμάτων, κοινῆς τινος ἀγνοίας κατεχούσης τοὺς Ἕλληνας. Τριόπας δὲ, πλεύσας εἰς τὴν Καρίαν, κατέσχεν ἀκρωτήριον τὸ ἀπ' ἐκείνου Τριόπιον κληθέν. Οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ Ἡλίου παῖδες διὰ τὸ μὴ μετασχεῖν τοῦ φόνου κατέμειναν ἐν τῇ Ῥόδῳ, καὶ κατῴκησαν ἐν τῇ Ἰαλυσίᾳ κτίσαντες πόλιν Ἀχαΐαν. Ὧν ὁ πρεσβύτερος Ὄχιμος βασιλεύων ἔγημε μίαν τῶν ἐγχωρίων νυμφῶν Ἡγητορίαν, ἐξ ἧς ἐγέννησε θυγατέρα Κυδίππην τὴν μετὰ ταῦτα Κυρβίαν μετονομασθεῖσαν·

---

autem veritas hæc est : sub primam rerum omnium constitutionem, quum insula cœnosa esset et mollis, Sol humore desiccato terram fœcundavit. Unde exorti qui Heliadæ ab ipso denominantur septem numero, et populus hominum æque atque illi terrigenarum. His convenienter insulam Soli consecratam existimant, et nati exinde Rhodii perpetuo Solem præ ceteris diis, tanquam generis sui auctorem, impensius colunt. Nomina septem ejus filiorum sunt Ochimus, Cercaphus, Macar, Actis, Tenages, Triopas et Candalus. Filiæ autem unicæ Electryone nomen erat; quæ adhuc virgo defuncta, heroicos a Rhodiis honores sibi tributos habet. Heliadis ergo virilem ætatem adeptis, Sol prædixit, fore ut qui principes Minervæ sacra facerent, hi perpetuo deæ præsentia fruerentur. Id quod Atticis etiam vaticinatus dicitur. Accidit igitur ut Heliadæ præ festinatione obliviscerentur ignem prius focis admovere, quam victimas imponerent; Cecrops autem, tunc temporis Atheniensium rex, licet posterior immolaret, flammis tamen prior hostias adoleret. Ob id peculiaris quidam ritus sacrorum adhuc in Rhodo observatur, deæque simulacrum in hac fixum est. De antiquitatibus ergo Rhodiorum hæc quidam literis prodiderunt, inter quos etiam Zeno est, qui Rhodi historiam contexuit.

2.

Heliadæ autem, quum aliis hominibus præstarent, in disciplinis et maxime astrologicis excelluere. Ab his navigandi quoque scientia exculta, horæque in certas vices distributæ sunt. Acerrimo inter eos ingenio Tenages erat; ideoque fratrum invidia sublatus est. Detectis vero insidiis, cædis auctores et conscii solum verterunt omnes. Atque ita Macar in Lesbum, Candalus in Co pervenit. Actis vero in Ægyptum profectus Heliopolim condidit, parentis nomen illi imponens. Et ab hoc Ægyptii astrologiæ scientiam acceperunt. Post quum in Græcia diluvio oppressa maxima pars hominum periisset, literarum monumentis simul deletis, hanc Ægyptii occasionem adepti, studium astrologiæ sibi mancipàrunt : quumque Græci per ignorantiam literarum culturam non amplius sibi vindicarent, ipsos omnium primos astrorum notitiam reperisse rumor invaluit. Sic etiam Athenienses, licet Sain in Ægypto urbem condidissent, tamen eidem oblivionis errori diluvium obnoxios fecit. Quam ob causam post multa inde secula Cadmus Agenoris ex Phœnicia in Græciam literas attulisse creditur : et post hunc Græci literis inventis subinde adjecisse aliquid putantur, quum communis Græcos ignorantia teneret. Triopas autem in Cariam trajecit, ibique promontorium, quod Triopium ab eo dicitur, occupavit. Reliqui Solis nati, a culpa cædis alieni, in Rhodo permanserunt, et condita Achaia urbe (quæ postea Cyrbe denominata est), in Ialysia deinceps habitarunt. Regia autem potestas erat penes Ochimum, ætate maximum : qui ducta in matrimonium Hegetoria, Nympharum una, filiam ex ea suscepit Cydippen, quæ Cyrbiæ nomen deinde

ἣν γήμας Κέρκαφος ὁ ἀδελφὸς διεδέξατο τὴν βασιλείαν. Μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευτὴν διεδέξαντο τὴν ἀρχὴν [οἱ] υἱοὶ τρεῖς, Λίνδος, Ἰάλυσος, Κάμειρος. Ἐπὶ δὲ τούτων γενομένης μεγάλης πλημμυρίδος, ἐπικλυσθεῖσα ἡ Κύρβη ἔρημος ἐγένετο, αὐτοὶ δὲ διείλοντο τὴν χώραν, καὶ ἕκαστος ἑαυτοῦ πόλιν ὁμώνυμον ἔκτισε.

LVIII. Κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Δαναὸς ἔφυγεν ἐξ Αἰγύπτου μετὰ τῶν θυγατέρων· καταπλεύσας δὲ τῆς Ῥοδίας εἰς Λίνδον καὶ προσδεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἱδρύσατο τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς θεοῦ καθιέρωσε. Τῶν δὲ τοῦ Δαναοῦ θυγατέρων τρεῖς ἐτελεύτησαν κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τὴν ἐν τῇ Λίνδῳ, αἱ δ' ἄλλαι μετὰ τοῦ πατρὸς Δαναοῦ εἰς Ἄργος ἐξέπλευσαν. Μικρὸν δ' ὕστερον τούτων τῶν χρόνων Κάδμος ὁ Ἀγήνορος ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ ζήτησιν τῆς Εὐρώπης, κατέπλευσεν εἰς τὴν Ῥοδίαν· χειμασμένος δ' ἰσχυρῶς κατὰ τὸν πλοῦν καὶ πεποιημένος εὐχὰς ἱδρύσασθαι Ποσειδῶνος ἱερὸν, διασωθεὶς ἱδρύσατο κατὰ τὴν νῆσον τοῦ θεοῦ τούτου τέμενος καὶ τῶν Φοινίκων ἀπέλιπέ τινας τοὺς ἐπιμελησομένους. Οὗτοι δὲ καταμιγέντες Ἰαλυσίοις διετέλεσαν συμπολιτευόμενοι τούτοις· ἐξ ὧν φασι τοὺς ἱερεῖς κατὰ γένος διαδέχεσθαι τὰς ἱερωσύνας. Ὁ δ' οὖν Κάδμος καὶ τὴν Λινδίαν Ἀθηνᾶν ἐτίμησεν ἀναθήμασιν, ἐν οἷς ἦν χαλκοῦς λέβης ἀξιόλογος κατεσκευασμένος εἰς τὸν ἀρχαῖον ῥυθμόν· οὗτος δ' εἶχεν ἐπιγραφὴν Φοινικικοῖς γράμμασιν, ἅ φασι πρῶτον ἐκ Φοινίκης εἰς τὴν Ἑλλάδα κομισθῆναι. Μετὰ δὲ ταῦτα τῆς Ῥοδίας γῆς ἀνείσης ὄφεις ὑπερμεγέθεις, συνέβη πολλοὺς τῶν ἐγχωρίων ὑπὸ τῶν ὄφεων διαφθαρῆναι. Διόπερ οἱ περιλειφθέντες ἔπεμψαν εἰς Δῆλον τοὺς ἐπερωτήσοντας τὸν θεὸν περὶ τῆς τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς. Τοῦ δ' Ἀπόλλωνος προστάξαντος αὐτοῖς παραλαβεῖν Φόρβαντα μετὰ τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ, καὶ μετὰ τούτων κατοικεῖν τὴν Ῥόδον· οὗτος δ' ἦν υἱὸς μὲν Λαπίθου, διέτριβε δὲ περὶ Θετταλίαν μετὰ πλειόνων ζητῶν χώραν εἰς κατοίκησιν· τῶν δὲ Ῥοδίων μεταπεμψαμένων αὐτὸν κατὰ τὴν μαντείαν καὶ μεταδόντων τῆς χώρας, ὁ μὲν Φόρβας ἀνεῖλε τοὺς ὄφεις, καὶ τὴν νῆσον ἐλευθερώσας τοῦ φόβου, κατῴκησεν ἐν τῇ Ῥοδίᾳ· γενόμενος δὲ καὶ τἄλλα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ἔσχε τιμὰς ἡρωικὰς μετὰ τὴν τελευτήν.

LIX. Ὕστερον δὲ τούτων Ἀλθαιμένης ὁ Κατρέως υἱὸς τοῦ Κρητῶν βασιλέως περί τινων χρηστηριαζόμενος ἔλαβε χρησμὸν ὅτι πεπρωμένον ἐστὶν αὐτῷ τοῦ πατρὸς αὐτόχειρα γενέσθαι. Βουλόμενος οὖν τοῦτο τὸ μύσος ἐκφυγεῖν, ἑκουσίως ἔφυγεν ἐκ τῆς Κρήτης μετὰ τῶν βουλομένων συναπᾶραι, πλειόνων ὄντων. Οὗτος μὲν οὖν κατέπλευσε τῆς Ῥοδίας εἰς Κάμειρον· ἐπὶ δ' ὄρους Ἀταβύρου Διὸς ἱερὸν ἱδρύσατο τοῦ προσαγορευομένου Ἀταβυρίου, ὅπερ ἔτι καὶ νῦν τιμᾶται διαφερόντως, κείμενον ἐπί τινος ὑψηλῆς ἄκρας, ἀφ' ἧς ἔστιν ἀφορᾶν τὴν Κρήτην. Ὁ μὲν οὖν Ἀλθαιμένης μετὰ τῶν συνακολουθησάντων κατῴκησεν ἐν τῇ Καμείρῳ, τιμώμενος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Κατρεὺς, ἔρημος ὢν ἀρρένων παίδων καὶ διαφερόντως ἀγαπῶν τὸν Ἀλθαιμένην, ἔπλευσεν εἰς Ῥόδον, φιλοτιμούμενος εὑρεῖν τὸν υἱὸν καὶ ἀπαγαγεῖν εἰς Κρήτην. Τῆς δὲ κατὰ τὸ πεπρωμένον ἀνάγκης ἐπισχυούσης, ὁ μὲν Κατρεὺς ἀπέβη μετά τινων ἐπὶ τὴν Ῥοδίαν νυκτὸς, καὶ γενομένης συμπλοκῆς καὶ μάχης πρὸς τοὺς ἐγχωρίους, ὁ Ἀλθαιμένης ἐκβοηθῶν ἠκόντισε λόγχῃ καὶ δι' ἄγνοιαν παίσας ἀπέκτεινε τὸν πατέρα. Γνωσθείσης δὲ τῆς

usurpavit; per cujus nuptias Cercaphus illius frater ad regnum pervenit. Post obitum hujus tres in principatum filii successerunt, Lindus, Ialysus, Camirus. Quorum temporibus ingens exorta inundatio Cyrben vastam et desertam fecit. Ipsi vero regionem inter se partiti sunt, et unusquisque sui nominis urbem ædificavit.

LVIII. Eo tempore Danaus, ex Ægypto cum filiarum agmine profugus, in Rhodum trajecit, et ab indigenis exceptus templum Minervæ statuit, eique delubrum consecravit. In hac Danai peregrinatione tres ei filiæ in Lindo fato concesserunt; ceteræ cum patre Argos profectæ sunt. Non ita longe post Cadmus Agenoris, ad investigationem Europæ a rege amandatus, et ipse Rhodum petebat. Dum autem vehementi jactatur tempestate, ad templum Neptuno condendum voto sese obligat. Superatis ergo periculis, in hac insula fanum dedicat, et nonnullos ex Phœnicibus sacrorum curatores relinquit. Hi in ejusdem cum Ialysiis civitatis societatem coaluere, atque ex horum familiis sacerdotum fieri successionem aiunt. Tum Lindiam etiam Minervam donariis Cadmus honoravit, inter quæ fuit æneus lebes, opus memorabile, antiqua concinnitate fabrefactum. Phœnicias hic literas insculptas habebat, quas ex Phœnice primum in Græciam allatas autumant. Rhodiorum inde terra serpentes produxit immanes, qui plurimis incolarum perniciem afferebant. Superstites ergo, missis in Delum legatis, de averruncatione præsentis mali deum consuluerunt. Jussit autem Apollo ut cum Phorbante ejusque sociis possessionem insulæ participarent. Erat is Lapithæ filius, et tum in Thessalia cum pluribus aliis subsistebat, commodam habitationi terram quærens. Arcessitus igitur a Rhodiis, et in communionem terræ susceptus Phorbas, serpentibus deletis, insulam ex metu illo exemit, inque Rhodo deinceps permansit. Tandem, quod in aliis quoque bonum se virum præstitisset, heroici post mortem honoris præmia tulit.

LIX. Post illud tempus Althæmenes, Catrei Cretensium regis filius, oraculum de quibusdam sciscitans, responsum accepit, fato constitutum esse ut sua manu patrem occidat. Hoc nefas ut effugeret, sponte cum aliis quamplurimis, qui ultro se adjungebant, in exilium abiit, et in Rhodi urbem Camirum trajecit. Illic in Atabyro monte Jovis Atabyrii templum fundavit, quod magna honorum solemnitate etiam hodie frequentatur. In cacumine excelso positum est, unde ad Cretam usque prospectus excurrit. Althæmenes ergo cum aliis eum secutis Camiri habitationem adeptus, honoribus eximiis a civibus afficiebatur. At pater ejus Catreus, cui nulla soboles mascula superesset, amore eximio Althæmenis impulsus, in Rhodum iter suscepit, hoc unice expetens, ut natum alicubi repertum in Cretam postliminio reduceret. Et jam insuperabilis eum fati necessitas urgebat. Noctu igitur cum aliquot suorum in Rhodum exscendit. Inter quos et

πράξεως, ὁ μὲν Ἀλθαιμένης οὐ δυνάμενος φέρειν τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, τὰς μὲν ἀπαντήσεις καὶ ὁμιλίας τῶν ἀνθρώπων παρέκαμπτε, διδοὺς δ' ἑαυτὸν εἰς τὰς ἐρημίας ἠλᾶτο μόνος καὶ διὰ τὴν λύπην ἐτελεύτησεν· ὕστερον δὲ κατά τινα χρησμὸν τιμὰς ἔσχε παρὰ Ῥοδίοις ἡρωικάς. Βραχὺ δὲ πρὸ τῶν Τρωικῶν Τληπόλεμος ὁ Ἡρακλέους φεύγων διὰ τὸν Λικυμνίου θάνατον, ὃν ἀκουσίως ἦν ἀνῃρηκὼς, ἔφυγεν ἐξ Ἄργους ἑκουσίως· χρησμὸν δὲ λαβὼν ὑπὲρ ἀποικίας μετά τινων λαῶν κατέπλευσεν εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ προσδεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων αὐτοῦ κατῴκησε. Γενόμενος δὲ βασιλεὺς πάσης τῆς νήσου τήν τε χώραν ἐπ' ἴσης κατεκληρούχησε καὶ τἄλλα διετέλεσεν ἄρχων ἐπιεικῶς. Τὸ δὲ τελευταῖον μετ' Ἀγαμέμνονος στρατεύων εἰς Ἴλιον, τῆς μὲν Ῥόδου τὴν ἡγεμονίαν παρέδωκε Βούτᾳ τῷ ἐξ Ἄργους αὐτῷ μετασχόντι τῆς φυγῆς, αὐτὸς δ' ἐπιφανὴς ἐν τῷ πολέμῳ γενόμενος ἐτελεύτησεν ἐν τῇ Τρῳάδι.

Præterea Diodorus ex Zenone petivisse mihi videtur narrationem uberrimam (lib. XX, 81-100) de bello quod contra Antigonum et Demetrium Poliorceten Rhodii sustinuerunt. Nam color narrationis scriptorem res patrias tractantem coarguit. Porro quod Diodorus XX, 81 in gloriam Rhodiorum civitatis monet, testamentum Alexandri apud Rhodios depositum fuisse, mirum in modum concinit cum iis quæ leguntur apud Pseudocallisthenem p. 147 sq., ubi ipsius testamenti apographum (ex eodem, puto, Zenone) exhibetur. V. Præfat. in Pseudocall. p. XXIII. — Denique Zenonis Rhodii nomen supplendum esse in titulo Prienensi (Corp. Inscr. II, n. 2905) conjecimus ad Mæandrii Milesii fragm. 3, p. 337, ubi vide.

3.

Polybius (Exc. Vales.) XVI, cap. 14 : Ἐπεὶ δέ τινες τῶν τὰς κατὰ μέρος γραφόντων πράξεις γεγράφασι καὶ περὶ τούτων τῶν καιρῶν, ἐν οἷς τά τε κατὰ Μεσσηνίους καὶ τὰ κατὰ τὰς προειρημένας ναυμαχίας συνετελέσθη, βούλομαι βραχέα περὶ αὐτῶν διαλεχθῆναι. Ποιήσομαι δὲ οὐ πρὸς ἅπαντας, ἀλλ' ὅσους ὑπολαμβάνω μνήμης ἀξίους εἶναι καὶ διαστολῆς· εἰσὶ δ' οὗτοι Ζήνων καὶ Ἀντισθένης οἱ Ῥόδιοι. Τούτους δὲ ἀξίους εἶναι κρίνω διὰ πλείους αἰτίας. Καὶ γὰρ κατὰ τοὺς καιροὺς γεγόνασι, καὶ πατρίδι πεπολίτευνται, καὶ καθόλου πεποίηνται τὴν πραγματείαν οὐκ ὠφελείας χάριν, ἀλλὰ δόξης καὶ τοῦ καθήκοντος ἀνδράσι πολιτικοῖς. Τῷ δὲ τὰς αὐτὰς γράφειν ἡμῖν πράξεις, ἀναγκαῖόν ἐστι μὴ παρασιωπᾶν, ἵνα μὴ τῷ τῆς πατρίδος ὀνόματι καὶ τῷ δοκεῖν οἰκειοτάτας εἶναι Ῥοδίοις τὰς κατὰ θάλατταν πράξεις, ἡμῶν ἀντιδοξούντων πρὸς αὐτοὺς, ἔνιοι μᾶλλον ἐπακολουθήσωσιν ἐκείνοις, ἤπερ ἡμῖν, οἱ φιλομαθοῦντες. Οὗτοι τοιγαροῦν ἀμφότεροι πρῶτον μὲν τὴν περὶ Λάδην ναυμαχίαν οὐχ ἧττω τῆς περὶ Χίον, ἀλλ' ἐνεργεστέραν καὶ παραβολωτέραν ἀποφαίνουσι, καὶ τῇ κατὰ μέρος τοῦ κινδύνου χρείᾳ καὶ συντελείᾳ, καὶ καθόλου, φασὶ, τὸ νίκημα γεγονέναι κατὰ τοὺς Ῥοδίους. Ἐγὼ δὲ διότι μὲν δεῖ ῥοπὰς διδόναι ταῖς αὐτῶν πατρίσι τοὺς συγγραφέας συγχωρήσαιμ' ἄν, οὐ μὴν τὰς ἐναντίας τοῖς συμβεβηκόσιν ἀποφάσεις ποιεῖσθαι περὶ αὐτῶν. Ἱκανὰ γὰρ τὰ κατ' ἄγνοιαν γιγνόμενα τοῖς γράφουσιν, ἃ διαφυγεῖν ἀνθρω-

---

insulanos oborto statim conflictu, Althæmenes ad opem suis ferendam excurrens, hastæ jactu ignarus patrem occidit. Qui casus ubi innotuit, magnitudinem calamitatis Althæmenes non sustinens, omnem deinceps hominum occursum et consuetudinem aversabatur, solusque in desertis oberrans locis, mœrore tandem exstinctus est. Heroici tamen ei post oraculi jussu honores a Rhodiis delati sunt. Hinc paullo ante bellum Trojanum Tlepolemus, Herculis filius, ob Licymnii cædem, quam invitus commiserat, sponte Argos exilio mutaverat, et postquam super colonia responsum acceperat, cum aliquanta populi manu in Rhodum transmisit, ubi ab incolis receptus consedit. Rex deinde totius insulæ creatus, agrum sortito in æquas partes divisit, et cetera etiam ad æquitatis normam administravit. Tandem cum Agamemnone contra Ilium expeditionem facturus imperium Butæ, qui Argis cum ipso profugerat, tradidit; ipse vero illustrem eo bello meritus gloriam in Troade occubuit.

3.

Sed quoniam nonnulli ex iis qui particulares Historias condiderunt, de his quoque temporibus scripsere, quibus et ista Messeniis acciderunt, et pugnatæ sunt navales illæ pugnæ, quæ a nobis expositæ sunt, fert animus, pauca de ipsis illis scriptoribus disserere. Dicam autem non de omnibus, sed de iis dumtaxat, qui memoratu maxime digni atque illustres mihi videntur. Hi sunt Zeno atque Antisthenes, Rhodii : quos multis ex causis nobilissimos esse existimo. Nam et illis ipsis temporibus vixerunt, et rempublicam in patria sua administrarunt, atque postremo non utilitatis propriæ causa, sed gloriæ studio, ac prout viros decet in republica versatos, ad scribendum se contulerunt. Quoniam vero easdem res ac nos ipsi historiæ mandarunt, non sunt silentio prætereundi; ne historiæ studiosi, patriæ celebritate eaque opinione inducti, quod rei navalis gloria Rhodiorum propria esse videtur, si quando ab illis scriptoribus dissentiamus, illorum sententiæ libentius quam nostræ accedant. Igitur ambo illi primum quidem aiunt, prœlium navale ad Laden non inferius fuisse pugna ad Chium (201 a. C. vid. Polyb. XVI, c. 1-9), sed longe acrius ac formidolosius : et quum particulatim in singulis pugnæ momentis atque rebus gestis, tum in summa rei penes Rhodios stetisse victoriam affirmant. Ego vero scriptores paululum in patriæ suæ gratiam inclinare debere non diffitear : sed ita tamen, ut ne talia de ea prædicent, quæ sunt rebus gestis contraria. Etenim sunt alia sat multa peccata, in quæ ex veri ignoratione scriptores incurrunt; quæ quidem, quum homines nati simus, vitare difficile est. Quodsi etiam de industria falsum scientes scribamus, sive in patriæ, sive in amicorum gratiam, quid interest inter nos atque eos qui ejusmodi instituto victum sibi compa-

πον δυσχερές. Ἐὰν δὲ κατὰ προαίρεσιν ψευδογραφῶμεν, ἢ πατρίδος ἕνεκεν, ἢ φίλων, ἢ χάριτος, τί διοίσομεν τῶν ἀπὸ τούτου τὸν βίον ποριζομένων; Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι, τῷ λυσιτελεῖ μετροῦντες, ἀδοκίμους ποιοῦσι τὰς αὑτῶν συντάξεις· οὕτως οἱ πολιτικοὶ, τῷ μισεῖν ἢ τῷ φιλεῖν ἑλκόμενοι, πολλάκις εἰς τὸ αὐτὸ τέλος ἐμπίπτουσι τοῖς προειρημένοις. Δι' ὃ δεῖ καὶ τοῦτο τὸ μέρος ἐπιμελῶς τοὺς μὲν ἀναγινώσκοντας παρατηρεῖν, τοὺς δὲ γράφοντας αὐτοὺς παραφυλάττεσθαι.

XV. Δῆλον δ' ἔστι τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ἐνεστώτων. Ὁμολογοῦντες γὰρ οἱ προειρημένοι, διὰ τῶν κατὰ μέρος, ἐν τῇ περὶ Λάδην ναυμαχίᾳ δύο μὲν αὐτάνδρους πεντήρεις τῶν Ῥοδίων ὑποχειρίους γενέσθαι τοῖς πολεμίοις· ἐκ δὲ τοῦ κινδύνου μιᾶς νηὸς ἐπαραμένης τὸν δόλωνα διὰ τὸ τετρωμένην αὐτὴν θαλαττοῦσθαι, πολλοὺς καὶ τῶν ἐγγὺς τὸ παραπλήσιον ποιοῦντας ἀποχωρεῖν πρὸς τὸ πέλαγος· τέλος δὲ μετ' ὀλίγων καταλειφθέντα τὸν ναύαρχον ἀναγκασθῆναι ταυτὸ τοῖς προειρημένοις πράττειν· καὶ τότε μὲν εἰς τὴν Μυνδίαν ἀπουρώσαντας καθορμισθῆναι, τῇ δ' ἐπαύριον ἀναχθέντας εἰς Κῶ διᾶραι· τοὺς δὲ πολεμίους τὰς πεντήρεις ἐνάψασθαι, καὶ καθορμισθέντας ἐπὶ τὴν Λάδην, ἐπὶ τῇ ἐκείνων στρατοπεδείᾳ ποιήσασθαι τὴν ἔπαυλιν· ἔτι δὲ τοὺς Μιλησίους, καταπλαγέντας τὸ γεγονὸς, οὐ μόνον τὸν Φίλιππον, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἡρακλείδην στεφανῶσαι διὰ τὴν ἔφοδον. Ταῦτα δ' εἰρηκότες, ἃ προφανῶς ἐστιν ἴδια τῶν ἡττημένων, ὅμως καὶ διὰ τῶν κατὰ μέρος, καὶ διὰ τῆς καθολικῆς ἀποφάσεως, νικῶντας ἀποφαίνουσι τοὺς Ῥοδίους· καὶ ταῦτα, τῆς ἐπιστολῆς ἔτι μενούσης ἐν τῷ πρυτανείῳ, τῆς ὑπ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς ὑπὸ τοῦ ναυάρχου πεμφθείσης περὶ τούτων τῇ τε βουλῇ καὶ τοῖς πρυτάνεσιν, οὐ ταῖς Ἀντισθένους καὶ Ζήνωνος ἀποφάσεσιν *, ἀλλὰ ταῖς ἡμετέραις.

XVI. Ἑξῆς δὲ τοῖς προειρημένοις γράφουσι περὶ τοῦ κατὰ Μεσσηνίους παρασπονδήματος. Ἐν ᾧ φησιν ὁ Ζήνων, ὁρμήσαντα τὸν Νάβιν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, καὶ διαβάντα τὸν Εὐρώταν ποταμὸν, παρὰ τὸν Ὁπλίτην προσαγορευόμενον πορεύεσθαι διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς στενῆς παρὰ τὸ Πολιάσιον, ἕως ἐπὶ τοὺς κατὰ Σελλασίαν ἀφίκετο τόπους· ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ Θαλάμας ἐπιβαλόντα κατὰ Φαρὰς παραγενέσθαι πρὸς τὸν Πάμισον ποταμόν. Ὑπὲρ ὧν οὐκ οἶδα πῶς χρὴ λέγειν. Τοιαύτην γὰρ φύσιν ἔχει τὰ προειρημένα πάντα συλλήβδην, ὥστε μηδὲν διαφέρει τοῦ λέγειν, ὅτι ποιησάμενός τις ἐκ Κορίνθου τὴν ὁρμὴν, καὶ διαπορευθεὶς τὸν Ἰσθμὸν, καὶ συνάψας ταῖς Σκιρωνίσιν, εὐθέως ἐπὶ τὴν Κοντοπορίαν ἐπεβάλετο, καὶ παρὰ τὰς Μυκήνας ἐποιεῖτο τὴν πορείαν εἰς Ἄργος. Ταῦτα γὰρ οὐχ οἷον παρὰ μικρόν ἐστιν, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν διάθεσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Ἰσθμόν ἐστι καὶ τὰς Σκιράδας πρὸς ἀνατολὰς τῆς Κορίνθου, τὰ δὲ κατὰ τὴν Κοντοπορίαν καὶ Μυκήνας, ἔγγιστα πρὸς δύσεις χειμερινάς. Ὥστ' εἶναι τελέως ἀδύνατον, ἀπὸ τῶν προηγουμένων ἐπιβαλεῖν τοῖς προειρημένοις τόποις. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ περὶ τοὺς κατὰ τὴν Λακεδαίμονα συμβέβηκεν. Ὁ μὲν γὰρ Εὐρώτας καὶ τὰ περὶ τὴν Σελλασίαν κεῖται τῆς Σπάρτης ὡς πρὸς τὰς θερινὰς ἀνατολάς· τὰ δὲ κατὰ Θαλάμας καὶ Φαρὰς καὶ Πάμισον, ὡς πρὸς τὰς χειμερινὰς δύσεις. Ὅθεν οὐχ οἷον ἐπὶ τὴν Σελλασίαν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν Εὐρώταν δέον ἐστὶ διαβαίνειν τὸν προτιθέμενον παρὰ Θαλάμας ποιεῖσθαι τὴν πορείαν εἰς τὴν Μεσσηνίαν.

---

rant? Nam quemadmodum illi, veritatem utilitate sua metiendo, scriptis suis auctoritatem detrahunt : sic viri in republica exercitati, sæpenumero odio aut amore attracti, in idem atque isti vitium incidere solent. Proinde et lectores diligenter ad hoc attendere oportet, et scriptores ipsos sedulo sibi ab hac parte cavere.

XV. Atque hoc ex iis quæ in manibus nunc habemus, perspicuum est. Nam quum auctores illi superius nominati in rerum singularum expositione fateantur, in pugna navali ad Laden duas Rhodiorum quinqueremes cum ipsis viris ab hoste esse captas; et in ipso discrimine, quum navis una vulnerata, jamjamque submergenda, dolonem sustulisset, multos ex proximis navibus exemplum secutos, in altum refugisse, tandemque præfectum classis, cum paucis relictum, idem invitum fecisse; ac tum quidem in Myndiam tempestate ejectos, postridie inde profectos in insulam Co trajecisse; hostes vero et quinqueremes captas ad naves suas religasse, et, appulsis navibus ad insulam Laden, in ipsis Rhodiorum castris stationem fecisse; præterea Milesios, rei eventu territos, non Philippo solum, sed etiam Heraclidi urbem ingressis coronas obtulisse : hæc quum illi fateantur, quæ victos manifesto arguunt, nihilominus quum in singulis partibus, tum in generali sententia, quam de summa rei ferunt, Rhodios victores pronunciant : idque, quum etiamnunc in prytaneo exstent literæ, his de rebus per id ipsum tempus a navarcho scriptæ ad senatum magistratusque Rhodiorum, quæ literæ non Antisthenis ac Zenonis narrationi, sed nostræ, consentiunt.

XVI. Postea iidem auctores de injuria scribunt, contra fœderis leges Messeniis illata. Quo loco Zeno ait : Nabim, Lacedæmone profectum, trajecto Eurota fluvio, juxta rivum, qui Hoplites vocatur, via, quam Sthenen seu angustam vocant, iter fecisse præter Poliasium, donec ad Sellasiæ agrum pervenit. Inde Thalamas delatum per oppidum Pharas ad Pamisum fluvium venisse. De quibus equidem quid dicam, nescio. Prorsus enim idem est, ac si diceres, Corintho profectum quempiam, trajecto Isthmo, postquam Scironidas ad petras accessit, recta Contoporiam venisse, ac præter Mycenas iter Argos fecisse. Hæc enim haudquaquam levi differentia, sed plane contrario situ sibi invicem sunt opposita : quippe Isthmus et Scironia saxa ad ortum sunt Corintho; Contoporia autem ac Mycenæ proxime ad occasum hibernum. Proinde fieri nullo modo potest, ut, qui iter illud teneat, ad loca superius memorata unquam accedat. Eadem vero ratio est illorum Laconiæ locorum. Namque Eurotas et ager Sellasiorum ad orientem æstivum Spartæ siti sunt; Thalamæ vero et Pharæ ac Pamisus amnis proxime ad occasum hibernum. Quo fit, non modo ut Sellasiam pervenire, sed ne Eurotam quidem trajicere debeat is, qui per Thalamas in Messeniam iter instituerit.

XVII. Πρὸς δὲ τούτοις φησὶ, τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς Μεσσήνης πεποιῆσθαι τὸν Νάβιν κατὰ τὴν πύλην τὴν φέρουσαν ἐπὶ Τέγεαν. Τοῦτο δ' ἔστιν ἄλογον. Πρόκειται γὰρ τῆς Τεγέας ἡ Μεγάλη Πόλις ὡς πρὸς τὴν Μεσσήνην, ὥστ' ἀδύνατον εἶναι, καλεῖσθαί τινα πύλην παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ἐπὶ Τέγεαν. Ἀλλ' ἔστι παρ' αὐτοῖς πύλη Τεγεᾶτις προσαγορευομένη, καθ' ἣν ἐποίησε τὴν ἐπάνοδον Νάβις· ᾧ πλανηθεὶς, ἔγγιον ὑπέλαβε τὴν Τέγεαν εἶναι Μεσσηνίων. Τὸ δ' ἔστιν οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἡ Λακωνικὴ καὶ ἡ Μεγαλοπολῖτις χώρα μεταξὺ κεῖται τῆς Μεσσηνίας καὶ Τεγεάτιδος. Τὸ δὲ τελευταῖον· φησὶ γὰρ τὸν Ἀλφειὸν, ἐκ τῆς πηγῆς εὐθέως κρυφθέντα, καὶ πολὺν ἐνεχθέντα τόπον ὑπὸ γῆς, ἐκβάλλειν περὶ Λυκόαν τῆς Ἀρκαδίας. Ὁ δὲ ποταμὸς, οὐ πολὺν τόπον ἀποσχὼν τῆς πηγῆς, καὶ κρυφθεὶς ἐπὶ δέκα στάδια, πάλιν ἐκπίπτει· καὶ τὸ λοιπὸν φερόμενος διὰ τῆς Μεγαλοπολίτιδος, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐλαφρὸς, εἶτα λαμβάνων αὔξησιν, καὶ διανύσας ἐπιφανῶς πᾶσαν τὴν προειρημένην χώραν ἐπὶ σ' σταδίους, γίγνεται πρὸς Λυκόαν, ἤδη προσειληφὼς καὶ τὸ τοῦ Λουσίου ῥεῦμα, καὶ παντελῶς ἄβατος ὢν καὶ βαρύς. *** Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντα μοι δοκεῖ τὰ προειρημένα, διαπτώματα μὲν εἶναι, πρόφασιν δὲ ἐπιδέχεσθαι καὶ παραίτησιν· τὰ μὲν γὰρ δι' ἄγνοιαν γέγονε, τὸ δὲ περὶ τὴν ναυμαχίαν διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα φιλοστοργίαν. Εἶτα, τίς οὐκ εἰκότως ἂν Ζήνωνι μέμψαιτο, διότι τὸ πλεῖον οὐ περὶ τὴν τῶν πραγμάτων ζήτησιν, οὐδὲ περὶ τὸν χειρισμὸν τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ περὶ τὴν τῆς λέξεως κατασκευὴν ἐσπούδακε, καὶ δῆλός ἐστι πολλάκις ἐπὶ τούτῳ σεμνυνόμενος, καθάπερ καὶ πλείους ἕτεροι τῶν ἐπιφανῶν συγγραφέων; Ἐγὼ δὲ φημὶ μὲν, δεῖν πρόνοιαν ποιεῖσθαι καὶ σπουδάζειν ὑπὲρ τοῦ δεόντως ἐξαγγέλλειν τὰς πράξεις· δῆλον γὰρ, ὡς οὐ μικρὰ, μεγάλα δὲ συμβάλλεται τοῦτο πρὸς τὴν ἱστορίαν· οὐ μὴν ἡγεμονικώτατόν γε καὶ πρῶτον αὐτὸ παρὰ τοῖς μετρίοις ἀνδράσι τίθεσθαι. Πολλοῦ γε δεῖ· ἄλλα γὰρ ἂν εἴη καλλίω μέρη τῆς ἱστορίας, ἐφ' οἷς ἂν μᾶλλον σεμνυνθείη πολιτικὸς ἀνήρ.

XVIII. Ὃ δὲ λέγειν βούλομαι, γένοιτ' ἂν οὕτω μάλιστα καταφανές. Ἐξηγούμενος γὰρ ὁ προειρημένος συγγραφεὺς τήν τε Γάζης πολιορκίαν καὶ τὴν γενομένην παράταξιν Ἀντιόχου πρὸς Σκόπαν ἐν Κοίλῃ Συρίᾳ περὶ τὸ Πάνιον, περὶ μὲν τὴν τῆς λέξεως κατασκευὴν δῆλός ἐστιν ἐπὶ τοσοῦτον ἐσπουδακὼς, ὡς ὑπερβολὴν τερατείας μὴ καταλιπεῖν τοῖς τὰς ἐπιδεικτικὰς καὶ πρὸς ἔκπληξιν τῶν πολλῶν συντάξεις ποιουμένοις· τῶν γε μὴν πραγμάτων ἐπὶ τοσοῦτον ὠλιγώρηκεν, ὥστε πάλιν ἀνυπέρβλητον εἶναι τὴν εὐχέρειαν καὶ τὴν ἀπειρίαν τοῦ συγγραφέως. Προθέμενος γὰρ πρώτην διασαφεῖν τὴν τῶν περὶ τὸν Σκόπαν ἔκταξιν, τῷ μὲν δεξιῷ κέρατί φησι τῆς ὑπωρείας ἔχεσθαι τὴν φάλαγγα μετ' ὀλίγων ἱππέων· τὸ δ' εὐώνυμον αὐτῆς, καὶ τοὺς ἱππεῖς πάντας τοὺς ἐπὶ τούτου τεταγμένους, ἐν τοῖς ἐπιπέδοις κεῖσθαι. Τὸν δ' Ἀντίοχον ἔτι μὲν τῆς ἑωθινῆς ἐκπέμψαι φησὶ τὸν πρεσβύτερον υἱὸν Ἀντίοχον, ἔχοντα μέρος τι τῆς δυνάμεως, ἵνα προκαταλάβηται τῆς ὀρεινῆς τοὺς ὑπερκειμένους τῶν πολεμίων τόπους· τὴν δὲ λοιπὴν δύναμιν ἅμα τῷ φωτὶ διαβιβάσαντα τὸν ποταμὸν, μεταξὺ τῶν στρατοπέδων ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἐκτάττειν, τιθέντα τοὺς μὲν φαλαγγίτας ἐπὶ μίαν εὐθεῖαν κατὰ μέσην τὴν τῶν πολεμίων τάξιν, τῶν δ' ἱππέων τοὺς μὲν ἐπὶ τὸ λαιὸν

XVII. Insuper scribit, Nabidem Messena reversum esse per portam, qua iter est Tegeam. Quod est absurdum. Namque ante Tegeam, versus ipsam Messenam, sita est Megalopolis; ut nulla porta apud Messenios ita vocari possit, ad Tegeam. Est quidem apud eos porta, quæ Tegeatis appellatur, qua Nabis domum reversus est : qua re in errorem inductus Zeno, proximam Messenæ Tegeam esse existimavit. Atqui aliter res habet: nam Laconicus ac Megalopolitanus ager Messeniam inter ac Tegeatidem interjacet. Postremo idem Zeno affirmat Alpheum ab ipso statim fonte occultatum, postquam per longinqua terræ spatia subterraneus fluxit, circa Lycoam Arcadiæ oppidum sese egerere. At hic fluvius non procul a suis fontibus infra terram subiens, ac per decem stadia occultus, rursus erumpit : ac deinceps per Megalopolitanum agrum fluens, initio quidem modicus, postea incremento accepto, celebris universam illam regionem permeat per ducenta stadia, et sic demum Lycoam attingit, adscito jam flumine Lusio validus omnino, nec vado permeabilis. *** Enimvero cuncta hujusmodi mihi quidem peccata esse videntur, sed quæ excusationem ac veniam admittant : hæc enim ex ignoratione veri profecta sunt; illud vero, de pugna navali, ex innato erga patriam amore fluxit. Deinde ecquis non merito Zenonem accuset, quod non in ipsa rerum inquisitione, neque in argumenti sui tractatione, sed in dictionis elegantia plurimum studii posuit, atque in eo sæpiuscule se jactat? quod quidem et plerique alii scriptores celeberrimi nominis fecere. Ego vero curam quidem ac studium in eo collocandum esse censeo, ut res gestæ eleganter atque ornate proferantur; neque enim exigua, sed maxima inde utilitas historiæ accedit : ita tamen, ut ne prima ac potissima ea pars a viris moderatis habeatur. Multum profecto abest : aliæ enim sunt præstantiores historiæ partes, in quibus vir rerum civilium gnarus justius sese ostentet.

XVIII. Hoc, quod dico, ex sequenti exemplo manifestum fiet. Idem hic scriptor, ubi Gazæ obsidionem atque illud prœlium narrat, quo Antiochus in Cœle Syria ad Panium cum Scopa conflixit, in sermonis ornatu tantum studium posuisse deprehenditur, ut illos etiam, qui ex professo ad ostentationem ac plausum scripta sua componunt, longo intervallo superarit. In rebus autem ipsis adeo negligens fuit, ut hac levitate illius atque imperitia nulla major esse possit. Ordinem enim instructæ a Scopa aciei primum exponere exorsus, in dextro quidem cornu phalangem cum modica parte equitatus ad pedem montis constitisse scribit; cornu vero ejusdem sinistrum, atque omnes in eo cornu ordinatos equites, planitiem tenuisse. Ceterum Antiochum prima etiamnum luce partem copiarum, præfecto majore e filiis Antiocho, præmisisse, ut editiora montium loca, quæ hostibus imminebant, occuparet : dein sole illucescente, trajecto cum reliquis copiis fluvio, inter utraque castra in planitie aciem instruxisse; ac phalangem quidem

κέρας τῆς φάλαγγος, τοὺς δ' ἐπὶ τὸ δεξιὸν, ἐν οἷς εἶναι καὶ τὴν κατάφρακτον ἵππον, ἧς ἡγεῖτο πάσης ὁ νεώτερος Ἀντίοχος τῶν υἱῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα, φησὶ, τὰ θηρία προτάξαι τῆς φάλαγγος ἐν διαστήματι, καὶ τοὺς μετ' Ἀντιπάτρου Ταραντίνους, τὰ δὲ μεταξὺ τῶν θηρίων πληρῶσαι τοῖς τοξόταις καὶ σφενδονήταις, αὐτὸν δὲ μετὰ τῆς ἑταιρικῆς ἵππου καὶ τῶν ὑπασπιστῶν κατόπιν ἐπιστῆναι τοῖς θηρίοις. Ταῦτα δὲ ὑποθέμενος, τὸν μὲν νεώτερον Ἀντίοχον, φησὶν, ὃν ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἔθηκε κατὰ τὸ λαιὸν τῶν πολεμίων, ἔχοντα τὴν κατάφρακτον ἵππον, τοῦτον ἐκ τῆς ὀρεινῆς ἐπενεχθέντα τρέψασθαι τοὺς ἱππέας τοὺς περὶ τὸν Πτολεμαῖον τὸν Ἀερόπου, καὶ καταδιώκειν, ὃς ἐτύγχανε τοῖς Αἰτωλοῖς ἐπιτεταγμένος ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἐπὶ τῶν εὐωνύμων· τὰς δὲ φάλαγγας, ἐπεὶ συνέβαλον ἀλλήλαις, μάχην ποιεῖν ἰσχυράν. Ὅτι δὲ συμβαλεῖν ἀδύνατον ἦν, τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν εὐζώνων προτεταγμένων, τοῦτο οὐκέτι συνορᾷ.

XIX. Μετὰ δὲ ταῦτα, φησὶ, καταπροτερουμένην τὴν φάλαγγα ταῖς εὐχερείαις καὶ πιεζομένην ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν, ἀναχωρεῖν ἐπὶ πόδα· τὰ δὲ θηρία, τοὺς ἐγκλίνοντας ἐκδεχόμενα, καὶ συμπίπτοντα τοῖς πολεμίοις, μεγάλην παρέχεσθαι χρείαν. Πῶς δὲ ταῦτα γέγονεν ὀπίσω τῆς φάλαγγος, οὐ ῥᾴδιον καταμαθεῖν, ἢ πῶς, γενόμενα, παρείχετο χρείαν μεγάλην. Ὅτε γὰρ ἅπαξ αἱ φάλαγγες συνέπεσον ἀλλήλαις, οὐκέτι δυνατὸν ἦν, κρῖναι τὰ θηρία, τίς τῶν ὑποπιπτόντων φίλιος ἢ πολέμιός ἐστι. Πρὸς δὲ τούτοις φησὶ, τοὺς Αἰτωλῶν ἱππέας δυσχρηστεῖσθαι κατὰ τὸν κίνδυνον διὰ τὴν ἀσυνήθειαν τῆς τῶν θηρίων φαντασίας. Ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ταχθέντες ἐξαρχῆς ἀκέραιοι διέμενον, ὡς αὐτός φησι· τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος τῶν ἱππέων, τὸ μερισθὲν ἐπὶ τὸ λαιὸν, ὑποφεύγει πᾶν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντίοχον ἡττημένον. Ποῖον οὖν μέρος τῶν ἱππέων ἦν κατὰ μέσην τὴν φάλαγγα τὸ τοὺς ἐλέφαντας ἐκπληττόμενον; ποῦ δὲ ὁ βασιλεὺς γέγονε; καὶ τίνα παρέσχηται χρείαν ἐν τῇ μάχῃ, τὸ κάλλιστον σύστημα περὶ αὐτὸν ἐσχηκὼς καὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων; ἁπλῶς γὰρ οὐδὲν εἴρηται περὶ τούτων. Ποῦ δὲ ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν Ἀντίοχος, ὁ μετὰ μέρους τινὸς τῆς δυνάμεως προκαταλαβόμενος τοὺς ὑπερδεξίους τόπους; Οὗτος μὲν γὰρ οὐδὲ εἰς τὴν στρατοπεδείαν ἀνακεχώρηκεν αὐτῷ μετὰ τὴν μάχην. Εἰκότως· δύο γὰρ Ἀντιόχους ὑπέθετο τοῦ βασιλέως υἱοὺς, ὄντος ἑνὸς τοῦ τότε συνεστρατευμένου. Πῶς δὲ ὁ Σκόπας ἅμα μὲν αὐτῷ πρῶτος, ἅμα δ' ἔσχατος ἀναλέλυκεν ἐκ τοῦ κινδύνου; Φησὶ γὰρ αὐτὸν ἰδόντα τοὺς περὶ τὸν νεώτερον Ἀντίοχον ἐκ τοῦ διώγματος ἐπιφαινομένους κατὰ νώτου τοῖς φαλαγγίταις, καὶ διὰ τοῦτο τὰς τοῦ νικᾶν ἐλπίδας ἀπογνόντα, ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν· μετὰ δὲ ταῦτα συστῆναι τὸν μέγιστον κίνδυνον, κυκλωθείσης τῆς φάλαγγος ὑπό τε τῶν θηρίων καὶ τῶν ἱππέων, καὶ τελευταῖον ἀποχωρῆσαι τὸν Σκόπαν ἀπὸ τοῦ κινδύνου.

XX. Ταῦτα δέ μοι δοκεῖ, καὶ καθόλου τὰ τοιαῦτα τῶν ἀλογημάτων, πολλὴν ἐπιφέρειν αἰσχύνην τοῖς συγγραφεῦσι. Διὸ δεῖ μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι πάντων κρατεῖν τῶν τῆς ἱστορίας μερῶν· καλὸν γάρ· εἰ δὲ μὴ τοῦτο

---

uno ordine mediæ hostium aciei opposuisse; equitatus vero partem ad sinistrum phalangis cornu constituisse, partem ad dextrum, in quo et cataphracti erant equites, quibus Antiochus, filiorum junior, erat præfectus. Deinde subdit, elephantos ante ipsam phalangem in prima acie certis intervallis ordinatos fuisse cum equitibus Tarentinis, quibus præerat Antipater; intervalla autem belluarum sagittariis ac funditoribus Antiochum complevisse; ipsum, cum Amicorum ala et corporis custodibus, post belluas stetisse. Atque his ita præmissis, mox juniorem Antiochum, quem in planitie e regione sinistri hostium cornu cataphractis equitibus præfectum posuerat, eundem, ait, subito ex collibus coortum, equites, quibus Ptolemæus Aeropi filius præerat, in fugam vertisse, ac diu persecutum esse; qui quidem Ptolemæus Ætolos in planitie ad lævam positos ducebat: ipsas autem phalanges, postquam congressæ invicem sunt, acre prœlium fecisse. Atqui non animadvertit, prorsus fieri non potuisse, ut, in prima acie consistentibus elephantis et equitibus levique armatura, phalanges inter se congrederentur.

XIX. Postea subjicit, Macedonum phalangem, agilitati cedentem incumbentium Ætolorum, pede presso se recepisse; elephantos vero, quum cedentes reciperent, atque in hostem ferrentur, magno adjumento fuisse. Qua ratione autem elephanti a tergo phalangis fuerint, aut, si ibi fuerunt, quo pacto magnum attulerint commodum, intelligere difficile est. Simul enim ac phalanges inter se concurrerunt, discernere belluæ amplius non potuerunt, uter cedentium amicus, uter hostis esset. Præterea, equitatum, ait, Ætolorum inusitata belluarum specie inter pugnandum territum esse. Atqui in dextro locati cornu equites incolumes atque integri perstitere, ut idem refert: ceteri vero, in sinistro cornu distributi, ab juniore Antiocho superati, terga verterunt. Quinam igitur sunt equites illi, in media phalange positi, qui belluarum aspectu cohorruerunt? ubinam vero rex ipse adfuit? et quem sui usum in pugna præbuit, quum lectissimum et peditum et equitum agmen circa se haberet? neque enim de his quidquam omnino dicit. Ubinam vero gentium est major filiorum, Antiochus, qui cum parte exercitus præmissus superiora loca occupaverat? Hic enim ne confecto quidem prœlio in castra reversus ab illo memoratur. Atque id merito: duos enim Antiochi filios posuit, quum non nisi unus tunc ad bellum cum patre esset profectus. Denique quonam pacto Scopas, apud hunc scriptorem, primus simul ac postremus ex pugna discessit? Etenim Scopam scribit, quum juniorem Antiochum, a persequendo reversum, a tergo phalangitis instare cerneret, tum penitus de victoria desperantem se recepisse: postea vero maximum in discrimen adductam rem esse, inclusa hinc ab elephantis, inde ab equitibus phalange; Scopamque postremum cessisse ex discrimine.

XX. Hæc vero atque omnino hujusmodi errata magno pudori scriptoribus esse existimo. Proinde maxime quidem enitendum est, ut omnes historiæ partes ac numeros expleamus; id enim inprimis laudabile est: sin vero illud consequi non possumus, maxime in præcipuis ac summe

δυνατὸν, τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ τῶν μεγίστων ἐν αὐτῇ πλείστην ποιεῖσθαι πρόνοιαν. Ταῦτα μὲν οὖν προήχθην εἰπεῖν, θεωρῶν νῦν, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων, τὸ μὲν ἀληθινὸν καὶ πρὸς τὴν χρείαν ἀνῆκον ἐν ἑκάστοις ἐπισεσυρμένον· τὸ δὲ πρὸς ἀλαζονείαν καὶ φαντασίαν ἐπαινούμενον καὶ ζηλούμενον, ὡς μέγα τι καὶ θαυμάσιον, ὃ καὶ τὴν κατασκευὴν ἔχει ῥᾳδιεστέραν, καὶ τὴν εὐδόκησιν ὀλιγοδεεστέραν, καθάπερ αἱ λοιπαὶ τῶν γραφῶν. Περὶ δὲ τῆς τῶν τόπων ἀγνοίας τῶν κατὰ τὴν Λακωνικὴν, διὰ τὸ μεγάλην εἶναι τὴν παράπτωσιν, οὐκ ὤκνησα γράψαι καὶ πρὸς αὐτὸν Ζήνωνα· κρίνων, καλὸν εἶναι τὸ μὴ τὰς τῶν πέλας ἁμαρτίας ἴδια προτερήματα νομίζειν, καθάπερ ἔνιοι ποιεῖν εἰώθασιν· ἀλλὰ μὴ μόνον τῶν ἰδίων ὑπομνημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλοτρίων, καθόσον οἷοί τε ἐσμὲν, ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ διόρθωσιν χάριν τῆς κοινῆς ὠφελείας. Ὁ δὲ λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν, καὶ γνοὺς ἀδύνατον οὖσαν τὴν μετάθεσιν, διὰ τὸ προεκδεδωκέναι τὰς συντάξεις, ἐλυπήθη μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, ποιεῖν δ' οὐδὲν εἶχε· τήν γε μὴν ἡμετέραν αἵρεσιν ἀπεδέξατο φιλοφρόνως.

ANTISTHENES RHODIUS.

Antisthenem Rhodium Zenonis et Polybii æqualem, auctoremque fuisse operis historici, in quo de sui temporis rebus gestis exponebatur, docemur loco Polybii (XVI, 14 sqq.), quem in Zenonis fragmentis (p. 177) exhibuimus. Qui titulus, qui ambitus operis fuerit, haud constat; nam nemo ullus præter Polybium, historiarum Antisthenis disertam facit mentionem. Nomen tamen servavit Diogenes Laertius VI, 19, qui postquam de Antisthene Atheniense dixerat, subjicit hæc : Γεγόνασι καὶ ἄλλοι Ἀντισθένεις τρεῖς, Ἡρακλείτειος εἷς, ἕτερος Ἐφέσιος, καὶ Ῥόδιός τις ἱστορικός. — De Heracliteo non magis liquet quam de Ephesio. Quare difficillimum est dijudicare, ad quos Antisthenes referenda sint quæ leguntur apud Phlegontem, Diogenem Laertium, Plinium, Plutarchum. Etenim Phlego in Mirab. c. 3 ex Antisthene *philosopho peripatetico* mira quædam narrat de Buplago Syro et Publio duce Romano, quæ contigisse ait post pugnam, qua Romani prope Thermopylas Antiochum vicerunt. Vossius quidem (p. 393) ex Rhodio ea desumpta esse suspicatur; verum quamvis tempora rei narratæ atque scriptoris faveant huic sententiæ, nihilominus vereor ne alius quidam sequioris ævi scriptor intelligendus sit. Fieri enim vix potuit ut Antisthenes Rhodius rem sua ætate in regione omnibus notissima gestam ineptissimis fabellis deformare conatus sit. — Diogenes vero Laertius sæpissime laudat Antisthenis τῶν φιλοσόφων διαδοχάς (*). Quas eidem Vossius vindica

(*) Diog. L. I, 40 : Τὸ Γνῶθι σεαυτόν.. Ἀντισθένης ἐν ταῖς Διαδοχαῖς Φημονόης εἶναί φησιν, ἐξιδιοποιήσασθαι δὲ αὐτὸ Χείλωνα.

Idem II, 29 : Ἀντισθένης δ' ἐν ταῖς τῶν Φιλοσόφων διαδοχαῖς καὶ Πλάτων ἐν Ἀπολογίᾳ, τρεῖς αὐτοῦ (Σωκράτους) κατηγορῆσαί φασιν, Ἄνυτον καὶ Λύκωνα καὶ Μέλητον· τὸν μὲν Ἄνυτον περὶ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ὀργιζόμενον· τὸν δὲ Λύκωνα ὑπὲρ τῶν ῥητόρων, καὶ τὸν Μέλητον ὑπὲρ τῶν ποιητῶν· οὓς ἅπαντας ὁ Σωκράτης διέσυρε.

Idem II, 98 : Ἤκουσε δὲ καὶ Ἀννικέριδος ὁ Θεόδωρος (atheus) καὶ Διονυσίου τοῦ διαλεκτικοῦ, καθά φησιν Ἀντισθένης ἐν Φιλοσόφων διαδοχαῖς.

Idem VI, 77, de morte Diogenis : Οἱ μέντοι γνώριμοι αὐτοῦ (καθά φησιν Ἀντισθένης ἐν Διαδοχαῖς) εἴκαζον τὴν τοῦ πνεύματος ἐγκράτησιν. Ἐτύγχανε μὲν γὰρ διάγων ἐν τῷ Κρανείῳ τῷ πρὸ τῆς Κορίνθου γυμνασίῳ. Κατὰ δὲ τὸ ἔθος ἧκον οἱ γνώριμοι, καὶ αὐτὸν καταλαμβάνουσιν ἐγκεκαλυμμένον, οὐδ' εἴκασαν αὐτὸν κοιμώμενον. Οὐδὲ γὰρ ἦν τις νυκταλὸς καὶ ὑπνηλός. Ὅθεν ἀποπετάσαντες τὸν τρίβωνα, ἔκπνουν αὐτὸν καταλαμβάνουσι. Καὶ ὑπέλαβον τοῦτο πρᾶξαι βουλόμενον λοιπὸν ὑπεξελθεῖν τοῦ βίου.

Idem VI, 87, de Cratete Thebano : Τοῦτόν φησιν Ἀντισθένης ἐν Διαδοχαῖς θεασάμενον ἔν τινι τραγῳδίᾳ Τήλεφον σπυρίδιον ἔχοντα καὶ τἄλλα λυπρὸν, ἀΐξαι ἐπὶ τὴν Κυνικὴν φιλοσοφίαν. Ἐξαργυρισάμενόν τε τὴν οὐσίαν (καὶ γὰρ ἦν τῶν ἐπιφανῶν) ἀθροίσαντα πρὸς τὰ ἑκατὸν καὶ διακόσια τάλαντα, τοῖς πολίταις ἀνεῖναι ταῦτα· αὐτὸν δὲ καρτερῶς οὕτω φιλοσοφεῖν, ὥστε καὶ Φιλήμονα τὸν κωμικὸν αὐτοῦ μεμνῆσθαι.

Idem VII, 168 : Κλεάνθης Φανίου, Ἄσσιος. Οὗτος πρῶτον ἦν πύκτης, ὥς φησιν Ἀντισθένης ἐν Διαδοχαῖς.

Idem IX, 6, de Heraclito Ephesio : Σημεῖον δ' αὐτοῦ τῆς μεγαλοφροσύνης Ἀντισθένης φησὶν ἐν Διαδοχαῖς· ἐκχωρῆσαι γὰρ τἀδελφῷ τῆς βασιλείας.

Idem IX, 27, de Zenone Eleata : Ἀντισθένης δὲ ἐν ταῖς Διαδοχαῖς φησὶ μετὰ τὸ μηνῦσαι τοὺς φίλους ἐρωτηθῆναι πρὸς τοῦ τυράννου (sc. Νεάρχου), εἴ τις ἄλλος εἴη· τὸν δὲ εἰπεῖν, Σὺ ὁ τῆς πόλεως ἀλιτήριος. Πρὸς δὲ τοὺς παρεστῶτας φάναι, Θαυμάζω ὑμῶν τὴν δειλίαν, εἰ τούτων ἕνεκεν ὧν νῦν ἐγὼ ὑπομένω, δουλεύετε τῷ τυράννῳ, καὶ τέλος ἀποτρα-

necessariis ejus partibus est elaborandum. Atque hæc ut nunc dicerem, eo sum adductus, quod, perinde ut in ceteris quibusque artibus ac studiis, sic etiam in historia, veram rationem, atque id quod ad usum pertinet, plerumque negligi videam ; quod vero ad ostentationem et ad pompam compositum est, laudari ac probari tamquam magnum aliquid atque mirabile; quum tamen id ipsum in historia perinde ac in reliquis scribendi generibus, et elaboratu facilius sit, et ad placendum multo minoribus indigeat adjumentis. Ceterum de illa locorum agri Laconici ignoratione, eo quod gravis esse is error videretur, ad ipsum Zenonem literas scribere non dubitavi; hominis ingenui esse arbitratus, non ex alienis erratis gloriam captare, quod nonnulli solent, sed quum nostris, tum etiam alienis commentariis, utilitatis publicæ gratia, quantum in nobis est, curam atque emendationem adhibere. Ille autem, accepta epistola, quum exemplaria emendari non posse cerneret, quia jam in vulgus edita essent, doluit quidem quam maxime; sed facere nihil potuit : ceterum consilium nostrum benevole probavit.

Rhodio. Verum num Diogenes hunc Antisthenem designasset verbis Ῥόδιός τις ἱστορικός, si is ipse fuisset, cujus opus manibus terebat? Non ego crediderim. Probabilius est libros de philosophorum successionibus ad peripateticum quem Phlegon excitat, esse referendos. — Deinde apud Plinium (H. N. XXXVI, 12) auctores, qui de pyramidibus scripserint, recensentur hi : *Herodotus, Euemerus, Duris Samius, Aristagoras, Dionysius, Artemidorus, Alexander Polyhistor, Butorides, Antisthenes, Demetrius, Demoteles, Apion.* In qua nominum serie, quum Herodotus, Euemerus, Duris, Artemidorus, Alexander, Apion, ordine se excipiant chronologico, idem si de reliquis statuere volueris, sequeretur Antisthenem illum vel posteriorem Alexandro vel æqualem ejus fuisse, ideoque a Rhodio nostro, contra quam Vossius censet, esse distinguendum. — Plutarchus denique (De fluv. XXII, 3) de lapide quodam in Acheloo fluvio passim obvio excitat Antisthenem ἐν γ' Μελεαγρίδος. « Hunc, Vossius ait, si quis Ephesium putet, non quidem repugno, sed quid pro ea sententia certi afferri possit, plane non video. » — Neque magis constat de Antisthene scholii Apoll. Rh. II, 569, ubi : βομβύλη, εἶδος μελίσσης, καὶ ποτηρίου δὲ εἶδος, ὡς Ἀντισθένης. Quæ quidem grammaticum sapiunt. Errorem Menagii ad Diog. L. l. l., Antisthenem, qui Diodoro XIII, 84 memoratur, cum Rhodio historico confundentis, tetigisse sufficit. Antisthenes Aristophanis (Eccles. 387) ad nos nihil pertinet.

γοντα τὴν γλῶτταν προσπτύσαι αὐτῷ. Τοὺς δὲ πολίτας παρορμηθέντας αὐτίκα τὸν τύραννον καταλεῦσαι.

Idem IX, 35, de Democrito : Φησὶ δὲ Δημήτριος ἐν Ὁμωνύμοις καὶ Ἀντισθένης ἐν Διαδοχαῖς ἀποδημῆσαι αὐτὸν καὶ εἰς Αἴγυπτον πρὸς τοὺς ἱερέας γεωμετρίαν μαθησόμενον, καὶ πρὸς Χαλδαίους εἰς τὴν Περσίδα, καὶ εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν γενέσθαι.

Idem IX, 38, de Democrito : Ἤσκει δὲ (φησὶν ὁ Ἀντισθένης) καὶ ποικίλως δοκιμάζειν τὰς φαντασίας, ἐρημάζων ἐνίοτε καὶ τοῖς τάφοις ἐνδιατρίβων. Ἐλθόντα δέ φησιν αὐτὸν ἐκ τῆς ἀποδημίας, ταπεινότατα διάγειν, ἅτε πᾶσαν τὴν οὐσίαν καταναλωκότα· τρέφεσθαί τε διὰ τὴν ἀπορίαν ὑπὸ τἀδελφοῦ Δαμάσου. Ὡς δὲ προειπών τινα τῶν μελλόντων εὐδοκίμησε, λοιπὸν ἐνθέου δόξης παρὰ τοῖς πλείστοις ἠξιώθη. Νόμου δὲ ὄντος τὸν ἀναλώσαντα τὴν πατρῴαν οὐσίαν μὴ ἀξιοῦσθαι ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι, φησὶν ὁ Ἀντισθένης, συνέντα, μὴ ὑπεύθυνος γενηθείη πρός τινων φθονούντων καὶ συκοφαντούντων, ἀναγνῶναι αὐτοῖς τὸν μέγαν Διάκοσμον, ὃς ἁπάντων τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων προέχει· καὶ πεντακοσίοις ταλάντοις τιμηθῆναι· μὴ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ χαλκαῖς εἰκόσι. Καὶ τελευτήσαντα αὐτὸν, δημοσίᾳ ταφῆναι, βιώσαντα ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη.

SCYLAX CARYANDENSIS.

Suidas : Σκύλαξ Καρυανδεύς (πόλις ἐστὶ τῆς Καρίας πλησίον Ἁλικαρνασσοῦ τὰ Καρύανδα), μαθηματικὸς καὶ μουσικός. Περίπλουν τῶν ἐκτὸς (τῶν ἐντὸς leg. videtur; τῶν ἐκτὸς καὶ ἐντὸς voluit Voss.) τῶν Ἡρακλέους στηλῶν, Τὰ κατὰ τὸν Ἡρακλείδην τὸν Μυλασῶν βασιλέα· Γῆς περίοδον· Ἀντιγραφὴν πρὸς τὴν Πολυβίου ἱστορίαν.

De scriptis historicis aliunde non constat. De geographicis non est cur h. l. dicamus. Ceterum offendit Peripli et Periodi mentionem interposito opere historico male divelli. Arguit hoc titulos e compluribus auctoribus corrasos esse. Qua in re sæpius Suidæ accidit ut diversas unius ejusdemque operis inscriptiones tamquam operum diversorum titulos ponat. Fortasse igitur nostro quoque loco Periplus non distinguendus a Periodo. Similiter τὰ κατὰ τὸν Ἡρακλείδην κτλ. argumentum indicare possint τῆς ἀντιγραφῆς. Quamquam in nostris Polybianis Heraclidæ hujus nulla fit mentio. Pertinere regulus videtur ad illa tempora, quibus senatus Caribus et Lyciis, quos post confectum bellum Antiochicum Rhodiis attribuerat, liberis suique juris esse concessit. Mylasenses vero jam ante hoc senatusconsultum a Rhodiis desciverant (Polyb. XXX, 5, 12). — Nihil adeo refragari, quominus Periplus noster Scylacis Polybii demum ætate vel etiam postea ex auctoribus sat antiquis concinnatus sit, pluribus docet Letronnius in *Fragments des poëmes géogr. de Scymnos de Chios, etc., p.* 246 (varias aliorum sententias v. ap. Clausen ad Scyl. Peripl. p. 273); nihilominus inhæret dubitatio num recte opus hoc, quale nos jam habemus ἀμουσότατον, referatur ad Scylacem musicum et mathematicum. Eundem vero vel æqualem ejus commemorat Cicero Divin. II, 42 : *Scylax Halicarnasseus, familiaris Panætii, excellens in astrologia, idemque in regenda sua civitate princeps, totum hoc Chaldaicum prædicendi genus repudiavit.*

LIBER SEXTUS.

AB EVERSIONE CORINTHI USQUE AD CÆSAREM AUGUSTUM.

146-27 a. C.

NOMINA AUCTORUM.

Ptolemæus Evergetes II.
[Apollodorus Atheniensis.]
Dionysius Thrax.
Agatharchides Cnidius.
Psaon Platæensis.
Cn. Aufidius.
P. Rutilius Rufus.
Promathidas Heracleota.
Metrodorus Scepsius.
Cornelius Alexander Polyhistor.
Alexander Ephesius.
Posidonius Rhodius.
L. Lucullus.
M. T. Cicero.
M. Pomponius Atticus.
Asclepiades Myrleanus.
Atistodemus Nysæensis.
[Castor Rhodius.]
Artavasdes rex Armeniæ.
Theophanes Mytilenæus.
Timagenes Alexandrinus.
Aristo Alexandrinus.
Socrates Rhodius.
Olympus.
Empylus.

PTOLEMÆUS EVERGETES II.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ

ἐν βιϐλίοις κδ'.

1.

E LIBRIS PRIMO ET QUINTO.

Athenæus X, p. 438, D : Πολυπότης δὲ ἦν καὶ Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς, ὁ κληθεὶς Ἐπιφανὴς, ὁ ὁμηρεύσας παρὰ Ῥωμαίοις, ὃν ἱστορεῖ Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ὑπομνημάτων κἀν τῷ πέμπτῳ, φάσκων αὐτὸν εἰς τοὺς Ἰνδικοὺς κώμους καὶ μέθας τραπέντα πολλὰ ἀναλίσκειν. Καὶ τὰ περιλειπόμενα δὲ τῶν χρημάτων μεθ' ἡμέραν κωμάζων ὁτὲ μὲν ἐξέχει, ἄλλοτε δὲ ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς ἱστάμενος ἔλεγε· Τίνι ἡ τύχη δίδωσι, λαβέτω. Καὶ ῥίψας τὸ ἀργύριον, ᾤχετο. Πολλάκις δὲ καὶ πλεκτὸν στέφανον ῥόδων ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ χρυσοϋφῆ τήϐενναν φορῶν μόνος ἐρέμϐετο, λίθους ὑπὸ μάλης ἔχων, οἷς ἔϐαλλε τῶν ἰδίων τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ. Ἐλούετό τε καὶ εἰς τοὺς κοινοὺς λουτρῶνας, μύροις ἀλειφόμενος. Ὥστε καί ποτε συνιδών τις αὐτὸν ἰδιώτης ἔφη, Μακάριος εἶ, ὦ βασιλεῦ, πολυτελὲς ὄζεις. Καὶ ὃς ἡσθεὶς, Ἐγώ σε, φησὶν, ὑπέρκορον τούτου ποιήσω. Καὶ κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὑδρίσκην, ὑπὲρ δύο χόας ἔχουσαν παχέος μύρου, καταχυθῆναι ἐκέλευσεν, ὡς καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀγοραιοτέρων εἰς τὸ ἐκχυθὲν συγκυλισθῆναι. Ὀλίσθου τε γενομένου, αὐτός τε ὁ Ἀντίοχος ἔπεσε καγχάζων, καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν λουομένων τὸ αὐτὸ ἔπασχον. Quæ in postremis narrantur inde a verbis Ἐλούετό τε, eadem e Polybio affert Athenæus V, p. 194, B.

2.

E LIBRO SECUNDO.

Idem II, p. 71, B : Πτολεμαῖος δ' ὁ Εὐεργέτης, βασιλεὺς Αἰγύπτου, εἷς ὢν τῶν Ἀριστάρχου τοῦ γραμματικοῦ μαθητῶν, ἐν δευτέρῳ Ὑπομνημάτων γράφει οὕτως· « Περὶ Βερενίκην τῆς Λιϐύης Λήθων ποταμὸς, ἐν ᾧ γίνεται ἰχθὺς λάϐραξ καὶ χρύσοφρυς καὶ ἐγχέλεων πλῆθος καὶ τῶν καλουμένων βασιλικῶν, αἳ τῶν τε ἐκ Μακεδονίας καὶ τῆς Κωπαΐδος λίμνης τὸ μέγεθός εἰσιν ἡμιόλιαι, πᾶν τε τὸ ῥεῖθρον αὐτοῦ ἰχθύων ποικίλων ἐστὶ πλῆρες. Πολλῆς δ' ἐν τοῖς τόποις κινάρας φυομένης, οἵ τε συνακολουθοῦντες ἡμῖν στρατιῶται πάντες δρεπόμενοι συνεχρῶντο καὶ ἡμῖν προσέφερον ψιλοῦντες τῶν ἀκανθῶν. »

3.

Idem IX, p. 387, E : Πτολεμαῖος δ' ὁ Εὐεργέτης ἐν δευτέρῳ Ὑπομνημάτων τέταρόν φησιν ὀνομάζεσθαι τὸν φασιανὸν ὄρνιν. Nominari avem τατύραν ait Pamphylus ap. Athen. l. l. Pro ἐν β' legendum suspicor ἐν ιϐ', collato fragmento 10.

4.

E LIBRO TERTIO.

Idem XIII, p. 576, E : Καὶ ὁ δεύτερος δὲ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς, Φιλάδελφος δ' ἐπίκλην, ὡς ἱστορεῖ ὁ Εὐεργέτης Πτολεμαῖος ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Ὑπομνημάτων, πλείστας ἔσχεν ἐρωμένας· Διδύμην μὲν, μίαν

1.

Insignis etiam potator ille rex Antiochus fuit, qui Epiphanes est cognominatus; is qui Romæ obses fuerat. De quo scribens Ptolemæus Evergetes primo et quinto Commentariorum libro, ait : « Indicis comessationibus et compotationibus sese tradentem, ingentes sumptus fecisse. Quod vero reliquum erat pecuniæ, id partim in diurnas (ait) comessationes profundebat, partim subinde stans in viis publicis edicebat, Cui fortuna dat, is capiat! atque ita projecta pecunia discedebat. Subinde vero etiam coronam e rosis plexam in capite gestans, togamque indutus auro textam, solus obambulabat, sub alis saxa tenens, quæ in suos qui eum sequerentur conjiceret. Lavatum ibat in publica balnea, et unguentis ungebatur. Ibi quum conspiciens eum aliquando quidam de plebe dixisset, Quam beatus es, rex! quam pretiose oles! delectatus ille, Ego, inquit, faciam ut tu horum habeas satietatem : et urnulam ultra duo congios capientem spissi unguenti in caput hominis jussit effundi. Quo quum continuo se præcipitaret tenuiorum hominum turba, lubrico in vestigio et ipse rex prolapsus est cachinnans, et plerisque lavantium idem accidit. »

2.

Ptolemæus Evergetes, Ægypti rex, qui fuit unus ex Aristarchi grammatici discipulis, in secundo Commentariorum sic scribit : « Circa Berenicen in Libya est flumen Lethon, in quo nascitur lupus piscis et aurata et anguillarum magna copia, et in his earum quæ regiæ vocantur, quæ sesquplo majores sunt quam quæ in Macedonia capiuntur et in Copaide lacu; atque adeo in universo suo cursu piscibus variis plenus est. Eo præterea tractu multa nascitur cinara; quam milites omnes, qui nos sequebantur, demessam, spinisque purgatam, et ipsi comedebant et nobis offerebant. »

3.

Ptolemæus Evergetes libro secundo Commentariorum *tetaron* nominari ait phasianum.

4.

Secundus Ægypti rex, Philadelphus cognomine, ut tradit Ptolemæus Evergetes tertio Commentariorum, plurimas habuit amasias : primum Didymen, unam ex indige-

τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν, μάλ' εὐπρεπεστάτην τὴν ὄψιν, καὶ Βιλιστίχην, ἔτι δὲ Ἀγαθόκλειαν καὶ Στρατονίκην, ἧς τὸ μέγα μνημεῖον ὑπῆρχεν ἐπὶ τῇ πρὸς Ἐλευσῖνι θαλάσσῃ, καὶ Μύρτιον καὶ ἄλλας δὲ πλείστας, ἐπιρρεπέστερος ὢν πρὸς ἀφροδίσια.

Διδύμην] Eadem, opinor, memoratur ap. Callimachum Epigr. 13. — Βιλιστίχην] De hac cf. Plutarch. Amator. c. 9, 9, p. 753, F : Ἡ δὲ Βελεστίχη, (vgo Βελεστίη), πρὸς Διός, οὐ βάρβαρον ἐξ ἀγορᾶς γύναιον; ἧς ἱερὰ καὶ ναοὺς Ἀλεξανδρεῖς ἔχουσιν, ἐπιγράψαντος δι' ἔρωτα τοῦ βασιλέως, Ἀφροδίτης Βελεστίχης; Glossam Βελεστίχη habet etiam Suidas; idemque v. Σωτάδης carmen Sotadis εἰς Βελεστίχην memorat. Βλίστιχιν παλλακίδα habet Clemens Al. Cohortat. p. 42 ed. Pott., quam veram esse nominis formam censet Valckenarius ad Callimach. p. 116. Eandem mulierem notat Pausanias V, 8, 11, ubi Βελιστίχην ἐκ Μακεδονίας τῆς ἐπὶ θαλάσσῃ γυναῖκα bigis in Olympia vicisse ait (Olymp. 129. 264 a. C.). Eadem Euseb. Chron. p. 153, nisi quod in græcis res adscribitur Olympiadi 128, in latinis vero corrupte legitur : *vicit Philistiachus Macedii*. Non diversa ab Macedonia hac fuerit Bilistiche, quæ (ab aulicis Ptolemæi) dicebatur genus ab Atridis ducere. Athenæus XIII, p. 576, E: Βιλιστίχη δὲ ἡ Ἀργεία, ἑταίρα καὶ αὐτὴ ἔνδοξος, τὸ γένος ἀπὸ τῶν Ἀτρειδῶν σώζουσα, ὡς οἱ τὰ Ἀργολικὰ γράψαντες ἱστοροῦσιν.

Fragmentum e libro *quinto* vide in fragm. 1.

5.

E LIBRO SEPTIMO.

Idem II, p. 43, E : Πτολεμαῖος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν ἑβδόμῳ Ὑπομνημάτων, ἐπὶ Κορίνθου προάγουσι, φησίν, ἡμῖν διὰ τῆς Κοντοπορίας καλουμένης, κατὰ τὴν ἀκρώρειαν προσβαίνουσιν, εἶναι κρήνην νᾶμα ἀνιεῖσαν χιόνος ψυχρότερον· ἐξ ἧς πολλοὺς μὴ πίνειν, ἀποπαγήσεσθαι προσδοκῶντας, αὐτὸς δὲ λέγει πεπωκέναι.

E LIBRO OCTAVO.

6.

Idem XII, p. 549, E : Ὅτι δὲ τρυφῆς οὐκ ἦν ἀλλότριος ὁ βασιλεὺς οὗτος (Ptol. VII), αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ, ἐν τῷ ὀγδόῳ τῶν Ὑπομνημάτων διηγούμενος, ὅπως τε ἱερεὺς ἐγένετο τοῦ ἐν Κυρήνῃ Ἀπόλλωνος, καὶ ὅπως δεῖπνον παρεσκεύασε τοῖς πρὸ αὐτοῦ γενομένοις ἱερεῦσι, γράφων οὕτως· « Ἀρτεμίτια, μεγίστη ἑορτὴ ἐν Κυρήνῃ· ἐν ᾗ ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος (ἐνιαύσιος δέ ἐστι) δειπνίζει τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἱερευσαμένους, καὶ παρατίθησιν ἑκάστῳ τρυβλία· τοῦτο δέ ἐστι κεραμεοῦν ἄγγος, ἐπιδεχόμενον ὡς εἴκοσιν ἀρτάβας· ἐν ᾧ πολλὰ μὲν τῶν ἀγριμαίων ἔγκειται πεπονημένα, πολλὰ δὲ σῖτα, καὶ τῶν ἡμέρων ὀρνίθων, ἔτι δὲ θαλαττίων ἰχθύων, ταρίχους τε ξενικοῦ πλείονα γένη· πολλάκις δέ τινες καὶ χαθάριον (sic Casaub. pro vgta : κιθάριον) ἀκολουθίσκον προσδιδόασιν. Ἡμεῖς δὲ περιειλόμεθα τὰ τοιαῦτα· φιάλας δ' ὁλαργύρους κατασκευάσαντες, τὸ τίμημα ἔχουσαν ἑκάστην ἧς προειρήκαμεν δαπάνης, ἵππον τε κατεσκευασμένον σὺν ἱπποκόμῳ καὶ φαλάροις διαχρύσοις ἐδώκαμεν, καὶ παρεκαλέσαμεν ἕκαστον ἐπὶ αὐτοῦ καθεσθέντα οἴκαδ' ἀπιέναι. »

7.

Idem VI, p. 229, D : Πτολεμαῖος δ' ὁ βασιλεὺς ἐν ὀγδόῳ Ὑπομνημάτων, περὶ Μασσανάσσου τὸν λόγον ποιούμενος, τοῦ Λιβύων βασιλέως, φησὶ τάδε· « Δεῖπνα Ῥωμαϊκῶς ἦν κατεσκευασμένα, κεράμῳ παντὶ χορηγούμενα ἀργυρῷ. Τὰς δὲ τῶν δευτέρων τραπέζας ἐκόσμει τοῖς Ἰταλικοῖς ἐθισμοῖς· τὰ δὲ κανίσκια ἦν ἅπαντα χρυσᾶ, γεγονότα πρὸς τὰ πλεκόμενα ταῖς σχοίνοις· μουσικοῖς τε ἐχρῆτο Ἑλληνικοῖς. »

---

nis mulieribus, eximia forma; tum Bilistichen: porro vero Agathocleam, et Stratonicen, cujus fuit ingens illud monumentum ad mare prope Eleusin : item Myrtium, et alias plurimas : erat enim ad Venerem inprimis proclivis.

5.

Ptolemæus rex, libro septimo Commentariorum, ait, Corinthum versus progredientibus nobis per viam quæ Contoporia dicitur, ubi ad jugum montis adscenditur, fontem esse, qui aquam emittat nive frigidiorem; e quo multi non bibant, metuentes ne gelu rigescant; ipse vero se bibisse ait.

6.

Non fuisse a luxuria alienum hunc regem, ipse etiam de se testatum fecit, octavo Commentariorum libro narrans quo pacto Cyrenis sacerdos fuerit Apollinis, et cœnam exhibuerit iis qui ante eum fuerant sacerdotes; ubi ita scribit : « Artemitia (*sive* Artemisia) maximum apud Cyrenenses festum : quo sacerdos Apollinis (annuum est autem id sacerdotium) cœna excipit eos qui ante illum sacerdotio functi sunt, apponitque singulis catinos : vas fictile hoc est, artabas fere capiens viginti; in quo positæ multæ carnes ferinæ diligenter paratæ, panificia multa, et domesticarum avium, marinorum piscium et peregrini salsamenti plura genera : subinde etiam nonnulli insuper dant elegantem puerum pedissequum. Nos vero, omissis his talibus, phialas conficiendas curavimus ex solido argento, unamquamque tanti pretii quanti constabat totus quem prædiximus apparatus; et præter phialam equum instructum phaleris inauratis cum equisone dedimus cuique, et suum quemque conscendere domumque abire jussimus. »

7.

Ptolemæus rex, octavo Commentariorum de Masinissa verba faciens, Libyæ rege, hæc scribit : « Cœnæ Romano more instructæ erant : omne fictile, quod apponebatur, argenteum erat. Secundas vero mensas Italico ornabat more : sportulæ vero omnes aureæ erant, ad earum similitudinem factæ quæ ex juncis plectuntur : musicisque utebatur Græcis. »

8.

Idem XII, p. 518, E: Ἔθος δὲ παρ' αὐτοῖς (τοῖς Συβαρίταις) καὶ τοὺς παῖδας μέχρι τῆς τῶν ἐφήβων ἡλικίας ἁλουργίδας τε φορεῖν καὶ πλοκαμῖδας ἀναδεδεμένους χρυσοφορεῖν. Ἐπιχωριάζειν δὲ παρ' αὐτοῖς διὰ τὴν τρυφὴν ἀνθρωπάρια μικρὰ, καὶ τοὺς σκωπαίους, ὥς φησιν ὁ Τίμων, τοὺς καλουμένους παρά τισι στίλπωνας, καὶ κυνάρια Μελιταῖα, ἅπερ αὐτοῖς καὶ ἕπεσθαι εἰς τὰ γυμνάσια. Πρὸς οὓς καὶ τοὺς ὁμοίους τούτοις Μασανάσσης ὁ τῶν Μαυρουσίων βασιλεὺς ἀπεκρίνατο, ὥς φησι Πτολεμαῖος ἐν ὀγδόῳ Ὑπομνημάτων, ζητοῦσι συνωνεῖσθαι πιθήκους· « Παρ' ὑμῖν, ὦ οὗτοι, αἱ γυναῖκες οὐ τίκτουσι παιδία; » Παιδίοις γὰρ ἔχαιρεν ὁ Μασανάσσης, καὶ εἶχε παρ' αὐτῷ τρεφόμενα τῶν υἱῶν (πολλοὶ δὲ ἦσαν) τὰ τέκνα, καὶ τῶν θυγατέρων ὁμοίως. Καὶ πάντα ταῦτα αὐτὸς ἔτρεφε μέχρι τριῶν ἐτῶν· μεθ' ἃ ἀπέπεμπε πρὸς τοὺς γεγεννηκότας, παραγινομένων ἄλλων.

E LIBRO NONO.

9.

Idem IX, p. 375, D: Πτολεμαῖος δ' ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς ἐν τῷ ἐνάτῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων· « Εἰς Ἄσσον (φησὶν) ἐπιδημήσαντί μοι, οἱ Ἄσσιοι παρέστησαν χοῖρον, ἔχοντα τὸ μὲν ὕψος δύο καὶ ἡμίσους πήχεων, ὅλον δ' ἄρτιον πρὸς τὸ μῆκος, τῇ χροιᾷ χιόνινον. Ἔφασάν τε τὸν βασιλέα Εὐμένη τὰ τοιαῦτα ἐπιμελῶς ὠνεῖσθαι παρ' αὐτῶν, διδόντα τοῦ ἑνὸς δραχμὰς τετρακισχιλίας. »

E LIBRO DUODECIMO.

10.

Idem XIV, p. 654, C: Φασιανικός. Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ δυοκαιδεκάτῳ τῶν Ὑπομνημάτων περὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλείων λέγων καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ζῴων τρεφομένων φησί· « Τά τε τῶν φασιανῶν, οὓς τετάρους ὀνομάζουσιν, οὓς οὐ μόνον ἐκ Μηδίας μετεπέμποντο, ἀλλὰ καὶ νομάδας ὄρνιθας ὑποβαλὼν, ἐποίησε πλῆθος, ὥστε καὶ σιτεῖσθαι. Τὸ γὰρ βρῶμα πολυτελὲς ἀποφαίνουσιν. » Αὕτη τοῦ λαμπροτάτου βασιλέως φωνὴ, ὃς οὐδὲ φασιανικοῦ ὄρνιθός ποτε γεύσασθαι ὡμολόγησεν, ἀλλ' ὥσπερ τι κειμήλιον ἀνακείμενον εἶχε τούσδε τοὺς ὄρνιθας. Εἰ δὲ ἑοράκει, ὡς ἡμῶν ἑκάστῳ εἷς ἐστι παρακείμενος χωρὶς τῶν ἤδη κατηναλωμένων, προσαναπεπληρώκει ἂν ταῖς πολυθρυλήτοις ἱστορίαις τῶν Ὑπομνημάτων τούτων τῶν εἰκοσιτεσσάρων καὶ ἄλλην μίαν.

11.

Stephanus Byz.: Ἀγχιάλη, πόλις Κιλικίας... Ἔστι δὲ κτίσμα Ἀγχιάλης τῆς Ἰαπετοῦ θυγατρὸς, ὡς Ἀθηνόδωρος περὶ τῆς αὐτοῦ πατρίδος γράφων, καὶ παρατιθεὶς Διόδωρον τὸν γραμματικὸν συμφωνοῦντα Πτολεμαίῳ βασιλεῖ.

12.

Athenæus II, p. 61, C: Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων φησὶ, σίον ἐν ὕδατι γίνεσθαι, σελίνῳ ἐλείῳ τὸ φύλλον ἐοικός. Διὸ καὶ Πτολεμαῖος, ὁ δεύτερος

8.

Apud eosdem Sybaritas moris erat etiam, ut pueri usque ad adultam ætatem purpura induerentur, et obtortos capillorum cincinnos auro illigarent. Consuetum etiam illis, voluptatis causa pumilos domi alere, et scopæos illos (*noctuis similes*), ut ait Timon, quos *stilpones* nonnulli vocant: item catellos Melitenses, qui eos etiam in gymnasia sequebantur. Quibus hominibus horumque similibus Masinissa, rex Mauritaniæ, (ut tradit Ptolemæus, octavo libro Commentariorum) simios emendos conquirentibus, respondit: *Apud vos igitur, qui talia quæritis, mulieres nonne pariunt infantes?* Parvulis enim delectabatur Masinissa, et apud se filiorum suorum (quorum magnus numerus erat) filiarumque natos natasque alebat educabatque omnes, donec tertium ætatis annum complessent: quo tempore exacto parentibus eos remittebat, aliis in illorum locum succedentibus.

9.

Ptolemæus, Ægypti rex, nono libro Commentariorum, sic scribit: » Quum Assi versaremur, obtulerunt nobis Assii porcum, cui erat altitudo duorum cubitorum cum dimidio, et totum corpus congruens illi staturæ, color autem niveus. Narrabantque, Eumenem hæc talia animantia studiose apud ipsos emere, et quater mille drachmas pro unoquoque solvere. »

10.

Phasiana avis. Ptolemæus rex, duodecimo libro Commentariorum, de regia loquens, quæ est Alexandriæ, et de animalibus quæ in illa aluntur, ait: « Et ad phasianos quod attinet, quos *tetaros* appellant, non modo ex Media eos arcessebant; verum etiam altiles gallinas illis submittens, multiplicavit genus, ita ut iis etiam vesceretur. Nam cibum magnificum esse affirmant. » Ecce splendidissimi regis vocem, qui se ne gustasse quidem de phasiano profitetur; sed tanquam cimelium aliquod repositas has aves habebat. Qui si vidisset, quo pacto, præter eas quæ jam absumptæ sunt, cuique nostrûm una apposita est, famosas suas historias, his viginti quattuor Commentariorum libris comprehensas, una insuper aucturus erat.

11.

Anchiale, urbs Ciliciæ, condita est ab Anchiale Iapeti filia, uti ait Athenodorus de patria sua scribens laudansque Diodorum grammaticum Ptolemæi regis sententiæ adstipulantem.

12.

Speusippus, secundo Similium, *sion*, inquit, in aqua nasci, apio palustri folium simile habens. Itaque Ptole-

Εὐεργέτης, Αἰγύπτου βασιλεύσας, παρ' Ὁμήρῳ (Od. ε', 72) ἀξιοῖ γράφειν·

Ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ σίου, ἠδὲ σελίνου.

Σία γὰρ μετὰ σελίνου φύεσθαι, ἀλλὰ μὴ ἴα. Hæc num ex Ὑπομνημάτων libris an alio ex scripto fluxerint, in medio relinquimus.

DIONYSIUS THRAX.

Suidas : Διονύσιος Ἀλεξανδρεύς, Θρᾷξ δ' ἀπὸ τοῦ πατρὸς Τήρου τοὔνομα κληθείς, Ἀριστάρχου μαθητής, γραμματικός, ὃς ἐσοφίστευσεν ἐν Ῥόδῳ (vg. Ῥώμῃ) ἐπὶ Πομπηίου τοῦ Μεγάλου, καὶ ἐξηγήσατο Τυραννίωνι τῷ προτέρῳ (legi jubet Clintonus : γραμματικός, καὶ ἐξηγήσατο Τυραννίωνι τῷ προτέρῳ, ὃς ἐσοφίστευσεν ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Πομπηίου). Συνέταξε δὲ πλεῖστα γραμματικά τε καὶ συνταγματικὰ καὶ ὑπομνήματα.

De temporibus Dionysii errasse Suidam in aperto est. Nam Aristarchus sec. Eusebium, quem sequitur Clintonus, floruit 156 a. C., sec. Ritschelii computum, *Alexandr. Bibl.* p. 90, moritur circa 152 a. C.; Tyrannio vero captivus Romam venit anno 71 (v. Plutarch. Lucull. c. 19, et plura ap. Clinton. F. H. ad an. 71.). Itaque floruit Dionysius circa an. 110 a. C. — Præter grammatica, quæ ad nos nihil pertinent, Dionysius etiam historicum vel periegeticum de Rhodo insula opus composuisse ex uno discimus Stephano Byzantio.

ΠΕΡΙ ΡΟΔΟΥ.

Steph. Byz. : Ταρσὸς, ἐπισημοτάτη πόλις Κιλικίας.. (Nomen urbs nacta est, uti ait) Διονύσιος ὁ Θρᾷξ ἐν τῷ Περὶ Ῥόδου, ἀπὸ τῆς τοῦ Βελλεροφόντου πτώσεως· μέρος γάρ τι τοῦ ποδὸς ταρσὸν καλεῖσθαι, τῆς ἐκείνου χωλείας ὑπόμνημα ποιουμένων τῶν ἀρχαίων. Cf. Eustath. ad Dionys. Per. 869 : Ἄλλοι μέντοι τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ὑπόμνημα τῆς τοῦ Βελλεροφόντου χωλείας εἶναί φασιν, ὡς τὸν τοῦ ποδὸς ταρσὸν ἐκεῖ χωλανθέντος, ὅτε τοῦ Πηγάσου κατέπεσεν.

De Menecrate Nysaense, item Aristarchi discipulo, vide fragm. Menecratis Elaitæ, tom. II, p. 344.

---

mæus, Evergetes alter, Ægypti rex, apud Homerum sic scribi vult :

Circumcirca vero prata mollia virebant σίου ἠδὲ σελίνου.

Sia enim, ait, cum apio nasci; non ἴα, id est, violas.

DE RHODO.

Tarsus, celeberrima urbs Ciliciæ, nomen nacta est, secundum Dionysium Thracem in libro De Rhodo, a lapsu Bellerophontis. Partem enim quandam pedis tarsum (*plantam*) vocari, atque hoc nomine urbi indito veteres claudicationis ejus fecisse memoriam.

AGATHARCHIDES CNIDIUS.

Testimonia. Strabo XIV, p. 656 : Ἄνδρες ἀξιόλογοι Κνίδιοι πρῶτον μὲν Εὔδοξος... εἶτ' Ἀγαθαρχίδης ὁ ἐκ τῶν περιπάτων, ἀνὴρ συγγραφεύς.

Photius Bibl. cod. 213 : Ἀνεγνώσθη Ἀγαθαρχίδου ἱστορικόν· ἔνιοι δὲ αὐτὸν Ἀγάθαρχον ὀνομάζουσι. Τούτῳ πατρὶς μὲν ἡ Κνίδος ἦν, ἡ δὲ τέχνη γραμματικὸν ἐπεδείκνυτο· ὑπογραφέα δὲ καὶ ἀναγνώστην ὁ τοῦ λέμβρου (ὁ Λέμβος Casaub.) Ἡρακλείδης, δι' ὧν αὐτῷ ἐξυπηρετεῖτο, παρέσχε γνωρίζεσθαι. Ἦν δὲ καὶ θρεπτὸς Κινναίου.

Γράψαι δὲ τὸν ἄνδρα τοῦτον τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔγνωμεν ἐν βιβλίοις ι'· καὶ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην δὲ εἰς θ' καὶ μ' παρατείνεται αὐτῷ ἡ ἱστορία· ἀλλὰ καὶ ε' βιβλία τὴν Ἐρυθρὰν αὐτῷ πᾶσαν καὶ τὰ περὶ ταύτην ἐξιστοροῦσι. Τὴν οὖν εἰρημένην ἅπασαν συγγραφὴν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τέλει τοῦ ε' λόγου εἰς μνήμην ἀνάγει· ἐν ᾧ καὶ πεπαῦσθαι τοῦ γράφειν διὰ τινάς τε αἰτίας ἄλλας, καὶ ὅτι τὰ τῆς ἡλικίας ἀποκλίνοι πρὸς τὸ ἔξωρον. Πλήν γε εἰσὶν οἵ φασιν αὐτὸν καὶ ἑτέρας συγγεγραφέναι πραγματείας, ὧν ἡμεῖς οὐδένα (οὐδεμίαν?) οὐδέπω ἴσμεν. Ἐπιτομὴν δὲ αὐτόν φασι τῶν περὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναγεγραμμένων ἐν ἑνὶ συντάξαι βιβλίῳ, καὶ μὴν καὶ περὶ τρωγλοδυτῶν βιβλία ε', ἀλλὰ καὶ ἐπιτομὴν τῆς Ἀντιμάχου Λύδης, καὶ πάλιν ἄλλην ἐπιτομὴν τῶν συγγεγραφότων περὶ συναγωγῆς θαυμασίων ἀνέμων, ἐκλογάς τε ἱστοριῶν αὐτὸν συντάξαι, καὶ περὶ τῆς προσφιλοῦς ὁμιλίας.

Ἔστι δὲ, ἐξ ὧν τὸν ἄνδρα τοὺς λόγους αὐτοῦ διελθόντες ἐπέγνωμεν, μεγαλοπρεπής τε καὶ γνωμολογικὸς, καὶ τῷ μὲν τοῦ λόγου μεγέθει καὶ ἀξιώματι τῶν ἄλλων μᾶλλον χαίρων, λέξεσι μέντοι λογάσιν οὐ πάνυ προστεθειμένος, οὐδὲ διὰ τῶν ἐθίμων δὲ διὰ παντὸς πορευόμενος, γεννῶν δὲ αὐτὸς οὐ λέξεις, ἀλλ' εἴ τις ἄλλος δημιουργὸς τῆς περὶ τὰς λέξεις χρήσεως, καινήν τινα μὴ καιναῖς κεχρημένος λέξεσι φαντασίαν πέμπουσαν ἀποτελεῖ τὴν φράσιν· οὕτω δὲ προσφυῶς ὑποβάλλεται τὴν πρᾶξιν, ὡς τήν τε καινοτομίαν μὴ δοκεῖν εἶναι καινοτομίαν, καὶ τὸ σαφὲς οὐκ ἔλαττον τῶν ἐξ ἔθους λέξεων παρέχειν. Κέχρηται δὲ καὶ γνώμαις τὸ νουνεχὲς καὶ δραστήριον ἐπιδηλούσαις. Τροπὰς δὲ ὑπελθεῖν, εἴ τις ἄλλος, ἄριστα παρεσκευασμένος τὸ μὲν ἡδὺ καὶ κηλοῦν καὶ τὴν ψυχὴν διαχέον λεληθότως δι' ὅλου διασπείρει τοῦ γράμματος, εἰς τροπὴν δὲ ὅτι παρενήνεκται, οὐδεμίαν λύπην δηλοῦσαν ἀφίησι. Ποιεῖ δὲ αὐτῷ τοῦτο μάλιστα οὐχὶ ἡ τῶν λέξεων αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν μεταβολὴ, ἀλλ' ἡ ἀπὸ πραγμάτων ἑτέρων εἰς ἕτερα μετά τινος σοφῆς καὶ ἠρεμαίας μεταχειρίσεως μετάβασίς τε καὶ μετατροπή. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀντιλαβεῖν μὲν ὄνομα ῥήματος, ἀμεῖψαι δὲ τὸ ῥῆμα εἰς ὄνομα, καὶ λῦσαι μὲν λέξεις εἰς λόγους, συναγαγεῖν δὲ λόγον εἰς τύπον ὀνόματος οὐδενὸς ἀνεπιτηδειότερος ὧν ἴσμεν. Καὶ ζηλωτὴς μέν ἐστι Θουκυδίδου ἔν τε τῇ τῶν δημηγοριῶν δαψιλείᾳ τε καὶ διασκευῇ, τῷ μεγαλείῳ δὲ μὴ δευτερεύων τοῦ λόγου τῷ σαφεῖ παρελαύνει τὸν ἄνδρα. Ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν ἀνὴρ τοιοῦτος, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ἔχων κλέος· εἰ δὲ καὶ τὸ τῆς ῥητορικῆς ἐπώνυμον αὐτῷ ἡ μὴ νήφουσα ψῆφος οὐκ ἐπέθετο, ἀλλὰ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ οὐδὲν ἔλαττον τῶν γραμματικῶν οὐ δεύτερος ἢ τῶν ῥητόρων, δι' ὧν καὶ γράφει καὶ διδάσκει, καταφαίνεσθαι.

(Agatharchidis de Hegesiæ scribendi genere judicium, quod ex præfatione ad librum quintum De mari Rubro servavit Photius (cod. 250), vide in fragm. Hegesiæ in Scriptor. rerum Alexandri M. p. 139.)

Agatharchides De mar. Rubr. ap. Phot. cod. 250, p. 445 a 33 Bekk. : Ἐγὼ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡ τύχη με κατέστησεν ἐπίτροπον τοῦ σώματος τοῦ σοῦ, νέου παντελῶς ὄντος, καὶ τῆς ὅλης βασιλείας, ἀπ' ἐκείνης εὐθὺς μέγαν ἐμαυτῷ πόνον ἐπέβαλον. Τίνα τοῦτον; τοῖς πρὸς ἡδονὴν ὁμιλοῦσιν ἐναντιοῦσθαι καὶ δυσχεραίνειν, σοῦ πρῶτον αὐτοῦ περιαιρούμενος οὐ τὴν ἐξουσίαν ἀλλὰ τὴν ἄγνοιαν, ἵνα τῶν τοσούτων ἀγαθῶν φρονῶν ἀπολαύσῃς, μὴ διαμαρτάνων. Τοῦτο γὰρ ἐζήτουν πατρὸς ἔχων εὔνοιαν χρόνου στοχαζομένην, οὐ κόλακος εἰρωνείαν καιρῷ προσομιλοῦσαν. Οἶδα γὰρ, πρεσβύτερος ὢν καὶ πολλῶν ἔμπειρος γεγονὼς πραγμάτων, διὰ τοὺς θωπεύειν ἐπιβεβλημένους τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς καὶ τὰς μεγίστας βασιλείας ἄρδην ἀνῃρημένας, τὴν Κασσάνδρου, τὴν Λυσιμάχου, τὴν Ἀλεξάνδρου τηλικαύτην οὖσαν, τὴν Μήδων, τὴν Σύρων, τὴν Περσῶν, ὥστε μηδὲ σπέρμα καταλελεῖφθαι τοῦ γένους κτλ. Lege etiam antecedentia, quæ ad eundem principem puerum directa sunt.

Idem ibid. p. 460 b 3 Bekk. : Τὰ μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν τῶν ἐκκειμένων πρὸς μεσημβρίαν, ὡς ἦν ἐφ' ἡμῖν, ἐν πέντε βιβλίοις ἐπιμελῶς ἱστορήκαμεν· ὑπὲρ δὲ τῶν ἐν πελάγει νήσων ὕστερον τεθεωρημένων καὶ τῶν εὐωδῶν, ὅσα φέρειν συμβαίνει τὴν Τρωγλοδῦτιν χώραν, ἡμεῖς μὲν παραιτησάμενοι τὴν ἐξήγησιν ἄρδην ἀπολελοίπαμεν, οὔτε τὸν πόνον τῆς ἡλικίας ὁμοίως ὑποφέρειν δυναμένης, πολλῶν ἡμῖν ὑπέρ τε τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ἀναγεγραμμένων, οὔτε τῶν Ὑπομνημάτων διὰ τὰς κατ' Αἴγυπτον ἀποστάσεις ἀκριβῆ παραδιδόντων σκέψιν. Cf. H. Dodwell. Dissert. De ætat. Agath. in Geogr. Hudson. tom. II, p. 67 sqq. J. G. Hager. De Agath., Chemnitz. 1766, 4.

Testimoniis hisce pauca quædam, quæ ad nos proxime spectant, subjecisse satis habeo. Ac primum quidem quod ætatem Agatharchidis attinet,

hoc certe patet, vixisse eum temporibus Ptolemæi VI (175 — 146), sub quo floruit Heraclides Lembus, cujus anagnosten fuisse Agatharchidem modo legimus. Educatus esse dicitur a Cinnæo. Homo ignotus mihi, alterumque ejus nominis exemplum desidero. Fortasse apud Photium pro Κινναίου manu leni rescribendum Κινέου. Quo concesso, cogitare liceret de Cinea Ptolemæi Philometoris ministro, quem Polybius (XXVIII, 16) in re ad an. 171 pertinente commemorat. — Præterea ex ipso Agatharchide novimus eum, quo tempore libros De mari Rubro scribebat, provectæ jam ætatis virum multaque expertum, tutelam gessisse regis juvenis vel pueri. Indicari Ptolemæum aliquem non liquet quidem, attamen veri simillimum est. « Henricus Dodwellus (Diss. De æt Agath. p. 70) regem qui in Agatharchidis fuit tutela, Ptolemæum esse censuit Alexandrum, editumque librum anno ab U. C. Varroniano 649 vel 650 (Ol. 168, 4 vel 169, 1. 105 v. 104 a. C., anno tertio vel quarto Alexandri); quo eodem tempore Artemidorus Ephesius, quippe Olymp. 169, uti Marcianus Heracleota (p. 115 ed. Mill.) docuit, florens, Geographiam suam in vulgus emiserit. Quod tamen ego in animum inducere non possum. Videor enim mihi animadvertisse ex Strabone, et ostendam opportuniore loco, Artemidorum Agatharchidis scrinia compilasse, et de Troglodytis Arabicique sinus accolis omnia iisdem pæne verbis esse exsecutum; unde conclusione quadam conficio, non unius, quæ viri doctissimi sententia, anni, sed plurium intervallum inter utriusque publicata scripta intercessisse: tantoque magis, quod eadem in Ægypto et Ptolemæorum gratia uterque egerit, nec fieri potuisse videatur, ut intra unius anni spatium Artemidorus tantum opus absolverit. Forte itaque Ptolemæus, cujus tutelam Agatharchides administravit, is est, quem Soterem Porphyrius, Physconem II alii appellant. [Regnavit Ptol. Soter II an. 117-107.] Quo modo et justam temporis intercapedinem Agatharchidem inter et Artemidorum habebimus, et illis satis fiet, quæ de Agatharchide prodita novimus. » Verba sunt Wesselingii (ad Diodor. III, 11,1), cui astipulatur Clintonus (F. H. tom. III, p. 535 sq. (*) et ad an. 213).

Opera Agatharchidis quæ viderit Photius recenset tria : Τὰ περὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν, τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην. Et ipse Agatharchides in Epilogo operis De mari Rubro non nisi multa illa, quæ ὑπέρ τε τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας conscripserit, memorat. Alterutrum horum operum Photius verbis : ἀνεγνώσθη Ἀγαθαρχίδου ἱστορικόν, signasse putandus est. Nam mirum foret Photium opera Agatharchidis recensentem non attulisse eorum argumentum librorum, quos ipse legerat. Reliquiæ omnes ex tribus illis operibus petitæ sunt. Excerpta et fragmenta ex libris De mari Rubro jam nihil curamus; nam geographica sunt. Contra ad historias pertinent opera de rebus Asiæ et Europæ. Argumentum τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν (fr. 14. 18; τῶν Ἀσιατικῶν fr. 16; τῶν περὶ τῆς Ἀσίας ἱστοριῶν fr. 17) quæ decem libris auctor absolvit, definire videtur Josephus A. J. XII, 1 (fr. 19), ubi de re ad Seleucum Nicatorem spectante laudatur Agatharchides ὁ τὰς τῶν διαδόχων ἱστορίας συγγραψάμενος. Nec ultra τῶν διαδόχων tempora auctorem descendisse vel inde colligas quod e libro nono (fr. 17) exstat locus de Hieronymo Cardiano, et quod libri octavi et decimi fragmenta item sunt de comitibus Alexandri. — Alia ratio fuit τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐν βιβλ. μθ', quæ ex uno Athenæo novimus, modo laudato titulo Εὐρωπιακῶν (fr. 1. 3. 4. 5. 7. 10 — 12), modo simpliciter citato Agatharchide ἐν ιβ', ἐν λ' Ἱστοριῶν (fr. 2. 8), vel ἐν κζ', ἐν λα' (fr. 6. 9), tituli mentione omissa. In hisce libris quadraginta novem res eorum qui in Europa Alexandro successerunt, ad suam fere ipsius usque ætatem Ag. persecutus esse videtur. In libris 31. 34. 35. 38 dubium vix est quin versatus sit in narrandis rebus Philippi ejus qui pater erat Persei. Unde suspiceris reliquis libris undecim (ex quibus nihil superstes) usque ad finem regni Macedonici (168 a. C.) auctorem devenisse. — De indole harum historiarum quum certius judicium reliquiarum tenuitas non admittat, in præconio quo Photius Agatharchidem ornat, acquiescimus.

Inter reliquos libros, quos Agatharchidi tribui apud nonnullos Photius legerat, offendunt libri quinque Περὶ Τρωγλοδυτῶν. Neque erraverim aiens alium esse titulum operis *De mari Rubro*. Quæ deinde ponitur inscriptio Ἐπιτομὴ τῶν συγγεγραφότων περὶ συναγωγῆς θαυμασίων ἀνέμων, in voce ultima mendam traxerit. Doctus quidam scribendum propo-

(*) Verba Clintonis hæc sunt: « The arguments by which he establishes (Dodwellus) this, are not convincing; and Wesseling with better reason thinks that the elder brother was the pupil. Dodwell objects to Soter that he reigned jointly with his mother. But *Alexander* himself reigned jointly with his mother : so that this objection would apply to both. The expression, ἐπίτροπον τοῦ σώματος τοῦ σοῦ... καὶ τῆς ὅλης βασιλείας, could only apply to *Alexander* in in B. C. 107. But, as *Physcon* the father had married their mother *Ceopatra* more than twenty-three years before (v. p. 388), it is far more probable that Soter II should have been in minority at his accession in B. C. 117, than that *Alexander* should have been still a minor in B. C. 107, ten years after the fathers death. To this we may add the observation of Wesseling, that the date of Dodwell brings *Agatharchides* too neer the time of *Artemidorus*. »

suit ἀνδρῶν, quod merito respuit Jonsius (Scr. H. Phil. p. 207), fuisse suspicans : Περὶ ἀνέμων, adeo ut duo memorentur scripta, alterum De mirabilibus, De ventis alterum. Præstat, puto, Westermanni (Paradox. p. XVII) sententia, qui vocem ἀνέμων ex alius vocabuli, velut ἀκουσμάτων vel ἀναγνωσμάτων, compendio ortam esse censet. Fortasse legendum ἐθῶν, comparato libro Nicolai Dam., cui titulus : συναγωγὴ παραδόξων ἐθῶν. — De Ἐκλογαῖς ἱστοριῶν dicere nihil habeo. De Epitome τῆς Ἀντιμάχου Λύδης cf. Osann. in *Hermes,* XXXI, p. 199.

ΕΥΡΩΠΙΑΚΑ.

Ἐν βιβλίοις μθʹ.

1.

E LIBRO SEXTO.

Athenæus VII, p. 297, D : Φησὶ γοῦν Ἀγαθαρχίδης ἐν ἕκτῃ Εὐρωπιακῶν τὰς ὑπερφυεῖς τῶν Κωπαΐδων ἐγχελέων ἱερείων τρόπον στεφανοῦντας, καὶ κατευχομένους οὐλάς τ' ἐπιβάλλοντας θύειν τοῖς θεοῖς τοὺς Βοιωτούς· καὶ πρὸς τὸν ξένον τὸν διαποροῦντα τὸ τοῦ ἔθους παράδοξον καὶ πυνθανόμενον, ἓν μόνον εἰδέναι φῆσαι τὸν Βοιωτὸν, φάσκειν τε ὅτι δεῖ τηρεῖν τὰ προγονικὰ νόμιμα, καὶ ὅτι μὴ καθήκει τοῖς ἄλλοις ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογίζεσθαι.

2.

E LIBRO DUODECIMO.

Idem XII, p. 527, B : Ἀγαθαρχίδης δ' ἐν δωδεκάτῃ Ἱστοριῶν « Αἰτωλοὶ (φησὶ) τοσούτῳ τῶν λοιπῶν ἑτοιμότερον ἔχουσι πρὸς θάνατον, ὅσῳπερ καὶ ζῆν πολυτελῶς καὶ ἐκτενέστερον ζητοῦσι τῶν ἄλλων. » Cf. Droysen. *Hellenism.* II, p. 87.

3.

E LIBRO DECIMO SEXTO.

Idem XII, p. 550, B : Ἀγαθαρχίδης δ' ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ Εὐρωπιακῶν, Μάγαν φησὶ, τὸν Κυρήνης βασιλεύσαντα ἔτη πεντήκοντα, ἀπολέμητον γενόμενον, καὶ τρυφῶντα, κατάσαρκον γενέσθαι ἐκτόπως τοῖς ὄγκοις κατὰ τὸν ἔσχατον καιρὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ πάχους ἀποπνιγῆναι, δι' ἀργίαν σώματος καὶ τὸ προσφέρεσθαι πλῆθος τροφῆς.

Mortem Magæ Cyrenarum regis Agatharchides in Εὐρωπιακοῖς narravit, quoniam quæ subsecuta Cyrenis sunt, ad regiæ in Macedonia familiæ historiam pertinent. Quæ de his comperta habemus, leguntur ap. Justinum XXVI, 3 : *Per idem tempus* (circa 250 a. C.) *rex Cyrenarum Magas decedit : qui ante infirmitatem Beronicen, unicam filiam, ad finienda cum Ptolemæo fratre certamina filio ejus* (Ptolemæo III Evergetæ) *desponderat. Sed post mortem regis, mater virginis Arsinoe, ut invita se contractum matrimonium solveretur, misit qui ad nuptias virginis, regnumque Cyrenarum, Demetrium, fratrem regis Antigoni* (Gonatæ, et patrem Antigoni Dosonis sec. Euseb. Chron. p. 181 ed. Mai.), *a Macedonia arcesserent : qui et ipse ex filia Ptolemæi procreatus erat. Sed nec Demetrius moram fecit. Itaque quum secundante vento celeriter Cyrenas advolasset, fiducia pulcritudinis, qua nimis placere socrui cœperat, statim a principio superbus, regiæ familiæ militibusque impotens erat, studiumque placendi a virgine in matrem contulerat. Quæ res suspecta primo virgini, dein popularibus militibusque invisa fuit. Itaque versis omnium animis in Ptolemæi filium, insidiæ Demetrio comparantur : cui quum in lectum socrus concessisset, percussores immittuntur*, etc.

4.

E LIBRO DECIMO NONO.

Idem XIV, p. 650, F : Σίδας δὲ ὅτι τὰς ῥοιὰς καλοῦσι Βοιωτοὶ, Ἀγαθαρχίδης ἐν τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ τῶν Εὐρωπιακῶν οὕτως γράφει· « Ἀμφισβητούντων Ἀθηναίων πρὸς Βοιωτοὺς περὶ τῆς χώρας, ἣν καλοῦσι Σίδας, Ἐπαμινώνδας δικαιολογούμενος, ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἀριστερᾶς μεταλαβὼν κεχρυμμένην ῥόαν, καὶ δείξας, ἤρετο

DE REBUS EUROPÆIS LIBRI XLIX.

1.

Scribit Agatharchides sexto Europiacorum, Bœotos ex anguillis Copaidibus eas quæ sint eximiæ magnitudinis, in victimarum modum coronatas, inspersa mola, inter preces diis immolare : et peregrino homini, miranti insolitum sacrificii genus, ejusque causam sciscitanti, respondisse Bœotum, nonnisi unum se scire dicereque, servanda esse instituta patria, neque decere rationem eorum reddere aliis.

2.

Agatharchides, duodecimo Historiarum libro, ait : « Ætoli aliis hominibus tanto paratiores sunt ad mortem, quo magis et impensius, quam alii, sumptuose vivere solent. »

3.

Agatharchides libro decimo sexto Rerum Europæarum scribit Magam, qui Cyrenis per annos quinquaginta regnavit, quum bellis non occuparetur et luxu difflueret, immensa carnis mole auctum fuisse sub extremum ætatis tempus; tandemque, quum corpus nunquam exercitaret, et ciborum copia oneraret ventrem, ipsa pinguedine esse suffocatum.

4.

Sidas a Bœotis nominata esse mala Punica Agatharchides docet, libro decimo nono De rebus Europæis, ita scribens : « Disceptantibus Atheniensibus cum Bœotis de agro quem *Sidas* vocant, Epaminondas jura Bœotorum defendens, subito malum Punicum, quod sinistra manu occul-

αὐτοὺς, τί καλοῦσι τοῦτο. Τῶν δ' εἰπόντων ῥόαν, Ἀλλ' ἡμεῖς, εἶπε, σίδαν. Ὁ δὲ τόπος τοῦτ' ἔχει τὸ φυτὸν ἐν αὐτῷ πλεῖστον, ἀφ' οὗ τὴν ἐξ ἀρχῆς εἴληφε προσηγορίαν, καὶ ἐνίκησε. » De Sida Bœotiæ regione aliunde non constat, quantum sciam. De alia quadam planta, punico malo simili, quæ item *sida* nominatur et in palude circa Orchomenum nascitur, v. Theophrast. ap. Athen. l. l. ibique interpretes. *Sidam* Laconiæ oppidulum memorat Pausanias III, 22. Ceterum Agatharchides rem ad Epaminondæ tempora pertinentem data occasione attulisse putandus est. Sermo fortasse erat de Oropi regione, de qua toties inter Bœotos et Athenienses disceptatum est.

5.

E LIBRO VICESIMO SECUNDO.

Idem VI, p. 246, E: Ἀγαθαρχίδης δ' ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν Εὐρωπιακῶν, Ἀριστομάχου τοῦ Ἀργείων τυράννου παράσιτον γενέσθαι φησὶν Ἀνθεμόκριτον τὸν παγκρατιαστήν.

Duo fuerunt Aristomachi, Argivorum tyranni. Post Aristomachum I (v. Plutarch. Arat. c. 25) tyrannide potitur Aristippus, et mox post hujus obitum Aristomachus II (v. Plut. l. l. 29), qui deinde (a. 226) Achæorum fœderi se adjunxit (id. ib. 35 sqq.). Cf. de hoc Polyb. II. 44. 59. 60, Pausanias II, 8, 6. Quemnam Noster intellexerit, non liquet.

6.

E LIBRO VICESIMO SEPTIMO.

Idem XII, p. 550, B: Παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις ὁ αὐτὸς (Ἀγαθαρχίδης) ἱστορεῖ διὰ τῆς ἑβδόμης καὶ εἰκοστῆς οὐ τῆς τυχούσης ἀδοξίας νομίζεσθαι, εἴ τις ἢ τὸ σχῆμα ἀνανδρότερον ἔχων, ἢ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος προπετὴς ἐφαίνετο, γυμνῶν κατὰ δέκα ἡμέρας παριστάμενων τοῖς ἐφόροις τῶν νέων. Καθεώρων δὲ οἱ ἔφοροι καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ τὰ περὶ τὴν ἔνδυσιν καὶ τὴν στρωμνὴν τῶν νέων· εἰκότως. Καὶ γὰρ ὀψοποιοὶ ἦσαν παρὰ Λακεδαιμονίοις κρέως σκευασίας, ἄλλου δ' οὐδενός. Κἂν τῇ δ' ἑβδόμῃ εἰκοστῇ ὁ Ἀγαθαρχίδης ἔφη, Λακεδαιμόνιοι Ναυκλείδην τὸν Πολυβιάδου, παντελῶς ὑπερσαρκοῦντα τῷ σώματι, καὶ παχὺν διὰ τρυφὴν γενόμενον, καταβιβάσαντες εἰς μέσην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ Λυσάνδρου πολλὰ ὀνειδίσαντος ἐν τῷ κοινῷ, ὡς τρυφῶντι, παρ' ὀλίγον ἐξέβαλον ἐκ τῆς πόλεως, ἀπειλήσαντες τοῦτο ποιήσειν, εἰ μὴ τὸν βίον ἐπανορθώσαιτο. Εἰπόντος τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι καὶ Ἀγησίλαος, ὅτε διέτριβε περὶ τὸν Ἑλλήσποντον πολεμῶν τοῖς βαρβάροις, ὁρῶν τοὺς Ἀσιαγενεῖς ταῖς μὲν στολαῖς πολυτελῶς ἠσκημένους, τοῖς σώμασι δ' οὕτως ἀχρείους ὄντας, γυμνοὺς πάντας ἐκέλευσε τοὺς ἁλισκομένους ἐπὶ τὸν κήρυκα ἄγειν, καὶ χωρὶς πωλεῖν τὸν τούτων ἱματισμόν, ὅπως οἱ σύμμαχοι γιγνώσκοντες, διότι πρὸς μὲν ἆθλα μεγάλα, πρὸς δ' ἄνδρας εὐτελεῖς ὁ ἀγὼν συνέστηκε, προθυμότερον ταῖς ψυχαῖς ὁρμῶσιν ἐπὶ τοὺς ἐναντίους. In altero libri numero erratum esse videtur; fortasse scr. κἂν τῇ δ' ὀγδόῃ εἰκ.; certe e libro 28 ejusdem plane argumenti locus affertur. Agebat in his libris Agatharchides de iis temporibus, quibus veterem Lycurgi rempublicam Agis et Cleomenes restituere tentarunt.

7.

E LIBRO VICESIMO OCTAVO.

Idem IV, p. 168, D: Ἀγαθαρχίδης δ' ὁ Κνίδιος ἐν τῇ ὀγδόῃ πρὸς ταῖς εἴκοσι τῶν Εὐρωπιακῶν, « Γνώσιππον (φησὶν) ἄσωτον γενόμενον ἐν τῇ Σπάρτῃ ἐκώλυον οἱ ἔφοροι συναναστρέφειν τοῖς νέοις. » De Gnosippo, si-

---

tum tenuerat, sumens ostendensque, quæsivit ex Atheniensibus, quo nomine hoc vocarent? Quumque illi respondissent ῥόαν: « At nos, inquit, sidam. » Habet autem is locus plurimas id genus arborum, unde principio nomen ei est inditum. Atque ita causam Epaminondas obtinuit. »

5.

Agatharchides Cnidius, libro vicesimo secundo Rerum Europæarum, Anthemocritum pancratiasten Aristomachi Argivorum tyranni parasitum fuisse refert.

6.

Apud Lacedæmonios, ut idem Agatharchides libro vicesimo septimo tradit, insigne probrum habebatur, si quis aut habitu corporis parum virili, aut mole ventris nimium prominente deprehenderetur, quum decimo quoque die nudos se juvenes ephoris inspiciendos præberent. Observabant etiam quotidie ephori quum vestitum tum cubilia juvenum; et merito quidem: nam et coqui apud Lacedæmonios nulli erant, nisi carni apparandæ; nec ullis in cupediis ars eorum versabatur. Porro in vicesimo septimo [*octavo?*] libro idem Agatharchides ait, Nauclidem Polybiadis filium, quum ob vitæ mollitiem supra modum corpulentus obesusque esset, a Lacedæmoniis in mediam concionem fuisse productum; et publice a Lysandro acerbe objurgatum ut mollem et voluptarium, propemodum ex urbe fuisse ejectum; idque futurum minitatos ei esse cives, ni vitam corrigeret. Qua occasione commemoravit Lysander, Agesilaum, quum barbaris bellum faceret ad Hellespontum, videretque Asiaticos homines sumptuosis stolis excultos, corporibus vero adeo imbelles et inutiles esse, captivos omnes ad præconem nudos duci jussisse, et vestimenta eorum separatim vendi: quo socii intelligentes præmiorum ampla spe adversus viles homines bellum geri, alacrioribus animis cum hostibus pugnarent.

7.

Agatharchides Cnidius, vicesimo octavo Rerum Europæarum: « Gnosippum Spartæ, ait, quum luxuriosus esset, vetuere ephori cum juvenibus conversari.

cuti de Hæresippo, qui fr. 8 memoratur, aliunde mihi non constat.

8.

E LIBRO TRICESIMO.

Idem VI, p. 251, F: Ἀγαθαρχίδης δ' ἐν τῇ τριακοστῇ τῶν Ἱστοριῶν, « Αἰρήσιππος (φησὶν) ὁ Σπαρτιάτης, ἄνθρωπος οὐ μετρίως φαῦλος, οὐδὲ δοκῶν χρηστὸς εἶναι, πιθανὸν δ' ἔχων ἐν κολακείᾳ λόγον, καὶ θεραπεῦσαι τοὺς εὐπόρους μέχρι τῆς τύχης δεινός. »

9.

E LIBRO TRICESIMO PRIMO.

Idem XII, p. 527, F: Ἐν δὲ τῇ τριακοστῇ πρώτῃ Ζακυνθίους φησὶν (sc. Ἀγαθαρχίδης) ἀπείρους εἶναι πολέμου, διὰ τὸ ἐν εὐπορίᾳ καὶ πλούτῳ τρυφῶντας ἐθίζεσθαι. Temporum, quæ in antecedentibus libris tractantur, ratione habita, probabile mihi esse videtur, sermonem h. l. fuisse de Philippo rege, qui (an. 217) classe Zacynthum profectus res insulæ ex sua auctoritate constituit. Polyb. V, 102, 10. De Philippo Cephalleniam oppugnante v. idem V, 3 sq.

10.

E LIBRO TRICESIMO QUARTO.

Idem IX, p. 387, C: Ἀγαθαρχίδης δὲ ὁ Κνίδιος ἐν τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Εὐρωπιακῶν, περὶ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ τὸν λόγον ποιούμενος, γράφει καὶ ταῦτα· « Πλῆθος δ' ὀρνίθων τῶν καλουμένων φασιανῶν φοιτᾷ τροφῆς χάριν πρὸς τὰς ἐμβολὰς τῶν στομάτων. » De his Ag. exposuerit ubi de Philippi rebus in Asia gestis sermo erat. Prusiæ genero auxilians Philippus Cium et Myrleam expugnavit, an. 203 a. C. Sequenti anno Attali ditionem invasit, uti constat.

11.

E LIBRO TRICESIMO QUINTO.

Idem XII, p. 527, F: Ἀγαθαρχίδης δ' ἐν τῇ τριακοστῇ πέμπτῃ τῶν Εὐρωπιακῶν, « Ἀρυκανδεῖς (φησὶ) Λυκίας, ὅμοροι ὄντες Λιμυρεῦσι, διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀσωτίαν καὶ πολυτέλειαν κατάχρεοι γενόμενοι, καὶ διὰ τὴν ἀργίαν καὶ φιληδονίαν ἀδυνατοῦντες ἀποδοῦναι τὰ δάνεια, προσέκλιναν ταῖς Μιθριδάτου ἐλπίσιν, ἆθλον ἕξειν νομίσαντες χρεῶν ἀποκοπάς. »

Mithridates esse debet quartus hujus nominis rex Ponticus, qui (sec. Clinton. F. H. III, p. 424 sq.) regnasse videtur an. 240-190 a. C. Qua occasione hæc narrarit Ag., nescio. Consentaneum vero est desumpta esse ex narratione de rebus Philippi in Asia gestis.

E LIBRO TRICESIMO OCTAVO.

Idem VI, p. 272, D: Ἀγαθαρχίδης δ' ὁ Κνίδιος ἐν τῇ ὀγδόῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Εὐρωπιακῶν Δαρδανεῖς φησι δούλους κεκτῆσθαι τὸν μὲν χιλίους, τὸν δὲ καὶ πλείους. Τούτων δ' ἕκαστον ἐν μὲν εἰρήνῃ γεωργεῖν, ἐν πολέμῳ δὲ λοχίζεσθαι, ἡγεμόνα νέμοντας τὸν ἴδιον δεσπότην. Hæc pertinuisse videntur ad historiam bellorum, quæ Philippus contra Thraciæ gentes gessit.

13.

E LIBRO INCERTO.

Idem I, p. 28, D: Ἐν δὲ Ἴσσῃ τῇ κατὰ τὸν Ἀδρίαν νήσῳ, Ἀγαθαρχίδης φησὶν οἶνον γίνεσθαι, ὃν πᾶσι συγκρινόμενον καλλίω εὑρίσκεσθαι.

8.

Agatharchides tricesimo Historiarum libro: « Hæresippus Spartanus, inquit, homo erat non mediocriter improbus, et ne speciem quidem ullam boni viri habens, singulari vero in assentando vi persuadendi valebat; in colendis divitibus, dum fortuna floreret, mirus artifex. »

9.

Libro tricesimo primo Agatharchides ait Zacynthios esse belli imperitos, quod divitiis et omnium rerum copia abundantes, deliciis sint assueti.

10.

Agatharchides Cnidius quarto et tricesimo Rerum Europæarum, de Phaside verba faciens, hæc scribit: « Multitudo vero Phasianarum quæ vocantur avium pabuli causa eo convolant, ubi fluminis ostia mare influunt. »

11.

Agatharchides libro tricesimo quinto Rerum Europæarum scribit: « Arycandenses Lyciæ, Limyrensium vicini, quum propter luxuriam et sumptuosam vitam ingens æs alienum conflassent, et ob inertiam et voluptatis studium usuras non possent persolvere, Mithridatis partibus se adjunxerunt, sperantes mercedem se ab eo novas tabulas relaturas. »

12.

Agatharchides Cnidius octavo et tricesimo libro Rerum Europæarum Dardanos ait possidere servos, alium mille, alium etiam plures. Horum quemque pacis tempore colere agros; in bello vero centuriari et arma ferre duce domino.

13.

In Issa, Adriatici maris insula, vinum nasci Agatharchides ait, quod cum aliis omnibus collatum, antecellere bonitate compertum sit.

ΑΣΙΑΤΙΚΑ

ἐν βιβλ. ι'.

14.

E LIBRO SECUNDO.

Diodorus III, 11, 1 : Περὶ δὲ τῶν συγγραφέων ἡμῖν διοριστέον, ὅτι πολλοὶ συγγεγράφασι περὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Αἰθιοπίας, ὧν οἱ μὲν ψευδεῖ φήμῃ πεπιστευκότες, οἱ δὲ παρ' ἑαυτῶν πολλὰ τῆς ψυχαγωγίας ἕνεκα πεπλακότες, δικαίως ἂν ἀπιστοῖντο. Ἀγαθαρχίδης μὲν γὰρ ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ ὁ τὰς Γεωγραφίας συνταξάμενος Ἀρτεμίδωρος ὁ Ἐφέσιος κατὰ τὴν ὀγδόην βίβλον, καί τινες ἕτεροι τῶν ἐν Αἰγύπτῳ κατοικούντων ἱστορηκότες τὰ πλεῖστα τῶν προειρημένων ἐν πᾶσι σχεδὸν ἐπιτυγχάνουσι.

Colligitur hinc Agatharchidem in Historiis Asiaticis haud pauca exposuisse eorum, quæ fusius postea in libris V De mari Rubro tractavit. Illis vero non acquievisse Diodorum, sed pleraque eorum, quæ lib. III, 2—48 de Æthiopibus habet, e majori illo opere descripsisse Excerpta Photiana docent. Quare quæ sunt apud Diodorum aliosque de istis populis et regionibus fragmenta Agatharchidis, non hoc loco exhibenda, sed cum Photianis Exc. componenda esse duximus. Expressis verbis Agatharchides laudatur apud Diodor. III, 8, 4 (cf. Ag. De m. Rubro p. 57 sq. ed. Hudson.) et III, 48 (cf. id. p. 66), et I, 41 de Nili incrementis, quem locum dabimus fr. 15, quamvis et ipse fortasse ex libris De m. Rubro petitus fuerit. Denique citatur Noster apud Strabon. XVI, p. 778 (de nomine maris Rubri), Plutarch. Sympos. VIII, 9, Ælian. V, 27 (de bestiis Æthiopiæ); Plin. H. N. VII, 2, p. 8 ed. Tauchn. (coll. Agath. p. 43 Huds.).

15.

Idem I, 41, 4, de Nili incrementis : Ἔγγιστα δὲ τῇ ἀληθείᾳ προσελήλυθεν Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος· φησὶ γὰρ κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν ὄρεσι γίνεσθαι συνεχεῖς ὄμβρους ἀπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι τῆς μετοπωρινῆς ἰσημερίας· εὐλόγως οὖν τὸν Νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι συστέλλεσθαι, τὴν κατὰ φύσιν ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν πηγῶν, κατὰ δὲ τὸ θέρος διὰ τοὺς ἐκχεομένους ὄμβρους λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. Εἰ δὲ τὰς αἰτίας μηδεὶς ἀποδοῦναι δύναται μέχρι τοῦ νῦν τῆς τῶν ὑδάτων γενέσεως, οὐ προσήκειν ἀθετεῖσθαι τὴν ἰδίαν ἀπόφασιν· πολλὰ γὰρ τὴν φύσιν ἐναντίως φέρειν, ὧν τὰς αἰτίας οὐκ ἐφικτὸν ἀνθρώποις ἀκριβῶς ἐξευρεῖν· μαρτυρεῖν δὲ τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ λεγομένοις καὶ τὸ γινόμενον περί τινας τόπους τῆς Ἀσίας. Πρὸς μὲν γὰρ τοῖς ὅροις τῆς Σκυθίας τοῖς πρὸς τὸ Καυκάσιον ὄρος συνάπτουσι, παρεληλυθότος ἤδη τοῦ χειμῶνος, καθ' ἕκαστον ἔτος νιφετοὺς ἐξαισίους γίνεσθαι συνεχῶς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐν δὲ τοῖς πρὸς βορρᾶν ἐστραμμένοις μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς ὡρισμένοις καιροῖς καὶ χάλαζαν ἄπιστον τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος καταράττειν, καὶ περὶ μὲν τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν ἀρχομένου θέρους συνεχεῖς ὄμβρους γίνεσθαι, κατὰ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν μεθ' ἡμέρας τινὰς ταὐτὸ συμβαίνειν, καὶ ταύτην τὴν περίστασιν κυκλουμένην ἀεὶ τοὺς συνεχεῖς τόπους χειμάζειν. Οὐδὲν οὖν εἶναι παράδοξον εἰ καὶ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τὴν κειμένην ὑπὲρ Αἰγύπτου συνεχεῖς ἐν τοῖς ὄρεσιν ὄμβροι καταράττοντες ἐν τῷ θέρει πληροῦσι τὸν ποταμόν, ἄλλως τε καὶ τῆς ἐναργείας αὐτῆς μαρτυρουμένης ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς τόπους οἰκούντων βαρβάρων. Εἰ δὲ τοῖς παρ' ἡμῖν γινομένοις ἐναντίαν ἔχει τὰ λεγόμενα φύσιν, οὐ διὰ τοῦτ' ἀπιστητέον· καὶ γὰρ τὸν

DE REBUS ASIATICIS LIBRI X.

14.

Nunc de scriptoribus aliquid definiendum est. Multi enim de Ægypto et Æthiopia narrationes contexuere; quibus, quod vel mendaci famæ crediderint, vel ex ingenio suo voluptatis causa multa finxerint, merito fides deroganda est. Agatharchides autem Cnidius, libro secundo Rerum Asiaticarum, et Artemidorus Ephesius Geographiarum auctor, libro octavo, et quidam alii ex Ægypti incolis, qui historias de rebus a nobis supra recensitis ediderunt, veritatem prope in omnibus assequuntur.

15.

Quam proxime ad verum accessit Agatharchides Cnidius. Is enim memorat, quotannis in Æthiopiæ montibus pluvias exsistere continentes, a retrogressione solis æstiva usque ad diei et noctis exæquationem autumnalem. Consentaneum esse igitur rationi, Nilum hieme contrahi, ubi pro naturæ suæ modo a solis fontibus procurreret, et per æstatem ab imbribus effusis increscere. Etsi autem nemo hactenus generationis aquarum rationes reddere potuerit, suæ tamen sententiæ expositionem idcirco non repudiandam esse docet. Multa enim naturam ferre contra solitum, quorum causas homines accurate invenire non possent. Dictis a se testimonium id afferre, quod in aliquibus Asiæ locis accideret. Nam in finibus Scythiæ Caucasium montem attingentibus, jam hieme exacta, singulis annis per dies continue multos vim nivium immanem decidere. In Indiæ quoque partibus ad Boream conversis grandinem magnitudine et copia incredibili certis temporibus præcipitare; et circa Hydaspin fluvium ineunte æstate continenter pluere. Id ipsum in Æthiopia quoque aliquot diebus post contingere. Et hanc aeris intemperiem perpetuo circumactam locis contiguis tempestates inducere. Non igitur mirum, si et Æthiopiæ, supra Ægyptum sitæ, montana assiduis obruerentur imbribus, unde per æstatem fluvius auctior factus insurgeret; præsertim quum rem ita se habere barbari locorum accolæ testarentur. Quodsi hæc jam memorata contrariam habeant naturam iis, quæ apud nos fiunt, non propterea fidem esse derogandam. Nam austrum apud nos turbidum

νότον παρ' ἡμῖν μὲν εἶναι χειμέριον, περὶ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν αἴθριον ὑπάρχειν, καὶ τὰς βορείους πνοὰς περὶ μὲν τὴν Εὐρώπην εὐτόνους εἶναι, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν χώραν βληχρὰς καὶ ἀτόνους [καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς]. Eadem brevius ex Agatharchide narrat Theophylactus Hist. lib. VII ap. Phot. cod. 65, p. 32, a, 4 ed. Bekker.

16.

E LIBRO OCTAVO.

Athenæus IV, p. 155, C: Ἀγαθαρχίδης δ' ὁ Κνίδιος ἐν ὀγδόῃ Ἀσιατικῶν ἱστορεῖ, ὡς οἱ ἑστιῶντες Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τῶν φίλων τὸ μέλλον παρατεθήσεσθαι τῶν τραγημάτων περιεχρύσουν· ὅτε δὲ θέλοιεν ἀναλίσκειν, περιελόντες τὸν χρυσὸν ἅμα τοῖς ἄλλοις ἐξέβαλλον, ἵνα τῆς μὲν πολυτελείας οἱ φίλοι θεαταὶ γένοιντο, οἱ δ' οἰκέται κύριοι.

17.

E LIBRO NONO.

Lucianus Macrob. c. 22: Ἱερώνυμος (Cardianus) δὲ ἐν πολέμοις γενόμενος καὶ πολλοὺς καμάτους ὑπομείνας καὶ τραύματα ἔζησεν ἔτη τέτταρα καὶ ἑκατὸν, ὡς Ἀγαθαρχίδης ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν Περὶ τῆς Ἀσίας ἱστοριῶν λέγει, καὶ θαυμάζει γε τὸν ἄνδρα ὡς μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας ἄρτιον ὄντα ἐν ταῖς συνουσίαις καὶ πᾶσι τοῖς αἰσθητηρίοις, μηδενὸς γενομένου τῶν πρὸς ὑγιείαν ἐλλιπῆ.

18.

E LIBRO DECIMO.

Athen. XII, p. 539, B: Φύλαρχος δ' ἐν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν Ἱστοριῶν, καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος ἐν τῷ δεκάτῳ Περὶ Ἀσίας, καὶ τοὺς ἑταίρους φησὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπερβαλούσῃ τρυφῇ χρήσασθαι. Ὧν εἷς ὢν καὶ Ἅγνων χρυσοῦς ἥλους ἐν ταῖς κρηπῖσι καὶ τοῖς ὑποδήμασιν ἐφόρει. Κλεῖτος δὲ, ὁ Λευκὸς καλούμενος, κ. τ. λ. Sequentia exscripsimus in fragm. 43 Phylarchi, ubi vide.

E LIBRIS INCERTIS.

19.

Josephus C. Apion. I, c. 22: Οὐκ ὀκνήσω δὲ καὶ τὸν ἐπ' εὐηθείας διασυρμῷ, καθάπερ αὐτὸς οἴεται, μνήμην πεποιημένον ἡμῶν Ἀγαθαρχίδην ὀνομάσαι. Διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ Στρατονίκην, ὃν τρόπον ἦλθε μὲν εἰς Συρίαν ἐκ Μακεδονίας, καταλιποῦσα τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα Δημήτριον, Σελεύκου δὲ γαμεῖν αὐτὴν οὐ θελήσαντος, ὅπερ ἐκείνη προσεδόκησε, ποιουμένου δὲ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος στρατιὰν αὐτοῦ, τὰ περὶ τὴν Ἀντιόχειαν ἐνεωτέρισεν. Εἶθ' ὡς ἀνέστρεψεν ὁ βασιλεὺς, ἁλισκομένης τῆς Ἀντιοχείας, εἰς Σελεύκειαν φυγοῦσα, παρὸν αὐτῇ ταχέως ἀποπλεῖν, ἐνυπνίῳ κωλύοντι πεισθεῖσα ἐλήφθη καὶ ἀπέθανεν. Ταῦτα προειπὼν ὁ Ἀγαθαρχίδης, καὶ ἐπισκώπτων τῇ Στρατονίκῃ τὴν δεισιδαιμονίαν, παραδείγματι χρῆται τῷ περὶ ἡμῶν λόγῳ καὶ γέγραφεν οὕτως· « Οἱ καλούμενοι Ἰουδαῖοι πόλιν οἰκοῦντες ὀχυρωτάτην πασῶν, ἣν καλεῖν Ἱεροσόλυμα συμβαίνει τοὺς ἐγχωρίους, ἀργεῖν εἰθισμένοι δι' ἑβδόμης ἡμέρας, καὶ μηδὲ τὰ ὅπλα βαστάζειν ἐν τοῖς εἰρημένοις χρόνοις, μήτε γεωργίας ἅπτεσθαι, μήτε ἄλλης ἐπιμελεῖσθαι λειτουργίας μηδεμιᾶς, ἀλλ' ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐκτετακότες τὰς χεῖρας εὔχεσθαι μέχρι τῆς ἑσπέρας, εἰσιόντος εἰς τὴν πόλιν Πτολεμαίου τοῦ Λάγου μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀντὶ τοῦ φυλάττειν τὴν πόλιν διατηρούντων τὴν ἄνοιαν, ἡ μὲν πατρὶς εἰλήφει

---

esse et nimbosum, in Æthiopia vero serenum, et boreales ventos in Europa esse concitatos et vehementes, in illis regionibus remissos [prorsusque infirmos].

16.

Agatharchides Cnidius, Asiaticarum Historiarum libro octavo, narrat « Alexandri amicos, Philippi filii, epulis excipientes regem, deaurasse bellaria mensis imponenda: quoties vero comedere aliquid ex his voluissent, detrahentes aurum, simul cum ceteris rebus (ad comedendum inutilibus) abjecisse; ut magnificentiæ spectatores essent familiares, fructus autem illius ad servos rediret. »

17.

Hieronymus (*Cardianus*), in bellis versatus, multos labores perpessus et vulnera, annos vixit quattuor supra centum, ut ait Agatharchides in nono Historiarum Asiæ libro, atque admiratur virum, qui ad ultimum vitæ diem aptus fuerit consuetudini hominum, nec in ullius sensus usu aut sanitate quidquam desideraverit.

18.

Phylarchus libro Historiarum vicesimo tertio et Agatharchides Cnidius decimo De Asia, etiam amicos Alexandri immani luxuria esse scribunt. Quorum unus fuit Agnon, qui aureis clavis confixas crepidas calceosque gestabat.

19.

Non me pigebit nominare Agatharchidem, cum irrisione simplicitatis, ut ipsi visum est, nostrûm mentionem facientem. Is enim narrans de Stratonice, quemadmodum in Syriam quidem e Macedonia venerit, viro suo Demetrio derelicto; Seleuco autem uxorem eam ducere nolente, id quod ipsa exspectaverat, exercitum vero apud Babylonem illo colligente, res novas circa Antiochiam molita sit. Deinde, post regis reversionem capta Antiochia, in Seleuciam fugerit: quumque liceret ipsi statim navi discedere, somnio id facere prohibenti parendo capta sit et interierit. Ista præfatus Agatharchides, et cum dicteriis Stratonicæ exprobrans superstitionem, in exemplum adhibet quod de genere nostro dicitur, et in hunc modum scripsit: « Ii qui appellantur Judæi, quum urbem habeant firmissimam, quam ab indigenis Hierosolyma vocari accidit, soliti otiari diebus septimis, ita ut eo tempore nec arma ferant, nec agrum colant, nec alius omnino cujusquam ministerii curam habeant, sed in templo extensis manibus preces faciant ad vesperam usque,

δεσπότην πικρὸν, ὁ δὲ νόμος ἐξηλέγχθη φαῦλον ἔχων ἐθισμόν. Τὸ δὲ συμβὰν πλὴν ἐκείνων τοὺς ἄλλους πάντας δεδίδαχε τηνικαῦτα φυγεῖν ἐνύπνια καὶ τὴν περὶ τοῦ νόμου παραδεδομένην ὑπόνοιαν, ἡνίκ' ἂν τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς περὶ τῶν διαπορουμένων ἐξασθενήσωσιν. »

Eadem brevius narrantur in Ant. Jud. XII, 1 : Μαρτυρεῖ δὲ λόγῳ τούτῳ καὶ Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος, ὃς τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγει οὕτως· « Ἔστιν ἔθνος Ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχοντες Ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπερεῖδον ὑπὸ Πτολεμαίῳ γενομένην, ὅπλα λαβεῖν οὐ θελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. »

EX INCERTIS OPERIBUS.

20.

Plinius H. N. VII, 2, p. 4. Tchn. : *Similis et in Africa gens Psyllorum fuit, ut Agatharchides scribit, a Psyllo rege dicta, cujus sepulcrum in parte Syrtium majorum est. Horum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, et cujus odore sopirent eas. Mos vero liberos genitos protinus objiciendi sævissimis earum, eoque genere pudicitiam conjugum experiendi, non profugientibus adulterino sanguine natos serpentibus. Hæc gens ipsa quidem prope internecione sublata est a Nasamonibus, qui nunc eas tenent sedes : genus tamen hominum ex iis, qui profugerant, aut, quum pugnatum est, abfuerant, hodieque remanet in paucis.*

Eadem Ælian. H. A. XVI, 27 : Ἀγαθαρχίδης φησὶν εἶναι γένος ἐν τῇ Λιβύῃ τινῶν ἀνθρώπων, καὶ μέντοι καὶ καλεῖσθαι αὐτοὺς Ψύλλους· καὶ ὅσα μὲν κατὰ τὸν ἄλλον βίον τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων διαφέρειν οὐδὲ ἕν, τὸ δὲ σῶμα ἔχειν ξένον τε καὶ παράδοξον ὡς πρὸς τοὺς ἑτεροφύλους ἀντικρινόμενον· τὰ γάρ τοι ζῷα τὰ δάκετα καὶ τὰ ἐγχρίμπτοντα πάμπολλα ὄντα, μηδὲν αὐτοὺς μόνους ἀδικεῖν· οὔτε γοῦν ὄφεως δακόντος ἐπαΐουσιν, οὔτε φαλαγγίου νύξαντος ὡς τοὺς ἄλλους εἰς θάνατον, οὔτε μὴν σκορπίου κέντρον ἀπερείσαντος. Ἐπὰν δὲ ἄρα τούτων προσπελάσῃ τι ἅμα καὶ παραψαύσῃ τοῦ σώματος, καὶ ἅμα τι καὶ [τῆς] ὀσμῆς τῆς ἐκείνων [ψαύσῃ ἢ] σπάσῃ, ὥσπερ οὖν φαρμάκου γευσάμενον ὑπνοποιοῦ, κάρωσίν τινα ἑλκτικὴν εἰς ἀναισθησίαν ἐμποιοῦντος, ἐξασθενεῖ καὶ παρεῖται, ἔστ' ἂν παραδράμῃ ὁ ἄνθρωπος. Ὅπως δὲ ἐλέγχουσι τὰ ἑαυτῶν βρέφη, εἴτε ἐστὶ γνήσια, εἴτε καὶ νόθα, ἐν τοῖς ἑρπετοῖς βασανίζοντες, ὡς ἐν τῷ πυρὶ τὸν χρυσὸν οἱ βάναυσοι χρυσουργοὶ, ἀνωτέρω εἶπον (I, 57). Fortasse hæc quoque in libris De mari Rubro narrata.

Subjicimus quæ e Persicis *Agatharchidis Samii* affert Plutarchus in Parall. minoribus. Ad eundem auctorem revocandos puto Agatharchidis libros De rebus Phrygiis et De lapidibus, qui ab eodem Plutarcho in libro De fluviis commemorantur. Ceterum fuere qui Samium eundem cum Cnidio auctore esse opinarentur.

AGATHARCHIDES SAMIUS.

ΠΕΡΣΙΚΑ.

E LIBRO SECUNDO.

Plutarch. Par. min. c. 2 : Ξέρξης μετὰ πεντακοσίων μυριάδων Ἀρτεμισίῳ προσορμίσας, πόλεμον τοῖς ἐγχωρίοις κατήγγειλεν. Ἀθηναῖοι δὲ συγκεχυμένοι, κατάσκοπον ἔπεμψαν Ἀγησίλαον, τὸν Θεμιστοκλέους ἀδελφὸν, καίπερ Νεοκλέους, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, (καὶ) κατ' ὄναρ ἑωρακότος ἀμφοτέρας ἀποβεβληκότα τὰς χεῖρας. Παραγενόμενος δὲ εἰς τοὺς βαρβάρους ἐν σχήματι Περσικῷ, Μαρδόνιον ἕνα τῶν σωματοφυλάκων ἀνεῖλεν, ὑπολαμβάνων Ξέρξην εἶναι. Συλληφθεὶς δὲ πρὸς τῶν πέριξ, δέσμιος ἤχθη πρὸς τὸν βασιλέα. Βουθυτεῖν δὲ τοῦ προειρημένου μέλλοντος ἐπὶ τῷ τοῦ ἡλίου βωμῷ, τὴν δεξιὰν ἀπέθηκε χεῖρα, καὶ ἀστενάκτως ὑπομείνας τὴν ἀνάγκην τῶν βασάνων, ἠλευθερώθη τῶν δεσμῶν εἰπών· « Πάντες μὲν τοιοῦτοι Ἀθηναῖοι· εἰ δ' ἀπιστεῖς, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπιθήσω. » Φοβηθεὶς δὲ ὁ Ξέρξης φρουρεῖσθαι αὐτὸν προσέταξε, καθάπερ ἱστορεῖ Ἀγαθαρχίδης Σάμιος ἐν δευτέρᾳ τῶν Περσικῶν. Eadem Stobæus Floril. VII, 63, nisi quod pro ἐν δευτέρᾳ τῶν Π. est ἐν δ' τῶν Π.

---

quum illam urbem intraret Ptolemæus Lagi filius cum exercitu, et hominibus, qui urbem custodire debebant, stultitiam observantibus, patria quidem ipsorum acerbum accepit dominum; lex vero convicta est stultam habere consuetudinem. Docuit autem alios omnes, præter ipsos, eventus ille, ut tunc somnia fugerent et a concepta per legem opinione desisterent, ubi in rebus ambiguis humana eos consilia destituunt. »

PERSICA.

1.

Xerxes quingentorum millium exercitu instructus ad Artemisium appulit, ejusque regionis incolas tum hostilia abs se exspectare jussit. Athenienses conturbatis animis, Agesilaum Themistoclis fratrem miserunt exploratum, quanquam pater ejus Neocles in somnis vidisset illum ambabus truncatum manibus. Is Agesilaus ubi pervenit habitu Persico ad barbaros, Mardonium quendam de regis stipatoribus, Xerxem ratus esse, interfecit : comprehensusque a circumstantibus, vinctus ad regem est adductus. Bove tum litaturus erat rex ad aram Solis. Ibi Agesilaus igni in ara excitato dextram imposuit manum, cruciatumque absque ullo pertulit gemitu; vinculis proinde solutus, dixit : « Tales sunt omnes Athenienses : quod si non credis, etiam sini-

ΦΡΥΓΙΑΚΑ.

2.

Plutarchus De fluv. 10, 5 : Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ (τῷ Μαρσύᾳ ποταμῷ) λίθος καλούμενος Μάχαιρα· ἔστι γὰρ σιδήρου παραπλήσιος· ὃν ἐὰν εὕρῃ τις τῶν μυστηρίων ἐπιτελουμένων τῆς θεᾶς, ἐμμανὴς γίνεται· καθὼς ἱστορεῖ Ἀγαθαρχίδης ἐν τοῖς Φρυγιακοῖς.

ΠΕΡΙ ΛΙΘΩΝ.

E LIBRO QUARTO.

3.

Id. ib. 9, 5 : Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ (τῷ Μαιάνδρῳ) λίθος παρόμοιος κυλίνδρῳ. Ὃν οἱ εὐσεβεῖς υἱοὶ ὅταν εὕρωσιν, ἐν τῷ τεμένει τῆς μητρὸς τῶν θεῶν τιθέασι, καὶ οὐδέποτε χάριν ἀσεβείας ἁμάρτουσιν, ἀλλὰ φιλοπάτορες ὑπάρχουσι, καὶ πρὸς τοὺς προσήκοντας συμπαθοῦσιν, ὡς ἱστορεῖ Ἀγαθαρχίδης ὁ Σάμιος ἐν δ' Περὶ λίθων. Μέμνηται δὲ τούτων ἀκριβέστερον Δημάρατος ἐν δ' Φρυγίας.

PSAON PLATÆENSIS.

Diodorus XXI, 5 (Exc. Hœsch.) : Ὅτι Δίυλλος Ἀθηναῖος συγγραφεὺς τὰς κοινὰς πράξεις συντάξας ἔγραψε βιβλία εἴκοσιν ἕξ· Ψάων δὲ ὁ Πλαταιεὺς τὰς ἀπὸ τούτου διαδεξάμενος πράξεις ἔγραψε βιβλία τριάκοντα.

Diylli historias pertinuisse usque ad annum 295 supra posuimus (tom. II, p. 360). Hinc suam narrationem exordiens Psaon quantum temporis spatium libris triginta sit complexus, accuratius dici nequit. Probabile est eum ad suam usque ætatem res deduxisse. Suspicor autem Psaonem, Dionysio Halicarnassense antiquiorem, Polybio fuisse paullo juniorem. Certe apud Dionysium De comp. verb. (tom. V, p. 30 ed. R.) Psaonem (vgo Σάωνα) *post* Polybium inter eos poni videmus, qui aptam verborum compositionem neglexerint. Idem Dionysius De Dinarch. c. 8 (tom. V, p. 646) de Psaonis oratione notat hæc : Οἱ δὲ Ἰσοκράτην καὶ τὰ Ἰσοκράτους ἀποτυπώσασθαι θελήσαντες, ὕπτιοι καὶ ψυχροὶ καὶ ἀσύστροφοι καὶ ἀναλθεῖς· οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ περὶ Τιμαῖον καὶ Ψάωνα (sic Ruhnk. pro vg. Πλάτωνα) καὶ Σωσιγένην. — De Sosigene, qui item historicus fuisse videtur, aliunde mihi non constat.

---

stram imposuero. » Xerxes metu concepto in custodia eum jussit asservari. Narratio est Agatharchidæ Samii, libro Persicarum rerum secundo (*al.* quarto).

PHRYGIACA.

2.

Nascitur in Marsya fluvio lapis, qui *machæra* dicitur; nam ferro similis est; quem si quis in deæ mysteria initiatus reperit, in insaniam incidit, ut narrat Agatharchides in Phrygiacis.

DE LAPIDIBUS.

3.

Generatur in Mæandro lapis cylindro similis, quem ubi pii filii invenere, in templo Matris deorum ipsum recondunt nec unquam impie peccant, imo parentes diligunt, et cognatis suis morigeri sunt, ut scribit Agatharchides Samius quarto De lapidibus.

CN. AUFIDIUS ET P. RUTILIUS RUFUS.

CN. AUFIDIUS.

Cicero Tuscul. V, 38 : *Pueris nobis Cn. Aufidius prætorius et in senatu sententiam dicebat, nec amicis deliberantibus deerat, et Græcam scribebat historiam, et videbat in literis.* « Ubi *videbat* retineo, etsi et *vivebat* legere possis; sed prius malo, quia cæcorum tantum exempla referuntur. Unde et Steph. Pighius Annal. tom. III a. an. U. c. 634 censet, post *prætorius* deesse verba illa, *licet cæcus.* Fortasse est Cn. Aufidius, qui quæstor fuit a. U. c. 635, Cæcilio Metello et Cotta coss., quique a. 640, Balbo et Catone coss., fuit tribunus plebis, et a quo lex Aufidia lata, ut liceret Africanas advehere in Italiam Circensium gratia (Plin. H. N. VIII, 17). Nec diffitendum tamen, duos fuisse Cn. Aufidios, unum prætorium, ut eum Cicero vocat l. l., alterum consularem, quem prior ille adoptarat (Cic. Or. pro dom. 13). » Vossius.

EPITOMÆ.

1.

De orig. gent. Rom. c. 18, 4 : *Aufidius sane in Epitomis et Domitius lib. I* (Aremulum Silvium) *non fulmine ictum, sed terræ motu prolapsum, simul cum eo regiam, in Albanum lacum tradunt.*

2.

Plinius H. N. VI, c. 9, 10 : *Universæ* (Armeniæ) *magnitudinem Aufidius centena millia prodidit.*

P. RUTILIUS RUFUS.

Krause (*Vit. et fragm. hist. Rom.* p. 227) : « P. Rutilius Rufus M. Æmilio Scauro paullo minor natu, Sisennæ æqualis (Vellei. II, 9), est P. Rutilius Sp. F. Sp. N. Rufus. Alii P. Rutilii sunt P. F. P. N. et P. F. L. N. Sed noster natus est patre prætorio; quæstor fuit anno 633; tribunus plebis cum C. Flavio Fimbria a. 639; prætor a. 643; consul cum Cn. Mallio Marcio a. 649. De morte denique non constat. Notus est autem vitæ probitate et calamite animique constantia et magnitudine, quam præ ceteris prædicat Seneca. A Velleio (II, 13) appellatur *vir non sæculi sui, sed omnis ævi optumus.* Etsi plura de viro tam præstanti commemorari possunt, tamen mittimus hoc loco imperatorem, oratorem, philosophum, jurisconsultum, dicimusque tantum de Rutilio historico. Latine scripsit de vita sua, et minimum quidem quinque libris, cujus operis raro meminit Charisius, rarius etiam et minus accurate Diomedes et Isidorus. Eosdem libros designat Tacitus in Agric. c. 1. Deinde græce condidit Historiam Romanam, ut testis est Athenæus IV, p. 168, D : Οὗτος δ' ἐστὶν Ἀπίκιος ὁ καὶ τῆς φυγῆς αἴτιος γενόμενος Ῥουτιλίῳ τῷ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν ἐκδεδωκότι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ. Cf. VI, p. 274, C : Μούκιος Σκευόλας τρίτος ἐν Ῥώμῃ τὸν Φάννιον ἐτήρει νόμον καὶ Αἴλιος Τουβέρων καὶ Ῥουτίλιος Ῥοῦφος, ὁ τὴν πάτριον ἱστορίαν γεγραφώς. Quum de antiquissimo tempore auctor non satis diserte laudetur, sunt quibus in Græca historia sua tantum tempora descripsisse videatur. Qui enim exstat locus apud Macrobium Sat. I, 16, ubi explicat Rutilius, cur Romani nundinas instituerint, non cogit nos, ut ab U. c. res gestas eum narrasse arbitremur. At vero quum ejusmodi fragmentum de antiquissimis temporibus supersit, quumque non perspiciatur, cur sui temporis historia confecta etiam vitam suam narrarit, in tanta testimoniorum penuria nihil impedit quominus eodem jure historias ab Urbis origine incepisse putemus. Scripsit autem historiam quum Smyrnæ in exilio esset : saltem eum literarum studiis ibi intentum consenuisse tradit Orosius lib. V, c. 17 extr. Hannibalica autem vel Numantini belli historia, quæ quidem vulgo enumerantur, non est diversus liber, sed eadem historia, quam Athenæus aliique laudant. Suidas v. Ῥουτίλιος ita : Ῥοῦφος, ἐπὶ Σκιπίωνος ἦν, ὃς αὐτῷ συνεστράτευσεν, συγγράψας τὰ τότε φθάσαντα γενέσθαι· ὃς τηνικαῦτα χιλίαρχος ἐγεγόνει, ὥς φησιν Ἀππιανὸς ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἱστορίᾳ. Appianus vero (De bell. Hannib. c. 88) : Ὁ δὲ (Scipio) Ῥουτίλιον Ῥοῦφον συγγραφέα τῶν ἔργων τότε χιλιαρχοῦντα ἐκέλευσε τέτταρας ἱππέων ἴλας λαβόντα, ἀναστεῖλαι τοὺς ἐνοχλοῦντας. Quod pertinet ad ejus auctoritatem, Livius (XXXIX, 52) ei Polybioque fidem derogat, parum firmo argumento usus; Plutarchus vero in Mario (c. 28), quamquam ipse non optimus judex, si in universum judices, non injuria eum res vere scripsisse dixerit. Sed quamvis res, quibus ipse interfuit, perscripserit, tamen in æstimanda ejus auctoritate obliviscendum non est, vitam eum valde ærumnosam degisse. Denique de stilo Cicero in Brut. c. 30 contendit Rutilium in quodam tristi et severo genere dicendi

versatum esse, id quod etiam sine testimonio suspicari facile possumus, quum dicendi genus a moribus ac vitæ ratione discrepare non queat. In Bruto autem cap. 31 Rutilio non magnam eloquentiam tribuit, et cap. 30 orationes appellat jejunas. » Cf. Vossius p. 184 ed. Westerm.; Lachmann. de font. Liv. II, p. 27. De Rutilio oratore v. Westermann. *Gesch. d. rœm. Bereds.* § 42 et 33, 11. 75, 8. Cf. Bæhr. *Gesch. d. rœm. Lit.* p. 350. 483. 742.

ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

1.

Macrob. Sat. I, 16 : *Rutilius scribit Romanos instituisse nundinas, ut octo quidem diebus in agris rustici opus facerent, nono autem die, intermisso rure, ad mercatum legesque accipiendas Romam venirent, et ut scita atque consulta frequentiore populo referrentur, quæ trinundino die proposita a singulis atque universis facile noscebantur.* Ceterum num hæc ex historia petita sint an alio ex opere, haud liquet.

2.

Gellius N. A. VII, 14,10 : *Admirationi fuisse aiunt Rutilius et Polybius philosophorum trium cujusque generis facundiam. Violenta, inquiunt, et rapida Carneades dicebat, scita et teretia Critolaus, modesta Diogenes et sobria.* Cf. Macrob. I, 5; Plinius H. N. VII, 30; Lact. XV, 17.

3.

Livius XXXIX, 52 : *Scipionem et Polybius et Rutilius hoc anno* (570 anno U.) *mortuum scribunt. Ego neque his neque Valerio assentior*, etc.

4.

Plutarch. Marius c. 28 : Ὡς δὲ Ῥουτίλιος ἱστορεῖ, τὰ μὲν ἄλλα φιλαλήθης ἀνὴρ καὶ χρηστὸς, ἰδίᾳ δὲ τῷ Μαρίῳ προσκεκρουκὼς, καὶ τῆς ἕκτης ἔτυχεν ὑπατείας, ἀργύριον εἰς τὰς φυλὰς καταβαλὼν πολὺ, καὶ πριάμενος τὸν Μέτελλον ἐκκροῦσαι τῆς ἀρχῆς, Οὐαλέριον δὲ Φλάκκον ὑπηρέτην μᾶλλον ἢ συνάρχοντα τῆς ὑπατείας λαβεῖν.

5.

Idem Pompei. c. 37 : Πομπήιον, οὗ τὸν πατέρα παμπόνηρον ἀπέδειξεν ὁ Ῥουτίλιος ἐν ταῖς Ἱστορίαις. Quare Theophanes (fr. 1) in historia sua calumniis Rutilium persecutus esse videtur. Lege antecedentia ap. Plutarch. Locus a Krausio omissus.

6.

Athenæus XII, p. 543, A : Διαβόητος δ' ἦν παρὰ Ῥωμαίοις καὶ Σίττιος ἐπὶ τρυφῇ καὶ μαλακίᾳ, ὥς φησι Ῥουτίλιος.

DE VITA SUA.

7.

E LIBRO I.

Charisius II, p. 176 ed. Putsch. : *P. Rutilius Rufus De vita sua libro primo : Pompeius elaboravit, uti populum Romanum nosset, eumque artificiose salutaret.*

E LIBRO II.

Idem I, p. 100 : *P. Rutilius de vita sua libro secundo : Animo, inquit, constante.*

E LIBRO III.

Idem I, 105 : *Familiare recte P. Rutilius De vita sua libro tertio : Pro L. familiare veniebam.*

E LIBRO IV.

Idem I, p. 119 : *P. quoque Rutilius De vita sua libro quarto, Scaurus libro tertio : Vectigalium se minus fructos.*

E LIBRO V.

Idem I, p. 112 : *P. Rutilius De vita sua V : Ex orbi terrarum.*

Idem p. 96 : *Ædile, ab hoc ædile, non ædili. P. Rutilius De vita sua quinto.*

E LIBRIS INCERTIS.

Diomedes I, p. 371 ed. Putsch. : *Sino, sini, ut P. Rutilius De vita sua : Quodsi me invitum abire sinisset.*

Idem p. 372 : *P. Rutilius De vita sua : Uni una ostentura est.*

Isidorus Hispal. Origg. XX, 11 : *Lecticæ sive plutei lecti, de quibus Rutilius* (vg. *Satilius*) *Rufus De vita sua : Primum, inquit, contra consuetudinem imperatorum ipse pro lectis lecticis utebatur.*

ORATIONES.

De modo ædificiorum. Sueton. Aug. c. 89.

Pro L. Cærucio. Diomedes I, p. 372 ed. P.

Pro se contra Publicanos. Livius epit. 70; Cicero De orat. I, 53. Cf. Meyer. Oratt. Rom. fragm. p. 132.

4.

Rutilius, bonus alioqui vir et verax, sed cui privatim cum Mario offensæ intercesserint, auctor est divisa tributim pecunia Marium sextum consulatum obtinuisse : simulque id, ut Metello repulso Valerius Flaccus sibi administer magis quam collega daretur.

5.

Pompeii patrem Rutilius in Historiis pessimum fuisse hominem demonstravit.

6.

Sittius quoque ob luxuriam et mollitiem apud Romanos famosus erat, ut Rutilius dicit.

PROMATHIDAS HERACLEOTA.

Promathidas Apollonio Rhodio antiquior vel certe æqualis fuit, siquidem recte scholiasta (fr. 4) Apollonium quædam e Promathida mutuatum esse dicit. Contra erravit scholiasta atque junior fuit Promathidas, si verum est, uti est verisimile, Heracleensis historiæ auctorem eundem esse cum Promathida *Heracleota,* cujus ἡμιάμβους atque aliud scriptum quoddam laudat Athenæus (fr. 6 et 7). Eum paullo ante tempora Augustea vixisse statuit Passovius in Schedis criticis (v. Præfat. ad Stephani Byz. edit. Lips. p. LXII). Quod accuratius definiam. Viderat et descripserat Promathidas poculum quod Dionysius Thrax argento a discipulis collato confici sibi curaverat ad imitationem celebrati istius poculi, quod Nestori tribuit Homerus. Narrat hæc Athenæus (fr. 7); neque tamen ipse Promathidæ scriptum inspexerat, sed sua sumpserat ex Asclepiade Myrleano, qui peculiari opere De Nestoride exponens, antequam suam sententiam afferret, aliorum judicia recensuit. Colligitur hoc ex verbis Athenæi, qui post memoratum locum Promathidæ pergit : ἐγὼ δὲ (φησὶν ὁ Μυρλεανὸς) τάδε λέγω, κτλ. Jam vero Asclepiades Myrleanus Romæ floruisse dicitur Pompeii temporibus (Suidas s. v.). Dionysius Thrax floruit circa 110 a. C. Igitur medius ponendus est Promathidas, qui (discipulus, opinor, Dionysii) florere cœperit inde ab an. 80 a. C. Laudatur jam ab Alexandro Polyhistore (fr. 5), qui ætate suppar erat.

Quod historiam Heracleæ attinet, eam fortasse provectior jam ætate Promathidas paullo post annum 69 a. C. composuit. Eo enim anno Heraclea a Romanis eversa est. Fatum vero hoc tristissimum patriæ celeberrimæ, idoneam suppeditabat causam cur post Herodorum et Nymphidem res Heracleensium denuo enarranda Noster sibi sumpserit.

ΠΕΡΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ.

1.

Schol. Apoll. Rhod. I, 1126 : Καὶ Προμαθίδας (vg. Προμαχίδας) δὲ ἐν τοῖς Περὶ Ἡρακλείας λέγει περὶ Τιτίου ὅστις ἦν, καὶ Θεοφάνης. Vide Callistratus Περὶ Ἡρακλείας fr. 2.

2.

Idem II, 815, de Idmone apud Mariandynos mortuo Promathidam (Προμηθίδας libri) et Herodorum citat. V. Herodor. fr. 56, tom. II, p. 40.

3.

Idem II, 845 : Οὗτός ἐστιν ὁ Ἴδμων, ὃν ἐχρησμῴδησεν ὁ θεὸς ἐξιλάσκεσθαι Μεγαρεῦσι καὶ Βοιωτοῖς, ὅτε τὴν Ἡράκλειαν ἔμελλον κτίζειν. Τοῦτο δὲ ἔφη ὁ Ἀπολλώνιος, ὡς μὴ εἰδότων τῶν Ἡρακλεωτῶν, τίς εἴη ὁ τεθαμμένος παρ' αὐτοῖς, καὶ χρησμῳδηθεὶς εἶναι πολιοῦχος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. Λέγει δὲ καὶ Προμαθίδας, ὅτι διὰ τὸ ἀγνοεῖν, ὅστις εἴη, ἐπιχώριον ἥρωα καλοῦσιν οἱ Ἡρακλεῶται.

Cod. Paris. sic habet : Οὗτός ἐστιν ὁ Ἴδμων, ὃν ἔχρησεν ἡ Πυθία Μεγαρεῦσι καὶ Βοιωτοῖς ὡς πολιοῦχον ἱλάσκεσθαι, ὅτε Ἡράκλειαν κτίζειν ἔμελλον. Τοῦτο δὲ λέγει, ἐπειδὴ οἱ Ἡρακλεῶται ἠγνόουν τὸν δηλωθέντα πολιοῦχον ὑπὸ Ἀπόλλωνος διὰ χρησμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀντ' ἐκείνου Ἀγαπήστορα (l. Ἀγαμήστορα) τινὰ, ἐγχώριον ἥρωα, ἐτίμων. Τοῦτο δὲ Προμαθίδας φησίν. Conf. Herodor. fr. 57. Verba Apollonii hæc sunt : Εἰ δέ με καὶ τὸ Χρειὼ ἀπηλεγέως Μουσέων ὕπο γηρύσασθαι, Τόνδε πολισσοῦχον διεπέφραδε Βοιωτοῖσιν Νισαίοισί τε Φοῖβος ἐπιρρήδην ἱλάεσθαι, Ἀμφὶ δὲ τήν γε φάλαγγα παλαιγένεος κοτίνοιο Ἄστυ βαλεῖν· οἱ δ' ἀντὶ θεουδέος Αἰολίδαο Ἴδμονος εἰσέτι νῦν Ἀγαμήστορα κυδαίνουσιν.

4.

Idem II, 911 : Ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ Σθενέλου τάφος ἐστὶ τοῦ Ἄκτορος· ὃς συστρατεύσας Ἡρακλεῖ ἐπ' Ἀμαζόνας, τρωθεὶς ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπέθανε καθ' ὁδὸν περὶ τὴν Παφλαγονίαν. Τὴν δὲ περὶ [τοῦ] Σθενέλου [τάφου] ἱστορίαν ἔλαβε παρὰ Προμαθίδα, τὰ δὲ περὶ τοῦ εἰδώλου αὐτὸς ἔπλασεν.

Prope tumulum Stheneli Argonautæ aram ex-

HISTORIA HERACLEÆ.

1.

Etiam Promathidas in iis, quæ de Heraclea scripsit, quis fuerit Titius exponit.

3.

Hic est Idmon, quem ut placarent et pro urbis patrono colerent oraculo dei jussi sunt Megarenses et Bœoti Heracleam condituri. Ita vero dixit Apollonius, quod nesciebant Heraclienses quisnam esset ille apud ipsos sepultus et pro patrono urbis secundum oraculum dei colendus; adeo ut illius loco Agamestorem quendam heroem indigenam colerent, sicuti Promathidas narrat.

4.

In Paphlagonia Stheneli est sepulcrum Actoridæ, qui Herculis in expeditione contra Amazones socius, quum vul-

struunt Apollini, in qua Orpheus dedicavit lyram : unde Lyræ nomen est loco. Ad hæc schol. II, 929 : Οὗτος μέν φησιν ἐπὶ τῷ τοῦ Ἀπόλλωνος βωμῷ τὴν λύραν ἀνατεθεῖσθαι ὑπὸ Ὀρφέως, ὁ δὲ Προμαθίδας, ἐπὶ στήλης τινός.

5.

Steph. Byz. : Γάλλος, ποταμὸς Φρυγίας. Οἱ περίοικοι κατὰ μὲν Τιμόθεον Ποταμογαλλῖται, κατὰ δὲ Προμαθίδαν Ποταμογαλληνοὶ, οὓς παρατίθεται ὁ Πολυίστωρ ἐν τῷ Περὶ Φρυγίας τρίτῳ· καὶ ὅτι τὸν Γάλλον καὶ τὸν Ἄττιν ἀποκόψαι τὰ αἰδοῖα· καὶ τὸν μὲν Γάλλον ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν Τύραν ποταμὸν καὶ οἰκῆσαι καὶ τὸν ποταμὸν Γάλλον καλέσαι. Ἀπ' ἐκείνου γὰρ τοὺς τεμνομένους τὰ αἰδοῖα Γάλλους καλοῦσι.

Οἱ περίοικοι... Ποταμογαλληνοί] sic cod. Rhed.; vulg. οἱ περίοικοι Προμαθίδαν Ποταμογαλληνοί. — Τύραν] Holstenius; vulg. Τυρίαν; Τηρίαν Rhedig. — De Gallis nominatis a Gallo fluvio, quippe ad quem initiarentur, v. Etym. p. 220, 23. Plinio 5, 32, 42, tamquam Galatiæ fluvius memoratur *Gallus, a quo nomen traxere Matris deum sacerdotes*. Cf. Forbiger. Geogr. II, p. 378. Timotheum Passovius intelligi vult Milesium citharœdum (de quo laudat sua Melet. crit. in Æschyl. Pers. p. 44, Harles. ad Fabric. B. Gr. III, p. 478; Ast. ad Platon. Resp. 4, 3, p. 483, Gœrenz. ad Cic. Legg. II, 15, Jacobs ad. Anthol. Palat. App. 295, tom. III, p. 948. Alia v. ap. Bode. *Gesch. d. dor. Lyrik* p. 324 sqq). Quod ut credam longe absum. Cogitandum potius de Timotheo theologo, ex quo plura de Phrygum diis, ut de Attye, Berecynthia, affert Arnobius V, 6. Cf. Macrob. Sat. I, 17. Idemque est qui laudatur ap. Plutarch. De Osir. et Is. p. 442, ex quo loco de ætate ejus constat (vid. Manethonis fr. 62). Vixit sub Ptolemæo I. Ceterum fragmentum de Gallo Phrygiæ et Bithyniæ fl. ad Heracleæ historiam apte referre licet; etsi etiam in Hemiambis mythica tractavit Promathidas.

6.

ΗΜΙΑΜΒΟΙ.

Athenæus VII, p. 296, B : Προμαθίδας ὁ Ἡρακλεώτης ἐν Ἡμιάμβοις, Πολύβου, τοῦ Ἑρμοῦ καὶ Εὐβοίας, τῆς Λαρύμνου, γενεαλογεῖ τὸν Γλαῦκον.

E SCRIPTO INCERTO.

7.

Athenæus XI, p. 489, A : Διονύσιος δὲ ὁ Θρᾷξ ἐν Ῥόδῳ λέγεται τὴν Νεστορίδα κατασκευάσαι τῶν μαθητῶν αὐτῷ συνενεγκάντων τἀργύριον. Ὅπερ Προμαθίδας ὁ Ἡρακλεώτης, ἐξηγούμενος τὴν κατὰ τὸν Διονύσιον διάταξιν, φησὶ σκύφον εἶναι, παρακειμένως ἔχοντα τὰ ὦτα καθάπερ αἱ δίπρῳροι τῶν νεῶν, περὶ δὲ τὰ ὦτα τὰς περιστεράς· ὡσπερεὶ δέ τινα ῥοπάλια δύο ὑποκεῖσθαι τῷ ποτηρίῳ πλάγια διὰ μήκους· ταῦτα δ' εἶναι τοὺς δύο πυθμένας. Ὁποῖόν τι καὶ νῦν ἐστιν ἰδεῖν ἐν Καπύῃ πόλει τῆς Καμπανίας ἀνακείμενον τῇ Ἀρτέμιδι ποτήριον, ὅπερ λέγουσιν ἐκεῖνοι Νέστορος γεγονέναι· ἔστι δὲ ἀργύρεον, χρυσοῖς γράμμασιν ἐντετυπωμένα ἔχον τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη. Ἐγὼ δὲ (φησὶν ὁ Μυρλεανὸς) τάδε λέγω περὶ τοῦ ποτηρίου κτλ.

PROMATHION.

Promathiones tres habes Chalcedonios (Προμαθίων Θεοδότου et Προμαθίων Προμαθίωνος) in inscript. Chalced. ap. Bœckh. C. I. II, n. 3794. Quartum præbet inscript. Cyzicena (n. 3660), ubi Δίων Προμηθίωνος. De historico Promathione, quem Plutarchus memorat, aliunde non constat,

---

nus accepisset, reversus est, sed iter faciens in Paphlagonia diem obiit. Hanc de Stheneli sepulcro historiam Apollonius sumpsit e Promathida; quæ vero de simulacro *Stheneli Argonautis apparente* adjicit, ipse finxit.

Apollonius in ara, Promathidas vero in columna lyram Apollini dedicatam ab Orpheo esse dicit.

5.

Gallus, Phrygiæ fluvius. Accolæ secundum Timotheum Potamogallitæ, secundum Promathidam Potamogalleni; quos auctores apponit Alexander Polyhistor De Phrygia libro tertio; narratque Gallum et Attyn pudenda abscidisse; atque Gallum ad Tyram fluvium venisse ibique consedisse, fluviumque de suo nomine Gallum appellasse. Hic est a quo castratos vocitant Gallos.

HEMIAMBI.

6.

Promathidas Heracliensis in Hemiambis Glaucum dicit, filium Polybi, qui parentes habuerit Mercurium et Eubœam Larymno natam.

7.

Dionysius Thrax perhibetur Rhodi Nestoridem conficiendam curasse, argentum ei conferentibus discipulis. Quam Promathidas Heracleota, exponens structuram ex Dionysii ratione, ait esse scyphum ansas habentem similiter formatas atque puppes earum navium, quibus duplex puppis est; circaque ansas sedere columbas : subjectas autem esse poculo e transverso, secundum latitudinem, duas veluti minutas clavas aut baculos; atque hos esse duos illos fundos, quos dixit poeta. Quale etiam nunc videre est Capuæ in Campania poculum quoddam Dianæ dicatum, quod aiunt illi fuisse Nestoris : est autem argenteum, aureis literis insculptos habens versus Homericos.

nisi forte Promathionem corrupte pro Promathida laudari statueris.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΤΑΛΙΚΗ.

Plutarch. Rom. c. 27 : Οἱ δὲ μυθώδη παντάπασι περὶ τῆς γενέσεως διεξίασι. Ταρχετίῳ γὰρ Ἀλβανῶν βασιλεῖ παρανομωτάτῳ καὶ ὠμοτάτῳ φάσμα δαιμόνιον οἴκοι γενέσθαι· φαλλὸν γὰρ ἐκ τῆς ἑστίας ἀνασχεῖν, καὶ διαμένειν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· εἶναι δὲ Τηθύος ἐν Τυρρηνίᾳ χρηστήριον, ἀφ' οὗ κομισθῆναι τῷ Ταρχετίῳ χρησμὸν, ὥστε συμμῖξαι τῷ φάσματι παρθένον· ἔσεσθαι γὰρ ἐξ αὐτῆς παῖδα κλεινότατον, ἀρετῇ καὶ τύχῃ καὶ ῥώμῃ διαφέροντα. Φράσαντος οὖν τὸ μάντευμα τοῦ Ταρχετίου μιᾷ τῶν θυγατέρων, καὶ συγγενέσθαι τῷ φαλλῷ προστάξαντος, αὐτὴν μὲν ἀπαξιῶσαι, θεράπαιναν δὲ εἰσπέμψαι. Τὸν δὲ Ταρχέτιον, ὡς ἔγνω, χαλεπῶς φέροντα, συλλαβεῖν μὲν ἀμφοτέρας ἐπὶ θανάτῳ· τὴν δ' Ἑστίαν ἰδόντα κατὰ τοὺς ὕπνους ἀπαγορεύουσαν αὐτῷ τὸν φόνον, ἱστόν τινα παρεγγυῆσαι ταῖς κόραις ὑφαίνειν δεδεμέναις, ὡς ὅταν διεξυφήνωσι, τότε δοθησομένας πρὸς γάμον. Ἐκείνας μὲν οὖν δι' ἡμέρας ὑφαίνειν, ἑτέρας δὲ νύκτωρ, τοῦ Ταρχετίου κελεύοντος, ἀναλύειν τὸν ἱστόν. Ἐκ δὲ τοῦ φαλλοῦ τῆς θεραπαινίδος τεκούσης δίδυμα, δοῦναι τινὶ Τερατίῳ τὸν Ταρχέτιον ἀνελεῖν κελεύσαντα. Τὸν δὲ θεῖναι φέροντα τοῦ ποταμοῦ πλησίον· εἶτα λύκαιναν μὲν ἐπιφοιτᾶν μαστὸν διδοῦσαν, ὄρνιθας δὲ παντοδαποὺς, ψωμίσματα κομίζοντας, ἐντιθέναι τοῖς βρέφεσιν· ἄχρις οὗ βουκόλον ἰδόντα καὶ θαυμάσαντα, τολμῆσαι προσελθεῖν, καὶ ἀνελέσθαι τὰ παιδία. Τοιαύτης δὲ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς γενομένης, ἐκτραφέντας ἐπιθέσθαι τῷ Ταρχετίῳ καὶ κρατῆσαι. Ταῦτα μὲν οὖν Προμαθίων τις ἱστορίαν Ἰταλικὴν συντεταγμένος εἴρηκε.

METRODORUS SCEPSIUS.

Diogenes L. V, 84 : Δημήτριος Σκήψιος, πλούσιος καὶ εὐγενὴς ἄνθρωπος, καὶ φιλόλογος ἄκρως. Οὗτος καὶ Μητρόδωρον προεβίβασε τὸν πολίτην.

Demetrius μειράκιον erat quo tempore primum Romani in Asiam transgressi sunt (Strabo XIII, p. 594), i. e. 190 a. Chr. Natum igitur Clinton. (F. H. tom. III, p. 65) ponit circa an. 214. Metrodorum autem supplicio a Mithridate affectum scimus an. 70. Unde sequitur Demetrio jam senescente Metrodorum fuisse adhuc juvenem. Natales ejus ad annum circiter 145 referendas esse censet Clinton. l. l. p. 143. Quæ de vita ejus produntur hæc sunt :

Strabo XIII, p. 609 : Ἐκ δὲ τῆς Σκήψεως καὶ ὁ Δημήτριός ἐστιν, οὗ μεμνήμεθα πολλάκις, ὁ τὸν Τρωϊκὸν διάκοσμον ἐξηγησάμενος γραμματικὸς, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γεγονὼς Κράτητι καὶ Ἀριστάρχῳ· καὶ μετὰ τοῦτον Μητρόδωρος, ἀνὴρ ἐκ τοῦ φιλοσόφου μεταβεβληκὼς ἐπὶ τὸν πολιτικὸν βίον, καὶ ῥητορεύων τὸ πλέον ἐν τοῖς συγγράμμασιν· ἐχρήσατο δὲ φράσεώς τινι χαρακτῆρι καινῷ, καὶ κατεπλήξατο πολλούς· διὰ δὲ τὴν δόξαν ἐν Χαλκηδόνι γάμου λαμπροῦ πένης ὢν ἔτυχε, καὶ ἐχρημάτιζε Χαλκηδόνιος· Μιθριδάτην δὲ θεραπεύσας τὸν Εὐπάτορα, συναπῆρεν εἰς τὸν Πόντον ἐκείνῳ μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ ἐτιμήθη διαφερόντως, ταχθεὶς ἐπὶ τῆς δικαιοδοσίας, ἐφ' ἧς οὐκ ἦν τῷ κριθέντι βουλὴ (?) τῆς δίκης ἐπὶ τὸν βασιλέα. Οὐ μέντοι διηυτύχησεν, ἀλλ' ἐμπεσὼν εἰς ἔχθραν ἀδικωτέρων ἀνθρώπων, ἀπέστη τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν πρὸς Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον πρεσβείαν· ὁ δ' ἄκοντα ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Εὐπάτορι, φεύγοντι ἤδη τὴν προγονικὴν βασιλείαν· κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν κατέστρεψε τὸν βίον, εἴθ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως, εἴθ' ὑπὸ νόσου· λέγεται γὰρ ἀμφότερα. Περὶ μὲν τῶν Σκηψίων ταῦτα.

Plutarch. Lucull. 22 : Τιγράνης δὲ Μιθριδάτην πρότερον μὲν οὐδ' ἰδεῖν ἠξίωσεν, οὐδὲ προσειπεῖν, οἰκεῖον ἄνδρα, βασιλείας ἐκπεπτωκότα τηλικαύτης, ἀλλ' ἀτίμως καὶ ὑπερηφάνως ἀπωτάτω περιεῖδεν αὐτὸν τρόπον τινὰ φρουρούμενον ἐν χωρίοις ἑλώδεσι καὶ νοσεροῖς· τότε δὲ σὺν τιμῇ καὶ φιλοφροσύνῃ μετεπέμψατο αὐτόν. Καὶ δὴ λόγων εἰς τὰ βασίλεια γενομένων ἀπορρήτων, τὰς πρὸς ἀλλήλους ἐθεράπευον ὑποψίας ἐπὶ κακῷ τῶν φίλων, εἰς ἐκείνους τὰς αἰτίας τρέποντες. Ὧν ἦν καὶ Μητρόδωρος ὁ Σκήψιος, ἀνὴρ εἰπεῖν οὐκ ἀηδὴς, καὶ πολυμαθὴς, ἀκμῇ δὲ φιλίας τοσαύτῃ χρησάμενος, ὥστε πατὴρ προσαγορεύεσθαι τοῦ βασιλέως. Τοῦτον,

Nonnulli fabulosa plane de ejus ortu referunt : spectrum Tarchetio Albanorum regi, homini teterrimo et sævissimo, divinum domi esse oblatum : genitale enim ex foco ejus masculini sexus exstitisse, per multosque dies comparuisse : ab oraculo autem, quod in Etruria fuerit, Tethydis allatum esse Tarchetio responsum, ut virgo cum spectro coiret, ex qua filium nasciturum clarissimum, virtute, fortuna, robore insignem. Hoc responsum Tarchetius quum uni ex filiabus exposuisset, jussissetque cum genitali illo ut jungeret se; eam, quod aspernaretur, summisisse ancillam : Tarchetium vero, ut resciverit, graviter offensum ambas in vincula conjecisse, morte vindicaturum; sed quum Vesta illi in somnis oblata deterruisset eum a cæde, telam vinctas texere puellas jussisse, ea lege, ut ea detexta in nuptias darentur : atque illas texuisse interdiu, at alias per noctem mandato Tarchetii retexuisse telam. Deinde quum ancilla ex genitali illo geminos esset enixa, Teratio cuidam Tarchetium necandos tradidisse. Illum ad fluvii ripam eos exposuisse; lupam inde commeasse eo et ubera præbuisse, aves autem varii generis alimenta illis minuta ori indidisse : bubulcum tandem, re cum admiratione conspecta, accedere ausum, infantes sustulisse. Ad hunc modum salvos eductos invasisse in Tarchetium, et superasse. Hæc Promathion quidam in historia, quam scripsit de rebus Italicis, retulit.

ὡς ἔοικεν, ὁ Τιγράνης, πεμφθέντα πρεσβευτὴν ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου πρὸς αὐτὸν, δεομένου βοηθεῖν ἐπὶ Ῥωμαίους, ἤρετο· « Σὺ δ' αὐτὸς, ὦ Μητρόδωρε, τί μοι περὶ τούτων παραινεῖς; » Κἀκεῖνος, εἴτε πρὸς τὸ Τιγράνου συμφέρον, εἴτε Μιθριδάτην σώζεσθαι μὴ βουλόμενος, ὡς μὲν πρεσβευτὴς, ἔφη, κελεύειν, ὡς δὲ σύμβουλος, ἀπαγορεύειν. Ταῦτ' ἐξήνεγκεν ὁ Τιγράνης τῷ Μιθριδάτῃ, καὶ κατεῖπεν, ὡς οὐδὲν ἐργασομένῳ τὸν Μητρόδωρον ἀνήκεστον. Ὁ δ' εὐθὺς ἀνῄρητο· καὶ μετάνοια τὸν Τιγράνην εἶχεν, οὐ παντελῶς ὄντα τῷ Μητροδώρῳ τῆς συμφορᾶς αἴτιον, ἀλλὰ ῥοπήν τινα τῷ πρὸς αὐτὸν ἔχθει τοῦ Μιθριδάτου προσθέντα. Πάλαι γὰρ ὑπούλως εἶχε πρὸς τὸν ἄνδρα· καὶ τοῦτ' ἐφωράθη, τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ γραμμάτων ἁλόντων, ἐν οἷς ἦν καὶ Μητρόδωρον ἀπολέσθαι διατεταγμένον. Ἔθαψεν οὖν ὁ Τιγράνης λαμπρῶς τὸ σῶμα, μηδεμιᾶς πολυτελείας φεισάμενος εἰς νεκρὸν, ὃν ζῶντα προὔδωκεν (70 a. Chr.). De cognomine Μισορωμαίου vid. Plin. H. N. XXXIV, 16 (fr. 9).

Cicero De orat. II, 88 : *Vidi ego summos homines et divina prope memoria, Athenis Charmadam, in Asia quem vivere hodie aiunt* (sc. consule Philippo, 91 a. C. cf. Cic. I, 7) *Scepsium Metrodorum, quorum uterque tamquam literis in cera, sic se aiebat imaginibus in iis locis, quos haberet, quæ meminisse vellet, perscribere* (*).

Id. ib. III, 20 : *Quæstor in Asia quum essem, æqualem fere meum ex Academia rhetorem nactus Metrodorum.* Id. ib. II, 90 : *Audivi et Athenis quum essem doctissimos viros et in Asia istum ipsum Metrodorum Scepsium.* De oratore M. cf. Seneca Contr. V. 34. Westermann. *G. d. gr. Bereds.* p. 188.

Id. Tusc. Qu. I, 24 : *Quanta* (sc. memoria fuisse dicitur), *qui nuper fuit, Scepsius Metrodorus.* (Quæ scripta sunt a. 45.)

(*) Cf. Quintil. I. O. X, 6, 4 et XI, 2, 22, ubi hæc : *Miror quomodo Metrodorus in XII signis, per quæ sol meat, trecenos et sexagenos invenerit locos. Vanitas nimirum fuit atque jactatio circa memoriam suam potius arte quam natura gloriantis.* Plinius H. N. VII, 24 : *Ars* (mnemonica) *inventa est a Simonide melico, consummata a Metrodoro Scepsio.*

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΙΓΡΑΝΗΝ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Schol. Apoll. Rh. IV, 133 : Μητρόδωρος ἐν πρώτῳ τῶν Περὶ Τιγράνην τὸν Θερμώδοντα Ἀράξην φησὶ λέγεσθαι. Hunc esse M. Scepsium dubium esse vix potest. Plura de Ponticis locis in seqq. fragmentis occurrunt, quæ ad easdem historias referre licet.

2.

ΠΕΡΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

Schol. Apoll. Rhod. IV, 834 : Περὶ τὸν πορθμὸν (Siculum) ἐν τῇ θαλάσσῃ πυρὸς ἀναφυσήματα γίνεται, ὥστε καὶ τὴν θάλασσαν θερμαίνεσθαι, ὥς φησι καὶ Μητρόδωρος ἐν πρώτῳ Περὶ ἱστορίας. Titulus libri vereor ne mancus vel corruptus sit.

Subjicio reliqua, quæ partim ex historiis partim ex opere geographico vel periegetico fluxisse videntur.

3.

Stephan. Byz. : Ὕπανις, ποταμὸς καὶ πόλις μεταξὺ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης... Μητρόδωρος δ' ἐν τετάρτῳ καὶ κρήνην τινὰ πικρὰν ἐς αὐτὸν ἐγχεῖσθαι καὶ ἄποτον ποιεῖν τὸν ποταμόν.

4.

Strabo XI, p. 504 : Ὁ Σκήψιος Μητρόδωρος καὶ Ὑψικράτης, οὐδὲ αὐτοὶ ἄπειροι τῶν τόπων γεγονότες Γαργαρεῦσιν ὁμόρους αὐτάς (sc. τὰς Ἀμαζόνας) φασιν οἰκεῖν ἐν ταῖς ὑπωρείαις ταῖς πρὸς ἄρκτον τῶν Καυκασίων ὀρῶν, ἃ καλεῖται Κεραύνια.

5.

Plinius XXVIII, 23 : *Quocunque autem alio menstruo, si nudatæ segetem ambiant* (mulieres), *erucas ac vermiculos scarabæosque ac noxia alia decidere. Metrodorus Scepsius in Cappadocia inventum prodit, ob multitudinem cantharidum. Ire ergo per media arva, retectis super clunes vestibus.*

DE REBUS TIGRANIS.

1.

Metrodorus libro primo De rebus Tigranis Thermodontem Araxen dici ait.

2.

DE HISTORIA.

Ad fretum Siculum ignis sunt in mari efflationes, adeo ut iis mare calefiat, teste Metrodoro libro primo De historia.

3.

Hypanis, fluvius et urbs inter Pontum et paludem Mæotidem. Metrodorus libro quarto etiam fontem quendam amarum in eum influere dicit, indeque fieri ut aqua fluvii non sit potabilis.

4.

Metrodorus Scepsius et Hypsicrates, qui et ipsi non ignari horum locorum sunt, Amazones Gargarensibus finitimas habitasse asserunt in radicibus Caucasiorum montium septemtrioni obversorum, qui Ceraunia dicuntur.

6.

Plin. VIII, 14 : *Metrodorus circa Rhyndacum amnem in Ponto* (serpentes tantæ magnitudinis esse dicit), *ut supervolantes quamvis alte perniciter alites haustu raptas absorbeant.*

7.

Idem V, 38 : *Chios... quam Æthaliam Ephorus prisco nomine appellat; Metrodorus et Cleobulus, Chiam, a Chione nympha.*

7 *a*

Lactant. ad Statii Theb. III, 478 : *Branchus Thessalus fuit dilectus Apollini, ut Hyacinthus, quem acriter interfectum dolens templo et sepulcro consecravit. Illic Branchiades Apollo dicitur; hic Zoamacon* (?) *opinione Metrodori Periegetici condidit.*

8.

Idem III, 20 : *Metrodorus tamen Scepsius dicit, quoniam circa fontem* (Padi fluvii) *arbor multa sit picea, quales Gallice vocentur Padi, hoc nomen accepisse. Ligurum quidem lingua amnem ipsum Bodincum vocari, quod significet fundo carentem.*

9.

Idem XXXIV, 16 : *Signa quoque Tuscanica per terras dispersa, quæ in Etruria factitata non est dubium. Deorum tantum putarem ea fuisse, ni Metrodorus Scepsius, cui cognomen a Romani nominis odio inditum est, propter duo millia statuarum Volsinios expugnatos objiceret.*

10.

Tzetzes ad Lyc. 697 : Κύμη καὶ Ὄσσα, ὄρη Ἰταλίας μέγιστα, ὥς φησι Μητρόδωρος.

11.

Plinius XXXVII : *Metrodorus Scepsius* (adamantem) *in eadem Germania et Basilia insula nasci, in qua et succinum, quod equidem legerim, solus dicit, et præfert Arabicis, quod falsum esse quis dubitet?*

12.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΗΘΕΙΑΣ.

Strabo XVI, p. 775 : Κροκούττας (in Arabia) δ' ἐστὶ μίγμα λύκου καὶ κυνός, ὥς φησιν οὗτος (ὁ Ἀρτεμίδωρος). Ἃ δ' ὁ Σκήψιος λέγει Μητρόδωρος ἐν τῷ Περὶ συνηθείας μύθοις ἔοικε, καὶ οὐ φροντιστέον αὐτῶν. De crocota vel crocotta v. Plinius VII, 45, 30, Schneider. ad Ælian. N. A. VII, 22.

13.

Athenæus IX, p. 391, D : Καὶ Μητρόδωρος δ' ἐν τῷ Περὶ συνηθείας ἀντορχουμένους φησὶν ἁλίσκεσθαι τοὺς σκῶπας.

ΠΕΡΙ ΑΛΕΙΠΤΙΚΗΣ.

14.

Athenæus XII, p. 552, C : Μητρόδωρος ὁ Σκήψιος ἐν β' Περὶ ἀλειπτικῆς Ἱππώνακτα τὸν ποιητὴν οὐ μόνον μικρὸν γενέσθαι τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ λεπτόν· ἀκρότονον δ' οὕτως, ὡς πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ κενὴν λήκυθον βάλλειν μέγιστόν τι διάστημα, τῶν ἐλαφρῶν σωμάτων διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν ἀέρα τέμνειν, οὐκ ἐχόντων βιαίαν τὴν φοράν.

De *reliquis Metrodoris* v. Voss. H. Gr. p. 475 sq. 54. 180. Jonsius I, 20, 4. — *Metrodori Chii* laudantur Τρωικὰ ap. Athen. IV, p. 184, A (Μητρόδ. ὁ Χῖος ἐν Τρωικοῖς σύριγγα μέν φησιν εὑρεῖν Μαρσύαν καὶ αὐλὸν ἐν Κελαιναῖς, τῶν πρότερον ἑνὶ καλάμῳ συριζόντων), et ejusdem, ut videtur, Ἰωνικὰ ap. Plutarch. Qu. Conv. VI, 2, p. 694, B : Τὸ δὲ τεκμήριον ἐλαμβάνομεν ἐκ τῶν Μητροδώρου Ἰωνικῶν· ἱστορεῖ γὰρ ὅτι Σμυρναῖοι τὸ παλαιὸν Αἰολεῖς ὄντες θύουσι Βουβρώστει ταῦρον μέλανα, καὶ κατακόψαντες, αὐτόδορον ὁλοκαυστοῦσιν. Ceterum num is sit philosophus Metrodorus Chius, Anaxarchi magister, an alius, tu videas.

10.

Cyme et Ossa, Italiæ montes maximi, ut Metrodorus.

DE CONSUETUDINE.

12.

Crocuta (vel crocota) ex cane et lupo hybrida est, ut Artemidorus ait. Quæ vero Metrodorus Scepsius in libro De consuetudine dicit, fabulosa sunt et nullius momenti.

13.

Metrodorus in libro De consuetudine scribit, capi scopes ex adverso aucupum saltantium saltantes.

DE ALIPTICA.

14.

Metrodorus Scepsius secundo libro De aliptica ait, Hipponactem poetam non modo pusillo fuisse corpore, sed et gracili : at tam validis lacertis, ut, præter alia, vacuam olei ampullam ad longissimum intervallum projiceret; quum levia corpora, quoniam minus facile aerem findunt, non violento impetu ferantur.

CORNELIUS ALEXANDER POLYHISTOR.

Suidas : Ἀλέξανδρος ὁ Μιλήσιος, ὃς Πολυίστωρ ἐπεκλήθη, καὶ Κορνήλιος, διότι Κορνηλίῳ Λεντούλῳ αἰχμαλωτισθεὶς ἐπράθη καὶ αὐτῷ παιδαγωγὸς ἐγένετο· εἶτα ἠλευθερώθη· ἦν δὲ ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ τῶν Σύλλα χρόνων καὶ ἐπὶ τάδε (*). Ἀνῃρέθη δὲ ἐν Λαυρενταῖς, ὑπὸ πυρὸς τῆς οἰκίας φθαρείσης. Καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἑλένη μαθοῦσα τὸ συμβὰν ἀπήγξατο. Ἦν δὲ γραμματικὸς τῶν Κράτητος μαθητῶν. Οὗτος συνέγραψε βιβλία ἀριθμοῦ κρείττω, καὶ Περὶ Ῥώμης βιβλία πέντε. Ἐν τούτοις λέγει ὡς γυνὴ γέγονεν Ἑβραία Μωσὼ, ἧς ἐστι σύγγραμμα ὁ παρ' Ἑβραίοις νόμος. Cf. Eudocia p. 62, ubi eadem brevius. Schol. Apoll. Rh. I, 925 : Ἔστι καὶ .. Χερσόννησος Καρίας, ἔνθεν ἦν Ἀλέξανδρος ὁ Περὶ Καρίας γράψας, qui a Milesio non diversus, Chersonesi natus, Mileti educatus fuerit.

Servius in Virgil. Æn. X, 388 (vid. fr. 28) : *Alexander Polyhistor,.. quem* (*Lucius*) *Sylla civitate donavit.*

Suetonius De illustr. gram. c. 20 : C. *Julius Hyginus, Augusti libertus,... studiose et audivit et imitatus est Cornelium Alexandrum, grammaticum Græcum, quem propter antiquitatis notitiam Polyhistorem multi, quidam Historiam vocant.*

Hæc sunt quæ de vita Alexandri tradita accepimus. Difficultatem movet, quod Alexander discipulus Cratetis et magister Hygini fuisse dicitur. Nam Crates e Wegeneri (De aula Attal.) calculis moritur circa an. 142 a. C., adeo ut Alexandri natales minimum referendi sint ad an. 160 a. C. Hyginus vero Augusti libertus vix potuit nasci ante 70 a. C., adeo ut Alexander etiam post an. 60 centenarius et amplius docendo occupatus fuerit. Hæc a vero abhorrent. Solvere nodum vel secare tentavit Rumpf. (Commentat. De Alex. Pol. p. 5. Heidelbg. 1845). « Errorem, ait, in Suetonii verbis subesse liquet. Mihi verba *et audiit* omnino ejicienda e textu videntur. Ea primus probavit Casaubonus; receperunt Oudendorpius ex Mss., ut ait, Ernestius ex editione Florentina, retinuerunt F. A. Wolfius et Baumgarten-Crusius. Antea legebatur *et avide;* quæ quidem verba quum manifesto sint corrupta, a docto quodam librario in *et audiit* correcta esse videntur. Igitur neutra vera est lectio; illam tamen speciosam quidem maximeque arridentem Suetonii editores receperunt, quod Polyhistoris ætatem non satis cognitam habebant. » — Clintonus F. H. ad an. 83 in Suetonii loco exhibet *studiose et avide imitatus* est, nihil monens de lectionis diversitate. Vel sic tamen statuendum putat Cratetem vixisse usque ad annum 123 a. C., quo tempore Alexander viginti fere annos natus fuisset, adeo ut Sullæ dictatoris temporibus, quibus civitate donatus est, sexagenarius fuerit. Hæc si admittis, admitti fortasse etiam potest Hyginum puerulum audiisse senem nostrum octogenarium. Sed parum hoc probabile (*). Rumpfii vero sententia omnino rejicienda. Etenim Alexander (fr. 47) laudat Promathidam. Is Dionysio Thrace est junior ejusque, ut videtur, discipulus. Dionysius est discipulus Aristarchi. Cum Aristarcho componendus Crates; adeo ut Alexander cum Dionysio componi deberet, si Alexander reapse Cratetem audiisset. Jam vero Alexander laudat auctorem ipso Dionysio juniorem. Hinc igitur colligas Alexandrum componendum potius esse cum Dionysii discipulis, qui Pompeii ætate florebant. Eademque tempora postulant verba Suetonii, uti ex conjectura et deinde e Mss. constituta nunc legi solent. Itaque bene habet Suetonius; perperam Suidas, quem tamen defendere quodammodo possis aliis locis, ubi μαθηταὶ laxiori sensu dicuntur, non auditores,

(*) Καὶ ἐπὶ τάδε] hæc non intellexit Rumpf. vertens *usque ad illius facinora.*

(*) Quæ præterea Clintonus l. l. notat erronea sunt. Polyhistor, ait, though called a Milesian by Suidas, was born in Phrygia. Stephan. Byz. : Κοτιάειον, πόλις Φρυγίας,... ἔνθα ἦν Ἀλέξανδρος ὁ Ἀσκληπιάδου, γραμματικὸς πολυμαθέστατος χρηματίζων, ὃς Περὶ παντοδαπῆς ὕλης τεσσαράκοντα δύο ἔγραψε λόγους [in cod. Rhediger. κδ' ἔγραψε βίους (sueta vocum βίος et βίβλος commutatione)]. Similiter ante Clintonem statuerant Vossius H. Gr. p. 187 sq., Kuster. ad Suid. l. l., Jonsius Scr. H. phil. II, 16 p. 235, Schœll. in Hist. lit. Gr. tom. II, p. 723 (ed. Berlin. 1830). Quibus adde Forbigerum *Geogr*. I, 251, quem hæc opinio in alium etiam induxit errorem. At luce clarius est Al. Asclepiadis filium M. Antonini imperatoris fuisse magistrum, cui λόγον ἐπιτάφιον scripsit Aristides, Orat. XII, tom. I, p. 134 sqq. Dindf., uti monuerunt post Meursium (notæ ad Chalcid. p. 7), Fabricium (B. Gr. IV, p. 379), Burettium (Mém. de l'Acad. X, p. 253), Wegenerus (De aula Attal. p. 199), J. Rumpf. (Commentat. de Alexandri Polyh. vita et script. Heidelberg. 1845, p. 6), Lehrsius (Quæst. Epic. p. 8-16), qui fuse docteque quæ ad Cotyæensem grammaticum pertinent exposuit. Wegeneri sententiam, ex qua Alexander Milesius idem foret cum Alexandro Ephesio et Alexandro Myndio, memorasse sufficiat. Vide Rumpf. l. l. p. 7 sq. — De Alexandro Ephesio vide infra. Ceteros Alexandros recensent Meursius, Voss. l. l., Fabricius B. Gr. tom. II, p. 232 sqq. ed. pr. — Apud Stephan. Byz. v. Παρνασσός et Αὐλή pro Ἀλέξανδρος legendum Ἀλεξανδρίδης. V. fragm. Alexandridæ Delphi.

sed disciplinæ alicujus addicti. Secundum hæc Alexander libertus Romæ floruerit inter an. 82–60. Quando natus, quando captus, quando mortuus sit, in medio debet relinqui.

SCRIPTA ALEXANDRI.

Historica.

1. Χαλδαϊκά et Ἀσσυριακά (fr. 1–2).
2. Περὶ Ἰουδαίων (fr. 3–24).
3. Ἰταλικά (Περὶ Ῥώμης) βιβλ. ε' (fr. 25-29).

Geographica vel Periegetica.

4. *De Illyrico tractu* (fr. 30).
5. Κρητικά, libris minimum II (fr. 32).
9. Περὶ Εὐξείνου πόντου (fr. 33-38).
7. Περὶ Βιθυνίας (fr. 39-41).
8. Περὶ Παφλαγονίας (fr. 42-44).
9. Περὶ Φρυγίας, libris min. III (fr. 45-53).
10. Περὶ Καρίας, libris min. II (fr. 54-64).
11. Λυκιακά (Περίπλους Λυκίας), lib. m. II (fr. 66-88).
12. Περὶ Κιλικίας (fr. 89-93).
13. Περὶ Κύπρου (fr. 94).
14. Ἰνδικά (fr. 95-97).
15. Περὶ Συρίας (fr. 98-102).
16. Αἰγυπτιακά, libris III (fr. 104-116).
17. Λιβυκά, libris min. III (fr. 117-135).
[Περίπλους τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης? fr. 135 *a*].

Grammatica.

19. Περὶ τῶν παρ' Ἀλκμᾶνι τοπικῶς εἰρημένων (fr. 136, 137).

Philosophica.

29. Περὶ Πυθαγορικῶν συμβόλων (fr. 138).

Opera quæ ex conjectura Al. Polyhistori vindicavimus.

21. Φιλοσόφων διαδοχαί (fr. 139-146).
22. Θαυμασίων συναγωγή.

Fragmenta operum incertorum (fr. 147-152).

Tituli geographici num ad unum opus totius orbis terrarum descriptionem complexum referendi sint, an singula opuscula singillatim prodierint, non liquet. Hoc tamen probabilius est. Rerum tractatio, quatenus e Stephani ἀποσπασματίοις judicari potest, eadem prorsus erat, quam apud plurimos Κτίσεων, Περίπλων, Περιηγήσεων scriptores ætatis sequioris obtinuisse novimus. Propria laus Alexandri in eo maxime posita fuisse videtur, ut non unum alterumve scriptorem, prouti optimum quemque judicaret, tacite sequeretur et pro suis aliena venderet; sed varias variorum de eadem re sententias et narrationes undique congestas componeret. An sit ulterius progressus, ac diligentiæ coacervandi et copiæ eruditionis acumen etiam judicis sociaverit, ex reliquiis dignosci nequit; ceterum negare quam affirmare malueris. Quam modo diximus indolem scriptoris vel tenuissima illa quæ apud Stephanum leguntur fragmina comprobant. Nam in libro De Ponto Euxino *Diophantum* laudat (fr. 33); in libro De Paphlagonia *Nicostratum* (fr. 42); in libro De Phrygia *Promathidam* et *Timotheum* (fr. 47.); in libro De Cilicia *Zopyrum* (fr. 89); in libro De Syria *Xenophontem* ἐν ταῖς ἀναμετρήσεσι τῶν ὀρῶν τῆς Συρίας (fr. 99); in Libycis denique *Demosthenem* nescio quem (fr. 131). Similiter etiam in opere De mirabilibus Alexander ἄλλους τῶν οὐκ ἀφανῶν εἰσάγει ταῦτα προϊστορήσαντας, uti testatur Photius. Omnium autem luculentissime sedulitatem excerptoris ostendit liber *De Judæis*, qui totus, ut videtur, ex centonibus auctorum diversissimorum consarcinatus erat. In nostris exscribuntur:

Historici.

1. *Aristeas* ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων, fr. 12.
2. *Artapanus*, ἐν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, fr. 4. 10. 14.
3. *Cleodemus s. Malchus*, ὁ ἱστορῶν τὰ Περὶ Ἰουδαίων, fr. 7.
4. *Demetrius*, fr. 8, 16.
6. *Eupolemus*, ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων sive Περὶ τῶν ἐν Ἰουδαίᾳ βασιλέων, fr. 3. 13. 18. 20. 24.
6. *Molo*, ὁ τὴν συσκευὴν τὴν κατὰ Ἰουδαίων γράψας, fr. 5.
7. *Timochares* ἐν τοῖς Περὶ Ἀντιόχου, fr. 21.
8. *Theophilus*, fr. 19.

Geographi.

1. Ὁ τῆς Συρίας σχοινομέτρησιν γράψας, fr. 22.

Poetæ.

1. *Philo*, ἐν τῷ Περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, fr. 6. 11. 23.
2. *Theodotus*, ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων, fr. 9.
3. *Ezechiel*, ὁ τῶν τραγῳδιῶν ποιητής, in dramate Ἐξαγωγή inscripto, fr. 15 et 16.

Historicos Aristeam, Artapanum, Cleodemum, Demetrium et Eupolemum, non Græcos, sed Judæos Græcienses fuisse nemo qui fragmenta nostra perlegerit non intelligit, ac de Demetrio quidem et Eupolemo rem testatur Eusebius in Hist. Eccles. VI, 13 (et ex eo Hieronym. De vir. ill. tom. II, p. 865 ed. Veron.), ubi Clemens Alex. meminisse dicitur Φίλωνος καὶ Ἀριστοβούλου Ἰωσήπου τε καὶ Δημητρίου καὶ Εὐπολέμου Ἰουδαίων συγγραφέων. Plura in hanc sententiam disputat Valckenarius

De Aristobulo c. 6. p. 17 sqq. (in Euseb. Pr. Ev. tom. IV, p. 357 ed. Gsfd.).

De *Aristeæ* Ptolemæi Philadelphi æqualis historia Judaica aliunde, quantum sciam, non constat; num genuina hæc historia fuerit, an sicuti notus ille De septuaginta interpretibus liber a seriore Judæo sub Aristæi nomine editus sit, nescitur (v. Rosenmüller. *Handb. d. bibl. Krit.* II, p. 358 sqq.). Vide etiam quos laudat Schœll. in *Gesch. d. Gr. Lit.* tom. II, p. 288.

Artapani præter Eusebium mentionem faciunt Clemens Alex. I, c. 23, p. 149, 1, Chron. Pasch. et Anonym. Chron. in Cram. Anecd. Parisin. tom. II, p. 176; neque tamen novi quidquam, et quod de tempore scriptoris certiores nos reddere possit, afferunt (v. not. ad fr. 14).

De *Cleodemo* aliunde non constat.

Demetrium sub Ptolemæo Philopatore (222-205) Chronica sua composuisse indicare videtur locus Clementis, Strom. I, 21, p. 146 ed. Sylb., ubi hæc:

Δημήτριος δέ φησιν ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ βασιλέων τὴν Ἰούδα φυλὴν καὶ Βενιαμεὶν καὶ Λευὶ μὴ αἰχμαλωτισθῆναι ὑπὸ τοῦ Σεναχηρεὶμ, ἀλλ' εἶναι ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ταύτης εἰς τὴν ἐσχάτην ἣν ἐποιήσατο Ναβουχοδονόσορ ἐξ Ἱεροσολύμων ἔτη ἑκατὸν εἴκοσι ὀκτὼ μῆνας ἕξ· ἀφ' οὗ δὲ αἱ φυλαὶ αἱ δέκα ἐκ Σαμαρίας αἰχμάλωτοι γεγόνασιν ἕως Πτολεμαίου τετάρτου ἔτη πεντακόσια [τετρακόσια em. Reinesius] ἑβδομήκοντα τρία μῆνας ἐννέα, ἀφ' οὗ δὲ ἐξ Ἱεροσολύμων ἔτη τριακόσια τριάκοντα ὀκτὼ μῆνας τρεῖς.

Fortasse idem est Demetrius, quem Περὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον scripsisse dicit Athenæus XV, p. 680, B. Demetrium eundem esse cum Damocrito, qui de Judæis scripsisse dicitur a Suida voce Δαμόκριτος, statuit Jonsius Scr. Hist. ph. I, 4, 2. Quod minime probabile. Nam quæ Suidas e Damocriti libro affert, hominem ostendunt rerum Judaicarum ignarum, alterumque Apionem, infestum Judæorum detrectatorem.

Eupolemus una generatione quam Alexander antiquior floruisse videtur inter 140-100 a. C. Scilicet ex eo Clemens Alex. Strom. I, 21, p. 146, 16, hæc: Εὐπόλεμος ἐν τῇ ὁμοίᾳ πραγματείᾳ (sc. Περὶ Ἰουδαίων) τὰ πάντα ἔτη φησὶν ἀπὸ Ἀδὰμ ἄχρι τοῦ πέμπτου ἔτους Δημητρίου βασιλείας, Πτολεμαίου (Euerg. II) τὸ δωδέκατον (l. τότε τὸ ἕκτον) βασιλεύοντος Αἰγύπτου συνάγεσθαι ἔτη ͵ερμθ', i. e. 5149 (*). Innuit vero Demetrium Nicatorem, qui regnum suscepit a. 146 exeunte. Ejus anno quinto (142 exeunt. — 141 a. C.) quum libertatem Judæis rex concesserit, vides cur ad hunc terminum Eupolemus numeros suos direxerit. Cf. Huet. Demonstr. Ev. Prop. IV, c. 2, qui hunc Eupolemum filium fuisse censet Johannis quem Judas Maccabæus Romam misit legatum. Præter eos scriptores, quos nominavimus ad fr. 13 et 18, Eupolemi meminit Josephus C. Apionem I, 23: Ὁ μέντοι Φαληρεὺς Δημήτριος (i. e. Pseudo-Dem.) καὶ Φίλων ὁ πρεσβύτερος (poeta, ab Alexandro Polyh. citatus) καὶ Εὐπόλεμος οὐ πολὺ τῆς ἀληθείας διήμαρτον· οἷς συγγινώσκειν ἄξιον· οὐ γὰρ ἐνῆν αὐτοῖς μετὰ πάσης ἀκριβείας τοῖς ἡμετέροις γράμμασι παρακολουθεῖν. Igitur Josephus Eupolemum non Judæum, sed Græcum scriptorem esse opinatus est (*).

Molo (plerique Eus. codices exhibent Μήλων) est *Apollonius* Molo Alabandensis, Alexandri Polyhistoris æqualis fere, rhetor celeberrimus, quem Cicero primum Romæ (a. 88), deinde in Rhodo (a. 78) insula audivit (**). Quæ contra Judæos Molo scripsit, eorum complura affert Josephus (***).

(*) Igitur mundi annus primus secundum Eupolemum erat 5290 (5149+141) a. Chr. Vellem hoc mihi innotuisset eo loco ubi de ratione qua Syncelli auctor Panodorus Ægyptiam chronologiam adornaverit, verba feci pag. 537. Suspicatus ibi sum auctorem Syncelli Ægyptiorum regibus mortalibus dedisse annos 3755 (͵γψνε'), non vero 3555 (͵γφνε'); quorum primus incideret in 4106 a. C. Jam vero diis et semideis ex Panodori calculis dantur anni 1184 (vel accuratim 1183½). Igitur deorum regni initium cadit in an. 5290 a. C., qui ex Eupolemi computo mundi annus primus est. Jam quum simili modo Eusebii auctorem dynastiarum mortalium initium cum initio mundi ex alia æra composuisse probabili ratione demonstrasse mihi videar, ac ejusmodi rerum adornatio Judæis chronologis sponte fere in mentem venire deberet, vix dubito quin de annis istis 3755 recte conjecerim, atque calculis his eadem mundi æra subsit, quam Eupolemus noster sequitur.

(*) Fragmenta nostra Eupolemi separatim edidit et commentario instruxit Kuhlmey. Berlin. 1840, notante Rumpfio l. l. p. 20.

(**) Cicero Brut. c. 89: *Eodem anno* (sc. Sulla et Pompeio coss. a. 88) *etiam Moloni Rhodio Romæ dedimus operam et actori summo causarum et magistro.* Id. ib. c. 91: *Post a me tota Asia peragrata est et cum summis quidem oratoribus*, etc. *Quibus non contentus, Rhodum veni, meque ad eundem, quem Romæ audiveram, Molonem applicavi.* Cf Plutarch. Cic. c. 4. Strabo XIV, p. 6 5, Molonem inter illustres Alabandenses recenset, et p 660 inter eos, qui Rhodi ἐσοφίστευσαν. Molonem audivit etiam Lucceius (Cic. Ep. ad Att. II, 1) et Cæsar (Plut. Cæs. c. 3; Sueton. Cæs. c. 4). Cf. præterea Cic. De orat. I, 17, 28, De divin. I, 56; Quinctil. XII, 6. III, 1, 16; Walz. Rhet. Gr. tom. VIII, p. 494; Phœbammon p. 89; Porphyr. Qu. Hom. 4. Schol. Arist. Nub. 144, ubi: Τοῦτον (sc. τὸν χρησμὸν Pythiæ versibus trimetris conceptum de Socrate omnium hominum sapientissimo) Ἀπολλώνιος ὁ Μόλων ἐν τῷ Κατὰ φιλοσόφων ἐψεῦσθαί φησι· τοὺς γὰρ Πυθικοὺς χρησμοὺς ἑξαμέτρους εἶναι. Inter eos qui de rebus Ægyptiorum scripserint, nominatur ap. Cosmam Topograph. Christ. XII, p. 341. Cf. Clinton. F. H. ad an. 88 et 78. Westermann. *Gesch. d. gr. Bereds.* p. 177, n. 9.

(***) Josephus C. Ap. II, 14: Καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Μόλων καὶ Λυσίμαχος καί τινες ἄλλοι τὰ μὲν ὑπ' ἀγνοίας, τὸ πλεῖστον

Timochares, qui De rebus Antiochi scripsit, aliunde mihi non notus est. Diversus haud dubie fuit ab Timochare astronomo (schol. Arat. Phæn. 269), de quo vide Schœll. *Gesch. d. Gr. Lit.*, II, p. 244.

Theophilus num is sit qui Ἰταλικὰ, Πελοποννησιακὰ, Σικελίας περιήγησιν, alia scripsit (vide auctores ætatis incertæ), non dijudico.

Syriæ mensorem intelligo *Xenophontem*, quem ipse Alexander (Περὶ Συρίας) laudat fr. 97. Eundem esse statuo cum Xenophonte Lampsaceno et Peripli auctore, cujus meminit Plinius (*).

Ceterum sunt qui Judæorum Historiam Alexandro abjudicandam esse censeant. Argumentum rei idoneum non protulerunt, nisi forte argumenti speciem habere putes quæ Rumpfius affert p. 25 : « Ejusmodi commentarios de rebus Judæorum in unum redigere, id quod libro nomen Polyhistoris præ se ferente factum, Judæi neque Græci hominis est. Neque mirum, compilantem istum hominem historiæ suæ Alexandri Polyhistoris nomen inscripsisse, quippe qui diligentissimus antiquitatis mythorumque Asiæ minoris et Syriæ investigator eo tempore haberetur. Quum vero Christiani scriptores posterioris ætatis rem suam paganorum testimoniis confirmandam esse putarent eoque in studio criticam artem prorsus negligerent, nec Eusebius illam fraudem detexisse videtur. » Hæc ille. Videlicet constat scriptores Græcos usque ad Alexandri tempora Judæorum vix nomen protulisse, historiam omnino non curasse. Hoc ad omnes sequentis ævi historicos, qui Græci natione fuerint, transferunt. Si quæ obstare huic sententiæ videntur, ea indicta causa condemnant et verbo removent, figmenta dicentes ævi infimi virorumque obscurorum, qui Græcis nominibus abusi suis suorumque commodis consulere voluissent. Quod quo firmius animis multorum inhæret, tanto est absurdius et in literarum historiam recte intelligendam perniciosius. Quod fusius exponere non hic est locus.

In *Babyloniis* sive *Chaldæis* historiis Alexander præ ceteris *Berosum* exscripsit, cujus ampla fragmenta eidem debemus Eusebio, qui Judaica servavit. Ceterum videri possit Alexander non ipsum Berosum ob oculos habuisse, sed sua ex Apollodori libro nescio quo exscripsisse. Etenim in Eusebio Armen. p. 5 (fr. 5 Berosi) legitur ita : *Hac vero ratione narrationem exorditur* (Berosus), *ut Apollodorus ait.* At laborare ambiguitate h. l. textum Armeniacum annotavit Majus. Rumpf. probabiliter statuit in græcis fuisse ὡς καὶ Ἀπολλόδωρος λέγει. Idemque recte monet Syncellum p. 39, B (Berosi fr. 6) iis quæ Polyhistor e Beroso notaverit opponere ea quæ de eadem re ex eodem Beroso notaverit Apollodorus, adeo ut Polyhistor sua non possit ex Apollodoro mutuatus esse. Nisi fallor, ista καθὼς καὶ Ἀπολλόδωρος λέγει ex glossa ad marginem Eusebii adscripta in textum deinde illata sunt. Ceterum de Babyloniacis hisce Apollodori idem plane valet quod de Ægyptiacis ejusdem auctoris ad Manethonem notavimus.

δὲ κατὰ δυσμένειαν περί τε τοῦ νομοθετήσαντος ἡμῖν Μωϋσέως καὶ περὶ τῶν νόμων πεποίηνται λόγους οὔτε δικαίους οὔτε ἀληθεῖς, τὸν μὲν ὡς γόητα καὶ ἀπατεῶνα διαβάλλοντες, τοὺς νόμους δὲ κακίας ἡμῖν καὶ οὐδεμιᾶς ἀρετῆς φάσκοντες εἶναι διδασκάλους... Τὴν κατηγορίαν ὁ Ἀπολλώνιος οὐκ ἀθρόαν, ὥσπερ ὁ Ἀπίων, ἔταξεν ἀλλὰ σποράδην καὶ διὰ πάσης τῆς συγγραφῆς. Ποτὲ μὲν ὡς ἀθέους καὶ μισανθρώπους λοιδορεῖ, ποτὲ δ' αὖ δειλίαν ἡμῖν ὀνειδίζει· καὶ τοὔμπαλιν ἔστιν ὅπου τόλμαν κατηγορεῖ καὶ ἀπόνοιαν. Λέγει δὲ καὶ ἀφυεστάτους εἶναι τῶν βαρβάρων· καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν εἰς τὸν βίον εὕρημα συμβεβλῆσθαι μόνους. Quæ longa disputatione Josephus refellere studet. — II, 7 : *Admiror autem etiam eos, qui ei* (Apioni) *hujusmodi* (Judæos accusandi) *fomitem præbuere, Posidonium et Apollonium Molonem : quoniam accusant quidem nos, quare nos eosdem deos cum aliis non velimus. Mentientes autem pariter, et de nostro templo blasphemias componentes incongruas, non se putant impie agere.* (Sequitur ex Apione historia de asini capite in templo Hieros.) — II, 2 : Μόλων δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς, ὡς αὐτοῖς ἔδοξεν, de tempore exitus Jud. statuerunt.

(*) Plinius H. N. VII, s. 49 : *Xenophon in Periplo Tyriorum insulæ regem DC, atque, ut parce mentitus, filium ejus DCCC* (sc. annis vixisse ait). Antecedunt similia quædam ex Alexandro Polyhistore deprompta (v. fr. 39). Cf. Valer. Max. VIII, 13, 7 : ... *Xenophon, cujus* Περίπλους *legitur; is enim Latmiorum* (?) *regem octingentis vitæ annis donavit. Ac ne pater ejus parum benigne acceptus videretur, ei quoque sexcentos assignavit annos.*

Plinius IV, s. 27 : *Xenophon Lampsacenus a litore Scytharum tridui navigatione insulam esse immensæ magnitudinis, Baltiam, tradit. Eandem Pytheas Basileam vocat.* Eadem Solinus c. 22.

Plinius VI, s. 36 : *Contra hoc quoque promontorium* (sc. Hesperion ceras) *Gorgades insulæ narrantur, Gorgonum quondam domus, bidui navigatione distantes a continente, ut tradit Xenophon Lampsacenus. Penetravit in eas Hanno Pœnorum imperator, prodiditque*, etc. Quæ sequuntur ex Hannone petita, ea tamquam Xenophontis narrationem affert Solinus c. 60, sueta negligentia Plinium exscribens. — Præterea hujus Xenophontis nomen legis inter auctores ad Plin. lib. III et V. Cf. Salmasius in Solin. p. 17. — Ad Lampsacenum Xenoph. Reinesius referenda esse putat quæ leguntur ap. Tzetzem ad Lyc. 702 : Καὶ Ξενοφῶν καὶ ἕτεροι μυρίοι περί τε τοῦ Ἀόρνου στομίου καὶ τῆς Ἀσφαλτίτιδος λίμνης ἱστόρησαν.

ΧΑΛΔΑΙΚΑ.

Excerpsit Alexander libros Berosi, atque aliorum quorundam, ut videtur. Hæc exscripsimus in fragmentis Berosi, ubi vide. Sequentia duo fragmenta Ἀσσυριακά inscribimus, quamquam peculiare de rebus Assyriorum opus disertis verbis Alexandro non tribuitur.

[ΑΣΣΥΡΙΑΚΑ.]

1.

Syncell. p. 359, C : Ἐβασίλευσαν Ἀσσύριοι ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως μέχρι Βελεοῦν τοῦ Δελκετάδου· εἰς τοῦτον γὰρ τοῦ Σεμιράμεως γένους λήξαντος, Βελιταρᾶν κηπουργὸς ἐβασίλευσε καὶ τὸ ἐκείνου γένος ἑξῆς μέχρι Σαρδαναπάλλου, καθὰ Βίωνι δοκεῖ καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Πολυΐστορι.

2.

Agathias II, 25, p. 119 ed. Bonn. : Πρῶτοι μὲν γὰρ, ὧν ἀκοῇ ἴσμεν, Ἀσσύριοι λέγονται ἅπασαν τὴν Ἀσίαν χειρώσασθαι, πλὴν Ἰνδῶν τῶν ὑπὲρ Γάγγην ποταμὸν ἱδρυμένων. Νίνος τε πρότερον φαίνεται καὶ βασιλείαν ἐνταῦθα βεβαίαν καταστησάμενος, Σεμίραμίς τε αὖ μετ' ἐκεῖνον, καὶ ἑξῆς ἅπαντες οἱ τούτων ἀπόγονοι μέχρι καὶ ἐς Βελεοῦν τὸν Δερκετάδου· ἐς τοῦτον γὰρ δὴ τὸν Βελεοῦν τῆς τοῦ Σεμιραμείου φύλου διαδοχῆς παυσαμένης, Βεληταράς τις ὄνομα, φυτουργὸς ἀνὴρ καὶ τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις κήπων μελεδωνὸς καὶ ἐπιστάτης, ἐκαρπώσατο παραλόγως τὴν βασιλείαν, καὶ τῷ οἰκείῳ ἐνεφύτευσε γένει, ὥς που Βίωνι γέγραπται καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Πολυΐστορι, ἕως ἐς Σαρδανάπαλλον, [ἐφ' οὗ] ὡς ἐκεῖνοί φασι, τῆς ἀρχῆς ἀπομαρανθείσης, Ἀρβάκης ὁ Μῆδος καὶ Βέλεσυς ὁ Βαβυλώνιος ἀνήρηνται αὐτὴν τοὺς Ἀσσυρίους, καθελόντες τὸν βασιλέα, καὶ ἐς τὸ Μηδικὸν μετέστησαν ἔθνος, ἔξ τε καὶ τριακοσίων ἤδη πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ ὀλίγῳ πλειόνων ἐτῶν παρῳχηκότων, ἐξ οὗ τὰ πρῶτα ὁ Νίνος τῶν ἐκείνῃ κατέσχε πραγμάτων. Οὕτω γὰρ Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ τοὺς χρόνους ἀναγραψαμένῳ καὶ Διόδωρος ξύμφησιν ὁ Σικελιώτης. Μῆδοι τοίνυν αὖθις ἐκράτουν, καὶ ἅπαντα τοῖς ἐκείνων ἐτάττοντο νόμοις. Ἔτη δὲ καὶ τούτων ἐν τῇ ἀρχῇ διανυσάντων οὐ μεῖον ἢ τριακόσια Κῦρος ὁ Καμβύσου τὸν Ἀστυάγην καταπολεμήσας, ἐπὶ Πέρσας τὴν ἡγεμονίαν μετήγαγε. Πῶς δὲ οὐκ ἤμελλεν, Πέρσης τε ὢν αὐτὸς ἰθαγενὴς, καὶ ἅμα χαλεπαίνων τοῖς Μήδοις διὰ τὰς σὺν Ἀστυάγει παρατάξεις; Κρατήσαντες δὲ καὶ οἱ Περσικοὶ βασιλεῖς ὀκτώ τε καὶ εἴκοσι καὶ διακόσια ἔτη, καὶ μέντοι καὶ τούτων ἀρχὴ τελεώτατα διερρύη, στρατῷ ἐπηλύτῃ καὶ βασιλεῖ ἀλλοτρίῳ καταλυθεῖσα. Ἀλέξανδρος γὰρ ὁ Φιλίππου Δαρεῖον ἀποκτείνας τὸν Ἀρσάμου τὸν βασιλέα, καὶ ἅπασαν τὴν Περσίδα παραστησάμενος ἐς Μακεδονικὴν τὰ πράγματα μετέθηκε πολιτείαν. Οὕτω γὰρ ἦν μεγαλουργὸς ἐς τὰ μάλιστα καὶ ἀμαχώτατος, ὡς, ἐπειδὴ αὐτὸν καὶ ἀποβιῶναι ξυνέβη, ὅμως τοὺς ἐκείνου διαδόχους, Μακεδόνας γε ὄντας, κατασχεῖν ἐπιπλεῖστον τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ ὀθνείας, καὶ ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἀφικέσθαι. Καὶ οἶμαι ἄχρι καὶ ἐς τόδε τοῦ καιροῦ ἦρχον ἂν καὶ ἐπεκράτουν, τῇ τοῦ οἰκιστοῦ κρατυνόμενοι δόξῃ, εἰ μὴ ἐς ἀλλήλους στασιάσαντες, καὶ θαμὰ κατά τε σφῶν αὐτῶν καὶ πρὸς Ῥωμαίους παραταξάμενοι, τοῦ πλείονος ἕκατι, διέλυσαν τὰς οἰκείας δυνάμεις, καὶ οὐκέτι ἀνάλωτοι τοῖς πέλας

[DE REBUS ASSYRIORUM.]

1.

Regnarunt Assyrii inde a Nino et Semiramide usque ad Beleum Dercetadæ filium : in hoc enim quum Semiramidis genus defecisset, Belitaran hortulanus ejusque posteri deinceps regnarunt usque ad Sardanapallum, uti Bioni et Alexandro Polyhistori videtur.

2.

Primi omnium, de quibus auditu aliquid accepimus, Assyrii dicuntur totam subegisse Asiam præter Indos, qui ultra Gangem fluvium sedes habent. Ninus ibi primum regiam potestatem constituisse dicitur, et post hunc Semiramis, et deinde omnes horum posteri usque ad Beleum Dercetadæ filium. In hunc enim Beleum successio stirpis Semiramideæ desiit, et Belitaras quidam nomine, vir insitor, regiorum hortorum præfectus et inspector, inopinato regnum sibi vindicavit, et suæ generi insevit, ut apud Bionem alicubi scribitur et apud Alexandrum Polyhistorem, usque ad Sardanapallum, cujus temporibus quum emarcuisset, ut illi dicunt, regia potestas, Arbaces Medus et Belesys Babylonius, rege interfecto, Assyriis eam ademerunt et in Medicam gentem transtulerunt, annis mille trecentis et paullo amplius jam præterlapsis, inde a quo primum Ninus in his regionibus rerum potitus erat. Ita enim Ctesiæ Cnidio tempora describenti Diodorus etiam Siculus assentitur. Medi itaque rursum imperium sunt adepti, omniaque ipsorum legibus constituebantur. Quum vero etiam hi annis non minus trecentis imperio essent potiti, Cyrus Cambysæ filius Astyage debellato ad Persas imperium traduxit. Quo pacto enim id non erat facturus, quum et Persa ipse esset indigena, simulque Medis infensus ob prœlia cum Astyage habita? Quum vero etiam Persici reges annis octo et viginti supra ducentos imperassent, etiam horum imperium penitus est collapsum, ab externo exercitu et rege alienigena dissipatum. Alexander enim Philippi filius interfecto Dario rege, Arsami filio, totaque Perside subacta, ad Macedonicum imperium res transtulit. Ita enim rerum gestarum magnitudine eximie clarus erat belloque insuperabilis, ut etiam postea, quum e vivis excessisset, successores tamen ipsius, Macedones quum essent, alienam exteramque regionem quam diutissime in potestate retinuerint, et ad summam potentiam evaserint. Et sane arbitror eos etiam in hunc usque diem regnaturos imperiumque obtenturos fuisse, Alexandri gloria suffultos, nisi inter se dissidentes frequentibusque prœliis tum adversus se mutuo tum adversus Romanos habitis, plura habendi studio suas ipsorum vires potentiamque fregissent,

ἐδόκουν. Τοιγάρτοι ἄρξαντες οὐ λίαν ἐλάττονα χρόνον τῶν Μήδων ὅτι μὴ ἑπτὰ ἔτεσι δέοντα (πειστέον γὰρ κἀνταῦθα τῷ Πολυΐστορι), ἐς τοσοῦτον δὴ οὖν κρατήσαντες, Παρθυαῖοί γε αὐτοὺς, ἔθνος κατήκοον καὶ ἥκιστα ἐν τῷ πρὸ τοῦ ὀνομαστότατον, παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς τοὺς Μακεδόνας. Καὶ εἶτα ἐκεῖνοι τῶν ὅλων πλὴν Αἰγύπτου ἡγοῦντο, Ἀρσάκου μὲν πρότερον τῆς ἀποστάσεως ἀρξαμένου, ὡς καὶ Ἀρσακίδας τοὺς μετ' αὐτὸν ὀνομάζεσθαι, Μιθριδάτου δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἐς μέγα τι κλέος τὸ Παρθυαίων ὄνομα ἐξενεγκότος. Ἑβδομήκοντα δὲ ἐτῶν ἤδη ἐπὶ διακοσίοις παρωχηκότων ἀπὸ Ἀρσάκου τοῦ προτέρου ἐς Ἀρτάβανον τὸν ἔσχατον βασιλέα, ἡνίκα τὰ Ῥωμαίων πράγματα ὑπὸ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μαμαίας παιδὶ ἐτετάχατο, κατ' ἐκεῖνο δὴ τοῦ καιροῦ τὸ Χοσρόου τοῦ καθ' ἡμᾶς βασιλεύειν ἤρξατο γένος.

In hoc loco quam maxime offendunt verba : πειστέον γὰρ κἀνταῦθα τῷ Πολυΐστορι κτλ. Statuerat igitur Alexander Polyhistor successores Alexandri M. (i. e. reges Syriæ) Asiam tenuisse septem tantum annis minus quam Medos olim. Medis in antecc. tribuuntur anni circiter trecenti. Secundum hæc Macedones regnassent an. 293 (331-39 a. C.). Ac revera ita computasse Agathiam liquet ex seqq., ubi Parthi deinceps principatum Asiæ tenuisse dicuntur per annos 270, i. e. usque ad an. 229 p. Chr.; quamquam is quoque computus non est accuratissimus; quum Parthorum imperium eversum sit an. 226 p. C. Sed hoc utut est, satis patet quæ de Macedonum regno inepta produntur, non dicta esse ex mente Alexandri Polyhistoris. Temere hujus auctoris testimonium adduci censuit Niebuhrius ad h. l. Ne longus sim, Alexander hæc tradidisse mihi videtur. « Post Medos, dixerit, in Asia regnarunt Persæ per annos 228 (559-331 a. C.); deinde Alexander ejusque successores, Syriæ reges, per annos 345 (231-87) ad illud usque tempus quo Syriam occupavit Tigranes. Hinc Asiæ principatus penes Parthos erat, qui olim (an. 250 vel 256) sub Arsace a Syris defecerant. Igitur Macedonicæ stirpis reges septem tantum annis minus quam Medi olim regnarunt. Nam Medi regnarunt annis 252 (252 — 245 = 7). » Sic, puto, Alexander. Agathias eo peccavit quod in calculis subducendis profectus est ab annis 300, quos in antecc. Medis assignaverat. Alexander si ita statuisset, perineptus homo foret, et quam erat junior. Deinde quum Macedonum regnum ad annum exputet, jure postulamus etiam Medorum tempora, ex quibus pendet alter computus, accurate fuisse tradita, non vero indicata esse ore rotundo vagisque illis : ἔτη οὐ μεῖον ἢ τριακόσια (quibus Ctesianus computus, annorum 315, inest). Probabile igitur, Alexandrum pro more suo diversas de Medorum regno sententias protulisse, eam vero, qua Alexandri de Macedonum in Asia temporibus supputatio nititur, ab Agathia confusam esse cum altera. Ceterum annos 252 Medis assignat æqualis Polyhistoris Castor Rhodius (v. fragm. Chron. p. 160); Tigranem vero anno 87 a. C. Seleucidarum regnum occupasse cum Nostro statuit Justinus XL, 1 (Cf. Clinton. F. H. tom. III, p. 340).

ΠΕΡΙ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

Eusebius Pr. Ev. IX, 17 p. 418 sqq. (tom. II, p. 370 sqq. ed. Gaisfd.)

3.

ΕΥΠΟΛΕΜΟΥ

περὶ Ἀβραάμ,

ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυΐστορος Περὶ Ἰουδαίων γραφῆς.

Cap. 17 : Συνᾴδει δὲ τούτοις καὶ ὁ Πολυΐστωρ Ἀλέξανδρος, πολύνους ὢν καὶ πολυμαθὴς ἀνὴρ, τοῖς τε μὴ πάρεργον τὸν ἀπὸ παιδείας καρπὸν πεποιημένοις Ἕλλησι γνωριμώτατος, ὃς ἐν τῇ Περὶ Ἰουδαίων συντάξει τὰ κατὰ τὸν Ἀβραὰμ τοῦτον ἱστορεῖ κατὰ λέξιν τὸν τρόπον.

« Εὐπόλεμος δὲ ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων, τῆς Ἀσσυρίας φησὶ πόλιν Βαβυλῶνα πρῶτον μὲν κτισθῆναι ὑπὸ

---

effecissentque ut non amplius finitimis insuperabiles viderentur, quum alioquin imperassent non minore temporis spatio quam Medi, septem videlicet annis minus; nam etiam hac in re credendum est Polyhistori. Quum itaque tanto tempore imperassent, a Parthis, gente aliis subdita minimeque antea celebri, imperio sunt exuti; qui deinceps eo universo, Ægypto excepta, sunt potiti, Arsace quidem primum defectionis auctore, adeo ut Arsacidæ, qui eum secuti sunt, dicti fuerint. Mithridates vero non multo post ad magnam gloriam Parthorum nomen evexit. Annis autem septuaginta supra ducentos ab Arsace primo ad Artabanum ultimum regem usque elapsis, quum Romanorum res sub Alexandro Mamææ filio essent constitutæ, sub id tempus Chosrois progenies apud nos regnare cœpit.

3.

EUPOLEMI NARRATIO.

De Abrahamo ex Alexandri Polyhistoris opere De Judæis.

Hisce Polyhistor Alexander plane suffragatur, vir summi ingenii multæque eruditionis idemque Græcis hominibus, qui non leviter et defunctorie doctrinæ fructum degustarunt, longe notissimus. Is igitur in ea quam de Judæis texuit historia res Abrahami sic ad verbum exsequitur.

« Eupolemus, inquit, in ea quam de Judæis Assyriis habet disputatione auctor est primum quidem Babylonem urbem

τῶν διασωθέντων ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ· εἶναι δὲ αὐτοὺς Γίγαντας· οἰκοδομεῖν δὲ τὸν ἱστορούμενον πύργον. Πεσόντος δὲ τούτου ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας, τοὺς Γίγαντας διασπαρῆναι καθ' ὅλην τὴν γῆν. Δεκάτῃ δὲ γενεᾷ, φησὶν, ἐν πόλει τῆς Βαβυλωνίας Καμαρίνῃ (ἥν τινας λέγειν πόλιν Οὐρίην, εἶναι δὲ μεθερμηνευομένην Χαλδαίων πόλιν) ἐν τρισκαιδεκάτῃ [fort. ἐν τοίνυν δ.] γενέσθαι Ἀβραὰμ γενεᾷ, εὐγενείᾳ καὶ σοφίᾳ πάντας ὑπερβεβηκότα, ὃν δὴ καὶ τὴν ἀστρολογίαν καὶ Χαλδαϊκὴν εὑρεῖν, ἐπί τε τὴν εὐσέβειαν ὁρμήσαντα εὐαρεστῆσαι τῷ θεῷ. Τοῦτον δὲ διὰ τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ εἰς Φοινίκην ἐλθόντα κατοικῆσαι, καὶ τροπὰς ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τὰ ἄλλα πάντα διδάξαντα τοὺς Φοίνικας εὐαρεστῆσαι τῷ βασιλεῖ αὐτῶν. Ὕστερον δὲ Ἀρμενίους ἐπιστρατεῦσαι τοῖς Φοίνιξι· νικησάντων δὲ καὶ αἰχμαλωτισαμένων τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ, τὸν Ἀβραὰμ μετὰ οἰκετῶν βοηθήσαντα ἐγκρατῆ γενέσθαι τῶν αἰχμαλωτισαμένων, καὶ τῶν πολεμίων αἰχμαλωτίσαι τέκνα καὶ γυναῖκας. Πρέσβεων δὲ παραγενομένων πρὸς αὐτὸν, ὅπως χρήματα λαβὼν ἀπολυτρώσῃ ταῦτα, μὴ προελέσθαι τοῖς δυστυχοῦσιν ἐπεμβαίνειν, ἀλλὰ τὰς τροφὰς λαβόντα τῶν νεανίσκων ἀποδοῦναι τὰ αἰχμάλωτα, ξενισθῆναί τε αὐτὸν ὑπὸ πόλεως ἱερὸν Ἀργαριζὶν, ὃ εἶναι μεθερμηνευόμενον ὄρος Ὑψίστου· παρὰ δὲ τοῦ Μελχισεδὲκ ἱερέως ὄντος τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλεύοντος λαβεῖν δῶρα. Λιμοῦ δὲ γενομένου, τὸν Ἀβραὰμ ἀπαλλαγῆναι εἰς Αἴγυπτον πανοικίᾳ κἀκεῖ κατοικεῖν, τήν τε γυναῖκα αὐτοῦ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων γῆμαι, φάντος αὐτοῦ ἀδελφὴν εἶναι. Περισσότερον δὲ ἱστόρησεν ὅτι οὐκ ἠδύνατο αὐτῇ συγγενέσθαι, καὶ ὅτι συνέβη φθείρεσθαι αὐτοῦ τὸν λαὸν καὶ τὸν οἶκον· μάντεις δὲ, αὐτοῦ καλέσαντος, τοῦτο φάναι, μὴ εἶναι χήραν τὴν γυναῖκα· τὸν δὲ βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οὕτως ἐπιγνῶναι, ὅτι γυνὴ ἦν τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ ἀποδοῦναι αὐτὴν τῷ ἀνδρί. Συζήσαντα δὲ τὸν Ἀβραὰμ ἐν Ἡλιουπόλει τοῖς Αἰγυπτίων ἱερεῦσι πολλὰ μεταδιδάξαι αὐτοὺς, καὶ τὴν ἀστρολογίαν καὶ τὰ λοιπὰ τοῦτον αὐτοῖς εἰσηγήσασθαι, φάμενον Βαβυλωνίους ταῦτα καὶ αὐτὸν εὑρηκέναι, τὴν δὲ εὕρησιν αὐτῶν εἰς Ἐνὼχ ἀναπέμπειν, καὶ τοῦτον εὑρηκέναι πρῶτον τὴν ἀστρολογίαν, οὐκ Αἰγυπτίους. Βαβυλωνίους γὰρ λέγειν πρῶτον γενέσθαι Βῆλον, ὃν εἶναι Κρόνον· ἐκ τούτου δὲ γενέσθαι Βῆλον καὶ Χαναὰν, τοῦτον δὲ τὸν Χαναὰν γεννῆσαι τὸν πατέρα τῶν Φοινίκων, τούτου δὲ Χοὺμ υἱὸν γενέσθαι, ὃν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων λέγεσθαι Ἄσβολον, πατέρα δὲ Αἰθιόπων, ἀδελφὸν δὲ τοῦ Μεστραῒμ, πατέρα Αἰγυπτίων. Ἕλληνας δὲ λέγειν τὸν Ἄτλαντα εὑρηκέναι ἀστρολογίαν· εἶναι δὲ τὸν Ἄτλαντα τὸν αὐτὸν καὶ Ἐνώχ· τοῦ δὲ Ἐνὼχ γενέσθαι υἱὸν Μαθουσάλαν, ὃν πάντα δι' ἀγγέλων Θεοῦ γνῶναι, καὶ ἡμᾶς οὕτως ἐπιγνῶναι.

4.

ΑΡΤΑΠΑΝΟΥ

Περὶ τοῦ αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς γραφῆς τοῦ Πολυΐστορος.

Cap. 18 : Ἀρτάπανος δέ φησιν ἐν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς

---

ac postmodo turrim illam historicorum omnium ore jactatam ab iis qui diluvium effugissent (Gigantes illi erant) excitatam, eaque deinde summa numinis potestate disjecta, toto passim orbe distractos ac dissipatos Gigantes. Idem ætate decima Camarinæ, quæ Babyloniæ civitas est, quamque Urien nonnulli vocant, Græci Chaldæopolin interpretantur, Abrahamum natum esse tradit, qui quum nobilitate et sapientia omnes anteiret, tum vero astrologiam pariter et Chaldaicam invenerit, et singulari studio pietatis divinam sibi gratiam conciliarit. Hunc porro divino jussu, collocato rerum suarum in Phœnicia domicilio, solis lunæque conversiones ac reliqua id genus omnia Phœnices docuisse, quæ res summe gratiosum eum apud regem effecerit. Postea vero quum appetitos bello Phœnices Armenii superassent, ipsumque Abrahami nepotem captivum abducerent, Abrahamum servorum manu stipatum auxilium ei tulisse, victores suam in potestatem redegisse, eorumque liberos et uxores belli jure captos abegisse. Verum legatis ad ipsum ab hoste missis, qui captivos pecunia redimerent, victis eum insultare ferocius noluisse, sed militum suorum stipendio contentum captivos liberaliter reddidisse. Addit insuper eum in sacro urbis Argarizin, hoc est Altissimi monte, susceptum hospitio, dona simul a Melchisedeco dei sacerdote, qui ibidem regnabat, accepisse. Postmodum urgente fame Abrahamum in Ægyptum cum universa familia secessisse, ibique fixa sede, cum ejus uxore, quam sororem ille suam vocaret, Ægyptiorum regem matrimonium iniisse. Hic vero fusius exsequitur, quemadmodum nec illius congressu rex frui potuerit, et populum ejus universum regiamque adeo familiam gravissima pestis invaserit : tandemque rex, consultis vatibus minime viduam esse mulierem respondentibus, ubi eam Abrahami uxorem esse comperisset, viro suo reddiderit. Ceterum quum apud Heliopolim Abrahamus Ægyptiorum sacerdotum consuetudine plurimum uteretur, multa ipsos necnon astrologiam quæque ad eam pertinent omnia, illo docente didicisse tradit, sic tamen eorum inventionem Babyloniis atque Abrahamo ipsi attribuens, ut principem illorum auctorem Enochum fuisse statuat, quippe qui primus omnium astrologiam invenerit, non autem Ægyptii. Enimvero Babylonios dicere solitos, primum exstitisse Belum, qui Saturnus vulgo nominetur, quique Belum alterum cum Chanaane susceperit : hunc vero Chanaanem Phœnicum parentem genuisse, cujus filius Chumus exstiterit, quem Asbolum Græci nominant : eum Mestraimi fratrem, Æthiopumque simul et Ægyptiorum parentem fuisse : tametsi Atlantem Græci astrologiæ inventorem esse velint; sed nimirum Atlantem eundem esse quem Enochum, qui Methusalamum filium habuerit, huncque ab angelis dei omnia didicisse, quæ tandem ad nos cognitionemque nostram permanarint.

4.

ARTAPANI NARRATIO.

De eodem, ex eodem Polyhistoris opere.

Artapanus in rerum Judaicarum historia Judæos scribit Erminth nominari, quæ vox, si græce loqui velis, Judæos

τοὺς μὲν Ἰουδαίους ὀνομάζεσθαι Ἑρμιοὺθ', ὅ εἶναι μεθερμηνευθὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν, Ἰουδαῖοι· καλεῖσθαι δὲ αὐτοὺς Ἑβραίους ἀπὸ Ἀβραάμου. Τοῦτον δέ φησι πανοικίᾳ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον πρὸς τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα Φαρεθώνην, καὶ τὴν ἀστρολογίαν αὐτὸν διδάξαι· μείναντα δὲ ἔτη ἐκεῖ εἴκοσι πάλιν εἰς τοὺς κατὰ Συρίαν ἀπαλλαγῆναι τόπους· τῶν δὲ τούτῳ συνελθόντων πολλοὺς ἐν Αἰγύπτῳ καταμεῖναι διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας. Ἐν δὲ ἀδεσπότοις εὕρομεν τὸν Ἀβραὰμ ἀναφέροντα εἰς τοὺς Γίγαντας, τούτους δὲ οἰκοῦντας ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, διὰ τὴν ἀσέβειαν ὑπὸ τῶν θεῶν ἀναιρεθῆναι, ὧν ἕνα Βῆλον ἐκφεύγοντα τὸν θάνατον ἐν Βαβυλῶνι κατοικῆσαι, πύργον τε κατασκευάσαντα ἐν αὐτῷ διαιτᾶσθαι, ὃν δὴ ἀπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Βήλου Βῆλον ὀνομασθῆναι. Τὸν δὲ Ἄβραμον τὴν ἀστρολογικὴν ἐπιστήμην παιδευθέντα πρῶτον μὲν ἐλθεῖν εἰς Φοινίκην, καὶ τοὺς Φοίνικας ἀστρολογίαν διδάξαι, ὕστερον δὲ εἰς Αἴγυπτον παραγενέσθαι.

5.

ΜΟΛΩΝΟΣ

Περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς αὐτῆς γραφῆς.

Cap. 19 : Ὁ δὲ τὴν συσκευὴν τὴν κατὰ Ἰουδαίων γράψας Μόλων, κατὰ τὸν κατακλυσμόν φησιν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας ἀπελθεῖν τὸν περιλειφθέντα ἄνθρωπον μετὰ τῶν υἱῶν, ἐκ τῶν ἰδίων ἐξελαυνόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων· διανύσαντα δὲ τὴν μεταξὺ χώραν ἐλθεῖν εἰς τὴν ὀρεινὴν τῆς Συρίας οὖσαν ἔρημον. Μετὰ δὲ τρεῖς γενεὰς Ἀβραὰμ γενέσθαι, ὃν δὴ μεθερμηνεύεσθαι Πατρὸς φίλον, ὃν δὴ σοφὸν γενόμενον τὴν ἐρημίαν μεταδιώκειν· λαβόντα δὲ δύο γυναῖκας, τὴν μὲν ἐντοπίαν συγγενῆ, τὴν δὲ Αἰγυπτίαν θεράπαιναν, ἐκ μὲν τῆς Αἰγυπτίας γεννῆσαι υἱοὺς ιβ', οὓς δὴ εἰς Ἀραβίαν ἀπαλλαγέντας διελέσθαι τὴν χώραν, καὶ πρώτους βασιλεῦσαι τῶν ἐγχωρίων· ὅθεν ἕως καθ' ἡμᾶς δώδεκα εἶναι βασιλεῖς Ἀράβων ὁμωνύμους ἐκείνοις. Ἐκ δὲ τῆς γαμετῆς υἱὸν αὐτῷ γενέσθαι ἕνα, ὃν Ἑλληνιστὶ Γέλωτα ὀνομασθῆναι. Καὶ τὸν μὲν Ἀβραὰμ γήρᾳ τελευτῆσαι· Γέλωτος δὲ καὶ γυναικὸς ἐγχωρίου υἱοὺς ἕνδεκα γενέσθαι, καὶ δωδέκατον Ἰωσήφ, καὶ ἀπὸ τούτου τρίτον Μωσῆν. »

Τοσαῦτα ὁ Πολυΐστωρ, οἷς μεθ' ἕτερα ἐπιφέρει λέγων·

« Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον τὸν θεὸν τῷ Ἀβραὰμ προστάξαι, Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν ὁλοκαρπῶσαι αὐτῷ· τὸν δὲ ἀναγαγόντα τὸν παῖδα ἐπὶ τὸ ὄρος πυρὰν νῆσαι καὶ ἐπιθεῖναι τὸν Ἰσαάκ. Σφάζειν δὲ μέλλοντα κωλυθῆναι ὑπὸ ἀγγέλου, κριὸν αὐτῷ πρὸς τὴν κάρπωσιν παραστήσαντος. Τὸν δὲ Ἀβραὰμ τὸν μὲν παῖδα καθελεῖν ἀπὸ τῆς πυρᾶς, τὸν δὲ κριὸν καρπῶσαι.

6.

ΦΙΛΩΝΟΣ

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Cap. 20 : Φησὶ δὲ περὶ τούτου καὶ Φίλων ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περὶ Ἱεροσόλυμα·

Ἔκλυον ἀρχεγόνοισι τὸ μυρίον ὥς ποτε θεσμοῖς
Ἀβραὰμ κλυτοηχὲς ὑπέρτερον ἅμματι δεσμῶν
Παμφαὲς, πλήμμυρε, μεγαυχητοῖσι λογισμοῖς
θειοφιλῆ θέλγητρα. Λιπόντι γὰρ ἀγλαὸν ἕρκος
αἰνοφύτων, ἔκκαυμα βριήπυος αἰνετὸς ἴσχων.

---

sonet; eosdem vero Abrahami ex nomine Hebræos nuncupari. Abrahamum autem in Ægyptum cum universa familia ad Pharethonen Ægyptiorum regem sese contulisse, quem quum astrologiæ præceptis instituisset, atque viginti continentes annos ibidem degisset, in Syriam denuo remigrasse, plerisque suorum ob regionis ubertatem in Ægypto residentibus. Quamquam in libris quibusdam, quorum auctores incerti sunt, Abrahamum invenimus ad Gigantes referri; hos porro quum Babyloniam incolerent a diis propter impietatem exstinctos ac sublatos fuisse, uno tantum Belo superstite, qui exitio subductus Babylonem tenuerit, sedemque sibi in ea turri, quam ipsemet excitaverat, quamque Belum conditoris ex nomine appellarunt, delegerit. Abrahamum autem astrologiam apprime callentem, primum in Phœniciam, ubi Phœnices eadem scientia imbuerit, ac deinde in Ægyptum migrasse.

5.

MOLONIS NARRATIO

De eodem, ex eodem Alexandri opere.

Molo, qui adversus Judæos opus integrum edidit, virum quendam, qui cum filiis diluvium effugerat, ab indigenis ex Armenia pulsum, ædibusque ac possessionibus ejectum suis, intermedia regione peragrata in desertos Syriæ montes secessisse commemorat. Abrahamum vero post tertiam ætatem natum esse, cujus nomen Patris amicum significet. Eundem, quum sapientiæ laude præstaret, solitudinem percurrisse ac perlustrasse universam : tum duabus ductis uxoribus, altera quidem indigena et affini, Ægyptia vero altera, quæ servitutem ante serviebat; ex Ægyptia liberos duodecim genuisse, qui in Arabiam profecti eam inter se diviserint, locique hominibus principes imperaverint : ex quo factum sit ut reges Arabum duodecim primis illis cognomines ad nostra usque tempora numerentur. Ex legitima autem uxore filium unicum suscepisse, cujus nomen apud Græcos γέλωτα, *i. e. risum*, sonet, quique Abrahamo seniore jam defuncto, liberos ex conjuge indigena duodecim procrearit, quorum postremo Josepho nomen fuit, a quo Moses tertius numeretur. » Hæc Polyhistor, qui nonnullis interjectis, rursus ita subdit : « Paullo post jussum a deo Abrahamum fuisse ait, ut Isaacum filium ipsi in holocaustum immolaret, eundem adolescente secum in montem abducto, succensisse pyram, eique simul Isaacum imposuisse. Verum ipsi, quum jam filium jugulaturus esset, ab angelo facinus inhibente arietem ad sacrificium oblatum esse, quem ille, subducto pyræ filio, immolarit. »

Ἀθάνατον ποίησεν ἑὴν φάτιν, ἐξ ὅτ' ἐκείνου
ἔκγονος αἰνογόνοιο πολύμνιον ἔλλαχε κῦδος.
Ἀρτίχερος θηκτοῖο ξιφηφόρον ἐντύνοντος
λήμμασι, καὶ σφαράγοιο παρακλιδὸν ἀθροισθέντος,
ἀλλ' ὁ μὲν ἐν χείρεσσι κερασφόρον ὤπασε κριόν·

καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα. »

Ταῦτα μὲν δὴ ἀπὸ τῆς προειρημένης τοῦ Πολυΐστορος γραφῆς.

Φίλωνος] « Is credo est, quem Josephus In Apion. I, p. 1051 Demetrio et Eupolemo annumerat, ac πρεσβύτερον Φίλωνα vocat : fortassis ut eum a Philone Judæo et Philone Byblio distinguat, qui ambo juniores. At sequentes vetustioris hujus poetæ versus, mihi quidem tenebræ καὶ μηδὲν ὑγιές. Nec manuscripti codices hilum juvant. Saltu igitur hæc superare malui, quam in singulis fere verbis offendere. » VIGER.

7.

ΚΛΕΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΑΛΧΟΥ.

Josephus Ant. Jud. I, 15 init. (et Euseb. P. E. IX, 20, p. 422, B) : Γαμεῖ δ' αὐτὸς Χετούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, πρός τε πόνους καρτεροὶ καὶ δεινοὶ συνιέναι· Ζαμβράνης, Ἰαζάρης, Μαδάνης, Μαδιάνης, Ἰωσούβακος, Σοῦος. Φύονται δὲ καὶ τούτοις παῖδες· καὶ Σούου μὲν Σαβαθάνης γίνεται καὶ Δαδάνης. Τούτου δὲ Λατούσιμος, Ἄσσουρις, Λουόμης· Μαδιάνου δὲ Ἐφᾶς, Ὠφρὴν, Ἄνωχος, Ἐβιδᾶς, Ἐλδᾶς. Τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ υἱωνοῖς Ἅβραμος ἀποικιῶν στόλους μηχανᾶται, καὶ τήν τε Τρωγλοδῦτιν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας, ὅσον ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καθήκει. Λέγεται δὲ ὡς οὗτος ὁ Ὠφρὴν (Ἀφρὴν Eus.) στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λιβύην κατέσχεν αὐτὴν καὶ οἱ υἱωνοὶ αὐτοῦ, κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος Ἀφρικὴν προσηγόρευσαν. Μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ, λέγων οὕτως· « Κλεόδημος δέ φησιν ὁ προφήτης, ὁ καὶ Μάλχος, ὁ ἱστορῶν τὰ περὶ Ἰουδαίων, καθὼς καὶ Μωϋσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς Χετούρας Ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. » Λέγει δὲ αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα, ὀνομάζων τρεῖς, Ἀφέραν, Σουρεὶμ, Ἰάφραν (Ἀφὲρ, Ἀσοὺρ, Ἀφράν Eus.). Ἀπὸ Σουρεὶμ μὲν τὴν Ἀσσυρίαν κεκλῆσθαι, ἀπὸ δὲ τῶν δύο, Ἀφέρα τε καὶ Ἰάφρα, πόλιν τε Ἄφραν καὶ τὴν χώραν Ἀφρικὴν ὀνομασθῆναι. Τούτους γὰρ Ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ἐπὶ Λιβύην καὶ Ἀνταῖον, γήμαντά τε τὴν Ἄφρα θυγατέρα Ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς Δίδωρον (Διόδωρον E.), τούτου δὲ γενέσθαι Σοφῶνα (Σοφωνᾶν Eus.), ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους Σόφακας (Σοφὰς Eus.) λέγεσθαι.

8.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Περὶ τοῦ Ἰακώβ.

Euseb. l. l. cap. 21 : Ἀπίωμεν δὲ πάλιν ἐπὶ τὸν Πολυΐστορα.

« Δημήτριός φησι τὸν Ἰακὼβ γενόμενον ἐτῶν ἑβδομήκοντα πέντε φυγεῖν εἰς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας, ἀποσταλέντα ὑπὸ τῶν γονέων διὰ τῆς πρὸς ἀδελφὸν κρυφίαν ἔχθραν Ἠσαῦ, διὰ τὸ εὐλογῆσαι αὐτὸν πατέρα δοκοῦντα εἶναι τὸν Ἠσαῦ, καὶ ὅπως λάβῃ ἐκεῖθεν γυναῖκα. Ἀφορμῆσαι οὖν τὸν Ἰακὼβ εἰς Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας, τὸν δὲ πατέρα καταλιπόντα Ἰσαὰκ ἐτῶν ἑκατὸν τριάκοντα ἑπτὰ, αὐτὸν δὲ ὄντα ἐτῶν ἑβδο-

---

7.

Duxit ille (*Abrahamus*) Cheturam, ex qua nati sunt ei sex filii, viribus ad labores et acri ingenio præditi : Zambranes, Jazares, Madanes, Madianes, Josubacus, Suus. Ipsis vero etiam liberi nascuntur : et Suo quidem Sabathanes atque Dadanes. Huic autem Latusimus, Assuris, Luomes; Madianæ vero Ephas, Ophren, Anochus, Ebidas, Eldas. Filiis his omnibus ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias auctor fuit, terramque occupaverunt Troglodyticam et regionem Arabiæ Felicis, quatenus ad Rubrum mare protenditur. Dicitur autem Ophrenem expeditione in Libyam suscepta ipsam occupasse, ejusque nepotes, collocatis in ea sedibus, terram ex illius nomine Africam nuncupasse. Hujus autem sermonis testem habeo etiam Alexandrum Polyhistorem, qui sic loquitur : « Cleodemus vates, qui et Malchus vocatur, rerum Judaicarum historiam contexens, sicuti etiam Moyses Judæorum legislator narravit, Abrahamo natos esse dicit plures ex Chetura liberos. » Refert autem illorum etiam nomina, tres recensens, Apheram, Surim, Japhram. A Suri quidem Assyriam appellatam : a duobus vero, Aphera et Japhra, urbem Aphram et regionem Africam nomen accepisse. Hos porro Herculi contra Libyam et Antæum militanti auxilium tulisse ait; Herculem etiam, quum Aphræ filiam uxorem duxisset, ex illa genuisse Didorum; ex hoc vero Sophonem prognatum, a quo Sophaces inter Barbaros nomen habent.

8.

E DEMETRIO.

De Jacobo.

Deinceps ad Polyhistorem redeamus. « Demetrius, inquit, auctor est Jacobum annos quinque et septuaginta natum, Charram Mesopotamiæ civitatem confugisse, idque parentum suorum voluntatem secutum, partim ut occulto sese Esau fratris odio subduceret, paternæ jactura benedictionis, quam sibi ipse furtim simulata Esau specie Jacobus expresserat, concitato; partim ut inde uxorem duceret. Sic igitur eum, relicto Isaaco parente septimum ac trigesimum supra centesimum annum agente, hanc in urbem pervenisse, ubi jam ipse annum septimum ac septuagesimum attigisset. Eundem post septem annos quos ibi versatus erat, filias Labani materni avunculi duas, Liam et Rachelem, duxisse, circa annum ætatis quartum et octo-

μήκοντα ἑπτά. Διατρίψαντα οὖν αὐτὸν ἐκεῖ ἑπτὰ ἔτη Λάβαν τοῦ μητρῴου δύο θυγατέρας γῆμαι, Λείαν καὶ Ῥαχὴλ, ὄντα ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων· καὶ γενέσθαι ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν ἄλλοις αὐτῷ παιδία ιβ'· ὀγδόῳ μὲν ἔτει, μηνὶ δεκάτῳ, Ῥουβίν· καὶ τῷ ἔτει τῷ ἐννάτῳ, μηνὶ ὀγδόῳ, Συμεών· καὶ τῷ ἔτει δὲ τῷ δεκάτῳ, μηνὶ ἕκτῳ, Λευίν· τῷ δὲ ἑνδεκάτῳ ἔτει, μηνὶ τετάρτῳ, Ἰούδαν. Ῥαχήλ τε μὴ τίκτουσαν ζηλῶσαι τὴν ἀδελφὴν, καὶ παρακοιμίσαι τῷ Ἰακὼβ τὴν ἑαυτῆς παιδίσκην Ζελφὰν, τῷ αὐτῷ χρόνῳ ᾧ καὶ Βάλλαν συλλαβεῖν τὸν Νεφθαλείμ, τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει, μηνὶ πέμπτῳ, καὶ τεκεῖν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει μηνὶ δευτέρῳ υἱὸν, ὃν ὑπὸ Λείας Γὰδ (vg. Γὰθ) ὀνομασθῆναι· καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ μηνὸς δωδεκάτου ἕτερον τεκεῖν, ὃν καὶ αὐτὸν προσαγορευθῆναι ὑπὸ Λείας Ἀσήρ. Καὶ Λείαν πάλιν ἀντὶ τῶν μήλων τῶν μανδραγόρου, ἃ Ῥουβὶν εἰσενεγκεῖν παρὰ Ῥαχὴλ, συλλαβεῖν ἐν γαστρὶ, καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τὴν παιδίσκην αὐτῆς Ζελφὰν, τῷ δωδεκάτῳ ἔτει, μηνὶ τρίτῳ, καὶ τεκεῖν τοῦ αὐτοῦ ἔτους μηνὸς δωδεκάτου υἱὸν, καὶ ὄνομα αὐτῷ θέσθαι Ἰσσαχάρ. Καὶ πάλιν Λείαν τῷ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει, μηνὶ δεκάτῳ υἱὸν ἄλλον τεκεῖν ᾧ ὄνομα Ζαβουλὼν, καὶ τὴν αὐτὴν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει μηνὶ ὀγδόῳ τεκεῖν υἱὸν ὄνομα Δάν. Ἐν ᾧ καὶ Ῥαχὴλ λαβεῖν ἐν γαστρὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ᾧ καὶ Λείαν τεκεῖν θυγατέρα Δείναν, καὶ τεκεῖν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει μηνὶ ὀγδόῳ υἱὸν, ὃν ὀνομασθῆναι Ἰωσήφ, ὥστε γεγονέναι ἐν τοῖς ἑπτὰ ἔτεσι τοῖς παρὰ Λάβαν δώδεκα παιδία. Θέλοντα δὲ τὸν Ἰακὼβ πρὸς τὸν πατέρα εἰς Χαναὰν ἀπιέναι, ἀξιωθέντα ὑπὸ Λάβαν ἄλλα ἔτη ἓξ μεῖναι, ὥστε τὰ πάντα αὐτὸν μεῖναι ἐν Χαρρὰν παρὰ Λάβαν ἔτη εἴκοσι. Πορευομένῳ δὲ αὐτῷ εἰς Χαναὰν ἄγγελον τοῦ Θεοῦ παλαῖσαι, καὶ ἅψασθαι τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ τοῦ Ἰακώβ· τὸν δὲ ναρκήσαντα ἐπισκάζειν· ὅθεν οὐκ ἐσθίεσθαι τῶν κτηνῶν τὸ ἐν τοῖς μηροῖς νεῦρον. Καὶ φάναι αὐτῷ τὸν ἄγγελον, ἀπὸ τοῦδε μηκέτι Ἰακὼβ, ἀλλ' Ἰσραὴλ ὀνομασθήσεσθαι. Καὶ ἐλθεῖν αὐτὸν τῆς Χαναὰν γῆς εἰς ἑτέραν πόλιν Σικίμων, ἔχοντα παιδία Ῥουβὶν ἐτῶν ιβ' μηνῶν δυοῖν, Συμεῶνα ἐτῶν ιβ' (ια' C. F. G.) μηνῶν τεσσάρων, Λευὶν ἐτῶν ιβ' (ι' C. F. G.) μηνῶν ἕξ, Ἰουδὰν ἐτῶν θ' μηνῶν ὀκτὼ, Νεφθαλεὶμ ἐτῶν ὀκτὼ μηνῶν δέκα (τριῶν C. F. G.), Γὰδ ἐτῶν ὀκτὼ μηνῶν δέκα, Ἀσὴρ ἐτῶν ὀκτὼ, Ἰσσαχὰρ ἐτῶν ὀκτὼ, Ζαβουλὼν ἐτῶν ἑπτὰ μηνῶν δυοῖν, Δείναν ἐτῶν ἓξ μηνῶν τεσσάρων, Ἰωσὴφ ἐτῶν ἓξ μηνῶν τεσσάρων. Παροικῆσαι δὲ Ἰσραὴλ παρὰ Ἐμμὼρ ἔτη δέκα, καὶ φθαρῆναι τὴν Ἰσραὴλ θυγατέρα Δείναν ὑπὸ Συχὲμ τοῦ Ἐμμὼρ υἱοῦ, ἐτῶν οὖσαν δεκαὲξ μηνῶν τεσσάρων. Ἐξαλλομένους δὲ τοῦ Ἰσραὴλ υἱοὺς, Συμεῶνα μὲν ὄντα ἐτῶν εἰκοσιενὸς μηνῶν τεσσάρων, Λευὶν δὲ ἐτῶν εἴκοσι μηνῶν ἕξ, ἀποκτεῖναι τόν τε Ἐμμὼρ, καὶ Συχὲμ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ πάντας

gesimum, aliorumque septem annorum spatio liberos omnino suscepisse duodecim. Quippe octavi anni mense decimo Rubenum genuisse, noni octavo Simeonem, decimi sexto Levinum, undecimi quarto Judam. Tum vero a Rachele, quod sterilis esset, muliebri adversus sororem invidia flagrante, Zelpham ancillam in Jacobi lectum eodem tempore submissam esse, quo etiam Balla Nephthalimum conceperit, anni scilicet undecimi mense quinto, ac duodecimi secundo filium peperisse, quem Gadum Lia nominaverit; alterumque deinceps ejusdem anni mense duodecimo, cui Aseris nomen eadem Lia dederit. Rursus vero Liam pro mandragoræ pomis, quæ Rubenus ad Rachelem attulerat, eodemque tempore Zelpham ancillam, hoc est anni duodecimi mense tertio, filium concepisse, ejusdemque anni duodecimo genuisse, quem Issacharem nuncuparit. Atque iterum Liam decimi tertii decimo alterum suscepisse nomine Zabulonem, iterumque decimi quarti octavo Danum peperisse. Rachelem vero quum eodem fere tempore, quo Lia Dinam filiam susceperat, uterum gestare cœpisset, anni decimi quarti mense octavo filium procreasse, quem Josephum appellarit; atque ita liberos omnino duodecim Jacobo, septem annis quibus apud Labanum vixerat, natos fuisse. Jam vero, ad patrem licet in terram Chananæam redire cupientem, Labani tamen precibus victum alios sex annos ibidem commoratum esse, itaque Charræ apud Labanum totos et continentes viginti annos egisse. Quibus exactis, patriam repetenti obvium Dei angelum, postquam aliquamdiu cum eo luctatus esset, femur ejus qua parte latius est, percussisse, Jacobumque simul eo membro torpescentem claudicare cœpisse. Quo factum deinceps, ut ex pecudibus femoris nervum Judæorum attingat nemo. Ab angelo autem futurum audiisse, ut in posterum non Jacobus, sed Israel vocaretur Itaque in eam terræ Chanaan successisse partem, quæ Sicimis adversa esset, liberorum suorum comitatu stipatum. E quibus Rubenus annos duodecim mensesque duos natus erat, Simeon annos totidem ac menses quattuor, Levinus annos duodecim mensesque sex, Judas annos novem ac menses octo, Nephthalimus annos octo mensesque decem, Gadus totidem, Aser et Issachar annos octo, Zabulon annos septem mensesque duos, Dina et Josephus annos sex et menses quattuor. Ceterum Israelem annis sibi decem juxta Emmorem domicilium delegisse; cujus filiæ Dinæ annos natæ sedecim mensesque quattuor, quum Sychemus Emmoris filius stuprum obtulisset, Symeonem, qui mensem quartum supra annum vigesimum primum, et Levinum, qui mensem sextum supra annum vigesimum ageret, Israelis filios, sororis injuria graviter commotos, Emmonem ac Sychemum ejus filium, maresque universos impetu facto cecidisse, quo tempore annorum septem supra centum Jacobus esset. Eum porro, quum Lusam Bathelis urbem venisset, a Deo jussum, relicto Jacobi nomine, Israelem nuncupari cœpisse. Tum Caphratham, indeque Ephratham, quam Bethleemum vocant, petiisse, ubi Rachel, suscepto Benjamino, diem supremum obierit, postquam annos tres et viginti cum ea Jacobus vixisset; inde rursus Mambren Chebronis oppidum ad Isaacum patrem venisse. At Josephum eo tempore quum esset annorum septendecim, Ægyptiis venditum, totos tredecim annos in vinculis fuisse, donec ipse quidem tricesimum, Jacobus vero decimum supra centesimum ætatis an-

τοὺς ἄρσενας, διὰ τῆς Δείνης τὴν φθοράν· Ἰακὼβ δὲ τότε εἶναι ἐτῶν ἑκατὸν ἑπτά. Ἐλθόντα δὲ οὖν αὐτὸν εἰς Λουζὰ τῆς Βαιθὴλ, φάναι τὸν Θεὸν μηκέτι Ἰακὼβ ἀλλ' Ἰσραὴλ ὀνομάζεσθαι. Ἐκεῖθεν δὲ ἐλθεῖν εἰς Χαφραθὰ, ἔνθεν παραγενέσθαι εἰς Ἐφραθὰ, ἣν εἶναι Βηθλεὲμ, καὶ γεννῆσαι αὐτὸν ἐκεῖ Βενιαμὶν, καὶ τελευτῆσαι Ῥαχὴλ, τεκοῦσαν τὸν Βενιαμὶν, συμβιῶσαι δ' αὐτῇ τὸν Ἰακὼβ ἔτη εἰκοσιτρία. Αὐτόθεν δὲ ἐλθεῖν τὸν Ἰακὼβ εἰς Μαμβρὶ τῆς Χεβρὼν, πρὸς Ἰσαὰκ τὸν πατέρα. Εἶναι δὲ τότε τὸν Ἰωσὴφ ἐτῶν δεκαεπτὰ, καὶ πραθῆναι αὐτὸν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ μεῖναι ἔτη δεκατρία, ὥστ' εἶναι αὐτὸν ἐτῶν τριάκοντα, Ἰακὼβ δὲ ἐτῶν ἑκατὸν δέκα, ἐν ᾧ καὶ τελευτῆσαι τὸν Ἰσαὰκ ἔτει ἑνὶ ἔμπροσθεν, ἐτῶν ὄντα ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. Κρίνοντα δὲ τῷ βασιλεῖ τὸν Ἰωσὴφ τὰ ἐνύπνια, ἄρξαι Αἰγύπτου ἔτη ἑπτὰ, ἐν οἷς καὶ συνοικῆσαι Ἀσενὲθ, Πεντεφρῆ τοῦ Ἡλιουπόλεως ἱερέως θυγατρὶ, καὶ γεννῆσαι Μανασσῆν καὶ Ἐφραΐμ· καὶ τοῦ λιμοῦ ἐπιγενέσθαι ἔτη β'. Τὸν δὲ Ἰωσὴφ ἔτη ἐννέα εὐτυχήσαντα, πρὸς τὸν πατέρα μὴ πέμψαι, διὰ τὸ ποιμένα αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀδελφοὺς εἶναι· ἐπονείδιστον δὲ Αἰγυπτίοις εἶναι τὸ ποιμαίνειν. Ὅτι δὲ διὰ τοῦτο οὐκ ἔπεμψεν αὐτὸν δεδηλωκέναι. Ἐλθόντων γὰρ αὐτοῦ τῶν συγγενῶν, φάναι αὐτοῖς, ἐὰν κληθῶσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρωτῶνται τί διαπράσσονται, λέγειν κτηνοτρόφους αὐτοὺς εἶναι. Διαπορεῖσθαι δὲ, διὰ τί ποτε ὁ Ἰωσὴφ Βενιαμὶν ἐπὶ τοῦ ἀρίστου πενταπλασίονα μερίδα ἔδωκε, μὴ δυναμένου αὐτοῦ τοσαῦτα καταναλῶσαι κρέα. Τοῦτο οὖν αὐτὸν πεποιηκέναι διὰ τὸ ἐκ τῆς Λείας τῷ πατρὶ αὐτοῦ γεγονέναι υἱοὺς ἑπτὰ, ἐκ δὲ Ῥαχὴλ τῆς μητρὸς αὐτοῦ δύο· διὰ τοῦτο τῷ Βενιαμὶν πέντε μερίδας παραθεῖναι, καὶ αὐτὸν λαβεῖν μίαν· γενέσθαι οὖν ἑπτὰ, ὅσας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Λείας υἱοὺς λαβεῖν. Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ τὰς στολὰς δοῦναι ἑκάστῳ διπλᾶς, τῷ δὲ Βενιαμὶν πέντε καὶ τριακοσίους χρυσοῦς, καὶ τῷ πατρὶ ἀποστεῖλαι κατὰ ταῦτα, ὥστε τὸν οἶκον αὐτοῦ τῆς μητρὸς εἶναι ἴσον. Οἰκῆσαι δὲ αὐτοὺς ἐν γῇ Χαναὰν, ἀφ' οὗ ἐκλεγῆναι Ἀβραὰμ ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ μετελθεῖν εἰς Χαναὰν, Ἀβραὰμ ἐτῶν εἴκοσι πέντε, Ἰσαὰκ ἐτῶν ἑξήκοντα, Ἰακὼβ ἐτῶν ἑκατὸν τριάκοντα, γίνεσθαι τὰ πάντα ἔτη ἐν γῇ Χαναὰν σιε'. Καὶ τῷ τρίτῳ ἔτει λιμοῦ οὔσης ἐν Αἰγύπτῳ, ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον τὸν Ἰακὼβ, ὄντα ἐτῶν ἑκατὸν τριάκοντα, Ῥουβὶν ἐτῶν με', Συμεῶνα ἐτῶν μδ', Λευὶν ἐτῶν μγ', Ἰούδαν ἐτῶν μβ' μηνῶν τριῶν, Ἀσὴρ ἐτῶν μ' μηνῶν ὀκτὼ, Νεφθαλεὶμ ἐτῶν μα' μηνῶν ζ', Γὰδ ἐτῶν μα' μηνῶν γ', Ζαβουλὼν ἐτῶν μ', Δείναν ἐτῶν λθ', Βενιαμὶν ἐτῶν κη'. Τὸν δὲ Ἰωσὴφ φησὶ γενέσθαι ἐν Αἰγύπτῳ ἔτη λθ'. Εἶναι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τοῦ εἰσελθεῖν εἰς Αἴγυπτον τοὺς τοῦ Ἰωσὴφ συγγενεῖς ἔτη ͵γχκδ'· ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως τῆς Ἰακὼβ παρουσίας εἰς Αἴγυπτον ἔτη ͵ατξ'· ἀφ' οὗ δὲ ἐκλεγῆναι Ἀβραὰμ ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ ἐλθεῖν ἐκ Χαρρὰν εἰς Χαναὰν ἕως εἰς Αἴγυπτον τοὺς περὶ Ἰακὼβ ἐλθεῖν ἔτη σιε'. Ἰακὼβ δὲ ἐκ Χαρρὰν πρὸς Λάβαν ἐλθεῖν, ἐτῶν ὄντα π', καὶ γεννῆσαι Λευίν· Λευὶν δὲ ἐν Αἰγύπτῳ ἐπιγενέσθαι ἔτη ιζ', ἀφ' οὗ ἐκ Χαναὰν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον, ὥστε εἶναι αὐτὸν ἐτῶν ξ', καὶ γεννῆσαι Κλάθ· τῷ αὐτῷ δὲ ἔτει ᾧ γενέσθαι Κλὰθ, τελευτῆσαι Ἰακὼβ ἐν Αἰγύπτῳ, εὐλογήσαντα τοὺς Ἰωσὴφ υἱοὺς, ὄντα

---

num confecisset, Isaaco jam anno superiore, hoc est ætatis octogesimo supra centesimum, vita functo. Ac Josephum quidem post felicem regis somniorum explicationem, toti Ægypto annis septem præfuisse, quo tempore Asenethem Pentephræ Heliopolios sacerdotis filiam conjugem duxerit, atque ex ea Manassem Ephraimumque susceperit. Tum annis duobus fame laborari cœptum. Eundem vero novem annorum spatio, quibus fortunate admodum vixerit, patrem accersere noluisse, quod tam ipse quam fratres pascendis ovibus operam darent, quæ vitæ ratio apud Ægyptios probro duceretur. Atque hanc ei cur patrem non acciret causam fuisse, ab eo re ipsa declaratum. Fratribus enim suis, quum ad eum aliquando venissent, hoc in mandatis ipsum dedisse, ut, si forte a rege accerserentur, rogati quod vitæ genus profiterentur, equis alendis sese vacare responderent. Benjaminum quod attinet, quæsitum a plerisque, quamobrem Josephus inter prandendum partem ei quintuplo singulis majorem apponi voluerit, quum tot cibis adolescens par esse non posset. Cujus rei hanc ille rationem afferebat, quod Jacobo patri septem ex Lia, ex Rachele vero matre sua duo tantum liberi nati essent; eoque Benjamino partes quinque, sibi autem duas tribuisse, ut cum septenario Liæ filiorum numero partium numerus æquaretur. Similiter stolas singulis quidem geminas, at Benjamino quinque cum aureis trecentis dedisse, totidemque ad patrem misisse, ne qua in re materna familia alteri concederet. Ceterum ex quo Abrahamus universis e gentibus divina voluntate selectus, in terram Chananæam primus concesserat, ipsum quidem annos viginti quinque, Isaacum vero sexaginta, Jacobum denique triginta supra centum ibidem degisse, qui omnes annorum quindecim supra ducentos summam efficiant. Atque hoc ipso, qui famis apud Ægyptios tertius erat, cunctam eorum familiam in Ægyptum migrasse, quum Rubenus annos quinque supra quadraginta natus esset, Simeon quattuor et quadraginta, Levinus tres et quadraginta cum tribus insuper mensibus, Aser quadraginta et menses octo, Nephthalimus unum et quadraginta mensesque septem, Gadus totidem menses que tres, Zabulon quadraginta, Dina novem ac triginta, Benjaminus octo et viginti. Josephum autem in Ægypto annis novem ac triginta vixisse. Itaque ab Adamo ad illud usque tempus, quo Josephi cognatio in Ægyptum migravit, annos sexcentos et viginti quattuor supra tres mille numerari : a diluvio usque ad eundem Jacobi in Ægyptum adventum, trecentos et sexaginta supra mille : ex quo autem Abrahamus e gentium medio segregatus, Charrâ in terram Chananæam venerat, quindecim supra ducentos. Porro Jacobum ad Labanum Charra venisse circiter octogenarium, ibique Levinum genuisse, qui anno decimo septimo quam in Ægyptum venerat, hoc est ætatis sexagesimo, Clathum procreavit; eoque ipso anno Jacobum in Ægypto, postquam Josephi liberis bene precatus esset, annosque quadraginta

ἐτῶν ρμζ', καταλιπόντα Ἰωσὴφ ἐτῶν νς'. Λευὶν δὲ γενόμενον ἐτῶν ρλζ' τελευτῆσαι, Κλὰθ δὲ ὄντα ἐτῶν μ' γεννῆσαι Ἀμρὰμ, ὃν ἐτῶν εἶναι ιδ' ἐν ᾧ τελευτῆσαι Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ ὄντα ρι' ἐτῶν· Κλὰθ δὲ γενόμενον ἐτῶν ἑκατὸν λγ' τελευτῆσαι. Ἀμρὰμ λαβεῖν γυναῖκα τὴν τοῦ θείου θυγατέρα Ἰωχαβὲτ, καὶ ὄντα ἐνιαυτῶν οε' γεννῆσαι Ἀαρὼν καὶ Μωσῆν· γεννῆσαι δὲ Μωσῆν τὸν Ἀμρὰμ ὄντα ἐτῶν οη', καὶ γενόμενον Ἀμρὰμ ἐτῶν ρλς' τελευτῆσαι. »

Ταῦτά μοι κείσθω ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυΐστορος γραφῆς. Ἑξῆς [l. ἐξ ἧς] ἐπισυνήφθω καὶ τάδε. Postrema hæc nonnullos induxerunt, ut quod sequitur Theodoti fragmentum Eusebium non ex Alexandro sed aliunde assumpsisse putarent. Sed quum reliqua omnia ex eodem Polyhistore fluxerint, et fr. 10 Eusebius pergat : Τούτοις καὶ τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ Ἰωσὴφ ἐκ τῆς αὐτῆς Πολυΐστορος γραφῆς ἐπισυνήφθω, quæ parum apte dicta forent, si proxime antecedentia aliunde deprompta essent : nullus dubito quin Theodoti quoque narratio ex Alexandro petita sit. Quare scribi velim ἐξ ἧς (pro ἑξῆς) ἐπισ. καὶ τάδε.

9.

ΘΕΟΔΟΤΟΥ

περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Cap. 22 : Τὰ δὲ Σίκιμά φησι Θεόδοτος ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων ἀπὸ Σικιμίου τοῦ Ἑρμοῦ λαβεῖν τὴν ὀνομασίαν· τοῦτον γὰρ καὶ κτίσαι τὴν πόλιν· κεῖσθαι δ' αὐτήν φησιν ἐν τῇ Περὶ Ἰουδαίων οὕτως·

Ἡ δ' ἄρ' ἔην ἀγαθή τε καὶ αἰγινόμος καὶ ὑδρηλὴ,
οὐδὲ μὲν ἔσκεν ὁδὸς δολιχὴ πόλιν εἰσαφικέσθαι [v. l.)
ἀγρόθεν· οὐδέ ποτε δριὰ λαχνήεντα πονεῦσιν (πονοῦσιν
(δρία λαχνήεντ' ἀπόερσεν tentavit H. Grot. ad Ev. Joh.
ἐξ αὐτῆς δὲ μάλ' ἄγχι δύ' οὔρεα φαίνετ' ἐρυμνὰ. [IV, 5)
ποίης τε πλήθοντα καὶ ὕλης· τῶν δὲ μεσηγὺ
ἀτραπιτὸς τέτμηται, ἀραίη [αὐλῶπις]· ἐν δ' ἑτέρωθι
(τέτμητ' ἀραὴ αὐλῶπις· ἔνερθεν Ἡ ἱερὴ Σίκιμον conj.
ἥδ' ἱερὴ Σικίμων καταφαίνεται, ἱερὸν ἄστυ, [Grotius)
νέρθεν ὑπὸ ῥίζῃ δεδμημένον, ἀμφὶ δὲ τεῖχος
λισσὸν ὑπώρειαν, ὑπὸ δ' ἔδραμεν αἰπύθεν (αἰπύεν Scal.)
(ὑποδέδραμεν αἰπυὸν ἕρκος conj. Grot.) [ἕρκος

Ὕστερον δέ φησιν αὐτὴν ὑπὸ Ἑβραίων κατασχεθῆναι, δυναστεύοντος Ἐμμώρ· τὸν γὰρ Ἐμμὼρ υἱὸν γεννῆσαι Συχέμ. Φησὶ δέ·

Ἐνθένδε, ξένε, ποιμενόθι πόλιν ἤλυθ' Ἰακὼβ,
εὐρεῖαν Σικίμων· ἐπὶ δ' ἀνδράσι τοῖσιν ἔτησιν
ἀρχὸς Ἐμὼρ σὺν παιδὶ Συχὲμ, μάλ' ἀτειρέε φῶτε.

Εἶτα περὶ Ἰακὼβ καὶ τὴν εἰς Μεσαποταμίαν αὐτοῦ παρουσίαν, καὶ τῶν δύο γυναικῶν γάμον, καὶ τὴν τῶν τέκνων γένεσιν, καὶ τὴν παρουσίαν τὴν ἐκ Μεσοποταμίας εἰς τὰ Σίκιμα,

('Επεὶ δ') Ἰακὼβ Συρίην κτηνοτρόφον ἵκτο, καὶ εὐρὺ
ῥεῖθρον Εὐφρήταο λίπεν ποταμοῦ κελάδοντος·
ἤλυθε γὰρ κἀκεῖθι λιπὼν δριμεῖαν ἐνιπὴν
αὐτοκασιγνήτοιο· πρόφρων ὑπέδεκτο δόμονδε
Λάβαν, ὅς οἱ ἔην μὲν ἀνεψιὸς, ἀλλὰ τότ' οἶος
ἤνασσεν Συρίης, νειηγενὲς αἷμα λελογχώς.
Τῷ δὲ γάμον κούρης μὲν ὑπέσχετο καὶ κατένευσεν
ὁπλοτάτης· οὐ μὴν τελέθειν ἐπεμαίετο πάμπαν,
ἀλλὰ δόλον τολύπευσεν, καὶ ἐς λέχος ἀνέρι πέμπε
Λείαν, ἥ οἱ ἔην προγενεστέρη. Οὐδέ μιν ἔμπης
ἔλλαθεν, ἀλλ' ἐνόησε κακορραφίην, καὶ ἔδεκτο

---

septem supra centum exegisset, diem obiisse, relicto Josepho annorum sex et quinquaginta. Addit Levinum anno ætatis trigesimo septimo supra centesimum vita excessisse; Clathum vero annorum quadraginta quum esset, Abrahamum genuisse, cujus anno decimo quarto Josephus circa annum ætatis decimum supra centesimum obierit : supremum autem Clathi diem anno illius tricesimo tertio supra centesimum contigisse. Rursus Abrahamum cum avunculi sui filia, quam Jochabaren vocabant, matrimonium iniisse, ex eaque anno ætatis suæ quinto ac septuagesimo Aaronem, tertioque post anno Mosem suscepisse; ac tandem annos natum sex et triginta supra centum ex hac vita migrasse. Atque hæc omnia ex Alexandri Polyhistoris scripto, ex quo etiam sequentia attexemus.

EX THEODOTO

de eodem.

Ille enim eo quem de Judæis scripsit libro, Sicima a Sicimo quodam Mercurii filio, ejus urbis conditore, nomen accepisse auctor est, cujus situm his expressit versibus :

Quippe hæc terra ferax, tenerisque aptissima capris,
irriguique soli; brevis unde excursus in urbem.
At nulli fessos molli lanugine saltus
hic recreant. Tecti juncto prope vertice montes
hinc gemini excipiunt, herbasque nemusque ministrant.
Quos inter raro angustus discrimine callis
rumpit iter. Parte adversa se tollit in auras
urbs ingens Sicimûm, radicem exstructa sub imam :
quà circum lævi consurgunt mœnia saxo,
atque infra supraque urbem munimine cingunt.

Eandem ab Hebræis regnante Emmore occupatam fuisse, postmodum affirmat. Emmorem enim Sychemum genuisse Sic autem cecinit :

Illinc, o hospes, tandem vaga liquit Iacob
pascua, et immensam Sicimum successit in urbem
dum socios Emmor populos, atque Emmore natus
imperio premeret Sychemus, patri æmula pestis.

Tum Jacobi partim in Mesopotamiam adventum, partim nuptias duabus cum mulieribus initas, partim liberos ex utraque susceptos, partim denique hanc ipsam ex Mesopotamiæ finibus Sicimorum in urbem migrationem exsequitur :

At pecorum altricem in Syriam concedit Iacob,
atque sonante vagos volventem gurgite fluctus
deserit Euphratem : irati simul aspera fratris
jurgia declinat. Blando pia tecta nepoti
pectore Labanus, Syriæ tum, stirpe recenti,
sceptra tenens, pandit. Cui mox promissa minoris
(sic male certa fides) natæ connubia mutat,
majoremque viro thalami in penetralia furtim

παῖδ' ἑτέρην, ἀμφοῖν δ' ἐμίγη σὺν ὁμαίμοσιν ἧσι
Τῷ δ' υἱεῖς ἐγένοντο νόῳ πεπνυμένοι αἰνῶς
ἕνδεκα, καὶ κούρη Δεῖνα περικαλλὲς ἔχουσα
εἶδος, ἐπίτρεπτον δὲ δέμας, καὶ ἀμύμονα θυμόν.

Ἀπὸ δὲ Εὐφράτου φησὶ τὸν Ἰακὼϐ ἐλθεῖν εἰς τὰ Σίκιμα πρὸς Ἐμμὼρ· τὸν δ' ὑποδέξασθαι αὐτὸν, καὶ μέρος τι τῆς χώρας δοῦναι.

Καὶ αὐτὸν μὲν τὸν Ἰακὼϐ γεωμορεῖν, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτοῦ ἕνδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντας ποιμαίνειν, τὴν δὲ θυγατέρα Δεῖναν καὶ τὰς γυναῖκας ἐριουργεῖν· καὶ τὴν Δεῖναν παρθένον οὖσαν εἰς τὰ Σίκιμα ἐλθεῖν πανηγύρεως οὔσης, βουλομένην θεάσασθαι τὴν πόλιν· Συχὲμ δὲ τὸν τοῦ Ἐμμὼρ υἱὸν ἰδόντα ἐρασθῆναι αὐτῆς, καὶ ἁρπάσαντα ὡς ἑαυτὸν διακομίσαι καὶ φθεῖραι αὐτήν. Αὖθις δὲ σὺν τῷ πατρὶ ἐλθόντα πρὸς τὸν Ἰακὼϐ, αἰτεῖν αὐτὴν πρὸς γάμου κοινωνίαν· τὸν δὲ οὐ φάναι δώσειν πρὶν ἂν ἢ πάντας τοὺς οἰκοῦντας τὰ Σίκιμα περιτεμνομένους ἰουδαΐσαι· τὸν δὲ Ἐμμὼρ φάναι πείσειν αὐτούς. Φησὶ δὲ περὶ τοῦ δεῖν περιτέμνεσθαι αὐτοὺς ὁ Ἰακὼϐ,

Οὐ μὲν γὰρ θεμιτόν γε τόδ' Ἑϐραίοισι τέτυκται,
γαμϐροὺς ἄλλοθεν εἰς γε νυοὺς ἀγέμεν ποτὶ δῶμα,
ἀλλ' ὅστις γενεῆς ἐξοίχεται εἶναι ὁμοίης.

Εἶτα ὑποϐὰς περὶ τῆς περιτομῆς,

Ὅς ποτ' ἐῆς πάτρης ἐξήγαγε δῖον Ἀϐραὰμ,
αὐτὸς ἀπ' οὐρανόθεν κέλετ' ἀνέρα παντὶ σὺν οἴκῳ
σάρκ' ἀποσυλῆσαι πόσθης ἄπο, καί ῥ' ἐτέλεσσεν·
ἀστεμφὲς δὲ τέτυκται, ἐπεὶ θεὸς αὐτὸς ἔειπε.

Πορευθέντος οὖν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἐμμὼρ, καὶ τοὺς ὑποτασσομένους παρακαλοῦντος περιτέμνεσθαι, ἕνα τῶν Ἰακὼϐ υἱῶν τὸ ὄνομα Συμεῶνα διαγνῶναι τόν τε Ἐμμὼρ καὶ τὸν Συχὲμ ἀνελεῖν, τὴν ὕϐριν τῆς ἀδελφῆς μὴ βουληθέντα πολιτικῶς ἐνεγκεῖν· ταῦτα δὲ διαγνόντα Λευὶν τῷ ἀδελφῷ κοινώσασθαι· λαϐόντα δ' αὐτὸν συγκάταινον ἐπὶ τὴν πρᾶξιν παρορμῆσαι, λόγιον προφερόμενον τὸν Θεὸν ἀνελεῖν φάμενον τοῖς Ἀϐραὰμ ἀπογόνοις δέκα ἔθνη δώσειν. Φησὶ δὲ οὕτως ὁ Συμεὼν πρὸς τὸν Λευὶν,

Εὖ γὰρ ἐγὼ μῦθόν γε πεπυσμένος εἰμὶ θεοῖο·
δώσειν γάρ ποτ' ἔφησε δέκ' ἔθνεα παισὶν Ἀϐραάμ.

Τὸν δὲ θεὸν αὐτοῖς τοῦτον τὸν νοῦν ἐμϐαλεῖν διὰ τὸ τοὺς ἐν Σικίμοις ἀσεϐεῖς εἶναι. Φησὶ δὲ,

Βλάπτε θεὸς Σικίμων οἰκήτορας, οὐ γὰρ ἔτιον
εἰς αὐτοὺς ὅστις κε μόλῃ κακὸς, οὐδὲ μὲν ἐσθλός·
οὐδὲ δίκας ἐδίκαζον ἀνὰ πτόλιν οὐδὲ θέμιστας·
λοίγια δ' ὠρώρει τοῖσιν μεμελημένα ἔργα.

Τὸν οὖν Λευὶν καὶ τὸν Συμεῶνα εἰς τὴν πόλιν καθωπλισμένους ἐλθεῖν, καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀναιρεῖν, ἔπειτα δὲ καὶ τὸν Ἐμμὼρ καὶ τὸν Συχὲμ φονεῦσαι. Λέγει δὲ περὶ τῆς ἀναιρέσεως αὐτῶν οὕτως·

Ὡς τότε δὴ Συμεὼν μὲν Ἐμὼρ ὤρουσεν ἐπ' αὐτὸν,
πλῆξέ τε οἱ κεφαλὴν, δειρὴν δ' ἕλεν ἐν χερὶ λειῇ,
λεῖψε δ' ἔτι σπαίρουσαν, ἐπεὶ πόνος ἄλλος ὀρώρει
Τόφρα δὲ καὶ Λευὶν ἄσχετος ἔλλαϐε χαίτης
γούνων ἁπτόμενον Συχὲμ, ἄσπετα μαργήναντα.
Ἤλασε δὲ κληῖδα μέσην· δῦ δὲ ξίφος ὀξὺ
σπλάγχνα διὰ στέρνων, λίπε δὲ ψυχὴ δέμας εὐθύς.

---

summittit Liam genitor : sed fraude retecta,
(sensit enim conjux) natuque minore potitus,
esse utramque dedit solerti prole parentem.
Undenis maribus pulchro spectabilis ore
additur et molli præstans in corpore Dina
exserit ingenium.

Ab Euphrate vero Jacobum scribit quum ad Emmorem in Sicima venisset, exceptum ab eo humaniter, agrique parte donatum fuisse : ubi quum agriculturæ operam ipse daret, tum vero undecim filii in pastionem, Dinaque filia cum ceteris mulieribus in lanificium incumberet. Verum quo die solennis forte conventus Sicimis ageretur, Dinam tametsi adhuc virginem, in urbem tamen visendi studio penetrasse, ac Sychemum Emmoris filium, ejus simulac vidisset amore captum, ipsi per vim raptæ ac domum abductæ stuprum quum obtulisset, paullo post una cum patre ad Jacobum venisse, ab eoque filiæ nuptias expetivisse : quas ille quum negaret, priusquam incolæ Sicimorum universi et circumcisionem et ritus Judaicos accepissent : Emmorem futurum spopondisse, ut eos hanc ad conditionem adducere conaretur. Et eos quidem circumcidi omnes oportere, Jacobus ita declarat :

Hebræam divina vetant oracula gentem
externos sponsæ generos in tecta vocare :
hæc patrius tantum novit commercia sanguis.

Et mox de circumcisione :

Qui magnum patriis Abrahamum eduxit ab oris
cælitus hunc tota jussit cum stirpe recurvo,
glande sub extrema, præputia demere ferro.
Paruit, atque Dei verbis immotus inhæsit.

Emmor itaque in civitatem reversus, quum suos ad capessendum circumcisionis ritum hortatus esset, unum ex Jacobi filiis Symeonem, quod sororis injuriam iniquius graviusque ferret, Emmorem ac Sychemum interficere statuisse; communicatoque cum Levino fratre consilio, socium eum comitemque facinoris adhibuisse, quum decem ille gentes Abrahami posteris divino promissas oraculo esse jactaret. Sic autem Levinum alloquitur Symeon :

Verba Dei penitus medio sub pectore servo,
quem denas Abraæ natis promittere gentes
commemini.

Ac Deum quidem propter Sicimitarum impietatem hanc iis mentem injecisse testatur his verbis :

Ardenti vindex Sicimos Deus obruit ira,
quo virtutis amans nemo inviolatus adiret ;
hic ubi nulla æqui tenuit reverentia cives,
sed tantum infandi sceleris vesana libido.

Ergo Levinum ac Symeonem armatos in urbem venisse, obviisque primum cæsis, Emmorem ac Sychemum peremisse, quam ille cædem ita describit :

Tunc Emori vasto Symeon caput arduus ictu
amputat, ac læva truncam suspendere gestit
cervicem : donec, quod pugna atrocior instet,
linquat humi singultantem. At violentior ardet
Levinus frustraque solo pedibusque volutum,
ausum immane nefas Sychemum, pendentibus hærens
crinibus invadit. Jugulum delatus in altum,
mox toto gladius subit in præcordia ferro,
exturbatque animam.

Πυθομένους δὲ καὶ τοὺς ἑτέρους ἀδελφοὺς τὴν πρᾶξιν αὐτῶν ἐπιβοηθῆσαι, καὶ τὴν πόλιν ἐκπορθῆσαι, καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀναρρυσαμένους μετὰ τῶν αἰχμαλώτων εἰς τὴν πατρῴαν ἔπαυλιν διακομίσαι. »

ι0.

ΑΡΤΑΠΑΝΟΥ

περὶ Ἰωσήφ.

Cap. 23 : Τούτοις καὶ τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ Ἰωσὴφ ἐκ τῆς αὐτῆς Πολυΐστορος γραφῆς ἐπισυνήφθω.

« Ἀρτάπανος δέ φησιν ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων τῷ Ἀβραὰμ Ἰωσὴφ ἀπόγονον γενέσθαι, υἱὸν δὲ Ἰακώβου· συνέσει δὲ καὶ φρονήσει παρὰ τοὺς ἄλλους διενεγκόντα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπιβουλευθῆναι· προειδόμενον δὲ τὴν ἐπισύστασιν δεηθῆναι τῶν ἀστυγειτόνων Ἀράβων εἰς τὴν Αἴγυπτον αὐτὸν διακομίσαι· τοὺς δὲ τὸ ἐπιτυγχανόμενον ποιῆσαι· εἶναι γὰρ τοὺς τῶν Ἀράβων βασιλεῖς ἀπογόνους Ἰσραὴλ, υἱοὺς δὲ Ἀβραὰμ, Ἰσαὰκ δὲ ἀδελφούς. Ἐλθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ συσταθέντα τῷ βασιλεῖ διοικητὴν τῆς ὅλης γενέσθαι χώρας. Καὶ πρότερον ἀτάκτως τῶν Αἰγυπτίων γεωμορούντων, διὰ τὸ τὴν χώραν ἀδιαίρετον εἶναι καὶ τῶν ἐλασσόνων ὑπὸ τῶν κρεισσόνων ἀδικουμένων, τοῦτον πρῶτον τήν τε γῆν διελεῖν καὶ ὅροις διασημήνασθαι, καὶ πολλὴν χερσευομένην γεωργήσιμον ἀποτελέσαι, καί τινας τῶν ἀρουρῶν τοῖς ἱερεῦσιν ἀποκληρῶσαι. Τοῦτον δὲ καὶ μέτρα εὑρεῖν, καὶ μεγάλως αὐτὸν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων διὰ ταῦτα ἀγαπηθῆναι. Γῆμαι δὲ αὐτὸν Ἡλιουπολίτου ἱερέως Ἀσενὲθ θυγατέρα, ἐξ ἧς γεννῆσαι παῖδας. Μετὰ δὲ ταῦτα παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν τόν τε πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς κομίζοντας πολλὴν ὕπαρξιν, καὶ κατοικισθῆναι ἐν τῇ πόλει Καισὰν, καὶ τοὺς Σύρους πλεονάσαι ἐν τῇ Αἰγύπτῳ. Τούτους δέ φησι καὶ τὸ ἐν Ἀθὼς καὶ τὸ ἐν Ἡλιουπόλει ἱερὸν κατασκευάσαι τοὺς Ἑρμιοὺθ ὀνομαζομένους. Μετὰ δὲ ταῦτα τελευτῆσαι τόν τε Ἰωσὴρ καὶ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων. Τὸν οὖν Ἰωσὴφ κρατοῦντα τῆς Αἰγύπτου τὸν τῶν ἐτῶν ἑπτὰ σῖτον, γενόμενον κατὰ τὴν φορὰν ἄπλετον, παραθέσθαι, καὶ τῆς Αἰγύπτου δεσπότην γενέσθαι.

ιι.

ΦΙΛΩΝΟΣ

ἀπὸ τῆς αὐτῆς γραφῆς περὶ τοῦ Ἰωσήφ.

Cap. 24 : Μαρτυρεῖ δὲ ταῖς ἱεραῖς βίβλοις καὶ Φίλων ἐν τῇ ιδʹ τῶν Περὶ Ἱεροσόλυμα, λέγων οὕτως·

Τοῖσιν ἕδος μακαριστὸν ὅλης μέγας ἔκτισεν ἄκτωρ
ὕψιστος, καὶ πρόσθεν ἀπ' Ἀβρααμοῖο καὶ Ἰσὰκ,
Ἰακὼβ εὐτέκνοιο τόκος Ἰωσὴφ, ὃς ὀνείρων
θεσπιστὴς, σκηπτοῦχος ἐν Αἰγύπτοιο θρόνοισι,
δινεύσας λαθραῖα χρόνου πλημμύριδι μοίρης,

καὶ τὰ ἑξῆς. » Ταῦτα δὲ καὶ περὶ τοῦ Ἰωσήφ.

Postmodum vero fratres ceteros, ubi rem inaudiissent, conjunctis viribus civitatem diripuisse, ac sororem cum ipsa captivorum manu paternam in villam transtulisse. »

10.

EX ARTAPANO

de Josepho.

Quibus deinceps Alexander Josephi rerum commemorationem adjungit, hunc in modum. « Artapanus autem in suo De Judæis commentario Josephum ait Abrahami nepotem, Jacobi filium, quum reliquis fratribus ingenio sapientiaque præstaret, eorum insidiis appetitum esse; quorum ipse conjuratione prospecta, vicinos Arabes, uti se in Ægyptum abducerent, obsecravit, ejusque precibus illos annuisse. Arabum enim reges Israelis nepotes, Abrahami filios et Isaaci fratres esse. Ergo Josephum, paullo post quam Ægyptum attigisset, eo regis studio ac benevolentia exceptum esse ut præfectus ab eo totius regni constitueretur. Eundem vero, quum Ægyptii terram eatenus magna perturbatione coluissent, quod neque divisa regio esset, ac tenuioris fortunæ homines a potentioribus iniquius haberentur, agros ante omnia divisisse, certis passim finibus terminisque descriptos, adeoque magnam soli partem incultam prius atque silvescentem, culturæ opportunam commodamque reddidisse, suosque sacerdotibus agros singulares atque proprios assignasse. Mensuras præterea invenisse, quibus ille officiis Ægyptiorum sibi voluntatem majorem in modum devinxerit. Ceterum Asenethen Heliopolitani sacerdotis filiam uxorem duxisse, ac liberos ex ea suscepisse. Postea vero patrem cunctosque fratres multis cum opibus ac facultatibus ad eum venisse, fixisque in urbe Cæsana domiciliis, Syrorum in Ægypto auctam admodum ac propagatam sobolem fuisse. Eosdem insuper tum quod apud Athon, tum quod apud Heliopolin est templum condidisse Hermiuth vulgo nominatos. Postremo Josephum Ægyptiorumque regem obiisse. Ac Josephum quidem quum Ægypto præesset, immensam frumenti vim, quæ toto septennio provenerat, in medium contulisse, ac totius Ægypti dominum fuisse.

11.

E PHILONE

Ex eodem scripto de Josepho.

Quin etiam Philonis testimonium divinis literis suffragatur. Is enim in libro De Hierosolymis decimo quarto ita scribit :

Ollis ampla potens ultro dat jugera princeps,
facundoque solo locat incorruptus Ioseph,
Abrami Isacique nepos, quemque almus Iacob
sustulit, obscuræ cui pervia somnia noctis,
qui solio incumbens Ægyptia regna tuetur,
ambiguo fati varie jactatus ab æstu. »

12.

ΑΡΙΣΤΕΟΥ

περὶ τοῦ Ἰώϐ.

Cap. 25 : Ἄκουε δὲ οἷα καὶ περὶ τοῦ Ἰὼϐ ὁ αὐτὸς ἱστορεῖ.

« Ἀριστέας δέ φησι ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων τὸν Ἠσαῦ γήμαντα Βασσάραν ἐν Ἐδὼμ, γεννῆσαι Ἰώϐ· κατοικεῖν δὲ τοῦτον ἐν τῇ Αὐσίτιδι χώρᾳ, ἐπὶ τοῖς ὅροις τῆς Ἰδουμαίας καὶ Ἀραϐίας. Γενέσθαι δ' αὐτὸν δίκαιον καὶ πολύκτηνον· κτήσασθαι γὰρ αὐτὸν πρόϐατα μὲν ἑπτακισχίλια, καμήλους δὲ τρισχιλίας, ζεύγη βοῶν πεντακόσια, ὄνους θηλείας νομάδας πεντακοσίας· εἶχε δὲ καὶ γεωργίας ἱκανάς. Τοῦτον δὲ τὸν Ἰὼϐ πρότερον Ἰωϐὰθ ὀνομάζεσθαι. Πειράζοντα δ' αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐμμεῖναι, μεγάλαις δὲ περιϐαλεῖν αὐτὸν ἀτυχίαις. Πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοῦ τούς τε ὄνους καὶ βοῦς ὑπὸ λῃστῶν ἀπελαθῆναι, εἶτα τὰ πρόϐατα ὑπὸ πυρὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντος κατακαῆναι σὺν τοῖς ποιμέσι· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὰς καμήλους ὑπὸ λῃστῶν ἀπελαθῆναι· εἶτα τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀποθανεῖν, πεσούσης τῆς οἰκίας· αὐθημερὸν δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ σῶμα ἑλκῶσαι. Φαύλως δὲ αὐτοῦ διακειμένου, ἐλθεῖν εἰς ἐπίσκηψιν Ἐλίφαν τὸν Θαιμανιτῶν βασιλέα, καὶ Βαλδὰδ τῶν Σαυχαίων τύραννον, καὶ Σωφὰρ τὸν Μινναίων βασιλέα, ἐλθεῖν δὲ καὶ Ἐλιοῦν τὸν Βαραχιὴλ τὸν Ζωϐίτην. Παρακαλούμενον δὲ φάναι καὶ χωρὶς παρακλήσεως ἐμμενεῖν αὐτὸν ἔν τε τῇ εὐσεϐείᾳ καὶ τοῖς δεινοῖς. Τὸν δὲ Θεὸν ἀγασθέντα τὴν εὐψυχίαν αὐτοῦ, τῆς τε νόσου αὐτὸν ἀπολῦσαι, καὶ πολλῶν κύριον ὑπάρξεων ποιῆσαι. »

Τοσαῦτα καὶ περὶ τούτων ὁ Πολυίστωρ.

13.

ΕΥΠΟΛΕΜΟΥ

περὶ Μωσέως.

Cap. 26 : Καὶ περὶ Μωσέως δὲ ὁ αὐτὸς πάλιν πλεῖστα παρατίθεται, ὧν καὶ αὐτῶν ἐπακοῦσαι ἄξιον.

« Εὐπόλεμος δέ φησι τὸν Μωσῆν πρῶτον σοφὸν γενέσθαι καὶ γράμματα παραδοῦναι τοῖς Ἰουδαίοις πρῶτον, παρὰ δὲ Ἰουδαίων Φοίνικας παραλαϐεῖν, Ἕλληνας δὲ παρὰ Φοινίκων, νόμους τε πρῶτον γράψαι Μωσῆν τοῖς Ἰουδαίοις. » Eadem ex Eupolemo ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ βασιλέων narrat Clem. Alex. Strom. I, 23, p. 148, 47 Sylb. et Chron. Alexand. p. 148, Cyrill. Adv. Jul. p. 231, D, et Georg. Hamartol. Chron. in Cramer. Anecd. tom. IV, p. 245.

14.

ΑΡΤΑΠΑΝΟΥ

περὶ Μωσέως.

Cap. 27 : « Ἀρτάπανος δέ φησιν ἐν τῇ Περὶ Ἰουδαίων, Ἀϐραὰμ τελευτήσαντος, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μεμψασθενὼθ, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων, τὴν δυναστείαν παραλαϐεῖν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Παλμανώθην. Τοῦτον δὲ τοῖς Ἰουδαίοις φαύλως προσφέρεσθαι·

12.

EX ARISTÆO

de Jobo.

Nunc autem audi quæ de Jobo idem commemorat. « Aristeas, inquit, in sua De Judæis historia auctor est Esaum e Bassara conjuge Jobum in Idumæa filium genuisse, sedemque sibi in Ausitide regione apud ipsum Idumææ et Arabiæ confinium delegisse. Eundem æquitate præstantem, ac pecore in primis abundantem fuisse : ovium enim septem, camelorum tria millia, paria bovum quingenta, gregalesque asinas totidem numerasse. Copiam agrorum non absimilem. Ac Jobum quidem Jobathum antea nominatum esse. Porro deum explorandæ hominis probandæque virtutis gratia, diuturnis eum grandibusque calamitatibus exercuisse. Primum enim asinarum bovumque armenta a latronibus per vim abacta esse, tum oves simul atque pastores igne cœlitus immisso conflagrasse, mox camelos quoque a latronibus similiter abductos, filiosque omnes ædium ruina oppressos fuisse; postremo illum etiam eo ipso die fœdissimo totius corporis ulcere laborasse. Quibus in angustiis positus quum esset, ad eum invisendi causa Eliplam Thæmanitarum regem, Baldadem Sauchæorum tyrannum, Sopharem Minnæorum regem, et Elium Barachielis filium Zobitem convenisse. Qui quum eum alloquio solarentur, ipsum, tametsi consolatione omni careret, futurum tamen respondisse, uti pietatis suæ laudem hac in tanta malorum acerbitate perpetuam retineret. Deum vero hac ejus integritatis et constantiæ vi majorem in modum probata, non ipsum tantum morbo liberasse, verum etiam ingentibus deinceps opibus ac fortunis cumulasse. » Hæc omnia Polyhistor.

13.

EX EUPOLEMO

de Mose.

Idem quoque plurima de Mose habet auditu digna. « Mosem, inquit, narrat Eupolemus, primum sapientem fuisse, Judæisque primum literas tradidisse, a quibus eas Phœnices, ut a Phœnicibus Græci accepissent, eundemque Judæis leges principem condidisse. »

EX ARTAPANO

de Mose.

14.

« Artapanus autem in suo De Judæis opere scribit Abrahamo cum Mempsasthenothe filio, ipsoque Ægyptiorum rege, vita functo, Palmanothem alterum ejusdem filium Ægypti imperium cepisse, Judæumque populum durius habuisse. Ab hoc primum Cessam conditam, in eaque delubrum,

καὶ πρῶτον μὲν τὴν Κεσσὰν οἰκοδομῆσαι, τό τε ἐπ' αὐτῇ ἱερὸν καθιδρύσασθαι, εἶτα τὸν ἐν Ἡλιουπόλει ναὸν κατασκευάσαι. Τοῦτον δὲ γεννῆσαι θυγατέρα Μέρριν, ἣν Χενεφρῇ τινὶ κατεγγυῆσαι, τῶν ὑπὲρ Μέμφιν τόπων βασιλεύοντι· πολλοὺς γὰρ τότε τῆς Αἰγύπτου βασιλεύειν· ταύτην δὲ στεῖραν ὑπάρχουσαν ὑποβαλέσθαι τινὸς τῶν Ἰουδαίων παιδίον, τοῦτο δὲ Μώυσον ὀνομάσαι· ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων αὐτὸν ἀνδρωθέντα Μουσαῖον προσαγορευθῆναι. Γενέσθαι δὲ τὸν Μώυσον τοῦτον Ὀρφέως διδάσκαλον· ἀνδρωθέντα δ' αὐτὸν πολλὰ τοῖς ἀνθρώποις εὔχρηστα παραδοῦναι· καὶ γὰρ πλοῖα καὶ μηχανὰς πρὸς τὰς λιθοθεσίας καὶ τὰ Αἰγύπτια ὅπλα καὶ τὰ ὄργανα τὰ ὑδρευτικὰ καὶ πολεμικὰ καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐξευρεῖν· ἔτι δὲ τὴν πόλιν εἰς λϛ' νομοὺς διελεῖν, καὶ ἑκάστῳ τῶν νομῶν ἀποτάξαι τὸν Θεὸν σεφθήσεσθαι, τά τε ἱερὰ γράμματα τοῖς ἱερεῦσιν· εἶναι δὲ καὶ αἰλούρους καὶ κύνας καὶ ἴβεις· ἀπονεῖμαι δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἐξαίρετον χώραν. Ταῦτα δὲ πάντα ποιῆσαι χάριν τοῦ τὴν μοναρχίαν βεβαίαν τῷ Χενεφρῇ διαφυλάξαι. Πρότερον γὰρ ἀδιατάκτους ὄντας τοὺς ὄχλους ποτὲ μὲν ἐκβάλλειν ποτὲ δὲ καθιστάνειν βασιλεῖς, καὶ πολλάκις μὲν τοὺς αὐτούς, ἐνιάκις δὲ ἄλλους. Διὰ ταῦτα οὖν τὸν Μώυσον ὑπὸ τῶν ὄχλων ἀγαπηθῆναι, καὶ ὑπὸ τῶν ἱερέων ἰσοθέου τιμῆς καταξιωθέντα προσαγορευθῆναι Ἑρμῆν διὰ τὴν τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἑρμηνείαν. Τὸν δὲ Χενεφρῆν ὁρῶντα τὴν ἀρετὴν Μωύσου φθονῆσαι αὐτῷ, καὶ ζητεῖν αὐτὸν ἐπ' εὐλόγῳ αἰτίᾳ τινὶ ἀνελεῖν. Καὶ δή ποτε τῶν Αἰθιόπων ἐπιστρατευσαμένων τῇ Αἰγύπτῳ, τὸν Χενεφρῆν ὑπολαβόντα εὑρηκέναι καιρὸν εὔθετον πέμψαι τὸν Μώυσον ἐπ' αὐτοὺς στρατηγὸν μετὰ δυνάμεως, τὸ δὲ τῶν γεωργῶν αὐτῷ συστῆσαι πλῆθος, ὑπολαβόντα ῥᾳδίως αὐτὸν διὰ τὴν τῶν στρατιωτῶν ἀσθένειαν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρεθήσεσθαι. Τὸν δὲ Μώυσον ἐλθόντα ἐπὶ τὸν Ἑρμοπολίτην ὀνομαζόμενον νομόν, ἔχοντα περὶ δέκα μυριάδας γεωργῶν, αὐτοῦ καταστρατοπεδεῦσαι· πέμψαι δὲ στρατηγοὺς τοὺς προκαθεδουμένους τῆς χώρας, οὓς δὴ πλεονεκτεῖν ἐπιφανῶς κατὰ τὰς μάχας· λέγειν δέ φησιν τοὺς Ἡλιουπολίτας γενέσθαι τὸν πόλεμον τοῦτον ἔτη δέκα. Τοὺς οὖν περὶ τὸν Μώυσον διὰ τὸ μέγεθος τῆς στρατιᾶς πόλιν ἐν τούτῳ κτίσαι τῷ τόπῳ, καὶ τὴν ἶβιν ἐν αὐτῇ καθιερῶσαι διὰ τὸ ταύτην τὰ βλάπτοντα ζῷα τοὺς ἀνθρώπους ἀναιρεῖν. Προσαγορεῦσαι δὲ αὐτὴν Ἑρμοῦ πόλιν. Οὕτω δὴ τοὺς Αἰθίοπας, καίπερ ὄντας πολεμίους, στέρξαι τὸν Μώυσον, ὥστε καὶ τὴν περιτομὴν τῶν αἰδοίων παρ' ἐκείνου μαθεῖν· οὐ μόνον δὲ τούτους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερεῖς ἅπαντας. Τὸν δὲ Χενεφρῆν, λυθέντος τοῦ πολέμου, λόγῳ μὲν αὐτὸν ἀποδέξασθαι, ἔργῳ δὲ ἐπιβουλεύειν. Παρελόμενον γοῦν αὐτοῦ τοὺς ὄχλους, τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Αἰθιοπίας πέμψαι, προφυλακῆς χάριν· τοῖς δὲ προστάξαι τὸν ἐν Διὸς πόλει ναὸν ἐξ ὀπτῆς πλίνθου κατεσκευασμένον καθαιρεῖν, ἕτερον δὲ λίθινον κατασκευάσαι τὸ πλησίον ὄρος λατομήσαντας· τάξαι δὲ ἐπὶ τῆς οἰκοδομίας ἐπιστάτην Ναχέρωτα. Τὸν δὲ ἐλθόντα μετὰ Μωύσου εἰς Μέμφιν πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ, εἴ τι ἄλλο ἐστὶν εὔχρηστον τοῖς ἀνθρώποις· τὸν δὲ φάναι γένος τῶν βοῶν διὰ τὸ τὴν γῆν ὑπὸ τούτων ἀροῦσθαι· τὸν δὲ Χενεφρῆν, προσαγορεύσαντα ταῦρον

mox templum apud Heliopolim excitatum esse. Ab eodem Merrhin filiam susceptam, ac Chenephræ cuidam regioni supra Memphim sitæ imperanti desponsam fuisse. Tum enim plures Ægyptum regulos tenuisse. Hanc porro, sterilis quum esset, Judææ mulieris infantem supposuisse, quem Moysum ipsa primum, deinde vero Græci, quum ad virilem ætatem pervenisset, Musæum nominarint. Atque hunc Orphei magistrum fuisse memorant, ac permulta humano generi utilissima tradidisse. Illi enim et navigiorum et machinarum, quibus adducti sursum lapides inter sese postea coagmententur, et armorum Ægyptiacorum, et instrumentorum partim hauriendæ vel deducendæ aquæ, partim bello necessariorum, ipsiusque adeo philosophiæ inventionem acceptam ferunt. Ad hæc civitatem ab eo in sex et triginta præfecturas divisam, suosque singulis numini colendo ritus assignatos, literasque sacras, puta felium, canum, ibium figuras, sacerdotibus cum singulari ac propria regione attributas esse. Quæ omnia eo consilio perfecerit, ut summum Chenephræ imperium stabiliret, quum nullo distincta ordine multitudo reges antea modo ejiceret, modo crearet, ac sæpe quidem eosdem, interdum etiam alios. Quibus ipse rebus non modo populorum sibi amorem conciliarit, verum etiam parem superis honorem a sacerdotibus, qui Hermen illum, i. e. interpretem, ob sacrarum literarum ἑρμηνείαν sive interpretationem appellarunt, facile impetrarit. At vero Chenephren Moysi virtutibus invidentem, perimendi hominis colorem aliquem honestamque speciem quæsivisse. Itaque quum in Ægyptum armati Æthiopes invasissent, commodam sibi facinoris occasionem esse oblatam ratum, Moysum imperatorem adversus eos cum exercitu ex agricolis maximam partem conflato misisse, quod eum propter militum imbecillitatem ab hoste nullo negotio conficiendum putaret. Moysum autem ad præfecturam quandam, cui Hermopolitæ nomen, quæque colonorum ad centum millia numerabat, profectum castra ibi posuisse, legatorum suorum fortissimis et strenuissimis quibusque præmissis, qui locum ac sedem occuparent. Quod bellum toto decennio gestum esse, ab Heliopolitanis sese accepisse testatur. Porro Moysum copiarum magnitudine instructum, eodem in loco urbem condidisse, Hermopolin nomine, in qua primum ibim, quod noxias hominibus animantes perimat, consecrarit. Æthiopes autem ipsos, tametsi hostes, tam propenso tamen in Moysum animo fuisse, ut ipsius quoque circumcisionis ab eo ritum acciperent. Id quod a sacerdotibus etiam omnibus præstitum fuerit. Ceterum Chenephren, confecto bello, tametsi benevolentiam ore simularet, clam tamen ei insidiari re ipsa perrexisse. Itaque Moysi copias ita distraxisse, ut partim ad Æthiopiæ confinia per causam præsidii ablegaret, partim Diospoleos templum operis latericii diruere, aliudque, lapidibus e vicino monte cæsis, lapideum ædificare juberet. Huic operi Nacherotem quendam ab eo præfectum esse, qui Memphim una cum Moyso profectus, quæsierit ex eo, num quid præterea humano generi commodum utileque nosset. Cui Moses,

Ἄπιν, κελεῦσαι ἱερὸν αὐτοῦ τοὺς ὄχλους καθιδρύσασθαι, καὶ τὰ ζῶα τὰ καθιερωθέντα ὑπὸ τοῦ Μωύσου κελεύειν ἐκεῖ φέροντας θάπτειν, κατακρύπτειν θέλοντα τὰ τοῦ Μωύσου ἐπινοήματα. Ἀποξενωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν Αἰγυπτίων, ὁρκωμοτῆσαι τοὺς φίλους μὴ ἐξαγγεῖλαι τῷ Μωύσῳ τὴν ἐπισυνισταμένην αὐτῷ ἐπιβουλὴν, καὶ προβαλέσθαι τοὺς ἀναιρήσοντας αὐτόν. Μηδενὸς δ' ὑπακούσαντος, ὀνειδίσαι τὸν Χενεφρῆν Χανεθώθην, τὸν μάλιστα προσαγορευόμενον ὑπ' αὐτοῦ· τὸν δὲ ὀνειδισθέντα ὑποσχέσθαι τὴν ἐπίθεσιν, λαβόντα καιρόν. Ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν τῆς Μερρίδος τελευτησάσης, ὑποσχέσθαι τὸν Χενεφρῆν τῷ τε Μωύσῳ καὶ τῷ Χανεθώθῃ τὸ σῶμα διακομίσαντας εἰς τοὺς ὑπὲρ Αἴγυπτον τόπους θάψαι, ὑπολαβόντα τὸν Μώυσον ὑπὸ τοῦ Χανεθὼθ ἀναιρεθήσεσθαι. Πορευομένων δὲ αὐτῶν τὴν ἐπιβουλὴν τῷ Μωύσῳ τῶν συνειδότων ἐξαγγεῖλαί τινα· τὸν δὲ φυλάσσοντα αὐτὸν τὴν μὲν Μέῤῥιν θάψαι, τὸν δὲ ποταμὸν καὶ τὴν ἐν ἐκείνῳ πόλιν Μερόην προσαγορεῦσαι. Τιμᾶσθαι δὲ τὴν Μέῤῥιν ταύτην ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων οὐκ ἔλαττον ἢ τὴν Ἶσιν. Ἀαρῶνα δὲ τὸν τοῦ Μωύσου ἀδελφὸν τὰ περὶ τὴν ἐπιβουλὴν ἐπιγνόντα, συμβουλεῦσαι τῷ ἀδελφῷ φυγεῖν εἰς τὴν Ἀραβίαν· τὸν δὲ πεισθέντα ἀπὸ Μέμφεως τὸν Νεῖλον διαπλεύσαντα ἀπαλλάσσεσθαι εἰς τὴν Ἀραβίαν. Τὸν δὲ Χανεθώθην πυθόμενον τοῦ Μωύσου τὴν φυγὴν ἐνεδρεύειν ὡς ἀναιρήσοντα· ἰδόντα δὲ ἐρχόμενον σπάσασθαι τὴν μάχαιραν ἐπ' αὐτὸν, τὸν δὲ Μώυσον προκαταταχήσαντα, τήν τε χεῖρα κατασχεῖν αὐτοῦ, καὶ σπασάμενον τὸ ξίφος φονεῦσαι τὸν Χανεθώθην· διεκδρᾶναι δὲ εἰς τὴν Ἀραβίαν, καὶ Ῥαγουήλῳ τῷ τῶν τόπων ἄρχοντι συμβιοῦν, λαβόντα τὴν ἐκείνου θυγατέρα· τὸν δὲ Ῥαγουῆλον βούλεσθαι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, κατάγειν βουλόμενον τὸν Μώυσον, καὶ τὴν δυναστείαν τῇ τε θυγατρὶ καὶ τῷ γαμβρῷ κατασκευάσαι· τὸν δὲ Μώυσον ἀποκωλῦσαι, στοχαζόμενον τῶν ὁμοφύλων· τὸν δὲ Ῥαγουῆλον διακωλύοντα στρατεύειν τοῖς Ἄραψι προστάξαι λῃστεύειν τὴν Αἴγυπτον. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ τὸν Χενεφρῆν πρῶτον ἁπάντων ἀνθρώπων ἐλεφαντιάσαντα μεταλλάξαι· τούτῳ δὲ τῷ πάθει περιπεσεῖν διὰ τὸ τοὺς Ἰουδαίους προστάξαι σινδόνας ἀμφιέννυσθαι, ἐρεᾶν δ' ἐσθῆτα μὴ ἀμπέχεσθαι, ὅπως ὄντες ἐπίσημοι κολάζωνται ὑπ' αὐτοῦ. Τὸν δὲ Μώυσον εὔχεσθαι τῷ Θεῷ ἤδη ποτὲ τοὺς λαοὺς παῦσαι τῶν κακοπαθειῶν. Ἱλασκομένου δ' αὐτοῦ, αἰφνιδίως φησὶν ἐκ τῆς γῆς πῦρ ἀναφθῆναι, καὶ τοῦτο κάεσθαι, μήτε ὕλης μήτε ἄλλης τινὸς ξυλείας οὔσης ἐν τῷ τόπῳ. Τὸν δὲ Μώυσον δείσαντα τὸ γεγονὸς φεύγειν· φωνὴν δ' αὐτῷ θείαν εἰπεῖν, στρατεύειν ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ τοὺς Ἰουδαίους διασώσαντα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀγαγεῖν πατρίδα. Τὸν δὲ θαρρήσαντα δύναμιν πολεμίαν ἐπάγειν διαγνῶναι τοῖς Αἰγυπτίοις. Πρῶτον δὲ πρὸς Ἀαρῶνα τὸν ἀδελφὸν ἐλθεῖν· τὸν δὲ βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων πυθόμενον τὴν τοῦ Μωύσου παρουσίαν καλέσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ πυνθάνεσθαι ἐφ' ὅ τι ἥκοι· τὸν δὲ φάναι, διότι προστάσσειν αὐτῷ τὸν τῆς οἰκουμένης δεσπότην ἀπολῦσαι τοὺς Ἰουδαίους. Τὸν δὲ πυθόμενον εἰς φυλακὴν αὐτὸν καθεῖρξαι. Νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, τάς τε θύρας πάσας αὐτομάτως ἀνοιχθῆναι τοῦ δεσμωτηρίου, καὶ τῶν φυλάκων οὓς μὲν τελευτῆσαι, τινὰς δὲ

se vero nosse, boves nimirum, quibus in aranda terra uti liceret. At Chenephren, ubi tauro Apidis nomen indidisset, ei continuo templum a multitudine poni, eodemque translatas animantes a Moyse prius consecratas sepeliri voluisse, uti rerum ab eo institutarum memoriam una sepeliret. Verum abalienatos a se propterea quum Ægyptiorum animos intelligeret, clam jurejurando amicorum suorum fidem obstrinxisse, uti ne quis Moyso paratas insidias aperiret, simulque futuros cædis auctores designasse. Reclamantibus omnibus, Chanethothen, quem ex omnibus præcipuum nominant, acerbius increpasse, qui regis tandem offensione permotus, commodo se tempore facinus obiturum receperit. Ergo quum in eos forte dies Merrhis obitus incidisset, Chenephren transferendi ultra Ægypti fines corporis, ibidemque sepeliendi Moyso et Chanethothæ potestatem fecisse, quum interfectum iri ab isto Moysum putaret. Verum insidiis a conscio quodam in itinere sibi patefactis, Moysum saluti suæ diligentius cavisse : cui post sepultam Merrhin, Meroesque nomen fluvio atque urbi ad fluvium ædificatæ impositum, (quam quidem Merrhin indigenæ haud minori quam Isim ipsam religione venerentur,) Aaron frater, qui et ipse conjurationem resciverat, auctor fuerit ut fugam in Arabiam capesseret. Illum ergo consilium fratris secutum Memphi solvisse, Niloque trajecto in Arabiam contendisse. Chanethothen vero, fuga intellecta, insidias ei tetendisse, quibus exceptum opprimeret; adeoque venienti stricto gladio occurrisse : at Moysum hominem occupasse, nec ejus tantum inhibuisse manum, sed etiam illum educto ense confodisse. E vestigio elapsum in Arabiam, ad Raguelum ejus tum regionis principem adhæsisse, ab eoque filiam in uxorem accepisse. Porro quum in Ægyptios movere Raguelus vehementer optaret, ut Moysum eo deduceret, filiæque simul ac genero imperium assereret : Moysum, quod gentilibus suis metueret, ab ea ipsum mente amovere conatum esse; Raguelum vero, missa expeditione, Arabes jussisse ex Ægypto prædas agere. Interea Chenephren elephantiasi morbo mortalium omnium principem obiisse, quum in eum incidisset, quod Judæos, laneæ vestis usu prohibito, sindones jussisset induere, quo facilius in eos hoc a ceteris cultu distinctos sævire posset. At Moysum gentis suæ miserias apud Deum assidue deprecantem, eo demum tempore numen propitium habuisse, ac repente succensum a terra ignem erupisse ait, qui, tametsi locus ab omni ligno aliaque materia igni pascendo apta vacuus esset, ardere tamen non desineret. Quo prodigio Moysum, quum exterritus fugeret, voce divinitus immissa admonitum esse, ut in Ægyptum expeditione suscepta Judæos liberaret, ac pristinam in patriam aliquando reduceret. Itaque confirmato animo bellum Ægyptiis inferre statuisse, sic tamen ut Aaronem fratrem ante omnia conveniret. Cujus adventu nuntiato, Ægyptium regem ex eo, quem ad se confestim evocaverat, quæsivisse, quorsum illuc venisset : ipsum autem, orbis universi moderatoris jussu ac nomine regi nuntiasse, ut Judæos liberos securosque dimitteret.

ὑπὸ τοῦ ὕπνου παρεθῆναι, τά τε ὅπλα κατεαγῆναι. Ἐξελθόντα δὲ τὸν Μώυσον ἐπὶ τὰ βασίλεια ἐλθεῖν· εὑρόντα δὲ ἀνεῳγμένας τὰς θύρας εἰσελθεῖν, καὶ ἐνθάδε τῶν φυλάκων παρειμένων τὸν βασιλέα ἐξεγεῖραι. Τὸν δὲ ἐκπλαγέντα ἐπὶ τῷ γεγονότι κελεῦσαι τῷ Μωύσῳ τὸ τοῦ πέμψαντος αὐτὸν θεοῦ εἰπεῖν ὄνομα, διαχλευάσαντα αὐτόν· τὸν δὲ προσκύψαντα πρὸς τὸ οὖς εἰπεῖν, ἀκούσαντα δὲ τὸν βασιλέα πεσεῖν ἄφωνον, διακρατηθέντα δὲ ὑπὸ τοῦ Μωύσου πάλιν ἀναβιῶσαι· γράψαντα δὲ τοὔνομα εἰς δέλτον κατασφραγίσασθαι· τῶν δὲ ἱερέων τὸν ἐκφαυλίσαντα ἐν τῇ πινακίδι τὰ γεγραμμένα μετὰ σπασμοῦ τὸν βίον ἐκλιμπάνειν· εἰπεῖν δὲ τὸν βασιλέα σημεῖόν τι αὐτῷ ποιῆσαι· τὸν δὲ Μώυσον ἣν εἶχε ῥάβδον ἐκβαλόντα ὄφιν ποιῆσαι· πτοηθέντων δὲ πάντων, ἐπιλαβόμενον τῆς οὐρᾶς ἀνελέσθαι, καὶ πάλιν ῥάβδον ποιῆσαι. Προελθόντα δὲ μικρὸν, τὸν Νεῖλον τῇ ῥάβδῳ πατάξαι· τὸν δὲ ποταμὸν πολύχουν γενόμενον κατακλύζειν ὅλην τὴν Αἴγυπτον· ἀπὸ τότε δὲ καὶ τὴν κατάβασιν αὐτοῦ γίνεσθαι· συναγαγὸν δὲ τὸ ὕδωρ ἀποζέσαι, καὶ τὰ ποτάμια διαφθεῖραι ζῷα, τούς τε λαοὺς διὰ τὴν δίψαν φθείρεσθαι. Τὸν δὲ βασιλέα, τούτων γενομένων τῶν τεράτων, φάναι μετὰ μῆνα τοὺς λαοὺς ἀπολύσειν, ἐὰν ἀποκαταστήσῃ τὸν ποταμόν· τὸν δὲ Μώυσον πάλιν τῇ ῥάβδῳ πατάξαντα τὸ ὕδωρ συστεῖλαι τὸ ῥεῦμα. Τούτου δὲ γενομένου, τὸν βασιλέα τοὺς ἱερεῖς τοὺς ὑπὲρ Μέμφιν καλέσαι, καὶ φάναι αὐτοὺς ἀναιρήσειν καὶ τὰ ἱερὰ κατασκάψειν, ἐὰν μὴ καὶ αὐτοὶ τερατουργήσωσί τι. Τοὺς δὲ τότε διά τινων μαγγάνων καὶ ἐπαοιδῶν δράκοντα ποιῆσαι, καὶ τὸν ποταμὸν μεταχρῶσαι. Τὸν δὲ βασιλέα φρονηματισθέντα ἐπὶ τῷ γεγονότι, πάσῃ τιμωρίᾳ καὶ κολάσει καταικίζειν τοὺς Ἰουδαίους. Τὸν δὲ Μώυσον ταῦτα ὁρῶντα ἄλλα τε σημεῖα ποιῆσαι καὶ πατάξαντα τὴν γῆν τῇ ῥάβδῳ ζῷόν τι πτηνὸν ἀνεῖναι λυμαίνεσθαι τοὺς Αἰγυπτίους, πάντα τε ἐξελκωθῆναι τὰ σώματα. Τῶν δὲ ἰατρῶν μὴ δυναμένων ἰᾶσθαι τοὺς κάμνοντας, οὕτως πάλιν ἀνέσεως τυχεῖν τοὺς Ἰουδαίους. Πάλιν δὲ τὸν Μώυσον βάτραχον διὰ τῆς ῥάβδου ἀνεῖναι, πρὸς δὲ τούτοις ἀκρίδας καὶ σκνῖφας. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τοὺς Αἰγυπτίους τὴν ῥάβδον ἀνατιθέναι εἰς πᾶν ἱερὸν, ὁμοίως δὲ καὶ τῇ Ἴσιδι, διὰ τὸ τὴν γῆν εἶναι Ἶσιν, παιομένην δὲ τῇ ῥάβδῳ τὰ τέρατα ἀνεῖναι. Τοῦ δὲ βασιλέως ἔτι ἀφρονουμένου, τὸν Μώυσον χάλαζάν τε καὶ σεισμοὺς διὰ νυκτὸς ἀποτελέσαι, ὥστε τοὺς τὸν σεισμὸν φεύγοντας ἀπὸ τῆς χαλάζης ἀναιρεῖσθαι, τούς τε τὴν χάλαζαν ἐκκλίνοντας ὑπὸ τῶν σεισμῶν διαφθείρεσθαι. Συμπεσεῖν δὲ τότε τὰς μὲν οἰκίας πάσας, τῶν δὲ ναῶν τοὺς πλείστους. Τελευταῖον τοσαύταις συμφοραῖς περιπεσόντα τὸν βασιλέα τοὺς Ἰουδαίους ἀπολῦσαι· τοὺς δὲ χρησαμένους παρὰ τῶν Αἰγυπτίων πολλὰ μὲν ἐκπώματα, οὐκ ὀλίγον δὲ ἱματισμὸν, ἄλλην τε παμπληθῆ γάζαν, διαβάντας ἱκανὸν τόπον ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν τριταίους ἐλθεῖν θάλασσαν. Μεμφίτας μὲν οὖν λέγειν, ἔμπειρον ὄντα τὸν Μώυσον τῆς χώρας τὴν ἄμπωτιν τηρήσαντα διὰ ξηρᾶς τῆς θαλάσσης τὸ πλῆθος περαιῶ-

---

Quam ob rem quum in carcerem ab eo conjectus esset, noctu omnes portas carceris sponte patuisse, custodesque partim repentino sublatos interitu, partim alto somno solutos fractis passim armis jacuisse. Moysum e vestigio sese in regiam, patefactis etiam ultro januis, intulisse, ac præsidiariis militibus profundo quoque somno sepultis, regem excitasse : qui facti novitatem primum quidem obstupuerit, mox tamen, quasi ludos Moysum faceret, Dei, a quo missus esset, nomen aperire jusserit. Quod ubi Moysus in aurem insinuasset, regem illico mutum concidisse, donec ab eodem arreptus sibi ac vitæ redderetur. Et illum quidem indicatum nomen tabellis inscripsisse, quas postmodum obsignarit : quendam vero sacerdotem, qui scripti nominis majestatem elevaret, repentino spasmo correptum periisse. Præterea quum rex a Moyso prodigium aliquod expeteret, eum quam manu virgam tenebat in serpentem subito convertisse; omnibusque stupentibus, arrepta cauda priorem ei rursus virgæ formam reddidisse. Paullo post Nilum eadem virga percussum, intumescentibus undis Ægyptum universam proluisse; ex eoque tempore statis deinceps vicibus in agros sese Nilum effudisse. Mox collectas et stagnantes passim aquas efferbuisse, nec piscibus modo interitum, sed exitialem hominibus sitim attulisse. Itaque regem tot prodigiis territum, sese post mensem Judæos dimissurum spopondisse, si pristinus flumini status a Moyso redderetur. Illum aqua denuo virga tetigisse, eodemque momento insolentem ejus impetum cohibuisse. Hic vero regem, evocatis qui trans Memphim habitant sacerdotibus necem omnibus interminatum, nisi similia ipsi quoque prodigia ostenderent. Eos præstigiis et incantationibus quibusdam repente draconis speciem objecisse ac fluminis colorem immutasse; quo facto elatiorem ac tumidiorem quam antea regem, omni pœnarum ac suppliciorum genere postmodum Judæos vexasse. Quod ubi Moysus videret, quum alia pleraque ab eo miracula edita esse, tum ex terra quam virga percusserat, genus quoddam alati animantis exstitisse, quod Ægyptios pessime vexaret, omniumque corporibus fœdum morsibus punctionibusque suis vulnus inureret. Cui morbo quum nullum medici remedium invenirent, Judæos aliquantulum denuo respirasse, Moysum vero ejusdem virgæ contactu ranas præterea, locustas ac culices excitasse : quæ quidem in causa fuerint, quamobrem singulis in templis virgam Ægyptii consecrarint, eademque omnino qua ipsam et Isim religione voluerint : Isim quippe terram esse rati, quæ virga percussa tot miraculorum formas exclusisset. At furente nihilominus rege, Moysum ad grandinis calamitatem nocturnos terræ motus addidisse, ut qui se motui subducere conarentur, grandine afflicti et contusi perirent; qui autem grandinis impetum declinarent, terræ quassatione interirent. Ac domos quidem universas fanaque tum plurima corruisse, regem vero tot malis cladibusque fractum, Judæos, sero licet, aliquando tamen dimisisse. Qui multis ab Ægyptiorum poculis tum vestibus corrogatis, aliaque multiplici gaza, magno confecto itinere ad mare Rubrum tertio denique die pervenerint. Atque a Memphitis quidem ita narrari, Moysum totius regionis scientissimum, observato reciprocantis æstus tempore, sicco mari universam multitudinem transmisisse : ab Heliopolitanis vero secus;

σαι· Ἡλιουπολίτας δὲ λέγειν, ἐπικαταδραμεῖν τὸν βασιλέα μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἅμα καὶ τοῖς καθιερωμένοις ζῴοις, διὰ τὸ τὴν ὕπαρξιν τοὺς Ἰουδαίους τῶν Αἰγυπτίων χρησαμένους διακομίζειν. Τῷ δὲ Μωύσῳ θείαν φωνὴν γενέσθαι, πατάξαι τὴν θάλασσαν τῇ ῥάβδῳ καὶ διαστῆναι· τὸν δὲ Μώυσον ἀκούσαντα, ἐπιθιγεῖν τῇ ῥάβδῳ τοῦ ὕδατος, καὶ οὕτω τὸ μὲν νᾶμα διαστῆναι, τὴν δὲ δύναμιν διὰ ξηρᾶς ὁδοῦ πορεύεσθαι. Συνεμβάντων δὲ τῶν Αἰγυπτίων καὶ διωκόντων, φησὶ πῦρ αὐτοῖς ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἐκλάμψαι, τὴν δὲ θάλασσαν πάλιν τὴν ὁδὸν ἐπικλύσαι· τοὺς δὲ Αἰγυπτίους ὑπό τε τοῦ πυρὸς καὶ τῆς πλημμυρίδος πάντας διαφθαρῆναι· τοὺς δὲ Ἰουδαίους διαφυγόντας τὸν κίνδυνον τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρῖψαι, βρέχοντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ κρῖμνον, ὅμοιον ἐλύμῳ, χιόνι παραπλήσιον τὴν χρόαν. Γεγονέναι δέ φησι τὸν Μώυσον μακρὸν, πυρρακῆ, πολιὸν, κομήτην, ἀξιωματικόν. Ταῦτα δὲ πρᾶξαι περὶ ἔτη ὄντα ὀγδοήκοντα ἐννέα. »

Quæ de Mose h. l. narrantur, eadem ex Artapano paucis memorant Clemens Alex. Strom. I, p. 149, 1 Sylb., Chron. Paschale p. 64, et Chron. in Crameri Anecdot. Parisin. II, p. 176.

15.

Sequitur apud Euseb. c. 28 de Mose narratio ex EZECHIELIS tragœdia, quæ Ἐξαγωγή, *Judæorum exitus*, inscribitur, deprompta. Quam quum Dübnerus meus ediderit ad calcem voluminis, quod Euripidis et reliquorum tragicorum fragmenta continet, denuo eam h. l. exhibere supersedeo.

16.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

περὶ Μωσέως.

Cap. 29 : Δημήτριος δὲ περὶ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ Αἰγυπτίου καὶ τῆς διαφορᾶς τῆς πρὸς τὸν μηνύσαντα τὸν τελευτήσαντα, ὁμοίως τῷ τὴν ἱερὰν βίβλον γράψαντι ἱστόρησε· φυγεῖν μέντοι γε τὸν Μωσῆν εἰς Μαδιὰμ, καὶ συνοικῆσαι ἐκεῖ τῇ Ἰοθὸρ θυγατρὶ Σεπφώρᾳ, ἣν εἶναι, ὅσα στοιχάζεσθαι ἀπὸ τῶν ὀνομάτων, τῶν γενομένων ἐκ Χεττούρας, τοῦ Ἀβραὰμ γένους, ἐκ τοῦ Ἰεζὰν τοῦ γενομένου Ἀβραὰμ ἐκ Χεττούρας· ἐκ δὲ τοῦ Ἰεζὰν γενέσθαι Δαδάν· ἐκ δὲ τοῦ Δαδὰν Ῥαγουήλ· ἐκ δὲ τοῦ Ῥαγουὴλ Ἰοθὸρ καὶ Ἀβάβ (καὶ Ἰοβάβ in Cram. An. Par. II, p. 256, ubi eadem)· ἐκ δὲ τοῦ Ἰοθὸρ Σεπφώραν, ἣν γῆμαι Μωσῆν. Καὶ τὰς γενεὰς δὲ συμφωνεῖν· τὸν γὰρ Μωσῆν εἶναι ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕβδομον, τὴν δὲ Σεπφώραν ἕκτην. Συνοικοῦντος γὰρ ἤδη τοῦ Ἰσαὰκ, ἀφ' οὗ Μωσῆν εἶναι, γῆμαι Ἀβραὰμ τὴν Χεττούραν ὄντα ἐτῶν ρμ', καὶ γεννῆσαι Ἰσαὰρ ἐξ αὐτῆς δεύτερον· τὸν δὲ Ἰσαὰκ ὄντα ἐτῶν ἑκατὸν γεννῆσαι. Ὥστε μβ' ἐτῶν ὕστερον γεγονέναι τὸν Ἰσαὰρ ἀφ' οὗ τὴν Σεπφώραν γεγενεαλογῆσθαι. Οὐδὲν οὖν ἀντιπίπτει τὸν Μωσῆν καὶ τὴν Σεπφώραν κατὰ τοὺς αὐτοὺς γεγονέναι χρόνους. Κατοικεῖν δ' αὐτοὺς Μαδιὰμ πόλιν, ἣν ἀπὸ ἑνὸς τῶν Ἀβραὰμ παίδων ὀνομασθῆναι. Φησὶ γὰρ τὸν Ἀβραὰμ τοὺς παῖδας πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ κατοικίαν πέμψαι· διὰ τοῦτο δὲ καὶ Ἀαρὼν καὶ Μαριὰμ εἰπεῖν ἐν Ἀσηρὼθ Μωσῆν Αἰθιοπίδα γῆμαι γυναῖκα.

---

quippe regem abeuntes Judæos, quæque ab Ægyptiis mutuo acceperant auferentes, ingenti exercitu cum animantibus consecratis persecutum esse. At Moysum uti mare virga percuteret, divinitus admonitum, aquam virga tetigisse, ac discedentibus illico fluctibus, copias sicco tramite deduxisse. Eandem porro viam tentantibus ac fugientium terga prementibus Ægyptiis, quum adversum repente ignem coruscasse, tum ipsum quoque mare patentem semitam refluentibus undis obruisse, itaque partim igni partim æstu maritimo Ægyptios ad unum omnes periisse. Judæos vero ab imminenti periculo liberatos, per solitudinem annos quadraginta continenter vagatos esse, ac farina, quam cœlitus iis Deus pluerit, panicum figura, candore nivem referente, vitam sustentasse. Ceterum idem Moysum statura proceriorem, colore subrufum, promissa cæsarie canum, totoque corpore augustiorem fuisse, hæcque omnia circa annum ætatis nonum et octogesimum perfecisse tradit. »

16.

E DEMETRIO

de eodem.

Demetrius autem et hominis Ægyptii cædem et susceptæ a Mose cum eo, a quo facti suggillatus est, altercationis exitum eundem in modum quo Sacra historia commemorat. Quippe Mosem quum se ad Madianitas fuga recepisset, Jothoris filiam uxorem duxisse, nomine Sepphoram, quo ex nomine eam ex Chetturæ nepotibus et Abrahami genere satam esse conjiciat : Abrahamum enim Jezanem ex Chettura suscepisse, ab Jezane vero Dadanem, ab hoc Raguelem, a Raguele Jothorem atque Ababum procreatos esse; postremo Jothoris filiam Sepphoram hanc exstitisse, quam secum matrimonio Moses copularit. Et vero ætatum seriem haud inepte huic suspicioni quadrare. Nam Mosem quidem septimam, Sepphoram vero sextam post Abrahamum numerari. Isaaco enim, ex quo Moses originem duxerit, jam secum habitante, Abrahamum annos natum quadraginta supra centum Chetturam duxisse, et Isaarum ex ea secundo loco suscepisse, quum Isaacum anno centesimo genuisset, sicque annis circiter duobus et quadraginta serius Isaarum illum esse natum, cujus ex stirpe Sepphora prodiisset. Causæ igitur nihil esse, quamobrem Moses et Sepphora eodem tempore vivere non potuerint. Ceterum eos Madiam urbem incoluisse, quæ ab uno ex Abrahami liberis nomen acceperit. Liberos enim suos orientem versus domicilii quærendi causa Abrahamum dimisisse, ac propterea Mosi deinceps ad Aserothem exprobratum ab Aarone ac Mariа fuisse, quod Æthiopissam mulierem uxorem duxisset.

17.

Sequitur ap. Euseb. c. 29 alterum fragmentum peramplum ex Ezechielis Ἐξαγωγῇ petitum. Vide fr. 15.

18.

ΕΥΠΟΛΕΜΟΥ,

περὶ Δαβὶδ καὶ Σολομῶνος.

Cap. 30 : Εὐπόλεμος δέ φησιν ἔν τινι περὶ τῆς Ἠλίου προφητείας, Μωσῆν προφητεῦσαι ἔτη μ΄· εἶτα Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ υἱὸν ἔτη λ΄, βιῶσαι δ' αὐτὸν ἔτη ρι΄, πῆξαί τε τὴν ἱερὰν σκηνὴν ἐν Σηλοῖ. Μετὰ δὲ ταῦτα προφήτην γενέσθαι Σαμουήλ. Εἶτα δὲ τοῦ Θεοῦ βουλήσει ὑπὸ Σαμουὴλ Σαοῦλον βασιλέα αἱρεθῆναι, ἄρξαντα δὲ ἔτη κα΄ τελευτῆσαι. Εἶτα Δαβὶδ τὸν τούτου υἱὸν δυναστεῦσαι, ὃν καταστρέψασθαι Σύρους τοὺς παρὰ τὸν Εὐφράτην οἰκοῦντας ποταμὸν, καὶ τὴν Κομμαγηνὴν, καὶ τοὺς ἐν Γαλαδηνῇ Ἀσσυρίους καὶ Φοίνικας. Στρατεῦσαι δ' αὐτὸν καὶ ἐπὶ Ἰδουμαίους καὶ Ἀμμανίτας καὶ Μωαβίτας καὶ Ἰτουραίους καὶ Ναβαταίους καὶ Ναβδαίους, αὖθις δὲ ἐπιστρατεῦσαι ἐπὶ Σούρωνα βασιλέα Τύρου καὶ Φοινίκης, οὓς καὶ ἀναγκάσαι φόρους Ἰουδαίοις ὑποτελεῖν· πρός τε Οὐαφρῆν τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα φιλίαν συνθέσθαι. Βουλόμενόν τε Δαβὶδ οἰκοδομῆσαι ἱερὸν τῷ Θεῷ, ἀξιοῦν τὸν Θεὸν τόπον αὐτῷ δεῖξαι τοῦ θυσιαστηρίου· ἔνθα δὴ ἄγγελον αὐτῷ ὀφθῆναι ἑστῶτα ἐπάνω τοῦ τόπου, οὗ τὸν βωμὸν ἱδρῦσθαι ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ κελεύειν αὐτὸν μὴ ἱδρῦσθαι τὸ ἱερὸν διὰ τὸ αἵματι ἀνθρωπίνῳ πεφῦρθαι καὶ πολλὰ ἔτη πεπολεμηκέναι. Εἶναι δ' αὐτῷ ὄνομα Διαναδάν· προστάξαι δὲ αὐτῷ τοῦτον, ὅπως τῷ υἱῷ ἐπιτρέψῃ τὴν οἰκοδομίαν· αὐτὸν δὲ εὐτρεπίζειν τὰ πρὸς τὴν κατασκευὴν ἀνήκοντα, ἀργύριον, χαλκὸν, λίθους, ξύλα κυπαρίσσινα καὶ κέδρινα. Ἀκούσαντα δὲ τὸν Δαβὶδ πλοῖα ναυπηγήσασθαι ἐν Ἀϊλάνοις πόλει τῆς Ἀραβίας, καὶ πέμψαι μεταλλευτὰς εἰς τὴν Οὐρφῆ νῆσον, κειμένην ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, μέταλλα χρυσικὰ ἔχουσαν· καὶ τὸ χρυσίον ἐκεῖθεν μετακομίσαι τοὺς μεταλλευτὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Βασιλεύσαντα δὲ τὸν Δαβὶδ ἔτη μ΄ Σαλομῶνι τῷ υἱῷ τὴν ἀρχὴν παραδοῦναι, ὄντι ἐτῶν ιβ΄, ἐνώπιον Ἠλεὶ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν ιβ΄ φυλάρχων, καὶ παραδοῦναι αὐτῷ τόν τε χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ χαλκὸν καὶ λίθον καὶ ξύλα κυπαρίσσινα καὶ κέδρινα. Καὶ αὐτὸν μὲν τελευτῆσαι, Σαλομῶνα δὲ βασιλεύειν, καὶ γράψαι πρὸς Οὐαφρῆν τὸν Αἰγύπτου βασιλέα τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολήν.

Cap. 31 : Βασιλεὺς Σαλομῶν Οὐαφρῇ βασιλεῖ Αἰγύπτου φίλῳ πατρικῷ χαίρειν.

Γίνωσκέ με παρειληφότα τὴν βασιλείαν παρὰ Δαβὶδ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ μεγίστου, καὶ ἐπιτετανότος μοι οἰκοδομῆσαι ἱερὸν τῷ Θεῷ, ὃς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἔκτισεν· ἅμα δέ σοι γράψαι, ἀποστεῖλαι μοι τῶν παρά σου λαῶν, οἳ παραστήσονταί μοι μέχρι τοῦ ἐπιτελέσαι πάντα κατὰ τὴν χρείαν, καθότι ἐπιτέτακται.

Cap. 32 : Βασιλεὺς Οὐαφρῆς Σαλομῶνι βασιλεῖ μεγάλῳ χαίρειν.

Ἅμα τῷ ἀναγνῶναι τὴν παρά σου ἐπιστολὴν σφόδρα ἐχάρην, καὶ λαμπρὰν ἡμέραν ἤγαγον ἐγώ τε καὶ ἡ δύναμίς μου πᾶσα ἐπὶ τῷ παρειληφέναι σε τὴν βασιλείαν

18.

EX EUPOLEMO

de Davide, Salomone et Hierosolymis.

Eupolemus, in libro ubi de Eliæ prophetia agit, auctor est Mosem annos quadraginta prophetæ munus obiisse, cui Jesus Nauæ filius successerit, eodem annos triginta perfunctus, vita ad annum decimum supra centesimum propagata. Ab hoc sacrum præterea tabernaculum in Silo fixum esse. Postea Samuelem prophetam exstitisse, ab eoque postmodum Saulem regem Dei jussu creatum fuisse, qui circa annum regni vicesimum primum obierit. Eidem vero Davidem ipsius filium successisse, qui Syros ad Euphratem incolentes et Commagenen cum iis qui Galadenen tenebant Assyriis ac Phœnicibus debellarit. Eundem adversus Idumæos, Ammanitas, Moabitas, Ituræos, Nabatæos et Nabdæos, itemque contra Suronem Tyri Phœniciæque regem movisse, quos ille omnes Judæis in posterum tributa pendere coegerit. At cum Uaphre Ægyptiorum rege fœdus percussisse. Porro quum Deo templum excitare percuperet, vehementius a Deo contendisse, uti sibi statuendo altari locum indicaret : simulque repente oblatum ei angelum esse, qui supra locum eum, ubi Hierosolymæ ara posita est, consisteret; a quo tamen ejusmodi templum ædificari prohibitus fuerit, quod sese humano sanguine polluisset, an nosque plurimos bello gerendo occupatus fuisset. Angeli nomen Dianadanum esse refert, jussumque ab eo Davidem, relicta filio ædificationis moliendæ cura, quæ futuri operis substructio postularet, aurum, argentum, æs, lapides, ligna, tam cupressina quam cedrina, diligenter ante comparare. Ergo Davidem, his auditis navibusque apud Ailana Arabiæ civitatem ædificatis, effodiendi metalli artifices in Urphen, Rubri maris insulam auri fodinis abundantem, misisse, qui auri plurimum in Judæam inde retulerint. Davidem autem postquam annos quadraginta regnasset, imperium Salomoni filio annos duodecim nato, coram Helio sacerdotum principe ac tribunis duodecim, cum auro, argento, ære, lapidibus lignisque omnibus cupressinis ac cedrinis tradidisse. Salomonem vero quum defuncto patre regnum capessisset, ad Uaphrem Ægypti regem eam quæ sequitur epistolam scripsisse.

Salomon rex Uaphræ Ægypti regi, amico paterno, salutem.

Noveris me summi numinis beneficio regnum a Davide patre accepisse, a quo templum Deo cœli terrarumque molitori ædificare jussus fuerim, simulque abs te literis petere, ut ad me ex regni tui hominibus fabrisque mittas, qui suam

παρὰ χρηστοῦ ἀνδρὸς καὶ δεδοκιμασμένου ὑπὸ τηλικούτου θεοῦ. Περὶ δὲ ὧν γράφεις μοι περὶ τῶν κατὰ τοὺς λαοὺς τοὺς παρ' ἡμῖν, ἀπέσταλκά σοι μυριάδας ὀκτώ, ὧν καὶ τὰ πλήθη, ἐξ ὧν εἰσὶ, διασεσάφηκά σοι. Ἐκ μὲν τοῦ Σεβριθίτου νομοῦ, μυρίους· ἐκ δὲ τοῦ Μενδησίου καὶ Σεβεννύτου, δισμυρίους· [ἐκ δὲ τοῦ] Βουσιρίτου, Λεοντοπολίτου καὶ Βαθριθίτου (Ἀθριβίτου Holsten. ad St. B. p. 12), ἀνὰ μυρίους. Φρόντισον δὲ καὶ τὰ δέοντα αὐτοῖς καὶ τὰ ἄλλα, ὅπως εὐτακτῇ, καὶ ἵνα ἀποκατασταθῶσιν εἰς τὴν ἰδίαν, ὡς ἂν ἀπὸ τῆς χρείας γενομένης (sic). Eadem tangit Chronic. Alexandrin. p. 214.

Cap. 33 : Βασιλεὺς Σαλομῶν Σούρωνι τῷ βασιλεῖ Τύρου καὶ Σιδῶνος καὶ Φοινίκης, φίλῳ πατρικῷ, χαίρειν.

Γίνωσκέ με παρειληφότα τὴν βασιλείαν παρὰ Δαβὶδ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ μεγίστου, ἐπιτεταχότος μοι οἰκοδομῆσαι ἱερὸν τῷ Θεῷ, ὃς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἔκτισεν· ἅμα δὲ καί σοι γράψαι, ἀποστεῖλαί μοι τῶν παρά σου λαῶν, οἳ συμπαραστήσονται ἡμῖν μέχρι τοῦ ἐπιτελέσαι τὴν τοῦ Θεοῦ χρείαν, καθότι μοι ἐπιτέτακται. Γέγραφα δὲ καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ Σαμαρεῖτιν καὶ Μωαβῖτιν καὶ Ἀμμανῖτιν καὶ Γαλαδῖτιν χορηγεῖσθαι αὐτοῖς τὰ δέοντα ἐκ τῆς χώρας κατὰ μῆνα, κόρους σίτου μυρίους· ὁ δὲ κόρος ἐστὶν ἀρταβῶν ἕξ· καὶ οἴνου κόρους μυρίους· ὁ δὲ κόρος τοῦ οἴνου ἐστὶ μέτρα δέκα. Τὸ δὲ ἔλαιον καὶ τὰ ἄλλα χορηγηθήσεται αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἰουδαίας, ἱερεῖα δὲ εἰς κρεοφαγίαν ἐκ τῆς Ἀραβίας.

Cap. 34 : Σούρων Σαλομῶνι βασιλεῖ μεγάλῳ χαίρειν.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, ὃς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἔκτισεν, ὃς εἵλετο ἄνθρωπον χρηστὸν ἐκ χρηστοῦ ἀνδρός. Ἅμα τῷ ἀναγνῶναι τὴν παρά σου ἐπιστολὴν σφόδρα ἐχάρην, καὶ εὐλόγησα τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ παρειληφέναι σε τὴν βασιλείαν. Περὶ δὲ ὧν γράφεις μοι περὶ τῶν κατὰ τοὺς λαοὺς τοὺς παρ' ἡμῖν, ἀπέσταλκά σοι Τυρίων καὶ Φοινίκων ὀκτακισμυρίους, καὶ ἀρχιτέκτονά σοι ἀπέσταλκα ἄνθρωπον Τύριον, ἐκ μητρὸς Ἰουδαίας ἐκ τῆς φυλῆς τῆς Δαβίδ. Ὑπὲρ ὧν ἂν αὐτὸν ἐρωτήσῃς τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν πάντων [τῶν κατὰ] ἀρχιτεκτονίαν, ὑφηγήσεταί σοι καὶ ποιήσει. Περὶ δὲ τῶν δεόντων καὶ ἀποστελλομένων σοι παίδων καλῶς ποιήσεις ἐπιστείλας τοῖς κατὰ τόπον ἐπάρχοις, ὅπως χορηγῆται τὰ δέοντα. (Harum epistolarum ex Alexandro Polyhistore obiter meminit etiam Clem. Alex. p. 143,45 Sylb.)

Διελθὼν δὲ Σαλομῶν, ἔχων τοὺς πατρικοὺς φίλους, ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦ Λιβάνου, μετὰ τῶν Σιδωνίων καὶ Τυρίων, μετήνεγκε τὰ ξύλα τὰ προκεκομμένα ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διὰ τῆς θαλάττης εἰς Ἰόππην, ἐκεῖθεν δὲ πεζῇ εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ ἄρξασθαι οἰκοδομεῖν τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ, ὄντα ἐτῶν ιγ' · ἐργάζεσθαι δὲ τὰ ἔθνη τὰ προειρημένα καὶ φυλὰς ιβ' τῶν Ἰουδαίων, καὶ παρέχειν ταῖς ἑκκαίδεκα μυριάσι τὰ δέοντα πάντα κατὰ μῆνα φυλὴν μίαν, θεμελιῶσαί τε τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, μῆκος πηχῶν ξ', πλάτος πηχῶν ξ', τὸ δὲ πλάτος τῆς οἰκοδομῆς καὶ τῶν θεμελίων, πηχῶν ι' · οὕτω γὰρ αὐτῷ

mihi operam navent, donec, uti par est, cuncta, prout jussus ego sum, accurate perfecero.

Uaphres rex Salomoni regi magno salutem.

Literas tuas simulatque perlegi, quum ingentem animo cepi lætitiam, tum genialem cum universo exercitu populoque meo diem egi, quod a viro optimo tantoque numini probatissimo regnum acceperis. Quod autem a nobis homines fabrosque postulas, eorum octoginta ad te millia misi, quorum etiam natale tibi solum indicare juvat. E Sebrithide præfectura decem millia, ex Mendesia et Sebennytide viginti millia, e Busiritide, Leontopolitide et Athribitide circiter triginta millia numerantur. Superest ut iis quæcunque opus fuerint, abunde suppeditari cures, partim ne quid inter eos turbarum excitetur, partim ut ædificatione perfecta, salvi ad suos incolumesque revertantur.

Salomon rex Suroni Tyri, Sidonis ac Phœniciæ regi, amico paterno, salutem.

Noveris me summi numinis beneficio regnum a Davide patre accepisse, a quo templum Deo cœli terrarumque molitori ædificare jussus fuerim, simulque abs te per literas petere, ut ad me ex regni tui hominibus fabrisque mittas, qui suam nobis operam navent, donec divinum illud opus, prout jussus sum, accurate perfecero. Ceterum in Galilæam, Samariam, Moabitidem, Amanitidem et Galaditidem scripsi, ut ex regionibus illis quæcunque opus fuerint, iis affatim suppetant; nempe in singulos menses, cororum tritici decem millia, qui singuli attabas sex continent; itemque cororum vini decem millia, qui singuli metra decem efficiunt, oleum autem et cetera ex Judæa, hostias vero, quarum carnibus vescantur, ex Arabia suppeditari jussi.

Suron Salomoni regi magno salutem.

Benedictus Deus, terræ ac cœli conditor, qui virum optimum ac parentis optimi filium elegerit. Literas tuas simulatque perlegi, summam animo voluptatem cepi, Deoque gratias egi, quod regnum capessisses. Quod autem a nobis homines operasque postulas, Tyriorum ac Phœnicum octoginta millia ad te misi, et inter ceteros architectum, patria Tyrium, sed matre Judæa eademque ex Davidis tribu natum, qui tibi quæcunque ex eo quæsieris, quæ cœli hujus ambitu continentur, si modo ad architecturam pertinent, ea scienter edisseret omnia facileque perficiet. Quod superest, partium tuarum erit, ad locorum præfectos scribere, ut huic tantæ hominum multitudini quæcunque necessaria fuerint, diligenter et abundanter provideant.

Salomon igitur, his lectis, paternorum amicorum auxilio fretus et Tyriorum et Sidoniorum manu stipatus, lustrato monte Libano, quidquid lignorum a parente cæsum olim fuerat, per mare Joppen usque transvexit, indeque pedestri ductu Hierosolyma comportavit. Protinus ad templi Deo voti se ædificationem accingit, anno ætatis decimo tertio. Quod in opus dum universa illa diversorum populorum mul-

προστάξαι Νάθαν τὸν προφήτην τοῦ Θεοῦ. Οἰκοδομεῖν δὲ ἐναλλὰξ δόμον λίθινον καὶ ἔνδεσμον κυπαρίσσινον, πελεκίνοις χαλκοῖς ταλαντιαίοις καταλαμβάνοντας τοὺς β' δόμους. Οὕτω δ' αὐτὸν οἰκοδομήσαντα ξυλῶσαι ἔξωθεν κεδρίνοις ξύλοις καὶ κυπαρισσίνοις, ὥστε τὴν λιθίνην οἰκοδομὴν μὴ φαίνεσθαι· χρυσῶσαί τε τὸν ναὸν ἔσωθεν χωννύντα πλινθία χρυσᾶ πενταπήχη, καὶ προστιθέναι προσηλοῦντα ἥλοις ἀργυροῖς, ταλαντιαίοις τὴν ὁλκὴν, μαστοειδέσι τὸν ῥυθμὸν, τέτταρσι δὲ τὸν ἀριθμόν. Οὕτω δ' αὐτὸν χρυσῶσαι ἀπὸ ἐδάφους ἕως τῆς ὀροφῆς, τό τε ὀρόφωμα ποιῆσαι ἐκ φατνωμάτων χρυσῶν, τὸ δὲ δῶμα ποιῆσαι χαλκοῦν ἀπὸ κεραμίδων χαλκῶν, χαλκὸν χωνεύσαντα, καὶ τοῦτον καταχέαντα. Ποιῆσαι δὲ δύο στύλους χαλκοῦς, καὶ καταχρυσῶσαι αὐτοὺς χρυσίῳ ἀδόλῳ, δακτύλῳ τὸ πάχος. Εἶναι δὲ τοὺς στύλους τῷ ναῷ ἰσομεγέθεις, τὸ δὲ πλάτος, κύκλῳ ἕκαστον κίονα πηχῶν δέκα· στῆναι δὲ αὐτοὺς τοῦ οἴκου ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ εὐωνύμων. Ποιῆσαι δὲ καὶ λυχνίας χρυσᾶς, δέκα τάλαντα ἑκάστην ὁλκὴν ἀγούσας, ὑπόδειγμα λαβόντα τὴν ὑπὸ Μωσέως ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου τεθεῖσαν. Στῆσαι δ' ἐξ ἑκατέρου μέρους τοῦ σηκοῦ τὰς μὲν ἐκ δεξιῶν, τὰς δὲ ἐξ εὐωνύμων. Ποιῆσαι δ' αὐτὸν καὶ λύχνους χρυσοῦς ο', ὥστε καίεσθαι ἐφ' ἑκάστης λυχνίας ἑπτά. Οἰκοδομῆσαι δὲ τὰς πύλας τοῦ ἱεροῦ, καὶ κατακοσμῆσαι χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ· καὶ καταστεγάσαι φατνώμασι κεδρίνοις καὶ κυπαρισσίνοις. Ποιῆσαι δὲ καὶ κατὰ τὸ πρὸς βορρᾶν μέρος τοῦ ἱεροῦ στοὰν, καὶ στύλους αὐτῇ ὑποστῆσαι χαλκοῦς μη'. Κατασκευάσαι δὲ καὶ λουτῆρα χαλκοῦν, μῆκος πηχῶν κ', καὶ πλάτος πηχῶν κ', τὸ δὲ ὕψος πηχῶν ε'. Ποιῆσαι δὲ ἐπ' αὐτῷ στεφάνην πρὸς τὴν βάσιν ἔξω ὑπερέχουσαν πῆχυν ἕνα πρὸς τὸ τοὺς ἱερεῖς τούς τε πόδας προκλύζεσθαι καὶ τὰς χεῖρας νίπτεσθαι ἐπιβαίνοντας· ποιῆσαι δὲ καὶ τὰς βάσεις τοῦ λουτῆρος τορευτὰς, χωνευτὰς δώδεκα, καὶ τῷ ὕψει ἀνδρομήκεις, καὶ στῆσαι ἐξ ὑστέρου μέρους ὑπὸ τὸν λουτῆρα, ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου. Ποιῆσαι δὲ καὶ βάσιν χαλκῆν τῷ ὕψει πηχῶν δυοῖν, κατὰ τὸν λουτῆρα, ἵν' ἐφεστήκῃ ἐπ' αὐτῆς ὁ βασιλεὺς, ὅταν προσεύχηται, ὅπως ὀπτάνηται τῷ λαῷ τῶν Ἰουδαίων. Οἰκοδομῆσαι δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον πηχῶν κε' ἐπὶ πήχεις κ', τὸ δὲ ὕψος πηχῶν ιβ'. Ποιῆσαι δὲ καὶ δακτυλίους δύο χαλκοῦς ἁλυσιδωτοὺς, καὶ στῆσαι αὐτοὺς ἐπὶ μηχανημάτων ὑπερεχόντων τῷ ὕψει τὸν ναὸν πήχεις κ', καὶ σκιάζειν ἐπάνω παντὸς τοῦ ἱεροῦ· καὶ προσκρεμάσαι ἑκάστῃ δικτύϊ κώδωνας χαλκοῦς ταλαντιαίους τετρακοσίους· καὶ ποιῆσαι ὅλας τὰς δικτύας πρὸς τὸ ψοφεῖν τοὺς κώδωνας, καὶ ἀποσοβεῖν τὰ ὄρνεα, ὅπως μὴ καθίζῃ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ, μήτε νοσσεύῃ ἐπὶ τοῖς φατνώμασι τῶν πυλῶν καὶ στοῶν, καὶ μολύνῃ τοῖς ἀποπατήμασι τὸ ἱερόν. Περιβαλεῖν δὲ καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τὴν πόλιν τείχεσι καὶ πύργοις καὶ τάφροις· οἰκοδομῆσαι δὲ καὶ βασίλεια ἑαυτῷ. Προσαγορευθῆναι δὲ τὸ ἀνάκτορον πρῶτον μὲν Ἱερὸν Σαλομῶνος, ὕστερον δὲ παρεφθαρμένως τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ

titudo incumberet, tribus Judæorum res necessarias centum et sexaginta hominum millibus ita suppeditabant, ut suum singulæ mensem huic curæ ac provisioni assignatum et descriptum haberent. Ergo templi fundamenta jacta, quod sexaginta cubitorum longitudine totidemque latitudine spatium occupabat, fundamenta vero latitudinis ipsa per se decem omnino cubitos obtinebant. Sic enim a Nathan dei propheta jussus Salomon fuerat. Ac structuram universam ita compingi voluit, ut alterutri sese lapidum et cupressinarum trabium ordines exciperent, quod utrumque corium æneis quibusdam, iisque talenti pondo, securium instar vinculis adstringeretur. Jam stante universi ædificii mole, cedrinis cupressinisque tabulis exteriorem lapidum faciem, ne oculum offenderet, undequaque vestivit, interiorem vero sic inauravit, ut conflatos ex auro lateres cubitorum quinque, clavis argenteis quattuor, talenti pondo, atque uberum in similitudinem collocatis ad parietes affigeret. Sicque a pavimento ad summum usque tectum ædes tota auro collucebat : ipsiusque adeo laquearis aureum tabulatum, exterius vero culmen æreum totum erat, hoc est æreis tegulis fuso ære conflatis instratum. Columnas præterea duas in templo statuit, æreas quidem illas, sed auro purissimo ad digiti unius crassitudinem inductas, a dextris unam, alteram a sinistris; ambas autem ejusmodi, quæ longitudine tectum ipsum attingerent, ambitu cubitos singulæ decem implerent. Aurea etiam candelabra fieri curavit, pondo singula talentûm decem, quæ ad illius quod in tabernaculo testimonii collocatum a Mose fuerat, exemplar expressit. Hæc utraque similiter ædis parte constituta, ad dextram altera, altera ad sinistram, additæque aureæ lucernæ septuaginta, ut septem accensas candelabra singula sustinerent. Templi valvas quoque auro argentoque texit, fornicemque desuper cedrinis ac cupressinis ex tabulis sinuavit. Jam ad septemtrionalem ædis partem ingentem porticum aperuit, columnis æreis octo ac quadraginta suffultam. Labrum item adjunxit aureum, longitudinis ac latitudinis viginti, altitudinis vero quinque duntaxat cubitos habens. Hoc limbus quidam exterius ad cubitum unum eminens, ac versus basim circumductus ambiebat, quo facilius conscenso labro, sacerdotes pedum manuumque sordes eluerent. Eidem gradus tornatiles fusilesque duodecim, cum justa hominis unius magnitudine adæquati, ad partem illius posteriorem, altaris vero dextram suppositi. Addita insuper basis ænea, e regione labri, altitudine cubitos duos obtinens, cui rex oraturus insisteret, quo facilius a circumstante Judæo populo cerneretur. Ad hæc altare erexit, cujus ambitus cubitorum quinque et quadraginta, altitudo vero duodecim tantum esset. Postremo annulos ex ære geminos catenis implicitos, machinis quibusdam supra templi fastigium viginti cubitis exstantibus imposuit, quorum umbra in totum desuper culmen incumberet : eque singulis retibus seu catenis ænea tintinnabula, talenti pondo, quadringenta suspendit, quæ catenis commotis impulsa, tinnitu ac strepitu volucres abigerent, ne vel insiderent templo, vel nidos in valvarum aut porticuum tabulatis construerent, ædemque sacram sordibus inquinarent. Porro ipsam quoque Hierosolymæ urbem muris, turribus fossisque vallavit, et augustam sibi ipsi regiam excitavit. At primum quidem sacra illa ædes ἱερὸν Σα-

ἱεροῦ Ἱερουσαλὴμ ὀνομασθῆναι, ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων φερωνύμως Ἱεροσόλυμα λέγεσθαι. Συντελέσαντα δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν τειχίσαντα ἐλθεῖν εἰς Σηλὼμ, καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁλοκάρπωσιν προσαγαγεῖν βοῦς χιλίους. Λαβόντα δὲ τὴν σκηνὴν καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τὰ σκεύη, ἃ ἐποίησε Μωσῆς, εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνεγκεῖν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ θεῖναι. Καὶ τὴν κιϐωτὸν δὲ καὶ τὸν βωμὸν τὸν χρυσοῦν καὶ τὴν λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν καὶ τὰ ἄλλα σκεύη ἐκεῖ κατατίθεσθαι, καθὼς προστάξαι αὐτῷ τὸν προφήτην. Προσαγαγεῖν δὲ τῷ Θεῷ θυσίαν μυρίαν, πρόβατα δισχίλια, μόσχους τρισχιλίους πεντακοσίους. Τὸ δὲ σύμπαν χρυσίον, τὸ εἰς τοὺς δύο στύλους καὶ τὸν ναὸν καταχρησθὲν, εἶναι τάλαντα μυριάδων [μυρία καὶ?] υξʹ· εἰς δὲ τοὺς ἥλους καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν, ἀργυρίου τάλαντα χίλια διακόσια τριακονταδύο· χαλκοῦ δὲ εἰς τοὺς κίονας καὶ τὸν λουτῆρα καὶ τὴν στοὰν, τάλαντα μυρία ὀκτακισχίλια πεντήκοντα. Ἀποπέμψαι δὲ τὸν Σαλομῶνα καὶ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τοὺς Φοίνικας, ἑκάστους εἰς τὴν ἑαυτῶν, ἑκάστῳ χρυσοῦ σίκλους δόντα δέκα· τὸ δὲ τάλαντον εἶναι σίκλον. Καὶ τῷ μὲν Αἰγύπτου βασιλεῖ Οὐαφρῇ ἐλαίου μετρητὰς μυρίους, φοινικοβαλάνων ἀρτάβας χιλίας, μέλιτος δὲ ἀγγεῖα ἑκατὸν, καὶ ἀρώματα πέμψαι. Τῷ δὲ Σούρωνι εἰς Τύρον πέμψαι τὸν χρυσοῦν κίονα, τὸν ἐν Τύρῳ ἀνακείμενον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διός.

19.

ΘΕΟΦΙΛΟΥ.

Θεόφιλος δέ φησι τὸν περισσεύσαντα χρυσὸν τὸν Σαλομῶνα τῷ Τυρίων βασιλεῖ πέμψαι· τὸν δὲ εἰκόνα τῆς θυγατρὸς ζῷον ὁλοσώματον κατασκευάσαι, καὶ ἔλυτρον τῷ ἀνδριάντι τὸν χρυσοῦν κίονα περιθεῖναι.

20.

ΕΥΠΟΛΕΜΟΥ.

Ποιῆσαι δέ φησιν ὁ Εὐπόλεμος τὸν Σαλομῶνα καὶ ἀσπίδας χρυσᾶς χιλίας, ὧν ἑκάστην πεντακοσίων εἶναι χρυσῶν. Βιῶσαι δὲ αὐτὸν ἔτη πεντήκοντα δύο, ὧν ἐν εἰρήνῃ βασιλεῦσαι ἔτη μʹ.

21.

ΤΙΜΟΧΑΡΟΥΣ.

Cap. 35 : Τιμοχάρης δέ φησιν ἐν τοῖς Περὶ Ἀντιόχου τὰ Ἱεροσόλυμα τὴν μὲν περίμετρον ἔχειν σταδίους μʹ· εἶναι δ' αὐτὴν δυσάλωτον, πάντοθεν ἀποῤῥῶξι περικλειομένην φάραγξιν. Ὅλην δὲ τὴν πόλιν ὕδασι καταῤῥεῖσθαι, ὥστε καὶ τοὺς κήπους ἐκ τῶν ἀποῤῥεόντων ὑδάτων ἐκ τῆς πόλεως ἄρδεσθαι. Τὴν δὲ μεταξὺ ἀπὸ τῆς πόλεως ἄχρι τεσσαράκοντα σταδίων ἄνυδρον εἶναι· ἀπὸ δὲ τῶν μʹ σταδίων πάλιν κάθυδρον ὑπάρχειν.

22.

[ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ]

Τοῦ τῆς Συρίας σχοινομέτρησιν γράψαντος.

Cap. 36 : Ὁ δὲ τῆς Συρίας σχοινομέτρησιν γράψας ἐν τῇ πρώτῃ φησὶ κεῖσθαι Ἱεροσόλυμα ἐπὶ μετεώρου τε καὶ τραχέος τόπου· ᾠκοδομῆσθαι δέ τινα μὲν μέρη

λομῶνος, *Salomonis templum*, nominata est; deinde vero, urbs ipsa *Hierusalem* corrupto vitiatoque templi nomine appellata, quam Græci Hierosolyma affini geminoque vocabulo nuncuparunt. Rex autem post templum ædificatum urbemque munitam, Selomum profectus, Deo mille bovum holocaustum obtulit; idemque postmodum et tabernaculum et aram et quidquid sacræ supellectilis comparatum a Mose fuerat, altare aureum, candelabrum, mensam, et quidquid aliud fuit, Hierosolymam comportatum, sacra in æde prophetæ jussu reposuit, simulque immensum Deo sacrificium fecit, ovibus ad duo, juvencis ad tria millia et quingenta mactatis. Ceterum vis auri cuncta in columnas duas ac templum universum expensa talentûm fuit decies mille quadragies sexagies; argenti vero in clavos ac reliquum apparatum, ducentorum ac triginta duûm supra mille; æris denique in columnas, labrum et porticum, quinquaginta supra octodecim millia. Porro Ægyptios ac Phœnices, divisis in singulos decem auri siclis (siclus talentum erat), suam in patriam Salomo remisit. Ad Uaphren Ægypti regem olei metretas ad decem millia, dactylorum Ægyptiarum artabas mille, mellis vasa centum cum aromatibus; ad Suronem vero columnam auream Tyrum misit, quam ipse Jovis in templo consecravit.

19.

E THEOPHILO.

Theophilus vero ait quidquid reliquum ex auro fuerit, Tyrio regi a Salomone missum esse : illum vero filiæ simulacrum integrum ex eo conflavisse, ipsumque aurea columna quasi theca et involucro quodam inclusisse.

20.

EX EUPOLEMO.

Eupolemus autem aureos præterea clypeos mille a Salomone elaboratos esse tradit, quadringentorum singulos aureorum; eundemque vixisse annos quinquaginta duos, ex quibus quadraginta summa in pace regnaverit.

21.

E TIMOCHARE.

Timochares in Antiochi historia Hierosolymorum ambitum quadraginta stadiorum esse docet; eandemque expugnatu perdifficilem, quippe quæ præruptis undique vallibus cingatur. Ad hæc urbem universam aquis perlui, quarum de fluxu horti quoque irrigentur : per quadraginta ab urbe stadia summa aquæ penuria laborari, inde tamen riguum denuo solum apparere.

22.

[E XENOPHONTE] SYRIÆ MENSORE.

Præterea is qui Syriam totam mensus est, libro primo sui operis, Hierosolymorum urbem in arduo quodam aspero·

τοῦ τείχους ἀπὸ λίθου ξεστοῦ, τὰ δὲ πλείονα ἀπὸ χάλικος· καὶ ἔχειν μὲν περίμετρον τὴν πόλιν σταδίων κζ΄· ὑπάρχειν δὲ καὶ πηγὴν ἐν τῷ χωρίῳ ὕδωρ δαψιλὲς ἀναβλύζουσαν.

23.

ΦΙΛΩΝΟΣ.

Cap. 37 : Φησὶ δὲ ὁ Φίλων ἐν τοῖς Περὶ Ἱεροσολύμων κρήνην εἶναι, ταύτην δὲ ἐν μὲν τῷ χειμῶνι ξηραίνεσθαι, ἐν δὲ τῷ θέρει πληροῦσθαι. Λέγει δὲ ἐν τῇ πρώτῃ οὕτως·

Νηχόμενος δ' ἐφύπερθε, τὸ θαμβηέστατον ἄλλο
δέρκηθρον σὺν ἀοιδᾷ [σοι ἀείδω?] μεγιστούχοιο (μεγισ-[τοχόοιο Scal.) λοετροῖς
(δέρκῃ θροῦν σὺν ἀοιδᾷ μεστούχοιο λοετροῖς Vossii margo)
ῥεύματος ἐμπίμπλησι βαθὺν ῥόον ἐξανιείσης,

καὶ τὰ ἑξῆς. Οἷς πάλιν ὑποβὰς περὶ τῆς πληρώσεως ἐπιλέγει·

Ῥεῦμα γὰρ ὑψιφάεννον, ἐν ὑετίοις νιφετοῖσιν
ἱέμενον, πολυγηθὲς, ὑπὲρ πύργοισιν ὅροισι
στρωφᾶται, καὶ ξηρὰ πέδῳ κεκονιμένα, κρήνης
τηλεφαῆ δείκνυσιν ὑπέρτατα θάμβεα λαῶν,

Καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα. Εἶτα πάλιν περὶ τῆς τοῦ ἀρχιερέως κρήνης καὶ τῆς ἀποχετεύσεως διέξεισιν οὕτως·

Αἰπὺ δ' ἄρ' ἐκπτύουσι διὰ χθονὸς ὑδροχόοισι
σωλῆνες

καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἕπεται. Τοσαῦτα μὲν δὴ τὰ ἀπὸ τῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυΐστορος.

Cap. 38 sequitur de aquis Hierosolymorum locus Pseudo-Aristeæ (Περὶ τῆς ἑρμενείας τοῦ τῶν Ἰουδαίων νόμου. Vide Arist. ed. Hody. p. 9), qui fortasse ex eodem Polyhistore fluxit. Deinde Eusebius pergit :

24.

ΕΥΠΟΛΕΜΟΥ

περὶ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου.

Cap. 39 : Ἐπὶ τούτοις καὶ τῆς Ἱερεμίου προφητείας τοῦ Πολυΐστορος μνήμην πεποιημένου, ἡμᾶς ἀποσιωπῆσαι ταύτην πάντως ἂν εἴη παραλογώτατον. Κείσθω τοίνυν καὶ αὐτή.

« Εἶτα Ἰωναχείμ· ἐπὶ τούτου προφητεῦσαι Ἱερεμίαν τὸν προφήτην. Τοῦτον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποσταλέντα καταλαβεῖν τοὺς Ἰουδαίους θυσιάζοντας εἰδώλῳ χρυσῷ, ᾧ εἶναι ὄνομα Βαάλ. Τοῦτον δὲ αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν ἀτυχίαν δηλῶσαι. Τὸν δὲ Ἰωναχεὶμ ζῶντα αὐτὸν ἐπιβαλέσθαι κατακαῦσαι· τὸν δὲ φάναι τοῖς ξύλοις τούτοις Βαβυλωνίοις ὀψοποιήσειν, καὶ σκάψειν τὰς τοῦ Τίγριδος καὶ Εὐφράτου διώρυχας αἰχμαλωτισθέντας. Τῶν δὲ Βαβυλωνίων βασιλέα ἀκούσαντα Ναβουχοδονόσορ (scr. Ναβ. ἀκ.) τὰ ὑπὸ τοῦ Ἱερεμίου προμαντευθέντα, παρακαλέσαι Ἀστιβάρην τὸν Μήδων βασιλέα συστρατεύειν αὐτῷ. Παραλαβόντα δὲ Βαβυλωνίους καὶ Μήδους, καὶ

que jugo sitam fuisse tradit, partemque murorum aliquam polito e lapide, maximam vero ex silice constitisse : itemque urbis ambitum stadia septem et viginti obtinere : ad extremum eodem in loco fontem magna vi aquæ scaturientem exsistere.

23.

E PHILONE.

Ejusdem scaturiginis Philo etiam meminit, in iis quos de Hierosolymis conscripsit libris, quam hieme arescere, ac rursum æstate ubertim fluere, libro primo hunc in modum cecinit :

Desuper allabens nova tum miracula vidi
** qui fons uberrimus undas
egerit, atque sinus implet ductusque profundos,

et quæ sequuntur; quibus de fluxu ejus pleniore subjungit :

Scilicet ex alto decurrens vertice fluctus,
et pluviis crescens nivibus, sub turribus altis
volvitur, et sicco languentia pulvere circum
arva rigans, viridis miracula pandit amictus,

et reliqua. Idemque rursus de summi sacerdotis tum fonte tum aquæductu :

Subter humum lymphas multus sublime canalis
egerit,

et cetera, quæ fusius ille persequitur. Verum ex Alexandro Polyhistore hactenus.

24.

EX EUPOLEMO

de Hieremia propheta.

At enim quum laudatus supra Polyhistor Hieremiæ quoque prophetiæ meminerit, ineptissimum utique foret, hanc a nobis præteriri. Eam igitur hoc loco subjungamus. « Tum Joachimum, inquit, regnum capessisse, cujus tempore Hieremias propheta oracula sua ediderit. Quippe hunc a deo missum Judæos, interim dum idolo cuidam aureo, Baalem vocabant, sacrificium facerent, deprehendisse, quibus impendentem calamitatem prædixerit. Ac Joachimum quidem vivum illum ac spirantem concremare voluisse : at contra denuntiasse prophetam, hoc eos lignorum genere Babyloniis obsonia curaturos, et canales ad derivandas Tigris et Euphratis undas fossuros esse, posteaquam eorum in manus ac potestatem venissent. Itaque Nabuchodonosorem, Babyloniorum regem, ubi rem quomodo ab Hieremia prænuntiata fuerat rescivisset, Astibaren, Medorum regem, uti hujus expeditionis socius esse vellet, obsecrasse; conjunctoque Babyloniorum et Medorum exercitu, qui præter decem curruum millia, peditum octoginta supra centum, equitum vero centum ac viginti millibus constaret, primum quidem Samariam, Galilæam, Scythopolim et Judæos Ga-

συναγαγόντα πεζῶν μὲν ὀκτωκαιδέκα, ἱππέων δὲ μυριάδας δώδεκα, καὶ [πεζῶν] ἅρματα μυρία, πρῶτον μὲν τὴν Σαμαρεῖτιν καταστρέψασθαι, καὶ Γαλιλαίαν καὶ Σκυθόπολιν καὶ τοὺς ἐν τῇ Γαλαδίτιδι οἰκοῦντας Ἰουδαίους· αὖθις δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα παραλαβεῖν, καὶ τὸν Ἰουδαίων βασιλέα Ἰωναχεὶμ ζωγρῆσαι· τὸν δὲ χρυσὸν τὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἄργυρον καὶ χαλκὸν ἐκλέξαντας εἰς Βαβυλῶνα ἀποστεῖλαι, χωρὶς τῆς κιβωτοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πλακῶν· ταύτην δὲ τὸν Ἱερεμίαν κατασχεῖν. »

24 a.

Eusebius P. E. X, 10, p. 489, ex Africani Chronographiæ libro III : Ἀπὸ Ὠγύγου, ἐφ' οὗ γέγονεν ὁ μέγας καὶ πρῶτος ἐν τῇ Ἀττικῇ κατακλυσμὸς, Φορωνέως Ἀργείων βασιλεύοντος, ὡς Ἀκουσίλαος ἱστορεῖ, μέχρι πρώτης Ὀλυμπιάδος ἔτη συνάγεται χίλια εἴκοσιν. Ταῦτα γὰρ οἱ τὰ Ἀθηναίων ἱστοροῦντες Ἑλλάνικός τε καὶ Φιλόχορος οἱ τὰς Ἀτθίδας, οἵ τε τὰ Σύρια Κάστωρ καὶ Θάλλος καὶ Διόδωρος, Ἀλέξανδρός τε ὁ Πολυΐστωρ, καί τινες τῶν καθ' ἡμᾶς ἀκριβέστερον ἐμνήσθησαν καὶ τῶν Ἀττικῶν ἁπάντων.

Justin. Martyr. Cohortat. ad Græcos p. 10, A ed. Paris. 1615 fol. : Καὶ οἱ τὰ Ἀθηναίων ἱστοροῦντες, Ἑλλάνικός τε καὶ Φιλόχορος, οἱ τὰς Ἀτθίδας, Κάστωρ δὲ καὶ Θάλλος καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ,... ὡς σφόδρα ἀρχαίου καὶ παλαιοῦ τῶν Ἰουδαίων ἄρχοντος Μωϋσέως μέμνηνται.

Num recte h. l. Polyhistoris nostri mentio fiat, dubitari potest, propterea quod aliunde probabile fit temere h. l. cumulari notissimorum nomina scriptorum, qui de Ogygis ætate minime inter se consentiant. Cf. not. ad Castoris fr. 15.

ΙΤΑΛΙΚΑ [ΠΕΡΙ ΡΩΜΗΣ]

ἐν βιβλίοις πέντε.

25.

Suidas v. Ἀλέξανδρος. Συνέγραψε... καὶ Περὶ Ῥώμης βιβλία πέντε. Ἐν τούτοις λέγει ὡς γυνὴ γέγονεν Ἑβραία, Μωσὼ, ἧς ἐστι σύγγραμμα ὁ παρ' Ἑβραίοις νόμος. Eadem repetit Suidas v. Μωσώ.

Nisi fallor, Moso mulier legifera originem debet Sibyllæ Judaicæ (*Sabbo* vel *Sabbethen* vocant), quam quum eandem cum Babylonia (Berosi f.) esse, hanc vero Cumam in Italiam venisse dicant et cum Cumana Sibylla confudisse videantur (Justin. Martyr. Adv. Gr. c. 38, Suidas v. Σίβυλλα. Vid. Berosi fr. introduct.), intelligitur quomodo in Italicis (nam hæc significavit Suidas verbis Περὶ Ῥώμης) Alexander mentionem ejus facere potuerit. Quem de his auctorem exhibuerit scriptor variorum sententias congerere solitus non liquet. Mira quædam disserit Cruice *De Josephi fide* etc. p. 28. Rumpf. in Commentatione De Alex. putavit apud Suidam ante v. ἐν τούτοις excidisse mentionem operis *De rebus Judæorum*. Non credo. Sententia illa de Moso muliere mira foret in Historia Judæorum, quam e Judæis maxime scriptoribus etsi græcissantibus Alexander conflavit; minus offendit in Italicorum auctore, qui data occasione eam attulerit.

26.

Plutarch. Parall. min. c. 40 : Ἄννιος δὲ, Τούσκων βασιλεὺς, ἔχων θυγατέρα εὔμορφον, τοὔνομα Σαλίαν, παρθένον ἐτήρει. Κάθητος δ' ἐκ τῶν ἐπισήμων ἰδὼν τὴν παρθένον παίζουσαν, ἠράσθη, καὶ μὴ στέγων τὸν ἔρωτα, ἥρπασε καὶ ἦγεν εἰς Ῥώμην. Ὁ δὲ πατὴρ ἐπιδιώξας καὶ μὴ συλλαβὼν ἥλατο εἰς τὸν Παρεούσιον ποταμὸν, ὃς Ἀννίων μετωνομάσθη· τῇ δὲ Σαλίᾳ συγγενόμενος Κάθητος, ἐποιήσατο Λατῖνον καὶ Σάλιον, ἀφ' ὧν οἱ εὐγενέστατοι κατῆγον τὸ γένος, ὡς Ἀριστείδης Μιλήσιος καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

27.

Servius ad Virgil. Æn. VIII, 430 : *Quod Livius*

---

laditidem incolentes delevisse; mox vero ipsa quoque Hierosolyma, Joachimumque regem vivum cepisse, et quidquid in templo auri, argenti ærisque fuit, detractum Babylonem misisse, præter arcam et inclusas in ea tabulas : hanc enim penes Hieremiam remansisse. »

24 a.

Ab Ogyge, sub quo magnum illud et primum accidit diluvium (Phoroneo apud Argivos regnante, ut Acusilaus narrat), usque ad primam Olympiadem anni colliguntur mille et viginti. Sic enim statuunt qui res Atheniensium narrant Hellanicus et Philochorus Atthidum auctores, et qui Assyriaca composuere Castor et Thallus, Diodorus et Alexander Polyhistor, et alii quidam nostra ætate viventes, qui rem vel Atticis omnibus accuratius definierunt.

Qui Atheniensium historiam scripserunt Hellanicus et Philochorus, Atthidum auctores, et præterea Castor et Alexander Polyhistor. . ut pervetusti et antiquissimi meminere Mosis ducis Judæorum.

DE REBUS ITALICIS.

25.

Alexander scripsit etiam De Roma libros quinque, in quibus dicit Hebræam fuisse mulierem, Moso nomine, cujus scriptio sit Lex Hebræorum.

26.

Annius, Etruscorum rex, quum haberet filiam eleganti forma Saliam, virginem eam custodivit. Cathetus autem primi nominis homo quum ludentem eam vidisset, amore captus atque victus rapuit, Romamque abduxit. Pater insecutus quum non consequeretur, in Pareusium fluvium se conjecit, qui ab eo dictus est Anio. Cathetus e Salia Latinum ac Salium procreavit, nobilissimarum auctores prosapiarum. Hæc Aristides Milesius et Alexander Polyhistor tertio Italicorum.

dicit ab Albano rege Tyberino Tybrin dictum, non procedit, ideo quod etiam ante Albam Tybris dictus invenitur. Sed hic Alexandrum sequitur, qui dixit Tyberinum Capeti filium venantem in hunc fluvium incidisse. Nam et a pontificibus indigitari solet. Alia plurima de Albanorum regibus Livium e Polyhistore petiisse suspicatur Niebuhr. I, p. 207.

28.

Idem ibid. X, 388 : Rhœti de gente vetusta Anchemolum.] *Hæc fabula in Latinis nusquam invenitur auctoribus. Avienus tamen qui totum Virgilium et Livium iambis scripsit, hanc commemorat dicens Græcam esse. Rhœtus ergo Marrubiorum rex fuerat in Italia, qui Anchemolo filio Casperiam superinduxit novercam : hanc privignus stupravit. Quo cognito, quum eum pater persequeretur et ad pœnam vocaret, fugiens se ille ad Daunum* (al. *Turnum*) *contulit. Merito ergo in bello Turni, Dauni filio Anchemolus gratiam reddit.* Gente autem vetusta, *ideo quod a Phorco deo marino originem ducere legitur. Hoc totum Alexander Polyhistor tradit, quem Lucius Sylla civitate donavit.*

29.

Plinius H. N. III, c. 16, s. 21 : *Orobiorum stirpis esse Comum atque Bergomum et Liciniforum et aliquot circa populos auctor est Cato, sed originem gentis ignorare se fatetur, quam docet Cornelius Alexander ortam a Græcia, interpretatione etiam nominis, vitam in montibus degentibus.*

DE ILLYRICO TRACTU.

30.

Valerius Maxim. VIII, 13, 7 : *Alexander vero, in eo volumine quod de Illyrico tractu composuit, affirmat Danthona quendam ad quingentesimum usque annum nulla ex parte senescentem processisse.*

Plinius H. N. VII, s. 49 : *Alexander Cornelius Dandonem quendam in Illyrico D vixisse* (*ait*).

31.

[Iberia.]

Steph. Byz. : Γάδειρα... ὁ πολίτης Γαδειρεύς... λέγεται καὶ Γαδειρίτης, ὡς Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ.

31 a.

[Græcia.]

Constantin. Porphyr. De them. II, 5 : Ἑλλὰς ἡ χώρα ἐκλήθη ἀπὸ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος, ὃς δυναστεύσας τῆς Φθιώτιδος τοὺς ὑπηκόους ἑαυτῷ γενομένους ἀντὶ Γραικῶν Ἕλληνας ἐκάλεσε· καὶ τότε πρῶτον Ἑλλὰς ὠνομάσθη. Οὐκ ἦν δὲ τοῦτο παλαιὸν ὄνομα ἔθνους, ἀλλὰ φωνῆς τῆς Ἑλληνικῆς ἰδίωμα, ὡς ὁ συγγραφεὺς Ἀλέξανδρός φησι, τὴν ὀνομασίαν νεωτερικὴν εἰδώς. Δοκεῖν δέ μοι οὐδὲ τὸ ὄνομα τοῦτο σύμπασά πως εἶχεν ἡ χώρα. Οὐδ' ὁ ποιητὴς ἐμνήσθη Ἑλλήνων, Ἀργείους αὐτοὺς ἀποκαλῶν, ἀλλὰ Θεσσαλοὺς μόνον ἀποκαλῶν, καὶ Ἑλλάδα τὴν ὑπ' Ἀχιλλεῖ πόλιν, ὡς Ἀλέξανδρός φησιν ὁ Πολυΐστωρ, οὐδαμοῦ τοὺς σύμπαντας ὠνόμασεν Ἕλληνας, οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετὰ Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος πρὸς τὴν Ἴλιον ἐκπλεύσαντας.

ΚΡΗΤΙΚΑ.

E LIBRO PRIMO.

32.

Schol. Apoll. Rh. IV, 1491 : Ἀλέξανδρος δὲ ἐν πρώτῳ Κρητικῶν τῇ Ἀκακαλλίδι συνελθεῖν φησὶ τὸν Ἑρμῆν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα· καὶ ἐκ μὲν Ἀπόλλωνος γενέσθαι Νάξον, ἐκ δὲ Ἑρμοῦ Κύδωνα, ἀφ' οὗ ἡ πόλις Κυδωνία καλεῖται ἐν Κρήτῃ. Τὸν δὲ Ἀκακαλλίδος υἱὸν Ἀμφίθεμιν καὶ Γαράμαντα κληθῆναί φησιν. Ἄδηλον δὲ, πότερον ἀπὸ τοῦ Γαράμαντος τούτου οἱ ἐν τῇ Λιβύῃ Γαράμαντες ὠνομάσθησαν, ἢ οὗτος ἀπὸ τοῦ ἔθνους. Postrema τὸν δὲ Ἀκ. υἱὸν Ἀμφίθεμιν κτλ. non pertinent ad Alexandrum, sed ad Apollonium, qui Acacallidis et Apollinis filium Amphithemin sive Garamantem appellat. Sin minus, scribendum foret : Καὶ Ἀμφ.

[Steph. Byz. : Ἀλλάρια, πόλις τῆς Κρήτης. Πολυΐ-

31.

Gadira (Gades). Civis Gadirensis. Dicitur etiam Gadirites, ut Alexander Polyhistor.

31 a.

Hellas regio appellationem accepit ab Hellene Deucalionis filio; qui quum dominaretur Phthiotidi, subditos sibi incolas pro Græcis Hellenes nuncupavit; ac tunc primum Hellas nominata fuit. Hoc vero nomen haud antiquum fuit gentis, sed Græcanicæ vocis proprietas, ut Alexander historicus ait, se compertum habere Helladis vocem recentiorem esse. Quin etiam opinor universam regionem id nominis non obtinuisse. Neque Homerus Hellenum hoc sensu meminit, Argivos eos appellans, sed Thessalos solos sic vocans, et Helladem nominans civitatem Achilli subditam, ut Alexander dicit Polyhistor, nusquam universos Græcos Hellenes nuncupavit, neque alios præter eos qui cum Achille e Phthiotide Ilium navigarunt.

CRETICA.

32.

Alexander Creticorum libro primo cum Acacallide concubuisse dicit Mercurium et Apollinem; et ex Apolline eam peperisse Naxum, e Mercurio Cydonem, a quo Cydonia urbs Cretensis nominatur.

στωρ τρισκαιδεκάτῃ. Sic olim; nunc e cod. Rhedig. Πολύβιος τρισκ.].

ΠΕΡΙ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ.

33-38.

Stephan. Byz: Ἄβιοι, ἔθνος Σκυθικόν.., Ἀλέξανδρος δὲ ἐν τῷ Περὶ Εὐξείνου Πόντου φησὶν, ὡς Διόφαντος εἶπεν, οὕτω λέγεσθαι αὐτοὺς διὰ τὸ τὸν Ἀβιανὸν ποταμὸν κατοικεῖν.

Ἴαμοι, Σκυθίας ἔθνος, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περὶ Εὐξείνου Πόντου μυθολογεῖ.

Ὑλέα, χώρα Ποντικὴ, Ἀβικὴ λεγομένη, τουτέστιν Ὑλαία. Ἀλ. ἐν τῷ Περὶ Πόντου.

Τύρας, πόλις καὶ ποταμὸς ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ. Ὁ δὲ Πολυΐστωρ τὸν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν Τύραν, τοὺς δὲ πολίτας Τυράνους (φησί).

Ὕπανις, ποταμὸς καὶ πόλις μεταξὺ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Πολυΐστωρ φησὶν, ὅτι ὁ Ὕπανις διχῇ σχιζόμενος τὸ μὲν ἓν μέρος εἰς τὴν Μαιῶτιν λίμνην βάλλει, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὸν Πόντον.

Τάναϊς, πόλις ὁμώνυμος τῷ ποταμῷ. Στράβων ἑβδόμῃ (p. 310), ὡς Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ· « Κατὰ δὲ τὰς εἰς τὴν λίμνην τὴν Μαιῶτιν ἐκβολὰς τοῦ Ταναΐδος πόλις Ἑλληνικὴ ἔκτισται Ταναΐς, ἥτις καὶ Ἐμπόριον ὀνομάζεται. »

Allata verba sunt Alexandri. Strabo l. l. ita: Ἔστι καὶ πόλις ὁμώνυμος τῷ ποταμῷ μέγιστον τῶν βαρβάρων ἐμπορεῖον μετὰ τὸ Παντικάπαιον. Pro ὡς scribendum καὶ vel ὡς καί.

Ἅγιον, τόπος Σκυθίας, ἐν ᾧ Ἀσκληπιὸς ἐτιμᾶτο, ὡς Πολυΐστωρ.

ΠΕΡΙ ΒΙΘΥΝΙΑΣ.

39-41.

Etym. M. p. 542, 55: Κύβελον, ὄρος ἐν Φρυγίᾳ, ἔνθα τῆς μητρὸς τῆς Κυβέλης ἱερὸν ἅγιόν ἐστιν. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Πολυΐστωρ ἐν τῷ Περὶ Βιθυνίας· « Ἔοικεν οὖν Κυβέλη ἀπὸ τοῦ ὄρους κληθῆναι. »

Stephan. B.: Καλλίπολις, πολίχνιον Λαμψάκου, ἐν τῇ περαίᾳ τῆς Χερρονήσου ἐπ' ἀκτῆς κειμένη, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περὶ Βιθυνίας.

Λίβυσσα, φρούριον Βιθυνίας ἐπιθαλάσσιον, ὡς Πολυΐστωρ Ἀλέξανδρος.

ΠΕΡΙ ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑΣ.

42-44.

Idem: Γάγγρα, πόλις, θηλυκῶς· ἣν Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περὶ Παφλαγονίας ἀναγράφει λέγων οὕτως, ὅτι Νικόστρατός φησιν αἰπόλον νεμεῖν περὶ τοὺς τόπους αἶγας· μίαν δὲ χωριζομένην, ἀπορῶν ὁ αἰπόλος, ὅτι ἐν μὲν τῷ οἴκῳ ἐνδεᾶ ηὕρισκεν, ἐπὶ τῆς νομῆς δὲ πλήρη, ὡμολόγησε τῷ δεσπότῃ. Ὁ δὲ ἔφη ἐπιτηρῆσαι τὴν χωριζομένην. Ἐπιτηρήσας οὖν εἶδεν ἐπί τινα ὑψηλὸν ὄχθον ἀναβαίνουσαν καὶ πρός τινα πρόσβατον (ἀπρ.?) πέτραν πορευομένην, καὶ κάτωθεν ἐρίφων βληχὴν ἤκουσεν· ἐκεῖ συμβέβηκεν ἐντετοκέναι τὴν αἶγα. Ἰδὼν οὖν ἐπιτήδειον τόπον πόλιν ἔκτισε καὶ Γάγγραν ὠνόμασεν, ὅτι τοῦτο ἦν ὄνομα τῇ αἰγί.

Ἄγκυρα: Τὰ Γάγγρα... ἀλλὰ καὶ θηλυκῶς λέγεται ἡ Γάγγρα, ὡς Πολυΐστωρ φησὶν, αἰπόλον φάναι περὶ τὸν τόπον αἶγας νέμοντα, κτίσαντα οὖν πόλιν οὕτως ὀνομάσαι. Οὕτω γὰρ ὄνομα τῇ αἰγί.

DE PONTO EUXINO.

33 — 38.

Abios, gentem Scythicam, Alexander in libro De Ponto Euxino dicit secundum Diophantum nomen inde habere, quod Abiani fluvii accolæ sint.

Iami, gens Scythica, ut Alexander in libro De Ponto Euxino fabulatur.

Hylea, i. e. Hylæa (*silvosa*), regio Pontica, Abica dicta. Al. De Ponto.

Tyras, urbs et fluvius in Ponto Euxino. Polyhistor fluvium et urbem Tyram, incolas Tyranos appellat.

Hypanis, fluvius et urbs inter Pontum et paludem Mæotidem. Alexander Polyhistor ait Hypanim in duos scindi alveos, quorum alter in Mæotidem paludem, alter in Pontum influat.

Tanais, urbs fluvio cognominis. Strabo in septimo, sicuti etiam Alexander Polyhistor: « Ad Tanais in Mæotidem paludem se eructantis ostia Græca urbs Tanais sita est, quæ etiam Emporium vocatur. »

Hagium, locus Scythiæ, in quo Æsculapius colitur, teste Polyhistore.

DE BITHYNIA.

39 — 41.

Cybelum, mons Phrygiæ, ubi Cybeles Matris fanum sanctum est. Alexander Polyhistor De Bithynia: « Videtur itaque Cybele a monte nomen habere. »

Callipolis, oppidum Lampsaci, in Peræa Chersonesi in promontorio sita, ut Alexander in libro De Bithynia.

Libyssa, castellum Bithyniæ maritimum, ut Alexander Polyhistor.

E PAPHLAGONIA.

42 — 44.

Gangra, urbs, generis feminini, quam Alexander in libro De Paphlagonia commemorat narrans hæc: « Nicostratus dicit caprarium pavisse in hac regione capras. Qui quum unam caprarum, quæ sæpius a grege discedebat, domi deficientem, at in pascuo plenam lactis esse animadvertisset, consilii inops rem domino suo confessus est. Ille respondit discedentem observandam esse. Igitur observans, eam vidit collem excelsum ascendentem et ulterius ad rupem adscensu facilem pergentem, unde ab infimo loco capellarum balatum percepit; ibi enim capra pepererat. Videns igitur locum

Δάριδνα, πόλις Παφλαγονίας, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν τῷ περὶ αὐτῆς.

ΠΕΡΙ ΦΡΥΓΙΑΣ.

E LIBRO TERTIO.

45-47.

Idem : Ἀκμόνια, πόλις Φρυγίας ὡς Ἀλ. ὁ Πολυΐστωρ ἐν τρίτῳ Περὶ Φρυγίας. Κτίσαι δ' αὐτὴν Ἄκμονα τὸν Μανέως.

Φαρνακία, χώρα καὶ πόλις Ποντική... Ἔστι καὶ Φρυγίας Φαρνάκιον, ὡς Ἀλ. Περὶ Φρυγίας τρίτῳ.

Γάλλος, ποταμὸς Φρυγίας. Οἱ περίοικοι κατὰ μὲν Τιμόθεον Ποταμογαλλῖται, κατὰ δὲ Προμαθίδαν Ποταμογαλληνοὶ, οὓς παρατίθεται ὁ Πολυΐστωρ ἐν τῷ Περὶ Φρυγίας τρίτῳ· καὶ ὅτι τὸν Γάλλον καὶ τὸν Ἄττιν ἀποκόψαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τὸν μὲν Γάλλον ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν Τύραν ποταμὸν καὶ οἰκῆσαι καὶ τὸν ποταμὸν Γάλλον καλέσαι· ἀπὸ ἐκείνου γὰρ (l. καὶ) τοὺς τεμνομένους τὰ αἰδοῖα Γάλλους καλοῦσι.

48.

Plutarchus De fluv. c. 10, 1 : Μαρσύας ποταμός ἐστι τῆς Φρυγίας, κατὰ πόλιν Κελαινὰς κείμενος· κατηγορεύετο δὲ πρότερον πηγὴ Μίδου, δι' αἰτίαν τοιαύτην· Μίδας, βασιλεὺς Φρυγῶν, ἐρχόμενος τὰ ἐρημότερα τῆς χώρας, καὶ ἀνυδρίᾳ συνεχόμενος, ἥψατο τῆς γῆς, καὶ χρυσῆν ἀνέδωκε πηγὴν, τοῦ ὕδατος χρυσοῦ γενομένου· καὶ ὑπόδιψος ὢν, καὶ τῶν ὑποτεταγμένων θλιβομένων, ἀνεκαλέσατο τὸν Διόνυσον. Γενόμενος δ' ἐπήκοος ὁ θεὸς, δαψιλὲς ὕδωρ ἀνέτειλε. Κορεσθέντων δὲ τῶν Φρυγῶν, Μίδας τὸν ἐκ τῆς κρήνης καταρρέοντα ποταμὸν Μίδου πηγὴν ἐκάλεσε. Μετωνομάσθη δὲ Μαρσύας διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Νικηθέντος ὑπ' Ἀπόλλωνος Μαρσύου καὶ ἐκδαρέντος, ἐκ τοῦ ῥεύσαντος αἵματος ἐγεννήθησαν Σάτυροί τε καὶ ποταμὸς ὁμώνυμος, Μαρσύας καλούμενος· καθὼς ἱστορεῖ Ἀλέξανδρος Κορνήλιος ἐν γ' Φρυγιακῶν.

E LIBRIS INCERTIS.

49-51.

Steph. B : Ἄμβασον, μητρόπολις τῶν Φρυγῶν. Ὁ πολίτης Ἀμβασίτης, ὡς Πολυΐστωρ Ἀλέξανδρος.

Μητρόπολις, πόλις Φρυγίας, ἀπὸ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν οἰκισθεῖσα, ὡς Ἀλ. ἐν τῷ Περὶ Φρυγίας. Ἔστι καὶ ἄλλη Φρυγίας.

Μανήσιον, πόλις Φρυγίας· Ἀλέξανδρος· ἀπὸ Μάνου, σφόδρα εὐπόρου κτίστου.

Μάνταλος, πόλις Φρυγίας, ὡς ὁ Πολυΐστωρ Ἀλέξανδρος, ἀπὸ Μαντάλου κτίστου αὐτῆς.

52.

Plutarch. De mus. c. 5 p. 1132, F : Ἀλέξανδρος δ' ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Περὶ Φρυγίας, κρούματα Ὄλυμπον ἔφη πρῶτον εἰς τοὺς Ἕλληνας κομίσαι, ἔτι δὲ καὶ τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους. Ὕαγνιν δὲ πρῶτον αὐλῆσαι, εἶτα τὸν τούτου υἱὸν Μαρσύαν, εἶτ' Ὄλυμπον, ἐζηλωκέναι δὲ τὸν Τέρπανδρον Ὁμήρου μὲν τὰ ἔπη, Ὀρφέως δὲ τὰ μέλη.

---

opportunum, urbem condidit, et Gangram appellavit, quod hoc nomen erat capræ.

Daridna, urbs Paphlagoniæ, ut Alexander in libro de Paphlagonia.

DE PHRYGIA.

45 — 47.

Acmonia, urbs Phrygiæ, ut Alex. Pol. De Phrygia libro tertio. Condidisse eam dicit Acmonem Manei filium.

Pharnacia, regio et urbs Pontica... Est etiam Phrygiæ Pharnacium, ut Al. De Phrygia libro tertio.

Gallus, fluvius Phrygiæ. Accolæ secundum Timotheum Potamogallitæ, secundum Promathidam Potamogalleni nominantur; auctores illos citat Polyhistor libro tertio De Phrygia. Idem narrat Gallum et Attin pudenda præcidisse, ac Gallum venisse ad Tyram fluvium, ibique sedes fixisse flumenque Gallum nominasse. Ab eodem etiam castratos Gallos vocant.

48.

Marsyas, fluvius est Phrygiæ, juxta civitatem Celænas fluens, quem prius fontem Midæ dicebant hanc ob causam. Midas, Phrygum rex, quum in desertiora regionis loca venisset, et aquæ penuria laboraret, pulsavit terram, e qua exortus est aureus latex. Verum quum aurea fluere aqua, et siti premeretur, afflictis militibus, Bacchum invocavit, qui, exauditis ejus precibus, aquæ copiam profluere effecit. Saturatis autem Phrygibus, Midas fluvium, qui ex hoc fonte profluebat, Midæ fontem vocavit. Postea mutato nomine Marsyas appellatus est. Scilicet victo et excoriato Marsya, e profluente sanguine orti sunt Satyri, et fluvius cognominis Marsyas, ut narrat Alexander Cornelius libro tertio De rebus Phrygiæ.

49 — 51

Ambasum, metropolis Phrygum, a Matre deorum condita ut Al. De Phrygia. Est etiam alia ejusdem nominis urbs Phrygiæ.

Metropolis, urbs Phrygiæ, a Mane conditore admodum divite condita. Alexander.

Mantalus, urbs Phrygiæ, a Mantalo condita. Alexander.

52.

Alexander in Collectaneis De Phrygia primum Olympum asserit in Græciam pulsationem fidium intulisse, nec non Idæos Dactylos : Hyagnidem primum tibia cecinisse; post eum Marsyam hujus filium, inde Olympum : Terpandrum porro æmulatum esse Homeri epicos versus, Orphei cantilenas.

ΠΕΡΙ ΚΑΡΙΑΣ.

E LIBRO PRIMO.

53.

Schol. Apollon. Rhod. I, 551 : Ἀρμενίδας ἐν τοῖς Θηβαϊκοῖς Ἀμφικτύονος υἱὸν Ἰτωνὸν ἐν Θεσσαλίᾳ γεννηθῆναι, ἀφ' οὗ Ἴτων πόλις, καὶ Ἰτωνὶς Ἀθηνᾶ. Μέμνηται καὶ Ἀλέξανδρος ἐν πρώτῳ Καρικῶν ὑπομνημάτων.

54-55.

Steph. Byz : Καρόπολις, πόλις Καρίας. Ἀλ. Καρικῶν πρώτῳ.

Ναξία, πόλις Καρίας. Ἀλ. ἐν πρώτῳ Περὶ Καρίας.

E LIBRO SECUNDO.

56-63.

Idem : Ἄμος, πόλις Καρίας, ὡς Ἀλ. ἐν τῷ Περὶ Καρίας δευτέρῳ.

Ἄργιλα, πόλις Καρίας. Τὸ ἐθνικὸν Ἀργιλίτης, ὡς Ἀλ. ἐν τῷ Περὶ Καρίας β'.

Δύνδασον, πόλις Καρίας. Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περὶ Καρίας β' · « Αὖθις δ' ἐπὶ Δύνδασον καὶ Κάλυνδα ὁρμῆσαι. »

Ἄλινδα, πόλις Καρίας, ὡς Πολυΐστωρ.

Λάβαρα, πόλις Καρίας. Ἀλ. δευτέρῳ Περὶ Καρίας.

Μούμαστος, ὡς Βούβαστος, πόλις Καρίας. Ἀλ. δευτέρῳ Καρικῶν.

Τύμνος, πόλις Καρίας. Ὁ πολίτης Τύμνιος. Ἀλ. ἐν τῷ Περὶ Καρίας δευτέρῳ.

64.

Idem : Καβαλὶς, πόλις πλησίον Κιβύρας πρὸς νότον Μαιάνδρου. Στράβων τρισκαιδεκάτῃ (p. 629). Ἡ γενικὴ Καβαλίδος. Ὁ πολίτης Καβαλεύς. Ἑκαταῖος Ἀσίᾳ Καὶ θηλυκῶς, ὡς Στράβων ἐν τῇ εἰρημένῃ. Ἀπόγονοι δὲ Λυδῶν οἱ Κιβυρᾶται τῶν κατασχόντων τὴν Καβαλίδα. Ὁ δὲ Πολυΐστωρ Ἀλέξανδρος Καβάλισσαν φησὶ τὸ θηλυκόν· εἶναι δὲ τὸ γένος αὐτὴν Ὀλβίαν.

[Schol. Apoll. Rh. I, 925 : Ἔστι καὶ ἑτέρα Χερσόνησος Καρίας, ἔνθεν ἦν Ἀλέξανδρος ὁ Περὶ Καρίας γράψας.]

ΠΕΡΙ ΛΥΚΙΑΣ.

(Λυκιακά. Περίπλους Λυκίας.)

E LIBRO PRIMO.

65-72.

Steph. Byz. : Γάγαι, πόλις Λυκίας, ἣν καὶ Παλαιὸν τεῖχος καὶ χώραν φησὶν Ἀλ. ἐν πρώτῃ Λυκιακῶν Fortasse ex Alexandro fluxerunt quæ leguntur ap. Etym. M. v. Γάγαι.

Ἐρυμναὶ, πόλις Λυκίας. Ἀλεξ. ἐν πρώτῃ Λυκιακῶν.

Λάμος, ποταμὸς Κιλικίας, καὶ ἡ παρ' αὐτὸν χώρα Λαμουσία, ὡς Ἀλ. ὁ Πολ. ἐν πρώτῳ Λυκιακῶν.

Μολύνδεια, πόλις Λυκίας, ἀπὸ Μολυνδαίου. Ἀλ ἐν τῷ Περὶ Λυκίας πρώτῳ.

Οἰνόανδα, πόλις Λυκίας, Ἀλ. ἐν πρώτῳ Λυκιακῶν.

Σίδυμα, πόλις Λυκίας, ἧς Ἀλ. μέμνηται ἐν πρώτῳ Λυκιακῶν.

Τήλανδρος, πόλις Καρίας, καὶ Τηλανδρία ἄκρα. Ἀλ. δ' ὁ Πολυΐστωρ οὐδετέρως τὴν πόλιν Τήλανδρον καλεῖ ἐν πρώτῳ Λυκιακῶν, καὶ Τηλανδρίαν τὴν αὐτήν.

Τυμνισσὸς, πόλις Καρίας, ἀπὸ τυμνισσοῦ ῥάβδου.

DE CARIA.

53.

Armenidas in libro De rebus Thebanis, Amphictyonis filium Itonum in Thessalia natum esse dicit, a quo Iton urbs, et Itonis Minerva. Meminit ejus etiam Alexandro libro primo Commentariorum Caricorum.

54, 55.

Caropolis et *Naxia*, Cariæ urbes. Al. Caricorum libro primo.

Naxia, urbs Cariæ. Al. primo De Caria.

56—63.

Amus, urbs Cariæ, ut Al. De Caria lib. secundo.

Argila, urbs Cariæ; gentile Argilites, ut Al. ibid.

Dyndasum, urbs Cariæ, Alexander De Caria libro II : « Denuo versus Dyndasum et Calynda tendere. »

Alinda, Labara, Mumastus, Tymnus, urbes Cariæ, ut Al. ibid.

64.

Cabalis, urbs prope Cibyram, ad australem Mæandri partem, auctore Strabone libro XIII. In genitivo Cabalidis. Civis Cabalensis, apud Hecatæum in Asia. Et genere feminino apud Strabonem libro jam allegato. Cybaritæ a Lydis sunt prognati, qui Cabalidem obtinuerunt. Alexander Cabalissam dicit, femininum; originem vero trahere ex Olbia (*Solymorum*).

DE LYCIA.

PERIPLUS LYCIÆ.

65—72.

Gagæ, urbs Lyciæ, quam Alexander libro primo Rerum Lyciarum Antiquum murum et Antiquum locum appellat.

Erymnæ, urbs Lyciæ; Alex. primo De rebus Lyciis.

Lamus, fluvius Ciliciæ; quæ ad eum sita est regio Lamusia vocatur, ut Al. libro primo De rebus Lyciis.

Molyndea, urbs Lyciæ, a Molyndæo appellata. Al. ibid.

Œnoanda, urbs Lyciæ, Al. ibid.

Sidyma, urbs Lyciæ, cujus meminit Al. ibid.

Telandrus, urbs Cariæ, et *Telandrium* promontorium. Alexander Polyh. libro primo rerum Lyciarum urbem Telandrium neutro genere, eandemque etiam Telandriam vocat.

Ξάνθιοι γὰρ τὴν ῥάβδον τυμνίαν λέγουσιν. Ὁ πολίτης Τυμνισσεύς, ὡς Ἀλ. ἐν πρώτῳ Λυκιακῶν.

E LIBRO SECUNDO.

73-77.

Idem : Ἄραξα, πόλις Λυκίας, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν δευτέρῳ Περὶ Λυκίας.

Κοχλιοῦσα, νῆσος πρὸς τῇ Λυκίᾳ, Ἀλ. δευτέρῳ Περὶ Λυκίας, διὰ τὸ κοχλίους ἐν αὐτῇ εὑρίσκεσθαι.

Κρᾶγος, ὄρος Λυκίας. Ἀλ. δευτέρῳ Λυκιακῶν. Ἀπὸ Κράγου τοῦ Τρεμίλου υἱοῦ, μητρὸς δὲ Πραξιδίκης νύμφης. Ἐνταῦθα δ' εἶναι καὶ τὰ ἐπονομαζόμενα θεῶν ἀγρίων ἄντρα. Ἀπαθανατισθῆναι γάρ φασι τοὺς περὶ τὸν Κρᾶγον.

Λυρνατία, χερρόνησος καὶ χωρίον Λυκίας. Ἀλ. ἐν δευτέρῳ Περὶ Λυκίας.

Ὕλαμοι, πόλις Λυκίας, ὡς Ἀλ. ὁ Πολυΐστωρ ἐν δευτέρῳ Περὶ Λυκίας.

E LIBRIS INCERTIS.

78-80.

Idem : Δαίδαλα, πόλις τῆς Ῥοδίας ἢ χωρίον. Στράβων ιδ' (p. 651. 664). Ἔστι καὶ ὄρος τῆς Λυκίας τὰ Δαίδαλα. Ἡ δὲ πόλις ἀπὸ Δαιδάλου τοῦ Ἰκάρου ἡ ἐν Λυκίᾳ. Διά τινος γὰρ ἕλους ἐπορεύετο [διὰ] τοῦ Νίνου ποταμοῦ, καὶ ὑπὸ χερσύδρου δηχθέντα τελευτῆσαι καὶ ἐκεῖ ταφῆναι καὶ κτισθῆναι πόλιν φησὶν Ἀλ. ἐν Λυκιακοῖς.

Μέλαιναι, πόλις Ἀρκαδίας... εἰσὶ δὲ καὶ Λυκίας Μέλαιναι πόλις, ὡς Ἀλ. ἐν Λυκιακοῖς.

Φελλός, πόλις Παμφυλίας, Ἑκαταῖος Ἀσίᾳ. Ἀλέξ. ὁ Πολυΐστωρ ἐν τῷ Περὶ Λυκίας Φέλλον καὶ Ἀντίφελλον Λυκίας εἶναι λέγει. Ὁ πολίτης Φελλίτης καὶ Ἀντιφελλίτης, ὡς Ἀλ. ἐν τῇ εἰρημένῃ καὶ Πολύχαρμος.

81.

Idem : Πάταρα, πόλις Λυκίας... ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Πατάρου τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Λυκίας τῆς Ξάνθου. Ἀλέξανδρος Σαλακίαν κόρην ἐξ Ὀφιονίδος φησὶ φέρειν ἱερὰ τῷ Ἀπόλλωνι ἐν πατάρᾳ· ἔστι δὲ ταῦτα πέμματα λύραι τε καὶ τόξα καὶ βέλη, οἷς παίζειν νηπίους ὄντας. Θεῖσαν δὲ τὸ ἄγγος ἀναπαύεσθαι κατὰ τὴν ὁδόν· ἄνεμον δ' ἐπιπνεύσαντα εἰς τὴν θάλασσαν βαλεῖν τὴν πατάραν· κλαίουσαν δὲ τὴν παῖδα εἰς τὸν οἶκον ἐλθεῖν, τὴν δὲ πατάραν τῇ Λυκίων χερρονήσῳ κατενεχθῆναι· περιτυχόντα δέ τινα τῶν ἐκ τῆς Σαλακίας φυγόντων τῇ πατάρᾳ τὰ ἐν αὐτῇ πέμματα πάντα κατακαῦσαι, καὶ τὴν χερρόνησον ἱερὰν Ἀπόλλωνι εἶναι· ὠνομάσθαι δὲ τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ ἄγγους τῆς πατάρας Πάταρα· μεθερμηνεύεσθαι δὲ τὴν πατάραν ἑλληνιστὶ κίστην.

82-83.

Idem : Μεγίστη, πόλις καὶ νῆσος τῆς Λυκίας, ὡς ὁ Πολυΐστωρ, ἀπὸ Μεγιστέως τινός.

Γλαύκου δῆμος, ἐν Λυκίᾳ, ὡς Ἀλέξανδρός φησιν, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ ἥρωος.

Tymnissus, urbs Cariæ, a *tymnisso* virga. Xanthi enim virgam *tymniam* vocant. Civis Tymnissensis, ut Alex. ibid.

73—77.

Araxa, urbs Lyciæ , ut Alexander Rerum Lyciarum libro secundo.

Cochliusa, insula juxta Lyciam; Alex. libro secundo De Lycia. Nomen habet a cochleis quæ ibi reperiuntur.

Cragus, mons Lyciæ. Alexander libro secundo Rerum Lyciarum. Appellata est a Crago, Tremili filio et Praxidicæ nymphæ. Ibi exstare perhibent antra deorum ferocium, quæ vocantur. Tradunt enim Cragum cum fratribus immortalem esse redditum.

Lyrnatia, peninsula et castellum Lyciæ. Alexander libro secundo De Lycia.

Hylami, urbs Lyciæ, ut Alex. Polyhistor secundo De Lycia.

78—80.

Dædala, est etiam mons Lyciæ. Urbs vero Lyciæ nomen habet a Dædalo Icari patre. Is enim per paludem quandam Nini fluvii transiens a chelydro morsus est, ibique mortuus et sepultus, et urbs eo loco condita est, ut ait Alexander De rebus Lyciorum.

Melænæ, est etiam Lyciæ urbs, ut Alex. De rebus Lyciæ.

Phellus, urbs Pamphyliæ. Hecatæus in Asia. Alex. Polyhistor in libris De Lycia Phellum et Antiphellum Lyciæ esse ait. Civis Phellites et Antiphellites, ut Alexander in libro laudato et Polycharmus.

81.

Patara, urbs Lyciæ. Nomen habet a Pataro Apollinis filio et Lyciæ Xantho natæ. Alexander Salaciam puellam ex Ophionide dicit sacra ferentem Apollini in patara (ea vero esse solent bellaria, quæ lyras et arcus et sagittas repræsentant, quibus ludere solent pueri), in itinere vas deposuisse, ut requiesceret. Tum venti flatu pataram in mare esse dejectam, ac puellam flentem domum rediisse; pataram vero ad Lyciorum Chersonesum delatam esse, ubi unus eorum qui e Sallacia fugerant, reperisset eam atque bellaria, quæ continebat, omnia cremasset; atque ita Chersonesum Apollini sacram esse, atque regionem Patara a vase isto nuncupatam; nam *patara* græca lingua significare cistam.

82—83.

Megiste, urbs et insula Lyciæ, ut Polyhistor ait, a Megisteo quodam.

Glauci demus in Lycia, ut Alexander dicit, a Glauco heroe.

(84?)

Idem : Τρεμίλη· ἡ Λυκία ἐκαλεῖτο οὕτως· οἱ κατοικοῦντες Τρεμιλεῖς, ἀπὸ Τρεμίλου, ὡς Πανύασις (fr. 17 ed. Dübner.) :

Ἔνθα δ' ἔναιε μέγας Τρέμιλος, καὶ ἔγημε θύγατρα
νύμφην Ὠγυγίην, ἣν Πραξιδίκην καλέουσι,
Σίβρῳ ἐπ' ἀργυρέῳ, ποταμῷ παρὰ δινήεντι·
τῆς δ' ὀλοοὶ παῖδες, Τλῶος, Ξάνθος, Πίναρός τε
καὶ Κράγος, ὃς κρατέων πάσας ληΐζετ' ἀρούρας.

Ἀλέξανδρος * τελευτήσας τὰς δὲ τοὺς (sic codex Rhed., τελ. τούτους δὲ vgo. Num τελευτησάντων δὲ τούτων, τοὺς?) Τρεμιλέας Λυκίους Βελλεροφόντης μετωνόμασε.

85.

Suidas : Ὠλήν, Δυμαῖος ἢ Ὑπερβόρειος ἢ Λύκιος, ἐποποιός· μᾶλλον δὲ Λύκιος ἀπὸ Ξάνθου, ὡς δηλοῖ Καλλίμαχος καὶ ὁ Πολυΐστωρ ἐν τοῖς Περὶ Λυκίας. V. Bernhardy. *Gesch. d. gr. L.* I, p. 248. Callimachi locus in H. Del. 305.

86-88.

Steph. B. : Δολιχή, νῆσος πρὸς τῇ Λυκίᾳ, ὡς Καλλίμαχος. Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Λυκίας Περίπλῳ Δολιχίστην αὐτήν φησιν.

Μάκρα, νῆσος Λυκίας, ὡς Ἀλ. ἐν Περίπλῳ αὐτῆς.

Σέβεδα, λιμὴν Λυκίας, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν Περίπλῳ.

ΠΕΡΙ ΚΙΛΙΚΙΑΣ.

89-93.

Idem : Ἀφροδισιάς, πόλις Κιλικίας, περὶ ἧς Ἀλ. ὁ Πολυΐστωρ ἐν τῷ Περὶ Κιλικίας φησίν, ὅτι Ζώπυρός φησιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀφροδίτης κεκλῆσθαι, γράφων καὶ ἱστορίας.

Λαέρτης, Κιλικίας χωρίον. Στράβων ιδ' (p. 669). Ἀλέξανδρος δὲ καὶ ὄρος καὶ πόλιν φησί.

Σελεύκεια, πόλις ἐπὶ Κιλικίᾳ, τραχεῖα λεγομένη· ὠνόμασε δὲ Σελεύκειαν αὐτὴν Σέλευκος ὁ Νικάτωρ, ὡς Ἀλέξανδρός φησι. Πρότερον δὲ Ὀλβία ἐκαλεῖτο καὶ Ὑρία.

Ταρσός, ἐπισημοτάτη πόλις Κιλικίας... Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Πολυΐστωρ (sc. Ταρσὸν καλεῖσθαί φησι) διὰ τὸ τὸν Πήγασον ἵππον ἐκεῖ τὸν ταρσὸν κλάσαντα καὶ Βελλεροφόντην ἐν τῷ Ἀληίῳ πεδίῳ πλανηθῆναι.

Χρυσόπολις... ἔστι καὶ ἄλλη Κιλικίας, ὡς ὁ Πολυΐστωρ.

ΠΕΡΙ ΚΥΠΡΟΥ.

94.

Idem : Χυτροί, Κύπρου πόλις.... Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περὶ Κύπρου· « Τὴν δὲ Γορδίαν ἀποδοῦναι Χυτρίοις »· καὶ πάλιν· « Εὐρυνόην τῶν Χυτρίων βασιλεὺς ἔγημεν. »

ΙΝΔΙΚΑ.

95.

Clemens Alex. Strom. III, 7, p. 194, 1 Sylb. (II, 246 Kl.) : Βραχμᾶναι γοῦν οὔτε ἔμψυχον ἐσθίουσιν οὔτε οἶνον πίνουσιν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὡς ἡμεῖς τὴν τροφὴν προσίενται· ἔνιοι δ' αὐτῶν διὰ τριῶν ἡμερῶν, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς.

(84.)

Tremile, sic Lycia vocabatur. Incolæ Tremilenses, a Tremilo, ut Panyasis :

Hic vero habitabat magnus Tremilus, uxoremque duxit filiam
nympham Ogygiam, quam Praxidicam vocant,
ad Sibrum argenteum, juxta vorticosum fluvium,
ex qua exitiales filii, Tlous, Xanthus et Pinarus
et Cragus, qui potens omnes prædabatur terras.

Alexander ** *dicit stirpe Tremili exstincta* (?) Tremilenses esse Lycios a Bellerophonte denominatos.

85.

Olen, Dymæus vel Hyperboreus vel Lycius, poeta epicus. Probabilius est Lycium fuisse Xantho oriundum, ut declarat Callimachus et Polyhistor in libris De Lycia.

86—88.

Doliche, insula prope Lyciam, ut Callimachus. Alexand. in Lyciæ Periplo Dolichisten eam vocat.

Macra, insula Lyciæ, ut Alex. in Lyciæ Periplo.

Sebeda, portus Lyciæ, ut Alexander in Periplo.

DE CILICIA.

89—93.

Aphrodisias, urbs Ciliciæ, de qua Alexander in libro De Cilicia dicit Zopyrum, qui etiam historias scripsit, tradere eam a Venere nomen habere.

Laertes, Ciliciæ castellum. Strabo libro XIV. Alexander vero et urbem et montem dicit.

Seleucia aspera quæ dicitur, Ciliciæ urbs, cui nomen dedit Seleucus Nicator, teste Alexandro; antea Olbia vocabatur et Hyria.

Tarsus, celeberrima urbs Ciliciæ. Alexander Polyhistor nominatam esse ex eo, quod illic Pegasus ταρσὸν, plantam pedis, fregerit et Bellerophontes in Aleio campo erraverit.

Chrysopolis urbs etiam in Cilicia est, teste Polyhistore.

DE CYPRO.

94.

Chytri, Cypri urbs. Alexander libro De Cypro : « Gordiam reddere Chytriis »; et iterum : « Eurynoen Chytriorum rex uxorem duxit. »

INDICA.

95.

Brachmanes neque animata edunt, neque vinum bibunt; nonnulli eorum singulis diebus uti nos, cibum sumunt, nonnulli vero tertio quoque die, ut Alexander Polyhistor in Indicis dicit.

96-97.

Stephan. Byz. : Τοπάζιος, νῆσος Ἰνδική. Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ φησὶν, ὡς εὑρίσκεσθαι καὶ ἐν τῇ τῶν Τοπαζίων νήσῳ λίθον ὁμώνυμον τῇ νήσῳ [ὃν] ὅμοιον εἶναι τῇ χροιᾷ τῇ τοῦ νέου ἐλαίου.

Γεδρωσία... Ἐν δὲ τοῖς τοῦ Πολυΐστορος διὰ τοῦ κ εὑρέθη ἡ πρώτη συλλαβή, ἀλλ' ἦν ἀδιόρθωτον τὸ βιβλίον. Inter eos qui de Indiæ miraculis scripserunt Alexander recensetur ap. Tzetzem Chil. VII, 605.

ΠΕΡΙ ΣΥΡΙΑΣ.

98-102.

Idem : Τάβαι, πόλις Λυδίας... ἔστι καὶ ἄλλη πόλις Καρίας Τάβαι· καὶ τρίτη τῆς Περαίας, ἣν Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περὶ Συρίας ἑρμηνεύει ἀγαθήν.

Ὠρωπὸς, πόλις Μακεδονίας..., Εὐβοίας..., ἔστι καὶ τρίτη ἐν Συρίᾳ, κτισθεῖσα ὑπὸ Νικάτορος, περὶ ἧς ὁ Πολυΐστωρ ἐν τῇ Περὶ Συρίας φησὶν οὕτω· « Ξενοφῶν ἐν ταῖς Ἀναμετρήσεσι τῶν ὀρῶν περὶ Ἀμφίπολιν κεῖσθαι Ὠρωπὸν, ἣν πρότερον Τελμισσὸν καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν κτισάντων· ταύτην δ' ἔφασαν ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος ἐπικτισθεῖσαν Ὠρωπὸν καλεῖσθαι ὑπὸ τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι Ὠρωποῦ. »

Γάζα, πόλις Φοινίκης... ὁ πολίτης Γαζαῖος... λέγονται καὶ Γαζῖται παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις... λέγονται καὶ διὰ τοῦ α Γαζᾶται, ὡς Πολυΐστωρ.

Μαρσύα, πόλις Φοινίκης, ὡς Ἀλέξανδρος καὶ Φίλων, ἀπὸ Μαρσύου.

Ἰουδαία. Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ ἀπὸ τῶν παίδων Σεμιράμιδος Ἰούδα καὶ Ἰδουμαία, ὡς δὲ Κλαύδιος Ἰόλαος ἀπὸ Ἰουδαίου Σπάρτωνος ἐκ Θήβης μετὰ Διονύσου ἐστρατευκότος. Possis hæc ad librum Περὶ Ἰουδαίων referre.

(ΠΕΡΙ ΑΡΑΒΙΑΣ?)

103.

Idem : Τάμνα, πόλις Ἀραβική, ὡς Ἀλ. ὁ Πολυΐστωρ.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ.

E LIBRO PRIMO.

104-109.

Idem : Εὐωνυμῖται, ἔθνος Αἰγύπτιον πρὸς τῇ Αἰθιοπίᾳ. Ἀλ. Αἰγυπτιακῶν πρώτῳ.

Θὶς, πόλις Αἰγυπτία πλησίον Ἀβύδου. Ὁ πολίτης Θινίτης. Ἀλ. Αἰγυπτιακῶν πρώτῳ.

Ναπάται, πόλις Λιβύης πρὸς τῇ Αἰθιοπίᾳ. Τὸ ἐθνικὸν ἔδει Ναπατίτης, ἔστι δὲ Ναπαταῖος, ὡς Ἀλ. ἐν πρώτῳ Αἰγυπτιακῶν.

Ὄμβοι, πόλις Αἰγύπτου πρὸς τῇ Λιβύῃ. Ἀλ. ἐν πρώτῃ Αἰγυπτιακῶν.

Χηνοβοσκία, πόλις Αἰγύπτου. Ἀλέξανδρος ἐν πρώτῳ Αἰγυπτιακῶν· « Ἀντικρὺ δὲ τοῦ Διοσπολίτου Χηνοβοσκία, μηδὲν εἰς τὴν προσηγορίαν ἐμφέρουσα· νομὰς γὰρ χηνῶν οὐκ ἂν ἴδοι τις οὔσας, ὑπερβάλλουσαν δὲ τὴν περὶ χροκοδείλους σπουδήν. »

Φαγρώριον, πόλις, ὡς Ἀλ. ὁ Πολυΐστωρ ἐν Αἰγυπτιακοῖς. Ἐξ οὗ σύνθετον Φαγρωριόπολις καὶ Φαγρωριοπολίτης.

E LIBRO SECUNDO.

110.

Idem : Ψίναφος, Αἰγύπτου πολίχνιον, ὡς Ἀλ. ἐν Αἰγυπτιακῶν δευτέρῳ.

96—97.

Topazius, insula Indica. Alexander Polyhistor dicit reperiri in Topaziorum insula gemmam insulæ cognominem, quæ colorem habeat recentis olei similem.

Gedrosia. In libris Polyhistoris scriptum inveni Cedrosia; at exemplar libri non erat correctum.

DE SYRIA.

98—102.

Tabæ, urbs Perææ, quam Alexander in libro De Syria interpretatur *bonam*.

Oropus, urbs Syriæ, condita a Seleuco Nicatore, de qua Polyhistor in libro De Syria dicit ita : « Xenophon in Montium dimensionibus ait prope Amphipolin sitam esse Oropum, quæ prius dicta sit Telmissus de conditoribus, deinde novis colonis a Seleuco Nicatore frequentata Oropus de Græciæ Oropo denominata sit.

Gaza, urbs Phœnices. Civis Gazæus. Dicuntur etiam Gazitæ apud indigenas, vel etiam Gazatæ per *a* literam, ut Polyhistor ait.

Marsya, urbs Phœnices, uti tradunt Alexander et Philon, a Marsya.

Judæam Alexander Polyhistor dictam ait a liberis Semiramidis Juda et Idumæa, uti vero Claudius Iolaus refert, a Judæo Sparto, qui Thebis cum Bacchi exercitu profectus est.

DE ARABIA.

103.

Tamna, urbs Arabica, ut Alex. Polyhistor.

DE ÆGYPTO.

104—109.

Euonymitæ, populus Ægyptius prope Æthiopiam. Alex. De Ægypto libro I.

This, urbs Ægypti. Civis Thinites. Alex. ibid.

Napatæ, urbs Ægypti prope Æthiopiam. Gentile esse debebat Napatites, est vero Napatæus, ut Alex. ibid.

Ombi, urbs Ægypti Libyam versus sita. Alex. ibid.

Chenoboscia, urbs Ægypti. Alexander libro primo De rebus Ægyptiis : « E regione vero Diospolitæ Chenoboscium

III.

Plinius H. N. XXXVI, 12, 17, Alexandrum Polyhistorem inter eos recenset, qui de pyramidibus scripserint. Præterea nomen Alexandri legis in indicibus auctorum ad lib. IV, V. VI. XII, XXXVII.

Steph. B. : Μέμνονες, ἔθνος Αἰθιοπικὸν, ὃ ἑρμηνεύεται, ὡς ὁ Πολυΐστωρ φησὶν, ἀγρίους τινὰς ἢ μαχίμους καὶ χαλεπούς.

E LIBRO TERTIO.

112-116.

Idem : Ἀγκυρῶν πόλις, [πόλις] Αἰγύπτου, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν ιγ′ (leg. γ′) Αἰγυπτιακῶν. Ὠνόμασται δὲ οὕτως, ἐπειδὴ λιθίνας ἐκεῖ ἔτεμνον, αἷς κατεχρῶντο, ἀγκύρας ἐκ τῆς παρακειμένης λατομίας.

Λητοῦς πόλις, πόλις Αἰγύπτου· ἔστι δὲ μοῖρα Μέμφιδος, καθ' ἣν αἱ πυραμίδες, Λητοῦς ἱερόν. Ἀλ. ἐν τρίτῳ Περὶ Αἰγύπτου.

Σεθρόη, πόλις Αἰγύπτου. Ὁ πολίτης Σεθροΐτης, ὡς Ἀρσινοΐτης. Ἀλ. τρίτῳ Αἰγυπτιακῶν.

Τεντυρὶς, πόλις Αἰγύπτου καθαρτικὴ τῶν κροκοδείλων. Ὁ πολίτης Τεντυρίτης. Λέγεται καὶ Τέντυρα ἡ πόλις, ὡς Ἀλ. ἐν τρίτῳ Αἰγυπτιακῶν.

ΛΙΒΥΚΑ.

E LIBRO PRIMO

117. 118.

Idem : Λιβύη, χώρα πολυώνυμος, ὡς Πολυΐστωρ· Γῆ Ὀλυμπία, Ὠκεανία, Ἐσχατιά, Κορυφή, Ἑσπερία, Ὀρτυγία, Ἀμμωνίς, Αἰθιοπία, Κυρήνη, Ὀφιοῦσα, Λιβύη, Κηφηνία, Ἀερία.

Λίξα, πόλις Λιβύης, ὡς Ἀλ. ἐν πρώτῳ Λιβυκῶν, ἀπὸ Λίξου ποταμοῦ.

E LIBRO TERTIO.

119-132.

Idem : Ἀρσινόη, πόλις Λιβύης, ἀπὸ τῆς τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἀδελφῆς καὶ γυναικός· δευτέρα πόλις· Παραιτονίου Λιβύης..... τὸ ἐθνικὸν... Ἀρσινοεὺς, ὡς Ἀλ. ἐν Λιβυκῶν τρίτῳ.

Αὐτομάλακα, χωρίον Λιβύης. Ὁ Πολυΐστωρ ἐν τρίτῃ. Ἀπολλόδωρος δὲ Αὐτόμαλά φησι.

Ἀφάκη, πόλις Λιβύης, ὡς Πολυΐστωρ ἐν Λιβυκῶν τρίτῳ.

Γάργη, πόλις Λιβύης, ὡς Πολυΐστωρ ἐν τρίτῃ Λιβυκῶν.

Γίλδα, πόλις Λιβύης. Τὸ ἐθνικὸν Γιλδίτης, ὡς Ἀλ. ἐν τρίτῳ Λιβυκῶν.

Δράκοντος νῆσος, Λιβύης, ὡς Πολυΐστωρ ἐν τρίτῳ Λιβυκῶν.

Εὔφραντα, πόλις Λιβυκή. Ἀλ. ἐν τρίτῳ Λιβυκῶν.

Ζάγυστις, χωρίον Λιβύης. Ἀλ. ἐν τρίτῳ Λιβυκῶν.

Κορακόνησος. Ἀλ. τρίτῳ Λιβυκῶν.

Κυνῶν νῆσος, Λιβυκὴ νῆσος. Ἀλ. τρίτῳ Λιβυκῶν.

Μάγνα, νῆσος Λιβυκή. Ἀλέξανδρος ἐν τρίτῳ Λιβυκῶν· ἡ κατὰ τὴν τῶν Λιβύων φωνὴν Σαμαθὼ, ὅ ἐστι μεγάλη.

Ξιλία, πόλις Λιβύης. Ἀλ. ἐν τρίτῳ Λιβυκῶν.

Σκυθόπολις, πόλις Λιβύης, περὶ ἧς ὁ Πολυΐστωρ ἐν Λιβυκῶν τρίτῳ.

Χαλκεῖα, πόλις Λιβύης. Ὁ Πολυΐστωρ ἐν Λιβυκῶν

(i. e. Anserum pascuum), nihil simile habens nomini. Anserum enim pascua nemo illic viderit, sed eximiam circa crocodilos curam.

Phagrorium urbs; Alexander Polyhistor in Ægyptiacis. Ex quo compositum Phagroriopolis et Phagroriopolites.

110—111.

Psinaphus, Ægypti oppidulum, teste Alexandro in secundo De rebus Ægyptiis.

Memnones, gens Æthiopica. Nomen, Polyhistore teste, significat feroces vel bellicosos et molestos.

112—116.

Ancyropolis (*Ancorarum urbs*), Ægypti urbs, ut Alexander libro tertio De rebus Ægyptiis. Nomen inde habet, quod ex propinquis lapicidinis saxeas ancoras, quibus utebantur, excidebant.

Letupolis (*Latonæ urbs*), in Ægypto, pars Memphidis, in qua pyramides; Latonæ templum habet. Alexander libro tertio De Ægypto.

Sethroe, urbs Ægypti. Civis Sethroites, ut Arsinoites. Alexander tertio De rebus Ægypti.

Tentyris, urbs Ægypti, fugatrix crocodilorum (*incolæ egregii crocodilorum venatores erant*). Civis Tentirites. Urbs etiam Tentyra vocatur, ut Alexander tertio Rerum Ægyptiarum.

DE LIBYA.

117—118.

Libya, regio multis nominibus gaudens, teste Polyhistore. Dicitur enim : Terra Olympia, Oceania, Eschatia, Coryphe, Hesperia, Ortygia, Ammonis, Æthiopia, Cyrene, Ophiusa, Libya, Cephenia, Aeria.

Lixa, urbs Libyæ, teste Alexandro in primo De Libya.

119—132.

Arsinoe, urbs Libyæ, nominata est ab Arsinoe Ptolemæi Philadelphi sorore et uxore. Secunda ejus nominis urbs est Parætonii in Libya. Gentile Arsinoensis, ut Alexander Libycorum libro tertio.

Automalaca castellum; *Aphace* urbs; *Garze* urbs; *Gilda* urbs; *Draconis* insula; *Euphranta* urbs; *Zagystis* urbs; *Coraconesus* insula; *Cynonesus* insula; *Magna* insula, quæ Libyca lingua *Samatho* audit; *Xilia* urbs,

τρίτῳ, ὡς Δημοσθένης· ᾧ μεμφόμενος Πολύβιος ἐν τῷ δωδεκάτῳ ὧδε γράφει· « Ἀγνοεῖ δὲ μεγάλως καὶ περὶ τῶν Χαλκείων· οὔτε γὰρ πόλις ἐστὶν, ἀλλὰ χαλκουργεῖα.»

Χερρόνησος... ἔστι πέμπτη πόλις Λιβύης Χέρρουρα καλουμένη, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν Λιβυκῶν τρίτῳ· « Ἔχεται Χερρόνησος ὄνομα Χέρρουρα. »

E LIBRIS INCERTIS.

133-134.

Idem : Ἀνητοῦσσα, πόλις Λιβύης. Ὁ πολίτης Ἀνητουσσαῖος, ὡς Σκοτουσσαῖος, ὡς ὁ Πολυΐστωρ φησίν.

Θύνη, πόλις Λιβύης, ὡς ὁ Πολυΐστωρ Ἀλέξανδρος.

135.

Schol. Apoll. Rh. IV, 1515 : Ἄλλοι δέ φασι τὸν Περσέα καρατομήσαντα τὴν Γοργόνα, ὑπὲρ τῆς Λιβύης πετασθῆναι· ἐκ δὲ τῶν κατενεχθέντων (κατενεχθεισῶν r. Paris.) σταγόνων τοῦ αἵματος γενέσθαι θηρία. Διὸ καὶ Λιβύην πολύθηρον εἶπε. Τὸ αὐτό φησι καὶ Ἀλέξανδρος.

[ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.]

[135 a.]

Ælian. N. A. XVII, 1 : Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περίπλῳ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης λέγει οὕτως· ὄφεις ἑωρακέναι τετταράκοντα πηχῶν μῆκος, πλάτος δὲ καὶ πάχος κατὰ τὸ μῆκος δηλονότι· καὶ γένος καρκίνων, οἷς τὸ μὲν ὄστραχον τὴν περιφέρειαν εἶχε πανταχόθεν πόδα, καὶ χηλαὶ δὲ ἠρτημέναι μέγισται προείχοντο· ἐπιβουλεύεσθαι δὲ ὑπ' οὐδενὸς αὐτούς· τὸ δὲ αἴτιον, ἱεροὶ λέγονται Ποσειδῶνος, καὶ ἀφιέρωνται τῷ θεῷ, οἷον ἀναθήματα εἶναι ἐκείνου ἀσινῆ τε καὶ ἀνεπιβούλευτα, οἱ καρκίνοι. Alexander hujus loci ipse navigationem per mare Rubrum instituisse videtur. Quare dubito ad Polyhistorem hæc referenda esse. Jacobsius Al. Myndium Naturalis historiæ scriptorem intelligit. Mihi idem esse videtur, quem de longitudine sinus Arabici ex Eratosthene laudat Strabo XVI, p. 768, ubi : οἱ περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Ἀναξικράτη. (V. Anaxicrat. fr. 3). Quod Bernhardyus ad Eratosth. p. 104 mutari voluit in οἱ περὶ Ἀλ. καὶ Ἀναξικράτης, *Alexandri Magni comites et Anaxicrates*, quoniam de Alexandro geographo, ad quæ Eratosthenis locus referri posset, non constaret.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ' ΑΛΚΜΑΝΙ ΤΟΠΙΚΩΣ ΕΙΡΗΜΕΝΩΝ.

136-137.

Steph. Byz. : Ἄραξαι ἢ Ἀραξοί, ἔθνος Ἰλλυρίας, ὡς Ἀλ. Κορνήλιος ἐν τῷ Περὶ τῶν παρ' Ἀλκμᾶνι τοπικῶς εἰρημένων.

Ἄσσος... Ἀλέξανδρος δ' ὁ Κορνήλιος ἐν τῷ Περὶ τῶν παρ' Ἀλκμᾶνι τοπικῶς ἱστορημένων, Μυτιληναίων ἄποικον ἐν τῇ Μυσίᾳ φησὶν Ἄσσον, ὅπου ὁ σαρκοφάγος γίγνεται λίθος.

ΠΕΡΙ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΛΩΝ.

138.

Clem. Al. Strom. I, 15, p. 131, 18 Sylb. : Ἀλέξανδρος δὲ ἐν τῷ Περὶ Πυθαγορικῶν συμβόλων Ναζαράτῳ τῷ Ἀσσυρίῳ μαθητεῦσαι ἱστορεῖ τὸν Πυθαγόραν (Ἰεζεκιὴλ τοῦτον ἡγοῦνταί τινες, οὐκ ἔστι δὲ, ὡς ἔπειτα δηλωθήσεται), ἀκηκοέναι τε πρὸς τούτοις Γαλατῶν καὶ Βραχμάνων τὸν Πυθαγόραν βούλεται. —

Scythopolis urbs, teste Alexandro in Libycorum libro tertio.

Chalcea, urbs Libyæ, ut ait Polyhistor in Libycorum libro tertio, secundum Demosthenem, quem reprehendens Polybius libro duodecimo ita scribit : « Prorsus ignorat Demosthenes etiam ea quæ ad Chalcea pertinent. neque enim urbs est, sed æris officinæ sunt. »

Cherronesus. Quinta ejus nominis urbs Libyæ est Cherrura nominata, sicuti Alexander tertio Libycorum. « Sequitur Cherronesus, cui Cherrura nomen. »

133—134.

Anetussa, urbs Libyæ. Civis Anetussæus, ut Scotussæus, teste Polyhistore.

Thyne, urbs Libyæ, ut Alexander Polyhistor.

135.

Alii dicunt Perseum, postquam caput Gorgoni abscidisset, cum eo per auras supra Libyam volasse. Ex guttis vero sanguinis quæ in terram decidissent belluas ortas esse. Atque propterea Libyam poeta belluis abundantem dixit. Eadem etiam Alexander dicit.

[PERIPLUS MARIS RUBRI.]

[135 a.]

In Periplo maris Rubri Alexander dicit se serpentes vidisse longitudine quadraginta cubitorum et crassitudine pro rata longitudinis portione : item genus cancrorum, quorum testæ circumferentia undique pedis mensuram implebat; et chelæ maxime prominebant; neminem vero iis insidiari, quia sacri habentur Neptuno, et deo consecrantur et quasi donaria sint ejus ab omni noxa et omnibus insidiis tuta.

DE LOCIS ET REGIONIBUS APUD ALCMANEM MEMORATIS.

136—137.

Araxæ sive Araxi, Illyriæ gens, ut Cornelius Alexander in libro De locis et regionibus, quorum in Alcmanis carminibus mentio fit.

Assus. Alexander Cornelius in libro De locis apud Alcmanem commemoratis dicit Assum in Mysia Mytilenæorum coloniam esse, ubi lapis sarcophagus reperitur.

DE PYTHAGORICIS SYMBOLIS.

138.

Alexander ubi de symbolis Pythagoricis agit Pythagoram discipulum fuisse tradit Nazarati Assyrii (quem nonnulli Ezechielem esse censent, falso illi quidem, ut in sequentibus demonstrabitur); ac præterea etiam Galatas et Brachmanes audiisse Pythagoram vult.

Cyrill. Adv. Julian. IX, p. 133 : Ἱστορεῖ γοῦν Ἀλέξανδρος ὁ ἐπίκλην Πολυΐστωρ ἐν τῷ περὶ Πυθαγορικῶν συμβόλων Ἀσσυρίῳ τὸ γένος ὄντι τῷ Ζάρᾳ φοιτῆσαι τὸν Πυθαγόραν. Fortasse hæc partem constituerunt operis sequentis.

ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΔΙΑΔΟΧΑΙ.

Polyhistori opus tribuit Jonsius, p. 238; recte, puto. Vossius incertus hæret num Milesio nostro an Ephesio sit vindicandum; Reinesius assignat Alex. Ægiensi, peripatetico, præceptori Neronis (v. Suid. v. Ἀλέξανδρος Αἰγαῖος). Brandis. quoque *Gesch. d. Phil.* I, p. 31, et Rumpf. p. 17, Alexandrum Polyhistorem intelligunt.

139.

Diog. L. I, 116 : Φερεκύδης, Βάβυος, Σύριος, καθά φησιν Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς, Πιττακοῦ διακήκοε.

140.

Idem VIII, 22 : Λέγεται παρεγγυᾶν αὐτὸν (Πυθαγόραν) ἑκάστοτε τοῖς μαθηταῖς τάδε λέγειν εἰς τὸν οἶκον εἰσιοῦσι,

Πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Σφάγιά τε θεοῖς προσφέρειν κωλύειν, μόνον δὲ τὸν ἀναίμακτον βωμὸν προσκυνεῖν. Μηδ' ὀμνύναι θεούς· ἀσκεῖν γὰρ αὑτὸν δεῖν ἀξιόπιστον παρέχειν. Τούς τε πρεσβυτέρους τιμᾶν, τὸ προηγούμενον τῷ χρόνῳ τιμιώτερον ἡγουμένους· ὡς ἐν κόσμῳ μὲν ἀνατολὴν δύσεως, ἐν βίῳ δ' ἀρχὴν τελευτῆς, ἐν ζωῇ δὲ γένεσιν φθορᾶς. (23) Καὶ θεοὺς μὲν δαιμόνων προτιμᾶν, ἥρωας δ' ἀνθρώπων, ἀνθρώπων δὲ μάλιστα τοὺς γονέας. Ἀλλήλοις θ' ὁμιλεῖν, ὡς τοὺς μὲν φίλους ἐχθροὺς μὴ ποιῆσαι, τοὺς δ' ἐχθροὺς φίλους ἐργάσασθαι. Ἴδιόν τε μηδὲν ἡγεῖσθαι. Νόμῳ βοηθεῖν, ἀνομίᾳ πολεμεῖν· φυτὸν ἥμερον μήτε φθίνειν μήτε σίνεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ ζῶον ὃ μὴ βλάπτει ἀνθρώπους. Αἰδῶ καὶ εὐλάβειαν εἶναι μήτε γέλωτι κατέχεσθαι μήτε σκυθρωπάζειν. Φεύγειν σαρκῶν πλεονασμὸν, ὁδοιπορίης ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν ποιεῖσθαι, μνήμην ἀσκεῖν, ἐν ὀργῇ μήτε τι λέγειν μήτε πράσσειν, μαντικὴν (οὐ) πᾶσαν τιμᾶν, (24) ᾠδαῖς χρῆσθαι πρὸς λύραν ὕμνῳ τε θεῶν καὶ ἀνδρῶν ἀγαθῶν εὔλογον χάριν ἔχειν. Τῶν δὲ κυάμων ἀπέχεσθαι διὰ τὸ πνευματώδεις ὄντας μάλιστα μετέχειν τοῦ ψυχικοῦ· καὶ ἄλλως κοσμιωτέρας ἀπεργάζεσθαι τὰς γαστέρας, μὴ παραληφθέντας. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς καθ' ὕπνους φαντασίας λείας καὶ ἀταράχους ἀποτελεῖν. Φησὶ δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐν ταῖς τῶν φιλοσόφων Διαδοχαῖς καὶ ταῦτα εὑρηκέναι ἐν Πυθαγορικοῖς ὑπομνήμασιν. (25) Ἀρχὴν μὲν ἁπάντων μονάδα· ἐκ δὲ τῆς μονάδος ἀόριστον δυάδα ὡς ἂν ὕλην τῇ μονάδι αἰτίῳ ὄντι ὑποστῆναι· ἐκ δὲ τῆς μονάδος καὶ τῆς ἀορίστου δυάδος τοὺς ἀριθμούς· ἐκ δὲ τῶν ἀριθμῶν τὰ σημεῖα· ἐκ δὲ τούτων τὰς γραμμὰς, ἐξ ὧν τὰ ἐπίπεδα σχήματα· ἐκ δὲ τῶν ἐπιπέδων τὰ στερεὰ σχήματα· ἐκ δὲ τούτων τὰ αἰσθητὰ σώματα, ὧν καὶ τὰ στοιχεῖα εἶναι τέτταρα, πῦρ, ὕδωρ, γῆν, ἀέρα· μεταβάλλειν δὲ καὶ τρέπεσθαι δι' ὅλων, καὶ γίνεσθαι ἐξ αὐτῶν κόσμον ἔμψυχον, νοερὸν, σφαιροειδῆ, μέσην περιέχοντα τὴν

Alexander cui Polyhistoris cognomen in libro de Pythagoricis symbolis ait Pythagoram Zara, Assyrio genere, magistro usum esse.

PHILOSOPHORUM SUCCESSIONES.

139.

Pherecydes, Babyis filius, Syrius, ut ait Alexander in Successionibus, Pittaci auditor fuit.

140.

Fertur Pythagoras discipulos admonere solitus ut ista quotidie quum domum ingrederentur, dicerent,

Quæ lapsus? quæ perfeci? quæ debita omisi?

Cruentas hostias diis offerri prohibebat, solamque aram quæ esset sine sanguine adorandam. Dejerare itidem per deos vetabat : quemque enim id studiose curare oportere ut se ipsum fide dignum præstet. Majores honorandos, quod tempore præcederet honorabilius existimantibus : quemadmodum in mundo occasu ortum, in vita principium fine, in vivendo generationem interitu. (23) Deos quidem semideis in honore præferendos, hominibus autem heroas, parentes vero hominibus ceteris. Invicem ea ratione conversandum, uti ne ex amicis inimicos, verum ex inimicis amicos faciamus. Propriumque nihil arbitrandum. Legi opitulandum : insectandum quidquid legibus adversatur. Mitem arborem non corrumpendam nec lædendam; ac ne animal quidem quod hominibus non noceat. Pudorem et verecundiam in eo consistere, ut neque effusius rideas neque severiore sis vultu. Fugiendam carnis superfluam pinguedinem; itinerum contentionem remissione temperandam, exercendam memoriam, irato animo nihil aut dicendum aut faciendum; divinationem (non) quamcunque honorandam; (24) cantibus ad lyram utendum laudeque deorum virorumque præstantium habendam veram gratiam. Porro fabarum usu interdicebat, quia flatu repletæ maxime animatam naturam continerent, ac præterea ventres fieri modestiores (*i. e. crepitus non fieri*), si ab iis abstineretur : atque eo etiam quæ in somnis contingunt imagines leves ac perturbatione vacuas perfici. Refert autem Alexander in Successionibus philosophorum et ista se in Pythagoricis Commentariis reperisse. (25) Principium omnium esse unitatem; porro ex unitate infinitam dualitatem veluti materiam auctori unitati subjectam esse; ex unitate vero et infinita dualitate numeros gigni, ex numeris puncta, ex punctis lineas, ex quibus planæ figuræ constent; ex planis autem solidas figuras, ex quibus item sub sensum cadentia consistere corpora, quorum et quattuor elementa esse, ignem, aquam, terram, aerem, quæ per omnia se mutent ac vertant, ex quibus fieri mundum animatum, intelligibilem, rotundum, mediam terram continentem, quam et ipsam rotundam esse et globosam ac circum habitari. (26) Esse vero etiam antipodas, quibus summa esse quæ

γῆν καὶ αὐτὴν σφαιροειδῆ καὶ περιοικουμένην. (26) Εἶναι δὲ καὶ ἀντίποδας καὶ τὰ ἡμῖν κάτω ἐκείνοις ἄνω. Ἰσόμοιρά τ' εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ φῶς καὶ σκότος, καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρόν· ὧν κατ' ἐπικράτειαν θερμοῦ μὲν θέρος γίνεσθαι, ψυχροῦ δὲ χειμῶνα, ξηροῦ δ' ἔαρ, καὶ ὑγροῦ φθινόπωρον. Ἐὰν δὲ ἰσομοιρῇ, τὰ κάλλιστα εἶναι τοῦ ἔτους, οὗ τὸ μὲν θάλλον ἔαρ ὑγιεινὸν, τὸ δὲ φθίνον φθινόπωρον νοσερόν. Ἀλλὰ καὶ τῆς ἡμέρας θάλλειν μὲν τὴν ἕω, φθίνειν δὲ τὴν ἑσπέραν· ὅθεν καὶ νοσερωτέραν εἶναι. Τόν τε περὶ τὴν γῆν ἀέρα ἄσειστον καὶ νοσερὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα θνητά· τὸν δὲ ἀνωτάτω ἀεικίνητόν τ' εἶναι καὶ καθαρὸν καὶ ὑγιᾶ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἀθάνατα καὶ διὰ τοῦτο θεῖα. (27) Ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας εἶναι θεούς· ἐπικρατεῖν γὰρ τὸ θερμὸν ἐν αὐτοῖς, ὅπερ ἐστὶ ζωῆς αἴτιον. Τήν τε σελήνην λάμπεσθαι ὑφ' ἡλίου. Καὶ ἀνθρώποις εἶναι πρὸς θεοὺς συγγένειαν, κατὰ τὸ μετέχειν ἄνθρωπον θερμοῦ· διὸ καὶ προνοεῖσθαι τὸν θεὸν ἡμῶν. Εἱμαρμένην τε τῶν ὅλων καὶ κατὰ μέρος αἰτίαν εἶναι τῆς διοικήσεως. Διήκειν τ' ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνα διὰ τοῦ αἰθέρος τοῦ τε ψυχροῦ καὶ παχέος. Καλοῦσι δὲ τὸν μὲν ἀέρα ψυχρὸν αἰθέρα, τὴν δὲ θάλασσαν καὶ τὸ ὑγρὸν παχὺν αἰθέρα. Ταύτην δὲ τὴν ἀκτῖνα καὶ εἰς τὰ βένθη δύεσθαι καὶ διὰ τοῦτο ζωοποιεῖν πάντα. (28) Καὶ ζῆν μὲν πάνθ' ὅσα μετέχει τοῦ θερμοῦ· διὸ καὶ τὰ φυτὰ ζῷα εἶναι· ψυχὴν μέντοι μὴ ἔχειν πάντα. Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν ἀπόσπασμα αἰθέρος καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, τῷ συμμετέχειν ψυχροῦ αἰθέρος. Διαφέρειν τε ψυχὴν ζωῆς· ἀθάνατόν τ' εἶναι αὐτήν, ἐπειδήπερ καὶ τὸ ἀφ' οὗ ἀπέσπασται ἀθάνατόν ἐστι. Τὰ δὲ ζῷα γεννᾶσθαι ἐξ ἀλλήλων ἀπὸ σπερμάτων, τὴν δ' ἐκ γῆς γένεσιν ἀδύνατον ὑφίστασθαι. Τὸ δὲ σπέρμα εἶναι σταγόνα ἐγκεφάλου περιέχουσαν ἐν ἑαυτῇ θερμὸν ἀτμόν· ταύτην δὲ προσφερομένην τῇ μήτρᾳ ἀπὸ μὲν τοῦ ἐγκεφάλου ἰχῶρα καὶ ὑγρὸν καὶ αἷμα προΐεσθαι, ἐξ ὧν σάρκας τε καὶ νεῦρα καὶ ὀστᾶ καὶ τρίχας καὶ τὸ ὅλον συνίστασθαι σῶμα· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀτμοῦ ψυχὴν καὶ αἴσθησιν. (29) Μορφοῦσθαι δὲ τὸ μὲν πρῶτον παγὲν ἐν ἡμέραις τεσσαράκοντα, κατὰ δὲ τοὺς τῆς ἁρμονίας λόγους ἐν ἑπτὰ ἢ ἐννέα ἢ δέκα τὸ πλεῖστον μησὶ τελεωθὲν ἀποκυΐσκεσθαι τὸ βρέφος· ἔχειν δ' ἐν αὐτῷ πάντας τοὺς λόγους τῆς ζωῆς, ὧν εἰρομένων συνέχεσθαι κατὰ τοὺς τῆς ἁρμονίας λόγους, ἑκάστων ἐν τεταγμένοις καιροῖς ἐπιγινομένων. Τήν τ' αἴσθησιν κοινῶς καὶ κατ' εἶδος τὴν ὅρασιν ἀτμόν τιν' εἶναι ἄγαν θερμόν. Καὶ διὰ τοῦτο λέγεται δι' ἀέρος ὁρᾶν καὶ δι' ὕδατος· ἀντερείδεσθαι γὰρ τὸ θερμὸν ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. Ἐπεί τοι εἰ ψυχρὸς ἦν ὁ ἐν τοῖς ὄμμασιν ἀτμὸς, διειστήκει ἂν πρὸς τὸν ὅμοιον ἀέρα· νῦν δὲ ** ἔστιν ἐν οἷς ἡλίου πύλας καλεῖ τοὺς ὀφθαλμούς. Τὰ δ' αὐτὰ καὶ περὶ τῆς ἀκοῆς καὶ τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων δογματίζει. (30) Τὴν δ' ἀνθρώπου ψυχὴν διαιρεῖσθαι τριχῆ, εἴς τε νοῦν καὶ φρένας καὶ θυμόν. Νοῦν μὲν οὖν καὶ θυμὸν εἶναι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις, φρένας δὲ μόνον ἐν ἀνθρώπῳ. Εἶναι δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ καρδίας μέχρις ἐγκεφάλου· καὶ τὸ μὲν ἐν τῇ καρδίᾳ μέρος αὐτῆς ὑπάρχειν θυμὸν, φρένας δὲ καὶ νοῦν τὰ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ·

---

nobis infima sunt. Æquis etiam partibus mundo inesse lucem ac tenebras, calidumque et frigidum, et siccum et humidum : ex iis dum calor superat, æstatem; dum frigus, hiemem; dum humor, brumam fieri. Ea dum æquis partibus sunt, optima anni tempora confici : namque virescens est veris grata salubrisque temperies; occidens vero autumni tempestas morbosa. Diei quoque virescere auroram, vesperam occidere : quocirca insalubriorem esse. Eum item qui terram complectitur aera immotum ac morbosum, et quæ in illo sunt omnia esse mortalia. Summum vero æthera semper moveri et esse liquidissimum ac saluberrimum et quæ in eo sunt immortalia omnia atque idcirco divina. (27) Solem item et lunam et reliqua sidera deos esse : quippe in illis superare calorem, qui sit vitæ auctor. Lunam autem a sole illustrari. Hominibusque esse cum diis cognationem, quod homo quoque caloris particeps sit : unde et deum nostri providentiam gerere. Fatumque universorum et singulorum administrandorum causam esse. Penetrare item a sole radium per æthera frigidum et concretum. Vocant autem aerem quidem frigidum æthera; mare autem et humorem, concretum æthera. Hunc vero radium etiam profunda penetrare atque ideo vivificare omnia. (28) Vivere item omnia quæ caloris participia sunt, atque ideo et plantas esse animantes : animam tamen non habere omnes. Animam esse particulam ex æthere avulsam et calido et frigido, eo quod sit simul particeps frigidi ætheris. Differre autem a vita animam, eamque esse immortalem, quandoquidem et id a quo avulsa est immortale sit. Porro animalia ex se invicem nasci ex seminibus; quæ vero e terra fiat generationem non posse subsistere. Semen autem esse cerebri stillam, quæ in se calidum contineat vaporem : hæc vero dum infunditur vulvæ, ex cerebro quidem saniem et humorem sanguinemque profluere, ex quibus caro, nervi, ossa, pili totumque consistat corpus; e vapore autem animam atque sensum. (29) Formari autem primo quidem concretum et compactum intra dies quadraginta, secundum vero rationem harmoniæ intra septem aut novem aut decem uti plurimum menses consummatum atque perfectum infantem edi in lucem. Habere autem in se omnes vitæ rationes, quibus sua serie connexis contineri secundum congruentiæ rationes, quum singula statutis temporibus accedant. Sensum communiter quidem omnem ac speciatim visum vaporem esse quendam valde calidum. Atque ideo per aerem aquamque videre dicitur : affligi enim calidum a frigido. Nam si esset frigidus ille in oculis vapor, distaret profecto adversus aerem similem : nunc vero ** alicubi oculos solis portas appellat. Eadem et de auditu statuit ac sensibus reliquis. (30) Porro mentem et animam humanam trifariam dividere, in intellectum et mentem et animum. Intellectum autem atque animum inesse etiam reliquis animalibus, sed mentem in solo homine. Esse autem principatum animæ a corde usque ad cerebrum, et eam quidem quæ sit in corde ipsius partem animum esse, mentem vero et intellectum quæ sunt in ce

σταγόνας δ' εἶναι ἀπὸ τούτων τὰς αἰσθήσεις. Καὶ τὸ μὲν φρόνιμον ἀθάνατον, τὰ δὲ λοιπὰ θνητά. Τρέφεσθαί τε τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ αἵματος· τοὺς δὲ λόγους ψυχῆς ἀνέμους εἶναι. Ἀόρατόν τ' εἶναι αὐτὴν καὶ τοὺς λόγους, ἐπεὶ καὶ ὁ αἰθὴρ ἀόρατος. (31) Δεσμά τ' εἶναι τῆς ψυχῆς τὰς φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας καὶ τὰ νεῦρα· ὅταν δ' ἰσχύῃ καὶ καθ' αὑτὴν γενομένη ἠρεμῇ, δεσμὰ γίνεσθαι αὐτῆς τοὺς λόγους καὶ τὰ ἔργα. Ἐκριφθεῖσαν δ' αὐτὴν ἐπὶ γῆς πλάζεσθαι ἐν τῷ ἀέρι ὁμοίαν τῷ σώματι. Τὸν δ' Ἑρμῆν ταμίαν εἶναι τῶν ψυχῶν καὶ διὰ τοῦτο πομπαῖον λέγεσθαι καὶ ἐμπολαῖον καὶ χθόνιον, ἐπειδήπερ οὗτος εἰσπέμπει ἀπὸ τῶν σωμάτων τὰς ψυχὰς ἀπό τε γῆς καὶ ἐκ θαλάττης· καὶ ἄγεσθαι τὰς μὲν καθαρὰς ἐπὶ τὸν ὕψιστον, τὰς δ' ἀκαθάρτους μήτ' ἐκείναις πελάζειν μήτ' ἀλλήλαις, δεῖσθαι δ' ἐν ἀρρήκτοις δεσμοῖς ὑπὸ Ἐρινύων. (32) Εἶναί τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεων· καὶ τούτους δαίμονάς τε καὶ ἥρωας ὀνομάζεσθαι· καὶ ὑπὸ τούτων πέμπεσθαι ἀνθρώποις τούς τ' ὀνείρους καὶ τὰ σημεῖα νόσου τε καὶ ὑγιείας, καὶ οὐ μόνον ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ προβάτοις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσιν· εἴς τε τούτους γίνεσθαι τούς τε καθαρμοὺς καὶ ἀποτροπιασμοὺς μαντικήν τε πᾶσαν καὶ κληδόνας καὶ τὰ ὅμοια. Μέγιστον δέ φησιν εἶναι τῶν ἐν ἀνθρώποις τὸ τὴν ψυχὴν πεῖσαι ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν ἢ ἐπὶ τὸ κακόν. Εὐδαιμονεῖν τ' ἀνθρώπους ὅταν ἀγαθὴ ψυχὴ προσγένηται, μηδέποτε δ' ἠρεμεῖν μηδὲ τὸν αὐτὸν * ῥόον κρατεῖν. (33) Ὅρκιόν τ' εἶναι τὸ δίκαιον καὶ διὰ τοῦτο Δία ὅρκιον λέγεσθαι. Τήν τ' ἀρετὴν ἁρμονίαν εἶναι καὶ τὴν ὑγίειαν καὶ τὸ ἀγαθὸν ἅπαν καὶ τὸν θεόν· διὸ καὶ καθ' ἁρμονίαν συνεστάναι τὰ ὅλα. Φιλίαν τ' εἶναι ἐναρμόνιον ἰσότητα. Τιμὰς θεοῖς δεῖν νομίζειν καὶ ἥρωσι μὴ τὰς ἴσας, ἀλλὰ θεοῖς ἀεὶ μετ' εὐφημίας λευχειμονοῦντας καὶ ἁγνεύοντας, ἥρωσι δ' ἀπὸ μέσου ἡμέρας. Τὴν δ' ἁγνείαν εἶναι διὰ καθαρμῶν καὶ λουτρῶν καὶ περιρραντηρίων καὶ διὰ τοῦ καθαρεύειν ἀπό τε κήδους καὶ λεχοῦς καὶ μιάσματος παντὸς καὶ ἀπέχεσθαι βρωτῶν θνησειδίων τε κρεῶν καὶ τριγλῶν καὶ μελανούρων καὶ ᾠῶν καὶ τῶν ᾠοτόκων ζῴων καὶ κυάμων καὶ τῶν ἄλλων ὧν παρακελεύονται καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιτελοῦντες. (34) Φησὶ δ' Ἀριστοτέλης περὶ τῶν κυάμων παραγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων, κτλ... . (36) Καὶ ταῦτα μέν φησι ὁ Ἀλέξανδρος ἐν τοῖς Πυθαγορικοῖς ὑπομνήμασιν εὑρηκέναι καὶ τὰ ἐκείνων ἐχόμενα ὁ Ἀριστοτέλης.

(140 a.)

Chalcidius in Platon. Timæum p. 155 ed. Meurs.: *Positionem vero atque ordinem collocationis globorum vel etiam orbium, quibus collocati feruntur planetes, quidam ex Pythagoreis hanc esse dixerunt. Citimum quidem terræ præcipue esse Lunæ globum, post quem Mercurii secundo loco, supra quos Luciferi, superque eum Solis, ultra quos globum Martium, ulterius Jovium, ultimum vero et vicinum aplani, stellisque adhærentibus ei, Saturnium sidus. Scilicet ut inter planetas Sol medius locatus, cordis, immo vitalium omnium, præstantiam obtinere intelligatur. Consentit his Alexander Milesius ita dicens :*

Sortitos celsis replicant anfractibus orbes :
vicinum terris circumvolat aurea Luna :
Quam super invehitur Cyllenius : alma superne
nectareum ridens late splendet Cytherea.
Quadrigis invectus equis Sol igneus ambit
quartus et æthereas metas, quem deinde superne
despicit Armipotens : sextus Phaethontius ardor
suspicit excelsum brumali frigore sidus,
plectricanæ citharæ septem discriminibus quos
adsimilans genitor concordi examine junxit.

---

rebro : quasi guttas ab his manare sensus. Ac rationem quidem esse immortalem, cetera vero mortalia. Nutririque ex sanguine animam : ejus autem rationes ventos esse. Ipsam vero una cum suis rationibus esse invisibilem, quod æther quoque sit invisibilis. (31) Ceterum animæ vincula venas esse et arterias et nervos : ubi vero invaluerit et in se fuerit quieta, vincula ipsius fieri rationes atque opera. Eandem expulsam et projectam in terra per aerem vagari corpori similem. Porro Mercurium animarum custodem esse atque ideo ductorem dici, animarum mercatorem ac terrenum, quod is adducit animas a corporibus, a terra marique; et puras quidem atque purgatas in altissimum locum duci, impuras vero illis ne appropinquare quidem neque invicem sibi ipsis, ceterum a Furiis astringi vinculis, quæ nullo modo perfringi possint. (32) Cunctum item aera plenum esse animarum, easque esse quæ et dæmones et heroes appellentur : porro ab his mitti hominibus et somnia et signa morbi ac valetudinis, nec modo hominibus, verum et pecudibus ac jumentis reliquis : item ad hos referri lustrationes et expiationes divinationemque omnem et vaticinia et cetera id genus. Maximum vero eorum quæ in hominibus sunt dixit esse animam sive ad bonum inducere sive ad malum. Felicesque ac beatos esse homines, quibus bona anima contigerit : neque vero unquam quiescere neque eundem * fluxum obtinere. (33) Justum item vim habere juramenti atque ideo Jovem jurisjurandi vindicem dici. Virtutem et sanitatem bonumque omne atque deum esse harmoniam : ideo etiam harmonia constare omnia. Amicitiam itidem esse æqualitatem harmonia temperatam. Honores diis exhibendos et heroibus non æquales, sed diis quidem semper et cum laudibus amictuque candido et casto corpore honores adhibendos, heroibus vero a meridie. Puritatem vero expiationibus lavacrisque atque aspersionibus fieri, vacando a funere et puerpera et inquinamento omni, item abstinendo ab arrosis morticinisque carnibus triglisque ac melanuriis ovisque et quæ ova pariunt animalibus, fabis quoque et ceteris quæ monent qui in templis mysteria ritusque consummant. (34) Ait autem Aristoteles de fabis, admonuisse illum fabis abstinendum, etc. (36) Hæc sunt quæ Alexander in Pythagoricis reperisse se commentariis tradit, et his affinia, Aristoteles.

Dubium maxime est recte hæc Alexandro Milesio nostro vindicari, quandoquidem Fabricius (Bibl. Gr. III, p. 56) versus illos in Mss. adscribi dicit Alexandro Ætolo, ex cujus Musis petitos esse suspicatur tom. II, p. 283. Argumentum fragmenti optime caderet in Alexandrum Ephesium, qui carmine De rebus cœlestibus scripsit. Sin *Milesius* ille vulgatæ recte habet, statuendum foret apposuisse Alexandrum versus nescio cujus auctoris.

141.

Diogenes L. II, 19, de Socrate: Ἀκούσας δὲ Ἀναξαγόρου κατά τινας, ἀλλὰ καὶ Δάμωνος, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς, μετὰ τὴν ἐκείνου καταδίκην διήκουσεν Ἀρχελάου τοῦ φυσικοῦ.

142.

Idem II, 106: Εὐκλείδης ἀπὸ Μεγάρων τῶν πρὸς Ἰσθμῷ, ἢ Γελῷος κατ' ἐνίους, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς.

143.

Idem III, 4, de Platone: Καὶ ἐπαιδεύθη μὲν γράμματα παρὰ Διονυσίῳ, οὗ καὶ μνημονεύει ἐν τοῖς Ἀντερασταῖς· ἐγυμνάσατο δὲ παρ' Ἀρίστωνι τῷ Ἀργείῳ παλαιστῇ· ἀφ' οὗ καὶ Πλάτων διὰ τὴν εὐεξίαν μετωνομάσθη, πρότερον Ἀριστοκλῆς ἀπὸ τοῦ πάππου καλούμενος [ὄνομα], καθά φησιν Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς.

Idem III, 5: Ἐφιλοσόφει δὲ τὴν ἀρχὴν ἐν Ἀκαδημίᾳ, εἶτα ἐν τῷ κήπῳ τῷ παρὰ τὸν Κολωνόν, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς καθ' Ἡράκλειτον.

144.

Idem IV, 62: Καρνεάδης, Ἐπικώμου ἢ Φιλοκώμου, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς, Κυρηναῖος.

145.

Idem VII, 179: Χρύσιππος, Ἀπολλωνίου, Σολεὺς ἢ Ταρσεὺς, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς, μαθητὴς Κλεάνθους.

146.

Idem IX, 61, de Pyrrhone: Ἤκουσε Βρύσωνος τοῦ Στίλπωνος, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς, εἶτ' Ἀναξάρχῳ ξυνακολουθῶν πανταχοῦ, ὡς καὶ τοῖς Γυμνοσοφισταῖς ἐν Ἰνδίᾳ συμμῖξαι καὶ τοῖς Μάγοις.

ΘΑΥΜΑΣΙΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ.

Testimonium de hoc libro exstat apud Photium in Bibl. cod. 158:

Ἀνεγνώσθη Ἀλεξάνδρου Θαυμασίων συναγωγή. Λέγει μὲν ἐν τῷ βιβλίῳ πολλὰ τερατώδη καὶ ἄπιστα, πλὴν ἄλλους τῶν οὐκ ἀφανῶν εἰσάγει ταῦτα προϊστορήσαντας. Λέγει δὲ περί τε ζῴων καὶ φυτῶν καὶ χωρῶν τινων καὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ βοτανῶν καὶ τῶν τοιούτων. Σαφὴς δὲ τὴν φράσιν καὶ κεφαλαιώδης ἐστὶ καὶ οὐδὲ τοῦ ἡδέος ἀπεστερημένος.

Cf. cod. 189, p. 146, a. — Eundem Alexandrum intellexerit Tzetzes Hist. VII, 647, ubi eum inter scriptores recenset rerum mirabilium amantissimos, Ctesiam, Iambulum, Isigonum, Rheginum, Sotionem, alios.

E SCRIPTIS INCERTIS.

147.

Plinius H. N. XIII, 39: *Alexander Cornelius arborem eonem appellavit, ex qua facta esset Argo, similem robori viscum ferenti, quæ nec aqua nec igne posset corrumpi, sicuti nec viscum: nulli alii cognitum, quod equidem sciam.*

148.

Idem XVI, 6: *Dulcissima omnium* (sc. glans) *fagi, ut qua obsessos etiam homines durasse in oppido Chio tradat Cornelius Alexander.*

149.

Idem IX, 56: *Nec in Acarnania autem laudati*

141.

Socrates quum Anaxagoræ secundum quosdam auditor fuisset, et Damonis quoque, ut Alexander in Successionibus ait, post illius condemnationem ad Archelaum se physicum contulit.

142.

Euclides natus Megaris apud Isthmum, sive secundum quosdam Gelous, ut in Successionibus tradit Alexander.

143.

Literas Plato didicit apud Dionysium, cujus et in Anterastis meminit. Exercitatusque est apud Aristonem Argivum luctationis magistrum, a quo et Plato propter egregium corporis habitum cognominatus est, quum prius Aristocles ex avi nomine vocatus esset, ut in Successionibus tradit Alexander.

Philosophari Plato cœpit in Academia; inde se in hortum qui juxta Colonum est contulit, ut Alexander in Successionibus scripsit, Heraclitum adducens testem.

144.

Carneades Epicomi sive, ut Alexander in Successionibus tradit, Philocomi filius, Cyrenæus.

145.

Chrysippus Apollonii filius Solensis seu Tarsensis, ut Alexander in Successionibus ait, discipulus Cleanthis.

146.

Pyrrho, ut Alexander in Successionibus scribit, Brysonem Stilponis filium audivit, deinde Anaxarchum, illi ubique adhærens, ita ut cum eo Gymnosophistas quoque in India adierit, Magisque congressus sit.

non reperiuntur (sc. uniones). *Meliores circa Actium, sed et hi parvi; et in Mauritaniæ maritimis. Alexander Polyhistor et Sudines senescere eos putant, coloremque exspirare.*

Plinii loci e libro ad historiam naturalem pertinente fluxerint. Rumpfius l. l. in indice Fragmentorum p. 36 hæc ad libros Mirabilium retulit.

150.

Plutarch. Qu. Rom. c. 104, p. 289, A : Διὰ τί τὸν Διόνυσον Λίϐερουμ πάτρεμ καλοῦσι;... ἤ, ὡς Ἀλέξανδρός φησιν, ἀπὸ τοῦ παρ' Ἐλευθερὰς τῆς Βοιωτίας Ἐλευθερέως Διονύσου προσαγορευομένου;

151.

Macrobius Saturn. I, 18 : *Item in Thracia eundem haberi Solem atque Liberum accipimus, quem illi Sabadium nuncupantes, magnifica religione celebrant, ut Alexander scribit: eique deo in colle Zilmisso ædes dedicata est specie rotunda; cujus in medium interpatet tectum.*

Tzetzes ad Lycophr. 177 (p. 455 ed. Müller.) in fabulis narrandis et explicandis sese dicit esse ἱστορικώτερον Alexandro Polyhistore, Artemone, Cassandro Salaminio, reliquis omnibus.

Quæ apud Tertullianum De pallio c. 9 leguntur : *Cedo jam de vestro, quod Ægyptii narrant, et Alexander digerit et mater legit, de tempestate Osiridis, qua ad illum ex Libya Ammon facit, ovium dives;* ea non pertinent ad Alex. Polyhistorem, uti putarunt. Intelligendus Alexander Magnus De diis Ægyptiis ad Olympiadem matrem scribens. Vide Pseudocallisth. præf. p. XIX, not., coll. Leonis Pellæi fragm. 6, tom. II, p. 332.

E LIBRO ARGUMENTI RHETORICI.

152.

Schol. in Hermogen. Στάσεις c. 17 codd. Mon. et Paris. in Rh. Gr. tom. VII, 1, p. 245 Walz. : Ὁ τοίνυν Ἀλέξανδρος οἱ Πολυΐστωρ ὄνομα ἔχων οὕτως ὁρίζεται· Διαίρεσις, φησὶν, ἐστὶ τιμὴ τοῦ περιέχοντος ζητήματος εἰς τὰ περιεχόμενα ζητήματα, ἢ τομὴ συνεζευγμένου ζητήματος εἰς τὰ συνεζευγμένα ζητήματα.

ALEXANDER EPHESIUS.

Strabo XIV, p. 642 : Ἄνδρες δ' ἀξιόλογοι γεγόνασιν ἐν αὐτῇ (τῇ Ἐφέσῳ)... τῶν δὲ νεωτέρων Ἀλέξανδρος ῥήτωρ, ὁ Λύχνος προσαγορευθεὶς, ὃς καὶ ἐπολιτεύσατο, καὶ συνέγραψεν ἱστορίαν, καὶ ἔπη κατέλιπεν ἐν οἷς τά τε οὐράνια διατίθεται καὶ τὰς ἠπείρους γεωγραφεῖ, καθ' ἑκάστην ἔκδοὺς ποιήματα.

Scripsit Alexander historiam belli Marsici. Bellum illud ipse viderit. Carmina ejus geographica et astronomica, quæ sæpius laudantur, jam nihil curo. Probabiliter ad nostrum referenda sunt verba Ciceronis in Ep. ad Att. II, 22 : *Libros Alexandri, negligentis hominis et non boni poetæ, sed tamen non inutilis, tibi remisi.*

BELLUM MARSICUM.

E LIBRO PRIMO.

Aurelius Victor De orig. gent. Rom. p. 9 ed. Lugd. 1670 : *Post Faunum Latino ejus filio regnante, Æneas, Ilio Achivis prodito ab Antenore aliisque principibus, quum præ se deos penates patremque Anchisen humeris gestans, nec non parvulum filium manu trahens, noctu excederet : orta luce cognitus ab hostibus, eo quod tanta onustus pietatis sarcina erat, non modo a nullo interpellatus, sed etiam a rege Agamemnone quo vellet ire permissus Idam petit ; ibique navibus fabricatis cum multis diversi sexus, oraculi admonitu Italiam petit, ut docet Alexander Ephesius libro I belli Marsici.*

150.

Cur Baccho Liberi Patris nomen imposuerunt? Num, ut Alexander tradit, ab eo, quod Bacchus ab Eleutheris Bœotiæ urbe Eleutherius, i. e. *liber* dictus fuit?

POSIDONIUS APAMENSIS.

Suidas : Ποσειδώνιος Ἀπαμεὺς ἐκ Συρίας; ἢ Ῥόδιος, φιλόσοφος στωικὸς, ὃς ἐπεκλήθη Ἀθλητής. Σχολὴν δ' ἔσχεν ἐν Ῥόδῳ, διάδοχος γεγονὼς καὶ μαθητὴς Παναιτίου. Ἦλθε δὲ καὶ ἐς Ῥώμην ἐπὶ Μάρκου Μαρκέλλου. Ἔγραψε πολλά. Cf. Eudoc. p. 365. Strabo XVI, p. 753 : Ἐντεῦθεν (ἐξ Ἀπαμείας) δ' ἔστι Ποσειδώνιος ὁ στωικός, ἀνὴρ τῶν καθ' ἡμᾶς φιλοσόφων πολυμαθέστατος. Idem XIV, p. 655 : Ποσειδώνιος ἐπολιτεύσατο μὲν ἐν Ῥόδῳ καὶ ἐσοφίστευσεν. Ἦν δὲ Ἀπαμεὺς ἐκ τῆς Συρίας. Cf. Athenæus VI, p. 252, E. Lucian. Macrob. c. 20, p. 643 ed. Didot. : Ποσειδώνιος ὁ Ἀπαμεὺς τῆς Συρίας, νόμῳ δὲ Ῥόδιος, φιλόσοφός τε ἅμα καὶ ἱστορίας συγγραφεὺς τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα (sc. ἔτη ἐβίωσεν).

De ætate Posidonii JANUS BAKE (*Posidonii Rhodii Reliquiæ doctrinæ. Lugd. Bat.* 1810, 8.) p. 8 ita statuit : « Panætius, ait, quem audivit Posidonius (Suidas; Cic. Offic. III, 2, Divin. I, 3.) mortuus est circiter a. u. 642 [Ol. 167, 1; 112 a. C.] secundum rationes Lyndeni (*De Panætio* I, 3), ut hic annus in ejus adolescentiam incidere videatur. Porro deinceps eum Rhodi Cicero audivit, eo ipso anno quo Sylla mortuus est, qui est a. u 676 (78 a. C.), teste Plutarcho in Cicerone c. 4 (cf. Cicero Brut. 91) : et reliqua quæ de eo nobis innotuerunt, in idem fere temporis spatium incidunt, quum ante tum post eum annum. Restat Suidas qui tradit Romam venisse Posidonium ἐπὶ Μάρκου Μαρκέλλου, sub M. Marcello consule, id est a. u. 703, Ol. 182, 2 (51 a. C.) : qui annus Posidonio vitæ ultimus fuit, ut nostra sententia est; siquidem quattuor et octoginta annos implevit, teste Luciano l. l. : unde conficitur eum natum esse a. u. 619, Ol. 161, 2 (135 a. C.), Panætium audire potuisse usque ad annum vicesimum tertium ætatis. » Post hæc perstringit Bakius errorem Athenæi, qui libro XII, p. 549, E ita habet : Ποσειδώνιος ὁ στωικὸς συναποδημήσας Σκιπίωνι τῷ Ἀφρικανῷ κληθέντι εἰς Ἀλεξάνδρειαν κτλ. (v. fr. 11). « Nam Panætium Africano in hoc itinere socium fuisse [Ol. 159, 2; 143 a. C., ut ego statuunt sec. Cic. Acad. IV, 2] aliunde manifesto constat, ut minime ad hanc ætatem referendus sit Posidonius, sed potius ipsum hæc a Panætio accepta in Historiis prodidisse, neque hoc satis attendisse Athenæum æstimandum sit. Ita recte monuit elegantissimus Lyndenus (De Panætio p. 45). » BAKE. Certe ne putemus librariorum culpa verba Athenæi depravata esse, auctoremque scripsisse Ποσειδώνιος ὁ στωικὸς, Παναιτίου μαθητὴς τοῦ συναποδημήσαντος, impedimur altero loco, ubi eundem Athenæus errorem repetit. Etenim libro XIV, p. 657, leguntur hæc : Μνημονεύει δὲ αὐτῶν (sc. τῶν περνῶν) Στράβων ἐν τρίτῃ Γεωγραφουμένων, ἀνὴρ οὐ πάνυ νεώτερος· λέγει γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῆς αὐτῆς πραγματείας (in deperdita libri parte) ἐγνωκέναι Ποσειδώνιον τὸν ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφον, οὗ πολλάκις μεμνήμεθα, συγγενομένου Σκιπίωνι τῷ τὴν Καρχηδόνα ἑλόντι. Ceterum ex hoc loco discimus pueritiam Strabonis attigisse senectutem Posidonii. Nam longe sane petitum est quod post Schweighæuserum statuit Bakius, scilicet verba λέγει.. ἐγνωκέναι Ποσειδώνιον, quæ e Strabonis libro *septimo* citantur, spectare librum *decimum sextum* (p. 753), ubi Posidonium Strabo dicit τῶν καθ' ἡμᾶς φιλοσόφων πολυμαθέστατον, eo autem loco istud καθ' ἡμᾶς laxiore sensu dictum videri de viro, qui paullulum nostram ætatem antecesserit. At liberiorem istum verborum καθ' ἡμᾶς usum a Strabone alienum esse, congestis exemplis Clintonus (III, p. 553) de natalibus Strabonis disputans bene demonstravit. Jam igitur quum Strabo natus sit circa annum 54 a. C., dicere non potuit se novisse Posidonium, si vere is defunctus esset anno 51 a. Chr. Ego quidem decem fere annis juniorem fuisse Posidonium suspicor. Quæ fr. 45 de M. Bruto leguntur arguere mihi videntur eum post mortem Cæsaris (44 a. C.) scribendo adhuc occupatum fuisse. Quod denique attinet Lyndeni sententiam de Panætii anno fatali (a. 112), a quo Bakius in calculis subducendis proficiscitur, eam scito nullo testimonio, sed mera niti conjectura. Clintonus annum quo mortuus sit Panætius definiri omnino non posse fatetur ad an. 144 et 143, p. 108, probabiliter tamen statui ait defunctum esse paullo ante 100 a. C. Quod in nostros calculos caderet optime. Annum quo Panætius Scipionem in legatione comitatus sit, ex Cicerone, Acad. IV, 2, ita definiunt, ut pertineat ad an. 143 a. C. vel ad proxime antecedentem. At octo fere annis posteriorem fuisse e Posidonio et Diodoro demonstrare studui ad Diodori Exc. De insidiis, c. 25.

Quæ de fatis Posidonii tradita accepimus, haud multa sunt. Quare « ne vacuam hanc partem relinquere cogeremur, Bakius ait, adsumpsimus nobis id, ut partim veterum scriptorum fidentes testimoniis, *plurimum nostra ipsi ducti conjectura*, pro-

babiliter quidem Posidonii vitam exponeremus. » Quibus præmissis, pergit hunc in modum : « Hic enim, ut primum patriam Syriam reliquit, Athenas se, ubi tum Panætius erat, contulit, et cum summo doctore ita vixisse videtur, non ut disciplinæ tantum scholæque inter eos esset, sed et vitæ haud exigua communitas atque consuetudo, in eaque consuetudine socium ac sodalem habuit Mnesarchum, alterum Panætii discipulum ejusque in schola Atheniensi successorem. Mortuo Panætio, a. u. 642 vel paullo post, alias item regiones lustrare decrevit (1), nobilissimorum philosophorum secutus exemplum, Aristotelis, Zenonis, Chrysippi, aliorum, qui semel patria egressi nunquam domum redierunt (Cic. Tusc. V, 37)... Nam primum Athenis profectus Hispaniam adiit, cujus ora Phœnicum jam antiquitus, postea Carthaginiensium frequentata coloniis, postremo universa a Romanis devicta inque provinciæ formam redacta, incredibiles easque hucusque absconditas naturæ opes continebat : ut M. Cato, qui consul Hispaniam Citeriorem obtinuerat, multa inde admiranda in Origines retulerit, auctore Nepote in Catone c. 3. Gadibus, præter reliquum tempus, quod ibi degit, triginta dies fuit, ut aniles Hispanorum de sole occidente fabulas et commenta argueret, et rem ipsam diligentissime cognosceret (Strabo p. 138), tum ut maris æstus explicaret, sidera quæ in eo climate per maritimam Hispaniæ oram viderentur, observaret. Regionem ipsam item ulterius ingressus, multa quæ vel ad geographiam vel ad historiam naturalem pertinerent, animadvertit. Inde in Italiam navigavit (Strabo p. 144. 827), ita quidem, ut neque in ipsa quidem navigatione diligentiam ejus requireres : nam aut ventos servabat, vel oræ quam prætervehebatur naturam indagabat. Siciliam quoque visit vicinasque insulas, tum regiones ad mare Superum, Dalmatiam, Illyricum, plurimorum locorum proprietates et terræ indolem investigans (Vitruv. De arch. VIII. 4).

« Hinc, a. u. circiter 650 (104 a. C.) repulso Cimbrorum ac Teutonum impetu, Massiliam profectus, Narbonensem Galliam indeque Ligures adiit : ita, ut in omni itinere et physici et geographi et historici munere fungeretur; unde factum est ut triplici hoc eoque diverso conjuncto officio, alterum ad alterius conferret vel illustrationem vel ornamentum.

(1) Hæc itinera num recte in hanc Posidonii vitæ partem transtulerit Bakius, in dubium vocaveris. Serius instituta a philosopho Romanorum potentium amicitia jam gaudentem putaverim. Certe illud tempus, quo Cimbrorum bello Romani premebantur (a. 641 sqq.) itineribus istis parum accommodatum.

« Cum hoc uberrimo peregrinationis fructu Rhodum se contulit, quum ut multiplicem scientiæ varietatem digereret, tum vero ut eam vel institutione vel scriptione earum rerum studiosis traderet. Scholam quidem Stoicam, a Panætio Rhodi relictam, suscepisse dicitur Posidonius, ut Suidas testatur : neque hanc minori cum rei publicæ quam philosophiæ emolumento tenuit. Nam et ad rempublicam accessit, teste Strabone p. 655, in eaque quum alios honores tum Prytanis munus gessit (ibid. p. 316), qui summus erat Rhodi magistratus. Quibus honoribus quum ornatus esset, legatus Romam ad Marium VII consulem, missus est, a. u. 668 (86 a. C.), ætatis fere 50; quum Mithridatico bello cuncta prope Græcia a barbaro occupata, una Rhodus in Romanorum mansisset fide atque amicitia, seque contra hostium impetum tutata esset. In ea igitur legatione Marium vidit, afflictum fortunæ valitudinisque calamitate, ut ex ejus Historiis refert Plutarchus in Mario (fr. 41). Nec quidquam amplius de hac Rhodiorum legatione invenire potui : diversa enim fuit a nobili illa de Rhodiorum præmiis ad senatum, Sylla dictatore, tribus postea annis; in qua Molon, celeberrimus rhetor, fuit, quem tum Romæ audivit Cicero, ut ipse testatur in Bruto, c. 90. Igitur insecutum est illud tempus, quo Sylla rempublicam summo imperio tenens, eam tyrannide, crudelitate et proscriptionibus vexavit : ut Cicero, istius videlicet metuens insolentiam, in Græciam abiret, seque Athenas conferret : ubi tum Ascalonitam Antiochum audiens, qui, relicta Carneadis et Philonis ratione, propius ad Stoam accesserat, ejus argumentis plurimum delectabatur. Mortuo Sylla, a. u. 676 (78 a. C.), Cicero ad rempublicam accedere constituens, ejusque rei veluti ὄργανον arbitratus eloquentiam forensem illam, continuo Asiam primum, deinde Rhodum adiit, ibique multum Molone rhetore, tum etiam Posidonio usus est (Plutarch. Cicero, c. 4; Cicero De N. D. I, 3; De fin. I, 3; De fato c. 3; Brut. 91), sive commotus viri celebritate, sive quod esset ejus ratio magis cum Antiochea, quam ante audiverat, conjuncta. Ex qua disciplina plurimum in libros Ciceronis, quos præstantissimos de philosophia reliquit, pervenisse, quis dubitabit? siquidem hunc unum in primis legebat (Fin. I, 2). Hinc Cicero Romam redux ad res publicas tractandas, insigni philosophiæ scientia instructus atque eloquentiæ facultate, se contulit. Posidonius, Rhodi manens, præclara institutione bonarum artium studia in ea civitate frequentavit, quum alumni ex ejus disciplina prodirent, quum alii multi tum qui ad posteritatis notitiam pervenerunt,

potissimum tres, Phanias (Diog. L. VII, 41), Asclepiodotus (Senec. Qu. Nat. II, 26; VI, 17; II, 30; V, 15; VI, 22), Iason (Suidas v. Ἰάσων, Μενεκράτους, Νυσαεύς); quem postremum, nepotem e filia, successorem in schola reliquit. Quid? quod ejus nominis celebritas non scholæ umbra arctisque finibus continebatur, sed late abundeque quasi fluebat ac dimanabat; id quod clarissimi in Romana civitate viri testantur, Vellejus, Balbus, Cotta (Cicero N. D. I, 44): quos Posidonii familiaritas et erudivit et nobilitavit. Maxime denique celebrata est consuetudo quæ ipsi cum Cn. Pompeio erat: quem quum rerum publicarum usus atque tractatio bellique strepitus paullo ab his mansuetis studiis abalienasse viderentur, eas disciplinas nihilominus tanti putavit, ut earum vel admirationem laudis aliquantum habituram existimaret. Nam Posidonio, quoties Rhodi fuit Pompeius, ita semper utebatur, ut præ ceteris vel sapientiæ vel eloquentiæ doctoribus plurimum hujus disputationibus delectaretur. Quam summorum virorum consuetudinem significavit Strabo XI, p. 401 extr. Quum enim a. u. 687 ad Piraticum bellum proficisceretur Pompeius, in eoque itinere Rhodi consisteret, disserentem Posidonium audivit: quumque proficiscens nobilissimum philosophum, *Numquid vellet,* rogaret, hic maximum imperatorem Homerico illo versu ad fortitudinem persequendam hortatus fertur:

Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.

« Quattuor postea annis, quum belli Mithridatici incendium restinxisset, Syriam, Judæam, Armeniam, multas alias Asiæ partes Romanorum subjecisset imperio, Italiam rediens, Mytilenæ, Rhodi, Athenis ita fuit, ut dubium esset magisne bello potens, an pacem pacisque artes fovens conspiceretur. Plutarchus in Pompeio c. 42: Ἐν δὲ Ῥόδῳ γενόμενος (Πομπήϊος) πάντων μὲν ἠκροάσατο τῶν σοφιστῶν, καὶ δωρεὰν ἑκάστῳ τάλαντον ἔδωκε. Ποσειδώνιος δὲ καὶ τὴν ἀκρόασιν ἀνέγραψεν ἣν ἔσχεν ἐπ' αὐτοῦ πρὸς Ἑρμαγόραν τὸν ῥήτορα περὶ τῆς καθ' ὅλου ζητήσεως ἀντιταξάμενος. « Posidonius etiam disputationem « eam enotavit quam Pompeio audiente, adversus « Hermagoram rhetorem habuit de generali quæstione. » De quo loco in sequentibus plura dicemus. Nunc quidem sufficiat monere de errore Jo. Jonsii (Script. Hist. Phil. II, 16), qui hanc disputationem cum alio ejus sermone confundit. Nam quum præclara et in primis illustris esset hæc Stoicorum sententia, non esse malum dolorem, tum sine dubio maxime laudabiles sunt ii qui eandem non solum disserendo ac definiendo, sed fortitudine in contemnendo dolore probant atque confirmant: contra nihil turpius istis qui, quam ante in schola probaverant sententiam, ab ea in ipsa vita desciscunt eamque flagitiose deserunt. Quo nomine Dionysium Heracleoten criminatur Cicero Fin. V, 31 et Tusc. II, 25, quod quum a Zenone fortis esse didicisset, a dolore dedoctus est. *At non noster,* inquit, *Posidonius: quem et ipse sæpe vidi, et id dicam, quod solebat narrare Pompeius: se, quum Rhodum venisset decedens ex Syria, audire voluisse Posidonium: sed quum audivisset eum graviter esse ægrum, quod vehementer ejus artus laborarent, voluisse tamen nobilissimum philosophum visere: quem ut vidisset et salutavisset honorificisque verbis prosecutus esset molesteque se dixisset ferre, quod eum non posset audire; at ille, Tu vero, inquit, potes; nec committam, ut dolor corporis efficiat, ut frustra tantus vir ad me venerit. Itaque narrabat eum graviter et copiose de hoc ipso cubantem disputavisse: quumque quasi faces ei doloris admoverentur, sæpe dixisse: Nihil agis, dolor; quamvis sis molestus, numquam te esse confitebor malum.* Hunc sermonem diversum esse ab illa disputatione adversus Hermagoram, non opus est ut demonstremus: de tempore autem ita nobis videtur, hunc Ciceronis locum referendum esse ad annum Piratici belli, a. u. 687; quo brevissimo tempore confecto, Asiam obiisse Pompeium constat, et ἐπέρχεσθαι τὰς πόλεις, ut est apud Plutarchum in ejus Vita. Ad illud iter, quod supra significavimus, confecto Mithridatico bello, pertinet locus Plinii H. N. VII, s. 31: *Cn. Pompeius, confecto Mithridatico bello, intraturus Posidonii sapientiæ professione clari domum, fores percuti de more a lictore vetuit: et fasces litterarum januæ submisit is, cui se Oriens Occidensque submiserat.* Quod iisdem verbis repetiit Solinus Polyhist. c. 1. Jam hæc familiaritas; ut Pompeio laudem, ita Posidonio fructum attulit atque utilitatem: qui, prout Aristoteles Magni discipuli opera adjutus, ita ipse e Pompeii itineribus, mirifice geographiæ scientiam naturæque cognitionem auxerit: quod Strabo significavit XI, p. 491 extr., Posidonium erroris arguens in definienda isthmi latitudine qui est Colchidem inter et Paludem Mæotin: καὶ ταῦτα, inquit, φίλος Πομπηΐῳ γεγονώς, τῷ στρατεύσαντι ἐπὶ τοὺς Ἴβηρας καὶ Ἀλβανοὺς μέχρι τῆς ἐφ' ἑκάτερα θαλάττης, τῆς τε Κασπίας καὶ τῆς Κολχικῆς. Ceterum hæc omnia eo valuerunt, ut Pompeii res gestas peculiari volumine explicaret (Strabo p. 492 init.), doctissimorum virorum exemplo, qui vel multifariam doctrinam, cognitionemque singulorum indolis populorum, hominum, tum regionum ipsarum, illustri historiæ argumento illustrarunt, vel ipsius

viri factorumque præstantiam, ornate, magnifice, luculentis quum verbis tum sententiis exposuerunt; ut dubitares magisne laude dignum esset facere scribenda, an scribere legenda.

« Hanc eruditionis scribendique laudem ad extrema tempora ætatis retinuit, ut in hoc item studiorum agitatio vitæ æqualis fuerit. Et de eruditione quidem, qualis quantaque exstiterit, quamque longinquam vitam et laboriosam desideraverit, infra videbimus : de scribendi facultate, hoc unum in primis memorabile, quod eum Cicero rogavit, ut consulatum suum, quem ipse splendidissimum existimavit, eloquentiæ splendore non dicam æquaret scribendo, sed etiam ornaret : ut ipse Cicero prodit in Epp. ad Att. II, 1; quam epistolam scriptam esse constat a. u. 694 : *Quamquam ad me rescripsit jam Rhodo Posidonius, se, nostrum illud* ὑπόμνημα *quum legeret, quod ego ad eum, ut ornatius de iisdem rebus scriberet, miseram, non modo excitatum esse ad scribendum, sed etiam plane deterritum. Quid quæris? conturbavi Græcam rationem. Ita vulgo qui instabant, ut darem sibi, quod ornarent, jam exhibere mihi molestiam destiterunt.*

« Venimus ad a. u. 703, Posidonii quartum et octogesimum, qui ipsi extremus fuit, secundum nostram supputationem, quam supra exposuimus. Hoc igitur anno Romam venit Posidonius, M. Marcello consule . siquidem fides habenda est Suidæ testimonio.

« Tantum de Posidonii vita : quam et bene actam, et vero doctrinæ fama, honoribus, amicitiis floruisse, e paucissimis indiciis, abunde intelligatur oportet. (1) » Hactenus Bakius.

Opera Posidonii tum physica et philosophica et mathemathica et rhetorica sunt, tum historica et geographica.

Illa quum ad nos nihil pertineant, titulos eorum in veterum scriptis obvios apposuisse habebimus satis. Sunt vero hi :

1. Φυσικὸς λόγος, libris minimum XV (1) .
2. Περὶ κόσμου, libris min. II (2).
3. Περὶ μετεώρων libris min. XVII. Μετεωρολογικὴ στοιχείωσις s. Μετεωρολογική (3).
4. Περὶ ὠκεανοῦ (4).
5. Περὶ κενοῦ, libris min. II (5).
6. Περὶ ψυχῆς (6).

(1) Præter Rhodium Posidonium memorantur : 1. *Posidonius Alexandrinus,* stoicus, Zenonis discipulus. Suidas s. v.; Diog. L. VII, 38. — 2. *Posidonius, Anniceridis discipulus.* Suidas v. Ἀννίκερις. — 3. *Posidonius Olbiopolita*, sophista et historicus. Suidas s. v. — 4. Ποσειδώνιος, ὄνομα κύριον, ὃς συνέγραψε τὸ παλμικὸν οἰώνισμα (de ratione ominis e palpitatione captandi), ὅτι, ἐὰν πάλλῃ ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς τόδε σημαίνει. Quod opus Meursius partem fuisse putavit librorum, quos Rhodius De divinatione scripsit. Improbante Bakio p. 255.— 5. *Posidonius Aristarchi anagnosta,* Eustath. ad Hom. p. 659, 16. 1096, 13. Fortasse grammaticus, cujus Περὶ συνδεσμῶν opus laudatur in Bekk. Anecdot p. 480. — 6. *P. Corinthius*, Ἁλιευτικῶν poematis auctor. Athenæus, I, p. 13, B. — 7. *P. Ephesius,* cælator et statuarius, Plinius H. N. XXXIII, 55. XXXIV, 19. — 8. *P. medicus*, sub Valente imperatore, scripsit Περὶ μελαγχολίας. Galen. tom. X, p. 500 sqq. — 9. *Posidonius* ad quem Apsyrtus in Hippiatricis scripsit p. 134 ed. Bas. — 10. *P. Spartiata* in pugna ad Platæas. Herodot. IX, 71. 85. — 11. *P. lecticarius Lyconis* peripatetici. Diog. L. V, 73. — 11. *Posidonius*, « unus e legatis Nicanoris, quem Demetrius I Soter miserat ad Judæorum dissensiones inspiciendas, ut e libris Maccabæorum refert Valliantus De Imper. Seleuc. » *Bake* p. 255. — *Posidonius*, pater Apionis grammatici. Suidas v. Ἀπίων.

(1) Diog. L. VII, 143 (βίβλ. α′). 134 et 140 (β′). 145 (ς′). 153 (η′). 149 (ιβ′). 140 (ιε′). Eodem pertinent Diog. L. VII, 41 ; Stobæus Ecl. Phys. I, 16, p. 31 ; I, 14, p. 30 ed. Cant. Plutarch. Mor. p. 951 , F.

(2) Diog. L. VII, 142 (α′). Huc refer Philon. Jud. De æternit. mund. tom. II, p. 497; Stobæus E. Ph. I, 21, p. 37; Cicero De nat. deor. II, 34.

(3) Diog. L. VII, 135 (π. μετεώρων γ′); VII, 144 (ιζ′); VII, 138 (μετεωρολογικὴ στοιχείωσις); VII, 152 (μετεωρολογική; quem titulum Bak. reponi etiam VII, 154 vult. Huic loco junge Senecæ Qu. Nat. I, 5). Epitomen operis confecit Geminus Rhodius, cujus partem servavit Simplicius ad Phys. Aristot. p. 64 sq.

(4) De hoc opere, quod Suidas et Strabo laudant, dicemus infra. Hic ei locum dedimus, quia plurima continebat ad physicam pertinentia. — Ceterum ad libros hucusque laudatos referenda sunt etiam hæc : Stobæus Ecl. Ph. I, 23, p. 54; Achill. Tat. in Phæn. Arat. c. 12 et 13 (quid sit ἄστρον). Macrob. Saturn. I, 23 ; Somn. Scip. I, 20 ; Cleomed. Cycl. theor. p. 424. 452 (coll. Strabon. p. 138); Plinius H. N. II, 21 (de sole). Stobæus Ecl. Ph. I, p. 59; Cleomed. l. l. p. 500 ; Plutarch. Mor. p. 929 D. 932 B; Diog. L. VII, 146 (de luna). Cleomed. I, p. 396 ; Proclus in Timæum p. 277 ed. Bas. coll. Strab. II, p. 119 (de Canobo astro.). Schol. Arat. 148 (de parheliis). Alex. Aphrodis. in Aristot. Meteor. III, p. 116 ed. Ven. (de area). Stobæus Ecl. Ph. I, p. 62; Macrob. Somn. Scip. I, 15 (de lacteo orbe). Seneca Qu. Nat. VII, 20; Schol. Arat. 259 (de cometis). Seneca l. l. II, 26. 54 (de fulmine et tonitru). Idem ib. VI, 22. 24 coll. Strabon. p. 102 et 57 (de terræ motu). Diog. L. VII, 153 (de nive). Seneca Qu. Nat. IV, 3 (de grandine). Ceterum cf. etiam fragmenta operis De oceano, quæ Historiarum reliquiis subjunximus.

(5) Librum primum citant Plutarchus Mor. p. 888, A et Euseb. Pr. Ev. p 844, D. Adde Stob. Ecl. Ph. I, p. 39. Posidonii *de tempore* sententiam habes apud eundem Stobæum p. 20.

(6) Unus laudat Eustathius in Il. p. 910, 40 Rom. Animæ definitionem et partes e Posidonio docent Diog. L. VII, 157; Tertullian. De an. c. 14; Plutarch. p. 1013, C. D; Theon Smyrnæus in Mathem. Platon. p. 162; Schol. in Platon. Phædon. p. 344, D ed. Lugd. Ad eandem disputationem pertinet locus Sexti Empir. Adv. math. VII, 93, ubi quum legantur verba : Ποσειδώνιος τὸν Πλάτωνος Τίμαιον ἐξηγούμενος, Bak. Fabricium secutus putat peculiare opus Τιμαίου Πλ. ἐξήγησις inscriptum a Posidonio compositum esse. Quod non persuasit.

7. Περὶ θεῶν, libris min. XIII (1).
8. Περὶ ἡρώων καὶ δαιμόνων (2).
9. Περὶ εἱμαρμένης, libris min. II (3).
10. Περὶ μαντικῆς, libris V (4).
11. Ἠθικὸς λόγος, libris min. II (5).
12. Περὶ καθήκοντος, libris min. II (6).
13. Περὶ ἀρετῶν (7).
14. Περὶ παθῶν, libris min. II (8).
15. Περὶ κριτηρίου (9).
16. Προτρεπτικά (10).
17. Πρὸς Ἑρμαγόραν περὶ τῆς καθόλου ζητήσεως (11).

(1) Diog. L. VII, 148 (α'); Cicero De nat. deor. I, 44 (ε'); Diog. L. VII, 138 (ιγ'); 139; Lactant. De ira c. 4. Pertinet huc Stobæus Ecl. Ph. I, p. 2. Adde Joh. Lydum De mens. IV, 48 p. 224 ed. Rœth. : Ποσειδώνιος τὸν Δία τὸν πάντα διοικοῦντα esse ait.

(2) Macrob. Sat. I, 23.

(3) Diog. L. VII, 149 (β'). Cf. Cicero De div. I, 55, De fato c. 3; Plutarch. Mor. p. 885, B.

(4) Cicero De div. I, 3 (*quinque noster Posidonius* sc. de divinatione libros edidit), 57, 30. II, 15. 21. Diog. L. VII, 149 (ε'). Adde Fragm. Boethii De diis et præsensionibus p. 355 ed. Hase : « *Qui stellas putant hanc habere potestatem, ut volentes nociva decernant, magnam cœlo faciunt injuriam, in cujus velut clarissimo senatu ac splendidissima curia opinantur scelera facienda decerni, qualia si aliqua civitas terrena decrevisset, genere humano decernente, fuerit evertenda. In hujusmodi vero tractatu Posidonii atque Julii Firmici sive reliquorum regnat oratio.* »

(5) Diog. L. VII, 91 (α'). Eodem pertinent VII, 84. 87. 92. 103. 128. Seneca Ep. 87. Clemens Al. Strom. II, p. 416, B.

(6) Diog. L. VII, 124 et 129 (α'); Cicero De off. I, 45, III, 1; Seneca Ep. 78. 83. 94. 95. 113. 121. Cf. Cicero ad Att. XVI, 11.

(7) « Locum de virtutibus ex animi facultatibus esse explicandum peculiari volumine demonstravit, auctore Galeno De placit. Hippocr. et Platon. VIII, p. 319, 33 : Τὸν περὶ τῶν ἀρετῶν λόγον ἐπὶ ταύταις ταῖς ἀρχαῖς ὀρθῶς φησὶ (ὁ Ποσ.) περαίνεσθαι, καὶ δείκνυσιν αὐτὸ διὰ μεγάλης πραγματείας ἰδίᾳ γεγραμμένης αὐτῷ. » *Bake*.

(8) Librum primum citat Galenus l. l. V, p. 291, 8 et 30. Ex eodem opere fluxerunt quæ leguntur apud eundem IV, p. 277, 41; 279, 35; 280, 40 et 48; 281, 3. 21; 283, 30; 284, 15. 18. 20. 42. 44. 53; V, p. 285, 22. 48; 290, 16 33. 40; 291, 5. 29. 32. 44. 53; 292, 15. 55; 293, 12; 295, 9; 296, 33; 298, 30; VII, p. 309, 39; 319, 20. Plutarch. Moral. p. 700, A; Lactant. De ira c. 17. « Haud scio an huc pertineat illud quod Hieronymus ait in Epitaphio Nepotiani tom. I, p. 52 ed. Bas. Posidonium librum reliquisse *ad sedandos luctus*. » *Bake* p. 247.

(9) Diog. L. VII, 54. Cf. Sext. Empir. C. math. VII, 93.

(10) Diog. L. VII, 91. 129. Inde petita quæ habet Seneca in Epist. 90. — Alia quædam de philosophiæ partitione, nescio e quo libro petita, leguntur apud Diog. L. VII, 19, et Sext. Empir. Adv. math. VII, 19.

(11) Est hæc oratio, quam coram Pompeio habitam deinde literis consignavit, teste Plutarcho in Vit. Pomp. Vide Vitam Posidonii p. 247. « Posidonii disputatio περὶ τῆς καθόλου ζητήσεως ad similem Hermagoræ reprehensionem pertinuisse videtur, atque ea quæ a Cicerone proponitur Invent. 1, 6 : *Nam Hermagoras quidem nec quid dicat attendere,*

18. Εἰσαγωγὴ περὶ λέξεως (1).
19. Geometrica (2).
20. Πρὸς Ζήνωνα τὸν Σιδώνιον (3).
21. Τέχνη τακτική (4).
22. Ἐπιστολαί (5).

Restant opera duo, de quibus accuratius nobis dicendum est. *Historias* dico et tractatum Περὶ ὠκεανοῦ. Hunc Posidonio Olbiopolitæ, illas vel eidem vel Alexandrino Posidonio solennia errans tribuit Suidas :

Ποσειδώνιος Ἀλεξανδρεὺς, φιλόσοφος Στωικὸς, μαθητὴς Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως. Ἔγραψεν Ἱστορίαν τὴν μετὰ Πολύβιον ἐν βιβλίοις νβ', ἕως τοῦ πολέμου τοῦ Κυρηναϊκοῦ καὶ Πτολεμαίου· καὶ Μελέτας ῥητορικάς· Ὑποθέσεις εἰς Δημοσθένην. Καὶ οἶμαι ταῦτα μᾶλλον Ποσειδωνίου τοῦ σοφιστοῦ εἶναι τοῦ Ὀλβιοπολίτου. Cf. Eudoc. p. 365, ubi postrema : Ταῦτά τινες εἰς Ποσειδώνιον τὸν σοφιστὴν τὸν Ὀλβιοπολίτην ἀναφέρουσιν.

nec quid polliceatur intelligere videtur : qui oratori, materiam in caussam et in quæstionem dividat : caussam esse dicat rem, quæ habeat in se controversiam in dicendo positam cum personarum certarum interpositione, quam nos quoque oratori dicimus attributam. — Quæstionem autem eam appellat, quæ habeat in se controversiam in dicendo positam sine certarum personarum interpositione, ad hunc modum : ecquid sit bonum præter honestatem; Verine sint sensus; Quæ sit mundi forma; Quæ solis magnitudo. Quæ quæstiones procul ab oratoris officio remotas facile omnes intelligere existimamus. Igitur vel de hujusmodi quæstione infiniti generis disputasse Posidonius videtur, vel de tota hac ratione, utrum oratoris propria sit an philosophi. » *Bake* p. 232 sq.

(1) Diogen. L. VII, 60. Cf VII, 62. Quinctilian. III, 6. — Posidonius opus Περὶ συνδεσμῶν, quod citat Apollon. Alexandr. in Bekk. Anecd. Gr. p. 480, retulerim ad P. grammaticum Aristarchum. Ad eundem pertinere videtur schol Apoll. Rh. II, 106 (de voce λάξ), et Etym. M. v. ἁψίς.

(2) Proclus in Euclid. p. 23. 40. 47. 49. 55. 59 ed. Bas. Titulus operis nusquam memoratur.

(3) Proclus in Euclid. p. 55 : Τοῦτον γὰρ τὸν τόπον τῆς ἀντειρήσεως μετῆλθε Ζήνων ὁ Σιδώνιος μὲν, τῆς δὲ Ἐπικούρου μετέχων αἱρέσεως· πρὸς ὃν καὶ ὁ Ποσειδώνιος ὅλον γέγραφε βιβλίον, δεικνὺς σαθρὰν αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἐπίνοιαν. « Est argumenti mathematici. Neque tamen affirmem, Bakius ait p. 244, hoc titulo, πρὸς Ζήνωνα τὸν Σιδώνιον opus exstitisse : potest enim hic liber pars fuisse majoris operis, quod nobis quidem verisimilius videtur. Zeno Sidonius Epicureus intelligitur non ita multis annis Posidonio major; quippe quem senem Athenis Cicero et Atticus audiverunt : v. Cic. De fin. I, 5; Tusc. III, 17, ubi Epicureorum acutissimus dicitur : idem Carneadem præ ceteris mirabatur, Acad. I, 12. Sed in Stoicos nonnunquam acrius invehebatur (cf. Jonsius Scr. h. phil. II, 15). Posidonii studium refellendi Epicuri et exagitandi aliquoties apparet et manifesto significatur a Diog. L. X, 4. »

(4) Ælian. Tact. 1 : ὁ δὲ Στωικὸς Ποσ. καὶ τέχνην τακτικὴν ἔγραψεν. Arrian. Tact. init. : Ποσ. ὁ Ῥόδιος καὶ τέχνην τινὰ τακτικὴν συγγράψας κατέλιπεν.

(5) Cicero De off. III, 2; ad Attic. II, 1. — De schola Posidoniana scripsit Phanias quidem Diog. Laertio VII, 41.

Ποσειδώνιος Ὀλβιοπολίτης, σοφιστὴς καὶ ἱστορικός. Περὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν κατ' αὐτόν· Περὶ τῆς Τυρικῆς καλουμένης χώρας· Ἀττικὰς ἱστορίας ἐν βιβλίοις δ'. Λιβυκὰ ἐν βιβλίοις ια', καὶ ἄλλα τινά.

Jam quod HISTORIAS attinet, earum opus amplissimum a Posidonio Rhodio compositum esse ex Athenæi locis quam plurimis constat luculentissime, ut operæ vix pretium sit addere testimonium Luciani l. l., qui philosophum nostrum simul etiam ἱστορίας συγγραφέα fuisse dicit. Contra quam inepte Alexandrinus iste *Zenonis* alumnus historias Polybii continuasse perhibeatur, nemo non intelligit. Optime vero ejusmodi consilium cadit in Rhodium Posidonium, et studiis, quæ ad historiam scribendam attulit, Megalopolitano simillimum, iisque viventem temporibus, quæ continuando cœpto Polybiano erant accommodatissima. Porro numerus librorum LII, quem historiis Suidas assignat, apte referri potest ad Nostri opus, quippe cujus librum quadragesimum nonum ab Athenæo (IV, p. 168, D) laudatum videmus. Quæ vero deinceps apud Suidam leguntur verba : ἕως τοῦ πολέμου τοῦ Κυρηναϊκοῦ καὶ Πτολεμαίου, vel aliunde huc irrepsisse vel librariorum culpa corrupta esse videntur. Neque enim nos novimus bellum Cyrenaicum, ad quod finem narrationis direxisse Posidonius dici queat. Notissimum omnium bellum est, quo Ptolemæus Lagi Cyrenæos sibi subjecit; neque aliud Suidæ auctor, modo recte se verba ejus habeant, intellexerit. Hoc si est, ac si revera Posidonius Alexandrinus opus quoddam historicum composuit, hujus auctoris historias ad hunc usque terminum pertinuisse, ideoque Rhodii et Alexandrini historici memoriam temere misceri aliquis suspicetur. Quamquam tale commentum artificiosius quam verisimilius esse duco, præsertim quum de Alexandrino Posidonio aliunde omnino nihil constet, nisi quod Zenonis discipulus fuerit, uti Diogenes Laertius (VII, 38) tradit, ex quo sua Suidam hausisse haud improbabiliter conjecit Bernhardius. Huc accedit ipsius Suidæ dubitatio : Οἶμαι, ait, ταῦτα μᾶλλον Ποσειδωνίου τοῦ σοφιστοῦ εἶναι τοῦ Ὀλβιοπολίτου. Quæ quidem non modo ad Μελέτας ῥητορικὰς et Ὑποθέσεις εἰς Δημοσθένην, sed ad ipsas etiam Historias referenda sunt. Nam apud Suidam v. Πολύβιος vetus appendix apponit: Ἰστέον δὲ ὅτι διαδέχεται τὴν Πολυβίου ἱστορίαν Ποσειδώνιος Ὀλβιοπολίτης σοφιστής. Sed partim contra Olbiopolitam faciunt eadem quæ de Alexandrino loquentes supra monuimus, partim facile patet etiam de hujus scriptis fallaces duces Suidam secutum esse, quippe qui Olbiopolitæ tribuat etiam Περὶ ὠκεανοῦ librum, quem Rhodii esse certum est. Nam quæ Strabo (p. 102) ex iis affert, diserte tribuuntur celebri philosopho Περὶ πρωτείων ἀγωνιζομένῳ. Contra Suidæ auctor historica hæc et geographica, quum a philosopho aliena putaret, ad Olbiopolitam retulit haud graviore, ut videtur, de causa quam quod hunc historica et periegetica argumenta tractasse compertum haberet.

Igitur ut revertamur unde digressi sumus, persuasum nobis est verba ista ἕως τοῦ πολέμου τοῦ Κυρηναϊκοῦ καὶ Πτολεμαίου traxisse mendam. Pro πολέμου reponendum puto Πτολεμαίου; verba καὶ Πτολεμαίου, quæ sic posita nihil definiunt, ejicienda sunt, opinor. Etenim lectionem corruptam πολέμου quidam emendaverat in margine scribens Πτολεμαίου; glossa hæc deinde in textum illata et particula καὶ cum reliquis juncta est. Atque hoc quidem simplicissimum esse mihi videtur. Sin servare velis voces καὶ Πτολεμαίου, scribendum propono : ἕως Ἀπίωνος τοῦ Κυρηναϊκοῦ τοῦ καὶ Πτολεμαίου. Ut ut statuas, extra dubitationis aleam est, quin Ptolemæus ille sit Ptolemæus Apion, rex Cyrenarum, de quo ita Livii Epit. 70 : *Ptolemæus Cyrenarum rex, cui cognomentum Apioni fuit, mortuus heredem P. R. reliquit, et ejus regni civitates senatus liberas esse jussit.* Justinus XL, 5 : *Dum hæc aguntur, frater ejus* (Alexandri) *ex pellice susceptus cui pater Cyrenæorum regnum reliquerat, herede populo Romano instituto decedit. Jam enim fortuna Romana porrigere se ad orientalia regna... cœperat. Itaque et ea pars Libyæ provincia facta est.* Res pertinet ad Ol. 171, 1; 658 a. u. c.; 96 a. C., Cn. Domitio Ahenobarbo et C. Cassio Longino coss., ut recte tradunt Euseb. Chron. Ol. 171, 1; Obsequens c. 109 et Cassiodorus. Vide Clinton. ad an. 96 et tom. III, p. 389 not. Ipsum hunc annum Posidonius terminum Historiarum operis posuisse putandus est (1). Quemadmodum Polybius finem

(1) Quæ Bakius p. 249 sq. de Historiarum opere disserit, pleraque erronea sunt. Postquam recensuit argumenta fragmentorum, « Hinc, ait, quod ad temporis spatium, illud fere historiis complexus Posidonius videtur, quod est *inde ab Alexandro Magno* usque ad suam ætatem : argumentum præcipue illud, ut regnorum Græcorum ab Alexandro per Asiam conditorum historiam exponeret, tum de Romanis deque finitimis gentibus præcipua adjiceret. Hæc si teneamus, facile nobis cavebimus, ne τὰ μετὰ Πολύβιον, quod fuit opus LII libris constans, Posidonio nostro tribuamus »... « Quod Vossius hujus Historiæ post Polybium, Posidonium nostrum auctorem facit, nostro quidem judicio minus recte statuit : quippe cujus consilii ne levissimum quidem vestigium in iis deprehendimus, quæ nobis e Posidonii historiis servata sunt; ne dicam a Polybio res multo recentiores traditas quibusdam Historiarum partibus [eos locos intelligit ubi data occasione ad antiquiora Posidonius excurrit]; cujus rei quum alia exstant exempla, tum hoc apud Athenæum p. 439, E, ubi e Posidonio citatur locus de Antiocho Deo [quod vel si verum esset, nihil probaret]. Fortasse rectius LII libros τῶν

Historiarum fecit annum quo Carthago in Romanorum potestatem venit (146), sic in locum ejus succedens Posidonius narrationem ad eum usque annum continuavit quo orientalis quoque Libyæ pars in provinciæ formam redacta est, sive usque ad illud tempus, quo fortuna Romana porrigere se ad orientalia regna cœperat, uti Justinus ait, qui in tota hac historiæ parte Posidonii nostri premit vestigia. Eodem anno 96 a. C. fato defunctus est Antiochus Grypus, Syriæ rex (125-96). Ad res vero Syriæ præ ceteris Syrum auctorem attendisse putaveris, ad easque major fragmentorum pars pertinet.

Jam quærendum est num quod Suidæ verbis insistentes modo posuimus, Historiarum reliquiis possit confirmari. Quæ e libro II narrantur (fr. 1) temporis definitionem non admittunt. Libri III fragmentum ad tempora pertinet Demetrii Nicatoris, qui per paucos annos regnavit inde ab anno 146 a. C. Eodem tempore in Ægypto regnum suscepit Ptolemæus Euergetes II sive Physcon, de cujus adulatore, Hierace Antiochense, sermo est fragmento (7) libri IV. Libro V quum de Parthorum institutis regiis plura referantur, aperte illud indicatur tempus quo Demetrius Nicator prœlio victus in Arsacis venit captivitatem (138 a. C.). Quæ libro VII de Ptolemæo Physcone leguntur, spectant annum 136, quo celebrem istam legationem Scipio Africanus obiit (fr. 11). E libro VIII quæ supersunt (fr. 15) pertinent ad initia servorum belli Siculorum, cujus historiam Diodorus ad verbum fere e Posidonio descripsit. Ortum bellum jam inde ab anno 141 (v. Diodor. XXXIV, 2, 1), verum anno 134 demum, quum opprimi ab urbium præfectis non potuisset, Fulvio consuli demandatum est. Atque in hujus anni historia Diodorus altius rem repetens originem et progressum seditionis exposuit. Eodem modo etiam Livius rem instituit (v. Epit. lib. 56). Uterque secutus est fontem communem, Posidonium. Libro XI quum item de servis exponatur (fr. 16), haud dubie desumpta hæc sunt e rebus anni 132, quo bellum servile compositum est. Libro XIV (fr. 17) agebatur de expeditione Parthica Antiochi Sidetæ (129 a. C.), qui post magnos successus clade affectus cecidit (128 init.). Mortem regis et sepulturam auctor exposuit libro XVI (fr. 19. 20). Unde patet narrationem hujus belli fuisse uberrimam. Hucusque igitur Historiæ ita fere distributæ, ut unusquisque liber unius circiter anni res gestas contineret. Quam rationem si ad sequentia transferimus, libro XXIII, ubi de Bituito sermo erat, ad annum devenimus 121 a. C., quo Bituitum hunc, Arvernorum regem, insigni prœlio devicit consul Q. Fabius Maximus. Hæc sicuti reliqua quæ de moribus Gallorum ex eodem libro referuntur, ex narratione petita sunt de bello quod contra Ligures, Salluvios, Allobroges, Arvernos, alios Galliæ meridionalis populos, Romani sustinuerunt (125-118 a. C.). Quæ libro XXVII (fr. 29) de plantis Dalmatiæ leguntur, sponte nos ducunt ad annum 117, quo Metellus consul Dalmatas debellavit. Eodem modo fragmentum libri XXX de moribus Germanorum annum 113 indicat, quo in Italiam invasimus. Igitur quum prioribus libris triginta historia contineatur annorum triginta trium, narratio vero tanto prolixior fuisse putanda sit quo propius auctor ad suam ipsius ætatem accederet, nihil mirum est sequentes libros viginti duos (XXXI-LII) nonnisi septemdecim annorum res gestas continuisse usque ad annum 96, quo mortuus est Ptolemæus Apion. Quæ e libro quadragesimo nono citantur de luxuria Apicii (quem an. 93 Rutilio auctorem exilii fuisse scimus) explicationem chronologicam non admittunt.

Jam vero e Strabone (XI, p. 491, fr. 89) constat descripsisse Posidonium res a Pompeio gestas, quæ libris illis LII comprehendi nullo pacto poterant. Porro Athenarum fata postrema (a. 86) fuse admodum a Nostro exposita esse fragmento (40 cll. fr. 41) probatur luculentissime. Hinc igitur jure colligimus alteram fuisse Historiarum partem nova librorum serie distinctam et fortasse etiam reliqua adornatione ab altera diversam, cujus nullam Suidas mentionem injecerit. In ea Pompeii res præ ceteris auctorem extulisse consentaneum est. Quominus omnem ejus viri historiam prosequeretur, morte impeditus foret, siquidem ex Bakii calculis diem Posidonius obiit a. 51, quo ipso Romam venisse a Suida perhibetur. Sed parum hoc probabile esse supra diximus. Immo quæ fr. 45 de M. Bruto a J. Bruto Tarquinii interfectore oriundo leguntur, haud obscure indicant vel usque ad mortem Cæsaris (44 a. C.) narrationem pertinuisse, vel certe post id tempus Posidonium in scribendo occupatum adhuc fuisse. Nam ista de M. Bruti genere opinio quum gravissimis argumentis a Dionysio Hal. (V, 3) et a Dione (XLIV, 14) impugnetur, aperte ex ipso M. Bruti facinore duxit originem. Ceterum quum præter ea quæ ad hujus temporis historiam spectant, multa in fr. legantur de celebri isto Marcello belli Punici II,

μετὰ Πολύβιον Olbiopolitæ Posidonii existimat Is. Casaubonus Comment. in Polyb. I, p. 41. » — Heynium quoque miror, qui in Comment. De fontib. Diodori p. 89 : « Posidonius historias post Polybium libris LII persecutus, usque ad bellum Cyrenaicum, quod illud esse necesse est, quod a Ptolemæo Physcone gestum est sub Ol. 154, 4. 161 a. C. »

ejus Marcelli, quo consule Romam venit Posidonius, proavo, nescio an peculiari scripto vitam ejus narraverit. Quamquam illa etiam Historiis inserta legi poterant.

Historiis subjunximus Τὰ περὶ ὠκεανοῦ sive τὴν περὶ ὠκεανοῦ πραγματείαν. Quod opus quamvis propter principale argumentum physicis scriptis annumerandum, ideoque a nobis alienum sit, apponenda tamen curavimus quæ ex eo servantur vel servari videntur. Nam quum multa in eo Posidonium non modo μαθηματικῶς sed etiam οἰκείως γεωγραφῆσαι Strabo (1) testetur, sæpenumero dijudicari vix potest num fragmentum aliquod ex Historiis an ex opere Περὶ ὠκεανοῦ desumptum sit.

Quæ de indole Historiarum certiora dici queant haud admodum multa sunt. Fragmentorum pars longe major quum Athenæo et Straboni debeatur, factum est ut ad ipsam rerum gestarum personarumque historiam perpauca, plurima vero pertineant vel ad mores et instituta populorum vel ad descriptionem regionum locorumque. Utrisque Posidonium in paucis insignem fuisse non est quod dubitemus. Nam quanta congerendi diligentia, quantoque causas rerum investigandi studio (2) geographica tractaverit, e fragmentis patet satis abunde (3). Contra obvium quemque disputare, Strabo ait (p. 14), non est operæ pretium; contra Eratosthenem, Polybium, Hipparchum, Posidonium, id vero καλόν est (Cf. id. p. 2). Ipse Posidonius de Polybio similiter sensisse videtur (4), atque operis sui argumento sæpissime adduci debuit, ut Polybiana retractaret accuratiusque constitueret. Qua in re non solum temporum conditione adjutus est, sed eo etiam, quod majorem quam alius quivis historicus physices et mathematices cognitionem ad ejusmodi res tractandas attulit (1). In iis vero, quæ ad describenda populorum instituta moresque pertinent, vulgus scriptorum superasse censendus est eo, quod philosophicæ doctrinæ condimentis nudæ eruditionis jejunitatem temperaverit. Quamquam ex reliquiis id minus apparet. Accedit denique dictio elegans, vivida, ornata (2), eo magis illa laudanda, quo minus curare eam Stoici solebant. Neque minimum etiam hæc orationis jucunditas contulisse videtur, ut seriores historici Posidonium ducem sibi sumerent. Certe Diodorum tum in Geographicis suis (lib. V) tum in Historiarum parte quæ tempora a Nostro exposita continet, Posidonio se addixisse liquet. Porro Trogum Pompeium eundem auctorem ante oculos habuisse e Justino colligimus. Idem, puto, de Athenæo dicendum foret, si quam composuit regum Syrorum historia ad nos perdurasset. Nicolaum denique Damascenum tum in magno suo Historiarum opere, tum in iis quæ De gentium moribus congessit, non neglexisse Syrum nostrum historicum, eo lubentius largieris, quo apertius est plurima eum ex aliorum libris corrasisse.

(1) Vide fr. 68 init. Cf. Strabo VIII, p. 332 : Οἱ δ' ἐν τῇ κοινῇ τῆς ἱστορίας γραφῇ χωρὶς ἀποδείξαντες τὴν τῶν ἠπείρων τοπογραφίαν, καθάπερ Ἔφορός τε ἐποίησε καὶ Πολύβιος· ἄλλοι δὲ εἰς τὸν φυσικὸν τόπον καὶ τὸν μαθηματικὸν προσέλαβόν τινα τῶν τοιούτων, καθάπερ Ποσειδώνιος καὶ Ἵππαρχος.

(2) Cf. Vitruvius Archit. VIII, 4 : *Theophrastus, Timæus, Posidonius, Hegesias, Aristides, Metrodorus, qui magna vigilantia et infinito studio locorum proprietates, aquarum virtutes ab inclinatione cæli ita distributas esse scriptis declararunt.*

(3) Strabo II (fr. 69 extr.) : Πολὺ γάρ ἐστι τὸ αἰτιολογικὸν παρ' αὐτῷ (Ποσειδωνίῳ) καὶ τὸ ἀριστοτελίζον, ὅπερ ἐκκλίνουσιν οἱ ἡμέτεροι διὰ τὴν ἐπίκρυψιν τῶν αἰτιῶν.

(4) Cf. Strabo X, p. 465 : Σύγε, ὦ Πολύβιε, ὁ τὰς λαοδογματικὰς ἀποφάσεις περὶ τῶν διαστημάτων εἰσάγων, οὐκ ἐν τοῖς ἔξω τῆς Ἑλλάδος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς, δίδως εὐθύνας τὰς μὲν Ποσειδωνίῳ, τὰς δὲ Ἀρτεμιδώρῳ, τὰς δὲ ἄλλοις πλείοσι.

(1) Cf. Galenus De placit. Plat. et Hippocr. VIII, p, 319, 21 : Ποσειδώνιος ὁ ἐπιστημονικώτατος τῶν στωικῶν διὰ τὸ γεγυμνᾶσθαι κατὰ γεωμετρίαν.

(2) Cf. Strabo III, p. 147 (fr. 46 init.) Τὸ πλῆθος τῶν μετάλλων ἐπαινῶν καὶ τὴν ἀρετὴν οὐκ ἀπέχεται τῆς συνήθους ῥητορείας, ἀλλὰ συνενθουσιᾷ ταῖς ὑπερβολαῖς. Præter hoc fragmentum lege fr. 40 ex Athenæo V, p. 211 sq.

ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

1.

E LIBRO SECUNDO.

Athenæus IV, p. 153, C : Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ (sc. Ποσειδώνιος)· « Ἐν τῇ Ῥωμαίων, φησὶ, πόλει, ὅταν εὐωχῶνται ἐν τῷ τοῦ Ἡρακλέους ἱερῷ, δειπνίζοντος τοῦ κατὰ καιρὸν θριαμβεύοντος, καὶ ἡ παρασκευὴ τῆς εὐωχίας Ἡρακλεωτική ἐστι. Διοινοχοεῖται μὲν γὰρ οἰνόμελι, τὰ δὲ βρώματα ἄρτοι μεγάλοι, καὶ καπνιστὰ ἑφθὰ κρέα, καὶ τῶν προσφάτως καθιερωθέντων ὀπτὰ δαψιλῆ. Παρὰ δὲ Τυρρηνοῖς δὶς τῆς ἡμέρας τράπεζαι πολυτελεῖς παρασκευάζονται, ἀνθιναί τε στρωμναὶ καὶ ἐκπώματα ἀργυρᾶ παντοδαπὰ, καὶ δούλων πλῆθος εὐπρεπῶν παρέστηκεν, ἐσθήσεσι πολυτελέσι κεκοσμη-

HISTORIÆ.

1.

Libro secundo Posidonius ait : « In Romanorum urbe, quum in Herculis templo epulantur, cœnam præbente eo qui per id tempus triumphum agit, apparatus etiam epularum Herculeus est. Tota enim cœna mulsum pro vino infunditur; cibi vero sunt panes magni, et fumo durata caro elixa, et assæ carnis larga e victimis modo cæsis larga copia. Apud Etruscos vero bis per diem mensæ struuntur sumptuosæ; et stragula sunt floribus distincta, pocula autem argentea varii generis : et servorum adstat multitudo formosorum, pretiosis vestibus ornatorum.

μένων. » Subjicimus alia quædam de moribus Romanorum, quæ idem Athenæus e Posidonio affert.

2.

Idem VI, p. 274, A : Πάτριος μὲν γὰρ ἦν αὐτοῖς, ὥς φησι Ποσειδώνιος, καρτερία καὶ λιτὴ δίαιτα, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑπὸ τὴν κτῆσιν ἀφελὴς καὶ ἀπερίεργος χρῆσις, ἔτι δὲ εὐσέβεια θαυμαστὴ περὶ τὸ δαιμόνιον, δικαιοσύνη τε καὶ πολλὴ τοῦ πλημμελεῖν εὐλάβεια πρὸς πάντας ἀνθρώπους, μετὰ τῆς κατὰ γεωργίαν ἀσκήσεως. Cf. etiam fr. 12.

3.

Idem VI, p. 275, A : Πρότερον δὲ οὕτως ὀλιγοδεεῖς ἦσαν οἱ τὴν Ἰταλίαν κατοικοῦντες, ὥστε καὶ καθ' ἡμᾶς ἔτι, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, οἱ σφόδρα εὐχαιρούμενοι τοῖς βίοις ἦγον τοὺς υἱοὺς ὕδωρ μὲν ὡς τὸ πολὺ πίνοντας, ἐσθίοντας δ' ὅ τι ἂν τύχῃ. Καὶ πολλάκις, φησί, πατὴρ ἢ μήτηρ υἱὸν ἠρώτα, πότερον ἀπίους ἢ κάρυα βούλεται δειπνῆσαι· καὶ τούτων τι φαγὼν, ἠρκεῖτο καὶ ἐκοιμᾶτο. Ex eodem loco ubi de continentia Romanorum (οἳ ἀντείχοντο τῶν ἐκ τῆς Στοᾶς δογμάτων, Athen. p. 274, E) sermo erat, fortasse fluxerunt quæ mox opponuntur de Græcorum quorundam luxuria.

4.

Idem VII, p. 279, D : Ἀσπάζονται δὲ οὐ μόνον οἱ Ἐπικούρειοι τὴν ἡδονὴν, ἀλλὰ καὶ οἱ Κυρηναϊκοὶ καὶ Μνησιστράτειοι δὲ καλούμενοι. Καὶ γὰρ οὗτοι ζῆν μὲν ἡδέως χαίρουσιν, ὥς φησι Ποσειδώνιος.

5.

E LIBRO TERTIO.

Idem IV, p. 176, D : Ποσειδώνιος δ' ὁ ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλόσοφος ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Ἱστοριῶν διηγούμενος περὶ τοῦ Ἀπαμέων πρὸς Λαρισσαίους πολέμου, γράφει τάδε· « Παραζωνίδια καὶ λογχάρι' ἀνειληφότες ἰῷ καὶ ῥύπῳ κεκρυμμένα, πετάσια δ' ἐπιτεθειμένοι καὶ προσκόπια, σκιὰν μὲν ποιοῦντα, καταπνεῖσθαι δ' οὐ κωλύοντα τοὺς τραχήλους, ὄνους ἐφελκόμενοι, γέμοντας οἴνου καὶ βρωμάτων παντοδαπῶν, οἷς παρέκειτο φωτίγγια καὶ μοναύλια, κώμων, οὐ πολέμων ὄργανα. »

Hinc sua Eustathius p. 1157, 44. « Ad quam ætatem hoc bellum pertineat, certo definiri nequit, propterea quod de peculiaribus Apamensium rebus nihil proditum est, nisi eos una cum Antiocheis ceterisque Syriæ civitatibus a Demetrio II defecisse, dum hic in Ægypto abesset. V. Justin. XXXIX, 1. » BAKE. Ceterum ad tempora Demetrii II Nicatoris (qui regnavit inde ab 146 a. C.) et ad annum 143 vel 142 Posidonii locum referendum esse ex libri numero colligere licet. Magnis variisque turbis sub initium regni Demetrii Nicatoris civitates Syriæ dilaceratas esse satis constat. Vide v. c. Diodor. XXXIII, 5 de bello inter Aradios et Marathenos. De Larissæis, quos Diodotus Apamensis a Demetrio Nicatore deficiens sibi adjunxit, v. Diodor. Exc. De insidiis fr. 20. Diodorum inde ab an. 146 Posidonium maxime secutum esse dubitari nequit.

6.

Idem XIV, p. 649, D : Καὶ Ποσειδώνιος δὲ ὁ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Ἱστοριῶν γράφει οὕτως· « Φέρει δὲ καὶ τὸ πέρσειον ἡ Ἀραβία καὶ ἡ Συρία, καὶ τὸ καλούμενον βιστάκιον· ὃ δὴ καὶ βοτρυώδη τὸν καρπὸν ἀφίησι, λευκόφλοιον ὄντα καὶ μακρὸν, παρεμφερῆ τοῖς δακρύοις, ἃ δὴ ῥαγῶν τρόπον ἀλλήλοις ἐπιβάλλει· τὰ δ' ἔνδον ἔγχλωρον, καὶ τοῦ κωνίου τῶν στροβίλων ἧττον μὲν εὔχυμον, εὐώδη δὲ μᾶλλον. »

2.

Patriæ Romanis erant hæ virtutes, ut ait Posidonius, tolerantia laborum et tenuitas victus et in omnibus rebus, quas possiderent, in earumque usu simplicitas quædam, ab omni nimia aut curiosiore diligentia abhorrens. Ad hæc mira adversus deos pietas et justitia, et ne quid adversus homines quoscunque peccarent diligens cautio, cum agriculturæ studio et labore.

3.

Priscis temporibus ita parce vivebant Italiæ incolæ, ut nostra etiam ætate, ait Posidonius, homines admodum opulenti filios suos assuefecerint aquam utplurimum bibere et cibo uti vilissimo. Sæpe enim, inquit, pater aut mater interrogabat filium, utrum pyris aut nucibus vellet vesci? Et hac ille cœna contentus cubitum ibat.

4.

Non modo Epicurei amplexantur voluptatem, verum etiam qui Cyrenaici et Menesistratei vocantur. Nam hi quoque, ut Posidonius ait, vita gaudent voluptuaria.

5.

Posidonius e Stoa philosophus tertio Historiarum exponens Apamensium bellum cum Larissæis, hæc scribit : « Pugiunculos illi et parvulas lanceas sumpserunt, ærugine et sordibus obsitas : petasunculis caput, personis faciem tectam habebant, quibus præstaretur umbra, nec vero ventus prohiberetur quominus cervices perflaret : asellos [vasis id genus est] circumferebant vino et variis ciborum generibus repletos, adjunctis photingiis et monaulis, comessationum instrumentis, non bellorum. »

6.

Posidonius quoque Stoicus tertio libro Historiarum ita scribit : « Gignit autem Arabia atque Syria etiam Persicum malum et bistacium quod dicitur, sive bistaciam arborem, quæ fructum fert racemosum, ex fusco albentem, oblongum, lacrimis similem, quæ nimirum ad acinorum instar aliæ aliis incumbunt; intrinsecus subviridem, et non tam boni quidem succi quam nuclei pinearum nucum, sed fragrantiorem. »

7.

E LIBRO QUARTO.

Idem VI, p. 252, E : Ποσειδώνιος δ' ὁ Ἀπαμεὺς, ὕστερον δὲ Ῥόδιος χρηματίσας, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ἱστοριῶν Ἱερακά φησι τὸν Ἀντιοχέα, πρότερον λυσιῳδοῖς ὑπαυλοῦντα, ὕστερον γενέσθαι κόλακα δεινὸν Πτολεμαίου τοῦ ἑβδόμου βασιλέως, τοῦ καὶ Εὐεργέτου ἐπικληθέντος, καὶ τὰ μέγιστα δυνηθέντα παρ' αὐτῷ, καθάπερ καὶ παρὰ τῷ Φιλομήτορι, ὕστερον ὑπ' αὐτοῦ διαφθαρῆναι. Hunc Hieracem novimus ex loco Diodori XXXIII, 23, ubi postquam de tetra Ptolemæi Euergetæ indole dixerat, pergit : Ὁ δὲ στρατηγὸς Ἱέραξ ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις θαυμαστὸς ὢν κτλ. Conf. Diodori Exc. De insidiis fr. 23 not.

8.

E LIBRO QUINTO.

Idem IV, p. 152, F : Ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ Περὶ Πάρθων διηγούμενος (Ποσειδώνιός) φησιν· « Ὁ δὲ καλούμενος φίλος τραπέζης μὲν οὐ κοινωνεῖ, χαμαὶ δ' ὑποκαθήμενος ἐφ' ὑψηλῆς κλίνης κατακειμένῳ τῷ βασιλεῖ, τὸ παραβληθὲν ὑπ' αὐτοῦ κυνιστὶ σιτεῖται, καὶ πολλάκις διὰ τὴν τυχοῦσαν αἰτίαν ἀποσπασθεὶς τοῦ χαμαιπετοῦς δείπνου, ῥάβδοις καὶ ἱμᾶσιν ἀστραγαλωτοῖς μαστιγοῦται, καὶ γενόμενος αἱμόφυρτος, τὸν τιμωρησάμενον, ὡς εὐεργέτην, ἐπὶ τὸ ἔδαφος πρηνὴς προσπεσὼν προσκυνεῖ. » Hæc ex narratione de bello, quod Demetrius Nicator contra Parthos gessit (Ol. 159, 4; 140 a. C.), in quo victus prœlio vivus venit in manus hostium (138). V. Justin. XXXVI, 1; XXXVIII, 9. Josephus XIII, 5, 11. Eodem pertinent sequentia.

9.

Strabo XI, p. 515 : Εἰρηκότες δὲ πολλὰ περὶ τῶν Παρθικῶν νομίμων ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν Ἱστορικῶν ὑπομνημάτων βίβλῳ, δευτέρᾳ δὲ τῶν μετὰ Πολύβιον, παραλείψομεν ἐνταῦθα, μὴ ταυτολογεῖν δόξωμεν, τοσοῦτον εἰπόντες μόνον, ὅτι τῶν Παρθυαίων συνέδριόν φησι εἶναι Ποσειδώνιος διττὸν, τὸ μὲν συγγενῶν, τὸ δὲ σοφῶν καὶ μάγων, ἐξ ὧν ἀμφοῖν τοὺς βασιλεῖς καθίστασθαι. Pro συγγενῶν Corayus dedit εὐγενῶν, improbante Cramero, merito. V. Brissonius De imper. Persarum p. 132, Freinshemius ad Curt. III, 3. Ex eodem hoc Posidonii libro peti potuit, quæ de *Rhagis*, Parthorum regia, terræ motu nomen adeptis, e Posidonio affert Strabo p. 514 (v. fr. 77).

10.

Dum Demetrius Nicanor apud Parthos captivus degit, Syriæ regnum occupat Diodotus Apamensis sive Tryphon, de quo Posidonii locum servavit:

Athenæus VIII, p. 333, B : Οἶδα δὲ καὶ Ποσειδώνιον, τὸν ἀπὸ τῆς Στοᾶς, εἰπόντα περὶ πλήθους ἰχθύων τάδε· « Ὅτε Τρύφων ὁ Ἀπαμεὺς, ὁ τὴν τῶν Σύρων βασιλείαν ἁρπάσας, ἐπολεμεῖτο ὑπὸ Σαρπηδόνος, τοῦ Δημητρίου στρατηγοῦ, περὶ Πτολεμαΐδα πόλιν, καὶ ὡς ὁ Σαρπηδὼν λειφθεὶς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν μεσόγαιαν μετὰ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν, οἱ δὲ τοῦ Τρύφωνος ὥδευον κατὰ τὸ πλησίαλον, νικήσαντες τὴν μάχην, ἐξαίφνης πελάγιον κῦμα, ἐξαρθὲν μετέωρον εἰς ὕψος ἐξαίσιον, ἐπῆλθε τῇ γῇ, καὶ πάντας αὐτοὺς ἐπέκλυσε, διέφθειρέ τε ὑποβρυχίους, ἰχθύων τε πολὺν σωρὸν ἀναχωροῦν τὸ κῦμα μετὰ τῶν νεκρῶν κατέλιπε. Καὶ οἱ περὶ τὸν Σαρπηδόνα, ἀκούσαντες τὴν συμφορὰν, ἐπελθόντες τοῖς μὲν τῶν πολεμίων σώμασιν ἐφήσθησαν, ἰχθύων δὲ ἀφθονίαν ἀπηνέγκαντο, καὶ ἔθυσαν Ποσειδῶνι τροπαίῳ πρὸς τοῖς προαστείοις τῆς πόλεως. » Quodsi Athenæus ipsissima verba Posidonii apposuit, locus noster non ex Historiis, sed ex alio scripto fluxerit.

7.

Posidonius Apamensis, is qui Rhodius postea cognominatus est, quarto Historiarum libro, Hieracem Antiochenum, ait, quum prius tibia succinere consuevisset lysiodis, solertissimum postea assentatorem factum Ptolemæi septimi regis, illius qui Evergetes etiam cognominatus est : apud quem quum plurimum posset, quemadmodum etiam apud Philometorem, ad extremum ab eo interfectus est.

8.

Libro quinto Posidonius De Parthis disserens ait : « Qui amicus vocatur, is mensæ non est particeps; verum humi subsidens infra regem in sublimi lecto recumbentem, quod ab illo projicitur, id canis instar comedit: ac sæpe quamlibet leviculam ob causam ab humili illa cœna abreptus, flagris lorisque cæditur nodosis; et cruore fœdatus, eum a quo est supplicio affectus, veluti accepto beneficio, in terram procumbens veneratur. »

9.

Quum multa de legibus et institutis Parthorum dixerimus in sexto Historicorum commentariorum libro, qui secundus est eorum quibus Post-Polybiana enarrantur, nunc ea prætermittemus, ne bis eadem dicere videamur. Id unum dicamus, Posidonio teste duplex esse concilium Parthorum, unum cognatorum, alterum sapientium et magorum : reges ex utroque deligi.

10.

Scio etiam Stoicum Posidonium de mira quadam piscium multitudine hæcce scripsisse : « Quum Tryphoni Apamensi, ei qui Syriæ regnum ad se rapuerat, bellum intulisset Sarpedon, copiarum dux Demetrii, circa urbem Ptolemaidem, prœlioque victus Sarpedon cum suis militibus in mediterranea se recepisset, Tryphonis autem victrices copiæ secundum mare facerent iter; subito exortus e mari fluctus, et in miram altitudinem sublatus, in terram ingruit, cunctosque illos obrutos interemit in undis; rursusque inde recedens fluctus piscium ingentem acervum simul cum cadaveribus in litore reliquit. Qua cognita calamitate, Sarpedon cum suis regressus, lætatus est hostilium adspectu cadaverum, piscium vero ingentem copiam abstulit, et Neptuno Tropæo prope suburbia Ptolemaidis sacra fecit. »

De hoc Sarpedone, quem Tryphon post interfectum Antiochum bello aggressus est, cf. Diodor. Exc. De insid. fr. 24 (ex Posidonio). Porro Posidonium ante oculos habuisse videtur Strabo XVI, p. 758 : Ἱστορεῖται δὲ παράδοξον πάθος τῶν πάνυ σπανίων κατὰ τὸν αἰγιαλὸν τοῦτον τὸν μεταξὺ τῆς τε Τύρου καὶ τῆς Πτολεμαΐδος. Καθ' ὃν γὰρ καιρὸν οἱ Πτολεμαεῖς μάχην συνάψαντες πρὸς Σαρπηδόνα τὸν στρατηγὸν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, τροπῆς γενομένης λαμπρᾶς, ἐπέκλυσεν ἐκ τοῦ πελάγους κῦμα τοὺς φεύγοντας ὅμοιον πλημμυρίδι· καὶ τοὺς μὲν εἰς τὸ πέλαγος ἀφήρπασε καὶ διέφθειρεν· οἱ δ' ἐν τοῖς κοίλοις τόποις ἔμειναν νεκροί· διαδεξαμένη δὲ ἡ ἄμπωτις πάλιν ἀνεκάλυψε, καὶ ἔδειξε τὰ σώματα τῶν κειμένων ἀναμὶξ ἐν νεκροῖς ἰχθύσι.

11.

E LIBRO SEPTIMO.

Athenæus XII, p. 549, D : Τοιοῦτος ἐγεγόνει καὶ Πτολεμαῖος ὁ ἕβδομος Αἰγύπτου βασιλεύσας, ὁ αὐτὸν μὲν Εὐεργέτην ἀνακηρύττων, ὑπὸ δὲ Ἀλεξανδρέων Κακεργέτης ὀνομαζόμενος. Ποσειδώνιος γοῦν ὁ Στωικὸς, συναποδημήσας Σκιπίωνι τῷ Ἀφρικανῷ κληθέντι εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ θεασάμενος αὐτὸν, γράφει ἐν ἑβδόμῃ τῶν Ἱστοριῶν οὕτως· « Διὰ δὲ τρυφὴν διέφθαρτο τὸ σῶμα ὑπὸ παχύτητος καὶ γαστρὸς μεγέθους, ἣν δυσπερίληπτον εἶναι συνέβαινεν· ἐφ' ἧς χιτωνίσκον ἐνδεδυκὼς ποδήρη, μέχρι τῶν καρπῶν χειρίδας ἔχοντα, προῄει μηδέποτε πεζὸς, εἰ μὴ διὰ Σκιπίωνα. »

Συναποδημήσας] De his diximus in Vita Posidonii. Legatio ista referenda est ad an. 136 v. 135.

12.

Idem VI, p. 273, A : Σώφρονες δ' ἦσαν καὶ πάντ' ἄριστοι οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι. Σκιπίων γοῦν ὁ Ἀφρικανὸς ἐπίκλην ἐκπεμπόμενος ὑπὸ τῆς συγκλήτου ἐπὶ τὸ καταστήσασθαι τὰς κατὰ τὴν οἰκουμένην βασιλείας, ἵνα τοῖς προσήκουσιν ἐγχειρισθῶσι, πέντε μόνους ἐπήγετο οἰκέτας, ὡς ἱστορεῖ Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος. Καὶ ἑνὸς ἀποθανόντος κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν, ἐπέστειλε τοῖς οἰκείοις, ἄλλον ἀντ' ἐκείνου πριαμένους πέμψαι αὐτῷ. Scipionis reliquorumque, qui socii hujus legationis erant, victum sobrium et continentiam etiam Diodorus XXXIII, 18 effert ex eodem, puta, Posidonio. Polybius (fragm. histor. 63, tom. II, p. 159 ed. Didot.) data occasione hoc commemorasse debet.

13.

Plutarch. Moral. p. 777, A : Καὶ Σκιπίων μετεπέμψατο Παναίτιον, ὅτε αὐτὸν ἡ σύγκλητος ἐξέπεμψεν

Ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντα,

ὥς φησι Ποσειδώνιος.

Idem ibid. p. 200, E : Ἐκπεμφθέντα δ' αὐτὸν ὑπὸ τῆς βουλῆς τρίτον, ὥς φησι Κλειτόμαχος,

Ἀνθρώπων πόλεών (l. ὕβριν) τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντα,

πόλεων, ἐθνῶν, βασιλέων ἐπίσκοπον, ὡς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἧκε, καὶ τῆς νεὼς ἀποβὰς, ἐβάδιζε κατὰ τῆς κεφαλῆς ἔχων τὸ ἱμάτιον, ἠξίουν ἀποκαλύψασθαι περιθέοντες οἱ Ἀλεξανδρεῖς, καὶ δεῖξαι ποθοῦσιν αὐτοῖς τὸ πρόσωπον. Ἀποκαλυψαμένου, κραυγὴν καὶ κρότον ἐποίησαν. Τοῦ δὲ βασιλέως μόλις ἁμιλλωμένου βαδίζουσιν αὐτοῖς, δι' ἀργίαν καὶ τρυφὴν τοῦ σώματος, ὁ Σκιπίων ἀτρέμα πρὸς τὸν Παναίτιον ψιθυρίσας εἶπεν, Ἤδη τι τῆς ἐπιδημίας ἡμῶν Ἀλεξανδρεῖς ἀπολελαύκασι· δι' ἡμᾶς γὰρ ἑωράκασι τὸν βασιλέα περιπατοῦντα.

Συναπεδήμει δὲ αὐτῷ φίλος μὲν εἷς φιλόσοφος Παναίτιος, οἰκέται δὲ πέντε· καὶ τοῦ ἑνὸς ἀποθανόντος ἐπὶ

11.

Talis erat etiam Ptolemæus septimus Ægypti rex, se ipse Benefactorem proclamans, Alexandrini vero Malefactorem appellabant. Posidonius igitur Stoicus, qui cum Scipione Africano Alexandriam profectus illum viderat, septimo Historiarum libro ita scribit : « Ob luxuriosam vitam monstrosum et iners erat ei corpus obesitate et ventris mole tanta, ut vix ulnis complecti quis posset : quem tegebat ille tunica ad talos usque descendente et manicata usque ad manuum cum brachio juncturam : neque unquam pedibus e regia prodibat, nisi tunc Scipionis causa. »

12.

Moderati et omni virtutis genere excellentes fuerant veteres Romani. Scipio certe, cui Africano cognomen erat, quum a senatu esset missus ad constituenda orbis terrarum regna, ut his traderentur ad quos jure pertinerent, nonnisi quinque servos secum habebat, ut narrat Polybius et Posidonius. E quibus quum unus in itinere esset mortuus, literis datis mandavit familiaribus, ut illius loco alium sibi emerent mitterentque.

13.

Scipio quoque Panætium arcessivit, quum esset legatus a senatu, ut, quemadmodum Posidonius ait,

Inspiceret mores hominum pravosque bonosque.

Scipio missus a senatu tertium, ut ait Clitomachus,

Ut mores hominum ac jura inspiceret,

urbesque, gentes et reges inviseret : ut Alexandriam pervenit, egressus est navi, processitque cooperto capite : circum vero cursitantes Alexandrini rogaverunt ut retegeret faciem, desiderioque ejus videndi captis spectandam præberet : vocemque et plausum eo impetrato sustulerunt; quorum ambulationem quum rex ob ignaviam et mollitiem corporis ægre magno nisu æquaret, Scipio Panætio in aurem insusurravit : « Jam nunc Alexandrini fructum nostræ peregrinationis ceperunt, qui propter nos regem viderint deambulantem. »

τῆς ξένης, ἄλλον μὴ βουλόμενος πρίασθαι, ἀπὸ τῆς Ῥώμης μετεπέμψατο.

Pro Κλειτόμαχος Lyndenius De Panætio p. 45, probante Bakio p. 156, reponi jubet Ποσειδώνιος. Quæ quidem correctio violentior est. E Posidonio narrationem petitam esse largior; probabile vero est versum istum esse Clitomachi, quem ipse Posidonius laudaverit. Versus quosdam Clitomachi laudat Stobæus Florileg. CV, 29. Nescio an sit Clitomachus Carthaginiensis, Scipionis æqualis, Carneadis successor.

Cf. Justinus XXXVIII, 8 : *Obvius legatis Romanorum, Scipioni Africano et Spurio Mummio et L. Metello, qui ad inspicienda sociorum regna veniebant, procedit. Sed quam cruentus civibus, tam ridiculus Romanis fuit. Erat enim et cultu deformis, et statura brevis, et sagina ventris non homini sed belluæ similis. Quam fœditatem nimia subtilitas pellucidæ vestis augebat*, etc. Quæ ex Posidonio fluxisse putanda sunt.

14.

Josephus C. Apion. II, 7, ubi verba facit de iis quæ Apion contra mores Judæorum et religionem protulerat : *Admiror autem etiam eos qui ei* (Apioni) *ejusmodi fomitem præbuere, id est Posidonium et Apollonium Molonem : quoniam accusant quidem nos, quare nos eosdem deos cum aliis non colimus. Mentientes autem pariter, et de nostro templo blasphemias componentes incongruas, non se putant impie agere : quum sit valde turpissimum liberis qualibet ratione mentiri, multo magis de templo apud cunctos homines nominato, tanta sanctitate pollente. In hoc enim sacrario Apion præsumpsit edicere asini caput collocasse Judæos, et id colere et dignum facere tanta religione : et hoc affirmat fuisse depalatum, dum Antiochus Epiphanes et exspoliasset templum et illud caput invenisset ex auro compositum multis pecuniis dignum.*

Deinde cap. 8 : *Alteram vero fabulam* (Apion) *derogatione nostra plenam de Græcis* (ex Posidonio et Apollonio Molone) *apposuit : Antiochum in templo invenisse lectum et hominem in eo jacentem* etc. (v. fragm. Apionis).

Huncce Posidonii locum (qui fugit Bakium) Apion petivit ex ea Historiarum parte, ubi de Antiocho Sidete Judæam invadente (134 a. C.) et Hierosolyma oppugnante, sermo erat. Nam Diodorus quum in reliquis hujus ætatis rebus Posidonium potissimum sequatur, libro XXXIV, 1 (ex Exc. De virtut.) de Antiocho Sidete Judæos bello petente loquens ejusdem plane argumenti excursum narrationi intexuit. Ita tamen Posidonius rem instituit, ut quæ contra Judæos protulit, non ex sua persona afferret. Quod ut intelligatur locum Diodori apponere liceat : Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκει τὰ Ἱεροσόλυμα, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι μέχρι μέν τινος ἀντέσχον, ἐξαναλωθέντων δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἁπάντων, ἠναγκάσθησαν περὶ διαλύσεως διαπρεσβεύσασθαι. Οἱ δὲ πλείους αὐτῷ τῶν φίλων συνεβούλευον κατὰ κράτος αἱρήσειν τὴν πόλιν καὶ τὸ γένος ἄρδην ἀνελεῖν τῶν Ἰουδαίων· μόνους γὰρ ἁπάντων ἐθνῶν ἀκοινωνήτους εἶναι τῆς πρὸς ἄλλο ἔθνος ἐπιμιξίας καὶ πολεμίους ὑπολαμβάνειν πάντας. Ἀπεδείκνυον δὲ καὶ τοὺς προγόνους αὐτῶν ὡς ἀσεβεῖς καὶ μισουμένους ὑπὸ τῶν θεῶν ἐξ ἁπάσης τῆς Αἰγύπτου πεφυγαδευμένους. Τοὺς γὰρ ἀλφοὺς ἢ λέπρας ἔχοντας ἐν τοῖς σώμασι καθαρμοῦ χάριν ὡς ἐναγεῖς συναθροισθέντας ὑπερορίους ἐκβεβλῆσθαι· τοὺς δὲ ἐξορισθέντας καταλαβέσθαι μὲν τοὺς περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπους, συστησαμένους δὲ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος παραδόσιμον ποιῆσαι τὸ μῖσος τὸ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· διὰ τοῦτο δὲ καὶ νόμιμα παντελῶς ἐξηλλαγμένα καταδεῖξαι, τὸ μηδενὶ ἄλλῳ ἔθνει τραπέζης κοινωνεῖν μηδ' εὐνοεῖν τὸ παράπαν. Ὑπέμνησαν δὲ αὐτὸν καὶ περὶ τοῦ προγενομένου μίσους τοῖς προγόνοις πρὸς τοῦτο τὸ ἔθνος. Ἀντίοχος γὰρ ὁ προσαγορευθεὶς Ἐπιφανὴς καταπολεμήσας τοὺς Ἰουδαίους, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἄδυτον τοῦ θεοῦ σηκὸν, οὗ νόμιμον εἰσιέναι μόνον τὸν ἱερέα· εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ λίθινον ἄγαλμα ἀνδρὸς βαθυπώγωνος καθήμενον ἐπ' ὄνου μετὰ χεῖρας ἔχον βιβλίον, τοῦτο μὲν ὑπέλαβε Μωϋσέως εἶναι τοῦ κτίσαντος τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ συστησαμένου τὸ ἔθνος, πρὸς δὲ τούτοις νομοθετήσαντος τὰ μισάνθρωπα καὶ παράνομα ἔθη τοῖς Ἰουδαίοις· αὐτὸς δὲ στυγήσας τὴν μισανθρωπίαν πάντων ἐθνῶν, ἐφιλοτιμήθη καταλῦσαι τὰ νόμιμα. Διὸ τῷ ἀγάλματι τοῦ κτίστου καὶ τῷ ὑπαίθρῳ βωμῷ τοῦ θεοῦ μεγάλην ὗν θύσας, τό τε αἷμα προσέχεεν αὐτοῖς, καὶ τὰ κρέα σκευάσας, προσέταξε τῷ μὲν ἀπὸ τούτων ζωμῷ τὰς ἱερὰς αὐτῶν βίβλους καὶ περιεχούσας τὰ μισόξενα νόμιμα καταρρᾶναι, τὸν δὲ ἀθάνατον λεγόμενον παρ' αὐτοῖς λύχνον καὶ καιόμενον ἀδιαλείπτως ἐν τῷ ναῷ κατασβέσαι, τῶν τε κρεῶν ἀναγκάσας προσενέγκασθαι τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἄλλους Ἰουδαίους. Ταῦτα δὴ διεξιόντες οἱ φίλοι τὸν Ἀντίοχον παρεκάλουν μάλιστα μὲν ἄρδην ἀνελεῖν τὸ ἔθνος, εἰ δὲ μὴ, καταλῦσαι τὰ νόμιμα καὶ συναναγκάσαι τὰς ἀγωγὰς μεταθέσθαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς μεγαλόψυχος ὢν καὶ τὸ ἦθος ἥμερος, λαβὼν ὁμήρους, ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων τοὺς Ἰουδαίους, φόρους τε τοὺς ὀφειλομένους πραξάμενος καὶ τὰ τείχη περιελὼν τῶν Ἱεροσολύμων.

Dubium non est quin fragmentum ex septimo

Unum omnino ea in legatione habuit de amicis comitem Panætium philosophum, servos quinque : de his uno in peregrinatione mortuo, quum alium nollet emere, Roma accivit.

vel ex octavo libro petitum sit. Nam sequens fragmentum 15, qui libro octavo adscribitur, eadem continet, quæ Diodorus in Exc. De virtut. (XXXIV, 2) loco modo laudato subjungit.

15.

E LIBRO OCTAVO.

Athenæus XII, p. 542, B : Ποσειδώνιος δὲ ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν Ἱστοριῶν, περὶ Δαμοφίλου λέγων τοῦ Σικελιώτου, δι' ὃν ὁ δουλικὸς ἐκινήθη πόλεμος, ὅτι τρυφῆς ἦν οἰκεῖος, γράφει καὶ ταῦτα· « Τρυφῆς οὖν δοῦλος ἦν καὶ κακουργίας, διὰ μὲν τῆς χώρας τετρακύκλους ἀπήνας περιαγόμενος, καὶ ἵππους, καὶ θεράποντας ὡραίους, καὶ παραδρομὴν ἀνάγωγον κολάκων τε καὶ παίδων στρατιωτικῶν. Ὕστερον δὲ πανοικίᾳ ἐφυβρίστως κατέστρεψε τὸν βίον, ὑπὸ τῶν οἰκετῶν περιυβρισθείς. »

Diodorus, etsi Siculus, nihilominus tamen bellorum Siculorum historiam e Posidonio sumpsit, cujus ipsa fere verba reddidit. Ita enim habet in Exc. De virtut. p. 600 (XXXIV, 2) : Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς χώρας ἵππους τε πολυτελεῖς καὶ τετρακύκλους ἀπήνας μετ' οἰκετῶν στρατιωτικῶν περιήγετο· πρὸς δὲ τούτοις εὐπρεπῶν παίδων πλῆθος, ἔτι δὲ κολάκων ἀνάγωγον παραδρομὴν ἔχειν ἐφιλοτιμεῖτο. Cf. Exc. Photii ibid. c. 2, 10 : Ἀρχὴ δὲ τῆς ὅλης ἀποστάσεως ἐγένετο τοιαύτη. Δαμόφιλός τις ἦν κτλ.

16.

E LIBRO UNDECIMO.

Idem VI, p. 263, C : Ποσειδώνιος δέ φησιν, ὁ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ἐν τῇ τῶν Ἱστοριῶν ἑνδεκάτῃ· « Πολλούς τινας, ἑαυτῶν οὐ δυναμένους προΐστασθαι διὰ τὸ τῆς διανοίας ἀσθενὲς, ἐπιδοῦναι ἑαυτοὺς εἰς τὴν τῶν συνετωτέρων ὑπηρεσίαν, ὅπως, παρ' ἐκείνων τυγχάνοντες τῆς εἰς τὰ ἀναγκαῖα ἐπιμελείας, αὐτοὶ πάλιν ἀποδιδῶσιν ἐκείνοις δι' αὑτῶν, ἅπερ ἂν ὦσιν ὑπηρετεῖν δυνατοί. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ Μαριανδυνοὶ μὲν Ἡρακλεώταις ὑπετάγησαν, διὰ τέλους ὑποσχόμενοι θητεύσειν παρέχουσιν αὐτοῖς τὰ δέοντα, προσδιαστειλάμενοι, μηδενὸς αὐτῶν ἔσεσθαι πρᾶσιν ἔξω τῆς Ἡρακλεωτῶν χώρας, ἀλλ' ἐν αὐτῇ μόνον τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ. » Cf. reliquos auctores ab Athenæo laudatos. Nostra ex narratione de bellis servorum fluxerunt. Eodem pertinere videntur quæ sequuntur fragmenta de servis Atticis et Chiis.

17.

E LIBRO DECIMO QUARTO.

Idem XII, p. 540, B : Ἐν δὲ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, περὶ τοῦ ὁμωνύμου αὐτοῦ Ἀντιόχου λέγων (sc. Ποσειδώνιος), τοῦ ἐπ' Ἀρσάκην εἰς Μηδίαν στρατεύσαντος, φησὶν, ὅτι « ὑποδοχὰς ἐποιεῖτο καθ' ἡμέραν ὀχλικάς· ἐν αἷς χωρὶς τῶν ἀναλισκομένων καὶ ἐκφατνιζομένων σωρευμάτων ἕκαστος ἀπέφερε τῶν ἑστιατόρων ὁλομελῆ κρέα χερσαίων τε καὶ πτηνῶν καὶ θαλαττίων ζῴων ἀδιαίρετα ἐσκευασμένα, ἅμαξαν πληρῶσαι δυνάμενα· καὶ μετὰ ταῦτα μελιπήκτων, καὶ στεφάνων ἐκ σμύρνης καὶ λιβανωτοῦ σὺν ἀνδρομήκεσι λημνίσκων χρυσῶν πιλήμασι πλήθη. »

Quæ antecedunt apud Athenæum de Antiocho Grypo vide in lib. XXVIII. Nostrum locum iterum affert Athenæus V, p. 210, C : Εἰπόντες οὖν περὶ ἐγγυθήκης ἑξῆς, πάλιν μνησθησόμεθα φιλοδείπνων βασιλέων. Ὁ γὰρ τῷ προειρημένῳ Ἀντιόχῳ ὁμώνυμος βασιλεὺς, Δημητρίου δ' υἱὸς, ὡς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος, ὑποδοχὰς ποιούμενος καθ' ἡμέραν ὀχλικὰς, χωρὶς τῶν ἀναλισκομένων, σωρεύματα ἑκάστῳ ἀποφέρειν ἐδίδου τῶν ἑστιατόρων ὁλομελῆ κρέα χερσαίων τε καὶ πτηνῶν καὶ θαλαττίων ζῴων ἀδιαίρετα ἐσκευασμένα, ἅμαξαν πληρῶσαι δυνάμενα· καὶ μετὰ ταῦτα μελιπήκτων καὶ στεφάνων ἐκ σμύρνης καὶ λιβανωτοῦ σὺν ἀνδρομήκεσι

15.

Posidonius octavo Historiarum libro, de Damophilo loquens Siculo, a quo concitatum est bellum Servile, cumque voluptatibus dicens fuisse deditum, hæc scribit : « Voluptatis igitur mancipium erat et improbitatis. Per regionem rhedis circumvehebatur, equites et pulcros famulos secum trahens, petulantemque turbam adulatorum et puerorum militarium circa eum discurrentium. Ad extremum vero cum tota domo contumeliose periit, a domesticis omni contumeliæ genere affectus. »

16.

Posidonius Stoicus, Historiarum libro undecimo, ait : « repertos esse multos, qui, quod se ipsi gubernare non possent propter ingenii tarditatem, prudentioribus se ministros traderent, ut illi curam sui haberent rebusque sibi necessariis prospicerent, ipsi vicissim illis operam suam, quibuscumque rebus possent, præstarent. Eaque ratione Mariandyni subjecti sunt Heracleotis, perpetuo se illis ministeria facturos polliciti, si, quæ ad vitam necessaria sunt, sibi illi suppeditarent; diserte quidem insuper et hoc pacti, ne unquam extra Heracleotarum fines venderentur, sed in sola propria terra servirent. »

17.

Libro decimo quarto Posidonius cognominem ejus (*Antiochi Grypi*) Antiochum (*i. e. Antiochum Sideten, Demetrii I Soteris filium, Demetrii II Nicanoris fratrem*), qui contra Arsacen in Mediam expeditionem suscepit, narrat epulis quotidie ingentem hominum turbam excepisse : in quibus præter ea quæ consumebantur, et præter reliquiarum cumulos, convivarum quisque auferebat integras carnes animantium terrestrium et volucrium et marinorum paratas et intactas, quæ plaustrum implere possent; et post hæc bellariorum et coronarum ex myrrha et thure multitudinem, cum mitris longitudine hominis ex aureis fasciis.

λημνίσκων πιλήμασι χρυσοῖς πλήθη. A vero aberravit Bakius p. 145, qui duobus hisce locis repugnantia sibi inesse opinatur; etenim p. 540, B signari Antiochum II Θεὸν, p. 210, C, falso idem referri de Antiocho Grypo, Demetrii Nicanoris filio statuit. Verum ipsa librorum series docet sermonem esse de Antiocho Sidete, Demetrii Soteris filio. Athenæus, et hic et fr. 19, Parthorum regem *Arsacen* dicit quum apud Justinum dicatur *Phraates*. Arsacen simpliciter dicit etiam Diodorus XXXIV, 15 sqq. E Posidonio, ut puto, sua hausit Trogus Pompeius. Ex quo ita Justinus XXXIX, 10: *His auditis, Antiochus, occupandum bellum ratus, exercitum, quem multis finitimorum bellis induraverat, adversus Parthos ducit* (129 a. C. v. Clinton. p. 346). *Sed luxuriæ non minor apparatus quam militiæ fuit: quippe LXXX millia armatorum secuta sunt, CCC millia lixarum, ex quibus coquorum, pistorum, scenicorumque major numerus fuit. Argenti certe aurique tantum, ut etiam gregarii milites caligas auro figerent, proculcarentque materiam, cujus amore populi ferro dimicant. Culinarum quoque argentea instrumenta fuere, prorsus quasi ad epulas, non ad bella pergerent*, etc.

18.

E LIBRO DECIMO SEXTO.

Idem XII, p. 527, E: Ποσειδώνιος δὲ ἐν ἑκκαιδεκάτῃ Ἱστοριῶν περὶ τῶν κατὰ τὴν Συρίαν πόλεων λέγων ὡς ἐτρύφων, γράφει καὶ ταῦτα· « Τῶν γοῦν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀνθρώπων διὰ τὴν εὐβοσίαν τῆς χώρας ἀπὸ (ἀπούσης conj. Bak.) τῆς περὶ τὰ ἀναγκαῖα κακοπαθείας συνόδους νεμόντων πλείονας, ἐν αἷς εὐωχοῦντο συνεχῶς, τοῖς μὲν γυμνασίοις ὡς βαλανείοις χρώμενοι, ἀλειφόμενοι δ' ἐλαίῳ πολυτελεῖ καὶ μύροις, τοῖς δὲ γραμματείοις (οὕτως γὰρ ἐκάλουν τὰ κοινὰ τῶν συνδείπνων), ὡς ἐν οἰκητηρίοις διαιτώμενοι, καὶ τὸ πλεῖον τῆς ἡμέρας γαστριζόμενοι ἐν αὐτοῖς οἴνοις καὶ βρώμασιν, ὥστε καὶ προσαποφέρειν πολλὰ καὶ καταυλουμένους πρὸς χελωνίδος πολυκρότου ψόφον, ὥστε τὰς πόλεις ὅλας τοιούτοις κελάδοις συνηχεῖσθαι. » Eadem non indicato libro leguntur V, p. 210, F.

19.

Idem IV, p. 153, A: Ἐν δὲ τῇ ἑκκαιδεκάτῃ περὶ Σελεύκου διηγούμενος (Ποσειδώνιος) τοῦ βασιλέως, ὡς εἰς Μηδίαν ἀνελθὼν καὶ πολεμῶν Ἀρσάκει, ᾐχμαλωτίσθη ὑπὸ τοῦ βαρβάρου, καὶ ὡς πολὺν χρόνον παρὰ τῷ Ἀρσάκει διέτριψεν, ἀγόμενος βασιλικῶς, γράφει καὶ ταῦτα· « Παρὰ Πάρθοις ἐν τοῖς δείπνοις ὁ βασιλεὺς τήν τε κλίνην, ἐφ' ἧς μόνος κατέκειτο, μετεωροτέραν τῶν ἄλλων καὶ κεχωρισμένην εἶχε, καὶ τὴν τράπεζαν μόνῳ, καθάπερ ἥρωι, πλήρη βαρβαρικῶν θοινημάτων παρακειμένην. »

Sequente libri XVI fragmento narratur quomodo Antiochus Sidetes ab Arsace captus perierit (Ol. 162, 4. 128 vere). Paullo ante (162, 4. 129 auctumno) Demetrius Nicator e captivitate dimissus erat. (Justin. XXXVIII, 10: *Phraates Demetrium in Syriam ad occupandum regnum cum Parthico præsidio mittit, ut eo pacto Antiochus ad sua tuenda e Parthia revocaretur.*) Quæ quum ita sint, exspectamus sane h. l. non de Seleuci captivitate, sed de Demetrii sermonem fuisse, in quem optime quadrant verba πολὺν χρόνον παρὰ τῷ Ἀρσάκει διέτριψεν (scil. per annos decem). Seleuci Callinici expeditio Parthica memoratur quidem apud Justin. XLI, 4: *Nec multo post (Arsaces) cum Seleuco rege, ad defectores persequendos veniente, congressus victor fuit.* Verum non captus rex est, sed in Syriam statim post cladem reversus, ut ex iis quæ sequuntur apud Justinum patet. Quæ quum ita sint, Frœlichius (Annal. Regum Syr. Prolegg. p. 66) et Clintonus (III, p. 313) duas Seleuci expeditiones distinguunt, quarum altera ex Athenæi loco eruenda sit. Igitur Posidonius dicendus foret ad antiquiora tempora data

18.

Posidonius sexto decimo libro Historiarum, de Syriæ civitatibus earumque luxuria loquens, hæc scribit: « Oppidorum incolæ, ob agri fertilitatem res ad vitam necessarias absque labore comparantes, frequentes conventus celebrabant, in quibus assidue epulabantur, gymnasiis pro balneis utentes, pretiosoque oleo et unguentis sese inungentes: in *grammateis* vero, sive scholis (sic enim appellabant publica cœnacula), tanquam domibus suis vitam agentes, in illisque majorem diei partem vino et epulis indulgentes, sic ut multa etiam insuper domum auferrent; denique aures oblectantes tumultuoso testudinis impetu, ita ut tota oppida talibus strepitibus personarent. »

19.

Libro decimo sexto ubi de Seleuco (*deb.* Demetrio) rege, refert, quo pacto expeditione in Mediam suscepta adversus Arsacen, captus a Barbaro et diu apud Arsacen commoratus, regie apud eum habitus esset, præter alia hæc scribit: « Apud Parthos rex, quum cœnabat, altiorem ceteris lectum habebat, et separatum ab aliis, in quo solus recumbebat: et mensam sibi soli, veluti heroi, appositam, barbaricis ferculis refertam. »

20.

Bibax vero etiam fuit ejusdem cum hoc (sc. *Antiocho Epiphane*) nominis, Antiochus *Sidetes* ille qui in Media cum Arsace bellum gessit; ut refert Posidonius Apamensis decimo sexto Historiarum libro. Quem occisum Arsaces quum sepeliendum curaret, dixit: « Evertit te, Antioche, confidentia et vinolentia: speraveras enim, te majoribus poculis regnum Arsacis epotaturum. »

occasione aberrasse. Equidem Athenæum quæ in antecedentibus Posidonius narrasset indicaturum errasse, et Seleucum posuisse statuo pro Demetrio, in quem et reliqua Athenæi verba, et series librorum cadunt optime. Quod rem narratam attinet, cf. fr. 8.

20.

Athenæus X, p. 439, D : Φιλοπότης δ' ἦν καὶ ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ἀντίοχος ἐν Μηδείᾳ πρὸς Ἀρσάκην πολεμήσας, ὡς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος ὁ Ἀπαμεὺς ἐν τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τῶν Ἱστοριῶν. Ἀναιρεθέντος γοῦν αὐτοῦ, τὸν Ἀρσάκην θάπτοντα αὐτὸν λέγειν· « Ἔσφηλέ σε, Ἀντίοχε, θάρσος καὶ μέθη· ἤλπιζες γὰρ ἐν μεγάλοις ποτηρίοις τὴν Ἀρσάκου βασιλείαν ἐκπιεῖν. » Interfectus Antiochus Sidetes est Ol. 162, 4. 128 vere. Cf. Diodor. XXXIV, 15; Clinton. F. H. III, p. 332; Justin. XXXIII, 10.

21.

Athenæus XI, p. 466, B : Ποσειδώνιος δ' ἐν τῇ εἰκοστῇ ἕκτῃ (scr. δεκάτῃ ἕκτῃ) τῶν Ἱστοριῶν Λυσίμαχόν φησι τὸν Βαβυλώνιον, καλέσαντα ἐπὶ δεῖπνον Ἵμερον, τὸν τυραννήσαντα οὐ μόνον Βαβυλωνίων, ἀλλὰ καὶ Σελευκέων, μετὰ τριακοσίων, μετὰ τὸ τὰς τραπέζας ἀρθῆναι, τετράμνουν ἑκάστῳ τῶν τριακοσίων ἔκπωμα δοῦναι ἀργυροῦν, καὶ σπονδοποιησάμενον προπιεῖν ἅμα πᾶσι, καὶ ἀποφέρεσθαι ἔδωκε τὰ ποτήρια.

Cf. Justinus XLII, 1 : *Phraates quum adversus eos* (sc. Scythas quos in auxilium adversus Antiochum Sidetem advocaverat, sed, quum confecto jam bello supervenissent, negata mercede dimiserat) *proficisceretur, ad tutelam regni reliquit Himerum quendam, pueritiæ sibi flore conciliatum : qui tyrannica crudelitate, oblitus et vitæ præteritæ et vicarii officii, Babylonios multasque alias civitates importune vexavit.* Trogi Pompeii prolog. ad lib. XLII : *Ut præfectus Parthis a Phraate Mesenis bellum intulit et in Babylonios et Seleucenses sæviit.* Hæc igitur quum statim post ea acciderint, quæ libro XVI Posidonius narrat, atque Diodorus quoque (XXXIV, 21, in Exc. Virtut.) de ejusdem Himeri (cod. Εὐημέρου) sævitia statim post cladem Antiochi loquatur, dubium vix est, hæc non XXVI, verum XVImo Posidonii libro exposita esse. Ceterum quæ apud Diodorum leguntur : Εὐήμερος ὁ τῶν Πάρθων βασιλεύς, Ὑρκάνιος ὢν τὸ γένος, excerptoris culpa corrupta sunt. Dixit Diodorus Ἵμερος ὁ τοῦ Π. βασιλέως σατράπης vel tale quid, notante Valesio.

22.

E LIBRO VICESIMO SECUNDO.

Idem XIII, p. 594, E : Ἅρπαλος δὲ ὁ Μακεδών, ὁ τῶν Ἀλεξάνδρου πολλὰ χρημάτων συλήσας καὶ καταφυγὼν εἰς Ἀθήνας, ἐρασθεὶς Πυθιονίκης, πολλὰ εἰς αὐτὴν κατανάλωσεν ἑταίραν οὖσαν· καὶ ἀποθανούσῃ πολυτάλαντον μνημεῖον κατεσκεύασεν· ἐκφέρων τε αὐτὴν ἐπὶ τὰς ταφάς, ὥς φησι Ποσειδώνιος ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκοστῇ τῶν Ἱστοριῶν, τεχνιτῶν τῶν ἐπισημοτάτων χορῷ μεγάλῳ καὶ παντοίοις ὀργάνοις καὶ εὐφωνίαις παρέπεμπε τὸ σῶμα. Cf. Diodor. XVII, 108, Theopomp. fr. 277 et quos ibi laudavimus. Quanam occasione ad hæc excurrerit Posidonius nescimus.

23.

E LIBRO VICESIMO TERTIO.

Idem VI, p. 246, C : Ποσειδώνιος δ' ὁ Ἀπαμεὺς ἐν τῇ εἰκοστῇ καὶ τρίτῃ τῶν Ἱστοριῶν, « Κελτοὶ (φησὶ) περιάγονται μεθ' αὐτῶν καὶ πολεμοῦντες συμβιωτάς, οὓς καλοῦσι παρασίτους. Οὗτοι δὲ ἐγκώμια αὐτῶν καὶ πρὸς ἀθρόους λέγουσιν ἀνθρώπους συνεστῶτας, καὶ πρὸς ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος ἐκείνων ἀκροωμένων. Τὰ δὲ ἀκούσματα αὐτῶν εἰσιν οἱ καλούμενοι Βάρδοι· ποιηταὶ δὲ οὗτοι τυγχάνουσι μετ' ᾠδῆς ἐπαίνους λέγοντες. »

24.

Idem IV, p. 154, A : Ποσειδώνιος δ' ἐν τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν Ἱστοριῶν· « Κελτοί, φησίν, ἐνίοτε παρὰ

21.

Posidonius decimo sexto Historiarum refert Lysimachum Babylonium, quum Himerum, qui non modo Babyloniorum, sed etiam Seleucensium erat tyrannus, ad cœnam vocasset cum trecentis, sublatis mensis unicuique trecentorum poculum argenteum quattuor minarum pondo dedisse, factaque libatione, simul omnibus propinasse, et quemque suum poculum secum auferre jussisse.

22.

Harpalus Macedo, is qui Alexandrum ingenti pecuniæ summa spoliavit, Athenasque confugit, Pythionicæ amore captus, multa in eam insumpserat, quum scortum ipsius esset; post cujus obitum multorum talentorum monumentum ei posuit : quumque ad sepulturam efferret, ut ait Posidonius libro vicesimo secundo Historiarum, cum ingenti celeberrimorum artificum choro, et omnifariorum musicorum instrumentorum et carminum cantibus cadaver est prosecutus.

23.

Posidonius Apamensis Historiarum libro vicesimo tertio : « Galli, ait, secum circumducunt, etiam quum in bellum proficiscuntur, convictores, quos parasitos vocant. Hi, quum in frequentibus hominum circulis, tum apud singulos privatim qui audire velint, laudes illorum celebrant. Acroamata eorum sunt qui *Bardi* vocantur : hi poetæ sunt, qui cum cantu laudes celebrant. »

24.

Posidonius tertio et vicesimo Historiarum : « Celtæ, ait, nonnumquam inter cœnam gladiatorio certamine congrediuntur. Quum enim armati conveniant, umbra-

τὸ δεῖπνον μονομαχοῦσιν· ἐν γὰρ τοῖς ὅπλοις ἀγερθέντες σκιαμαχοῦσι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀκροχειρίζονται, ποτὲ δὲ καὶ μέχρι τραύματος προΐασι, καὶ ἐκ τούτου ἐρεθισθέντες, ἐὰν μὴ ἐπισχῶσιν οἱ παρόντες, καὶ ἕως ἀναιρέσεως ἔρχονται. Τὸ δὲ παλαιόν φησιν ὅτι παρατεθέντων κωλήνων τὸ μηρίον ὁ κράτιστος ἐλάμβανεν· εἰ δέ τις ἕτερος ἀντιποιήσαιτο, συνίσταντο μονομαχήσοντες μέχρι θανάτου. Ἄλλοι δ' ἐν θεάτρῳ λαβόντες ἀργύριον ἢ χρυσίον, οἱ δὲ οἴνου κεραμίων ἀριθμόν τινα, καὶ πιστωσάμενοι τὴν δόσιν, καὶ τοῖς ἀναγκαίοις ἢ φίλοις διαδωρησάμενοι, ὕπτιοι ἐκταθέντες ἐπὶ θυρεῶν κεῖνται, καὶ παραστάς τις ξίφει τὸν λαιμὸν ἀποκόπτει. » Cf. Diodor. V, 28. Ex Athenæo hausit Eustath. p. 1606, 14.

25.

Athenæus IV, p. 151, E : Ποσειδώνιος δὲ ὁ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐν ταῖς Ἱστορίαις αἷς συνέθηκεν οὐκ ἀλλοτρίως ἧς προῄρητο φιλοσοφίας, πολλὰ παρὰ πολλοῖς ἔθιμα καὶ νόμιμα ἀναγράφων, « Κελτοὶ (φησὶ) τὰς τροφὰς προτίθενται, χόρτον ὑποβάλλοντες, καὶ ἐπὶ τραπεζῶν ξυλίνων, μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπηρμένων. Ἡ τροφὴ δ' ἐστὶν ἄρτοι μὲν ὀλίγοι, κρέα δὲ πολλὰ ἐν ὕδατι, καὶ ὀπτὰ ἐπ' ἀνθράκων ἢ ὀβελίσκων. Προσφέρονται δὲ ταῦτα καθαρείως μέν, λεοντωδῶς δέ, ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις αἴροντες ὅλα μέλη, καὶ ἀποδάκνοντες· ἐὰν δὲ ᾖ τι δυσαπόσπαστον, μαχαιρίῳ μικρῷ παρατέμνοντες, ὃ τοῖς κολεοῖς ἐν ἰδίᾳ θήκῃ παράκειται. Προσφέρονται δὲ καὶ ἰχθῦς οἵ τε παρὰ τοὺς ποταμοὺς οἰκοῦντες καὶ παρὰ τὴν ἐντὸς καὶ τὴν ἔξω θάλασσαν, καὶ τούτους δὲ ὀπτοὺς μετὰ ἁλῶν καὶ ὄξους καὶ κυμίνου. Τοῦτο δὲ καὶ εἰς τὸ ποτὸν ἐμβάλλουσιν. Ἐλαίῳ δ' οὐ χρῶνται διὰ σπάνιν, καὶ διὰ τὸ ἀσύνηθες ἀηδὲς αὐτοῖς φαίνεται. Ὅταν δὲ πλείονες συνδειπνῶσι, κάθηνται μὲν ἐν κύκλῳ, μέσος δ' ὁ κράτιστος, ὡς ἂν κορυφαῖος χοροῦ, διαφέρων τῶν ἄλλων ἢ κατὰ τὴν πολεμικὴν εὐχέρειαν, ἢ κατὰ τὸ γένος, ἢ κατὰ πλοῦτον· ὁ δ' ὑποδεχόμενος παρ' αὐτόν, ἐφεξῆς δ' ἑκατέρωθε κατ' ἀξίαν ἧς ἔχουσιν ὑπεροχῆς. Καὶ οἱ μὲν τοὺς θυρεοὺς ὁπλοφοροῦντες ἐκ τῶν ὀπίσω παρεστᾶσιν, οἱ δὲ δορυφόροι κατὰ τὴν ἀντικρὺ καθήμενοι κύκλῳ, καθάπερ οἱ δεσπόται, συνευωχοῦνται. Τὸ δὲ ποτὸν οἱ διακονοῦντες ἐν ἀγγείοις περιφέρουσιν ἐοικόσι μὲν ἀμβίκοις ἢ κεραμέοις ἢ ἀργυροῖς· καὶ γὰρ τοὺς πίνακας, ἐφ' ὧν τὰς τροφὰς προτίθενται, τοιούτους ἔχουσιν· οἱ δὲ χαλκοῦς, οἱ δὲ κάνεα ξύλινα καὶ πλεκτά. Τὸ δὲ πινόμενόν ἐστι παρὰ μὲν τοῖς πλουτοῦσιν οἶνος, ἐξ Ἰταλίας καὶ τῆς Μασσαλιητῶν χώρας παρακομιζόμενος, ἄκρατος δ' οὗτος· ἐνίοτε δὲ καὶ ὀλίγον ὕδωρ παραμίγνυται· παρὰ δὲ τοῖς ὑποδεεστέροις ζῦθος πύρινον μετὰ μέλιτος ἐσκευασμένον· παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς καθ' αὐτό· καλεῖται δὲ κόρμα. Ἀπορροφοῦσι δὲ ἐκ τοῦ ποτηρίου κατὰ μικρόν, οὐ πλεῖον κυάθου· πυκνότερον δὲ τοῦτο ποιοῦσι. Περιφέρει δὲ ὁ παῖς ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ λαιά. Οὕτως διακονοῦνται· καὶ τοὺς θεοὺς προσκυνοῦσιν, ἐπὶ τὰ δεξιὰ στρεφόμενοι. »

Ἔτι δὲ ὁ Ποσειδώνιος διηγούμενος καὶ τὸν Λουερ-

---

tilem quandam pugnam instituunt, et exercitii causa inter se conflictantur : interdum vero etiam usque ad vulnera procedunt; et inde irritati, nisi alii præsentes inhibeant, ad cædem usque progrediuntur. Priscis vero temporibus, inquit, moris apud eosdem fuerat, ut appositis in cœna pernis, quicunque fortissimus esset, femur acciperet : sin alius quispiam id sibi vindicaret, singulari certamine congressi ad mortem depugnabant. Alii in theatro, stipulata auri vel argenti summa, aut doliolorum vini numero aliquo, captis de præstando promisso pignoribus, initaque ratione ut merces ista inter necessarios ipsorum, quos maxime caros habent, dividatur, supinos sese super clypeis humi jacientibus extendunt : et adstans aliquis guttur eis gladio præcidit. »

25.

Posidonius Stoicus in Historiis quas composuit ratione minime aliena ab ea quam secutus est philosophia, varia variorum populorum instituta moresque recensens : « Celtæ, inquit, [*sive*, Galli Galliam incolentes] convivis substrato fœno insidentibus cibos apponunt super mensis ligneis, parum supra terram elatis. Sunt autem cibi : parum quidem panis, sed caro multa, partim elixa, partim assa sive super prunis sive in verutis. Comedunt autem illa satis quidem munde illata, sed leonino more ambabus manibus integros artus capientes, et morsu dilaniantes : quodsi quid ægrius divellitur, cultello præcidunt, qui vagina tectus peculiari in loculo adjacet. Vescuntur autem etiam piscibus hi qui fluvios accolunt, aut maris sive interioris sive exterioris litora; eisque assis, cum sale et aceto et cumino : hoc autem etiam potioni injiciunt. Oleo vero non utuntur, ob raritatem; et, quoniam insolitum, ingratum illis videtur. Ubi plures una cœnant, in orbem sedent : in medio quidem præstantissimus, veluti chorum ducens; nempe qui ceteris vel bellica dexteritate vel nobilitate vel divitiis antecellit. Huic adsidet convivator : et reliqui deinde utrimque ordine, prout quisque dignitate alterum præit. Et armigeri quidem, qui scuta gestant, pone stant : satellites vero, e regione opposita in orbem sedentes, epulantur et ipsi haud secus quam heri. Potum vero famuli in vasis circumferunt, quæ cadis illis, quos *ambicas* Græci vocant, similia sunt, ceterum vel fictilia vel argentea : nam et lances, in quibus cibos apponunt, argenteas nonnulli habent; alii vero æneas; alii canistra lignea aut vimine texta. Est vero potus, apud divites quidem, vinum ex Italia aut ex Massiliensium regione advectum; et id quidem merum : interdum vero parum aquæ mixtum habet : apud paulo tenuiores, cerevisia triticea, cum melle parata; apud plerosque autem vulgo, cerevisia absque melle : *corma* eum potum vocant. Sorbillant autem ex eodem poculo paulatim non amplius cyatho; sed id sæpius faciunt. Circumfert autem puer a dextra versus sinistram. Ita ministrant : atque etiam deos adorant, ad dextram conversi. »

Idem Posidonius, divitias enarrans Luernii [*Luerii* sec. *Strabon.*] patris Bituitis illius, qui a Romanis sublatus est, ait : « popularem gratiam aucupantem, quum

νίου, τοῦ Βιτύϊτος πατρὸς, πλοῦτον, τοῦ ὑπὸ Ῥωμαίων καθαιρεθέντος, φησὶ « δημαγωγοῦντα αὐτὸν τοὺς ὄχλους ᾽ν ἅρματι φέρεσθαι διὰ τῶν πεδίων, καὶ σπείρειν χρυσὸν καὶ ἄργυρον ταῖς ἀκολουθούσαις τῶν Κελτῶν μυριάσι, φράγμα τε ποιεῖν δωδεκαστάδιον, τετράγωνον, ἐν ᾧ πληρουμένους ληνοὺς πολυτελοῦς πόματος, παρασκευάζειν τε τοσοῦτο βρωμάτων πλῆθος, ὥστε ἐφ' ἡμέρας πλείονας ἐξεῖναι τοῖς βουλομένοις εἰσερχομένοις τῶν παρασκευασθέντων ἀπολαύειν, ἀδιαλείπτως διακονουμένους. Ἀφορίσαντος δ' αὐτοῦ προθεσμίαν ποτὲ τῆς θοίνης, ἀφυστερήσαντά τινα τῶν βαρβάρων ποιητὴν ἀφικέσθαι, καὶ συναντήσαντα μετὰ ᾠδῆς ὑμνεῖν αὐτοῦ τὴν ὑπεροχὴν, ἑαυτὸν δ' ἀποθρηνεῖν ὅτι ὑστέρηκε, τὸν δὲ τερφθέντα θυλάκιον αἰτῆσαι χρυσίου, καὶ ῥῖψαι αὐτῷ παρατρέχοντι, ἀνελόμενον δ' ἐκεῖνον πάλιν ὑμνεῖν, λέγοντα, διότι τὰ ἴχνη τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ἁρματηλατεῖ, χρυσὸν καὶ εὐεργεσίας ἀνθρώποις φέρει. » Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ ἱστόρησεν. Cf. Strabo IV, p. 191.

De Bituito, Arvernorum rege, contra quem feliciter pugnavit consul Q. Fabius Maximus, Paulli nepos (a. 121 a. Chr.; 633 a. u. c.), vid. Florus III, 2, Epitom. Liv. LXI, 44, Oros. V, 14, Eutrop. IV, 22. — Aliud fragm. libro XXIII in codd. nonnullis adscriptum vide sub N° 32. Subjungimus reliqua quæ de Gallis Galliaque e Posidonio traduntur.

26.

Strabo IV, p. 197, de Gallorum moribus loquens : Πρόσεστι δὲ τῇ ἀνοίᾳ καὶ τὸ βάρβαρον καὶ τὸ ἔκφυλον, ὃ τοῖς προσβόρροις ἔθνεσι παρακολουθεῖ πλεῖστον, τὸ ἀπὸ τῆς μάχης ἀπιόντας τὰς κεφαλὰς τῶν πολεμίων ἐξάπτειν ἐκ τῶν αὐχένων τῶν ἵππων, κομίσαντας δὲ προσπατταλεύειν τὴν θέαν τοῖς προπυλαίοις. Φησὶ γοῦν Ποσειδώνιος αὐτὸς ἰδεῖν ταύτην πολλαχοῦ καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀηθίζεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα φέρειν πρᾴως διὰ τὴν συνήθειαν. Cf. Diodorus, V, 29, 4. Reliqua quæ Strabo et Diodorus de Gallorum moribus narrant, ex eodem Posidonio maximam partem petita fuerint.

27.

Strabo IV, p. 188, postquam de auro Tolosano Timagenis narrationem exposuit, pergit : Πιθανώτερος δ' ἐστὶν ὁ Ποσειδωνίου λόγος· τὰ μὲν γὰρ εὑρεθέντα (sc. ὑπὸ Καιπίωνος τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων) ἐν τῇ Τολώσσῃ χρήματα μυρίων που καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γενέσθαι φησὶ, τὰ μὲν ἐν σηκοῖς ἀποκείμενα, τὰ δ' ἐν λίμναις ἱεραῖς, οὐδεμίαν κατασκευὴν ἔχοντα, ἀλλ' ἀργὸν χρυσίον καὶ ἄργυρον· τὸ δ' ἐν Δελφοῖς ἱερὸν κατ' ἐκείνους ἤδη τοὺς χρόνους ὑπάρξαι κενὸν τῶν τοιούτων, σεσυλημένον ὑπὸ τῶν Φωκέων κατὰ τὸν ἱερὸν πόλεμον· εἰ δὲ καί τι ἐλείφθη, διανείμασθαι πολλούς· οὐδὲ σωθῆναι δὲ αὐτοὺς εἰκὸς εἰς τὴν οἰκείαν, ἀθλίως ἀπαλλάξαντας μετὰ τὴν ἐκ Δελφῶν ἀποχώρησιν καὶ σκεδασθέντας ἄλλους ἐπ' ἄλλα μέρη κατὰ διχοστασίαν· ἀλλ', ὥσπερ ἐκεῖνός τε εἴρηκε καὶ ἄλλοι πλείους, ἡ χώρα πολύχρυσος οὖσα καὶ δεισιδαιμόνων καὶ οὐ πολυτελῶν τοῖς βίοις πολλαχοῦ (τῆς Κελτικῆς) ἔσχε θησαυρούς· μάλιστα δ' αὐτοῖς αἱ λίμναι τὴν ἀσυλίαν παρεῖχον, εἰς ἃς καθίεσαν ἀργύρου ἢ καὶ χρυσοῦ βάρη. Οἱ γοῦν Ῥωμαῖοι κρατήσαντες τῶν τόπων ἀπέδοντο τὰς λίμνας δημοσίᾳ, καὶ τῶν ὠνησαμένων πολλοὶ μύλους εὗρον σφυρηλάτους ἀργυροῦς. Ἐν δὲ τῇ Τολώσσῃ καὶ τὸ ἱερὸν ἦν ἅγιον, τιμώμενον σφόδρα ὑπὸ τῶν περιοίκων, καὶ τὰ χρήματα ἐπλεόνασε διὰ τοῦτο, πολλῶν ἀνατιθέντων, καὶ μηδενὸς προσάπτεσθαι θαρ-

---

per agros curru veheretur, aurum argentumque sparsisse prosequentibus eum Gallorum myriadibus : et septum duodecim stadiorum cinxisse quadratum, in quo plures essent lacus, sumptuosa potione repletos, et cibariorum tantam copiam paratam, ut per complures dies, quicumque voluisset, potestatem intrandi haberet, et rebus paratis fruendi, ministrantibus indesinenter famulis. Eidem, quum epularum diem aliquando constituisset, barbarum quendam poetam, sero nec ad ipsum diem adventantem, occurrisse in via, hymnumque cecinisse, quo et illius laudes prædicabat, et suam sortem, quod sero venisset, lamentabatur : quo carmine delectatum illum, sacculum auri poposcisse, et cantori a latere currenti projecisse : quo sublato poetam, denuo laudes ejus canentem, dixisse, *vestigia terræ, in qua ille curru vehatur, aurum et beneficia mortalibus ferre.* » Hæc igitur tertio et vicesimo libro ille memoriæ prodidit.

26.

Stoliditati accedit etiam barbaricum quippiam et insitatum, quod plerumque septentrionalibus gentibus comitatur, quod quum a pugna redeunt, capita hostium de collis equorum suspendunt, et reportata spectaculi gratia vestibulis ædium affigunt; id se multis in Galliæ locis vidisse ait Posidonius, quumque initio rem insolentem aversaretur, consuetudine eam sibi minus molestam redditam.

27.

Probabilior autem est Posidonii narratio. Is inventas Tolosæ pecunias ait quindecim circiter fuisse millium talentûm, partim in sacrariis repositas, partim in sacris lacubus, artificis manus non expertas, sed aurum argentumque infectum fuisse : at templum Delphicum illo jam tempore vacuum fuisse hujusmodi rerum, utpote in Sacro bello a Phocensibus spoliatum; quodsi autem quid fuerit ibi repertum, fuisse id inter multos divisum. Neque verisimile esse, Tectosages in patriam rediisse salvos, qui post discessum a Delphis miseriis pressi, ob dissensionem alii alio dispersi abierint. Ergo, quod hic cum aliis pluribus tradit, regio illa auri dives quum esset, hominesque eam tenerent superstitiosi, ac in vitam degendam non sumptuosi, factum est ut multis in locis ea thesauros haberet; maxime autem paludes eos tutos præstabant, in quas argenti aut etiam auri pondera demittebant. Romani itaque potiti ea ditione, paludes publice vendiderunt; multique eorum qui emerunt, molas ex argento ductas repererunt. Tolosæ porro templum fuit sacrosanctum, quod valde venerabantur vicini, ideo-

ῥοῦντος. Ἵδρυται δ' ἡ Τολῶσσα κατὰ τὸ στενότατον τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ διείργοντος ἀπὸ τῆς κατὰ Νάρβωνα θαλάττης τὸν ὠκεανὸν, ὅν φησι Ποσειδώνιος ἐλάττω τῶν τρισχιλίων σταδίων.

Antecedentia vide in fragm. 10 Timagenis. De auro in fanis deorum disseminato cf. Diodor. V, 27, 4. Ceterum hæc petita non ex libro 23, sed ex uno librorum sequentium. Nam res pertinet ad an. 106, quo consul fuit Q. Servilius Cæpio. Cf. Justin. XXXII, 3 : *Tectosagi autem, quum* (*Delphis*) *in antiquam patriam Tolosam venissent, comprehensique pestifera lue essent, non prius sanitatem recuperare, quam haruspicum responsis moniti, aurum argentumque bellis sacrilegiisque quæsitum in Tolosensem lacum mergerent : quod omne magno post tempore Cæpio Romanus consul abstulit. Fuere autem argenti pondo centum decem millia, auri pondo quinquies decies centum millia. Quod sacrilegium causa excidii Cæpioni exercituique postea* (105 a. C.) *fuit.* Quæ Timagenis potius quam Posidonii sunt. Cf. etiam Cicero De orat. II, 47, De nat. deor. II, 30.

28.

Strabo IV, p. 182 : Μεταξὺ γὰρ τῆς Μασσαλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ πεδίον ἐστὶ τῆς θαλάττης διέχον εἰς ἑκατὸν σταδίους, τοσοῦτον δὲ καὶ τὴν διάμετρον, κυκλοτερὲς τὸ σχῆμα· καλεῖται δὲ Λιθῶδες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. Μεστὸν γάρ ἐστι λίθων χειροπληθῶν, ὑποπεφυκυῖαν ἐχόντων αὐτοῖς ἄγρωστιν, ἀφ' ἧς ἄφθονοι νομαὶ βοσκήμασίν εἰσιν· ἐν μέσῳ δ' ὕδατα καὶ ἁλυκίδες ἐνίστανται καὶ ἅλες. Ἅπασα μὲν οὖν καὶ ἡ ὑπερκειμένη χώρα προσήνεμός ἐστι, διαφερόντως δ' εἰς τὸ πεδίον τοῦτο [τὸ] μελαμβόρειον καταιγίζει πνεῦμα βίαιον καὶ φρικῶδες· φασὶ γοῦν σύρεσθαι καὶ κυλινδεῖσθαι τῶν λίθων ἐνίους, κατακλᾶσθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ὀχημάτων καὶ γυμνοῦσθαι καὶ ὅπλων καὶ ἐσθῆτος ἀπὸ τῆς ἐμπνοῆς. Ἀριστοτέλης μὲν οὖν φησιν ὑπὸ σεισμῶν, τῶν καλουμένων βραστῶν, ἐκπεσόντας τοὺς λίθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν συνολισθεῖν εἰς τὰ κοῖλα τῶν χωρίων. Ποσειδώνιος δὲ λίμνην οὖσαν παγῆναι μετὰ κλυδασμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πλείονας μερισθῆναι λίθους, καθάπερ τοὺς ποταμίους κάχληκας καὶ τὰς ψήφους τὰς αἰγιαλίτιδας, ὁμοίως δὲ καὶ λείους καὶ ἰσομεγέθεις τῇ ὁμοιότητι· καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδεδώκασιν ἀμφότεροι. Πιθανὸς μὲν οὖν ὁ παρ' ἀμφοῖν λόγος· ἀνάγκη γὰρ τοὺς οὕτω συνεστῶτας λίθους, οὐ καθ' ἑαυτοὺς ἢ ἐξ ὑγροῦ παγέντας μεταβαλεῖν, [ἢ] ἐκ πετρῶν μεγάλων ῥήγματα συνεχῆ λαβουσῶν ἀποκριθῆναι. Τὸ μέντοι δυσαπολόγητον Αἰσχύλος καταμαθὼν, ἢ παρ' ἄλλου λαβὼν εἰς μῦθον ἐξετόπισε. Φησὶ γοῦν Προμηθεὺς παρ' αὐτῷ, καθηγούμενος Ἡρακλεῖ τῶν ὁδῶν τῶν ἀπὸ Καυκάσου πρὸς τὰς Ἑσπερίδας·

> Ἥξεις δὲ Λιγύων εἰς ἀτάρβητον στρατὸν,
> ἔνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θοῦρός περ ὢν
> μέμψει· πέπρωται γάρ σε καὶ βέλη λιπεῖν
> ἐνταῦθ' ἑλέσθαι θ' οὔ τιν' ἐκ γαίας λίθον
> ἕξεις, ἐπεὶ πᾶς χῶρός ἐστι μαλθακός.
> Ἰδὼν δ' ἀμηχανοῦντά σ' ὁ Ζεὺς οἰκτερεῖ,
> νεφέλην δ' ὑποσχὼν νιφάδι γογγύλων πέτρων
> ὑπόσκιον θήσει χθόν', οἷς ἔπειτα σὺ
> βαλὼν διώσει ῥᾳδίως Λίγυν στρατόν·

ὥσπερ οὐ κρεῖττον ὂν, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, εἰς αὐτοὺς τοὺς Λίγυας ἐμβαλεῖν τοὺς λίθους καὶ καταχῶσαι πάντας, ἢ τοσούτων δεόμενον ποιῆσαι λίθων τὸν Ἡρακλέα. Τὸ μὲν οὖν τοσούτων, ἀναγκαῖον ἦν, εἴπερ καὶ πρὸς ὄχλον

---

que abundabat thesauris, multis donaria dedicantibus, et nemine attingere auso. Sita est Tolosa quo loco arctissimus est isthmus, qui a Narbonensi mari Oceanum distinguit, quem isthmum Posidonius ait minorem esse tribus stadiorum millibus.

28.

Inter Massiliam et ostia Rhodani campus est a mari centum circiter dissitus stadiis, diametro ejusdem quantitatis, forma circulari : is Lapidosus seu Saxosus ab eventu dicitur; est enim plenus lapidum qui manum implere possint, inter quos gramen nascitur, abunde pascuis pecoris suppeditans; in medio autem aquæ et salinæ sunt et sales. Tota quidem ea quæ superius adjacet regio ventis est exposita; in hunc autem maxime campum ventus incumbit ac defertur melamboreus (*quasi* ater septentrionalis), violentus ac horribilis, quo ferunt et lapides agitari atque volvi, et homines de vehiculis deturbari, ac vi flatus armis vestibusque nudari. Aristoteles ergo ait a terræ motibus, quibus ob ejiciendi vim Brastôn nomen est, lapides in superficiem egestos, in cava loca confertim delapsos esse. Posidonius lacum fuisse dicit, qui quum fluctuatione quadam exaruerit, ideoque in plures dissipatus sit lapides, sicut fluminum lapillos, et littorum scrupulos, similes inter se ut lævitate, ita magnitudine. Sane uterque probabilem rei rationem exposuit. Necesse est enim lapides qui sic constituuntur, non per se [*esse ortos, sed*] aut humidi alicujus concretione hanc formam accepisse, aut ex magnis saxis frequentes rupturas expertis esse avulsos. Æschylus quidem aut intelligens difficulter causas rei exponi posse, aut ab alio accipiens, hoc in fabulam detorsit. Nam apud eum Prometheus Herculi exponens iter a Caucaso ad Hesperidas, in hanc loquitur sententiam :

> Venies et impavidas ad Ligurum copias.
> Ibi, bellicosus etsi sis, tamen (hoc scio)
> satis arduo tibi conflictabere prœlio,
> fato jubente destitui te spiculis :
> mollique saxa nec poteris avellere
> tellure. Sed tuas miserabitur pater
> angustias : plenam rotundorum nive
> lapidum polo subtendet nubem, umbra solum
> teget : hisce tu lapidibus armatus ferum
> facile Ligusticum fundes exercitum.

Quasi vero, inquit Posidonius, non præstasset saxa in ipsos injicere Ligures potius, iisque hos obruere, quam tot fingere lapidibus eguisse Herculem. At vero tot lapidibus opus erat contra tam ingentem multitudinem : ut hac quidem in parte fabulæ auctor probabiliora dixerit quam fabulæ

παμπληθῆ· ὥστε ταύτῃ γε πιθανώτερος ὁ μυθογράφος τοῦ ἀνασκευάζοντος τὸν μῦθον. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πεπρῶσθαι φήσας ὁ ποιητὴς οὐκ ἐᾷ μέμφεσθαι φιλαιτίως. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς προνοίας καὶ τῆς εἱμαρμένης λόγοις εὕροι τις ἂν πολλὰ τοιαῦτα τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τῶν φύσει γινομένων, ὥστ' ἐπ' αὐτῶν φάναι πολὺ κρεῖττον εἶναι τόδε ἢ τόδε γενέσθαι, οἷον εὔομβρον εἶναι τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ μὴ τὴν Αἰθιοπίαν ποτίζειν τὴν γῆν· καὶ τὸν Πάριν εἰς Σπάρτην πλέοντα ναυαγίῳ περιπεσεῖν, ἀλλὰ μὴ τὴν Ἑλένην ἁρπάσαντα δίκας τῖσαι τοῖς ἀδικηθεῖσιν ὕστερον, ἡνίκα τοσοῦτον ἀπειργάσατο φθόρον Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων· ὅπερ Εὐριπίδης ἀνήνεγκεν εἰς τὸν Δία·

Ζεὺς γὰρ κακὸν μὲν Τρωσὶ, πῆμα δ' Ἑλλάδι
θέλων γενέσθαι, ταῦτ' ἐβούλευσεν πατήρ.

Cf. Pompon. Mela II, 5; Plinius H. N. III, 4.

29.

E LIBRO VICESIMO SEPTIMO.

Athenæus IX, p. 369, C: Ποσειδώνιος δ' ὁ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐν τῇ εἰκοστῇ ἑβδόμῃ τῶν Ἱστοριῶν, περὶ τὴν Δαλματίαν φησὶ γίγνεσθαι γογγυλίδας ἀκηπεύτους, καὶ ἀγρίους σταφυλίνους.

Δαλματίαν] ἀλματίαν editt. vett. Dalmatas debellavit L. Cæcilius Metellus consul, a. 117 a. C. 637 a. u. (V. Liv. epitom. LXII; Appian. Illyr. c. 11; Eutrop. IV, 23). Ad hunc annum Posidonii fragm. refero.

30.

E LIBRO VICESIMO OCTAVO.

Idem XV, p. 692, C: Ἥδιστον δὲ, ἄνδρες φίλοι, ἀναγιγνώσκων τὴν ὀγδόην καὶ εἰκοστὴν τῶν Ποσειδωνίου Ἱστοριῶν, περὶ μύρων τι λεγόμενον ἐτήρησα οὐκ ἀλλότριον ἡμῶν τοῦ συμποσίου. Φησὶ γὰρ ὁ φιλόσοφος· « Ἐν Συρίᾳ ἐν τοῖς βασιλικοῖς συμποσίοις, ὅταν τοῖς εὐωχουμένοις δοθῶσιν οἱ στέφανοι, εἰσίασί τινες μύρων Βαβυλωνίων ἔχοντες ἀσκίδια καὶ πόρρωθεν ἐκ τούτων περιπορευόμενοι τοὺς μὲν στεφάνους τῶν κατακειμένων δροσίζουσι τοῖς μύροις, ἄλλο μηδὲν ἔξωθεν παραρραίνοντες. »

31.

Idem XII, p. 540, A: Ἀντίοχον δὲ τὸν Γρυπὸν ἐπικαλούμενον βασιλέα, φησὶ Ποσειδώνιος ἐν τῇ ὀγδόῃ καὶ εἰκοστῇ τῶν Ἱστοριῶν, τὰς ἐπὶ Δάφνῃ πανηγύρεις ἐπιτελοῦντα, ὑποδοχὰς λαμπρὰς ἐπιτελεῖν. Ἐν αἷς τὸ μὲν πρῶτον ἀναδόσεις ἐγίγνοντο ὁλομελῶν βρωμάτων, εἶτ' ἤδη καὶ ζώντων χηνῶν καὶ λαγωῶν καὶ δορκάδων. Ἀνεδίδοντο δὲ, φησὶ, καὶ χρυσοῖ στέφανοι τοῖς δειπνοῦσι, καὶ ἀργυρωμάτων πλῆθος, καὶ θεραπόντων καὶ ἵππων καὶ καμήλων. Ἔδει τε ἀναβάντα ἐπὶ τὴν κάμηλον ἕκαστον πιεῖν, καὶ λαβεῖν τε τὴν κάμηλον καὶ τὰ ἐπὶ τῆς καμήλου, καὶ τὸν παρεστῶτα παῖδα. » Cf. f. 17.

Idem V, p. 210, E: Καὶ ἄλλος δ' Ἀντίοχος βασιλεὺς, ἐπιτελῶν τοὺς ἐν Δάφνῃ ἀγῶνας, ἐποιήσατο καὶ αὐτὸς ὑποδοχὰς λαμπρὰς, ὡς ὁ αὐτός φησι Ποσειδώνιος. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀναδόσεις ἐποιήσατο κατ' ἄνδρα ὁλομελῶν βρωμάτων· μετὰ δὲ καὶ ζώντων χηνῶν, λαγωῶν καὶ δορκάδων. Ἀνεδίδοντο δὲ καὶ χρυσοῖ στέφανοι τοῖς δειπνοῦσι, καὶ ἀργυρωμάτων πλῆθος, καὶ θεραπόντων καὶ ἵππων καὶ καμήλων. Καὶ ἔδει ἀναβάντα ἐπὶ τὴν κάμηλον πιεῖν ἕκαστον, καὶ λαβεῖν τὴν κάμηλον, καὶ τὸν παρεστῶτα παῖδα.

Antiochus Grypus regnavit inde ab anno 123 a. Chr. Quæ h. l. narrantur, ad annum 116 vel 115 pertinere ex serie librorum collegeris.

---

reprehensor. Sed alias quoque poeta, hæc ita in fatis esse dicens, non patitur in ea culpandi studio inquiri. Nam ubi de providentia et fato disputatur, multa inveneris alioqui in rebus humanis ac naturalibus, de quibus diceres, præstitisse alio quam hoc modo ea fieri: ut verbi gratia, imbribus potius irriguam Ægyptum debuisse esse quam ab Æthiopia humorem accipere, et Paridem, quum Spartam peteret, debuisse potius naufragium facere, quam rapta Helena pœnas postmodo dare læsis, quando auctor exstiterat tantæ cladis Græcorum ac barbarorum; quam Euripides Jovi imputat:

Jupiter malum quum Troiis, et Græciæ
inferre cladem vult, ea decrevit pater.

29.

Posidonius Stoicus septimo et vicesimo libro Historiarum circa Dalmatiam rapas nasci sine cultura et silvestres pastinacas.

30.

Historiarum Posidonii librum vicesimum octavum perlegens, jucundissimum quidpiam, amici, observavi de unguentis ibi traditum, non alienum a nostro convivio. Ait enim philosophus: « In Syria in regis conviviis, postquam convivantibus distributæ sunt coronæ, intrant nonnulli utriculos habentes unguentorum Babyloniorum: qui circumeuntes ex illis utriculis coronas adcumbentium irrorant unguentis, aliud nihil præterea conspergentes. »

31.

Antiochum regem, eum qui Grypus est cognominatus, scribit Posidonius vigesimo octavo Historiarum libro, quum ludos ad Daphnen celebraret, splendida epula exhibuisse. In quibus primum viritim distribuebantur integra fercula parata; tum deinde vivi etiam anseres, lepores, et dorcades. Distribuebantur vero etiam, ait, convivis aureæ coronæ, et argenteorum vasorum multitudo, et servorum et equorum et camelorum: et quemque, ut camelum conscenderat, sic bibere oportebat, et camelum abducere, et quæ imposita camelo erant, et adstantem puerum. »

32.

E LIBRO TRICESIMO.

Athen. IV, 153, E: Γερμανοὶ δὲ, ὡς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος ἐν τῇ τριακοστῇ, ἄριστον προσφέρονται κρέα μεληδὸν ὠπτημένα καὶ ἐπιπίνουσι γάλα καὶ τὸν οἶνον ἄκρατον.

τριακοστῇ] in nonnullis codd. τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ. Libro 23 vidimus sermonem fuisse de moribus Gallorum; ibidem nostra quoque locum nancisci poterant. Sed alter numerus, quem cum Dindorfio exhibuimus, faciliorem etiam explicationem habet. Nam series librorum nos ducit ad annum 113 a. C., quo Cimbri et Teutoni in Italiam transierunt. — μεληδὸν] num ἀμεληδὸν? Diodorus V, 28, 4 de Gallis : πλησίον αὐτῶν ἐσχάραι κεῖνται ἔχουσαι... ὀβελοὺς πλήρεις κρεῶν ὁλομερῶν.

33.

E LIBRO TRICESIMO QUARTO.

Idem VI, p. 246, D : Ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς (sc. Ποσειδώνιος) Ἀπολλώνιόν τινα ἀναγράφει, παράσιτον γεγονότα Ἀντιόχου τοῦ Γρυποῦ ἐπικαλουμένου, τοῦ τῆς Συρίας βασιλέως.

34.

E LIBRO TRICESIMO SEXTO.

Idem XI, p. 494, F : Παναθηναϊκόν. Ποσειδώνιος ὁ φιλόσοφος ἐν ἕκτῃ καὶ τριακοστῇ τῶν Ἱστοριῶν ὡς οὕτω καλουμένων τινῶν ποτηρίων μνημονεύει, γράφων οὕτως· « Ἦσαν δὲ καὶ ὀνύχινοι σκύφοι, καὶ συνδέσεις τούτων μέχρι δικοτύλων· καὶ Παναθηναϊκὰ μέγιστα, τὰ μὲν δίχοα, τὰ δὲ καὶ μείζονα. »

E LIBRIS INCERTIS.

34 a.

Strabo VII, p. 309, de Chersoneso : Αὕτη δ' ἦν πρότερον αὐτόνομος, πορθουμένη δὲ ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἠναγκάσθη προστάτην ἑλέσθαι Μιθριδάτην τὸν Εὐπάτορα, στρατηγιῶντα ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ ἰσθμοῦ μέχρι Βορυσθένους βαρβάρους καὶ τοῦ Ἀδρίου· ταῦτα δ' ἦν ἐπὶ Ῥωμαίους παρασκευή. Ἐκεῖνος μὲν οὖν κατὰ ταύτας τὰς ἐλπίδας ἄσμενος πέμψας εἰς τὴν Χερρόνησον στρατιὰν, ἅμα πρός τε τοὺς Σκύθας ἐπολέμει, Σκίλουρόν τε καὶ τοὺς Σκιλούρου παῖδας τοὺς περὶ Πάλακον· οὓς Ποσειδώνιος μὲν πεντήκοντά φησιν, Ἀπολλωνίδης δ' ὀγδοήκοντα· ἅμα δὲ τούτους τε ἐχειρώσατο βίᾳ, καὶ Βοσπόρου κατέστη κύριος παρ' ἑκόντος λαβὼν Παρισάδου τοῦ κατέχοντος. Ἐξ ἐκείνου δὴ τοῦ χρόνου τοῖς τοῦ Βοσπόρου δυνάσταις ἡ τῶν Χερρονησιτῶν πόλις ὑπήκοος μέχρι νῦν ἐστι.

Res pertinet ad priora tempora Mithridatis, qui regnavit inde ab a. 120 a. C. Accuratius rem definire vix licet.

35.

Athen. VI, p. 272, E : Ποσειδώνιος γοῦν, οὗ συνεχῶς μέμνησαι, ὁ φιλόσοφος, καὶ ἀποστάντας φησὶν αὐτοὺς (servos Atticos) καταφονεῦσαι μὲν τοὺς ἐπὶ τῶν μετάλλων φύλακας, καταλαβέσθαι δὲ τὴν ἐπὶ Σουνίῳ ἀκρόπολιν, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον πορθῆσαι τὴν Ἀττικήν. Οὗτος δ' ἦν ὁ καιρὸς, ὅτε καὶ ἐν Σικελίᾳ ἡ δευτέρα τῶν δούλων ἐπανάστασις ἐγένετο· πολλαὶ δὲ αὗται ἐγένοντο καὶ ἀπώλοντο οἰκετῶν ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν μυριάδας.

Cf. Diodor. XXXVI, 1 sqq. Bellum servile alterum gestum a. 102-99 a. C.

32.

Germani, uti narrat Posidonius libro trigesimo, in prandio vescuntur carne membratim assata, bibuntque lac et vinum merum.

33.

Idem scriptor, libro trigesimo tertio, Apollonium aliquem commemorat, quem parasitum fuisse ait Antiochi Syriæ regis, illius qui Grypus cognominatus est.

34.

Panathenaicum. Horum meminit Posidonius philosophus, sexto et trigesimo Historiarum libro, tanquam poculorum sic nominatorum, his verbis : « Erant vero etiam scyphi ex onyche, et compactiones horum, usque ad duarum cotylarum capacitatem; et Panathenaica maxima, duorum congiorum alia, alia vero etiam majora. »

24 a.

Chersonesus prius libera suique juris erat; deinde a barbaris infestata patronum sibi sumere coacta est Mithridatem Eupatora, ducis munus ambientem contra barbaros qui supra isthmum ad Borysthenem usque et Adriam habitabant. Idque contra Romanos præparabat. Hac igitur ductus spe libenter misso in Chersonesum exercitu, simul contra Scythas bellabat, et contra Scilurum ejusque liberos, quorum princeps Palacus erat, quosque numero quinquaginta Posidonius, octoginta Apollonides fuisse dicunt. Atque tum hos vi subegit, tum Bosporo potitus est, quem sponte ei tradidit Parisades (*Pærisades*) regulus. Inde ab hoc tempore Bospori principibus urbs Chersonitarum ad hunc usque diem subjecta est.

35.

Posidonius philosophus, quem tu adeo frequenter commemoras, tradit rebellantes eos (servos Atticos), interfectis metallorum præfectis, Sunii arcem occupasse, et multo tempore devastasse Atticam. Accidit id per idem tempus, quo in Sicilia altera servorum defectio concitata est. Multæ vero eorum seditiones tumultusque fuere, in quibus perierunt servorum ultra decies centena millia.

[E LIBRO QUADRAGESIMO QUARTO.]

36.

Idem IV, p. 153, B : Ἱστορῶν δὲ (sc. Ποσειδώνιος) καὶ περὶ Ἡρακλέωνος τοῦ Βεροιαίου, ὃς ὑπὸ τοῦ Γρυποῦ καλουμένου Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως προαχθεὶς μικροῦ δεῖν τῆς βασιλείας ἐξέβαλε τὸν εὐεργέτην, γράφει ἐν τῇ τετάρτῃ [καὶ τετταρακοστῇ] τῶν Ἱστοριῶν τάδε· « Ἐποιεῖτό τε τῶν στρατιωτῶν τὰς κατακλίσεις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐν ὑπαίθρῳ, ἀνὰ χιλίους δειπνίζων. Τὸ δὲ δεῖπνον ἦν ἄρτος μέγας καὶ κρέας, τὸ δὲ ποτὸν κεκραμένος οἶνος οἷος δήποτε ὕδατι ψυχρῷ. Διηκόνουν δὲ ἄνδρες μαχαιροφόροι, καὶ σιωπὴ ἦν εὔτακτος. »

« Heracleonem post Antiochi Grypi mortem regnum occupasse cognovimus e prologo libri XXXIX Pompeii Trogi. Vaillantus dubito an recte eum Antiochi Epiphanis ætati adscripserit, qui quinquaginta amplius annis ante floruit (De imper. Seleuc. p. 205). Neque id prætermittendum est in citando libro Posidonii vitium esse commissum et pro τετάρτῃ restituendum τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ, ut superiore loco (sc. fr. 33), qui ad eandem ætatem pertinet. » Bake p. 148. Ego retuli ad librum XLIV, quia hæc videbatur facilior emendatio, atque libri numerus melius convenit temporibus, quæ indicat Trogus Pompeius et Josephus A. J. XIII, 13, 4 : Ἀντίοχος ὁ Γρυπὸς ἐπικληθεὶς ἀποθνήσκει ὑπὸ Ἡρακλέωνος ἐπιβουληθεὶς βιώσας μὲν ἔτη τεσσαράκοντα καὶ πέντε, βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι (125-96). Antiochus Grypus mortuus est Ol. 170, 4. a. 96 a. C. Noster tamen locus non ad hunc mortis annum, sed ad superiores (circ. 100 a. C.) pertinere putandus est.

37.

E LIBRO QUADRAGESIMO SEPTIMO.

Idem XII, p. 550, B : Εἰς πάχος δ' ἐπεδεδώκει καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος, ὁ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα ἀποκτείνας συμβασιλεύουσαν αὐτῷ. Φησὶ γοῦν περὶ αὐτοῦ Ποσειδώνιος ἐν τῇ ἑβδόμῃ καὶ τεσσαρακοστῇ τῶν Ἱστοριῶν οὕτως· « Ὁ δὲ τῆς Αἰγύπτου δυνάστης, μισούμενος μὲν ὑπὸ τῶν ὄχλων, κολακευόμενος δὲ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν, ἐν πολλῇ δὲ τρυφῇ ζῶν, οὐδὲ πατεῖν οἷός τε ἦν, εἰ μὴ δυσὶν ἐπαπερειδόμενος ἐπορεύετο. Εἰς δὲ τὰς ἐν τοῖς συμποσίοις ὀρχήσεις ἀπὸ μετεώρων κλινῶν καθαλλόμενος ἀνυπόδητος συντονωτέρας αὐτὰς τῶν ἠσκηκότων ἐποιεῖτο. »

ὁ υἱὸς αὐτοῦ] sc. Ptolemæi VII Euergetæ II filius junior Ptolemæus IX Alexander I, qui post fratrem Ptolemæum Soterem II una cum Cleopatra matre regnavit 107-89 a. C. V. Letronn., *Inscr. de l'Égypte*, tom. I, 73 sqq. Matrem occidit anno 90. Ceterum hoc de suo addidit Athenæus.

38.

E LIBRO QUADRAGESIMO NONO.

Idem IV, p. 168, D : Παρὰ δὲ Ῥωμαίοις μνημονεύεται, ὥς φησι Ποσειδώνιος ἐν τῇ ἐνάτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ τῶν Ἱστοριῶν, Ἀπίκιόν τινα ἐπὶ ἀσωτίᾳ πάντας ἀνθρώπους ὑπερηκοντικέναι. Οὗτος δ' ἐστὶν Ἀπίκιος ὁ καὶ τῆς φυγῆς αἴτιος γενόμενος Ῥουτιλίῳ, τῷ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν ἐκδεδωκότι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ. Posidonius tamen de prioribus temporibus loquutus est, quum historiæ ejus nonnisi ad 96 a. C. descendant. Rutilius Rufus in exilium profectus est a. 93. a. u. c. 649 (v. Liv. Epit. 70; Vellej. II, 13; Cicero Brut. c. 30).

PARS ALTERA.

39.

Idem VI, p. 266, E : Νικόλαος (fr. 79) δ' ὁ περιπατητικὸς καὶ Ποσειδώνιος ὁ στωικὸς ἐν ταῖς Ἱστορίαις ἑκάτερος τοὺς Χίους φησὶν, ἐξανδραποδισθέντας ὑπὸ Μιθριδάτου τοῦ Καππάδοκος, παραδοθῆναι τοῖς

36.

Idem Posidonius, ubi de Heracleone exponit Beroense, qui, quum ab Antiocho rege, cui cognomen Grypus erat, ad dignitatem esset promotus, parum abfuit quin regno ejiceret benefactorem, hæc scribit, Historiarum quarto (?) : « Cœnam exhibens militibus, discumbere eos humi sub dio jussit, per millenos distributos. Erat autem cœna, panis magnus et caro; potus autem, vinum qualecumque, frigida temperatum. Ministrabant autem viri gladiis cincti, et silentium erat modestum. »

37.

Ejusdem filius etiam, Alexander, sagina multa factus est obesior; is qui matrem suam, quum esset regni particeps, necavit. De quo scribit idem Posidonius, septimo et quadragesimo Historiarum libro, in hunc modum : « Ægypti dominus, exosus multitudini, sed assentationibus familiarium circumventus, multa in luxuria mollitieque vivebat, nec ambulare poterat, nisi duobus ministris suffultus incederet. At saltationes inter epulas idem, nudis pedibus e sublimibus lectulis prosiliens, acriori contentione peragebat, quam qui ad eas ex professo erant exercitati. »

38.

Apud Romanos, ut ait Posidonius quadragesimo nono Historiarum libro, Apicius quidam traditur homines omnes luxuria superasse. Est autem hic Apicius, quo auctore exilio damnatus est Rutilius, qui Romanam historiam Græco sermone scripsit.

39.

Nicolaus Peripateticus et Posidonius Stoicus suis in Historiis tradunt uterque Chios subjugatos a Mithridate Cappadoce propriis servis vinctos esse traditos, ut in Colchorum terram deportarentur. Ita vero illis succensuit deus, quod

ἰδίοις δούλοις δεδεμένους, ἵν' εἰς τὴν Κόλχων γῆν κατοικισθῶσιν. Οὕτως αὐτοῖς ἀληθῶς τὸ δαιμόνιον ἐμήνισε, πρώτοις χρησαμένοις ὠνητοῖς ἀνδραπόδοις, τῶν πολλῶν αὐτουργῶν ὄντων κατὰ τὰς διακονίας. Μήποτ' οὖν διὰ ταῦτα καὶ ἡ παροιμία, Χῖος δεσπότην ὠνήσατο, ᾗ κέχρηται Εὔπολις ἐν Φίλοις. Res pertinet ad annum 86. Plura de his vide apud Appian. Bell. Mithrid. c. 47.

40.

Plutarch. Mario c. 45, 3 : Ὕπατος μὲν οὖν ἀπεδείχθη τὸ ἕβδομον Μάριος καὶ προελθὼν αὐταῖς Καλάνδαις Ἰανουαρίαις, ἔτους ἀρχῇ, Σέξτον τινὰ Λικίνιον κατεκρήμνισεν· ὃ κἀκείνοις καὶ τῇ πόλει τῶν αὖθις ἐδόκει κακῶν γεγονέναι σημεῖον μέγιστον. Αὐτὸς δὲ ἤδη τοῖς τε πόνοις ἀπειρηκὼς καὶ ταῖς φροντίσιν οἷον ὑπέραντλος ὢν καὶ κατάπονος τὴν ψυχὴν πρὸς τοσαύτην αὖθις ἐπίνοιαν νέου πολέμου καὶ καινῶν ἀγώνων καὶ φόβων ὑπ' ἐμπειρίας δεινῶν καὶ καμάτου τρέμουσαν οὐκ ἀνέφερε, λογιζόμενος ὡς οὐ πρὸς Ὀκτάβιον οὐδὲ Μερουλᾶν σύγκλυδος ὁμίλου καὶ στασιώδους ὄχλου στρατηγοὺς ὁ κίνδυνος ἔσοιτο, Σύλλας δὲ ἐκεῖνος ἔπεισιν ὁ τῆς πατρίδος αὐτὸν ἐξελάσας πάλαι, νῦν δὲ Μιθριδάτην συνεσταλκὼς εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον. Ὑπὸ τοιούτων θραυόμενος λογισμῶν καὶ τὴν μακρὰν ἄλην αὐτοῦ καὶ φυγὰς καὶ κινδύνους διὰ γῆς καὶ θαλάττης ἐλαυνομένου λαμβάνων πρὸ ὀφθαλμῶν εἰς ἀπορίας ἐνέπιπτε δεινὰς καὶ νυκτερινὰ δείματα καὶ ταραχώδεις ὀνείρους, ἀεί τινος ἀκούειν φθεγγομένου δοκῶν,

Δειναὶ γὰρ κοῖται καὶ ἀποιχομένοιο λέοντος.

Μάλιστα δὲ πάντων φοβούμενος τὰς ἀγρυπνίας ἐνέβαλεν εἰς πότους ἑαυτὸν καὶ μέθας ἀώρους καὶ παρ' ἡλικίαν, ὥσπερ ἀπόδρασιν τῶν φροντίδων τὸν ὕπνον μηχανώμενος. Τέλος δὲ ὡς ἧκέ τις ἀπαγγέλλων ἀπὸ θαλάσσης, νέοι προσπίπτοντες αὐτῷ φόβοι, τὰ μὲν δέει τοῦ μέλλοντος, τὰ δὲ ὥσπερ ἄχθει καὶ κόρῳ τῶν παρόντων, ῥοπῆς βραχείας ἐπιγενομένης εἰς νόσον κατηνέχθη πλευρῖτιν, ὡς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος ὁ φιλόσοφος, αὐτὸς εἰσελθεῖν καὶ διαλεχθῆναι περὶ ὧν ἐπρέσβευεν ἤδη νοσοῦντι φάσκων αὐτῷ. Moritur Marius d. XIII Januar. an. 86 a. C. sec. Livium Epit. 80; die XVII Januar. sec. Plutarch. Mar. c. 46.

41.

Athenæus V, p. 211, D : Ὁ δ' Ἀλέξανδρος (sc. Bala) προσηνὴς ἦν ἐν πᾶσι, καὶ φιλόλογος ἐν ταῖς ὁμιλίαις, καὶ οὐχ ὅμοιος Ἀθηνίωνι τῷ περιπατητικῷ φιλοσόφῳ, τῷ καὶ διατριβῆς προστάντι φιλοσόφου Ἀθήνησί τε καὶ ἐν Μεσσήνῃ, ἔτι δὲ καὶ ἐν Λαρίσσῃ τῆς Θετταλίας, καὶ μετὰ ταῦτα τῆς Ἀθηναίων πόλεως τυραννήσαντι. Περὶ οὗ καθ' ἕκαστα ἱστορεῖ Ποσειδώνιος ὁ Ἀπαμεύς. Ἅπερ εἰ καὶ μακρότερά ἐστιν, ἐκθήσομαι, ἵν' ἐπιμελῶς πάντας ἐξετάζωμεν τοὺς φάσκοντας εἶναι φιλοσόφους, καὶ μὴ τοῖς τριβωνίοις καὶ τοῖς ἀκάρτοις πώγωσι πιστεύωμεν. Κατὰ γὰρ τὸν Ἀγάθωνα,

Εἰ μὲν φράσω τἀληθὲς, οὐχὶ σ' εὐφρανῶ·
εἰ δ' εὐφρανῶ τί σ', οὐχὶ τἀληθὲς φράσω.

Ἀλλὰ φίλη, φασὶν, ἡ ἀλήθεια· ἐκθήσομαι τὰ περὶ τὸν ἄνδρα, ὡς ἐγένετο.

« Ἐν τῇ Ἐρυμνέως τοῦ περιπατητικοῦ σχολῇ διέ-

---

primi servis usi essent pretio emptis, quum tamen plurimi præsto fuissent liberi homines, qui, quo victum sibi pararent, suam illis operam erant locaturi. Fortasse igitur inde etiam obtinuit proverbium, *Chius sibi dominum emit,* quo usus est Eupolis in fabula Amicis.

40.

Marius septimum consul est creatus : progressusque ipsis Januarii Kalendis, quendam Sext. Licinium de saxo præcipitavit; id quod Romanis urbique malorum, quæ post paulo evenerunt, evidens videbatur signum. At vero Marius jam et laboribus confectus curisque animo quasi oppresso et fatigato, erigere mentem ad tantas de novo bello recentibusque certaminibus et periculis atque laboribus (quorum omnium, jam ante ea expertus, molem noverat) cogitationes trepidantem, non valuit : veniebatque ei in animum non se cum Octavio aut Merula, promiscuæ turbæ factiosæque catervæ ducibus congressurum, sed Syllam adesse qui ipsum ante Roma ejecisset, et nunc compulso ad Euxinum Pontum Mithridate adduceret exercitum. His fractus cogitationibus longumque suum errorem, fugas et pericula, quæ mari terraque pulsus pertulerat, ante oculos sibi fingens, in anxietates incidit graves nocturnosque terrores et turbulenta somnia, semper aliquem audire putans, qui diceret :

Terribile absentis adeo esse cubile leonis.

Maxime quoque insomnium metuens, potationibus se dedit, ebrietatique ab ætate sua alienæ indulsit, somnum veluti effugium sollicitudinum alliciens. Tandem a mari allato nuncio et novis insuper terroribus accidentibus, partim metu futurorum, partim præsentium fastidio atque molestia levi addito momento, in morbum laterum incidit : ita enim Posidonius narrat, qui se ad eum jam decumbentem intrasse, et legationem suam obivisse ait.

41.

Alexander (*Antiochi Epiphanis f.*) adversus omnes mitis ac lenis erat et in congressibus disputare de rebus ad literarum studia pertinentibus amabat, minime similis Athenioni philosopho Peripatetico; qui postquam scholæ quoque philosophicæ præfuerat Athenis, et Messenæ, atque etiam Larissæ in Thessalia, postremo tyrannus exstitit civitatis Atheniensium; de quo accurate et particulatim omnia scripsit Posidonius Apamensis. Quæ ego quamquam longiora sunt, exponam; quo diligentius cunctos explorare discamus, qui se philosophos esse profitentur, neque detritis palliis aut intonsis barbis temere fidem habeamus. Nam quod ait Agathon :

Si vera dicam, gaudio tibi non ero :
si gaudio sum, vera non dicam tibi.

Sed *amica,* ut in proverbio aiunt, *sit veritas :* exponam equidem hujus hominis historiam, uti res habet.

τριβέ τις Ἀθηνίων, προσκαρτερῶν τοῖς λόγοις· ὅστις Αἰγυπτίαν ὠνησάμενος θεράπαιναν, ἐπεπλέκετο αὐτῇ. Ταύτης οὖν, εἴτ' ἐξ αὐτοῦ τεκούσης, εἴτ' ἐξ ἄλλου τινὸς, ὁμώνυμος Ἀθηνίωνι τῷ δεσπότῃ παρετρέφετο. Γράμματα δὲ μαθὼν, καὶ πρεσβύτην γενόμενον τὸν δεσπότην μετὰ τῆς μητρὸς ἐχειραγώγει, καὶ ἀποθανόντα κληρονομήσας, παρέγγραφος Ἀθηναίων πολίτης ἐγένετο. Γήμας τε παιδισκάριον εὔμορφον, μετὰ τούτου πρὸς τὸ σοφιστεύειν ὥρμησε, μειράκια σχολαστικὰ θηρεύων. Καὶ σοφιστεύσας ἐν Μεσσήνῃ κἀν Λαρίσσῃ τῇ Θετταλικῇ, καὶ πολλὰ ἐργασάμενος χρήματα, ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρεσβευτὴς, ὅτε εἰς Μιθριδάτην τὰ πράγματα μετέρρει, ὑποδραμὼν τὸν βασιλέα, τῶν φίλων εἷς ἐγένετο, μεγίστης τυχὼν προαγωγῆς. Διόπερ μετεώριζε τοὺς Ἀθηναίους δι' ἐπιστολῶν, ὡς τὰ μέγιστα παρὰ τῷ Καππαδόκῃ δυνάμενος, ὥστε μὴ μόνον τῶν ἐπιφερομένων ὀφλημάτων ἀπολυθέντας ἐν ὁμονοίᾳ ζῆν, ἀλλὰ καὶ τὴν δημοκρατίαν ἀνακτησαμένους καὶ δωρεῶν μεγάλων τυχεῖν ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι διεκόμπουν, τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν καταλελύσθαι πεπιστευκότες.

« Ἤδη οὖν τῆς Ἀσίας μεταβεβλημένης, ὁ Ἀθηνίων ἐπανῆγεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὑπὸ χειμῶνος ἐνοχληθεὶς εἰς τὴν Καρυστίαν κατηνέχθη. Τοῦτο μαθόντες οἱ Κεκροπίδαι ἔπεμψαν ἐπὶ τὴν ἀνακομιδὴν αὐτοῦ ναῦς μακρὰς καὶ φορεῖον ἀργυρόπουν. Ἀλλ' εἴσεισιν ἤδη καὶ σχεδὸν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν ἐκδοχὴν αὐτοῦ ἐξεκέχυτο· συνέτρεχον δὲ πολλοὶ καὶ ἄλλοι θεαταὶ, τὸ παράδοξον τῆς τύχης θαυμάζοντες, εἰ ὁ παρέγγραφος Ἀθηνίων εἰς Ἀθήνας ἐπ' ἀργυρόποδος κατακομίζεται φορείου καὶ πορφυρῶν στρωμάτων ὁ μηδέποτε ἐπὶ τοῦ τρίβωνος ἑωρακὼς πορφύραν πρότερον, οὐδενὸς οὐδὲ Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαντασίᾳ καταχλιδῶντος τῆς Ἀττικῆς. Συνέτρεχον οὖν πρὸς τὴν θέαν ταύτην ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες, τὰ κάλλιστα προσδοκῶντες παρὰ Μιθριδάτου, ὁπότε Ἀθηνίων ὁ πένης καὶ τὰς ἐρανικὰς ποιησάμενος ἀκροάσεις διὰ τὸν βασιλέα σιληπορδῶν διὰ τῆς χώρας καὶ πόλεως πομπεύει. Συνήντησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ περὶ τὸν Διόνυσον τεχνῖται, τὸν ἄγγελον τοῦ νέου Διονύσου καλοῦντες ἐπὶ τὴν κοινὴν ἑστίαν καὶ τὰς περὶ ταύτην εὐχάς τε καὶ σπονδάς. Ὁ δὲ πρότερον ἐκ μισθωτῆς οἰκίας ἐξιὼν εἰς τὴν Δι... οἰκίαν, τοῦ τότε πλουτοῦντος ἀνθρώπου ταῖς ἐκ Δήλου προσόδοις, εἰσηνέχθη κεκοσμημένην στρωμναῖς τε καὶ γραφαῖς καὶ ἀνδριᾶσι καὶ ἀργυρωμάτων ἐκθέσει. Ἀφ' ἧς ἐξῄει χλαμύδα λαμπρὰν ἐκσύρων, καὶ περικείμενος δακτύλιον χρυσίου, ἐγγεγλυμμένην ἔχοντα τὴν Μιθριδάτου εἰκόνα· προεπόμπευον δ' αὐτοῦ καὶ ἐφείποντο θεράποντες πολλοί. Ἐν δὲ τῷ τεμένει τῶν τεχνιτῶν θυσίαι τ' ἐπετελοῦντο ἐπὶ τῇ Ἀθηνίωνος παρουσίᾳ, καὶ μετὰ κήρυκος προαναφωνήσεως σπονδαί. Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ πολλοὶ μὲν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐλθόντες ἀνέμενον αὐτοῦ τὴν πρόοδον· πλήρης δ' ἦν καὶ ὁ Κεραμεικὸς ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ αὐτόκλητος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ὄχλων συνδρομή. Ὁ δὲ μόλις προῆλθε

« In Erymnei Peripatetici schola versabatur quidam Athenio, doctrinæ sedulam dans operam. Is postquam Ægyptiam emisset famulam, cum ea consuetudinem habebat. Ex hac igitur, sive ex ipsius complexu, sive ex nescio cujus, natus ejusdem cum Athenione nominis servulus, in ejus domo educabatur. Qui quum didicisset literas, et senem jam dominum cum matre manu ducere solitus esset, mortuo illi hæres successit, et adscriptitius civis Atheniensis factus est. Deinde in matrimonium ducta formosa puella, simul cum ea ad docendas literas se contulit, adolescentes venans qui scholam ipsius frequentarent. Igitur literarum doctrinam professus quum Messenæ, tum Larissæ in Thessalia, multa comparata pecunia, Athenas rediit. Ibi populi suffragiis nominatus legatus ad Mithridatem, cujus tunc maxime eminebat potentia, ita se insinuavit in regis benevolentiam, ut in amicorum numerum ab eo receptus, summo in honore apud eum haberetur. Itaque ad rerum novarum spem animos erexit Atheniensium, crebris missis epistolis; quibus, pro summa qua apud Cappadocem ipse valeret auctoritate, fore pollicebatur, ut non modo mulctis irrogatis liberati in pace et concordia viverent, sed et restituta populi potestate magna insuper munera et privatim et publice essent nacturi. Quibus promissis fastuose gloriabantur Athenienses, jamjam eversam esse Romanorum potentiam sibi persuadentes.

« Quum jam Asia omnis ad regem defecisset, Athenas reversus est Athenio : sed tempestate jactatus, Carystum delatus est. Id ubi resciverunt Cecropidæ, mittunt ad eum deducendum naves longas, et lecticam argenteis pedibus fultam. Sed jam ille urbem intrat : et plurima fere civium pars ad eum excipiendum effusa erat : confluebatque simul aliorum multitudo spectatorum, inopinatum mirantium fortunæ lusum, adscriptitium Athenionem Athenas intrantem, lectica gestatum argenteis ornata pedibus, et purpureis stragulis strata; eum qui trito pallio vestitus purpuram nunquam antea vidisset; quum nullus ne Romanus quidem tanto fastu Atticæ terræ insultasset. Confluebant igitur ad id spectaculum viri, mulieres, pueri, lætissima quæque a Mithridate exspectantes : interea dum Athenio, quondam inops, et opera quæstuaria ludimagister, regis favore nixus per regionem et urbem cum insolenti lascivia pompam ducit. Obviam ei processerant etiam artifices Bacchi (scenici), nuncium novi Bacchi ad communem focum et preces libationesque ibi peragendas vocantes. Et qui olim ex ædibus mercede conductis egressus erat, nunc in Di... domum, hominis Deli reditibus omnium ditissimi, deductus est, stragulis, picturis, statuis et argenteorum vasorum expositione splendentem : e qua exibat nitentem chlamydem trahens, et aureum annulum gestans, cui Mithridatis insculpta effigies erat : et comitabatur eum sequebaturque famulorum multitudo. In delubro vero (scenicorum) artificum sacrificia peragebantur, et libationes præconis voce proclamatæ, adventus causa Athenionis. Et postero die hominum multitudo ad ædes conveniebant, egressum ejus exspectantes : et repletus erat Ceramicus civibus et peregrinis; eratque spontaneus, nemine indicente, ad concionem

δορυφορούμενος ὑπὸ τῶν εὐδοκιμεῖν παρὰ τῷ δήμῳ θελόντων, ἑκάστου σπεύδοντος κἂν προσάψασθαι τῆς ἐσθῆτος.

« Ἀναβὰς οὖν ἐπὶ τὸ βῆμα τὸ πρὸ τῆς Ἀττάλου στοᾶς ᾠκοδομημένον τοῖς Ῥωμαίων στρατηγοῖς, στὰς ἐπὶ τούτου καὶ περιβλέψας κυκληδὸν τὸ πλῆθος, ἔπειτ' ἀναβλέψας, « Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔφη, τὰ πράγματά με βιάζεται καὶ τὸ τῆς πατρίδος συμφέρον, ἀπαγγέλλειν ἃ οἶδα. Τὸ δὲ μέγεθος τῶν μελλόντων λέγεσθαι, διὰ τὸ παράδοξον τῆς περιστάσεως, ἐμποδίζει με. » Ἀθρόως δ' ἐπιβοησάντων αὐτῷ τῶν περιεστώτων, θαρρεῖν καὶ λέγειν· « Λέγω τοίνυν, ἔφη, τὰ μηδέποτε ἐλπισθέντα, μηδ' ἐν ὀνείρῳ φαντασθέντα. Βασιλεὺς Μιθριδάτης κρατεῖ μὲν Βιθυνίας καὶ τῆς ἄνω Καππαδοκίας, κρατεῖ δὲ τῆς συνεχοῦς Ἀσίας ἁπάσης ἄχρι Παμφυλίας καὶ Κιλικίας. Καὶ βασιλεῖς μὲν αὐτὸν Ἀρμενίων καὶ Περσῶν δορυφοροῦσι· δυναστεύει δὲ τῶν περὶ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὸν ὅλον Πόντον κατῳκισμένων ἐθνῶν ἐν περιμέτρῳ τρισμυρίων σταδίων. Ῥωμαίων δὲ στρατηγὸς μὲν Παμφυλίας Κόϊντος Ὄππιος παραδοθεὶς ἀκολουθεῖ δέσμιος, Μάνιος δὲ Ἀκύλλιος, ὁ ὑπατευκώς, ὁ τὸν ἀπὸ Σικελίας καταγαγὼν θρίαμβον, συνδέτην ἔχων ἁλύσει μακρᾷ Βαστάρνην πεντάπηχυν, πεζὸς ὑπὸ ἱππέως ἕλκεται. Τῶν δ' ἄλλων Ῥωμαίων οἱ μὲν θεῶν ἀγάλμασι προσπεπτώκασιν, οἱ δὲ λοιποὶ μεταμφιεσάμενοι τετράγωνα ἱμάτια, τὰς ἐξ ἀρχῆς πατρίδας πάλιν ὀνομάζουσι. Πᾶσα δὲ πόλις ταῖς ὑπὲρ ἄνθρωπον τιμαῖς ὑπαντῶσα καταχαλεῖται τὸν θεὸν βασιλέα· χρησμοὶ δὲ πάντοθεν τὸ κράτος τῆς οἰκουμένης θεσπιῳδοῦσι. Διὸ καὶ πρὸς τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν μεγάλα πέμπεται στρατόπεδα, καὶ τὰ τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέρη ἀθρόα εἰς αὐτὸν μεταβέβληται. Πάρεισι γὰρ πρὸς αὐτὸν πρέσβεις οὐ μόνον ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ Καρχηδονίων, συμμαχεῖν ἀξιοῦντες ἐπὶ τὴν τῆς Ῥώμης ἀναίρεσιν. »

« Μικρὸν δ' ἐπισχὼν ἐπὶ τούτοις, καὶ ἐάσας τοὺς πολλοὺς συλλαλῆσαι περὶ τῶν παραδόξως προηγγελμένων, τρίψας τὸ μέτωπον, « Τί οὖν, εἶπε, συμβουλεύω; μὴ ἀνέχεσθαι τῆς ἀναρχίας, ἣν ἡ Ῥωμαίων σύγκλητος ἐπισχεθῆναι πεποίηκεν, ἕως αὐτὴ δοκιμάσῃ περὶ τοῦ πῶς ἡμᾶς πολιτεύεσθαι δεῖ. Καὶ μὴ περιίδωμεν τὰ ἱερὰ κεκλεισμένα, αὐχμῶντα δὲ τὰ γυμνάσια, τὸ θέατρον ἀνεκκλησίαστον, ἄφωνα δὲ τὰ δικαστήρια, καὶ τὴν θεῶν χρησμοῖς καθωσιωμένην πύκν' ἀφῃρημένην τοῦ δήμου. Μὴ περιίδωμεν δέ, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἱερὰν τοῦ Ἰάκχου φωνὴν κατασεσιγασμένην, καὶ τὸ σεμνὸν ἀνάκτορον τοῖν θεοῖν κεκλεισμένον, καὶ τῶν φιλοσόφων τὰς διατριβὰς ἀφώνους. » Πολλῶν οὖν καὶ ἄλλων τοιούτων λεχθέντων ὑπὸ τοῦ οἰκότριβος, συλλαλήσαντες αὐτοῖς οἱ ὄχλοι, καὶ συνδραμόντες εἰς τὸ θέατρον, εἵλοντο τὸν Ἀθηνίωνα στρατηγὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων. Καὶ παρελθὼν ὁ περιπατητικὸς εἰς τὴν ὀρχήστραν, ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ, εὐχαρίστησέ τε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἔφη διότι « Νῦν ὑμεῖς ἑαυτῶν στρατηγεῖτε, προέστηκα δ' ἐγώ. Καὶ ἂν συνεπισχύσητε, τοσοῦτον δυνήσομαι, ὅσον κοινῇ πάντες ὑμεῖς. » Ταῦτ' εἰπὼν συγκατέστησεν

concursus. Ille vero ad extremum egressus est, stipatus ab iis qui populi favorem captabant : et magni faciebat quisque, si vel vestimenta hominis contrectare posset.

« Jam postquam tribunal conscenderat, quod ante Attali porticum prætoribus Romanis fuerat exstructum; in eo stans, primum in orbem circumtulit oculos in præsentem multitudinem; deinde sursum spectans, sic exorsus est : « Res ipsa me cogit, Athenienses, et patriæ utilitas, ut quæ comperta habeo, ea enunciem. Sed eorum, quæ dicenda sunt, magnitudo, quum prorsus incredibilis sit hæc rerum conversio, me retinet. » Tum vero una voce cunctis qui circumstabant, « fidenter proloqueretur, » clamantibus, in hunc modum perrexit : « Dicam igitur, inquit, quæ præter omnium acciderunt opinionem, quæque nemo ne per somnium quidem sibi fingere poterat. Rex Mithridates Bithyniam obtinet et superiorem Cappadociam ; obtinetque continentem omnem Asiam, ad Pamphyliam usque et Ciliciam. Armeniorum reges Persarumque pro custodibus corporis habet; dominaturque populis omnibus qui circa Mæotim totumque Pontum in tricies mille stadiorum circuitu habitant. Romanus vero Pamphyliæ prætor, Quintus Oppius, traditus vinctusque sequitur eum. Manius Aquillius, vir consularis, is qui de Sicilia triumphum egit, pedes ab equite trahitur, cum Bastarna, quinque cubitorum homine, longa catena colligatus. Ceterorum Romanorum civium alii ad deorum simulacra procubuerunt; reliqui, sumpta denuo quadrata veste, priorem quisque patriam rursus fatentur. Cunctæ autem civitates augustiore honore quam pro mortalium sorte regem prosequentes, deum illum invocant; et oracula undique imperium orbis eidem vaticinantur. Igitur numerosi exercitus adversus Thraciam Macedoniamque ab eo mittuntur ; et omnes Europæ partes certatim ad ejusdem partes transierunt. Sunt enim apud eum legati, non modo ab Italicis populis missi, verum etiam a Carthaginiensibus, ad societatem armorum eum invitantes in Romanorum exitium. »

« His dictis, nonnihil interquievit, spatiumque dedit multitudini de rebus præter opinionem expositis inter se disserendi. Tum frontem perfricans, resumpto sermone, « Quid ergo vobis consulam? inquit. Nempe, ne diutius feratis hunc rerum statum, quo sine certo imperio respublica est : qui status ut duraret effecit Romanus senatus, donec ipse statuisset quanam reipublicæ forma uteremini! Nec vero diutius patiamur clausa templa, squalentia gymnasia, theatrum desertum, muta tribunalia, ademptum populo Pnycem deorum oraculis consecratam! Ne patiamur amplius, Athenienses, ad silentium redactam sanctam Iacchi vocem, et clausam Castorum augustam ædem, et mutas scholas philosophorum! » Hæc et id genus alia quum vernula iste dixisset, multitudo tumultuarie collatis inter se sermonibus in theatrum concurrit, et prætorem ad bellum gerendum Athenionem nominant. Et progressus in orchestram Peripateticus noster, Pythocleo (*molli*) quodam incessu, gratias egit Atheniensibus, his verbis concludens orationem : « Nunc vos ipsi duces estis vestrûm : ego vero præsum. Quem si vestris viribus vos adjuveritis, tantumdem ego potero quan-

ἑαυτῷ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας, ὧν ἠβούλετο ὑποβαλὼν τὰ ὀνόματα.

« Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας τύραννον αὐτὸν ἀναδείξας ὁ φιλόσοφος, καὶ τὸ τῶν Πυθαγορικῶν ἀναδείξας δόγμα περὶ τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ τί ἠβούλετο αὐτοῖς ἡ φιλοσοφία, ἣν ὁ καλὸς Πυθαγόρας εἰσηγήσατο, καθάπερ ἱστόρησε Θεόπομπος ἐν ὀγδόῃ Φιλιππικῶν καὶ Ἕρμιππος ὁ Καλλιμάχειος· εὐθέως καὶ οὗτος τοὺς μὲν εὖ φρονοῦντας τῶν πολιτῶν (παρὰ τὰ Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου δόγματα· ὡς ἀληθῆ εἶναι τὴν παροιμίαν τὴν λέγουσαν, μὴ παιδὶ μάχαιραν) ἐκποδὼν εὐθὺς ἐποιήσατο, φύλακας δ' ἐπὶ τὰς πύλας κατέστησεν, ὡς νύκτωρ πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων, εὐλαβουμένους τὸ μέλλον, διὰ τῶν τειχῶν αὐτοὺς καθιμήσαντας φεύγειν. Καὶ ὁ Ἀθηνίων ἱππέας ἐπαποστείλας, οὓς μὲν ἐφόνευσεν, οὓς δὲ καὶ δεδεμένους κατήγαγε, δορυφόρους ἔχων πολλοὺς τῶν φρακτικῶν καλουμένων. Συνάγων δὲ καὶ ἐκκλησίας πολλάκις, τὰ Ῥωμαίων φρονεῖν προσεποιεῖτο· καὶ πολλοῖς αἰτίας ἐπιφέρων, ὡς διαπεμπομένοις πρὸς τοὺς φυγάδας, καὶ νεωτερίζουσιν, ἐφόνευεν αὐτούς· καὶ τὰς πύλας, τριάκοντα καταστήσας ἐφ' ἑκάστης, οὔτ' εἰσιέναι τὸν βουλόμενον, οὔτ' ἐξιέναι εἴα. Ἀνελάμβανε δὲ καὶ τὰς οὐσίας πολλῶν, καὶ τοσαῦτα χρήματα συνήθροισεν, ὡς καὶ φρέατα πληρῶσαι πλείονα. Ἐξαπέστειλε δὲ καὶ ἐπὶ τὴν χώραν ὥσπερ δδοιδόκους τῶν ἀποχωρούντων, οἵτινες αὐτοὺς ἀνῆγον ὡς αὐτόν· καὶ ἀκρίτους ἀπώλλυε, προσβασανίσας καὶ στρεβλώσας. Πολλοῖς δὲ καὶ προδοσίας δίκας ἐπῆγεν, ὡς τοῖς φυγάσι περὶ καθόδου συνεργοῦσιν· ὧν οἱ μὲν διὰ τὸν φόβον πρὸ τῆς κρίσεως ἔφευγον, οἱ δ' ἐν τοῖς δικαστηρίοις κατεδικάζοντο, αὐτοῦ τὰς ψήφους φέροντος. Ἐνειργάσατο δ' ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων ἔνδειαν, κριθίδια καὶ πυροὺς ὀλίγους διαμετρῶν. Ἐξέπεμπε δὲ καὶ ἐπὶ τῆς χώρας ὁπλίτας, τοὺς θηρεύσοντας, εἴ τις τῶν ἀνακεχωρηκότων ἐντός ἐστι τῶν ὅρων ἢ τῶν Ἀθηναίων τις εἰς τὴν ὑπερόριον ἀποδημεῖ· καὶ τὸν ληφθέντ' ἀπετυμπάνιζεν, ὧν ἐνίους καὶ προκατανάλισκε ταῖς βασάνοις. Ἐκήρυσσέ τε, δύντος τοῦ ἡλίου πάντας οἰκουρεῖν, καὶ μετὰ λυχνοφόρου μηδένα φοιτᾶν.

Καὶ οὐ μόνον τὰ τῶν πολιτῶν διήρπαζεν, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ τῶν ξένων, ἐκτείνας τὰς χεῖρας καὶ ἐπὶ τὰ εἰς Δῆλον τοῦ θεοῦ χρήματα. Ἐκπέμψας γοῦν εἰς τὴν νῆσον Ἀπελλικῶντα τὸν Τήιον, πολίτην δὲ Ἀθηναίων γενόμενον, ποικιλώτατόν τινα καὶ ἀψίκορον ζήσαντα βίον· ὁτὲ μὲν γὰρ ἐφιλοσόφει, καὶ τὰ περιπατητικὰ καὶ τὴν Ἀριστοτέλους βιβλιοθήκην καὶ ἄλλας συνηγόραζε συχνάς· ἦν γὰρ πολυχρήματος· τά τ' ἐκ τοῦ Μητρῴου τῶν παλαιῶν αὐτόγραφα ψηφίσματα ὑφαιρούμενος ἐκτᾶτο, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων, εἴ τι παλαιὸν εἴη καὶ ἀπόθετον. Ἐφ' οἷς φωραθεὶς ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐκινδύνευσεν ἄν, εἰ μὴ ἔφυγεν. Καὶ μετ' οὐ πολὺ πάλιν κατῆλθε, θεραπεύσας πολλούς· καὶ συναπεγράφετο τῷ Ἀθηνίωνι, ὡς ἂν ἀπὸ τῆς αὐτῆς δὴ αἱρέσεως ὄντι. Ἀθηνίων δ', ἐπιλαθόμενος τῶν δογμάτων τῶν τοῦ περιπάτου, χοίνικα κριθῶν εἰς τέσσαρας ἡμέρας διεμέτρει τοῖς ἀνοήτοις Ἀθηναίοις, ἀλεκτορίδων τροφὴν, καὶ οὐκ ἀν-

---

tum vos simul omnes. » Hæc locutus, alios sibi magistratus cooptavit, propositis eorum quos voluerat nominibus.

Et paucis post diebus tyrannidem occupans philosophus, et Pythagoricorum decreta de insidiis quam vim habeant ostendens, et quorsum tetenderit illis philosophia ea, quam præclarus introduxerat Pythagoras; quemadmodum Theopompus docuit octavo libro Rerum Philippicarum, et Hermippus Callimachi discipulus; continuo hic quoque, quicumque bene animati erant ex civibus (contra Aristotelis et Theophrasti præcepta; ex quo veritatem agnoscas proverbii, Ne gladium puero!) recta e medio sustulit, custodes vero ad portas locavit. Quo factum, ut Atheniensium multi, imminens metuentes periculum, noctu per muros loris sese demittentes profugerent: quos Athenio missis equitibus persecutus, partim occidit, partim vinctos retraxit: multos enim habebat satellites ex eorum genere, qui *cataphracti* (id est, undique armati) appellantur. Nonnunquam etiam convocatis concionibus, simulabat studium partium Romanarum [quo cognosceret aliorum voluntatem?]; multosque, crimine impacto quod ad profugos missitarent, novisque rebus studerent, morte afficiebat; et, ad quamque portam triginta locatis satellitibus, neminem intrare portas aut egredi patiebatur. Multorum vero etiam facultates rapiebat, et tantam pecuniæ collegit vim, ut plures etiam puteos impleret. Emittebat quoque in circumjectam regionem obsessores viarum, et profugientium exploratores, qui eos ad ipsum retraherent: quos, indicta causa, inter tormenta et cruciatus necabat. Multos etiam proditionis crimine in judicium postulavit, quod exulibus reditum procurare studerent: quorum alii timore ante judicium profugerunt, alii in judiciali foro, ipso suffragia rogante, condemnati sunt. Rerum etiam ad vitam necessariarum in urbe inopiam invexit, vile hordeum et paululum tritici distribuens. Mittebat etiam in agros milites, pervestigaturos si quis vel eorum, qui profugissent, intra fines reperiretur, aut si quis Atheniensium extra fines proficisceretur: et qui deprehensus esset, is fustibus cæsus securi percutiebatur, ac nonnulli etiam ante in ipsis tormentis vitam finiebant. Denique per præconem edicebat, ut sub solis occasum quisque domi se teneret, et nemo ne cum lucerna quidem foras egrederetur.

Nec vero civium solum fortunas diripiebat, verum etiam peregrinorum; thesauris quoque Delii dei manum injiciens. Misit quippe in illam insulam Apellicontem, Teium genere, sed in civium numerum Atheniensium receptum; hominem qui vitam inconstantissimam et novi semper aliquid sectantem agebat. Fuit enim tempus quum philosopharetur, et Peripatetica omnia et Aristotelis bibliothecam aliasque multas coemeret: erat enim a pecunia abunde instructus. Tum vero et ex Magnæ Matris templo autographa veterum plebiscita et senatusconsulta surrepta, et ex aliis civitatibus, quidquid priscum et rarum ac reconditum esset, corraserat. Quo in furto deprehensus Athenis, capitis adiisset periculum, ni fuga evasisset. Sed non multo post, officiis et obsequiis demeritus multos, Athenas rediit; ibique consiliis cœptisque suffragatus est

θρώπων, αὐτοῖς διδούς. Ἀπελλικῶν δὲ, μετὰ δυνάμεως ἐξορμήσας εἰς Δῆλον, καὶ πανηγυρικῶς μᾶλλον ἢ στρατιωτικῶς ἀναστρεφόμενος, καὶ προφυλακὴν ἀμελεστέραν πρὸς τὴν Δῆλον μερίσας, μάλιστα δὲ τὰ ἐξόπισθε τῆς νήσου ἐάσας ἀφύλακτα, καὶ οὐδὲ χάρακα βαλλόμενος ἐκοιμᾶτο. Τοῦτο δὲ ἐπιγνοὺς ὁ Ὀρόβιος, στρατηγὸς Ῥωμαίων φυλάσσων τὴν Δῆλον, φυλάξας ἀσέληνον νύκτα καὶ ἐκβιβάσας τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας, κοιμωμένοις καὶ μεθύουσιν ἐπιπεσὼν, κατέκοψε τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν συστρατευομένους, ὡς βοσκήματα, ἑξακοσίους τὸν ἀριθμὸν, ἐζώγρησε δὲ καὶ περὶ τετρακοσίους. Καὶ ὁ καλὸς στρατηγὸς Ἀπελλικῶν ἔλαθε φυγὼν ἐκ Δήλου. Πολλοὺς δὲ καὶ συμφυγόντας κατιδὼν ὁ Ὀρόβιος εἰς ἐπαύλεις, συγκατέφλεξεν αὐταῖς οἰκίαις, καὶ πάντ' αὐτῶν τὰ πολιορκητικὰ ὄργανα σὺν τῇ ἑλεπόλει, ἣν εἰς Δῆλον ἐλθὼν κατεσκευάκει. Στήσας οὖν τρόπαιον ἐπὶ τῶν τόπων ὁ Ὀρόβιος, καὶ βωμὸν, ἐπέγραψε·

Τούσδε θανόντας ἔχει ξείνους τάφος, οἳ περὶ Δῆλον
μαρνάμενοι ψυχὰς ὤλεσαν ἐν πελάγει,
τὴν ἱερὰν ὅτε νῆσον Ἀθηναῖοι κεραΐζον,
κοινὸν Ἄρη βασιλεῖ Καππαδόκων θέμενοι.

De Athenione vel potius Aristione, vid. Plutarch. Sulla c. 12. 13. 23, Moral. p. 809, E; Appianus Mithrid. c. 28 (qui Posidonium inspexisse videtur); Pausanias I, 20, 3; Strabo IX, 398; Eutrop. V. 3. Res pertinet ad a. 87 et 86.

FRAGMENTA SEDIS INCERTÆ.

42.

Plutarch. Marius c. 1 : Γαΐου Μαρίου τρίτον οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν ὄνομα, καθάπερ οὐδὲ Κοΐντου Σερτωρίου τοῦ κατασχόντος Ἰβηρίαν οὐδὲ Λευκίου Μομμίου τοῦ Κόρινθον ἑλόντος. Ὁ γὰρ Ἀχαϊκὸς τούτῳ γε τῆς πράξεως ἐπώνυμον γέγονεν, ὡς ὁ Ἀφρικανὸς Σκηπίωνι καὶ ὁ Μακεδονικὸς Μετέλλῳ. Ἐξ οὗ καὶ μάλιστα Ποσειδώνιος ἐλέγχειν οἴεται τοὺς τὸ τρίτον ὄνομα Ῥωμαίοις κύριον εἶναι νομίζοντας, οἷον τὸν Κάμιλλον καὶ τὸν Μάρκελλον καὶ τὸν Κάτωνα· γίνεσθαι γὰρ ἂν ἀνωνύμους τοὺς ἀπὸ μόνων τῶν δυεῖν προσαγορευομένους. Λανθάνει δὲ αὐτὸν, ὅτι τούτῳ τῷ λόγῳ πάλιν αὐτὸς ἀνωνύμους ποιεῖται τὰς γυναῖκας· οὐδεμιᾷ γὰρ γυναικὶ τίθεται τῶν ὀνομάτων τὸ πρῶτον, ὅπερ οἴεται κυρίως ὄνομα Ῥωμαίοις ὑπάρχειν ὁ Ποσειδώνιος.

43.

Id. Marcell. c. 1 : Μάρκον δὲ Κλαύδιον τὸν πεντάκις ὑπατεύσαντα Ῥωμαίων Μάρκου μὲν υἱὸν γενέσθαι λέγουσι, κληθῆναι δὲ τῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας πρῶτον Μάρκελλον, ὅπερ ἐστὶν Ἀρήιον, ὥς φησι Ποσειδώνιος. Ἦν γὰρ τῇ μὲν ἐμπειρίᾳ πολεμικὸς, τῷ δὲ σώματι ῥωμαλέος, τῇ δὲ χειρὶ πλήκτης, τῇ δὲ φύσει φιλοπόλεμος καὶ τούτῳ δὴ πολὺ τὸ γαῦρον ἀγέρωχον ἐπιφαίνων ἐν τοῖς ἀγῶσι, τῷ δὲ ἄλλῳ τρόπῳ σώφρων, φιλάνθρωπος, Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ λόγων ἄχρι τοῦ τιμᾶν καὶ θαυμάζειν τοὺς κατορθοῦντας ἐραστὴς, αὐτὸς δὲ ὑπ' ἀσχολιῶν ἐφ' ὅσον ἦν πρόθυμος ἀσκῆσαι καὶ μαθεῖν οὐκ ἐξικόμενος.

πρῶτον] hoc falsum. Vide interpretes ad h. l. Ceterum quæ de hoc Marcello e Posidonio afferuntur, ea per excursum exposita fuerint iis locis, ubi de M. Marcello, Posidonii patrono, sermo erat, nisi forte statuas peculiari scriptione Posidonium de celeberrimo patroni proavo egisse.

44.

Idem Fab. Max. c. 19, Fabium Maximum et Marcellum, contra Hannibalem duces, hunc manu promptum, illum lentum et cunctatorem, inter se

---

Athenionis, ob sectæ societatem. At Athenio, Lycei præcepta oblitus, chœnicem hordei in quattuor dies dimetiebatur stolidis Atheniensibus, gallinarum eis dans pabulum, non alimentum hominum. Apellicon vero, postquam cum exercitu Delum trajecit, tanquam ludos et festa celebrans magis, quam ut belli dux, ibi agebat : stationibus adversus urbem negligentius collocatis; ea maxime insulæ parte, quæ a tergo erat, prorsus sine custodia relicta; ne castris quidem vallo munitis, secure dormiebat. Quo cognito, *Orbius*, prætor Romanorum [*Orobium* scriptor Græcus vocat], qui Delum urbem præsidio tenebat, observata nocte illuni, eductis suis militibus dormientes ebriosque adortus, pecudum more Athenienses et qui cum illis arma sociaverant trucidavit, sexcentos numero; ad quadringentos vero vivos cepit. Præclarus dux Apellico clam fuga ex insula se eripuit. Orbius vero, quum multos in villas confugisse intellexisset, simul cum ædificiis eos cremavit; cunctasque machinas ad oppugnandam urbem paratas, cum helepoli quam Delum profectus Apellico construxerat, igne absumpsit. Igitur erecto eisdem in locis tropæo et ara, hos versiculos Orbius aræ inscripsit :

Defunctos hoc sepulcrum habet, qui Deli
pugnantes, vitam ad mare amiserunt :
sanctam quum insulam Athenienses vastarent,
Marte cum Cappadocum rege communicato.

42.

Caii Marii tertium nomen non exstat, sicuti neque Q. Sertorii, ejus qui Hispaniam obtinuit, neque L. Mummii, a quo Corinthus deleta est. Quod enim hic Achaicus dicitur, id a re gesta cognomentum ei est factum, sicut Africani Scipioni et Macedonici Metello. Hoc argumento Posidonius potissimum refutari eos censet, qui tertium nomen Romanis proprium esse putant, Camillum verbi causa, Marcellum, Catonem : nempe ea ratione effici ait, ut quibus duo tantum nomina essent, ii nomine vero carerent. Atqui is non sensit hac ratione simul et illud astrui, nullam mulierem habere nomen : quandoquidem inter genera ista nominum primum quod Posidonius nomen proprium Romanis esse arbitratur, nulli mulieri imponitur.

43.

M. Claudium, qui consul Romanorum quinquies fuit, Marci filium fuisse perhibent : primoque ei ex ea familia Marcelli cognomen fuisse, quod, auctore Posidonio, a Marte deductum, bellicosum significat. Erat enim et peritus rei

componens, ait : Διὸ τοῦτον μὲν ὁ Ποσειδώνιός φησι θυρεὸν, τὸν δὲ Μάρκελλον ξίφος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλεῖσθαι, κιρναμένην δὲ τὴν Φαβίου βεβαιότητα καὶ ἀσφάλειαν τῇ Μαρκέλλου συνηθείᾳ σωτήριον γενέσθαι τοῖς Ῥωμαίοις.

Idem Marcell. c. 9 : Ἐπὶ τὸν Μάρκελλον ἀφεώρων καὶ τὸ θαρραλέον αὐτοῦ καὶ δραστήριον πρὸς τὴν ἐκείνου (Φαβίου) κεραννύντες καὶ ἁρμόττοντες εὐλάβειαν καὶ πρόνοιαν ποτὲ μὲν ἀμφοτέρους ἅμα χειροτονοῦντες ὑπάτους, ποτὲ δὲ ἐν μέρει τὸν μὲν ὕπατον, τὸν δὲ ἀνθύπατον ἐξέπεμπον. Ὁ δὲ Ποσειδώνιός φησι τὸν μὲν Φάβιον θυρεὸν καλεῖσθαι, τὸν δὲ Μάρκελλον ξίφος.

45.

Idem Marcell. c. 19 : Ὅτι μέντοι Μάρκελλος ἤλγησε καὶ τὸν αὐτόχειρα τοῦ ἀνδρὸς (Ἀρχιμήδους) ἀπεστράφη καθάπερ ἐναγῆ, τοὺς δὲ οἰκείους ἀνευρὼν ἐτίμησεν, ὁμολογεῖται.

C. 20. Τῶν δὲ Ῥωμαίων τοῖς ἐκτὸς ἀνθρώποις δεινῶν μὲν εἶναι πόλεμον μεταχειρίσασθαι καὶ φοβερῶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν νομιζομένων, εὐγνωμοσύνης δὲ καὶ φιλανθρωπίας καὶ ὅλως πολιτικῆς ἀρετῆς ὑποδείγματα μὴ δεδωκότων, πρῶτος δοκεῖ τότε Μάρκελλος ὑποδεῖξαι τοῖς Ἕλλησι δικαιοτέρους Ῥωμαίους. Οὕτω γὰρ ἐχρῆτο τοῖς συμβάλλουσι καὶ τοσαύτας πόλεις καὶ ἰδιώτας εὐεργέτησεν, ὥστε εἴ τι περὶ Ἕνναν ἢ Μεγαρεῖς ἢ Συρακοσίους ἔργον ἦν εἰργασμένον οὐκ ἐπιεικὲς αὐτοῖς, τοῦτο τῶν πεπονθότων αἰτίᾳ μᾶλλον ἢ τῶν πεποιηκότων δοκεῖν γεγονέναι. Μνησθήσομαι δὲ ἑνὸς ἀπὸ πολλῶν. Πόλις ἐστὶ τῆς Σικελίας Ἐγγύιον οὐ μεγάλη, ἀρχαία δὲ πάνυ καὶ διὰ θεῶν ἐπιφάνειαν ἔνδοξος, ἃς καλοῦσι Ματέρας. Ἵδρυμα λέγεται Κρητῶν γενέσθαι τὸ ἱερόν· καὶ λόγχας τινὰς ἐδείκνυσαν καὶ κράνη χαλκᾶ, τὰ μὲν ἔχοντα Μηριόνου, τὰ δὲ Οὐλίξου, τουτέστιν Ὀδυσσέως, ἐπιγραφὰς, ἀνατεθεικότων ταῖς θεαῖς. Ταύτην προθυμότατα καρχηδονίζουσαν Νικίας, ἀνὴρ πρῶτος τῶν πολιτῶν, ἔπειθε μεταθέσθαι πρὸς Ῥωμαίους, ἀναφανδὸν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παρρησιαζόμενος καὶ κακῶς φρονοῦντας ἐξελέγχων τοὺς ὑπεναντίους. Οἱ δὲ φοβούμενοι τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὴν δόξαν ἐβουλεύσαντο συναρπάσαι καὶ παραδοῦναι τοῖς Φοίνιξιν. Αἰσθόμενος οὖν ὁ Νικίας ἤδη καὶ παραφυλαττόμενον ἀδήλως ἑαυτὸν ἐξέφερεν ἐν φανερῷ λόγους περὶ τῶν Ματέρων ἀνεπιτηδείους καὶ πολλὰ πρὸς τὴν νομιζομένην ἐπιφάνειαν καὶ δόξαν ὡς ἀπιστῶν καὶ καταφρονῶν ἔπραττεν, ἡδομένων τῶν ἐχθρῶν, ὅτι τὴν μεγίστην αἰτίαν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν ὧν πείσεται παρεῖχε. Γεγονότων δὲ τῶν πρὸς τὴν σύλληψιν ἑτοίμων, ἦν μὲν ἐκκλησία τῶν πολιτῶν, ὁ δὲ Νικίας μεταξύ τι λέγων καὶ συμβουλεύων πρὸς τὸν δῆμον ἐξαίφνης ἀφῆκεν εἰς τὴν γῆν τὸ σῶμα κα' μικρὸν διαλιπὼν, οἷον εἰκὸς, ἡσυχίας σὺν ἐκπλήξει γενομένης, τὴν κεφαλὴν ἐπάρας καὶ περιενεγκὼν ὑποτρόμῳ φωνῇ καὶ βαρείᾳ κατὰ μικρὸν συντείνων καὶ παροξύνων τὸν ἦχον, ὡς ἑώρα φρίκῃ καὶ σιωπῇ κατεχόμενον τὸ θέατρον, ἀπορρίψας τὸ ἱμάτιον καὶ περιρρηξάμενος τὸν χιτωνίσκον ἡμίγυμνος ἀναπηδήσας ἔθεε πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ θεάτρου βοῶν ὑπὸ τῶν Ματέρων ἐλαύνεσθαι. Μηδενὸς δὲ τολμῶντος ἅψασθαι μηδὲ ἀπαντῆσαι διὰ δεισιδαιμονίαν, ἀλλ' ἐκτρεπομένων, ἐπὶ τὰς πύλας ἐξέδραμεν οὔτε φωνῆς τινος οὔτε κινήσεως πρεπούσης δαιμονῶντι καὶ παραφρονοῦντι φεισάμενος. Ἡ δὲ γυνὴ συνειδυῖα καὶ συντεχνάζουσα τῷ ἀνδρὶ λα-

---

bellicæ, et corpore robusto et manu promptus, et natura belli cupidus, ideoque in certaminibus alacrem se et ferocem ostendebat : moribus fuit honestis et humanus; Græcam disciplinam ac litteras eo usque colebat, ut qui in iis excellerent in admiratione et honore haberet, ipse negotiis impeditus, ne tantum, quantum cupiebat, studii et exercitationis illis impenderet.

44.

Itaque Fabio scuti, Marcello gladii nomen tribui a Romanis solitum Posidonius tradit : ac Fabii in tutis consiliis constantiam, Marcelli consuetudine temperatam, salutarem Romanis fuisse.

45.

Id quidem in confesso est, indoluisse ea re (*cæde Archimedis*) Marcellum, percussoremque ut sceleratum hominem fuisse abominatum, compertosque Archimedis necessarios honoribus affecisse. Enimvero quum Romani exteris adhuc bello tantum gerendo strenui pugnaque terribiles viderentur, nequedum æquitatis, humanitatis, civiliumque omnino virtutum specimina aliquot exhibuissent : primus Marcellus videtur Græcis ostendisse, esse justiores, quam crederentur, Romanos. Ita enim eos, quibuscum res ipsi erat, tractavit totque ejus in civitates et privatos homines exstiterunt beneficia, ut, si quid durius Ennensibus, Megarensibus, Syracusanisve acciderit, non magis hoc iis qui fecissent, quam qui passi essent, ascribi potuerit. De multis unum proferam. Oppidum est Siciliæ non magnum, nomine Engyium, perantiquum tamen et ob deas, quas Matres vocant, ibi visas celebre. Templum ibi a Cretensibus positum ferunt : ostentabanturque hastæ et galeæ æneæ, Merionis et Ulixæ, id est Ulyssis, inscriptione, qui eas deabus dedicassent. Ejus cives quum impense rebus Carthaginiensium faverent, Nicias, primi inter eos ordinis, suasit ut Romanis accederent, libere in concionibus adversarios male sentire coarguens : at hi gloriam viri et potentiam timentes, statuerunt correptum eum Pœnis tradere. Nicias ubi jam occulte se custodiri sensit, de Matribus sermones in publicum extulit illicitos, multa in eorum numinum contemptum egit, tanquam diffidens et contemnens quæ de eorum præsentia et majestate ferebantur. Gratum id inimicis fuit, quod ille maximam sui male tractandi causam ultro præberet. Jam ergo omnibus ita comparatis, ut ei manus injicerent, convocatisque in concionem tum civibus, Nicias ad populum verba faciens, subito ad terram corpus dimisit, parumque moratus, ut par est, silentio cum stupore facto, inde levato capite ac circumacto, tremula voce ac gravi primum, deinde sensim eam intendens atque exacuens, ut vidit horrore et silentio occupatam concionem, projecta toga ac dilacerata tunica, seminudus exsiluit et ad exitum theatri se proripuit, agitari se a Matribus clamans

θοῦσα τὰ παιδία πρῶτον μὲν ἱκέτις προεκυλινδεῖτο τοῖς μεγάροις τῶν θεῶν, ἔπειτα πλανώμενον ἐκεῖνον προσποιουμένη ζητεῖν κωλύοντος οὐδενὸς ἀσφαλῶς ἀπῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως. Καὶ διεσώθησαν μὲν οὕτως εἰς Συρακούσας πρὸς Μάρκελλον· ἐπεὶ δὲ πολλὰ τοὺς Ἐγγυίους ὑβρίσαντας καὶ πλημμελήσαντας ἐλθὼν Μάρκελλος ἔδησε πάντας ὡς τιμωρησόμενος, ὁ δὲ Νικίας ἐδάκρυσε παρεστὼς, τέλος δὲ χειρῶν καὶ γονάτων ἁπτόμενος παρῃτεῖτο τοὺς πολίτας ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀρξάμενος, ἐπικλασθεὶς ἀφῆκε πάντας καὶ τὴν πόλιν οὐδὲν ἠδίκησε, τῷ δὲ Νικίᾳ χώραν τε πολλὴν καὶ δωρεὰς πολλὰς ἔδωκε. Ταῦτα μὲν οὖν Ποσειδώνιος ὁ φιλόσοφος ἱστόρησε.

46.

Plutarch. ibid. c. 30 : Ἦν δὲ ἀνάθημα Μαρκέλλου δίχα τῶν ἐν Ῥώμῃ γυμνάσιον μὲν ἐν Κατάνῃ τῆς Σικελίας, ἀνδριάντες δὲ καὶ πίνακες τῶν ἐκ Συρακουσῶν ἔν τε Σαμοθρᾴκῃ παρὰ τοῖς θεοῖς, οὓς Καβείρους ὠνόμαζον, καὶ περὶ Λίνδον ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐκεῖ δὲ αὐτοῦ τῷ ἀνδριάντι τοῦτ' ἦν ἐπιγεγραμμένον, ὡς Ποσειδώνιός φησι, τὸ ἐπίγραμμα·

Οὗτός τοι Ῥώμης ὁ μέγας, ξένε, πατρίδος ἀστὴρ,
Μάρκελλος κλεινῶν Κλαύδιος ἐκ πατέρων,
ἑπτάκι τὰν ὑπάταν ἀρχὰν ἐν Ἄρηι φυλάξας,
καὶ πολὺν ἀντιπάλων ἐγκατέχευε φόνον.

Τὴν γὰρ ἀνθύπατον ἀρχὴν, ἣν δὶς ἦρξε, ταῖς πέντε προσκατηρίθμησεν ὑπατείαις ὁ τὸ ἐπίγραμμα ποιήσας.

47.

Plutarch. Brut. c. 1 : Τὸ δὲ πατρῷον γένος (Μάρκου Βρούτου) οἱ διὰ τὸν Καίσαρος φόνον ἔχθραν τινὰ καὶ δυσμένειαν ἀποδεικνύμενοι πρὸς Βροῦτον οὔ φασιν εἰς τὸν ἐκβαλόντα Ταρκυνίους ἀνήκειν· οὐδὲν γὰρ ἐκείνῳ λειφθῆναι γένος ἀνελόντι τοὺς υἱοὺς, ἀλλὰ δημότην τοῦτον, οἰκονόμου υἱὸν ὄντα Βρούτου, ἄρτι καὶ πρῴην εἰς ἄρχοντα προελθεῖν. Ποσειδώνιος δ' ὁ φιλόσοφος τοὺς μὲν ἐνηλίκους φησὶν ἀπολέσθαι τοῦ Βρούτου παῖδας, ὡς ἱστόρηται· τρίτον δὲ λειφθῆναι νήπιον, ἀφ' οὗ τὸ γένος ὡρμῆσθαι· καὶ τῶν γε καθ' αὑτὸν ἐκ τῆς οἰκίας γεγονότων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀναφέρειν ἐνίους πρὸς τὸν ἀνδριάντα τοῦ Βρούτου τὴν ὁμοιότητα τῆς ἰδέας. Eadem leguntur in Crameri Anecdot. Parisin. II, p. 20.

Sequuntur fragmenta geographici utplurimum argumenti.

48.

Strabo III, p. 147, postquam de metallorum in Turditania copia et præstantia dixerat, pergit ita : Ποσειδώνιος δὲ, τὸ πλῆθος τῶν μετάλλων ἐπαινῶν καὶ τὴν ἀρετὴν, οὐκ ἀπέχεται τῆς συνήθους ῥητορείας, ἀλλὰ συνενθουσιᾷ ταῖς ὑπερβολαῖς. Οὐ γὰρ ἀπιστεῖν τῷ μύθῳ φησὶν, ὅτι τῶν δρυμῶν ποτε ἐμπρησθέντων ἡ γῆ τακεῖσα, ἅτε ἀργυρῖτις καὶ χρυσῖτις, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐξέζεσε διὰ τὸ πᾶν ὄρος καὶ πάντα βουνὸν ὕλην εἶναι νομίσματος ὑπό τινος ἀφθόνου τύχης σεσωρευμέ-

---

Ita quum attingere eum aut occurrere religioni omnes ducerent ac de via decederent, ad portas urbis procurrit, neque voci neque motui, quales divino furore concitum edere par est, pepercit. Atque uxor rei conscia, maritique artibus subserviens, liberis secum acceptis, primum supplicem se ad dearum ædem devolvit : deinde errantem maritum quærere se simulans, nemine obstante, tuto urbe excessit. Hac arte usi, Syracusas ad Marcellum salvi pervenerunt. Marcellus autem Engyinos, multis eorum injuriis et delictis lacessitus, superveniens omnes sumendi causa supplicii quum vinxisset, Nicias assistens flevit, ac tandem manus et genua Marcelli tangens pro civibus, ac primo quidem loco pro inimicis suis, deprecatus est : cujus precibus fractus Marcellus omnes dimisit, neque quicquam mali civitati fecit; Niciam vero agro multo donisque splendidis honoravit. Hæc Posidonius philosophus memoriæ prodidit.

46.

Præter ea, quæ Romæ dedicarat, Marcelli monumenta erant gymnasium Catanæ in Sicilia, statuæ et tabulæ de Syracusanis in Samothrace apud deos, quos Cabiros nuncupant, et in Minervæ templo apud Lindum. Ibi hoc epigramma statuæ ejus fuisse ascriptum, Posidonius refert;

Ille, hospes, patriæ sidus memorabile Romæ,
Marcellus claris Claudius a proavis,
Terque quaterque tulit bella in Mavortia fasces
Consulis, hostili cæde madefaciens.

Hujus enim carminis auctor duos proconsulatus quinque annumeravit consulatibus.

47.

Paternum genus nonnulli, qui cum Bruto ob interemptum Cæsarem inimicitias habuerunt eumque oderunt, negant ad eum Brutum pertinere, qui reges ejecerit, quippe ei necatis filiis nullam relictam prolem, sed hunc Brutum cujusdam filium Bruti dispensatoris plebeium non ita pridem ad magistratus dignitatem se extulisse. Posidonius autem adultos jam Bruti filios, ita ut narratur, a patre occisos affirmat, relictum autem tertium adhuc infantem, et ab eo Brutorum genus propagatum, et vero quosdam qui eo genere orti essent viros illustres suoque vixissent tempore, similitudinem formæ in statua prisci Bruti expressam facie sua retulisse.

48.

Posidonius multitudinem metallorum laudans et præstantiam, non abstinet solita sibi sermonis exornatione, sed nimiis amplificationibus quasi instinctu quodam poetico rapitur. Ait enim se fidem huic fabulæ non derogare, quod nemoribus aliquando inflammatis, terra argento auroque abundans liquefacta in superficiem ea metalla effervescendo ejecerit; quia omnis mons et omnis collis locupletissimæ cujusdam fortunæ dono sit numismatis materia cumulatus : omninoque, ait, videns aliquis ista loca, dixerit thesauros esse perennes naturæ, aut principatus ærarium perpetuum : non enim dives modo, inquit, terra illa est, sed et infra se opes habet conditas : et revera apud istos homines infra terram non Hades, sed Pluto (sive Dis *quasi* dives) habitat. Sic ille oratione omnibus rhetorices numeris absoluta

νην. Καθόλου δ' ἂν εἶπε, φησίν, ἰδών τις τοὺς τόπους, θησαυροὺς εἶναι φύσεως ἀενάους ἢ ταμιεῖον ἡγεμονίας ἀνέκλειπτον· οὐ γὰρ πλουσία μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπόπλουτος ἦν, φησίν, ἡ χώρα, καὶ παρ' ἐκείνοις ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον οὐχ ὁ Ἅδης, ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ. Τοιαῦτα μὲν οὖν ἐν ὡραίῳ σχήματι εἴρηκε περὶ τούτων, ὡς ἂν ἐκ μετάλλου καὶ αὐτὸς πολλῷ χρώμενος τῷ λόγῳ. Τὴν δ' ἐπιμέλειαν φράζων τὴν τῶν μεταλλευόντων παρατίθησι τὸ τοῦ Φαληρέως, ὅτι φησὶν ἐκεῖνος ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν ἀργυρείων οὕτω συντόνως ὀρύττειν τοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἂν προσδοκῶντας αὐτὸν ἀνάξειν τὸν Πλούτωνα· καὶ τούτων οὖν ἐμφανίζει παραπλησίαν τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φιλεργίαν, σκολιὰς τεμνόντων καὶ βαθείας τὰς σύριγγας, καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐταῖς ἀπαντῶντας ποταμοὺς πολλάκις τοῖς Αἰγυπτίοις ἀναντλούντων κοχλίαις· τὸν δόλον (τὸ δὲ λοιπὸν?) οὐ ταὐτὸ εἶναι τούτοις που καὶ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀλλ' ἐκείνοις μὲν αἰνίγματι ἐοικέναι τὴν μεταλλείαν· ὅσα μὲν γὰρ ἀνέλαβον, φησίν, οὐκ ἔλαβον, ὅσα δὲ εἶχον, ἀπέβαλον· τούτοις δ' ὑπεράγαν λυσιτελῆ, τοῖς μὲν χαλκουργοῖς τέταρτον μέρος ἐξάγουσι τῆς γῆς τὸν χαλκόν, τοῖς δὲ ἀργυρεύουσι τῶν ἰδιωτῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις Εὐβοϊκὸν τάλαντον ἐξαίρουσι. Τὸν δὲ καττίτερον οὐκ ἐπιπολῆς εὑρίσκεσθαί φησιν, ὡς τοὺς ἱστορικοὺς θρυλεῖν, ἀλλ' ὀρύττεσθαι· γεννᾶσθαι δ' ἔν τε τοῖς ὑπὲρ τοὺς Λυσιτανοὺς βαρβάροις καὶ ἐν ταῖς Καττιτερίσι νήσοις, καὶ ἐκ τῶν Βρεττανικῶν δὲ εἰς τὴν Μασσαλίαν κομίζεσθαι. Ἐν δὲ τοῖς Ἀρτάβροις, οἳ τῆς Λυσιτανίας ὕστατοι πρὸς ἄρκτον καὶ δύσιν εἰσίν, ἐξανθεῖν φησι τὴν γῆν ἀργυρίῳ, καττιτέρῳ, χρυσίῳ λευκῷ· ἀργυρομιγὲς γάρ ἐστι· τὴν δὲ γῆν ταύτην φέρειν τοὺς ποταμούς· τὴν δὲ σκαλίσι τὰς γυναῖκας διαμώσας πλύνειν ἐν ἠθητηρίοις πλεκτοῖς ἐπὶ κίστην. Οὗτος μὲν περὶ τῶν μετάλλων τοιαῦτ' εἴρηκε.

Ex Posidonio suam de Iberiæ metallis narrationem mutuatus est Diodorus V, 37 sqq. iisdem fere quibus Strabo interdum verbis usus : e. g. cap. 37 init. : Μεγάλην δ' ἔχει παραλλαγὴν τὰ μέταλλα ταῦτα συγκρινόμενα τοῖς κατὰ τὴν Ἀττικήν. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ οἱ μεταλλεύοντες καὶ τῆς ἐργασίας μεγάλας προϊέμενοι δαπάνας ἃ μὲν ἤλπισαν ἐνίοτε λαβεῖν οὐκ ἔλαβον, ἃ δ' εἶχον ἀπέβαλον, ὥστε δοκεῖν αὐτοὺς ὥσπερ αἰνίγματος τρόπον ἀτυχεῖν. (De ænigmate isto v. Homer. Vit. c. 35.) Idem cap. 38, 4 : Γίνεται δὲ καὶ καττίτερος ἐν πολλοῖς τόποις τῆς Ἰβηρίας, οὐκ ἐξ ἐπιπολῆς εὑρισκόμενος, ὡς ἐν ταῖς ἱστορίαις τινὲς τεθρυλήκασιν, ἀλλ' ὀρυττόμενος κτλ.

Ad verba Strabonis ὅτι τῶν δρυμῶν κτλ. cf. Seneca Epist. 90 : *In hoc quoque dissentio* (a Posidonio), *sapientes fuisse, qui ferri metalla et æris invenerunt, quum incendio silvarum adusta tellus in summo venas jacentes liquefacta fudisset.* Hæc sicuti reliqua quæ Seneca l. l. e Posidonio affert, ex capite de philosophia omnium rerum inventrice desumpta sunt. Quem locum Posidonius in opere Προστρεπτικὰ inscripto tractasse videtur.

Historiarum locum, quem Strabo attigit, Athenæus quoque ante oculos habuit lib. VI, p. 233, D; ubi, postquam Zenonis sententiam de divitiis exposuisset, quo essent loco habendæ, ut neque expetendæ neque fugiendæ, sed in numero τῶν ἀδιαφόρων essent, subjicit : Οὐδὲν γὰρ ἡ φύσις ἐκβέβληκεν ἐκ τοῦ κόσμου τῶν εἰρημένων, ἀλλ' ἐποίησεν ὑπογείους αὐτῶν φλέβας, πολύπονον καὶ χαλεπὴν ἐχούσας ἐργασίαν, ὅπως οἱ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες ὀδυνώμενοι μετίωσι τὴν κτῆσιν, καὶ οὐχ οἱ μεταλλεύοντες μόνοι, ἀλλὰ καὶ οἱ τὰ μεταλλευθέντα συναγείροντες μυρίοις μόχθοις θηρεύωσι τὴν περίβλεπτον ταύτην πολυκτησίαν. Δείγματος μὲν οὖν χάριν *** ἐπείπερ ἐπιπόλαιον αὐτῶν ἐστι τὸ γένος, εἴ γ' ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς οἰκουμένης καὶ ποτάμια τὰ τυχόντα ψήγματα χρυσοῦ καταφέρει, καὶ ταῦτα γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀσθενεῖς τὰ σώματα σὺν ταῖς ἄμμοις ὑποψήχοντες διιστᾶσι, καὶ πλύναντες ἄγουσιν ἐπὶ τὴν χώνην, ὡς παρὰ τοῖς Ἐλουητίοις φησὶν ὁ ἐμὸς Ποσειδώνιος, καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν Κελτῶν. Καὶ τά τε πάλαι μὲν Ῥιπαῖα καλούμενα ὄρη, εἶθ' ὕστερον Ὄλβια προσαγορευθέντα, νῦν δὲ Ἄλπια (ἔστι δὲ τῆς Γαλατίας) αὐτομάτως ὕλης ἐμπρησθείσης ἀργύρῳ διερρύη. Τὸ μέντοι γε πολὺ τούτου βαθείαις καὶ κακοπάθοις μεταλλείαις εὑρίσκεται κατὰ τὸν Φαληρέα Δημήτριον, ἐλπιζούσης τῆς πλεονεξίας ἀνάξειν ἐκ τῶν μυχῶν τῆς γῆς αὐτὸν τὸν Πλούτωνα. Χαριεντιζόμενος γοῦν

---

de his rebus loquitur, quasi ex metallis et ipse copiosa verba extulerit. Diligentiam porro fodientium indicans Phalerei (Demetrii) illud dictum adducit, qui de Atticis metallis dixerat tanta assiduitate homines ibi fodere, ac si sperarent se ipsum Plutonem (sive Ditem) eruturos; atque nunc Turdetanorum similem demonstrat industriam laborandique studium, qui profundos obliquosque agant cuniculos, et fluvios, qui sæpe in istis occurrunt, exhauriant Ægyptiis cochleis. Ceterum non idem evenire his atque Atticis : nam apud hos metallica opera simile quippiam habere ænigmatis illius : quæ enim adepti fuerint, inquit, Athenienses, ea non percepisse, quæ autem habuissent, amisisse. Turdetanis vero illa incredibilem in modum prosunt : nimirum æris opificibus æs, quod quadrans est glebæ effossæ, eruentibus; qui autem argentifodinas possident, triduo Euboicum talentum efferentibus. Addit porro stannum non, ut historici divulgarunt, in superficie terræ inveniri, sed effodi; nasci autem apud barbaros qui supra Lusitaniam degunt, et in Cassiteridibus insulis; ex Britannicis quoque Massiliam afferri. Apud Artabros autem, qui Lusitaniæ versus occasum et septentrionem ultima habent, efflorescere ait terram argento, stanno, auro albo : est enim hoc permixtum argento : hanc terram fluviis deferri, et a mulieribus sarculis exhauriri, lavarique in colis textis in modum cistæ. Hæc ille de his metallis retulit.

φησιν ὅτι « Πολλάκις καταναλώσαντες τὰ φανερὰ τῶν ἀδήλων ἕνεκα, ἃ μὲν ἔμελλον, οὐκ ἔλαβον, ἃ δ' εἶχον, ἀπέβαλον, ὥσπερ αἰνίγματος τρόπον ἀτυχοῦντες. » Λακεδαιμόνιοι δ' ὑπὸ τῶν ἐθῶν κωλυόμενοι εἰσφέρειν εἰς τὴν Σπάρτην, ὡς ὁ αὐτὸς ἱστορεῖ Ποσειδώνιος, καὶ κτᾶσθαι ἄργυρον καὶ χρυσὸν, ἐκτῶντο μὲν οὐδὲν ἧττον, παρακατετίθεντο δὲ τοῖς ὁμόροις Ἀρκάσιν· εἶτα πολεμίους αὐτοὺς ἔσχον ἀντὶ φίλων, ὅπως ἀνυπεύθυνον τὸ ἄπιστον διὰ τὴν ἔχθραν γένηται. Τῷ μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνι τὸν πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἱστοροῦσιν ἀνατεθῆναι, δημοσίᾳ δὲ εἰς τὴν πόλιν Λύσανδρον εἰσαγαγόντα πολλῶν κακῶν αἴτιον γενέσθαι. Γύλιππον γοῦν, τὸν Συρακοσίους ἐλευθερώσαντα, ἀποθανεῖν ἀποκαρτερήσαντα λόγος, καταγνωσθέντα ὑπὸ τῶν ἐφόρων νοσφισάμενον ἐκ τοῦ Λυσανδρείου χρήματος. Τοῦ δὲ ἀνατιθεμένου θεῷ καὶ συγχωρουμένου δήμῳ, καθάπερ κοσμήματος καὶ κτήματος, οὐ ῥᾴδιον ἦν τὸν θνητὸν ὀλίγωρον γενέσθαι.

Quæ deinceps apud Athenæum de Gallis Cordistis similia traduntur, ea item Posidonio deberi statuit Bakius p. 169. Quod addubitaverim, quum non conveniant iis quæ Strabo e Posidonio refert IV, p. 188. Ex Athenæi loco nonnulla excerpsit Eustathius p. 1485, 63 sqq.

49.

Strabo III, p. 157 : Μετὰ ταύτην (τὴν τῶν Ἐξιτανῶν πόλιν) Ἄβδηρα, Φοινίκων κτίσμα καὶ αὐτή. Ὑπὲρ δὲ τῶν τόπων ἐν τῇ ὀρεινῇ δείκνυται Ὀδύσσεια καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ, ὡς Ποσειδώνιός τε εἴρηκε καὶ Ἀρτεμίδωρος καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ παιδεύσας τὰ γραμματικὰ καὶ περιήγησίν τινα τῶν ἐθνῶν ἐκδεδωκώς.

50.

Strabo III, p. 162 : Φησὶ δὲ Ποσειδώνιος, Μάρκον Μάρκελλον πράξασθαι φόρον ἐκ τῆς Κελτιβηρίας τάλαντα ἑξακόσια· ἐξ οὗ τεκμαίρεσθαι πάρεστιν ὅτι καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ Κελτίβηρες καὶ χρημάτων εὐποροῦντες, καίπερ οἰκοῦντες χώραν παράλυπρον. Πολυβίου δ' εἰπόντος τριακοσίας αὐτῶν καταλῦσαι πόλεις Τιβέριον Γράκχον, κωμῳδῶν φησι τοῦτο τῷ Γράκχῳ χαρίσασθαι τὸν ἄνδρα, τοὺς πύργους καλοῦντα πόλεις, ὥσπερ ἐν ταῖς θριαμβικαῖς πομπαῖς. Καὶ ἴσως οὐκ ἄπιστον τοῦτο λέγει· καὶ γὰρ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ συγγραφεῖς ῥᾳδίως ἐπὶ τοῦτο φέρονται τὸ ψεῦσμα, καλλωπίζοντες τὰς πράξεις, ἐπεὶ καὶ οἱ φάσκοντες πλείους ἢ χιλίας τὰς τῶν Ἰβήρων ὑπάρξαι πόλεις ἐπὶ τοῦτο φέρεσθαί μοι δοκοῦσι, τὰς μεγάλας κώμας πόλεις ὀνομάζοντες.

51.

Strabo III, p. 163, de Iberiæ proventibus loquens : Κάστορας φέρουσι μὲν οἱ ποταμοί· τὸ δὲ Καστόριον οὐκ ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν τῷ Ποντικῷ· ἴδιον γὰρ τῷ Ποντικῷ πάρεστι τὸ φαρμακῶδες, καθάπερ ἄλλοις πολλοῖς. Ἐπεὶ, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, καὶ ὁ Κύπριος χαλκὸς μόνος φέρει τὴν καδμίαν λίθον καὶ τὸ χαλκανθὲς καὶ τὸ σπόδιον. Ἴδιον δ' εἴρηκεν ἐν Ἰβηρίᾳ ὁ Ποσειδώνιος καὶ τὸ τὰς κορώνας [μὴ] μελαίνας εἶναι, καὶ τὸ τοὺς ἵππους τῶν Κελτιβήρων ὑποψάρους ὄντας, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἔξω μεταχθῶσιν Ἰβηρίαν μεταβάλλειν τὴν χρόαν· ἐοικέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς· καὶ γὰρ ταχεῖς εἶναι καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων.

52.

Strabo XIII, p. 614 sq. : Φασὶ δ' ἐν τῇ Πιτάνῃ τὰς πλίνθους ἐπιπολάζειν ἐν τοῖς ὕδασι, καθάπερ καὶ ἐν τῇ Τυρρηνίᾳ γῇ τις [τοῦτο] πέπονθε· κουφοτέρα γὰρ ἡ γῆ τοῦ ἐπίσου ὄγκου ὕδατός ἐστιν, ὥστ' ἐποχεῖσθαι. Ἐν Ἰβηρίᾳ δέ φησιν ἰδεῖν Ποσειδώνιος ἔκ τινος γῆς ἀργιλώδους, ᾗ τὰ ἀργυρώματα ἐκμάττεται, πλίνθους πηγνυμένας καὶ ἐπιπλεούσας.

49.

Post hanc Abdera, Phœnicum opus hæc quoque. Supra hæc loca in montanis monstratur Odyssea (Ulyssea), et in ea fanum Minervæ, ut Posidonius tradit, et Artemidorus, et Asclepiades Myrleanus, qui in Turdetania grammaticam docuit, et descriptionem gentium in istis regionibus agentium edidit.

50.

Narrat Posidonius, Marcum Marcellum exegisse e Celtiberia tributum talentûm sexcentorum, quod argumento est Celtiberos et populosam fuisse gentem, et pecuniosam, quanquam solum colerent utcunque incommodum. Quod autem dixit Polybius, Tiberium Gracchum trecentas urbes Celtiberiæ dejecisse, id ridet, et Polybium dicit in Gracchi gratiam turres urbium nomine appellasse, ut fit in pompis triumphalibus. Ac fortasse fide non indigna profert : nam et bellorum duces et scriptores rerum gestarum proclives sunt ad hoc mendacii, ut actiones exornent : quando ii etiam qui plures quam mille fuisse urbes Hispaniæ dicunt, eo adducti videntur, quod magnos pagos urbium loco censerent.

51.

Fibros seu castores producunt fluvii; sed Hispanicum castorium non easdem habet cum Pontico vires : huic enim vis medica peculiaris est, quemadmodum in aliis quoque rebus multis id videre est. Nam et Posidonius refert, solum Cyprium æs ferre Cadmiam lapidem, et vitriolum, et spodium. Idemque hoc Hispaniæ tradit peculiare esse, quod cornices non nigræ sunt; et quod Celtiberorum equi, quum sint subvariegati, ubi in exteriorem Hispaniam pervenerunt, colorem mutant : esse autem eos Parthicorum similes, celeritate et cursus dexteritate ceteris præstantiores.

52.

Aiunt apud Pitanam lateres coctos in aqua non subsidere; sicuti in Etruria quoque terra quædam ejusmodi est : levior enim est terra quam aquæ copia æqualis, ideoque ei innatat. Posidonius se in Hispania vidisse affirmat e quadam terra argillacea, qua argentea detergent vasa, lateres concretos et aquæ innatantes.

53.

Strabo III, p. 165 : Iberis tum alia communia sunt cum Celtis, Thracibus, Scythis, tum fortitudo non virorum modo, sed etiam mulierum : Γεωργοῦσιν αὗται, τεκοῦσαί τε διακονοῦσι τοῖς ἀνδράσιν, ἐκείνους ἀνθ' ἑαυτῶν κατακλίνασαι· ἔν τε τοῖς ἔργοις πολλάκις τίκτουσι καὶ λούουσι καὶ σπαργανοῦσιν, ἀποκλίνασαι πρός τι ῥεῖθρον. Ἐν δὲ τῇ Λιγυστικῇ φησιν ὁ Ποσειδώνιος διηγήσασθαι τὸν ξένον ἑαυτῷ Χαρμόλεων, Μασσαλιώτην ἄνδρα, ὅτι μισθώσαιτο ἄνδρας ὁμοῦ καὶ γυναῖκας ἐπὶ σκαφητὸν, ὠδίνασα δὲ μία τῶν γυναικῶν ἀπέλθοι ἀπὸ τοῦ ἔργου πλησίον, τεκοῦσα δ' ἐπανέλθοι ἐπὶ τοὔργον αὐτίκα, ὅπως μὴ ἀπολέσειε τὸν μισθόν· αὐτὸς δὲ ἐπιπόνως ἰδὼν ἐργαζομένην, οὐκ εἰδὼς τὴν αἰτίαν πρότερον ὀψὲ μάθοι καὶ ἀφείη, δοὺς τὸν μισθόν· ἡ δ' ἐκκομίσασα τὸ νήπιον πρός τι κρηνίον, λούσασα καὶ σπαργανώσασα οἷς εἶχε διασώσειεν οἴκαδε.

Eandem historiam narrat Diodorus IV, 20, fontem celans.

54.

Strabo V, p. 218 : Δευτέρα δὲ λεγέσθω ἡ Λιγυστικὴ ἡ ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μεταξὺ ἱδρυμένη τῆς νῦν λεχθείσης Κελτικῆς καὶ τῆς Τυρρηνίας, οὐδὲν ἔχουσα περιηγήσεως ἄξιον, πλὴν ὅτι κωμηδὸν ζῶσι, τραχεῖαν γῆν ἀροῦντες καὶ σκάπτοντες, μᾶλλον δὲ λατομοῦντες, ὥς φησι Ποσειδώνιος.

Posidonii verba premit Diodorus V, 29 : Τὴν γῆν ἐργαζόμενοι τὸ πλεῖον πέτρας λατομοῦσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τραχύτητος.

55.

Idem V, p. 215 : Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ μυχῷ τοῦ Ἀδρίου καὶ ἱερὸν τοῦ Διομήδους ἐστὶν ἄξιον μνήμης, τὸ Τίμαυον· λιμένα γὰρ ἔχει καὶ ἄλσος ἐκπρεπὲς καὶ πηγὰς ἑπτὰ ποταμίου ὕδατος εὐθὺς εἰς τὴν θάλασσαν ἐκπίπτοντος, πλατεῖ καὶ βαθεῖ ποταμῷ. Πολύβιος δ' εἴρηκε πλὴν μιᾶς τὰς ἄλλας ἁλμυροῦ ὕδατος, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐπιχωρίους πηγὴν καὶ μητέρα τῆς θαλάττης ὀνομάζειν τὸν τόπον. Ποσειδώνιος δέ φησι ποταμὸν τὸν Τίμαυον ἐκ τῶν ὀρῶν φερόμενον καταπίπτειν εἰς βέρεθρον, εἶθ' ὑπὸ γῆς ἐνεχθέντα περὶ ἑκατὸν καὶ τριάκοντα σταδίους ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν ἐκβολὴν ποιεῖσθαι.

56.

Athenæus IX, p. 401, A : Πολύβιος δ' ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν Ἱστοριῶν γίγνεσθαί φησι παρόμοιον τῷ λαγῷ ζῷον, τὸν κούνικλον καλούμενον, γράφων οὕτως· « Ὁ δὲ κούνικλος καλούμενος, πόρρωθεν μὲν δρώμενος, εἶναι δοκεῖ λαγὼς μικρός· ὅταν δ' εἰς τὰς χεῖρας λάβῃ τις, μεγάλην ἔχει διαφορὰν, καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ κατὰ τὴν βρῶσιν. Γίνεται δὲ τὸ πλεῖον κατὰ γῆς. » Μνημονεύει δὲ αὐτῶν καὶ Ποσειδώνιος ὁ φιλόσοφος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ. De *Corsicæ* insulæ cuniculis contra Timæum disputat Polybius XII, 3.

57.

Athenæus II, p. 45, F : Οὐ δεῖ δὲ προπίνειν, καθὰ τοὺς Καρμάνους φησὶ Ποσειδώνιος· τούτους γὰρ, φιλοφρονουμένους ἐν τοῖς συμποσίοις, λύειν τὰς ἐπὶ τῷ προσώπῳ φλέβας, καὶ τὸ καταρρέον αἷμα μιγνύντας τῷ πώματι προσφέρεσθαι, τέλος φιλίας νομίζοντας τὸ

53.

Mulieres Iberorum agros colunt, et quum peperere, suo loco viros decumbere jubent, iisque ministrant : interque operandum sæpenumero pariunt, et infantes lavant et involvunt ad alveum alicujus amnis acclinantes. Posidonius scriptum reliquit, sibi in Liguria hospitem suum Charmolaum narrasse Massiliensem : fuisse a se ad fossionem conductos viros simul et mulieres; inter has quandam doloribus partus correptam non longe ab opere digressam, edito fœtu ad opus rediisse, ne mercedem amitteret : quam ipse quum videret ægre opus facere, primoque causam ignoraret, tandem re cognita mercede data dimiserit : mulierem ad fonticulum quendam extulisse infantem, lotumque et quibus habebat pannis involutum, incolumem domum pertulisse.

54.

Secunda pars explicetur Liguria [*græce* Ligystice], in ipsis Apenninis montibus inter Galliam nunc dictam sita et Etruriam : quæ nihil relatu dignum habet, nisi quod per pagos dissipati vivunt Ligures, asperam terram arantes ac fodientes, aut potius saxa cædentes, ut ait Posidonius.

55.

In ipso intimo sinus Adriatici recessu Timavum est, Diomedis templum memorabile; habet enim portum, et splendidum lucum, et septem fluvialis aquæ fontes, qui uno eoque lato ac profundo alveo statim in mare effunduntur. Polybius contra affirmat omnes uno excepto esse salsos, et propterea incolas hunc locum fontem matremque maris appellare. Posidonius vero tradit flumen Timavum e montibus delatum voragine terræ absorberi, sub qua, ubi per centum et triginta stadia decurrerit, eum in mare sibi ostium parare.

56.

Polybius duodecimo libro Historiarum esse ait simile lepori animal quod cuniculum vocant. De quo ita scribit : « Cuniculus qui vocatur, procul intuentibus parvus lepus esse videtur : ubi vero in manum acceperis, multum sane discrepat, tum specie tum in cibo. Vivit autem plerumque sub terra. » Meminit horum etiam Posidonius in Historia.

57.

Nec vero ita propinandum est, ut Carmanos facere Posidonius ait : hi enim, in conviviis mutuæ benevolentiæ documentum sibi invicem daturi, sectis in fronte venis defluentem sanguinem potui miscent, bibuntque; summum hoc et extremum in amicitia existimantes, si suum invicem

γεύεσθαι τοῦ ἀλλήλων αἵματος. Μετὰ δὲ τὴν προσφορὰν ταύτην συγχρίεσθαι τὴν κεφαλὴν μύρῳ, μάλιστα μὲν ῥοδίνῳ, εἰ δὲ μὴ, μηλίνῳ, εἰς τὸ ἀποκρούεσθαί τι ἀπὸ τοῦ τόπου, καὶ μὴ βλάπτεσθαι ἀπὸ τῆς τῶν οἴνων ἀναθυμιάσεως· εἰ δὲ μὴ, ἰρίνῳ ἢ ναρδίνῳ.

58.

Strabo I, p. 28 : Ὅτι ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὸν Χαλυβώνιον μόνον οἶνον ἔπινεν· ὅν φησι Ποσειδώνιος κἀν Δαμασκῷ τῆς Συρίας γίνεσθαι, Περσῶν αὐτόθι καταφυτευσάντων τὰς ἀμπέλους.

59.

Idem XVI, p. 749 : Ἡ δὲ Σελευκὶς ἀρίστη μέν ἐστι τῶν λεχθεισῶν μερίδων, καλεῖται δὲ Τετράπολις, καὶ ἔστι κατὰ τὰς ἐξεχούσας ἐν αὐτῇ πόλεις, ἐπεὶ πλείους γέ εἰσι· μέγισται δὲ τέτταρες, Ἀντιόχεια ἡ ἐπὶ Δάφνῃ καὶ Σελεύκεια ἡ ἐν Πιερίᾳ καὶ Ἀπάμεια καὶ Λαοδίκεια· αἵπερ καὶ ἐλέγοντο ἀλλήλων ἀδελφαὶ διὰ τὴν ὁμόνοιαν, Σελεύκου τοῦ Νικάτορος κτίσματα... Οἰκείως δὲ τῇ Τετραπόλει, καὶ εἰς σατραπείας διῄρετο τέτταρας ἡ Σελευκὶς, ὥς φησι Ποσειδώνιος, εἰς ὅσας καὶ ἡ Κοίλη Συρία, εἰς μίαν δ' ἡ Μεσοποταμία.

60.

Idem XVI, p. 755 : Τῶν δὲ πεδίων (Cœlesyriæ) τὸ μὲν πρῶτον, τὸ ἀπὸ τῆς θαλάττης, Μάκρας καλεῖται, καὶ Μάκρα πεδίον· ἐν τούτῳ δὲ Ποσειδώνιος ἱστορεῖ τὸν δράκοντα πεπτωκότα ὁραθῆναι νεκρὸν, μῆκος μὲν σχεδόν τι * καὶ * πλεθριαῖον, πάχος δ', ὥσθ' ἱππέας ἑκατέρωθεν παραστάντας ἀλλήλους μὴ καθορᾶν, χάσμα δὲ, ὥστ' ἔφιππον δέξασθαι· τῆς δὲ φολίδος λεπίδα ἑκάστην ὑπεραίρουσαν θυρεοῦ.

61.

Strabo XVI, p. 757 (de Phœnicum inventis loquitur) : Εἰ δὲ δεῖ Ποσειδωνίῳ πιστεῦσαι, καὶ τὸ περὶ τῶν ἀτόμων δόγμα παλαιοῦ ἐστιν ἀνδρὸς Σιδονίου, Μώχου, πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων γεγονότος.

62.

Idem XIV, p. 743 : Ποσειδώνιος δέ φησι τοῦ ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ νάφθα τὰς πηγὰς, τὰς μὲν εἶναι λευκοῦ, τὰς δὲ μέλανος· τούτων δὲ τὰς μὲν εἶναι θείου ὑγροῦ, λέγω δὴ τὰς τοῦ λευκοῦ · ταύτας δ' εἶναι τὰς ἐπισπώσας τὰς φλόγας· τὰς δὲ τοῦ μέλανος, ἀσφάλτου ὑγρᾶς, ᾧ ἀντ' ἐλαίου τοὺς λύχνους καίουσι.

63.

Idem XVI, p. 764 (de ratione loquitur qua asphaltum e Serbonide lacu Syri educant) : Γόητας δὲ ὄντας σκήπτεσθαί φησιν ἐπῳδὰς ὁ Ποσειδώνιος τοὺς ἀνθρώπους, καὶ οὖρα καὶ ἄλλα δυσώδη ὑγρὰ, ἃ περικαταχέαντας καὶ ἐκπιάσαντας πήττειν τὴν ἄσφαλτον, εἶτα τέμνειν· εἰ μή τις ἐστὶν ἐπιτηδειότης τῶν οὔρων τοιαύτη, καθάπερ καὶ ἐν ταῖς κύστεσι τῶν λιθιώντων καὶ ἐκ τῶν παιδικῶν οὔρων ἡ χρυσοκόλλα συνίσταται. Ἐν μέσῃ δὲ τῇ λίμνῃ τὸ πάθος συμβαίνειν εὔλογον, ὅτι καὶ ἡ πηγὴ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἀσφάλτου κατὰ μέσην ἐστὶ, καὶ τὸ πλῆθος· ἄτακτος δὲ ἡ ἀναφύσησις, ὅτι καὶ ἡ τοῦ πυρὸς κίνησις οὐκ ἔχει τάξιν ἡμῖν φανερὰν, ὥσπερ καὶ ἄλλων πνευμάτων πολλῶν. Τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ἐν Ἀπολλωνίᾳ τῇ Ἠπειρώτιδι.

Quæ antecedunt apud Strabonem et quæ se-

---

sanguinem degustassent. Post istam potationem unguento caput illinunt, rosaceo maxime, aut, si id non suppetit, melino, ad prohibendum potus effectum, et ne vini vapore lædantur : si melinum non adest, liliaceo aut nardino utuntur.

58.

Persarum rex Chalybonium solum vinum bibebat, quod Posidonius ait Damasci in Syria quoque nasci, transplantatis eo loci vitibus a Persis.

59.

Seleucis portionum quas diximus optima est : vocatur autem Tetrapolis a quattuor ante ceteras (sunt enim plures etiam) illustribus urbibus istius regionis, Antiochia apud Daphnen, Seleucia in Pieria, Apamea et Laodicea : quæ propter concordiam sorores dicebantur. Porro sicuti in quattuor urbes, sic etiam, Posidonio teste, in quattuor satrapias, quemadmodum etiam Cava Syria, Seleucis divisa est, dum Mesopotamia nonnisi unam satrapiam constituit.

60.

Pars camporum prima a mari Macras vocatur, et Macra campus, in quo Posidonius scribit visum fuisse serpentem mortuum jugeri longitudine, crassitudine tanta, ut equites ex utraque parte adsistentes, alter alterum videre nequiret; rictu eo, qui hominem equo insidentem reciperet, exuvii squamam quamlibet clypeo majorem.

61.

Si Posidonio credimus, etiam antiquum de atomis dogma est hominis Sidonii, Moschi, qui ante Trojani belli tempus vixit.

62.

Posidonius scribit e fontibus naphthæ Babyloniis quosdam nigrum naphtha, quosdam album producere : atque ex iis alios esse liquidi sulphuris, eos scilicet, qui album naphtha habent, quod et flammæ arripiant : eos vero, qui nigrum habent, bituminis liquidi esse quod pro oleo in lucernis usurpant.

63.

Posidonius narrat accolas, præstigiis deditos homines, incantationibus quibusdam uti, et lotia et alios ejusmodi fœtidos humores inspergere atque exprimere, quibus bitumen coaguletur; postea incidere : nisi forte aliqua lotii vis est, qualis in vesica eorum, qui calculo laborant, et ut ex pueri lotio chrysocolla conficitur. In medio autem lacus ista evenire consentaneum rationi est. Ignis enim ac bituminis fons et copia in medio est : quod autem non stato efflatur tempore, causa est, quia ignis motus ordinem non habet nobis manifestum, quemadmodum et multorum aliorum flatuum. Talia etiam apud Apolloniam Epiroticam eveniunt.

quuntur ex eodem fonte fluxerunt procul dubio. Τὰ ἐν Ἀπολλωνίᾳ quænam sint, e Posidonio docet Strabo libro septimo.

64.

Strabo VII, p. 316 : Ἐν δὲ τῇ χώρᾳ τῶν Ἀπολλωνιατῶν καλεῖταί τι Νυμφαῖον· πέτρα δ' ἐστὶ πῦρ ἀναδιδοῦσα· ὑπ' αὐτῇ δὲ κρῆναι ῥέουσι χλιαροῦ καὶ ἀσφάλτου, καιομένης, ὡς εἰκὸς, τῆς βώλου τῆς ἀσφαλτίτιδος· μέταλλον δ' αὐτῆς ἐστιν πλησίον ἐπὶ λόφου· τὸ δὲ τμηθὲν ἐκπληροῦται πάλιν τῷ χρόνῳ, τῆς ἐγχωννυμένης εἰς τὰ ὀρύγματα γῆς μεταβαλλούσης εἰς ἄσφαλτον, ὥς φησι Ποσειδώνιος. Λέγει δ' ἐκεῖνος καὶ τὴν ἀμπελῖτιν γῆν ἀσφαλτώδη, τὴν ἐν Σελευκείᾳ τῇ Πιερίᾳ μεταλλευομένην, ἄκος τῆς φθειριώσης ἀμπέλου· χρισθεῖσαν γὰρ μετ' ἐλαίου, φθείρειν τὸ θηρίον, πρὶν ἐπὶ τοὺς βλαστοὺς τῆς ῥίζης ἀναβῆναι· τοιαύτην δ' εὑρεθῆναι καὶ ἐν Ῥόδῳ, πρυτανεύοντος αὐτοῦ, πλείονος δ' ἐλαίου δεῖσθαι.

65.

Idem XVI, p. 780 : Εἰσὶ δὲ ἅλες εὐώδεις ἐν Ἄραψιν, ὥς φησι Ποσειδώνιος.

66.

Strabo XVII, p. 827 : Mauritania tum alias bestias quam plurimas nutrit, tum πιθήκων πάμπολυ πλῆθος. Περὶ ὧν καὶ Ποσειδώνιος εἴρηκεν, ὅτι πλέων ἐκ Γαδείρων εἰς τὴν Ἰταλίαν προσενεχθείη τῇ Λιβυκῇ παραλίᾳ καὶ ἴδοι τῶν θηρίων μεστόν τινα τούτων ἀλιτενῆ δρυμὸν, τῶν μὲν ἐν τοῖς δένδρεσι, τῶν δ' ἐπὶ γῆς, ἐχόντων ἐνίων καὶ σκύμνους καὶ ἐπεχόντων μαστόν· καὶ γελᾶν οὖν ὁρῶν βαρυμάστους, ἐνίους δὲ φαλακροὺς καὶ κηλήτας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐπιφαίνοντας σίνη.

67.

Athenæus XIV, p. 635, C, D : Διαποροῦσι δὲ ἔνιοι, ὅπως, τῆς μαγάδιδος οὐκ οὔσης κατὰ Ἀνακρέοντα (ὀψὲ γάρ ποτε τὰ πολύχορδα ὀφθῆναι), μνημονεύων αὐτῆς ὁ Ἀνακρέων λέγει· « Ψάλλω δ' εἴκοσι χορδαῖσι μάγαδιν ἔχων, ὦ Λεύκασπι. » Καὶ ὁ μὲν Ποσειδώνιός φησι, τριῶν μελῳδιῶν αὐτὸν μνημονεύειν, Φρυγίου τε, καὶ Δωρίου, καὶ Λυδίου· ταύταις γὰρ μόναις τὸν Ἀνακρέοντα κεχρῆσθαι· ὧν ἑπτὰ χορδαῖς ἑκάστης περαινομένης, εἰκότως φάναι, ψάλλειν αὐτὸν εἴκοσι χορδαῖς, τῷ ἀρτίῳ χρησάμενον ἀριθμῷ, τὴν μίαν ἀφελόντα. Ἀγνοεῖ δὲ ὁ Ποσειδώνιος, ὅτι ἀρχαῖόν ἐστιν ὄργανον ἡ μάγαδις, σαφῶς Πινδάρου λέγοντος τὸν Τέρπανδρον ἀντίφθογγον εὑρεῖν τῇ παρὰ Λυδοῖς πηκτίδι τὸν βάρβιτον. Argumentum loci non suadet hæc ex Historiis desumpta esse; adjeci tamen, quod reliqua omnia quæ Athenæus habet ex Historiis deprompta sunt.

ΠΕΡΙ ΩΚΕΑΝΟΥ.

68.

Strabo II, p. 94 : Ἴδωμεν δὲ καὶ Ποσειδώνιον, ἅ φησιν ἐν τοῖς Περὶ ὠκεανοῦ· δοκεῖ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ πολλὰ γεωγραφεῖν, τὰ μὲν οἰκείως, τὰ δὲ μαθηματικώτερον. Οὐκ ἄτοπον οὖν ἔνια καὶ τῶν ὑπὸ τούτου λεγομένων διαιτῆσαι, τὰ μὲν νῦν, τὰ δ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ὡς ἂν ὑποπίπτῃ, μέτρου τινὸς ἐχομένους. Ἔστιν οὖν τι τῶν πρὸς γεωγραφίαν οἰκείων τὸ τὴν γῆν ὅλην ὑποθέσθαι σφαιροειδῆ (cf. fr. 69), καθάπερ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄλλα παραδέξασθαι τὰ ἀκόλουθα τῇ ὑποθέσει ταύτῃ· τούτων δ' ἐστὶ καὶ τὸ πεντάζωνον αὐτὴν εἶναι.

(2) Φησὶ δὴ ὁ Ποσειδώνιος τῆς εἰς πέντε ζώνας

65.

Sunt apud Arabes etiam sales odorati, ut Posidonius refert.

66.

Simiarum quoque maximam multitudinem Mauritania habet. Posidonius narrat se, quum e Gadibus in Italiam navigaret, in Libyæ oram delatum, ac silvam quandam mari contiguam vidisse, simiis plenam, quarum aliæ super arboribus, aliæ in terra sederent, nonnullæ catulos haberent, et ubera præberent, nec sine risu vidisse alias uberibus graves, nonnullas etiam calvas, nonnullas herniosas et alia quædam id genus vitia ostendentes.

67.

Quærunt vero nonnulli, quo pacto, quum Anacreontis ætate non exstiterit magadis (nam sero demum conspecta esse instrumenta multis fidibus tensa), mentionem ejus faciens Anacreon dixerit : *Cano, viginti chordis tensam pulsans magadin, o Leucaspi.* Ac Posidonius quidem ait, trium melodiarum in illis verbis meminisse poetam, Phrygiæ, Doriæ et Lydiæ : his enim solis usum esse Anacreontem : quarum quum quæque septem peragatur chordis, recte illum dixisse, *viginti se chordis psallere,* dempta una rotundo numero utentem. At ignorat Posidonius, antiquum instrumentum esse magadin; quandoquidem clare Pindarus dixit, Terpandrum ex adverso respondentem Lydiæ pectidi invenisse *barbitum.*

DE OCEANO.

68.

Videamus jam nunc quæ Posidonius dicat in opere De Oceano, in quo videtur multa geographica tradere, partim instituto proprie, partim magis mathematice. Haud abs re igitur fuerit etiam quædam ab ipso dicta perpendere, partim nunc, partim ut suis singula locis sese offerent, justi modi memores. Ex iis igitur quæ ad geographiam proprie pertinent, hoc est quod ponitur, totam terram æque globi forma esse ac mundum, et quod quæ ad hanc consequuntur positionem admittuntur : inter quæ et hoc est, quinque zonis terram distingui.

(2) Posidonius primum hujus divisionis auctorem Parme-

διαιρέσεως ἀρχηγὸν γενέσθαι Παρμενίδην· ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν σχεδόν τι διπλασίαν ἀποφαίνειν τὸ πλάτος τὴν διακεκαυμένην (τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν), ὑπερπίπτουσαν ἑκατέρων τῶν τροπικῶν εἰς τὸ ἐκτὸς καὶ πρὸς ταῖς εὐκράτοις· Ἀριστοτέλη δὲ αὐτὴν καλεῖν τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν, [τὰς δὲ μεταξὺ τῶν τροπικῶν] καὶ τῶν ἀρκτικῶν εὐκράτους. Ἀμφοτέροις δ' ἐπιτιμᾷ δικαίως. Διακεκαυμένην γὰρ λέγεσθαι τὸ ἀοίκητον διὰ καῦμα· τῆς δὲ μεταξὺ τῶν τροπικῶν πλέον ἢ τὸ ἥμισυ τοῦ πλάτους [οὐκ] οἰκήσιμόν ἐστιν ἐκ τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου στοχαζομένοις Αἰθιόπων, εἴπερ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ παντὸς πλάτους ἐστὶν, ὃ διαιρεῖ ἐφ' ἑκάτερα ὁ ἰσημερινός. Τούτου δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς Συήνης, ἥπερ ἐστὶν ὅριον τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, εἰς Μερόην εἰσὶ πεντακισχίλιοι· τὸ δ' ἐνθένδε ἕως [τοῦ] τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλου, ὅσπερ ἐστὶν ἀρχὴ τῆς διακεκαυμένης, τρισχίλιοι. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ διάστημα πᾶν ἐστι μετρητὸν, πλεῖταί τε γὰρ καὶ ὁδεύεται· τὸ δ' ἑξῆς, μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ λέγω, δείκνυται κατὰ τὴν ὑπ' Ἐρατοσθένους γενομένην ἀναμέτρησιν τῆς γῆς, ὅτι ἐστὶ σταδίων ὀκτακισχιλίων ὀκτακοσίων· ὃν δὴ λόγον ἔχει τὰ μύρια ἑξακισχίλια [ὀκτακόσια] πρὸς τὰ ὀκτακισχίλια ὀκτακόσια, τοῦτον ἂν ἔχοι τὸ μεταξὺ τῶν τροπικῶν διάστημα πρὸς τὸ τῆς διακεκαυμένης πλάτος. Κἂν τῶν νεωτέρων δὲ ἀναμετρήσεων εἰσάγηται ἡ ἐλαχίστην ποιοῦσα τὴν γῆν, οἵαν ὁ Ποσειδώνιος ἐγκρίνει περὶ ὀκτωκαίδεκα μυριάδας οὖσαν, περὶ ἥμισύ που ἀποφαίνει τὴν διακεκαυμένην τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν, ἢ μικρῷ τοῦ ἡμίσους μείζονα· ἴσην δὲ καὶ τὴν αὐτὴν οὐδαμῶς. Τοῖς τε ἀρκτικοῖς, οὔτε παρὰ πᾶσιν οὖσιν, οὔτε τοῖς αὐτοῖς πανταχοῦ, τίς ἂν διορίζοι τὰς εὐκράτους, αἵπερ εἰσὶν ἀμετάπτωτοι; Τὸ μὲν οὖν μὴ παρὰ πᾶσιν εἶναι τοὺς ἀρκτικοὺς, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὸν ἔλεγχον· δεῖ γὰρ παρὰ τοῖς τὴν εὔκρατον οἰκοῦσιν εἶναι πᾶσι, πρὸς οὕσπερ καὶ λέγεται μόνους εὔκρατος. Τὸ δὲ μὴ πανταχοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ μεταπίπτειν, καλῶς εἴληπται.

(3) Αὐτὸς δὲ διαιρῶν εἰς τὰς ζώνας (cf. fr. 71-74) πέντε μέν φησιν εἶναι χρησίμους πρὸς τὰ οὐράνια. Τούτων δὲ περισκίους δύο τὰς ὑπὸ τοῖς πόλοις μέχρι τῶν ἐχόντων τοὺς τροπικοὺς ἀρκτικοὺς, ἑτεροσκίους δὲ τὰς ἐφεξῆς ταύταις δύο μέχρι τῶν ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς οἰκούντων, ἀμφίσκιον δὲ τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν. Πρὸς δὲ τὰ ἀνθρώπεια ταύτας τε καὶ δύο ἄλλας στενὰς τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς, καθ' ἃς ἥμισύ πως μηνὸς κατὰ κορυφήν ἐστιν ὁ ἥλιος, δίχα διαιρουμένας ὑπὸ τῶν τροπικῶν. Ἔχειν γάρ τι ἴδιον τὰς ζώνας ταύτας, αὐχμηράς τε ἰδίως καὶ ἀμμώδεις ὑπαρχούσας καὶ ἀφόρους πλὴν σιλφίου καί πυρωδῶν τινων καρπῶν συγκεκαυμένων. Ὄρη γὰρ μὴ εἶναι πλησίον, ὥστε τὰ νέφη προσπίπτοντα ὄμβρους ποιεῖν, μηδὲ δὴ ποταμοῖς διαρρεῖσθαι· διόπερ οὐλότριχας καὶ οὐλόκερως καὶ προχείλους καὶ πλατύρρινας γεννᾶσθαι· τὰ γὰρ ἄκρα αὐτῶν συστρέφεσθαι· καὶ τοὺς ἰχθυοφάγους δὲ κατὰ ταύτας τὰς ζώνας οἰκεῖν. Ὅτι δὲ ταῦτ' ἴδια τῶν ζωνῶν τούτων δηλοῦν φησι τὸ τοὺς νοτιωτέρους αὐτῶν ἔχειν τὸ περιέχον εὐκρατότερον καὶ τὴν γῆν καρπιμωτέραν καὶ εὐυδροτέραν.

In sequentibus (p. 96 et 97) Strabo rationem

---

nidem fuisse ait; sed hunc adustam zonam duplo fere latiorem quam oportebat statuere, quum eam extra tropicos producat utrinque usque ad temperatas zonas : Aristotelem autem vocare torridam eam quæ inter tropicos est, eas autem quæ inter tropicos et arcticos circulos intercipiuntur, temperatas. Horum utrumque merito reprehendit. Torrida nempe zona (inquit) ea dicitur quæ habitari ob æstum non potest : at amplius dimidio ejus latitudinis quæ tropicis includitur non posse habitari, argumento sunt supra Ægyptum incolentes Æthiopes. Nimirum enim dimidium totius latitudinis est, quod utrinque ab æquatore ad tropicos pertinet. In ea latitudine a Syena, qui est limes æstivi tropici, ad Meroen stadia sunt quinquies mille : atque inde ad Cinnamomiferæ regionis parallelum, qui initium est zonæ torridæ, tria stadiorum millia : totiusque hujus intervalli dimensio haberi potest, quum et navigetur et peragretur. Quod autem restat, usque ad æquatorem inquam, id ex dimensione terræ ab Eratosthene tradita cognoscitur stadiorum esse octies mille et octingentorum. Quæ igitur ratio est sex millium et octingentorum ad octo millia et octingenta, ea erit spatii inter tropicos intercepti ad latitudinem torridæ. Quodsi recentiorum dimensionum ea introducatur, quæ minimam facit terram, qualem Posidonius refert centum et octoginta millium, ea torridam zonam spatii ejus quod est inter tropicos aut semissem circiter, aut semisse non multo majorem ostendet, æqualem et eandem minime. Jam quum arcti circuli neque sint apud omnes, neque ubi sunt, iidem omnibus sint, quomodo iis poterunt zonæ temperatæ distingui, quæ quidem sunt immutabiles? Id quidem ad refellendum nihil facit, quod arctici non sunt ubique : nam apud eos exsistant omnes necesse est qui temperatis zonis inhabitant, de quibus quidem solis temperata zona dicitur. Id autem recte ad refellendum adhibetur, quod sunt hi non iidem ubique, sed variantur.

(3) Ipse zonas dividens, quinque ait utiles esse ad res cœlestes : ex his duas periscios, sub polis usque ad eos quibus tropicus est pro arctico : inde duas heteroscios, quæ ab his sunt usque ad habitantes sub ipsis tropicis : tum unam amphiscion, quæ est spatium tropicis inclusum habitantium. Ad humanas autem res adhiberi vult quum has, tum alias duas arctas sub tropicis, et ab iis per medium diversas, secundum quas semissem mensis sol vertici incolarum imminet. Has enim zonas habere quippiam peculiare, quod et singulariter siccæ et arenosæ sint, et nullius rei feraces prætęrquam silphii et frugum quarundam tritico similium, sed adustarum : nam neque montes esse in propinquo, ut nubium concursu imbres fieri possint, neque amnibus eas rigari. Itaque villosa ibi, admodum cornuta, labiis promissis et latis nasis animalia nasci; extrema enim eorum contorqueri : et Ichthyophagos iis in zonis habitare. Atque hæc propria esse istarum zonarum inde liquere, quod qui vicinius austro habitant, aerem habent melius temperatum, solumque fertilius et magis irriguum.

Quodsi (ut ait Eratosthenes) plaga quædam temperata

exponit, qua Polybius non quinque verum sex zonas distinxerit. Eam disputationem hisce concludit verbis : Εἰ δ' ὥσπερ Ἐρατοσθένης φησίν, ἡ ὑποπίπτουσα τῷ ἰσημερινῷ ἐστιν εὔκρατος, καθάπερ καὶ Πολύβιος ὁμοδοξεῖ (προστίθησι δ' οὗτος καὶ διότι ὑψηλοτάτη ἐστί· διόπερ καὶ κατομβρεῖται, τῶν βορείων νεφῶν κατὰ τοὺς ἐτησίας ἐκεῖ τοῖς ἀναστήμασι προσπιπτόντων πλείστων), πολὺ κρεῖττον τρίτην (τὴν) εὔκρατον ταύτην ποιεῖν στενήν τινα, ἢ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς εἰσάγειν. Συνηγορεῖ δὲ τούτοις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὧν μέμνηται καὶ Ποσειδώνιος, τὸ ἐκεῖ τὰς μεταστάσεις ὀξυτέρας εἶναι τὰς εἰς τὰ πλάγια, ὡς δ' αὔτως καὶ τὰς ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν τοῦ ἡλίου· ὀξύτεραι γὰρ αἱ κατὰ μεγίστου κύκλου τῶν ὁμοταχῶν κινήσεων.

(4) Ἐνίσταται δ' ὁ Ποσειδώνιος τῷ Πολυβίῳ, διότι φησὶ τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ οἴκησιν ὑψηλοτάτην· οὐδὲν γὰρ εἶναι κατὰ τὴν σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν ὕψος διὰ τὴν ὁμαλότητα, οὐδὲ δὴ ὀρεινὴν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, ἀλλὰ μᾶλλον πεδιάδα ἰσόπεδόν πως τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς θαλάττης· τοὺς δὲ πληροῦντας τὸν Νεῖλον ὄμβρους ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν ὀρῶν συμβαίνειν. Ταῦτα δ' εἰπὼν ἐνταῦθα ἐν ἄλλοις συγχωρεῖ, φήσας ὑπονοεῖν ὄρη εἶναι τὰ ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, πρὸς ἃ ἑκατέρωθεν ἀπὸ τῶν εὐκράτων ἀμφοῖν προσπίπτοντα τὰ νέφη ποιεῖν τοὺς ὄμβρους. Αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀνομολογία φανερά· ἀλλὰ καὶ δοθέντος τοῦ ὀρεινὴν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, ἄλλη τις ἀνακύπτειν ἂν δόξειεν. Οἱ γὰρ αὐτοὶ σύρρουν φασὶν εἶναι τὸν ὠκεανόν· πῶς οὖν ὄρη κατὰ μέσον ἱδρύουσιν αὐτόν; πλὴν εἰ νήσους τινὰς βούλονται λέγειν. Ὅπως δὲ [δὴ] ποτε τοῦτ' ἔχει, τῆς γεωγραφικῆς μερίδος ἔξω πίπτει· δοτέον δ' ἴσως τῷ προθεμένῳ τὴν περὶ ὠκεανοῦ πραγματείαν ταῦτ' ἐξετάζειν.

(5) Μνησθεὶς δὲ τῶν περιπλεῦσαι λεγομένων τὴν Λιβύην, Ἡρόδοτον μὲν οἴεσθαί φησιν ὑπὸ Δαρείου πεμφθέντας τινὰς τελέσαι τὸν περίπλουν· Ἡρακλείδην δὲ τὸν Ποντικὸν ἐν διαλόγῳ ποιεῖν ἀφιγμένον παρὰ Γέλωνι μάγον τινὰ περιπλεῦσαι φάσκοντα. Ἀμάρτυρα δὲ ταῦτ' εἶναι φήσας καὶ Εὔδοξόν τινα Κυζικηνὸν θεωρὸν καὶ σπονδοφόρον τοῦ τῶν Κορείων (Κορινθίων v. l.) ἀγῶνος ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον ἱστορεῖ κατὰ τὸν δεύτερον Εὐεργέτην· συσταθῆναι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀνάπλους τοῦ Νείλου, θαυμαστικὸν ὄντα τῶν τοπικῶν ἰδιωμάτων ἅμα καὶ οὐκ ἀπαίδευτον. Τυχεῖν δή τινα Ἰνδὸν κομισθέντα ὡς τὸν βασιλέα ὑπὸ τῶν φυλάκων τοῦ Ἀραβίου μυχοῦ, λεγόντων εὑρεῖν ἡμιθανῆ καταχθέντα μόνον ἐν νηΐ, τίς δ' εἴη καὶ πόθεν, ἀγνοεῖν, μὴ συνιέντας τὴν διάλεκτον· τὸν δὲ παραδοῦναι τοῖς διδάξουσιν ἑλληνίζειν. Ἐκμαθόντα δὲ διηγήσασθαι, διότι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς πλέων περιπέσοι πλάνῃ καὶ σωθείη δεῦρο, τοὺς σύμπλους ἀποβαλὼν λιμῷ· ὑποληφθέντα δὲ ὑποσχέσθαι τὸν εἰς Ἰνδοὺς πλοῦν ἡγήσασθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως προχειρισθεῖσι· τούτων δὲ γενέσθαι τὸν Εὔδοξον. Πλεύσαντα δὴ μετὰ δώρων ἐπανελθεῖν ἀντιφορτισάμενον ἀρώματα καὶ λίθους πολυτελεῖς, ὧν τοὺς μὲν καταφέρουσιν οἱ ποταμοὶ μετὰ τῶν ψήφων, τοὺς δ' ὀρυκτοὺς εὑρίσκουσι, πεπηγότας ἐξ ὑγροῦ, καθάπερ τὰ κρυστάλλινα παρ' ἡμῖν· διαψευσθῆναι δὲ

æquatori subjecta est (in quod etiam Polybius consentit, et addit quod, quum sit sublimissima, imbribus rigatur, quando flantibus Etesiis nubes a borea plurimæ eminentibus locis appelluntur), multo rectius esset tertiam hanc angustam zonam temperatam constituere quam tropicis subjectas admittere. His adstipulantur ista quoque, etiam a Posidonio commemorata, quod illic solis progressiones celeriores sunt, in obliquum factæ itemque ab ortu in occasum : nam motionum ejusdem ordinis celerrimæ sunt quæ fiunt maximo circulo.

(4) Reprehendit porro Posidonius Polybium, qui habitationem sub æquatore dixerit esse editissimam, quum neque in globosa superficie, utpote æquabili, altitudo locum habeat, neque montosa sit terra æquinoctiali subdita, sed campestris potius ac fere eadem cum mari planitie; quibus Nilus impletur imbribus, eos ex Æthiopicis decurrere montibus. Hæc ille hoc fatus loco, alibi concedit, inquiens se arbitrari montes esse id quod sub æquatore jacet, ad quos utrinque a temperatis plagis concurrant nubes, et imbres generent. Atque hæc quidem a se ipso dissensio est evidens. Præterea autem etiam hoc concesso, montosam esse regionem quæ substrata est æquatori, alia videtur emergere. Iidem enim in sese confluere oceanum affirmant : quomodo ergo in medio montes ponunt? nisi si insulas aliquas intelligi volunt. Utut res ea habet, extra geographiæ ea professionem cadit, sed ei fortasse qui de oceano tractationem instituerit, fuerit committenda.

(5) Facta deinde mentione eorum qui navigando Libyam ambiverint, scribit Herodotum in ea fuisse opinione, quosdam a Dario [*dicendum erat* Necone] missos ambitum istum confecisse; Heraclidem vero Ponticum in dialogo perhibere, magum quendam ad Gelonem venisse, qui se navigio circumivisse diceret : sed ea testibus carere ait, et narrat Eudoxum quendam Cyzicenum, sacrum legatum et inducias nunciantem caduceatorem in ludis solennibus Proserpinæ [*alii* in ludis Corinthiorum *Isthmicis*], in Ægyptum venisse, quo tempore Euergetes secundus regnum tenuit : eumque cum rege et ejus familiaribus sermones contulisse, maxime de sursum navigando Nilo, utpote hominem et admiratione eorum quæ singulis locis propria sunt præditum, neque ineruditum. Forte tum a custodibus Arabici sinus Indum quendam ad regem fuisse allatum, dicentibus eum semimortuum ab ipsis inventum fuisse in navi solum deprehensum, neque se scire quis aut cujas esset, quod sermonem ejus non intelligerent. Eum a rege mandatum iis qui Græcam eum linguam docerent : qua percepta hominem narrasse ex India se navigantem recto cursu excidisse, atque huc evasisse, sociis fame amissis : simulque pollicitum se navigationis ad Indos monstratorem fore iis quibus eam rem rex demandaret, quos inter et Eudoxus fuerit. Hunc ad Indos cum donis navigasse, et eorum loco reportasse aromata ac lapides pretiosos, quorum alios fluvii cum scrupis devehunt, alii effodiuntur concreti ex humore, ut apud nos crystalli. Ceterum Eudoxum sua fuisse spe

τῶν ἐλπίδων· ἀφελέσθαι γὰρ αὐτὸν ἅπαντα τὸν φόρτον τὸν Εὐεργέτην. Τελευτήσαντος δ' ἐκείνου τὸν βίον, Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα διαδέξασθαι τὴν ἀρχήν· πάλιν οὖν καὶ ὑπὸ ταύτης πεμφθῆναι τὸν Εὔδοξον μετὰ μείζονος παρασκευῆς. Ἐπανιόντα δ' ἀνέμοις παρενεχθῆναι ὑπὲρ τὴν Αἰθιοπίαν· προσφερόμενον δέ τισι τόποις ἐξοικειοῦσθαι τοὺς ἀνθρώπους μεταδόσει σιτίων τε καὶ οἴνου καὶ παλαθίδων, ὧν ἐκείνοις οὐ μετῆν, ἀντὶ δὲ τούτων ὑδρείας τε τυγχάνειν καὶ καθοδηγίας, ἀπογράφεσθαί τε τῶν ῥημάτων ἔνια. Εὑρόντα δ' ἀκρόπρῳρον ξύλινον ἐκ ναυαγίου ἵππον ἔχον ἐγγεγλυμμένον, πυθόμενον ὡς ἀπὸ τῆς ἑσπέρας πλεόντων τινῶν εἴη τὸ ναυάγιον τοῦτο, κομίζειν αὐτὸ ἀναστρέψαντα πρὸς τὸν οἰκεῖον πλοῦν. Σωθέντα δ' εἰς Αἴγυπτον, οὐκέτι τῆς Κλεοπάτρας ἡγουμένης, ἀλλὰ τοῦ παιδὸς, ἀφαιρεθῆναι πάλιν πάντα· φωραθῆναι γὰρ νενοσφισμένον πολλά. Τὸ δ' ἀκρόπρῳρον προφέροντα ἐς τὸ ἐμπόριον, δεικνύναι τοῖς ναυκλήροις, γνῶναι δὲ Γαδειριτῶν ὄν. Τούτων γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους μεγάλα στέλλειν πλοῖα, τοὺς δὲ πένητας μικρὰ, ἃ καλεῖν ἵππους, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς πρῴραις ἐπισήμων· τούτους δὲ πλεῖν μέχρι τοῦ Λίξου ποταμοῦ περὶ τὴν Μαυρουσίαν ἁλιευομένους· ἀλλὰ τῶν δὴ ναυκλήρων τινὰς γνωρίσαι τὸ ἀκρόπρῳρον ἑνὸς τῶν ἀπὸ τοῦ Λίξου ποταμοῦ πορρώτερον πλευσάντων καὶ μὴ σωθέντων ὑπάρξαν. Ἐκ δὲ τούτου συμβαλόντα τὸν Εὔδοξον, ὡς δυνατὸς εἴη ὁ περίπλους ὁ Λιβυκὸς, πορευθέντα οἴκαδε τὴν οὐσίαν ἐνθέμενον πᾶσαν ἐξορμῆσαι. Καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δικαιαρχίαν, εἶτ' εἰς Μασσαλίαν ἐλθεῖν, καὶ τὴν ἑξῆς παραλίαν μέχρι Γαδείρων, πανταχοῦ δὲ διακωδωνίζοντα ταῦτα καὶ χρηματιζόμενον κατασκευάσασθαι πλοῖον μέγα καὶ ἐφόλκια δύο λέμβοις λῃστρικοῖς ὅμοια, [οἷς] ἐμβιβάσασθαι μουσικὰ παιδισκάρια καὶ ἰατροὺς καὶ ἄλλους τεχνίτας, ἔπειτα πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν μετέωρον ζεφύροις συνεχέσι. Καμνόντων δὲ τῷ πλῷ τῶν συνόντων, ἄκοντα ἐπουρίσαι πρὸς γῆν, δεδοικότα τὰς πλημμυρίδας καὶ τὰς ἀμπώτεις. Καὶ δὴ καὶ συμβῆναι ὅπερ ἐδεδίει· καθίσαι γὰρ τὸ πλοῖον, ἡσυχῇ δὲ, ὥστε μηδ' ἀθροῦν διαλυθῆναι, ἀλλὰ φθῆναι τὰ φορτία σωθέντα εἰς γῆν καὶ τῶν ξύλων τὰ πλεῖστα· ἐξ ὧν τρίτον λέμβον συμπηξάμενον πεντηκοντόρῳ πάρισον πλεῖν, ἕως ἀνθρώποις συνέμιξε τὰ αὐτὰ ῥήματα φθεγγομένοις, ἅπερ πρότερον ἀπογέγραπται· ἅμα δὲ τοῦτό γε γνῶναι, ὅτι τε οἱ ἐνταῦθα ἄνθρωποι ὁμοεθνεῖς εἶεν τοῖς Αἰθίοψιν ἐκείνοις, καὶ ὅτι ὁμοροῖεν τῇ Βόγου βασιλείᾳ. Ἀφέντα δὴ τὸν ἐπὶ Ἰνδοὺς πλοῦν ἀναστρέφειν· ἐν δὲ τῷ παράπλῳ νῆσον εὔυδρον καὶ εὔδενδρον ἐρήμην ἰδόντα σημειώσασθαι. Σωθέντα δὲ εἰς τὴν Μαυρουσίαν, διαθέμενον τοὺς λέμβους πεζῇ κομισθῆναι πρὸς τὸν Βόγον καὶ συμβουλεύειν αὐτῷ τὴν ναυστολίαν ἐπανελέσθαι ταύτην, ἰσχῦσαι δ' εἰς τἀναντία τοὺς φίλους ὑποτείνοντας φόβον, μὴ συμβῇ τὴν χώραν εὐεπιβούλευτον γενέσθαι, δειχθείσης παρόδου τοῖς ἔξωθεν ἐπιστρατεύειν ἐθέλουσιν. Ὡς δ' ἐπύθετο λόγῳ μὲν πεμπόμενον ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν ἀναδειχθεῖσαν ναυστολίαν, ἔργῳ δ' ἐκτεθησόμενον εἰς ἐρήμην τινὰ νῆσον, φυγεῖν εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ἰβηρίαν διᾶραι. Πάλιν δὲ κατασκευασάμενον στρογγύλον πλοῖον καὶ μακρὸν πεντη-

---

falsum, Euergeta quidquid navi advexerat adimente. Mortuo Euergeta, uxorem ejus Cleopatram regnum tenuisse, rursumque ab hac missum Eudoxum majore cum apparatu, in reditu ventis supra Æthiopiam fuisse delatum : ubi quum ad quædam loca appulisset, animos incolentium sibi conciliasse frumenti, vini et caricarum largitione, quibus illi carebant, ab iisque contra aquam et navigationis duces accepisse, et vocabula quædam descripsisse. Quumque invenisset ligneam summitatem proræ e naufragio superstitem, equoque insculpto insignem, idque cujusdam navis ab occasu advecti naufragium esse inaudivisset, secum in reditu detulisse, salvumque in Ægyptum rediisse : ubi filio jam Cleopatræ suffecto in regnum, denuo omnibus spoliatum fuisse, comperto multa ipsum intervertisse. Proræ autem summitatem ab ipso in emporium delatam, nauclerisque exhibitam; fuisseque ab his edoctum, Gaditanæ esse id navis : nam Gaditanorum mercatores ingentibus uti navibus, pauperes parvis, quas equos appellent a proræ insignibus, iisque eos piscandi gratia usque ad Lixum amnem circa Maurusiam navigare : atque adeo quosdam nauclerorum agnovisse lignum illud unius eorum fuisse, qui ulterius a Lixo fluvio navigarant, neque reversi fuerant. Ex his Eudoxum collegisse, posse Libyam navigio circumiri : ita domum revertisse, omnibusque suis facultatibus impositis navigationem instituisse, et primum Dicæarchiam, inde Massiliam, ac reliqua deinde ora maritima navigata Gades pervenisse. Ubique autem divulgato instituto, rem fecisse, magnaque navi comparata, et duabus scaphis lemborum piraticorum similibus, impositis pueris symphoniacis, medicis, aliisque artificibus, Indiam versus per altum navigasse, subvectum continentibus Favoniis. Iis autem qui una vehebantur ex navigatione defessis, invitum ad terram secundo vento appulisse, metuentem sibi a maris æstuum vicibus; et evenisse id quod metuerat : subsedisse enim navim, sensim tamen, neque subito fuisse solutam, sed et merces prius, et lignorum deinde majorem partem in terram fuisse egestam. Quibus eum e lignis tertium confecisse lembum, assimilem quinquaginta remorum navi, et navigasse usque ad eos homines, qui sermone uterentur qualem ante litteris ab eo fuisse consignatum retulimus : quod simul senserit, simul etiam certiorem se factum, hos ejusdem cum illis Æthiopibus gentis esse, et esse vicinos Bogi regno. Inde omissa ad Indos navigatione eum revertisse, interque navigandum annotasse insulam desertam, quam aqua et arboribus bene instructam vidisset. Hinc quum in Maurusiam incolumis pervenisset, divenditis lembis, terrestri itinere ad Bogum ivisse, eique suscipiendæ hujus navigationis auctorem fuisse : vicisse tamen sententiam familiarium, qui monebant metuendum esse ne ditio hæc ita insidiis aliorum opportuna reddatur, commonstrato aditu iis qui extrinsecus bellum inferre vellent. Itaque se, quum audiret verbis se ad eam destinari navigationem, futurum autem ut in desertam aliquam exponeretur insulam, in Romanorum effugisse provinciam, indeque in Iberiam navigasse. Tum

κόντορον, ὥστε τῷ μὲν πελαγίζειν, τῷ δὲ πειρᾶσθαι τῆς γῆς, ἐνθέμενον γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σπέρματα καὶ οἰκοδόμους ὁρμῆσαι πρὸς τὸν αὐτὸν περίπλουν· διανοούμενον, εἰ βραδύνοιτο ὁ πλοῦς, ἐνδιαχειμάσαι τῇ προεσκεμμένῃ νήσῳ, καὶ σπείραντα καὶ ἀνελόμενον τοὺς καρποὺς τελέσαι τὸν ἐγνωσμένον ἐξ ἀρχῆς πλοῦν.

Ἐγὼ μὲν οὖν, φησὶ, μέχρι [τῆσδε] τῆς περὶ τὸν Εὔδοξον ἱστορίας ἥκω· τί δ' ὕστερον συνέβη, τοὺς ἐκ Γαδείρων καὶ τῆς Ἰβηρίας εἰκὸς εἰδέναι. Ἐκ πάντων δὴ τούτων φησὶ δείκνυσθαι, διότι ἡ οἰκουμένη κύκλῳ περιρρεῖται τῷ ὠκεανῷ·

Οὐ γάρ μιν δεσμὸς περιβάλλεται ἠπείροιο,
ἀλλ' ἐς ἀπειρεσίην κέχυται· τό μιν οὔτι μιαίνει.

Θαυμαστὸς δὴ κατὰ πάντα ἐστὶν ὁ Ποσειδώνιος, τὸν μὲν τοῦ μάγου περίπλουν, ὃν Ἡρακλείδης εἶπεν, ἀμάρτυρον νομίσας, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπὸ Δαρείου πεμφθέντων, ὃν Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, τὸ δὲ Βεργαῖον διήγημα τοῦτο ἐν πίστεως μέρει τιθεὶς, εἴθ' ὑπ' αὐτοῦ πεπλασμένον, εἴτ' ἄλλων πλασάντων πιστευθέν. (Quæ in hac narratione de temporibus regum Ægypti memorantur, primus explicuit et aliunde qua solet sagacitate confirmavit Letronnius, *Inscr. de l'Ég.* I, p. 58 sqq.)

Pluribus deinde narrationis hujus falsitatem postquam Strabo probavit, subjicit: Οὐ πολὺ οὖν ἀπολείπεται ταῦτα τῶν Πυθέου καὶ Εὐημέρου καὶ Ἀντιφάνους ψευσμάτων. Ἀλλ' ἐκείνοις μὲν συγγνώμη, τοῦτ' αὐτὸ ἐπιτηδεύουσιν, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς· τῷ δ' ἀποδεικτικῷ καὶ φιλοσόφῳ, σχεδὸν δέ τι περὶ πρωτείων ἀγωνιζομένῳ, τίς ἂν συγγνοίη; Ταῦτα μὲν οὖν οὐκ εὖ.

Post hæc pergit: (6) Τὸ δὲ ἐξαίρεσθαι τὴν γῆν ποτε καὶ ἱζήματα λαμβάνειν καὶ μεταβολὰς τὰς ἐκ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν παραπλησίων, ὅσα διηριθμησάμεθα καὶ ἡμεῖς, ὀρθῶς κεῖται παρ' αὐτῷ· πρὸς ὃ καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος εὖ παρατίθησιν, ὅτι ἐνδέχεται καὶ μὴ πλάσμα εἶναι τὸ περὶ τῆς νήσου τῆς Ἀτλαντίδος, περὶ ἧς ἐκεῖνος ἱστορῆσαι Σόλωνά φησι πεπυσμένον παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὡς ὑπάρχουσά ποτε ἀφανισθείη τὸ μέγεθος οὐκ ἐλάττων ἠπείρου· καὶ τοῦτο οἴεται βέλτιον εἶναι λέγειν ἢ διότι ὁ πλάσας αὐτὴν ἠφάνισεν, ὡς ὁ ποιητὴς τὸ τῶν Ἀχαιῶν τεῖχος (cf. Strabo p. 598). Εἰκάζει δὲ καὶ τὴν τῶν Κίμβρων (cf. fr. 75) καὶ τῶν συγγενῶν ἐξανάστασιν ἐκ τῆς οἰκείας ** γενέσθαι κατὰ θαλάττης ἔφοδον, οὐκ ἀθρόαν συμβᾶσαν.

(7) Ὑπονοεῖ δὲ τὸ τῆς οἰκουμένης μῆκος ἑπτά που μυριάδων σταδίων ὑπάρχον ἥμισυ εἶναι τοῦ ὅλου κύκλου, καθ' ὃν εἴληπται, ὥστε, φησὶν, ἀπὸ τῆς δύσεως εὔρῳ πλέων ἐν τοσαύταις μυριάσιν ἔλθοι ἂν εἰς Ἰνδούς. (8) Ἐπιχειρήσας δὲ αἰτιᾶσθαι τοὺς οὕτω τὰς ἠπείρους διορίσαντας, ἀλλὰ μὴ παραλλήλοις τισὶ τῷ ἰσημερινῷ, δι' ὧν ἔμελλον ἐξαλλάξεις δείκνυσθαι ζῴων τε καὶ φυτῶν καὶ ἀέρων, τῶν μὲν τῇ κατεψυγμένῃ συναπτόντων, τῶν δὲ τῇ διακεκαυμένῃ, ὥστε οἱονεὶ ζώνας εἶναι τὰς ἠπείρους, ἀνασκευάζει πάλιν καὶ ἐν ἀναλύσει δίκης γίνεται, ἐπαινῶν πάλιν τὴν οὖσαν διαίρεσιν, θετικὴν ποιούμενος τὴν ζήτησιν πρὸς οὐδὲν χρησίμως. Αἱ γὰρ τοιαῦται διατάξεις οὐκ ἐκ προνοίας γίνονται, καθάπερ

---

rursus constructa rotunda navi, et longa quinquaginta remorum alia, ut per altum veheretur illa, hac pone terram, impositis instrumentis rusticis, seminibus et ædificandi peritis, ad eandem circumnavigationem se contulisse, eo consilio, ut, si tardius hæc succederet, in antea observata insula hiemaret, consitisque agris et perceptis fructibus, initio propositam absolveret navigationem.

Hactenus mihi quidem (inquit) cognita est historia Eudoxi: quid vero postea illi acciderit, par est Gaditanos scire et Hispanos. Ex his ergo omnibus demonstrari ait, oceanum terrarum orbi circuli in morem esse circumfusum:

Non etenim terræ vinclo circumdatur ille:
fusus in immensum est, ne quicquam polluat ipsum.

Enimvero mirum se in his omnibus præbet Posidonius, qui quum Magi circumnavigationem ab Heraclide expositam testimonio destitui censeat, itemque eorum qui a Dario [*imo* Necone] missi fuerant ab Herodoto narratam, fidem adhibet huic Bergæo commento, sive ipse confinxerit, sive ab alio confictum pro vero habuerit.

Hæc igitur non multum absunt a Pytheæ, Euhemeri et Antiphanis mendaciis. Verum hi quidem digni sunt venia, quibus idem fuit quod præstigiatoribus propositum; demonstratori autem, philosopho, ac nonnihil etiam de palma certanti quis ignoscat? Hæc itaque male.

(6) Recte autem apud eum exposita sunt, terram aliquando attolli, aliquando subsidere, mutarique terræ motibus, et alia id genus, etiam a nobis enumerata; quibus etiam Platonis sententiam commode apponit, fieri nempe posse ut non sit figmentum id quod de Atlantide insula fertur, de qua is ait tradidisse Solonem, qui ita ab Ægyptiis didicisset sacerdotibus, deletam eam esse, quum fuerit aliquando continente tota non minor insula, existimatque hoc rectius dici, quam id, deletam fuisse ab eo ipso qui eam commentus fuerit, sicut apud Homerum accidit muro Achæorum. Conjectura etiam colligit Cimbrorum illisque cognatorum populorum migrationem e patria factam esse [prædandi causa, non] ob maris incursiones subito obortas.

7. Suspicatur etiam habitatæ terræ longitudinem septuaginta circiter millibus stadiorum constare, dimidiumque esse totius in quo sumitur circuli: itaque (inquit) ab occasu Euro spirante navigans tantum spatium, ad Indos perveniās. (8) Aggressus deinde eos reprehendere qui continentis partes hoc modo distinxerunt, non lineis quibusdam respectu æquatoris parallelis, quibus ductis diversitates animalium, plantarum et aeris demonstrari potuissent, quatenus alia ad frigidam, alia ad torridam pertinent plagam, retractat et in solvenda accusatione versatur, laudans eam quæ obtinet divisionem et disputationem in utramque partem instituens, nulla sane cum utilitate. Hujusmodi enim dispositiones non magis dedita opera institutæ sunt, quam gentium et linguarum differentiæ, sed casu quodam et fortuna; quin etiam artes, facultates, et studia, si ab uno

οὐδὲ αἱ κατὰ τὰ ἔθνη διαφοραί, οὐδὲ [αἱ] διάλεκτοι, ἀλλὰ κατὰ ἐπίπτωσιν καὶ συντυχίαν· καὶ τέχναι τε καὶ δυνάμεις καὶ ἐπιτηδεύσεις, ἀρξάντων τινῶν, κρατοῦσιν αἱ πλείους ἐν ὁποιῳοῦν κλίματι, ἔστι δέ τι καὶ παρὰ τὰ κλίματα, ὥστε τὰ μὲν φύσει ἐστὶν ἐπιχώριά τισι, τὰ δ' ἔθει καὶ ἀσκήσει. Οὐ γὰρ φύσει Ἀθηναῖοι μὲν φιλόλογοι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὔ, καὶ οἱ ἔτι ἐγγυτέρω Θηβαῖοι, ἀλλὰ μᾶλλον ἔθει· οὕτως οὐδὲ Βαβυλώνιοι φιλόσοφοι φύσει καὶ Αἰγύπτιοι, ἀλλ' ἀσκήσει καὶ ἔθει· καὶ ἵππων τε καὶ βοῶν ἀρετὰς καὶ ἄλλων ζῴων, οὐ τόποι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσκήσεις ποιοῦσιν· ὁ δὲ συγχεῖ ταῦτα. Ἐπαινῶν δὲ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν τῶν ἠπείρων, οἵα νῦν ἐστι, παραδείγματι χρῆται τῷ τοὺς Ἰνδοὺς τῶν Αἰθιόπων διαφέρειν τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ· εὐερνεστέρους γὰρ εἶναι καὶ ἧττον ἕψεσθαι τῇ ξηρασίᾳ τοῦ περιέχοντος· διὸ καὶ Ὅμηρον πάντας λέγοντα Αἰθίοπας δίχα διελεῖν,

οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος·

* * καὶ εἰσάγοντα τὴν ἑτέραν οἰκουμένην, ἣν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος, δουλεύειν ὑποθέσει· καὶ ἔδει, φησί, μεταγράφειν οὕτως·

ἠμὲν ἀπερχομένου Ὑπερίονος,

οἷον ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ περικλίνοντος.

8. Πρῶτον μὲν οὖν οἱ πρὸς Αἰγύπτῳ Αἰθίοπες καὶ αὐτοὶ δίχα διαιροῦνται· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἰσίν, οἱ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ, οὐδὲν διαφέροντες ἀλλήλων. Ἔπειθ' Ὅμηρος οὐ διὰ τοῦτο διαιρεῖ τοὺς Αἰθίοπας, (ἢ) ὅτι τοὺς Ἰνδοὺς ᾔδει τοιούτους τινὰς τοῖς σώμασιν (οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν εἰδέναι τοὺς Ἰνδοὺς εἰκὸς Ὅμηρον, ὅπου γε οὐδ' ὁ Εὐεργέτης κατὰ τὸν Εὐδόξειον μῦθον ᾔδει τὰ κατὰ τὴν Ἰνδικήν, οὐδὲ τὸν πλοῦν τὸν ἐπ' αὐτήν), ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν πρότερον διαίρεσιν. Ἐκεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς γραφῆς τῆς Κρατητείου διῃτήσαμεν, ὅτι οὐδὲν διαφέρει, οὕτως ἢ ἐκείνως γράφειν· ὁ δὲ τοῦτο μὲν διαφέρειν φησί, κρεῖττον δ' οὕτως εἶναι μεταθεῖναι « ἠμὲν ἀπερχομένου. » Τί οὖν διαφέρει τοῦτο τοῦ « ἠμὲν δυσομένου; » πᾶν γὰρ τὸ τμῆμα τὸ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ ἐπὶ δύσιν δύσις καλεῖται, καθάπερ καὶ τὸ τοῦ ὁρίζοντος ἡμικύκλιον· ὅπερ καὶ Ἄρατος ἐπισημαίνεται,

ᾗχί περ ἄκραι
μίσγονται δύσιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλῃσιν.

Εἰ δ' ἐπὶ τῆς Κρατητείου γραφῆς οὕτω βέλτιον, φήσει τις καὶ ἐπὶ τῆς Ἀρισταρχείου δεῖν. Τοσαῦτα καὶ πρὸς Ποσειδώνιον. Πολλὰ γὰρ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τυγχάνει τῆς προσηκούσης διαίτης, ὅσα γεωγραφικά· ὅσα δὲ φυσικώτερα, ἐπισκεπτέον ἐν ἄλλοις, ἢ οὐδὲ φροντιστέον· πολὺ γάρ ἐστι τὸ αἰτιολογικὸν παρὰ αὐτῷ καὶ τὸ Ἀριστοτελίζον, ὅπερ ἐκκλίνουσιν οἱ ἡμέτεροι διὰ τὴν ἐπίκρυψιν τῶν αἰτιῶν.

Jam reliqua subjicimus quæ ex hoc libro petita sunt vel petita esse videntur. Ordinem rerum observabimus eundem, quem Strabo l. l. secutus est. — Ac primum quidem de *forma terræ* conferatur:

69.

Agathemerus in Hudson. Geogr. Min. tom. II,

---

fiat initium, plerumque invalescunt in quocunque terræ situ: quanquam et climati aliquid tribuendum est: itaque alia domestica fiunt natura, alia institutione et exercitio. Non enim natura fit quod Athenienses studiosi sunt litterarum, Lacedæmonii non item, ac ne Thebani quidem illis viciniores, sed institutione potius. Ita neque Babylonios natura philosophos facit, aut Ægyptios, sed exercitatio et consuetudo. Quin et equorum, boum, aliorumque animalium præstantia non locis tantum, sed et assuefactioni debetur. Hæc iste confundit. Porro laudans talem continentis regionum distinctionem, qualis nunc est, exemplo utitur, Indos Æthiopibus qui sunt in Africa præstare, quia robustiores sint, minusque aeris siccitate adusti: ideo Homerum quoque de universis loquentem Æthiopibus, sic eos divisisse (*Od.* A, 24):

Hi qua sol cadit, et qua nascitur illi:

** [et Cratetem] qui alterius habitatæ terræ, quam Homerus ignoravit, mentionem hoc in loco invenire voluit, opinionis suæ tenacem esse, dum ait, ita potius scribendum esse:

Aut qua sol abit,

utpote declinante eo a meridiano.

8. Primum quidem Æthiopes Ægypto contermini, ipsi quoque bifariam dividuntur, quum in Asia partim eorum sit, partim in Africa, nihilque a se invicem differant. Deinde Homerus non ideo dividit Æthiopas, quod tales fere corporibus Indos nosset (quos ei plane ignotos fuisse probabile est, quum secundum Eudoxeam fabulam ne Euergetes quidem Indiam navigationemque ad eam cognitam habuerit), sed respexit Homerus potius ad supra dictam a nobis divisionem. Atque ibi etiam de Cratetis lectione pronunciavimus, nihil ad rem interesse utro modo legatur. Posidonius tamen interesse aliquid sentit, sed ita potius corrigendum:

Hi qua sol abit.

Quid autem interest inter *abit* et *cadit*? nam tota quidem portio quæ a meridie versus occasum est, occasus dicitur, sicut et horizontis ille semicirculus: quod et Aratus indicat (*Phæn.* 61):

supremus
Ortus ubi atque Obitus parte admiscentur in una.

Quodsi quis rectius hoc habere in Cratetis scriptura dicat, etiam in Aristarchea eandem is dicet obtinere rationem. Atque hæc adversus Posidonium. Multa enim quæ ad geographiam pertinent in ipsa tractatione singulatim sub censuram vocabimus; quæ autem ad naturæ contemplationem pertinent, ea alibi sunt excutienda, aut potius nihil curanda. Multas enim habet is de causis disputationes, in multis Aristotelem imitatur, quæ nostri declinant ob causarum obscuritatem.

69.

Posidonius Stoicus formam terræ esse fundæ similem,

p. 2 : Ποσειδώνιος δὲ ὁ Στωϊκὸς σφενδονοειδῆ καὶ μεσόπλατον ἀπὸ νότου εἰς βορρᾶν, στενὴν πρὸς ἕω καὶ δύσιν· τὰ πρὸς εὖρον δ' ὅμως πλατύτερα πρὸς Ἰνδικήν. Eustathius in Il. p. 690, 43 : Τὴν δὲ οἰκουμένην γῆν Ποσειδώνιος ὁ Στωϊκὸς καὶ Διονύσιος σφενδονοειδῆ φασι. Eadem notat Eustath. ad Dionys. Perieg. v. I.

70.

Strabo I, p. 145 : Τρανότερα δ' ἐστὶ καὶ τὰ περὶ τῶν περισκίων καὶ ἀμφισκίων καὶ ἑτεροσκίων, ἅ φησι Ποσειδώνιος. Ὅμως γε καὶ τούτων τό γε τοσοῦτον ἐπιμνηστέον, ὥστε τὴν ἐπίνοιαν διασαφῆσαι, καὶ πῇ χρήσιμον πρὸς τὴν γεωγραφίαν, καὶ πῇ ἄχρηστον. Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφ' ἡλίου σκιῶν ὁ λόγος ἐστὶν, ὁ δ' ἥλιος πρὸς αἴσθησιν κατὰ παραλλήλου φέρεται, καθ' οὗ καὶ ὁ κόσμος· παρ' οἷς καθ' ἑκάστην κόσμου περιστροφὴν ἡμέρα γίνεται καὶ νὺξ, ὅτε μὲν ὑπὲρ γῆς τοῦ ἡλίου φερομένου, ὅτε δ' ὑπὸ γῆν, παρὰ τούτοις οἵ τε ἀμφίσκιοι ἐπινοοῦνται καὶ οἱ ἑτερόσκιοι. Ἀμφίσκιοι μὲν, ὅσοι κατὰ μέσον ἡμέρας τοτὲ μὲν ἐπὶ τάδε πιπτούσας ἔχουσι τὰς σκιὰς, ὅταν ὁ ἥλιος ἀπὸ μεσημβρίας τῷ γνώμονι προσπίπτῃ τῷ ὀρθῷ πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐπίπεδον, τοτὲ δ' εἰς τοὐναντίον ὅταν ὁ ἥλιος εἰς τοὐναντίον περιστῇ· τοῦτο δὲ συμβέβηκε μόνοις τοῖς μεταξὺ τῶν τροπικῶν οἰκοῦσιν. Ἑτερόσκιοι δ' ὅσοις ἢ ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἀεὶ πίπτουσιν, ὥσπερ ἡμῖν, ἢ ἐπὶ τὰ νότια, ὥσπερ τοῖς ἐν τῇ ἑτέρᾳ εὐκράτῳ ζώνῃ οἰκοῦσι· τοῦτο δὲ συμβαίνει πᾶσι τοῖς ἐλάττονα ἔχουσι τοῦ τροπικοῦ τὸν ἀρκτικόν. Ὅταν δὲ τὸν αὐτὸν ἢ μείζονα, ἀρχὴ τῶν περισκίων ἐστὶ μέχρι τῶν οἰκούντων ὑπὸ τῷ πόλῳ. Τοῦ γὰρ ἡλίου καθ' ὅλην τὴν τοῦ κόσμου περιστροφὴν ὑπὲρ γῆς φερομένου, δηλονότι καὶ ἡ σκιὰ κύκλῳ περιενεχθήσεται περὶ τὸν γνώμονα. Καθ' ὃ δὴ καὶ περισκίους αὐτοὺς ἐκάλεσεν, οὐδὲν ὄντας πρὸς τὴν γεωγραφίαν· οὐ γάρ ἐστιν οἰκήσιμα ταῦτα τὰ μέρη διὰ ψῦχος, ὥσπερ ἐν τοῖς πρὸς Πυθέαν λόγοις εἰρήκαμεν.

71.

Sequitur locus qui *de zonis* est. Achilles Tatius c. 12 : Οἱ μὲν γὰρ ἓξ αὐτὰς (τὰς ζώνας) εἶπον, ὡς Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος, τὴν διακεκαυμένην εἰς δύο διαιροῦντες. In his perperam Polybio sociari Posidonium patet.

72.

Cleomedes Cycl. Theor. I, c. 6, p. 40 ed. Bak. : Σχολαιότερον δὲ... τοῦ ἡλίου προσιόντος τοῖς τροπικοῖς καὶ ἀποχωροῦντος, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πλέον περὶ αὐτοὺς ἐγχρονίζοντος, καὶ οὐκ ὄντων ἀοικήτων τῶν ὑπ' αὐτοῖς, οὐδὲ τῶν ἔτι ἐνδοτέρω (ἡ γὰρ Συήνη ὑπὸ τῷ θερινῷ κεῖται κύκλῳ, ἡ δὲ Αἰθιοπία ἔτι ταύτης ἐνδοτέρω), ἀπὸ τούτων ὁ Ποσειδώνιος τὸ ἐνδόσιμον λαβὼν, καὶ πᾶν τὸ ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν κλίμα εὔκρατον εἶναι ὑπέλαβε. Καὶ πέντε ζώνας εἶναι τῆς γῆς τῶν εὐδοκίμων φυσικῶν ἀποφηναμένων, αὐτὸς τὴν ὑπ' ἐκείνων διακεκαῦσθαι λεγομένην, οἰκουμένην καὶ εὔκρατον εἶναι ἀπεφήνατο. Ὅπου γὰρ, φησὶ, πλέον τοῦ ἡλίου περὶ τοὺς τροπικοὺς διατρίβοντος, οὐκ ἔστιν ἀοίκητα τὰ ὑπ' αὐτοῖς, οὐδὲ τὰ ἔτι τούτων ἐνδοτέρω, πῶς οὐκ ἂν πολὺ πλέον τὰ ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ εὔκρατα εἴη, ταχέως τῷ κύκλῳ τούτῳ καὶ προσιόντος τοῦ ἡλίου καὶ πάλιν ἴσῳ τάχει ἀφισταμένου αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐγχρονίζοντος περὶ τὸ κλίμα, καὶ μὴν διὰ παντὸς, φησὶν, ἴσης τῆς νυκτὸς

---

ita ut media pars latior sit a meridie versus septemtrionem, angustiora sint orientem et occidentem versus, ita tamen ut orientalis pars Indica sit occidentali latior.

70.

Magis sunt luculenta quæ de Perisciis, Amphisciis et Heterosciis Posidonius prodidit. Attamen horum quoque eo usque mentio facienda, ut explicemus quatenus vel utilia sint ea, vel inutilia geographo. Quoniam autem verba fiunt de solis umbris, et sol, quantum sensu deprehendi potest, eodem circulo ad eum quo mundus versatur, parallelo convertitur, itaque apud quos in mundi conversione dies fiet eo supra terram, nox infra terram vehente, apud hos Amphiscii intelliguntur et Heteroscii : amphiscii sunt quorum gnomoni sub meridiem erecto sol affulgens in supposita planitie umbram modo in hanc, alias in diversam partem projicit, sole in oppositam priori regionem delato : hoc autem iis tantummodo contingit, qui inter tropicos habitant. Heteroscii sunt, quibus id genus umbræ aut semper versus septentrionem cadunt, ut nobis; aut versus meridiem, ut iis qui in altera temperata zona degunt : usu venit hoc omnibus, qui arcticum tropico minorem habent. Perisciorum principium est, ubi vel æqualis tropico arcticus est, vel major; usque ad eos qui sub polo habitant. Quum enim sol secundum totam cœli conversionem supra terram feratur, nimirum et umbra in orbem ambiet gnomonem : unde et periscios (*quasi* circumumbros) eos nuncupavit, nihil ad geographiam attinentes, quippe partes istæ ob frigus habitari non possunt, uti in refutatione Pytheæ ostendimus.

71.

Nonnulli sex zonas esse statuunt, ut Polybius et Posidonius, qui torridam in duas dirimunt.

72.

Quum autem segnius et accedat ad tropicos sol et recedat, ac propterea diutius circa eos commoretur, atque eo minus plagæ quæ iis subjectæ sunt habitentur, quin et eæ quæ illis interiores sunt (Syene enim æstivo tropico subest, et Æthiopia interior etiam) : hinc ansam nactus Posidonius, totam etiam illam plagam quæ sub æquinoctiali est, temperatam esse suspicatus est. Et quum quinque zonas terræ esse nobiles physici demonstrassent, ipse eam, quam illi torridam appellabant, habitatam et temperatam esse ostendit. Quum enim, inquit, ea quæ tropicis subjecta sunt, in quibus sol diutius immoratur, habitentur, atque etiam quæ interiora sunt, quidni multo magis ea quæ æquinoctiali subsunt, temperata sint, siquidem ad eum circulum et accedat sol, et rursus pari celeritate recedat, neque in eo climate commoretur, quum præsertim perpetuo

τῇ ἡμέρᾳ οὔσης ἐνταῦθα, καὶ διὰ τοῦτο σύμμετρον ἐχούσης πρὸς ἀνάψυξιν τὸ διάστημα. Καὶ τοῦ ἀέρος τούτου ἐν τῷ μεσαιτάτῳ καὶ βαθυτάτῳ τῆς σκιᾶς ὄντος, καὶ ὄμβροι γενήσονται, καὶ πνεύματα γενήσονται, δυνάμενα ἀναψύχειν τὸν ἀέρα· ἐπεὶ καὶ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν ὄμβρους συνεχεῖς καταφέρεσθαι ἱστοροῦσι περὶ τὸ θέρος καὶ μάλιστα τὴν ἀκμὴν αὐτοῦ, ἀφ' ὧν καὶ ὁ Νεῖλος πληθύνειν τοῦ θέρους ὑπονοεῖται. Ὁ μὲν οὖν Ποσειδώνιος οὕτω φέρεται.

73.

Strabo XVII, p. 830 : Ποσειδώνιος δ' οὐκ οἶδ' εἰ ἀληθῆ ἔφη ὀλίγοις καὶ μικροῖς διαρρεῖσθαι ποταμοῖς τὴν Λιβύην· αὐτοὺς γὰρ οὓς [πολλοὺς γὰρ αὐτοὺς?] Ἀρτεμίδωρος εἴρηκε καὶ μεγάλους. Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ ταῦτ' ἀληθέστερον εἰπεῖν· εἴρηκε δὲ τούτου τὴν αἰτίαν αὐτός· μὴ γὰρ κατομβρεῖσθαι τοῖς ἀρκτικοῖς μέρεσι, καθάπερ οὐδὲ τὴν Αἰθιοπίαν φασί· διὸ πολλάκις λοιμικὰ ἐμπίπτειν ὑπὸ αὐχμῶν καὶ τὰς λίμνας τελμάτων πίμπλασθαι, καὶ τὴν ἀκρίδα ἐπιπολάζειν. Ἔτι φησὶ τὰ μὲν ἀνατολικὰ ὑγρὰ εἶναι· τὸν γὰρ ἥλιον ἀνίσχοντα ταχὺ παραλλάττειν, τὰ δ' ἑσπέρια ξηρά· ἐκεῖ γὰρ καταστρέφειν· ὑγρὰ γὰρ καὶ ξηρὰ τὰ μὲν παρ' ὑδάτων ἀφθονίαν ἢ σπάνιν λέγεται, τὰ δὲ παρὰ τὴν τῶν ἡλίων. Sequitur disputatio Strabonis.

74.

Strabo XVII, p. 790 : Nili incrementorum causas si inquisitione dignas habuissent Ægyptii antiquiores, non cogeremur talibus testibus uti, οἵους Ποσειδώνιος εἴρηκε. Φησὶ γὰρ Καλλισθένη λέγειν τὴν ἐκ τῶν ὄμβρων αἰτίαν τῶν θερινῶν, παρὰ Ἀριστοτέλους λαβόντα· ἐκεῖνον δὲ παρὰ Θρασυάλκου τοῦ Θασίου (τῶν ἀρχαίων δὲ φυσικῶν εἷς οὗτος)· ἐκεῖνον δὲ παρ' ἄλλου· τὸν δὲ παρ' Ὁμήρου διιπετέα φάσκοντος τὸν Νεῖλον·

ἂψ δ' εἰς Αἰγυπτοῖο διϊπετέος ποταμοῖο.

De mutationibus, quæ terræ motibus et inundationibus, etc., factæ sint (vide fr. 68 § 6):

75.

Strabo VII, p. 293 : Περὶ δὲ Κίμβρων τὰ μὲν οὐκ εὖ λέγεται, τὰ δ' ἔχει πιθανότητας οὐ μετρίας. Οὔτε γὰρ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τοῦ πλάνητας γενέσθαι καὶ λῃστρικοὺς ἀποδέξαιτ' ἄν τις, ὅτι χερρόνησον οἰκοῦντες μεγάλῃ πλημμυρίδι ἐξελασθεῖεν ἐκ τῶν τόπων· καὶ γὰρ νῦν ἔχουσι τὴν χώραν, ἣν εἶχον πρότερον... Γελοῖον δὲ τῷ φυσικῷ καὶ αἰωνίῳ πάθει, δὶς ἑκάστης ἡμέρας συμβαίνοντι, προσοργισθέντας ἀπελθεῖν ἐκ τοῦ τόπου. Ἔοικε δὲ πλάσματι τὸ συμβῆναί ποτε ὑπερβάλλουσαν πλημμυρίδα· ἐπιτάσεις μὲν γὰρ καὶ ἀνέσεις δέχεται, τεταγμένας δὲ καὶ περιοδιζούσας ὁ ὠκεανὸς ἐν τοῖς τοιούτοις πάθεσιν. Οὐκ εὖ δ' οὐδ' ὁ φήσας ὅπλα αἴρεσθαι πρὸς τὰς πλημμυρίδας τοὺς Κίμβρους, οὐδ' ὅτι ἀφοβίαν οἱ Κελτοὶ ἀσκοῦντες, κατακλύζεσθαι τὰς οἰκίας ὑπομένουσιν, εἶτ' ἀνοικοδομοῦσι, καὶ ὅτι πλείων αὐτοῖς συμβαίνει φθόρος ἐξ ὕδατος ἢ πολέμου, ὅπερ Ἔφορός φησιν. Ἡ γὰρ τάξις ἡ τῶν πλημμυρίδων, καὶ τὸ τὴν ἐπικλυζομένην χώραν εἶναι γνώριμον οὐκ ἔμελλε ταύτας τὰς ἀτοπίας παρέξειν. Δὶς γὰρ ἑκάστης ἡμέρας τούτου συμβαίνοντος, τὸ μηδ' ἅπαξ αἰσθάνεσθαι φυσικὴν οὖσαν τὴν παλίρροιαν καὶ ἀβλαβῆ, καὶ οὐ μόνοις τούτοις συμβαίνουσαν, ἀλλὰ τοῖς παρωκεανίταις πᾶσι,

---

inquit, nox æqualis ibi sit dici, itaque justum habeat ad refrigerandum intervallum? Quum aer ille in media et profundissima umbra sit, et imbres erunt et venti et flatus, qui aerem poterunt refrigerare. Siquidem et in Æthiopia continui imbres decidere traduntur, æstatis tempore, maximeque circa vim ejus : e quibus Nilus etiam augescere æstivo tempore existimatur. Posidonius igitur sic disputat.

73.

Posidonius scribit (nescio quam vere) raris parvisque fluminibus Libyam irrigari; nam multos eos esse magnosque Artemidorus dicit. De mediterraneis tamen non absque verisimilitudine illud dici potest. Ipse enim Posidonius causam rei affert. Scilicet ea non complui in partibus septentrionalibus; sicuti neque Æthiopiam dicunt; atque hinc sæpe propter siccitatem pestem incidere et lacus cœnosos fieri, locustarumque exsistere copiam. Addit orientalia humida esse, quod sol exoriens cito prætereat; occidua vero sicca, quod sol ibi decumbat. Humida vero et sicca alia ob aquarum copiam vel inopiam, alia ob solis radiorum diuturnam brevemve dicuntur præsentiam.

74.

Ait Posidonius Callisthenem tradere æstivos imbres causam esse (incrementorum Nili fluvii), idque hunc ab Aristotele sumpsisse, Aristotelem vero a Thrasyalce Thasio (qui unus fuit ex antiquis physicis), Thrasyalcem autem ab alio, atque illum ab Homero, qui Nilum cœlitus delapsum ait :

Rursus ad Ægypti cœlo delapsa fluenta.

75.

De Cimbris quædam minus recte dicuntur, quædam probabilitatem habent non mediocrem. Non enim hac de causa eos, ut incertis vagarentur sedibus et latrociniis victum quærerent, compulsos crediderim, quod e peninsula, quam inhabitabant, diluvio fuerint ejecti; quoniam etiamnum antiquas sedes incolant. Et ridiculum sit eos naturali et sempiterno æstui, quotidie his contingenti, iratos solum vertisse. Quin et figmentum videtur eluviem aliquando immodicam accidisse : quum id genus oceani accidentia intendantur quidem ea et remittantur, sed ordine tamen suo atque modo. Non recte etiam is qui arma adversus exundationem capere Cimbros ait : nec magis, ut exercitatione intrepidi fiant, Celtas pati domos suas aquis obrui, rursumque ædificare, pluresque eorum aquis quam bello perire; quod quidem Ephorus tradit. Nam hæc absurda non admittit quum ordo æstuum, tum notitia regionis illuviem passæ. Quum enim bis quotidie æstus accideret, qui credibile sit tandem, nunquam eos sensisse, naturalem esse hanc maris reciprocationem et innoxiam, nec non sibi cum

πῶς οὐκ ἀπίθανον. Οὐδὲ Κλείταρχος εὖ· φησὶ γὰρ τοὺς ἱππέας ἰδόντας τὴν ἔφοδον τοῦ πελάγους ἀφιππάσασθαι, καὶ φεύγοντας ἐγγὺς γενέσθαι τοῦ περικαταληφθῆναι. Οὔτε δὲ τοσούτῳ τάχει τὴν ἐπίβασιν ὁρμωμένην ἱστοροῦμεν, ἀλλὰ λεληθότως προσιοῦσαν τὴν θάλατταν· οὔτε τὸ καθ' ἡμέραν γιγνόμενον καὶ πᾶσιν ἔναυλον ἤδη ὃν τοῖς πλησιάζειν μέλλουσι, πρὶν ἢ θεάσασθαι, τοσοῦτον ἔμελλε παρέξεσθαι φόβον, ὥστε φεύγειν, ὡς ἂν εἰ ἐξ ἀδοκήτου προσέπεσε.

Ταῦτα δὲ δικαίως ἐπιτιμᾷ τοῖς συγγραφεῦσι Ποσειδώνιος, καὶ οὐ κακῶς εἰκάζει, ὅτι λῃστρικοὶ ὄντες καὶ πλάνητες οἱ Κίμβροι, καὶ μέχρι τῶν περὶ τὴν Μαιῶτιν ποιήσαιντο στρατείαν· ἀπ' ἐκείνων δὲ καὶ ὁ Κιμμέριος κληθείη βόσπορος, οἷον Κιμβρικὸς, Κιμμερίους τοὺς Κίμβρους ὀνομασάντων τῶν Ἑλλήνων. Φησὶ δὲ καὶ Βοΐους τὸν Ἑρκύνιον δρυμὸν οἰκεῖν πρότερον· τοὺς δὲ Κίμβρους ὁρμήσαντας ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, ἀποκρουσθέντας ὑπὸ τῶν Βοΐων ἐπὶ τὸν Ἴστρον, καὶ τοὺς Σκορδίσκους Γαλάτας καταβῆναι· εἶτ' ἐπὶ Τευριστὰς καὶ (ἢ?) Ταυρίσκους, καὶ τούτους Γαλάτας· εἶτ' ἐπὶ Ἑλουηττίους, πολυχρύσους μὲν ἄνδρας, εἰρηναίους δέ· ὁρῶντας δὲ τὸν ἐκ τῶν λῃστηρίων πλοῦτον, ὑπερβάλλοντα τοῦ παρ' ἑαυτοῖς, τοὺς Ἑλουηττίους ἐπαρθῆναι, μάλιστα δ' αὐτῶν Τιγυρηνούς τε καὶ Τωυγενούς, ὥστε καὶ συνεξορμῆσαι.

76.

Strabo I, p. 58 : Ἐν δὲ τῇ Φοινίκῃ φησὶ Ποσειδώνιος γενομένου σεισμοῦ καταποθῆναι πόλιν ἱδρυμένην ὑπὲρ Σιδόνος, καὶ αὐτῆς δὲ Σιδόνος σχεδόν τι τὰ δύο μέρη πεσεῖν, ἀλλ' οὐκ ἀθρόως, ὥστε μὴ πολὺν φθόρον ἀνθρώπων γενέσθαι. Τὸ δ' αὐτὸ πάθος καὶ ἐπὶ τὴν Συρίαν ὅλην διέτεινε, μετρίως δέ πως· διέβη δὲ καὶ ἐπί τινας νήσους τάς τε Κυκλάδας καὶ τὴν Εὔβοιαν, ὥστε τῆς Ἀρεθούσης (ἔστι δ' ἐν Χαλκίδι κρήνη) τὰς πηγὰς ἀποτυφλωθῆναι, συχναῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ἀναβλύσαι κατ' ἄλλο στόμιον, μὴ παύεσθαι δὲ σειομένην τὴν νῆσον κατὰ μέρη, πρὶν ἢ χάσμα γῆς ἀνοιχθὲν ἐν τῷ Ληλάντῳ πεδίῳ πηλοῦ διαπύρου ποταμὸν ἐξήμεσε.

Rem tangit Seneca in Qu. Nat. VI, 24 verbis : *Idem Sidonii accidisse, crede Posidonio.* Cf. Nicolaus fragm. 80. Justin. XL, 1.

77.

Strabo XI, p. 514 : Τοὔνομα δὲ ταῖς Ῥάγαις ἀπὸ τῶν γενομένων σεισμῶν γενέσθαι φασὶν, ὑφ' ὧν πόλεις δὲ συχναὶ καὶ κῶμαι δισχίλιαι, ὥς φησι Ποσειδώνιος, ἀνετράπησαν. Cf. not. ad. fr. 9.

Cf. Seneca Qu. Nat. VI, 21 : *Duo genera sunt, ut Posidonio placet, quibus movetur terra : utrique nomen est proprium. Altera succussio est, quum terra quatitur, et sursum et deorsum movetur : altera inclinatio, quæ in latera nutat, navigii more.* Illas βράστας, has ἐπικλίντας Græci dicunt. Ceterum Seneca sua haud dubie petivit e Meteorologicis. Cf. Diog. Laert. VII, 154.

78.

Strabo VI, p. 276, de insulis Liparæis : Πολλάκις δὲ καὶ φλόγες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πελάγους τοῦ περὶ τὰς νήσους ὤφθησαν ἐπιδραμοῦσαι, τῶν κατὰ βάθους κοιλιῶν ἀναστομωθέντος πόρου τινὸς, καὶ τοῦ πυρὸς βιασαμένου πρὸς τὸ ἐκτός. Ποσειδώνιος δὲ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ μνήμην φησὶ περὶ τροπὰς θερινὰς ἅμα τῇ ἕῳ μεταξὺ τῆς Ἱερᾶς καὶ τῆς Εὐωνύμου πρὸς ὕψος ἀρθεῖσαν ἐξαίσιον τὴν θάλατταν ὁραθῆναι, καὶ συμμεῖναί

---

omnibus ad oceanum accolentibus communem? Male etiam Clitarchus, equites narrans occursum maris spectantes citatis equis refugisse et pæne fuisse affluxu obrutos. Neque enim tanta celeritate accedere mare deprehendimus, sed sensim et latenter : neque id quod fieret quotidie, et si qui accessissent, antequam cerneretur, aures personaret, tantum potuit objicere his terrorem, ut quasi de improviso oblata re fugam facerent.

Hæc Posidonius jure in scriptoribus reprehendit. Idem non inepta conjectura colligit, Cimbros homines fuisse prædones et vagos armisque ad Mæotim usque lacum progressos, et fuisse ab iis Cimmerium Bosporum denominatum, quasi Cimbricum, quum Græci Cimbros Cimmeriorum nomine afficiant. Idem perhibet, Bojos quondam Hercyniam incoluisse silvam, ac Cimbros quum ad ea loca se contulissent, ab iis repulsos ad Istrum et Scordiscos Gallos descendisse : inde ad Teuristas ac (*sive?*) Tauriscos, ipsos quoque Gallos, tum ad Helvetios, viros auri divites, attamen pacem tum colentes. Hos, quum viderent suis majores opes latrociniis Cimbrorum partas, maxime Tigurinos ac Tugenos, animum ad prædas adjecisse, ac Cimbris Italiam petentibus socios se adjunxisse.

76.

In Phœnice scribit Posidonius terræ motu facto urbem absorptam fuisse supra Sidonem sitam, ipsiusque Sidonis corruisse fere bessem, non confertim tamen, eoque non magnam hominum cladem accidisse. Id autem mali totam Syriam, mediocriter tamen, pervasit, et attigit insulas quasdam de Cycladibus : et in Eubœa ita se exseruit, ut fontes Arethusæ, quæ in Chalcide est, obturati fuerint, qui fons multis post diebus alia erupit scaturigine : neque ante desiit insula per partes concuti, quam hiatus terræ in Lelanto campo apertus fluvium luti igniti evomuit.

77.

Nomen Rhagis (*Rupturas* diceres) a terræ motibus factum aiunt, quibus urbes complures et pagos bis mille subversos esse Posidonius scribit.

78.

Sæpenumero etiam in superficie maris, quod est circa insulas istas, discurrere flammas animadversum est, quum cavernarum, quibus ignis in profundo continetur, meatu aliquo recluso foras vi prorupit. Posidonius scriptum reliquit, sua ætate circa solstitium æstivum, prima luce inter Hieram et Euonymum mare conspectum fuisse ad mon

τινα χρόνον ἀναφυσωμένην συνεχῶς, εἶτα παύσασθαι· τοὺς δὲ τολμήσαντας προσπλεῖν, ἰδόντας νεκροὺς ἰχθύας ἐλαυνομένους ὑπὸ ῥοῦ (τοὺς δὲ) καὶ θέρμῃ καὶ δυσωδίᾳ πληγέντας φυγεῖν, ἓν δὲ τῶν πλοιαρίων τὸ μᾶλλον πλησιάσαν τοὺς μὲν τῶν ἐνόντων ἀποβαλεῖν, τοὺς δ' εἰς Λιπάραν μόλις σῶσαι, τοτὲ μὲν ἔκφρονας γινομένους ὁμοίως τοῖς ἐπιληπτικοῖς, τοτὲ δὲ ἀνατρέχοντας εἰς τοὺς οἰκείους λογισμούς· πολλαῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ὁρᾶσθαι πηλὸν ἐπανθοῦντα τῇ θαλάττῃ, πολλαχοῦ δὲ καὶ φλόγας ἐκπιπτούσας καὶ λιγνύας, ὕστερον δὲ παγῆναι καὶ γενέσθαι τοῖς μυλίταις λίθοις ἐοικότα τὸν πάγον· τὸν δὲ τῆς Σικελίας στρατηγὸν, Τίτον Φλαμίνιον, δηλῶσαι τῇ συγκλήτῳ, τὴν δὲ πέμψασαν ἐκθύσασθαι ἔν τε τῷ νησιδίῳ καὶ ἐν Λιπάραις τοῖς τε καταχθονίοις θεοῖς καὶ τοῖς θαλαττίοις.

Fortasse hæc ex Historiis petita. Ad easdem si sequentia referre malis, nihil ego refragor.

79.

Strabo VI, p. 269. Ὅταν, [φησὶ] Ποσειδώνιος, γίνηται τὰ περὶ τὸ ὄρος, κατατεφροῦται πολλῷ βάθει τὰ Καταναίων χωρία· ἡ μὲν οὖν σποδὸς, λυπήσασα πρὸς καιρὸν, εὐεργετεῖ τὴν χώραν χρόνοις ὕστερον· εὐάμπελον γὰρ παρέχεται καὶ χρηστόκαρπον, τῆς ἄλλης οὐχ ὁμοίως οὔσης εὐοίνου· τάς τε ῥίζας, [ἃς] ἐκφέρει τὰ κατατεφρωθέντα χωρία, πιαίνειν (δ') ἐπὶ τοσοῦτον τὰ πρόβατά φασιν, ὥστε πνίγεσθαι· διόπερ ἐκ τῶν ὤτων ἀφαιροῦσιν αἷμα δι' ἡμερῶν τεσσάρων ἢ πέντε, καθάπερ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν Ἐρύθειαν συμβαῖνον εἰρήκαμεν.

His quæ ad physicam maxime spectant, absolutis, Strabo (fr. 68, § 7) Posidonii de terræ longitudine sententiam affert. Reliqua quæ ad terræ mensuras et locorum situm et distantias pertinent hæc sunt :

80.

Cleomedes Cycl. Theor. I, c. 10, p. 62 ed. Bak. : Περὶ δὲ τοῦ μεγέθους τῆς γῆς πλείους μὲν γεγόνασι δόξαι παρὰ τοῖς φυσικοῖς, βελτίους δὲ τῶν ἄλλων εἰσὶν ἥ τε τοῦ Ποσειδωνίου καὶ ἡ Ἐρατοσθένους. Αὕτη μὲν διὰ γεωμετρικῆς ἐφόδου δεικνύουσα τὸ μέγεθος αὐτῆς, ἡ δὲ τοῦ Ποσειδωνίου ἐστὶν ἁπλουστέρα· ἑκάτερος δὲ αὐτῶν ὑποθέσεις τινὰς λαμβάνων, διὰ τῶν ἀκολούθων ταῖς ὑποθέσεσιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις παραγίνεται. Ἐροῦμεν δὲ περὶ προτέρας τοῦ Ποσειδωνίου. Φησὶν ὑπὸ τῷ αὐτῷ μεσημβρινῷ κεῖσθαι Ῥόδον καὶ Ἀλεξάνδρειαν. Μεσημβρινοὶ δὲ κύκλοι εἰσὶν οἱ διά τε τῶν πόλων γραφόμενοι τοῦ κόσμου καὶ διὰ σημείου, ὃ ἑκάστοις τῶν ἐπὶ τῆς γῆς βεβηκότων τῆς κορυφῆς ὑπέρκειται. Πόλοι μὲν οὖν οἱ αὐτοὶ πάντων, τὸ δὲ κατὰ κορυφὴν σημεῖον ἄλλο ἄλλων· ὅθεν ἄπειροι δύνανται γράφεσθαι μεσημβρινοί. Ἡ οὖν Ῥόδος καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια ὑπὸ τῷ αὐτῷ κεῖνται μεσημβρινῷ καὶ τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῶν πόλεων, πεντακισχιλίων σταδίων εἶναι δοκεῖ. Καὶ ὑποκείσθω οὕτως ἔχειν. Εἰσὶ δὲ καὶ πάντες οἱ μεσημβρινοὶ τῶν μεγίστων ἐν κόσμῳ κύκλων, εἰς δύο ἴσα τέμνοντες αὐτὸν, καὶ διὰ τῶν πόλων αὐτοῦ γραφόμενοι. Τούτων τοίνυν οὕτως ἔχειν ὑποκειμένων, ἑξῆς ὁ Ποσειδώνιος ἴσον ὄντα τὸν ζῳδιακὸν τοῖς μεσημβρινοῖς, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς εἰς δύο ἴσα τέμνει τὸν κόσμον, εἰς ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα μέρη διαιρεῖ, ἕκαστον τῶν δωδεκατημορίων αὐτοῦ εἰς τέσσαρα τέμνων. Ἂν τοίνυν καὶ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Ἀλεξανδρείας μεσημβρινὸς εἰς τὰ αὐτὰ τῷ ζῳδιακῷ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ

---

strosam elatum altitudinem, atque continenti flatu exaltatum aliquamdiu sic constitisse, tandem subsedisse : eos autem qui navigiis accedere ausi fuerant, quum viderent aquæ fluxu impelli pisces mortuos, calore et fœtore perculsos fugisse; atque navigiorum unum quod propius accesserat, vectoribus quibusdam amissis, ægre cum reliquis Liparam pervenisse, qui aliquando in morem comitiali morbo correptorum mente abalienarentur, aliquando ad se redirent. Multis post diebus limum apparuisse, qui superficiei aquæ innataret, multis quoque locis flammas erupisse, et fumos, et fuligines : limum eum tandem concrevisse, et molaribus lapidibus similes fuisse concretas istas massas. Qua de re senatum, quum esset a Tito Flaminio [Flaminino] Siciliæ prætore certior factus, missis legatis rem sacram diis manibus et marinis procurasse, quum in Hiera, tum Liparæ.

79.

Quando, inquit Posidonius, evenit Ætnæ incendium, Catinensis tum ager profundo obtegitur cinere, qui tempore quidem eo molestus, postea regioni beneficio est : reddit enim eam vinetis lætam, ac bonæ frugis feracem, quum reliquum agri non ita præstet vini productione; radicesque efferunt loca cinere sic oppleta, quibus oves adeo pingues fieri perhibent, ut suffocentur; ideoque quarto aut quinto circiter die sanguinem illis ex auribus detrahunt, quod etiam apud Erytheam fieri declaravimus.

80.

De magnitudine terræ complures fuerunt physicorum opiniones : reliquis meliores sunt Posidonii et Eratosthenis : quarum hæc geometrica ratione magnitudinem ejus ostendit; illa Posidonii simplicior est. Uterque eorum hypotheses quasdam sumens, per ea quæ hypothesibus consectaria sunt ad demonstrationes procedit. Prius autem de Posidonii opinione dicemus. Sub eodem meridiano Rhodum et Alexandriam esse ait. Sunt autem meridiani circuli, qui scribuntur per mundi polos, et per punctum quod cujuscumque eorum qui in terra gradiuntur, vertici imminet. Poli igitur iidem sunt omnium : punctum autem vertici imminens, aliud aliorum. Rhodus igitur et Alexandria sub eodem meridiano sunt; et distantia inter eas urbes quinque millium stadiorum esse videtur. Et fac ita esse : sunt porro omnes meridiani e maximis, qui in mundo sunt, circulis, in duas partes eum secantes, perque polos descripti. Quæ quum ita se habere ponuntur, deinceps Posidonius signiferum æqualem meridianis, quippe qui et ipse in duas æquales partes mundum secet, in octo et quadraginta partes dividit, unumquodque e dodecatemoriis in quattuor secans. Si igitur etiam ille meridianus per Rhodum et Alexan-

μέρη διαιρεθῇ, ἴσα γίνεται αὐτοῦ τὰ τμήματα τοῖς προειρημένοις τοῦ ζωδιακοῦ τμήμασιν. Ὅταν γὰρ ἴσα μεγέθη εἰς ἴσα διαιρεθῇ, ἀνάγκη καὶ τὰ μέρη τοῖς μέρεσιν τῶν διαιρεθέντων ἴσα γίνεσθαι. Τούτων τοίνυν οὕτως ἔχειν προϋποκειμένων, ἑξῆς φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, ὅτι Κάνωβος καλούμενος ἀστὴρ λαμπρότατός ἐστιν πρὸς μεσημβρίαν, ὡς ἐπὶ τῷ πηδαλίῳ τῆς Ἀργοῦς. Οὗτος ἐν Ἑλλάδι οὐδ' ὅλως ὁρᾶται· ὅθεν οὐδ' ὁ Ἄρατος ἐν τοῖς Φαινομένοις μιμνήσκεται αὐτοῦ· ἀπὸ δὲ τῶν ἀρκτικῶν ὡς πρὸς μεσημβρίαν ἰοῦσιν, ἀρχὴν τοῦ ὁρᾶσθαι ἐν τῷ Ῥόδῳ λαμβάνει, καὶ ὀφθεὶς ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος, εὐθέως κατὰ τὴν στροφὴν τοῦ κόσμου καταδύεται. Ὁπόταν δὲ τοὺς ἀπὸ Ῥόδου πεντακισχιλίους σταδίους διαπλεύσαντες ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενώμεθα, εὑρίσκεται ὁ ἀστὴρ οὗτος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὕψος ἀπέχων τοῦ ὁρίζοντος, ἐπειδὰν ἀκριβῶς μεσουρανήσῃ, τέταρτον ζωδίου, ὅ ἐστι τεσσαρακοστὸν ὄγδοον τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ ζωδιακοῦ. Ἀνάγκη τοίνυν καὶ τὸ ὑπερκείμενον τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ τμῆμα, τοῦ διαστήματος τοῦ μεταξὺ Ῥόδου καὶ Ἀλεξανδρείας, τεσσαρακοστὸν ὄγδοον μέρος αὐτοῦ εἶναι, διὰ τὸ καὶ τὸν ὁρίζοντα τῶν Ῥοδίων τοῦ ὁρίζοντος τῶν Ἀλεξανδρείων ἀφίστασθαι τεσσαρακοστὸν ὄγδοον τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου. Ἐπεὶ οὖν τὸ τούτῳ τῷ τμήματι ὑποκείμενον τῆς γῆς μέρος, πεντακισχιλίων σταδίων εἶναι δοκεῖ, καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις τμήμασιν ὑποκείμενα ἐκ πεντακισχιλίων σταδίων ἐστί· καὶ οὕτως ὁ μέγιστος κύκλος τῆς γῆς εὑρίσκεται μυριάδων τεσσάρων καὶ εἴκοσιν, ἐὰν ὦσιν οἱ ἀπὸ Ῥόδου πεντακισχίλιοι· εἰ δὲ μή, πρὸς λόγον τοῦ διαστήματος. Καὶ ἡ μὲν τοῦ Ποσειδωνίου ἔφοδος περὶ τοῦ κατὰ τὴν γῆν μεγέθους τοιαύτη.

81.

Strabo II, p. 119 : Δυσμικώτατον μὲν γὰρ σημεῖον τῆς οἰκουμένης τὸ τῶν Ἰβήρων ἀκρωτήριον, ὃ καλοῦσιν Ἱερόν· κεῖται δὲ κατὰ τὴν γραμμήν πως (πρὸς) τὴν διὰ Γαδείρων τε καὶ Στηλῶν καὶ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥοδίας. Συμφωνεῖν γὰρ καὶ τὰ ὡροσκοπεῖα καὶ τοὺς ἀνέμους φασὶ τοὺς ἑκατέρωσε φοροὺς καὶ τὰ μήκη τῶν μεγίστων ἡμερῶν τε καὶ νυκτῶν· ἔστι γὰρ τεσσαρεσκαίδεκα ὡρῶν ἰσημερινῶν [καὶ ἡμίσους ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν] τε καὶ νυκτῶν. Ἔν τε τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ Γάδειρα καὶ Ἴβηράς ποτε ὁρᾶσθαι ** Ποσειδώνιος δ' ἔκ τινος ὑψηλῆς οἰκίας ἐν πόλει διεχούσῃ τῶν τόπων τούτων ὅσον τετρακοσίους σταδίους, φησὶν ἰδεῖν ἀστέρα, ὃν τεκμαίρεσθαι τὸν Κάνωβον αὐτὸν ἔκ τοῦ τε μικρὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας προελθόντας ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν ὁμολογεῖν ἀφορᾶν αὐτόν, καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Κνίδῳ· τὴν γὰρ Εὐδόξου σκοπὴν οὐ πολὺ τῶν οἰκήσεων ὑψηλοτέραν εἶναι, λέγεσθαι δ' ὅτι ἐντεῦθεν ἐκεῖνος ἀφεώρα τὸν Κάνωβον ἀστέρα, εἶναι δ' ἐπὶ τοῦ Ῥοδιακοῦ κλίματος τὴν Κνίδον, ἐφ' οὗ καὶ τὰ Γάδειρα καὶ ἡ ταύτῃ παραλία.

82.

Strabo VI, p. 266 : Τῶν πλευρῶν (Σικελίας), ἃς ἀφορίζουσιν αἱ τρεῖς ἄκραι, δύο μέν εἰσι κοῖλαι μετρίως, ἡ δὲ τρίτη κυρτή, ἡ ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου καθήκουσα πρὸς τὴν Πελωριάδα, ἥπερ μεγίστη ἐστί,

---

driam in easdem cum signifero quadraginta octo partes divisus sit, æqualia sunt ejus segmenta illis signiferi segmentis. Quum enim magnitudines æquales æqualiter dividuntur, æquales etiam divisorum partes inter se esse necesse est. His igitur ita ante constitutis, deinde ait Posidonius stellam Canobum appellatam splendidissimam esse ad meridiem in temone Argûs. Eadem in Græcia prorsus non conspicitur : unde nec Aratus ejus in Phænomenis meminit. Quum autem a septentrione versus meridiem procedimus, primum Rhodi conspicitur, et postquam ad finientem visa est, statim mundi conversione occidit. Quum vero illa quinque millia stadiorum a Rhodo navigando trajecimus et Alexandriam venimus, eadem stella, ubi in medio plane cœlo est, reperitur quarta parte signi super finientem attolli, quæ est quadragesima octava pars signiferi. Hinc necesse est eam partem meridiani, quæ intervallo Rhodum inter et Alexandriam imminet, quadragesimam octavam ejus esse : propterea quod finiens etiam Rhodiorum a finiente Alexandrinorum quadragesima octava parte signiferi distat. Quum igitur ea pars terræ, quæ isti segmento subjecta est, quinque millium stadiorum esse videatur; eæ item quæ reliquis segmentis subjiciuntur, totidem stadiorum sunt : atque ita maximus circulus terræ viginti quattuor myriadum esse reperitur, si a Rhodo ad Alexandriam sunt quinque millia; sin secus, pro ratione intervalli. Talis quidem est Posidonii ratio de magnitudine terræ.

81.

Terræ habitatæ punctum maxime occiduum est promontorium Hispaniæ quod Sacrum dicitur, situm fere in ea linea, quæ per Gades, Columnas, fretum Siculum et Rhodiam transit : nam et horologia aiunt convenire, et eosdem utrimque ventos ferri, et eandem esse utrobique longissimæ diei et noctis quantitatem : est enim maxima et dies et nox quattuordecim horarum æquinoctialium ac dimidiæ : et in ora maritima ad Gades atque Hispaniam [Columnas?] aliquando observari [*astra Canobo proxima*]. Posidonius refert se de excelsa quadam domo in urbe ab iis locis ad quadringenta stadia distante, stellam vidisse, quam existimaverit esse Canobum : nam et qui inde versus meridiem ex Hispania paululum progressi sint, fateri se eum cernere; et observationes astronomicas in Cnido institutas idem testari. Esse enim in Cnido Eudoxi speculam, non multo domibus sublimiorem, ex qua is fertur Canobum spectasse : esse autem Cnidum in Rhodiaco climate, in quo et Gades sunt et ora maritima ejus regionis.

82.

Laterum (Siciliæ) quæ his tribus promontoriis includuntur, duo sunt concava mediocriter, tertium a Lilybæo ad Pelorum curvum est, idemque longissimum, stadiorum mille et septingentorum; ut Posidonius dixit, qui et viginti adjecit. De reliquis, id quod a Lilybæo ad Pachynum pertinet, altero majus est (*et mille quingentorum et quinquaginta stadiûm*) : minimum omnium id, quod Freto

σταδίων χιλίων καὶ ἑπτακοσίων, ὡς Ποσειδώνιος εἴρηκε προσθεὶς καὶ εἴκοσι. Τῶν δ' ἄλλων ἡ ἐπὶ Πάχυνον ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου μείζων τῆς ἑτέρας· ἐλαχίστη δὲ ἡ τῷ Πορθμῷ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ προσεχής, ἡ ἀπὸ τῆς Πελωριάδος ἐπὶ τὸν Πάχυνον, σταδίων ὅσον χιλίων καὶ ἑκατὸν καὶ τριάκοντα. Τὸν δὲ περίπλουν ὁ Ποσειδώνιος σταδίων τεσσαρακοσίων ἐπὶ τοῖς τετρακισχιλίοις ἀποφαίνει. Ἐν δὲ τῇ χωρογραφίᾳ μείζω λέγεται τὰ διαστήματα, κατὰ μέρος διῃρημένα μιλιασμῷ..., Ποσειδώνιός τε τοῖς κλίμασιν ἀφορίζων τὴν νῆσον (καὶ) πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Πελωριάδα, πρὸς νότον δὲ Λιλύβαιον, πρὸς ἕω δὲ τὸν Πάχυνον τίθησιν.

83.

Strabo VI, p. 273 : Φησὶ δ' ὁ Ποσειδώνιος οἷον ἀκροπόλεις ἐπὶ θαλάττης δύο τὰς Συρακούσας ἱδρῦσθαι καὶ τὸν Ἔρυκα, μέσην δὲ ἀμφοῖν ὑπερκεῖσθαι τῶν κύκλῳ πεδίων τὴν Ἔνναν. Hæc quoque fortasse ad Historias referre præstat.

84.

Cum iis quæ fr. 68 § 8 disputantur, conferenda hæc apud Galenum De placit. Hippocr. et Platonis V, p. 290, 41 : Συνάπτει δ' εἰκότως τοῖς λόγοις τούτοις ὁ Ποσειδώνιος τὰ κατὰ τὸν φυσιογνώμονα φαινόμενα. Καὶ γὰρ τῶν ζῴων καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅσα μὲν εὐρύστερνά τε καὶ θερμότερα, θυμικώτερα πάντ' ὑπάρχει φύσει, ὅσα δὲ πλατυίσχιά τε καὶ ψυχρότερα, δειλότερα· καὶ κατὰ τὰς χώρας οὐ σμικρῷ τινι διενηνοχέναι τοῖς ἤθεσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς δειλίαν καὶ τόλμαν, ἢ τὸ φιλήδονόν τε καὶ φιλόπονον, ὡς τῶν παθητικῶν κινήσεων τῆς ψυχῆς ἑπομένων ἀεὶ τῇ διαθέσει τοῦ σώματος, ἣν ἐκ τῆς κατὰ τὸ περιέχον κράσεως οὐ κατ' ὀλίγον ἀλλοιοῦσθαι κτλ.

85.

Strabo I, p. 41 (Quæritur quinam sint Erembi, quorum Menelaus meminit ap. Hom. Od. IV, 84 : Αἰθίοπάς θ' ἱκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς) : Πιθανώτατοι δ' εἰσὶν οἱ νομίζοντες τοὺς Ἄραβας λέγεσθαι. Ζήνων δ' ὁ ἡμέτερος καὶ γράφει οὕτως·

> Αἰθίοπάς θ' ἱκόμην καὶ Σιδονίους Ἄραβάς τε.

Τὴν μὲν οὖν γραφὴν οὐκ ἀνάγκη κινεῖν, παλαιὰν οὖσαν· αἰτιᾶσθαι δὲ βέλτιον τὴν τοῦ ὀνόματος μετάπτωσιν, πολλὴν καὶ ἐπιπολαίαν οὖσαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. Ἀμέλει δὲ καὶ ποιοῦσί τινες παραγραμματίζοντες. Ἄριστα δ' ἂν δόξειεν εἰπεῖν ὁ Ποσειδώνιος, κἀνταῦθα ἀπὸ τῆς τῶν ἐθνῶν συγγενείας καὶ κοινότητος ἐτυμολογῶν. Τὸ γὰρ τῶν Ἀρμενίων ἔθνος καὶ τὸ τῶν Σύρων καὶ Ἀράβων πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατά τε τὴν διάλεκτον καὶ τοὺς βίους καὶ τοὺς τῶν σωμάτων χαρακτῆρας, καὶ μάλιστα καθὸ πλησιόχωροί εἰσι. Δηλοῖ δ' ἡ Μεσοποταμία ἐκ τῶν τριῶν συνεστῶσα τούτων ἐθνῶν· μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις ἡ ὁμοιότης διαφαίνεται. Εἰ δέ τις παρὰ τὰ κλίματα γίνεται διαφορὰ τοῖς προσβόρροις ἐπὶ πλέον πρὸς τοὺς μεσημβρινοὺς καὶ τούτοις πρὸς μέσους τοὺς ὅρους, ἀλλ' ἐπικρατεῖ γε τὸ κοινόν. Καὶ οἱ Ἀσσύριοι δὲ καὶ οἱ Ἀριανοὶ παραπλησίως πως ἔχουσι καὶ πρὸς τούτους καὶ πρὸς ἀλλήλους. Εἰκάζει γε δὴ καὶ τὰς τῶν ἐθνῶν τούτων κατονομασίας ἐμφερεῖς ἀλλήλαις εἶναι. Τοὺς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρους καλουμένους ὑπ' αὐτῶν τῶν Σύρων (Ἀρμενίους, καὶ) Ἀραμμαίους καλεῖσθαι· τούτῳ δ' ἐοικέναι τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἄραβας καὶ Ἐρεμβούς, τάχα τῶν πάλαι Ἑλλήνων οὕτω κα-

---

et Italiæ adjacet, a Peloro ad Pachynum tendens, stadiorum circiter mille centum et triginta. Ambitum insulæ Posidonius pronunciat, stadiorum quater millium et quadringentorum. At in chorographia majora hæc intervalla ponuntur, distincta per partes in miliaria. Posidonius climatibus definiens insulam, Pelorum septentrioni, Lilybæum austro, Pachynum ortui solis opponit.

83.

Posidonius ait Siciliam veluti arces duas ad mare constructas habere Syracusas et Erycem, ac mediam inter utramque Ennam imminere circumjacentibus campis.

84.

Apte cum his comparat Posidonius quæ a physiognomone observantur. Nam inter animalia quoque hominesque quot sunt lato pectore et calidiora, ea omnia etiam animosiora esse solent; quot vero latis coxendicibus instructa ac frigidiora sunt, ea etiam ignaviora esse solent. Porro secundum terrarum situm haud paullum differunt incolæ vel ad ignaviam vel ad audaciam propensiores, vel voluptati vel laboribus addictiores, quoniam animi affectus pendent ex corporum indole, quæ ex ambientis aeris temperatura multum variatur.

85.

Omnium hi vero simillima statuunt, qui Arabes significari putant. Et Zeno quidem noster ita scribit Homericum versum :

> Æthiopes adii, tum Sidonios, Arabesque.

Sed scripturam mutare, quum sit vetusta, non est necesse. Culpanda est potius nominis mutatio, quæ frequens est et usitata omnibus gentibus : quod et quidam faciunt, qui literas nominum inter se comparant. Optime autem omnium existimo Posidonium hîc quoque a gentium cognatione et communitate originem vocum ducere. Nam Armeniorum, Syrorum et Arabum multum cognationis præ se ferunt nationes, sermone, vita, corporum forma, maxime ubi degunt in vicinia : idque ostendit Mesopotamia ex tribus his conflata populis; maxime enim in his similitudo est illustris. Quodsi qua est varietas pro eo quod aliæ partes aliis magis ad septentrionem aut meridiem vergunt, aut in meridie sunt sitæ : nihilominus tamen communis affectio obtinet. Atque Assyrii et Ariani inter se atque istorum sunt assimiles. Conjicit exinde Posidonius, harum gentium nomina quoque esse affinia : qui enim a nobis Syri dicuntur, ab ipsis Syris Aramæos vocari; idque Armeniis, Arabibus,

λούντων τοὺς Ἄραβας, ἅμα καὶ τοῦ ἐτύμου συνεργοῦντος πρὸς τοῦτο. Ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς τὴν ἔραν ἐμβαίνειν τοὺς Ἐρεμβοὺς ἐτυμολογοῦσιν οὕτως οἱ πολλοὶ, οὓς μεταλαβόντες οἱ ὕστερον ἐπὶ τὸ σαφέστερον Τρωγλοδύτας ἐκάλεσαν· οὗτοι δέ εἰσιν Ἀράβων οἱ ἐπὶ θάτερον μέρος τοῦ Ἀραβίου κόλπου κεκλιμένοι, τὸ πρὸς Αἰγύπτῳ καὶ Αἰθιοπίᾳ. Τούτων δ' εἰκὸς μεμνῆσθαι τὸν ποιητὴν καὶ πρὸς τούτοις ἀφῖχθαι λέγειν τὸν Μενέλαον, καθ' ὃν τρόπον εἴρηται καὶ πρὸς τοὺς Αἰθίοπας· τῇ γὰρ Θηβαΐδι καὶ οὗτοι πλησιάζουσιν· ὁμοίως οὐκ ἐργασίας οὐδὲ χρηματισμοῦ χάριν τούτων ὀνομαζομένων (οὐ πολὺ γὰρ ἦν τοῦτο), ἀλλὰ τοῦ μήκους τῆς ἀποδημίας καὶ τοῦ ἐνδόξου.

86.

Strabo XVII, p. 784 : (Sermo est de versu Homerico : Αἰθίοπας δ' ἱκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἐρεμβούς) : Ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τῶν Ἐρεμβῶν ἡ ζήτησις, εἴτε τοὺς Τρωγλοδύτας ὑπονοητέον λέγεσθαι, καθάπερ οἱ τὴν ἐτυμολογίαν βιαζόμενοι ἀπὸ τοῦ εἰς τὴν ἔραν ἐμβαίνειν, ὅπερ ἐστὶν εἰς τὴν γῆν, εἴτε τοὺς Ἄραβας. Ὁ μὲν οὖν Ζήνων ὁ ἡμέτερος μεταγράφει οὕτως,

Καὶ Σιδονίους Ἄραβάς τε.

Πιθανώτερον δὲ Ποσειδώνιος γράφει, τῷ παρὰ μικρὸν ἀλλάξαι·

Καὶ Σιδονίους καὶ Ἀρεμβούς,

ὡς τοῦ Ποιητοῦ τοὺς νῦν Ἄραβας οὕτω καλέσαντος, καθάπερ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ὠνομάζοντο κατ' αὐτόν. Φησὶ δὲ ταῦτα τὰ τρία ἔθνη συνεχῆ ἀλλήλοις ἱδρυμένα ὁμογένειάν τινα ἐμφαίνειν πρὸς ἄλληλα καὶ διὰ τὸ παρακειμένοις ὀνόμασι κεκλῆσθαι, τοὺς μὲν Ἀρμενίους, τοὺς δὲ Ἄραβας, τοὺς δὲ Ἀρεμβούς· ὥσπερ δὲ ἀπὸ ἔθνους [ἑνὸς] ὑπολαμβάνειν ἔστιν εἰς τρία διῃρῆσθαι κατὰ τὰς τῶν κλιμάτων διαφορὰς ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐξαλλαττομένων, οὕτω καὶ τοῖς ὀνόμασι χρήσασθαι πλείοσιν ἀνθ' ἑνός. Οὐδ' οἱ Ἐρεμνοὺς γράφοντες (uti Crates, vid. Eustath. p. 1485) πιθανοί· τῶν γὰρ Αἰθιόπων μᾶλλον ἴδιον. Λέγει δὲ καὶ τοὺς Ἀρίμους ὁ Ποιητής, οὕς φησι Ποσειδώνιος δέχεσθαι δεῖν μὴ τόπον τινὰ Συρίας ἢ τῆς Κιλικίας ἢ ἄλλης τινὸς γῆς, ἀλλὰ τὴν Συρίαν αὐτήν. Ἀραμαῖοι γὰρ οἱ ἐν αὐτῇ· τάχα δ' οἱ Ἕλληνες Ἀριμαίους ἐκάλουν ἢ Ἀρίμους. Αἱ δὲ τῶν ὀνομάτων μεταπτώσεις, καὶ μάλιστα τῶν βαρβαρικῶν, πολλαί· καθάπερ τὸν Δαριήκην (Δαριαύην?) Δαρεῖον ἐκάλεσαν, τὴν δὲ Φάρζιριν Παρύσατιν, Ἀταργάτιν δὲ τὴν Ἀθάραν (Ἀσθάραν?)· Δερκετὼ δ' αὐτὴν Κτησίας καλεῖ.

87.

Plinius H. N. VI, 21 : *Posidonius ab æstivo solis ortu ad hibernum exortum metatus est eam* (Indiam), *adversam Galliæ statuens*, *quam ab occidente æstivo ad occidentem hibernum metabatur totam a Favonio. Itaque adversam ejus venti afflatu juvari Indiam salubremque fieri haud dubia ratione docuit.* Hinc sua Solinus Polyh. c. 52.

88.

Strabo II, p. 104 : Ἐρατοσθένους δὲ εἴρηται ἡ περὶ τὰ ἑσπέρια καὶ τὰ ἀρκτικὰ τῆς Εὐρώπης ἄγνοια. Ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν καὶ Δικαιάρχῳ συγγνώμη, τοῖς μὴ κατιδοῦσι τοὺς τόπους ἐκείνους· Πολυβίῳ δὲ καὶ Ποσειδωνίῳ τίς ἂν συγγνοίη;

---

et Erembis convenire, quo forte nomine veteres Græci Arabas vocasse videantur, ipsa nominis originatione juvante. Nam Eremborum nomen multi ab ἔραν ἐμβαίνειν (*id est* terram subire) deducunt; quos posteriores apertiore vocabulo Troglodytas appellaverunt. Sunt autem ii Arabes qui ad alterum latus sinus Arabici vergunt, quod est ad Ægyptum et Æthiopiam. Horum meminisse poetam probabile est, et dixisse, ad eos Menelaum pervenisse, quomodo etiam ad Æthiopes (nam hi quoque Thebaidi sunt vicini), non negotiatonis aut quæstus causa nominatos, qui multus esse non potuit, sed ob longitudinem peregrinationis et gloriationem.

86.

Sed major quæstio de Erembis est, an Troglodytæ intelligi debeant (quod vi originis vocabuli quidam pervincere volunt, inde Erembos dici autumantes, quod ἔραν ἐμβαίνουσι, *terram subeant*), an Arabes. Ac noster Zeno sic scripturam mutat :

καὶ Σιδονίους Ἄραβάς τε

Probabilius vero Posidonius lenissima mutatione scribit :

καὶ Σιδονίους καὶ Ἀρεμβούς,

ita ut poeta qui nunc Arabes dicuntur appellet *Arembos*, quemadmodum etiam ab aliis ex ejus sententia appellentur. Dicit autem has tres nationes continenter inter se positas suam invicem cognationem ostendere etiam eo, quod affinia habeant nomina : Armenios scilicet, Arabes et Arembos. Et quemadmodum existimandum sit, unam gentem in tres esse divisam, pro climatum diversitatibus magis magisque immutatam, sic et nominibus pluribus uti pro uno. Neque vero audiendi sunt qui Ἐρεμνοὺς (*nigros*) scribunt; id enim magis Æthiopibus convenit. Nominat etiam *Arimos* Homerus; quos Posidonius docet esse accipiendos, non locum aliquem Syriæ vel Ciliciæ vel alius terræ, sed Syriam ipsam. Aramæi enim sunt, qui in ea habitant, quos facile Græci Arimæos vel Arimos vocare poterant. Nominum enim permutationes permultæ sunt, præsertim barbarorum, quemadmodum Dariacen Darium, Pharzirim Parysatim, Atargatam Atharam dixerunt, quam posteriorem Ctesias Derceto vocavit.

88.

Dictum est quam fuerit Eratosthenes ignarus occiduarum et septentrionalium Europæ partium. Verum huic quidem et Dicæarcho danda est venia, qui loca ista non inspexerunt; sed Polybio et Posidonio quis ignoscat?

89.

Strabo XI, p. 491 sq. (Strabo Asiæ partem eam quæ περὶ τὸν Τάναϊν est, ita descripsit, ut eam peninsulam efformaret, quæ Tanai fluvio, Palude Mæotica et Ponto Euxino, mari Caspio et Oceano circumdaretur : adeo ut pars meridionalis isthmi instar esset, Colchicum inter et Caspium mare) :

Ποσειδώνιος δὲ χιλίων πεντακοσίων εἴρηκε τὸν ἰσθμόν, ὅσον καὶ τὸν ἀπὸ Πηλουσίου ἰσθμὸν ἐς τὴν Ἐρυθράν· « Δοκῶ δέ, φησί, μὴ πολὺ διαφέρειν μηδὲ τὸν ἀπὸ τῆς Μαιώτιδος εἰς τὸν Ὠκεανόν. » Οὐκ οἶδα δὲ πῶς ἄν τις περὶ τῶν ἀδήλων αὐτῷ πιστεύσειε, μηδὲν εἰκὸς ἔχοντι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν, ὅταν περὶ τῶν φανερῶν οὕτω παραλόγως λέγῃ· καὶ ταῦτα φίλος Πομπηΐῳ γεγονὼς τῷ στρατεύσαντι ἐπὶ τοὺς Ἴβηρας καὶ τοὺς Ἀλβανοὺς μέχρι τῆς ἐφ' ἑκάτερα θαλάττης, τῆς τε Κασπίας καὶ τῆς Κολχικῆς. Φασὶ γοῦν ἐν Ῥόδῳ γενόμενον τὸν Πομπήϊον, ἡνίκα ἐπὶ τὸν ληστρικὸν πόλεμον ἐξῆλθεν (αὖθις δ' ἔμελλε καὶ ἐπὶ Μιθριδάτην ὁρμήσειν καὶ τὰ μέχρι τῆς Κασπίας ἔθνη), παρατυχεῖν διαλεγομένῳ τῷ Ποσειδωνίῳ· ἀπιόντα δ' ἐρέσθαι, εἴ τι προστάττοι· τὸν δ' εἰπεῖν,

Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.

Προστίθει δὲ τούτοις, ὅτι καὶ τὴν ἱστορίαν συνέγραψεν τὴν περὶ αὐτόν.

Cf. Strabo XVII, p. 803 : Ὁ δὲ μεταξὺ ἰσθμὸς τοῦ Πηλουσίου καὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ καθ' Ἡρώων πόλιν, ἐνναKοσίων μέν ἐστι σταδίων, ὡς δὲ Ποσειδώνιός φησιν, ἐλάττων ἢ χιλίων καὶ πεντακοσίων.

90.

Schol. Apoll. Rhod. II, 677 : Ὑπερβορείους μὴ εἶναι τελέως φησὶν Ἡρόδοτος... Ποσειδώνιος δ' εἶναί φησι τοὺς Ὑπερβορείους, κατοικεῖν δὲ περὶ τὰς Ἄλπεις τῆς Ἰταλίας. Cf. Müller. *Dor.* I, p. 277.

91.

Strabo VII, p. 295 : Καὶ Ὅμηρον δὲ ὀρθῶς εἰκάζειν μοι δοκεῖ Ποσειδώνιος τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μυσοὺς κατονομάζειν (λέγω δὲ τοὺς ἐν τῇ Θρᾴκῃ) ὅταν φῇ·

αὐτὸς δὲ πάλιν τρέπεν ὄσσε φαεινώ,
νόσφιν ἐφ' ἱπποπόλων Θρῃκῶν καθορώμενος αἶαν
Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων.

Ἐπεὶ εἴ γε τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν Μυσοὺς δέχοιτό τις, ἀπηρτημένος ἂν εἴη ὁ λόγος. Τὸ γὰρ ἀπὸ τῶν Τρώων τρέψαντα τὴν ὅρασιν ἐπὶ τὴν Θρᾳκῶν γῆν, συγκαταλέγειν ταύτῃ τὴν τῶν Μυσῶν, τῶν οὐ νόσφιν ὄντων, ἀλλ' ὁμόρων τῇ Τρωάδι, καὶ ὄπισθεν αὐτῆς ἱδρυμένων, καὶ ἑκατέρωθεν, διειργομένων δ' ἀπὸ τῆς Θρᾴκης πλατεῖ Ἑλλησπόντῳ, συγχέοντος ἂν εἴη τὰς ἠπείρους, καὶ ἅμα τῆς φράσεως οὐκ ἀκούοντος. Τὸ γὰρ πάλιν τρέπειν, μάλιστα μέν ἐστιν εἰς τοὐπίσω· ὁ δ' ἀπὸ τῶν Τρώων μεταφέρων τὴν ὄψιν, ἐπὶ τοὺς ἢ ὄπισθεν αὐτῶν ἢ ἐκ πλαγίων ὄντας, προσωτέρω μὲν μεταφέρει, εἰς τοὐπίσω δ' οὐ πάνυ. Καὶ τὸ ἐπιφερόμενον δ' αὖ τοῦτο μαρτύριον, ὅτι τοὺς Ἱππημολγοὺς καὶ Γαλακτοφάγους καὶ Ἀβίους συνῆψεν αὐτοῖς, οἵπερ εἰσὶν οἱ ἁμάξοικοι Σκύθαι καὶ Σαρμάται. Καὶ γὰρ νῦν ἀναμέμικται ταῦτα τὰ ἔθνη τοῖς Θρᾳξὶ καὶ τὰ Βασταρνικά, μᾶλλον μὲν τοῖς ἐκτὸς Ἴστρου, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐντός. Τούτοις δὲ καὶ

89.

Posidonius isthmum stadia mille quingenta latum facit, quantum hunc quoque, qui a Pelusio ad Rubrum est mare. « Neque multum puto (ait) ab his differre eum qui a Mæotide est ad Oceanum usque. » Ceterum haud scio, quomodo ei fidem quisquam possit habere de rebus obscuris dicenti, ubi nullam habet quam sequatur probabilitatem, quando tam aliena a ratione pronuntiat de rebus manifestis, quum Pompeii amicus fuerit, qui exercitum in Iberos Albanosque duxit, ad utrumque usque mare, Caspium ac Colchicum. Etenim Pompeium aiunt Rhodum venisse, quo tempore ad bellum Piraticum proficiscebatur, mox adversus Mithridatem ducturus et gentes ad Caspium usque mare sitas, ibique Posidonium disserentem compellasse, inque suo discessu interrogasse, ecquid mandaret; illum autem jussisse :

Rem gerere excelse atque aliis præstare memento.

Adde his, quod etiam historiam rerum ejus gestarum conscripsit. Itaque oportebat eum veri majorem habere rationem.

90.

Hyperboreos omnino non esse Herodotus ait, Posidonius autem revera esse eos et ad Alpes Italiæ habitare dicit.

91.

Posidonii comprobo conjecturam, qui Europæos, id est Thraces Mysos ab Homero (Il. 13, 5) nominari judicat his verbis :

Partem in diversam rursum sua lumina torsit,
Thraces equûm domitores, cominus atque potentes
pugna respiciens Mysos.

Nam si quis Asiæ populum Mysos intelligat, incongruus erit sermo. Qui enim dicens Jovem a Troja visum avertentem in Thracum terram, cum his comprehendat Mysos non in remota parte sitos, sed confines Troadi, et post eam incolentes atque ab utroque latere, a Thracia autem toto divisos Hellesponto : is et terræ continentes partes diversas confuderit, neque Homeri verba intellexerit. Nam *rursum* oculos convertere, id maxime est retrorsum avertere : qui autem a Trojanis visum transferret in eos qui vel post eos vel a latere siti sunt, is proferret quidem, non autem retro visum averteret. Huc facit et ipsum testimonium quod adducitur, quod Mysis adjungit Hippomolgos, Galactophagos et Abios, qui sunt in vehiculis habitantes Scythæ et Sarmatæ. Nam etiamnum permixtæ sunt istæ et Bastarnicæ gentes Thracibus, magis quidem iis qui extra, sed et iis qui intra Istrum accolunt; iisdemque etiam Cel-

τὰ Κελτικὰ, οἵ τε Βόϊοι καὶ Σκορδίσκοι καὶ Ταυρίσκοι. Τοὺς δὲ Σκορδίσκους ἔνιοι Σκορδίστας καλοῦσι· καὶ τοὺς Ταυρίσκους δὲ Λιγυρίσκους (? Τευρίσκους mgo cod. A.) καὶ Ταυρίστας φασί.

Λέγει δὲ τοὺς Μυσοὺς ὁ Ποσειδώνιος καὶ ἐμψύχων ἀπέχεσθαι κατ' εὐσέβειαν, διὰ δὲ τοῦτο καὶ θρεμμάτων· μέλιτι δὲ χρῆσθαι καὶ γάλακτι καὶ τυρῷ, ζῶντας καθ' ἡσυχίαν· διὰ δὲ τοῦτο καλεῖσθαι θεοσεβεῖς τε καὶ καπνοβάτας· εἶναι δέ τινας τῶν Θρακῶν, οἳ χωρὶς γυναικὸς ζῶσιν, οὓς Κτίστας καλεῖσθαι, ἀνιερῶσθαί τε διὰ τιμὴν καὶ μετὰ ἀδείας ζῆν· τούτους δὴ συλλήβδην ἅπαντας τὸν ποιητὴν εἰπεῖν

ἀγαυοὺς ἱππημολγοὺς,
Γλακτοφάγους Ἀβίους τε, δικαιοτάτους ἀνθρώπους.

Ἀβίους δὲ προσαγορεύειν μάλιστα, ὅτι χωρὶς γυναικῶν· ἡγούμενος ἡμιτελῆ τινα βίον τὸν χῆρον, καθάπερ καὶ τὸν οἶκον ἡ μ ι τ ε λ ῆ τὸν Πρωτεσιλάου, διότι χῆρος· ἀγχεμάχους δὲ τοὺς Μυσοὺς, ὅτι ἀπόρθητοι, καθὰ οἱ ἀγαθοὶ πολεμισταί· δεῖν δὲ ἐν τῷ δεκάτῳ (l. ἐν τῷ ιγ') ἐγγράφειν ἀντὶ τοῦ Μ υ σ ῶ ν τ' ἀ γ χ ε μ ά χ ω ν [Μ ο ι σ ῶ ν τ' ἀ γ χ ε μ ά χ ω ν]. Cf. Strabo VII, p. 300, ubi iterum de his Posidonii mentionem injicit.

Jam denique ea subjicimus, quæ quamvis Strabo fragm. 68 non attigerit, tamen propter rerum narratarum argumenta libris De Oceano vindicanda esse apparet.

93.

Strabo I, p. 6: Ἵππαρχος δ' οὐ πιθανός ἐστιν ἀντιλέγων τῇ δόξῃ ταύτῃ, ὡς οὔθ' ὁμοιοπαθοῦντος τοῦ ὠκεανοῦ παντελῶς, οὔτ', εἰ δοθείη τοῦτο, ἀκολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ σύρρουν εἶναι πᾶν τὸ κύκλῳ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικὸν, πρὸς τὸ μὴ ὁμοιοπαθεῖν μάρτυρι χρώμενος Σελεύκῳ τῷ Βαβυλωνίῳ. Ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν πλείω λόγον περὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν πλημμυρίδων εἰς Ποσειδώνιον ἀναβαλλόμεθα καὶ Ἀθηνόδωρον, ἱκανῶς διακρατήσαντας * τὸν περὶ τούτων λόγον· πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπὶ τοσοῦτον λέγομεν, ὅτι πρός τε τὴν ὁμοιοπάθειαν οὕτω βέλτιον νομίσαι· τά τε οὐράνια συνέχοιτ' ἂν κρεῖττον ταῖς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεσιν, εἰ πλεῖον εἴη τὸ ὑγρὸν περικεχυμένον.

Idem I, p. 55: Περὶ μὲν οὖν τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων εἰρήκασιν ἱκανῶς Ποσειδώνιος καὶ Ἀθηνόδωρος.

94.

Strabo I, p. 4 (Maris accessus et recessus Homero cognitos füisse demonstratur): Ποσειδώνιος δὲ καὶ ἐκ τοῦ σκοπέλους λέγειν (sc. Ὅμηρον) τοτὲ μὲν καλυπτομένους, τοτὲ δὲ γυμνουμένους, καὶ ἐκ τοῦ ποταμὸν φάναι τὸν ὠκεανὸν εἰκάζει τὸ ῥοῶδες αὐτοῦ τὸ περὶ τὰς πλημμυρίδας ἐμφανίζεσθαι. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον εὖ, τὸ δὲ δεύτερον οὐκ ἔχει λόγον· οὔτε γὰρ ποταμίῳ ῥεύματι ἔοικεν ἡ τῆς πλημμυρίδος ἐπίβασις· πολὺ δὲ μᾶλλον ἡ ἀναχώρησις οὐ τοιαύτη. Vid. Hom. Od. μ, 237 sqq.; Il. ξ, 245 sqq.

95.

Strabo I, p. 172: Φησὶ δὲ ὁ Πολύβιος κρήνην ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδείροις εἶναι, βαθμῶν ὀλίγων κατάβασιν ἔχουσαν εἰς τὸ ὕδωρ πότιμον, ἣν ταῖς παλιρ-

---

ticæ, Boii, Scordisci, Taurisci. Scordiscos quidam Scordistas appellant, Tauriscis Liguriscorum et Tauristarum nomen tribuunt.

Idem Posidonius ait, Mysos pietatis ergo quum animatis, tum eapropter etiam pecudibus abstinere; vitam degere otiosam, melle et lacte et caseo nutritos; ideoque eos et deùm cultores nominari et Capnobatas (?); esse etiam quosdam Thraces, qui absque mulieribus vivant, eosque Ctistas (*Conditores*) vocari, et sacros honoris causa haberi, securosque vivere. Hos universos Homerum summatim sic extulisse:

mulctores claros respexit equorum,
Lactivoros Abiosque: hominum gens justior illis
nulla alia est.

Abios autem dicere præcipue, quia uxoribus careant, viduam vitam quasi dimidia sui dumtaxat parte constantem censens, ut et Protesilai domum, eo exstincto viduatam, *semiperfectam* vocat; et *cominus pugnantes* Mysos, quod boni sint bellatores, neque agi ac ferri sua patiantur. Idemque in Iliadis libro decimo tertio pro Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων scribi vult Μοισῶν τ' ἀγχεμάχων.

93.

Neque fidem meretur Hipparchus, qui eo hanc sententiam impugnat, quod neque ubique eadem prorsus Oceano accidant, neque, si hoc detur, inde efficiatur Atlanticum mare in se refluere atque in orbem redire, et qui Seleuci Babylonii testimonio probare studet, non eadem Oceano ubique accidere. Nos vero majorem quæstionis partem de Oceano et æstu ad Posidonium atque Athenodorum rejicimus, qui de his satis copiose disputaverunt. In præsentia id modo dicimus: et accidentium similitudini nostram sententiam melius respondere et cœlestia evaporationibus inde surgentibus melius fere ali, si humor copiosior circumfundatur.

94.

Posidonius vehementiorem affluxum augescentis maris eo etiam innuisse Homerum putat, quod scopulos memoravit modo occultatos, modo detectos, et quod fluvii nomine Oceanum affecit (*Il.* Ξ, 245 *al.*): quorum prius rectum est, posterius nihil habet rationis. Nam neque incremento maris aqua ita accedit, ut cursui fluminis ea accessio sit similis: et recessio adhuc etiam magis ei dissimilis est.

95.

Scribit Polybius esse Gadibus in templo Herculis fontem ad cujus aquas potui aptas paucorum sit graduum descensus, qui ad æstus maris contrario plane affi-

ροίαις τῆς θαλάττης ἀντιπαθεῖν, κατὰ μὲν τὰς πλήμας ἐκλείπουσαν, κατὰ δὲ τὰς ἀμπώτεις πληρουμένην. Αἰτιᾶται δ' ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐκπῖπτον, καλυφθείσης μὲν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ κύματος κατὰ τὰς ἐπιβάσεις τῆς θαλάττης, εἴργεται τῶν οἰκείων τοιούτων ἐξόδων, ἀναστρέψαν δὲ εἰς τὸ ἐντὸς ἐμφράττει τοὺς τῆς πηγῆς πόρους καὶ ποιεῖ λειψυδρίαν, γυμνωθείσης δὲ πάλιν, εὐθυπορῆσαν ἐλευθεροῖ τὰς φλέβας τῆς πηγῆς, ὥστ' ἀναβλύειν εὐπόρως. Ἀρτεμίδωρος δὲ ἀντειπὼν τούτῳ καὶ ἅμα παρ' αὐτοῦ τινα θεὶς αἰτίαν, μνησθεὶς δὲ καὶ τῆς Σιλανοῦ δόξης τοῦ συγγραφέως, οὔ μοι δοκεῖ μνήμης ἄξια εἰπεῖν, ὡς ἂν ἰδιώτης περὶ ταῦτα καὶ αὐτὸς καὶ Σιλανός. Ποσειδώνιος δὲ ψευδῆ λέγων τὴν ἱστορίαν εἶναι ταύτην δύο φησὶ εἶναι φρέατα ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τρίτον ἐν τῇ πόλει· τῶν δ' ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τὸ μὲν μικρότερον ὑδρευομένων συνεχῶς αὐθωρὸν καὶ ἐκλείπειν, καὶ διαλειπόντων τῆς ὑδρείας πληροῦσθαι πάλιν· τὸ δὲ μεῖζον δι' ὅλης τῆς ἡμέρας τὴν ὑδρείαν ἔχον, μειούμενον μέντοι, καθάπερ καὶ τἆλλα φρέατα πάντα, νύκτωρ πληροῦσθαι, μηκέτι ὑδρευομένων· ἐπειδὴ δὲ συμπίπτει κατὰ τὸν τῆς συμπληρώσεως καιρὸν ἡ ἄμπωτις πολλάκις, πεπιστεῦσθαι κενῶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τὴν ἀντιπάθειαν. Ὅτι μὲν οὖν ἡ ἱστορία πεπίστευται, καὶ οὗτος εἴρηκε, καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς παραδόξοις θρυλουμένην παρειλήφαμεν κτλ.

Οὐκ οἶδα δὲ πῶς κατ' ἄλλα δεινοὺς ἀποφαίνων ὁ Ποσειδώνιος τοὺς Φοίνικας, ἐνταῦθα μωρίαν μᾶλλον ἢ δριμύτητα αὐτῶν κατέγνωκεν. Ἡμέρα μὲν γὰρ καὶ νὺξ τῇ τοῦ ἡλίου περιφορᾷ μετρεῖται, τοτὲ μὲν ὑπὸ γῆς ὄντος, τοτὲ δὲ ὑπὲρ γῆς φαινομένου· φησὶ δὲ τὴν τοῦ ὠκεανοῦ κίνησιν ὑπέχειν ἀστροειδῆ περίοδον, τὴν μὲν ἡμερήσιον ἀποδιδοῦσαν, τὴν δὲ μηνιαίαν, τὴν δ' ἐνιαυσιαίαν συμπαθῶς τῇ σελήνῃ. Ὅταν γὰρ αὕτη ζῳδίου μέγεθος ὑπερέχῃ τοῦ ὁρίζοντος, ἄρχεσθαι διοιδεῖν τὴν θάλατταν καὶ ἐπιβαίνειν τῆς γῆς αἰσθητῶς μέχρι μεσουρανήσεως· ἐκκλίναντος δὲ τοῦ ἄστρου, πάλιν ἀναχωρεῖν τὸ πέλαγος κατ' ὀλίγον, ἕως ἂν ζῴδιον ὑπερέχῃ τῆς δύσεως ἡ σελήνη· εἶτα μένειν τοσοῦτον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει χρόνον, ὅσον ἡ σελήνη συνάπτει πρὸς αὐτὴν τὴν δύσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τοσοῦτον, ὅσον κινηθεῖσα ὑπὸ γῆς ζῴδιον ἀπόσχοι ἂν τοῦ ὁρίζοντος· εἶτ' ἐπιβαίνειν πάλιν ἕως τοῦ ὑπὸ γῆν μεσουρανήματος· εἶτ' ἀναχωρεῖν, ἕως ἂν πρὸς τὰς ἀνατολὰς περιχωρήσασα ἡ σελήνη ζῴδιον τοῦ ὁρίζοντος ἀπόσχῃ· μένειν δὲ, μέχρις ἂν ζῴδιον ὑπὲρ γῆς μετεωρισθῇ, καὶ πάλιν ἐπιβαίνειν. Ταύτην μὲν εἶναι λέγει τὴν ἡμερήσιον περίοδον· τὴν δὲ μηνιαίαν, ὅτι μέγισται μὲν αἱ παλίρροιαι γίγνονται περὶ τὰς συνόδους, εἶτα μειοῦνται μέχρι διχοτόμου· πάλιν δ' αὔξονται μέχρι πανσελήνου, καὶ μειοῦνται πάλιν ἕως διχοτόμου φθινάδος· εἶθ' ἕως τῶν συνόδων αἱ αὐξήσεις· πλεονάζειν δὲ καὶ χρόνῳ καὶ τάχει τὰς αὐξήσεις. Τὰς δ' ἐνιαυσίας παρὰ τῶν ἐν Γαδείροις πυθέσθαι φησὶ, λεγόντων ὡς κατὰ θερινὰς τροπὰς μάλιστα αὔξοιντο καὶ αἱ ἀναχωρήσεις καὶ αἱ ἐπιβάσεις. Εἰκάζει δ' αὐτὸς ἀπὸ τῶν τροπῶν μειοῦσθαι μὲν ἕως ἰσημερίας, αὔξεσθαι δὲ ἕως χειμερινῶν τροπῶν· εἶτα μειοῦσθαι μέχρι ἐαρινῆς ἰσημερίας· εἶτ' αὔξεσθαι μέχρι

---

ciatur modo, quum sub exundationem maris deficiat, et defluente eo impleatur. Causam rei confert in ventum qui e profundo in superficiem terræ effertur : qua superficie sub maris affluxu ab aquis occupata, ventum, quum suis exitibus solitis privetur, introrsum reverti, obstructisque fontis meatibus aquas intercludere, rursumque denudata aquis superficie, recta exeuntem venas fontis liberare obstructione, atque ita tum aquam copiose ebullire. Artemidorus autem dum hujus sententiam vult refellere, aliamque a se causam profert, facta simul sententiæ Silani historici mentione, indigna relatu mihi videtur dicere : quippe quum et ipse et Silanus harum fuerint rerum rudes. At Posidonius falsitatis hanc narrationem damnans, duos ait in Herculis templo esse puteos, et in urbe tertium : eorum qui sunt ad Herculis, minorem, quum continenter ex eo aqua hauriatur, ea ipsa hora siccari, rursumque impleri, ubi desitum fuerit aquari : majorem totius diei aquationi sufficere; minui quidem ipsum quoque more aliorum puteorum, aquatione autem noctu cessante repleri : et quum in repletionis tempus incidat non raro maris defluxus, creditam esse ab incolis illam contrarietatem affectionis, inaniter. Historiæ quidem huic fidem adhibitam fuisse quum ille ait, tum nos in divulgatis rerum inusitatarum narrationibus traditum reperimus.

Nescio autem qui factum sit ut Posidonius, in ceteris rebus acumen ingenii Phœnicibus tribuens, magis hoc loco eos fatuos quam subtiles judicet. Solis conversionem die ac nocte metimur, partem supra, partem infra terram eo exigente. Jam ille tradit oceani motum imitari conversionem cœlestem, esseque æstum maris alium diurnum, alium annuum, ad lunam certo modo affecti. Quum luna enim unius signi spatio supra horizontem elevatur, tum intumescere mare et in terram effluere (quod etiam sensus possit percipere), idque usque dum ad medium cœli luna perveniat. Inde declinante astro, paulatim mare abscedere, dum uno tantum signo ab occasu absit luna : tum consistere ipsum tanto tempore quanto luna ad ipsum occasum perrexerit, item tanto quanto infra terram sub horizontem unius signi quantitate descenderit : exinde rursum increscere, donec ad medium cœli infra terram luna appulerit : postea iterum recedere, usque dum versus ortum progressa luna signo uno horizontem se habeat altiorem : tum eodem statu manere, donec ea signo uno horizontem superet altitudine : exinde rursum in terram exire. Hunc ergo ait ille maris esse diurnum circuitum. Menstruum porro, quod maximi refluxus contingunt circa novilunium, deinde dum æqua portione divisa videatur luna, minui ; hinc rursum usque ad plenilunium augeri, et minui exinde, usque dum diminuta lumine dimidium lucidum ostendat; postea rursum ad coitum usque crescere : ea autem incrementa et tempore et celeritate sese superare. Annuas denique maris vices se a Gaditanis auditu cognovisse ait : ita enim illos tradere, circa æstivum solstitium recessus accessusque maris maxime augeri ; se vero conjecturam facere, eosdem

θερινῶν τροπῶν. Τῶν δὲ περιόδων τούτων οὐσῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα, τὸν συνάμφω χρόνον δὶς μὲν ἐπιβαινούσης τῆς θαλάττης, δὶς δὲ ἀναχωρούσης, τεταγμένως δὲ καὶ τῷ ἡμερησίῳ χρόνῳ καὶ τῷ νυκτερινῷ, πῶς οἷόντε πολλάκις μὲν συμβαίνειν κατὰ τὰς ἀμπώτεις τὴν πλήρωσιν τοῦ φρέατος, μὴ πολλάκις δὲ τὴν λειψυδρίαν; ἢ πολλάκις μέν, μὴ ἰσάκις δέ; ἢ καὶ ἰσάκις δὲ, τοὺς δὲ Γαδειρίτας ταῦτα μὲν μὴ ἱκανοὺς γενέσθαι τηρῆσαι τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, τὰς δ' ἐνιαυσίους περιόδους ἐκ τῶν ἅπαξ συμβαινόντων κατ' ἔτος τηρῆσαι; (τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα). Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε πιστεύει αὐτοῖς, δῆλον ἐξ ὧν καὶ προσεικάζει γίνεσθαι τὰς μειώσεις καὶ πάλιν αὐξήσεις ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπάς τε ἑτέρας κἀκεῖθεν πάλιν ἐπανόδους. Καὶ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο εἰκὸς, ὅτι τηρητικοὶ ὄντες τὰ μὲν συμβαίνοντα οὐκ εἶδον, τοῖς δὲ μὴ συμβαίνουσιν ἐπίστευσαν.

Φησὶ δ' οὖν Σέλευκον τὸν ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης καὶ ἀνωμαλίαν τινὰ ἐν τούτοις καὶ ὁμαλότητα λέγειν κατὰ τὰς τῶν ζῳδίων διαφοράς· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἰσημερινοῖς ζῳδίοις τῆς σελήνης οὔσης ὁμαλίζειν τὰ πάθη, ἐν δὲ τοῖς τροπικοῖς ἀνωμαλίαν εἶναι καὶ πλήθει καὶ τάχει, τῶν δ' ἄλλων ἑκάστου κατὰ τοὺς συνεγγισμοὺς εἶναι τὴν ἀναλογίαν. Αὐτὸς δὲ κατὰ τὰς θερινὰς τροπὰς περὶ τὴν πανσέληνόν φησιν ἐν τῷ Ἡρακλείῳ γενόμενος τῷ ἐν Γαδείροις πλείους ἡμέρας μὴ δύνασθαι συνεῖναι τὰς ἐνιαυσίους διαφοράς. Περὶ μέντοι τὴν σύνοδον ἐκείνου τοῦ μηνὸς τηρῆσαι μεγάλην παραλλαγὴν ἐν Ἰλίπᾳ τῆς τοῦ Βαίτιος ἀνακοπῆς παρὰ τὰς ἔμπροσθεν, ἐν αἷς οὐδὲ ἕως ἡμίσους τὰς ὄχθας ἔβρεχε· τότε δ' ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ, ὥσθ' ὑδρεύεσθαι τοὺς στρατιώτας αὐτόθι (διέχει δ' Ἰλίπα τῆς θαλάττης περὶ ἑπτακοσίους σταδίους)· τῶν δ' ἐπὶ θαλάττῃ πεδίων καὶ ἐπὶ τριάκοντα σταδίους εἰς βάθος καλυπτομένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος, ὥστε καὶ νήσους ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ τῆς κρηπῖδος ὕψος τῆς τε τοῦ νεὼ τοῦ ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τῆς τοῦ χώματος, ὃ τοῦ λιμένος πρόκειται τοῦ ἐν Γαδείροις, οὐδ' ἐπὶ δέκα πήχεις καλυπτόμενον ἀναμετρῆσαί φησι· κἂν προσθῇ δέ τις τὸ διπλάσιον τούτου κατὰ τὰς γενομένας ποτὲ παραυξήσεις, [οὐδ'] οὕτω παρασχεῖν ἂν τὴν ἔμφασιν, ἣν ἐν τοῖς πεδίοις παρέχεται τὸ μέγεθος τῆς πλημμυρίδος. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ πάθος κοινὸν ἱστορεῖται κατὰ πᾶσαν τὴν κύκλῳ παρωκεανῖτιν, τὸ δὲ τοῦ Ἴβηρος ποταμοῦ καινὸν καὶ ἴδιόν φησιν οὗτος· πλημμυρεῖν γὰρ ἔσθ' ὅπου (τε) καὶ χωρὶς ὄμβρων καὶ χιόνων, ἐπειδὰν τὰ βόρεια πνεύματα πλεονάσῃ, αἰτίαν δ' εἶναι τὴν λίμνην, δι' ἧς ῥεῖ· συνεκβάλλεσθαι γὰρ τὸ λιμναῖον ὑπὸ τῶν ἀνέμων.

Ἱστορεῖ δὲ καὶ δένδρον ἐν Γαδείροις ὄζους ἔχον καμπτομένους εἰς ἔδαφος, πολλάκις δὲ φύλλα ξιφοειδῆ πηχυαῖα τὸ μῆκος, πλάτος δὲ τετραδάκτυλα. Περὶ δὲ Νέαν Καρχηδόνα δένδρον ἐξ ἀκάνθης φλοιὸν ἀφιέναι, ἐξ οὗ ὑφάσματα γίνεται κάλλιστα. Τῷ μὲν οὖν ἐν Γαδείροις καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν ὅμοιον ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν τῶν κλάδων κατάκαμψιν, τοῖς δὲ φύλλοις ἀνόμοιον, οὐδὲ καρπὸν ἔχον· τοῦτο δ' ἔχειν φησί. Τὰ δ' ἀκάνθινα ὑφαίνεται καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ, φέρει δ' οὐ(δὲν) δέν-

---

a solstitio illo ad æquinoctium usque diminui, rursumque ad brumam usque accrescere; ab hac usque ad vernum æquinoctium decrescere, porroque augescere usque ad æstivum solstitium. Hæ maris vices quum quovis die et nocte quavis eveniant, bis per utrumque tempus mari se efferente, et bis subsidente, idque certo ordine et interdiu et noctu: quomodo fieri potest ut impletio putei sæpe eveniat sub refluxum maris, non sæpe autem exinanitio? aut sæpe quidem, sed non toties? vel etiam toties quidem, Gaditanos autem non satis valere mente, ut observent quæ fiant quotidie, nihilominus tamen annuas vicissitudines ex eo deprehendere, quod semel fit toto anno? Atqui fidem eum ipsis adhibere ex eo constat, quod ipse conjecturam addit de decrementis et sequentibus incrementis fluxuum a solstitiis ad solstitia, et de recursu qui hic fiat eadem via. At ne hoc quidem consentaneum est, homines istos observandi studiosos ea quæ eveniunt non animadvertisse, credidisse iis quæ non fierent.

Refert etiam Seleucum eum qui a Rubro mari oriundus fuit, in his æqualitatem inæqualitatemque statuere aliquam pro signorum cœlestium ratione: nam luna in æquinoctialibus signis hærente, æquabiliter illos æstus fieri; in solstitialibus autem et quantitate et celeritate inæquali; eamque inæqualitatem in reliquis signis locum habere pro eo atque unumquodvis eorum ad dicta propius accedit. Ipse autem se memorat Gadibus in Herculis templo fuisse sub ipsum æstivum solstitium, in plenilunio per aliquammultos dies, neque tamen anniversarias istas mutationes potuisse deprehendere; sed circa ejus mensis novilunium magnam se in Bætis fluvii apud Ilipam repercussione notasse diversitatem: qui quum ante ne ad dimidium quidem usque ripam madefaceret, tunc ita fuerit effusus, ut ibi aquarentur milites (abest autem Ilipa a mari circiter septingenta stadia); et dum campestria mari propinqua etiam usque triginta stadia in altum fuerint aquarum exæstuatione tecta, ita ut insularum modo mari quædam ambirentur, altitudinem fundamenti, cui fanum Herculis insistit et ipse agger qui portui Gaditano præpositus est, ne ad decem quidem cubitos fuisse occultatam, quos ipse sit permensus: quodsi quis etiam duplum hujus addat, secundum incrementa tunc facta, ne sic quidem posse indicium præberi ejus magnitudinis, quam in campis exundatio facit. Atque hoc quidem traditur evenire communiter toti oræ oceano adjacentis circulo: novum autem et peculiare hoc ille de Ibero fluvio refert, eum aliquando exundare nullis imbribus aut nivibus causam præbentibus, quum boreæ frequentes flant: in causa esse paludem, per quam fluit: nam a ventis aquam palustrem una extorqueri.

Narrat etiam arborem esse Gadibus, cujus rami ad solum sint deflexi, folia frequenter cubitalia longitudine, quattuor lata digitos, forma gladii: et apud Novam Carthaginem arborem esse quæ e spina corticem emittat, unde telæ pulcherrimæ conficiantur. Nos sane, quod ad ramorum deorsum inflexionem attinet, Gaditanæ arboris similem in Ægypto novimus, foliis tamen dissimilem et fructu (facit enim ille suam frugiferam) carentem. E spinis autem texturæ fiunt

δρον τὴν ἄκανθαν, ἐξ ἧς ὁ φλοιὸς, ἀλλὰ χαμαίζηλος ἡ βοτάνη. Τῷ δὲ δένδρῳ τῷ ἐν Γαδείροις καὶ τοῦτο προσιστόρηται, ὅτι κλάδου μὲν ἀποκλωμένου γάλα ῥεῖ, ῥίζης δὲ τεμνομένης μιλτῶδες ὑγρὸν ἀναφέρεται.

96.

Strabo III, p. 170 : De Herculis Columnis alii statuunt aliter. Δικαίαρχος δὲ καὶ Ἐρατοσθένης καὶ Πολύβιος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων περὶ τὸν πορθμὸν ἀποφαίνουσι τὰς Στήλας. Οἱ δὲ Ἴβηρες καὶ Λίβυες ἐν Γαδείροις εἶναί φασιν· οὐδὲν γὰρ ἐοικέναι στήλαις τὰ περὶ τὸν πορθμόν. Οἱ δὲ τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδείροις χαλκᾶς ὀκταπήχεις, ἐν αἷς ἀναγέγραπται τὸ ἀνάλωμα τῆς κατασκευῆς τοῦ ἱεροῦ, ταύτας λέγεσθαί φασιν· ἐφ᾽ ἃς ἐρχόμενοι οἱ τελέσαντες τὸν πλοῦν καὶ θύοντες τῷ Ἡρακλεῖ, διαβοηθῆναι παρεσκεύασαν, ὡς τοῦτ᾽ εἶναι καὶ γῆς καὶ θαλάττης τὸ πέρας. Τοῦτον δ᾽ εἶναι πιθανώτατον καὶ Ποσειδώνιος ἡγεῖται τὸν λόγον· τὸν δὲ χρησμὸν καὶ τοὺς πολλοὺς ἀποστόλους, ψεῦσμα Φοινικικόν. Intellige oraculum, quod Tyrios jusserit ad Herculis columnas deducere coloniam. Verba τοὺς πολλοὺς ἀποστόλους ad narrationem referenda, ex qua ter colonos Tyrii emiserint, antequam Gades urbem et fanum Herculis condi contigerit. Vid. Strabo p. 169 sq.

97.

Strabo III, p. 138 : Quæ contra Ephorum, ut qui de Herculis ara in Sacro Iberiæ promontorio exstructa mendacia retulerit, Artemidorus disputat, ea quidem recte se habere videntur : Ἃ δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ χυδαίοις ὁμοίως εἴρηκεν, οὐ πάνυ. Λέγειν γὰρ δή φησι Ποσειδώνιος τοὺς πολλοὺς, μείζω δύνειν τὸν ἥλιον ἐν τῇ παρωκεανίτιδι [καὶ] μετὰ ψόφου παραπλησίως ὡσανεὶ σίζοντος τοῦ πελάγους κατὰ σβέσιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν. Ψεῦδος δ᾽ εἶναι καὶ τοῦτο καὶ τὸ παραχρῆμα νύκτα ἀκολουθεῖν μετὰ τὴν δύσιν· οὐ γὰρ παραχρῆμα, μικρὸν δ᾽ ὕστερον, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πελάγεσι τοῖς μεγάλοις. Ὅπου μὲν γὰρ εἰς ὄρη δύεται, πλείω τὸν μετὰ δύσιν χρόνον τῆς ἡμέρας συμβαίνειν ἐκ τοῦ παραφωτισμοῦ, ἐκεῖ δὲ πλείω μὲν οὐκ ἐπακολουθεῖν, μὴ μέντοι μηδὲ παραχρῆμα συνάπτειν τὸ σκότος, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πεδίοις. Τὴν δὲ τοῦ μεγέθους φαντασίαν αὔξεσθαι μὲν ὁμοίως κατά τε τὰς δύσεις καὶ τὰς ἀνατολὰς ἐν τοῖς πελάγεσι διὰ τὸ τὰς ἀναθυμιάσεις πλείους ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφέρεσθαι· διὰ δὲ τούτων ὡς δι᾽ αὐλῶν (?) κλωμένων τὴν ὄψιν πλατυτέρας δέχεσθαι τὰς φαντασίας, καθάπερ καὶ διὰ νέφους ξηροῦ καὶ λεπτοῦ βλέπουσιν δυόμενον ἢ ἀνατέλλοντα τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ἡνίκα καὶ ἐνερευθὲς φαίνεσθαι τὸ ἄστρον. Τὸ δὲ ψεῦδος ἐλέγξαι φησὶ τριάκονθ᾽ ἡμέρας διατρίψας ἐν Γαδείροις καὶ τηρήσας τὰς δύσεις. Ὁ δέ γε Ἀρτεμίδωρος ἑκατονταπλασίονά φησι δύεσθαι τὸν ἥλιον, καὶ αὐτίκα νύκτα καταλαμβάνειν.

Quì fiat ut sol oriens et occidens major esse videatur, Strabone accuratius etiam exponit Cleomedes Cycl. Theor. II, p. 427 sqq., quem sua hausisse e Posidonio produnt verba capitis postrema p. 730, ubi hæc : Διὰ μὲν γὰρ νοτεροῦ καὶ παχυτέρου ἀέρος ὁρώμενος, μείζων ἡμῖν καὶ πλέον ἀφεστὼς φαίνεται· διὰ δὲ καθαροῦ, ἐλάττων τῷ μεγέθει καὶ ἔγγιον τὸ διάστημα. Ὥστε εἰ δυνατὸν ἦν ἡμῖν, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, διά τε τοίχων στερεῶν καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων ὁρᾶν, ὡς ὁ Λυγκεὺς, μείζων ἂν ἐφαντάζετο ἡμῖν ὁ ἥλιος διὰ τούτων ὁρώμενος, καὶ πολὺ μεῖζον διάστημα ἀφεστώς. Cf. idem p. 471 de sole, quum Oceanum subeat, stridorem edente. Ceterum Cleomedes ante oculos habuisse videtur Posidonii

---

etiam in Cappadocia; sed non arbor spinam fert unde cortex, sed stirps est humilis. De Gaditana autem arbore id præterea narratur, eam ramo effracto lac, radice incisa humorem minii colore emittere.

96.

Dicæarchus et Eratosthenes et Polybius et plurimi Græcorum Columnas ad fretum esse (Columnas Herculis) asserunt. At Hispani et Afri Gadibus eas vindicant : nihil enim columnarum simile habere ea quæ sunt ad fretum. Alii Columnas intelligi volunt æreas octo cubitorum columnas quæ sunt Gadibus in Herculis delubro, quibus inscriptus est sumptus in templi factus exædificationem : nam ad has qui navigatione absoluta pervenissent et sacra Herculi facerent, hos eam famam curavisse divulgari, ibi maris esse terræque finem : atque hanc maxime omnium opinionum probabilem esse etiam Posidonius censet, oraculum autem et multos legatos commentum Phœnicum.

97.

Neque vero credendum est Artemidoro de iis, quæ plebeii et vulgaris homunculi in morem dixit. Vulgo enim perhiberi ait Posidonius, solem ibi ad Oceani litus occidere majorem, editoque strepitu, quasi si mare strideret sibilaretque eo quia in fundum deferatur exstincto : quin præter hoc vanum esse etiam illud quod aiunt statim ab occasu noctem insequi : non enim statim id fieri, sed non multo post, ut et in aliis fit magnis maribus; ubi enim sol in montes occumbit, ex luminis per latera diffusione diutius ab occasu diem perdurare, in mari autem non item, neque tamen illico tenebras statim oboriri, atque idem etiam in magnis usu venire campis. Magnitudinem autem solis ideo augeri sub ortum et occasum in maribus altis, quod plures vapores ab humido in altum sese attollunt : quibus tanquam fistulis [vitris?] infractos radios visus diffundi et majorem vera quantitatem fingere, quemadmodum quum solem lunamve orientem aut occidentem per aridam tenuemque nubem intuemur, rubere putamus. Hoc mendacium ait se deprehendisse, quum Gadibus per triginta dies commoratus occasum solis observasset. At Artemidorus centuplo quam sit alias majorem occidere solem dicit, confestimque noctem ingruere.

vel Φυσικὸν λόγον vel libros Περὶ μετεώρων, in quibus fusius egit de solis natura, forma, magnitudine, et quæ huc pertinent alia, teste Diogene Laert. VII, 144 : Εἶναι δὲ τὸν μὲν ἥλιον εἰλικρινὲς πῦρ, καθά φησι Ποσειδώνιος ἐν τῷ ιζ' Περὶ μετεώρων· καὶ μείζονα τῆς γῆς, ὡς ὁ αὐτὸς ἐν τῷ ις' τοῦ Φυσικοῦ λόγου· ἀλλὰ καὶ σφαιροειδῆ, ὡς οἱ περὶ αὐτὸν τοῦτον φασί, ἀναλόγως τῷ κόσμῳ· πῦρ μὲν οὖν εἶναι, ὅτι τὰ πυρὸς πάντα ποιεῖ· μείζω δὲ τῆς γῆς, τῷ πᾶσαν ὑπ' αὐτοῦ φωτίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν· καὶ τὸ τὴν γῆν δὲ κωνοειδῆ σκιὰν ἀποτελεῖν, τὸ μείζονα εἶναι σημαίνει· πάντοθεν δὲ βλέπεσθαι διὰ τὸ μέγεθος. Cf. Macrob. Saturn. I, 23 : *Sicut et Posidonius et Cleanthes affirmant, solis meatus a plaga quæ usta dicitur non recedit, quia sub ipsa currit oceanus, qui terram ambit et dividit. Omnium autem physicorum assertione constat calorem humore nutriri.* Idem in Somn. Scip. I, 20 : *Eratosthenes in libris Dimensionum sic ait : Mensura terræ septies et vicies multiplicata mensuram solis efficiet. Posidonius dicit multo multoque sæpius multiplicatam solis spatium efficere. Et uterque lunaris defectus argumentum pro se advocat. Ita quum solem volunt terra majorem probare, testimonio lunæ deficientis utuntur : quum defectum lunæ conantur asserere, probationem de solis magnitudine mutuantur.* Cleomedes l. l. p. 452 : Ἡ τοιαύτη δὲ ἔφοδος μάλιστα ἐμφαίνει τὸ ἀξίωμα τοῦ κατ' αὐτὸν μεγέθους. Ἡ Συήνη ὑπὸ τῷ Καρκίνῳ κεῖται· ὁπόταν οὖν ὁ ἥλιος ἐν τούτῳ γενόμενος τῷ ζωδίῳ κατ' ἀτρεκῆ μεσημβρίαν στῇ, ἄσκια γίνεται τὰ φωτιζόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ, ἐπὶ σταδίους τετρακοσίους τὴν διάμετρον. Ὧν οὕτως ἐν τοῖς φαινομένοις ἐχόντων, ὁ Ποσειδώνιος ὑποθέμενος μυριοπλασίονα εἶναι τὸν ἡλιακὸν κύκλον τοῦ τῆς γῆς κύκλου, ἀπὸ τούτου ὁρμώμενος, δείκνυσιν, ὅτι μυριάδων τετρακοσίων εἶναι δεῖ τὴν τοῦ ἡλίου διάμετρον. Εἰ γὰρ ὁ κύκλος τοῦ κύκλου μυριοπλασίων, καὶ τὸ τμῆμα τοῦ ἡλιακοῦ κύκλου, ὅπερ ἔχει τὸ τοῦ ἡλίου μέγεθος, μυριοπλάσιον εἶναι δεῖ τούτου τοῦ τμήματος τῆς γῆς, ὅπερ ὁ ἥλιος κατὰ κορυφὴν ὑπερκείμενος ἄσκιον παρέχεται. Ἐπεὶ οὖν τοῦτο ἐπὶ τετρακοσίους τὴν διάμετρον ἐκτέταται σταδίους, τετρακοσίων εἶναι μυριάδων δεῖ, ὅπερ ἐπέχει ἑκάστοτε ὁ ἥλιος τοῦ οἰκείου κύκλου.

98.

Strabo III, p. 153 : Ὑψηλὸν δ' ἐστὶ τὸ ἑωθινὸν (τῆς Λυσιτανίας) καὶ τραχύ. Ἡ δὲ ὑποκειμένη χώρα, πεδιὰς πᾶσα, καὶ μέχρι θαλάττης, πλὴν ὀλίγων ὀρῶν οὐ μεγάλων· ᾗ δὴ καὶ τὸν Ἀριστοτέλη φησὶν ὁ Ποσειδώνιος οὐκ ὀρθῶς αἰτιᾶσθαι τὴν παραλίαν τὴν κατὰ τὴν Μαυρουσίαν τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων· παλιρροεῖν γὰρ φάναι τὴν θάλατταν διὰ τὸ τὰς ἄκρας ὑψηλάς τε καὶ τραχείας εἶναι, δεχομένας τε τὸ κῦμα σκληρῶς, καὶ ἀνταποδιδούσας τῇ Ἰβηρίᾳ· τἀναντία γὰρ θινώδεις εἶναι καὶ ταπεινὰς τὰς πλείστας, ὀρθῶς λέγων.

In seqq. (p. 153) Strabo fluvios Lusitaniæ recensens post alios nominat Lethen sive Limæam sive Belionem. Καὶ οὗτος δὲ, pergit, ἐκ Κελτιβήρων καὶ Οὐακκαίων ῥεῖ· καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Βαῖνις (οἱ δὲ Μίνιόν φασι), πολὺ μέγιστος τῶν ἐν Λυσιτανίᾳ ποταμῶν, ἐπὶ ὀκτακοσίους καὶ αὐτὸς ἀναπλεόμενος σταδίους. Ποσειδώνιος δὲ ἐκ Καντάβρων καὶ αὐτὸν ῥεῖν φησί· πρόκειται δὲ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ νῆσος, καὶ χηλαὶ δύο ὅρμους ἔχουσαι. Ἐπαινεῖν δ' ἄξιον τὴν φύσιν, ὅτι τὰς ὄχθας ὑψηλὰς ἔχουσιν οἱ ποταμοὶ καὶ ἱκανὰς δέχεσθαι τοῖς ῥείθροις τὴν θάλατταν πλημμυροῦσαν, ὥστε μὴ ὑπερχεῖσθαι, μηδ' ἐπιπολάζειν ἐν τοῖς πεδίοις.

Postrema adjeci utpote quæ item petita fuerint e Posidonio de maris accessu et recessu fusius disputante.

99.

Strabo I, p. 54 init. : (Τὸ Σαρδώνιον πέλαγος) λέγεται τῶν ἀναμετρηθέντων βαθύτατόν που χιλίων ὀργυιῶν, ὡς Ποσειδώνιός φησι.

Hæc Posidonius protulerit de eadem re loquens de qua Strabo agit, quem vide.

100.

Strabo III, p. 144 : Ἴδιον δέ τί φησι Ποσειδώνιος τηρῆσαι κατὰ τὸν ἀνάπλουν τὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας, ὅτι

98.

Latus illud ortivum sublime est et asperum : infra eam tota regio est plana usque ad mare, exceptis paucis non magnis montibus. Quare Aristotelem Posidonius ait æstuum marinorum qui fiunt in Hispania causas non recte ascribere litori et Mauritaniæ [litoribus Hispaniæ et Mauritaniæ?], dicentem mare ideo reciprocare, quia extrema terrarum sublimia sint et aspera, quæ fluctum et duriter excipiant et repercutiant : quum e contrario pleraque litora sint humilia et arenæ tumulis constent. Recte hic quidem disserit.

Post hunc Bænis [Næbis?], alii Minium nominant, fluviorum Lusitaniæ longe maximus, ipse quoque adversus navigatur ad octingenta stadia. Hunc quoque e Cantabris delabi auctor est Posidonius : ante ostia ejus sita est insula, et duæ crepidines portubus præditæ. Natura autem loci laudem meretur, quod ripas habent flumina sublimes, et quæ sufficiant ad excipiendum alveis mare exundans, ita ut non effundantur neque in campos dimanent.

99.

Sardoum mare, ubi profundissimum est, mille ulnarum altitudine præditum inventum esse mensura Posidonius perhibet.

100.

Peculiare aliquid se in navigatione ex Hispania observasse scribit Posidonius, nimirum in illo mari usque ad

οἱ εὖροι κατ' ἐκεῖνο τὸ πέλαγος ἕως τοῦ Σαρδῴου κόλπου πνέοιεν ἐτήσιοι· διὸ καὶ τρισὶ μησὶν εἰς Ἰταλίαν καταρᾶραι μόλις, παραδιενεχθεὶς περί τε τὰς Γυμνησίας νήσους καὶ περὶ Σαρδόνα καὶ τἄλλα ἀπαντικρὺ τούτων μέρη τῆς Λιβύης. Cf. interpretes ad h. l.

101.

Strabo I, p. 29 : Εἰσὶ δέ τινες, οἵ φασιν εἶναι δύο τοὺς κυριωτάτους ἀνέμους, Βορέαν καὶ Νότον, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ μικρὰν ἔγκλισιν διαφέρειν· τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν Εὖρον, χειμερινῶν δὲ Ἀπηλιώτην· δύσεων δὲ θερινῶν μὲν Ζέφυρον, χειμερινῶν δὲ Ἀργέστην. Τοῦ δὲ δύο εἶναι τοὺς ἀνέμους ποιοῦνται μάρτυρας Θρασυάλκην τε καὶ τὸν ποιητὴν αὐτὸν [τῷ] τὸν μὲν Ἀργέστην τῷ Νότῳ προσνέμειν·

ἀργεστᾶο Νότοιο·

τὸν δὲ Ζέφυρον τῷ Βορέᾳ·

Βορέης καὶ Ζέφυρος, τώ τε Θρῄκηθεν ἄητον.

Φησὶ δὲ Ποσειδώνιος, μηδένα οὕτως παραδεδωκέναι τοὺς ἀνέμους τῶν γνωρίμων περὶ ταῦτα, οἷον Ἀριστοτέλη, Τιμοσθένη, Βίωνα τὸν ἀστρολόγον· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν Καικίαν, τὸν δὲ τούτῳ κατὰ διάμετρον ἐναντίον Λίβα, ἀπὸ δύσεως ὄντα χειμερινῆς· πάλιν δὲ τὸν μὲν ἀπὸ χειμερινῆς ἀνατολῆς Εὖρον, τὸν δ' ἐναντίον Ἀργέστην· τοὺς δὲ μέσους Ἀπηλιώτην καὶ Ζέφυρον. Τὸν δὲ ποιητὴν δυσαῆ μὲν Ζέφυρον λέγειν τὸν ὑφ' ἡμῶν καλούμενον Ἀργέστην, λίγα δὲ πνέοντα Ζέφυρον τὸν ὑφ' ἡμῶν Ζέφυρον, ἀργέστην δὲ Νότον τὸν Λευκόνοτον· οὗτος γὰρ ὀλίγα τὰ νέφη ποιεῖ, τοῦ λοιποῦ Νότου * ὅλου Εὔρου πως ὄντος·

ὡς ὁπότε Ζέφυρος νέφεα στυφελίξῃ,
ἀργεστᾶο Νότοιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.

Τὸν γὰρ δυσαῆ Ζέφυρον νῦν λέγει, ὃς εἴωθε διασκιδνάναι τὰ ὑπὸ τοῦ Λευκονότου συναγόμενα ἀσθενῆ ὄντα, ἐπιθέτως τοῦ Νότου νῦν ἀργέστου λεγομένου.

---

sinum Sardoum Euros stato anni tempore spirare : itaque se tribus vix mensibus in Italiam pervenisse, jactatum et circa Gymnesias et juxta Sardiniam aliaque e regione horum loca Africæ.

101.

Sunt etiam qui duos præcipuos ventos faciant, Boream ac Austrum, a quibus reliqui parva differant inclinatione, Eurus ab æstivo ortu, Subsolanus ab hiberno; Favonius ab occasu æstivo, ab hiberno Caurus. Atque duos esse ventos confirmant quum Thrasyalcis testimonio, tum ipsius poetæ, qui Caurum Austro adscribat (*Il.* Λ, 306) :

Argestæ Austri :

Favonium autem Boreæ (*Il.* I, 5) :

Cum Zephyro Boreas Thracum de finibus acer
spirantes.

Ceterum Posidonius ait neminem de ventis hoc modo disseruisse eorum qui his rebus claruerunt, Aristotelem nimirum, Timosthenem, Bionem astrologum : sed eos ventum qui ab ortu flat æstivo, Cæciam perhibere; qui ei e regione est oppositus et ab occasu flat hiberno, Africum; qui ab ortu hiberno, Eurum, et ei oppositum Caurum; medios Subsolanum et Favonium. A poeta autem Favonium violenter spirantem vocari eum, qui nobis est Caurus; argute spirantem Favonium, eum qui nobis est Favonius; Austrum Caurum, Leuconotum (sive album Austrum), quippe qui paucas faciat nubes, quum reliquus Auster turbidus fere sit Eurus (*Il.* Λ, 305) :

Ac veluti nubes Zephyrus quum dissipat acer,
Argestæ pulsans violentis flatibus Austri.

Nam Zephyrum violenter spirantem hic dicit, qui solet dissipare imbecilles nubes a Leuconoto coactas, atque hic tanquam epitheto Auster appellatur Argestes.

L. LUCULLUS. M. T. CICERO.
T. POMPONIUS ATTICUS.

L. Lucullum de bello Marsico græce scripsisse testis est Plutarchus Lucull. c. 1 : Περὶ μὲν οὖν τῆς φιλολογίας αὐτοῦ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ ταῦτα λέγεται· νέον ὄντα πρὸς Ὁρτήσιον τὸν δικολόγον καὶ Σισεννᾶν τὸν ἱστορικὸν ἐκ παιδιᾶς τινος εἰς σπουδὴν προελθούσης ὁμολογῆσαι, προθεμένων ποίημα καὶ λόγον Ἑλληνικόν τε καὶ Ῥωμαϊκὸν, εἰς ὅ τι ἂν λάχῃ τούτων, τὸν Μαρσικὸν ἐντενεῖν πόλεμον. Καί πως ἔοικεν εἰς λόγον Ἑλληνικὸν ὁ κλῆρος ἀφικέσθαι· διασώζεται γὰρ Ἑλληνική τις ἱστορία τοῦ Μαρσικοῦ πολέμου. Cf. Cicero Ad Attic. I, 19.

M. T. Cicero græcos De consulatu suo commentarios composuit. Cic. Ep. ad Attic. I, 19 : *Commentarium consulatus mei græce compositum misi ad te. In quo si quid erit, quod homini Attico minus græcum eruditumque videatur, non dicam, quod tibi, ut opinor, Panormi Lucullus de suis historiis dixerat, se, quo facilius illas probaret Romani hominis esse, idcirco barbara quædam et* σόλοικα *dispersisse : apud me si quid erit ejusmodi, me imprudente erit et invito. Latinum si perfecero, ad te mittam.*

Idem ibid. II, 1 : *Kal. Jun.* (an. 694 a. u.) *eunti mihi Antium et gladiatores M. Metelli cupide relinquenti, venit obviam tuus puer : is mihi literas abs te et commentarium consulatus mei græce scriptum reddidit : in quo lætatus sum, aliquanto ante de iisdem rebus græce item scriptum librum L. Cossinio ad te perferendum dedisse. Nam si ego tuum ante legissem, furatum me abs te esse diceres : quamquam tua illa (legi enim libenter) horridula mihi atque incompta visa sunt : sed tamen erant ornata hoc ipso, quod ornamenta neglexerant, et, ut mulieres, ideo bene olere, quod nihil olebant, videbantur. Meus autem liber totum Isocratis* μυροθήκιον, *atque omnes ejus discipulorum arculas ac nonnihil etiam Aristotelia pigmenta consumpsit : quem tu Corcyræ, ut mihi aliis literis significas, strictim attigisti; post autem, ut arbitror, a Cossinio accepisti; quem tibi ego non essem ausus mittere, nisi eum lente ac fastidiose probavissem. Quamquam ad me rescripsit jam Rhodo Posidonius, se nostrum illud* ὑπόμνημα *quum legeret, quod ego ad eum, ut ornatius de iisdem rebus scriberet, miseram, non modo non excitatum esse ad scribendum, sed etiam plane deterritum. Quid quæris? conturbavi Græcam nationem. Ita vulgo qui instabant, ut darem sibi quod ornarent, jam exhibere mihi molestiam destiterunt. Tu si tibi placuerit liber, curabis ut et Athenis sit et in ceteris oppidis Græciæ. Videtur enim posse aliquid nostris rebus lucis afferre.*

Mentionem hujus commentarii facit Plutarchus Cæs. c. 8 : Καίσαρι, inquit, (sc. quum Lentulum et Cethegum Catilinæ socios defendere conatus esset) τῆς βουλῆς ἐξιόντι πολλοὶ τῶν Κικέρωνα φρουρούντων τότε νέων γυμνὰ τὰ ξίφη συνδραμόντες ἐπέσχον. Ἀλλὰ Κουρίων τότε λέγεται τῇ τηβέννῳ περιβαλὼν ὑπεξαγαγεῖν, αὐτός τε ὁ Κικέρων, ὡς οἱ νεανίσκοι προσέβλεψαν, ἀνανεῦσαι, φοβηθεὶς τὸν δῆμον, ἢ τὸν φόνον ὅλως ἄδικον καὶ παράνομον ἡγούμενος. Τοῦτο μὲν οὖν οὐκ οἶδα ὅπως ὁ Κικέρων, εἴπερ ἦν ἀληθὲς, ἐν τῷ Περὶ τῆς ὑπατείας οὐκ ἔγραψεν.

T. Pomponium Atticum item de Ciceronis consulatu græce scripsisse ex Cic. Ep. II, 1 modo vidimus. Adde locum Cornelii Nepotis in Vit. Att. c. 18 : *Est etiam unus liber* (Attici) *græce confectus, de consulatu Ciceronis.*

Præterea inter Romanos, qui græco sermone scripserint historiam, Vossius p. 202 recenset *L. Aurunculeium Cottam*, quem laudat Athenæus VI, p. 273, B, ἐν τῷ Περὶ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας, addens scripsisse eum ἐν τῇ πατρίῳ ἡμῶν φωνῇ. At non animadvertit Vossius verba illa esse *Larensii, Romani hominis.*

ASCLEPIADES MYRLEANUS.

Inter scriptores quibus Asclepiadis nomen, antiquissimus est Asclepiades Tragilensis, Τραγῳδουμένων auctor (Steph. Byz. v. Τράγιλος), quem inter Isocratis discipulos recensent Plutarchus De X oratt. p. 838 et Photius Bibl. cod. 262. « Ætas igitur ejus referenda erit ad Olymp. 104 (364), quo tempore inter viros rerum civilium studiosos floruit Epaminondas. » Ita Werferus (*Asclepiadis Tragilensis Tragodumenôn reliquiæ*, in *Actis Philol. Monac.* tom. II, p. 491 sqq.). Mihi aliter videtur. Circa annum 364 vix natus fuerit, nedum floruerit Asclepiades. Etenim junioribus Isocratis discipulis accensendum esse, adeo ut quo tempore mortuus est magister (338 a. C.), inter vicesimum et trigesimum ætatis annum Asclepiades versaretur, inde fit probabile, quod in schol. Marcian. ad Eurip. Hecub. 1 (ed. Cobet.) laudatur Φιλόχορος ἐν τῇ πρὸς Ἀσκληπιάδην ἐπιστολῇ (de Hecubæ parente). Philochorus vero post annum 262 in scribendo adhuc occupatus erat. Unde sequitur natales Asclepiadis non multum ultra annum 362 posse probabili modo removeri, quum vel sic senex demum Asclepiades Philochori juvenis coætaneus fuerit. — Τὰ τραγῳδούμενα, sive opus de historiis, unde fabularum scenicarum argumenta tragici poetæ repetierunt, sex complectebantur libros, teste Stephano Byz. l. l. Fragmenta collegit Werferus. Nos eadem magnopere aucta appendicis instar subjecimus, quod antiqui et docti sunt scriptoris, et quod facile fieri potest ut unum vel alterum Tragilensi a nobis adscriptum ad alium Asclepiadem pertineat.

Propius ad nos pertinet Asclepiades Myrleanus, qui De rebus Bithyniæ et De Turditana Iberiæ regione scripsit. Myrleani autem Asclepiadæ fuerunt duo, quos Suidas male confundit.

Suidas : Ἀσκληπιάδης, Διοτίμου, Μυρλεανός (πόλις δ' ἐστὶ Βιθυνίας, ἡ νῦν Ἀπάμεια καλουμένη)· τὸ δ' ἄνωθεν γένος ἦν Νικαεύς, γραμματικός, μαθητὴς Ἀπολλωνίου. Γέγονε δ' ἐπὶ τοῦ Ἀττάλου καὶ Εὐμένους τῶν ἐν Περγάμῳ βασιλέων. Ἔγραψε φιλοσόφων βιβλία διορθωτικά. [Ἐπαίδευσε δὲ καὶ εἰς Ῥώμην ἐπὶ Πομπηίου τοῦ μεγάλου.] Καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ τοῦ δ' Πτολεμαίου νέος διέτριψεν. Ἔγραψε πολλά. Cf. Eudoc. p. 64. Steph. Byz. : Μύρλεια... Ὁ πολίτης Μυρλεανός, ὡς Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς ἀναγράφεται. Idem : Νίκαια, πόλις Βιθυνίας... ὁ πολίτης Νικαιεὺς καὶ Νικαεὺς διχῶς. Ἐξ αὐτῆς Ἰσίγονος καὶ Ἀσκληπιάδης καὶ Παρθένιος καὶ Ἀπολλόδωρος καὶ Ἐπιθέρσης γραμματικός. (Parthenius quoque apud Suidam dicitur Νικαεὺς ἢ Μυρλεανός.)

Strabo III, p. 157 : Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρδιτανίᾳ παιδεύσας τὰ γραμματικὰ, καὶ περιήγησίν τινα τῶν ἐθνῶν ἐκδεδωκὼς τῶν ταύτῃ.

Patet apud Suidam duos misceri homines, quorum alter alterum seculo fere superavit. Prior juvenis vixit Alexandriæ sub Ptolemæo quarto, qui regnavit inde ab anno 205 a. C. (Ol. 143, 4). Paullo ante hæc tempora Apollonio Asclepiadis magistro bibliothecarii munus Alexandriæ demandatum erat; quo tamen per paucos tantum annos functus est, si quidem recte circa Olymp. 145 (200) diem obiisse statuitur (v. Ritsch. *Die Alex. Bibl.* p. 90). Igitur anno 205 a. C. Asclepiades antiquior ille viginti fere annos natus fuerit. Floruit sub Attalo I et Eumene II, quorum ille usque ad an. 197, hic ad an. 159 regnavit. Quodsi igitur apud Suidam legitur : Ἀπολλόδωρος, Ἀσκληπιάδου, γραμματικός, temporum certe ratio nihil obstat quin Asclepiades, Apollodori pater, (vel magister, ut nonnulli verba intelligi malunt,) idem fuerit Asclepiades Myrleanus. — Verba Ἐπαίδευσε δὲ καὶ εἰς Ῥώμην ἐπὶ Πομπηίου indicant alterum Asclepiadem juniorem, ad cujus tempora etiam sequentia accommodare Reinesius voluit, scribendo ἐπὶ τοῦ θ' Πτολεμαίου.

Jam quod opera attinet quæ Myrleanis hisce attribuuntur, nullus dubito quin Periegesis regionis Turditanæ ad Pompeji æqualem pertineat, quoniam Attali et Eumenis temporibus Græcum grammaticum in Hispania scholam aperuisse a vero abhorreat. Contra Bithyniacæ historiæ auctor qui sit, utrum senior an junior Myrleanus, parum liquet. Laudatur opus a Parthenio, qui junioris fere coætaneus erat. — Τὰ φιλοσόφων βιβλία διορθωτικὰ cum Myrleani scriptis, quot eorum novimus, minus congrua esse videntur; quare vereor ne Asclepiadis philosophi sint, v. c. Phliasii illius, cujus Cicero Tuscul. V, 39 meminit. Reliqua quæ apud veteres Myrleano Ascl. tribuuntur, grammatici maxime argumenti sunt. Primum huc pertinet scriptum Περὶ τῆς Νεστορίδος sive *De Nestoris poculo Homerico* (Il. XI, 632), quod pæne totum exscripsisse videtur Athenæus p. 477, B; 488-494;

498, F; 503, E. Ex eodemque opere petita sunt quæ leguntur p. 474, B, de *carchesio* poculo (quod idem habet Macrob. Sat. V, 21), et p. 501, B, de *phiale*. Laudantur in his ab Asclepiade *Crates grammaticus,* p. 490, E, *Dionysius Thrax*, p. 492, A, *Promathidas* Dionysio junior p. 489, A. Unde sat liquet auctorem Pompeji demum et subsequentibus temporibus vixisse. — Eandem ætatem arguit opus Περὶ γραμματικῆς, in quo Dionysium Thracem reprehensum esse testatur Sextus Empiricus p. 231, § 72 : Ἀσκληπιάδης τοίνυν μέμφεται τὸν Θρᾷκα Διονύσιον, ἐμπειρίαν λέγοντα τὴν γραμματικήν. Idem p. 269, § 252 : Ἀσκληπιάδης ἐν τῷ Περὶ γραμματικῆς τρία φήσας εἶναι τὰ πρῶτα τῆς γραμματικῆς μέρη κτλ. Cf. idem p. 225, § 47, et passim. Denique huc traho quæ ex Ascl. *Smyrnæo*, uti libri habent, afferuntur apud Bekker. Anecd. p. 784, 8 : Διὰ τοῦτο δὲ καὶ οὐκ ἄλλοις χαρακτῆρσι χρώμεθα τῶν στοιχείων, ἀλλὰ τοῖς Ἰωνικοῖς, ὡς μὲν Ἀσκληπιάδης ὁ Σμυρναῖος (lege Μυρλεανὸς) λέγει, διὰ τὸ κάλλος καὶ ὅτι πλεῖστα τῶν συγγραμμάτων τούτοις ἐγέγραπτο τοῖς χαρακτῆρσιν· ὡς δὲ Διόδωρος καὶ Ἀπίων ἐν τῷ Περὶ τῶν στοιχείων, ὅτι πλεῖστοι συγγραφεῖς καὶ οἱ ποιηταὶ ἀπὸ τῆς Ἰωνίας τούτοις τοῖς τύποις ἐχρήσαντο. — Diversum, opinor, ab his fuit opus Περὶ γραμματικῶν, cujus librum undecimum laudat auctor Vitæ Arati p. 53 in Biogr. Westerm. : Ἀσκληπιάδης δ' ὁ Μυρλεανὸς ἐν τῷ ια' Περὶ γραμματικῶν Ταρσέα φησὶν αὐτὸν (Ἄρατον) γεγονέναι, οὐ Σολέα. Liber sextus citatur apud Suidam : Ὀρφεὺς, Κροτωνιάτης, ἐποποιὸς, ὃν Πεισιστράτῳ συνεῖναι τῷ τυράννῳ Ἀσκληπιάδης φησὶν ἐν τῷ ς' βιβλίῳ τῶν Γραμματικῶν. Δεκαετηρίδα, Ἀργοναυτικὰ καὶ ἄλλα τινά. His adde quæ idem Suidas v. Πολέμων, de Polemone Aristarchi grammatici æquali ex Asclep. Myrleano affert (v. Polemon fr. p. 108). Referenda ad idem opus videri possint quæ leguntur ap. Marcellin. Vit. Thucyd. § 57 : Ἰστέον δ' ὅτι τὴν πραγματείαν αὐτοῦ οἱ μὲν κατένεμον εἰς ιγ' ἱστορίας, ἄλλοι δὲ ἄλλως· ὅμως δ' ἡ πλείστη καὶ ἡ κοινὴ κεκράτηκε, μέχρι τῶν η' διῃρῆσθαι τὴν πραγματείαν, ὡς καὶ ἐπέκρινεν ὁ Ἀσκληπιάδης (Ἀσκλέπιος codd.). Verum hæc ex *Commentariis in Thucydidis historias* deprompta esse coarguit schol. Thucyd. VI, 56 : ἐπιδημιουργοὺς] Ὁ Ἀσκληπιάδης τὴν ἐπί πρόθεσιν περιττὴν εἶναι λέγει. Opus num ad seniorem an ad juniorem Asclepiadem referendum sit, nescimus. De Attali et Eumenis æquali cogitat Krüger. *Leben d. Thucyd.* p. 83. — Præterea memoratur ὁ Μυρλεανὸς Ἀσκλ. ἐν τοῖς Περὶ Κρατίνου, in *Commentariis ad Cratinum,* apud Athenæum XI, p. 501, E, qui quum per easdem paginas de Asclepiadis junioris scripto Περὶ τῆς Νεστορίδος agat, haud dubie Cratini interpretem ab eo distincturum fuisse videbitur, si distinguendum esse credidisset. Attamen nihil his dirimitur. Imo probabilius est ad antiquiorem Asclepiadem hæc referenda esse. Eundem in *alios comicos* poetas commentarios scripsisse colligitur ex Hesychio : Κολακοφοροκλείδης, Ἱεροκλείδης, ὃν ἐπὶ πονηρίᾳ κωμῳδοῦσιν, Ἕρμιππος μὲν ἐν Κέρκωψι, Φρύνιχος δὲ ἐν Κωμασταῖς. Ὁ δὲ Ἀσκληπιάδης Κλεώνυμον εἶναι ὑπέλαβεν, οὐδὲ τὸ τέλειον τοῦ ὀνόματος ἐπιστήσας. Præ ceteris vero novimus ejus *Commentarios in Aristophanem*, quos indicant schol. in Aristoph. Ran. 1270. 1276. 1331. 1344; Av. 348. 567, ubi simpliciter laudatur Ἀσκληπιάδης; in schol. Arist. Nub. 37, de significatione vocis δήμαρχος, post Aristotelem citatur *Asclepiades Alexandrinus* : καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Ἀλεξανδρεὺς τοὺς κατὰ δῆμον ἄρχοντας (δημάρχους κληθῆναι) φησίν. Verisimillimum est hunc eundem esse cum eo qui reliquis scholiastæ locis laudatur, adeoque Myrleanum seniorem significari, qui quum Alexandriæ Apollonii disciplina formatus sit, Alexandrinus dici potuit. — Idem, opinor, etiam *Commentarios in Pindarum* scripsit (v. schol. Pindar. Olymp. VII, 24. VIII, 10. 28; Pyth. III, 114. IV, 18. 35. 61; Nem. I, 19. VI, 1) et Τὰ τῶν ἀξόνων ἐξηγητικὰ, quæ laudantur apud Etym. Gudian. et Etym. M. v. Κύρβεις (v. Phaniæ fragm. 4 tom. II, p. 294). — *Homero* quoque operam dedisse videtur, ut colligas ex Etym. M. p. 158, 31 v. Ἀσπληδών : Ἀπολλόδωρος (discipulus Asclepiadis) δὲ φησὶν Ἀσκληπιάδην οὕτω λέγειν· « Σπληδόνα τ' ἠγαθέην (Il. II, 511). Eodem pertinet Etym. M. p. 159, 14, ubi Ἀσκλ. ὁ Μυρλεανὸς laudatur de etymologia vocis Ἀστυάναξ. Cf. Ammonius p. 14 ed. Valcken. de vv. Ἅμα et Ὁμοῦ : Ἔσθ' ὅτι δ' ὁ ποιητὴς τὸ ὁμοῦ καὶ ἐπὶ χρονικοῦ τάσσει ἐπιρρήματος, ὥς φησιν Ἀσκληπιάδης. Cf. Werfer. l. l. p. 548. — Porro Myrleanus Ascl. in *Theocritum commentarios* scripsit, ut ex scholiis Theocr. satis liquet, et fortasse in *Aratum* (schol. Arati Phænom. 7 : Βῶλος οὐκ ἀροτή, ὡς Ἀσκληπιάδης). Denique in *Apollonii Argonautica* scripsisse videtur discipulus ejus Asclepiades, uti colligas e schol. Apollon. Rh. I, 624 : Σίκινος δέ ἐστι νῆσός τις πρὸ τῆς Εὐβοίας... Ὅτι δὲ ἐνθάδε Θόας ἐσώθη καὶ Κλέων ὁ Κουριεὺς ἱστορεῖ καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς δεικνὺς ὅτι παρὰ Κλέωνος τὰ πάντα μετήνεγκεν Ἀπολλώνιος. Simili modo Charon, αὐτοῦ τοῦ Ἀπολλωνίου γνώριμος, scripsit Περὶ ἱστοριῶν τοῦ Ἀπολλωνίου, testante schol. ad II, 454.

Ex reliquis Asclepiadis ad nos pertinent Asclepiades Cyprius, qui de Cypro et Phœnice scripsit, et Asclepiades Arei f., libri Περὶ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως auctor, et Ascl. Ægyptius, qui Αἰγυπτιακὰ θεολογούμενα collegit.

ΒΙΘΥΝΙΑΚΑ.

I.

E LIBRO PRIMO.

Parthenius Erot. 35 : Περὶ Εὐλιμένης. Ἱστορεῖ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς Βιθυνιακῶν α'. Ἐν δὲ Κρήτῃ ἠράσθη Λύκαστος τῆς Κύδωνος θυγατρὸς Εὐλιμένης, ἣν ὁ πατὴρ Ἀπτέρῳ (Ἀπτέρᾳ sec. Syncell.) καθωμολόγητο, πρωτεύοντι τότε Κρητῶν· ταύτῃ κρύφα συνὼν ἐλελήθει. Ὡς δὲ τῶν Κρητικῶν τινες πόλεων ἐπισυνέστησαν Κύδωνι καὶ πολὺ περιῆσαν, πέμπει τοὺς πευσομένους εἰς θεοῦ, ὅ τι ἂν ποιῶν κρατήσειεν τῶν πολεμίων. Καὶ αὐτῷ θεσπίζεται τοῖς ἐγχωρίοις ἥρωσι σφαγιάσαι παρθένον. Ἀκούσας δὲ τοῦ χρηστηρίου Κύδων διεκλήρου τὰς παρθένους πάσας, καὶ κατὰ δαίμονα ἡ θυγάτηρ τυγχάνει. Λύκαστος δὲ δείσας περὶ αὐτῆς, μηνύει τὴν φθορὰν καὶ ὡς ἐκ πολλοῦ χρόνου συνείη αὐτῇ· ὁ δὲ πολὺς ὅμιλος πολὺ μᾶλλον ἐδικαίου αὐτὴν τεθνάναι. Ἐπειδὴ δὲ ἐσφαγιάσθη, ὁ Κύδων τὸν ἱερέα κελεύει αὐτῆς διατεμεῖν τὸ ἐπομφάλιον, καὶ οὕτως εὑρέθη ἔγκυος. Ἄπτερος δὲ δόξας ὑπὸ Λυκάστου δεινὰ πεπονθέναι, λοχήσας αὐτὸν ἀνεῖλε καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἔφυγε πρὸς Ξάνθον εἰς Τέρμερα.

Hujus narrandæ historiæ ansam dederint fabulæ quæ cum Lycasto Pontico fluvio et urbe conjuncta erant. De Aptera cf. Syncell. p. 157, A : Κρήτης ἐβασίλευσε Λάπις. Κρήτης ἐβασίλευσε Ἀπτέρας, ὃς καὶ τὴν πόλιν ἔκτισεν. Eadem Euseb. Chron. ad Abr. an. 514. Ceterum dubium vix est, quin ex eodem Asclepiade fluxerit quæ sequitur apud Parthenium de Arganthone Bithyna narratio : Περὶ Ἀργανθώνης. Λέγεται δὲ καὶ Ῥῆσον, πρὶν ἐς Τροίαν ἐπίκουρον ἐλθεῖν, ἐπὶ πολλὴν γῆν ἰέναι προσαγόμενόν τε καὶ δασμὸν ἐπιτιθέντα· ἔνθα δὴ καὶ εἰς Κίον ἀφικέσθαι κατὰ κλέος γυναικὸς καλῆς· Ἀργανθώνη αὐτῇ ὄνομα. Αὕτη τὴν μὲν κατ' οἶκον δίαιταν καὶ μονὴν ἀπέστυγεν, ἀθροισαμένη δὲ κύνας πολλοὺς ἐθήρευεν, οὐ μάλα τινὰ προσιεμένη. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ῥῆσος εἰς τόνδε τὸν χῶρον βίᾳ μὲν αὐτὴν οὐκ ἦγεν, ἔφη δὲ θέλειν αὐτῇ συγκυνηγεῖν· καὶ αὐτὸν γὰρ ὁμοίως ἐκείνῃ τὴν πρὸς ἀνθρώπους ὁμιλίαν ἐχθαίρειν. Ἡ δὲ ταῦτα λέξαντος ἐκείνου κατήνεσε, πειθομένη αὐτὸν ἀληθῆ λέγειν. Χρόνου δὲ πολλοῦ διαγενομένου εἰς πολὺν ἔρωτα παραγίνεται τοῦ Ῥήσου. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζει αἰδοῖ κατεχομένη· ἐπειδὴ δὲ σφοδρότερον ἐγίνετο τὸ πάθος, ἀπετόλμησεν εἰς λόγους ἐλθεῖν αὐτῷ, καὶ οὕτως ἐθέλων αὐτὴν ἐκεῖνος ἠγάγετο γυναῖκα. Ὕστερον δὲ πολέμου γενομένου τοῖς Τρωσὶ μετῄεσαν αὐτὸν οἱ βασιλεῖς ἐπίκουρον· ἡ δὲ Ἀργανθώνη, εἴτε καὶ δι' ἔρωτα, ὃς πολὺς ὑπῆν αὐτῇ, εἴτε καὶ ἄλλως καταμαντευομένη τὸ μέλλον, βαδίζειν αὐτὸν οὐκ εἴα. Ῥῆσος δὲ μαλακιζόμενος ἐπὶ μονῇ οὐχ ἠνέσχετο, ἀλλὰ ἦλθεν εἰς Τροίαν, καὶ μαχόμενος ἐπὶ ποταμῷ τῷ νῦν ἀπ' ἐκείνου Ῥήσῳ καλουμένῳ, πληγεὶς ὑπὸ Διομήδους ἀποθνήσκει. Ἡ δὲ ὡς ᾔσθετο τεθνηκότος αὐτοῦ, αὖτις ἀπεχώρησεν εἰς τὸν τόπον, ἔνθα ἐμίγη πρῶτον αὐτῷ, καὶ περὶ αὐτὸν ἀλωμένη θαμὰ ἐβόα τοὔνομα τοῦ Ῥήσου· τέλος δὲ καὶ ποταμῷ προσιεμένη διὰ λύπην ἐξ ἀνθρώπων ἀπηλλάγη.

2.

E LIBRO DECIMO.

Schol. Apoll. Rh. II, 789 : Ὅτι δὲ τοὺς Παφλαγόνας ὑπέταξεν Ἡρακλῆς τοῖς περὶ Λύκον, ἱστορεῖ Δεινίας ἐν πρώτῳ Ἀργολικῶν καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς ἐν δεκάτῳ (?) Βιθυνιακῶν.

3.

Idem II, 722 : Σαγγάριος, ποταμὸς Φρυγίας. Ὁ δὲ Μυρλεανὸς Σάγγαρον αὐτὸν λέγεσθαί φησιν.

4.

Athenæus II, p. 50, D : Ἀσκληπιάδης δὲ ὁ Μυρλεανός, χαμαικέρασόν τινα καλῶν δένδρον, ἔφη οὕτως· « Ἐν τῇ Βιθυνῶν γῇ γίνεται ἡ χαμαικέρασος, ἧς ἡ μὲν ῥίζα ἐστὶν οὐ μεγάλη, ἀλλ' οὐδὲ τὸ δένδρον, ἀλλὰ

DE REBUS BITHYNIÆ.

1.

Narrat Asclepiades libro primo De rebus Bithyniæ. — In Creta Lycastus deperibat Eulimenen, quam Cydon pater Aptero Cretensium principi desponsaverat : cum hac igitur clam rem habebat Lycastus. Quum autem quædam ex Cretensibus urbibus contra Cydonem insurgerent eumque vehementer urgerent, mittit ad deum legatos, qui percunctentur quid faciendum sit, ut hostibus superior evaderet. Et responsum accepit, immolandam esse virginem heroibus patriis. Accepto ergo oraculo sortiebatur de virginibus omnibus, et fortuna sic ferente, exit filia. Lycastus autem illi timens, indicat ejus corruptionem, et quod multo jam tempore cum ea coiverit. Tum vero populi multitudo multo justius censebat eam mori. Postquam ergo mactata est, jubet Cydon discindere eam circa umbilicum; atque ita inventa est prægnans. Quare Apterus Lycastum grave facinus in se commisisse ratus, ex insidiis eum adortus occidit, eamque ob causam ad Xanthum in Termera confugit.

2.

Paphlagoniam ab Hercule Lyco (Mariandynorum regi) subjectam esse Dinias primo De rebus Argolicis et Asclepiades decimo Rerum Bithyniæ narrant.

3.

Sangarius, Phrygiæ fluvius. (Asclepiades) Myrleanus eum Sangarum dici ait.

4.

Asclepiades vero Myrleanus, *chamæcerasum* quandam arborem vocans, sic scribit : « In Bithynorum regione gignitur chamæcerasus arbor, quæ non altam radicem agit; nec ipsa arbor magna, sed rosæ frutici magnitudine : fructus

τῇ ῥοδῇ ἴσον, ὁ δὲ καρπὸς τὰ μὲν ἄλλα πάντα ὅμοιος, τοὺς δὲ πλείονι χρησαμένους, καθότι οἶνος, βαρύνει τε καὶ ἀλγεῖν τὴν κεφαλὴν τίθησι.» Ταῦτα ὁ Ἀσκληπιάδης, φησὶ, μοι δοκεῖ λέγειν περὶ τῶν μιμαικύλων. Τό τε γὰρ φέρον αὐτὰ δένδρον τοιοῦτον, καὶ ὁ πλέον τῶν ἑπτὰ τοῦ καρποῦ φαγὼν κεφαλαλγὴς γίνεται.

(ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΤΟΥΡΔΙΤΑΝΙΑ.)

5.

Strabo III, p. 157 : Μετὰ ταύτην Ἄβδηρα, Φοινίκων κτίσμα καὶ αὐτή. Ὑπὲρ δὲ τῶν τόπων ἐν τῇ ὀρεινῇ δείκνυται Ὀδύσσεια καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ, ὡς Ποσειδώνιός τε εἴρηκε καὶ Ἀρτεμίδωρος, καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανὸς, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρδιτανίᾳ παιδεύσας τὰ γραμματικὰ, καὶ περιήγησίν τινα τῶν ἐθνῶν ἐκδεδωκὼς τῶν ταύτῃ. Οὗτος δέ φησιν ὑπομνήματα τῆς πλάνης τῆς Ὀδυσσέως ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀσπίδας προσπεπατταλεῦσθαι καὶ ἀκροστόλια. Ἐν Καλλαϊκοῖς δὲ τῶν μετὰ Τεύκρου στρατευσάντων τινὰς οἰκῆσαι, καὶ ὑπάρξαι πόλεις αὐτόθι, τὴν μὲν καλουμένην Ἕλληνες, τὴν δὲ Ἀμφίλοχοι, ὡς καὶ τοῦ Ἀμφιλόχου τελευτήσαντος δεῦρο καὶ τῶν συνόντων πλανηθέντων μέχρι τῆς μεσογαίας. Καὶ τῶν μεθ' Ἡρακλέους δέ τινας καὶ τῶν ἀπὸ Μεσσήνης ἱστορῆσθαί φησιν ἐποικῆσαι τὴν Ἰβηρίαν, τῆς δὲ Κανταβρίας μέρος τι κατασχεῖν Λάκωνας καὶ οὗτός φησι καὶ ἄλλοι. Ἐνταῦθα δὲ καὶ Ὠψικέλλαν πόλιν Ὀκέλα κτίσμα λέγουσι τοῦ μετὰ Ἀντήνορος καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ διαβάντος εἰς τὴν Ἰταλίαν.

6.

Strabo III, p. 166 : Ἐπεὶ καὶ Ἰβηρίαν ὑπὸ μὲν τῶν προτέρων καλεῖσθαι πᾶσαν τὴν ἔξω τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ὑπὸ τῶν Γαλατικῶν κόλπων σφιγμένου, οἱ δὲ νῦν ὅριον αὐτῆς τίθενται τὴν Πυρήνην, συνωνύμως τε τὴν αὐτὴν Ἰβηρίαν λέγουσι καὶ Ἱσπανίαν· ** μόνην ἐκάλουν τὴν ἐντὸς τοῦ Ἴβηρος· οἱ δ' ἔτι πρότερον αὐτοὺς τούτους Ἰγλῆτας, οὐ πολλὴν χώραν νεμομένους, ὥς φησιν Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός. Ῥωμαῖοι δὲ τὴν σύμπασαν καλέσαντες ὁμωνύμως Ἰβηρίαν τε καὶ Ἱσπανίαν τὸ μὲν αὐτῆς μέρος εἶπον τὴν ἐκτὸς, τὸ δὲ ἕτερον τὴν ἐντός· ἄλλοτε δ' ἄλλως διαιροῦσι, πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενοι.

ASCLEPIADES TRAGILENSIS.

Steph. Byz. : Τράγιλος, πόλις μία τῶν ἐπὶ Θράκης πρὸς τῇ Χερρονήσῳ καὶ Μακεδονίᾳ. Ἐκ ταύτης ἦν Ἀσκληπιάδης ὁ τὰ Τραγῳδούμενα γράψας ἐν ἓξ βίβλοις. Ὁ πολίτης Τραγιλεύς.

Plutarchus X Orat. p. 838 : Ἐμαθήτευσε δ' αὐτῷ (sc. τῷ Ἰσοκράτει) καὶ Θεόπομπος ὁ Χῖος καὶ Ἔφορος ὁ Κυμαῖος καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ τὰ Τραγῳδούμενα συγγράψας καὶ Θεοδέκτης ὁ Φασελίτης.

Photius Bibl. cod. 262 : Isocratis discipuli erant Xenophon, Theopompus, Ephorus; ἐπὶ τούτοις καὶ Ἀσκληπιάδης, ὃς τὰ Τραγῳδούμενα συνεγράψατο.

ΤΡΑΓΩΔΟΥΜΕΝΑ.

1.

E LIBRO PRIMO.

Probus ad Virgil. Georg. III, 255 : *Potnia urbs est Bœotiæ, ubi Glaucus, Sisyphi filius et Meropes, ut Asclepiades in Tragodumenôn lib. I ait, habuit equas quas assueverat humana carne alere, quo cupidius in hostem irruerent et perniciosius.*

---

vero ceteris omnibus rebus ceraso similis; sed qui largiori copia eo vescitur, hunc non secus ac vinum gravat, et dolorem capiti affert. » Hæc (ait Athenæus) dicere mihi videtur Asclepiades de *arbutis* : nam, quæ arbuta fert arbor, talis est : qui plus septem de ejus fructibus comedit, ei caput dolet.

DESCRIPTIO GENTIUM TURDITANIÆ.

5.

Post hanc urbem Abdera, Phœnicum opus hæc quoque. Supra hæc loca in montanis monstratur Odyssea (Ulyssea) et in ea fanum Minervæ, ut Posidonius tradit et Artemidorus et Asclepiades Myrleanus, qui in Turditania grammaticam docuit et descriptionem gentium in istis regionibus degentium edidit. Is tradit monumenta errorum Ulyssis in templo illo Minervæ affixa esse, aspides et navium rostra. Apud Callaicos autem consedisse quosdam qui Teucrum in bellum fuerant secuti; ibique fuisse urbes, quarum una Hellenes diceretur, altera Amphilochi : mortuo scilicet ibi Amphilocho, et sociis usque ad mediterranea vagatis : quin et id ait se comperisse, quosdam Herculis sociorum, et Messeniorum inhabitasse Hispaniam; partem autem Cantabriæ a Laconibus occupatam fuisse et is et alii perhibent; ibique Opsicellam [Ocelam?] urbem conditam ab Ocela, qui cum Antenore ejusque liberis in Italiam trajecit.

6.

Quum prius Iberiæ nomine intellectum fuerit quicquid est extra Rhodanum et isthmum qui a Gallicis coarctatur sinubus; nunc eam Pyrena terminant, vocantque eandem et Iberiam et Hispaniam, nominibus idem significantibus : [*priores autem Hispaniam*] solam vocabant eam quæ est intra Iberum. His quoque qui sunt priores, eosdem Igletas vocabant, regionis cultores non amplæ, ut ait Asclepiades Myrleanus. Romani totam regionem promiscue Iberiam et Hispaniam nominantes in Interiorem seu Citeriorem, et Exteriorem seu Ulteriorem dividunt : sed tamen accommodata temporum rationibus administratione alias aliter distinguunt.

Ipsum autem, quum alimenta defecissent, devoraverunt in ludis funebribus Peliæ. Cf. G. Hermann. De Æschyli Glaucis p. 4.

2.

E LIBRO SECUNDO.

Schol. Apoll. Rh. II, 562 : Προέηκε πελιάδα : Ὅτι διὰ πελειάδος ἐπείρασαν οἱ Ἀργοναῦται τὰς Συμπληγάδας, καὶ Ἀσκληπιάδης ἱστορεῖ ἐν δευτέρῳ Τραγῳδουμένων.

Ib. v. 328 : Πελειὰς δὲ εἶδος περιστερᾶς, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησίν. Ὅτι δὲ ἐχρήσαντο περιστερᾷ πλεῖν μέλλοντες, καὶ Ἀσκληπιάδης ἐν Τραγῳδουμένοις φησίν.

3.

Schol. in Hom. Odyss. μ, 69 : Τυρὼ ἡ Σαλμωνέως ἔχουσα δύο παῖδας ἐκ Ποσειδῶνος, Νηλέα τε καὶ Πελίαν, ἔγημε Κρηθέα, καὶ ἴσχει παῖδας ἐξ αὐτοῦ τρεῖς, Αἴσονα καὶ Φέρητα καὶ Ἀμυθάονα. Αἴσονος δὲ καὶ Πολυμήλας καθ' Ἡσίοδον γίνεται Ἰάσων, κατὰ δὲ Φερεκύδην ἐξ Ἀλκιμέδης. Τελευτῶν δὲ οὗτος καταλείπει τοῦ παιδὸς ἐπίτροπον τὸν ἀδελφὸν Πελίαν, ἐγχειρίσας αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν, ἵνα αὐξηθέντι τῷ υἱῷ παράσχῃ. Ἡ δὲ τοῦ Ἰάσονος μήτηρ Ἀλκιμέδη δείσασα δίδωσιν αὐτὸν τρέφεσθαι Χείρωνι τῷ Κενταύρῳ. Τραφεὶς δὲ καὶ ἡβήσας ἔρχεται εἰς Ἰωλκὸν ἀπαιτῶν τὴν πατρῴαν ἀρχὴν τὸν Πελίαν. Ὁ δὲ ἔφασκεν χρῆναι αὐτὸν πρότερον διακομίσαι τὸ χρυσοῦν δέρας ἀπὸ Κόλχων, καὶ τοὺς πυριπνόους ἀνελεῖν ταύρους. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰάσων λέγει τῷ Χείρωνι. Καὶ αὐτῷ ὁ Χείρων συνεκπέμπει τοὺς ἠιθέους. Κατασκευάζει δὲ ἡ Ἀθηνᾶ τὴν Ἀργώ. Πλέοντες δὲ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὴν τῶν Βιθυνῶν χώραν. Καὶ δρῶσι τὸν Φινέα πηρὸν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. Ἔχων γὰρ παῖδας ἐκ Κλεοπάτρας τῆς Βορέου καὶ ἐπιγήμας Εὐρυτίαν δίδωσιν αὐτοὺς τῇ μητρυιᾷ διαβληθέντας πρὸς ἀναίρεσιν. Ζεὺς δὲ χαλεπήνας λέγει αὐτῷ πότερον βούλεται ἀποθανεῖν ἢ τυφλὸς γενέσθαι. Ὁ δὲ αἱρεῖται μὴ ὁρᾶν τὸν ἥλιον. Ἀγανακτήσας δὲ ὁ Ἥλιος Ἁρπυίας ἐπιπέμπει αὐτῷ, αἵτινες εἴποτε μέλλοι ἐσθίειν, αὐτοῦ [τὰ βρώματα] διήρπαζον ἐμβάλλουσαι φθοράν τινα. Καὶ οὕτω Φινεὺς ἐτιμωρεῖτο. Τοῦτον οὖν τὸν Φινέα θεωρήσαντες οἱ περὶ τὸν Ἰάσονα παρεκάλουν ὑποθέσθαι πῶς δεῖ διαπλεῦσαι τὰς Πλαγκτὰς λεγομένας πέτρας. Ὁ δὲ εἶπεν, ἐὰν τὰς Ἁρπυίας ἀπαλλάξωσι τῆς πρὸς αὐτὸν ὁρμῆς. Θέντες δὲ συνθήκας ἐπαγγέλλονται αὐτῷ τοῦτο δρᾶσαι. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, πόσον δύναται ἔχειν τάχος ἡ Ἀργώ; φάντων δὲ πελειάδος, ἐκέλευσεν ἀφεῖναι περιστερὰν κατὰ τὴν συμβολὴν τῶν πετρῶν, κἂν μὲν μεσολαβηθῇ, μὴ πλεῖν, ἐὰν δὲ σωθῇ, τότε περαίνειν τὸν πλοῦν. Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες ποιοῦσι, κατασχεθείσης δὲ τῆς περιστερᾶς διὰ τῆς οὐρᾶς, προσβάλλουσι τῇ Ἀργοῖ δυοῖν **** [Συμ]πληγάδες πέτραι συνελθοῦσαι τῆς νεὼς συμμύουσιν, αὐτοὶ δὲ σῴζονται. Οἱ δὲ Βορειάδαι Ζήτης καὶ Κάλαϊς ἀποδιώκουσι τὰς Ἁρπυίας ἀπὸ τῶν Φινέως δείπνων. Καὶ οὕτω παραγίνονται εἰς Κόλχους. Ἡ δὲ ἱστορία παρὰ Ἀσκληπιάδῃ.

In fine narrationis locum lacunosum Buttmannus in hanc sententiam explendum esse censet : *Argonautas addidisse navi aplustre* δυοῖν ὀργυιῶν, *idque a Symplegadibus commissis abscissum fuisse.* Eustathius ita habet : Ἀπολυθείσης οὖν τῆς περιστερᾶς καὶ συσχεθείσης, οὐ πάσης, ἀλλὰ κατὰ τὸ οὐραῖον, εἰσβάλλουσι τοῦ λοιποῦ διὰ τῶν συμπληγάδων. Αἱ δὲ συμμύσασαι τὴν ἄκραν πρύμναν τῆς Ἀργοῦς ἔκλασαν κατὰ τὸ ἐν τῇ περιστερᾷ σύμβολον.

4.

Schol. Apoll. Rhod. II, 178 : Ἀγηνορίδης] Ἀγήνορος γὰρ παῖς ἐστιν (Φινεύς), ὡς Ἑλλάνικος. Ὡς δὲ Ἡσίοδός φησιν, Φοίνικος τοῦ Ἀγήνορος καὶ Κασσιεπείας. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἀσκληπιάδης καὶ Ἀντίμαχος καὶ Φερεκύδης φασίν. Ἐκ γὰρ Κασσιεπείας τῆς Ἀράβου Φοίνικι γίνεται Κίλιξ καὶ Φινεὺς καὶ Δόρυκλος. Ὁ δὲ Ἀτύμνιος κατὰ μὲν ἐπίκλησιν καὶ αὐτὸς τοῦ Φοίνικος, ταῖς δὲ ἀληθείαις τοῦ Διός. Ἔνιοι δὲ αὐτὸν ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ βασιλεῦσαι ἱστοροῦσιν [τὸν Φινέα], ἥτις ἐστὶ τῆς Ἀσίας, ὥς φησιν Ἑλλάνικος.

5.

E LIBRO TERTIO.

Schol. Pindar. Pyth. II, 39 : Ἀσκληπιάδης δὲ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Τραγῳδουμένων οὕτω γράφει· « Προσιστοροῦσι δὲ ἔνιοι ὡς καὶ μανείη ὁ Ἰξίων, ὡς καὶ Φερεκύδης (fr. 103), καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ τρόχου δὲ κόλασιν αὐτῷ παρεγκεχειρήκασι· ὑπὸ γὰρ δίνης καὶ θυέλλης αὐτὸν ἐξαρπασθέντα φθαρῆναί φασιν. » De Ixione fabulæ sunt v. Æschyli fr. p. 248; Euripidis fr. p. 719. Timesithei fr. in Tragg. Reliqq. p. 144.

6.

E LIBRO QUARTO.

Harpocratio : Δυσαύλης.. Ἀσκληπιάδης δ' ἐν δ' Τραγῳδουμένων τὸν Δυσαύλην αὐτόχθονα εἶναί φησι, συνοικήσαντα δὲ Βαυβοῖ σχεῖν παῖδας Πρωτονόην τε καὶ Νίσαν (Μίσαν?). Vide not. ad Palæphati fr. 3 (tom. II, p. 338). Pertinent hæc ad Triptolemum fab. vel ad Iamben. V. Sophoclis fragm. p. 311.

7.

E LIBRO SEXTO.

Suidas : Ῥησίαρχος, ὃς ἐρέει τὰ θέσφατα, παρ' Ἐπιχάρμῳ· ἤτοι παρὰ τὴν ῥῆσιν εἴρηκεν, ἤ, ὡς Ἀσκληπιάδης ἐν ἕκτῳ Τραγῳδουμένων, ἄριστον αὐτὸν γεγονέναι ἀλήθειαν εἰπεῖν. Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερος. Eadem

Hesychius; nec non Photius, ubi ms. Ῥησός· ἀρχός ὅς αἱρέσει. « Non solum illud ἐρέει manifestum est corruptionis, sed obscurum etiam quo spectent αὐτὸν et ἕτερος. Fuerunt igitur qui ῥησίαρχος animi causa ab Epicharmo inventum de fatidico interpretarentur; alii qui nomen hominis agnoscerent. » *Bernhardy*. Apud Asclepiadem aperte nomen fuit personæ (dramatis satyrici).

8.

Schol. Pindar. Pyth. IV, 313 : Ἀσκληπιάδης ἐν ἕκτῳ Τραγῳδουμένων ἱστορεῖ Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης Ὑμέναιον, Ἰάλεμον, Ὀρφέα.

Schol. Apoll. Rh. I, 23 : Εἶναι δὲ Ὀρφέα, κατὰ μὲν Ἀσκληπιάδην, Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης, κατὰ δὲ ἐνίους Οἰάγρου καὶ Πολυμνίας. Hinc sua Tzetzes ad Hesiod Opp. et D. init. Cf. Apollodor. I, 3, 3, 1.

Schol. Vatican. Eurip. Rhes. 892 : Καὶ Ἀσκληπιάδης ἐν τ[ῷ ἕκτῳ Τραγῳδουμένων] πλείους τῆς Καλλιόπης λέγει παῖδας ἐν τούτ[οις]· « Καλλιόπη γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα μιχθέντα γεν[νῆσαί φασιν] Λίν[ον] τὸν πρεσβύτατον, καὶ τρεῖς μετ' ἐκεῖνον, Ὑμέναιον, [Ἰάλεμον,] Ὀρφέα· τῷ δὲ νεωτάτῳ τὴν μὲν ἐπιθυμίαν..... ... ευμάτων ἐμπεσεῖν, καὶ περὶ τὴν μουσικὴν......... πάντων. Οὐ μὴν τοιοῦτό γε πάθος......... γενέσθαι. »

ἐν τῷ ἕκτῳ κτλ.] sic ex schol. Pindari supplevi. ἐν τ'.... περὶ δου........... codex, ut videtur. G. Hermannus finxit : ἐν τοῖς Περὶ δουλείας θεῶν. Reliqua supplementa sec. Hermannum exhibui, qui in postremis ita fere reponi vult : Τὴν μὲν ἐπιθυμίαν ὀλεθρίαν ἀποβῆναι, ἣν αὐτῷ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐμπεσεῖν, οὐ μὴν τοιοῦτό γε, οἷον λέγουσί τινες γενέσθαι. Quomodo Ialemi historiam tristemque vitæ exitum fabulæ adornaverint, non constat. In fragmento Pindari apud schol. Eurip. l. l. legitur : Ἃ δὲ (sc. ἀοιδὴ ὑμνεῖ) Ἰάλεμον ὠμοβόλῳ νούσῳ ὅτι παῖδα θέντοι (νούσῳ πεδαθέντα conj. Hermann.; num νούσῳ ἔτι παῖδα δαμασθέντα?) σθένος, υἱὸν Οἰάγρου.

E LIBRIS INCERTIS.

9.

Schol. Pindar. Nem. VII, 62 : Ἀσκληπιάδης διὰ (f. δ' vel δὲ α') τῶν Τραγῳδουμένων φησὶν οὕτως· « Περὶ μὲν οὖν τοῦ θανάτου (sc. τοῦ Νεοπτολέμου) σχεδὸν ἅπαντες οἱ ποιηταὶ συμφωνοῦσι, τελευτῆσαι μὲν αὐτὸν ὑπὸ Μαχαιρέως, ταφῆναι δὲ τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τὸν οὐδὸν τοῦ νεώ, μετὰ δὲ ταῦτα Μενέλαον ἐλθόντα ἀνελεῖν, καὶ τὸν τάφον ποιῆσαι ἐν τῷ τεμένει. » Τὸν Μαχειρέα φησὶν υἱὸν εἶναι τοῦ Δαίτα.

10.

Harpocration : Μελανίππειον. Λυκοῦργος ἐν τῷ Κατὰ Λυκόφρονος. Μελανίππου τοῦ Θησέως ἡρῷόν ἐστιν, ὥς φησιν Ἀσκληπιάδης Τραγῳδουμένοις. Κλείδημος δὲ κτλ. (V. Clitodemi fr. 4). Probabiliter hæc memorata in historia De Septem adv. Thebas; quo bello Melanippus periit.

11.

Schol. Hom. Il. γ, 325 : Πορφύριός φησιν ἱστορεῖν τὸν γράψαντα τὰ Τραγῳδούμενα ὅτι ὁ θρέψας τὸν Πάριν νομεὺς Ἀρχιάλος (Ἀρχέλαος Heyn. ad Apollod. III, 12; lege Ἀγχίαλος) ἐκαλεῖτο. Cf. Sophocl. fragm. p. 249.

12.

Schol. Il. ζ', 155 : Βελλεροφόντην.] Οὗτος πρότερον ἐκαλεῖτο Ἱππόνους· ἀνελὼν δὲ Βέλλερον τὸν Κορινθίων δυνάστην Βελλεροφόντης ἐκλήθη. Ἦν δὲ φύσει μὲν παῖς Ποσειδῶνος, ἐπίκλησιν δὲ Γλαύκου. Λαβὼν δὲ παρὰ Ποσειδῶνος τὸν Μεδούσης τῆς Γοργόνος Πήγασον πτερωτὸν ἵππον (διὰ γὰρ τοῦτο ἔσχε καὶ τὴν προσηγορίαν, ὅτι ἐκπεπηδήκοι ἐκ τοῦ τῆς Γοργόνος τραχήλου), τούτῳ ἐπωχεῖτο. Δράσας δὲ ἐμφύλιον φόνον, Βέλλερον γάρ τινα, ὡς ἔφην, τῶν πολιτῶν ἀποκτείνας, φεύγει εἰς Ἄργος. Τυχὼν δὲ καθαρσίων παρὰ Προίτου τοῦ βασιλέως, μετ' αὐτοῦ διέτριβεν. Ἄντεια δὲ ἡ τοῦ Προίτου γυνή, ἐρασθεῖσα τοῦ Βελλεροφόντου, ἐδεῖτο ὅπως αὐτῇ συνευνασθῇ· ὁ δὲ δεξιούμενος τὸ ὅσιον ἀντέλεγεν. Ἡ δὲ Ἄντεια δείσασα μὴ τῷ Προίτῳ προλαβὼν ἐξείποι τοὺς αὐτῆς ἔρωτας, ἔφθασε τὸν Βελλεροφόντην κατειποῦσα, ὡς ἄρα εἴη βεβιασμένη πρὸς αὐτοῦ. Ὁ δὲ Προῖτος αὐτόχειρ μὲν οὐκ ἠβουλήθη τὸν Βελλεροφόντην ἀποκτεῖναι, πέμπει δὲ αὐτὸν εἰς Λυκίαν πρὸς τὸν πενθερὸν Ἰοβάτην, ἀδοκήτως καθ' ἑαυτοῦ κομίζοντα γράμματα. Ὁ δὲ πολλοῖς αὐτὸν ἐγγυμνάσας ἄθλοις, ὡς οὐχ ἑώρα φθειρόμενον, ὑπετόπησε τὴν κατ' αὐτοῦ στρατηγηθεῖσαν δεινὴν καταβουλήν· τοσοῦτον γὰρ κακῶν ὄχλον τῇ δυνάμει κατηγωνίσατο. Ἔδωκε δὲ αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν ἰδίαν θυγατέρα Κασάνδραν καὶ τῆς βασιλείας μοῖράν τινα. Λέγεται δὲ αὐτὸν ἐπαρθέντα ἐφ' οἷς ἔπραξε θελῆσαι μετὰ τοῦ Πηγάσου τὸν οὐρανὸν κατοπτεῦσαι· τὰ γὰρ νῶτα, ὡς ἔφημεν, πτερωτὰ εἶχεν ὁ ἵππος· τὸν δὲ Δία μηνίσαντα οἶστρον ἐμβαλεῖν τῷ Πηγάσῳ, ὥστε ἐκπεσεῖν μὲν τὸν Βελλεροφόντην καὶ κατενεχθῆναι εἰς τὸ τῆς Λυκίας πεδίον τὸ ἀπ' αὐτοῦ καλούμενον Ἀλήιον πεδίον, ἀλᾶσθαι δὲ κατὰ τοῦτο πηρωθέντα, τὸν δὲ ἵππον λαβεῖν τὴν Ἠῶ δεηθεῖσαν ὑπὸ Διὸς δῶρον πρὸς τὸ ἀκόπως περιιέναι τὰς τοῦ κόσμου περιόδους. Ἡ δὲ ἱστορία παρὰ Ἀσκληπιάδῃ ἐν Τραγῳδουμένοις.

13.

Schol. Ven. Hom. Il. η, 467 (Apostol. XI, 98) : Λήμνιοι τὰς ἐξ ἔθους τῇ Ἀφροδίτῃ θυσίας μὴ ἀποδιδόντες καθ' αὑτῶν θάνατον ἐνομοθέτησαν. Τὴν γὰρ θεὸν λέγεται ὀργισθεῖσαν τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἵμερόν τινα τῶν Θρᾳκίων ἐμβαλεῖν γυναικῶν, τῶν δὲ ἰδίων ἀμε-

λῆσαι καὶ καθέζεσθαι ἐφ' ἡσυχίας. Διέβαινον οὖν εἰς τὴν Θρᾴκην περιέποντες καὶ συμμιγνύμενοι ταῖς ἐνταῦθα. Ταῖς δὲ γυναιξὶ τῶν Λημνίων ἔκτοπον λύσσαν ἐμπεσεῖν ὥστε ψηφίσασθαι πάσας ἀνδροκτονεῖν, καὶ μὴ τῆς ἐπιβουλῆς ταύτης ἀποτυχεῖν. Γενομένου δὲ τούτου τοῦ ἀτυχήματος περὶ τοὺς ἄνδρας, λέγεται τὸν Ἰάσονα μετὰ τῆς Ἀργοῦς ἐξοκείλαντα τῇ κρατίστῃ πασῶν Ὑψιπύλῃ μιγῆναι· ἐξ ἧς φασὶ γενέσθαι Εὔνηον. Ἡ δὲ ἱστορία παρὰ Ἀσκληπιάδῃ ἐν τοῖς Τραγῳδουμένοις.

14.

Schol. Hesiod. Theog. 223 : Ἀσκληπιάδης δὲ ἐν τοῖς Τραγῳδουμένοις φησὶν, εἰς κύκνον μεταβληθέντα τὸν Δία Νεμέσει μιγῆναι. Cf. Apollodor. II, 10. Ad fabulas de Helenæ historia pertinet.

15.

Schol. Venet. ad Eurip. Orest. 1640 : Ὁ δὲ Ἀσκληπιάδης ἱστορεῖ ὑπὸ ὄφεως δηχθέντα αὐτὸν (τὸν Ὀρέστην) ἐκεῖ (ἐν Ἀρκαδίᾳ) τελευτῆσαι [ἑβδομήκοντα ἐτῶν add. vulg. sch.].

16.

Schol. Eurip. Alc. 1 : Ἡ διὰ στόματος καὶ δημώδης ἱστορία περὶ τῆς Ἀπόλλωνος θητείας παρ' Ἀδμήτῳ αὕτη ἐστὶν, ᾗ κέχρηται νῦν Εὐριπίδης. Οὕτω δέ φησι καὶ Ἡσίοδος καὶ Ἀσκληπιάδης ἐν Τραγῳδουμένοις.

Præter allata expressam Τραγῳδουμένων mentionem habes in Indice auctorum ad Plinii H. N. lib. VII, ubi inter alios recensentur : *Heraclides Ponticus*, *Asclepiades qui* Τραγῳδούμενα, *Philostephanus*, *Hegesias*.

Valckenarius Diatr. Eurip. p. 182, Asclepiadem Tragilensem intelligi voluit apud schol. in Demosth. De fals. leg. § 445 (p. 151 ed. Dobson.) : Λέγει ὁ τὰς θεατρικὰς ἱστορίας συγγράψας διὰ τοῦτο τοῖς τριταγωνισταῖς τὰς ὑποκρίσεις τῶν δυναστευόντων παρέχεσθαι, ἐπειδὴ ἧττόν ἐστι παθητικὰ καὶ ὑπέρογκα. Verum ejusmodi argumenta a Tragilensi tractata esse nullo docemur indicio. Contra vero de his elaborasse Jubam scimus in opere quod Θεατρικαὶ ἱστορίαι inscribitur. Quare hic potius intelligendus est. — Sequuntur reliqua fragmenta, quæ ad Τραγῳδούμενα Ascl. referenda esse videntur.

17.

Apollodor. II, 1, 3, 3 : Ἄργον τὸν πανόπτην... Ἀσκληπιάδης μὲν Ἀρέστορος λέγει, Φερεκύδης δὲ Ἰνάχου (leg. vid. Φ. μὲν Ἀρ. λέγει, Ἀσκλ. δὲ Ἰνάχου), Κέρκωψ δὲ Ἄργου καὶ Ἰσμήνης τῆς Ἀσωποῦ θυγατρὸς, Ἀκουσίλαος δὲ γηγενῆ αὐτὸν λέγει.

18.

Idem III, 1 : Μίνως δὲ... γήμας Πασιφάην τὴν Ἡλίου καὶ Περσηΐδος, ὡς δ' Ἀσκληπιάδης φησὶ, Κρήτην τὴν Ἀστερίου θυγατέρα, παῖδας μὲν ἐτέκνωσε Κατρέα κτλ.

19.

Schol. Apoll. Rh. I, 156 : Νηλεὺς ἔσχε παῖδας ἐκ μὲν Χλωρίδος Νέστορα, Περικλύμενον, Χρόμιον· ἐκ δὲ διαφόρων γυναικῶν Ταῦρον, Ἀστέριον, Πυλάωνα, Δηΐμαχον, Εὐρύβιον, Ἐπιλέοντα, Φράσιν, Ἀντιμένη, [Εὐαγόραν,] ὡς δὲ Ἀσκληπιάδης φησὶ, (καὶ) Ἀλάστορα.

διαφόρων] ἐκ δὲ Φάρης cod. Paris. et Eudocia p. 333, quæ schol. exscripsit. Cum nostris confer schol. Hom. Od. λ, 286 : Οἱ δώδεκα παῖδες Νηλέως ἐκ διαφόρων ἦσαν... ἐκ Χλωρίδος δὲ τρεῖς. — Ταῦρον] Σκύρον P. et Eudoc.; Ταῦρον etiam Apollodor. I, 9,9. — Πυλάωνα] sic Apollodor.; Λυκάωνα edit. princ., unde deinde factum Λυκάονα. — Δηΐμαχον] Δόμαχον Paris. Idem Λυσίμαχος dici videtur ap. schol. Il. XI, 691, ubi duodecim Nelei e Chloride et ex Tyro filii recensentur : Περικλύμενος, Πεισίστρατος, Ἄλκιμος, Ὑψήνωρ, Πυλαιμένης, Λυσίμαχος, Ἱπποκόων, Πεισήνωρ, Ἱππόλοχος, Ἀγησίλαος, Λύσιππος καὶ Νέστωρ. — Ἐπιλέοντα] Ἐπιμένης Paris.; Ἐπίδαος Apollodor. — Φράσιν] Ῥάδιος corrupte Apollodor.; forte Φράσιος ap. nostr. scribendem monet Heyn. — Ἀντιμένη] Εὐρυμένης Apollodor. — Εὐαγόραν] hunc cod. Paris. habet, nec non apud Apollodorum item nominantur Εὐαγόρας, Ἀλάστωρ. Itaque quum Euagoræ nomen recte se habere videatur, Asclepiades præter constantem traditionem, non duodecim filios Neleo, sed tredecim dedisset. Quod non probabile est. Nam Apollodorus quamvis et Euagoram et Alastorem recenset, non nisi duodecim nomina recenset; omittit enim Chromium, quem jam Homerus l. l. nominat. Haud dubie igitur ita statuendum est, ut pro Euagora alii posuerint Alastorem. Quare vocem καὶ ante Ἀλάστορα ejiciendam puto. Cur cum Werfero statuamus hæc non ex Tragodumenis, sed ex commentario quodam quem Asclepiades Myrleanus in Homerum scripserit, desumpta esse nihil video.

19.

Hyginus Poet. Astron. c. 21, de Hyadibus : *Has autem Pherecydes Atheniensis Liberi nutrices esse demonstrat numero septem, quas etiam ante nymphas Dodonidas appellatas. Harum nomina sunt hæc, Ambrosia, Eudora, Phæsyle, Coronis, Polyxo Phæo, Thyone. Hæ dicuntur a Lycurgo fugatæ, et præter Ambrosiam omnes ad Thetym profugisse, ut ait Asclepiades.* Asclepiades de eadem re una cum Pherecyde (fr. 45) laudatur etiam in Mythogr. tom. I, p. 49 ed. Bode. — De Lycurgia Æschyli fab. v. Fragm. Æschyli p. 177 sqq.

20.

Schol. Homer. Odyss. λ, 582 : Τάνταλος Διὸς καὶ Πλουτοῦς συνδιατρίβων τοῖς θεοῖς καὶ συνεστιώμενος αὐτοῖς ἀπλήστως διετέθη. Κλέψας γὰρ τὸ νέκταρ καὶ τὴν ἀμβροσίαν, οὐκ ἐξὸν αὐτῷ, ἔδωκε τοῖς ὁμήλιξιν. Ἐφ' οἷς ἀγανακτήσαντα τὸν Δία ἐκβαλεῖν αὐτὸν τῆς ἐν οὐρανῷ διαίτης καὶ ἐξαρτῆσαι ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ ἐκδεδεμένον τῶν χειρῶν, καὶ τὴν Σίπυλον, ἔνθα ἐκεκήδεστο, ἀνατρέψαι. Ἡ ἱστορία παρὰ Ἀσκληπιάδῃ.

21.

Schol. Eurip. Phœn. 45 : Ἀσκληπιάδης δὲ λέγει τοὺς Θηβαίους εἰς ἐκκλησίαν καθ' ἑκάστην ἀθροίζεσθαι διὰ τὸ δυσαίνιγμα τῆς Σφιγγός. Λόγιον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἀπαλλαγήσεσθαι τῶν κακῶν, πρὶν ἂν τοὺς τῆς Σφιγγὸς λύσειαν χρησμούς, ὁπότε δὲ μὴ συνίοιεν, ἁρπάζειν αὐτὴν ὅντινα ἂν τῶν πολιτῶν βούλοιτο.

Athenæus X, p. 456, B : Καὶ τὸ τῆς Σφιγγὸς δὲ αἴνιγμα Ἀσκληπιάδης ἐν τοῖς Τραγῳδουμένοις τοιοῦτον εἶναί φησιν·

Ἔστι δίπουν ἐπὶ γῆς καὶ τετράπον, οὗ μία φωνή,
καὶ τρίπον, ἀλλάσσει δὲ φύσιν μόνον, ὅσσ' ἐπὶ γαῖαν
ἑρπετὰ γίνονται, καὶ ἀν' αἰθέρα καὶ κατὰ πόντον.
Ἀλλ' ὁπόταν πλείστοισιν ἐρειδόμενον ποσὶ βαίνῃ,
ἔνθα τάχος γυίοισιν ἀφαυρότατον πέλει αὐτοῦ.

Eadem schol. Eur. Phœn. 50 et Argum. ad Phœn. tom. I ed. Matthiæ, ubi vide de lectionis varietate.

22.

Schol. Hom. Od. λ, 269 : Γημαμένη (sc. Μεγάρα) Ἡρακλεῖ παῖδας ἴσχει Θηριόμαχον καὶ Κρεοντιάδην. Βαδίζοντος δὲ αὐτοῦ εἰς ᾅδου ἐπὶ τὸν τοῦ κυνὸς ἆθλον, Λύκος ὁ τῶν Θηβῶν βασιλεὺς πεισθεὶς Ἥρᾳ καταστέφει τοὺς Ἡρακλέους παῖδας ἵνα θύσῃ· οὐ γὰρ αὐτὸν ἐπανήξειν ᾤετο. Παραγενόμενος δὲ Ἡρακλῆς ἀναιρεῖ αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας. Μανεὶς δὲ διὰ τὴν Ἥραν κτείνει τοὺς ἰδίους. Ἔμελλε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἰφικλέα, εἰ μὴ ἔφθασεν Ἀθηνᾶ κωλύουσα. Ἡ δὲ ἱστορία παρὰ Ἀσκληπιάδῃ.

23.

Schol. Homer. Odyss. λ, 326 : Ἀμφιάραος ὁ Ἰοκλέους (« sic alibi quoque pro Οἰκλέους; cod. Ἰοκλεύς. V. Heyn. Apoll. I, 8,2. » *Buttm.*) γήμας Ἐριφύλην τὴν Ταλάου καὶ διενεχθεὶς ὑπέρ τινων πρὸς Ἄδραστον, καὶ πάλιν διαλυθεὶς ὁρκούμενος ὡμολόγησεν ὑπὲρ ὧν ἂν διαφέρωνται πρὸς ἀλλήλους αὐτός τε καὶ Ἄδραστος ἐπιτρέψειν Ἐριφύλην κρίνειν καὶ πείθεσθαι αὐτῇ. Μετὰ δὲ ταῦτα γινομένης τῆς ἐπὶ Θήβας στρατείας, ὁ μὲν Ἀμφιάραος ἀπέτρεπε τοὺς Ἀργείους καὶ τὸν ἐσόμενον ὄλεθρον προεμαντεύετο. Λαβοῦσα δὲ ἡ Ἐριφύλη τὸν ὅρμον παρὰ τοῦ Πολυνείκους τὸν τῆς Ἁρμονίας, προσέθετο τοῖς περὶ τὸν Ἄδραστον βιαζομένοις τὸν Ἀμφιάραον [συστρατεύειν αὐτοῖς. Τὸν δὲ Ἀμφιάραον] ἰδόντα τὴν τῶν δώρων ὑποδοχὴν καὶ πολλὰ τὴν Ἐριφύλην αἰτιασάμενον, αὐτὸν μὲν ἐξορμῆσαι πρὸς τὴν στρατείαν, Ἀλκμαίωνι δὲ προστάξαι μὴ πρότερον μετὰ τῶν ἐπιγόνων ἐπὶ Θήβας πορεύεσθαι πρὶν ἀποκτεῖναι τὴν μητέρα. Ταῦτα δὲ πάντα δρᾶσαι λέγεται τὸν Ἀλκμαίωνα, καὶ διὰ τὴν μητροκτονίαν μανῆναι. Τοὺς δὲ θεοὺς ἀπολῦσαι τῆς νόσου αὐτὸν διὰ τὸ ὁσίως ἐπαμύνοντα τῷ πατρὶ τὴν μητέρα κατακτεῖναι. Ἡ ἱστορία παρὰ Ἀσκληπιάδῃ.

24.

Schol. Homer. Odyss. λ, 321 : Θησεὺς ὁ Αἰγέως ἔχων παῖδα Ἱππόλυτον ἐξ Ἀμαζόνος Ἀντιόπης ἔγημε Φαίδραν τὴν Μίνωος θυγατέρα τοῦ τῶν Κρητῶν βασιλέως. Εὐλαβούμενος δὲ μητρυιᾶς ἐπιβουλὴν πέμπει ἐξ Ἀθηνῶν τὸν υἱὸν Ἱππόλυτον Τροιζηνίων ἄρχειν. Ἦν γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν Πιτθέως Αἴθραν μητρῴα τις ἀρχὴ δεῦρο. Φαίδρα δὲ ἐρωτικῶς διατεθεῖσα τοῦ Ἱππολύτου, σφοδρῶς ἐπ' αὐτῷ τηκομένη τὸ μὲν πρῶτον ἱερὸν Ἀφροδίτης ἐν Ἀθήναις ἱδρύσατο τὸ νῦν Ἱππολύτειον καλούμενον. Εἰς Τροιζῆνα δὲ ὕστερον παραγενομένη διενοεῖτο πείθειν τὸν νεανίσκον ὅπως αὐτῇ μιγείη. Χαλεπῶς δ' ἐκείνου προσδεξαμένου τὸν λόγον, λέγεται φοβηθεῖσαν αὐτὴν ἀντιστρέψαι τὴν αἰτίαν, καὶ πρὸς Θησέα διαβάλλειν ὡς Ἱππολύτου πείθοντος αὐτήν. Ὁ δὲ τριῶν ὥς φασιν αὐτῷ παρὰ τοῦ Ποσειδῶνος εὐχῶν εἶναι ὡμολόγησεν (« sensus requirit οὐσῶν, ὁμολογήσαντος. » Buttm.) ὅ τι ἂν εὔξηται συντελέσειν, πιστεύσας τῇ Φαίδρᾳ μίαν τούτων ᾐτήσατο παρ' αὐτοῦ τὸν τοῦ παιδὸς ὄλεθρον. Ἐκεῖνον μὲν οὖν ὁμολογοῦσι τὸ ἅρμα γυμνάζοντα, παραφανέντος ἐξαίφνης ἀπὸ τῆς θαλάσσης ταύρου καὶ ταραχθέντων τῶν ἵππων, ἑλκόμενον ἀποθανεῖν. Τὴν δὲ Φαίδραν φανερῶς γενομένης τῆς διαβολῆς ἀπάγξασθαι. Ἡ δὲ ἱστορία παρὰ Ἀσκληπιάδῃ.

25.

Schol. Eurip. Hecub. 1249 (1273), de Hecubæ sepulcro : Κυνὸς ταλαίνης σῆμα, ναυτίλοις τέκμαρ] Περὶ τοῦ κυνὸς σήματος καὶ Ἀσκληπιάδης φησίν, ὅτι κυνὸς καλοῦσι δυσμόρου σῆμα.

Tzetzes Lyc. 315 : Σκύλακα τὴν Ἑκάβην λέγει (Lycophron), ὅτι κύων ἐγένετο, ὥς φησι μυθικῶς Εὐριπίδης (Hec. 1265) : « Κύων γενήσῃ πύρσ' ἔχουσα δέρματα. » Καὶ Ἀσκληπιάδης περὶ τοῦ τόπου, οὗ ἀνηρέθη· « Ὃ καὶ κυνὸς καλοῦσι δυσμόρου σῆμα. » Apud Tzetzen quum verba Asclepiadis versum scazontem efficiant, Werferus p. 511 hæc non e Tragodumenis Ascl. Tragilensis, sed ex poemate alius Asclepiadis, Samii v. c., deprompta esse censet. — Equidem putaverim de eodem Tragilensi, qui reliquis locis in schol. Eurip. laudatur, etiam h. l. intelligendum esse, nec aliunde sua petivisse Tzetzen, apud quem pro ὁ καὶ reponendum est ὅτι, ut in schol. Eurip.

26.

Schol. Homer. Od. κ, 2 : Τρεῖς γὰρ Αἰόλους φασὶ γεγενῆσθαι, πρῶτον τὸν τοῦ Ἕλληνος, δεύτερον τὸν ἐξ Ἱππότου καὶ Μελανίππης, τρίτον τὸν ἐκ Ποσειδῶνος καὶ Ἄρνης. Πρὸς τοῦτον δέ φησιν ὁ Ἀσκληπιάδης, τὸν ἐκ Ποσειδῶνος (ἐλθεῖν τὸν Ὀδυσσέα).

27.

Asclepiades de Thessalicis mulieribus, qui lunæ eclipses prænoscentes eam se de cœlo detrahere cum suo damno profiteantur, laudatur Proverb. Bodlej. 374 (v. Duridis fr. 81, p. 487).

28.

Probus ad Virgil. Georg. II, 84 : *Idæis Cyparissis. Cyparissum dicit cupressum. Quidam dicunt a Cyparisso, qui in insula Cea quum haberet cervum mansuetum quem unice diligebat, et errantem in silvis ignarus jaculo trajecisset, inedia se necavit. Quem quia nec consilio a morte nec viribus medicinæ Apollo qui eum immoderate diligebat revocare poterat, convertit in cupressum, arborem luctuosam. Quidam putant, ut Asclepiades ait, Boream fuisse Celtarum regem, qui filiam Cyparissam amiserat et novum arboris hujus genus primus in tumulo ejus severit, ob eamque causam esse luctuosam cupressum.* Fragmentum hoc edidit Dübnerus meus in *Revue de philologie* vol. II, p. 56. Num hæc e Tragodumenis fluxerint, in medio relinquo.

ASCLEPIADES CYPRIUS.

Περὶ Κύπρου καὶ Φοινίκης.

Vide Neanthis fr. 31. Hic fortasse idem est cum Asclepiade Alexandri rerum scriptore, quem cum Aristo Salaminio (fr. 3) jungit Arrianus Exp. Al.

ASCLEPIADES AREI FILIUS.

ΠΕΡΙ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ ΦΑΛΗΡΕΩΣ.

Athenæus XIII, p. 567, D : Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ δράματα ἀπὸ ἑταιρῶν ἔσχε τὰς ἐπιγραφάς, Θάλαττα Διοκλέους, Φερεκράτους Κοριαννώ, Εὐνίκου ἢ Φιλυλλίου Ἄντεια, Μενάνδρου δὲ Θαῒς καὶ Φάνιον, Ἀλέξιδος Ὀπώρα, Εὐβούλου Κλεψύδρα. Οὕτω δ' ἐκλήθη αὕτη ἡ ἑταίρα, ἐπειδὴ πρὸς κλεψύδραν συνουσίαζεν, ἕως κενωθῇ, ὡς Ἀσκληπιάδης εἴρηκεν ὁ τοῦ Ἀρείου ἐν τῷ Περὶ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως συγγράμματι, τὸ κύριον αὐτῆς ὄνομα φάσκων εἶναι Μητίχην.

ASCLEPIADES MENDESIUS.

Asclepiades Mendesius, primo post Christum sæculo, fortasse non multo post regnum Augusti, scripsit (fr. 2). Diodorum Asclepiadis theologumenis usum esse, uti Heynius suspicabatur (De fontt. Diod. p. 43), propter temporum rationes parum verisimile est. De alio Asclepiade, e Procli disciplina profecto, homine perquam inepto, qui multa tradidit de superstitionibus Ægyptiacis, vide Damascium in Exc. Photii cod. 242 coll. Suida v. Ἡραΐσκος.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ [ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ].

1.

Athen. III, p. 83, C : Τὰ δὲ τῶν Ἑσπερίδων λεγόμενα μῆλα ὅτι ἐς τοὺς Διὸς καὶ Ἥρας λεγομένους γάμους ἀνῆκεν ἡ γῆ, Ἀσκληπιάδης εἴρηκεν ἐν ἑξηκοστῷ (?) Αἰγυπτιακῶν.

2.

Suetonius Octav. c. 94 : *In Asclepiadis Mendetis* Θεολογουμένων *libris lego, Atiam, quum ad solemne Apollinis sacrum media nocte venisset, posita in templo lectica, dum ceteræ matronæ dormirent, obdormisse; draconem repente irrepsisse ad eam, paulloque post egressum; illamque expergefactam, quasi a concubitu mariti purificasse se, et statim in corpore ejus exstitisse maculam, veluti depicti draconis, nec potuisse unquam exigi; adeo ut mox publicis balneis perpetuo abstinuerit; Augustum natum mense decimo, et ob hoc Apollinis filium existimatum.*

Mendetis, corrupte, ut videtur, pro *Menditæ* (Μένδης, πόλις Αἰγύπτου. Ὁ πολίτης Μενδήσιος... καὶ Μενδίτης St. B.), ut jam Vossius suspicatus est, quamquam dubitans. Fortasse enim *Mendetis Theologumena* accipienda esse ait de opere, quo Mendesiorum deorum cultum exposuerit auctor. « Sane irreligiosa religio Mendetica pessime audiebat ob femineos cum hirco concubitus. Quare Asclepiades excusaturus illud hoc opere aiebat etiam summos Græci Romanique imperii heroes ex dracone conceptos esse, velut Alexandrum Magnum, Scipionem Africanum et Cæsarem Augustum. »

ASCLEPIADES ANAZARBENSIS.

Stephan. Byz. : Ἀναζαρβᾶ, πόλις Κιλικίας, ἀφ' ἧς Ἀσκληπιάδης, ὁ πολλά τε καὶ ἄλλα καὶ Περὶ ποταμῶν γράψας βιβλίον.

ARISTODEMI
NYSAENSIS, ELEUS, THEBANUS.

Strabo XIV, p. 650: Ἄνδρες δὲ γεγόνασιν ἔνδοξοι Νυσαεῖς Ἀπολλώνιός τε ὁ στωικὸς φιλόσοφος, τῶν Παναιτίου γνωρίμων ἄριστος, καὶ Μενεκράτης Ἀριστάρχου μαθητὴς, καὶ Ἀριστόδημος, ἐκείνου υἱὸς, οὗ διηκούσαμεν ἡμεῖς ἐσχατογήρω νέοι παντελῶς ἐν τῇ Νύσῃ, καὶ Σώστρατος δὲ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀριστοδήμου, καὶ ἄλλος Ἀριστόδημος ἀνέψιος αὐτοῦ, ὁ παιδεύσας Μάγνον τὸν Πομπήιον, ἀξιόλογοι γεγόνασι γραμματικοί· ὁ δὲ ἡμέτερος καὶ ἐρρητόρευε καὶ ἐν τῇ Ῥόδῳ καὶ ἐν τῇ πατρίδι δύο σχολὰς συνεῖχε, πρωὶ μὲν τὴν ῥητορικὴν, δείλης δὲ τὴν γραμματικὴν σχολήν· ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τῶν Μάγνου παίδων ἐπιστατῶν ἠρκεῖτο τῇ γραμματικῇ σχολῇ. Romæ Aristodemus, Strabonis magister, secundum Clintonis computum (F. H. tom. III, p. 554), docuit circa 60-40 a. Chr. Hunc rhetorem simul et grammaticum laudat schol. Hom. Il. IX, 453: Ἀριστόδημος ὁ Νυσαεὺς, ῥήτωρ τε ἀλλὰ (ἅμα Clint.) καὶ γραμματικὸς, ἐπενόησε γραφὴν τὴν τῇ οὐ πιθόμην οὐδὲ ἔρεξα... Πρὸ δὲ αὐτοῦ Σωσιφάνης τὴν τοιαύτην εὗρε γραφήν. Adde Vit. Hom. Iriart. p. 233: Ἀριστόδημος δὲ ὁ Νυσαεὺς Ῥωμαῖον αὐτὸν (τὸν Ὅμηρον) ἀποδείκνυσιν ἔκ τινων ἠθῶν Ῥωμαϊκῶν (cf. Welck. *Cycl.* p. 196). De Aristodemi Ῥητορικῇ κολακευτικῇ cf. Walz. Rhett. Gr. VI, p. 25. Grammaticum Aristodemum una cum Aristocle obiter commemorat Varro De ling. lat. X, 74, p. 201 ed. Müller. Alterutrius Aristodemi fuerint *Historiæ*, quarum primum librum laudat Parthenius.

ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Parthenius Erot. c. 8: Περὶ Ἡρίππης. (Ἱστορεῖ Ἀριστόδημος ὁ Νυσαεὺς ἐν α' Ἱστοριῶν περὶ τούτων, πλὴν ὅτι τὰ ὀνόματα ὑπαλλάττει, ἀντὶ Ἡρίππης καλῶν Γυθυμίαν, τὸν δὲ βάρβαρον Καυάραν.) — Ὅτε δὲ οἱ Γαλάται κατέδραμον τὴν Ἰωνίαν καὶ τὰς πόλεις ἐπόρθουν, ἐν Μιλήτῳ Θεσμοφορίων ὄντων καὶ συνηθροισμένων γυναικῶν ἐν τῷ ἱερῷ, ὃ βραχὺ τῆς πόλεως ἀπέχει, ἀποσπασθέν τι μέρος τοῦ βαρβαρικοῦ διῆλθεν εἰς τὴν Μιλησίαν καὶ ἐξαπιναίως ἐπιδραμὸν ἀνεῖλεν τὰς γυναῖκας. Ἔνθα δὴ τὰς μὲν ἐρρύσαντο, πολὺ ἀργύριόν τε καὶ χρυσίον ἀντιδόντες, τινὲς δὲ, τῶν βαρβάρων αὐταῖς οἰκειωθέντων, ἀπήχθησαν, ἐν δὲ αὐταῖς καὶ Ἡρίππη, γυνὴ Ξάνθου, ἀνδρὸς ἐν Μιλήτῳ πάνυ δοκίμου γένους τε τοῦ πρώτου, παιδίον ἀπολιποῦσα διετές. Ταύτης πολὺν πόθον ἔχων ὁ Ξάνθος ἐξηργυρίσατο μέρος τῶν ὑπαργμάτων, καὶ κατασκευασάμενος χρυσοῦς δισχιλίους τὸ μὲν πρῶτον εἰς Ἰταλίαν ἐπεραιώθη· ἐντεῦθεν δὲ ὑπὸ ἰδιοξένων τινῶν κομιζόμενος εἰς Μασσαλίαν ἀφικνεῖται, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Κελτικήν· καὶ προσελθὼν τῇ οἰκίᾳ, ἔνθα αὐτοῦ συνῆν ἡ γυνὴ ἀνδρὶ τῶν μάλιστα παρὰ Κελτοῖς δοξαζομένων, ὑποδοχῆς ἐδεῖτο τυχεῖν. Τῶν δὲ διὰ φιλοξενίαν ἑτοίμως αὐτὸν ὑποδεξαμένων, εἰσελθὼν ὁρᾷ τὴν γυναῖκα, καὶ αὐτὸν ἐκείνη, τὼ χεῖρε ἀμφιβαλοῦσα, μάλα φιλοφρόνως προσηγάγετο. Παραχρῆμα δὲ τοῦ Κελτοῦ παραγενομένου, διεξῆλθεν αὐτῷ τήν τε ἄλην τἀνδρὸς ἡ Ἡρίππη, καὶ ὡς αὐτῆς ἕνεκα ἥκοι λύτρα καταθησόμενος· ὁ δὲ ἠγάσθη τῆς ψυχῆς τὸν Ξάνθον, καὶ αὐτίκα συνουσίαν ποιησάμενος τῶν μάλιστα προσηκόντων, ἐξένιζεν αὐτόν· παρατείνοντος δὲ τοῦ πότου, τὴν γυναῖκα συγκατακλίνει αὐτῷ καὶ δι' ἑρμηνέως ἐπυνθάνετο, πηλίκην οὐσίαν εἴη κεκτημένος τὴν σύμπασαν· τοῦ δὲ εἰς ἀριθμὸν χιλίων χρυσῶν φήσαντος, ὁ βάρβαρος εἰς τέσσαρα μέρη κατανέμειν αὐτὸν ἐκέλευε, καὶ τὰ μὲν τρία ὑπεξαιρεῖσθαι, αὑτῷ, γυναικὶ, παιδίῳ, τὸ δὲ τέταρτον ἀπολείπειν ἄποινα τῆς γυναι-

De Heripppe. (Scribit Aristodemus Nysaensis in primo Historiarum eadem, præterquam quod nomina commutat, pro Heripppe Gythymiam nominans, barbarum vero Cavaram vocat.) — Quum Galli incursionem facerent in Ioniam, civitatesque depopularentur, in Mileto forte Cereris sacra Thesmophoria celebrabantur, et mulieres congregatæ in templo erant, quod non longe aberat a civitate. Tum pars quædam barbarici agminis a reliquis avulsa in Milesium agrum pervenit, et improviso incursu facto mulieres rapuit. Quarum partem multo auro et argento dato Milesii liberarunt; nonnullæ autem a barbaris qui consuetudine eas sibi adjunxerant, abductæ sunt. In quarum numero Heripppe quoque fuit, uxor Xanthi, hominis magnæ auctoritatis ac primi generis in Mileto, relicto domi puero bienni. Hujus igitur vehementi desiderio ardens Xanthus magnam bonorum suorum partem argento commutavit, ac comparatis aureis bis mille, primum in Italiam transiit, inde ab hospitibus quibusdam deductus, Massiliam pervenit, atque inde in regionem Celtarum. Quumque ad domum accessisset, in qua uxor ejus degebat cum viro apud Celtas reputatione maxima, ut hospitio exciperetur, rogabat. Illis autem prompte (quæ eorum hospitalitas est) eum excipientibus, ingressus domum vidit uxorem, atque illa eum vicissim ulnis amplexa, multa gratia prosecuta est. Mox vero ubi Celta

κός. Ὡς δὲ ἐς κοῖτόν ποτ' ἀπετράπετο, πολλὰ κατεμέμφετο τὸν Ξάνθον ἡ γυνὴ διὰ τὸ μὴ ἔχοντα τοσοῦτο χρυσίον ὑποσχέσθαι τῷ βαρβάρῳ, κινδυνεύειν τε αὐτὸν, εἰ μὴ ἐμπεδώσειε τὴν ἐπαγγελίαν· τοῦ δὲ φήσαντος, ἐν ταῖς κρηπῖσι τῶν παίδων καὶ ἄλλους τινὰς χιλίους χρυσοῦς κεκρύφθαι διὰ τὸ μὴ ἐλπίζειν ἐπιεικῆ τινα βάρβαρον καταλήψεσθαι, δεήσειν δὲ πολλῶν λύτρων, ἡ γυνὴ τῇ ὑστεραίᾳ τῷ Κελτῷ καταμηνύει τὸ πλῆθος τοῦ χρυσοῦ καὶ παρεκελεύετο κτεῖναι τὸν Ξάνθον, φάσκουσα πολὺ μᾶλλον αἱρεῖσθαι αὐτὸν τῆς τε πατρίδος καὶ τοῦ παιδίου, τὸν μὲν γὰρ Ξάνθον παντάπασιν ἀποστυγεῖν. Τῷ δὲ ἄρα οὐ πρὸς ἡδονῆς ἦν τὰ λεχθέντα, ἐν νῷ δὲ εἶχεν αὐτὴν τίσασθαι. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ξάνθος ἐσπούδαζεν ἀπιέναι, μάλα φιλοφρόνως προὔπεμπεν ὁ Κελτὸς, ἐπαγόμενος καὶ τὴν Ἡρίππην· ὡς δὲ ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς Κελτῶν χώρας ἀφίκετο, θυσίαν ὁ βάρβαρος ἔφη τελέσαι βούλεσθαι πρὶν αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων χωρισθῆναι, καὶ κομισθέντος ἱερείου, τὴν Ἡρίππην ἐκέλευεν ἀντιλαβέσθαι· τῆς δὲ κατασχούσης, ὡς καὶ ἄλλοτε σύνηθες αὐτῇ, ἐπανατεινάμενος τὸ ξίφος καθικνεῖται καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἀφαιρεῖ, τῷ τε Ξάνθῳ παρεκελεύετο μὴ δυσφορεῖν, ἐξαγγείλας τὴν ἐπιβουλὴν αὐτῆς, ἐπέτρεπέ τε τὸ χρυσίον ἅπαν κομίζειν αὐτῷ.

Ἡ ρίππη] sic cod. Ἡρίππη Passov. Quæ forma verior sit, incertum. Καυάρας Galatarum rex est ap. Polyb. IV, 46, 3. VIII, 24. — δισχιλίους] spreta cod. lectione χιλίους, ex conj. Passovius et Westermannus, quum infra Xanthus confiteatur, attulisse se altera aureorum millia in calceis servorum.

Præter Nysaeum memorandi nobis sunt *Aristodemus Eleus* et *Aristodemus Thebanus*.

Aristodemi Elei meminit Eusebius in Chron. p. 141 ed. Mai. (et Cramer. Anecd. Paris. II, p. 141) et Syncellus p. 196 : Ἱστοροῦσι δὲ οἱ περὶ Ἀριστόδημον τὸν Ἠλεῖον ὡς ἀπὸ εἰκοστῆς καὶ ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος ἤρξαντο οἱ ἀθληταὶ ἀναγράφεσθαι, ὅσοι δηλαδὴ νικηφόροι· πρὸ τοῦ γὰρ οὐδεὶς ἀνεγράφη, ἀμελησάντων τῶν προτέρων. Τῇ δὲ εἰκοστῇ ὀγδόῃ τὸ στάδιον νικῶν Κόροιβος Ἠλεῖος ἀνεγράφη πρῶτος, καὶ ἡ Ὀλυμπιὰς αὕτη πρώτη ἐτάχθη, ἀφ' ἧς Ἕλληνες ἀριθμοῦσι τοὺς χρόνους. Τὰ δὲ αὐτὰ τῷ Ἀριστοδήμῳ καὶ Πολύβιος ἱστορεῖ. Hæc aut ex Olympionicarum Ἀναγραφῇ aut ex iisdem commentariis petita, ad quos pertinent sequentia.

Harpocratio : Ἑλλανοδίκαι... Ἀριστοτέλης Ἠλείων πολιτείᾳ (fr. 92) τὸ μὲν πρῶτόν φησιν ἕνα καταστῆσαι τοὺς Ἠλείους Ἑλλανοδίκην, χρόνου δὲ διελθόντος β', τὸ δὲ τελευταῖον θ'· Ἀριστόδημος δ' ὁ Ἠλεῖός φησι τοὺς τελευταίους τιθέντας τὸν ἀγῶνα Ἑλλανοδίκας εἶναι ι', ἀφ' ἑκάστης φυλῆς ἕνα.

Eadem habet schol. Pind. Ol III, 22 (cf. Boeckh. ad h. l.), ubi Aristodemus citatur non addita notitia patriæ. Non igitur dubium est quin Eleus sit Aristodemus, quem tanquam Pindari interpretem novimus ex schol. Pind. Ol. VI, 23. XI, 55. Pyth. III, 137. Nem. I, 79. 85. VII, 1. 56. 70. 151, et ex Athenæo XI, p. 495, F, qui Aristodemi laudat librum tertium Περὶ Πινδάρου. Quod ap. schol. ad Pind. Isth. I, 11, *Alexandrinus* dicitur, nihil impedit quominus ex Elide oriundus (*) fuerit. Ætatem grammatici prodit schol. ad Nem. VII, 1, ubi Aristarchi fuisse discipulus perhibetur.

Aristodemus Thebanus (fr. 2, modo recte habeat vox Θηβαῖος), Thebaicorum auctor, quando floruit nescimus.

ΘΗΒΑΪΚΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

Cf. similes libros Philochori Ἐπιγράμματα Ἀττικά (Suidas v. Φιλόχορος, Vid. Prolegg. ad Fragm. Hist. tom. I, p. LXXXIX), et Polemonis Περὶ τῶν κατὰ πόλεις ἐπιγραμμάτων (v. Polemonis fr. p. 138).

(*) Cf. Aristodemus Eleus, olympionica Ol. 98 ap. Eusebium Chron. p. 151, et Pausaniam VI, 3, 4. Ceteros Aristodemos enumerare haud vacat.

supervenerat, exponit ei Herippe viri errores, et quod ipsius gratia venerit, liberationis præmia exsoluturus. Celta itaque animum Xanthi laudavit, convocatisque statim amicis maxime cognatis, hospitaliter eum tractavit, et progrediente convivio, uxorem juxta eum decumbere jussit, et per interpretem interrogavit, quanti æstimet universam rerum suarum summam. Xantho vero in numerum mille aureorum respondente, barbarus eum summam in quattuor partes dividere jussit, ita ut tres sibi, uxori et filio tolleret, quartam vero relinqueret pretium redemptionis uxoris. Quum vero in cubile pervenissent, plurimum increpavit Xanthum uxor, propterea quod tantum auri non haberet, quantum barbaro esset pollicitus, periclitaturum ob id ipsum inquiens, nisi promissis satisfaciat. Xanthus autem respondit, adhuc alios mille aureos in servorum crepidis sibi occultatos esse, quod non sperasset tam æquum aliquem barbarum se reperturum fuisse, sed longe eum majora pretia expostulaturum. Sequenti ergo die uxor Celtæ indicat multitudinem auri, jussitque ob id occidi debere Xanthum, confitens se ipsius amore plus quam et patriæ et pueri teneri; Xantho vero se penitus esse infestam. At nulla voluptate ea dicta Celta accepit, in animoque habuit ipsam occidere. Quum autem discessum pararet Xanthus, eum valde amanter a se dimisit Celta, deducens simul cum eo Herippen. Deinde quum pervenisset jam ad fines regionis Celticæ, barbarus se sacrum facturum dixit, antequam discederent. Victima itaque adornata, Heripen jussit attingere; quæ quum, ut alias consueverat, apprehendisset, extenso gladio eam ferit, caputque ei amputat, consolatus Xanthum ne ægre ferat, revelans simul insidias illi ab ea paratas, permisitque omne aurum illi absportare.

E LIBRO PRIMO.

1.

Schol. Apoll. Rhod. II, 904 : Ὅτι κατεπολέμησεν Ἰνδοὺς ὁ Διόνυσος, Διονύσιος φησὶ καὶ Ἀριστόδημος ἐν πρώτῳ Θηβαϊκῶν ἐπιγραμμάτων. Eundem Aristodemum citaverit Etym. M. p. 277, 44 : Διόνυσος... ἀπὸ τοῦ Διὸς ὑετοῖς κεράννυσθαι, ὅ ἐστι ὕδασιν, ὡς πιθανεύεται Ἀριστόδημος. Cf. Suidas v. Ὕης.

ΘΗΒΑΙΚΑ.

2.

E LIBRO SECUNDO.

Schol. Theocrit. VII, 103 : Ὅμολος δὲ Θετταλίας ὄρος, ὡς Ἔφορος καὶ Ἀριστόδημος ὁ Θηβαῖος, ἐν οἷς ἱστορεῖ περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν Ὁμολωίων. Fortasse illud ὁ Θηβαῖος a scholiasta fictum, nec diversum Thebanum A. ab Eleo opinatur Bœckh. ad schol. Pind. p. XIV. De re vide Müller. *Min.* p. 233 sq.

Schol. Eur. Phœn. 1119 : Ὁμολωίσι. Πύλαι Θηβῶν αὗται οὕτως ἐκλήθησαν ἀπὸ Ὁμολωέως τοῦ Ἀμφίονος. Τοὺς γὰρ περὶ Ἀμφίονά φασι σὺν τοῖς παισὶν ἅμα Κάδμῳ τειχίσαι τὴν πόλιν. Ἀριστόδημος δ' αὐτάς φησιν οὕτω κληθῆναι διὰ τὸ πλησίον εἶναι τοῦ Ὁμολωοῦ. Ἄλλοι δὲ ἀπὸ μιᾶς τῶν Νιόβης θυγατέρων, Ὁμολωΐδος καλουμένης. De re cf. Unger. Parad. Theban. p. 323 sq.

Photius Lex.: Ὁμολώϊος Ζεύς, ἐν Θήβαις καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι Βοιωτίας, καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπὸ Ὁμολώας (Ὁμολωίας, Ὁμολόας, Ὁμολαΐας cod. ap. Suidam) προφήτιδος τῆς Ἐνυέως· ἣν προφῆτιν εἰς Δελφοὺς πεμφθῆναι ὁ (ὡς Suid.) Ἀριστοφάνης ἐν δευτέρῳ Θηβαϊκῶν· Ἴστρος δὲ κ. τ. λ. Eadem Suidas et Eudocia s. v. Apostol. XIV, 40. Arsen. Violar. p. 381 et Favorinus, qui pro Ἀριστοφάνης exhibet Ἀριστόδημος, quod reponi jubet Valckenarius ad schol. Eur. l. l. Fuit tamen etiam Aristophanes quidam, qui de rebus Bœoticis atque Thebanis scripsit. De re vide Bœckh. Expl. Pindar. p. 604; Müller. *Min.* p. 233; Creuzer. *Symbol.* III, p. 98; Preller. *Demeter* p. 352, citante Hermanno in *Gottesd. Alterth.* § 63, 21.

2 *a*.

Schol. Eurip. Phœn. 1113 : Ὠγύγια δ' εἰς πυλώμαθ'] Ὠγύγια προσηγορεύθη, φησὶν Ἀριστόδημος, διὰ τὸ τοὺς περὶ Ἀμφίονα καὶ Ζῆθον, τειχίζοντας τὰς Θήβας, παρὰ τὸν Ὠγύγου τοῦ βασιλέως τάφον αὐτὰς τάξαι.

3.

Schol. Eur. Phœn. 159: ἑπτὰ παρθένων] Ὁ Ἀριστόδημος οὐδαμοῦ ἐν ταῖς Θήβαις φησὶ τῶν Νιοβιδῶν εἶναι τάφον, ὅπερ ἐστὶν ἀληθές· ὡς αὐτοσχεδιάζειν οὖν ἔοικεν Εὐριπίδης.

4.

Schol. Eur. Phœn. 1156 : Πρὸς ταῖς Κρηναίαις πύλαις φησὶ τὸν Παρθενοπαῖον ὑπὸ τοῦ Περικλυμενοῦ λιθοβοληθῆναι Ἀριστόδημος.

« Cod. Aug. Ἀριστόβουλος male, vide Valcken. » *Matthiæ.*

5.

Photius Lex. : Τευμησία. Περὶ τῆς Τευμησίας ἀλώπεκος οἱ τὰ Θηβαϊκὰ γεγραφότες ἱκανῶς ἱστορήκασι, καθάπερ Ἀριστόδημος. Ἐπιπεμφθῆναι μὲν γὰρ ὑπὸ θεῶν τὸ θηρίον τοῦτο τοῖς Καδμείοις, διότι τῆς βασιλείας ἐξέκλειον τοὺς ἀπὸ Κάδμου γεγονότας· Κέφαλον δέ φασι τὸν Δηιόνος, Ἀθηναῖον ὄντα καὶ κύνα κεκτημένον, ὃν οὐδὲν διέφευγε τῶν θηρίων· ὃς ἀπέκτεινεν ἄκων τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Πρόκριν, καθηράντων αὐτὸν τῶν Καδμείων· διώκειν τὴν ἀλώπεκα μετὰ τοῦ κυνός· κα-

---

THEBANÆ INSCRIPTIONES.

1.

Bacchum Indos debellasse Dionysius ait et Aristodemus primo libro Thebanarum inscriptionum.

2.

Homolus, Thessaliæ mons, ut Ephorus ait et Aristodemus Thebanus eo loco, ubi de Homoloiorum festo exponit.

Homoloides portæ Thebarum nomen habent ab Homoloeo, Amphionis filio. Nam Amphionem ejusque filios una cum Cadmo muris cinxisse urbem perhibent. Contra Aristodemus inde eas nominatas esse dicit, quod Homoloium versus sitæ sint. Alii ab Homoloide, una Niobes filiarum, appellatas volunt.

Homoloius Juppiter Thebis colitur et in aliis Bœotiæ urbibus et in Thessalia : dictus ab Homoloia fatidica, Enyei filia, quam vatem Delphos missam fuisse Aristodemus narrat libro secundo.

2 *a*.

Ogygiæ portæ, Aristodemus ait, inde nomen habent, quod Amphion et Zethus muris Thebarum urbem cingentes prope Ogygis regis sepulcrum eas collocaverunt.

3.

Aristodemus nuspiam Thebis esse Niobidarum sepulcrum dicit; idque verum est, adeo ut hariolari Euripides videatur.

4.

Ad Crenæas portas Parthenopæum a Periclymeno jactis lapidibus interfectum esse Aristodemus dicit.

5.

De Teumesia vulpe Thebanarum rerum scriptores, uti Aristodemus, fuse exponunt. Immissam hanc bestiam a diis dicunt Cadmeis propterea quod Cadmi prosapiam a regno excluderent. Cephalum vero aiunt, Deionis filium, Atheniensem, cui canis erat, quem nulla fera poterat effugere,

ταλαμβανομένους δὲ περὶ τὸν Τευμησὸν, λίθους γενέσθαι τόν τε κύνα καὶ τὴν ἀλώπεκα. Εἰλήφασι δ' οὗτοι τὸν μῦθον ἐκ τοῦ Ἐπικοῦ κύκλου. Eadem Suidas, Apostol. XVIII, 42, ubi pro Ἀριστόδημος corrupte Χρηστόδημος. Cf. Hesych. p. 1376, et quæ congessit Unger. in Theban. Paradox. p. 400 sq.; Welcker. *Cycl.* p. 70 sq. Bode *Gesch. d. gr. Poes.* II, p. 398.

6.

Schol. in Hom. Il. ξ, 1 cod. Paris. 2679 in Cram. An. Par. III, p. 18 : Μετὰ δὲ τὴν Ἰλίου πόρθησιν Ἕκτωρ ὁ Πριάμου καὶ μετὰ τὸν θάνατον τὴν τῶν θεῶν ηὐτύχησε τιμήν. Οἱ γὰρ ἐν Βοιωτίᾳ Θηβαῖοι, πιεζόμενοι κακοῖς, ἐμαντεύσαντο περὶ ἀπαλλαγῆς. Χρησμὸς δὲ αὐτοῖς ἐδόθη παύσασθαι τὰ δεινὰ, ἐὰν ἐξ Ὀφρυνίου τῆς Τρωάδος τὰ Ἕκτορος ὀστᾶ διακομισθῶσιν εἰς τὸν παρ' αὐτοῖς καλούμενον Διὸς γονὰς τόπον. Οἱ δὲ τοῦτο ποιήσαντες καὶ τῶν κακῶν ἀπαλλαγέντες, διὰ τιμῆς ἔσχον Ἕκτορα, κατά τε τοὺς ἐπείγοντας καιροὺς ἐπικαλοῦνται τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. Ἡ ἱστορία παρὰ Ἀριστοδήμῳ.

Sequuntur fragmenta, quæ cujusnam sint Aristodemi non constat.

ΓΕΛΟΙΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ.

E LIBRO SECUNDO.

7.

Athenæus VI, p. 244, F : Ἀριστόδημος δ' ἐν δευτέρῳ Γελοίων ἀπομνημονευμάτων παρασίτους ἀναγράφει, Ἀντιόχου μὲν τοῦ βασιλέως Σώστρατον, Δημητρίου δὲ τοῦ Πολιορκητοῦ Εὐαγόραν τὸν κυρτὸν, Σελεύκου δὲ Φορμίωνα.

8.

Idem VIII, p. 338, A : Ἀριστόδημος δὲ ἐν δευτέρῳ Γελοίων ἀπομνημονευμάτων φησί· « Δωρίωνος τοῦ κρουματοποιοῦ, κυλλόποδος ὄντος, ἀπώλετο ἐν συμποσίῳ τοῦ χωλοῦ ποδὸς τὸ βλαυτίον. Καὶ ὃς, Οὐδὲν, ἔφη, πλεῖον καταράσομαι τῷ κλέψαντι, ἢ ἁρμόσαι αὐτῷ τὸ σανδάλιον. » Cf. Hegesander ap. Athen. l. l.

9.

Idem XIII, p. 585, A : Ἀριστόδημος δ' ἐν δευτέρῳ Γελοίων ἀπομνημονευμάτων, « Γνάθαιναν, φησὶ, δύο ἐμισθώσαντο, στρατιώτης καὶ μαστιγίας· ἀναγωγότερον οὖν τοῦ στρατιώτου λάκκον αὐτὴν εἰπόντος, Πῶς, ἔφησεν, ἢ ὅτι δύο ποταμοὶ ἐμβάλλετέ μοι, Λύκος καὶ Ἐλεύθερος; Ἐπὶ δὲ τὴν θυγατέρα τῆς Γναθαίνης πτωχῶν ἐραστῶν κωμαζόντων, καὶ ἀπειλούντων κατασκάψειν τὴν οἰκίαν, ἐνηνοχέναι γὰρ δικέλλας καὶ ἅμας, Εἰ ταῦτ' εἴχεθ' ὑμεῖς, εἶπεν ἡ Γνάθαινα, ἐνέχυρα θέντες τὸ μίσθωμα ἂν ἀπεστείλατε. » Ex eodem fonte fluxerint quæ sequuntur apud Athenæum similes historiunculæ.

E LIBRIS INCERTIS.

10.

Idem VIII, p. 345, B : Ἀριστόδημος δ' ἐν τοῖς Γελοίοις ἀπομνημονεύμασιν Εὐφράνορά φησι τὸν ὀψοφάγον, ἀκούσαντα ὅτι ἄλλος ἰχθυοφάγος ἀπέθανε θερμὸν ἰχθύος τέμαχος καταπιὼν, ἀναφωνῆσαι, Ἱερόσυλος ὁ θάνατος.

11.

Idem VI, p. 246, D : Ἀριστόδημος δ' ἱστορεῖ, Βίθυν, τὸν Λυσιμάχου τοῦ βασιλέως παράσιτον, ἐπεὶ αὐ-

---

a cæde Procridis uxoris, quam invitus commiserat, apud Cadmeos purgatum, cum cane suo vulpem istam persecutum esse. At quum ad Teumesum concurrerent, canem et vulpem in lapidem mutatos esse. Fabulam hanc sumpserunt e Cyclo epico.

6.

Ilio everso, Hector Priami filius post mortem etiam divinos nactus est honores. Etenim in Bœotia Thebani calamitate pressi deum de remedio interrogarunt, oraculumque iis datum est cessura esse mala, si Hectoris ossa ex Ophrynio Troadis in eum qui apud ipsos *Jovis natales* vocatur, locum transportarent. Quo facto quum malo liberarentur, Hector in honore apud eos erat, et quando tempora urgent, præsens ejus auxilium implorare solent. Historia legitur apud Aristodemum.

RIDICULE DICTA.

7.

Aristodemus secundo libro De ridiculis Memorabilium, parasitos recenset : Antiochi quidem regis, Sostratum; Demetrii vero Poliorcetæ, Euagoram gibbum; Seleuci vero, Phormionem.

8.

Aristodemus secundo libro Ridicule dictorum, scribit : « Altero pede claudus quum esset Dorion fidicen, amisit in convivio soleam claudo pede aptam. Tum ille : Nihil amplius, inquit, precor huic qui eam surripuit, quam ut ejus sit pedi apta. »

9.

Aristodemus secundo libro Dictorum ridiculorum ait : « Gnathæna a duobus erat conducta, altero milite, altero verberone. Quam quum protervius *lacum* appellaret miles : « Qui sic? inquit illa : an quod duo amnes in me influitis, Lycus et Eleutherus? » Ad Gnathænæ filiam quum pauperes nonnulli amatores comessatum venissent, minitantes, se (ni intro admitterentur) ædes diruturos; attulisse enim ea caussa ligones et rutra. : « At hæc si haberetis, ait Gnathæna, pignori opposuissetis, mercedemque misissetis. »

10.

Aristodemus in Ridicule dictis scribit : Euphranorem, piscium helluonem, quum alium helluonem rescivisset mortuum esse deglutito fervido piscis pulpamento, *O sacrilegam mortem!* exclamasse.

11.

Aristodemus narrat, Bithyn, Lysimachi regis para-

τοῦ εἰς τὸ ἱμάτιον ὁ Λυσίμαχος ἐνέβαλε ξύλινον σκορπίον, ἐκταραχθέντα ἀναπηδῆσαι, εἶτα γνόντα τὸ γεγενημένον, Κἀγὼ σὲ, φησὶν, ἐκφοβήσω, βασιλεῦ· δός μοι τάλαντον. Ἦν δ' ὁ Λυσίμαχος μικρολογώτατος.

ΜΥΘΙΚΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ.

E LIBRO TERTIO.

12.

Plutarch. Par. min. c. 35 : Λοιμοῦ κατασχόντος Λακεδαίμονα, ἔχρησεν ὁ θεὸς παύσασθαι, ἐὰν παρθένον εὐγενῆ κατὰ ἔτος θύσωσιν. Ἑλένης δέ ποτε κληρωθείσης, καὶ προαχθείσης κεκοσμημένης, ἀετὸς καταπτὰς ἥρπασε τὸ ξίφος, καὶ ἐς τὰ βουκόλια κομίσας ἐπὶ δάμαλιν κατέθηκεν· ὅθεν ἀπέσχοντο τῆς παρθενοκτονίας· ὡς Ἀριστόδημος ἐν τρίτῃ Μυθικῇ συναγωγῇ. Eandem historiam habes in fragmento lacero Joh. Lydi De mens. init., ubi pro Aristodemo laudatur Aristides; sed probabiliter pro verbis Ἀριστείδης ὃς reponendum Ἀριστόδημος. V. Aristidis fragm. 25.

13.

ΠΕΡΙ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ.

Clem. Alex. Strom. I, p. 133 (et Euseb. P. E. p. 476) inter eos qui Περὶ εὑρημάτων scripserunt, etiam *Aristodemum* recenset.

14.

Inter scriptores qui Aristodemi scriptoris mentionem faciant, Vossius citat Tertullianum De anima c. 46, ubi hæc : *Philippus Macedo, nondum pater, Olympiadis uxoris naturam obsignasse* [*se*] *viderat annulo. Leo erat signum. Crediderat præclusam genituram. Opinor quia leo semel pater est. Aristodemus vel Aristophon conjectans, imo nihil vacuum obsignari; filium et quidem maximi impetus portendi. Alexandrum qui sciunt, leonem annuli recognoscunt.* Verum in his illa : *Aristodemus vel Aristophon*, non scriptorem denotant, sed somnii interpretem; quanquam Tertullianum fefellit memoria; nam nomen vatis est Aristander. V. Plutarch. Alex. c. 2 : Ἀρίστανδρος ὁ Τελμησεὺς κύειν ἔφη τὴν ἄνθρωπον· οὐδὲν γὰρ ἀποσφραγίζεσθαι τῶν κενῶν, καὶ κύειν παῖδα θυμοειδῆ καὶ λεοντώδη τὴν φύσιν. Cf. Pseudocallisth. I, c. 8.

ARTAVASDES

ARMENIÆ REX.

Plutarch. Crassus c. 33 : Ἦν γὰρ οὔτε γραμμάτων Ὑρώδης (Parthorum rex) Ἑλληνικῶν ἄπειρος, ὁ δ' Ἀρταουάσδης (Armeniæ rex) καὶ τραγῳδίας ἐποίει καὶ λόγους ἔγραφε καὶ ἱστορίας, ὧν ἔνιαι διασώζονται. Artavasdes ab Antonio captus an. 34, moritur an. 30 a. C.

---

situm, quum in ejus vestem rex ligneum scorpionem injecisset, perturbatum exsiliisse : deinde, re cognita, dixisse : *Ego te quoque, rex, terrefaciam : da mihi talentum!* Fuit enim Lysimachus supra modum avarus.

12.

Pestilentia Lacedæmonem urgente, divinitus significatum est cessaturam luem, si quotannis generosam immolarent virginem. Helena autem quum esset aliquando sorte ducta, et ornata produceretur, aquila devolans gladium abripuit, et in armentum deferens bubulæ imposuit : quo factum est ut cæde virginis abstineretur. Aristodemus tertia Congerie fabularum.

THEOPHANES MYTILENÆUS.

De Theophane Mytilenæo, qui familiaritate pollebat Pompeii, ejusque res gestas literis tradidit, locus principalis exstat apud Strabonem XIII, p. 617, qui claros Mytilenæos recensens scribit hæc: Ὕστερον δ' ἐγένετο χρόνοις πολλοῖς Διοφάνης ὁ ῥήτωρ (*), καθ' ἡμᾶς δὲ Ποτάμων καὶ Λεσβοκλῆς καὶ Κριναγόρας καὶ ὁ συγγραφεὺς Θεοφάνης. Οὗτος δὲ καὶ πολιτικὸς ἀνὴρ ὑπῆρξε, καὶ Πομπηΐῳ τῷ Μάγνῳ κατέστη φίλος, μάλιστα διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτήν, καὶ πάσας συγκατώρθωσεν αὐτῷ τὰς πράξεις· ἀφ' ὧν τήν τε πατρίδα ἐκόσμησε, τὰ μὲν δι' ἐκείνου, τὰ δὲ δι' ἑαυτοῦ· καὶ ἑαυτὸν πάντων Ἑλλήνων ἐπιφανέστατον ἀνέδειξεν· υἱόν τε ἀπέλιπε Μάρκον Πομπήιον, ὃν τῆς Ἀσίας ἐπίτροπον κατέστησέ ποτε Καῖσαρ ὁ Σεβαστός· καὶ νῦν ἐν τοῖς πρώτοις ἐξετάζεται τῶν Τιβηρίου φίλων.

Quando ad Pompeium et quomodo Theophanes accesserit, non constat (**). Civitate a Pompeio donatus est ante an. 61 a. Chr., ut patet ex Cicerone, qui in oratione Pro Archia (c. 10), quam eo anno habuit, *Noster hic Magnus*, ait, *qui cum virtute fortunam æquavit, nonne Theophanem Mytilenæum scriptorem rerum suarum in concione militum civitate donavit?* Cf. Valerius Maximus VIII, 14, 3: *Pompeius... Theophanem Mytilenæum, scriptorem rerum suarum, in concione militum civitate donavit, beneficium per se amplum accurata etiam et testata oratione prosecutus. Quo effectum est ut ne quis dubitaret, quin referret potius gratiam quam inchoaret.* Ejusdem rei meminit Julius Capitolinus (in Maximo et Balbino c. 7), ita tamen ut cum Theophane nostro confundat filium ejus adoptivum, Cornelium Balbum Gaditanum. *Familiæ*, dicit, *Balbinus antiquissimæ, ut ipse dicebat, a Balbo Cornelio Theophane originem ducens, qui per Cn. Pompeium civitatem meruerat, quum esset suæ patriæ nobilissimus, idemque historiæ scriptor.*

Anno 62 a. C., ubi post mortem Mithridatis ex Asia rediit Pompeius, εἰς Μυτιλήνην ἀφικόμενος τὴν πόλιν ἠλευθέρωσε διὰ Θεοφάνη καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν πάτριον ἐθεάσατο τῶν ποιητῶν, ὑπόθεσιν μίαν ἔχοντα τὰς ἐκείνου πράξεις, Plutarch. Pomp. c. 42. Cf. Velleius Pat. II, 18: (Rhodiorum) *fidem Mytilenæorum perfidia illuminavit, qui Mn. Aquilium aliosque Mithridati vinctos tradiderant; quibus libertas in unius Theophanis gratiam postea a Pompeio restituta est.* Propterea *defuncto Theophani cœlestes honores græca adulatio tribuit*, uti ait Tacitus Ann. VI, 18. Idem testantur nummi, de quibus hæc affert Plehnius in Lesbiac. p. 212: « Nummus Mytilenæus Musei Theup. ant. numism. æri incisus ap. Visc. tab. XXVII, n. 4 in adversa parte exhibet caput Theophanis nudum cum inscriptione ΘΕΩΦΑΝΗΣ ΘΕΟΣ ΜΥ, in adversa caput mulieris velatum cum literis ΑΡΧΕΔΑΜ, pro quo alii legerunt ΑΡΧΕΛΑΟΣ. Cf. Viscont. Icon. Gr. I, p. 236; Mionnet. De Græcorum Romanorumque nummis tom. III, p. 47, nr. 108. Nummus ei quem descripsimus similis servatur Viennæ in Mus. Cæs. Cf. Eckhel. Doctr. numm. part. I, vol. 2, p. 504; Viscont. l. l. p. 235. In parte aversa imaginem uxoris expressam esse vix dubitari potest, quum in tertio ejusmodi nummo, cujus l. l. p. 236 meminit Viscontus, perspicue appareant verba: ΑΡΧΕΔΑΜΙΣ ΘΕΑ. »

(*) De Diophane rhetore, Tib. Gracchi magistro, v. Cicero Brut. c. 27; Plutarch. Gracch. 8, 20; Walz. Rhett. Gr. IV, p. 525; Porphyr. Vit. Plotin. c. 25. Alius est Diophanes Nicænus, Παραδόξων et Γεωργικῶν auctor, de quo v. Photius cod. 163 (cf. Westermann. Paradox. p. XLII); Plin. H. N. VIII, X, XIV, XV, XVII, XVIII; auctor. lat. R. R. p. 54, 66, 164; Geopon. I, p. 7 ed. Nicl. Hunc intelligerem citari ap. schol. Apoll. Rh. III, 242, si recte ibi nomen se haberet (v. fragm. Diophanti). — De variis Theophanibus vide Fabric. Bibl. Gr. vol. XI, p. 218 ed. Harl. Apud Stob. Floril. p. 358 Theophanes in nonnullis codd. corrupte laudatur pro Theophrasto.

(**) Sevinus (*Recherches sur la vie et sur les ouvrages de Théophane*, in *Mém. de l'Acad.* tom. XIV, p. 143): « Je serais tenté de croire que Théophane vint s'établir à Rome jeune encore, et dans les commencements de la guerre de Mithridate. Les Mytiléniens, éblouis par le succès des armes de ce prince, lui avaient livré Mn. Aquilius, l'un des généraux de la république [Vellej. Pat. II, 18; Diodor. XXXVII, 27, 2; Appian. Mithrid. c. 21, cll. Plehn. Lesbiac. p. 81]. En vain les plus sages s'opposèrent à une si lâche résolution, la multitude obligea les chefs du parti contraire à sortir de la ville. Il y a bien de l'apparence que Théophane et son père furent du nombre des exilés. Les partisans de Mithridate avaient tout à craindre des personnes qui, à la faveur de la considération que donne ordinairement une haute naissance, auraient peut-être déconcertés leurs projets, et ramené l'esprit des peuples... Il est à présumer que la plupart des exilés allèrent implorer la protection de Sylla, lorsqu'il entra en Grèce à la tête des légions romaines; que Théophane en fut reçu avec tous les égards dus à son rang; que, la guerre finie, ce grand capitaine le conduisit en Italie; qu'il y vit Pompée, et que dès-lors se forma entre eux l'amitié la plus étroite et la plus constante. Car on ne saurait presque douter qu'elle n'ait commencé de très-bonne heure. C'est du moins l'idée que semblent présenter les paroles de Strabon que voici... *il a beaucoup contribué au succès de toutes ses entreprises.* Qui dit toutes, n'en excepte aucune, et rien dès-lors de plus naturel que de conclure du texte de ce géographe, que Théophane avait accompagné Pompée dans ses premières expéditions. »

Anno 59 a. C. Cicero quum legatus ad Ptolemæum Auleten Alexandriam se conferre cuperet, de ea re ad Atticum (Ep. II, 5) scribit : *Si quid Theophanes tecum forte contulerit, ne omnino repudiaris.* Verum non Cicero, sed ipse Theophanes legationem istam obiit, ita autem munere functus est ut non tam reipublicæ quam rebus Pompeii sui consuleret, si quidem fides habenda Timageni ap. Plutarchum in Pomp. c. 49, ubi hæc : Ἦν δὲ γράμμασιν ἐντυχεῖν διερριμένοις κατ' ἀγορὰν καὶ παρὰ τὸ βουλευτήριον, ὡς δὴ Πτολεμαίου δεομένου Πομπήιον αὐτῷ στρατηγὸν ἀντὶ τοῦ Σπινθῆρος δοθῆναι. Τιμαγένης δὲ καὶ ἄλλως τὸν Πτολεμαῖον οὐκ οὔσης ἀνάγκης ἀπελθεῖν φησι, καὶ καταλιπεῖν Αἴγυπτον ὑπὸ Θεοφάνους πεισθέντα, πράττοντος Πομπηίῳ χρηματισμοὺς καὶ στρατηγίας καινῆς ὑπόθεσιν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐχ οὕτως ἡ Θεοφάνους μοχθηρία πεποίηκε πιθανὸν, ὡς ἄπιστον ἡ Πομπηίου φύσις, οὐκ ἔχουσα κακόηθες, οὐδ' ἀνελεύθερον οὕτω τὸ φιλότιμον.

Iisdem temporibus scriptæ sunt Ciceron. ad Atticum epistolæ II, 12 et 17 : in illa : *Vidi*, inquit; *ex tuis literis... quid ageretur; de ruminatione quotidiana, de literis* βοώπιδος, *de signifero Athenione, de literis missis ad Cnæum, de Theophanis Memmiique sermone.* In altera : *A Theophane expiscere quonam in me animo sit Alabarches* (i. e. Pompeius).

Anno 51 Cicero ad Attic. V, 11 scribit : *Pompeius mihi quoque videbatur, quod scribis Varronem dicere, in Hispaniam certe iturus; id ego minime probabam, qui quidem Theophani facile persuasi, nihil esse melius quam nusquam illum discedere. Ergo Græcus incumbet; valet autem ejus auctoritas apud illum plurimum.*

Anno 50 a. C., ut videtur, Theophanes adoptavit Cornelium Balbum, equitem Gaditanum. Cicero Pro Balbo c. 25 (quæ oratio non ante 55 a. C. habita est) : *Adoptatio Theophani agitata est, per quam Cornelius nihil est præterquam propinquorum suorum hæreditates assecutus.* Idem Ep. ad Att. VII, 7 (50 a. C.) : *Placet igitur etiam me expulsum et agrum Campanum periisse, et adoptatum patricium a plebeio, Gaditanum a Mytilenæo.*

Sequitur tempus calamitosum. Cicero ad Att. IX, 1 (46 a. C.): *Cedamus igitur, et ut boni cives simus, bellum Italiæ marique inferamus, et odia improborum rursus in nos, quæ jam exstincta erant, incendamus, et Lucceii consilia ac Theophanis persequamur... Dabimus hoc Pompeio, quod debemus; nam me quidem alius nemo movet.*

Cæsar Bell. civ. III, 18 (initio an. 48 post mortem Bibuli) : *Vibullius, sedato tumultu, quem repentinus adventus Cæsaris concitaverat, ubi primum, rursus adhibito Libone et Lucceio et Theophane, quibuscum communicare de maximis rebus Pompeius consueverat, de mandatis Cæsaris agere instituit, eum ingressum in sermonem Pompeius interpellavit et loqui plura prohibuit.* Sublata itaque spe reconciliationis, ad arma res devenit apud Pharsaliam. Ibi Theophanem in Pompeii exercitu τεκτόνων ἔπαρχον fuisse discimus ex Plutarcho in Cic. c. 38. Cicero, ait, castra perambulabat φλαυρίζων τοῦ Πομπηίου τὴν παρασκευὴν... καὶ τοῦ παρασκώπτειν τι καὶ λέγειν χαρίεν εἰς τοὺς συμμάχους οὐκ ἀπεχόμενος. Tum inter alia ejus dicta etiam hoc refert : Ἐπαινούντων τινῶν Θεοφάνην τὸν Λέσβιον, ὃς ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τεκτόνων ἔπαρχος, ὡς εὖ παραμυθήσαιτο Ῥοδίους τὸν στόλον ἀποβαλόντας, « Ἡλίκον, εἶπεν, ἀγαθόν ἐστι τὸ Γραικὸν ἔχειν ἔπαρχον. »

Devictus Pompeius cum amicis securum circumspiciens refugium, τῶν βασιλειῶν αὐτὸς μὲν ἀπέφαινε τὴν Πάρθων ἱκανωτάτην οὖσαν ἔν τε τῷ παρόντι δέξασθαι καὶ περιβαλεῖν σφᾶς ἀσθενεῖς ὄντας, αὖθίς τε ῥῶσαι καὶ προπέμψαι μετὰ πλείστης δυνάμεως· τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν εἰς Λιβύην καὶ Ἰόβαν ἔτρεπον τὴν γνώμην· Θεοφάνει δὲ τῷ Λεσβίῳ μανικὸν ἐδόκει τριῶν ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχουσαν Αἴγυπτον ἀπολιπόντας καὶ Πτολεμαῖον, ἡλικίαν μὲν ἀντίπαιδα, φιλίας δὲ καὶ χάριτος πατρῴας ὑπόχρεων, Πάρθοις ὑποβαλεῖν ἑαυτὸν, ἀπιστοτάτῳ γένει· καὶ Ῥωμαίῳ μὲν ἀνδρὶ, κηδεστῇ γενομένῳ, τὰ δεύτερα λέγοντα, πρῶτον εἶναι τῶν ἄλλων μὴ θέλειν, μηδὲ πειρᾶσθαι τῆς ἐκείνου μετριότητος· Ἀρσάκην δὲ ποιεῖσθαι κύριον ἑαυτοῦ, τὸν μηδὲ Κράσσου δυνηθέντα ζῶντος· καὶ γυναῖκα νέαν, οἴκου τοῦ Σκιπίωνος, εἰς βαρβάρους κομίζειν ὕβρει καὶ ἀκολασίᾳ τὴν ἐξουσίαν μετροῦντας· ἧ, κἂν μὴ πάθῃ, δόξαι γε παθεῖν δεινόν ἐστιν ἐπὶ τοῖς ποιῆσαι δυναμένοις γενομένῃ. Τοῦτο μόνον, ὥς φασιν, ἀπέτρεψε τῆς ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ὁδοῦ Πομπήιον· εἰ δή τις ἔτι Πομπηίου λογισμὸς, ἀλλ' οὐχὶ δαίμων ἐκείνην ὑφηγεῖτο τὴν ὁδόν. Plutarch. Pomp. 76. Quantopere sententia Theophanem fefellerit, rerum docuit eventus. Post mortem Pompeii ad quemnam patronum se Græcus converterit, divinari facile posse videtur, confirmari veterum testimonio non potest.

Paucis annis post quum Cæsar quoque cecidisset, Cicero ad Atticum XV, 19 (44 a. C.) : *Fugiamus igitur... Theophanes quid velit nescio. Scripserat enim ad me : cui rescripsi, ut potui : mihi autem scribit, venire ad me se velle, ut et de suis rebus et quædam quæ ad me pertineant : tuas literas exspecto : vide, quæso, ne quid temere fiat.* Post hæc altum de Theophane silentium.

Filium reliquit M. Pompeium Macrum, illustrem equitem Romanum, qui sub Augusto bibliothecis ordinandis præfectus Asiæque procurator, et deinde Tiberio sub initio ejus regni gratissimus.

Strabo l. l. Sueton. Cæs. c. 56; Ovid. Amor. II, 18. At gratia imperatoris caduca. Filia Pompeii in exilium acta : pater cum filio se interemit. Ecce Tacitum in Ann. VI, 18 (33 a. C.) : *Etiam in Pompeiam Macrinam exilium statuitur, cujus maritum Argolicum, socerum Laconem, e primoribus Achæorum, Cæsar afflixerat. Pater quoque illustris eques Romanus ac frater prætorius, quum damnatio instaret, se ipsi interficere. Datum erat crimini, quod Theophanem Mytilenæum proavum* (deb. *avum*) *eorum Cn. Magnus inter intimos habuisset, quodque defuncto Theophani cœlestes honores Græca adulatio tribuerat.*

Descripsisse Theophanem res Pompeii ex allatis testimoniis patet. Num vero omnia Cneii gesta exposuerit an minus, nescitur. Reliquiæ ad unum pertinent bellum Mithridaticum; auctoremque produnt qui in regionum ubi res gerebantur, quasque ipse pede triverat, accurata descriptione multum operæ posuerit. Nec parva ex hac parte fuisse videtur ejus auctoritas. Ne eandem in reliquis quoque fidem ei tribuamus impedimur. Etenim perverso Pompeii ejusque familiæ studio abreptus, facilemque rumoribus aurem præbens, virum integerrimum crimine onerasse dicitur atrocissimo (fr. 1). Quodsi recte se habet, non dubito quin vera etiam de Theophane narraverit Timagenes (v. supra); quod etsi negare Plutarchus in honorem Pompeii susceperit, id ita tamen facit, ut a μοχθηρίας nota Theophanem non velit liberari. Ceterum quum de eodem homine tam magnifice sentiat Strabo, vir sane gravis, suspicio fere nascitur omnia quæ de Theophane Plutarchus narrat fluxisse ex historiis Timagenis, qui propter maledicendi libidinem male famosus, narrationem Theophanis prave detruncans, in suæ malitiæ consilia detorserit, conviciisque mores auctoris adspergere studuerit.

Epigrammata Theophanis duo vide in Anthologia.

[ΜΙΘΡΙΔΑΤΙΚΑ.]

1.

Plutarch. Pompei. c. 37 : Ἐν δὲ τῷ Καινῷ φρουρίῳ καὶ γράμμασιν ἀπορρήτοις ὁ Πομπήιος ἐνέτυχε τοῦ Μιθριδάτου καὶ διῆλθεν οὐκ ἀηδῶς αὐτὰ πολλὴν ἔχοντα τοῦ ἤθους κατανόησιν. Ὑπομνήματα γὰρ ἦν, ἐξ ὧν ἐφωράθη φαρμάκοις ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν υἱὸν Ἀριαράθην ἀνῃρηκὼς καὶ τὸν Σαρδιανὸν Ἀλκαῖον, ὅτι παρευδοκίμησεν αὐτὸν ἵππους ἀγωνιστὰς ἐλαύνων. Ἦσαν δὲ ἀναγεγραμμέναι καὶ κρίσεις ἐνυπνίων, ὧν τὰ μὲν αὐτὸς ἑωράκει, τὰ δὲ ἔνιαι τῶν γυναικῶν, ἐπιστολαί τε Μονίμης πρὸς αὐτὸν ἀκόλαστοι καὶ πάλιν ἐκείνου πρὸς αὐτήν. Θεοφάνης δὲ καὶ Ῥουτιλίου λόγον εὑρεθῆναί φησι παροξυντικὸν ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ῥωμαίων· ὃ καλῶς εἰκάζουσιν οἱ πλεῖστοι κακοήθευμα τοῦ Θεοφάνους εἶναι, τάχα μὲν οὐδὲν αὐτῷ τὸν Ῥουτίλιον ἐοικότα μισοῦντος, εἰκὸς δὲ καὶ διὰ Πομπήιον, οὗ τὸν πατέρα παμπόνηρον ἀπέδειξεν ὁ Ῥουτίλιος ἐν ταῖς Ἱστορίαις.

2.

Strabo XI, p. 493 : Τοῦ δὲ Ταναΐδος τὰς μὲν ἐκβολὰς ἴσμεν (δύο δ' εἰσὶν εἰς τὰ ἀρκτικώτατα μέρη τῆς Μαιώτιδος, ἑξήκοντα σταδίους ἀλλήλων διέχουσαι), τὸ δ' ὑπὲρ τῶν ἐκβολῶν ὀλίγον τὸ γνώριμόν ἐστι, διὰ τὰ ψύχη καὶ τὰς ἀπορίας τῆς χώρας, ἃς οἱ μὲν αὐτόχθονες δύνανται φέρειν, σαρξὶ καὶ γάλακτι τρεφόμενοι νομαδικῶς, οἱ δ' ἀλλοεθνεῖς οὐχ ὑπομένουσιν. Ἄλλως δὲ οἱ Νομάδες δυσεπίμικτοι τοῖς ἄλλοις ὄντες καὶ πλήθει καὶ βίᾳ διαφέροντες ἀποκεκλείκασιν, εἰ καί τι πορεύσιμον τῆς χώρας ἐστὶν, ἢ εἴ τινας τετύχηκεν ἀνάπλους ἔχων ὁ ποταμός. Ἀπὸ δὲ τῆς αἰτίας ταύτης οἱ μὲν ὑπέλαβον, τὰς πηγὰς ἔχειν αὐτὸν ἐν τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι, πολὺν δ' ἐνεχθέντα ἐπὶ τὰς ἄρκτους, εἶτ' ἀναστρέψαντα ἐκβάλλειν ἐς τὴν Μαιῶτιν· τούτοις δὲ ὁμοδοξεῖ καὶ Θεοφάνης ὁ Μυτιληναῖος.

[DE BELLO MITHRIDATICO.]

1.

In castro quod dicitur Cænon (*Novum*) in secretas quasdam Mithridatis literas incidit, easque non sine oblectatione percurrit, quod ingenium illius præclare indicarent. Deprehendit enim eum veneno sustulisse quum alios multos, tum filium suum Ariarathem et Alcæum Sardianum, quod is eum equestrium certaminum gloria superasset. Erant et conscripta insomniorum judicia, quæ partim ipsi, partim mulieribus evenissent. Repertæ etiam Monimæ et Mithridatis litteræ lascivæ, mutuo scriptæ. Theophanes orationem quoque Rutilii inventam ait, qua ad cædem Romanorum per Asiam cohortatus is Mithridatem fuisset. Quod recte plerique malitiose fictum a Theophane conjiciunt, quod Rutilium ipsius plane dissimilem odisset; probabile etiam est Pompeii causa, cujus patrem Rutilius in Historiis pessimum fuisse hominem demonstraverat.

2.

Tanaidis ostia quidem novimus (duo autem sunt, quibus is in partes Mæotidis maxime septentrionales sese exonerat, stadiis sexaginta inter sese distantia); quod vero supra ostia est, ejus pars exigua est cognita. Fit hoc ob frigus et incommoditates regionis, quas indigenæ possunt tolerare, carnibus et lacte viventes Nomadum more ; exteri sustinere non possunt. Alias etiam Nomades isti, a commerciis aliarum nationum alieni, multitudine ac viribus præpotentes, occluserunt itinera regionum, etiam iis partibus quæ perviæ sunt vel ubi subvectiones aliquas fluvius habet. Hac de causa quidam censuerunt, eum e Caucasiis montibus ortum magno alveo adversus septentriones ferri, indeque retro labentem in Mæotin exire. His Theophanes quoque Mytilenæus assentitur.

Eundem potissimum Theophanem Strabo intellexerit p. 497, ubi τοὺς τὰ Μιθριδατικὰ γράψαντας laudat: Ἀπὸ δὲ τῶν Βατῶν ὁ μὲν Ἀρτεμίδωρος τὴν Κερκετῶν λέγει παραλίαν, ὑφόρμους ἔχουσαν καὶ κώμας, ὅσον ἐπὶ σταδίους ὀκτακοσίους καὶ πεντήκοντα· εἶτα τὴν τῶν Ἀχαιῶν σταδίων πεντακοσίων· εἶτα τὴν τῶν Ἡνιόχων χιλίων· εἶτα τὸν Πιτυοῦντα τὸν μέγαν, τριακοσίων ἑξήκοντα μέχρι Διοσκουριάδος. Οἱ δὲ τὰ Μιθριδατικὰ συγγράψαντες, οἷς μᾶλλον προσεκτέον, Ἀχαιοὺς λέγουσι πρώτους, εἶτα Ζυγούς, εἶτα Ἡνιόχους, εἶτα Κερκέτας καὶ Μόσχους καὶ Κόλχους καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων Φθειροφάγους καὶ Σοάνας καὶ ἄλλα μικρὰ ἔθνη τὰ περὶ τὸν Καύκασον.

3.

Idem XI, p. 503: Ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῆς Ἀλβανίας ὄρεσι καὶ τὰς Ἀμαζόνας οἰκεῖν φασί. Θεοφάνης μὲν οὖν ὁ συστρατεύσας τῷ Πομπηΐῳ, καὶ γενόμενος ἐν τοῖς Ἀλβανοῖς, μεταξὺ τῶν Ἀμαζόνων καὶ τῶν Ἀλβανῶν φησὶ Γήλας οἰκεῖν καὶ Λήγας Σκύθας· καὶ ῥεῖν ἐνταῦθα τὸν Μερμάδαλιν ποταμὸν τούτων τε καὶ τῶν Ἀμαζόνων ἀνὰ μέσον. [Ἄλλοι δέ, ὧν καὶ ὁ Σκήψιος Μητρόδωρος καὶ Ὑψικράτης, οὐδὲ αὐτοὶ ἄπειροι τῶν τόπων γεγονότες, Γαργαρεῦσιν ὁμόρους αὐτὰς οἰκεῖν φασιν ἐν ταῖς ὑπωρείαις ταῖς πρὸς ἄρκτον τῶν Καυκασίων ὀρῶν, ἃ καλεῖται Κεραύνια.]

4.

Idem XI, p. 528: Ἡ δὲ Χορζηνὴ καὶ Καμβυσηνὴ προσβορώταταί εἰσι καὶ νιφόβολοι μάλιστα, συνάπτουσαι τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι καὶ τῇ Ἰβηρίᾳ καὶ τῇ Κολχίδι· ὅπου φασὶ κατὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ὀρῶν πολλάκις καὶ συνοδίας ὅλας [τῶν ὀρῶν] ἐν τῇ χιόνι καταπίνεσθαι, νιφετῶν γινομένων ἐπὶ πλέον· ἔχειν δὲ καὶ βακτηρίας πρὸς τοὺς τοιούτους κινδύνους παρεξαίροντας εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἀναπνοῆς τε χάριν, καὶ τοῦ διαμηνύειν τοῖς ἐπιοῦσιν, ὥστε βοηθείας τυγχάνειν, ἀνορύττεσθαι καὶ σώζεσθαι. Ἐν δὲ τῇ χιόνι βώλους πήγνυσθαί φασι κοίλας, περιεχούσας χρηστὸν ὕδωρ, ὡς ἐν χιτῶνι, καὶ ζῷα δὲ ἐν αὐτῇ γεννᾶσθαι· καλεῖ δὲ σκώληκας Ἀπολλωνίδης, Θεοφάνης δὲ θρῖπας· κἀν τούτοις ἀπολαμβάνεσθαι χρηστὸν ὕδωρ, περισχισθέντων δὲ τῶν χιτώνων πίνεσθαι· τὴν δὲ γένεσιν τῶν ζῴων τοιαύτην εἰκάζουσιν, οἵαν τὴν τῶν κωνώπων ἐκ τῆς ἐν τοῖς μετάλλοις φλογὸς καὶ τοῦ φεψάλου.

5.

Idem XI, p. 530, de Armenia: Μέγεθος δὲ τῆς χώρας Θεοφάνης ἀποδίδωσιν, εὖρος μὲν σχοίνων ἑκατόν, μῆκος δὲ διπλάσιον, τιθεὶς τὴν σχοῖνον τετταράκοντα σταδίων· πρὸς ὑπερβολὴν δ' εἴρηκεν· ἐγγυτέρω δ' ἐστὶ τῆς ἀληθείας, μῆκος μὲν θέσθαι τὸ ὑπ' ἐκείνου λεχθέν, εὖρος δὲ τὸ ἥμισυ ἢ μικρῷ πλεῖον.

6.

Idem XII, p. 555: Ὑπὲρ μὲν δὴ τῶν περὶ Φαρνακίαν καὶ Τραπεζοῦντα τόπων οἱ Τιβαρηνοὶ καὶ Χαλδαῖοι μέχρι τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας εἰσίν. Αὕτη δ' ἐστὶν εὐδαίμων ἱκανῶς χώρα· δυνάσται δ' αὐτὴν κατεῖχον ἀεί, καθάπερ τὴν Σωφηνήν, τοτὲ μὲν φίλοι τοῖς ἄλλοις Ἀρμενίοις ὄντες, τοτὲ δὲ ἰδιοπραγοῦντες· ὑπηκόους δ' εἶχον καὶ τοὺς Χαλδαίους καὶ Τιβαρηνούς, ὥστε μέχρι Τραπεζοῦντος καὶ Φαρνακίας διατείνειν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν. Αὐξηθεὶς δὲ Μιθριδάτης ὁ Εὐπάτωρ καὶ τῆς Κολχίδος κατέστη κύριος καὶ τούτων ἁπάντων, Ἀντιπάτρου τοῦ Σίσιδος παραχωρήσαντος αὐτῷ. Ἐπεμελήθη δὲ οὕτω τῶν τόπων τούτων, ὥστε πέντε καὶ ἑβδομήκοντα φρούρια ἐν αὐτοῖς κατεσκευάσατο, οἷσπερ

3.

In montibus qui supra Albaniam sunt siti, Amazonibus quoque sedes fuisse perhibent. Sane Theophanes, qui Pompeii castra secutus in Albania fuit, inter Amazonas et Albanos ait habitasse Gelas et Legas, Scythicos populos, indeque Mermadalim amnem profluere inter hos et Amazonas medio spatio.

4.

Chorzene et Cambysene maxime sunt sitæ versus septentrionem, ideoque etiam nivosissimæ, pertinentes ad Caucasi montana, Iberiam et Colchidem. Ferunt ibi in trajectu montium totos comitatus interdum nivibus montanis absorberi, si quando ninxit vehementius: et ad hæc pericula sustinenda viatores habere baculos, quos in superficiem erigant, ut et respirare possint, et suum casum adventantibus significare, adeoque auxilium nacti effodiantur et serventur. Tradunt etiam in nive glebas coire cavas intus, aquam utilem tanquam in tunica continentes; et animalcula quoque in iis nasci; vermes Apollonides, cossos Theophanes vocat; in iisque bonam aquam contineri, quæ scissis circum tunicis bibatur; ortum vero animalculorum talem conjiciunt, qualis est culicum in metallis e flamma et favilla.

5.

Magnitudo Armeniæ a Theophane sic describitur. Longitudo schœnorum centum, latitudo dupla, schœno stadia quadraginta continente. At modum excedit. Vero propius est, si longitudinem esse ponas, quam ille latitudinem esse dicit, latitudinem vero longitudinis dimidiam et paullo plus.

6.

Supra Pharnaciam et Trapezuntem sunt Tibareni et Chaldæi usque ad parvam Armeniam. Ea est satis felix regio, quam, sicuti Sophenam quoque, reguli tenuerunt, aliquando fœdere Armeniis juncti, aliquando rem suam privatim administrantes: paruerunt iis etiam Tibareni et Chaldæi, ita ut Trapezuntem usque et Pharnaciam ipsorum imperium proferrent. Mithridates vero potentia auctus quum Colchidem sibi subjecit, tum istæc omnia, Antipatro Sisidis filius dominium ei cedente. Eam autem curam istorum locorum gessit, ut septuaginta quinque castella in iis exstruxe-

τὴν πλείστην γάζαν ἐνεχείρισε. Τούτων δ' ἦν ἀξιολογώτατα ταῦτα· Ὕδαρα καὶ Βασγοιδάριζα καὶ Σινορία, ἐπιπεφυκὸς τοῖς ὁρίοις τῆς μεγάλης Ἀρμενίας χωρίον· διόπερ Θεοφάνης Συνορίαν (Σινορίαν. Συνωρίαν v. l.) παρωνόμασεν. Quæ deinceps apud Strabonem sequuntur de Mithridate et Pompeio ex eodem Theophane fluxisse nullus dubito.

THEOPHANES.

ΠΕΡΙ ΓΡΑΦΙΚΗΣ.

7.

Diog. L. II, 104, varios Aristippos recensens : Τεσσαρεσκαιδέκατος, Ἐφέσιος, ζωγράφος, οὗ μέμνηται Θεοφάνης ἐν τῷ Περὶ γραφικῆς. Num ad nostrum an alium hæc Theophanem pertineant, haud liquet. Ad alium referri malim.

---

rit, in iisque maximam gazam recondiderit; de quibus præcipua sunt Hydara, Basgœdariza, et Sinoria, finibus majoris Armeniæ inhærens castellum, ut et Synoriam Theophanes appellaverit.

DE PICTURA.

7.

Aristippum Ephesium, pictorem, memorat Theophanes in libro De pictura.

TIMAGENES ALEXANDRINUS.

Suidas : Τιμαγένης, βασιλικοῦ ἀργυραμοιβοῦ υἱὸς, Ἀλεξανδρεὺς, ῥήτωρ, ὡς δέ τινες Αἰγύπτιος, ὃς ἐπὶ Πομπηίου τοῦ μεγάλου αἰχμάλωτος (a. 55) ἀχθεὶς ἐν Ῥώμῃ ὑπὸ τοῦ Γαβινίου ἐξωνήθη ὑπὸ Φαύστου, τοῦ υἱοῦ Σύλλου, καὶ ἐσοφίστευσεν ἐν Ῥώμῃ ἐπί τ' αὐτοῦ Πομπηίου καὶ μετ' αὐτὸν, ἐπί τε Καίσαρος τοῦ Αὐγούστου καὶ μετέπειτα [ἐπί τε Καίσαρος Γαΐου Ἰουλίου καὶ μετέπειτα Αὐγούστου Reinesius] ἅμα Καικιλίῳ. Ἐκπεσὼν δὲ τῆς σχολῆς διὰ τὸ παρρασιαστὴς εἶναι, ἐν ἀγρῷ διῆγε Τουσκλάνῳ λεγομένῳ. Καὶ ἐτελεύτησε δ' ἐν Ἀλβάνῳ (sic vv. dd. pro vlg. Δαβάνῳ] ἐμέσαι βουληθεὶς μετὰ δεῖπνον καὶ σφηνωθείς. Βιβλία δ' ἔγραψε πολλά. Cf. v. Σφηνωθείς.

Τιμαγένης, ἱστορικός. Περίπλουν πάσης θαλάσσης ἐν βιβλίοις ε' (γ' codd. ABE).

Τιμαγένης ἢ Τιμογένης, Μιλήσιος, ἱστορικὸς καὶ ῥήτωρ. Περὶ Ἡρακλείας τῆς ἐν τῷ Πόντῳ καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς λογίων ἀνδρῶν βιβλία γ' καὶ ἐπιστολάς.

Num recte an secus grammaticus inter tres Timagenes distinxerit, certis argumentis demonstrari quidem nequit; haud improbabile tamen est Timagenem historicum, Peripli auctorem, non aliam propter causam separatim poni, quam quod patriam scriptoris non notatam in fontibus suis reperiens Suidas nesciret ipse, Milesiusne Timagenes an Alexandrinus an denique tertius quidam intelligendus esset. Neque equidem repugno, si quis cum Bonamyo (*Recherches sur la vie, etc. de Timagènes*, in *Mém. de l'Acad.* tom. 13, p. 1 sqq.) statuat Peripli scriptorem eundem esse cum rhetore Milesio (*). Quæri etiam possit, num Milesius ab Alexandrino sit diversus, quandoquidem Alexandrinos sæpenumero dicunt non natos Alexandriæ, sed versatos ibi vel discipulos vel magistros. Verum duos hosce Timagenes recte distineri censeo. Nullius quidem in hanc rem momenti est, quod ambigit Suidas utrum Τιμαγένης an Τιμογένης Milesius appellandus sit. Verum quum de claris Heracleensibus scripsisse dicatur, jure statuimus diutius eum in ea urbe degisse, idque largieris eo facilius, quo arctius Heracleenses cum Milesiis conjuncti fuerint (*). Scilicet Miletum Heracleæ alteram quasi metropolim fuisse constat. Jam ne quis existimet Timagenem Milesium primum Heracleæ diutius versatum, deinde Alexandriam se contulisse, temporum ratio impedit. Nam quum Timagenes noster Augusti res gestas conscripsisse dicatur, fieri non potuit, quin juvenis fere adhuc esset anno 55 a. C. (Pompeio et Crasso coss. v. Dio. Cass. 39, 55), quo Gabinius Syriæ proconsul a Pompeio adjutus Alexandriam cepit, Ptolemæum Auleten in regnum restituit, Romam captivum abduci jussit Timagenem.

Hactenus de Suidæ loco, ubi duo certe Timagenes recte distinguuntur. Apud reliquos scriptores unus tantum locus exstat, quo Timagenes addita nota patriæ commemoratur. Scilicet Pseudo-Plutarchus (De fluviis c. 6) de Arare fluvio ad Gallatica provocans Callisthenis Sybaritæ, ejus scriptoris opere usum esse ait *Timagenem Syrum*. Hunc autem Sy-

(*) Ceterum quum Τιμαγέτου opus Περὶ λιμένων laudetur ap. schol. Apoll. Rh. IV, 259 (ἐν α'). 306. 325, ibidemque (IV, 284) Timagetus citetur de Aretiada insula, et (IV, 284) de Istri fontibus cursuque, quæ vel ex eodem Περὶ λιμένων opere vel ex alio scripto geographico fluxerunt : gravis mihi suspicio est *Timagetum* hunc apud Suidam vel ejus auctorem abiisse in *Timagenem* Peripli auctorem, quem nemo alius commemorat. Fortasse etiam pro περίπλουν πάσης θαλάσσης olim fuit περὶ λιμένων π. θ. — Idem Τιμάγητος in schol. Apoll. Rh. II, 1031 (de Argonautis) et ap. Steph. Byz. v. ἄκτη abiisse mihi videtur in Δημάγητος, sicuti aliis locis confunduntur Δημοσθένης et Τιμοσθένης, Δημαγόρας et Τιμαγόρας. Cf. notam sequentem.

(*) Ebert. Diss. Sic. p. 134 confert Suidæ illud : Φανίας ἢ Φαινίας, quibus, ut n. l., indicarit utramque nominis formam inveniri. Addit Ebertus : « Super hæc magis fere analogiæ convenit Τιμογένης, uti Τιμοφάνης, Τιμοσθένης et centum alia, quibus ipsis unus atque alter sciens imprudens ut Τιμογένης scriberet, adduci potuit. Certe si Villoisonius ap. Apollonium (Lex. Hom. v. Ἅρπυια) pro Τιμογένης ἐν ταῖς Παραφράσεσι legere mavult Τιμαγένης, ut eum intelligere possit, qui Suidæ simpliciter Τιμαγένης dicitur, vehementer errat; nam nominis dittographia ut a lexicographo in uno Milesio notaretur, forte, credo, accidit; grammaticam rationem si sequaris, formarum utraque, et Τιμογένης et Τιμαγένης, cadit in omnes, qui unquam id nominis habuerunt. Cf. Lobeck. ad Phryn. p. 653. » Similis fluctuatio est in nomine Θεογένης vel Θεαγένης. Ceterum qui fuerit iste Timagenes Παραφράσεων auctor non constat. Nisi conjectura fallit, idem est cum *Demageto Heracleota*, cujus opus aliquod Demosthenes Thrax, *Paraphraseôn auctor*, in compendium redegit. Suidas : Δημοσθένης Θρᾷξ· οὗτος ἔγραψε Μετάφρασιν (ipse vero Dem. opus hoc inscripsit Μεταβολαί) Ἰλιάδος πεζῷ λόγῳ, Ἐπιτομὴν τῶν Δημαγήτου Ἡρακλεώτου, περὶ διθυραμβοποιῶν (fort. interpunctio post v. Ἡρακλ. tollenda), Μετάφρασιν εἰς τὴν Ἡσιόδου Θεογονίαν. (De confusione nominum Δημάγητος Τιμάγητος, Τιμαγένης cf. not. antecedentem). Hoc si recte conjecimus, ultro adducimur, ut hunc *Heracleotam* eundem esse statuamus cum Timagene, quem Suidas *De Heraclea clarisque Heracleotis* scripsisse dicit. Verum nomen fuerit Τιμάγητος, sicuti in antecedente glossa. Si ulterius progredi vellem, ap. Suidam pro καὶ ἐπιστολὰς proponerem καὶ μεταβολάς.

rum cum Alexandrino eundem esse statuit Bonamyus l. l., quem sequitur Santo-Crucius (*Exam. d. hist. d'Alex.* p. 55). Argumentum sententiæ inde petivit, quod Suidas Timagenem diem obiisse prodit ἐν Δαβάνῳ (ita enim codd.). Quem locum cum Vossio (Hist. gr. p. 197) assignat Osroenæ regioni Mesopotamiæ. Huc igitur quum Timagenes relicta Italia se recepisset, accidisse ut Syrus a Plutarcho dici posset (*). At parvum istud Osroenes castellum a seri demum ævi scriptoribus memoratum, non audit Δάβανον vel Δάβανος, sed (τὰ) Δάβανα vel Δαβάναι ap. Procop. De æd. II, 4 et Notit. imper. Orient. c. 33, coll. Ammian. Marcell. XIII, 2. Forbiger. *Alt. Geogr.* tom. II, p. 635. Deinde autem quum Timagenes *in contubernio Asinii Pollionis consenuisse* perhibeatur (v. infra), nec causa adsit cur senem decrepitum ad ultimas terrarum orbis plagas relegatum putemus, imo vero quum quæ de mortis genere accurate (ab Asinio Pollione?) traduntur, virum inter amicos potius exspirantem arguere videantur : dubitari vix potest, quin in Italia Timagenes vita functus sit, apud Suidam vero Rubenius (ad Senec. De ira III, 23) et Hemsterhusius pro ΔΑβάνῳ rectissime reposuerint ἈΛβάνῳ (**). Cf. Toup. Emend. II, p. 294. Nihilosecius Syrum Timagenem non sejungendum esse suspicor ab eo, qui captus est Alexandriæ. Syriæ historiam a Timagene accurate tractatam esse vel peculiari scripto vel in majori aliquo historiarum opere patet ex fragmentis 4. 5. 6 (ex Josepho). Eodem referre licet quæ fr. 2 leguntur de Milyensium regione, per longum tempus Syrorum regum imperio subjecta. Hunc vero Timagenem esse qui Pompeii et insequentibus temporibus vixit, innuit fr. 3, ubi Castori jungitur et Nicolao Damasceno. Porro fr. 4 Timagenis mentio de re ad Syriam pertinente fit ex Strabonis opere nunc deperdito. Strabonem vero unum tantum Timagenem in libris suis laudasse inde colligas, quod in Geographicis Strabonis (v. fr. 9) simpliciter citatur Timagenes, nullo addito indicio, quo hunc ab alio ejusdem nominis scriptore alias laudato possis discernere. Hic vero locus, quum de rebus sit Gallorum, Timagenes ibi citatus procul dubio idem est atque Syrus ille, quem de Galliæ fluvio loquens memorat Plutarchus.

(*) Bonamy. l. l. p. 41 : « Nous ne savons pas précisément le temps qu'il resta à Tusculum, et encore moins la raison qui lui fit prendre le parti de quitter cette retraite pour se retirer à Dabanum, ville de l'Osroëne dans la Mésopotamie; c'est, si, je ne me trompe, du lieu de cette retraite que l'auteur du livre Des fleuves a donné à Timagènes le surnom de Syrien. Il y mourut d'une indigestion. »

(**) Similiter ap. Ptolem. V, 2 codd. Ἀπολλωνία πρὸς Δαμβάνῳ, quum esse debeat πρ. Ἀλβάνῳ.

Igitur Timagenes, regii argentarii filius, natus fuerit (80-75 a. C.?) in Syriæ oppido. Hinc studiorum causa se contulerit Alexandriam. Expugnata urbe captivus venit Romam (55 a. C.). Quæ deinceps de fatis ejus moribusque Suidas subjungit, ea egregie supplentur narratione Senecæ tum patris tum filii. Est vero hæc :

Seneca Controv. 34 : *Sæpe solebat* (Asinius Pollio) *apud Cæsarem cum Timagene confligere, homine acidæ linguæ et qui nimis liber erat : puto quia diu non fuerat ex captivo coquus, ex coquo lecticarius, ex lecticario usque ad amicitiam Cæsaris felix. Usque eo utramque fortunam contempsit, et in qua erat et in qua fuerat, ut, quum illi multis de causis iratus Cæsar interdixisset domo, combureret historiam rerum ab illo gestarum, quasi et ipse illi ingenio suo interdiceret, disertus homo et dicax, a quo multa improbe, sed venuste dicta.*

Seneca De ira III, 23 : *Multa et divus Augustus digna memoria fecit dixitque, ex quibus appareat illi iram non imperasse. Timagenes historiarum scriptor quædam in ipsum, quædam in uxorem ejus et in totam domum dixerat, nec perdiderat dicta; magis enim circumfertur et in ore hominum est temeraria urbanitas. Sæpe illum Cæsar monuit ut moderatius lingua uteretur : perseveranti domo sua interdixit. Postea Timagenes in contubernio Pollionis Asinii consenuit, ac tota civitate dilectus est : nullum illi limen præclusa Cæsaris domus abstulit. Historias postea quas scripserat, recitavit et combussit, et libros acta Cæsaris continentes in ignem posuit. Inimicitias gessit cum Cæsare; nemo amicitiam ejus extimuit, nemo quasi fulgure ictum refugit : fuit qui præberet tam alte cadenti sinum. Tulit hoc, ut dixi, Cæsar patienter, ne eo quidem motus, quod laudibus suis rebusque gestis manus attulerat. Nunquam cum hospite inimici questus est : hoc duntaxat Pollioni Asinio dixit,* θηριοτροφεῖς. *Paranti deinde excusationem obstitit, et « fruere, » inquit, « mi Pollio, fruere. » Et quum Pollio diceret : Si jubes, Cæsar, statim illi domo mea interdicam, « Hoc me, » inquit, « putas facturum, quum ego vos in gratiam reduxerim? » Fuerat enim aliquando Timageni Pollio iratus, nec ullam aliam habuerat causam desinendi, quam quod Cæsar cœperat* (*).

(*) De Asinio Pollione apponere liceat locum Plinii in Ep. VII, 12 : *Vir est optimus et inter præcipua seculi ornamenta numerandus : colit studia, studiosos amat, fovet, provehit, multorumque, qui aliqua componunt, portus, sinus, præmium; omnium exemplum; ipsarum denique literarum jam senescentium reductor ac reformator. Domum suum recitantibus præbet; auditoria, non apud se tantum, benignitate mira frequentat.* Plura vide ap. Thorbeckium De C. Asinii Pollionis vita et studiis doctr. (Lugd. Bat. 1820) p. 100 sqq.

In schola Timagenis successit Asinius Pollio Trallianus (libertus haud dubie C. Asinii Pollionis consularis). Suidas : Πωλίων, ὁ Ἀσίνιος χρηματίσας, Τραλλιανὸς, σοφιστὴς καὶ φιλόσοφος, σοφιστεύσας ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Πομπηίου τοῦ μεγάλου, καὶ διαδεξάμενος τὴν σχολὴν Τιμαγένους (*). Vitam Timagenis enarravit Euagoras Lindius. Suidas : Εὐαγόρας, Λίνδιος, ἱστορικὸς, ἔγραψε βίον Τιμαγένους καὶ ἑτέρων λογίων.

Restat ut apponamus, quæ de παρρησίᾳ Nostri traduntur.

Plutarch. De adulat. c. 27 : Τιμαγένης ἐξέπεσε τῆς Καίσαρος φιλίας ἐλευθέρᾳ μὲν οὐδέποτε φωνῇ χρησάμενος, ἐν δὲ τοῖς συμποσίοις καὶ τοῖς περιπάτοις ἑκάστοτε πρὸς οὐδ' ἥντινοῦν σπουδὴν,

— ἀλλ' ὅ τι οἱ εἴσαιτο γελοίιον Ἀργείοισιν,

αἰτίαν φιλίας ὥσπερ σόφισμα λοιδορίας προσφερόμενος.

Seneca Epist. 91 : *Timagenes, felicitati urbis inimicus, ajebat, Romæ sibi incendia ob hoc unum dolori esse, quod sciret meliora resurrectura quam arsissent.* Cf. Sueton. Octav. c. 29.

Plutarch. Qu. conv. I, 13, 3 p. 634, F : Ἐπιβουλῇ καὶ ὕβρει προσέοικεν... τὸ Τιμαγένους πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς ἐμετικῆς·

Κακῶν γὰρ ἄρχεις τήνδε μοῦσαν (sc. τήνδ' ἐμοῦσαν) εἰσάγων·

καὶ πρὸς Ἀθηνόδωρον τὸν φιλόσοφον, εἰ φυσικὴ ἡ πρὸς τὰ [ἔκγονα] φιλοστοργία.

Horatius Epist. I, 19, 15 :

Rupit Iarbitam Timagenis æmula lingua
dum studet urbanus tenditque disertus haberi.

Ad quæ scholiasta : *Hic Iarbita, Maurus regione, fuit Cordus, qui dum Timagenem post convivium et inter pocula declamantem vellet imitari, nec posset, invidia quodammodo ruptus est.* Cf. interpretes.

Scripsit Timagenes permulta, uti Suidas ait. Inter ea fuisse *Historiam rerum Augusti* supra vidimus. Sed hanc iratus auctor combussit, referente Seneca patre, a quo sua accepit filius, qui tamen ita rem tradit, ut ceteras quoque historias Timagenes simul flammis tradidisse videri possit. Etenim verba sunt : *Historias postea quas scripserat, recitavit et combussit, et libros acta Cæsaris continentes in ignem posuit.* Sed hæc nihil nisi figura rhetorica, qua bis effertur res eadem.

Stephanus Byzantius Milyas olim Solymos dictos esse refert ex Timagene in α' Βασιλέων. De quo opere Bonamyus mira judicii confidentia : *C'était*, inquit, *une histoire d'Alexandre le Grand et des rois qui divisèrent sa monarchie.* Quæ repetit Santo-Crucius l. l. p. 55. Parum hæc sententia se commendat, etsi de Alexandro quoque egisse Timagenem jure colligas ex fragmento primo. Nam Alexander, ut præeunte Salmasio (ad Solin. p. 1108, E) recte monet Ebertus (Diss. Sic. p. 135), aut nunquam aut perraro βασιλεὺς breviter et absolute a Græcis dictus est, et successores Alexandri in titulis talium librorum διάδοχοι et ἐπίγονοι vel οἱ διαδεξάμενοι nominantur. Igitur, nisi forte decurtatus apud Stephanum titulus est (v. c. ex. ἐν α' Περὶ ἀρχαίων βασιλέων, vel ἐν α' Συρίας βασ. etc.), de

(*) Eundem hunc esse Timagenem cum Alexandrino ap. Suidam, contra Vossium rectissime monet Bonamy. Nam et Suidas et Seneca captivum Romam venisse atque παρρασιαστὴν fuisse dicunt. Porro villam *Pollio* habuit *Tusculanum*, in qua a. u. 755 mortuus est, teste Hieronymo in Chron. Euseb. ad h. a. coll. Thorbeck. De Asinio Pollione (Lugd. Bat. 1820) p. 47. 101. Neque offendit nihil apud Senecam dici de *rhetore ejusque schola.* Nam quisque perspicit cur grammaticus hæc memoraverit, omiserit philosophus Augusti celebrans clementiam. Ceterum Timagenes schola non tam excidisse, quam sponte cessisse videtur Thorbeckio p. 102 : « Verosimile est scholæ præfectum esse a C. Asinio libertum suum, postquam Timagenes, contubernio Pollionis exceptus, otium quærens (quippe qui jam senior ad Pollionem accessit) magisterio se abdicasset. Videntur enim hæ scholæ, quemadmodum magistri, in quadam tutela fuisse ac patrocinio principum e civitate virorum. »

Ceterum pergit Suidas : ἔγραψεν Ἐπιτομὴν τῆς Φιλοχόρου Ἀτθίδος (vid. Philoch. p. LXXXVIII sq.), Ἀπομνημονεύματα Μουσωνίου τοῦ φιλοσόφου, Ἐπιτομὴν τῶν Διοφάντους Γεωργικῶν ἐν βιβλίοις β', πρὸς Ἀριστοτέλην περὶ ζῴων βιβλία ι', Περὶ τοῦ ἐμφυλίου τῆς Ῥώμης πολέμου, ὃν ἐπολέμησαν Καῖσάρ τε καὶ Πομπήιος. Epitomen Atthidis Philochoreæ, quam Pollio confecit, eandem esse cum ea quæ ipsi Philochoro ab eodem Suida tribuitur, censet Bernhardy. Ἀπομνημονεύματα Μουσωνίου, qui sub Nerone floruit, junioris Claudii Pollionis Alexandrini, qui Hadriani tempp. vixit, esse debent. Idem de Epitome Diophanis valet. Quod denique historiam belli civilis attinet, cum Pollione Græco confundi videtur Asinius Pollio Romanus, quem sui temporis historiam latine scripsisse compertum habemus. Vide Thorbeck. l. l. p. 108 sqq., atque ipse Suidas : Ἀσίνιος Πωλίων Ῥωμαῖος, ἱστορίας Ῥωμαϊκὰς συνέταξεν ἐν βιβλίοις ιζ'. Οὗτος πρῶτος Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ῥωμαϊκῶς συνεγράψατο. Quamquam putari possit et Romanum et Græcum Pollionem easdem historias, illum latine scripsisse, hunc græce tractasse aut vertisse. Scilicet ap. Plutarch. Cæs. c. 46 leguntur hæc : Ὁ δὲ Καῖσαρ, ὡς ἐν τῷ χάρακι τοῦ Πομπηίου γενόμενος τούς τε κειμένους νεκροὺς ἤδη τῶν πολεμίων εἶδε, καὶ τοὺς ἐπικτεινομένους, εἶπεν ἄρα στενάξας· « Τοῦτ' ἐβουλήθησαν, εἰς τοῦτό με ἀνάγκης ὑπηγάγοντο, ἵνα Γάϊος Καῖσαρ, ὁ μεγίστους πολέμους κατορθώσας, εἰ προηκάμην τὰ στρατεύματα, κἂν κατεδικάσθην. » Ταῦτά φησι Πολλίων Ἀσίνιος τὰ ῥήματα Ῥωμαιστὶ μὲν ἀναφθέγξασθαι τὸν Καίσαρα παρὰ τὸν τότε καιρὸν, Ἑλληνιστὶ δ' ὑπ' αὐτοῦ γεγράφθαι. Quibus *græcum* Pollionis opus laudari possit videri. At dixerit potius Pollio Cæsarem hæc verba postea in epistola græce reddidisse. De græca historia latine a Pollione sive Romano sive Tralliano scripta non constat. Pertinere autem ad hoc argumentum videtur (cf. Bernhardy ad Suid. l. l.) liber, quem Pollio (Trallianus haud dubie) Περὶ τῆς Κτησίου καὶ Ἡροδότου κλοπῆς scripsisse dicitur (a Porphyrio ap. Euseb. P. E. p 467, D). Similiter iisdem fere temporibus Lysimachus scripsit De furtis Ephori. Præterea epistolas, quæ sub Arati et Euripidis nomine circumferebantur, ab Asinio Pollione confectas esse tradit Apollonides Nicenus in Vit. Arati p. 56 ed. West. Ceterum variorum Pollionum catalogum composuit Thorbeck. l. l.

tali fere opere cogitaverim, qualis umbram ostendit Cornelii Nepotis libellus *De regibus* inscriptus, in quo dixit auctor de regibus Persarum, Spartanorum, Siculorum, Macedonum, de Alexandro ejusque successoribus, non ita tamen ut continuam quandam historiam efficere studeret, sed eo maxime consilio, ut personarum rebus gestis, animi ingeniique magnitudine et fatorum varietate conspicuarum adumbraret imagines. Quale quidem argumentum rhetoris studiis est accommodatissimum. Ex eo autem De regibus opere petita esse, quæ de Aristobulo et Alexandro, Hyrcani filiis, deque Ptolemæo Aulete in fragmentis leguntur, minime equidem contenderim. Hæc enim quum ad ipsius auctoris tempora pertineant, non absurde quæras, an non ex multis istis scriptis Timagenes unum etiam sui ævi historiæ destinaverit, Pollionis patroni secutus exemplum. Ad ejusmodi opus commode etiam referre possis quæ *de Gallis* ex Timagene traduntur, quippe quæ narrationi de Cæsaris rebus in Gallia gestis intexta fuerint. Bonamyus et Santo-Crucius peculiare de Gallia opus a Timagene compositum esse sibi persuaserunt.

Ceterum haud infimus locus inter historicos Timageni nostro assignatur. Certe Quintilianus (X, 1, 75) clarissimos historiarum scriptores recensens, postquam dixerat de Herodoto, Thucydide, Philisto, Theopompo, Ephoro, pergit ita : *Clitarchi probatur ingenium, fides infamatur. Longo post intervallo temporis natus Timagenes hoc est vel ipso probabilis, quod intermissam historias scribendi industriam nova laude reparavit.*

Clitarchum quantopere Ciceronis temporibus Romani dilexerint, suo loco demonstravimus. Sane quidem fidem historici minimam esse bene norunt, sed hoc nihil tum ad rem. Nonne dictionis elegantia luminibusque omnes longe post se reliquisse Clitarchus videbatur? Quis ad animos lectorum commovendos permulcendosque instructior unquam et paratior? Hujus igitur premenda vestigia erant, si quis Romanis probari volebat. Neque male rem cessisse Timageni testimonio rhetoris declaratur, quippe qui, etsi post Clitarchum alios multos rhetorice historiam tractasse constat, hos tamen mentione non dignos habens Timageni demum contigisse censeat, ut historiam scribendi artem, inde a Clitarcho jacentem quasi et intermortuam, ad vitam denuo revocaret. (*) Atque excelluisse Timagenem eloquentiæ venustate ex iis, quæ supra attulimus, perspicitur. Eruditione etiam non caruerit : *Timagenes et diligentia Græcus et sermone hæc quæ diu sunt ignorata collegit ex multiplicibus libris* (fr. 7). Fidem vero narrationis neque exspectamus neque reperimus. Sic fragm. 5 numerum cæsorum auget in immensum : et fragm. 1 Clitarchum secutus insigne profert mendacium. Atque hæc quidem imputanda sunt rhetori. Haud minorem in historias vim exercuerit scriptoris *lingua acida*, *nimis libera*, *improbe dicax*. Huc, opinor, pertinent, quæ parum honesta narravit de Theophane, Pompeii familiari consiliorumque adjutore. Omnino enim probabile est uti Asinium Pollionem, sic etiam Timagenem Pompeianorum adversarium fuisse (de Asinio P. v. Thorbeck. p. 40. 55). Perplacet denique Schwabii (De Livio et Timagene, historiarum scriptoribus, æmulis. Program. schol. Stuttgart. 1834) conjectura, ex qua Livius (IX, 19) verbis *levissimi ex Græcis* unum Timagenem nostrum notare voluerit (*).

(*) Ita enim verba Quintiliani intelligenda esse patet. Contra Bonamyus, quum Senecæ locum de combustis a Timagene historiis prave accepisset : « Je ne sais, inquit, si la manière, dont parle Sénèque de la combustion des écrits de Timagènes, ne demande pas quelque restriction, et s'il n'avait pas fait grâce à quelques-uns. Ce qu'il y a de certain, est que, s'il les brûla tous, il s'occupa lorsque sa colère fut passée, à réparer cette perte. Quinctilien, qui le met au nombre des plus fameux historiens, le loue de s'être encore appliqué à écrire l'histoire, *après avoir cessé quelque temps de le faire.* » Recte vero Santo-Crucius l. l. p 55 : *Timagène... que Quintilien regarde comme le restaurateur de l'histoire.* Cf. Ulrici *Charact. d. alt. Historiogr.* p. 65. Clintonus in F. H. tom. III, p. 624 in Bonamyi explicatione, quod miror, acquievit. Unde factum est, ut Timagenem sophistam, qui Augusti gratia excidit, diversum esse opinetur a Timagene historico cujus supersunt fragmenta.

(*) Livius IX, c. 16 extr. laudationem Papirii Cursoris hisce claudit verbis : *Quin eum parem destinant animis Magno Alexandro ducem, si arma, Asia perdomita, in Europam vertisset.* Deinde vero cap. 17 excusans se quod contra morem a rerum ordine declinaret, quærere instituit, *quinam eventus Romanis rebus, si cum Alexandro foret bellatum, futurus fuerit.* « Et exordium quidem hujus quæstionis, Schwabius inquit, satis lene et moderatum videri potest, donec ex improviso prorumpit ardor et perturbatio quædam mentis, a tranquillitate animi, dignissima rerum scriptore,... prorsus abhorrens.. Neque alias Livius neque narrans neque judicans, nisi ubi verba ex aliorum ore atque animo proferenda sunt, tam se commotum et sui parum compotem ostendit. Deinde postquam Alexandrum omnibus modis deprimere et vilem facere conatus est, plane tanquam *æmulum* aliquem ejusdem regis principem, cui ipse favebat Livius, oculis suis subjectum intueatur, ne a conviciis quidem sibi temperat in iis verbis, quæ... pæne integra apponimus : (C. 17) *Militaria,* ait *opera pugnando obeunti Alexandro.. cessisset videlice in acie oblatus par Mn. Torquatus,.. cessissent Decii.., cessisset Papirius Cursor, illo corporis robore, illo animi : victus esset consiliis juvenis unius senatus ille etc...* (C. 18.) *Referre in tanto rege piget superbam mutationem vestis, etc... Quid si vini amor in dies acrior?... Id vero periculum erat quod* LEVISSIMI EX GRÆCIS, *qui Parthorum quoque contra nomen Romanum gloriæ fa-*

I.

Curtius IX, 5, 21 : *Ptolemæum, qui postea regnavit, huic pugnæ* (Mallensi) *adfuisse auctor est Clitarchus et Timagenes. Sed ipse, scilicet gloriæ suæ non refragatus, afuisse missum in expeditionem memoriæ tradidit.* Cf. Clitarch. fr. 11.

vent, dictitare solent, ne majestatem nominis Alexandri, quem ne fama quidem illis notum arbitror fuisse, sustinere non potuerit populus Romanus, et, adversus quem Athenis, in civitate fracta Macedonum armis, cernente tum maxime prope fumantes Thebarum ruinas, concionari libere ausi sunt homines (id quod ex monumentis orationum patet), adversus eum nemo ex tot proceribus Romanis vocem liberam missurus fuerit... Idem fere totius orationis tenor, quamdiu in eadem materia scriptor versatur; et vehementior allocutio, qua mox utitur, vix dubium relinquit, quin certum quendam adversarium hisce telis petierit. Sed priusquam explicare aggredimur, quid sibi voluerit illa *levissimorum Græcorum* compellatio, præmittenda nonnulla sunt... Scilicet haud incredibile nobis videtur ad mentionem Alexandri M. declinavisse historicum nostrum, non quia *libuerit*, sed quia potentioris voluntas illum impulerit. Cæsar Augustus, cujus in aula atque amicitia T. Livium vixisse satis constat, tres potissimum laudes affectabat.... Voluit enim haberi religionum restitutor, Romanorum finium ac imperii propagator, morum ac disciplinæ corrector emendatorque. De ea gloria gratulantium principi scriptorum choro miscet vocem suam Livius.... Ut ad Augustum redeamus,... illi ante omnia cordi fuisse videtur, abolere dedecus, quod a Parthis Romani non semel passi erant, ac devincere populum penes quem tum temporis Orientis imperium erat. Et credere licet, novo populi Romani ductori inde a juventa familiarem fuisse istam curam, quin quasi tralaticiam et a patre J. Cæsare hereditariam acceptam Et sane quum alia bella.. vel lentissime procederent.., vel spem et ostentationem non egrederentur, unum etiam... infelicissimum exitum habuerit : successus Parthici conatus exspectatione major effecit, ut omnis bellica laus imperatoris Romani, quam et ipse sibi jure tribuere posse videbatur, et a præconibus gloriæ suæ rerum scriptoribus poetisque tulit, intra ejus victoriæ famam steterit. Quin etiam immoratum fuisse Cæsarem Augustum cogitationi, qua ipse se *Persarum victorem et æmulum Alexandri Magni* sibi repræsentabat, ex indiciis nonnullis colligi potest; et poetarum quoque quæsitissimis laudibus, qua Parthos modo *Persas* vocant, modo *Medos*, et Augusti expeditionem ulteriorem ad *Indos* denuntiant, vel etiam devictam ab eodem Indiam gloriantur, in his omnibus *tacitam Cæsaris Augusti cum Alexandro Magno* comparationem inesse, quis negaverit? Eam quominus disertis verbis declararent, et nomen ipsum Alexandri proferrent, obstitisse videtur pudor et metus quidam, ne irrisui objicerent virum neque militaris rei insigni notitia excellentem neque manu fortem, componendo eum cum incomparabili et summo totius antiquitatis bellatore. Aliqua tamen ejus comparationis vestigia occurrunt in itinere Augusti, quo quasi adversus Parthos profecturus in Græcia substitit. Nam illic unus ex legatione Indica, quæ Cæsari obviam venerat, gymnosophista vitæ genere, *Calanus alter coram altero Alexandro*, flammis se dedit, Orientis victori spectaculum (Strabo XV init.). — Jam vero, quid si in medio isto laudum et hyperbolarum consensu exaudita est dissensio subita, dissona, protervi cavillatoris, qui insolenti audacia contenderet puerilem esse Augusti cum Alexandro M. comparationem, et Romanos illos, qui ne Parthos quidem in ordinem redigere sufficiant (nam ne nunc quidem cum hisce armis dimicatum, neque victoriam, quam nequidquam jactent, reportatam) et qui certe multo minus antiquis illis Persis, terrarum quondam dominis, suffecissent, — eos scilicet *Alexandri* potentiæ atque virtuti pares futuros fuisse! Operæ sane pretium erat, tanto crimini, præsertim si ex ore *scriptoris rerum cujusdam* profectum erat, obviam ire, et ejus viri calamum, quem nostratium sermone historiographum imperii Romani apposite appellaveris, T. Livii dico, advocare Prolatum autem fuisse ejusmodi crimen atque in publicum editam objurgationem, id certe e Liviano nostro loco apertissime patet. » — Deinde nonnullis interpositis Schwabius veterum de Timagene ejusque dicacitate testimonia recenset. Post hæc pergit : « Hic igitur *Timagenes* quam omnibus partibus ei personæ conveniat, ad quam T. Livii convicia referenda sint, vix est quod moneam. Græcus erat, æmulus Livii Romani non solum in historiarum scribendarum arte, sed etiam in amicitia Cæsaris; libertinus erat, ad aulam et summorum virorum familiaritatem ex turpissimo quæstu productus, non leve in oculis Livii oppobrium, qui ipse Pompeianus, id est optimatium partium assecla erat, cujus universum historiarum opus prodiisse manifestum est e consilio condecorandi Romani nominis, quare ei Græculus ille (et omnino oderat Livius Græcos) cum importuno suo in Romanos odio intestabilis esse debebat. Denique, postquam gratia Augusti exciderat æmulus, in *C. Asinii Pollionis* domum confugerat, qui apertus erat T. Livii inimicus. Nam Pollio, alias fautor et amicus virorum doctorum et idem rerum egregius scriptor, etiam propter partium studium Livio nostro favere non poterat. Ipse posteriore tempore clam, mox publice Antonii sectator, prius Pompeianarum partium vehementissimus hostis fuerat, præcipue acerbus adversus Patavinos, Livii municipes, quod cum Pompeio faciebant. Qui quum *Patavinitatem* Livii exagitaret, non solum de quibusdam linguæ et orationis solœcismis,... sed potissimum de *politica* quadam sentiendi ratione questus fuisse censendus est, eâdem, propter quam Pompeianus a Cæsare Augusto per jocum nominatus est Livius. Huic Pollioni, quem, etiam quum ab Antonio transiisset ad Augustum, universæ reip. principem factum, ferociam et popularitatis studium minime deposuisse verisimile est, sane gratum esse non potuit, quod Augustus regiam quasi aulam instituebat, Pompeianam nobilitatem alliciens circa se cum affectatione collocabat, denique T. Livium, Patavinum, Pompeianum, inter amicos habitum, sciebat scribere historiam optimatium laudibus refertam. Contra illi non poterat non acceptissimus esse Timagenes, tam propter originem et vitæ casus quam propter sentiendi de republica rationem et ingenium mordax a Pollionis ingenio haud absimile; nam Asinius etiam Octaviano Cæsari, qui triumviratûs tempore Fescenninos in ipsum scripserat, per contumeliam rescribere avebat, et modo prudentiorem se, quam Timagenes, Pollio gessit quum diceret : *At ego taceo; non est enim facile in eum scribere qui potest proscribere* (Macrob. II, 4). Quodsi iratus aliquando Timageni Pollio fuerat, ipsa narratio ejus rei docet, neque gravem fuisse illam iram neque durabilem. — Hæc sane omnia, quæ hucusque attulimus, in unum collecta confessionem lectori eliciant necesse est, vix quemquam esse præter Timagenem, cui tam pronum, cujus naturæ quasi et genio tam consentaneum fuerit, ita potissimum de Alexandro M., de Romanis, de Parthis loqui, vix cum quoquam, præter Timagenem, tanta verborum vehementia, tam hostili ira altercari potuisse Livium, connivente Cæsare Augusto, si non jubente. Nam quod numero plurali Livius utitur, loquitur de

2.

Stephan. Byz. : Μιλύαι, οἱ πρότερον Σόλυμοι, ὡς Τιμαγένης πρώτῳ Βασιλέων. Καὶ ἡ χώρα Μιλυάς, ὡς Μινυάς. Λέγονται καὶ Μίλυες, ἀπὸ Μιλύης τῆς γυναικὸς Σολύμου καὶ ἀδελφῆς, ὕστερον δὲ Κράγου γυναικός. Τὸ ἐθνικὸν Μιλυεὺς καὶ Μιλυίτης.

Cf. Forbiger. *Alt. Geogr.* II, p. 248. 323. 330.

3.

Josephus C. Apion. II, 7 : *Nicolaus Damascenus, Timagenes et Castor chronographus et Apollodorus... omnes dicunt pecuniis indigentem Antiochum* (Epiphanem) *transgressum fœdera Judæorum et spoliasse templum auro et argento plenum.* Cf. Castor. fr. 22.

4.

Josephus Ant. Jud. XIII, 11, 3 : Aristobulus, Hyrcani f., rex Judæorum, moritur βασιλεύσας ἐνιαυτόν, χρηματίσας μὲν Φιλέλλην, πολλὰ δ' εὐεργετήσας τὴν πατρίδα, πολεμήσας Ἰτουραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ Ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλοιντο μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι καὶ κατὰ τοὺς Ἰουδαίων νόμους ζῆν. Φύσει δ' ἐπιεικεῖ κέχρηται, καὶ σφόδρα ἦν αἰδοῦς ἥττων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ Στράβων ἐκ τοῦ Τιμαγένους ὀνόματος λέγων οὕτως· « Ἐπιεικής τε ἐγένετο οὗτος ὁ ἀνήρ, καὶ πολλὰ τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος· χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τοῦ τῶν Ἰτουραίων ἔθνους ᾠκειώσατο, δεσμῷ συνάψας τῇ τῶν αἰδοίων περιτομῇ. « Strabo hæc dixisse videtur in Commentariis historicis ; in Geographicis, quæ exstant, locus a Josepho laudatus non reperitur.

5.

Idem ibid. XIII, 12, 5 : Alexander, Hyrcani f., post Aristobulum fratrem rex Judæorum, cum Ptolemæo Lathuro, Cleopatræ f., ad Jordanem fluvium prope Asophum locum prœlium committit. Victus Alexander, ingensque edita strages Judæorum. Τρισμυρίους γοῦν ἔφασαν ἀνδρῶν ἀποθανεῖν· Τιμαγένης δὲ πενταχισμυρίους εἴρηκε· τῶν δὲ ἄλλων τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφεύγειν χωρία.

6.

Plutarch. Pompei. 49, 6 : Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Κανίδιος εἰσήνεγκε δημαρχῶν νόμον, ἄνευ στρατιᾶς Πομπήιον ἔχοντα ῥαβδούχους δύο διαλλάττειν Ἀλεξανδρεῦσι τὸν βασιλέα. Καὶ Πομπήιος μὲν ἐδόκει τῷ νόμῳ μὴ δυσχεραίνειν, ἡ δὲ σύγκλητος ἐξέβαλεν, εὐπρεπῶς σκηψαμένη δεδιέναι περὶ τἀνδρός. Ἦν δὲ γράμμασιν ἐντυχεῖν διερριμμένοις κατ' ἀγορὰν καὶ παρὰ τὸ βουλευτήριον, ὡς δὴ Πτολεμαίου δεομένου Πομπήιον αὐτῷ στρατηγὸν ἀντὶ τοῦ Σπινθῆρος δοθῆναι. Τιμαγένης δὲ καὶ ἄλλως τὸν Πτολεμαῖον οὐκ οὔσης ἀνάγκης ἀπελθεῖν φησι καὶ καταλιπεῖν Αἴγυπτον ὑπὸ Θεοφάνους πεισθέντα πράττοντος Πομπείῳ χρηματισμοὺς καὶ στρατηγίας καινῆς ὑπόθεσιν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐχ οὕτως ἡ Θεοφάνους μοχθηρία πεποίηκε πιθανόν, ὡς ἄπιστον ἡ Πομπηίου φύσις οὐκ ἔχουσα κακόηθες οὐδ' ἀνελεύθερον οὕτω τὸ φιλότιμον.

7.

Ammian. Marcellin. XV, 9 : *Ambigentes super origine prima Gallorum scriptores veteres notitiam*

levissimis ex Græcis, id vero opinionem nostram de uno Livii adversario, Timagene, non labefactaverit. Notissimus enim est inter grammaticos usus numeri pluralis quum de uno tantum sermo est. » — Subjicit Schwab. in eodem libro hæc a Timagene prolata videri, in quo de Alexandro sermonem fecit (fr. 1). Quibus addo Timagenem, quum in iis quæ Curtius narrat Clitarchum ducem habuerit, cum eodem Clitarcho dixisse videri de Romanorum ad Alexandrum legatione, idque ipsum Livium indigitare verbis : *Quem* (Alexandrum) *ne fama quidem illis* (Romanis) *notum arbitror fuisse.* Quod si verum est, aptissimam hic locus in Romanos invehendi præbuit occasionem.

2.

Milyæ, qui prius Solymi, ut Timagenes ait libro primo Regum. Et regio vocatur Milyas, uti Mynias. Appellantur etiam Milyes, a Milya uxore Solymi et sorore, quæ postea Cragi conjux fuit. Gentile Milyensis et Milyita.

4.

Aristobulus moritur postquam per unum annum regnaverat, Græcorum amator dictus, patria ab eo multis beneficiis aucta, Ituræa debellata, et multa ejus regionis parte Judææ addita, coactisque incolis, si in sua regione manere vellent, circumcidi et ad Judæorum leges vivere. Natura autem æquus erat et admodum verecundus, ita attestante Strabone ex auctoritate Timagenis hisce verbis : « Æquum etiam sese ostendebat hic vir valdeque Judæis utilem, quippe qui et ditionem eorum ampliasset, et partem gentis Ituræorum circumcisionis fœdere devinctam, illis adjunxisset. »

5.

Triginta hominum millia occisa retulerunt, vel ut Timagenes dixit, quinquaginta millia ; reliquos partim captos esse, partim domum fuga dilapsos.

6.

Canidius tribunus plebis rogationem promulgavit, uti Pompeius cum duobus lictoribus et absque omni exercitu Ptolemæum (*Auleten*) Alexandrinis reconciliaret. Quod quum non inique pati Pompeius videretur, senatus tamen honesta præscriptione metuere se ei viro, irritum fecit. Repertæ etiam sparsim in foro et pone curiam literæ, Ptolemæum pro Spinthere Pompeium poscere asserentes. Timagenes Ptolemæum nulla coactum necessitate Ægypto cessisse, sed a Theophane persuasum narrat, qui Pompeio pecuniæ faciendæ novorumque imperiorum materiam procuraret. Id non tam probabile Theophanis malitia facit, quam incredibile Pompeii natura, nequaquam ita malitiose et illiberaliter ambitiosi.

reliquere negotii semiplenam : sed postea Timagenes, et diligentia Græcus et sermone, hæc quæ diu sunt ignorata, collegit ex multiplicibus libris; cujus fidem secuti, obscuritate dimota, eadem distincte docebimus et aperte. Aborigines primos in his regionibus quidam visos esse firmarunt, Celtas nomine regis amabilis, et matris ejus vocabulo Galatas dictos : ita enim Gallos sermo appellat. Alii Dorienses, antiquiorem secutos Herculem, Oceani locos inhabitasse confines. Drysidæ memorant revera fuisse populi partem indigenam : sed alios quoque ab insulis extimis confluxisse et tractibus transrhenanis, crebritate bellorum et alluvione fervidi maris sedibus suis expulsos. Aiunt quidam, paucos post excidium Trojæ, fugitantes Græcos ubique dispersos, loca hæc occupasse tunc vacua. Regionum autem incolæ id magis omnibus adseverant, quod etiam nos legimus in monumentis eorum incisum, Amphitruonis filium Herculem ad Geryonis et Taurisci sævium tyrannorum perniciem festinasse, quorum alter Hispanias, alter Gallias infestabat : superatisque ambobus coisse cum generosis feminis, suscepisseque liberos plures, et eos partes quibus imperitabant, suis nominibus adpellasse. A Phocæa vero Asiaticus populus Harpali [deb. *Harpagi*] *inclementiam vitans, Cyri regis præfecti, Italiam navigio petiit. Cujus pars in Lucania Velium, alia condidit in Viennensi Massiliam : dein sequutis ætatibus oppida aucta virium copia instituere non pauca : sed declinanda varietas, sæpe satietati conjuncta. Per hæc loca hominibus paullatim excultis, viguere studia laudabilium doctrinarum, inchoata per Bardos et Euhages* [Οὐάτεις Strabo] *et Druidas. Et Bardi quidem fortia virorum illustrium facta heroicis composita versibus cum dulcibus lyræ modulis concitarunt : Euhages vero scrutantes seriem et sublimia naturæ pandere conabantur. Inter hos Druidæ ingeniis celsiores, ut auctoritas Pythagoræ decrevit, sodaliciis adstricti consortiis, quæstionibus occultarum rerum altarumque erecti sunt, et despectantes humana pronuntiarunt animas immortales.* Cum postremis cf. Strabo IV, p. 198, qui eundem Timagenem ante oculos habuisse videtur. Ceterum cf. quæ ad h. l. congesserunt interpretes in edit. Wagneriana.

8.

Plutarch. De fluv. 6, de Arare Galliæ fluvio, qui olim Brigulus dictus sit, teste Callisthene Sybarita in Galiticorum lib. 13, παρ' οὗ τὴν ὑπόθεσιν εἴληφε Τιμαγένης ὁ Σύρος. Vide Callisthen. fr. 47.

9.

Strabo IV, p. 188 : Καὶ τοὺς Τεκτοσάγας δέ φασι μετασχεῖν τῆς ἐπὶ Δελφοὺς στρατείας, (καὶ) τούς τε θησαυροὺς τοὺς εὑρεθέντας παρ' αὐτοῖς ὑπὸ Σκιπίωνος τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐν πόλει Τολώσσῃ τῶν ἐκεῖθεν χρημάτων μέρος εἶναί φασι, προσθεῖναι δὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων ἀνιεροῦντας καὶ ἐξιλασκομένους τὸν θεόν· προσαψάμενον δ' αὐτῶν τὸν Σκιπίωνα διὰ τοῦτο ἐν δυστυχήμασι καταστρέψαι τὸν βίον, ὡς ἱερόσυλον ἐκβληθέντα (ὑπὸ) τῆς πατρίδος, διαδόχους δ' ἀπολιπόντα παῖδας, ἃς συνέβη καταπορνευθείσας, ὡς εἴρηκε Τιμαγένης, αἰσχρῶς ἀπολέσθαι.

10.

Plinius H. N. III, 19, 23 : *Alpes in longitudinem decies centena millia pass. patere a supero mari ad inferum Cœlius tradit, Timagenes XXII M. pass. deductis, in latitudinem autem Cornelius Nepos C M., T. Livius tria M. stadiorum, uterque diversis locis.*

11. a.

Strabo XV, p. 711, de India : Μῦθος δὲ καὶ τὸ ὑπὸ Τιμαγένους λεχθέν, ὡς ὅτε χαλκὸς ὕοιτο σταλαγμοῖς χαλκοῖς, καὶ σύροιτο. Ἐγγυτέρω δὲ πίστεώς φησιν ὁ Μεγασθένης (fr. 11).

11.

Plinius H. N. XXXIII, 7, 40 : *Juba minium nasci et in Carmania tradit, Timagenes et in Æthiopia. Sed neutro ex loco invehitur ad nos, nec fere aliunde quam ex Hispania.*

12.

Quintilian. I, 10, 10 : *Timagenes auctor est, omnium in literis studiorum antiquissimam musicen exstitisse : et testimonio sunt clarissimi poetæ, apud quos inter regalia convivia laudes heroum ac deorum ad citharam canebantur.*

9.

Tectosages quidem traditum est interfuisse Delphicæ expeditioni, et thesauros, quos Tolosæ Scipio [*imo* (Q. Servilius) Cæpio] Romanorum dux invenit, partem fuisse pecuniarum Delphis ablatarum, quibus illi de suis facultatibus additione facta, eas placandi numinis gratia consecraverint : itaque Scipionem [Cæpionem], qui contrectasset eas, vitam in calamitatibus finivisse, tanquam sacrilegum, patria ejectum, relictis hæredibus filiabus, quas Timagenes scribit constupratas turpiter periisse.

ARISTO ALEXANDRINUS.

Aristo peripateticus (*) qui Strabonis fere ætate vixit (καθ' ἡμᾶς fr. 1) librum *De Nilo* scripsit. Peripateticos vero Aristones novimus duos, quorum alter, Ceus, Lyconi in schola successit (206 a. C.), ipse autem successorem habuit Critolaum. Inter Critolai discipulos alter memoratur Aristo apud Quinctilian. II, 15, 14 (*Ariston Critolai peripatetici discipulus, cujus hic finis est*, sc. rhetorices : « *Scientia videndi et agendi in quæstionibus civilibus per orationem popularis persuasionis* ») et Sextus Empir. p. 301 (Ἀρίστων ὁ Κριτολάου γνώριμος σκοπὸν μὲν ἐκκεῖσθαί φησιν αὐτῇ (τῇ ῥητορικῇ) τὴν πειθώ, τέλος δὲ τὸ τυχεῖν τῆς πειθοῦς. Idem laudatur ap. Apulei. De doctr. Platon. III, p. 659 ed. Paris. 1688. Hic Critolai discipulus ad Strabonis juvenis ætatem vixisse potest. — Apud Diogenem Laertium (VII, 164) peripateticus junior *Alexandrinus* dicitur. Natus fortasse in *Chio* insula. Nam Aristonem *Chium de Nili incrementis* laudat scholiasta Apoll. Rh. IV, 269. Argumentum hujus loci suadet hunc eundem esse cum Straboniano. Ne quis de Aristone Chio, Zenonis discipulo, cogitet, vel eo impedimur, quod Stoicus ille præter Epistolas ad Cleanthem nulla omnino scripta reliquit, uti Panætius et Sosicrates ap. Diog. L. l. l. testantur. Ceterum quum solennis sit Aristonis Chii et Cei confusio, fortasse etiam apud schol. Apollonii *Chius* laudatur pro *Ceo*. Auctor libri Περὶ Νείλου idem fuerit (ut recte Vossius statuere videtur) cum Aristone τῷ Ἀθηναίων ἀποικίαν γεγραφότι. Unicus qui ex eo scripto servatur locus, de Baccho Isidis filio est. Simili modo etiam Minervam cum *Neith* dea Ægyptia composuerit, et scripto illo quæstionem agitaverit, utrum Athenæ Saitarum, an Sais Atheniensium colonia fuerit (v. Theopomp. fr. 172. Müller. *Min.* p. 102 sqq.). Denique idem Aristo etiam de aliarum urbium originibus scripsisse videtur, siquidem vix dubium est quin recte Rutgersius apud schol. Apoll. Rhod. IV, 264, ἐν ταῖς Κτίσεσι pro ἐν ταῖς Θέσεσι reposuerit.

(*) De Aristonibus e Ceo et Chio philosophis vide Kriesche *Ueber d. Leben u. d. Schriften d. beiden Aristonen* in Bibl. phil. Götting. tom. II, 1, p. 1 sqq.; 2, p. 469 sqq. Sintenis ad Plutarch. Them. c. 3, p. 21 sqq. De Chio Ar. Bernhardy Fr. Eratosth. p. 189 sqq.; de Ceo J. G. Hubmann in Jahnii Annal. supplem. 1835. 1, p. 102 sqq., ubi reliquos quoque Aristones triginta enumeratos habes.

ΠΕΡΙ ΝΕΙΛΟΥ.

1.

Strabo XVII, p. 790 : Postquam de Nili incrementorum causis scriptorum antiquiorum sententias commemoravit, pergit : Ἀλλ' ἐῶ ταῦτα πολλῶν εἰρηκότων, ὧν ἀρκέσει δύο μηνῦσαι τοὺς ποιήσαντας καθ' ἡμᾶς τὸ Περὶ τοῦ Νείλου βιβλίον, Εὔδωρόν τε καὶ Ἀρίστωνα τὸν ἐκ τῶν περιπάτων· πλὴν γὰρ τῆς τάξεως τά τε ἄλλα καὶ τῇ φράσει καὶ τῇ ἐπιχειρήσει ταὐτά ἐστι κείμενα παρ' ἀμφοτέροις. Ἐγὼ οὖν ἀπορούμενος ἀντιγράφων εἰς τὴν ἀντιβολὴν, ἐκ θατέρου θάτερον ἀντέβαλον· πότερος δ' ἦν ὁ τἀλλότρια ὑποβαλλόμενος, ἐν Ἄμμωνος εὕροι τις ἄν. Εὔδωρος δ' ᾐτιᾶτο τὸν Ἀρίστωνα· ἡ μέντοι φράσις Ἀριστώνειος μᾶλλόν ἐστιν.

2.

Schol. Apoll. Rhod. IV, 269, de causis incrementorum Nili fluvii : Ἀρίστων δὲ ὁ Χῖος (φησὶν) ὅτι χειμῶνος ὢν ὑπὸ γῆν ὁ ἥλιος εἰσπέμπει τὸ ὕδωρ· τοῦ δὲ θέρους γινόμενος ὑπὲρ γῆν, οὐκ ἔτι, διὰ τὸ μᾶλλον θερμαίνεσθαι αὐτήν· διὸ καὶ χαλωμένη ἡ γῆ πλέον ὕδωρ ἀναδίδωσιν.

(ΚΤΙΣΕΙΣ.)
ΠΕΡΙ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΑΠΟΙΚΙΑΣ.

3.

Plutarch. De Is. et Os. c. 37 : Ἔτι τε τὸν κιττὸν Ἕλληνές τε καθιεροῦσι τῷ Διονύσῳ, καὶ παρ' Αἰγυ-

---

DE NILO.

1.

Verum istæc mitto quum a multis sint tractata, de quibus satis sit duos afferre, qui nostra ætate De Nilo scripserunt, Eudorum et Aristonem Peripateticos. Hi, dempto ordine, cetera omnia et stylo et argumentis iisdem fere uterque posuerunt. Itaque libros inter se collaturus quum exemplarium copia nulla fieret, alterum cum altero comparavi : uter autem alterius compilaverit scriptum, fortasse Ammonis oraculo doceri aliquis possit. Eudorus quidem Aristonem eo nomine incusat : sed ipsum dicendi genus magis est Aristoneum.

2.

Aristo Chius dicit, hieme quum subter terram sol versetur, aquam in eam restringi; æstate autem quum supra terram sit, haud amplius id fieri, terra magis calescente, quæ ideo relaxata jam emittat aquam.

URBIUM ORIGINES.
DE COLONIA ATHENAS MISSA.

3.

Præterea et hederam Græci Baccho consecrant, et hæc ab Ægyptiis dicitur nominari *Chenosiris*, quod significat

πτίοις λέγεται χενόσιρις ὀνομάζεσθαι, σημαίνοντος τοῦ ὀνόματος, ὥς φασι, φυτὸν Ὀσίριδος. Ἀρίστων τοίνυν ὁ γεγραφὼς Ἀθηναίων ἀποικίαν ἐπιστολῇ τινι Ἀλεξάρχου περιέπεσεν, ἐν ᾗ Διὸς ἱστορεῖται καὶ Ἴσιδος υἱὸς ὢν ὁ Διόνυσος ὑπὸ Αἰγυπτίων, οὐχ Ὄσιρις, ἀλλὰ Ἀρσαφὴς (ἐν τῷ ἄλφα γράμματι) λέγεσθαι, δηλοῦντος τὸ ἀνδρεῖον τοῦ ὀνόματος. Ἐμφαίνει δὲ τοῦτο καὶ ὁ Ἑρμαῖος, ἐν τῇ πρώτῃ Περὶ τῶν Αἰγυπτίων· Ὄμβριμον γάρ φησι μεθερμηνευόμενον εἶναι τὸν Ὄσιριν.

4.

Schol. Apoll. Rh. IV, 264 : Οἱ Ἀρκάδες δοκοῦσι πρὸ τῆς σελήνης γεγονέναι, ὡς καὶ Εὔδοξος ἐν τῇ Περιόδῳ. Θεόδωρος δὲ ἐν εἰκοστῷ ἐννάτῳ (ἐν τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ Musur.) ὀλίγῳ πρότερόν φησι τοῦ πρὸς τοὺς γίγαντας πολέμου Ἡρακλέους τὴν σελήνην φανῆναι. Καὶ Ἀρίστων (Ἀριστίας M.) ὁ Χῖος ἐν ταῖς Θέσεσι (Κτίσεσι corr. Rutgersius) καὶ Διονύσιος ὁ Χαλκιδεὺς ἐν πρώτῳ Κτίσεως (l. Κτίσεων) τὰ αὐτά φασι· καὶ ἔθνος δὲ Ἀρκαδίας Σεληνίτας εἶναι.

Eadem Musurus in schol. Ald. ad Aristoph. Nub. 397, nisi quod omittit verba : τὰ αὐτά φασι.

(ΠΕΡΙ ΚΡΗΝΩΝ?)

5.

Sotion. Paradox. c. 25, p. 187 in Paradox. Westerm. : Ἀρίστων δὲ ὁ Περιπατητικὸς φιλόσοφος ἐν τῇ Κείῳ (Κίῳ vgo) πηγήν φησιν ὕδατος εἶναι, ἀφ᾽ ἧς τοὺς πίνοντας ἀναισθήτους γίνεσθαι ταῖς ψυχαῖς· εἶναι δὲ καὶ ἐπὶ ταύτης ἐπίγραμμα τοιόνδε·

Ἡδεῖα ψυχροῖο ποτοῦ λιβάς, ἣν ἀναβάλλει
πηγή, ἀλλὰ νόῳ πέτρος ὁ τῆσδε πιών.

Cf. Plinius XXXI, 2, 12 : *In Cea insula fontem esse, quo hebetes fiant.* Vitruv. VIII, 3 : *In insula Chio* (sic) *fons, e quo qui imprudenter biberint, fiunt insipientes.* Hæc fortasse ex Aristonis Cei Ἀπομνημονεύμασι petita esse suspicatur Hubmannus l. l.

6.

Schol. Pindar. Nem. I, 1 : Ἀρίστων καὶ ἐν Ἐφέσῳ φησὶν εἶναι Ὀρτυγίαν, ἐφ᾽ ἧς ἐδόκει γεγεννῆσθαι ἡ Ἄρτεμις· ὁ μὲν γὰρ Ἀπόλλων ἐν Δήλῳ, αὐτὴ δὲ δοκεῖ ἐν τῇ Ἀσιατικῇ Ὀρτυγίᾳ. Vide Dissen. ad h. l. in edit. Bœckhiana.

---

plantam Osiridis. Proinde Aristo, qui Coloniam Atheniensium scripsit, in epistolam quandam Alexarchi incidit, in qua perhibebatur Bacchus Jovis et Isidis filius ab Ægyptiis haberi, qui non Osiris, sed Arsaphes nomen gerat, quo fortis significatur. Indicat hoc etiam Hermæus primo de Ægyptiis libro, *validum* esse, si interpretetur, Osirin inquiens.

4.

Arcades ante lunam fuisse videntur, ut Eudoxus ait in Periodo. Theodorus vero libro vicesimo nono paullo ante Herculis contra Gigantes bellum lunam apparuisse dicit. Aristo Chius quoque in Originibus et Dionysius Chalcidensis primo Originum eadem dicunt, atque populum Arcadiæ Selenitas fuisse dicunt.

(DE FONTIBUS?)

5.

Aristo peripateticus philosophus in Ceo fontem esse dicit, e quo qui biberint animis hebetes fiant. Esse ad eum etiam hocce epigramma :

Dulcis frigidi potus latex, quem emittit
fons; at mente saxum fit qui ex eo biberit.

6.

Aristo Ephesi quoque Ortygiam fontem esse dicit, ad quam Diana nata esse videatur. Nam Apollo in Delo natus, Diana autem ad Asiaticam Ortygiam videtur.

SOCRATES RHODIUS.

Socratem rebus quas narravit æqualem vixisse probabiliter statuit Vossius p. 227. — De Socrate Argivo et Coo vide in Scriptoribus ætatis incertæ.

ΠΕΡΙ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ.

E LIBRO TERTIO.

Athenæus IV, p. 147, E : Σωκράτης δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τρίτῳ Ἐμφυλίου πολέμου τὸ Κλεοπάτρας ἀναγράφων συμπόσιον, τῆς τελευταίας Αἰγύπτου βασιλευσάσης, γημαμένης δ' Ἀντωνίῳ τῷ Ῥωμαίων στρατηγῷ ἐν Κιλικίᾳ, φησὶν οὕτως· « Ἀπαντήσασα τῷ Ἀντωνίῳ ἡ Κλεοπάτρα ἐν Κιλικίᾳ, παρεσκεύασεν αὐτῷ βασιλικὸν συμπόσιον, ἐν ᾧ πάντα χρύσεα καὶ λιθοκόλλητα περιττῶς ἐξειργασμένα ταῖς τέχναις· ἦσαν δέ, φησί, καὶ οἱ τοῖχοι ἁλουργέσι καὶ διαχρύσοις ἐμπεπετασμένοι ὕφεσι. Καὶ δώδεκα τρίκλινα διαστρώσασα, ἐκάλεσε τὸν Ἀντώνιον, μεθ' ὧν ἐβούλετο, ἡ Κλεοπάτρα. Τοῦ δὲ τῇ πολυτελείᾳ τῆς ὄψεως ἐκπλαγέντος, ὑπομειδιάσασα, ταῦτ' ἔφη πάντα δωρεῖσθαι αὐτῷ, καὶ εἰς αὔριον παρεκάλει συνδειπνῆσαι πάλιν, ἥκοντα μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν ἡγεμόνων· ὅτε καὶ πολλῷ κρεῖττον διακοσμήσασα τὸ συμπόσιον, ἐποίησε φανῆναι τὰ πρῶτα μικρά, καὶ πάλιν καὶ ταῦτα ἐδωρήσατο. Τῶν δ' ἡγεμόνων ἐφ' ᾗ ἕκαστος κατέκειτο κλίνῃ, καὶ τὰ κυλικεῖα, καθὼς ταῖς στρωμναῖς ἐμεμέριστο, ἑκάστῳ φέρειν ἐπέτρεψε. Καὶ κατὰ τὴν ἄφοδον τοῖς μὲν ἐν ἀξιώμασι φορεῖα σὺν τοῖς κομίζουσι, τοῖς πλείοσι δὲ καταργύροις σκευαῖς κεκοσμημένους ἵππους, πᾶσι δὲ λαμπτηροφόρους παῖδας Αἰθίοπας παρέστησε. Τῇ δὲ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ταλαντιαίους εἰς ῥόδα μισθοὺς δέδωκε, καὶ κατεστρώθη ἐπὶ πηχυαῖα βάθη τὰ ἐδάφη τῶν δένδρων (ἀνδρώνων em. Cas.) ἐμπεπετασμένων δικτύων τοῖς ἕλιξιν (κάλυξι em. Cas.). » Ἱστορεῖ δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ἀντώνιον, ἐν Ἀθήναις μετὰ ταῦτα διατρίψαντα, περίοπτον ὑπὲρ τὸ θέατρον κατασκευάσαντα σχεδίαν, χλωρᾷ πεπυκασμένην ὕλῃ, ὥσπερ ἐπὶ τῶν Βακχικῶν ἄντρων γίνεται, ταύτης τύμπανα καὶ νεβρίδας καὶ παντοδάπ' ἄλλ' ἀθύρματα Διονυσιακὰ ἐξαρτήσαντα, μετὰ τῶν φίλων ἐξ ἑωθινοῦ κατακλινόμενον μεθύσκεσθαι, λειτουργούντων αὐτῷ τῶν ἐξ Ἰταλίας μεταπεμφθέντων ἀκροαμάτων, συνηθροισμένων ἐπὶ τὴν θέαν τῶν Πανελλήνων. « Μετέβαινε δ' ἐνίοτε, φησί, καὶ ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, ἀπὸ τῶν τεγῶν λαμπάσι δᾳδουχουμένης πάσης τῆς Ἀθηναίων πόλεως. Καὶ ἔκτοτ' ἐκέλευσεν ἑαυτὸν Διόνυσον ἀνακηρύττεσθαι κατὰ τὰς πόλεις ἁπάσας. »

Ex Socratis Rhodii scripto nescio quo fluxerit locus, ab eodem servatus Athenæo XI, p. 784, D : Βομβυλιός· θηρίκλειον Ῥοδιακόν, οὗ περὶ τῆς ἰδέας Σωκράτης φησίν· « Οἱ μὲν ἐκ φιάλης πίνοντες ὅσον θέλουσι τάχιστ' ἀπαλλαγήσονται, οἱ δὲ ἐκ βομβυλιοῦ κατὰ μικρὸν στάζοντες. » Fortasse ejusdem auctoris est opus Περὶ ὀρῶν καὶ τόπων καὶ πυρὸς καὶ λίθων, cujus meminit Athenæus IX, p. 388, D. Vide fragm. 18 Socratis Argivi et Coi.

OLYMPUS.

(ΠΕΡΙ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ.)

Plutarch. Anton. c. 82, 2, de Cleopatra post mortem Antonii vitæ pertæsa : Ἐκ δὲ λύπης ἅμα

DE BELLO CIVILI.

Socrates Rhodius, tertio libro De bello civili, Cleopatræ convivium describens, ultimæ Ægypti reginæ, quæ Antonio Romanorum imperatori nupsit in Cilicia, sic ait: « Postquam Antonio obviam venit Cleopatra in Cilicia, regium ei convivium instruxit; in quo vasa omnia aurea et gemmis distincta erant, exquisitaque arte elaborata. Erant vero etiam parietes, inquit, tapetibus purpura et auro distinctis obducti. Tum stratis tricliniis duodecim, ad cœnam Antonium, cum quibuscunque vellet, vocavit Cleopatra. Illo igitur magnificentia adspectus stupefacto, subridens regina, ista omnia se ei donare ait : et in posterum diem rursus invitavit ut cœnatum ad se veniret cum amicis et copiarum ducibus. Tum vero multo splendidius instructo convivio effecit, ut exigua viderentur priora : ac rursus hæc quoque dono ei dedit. Ducum vero unicuique et lectulum, super quo quisque cubuerat, et vasa potoria, prouti per singulos lectulos distributa fuerant, secum auferenda permisit. Et digressuris qui dignitate excellebant, lecticas cum lecticariis bajulis; ceteris equos argenteis phaleris ornatos; omnibus Æthiopicos pueros, qui faces præferrent, exhibuit. Quarto vero die talenti sumptu convehendas rosas curavit : et ad cubiti altitudinem strata erant pavimenta cœnaculorum, expansis retibus super floribus. » Narrat etiam ipsum Antonium post hæc, quum Athenis versaretur, super theatro temporarium pegma exstruxisse omnium oculis expositum, viridi fronde tectum, ut fit in Bacchicis antris, suspensis ex eo tympanis et hinnulorum pellibus aliisque multifariis Bacchicorum ludorum crepundiis : ibi cum amicis a primo mane recubantem compotasse, ministrantibus ei mimis scurrisque, quos ex Italia acciverat, confluentibus ad id spectaculum Græcis universis. « Transibat etiam, inquit, subinde in arcem, tota Atheniensium urbe facibus e tectis prælucente. Et ex eo tempore per omnes civitates *Bacchum* se præconis voce jussit proclamari. »

(DE CLEOPATRA.)

Cleopatra quum ex luctu tanto et doloribus (nam pectus

τοσαύτης καὶ ὀδύνης (ἀνεφλέγμηνε γὰρ αὐτῆς τὰ στέρνα τυπτομένης καὶ ἥλκωτο) πυρετῶν ἐπιλαβόντων, ἠγάπησε τὴν πρόφασιν, ὡς ἀφεξομένη τροφῆς διὰ τοῦτο, καὶ παραλύσουσα τοῦ ζῆν ἀκωλύτως ἑαυτήν. Ἦν δὲ ἰατρὸς αὐτῇ συνήθης Ὄλυμπος, ᾧ φράσασα τἀληθὲς, ἐχρῆτο συμβούλῳ καὶ συνεργῷ τῆς καθαιρέσεως, ὡς αὐτὸς ὁ Ὄλυμπος εἴρηκεν, Ἱστορίαν τινὰ τῶν πραγμάτων τούτων ἐκδεδωκώς.

EMPYLUS RHODIUS.

Empylus, rhetor Græcus, M. Bruti familiaris, librum de nece Cæsaris reliquit, teste Plutarcho in Brut. c. 2 · Ὁ δὲ Ἔμπυλος, οὗ καὶ αὐτὸς (ὁ Βροῦτος) ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς καὶ οἱ φίλοι μέμνηνται πολλάκις, ὡς συμβιοῦντος αὐτῷ, ῥήτωρ μὲν ἦν, καὶ καταλέλοιπε μικρὸν μὲν, οὐ φαῦλον δὲ σύγγραμμα περὶ τῆς Καίσαρος ἀναιρέσεως, ὃ Βροῦτος ἐπιγέγραπται.

De Empylo cf. Quinctilian. X, 6 : *Cicero certe Græcorum Metrodorum Scepsium et Empylum* (al. *Eriphylum*) *Rhodium, nostrorumque Hortensium tradidit, quæ cogitaverant, ad verbum in agendo retulisse.*

Qui post Empylum a Vossio De hist. Gr. p. 206 memoratur *Canusius* (Plut. Cæs. c. 22), is est *Tanusius Geminus*, Ciceronis amicus, quem græce scripsisse nullum est indicium. Cf. Voss. De hist. Lat. I, c. 12. Neque magis ad nos pertinere videtur *Q. Dellius*, Antonii amicus, qui Parthicam triumviri expeditionem scripsit. Certe græco eum sermone usum esse nullo constat testimonio. V. de eo Strabo XI, p. 523 (ubi codd. Ἀδέλφιος); Plutarch. Anton. c. 59; Dion. 49, 39 et 50, 13 et 23; Zonaras X, 29; Vellej. II, 84; Josephus Antiq. Jud. XV, 2, 6; M. Seneca Suas. I, 6; L. Seneca De clem. I, 10; interpr. ad Horat. Od. II, 3.

ob ictus intumuerat et exulcerabatur) in febrim incidisset, gavisa est eo se prætextu cibo abstinendi et vita se nemine obstante privandi facultatem nactam. Olympo medico familiari suo re indicata, eum consultorem et adjutorem in consumendo corpore suo habuit, ut ipse Olympus edita harum rerum historia testatur.

LIBER SEPTIMUS.

AB AUGUSTO USQUE AD TRAJANUM.

27 a. C.—98 p. C.

Cæcilius Calactinus.
Lysimachus Alexandrinus.
Nicolaus Damascenus.
Juba Mauritanus.
Athenodorus Tarsensis.
Dionysius Pergamenus.
Diodorus Gadarenus.
Theodorus Gadarenus.
Strabo Amasensis.
Chæremon Stoicus.
Seleucus Alexandrinus.
Thrasyllus Mendesius.
Potamo Mytilenæus.
Apion Oasita.
Pamphila Epidauria.
Claudius Cæsar.
Polyænus Sardianus.
Justus Tiberiensis.
Hermogenes Tarsensis.
Thallus. Memnon.

CÆCILIUS CALACTINUS.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΟΥΛΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ.

1.

Athenæus VI, p. 272, F : Οὗτος δ' ἦν ὁ καιρὸς, ὅτε καὶ ἐν Σικελίᾳ ἡ δευτέρα τῶν δούλων ἐπανάστασις ἐγένετο (102-99 a. C.)· πολλαὶ δὲ αὗται ἐγένοντο, καὶ ἀπώλοντο οἰκετῶν ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν μυριάδας. Σύγγραμμά τε ἐκδέδωκε περὶ τῶν δουλικῶν πολέμων Καικίλιος ὁ ῥήτωρ ὁ ἀπὸ Καλῆς ἀκτῆς.

ΠΕΡΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

2.

Idem XI, p. 466, A : Καικίλιος δ' ὁ ῥήτωρ, ὁ ἀπὸ Καλῆς ἀκτῆς, ἐν τῷ Περὶ ἱστορίας Ἀγαθοκλέα φησὶ τὸν τύραννον, ἐκπώματα χρυσᾶ ἐπιδεικνύντα, τοῖς ἑταίροις φάσκειν, ἐξ ὧν ἐκεράμευσε κατεσκευακέναι ταῦτα.

De Ag. figlinam olim artem exercente v. Polyb. XII, 15, 6; XV, 35, 2. Diodor. XIX, 2, et XX, 63, 4 : Ὁ δ' οὖν Ἀγαθοκλῆς παρὰ τὸν πότον λαβὼν ῥυτὸν μέγαν χρυσοῦν, εἶπεν ὡς οὐ πρότερον ἀπέστη τῆς κεραμευτικῆς τέχνης, ἕως τοιαῦτα ἐκπωμάτων πλάσματα φιλοτεχνῶν ἐκεραμεύσατο.

Apud Strabonem V, p. 230, ubi vulgo legebatur : Καὶ ὁ Κεκίλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεὺς (ὁ τῶν Ῥωμαϊκῶν συγγρ. conj. Toup. ad Longin. I, 1, de nostro Cæcilio cogitans), τοῦτο τίθεται σημεῖον τοῦ Ἑλληνικὸν εἶναι κτίσμα τὴν Ῥώμην τὸ παρ' αὐτῇ τὴν πάτριον θυσίαν Ἑλληνικὴν εἶναι τῷ Ἡρακλεῖ. Cramerus recte reposuit ὅ γε Κοίλιος (Κύλιος codd.).

Reliqua scripta Cæcilii Calactini rhetorica sunt, quorum partem recenset Suidas, qui ita habet :

Κεκίλιος, Σικελιώτης, Καλαντιανός· Κάλαντις (deb. Καλακτῖνος· Καλάκτη) δὲ πόλις Σικελίας· ῥήτωρ, σοφιστεύσας ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος [καὶ ἕως Ἀδριανοῦ], καὶ ἀπὸ δούλων, ὥς τινες ἱστορήκασι, καὶ πρότερον μὲν καλούμενος Ἀρχάγαθος, τὴν δὲ δόξαν Ἰουδαῖος. Βιβλία δὲ αὐτοῦ πολλά.

Κατὰ Φρυγῶν, δύο [Ἔστι δὲ κατὰ στοιχεῖον. Recte hæc om. Eudocia].

Ἀπόδειξις τοῦ εἰρῆσθαι πᾶσαν λέξιν καλλιρρημοσύνης. Ἔστι δὲ ἐκλογὴ λέξεων κατὰ στοιχεῖον (Ἀποδείξεις τοῦ εἰρῆσθαι πᾶσαν λ. καλλ., ἔστι δὲ κατὰ στοιχεῖον Eudocia; Ἀπόδειξις καλορημοσύνης τοῦ εἰρ. πᾶσαν λέξιν. Ἔστι δὲ ἐκλογὴ κτλ., *Demonstratio, elegantiam dicendi publicis vocibus, non innovatis contineri*, Hermannus; Ἐκλογὴ λέξεων· ἔστι δὲ ἀπόδειξις τοῦ ** πᾶσαν λέξιν καλλιρρημοσύνης, κατὰ στοιχεῖον Bernhardyus.)

Σύγκρισις Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος.

Τίνι διαφέρει ὁ Ἀττικὸς ζῆλος τοῦ Ἀσιανοῦ.

Περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν δέκα ῥητόρων.

Σύγκρισις Δημοσθένους καὶ Αἰσχίνου.

Περὶ Δημοσθένους, ποῖοι αὐτοῦ γνήσιοι λόγοι καὶ ποῖοι νόθοι.

Περὶ τῶν καθ' ἱστορίαν ἢ παρ' ἱστορίαν εἰρημένων τοῖς ῥήτορσι· καὶ ἄλλα πλεῖστα.

[Πῶς δὲ Ἰουδαῖος ταῦτα θαυμάζω.] [Ἰουδαῖος σοφὸς τὰ Ἑλληνικά.]

Κεκίλιος] Sic codices optimi, eodemque modo etiam apud reliquos scriptores, quibus Cæcilii mentio fit, nomen Romanum in codd. longe plurimis exarari solet. De Καλῇ ἀκτῇ, Siciliæ regione, deque urbe cognomine, quam Ducetius ibi condiderat, vide Herodotum VI, 22, et Diodorum XII, 8. Gentile Καλακτῖνος quod apud Suidam, monentibus viris doctis, pro corrupto Καλλαντιανὸς (Καλλατιανὸς codd. quidam) reposuimus, nunc legitur apud Diodorum XII, 29, 1 (libri pro Καλλακτίνων perperam præbent Καλλατίνων), et apud Cicero. in Verr. III, 43 (ubi libri item *Calatinis*), et in nummo ap. Eckhel. D. N. vol. I, p. 199. Apud Phœbammonem Περὶ σχημ. (in Rhett. Gr. tom. VIII, p. 494 Walz.) laudatur Κέκιλιος ὁ Καλανδίτης, quod corrigendum in Καλακτίτης, quam gentilis formam inter alias, quas analogia admittit, apponit Stephanus Byz. v. Καλὴ ἀκτή. — A parentibus appellatus est Archagathus, quod nomen etiam Agathoclis Siculi filio et nepoti fuisse constat (Diodor. XX, 57; XXI, 3. 16). Itaque scriptorem nostrum appellare licet Cæcilium Archagathum, sicuti Cæcilium Bionem laudat Plinius H. N. XXVIII,

---

DE SERVORUM BELLIS.

1.

Hoc tempore secunda erat in Sicilia servorum seditio; sæpius enim rebellarunt, perieruntque servorum supra centum millia. Librum de his servorum bellis conscripsit Cæcilius rhetor a Calacte urbe oriundus.

DE HISTORIA.

2

Cæcilius rhetor Callactinus in libro De historia Agathoclem regem scribit pocula aurea ostendentem sodalibus dicere solitum, ex iis quæ olim fictilia finxisset, se hæc fabricasse.

57. Nonnulli (Hermippus Berytius ἐν τῷ Περὶ τῶν διαπρεψάντων ἐν παιδείᾳ δούλων?) e servis natum esse tradiderunt. Quod si verum est, majores ejus e Syria oriundi fuerint. Magnus hinc venit in Siciliam servorum numerus, adeo ut rebellantes sub Euno duce Syrorum nomen assumpserint. Cæcilii vero patrem e Syria Judæum fuisse arguunt Suidiana illa: Τὴν δόξαν Ἰουδαῖος. Addubitavit hoc ipse Suidas vel potius is qui verbis Suidæ appinxit glossam illam : Πῶς δὲ Ἰουδαῖος ταῦτα θαυμάζω. Itemque Vossius (H. Gr. p. 223) et Toupius (ad. Longin. I, assentiente Bernhardyo ad Suid.), qui cum rhetore nostro confundi suspicantur *Q. Cæcilium Nigrum*, Verris in Sicilia quæstorem, de quo Cicero notum illud : *Quid Judæo cum Verre* (cf. Plutarch. Cicero c. 7). Contra Krügerus (*Leb. des Thucyd.* p. 34 not. 1) idoneam huic sententiæ causam subesse negat. Mihi quoque quæ de Judæo Cæcilio traduntur, ex eodem fonte fluxisse videntur ex quo servile genus ejusdem memoratur. Et si hoc concesseris, nihil adeo est, cur alterum recusemus. — Quando natus Cæcilius sit, exputare non licet. Fortasse puerulus a Cæcilio Metello, qui prætor Siciliæ fuit anno 68 a. C., in Italiam transductus, ibique a posteris Metelli deinde manumissus est. Floruit una cum Dionysio Halicarnassense, familiari suo (ἐμοὶ καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ, Dionys. Ep. ad Cn. Pomp. c. 3, p. 771 R.), quo paullo grandior natu fuerit, sub Augusto (circa 28 - 1 a. C.). Quod apud Suidam legitur, ἕως Ἀδριανοῦ, errori deberi in aprico est sæpiusque monuerunt viri docti. Toupio l. l. Suidas duos Cæcilios, unum sub Augusto, alterum sub Hadriano viventem confudisse videtur. Bernhardyus, « In memoria Hadriani, inquit, cujus temporibus Cæcilium nullum videas adscribi, hæremus, istamque narrationem non magis integram quam emendatam esse suspicamur. Nimirum etiam continua Κατὰ Φρυγῶν, cujusmodi locus ab argumento rhetorico fuit sejunctissimus, labem apparet traxisse. » Mihi recte Toupius conjecisse videtur. Etenim, ni fallor, Suidas vel auctor ejus cum nostro Cæcilio confudit *Sextum Cæcilium* (*), cujus de duodecim tabulis cum Favorino philosopho disputationem affert A. Gellius XX, 1 : *Sextus Cæcilius in disciplina juris atque legibus populi Romani noscendis interpretandisque, scientia, usu auctoritateque illustri fuit. Ad eum forte in area Palatina, quum salutationem Cæsaris* (sc. Hadriani) *opperiremur, philosophus Favorinus accessit*, etc. Ceterum iste de temporibus Cæcilii Siculi error etiam alium procreasse errorem mihi videtur. Nimirum sub voce Τιμαγένης dicit Timagenem Romæ σοφιστεῦσαι sub Pompeio, καὶ μετ' αὐτὸν ἐπί τε Καίσαρος τοῦ Αὐγούστου καὶ μετέπειτα ἅμα Κεκιλίῳ. Igitur hic quoque Cæcilium habemus post Augustum florentem; sed ne putemus hunc esse alterum quendam a Nostro diversum, impediunt quæ de Timagenis temporibus comperta habemus. Is enim quum anno 55 a. C. captivus Romam venit, nonagenarius fere esse debuit, quo tempore Augustus obiit, neque post Augustum floruisse potest cum Cæcilio, cujus sub Augusto et antea æmulus erat. Igitur utroque loco idem subesse error videtur, adeo ut in dubium vocaverim Reinesii emendationem, qui altero loco scribi jussit : Ἐπί τε Καίσαρος Γαΐου Ἰουλίου καὶ μετέπειτα Αὐγούστου. Vacat his impedimentis tertius Suidæ locus, ubi sic : Ἑρμαγόρας Τήμνου τῆς Αἰολίδου, ὁ ἐπικληθεὶς Καρίων, ῥήτωρ... Ἐπαίδευσε δ' οὗτος μετὰ Κεκιλίου ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Καίσαρος Αὐγούστου καὶ τελευτᾷ πόρρω τῆς ἡλικίας.

Quod scripta attinet a Suida recensita, libros duos Κατὰ Φρυγῶν ad Calactinum nostrum pertinere dubitat Bernhardyus, quoniam ab argumento rhetorico sint sejunctissimi. Quamquam de argumento eorum omnino nihil liquet. Fieri potuit ut scriptum opus esset contra Asianos rhetores.

Secundum opus, Ἀπόδειξις κτλ., recensetur in indice auctorum ex quibus Suidianum lexicon conflatum sit : Κεκίλιος Σικελιώτης, Ἐκλογὴν λέξεων κατὰ στοιχεῖον.

Σύγκρισις Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος.

(*) Alter *Cæcilius* est *Epirota*, Siculi nostri æqualis. Suetonius De illustr. gramm. c. 16 : *Q. Cæcilius Epirota Tusculi natus, libertus Attici Satrii equitis Romani, ad quem sunt Ciceronis epistolæ, quum filiam patroni nuptam M. Agrippæ doceret, suspectus in ea et ab hoc remotus ad Cornelium Gallum se contulit, vixitque una familiarissime; quod ipsi Gallo inter gravissima crimina ab Augusto objicitur. Post deinde damnationem mortemque Galli scholam aperuit; sed ita ut paucis et tantum adolescentibus præciperet, prætextato nemini, nisi si cujus parenti hoc officium negare non posset.*— *Cæcilius Argivus*, poeta, Halieutica [et Periegesin Græciæ] scripsisse dicitur apud Eudociam : Κεκίλιος, Ἀργεῖος, ἐποποιός, Ἁλιευτικὰ γεγραφώς· καὶ Περιήγησιν Ἑλλάδος καὶ ἄλλα. Verba Κεκίλιος... γεγραφώς eadem habet Suidas, qui deinde reliquos Ἁλιευτικῶν poetas subjungit, quos recenset Athenæus I, p. 13, B, ubi codd. Καίκλος; quod Casaubonus, collato Suida, mutavit in Καικίλιος. — *Cæcilius Pythagoreus* memoratur apud Joh. Lydum De mens. p. 56 ed. Rœther : Φησὶν ὁ Πυθαγόρειος Κεκίλιος· ἡ τριὰς πρώτη συνέστησεν ἀρχήν, μεσότητα καὶ τελευτήν. Ubi Ὤκελλον reponi jubet Rœther. Recte fortassis; quamquam Κεκίλιον exhibent etiam Crameri Anecd. Paris. tom. I, p. 317, 29 : Ὥς φησι Κεκίλιος ὁ Πυθαγόρειος ῥήμασι τούτοις· « Ἡ γὰρ τριὰς πρώτη συνίστησιν κτλ. » — Alius Cæcilius quidam qui Hadriani temporibus assignari potest, nescio an lateat apud Suidam v. Ἀλέξανδρος Αἰγαῖος, ubi Alexander hic peripateticus, Neronis præceptor, filium habuisse dicitur, Καίλιον (Καίλινον cod. A) ὄνομα. Quod fortasse fuit Καικίλιον.

Plutarch. Demosth. c. 3, 1, postquam dixerat non satis se callere linguam latinam, ut audeat Orationes Demosthenis et Ciceronis inter se contendere καὶ ἀποφαίνεσθαι πότερος ἡδίων ἢ δεινότερος εἰπεῖν, addit : Κἀκεῖ γάρ, ὥς φησιν ὁ Ἴων, δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία, ἣν ὁ περιττὸς ἐν ἅπασι Κεκίλιος ἀγνοήσας ἐνεανιεύσατο σύγκρισιν τοῦ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος ἐξενεγκεῖν. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως, εἰ παντὸς ἦν τὸ Γνῶθι σεαυτὸν ἔχειν πρόχειρον, οὐκ ἂν ἐδόκει πρόσταγμα θεῖον εἶναι. Ex Cæcilio fortasse ductam esse Ciceronis et Demosthenis comparationem quæ legitur apud Longinum Π. ὕψους c. 12, 4, censet Toupius.

Σύγκρισις Δημοσθένους καὶ Αἰσχίνου. Nuspiam citatur.

Περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν δέκα ῥητόρων. Contra hunc librum scripsit Lysimachides, teste Ammonio v. Θεωρός (v. Lysimachi fragm.). De indole *Antiphonteæ orationis* locus peramplus exstat in Photii Bibl. cod. 259, p. 485 sq. Bekk. Præterea de Antiphonte Cæcilius laudatur apud Plutarch. Vit. X Or. p. 832, E : Κεκίλιος δ' ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ συντάγματι Θουκυδίδου τοῦ συγγραφέως καθηγητὴν τεκμαίρεται γεγονέναι ἐξ ὧν ἐπαινεῖται παρ' αὐτῷ ὁ Ἀντιφῶν (v. Thucyd. VIII, 68). Vocem καθηγητὴν dederunt Wyttenbach. et Grauert. Mus. Rhen. I, p. 182, pro vulgata μαθητὴν, quam exhibet etiam Photius cod. 259, p. 486, 6. In tribus Plut codd. est : διδάσκαλον. — Idem p. 833, C : Φέρονται δὲ τοῦ ῥήτορος (Ἀντιφῶντος) λόγοι ξ', ὧν κατεψευσμένους φησὶ Κεκίλιος εἶναι τοὺς κε'. — Idem p. 833, E : Ψήφισμα ἐπὶ Θεοπόμπου ἄρχοντος, ἐφ' οὗ οἱ τριάκοντα κατελύθησαν, καθ' ὃ ἔδοξεν Ἀντιφῶντα κριθῆναι, ὃ Κεκίλιος παρατέθειται· « Ἔδοξε τῇ βουλῇ κτλ. » — *De Lysia* hæc habet Longinus Περὶ ὕψ. XXXII, 8 : Ὁ Κεκίλιος ἐν τοῖς ὑπὲρ Λυσίου συγγράμμασιν ἀπεθάρρησε τῷ παντὶ Λυσίαν ἀμείνω Πλάτωνος ἀποφήνασθαι, δυσὶ πάθεσι χρησάμενος ἀκρίτοις· φιλῶν γὰρ τὸν Λυσίαν, ὡς οὐδ' αὐτὸς αὑτὸν, ὅμως μᾶλλον μισεῖ τῷ παντὶ Πλάτωνα ἢ Λυσίαν φιλεῖ. — Photius cod. 262, p. 489, *b*, 13 : Καικίλιος δὲ ἁμαρτάνει εὑρετικὸν μὲν τὸν ἄνδρα (Λυσίαν), εἴπερ ἄλλον τινὰ, συνομολογῶν, οἰκονομῆσαι δὲ τὰ εὑρεθέντα οὐχ οὕτως ἱκανόν. Cum Cæcilio facit Dionys. De Lys. § 15. — Plutarch. X Or. p. 836, A : Φέρονται αὐτοῦ (τοῦ Λυσίου) λόγοι υκε'. Τούτων γνησίους φασὶν οἱ περὶ Διονύσιον καὶ Κεκίλιον εἶναι σλγ', ἐν οἷς δὶς μόνον ἡττῆσθαι λέγεται. — *De Isocrate,* Plutarch. X Or. p. 838, D : Φέρονται δ' αὐτοῦ (Ἰσοκράτους) λόγοι ξ', ὧν εἰσι γνήσιοι κατὰ μὲν Διονύσιον κε', κατὰ δὲ Κεκίλιον κη', οἱ δ' ἄλλοι κατεψευσμένοι. Eadem Photius cod. 260, p. 486, 6. — *De Æschine :* Plutarch. X. Or. p. 840 : Ἀκροατὴς δὲ γενόμενος, ὡς μέν τινες λέγουσιν, Ἰσοκράτους καὶ Πλάτωνος, ὡς δὲ Κεκίλιος, Λεωδάμαντος. — Photius cod. 61, p. 20 a. 10 : Φέρεται δὲ αὐτοῦ (Αἰσχίνου) καὶ ἄλλος λόγος, ὁ Δηλιακὸς νόμος· οὐκ ἐγκρίνει δὲ αὐτὸν ὁ Καικίλιος (Κικίλλος A. Κικίλιος vg.), ἀλλ' Αἰσχίνην ἄλλον σύγχρονον τοῦδε Ἀθηναῖον τὸν πατέρα εἶναι τοῦ λόγου φησίν. — *De Demosthene.* Dionys. Halic. Ep. ad Cn. Pomp. c. 3, p. 777, R : Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης· ὁμοειδὴς γὰρ οὗτος ἐν πᾶσι, κἂν ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ ταῖς διηγήσεσιν. Ἐμοὶ μέντοι καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστά γε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης.

Præterea de *Demetrii Phalerei* eloquentia Cæcilii judicium legitur in schol. ad Æschin. De fals. legat. init. (Vide locum in Idomenei Lampsaceni fr. 15, tom. II, p. 493.)

Περὶ ῥητορικῆς. Quinctilian. III, 1 : *Theophrastus quoque Aristotelis discipulus de rhetorice diligenter scripsit; atque hinc vel studiosius philosophi quam rhetores, præcipueque Stoicorum ac Peripateticorum principes. Fecit deinde velut propriam Hermagoras viam, quam plurimi sunt secuti; cui maxime par atque æmulus videtur Athenæus fuisse. Multa post Apollonius Molon, multa Areus, multa Cæcilius et Halicarnassensis Dionysius.* — Schol. in Hermogen. Στάσεις (Rh. Gr. tom. IV, p. 59 Walz.) : Ἐπειδὴ δὲ τὸ τῆς διαιρέσεως ὄνομα πολλαῖς ῥητορικαῖς ἁρμόττει τέχναις ταῖς τε περὶ τῶν εἰδῶν τῆς ῥητορικῆς διαλαμβανούσαις καὶ ταῖς περὶ τῶν μερῶν τοῦ πολιτικοῦ λόγου, καὶ ταῖς περὶ τῶν μεθόδων, αἳ γυμνάζουσιν ἡμᾶς εἰς τὰ μέρη τοῦ πολιτικοῦ λόγου, οἵας δὴ γεγράφασιν Ἀριστοτέλης καὶ Ἀψίνης καὶ Κεκίλιος καὶ μυρίοι ἕτεροι διδασκαλικῶς πάνυ, διαστέλλει τὴν ὁμωνυμίαν κτλ.

Περὶ σχημάτων. Quinctil. IX, 3 : *Hæc omnia* (de figuris) *copiosius sunt exsecuti, qui non ut partem operis transcurrerunt, sed proprie libros huic operi dedicarunt, sicut Cæcilius.* Sæpius de singulis figuris, ut de ὑπερβάτῳ, μεταβολῇ, πλεονασμῷ, περιφράσει, Cæcilius laudatur ibid. § 38, 46, 97 etc. Porro in Alexandri, Phœbammonis et Tiberii libris Περὶ σχημάτων ap. Walz. Rhett. Gr. tom. VIII, p. 462, 494, 554, 571, 573, 576. —

Περὶ ὕψους. Longinus Π. ὕψ. init : Τὸ μὲν τοῦ Καικιλίου συγγραμμάτιον ὃ Περὶ ὕψους συνετάξατο, ἀνασκοπουμένοις ἡμῖν, ὡς οἶσθα, κοινῇ... ταπεινότερον ἐφάνη τῆς ὅλης ὑποθέσεως, καὶ ἥκιστα τῶν καιρίων ἐφαπτόμενον, οὐ πολλήν τε ὠφέλειαν... περιποιοῦν τοῖς ἐντυγχάνουσιν. Idem opus deinde laudatur c. 4, 2. 8, 1. 31, 1. 32, 1.

E lexico Rhetorico petita fuerint quæ e Cæcilio affert Harpocration v. Ἐξούλης : Ὅτι δὲ ἐπὶ παντὸς τοῦ ἐκ τῶν ἰδίων ἐκβαλλομένου τάττεται τοὔνομα, καὶ οὐχ, ὡς οἴεται Κεκίλιος, μόνων τῶν ἐκ καταδίκης ὀφειλόντων, καὶ Φρύνιχος ἐν Ποαστρίαις δῆλον

ποιεῖ. Lex. Rhet. ad calc. Photii p. 676, 24 : Προβολὴ μὲν φανεροῦ τινος [ἀδικήματος, φάσις δὲ] λανθάνοντος μήνυσις. Κεκίλιος (Κεκήλιος cod.) δὲ [φάσιν] φησὶν εἶναι, ἣν κατὰ τῶν [τὰ] δημόσια μέταλλα ὑπορυττόντων ἀποφέρουσι, καὶ καθόλου [κατὰ] τῶν τὰ κοινὰ κλεπτόντων. Locum in cod. corruptum dedi ex recensione Meieri. Inclusa sunt supplementa. Initio codex habet προβολή· φανεροῦ μέν τινος, λανθάνοντος δὲ μήνυσις. — Idem p. 667, 12, quid sit εἰσαγγελία. Vide locum in Crateri fr. 5, tom. II, p. 619. Pro Κεκιλίου vel Καικιλίου codex præbet Κικίνου. — Denique in schol. Plautino codicis Vaticani, quod edidit Ritschl. in *Alexandrin. Biblioth.* p. 3 sq., *Cæcius in commento comœdiarum Aristophanis*, Cramero (qui græca ejus scholii edidit, in quibus Cæcii istius mentio omittitur) in Anecd. Paris. I, p. 13 *Cæcilius* noster esse videtur. Quam conjecturam palæographicæ rationes commendant; reliqua vero refragantur ei. Tzetzen dici statuit Dindorfius.

LYSIMACHUS ALEXANDRINUS.

Lysimachus (*), Νόστων auctor, *Alexandrinus* vocatur ap. schol. Rh. I, 558 (fr. 11). Tzetzes ad Hesiod. p. 30 (fr. 26) laudat Lysimachum Cyrenæum ἐν α′ Περὶ ποιητῶν. Igitur Cyrenis natum vixisse Alexandriæ putaveris. At magnopere veremur, ne Lysimachum Tzetzes confundat cum *Lysania Cyrenæo*, quem De poetis scripsisse constat. Vixit Lysimachus post Mnaseam Patrensem (v. fr. 16) et ante Apionem (fr. 2). E fragm. 3 conjicias Lysimachum scripsisse post Apollonium Molonem, magistrum Ciceronis. Porro si recte conjicimus Lysimachum non diversum esse a Lysimachide, cujus opus Περὶ τῶν Ἀθήνησι μηνῶν καὶ ἑορτῶν laudat Harpocration (fr. 21 sqq.), et cujus librum πρὸς Καικίλιον Περὶ τῶν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ῥητόρων Ammonius (fr. 25) commemorat : ratione satis probabili supparem fuisse Cæcilii et Dionysii Halicarnassensis Lysimachum dixeris. Opera laudantur hæc :

1. Αἰγυπτιακά.
2. Θηβαϊκά vel Θηβαϊκὰ παράδοξα.
3. Νόστοι.
4. [Περὶ τῶν Ἀθήνησι μηνῶν καὶ ἑορτῶν.]
5. [Περὶ τῶν παρ' Ἀττικοῖς ῥητόρων.]
6. [Περὶ ποιητῶν.]
7. Περὶ Ἐφόρου κλοπῆς βιβλία β′.

Fragmenta longe plurima ad Thebaica et Nostos pertinent. Ex quibus apparet maximam operam in eo posuisse auctorem, ut antiquiorum scriptorum narrationes congereret, de singulis quibusque inter se contenderet, mirumque earum dissensum eo modo declararet. Num ulterius progressus sit, ac judicii acumen cum colligendi industria junxerit, nescio.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ.

Lysimachum inter eos qui de rebus Ægyptiorum scripserint recenset Cosmas Topogr. Christ. XII, p. 241.

1.

Josephus C. Apionem I, 34 : Ἐπιτάξω δὲ τούτοις (Manethoni et Chæremoni) Λυσίμαχον, εἰληφότα μὲν τὴν αὐτὴν τοῖς προειρημένοις ὑπόθεσιν τοῦ ψεύσματος, ὑπερπεπαικότα δὲ τὴν ἐκείνων ἀπιθανότητα τοῖς πλάσμασι. Δι' ὃ καὶ δῆλός ἐστι συντεθεικὼς κατὰ πολλὴν ἀπέχθειαν. Λέγει γὰρ ἐπὶ Βοκχόρεως τοῦ Αἰγυπτιων βασιλέως τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων λεπροὺς ὄντας καὶ ψωρούς, καὶ ἄλλα νοσήματά τινα ἔχοντας, εἰς τὰ ἱερὰ καταφεύγοντας μεταιτεῖν τροφήν. Παμπόλλων δὲ ἀνθρώπων νοσηλίᾳ περιπεσόντων, ἀκαρπίαν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ γενέσθαι. Βόκχοριν δέ, τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, εἰς Ἄμμωνος πέμψαι περὶ τῆς ἀκαρπίας τοὺς μαντευσομένους· τὸν θεὸν δὲ εἰπεῖν τὰ ἱερὰ καθᾶραι ἀπ' ἀνθρώπων ἀνάγνων καὶ δυσσεβῶν, ἐκβαλόντα αὐτοὺς ἐκ τῶν ἱερῶν εἰς τόπους ἐρήμους, τοὺς δὲ ψωροὺς καὶ λεπροὺς βυθίσαι, ὡς τοῦ ἡλίου ἀγανακτοῦντος ἐπὶ τῇ τούτων ζωῇ, καὶ τὰ ἱερὰ ἁγνίσαι, καὶ οὕτω τὴν γῆν καρποφορήσειν. Τὸν δὲ Βόκχοριν τοὺς χρησμοὺς λαβόντα τούς τε ἱερεῖς καὶ ἐπιβωμίτας προσκαλεσάμενον κελεῦσαι ἐπιλογὴν ποιησαμένους τῶν ἀκαθάρτων τοῖς στρατιώταις τούτους παραδοῦναι κατάξειν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον, τοὺς δὲ λεπροὺς εἰς μολιβδίνους χάρτας ἐνδήσαντας, ἵνα καθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος. Βυθισθέντων δὲ τῶν λεπρῶν καὶ ψωρῶν, τοὺς ἄλλους συναθροισθέντας εἰς τόπους ἐκτεθῆναι ἐπ' ἀπωλείᾳ· συναχθέντας δὲ βουλεύσασθαι περὶ αὐτῶν, νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης πῦρ καὶ

(*) De Lysimacho qui Περὶ Ἀττάλου παιδείας scripsit, vide Introd. in Fragm. Neanthis Cyziceni. *Lysimachum Coum*, Hippocraticum (Erotian. p. 10; schol. Nicandri Alex. p. 376 Schn.), sicuti reliquos ejus nominis viros h. l. enumerare longum est. Lysimachum quendam qui De agricultura scripsit laudant Varro R. R. I, 1, Plinius in Ind. auct. ad lib. VIII, IX, X, XIV, XVII, XVIII, XXVIII et XXV, 7. Hunc Vossius eundem cum Alexandrino nostro esse opinatur. — Quod tom. II, p. 370 not. suspicatus sum Lycum, operis Περὶ Θηβῶν auctorem, qui ap. Tzetz. ad Lyc. 526 laudatur, eundem esse cum Lysimacho, id falsum est. Vide addenda ad Lycum Rheginum.

DE REBUS ÆGYPTIORUM.

1.

His addam Lysimachum, idem quidem habentem cum prædictis mendacii argumentum, illorum vero incredibilitatem figmentorum enormitate superantem. Unde constat eum ex magno in nos odio sua confinxisse. Dicit enim sub Bocchori rege Ægyptiorum populum Judæorum, quod essent lepra, scabie et aliis quibusdam morbis infecti, ad templa confugisse et victum mendicasse. Multis autem hominibus morbo correptis, sterilitatem in Ægypto accidisse. Bocchorim vero, Ægyptiorum regem, ad Ammonem scitatum oracula de sterilitate misisse : responsumque a deo, repurganda esse templa ab hominibus impuris et impiis, ejiciendo eos e templis in loca deserta; ceterum scabiosos ac leprosos mergendos, tanquam sole ut isti viverent ægre ferente; et templa expianda, atque ita fore ut terra fructum ferat. Bocchorim autem, accepto oraculo, accersitisque sacerdotibus et sacrificiis, jussisse ut impuri collecti militibus traderentur deportandi in desertum; utque leprosi plumbeis laminis involuti in pelagus dejicerentur. Submersis autem leprosis ac impetiginosis, reliquos congregatos in loca deserta expositos esse ut perirent : eos autem habito concilio de se ipsis consultasse et nocte super-

λύχνους καύσαντας φυλάττειν ἑαυτοὺς, τήν τ' ἐπιοῦσαν νύκτα νηστεύσαντας ἱλάσκεσθαι τοὺς θεοὺς, περὶ τοῦ σῶσαι αὐτούς. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Μωϋσῆν τινα συμβουλεῦσαι αὐτοῖς παραβαλλομένους μίαν ὁδὸν τέμνειν, ἄχρις ἂν ἔλθωσιν εἰς τόπους οἰκουμένους, παρακελεύσασθαί τε αὐτοῖς μήτε ἀνθρώπων τινὶ εὐνοήσειν μήτε ἄριστα συμβουλεύσειν, ἀλλὰ τὰ χείρονα, θεῶν τε ναοὺς καὶ βωμοὺς, οἷς ἂν περιτύχωσιν, ἀνατρέπειν. Συναινεσάντων δὲ τῶν ἄλλων, τὰ δοχθέντα ποιοῦντας διὰ τῆς ἐρήμου πορεύεσθαι, ἱκανῶς δὲ ὀχληθέντας ἐλθεῖν εἰς τὴν οἰκουμένην χώραν, καὶ τούς τε ἀνθρώπους ὑβρίζοντας καὶ τὰ ἱερὰ συλῶντας καὶ ἐμπρήσαντας ἐλθεῖν εἰς τὴν νῦν Ἰουδαίαν προσαγορευομένην, κτίσαντας δὲ πόλιν ἐνταῦθα κατοικεῖν. Τὸ δὲ ἄστυ τοῦτο Ἱερόσυλα ἀπὸ τῆς ἐκείνων διαθέσεως ὠνομάσθαι· ὕστερον δ' αὐτοὺς ἐπικρατήσαντας χρόνῳ διαλλάξαι τὴν ὀνομασίαν πρὸς τὸ μὴ οἰνειδίζεσθαι, καὶ τήν τε πόλιν Ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτοὺς Ἱεροσολύμους προσαγορεύεσθαι.

Hæc in sequentibus Josephus refellit. — Cum initio hujus fragmenti cf. Joseph. C. Ap. II, c. 2 : Λυσίμαχος δὲ κατὰ Βόκχοριν τὸν βασιλέα, τουτέστι πρὸ ἐτῶν χιλίων ἑπτακοσίων (sc. ἀπαλλαγῆναί φησι τοὺς Ἰουδαίους ἐξ Αἰγύπτου)· Μόλων δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς ὡς αὐτοῖς ἔδοξεν. In his num recte sese habeat istud πρὸ ἐτῶν χιλίων ἑπτακοσίων addubitavit Bœckhius *Manetho* p. 325. Nam Bocchoris est rex dynastiæ XXIV, qui secundum Manethonem Africani regnavit an. 725-720, secundum Eusebium in Canone an. 778-735. Quare Bœckhius scribi jubet πρὸ ἐτῶν ἑπτακοσίων, eosque haud dubie inde a Lysimachi ætate exputandos esse censet. Idque eo verisimilius esse putaveris, quod Apion, quem Lysimachum ante oculos habuisse ex ipso Josepho discimus, Judæorum exitum assignat Olympiadis septimæ anno primo (752 a. C.). Ceterum Josephus l. l. Apionis calculos cum Lysimachi computo non tam componit, quam opponit iis. Quare nescio an ita potius statuendum sit. Diodorus memorat Bocchorim regem perantiquum, qui successor erat Mycerini; sub hoc Bocchori Judæos exiisse Ægypto Lysimachus annis 1700 ante suam ætatem memoraverit, haud ita multum a Manethone aliisque discedens. Jam vero Apion helluo hunc Bocchorim dixerit esse eum, qui circa primam Olympiadem regnare cœperit, ideoque ad hæc tempora nescio num ineptius an malignius exitum Judæorum retulit. Cf. Tacitus Hist. V, 3 : *Plurimi auctores consentiunt, orta per Ægyptum tabe quæ corpora fœdaret, regem Bocchorim, adito Hammonis oraculo remedium petentem, purgare regnum et id genus hominum ut invisum deis alias in terras avehere jussum. Sic conquisitum collectumque vulgus, postquam vastis locis relictum sit, ceteris per lacrimas torpentibus, Moysen unum exulum monuisse, ne quam deorum hominumve opum exspectarent, sed sibi ut duci cœlesti crederent, primo cujus auxilio præsentes miserias pepulissent,* etc. Quæ aperte ex Lysimacho, Chæremone, Apione similibusve auctoribus petita sunt.

Cum initio hujus fragmenti cf. etiam Bekk. Anecd. p. 380, 30 : Ἄλφα. Καὶ Μωυσῆς ὁ νομοθέτης ὑπὸ Ἰουδαίων διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν ἄλφους ἐν τῷ σώματι οὕτως ἐκαλεῖτο. Ἀλλὰ τοῦτο Νίκαρχος ὁ τοῦ Ἀμμωνίου (Aristarchei?) ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων φλυαρεῖ. De hoc Nicarcho, modo recte se nomen habeat, aliunde non constat.

2.

Josephus C. Apion. II, 2 : Τὸν δὲ ἀριθμὸν τῶν ἐλασθέντων (sc. Ἰουδαίων) τὸν αὐτὸν Λυσιμάχῳ σχεδιάσας (sc. Ἀπίων) — ἕνδεκα γὰρ αὐτοὺς εἶναι φησὶ μυριάδας — κτλ. Vid. Apion. fr. 4.

3.

Idem ibid. II, 14 : Καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Μόλων καὶ Λυσίμαχος καί τινες ἄλλοι τὰ μὲν ὑπ' ἀγνοίας, τὸ πλεῖστον δὲ κατὰ δυσμένειαν περί τε τοῦ νομοθετήσαντος ἡμῖν Μωυσέως καὶ περὶ τῶν νόμων πεποίηνται λόγους οὔτε δικαίους οὔτε ἀληθεῖς, τὸν μὲν ὡς γόητα καὶ ἀπα-

---

veniente, accensis ignibus ac lucernis custodias agitasse; sequentique nocte jejunasse, ut deos saluti suæ propitios haberent. Insequenti vero luce a Moyse quodam ipsis consilium datum, ut irent intrepidi una via, usquedum ad loca culta perveniretur : tum præcepisse ne cui hominum in posterum benevoli essent, neque optima suggererent, sed deteriora; utque deorum templa et altaria, prout in ea inciderent, everterent. Quum autem ceteri ista comprobassent, decreta peragentes iter fecisse per desertum, et post multa incommoda tandem ad loca culta pervenisse : dein et hominibus injuriose tractatis, et fanis compilatis ac incensis, venisse in regionem quæ nunc Judæa dicitur, conditaque civitate illic habitare. Istam autem urbem Ἱερόσυλα (*id est* Sacrilega) ab ipsorum dispositione nominatam esse : postea autem auctos viribus nomen mutasse, ut probro non afficerentur, et urbem Hierosolyma, et se ipsos Hierosolymos vocasse.

Lysimachus tempore Bocchoris regis, hoc est ante annos mille septingentos, Judæos ex Ægypto discessisse ait; Molon autem atque alii, ut cuique visum est.

2.

Numerum pulsorum ex Ægypto Judæorum Apion eundem quem Lysimachus commentus est. Scilicet centum et decem millia fuisse dicit.

3.

Apollonius Molo quoque et Lysimachus et alii quidem nonnulli, partim quidem per ignorantiam, maxima vero ex parte per malevolentiam, de legislatore nostro Moyse et legibus ejus verba fecerunt nec justa nec vera, hunc quidem ut præstigiatorem et deceptorem calumniantes, leges autem malitiæ apud nos nulliusque virtutis magistras esse affirmantes.

τεῶνα διαβάλλοντες, τοὺς νόμους δὲ κακίας ἡμῖν καὶ οὐδεμιᾶς ἀρετῆς φάσκοντες εἶναι διδασκάλους. Quodsi et Lysimachus et Apollonius de legibus Judæorum nullius virtutis magistris verba fecerunt, probabile est alterum sua habere ex altero, antiquiorem vero auctorem fuisse, qui primo loco ponitur, Apollonium Molonem.

Præterea Lysimachus, si Jonsium Scriptt. hist. phil. p. 12 audias, etiam de rebus Assyriorum scripsit. Etenim Agathias II, 24 inter auctores τὰ ἀρχαιότατα τῶν Ἀσσυρίων τε καὶ Μήδων ἀναγραψαμένους præter Berosum (fr. 2) memorat Athenoclem et Σίμακον (sic cod. Lugd.; Σείμαχον cod. Rhed.; *Symmachum* interpr.); quod posterius nomen mutari Jonsius vult in Λυσίμαχον. Nescio an recte. Similiter Σύμμαχος pro Λυσίμαχος legebatur ap. Tzetz. ad Lyc. 874 (v. fr. 9). Ceterum putari possit Σίμακον illum eundem esse, quem Tzetzes Hist. III, 100 Σιμόκαττον dicit, ac una cum Ctesia (fr. 3), Diodoro, aliis, testem historiæ de Sesostri Assyriorum domino excitat. De Simocatto tanquam Ἀσσυριακῶν vel Αἰγυπτιακῶν auctore aliunde non constat.

ΘΗΒΑΪΚΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ.

E LIBRO PRIMO.

4.

Schol. Ap. Rhod. III, 1179: Περὶ δὲ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Κάδμου εἰς Θήβας παρουσίας Λυσίμαχος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Θηβαϊκῶν παραδόξων (παραδόξως vlgo) συνείλοχε πολλὴν τὴν ὕλην διαφωνοῦσαν (al. sch. Λυσίμαχος ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Θηβαϊκῶν παραδόξως ἱστορεῖ).

Probabile est ex Lysimacho petita esse quæ sequuntur testimonia Hellanici ἐν α' Φορωνίδος, Musæi in Titanomachia, Hippiæ Delii ἐν Ἐθνῶν ὀνομασίαις, Atrometi, Pherecydis.

5.

Schol. Eur. Phœn. 26: Οἱ δὲ τὴν Σφίγγα Μακαρέως μὲν γενέσθαι γυναῖκα, θυγατέρα δὲ Οὐκαλέγοντος, ἑνὸς τῶν ἐγχωρίων· οὗ τελευτήσαντος κατασχεῖν τὴν Σφίγγα, ἐπαναιρεθῆναι ὑπό τινος Οἰδίποδος συνελθόντος αὐτῇ. Τινὲς δὲ καὶ Λαΐου τὴν Σφίγγα παραδιδόασιν, ὡς Λυσίμαχος.

Οὐκαλ.] « Cod. Aug. θυγατέρα Εὐκαλέτονος, Taur. θυγ. δὲ οὐκ ἂν λέγοντος, quo egregie firmatur emendatio Valcken. Οὐκαλέγοντος » Matthiæ. Nomen Οὐκαλέγων, tamquam viri Trojani, habes apud Homer. Il. γ, 148. — ἐπαναιρεθῆναι] « Scribendum arbitror εἶτ' ἀναιρεθῆναι. Sed ne sic quidem ista sana præstarem. » *Valcken.* Plura exciderunt, puto. Possis: κατασχεῖν τὴν γῆν Σφίγγα, εἶτ' ἀναιρ. etc., vel κατασχεῖν αὐτὴν τὸ Φίκιον (vel Σφίκιον), ἔνθ' ἀναιρεθῆναι κτλ. Ut ut est, indicatur eadem fere narratio, quam Suidas servavit v. Οἰδίπους ubi sic: Γεγονὼς δὲ ἀνδρεῖος (Οἰδίπους) ἐλῄστευε. Καθ' ὃν καιρὸν καὶ ἡ λεγομένη Σφὶγξ ἀνεφάνη, γυνὴ δυσειδὴς καὶ θηριώδης τὴν φύσιν· ἀποβαλοῦσα γὰρ τὸν ἄνδρα, καὶ συναγαγοῦσα χεῖρα καὶ τόπον καταλαβοῦσα δύσβατον τοὺς παριόντας ἐφόνευε. Ὁ οὖν Οἰδίπους, δεινόν τι βουλευσάμενος, δίδωσιν ἑαυτὸν μετ' αὐτῆς λῃστεύειν· καὶ ἐπιτηρήσας καιρὸν, ὃν ἐβούλετο, λόγχῃ ἀναιρεῖ αὐτὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτῆς. Ceterum non solum variæ de Sphinge sententiæ, sed etiam quæ antecedit ap. schol. de OEdipo variarum fabularum farrago ex Lysimacho fluxerit.

E LIBRO DECIMO TERTIO.

6.

Schol. Sophocl. OEd. C. 91: Εἰσί γε οἵ φασι τὸ μνῆμα τοῦ Οἰδίποδος ἐν ἱερῷ Δήμητρος εἶναι ἐν Ἐτεωνῷ, μεταγαγόντων αὐτὸν ἐκ Κεοῦ τινὸς ἀσήμου χωρίου, καθάπερ ἱστορεῖν φησὶν Ἀρίζηλον Λυσίμαχος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν ιγ' [ἐν γ'?] τῶν Θηβαϊκῶν, γράφων οὕτως· « Οἰδίπου δὲ τελευτήσαντος, καὶ τῶν φίλων ἐν Θήβαις θάπτειν αὐτὸν διανοουμένων, ἐκώλυον οἱ Θηβαῖοι διὰ τὰς προγεγενημένας συμφορὰς, ὡς ὄντος ἀσεβοῦς. Οἱ δὲ κομίσαντες αὐτὸν εἴς τινα τόπον τῆς Βοιωτίας καλούμενον Κεὸν ἔθαψαν αὐτόν. Γινομένων δὲ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ κατοικοῦσιν ἀτυχημάτων τινῶν, οἰηθέντες αἰτίαν εἶναι τὴν Οἰδίπου ταφὴν, ἐκέλευον τοὺς φίλους ἀναιρεῖν αὐτὸν

THEBAICA PARADOXA.

4.

De Europa et Cadmo Thebis commorantibus Lysimachus libro primo Paradoxorum Thebanorum multam testimoniorum discrepantium silvam congessit.

5.

Nonnulli Sphingem Macarei uxorem, filiam vero Ucalegontis, unius ex indigenis, fuisse tradunt. Mortuo marito, Sphingem (occupato Phicio loco munito latrociniis Bœotiam vexasse, tandem vero) interfectam esse ab Œdipo quodam, qui rem cum eo habuerat. Nonnulli Sphingem Laii filiam fuisse perhibent, ut Lysimachus ait.

6.

Sunt qui dicant monumentum Œdipodis in fano Cereris esse Eteoni, quo eum deportassent e Ceo, ignoto quodam loco, ut tradere Arizelum dicit Lysimachus Alexandrinus libro decimo tertio De rebus Thebanis, ubi ita scribit: « Œdipum defunctum quum amici Thebis sepelire vellent, obstitere Thebani, quod Œdipus propter priores casus pro impio habendus esset. Illi igitur in vicum quendam Bœotiæ, quem Ceum nominant, deportarunt ibique sepeliverunt. Quum vero incolæ hujus vici calamitatibus quibusdam afficerentur causamque eorum sepulcrum Œdipi esse putarent, jusserunt amicos eum e regione sua auferre. Illi propter hæc consilii inopia laborantes sublatum corpus Eteonum portarunt

ἐκ τῆς χώρας. Οἱ δὲ ἀπορούμενοι τοῖς συμβαίνουσιν, ἀνελόντες ἐκόμισαν εἰς Ἐτεωνόν. Βουλόμενοι δὲ λάθρᾳ τὴν ταφὴν ποιήσασθαι, καταθάπτουσιν νυκτὸς ἐν ἱερῷ Δήμητρος, ἀγνοήσαντες τὸν τόπον. Καταφανοῦς δὲ γενομένου, πέμψαντες οἱ τὸν Ἐτεωνὸν κατοικοῦντες, τὸν θεὸν ἐπηρώτων, τί ποιῶσιν. Ὁ δὲ θεὸς εἶπεν, μὴ κινεῖν τὸν ἱκέτην τῆς θεοῦ. Διόπερ αὐτοῦ τέθαπται. Τὸ δὲ ἱερὸν Οἰδιπόδειον κληθῆναι. » Cf. Wunder. ad OEd. Col. p. 10; Müller. *Min.* p. 228 et 212, 4; C. Hermann. Quæst. OEdip. p. 69. Ἀρίζηλος aliunde non notus.

7.

Schol. Pind. Isthm. IV, 104 : Περὶ τῶν Ἡρακλέος παίδων Λυσίμαχός φησί τινας ἱστορεῖν, μὴ ὑπὸ Ἡρακλέος, ἀλλ' ὑπό τινων δολοφονηθῆναι ξένων.

Fortasse *Lysimachi* nomen latet apud schol. Eur. Phœn. 13, ubi hæc : Αἰγύπτιος (Αἰγύστιος cod. Taur., Λίγυστος cod. Aug.) δέ φησιν, ὡς ἐκ χρησμοῦ τοὺς παῖδας ἀκούσας (sc. Οἰδίπους) ἀλληλοκτονήσειν, ἐξέθηκε τὸν Πολυνείκην, Μήστωρ δὲ ἀμφοτέρους ἐκτεθῆναι. Ad quæ Matthiæ : « Verum hujus grammatici vel historici nomen, puto etiam *Mestoris*, ipsum Valckenarium latebat. Fabricius B. Gr. II, p. 274 pro Αἰγύπτιος legendum suspicabatur Ægis vel Ægias [deb. Agias]. Pro Μήστωρ Taurin. μυστήριον. Vere! » Agias scripsit Argolica, et propterea minus h. l. aptus homo. Ad traditas literas propius accedi potest scribendo Λύσιππος. Lysippus Epirota scripsit Ἀσεβῶν κατάλογον (schol. Apoll. IV, 1093. Cf. Ebert. Diss. Sic. p. 107 sq.), in quo OEdipi mentio non inepta. Pro Μήστωρ reponendus, nisi fallor, Νέστωρ, auctor Θεατρικῶν ὑπομνημάτων (v. Voss. p. 200).

8.

Schol. Eurip. Hippol. 545 : Λυσίμαχος δέ φησιν ἐν τοῖς Θηβαϊκοῖς παραδόξοις, τριάκοντα ἀργυρίου τάλαντα ἀπαιτούντων (τῶν Οἰχαλιέων sc.) ποινὴν ἐπὶ Ἰφίτῳ, οὕτως ἐπ' αὐτοὺς Ἡρακλέα στρατεῦσαι.

παραδόξοις] παραδόξως Welck. *Cycl.* p. 217, n. 330. Cf. Herodor. fr. 33.

(8 a.)

(ΚΤΙΣΕΙΣ.)

Plutarch. Parall. min. c. 6 : Τῶν ἅμα Πολυνείκει εὐωχουμένων λοχαγῶν, ἀετὸς καταπτὰς τὸ Ἀμφιάρεω ἐβάστασε δόρυ εἰς ὕψος καὶ εἴασε· τὸ δὲ παγὲν ἐν γῇ δάφνη ἐγένετο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πολεμούντων, κατ' ἐκεῖνο κατεπόθη ὁ Ἀμφιάρεως τῷ ἅρματι, ἔνθα νῦν πόλις Ἅρμα καλεῖται· ὡς Τρισίμαχος (num Λυσίμαχος?) ἐν τρίτῳ Κτίσεων.

ΝΟΣΤΟΙ.

E LIBRO PRIMO.

9.

Schol. Pind. Pyth. V, 108 : Περὶ τῆς εἰς Κυρήνην ἀφίξεως τῶν Ἀντηνοριδῶν Λυσίμαχος ἐν πρώτῳ τῶν Νόστων ἱστορεῖ, παρ' Ἄμνακι (Ἀκαμνάκει? βασιλεῖ Λιβύων αὐτοὺς ᾠκηκέναι, μὴ βουλομένους συνοικεῖν τοῖς τὸ Ἴλιον πεπορθηκόσι, καὶ ὅτι ἔκτισαν (ἔκτισεν cod.) μεθ' ἱκανὸν χρόνον τὸν μεταξὺ Κυρήνης καὶ τῆς θαλάσσης κείμενον λόφον Ἀντηνοριδῶν ἐπικεκλημένον.

Tzetzes ad Lyc. 874 : Λυσίμαχος ἐν πρώτῳ τῶν Νόστων οὕτω πως λέγει· « Γλαῦκος, Ἀκάμας, Ἱππόλοχος, οἱ Ἀντηνορίδαι, παρ' Ἀκαμνάκει βασιλεῖ Λιβύων ᾤκησαν, μὴ βουλόμενοι συνοικεῖν τοῖς τὸ Ἴλιον πορθήσασιν, οἳ μεθ' ἱκανὸν χρόνον τὸν μεταξὺ Κυρήνης καὶ τῆς θαλάσσης Ἀντηνοριδῶν λόφον ἔκτισαν καὶ ᾤκησαν. » — Ἀκαμνάκει] Müller. e codd. Viteb. pro vgta ἀμνάκει. — Λυσίμαχος] sic Müller. e codd. Viteb.; olim Σύμμαχος.

Et quum clanculum sepulcro condere vellent, noctu in Cereris fano, ignorantes loci sanctitatem, sepeliverunt. Quod ubi detexerunt incolæ Eteoni, dei oraculum adierunt, quærentes quid faciendum esset. Ille vero respondit, ne loco moverent deæ supplicem. Itaque illo loco sepultus jacet. » Fanum vero Œdipodeum vocari addit.

7.

Quod liberos Herculis attinet, eos nonnulli, Lysimacho teste, non ab Hercule occisos, sed a peregrinis quibusdam dolo necatos esse narrant.

8.

Lysimachus in Thebanis Paradoxis ait Herculem contra Œchalienses expeditionem suscepisse, quod hi triginta argenti talenta Iphiti cædis mulctam postulassent.

(8 a.)

URBIUM ORIGINES.

Ducibus qui cum Polynice erant convivantibus, aquila devolans hastam Amphiarai raptam in sublime evexit, inde demisit. Ea terræ infixa in laurum est mutata. Postridie prœlium quum committeretur, eo loco Amphiaraus una cum curru terra haustus est, ubi Harma (*Currus*) urbs nunc est. Sic *Lysimachus* tertio De urbium orginibus.

REVERSIONES.

9.

Antenoridas Cyrenen advenientes Lysimachus Reversionum libro primo narrat apud Amnacem (*Acamnacem*) Libyum regem habitasse, nolentes commorari cum iis qui Ilium evertissent, ac post aliquanto temporis colonia frequentasse collem inter Cyrenen atque mare situm, qui de ipsis Antenoridarum collis appellatur.

Lysimachus libro primo Reversionum ita scribit : Glaucus, Acamas, Hippolochus, Antenoridæ, apud Acamnacem regem habitarunt, quod nollent una habitare cum iis qui Ilium evertissent, eosque aliquanto post inter Cyrenen atque mare situm collem Antenoridarum exædificasse ibique sedes fixisse.

E LIBRO SECUNDO.

10.

Plutarch. De fluv. c. 18, 12 : Ἀθηναῖον δ' ὄρος ἔλαβε τὴν προσηγορίαν ἀπ' Ἀθηνᾶς. Μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Ἰλίου πόρθησιν Διομήδης, εἰς Ἄργος ὑποστρέψας, εἰς τὸν Κεραύνιον ἀνέβη λόφον, καὶ τέμενος Ἀθηνᾶς κατασκευάσας, τὸ ὄρος ἀπὸ τῆς θεᾶς Ἀθηναῖον μετωνόμασε. Γεννᾶται δ' ἐν τῇ ἀκρωρείᾳ ῥίζα παρόμοιος πηγάνῳ· ἣν ἐὰν γυνὴ φάγῃ τις κατ' ἄγνοιαν, ἐμμανὴς γίνεται· καλεῖται δ' Ἀδράστεια· καθὼς ἱστορεῖ Πλησίμαχος (scr. Λυσίμαχος) ἐν β' Νόστων.

11.

Schol. Apoll. Rh. I, 558, de Achille : Διαπεφωνήκασι δὲ καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ μητρός... Λυσίμαχος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Νόστων κατὰ λέξιν λέγων· « Σουΐδας γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης, οἱ περὶ Εὐβοίας πεπραγματευμένοι, καὶ ὁ τοὺς Φρυγίους λόγους γράψας καὶ Δαΐμαχος καὶ Διονύσιος ὁ Χαλκιδεὺς οὐ τὴν περὶ Ἀχιλλέως διεσπαρμένην ἀφῆκαν ἡμῖν ἐπὶ χώρας δόξαν· ἀλλὰ τοὐναντίον οἱ μὲν ἐκ Θέτιδος αὐτὸν νομίζουσι γεγονέναι τῆς Χείρωνος, Δηΐμαχος δὲ ἐκ Φιλομήλης τῆς Ἄκτορος· ἄλλοι δὲ ἄλλως περὶ αὐτοῦ ἀποφαίνονται. »

12.

Fortasse ex Achillis historia fluxit glossa Hesychii : Σκύρος, πόλις ἢ νῆσος ἢ λατύπη. Σκῦρος, ἀργιλώδης· Λυσίμαχος, τὴν λατύπην. Cf. Etym. M. Σκύρος, ἡ νῆσος, ἐπειδὴ ἀργιλώδης ἐστὶ καὶ λευκόγεως· Σκύρος γὰρ ἡ λατύπη.

13.

Schol. Venet. Eurip. Androm. 24 : Ἰδίως ἕνα φησὶ παῖδα γενέσθαι τῷ Νεοπτολέμῳ, ἄλλων τρεῖς λεγόντων, Πύρρον, Μολοσσὸν, Αἰακίδην [καὶ Τρωάδα]. Λυσίμαχος δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Νόστων φησὶ Πρόξενον καὶ τὸν Ἀκάνθιον Νικομήδην ἐν τοῖς Λακεδαιμονικοῖς ἱστορεῖν μὲν ἐκ τῆς Ἀνδρομάχης γενέσθαι τοὺς προειρημένους, ἐκ δὲ Λεωνάσσης τῆς Κλεωδαίου Ἄργον, Πέργαμον, Πάνδαρον, Δωριέα, Ἔραον, Δανάην, Εὐρύμαχον. Φασὶ δὲ Πύρρῳ μὲν ἐγχειρίσαι τὴν βασιλείαν τὸν πατέρα, Μολοσσῷ δὲ τὴν ἐκ τῆς προσηγορίας τιμὴν προστάξαντα τὴν χώραν Μολοσσίαν ὀνομάζειν. Διὸ (sic Cobet.; δι' ᾧ codex) τὸν Αἰακίδην ὑπ' αὐτῆς ὑπεκτεθῆναι (sic Cobet., ἐκτεθῆναι codex) Ἀνδρομάχης, πρὸς τὸ, εἰ (εἴτι cod.) διὰ τὴν ἀπαιδίαν Ἑρμιόνης καὶ τὴν ἑαυτῆς ἀσθένειαν γένοιτό τι τοῖς τέκνοις δυσχερὲς, μὴ ὑποχειρίους πάντας ληφθῆναι.

Πύρρον] Πίελον, Μολοσσὸν et Πέργαμον memorat Pausanias, I, 11, 1. Noster Pergamum memorat inter libros e Lanassa susceptos. *Æacidem* alius nemo exhibet. *Pielum* habes etiam in Alexandriade apud Pseudocallisth. I, 42 in Latinis, et apud Justinum XVII, 3, ubi perperam legitur *Pialis*. Hyginus fab. 123 Andromachæ filium ponit *Amphialum*, quod ejusdem nominis corruptio est, aut componi debet cum *Anchialo* cujus fr. 14 mentio fit. — Καὶ Τρωάδα] Hæc uncis inclusi, utpote abundantia. Ac desunt in schol. vulgatis, quæ hucusque eadem præbent. — Νικομήδην] sic scripsi pro Λυκομήδην, quod codex præbet. Nicomedem Acanthium de Perdiccæ et Archelai regum temporibus laudat Athenæus V, p. 217, D. Quod fragmentum quum librum De rebus Macedonum arguat, fortasse etiam deinceps Μακεδονικοῖς pro Λακεδαιμονικοῖς reponendum est. Quarum vocum confusionis exempla vide in not. ad Duridis fr. 28. Proxeni locus addendus est tom. II, p. 462. — Λεωνάσσης] Cobet. nomen mutavit in Κλεονάσσης, sicuti codex habet in fragmento sequente. At illo potius loco corrigi debet, non nostro. Cf. Justinus XVII, 3 : *Sed*

10.

Mons Athenæus a Minerva nomen accepit. Post Ilii namque excidium Diomedes Argos reversus in Ceraunium collem adscendit, et ibi ædificato Minervæ sacrario, montem a dea Athenæum nominavit. Crescit in ejus cacumine radix, rutæ similis, quam si per ignorantiam forte mulier quæpiam comederit, evadit furiata : nomen autem illi radici est Adrastia, ut narrat Lysimachus secundo Reversionum.

11.

De matre quoque Achillis dissentiunt. Lysimachus Reversionum libro secundo ad verbum ita habet : « Suidas et Aristoteles, qui De Euboea scripserunt, et auctor historiarum Phrygiarum, et Daimachus et Dionysius Chalcidensis non vulgatam illam quæ apud nos circumfertur famam sequuntur, sed illi Thetide Chironis filia, Deimachus vero e Philomele Actoris filia, alii denique alia matre natum perhibent.

12.

Σκύρος, urbs vel insula vel terra figlina. Scyrus enim insula argillosa est; et Lysimachus nomen ejus voce λατύπη, *terra figlina*, interpretatur.

13.

Proprium est Euripidis, quod Neoptolemo ex Andromache unum tantum filium fuisse dicit, dum reliqui tres filios perhibeant, Pyrrhum, Molossum, Æacidem. Lysimachus vero libro secundo Reversionum dicit Proxenum (Epirotam) et Nicomedem Acanthium in Rebus Lacedæmoniorum narrare Neoptolemo ex Andromache natos esse tres filios quos modo recensuimus, ex Leonasse autem, Cleodæi filia, Argum, Pergamum, Pandarum, Dorieum, Eraum, Danaen, Eurymachum *et Troadem*. Referunt Pyrrho patrem tradidisse regnum, Molosso autem hunc tribuisse honorem, ut regionem de ejus nomine Molossiam appellari jusserit; Æacidem vero ab ipsa Andromache securitatis causa aliquo abductum esse, ne, si quid mali propter Hermionæ orbitatem et suam ipsius imbecillitatem filiis acciderit, omnes simul sub manus Hermiones venirent.

Pyrrhus (i. e. Neoptolemus) *quum in templum Dodonæi Jovis ad consulendum venisset, ibi Lanassam, neptem Herculis, rapuit : ex cujus matrimonio octo liberos sustulit. Ex his nonnullas virgines nuptum finitimis regibus tradidit, opesque affinitatium auxilio magnas paravit.* Fortasse illa Lanassa in regum Epirotarum stirpem ab ipso Proxeno demum Pyrrhi regis æquali illata est in honorem Lanassæ Siculæ, Agathoclis filiæ, quam Pyrrhus uxorem duxerat (v. Plutarch. Pyrrh. c. 10; Diodor. XXI, 4. XXII, 6, 2). Ceterum quoniam Justinus octo Neoptolemi liberos ponit, inter eosque duæ minimum filiæ fuisse debent, nostro autem loco septem tantum nomina, inter eaque unum tantum femininum, recensentur, facile hæc conciliari possunt, si verba καὶ Τρωάδα ex antecedentibus, ubi abundant, in seriem liberorum Lanassæ transponimus.

14.

Idem ibid. 33 : Ὁ μὲν Εὐριπίδης ἀπὸ Νεοπτολέμῳ φησὶν εἶναι τὴν Ἑρμιόνην, ὁ δὲ Λυσίμαχος ταύτην παραινείου, ὅς γράφει· « Γήμας... (Γήμαντι πρῶτον?) Ἑρμιόνην τὴν Μενέλεω καὶ Ἑλένης, μετὰ ταῦτα Λεώνασσαν τὴν Κλεοδαίου τοῦ [Ἡρακλέους], ἐξ ἐκείνης μὲν γενέσθαι Μολοσσὸν ὁμώνυμον τῇ χώρᾳ καὶ [ταύτην ἀπ' αὐτοῦ] κληθῆναι· ἐκ δὲ τῆς Λεωνάσσης..... γενον, Δωριέα, Πέργαμον, ... χωρον. » Ταῦτα μὲν Λυσίμαχος... δὲ ὁ τραγῳδιοποιὸς.... ὕστερον δὲ Διομήδει συνοικῆσαι..... [Νεοπτο]λέμῳ Ἀγχίαλον γενέσθαι...... δὲ ἐν μὲν Ἀνδρομάχῃ.... δὲ καὶ Ἀπολλόδωρος......

« Minutissima codicis scriptura hic passim situ et madore deleta est. » Cobet. — Initio fragmenti Cobetus scripsit παρὰ Νεοπτολέμῳ... παρ' Αἰνείᾳ. Verum hæc nihil pertinerent neque ad locum Euripidis neque ad ea quæ sequuntur in scholio, neque ex ipsa mythologia explicationem admitterent. Sensus aperte hic esse debet : Euripides ait Hermionen nullos Neptolemo liberos peperisse; contra Lysimachus (vel auctor quem Lysimachus pro more suo adducit) filium novit Hermiones, Molossum scilicet. At græcis corruptissimis mederi absque multo arbitrio non poteris. Verti quasi scholiasta hunc fere in modum scripsisset : Ὁ μὲν Εὐρ. ἄπαιδα ἀπὸ Νεοπτολέμου φησὶν εἶναι τὴν Ἑρμιόνην, ὁ δὲ Λυσίμαχος τεκεῖν αὐτήν [φησι λέγεσθαι] παρὰ Κινέᾳ, ὅς γράφει κτλ. Cineas (Κινέας, Κεινέας) Epirotica tractasse ex fragmentis (tom. II, p. 463) intelligitur. Lysimachum vero in congerendis antiquiorum scriptorum testimoniis operam posuisse præcipuam ex reliquiis satis liquet. — Λεώνασσαν] Κλεόνασσαν et mox Κλεονάσσης codex. Vid. not. ad fr. 13. Deinde supplevi inclusa cancellis. De nominibus liberorum Cineas vel quicumque demum sit, aliter statuit atque Proxenus et Nicomedes, siquidem recte se habent literæ superstites.

15.

Photius : Σαμίων ὁ δῆμός ἐστιν· ὡς πολυγράμματος]... Οἱ δὲ ὅτι Ἀθηναῖοι μὲν τοὺς ληφθέντας ἐν πολέμῳ Σαμίους ἔστιζον γλαυκὶ, Σάμιοι δὲ (sc. τοὺς ληφθέντας ἐν πολέμῳ Ἀθηναίους) σαμαίνῃ· ὅ ἐστι πλοῖον δίκροτον, ὑπὸ Πολυκράτους πρῶτον κατασκευασθὲν τοῦ Σαμίων τυράννου, ὡς Λυσίμαχος ἐν δευτέρῳ Νόστων. Τὸ δὲ πλάσμα Δούριδος. Vide Duridis fragm. 59 not., tom. II, p. 483. — Quodsi Lysimachus, ad exemplum aliorum qui Νόστους scripserunt, etiam eas Reversiones, quæ temporibus historiæ luce claris factæ sunt, recensuit, ideoque etiam de Samiis insula sua pulsis ac postea in patriam reversis locutus est, ad eamque narrationem noster locus pertinet (id quod veri simillimum est) : consequitur illud ἐν β' Νόστων corruptum esse, reponendum vero vel ἐν ιβ' vel ἐν η'. Cf. not. ad Anticlid. fr. 8.

E LIBRO TERTIO.

16.

Athenæus IV, p. 158, D : Οἶδα δὲ καὶ τὴν Ὀδυσσέως... ἀδελφὴν Φακῆν καλουμένην, ἣν ἄλλοι τινὲς Καλλιστὼ ὀνομάζουσιν, ὡς ἱστορεῖν Μνασέαν τὸν Πατρέα ἐν τρίτῳ Εὐρωπιακῶν φησι Λυσίμαχος ἐν τρίτῳ Νόστων.

17.

Eustath. ad Od. p. 1796, 10 : Κατὰ δὲ Λυσίμαχον αὐτῷ (τῷ Ὀδυσσεῖ) ἐξ Εὐίππης Θεσπρωτίδος Λεον-

---

14.

[*Euripides dicit a Neoptolemo nullos Hermionæ liberos fuisse; Lysimachus vero dicit eam filium peperisse,* secundum Cineam, qui scribat : ducta Hermione Menelai et Helenæ filia, et deinde Leonassa Cleodæi filia Herculisque nepte, ex illa Neoptolemum suscepisse Molossum regioni, ab ipso nomen adeptæ, cognominem, ex Leonassa autem... genum, Dorieum, Pergamum, ... chorum. » Hæc Lysimachus affert.

15.

Alii *Samiorum populum multiliteratum* dici putant, eo quod Athenienses Samios bello captos signo noctuæ notarint, Samii vero captos Athenienses samænæ. Est autem samæna navigium bireme a Polycrate Samiorum tyranno primum fabricatum, ut ait Lysimachus libro secundo Reversionum. Quod quidem Duridis est commentum.

16.

Novi etiam Ulyssis sororem Phacen nomine, quam alii quidam Callisto appellant, uti Mnaseam Patrensem narrare libro tertio De Europa tradit Lysimachus in Reversionum tertio.

17.

Secundum Lysimachum Ulyssi ex Euippe Thesprotia filius erat Leontophron, quem alii Doryclum vocant.

τόφρων, ὃν ἄλλοι Δόρυκλόν φασιν. Eadem Eudocia p. 74 et 394. Cf. Sophocl. fr. p. 300 ed. Paris.

17 *a*.

Servius ad Virgil. Æn. II, 211 : *Hos dracones Lysimachus Curifin et Peribœam* (Porcen et Chariboeam?) *dicit; filios vero Laocoontis Ethronem et Melanthum Thessandrus* (?) *dicit*. Cf. Tzetz. ad Lyc. 347; schol. Pind. N. V, 85. Hæc e Νόστων opere fluxisse probabile, sicuti ea quæ in seqq. apponimus.

18.

Schol. Venet. et Vatican. in Eurip. Androm. 888 : Ἥνπερ μόνην (sc. Ἑρμιόνην) γε Τυνδαρὶς τίκτει κόρη Ἑλένη κατ' οἴκους πατρί (Μενελάῳ)] Λυσίμαχος καὶ ἄλλοι τινὲς ἱστοροῦσι γενέσθαι ἐξ Ἑλένης καὶ Νικόστρατον. Ὁ δὲ τὰς Κυπριακὰς ἱστορίας συντάξας (συνάψας schol. vg.) Πλεισθένην φησὶ, μεθ' οὗ εἰς Κύπρον ἀφῖχθαι τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Ἀλεξάνδρῳ Ἀγανόν.

In postremis schol. vulg. : Μεθ' οὗ εἰς Κύπρον ἀφῖχθαι τὸν Ἀλέξανδρον. De Nicostrato Helenes f. cf. Hesiod. (fr. 93 ed. Didot.) ap. schol. Soph. Electr. 539; Apollodor. III, 11, 1. Sec. Pausaniam (II, 18, 6; cf. III, 18, 13. 19, 9.) Nicostratus, sicuti Megapenthes, Menelai ex serva filius erat. Pro Ἀγανὸν (sic cod. Venet., Ἄγανον cod. Vatican.) Cobetus scripsit Ἀγαυόν; sine causa. Aganum (Ἀγάνῳ) cum aliis tribus Helenæ et Alexandri filiis, Bunico, Corytho et Idæo, memorat Tzetzes Homer. 442 et Natalis Com. VI, 23. Plisthenes noster alibi non videtur occurrere. In seqq. non historicum De rebus Cypriis opus, sed carminis epici auctor, qui in iisdem scholl. ad Hecub. 41 ὁ τὰ Κυπριακὰ ποιήσας dicitur, intelligendus esse videtur (cf. Cycli epici fragm. 21, p. 595 ad calcem Homeri ed. Didot.). Κυπρίων mentio ex ipso Lysimacho fluxerit, sicut ex eodem Ἰλίου πέρσις in fr. 19 citatur.

19.

Schol. Vat. et Neapol. in Eurip. Troad. 31 : Αἰχμαλωτίδων (Trojanarum)... τὰς μὲν Ἀρκὰς, τὰς δὲ Θεσσαλὸς λεὼς εἴληχ' Ἀθηναίων τε Θησεῖδαι πρόμοι] Ἔνιοι ταῦτά φασι κατὰ (πρὸς in schol. ad v. 16, ubi eadem) χάριν εἰρῆσθαι· μηδὲν γὰρ εἰληφέναι τοὺς περὶ Ἀκάμαντα καὶ Δημοφῶντα ἐκ τῶν λαφύρων, ἀλλὰ μόνην τὴν Αἴθραν, δι' ἣν καὶ ἀφίκοντο εἰς Ἴλιον Μενεσθέως ἡγουμένου. Λυσίμαχος δὲ τὸν τὴν Περσηίδα (l. Πέρσιν Ἰλίου; Cobet. scr. Περσίδα) πεποιηκότα φησὶ γράφειν οὕτως·

Θησείδαις δ' ἔπορεν δῶρα κρείων Ἀγαμέμνων
ἠδὲ Μενεσθῆϊ μεγαλήτορι ποιμένι λαῶν.

20.

Schol. Eur. Hecub. 892 : Λυσίμαχος δέ φησι Δημοφῶντος Ἀθήνησι βασιλεύοντος ἔτους τετάρτου Θαργηλιῶνος [ἱσταμένου] δωδεκάτῃ (sc. τὴν τῆς Τροίας ἅλωσιν συμβῆναι). Vocem ἱσταμένου uncis inclusi, ut ex antecedentibus, ubi aliorum de eadem re sententiæ afferuntur, male repetitam. Ne scribamus ἱσταμένου τῇ δεκάτῃ, obstant Hellanicus et Dionysius Argivus, qui eandem duodecimam diem exhibent. Cf. not. ad Marm. Parium p. 568. Ceterum num recte fragmentum ad Nostos referatur, admodum dubium est. Quodsi *Lysimachus* idem est, ut equidem putaverim, cum eo quem solenni confusione *Lysimachidem*, operis *De mensibus Atticis* auctorem, Harpocration dicit, ad hocce opus etiam nostra pertinebunt.

(ΛΥΣΙΜΑΧΙΔΟΥ?)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΗΣΙ ΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΟΡΤΩΝ.

21.

Harpocratio : Μεταγειτνιών... ὁ β' μὴν παρ' Ἀθηναίοις οὕτω καλεῖται· ἐν δὲ τούτῳ Ἀπόλλωνι Μεταγειτνίῳ θύουσιν, ὡς Λυσιμαχίδης ἐν τῷ Περὶ τῶν Ἀθήνησι μηνῶν. V. C. Hermann. *Gottesdienstl. Alterth.* § 55.

18.

Lysimachus et alii quidam Helenam Menelao peperisse præter Hermionen etiam Nicostratum narrant. Is vero, qui Cypria composuit, Plisthenem vocat, cum quo Aganus, Helenæ et Alexandri filius, in Cyprum venisset.

19.

Captivarum Trojanarum alias Arcas, alias Thessalus populus sortito accepit et Thesidæ Atheniensium duces.] Nonnulli hoc in gratiam Atheniensium ab Euripide dictum esse censent; nam Acamantem et Demophontem ex præda Trojana nihil, sed solam accepisse Æthram, cujus repetendæ causa sub Menestheo duce Trojam venerant. Lysimachus tamen eum, qui Ilii Eversionem poema fecit, scribere ait hunc in modum :

Thesidis vero præbuit dona rex Agamemno
et Menestheo, magnanimo pastori virorum.

20.

Lysimachus dicit Trojam captam esse Demophontis Atheniensium regis anno quarto, Thargelionis mensis die duodecimo.

DE ATHENIENSIUM MENSIBUS FESTISQUE.

21.

Metagitnion secundus apud Athenienses mensis, quo Apollini Metagitnio, sacra faciunt, ut Lysimachides in libro De mensibus Atheniensibus.

22.

Idem : Μαιμακτηριών, ὁ ε′ μὴν παρ᾽ Ἀθηναίοις... ὠνόμασται δὲ ἀπὸ Διὸς μαιμάκτου· μαιμάκτης δ᾽ ἐστὶν ὁ ἐνθουσιώδης καὶ ταρακτικὸς, ὥς φησι Λυσιμαχίδης (Λυσιμάχης cod. Venet.) ἐν τῷ Περὶ τῶν Ἀθήνησι μηνῶν· ἀρχὴν δὲ λαβόντος τοῦ χειμῶνος ἐν τούτῳ τῷ μηνὶ ὁ ἀὴρ ταράττεται καὶ μεταβολὴν ἔχει. Cf. Hermann. l. l. § 57.

23.

Harpocratio : Σκίρα ἑορτὴ παρ᾽ Ἀθηναίοις, ἀφ᾽ ἧς καὶ ὁ μὴν Σκιροφοριών. Φασὶ δὲ οἱ γράψαντες Περί τε ἑορτῶν καὶ μηνῶν Ἀθήνησι, ὧν ἐστὶ καὶ Λυσιμαχίδης, ὡς τὸ σκίρον σκιάδιόν ἐστι μέγα, ὑφ᾽ ᾧ φερομένῳ ἐξ ἀκροπόλεως εἴς τινα τόπον καλούμενον Σκίρον πορεύονται ἥ τε τῆς Ἀθηνᾶς ἱέρεια καὶ ὁ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερεὺς καὶ ὁ τοῦ Ἡλίου· κομίζουσι δὲ τοῦτο Ἐτεοβουτάδαι. Σύμβολον δὲ τοῦτο γίνεται τοῦ δεῖν οἰκοδομεῖν καὶ σκέπας ποιεῖν, ὡς τούτου τοῦ χρόνου ἀρίστου ὄντος πρὸς οἰκοδομίαν. Καὶ Ἀθηνᾶν δὲ Σκιράδα τιμῶσιν Ἀθηναῖοι, ἣν Φιλόχορος μὲν ἐν β′ Ἀτθίδος ἀπὸ Σκίρου τινὸς Ἐλευσινίου μάντεως κεκλῆσθαι, Πραξίων δὲ ἐν β′ Μεγαρικῶν ἀπὸ Σκίρωνος. Cf. schol. Aristoph. Eccles. 18; Pausanias I, 36, 3; Bekker. Anecd. p. 304. C. Hermann. l. l. § 61, 14.

24.

Schol. Soph. Œd. C. 56 : Περὶ τοῦ τὸν Προμηθέα περὶ τὴν Ἀκαδήμειαν καὶ τὸν Κολωνὸν ἱδρῦσθαι Ἀπολλόδωρος γράφει οὕτως· « Συντιμᾶται δὲ καὶ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῇ Ἀθηνᾷ, καθάπερ ὁ Ἥφαιστος. Καὶ ἔστιν αὐτοῦ παλαιὸν ἵδρυμα καὶ βωμὸς ἐν τῷ τεμένει τῆς θεοῦ. » Δείκνυται δὲ καὶ βάσις ἀρχαία κατὰ τὴν εἴσοδον, ἐν ᾗ τοῦ τε Προμηθέως ἐστὶ τύπος καὶ τοῦ Ἡφαίστου. Πεποίηται δὲ, ὡς καὶ Λυσιμαχίδης φησὶν, ὁ μὲν Προμηθεὺς πρῶτος καὶ πρεσβύτερος, ἐν δεξιᾷ σκῆπτρον ἔχων, ὁ δὲ Ἥφαιστος νέος καὶ δεύτερος. Καὶ βωμὸς ἀμφοῖν κοινός ἐστιν ἐν τῇ βάσει ἀποτετυπωμένος.

Cf. Pausanias I, 30, 2 : Ἐν Ἀκαδημίᾳ δέ ἐστι Προμηθέως βωμός· καὶ θέουσιν ἀπ᾽ αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλιν, ἔχοντες καιομένας λαμπάδας. Harpocratio v. Λαμπάς : Τρεῖς ἄγουσιν Ἀθηναῖοι ἑορτὰς λαμπάδας, Παναθηναίοις καὶ Ἡφαιστείοις καὶ Προμηθείοις. Cf. Welcker. *Trilog.* p. 121; Hermann. l. l. § 62, 25.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ᾽ ΑΤΤΙΚΟΙΣ ΡΗΤΟΡΩΝ.

Πρὸς Καικίλιον.

25.

Ammonius : Θεωρὸς καὶ θεατὴς διαφέρει. Θεωρὸς μὲν γάρ ἐστιν ὁ εἰς θεοὺς πεμπόμενος, θεατὴς δὲ ὁ ἀγώνων καὶ θεάτρων. [Εὐριπίδης ἐν Ἴωνι·]

πότερον θεατὴς ἢ χάριν μαντευμάτων;

καὶ Αἰσχύλος·

βοᾶς τοιοῦδε πράγματος θεωρὸς ὤν.

Ἁμαρτάνουσιν οὖν οἱ λέγοντες θεωρῆσαί με δεῖ τὸν ἀγῶνα, δέον εἰπεῖν θεάσασθαι. Διαστέλλει οὖν τοῦτο ἐπιμελῶς Λυσιμαχίδης ἐν τῷ πρὸς Καικίλιον περὶ τῶν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ῥητόρων, καὶ πολλῶν παραθέσεις ποιεῖται. Καὶ ἔστι τὸ θεάσασθαι, ὥσπερ πρόκειται, παρὰ τὴν θέαν, τὸ δὲ θεωρεῖν, φησὶν, οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸ τῶν θεῶν ὡρεῖν, τοῦτο δὲ τὸ φροντίζειν. Διὸ καὶ τοὺς τῶν

22.

Mæmacterion, quintus apud Athenienses mensis, nomen habet a Jove Mæmacte. Mæmactes vero est furore corripiens et perturbans, ut Lysimachides libro De mensibus Atheniensibus ait. Scilicet quum hiems eo mense incipiat, aeris turbatio et commutatio fit.

23.

Scira, festum apud Athenienses, a quo Scirophorion mensis nominatur. Narrant vero qui de festis ac mensibus Atheniensium scripserunt, inter quos est Lysimachides, scirum esse magnam umbellam, sub quo ex arce in Scirum quendam locum proficiscantur Minervæ, Neptuni et Solis sacerdotes: gestari eam ab Eteobutadis; significari autem eo, jam ædificia et tegumenta facienda esse, quod illud anni tempus ad ædificandum sit accommodatissimum.

24.

De Promethei juxta Academiam et Colonum consecratione Apollodorus ita scribit : « Colitur Prometheus in Academia una cum Minerva, sicuti Vulcanus. Atque est ei vetus signum fanumque ad templum dei. » Monstratur etiam basis antiqua in aditu; in qua Promethei signum et Vulcani. Primum vero et antiquius, ut Lysimachides quoque dicit, illud est Promethei dextra septrum tenentis, secundum vero ac recentius Vulcani. Et ara est utriusque communis in basi effícta.

DE ATTICIS RHETORIBUS.

Contra Cæcilium.

25.

Verba θεωρὸς et θεατὴς differunt. Θεωρὸς namque est qui ad deorum templa mittitur, θεατὴς vero spectator est certaminum ac ludorum scenicorum. (Euripides in Ione v. 301 :)

Num spectator venis an oraculorum causa?

et Æschylus (fr. 409) :

Vociferaris talis rei spectator.

Peccant igitur qui dicunt θεωρῆσαί με δεῖ τὸν ἀγῶνα, quum dicendum sit θεάσασθαι. Accurate hæc distinguendo definivit Lysimachides in scripto contra Cæcilium De oratoribus Atticis et appositis multorum scriptorum locis rem confirmat : videlicet θεάσασθαι, uti diximus, de spectaculis dicitur, θεωρεῖν autem, ille ait, nihil aliud significat nisi τὸ τῶν θεῶν

θεαμάτων [μὲν] ἕνεκα πεμπομένους σὺν θυσίαις δὲ καὶ εὐσεβείᾳ, πάντας ὠνόμαζον θεωρούς. Καὶ τὸ τοῖς Ἀθηναίοις διδόμενον θεωρικὸν, οὐχὶ διὰ τὰς θέας (ὡς Καικίλιος ὑπέλαβεν), ἀλλὰ διὰ τὸ ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τοὺς θεοὺς εὐσεβεῖν καὶ ἐπιθεῖν (ἐπιθύειν Valck.) καὶ εὐφραίνεσθαι.

Post vocem θεαμάτων inserui particulam μὲν, suadente re ipsa et quæ sequitur particula δὲ, pro quo Valckenar. scribi voluit : θυσίαις τε καὶ εὐσ. — Ceterum de titulo libri ita Valckenaerius disserit: « Ego certe nullus adsequor, qui in hujuscemodi argumenti libro hæc materia commode pertractari potuerit. Modo a Cæcilii cogitatione animus sit liber, non dubitabis mecum reponere : περὶ τῶν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἑορτῶν. Levissimam mutationem suadet Harpocration, qui in v. Σκίρον testes citat τοὺς γράψαντας περί τε ἑορτῶν καὶ μηνῶν Ἀθήνησιν, ὧν ἐστι καὶ Λυσιμαχίδης.... Idem Lysimachides testis adducitur in schol. Soph. Œd. C. 56, quæque ibi de Prometheo et Vulcano Athenis uno in loco cultis sub ejus nomine producuntur, ex eodem libro videntur desumpta. Hæc quidem specie sua non carent; at *Cæcilii* nomen conjecturæ meæ dubium obmovet, cui non sim solvendo. Cæcilium quendam sub Augusto inprimis clarum in oratoribus antiquis illustrandis operam suam collocasse liquido constat, deque eo notant commentatores ad Longinum. Ea res Vossium et Joannem etiam Jonsium hominem eruditissimum in Hist. Ph. Scriptt. III, 1, 5 permovit, ut super recepta in Ammonio scriptura nulli dubitaverint. Suspicionem quam posui nondum tamen repudio, nec horum me auctoritas de priori sententia dimovit. De rhetoribus scripserat Cæcilius; idem de Lysimachide nemo tradidit. Ac propterea eo devenit Jonsius, ut hac ratione in Ammonio vertendum censuerit : *L. libro adversus Cæcilium de iis quæ apud rhetores Athenienses occurrunt;* quæ quam sint a Græcis aliena vel tyro viderit. » Ceterum ex fragmentis similium operum satis abunde liquet non in eo scriptores acquievisse, ut vitam et studia rhetorum, poetarum, philosophorum enarrarent, sed in ipsa etiam opera commentarios scripsisse. Quam aptam vero rhetores (v. c. Demosthenes locis plurimis) de θεωροῖς disputandi materiam suppeditare potuerint, satis liquet.

ΠΕΡΙ ΕΦΟΡΟΥ ΚΛΟΠΗΣ.

Porphyrius ap. Eusebium in Pr. Ev. p. 467, D : Λυσιμάχου μέν ἐστι δύο (Βιβλία) Περὶ τῆς Ἐφόρου κλοπῆς.

[ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΩΝ.]

(26.)

E LIBRO PRIMO.

Prolegg. ad Hes. Op. p. 30 ed. Gaisfd. : Ἑλικὼν τε καὶ Κιθαιρὼν ἀπὸ Ἑλικῶνος καὶ Κιθαιρῶνος τῶν ἀδελφῶν ἐκλήθησαν, οἵτινες πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμησαν, καθὼς ὁ Κυρηναῖος Λυσίμαχος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ ποιητῶν ἱστορεῖ. Eadem ex Lysimacho narrat in Chil. VI, v. 917 sqq., ubi addit καὶ ἀλλήλους ἔκτειναν, ὡς οἱ Οἰδίπου παῖδες.

Vehemens est suspicio confundi Lysimachum cum *Lysania Cyrenæo,* Eratosthenis magistro (v. Suidas v. Ἐρατοσθένης), quem De poetis scripsisse constat ex Athenæo p. 304, B; 504, B; 620, D; schol. Venet. et Vatican. ad Eurip. Androm. 10. Cf. de Lysania grammatico Eustath. p. 1071, C; Etym. M. v. Ὑπερικταίνοντο. Alius fortasse est Lysanias ὁ Αἰσχρίωνος ap. Diog. L. VII, 23.

ὡρεῖν, eorum quæ ad deos pertinent curam agere. Quare etiam eos qui spectaculorum quidem causa, attamen cum sacrificiis ac religiosa cum solennitate mittuntur, omnes theoros vocabant. Porro quod civibus Atheniensibus solvitur θεωρικὸν, non, ut Cæcilius putavit, propter spectacula sic nominatur, verum propterea quod festis in deos pii sacrificent, in eorumque honorem lætentur.

NICOLAUS DAMASCENUS.

Suidas : Νικόλαος Δαμασκηνὸς, γνώριμος Ἡρώδου τοῦ τῶν Ἰουδαίων βασιλέως, καὶ Αὐγούστου Καίσαρος, φιλόσοφος Περιπατητικὸς ἢ [καὶ Coray.] Πλατωνικὸς, ἔγραψεν Ἱστορίαν καθολικὴν ἐν βιβλίοις ὀγδοήκοντα (1), καὶ τοῦ [βίου (2)] Καίσαρος ἀγωγήν. Οὕτως δ' ἠσπάσατο αὐτὸν Καῖσαρ, ὡς τοὺς ὑπ' ἐκείνου πεμπομένους πλακοῦντας (3) Νικολάους αὐτὸν καλεῖν. Καὶ διαμένει τοῦτο ἄχρι τῆς σήμερον. Ἔγραψε καὶ Περὶ τοῦ ἰδίου βίου καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀγωγῆς.

Quem Nicolaus De vita sua librum conscripsisse dicitur, ejus fragmenta satis ampla præbent Constantiniana Excerpta De virtutibus et De insidiis, quorum illa Valesius olim edidit, hæc nuperrime Firminus Didot e codice Escorialense describenda curavit. Quorum narrationem excerptorum paucis comprehendentes addemus reliqua, quæ aliunde de auctore nostro comperta habemus.

Nicolaus Damascenus, frater Ptolemæi, parentes habuit Stratonicen et Antipatrum, virum opibus et auctoritate inter cives insignem. Natus est circa an. 64 a. C. (*). Nam quo tempore cum Archelao Herodis filio Romam profectus est (an. 4 a. C.), ἦν περὶ ξ' ἔτη (fr. 5 not. 22). Puer egregia indole præditus postquam grammaticam et poeticen didicerat, mox se convertit ad rhetoricam, musicam, disciplinas mathematicas, philosophiam. Hanc etsi universam complexus est, præ ceteris tamen Aristoteliæ se doctrinæ addixit. Quare apud Athenæum appellari solet ὁ περιπατητικός (fr. 77. 78. 79. 83) vel εἷς ἀπὸ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων (fr. 84. 89). Eruditionem variam ornarunt magna vis eloquentiæ, ingenium amœnum, mores elegantes. Quæ quum accommodatissima sint ad consuetudinem potentium instrumenta, haud minimum contulisse videntur, ut Herodis regis (**) et Augusti imperatoris favorem et amicitiam conciliaret sibi et ad mortem usque conservaret. Quando accesserit ad Herodem, cujus ὑπογραφεὺς fuisse a Constantino Porphyr. (De them. I, 3 ; fr. 71) dicitur, non constat. Fortasse in amicitiam ejus jam illo venit tempore, quo Herodes, Galilææ præfectus, a Judæis accusatus, Damascum, suadente Hyrcano, confugerat (Joseph. A. J. XIV, 9, 5). Anno 20 a. C. versabatur Antiochiæ, ubi vidisse se ait Indorum legatos ad Augustum proficiscentes (fr. 91). Quadriennio post (16 a. C.), quum jam filios habebat Rhodi (studiorum causa, ut videtur) commorantes, Herodem regem, ad Agrippam in Pontum se conferentem, comitatus est. Quo in itinere de Iliensibus

(1) Ὀγδοήκοντα] Hoc falsum est. Vide infra. — (2) Vocem βίου tollendam, sive per interpretationem sive per librariorum fraudem invectam, censet Bernhardyus. Assentior. Scripsit sane Nicolaus non modo de institutione Cæsaris (ἀγωγῇ), sed etiam de rebus quas regno potitus Cæsar in toga ac sago gesserit (v. fr. 101 cap. XIX). Porro fragmento 101 subscribitur : Τέλος τοῦ βίου Καίσαρος. Hinc igitur colligi possit scripsisse Suidam : Καὶ τὸν βίον Καίσαρος καὶ τὴν ἀγωγήν, sicuti paullo post scribit : Περὶ τοῦ ἰδίου βίου καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀγωγῆς. Sed longius hoc a traditis recedit. Imo Suidas titulum libri ponens Καίσαρος ἀγωγή, pro Καίσαρος βίος, commisit quod est sæpissime commissum ; nempe primæ partis inscriptionem pro inscriptione totius operis attulit. Utramque inscriptionem conflatam habes in altero titulo : Περὶ τοῦ ἰδίου βίου κτλ. — Post v. ἀγωγὴν Eudocia p. 308 : Φίλτατος Καίσαρι Αὐγούστῳ. — (3) Πλακοῦντας] vulgo adduntur : τῷ Καίσαρι, ἤγουν μελιττούτας. Glossema hoc deest in optimo codice A. Ceterum eadem habet Hesychius Miles. p. 40. Cf. Photius Bibl. cod. 189 : Ἐξ οὗ (Νικολάου) καὶ πλακουντίων τι εἶδος, ἃ διέπεμπε Καίσαρι, εἰς τιμὴν τοῦ δεξιουμένου Νικολάους ὁ Καῖσαρ ἐκάλεσεν. Palladius in Vit. Abbatis Apollon. *Nicolaos panes maximos* vocat, citante Casaub. ad Athen. p. 652, A. Cf. Isidor. Origg. XVII, 7,1 et Glossar. med. latin. s. v. *Panis Nicolaus* Eustathius ad Od. σ, p. 1834, 40 : Καὶ τοὺς Νικολάους τὰ μηλίπηκτα ἔκ τινος ὁμωνύμου ἀνδρὸς εὑρόντος παρακαλοῦσί τινες ἀπὸ Ναυκρατίτου σοφιστοῦ ἔχοντες ἀφορμήν. At de placentis Nicolais nihil est in Athenæo, qui Nicolai nomen non placentis, sed palmularum fructibus inditum dicit, XIV, p. 652, A : Περὶ δὲ τῶν Νικολάων καλουμένων φοινίκων τοσοῦτον ὑμῖν εἰπεῖν ἔχω, τῶν ἀπὸ τῆς Συρίας καταγομένων, ὅτι ταύτης τῆς προσηγορίας ἠξιώθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ αὐτοκράτορος σφόδρα χαίροντος τῷ βρώματι, Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἑταίρου ὄντος αὐτῷ, καὶ πέμποντος φοίνικας συνεχῶς. Τῶν ἀπὸ τοῦ περιπάτου δ' ὢν ὁ Νικόλαος καὶ ἱστορίαν συνέγραψε πολλήν. Plutarchus Symp. VIII, 4 : Εἰ γὰρ, ὥσπερ ἐν Συρίᾳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ παρεῖχε (palma Græciæ) τὴν βάλανον ὄψει τε θεαμάτων καὶ γλυκύτητι τραγημάτων πάντων ἥδιστον, οὐκ ἂν ἦν ἕτερον αὐτῷ παραβάλλειν. Ὁ γοῦν βασιλεὺς, ὥς φασιν, ἀγαπήσας διαφερόντως τὸν Περιπατητικὸν φιλόσοφον Νικόλαον γλυκὺν ὄντα τῷ ἤθει, ῥαδινὸν δὲ τῷ μήκει τοῦ σώματος, διάπλεων δὲ τὸ πρόσωπον ἐπιφοινίσσοντος ἐρυθήματος, τὰς μεγίστας καὶ καλλίστας τῶν φοινικοβαλάνων Νικολάους ὠνόμασε· καὶ μέχρι νῦν οὕτως ὀνομάζονται. Hæc per jocum. Plinius H. N. XIII, 14, 9 : *Sicciores in hoc genere Nicolai, sed amplitudine præcipuæ*. Plura v. ap. Meursium ad Hesych. l. l. et Exercitat. crit. II, 12 ; Spanhemium De usu numism. Dissert. IV ; Fabricium B. Gr. III, p. 500 ed. Harl. Corayus in not. ad Nicol. p. 222, 4 ad Suidæ vocem πλακοῦντας annotat hæc : Ἔστι φάναι ὅτι παλάθαι φοινίκων ἦσαν τὰ πεμπόμενα σχῆμα ἔχουσαι πλακούντων, οἷαι καὶ παρ' ἡμῖν εἰσι νῦν αἱ τῶν ἰσχάδων παλάθαι, προσεμφερῶς τοῖς πλακοῦσιν ὑπὸ τῶν χωρικῶν κατασκευαζόμεναι, καὶ οἵας τὸ πάλαι, καθά φησι Θεόφραστος (Περὶ φυτῶν, Δ, γ), κατεσκεύαζον οἱ περὶ τὴν Θηβαΐδα κατοικοῦντες, τὸν τῆς κοκκυμηλέας καρπὸν ξηραίνοντες καὶ τὸν πυρῆνα ἐξαιροῦντες.

(*) Sevinus (*Recherches sur l'histoire de la vie et des ouvrages de Nicolas de Damas* in *Mém. de l'Acad.* VI, p. 486) Nicolaum an. 74 a. C. natum esse conjecit, haud ita longe a vero aberrans.

(**) Josephus A. J. XVII, 5, 4 : Φίλος ὢν τοῦ βασιλέως καὶ τὰ πάντα συνδιαιτώμενος αὐτῷ. Idem XVI, 7, 1 : Ζῶν γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ συνὼν αὐτῷ (τῷ Ἡρώδῃ).

egregie meruit (fr 3). Ex Ponto in Ioniam redux Judæorum causam coram Agrippa defendit (fr. 92). Deinde cum Herode Romam ad Cæsarem profectus est. Paullo antea, rege hortante, historias scribendi ceperat consilium. Mox quum Herodes a Syllæo apud Cæsarem accusatus de rebus suis vehementer periclitaretur, Nicolaus, iterum Romam profectus, industria sua et prudentia effecit ut rex in amicitiam Augusti restitueretur (an. 8 a. C.; fr. 94). In Syriam reversus Herodem, de Alexandro et Aristobulo filiis, quos Antipater frater conjurationis insimulaverat, judicium instituentem, admonuit ut moderate se gereret, caveretque ne in immedicabile malum incideret (fr. 5). Quod salutare consilium ira regis neglexit. Haud multo post, scelere Antipatri detecto, Nicolaus accusatoris partes sustinuit (fr. 5. 95). Defuncto Herode (4 a. C.), Archelaum, quem iterum iterumque mutato testamento moriens pater heredem regni instituerat, contra Antipam et Judæorum legatos apud Augustum defendit. Quæ deinceps fata ejus fuerint, haud liquet. In postrema Excerptorum parte (fr. 6) Nicolaus traditur, quamvis a ditissimis potentissimisque Romanis etiam atque etiam rogaretur ut domus eorum frequentaret, maluisse tamen plebeiorum hominum convictu uti, totosque dies philosophiæ studiis impendere. Unde collegeris Romæ senem ultimum vitæ tempus exegisse. Verum quum (fr. 101 init.) de Octavio studiorum causa Apolloniam profecto dicat : Ὁ νέος Καῖσαρ.. ἐνταυθοῖ ἐπεδήμει, Apolloniæ potius degisse, certe Vitam Augusti scripsisse in hac urbe videtur, quæ literis tunc eximie florens a Romanis quam plurimis frequentabatur. Ceterum si Vitæ scriptorem audias, nullis noster non ornatus erat virtutibus. Quas recensere supersedeo (*).

Scripsit Nicolaus et poetica et philosophica et historica. Tragœdias et comœdias non sine laude ab eo compositas esse discimus ex Vitæ fragm. 3. Quæ quidem juvenilia conamina fuisse videntur, quorum certior memoria interiit. Nam quod Eustathius (ad Dionys. Per. 976) dicit : Ἀρριανὸς διὰ τοῦ δ κλίνει Τίγριδος, καθὰ καὶ ὁ γράψας τὸ δρᾶμα τῆς Σωσάννης, οἶμαι ὁ Δαμασκηνός, id ad nos vix pertinet. Quamquam *Nicolai* Damasceni tragœdiam notari putarunt Valesius, Vossius, Sevinus, Orellius, alii; rectius tamen procul dubio Holstenius et Bernhardyus ad Dionys. l. l. *Johannem* Damascenum, hymnorum ecclesiasticorum auctorem, intelligi jusserunt. Ex comœdia Nicolai versus quadraginta quattuor affert Stobæus in Florilegio (XIV, 7), quos Nicolao Damasceno vindicarunt Fabricius, Orellius, Corayus, alii. Verum hanc quoque sententiam parum probabilem esse censet judex harum rerum peritissimus, Meinekius in Histor. crit. comicorum p. 495. « Totius enim orationis, ait, et argumenti is color est, ut non dubitandum videatur, quin illius fragmenti auctor vel mediæ vel novæ comœdiæ poeta fuerit. Neque id fugisse videtur Valckenarium, qui quum Nicolaum comicum nusquam præterea memoratum vidisset, Nicostrati nomen substituit. Ac fateor me ipsum aliquando Nicolai nomen suspectum habuisse, ejusque in locum Nicomachum substituendum conjecisse; quam quidem opinionem non mediocriter mihi insignis quædam orationis similitudo, quæ illi apud Stobæum fragmento cum Nicomachi ecloga apud Athenæum VI, p. 290, E, servata intercedit, confirmare videbatur. Sed dubitationem injecit Photius Bibl. cod. 167 p. 115, in recensu poetarum, quibus Stobæus in concinnando Florilegio usus est, diserte Nicolaum memorans. Itaque Nicolaus obtineat suum inter comicos poetas locum, donec gravioribus argumentis de possessione depellatur. »

Quod philosophica attinet, Nicolai Περὶ τῶν ἐν τοῖς πρακτικοῖς καλῶν πραγματείαν laudat Simplicius ad Epictet. c. 37, p. 194 ed. Didot. Libros De philosophia Aristotelis, De diis, De philosophia prima, Paraphrasin in Aristotelis Metaphysica, in libros De cœlo et De anima idem memorat Simplicius in Aristot. p. 6, 6^b, 1^b, 32, 97 etc. Inter eos qui Epicuri doctrinam impugnarint, Nicolaus recensetur apud Diogenem L. X, 4. Vid. Patricius Discuss. Peripatet. lib. X, p. 136; Fabricius B. Gr. IX, p. 683 Harl.; Buhl. ad Aristot. tom. I, p. 308; Rœper. Nicolai Dam. de Aristotelis philosophia reliquiæ in Lectionibus Abulpharagianis (*Danzig*, 1844, 4) p. 35-43. Quem librum inspicere non licebat. Præterea libros duos *De plantis*, qui sub Aristotelis nomine circumferuntur, Nicolao Damasceno vindicandos esse putavit, sub ejusque nomine edidit C. Meyerus (Lips. 1841).

Historica opera novimus quattuor :

1. Ἱστορίαι (Ἱστορία καθολική Suid.) βιβλ. ρμδ'.
2. Βίος Καίσαρος.
3. Περὶ τοῦ ἰδίου βίου.
4. Παραδόξων ἐθῶν συναγωγή.

I. Historiæ. In Vita Nicolai (fr. 4) Herodes dicitur post alia studia repente historiæ cognoscendæ amore correptum esse, ἐπαινέσαντος Νικολάου τὸ πρᾶγμα καὶ πολιτικώτατον εἶναι λέγοντος, χρήσιμον δὲ καὶ βασιλεῖ. ὡς τὰ τῶν προτέρων ἔργα

(*) Cf. etiam Julian. in Epist. ad Themist. p. 480 : Νικόλαος δὲ πράξεων μὲν οὖν μεγαλῶν αὐτουργὸς ἦν· γνώριμος δ' ἐστὶ μᾶλλον διὰ τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν λόγους.

καὶ πράξεις ἱστοροίη. Καὶ ἐπὶ τοῦτο ὁρμήσας προύτρεψε καὶ Νικόλαον πραγματευθῆναι τὰ περὶ ἱστορίαν. Ὁ δὲ μείζονι ἐφέσει ὥρμησεν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, πᾶσαν ἀθροίσας τὴν ἱστορίαν, μέγαν τε πόνον ὑποστὰς καὶ οἷον οὐκ ἄλλος· ἐν πολλῷ δὲ χρόνῳ φιλοπονήσας ἐξετέλεσεν αὐτήν, ἔλεγέ τε ὡς τοῦτον τὸν ἆθλον Εὐρυσθεὺς εἰ προύτεινεν Ἡρακλεῖ, σφόδρα ἂν αὐτὸν ἀπέτρυσεν. — Opus hoc Suidas ἱστορίαν καθολικὴν appellat, argumenti magis ratione (*) quam inscriptionis habita. Nicolaus ex more veterum opus inscripserit Ἱστορίαι, quo titulo apud scriptores laudari solet. Libros complectebatur centum quadraginta quattuor, teste Athenæo (fr. 89). Citantur libri 2. 4. 5. 6. 7. (8.) 96. 103. 104. 107. 108. 110. 114. 123. 124. Suidas octoginta tantum afferens aperte erravit, sive quod literas ΡΜΔ male exaratas vel exesas reperiens legerit ΟΓΔ (i. e. ὀγδοήκοντα), sive quod auctor Suidæ nonnisi octoginta libros noverat. Magnæ molis opera sæpenumero per partes circumferebantur. Excerptores Constantiniani nonnisi priores libros septem usurpasse videntur. Nam ultra librum septimum non progrediuntur. Porro Virtutum scriptor fragmento ultimo subscripsit : Τέλος λόγου ἑβδόμου. . Ζήτει τὰ λείποντα περὶ Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Quibus significatur, puto, reliquos operis libros desiderari. Nam titulum Constantinium Περὶ Ἑλληνικῆς ἱστορίας exstitisse, ad quem lector relegetur, minime probabile, si reliquorum titulorum rationes reputes, esse videtur (**). Denique hoc si voluisset auctor, dicendum certe erat : Ζήτει ἐν τῷ Περὶ Ἑλ. ἱστορ. Sane quidem ipse Constantinus Porphyr. De them. (fr. 71) in nostris libris laudat Nicolaum ἐν τῷ ιη', sed ne dicam numerum illum haud dubie corruptum esse, pleraque quæ in Thematis ex antiquioribus auctoribus citantur, e Stephano Byzantino deprompta sunt.

Exorsus narrationem Nicolaus est a rebus Assyriorum. De prima hac operis πολυβίβλου parte intelligenda sunt verba Photii in Bibl. cod. 189, p. 145 ed. Bekk. : Οὗτος (Νικόλαος) καὶ Ἀσσυριακὴν ἱστορίαν ἐν πολυστίχῳ βιβλίῳ, ὅσον παλαιὰν μνήμην ἀναγνωσμάτων ἔχομεν, καταλέλοιπεν. Quæ ex libris 123 et 124 (fr. 92) afferuntur, pertinent ad annum 16 a. C. Relinquuntur libri viginti. Quousque his narratio deductio sit, accuratius dici nequit. Exposuisse Nicolaum quomodo Mariamnen uxorem atque Alexandrum et Aristobulum Herodes supplicio affecerit (a. 10 a. C.), ex fragmento 93 intelligitur. Minime vero probabile est adulatorem Herodis et præconem finem Historiarum facinus fecisse, quod apud plurimos summam regi contraxit invidiam. Imo quum scelus in filios commissum Herodes paucis ante mortem diebus (4 a. C.) redemerit quodammodo justissima condemnatione Antipatri, in qua ipsius Nicolai partes erant præcipuæ : dubitari vix potest quin hæc quoque auctor noster narraverit. Porro quoniam Nicolai maxime opera factum est ut post obitum Herodis Archelaus filius, superatis adversariis, regnum ab Augusto acciperet : minime hoc omittere in Historiarum monumentis Nicolaus voluerit. Sane quidem de iisdem rebus in Vita sua dixit, verum non exponit eas, sed leviter tangit, ut eo ipso ad ampliora volumina relegare nos videatur.

Quænam distributio totius operis fuerit nescimus. In prioribus libris septem, de quibus solis judicari potest, fragmenta hunc fere præbent ordinem narrationis :

Liber I et II. Historia Assyriorum et Medorum, usque ad Astyagem [Eversio regni Medorum narratur libro septimo (*)]. — Lib. I : Semiramis, fr. 7*; Sardanapallus, fr. 8; Arbacis et Belesyis de evertendo regno Assyriorum conspiratio, fr. 9*. — Lib. II : Parsondas Medus sub Artæo rege, fr. 10; Stryangæus sub Astybare rege, fr. 12; Achæmenidarum origo, fr. 13.

Liber III. Græciæ historia mythica usque ad tempora Trojana. (In hoc libro nonnisi celeberrimas fabulas tractasse auctor videtur. Reliquas in sequentibus libris attulit, ubi ab historicis temporibus profectus subinde altius rem repetit.) Amphion et Zethus, fr. 14*; Laius, OEdipus, fr. 15*; Bellerophon, fr. 16*; Pelops, OEnomaus, Hippodamia, fr. 17*; Argonautæ, fr. 18*, 19*; Hercules, fr. 20*; Troica, fr. 21.

Liber IV. Lydorum historia antiquissima (usque ad reges Heraclidas), fr. 22-29. — Damasci historia prisca, fr. 30, 31. Hoc σύνταγμα ἐπιχώριον Damascenus noster intexuisse videtur eo loco, ubi de Lydorum in Syriam expeditionibus, urbibusque ibi conditis (cf. fr. 24-26) sermo erat. —

(*) Argumenti ratione habita, opus Nicolai *Historia universalis* majore etiam jure dici poterat quam Ephori et Polybii opera. Mirum videatur in prioribus libris septem nullum esse Ægyptiorum historiæ vestigium. Suspicor auctorem octavo demum libro, de Cambysi temporibus agentem, ad Ægyptiaca accessisse, ac tum superiora narratione succincta præmisisse. Is enim mos est Nicolai. Ceterum miror Ulricium (*Characteristik d. alt. Hist.* p. 187), qui Nicolaum nonnisi Asiaticorum regnorum historias ex professo tractasse putat, adeo ut reliqua fragmenta, quæ ad eas referri non possunt, ad excursus principali argumento intextos pertinere deberent.

(**) Componendum potius illud Ζήτει τὰ λείποντα κτλ. cum ejusmodi notulis, cujusmodi est in Exc. De virt. ad Polyb. XIV, 12 : Ζήτει· ἐνέλειπε γὰρ φύλλα μη', ἐν οἷς περὶ τοῦ Πτολεμαίου καὶ Ἀρσινόης.

(*) In seqq. asterisco distinximus fragmenta nova codicis Escorialensis.

Res Peloponnesi (exceptis rebus Arcadiæ). Reditus Heraclidarum. De priscis Peloponnesi nominibus, fr. 32. Amythaonidarum fama, fr. 33; Orestes, fr. 34*. — *Reditus Heraclidarum : Lacedæmon*, fr. 36, 37. *Argos*, fr. 38*. *Messene*, fr. 39*, 40. *Corinthus*, fr. 41. Antequam de Corintho a Doriensibus occupata exponeret, antiquiorem civitatis historiam præmisit.

Liber V. Res Arcadiæ, quæ solæ motu Dorico inconcussæ manserant, inde ab Lycaone repetuntur, fr. 42-44. — Insulæ maris Ægæi, quæ post Heraclidarum descensum novas incolas e Peloponneso accepisse videntur, aliarumque urbium origines ex iisdem causis repetendæ (fr. 45-48).

Liber VI. Historia Lydorum. Reges Heraclidæ usque ad Candaulem, fr. 49*. — Atheniensium historia, usque ad institutionem archontum annuorum, uti videtur. Initium auctor sumpserit vel inde a Troicis temporibus, vel etiam inde a Cecrope. Ex fragmentis quæ huc pertinent, alterum est de Demophonte rege ejusque successoribus (fr. 50*), alterum de Hippomene archonte decennali (fr. 51). Coloniæ : Minyarum migratio in Theram insulam, deinde in Libyam, ubi *Cyrenæ* a Batto conduntur. Qua occasione reliquam omnem Battiadarum historiam auctor subjunxit. Hinc servatum fr. 52 de Arcesilao II. — Ionum migratio in Asiam. Minyæ Ionibus se adjunxerunt. *Cymarum* historia, fr. 53*. *Mileti* historia usque ad finem Nelidarum, fr. 54. — Res Thessalorum. Historiæ de Heraclidis aliisque regulis, qui tunc in Thessaliæ civitatibus regnabant, fabularem memoriam præmisit. Quo pertinent quæ sola servata sunt de Pelia, Iasone, Acasto, Peleo (fr. 55, 56). — Res Peloponnesi, usque ad tempora belli Messeniaci I, uti suspicor. Superstes fragmentum de Lycurgo.

Liber VII. Corinthiorum tyranni. Cypselus, Periander, Psammetichus, fr. 58*, 59, 60*. — Sicyoniorum tyranni. Myron, Isodemus, Clisthenes, fr. 61*. — Lydorum historia. Reges Mermnadæ : Gyges, Sadyattes, Alyattes, Crœsus, fr. 62-65. — Medorum regni eversio, Persarum imperii initia. Cyrus, fr. 66*, 67. Crœsus a Cyro victus, fr. 68. — Romanorum historia, quam a primis initiis exorsus auctor usque ad expulsos reges exposuerit. Supersunt fragm. 69 et 70, de Amulio, Numitore, Romulo et Remo.

Inde a libro octavo usque ad nonagesimum sextum præter quattuor minoris momenti fragmenta nihil tulit ætatem. Quæ e libris 96-124 citantur, fere omnia pertinent ad Mithridatica atque Syriæ historiam. Libro 110 narratur triumphus Luculli (an. 63 a. C.). Igitur libris centum et tribus (8-110) historia continebatur annorum circiter quadringentorum quinquaginta. Reliqui libri triginta quattuor (111-144) sexaginta circiter annorum spatium complectebantur. Narratio eo prolixior erat, quo propius auctor ad sua ipsius tempora accedebat.

Fides Nicolai in majore operis parte pendet ex auctoribus quos duces sibi selegit. In rebus Assyriorum et Medorum Ctesiam sequitur. Lydorum historiam mutuatus est e Xantho vel potius e Dionysio Mytilenæo. In Græcis fabulis, ubi multa a vulgari narratione recedunt, quemnam fontem habuerit, minus liquet. Ego quidem Hellanicum agnoscere in iis mihi videor. Inde ab reditu Heraclidarum in Græcorum rebus Ephoro potissimum se addixit. In rebus Mithridaticis componitur cum Posidonio (fr. 79), ex quo plurima in hac historiæ parte desumpserit. Cæsaris De bello Gallico commentarios exscripsisse statuitur fr. 89. Quæ de Romuli historia affert (fr. 69, 70), ad verbum transcripsit ex Dionysio Halicarnassense. Quod indigne ferentes nonnulli statuerunt fragmenta illa librariorum culpa temere esse Nicolai reliquiis admixta. Id vero per se parum probabile est, nec quidquam video cur ad ejusmodi sententiam confugiamus. Nam quum Nicolaus sero demum ad historias scribendas se conferret, idque iis temporibus, quibus alia multa pro Herode negotia subiisse eum compertum habemus, consentaneum sane est, aulicum nostrum et πολυίστορα, πᾶσαν ἀθροίσαντα τὴν ἱστορίαν, satis habuisse de antiquioribus temporibus historicos, quos narrationis fide et elegantia præstare ceteris putaret, pressis sequi vestigiis (*), sæpe etiam locos eorum ad verbum integros operi suo inserere. Neque est cur idcirco plagiarii notam Nicolao inuramus. Nihil enim impedit, quominus eum, si non ubique, iis certe locis, quibus ipsissima verba aliorum apposuit, nomina auctorum suorum prodidisse statuamus.

In posteriore operis parte, ubi suo Marte rem Nicolaus agebat, præ ceteris Herodis regis historiam omnium uberrime tractasse videtur. Hinc sua longe plurima hauserit Josephus (Ant. J. lib. XIV-XVI). Quamquam haud latebat eum, caute admodum Nicolai narratione utendum esse, quippe qui in majorem fautoris et amici gloriam scelera ejus vel diminuisset vel celasset, recte gesta laude immodica prosecutus esset (v. fr. 93 et 85).

II. ΒΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ. « Opus vere non historicum, sed declamatorium, quo cuncta in illum contulit,

(*) Ejusmodi excerptorem vel inde agnoscis, quod in iis quæ e Ctesia hausit, ne formas quidem verborum ionicas ubique delevit.

quæ de recte formandis adolescentibus excogitari possint, quæque valent exprimere felicem indolem. Quo minus mirari convenit, si eorum quæ memorat (Nicolaus), apud Suetonium, tantæ diligentiæ scriptorem, et alios nihil pæne aut minimum exstat. Ita tamen sibi temperavit, ut nihil diceret, quod rebus cognitis repugnaret, aut persona temporibusque discongrueret. » Hæc de Vales. Vitæ Excerptis Hugo Grotius (Epist. 264 ed. Amstel.). Eandem sententiam profitetur Eggerus (*Sur les historiens d'Auguste*), qui Nicolai opus cum Cyropædia Xenophontea componit. Contra Orellius (Nicol. D. præf. p. XI) : « Verum enimvero, ait, qui reputaverit scelera Augusti ex immodica ambitione fluentia, quum primum evectus fuerit ad populi Romani principatum, penitus fuisse abolita, immo locum dedisse contrariis virtutibus, mansuetudini et clementiæ eximiæ, adeo ut nomen honorificentissimum patris patriæ meruerit, is facile condonabit Nicolao bona fide Augustum laudanti, ut scilicet in illo veri honoris in virtute positi cupiditatem accenderet, eumque impediret, ne iterum ad vitæ anteactæ scelera reverteretur. Neque etiam hoc obliviscendum est, extremam hujus opusculi partem, quæ famosissimi illius triumviratus historiam continuisse videtur, intercidisse. Quæ si superesset, tum demum judicare possemus, utrum Augusto adulatus fuerit Nicolaus crudelia ejus facinora vel reticendo vel excusando adeo laudandoque, an res ejus gestas vere sincereque, prouti fuerunt, commemoraverit. » At ex ungue leonem. Herodis adulator quo tandem pacto severum se Cæsaris triumviri judicem præstiterit! Ceterum tutius de his judicare jam licet ex Excerptis novis, quibus narratur tum Bruti Cassiique conjuratio atque nex Cæsaris, tum vero Augusti historia inde a fine Cæsaris usque ad ea tempora, quibus contra Antonium legiones veteranorum in Campania convocavit. Unde patet omnia quibus labes aliqua memoriæ Cæsaris posset adspergi, Nicolaum aut tacuisse aut ita narrasse, ut criminatione dictator eximeretur. Simili modo Augustus ubique repræsentatur tamquam imperii, quo Cæsar sævierat, heres legitimus, idemque vir moderatus et modestus admodum, nusquam non sincere atque probe se gerens erga Antonium, qui nefandum crimen ei scelesto consilio affinxerit. Omnino in Nicolaum eadem cadunt, quibus accusari, quibus excusari inter Romanos scriptores solet æqualis Damasceni, Velleius Paterculus. Verum quantacunque sint, quæ severior historia in Vita ista, grati erga Augustum animi monumento, reprehendere debeat, nihilominus reliquiæ ejus permagni in tanta meliorum scriptorum penuria faciendæ sunt. Nam multa suppeditant quæ aliunde comperta non habemus, quorumque fidem nihil est cur suspectemus; alia, quæ a Suetonio, Appiano, Plutarcho, Dione, Velleio paucis tanguntur, uberius narrant, alia alio exponunt ordine.

III. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΒΙΟΥ. Quemadmodum libris modo recensitis Herodis et Augusti præconem Nicolaus egit, sic hoc scripto suæ ipsius famæ prospiciendum ratus, non minore quam Theopompus olim jactantia virtutes suas effert. Nonnulli tamen nescio quod modestiæ exemplum in Nicolao intueri sibi visi sunt, ideoque librum, de quo agimus, auctori suo abjudicandum esse censuerunt (v. not. ad fr. 1). At color orationis idem prorsus est quem in Vita Augusti agnoscis. Quare nihil video cur præjudicata de moribus Nicolai opinione nitentes in dubium vocemus disertum antiquitatis testimonium.

IV. ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ ΕΘΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ. De hoc opere apposuisse sufficit verba Photii (Bibl. cod. 189), qui postquam de Alexandro, Protagora, Sotione, rerum mirabilium scriptoribus, dixerat, subjicit hæc: Ἐνταὐτῷ δὲ (sc. in eodem volumine quod continebat Sotionis Περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν παραδοξολογούμενα) συνανεγνώσθη καὶ Νικολάου λόγος, Ἡρώδῃ τῶν Ἰουδαίων βασιλεῖ προσπεφωνημένος, ἐν ᾧ παραδόξων ἐθῶν ἐστι συναγωγή. Συμβαίνει μὲν εἰς ταὐτὸν ἐνίοις τῶν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου παραδόξων συνειλεγμένων, καὶ περὶ ὧν δὲ Κόνων συνέταξεν, οὐκ ὀλίγα προσέγραψε· πλὴν ἔν τισι παραλλάσσει ταῖς ἱστορίαις, ἑτεροτρόπως αὐτὰ διεξιών. Τὴν δὲ φράσιν ἔστι μὲν καὶ αὐτὸς κεφαλαιώδης, οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἀνακεχωρηκώς, μετέχων δέ πως καὶ τῶν προειρημένων μᾶλλον συστροφῆς τινος καὶ δεινότητος. Λέγει δ' ἔνια μὲν πολλοῖς, εἰ καὶ ξενίζοντα εἴη, ὅμως ὁμολογούμενα· τινὰ δ' ἀγνοούμενα μὲν, οὐ μὴν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς πρὸς μάχην τῷ πιθανῷ καθιστάμενα· ἔθη γὰρ ἐθνῶν ἰδιότροπα τὰ πολλὰ περιαγγέλλει· εὑρεῖν δ' ἐστιν ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ἀπίθανον προϊσχόμενα. Ὁ ἐκ Δαμασκοῦ ἐστὶν οὗτος, οἶμαι, Νικόλαος, ὁ ἐπὶ τῶν Αὐγούστου χρόνων ἀκμάσας, καὶ φίλος αὐτῷ χρηματίσας· ἐξ οὗ καὶ πλακούντων τι εἶδος, ἃ διέπεμπε Καίσαρι, εἰς τιμὴν τοῦ δεξιουμένου Νικολάους ὁ Καῖσαρ ἐκάλεσεν. Οὗτος καὶ Ἀσσυριακὴν ἱστορίαν ἐν πολυστίχῳ βιβλίῳ, ὅσα παλαιὰν μνήμην ἀναγνωσμάτων ἔχομεν, καταλέλοιπεν.

In sequentibus, ubi sermo de Acestoridæ libris quattuor τῶν κατὰ πόλιν μυθικῶν, leguntur hæc : Πολλὰ μὲν οὖν ἔστιν ἐν τούτοις (Ἀκεστορίδου) εὑρεῖν, ἅ τε συνείλεκται Κόνωνι, καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ αὐτοῦ εἶπε Βιβλιοθήκῃ, καὶ Ἀλέξανδρος ἤθροισε καὶ Νικόλαος προσεφώνησε καὶ Πρωταγόρας προδιέλαβεν. Fragmenta hujus libri unus servavit Stobæus in Florilegio.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΒΙΟΥ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΑΥΤΟΥ ΑΓΩΓΗΣ (*).

1.

Suidas v. Ἀντίπατρος: Ἀντίπατρος ἦν Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ πατὴρ τοῦ ἱστορικοῦ, ὃς ἔσχε Στρατονίκην γυναῖκα, τὴν μητέρα Νικολάου, οἳ διαφανεῖς ἦσαν ἐν Δαμασκῷ κατά τε σωφροσύνην καὶ ἄλλην λαμπρότητα· πλούτῳ τε γὰρ πολλῷ διαφέροντες, ἥκιστα ἐπ' αὐτῷ ἐμεγαλύνοντο, εὐδοξίας τε οὐ τὰ δεύτερα φερόμενοι, βραχὺ τοῦτο ἐλογίζοντο. Ὁ δὲ δὴ Ἀντίπατρος καὶ λόγου δεινότητι προὔχων ἔβλαψε μὲν οὐδοντινοῦν, ὤνησε δὲ μυρία τούτῳ, οὐ τὸ κοινὸν (1) μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀστῶν συχνούς· δικαιοσύνην γὰρ ἀσκῶν, εἴπερ τις ἕτερος, πλεῖστα μὲν διήτησε νείκη τοῖς πολίταις πρὸς ἀλλήλους, πλεῖστα δὲ τῇ πατρίδι πρὸς τοὺς ἐν κύκλῳ δυνάστας, καὶ ἐτιμᾶτο ὑπὸ πάντων διὰ τοῦτο· πλείστας δὲ ἐπιστεύθη πρεσβείας καὶ ἐπιτροπὰς, ἀρχάς τε πάσας διεξῆλθε τὰς ἐγχωρίους· τελευτῶν δὲ τὸν βίον οὐκ ἔστιν ὅ τι (2) ἐπέσκηψε Νικολάῳ τῷ υἱεῖ καὶ Πτολεμαίῳ (3) τῷ τούτου ἀδελφῷ, ἢ τῷ Διὶ θυμιατήριον, ὅπερ ἔφθη αὐτὸς προϋπεσχημένος τῷ θεῷ, κατασκευάσαι ἐπειδὰν τελευτήσῃ, δηλῶν,

DE VITA SUA.

DE EDUCATIONE SUA.

1.

Antipater, Nicolai Damasceni historici pater, uxorem habuit Stratonicen, Nicolai matrem : qui tum ob modestiam tum propter alia honestamenta Damasci clari fuerunt; nam quum magnis eminerent divitiis, minime ideo efferebantur; quumque claritate nulli secundi essent, parvi id faciebant. Porro Antipater insigni etiam dicendi vi pollens, tantum abfuit ut ea læderet quempiam, ut non communem solum rempublicam sed singulorum etiam civium quamplurimos adjuvaret. Etenim quum justitiam coleret si quis alius, cives privatim inter se dissidentes conciliavit sæpissime, et patriæ cum finitimis regulis controversias composuit plurimas; quam ob causam ab omnibus honorabatur. Permultas idem fidei ipsius commissas legationes et curationes obiit, atque magistratibus patriæ perfunctus est omnibus. Tandem moriturus Nicolao filio ejusque fratri Ptolemæo nihil aliud mandavit, quam ut thuribulum, quod Jovi ante voverat, se defuncto confici curarent : significans, puto, pietatem

(*) De titulo Περὶ τοῦ ἰδίου βίου κτλ. ita VALESIUS p. 414 : « Hunc titulum cum tribus primis capitibus ex Suidæ Lexico (v. Ἀντίπατρος et Νικόλαος) supplevi, quum in nostro codice aliquot paginæ deessent. Ac titulum quidem ipsum, quem apposui, hîc optime convenire, ex reliquiis, quæ in Ms. nostro saltem conservatæ sunt, satis apparet. Videtur autem Nicolaus hunc De vita sua librum Historiis suis præfixisse exemplo Hecatæi atque Herodoti ac Thucydidis, qui de se ipsis initio operis quamquam longe brevius atque modestius præfati sunt, quorum exemplum ceteri fere Græci historiæ scriptores secuti sunt. Ceterum hæc fragmenta tria ipsius Nicolai esse, phrasis ipsa satis per se indicat. » — Contra ORELLIUS : « Equidem nullo modo mihi possum persuadere, hanc De vita sua commentationem, ut nos illam habemus, ab ipso esse Nicolao profectam. Etenim quotus quisque vel arrogantissimus homo ac impudentissimus laudum suarum præco ita de se loqui fuisset ausurus, ut hic Nicolaus? Credo potius amicum quendam vel discipulum Nicolai Vitam hanc e commentariis, quos ipse forsan Nicolaus de vita sua reliquit, concinnavisse, insertis amplissimis magistri laudibus. » Orellio assentitur Corayus p. 362 : Κακῶς ὑπέλαβεν ὁ πρῶτος ἐκδοὺς αὐτοῦ Νικολάου εἶναι (sc. excerpta nostra De vita N.), τούτῳ μόνῳ χρησάμενος τεκμηρίῳ τῷ ὑπὸ τοῦ Σουίδα λεχθέντι, ὅτι Νικόλαος ἔγραψε καὶ περὶ τοῦ ἰδίου βίου καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀγωγῆς. Εἰκὸς γὰρ τὸν μὲν ὑπὸ Νικολάου γραφέντα βίον ἑαυτοῦ, χρόνου παρανάλωμα γεγονέναι, καθὰ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν Νικολάου· τὰ δὲ περὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος σωζόμενα ταῦτα, ἤπερ ὀρθῶς ἐσημειώσατο ὁ πρὸ ἡμῶν ἐκδότης (Orellius), τῶν Νικολάου φίλων ἢ μαθητῶν τινι συγγραφῆναι. At per se parum probabile est Vitæ, quam ipse Nicolaus scripsit, substitutam ab Eclogariis nostris esse aliam, quam amicus vel discipulus composuerit. Ac omnino pondere caret sententia quæ unice nititur præjudicata de moribus Nicolai opinione; quasi is, quem Herodis et Augusti adulatorem fuisse constat, de se ipso nonnisi modeste admodum loqui debuerit. — Ceterum libri titulum Suidianum, Περὶ τῆς ἰδίου βίου καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀγωγῆς, in titulum libri generalem, et in inscriptionem primæ libri parti præfixam distinximus.

I. 1. τὸ κοινὸν] Portus; τῶν κοινῶν libri. Possis statuere κοινοὺς dici consanguineos, sed hoc a vulgari loquendi usu remotius et ad sensum minus aptum. — 2. οὐκ ἔστιν ὅτι] οὐκ ἔστι ὅτι οὐκ codex A. et edit. Mediol. « Possis ὅ τι οὖν. » *Bernhardy*. — 3. Πτολεμαίῳ] Ptolemæi hujus mentio fit apud Josephum A. J. XVII, 9, 4 : Ἐπήγετο δὲ οὗτος (sc. Antipas, Herodis f., Romam proficiscens, ut apud Cæsarem de regno contenderet cum Archelao fratre majori, quem Herodes moriens, immutato testamento, regni successorem constituerat) τήν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν Νικολάου Πτολεμαῖον, φίλων τε Ἡρώδῃ τιμιώτατον γεγενημένον καὶ αὐτῷ προσκείμενον. Idem B. J. II, 2, 3 : Ἐπήγετο δὲ (sc. Ἀντίπας) τὴν μητέρα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Νικολάου Πτολεμαῖον, ῥοπὴν εἶναι δοκοῦντα διὰ τὴν παρ' Ἡρώδῃ πίστιν· ἐγεγόνει γὰρ δὴ τῶν φίλων τιμιώτατος ἐκείνῳ. Contra ab Archelai partibus tunc stetit, ejusque causam Romæ defendit Nicolaus. Nescio an hic sit Ptolemæus, quem ἐν α' Περὶ Ἡρώδου βασιλείας laudat Ammonius De diff. verb. : Ἰδουμαῖοι καὶ Ἰουδαῖοι διαφέρουσιν, ὥς φησι Πτολεμαῖος ἐν πρώτῳ Περὶ Ἡρώδου τοῦ βασιλέως. Ἰουδαῖοι μὲν γάρ εἰσιν οἱ ἐξ ἀρχῆς φυσικοί· Ἰδουμαῖοι δὲ τὸ μὲν ἀρχῆθεν οὐκ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ Φοίνικες καὶ Σύροι, κρατηθέντες δὲ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀναγκασθέντες περιτέμνεσθαι καὶ συντελεῖν εἰς τὸ ἔθος καὶ τὰ αὐτὰ νόμιμα ἡγεῖσθαι, ἐκλήθησαν Ἰουδαῖοι. Quamquam fieri etiam potest, ut intelligendus sit Ptolemæus regis Herodis procurator, de quo Josephus A. J. XVI, 7, 2. 8, 3. XVII, 8, 2. 9, 3; B. Jud. I, 24, 2. 33, 8. II, 2, 1.

οἶμαι, ὅτι τὸ πρὸς θεοὺς ὅσιον δεῖ καὶ τελευτῶντας φυλάττειν, καὶ μηδὲν ἔτι τοῦ βίου ἀπολαύσεσθαι μέλλοντας.

erga deos etiam a morientibus, quibus nulla spes vitæ supersit, servandam esse.

2.

Idem v. Νικόλαος : Οὗτος (1) ἐν τῇ ὅλῃ (2) παιδείᾳ διατεθραμμένος, διὰ τὸ καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ περὶ ταῦτα μάλιστα σπουδάσαι, ἐπειδὴ ἀπ' αὐτῆς αὐτῷ ὅ τε πλοῦτος καὶ ἡ δόξα ὑπεγένετο (3), ἔτι μᾶλλον ηὔξησε ταύτην, ἐρωτά τινα ἀδιήγητον αὐτῆς σχών, ἄλλως τε καὶ φύσεως οὐ φαύλης λαβόμενος· ὥστε πρὶν γενειᾶν εὐδόκιμος εἶναι ἐν τῇ πατρίδι, καὶ τῶν ἡλίκων διαφέρειν. Γραμματικῆς τε γὰρ οὐδενὸς χεῖρον ἐπεμεμέλητο, καὶ δι' αὐτὴν (4) ποιητικῆς πάσης· αὐτός τε τραγῳδίας ἐποίει καὶ κωμῳδίας εὐδοκίμους· ἔτι δὲ (5) μᾶλλον ὕστερον αὐξηθείς, ὥστε καὶ τὴν δύναμιν συναυξῆσαι, ῥητορικῆς τε καὶ μουσικῆς καὶ τῆς περὶ τὰ μαθήματα θεωρίας καὶ φιλοσοφίας πάσης (6) ἐπεμελεῖτο· ζηλωτὴς γὰρ Ἀριστοτέλους γενόμενος καὶ τὸ ποικίλον τῆς περὶ τὸν ἄνδρα παιδείας ἀγαπήσας, χάριν εἰδέναι πᾶσιν ἔλεγεν ἀεὶ τοῖς μαθήμασι, πολὺ μὲν ἔχουσι τὸ ἐλευθέριον, πολὺ δὲ τὸ χρήσιμον εἰς τὸν βίον, πάντων δὲ μάλιστα τὸ εὐδιάγωγον πρός τε νεότητα καὶ γῆρας. Ἔλεγε δὲ καὶ τὰς Μούσας διὰ τοῦτο ἄρα (7) πολλὰς ὑπὸ τῶν θεολόγων παραδεδόσθαι, ὅτι πολὺ τὸ ποικίλον ἔχει τὰ παιδεύματα, καὶ πρὸς πᾶσαν βίου χρῆσιν οἰκεῖον, καὶ οὔτε τὴν ἐμπειρίαν αὐτῶν, οὔτε τὴν ἀπόλειψιν ὁμοίως (8) ὑπελάμβανεν εἶναι τῇ τῶν βαναύσων τεχνῶν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐπονείδιστον τοῖς μετρίως ζῶσι τήν τε τούτων ἄγνοιαν καὶ τὴν τῶν βαναύσων ἐπιστήμην. Οὗτος μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ὅτῳ τῶν παιδευμάτων πρὸς ἀργυρισμὸν ἐχρήσατο οὐδὲ ἐκαπήλευσεν.

Ἔφη δὲ Νικόλαος ὁμοίαν εἶναι τὴν ὅλην παιδείαν ἀποδημίᾳ. Ὡς γὰρ ἐν ταύτῃ προσσυμβαίνει (9) τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ μακρὰν ὁδὸν διεξιοῦσιν, ὅπου μὲν ἐγκατάγεσθαί τε καὶ ἐναυλίζεσθαι μόνον, ὅπου δὲ εναριστᾶν, ὅπου δὲ πλείους ἐνδημεῖν ἡμέρας, ἐνίους δὲ τόπους ἐκ παρόδου θεωρεῖν, ἐπανελθόντας μέντοι ταῖς ἑαυτῶν ἐνοικεῖν ἑστίαις· οὕτω καὶ διὰ τῆς ὅλης παιδείας διερχομένους δεῖν ἐν οἷς μὲν ἐπιτηδεύμασιν ἐπὶ πλέον ἐνδιατρίβειν, ἐν οἷς δ' ἐπ' ἔλαττον, καὶ τὰ μὲν ὅλα, τὰ δὲ ἐκ μέρους, τὰ δὲ ἄχρι στοιχειώσεως παραλαμβάνειν, καὶ τὸ ἐκείνων χρήσιμον κατασχόντας ἐπὶ τὴν ὡς ἀληθῶς πατρῴαν ἑστίαν ἀνελθόντας φιλοσοφεῖν.

2.

Hic (Nicolaus) omnibus literis a puero innutritus, quod patrem habebat magnopere iis deditum, qui opes et famam doctrinæ causa fuerat adeptus, ipse paternam laudem augens incredibili quodam studio literis incubuit. Qui quum etiam ingenio non malo præditus esset, imberbis adhuc singularem in civitate sua laudem retulit, atque inter æquales excelluit. Grammaticæ enim atque hujus ope poeticæ omnis haud vulgarem notitiam sibi comparaverat, adeo ut tragœdias comœdiasque haudquaquam spernendas scriberet. Postea vero quum majorem progressum doctrinæ fecisset, ad rhetoricam ac musicam et mathematicas disciplinas atque universam philosophiam animum applicuit. Et quum Aristoteli maxime studeret et multiplicem ejus viri doctrinam miraretur, sæpenumero professus est omnibus se disciplinis maximam gratiam habere, quum propter honestatem liberalem, tum inprimis propter utilitates quas in hanc vitam conferant, et oblectationem quam juventuti æque ac senectæ præbeant. Idem aiebat fortasse hanc ob causam multas numero Musas a veteribus theologis introductas esse, quod in disciplinis mira varietas et ad omnes vitæ usus apta diversitas reperiretur. Earum vero peritiam vel imperitiam longe ab illiberalibus artibus differre existimabat : quippe homini idoneis opibus instructo imperitiam artium humaniorum atque illiberalium peritiam juxta turpem esse. Quo quum esset animo, nulla unquam disciplina ad quæstum captandum abusus est, neque lucro eam prostituit.

Idem Nicolaus dicere solebat omnem disciplinarum orbem similem esse peregrinationi. Nam quemadmodum iis, qui longam peregrinationem susceperunt, usu venit, ut quibusdam in locis divertant tantum et pernoctent, in aliis etiam prandeant, in nonnullis quidem plusculos dies consistant, alios vero prætergredientes tantum inspiciant, tandem autem reversi in suis penatibus degant : ita etiam eos qui studia humanitatis universa percurrant, oportere aliis immorari diutius, aliis minus, alia tota, alia ex parte discere, quorundam solis elementis contentos esse, atque percepta singulorum utilitate ad philosophiam tamquam ad genuinam patriam et lares reverti.

3.

Exc. De virt. *** καὶ παρακαλέσας οἷα δὴ φιλόσοφον καὶ ἀμνησίκακον ἐν πολὺ πλείονι ἦγε τιμῇ καὶ εὐνοίᾳ (2).

3.

** Hortatus eum (Nicolaum) ut philosophum et immemorem injuriarum majori posthac observantia atque amore prosecutus est.

2. Οὗτος] sic ex optimis libris Bernhardy. pro vulgata : οὗτος Νικόλαος Δαμασκηνός. — 2. ὅλῃ] vv. dd. pro vulg. ἄλλῃ. Mox μάλιστα omittit cod. A. — 3. ὑπεγένετο] A B V E; ἐπεγένετο ceteri. — 4. δι' αὐτὴν] BVE; δι' αὐτῆς cett. — 5. ἔτι δὲ] δὲ om. A V. — 6. πάσης] A V.; ἁπάσης cett. Vocem ἐπεμελεῖτο cum codd. B E omisit Bernhardy., nonnulla a Suida h. l. deformata esse statuens verisimiliter. — 7. διὰ τοῦτο ἄρα] Bernh. e cod. V. pro vulg. ἄρα διὰ τ. 8.— ὁμοίως... τεχνῶν] « Hæc quoque sapiunt breviantis manum. » *Bernh.* — 9. προσσυμβ.] A B E et editt.; præpositionem delevit Küsterus; verbum notabile reposuit Bernhardy.

3. *Codicis Turensis fol.* 224, 1 — 26 *r.* Aliquot folia codicis interciderunt. Ad verba Ὅτι ἐπράχθη κτλ. in margine

Ὅτι ἐπράχθη τι φιλανθρωπίας πολλῆς ἐχόμενον Νικολάῳ. Ἰλιεῖς γὰρ (2), ἀφικνουμένης νύκτωρ ὡς αὐτοὺς Ἰουλίας τῆς Καίσαρος μὲν θυγατρὸς, γυναικὸς δὲ Ἀγρίππα, καὶ τοῦ Σκαμάνδρου μεγάλου ῥυέντος ὑπὸ χειμάρρων πολλῶν, κινδυνευούσης περὶ τὴν διάβασιν ἀπολέσθαι σὺν τοῖς κομίζουσιν αὐτὴν οἰκέταις, οὐκ ᾔσθοντο. Ἐφ' οἷς ἀγανακτήσας ὁ Ἀγρίππας, ὅτι οὐ παρεβοήθησαν οἱ Ἰλιεῖς, δέκα μυριάσιν αὐτοὺς ἐζημίωσεν ἀργυρίου. Οἱ δὲ ἀπόρως ἔχοντες, καὶ ἅμα οὐ προϋπειδόμενοι τὸν χειμῶνα, οὐδὲ ὅτι ἐξίοι ἡ παῖς (3), Ἀγρίππᾳ μὲν οὐδοτιοῦν εἰπεῖν ἐτόλμησαν, ἥκοντα δὲ τὸν Νικόλαον * δεόμενοι (4) παρασχεῖν αὐτοῖς Ἡρώδην βοηθὸν καὶ προστάτην. Καὶ ὃς μάλα προθύμως ὑπέστη διὰ τὴν τῆς πόλεως δόξαν, καὶ ἐδεήθη τοῦ βασιλέως, διηγήσατό τε αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, ὡς οὐ δικαίως αὐτοῖς ὀργίζεται, οὔτε προειπὼν ὅτι πέμποι τὴν γυναῖκα ὡς αὐτοὺς, οὔθ' ὅλως ἐκείνων προῃσθημένων διὰ τὸ νυκτὸς ἰέναι. Τέλος δ' οὖν ἀναδεξάμενος ὁ ἀνὴρ τὴν προστασίαν εὑρίσκεται αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν τῆς ζημίας, καὶ τὴν ὑπὲρ ταύτης ἐπιστολὴν, ἅτε δὴ ἀπεληλυθότων ἤδη διὰ τὸ ἀπογνῶναι τὴν ἀπόλυσιν, Νικολάῳ δίδωσι πλέον τι ἐπὶ Χίου καὶ Ῥόδου, ἔνθα ἦσαν αὐτῷ οἱ υἱεῖς· αὐτὸς γὰρ ἐπὶ Παφλαγονίας ᾔει σὺν Ἀγρίππᾳ. Νικόλαος δὲ ἐκ τῆς Ἀμισοῦ πλεύσας ἐπὶ Βυζάντιον, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Τρωάδα γῆν, ἀνέβη εἰς Ἴλιον, καὶ τὴν τῆς ἀπολύσεως τοῦ χρέους ἐπιστολὴν ἀποδοὺς, σφόδρα ὑπὸ τῶν Ἰλιέων (5) αὐτός τε καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐτιμήθη.

Fecit Nicolaus quod magnam viri prodit humanitatem. Nam quum Julia, Cæsaris Augusti filia, conjux M. Agrippæ, noctu Ilium peteret, forte accidit, ut, effusis torrentibus Scamandro supra modum aucto, Julia cum famulis, qui ad lecticam erant, in trajiciendo fluvio periclitata tantum non mortem oppeteret, Iliensibus adventus illius prorsus ignaris. Quamobrem indignatus Agrippa, quod Ilienses nullam opem tulissent, drachmarum argenti millibus centum eos mulctavit. Qui quum magna in difficultate versarentur, neque tempestatem neque adventum Juliæ potuissent prospicere, Agrippæ quidem obloqui minime sunt ausi quidquam, Nicolaum vero adeuntes orarunt, ut Herodem regem sibi suffragatorem adjutoremque conciliaret. Quod quidem ille ob veterem civitatis gloriam libentissime suscepit, regique supplex exposuit, immerito Agrippam Iliensibus succensere, quod ipse eos non præmonuerit de adventu uxoris, illi vero ob nocturnum ejus adventum præsentire quidquam non potuerint. Tandem quum Herodes causam Iliensium suscepisset, veniam mulctæ impetravit, atque Agrippæ ea de re epistolam, jam reversis in patriam Iliensibus, eo quod de venia impetranda prorsus desperavissent, Nicolao tradit, qui Chium ac Rhodum, ubi ejus filii morabantur, petiturus erat; quippe ipse una cum M. Agrippa iter in Paphlagoniam parabat. Igitur Nicolaus Amisi solvens Byzantii portum tenuit, inde in Troadem navigans Ilium ascendit, literisque de mulctæ liberatione traditis, quum ipse tum maxime Herodes rex summos honores ab Iliensibus consecutus est.

4.

Ibidem : Ὅτι Ἡρώδης πάλιν (1) διαμεθεὶς τὸν φιλοσοφίας ἔρωτα, ὃ φιλεῖ (2) τοῖς ἐν ὑπεροχῇ οὖσι συμβαίνειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐξαλλαττόντων αὐτοὺς ἀγαθῶν, ἐπεθύμησε πάλιν ῥητορικῆς, καὶ Νικόλαον ἠνάγκαζε συρρητορεύειν αὐτῷ, καὶ κοινῇ ἐρρητόρευον. Αὖθις

Herodes intermisso mox philosophiæ studio (quod usu venire solet hominibus in principatu positis ob affluentiam bonorum, quæ mutant animos, neque sibi constare permittunt), artem rhetoricam adamare cœpit Nicolaumque declamare secum jussit. Sed quum aliquamdiu rhetoricæ

adscriptum nomen auctoris : Νικολάου. — 1. Probabiliter hæc ad Herodem, qui Nicolaum sibi adjunxerit, referenda sunt. Quæ in antecedentibus narrata fuerint, ne conjectura quidem assequi licet. — 2. Rem h. l. narratam tangit Josephus A. J. XVI, 2, 2 : Πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν εὐεργεσίαι τῷ βασιλεῖ (Ἡρώδῃ) κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγένοντο. Καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἦν ἢ δεξιώσεως οὐ παρέλειπεν, ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος, καὶ τῶν παρ' Ἀγρίππᾳ τινῶν ἐπιζητουμένων μεσίτης ἦν, καὶ διεπράττετο μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους... Ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσε δὲ Χίοις τὰ πρὸς τοὺς Καίσαρος ἐπιτρόπους χρήματα, καὶ τῶν εἰσφορῶν διήλλαξε. Ilienses mulcta affecti sunt exeunte anno 737 a. u., 17 a. C.; Nicolai opera liberati mulcta sunt vere vel æstate anni sequentis. Etenim Agrippa in Asiam contra Bosporanos, qui Scribonio duce res novas moliebantur, missus est L. Domitio Ahenobarba et P. Cornelio Scipione coss., uti testatur Dio Cassius LIV, 19. Accuratius tempora constituere licet e Josepho A. J. XVI, 2, 1, a quo docemur Agrippam in Asiam profectum ex Ionia venisse in Syriam, ubi ab Herode omne genus honoribus affectus sit. Verum per paucos tantum dies ibi commoratus est. Nam διὰ τὸν καιρὸν ἠπείγετο· τὸν γὰρ πλοῦν ἐπιβαίνοντος τοῦ χειμῶνος οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς Ἰωνίαν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει... Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἠπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ, τὴν εἰς Βόσπορον εἰδὼς στρατείαν προῃρημένον. In itinere Herodes cum Nicolao nostro Rhodum, Con et Lesbum prætervectus tandem Sinopen pervenit, ubi tunc Agrippa versabatur. Herodem non mari, sed terra, cum Agrippa per Paphlagoniam, Cappadociam, Phrygiam majorem, Ephesum contendisse, inde Samum transvectum esse pluribus exponit Josephus l. l. Alia via rediit Nicolaus, ut e nostro l. constat. Neque tamen statim post allatam Trojanis epistolam Rhodum abiit, vel si abiit, mox in Ioniam reversus est, ubi eum coram Agrippa pro Judæis orationem habuisse constat ex Josepho (XII, 2, 3), qui de hac re laudat Nicolai Hist. lib. 123 et 124. — 3. ἡ παῖς] Julia tum vitæ annum agebat vicesimum tertium; nam nata est 715 a. u., 39 a. C. Vide Dion. Cass. XLVIII, 34. — 4. ἥκοντα.. δεόμενοι] « Οὐκ ἔρρωται τὰ τῆς συντάξεως, ἴσως διὰ γραφικὸν ἁμάρτημα· ὤφειλε γὰρ εἶναι· ἥκοντος δὲ τοῦ Νικολάου ἐδεήθησαν. » *Coray*. Orellius proponit : ἵκοντο δὲ τὸν N. δεόμενοι, vel, quum hoc poeticum sit, ἵκοντο δὲ, Νικολάον δεόμενοι. Quod claudicat. Excidisse verbum puto. Possis : Νικόλαον ἐπεκαλοῦντο, δεόμενοι κτλ. — 5. Ἰλιέων] ἰλέων codex.

4. *Cod. Tur. fol.* 224, 26 *r.* — 224, 8 *vso.* — 1. πάλιν.. πάλιν] alterum πάλιν deleri vult Coray. Fortassis recte. — 2. ὃ φιλεῖ] Valesius; ἃ ὀφείλῃ codex.

δ' ἱστορίας αὐτὸν [ἔρως] (3) ἔλαβεν, ἐπαινέσαντος Νικολάου τὸ πρᾶγμα καὶ πολιτικώτατον εἶναι λέγοντος, χρήσιμον δὲ καὶ βασιλεῖ, ὡς τὰ τῶν προτέρων ἔργα καὶ πράξεις ἱστοροίη. Καὶ ἐπὶ τοῦτο ὁρμήσας, προὔτρεψε καὶ Νικόλαον πραγματευθῆναι τὰ περὶ ἱστορίαν. Ὁ δὲ μείζονι ἐφέσει (4) ὥρμησεν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, πᾶσαν ἀθροίσας τὴν ἱστορίαν, μέγαν τε πόνον ὑποστὰς καὶ οἷον οὐκ ἄλλος· ἐν πολλῷ δὲ χρόνῳ φιλοπονήσας ἐξετέλεσεν αὐτὴν, ἔλεγέ τε, ὡς τοῦτον τὸν ἆθλον Εὐρυσθεὺς εἰ προὔτεινεν Ἡρακλεῖ, σφόδρα ἂν αὐτὸν ἀπέτρυσεν. Ἐκ τούτου πλέων εἰς Ῥώμην ὡς Καίσαρα Ἡρώδης, ἐπήγετο τὸν Νικόλαον ὁμοῦ (6) ἐπὶ τῆς αὐτῆς νηὸς, καὶ κοινῇ ἐφιλοσόφουν.

operam dedissent, repente eum percipiendæ historiæ cupido incessit, Nicolao hoc studiorum genus collaudante, atque quum ad regendas civitates tum ad formandum principem utilissimum affirmante fata resque gestas majorum cognoscere. Ipse igitur ad hoc se accinxit, simulque Nicolaum excitavit, ut historiam tractandam susciperet. Is vero majore impetu rem aggressus omnemque undique historiam colligens, immensi laboris opus suscepit, tandemque incredibili assiduitate absolvit, confessus Eurystheum, si hoc certamen proposuisset Herculi, illum tantum non fuisse enecaturum. Post hæc Herodes visendi Cæsaris causa Romam navigans Nicolaum secum eadem navi duxit et cum illo philosophatus est.

5.

Ὅτι ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν Ἡρώδης (1), οὐ συνδοκοῦν Καίσαρι, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ἠφίει φωνὰς, καὶ ὀργὴν εἶχε χαλεπὴν εἰς τὸν Ἡρώδην, ἐπέστειλέ τε αὐτῷ πικρότατα, καὶ τοὺς ἥκοντας παρ' αὐτοῦ πρέσβεις οὐ κατὰ κόσμον ἀπέλυσεν· ἀφικόμενος δ' ὡς Καίσαρα Νικόλαος οὐ μόνον τῶν ἐγκλημάτων ἐρρύσατο Ἡρώδην, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀργὴν ἀπέστρεψεν ἐπὶ τοὺς κατηγόρους. Ὁ μὲν οὖν Ἄραψ ἤδη ἐτεθνήκει, τοῦ δὲ διοικητοῦ ἤδη κατέγνω πεισθεὶς (2) τῇ Νικολάου κατηγορίᾳ, καὶ ὕστερον εὑρὼν κάκιστον ἀπέκτεινεν.

Ἐν τούτῳ δὲ Ἡρώδου ὁ οἶκος ἐταράχθη (3), τοῦ πρεσβυτάτου τῶν υἱέων τοὺς μετ' αὐτὸν δύο διαβαλόντος ὡς (4) ἐπιβουλεύοντας τῷ πατρὶ, οἳ τῇ μὲν ἡλικίᾳ μετ' αὐτὸν ἦσαν, ἀξιώματι δὲ πρότεροι διὰ τὸ ἐκ βασιλίδος γεγονέναι, τὸν δὲ ἐξ ἰδιώτιδος γυναικός (5). Πρὶν δὲ ἐλθεῖν ἐκ Ῥώμης Νικόλαον, ἐν συνε-

5.

Expeditionem in Arabiam Herodes susceperat absque venia Cæsaris, qui propterea voces mittebat et vehementer Herodi irascebatur, adeo ut literis acerbissima ei significaret ejusque legatos secus quam decebat dimitteret. Tum vero Nicolaus Romam profectus non modo criminibus Herodem liberavit, sed iram Cæsaris etiam in accusatores avertit. Arabs (*Oboda*) quidem tunc jam mortuus plecti non poterat, verum procuratorem ejus (*Syllæum*) Cæsar, accusatione Nicolai persuasus, jam condemnavit, et postea quum virum sceleratissimum deprehendisset, supplicio affecit.

Interea res domesticæ Herodis turbatæ sunt. Etenim filius natu maximus (*Antipater*) fratres juniores duos (*Alexandrum et Aristobulum*), qui quamvis ætate inferiores, superiores tamen honore erant (nam illi e regina suscepti, ipse e plebeja muliere natus), calumniabatur, ut qui insidias patri pararent. Et Nicolao Roma nondum reverso, ju-

— 3. ἔρως] tacite supplevit vocem Valesius. — 4. μείζονι ἐφέσει] μειζόνως ἔτι editiones, et sic primitus scriptum erat in codice; deinde vero hoc correctum sic: μειζώφεσει. Patet hæc in codice prototypo male exarata scribam legere non potuisse. — 5. ἐπήγετο] Coray., ἐπῆγε codex. — 6. ὁμοῦ] Valesius; ὁμοίως codex. — Romam profectus est Herodes, ut filios e Mariamne susceptos apud Cæsarem accusaret. Multis rem exponit Josephus A. J. XVI, 4, 1—5, fort. ex ipso Nicolao.

5. *Codicis Escorialensis* (*Arm.* Ω, *plut.* I, *no.* 11.) *fol.* 74, 1 *r.* — 75, 20 *r.* — Titulus excerptis præmissus legitur: Ἐκ τῆς ἱστορίας Νικολάου Δαμασκηνοῦ. Περὶ ἐπιβουλῶν κατὰ βασιλέων γεγονυιῶν. — 1. De expeditione Arabica vide Joseph. A. J. XVI, 9, 1 sq. Syllæus Arabs, Obodæ regis procurator (διοικητής n. 1.; ἅπαντα, τὰ πολλὰ αὐτῷ διοικῶν, Joseph. c. 8, 6. 9, 1), Salmonen sororem Herodis in matrimonium poscens repulsam tulerat. Hinc simultas. Itaque latrones, quos e Trachonitide Herodes ejecerat, Syllæus in Arabiam recipit, eosque tradere Herodi recusat; denique pecuniam, quam Herodes per manus Syllæi mutuam Obodæ dederat, non reddit. Igitur Herodes in Arabiam proficiscitur, locum in quem latrones se receperant capit, atque Arabes iis opitulantes, viginti circiter, occidit. Syllæus eo tempore Romæ versabatur. Allato cladis nuntio, apud Augustum Herodem accusat, bis mille quingentos a rege mala fide interfectos esse dicens. Qua re iratus Cæsar γράφει πρὸς τὸν Ἡρώδην τά τε ἄλλα χαλεπῶς καὶ τοῦτο τῆς ἐπιστολῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νῦν ὑπηκόῳ χρήσεται (c. 9, 3)... Οὐδὲ πέμψαντος αὐτοῦ (Ἡρώδου) πρεσβείαν ἀπολογησομένην ὁ Καῖσαρ ἠνέσχετο, πάλιν δὲ τοὺς συνελθόντας ἀπράκτους ἀπέπεμψεν (c. 9, 4). Tum trepidans Herodes mittit Nicolaum; qui quomodo regi exprobrata diluerit, ipsumque Syllæum accusaverit, exponit Josephus c. 10, 8 (v. infra Nicolai fragm.). Inter alia Nicolaus Syllæo objecit, quod Obodam regem veneno interficiendum curasset (10, 8, coll. 9, 4). Ad hoc referenda sunt nostra: Ὁ μὲν οὖν Ἄραψ ἤδη ἐτεθνήκει, qui pannus est narrationis male contractæ. Dixisse videtur Nicolaus Cæsarem in ipsum Obodam animadversurum fuisse, nisi iste jam Syllæi insidiis periisset. Audita defensione, εἰς τοῦτο κατέστη Καῖσαρ, ὡς τοῦ μὲν Συλλαίου καταγνῶναι θάνατον, Ἡρώδῃ δὲ διαλλάττεσθαι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ διαβολῆς πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ (cf. n. 1.: ἐπέστειλεν αὐτῷ πικρότατα) πεπονθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν Συλλαῖον ὡς ἀναγκάσειεν αὐτὸν ψευδεῖ λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. Τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν Συλλαῖος ἀνεπέμπετο, τὰς δίκας καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτ' οὕτω κολασθησόμενος (c. 10, 9). At Syllæus nihil fecit eorum quæ Cæsar imperaverat, et postea etiam novis criminibus ab Areta et Antipatro apud Augustum accusatus est (A. J. XVII, 3, 2; B. J. I, 29, 3). Id nostro loco indicatur verbis: καὶ ὕστερον εὑρὼν κάκιστον. Denique supplicio Syllæum affectum esse, id e nostro demum fragmento discimus. — 2. κατέγνω πεισθεὶς] κατεγνωτεισθεῖς codex. — 3. Cf. Josephus A. J. XVI, 10, 1: Ἐξετετάρακτο δὲ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐσχηκότα κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον. Rei expositionem apud ipsum legas Josephum. — 4. ὡς] vocem supplevi. In antec. codex δύω. — 5. ἰδιώτιδος] sc. e Doride. Joseph. XIV, 12, 1:

δρίῳ (6) κατεδικάσθησαν οἱ νεανίσκοι, [καὶ] παρωξυσμένος εὖ μάλα ὁ πατὴρ ἔμελλεν αὐτοὺς ἀναιρήσειν· καταπλεύσαντι δὲ Νικολάῳ (7) περὶ τῶν γεγονότων ἀπήγγελλε, καὶ σύμβουλον ἐποιεῖτο. Ὁ δὲ αὐτῷ παρῄνεσεν ἀποθέσθαι αὐτοὺς ἔν τινι τῶν ἐρυμάτων, ἄχρις ἂν ἐν τῷ πλέονι χρόνῳ βουλεύσαιτο περὶ αὐτῶν ἄμεινον, μὴ δοκοίη ὑπ' ὀργῆς προαχθεὶς ἀνήκεστόν (*) τι γνῶναι περὶ τῶν ἀναγκαίων. Αἰσθόμενος δὲ τοῦτο Ἀντίπατρος τόν τε Νικόλαον ὑπέβλεπε καὶ ἄλλους ἐπ' ἄλλοις αὐτὸς καθιεὶς τὸν πατέρα ἐφόβει, ὡς αὐτίκα μάλα ἀναιρεθησόμενον ὑπὸ τῶν νεανίσκων διεφθαρκότων καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἅπαν, ὡς ἔφη, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς θεραπείας, εἰ μὴ διαταχέων ἐκποδὼν αὐτοὺς ποιήσαιτο. Καὶ ὃς δείσας περὶ αὐτοῦ θᾶττον ἢ κάλλιον ἐβουλεύσατο, οὐδὲν ἔτι μεταδοὺς (8) Νικολάῳ, ἀλλὰ νύκτωρ τοὺς ἀναιρήσοντας ὑποπέμψας. Καὶ οἱ μὲν ἀπέθανον, Ἡρώδη (9) δὲ τῶν συμπάντων ἤδη γίνεται κακῶν ἀρχή, τὰ πρὸ τούτων εὖ ἑστώτων αὐτῷ τῶν πραγμάτων.

Ἐχθρὸν δ' ἡγεῖτο Ἀντίπατρος Νικόλαον, ἀνελὼν τοὺς ἀδελφούς, ἐμισεῖτό γε μὴν δεινόν τι μῖσος οὐχ ὑπὸ τῆς βασιλείας μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς Συρίας καὶ τῶν πέραν οἰκούντων. Ἐχώρει δὲ ὁ λόγος καὶ εἰς Ῥώμην, καὶ οὐδεὶς ἦν, οὔτε μέγας οὔτε μικρὸς, ὃς οὐκ ἐμίσει τὸν ἄνθρωπον δι' ἀμφότερα, καὶ ὅτι πολὺ κρείττους αὐτοῦ ἀδελφοὺς ἀπέκτεινε, καὶ ὅτι τὸν πατέρα ἔπεισε τοιούτου προσάψασθαι μύσους καὶ τὴν προϋποῦσαν (10) εὔνοιαν αἰσχῦναι. Ἐπεὶ δ' οὖν τὰ ἀκόλουθα δρῶν τοῖς προτέροις ἀνὴρ (11) καὶ ἐπὶ τὸν πατέρα ὥρμησε, θᾶττον ἐπειγόμενος τὴν βασιλείαν λαβεῖν, καὶ τὸ φάρμακον ἐώνητο ἐξ Αἰγύπτου (12), ὅπερ ἐμήνυσεν εἷς τῶν κοινωνούντων τῆς πράξεως, ἐβασάνιζέ τε (13) τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ ὁ πατὴρ, οἳ δὴ τὸ σύμπαν φανερὸν ἐποίησαν, ὡς καὶ τὴν τηθίδα ἔμελλεν ἀναιρήσειν, καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς ὄντας τούς τε τῶν ἀνῃρημένων παῖδας, ὡς μηδεὶς λείποιτο κληρονόμος. Ἐτύρευσε δέ τι μιαρὸν (14) καὶ εἰς τὸν οἶκον Καίσαρος, πολὺ μεῖζον τῶν εἰς τὸ γένος παρανομημάτων. Ἧκε μὲν ὁ τῆς Συρίας στρατηγὸς Οὔαρος καὶ οἱ ἄλλοι ἐπιμεληταί· καθίζει δὲ συνέδριον ὁ πατὴρ αὐτοῦ· παρηνέχθη δὲ εἰς μέσον τὸ φάρμακον, καὶ αἱ τῶν οἰκετῶν βάσανοι τά τε ἐκ Ῥώμης γράμματα (15)· Νικολάῳ δὲ τὸν ἀγῶνα ἐπέτρεψεν ὁ βασιλεύς (16). Κατηγόρει μὲν οὗτος, ἀπελογεῖτο δὲ

venes in concilio condemnatos pater iræ impatiens occisurus erat. Mox reducem Nicolaum Herodes de actis certiorem fecit, et de rebus faciendis consuluit. Ille vero regem hortatus est, ut juvenes in castello aliquo detineret, usque dum tempore doctus meliora decernere posset, eoque pacto caveret, ne ira abreptus immedicabile aliquid de necessariis statuisse videretur. Quod ubi comperit Antipater, Nicolaum suspectabat, et subornatos alios super aliis immittens, metum patri injiciebat, quasi jamjam perituro juvenum insidiis, quos exercitum universum et palatii ministros corrupisse dicebat, nisi quam celerrime de medio eos tolleret. Itaque Herodes, præ metu citius agens quam consultius, neque consilia amplius cum Nicolao communicans, noctu submisit qui juvenes interficerent. Ac illi quidem occubuerunt, Herodi autem cædes hæc omnium jam malorum exstitit initium : nam hujusque satis bene res ejus se habuerant.

Nicolaum igitur inimici loco Antipater habebat, quum ipsum fatricidam non in Judæa modo, sed in Syria etiam et in ulteriore regione vehementissimo odio omnes prosequerentur. Romam quoque fama facinoris pervenit, ibique nemo ullus non exsecrabatur hominem, qui tum fratres ipso longe meliores necasset, tum patrem induxisset ut abominando isto se piaculo pollueret, pristinæque benevolentiæ pudorem ipsis faceret. Quum vero prouti cœperat sic etiam pergens Antipater patrem quoque appeteret, quo citius ei in regno succederet, et jam venenum ex Ægypto emisset, idque unus ex sociis conjurationis detulisset : pater servos ejus in quæstionem dedit, qui totam rem aperuerunt, quomodo scilicet et amitam et fratres superstites et filios cæsorum de medio tollere instituisset, ut hæres regni nullus relinqueretur. Quid, quod etiam in Cæsaris familiam nefandum aliquod iisque quæ in suam gentem perpatravit gravius machinatus erat. Advenere igitur Syriæ præfectus (*Quintilius*) Varus ceterique procuratores, quos Herodes pater in concilium convocavit. In medium proferuntur venenum et testimonia servorum, qui tormentis subjecti fuerant, et literæ quas Roma Antipater miserat. Nicolao rex accusatoris partes detulit. Hic igitur accusabat, Antipater defensionem dicebat, judex sedebat Varus cum amicis. Con-

---

Ἧκτο δὲ καὶ πρότερον (antequam Alexandri filiam, Aristobuli regis neptidem, duceret) γυναῖκα δημότιν, Δορὶν ὄνομα, ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρεσβύτατος γίνεται παῖς Ἀντίπατρος. — 6. συνεδρίῳ] in Beryto urbe. V. Joseph. XVI, 11, 1. Mox de meo addidi vocem καὶ uncis inclusam. — 7. Postquam Beryti synedrium capitis pueros damnaverat, ἐκεῖθεν εὐθὺς Ἡρώδης ἧκεν ἄγων αὐτοὺς εἰς Τύρον, καὶ τοῦ γε Νικολάου πλεύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐπυνθάνετο, προδιηγησάμενος τὰ ἐν Βηρυτῷ, ἥντινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ καὶ οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ αὐτοῦ φίλοι. Κἀκεῖνος εἶπεν ὅτι « δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μέντοι αὐτοὺς καθείρξαντα δεσμώτας φυλάττειν. Καὶ εἰ μὲν ἑτέρως σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι· εἰ δὲ τἀναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. Τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν Ῥώμῃ τοῖς πλείστοις τῶν σῶν φίλων. » Καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συννοίᾳ, κἀκεῖνον ἐκέλευσε συμπλεῖν αὐτῷ. (XVI, 11, 3). — * ἀνηκέστατόν codex. — 8. μεταδοὺς] μετὰ δὲ codex. Cf. Joseph. XVI, 27, 7 : Πᾶν ἐξῃρημένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ ὑπόνοιαν ἀμείμονος λογισμοῦ παρασχεῖν, ἔσπευσεν ἤδη τέλος ἐπιθεῖναι τῇ προαιρέσει. — 9. Ἡρώδῃ] Ἡρώδης codex. — 10. προϋποῦσαν] fortasse scribæ negligentia, pro προϋπάρχουσαν. — 11. ἀνὴρ] ἀνὴρ codex. — 12. ἐξ Αἰγύπτου] opera Antiphili cujusdam. V. Joseph. A. J. XVII, 4, 2; B. J. I, 30, 5. 32, 6. — 13. τε] particula hæc abundat excerptoris, puto, culpa, qui in sequentibus aliquid omisit. — 14. μιαρόν τι] Quodnam fuerit istud μιαρόν, dicere non habeo. — 15. ἐκ Ῥώμης γράμματα] V. Joseph. XVII, 4, 3. — 16. Secundum Josephum XVII, 5, 4 primum

Ἀντίπατρος, ἔκρινεν δὲ Οὔαρος μετὰ τῶν φίλων. Καταδικάζεται δ' οὖν Ἀντίπατρος καὶ τὴν ἐπὶ θανάτῳ παραδίδοται (17). Νικόλαος δὲ καὶ τότε παρῄνει πέμπειν αὐτὸν ἐπὶ Καίσαρα, ἐπεὶ καὶ εἰς αὐτὸν ἠδίκησεν, καὶ ὅ τι ἂν ἐκεῖνος γνῷ, τοῦτο πράττειν. Ἔφθη δὲ τὰ παρὰ Καίσαρος γράμματα ἥκοντα καὶ τῷ πατρὶ κολάζειν αὐτὸν ἐπιτροπεύοντα (18). Καὶ ὁ μὲν ἐκολάσθη. Ἀπέκτεινε δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ τὴν συγκακουργήσασαν αὐτῷ ἀπελευθέραν. Οὐδεὶς δὲ ἦν ὃς οὐχὶ Νικόλαον * κάλλιστα κατηγορήσαντα τοῦ πατραλοίου τε καὶ ἀδελφοκτόνου (19).

Μετὰ δὲ ταῦτα ὀλίγου χρόνου διελθόντος, τελευτᾷ καὶ ὁ βασιλεύς (20)· καὶ τὸ ἔθνος ἐπανίσταται τοῖς τέκνοις αὐτοῦ καὶ τοῖς Ἕλλησιν. Ἦσαν δὲ πλείους μυρίων. Γενομένης δὲ μάχης, νικᾷ τὸ Ἑλληνικόν· καὶ ὁ διάδοχος Ἀρχέλαος εἰς Ῥώμην πλέων ἕνεκα τῆς ὅλης ἀρχῆς, μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν (21) παρακαλεῖ συμπλεῦσαι Νικόλαον, ἀναχωρεῖν ἤδη ὡς ἑαυτὸν ἐγνωκότα· καὶ γὰρ ἦν περὶ ξ' ἔτη (22). Συνέπλευσεν οὖν· καὶ εὗρεν πάντα κατηγόρων πλέα ἐπὶ τὸν Ἀρχέλαον. Χωρὶς μὲν γὰρ ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τῆς βασιλείας ἀντεποιεῖτο, χωρὶς δ' οἱ συγγενεῖς ἅπαντες κατηγόρουν αὐτοῦ, οὐ τῷ νεωτέρῳ συναγωνιζόμενοι (23)· ἐπρεσβεύ-

demnatus Antipater traditur ducendus ad supplicium. Nicolaus vero etiam tunc regem hortabatur, ut filium ad Cæsarem ablegaret, siquidem in hunc quoque crimen commisisset, utque quod ille decerneret id faceret. Sed antevertit eum epistola a Cæsare allata, qua patri filium puniendi arbitrium est permissum. Ille igitur supplicio affectus pœnam dedit. Cæsar quoque libertam (*Acmen*), quæ conjurationis conscia operam suam Antipatro præstiterat, jussit occidi. Ceterum nemo tunc erat qui non *collaudasset* Nicolaum ob præclaram accusationem, quam in fratricidam patris quoque necem molitum instituisset.

Non ita multo post rex quoque diem obiit. Quo vita defuncto populus contra filios ejus atque Græcos consurgit. Numero supra decem erant millia. Commisso prœlio vincunt Græci. Post hæc Archelaus successor Romam navigaturus ut de toto regno contenderet, Nicolaum, qui quum jam sexagenarius fere esset, ad suos se recipere volebat, rogat ut cum reliquis *amicis* sibi socius sit itineris. Igitur una cum illo Romam navigavit. Omnia ibi plena reperit accusatorum Archelai. Nam seorsum frater junior sibi regnum vindicare studebat, seorsum item, neque fratri juniori opitulantes, cognati ejus omnes accusationem instituebant. Porro

ipse Herodes accusationem suscepit, deinde vero quum dolore oppressus persequi eam non posset, Nicolao mandavit, ut reliqua quibus crimen probaretur, exponeret. Istam Nicolai orationem vide ap. Joseph. XVI, c. 5, 5. — 17. τὴν ἐπὶ θανάτῳ παραδίδοται] dictum est ut apud Herodot. V, 72 : τοὺς μὲν ἄλλους κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ, et similia. Cf. Steph. Thes. v. θάνατος p. 249 A. — 18. ἐπιτροπεύοντα] ἐπίτροπον ὄντα codex. Vulgaris loquendi usus postularet ἐπιτρέποντα; sed illud scripsi, quod proxime ad literas codicis accedit. ἐπιτροπεύειν vero pro ἐπιτρέπειν usurpatur apud Isæum De Dicæog. her. § 31, ubi δίαιταν ἐπιτροπεύειν pro noto δίαιταν ἐπιτρέπειν. Quamquam alterum ejus usus exemplum non novi. Magis constat de ἐπιτρωπάω verbo pro ἐπιτρέπω posito. V. Steph. Thes. s. h. v. Ceterum quod rem attinet, aliter narrat Josephus (XVII, 5, 7. 7, 1). Scilicet Varus de pœna sumenda in synedrio certius quiddam non protulit. Herodes vero Antipatrum in vincula conjecit, et ad Cæsarem de probato filii scelere dedit litteras. Deinde nova criminis argumenta deteguntur. Tum Herodes filium pœnas daturum ad Cæsarem mittere voluit; mox mutavit consilium, metuens ne fuga reus elabatur. Denique quum advenissent literæ, quibus Cæsar pro lubitu puniendi potestatem faciebat, Archelaum, vel in carcere res novas molientem, occidi jussit. Idque factum est quinque diebus ante mortem Herodis. Secundum Nostrum Augustus sponte sua et antequam judicio de culpa Antipatri constaret, literas istas misisset. Josephi narratio verisimilior est. Ac mireris quomodo Josephus sic singula omnia et levissima quæque exponere ausus sit, si aliter prorsus de his tradidisset Nicolaus, qui oculatus testis rebus interfuerat, quemque hoc certe loco Josephus non poterat suspectare, quasi Herodis studio falsa tradidisset; imo quo magis ex Josephi narratione elucet vafra Antipatri nequitia, tanto aptior erat ad elevanda ea, quæ dolo circumventus in Alexandrum et Aristobulum pater commiserat. Verearis igitur ne excerptor narrationem Nicolai truncaverit. Sunt sane etiam in seqq. nonnulla, quibus Josephus cum nostris excerptis non prorsus concinit; sed levioris hæc momenti. — 19. Excidit verbum ἐπῄνεσε vel simile quid. — 20. Mortuus est Herodes anno 750 a. u.; 4 a. C. mense Martio, paucis diebus post lunæ eclipsin (Joseph. XVII, 6, 4), quæ accidit Martii die decimo tertio. V. Freret *Éclaircissement sur l'année et le temps précis de la mort d'Hérode le grand* in *Mém. de l'Acad.* tom. XXI, p. 278. Ideler. *Handb. d. mathem. Chronol.* II, p. 389 sqq.; Clinton. F. H. tom. III, p. 254. — De Judæorum seditione, in qua ter mille viri ab Archelai militibus prope templum inter festi solennitatem interfecti sunt, vide Joseph. XVII, 11, 1 sqq. — 21. μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν] Hæc recte habere non possunt. Duo superstites erant fratres Archelai, Antipas et Philippus. Horum alter, Antipas, Romam profectus est, ut de regni successione contra Archelaum contenderet; unde sponte intelligitur non eadem nave una cum fratre, sed seorsum suis stipatum amicis iter ingressum esse, uti testatur Josephus. Philippum vero in Judæa Archelaus reliquit ut regiam tueretur. Verba Josephi hæc sunt A. J. XVII, 9, 3 : Ἀρχέλαος δ' ἐπὶ θαλάσσης κατῄει μετὰ τῆς μητρὸς Νικόλαον καὶ Πτολεμαῖον (Herodis ministrum) καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, Φιλίππῳ τ' ἀδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίστασθαι τοῦ οἴκου καὶ τῆς ἀρχῆς. Συνεξῄει δ' αὐτῷ καὶ Σαλμώνη Ἡρώδου ἀδελφὴ τὴν γενεὰν ἀγομένη τὴν αὐτῆς, πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνισόμενοι τῷ Ἀρχελάῳ ἐπὶ κτήσει τῆς βασιλείας κτλ. Eadem B. J. II, 2 : Συνεξῄει δὲ ἅμα τοῖς τέκνοις Σαλώμη καὶ οἱ τοῦ βασιλέως (Herodis) ἀδελφοί τε καὶ γαμβροί, τὸ μὲν δοκεῖν, συναγωνιούμενοι περὶ τῆς διαδοχῆς Ἀρχελάῳ, τὸ δ' ἀληθὲς, κατηγορήσοντες περὶ τῶν κατὰ τὸ ἱερὸν παρανομηθέντων. Licet igitur n. l. refingere : μετὰ τῶν τοῦ βασιλέως ἀδελφῶν. Sed facilius, opinor, aptiusque reponas : μ. τ. ἄλλων φίλων. Fortasse tu majus ulcus latere putaveris, adeo ut codicis interpunctio post v. ἀρχῆς tollenda, deinde μετὰ τοῦ ἄλλου τῶν ἀδελφῶν scribendum sit, postremo participium exciderit, sensusque sit : *de toto regno cum fratre disceptaturus.* — 22. Igitur natus est Nicolaus circa an. 64 a. C., et Herode, qui septuagenarius (ἐτῶν σχεδὸν ἑβδομήκοντα Bell. Jud. I, 38, 1) diem obiit, decem fere annis junior erat. — 23. οὐ τῷ νεωτέρῳ συναγωνιζόμενοι] Aliter Josephus XVII, 9, 4 : Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο

σαντο δὲ καὶ αἱ ὑφ' Ἡρώδῃ Ἑλληνίδες πόλεις (24) αἰτούμεναι τὴν ἐλευθερίαν παρὰ Καίσαρος· καὶ ὅλον δὲ τὸ Ἰουδαίων ἔθνος (24*) ἐπεκάλουν φόνον τρισχιλίων ἀνδρῶν τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων· καὶ ἠξίουν (25) μάλιστα μὲν ὑπὸ Καίσαρι εἶναι, εἰ δὲ μὴ, ὑπό γε οὖν τῷ νεωτέρῳ ἀδελφῷ. Τοσούτων δὲ διχῶν ἐπηγγελμένων, ἀγωνισάμενος ὑπὲρ Ἀρχελάου Νικόλαος τὸν πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἀγῶνα πρῶτος κατώρθωσεν (26), ἔπειτα δὲ τὸν πρὸς τοὺς ὑπηκόους Ἰουδαίους· τὸν μέντοι πρὸς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις οὐκ ἠξίου, ἀλλὰ καὶ Ἀρχελάῳ παρῄνει μὴ (27) ἐναντιοῦσθαι αὐταῖς ἐλευθερίας γλιχομέναις· ἀρκεῖν γὰρ αὐτῷ τὴν ἄλλην δυναστείαν. Ὁμοίως δ' οὐδὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἠξίου ἀγωνίζεσθαι (28) διὰ τὴν πρὸς τὸν κοινὸν αὐτῶν πατέρα φιλίαν. Διῄτησε δὲ Καῖσαρ (29) τὸ ὅλον, ἑκάστῳ τῶν παίδων μέρος ἀποδοὺς τῆς ἀρχῆς, τὴν δ' ἡμίσειαν μοῖραν Ἀρχελάῳ. Καὶ Νικόλαον μὲν ἐτίμησεν ὁ Καῖσαρ, Ἀρχέλαον δὲ ἐθνάρχην κατέστησεν· ὑπέσχετο δὲ, εἰ αὐτὸν (30) ἄξιον παρασκευάσειε, καὶ βασιλέα ταχὺ ποιήσειν· τοὺς δὲ μετ' αὐτὸν ἀδελφοὺς, Φίλιππον καὶ Ἀντίπαν (31), τετράρχας ἀπέδειξεν.

urbes Græcienses, quæ sub Herodis potestate fuerant, legatos miserunt, qui libertatem a Cæsare peterent. Denique Judæorum populus universus accusabat eum ob cædem ter mille virorum qui in prœlio illo occubuissent, rogabantque ut sub Cæsaris, sin minus, sub junioris certe fratris potestate esse concederetur. Tot causis indictis, Nicolaus pro Archelao verba faciens primum contra cognatos, deinde contra subditos Judæos rem egit feliciter, verum contra urbes Græcienses dicere inopportunum duxit, imo suasit Archelao, ut libertatem affectantibus non refragaretur, quoniam reliquum regnum sufficeret. Simili modo etiam contra fratrem Archelai causam suscipere recusabat, quum communi utriusque patri amicitia junctus fuisset. Cæsar vero totam litem arbitrio suo ita diremit, ut singulis filiis partem regni, Archelao autem dimidiam tribueret; Nicolaum honoribus affecit; Archelaum ethnarchen constituit, pollicitus, si dignam rege virtutem præstaret, fore ut mox etiam regii nominis honore ornaretur; fratres juniores, Philippum et Antipam, tetrarchas designavit.

6.

Exc. De virt. : Ὅτι πάνθ' ὅσα παρήγγελλεν, ἐπὶ τῶν ἔργων διεξῄει αὐτῶν, καὶ ἀπεδείκνυτο χρημάτων μὲν ὧν χρείττων, θᾶττον (1) δὲ λαμπρότατα ἐφιλοτιμήθη, οὐθέν τε ὧν μὴ δεῖ ἐφάνη χρημάτων ἕνεκα πεποιηκώς. Ἡδονῆς δὲ (ὃ τάχα τῳ θαυμαστὸν ἂν εἴη) ἡστινοσοῦν (2) κατεφρόνει, καὶ ταῦτα βασιλεῦσί τε καὶ ἡγεμόσι συνὼν πολλάκις· ἦν γὰρ αὐστηρὸς φύσει, καὶ ἐναντίος πρὸς αὐτὴν, καὶ ἀνδραποδώδεις νομίζων τοὺς τῶν ἀπολαύσεων τῶν τοιούτων ἥττους· ἐπαινετής τε αὐταρκείας ἀεὶ καὶ ἁπλότητος (3), καίτοι γ' ἐν οἷς δεῖ

Neque vero a sermonibus præceptisque vita dissentiebat, facileque apparebat quo animo pecunias contemneret, quanta potius liberalitate impenderet, nunquam pecuniæ causa turpe quid sibi permittens. Voluptates quod attinet, mirum forsitan alicui videri possit, si quas vilipenderit, præsertim cum regibus principibusque viris versatus. Verum enimvero natura erat austerior et voluptatem omnem aversatus, ut qui ejusmodi delectationibus obnoxios pro mancipiis duceret, frugalitatem vero vitæque simplicitatem summopere commendaret; verumtamen ubi magnificentia

(Ἀντίπας), πάντων τῶν συγγενῶν ἀπόστασις ἦν πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνων, μίσει δὲ τῷ πρὸς Ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ἐπιθυμοῦντες ἐλευθερίας καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων στρατηγῷ τετάχθαι· εἰ δ' ἄρα τι ἀντισταίη, λυσιτελέστερον Ἀρχελάου τὸν Ἀντίπαν λογιζόμενοι, συνέπρασσον τὴν βασιλείαν. Ceterum hæc conciliare cum nostris potuerint. Initio sane seorsum causam suam cognati agere voluerint, mox perspexerint, nihil se contra Archelaum profecturos nisi fratris adversarii partibus se adjunxerint. — 24. Ἑλληνίδες πόλεις κτλ. De hac legatione apud Josephum nihil legitur. Verum componenda cum nostris sunt ea quæ exstant apud Josephum A. J. XVII, 9, 4, ubi de Herodis regno inter filios ejus distributo verba faciens dicit hæc : Καὶ ἦσαν πόλεις αἳ Ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, Στράτωνός τε πύργος καὶ Σεβαστὴ καὶ Ἴσπη· Γάζα γὰρ καὶ Γάδαρα καὶ Ἵππος Ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις, ἃς ἀπορρήξας (Καῖσαρ) αὐτοῦ τῆς διοικήσεως Συρίας προσθήκην ποιεῖται. — 24*. Secundum Josephum legati Judæorum nondum erant Romæ, quo tempore Nicolaus eo venit, sed aliquanto post, quum Nicolaus Achelaum contra cognatorum accusationem jam defenderat, advenerunt (XVII, 11, 3). — 25. ἠξίουν ἀξιοῦν codex. — 26. Nicolai contra cognatos orationem vide ap. Joseph. A. J. XVII, 9, 6, coll. B. J. II, 2, 6; contra Judæos quæ dixerit v. XVII, 11, 3. — 27. μὴ] μὲν codex ; mox pro ἐλευθερίας codex ἐλευθέραις. — 28. Hæc non prorsus quadrant cum oratione quam Josephus c. 9, 6 Nicolao tribuit, in qua pluribus exponit testamentum, quo Archelaus regis successor designetur, a patre factum esse mentis bene compote, et posteriores tabulas potiores esse prioribus. Ceterum hæc narrationis diversitas sequitur ex altera illa, qua cognati Herodis adjunxerunt se Antipæ partibus, dum in nostro fragmento seorsum causam suam egisse dicuntur. Verum res ita componi potest, ut dicas initio Nicolaum contra Antipam causam agere noluisse; verum quum contra cognatos defendere Archelaum promisisset, hi vero Romæ se junxissent Antipæ, ejusque rem in accusatione tuerentur ; Nicolaum etiam hæc in oratione contra cognatos habita tetigisse. — 29. Καῖσαρ] Καίσαρ καὶ τὸ codex. Cf. Joseph. XVII, 11, 4 : Καῖσαρ δὲ ἀκούσας διαλύει τὸ συνέδριον, ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ὕστερον Ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀποφαίνεται, τοῦ δὲ ἡμίσεως τῆς χώρας ἥπερ Ἡρώδῃ ὑπετέλει ἐθνάρχην καθίσταται, τιμήσειν ἀξιώματι βασιλείας ὑπισχνούμενος εἴπερ τὴν εἰς αὐτὴν ἀρετὴν προσφέροιτο. Τὴν δὲ ἑτέραν ἡμίσειαν νείμας διχῇ δυσὶν Ἡρώδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, Φιλίππῳ καὶ Ἀντίπᾳ τῷ πρὸς Ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. — 30. αὐτὸν codex spiritus sæpissime confundens. Mox παρασκευάσειεν codex, expunctis literis εν. — 31. Ἀντίπαν] ἀντίπατρον cod.

6. *Cod. Tur. fol.* 224, 9 *vso*—225, 2 *vso*. — θᾶττον δὲ κτλ.] « Ὁ μὲν νοῦς πρόδηλος, ἡ δὲ λέξις οὐκ ἔρρωται, διὰ τοὺς γράψαντας ἴσως. » *Coray*. πάντων δὲ proponit Orelli. Θᾶττον, *potius*, satis defenditur loco Isæi De Astyphili hæred. § 16. — 2. Ἡδονῆς... κατεφρόνει] *Coray*.; codex : ἡδ. δὲ τάχα το (sic) θαυμαστὸν ἢ εἴτινος οὖν κατεφρόνει. — 3. ἁπλότητος]

λαμπρύνεσθαι μεγαλοπρεπής, οὐ γλίσχρος, ἦν, ὡς μὴ δόξαν ἀνελευθερίας λάβοι. Πρός γε μὴν πόνους καὶ καρτερίαν, εἴ ποτε δέοι, πάντων ἀοκνότατος, οὐχ ἐν νεότητι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν γήρᾳ, καὶ ὅπῃ κίνδυνος καταλάβοι ἐκ πολεμίων ἢ λῃστῶν, ἢ διὰ νόσον, ἢ χειμῶνα κατὰ θάλατταν, ἢ ἄλλως πως, οὕτω δὴ σφόδρα εὔψυχος ἦν, ὥστε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀεὶ θαρρεῖν παρεῖχεν, ὁπόσοι κοινωνοὶ ἦσαν αὐτῷ τοῦ κινδύνου. Πρός γε μὴν τὸ δίκαιον ἀκλινὴς οὕτω καὶ ἀθώπευτος, ὥστε καὶ ἀπειλὰς ἐνεγκεῖν τινῶν ἡγεμόνων ποτὲ δικάζων ὑπὲρ τοῦ μὴ τοῦτο παραβῆναι. Πολλοὶ (4) γὰρ αὐτὸν ᾑροῦντο καὶ δικαστὴν καὶ διαιτητὴν, φανερᾶς εἰς πάντας αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης γενομένης, ἔν τε συμβολαίοις καὶ (5) ταῖς πρὸς τοὺς ἰδιώτας κοινωνίαις οὐδεὶς πώποτε αὐτὸν ἐμέμψατο, οὐδ' εἴ τις πονηρὸς εἴη, διὰ τὴν ἐπιείκειαν· οὐδὲ γὰρ μαρτύρων ἔδει πρὸς αὐτὸν ἢ συμβολαίων, ἀλλ' ὅ τι ἂν ὁμολογήσειε (6), βέβαιον ἦν. Κοσμιότητα δὲ (7) καὶ σωφροσύνην οὐδεὶς αὐχήσει πλείω κατὰ τὸ ἦθος, ἔν τε ἀγοραῖς καὶ ὁδοῖς **

[Λείπουσι δύο σελίδες.]

** καὶ διατριβῶν παρακολουθεῖν εὐδοξίαν τε καὶ τιμὴν τῷ φιλοσόφῳ καὶ ἄλλας χάριτας καὶ ὠφελείας παρὰ τῶν δυνατῶν, οὐκ εἶναι δὲ (8) πόνου ἀλλότριον. Τίνι γὰρ ἂν μᾶλλον ἁρμόττοι ταῦτα καρποῦσθαι ἀπὸ τοῦ βελτίστου καὶ σπουδαιοτάτου γιγνόμενα ἢ τῷ τοιούτῳ; οὐ γὰρ δὴ τῷ φαύλῳ καὶ οὐδενὸς ἀξίῳ. Χρήσεται γὰρ αὐτοῖς ἀφύρτως τε καὶ ἐμμελῶς, καθὼς Νικόλαος τῷ γνώριμος εἶναι καὶ εὔπορος εἰς οὐδὲν ἄτοπον (9) ἐχρήσατο, ἀλλ' εἰς μετριότητά τε καὶ δημοτικὴν φιλανθρωπίαν· πόλεως μὲν οὔποτ' ἀφ' ἑτέρας οἰόμενος δεῖν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς αὐτοῦ προσαγορεύεσθαι· κατεγέλα δὲ καὶ τῶν καθ' αὐτὸν σοφιστῶν, οἳ μεγάλοις τιμήμασιν ἐωνοῦντο Ἀθηναῖοι ἢ Ῥόδιοι καλεῖσθαι, βαρυνόμενοι τὴν ἀδοξίαν τῶν πατρίδων (ἔνιοι δὲ καὶ συνέγραψαν περὶ τοῦ μὴ εἶναι ἀφ' ἧς πόλεως ἦσαν, ἀλλ' ἀπό τινος τῶν δι' ὀνόματος Ἑλληνίδων), ὁμοίους τε ἀπέφαινε τοῖς τοὺς ἑαυτῶν γονέας βαρυνομένοις.

Ὅτι ᾐτιῶντό τινες τὸν Νικόλαον πλεῖστα χρήματα παρὰ φίλων λαβόντα, οὐ σώζειν (10) αὐτὰ, καὶ ὅτι τὰς πλείους διατριβὰς ἐποιεῖτο μετὰ τῶν δημοτικῶν, ἐκκλίνων τοὺς μεγάλους καὶ ὑπερπλούτους τῶν ἐν Ῥώμῃ, [εἰς ὧν] (11) οὐδαμῶς ᾔει, πολλῶν καὶ ἐνδόξων αὐτὸν βιαζομένων, ἀλλὰ δι' ὅλης ἡμέρας ἐν ταῖς φιλοσόφοις θεωρίαις ἦν. Ὁ δὲ ἀπελογεῖτο περὶ μὲν τῶν χρημάτων, ὅτι ἡ κτῆσις, ὥσπερ λύρας ἢ αὐλῶν, οὐδενὸς ἂν (12) εἴη ἀξία, ἡ χρῆσις δὲ τὸ κυριώτατόν ἐστιν, ἣν εἰ μέν τις

erat opus, liberalis erat maximopere, neque ullatenus parcus, ne sordidi ac illiberalis animi notam subiret; labore autem et assiduitate si qua opus erat, omnium fuit impigerrimus, idque non solum in juventutis flore, sed etiam in senectute; et si quando periculum ingrueret sive ab hostibus sive a latronibus, sive morbi vis aut tempestas in mari, aut aliud quod discrimen incideret, tanta erat fortitudine animique præsentia, ut et alios in eodem periculo versantes confirmaret. Idem in justitia colenda constantissimus neque adulatione corrumpi, neque, quum judex esset, minis quorundam magistratuum potuit terreri, ut a justitiæ norma declinaret. Itaque quum omnibus comperta esset ejus æquitas, multi illum et judicem et arbitrum delegerunt. In rebus contrahendis aliisque hujuscemodi civilibus negotiis nemo unquam quantumvis improbus homo de illo, omnium scilicet æquissimo viro, conquestus est; neque enim adversus eum testibus opus erat aut syngrapha, sed quidquid voce tantum promisisset, id firmum ratumque erat. Ceterum modestia ac morum gravitas tanta nunquam in ullo homine fuit, in foris viisque publicis **

[*Excidit folium.*]

** ex disputationibus famam ac gloriam aliaque grata et commoda philosopho obtingere a potentibus, haud vero rem esse laboris expertem. Enimvero quem his bonis frui, honestissimis artibus assiduoque labore comparatis, æquius veriusque sit, quam ejusmodi virum? improbum certe et nullius pretii hominem nullo modo. Ille enim iis recte et sapienter utitur; quemadmodum Nicolaus quoque opibus suis et gratia non ad malas artes, sed ad modestiam, comitatem affabilitatemque usus est; qui nunquam alius civitatis quam patriæ suæ civem se appellare voluit, suique temporis sophistas deridere solebat, qui obscuritatem oppidorum suorum gravati titulum civis Atheniensis aut Rhodii ingenti pretio emebant, nonnullique adeo libros scripsere, quibus probarent, haudquaquam se ex illa civitate esse, ex qua revera erant oriundi, sed ex alia clarioris nominis urbe Græca: eos vero similes aiebat esse illorum, quos parentum suorum puderet.

Erant qui Nicolao objicerent quod, quum magnam pecuniæ vim ab amicis dono accepisset, eam tamen minime custodiret, quodque plebeiorum maxime hominum convictu frueretur, primarios opulentissimosque urbis Romæ viros declinans, neque unquam, tametsi a multis et maximæ dignitatis viris summopere fuisset rogatus, domos eorum adiret, philosophiæ studio totos dies vacans. Verum Nicolaus sic respondere iis solebat, quod quidem pecuniam attinet, ejus possessionem solam haud secus ac lyræ vel tibiarum nullius pretii esse, caput rei in usu consistere; qua

Vales., ποιότητος codex. In seqq. pro λῃστῶν in cod. est, λιστῶν. — 4. πολλοὶ] πολλὺ codex. — 5. καὶ] Coray., codex ἢ, litera siglo vocis καὶ simillima. — 6. ὁμολογήσειε] Coray., ὁμολογήσῃ codex. — 7. κοσμ. δὲ] Vales.; κοσμιότητά τε codex. — 8. εἶναι δὲ π. ἀλ.] Bremi.; δ. οὐκ εἶναι, πόνου δ' ἀλλ. codex. Locus mutilus. — 9. οὐδὲν ἄτοπον] Valesius, οὐδένα τρόπον codex. Coray. proponit: εἰς οὐδὲν πρότερον ἀλλ' ἢ εἰς. Mox ad verba: τῶν καθ' αὐτὸν σοφιστῶν Valesius notat hæc: « Posidonium Stoicum intelligit, qui quum esset oriundus Apamea Syriæ, postea Rhodium se vocavit, ut testis est Athenæus et Strabo. » Cogitari etiam de aliis possit, v. c. de æquali Nicolai Theodoro Gadareno, *qui se dici maluit Rhodium* (Quinct. III, 1, 17). — 10. σώζειν] Val., σώζοι cod. — 11. εἰς ὧν] sic supplevit Coray.; ὧν εἰς τὰς οἰκίας dederat Valesius. — 12. ἂν] vocem a Valesio omissam e codice protuli. In anteced. pro λύρας in cod. est αὔρας. —

εἰς ἄσωτον ἢ ἀμετάδοτον ἢ ὅλως ἄφρονα ἢ φαῦλον καταδαπανᾷ [βίον] (13), ἐπίμεμπτος ἂν εἴη, εἰ δέ τις εἰς σώφρονά τε καὶ κόσμιον καὶ κοινωνικὸν καὶ φιλάνθρωπον, δεχόμενος καὶ ὅτε δεῖ ταῦτα καὶ παρ' ὧν δεῖ, καὶ προϊέμενος καὶ τοῖς τέκνοις ἀπολείπων (14), ἀμείνων ἂν εἴη. Ὅρον δὲ ἕνα ἔφη ποιεῖσθαι· τὸν ἄνδρα τὸν ἀγαθὸν τοῖς ἐπιεικεστέροις ἐθέλειν ἀεὶ συνεῖναι, τοιούτους δ' ἐν τοῖς δημοτικοῖς ὁρᾶν πλείους ἢ ἐν τοῖς βαρυπλούτοις φυομένους (15). Πολλῆς γὰρ ἀγαθῆς τύχης δεῖται πλοῦτος, ὥστε εἰς ἐπιείκειαν φέρειν· ἐκτρέπει γὰρ τοὺς πλείους εἰς φιληδονίαν τε καὶ ὑπερηφανίαν.

Ὅτι τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας ἐκπαιδεύσας, καὶ ἐκ τοῦ συζῆν ἀεὶ πολλὴν ὁμοήθειαν αὐτοῖς (16) ἐμποιήσας, ἐχρῆτο οὐδὲν χείροσιν ἢ φίλοις.

si quis ad intemperantiam aut avaritiam aliasve malas artes abutatur, hunc merito esse vituperandum; qui vero ad modestiam, honestatem liberalitatemque ea utatur, qui opportune oblatam a quibus oportet accipiat, et tum ipse largiatur benigne, tum liberis suis consulat, hunc demum optimum virum esse. In consuetudine porro ac familiaritate unam hanc se regulam tenere : virum bonum cum hominibus bene moratis maxime versari, cujusmodi plures in plebe quam inter prædivites illos repererit. Ut enim opulentus æquitatem ac modestiam colat, præcipuo quodam deorum auxilio opus esse, quum divitiæ semper fere voluptatibus aut superbia animos hominum corrumpant.

Nicolaus maximam in erudiendis famulis suis curam posuit, quos ex quotidiana consuetudine ad similitudinem morum vitæque formatos nihilo deteriores amicis expertus est.

ΙΣΤΟΡΙΑΙ.

[ΒΙΒΛ. Α', Β'.]

7.

Exc. De ins. : Ὅτι μετὰ τὸν Ἰνδικὸν πόλεμον Σεμίραμις ἐπεὶ ὁδοιποροῦσα ἐγένετο ἐν Μήδοις, ἀναβᾶσα ἐπί τι ὑψηλὸν ὄρος, πάντοθεν πλὴν καθ' ἓν μέρος περιερρωγὸς καὶ ἄβατον λισσάδι καὶ ἀποτόμῳ πέτρᾳ, ἐθεᾶτο τὴν στρατιὰν (1) ἀπό τινος ἐξέδρας, ἣν παραχρῆμα ᾠκοδομήσατο. Ἐνταῦθα δὲ στρατοπεδευσαμένῃ Σατιβάρας ὁ εὐνοῦχος ἐπεβούλευσε μετὰ τῶν Ὄννεω (2) παίδων, αὐτὸς τὸ πᾶν συστήσας, καὶ πρὸς τοὺς νεανίσκους λέγων, ὅτι κίνδυνος αὐτοῖς εἴη ἐκ Νινύου βασιλεύσαντος ἀποθανεῖσθαι· δεῖν οὖν ὑποφθάσαντας ἐκεῖνόν τε καὶ τὴν μητέρα κτείναντας βασιλεύειν. Καὶ ἄλλως δὲ αὐτοῖς ἔφη αἴσχιστον εἶναι περιορᾶν ἀκόλαστον μητέρα (3) ἐν τοιᾷδε ἡλικίᾳ ὁσημέραι λιχνευομέ-

HISTORIÆ.

[LIB. I ET II.]

7.

Finito bello Indico, Semiramis per Medorum regionem iter faciens in montem quendam ascendit peraltum, uno latere excepto undique præruptum et absciso lævique saxo inaccessum : unde exercitum prospiciebat ex exedra, quam confestim exstruendam curaverat. Ibi castra metatæ Satibaras eunuchus insidias struxit cum Onnis filiis; quamquam ipse totius machinationis erat auctor. Dicebat enim juvenibus periculum fore, ne, si Ninyas regno potiretur, ab eo interficerentur. Hoc igitur prævertentes ipsos debere, Ninya ejusque matre de medio sublatis, regnum capessere. Præterea magno, aiebat, iis dedecori esse, si paterentur matrem libidinosam, quum tam provectæ jam ætatis esset, quotidie inter obvios quosque inhiare in amplexus eorum,

13. βίον] suppl. Valesius; in cod. vox deest. — 14. ἀπολείπων] Coray., ἀπολιπὼν cod. — 15. φυομένους] Vales. et Coray. φυομένοις cod. — 16. αὐτοῖς] αὐτοὺς cod.

7. *Codex Escurial. fol.* 75, 21 *v.* — 75, 19 *vso.* Quæ hoc fragmento narrantur aliunde non nota sunt. Diodorus post narratum bellum Indicum reliquam Semiramidis historiam paucis verbis comprehendit (II, 20, 1): Μετὰ δέ τινα χρόνον ὑπὸ Νινύου τοῦ υἱοῦ δι' εὐνούχου τινὸς ἐπιβουλευθεῖσα καὶ τὸ παρ' Ἄμμωνος λόγιον (v. II, 14, 3) ἀνανεωσαμένη, τὸν ἐπιβουλεύσαντα κακὸν οὐδὲν εἰργάσατο, τοὐναντίον δὲ τὴν βασιλείαν αὐτῷ παραδοῦσα καὶ τοῖς ὑπάρχοις ἀκούειν αὐτοῦ προστάξασα ταχέως ἠφάνισεν ἑαυτήν, ὡς εἰς θεοὺς κατὰ τὸν χρησμὸν μεταστησαμένη. Cf. Ctesiæ fr. 15, p. 33. Ceterum cum nostris comparanda sunt quæ ex Assyriacis Cephalionis narrat Moses Chorenensis I, 16, p. 47, scilicet Semiramidem filios suos excepto Ninya (i. e, ut cum Nicolao loquar, filios quos Oanni pepererat) interfecisse, quod matrem ob vitam libidinosam criminati essent. Porro necem filiorum post bellum Indicum apud Cephalionem narratam esse colligis ex Syncell. p. 147, ubi : Εἶτ' ἐπάγει (sc. Κεφαλίων) γένεσιν Σεμιράμεως... στρατείην τε αὐτῆς κατὰ τῶν Ἰνδῶν καὶ ἧτταν, καὶ ὅτι τοὺς ἰδίους ἀνεῖλεν παῖδας, καὶ ὑπὸ Νινύου.. ἀνῃρέθη. Auctores vero in Assyriacis Cephalio se secutum esse dicit (ap. Sync. l. l) Κτησίαν, Ζήνωνα, Ἡρόδοτον. Quorum Zeno ignotus plane homo est; neque dubito reponendum esse Δείνωνα, qui Assyriacôn scriptor post Ctesiam longe notissimus est. E Ctesia aut ex Dinone etiam Nicolaus hausisse putandus est. Illud verisimilius est, quandoquidem sæpius Ctesiam et Nicolaum componere licet. Ac omnino quæ apud Nicolaum de rebus Assyriorum Medorumque leguntur, eundem plane narrationis colorem habent, quem ea produnt, quæ Plutarchus in Vit. Artoxerxis e Ctesia exscripsit. — 1. ἐθεᾶτο τὴν στρατιὰν] Cf. Diodor. I, 13, 3, ubi Semiramis post res Babyloniæ constitutas in Media paradisos condidisse narratur circa Bagistanum rupem aliamque petram, καθ' ἣν οἰκοδομήματα πολυτελῆ πρὸς τρυφὴν ἐποίησεν, ἐξ ὧν τὰ κατὰ τὸν παράδεισον ἀπεθεώρει φυτουργεῖα καὶ πᾶσαν τὴν στρατιὰν παρεμβεβληκυῖαν ἐν τῷ πεδίῳ. Idem c. 14, 2 : Εἰώθει δὲ καὶ κατὰ τὰς στρατοπεδείας μικρὰ χώματα κατασκευάζειν, ἐφ' ὧν καθιστᾶσα τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἅπασαν κατώπτευε τὴν παρεμβολήν. — 2. Ὄννεω] ὄννεων codex. Forma ionica Ctesiam, non vero Dinonem, auctorem prodit. Filios e Semiramide Onnes susceperat duos, Ὑαπάτην et Ὑδάσπην, teste Ctesia ap. Diodor. II, 6, 1. Mox cod. ἀποφθάσαντας. — 3. ἀκόλαστον μητέρα] Cf. Diodor. II,

νην ἐφ' ὧν ἐτύγχανεν ἀνθρώπων τούς γε νεανίας (4) ὄντας. Πυνθανομένων δ' ἐκείνων καὶ τίς γενήσεται τρόπος, εἶπεν ὡς οὐδὲν χρὴ κάμνειν, ἀλλ' ἀναβάντας πρὸς αὐτὴν ἐπὶ κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἐπειδὰν αὐτὸς κελεύσῃ, (εἶχε δὲ ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν) ὠθεῖν αὐτὴν ἀπ' ἄκρου εἰς τὰ κάτω. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνέθεντο καὶ πίστεις (5) ἔδοσαν ἀλλήλοις ἐπί τινος ἱεροῦ. Ἔτυχε δὲ κατόπισθε τοῦ βωμοῦ ἔνθα συνετίθεντο ἀνὴρ Μῆδος ἀναπεπτωκὼς καὶ πάντα ἀκούων, ὃς ἐπεὶ ᾔσθετο, γράψας ἅπαν εἰς διφθέραν Σεμιράμει πέμπει διά τινος. Ἡ δὲ ἀναγνοῦσα τῇ ὑστεραίᾳ ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἀναβιβασαμένη καλεῖ τοὺς Ὄννεω παῖδας καὶ κελεύει ὅ τι δήποτ' ἐννοουμένη (6) ἥκειν ὡπλισμένους. Καὶ ὁ Σατιβάρας χαίρων τοὺς νεανίσκους μετήει, ὡς (7) ὑπὸ θεοῦ ὀρθουμένης σφίσιν τῆς πράξεως, ἐπειδὴ ὡπλισμένους αὐτοὺς ἡ μήτηρ ἐκάλει. Ἀφικομένων δὲ, μεταστῆναι τὸν εὐνοῦχον κελεύσασα Σεμίραμις (8) λέγει πρὸς τοὺς νεανίσκους· « Ὦ καλοῦ κἀγαθοῦ πατρὸς κακοὶ παῖδες, οἳ πεισθέντες ὑπὸ κακοῦ δούλου μητρὶ τῇ ἑαυτῶν θάνατον ἐβουλεύσασθε, ὡς ἐμὲ (9) ἐνθένδε ὤσετε παρὰ θεῶν τὰ κράτη ἔχουσαν· ἀλλ' ἥδ' (10) ὑμῖν ἐγώ· καί με κατὰ κρημνοῦ (11) τοῦδε ὠθεῖτε, ἵνα δὴ κλέος ἔχοιτε πρὸς ἀνθρώπων, καὶ βασιλεύοιτε κτείναντες τήν τε μητέρα Σεμίραμιν καὶ Νινύαν τὸν ἀδελφόν (12). » Ἐδημηγόρησε πρὸς Ἀσσυρίους. Ζήτει ἐν τῷ Περὶ δημηγοριῶν.

qui juventutis flore præstarent. Quærentibus illis, quænam ratio negotii futura esset, nihil magnopere laborandum esse respondit, sed quando ad matrem in cacumen montis, ipso arcessente (hanc enim curam sibi mandaverat), adscenderint, eam de summa rupe in profundum detrudere jussit. De his igitur inter eos convenit, fidemque sibi mutuam dederunt ad fanum quoddam. Accidit autem ut pone aram, ubi conjurabant, vir Medus recumbens omnia audiisset. Quæ ille in membranam inscripta per nuntium ad Semiramidem perferenda curavit. Hæc vero, lectis literis, postridie in cacumen montis egressa, filios Onnis advocari eosque pro suo ipsius consilio quodam armatos accedere jubet. Gaudens juvenes arcessivit Satibaras, quasi numine inceptum adjuvante, quoniam armatos mater adesse vellet. Ubi advenerant, Semiramis eunuchum facessere jubet, et ad juvenes se convertens, « O patris optimi, inquit, filii pessimi, qui a misero servo persuaderi vobis passi estis, ut matri vestræ necem ex insidiis parantes hinc me dejiceretis, quæ deorum gratia nacta sum imperium. Agite, jam ecce me! de rupe hac date præcipitem, ut gloriam sic apud homines vobis comparetis atque Semiramidis matris Ninyæque fratris cæde regnum obtineatis. » Deinde ad Assyrios verba fecit. *Vide excerpta De concionibus.*

8.

Exc. De virt. Ὅτι Σαρδανάπαλλος (1) Ἀσσυρίων ἐβασίλευσεν, ἀπό τε Νίνου καὶ Σεμιράμεως τὴν βασιλείαν παραδεξάμενος, οἴκησιν ἔχων ἐν Νίνῳ, ἔνδον τὸ σύμπαν ἐν τοῖς βασιλείοις διατρίβων, ὅπλων μὲν οὐχ ἁπτόμενος, οὐδ' ἐπὶ θήραν (2) ἐξιὼν, ὥσπερ οἱ πάλαι βασιλεῖς, ἐγχριόμενος δὲ τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπογραφόμενος, πρός τε τὰς παλλακίδας ἁμιλλώμενος περὶ κάλλους καὶ ἐμπλοκῆς, τό τε σύμπαν γυναικείῳ ἤθει χρώμενος. Κατὰ δὲ τὰ πρότερον συντεταγμένα, ἐπὶ τὰς θύρας αὐτῷ παρῆσαν οἵ τε ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν σατράπαι, ἄγοντες τὰς (3) εἰρημένας δυνάμεις, καὶ δὴ Ἀρβάκης ὁ Μήδων ὕπαρχος, ἀνὴρ τόν τε βίον σώφρων, καὶ πραγμάτων, εἰ δή τις ἄλλος, ἔμπειρος, τετριμμένος τε ἐν κυνηγεσίοις καὶ πολέμοις, καὶ πολλὰ μὲν πάλαι γενναῖα ἐξειργασμένος, πλείω

8.

Sardanapallus Assyriorum rex, qui a Nino et Semiramide per seriem successionum regnum accepit, assidue intra palatium in urbe Nino degebat, neque arma tractans unquam, nec venatum egrediens more superiorum regum, sed faciem liniens, atque oculos pingens et cum pellicibus de forma et comæ compositione contendens, prorsusque muliebri diffluens mollitie. Jam ex more institutoque majorum ad portas palatii aderant provinciarum omnium satrapæ copias illas, quas diximus, adducentes; quos inter Arbaces Mediæ præfectus, vir singulari temperantia, rerumque usu ac dexteritate haud vulgari præditus, atque in venatibus bellisque exercitatus : qui quum multa antehac strenue fecisset, tum vero adhuc majora animo agitabat. Hic quum

13, 4 : Ἐπιλεγομένη δὲ τῶν στρατιωτῶν τοὺς εὐπρεπείᾳ διαφέροντας, τούτοις ἐμίσγετο, καὶ πάντας τοὺς αὐτῇ πλησιάσαντας ἠφάνισε. Syncell. p. 64, B; Justin. I, 2. Vide Ctesiæ fr. p. 25. — 4. ἐφ' ὧν ... τούς γε νεανίας] ὑφ' ὧν... τούςδε νεανίας codex. Quodsi codicis verba recte habent, statuendum foret post Τοὺς δὲ νεανίας, plura excidisse; et λιχνευομένην sensu passivo deberi intelligi. Quamquam non tam appetita esse quam appetivisse Semiramis anus dicitur. — 5. πίστεις] πίστις codex. — 6. Armatos adesse jusserit, eo consilio ut coram Assyriis diceret armis instructos ad cædem ipsius huc ascendisse. — 7. μετήει ὡς] μετηειὼς cod. — 8. κελ. Σεμ.] κελεύσασε μίραμις cod. — 9. ἐμὲ] μὲν cod. — 10. ἥδ'] ἴδ', absque accentu, codex. Subintellige πάρειμι vel tale quid. Cf. v. c. Herodot. I, 115 : Εἰ ὧν ἄξιός τευ κακοῦ εἰμὶ, ὅδε τοι πάρειμι. — 11. κρημνοῦ] κριμνοῦ τοῦ δεωθεῖτε codex. — 12. τὸν ἀδελφὸν] τὸν δ' αὐτὸν ἐδημ. κτλ. codex. Locus mutilus.

8. *Cod. Turonens. fol.* 225, 2 – 18 *vso.* Quæ h. l. et fragmento 9 fuse exponuntur, paucis indicat Diodor. II, 24, 1-4. — 1. Σαρδαναπάλος codex h. l. — 2. θήραν] θύραν codex. — 3. τὰς εἰρημένας] τάς τε εἰρ. codex. Possis, τάσδε. Orel-

δ᾽ ἔτι καὶ μείζω τότε διανοούμενος. Οὗτος ἀκηκοὼς τόν τε βίον καὶ τὰ ἤθη, οἷς χρῆται ὁ βασιλεὺς, εἰς νοῦν ἐνεβάλετο καὶ ἐνεθυμήθη ἄρα, ὅτι ἀπορίᾳ γενναίου ἀνδρὸς οὗτος ἔχοι τὰ τῆς Ἀσίας (4) κράτη· καὶ βουλὴν συντίθεται περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς.

interiorem; regis vitam moresque auditu accepisset, ita secum reputare cœpit, penuria viri cujuspiam strenui penes Sardanapallum regnum Asiæ stare. Itaque de rerum summa consilium iniit.

9.

Exc. De insid. : Ὅτι ἐπὶ Σαρδαναπάλλου, τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων, Ἀρβάκης ὁ Μῆδος ἀκηκοὼς τὸν βίον καὶ τὰ ἤθη οἷς χρῆται ὁ βασιλεὺς, εἰς νοῦν ἐνεβάλετο καὶ ἐνεθυμήθη ἄρα, ὅτι ἀπορίᾳ γενναίου ἀνδρὸς οὗτος ἔχοι τὰ τῆς Ἀσσυρίας κράτη. Ἀνδρειότατον (1) δὲ φῦλον τὸ Μηδικὸν ἐδόκει τότε μετὰ τὸ Ἀσσύριον εἶναι. Οὗτος οὖν ὁ Ἀρβάκης ἐν ὁμιλίᾳ γενόμενος Βελέσυι τῆς Βαβυλῶνος ἄρχοντι, ἅτε συνεδρίτης (2) ὢν αὐτῷ πρὸ τῶν βασιλειῶν θυρῶν, ἀνδρὶ τοῦ Χαλδαίων γένους, (ἱερεῖς δ᾽ οὗτοι ἦσαν καὶ πρώτην ἔφερον τιμὴν,) συντίθεται αὐτῷ, καὶ κοινῇ βουλεύουσιν ἐπιθέσθαι τῇ ὅλῃ ἀρχῇ, τά τε Ἀσσυρίων κράτη μεταστῆσαι εἰς Μήδους. Ἀστρονομώτατοι δὲ πάντων ἦσαν Βαβυλώνιοι, καὶ σοφίᾳ καὶ μαντικῇ, τῇ τε δι᾽ ὀνειράτων καὶ τεράτων, προύχοντες, πάσῃ τε, ὡς εἰπεῖν, τῇ (3) ἀμφὶ τὰ θεῖα ἐπιστήμῃ. Καὶ δὴ καὶ τότε ὁ Βέλεσυς τῷ Ἀρβάκῃ διαλεγόμενος πρὸ τῶν θυρῶν πλησίον τινὸς φάτνης, ἐν ᾗ δύο ἵπποι ἐξεφατνίζοντο· καί πως ἐν μεσημβρίᾳ κατέδαρθεν αὐτόθι, καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ ἔδοξεν ὁρᾶν τὸν ἕτερον τῶν ἵππων ἐπιφορεῖν τῷ στόματι ἐπὶ τὸν Ἀρβάκην καθεύδοντα καὶ αὐτὸν ἄχυρα, τὸν δὲ ἕτερον ἐρέσθαι· « Τί τοῦτο ποιεῖς, ὦ δαιμόνιε (4), καὶ τὰ ἄχυρα τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιφέρεις; » Τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι· « Φθονῶ (5) αὐτῷ· μέλλει γὰρ βασιλεύειν ἁπάντων ὧν νῦν ἄρχει Σαρδανάπαλλος. » Ταῦτ᾽ ἰδών τε καὶ ἀκούσας ὁ Βαβυλώνιος τὸν Μῆδον ἐγείρει καθεύδοντα, καὶ δή (6) τι πλέον τὰ θεῖα εἰδὼς, συμβάλλει τὴν τοῦ ὀνείρου φήμην, καὶ κελεύει τὸν Ἀρβάκην ἰέναι παρὰ τὸν Τίγριν ποταμὸν ῥέοντα πλησίον τῆς Νίνου καὶ προσκλύζοντα τὸ τεῖχος. Ἰόντων δὲ καὶ πολλὰ λεσχηνευομένων, ὡς ἂν ἑταίρων, λέγει ὁ Βέλεσυς· « Ἄγε δὴ, ὦ Ἀρβάκη, εἴ σε θείη σατράπην Κιλικίας (7) Σαρδανάπαλλος ὁ δεσπότης, τί ἄν μοι δοίης τῷ εὐαγγελιζομένῳ; » Ὁ δ᾽ ἀποκρίνεται· « Τί μου, ὦ δαιμόνιε, καταγελᾷς; διὰ τί δ᾽ ἂν (*) με σατράπην Κιλικίας θεῖτο, ἄλλους ἐμοῦ κρείττους παρελθών; » Καὶ ὅς· « Ἀλλ᾽ εἴ γε δοίη, πλέον (8) γάρ τι εἰδὼς λέγω, τίς ἐμοὶ κείσεται χάρις παρὰ σοί (9); » Κἀκεῖνος· « Οὔτι μέμψῃ, ἔφη, μεθέξεις γὰρ τῆς ἀρχῆς οὐκ ἐλάχιστον μέρος. » Ὁ δὲ εἶπεν· « Εἰ δὲ Βαβυλῶνός

9.

Imperante Assyriis Sardanapallo, Arbaces Medus quum vitam ac mores, quibus rex uteretur, audiendo accepisset, in animum induxit menteque agitans sibi persuasit, ob penuriam viri strenui fieri, ut iste regnum Assyriæ obtineret. Medorum gens tunc post Assyrios omnium fortissima esse existimabatur. Ille igitur Arbaces, quum consuetudine uteretur Belesyis Babyloniorum ducis, quippe qui juxta ipsum ad portas regiæ excubias ageret, vir ex Chaldæorum genere oriundus (qui sacerdotes erant et præ ceteris honorabantur) : consilia huic communicat. Atque convenit inter eos, ut insidiis summum imperium invadant, regnumque ab Assyriis ad Medos transferre studeant. Erant vero Babylonii astronomi omnium peritissimi, et sapientia et divinatione e somniis et prodigiis instituenda et, ut verbo dicam, universa rerum divinarum scientia excellebant. Ac tunc quoque Belesys cum Arbace colloquebatur ante portas palatii prope præsepe aliquod, e quo paleas equi duo ejiciebant; et forte accidit ut ibi etiam meridiaretur. Tum per quietem cernere sibi visus est alterum equorum paleas ex ore in Arbacen, qui et ipse ibi dormiebat, jacere, alterum autem quærere : « Cur hoc tu facis, o lepidum caput, paleasque homini isti immittis? » illum vero respondere : « Invideo ei; mox enim rex erit eorum omnium, quibus nunc Sardanapallus imperat. » Hæc ubi vidit et audivit Babylonius, e somno Medum excitat, et pro ea qua pollebat rerum divinarum scientia, conjectando assequitur quidnam somnium istud ominaretur. Hortatur deinde Arbacem, ut ad Tigrin fluvium, qui Ninum præterfluebat ipsa mœnia lambens, obambularent. Inter ambulandum quum familiariter multa, uti fit, confabularentur, inter alia Belesys, « Agedum, Arbace, inquit, si Sardanapallus rex satrapam te Ciliciæ statuet, quid dares mihi læta hæc nuntianti? » Respondet ille : « Cur irrides me, o bone? Quam ob rem, quæso, me Ciliciæ satrapam constitueret præ aliis multis me præstantioribus? » Alter vero : « Sed fac eum hoc tibi largiri (et bene scio quid dicam); quamnam tunc mihi gratiam haberes? » Ad hæc Arbaces : « Haud tu quereris, inquit : muneris partem haud minimam tecum communicabo. » Tum Belesys : « Sin te totius Babyloniæ satrapam

lius conjecit τὰς διῃρημένας, *distributas inter ipsos*. Oschnerus ap. Orellium : τὰς διειρημένας, *regis jussu imperatas*, novo vocabuli sensu. Possis τὰς ὡρισμένας, quo verbo Diodorus utitur II, 21, 3 : κατ᾽ ἐνιαυτὸν (Σαρδαν.) μετεπέμπετο στρατιωτῶν ἀριθμὸν ὡρισμένον. At bene habet εἰρημένας. Nam Diodorus (II, 21 sqq.), antequam de Arbacis rebellione agat, de militari isto instituto fusius exponit; sic etiam Nicolaus, eodem Ctesia duce, fecisse putandus est. — 4. Ἀσίας] Ἀσσυρίας est initio fragmenti sequentis, ubi eadem habes.

9. *Cod. Escorial. fol.* 75, 20 *vso* — 76, 15 *vso*. — 1. ἀνδρειότατον] ἀνδριότατον cod. — 2. συνεδρίτης] Nota vocabulum. — 3. τῇ] τὰ cod. Mox pro Ἀρβάκῃ codex ἀρβάκι. — 4. δαιμόνιε] δαίμονι εἶ cod. — 5. φθονῶ] φθόνῳ cod. — 6. καὶ δὴ] καὶ εἰ δὴ cod. Deinde πλεῖον pro πλέον, sed infra bis codex πλέον. — 7. Κιλικίας] εἴ σε θέλησα τράπη ἠλικίας cod. — * ἂν] codex αὖ. — 8. πλέον] πλέων cod. — 9. σοί] σύ cod.

σε πάσης σατράπην ποιήσειε, πῶς ἐμοὶ χρήσῃ; » Καὶ ὃς, « Παῦσαι πρὸς τοῦ Διὸς, ἔφη, σφόδρα μου κατακερτομῶν· οὐ γὰρ οἶμαι ἐπιτήδειος εἶναι, Μῆδος ὤν, ὑπὸ Βαβυλωνίου καταγελᾶσθαι. » Κἀκεῖνος· « Ἀλλ' οὐ μὰ τὸν μέγαν Βῆλον ἔγωγέ σου καταγελῶν ταῦτα λέγω, ἀλλὰ πλέον τι τεκμαιρόμενος (10). » Καὶ ὃς ἔφη· « Ἀλλ' ἐάν γε Βαβυλῶνος σατραπεύσω, σὲ ὕπαρχον (11) καταστήσω τῆς ὅλης σατραπείας. » Καὶ ὁ Βαβυλώνιος· « Ἀλλ' ἔγωγέ σοι οὐκ ἀπιστῶ· τόδε μοι λέξον· εἰ βασιλεὺς εἴης ἁπάσης ὁπόσης νῦν Σαρδανάπαλλος ἄρχει, τί ἐμὲ ποιήσειας; » Ὁ δ' Ἀρβάκης εἶπεν· « Εἴ σου, ὦ τλῆμον, ταῦτα ἀκούσειε Σαρδανάπαλλος, εὖ ἴσθ' ὅτι καὶ σὺ κἀγὼ κακῶς ἀπολούμεθα. Ἀλλὰ τί σοι ἐπῆλθε ταῦτα ληρεῖν; οὐ παύῃ φλυαρῶν; » Καὶ ὃς τῆς χειρὸς αὐτοῦ λαβόμενος εὐτόνως· « Ἀλλὰ μὰ τήνδε τὴν δεξιὰν τὴν ἐμοὶ τιμίαν καὶ τὸν μέγαν Βῆλον, οὐ παίζων λέγω, ἀλλὰ τὰ θεῖα κάλλιστα εἰδώς. » Καὶ ὁ Ἀρβάκης εἶπεν· « Δώσω σοι Βαβυλῶνα ἔχειν καὶ ταῦτα ὑπὸ σεαυτῷ (12) ἀτελῆ. » Καὶ ἐπὶ τούτοις δεξιὰν αἰτοῦντος, μάλα προθύμως δίδωσι. Καὶ ὃς εἶπε· « Βασιλεύσεις τοίνυν, εὖ ἴσθι, ἀψευδῶς. » Καὶ ἐπεὶ ταῦτα συνέθεντο, ἐπὶ θύρας ᾤχοντο ὀπίσω θεραπεύσοντες τὰ εἰωθότα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ὁμιλίᾳ γενόμενος ἑνὶ τῶν πιστοτάτων εὐνούχων ὁ Ἀρβάκης ἐδεήθη αὐτοῦ δεῖξαί οἱ τὸν βασιλέα· σφόδρα γὰρ ἐπιθυμεῖν τὸν δεσπότην ὅστις εἴη θεάσασθαι. Τοῦ δὲ εἰπόντος ἀδύνατον αὐτὸν ὁρᾶν (13), μηδένα γὰρ πώποτε τυχεῖν τούτου, τότε μὲν ἡσύχασεν. Αὖθις δὲ μικρὸν διαλιπὼν λιπαρέστερον αὐτοῦ ἐδεῖτο, φάσκων ἀντὶ πολλοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ταύτην ἀλλάττεσθαι τὴν χάριν. Ὁ δὲ εὐνοῦχος νικώμενος (14) ὑπ' αὐτοῦ, ἦν γὰρ ἐς τὰ μάλιστα ἐπιτήδειος, καὶ οὐ βουλόμενος αὐτῷ ἀχαριστεῖν, ὑπέσχετο εἰ καιρὸς εἴη μνησθήσεσθαι τῷ δεσπότῃ ᾤκει ** ἔνθα ἐτελεύτησεν (15).

crearet, quid mihi præstares! » « Per Jovem, ait alter, desine conviciis tuis me proscindere. Nam Medus ego non is, opinor, sum quem Babylonius vir irrisum habeat. » Et Belesys : « At per Belum maximum, non ut te irrideam hæc ego dico, sed quid futurum sit ex indiciis conjectans. » Tum alter, « Age, inquit, si Babyloniæ ero satrapa, procuratorem totius satrapiæ te constituam. » Et Babylonius : « Non ego certe tibi diffido. Jam hoc mihi dicas. Si tu rex esses regionis universæ quam nunc Sardanapallus obtinet, quid mihi faceres? » Tum Arbaces : « Quodsi, inquit, Sardanapallus hæc, o miser, te loquentem audiret, et tu et ego, bene teneas, male periremus. Sed quid in mentem tibi venit, ut ista blateres? Nonne finem facies nugarum? » At ille manum ejus prehensans firmiter : « Per carissimam hanc mihi dextram et per Beli numen maximum, non ludens hæc dico, sed quid deus significet optime habens perspectum. » Ad hæc Arbaces : « Dabo tibi, inquit, Babylonem, idque, quoad tu vixeris, a tributi pensione immunem. » Et ad fidem promissi dextram postulanti dat libenter. Tum Babylonius : « Regnabis igitur, bene scito; citra mendacium res est. » Hæc inter se depecti ad fores palatii redierunt suetis functuri ministeriis. Non multo post Arbaces ex eunucho fidelissimo, cujus consuetudine utebatur, petivit, ut regem sibi ostenderet; nam magno se teneri desiderio dominum, qualis esset, conspiciendi. Ille autem dicente non posse hoc fieri, nec unquam ulli permissum esse, tunc quidem quievit. Sed paucis diebus interjectis, denuo adiens eum enixius precabatur, dictitans magna vi auri et argenti hanc se gratiam redempturum esse. Quibus subactus tandem eunuchus (benevolus enim erat quammaxime) ac nolens ingratus videri, pollicitus est se, quando tempus esset, hujus rei se velle memorem esse, ut domino... **. *Ibi finivit.*

10.

Exc. De virt. : Ὅτι ἐπὶ Ἀρταίου (1) τοῦ βασιλέως Μήδων, τοῦ διαδόχου Σαρδαναπάλλου τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως, ἦν ἐν Μήδοις τότε κατά τε ἀνδρείαν καὶ ῥώμην δοκιμώτατος Παρσώνδης, παρά τε βασιλεῖ μάλιστα ἐπαινούμενος καὶ ἐν Πέρσαις, ὅθεν ἦν γένος, ἐπί τε εὐβουλίᾳ καὶ κάλλει σώματος. Δεινὸς δὲ καὶ θῆρας αἱρεῖν, ἐν σταδίᾳ τε μάχῃ καὶ ἀπὸ ἅρματος καὶ ἵππου μάχε-

10.

Regnante apud Medos Artæo, [qui post Sardanapallum Assyrium Medis imperavit,] fuisse quidam dicitur in Media Parsondas, vir robore et fortitudine singulari, qui et apud regem et inter Persas, a quibus originem ducebat, ob prudentiam ac pulcritudinem summo in honore erat. Ad hæc in venatu feras interficere, equestri pedestrique pugna ac de curru dimicare promptissimus habebatur. Hic quum

10. τεκμαιρ.] τεκμερόμενος cod. — 11. ὕπαρχον] ὕπαρ cod. — 12. ὑπὸ σεαυτῷ] ὑπὸ ταύτῃ codex. Sive melius ἔχειν ὑπὸ σαυτῷ καὶ ταῦτα ἀτ. De re cf. Diodor. II, 28, 4 : τὴν Βαβυλῶνα ἔχειν ἀτελῆ συνεχώρησεν. — 13. ἀδύνατον.. ὁρᾶν] ἀδυνάτω.. ἐρᾶν cod. — 14. νικόμενος cod. — 15. ᾤκει] corruptum. Quid lateat, nescio. Folium in codice prototypo excidisse videtur. Quod ipsum fortasse significatur verbis ἔνθα ἐτελεύτησεν quæ ab ipso scriba profecta esse putari possit. Ceterum tu videas.

10. *Cod. Turonens. fol.* 225, 19 *vso* — 227, 27 *r.* — 1. Ἀρταίου]. Valesius; Ἀρβάκου codex, aperto errore, ut ex seqq. apparet. Quamquam errorem non scribæ, sed ipsius excerptoris fuisse indicare videntur verba : τοῦ διαδόχου Σαρδαναπάλλου τ. Ἀσσ. βασιλέως, quæ in Arbacen cadunt, non item in Artæum, qui Arbianæ successor, Medorumque rex sextus fuit (731-692 a. C.), uti ex Ctesia refert Diodorus II, 32, 6. Ceterum quæ nostro fragmento narrantur, causa et origo fuerunt belli ingentis, quo Cadusii, Medis hucusque subjecti, in libertatem se vindicarunt. De ipso bello fusius exponit Diodorus II, 23; causam ejus verbo indicat. Ita habet : Ἐπὶ δὲ τούτου (sc. τοῦ Ἀρταίου) συστῆναι μέγαν πόλεμον (Κτησίας λέγει) τοῖς Μήδοις πρὸς Καδουσίους διὰ τοιαύτας αἰτίας. Παρσώνδην τὸν Πέρσην, θαυμαζόμενον ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, φίλον τε ὑπάρξαι τῷ βασιλεῖ καὶ μέγιστον ἰσχῦσαι τῶν μετεχόντων τοῦ βασιλικοῦ συνεδρίου. Τοῦτον δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἔν τινι κρίσει λυπηθέντα φυγεῖν μετὰ πεζῶν μὲν τρισχιλίων, ἱππέων δὲ χιλίων εἰς Καδουσίους,

σθαι. Οὗτος ὁρῶν Νάναρον (2) τὸν Βαβυλώνιον διαπρεπεῖ κόσμῳ χρώμενον ἀμφὶ τὸ σῶμα, καὶ ἐλλόβια ἔχοντα, καὶ κατεξυρημένον εὖ μάλα, γυναικώδη τε καὶ ἄναλκιν, ἔπειθεν Ἀρταῖον ἀφελέσθαι αὐτὸν τὴν ἀρχὴν καὶ ἑαυτῷ δοῦναι, δυσχεραίνων σφόδρα τὸν ἄνθρωπον. Ὁ δὲ ὤκνει συγχέας τὰ συγκείμενα ὑπ' Ἀρβάκεω (3) ἀδικεῖν τὸν Βαβυλώνιον. Ἐπεὶ δὲ δὶς καὶ τρὶς ὁ Παρσώνδης ἐνέτυχεν (4) Ἀρταίῳ, καὶ ταὐτὸν ἤκουσεν, ἡσύχαζεν· οὐ μὴν τὸν Νάναρον ἔλαθεν. Αἰσθόμενος δ' ἐκεῖνος τὴν γνώμην τἀνδρὸς, μεγάλα δῶρα τοῖς ἑαυτοῦ (5) ὑπέσχετο καπήλοις, εἴ τις αὐτῷ Παρσώνδην συλλαβὼν ἄγοι (6)· ἕπονται δ' οὗτοι πολλοὶ τῷ βασιλέως στρατῷ. Καί ποτε κατὰ δαίμονα κυνηγετῶν ὁ Παρσώνδης ἐλαύνει πόρρω ἀπὸ τοῦ (7) βασιλέως εἴς τι πεδίον οὐχ ἑκὰς Βαβυλῶνος. Τοὺς δὲ θεράποντας εἰς τὴν πλησίον ὕλην τρέψας, ἐκέλευσε βοῇ τε καὶ (8) ἀλαλητῷ χρῆσθαι, ὡς δὴ τὰ θηρία σοβήσων (9) εἰς τὰ πεδία· καὶ πολλοὺς μὲν ὗς ἀγρίους, πολλοὺς δ' ἐλάφους αἱρεῖ. Τέλος δ', ὄνον ἄγριον διώκων, ἐπὶ πλεῖστον ἀποσπᾶται τῶν ἑαυτοῦ, καὶ μόνος ἐλαύνων ἧκεν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, ἔνθα ἦσαν οἱ κάπηλοι ἀγορὰς εὐτρεπίζοντες τῷ βασιλεῖ· οὓς θεασάμενος ὑπὸ δίψους πιεῖν ᾔτει. Οἱ δ' ἄσμενοι ἰδόντες Παρσώνδην, προσίασιν αὐτῷ, πιεῖν τε ἐνέχεον, καὶ, τὸν ἵππον δεξάμενοι, ἀριστᾶν ἐκέλευσαν. Ὁ δὲ, οἷα πανημέριος θηρῶν, οὐκ ἀηδῶς ἤκουσεν, ἐκέλευσέ τε ἀποπέμψαι βασιλεῖ τὸν ὄνον (10), ὃν κατέλαβε, καὶ τοῖς ἀνὰ τὸν δρυμὸν οἰκέταις φράσαι, ἔνθα εἴη. Οἱ δὲ, πάντα ποιήσειν ὑποσχόμενοι, κατακλίνουσι τὸν Παρσώνδην. Καὶ δαῖτα παρέθεσαν παντοίαν, οἶνόν τε ἥδιστον πίνειν ἐπέχεον (11), ἀκρατέστερον ἐπίτηδες, ὡς μεθυσθείη. Καὶ ἐπεὶ ἅδην εἶχεν, ὁ μὲν ᾔτει τὸν ἵππον, ὡς ἀπίοι ἐπὶ τὸ βασιλέως στράτευμα· οἱ δὲ γυναῖκας εὐπρεπεῖς παραγαγόντες, ἐδείκνυόν τε αὐτῷ καὶ ἐκέλευον κοιμηθέντα αὐτόθι, καὶ εἰς νύκτα χρησάμενον αὐταῖς, ἕωθεν ἀπιέναι. Ὁ δὲ, εὐπρεπεῖς γυναῖκας ὁρῶν, ἔμεινέ τε καὶ ηὐλίσατο. Καὶ τὰ μὲν διὰ τὴν συνουσίαν, τὰ δὲ διὰ τὸν κόπον, ὕπνος αὐτὸν ἔλαβεν. Οἱ δ', ἀναστήσαντες τὴν παρακοιμωμένην γυναῖκα, πολλοὶ ἅμα ἐπιπεσόντες, συνέδησαν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπὶ Νάναρον ἐκόμισαν. Ὁ δ', ὡς εἶδεν αὐτὸν (ἤδη δὲ ἀνένηψεν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἔγνω ἵνα ἦν κακοῦ), ἤρετο (12), « Ἆρα, ὦ Παρσώνδη, κακόν τι ὑπ' ἐμοῦ πάλαι ἔπαθες, ἢ αὐτὸς ἢ τῶν σῶν τις; » Ὁ δ' οὐκ ἔφη. « Τί δὲ, πείσεσθαι προσεδόκησας » ; « Οὐκ ἔγωγε, εἶπεν». « Τί οὖν αὐτὸς ἀδικίας ἦρξας εἰς ἐμὲ, ἀνδρόγυνόν τε καλῶν, καὶ βασιλείαν τὴν ἐμὴν αἰτῶν παρὰ Ἀρταίου, ὡς δῆτα οὐδενὸς ἀξίου αὐτὸς γενναῖος ὤν; Πολλὴ δὲ χάρις Ἀρταίῳ οὐ πεισθέντι τὴν ὑπ' Ἀρβάκεω (13) δεδομένην ἡμῖν ἀρ-

Nanarum Babylonium, insigni corporis cultu conspicuum, inaures gestantem ac belle rasum prorsusque effeminatum atque imbellem conspexisset, ægre admodum id ferens petiit ab Artæo, ut regnum Nanaro ademptum sibi concederet. Sed Artæus nequaquam induci poterat, ut contra leges ab Arbace constitutas ejusmodi injuriam Nanaro faceret. Parsondas autem postquam iterum ac tertio Artæum hac de re interpellans idem semper responsum tulisset, in posterum tacuit. At Nanarus, de Parsondæ consiliis certior factus, lixis, quorum maxima multitudo regis castra sectari solet, ingentia præmia pollicitus est, si Parsondam comprehensum ad se adducerent. Forte Parsondas procul a regis comitatu inter venandum cursu abreptus in planitiem haud procul Babylone sitam pervenit, servosque circa proximam silvam dispositos clamore contentissimo resonare jussit, quo territæ feræ in campos profugerent. Ita quum apros cervosque haud paucos cepisset, tandem asinum silvestrem persecutus, procul a suis aberravit, devenitque ad eum Babyloniæ locum, in quo forte fortuna lixæ regii alimenta ac pabula regi præparabant. Quos conspicatus, quum siti enecaretur, vinum petiit. At illi, qui Parsondam agnoscerent, læti ac libentes ei vinum propinant, retentoque equo orant, ut prandium sumere velit. Parsondæ, quippe qui per totum diem venando fatigatus esset, haud ingratus is sermo fuit. Itaque onagrum, quem ceperat, ut regi mitterent, jussit, utque famulis suis per silvam dispersis, quonam in loco esset, renuntiarent. Illi cuncta, quæ imperaret, facturos se polliciti, Parsondam discumbere jubent, omnis generis dapes ei apponunt, vinum suavissimum merumque de industria ministrant, quo facilius inebrietur. Postquam Parsondam vini atque ciborum satietas cepit, extemplo equum sibi adduci petiit, quo ad regis castra pervolaret; sed lixæ mulieres formosas introducere atque ostentare ei cœperunt, orantes, ut pernoctare illic ac mulierum contubernio uti vellet, crastino sub ortum lucis commodius abiturum. Ille quum mulieres haudquaquam spernendæ formæ videret, noctem eo loco degere statuit. Tandem vero, quum partim ex venere, partim ex labore diurno in somnum esset solutus, lixæ facto simul impetu in cubiculum irruunt, detractaque ex lecto muliere Parsondam vinciunt et ad Nanarum perducunt. Quem quum Nanarus vidisset (jam enim crapulam edormierat Parsondas, quantoque in discrimine esset, intelligebat) : » Ecquando, inquit, aut tu aut tuorum quispiam aliquam a me injuriam passi estis? » « Nunquam profecto, » ait Parsondas. « An vero, ne forte patereris, timuisti? » « Minime vero. » « Cur igitur tu prior injuriam mihi intulisti, quum semivirum me appellans, regnum meum tanquam nullius pretii hominis tu fortis ac generosus ab Artæo peteres? Cui certe maximas debeo grates, quod concessum ab

παρ' οἷς ἦν ἐκδεδομένος τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν τῷ μάλιστα δυναστεύοντι κατὰ τούτους τοὺς τόπους, κτλ. — 2. Νάναρον] Νάνυβρον codex h. l. Nanarus idem est, puto, quem Athenæus XII, p. 530, B, dicit Ἄνναρον, laudato Ctesia (fr. 52; quod fragm. itaque jungendum foret Ctes fr. 25). — 3. Ἀρβάκεω] Ἀρβάκεως codex; forma ionica, uti Ὄννεω fr. 7. — 4. ἐνέτυχεν] Val ἐνέτοιχεν cod. — 5 ἑαυτοῦ] Val. ἑαυτῶν cod. — 6. ἄγοι] Coray.; ἄγει cod.; ἄγῃ vgo. — 7. τοῦ] addidit Vales. — 8. καὶ] addidit Coray; codex nonnisi τε habet. — 9. σοβήσων] Coray., σοβήσειν cod. — 10. ὄνον] Val., οἶνον cod. — 11. ἐπέχεον] Coray., ὑπέχεον cod. Paullo ante cod. Παρσώδην. — 12. ἤρετο] Vales., εἴρετο cod. — 13. Ἀρβάκεω]

χὴν ἀφελέσθαι. Διὰ τί δὴ (14) ταῦτ' ἐποίεις, ὦ κακὴ κεφαλή; » Ὁ δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, εἶπεν· « Ὤιμην αὐτὸς ἀξιώτερος εἶναι τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, ἀνδρειότερός τε ὢν καὶ ὠφελιμώτερος βασιλεῖ ἢ σὺ ὁ κατεξυρημένος τε καὶ καθυπεστιμμισμένος (15) τὼ ὀφθαλμὼ, ψιμυθίῳ δὲ τὸ χρῶμα ἐναλειφόμενος. » Καὶ ὅς, « Εἶτ' οὐκ αἰσχύνῃ, ἔφη, σὺ ὁ τηλικοῦτος ὑπὸ τοῦ χείρονος συνειλημμένος, ἐπειδὴ γαστρὸς ἥττων καὶ αἰδοίων ἐγένου; Ἀλλ' ἐγώ σε, ἔφη, θήσω γυναικῶν ἁπαλώτερον καὶ λευκότερον τὴν χροιὰν οὐ πολλοῦ χρόνου. » Καὶ ἐπώμοσε τόν τε Βῆλον καὶ τὴν Μύλιττα (16)· οὕτως γὰρ τὴν Ἀφροδίτην καλοῦσι Βαβυλώνιοι. Καὶ ἅμα καλέσας τὸν εὐνοῦχον, τὸν τὰς μουσουργοὺς πεπιστευμένον, « Τοῦτον, ἔφη, ἄπαγε, καὶ ξυρήσας τὸ ὅλον σῶμα, καὶ κισηρίσας πλὴν κεφαλῆς, δὶς τῆς ἡμέρας λοῦε, καὶ σμῆχε ἀπὸ λεκίθου, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπογραφέσθω, καὶ τὰς κόμας ἐμπλεκέσθω, ὥσπερ αἱ γυναῖκες· μανθανέτω δὲ ᾄδειν καὶ κιθαρίζειν καὶ ψάλλειν, ἵνα μοι μετὰ τῶν μοσουργῶν λειτουργῇ, γυναικὶ ὡμοιωμένος, μεθ' ὧν καὶ δίαιταν ἕξει, λεῖος ὢν τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν αὐτὴν καὶ τὴν τέχνην ἔχων. » Ταῦτα εἰπόντος, ὁ εὐνοῦχος παραδεξάμενος τὸν Παρσώνδην, κατεξύρησέ τε ὅλον πλὴν κεφαλῆς, καὶ τὰ προσταχθέντα ἐδίδασκε, καὶ ἐσκιατράφει, λούων ἑκάστης ἡμέρας δὶς, καὶ λεαίνων, ὁμοδίαιτόν τε ποιῶν ταῖς γυναιξὶν, ὥσπερ ὁ δεσπότης προσέταξεν. Καὶ οὐ πολλοῦ χρόνου γίνεται ἄνθρωπός τε λευκὸς καὶ ἁπαλὸς καὶ γυναικώδης, ᾖδέ τε καὶ ἐκιθάριζε πολὺ κάλλιον τῶν μουσουργῶν· οὐδείς τε ἂν ἰδὼν αὐτὸν λειτουργοῦντα ἐν συμποσίῳ Ναναρῳ (17) οὐχὶ γυναῖκα ὑπέλαβε, καὶ πολύ γε ἐκείνων εὐπρεπέστερον, μεθ' ὧν ἑκάστοτε ἐλειτούργει. Βασιλεὺς δὲ ὁ Μήδων Ἀρταῖος, ἐπειδὴ πάντῃ μαστεύων Παρσώνδην ἐξέκαμε, καὶ δῶρα προτείνων, εἴ τις αὐτὸν ἀνεύροι ἢ ζῶντα ἢ τεθνεῶτα, ὑπελάμβανέ που (18) ἐν κυνηγεσίῳ ὑπὸ λέοντος ἢ ἄλλου του θηρίου καταβεβρῶσθαι, καὶ μεγάλως ἐπ' αὐτῷ ἠνιᾶτο, ἅτε ἀνδρειοτάτῳ ὄντι. Ὡς δ' ἑπτὰ ἔτη ἐγένετο αὐτῷ τοιαύτην δίαιταν ἔχοντι ἐν Βαβυλῶνι, τῶν εὐνούχων τινὰ ὁ Νάναρος μαστιγοῖ τε χαλεπῶς καὶ τὸ σῶμα αἰκίζεται. Καὶ αὐτὸν ὁ Παρσώνδης, μεγάλαις ἐλπίσιν ἐπάρας, ἀναπείθει παρὰ τὸν Ἀρταῖον εἰς Μήδους ἀποδρᾶναι, καὶ πάντα φράσαι τὰ περὶ αὐτὸν βασιλεῖ, ὡς ζῇ τε καὶ λελώβηται, μετὰ μουσουργῶν δίαιταν ἔχων, Παρσώνδης ὁ σὸς φίλος ἐκεῖνος ὁ πολεμιστήριος. Καὶ ἐπειδὴ ταῦτ' ἔφρασεν ὁ εὐνοῦχος βασιλεῖ, ἥσθη τε ἅμα καὶ μέγα στενάξας εἶπε, « Φεῦ λώβης ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, πῶς ἠνέσχετο ὁ Παρσώνδης, ὃν ἐγὼ οἶδα, θηλυνόμενος τὸ σῶμα ὑπὸ ἐχθροῦ; » Καὶ ἅμα πέμπει τινὰ τῶν πιστοτάτων ἄγγαρον (18) παρὰ τὸν Βαβυλώνιον (οὕτω γὰρ ἐκάλουν τοὺς βασιλέως ἀγγέλους). Ὁ δὲ Νάναρος ἀφικομένῳ τῷ ἀγγάρῳ, καὶ ἀπαιτοῦντι Παρσώνδην,

Arbace majoribus meis imperium mihi eripere haudquaquam sustinuit. Cur ergo hæc agebas, pessimum caput? » At Parsondas absque ulla tergiversatione, « Memet, inquit, hoc digniorem præmio existimabam, quum regi utilior, et fortitudine atque industria essem majore quam tu, qui quotidie raderis, oculos stibio, vultum cerussa depingis. » Tum Nanarus, « Te vero, inquit, non pudet, qui talis tantusque ab infirmiore captus sis, postquam gulæ atque veneri succubuisti? At ego te faxo mulieribus molliorem candidioremque brevi spatio reddam. » Hæc locutus, quum per Belum ac Mylittam (sic Assyrii Venerem appellant) juravisset, accersito eunucho psaltriis præfecto, « Hunc, inquit, mihi rasum ac pumicatum toto corpore, præterquam capite, quotidie lava ac vitello ovi deterge : sed et oculos pictos, comam instar mulieris compositam habeat, discat ad citharam et psalterium canere, ut inter psaltrias posthac muliebri habitu mihi ministret, cum quibus lævigata cute degat in posterum eadem veste, eidemque mancipatus arti. » Igitur eunuchus acceptum mox Parsondam toto corpore, præterquam capite, radit, eumque in umbra educans eodem cultu ac ceteras regias psaltrias, ac quotidie bis lavans atque lævigans, prout imperatum a rege erat, psallere docuit. Ita Parsondas brevi admodum tempore mollis et candidus prorsusque effeminatus evasit; canebatque ac citharam pulsabat multo elegantius quam reliquæ artifices : adeo ut, quicunque illum in convivio regis ludentem vidisset, nunquam dubitaturus fuerit, mulierem esse, et quidem omnium, inter quas ministrabat, formosissimam. Interim Artæus Medorum rex in conquirendo undique Parsonda defatigatus, propositis præmiis ei qui vivum illum aut mortuum invenisset, postquam nihil de eo comperit, maximo mœrore est affectus ob eximiam viri fortitudinem, quem inter venandum a leone aut hujuscemodi bestia devoratum esse existimabat. Tandem quum jam septennio eo cultu Babylone vixisset Parsondas, forte accidit ut eunuchus quidam flagris a Nanaro cæderetur. Quem crudeliter tractatum Parsondas maximis pollicitationibus eo impulit, ut in Mediam ad Artæum fugeret, remque omnem regi nuntiaret : Parsondam, regis Artæi amicum, fortissimum illum virum, vivere quidem, sed turpiter notatum inter psaltrias degere. Quæ postquam eunuchus regi narravit, simul gaudio et dolore affectus Artæus, « O facinus, inquit, indignum! Itane Parsondas is, quem ego novi, corpus suum ab inimico effeminari passus est! Statimque fidelissimum quendam angarum (sic tabellarii regii vocantur) ad Nanarum misit. Sed Nanarus, quum ad eum angarus venisset, ac Parsondam sibi reddi postulasset, negavit illum a se uspiam visum, ex quo comparere desierat. Quo responso ad Artæum perlato, alterum mox priore longe ampliorem angarum majori cum

κισθέντι.. Ἀρβάκεως codex. — 14. δὴ] sic cod., δῆτα editt. — 15 καθυπηεστιμμισμένος] Orelli, ...ϐισμένος Vales., καθυπεστιβασμένως codex; dein ψιμυθίῳ Orellius pro ψιμιθίω codicis, qui mox : ἐναφειλόμενος. Καὶ ὅσιν εἶτ'. — 16. Μύλιττα] Vales. Coray., Μόλιν cod., deinde Ἀφροδήτην et Βαβοιλώνιοι cod. — 17. Ναναρῳ] Νανύρῳ cod. — 18. ὑπέλαβέ που editt. — 18. ἄγγαρον] ἀγγάρων mavult Coray., quamquam Suidas quoque v. ἄγγαρος hunc locum exscriben.

ἔξαρνος γενόμενος, οὐδαμοῦ (19) ἔφη ἐκεῖνον ἑωρακέναι, ἐξ ὅτου ἀφανὴς ἐγένετο. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσεν Ἀρταῖος, ἕτερον ἔπεμψεν ἄγγαρον πολὺ μείζω τοῦ προτέρου καὶ δυνατώτερον· ἐπέστειλέ τε ἐν διφθέρᾳ, ῥίψαντα τὴν Βαβυλωνίαν ἀπάτην, ὀπίσω ἀποπέμπειν τὸν ἄνδρα παρ' ἑαυτὸν, ὃν ταῖς μουσουργοῖς τε καὶ εὐνούχοις παρέδωκεν, ἢ ὅτι τὴν κεφαλὴν αὐτὸς οὐχ ἕξει. Ταῦτα ἔγραψε, καὶ ἅμα ἐκέλευσε τῷ ἀνδρὶ, εἰ μὴ παραδῷ Νάναρος τὸν Παρσώνδην, λαβόμενον τῆς ζώνης ἄγειν αὐτὸν ἐπὶ θανάτῳ. Ἀφικομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἀγγάρου εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ταῦτα ἀπαγγείλαντος, ὁ Νάναρος, δείσας περὶ τῆς ψυχῆς, παραδώσειν τε ὑπέσχετο τὸν ἄνθρωπον, καὶ προσέτι, ἀπολογούμενος τῷ ἀγγάρῳ, πείσειν ἔφη βασιλέα, ὡς δικαίως μετῆλθεν ἄνδρα ἄρξαντα μεγάλης (20) ἀδικίας εἰς ἑαυτόν· πεπονθέναι γὰρ ἂν αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου χαλεπώτερα, εἰ μὴ βασιλεὺς ὁ δεσπότης αὐτοῦ ὑπερέσχε (21) τὴν δεξιάν. Ἐκ τούτου ἐπὶ πότον ἐτράπετο καὶ συνουσίαν, ἑστιῶν τὸν ἄγγαρον. Καὶ τοῦ δείπνου παρακειμένου, εἰσεληλύθεσαν αἱ μουσουργοὶ, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα γυναῖκες (22), μεθ' ὧν ἦν καὶ Παρσώνδης. Καὶ αἱ μὲν ἐκιθάριζον, αἱ δ' ηὔλουν, αἱ δὲ ἔψαλλον, ἐν πάσαις δὲ διέπρεπε μάλιστα Παρσώνδης καὶ κάλλει καὶ τέχνῃ, γυνὴ καὶ αὐτὸς νομιζόμενος. Καὶ ἐπειδὴ δείπνου ἅδην εἶχον, ἤρετο (23) ὁ Νάναρος τὸν ἄγγαρον, ἥτις αὐτῷ δοκεῖ πασῶν προφέρειν εὐμορφίᾳ τε καὶ εὐμουσίᾳ. Ὁ δ', οὐδὲν μελλήσας, ἔφη ἐκείνην, Παρσώνδην δεικνύς. Καὶ ὁ Νάναρος, κροτήσας τὼ χεῖρε, ἐγέλα ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ εἶπε, « Ταύτην ἆρα καὶ βούλει ἔχων εἰς νύκτα ἀναπαύεσθαι; » Ὁ δὲ, « Πάνυ μὲν οὖν, » ἔφη. « Ἀλλ' οὐ δώσω, » εἶπεν ὁ Νάναρος. « Τί οὖν, ἔφη ὁ ἄγγαρος, ἐμοῦ πυνθάνῃ; » Μικρὸν δὲ διαλιπὼν, « Οὗτός ἐστιν, ἔφη, Παρσώνδης, ἐφ' ὃν ἥκεις. » Ἀπιστοῦντος δ' ἐκείνου (24), ὤμοσεν. Καὶ ὁ ἄγγαρος, « Θαῦμά μ' ἔχει, ἔφη, ὅπως ζῆν ὑπέμεινε γυναικιζόμενος ἀνὴρ ἄλκιμος, καὶ οὐ διεχρήσατο ἑαυτὸν, εἰ μὴ καὶ ἄλλους ἐδύνατο· πῶς δὲ ταῦτ' ἀνέξεται ὁ δεσπότης ἀκούσας; » Ὁ δὲ Νάναρος εἶπεν, « Ἐγὼ ῥᾳδίως αὐτὸν ἀναδιδάξω, ὡς οὐδὲν ἀδικῶ. » Τότε μὲν δὴ τοιαῦτα διελέγοντο, καὶ ἐκοιμήθησαν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐνθεὶς ὁ Βαβυλώνιος εἰς ἁρμάμαξαν Παρσώνδην ἀποπέμπεται σὺν τῷ ἀγγάρῳ. Ἐπεὶ δ' ἧκον εἰς Σοῦσα, ἔνθα ἦν ὁ βασιλεὺς, δείκνυσιν αὐτῷ ὁ ἄγγαρος (25) τὸν ἄνδρα. Καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ὁ Ἀρταῖος ἐν ἀγνοίᾳ (26) γενόμενος, ἐπειδὴ ἑώρα ἀντ' ἀνδρὸς γυναῖκα γεγονότα, « Ὦ ταλαίπωρε, ἔφη, πῶς ὑπέμεινας ὧδε λωβηθῆναι, καὶ οὐ πρότερον ἀπέθανες; » Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, « Ἤ τοι ἀνάγκη, ὦ δέσποτα, καὶ θεῶν λέγεται κρείττων ὑπάρχειν. Ἐγὼ δὲ ἔτλην καὶ ἐκ τοιῶνδε παθημάτων ζῆν (27), ἵνα ἅμα μέν σε ἐγγένοιτό

potestate misit cum literis in membrana scriptis, quibus mandabat Nanaro, ut abjectis cavillationibus atque præstigiis Babylonicis, Parsondam, quem inter psaltrias atque eunuchos haberet, sibi quamprimum redderet, secus sciret, caput sibi demptum iri. Simulque angaro imperavit, si forte Nanarus Parsondam reddere detrectaret, ut arrepta et detracta zona eum ad supplicium abduceret. Igitur quum hic alter angarus Babylonem venisset, et cuncta, quæ in mandatis habebat, exposuisset, de salute sua metuens Nanarus, traditurum se hominem promisit, eoque amplius persuasurum se regi affirmavit, recte atque ordine fecisse se, qui hominem, a quo gravissima injuria lacessitus esset, ultus fuerit : quippe multo graviora ab illo se passurum fuisse, nisi rex præsidio sibi adfuisset. Inde ad epulas conversus angarum convivio excepit. Ac simul appositis dapibus introgressæ psaltriæ centum et quinquaginta mulieres (inter quas et Parsondas erat), aliæ cithara, aliæ tibia, aliæ psalterio ludere cœpere; sed formæ venustate et præstantia artis ceteras longe anteibat Parsondas, quem cuncti pro muliere habebant. Post finitas epulas Nanarus angarum interrogavit, quænam ex omnibus venustate ac psallendi arte excellere ei videretur. Qui, nihil cunctatus, Hæc, inquit, Parsondam demonstrans. Tum Nanarus manibus plaudere ac ridere diutissime; « Num etiam, inquit, tecum eam habere hac nocte velles? » Qui angarus, « Maxime, ait, cuperem. » « At tibi id non concedam, » inquit Nanarus. Quumque angarus subjecisset, « Cur ergo me, an vellem, interrogabas? » Nanarus, postquam paululum interquievit, « Hic, inquit, est Parsondas, quem petis. » Quod quum angarus credere haudquaquam vellet, jurejurando Nanarus affirmavit. Tum angarus, « Valde, ait, miror, quo pacto ut fortissimus se in muliebrem cultum emolliri sustinuit, nec sibi ipse, siquidem aliis non potuit, mortem conscivit. Quo autem modo dominus rex, id quum acceperit, laturus est? » « Ego vero, ait Nanarus, hoc meum factum non difficulter ei approbabo. » His tum dictis, uterque cubitum ivit. Postridie Parsondam currui impositum Nanarus cum angaro dimisit. Qui quum Susa pervenissent, qua in urbe rex degebat, angarus Parsondam regi ostendit. Sed Artæus, quum aliquando præ stupore obmutuisset (quippe pro viro mulierem videbat) tandem, « Qui, inquit, hominum miserrime, ejusmodi infamiam sustinuisti, nec te prius ex hac luce subduxisti? » Cui Parsondas, « Necessitati, ait, domine, deos etiam ipsos cedere aiunt. Ego vero tantis calamitatibus idcirco superesse sustinui, primum, ut te præsentem intueri, deinde, ut Nanarum tua ope ulcisci mihi liceret, quæ profecto nequaquam mihi mortuo contigissent. Proinde

habet accusativum ἄγγαρον. — 19. οὐδαμοῦ] Coray; καὶ οὐδαμοῦ cod. — 20. μεγάλης] Vales. μεγαπολλῆς cod., mox particulam ἂν post γὰρ inseruit Coray. — 21. ὑπερέσχε] Coray; ὑπερέχοι cod. — 22. ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα] Hinc quoque Ctesiam agnoscis qui ita ap. Athenæum XII, p. 530, B : Κτησίας ἱστορεῖ Ἄνναρον τὸν βασιλέως ὕπαρχον καὶ τῆς Βαβυλωνίας δυναστεύοντα στολῇ χρῆσθαι γυναικείᾳ καὶ κόσμῳ· καὶ ὅτι βασιλέως δούλῳ ὄντι αὐτῷ εἰς τὸ δεῖπνον εἰσῄεσαν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσαι καὶ ᾄδουσαι γυναῖκες. Ἔψαλλον δὲ αὗται καὶ ᾖδον ἐκείνου δειπνοῦντος. — 23. ἤρετο] Vales.; εἴρετο codex; mox τὰ χεῖρε idem. — 24. δ' ἐκείνου] editt., part. δὲ deest in cod. — 25. ὁ βασ... ὁ ἄγγαρος] utrumque artic. addidit Coray.; ἣν βασιλεὺς δείκνυσειν αὐτῶν ἄγγαρος cod. — 26. ἀγνοίᾳ] Vales.; ἀνοίᾳ cod. — 27.

μοι θεωρῆσαι, ἔπειτα δὲ Νάναρον τιμωρήσασθαι διὰ σοῦ, ἅπερ ἐμοὶ οὐκ ἂν ὑπῆρξε τετελευτηκότι· ἀλλὰ μή με, ἔφη, δέσποτα, ψεύσῃ τῆς ἑτέρας ἐλπίδος, ἀλλά μοι τὴν δίκην ἀπόδος παρ' ἀνδρὸς κακοῦ. » Καὶ ὁ Ἀρταῖος ὑπέσχετο, ἐπειδὰν εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκηται. Οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου ὅ τε Παρσώνδης ἀπέλαβεν τὴν ἀνδρείαν φύσιν, καὶ ὁ βασιλεὺς (28) ἀφίκετο εἰς Βαβυλῶνα· κατεβοᾶτό τε ὁσημέραι ὑπ' αὐτοῦ, ὅπως τιμωρήσεται τὸν Νάναρον. Καὶ ὃς ἧκε παρὰ βασιλέα, καὶ ἔφη δίκαια ποιῆσαι. « Πρότερος γὰρ ἐκεῖνος, οὐδὲν κακὸν παθών, ἐμὲ διέβαλεν, ἔφη, παρά σοι, ὥς με κτείνειάς τε καὶ τὴν Βαβυλῶνος ἀρχὴν αὐτῷ δοίης. » Ἀρταῖος δὲ ἔφη δικαιότερα Παρσώνδην αἰτεῖσθαι· χρῆναι (29) γὰρ μὴ σαυτῷ δικάζειν, μηδὲ τοιαύτας ἐξευρίσκειν δίκας, ἀλλὰ ἐμοὶ ἐπιτρέπειν τὴν κρίσιν· τέλος δέ σοι ἐς δεκάτην ἐξοίσω ἡμέραν τό σοι πρέπον. Ὁ δὲ Νάναρος, ταῦτα ἀκούσας, ἐν δεινῷ φόβῳ ἦν καὶ ἐπὶ Μιτραφέρνην (30) καταφεύγει, ὃς ἦν τῶν εὐνούχων δυνατώτατος, καὶ ὑπισχνεῖτο αὐτῷ χρυσίου τάλαντα δέκα, καὶ φιάλας χρυσᾶς δέκα, καὶ ἀργυρᾶς διακοσίας, καὶ [Παρσώνδῃ] ἀργυρίου (31) νομίσματος τάλαντα ἑκατόν, καὶ ἄλλας ἐσθῆτας πολυτελεῖς, βασιλεῖ δὲ χρυσοῦ μὲν τάλαντα ἑκατόν, καὶ φιάλας χρυσᾶς ἑκατόν, ἀργυρᾶς δὲ τριακοσίας, ἀργυροῦ δὲ νομίσματος τάλαντα χίλια, ἐσθῆτάς τε παμπληθεῖς, καὶ ἄλλα πολλὰ [καὶ] καλὰ δῶρα, εἰ τὴν ψυχὴν αὐτῷ ἐξαιτήσειεν καὶ τὴν Βαβυλῶνος βασιλείαν παρὰ Ἀρταίου. Καὶ ὁ εὐνοῦχος ᾤχετο παρὰ βασιλέα, καὶ πολλὰ δεηθεὶς, ἅτε ὢν τιμῆς τῆς πρώτης, εἶπεν ὅτι οὐκ εἴη θανάτου ἄξιος ὁ ἀνήρ· οὐ γὰρ κτείνειε Παρσώνδην, ἀλλὰ ὑβρισθεὶς καὶ δεινὰ παθὼν ἀνθυβρίσειεν. « Εἰ δὲ καὶ θανάτου εἴη ἄξιος, ἐμοί, ὦ δέσποτα, δὸς, ἔφη, τὴν χάριν ταύτην καὶ τὴν παραίτησιν ὑπὲρ αὐτοῦ. Δώσει δὲ ὁ ἀνὴρ σοὶ μὲν τῷ δεσπότῃ πολὺν (32) χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, Παρσώνδῃ δὲ, ποινὴν ὧν ἔδρασεν, ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου. » Πείθεται τούτοις ὁ βασιλεὺς, καὶ τοῦτο τὸ τέλος ἐκπέμπει Νανάρῳ. Καὶ ὁ μὲν προσεκύνησεν· Παρσώνδης δὲ, κινῶν τὴν κεφαλὴν, « Ὄλοιτο, ἔφη, ὁ πρῶτος χρυσὸν ἐξευρὼν εἰς ἀνθρώπων γένος· διὰ τοῦτο γὰρ ἐγὼ νῦν γέλως γέγονα ἀνδρὶ Βαβυλωνίῳ. » Καὶ ὁ εὐνοῦχος, αἰσθόμενος αὐτὸν βαρέως φέροντα, « Ὦ 'γαθὲ, ἔφη, παῦσαι ὀργιζόμενος, καί μοι πείθου, φίλος τε γίνου Νανάρῳ, ταῦτα γὰρ ὁ δεσπότης βούλεται. » Ὁ δὲ Παρσώνδης καιρὸν ἐτήρει ἀμύνασθαι, εἰ δύναιτο, τόν τε εὐνοῦχον καὶ Νάναρον, καὶ εὗρεν, καὶ ἠμύνατο. Ζήτει ἐν τῷ Περὶ στρατηγημάτων.

11.

Suidas. v. ἐξεκεκλήκει, ἐκ τοῦ δείπνου ἀνίστη· « Νυκτὸς δὲ γενομένης τοὺς οἰκέτας ἐξεκεκλήκει τοὺς Νανάρου. »

noli me altera spe frustrari, sed injuriæ mihi illat ab homine improbissimo pœnas repete. » Artæus, quum primum Babylonem venisset, sibi id curæ fore spopondit. Nec multo post et Parsondas pristinam fortitudinem recuperavit et Babylonem Artæus venit. Obstrepere igitur Parsondas ac quotidie regem interpellare, ut de Nanaro supplicium sumeret. Sed Nanarus regem quum adiisset, jure optimo a se id factum defendit. « Quippe ille nulla a me injuria lacessitus, inquit, gratuita apud te calumnia me appetiit prior, utque, me sublato, regnum Babylonis sibi donaretur, petivit. » Verum Artæus Parsondam nihil injusti petiisse dixit, illum vero in suamet ipsius causa arbitrum esse atque ejusmodi pœnas sumere minime debuisse, sed potius judicium regi permittere; porro se decimo die eam quam commeritus sit sententiam in eum laturum. His non mediocriter territus Nanarus ad Mitraphernem confugit, qui ex eunuchis summa apud regem gratia valebat, et illi quidem auri decem, argenti centum talenta, ad hæc phialas aureas decem, argenteas ducentas, ac [*Parsondæ*] centum argenti talenta et plurimam pretiosam vestem pollicetur; regi vero auri centum, argenti mille talenta, phialas aureas centum, argenteas trecentas cum pretiosa veste innumera aliisque quamplurimis muneribus daturum se spondet, dummodo salutem sibi ac Babylonis regnum incolume ab Artæo deprecetur. Igitur eunuchus recta ad regis cubiculum vadit, ac rege multum exorato (quippe maximo honore apud Artæum erat), docet nihil ultimo supplicio dignum a Nanaro admissum esse; neque enim Parsondam neci dedisse, sed gravissima adfectum injuria par pari reddidisse. « Quodsi vero etiam extremum supplicium commeritus est, rogo, domine, inquit, mihi ut veniam et absolutionem illius gratificari velis; dabit enim tibi quidem, domine, maximam auri argentique vim, Parsondæ vero pœnæ nomine argenti centum talenta. » His eunuchi sermonibus inductus rex, eam mulctam Nanaro dixit. Qua sententia ad se perlata, Nanarus regem veneratus est; at Parsondas renuens, « Male, inquit, pereat, qui primus aurum induxit in hominum commercium, quippe hujus metalli causa nunc homini Babylonio ludum ac jocum præbeo. » Eunuchus autem, ubi Parsondam graviter id ferre animadverteret, « Parsonda, inquit, suaserim tibi, ut iram omnem abjicias et cum Nanaro in gratiam redeas; ita enim dominus jubet. » Exinde Parsondas ulciscendi eunuchi ac Nanari opportunum tempus circumspicere atque observare cœpit, tandemque oblata opportunitate utrumque est ultus. *Cœtera pete ex Strategematum excerptis.*

11.

Ἐξεκεκλήκει, a cœna evocavit : « Quum autem nox ingruisset, Nanari famulos evocavit. »

ζῆν] Coray.; ζῶν cod. Mox Corayus mavult : ἔπειτα δὲ καὶ Νάναρον. — 28. ὁ βασ.] ὁ add. Coray. — 29. χρῆναι] χρῆν reponi vult Bremius ap. Orelli. At sæpe sic cum directa indirecta oratio miscetur. — 30. Μιτραφ.] Orelli et Coray.; Μητραφ. vgo. — 31. ἀργυρίου] ἀργυροῦ editt. Παρσώνδῃ vocem in cod. excidisse ex seqq. colligitur, monente Corayo. Mox αἰσθῆτας codex. — 32. πολὺν] πολὺν μὲν cod.

11. Suidæ locos duos ex Excerptis Περὶ στρατηγημάτων quæ in fr. antecedente laudantur petitos esse monuit Valesius.

Σφοδροῦ, λαμπροῦ, πολυδαπάνου. « Σφοδροῦ τε πότου γενομένου, ἐνεδρεύων ὁ Παρσώνδης αὐτὸς μὲν ὀλίγον ἔπινεν, ἐκείνοις δὲ πολὺν ἐγχεῖν τῷ θεράποντι ἐκέλευε.

Σφοδροῦ, vehementis, sumptuosi. « Quum autem vehemens esset potatio, Parsondas convivis insidians ipse quidem paullum bibebat, illis vero multum ab famulo infundi jubebat. »

12.

Exc. De virt. : Ὅτι ὁ Στρυαγγαῖος (1) μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Μαρμάρεω (2) τοῦ Σακῶν βασιλέως εἴχετο ἔρωτι Ζαριναίας (3) σιγῇ πάλαι· κἀκείνη δὲ αὐτοῦ. Καὶ ἐπεὶ πλησίον γίνεται ὁ ἀνὴρ Ῥωξανάκης (4) τῆς πόλεως, ἔνθα Σάκαις τὸ βασίλειον ἦν, ὑπήντησεν αὐτῷ Ζαριναία, καὶ θεασαμένη σὺν πολλῇ χαρᾷ ἐδεξιοῦτό τε αὐτὸν, καὶ ἐφίλησε πάντων ὁρώντων, εἴς τε τὸ ἅρμα αὐτοῦ μετενέβη (5), καὶ διαλεγόμενοι ἧκον εἰς τὸ βασίλειον. Ὑποδέχεται δὲ ἡ Ζαριναία καὶ τὴν ἑπομένην αὐτῷ στρατιὰν λαμπρότατα. Ἐκ τούτου ἐπὶ (6) τὴν αὐτοῦ καταγωγὴν Στρυαγγαῖος ἀπελύετο, ὑποστενάζων διὰ τὸν Ζαριναίας ἔρωτα. Οὐ καρτερῶν δὲ κοινοῦται τῷ πιστοτάτῳ τῶν εὐνούχων, οἵ συνείποντό οἱ. Ὁ δὲ (7) θαρρύνας αὐτὸν, παρῄνει τὴν πολλὴν ἀτολμίαν ῥίψαντα, αὐτῇ εἰπεῖν Ζαριναίᾳ. Καὶ ὃς, πεισθεὶς, ἀναπηδήσας ᾤχετο παρ' αὐτήν· ἀσμένως δὲ ἐκείνης παραδεξαμένης αὐτὸν, πολλὰ διαμελλήσας καὶ στενάξας καὶ μεταβαλὼν τὸ χρῶμα, ἐτόλμησεν ὅμως, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν, ὡς δι' ἔρωτος εἴη σφοδροῦ καιόμενος τῷ πόθῳ αὐτῆς. Ἡ δὲ πρᾴως μάλα ἀναινομένη, καὶ ἑαυτῇ ἔφη τὸ πρᾶγμα ἐπαισχὲς εἶναι καὶ βλαβερὸν, κἀκείνῳ πολὺ αἴσχιον καὶ βλαβερώτερον, γυναῖκα ἔχοντι Ῥοιταίαν τὴν Ἀστιβάρα θυγατέρα, ἣν ἀκούειν (8) πολὺ καλλίω καὶ αὐτῆς εἶναι καὶ ἄλλων πολλῶν γυναικῶν. Δεῖν οὖν αὐτὸν μὴ πρὸς πολεμίους μόνον ἀνδρίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἐπειδάν τι προσπέσῃ τῇ ψυχῇ· καὶ μὴ βραχείας τέρψεως χάριν, ἣν καὶ ἐκ παλλακίδων οἷόντ' ἔχειν, τὸν πολὺν ἀνιᾶσθαι χρόνον, εἰ αἴσθοιτο Ῥοιταία. Τοῦτ' οὖν μεθέντι ἔφη ἄλλο τι αἰτεῖσθαι· οὐδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν παρ' αὐτῆς. Ὁ μὲν δὴ, τοιαῦτα εἰπούσης, ἐπὶ πολὺ ἥσυχος ἦν, αὖθις δ' ἀσπασάμενος αὐτὴν ἀπέρχεται, καὶ ἐν πλέονι (9) ἀθυμίᾳ ἦν, πρός τε τὸν εὐνοῦχον ὠδύρετο. Τέλος δὲ γράψας εἰς διφθέραν ἐξώρκωσε τὸν εὐνοῦχον, ἐπειδὰν

12.

Post Marmaris Sacarum regis cædem Stryangæus, qui jam pridem Zarinææ amore secretius flagrabat, tunc multo magis exarsit, neque secius Zarinæa Stryangæi amore capta erat. Igitur quum Stryangæus haud procul ab urbe Roxanace esset, in qua Sacarum regia erat, Zarinæa obviam progressa eum maxima hilaritate excepit, atque in conspectu omnium exosculata in currum illius transcendit. Ita ambo inter se colloquentes palatium introierunt. Sed et cunctas Stryangæi copias Zarinæa excepit splendidissime. Inde in ædes sibi paratas Stryangæus ob Zarinææ amorem identidem suspirans se recepit. Qui quum amoris impotentia vinceretur, eunucho cuidam, omnium, quos secum habebat, fidelissimo, rem aperit. Ille confirmato Stryangæo suadet, abjecta ut omni verecundia ipsi Zarinææ amoris vim fateatur. Itaque Stryangæus eunuchi hortatu extemplo ad Zarinæam se contulit; a qua benigne exceptus, post multas cunctationes ac suspiria, colore vultus subinde commutato, tandem confirmatus Zarinææ exponit, se illius amore ac cupidine penitus deperire. Sed Zarinæa leni quadam ac miti repulsa quum sibi damnosum id ac turpe facinus fore respondit, tum longe ipsi probrosius ac periculosius, qui Rhœtæam Astibaræ filiam in matrimonio haberet, mulierem, ut auditu acceperit, multo omnium pulcherrimam; porro ipsum non in bello solum adversus hostem, sed etiam contra ejusmodi cupiditates obfirmato animo esse debere, neque voluptatis brevissimæ causa, quæ vel ex pellicibus percipi posset, in diuturnas ruere calamitates, si quidem id senserit Rhœtæa; proinde orare, ut, hoc seposito, quidvis aliud posceret, nullius enim rei repulsam laturum. Hoc Stryangæus responso accepto quum diu tacitus mansisset, tandem reginam osculatus discessit et longe majori, quam antea, ægritudine perculsus, coram eunucho gemitus edere cœpit. Postremo literis ad Zarinæa in membrana exaratis, eunuchum sacramento adegit, post-

« Sumpta autem de Nanaro ultione (Valesius ait) Parsondas ad Cadusios confugit, a quibus dux creatus bellum grave et diuturnum intulit Artæo regi Medorum, ut ex Ctesia scribit Diodorus Siculus II, 23. »

12. *Cod. Turon. fol.* 228, 28 *r.* — 228, 32 *vso.* Post Artæum, de quo in fr. antecedente sermo erat, apud Medos regnavit per annos viginti duos Artynas, cui deinde successit Astibaras. Sub hoc quum a Medis Parthi ad Sacas defecissent, bellum inter Sacas Medosque conflatum est. Committitur prœlium. Inter prœliantes eminet Sacis mulier, Marmaræ regis uxor, venustissima. Vulneratam Stryangæus, Medorum regis gener, insequitur, attingit, de equo deturbat, at precibus ejus motus incolumem dimittit. Paullo post Stryangæus a Marmara captus destinatur supplicio. Deprecatur pro eo Zarina. Non obtemperante Marmara, cæde mariti redimit salutem servatoris sui; cum Medis pangit fœdus amicitiæ, regnumque iis tradit. Sequuntur quæ nostro loco legimus. Antecedentia delibavi e Diodoro II, 34; Anonymo De claris mulierib. c. 2, Demetrio De elocut. § 218, Tzetze Hist. XII, 824. Qui omnes laudant Ctesiam (fr. 25-28), quem Nicolaus quoque sequitur. — 1. Στρυαγγαῖος] sic etiam Anonym. De mul. l. l., nisi quod codex ibi pro Στρυαγγαίου exhibet τοῦ ἀγγαίου; Demetrius l. l. : Στρυάγλιος, Tzetzes l. l. : Στρυάλιος. — 2. Μαρμάρεω] Μερμέρου Anonymus. Deinde Σακῶν Valesius scripsit pro Θρακῶν, quod codex præbet. — 3. Ζαριναίας] sic etiam Anonymus; Ζαρίναν dicit Diodorus. — 4. Ῥωξανάκης] Cf. Stephan. Byz. : Ῥοξονοκαία, πόλις· τὸ ἐθνικὸν Ῥοξονοκαῖος καὶ Ῥοξονοκαιάτης καὶ Ῥοξονοκαιανός. Aliunde de urbe non constat. Articulum ante ἀνὴρ addidit Coray. — 5. μετενέβη] Malim cum Bremio μετανέβη. — 6. ἐπὶ] sic cod.; εἰς editt. — 7. συνείποντό οἱ. Ὁ δὲ θαρρ.] σ. οἷα δὲ θ. codex; ὁ δὲ οἷα δὴ editt.; οἷα δὴ ejici voluit Coray. — 8. ἀκούειν] Val.; ἀκούει cod. — 9. πλέονι] cod., πλείονι editt. —

αὑτὸν διαχρήσηται, μηδὲν προκατειπόντα, τὴν διφθέραν ἀποδοῦναι Ζαριναίᾳ. Ἐγέγραπτο δὲ, « Στρυαγγαῖος Ζαριναίᾳ λέγει τάδε· Ἐγὼ μέν σε ἔσωσά τε καὶ τῶν νῦν παρόντων ἀγαθῶν αἴτιος γέγονα· σὺ δέ με ἀπέκτεινας καὶ πάντων ἀνόνητον πεποίηκας. Εἰ μὲν οὖν σοι ταῦτα πέπρακται δικαίως, σύ τε (10) πάντων τύχοις τῶν ἀγαθῶν καὶ εἴης μακαρία· εἰ δὲ ἀδίκως, σύ τε τοῦ αὐτοῦ πάθους ἐμοὶ πεῖραν λάβοις· σὺ γάρ (11) μοι παρῄνεσας τοιοῦτον γενέσθαι. » Ταῦτα γράψας ὑπὸ τῷ προσκεφαλαίῳ τίθησι, καὶ εἰς ᾅδου ἀπιὼν ἀνδρείως τὸ ξίφος ᾔτει. Ὁ δὲ εὐνοῦχος ***.

quam se interfecerit, extemplo Zarinææ literas redditurum, priusquam de ejus morte palam faciat. Nimirum literæ erant ejusmodi : « Stryangæus Zarinææ S. Ego te quum servaverim ac præsentis felicitatis tuæ auctor fuerim, a te sum neci datus, nec collata in te beneficia quicquam mihi profuere. Quodsi id tuum facinus ab omni culpa abest, in summa felicitate ævum degas; sin culpa haud vacas, opto, eundem ut affectum, quem ego, experiare; quandoquidem tu me, ut ejusmodi essem, cohortata es. » His literis sub pulvino collocatis, Stryangæus forti animo e vita discessurus gladium poposcit. Sed eunuchus***

[Λείπουσι δύο σελίδες.]

[*Excidit folium.*]

Suidas v. ὠμή : « Δέδοικα μὴ δόξῃς ὠμή τις εἶναι δεινῶς οὕτω τιμωρουμένη, » Νικόλαος Δαμ. φησί.

« Vereor ne videaris crudelis esse, quæ tam atrox supplicium sumas. » Verba sunt Nicolai Damasceni.

13.

Etym. M. p. 180, 43 : Ἀχαιμένης, ὁ ἥρως, ἀφ' οὗ καὶ οἱ Πέρσαι Ἀχαιμενίδαι· γέγονεν υἱὸς Περσέως· ὠνόμασται δὲ ἀπὸ τοῦ εἶναι τὸν προπάτορα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ἀχαΐας. Οὕτω Νικόλαος ἐν δευτέρῳ τῶν Ἱστοριῶν.

Achæmenes heros a quo Persæ Achæmenidæ dicti, filius fuit Persei (*Persæ*). Nomen vero inde accepit, quod (Perseus) avus Achæmenis ex Achaia oriundus erat. Ita Nicolaus Historiarum libro secundo.

[ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ Γ'.]

[E LIBRO III.]

14.

Exc. De insid. : Ὅτι Ἀμφίων καὶ Ζῆθος οἱ τῆς

Amphion et Zethus, quos in itinere Antiope pepererat,

---

10. σύ τε] Coray.; σὺ δὲ cod. Mox εἴης Coray. pro lect. cod. ᾖς. Cf. Demetrius De elocut. l. l. : Ἐρασθεὶς τῆς γυναικὸς, ἀπετύγχανεν· ἐδέδοκτο μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν· γράφει δὲ πρότερον ἐπιστολὴν τῇ γυναικὶ μεμφόμενος τοιάνδε· « Ἐγὼ μὲν σὲ ἔσωσα, καὶ σὺ μὲν δι' ἐμὲ ἐσώθης· ἐγὼ δὲ διὰ σὲ ἀπωλόμην. » — 11. σὺ γὰρ κτλ.] Sic locum adornavit Coray. Codex : ἀλλὰ γάρ μοι παρῄνεσας τοιοῦτον γενέσθαι. Ταῦτα γράψας ὑπὸ τῷ προσκ. τίθησι, εἰς ᾅδου ἀπιὼν ἀνδρείως, σὺ γάρ μοι παρῄνεσας τοιοῦτον γενέσθαι, καὶ τὸ ξίφος ᾔτει. — Quæ e Suida subjecimus eunuchi verba sunt ad Zarinæam, monente Valesio.

13. Quæ h. l. leguntur Nicolaus in Medorum historiis, nescio quo ejus loco, attulisse putandus est. Ex Ctesia vix fluxerint, sed ex græcissante logographo, ex Hellanico, suspicor, assumpta sunt. *Achaiam*, Persei Acrisio nati patriam, intellige Ἄργος Ἀχαϊκόν. Ceterum Persei filius apud reliquos scriptores (Herodot. VII, 61, Apollodor. II, 4, 5; Tzetzes ad Lycophr. 838 etc.) non Περσεὺς, sed Πέρσης dicitur, excepto loco Hellanici apud Stephan. Byz., ubi : Ἀρταῖα, Περσικὴ χώρα, ἣν ἐπόλισε Περσεὺς, ὁ Περσέως καὶ Ἀνδρομέδας. Sed fortasse utroque loco scriba peccavit. De Achæmene ut Cyri avo regiæque Persarum stirpis auctore, ex Herodoto VII, 11. I, 122 constat; de Achæmene Persæ filio nihil reperi præter locum memorabilem schol. ad Dionys. Perieg. 1053 : Πέρσῃ (l. Περσέϊ) ἐξ Ἀνδρομέδας γίνεται υἱὸς, ὃν ὁ πάππος Κηφεὺς παρ' ἑαυτῷ τρέφων Πέρσην ὠνόμασε, καὶ τελευτῶν αὐτῷ κατέλιπε τὴν τῶν Κηφήνων ἀρχήν. Χαλδαῖοι δὲ ἐπιθέμενοι αὐτῷ ἐξήλασαν τῆς χώρας. Ὁ δὲ τῶν Κηφήνων οὐκ ὀλίγους ἐπαγόμενος ἀπῆλθεν εἰς τὸ Ἀργείων ἔθνος, καὶ στασιάζοντας εὑρὼν προσθέμενός τε θατέροις κρατεῖ, καὶ Πέρσας ἀφ' ἑαυτοῦ ὀνομάζει. Καὶ ἔσχεν υἱὸν Ἀχαιμενέα, ἀφ' οὗ Ἀχαιμενίδαι οἱ Πέρσαι ἐκλήθησαν. In his vox Ἀργείων ferri nequit. Reponendum censeo Ἀρταίων. Nam *Artæorum* regionem Perseum urbibus frequentasse ex Hellanico modo vidimus. *Hellanici* autem esse ea quæ scholiasta affert colligo ex loco Stephani Byz. : Χαλδαῖοι οἱ πρότερον Κηφῆνες... Ἑλλάνικος δέ φησιν ἐν πρώτῳ Περσικῶν οὕτω (sic cod. Vrat.; vg. ὅτι)· « Κηφέως οὐκέτι ζῶντος, στρατευσάμενοι ἐκ Βαβυλῶνος ἀνέστησαν ἐκ τῆς χώρας, καὶ τὴν Χογὴν ἔσχον (ἔχον cod. Vrat.). ** οὐκέτι ἡ χώρα Κηφηνίη καλέεται οὐδὲ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐνοικοῦντες Κηφῆνες, ἀλλ' Χαλδαῖοι. » De re aliunde non constat. Ceterum Stephani locus mutilus. Pro Χογὴν Salmasius ad Solin. p. 1226, B reponi jussit Κωχήν. Etenim Κωχὴν vicum ad Tigridem prope Seleuciam situm memorat Stephanus ex Arriani libro decimo (sc. τῶν Παρθικῶν). Postea e vico facta urbs est, quæ apud citerioris ævi scriptores (Greg. Nazianz. or. 2 in Jul. p. 203, Ammian. 24, 8. cf. Eutrop. 9, 18) Κωχὴ nominatur. *Cauchios campos* in his regionibus memorat Plinius H. N. VI, 31. At num nomen istius vici in Hellanici narrationem inferendum sit, magnopere dubito. Malim scribere : τὴν Κηφηνίην, vel τὴν Κηφ. γῆν. Nam mentionem Cepheniæ factam esse arguunt quæ sequuntur : [Ἐκ τούτου δὲ vel tale quid] οὐκέτι ἡ χώρα Κηφηνίη καλέεται. Igitur secundum Hellanicum Κηφῆνες et Ἀρταῖοι non erant ejusdem populi nomina diversa (ut ap. Herodot. VII, 61 : ἐκαλέοντο, sc. οἱ Πέρσαι, ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων Ἀρταῖοι), sed ita inter se juncti erant, ut Cephenes victores essent ordo optimatium et principum in Artæorum populo. [Artæos vero eosdem esse atque *Arios* (i. e. *Medos*, teste Herodoto VII, 62) censent viri rerum harum peritissimi Lassenius, Benfeyus, Müllerus, quos vide ap. Forbiger. *Geogr.* II, p. 575 not.]

14. *Cod. Escorial. fol.* 76, 16 *vso.* — 77, 1 *r.* De re præ ceteris v. Apollodor. III, 5, 5; Pausan. II, 6, 4; IX, 5, 6; Hygin. fab. 7. 8; schol. Apoll. IV, 1090; Palæphatus ap. Malalam p. 45 sqq. ed. Bonn. Nullus horum cum altero pror-

Ἀντιόπης υἱοὶ, γεννηθέντες καθ᾽ ὁδὸν (1) ἐξετέθησαν. Λύκου δὲ τῆς βασιλείας ἐκπεσόντος, καὶ Λαΐου ἤδη βασιλέως καταστάντος ὑπὸ Καδμείων, Ζῆθος καὶ Ἀμφίων ἐφοίτων ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος εἰς Θήβας πρὸς τὸν Λύκον καὶ τὴν μητέρα· καὶ ᾔδεσαν οἷα πάσχει καὶ ἥτις εἴη, οὐ μέντοι μόνοι ἐδύναντο ἀφικέσθαι εἰς λόγους· εἴργετο (2) γὰρ τὰ πολλὰ ὑπὸ τῆς Δίρκης. Λαΐου δὲ βασιλεύοντος, ἀφικομένοις εἰς τὸν Λύκου κῆπον ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἀντιόπη ὑδρευομένη διψῶσι τὸν γαυλὸν προσσχοῦσα πιεῖν ἔδωκεν καὶ μονωθεῖσα ὠδύρετο τὰς πάθας, προπεπυσμένη ὅτι παῖδές εἰσιν αὐτῆς, ἱκέτευέ τε ἀμφιπίπτουσα τὴν μητέρα κακῶν ἐξελέσθαι, ἐδήλωσέ τε ὅτι ταῦτα πάσχοι διὰ τὸν ἐκείνων τόκον. Οἱ δ᾽ ἐπεὶ πάντα ἔγνωσαν, ἀχθόμενοι τοῖς κακοῖς τῆς μητρὸς, Λύκον εὐθέως ἀπέκτειναν, καὶ Δίρκην καταλεύσαντες εἰς ποταμὸν ἔρριψαν, ὃς ἀπὸ τοῦ πάθους Δίρκη καλεῖται. Λάϊος δ᾽ αὐτοῖς συνέγνω ταῦτα δράσασι, καὶ τὸν Λύκου καὶ Νυκτέως οἶκον ἔδωκεν ἀνθ᾽ ὧν ἠδίκηντο. Καὶ οὕτω μητέρα ἐρρύσαντο.

15.

Ibid. : Ὅτι βασιλεύοντι τῷ Λαΐῳ καὶ γήμαντι Ἐπικάστην παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. Τούτων ἕνεκα εἰς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ μαντείῳ ἀφίκετο. Ὁ θεὸς δὲ αὐτῷ ἔχρησε παῖδα ποιήσεσθαι (1) ὅστις αὐτὸν ἀποκτείνας τὴν μητέρα γυναῖκα ἕξει. Μετὰ δὲ τὸν χρησμὸν γίνεται τῷ Λαΐῳ κόρος, ὅντινα εὐθὺς γενόμενον ἀπέθετο ἐν Κιθαιρῶνι, ὅπως ἂν φθαρείη. Βουκόλοι δὲ Πολύβου τοῦτον ἀνείλοντο· λέγεται δὲ ὁ Πόλυβος Ἑρμοῦ εἶναι· ὃν ἐφευρόντες ἀπεκόμισαν τῷ δεσπότῃ. Ὁ δὲ λαβὼν ἔτρεφεν ὡς ἂν αὐτοῦ γενόμενον, Οἰδίπουν ὀνομάσας· ᾤδει γὰρ τοὺς πόδας ὑπὸ σπαργάνων (2). Περιιόντι δὲ τῷ χρόνῳ ἐπεὶ ἀνὴρ ἐγένετο, ἐπὶ ζήτησιν ἵππων εἰς Ὀρχομενὸν ἀφικνεῖται τῆς Βοιωτίας, καί πως αὐτῷ Λάϊος ἀπαντᾷ, θεωρὸς εἰς Δελφοὺς βαδίζων μετὰ τῆς γυναικὸς

expositi sunt. Postea ubi Lycus regno exciderat et Laium Cadmei regem jam constituerant, Zethus et Amphion e Cithærone itabant ad Lyci domum, ut matrem viserent. Noverant enim quæ illa esset et quæ pateretur; attamen in colloquium soli cum sola venire hucusque non potuerant, quoniam inclusa utplurimum mater a Dirce detinebatur. Regnante autem Laio quum ad hortum Lyci quondam venissent, Antiope mater aquam hauriens sitellam ad bibendum ori sitientium admovet, et quum sola esset, de ærumnis suis conqueritur. Nam ipsa quoque illos filios suos esse jam compererat. Atque supplex eos amplexa precabatur, ut malis istis se eximerent, et hæc se perdurare dicebat, quod ipsos peperisset. Illi, re omni cognita, sortem matris ægre ferentes, Lycum confestim occidunt, atque Dircen lapidibus obrutam in fluvium conjiciunt, cui Dirces nomen a casu isto inditum. Laius vero facinus hoc condonavit, et domum Lyci Nycteique iis dedit, injurias quas passi essent dono hoc compensaturus. Atque sic illi matrem liberarunt.

15.

Laio regi ex Epicaste uxore non nascebantur liberi. Propterea Delphos ut oraculum consuleret est profectus. Respondit vero deus fore ei filium, qui ipsum interfecturus deinde et matrem suam uxorem habiturus sit. Atque post dei responsum nascitur Laio puer, quem vix editum exposuit in Cithærone monte, ut ibi periret. At bubulci Polybi, quem Mercurii filium perhibent, sustulerunt eum et repertum infantem attulerunt ad dominum, qui, quasi ipso genitus esset, eum nutrivit, Œdipumque vocavit quod pedes fasciarum involucris tumentes habebat. Labente tempore ubi vir evaserat, ad equos quærendos Orchomenum, quæ in Bœotia urbs est, profectus est; ac forte obviam ei fit Laius, qui ad Delphicum oraculum una cum Epicaste

sus concinit. Nicolaus propius accedit ad Apollodorum. Propria habet hæc : primum quod Laium jam regnasse ait, pulso Lyco. Apud Apollodorum Lycus regni anno vicesimo a Zetho et Amphione interfectus est. Deinde de ratione qua Antiope cum filiis in colloquium venerit, aliter plane narrat Apollodorus. Denique quæ de nece Dirces leguntur a vulgari traditione recedunt. — 1. καθ᾽ ὁδὸν] καθοδοῦ codex. Scripsi ex usu loquendi. Quamquam erunt, qui tueantur genitivum. De re cf. Pausan. VI, 6, 6 : ὡς ἐς Θήβας (Sicyone) ἤγετο τὴν ἀπ᾽ Ἐλευθερῶν, ἐνταῦθα καθ᾽ ὁδὸν τίκτει. Apollodor. l. l.; Ῥασθίαν vicum affert Palæphatus. Ceterum primam narrationis partem ab excerptore in breve contractam esse patet. — 2. εἴργετο] εἴρητο codex.

15. *Cod. Escorial. fol.* 77, 1-23 *R.* Quo notior est Œdipus tragicorum, tanto pauciora de priscis fabulæ rationibus comperta habemus. Quare nostra narratio, quæ a decantata illa longe recedit, admodum memorabilis est. Equidem et hæc sicuti alia plurima, quæ de mythicis Græciæ temporibus apud Nicolaum leguntur, ex Hellanico, quem in multis narrationes usu sancitas deseruisse novimus, petita esse suspicor. Logographus sua hauserit vel ex Minyade poesi, vel ex Chersiæ Orchomenii carminibus, vel e Callippi Corinthii De Orchomeniis libro. Certe Minyarum fabulam nostra narratione exprimi dubium non est. Spondet hoc tum Orchomeni tum loci mentio, quo Laium Œdipus occiderit. Etenim quum vulgo in Σχιστῇ, quæ Daulidem inter et Delphos est, vel uti Æschylus dixerat, apud Potnias (v. schol. ad Sophocl. O. R. 733. Müller. *Min.* 37) res accidisse perhibeatur, Noster Œdipum Laio obviam factum esse dicit ad Laphystium montem, qui inter Orchomenum et Lebadeam est paucis stadiis a Lebadea distans. Ibi vero locorum est Hercyna, fons Cereris Orcinæ et ad inferos descensus Trophonius et cultus Jovis Laphystii, qui quasi cardo est fabularum præcipuarum, quas apud Minyas viguisse scimus (v. Müller. *Min.* passim et *Eumenid.* p. 139. 144). Sponte intelligitur quam præclare hæc scena facinori Œdipi sit accommodata. Verbo etiam moneo uxorem Laii dici *Epicasten*, uti apud Homerum est (Od. XI, 271). Idem nomen etiam in Lebadensium cultu occurrit. Nam Epicasten matrem Τροφωνίου σκοτίου fuisse Charax refert ap. schol Arist. Nub. 508. — 1. ποιήσεσθαι] ποιήσασθαι codex. Mox pro ἀπέθετο codex : ἀπέθοντο, et pro γενόμενον habet γενομένου. — 2. σπαργάνων] Cf. schol. ad Eur. Phœn. 26 : Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν σπαργάνων

Ἐπικάστης. Ὁ δὲ κῆρυξ, ὅστις συνῆν αὐτοῖς, ἐκέλευσε προϊὼν τὸν Οἰδίπουν εἶξαι τῷ βασιλεῖ τῆς ὁδοῦ. Ὁ δὲ ὑπὸ μεγαλοφροσύνης τῷ ξίφει πλήξας αὐτὸν καὶ Λάϊον ἐπιβοηθοῦντα ἀπέκτεινε, τῆς δὲ γυναικὸς οὐχ ἥψατο. Ταῦτα δὲ πράξας ἀνέφυγεν εἰς τὸ ὄρος καὶ ἐν τῇ ὕλῃ ἀφανὴς ἐγένετο. Ἐπικάστη δὲ ὀλίγον ὕστερον, ἀφικομένων τῶν θεραπόντων, ἐζήτει τὸν φονέα τοῦ Λαΐου· ἐπεὶ δὲ οὐχ εὑρίσκετο, θάψασα αὐτόθι ἐν Λαφυστίῳ Λάϊόν τε καὶ τὸν κήρυκα, ἵναπερ καὶ ἀπέθανον, ἐπανῆλθεν εἰς Θήβας. Ὁ δὲ Οἰδίπους ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ εἰς Κόρινθον παρὰ Πόλυβον ἀφίκετο, καὶ τὰς ἡμιόνους τοῦ Λαΐου, ἤλαυνε γὰρ καὶ ταύτας, ἀγαγὼν Πολύβῳ ἔδωκεν, καὶ λευκαδί (3) συνῆν, καὶ ὡς πάλαι πατέρα αὐτὸν ἐνόμιζεν.

uxore contendebat. Præco, qui cum iis erat, progrediens Œdipum de via cedere jubet. Ille vero qua erat animi superbia, gladio feriens præconem et auxiliantem ei Laium occidit, a muliere autem manum abstinuit. Quibus peractis in montem aufugit, ubi silva absconditus conspici amplius non poterat. Epicaste vero paullo post, ubi famuli advenerant, quæri jubet Laii percussorem, et quum ille reperiri non posset, Laium et præconem eo ipso loco quo ceciderant in Laphystio sepelivit Thebasque est reversa. Œdipus vero Orchomeno Corinthum rediit atque mulas Laii (nam has quoque agebat) Polybo tradidit et cum Leucade versabatur et sicuti antea Polybum patrem suum esse opinabatur.

16.

Exc. De virt. : ** εἴτε Βελλεροφόντης, εἴτε τὸ θηρίον ἀποθάνοι. Κτείνει δ' οὖν τὴν Χίμαιραν ὁ Βελλεροφόντης, καὶ τὴν Λυκίαν ἐλευθεροῖ τῶν φόβων. Ἀγασθεὶς δ' αὐτοῦ τὸ γενναῖον Ἀμφιάναξ, τήν τε θυγατέρα ἔδωκε καὶ [τὴν] βασιλείαν ἔχειν. **Μετὰ** δὲ ταῦτα, Σθενεβοίας ἀπαγξαμένης, ἀνάπυστος ὁ ἔρως ἐγένετο, καὶ ἡ Βελλεροφόντου δικαιοσύνη· καὶ ὁ **Προῖτος** αὐτῷ ὑπέχειν δίκας ἕτοιμος ἦν.

.. seu Bellerophon, seu Chimæra intereat, lucro cessurum ratus. Sed quum Bellerophon Chimæram confecisset, ac maximo metu Lyciam liberasset, fortitudinem juvenis miratus Amphianax, et filiam et regnum dotis nomine ei tradidit. Nec multo post, quum Sthenobœa laqueo sibi fauces fregisset, et nefarius amor mulieris et Bellerophontis innocentia detecta est; quin etiam Prœtus ipsi satisfacere erat paratus.

17.

Exc. De insid. : Ὅτι ἐπὶ Περσέως (1) ταῦτα ἐγένετο. Τάνταλος ὁ Τμώλου, ἀφ' οὗ τὸ ὄρος ὁ Τμῶλος ἐν Λυδίᾳ καλεῖται, πόλεμον ἔχων πρὸς Ἶλον τὸν Τρῶα Φρυγῶν βασιλέα, ἡττηθεὶς μάχῃ ἐκλείπει τὴν χώραν (2)· μέλλων δὲ εἰς Πελοπόννησον ἐξοικίζεσθαι, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως ἐν Λυδίᾳ ἔμεινεν, τὸν υἱὸν δὲ Πέλοπα σὺν στρατῷ ἔπεμψεν εἰς τὴν γῆν. Ὁ δὲ ἐπεὶ ἀφίκετο [ὑπὸ] πολλῷ (3) πλούτῳ τὴν ἀδελφὴν Νιόβην ἄγων, ὁρμηθεὶς τὸ τελευταῖον ἐκ Σιπύλου, ταύτην μὲν ἔδωκεν Ἀμφίονι τῷ Θηβαίῳ, αὐτὸς δὲ τῆς Πελοποννήσου ἦλθεν εἰς Πῖσαν, ἔνθα ἐβασίλευσεν Οἰνόμαος θυγατέρα ἔχων Ἱπποδάμειαν, ἣν ἄλλοι τε ἐμνῶντο καὶ δὴ καὶ Μυρτίλος ὁ Ὑπεροχίδου (4), συγγενὴς Οἰνομάου. Ταύτης ὁ πατὴρ ἐρῶν οὐδενὶ ἤθελε κατανεῖν πρὸς γάμον· ἡ δ' ἀναινομένη ἔφευγε (5) τὸν πατέρα. Ὡς δὲ ἦλθεν εἰς

Sub Perseo evenerunt hæc. Tantalus, Tmoli, a quo Tmolus mons Lydiæ nomen habet, filius, ab Ilo Trojano Phrygum rege prœlio victus, relicta patria in Peloponnesum sedes transferre instituit; et quum ipse senio manere in Lydia cogeretur, Pelopem filium cum exercitu illuc ablegavit. Is vero cum multis opibus Nioben sororem secum ducens, ubi demum a Sipylo profectus esset, hanc quidem Amphioni Thebano elocavit, ipse autem in Pisæ regionem Peloponnesiacam venit, ubi Œnomaus regnabat, pater Hippodamiæ, cujus nuptias ambiebant tum alii tum vero etiam Myrtilus, Hyperochidæ filius, Œnomai cognatus. At quum ipse pater filiam deperiret, nemini eam in matrimonium despondere volebat. Quamquam Hippodamia aversata patris

φασὶν αὐτὸν ἐξωδηκέναι ἐκ ταυτομάτου τὼ πόδε. — 3. λευκαδί] sic codex. Num Λευκάδι? id nomen muliebre e Caylo in *Recueil*, vol. II, tab. 52, 2 affertur in Steph. Thes. An καὶ τὰ σκεύη ἃ συνῆν, seu τὰ ποικίλα ἃ συνῆν ἅρματα? An καὶ διετέλει συνὼν, conjecit doctissimus noster Piccolo.

16. *Cod. Turon. fol.* 229, 1-6 *r*. Primam narrationis partem supplere licet e Diodori Exc. De insid. fr. 1, nisi quod ibi *Iobates* dicitur, qui nostro fragm. est *Amphianax*. Quæ nominis diversitas etiam apud alios occurrit.

17. *Cod. Escorial. fol.* 77, 33 *r*. — 77, 22 *vso*. Hæc quoque a vulgo fabularum differunt. — 1. Ἐπὶ Περσέως τ. ἐ.] Hinc colligis auctorem tempora rerum Peloponnesiacarum ad seriem regum Argivorum revocasse, vel Pelei historiam n. l. narratam propterea afferri, ut historiam de Argivo Pelopidarum regno introduceret. Pro Τρῶα fort. scr. Τρωός. — 2. Aliter Pausanias II, 22, 2 : οὐδὲ ἀνάγκη συνέπεσεν ἐκ τῆς Σιπύλου φυγεῖν αὐτὸν (Τάνταλον), ὡς Πέλοπα ἐπέλαβεν ὕστερον, ἐλαύνοντος Ἴλου τοῦ Φρυγὸς ἐπ' αὐτὸν στρατιᾷ. Cf. tamen V, 13, 7. — 3. ὑπὸ] vocem supplevi. — 4. Ὑπεροχίδου] ὑπερχίδου codex. Vulgo Myrtilus filius est Mercurii. Jove natum dicit schol. Eur. Or. 1002. Quod reposui nomen occurrit inter Elenses heroes ap. Homer. Il. λ, 672, ubi Ὑπειροχίδης dicitur Itymoneus Elensis a Nestore occisus. Ceterum cum nostris componendus est Tzetzes ad Lycophr. 149, ubi Œnomaus *Hyperochi* et Steropes filius dicitur. Myrtili nomen in codice scribitur bis Μυρτίλος sicuti debet, semel Μύρτιλος, ter Μυρτῖλος. — 5. ἔφευγε] ἔφυγε codex. De Œnomao filiam deperiente cum Nostro faciunt Tzetzes ad Lyc. 156, Hygin. fab. 253, Lucian. Charidem. c. 19.

Πίσαν ὁ Πέλοψ ὑπὸ πολλῷ στρατῷ, πέμψας Μυρτίλον Οἰνόμαος (6) πρὸς αὐτὸν, ἐπυνθάνετο, ὅτου χάριν ἀφίκοιτο· προσεδόκα δὲ μνηστῆρα αὐτὸν γενέσθαι τῆς θυγατρός. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν Μυρτίλον, ὅτι τὴν χώραν οἰκήσων. Καὶ ὁ Μυρτίλος εἶπεν ὅτι οὐχ εὐπετὲς εἴη ἄκοντος Οἰνομάου· αὐτὸς μέντοι δύνασθαι ἀντ' ἐκείνου πρᾶξαι, εἰ ὑπόσχοιτο Οἰνομάου κρατήσας δώσειν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν ἐκείνου θυγατέρα. Ὁ δ' ὑπέσχετο καὶ ὤμοσε ταῦτα ποιήσειν. Μετὰ ταῦτα ἔρχεται πρὸς Οἰνόμαον ὁ Μυρτίλος, καὶ τὰ παρὰ Πέλοπος διηγήσατο· ὁ δὲ τὸν στρατὸν ἁλίσας καὶ αὐτὸς ὁπλισθεὶς ἐξῆλθεν εἰς μάχην ἐκβαλεῖν Πέλοπα χρῄζων ἀπὸ τῆς χώρας. Ὁ δὲ αὐτῷ ὑπαντιάζει μετὰ τῶν ἑπομένων, καὶ ἀρχομένης τῆς μάχης, ὁ Μυρτίλος παραιβάτης ὢν ἐπὶ τοῦ ἅρματος, πλήξας ξίφει τὸν Οἰνόμαον ἀπὸ τοῦ δίφρου (7) κατέβαλε, καὶ ταῦτα πράξας πρὸς Πέλοπα ἀπεχώρησεν. Πεσόντος δὲ Οἰνομάου, ὁ στρατὸς διεσκεδάσθη, καὶ ἄλλοι ἄλλῃ ἔφευγον. Ὁ δὲ Πέλοψ, καθ' ἡσυχίαν εἰς Πίσαν ἐλάσας, ἐκείνην κατέσχε καὶ τὴν Οἰνομάου πᾶσαν ἀρχήν. Ὕστερον δὲ Ἱπποδάμειαν γῆμαι θέλων, τὸν Μυρτίλον, διά τε τοῦτο καὶ Ἱπποδαμείᾳ χαριζόμενος δεομένῃ τιμωρήσασθαι τὸν φονέα τοῦ πατρὸς, ἀγαγὼν εἰς πέλαγος ἐπόντωσεν, καὶ μετὰ ταῦτα ἔγημε (8) τὴν Ἱπποδάμειαν.

amorem defugiebat. Jam ubi ad Pisam Pelops magno cum exercitu accessit, misso Myrtilo Œnomaus ex eo quæsivit quonam veniret consilio; exspectabat eum nuptias ambiturum filiæ. Verum Pelops respondit adesse se ut terram hanc inhabitaret. Tum Myrtilus haud facile hoc fieri posse invito Œnomao, ipsum tamen pro Pelope rem effecturum esse dicit, siquidem polliceretur se, victo Œnomao, filiam ejus in matrimonium ipsi daturum. Promisit ille et juravit ita se facturum esse. Post hæc Myrtilus ad Œnomaum reversus de consilio Pelopis certiorem facit. Rex, collecto exercitu, armis se instruxit et ad prœlium exiit, quo Pelopem regione expelleret. Ille, sua stipatus caterva, contra progreditur. Sed vix ad manus ventum est, quum Myrtilus ex eodem cum Œnomao curru pugnans, gladio hunc ferit, de sede deturbat, et ad Pelopem transit. Sic cæso Œnomao, exercitus universus dissipari, et alii alio aufugere. Pelops igitur nemine prohibente Pisam ingressus et reliqua Œnomai ditione potitus est. Postea autem quum Hippodamiam uxorem ducere cuperet, tum hanc ob causam tum ut gratificaretur Hippodamiæ cædem patris ulturæ, Myrtilum ad mare abductum demersit, et deinde connubio sibi junxit Hippodamiam.

18.

Exc. De virt. : Ὅτι οἱ Ἀργοναῦται πλέοντες ἐπὶ Κόλχους, ἐπεὶ ἐγένοντο ἐν Λήμνῳ ὑπὸ γυναικῶν τότε οἰκουμένῃ, ἧς Ὑψιπύλη ἐβασίλευεν (οἱ δὲ ἄνδρες (1) ἤδη κατέλιπον τὰς γυναῖκας ὑπὸ ζηλοτυπίας, ὅτι ταῖς Θρῄσσαις ἐμίγνυντο καταλιμπάνοντες ταύτας), ἔρχεται εἰς λόγους Ἰάσονι Ὑψιπύλη· καὶ δῶρα δοῦσα ἔπεισεν αὐτῇ (2) συγκοιμηθῆναι, καὶ τοὺς ἄλλους πεῖσαι ταῖς λοιπαῖς συνευνᾶσθαι, ὡς ἂν ἐγγεννήσειαν παῖδας ἐξ αὐτῶν. Ὁ δὲ ἐπείσθη, καὶ συγγίνονται ταῖς Λημνίαις οἱ Ἀργοναῦται· καὶ ἡ Ὑψιπύλη παῖδα ἔσχεν Εὔνεον (3). Καὶ μείναντες ὀλίγον χρόνον, πάλιν ᾤχοντο.

18.

Quum Argonautæ, qui Colchos navigabant, ad insulam Lemnum venissent, quam tum mulieres habitabant, (namque viri tum jam interfecti erant ab uxoribus præ invidia, quod spretis illis cum Thressis rem haberent,) Hypsipyla, Lemniarum regina, oblatis Iasoni muneribus persuasit, secum ut concumberet, sociosque hortaretur, ut cum ceteris cubare quoque vellent, quo ex eorum satu soboles nasceretur. Quod quum Iason præstitisset, Argonautæ cum Lemniis mulieribus rem habuere, et aliquamdiu in insula commorati, postea vela fecere. Hypsipyla vero puerum peperit, nomine Euneum.

19.

Exc. De insid. : Ὅτι Λάρισσα ὑπὸ Πιάσου τοῦ

19.

Larissæ Piasus pater, amore ejus flagrans, vim intule-

— 6. Οἰνόμαος] οἰνόμενος codex; idem paullo ante Πέλωψ, et mox προσέδωκα pro προσεδόκα. — 7. δίφρου] δήφρου cod. — 8. ἔγημε] ἔγειμε codex.

18. *Cod. Turon. fol.* 229, 7 — 14 *r.* — 1. οἱ δὲ ἄνδρες... ταύτας] Verba hiulca et corrupta sunt. *Corayus* : « Οὐ συνᾴδει τὰ λεγόμενα τοῖς παρὰ τῷ Ἀπολλοδώρῳ (Α', θ') μεμυθολογημένοις περὶ τῶν Λημνίων γυναικῶν. Ἐνδέχεται τοίνυν ἐξ ἑτέρων μυθογράφων αὐτὰ παραλαβεῖν τὸν Νικόλαον·... ἐνδέχεται δὲ καὶ τὴν γραφὴν ἡμαρτῆσθαι τοῖς ὕστερον, ὧδέ πως ἔχουσαν τέως· Τοὺς δὲ ἄνδρας ἤδη κατέκτειναν (ἢ κατέλυσαν) αἱ γυναῖκες ὑπὸ ζηλοτυπίας. » — 2. αὐτῇ] Val.; αὐτῷ cod. — 3. Εὔνεον] Val., εὔναιον codex. V. Il. η', 468, et plura apud Müller. *Min.* 304.

19. *Cod. Escorial. fol.* 77, 23—25 *vso.* Codex : Λάρισα. Eandem rem sic narrat Strabo XIII, p. 621 : Ἐν δὲ τῇ Φρικωνίδι Λαρίσσᾳ (quæ a Cume distat stadiis 70) τετιμῆσθαι λέγεται Πίασος, ὅν φασιν ἄρχοντα Πελασγῶν ἐρασθῆναι τῆς θυγατρὸς Λαρίσσης· βιασάμενον δ' αὐτὴν, τῖσαι τῆς ὕβρεως δίκην· κύψαντα γὰρ εἰς πίθον οἴνου καταμαθοῦσαν, τῶν σκελῶν λαβομένην ἐξᾶραι, καὶ καθεῖναι αὐτὸν εἰς τὸν πίθον. Ex his igitur videtur liquere de eadem Larissa etiam apud Nicolaum sermonem esse. Nihilominus Thessalicam potius Larissam intelligendam esse puto. Etenim apud Suidam leguntur hæc : Ἀθέμιστα, ἄδικα. ἀθέμιστος, ἄνομος. Λέγεται δὲ καὶ ἄθεσμος, ὁ παράνομος· « Ἠράσθη Πίασος Θετταλὸς Λαρίσσης τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς ἔρωτα ἄθεσμόν τε καὶ δυστυχῆ. » Quæ uti alia multa Suidas ex Nicolao exscripsisse, atque ipsissima ejus verba exhibere videtur. Cf. etiam Parthenius Amat. 38 : Διαφόρως δὲ ἱστορεῖται περὶ Κυζίκου τοῦ Αἰνέου· οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν ἔφασαν ἁρμοσάμενον Λάρισσαν τὴν Πιάσου, ᾗ ὁ πατὴρ ἐμίγη πρὸ γάμου, μαχόμενον ἀποθανεῖν, τινὲς δὲ προσφάτως

πατρὸς ἐρασθεῖσα καὶ βιασθεῖσα καὶ βαρέως φέρουσα τὸ πάθος, τῶν τινὰς οἰκετῶν προσποιησαμένη, τὸν πατέρα κεκυφότα εἰς πίθον οἴνου ὤσασα ἐπὶ κεφαλῆς ἀπέκτεινεν.

rat. Illa casum ægre ferens, assumptis famulis nonnullis, patrem, dum in dolium vini plenum pronus spectat, in caput ejus trudens injecit atque sic interfecit.

20.

Exc. De virt. : Ὅτι μετὰ τοὺς γάμους Ἡρακλῆς, εἴτε χολῆς ζεσάσης, εἴτε ἄλλῳ τρόπῳ παραφρονήσας καὶ μανείς, κτείνει μὲν δύο τῶν Ἰφικλέους παίδων· τὸν γὰρ πρεσβύτατον Ἰόλαον ὁ πατὴρ ἐξήρπασε· κτείνει δὲ τοὺς Μεγάρας υἱεῖς, ὧν τὸν νεώτατον, ἐπιμαστίδιον ὄντα, ἀποσπάσας βίᾳ τῆς μητρὸς, ὀλίγου ἐδέησε Μεγάραν ἀποκτεῖναι ἀντεχομένην τοῦ παιδὸς, εἰ μὴ καὶ ταύτην ἐρρύσατο ἐπελθὼν Ἰφικλῆς. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ταῦτα δράσας, ἔννους ἐγένετο καὶ ἐσωφρόνισεν, ἐκλιπεῖν τε διενοεῖτο τὰς Θήβας, ἀχθόμενος ἐπὶ τῇ συμφορᾷ. Ἰφικλῆς δὲ καὶ Λικύμνιος παρεκάλουν αὐτὸν ἀπενιαυτίσαντα, ὡς νόμος ἐστὶν, ἔξω, καὶ καθηράμενον ἐπανελθεῖν εἰς Θήβας, καὶ οἰκεῖν. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, καὶ αὐτοὶ συνεξώρμησαν. Μεγάρα δὲ καὶ αὐτὴ συνεξώρμα, τῆς μητρὸς κωλυούσης (1), τοῦ δὲ πατρὸς συνεπαινοῦντος Κρέοντος. Εὐρυσθεὺς δὲ ὁ Σθενέλου τοῦ Περσέως, αἰσθόμενος τὰ καταλαβόντα Ἡρακλέα, μετεπέμπετο αὐτὸν εἰς Τίρυνθα· ὁ δὲ, εἰς νοῦν βαλόμενος τὸ Ἀμφιτρύωνι χρησθὲν, ὅτι χρεὼν εἴη πείθεσθαι Εὐρυσθεῖ, καὶ ἐσαῦθις μέγα ἕξειν κλέος, ἐναγόντων (2) ἅμα Λικυμνίου καὶ Ἀλκμήνης κατὰ τὴν συγγένειαν, ὥρμησεν εἰς Τίρυνθα μετὰ πάντων. Καὶ ἐπεὶ ἀφίκοντο, Εὐρυσθεὺς Λικυμνίῳ μὲν καὶ Ἰφικλεῖ εὐθέως φίλος ἦν, Ἡρακλέα δὲ ὑφεωρᾶτο, καὶ οὐδαμῶς ᾠκειοῦτο, προσέταττέ τε αὐτῷ τοὺς πόνους ἐκτελεῖν, οὕστινας ἄθλους καλοῦμεν. Ὁ δὲ ἐπείθετο, τῷ μαντείῳ ἑπόμενος.

Ζήτει ἐν τῷ Περὶ ἀνδραγαθημάτων.

Peractis nuptiis, Hercules, sive inflammata bile, sive alia qua ex causa amens ac in furorem versus, duos Iphiclis filios necavit; namque maximum natu Iolaum pater e periculo subduxerat. Ad hæc communes liberos, quos e Megara sustulerat, interfecit : quorum quidem minimum natu adhuc lactentem quum a matre per vim abriperet, minimum abfuit quin et Megaram ipsam contra renitentem perimeret; sed eam superveniens Iphicles liberavit. Haud multo post Hercules, quum ad saniorem mentem reversus facinus suum agnovisset, gravi dolore affectus, Thebis excedere statuit. Cui quum Iphicles ac Licymnius suaderent, ut post anni (*magni*) exilium ex more institutoque Græciæ lustratus, Thebas reverti ibique considere vellet, nihilque admodum suasionibus suis proficerent, ipsi quoque eum Thebis abeuntem secuti sunt. Quin et Megara, multum licet reclamante matre, patre tamen Creonte minime invito, virum comitata est. At Eurystheus, Stheneli filius, Persei nepos, comperto Herculis casu, Tirynthem eum accersivit. Igitur Hercules, recordatus oraculum illud Amphitryoni redditum, quo prædictum erat in fatis esse, ut ipse Eurystheo pareret, exinde se maximam gloriam consecuturum; simulque Alcmena ac Licymnio adhortantibus illum ob cognationis necessitudinem, quæ ipsis cum Eurystheo intercedebat : Tirynthem cum omni comitatu est profectus. Quo quum pervenissent, Eurystheus Licymnium quidem atque Iphiclem statim benevolentia complecti cœpit, Herculem vero aversabatur suspectumque habebat, eique labores, quos vulgo vocant, imperavit. Hercules vero, oraculo morem gerens, haudquaquam imperata facere detrectavit.

Cetera pete ex excerptis De fortiter factis.

21.

Ibid. : Ὅτι Σκάμανδρος ὁ βασιλεύσας (1) πρῶτος τῶν Τρώων, Σάμωνι χρησάμενος συνεργῷ, τοὺς ἐν τῇ

Scamander, qui primus Trojanis imperavit, Samonis opera usus, barbaros, qui Troadem incolebant, subegit.

γήμαντα Κλείτην συμβαλεῖν δι' ἄγνοιαν τοῖς μετὰ Ἰάσονος ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς πλέουσι. Schol. Apollon. Rh. I, 1063 : Ὁ μὲν Ἀπολλώνιος νεόγαμον τὸν Κύζικον καὶ ἄπαιδα (τεθνηκέναι) ἱστορεῖ· τὴν δὲ Κλείτην (γαμετὴν em. Meinek. Euphor. p. 60) οὐ Μέροπος λέγει θυγατέρα, Θρῆσσαν (Λάρισσαν em. M.) δὲ τὴν Πιάσου· οὐδὲ παθεῖν τι ἐπὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς θανάτῳ, ἀπαχθῆναι δὲ οἴκαδε ὑπὸ τοῦ πατρός. Ex his de patria quidem Larissæ nihil docemur; verum probabili admodum ratione inde colligimus, Nicolaum de Larissa Thessala in narratione de Argonautis dixisse, unumque fuisse eorum, qui uxorem Cyzici ab Argonautis interfecti non Clyten, sed Larissam fuisse tradiderunt. Clyte suspendio vitam finiisse dicitur (v. Apollon. Rh. I, 1065). Idem etiam de Larissa narratum esse suspicor, quamquam aliter statuit Euphorio. Certe ejusmodi fabulam facillime suppeditabat Thessaliæ Λάρισσα Κρεμαστή, ὑπὸ τινῶν δὲ Πελασγία λεγομένη, urbs regionis εὐύδρου καὶ ἀμπελοφύτου (Strabo IX, p. 440). Quod denique *Piasum* (i. e. πιαρὸν) attinet, heros ille optime cadit in quamvis Larissam, quæ *pingui* fertilique planitiei immineret. Hanc enim pinguis agri notionem Piasi nomine innui optime monet Müller. *Min.* p. 126, idque ipse etiam Strabo sensisse videri possit, qui iis quæ de Piaso modo adscripsimus, præmittit hæcce : Ἴδιον δέ τι τοῖς Λαρισσαίοις συνέβη, τοῖς Καϋστρινοῖς καὶ τοῖς Φρικωνεῦσι καὶ τρίτοις τοῖς ἐν Θετταλίᾳ· ἅπαντες γὰρ ποταμόχωστον τὴν χώραν ἔσχον, οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ Καϋστρίου, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ, οἱ δ' ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ.

20. *Cod. Turon. fol.* 229, 16 *r.* — 229, 6 *vso.* — 1. κωλυούσης] Coray., καλούσης codex, ἀνακαλούση Valesius. Mox verba δὲ ὁ post v. Εὐρυσθεὺς supplevit Valesius. — 2. ἐναγόντων] Val., ξεναγοντων codex. Deinde codex λικυμναιου.

21. *Cod. Turon. fol.* 229, 7—14 *vso.* — 1. βασιλεύσας] Coray. βασιλεὺς cod. « Scamander Cretensis, quum Creta frugum inopia laboraret, cum parte tertia populi ad exteras sedes quærendas profectus est, ab Apolline monitus, ibi eum habiturum sedes, ubi a terrigenis esset oppugnatus. Delatus ergo in Phrygiam, quum castra ad Idam posuisset, mures arcuum nervos et lora scutorum arroserunt, quos Scamander hostes terrigenas interpretatus, ibi urbem condidit et cum finitimis bella gessit, ut ex Trogo Pompejo refert Servius ad Æn. III, 104 et Eustath. ad Il. α' [p. 35,4] quam

Τρωάδι ἐνίκησεν· ἀποθανόντος δὲ Σάμωνος (2) κατὰ τὴν μάχην, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Δάδαν, μητέρα τῶν νεανίσκων, εἰς τὸ Πόλιον (3) ἐξέπεμψε διὰ κήρυκος, ὡς ἂν ἐκεῖ συνοικήσειεν ὅτῳ βούληται. Ὁ δὲ κῆρυξ κατὰ τὴν ὁδὸν βιασάμενος αὐτὴν ᾔσχυνεν. Ἡ δὲ τὸ ξίφος ἔχουσα τὸ τοῦ ἀνδρὸς, αὑτὴν διεχρήσατο. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ Κρῆτες τὸν κήρυκα κατέλευσαν, ἔνθα ὁ χῶρος Ἀναιδείας (4) ὠνομάσθη.

Samone autem in pugna interfecto, uxorem illius Dadam, matrem adolescentum, una cum caduceatore Polium misit, uti eo loco nuberet cui vellet. Sed quum caduceator in itinere eam vi illata constuprasset, mulier gladio mariti, quem secum habebat, se ipsam transfixit. Quod quum Cretenses comperere, caduceatorem eo ipso loco, qui vulgo Impudentiæ appellatur, lapidibus obruerunt.

21 a.

Schol. Hom. Odyss. α, 21 : Ἐγὼ δὲ καὶ Νικόλαος λέγει ὅτι Ὀδυσσεὺς λέγεται παρὰ τοῦ ὀδυσσεύω, τὸ μισῶ. Οὕτω γὰρ ἐκλήθη διὰ τὸ συμβεβηκὸς, ὡς καὶ ἐκ τῶν ῥαψῳδιῶν ἔξεστι μαθεῖν.

Ego vero cum Nicolao puto Odysseum (*Ulyssem*) dici a verbo ὀδυσσεύω, *odi*. Hoc enim nomine vocatus est propter ea quæ evenerunt, uti ex Homericis rhapsodiis licet discere.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ Δ'.

E LIBRO IV.

22.

Steph. B. : Τόρρηβος, πόλις Λυδίας, ἀπὸ Τορρήβου τοῦ Ἄτυος. Τὸ ἐθνικὸν Τορρήβιοι, καὶ θηλυκὸν Τορρηβίς. Ἐν δὲ τῇ Τορρηβίδι ἐστὶν ὄρος Κάριος καλεόμενον (1) καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Καρίου ἐκεῖ. Κάριος δὲ Διὸς παῖς καὶ Τορρηβίας, ὡς Νικόλαος τετάρτῳ· ὃς πλαζόμενος περί τινα λίμνην, ἥτις ἀπ' αὐτοῦ Τορρηβία ἐκλήθη, φθογγῆς Νυμφῶν ἀκούσας, ἃς καὶ Μούσας Λυδοὶ καλοῦσι, καὶ μουσικὴν ἐδιδάχθη, καὶ αὐτὸς [τοὺς] 2)

Torrhebus urbs est Lydiæ sic dicta a Torrhebo Atyis filio. Gentile *Torrhebii*, et feminino genere *Torrhebis* dicitur. In agro autem Torrhebiorum mons est Carius, in quo Carii fanum visitur. Carius vero filius fuit Jovis ac Torrhebiæ, teste Nicolao Damasceno libro quarto, qui quum circa paludem quandam, quæ ex matris nomine Torrebia dicta est, vagaretur, audiisse dicitur vocem Nympharum, quas Lydi Musas vocant, a quibus musicam edoctus, ipse Lydos canere postea

quam Isaacus Tzetzes in Lycophr. [1302] non Scamandro sed Teucro filio id accidisse scribit. » *Valesius*. — 2. Σάμωνος] « Samon hic Cretensis fuit, una cum Scamandro profectus e Creta, a quo Samonium Cretæ promontorium apud Ptolemæum dictum esse existimo, quamquam Apollonius Argon. IV, 1693, et Eustathius ad Dionys. 83, Σαλμωνίδα ἄκραν appellant. Sed Strabo, Mela et Plinius Samonicum defendunt. » *Valesius*. Uxor Sami vocatur Δάδα; legendum puto Λάδα. — 3. Πόλιον] « Πόληον in exemplari erat. Oppidum Trojani agri significari opinor, quod Astypalæenses ad Simoentem condiderant, quod Πόλιον initio dictum est, postea Πόλισμα, teste Strabone XIII, p. 601. » *Valesius*. « Sed temporis ratio admittere non videtur hanc sententiam. Oppidum enim illud, cujus Strabo meminit, post Trojæ ἅλωσιν ab Astypalæensibus conditum est et mox dirutum. Videtur potius illud Polium intelligi, cujus Stephanus meminit : Πόλιον.. ἐν Λέσβῳ τόπος, ὅπου τὸ ἡρῷον Ταντάλου. » *Holstenius* ad Steph. Byz. l. l. At Dadam in Lesbum insulam a præcone transvectam esse vix credo. Polium ab Astypalæensibus conditum veteris oppidi memoriam renovaverit, sicuti Novum Ilium. — 4. Ἀναιδείας] in textu codicis omissum notatur in margine. Cf. Ἄτης collis, in quo postea Ilus Ilium condidit. Apollodor. III, 12, 3; Tzetz. ad Lyc. 29. — Ceterum priscas illas Trojanorum res Nicolaus præmisisse putandus historiæ belli Trojani, quam subjunxit narrationi de Argonautis et de Herculis rebus gestis. Usque ad finem belli Trojani librum tertium Historiarum pertinuisse probabile est.

Ex Constantinianis excerptis Nicolai deprompta esse Hemsterhusius probabiliter statuit ea, quæ apud Suidam leguntur v. Μίνως. Hæc sunt : Μίνως. Οὗτος ἐθαλαττοκράτει, καὶ πανταχόσε ἔπλει, ξενίας τε πολλοῖς ἐπήγγελλεν. Ἀφικόμενος δὲ ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀκούων κλέος μέγα ἐν Φρυγίᾳ τοῦ τε Τρωὸς τῆς Τροίας βασιλέως, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς πόλιν Δάρδανον, ἐν ᾗ ᾤκει ὁ Τρώς. Ἦσαν δ' αὐτῷ τρεῖς παῖδες, Ἶλος, Ἀσσάρακος, Γανυμήδης, οὗ δὴ μέγιστον ἦν ὄνομα κάλλους πέρι. Ξενιζόμενος οὖν παρὰ τὸν Τρῶα ὁ Μίνως, καὶ δῶρα διδούς τε καὶ δεχόμενος ἐκέλευσε τῷ Τρωὶ καλεῖν τοὺς παῖδας, ἵν' αὐτοὺς ἴδοι τε καὶ δῶρα δοίη. Ὁ δὲ ἔφη ἐς κυνηγέσιον ἐστάλθαι. Ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἤθελε ξυγκυνηγεῖν αὐτοῖς. Πρῶτον δὲ θεραπόντων ξυνέπεμψέ τινα εἰς τὸν χῶρον, ἵνα οἱ παῖδες ἐκυνήγουν, περὶ τὸν Γρανικὸν ποταμόν. Ὁ δὲ Μίνως τὰ πλοῖα προεκπέμψας ἐς τὸν ποταμὸν ὀλίγον ὕστερον ἦλθε πρὸς τοὺς παῖδας, καὶ τὸν Γανυμήδην θεασάμενος ἔρωτι αὐτοῦ ἔσχετο· ἐγκελευσάμενος δὲ τοῖς Κρησὶν, ἁρπάσας τὸν παῖδα, ἐνέθετο εἰς τὴν ναῦν καὶ ἀπέπλει. Ὁ δὲ τόπος ἐκλήθη Ἁρπάγια. Ὁ δὲ Μίνως ἔχων τὸν παῖδα ἦλθεν ἐς Κρήτην. Ὁ δὲ παῖς κατ' εὐπέτειαν ὑπὸ λύπης ἑαυτὸν ξίφει διειργάσατο· καὶ αὐτὸν ὁ Μίνως ἐν τῷ ναῷ ἔθαψεν Ἐξ οὗ δὴ καὶ λέγεται Γανυμήδην μετὰ Διὸς ὑπάρχειν.

22. Postquam libro tertio Nicolaus historiam usque ad Trojanum παράπηγμα, uti consentaneum est, deduxerat, librum quartum a Lydorum historia exorsus esse videtur (fr. 22—29). Lydi secundum Diodorum ap. Euseb. Chron. p. 169 Mai. per 92 annos inde a Trojana epocha maris imperium tenuisse perhibentur. Quibus illud significatur temporis intervallum quod inter Trojanum bellum et motus Heraclidarum descensum subsecutos interiectum est (cf. Castoris fragm. p. 180). Illud ipsum temporis spatium, quo Lydorum res floruisse debent, præ ceteris in hoc libro tractandum sibi Nicolaus sumpsisse putandus est. Præmiserit pro more suo quæ de antiquissima Lydorum memoria tradita reperit. Ceterum quæ libro III de Atyadis, libro sexto de Heraclidis et libro septimo de Mermnadis Lydorum regibus leguntur, omnia hausta esse e Xanthi Lydiacis, sæpius viri docti monuerunt. Neque vero genuinum logographi opus, sed tale quale postea Dionysius Mytilenæus ediderat, Nicolaus ante oculos habuit. — 1. καλεόμενον] sic cod. Vratislav.; καλούμενον vgo. Illud fontem Ionicum arguere dixeris. Ex eodem cod. Vratisl. articulum τὸ addidi ante v. ἱερόν. — 2. αὐ-

Λυδοὺς ἐδίδαξε, καὶ τὰ μέλη διὰ τοῦτο Τορρήβια ἐκαλεῖτο.

23.

Idem : Λυκοσθένη, πόλις Λυδίας· Ξάνθος πρώτῃ Λυδιακῶν· ἣν καὶ Λυκοσθενείαν Νικόλαός φησιν. Ὁ πολίτης Λυκοσθενεύς, ὡς Βερενικεύς· παρὰ δὲ Λυδοῖς Λυκοσθενίτης, ὡς Δικαιαρχίτης.

24.

Exc. De virt. : Ὅτι Μόξος ὁ Λυδὸς, πολλὰ καὶ καλὰ ἐργασάμενος, καὶ τὸν Μήλην (1) τῆς τυραννίδος καθελὼν, τοῖς Λυδοῖς παρεκελεύσατο τὴν δεκάτην ἀποδοῦναι, καθὰ (2) ηὔξατο, τοῖς θεοῖς. Οἱ δὲ ἐπείθοντο, καὶ ἀπαριθμοῦντες τὰ κτήματα ἐξῄρουν τὴν δεκάτην ἁπάντων, καὶ κατέθυον. Ἐκ τούτου μέγιστος αὐχμὸς (3) καταλαμβάνει Λυδίαν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ μαντείαν (4) κατέφευγον. ** Πολλὰς δὲ στρατείας λέγεται πεποιῆσθαι οὗτος ὁ ἀνὴρ, καὶ ἦν αὐτοῦ κλέος μέγιστον ἐν Λυδοῖς ἐπί τε ἀνδρείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ. Ταῦτα δὲ πράξας αὖθις ἐπὶ τὴν Κράβον (5) ἐστάλη, καὶ πολὺν χρόνον αὐτὴν πολιορκήσας εἷλε (6) καὶ ἐπόρθησε, τοὺς

docuit, atque cantilenæ illæ propterea solebant Torrhebia vocari.

23.

Lycosthene, urbs Lydiæ; Xanthus De rebus Lydorum libro primo; eandem Lycostheniam dicit Nicolaus. Civis Lycosthenensis, quemadmodum Berenicensis; apud Lydos tamen Lycosthenites appellatur, sicuti Dicæarchites.

24.

Moxus Lydus quum post multa egregiaque facinora etiam Melem tyrannide expulisset, Lydis auctor fuit, ut decimam omnium bonorum, prout ipse voverat, diis offerrent. Cujus dictis obtemperantes Lydi, pecorum numerum instituentes, decimam omnium sepositam diis consecrarunt. Posthæc quum gravis siccitas Lydiæ incubuisset, Lydi oraculum consuluere. ** Hic idem vir sæpius exercitus ductasse dicitur, maximaque ejus tum ob fortitudinem tum ob justitiam fama apud Lydos erat. Porro his peractis, contra urbem Crabum denuo profectus, post diuturnam obsi-

---

τὸς [τοὺς]; sic Westermannus edidit. αὐτὸς Λυδοὺς cod. Vrat.; αὐτοὺς Λυδοὺς ceteri. Deinde vulgo legitur : ἐδίδαξε μέλη. Διὰ τοῦτο Τορρηβία ἐκαλεῖτο. Postrema sensu laborant. Itaque e cod. Vratisl. recepi καὶ ante v. μέλη, et deinde scripsi Τορρήβια. — Quod rem attinet, de Lydo et Torrhebo Atyis filiis constat e Xantho (fr. 1) ap. Dionysium Hal. A. R. I, 20. Apud Herodotum I, genealogia est : *Manes; Atys*; *Tyrrhenus*. Nihil de Tyrrheno apud Xanthum dictum fuisse expresse testatur Dionysius. Patrem Atyis Xanthus quoque *Manem* posuerit. Certe nomen proprium Μάσνης (Μάνης cod. Barocc.) e Xanthi Lydiacis affert Hephæstio De metr. p. 13 ed. Gaisf. Eadem forma, Μάσνεω (vgo Μάνεω), est apud Dionys. Hal. I, 27 in cod. Vaticano. Creuzerus (*Wiener. Jhrb.* tom. 106 p. 41) Hephæstionis loco fluvium significari putat; nam Masmes fluvius memoratur ap. Etym. M. v. Δάσκληρα. Sed hoc rem non dirimit, quum omnia fere regum antiquorum nomina simul sint fluviorum, lacuum, regionum. — Aliam genealogiam Dionysius l. l. ex mythologis affert hanc : *Juppiter; Manes*; *Cotys et hujus filii Lydus et Tyrrhenus*. Denique ap. schol. Platon. p. 207 series hæc est : *Lydus*; *Atys; Agron; Tyrrhenus*. Mitto alia stemmata, in quibus nomina a Xantho memorata omnino non occurrunt. Vide Bæhr. Excurs. ad Herodot. I, 94. — Κάριος Διός est Carius filius Jovis Καρίου, cujus cultus Lydis Mysisque cum Caribus communis erat, teste Herodoto I, 171 : Ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί· τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς. Cf. idem V, 66; Strabo XIV, p. 659. Hunc Jovem Carium eundem esse atque Στράτιον monet Ælianus N. A. XII, 30. Quod si est, proxime ad nos pertinet locus Eustathii Dionys. Per. 793 : Καὶ δημιουργόν τινα ἱστορεῖ (Ἀρριανὸς) παρὰ Βιθυνοῖς Δαίδαλον καλούμενον, οὗ ἔργον ἐν Νικομηδείᾳ γενέσθαι θαυμαστὸν ἄγαλμα Στρατίου Διός. De Jove Καραίῳ Thessalorum et Bœotorum v. Hesych. et Photius v. καραῖος. Quod τὰ μέλη Τορρήβια attinet, non ad omnem hæc Lydorum musicam et poesin, sed ad certum quoddam cantilenarum genus pertinere puto.

23. Lycosthenes urbis nusquam mentio sit. Holstenius quidem ad Stephan. l. l. affert numum Golzianum in quo scriptum sit : Λυκοσθενέων μητροπόλεων : at Golzianos istos numos maximam partem confictos esse docet Eckhel. Doctr. Num. Prolegg. p. 145, monente Creuzero ad Xanthi fr. p. 193.

24. *Cod. Tur. fol.* 229, 14—24 *vso*. Eadem habet Suidas v. Μόξος. Moxus hic idem est quem *Mopsum* dicit Mnaseas ap. Athen. V. infra. Falsum esse Sevinum (*Mém. de l'Acad.* X, p. 250), qui Moxum eundem esse putavit cum Myrso, cui Candaules, Herodoto teste, successit, vel ex serie Excerptorum patet. De Myrso illo Nicolaus libro sexto demum loquitur. — 1. Μήλην] Meles ὁ πρότερον Σαρδέων βασιλεὺς, cui pellex leonem peperit, quem circa Sardium muros rex circumtulit, memoratur apud Herodotum I, 84. Is num idem sit cum nostro, haud liquet. Nam duo saltem hujus nominis reges Lydorum erant, is qui hoc loco memoratur, et alter, qui post Ardyn Heraclidam regnavit, de quo videbimus infra ad fr. 49. Posteriorem apud Herodotum intelligi malim. — 2. καθὰ] καθ' ὃ Suidas. — 3. αὐχμὸς] ἀγὼν Suidæ codices plurimi, sed αὐχμὸς recte habet cod. A. — Mox verba καὶ οἱ ἄνθρωποι... κατέφευγον omisit Suidas. Contra in nostris plura omissa sunt post vocem κατέφευγον. Nam narrandum erat, quidnam deus de mali remedio responderit, etc. — 4. μαντείαν] μαντίαν cod. Idem mox στρατίας et ἀνδρίας. Lectionem ἀνδρίας ap. Suidam e codd. nonnullis recepit Bernhardy. — 5. Κράβον] sic etiam Suidas in optimo codice A; in reliquis κράμβον. Urbs ignota. Fortasse *Crambusam* Lyciæ (Strabo XIV, p. 666.) indicari censet Orellius. Ceterum cum nostra narratione conferendus Xanthus apud Mnaseam, cujus meminit Athenæus VIII, p. 346, E : Ἡ δὲ Ἀτεργάτις, ὥσπερ Ξάνθος λέγει ὁ Λυδὸς, ὑπὸ Μόψου (l. Μόξου) τοῦ Λυδοῦ ἁλοῦσα κατεποντίσθη μετὰ Ἰχθύος τοῦ υἱοῦ ἐν τῇ περὶ Ἀσκάλωνα λίμνῃ διὰ τὴν ὕβριν, καὶ ὑπὸ τῶν ἰχθύων κατεβρώθη. De Ascalone a Lydis condita vide fr. 26. Jam consentaneum est etiam τὴν Κράβον esse urbem Syriæ. Facillime hoc nomen corrumpi potuit ex τὴν Νήραβον. Nerabum vero Syriæ urbem ex Nicolao (fr. 25') affert Stephanus Byz. Quamquam etiam de Nerabo urbe aliunde non constat. — 6. καί... εἷλε] Brevius Suidas : καὶ ταύ-

δὲ ἀνθρώπους εἰς τὴν πλησίον λίμνην ἀγαγὼν οἷα ἀθέους (7) ἐπόντωσεν.

dionem oppidum cepit ac diruit, incolas vero, utpote deorum contemptores, vicino in lacu submersit.

25.

Steph. Byz. : Νήραβος, πόλις Συρίας. Νικόλαος τετάρτῳ. Τὸ ἐθνικὸν Νηράβιος, ὡς τοῦ Τόρρηβος Τορρήβιος.

Nerabus, urbs Syriæ, ut Nicolaus testatur libro quarto. Nomen gentile Nerabius, sicuti a Torrhebo formatur Torrhebius.

26.

Steph. Byz. : Ἀσκάλων, πόλις Συρίας πρὸς τῇ Ἰουδαίᾳ. Ξάνθος ἐν τετάρτῃ Λυδιακῶν φησὶν, ὅτι Τάνταλος καὶ Ἄσκαλος παῖδες Ὑμεναίου· τὸν δὲ Ἄσκαλον ὑπὸ Ἀκιαμοῦ τοῦ Λυδῶν βασιλέως αἱρεθέντα στρατηγὸν εἰς Συρίαν στρατεῦσαι, κἀκεῖ παρθένου ἐρασθέντα πόλιν κτίσαι, ἣν ἀφ' ἑαυτοῦ οὕτως ὠνόμασε. Τὰ αὐτὰ καὶ Νικόλαος ἐν τετάρτῃ ἱστορίᾳ.

Ascalon, urbs Syriæ juxta Judæam posita, condita est ab Ascalo, ut refert Xanthus De rebus Lydorum libro quarto. Fuit autem Ascalus Hymenæi filius, frater Tantali, qui quum ab Aciamo rege Lydorum dux constitutus esset, exercitum in Syriam duxit, ubi virginis cujusdam amore captus urbem condidit de suo nomine appellatam. Eadem Nicolaus quoque narrat Historiarum libro quarto.

27.

Exc. De virt. : Ὅτι Σαλμωνέως (1) θυγάτηρ ἐγένετο, ἥτις ἐρασθεῖσα τοῦ πατρὸς ὑπ' ἀμηχανίας αὐτὴν διειργάσατο (2), πρὶν γάμου κυρῆσαι. Ὁ πατὴρ δὲ αὐτῇ τιμὴν ἔταξεν ἀνὰ πᾶν ἔτος πανήγυριν ἄγεσθαι.

Salmonei filia, quum amore patris capta esset, præ anxietate animi adhuc virgo sibi mortem conscivit. Sed pater in honorem filiæ sollenne quotannis festum celebrari instituit.

28.

Ibid. : Ὅτι Καμβλίτας (1) βασιλεὺς Λυδίας. Τοῦτον λέγεται οὕτω γαστρίμαργον σφόδρα γενέσθαι, ὥστε καὶ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα ἐπιθύσαντα (2) καταφαγεῖν. Αὐτός γε μὴν, (3) ἑαυτὸν δόξας ὑπὸ φαρμακῶν βεβλάφθαι, περιβοήτου τοῦ πράγματος γενομένου, ξίφος ἔχων, πληθούσης ἀγορᾶς ἐν μέσῳ στὰς εἶπεν· « Ὦ Ζεῦ, εἰ μὲν ἀπ' ἐμαυτοῦ δέδρακα ταῦτα ἃ δέδρακα, τίσαιμι ἐν ἐμαυτῷ τὰς δίκας· εἰ δὲ ὑπὸ φαρμακῶν διαφθαρεὶς, οἱ ἐμὲ φαρμάξαντες πάθοιεν. » Ταῦτα εἶπε, καὶ, ὁρώντων πάντων, ἑαυτὸν ἀπέσφαξε. Καὶ οἱ μὲν τοῦτον ἐκερτόμουν ὡς γαστρίμαργον, οἱ δὲ ᾤκτειρον ὡς φρενοβλαβῆ ὑπὸ φαρμακῶν. Ἐδόξαζον δὲ τὸν Ἰάρδανον (4) ταῦτα πεποιηκέναι διὰ τὸ ἔχθος.

Camblitas rex Lydiæ tantæ voracitatis fuisse perhibetur, ut suam quoque uxorem in sacrificio manderit. Cujus rei fama quum ubique divulgata esset, ipse a veneficis appetitum se credens, nudato gladio stans in confertissimo foro : « Juppiter, inquit, si quidem mea sponte id facinus suscepi, dem ipse sceleris mei pœnas : sin veneficiis quorundam hominum in furorem versus, tum in maleficos, qui me malis artibus appetierunt, sceleris pœna recidat. » His dictis, semet in conspectu omnium interfecit. Quem alii conviciis onerarunt, ut voracem alii, partim ut furiosum nec mentis compotem miserati sunt. Porro Iardanum hujus maleficii auctorem fuisse suspicabantur, ob inimicitias quas cum Camblita exercebat.

την εἷλε. — 7. οἷα ἀθέους] omisit Suidas; deinde pro ἐπόντωσε habet κατεπόντωσε, quod etiam nostro l. reponi velim.

26. Hanc expeditionem cohærere aliquo modo cum altera fr. 24 memorata probabiliter statuit Sevinus l. l. p. 240. Alcimius rex non confundendus cum Alcimo rege, cujus Xanthus (fr. 10) meminit ap. Suidam v. Ξάνθος, et ipse Nicolaus fragm. 49. Tantalus non est ille Niobes pater; nam hunc Xanthus (fr. 13) Assaonem appellavit.

27. *Cod. Tur. fol.* 229, 25—27 *vso.* — 1. Salmoneus non est notissimus ille Græcus, sed Lydus aliquis. Modo recte se nomen habeat. In mentem venit pro Σαλμωνέως fortasse fuisse Καλαμῶνος, fabulamque pertinere ad Καλαμίνην (Κολόην Strabo) λίμνην nymphis sacram, ad quam festum quotannis Lydi celebrabant (v. Plinius II, 96. Sotion Mir. 43 ed. Westerm.; Varro R. R. III, 17, 4 et plura ap. Forbiger. *Geogr.* II, p. 177). Sed hæc nimis incerta. Probabilius est fabulam Lydicam componendam esse cum ea quæ de Smyrna, Thiantis vel Phœnicis vel Cinyræ patris amore capta circumferebatur, festumque illud simile fuisse Adoniis. — 2. διειργάσατο] διεργάσατο codex; διεχρήσατο editt.

28. *Cod. Tur. fol.* 229, 28—32 *vso.* et fol. 154, 1—6 *r.* Scilicet ordo foliorum turbatus est. Folium 229 desinit in verba εἰ μὲν ἀπ' ἐ —, fol. 154 incipit : μαυτοῦ δέδρακα κτλ. Historiam nostram e Xantho brevius narrat Athenæus X, p. 415, D. — 1. Καμβλίτας] Κάμβλητα τὸν βασιλεύοντα Λυδῶν, Athenæus. Corrupte Ælianus V. H. I, 27 inter ἀδδηφάγους recenset Κάμβητα τὸν Λυδόν. Ex Athenæo sua hausit Eustathius in Hom. p. 356, 49, ubi nomen regis corrupte Καμβύσις scribitur. — 2. ἐπιθύσαντα] Coray.; ἐπιθυμήσαντα codex; κατακρεουργήσαντα Xanthus ap. Athenæum. — 3. αὐτός γε μὴν κτλ.] Athenæus sic habet : Ἔπειτα πρωὶ εὑρόντα τὴν χεῖρα τῆς γυναικὸς ἐνοῦσαν ἐν τῷ στόματι, ἑαυτὸν ἀποσφάξαι περιβοήτου τῆς πράξεως γενομένης. Quæ narratio rudiorem antiquitatem redolet, et ex antiquo logographi opere manavit, dum nostra e Xantho Dionysii Mytilenæi depromta fuerint. — 4. Ἰάρδανον] His admonemur Camblitem ex postremis fuisse regibus Atyadis, quos subsecuti sunt Heraclidæ. Etenim Herodotus I, 7 : Παρὰ τούτων (sc. τῶν πρότερον Ἄγρωνος βασιλευσάντων τῆς Λυδίης) Ἡρακλεῖδαι ἐπιτραφθέντες ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης

29.

Steph. Byz. : Ἀσκανία, πόλις Τρωική. Νικόλαος τετάρτη Ἱστορίᾳ· « Σκαμάνδριος Ἕκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ἐκ τῆς Ἴδης καὶ τοῦ Δασκυλείου καὶ τῆς Ἀσκανίας καλουμένης, ἣν ἔκτισεν ὁ Αἰνείου Ἀσκάνιος **. »

30.

Josephus Ant. Jud. I, 7, 2 : Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ἱστοριῶν λέγει οὕτως· « Ἀβράμης ἐβασίλευσε Δαμασκοῦ, ἔπηλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ Βαβυλῶνος Χαλδαίων λεγομένης. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μεταναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ εἰς τὴν τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ Ἰουδαίαν, μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύναντες, περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. Τοῦ δὲ Ἀβράμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη. »

31.

Idem ibid. VII, 5, 2 : Μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως (Ἀδάδου) καὶ Νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ (1) τῶν Ἱστοριῶν, λέγων οὕτως· « Μετὰ δὲ ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις, Ἄδαδος ὄνομα (2), πλεῖον

29.

Ascania, urbs Troica. Nicolaus Historiarum libro quarto : « Scamander, Hectoris et Andromaches filius, ex Ida et Dascylio et Ascania, quam vocant ab conditore ejus Ascanio, Æneæ filio, **.

30.

Nicolaus Damascenus in quarto Historiarum libro sic scribit : « Abrahamus regnavit apud Damascum advena, utpote qui cum exercitu venerit e regione supra Babylonem sita, quæ Chaldæorum dicitur. Nec multo post, hinc quoque cum populo migrans sedes transtulit in regionem quæ tum quidem Chananæa dicebatur, nunc Judæa, ibique habitavit et ipse et qui ab eo sunt orti plurimi; quorum historiam alio loco persequar. Ceterum Abrahami nomen etiamnum Damasci percelebre est, et vicus ostenditur quem vocant Abrahami sedem. »

31.

Adadi regis meminit etiam Nicolaus Historiarum libro quarto in hæc verba : « Multo post hæc tempore indigenarum quidam nomine Adadus, præpollens factus, et Damascum et Syriæ, præter Phœnicen, cetera regno

---

τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος. Herculis e serva filius sec. Herodotum est *Alcæus*, hujus *Belus*, hujus *Ninus*, Nini filius *Agron*, ὃς πρῶτος Ἡρακλειδῶν βασιλεὺς ἐγένετο Σάρδεων. Hellanicus (fr. 102) Acelum, Aceles urbis in Lycia conditorem, filium fuisse dicit τοῦ Ἡρακλέους καὶ Μαλίδος παιδὸς, δούλης τῆς Ὀμφαλίδος (quod non est cur cum Salmasio mutetur in Ὀμφάλης Λύδης. V. Unger. Theb. Paradox: p. 360). Num eadem Malis Alcæi Herodotei mater fuerit in medio relinquo. Conferre vero cum Malide licet Δάμαλιν, ex qua Sandon Herculis filius (i. e. Hercules Sandon) Dalisandum genuisse dicitur ap. S. Basil. Miracul. S. Theclæ 2, 10, citante Wesselingio ad Hieroclem p. 516 ed. Bonn. Ad Malidem Omphalæ servam retulerim versum poetæ Æolici, quem laudat Hephæstion (v. Dindorf. in Steph. Thes. v. μόγις) : Μᾶλις μὲν ἔννη λέπτον ἔχοισ' ἐπ' ἀτράκτῳ λίνον. Μηλεὺς et *Maleus* Herculis et Omphalæ f. memoratur ap. schol. Hom. Il. 18, 219, Statium Theb. 4, 224 (pro quo *Lamum* ponit Diodor. 4, 31, 7). *Meles* inter Lydorum reges Heraclidas occurrit.

29. Anaxicrates libro secundo Ἀργολικῶν (in corruptissimo schol. Venet. ad Eurip. Med. 222 ed. Cobet) dicit Σκαμάνδριος δὲ (post Trojæ excidium) ἀφίκετο εἰς Ταναΐδα. Hæc vel simillima quædam supplenda sunt apud Stephanum, qui ea tantum attulit, quæ ad rem suam pertinerent. Dascylii regionem (cujus regem post Trojæ eversionem per tempus aliquod fuisse Ascanium refert Dionys. Hal. I, 47, 53) Æoles sub Archelao Argivo, Penthili filio, occupasse narrat Strabo VII, p. 582. Et de hac migratione Æolica loquens Anaxicrates in Argolicis de Scamandrio reliquisque Trojanis, quorum alii in alias regiones abierint, exposuisse videtur. Similiter Nicolai fragmentum in historia de rebus Græcorum locum habere poterat. Ego ad Lydica hæc retuli, iisque jungo Xanthi testimonium ap. Strabon. XIV, p. 680 : Ὁ μὲν γὰρ Ξάνθος ὁ Λυδὸς μετὰ τὰ Τρωικά φησιν ἐλθεῖν τοὺς Φρύγας ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν ἀριστερῶν τοῦ Πόντου· ἀγαγεῖν δ' αὐτοὺς Σκαμάνδριον ἐκ Βερεκύντων καὶ Ἀσκανίας. Utrumque ita conjungendum, ut statuamus, Scamandrium post Trojæ excidium ex Dascylio et Ascania Lydia populum eduxisse in Europæa Ponti Euxini, deinde cum Europæis Phrygibus ex Ascania (quam Scamandrium ad similitudinem relictæ ab ipso Ascaniæ Asiaticæ denominasse narratum fuerit) in Asiam esse reversum. De Phrygibus in Asiam ex Europa advenis cf. Herodot. VII, 173; Strabo V, p. 295. X, p. 471; Plinius H. N. V, 41; Stephan. v. Βρίγες; Conon Narr. 1. De Ascania regione v. Strabo XIV, p. 681; Plinius V, 40. 43. Dascylium urbem Lydiæ esse originis dubitari vix potest, quum nomen Dascyli in Lydorum stirpe regia frequentissimum sit, uti suo loco videbimus. Cf. Marquardt. *Cyzicus* p. 51; Grotefend. in *Paulys Realenc.* v. Dascylium; Forbiger. *Geogr.* II, p. 388. — Verbo moneo nihil esse cur illa : ἐν τετάρτῃ ἱστορίᾳ, jubente viro docto ap. Orellium, mutemus in ἐν τ. ἱστοριῶν. Hoc sane usitatius, illud vero haud infrequens.

30. Quæ fr. 30 et 31 de Damasci historia leguntur, eorum exponendorum opportunitatem Damasceno dederit narratio de Lydorum in Syriam expeditionibus. Cf. Eusebius P. E. p. 417; Justinus XXXVI, 2.

31. Vide Scaliger. De emend. tempp. Append. p. 47. — 1. ἐν τῇ τετάρτῃ] ἐ. τ. πέμπτῃ Rufinus — 2. Ἄδαδος ὄνομα] « Omnes reges Damasci ita vocabantur, ut illis mox significatur, ἑκάστου παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοὔνομα τοῦτο ἐκδεχομένου. Hinc accepit Hieronymus id, quod de regibus Damasci scribit : « Hazaeli in regnum successit filius ejus Benhadad, a quo omnes postea reges Aram, i. e. Syriæ et Damasci, Benhadad vocabulum possederunt. » Hoc nomen scribendum הדד, quomodo vocabatur adversarius Salomonis, homo regiæ stirpis Idumæorum, Regg. I, 9, 44. Hinc etiam Benadad rex Syriæ dictus fuit, filius Tabremon, nepos Hezion, Regg. I, 15, 18, ut hinc sciamus, nomina qui-

ἰσχύσας, Δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης Συρίας, ἔξω Φοινίκης, ἐβασίλευσε. Πόλεμον δὲ ἐξενέγκας πρὸς Δαυίδην (3) βασιλέα τῆς Ἰουδαίας καὶ πολλαῖς μάχαις κριθεὶς, ὑστάτῃ τῇ παρὰ τὸν Εὐφράτην, ἐν ᾗ ἡττᾶτο, ἄριστος ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ. » Πρὸς τούτοις δὲ καὶ περὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ φησιν, ὡς μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως· « Τελευτήσαντος δ' ἐκείνου οἱ ἀπόγονοι ἐπὶ δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἑκάστου παρὰ τοῦ πατρὸς ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τοὔνομα τοῦτο ἐκδεχομένου, ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. Μέγιστον δὲ πάντων δυνηθεὶς ὁ τρίτος, ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὴν τοῦ προπάτορος ἧτταν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους ἐπόρθησε τὴν νῦν Σαμαρεῖτιν καλουμένην. » Οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας· οὗτος γάρ ἐστι Ἄδαδος ὁ στρατευσάμενος ἐπὶ Σαμαρίαν, Ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν Ἰσραηλιτῶν.

tenuit. Suscepto autem in Davidem Judææ regem bello, quum multis præliis decertasset, postremo ad Euphratem commisso, in quo victus est, præstantissimus regum esse quum robore tum fortitudine visus est. » Ad hæc autem et de posteris ejus narrat quod post illius obitum alius ab alio regnum simul et nomen acceperunt, hisce verbis : « Eo mortuo, posteri ejus in decem ætates regnarunt, unoquoque a patre simul cum imperio hoc etiam nomen accipiente, ut Ptolemæi in Ægypto. Horum vero tertius, quum multum invaluisset, avi cladem bello instaurare volens, regionem, quæ nunc Samaritis dicitur, populatus est. » In hoc autem a veritate non aberravit. Hic enim est Adadus qui, Achabo apud Israelitas regnante, Samariam invasit.

32.

Const. Porph. De them. II, 6, p. 52 Bonn. : Ἡ δὲ Πελοπόννησος τρεῖς ἔχει ἐπωνυμίας, ὡς Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς γράφει ἐν τετάρτῃ Ἱστορίᾳ· « Μέγιστον οὖν τῶν τότε ἴσχυον οἱ Πελοπίδαι, καὶ ἡ Πελοπόννησος εἰς αὐτοὺς ἀφεώρα, καὶ αὐτὸ τοὔνομα ἔχουσα ἀπ' ἐκείνων, τρεῖς ἤδη πρότερον ἀλλάξασα τὰς ἐπωνυμίας. Ἐπὶ μὲν γὰρ Ἄπεως τοῦ Φορωνέως ἐκαλεῖτο Ἀπίη, ἐπὶ δὲ Πελασγοῦ τοῦ αὐτόχθονος Πελασγία, ἐπὶ δὲ Ἄργου καὶ αὐτὴ ὁμωνύμως ἐκαλεῖτο Ἄργος, ἐπὶ δὲ Πέλοπος τοῦ τὸν Οἰνόμαον νικήσαντος Πελοπόννησος ἔσχε τοῦτο τὸ κύριον ὄνομα. »

Peloponnesus trifariam appellata est, ut scribit Nicolaus Damascenus libro quarto Historiarum his verbis : « Qua tempestate super ceteros potestate longe eminebant Pelopidæ, totaque eis Peloponnesus parebat, ab iis quoque illud nomen sortita, quum antea tribus diversis nominibus appellata jam fuisset. Api enim regnante (qui Phoronei filius fuit) Apia vocitata est. Pelasgo autem indigena res tenente Pelasgia est vocata. Argo deinde imperante, ex ejus nomine dicta Argos est. Postremo sub Pelope, qui Œnomaum vicerat, Peloponnesus cognominata in eo nomine acquievit. »

33.

Exc. De virt. : Ὅτι ἐδόκει φρονήσει τὸ τῶν Ἀμυθαονιδῶν (1) γένος τὸ παλαιὸν ἐν τοῖς Ἕλλησι πρωτεύειν· ὥσπερ καὶ Ἡσίοδός φησιν ἐν τούτοις·

Ἀλκὴν μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδῃσι,
νοῦν δ' Ἀμυθαονίδαις, πλοῦτον δ' ἔπορ' (2) Ἀτρείδῃσι.

Amythaonidæ olim apud Græcos præ ceteris prudentia valuisse videntur, quemadmodum Hesiodus quoque testatur his versibus :

Juppiter Æacidis robur donavit, opesque
Atridis, mentem vobis, Amythaone nati.

34.

Exc. De insid. : Ὅτι Αἴγισθος Ἀγαμέμνονα κτείνας τὸν βασιλέα συμβουλῇ τῆς γυναικὸς Κλυταιμνή-

Ægisthus postquam Agamemnonem regem consilio Clytæmnestræ uxoris interfecerat, Orestem quoque filium

---

dem propria illis Damascenis regibus fuisse, sed communi cognomine Adadi. Nam cui melius de hac re credetur quam Nicolao, qui Damascenus erat et ex Damascenorum tabularibus ista depromserat. » SCALIGER. — 3. πόλεμον.. πρὸς Δαυίδην] Cf. Samuel. II, 8, 5; Chron. I, 18.

32. RES PELOPONNESI. Nicolaus libro quarto Peloponnesi historiam inde a Trojanis temporibus, et præ ceteris rerum conversiones, quæ Heraclidarum descensum secutæ sunt, exposuit. Antiquiorem Peloponnesi historiam, certe fabulas ejus celeberrimas, jam narraverat libro tertio. Verum denuo ad antiqua illa in hoc libro adscendit, sive quod nunc demum singularum Græciæ civitatum historiam ex professo sibi tractandam sumsit, sive quod priscas rerum conversiones paucis comprehendere voluit, antequam ad magnum istum Heraclidarum motum accederet. Idque non tam suo Marte Nicolaus fecerit, quam quod sic fecerat Ephorus, qui initium suæ historiæ reditum Heraclidarum posuerat, quemque in hac Historiarum parte Nicolaus ducem sibi selegit. — Quod rem attinet h. l. narratam, cum nostris componere licet Apollodor. II, 1. Alii aliter rem adornarunt.

33. *Cod. Tur. fol.* 154, 7-10 *r.* 1. Ἀμυθ.] Ἀμαθ. cod. — 2. δ' ἔπορ'] correx. viri dd.; δὲ παρ' codex; δέ περ Suidas v. ἀλκή, ubi ex nostris Exc. versus hi afferuntur. V. Hesiod. fr. 163, p. 64 ed. Didot. De Amythaonidis (Biante, Melampo, Amphiarao) v. Apollodor. I, 9, 10 ibique Heyn.; Eckermann. *Melampus u. sein Geschlecht.* Gœtting. 1840.

στρας, καὶ τὸν Ὀρέστην τὸν τοῦ Ἀγαμέμνονος υἱὸν ἔμελλεν ἀνελεῖν. Τοῦτον δὲ ἐρρύσατο Ταλθύβιος (1) ἐξαρπάσας, καὶ ἐκθέμενος εἰς τὴν Φωκίδα παρὰ Στρόφιον. Δεκάτῳ (2) δ' ἔτει ἐκ Φωκέων ἐλθὼν μετὰ Πυλάδου τοῦ Στροφίου, Αἴγισθον καὶ τὴν μητέρα κτείνας, τῶν Μυκηνῶν ἐβασίλευεν. Ἐλαυνόμενος δὲ ὑπὸ τῶν Αἰγίσθου φίλων, κατὰ δὲ τὸν πλεῖστον λόγον ὑπὸ Ἐρινύων, ὡς ἐναγής, θεοῦ κελεύσαντος, εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, καὶ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ κριθεὶς ἀπέφυγεν. Αὕτη ἡ δίκη φόνου τετάρτη (3) ἐν Ἀθήναις ἐκρίθη.

Agamemnonis occidere volebat. Hunc vero servavit Talthybius cædi surreptum, et in Phocidem ad Strophium portandum curavit. Unde decimo anno post reversus cum Pylade Strophii filio Ægisthum et matrem interfecit regnoque Mycenarum potitus est. Verum quum ab amicis Ægisthi vel, ut plurimi narrant, a Furiis, utpote cæde pollutus, exagitaretur, dei jussu Athenas venit ibique in Areopago judicium subiens absolutus est. Atque hoc quartum fuit de cæde judicium, quod Athenis in Areopago institutum est.

35.

Steph. B. : Καρνία, πόλις Ἰωνίας. Νικόλαος τετάρτῳ.

Carnia, urbs Ioniæ, ut Nicolaus refert libro quarto.

36.

Exc. De virt. : Ὅτι τὸν Ἀμυκλαῖον νομὸν κατὰ τὰς ὁμολογίας τῷ προδότῃ Φιλονόμῳ ἐξελόντες οἱ Ἡρακλεῖδαι ἀνέμητον ἀφῆκαν. Ὁ δὲ αἰσχυνόμενος ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ, οὐδαμοῦ ἐφαίνετο. Οἱ δὲ Ἡρακλεῖδαι ἀναδασάμενοι καὶ τοῦτον ἐνέμοντο. Ὕστερόν γε μὴν ἀφικομένῳ ἐκ Λήμνου σὺν λαῷ, ὅντινα ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ [συνεπήγετο], πάλιν ἀπέδοσαν. Καὶ ὃς τοῖς ἥκουσι διελὼν τὴν γῆν, ᾤκει ἅμα αὐτοῖς βασιλεύων Ἀμυκλῶν.

Quum Heraclidæ Amyclæum agrum Philonomo proditori, ut convenerat, extra sortem reservassent, isque præ pudore admissæ proditionis nullibi compareret, Heraclidæ instituta iterum divisione eum agrum sorte distribuerunt. Sed postmodum reverso Philonomo cum haud exigua manu, quos, pari et æquo honore et jure proposito, e Lemno adduxerat, Heraclidæ ei Amyclæum agrum concessere. Igitur Philonomus quum agros colonis divisisset, Amyclarum regnum obtinuit.

37.

Steph. B. : Θόρναξ, ὄρος τῆς Λακωνικῆς. Νικόλαος τετάρτῃ.

Thornax mons Laconiæ est, ut Nicolaus refert libro quarto.

---

34. *Cod. Escor. fol.* 77, 26 *vso* — 78, 4 *r.* — 1. ἐρρύσατο Ταλθύβιος] Sic etiam Dictys Cret. VI, 2. Pro Talthybio Pindarus Pyth. XI, 25 Arsinoen, Pherecydes (fr. 96) Laodamiam, Æschylus Coeph. 721 Cilissam nutricem, Sophocles Electram sororem, Euripides pædagogum ponunt. — 2 δεκάτῳ] ὀγδοάτῳ sec. Homer. Odyss. 3, 306. — 3. τετάρτῃ] Fluxisse hæc puto ex Hellanico (fr. 82), qui de Orestis judicio agens simul priora judicia in Areopago habita recenset ap. schol. Eur. Orest 1643. Loci corrupti neque Sturzius neque ego olim neque Prellerus (De Hellanico p. 24) medelam attulerunt. Emendandum censeo hunc in modum : Οἱ Ἀθηναῖοι τὴν δίκην (sc. de Oreste) ἔστασαν ἕνδεκα (ἐννέα vulgo) γενεαῖς ὕστερον ἢ (δὲ vgo) Ἄρης καὶ Ποσειδῶν περὶ Ἁλιρροθίου δίκην (supple ἔφυγον vel simile quid.). Εἶτα Κέφαλος ὁ Δηιονέως, ὅστις Πρόκριν τὴν Ἐρεχθέως ἔχων γυναῖκα καὶ ἀποκτείνας ἐξ Ἀρείουπάγου δίκην ὡς δικασθεὶς ἔφυγεν ἓξ γενεαῖς ὕστερον. Μετὰ δὲ τὴν Δαιδάλου δίκην, ἀδελφιδοῦν τὸν Τάλων ἀποκτείναντος δολόεντι θανάτῳ καὶ φυγόντος δίκην τρισὶ γενεαῖς ὕστερον, αὕτη ἡ Τυνδαρὶς Κλυταιμνήστρα, Ἀγαμέμνονα ἀποκτείνασα καὶ ὑπὸ Ὀρέστου ἀποκτανθεῖσα, [supple τρισὶ γενεαῖς ὕστερον] συγκροτηθῆναι δίκην τῷ Ὀρέστῃ ὑπὸ Εὐμενίδων παρεσκεύασεν. Videlicet quum quattuor judicia memorentur, et duo tantum temporis intervalla indicentur, aperte desideratur intervallum tertium, ideoque, si recte se habent illæ ἓξ γενεαί et τρεῖς γενεαί, quæ in vulgatis apponuntur, falsa esse debet summa γενεῶν ἐννέα. *Undecim* vero γενεαί, quas reposuimus, optime quadrant. Nam inde a Cecrope usque ad Demophontem, sub cujus initio de Oreste judicatum est, ut præter alios ipse Nicolaus (fr. 34) docet, undecim fuerunt reges sive generationes Usque ad Cephali judicium sex fuisse dicuntur γενεαί. Judicatum vero esse constat sub Erechtheo II, qui rex est sextus.

35. Urbs aliunde non nota. Recte vero, puto, Holstenius ad Steph. l. l. *Carniam*, quam Nicolaus dicit, non diversam esse censet a *Carne*, cujus Stephanus meminit v. Κάρνη. Ἔστι δὲ ἄλλη Αἰολίδος, ἧς τὸ ἐθνικὸν Καρναῖος, τὸ κτητικὸν Κάρνιος, τριγενές. Mentionem hujus urbis Nicolaus injecerit de migrationibus Æolicis loquens, quæ Orestis tempore et deinceps in Asiam factæ sunt. Nomen urbis in mentem revocat Apollinem Carneum, cujus cultum jam ante Heraclidarum adventum in Peloponneso viguisse inter doctos satis constat.

36. *Cod. Tur. fol.* 154, 10-17 *r.* 1. συνεπήγετο] vocem supplevit Corayus ; μεθ' ἑαυτοῦ ἦγε suppl. Valesius. Hæc ex Ephoro petita esse sæpius viri docti monuerunt. Etenim Strabo VIII, p. 364 ex Ephoro (fr. 18) narrat Eurystheum et Proclem Laconicam διελεῖν εἰς ἓξ μέρη, καὶ πολίσαι τὴν χώραν· μίαν μὲν οὖν τῶν μερίδων, τὰς Ἀμύκλας, ἐξαίρετον δοῦναι τῷ προδόντι αὐτοῖς τὴν Λακωνικὴν κτλ. V. Müller. *Dor.* p. 48 sqq. Nomen Philonomi, quod hoc loco multis lacunis mutilo excidisse videtur, Strabo memorat paullo post p. 365. Ex Lemno colonos Amyclas a Philonomo ductos esse præter Nicolaum tradit Conon Narr. 31 : Φιλόνομος ὁ Σπαρτιάτης προδοὺς Δωριεῦσι δῶρον ἔχει Ἀμύκλας, καὶ συνοικίζει ταύτην ἐξ Ἴμβρου καὶ Λήμνου· τρίτῃ δὲ γενεᾷ στασιάσαντες πρὸς Δωριέας μετανίστανται Ἀμυκλῶν κτλ. Cf. Narr. 47; Pausanias III, 2, 60; Servius ad Æn. X, 364.

37. Thornax mons (postea Κοκκύγιος, Pausan. II, 36, 1) clarus erat statua Apollinis, ἀγάλματι Πυθαέως Ἀπόλλωνος κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ ἐν Ἀμύκλαις πεποιημένῳ. Pausan. III, 10, 8. De habitu Apollinis illius Amyclæi v. Pausan. III,

38.

Exc. De ins. : Ὅτι Τήμενος ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ παίδων ἀπέθανε δι' αἰτίαν τοιάνδε. Ἦσαν αὐτῷ τέτταρες υἱεῖς, Κεῖσος (1) καὶ Φάλκης καὶ Κερύνης (2) καὶ Ἀγαῖος (3), θυγάτηρ δὲ τοὔνομα Ὑρνηθὼ (4), ἥντινα ἔδωκε γυναῖκα Δηιφόντῃ τῷ Ἀντιμάχου τοῦ Θρασυάνορος τοῦ Κτησίππου τοῦ Ἡρακλέους. Στέργων οὖν ταύτην καὶ τὸν γαμβρὸν πολὺ μᾶλλον ἢ (5) τοὺς υἱεῖς καὶ εἰς ἅπαντα χρώμενος διετέλει. Ἐπὶ τούτῳ (6) οἱ νεανίσκοι βαρέως φέροντες, ἐξεῦρον κακούργους ἀνθρώπους οὓς (7) ἐπὶ μισθῷ ἔπεισαν τὸν Τήμενον ἀνελεῖν. Ἀγαῖος δὲ ὁ νεώτατος οὐ μετεῖχε τοῦ βουλεύματος. Καὶ οἱ μὲν τὸν ἄνθρωπον λουόμενον παρὰ τὸν ποταμὸν ἐν ἐρημίᾳ ἐπιπεσόντες καὶ κατατρώσαντες, ἐκποδὼν ἐγένοντο, ἔτι ζῶντα ὑπὸ θορύβου λιπόντες. Ὁ δὲ κομισθεὶς εἰς τὸ στράτευμα, ἀγνοῶν τοὺς φονέας θνήσκει, τὴν ἀρχὴν Ὑρνηθοῖ καὶ Δηιφόντῃ καταλιπών, καὶ τὰ λόγια φράσας ἅπερ ᾔδει τοῦ πολέμου πέρι. Μετὰ ταῦτα δὲ ζητουμένου τοῦ φόνου, τὸ σύμπαν ἐγνώσθη, ὅτι ὑπὸ τῶν περὶ Κεῖσον ἐπεβουλεύθη (8), καὶ ἅμα διὰ τὴν Τημένου ἐπίσκηψιν (9) ἐξεώσθησαν ἐκ τῆς ἀρχῆς, Δηιφόντης δὲ καὶ (10) Ὑρνηθὼ ἐβασίλευον διά τε ταῦτα καὶ ὅτι τὰ λόγια ᾔδεσαν, ἐν οἷς τῆς καθόδου ἡ ἐλπὶς ἦν. Οἵ γε μὴν παῖδες ἔξαρνοι ἦσαν τὸν φόνον κοὐκ ἄρα (11) ἔμελλον τῆς ἀρχῆς πέρι ἀτρεμήσειν. Τοὐντεῦθεν Δηιφόντης πρῶτον μὲν ὑποπέμψας πρέσβεις κρύφα Τροιζηνίους καὶ Ἀσιναίους καὶ Ἑρμιονεῖς καὶ πάντας ὅσοι τῇδε Δρύοπες ᾤκουν, ἀφίστησι τῶν Ἀργείων ἐθελοντὰς καὶ αὐτούς, μὴ τῷ χρόνῳ ὁμοῦ κείνοις ὑπὸ Δωριέων (12) ἐξανασταῖεν.

38.

Temenus a filiis suis interfectus est ob causam hujusmodi. Quattuor ei filii erant, Cisus, Phalces, Cerynes et Agæus; filia autem Hyrnetho, quam in matrimonium dederat Deiphonti, Antimachi, Thrasyanoris, Ctesippi, Herculis. Hanc igitur atque generum quum filiis suis anteferret, iisque ad omnia sociis et consiliariis uti soleret, graviter id ferentes juvenes invenerunt homines quosdam perditos, quos pretio adduxerunt, ut Temenum de medio tollerent. Itaque Temenum lavantem ad fluvium in regione deserta adorti sunt, vulnusque inflixere, sed strepitu territi vivum adhuc relinquentes aufugerunt. Ille vero in castra deportatus, auctores cædis ignorans exspiravit, postquam Hyrnethonem et Deiphontem regni successores designaverat et oracula dixerat, quæ de bello comperta habebat. Post hæc vero quum de cæde inquirentibus tota res patefacta esset, propter insidias patri a Ciso ejusque sociis structas et propter Temeni morientis mandata illi pulsi sunt regno, quod Hyrnethoni et Deiphonti traditum est et ob hæc et quod sciebant oraculum spem reditus faciens. Sed filii cædem a se commissam infitias ibant et de regno nequaquam quiescebant. Dehinc Deiphontes primum quidem missis clanculum legatis Trœzenios et Asinæos et Hermionenses et reliquos qui illic habitabant Dryopes adduxit, ut ab Argivis deficerent, idque haud invitos, metuentes scilicet ne aliquando una cum illis sedibus suis a Doriensibus expellerentur.

39.

Ibidem : Ὅτι Κρεσφόντης (1) πάντων ἐβασίλευσεν τῶν στρατιωτῶν (2)· ὃς ἐπειδὴ διένεμε τὴν γῆν εἰς

39.

Cresphontes omnibus imperans *Messeniis*, quum regionem in quinque divisisset civitates, mox pœnitebat eum ex

---

19. Repræsentasse Apollinem Carneum censet Müller. *Dor.* I, p. 358. De Apoll. in Thornace v. Herodot. I, 69. Hesych. v. Θόρναξ. Cf. idem : Θοράτης (?), Ἀπόλλων παρὰ Λάκωσι, quæ nescio an huc pertineant.

38. *Cod. Escor. fol.* 73, 5-25 *r*. Rem eandem ex eodem fonte (Ephoro) brevius narrat Diodorus in Exc. De insid. (fr. 4. V. tom. II, p. VIII). — 1. Κεῖσος] Κράσσος codex. De variis hujus nominis formis vid. not. ad Diodor. l. l. — 2. Κερύνης] sic Diodor. et Pausanias; κορύνης codex. —. 3. Ἀγαῖος] sic etiam Strabo VIII, p. 389 ex Ephoro (fr. 16). De diversa hujus nominis scriptura v. Diodor. fr. 4 not. 6. — 4. Ὑρνηθὼ] ὠρν. cod.; mox δηιφόντι cod. Genealogiam Deiphontis eodem modo tradit Pausanias II, 19, 1, cujus narratio omnino cum nostra comparanda est, coll. II, 28, 3. — 5. ἢ] supplevi. — 6. τούτῳ] τοῦτο codex. Agæus, qui non particeps conjurationis fuisse dicitur, una cum Deiphonte *Acten* sive septemtrionalem Argolidis oram (Epidaurum, Trœzenem) obtinebat. Vid. Strabo VIII, p. 389; Ephor. fr. 16. — 7. οὓς] supplevi. — 8. ὑπὸ ... ἐπεβουλεύθη] ὑπὸ τὸν περικισσον ἐβουλεύθη codex. Cisus filiorum erat natu maximus. Pausan. II, 19, 2. — 9. ἐπίσκηψιν] ἐπισκίασιν codex. De re cf. Apollodor. II, 8, 5 : Γενομένου δὲ τοῦ φόνου (sc. Τημένου) τὴν βασιλείαν ὁ στρατὸς ἔχειν ἐδικαίωσεν Ὑρνηθοῖ καὶ Δηιφόντῃ. Bellum deinde inter Temenidas et Deiphontem conflatum esse, nisi Ephorus tradidit, Euripides certe finxisse videtur, si quid colligere licet ex fragmentis p. 795 sq. ed. Didot. — 10. καὶ] addidi. Mox ἐξαρνοίησαν codex. — 11. κουρκάρα codex. — 12. Δωριέων] Δωριήων vel Δωριένων codex. Asine et Hermione incolebantur a Dryopibus qui meridionalem Argolidis partem tenebant. Terminos ditionis Dryopicæ notat Pausanias II, 28, 2. 36, 5. Vides ex nostro loco Dryopes illos sec. Ephorum jam Temeni temporibus subjectos Doriensibus fuisse. In universum de ratione parum probabili, qua de his omnibus Ephorus exposuit, v. Müller. *Dor.* I, p. 63 sqq.

39. *Cod. Escorial. fol.* 78, 26 *r* — 78, 21 *vso.* — 1. Κρεσφόντης] κρεφόντης cod. — 2. στρατιωτῶν] Vox procul dubio corrupta. In prima fragmenti parte narratio Nicolai pessime contracta est. Pauca illa, quibus nostra hæc illustrare possumus, apponam. Sequitur Nicolaus Ephorum (fr. 20), ex quo hæcce affert Strabo VIII, p. 361 : Ἔφορος δὲ τὸν Κρεσφόντην, ἐπειδὴ εἷλε Μεσσήνην, διελεῖν φησιν εἰς πέντε πόλεις αὐτήν, ὥστε Στενύκλαρον μὲν ἐν τῷ μέσῳ τῆς χ[ώρας ταύτης] κειμένην, ἀποδεῖξαι βασίλειον αὐτῷ, [εἰς δὲ τὰς ἄλλας] τῆς βασιλείας πέμψαι, ἐς Πύλον καὶ Ῥίον [καὶ Μεσόλαν καὶ] Ὑαμεῖτιν, ποιήσαντα ἰσονόμους πάντας τοῖς Δωριεῦσι τοὺς Μεσσηνίους. Ἀγανακτούντων δὲ τῶν

ε' (3) *, μετεμέλησε δ' αὐτῷ ἐξ ἴσου διελόντι εἰς ὃ συνετέλουν οἱ λοιποί. Ταῦτα δὲ μεταβουλευσάμενος κινεῖν τὰ πράγματα ἐπειρᾶτο, ἐκ μὲν τοῦ εὐπρεποῦς λέγων ἅπερ καὶ οἱ ἐν Λακεδαίμονι, ὅτι οὐ δίκαιον εἴη τῶν ἴσων μετέχειν τοὺς ἐγχωρίους τοῖς Δωριεῦσι. Συνέβη δ' αὐτῷ πρός τ' ἐκείνους διαβεβλῆσθαι καὶ πρὸς τοὺς Δωριέας, οἳ καὶ τότε (4) αὐτοῦ ἤχθοντο τῇ βίᾳ οὐκ ἀνεχομένου τὸ ἰσόμοιρον καὶ πάλαι δ' αὐτῷ (5) προσεκεχρούκεσαν ἄνευ σφῶν συμβαίνοντι τοῖς ἐγχωρίοις καὶ μετὰ ταῦτα τῶν ἴσων αὐτοῖς μεταδιδόντι· πάντων δὲ μάλιστα [οἱ ἐγχώριοι] ὑφεωρῶντο τὴν μετακόσμησιν τῶν τότε καθεστώτων, πρὸς (6) ἧς ἄμεινον ἡγήσαντο εἶναι ἀνελόντες αὐτὸν κατὰ χώραν ἀτρεμεῖν. Καὶ ἐποίησαν ταῦτα, καὶ Κρεσφόντην (7) μὲν δι' ἐπιβουλῆς ἀπέκτειναν. Ταχὺ δὲ καὶ τοὺς υἱεῖς ἤθελον, οὓς τότε ὁ μητροπάτωρ ἅμα τῇ θυγατρὶ κυούσῃ θύειν μέλλων Διὶ ἀκραίῳ (8) εἰς Τραπεζοῦντα μετεπέμψατο· καὶ παρ' αὐτῷ ἔτεκεν ἡ θυγάτηρ Αἴπυτον τὸν τρίτον (9). Ἐτεχνάσαντο οὖν οἱ φονεῖς ἀφικόμενοι παρὰ Κύψελον, ὡς ἂν παραλαβόντες τοὺς Κρεσφόντου παῖδας ἀνέλοιεν, λέγοντες ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοὺς εἰς Μεσσήνην (10) μέτεισιν ἱερὰ θύειν μέλλων εὐκταῖα. Ὁ δὲ Κύψελος τοὺς μὲν δύο ἐξέπεμψε σὺν αὐτοῖς ἐξαπατηθείς, οὓς ἐκεῖνοι κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπέκτειναν, τὸν δὲ τρίτον ἅτε νεογενῆ οὐκ ἔδωκε φήσας ἐν σπαργάνοις εἶναι· καὶ οὗτος μὲν παρὰ τῷ μητροπάτορι ἐτρέφετο.

Ὅτι Αἴπυτος (11) ὁ υἱὸς Κρεσφόντου ἐπεβουλεύθη παρὰ τῶν ἐμπρησάντων τὴν αὐτοῦ οἰκίαν, καὶ τῆς ἐπιβουλῆς ἀνώτερος γέγονεν. Αὖθις δὲ πάλιν ἐπεβουλεύετο ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀπόγονοι, καὶ οὐ διέ-

æquo inter Dorienses et indigenarum optimates distribuisse regnum, in quod reliquus populus tributa conferebat. Igitur mutata sententia innovare reipublicæ formam tentabat, speciosa ratione dictitans eadem quæ Lacedæmonii quoque dicebant, videlicet iniquum esse indigenas pari cum Doriensibus frui jure. Verum accidit ut eo non apud Messenios modo invidiam sibi contraheret, sed apud ipsos etiam Dorienses, qui et tunc ejus exprobrabant violentiam, qua concessam semel juris æqualitatem non sustineret, et jam olim in eum offenderant, quod invitis ipsis pacta cum indigenis iniisset ac deinde jus æquale iis dedisset. Omnium vero maxime *indigenæ* status reipublicæ commutationem suspectabant, qua potius duxerunt fore, si, Cresphonte interfecto, loco suo manerent immoti. Consiliumque exsequentes, Cresphontem ex insidiis occiderunt. Mox vero etiam filios ejus *e medio tollere* volebant, quos avus maternus (*Cypselus*) una cum filia sua (*Merope*) tunc uterum gerente, sacra Jovi Actæo facturus, Trapezuntem arcersiverat. Apud hunc filia peperit Æpytum tertium. Dolum igitur percussores ad Cypselum profecti excogitarunt, quo liberorum corporibus potiti occidere eos possent. Nuntiarunt patrem eos in Messeniam advocare, ut sacra votiva offerret. His deceptus Cypselus duos filiorum cum iis ablegavit, quos illi in itinere trucidarunt; tertium vero recens natum non tradidit, aiens eum in fasciis adhuc esse. Atque hic quidem apud avum maternum educatus est.

Æpytus Cresphontis filius insidiis appetitus est ab iis qui domum ejus incenderunt. Sed salvus tunc evasit. Postea vero iterum insidiæ paratæ sunt tum ipsi tum prosapiæ ejus; ac omnino continuæ inter eos discordiæ obtinebant, us-

---

Δωριέων, μεταγνόντα μόνην τὸν Στενύκλαρον νομίσαι πόλιν· εἰς τοῦτον δὲ καὶ τοὺς Δωριέας συναγαγεῖν πάντας. Apollodor. II, 8, 5, 5: Κρεσφόντης δὲ οὐ πολὺν Μεσσήνης βασιλεύσας χρόνον μετὰ δύο παίδων φονευθεὶς ἀπέθανε. Pausanias IV, 3, 7: Κρεσφόντης δὲ ἐν Στενυκλήρῳ τὸν βασιλέα οἰκεῖν κατεστήσατο. Διοικούμενον δὲ αὐτὸν τὰ πολλὰ ἐς χάριν τοῦ δήμου μᾶλλον, οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες αὐτόν τε Κρεσφόντην ἐπαναστάντες καὶ τοὺς υἱοὺς ἀποκτείνουσι τοὺς λοιπούς (sc. reliquos, excepto Æpyto). Quæ eatenus inter se differunt, quatenus Pausanias nimio plebis studio, Ephorus sive Nicolaus Doriensium studio ab optimatibus Messeniæ interfectum Cresphontem perhibent. — 3. ἐς πέντε] ex voce sequente μετεμέλησε facillime elicimus vocem μέρη h. l. supplendam. Significantius Strabo dicit: πέντε πόλεις. Quarum quattuor exhibent libri mss. Strabonis, qui l. l. mutili omnes sunt. Quintam civitatem e Nicolao (v. fr. 40) supplevit Müllerus *Dor.* I, p. 95. Plura deinceps ab excerptore omissa sunt. Hinc illud δὲ post μετεμέλησε. — 4. καὶ τότε] καί ποτε codex. — 5. αὐτῷ] αὐτὸ cod. In seqq. supplevi: οἱ ἐγχώριοι. — 6. πρὸς] fortasse πρὸ; sed vel sic inusitata foret locutio. — 7. Κρεσφόντην] κρεσφόντη codex. Cædis auctor secundum Hyginum fab. 187 et 184 et Apollodorum l. l. Polyphontes fuit, qui deinde regno potitus est, et Meropen, occisi uxorem, in matrimonium duxit. Hygini narratio ex Euripidis Cresphonte fabula (vide Eurip. fr p. 726 ed. Didot) manaverit. Secundum Nicolaum Merope una cum Æpyto apud Cypselum versabatur. Igitur eam non duxerit Polyphontes. Apollodorus Meropen Cypselo Æpytum educandum tradidisse narrat. Apud Hyginum pro Æpyto nominatur Telephontes (fortasse leg. *Cresphontes*; certe apud Euripidem nomen filio erat Cresphonti), quem mater absconse ad hospitem in Ætoliam mandavit. — 8. ἀκραῖος] Ζεὺς ἀκραῖος in numo ap. Eckhel. D. N. II, p. 502, citante B. Hase in Steph. Thes. s. v. Idem nomen pro ἀκταῖος ap. Dicæarch. fr. 60, p. 263, restitui vult Osannus. Frequens aliorum numinum epitheton. — 9. τὸν τρίτον] num filium tertium? at tum dixisset auctor τρίτον ἔτεκεν. . Αἴπυτον, ut ap. Apollodor. l. l.: τρίτον γὰρ ἔχουσα παῖδα Μερόπη καλούμενον Αἴπυτον. Intellige Æpytum, qui hujus nominis tertius est. Stemma dat Pausanias VIII, 5, 4: Elatus; Æpytus (I) et Stymphalus; Agamedes Stymphali f.; Cercyon; Hippothous; Æpytus (II); Cypselus; Merope; Æpytus (III). — 10. αὐτοῦ εἰς Μεσσήνην ἐν μέτεισιν codex. — 11. Αἴπυτος] Æpytum hunc patris cædem ultum esse traditur ap. Apollodorum, Hyginum (coll. fragm. Euripid. l. l.), Pausaniam IV, 3, 8, ubi hæc: Ὁ δὲ Αἴπυτος... ὡς ἀνὴρ ἐγένετο, οἱ Ἀρκάδες (duce Holæo, Cypseli filio, VIII, 5, 7) κατάγουσιν αὐτὸν ἐς Μεσσήνην. Συγκατήγαγον δὲ καὶ οἱ λοιποὶ βασιλεῖς τῶν Δωριέων, οἵ τε Ἀριστοδήμου παῖδες καὶ Ἴσθμιος (l. Κίσσος vel Κίσσιος) ὁ Τημένου. Αἴπυτος δὲ ὡς ἐβασίλευσεν, ἐτιμωρήσατο μὲν τοῦ πατρὸς τοὺς φονέας, ἐτιμωρήσατο δὲ καὶ ὅσοι τοῦ φόνου παραίτιοι καθειστήκεσαν· προσαγόμενος δὲ τοὺς ἐν τέλει τῶν Μεσσηνίων θεραπείαις, ὅσοι δὲ ἦσαν τοῦ δήμου, δωρεαῖς, ἐς τοσοῦτον προέβη ὡς καὶ τοὺς ἀπογόνους Αἰπυτίδας ἀντὶ Ἡρακλειδῶν καλεῖσθαι. Æpyti filius Glaucus, item vir optimus ac piissimus fuit; successores ejus Isthmias, Dotades, Sybotas, Phintias, sacrorum institutione structisque templis sunt clarissimi. Sic Pausanias; quem Messeniorum sacerdotum narrationem reddere vix dubium esse potest. Contra Ephorus sive Nicolaus contraria plane (de quibus aliunde non constat) tradens, ex Lacedæmoniorum narratione pendere videtur. Conferri possit Isocratis commentum in Archidamo § 23 et 31 p. 78 ed. Didot. ubi Cresphontis liberi,

λιπον ἀλλήλοις διαστασιάζοντες, ἄχρις ὅτου ὑπὸ Λακεδαιμονίων (12) ἠνδραποδίσθησαν.

quedum a Lacedæmoniis oppressi in servitutem redigerentur.

40.

Stephan. Byz. : Μεσόλα, πόλις Μεσσήνης, μία τῶν πέντε. Νικόλαος τετάρτῳ.

Ὑάμεια, πόλις Μεσσήνης, τῶν πέντε μία.

Νηρίς, πόλις Μεσσήνης. Νικόλαος τετάρτῳ.

Mesola, urbs Messeniorum, una ex quinque. Nicolaus libro quarto.

Hyamia, urbs Messeniæ, ex quinque una.

Neris, urbs Messeniæ. Nicolaus quarto.

41.

Exc. De insid. : Ὅτι Φείδων κατὰ φιλίαν στασιάζουσι Κορινθίοις βοηθῶν, ἐπιθέσεως (1) ἐκ τῶν ἑταίρων γενομένης, ἀπέθανεν.

Ὅτι Κορίνθῳ, ἐξ οὗ Κόρινθος ἡ πόλις, ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἐξ ἐπιβουλῆς σφαγέντι, Σίσυφος ἀμύνων τούς τε αὐτόχειρας ἐτιμωρήσατο, καὶ ἀντὶ τούτου βασιλεὺς γίνεται (2).

Phidon propter amicitiam Corinthiis seditione laborantibus auxilians, aggressione a factionis sociis facta, occubuit.

Corinthum, a quo Corinthus urbs nomen habet, ab indigenis per insidias occisum ulciscens Sisyphus percussores punivit, et pro eo rex creatus est.

ΕΚ ΒΙΒΛ. Ε'.

E LIBRO V.

42.

Stephan. Byz. : Ἀρκαδία · ἐκαλεῖτο δὲ Πελασγίη, ὡς Νικόλαος πέμπτῃ.

Arcadia olim Pelasgia vocabatur, ut Nicolaus refert libro quinto.

43.

Exc. De virt. : Ὅτι Λυκάων ὁ Πελασγοῦ υἱὸς, βασιλεὺς Ἀρκάδων, ἐφύλαττε τὰ τοῦ πατρὸς εἰσηγήματα ἐν δικαιοσύνῃ. Ἀποστῆσαι δὲ (1) βουλόμενος καὶ αὐτὸς τῆς ἀδικίας τοὺς ἀρχομένους, ἔφη τὸν Δία ἑκάστοτε φοιτᾶν παρ' αὐτὸν, ἀνδρὶ ξένῳ ὁμοιούμενον εἰς ἔποψιν τῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων. Καί ποθ', ὡς αὐτὸς ἔφη, μέλλων ὑποδέχεσθαι τὸν θεὸν, θυσίαν ἐπιτελεῖν (2). Τῶν δὲ υἱῶν αὐτοῦ (3) πεντήκοντα, ὥς φασιν, ὄντων ἐκ πολλῶν γυναικῶν, βουλόμενοι γνῶναί τινες οἱ τῇ θυσίᾳ παρόντες, εἰ τῷ ὄντι θεὸν μέλλουσι ξενοδοχεῖν, θύσαντές τινα παῖδα, ἐγκατέμιξαν τοῖς τοῦ ἱερείου (4) κρέασιν, ὡς οὐ λήσοντες, εἴπερ ὄντως θεὸς ἔπεισιν. Ὑπὸ δὲ τοῦ δαιμονίου χειμώνων μεγάλων καὶ κεραυνῶν ῥαγέντων, φασὶ τοὺς αὐτόχειρας ἅπαντας τοῦ παιδὸς ἀπολέσθαι (5).

Lycaon Pelasgi filius, Arcadum rex, patris præceptis obtemperans, justitiam colebat; quumque subditos ab omni flagitio avertere vellet, affirmavit Jovem peregrini hominis specie quotidie domum suam ventitare, ut recte aut secus facta inspiceret. Ac semel deum, ut aiebat, hospitio excepturus quum sacrificium appararet, ex filiis, quos quinquaginta ex variis susceptos mulieribus habebat, ii, qui sacrificio intererant, quum certo scire vellent an vere præsentem deum hospitio essent excepturi, pueri cujusdam membra carnibus victimæ miscuere, rati, ita deprehensum iri, an revera deus adsit. Verum subito immissis cœlitus procellis ac fulminibus, cunctos, qui puerum jugulaverant, interiisse aiunt.

---

occiso patre, Spartam aufugiunt ἀξιοῦντες βοηθεῖν τῷ τεθνεῶτι καὶ τὴν χώραν διδόντες ἡμῖν κτλ. — 12. Λακεδαίμονι cod.

40. Cf. fr. 39, not. 2. Hyamiæ mentio ex eodem Nicolao manare putanda est. — Nerin Messeniæ urbem etiam Suidas (e Stephano) memorat; aliunde non nota est. Vicum quendam Νῆριν ad Parnonem montem in confiniis Laconicæ et Argolidis affert Pausanias II, 38, 6.

41. *Cod. Escor. fol.* 78, 21-26 *vso.* — 1. Ἐπιθέσεως] ἐπὶ θέσεως codex. Phidon noster num est Φείδων ὁ Κορίνθιος, ὢν νομοθέτης τῶν ἀρχαιοτάτων, ut Aristoteles (Polit. II, 4, 6) tradit? — 2. Aliter de his tradit Eumelus apud Pausan. II, 3, 11, ubi regum series hæc est : Æetes Solis f.; Buno Mercurii f., Epopeus Aloei f., Marathon Epopei f., Corinthus Marathonis filius. Corintho, a quo Ephyra deinceps Corinthus nominata est (II, 1, 1; cf. Heraclid. Pont. fr. 5, p. 212), absque liberis mortuo, Medea ex Iolco in regnum vocatur, quæ Iasoni regia negotia committit, et postea cum Iasone Colchos rediens Sisypho imperium tradit.

42. Cf. Charax ap. Stephan. Byz. v. Παρρασία.

43. *Cod. Tur. fol.* 154, 17-29 *r.* Eadem Suidas v. Λυκάων. — 1. δὲ] Suidas; in cod. deest. — 2. ἐπιτελεῖν] sic codex; Valesius tacite posuit ἐπιτελεῖ. Suidæ codd. A B V E item ἐπιτελεῖν pro vulgata ἐπιτελεῖ exhibent « Ratio structuræ, Bernhardyus ait, minime recondita (v. nostra De Syntaxi gr. p. 464 sq.), sed quæ peritissimis hominibus fraudi fuerit, ut Reiskio in Dion. Chrysostom. tom. I, p. 325. » — 3. αὐτοῦ] vocem hanc et codex et Suidas præbent; Valesius omisit. — 4. ἱερείου] sic Suidas; ἱεροῦ codex. — 5. Apollodor. III, 3, 2, 1 : Ἔνιοί φασι διὰ τὴν τῶν Λυκάονος παίδων δυσσέβειαν γεγενῆσθαι τὸν κατακλυσμόν. Cf. Hygin. fab. 176; Tzetzes ad Lycophr. 488; schol. Eurip. Or. 1646. Facinus istud ad ipsum Lycaonem transferunt Ovid. Met. I, 198, Eratosth. Cataster. c. 8, alii. Cf. Pausanias VIII, 2, 1.

44.

Steph. Byz. : Βωταχίδαι (1), τόπος Ἀρκαδίας, ἀπὸ Βωτάχου. Νικόλαος πέμπτῃ· « Ἰοκρίτου δὲ τοῦ Λυκούργου Βώταχος, ἀφ' οὗ ὁ τόπος Βωταχίδαι ἐν τῇ Τεγέᾳ ἐκλήθη. »

Idem : Παρώρεια, πόλις Ἀρκαδίας. Λέγεται δὲ καὶ Παρωραία. Οἱ πολῖται Παρωρεῖς. Νικόλαος Παρωρεάτας (2) φησίν.

44.

Botachidæ locus est in Arcadia ita dictus a Botacho, ut scribit Nicolaus Damascenus libro quinto : « Iocriti Lycurgo nati filius Botachus, a quo Botachidæ locus in Tegeatica ditione nomen habet. »

Parorea oppidum est Arcadiæ, quod etiam Paroræa dicitur. Incolæ ejus Parorenses dicuntur. Nicolaus vero eos Paroreatas dicit.

45.

Idem : Μεσημβρία, πόλις Ποντική. Νικόλαος πέμπτῳ. Ἐκλήθη ἀπὸ Μέλσου. Βρίαν γὰρ τὴν πόλιν φασὶ Θρᾷκες. Ὡς οὖν Σηλυμβρία ἡ τοῦ Σήλυος πόλις, Πολτυμβρία ἡ Πόλτυος, οὕτω Μελσημβρία ἡ Μέλσου πόλις, καὶ διὰ τὸ εὐφωνότερον λέγεται Μεσημβρία.

45.

Mesembria urbs est Thraciæ a Melse sic nominata. Nicolaus quinto. Thraces enim urbem appellant βρίαν. Itaque ut Selymbria dicta est urbs a Selye condita, itemque Poltymbria a Poltye, sic a Melse Melsembria primum vocata est, post euphoniæ causa Mesembria.

46.

Socrates Hist. Eccles. VII, 25 : Χρυσόπολις ἐπίνειον ἀρχαῖόν ἐστιν, ὃ κεῖται μὲν ἐν ἀρχῇ τοῦ Βοσπόρου, μέμνηνται δὲ αὐτοῦ πολλοὶ τῶν παλαιῶν συγγραφέων, καὶ Στράβων τε καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Νικόλαος καὶ ὁ ἐν λόγοις δὲ θαυμαστὸς Ξενοφῶν ἐν τῇ ἕκτῃ τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

46.

Chrysopolis, navale antiquum, quod situm est ad ostium Ponti. Meminerunt ejus complures veterum auctores, inter eosque etiam Strabo, nec non Nicolaus Damascenus atque scriptis suis admirabilis ille Xenophon in Cyri expeditionis libro sexto (*cap.* 3, 15, *et* 6, 38).

47.

Steph. Byz. : Σίφνος, περὶ τὴν Κρήτην νῆσος ἀπὸ Σίφνου τοῦ Σουνίου, ὡς Νικόλαος πέμπτῳ. Ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Μερόπη (1).

Idem : Σκύρος νῆσος, περὶ ἧς Νικόλαος ἐν πέμπτῳ· « Σκύρον δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ᾤκουν Πελασγοί τε καὶ Κᾶρες. »

Idem : Ἀμοργός, νῆσος μία τῶν Κυκλάδων, ἔχουσα πόλεις τρεῖς, Ἀρκεσίνην, Μινώαν, Αἰγιάλην. Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Παγκάλη καὶ Ψυχία... Νικόλαος δ' Ἀμόργην αὐτὴν καλεῖ, ἥντινα Καρκήσιος, ἀνὴρ Νάξιος, ᾤκισε, καὶ Καρκησίαν ὠνόμασε.

47.

Siphnus insula est circa Cretam sic dicta a Siphno Sunii filio, sicut narrat Nicolaus libro quinto. Prius insula Merope appellabatur.

Scyrus insula est, de qua Nicolaus libro quinto hæc scribit : « Scyrum vero, inquit, olim quidem Pelasgi tenuere et Cares. »

Amorgus insula una est e Cycladibus : urbes habet tres, Arcesinen, Minoam, Ægialen : prius Pancale et Psychia appellata. Eam Nicolaus Amorgen vocat, quam a Carcesio quodam Naxio colonis frequentatam vocatamque Carcesiam prodit.

48.

Idem : Ἀγαμήδη, τόπος περὶ Πύρραν τῆς Λέσβου ἀπὸ Ἀγαμήδης τῆς Μακαρίας τῆς καὶ Πύρρας ἐπικληθείσης. Ἔστι καὶ κρήνη Ἀγαμήδης, ὡς Νικόλαος ε' (1).

48.

Agamede locus est juxta Pyrrham oppidum Lesbiorum, cui ab Agamede Macariæ (quæ et Pyrrha dicta est) filia nomen inditum est. Est etiam fons Agamede dictus, ut scribit Nicolaus libro quinto.

---

44. 1. Βωταχίδαι] demus Tegeaticus, quem Πωταχίδας dicit Pausan. VIII, 45, 1. « Verior scriptura si est Βωταχίδαι, nomen non dubitem forma tantum, non origine differre cum Βουταχίδης, quod v. » *L. Dindorf.* in Steph. Thes. v. Βωταχ. De Iocrito Lycurgi Arcadis f. aliunde non constat. — 2. Παρωρεάτας] sic etiam Herodotus IV, 148, 4 (Παρωρεήτας).

45. Cf. Strabo VII, p. 319 : Μεσημβρία, Μεγαρέων ἄποικος, πρότερον Μενεβρία, οἷον Μενάπολις, τοῦ κτίσαντος Μένα καλουμένου, τῆς δὲ πόλεως βρίας (cf. Hesych v. Βρία) καλουμένης Θρᾳκιστί· ὡς καὶ ἡ τοῦ Σήλυος πόλις Σηλυβρία προσηγόρευται, ἥ τε Αἶνος Πολτυοβρία ποτὲ ὠνομάζετο. Mesembria a Megarensibus et Chalcedoniis Darii Hystaspis tempore condita dicitur ap. Anonym. Peripl. Pont. Euxin. p. 14 et Herodot. VII, 108. Ex Stephani loco atque inde quod quinto libro Nicolai eam memoratam videmus, colligimus Mesembriam multo ante conditam, Darii vero temporibus Megarensium colonia frequentatam esse.

46. Cf. Xenophon Exp. VI, 3, 16; Strabo XII, p. 563; Plinius V, 32, Ammian. Marcellin. XXII, 12. Ephorus, Theopompus et Dionysius Byzantius ap. Steph. Byz. v. Χρυσόπολις, ubi secundum plurimos urbs nominata esse dicitur a Chrysi filia Chryseide.

47. 1. Cf. Plinius IV, c. 12 : *Siphnus ante Meropia et Acis appellata.* Cf. Eustath. et schol. ad Dionys. 525.

48. ε'] sic codd. Palatin. et Perusin. pro vulgata ἐννάτῳ, idque recte haud dubie, quum ex reliquis hujus libri frag-

Idem : Ὑπερδέξιον, χώριον Λέσβου, ἐν ᾧ Ζεὺς ὑπερδέξιος καὶ ὑπερδεξία Ἀθηνᾶ. Ἐθνικὸν Ὑπερδέξιος... Νικόλαος δὲ πληθυντικῶς Ὑπερδεξίους φησίν.

Hyperdexion locus est in insula Lesbo, in quo Jupiter Hyperdexius et Minerva eodem cognomine coluntur. Nicolaus plurali numero Hyperdexios vocat incolas loci.

[ΕΚ ΒΙΒΛ. ϛ'.]

49.

Exc. De ins. : Ὅτι Ἀδυάττεω τοῦ Λυδῶν βασιλέως παῖδες δίδυμοι, Καδὺς καὶ Ἄρδυς· τούτοις κατέλιπε τὴν ἀρχήν, καὶ ὁμοῦ ἐβασίλευον ἀμφότεροι στέργοντες ἀλλήλους καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους στεργόμενοι. Καί πως ἡ τοῦ Καδύος (1) γυνή, Δαμοννὼ (2) λεγομένη, ὑπό τινος ἀνεψιοῦ τοῦ ἀνδρὸς, Σπέρμου (3) ὄνομα, μοιχευθεῖσα, σὺν ἐκείνῳ θάνατον ἐβουλεύετο τῷ ἀνδρί· δοῦσα δὲ αὐτῷ φάρμακον ἔκτεινε μὲν οὔ, εἰς νόσον δ' ἐνέβαλεν. Θεραπευθεὶς δ' ὑπὸ ἰατροῦ ὁ Καδὺς ῥᾷον ἔσχεν. Ἐκ τούτου τὸν ἰατρὸν ἀνελεῖν βουλομένη ἡ γυνή, φάρμακα μὲν αὐτῷ οὐκ ἔκρινε διδόναι διὰ τὴν τέχνην, βόθρον δ' ἐν τῇ οἰκίᾳ ὀρύξασα καὶ ἐπιπολῆς αὐτὸν ἄδηλον ποιήσασα (4), κλίνην καθύπερθεν ἔστρωσεν καὶ ἄλλας (5) ἐφεξῆς. Καλέσασα δ' αὐτὸν ἐπὶ δεῖπνον, ἐλθόντα κατέκλινεν ἵναπερ ὁ βόθρος ἦν. Οἰχομένου δὲ κάτω, ἐπαμησαμένη τὴν γῆν ἄδηλον ἐποίησεν.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ Καδὺς ἀπέθανεν· αὐτὴ δὲ σὺν τῷ μοιχῷ πρῶτον μὲν ἐξελαύνει τὸν ἐκείνου ἀδελφὸν Ἄρδυν, πολλοὺς Λυδῶν χρήμασι θεραπεύσασα (6), ἔπειτα συνῴκησεν αὐτῷ καὶ βασιλέα ἀπέδειξεν. Ὁ δὲ Ἄρδυς ἐξαπιναίως (7) φυγὼν ὁμοῦ γυναικί τε καὶ θυγατρὶ (8), οὕτω σφόδρα ἐπενήτευσεν, ὥστε ἐν Κύμῃ ἁμαξοπηγῶν (9) διέζη, ὕστερον δὲ πανδοκεύων. Φασὶ δ' αὐτὸν τοὺς ἐγκαταγομένους (10) Λυδῶν φιλανθρωπευόμενον, φίλους πάντας ἀποπέμπεσθαι. Τῷ δὲ μοιχῷ Σπέρμῳ οὐκ ἤρκεσε ταῦτα δράσαντι, ἀλλὰ καὶ ἐς Κύμην πέμψας τινὰ λῃστήν, Κέρσην ὄνομα, κτεῖναι τὸν ἄνδρα παρεκελεύετο. Ὁ δὲ ὑπέστη τὸ ἔργον ἐπὶ τῷ γῆμαι τοῦ Σπέρμου τὴν θυγατέρα καὶ χιλίους στατῆρας λαβεῖν δωρεάν.

Ἀφικόμενος δ' ὁ Κέρσης εἰς Κύμην κατήγετο ἐν τῷ Ἄρδυος πανδοκείῳ· ὁ δὲ αὐτὸν ὁμοίως (11) ἐθεράπευε, καὶ τοῖς τε ἄλλοις ἠρέσκετο Κέρσης καὶ δὴ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ διακονούσης (12) ἠράσθη· καί πως αὐτὸν (13) εἰς γάμον αἰτεῖται τὴν κόρην ἐπὶ τῷ τὰ μέγιστα ὑπ'

[E LIBRO VI.]

49.

Adyattes Lydorum rex duos habuit filios, Cadyn et Ardyn, quibus regnum reliquit; et simul ambo regnabant mutuo se amore prosequentes et a multitudine dilecti. Uxor autem Cadyis Damonno, ab affini mariti, Spermo nomen erat, adulterata, cum illo necem marito parabat. Dedit itaque potum venenatum, quo tamen non necavit virum, sed nonnisi in morbum conjecit. Et a medico curatus Cadys mox commodior erat. Quare medicum tollere mulier moliens, venenum quidem ei dare ob artis scientiam inconsultius fore duxit, verum scrobem in domo effodit eique desuper occultatæ lectum superimposuit aliosque lectulos collocavit deinceps. Et advocatum ad convivium decumbere jussit eo loco quo scrobis erat, in quam quum ille incidisset, aggestâ desuper terrâ mulier rei vestigia delevit.

Non multo post ubi Cadys quoque vita decesserat, ipsa cum adultero primum quidem fratrem illius Ardyn, multis Lydorum pecunia demulsis, regno expulit; deinde cum mœcho cohabitavit eumque regem declaravit. Ardys autem quum repentina fuga se cum uxore et filia subduxisset, tanta inopia premebatur, ut Cumis currus fabricando vitam sustentaret, deinde vero cauponem ageret. Feruntque eum Lydos, qui in cauponam ejus devertebant, humanitate ita sibi conciliasse, ut omnes eos dimitteret amicos. Ceterum Spermus mœchus iis quæ patraverat non contentus, Cersen quendam latronem Cumas misit, qui Ardyn interficeret. Is vero facinus ea suscepit conditione, ut Spermi filiam uxorem ac præterea mille stateres dono acciperet.

Ubi Cumas Cerses venerat, in cauponam Ardyis devertit. A quo quum pari atque reliqui comitate exciperetur, tum ceteris Cerses delectatur, tum filiæ cauponis, quæ ministrabat, amore corripitur. Tandem a patre petivit ut eam in matrimonium acciperet, si maximum in

---

mentis appareat egisse h. l. Nicolaum de insulis maris Ægæi aliisque locis, a Pelasgis, Caribus, Lelegibus maximam partem insessis et post reditum Heraclidarum Peloponnesi colonis frequentatis. — De Agamede cf. Plinius V, 39.

49. *Cod. Escor. fol.* 78, 26 *vso.* — 82, 13 *r.* — 1. Καδύος] κάνδυο codex. Reliquis locis nomen hoc semper scribitur καδύς. — 2. Δαμοννὼ] alterum ν in cod. suprascriptum est, et recte quidem, quum Æolica vocis forma in his præferenda sit. Sic æolice Γυριννὼ pro Γυρινὼ, Μελιννὼ pro Μελινώ. In margine codicis adscriptum est Δαμάνω. Pro λεγομένη codex : γενομένη. Aliunde de his ampli hujus fragmenti, sicuti de reliquis, non constat. — 3. Σπέρμου] εὐπέλβου codex h. l.; sed in sqq. semper Σπέρμου. — 4. ποιήσασα] ποιήσαντα cod. — 5. ἄλλας] ἄλλος cod. — 6. θεραπεύσασα] θεραπεύσας cod. — 7. ἐξαπιναίως] ἐξαπιναίας cod. — 8. θυγατρὶ] Quum sola filia h. l. memoretur, colligas filium ejus Adyattem tum nondum natum fuisse. — 9. ἁμαξοπ.] ἁμαζοπ. cod. Ex hoc loco discimus, quo pertineant verba in Heraclidis Polit. 15, p. 216 : Λυδοὶ δὲ χαλεπῶς δεσποζόμενοι πρός τινος (i. e. πρὸς Σπέρμου), πυθόμενοι ἐν Κύμῃ εἶναί τινα (i. e. Ἄρδυν), ἔπεμψαν εἰς βασιλείαν καλοῦντες. Οὗτος δὲ ἐτύγχανεν ἐν ἁμαξοπηγοῦ δουλεύων κτλ. Ceterum Heraclidis narratio ab nostra differt. — 10. ἐγκαταγομένους] ἐγκαταττομενους codex. Eodem verbo Nicolaus utitur fragm. 2 extr. — 11. ὁμοίως] Fortasse excidit quod nunc mente supplendum est. Κέρσης ad caput abscindendum (κέρρω, κείρω) missus, ab ipsa re nomen habere videtur. — 12. τῆς θυγατρὸς.. διακονούσης] τὴν θυγατέρα.. δια-

αὐτοῦ εὖ πείσεσθαι. Ὁ δ᾽ ἄλλως οὐκ ἂν διδοὺς (14) διὰ τὴν φαυλότητα τἀνθρώπου, ἐπ᾽ εὐγενείᾳ μέγα φρονῶν, ὅμως διὰ τὴν ὑπόσχεσιν δώσειν ὡμολόγησεν. Ὡς δὲ ταῦτα συνέθεντο, πᾶσαν αὐτῷ κατεῖπεν ὁ Κέρσης τὴν ἀλήθειαν, ὅτι οἴκοι ἀναπεισθεὶς ὑπὸ Σπέρμου ἐπὶ τῷ γάμῳ τῆς ἐκείνου θυγατρὸς ἀνελεῖν τὸν Ἄρδυν, ἕτοιμος δὲ νῦν εἶναι τὴν (16) Σπέρμου κεφαλὴν κομίσας, ἐπὶ τούτοις τὴν Ἄρδυος γῆμαι θυγατέρα. Ὡς δὲ συνεπένευσεν (17), ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀποκείρασθαι τέως κομῶντα, κατασκευάσας δὲ ξυλίνην κεφαλὴν ἐοικυῖαν τῇ (18) Ἄρδυος, καὶ τὰς κόμας αὐτῇ προσπλάσας, ἵετο εἰς Λυδίαν. Ἀφικόμενος δὲ τῷ Σπέρμῳ πυνθανομένῳ περὶ ὧν αὐτὸν ἔπεμψεν, ἔφη· « Πάντα διαπέπρακται, » καταθεὶς πρότερον τὴν κεφαλὴν ἐν οἰκίσκῳ. Κελεύσαντος δὲ τοῦ Σπέρμου δεῖξαι τὴν κεφαλὴν ἣν ἐκόμισεν, ἔφη ἄτοπον εἶναι πολλῶν ὁρώντων (19) δεικνύναι, ἀλλὰ παρελθόντα αὐτὸν ἐς τὸ οἴκημα ἐκέλευσεν ὁρᾶν μόνον μετὰ μόνου. Καὶ ὃς ἐπείσθη, καὶ (20) δείξαντος αὐτῷ χαμαὶ κειμένην, ἐπέκυπτεν ὡς καταμάθοι· ἐν τῷδε ξίφει αὐτὸν παίσας κατέβαλεν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμὼν διεξέπεσε διὰ τῆς θύρας, καὶ ἔξω πρὸς τὸν Ἄρδυν ἠπείγετο. Οἱ δὲ πρὸς ταῖς θύραις Λυδοὶ τέως μὲν, εἰσελθόντος τοῦ Σπέρμου, προσέμενον· ὡς δ᾽ οὐκ ἐξῄει πολλοῦ χρόνου διαγενομένου, εἰσελθόντες ὁρῶσι χαμαὶ νεκρὸν κείμενον, κεφαλὴν οὐκ ἔχοντα. Γνόντες δὴ τὸ γεγονὸς ἡσυχίαν ἦγον, ἐπιχαίροντες αὐτῷ· ἦν γὰρ δὴ κάκιστος, καὶ ἄλλως βασιλεύοντος αὐτοῦ ηὐχμησεν ἡ γῆ. Σπέρμος (21) μὲν οὕτως ἐτελεύτησεν βασιλεύσας ἔτη δύω· ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις (22) οὐκ ἀναγράφεται.

Κέρσης δὲ φεύγων εἴς τι καπηλεῖον ἀφίκετο· ἐγκαταχθεὶς δὲ, ἅτε περιχαρὴς τῷ ἔργῳ, εἰς μέθην ὥρμησε, καὶ τῷ καπήλῳ πάντα διηγήσατο, καὶ τὴν κεφαλὴν ἔδειξε τοῦ Σπέρμου. Ὁ δὲ συμφρονήσας ὅτι ἐκ τούτων Ἄρδυς βασιλεύσει, τὸν Κέρσην μεθύσας πολλῷ οἴνῳ ἀπέκτεινεν, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Σπέρμου λαβὼν, εἰς Κύμην ἦλθε παρὰ (23) τὸν Ἄρδυν. Ἐν φροντίδι δ᾽ αὐτῷ ὄντι περὶ τούτων ἔλεξεν ὅτι ἀγαθὰ μέγιστα ἥκοι κομίζων. Ὁ δὲ, « Πῶς; Σπέρμον (24) ἄρα τεθνηκέναι καὶ Κέρσην οὐκ ἔσεσθαί μοι γαμβρόν; ἐμοὶ γὰρ ταῦτα μέγιστά ἐστιν. » Ἀποκρίνεται Θυεσσὸς (25), τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ καπήλῳ, « Ἀλλὰ ταῦτα δὴ ταῦτα φέρω· » καὶ ἅμα δείκνυσιν ἀμφοτέρας τὰς κεφαλάς. Ὁ δὲ ἡσθεὶς (26) ἐκέλευεν αἰτεῖν αὐτὸν ὅ τι θέλοι ἀντὶ τούτων. Θυεσσὸς δ᾽ εἶπεν· « Οὔτι (27) σὲ οὔτε τὴν θυγατέρα οὔτε χρυσὸν αἰτῶ, ἀλλά μοι τὸ καπηλεῖον τοὐμὸν ἀτελὲς ἔχειν δὸς, ὅταν βασιλεὺς γένῃ. » Καὶ ὃς ἔδωκεν αὐτῷ. Καὶ Θυεσσὸς ἀνὰ χρόνον ἐκ τοῦ καπηλεύειν ἐπλουτη-

ipsum contulisset beneficium. Ardys etsi alias tale quid ob hominis vilitatem ipse nobilitate sua superbiens minime cessisset, tamen ob promissum illud daturum se professus est. Quibus compositis, totam rem aperiens Cerses domi se a Spermo adductum esse dixit, ut filiæ ejus nuptias cæde Ardyis mereretur; nunc vero paratum esse Spermi caput apportare et pro his Ardyis filiam uxorem ducere. Collaudante illo consilium, jussit eum comam tondere, quam hucusque aluerat; ac capite ligneo ad Ardyis similitudinem confecto, comaque ei agglutinata, in Lydiam contendit. Postquam advenerat, Spermo de re mandata interroganti, « Omnia, respondit, sunt peracta. » Caput antea in cubiculo quodam deposuerat. Quod quum ostendere a Spermo juberetur, non convenire hoc dixit multis coram spectatoribus, verum ut in cubiculum digressus solus cum solo illud spectet hortatus est. Quibus Spermus obtemperans, monstrante illo caput humi jacens, pronus se inclinavit, ut agnosceret. Ibi Cerses gladio eum feriens prostravit, capiteque abscisso per fores se proripuit, ac urbe relicta ad Ardyn properavit. Lydi qui ad fores erant, aliquantisper quidem exitum Spermi exspectabant, sed quum multo jam tempore præterlapso non exiret rex, ingrediuntur ac humi jacentem et capite privatum conspiciunt. Ceterum re cognita, quietem agebant casu regis lætati. Nam vir fuerat improbissimus, sub cujus regno præter alias calamitates etiam siccitate terra laboraverat. Hoc igitur modo Spermus vitam finivit per duos annos regno potitus. Attamen in regiis annalibus non recensetur.

Interea fugiens Cerses in cauponam aliquam venit, ubi devertens, quum præ gaudio rei peractæ mero se ingurgitasset, omnia cauponi narravit, eique caput Spermi monstravit. Ille intelligens jam ad Ardyn regnum perventurum, Cersen multo vino inebriatum occidit, et caput ejus sicuti Spermi secum auferens Cumas ad Ardyn profectus est. Quem quum magnopere sollicitatum offenderet, maxima se bona afferre dixit. Tum ille, « Quid? ait, Spermum occidisse et Cersen non mihi generum fore? Nam hæc mihi maxima sunt. » Respondit Thyessus (nam hoc cauponi nomen erat): « Ecce, hæc ipsa ego tibi affero, » et simul ambo capita ostendit. Quibus ille gaudio exsultans cauponem jubet, quid vellet pro his sibi expeteret. Thyessus vero: « Neque filiam tuam neque aurum ex te peto, sed cauponam mihi a tributi pensione immunem esse, quando rex fueris, concedas. » Idque Ardys ei concessit. Et Thyessus postea

---

κονοῦσαν codex. — 13. αὐτὸν] αὐτὴν codex; fortasse erat Ἄρδυν. — 14. ἂν διδοὺς] ἀνδιδοὺς cod. — 16. τὴν] τῆς cod. — 17. συνεπένευσεν vel συνεπῄνεσεν] συνεπήνευσεν cod. — 18. τῇ] ἐοικύαν τῆς cod. — 19. ὁρώντων] ὁρῶν cod. — 20. καὶ] Particulam καὶ huc transposui. In codice legitur ante ἐπέκυπτεν. Deinde codex καταμάθοιεν· τῷ δὲ ξίφει præbet. — 21. Σπέρμος] Σπέρμης h. l. codex. Supra duobus locis legimus dativum Σπέρμῳ. — 22. ἐν τοῖς βασιλείοις] i. e. in tabulis regiis in palatio asservatis, ἐν διφθέραις sive ἀναγραφαῖς βασιλικαῖς, uti v. c. Ctesias dicit ap. Diodor. II, 22. 32. — 23. παρὰ] ita margo; textus πρὸς. — 24. πῶς; Σπέρμον] παῖς περμων codex. — 25. Θυεσσὸς] θυόσου codex h. l. et infra. Correxi e Stephano Byz. Vide not. 28. — 26. ἡσθεὶς] ἠσθεὶς cod. — 27. οὔτι] οὔτε cod. —

σεν· καὶ ἀπὸ τούτου ἀγορὰν πλησίον αὐτοῦ καὶ Ἑρμαῖον εἴσατο (28), Θυεσσοῦ λεγόμενον. Λυδοὶ δὲ Ἄρδυν ἐπὶ βασιλείαν καλοῦσιν ἀγγέλους τε ἄλλους πέμψαντες καὶ τῶν Ἡρακλειδῶν τινάς. Κατελθὼν δὲ ὁ Ἄρδυς ἐβασίλευσε μετὰ Ἀλκίμιον (29) πάντων ἄριστα, καὶ σφόδρα γίνεται Λυδοῖς καταθύμιος καὶ φιλοδίκαιος. Συνηρίθμησε δὲ καὶ τὸν Λύδιον στρατὸν ὁ Ἄρδυς· ἦν δ' ἱππότης ὁ πλεῖστος, καὶ εὗρεν, ὥς φασι, μυριάδας γ' ἱππέων.

Ἄρδυϊ δὲ γηράσκοντι ἤδη προσφιλέστατος ἦν Δάσκυλος Γύγεω γένος Μερμνάδης. Οὗτος ἅπασαν ὡς εἰπεῖν τὴν Λυδῶν ἀρχὴν διὰ χειρὸς εἶχε. Δείσας οὖν Ἀδυάττης ὁ Ἄρδυος, μὴ, τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, ἐκεῖνος (μὲν) πάνθ' ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσαιτο, ἀποκτείνει (31) κρύφα τὸν Δάσκυλον. Ἡ δ' ἐκείνου γυνὴ κύουσα ἔφυγεν εἰς Φρυγίαν, ὅθεν καὶ ἦν, δείσασα τοὺς φονέας τοῦ ἀνδρός. Ὡς δὲ ταῦτα ᾔσθετο ὁ Ἄρδυς, σφόδρα ἠχθέσθη (32), καὶ Λυδοὺς ἐκάλεσεν εἰς ἐκκλησίαν· καὶ αὐτὸς εἰς τούτους κομισθεὶς (δεμνιοπετὴς (33) γὰρ ἦν ὑπὸ γήρως) κατηγόρει τῶν αἰτίων, οὐδὲν εἰδὼς οἵτινες ἦσαν, καὶ Λυδοὺς παρεκάλει ζητεῖν τὸν Δασκύλου φόνον, ἐπηρᾶτό τε (34) μυρία τοῖς φονεῦσι καὶ τέλος ἀνεῖπεν ἐξεῖναι τῷ χρῄζοντι κτείνειν αὐτοὺς εἰ ἀνεύροι. Ἄρδυς μὲν οὖν βασιλεύσας ο' ἔτη (35) θνήσκει.

Ἐπὶ Μήλεω (36) δὲ βασιλεύσαντος Λυδῶν σφόδρα ἐλίμηνε Λυδία· καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ μαντείας ἐτράποντο (37). Τοῖς δ' ἐσήμαινε τὸ δαιμόνιον δίκας πράττεσθαι τοῦ Δασκύλου φόνου παρὰ τῶν βασιλέων. Ταῦτα ἀκούσας παρὰ τῶν χρησμολόγων, καὶ ὅτι δεῖ φεύγοντα ἐπὶ γ' ἔτη καθήρασθαι τὸν φόνον, ἔφυγεν ἐθελουσίως εἰς Βαβυλῶνα. Ἔπεμψε δὲ καὶ εἰς Φρυγίαν παρὰ τὸν Δασκύλου παῖδα, Δάσκυλον καὶ αὐτὸν ὄνομα, ὅντινα ἡ μήτηρ ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἔφυγε, κελεύων εἰς Σάρδεις ἀφικνεῖσθαι καὶ δίκας δέχεσθαι τοῦ πατρῴου φόνου παρ' αὐτῶν· οὕτως γὰρ ἐθέσπιζον οἱ μάντεις. Ὁ δὲ

dives factus cauponando, prope domum suam forum cum fano Mercurii consecravit, quod Thyessi vocatur. Lydi autem missis nuntiis inter eosque etiam Heraclidis nonnullis, Ardyn ad regnum arcessunt. Et reversus Ardys regnavit post Alcimium omnium optime, Lydisque gratus erat admodum et justitiæ amantissimus. Recensuit Ardys etiam exercitum Lydorum; in quo maximus erat equitum numerus, quorum triginta millia reperisse dicitur.

Ardys jam senescens in deliciis habebat Dascylum Gygis filium, e genere Mermnadum; penes quem omnis fere Lydorum regni erat administratio. Quare metuens Adyattes, Ardyis filius, ne post obitum patris ille summa rerum potiretur, clandestino Dascylum interfecit. Uxor Dascyli, tunc gravida, in Phrygiam, unde oriunda erat, percussores mariti metuens, aufugit. Hæc ubi cognoverat Ardys, vehementer iratus Lydos ad concionem vocavit, in quam ipse lecticâ deportatus (nam lecto tenebatur præ senio), auctores facinoris, nescius quinam essent, incusavit, Lydosque hortatus est ut in cædem Dascyli inquirerent; ac diris plurimis interfectores devovens postremo edixit licere unicuique invenienti eos occidere. Ardys igitur post regnum annorum septuaginta vita defunctus est.

Sub Mele Lydorum rege fames Lydiam oppressit. Quare quum oraculum incolæ adiissent, numen iis significavit pœnas esse pro cæde Dascyli a regibus repetendas. Hæc ex vatibus rex audiens et trium annorum auxilio cædem expiandam esse, fuga voluntaria Babylonem se contulit. Porro in Phrygiam misit ad Dascyli filium, cui et ipsi Dascyli nomen erat, quemque fugiens mater in utero gestaverat, jussitque eum Sardes profectum pœnas cædis paternæ ab ipsis exigere, prouti vatum effata præscriberent.

---

28. Ἑρμαῖον] Forum hoc in eoque dedicatum e caupone fanum Mercurii, nomen dedit, ni fallor, oppido Ἑρμοκαπηλίᾳ, cujus mentio fit in Hieroclis Synecdemo p. 394, 20 Bonn., ubi in Lydiæ eparchia inter alias urbes recensentur : Ἀτταλία, Ἑρμοκαπηλία, Ἄκρασος. Præterea Wesselingius l. l. affert hæc : « Theopistus Ἑρμοκαπηλίας est in Nicæno secundo p. 51, qui p. 591 Ἑρμοκαπήλου dicitur. *Hermocapelitas* novit et Plinius H. N. V, 30, 33. » Cf. Notit. episcop. ap. Pasin. cod. Taurin. vol. I, p. 205, A, citante L. Dindorfio in Steph. Thes. v. Ἑρμοκαπηλία. Eckhel. Num. V, 1, 3, 101, qui perperam notat Harduinum, uti ex nostro loco intelligitur. Ceterum Ἑρμοκαπηλίαν alii Θυεσσοκαπηλίαν vel simpliciter Θυεσσὸν nominasse videntur. Nam Stephanus Byz. ita habet : Θυεσσός, πόλις Λυδίας, ὀξυτόνως (cf. Arcad. p. 76, 25), ἀπὸ Θυεσσοῦ καπήλου. Ἔστι καὶ Πισιδίας, ἧς τὸ ἐθνικὸν Θυεσσεύς. Nomen Θυεσσός, si mittas historiunculam nostram, Mercurii epithet. fuisse puto. — 29. Ἀλκίμιος] Ἀλκιμὸν hunc regem εὐσεβέστατον καὶ πρᾳότατον dicit Xanthus (fr. 10) apud Suidam v. Ξάνθος. — 31. ἀποκτείνει] ἀποκτείνη δὲ κρ. codex. Particulam δὲ transposui scribens ἡ δ' ἐκείνου pro ἡ ἐκύνου codicis. — 32. ἠχθέσθη] ἠσχέθη codex. — 33. δεμνιοπετὴς] δεμνιοπέτης codex. Vox nova lexicis addenda, nisi propter accentum suspiceris fuisse δεμνιοτήρης. Mox codex : οἵτινες. — 34. ἐπηρᾶτό τε] ἐπήρα τότε codex. — 35. βασ. ο' ἔτη] Secundum Eusebium in Chron. cod. Armen. p. 41 ed. Mai. *Ardysus* (sic), *Alyattæ filius*, regnat annis 36; post hunc *Alyattes* annis [illegible]; deinceps *Meles* annis 12; denique *Candaules* annis 17 Quod Ardyis annos septuaginta attinet, nescio an non regni sed vitæ anni fuerint, adeo ut βιώσας in βασιλεύσας abierit. — 36. ἐπὶ Μήλεω] Apud Eusebium l. l. post Ardyn regnat Sadyattes, et post hunc demum Meles. Num aliter statuit Nicolaus? An dicamus Alyatten Eusebii eundem esse cum Sadyatte Tylonio illo Nicolai, qui per triennium pro Mele exule regnum administravit? Neutrum est probabile. Imo, quemadmodum ex sequentibus patebit Excerptorem non integram reddere Nicolai narrationem, sed ea quæ consilio suo inservirent delibasse, sic hoc quoque loco omisisse mihi videtur, quæ de Sadyatte (quem infra Adyatten dicit, not. 41) rege narrata erant. Ad hunc Sadyattem successionis jure post Ardyis patris obitum regnum pertinuisse, ex iis quæ de Dascyli cæde supra legimus, colligitur. — 37. Iisdem verbis Nicolaus utitur fr. 24.

οὐκ ἐπείσθη, λέγων μὴ ἑωρακέναι τὸν πατέρα· κυεῖσθαι γὰρ ἔτι ὅτε ἀνῄρητο· οὔκουν προσήκειν αὐτῷ ταῦτα πολυπραγμονεῖν. Μήλης δὲ φεύγων τὴν ἀρχὴν ἐπίστευσε Σαδυάττῃ τῷ Κάδυος, γένος ὄντι τὸ ἀνέκαθεν ἀπὸ Τύλωνος, ὅστις (38) φεύγοντα ἐπετρόπευσε, καὶ κατιόντα ἐκ Βαβυλῶνος ἐδέξατο μετὰ τρία ἔτη, καὶ τὴν βασιλείαν οἱ ἀπέδωκε πιστῶς.

Βασιλεύοντος δὲ (39) Μύρσου (40), Δάσκυλος ὁ Δασκύλου τοῦ σφαγέντος ὑπὸ Σαδυάττεω (41), μὴ τὴν ἐπιβουλὴν εἰς ἑαυτὸν ἐπισπάσηται ὑπὸ τῶν Ἡρακλειδῶν φοβηθεὶς, ἐκ Φρυγίας φεύγων ᾤχετο εἰς Σύρους τοὺς ἐν τῷ Πόντῳ ὑπὲρ Σινώπης οἰκοῦντας· ἐκεῖ δὲ καταμείνας γυναῖκα τῶν ἐγχωρίων ἔγημε Σύραν, ἐξ ἧς αὐτῷ γίνεται Γύγης.

Ὅτι Σαδυάττης (42) ὁ ἔσχατος βασιλεὺς Λυδῶν κατελύθη τρόπῳ τοιούτῳ. Ἦν τις ἐν Σάρδεσι Δασκύλου θεῖος τοῦ εἰς Πόντον ἀποχωρήσαντος, Ἄρδυς ὄνομα, Γύγεω παῖς· οὗτος Σαδυάττῃ τῷ βασιλεῖ ἐνέτυχεν (43) ἀχθόμενος ἀτεκνίᾳ δοῦναί οἱ μεταπεμψαμένῳ Δάσκυλον ἐκ τοῦ Πόντου θέσθαι παῖδα, ὡς μὴ ἔρημος αὐτοῖς ὁ οἶκος γένοιτο, αὐτοῦ μὲν ὄντος ἄπαιδος, ἐκείνων δὲ οἰχομένων· ἐπιεικὲς δὲ ἤδη εἶναι σπένδεσθαι τοῖς Δασκυλίοις· καὶ γὰρ τοὺς τοῦ βασιλέως προπάτορας (44) ἔφη καλεῖν αὐτοὺς εἰς Λυδίαν ἀπὸ τῆς φυγῆς. Ταῦτα δεομένῳ τῷ Ἄρδυϊ δίδωσιν ὁ βασιλεὺς, καὶ ὃς ἐπὶ Δάσκυλον πέμψας, εἰς Λυδίαν αὐτὸν ἐκάλει. Ὁ δὲ φιλοχωρῶν οὐχ ὑπήκουσε· τὸν μέντοι παῖδα Γύγην ἔπεμψε, περὶ ιη' ἔτη γεγονότα. Τοῦτον ἐλθόντα δέχεται ὁ Ἄρδυς καὶ παῖδα ἀπέδειξεν. Ἦν δὲ ὁ Γύγης κάλλει τε καὶ μεγέθει διαφέρων, τά τε πολέμια γενναῖος, καὶ τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα ἄριστος, ἵππων τε καὶ ὅπλων χρῆσιν ἤσκει. Καί τις ὑπὲρ αὐτοῦ λόγος ἐφοίτησεν πρὸς βασιλέα, οἷος εἴη κατά τε ἔργα καὶ ἰδέαν (45), εἴτε καὶ ὄντως ἐπαινοῦντος τοῦ λέγοντος, εἴτε καὶ ὑπὸ φθόνου, ὡς ἂν αὐτῷ κακόν τι γένοιτο. Βασιλεὺς δὲ ἡσθεὶς μετεπέμψατο τὸν Γύγην, καὶ θεασάμενος ἠγάσθη τό τε εἶδος καὶ τὸ μέγεθος, ἐκέλευσέ τε μετὰ τῶν δορυφόρων εἶναι. Ὀλίγου δὲ χρόνου καὶ αὐτὸς, ὡς

Ille autem non obtemperavit, haud se vidisse patrem aiens; nam quo tempore interfectus esset, ipsum in utero adhuc fuisse; quare non esse cur istis nihil ad se pertinentibus se immisceret. Meles autem solum vertens administrationem regni commisit Sadyattæ, Cadyis filio, qui a Tylone genus ducebat; is exulis res tutatus est, et post triennium Babylone redeuntem excepit regnumque ei restituit fideliter.

Regnante Myrso, Dascylus, Dascyli a Sadyatte necati filius, metuens ne ipse quoque insidiis ab Heraclidis appeteretur, relicta Phrygia, ad Syros se contulit, qui ad Pontum supra Sinopen habitant; ibique sedem figens ex indigenis mulierem Syram duxit, quæ Gygem filium ei peperit.

Sadyattes, Lydorum rex postremus, hunc in modum est eversus. Erat quidam Sardibus Dascyli in Pontum digressi avunculus, Ardys nomine, Gygis filius. Hic, liberorum orbitatem ægre ferens, ad Sadyattem regem accessit ex eoque petivit, ut Dascylum ex Ponto advocare et in filii locum adoptare sibi liceret; ne deserta domus sibi evaderet, ipso prole carente, reliquis defunctis. Præterea æquum esse cum Dascyliis in gratiam redire : nam avum quoque regis in Lydiam eos ex exilio revocasse dixit. Hæc petens Ardys quum a rege obtinuisset, Dascylum misso nuntio in Lydiam arcessivit. Ille vero in locis quos inhabitabat sibi placens, non obsecundavit, filium tamen Gygem misit annos natum circa duodeviginti. Hunc igitur venientem Ardys excepit et pro filio adoptavit. Erat Gyges pulchritudine corporis et proceritate insignis, in bellicis strenuus, et inter æquales longe omnibus rebus præstantissimus equorum armorumque usu se exercebat. Venit etiam ad regem de eo sermo, quam ille rebus gerendis atque forma excelleret, sive quod sincere qui id retulit laudaret, sive invidia ductus, ut malum aliquod ei conflaret. Ceterum his rex delectatus Gygem advocavit, et conspicatus formam ejus admirabatur corporisque custodibus accensuit. At paullo post ipse etiam rex fortitudinem juvenis suspectans, ex aperto qui-

— 38 ἀπὸ Τύλωνος ὅστις] ἀπὸ Τυλῶν ὄντινα codex. De *Tylis* insulis in sinu Persico vel de Tylide Thraciæ urbe (Steph. Byz.) nemo cogitaverit. Non loci, sed hominis vel gentis nomen desideratur. In mentem venit pro ἀπὸ Τυλῶν scrib. ἀπ' Ἀτυαδῶν, quod ob palæographicas et historicas rationes non improbabile est. At præstat : ἀπὸ Τύλωνος, ὅστις. Nam in seqq. memoratur Λίξος τοῦ Τελωνίου γένους. Non dubito quin utroque loco eadem stirps sit intelligenda. Auctorem vero hujus stirpis indicasse mihi videtur Xanthus (fr. 16) apud Plinium XXV, 5 : *Xanthus historiarum auctor in primo earum tradit, occisum draconis catulum revocatum ad vitam a parente, herbâ quam ballin nominat; eadem Thylonem* (l. *Tylonem*), *quem draco occiderat, restitutum saluti.* Ceterum Cadys Sadyattæ pater haud dubie distinguendus est a Cadye Ardyis regis fratre. Nam consentaneum est ex Ardyis genere, Ardyisque nepotem fuisse Melem regem, siquidem Heraclidæ reges omnes παῖς παρὰ πατρὸς regnum accepisse dicuntur (Herodot. I, 7). Sin ejusdem generis fuissent Meles et Sadyattes, non erat cur h. l. majores Sadyattis commemorarentur. — 39. βασιλεύοντος δὲ κτλ.] Apertum est iterum complura ab Excerptore omissa esse. — 40. Μύρσος] Hunc regem Eusebius non recenset. Nomen ejus legitur apud Herodotum (I, 7), ubi : Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου ὕστατος (sc. τῶν Ἡρακλειδῶν). — 41. Σαδυάττης] Supra idem dicebatur Ἀδυάττης, solenni nominum vel potius ejusdem nominis formarum (ut *Androcottus* et *Sandrocotus*, *Atropates* et *Sadropates*, *Œbares* et *Sœbares* etc.) confusione. — 42. Σαδυάττης] Ἀδυάττης codex et hoc loco et infra denuo. Reliquis quinque locis, ubi nomen in hoc fr. memoratur, codex habet Σαδυάττης, quod ubique exhibui. Herodoto est Κανδαύλης τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσιν. Quæ deinde sequuntur de ratione, qua Heraclidarum regnum a Gyge eversum sit, item longe recedunt a notissimis illis quæ Herodotus aliique tradiderunt. — 43. ἐνέτυχεν δοῦναί οἱ] De hac constructione v. Steph. Thes. v. ἐντυγχάνω p. 1187, A, ubi laudatur Plutarch. Pomp. c. 55 : μεταπεμψάμενος τοὺς δικαστὰς ἐνέτυχε βοηθεῖν. — 44. προπάτορας] intellige Melem avum, qui Dascylum invitaverat, ut in Lydiam e Ponto

φασιν, ὑποτοπήσας τὸ γενναῖον τοῦ νεανίσκου, ἐκ μὲν τοῦ φανεροῦ διαφθείρειν αὐτὸν οὐκ ἐβούλετο, μηδεμιᾶς ὑπούσης αἰτίας, ἑτέρῳ μέντοι τρόπῳ, πόνους προστάττων χαλεπούς τε καὶ μεγάλους, ἐπί τε κάπρους καὶ ἄλλα θηρία στέλλων. Ἅπαντα δὲ Γύγης ῥώμῃ κατειργάζετο· κἄπειτα ὑπ' αὐτῶν τούτων μεταβαλὼν (46) ὁ Σαδυάττης (47) ἔστεργεν αὐτὸν, θαυμάζων τὸ δραστήριον, καὶ τῆς πρόσθεν ὑποψίας λήξας γῆν αὐτῷ πολλὴν ἐνεχείρισεν. Ἐν ᾧ ἄριστα ἔπραξεν ὁ Γύγης. Ἐπεὶ δὲ αὐτὸν σφόδρα ἔστεργε καὶ πάντων μάλιστα προὐτίμα, πολλοὶ δὴ (48) διὰ φθόνον ἤχθοντό οἱ καὶ ἐμέμφοντο τῷ βασιλεῖ, ὧν καὶ Λίξος τοῦ Τυλωνίου γένους (49). Οὗτος τὸν Σαδυάττην ᾐτιᾶτο, ὅτι τὸν Γύγην ἐχθρὸν πατέρων ὄντα μεγάλως ἀσπάζεται καὶ πάντως (50) ἡγεμόνα ἀποδείξει. Ὁ δ' οὐ προσεῖχε τὸν νοῦν, ἀλλ' ὑπὸ φθόνου ᾤετο ταῦτα λέγειν. Ἐπεὶ δὲ πολλάκις ταῦτα λέγων ὁ Λίξος οὐκ ἔπειθε, μαίνεσθαι προσποιηθεὶς, διὰ τοῦ Σάρδεων ἄστεος φοιτῶν (51) ἐβόα, ὅτι Σαδυάττην (52) τὸν βασιλέα κτείνειν μέλλοι Γύγης ὁ Δασκύλου. Ἐκ τούτων [γαμεῖν] ἔμελλε (53) Σαδυάττης τὴν Ἀρνώσσου θυγατέρα ὄνομα Τουδὼ τοῦ Μυσῶν (54) βασιλέως, ὅστις πόλιν Ἀρδύνιον (55) ἔκτισεν ἐν Θήβης πεδίῳ. Ἐπεὶ δὲ καιρὸς ἦν μετιέναι τὴν γυναῖκα, ἅρμα ζεύξας καὶ Γύγην ἐπιβιβάσας ἐπ' αὐτὸ, ἐξέπεμψε παρὰ τὸν πενθερὸν, ὡς ἂν κομίσειε τὴν νύμφην. Φασὶ δὲ τέρας (56) αὐτοῖς τοιόνδε συνενεχθῆναι· ἀετοὺς β' ὑπερμεγέθεις, ἡνίκ' ἔμελλον ἐξορμᾶν, ἐφίζεσθαι ἐπὶ τὸν θάλαμον ἔνθα ἦν, τοὺς δὲ μάντεις εἰπεῖν, ὅτι δυοῖν βασιλέων ἡ παῖς γυνὴ ἔσοιτο ἐν τῇ πρώτῃ νυκτί. Μετ' οὐ πολὺ δὲ Γύγης παρῆν, καὶ τοῦ πατρὸς δόντος τὴν νύμφην ἀπεκόμιζεν· ὀχούμενος δ' ἐπὶ τοῦ ἅρματος ὁ Γύγης εἰς ἔρωτα ἐνέπεσε, καὶ καρτερεῖν οὐ δυνάμενος, ἐπειρᾶτο αὐτὴν καί τι καὶ προσεφιλοφρονεῖτο. Ἡ δὲ μάλα καρτερῶς ἀναινομένη ἐξεπικραίνετό τε καὶ ἠπείλει αὐτῷ πολλὰ καὶ δεινά. Ὡς δὲ ἀφίκετο παρὰ τὸν βασιλέα, πάντ' ἔφρασεν ὅσα ὁ Γύγης ἐποίει, καὶ ὡς μιγῆναί οἱ ἤθελεν. Ὁ δὲ ὀργισθεὶς ὤμοσε τῇ ὑστεραίᾳ Γύγην κτείνειν. Ταῦτα ἤκουσε θεράπαινα παροῦσα ἐν τῷ δωματίῳ, στέργουσα σφόδρα τὸν Γύγην. Ἡ δὲ

dem perdere eum nolebat, quum causa non suppeteret, verum alio modo necem ei parabat magnos difficilesque labores imponens et contra apros aliasque belluas eum emittens. Sed hæc omnia Gyges robore suo confecit; et deinde ob ea ipsa Sadyattes, mutata sententia, dilexit eum, strenuitatem admirans, et prioris suspicionis oblitus multam ei terram dedit. Tum igitur præclara fortuna Gyges utebatur. Quum vero adamaret eum rex et reliquis longe anteponeret, multi præ invidia graviter id ferentes regem reprehendebant. Inter quos etiam Lixus erat e gente Tylonia. Is Sadyattæ exprobrabat, quod Gygem, qui majorum esset inimicus, amore complecteretur et haud dubie summæ rerum præfecturus esset. Verum ad hæc non attendebat rex, præ invidia dici existimans. Lixus autem quum eadem sæpius repetens nihil proficeret, simulato furore per Sardes urbem discurrens vociferabatur necem regi a Gyge Dascyli filio intentari. — Post hæc Sadyattes uxorem ducere volebat Tudonem, Arnossi filiam Mysorum regis, qui Ardynium urbem in Thebes campo condiderat. Itaque ubi tempus aderat arcessendi mulierem, rex currum jungens eique Gygem imponens misit ad privignum, ut sponsam adduceret. Interea illis prodigium apparuisse fertur hujusmodi: aquilas duas maximas, quo tempore Gyges profecturus erat, supra cubiculum puellæ consedisse aiunt, indeque vates nuntiasse puellam duorum regum prima nocte fore uxorem. Nec multo post advenit Gyges, et tradente patre puellam abducit. Dum vero curru vehitur, amore ejus inflammatur, nec sui compos tentabat eam et amplecti studebat. Illa vero vehementer aversata exasperabatur multaque diraque minabatur. Et ad regem veniens omnia dixit quæ Gyges fecisset et quomodo consuescere secum voluisset. Quibus iratus ille postridie se Gygem interfecturum juravit. Hæc audivit ancilla in cubiculo tunc præsens, quæ Gygem deperiens

rediret. — 45. ἰδέαν] εἰδέαν codex. — 46. μεταβαλὼν] μεταλαβὼν codex. — 47. Σαδ.] sic h. l. cod. — 48. δὴ] δὲ codex. — 49. τοῦ τελωνίου γ. codex. Vide supra not. 38. — 50. πάντως] fort. πάντων. — 51. φοιτῶν] codex: φροτῶν, suprascripta litera υ, adeo ut fuerit φρυτῶν (φουτῶν, φοιτῶν). — 52. Σαδυάττην] sic cod. — 53. ἔμελλε] Supplevi vocem γαμεῖν. Deinde codex iterum Σαδυάττης. — 54. Τουδὼ τοῦ Μυσ.] τρυδωνοῦ Μυσῶν codex. Cf. Ptolemæus Hephæstionis ap. Phot. Bibl. p. 150 Bekk. (p 195, 16 in Westermanni Mythogr.): Ὡς ἡ Κανδαύλου γυνὴ, ἧς Ἡρόδοτος οὐ λέγει τοὔνομα, Νυσία (sic Bekk. et Westerm.; Νυσσία mgo; Μυσία vgo) ἐκαλεῖτο· ἣν καὶ δίκορον καὶ ὀξυωπεστάτην φασὶ γενέσθαι, τὸν δρακοντίτην κτησαμένην λίθον· διὸ καὶ αἰσθέσθαι τὸν Γύγην ἐξιόντα διὰ τῶν θυρῶν (v. Herodot. I, 8). Ἄλλοι Τουδοῦν αὐτὴν καλεῖσθαι, οἱ δὲ Κλυτίαν, Ἄβας δὲ Ἀβρὼ ταύτην καλεῖσθαι. Σιγῆσαι δὲ τοὔνομά φασι τῆς γυναικὸς τὸν Ἡρόδοτον, ἐπεὶ ὁ ἐρώμενος Ἡροδότου Πλησίρροος Νυσίας ὀνόματι ἐρασθεὶς, Ἁλικαρνασίας τὸ γένος, ἐπεὶ μὴ τύχοι τῆς ἑταίρας, οὐκ ἀνεχόμενος βρόχῳ ἑαυτὸν ἀνήρτησε. De nomine Τουδὼ Bæhrius ad Herodot. I, 13: « Etruscum quid aut Umbricum sonare videtur. Vide Lanzi in *Saggio di ling. Etrusc.* II, p. 146. 149. 151 (ubi *Tute*, i. e. Τυδεύς), III, p. 808 (*Tuticus*, *Tudere*, i. e. *Tuder*). Add. C. O. Müller. *Etrusc.* tom. I, p. 334. Nam Tuscorum urbs memoratur *Tuder.* » Sed de his utcunque statuas, non dubitavi Τουδὼ reponere pro Τρυδὼ, quum literam ο etiam in proxime antecedentibus in ρ abiisse viderimus. Nomen Νυσία probabiliter ortum est ex Μυσία. — 55. Ἀρδύνιον] Urbem nemo memorat præter Xanthum apud Stephan. Byz.: Ἀρδύνιον, πόλις ἐν Θήβης πεδίῳ, ὡς Ξάνθος ἐν Λυδιακῶν δευτέρῳ. Ex Nicolai loco colligitur Xanthum in secundo Lydiacorum libro narrationem deduxisse usque ad postremum regem Heraclidam. Libro primo eadem tractaverit quæ Nicolaus exposuit libro tertio (Atyadarum historiam). — 56. δὲ τέρας] δ' ἑτέρας codex. Mox pro ἔμελλον malim ἔμελ-

πάντ' ἐκείνῳ παραχρῆμα ἤγγειλεν. Ὁ δὲ νυκτὸς ἔτι οὔσης περιδραμὼν τοὺς φίλους, κοινοῦται τὸν λόγον καὶ ἀξιοῖ (57) βοηθεῖν ὁρμῶντι κτείνειν τὸν βασιλέα. Προσανεμίμνησκε δὲ καὶ τῆς Ἄρδυος ἀρᾶς, ὅτι ἐπηράσατο τοῖς Δασκύλου φονεῦσι. Κρίνων δ' οὖν ἐκ τῶν παρόντων ἀνελεῖν Σαδυάττην μᾶλλόν περ ἢ αὐτὸς ἀποθανεῖν ὑπ' αὐτοῦ, ἐπεὶ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων ηὐτρεπίσατο, ἵεται σὺν ξίφει ἐπ' αὐτὸν, τῆς δὲ θεραπαίνης τὰς θύρας τοῦ δωματίου διοιξάσης, ἐπεισελθὼν κτείνει καθεύδοντα Σαδυάττην (58) βασιλεύσαντα ἔτη γ' (59).

Ἕωθεν δε καθ' ἡσυχίαν μετεπέμπετο ἕκαστον τῶν φίλων καὶ τῶν ἐχθρῶν, ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοὺς καλοῦντος, καὶ τοὺς μὲν ἀνῄρει οὓς ᾤετο ἐναντίους ἔσεσθαι, τοῖς δὲ δῶρα διδοὺς ἐπικούρους ἐποιεῖτο. Ἐπεὶ δὲ αὐτῷ πολλοὶ συνηλίσθησαν, ἐπιβατεύων τῆς ἀρχῆς πασσυδεὶ (60) ἐξοπλίζεται, καὶ ἐξέρχεται εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ συγκαλεῖ Λυδοὺς εἰς ἐκκλησίαν. Οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐταράχθησαν, δυσανασχετοῦντες τὸ ἔργον, καὶ ἐπὶ Γύγην ὡρμῶντο· πραΰνοντος δ' αὐτοὺς ἐκείνου καὶ λόγον αἰτουμένου, ὡς ἂν διδάξῃ τὸ πλῆθος περὶ ὧν ἠγνόει, μάλιστα τοῦ θορύβου ἔληξαν, τὰ μὲν ἀκοῦσαί τι σαφὲς ἐπιποθοῦντες, τὰ δὲ καὶ φοβούμενοι τοὺς ὁπλίτας, καὶ ἐσιώπησαν. Καὶ ἔπεμψαν εἰς Δελφοὺς πευσόμενοι εἰ Γύγην στήσαιντο ἑαυτῶν βασιλέα. Θεὸς δ' ἐκέλευσε τοσόνδε προειπὼν, ὅτι τοῖς Ἡρακλείδαις εἰς πέμπτην γενεὰν ἥκοι τίσις παρὰ τῶν Μερμναδῶν (61). Τοὐντεῦθεν Γύγης ὁ Δασκύλου Λυδῶν βασιλεύει, καὶ γαμεῖ τὴν Μυσὴν γυναῖκα, ἥντινα Σαδυάττης (62) ἠγάγετο, οὐδὲν μνησικακήσας ὧν αὐτοῦ κατεῖπε πρὸς ἐκεῖνον. Λίξον δὲ προεῖπεν εἰς ὄψιν μὴ ἀφικνεῖσθαι ἐπομόσας, ἦ μὴν κατορύξειν αὐτὸν ἐν ᾧ ἂν ἴδοι χωρίῳ πρῶτον. Ὁ δ' ἐξετρέπετο τὸν πάντα χρόνον καθ' ἑτέρας ὁδοὺς φοιτῶν, εἰργόμενος τῶν βασιλείων. Συλλαβεῖν δ' οὖν αὐτὸν ἐπιθυμῶν Γύγης, ὅμως οὐκ ἐβούλετο παρὰ τὴν ῥήτραν. Καί τις αὐτῷ τῶν φίλων ὑπέθετο, εἰ κατὰ τὰ συγκείμενα λαβεῖν αὐτὸν ἐθέλοι, τρέπεσθαι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἃς ἔθος ἦν ἐκείνῳ διεξιέναι· αὐτὸς δ' ἔφη ταύτας γινώσκειν. Ὁ δὲ Γύγης ἐκέλευε τὸν ἄνθρωπον ἡγεῖσθαι· καὶ αὐτὸς ἐκείνῃ τὸ ἅρμα κατήλαυνε (63). Καί πως αὐτῷ κατὰ δαίμονα συντυγχάνει Γύγης ἐν ἐπικάμψει τῆς ὁδοῦ. Στενῆς δ' οὔσης, οὐκ ἔχων ὅπῃ τράπηται ἐξ ὀφθαλμῶν τοῦ βασιλέως ὁ Λίξος, ὑποδύεται ὑπὸ τὸ ἅρμα καὶ κρύπτεται. Γύγης (64) δὲ προνοήσας ἐκσπᾶν

omnia ei statim nuntiavit. Itaque multa adhuc nocte ad amicos discurrens, sermonem cum iis communicat, rogatque ut sibi regem interfecturo auxilientur. In memoriam etiam diras iis revocat quibus Ardys Dascyli percussores devovisset. Igitur ex re præsente censens Sadyattem interficere potius quam ipsum ab eo interfici, quum amicorum fidelissimos sibi adjunxisset, gladio armatus in regiam irruit, et in cubiculum, cujus fores ancilla aperuit, ingressus, dormientem interficit Sadyattem, qui tribus tunc annis regno potitus erat.

Inde a diluculo amicos et inimicos multa cum tranquillitate arcessivit, quasi rege vocante, atque eos, quos adversarios sibi fore putabat, occidit, alios donorum largitione auxiliarios sibi conciliavit. Quorum postquam magnum numerum congregaverat, regnum sibi vindicaturus festinanter armis se instruit et in forum progressus Lydos in concionem convocat. Qui primum quidem facinus istud indignantes tumultuabantur et in Gygem irruituri erant. Illo vero demulcente et loquendi veniam petente, ut quæ ignorarent ipsos edoceret, mox cessit tumultus, aliis disertius aliquid audire cupientibus, aliis etiam milites timentibus, factumque est silentium. — Deinde Delphos miserunt sciscitantes num Gygem sibi regem crearent. Jussit deus, addens simul hoc : ultionem Heraclidis venturam quinta generatione ab Mermnadis. Dehinc Gyges Dascyli filius Lydis imperavit, et Mysam mulierem, quam antea Sadyattes sibi junxerat, uxorem ducit, nihil memor eorum, quæ contra ipsum illa Sadyattæ dixerat. Lixo autem denuntiavit, ne in conspectum sibi veniret, juravitque se eum defossurum esse quo loco primum viderit. Ille igitur a regia prohibitus aliis semper viis incedebat, ut regis occursum devitaret. Gyges vero eum comprehendere quidem, neque tamen contra edictum, cupiebat. Quare ex amicis quidam suggessit, ut, si salvo pacto eum prehendere vellet, in eas vias se converteret, quas ille percurrere soleret, ipse bene notas haberet. Jussit itaque Gyges hominem istum ducem agere, ipse autem per monstratas vias curru vehebatur. Et forte fortuna Lixus in viæ flexu obviam fit, ubi propter angustias quum devertendo subducere se oculis regis non posset, currum subit ibique se abscondit. Quod animadvertens Gyges protrahi eum jubet. Et quum fecissent hoc

λεν. — 57. ἀξιοῖ] ἐξιοῖ codex. Deinde ὁρμῶν κτείνειν. Quomodo Herodotus rem narraverit, omnibus notum est. Mitto etiam quæ de Gyge ejusque annulo mirifico narrant Plato De Rep. II, 3 aliique. Propius ad nostra accedit Plutarchus qui bello Gygem contra Candaulem dimicasse refert in Qu. Gr. c. 45, ubi hæc : Διὰ τί τοῦ Λαβράδεως Διὸς ἐν Καρίᾳ τὸ ἄγαλμα πέλεκυν ἠρμένον, οὐχὶ δὲ σκῆπτρον ἢ κεραυνὸν πεποίηται; Ὅτι Ἡρακλῆς Ἱππολύτην ἀποκτείνας, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ὅπλων αὐτῆς λαβὼν τὸν πέλεκυν, Ὀμφάλῃ δῶρον δέδωκεν, οἱ δὲ μετ' Ὀμφάλην Λυδῶν βασιλεῖς ἐφόρουν αὐτὸν, ὥς τι τῶν ἄλλων ἱερῶν ἐκ διαδοχῆς παραλαμβάνοντες· ἄχρι Κανδαύλης ἀπαξιώσας, ἑνὶ τῶν ἑταίρων φορεῖν ἔδωκεν. Ἐπεὶ δὲ Γύγης ἀποστὰς ἐπολέμει πρὸς αὐτὸν, ἦλθεν Ἄρσηλις ἐκ Μυλέων ἐπίκουρος τῷ Γύγῃ μετὰ δυνάμεως, καὶ τόν τε Κανδαύλην καὶ τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ διαφθείρει· καὶ τὸν πέλεκυν εἰς Καρίαν ἐκόμισε μετὰ τῶν ἄλλων λαφύρων. κτλ. — 58. Σαδ.] sic cod. — 59. ἔτη γ'.] ιζ' sec. Euseb. Comprehendi iis videntur anni Myrsi, quem omittit Euseb. — 60. πασσυδεὶ] τάσσυ δεῖ cod. — 61. μερμνάδων cod. De his cum Xantho consentit Herodotus I, 13, ubi vide. Ceterum pro προειπὼν legi velim προσειπών. — 62. Σαδ.] sic cod. — 63. κατήλαυνε] καὶ ἤλαυνεν codex. — 64. Γύγης] γήγης cod.

αὐτὸν ἐκέλευε, καὶ ἐπεὶ ἐξείλκυσαν οἱ θεράποντες καὶ ἐναντίον ἔστησαν τοῦ ἅρματος, εἶπεν ὁ Γύγης· « Ἐνταῦθα δή σε χρὴ, ὦ Λίξε, κατορύξαι· τοῦτο γὰρ ἡμῖν συγκείμενον. » Καὶ ὃς (65) οὐδὲν ὑποθωπεύσας· « Σὲ μὲν οὖν, ἔφη, ταῦτα παθεῖν δικαιότερον, ὃς ἐμὲ διώκων ἐκτρεπόμενον ὁδοὺς ἦλθες οὐ πρεπούσας βασιλεῖ. » Οἱ δὲ φίλοι τὸν Γύγην, ἐπὶ συννοίας γενόμενον πολὺν χρόνον, ἔπεισαν ἀφεῖναι Λίξον (66) τοῦ θανάτου. Καὶ ὃς ἔφη ὀμωμοκέναι κατορύξαι αὐτὸν ἔνθα ἂν τύχοι πρῶτον· οἱ δ' ἔφασαν· « Ἐπειδὰν τελευτήσῃ, τοιγαροῦν ἐνταῦθα κατόρυξον, καὶ εὔορκά σοι ἔσται. » Ὁ δὲ ἐπείσθη τε καὶ διὰ ταῦτα ἀφῆκε Λίξον. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε, χαμαί τε ἀνέκλινε καὶ τὰ ὀστᾶ παρετίθει φαῦλά τε σιτία, πίνειν τε ὄξος ἐνέχει· καί πως δειπνοῦντα ἤρετο (67), πῶς γε δειπνοίη. Ὁ δ' εἶπεν « Ὡς εἰκὸς παρὰ ἀνδρὶ ἐχθρῷ. » Ὁ δὲ γελάσας εὖ μάλα, τῶν αὐτῷ παρακειμένων ἐπεδαψιλεύετό τε (68) καὶ εὐμενέστερος ἐγένετο. Χρόνου δὲ προϊόντος, διαλλαγεὶς φίλον ἐποιήσατο καὶ οὐδὲν ἔτι εἶχεν ἐν γνώμῃ τῶν πάλαι.

ministri, et ante currum hominem collocassent, « Ibi, Gyges inquit, ego te, o Lixe, defodere debeo. Sic enim inter nos convenit. » Ille vero nihil subblandiens : « Te potius, ait, hoc pati par est, qui me adspectum tuum vitantem persequens vias regem haud decentes ingressus es. » Tum amici Gygi diu cogitabundo suadebant, ut Lixum supplicio liberaret; et quum rex jurasse se diceret se defossurum eum quo loco primum conspexisset, responderunt : « Quando vita defunctus erit, tum hocce loco eum defodias, et salva erit fides jurisjurandi. » Quibus ille persuasus Lixum dimisit. Postea ad convivium vocavit, humique decumbere jubens ossa cibosque viles apponebat, et acetum bibendum ei infundebat. Ac forte cœnantem interrogavit, quo modo cœnare sibi videretur. Ad quod ille : « Uti par est apud virum inimicum » respondit. Risit de eo dicto Gyges vehementer, et jam clementior de cibis sibi appositis Lixo largiebatur. Progrediente deinde tempore in gratiam rediens in amicis eum habebat, pristinæ inimicitiæ prorsus oblitus.

50.

Exc. De ins. : Ὅτι ἐν Ἀθήναις Δημοφῶν ἐβασίλευσεν, ἐφ' οὗ Ὀρέστης μητροκτονήσας εἰς Ἀθήνας ἧκε (1), μετὰ δὲ τοῦτον Ὀξύντης, μετὰ δὲ ἐκεῖνον Θυμοίτης, ὃς, τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, εἰδὼς τὴν βασιλείαν τῷ γνησίῳ ἀδελφῷ προσήκουσαν, δολοφονήσας αὐτὸν κατέσχε τὴν ἀρχήν (2).

Athenis Demophon regnavit, sub quo Orestes matricida Athenas venit; post Demophontem vero Oxyntes, post hunc Thymœtes, qui quum regnum post patris obitum ad (*Aphidam*) fratrem, Oxyntæ filium legitimum, pertinere sciret, hunc per insidias occidit, atque sic imperio potitus est.

51.

Exc. De virt. : Ὅτι Ἱππομένης, ὁ Ἀθηναίων ἄρχων, ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς δι' αἰτίαν τοιάνδε. Ἦν αὐτῷ θυγάτηρ, ἥντινα τῶν ἀστῶν (1) τινος λάθρα αἰσχύναν-

Hippomenes Atheniensium princeps magistratu pulsus est ob hanc causam. Erat ei filia virgo, quam civis nescio quis vitiavisset; iratus Hippomenes religatam cum equo in

— 65. καὶ ὃς] καὶ ὡς cod. — 66. Λίξον] λίξιν cod. — 67. ἤρετο] εἴρετο codex. Deinde πῶς τε et εἰκὼς cod. De regiis convivis cum Lixo nostro comparandis vide quæ Posidonius narrat fragm. 8. — 68. ἐπεδ.] ἐπεδαψιλευτότε codex. Pro τότε ad marginem cod. notatur πρός τε. Subjungo tabulam nominum quæ in hoc fragmento commemorantur :

Atyadæ?	Heraclidæ.			Mermnadæ.	
Tylon.		Alcimius.			
		Sadyattes.			
	Kadys. (*Damamo*) (*Spermos.*)	Ardys.		Gyges.	
Ardys.		Sadyattes.		Dascylus.	Ardys.
Sadyattes.		Meles.		Dascylus	Ponticus.
		Myrsus.			
Lixus.		Sadyattes.	*Tudo.*	Gyges.	

50. *Cod. Escor. fol.* 82, 14-17 *r.* — 1. Cf. fr. 34 et Marm. Par. epoch. 25. — 2. De Thymœte Oxyntæ filio spurio Aphidæque fratre, vide Demon (fr. 1) ap. Athen. III, p. 96, D. Fratri Thymœtæ unum regni annum assignat Eusebius in Chron. p. 136 et 300 ed. Mai. Secundum Nicolai auctorem Aphidas omnino non pervenisse ad regnum videtur.

51. *Cod. Tur. fol.* 154, 29 *r.* — 154, 4 *vso.* Eadem Suidas v. Ἱππομένης et schol. Berolin. ad Liban. Ep. p. 125

τος (2), ὑπ' ὀργῆς (3) καθεῖρξεν εἰς οἴκημα δήσας σὺν ἵππῳ, καὶ τροφὴν οὐδετέρῳ (4) εἰσέπεμπε. Πιεσθεὶς οὖν λιμῷ ὁ ἵππος, ἐφορμήσας τῇ παιδὶ, ἀναλώσας τε αὐτὴν, καὶ αὐτὸς ὕστερον ἀπέθανε. Μετὰ ταῦτα ἐπισκαφείσης αὐτοῖς τῆς οἰκήσεως, ἀπ' ἐκείνου ὁ χῶρος ἐκαλεῖτο Ἵππου καὶ Κόρης.

angusta cella conclusit, neutri alimentum subministrans. Proinde urgente fame equus, in puellam impetu facto, eam consumpsit, neque secius ipse postmodum fame periit. Deinde quum domus solo æquata fuisset, locus Equi ac Puellæ ex re appellatus est.

52.

Exc. De insid. : Ὅτι Κυρηναίοις (1) οἱ Βάττου παῖδες Ἀρκεσίλαος ** πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες μάχην ἤγειραν Λίβυας ἐπ' αὐτοὺς ἐνεγκόντες. Καὶ ἡττῶνται Κυρηναῖοι· ἑπτακισχίλιοι γὰρ ἀπέθανον ἐν τῷ πολέμῳ. Ἀρκεσίλαος δ' ἐπὶ τούτοις φάρμακον πίνει· δυσθνητοῦντα δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἦγξε (2) Λέαρχος. Τὸν δὲ Λέαρχον ἡ τοῦ Ἀρκεσίλεω γυνὴ κτείνει Ἐρυξώ (3). Τὴν δὲ ἀρχὴν ὁ τοῦ Ἀρκεσίλεω παῖς ἐκδέχεται Βάττος χωλὸς ὤν.

Cyrenæis Batti II filii, Arcesilaus *ejusque fratres*, dissidentes inter se, pugnam excitarunt, Afris ab altera factione contra eos immissis. Ac clade afficiuntur Cyrenæi, quorum septem millia in eo bello interfecti sunt. Quo casu afflictus Arcesilaus potum venenatum hausit. Et quum prompta mors non afferretur, Learchus frater eum strangulavit. Learchum vero uxor Arcesilai Eryxo necavit. Regnum deinde suscepit filius Arcesilai, Battus III, qui pede claudus erat.

53.

Ibid. : Ὅτι Ἴωνες ἐν τῷ πρὸς Ὀρχομενίους πολέμῳ καταδραμόντες (1) αὐτῶν τὰς κώμας, γυναῖκας αἰχμαλώτους πολλὰς ἠγάγοντο· καταπαλλακεύοντες δ' αὐτὰς, παῖδας ἐξεγέννησαν. Ὑποτραφείσης δὲ τῶν νόθων νεότητος οὐκ ὀλίγης, δείσαντες οἱ γνήσιοι ἐκ τῆς χώρας αὐτοὺς ἐξανέστησαν. Οἱ δ' εἰς Θορικὸν τῆς Ἀττικῆς ἀποχωρήσαντες, ἡγεμόνας αὐτῶν προστησάμενοι, ὁμοῦ τοῖς Ἴωσιν ἐξέπλευσαν (2). Συνήεσαν δὲ αὐτοῖς πολλοὶ Πελοποννήσιοι· σχόντες δὲ πρὸς τῷ Ἕρμῳ ταῖς ναυσὶ καί τινα νησῖδα καταλαβόμενοι οὐχ ἑκὰς τῆς ἠπείρου, πολλῶν αὐτοῖς βαρβάρων ἐπιόντων, ἀντεῖχον κρατοῦντες, καὶ ἐπί τινα λόφον τῆς ἠπείρου περάσαντες τὸ [δὲ] μεταξὺ πᾶν χωννύναι διενοοῦντο. Κἀνταῦθα τειχοδομεῖν κωλύοντος αὐτοὺς Μέννεω τοῦ Κύμης τυράννου, ὃς τότε τῶν ταύτῃ χωρίων ἐκράτει, Οὐατίας, ἀδελφὸς αὐτοῦ, φιλίαν καὶ ἐπιγαμίαν συντίθεται πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῷ κεῖνον καταλῦσαι, καὶ αὐτοῖς χώραν δοῦναι

Iones contra Orchomenios bellum gerentes, in vicos eorum incursione facta, multas mulieres captivas abduxerunt, quibus pro pellicibus utentes genuerunt liberos. Spuriorum hæc juventus sat numerosa quum adolevisset, metuentes sibi genuini e regione eam expulerunt. Illi in Thoricum Atticæ pagum digressi, creatis sibi ducibus, una cum Ionibus in Asiam navigarunt. Admixti iis erant multi Peloponnesii. Appellentes ad Hermum fluvium insulam quandam haud procul a continente sitam occuparunt, ac propulsata barbarorum, qui hostili impetu ipsos aggrediebantur, multitudine, in collem quendam continentis transgressi, spatium intermedium aggere jungere constituebant. Ibi quum murum ducere impedirentur a Menne Cumæorum tyranno, cujus in potestate hæc regio erat, Uatias, frater ejus, amicitiæ fœdus et connubiorum jus iis proposuit, ea conditione ut Mennis imperium illorum opera everteret atque agrum iis daret sufficientem. Illi igitur cum

---

ed. Wolf. De re cf. not. ad Heraclid. Pol. 1. — 1. ἀστῶν] Suidas, αὐτῶν cod. — 2. αἰσχ. λάθρα] λάθρα αἰσχ. Suidas. — 3. ὑπ' ὀργῆς] ὑπὸ γῆς schol. Liban. — 4. οὐδετέρῳ] Suid., οὐδετέρου codex.

52. *Cod. Escor. fol.* 82, 18-24 *r.* — 1. Κυρηναίοις] κυρηναῖοι codex. Post vocem Ἀρκεσίλαος lacunam notavi. Exciderit : καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ; nisi forte scribendum est ἐπ' Ἀρκεσίλεω. De re constat ex Herodoto IV, 160 (coll. Plutarch. De mul. virt. p. 260, Polyæn. Strateg. VIII, 41). Arcelaus II ὁ χαλεπὸς Batti secundi τοῦ εὐδαίμονος filius, discordias exercebat cum fratribus. Hi (Perseus, Zacynthus, Aristomedon et Lycus sec. Steph. Byz. v Βάρκη), relictis Cyrenis, Barcen urbem condunt, Afrisque persuadent, ut a Cyrenæis deficiant. Contra rebelles Arcesilaus exercitum educit, prœlioque ad Leuconem oppidum commisso, septem millia Cyrenæorum trucidantur. Μετὰ δὲ τρῶμα τοῦτο Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα ὁ ἀδελφεὸς Λέαρχος ἀποπνίγει, Λέαρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὔνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληίην τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς ἐὼν καὶ οὐκ ἀρτίπους. Hæc Herodotus, quem Nicolaus h. l. consuluisse videtur. Arcesilaus II regnavit an. 550-540 sec. Reitz., 554-544 sec. Larcher. (v. Thrige De reb. Cyren. p. 173 not. 73). Quæ tempora quum non cadant in illud spatium, quod libro VII Nicolaus tractandum sibi sumsit, et quum in sequentibus demum Ionum migratio exponatur, sponte intelligitur, Nicolaum in antecedentibus narrasse, quomodo post reditum Heraclidarum Minyæ eorumque socii primum in Theram, deinde in Libyam migraverint, eaque occasione omnem Battiadarum historiam subtexuisse. Similiter rem Diodorus instituit VIII, 29 et 30. Uterque in his secutus fuerit Ephorum. — 2. ἀδελφὸς ἦγξε] ἀδελφοήγξε codex. In antecc. nota vocem δυσθνητοῦντα pro vulgari δυσθανατοῦντα. Pro Λέαρχος apud Plutarchum et Polyænum l. l. est Λάαρχος, idque genuina forma Cyrenaica fuerit, eaque etiam Herodoto reddenda, ubi libri plerique ἀλίαρχος, id quod ex ἄλαρχος, hoc vero ex λάαρχος depravatum esse cum Valckenario puto. Ceterum Plutarchus Learchum non fratrem Arcesilai, sed φίλον πονηρὸν dicit. — 3. Ἐρυξώ] ἐρυζώ codex.

53. *Cod. Escor. fol.* 82, 25 *r.* — 82, 15 *vso.* De re aliunde non constat. — 1. καταδραμόντες] καταδραμῶντες cod. — 2. Orchomenios Ionibus admixtos fuisse Herodotus quoque testatur I, 146 : Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι ἀναμεμίχαται κτλ. Cf.

αὐτάρκη. Οἱ δὲ ὡμολόγησαν ἐκείνοις τε καὶ τῶν Κυμαίων ὅσους (3) ἐδύναντο [ἐπηγάγοντο] (3), καὶ ἐπεξῆλθον ἐπὶ τὸν Μέννην. Ταχὺ δὲ καὶ τοῦ δήμου προσθεμένου αὐτῷ, νικήσας μάχῃ παραδίδωσι τοῖς Κυμαίοις τὸν ἀδελφόν· οἱ δ' ἐκ χειρὸς βαλόντες αὐτὸν κατέλευσαν, καὶ τὸν Οὐατίαν ἐστήσαντο βασιλέα. Ὁ δ' εὐθέως τὰς πρὸς Φωκαέας (4) συνθήκας ἠξίου ἐμπεδοῦν, ἃς ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἐλευθερίας συνέθετο· οἱ δ' ἐπείσθησαν καὶ τῆς γῆς ἔδοσαν.

Uatiæ sociis pacta inierunt et Cumæorum quot poterant in suas partes adducentes contra Mennem egressi sunt. Mox quum etiam populus se Uatiæ adjungeret, prœlio victor fratrem Cumæis tradidit, qui lapidibus e manu jactis eum obruerunt atque Uatiam sibi regem crearunt. Hic vero statim curavit ut rata essent quæ de Orchomeniorum libertate cum Phocæensibus pepigerat. Obtemperarunt Phocæenses iisque terræ partem dederunt.

54.

Ibid. : Ὅτι Λεωδάμας ἐβασίλευσε Μιλησίων, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ἐπῃνεῖτο, δίκαιός τε ὢν καὶ τῇ πόλει καταθύμιος, εἰς ὃ φόνον αὐτῷ βουλεύσας Ἀμφιτρῆς ἐν ἑορτῇ Ἀπόλλωνος ἄγοντα ἑκατόμβην τῷ θεῷ Λεωδάμαντα (1) κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπέκτεινεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν αὐτοῦ στασιωτῶν τὴν πόλιν κατελάβετο, καὶ τύραννος ἐγένετο, ἰσχύϊ προὔχων Μιλησίων. Οἱ δὲ Λεωδάμαντος παῖδες καὶ φίλοι νυκτὸς ἀπεχώρησαν εἰς Ἀσσησόν (2), ὑποδεχομένου αὐτοὺς προθύμως τοῦ ἐνόντος ἄρχοντος, ὅντινα Λεωδάμας πρότερον κατέστησεν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ Ἀμφιτρῆς ἐπ' αὐτοὺς σὺν στρατῷ ἦλθε, καὶ προσκαθίσας ἐπολιόρκει. Οἱ δὲ μέχρι μέν τινος ταλαιπωρούμενοι ἀντεῖχον· μετὰ δὲ ταῦτα εἰς μαντεῖον πέμψαντες ἐχρηστηριάζοντο περὶ τοῦ πολέμου. Θεὸς δ' ἔφη, ἐκ Φρυγίας αὐτοῖς (3) ἥξειν βοηθούς, οἳ τίσιν τε πράξονται τοῦ Λεωδάμαντος φόνου, κἀκείνους τε καὶ Μιλησίους κακῶν ἀπαλλάξουσιν. Χρονιζομένης δὲ τῆς πολιορκίας, ἀφικνοῦνται νεανίσκοι, Τόττης καὶ Ὄννης, ἐκ Φρυγίας, ἱερὰ ἔχοντες Καβείρων ἐν κίστει κεκαλυμμένα· ἐχόμενοι δὲ τῆς κίστεως ἀμφότεροι, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν, νυκτὸς ἔτι οὔσης προῆλθον εἰς τὸ τεῖχος, καὶ ἐκέλευον σφᾶς δέχεσθαι. Βαρυνόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν φυλάκων καὶ ἐρωτώμενοι τίνες εἶεν, ἔφασαν ὅτι κατὰ πρόσταξιν θεοῦ ἱερὰ ἐκ Φρυγίας κομίζοιεν ἐπὶ τῷ Μιλησίων τε καὶ Ἀσσησίων ἀγαθῷ. Οἱ δ' εἰς νοῦν βαλόμενοι τὸν χρησμὸν δέχονται τοὺς νεανίσκους. Ἕωθεν δ' εἰς ἐκκλησίαν συνῆλθον οἵ τε τοῦ Λεωδάμαντος παῖδες καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες, καὶ τοὺς Φρύγας ἤροντο, οἵτινές τε εἶεν καὶ ἐφ' ὅτῳ ἥκοιεν. Οἱ δ' ἔφασαν, θεὸν (4) αὐτοῖς κελεῦσαι σὺν τοῖς ἱεροῖς εἰς Ἀσσησὸν ἐλθεῖν, τιμωροὺς ἐσομένους τοῦ Λεωδάμαντος φόνου, ὅστις αὐτοῖς εἴη ὁ Λεωδάμας· αὐτοὶ γὰρ οὐ γινώσκειν· καὶ κακῶν ῥύεσθαι Μιλησίους καὶ Ἀσσησίους. Δεῖν οὖν, ὅπως ἂν ταῦτα γένοιτο (5) ἐπιτελῆ, θῦσαι τὰ νομιζόμενα αὐτοῖς. Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούοντες ὁ πᾶς δῆμος ἐν χαρᾷ ἦσαν· τοῖς γὰρ λογίοις σύνδρομα ἐφαίνετο. Ὑπέσχοντό τε τὰ ἱερὰ ἱδρύσειν (6) παρὰ σφίσι καὶ τιμήσειν, εἰ ταῦτα

54.

Leodamas Milesiis imperavit, et quum justus esset et gratus civibus, summopere honorabatur. Tandem vero cædem ei per insidias parans Amphitres Apollinis festo hecatombam deo ducentem Leodamantem in pompa interfecit, et cum factionis suæ sociis urbem occupavit roboreque Milesiis superior tyrannide potitus est. Filii vero et amici Leodamantis noctu abscesserunt Assesum, ubi urbis præfectus, quem Leodamas olim constituerat, prompto animo eos excepit. Non multo post Amphitres cum exercitu contra eos egressus obsidione urbem cinxit. Oppidani per aliquantum temporis multas perdurantes ærumnas resistebant, deinde vero miserunt qui de exitu belli oraculum consulerent. Respondit deus venturos ipsis ex Phrygia auxiliatores, qui ultionem de cæde Leodamantis sumpturi, ipsosque et Milesios malis liberaturi essent. Interim quum duceretur obsidio, juvenes duo, Tottes et Onnes, ex Phrygia venerunt cum sacris Cabirorum in cista absconditis, quam ambo, alter hinc alter illinc, apprehensam ferentes, dum nox adhuc erat, ad murum accesserunt, petieruntque ut in urbem immitterentur. Quos quum custodes duris verbis increpantes interrogarent quinam essent, responderunt dei jussu se ex Phrygia sacra afferre, quæ Assesiis Milesiisque forent saluti. Tum illi in animum revocantes oraculum, juvenes in urbem recipiunt. Orto diluculo in concionem congressi Leodamantis filii ceterique omnes ex juvenibus quærunt quinam essent et cujus rei causa venissent. Illi deum dixerunt jussisse ipsos Assesum proficisci, ut cædem ulciscerentur Leodamantis (quicunque demum sit Leodamas, id enim se ignorare), simulque ut malis Milesios et Assesios liberarent. Ceterum ut perfici hoc posset, necessarium esse ut rite ex more ipsorum sacra facerent. Quibus auditis populus universus gaudio exsultabat; nam congruere hæc cum verbis oraculi apparebat; ac polliciti sunt sacra Cabirorum se in urbe consecraturos et religiose culturos, si

Pausanias VII, 2, 3 : Ἴωσι δὲ τοῦ στόλου μετασχόντες... καὶ Ὀρχομένιοι Μινύαι συγγενείᾳ τῶν Κόδρου παίδων. Teum ab Orchomeniis conditam esse idem memorat Pausanias III, 6, 3. V. Müller. *Min.* p. 399. — 3. ἐπηγάγοντο vel tale quid excidisse videtur; ὅσοις scribi nolim. 4. Φωκαέας] φοκέους cod. Quum in antecc. Phocæensium mentio non facta sit, complura excerptor omiserit. Ad Phocæenses et Uatiam referenda erit vox ἐκείνοις in verbis οἱ δὲ ὡμολόγησαν ἐκείνοις.

54. *Cod. Escor. fol.* 82, 15 *vso* — 83, 28 *r*. De rebus hoc fr. traditis aliunde non constat. — 1. Nomen Λεωδάμαντα ad marginem adscriptum; in contextu lacuna. — 2. Assesi oppidi in Milesiorum ditione siti mentionem faciunt Herodotus I, 19. 22; Stephan. Byz. s. v.; Parthenius Erot. 14; Polyæn. VI 47. — 3. αὐτοῖς] αὐτοὺς cod. — 4. θεὸν] θεοῦ cod. — 5. γένοιτο] γένοιντο cod. — 6. ἱδρύσειν] ἵδρυσι cod.

γένοιτο. Ἐκ τούτου μετὰ τὰς ἱερουργίας ἐκέλευον αὐτοὺς οἱ Φρύγες ὁπλισαμένους πανστρατιᾷ χωρεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἡγουμένων τῶν ἱερῶν πρὸ τῆς φάλαγγος. Καὶ ἐποίησαν ταῦτα. Οἱ δὲ περὶ Ἀμφιτρῆν (7) ὑπαντιάσαντες, ὡς ἤδη πλησίον ἐγένοντο, εἰς φυγὴν ἐτράποντο, δείματος θείου ἐμπεσόντος· οἱ δ' ἑπόμενοι τοὺς μὲν ἔσφαττον, τοὺς δ' ἐδίωκον (8), Ἀμφιτρῆν δ' οἱ Λεωδάμαντος παῖδες κτείνουσι, καὶ ὁ πόλεμος καὶ ἡ τυραννὶς ἐπέπαυτο Μιλησίοις.

Ὅτι Ἐπιμένης μετὰ ταῦτα αἰσυμνήτης (9) ὑπὸ τοῦ δήμου χειροτονεῖται, λαβὼν ἐξουσίαν κτείνειν οὓς βούλεται· καὶ ὃς τῶν μὲν παίδων Ἀμφιτρῆτος οὐδενὸς οἷός τ' ἦν ἐγκρατὴς γενέσθαι· ὑπεξῆλθον γὰρ παραχρῆμα δείσαντες· τὰ δὲ ὄντα αὐτοῖς ἐδήμευσε, καὶ ἀργύριον ἐκήρυξεν, εἴ τις αὐτοὺς κτείνειεν· τῶν δὲ κοινωνῶν τοῦ φόνου τρεῖς ἀπέκτεινε, τοῖς δὲ ἄλλοις φυγὴν προσεῖπεν· οἱ δὲ ᾤχοντο. Οἱ μὲν δὴ Νηλεῖδαι κατελύθησαν ὧδε.

ista fierent. Deinde peracto sacrificio Phryges eos jusserunt cum universo exercitu in hostem egredi, dum sacra ante phalangem præferrentur. Idque fecerunt. Contra exeunte Amphitrete, quum jam in propinquo erant copiæ, divinitus incusso correpti terrore in fugam se dederunt. Illi vero tergis eorum insistentes alios trucidarunt, alios longius persecuti sunt. Amphitretem filii Leodamantis occiderunt. Atque sic bellum Milesiis compositum et tyrannis sublata est.

Post hæc Epimenes summus reipublicæ gubernator populi suffragiis creatus est, data occidendi potestate quoscunque vellet. Is ex filiis quidem Amphitretis ne uno quidem potiri potuit; nam metuentes sibi fuga illico se subduxerant; verum bona eorum publicavit, et præconis voce præmium promisit, si quis eos interfecerit. Cædis participes tres occidit; reliquos in exilium egit. Hi igitur solum mutarunt. Atque sic Nelidarum imperium eversum est.

55.

Ibid. : Ὅτι μετὰ τὸ ἀγαγεῖν τὸ νάκος τοὺς Ἀργοναύτας τῷ Πελίᾳ, Ἰάσων εὐθὺς ἐλθὼν Πελίᾳ φόνον ἐβούλευε τῆς ἀρχῆς πέρι, Μήδεια δ' αὐτῷ ὑπέστη ἀνιδρωτὶ τοῦτο πράξειν. Ταχὺ δὲ ταῖς ἐκείνου θυγατράσιν ἐν ὁμιλίᾳ γενομένη ἔπειθεν, ὅτι αὐταῖς τὸν πατέρα γηραιὸν ὄντα ἀνηβῆσαι ποιήσειε διὰ φαρμάκων, εἴ μιν κατακόψασαι εἰς λέβητα ζέοντα ἐμβάλοιεν· εἰς δὲ πίστιν τοῦ λόγου, ὥς φασι, παλαί' ἄττα κατακόψασα πρόβατα, νέα ἐκ παλαιῶν ἐποίει. Αἱ δὲ διὰ τοῦτο μάλιστα πεισθεῖσαι τὸν πατέρα ἔκτειναν· καὶ ὡς οὐδὲν ἐγίνετο ὧν προσεδόκων, ἐν πένθει μεγάλῳ ἦσαν. Οἱ δὲ Ἰωλκοὶ ἐπὶ τῷ ἔργῳ ἤχθηραν Μήδειάν τε καὶ Ἰάσονα, καὶ τοὺς μὲν φυγῇ ἐζημίωσαν· οἱ δ' εἰς Κόρινθον ἀπεχώρησαν· ταῖς δὲ παισὶ συνέγνωσαν ὑπὸ ἀκακίας ἐξαπατηθείσαις· θανάτου γὰρ ῥυόμεναι τὸν πατέρα ἐκ γήρως, ἄκουσαι ἀπέκτειναν. Ἐπὶ δὲ τῷ Πελίου τάφῳ ἆθλα ἐτέθη μέγιστα καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ἠγάγοντο, ὡς ἂν καθαρὰς φόνου, οἱ ἄριστοι. Ἐκ Πελοπείας (2) δὲ Κύκνος ἐγένετο, ᾧ Ἡρακλῆς ἐμαχέσατο ἐν Ἰτώνῳ τῆς Ἀχαΐας· Ἄκαστος δ' ὁ Πελίου ἐν Ἰωλκῷ ἐβασίλευεν, τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, Ἰάσονος φυγόντος εἰς Κόρινθον σὺν Μηδείᾳ.

Postquam Argonautæ vellus aureum Peliæ attulerant, Iason statim post reditum cædem Peliæ moliebatur, ut regno ejus potiretur. Medea vero absque labore hoc ei perficiendum suscepit. Confestim igitur cum filiabus Peliæ colloquia jungens iis persuasit se patrem earum senem veneficiis juventuti restituturam esse, si ipsæ dissectum in lebetem fervente plenum aqua injicerent. Utque fidem verbis faceret, oves nonnullas seniores dissecuit agnasque reddidit. His filiæ quam maxime persuasæ patrem occiderunt. Et quum nihil fieret eorum quæ exspectaverant, magno mœrore affectæ sunt. Iolci vero ob facinus istud odio persequentes Medeam et Iasonem exilio mulctarunt. Exules abierunt Corinthum. Filiabus autem venia data est, ut quæ præ animi simplicitate deceptæ ab omni malo abhorruissent; nam ut mortem ex senio imminentem a patre arcerent, invitæ eum necaverant. In Peliæ vero sepulcro funebres ludos celebrantes præmia maxima posuerunt, atque filias ejus, utpote piaculo puras, duxerunt viri principes. Ex Pelopia Cycnus natus est, cum quo Hercules ad Itonum Achaiæ Thessalicæ urbem pugnavit. Acastus autem Peliæ filius regnum Iolci suscepit, quum pater defunctus esset, Iason vero exul Corinthum cum Medea abscessisset.

56.

Exc. De virt. : Ὅτι ἡ Ἀκάστου γυνὴ Πηλέως ἐρασθεῖσα, λόγους ὑπὲρ μίξεως εἰσφέρει· ἀναινομένου δὲ, δείσασα μή μιν κατείποι (1) πρὸς τὸν ἄνδρα, ὑποφθάσασα αὐτὸν προδιαβάλλει (2) πρὸς τὸν ἄνδρα, ὡς

(Atalante) Acasti uxor Pelei amore correpta, quum Peleum de stupro sollicitasset, nec persuadere ei potuisset, verita ne rem Peleus ad maritum deferret, præoccupare illum statuit. Itaque Peleum apud virum calumniatur, quasi stu-

— 7. Ἀμφιτρῆν] ἀμφυτρῆν cod. — 8. ἐδίωκον] ἐδιώκων cod. — 9. Hæc adde paucis illis quæ de æsymnetis comperta habemus. V. Hermann. *Alterth.* § 63; Schœmann. Hist. jur. publ. I. p. 89 et qui ibi laudantur.

55. *Cod. Escor. fol.* 83, 29 *r.* — 83, 15 *vso.* De re cf. Apollodor. I, 9, 27 ibique interpretes. — 1. φασι, παλαί' ἄττα] φασιν, ἄλλα ἄττα codex. — 2. Πελοπείας] Πελοπίας cod.

56 *Cod. Tur. fol.* 154, 4-12 *vso.* Eadem Suidas: Ἀταλάντη, Ἀκάστου γυνὴ, ἥτις Πηλέως ἐρασθεῖσα κτλ. Cf. idem v. Ἄκαστος. Reliqui auctores uxorem Acasti non Atalanten dicunt sed *Astydamiam* (Apollodor. III, 13, 3; schol. Arist. Nub. 1059 etc.) vel *Hippolyten* (Pindar. Nem. IV, 92. V, 46). — 1. κατείποι] sic codex et Suidas in optimis codd. Ante Orellium in editt. legebatur κατείπει. — 2. προδιαβάλλει] προσδιαβάλλει cod. et vulgata ap. Suidam, ubi

ευνηθῆναί (3) οἱ θέλοντα. Ὁ δὲ λόχον ὑφείσας ἐπεβούλευσε Πηλεῖ. Καὶ ὃς αἰσθόμενος, εἰς πόλεμον κατέστη πρὸς αὐτὸν, ἐπικαλεσάμενος βοηθοὺς τούς τε Τυνδαρίδας καὶ Ἰάσονα, ἐχθρὸν ὄντα ἐκείνῳ (4), φίλος αὐτὸς ὢν διὰ τὸ σύμπλους ἐν τῇ Ἀργοῖ γεγονέναι· καὶ τήν τε Ἰωλκὸν αἱρεῖ καὶ τὴν Ἀκάστου γυναῖκα σφάττει.

57.

Ibid. : Ὅτι Λυκούργῳ τοιάδε ἡ τελευτὴ τοῦ βίου ἐγένετο. Βουλόμενος, ὥς φασι, τὸν (1) θεὸν ἐρέσθαι περί τινων ὑπολοίπων νόμων, ὥρκωσε Λακεδαιμονίους ἄχρις ἐπάνεισι μηδένα λῦσαι τῶν κειμένων. Ὁμοσάντων δ', ἐπεὶ χρηστηριαζόμενος ἤκουσε παρὰ τοῦ θεοῦ, ὡς εὐδαίμων ἡ πόλις ἔσοιτο, εἰ τοῖς ἐκείνου νόμοις ἐμμένοι, ἔγνω μηκέτι ἐπανελθεῖν, τὸ βέβαιον τῆς φυλακῆς ἐκ τοῦ ὅρκου ποιησάμενος. Καταβὰς δὲ εἰς Κρίσαν αὐτὸν διεργάζεται (2). Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι, διά τε τὴν προτέραν ἀρετὴν καὶ τὴν τότε κριθεῖσαν περὶ τὸν θάνατον, ναόν τε αὐτῷ ἐτεμένισαν, καὶ βωμὸν ἱδρυσάμενοι θύουσιν ὡς ἥρωι ἀνὰ πᾶν ἔτος (3). Περιφανῶς γὰρ δὴ (4) Σπαρτιάταις αἴτιος μόνος ἐγένετο τῆς εἰς ἅπαν ἀρετῆς τε καὶ ἡγεμονίας, οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἄλλων πάλαι διακειμένοις· οὐ μόνον ὅτι αὐτοῖς νόμους ἔθετο ἀρίστους, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἄκοντας προὐτρέψατο χρῆσθαι αὐτοῖς τρόπῳ τοιῷδε. Δύο σκύλακας λαβὼν (5) ἀπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς ἔτρεφε, χωρὶς δὲ ἀλλήλων ἀνομοίοις ἤθεσι, τὸν μὲν κατ' οἶκον, ὄψα τε διδοὺς καὶ τὴν ἄλλην λιχνείαν, τὸν δὲ ἐν κυνηγεσίοις θηρᾶν ἀναγκάζων καὶ στιβεύειν (6) ἐν ὄρεσιν. Ὡς δ' ἑκάτερος αὐτῶν ὅμοιος ἐγένετο τῇ τροφῇ, Σπαρτιάταις ἐκκλησιάζουσι πρὸς τοὺς περιοίκους πολέμου πέρι, καὶ ἀμηχανοῦσι, παραγαγὼν ἀμφοτέρους εἰς μέσον, καὶ σὺν αὐτοῖς δόρκους τε καὶ ζωμοὺς (7) καὶ ὄψα ἐσκευασμένα, ἔλεξεν· « Ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ Σπαρτιᾶται, τοῦ εὖ τε καὶ κακῶς πράττειν οὐκ ἄλλο ἐστὶν αἴτιον πλὴν τὸ ἔθεσι χρῆσθαι φαύλοις ἢ σώφροσι, πάρεστιν ὑμῖν ὁρᾶν. Οἵδε γέ τοι (8) (τοὺς σκύλακας δείξας) τῆς αὐτῆς μητρὸς ὄντες, ἐναντίως δὲ ἀλλήλοις τεθραμμένοι, παρ' αὐτὸ τοῦτο ἀνόμοιοι ἐκβεβήκασιν. Ὁ μὲν γὰρ θηρᾶν μαθὼν, ὁ δὲ λιχνεύειν, οὐδὲν ἂν (9) ἀντὶ τοῦδε, εἰ παρείχοι, ποιήσειε. » Καὶ ἅμα προσέταξε τῷ κυνουλκῷ μεθεῖναι ἐπὶ ἀμφοτέρους τὰ ἡτοιμασμένα. Τῶν δ' ὁ μὲν κατοικί-

prum sibi offerre voluisset: qui, uxoris calumniis persuasus, insidias Peleo comparat. Sed Peleus, re intellecta, bellum Acasto infert, adscitis in auxilium suum Tyndaridis atque Iasone, qui Acasto infensus, Peleo autem ob expeditionis Argonauticæ societatem erat conjunctissimus. Horum auxilio Peleus expugnata Iolco Acasti conjugem necavit.

57.

Lycurgo ejusmodi vitæ exitus contigit. Quum Apollinem de quibusdam residuis legibus consultum ire vellet, Lacedæmonios jurejurando adegit, nullam ex constitutis legibus abrogaturos, antequam ipse rediisset. Quo juramento ab omnibus præstito, Delphos profectus responsum ab Apolline retulit, fortunatam Spartam fore, quamdiu leges illius servaret. Hoc Lycurgus responso accepto nunquam posthac in patriam reverti constituit, ut ad perpetuam legum observantiam jurejurando obstrictos retineret cives. Igitur Crisam digressus mortem sibi conscivit. Cujus rei fama Lacedæmonem allata, Spartani virtutis causa, quam et in anteacta omni vita ac tum moriens præ se tulerat, templum ei aramque posuerunt, ubi quotannis perinde ac heroi sacrificant. Quippe citra controversiam virtutis in omnibus rebus gestis conspicuæ atque imperii unus hic auctor Spartanis fuit, quum antea nulla re ceteris præstarent: idque non eo solum, quod leges optimas iis constituit, sed etiam quod, illis ut uterentur, eos impulit hujusmodi ratione. Catulos duos eadem matre natos seorsim ac diverso quemque modo instituit; alterum in ædibus, obsoniis atque hujuscemodi catillamentis alens; alterum venationibus assuefaciens, atque in montibus sub dio cubare cogens. Postquam uterque consentaneam educationi suæ indolem est sortitus, tum Lycurgus Spartanis, forte de bello adversus finitimos in concione consultantibus atque magnopere anxiis, ambos catulos in medium adduxit cum capreis ac jusculis et obsoniis apparatis, ac mox, « Enimvero, inquit, Spartani, animum ac fortunam uniuscujusque ex institutis, quibus usus sit, pendere, vel ex his catulis intelligi potest, qui quum sint eadem matre geniti, quia tamen diversa ratione instituti sunt, idcirco dissimiles ingenio exstiterunt. Hic enim venationi, ille catillamentis innutritus, si copiam feceris, nihil uterque aliud, quam quod didicit, factitaturus est. » Simul famulo, qui canes loro retinebat, imperat, utrumque ut di-

codex A προδιαβάλλει exhibere videtur. In seqq. præpositionem πρὸς om. Suidas. — 3. εὐνηθῆναι] sic codex et Suidas. Valesius e conj. dedit συνευνηθῆναι. — 4. ἐκείνῳ] Suidas. ἐχθρὸν ὄντα, κἀκείνῳ φίλος α. ὢν codex. De Peleo Argonauta v. Apollon. Rh. I, 91; Apollodor. I, 9, 16; Hygin. fab. 14; Orpheus Arg. 130. Sec. Apollodorum III, 13, 7 Peleus non statim post detectas insidias, sed post Thetidis nuptias natumque Achillem Iolcum expugnat. Cum Nicolai narratione cf. schol. Apoll. Rh. I, 224; Pindar. Nem. III, 59. De interiore harum fabb. ratione v. Müller. *Min.* p. 256. Ceterum quum Iasonis historiam, eatenus certe quatenus ad Argonautarum expeditionem pertinet, Nicolaus libro tertio jam exposuerit, nostro loco de antiquissimis his Thessaliæ regibus denuo egisse putandus est, ut viam sibi muniret ad eorum regum historiam, qui post Heraclidarum reditum in Thessalia regnarunt.

57. *Cod. Tur. fol.* 154, 12 *vso* — 155, 23 *r.* Eadem Suidas v. Λυκοῦργος. — 1. τὸν] artic. addidit Coray. — 2. Cf. Plutarch. Lyc. 31: τελευτῆσαι δὲ τὸν Λυκοῦργον οἱ μὲν ἐν Κίρρᾳ λέγουσιν. — 3. Cf. Ephorus (fr. 19) ap. Strabon. VIII, p. 366; Herodot. I, 66; Aristot. ap. Plutarch. Lyc. 31; Pausan. III, 16, 6; Bœckh. C. Insc. I, no. 1256. 1362. — 4. δὴ] e Suida accitum. Mox cod. αἰτιόμενος pro αἴτιος μόνος. — 5. Eandem historiam narrat Plutarch. De educat. c. 4, p. 3; Instit. Lac. p. 22; Arsenius p. 343. — 6. στιβεύειν] Wesseling. ad Diodor. IV, 13. στιβεύων codex et Suidas. — 7. ζωμοὺς] Suidas; ζώνας codex. — 8. οἵδε γέ τοι] Suidas; οἱ δεί (non : δὴ) γε τοὺς κύλακας codex. — 9. ἂν] ad-

διος ἐπὶ τοὖψον ὥρμησεν, ὁ δὲ θηράτωρ ἐπὶ τὸν δόρκον, καὶ καταλαϐὼν (10) ἐσπάραττε. Καὶ Λυκοῦργος πάλιν, « Ταῦτα, ἔφη, νομίσατε, ὦ Σπαρτιᾶται, καὶ εἰς ὑμᾶς τείνειν καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους· ὁποίοις γὰρ ἂν ἔθεσι καὶ νόμοις χρῆσθε, τοιούτους ἀποϐαίνειν ἀνάγκη πρός τε πόνους καὶ τρυφήν· πάντα γὰρ ἀνθρώποις μαθητὰ οἱ θεοὶ ἔδοσαν. Ἕπεται δὲ τῷ μὲν πονεῖν ἐθέλειν τὸ ἐλευθέρους εἶναι, καὶ τὸ εὖ (11) πράττειν καὶ κρατεῖν πάντων· τῷ δὲ ἡδυπαθεῖν τό τε δουλεύειν καὶ κακουργεῖν (12) καὶ μηδενὸς ἀξίους εἶναι. » Ὁ μὲν τοιαῦτα λέγων προὐτρέπετο τοὺς Σπαρτιάτας μεταϐαλεῖν τε τὸν καθεστῶτα τρόπον τοῦ βίου, καὶ βελτίοσι νόμοις ἐθισθῆναι. Οἱ δὲ πεισθέντες οὐ τῶν περιοίκων μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων Ἑλλήνων διαφανῶς ἄριστοι ἐγένοντο, ἡγεμόνες τε συνεχῶς, ἐξ ὅτου παρεδέξαντο τοὺς νόμους, ἐπὶ ἔτη πεντακόσια (13), καὶ οὐ πολλοῦ χρόνου ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως.

Τέλος τοῦ ἕκτου λόγου Νικολάου Δαμασκηνοῦ.

[ΕΚ ΒΙΒΛ. Ζ′.]

58.

Exc. De ins. : Ὅτι Κύψελος Βακχιάδης καὶ αὐτὸς ὢν ἐκ κήδους γυναικείου (1), πρῶτος κτείνας τὸν τελευταῖον Ἱπποκλείδην (2) ἐϐασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε. Λόγιον ἦν (3) τοῖς Βακχιάδαις ὑπὸ τοῦ Κυψέλου τοῦ Ἀετίωνος καταλυθεῖσιν (4) τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεθῆναι. Γενόμενον οὖν αὐτὸν καὶ ἐν σπαργάνοις ἔτι ὄντα ὑποπέμψαντες τῶν ὑπασπιστῶν τινὰς ἐκέλευον κτεῖναι. Τῶν δὲ ἐπὶ τοῦτο ἐλθόντων ἐπὶ τὴν οἰκίαν καὶ μελλόντων ἀναιρεῖν, ὀρέγον τὰς χεῖρας τὸ παιδάριον προσεμειδία τοῖς ἀνθρώποις· τοὺς δὲ οἶκτος εἰσῆλθε, καὶ ἔγνωσαν μηκέτι ἀναιρεῖν, ἀλλὰ φράσαντες τῷ πατρὶ τὰς ἀληθείας ἐκποδὼν ἀπιέναι. Δόξαν δὲ οἱ μὲν εἶπαν, ὁ δὲ Ἀετίων εἰς Ὀλυμπίαν αὐτὸ ὑπεκτίθεται καὶ ἔτρεφεν, ὡς ἂν ἱκέτην τοῦ θεοῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα θαρσήσας εἰς Κλεωνὰς ἤγαγε, μειράκιον ἔτι ὄντα καὶ πολλῶν διαφέροντα τὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἀρετήν. Ἀνὰ δὲ χρόνον ὁ Κύψελος βουλόμενος κατελθεῖν εἰς Κόρινθον, ἐχρηστη-

mittat. Ac domesticus quidem recta ad obsonium ferri, venator vero capream persequi cœpit, eamque comprehensam protinus laniavit. Tum Lycurgus, « Idem, inquit, Spartani, de vobis ac de ceteris porro omnibus existimate : cujusmodi enim institutis ac legibus utimini, ejusmodi ut ingenio ad laborem ac delicias exsistatis necesse est. Quippe hominibus id a deo datum est, ut quidvis sibi comparare discendo possint. Porro laborem comitari solet libertas atque imperium in ceteros : delicias vero servitus malæque artes et contemptus sequuntur. » His sermonibus Lycurgus impulit Spartanos, ut, abjectis prioribus institutis, melioribus legibus adsuescerent. Qui Lycurgi consilium secuti non finitimos modo, sed omnes omnino Græcos virtute longe superaverunt, atque ab susceptis legibus continue per quingentos annos principatum Græciæ tenuerunt, ac brevi admodum temporis spatio maximam potentiam adepti sunt.

Finis libri sexti Nicolai Damasceni.

E LIBRO VII.

58.

Cypselus, ipse quoque Bacchiada genere materno, primus fuit tyrannus qui interfecto Bacchiadarum postremo, Hippoclide, in locum ejus succedens regno potitus est hunc in modum. Oraculo Bacchiadis responsum erat, fore ut a Cypselo Aetionis filio regno exuerentur. Igitur quum natus Cypselus in fasciis adhuc esset, submiserunt scutatorum nonnullos, qui eum interficerent. His ad domum ejus profectis cædemque jam patraturis, manus porrigens infans arridebat. Unde miseratio eos incessit, nec jam occidere infantem, sed re quæ esset patri indicata, abscedere statuerunt. Ex decreto igitur hi rem indicarunt; Aetion autem in Olympiam clam expositum puerum ut dei supplicem educabat. Post hæc ad fiduciam erectus Cleonas filium abduxit, puerum adhuc, forma et virtute inter multos insignem. Aliquanto post Cypselus, Corinthum redire volens, Delphis oraculum consuluit, et quum conveniens accepis-

didi, monente Bremio. — 10. καταλαϐὼν] καταϐαλὼν Suidas. — 11. καὶ τὸ εὖ πρ.] Suidas; ἐλευθέρους εἶναι καὶ πράττειν... ἀξίοις εἶναι codex. — 12. κακουργεῖν] κακοπραγμονεῖν Suidas. — 13. ἐπὶ ἔτη πεντακόσια] Cf. Plutarch. Lyc. c. 29 : Τοσοῦτον γὰρ ἐπρώτευσεν ἡ πόλις τῆς Ἑλλάδος εὐνομίᾳ καὶ δόξῃ, χρόνῳ ἐτῶν πεντακοσίων τοῖς Λυκούργου χρησαμένη νόμοις, οὓς δεκατεσσάρων βασιλέων μετ' ἐκεῖνον εἰς Ἆγιν τὸν Ἀρχιδάμου (399 a. C.) γενομένων οὐδεὶς ἐκίνησεν. Eosdem annos quingentos, termino ad quem non memorato, Plutarchus affert in Comp. Lyc. et Num c. 4 et Instit. Lac. p. 239, F. Contra in Apophthegm. p. 194, B, hosce annos quingentos numerat usque ad Epaminondam in Laconiam irrumpentem (369 a. C.). At præferenda procul dubio sunt quæ affert eo loco, quo ex professo de Lycurgo egit. Numerum 500 accuratius si definire auctor voluisset, ponendi fuissent anni 503, adeo ut Lycurgi epocha sit 399 + 503 = 902 a. C. sive 2×63 ante Olymp. 1. Qui quidem numerus optime quadrat cum iis quæ de Ephori calculis in Fragm. Chronolog. exposui. Ephorum vero ducem fuisse Nicolai sæpius jam indicavi.

58. *Cod. Escor. fol.* 83, 16 *vso.* — 84, 30 *r.* — 1. γυναικείου] γυναικίου cod. Amphion Bacchiada filiam pede claudam, Labda (*Lambda* Etym. M. p. 199, 25) nomine, habebat, quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet, in matrimonium accepit Aetion, Echecratis f., generis origine Lapitha et Cænides. Ita Herodotus V, 92, 4 in oratione Sosiclis Corinthii. — 2. Ἱπποκλείδην] infra pro Ἱπποκλείδης est Πατροκλείδης. Quod verum sit nomen nescio. Herodotus VI, 128 Hippoclidem Atheniensem, Agaristæ Sicyoniæ procum, majoribus suis cognatum fuisse Cypseli tyranni dicit. Verum hoc non ad maternos, sed ad paternos Cypseli majores pertinet. — 3. Vide Herodot. V, 92, 5, ubi historia de servato Cypselo fusius, sed diverso modo exponitur. — 4. καταλυθεῖσιν] καταλυθείσεϊν cod. Mox ὀρέγοντας cod. pro

ριάζετο (5) ἐν Δελφοῖς. Συμφέρουσαν δὲ δεξάμενος φήμην οὐδὲν μελλήσας ἧκεν εἰς Κόρινθον, καὶ ταχὺ τῶν ἀστῶν ἐν τοῖς μάλιστα ἀγαστὸς ἦν, ἀνδρεῖός τε καὶ σώφρων καὶ δημωφελὴς δοκῶν εἶναι παρὰ τοὺς ἄλλους Βακχιάδας ὑβριστάς τε ὄντας καὶ βιαίους. Πολεμαρχήσας δ' ἔτι μᾶλλον ἐστέρχθη, τῶν πώποτε ταύτην ἀρξάντων τὴν ἀρχὴν μακρῷ ἄριστος γενόμενος· τἄλλα τε γὰρ ὀρθῶς ἔπραξε καὶ τόδε· νόμος καθεστήκει Κορινθίοις τοὺς ἐν δικαστηρίῳ ἁλισκομένους ἀπάγεσθαι πρὸς τὸν πολέμαρχον, καὶ καθείργνυσθαι τῶν ἐπιτιμίων ἕνεκα, ὧν καὶ αὐτῷ μέρος τι ἦν. Ὁ δὲ οὔτε καθεῖρξέ τινα πολίτην, οὔτε ἔδησεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀπέλυε δεχόμενος (6) ἐγγυητὰς, τῶν δὲ καὶ αὐτὸς ἐγίνετο, πᾶσι δὲ ἠφίει τὸ αὐτοῦ μέρος· ἐξ ὧν μάλιστα ἐν τῷ πλήθει ἐστέργετο. Ὁρῶν δὲ τοὺς Κορινθίους ἐχθρωδῶς πρὸς Βακχιάδας διακειμένους, προστάτην δ' οὐκ ἔχοντας, ᾧ χρησάμενοι καταλύσειαν αὐτοὺς, ἐπέδωκεν αὑτὸν, καὶ ἐδημαγώγει τὸ πλῆθος, τόν τε χρησμὸν λέγων, ὅτι ὑπ' αὐτοῦ πέπρωται καταλυθῆναι αὐτοὺς, ἀνθ' ὅτου καὶ πάλαι γενόμενον αὐτὸν ὁρμήσειαν ἀνελεῖν, καὶ νῦν ἐπιβουλεύειν, ἀλλ' οὐ δεδυνῆσθαι παρατρέψαι [τὰ] μοιρίδια. Οἱ δ' ἀσμένως προσίεντο τοὺς λόγους, τοῖς μὲν δυσμενεῖς ὄντες, τῷ δὲ εὖνοι, καὶ τὸ βέβαιον τοῦ κατορθώσειν τὸ ἔργον ἐκ τῆς περὶ αὐτὸν ἀνδρείας ἔχοντες. Τέλος δὲ συστήσας ἑταιρικὸν κτείνει βασιλεύοντα Πατροκλείδην, παράνομον ὄντα καὶ ἐπαχθῆ. Ταχὺ δὲ ἀντ' ἐκείνου ὁ δῆμος αὐτὸν βασιλέα κατέστησεν. Ὁ δὲ τούς τε φυγάδας κατάγει, καὶ τοὺς ἀτίμους ὑπὸ τῶν Βακχιαδῶν γενομένους ἐπιτίμους πάλιν ἐποίησε· καὶ διὰ τοῦτο ἐχρῆτο εἰς ὅ τι βούλοιτο αὐτοῖς· εἴς τε ἀποικίαν ἐξῆγε τοὺς μὴ φίλους, ὅπως ἂν ῥᾷον ἄρχοι τῶν λοιπῶν· ἔπεμψε δὲ εἴς τε Λευκάδα (7) καὶ Ἀνακτόριον, οἰκιστὰς αὐτῶν Πυλάδην καὶ Ἐχιάδην τάξας, παῖδας αὑτοῦ νόθους· τοὺς δὲ Βακχιάδας φυγαδεύσας ἐδήμευσε τὰς οὐσίας αὐτῶν. Οἱ δὲ εἰς Κέρκυραν ἀπεχώρησαν. Κύψελος δὲ Κορίνθου πράως ἦρχεν, οὔτε δορυφόρους ἔχων, οὔτ' ἀποθύμιος ὢν (8) Κο-

set responsum, nulla mora interposita venit Corinthum; ubi mox inter cives quam maxime honorabatur, quum strenuus et moderatus esset, populique commodis consulere videretur in tanta reliquorum Bacchiadarum superbia et violentia. Ac magis adhuc civium amorem eo sibi conciliavit, quod Polemarchi munere ita fungebatur, ut qui unquam hunc magistratum gessissent, cunctos longe superaret. Etenim tum cetera optime egit tum vero hocce. Lex apud Corinthios obtinebat, ex qua judicio condemnati ad polemarchum adducebantur, a quo includebantur usque dum irrogatam solvissent mulctam, cujus pars aliqua ad ipsum redibat polemarchum. Ille vero nunquam nec inclusit civem aliquem neque vinxit, sed alios dimisit prædes accipiens, pro aliis etiam ipse spondebat; omnibus autem suam mulctæ partem remittebat. Unde maximo apud multitudinem favore pollebat. Ac videns Corinthios infestis esse in Bacchiadas animis, et duce destitutos cujus opera evertere regnum eorum possent, ipse sese obtulit, atque gratiam populi captabat, oraculum exponens, quo nuntiatum erat in fatis esse ab ipso Bacchiadarum imperium dissolvi; et quomodo illi propterea et olim recens natum occidere voluissent, et nunc sibi insidias pararent; at fati decreta non posse everti. Quos Corinthii sermones lubenter admittebant, Bacchiadas exosi, erga Cypselum benevoli, ex ejusque virtute spem firmam habentes prosperi successus. Tandem coacto sodalitio, Patroclidem (*Hippoclidem?*), qui tunc regnabat legum violator virque molestus, interfecit; in cujus locum ipse statim rex a populo creatus est. Tum exules revocavit, honore a Bacchiadis imminutos in integrum restituit, eoque effecit ut ad quodvis iis uti posset. Adversantes in colonias deducendas ablegavit, quo facilius imperaret reliquis. Misit vero ad Leucadem et Anactorium condendas iisque Pyladem et Echiadem, filios spurios, præfecit. Bacchiadas in exilium ejecit ac bona eorum publicavit. Illi in Corcyram se receperunt. Cypselus vero Corinthiis imperavit clementer, nulloque se muniens sa-

ὀρέγον τάς. — 5. ἐχρηστιράζετο codex, et mox δημοφελὴς et βιδαίους. — 6. δεχόμενος] δεχόμενον codex; deinde Βαχχίδας. — 7. Λευκάδα] λευδὰ codex. Hasce Corinthiorum colonias Cypseli temporibus deductas esse constat e Strabone p. 452. Sec. Plutarch. De sera num. vind. c. 7, p. 552 Apollonia, Anactorium et Leucadiorum Chersonesus sub Periandro colonis frequentata sunt. Quod de novis colonis denuo missis intelligere solent viri docti. V. Raoul-Rochette *Etabl.* III, p. 352; Kruse *Hellas,* II, 2, p. 185. Cf. Müller. *Dor.* I, 117. II, 155. Bœckh. ad C. J. I, p. 58. W. Müller. De Corcyræorum rep. p. 19 sqq. De Pylade et Echiade (num forte Echinade?) filiis altum silentium. His duobus coloniarum ductoribus addendus est tertius Cypseli filius e Strabone et Scymno Chio. Strabo X, p. 452: Κορίνθιοι δὲ πεμφθέντες ὑπὸ Κυψέλου καὶ Γαργάσου (γαργάσουσος 5 codd.; l. Γόργου), ταύτην τε κατέσχον τὴν ἀκτὴν καὶ μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου προῆλθον· καί ἥ τε Ἀμβρακία συνῳκίσθη καὶ τὸ Ἀνακτόριον κτλ. Idem VII, p. 325: Αὕτη (sc. ἡ Νικόπολις)... Τόλγου (Τόργου v. l.; at Γόργου recte in Epitom.) τοῦ Κυψέλου κτίσμα. Scymnus. Ch. 453: Ἀμβρακία Κορινθίων Ἄποικός ἐστιν· ᾤκισεν δ' ὁ Κυψέλου Αὐτὴν πρότερον παῖς Γόργος. Gorgus hic item nothus Cypseli f. fuit, uti inde patet quod in fragmento nostro Cypselo quattuor filii, unus legitimus, Periander, et tres spurii fuisse dicuntur. Memoratur hic Gorgus paullo infra in fragm. 60, ubi codex pro ἦν γόργος præbet Καγόργος. Præterea mentio ejus fit apud Aristot. Polit. V, 9, 22, ubi: Ψαμμητίχου ὁ Γορδίου τρία ἔτη ἐτυράννησεν. Hunc enim *Gordiam* non diversum esse a Gorgo Cypseli filio fratreque Periandri docemur fragm. 60. Plutarchus in Conviv. Sap. VII, c. 17, p. 160, fratrem Periandri dicit Γοργίαν. Denique Antoninus Lib. c. 4 dicit: Τόλγον (sic mss., Γόργον correx. Westrm.) δὲ τὸν ἀδελφὸν (deb. υἱὸν) Κυψέλου κατὰ τοὺς αὐτοῦ (Κραγαλέως) χρησμοὺς λαὸν ἔποικον ἀγαγεῖν εἰς Ἀμβρακίαν. Veram nominis formam esse Γόργος e duobus numis comprobatur. V. Raoul-Rochette *Annal. instit. arch.* I, p. 312. — 8. ὢν] ἦν codex. De re cf. Aristot. Pol. l. l.: Ὁ μὲν γὰρ Κύψελος δημαγωγὸς ἦν καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν διετέλεσεν ἀδορυφόρητος. Alia de Cypselo declamat Sosicles ap. Herodot. l. l. De optimatum expulsione cf. Polyæn. Strateg. V, 31, 1. Plutarch. Lys. c. 1; Dionys. Hal. A. R. III, 35; Liv. I, 32, a quibus Lacedæmonem et in Italiam abiisse dicuntur. Eo quod nostro loco traditur in Corcyram Bacchiadas profectos esse, optime explicatur bellum, quo postea Periander insulam expugnavit. V. W. Müller. De reb. Corcyr. p. 15.

ρινθίοις. Βασιλεύσας δὲ ἔτη λ' (9) ἐτελεύτησε τέσσαρας υἱοὺς καταλιπὼν, ὧν γνήσιος μὲν ἦν Περίανδρος, οἱ δὲ λοιποὶ νόθοι.

tellitio, minime Corinthiis invisus erat. Denique post regnum annorum triginta diem obiit, quattuor relictis filiis, ex quibus legitimus Periander, reliqui spurii erant.

59.

Exc. De virt.: Ὅτι Περίανδρος ὁ Κυψέλου υἱὸς, τοῦ βασιλέως Κορινθίων, τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ πατρὸς κατὰ πρεσβεῖον παραλαμβάνει, καὶ ὑπὸ ὠμότητος καὶ βίας ἐξέτρεψεν αὐτὴν εἰς τυραννίδα, καὶ δορυφόρους εἶχε τριακοσίους. Ἐκώλυέ τε τοὺς πολίτας δούλους κτᾶσθαι, καὶ σχολὴν ἄγειν, ἀεί τινα αὐτοῖς ἔργα ἐξευρίσκων. Εἰ δέ τις ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς καθέζοιτο (1) ἐζημίου, δεδιὼς μή τι βουλεύοιντο κατ' αὐτοῦ. Λέγεται καὶ ἄλλο αὐτὸν ἔργον ἄνομον ἐργάσασθαι, νεκρᾷ τῇ ἑαυτοῦ γυναικὶ μιγέντα ὑπ' ἔρωτος. Ἐστρατεύετο δὲ συνεχῶς, καὶ ἦν πολεμικός· τριήρεις τε ναυπηγησάμενος ἀμφοτέραις ἐχρῆτο ταῖς θαλάσσαις. Φασὶ δέ τινες αὐτὸν καὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν γεγονέναι· τὸ δὲ οὐκ ἦν.

59.

Periander Cypseli Corinthiorum regis filius ætatis privilegio acceptum a patre regnum crudelitate ac violentia in tyrannidem vertit, quippe trecentos circa se satellites habebat. Civibusque interdixerat, ne mancipia coemerent, neve in otio agerent, novitate operum quotidie eos vexabat. Quodsi quem forte sedentem in foro reperisset, statim mulctabat, metuens ne qua adversus se conspiratio iniretur. Aliud quoque nefarium facinus patrasse dicitur, amoris scilicet impotentia cum uxore jam mortua rem habuisse. Porro bellicosus erat inprimis, crebrasque expeditiones suscipiebat, ac triremibus ædificatis utrumque tenebat mare. Sunt qui hunc unum e septem sapientibus fuisse opinentur, falso tamen.

60.

Exc. De insid.: Ὅτι Περιάνδρῳ τῷ τυράννῳ Κορινθίων γηραιῷ ἤδη ὄντι πάντες οἱ υἱεῖς (1) ἐτελεύτησαν, ὧν Εὐαγόρας μὲν ἀποικίαν εἰς Ποτίδαιαν ἐξαγαγὼν, Λυκόφρων δὲ τυραννίδα κατασκευαζόμενος παρὰ τοῖς περιοίκοις, Γόργος δὲ ἅρμα ἡνιοχῶν καὶ πεσὼν ἐπὶ τράχηλον, Νικόλαος δὲ, ὅσπερ ἐδόκει μετριώτατος εἶναι, ὑπὸ Κερκυραίων δολοφονηθεὶς τρόπῳ τοιῷδε. Περίανδρος βουλόμενος, τελευτήσαντος αὐτοῦ, μένειν τοῖς ἐκγόνοις τὴν ἀρχὴν καὶ λογιζόμενος ὅτι αὐτῷ μὲν ἐπίθοιντο Κορίνθιοι (2), Νικόλαον δὲ βασιλεύοντα ἀνάσχοιντο διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἔγνω ἀποχωρήσας αὐτὸς εἰς Κέρκυραν Νικολάῳ παραδοῦναι τὴν Κόρινθον. Αἰσθόμενοι δὲ (ταῦτα) Κερκυραίων τινὲς τὴν Περιάνδρου γνώμην, καὶ ἐλευθεροῦν τὴν μητρόπολιν θέλοντες, τόν τε Περίανδρον εἰ ἀφίκοιτο ὀρρωδοῦντες, συστάντες κτείνουσι τὸν Νικόλαον διαιτώμενον παρὰ σφίσιν. Ὁ δὲ Περίανδρος ἀθροίσας στράτευμα, ἐνέβαλεν εἰς Κέρκυραν, καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν ν' τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ τούτων (3) υἱέας πλείστους ὄντας ἔπεμψε

60.

Periandro Corinthiorum tyranno, quum jam senex esset, omnes filii perierunt, Euagoras Potidæam coloniam deducens, Lycophron tyrannidem apud periœcos constituturus, Gorgus ex curru quem regebat decidens, frangensque cervicem, Nicolaus denique, qui omnium moderatissimus esse videbatur, a Corcyræis dolo necatus hunc in modum. Periander quum post obitum suum penes filios regnum manere vellet, reputans ipsum hostiliter Corinthios aggressuros, Nicolaum vero regem ob moderationem facile toleraturos esse, ipse in Corcyram abire et Nicolao Corinthum tradere decrevit. Quod Periandri consilium perspicientes Corcyræi nonnulli, qui patriam in libertatem vindicaturi adventum tyranni formidabant, concursu facto, Nicolaum apud ipsos commorantem necarunt. Tum collecto exercitu, Periander in Corcyram irrupit, et capta urbe viros quinquaginta cædis auctores obtruncavit, eorumque filios, permultos nu-

In universum de Cypselo v. Müller. *Dor.* I, p. 164 sq. — 9. Consentit Aristoteles l. l. Viginti octo annos cit[illegible]buit Eusebius Chron. N. 1358.

59. *Cod. Turon. fol.* 155, 24 *r.* — 155, 2 *vso.* — Locum hunc exscripsit Suidas v. Περίανδρος. — 1. καθέζοιτο] sic codex et Suid.; ἐκαθέζετο editt. De rebus cf. Ephorus (e quo sua Nicolaus hausisse putandus est) fr. 106; Aristot. l. l., Heraclides Polit. fr. 5; Herodot. V, 92 ibique Bæhr.; Diogen. in Vit. Periandri (I, 94 sqq.); Müller. *Dor.* I, 166 sq. II, 73; Wagner. De Periandro. Darmstadt. 1831.

60. *Cod. Escor. fol.* 84, 1-30 *vso.* — 1. Quæ hoc fragmento de filiis Periandri traduntur, partim prorsus nova sunt, partim differunt ab iis, quæ narrant Herodotus (III, 50) et Diogenes Laertius (I, 94). Secundum hos Periander ex Melissa sive Lyside duos susceperat filios, Cypselum (cujus nomen unus Diogenes affert) et natu minorem Lycophronem. Hic propter matris cædem patri infensus e regia ejicitur; pulsus ab alia ad aliam domum confugit; deinde, vetante patre ne quis eum excipiat, volutatur sub porticibus. Tandem misertus pater in Corcyram juvenem ablegavit, unde postea senex Periander Corinthum ad regnum suscipiendum (cui alter filius, mente captus, impar erat) revocat. Sic Herodotus. Nicolai auctor de Lycophrone patri infenso ab eoque male habito similia narraverit, ita tamen ut pulsus ad periœcos confugerit, ibique tyrannidem tyrannidi oppositurus occubuerit. Quæ reliqua Herodotus de Lycophrone exponit, ea Nicolaus Damascenus ad Nicolaum refert. — 2. Secundum Herodotum in Corcyram abiit Periander non propterea quod insidias Corinthiorum metuebat, sed quod Lycophron Corinthum proficisci nolebat, nisi pater se Corcyram conferret. — 3. τούτων] τούτου codex. Pueri Corcyræorum numero trecenti erant, secundum Herodot. III, 48, 2.

πρὸς Ἀλυάττην τὸν Λυδῶν βασιλέα ἐπ' ἐκτομῇ. Οἱ δὲ προσσχόντες (4) Σάμῳ ἱκέται τῆς Ἥρας ἐγένοντο, καὶ αὐτοὺς Σάμιοι αἰσθόμενοι τὸ σύμπαν ἐρρύσαντο (5). Περίανδρος δὲ Ψαμμητίχῳ Κέρκυραν παραδούς, ὅστις ἦν Γόργου (6) μὲν υἱός, ἀδελφιδοῦς δὲ ἑαυτῷ, ἐπανῆλθεν εἰς Κόρινθον.

Ὅτι ἐκδέκτορα τῆς βασιλείας κατέλιπε (7) Περίανδρος Κύψελον (8) τὸν Γόργου παῖδα, τοῦ σφετέρου ἀδελφοῦ, ὃς ἐκ Κερκύρας ἀφικόμενος ἐτυράννευσε Κορίνθου ἄχρι αὐτὸν συστάντες τινὲς τῶν Κορινθίων ἔκτειναν, βραχὺν χρόνον κατασχόντα τὴν τυραννίδα, καὶ τὴν πόλιν ἠλευθέρωσαν. Ὁ δὲ δῆμος τάς τε οἰκίας τῶν τυράννων κατέσκαψε, καὶ τὰς οὐσίας ἐδήμευσεν, ἄταφόν τε ἐξώρισε τὸν Κύψελον, καὶ τῶν προγόνων τοὺς τάφους ἀνορύξας, τὰ ὀστᾶ ἐξέρριψεν· αὐτὸς δὲ παραχρῆμα κατεστήσατο (9) πολιτείαν τοιάνδε· μίαν μὲν ὀκτάδα (10) προβούλων ἐποίησεν, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν βουλὴν κατέλεξεν ἀνδρῶν θ'. Ζήτει ἐν τῷ Περὶ πολιτικῶν.

mero, ad Alyatten Lydorum regem misit, in cujus usus castrarentur. Hi vero in Samum appellentes Junonis supplices facti, et a Samiis, qui totam rem compererant, servati sunt. Periander, postquam Corcyram Psammeticho Gorgi fratris filio tradiderat, Corinthum est reversus.

Successorem regni Periander reliquit Cypselum Gorgi fratris filium, qui ex Corcyra Corinthum profectus tyrannidem per breve tempus obtinuit, donec Corinthiorum nonnulli in factionem coeuntes eum necarunt urbemque liberarunt. Populus vero domus tyrannorum solo æquavit, bona eorum publicavit, Cypselum insepultum extra fines projecit, et majorum ejus ossa e sepulcris effossa dissipavit. Ac ipse confestim rempublicam sibi constituit hunc in modum : unam octadem præsidum fecit, ex reliquis senatum elegit virorum (*quadraginta*) novem. *Quære in Exc. De rebus politicis.*

61.

Ibid. : Ὅτι Μύρων ὁ Σικυωνίων βασιλεύς, ἀπὸ Ὀρθαγόρου κατάγων τὸ γένος, ἦν περί τε τὰ ἄλλα καὶ περὶ τὰς γυναῖκας ἀκόλαστος· οὐ (1) λάθρα μόνον, ἀλλὰ καὶ φανερῶς βιασάμενος ᾔσχυνεν· τελευτῶν δὲ καὶ τοῦ Ἰσοδήμου τοῦ ἀδελφοῦ γυναῖκα ἐμοίχευσεν. Ὁ δὲ ᾐσθημένος, πρότερον μὲν ἡσύχαζεν, ἐλθόντι δὲ ἐκ Λιβύης (2) τῷ ἑτέρῳ ἀδελφῷ ἔφρασεν ἀδημονῶν. Ἦν δ', ὥς φασιν, αὐτὸς μὲν ἁπλοῦς τὸ ἦθος καὶ ἄκακος, ὁ δὲ Κλεισθένης (3) δόλιος. Καί ποτε πυνθανομένου τί χρὴ ποιεῖν, αὐτὸς μὲν εἶπεν οὐδ' ἂν μίαν ἡμέραν ἀνασχέσθαι τοιαῦτα παθών, ἀλλὰ δι' αὐτοχειρίας αὐτὸν τὸν (4) δράσαντα τιμωρήσασθαι. Ἔλεγε δὲ ταῦτα καὶ παρώξυνε τὸν Ἰσόδημον ἐπὶ τὸν Μύρωνα, ἐπιβουλεύων τῇ

Myron Sicyoniorum tyrannus, ab Orthagora genus ducens, tum in reliquis tum circa mulieres flagitiosus erat, quas non clanculum modo sed palam etiam stuprans dehonestavit. Postremo etiam Isodemi fratris uxorem adulteravit. Quod ille sentiens primum quidem quietem agebat, advenienti autem e Libya fratri alteri rem narravit ingenti affectus mœrore. Et ipse quidem, uti ferunt, simplex indole et innocuus, contra Clisthenes vir vafer erat. Quærenti quondam quid faciendum sit, Clisthenes dixit se certe ne per unum quidem diem tantam passurum contumeliam, sed sua ipsius manu ab auctore ejus pœnas fuisse repetiturum. Quibus verbis Isodemum in Myronem excitavit insidiose, tyrannide se potiturum sperans, si Myrone inter-

— 4. προσσχόντες] προσχόντες codex. Sic etiam codex Florentinus Herodoti l. l. : προσσχόντων (προσχόντων cett.) δὲ εἰς Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων. — 5. Præter Herodotum de his conferendi Dionysius Chalcidensis (fr. 13) et Antenor ἐν Κρητικοῖς ap. Plutarch. De Her. mal. c. 22, p. 860, C. — 6. ἦν Γόργου] καγόργου codex. Cf. supra fr. 58, not. 7. — 7. κατέλιπε] κατέλειπε codex. — 8. Κύψελον] Aristoteles Pol. V, 9, 22 postremum Corinthi tyrannum diserte dicit Psammetichum Gordiæ filium. Num putemus Gorgum duos habuisse filios tum in Corcyra versantes, alterum Psammetichum, alterum Cypselum? Non credo. Nisi librarii sphalma est, Psammetichum, tyrannidem nactum, peregrinum istud nomen cum gentili familiæ permutasse putaverim. De Cypselo Periandri apud Diogenem filio, ex nostræ historiæ ratione cogitari nequit. — 9. κατεστήσατο] ἐστρατεύσατο codex. Posui verbum usitatum. Nicolaus fortasse scripsit ἐπραγματεύσατο, quod ad tradita propius accederet. — 10. ὀκτάδα] Numerus cohærere videtur cum numero phylarum, quæ olim apud Corinthios obtinuerant, et sublata tyrannide, una cum aliis priscis institutis instauratæ fuerint. Suidas v. πάντα ὀκτώ : ... οἱ δὲ ὅτι Ἀλήτης κατὰ χρησμὸν τοὺς Κορινθίους συνοικίζων ὀκτὼ φυλὰς ἐποίησε τοὺς πολίτας, καὶ ὀκτὼ μέρη τὴν πόλιν. In seqq. numerus ἀνδρῶν θ' aperte corruptus est; fortasse fuit ο' vel μθ'. Ceterum quæ de Corinthiorum reip. ratione comperta habemus, vide ap. Müller. *Dor.* II, p. 151 sq. Verba Ζήτει.. πολιτικῶν in codice male (ex margine) transposita leguntur in fine paginæ post verba : ἀπὸ Ὀρθαγόρου κατάγων τὸ γένος.

61. *Cod. Escor. fol.* 94, 30 *vso* — 85, 4 *vso*. De iis quæ h. fr. traduntur aliunde non constat. Pauca illa, quæ de Orthagoridarum tyrannide nota sunt, vide apud Müller. *Dor.* I, p. 161-164. Herodotus VI, 126 stemma exhibet hoc : *Andreas* (qui filius Orthagoræ fuisse debet); hujus filius *Myron*; hujus f. *Aristonymus*; hujus f. *Clisthenes*. Quod cum nostris minime quadrat, adeo ut in his sicuti in Corinthiacis diversos plane fontes Nicolaus (sive Ephorus) et Herodotus adhibuisse debeant. Ceterum Clisthenem non successionis serie, sed vi tyrannidem obtinuisse, colligi etiam ex Aristotele potest, qui ita habet Polit. V, 10, 3 : Μεταβάλλει δὲ καὶ εἰς τυραννίδα τυραννίς, ὥσπερ ἡ Σικυῶνος ἡ τοῦ Μύρωνος εἰς τὴν Κλεισθένους. Ubi brevis temporis, quo tyrannis erat penes Isodemum, qui Clisthene suasore Myronem interfecit, rationem Aristoteles non habuit. — 1. Malim supplere : [ἃς] οὐ. — 2. Λιβύης] λυβύης cod. — 3. Κλεισθ.] Κλεοσθένης cod. h. l. et infra; bis tamen recte scribitur Κλεισθένης. — 4. αὐτὸν τὸν] τὸν supplevi. —

τυραννίδι, τοῦ μὲν ἀποθανόντος, τοῦ δὲ θύειν τοῖς θεοῖς οὐκ ἂν (5) ἔτι δυναμένου διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ. Ὅπερ ἐδήλωσεν. Ὡς γὰρ ὁ Ἰσόδημος ἔκτεινε τὸν Μύρωνα ζʹ ἔτη τυραννεύσαντα, εὑρὼν ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ πρὸς τὸν Κλεισθένη ἔφρασε μέγα στενάξας, ἐκεῖνος συνάχθεσθαι ἀμφοτέροις ἔφη, τῷ μὲν θανόντι, ὅτι ὑπὸ τἀδελφοῦ πάθοι ταῦτα, ἐκείνῳ δ' αὖ, ὅτι τὸν ἀδελφὸν κτείνας, οὐκ ἂν ἔτι δύναιτο (6) τοῖς θεοῖς θύειν, ἀλλὰ δεῖν ἕτερον τοῦτο ποιεῖν. Ὁ δ' ἵνα μὴ τῆς ἀρχῆς διὰ τοῦτ' ἐκπέσοι, πεισθεὶς ἀληθῆ λέγειν αὐτὸν, ἐνιαυτὸν διαλιπὼν προσείλετο κοινωνόν. Καὶ ὁ μὲν τοῦθ' ὅπερ ἐτέχναζεν κατειργάσατο διὰ τὴν εὐήθειαν ἐκείνου, καὶ ἀμφότεροι Σικυῶνος ἦρχον. Πολὺ μέντοι μᾶλλον Κλεισθένει προσεῖχον οἱ ἄνθρωποι, ἅτε φοβερῷ ὄντι καὶ δραστηρίῳ, καὶ οἱ ἐκείνου φίλοι τούτῳ προσεχώρουν. Τελευτῶν δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς τὸν Ἰσόδημον ἀπεστέρησε τοιόνδε τι τεχνάσας. Ἦν τις Χαιρέδημος, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν Ἰσοδήμου φίλος. Οὗτος ὁρῶν τὸν Κλεισθένη ἐργασιμώτερον, προσιὼν περὶ φιλίας διελέγετο. Πολλὰ δὲ ὑπισχνουμένου, Κλεισθένης ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς πίστιν ὧν (7) ἔφη παρελθόντα Ἰσοδήμῳ παραινεῖν ἀπενιαυτίσαι διὰ τὸν φόνον, ὅπερ ἔθος ἦν ποιεῖν, ὡς καὶ θύειν αὐτῷ (καὶ) τὰ ἱερὰ ἐξέσται κεκαθαρμένῳ (8), καὶ τοῖς ἐκείνου παισὶν ἄρχειν· εἰ δὲ μὴ, ἔνοχον ὄντα χαλεπῶς μὲν αὐτὸν ἐμμενεῖν τῇ τυραννίδι, χαλεπῶς δὲ ἐγγόνοις λείψειν. Ταῦτα λέγοντα ὁ Χαρίδημος ἐδέξατο, καὶ τῷ Ἰσοδήμῳ συνεβούλευε, μεταστῆναι ἐπ' ἐνιαυτόν. Ὁ δὲ οἷα ἀνὴρ ἄκακος, πεισθεὶς ἐπ' εὐνοίᾳ λέγειν αὐτὸν, ἀπεχώρησεν εἰς Κόρινθον, παραδοὺς Κλεισθένει τὴν τυραννίδα. Ὁ δὲ παραχρῆμα ἐξελθόντος διέβαλλεν ὡς μετὰ τῶν Κυψελιδῶν οἱ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως ἂν μόνος ἄρχοι. Καὶ διὰ τοῦτο στράτευμα ὁπλίσας ἐξεῖργε κατιόντα, καὶ αὐτὸς ἐτυράννει, βιαιότατος ὢν τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ ὠμότατος, καὶ βοηθείας πολλοῖς ἐκπέμπων, ὡς ἂν ἔχοι συμμάχους. Κατασχὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἓν καὶ λʹ ἔτη (9) ἐτελεύτησεν.

fecto Isodemus fratris cæde pollutus sacra agere non posset. Idque mox manifestum fecit. Nam quum Isodemus Myronem, qui septem tunc annos regnaverat, in adulterio cum uxore deprehensum occidisset, eamque rem multo cum gemitu Clistheni narraret, ille utriusque vicem se dolere ait, interfecti, quod a fratre hæc passus esset, alterius, quod post fratricidium sacra offerre amplius non posset, sed alius pro eo hoc facere deberet. Isodemus igitur ne propterea regno excideret, vera fratrem dixisse persuasus, post anni spatium socium sibi assumpsit. Atque sic ille quod molitus erat, ob fratris stultitiam assecutus est; et ambo Sicyone regnarunt. Ceterum multo magis ad Clisthenem, utpote tremendum strenuumque, homines attendebant, ad eumque Isodemi amici transibant. Postremo etiam regno Isodemum spoliavit tale quid machinatus. Erat quidam Charidemus, e civibus unus, Isodemi familiaris. Is quum videret Clisthenem virum operosiorem esse, accedens ad eum de amicitia verba fecit. Multa illo pollicente, Clisthenes jussit eum ad fidem promissis conciliandam Isodemum hortari, ut propter cædem per anni tempus exularet, quo scilicet purgato deinceps sacra facere, filiisque in regno ipsi succedere liceret. Si minus, ipsum piaculo obnoxium tyrannidem haud facile sustinere, neque filiis facile regnum relinquere posse. Hæc proponentem Charidemus approbavit, et Isodemo suadebat ut per annum alio se conferret. Ille, utpote ab omni malitia alienus, benevolentiæ esse consilium ratus, tradita Clistheni tyrannide Corinthum abiit. At vix profectum statim Clisthenes calumniari cœpit, quippe qui cum Cypselidis insidias sibi strueret, ut solus regnaret. Eoque prætextu exercitum instruens redeuntem arcebat solusque tyrannidem exercebat prædecessorum longe violentissimus et crudelissimus. Idem auxilia multis, quo socios sibi adjungeret, misit. Tandem post regnum annorum triginta et unius vita defunctus est.

62.

Exc. De virt. : Ὅτι Μάγνης ἦν ἀνὴρ Σμυρναῖος, καλὸς τὴν ἰδέαν εἴ τις καὶ ἄλλος, ποιήσει τε καὶ μουσικῇ δόκιμος. Ἤσκητο δὲ καὶ τὸ σῶμα διαπρεπεῖ κόσμῳ, ἁλουργῆ (1) ἀμπεχόμενος, καὶ κόμην τρέφων χρυσῷ στροφίῳ (2) κεκορυμβωμένην· περιῄει τε τὰς πόλεις ἐπιδεικνύμενος τὴν ποίησιν. Τούτου δὲ πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἤρων, Γύγης δὲ μᾶλλόν τι ἐφλέγετο, καὶ αὐτὸν εἶχε παιδικά. Γυναῖκάς γε μὴν πάσας ἐξέμηνεν, ἔνθα ἐγένετο ὁ Μάγνης (3), μάλιστα δὲ τὰς Μαγνήτων, καὶ συνῆν αὐταῖς. Οἱ δὲ τούτων (4) συγγενεῖς, ἀχθόμενοι

Magnes erat quidam Smyrnæus vir, et formæ decore et poesi ac musica conspicuus. Idem eleganti ornatu formam corporis augebat : quippe purpurea amictus veste, et coma, quam promissam alebat, aureo strophiolo in altum collecta urbes circuibat, carmina sua publice recitans. Hujus amore, quum alii multi, tum Gyges maxime ardebat, habebatque eum in deliciis. Sed et omnes, ubicumque erat, mulieres, ac præcipue Magnetum feminas in amorem sui rapiebat Magnes, earumque concubitu utebatur. At mulierum pro-

5. οὐκ ἂν] οὐδὰν cod. — 6. δύναιτο] δύναιντο cod. — 7. ὧν ἔφη] ὃν ἔφη cod. In proxime antecedentibus pro ἐργασιμώτερον scr. videtur ἐργαστικώτερον. — 8. κεκαθ.] αὐτῷ καὶ τὰ ἱερὰ ἐξέσται καὶ κεκαθ. cod.; deinde καὶ τοῖς μὲν ἐκείνου, sed expuncta voce μὲν. Mox ἐμμένειν codex. — 9. ἔτη] vocem supplevi.

62. *Cod. Tur. fol.* 155, 2-17 *vso.* Eadem Suidas v. Μάγνης et ex parte v. στρόφιον. κόρυμβοι. ἁλουργίς. — 1. ἁλουργῆ] ἀλουργεῖ cod. — 2. στροφίῳ] στρόφῳ codex et Suidas. De corymbo v. Creuzer. ad Xanth. fragm. p. 235; Muller. *Dor.* II, p. 271. — 3. Μάγνης] Μάρις cod.; idem in sqq. Μάγνις. — 4. τούτων] Valesius. τούτου codex et Suidas.

ἐπὶ τῇ αἰσχύνῃ, πρόφασιν ποιησάμενοι, ὅτι ἐν τοῖς ἔπεσιν ᾖσεν ὁ Μάγνης Λυδῶν ἀριστείαν ἐν ἱππομαχίᾳ πρὸς Ἀμαζόνας, αὐτῶν δὲ οὐδὲν ἐμνήσθη, ἐπαΐξαντες περικατέρρηξάν τε τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὰς κόμας ἐξέκειραν, καὶ πᾶσαν λώβην προσέθεσαν. Ἐφ' οἷς ἤλγησε μάλιστα Γύγης, καὶ πολλάκις μὲν (5) εἰς τὴν Μαγνήτων γῆν ἐνέβαλε, τέλος δὲ καὶ (6) χειροῦται τὴν πόλιν (7), ἐπανελθὼν δὲ εἰς Σάρδεις, πανηγύρεις ἐποιήσατο μεγαλοπρεπεῖς.

pinqui, quum hujusmodi infamiam ægre ferrent, prætendentes, quod Magnes, qui in suis carminibus Lydorum fortitudinem in equestri adversus Amazonas prælio cecinisset, nullam Magnetum mentionem fecerat, impetu facto vestem ejus disciderunt, comam raserunt, omnique acerbitate eum commulcarunt. Quam ob rem indignatus Gyges in agrum Magnesiorum frequenter irrupit, tandemque urbem cepit. Reversus autem Sardes, ludos edidit magnifico apparatu.

63.

Ibid.: Ὅτι Σαδυάττης ὁ Λυδῶν βασιλεύς, Ἀλυάττεω παῖς (1), ἦν μὲν τὰ πολέμια γενναῖος, ἄλλως δὲ ἀκόλαστος. Καὶ γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφήν, γυναῖκα Μιλήτου, ἀνδρὸς δοκίμου, καλέσας ἐφ' ἱερά, βίᾳ ᾔσχυνε, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτὴν ἴσχει γυναῖκα. Ὁ δὲ Μίλητος ἦν Μέλανος τοῦ Γύγου γαμβροῦ ἀπόγονος. Δυσανασχετῶν δ' ἐπὶ τούτοις, φεύγων ᾤχετο εἰς Δασκύλιον. Σαδυάττης δὲ κἀκεῖθεν αὐτὸν ἐξέωσεν. Ὁ δὲ ἀπεχώρησεν εἰς Προκόννησον (2). Σαδυάττης δὲ ὀλίγον ὕστερον ἔγημεν ἑτέρας δύο γυναῖκας ἀλλήλαις ἀδελφάς, καὶ ἴσχει παῖδας, ἐκ μὲν τῆς Ἀττάλην, ἐκ δὲ τῆς Ἄδραμυν νόθους (3), ἐκ δὲ τῆς αὑτοῦ ἀδελφῆς γνήσιον Ἀλυάττην.

63.

Sadyattes Alyattis filius, Lydorum rex, erat ille quidem in bello fortissimus, sed alioquin intemperans. Namque sororem suam, nuptam Mileto, viro clarissimo, per speciem sacrificii accitam constuprasse per vim dicitur, eamque deinceps uxoris loco habuisse. Erat autem Miletus Melanis nepos ejus, qui Gygis gener fuerat. Qui quum eam injuriam ferre non posset, fugit Dascylium; unde postea a Sadyatte expulsus, Proconnesum se recepit. At Sadyattes paullo post alias duas, et quidem sorores ambas matrimonio sibi sociavit, quarum ex altera Attalem, ex altera Adramyn nothos suscepit; ex sorore autem sua filium legitimum sustulit Alyattem.

64.

Ibid.: Ὅτι Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω υἱός, βασιλεὺς Λυδῶν, ἕως μὲν νέος ἦν, ὑβριστὴς ἦν καὶ ἀκόλαστος,

64.

Alyattes Sadyattis filius, Lydorum rex, in adolescentia quidem petulans fuit ac libidinosus; sed in virilem ætatem

— 5. μὲν] deest in editt.; habet codex et Suidas. — 6. καὶ] addidi e Suida. — 7. Utrum Magnesia ad Sipylum, an Magnesia ad Mæandrum sita sit intelligenda, non satis liquet. De hac si cogitavit auctor, putari possit τὰ Μαγνήτων κακά, quorum Archilochus ap. Strabon. XIV, p. 647 meminit, ea esse quæ a Gyge capta urbs perpessa sit. Etenim Cæsar (De carmin. elegg. p. 59 sqq.) et cum eo Westermannus De Callisthen. p. 37 Magnesiam eversam esse a Treribus statuunt ea expeditione Cimmeriorum, in qua sec. Herodotum (I, 6. 15), postremis Ardyis regis temporibus (c. Ol. 36, 4 vel 37, 1), Sardes captæ sunt. Jam vero quæ de Archilochi temporibus comperta habemus, non admittere ut Parius poeta illud urbis infortunium commemoraret, quod Ol. 37 demum accidisset. Quare illa Μαγνήτων κακὰ ad alium quendam urbis casum anteriorem esse referenda. Ceterum omnia hæc incertissima sunt, neque admodum probabilia. Tempus quod Magnesiæ eversioni assignant in mera positum conjectura. Deinde Archilochi verba: Κλαίω τὰ Θασίων οὐ τὰ Μαγνήτων κακά aptissime referuntur ad notum illud Magnetum infortunium, quod in proverbium abiit, et ante Archilochi ævum accidisse potest. Nec deest testimonium. Nam Plinius H. N. VII, 39: *Candaules rex*, ait, *Bularchi picturam Magnetum excidii haud mediocris spatii, pari pependit auro.* Hæc e Pseudoxantho fluxisse olim statui cum Creuzero et Welckero. Vix recte. Nam Xanthus Caudaulis loco ponit Sadyatten, ut ex Nicolao discimus. Sed quanticunque facienda sint, quæ Plinius de pictura Bularchi tradit, nihil video, cur de Magnesia Caudaulis vel prioribus temporibus eversa dubitemus. Apud Xanthum Nicolai sub Caudaule et proxime antecedentibus regibus nulla fit belli mentio. Contra Ardys Heraclida triginta millia equitum collegisse dicitur. Is igitur bellum gessisse aliquod videtur. Jam Orosius I, 21 ita habet: *Anno ante urbem conditam tricesimo* (782 a. C.)... *Amazonum gentis et Cimmeriorum in Asiam repentinus incursus diu lateque vastationem stragemque edidit.* Annus vero 782 aperte incidit in annos 70, per quos Ardys regnasse perhibetur. Facilis igitur conjectura est tunc Magnesiam esse eversam. Quod si statuas, nihil impedit quin Callini poetæ tempore (sub Gyge et Ardye rege), sive is Archilocho paullo junior vel paullo antiquior fuerit, vires jam recuperaverit Magnesia, adeo ut bellum contra Ephesios gerere posset (Strabo XIV, p. 647). *Amazones* apud Orosium intelligendi sunt de copiis Sacarum Scytharumve. Ac nescio an ista Lydorum contra Amazones ἀριστεία, quam cecinit Smyrnæus rhapsodus neglecta Magnesiorum mentione, ad ipsum illud bellum quod contra Scythas Lydi sub Ardye rege gesserunt, sit referenda.

63. *Cod. Tur. fol.* 155, 17-27. Quæ fr. 63 et 64 leguntur brevius exhibet Suidas: Ἀλυάττης (deb. Σαδυάττης), Λυδῶν βασιλεύς, ὃς ἦν μὲν τὰ πολέμια γενναῖος, ἄλλως δὲ ἀκόλαστος· καὶ γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν ᾔσχυνεν. — 1. Ἀλυάττεω παῖς] Sadyattes sec. Herodotum I, 16, Ardyis filius fuit; adeo ut excerptor noster errasse possit videri. Sororem Sadyattis *Lyden* vocat Xenophilus apud Anonym. De clar. mulierib. c. 8. — 2. Προκ.] Προκόνησον cod. — 3. Ab his Sadyattis filiis Xanthus dixerit Attaliam et Adramyttium urbes conditas esse. Aliter Stephanus Byz.: Ἀδραμύττειον... κέκληται ἀπὸ Ἀδραμύτου κτιστοῦ, παιδὸς μὲν Ἀλυάττου, Κροίσου δὲ ἀδελφοῦ, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν Πολιτείαις καὶ ἄλλοι. Τινὲς δὲ ἀπὸ Ἕρμωνος τοῦ Λυδῶν βασιλέως. Apud Xanthum Crœsus jam præfectus Adramyttii urbis fuisse dicitur (fr. 65).

64. *Cod. Tur. fol.* 155, 27-31 *vso.* Suidas l. l.: Ἐγέννησε δὲ (sc. Sadyattes) Ἀλυάττην, ὅστις ἕως μὲν νέος ἦν ὑβριστής

ἐκβὰς δὲ εἰς ἄνδρα (1), σωφρονέστατος καὶ δικαιότατος. Ἐπολέμησε δὲ Σμυρναίοις, καὶ εἷλεν αὐτῶν τὸ ἄστυ.

progressus summa cum modestia et æquitate vixit. Idem Smyrnæis bellum intulit, tandemque oppidum expugnavit.

65.

Ibid. : Ὅτι Ἀλυάττης ὁ Κροίσου πατὴρ, τοῦ Λυδῶν βασιλέως, ἐπὶ Καρίαν στρατεύων, περιήγγειλε (1) τοῖς ἑαυτοῦ στρατὸν ἄγειν εἰς Σάρδεις ἐν ἡμέρᾳ τακτῇ, ἐν οἷς καὶ Κροίσῳ, ὅστις ἦν αὐτοῦ πρεσβύτατος τῶν παίδων, ἄρχων (2) ἀποδεδειγμένος Ἀδραμυττίου τε καὶ Θήβης πεδίου. Ὁ δὲ, ὥς φασιν, ὑπὸ ἀκολασίας οὐχ οἷός τε ἦν, καί πως διεβέβλητο πρὸς τὸν πατέρα. Βουλόμενος δὲ ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ ἀπολύσασθαι τὰς αἰτίας, καὶ ἀπορῶν ὁπόθεν μισθώσαιτο ἐπικούρους (μισθωτοῖς γὰρ ἐχρῶντο), ἦλθεν ἐπὶ Σαδυάττην τὸν ἔμπορον (3), πλουσιώτατον Λυδῶν ὄντα, δανείζεσθαι βουλόμενος. Ὁ δὲ αὐτὸν πρῶτον μὲν (4) ἀναμένειν ἐκέλευσε πρὸ τῶν θυρῶν, ἄχρι λούσηται· μετὰ δὲ, ἐντυγχάνοντι ἀποκρίνεται, ὅτι πολλοὶ παῖδες εἶεν Ἀλυάττῃ, οἷς πᾶσιν εἰ δεήσοι αὐτὸν ἀργύριον διδόναι, οὐκ ἐξαρκέσει· οὔκουν δοῦναι δεομένῳ. Κροῖσον δὲ, ἀποτυχόντα τἀνθρώπου, εἰς Ἔφεσον ἀφικέσθαι κατὰ ζήτησιν ἀργυρίου. Καὶ τότε μὲν εὔξασθαι τῇ Ἀρτέμιδι, εἰ βασιλεύσειε, τὸν οἶκον ἅπαντα καθιερώσειν τοῦ ἐμπόρου. Ἦν δέ τις Κροίσῳ φίλος, ἀνὴρ Ἴων, ὄνομα Παμφάης (5), υἱὸς Θεοχαρίδου εὖ μάλα εὐπόρου. Οὗτος ὁρῶν τὴν Κροίσου σπουδὴν, ἐδεήθη τοῦ πατρὸς χιλίους στατῆρας δοῦναί οἱ πάσῃ μηχανῇ· τυχὼν δὲ παρ' αὐτοῦ, δίδωσι Κροίσῳ. Ἀνθ' ὧν μέγαν τε αὐτὸν Κροῖσος ὕστερον ἐποίησε, βασιλεὺς γενόμενος, καὶ εἰς τὴν ἀκρόπολιν εἰσαγαγὼν ἅμαξαν αὐτῷ ἔδωκε μεστὴν χρυσίου· τὸν δὲ τοῦ ἐμπόρου οἶκον Ἀρτέμιδι καθιέρωσε, καὶ αὐτὰ τὰ θεμέλια ἀποδόμενος διὰ τὴν εὐχὴν, ὡς μηδὲν λείποιτο. Ὁ δὲ Κροῖσος τοὺς χιλίους λαβὼν χρυσοῦς, στράτευμά τε ἤγειρε, καὶ πρῶτος εἰς τὴν κυρίαν ἡμέραν ἄγων ἔδειξε τῷ πατρὶ, καὶ συνεισέβαλεν εἰς τὴν Καρίαν. Κρείττων δὲ (6) ἐξ ἐκείνου τοῦ ἔργου τῶν αὐτὸν διαβαλλόντων γίνεται.

65.

Quum Alyattes, Crœsi Lydorum regis pater, bellum Caribus inferre vellet, præfectis suis, inter quos et Crœso, natu maximo, qui Adramyttio ac Thebes campo præfectus erat, mandavit, ut singuli præstituta die copias adducerent Sardes. At Crœsus præ intemperantia segnis admodum et alioqui sinistra apud patrem fama erat. Sed quum eo in tempore liberare se infamia ac suspicione vellet, ceterum careret pecunia qua conducere milites posset (mercenario enim milite utebantur), Sadyattem mercatorem fœnerandi gratia adiit, virum totius Lydiæ opulentissimum. Qui primum quidem Crœsum pro foribus opperiri, donec lavisset, jussit; deinde postulanti responsum dedit : Alyatti plures liberos esse, quibus omnibus si mutuam pecuniam dare opus sit, haudquaquam se suffecturum. Ita Crœsus repulsam passus, Ephesum ad conquirendam pecuniam abscessit. Et tum quidem Dianæ vovisse dicitur, si quando regnum adeptus esset, cuncta se mercatoris bona ei consecraturum. Ceterum Pamphaes quidam erat Ephesi Theocharidæ filius, viri apud Iones ditissimi, qui quum Crœsi amicus esset, ejusque studium ac necessitatem intelligeret, omni ope a patre contendit, sibi ut mille aureos dare vellet. Quos quum impetrasset, statim Crœso tradidit. In cujus beneficii gratiam postmodum Crœsus regnum consecutus, magnopere eum auxit atque ornavit, et in arcem introducto plenum auro plaustrum ei largitus est. Mercatoris autem illius bona Dianæ sacravit, prout voverat, ipso etiam ædium solo divendito, ne quid reliquum superesset. Interim Crœsus, acceptis mille aureis, copias conduxit, ac præfinita die primus ad patrem perduxit, cumque eo in Cariam est profectus. Cujus facinoris causa exinde calumniatoribus suis superior fuit.

66.

Περὶ Κύρου βασιλέως Περσῶν, καὶ περὶ μεταστάσεως τῆς τῶν Μήδων βασιλείας εἰς Πέρσας.

Ὅτι ἐν τῇ Ἀσίᾳ τελευτήσαντος τοῦ Μήδων βασιλέως, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν Ἀστυάγης ὁ παῖς, ὅντινα

66.

De Cyro Persarum rege et de Medorum imperio ad Persas translato.

In Asia Medorum rege (*Astibara*) defuncto, in regnum successit filius Astyages, qui post Arbacem omnium fortis-

ἦν καὶ ἀκόλαστος, ἐκβὰς δὲ ἐς ἄνδρα σωφρονέστατος καὶ δικαιότατος. Ἐπολέμησε δὲ Σμυρναίοις, καὶ εἷλε τὸ ἄστυ. Ex eodem Xantho sua hauserit Xenophilus ap. Anon. De mul. c. 8, ubi vide. — 1. ἄνδρα] ex Suidæ cod. A; ἄνδρας codex.

65. *Cod. Tur. fol.* 155, 31 *vso* — 156, 26 *r.* — Suidas l. l. : Οὗτος (Ἀλυάττης) δὲ γεννᾷ τὸν Κροῖσον. Στρατεύσας δὲ ἐπὶ Καρίαν περιήγγειλε τοῖς αὐτοῦ στρατὸν ἄγειν ἐς Σάρδεις, ἐν οἷς καὶ Κροίσῳ, ὅστις ἦν αὐτοῦ πρεσβύτατος τῶν παίδων, ἄρχων ἀποδεδειγμένος Ἀδραμυττείου τε καὶ Θήβης πεδίου. ** Ἀλυάττου πολιορκοῦντος Πριήνην φησίν. Postrema hæc mutila in nostris Excerptis non leguntur. Neque sunt apud Suidam v. Κροῖσος : Κροῖσος, Λυδῶν βασιλεὺς, ὃς τὸ πρότερον ἄρχειν ἔλαχεν Ἀδραμυττείου καὶ Θήβης πεδίου. Στρατεύσαντος δὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐπὶ Καρίαν περιήγγειλε τοῖς ἑαυτοῦ κτλ. — 1. περιήγγειλε] παρήγγειλε Coray e vulgata apud Suidam lectione; verum Suidæ codd. A B recte præbent περιήγ. — 2. ἄρχων] e Suida; ἀρχὴν cod. Ex eodem Suida addidi τε post Ἀδραμ. — 3. ἔμπορον] sic Suidas; ἔπαρχον h. l. codex, sed infra ἔμπορον. Pro Σαδυάττην Suidas habet Ἀλυάττην. — 4. μὲν] codex et Suidas; deest in editt. — 5. Ἴων ... υἱὸς] Suidas corrupte Ἰωνόννος υἱός. Cf. Ælian. V. H. IV, 27 : ὅτι Παμφάης ὁ Πριηνεὺς Κροίσῳ τῷ Λυδῷ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ περιόντος, τριάκοντα μνᾶς ἐδωρήσατο. Παραλαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν, μεστὴν ἅμαξαν ἀργυρίου ἀπέπεμψεν αὐτῷ. — 6. δὲ] τε codex.

66. *Cod. Escor. fol.* 85, 8 *r.* — 91, 8 *r.* De iis quæ in hoc fragmento leguntur, Photius in Excerptis Ctesiæ (fr. 29, 2)

μετὰ Ἀρβάκην λόγος ἔχει γενναιότατον γεγονέναι. Ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ἡ μεγάλη γίνεται μεταβολὴ, καθ' ἣν εἰς Πέρσας ἐκ Μήδων περιῆλθεν ἡ ἀρχὴ, δι' αἰτίαν τοιάνδε. Νόμος ἐγένετο ἐν Μήδοις, ὅστις πένης τροφῆς ἕνεκα προσίῃ (1) ἀνδρὶ εὐπόρῳ, ἑαυτὸν διδοὺς ὅπως τρέφοιτό τε καὶ ἀμπέχοιτο, ἴσα καὶ δοῦλον (2) νομίζεσθαι ἐκείνου· ἣν (3) δὲ μὴ παρέχοι ταῦτα ὁ λαβὼν, ἐξεῖναι παρ' ἄλλον ἀποχωρεῖν. Προσέρχεται δή τις μειρακίσκος, ὄνομα Κῦρος, Μάρδος γένος, θεράποντι βασιλείῳ, ὃς ἦν ἐπὶ τοῖς καλλύνουσι τὰ βασίλεια. Ἦν δὲ ὁ Κῦρος Τοσατραδάτου (4) παῖς, ὅστις ἐλῄστευεν ὑπὸ πενίας. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ, Ἀργόστη (5) ὄνομα, ἡ Κύρου μήτηρ, αἰπολοῦσα ἔζη. Ἐκδίδωσιν οὖν αὐτὸν (6) ὁ Κῦρος ἐπὶ τὸ τρέφεσθαι τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἐκάλλυνε τὰ βασίλεια (7), καὶ ἦν ἐπιμελής. Βελτίω οὖν αὐτῷ στολὴν ὁ ἐπιστάτης δίδωσι, καὶ ἐκ τῶν ἔξω εἰσήγαγεν εἰς τοὺς ἔσω καλλύνοντας παρὰ βασιλεῖ, καὶ τῷ τούτων ἐπιστάτῃ συνίστησι. Χαλεπὸς δ' ἦν οὗτος καὶ ἐμαστίγου πολλάκις Κῦρον· καὶ ὃς ἀφίσταται παρὰ τὸν λυχνοφόρον· κἀκεῖνος αὐτὸν ἀγαπᾷ (8), καὶ προσάγεται πλησίον βασιλέως, ἵν' ἐν τοῖς λυχνοφοροῦσιν αὐτῷ εἴη. Εὐδοκιμῶν δὲ καὶ ἐν τούτοις μετῆλθε παρὰ Ἀρτεμβάρην (9), ὅστις τῶν οἰνοχόων ἐπεστάτει, καὶ αὐτὸς βασιλεῖ ὤρεγε πιεῖν τὴν φιάλην. Ὁ δὲ αὐτὸν προθύμως δέχεται, καὶ οἰνοχοεῖν κελεύει τοῖς ὁμοτραπέζοις βασιλέως. Οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου ἐπεὶ ἑώρα αὐτὸν Ἀρτεμβάρης (10) εὖ καὶ ἐπιστρεφῶς διακονοῦντα καὶ τὴν φιάλην εὐσχημόνως ἐπιδιδόντα, πυνθάνεται βασιλεὺς Ἀρτεμβάρου ὁπόθεν εἴη ὁ νεανίσκος. « Ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ. » Ὁ δ' εἶπεν· « Ὦ δέσποτα, σὸς δοῦλος, Πέρσης γένος, ἐκ τῶν Μάρδων, τροφῆς δὲ χάριν ἑαυτὸν δεδωκώς μοι. » Ἦν δὲ ὁ Ἀρτεμβάρης πρεσβύτης· καί ποτε δεῖται βασιλέως, ἐπεὶ ἐπύρεξε, μεθεῖναι αὐτὸν εἰς οἶκον ἔστ' ἂν ὑγιάνῃ. « Ἀντὶ δ' ἐμαυτοῦ, ἔφη, ὁ νεανίσκος ὅδε (Κῦρον λέγων), ὃν σὺ ἐπαινεῖς, οἰνοχοήσει· υἱὸν δ' αὐτὸν κἀγὼ ποιήσομαι, εὐνοῦχος ὢν, εἴ σοι τῷ δεσπότῃ οἰνοχοῶν καταθύμιος γένοιτο. » Ταῦτα ἐπῄνει ὁ Ἀστυάγης· καὶ ὁ μὲν ἀπελύετο, πολλὰ ἐντειλάμενος Κύρῳ, καὶ φιλοφρονησάμενος ὡς ἂν υἱῷ. Ὁ δὲ παρεστὼς βασιλεῖ τήν τε φιάλην ἐδίδου καὶ ᾠνοχόει νύκτα καὶ ἡμέραν, ὑπέφαινέ τε πολλὴν σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν. Ὁ δ' Ἀρτεμβάρης ἐκ τῆς νόσου ταύτης θνήσκει υἱοποιησάμενος τὸν Κῦρον. Δίδωσιν οὖν αὐτῷ ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἂν υἱεῖ (11), τὸν σύμπαντα βίον Ἀρτεμβάρεω καὶ ἄλλα πολλὰ δῶρα· μέγας τε ἦν καὶ ὄνομα αὐτοῦ πάντῃ διεφέρετο.

simus fuisse traditur. Eo regnante magna ista accidit rerum conversio, qua a Medis ad Persas imperium devenit ob causam hujusmodi. Lex apud Medos obtinet, ex qua pauper qui victus causa ad virum divitem accedit eique se tradit, ut nutriatur et amiciatur, eodem quo servus loco habetur. Quodsi dominus hæc non præstat, licet illi ad alium se conferre. Ea igitur conditione puer quidam, Cyrus nomine, genere Mardus, ad ministrum regium accedit, qui mundantibus palatium erat præfectus. Cyrus filius erat Tosatradatæ (*Atradatæ*), qui ob paupertatem latrocinium exercebat. Uxor ejus Argoste, mater Cyri, capras pascendo vitam sustentabat. Cyrus itaque quum ad victum quærendum viro isti se elocasset, regiam mundabat, multamque ostendebat diligentiam. Splendidiorem igitur vestem ei præfectus dat, et ab iis qui extera palatii curabant, ad eos qui intus apud regem mundabant, introducitur, horumque præfecto subjungitur. Is vero severus erat ac sæpenumero Cyrum flagellabat. Quare hoc relicto Cyrus ad lampadarium transiit, qui amore eum prosequitur et ad regem propius adducit, iis qui lucernas præferunt accensens. Et quum inter hos quoque probaretur, deinde transiit ad Artembarem, qui pincernis erat præfectus atque ipse regi phialam ad bibendum porrigebat. Is libenter Cyrum admittit et sociis mensæ regiæ infundere jubet. Nec multo post quum Astyages scite et dextre ministrantem phialamque decore admodum porrigentem videret, quærit ex Artembare rex, unde esset juvenis ille, qui tam egregie pincernæ munere fungeretur. Cui ille, « O domine, respondit, servus tuus est, Persa genere, Mardis oriundus, qui victus causa se mihi dedidit. » Ceterum Artembares jam senex erat, et quondam, quum febri laboraret, e rege petivit, ut domum se dimitteret donec recuperasset valetudinem. « Interim, inquit, pincernam pro me aget juvenis hic (Cyrum dicebat), quem tu collaudas, quemque ego, qui eunuchus sim, pro filio adoptabo, si tibi, domino meo, id gratum fuerit. » Comprobavit hoc Astyages. Ille vero abscessit multa Cyro demandans comiter et benevole, quasi filio suo. Igitur lateri regis adstans Cyrus phialam porrigebat et vinum infundebat diu noctuque, ac multam modestiam ostendebat et virtutem. Artembares autem e morbo moritur, postquam Cyrum testamento filium sibi instituerat. Quare Astyages ei, utpote filio, facultatem Artembaræ universam tradidit aliaque dona plurima addidit. Jam celeber Cyrus erat et nomen ejus ubique divulgabatur.

---

nihil nisi hæc tradit : Φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς οὐδὲν αὐτοῦ πρὸς γένος ἐχρημάτιζεν. — 1. προσίῃ] προσῇ cod. — 2. δοῦλον] vel δοῦλος. δούλου cod. — 3. ἣν] ἦν cod. — 4. Τοσατραδάτου] Infra pater Cyri nominatur Ἀτραδάτης. Unde h. l. fortasse scr. τοῦ Ἀτραδάτου. Apud Herodotum nomen bubulci, apud quem Cyrus educatur, est Μιτραδάτης. — 5. Ἀργόστη] Ἄργοστη codex. Ἀρτόστης Persa memoratur ap Ctesiam p. 55 a; Ἀργήστης ap. Æschyl. Pers. 300. — 6. αὐτὸν] αὐτὸν cod. Deinde malim : ἐπὶ τῷ — 7. ἐπιμελής] ἐπιμελητής codex. Quod si genuinum est, post vocem βασίλεια nonnulla exciderint; nam sententiarum junctio inconcinnior. — 8. ἀγαπᾷ] ἠγαπᾶ cod. — 9. Ἀρτεμβάρης] Nomen hoc etiam in Herodotea de Cyro narratione occurrit I, 114. 115. 116, ubi nobilis est Medi, cujus filium Cyrus puer ludens male tractaverat. — 10. Ἀρτεμβάρης] Dicendum erat Ἀστυάγης. Sed nolui corrigere excerptorem. — 11. υἱεῖ] sic h. l.; modo erat υἱῷ. Deinde Ἀρτεμβάρεως cod.

Ἦν δὲ Ἀστυάγῃ θυγάτηρ πάνυ γε γενναία καὶ εὐειδὴς, ἥντινα Σπιτάμᾳ (12) δίδωσι τῷ Μήδῳ ἐπὶ προικὶ πάσῃ Μηδίᾳ. Κῦρος δὲ μεταπέμπεται τόν τε πατέρα Ἀτραδάτην καὶ Ἀργόστην τὴν μητέρα ἐκ Μάρδων. Οἳ δὲ ἧκον ἐπ' αὐτῷ μεγάλῳ ὄντι (13). Ἐξηγήσατο δ' αὐτῷ καὶ ἡ μήτηρ ὄνειρον, ὡς κύουσα αὐτὸν δόξαι κοιμηθεῖσα ἐν τῷ ἱερῷ, ἡνίκα ἐν Μάρδοις ἦν αἰπολοῦσα (14). — « Ἔδοξα γὰρ, ἔφη, οὐρῆσαι τοσοῦτον κύουσα, ὦ Κῦρε, σὲ, ὥστε ποταμοῦ μεγάλου ῥεύματα ὅμοιον γενέσθαι τὸ πλῆθος τοῦ οὔρου, καὶ κατακλύσαι πᾶσαν τὴν Ἀσίαν· ῥυῆναι δὲ αὐτὸ ἄχρι θαλάττης. » Καὶ ὁ πατὴρ ἀκούσας κελεύει τοῖς ἐν Βαβυλῶνι Χαλδαίοις ὑπερθεῖναι. Κῦρος δὲ τὸν λογιώτατον αὐτῶν καλέσας ἐξηγήσατο· καὶ ὃς ἀποκρίνεται μέγα τε εἶναι τὸ προφαινόμενον ἀγαθὸν καὶ τὴν πρώτην αὐτῷ τιμὴν φέρον ἐν Ἀσίᾳ· δεῖν δὲ κρύπτειν, ὡς μὴ Ἀστυάγης ἀκούσῃ· « κάκιστα γάρ σέ τε ἀποκτενεῖ, κἀμὲ τὸν κριτῆρα αὐτοῦ. » Ὤμοσαν δὲ ἀλλήλοις μηδενὶ κατερεῖν τὴν ὄψιν μεγάλην τε οὖσαν καὶ οἵαν οὐκ ἄλλην. Ἐκ τούτου πολὺ μείζων (15) ὁ Κῦρος γενόμενος σατράπην τὸν αὐτοῦ πατέρα Περσῶν ἐποίησε, καὶ τὴν μητέρα πλούτῳ τε καὶ δυνάμει Περσίδων πρώτην.

Καδούσιοι δὲ τότε πολέμιοι ἦσαν βασιλεῖ, ἄρχοντα ἔχοντες Ὀναφέρνην (16), ὅστις προδιδοὺς τὸ ἔθνος τὰ βασιλέως ἐφρόνει, καὶ πέμψας ἄγγελον παρὰ Ἀστυάγην ᾐτεῖτο ἄνδρα πιστὸν, ὡς σὺν αὐτῷ βουλεύσειε τὰ περὶ τῆς προδοσίας. Καὶ ὃς ἐκπέμπει Κῦρον, ὡς ἂν πάντα συμπράξειεν· ἡμέρᾳ δὲ τεσσαρακοστῇ ὥρισεν αὐτῷ παρ' αὐτὸν εἰς Ἐκβάτανα ἀνελθεῖν. Καὶ ὁ τοῦ ὀνείρου κριτὴς παρεθάρρυνεν αὐτὸν εἰς Καδουσίους ἀπελθεῖν, καὶ φρονήματος ἐνεπίμπλα. Εἰσῄει δὲ Κῦρον, ἅτε φύσει γενναῖον καὶ μεγαλόφρονα, ὡς χρὴ, θεοῦ συλλαμβανομένου, Πέρσας ἀποστῆσαι, καὶ Ἀστυάγην πειρᾶσθαι τῆς ἀρχῆς παύειν, πιστεύειν τε τῷ Βαβυλωνίῳ τὰ θεῖα κάλλιστα ἐξεπισταμένῳ. Ἐθάρρυνον (17) δὲ ἀλλήλους· ὁ μὲν Βαβυλώνιος Κῦρον ὅτι εἱμαρμένον εἴη αὐτὸν καταλῦσαι Ἀστυάγην καὶ τὴν ἐκείνου βασιλείαν ἑλεῖν, καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα γινώσκειν· ὁ δ' αὖ Κῦρος τὸν Βαβυλώνιον, ὅτι μεγάλων αὐτὸν καταξιώσει, γενομένων τούτων, ἐὰν αὐτὸς βασιλεὺς γένηται. Ἐνεθυμεῖτο δὲ ὡς καὶ Ἀρβάκης παύσας Σαρδανάπαλλον πρότερον τὴν ἐκείνου τιμὴν ἀφέλοιτο. « Καίτοι οὔτε Μῆδοι κρείσσους Περσῶν, οἷς ἐκεῖνος ἐπίστευσεν, οὔτε Ἀρβάκης φρονιμώτερος ἐμοῦ· τύχη δὲ καὶ μοῖρα κἀμοὶ προδείκνυσι (18),

Erat Astyagæ filia valde nobilis et formosa, quam Spitamæ Medo despondet, dote addita Media universa. Tum Cyrus Atradatem patrem et Argosten matrem e Mardis arcessit. Venerunt illi fortuna filii gaudentes. Atque somnium ei mater exposuit, quomodo gravida sibi visa sit, in fano dormiens quo tempore capras apud Mardos pasceret. — « Visa mihi sum, inquit, quum in utero te, Cyre, gestabam, tantam emittere urinæ copiam, ut magni amnis fluentis æquiparanda esset, totamque Asiam inundans ad mare usque proflueret. » Quod audiens pater Chaldæis in Babylone vatibus ad interpretandum jubet proponi. Cyrus igitur vatem celeberrimum advocavit eique somnium narravit. Ille vero respondit bonum portendi permagnum et summum ei in Asia honorem afferens, verum celandum esse, ne audiat Astyages. « Nam ultimo supplicio et te et me interpretem afficeret. » Itaque jurejurando invicem promiserunt, nemini se somnium istud gravissimum et quale aliud nullum, dicturos esse. Deinde ad multo majorem Cyrus potentiam erectus, patrem suum Persarum satrapam constituit, matrem divitiis et dignitate primum inter Persicas mulieres locum tenere effecit.

Cadusii tunc hostili in regem animo erant. Præfectum habebant Onaphernem, qui prodens populum regis commodis prospiciebat; ac misso nuntio ab Astyage virum petebat, cum quo de proditionis ratione iniret consilia. Misit rex Cyrum, quo ad omnia ille socio uteretur; diem autem quadragesimam definivit qua Ecbatana ad se reverti deberet. Somnii quoque interpres hortabatur, ut ad Cadusios proficisceretur, et fiducia eum implebat. Cyro autem, utpote viro strenuo et magnanimo, cogitatio mentem subiit, debere se, deo opitulante, Persas ad defectionem adducere, et tentare ut Astyagis regnum everteret, fidemque habere Babylonio quid dii portenderent optime scienti. Atque invicem se exhortabantur, Babylonius Cyrum, fatis aiens destinatum esse, ut everso Astyagis regno ipse potiretur, idque certissime se compertum habere; Cyrus vero Babylonium, magna ei præmia pollicens, si his ita evenientibus ipse rex esset. Præterea reputabat Arsacem quoque Sardanapallum olim ejecisse sibique honorem ejus vindicasse. « Et tamen neque Medi, quibus fisus ille rem aggressus est, Persis fortiores erant, neque Arbaces me prudentior. Ac quemadmodum illi, sic mihi quoque fortuna fatumque fu-

12. Σπιτάμᾳ] Ἐπιστάμᾳ codex. Spitamæ nupsisse Amytin Astyagis filiam, quam postea ipse Cyrus uxorem duxit, novimus e Ctesia p. 45 *b* et 46 *a*. Ceterum hujus filiæ mentio tam abrupte introducitur, ut nemo non agnoscat excerptorem. Ad nuptiarum illarum solennitatem Cyrus parentes suos advocasse videtur. In seqq. ἐπὶ πρ. πάσῃ Μ. bene habent. — 13. ἐπ' αὐτῷ μεγάλῳ ὄντι] Hæc mihi suspecta. Nisi excidit participium aliquod, fuisse puto : ἐπ' αὐτῷ μεγαλυνόμενοι. — 14. ἦν αἰπολοῦσα] ἠπολοῦσα codex. Oratio indirecta in media enuntiatione transit in directam. De re cf. Herodot. I, 107 : Τὴν (Μανδάνην) ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον, ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον ἐφοβήθη. Aliter Justinus I, 4 : *Hic* (Astyages) *per somnum vidit ex naturalibus filiæ, quam unicam habebat, vitem enatam, cujus palmite omnis Asia obumbraretur.* — 15. μεῖζον cod. In antec. nota v. κριτῆρα pro κριτήν. — 16. Ὀναφέρνην] Infra τὸν ἀφέρνην. Apud Herodot. I, 121 sqq. Cyrus in Persidem ad parentes dimissus, suasore Harpago Persas ad defectionem adducit. — 17. ἐθάρρυνον] ὁ ἐθάρρυνον cod. — 18. προδείκνυσιν intransitive h. l. usurpatur, nisi scribi malis τύχην δὲ ἡ μοῖρα κἀμοὶ προδείκνυσι.

ὥσπερ ἄρα κἀκείνῳ. » Ταῦτα ἐνθυμουμένῳ ὑπήντησε μεμαστιγωμένος ἀνὴρ κόπρον ἐν κοφίνῳ ἐκφέρων, ἐπειδὴ ἐν τοῖς ὅροις γίνεται Καδουσίων· οἰωνισάμενος (19) καθυπερτίθεται τῷ Βαβυλωνίῳ. Ὁ δὲ ἐκέλευσε πυθέσθαι, τίς τε εἴη ὁ ἀνήρ, καὶ ποδαπὸς γένος. Πυθομένῳ δὲ Κύρῳ ἀποκρίνεται ἐκεῖνος, ὅτι Πέρσης εἴη, Οἰβάρας (20) ὄνομα. Καὶ ὃς ἥσθη πάνυ· ὁ γὰρ Οἰβάρας δύναται Ἑλλάδι γλώσσῃ ἀγαθάγγελος. Ἔφη δ' ὁ Βαβυλώνιος πρὸς Κῦρον, καὶ τἄλλα σύμβολα εἶναι ἄριστα, ὅτι τε Πέρσης ἐστί σοι πολίτης καὶ ὅτι κόπρον ἱππίαν φέρει, ἥτις πλοῦτον καὶ δύναμιν προσημαίνει, ὥσπερ καὶ τοὔνομα λέγει. Ταχὺ δὲ τὸν ἄνθρωπον ὁ Κῦρος παραλαμβάνει, συνεῖναί τε ἐκέλευεν αὐτῷ· ὁ δὲ πείθεται.

Ἐκ τούτου παρὰ Ὀναφέρνην (21) εἰς Καδουσίους ἧκε, καὶ πίστεις λαμβάνει τε καὶ δίδωσι περὶ τῆς προδοσίας· ἐπανῄει τε εἰς Μηδίαν· τὸν δὲ Οἰβάραν (22) ἵππῳ τε καὶ στολῇ Περσίδι καὶ θεραπείᾳ ἐτίμησεν, εἶχέ τε πέλας, τὴν γνώμην ὁρῶν ἀγαθὸν, καὶ ἅμα τοῦ Βαβυλωνίου κελεύοντος διαλέγεσθαι αὐτῷ. Ἐκ δὲ τοῦ κατ' ὀλίγον ἑταιριζόμενος ἐποιεῖτο καὶ σύμβουλον καί ποτ' εἰς λόγους ἦλθε τοιούτους, ὡς ἄχθος τὸ ὁρᾶν (23) Πέρσας ὑπὸ Μήδων κακουμένους, καὶ ταῦτα οὐδὲν χείρους ὄντας τὰς φύσεις. Καὶ ὁ Οἰβάρας εἶπεν· « Ὦ Κῦρε, οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ τὰ νῦν μεγαλόφρων τε καὶ μεγαλογνώμων, ὃς παῦσαι Μήδους ἐθελήσει τῶν κρειττόνων ἄρχειν ἀξιοῦντας. » Καὶ Κῦρος ἔφη· « Πῶς οὐχ ἔστιν, ὦ Οἰβάρα; » — « Ἔστιν μὲν ἴσως, ἀλλὰ πολλῇ καὶ κακῇ ἀτολμίᾳ χρῆται, δι' ἣν οὐδὲν δρᾷ δυνάμενος. » Καὶ ὁ Κῦρος, ἐκπειρώμενος· « Εἰ δὲ φανείη τολμητὴς ἀνὴρ πῶς ἂν δύναιτο τοῦτο κατεργάζεσθαι; » Ὁ δὲ ἀποκρίνεται· « Πρῶτον μὲν Καδουσίους προσαγαγόμενος ἐθέλοντας· Πέρσας μὲν φιλοῦσι, Μήδους δὲ πάνυ μισοῦσι· ἔπειτα δὲ καὶ Πέρσας θαρρύνας τε καὶ ὁπλίσας περὶ μ' ὄντας μυριάδας, καὶ ἀσμένως ἂν ἐθελήσαντας δι' ἃ πάσχουσιν (25) ὑπὸ Μήδων· ἐπιτηδειοτάτη δ' αὐτοῖς πρὸς τοῦτο καὶ ἡ χώρα πετρώδης τε καὶ ὀρεινὴ (26) οὖσα, ἐφ' ἣν εἰ στρατεύειν Μῆδοι θέλοιεν, κακῶς ἀπαλλάξουσι. » Κῦρος δὲ ἠρώτα· « Εἰ ἀνὴρ φανείη ταῦτα δρῶν, συναναкινδυνεύσεις αὐτῷ; » Καὶ ὅς· « Εἰ γὰρ, ὦ Ζεῦ, ἔφη, μάλιστα μὲν σὺ εἴης ὁ τοῖς (27) ἐγχειρῶν, ἐπειδὴ καὶ

turum portenditur. « Hæc apud animum reputanti, ubi ad fines Cadusiorum pervenerat, obiam fit vir, qui flagris cæsus erat, et fimum tunc in cophino exportabat. Quod ominosum ratus Babylonio rem proponit. Is vero sciscitari jussit, quis et cujas vir esset. Sciscitanti ille respondit se Persam esse Œbarem nomine. Quibus Cyrus valde lætabatur. Nam *Œbares* græca lingua significat ἀγαθάγγελος, *boni nuntius*. Ac Babylonius Cyro dixit reliqua quoque signa faustissima esse : quod scilicet Persa ideoque civis tuus est, atque fumum effert equinum, quo divitiæ et potentia portenduntur, uti ipsum nomen indicat. Statim igitur hominem Cyrus assumit ac comitari se jubet; ille vero obtemperat.

Deinde in Cadusiorum terram ad Onaphernen venit, et postquam de proditione fidem dedit et accepit, in Mediam revertitur. Œbarem vero equo et veste Persica ceteroque cultu honoravit et circa se habebat, quum optime affectum videret, hortante simul Babylonio, ut cum eo colloqueretur. Sic paullatim familiaritatem cum eo contrahens consiliorum socium fecit, et quondam in sermonem venit hujusmodi. « Quam grave est, inquit, Persas videre a Medis inique tractari, quum indole minime sint inferiores. » Ad quæ Œbares : « O Cyre, inquit, nullus nunc exstat vir generosus et magnanimus, qui impedire cupiat, ne diutius Medi fortioribus imperare velint. »— « Quidni exstaret talis, Œbare ? » — « Fortasse exstat, sed multa et misella ignavia prohibetur ne quid, etsi possit, aggrediatur. » Tum Cyrus explorans : « Sed fac prodire virum audacem; quomodo possit rem perficere ? » Respondet alter : « Primum Cadusios sibi adjungens, haud invitos, quum Persas ament, Medos vehementer oderint; deinde etiam Persas exhortans et in arma vocans, numero quadraginta fere millia, qui ob ea quæ a Medis patiuntur ad defectionem paratissimi sunt. Accedit huc, quod maxime idonea ad hoc est regio eorum rupibus montibusque intercepta, in quam si exercitum ducere Medi voluerint, male iis res cesserit. » Dein Cyrus quærit : « Si appareret vir hoc suscepturus, num periculi tu ei socius fores? » « Proh Juppiter, ait, utinam tu maxime vir sis manum his admovens, quandoquidem et pater tuus Persarum

— 19. οἰωνισάμενος] οἰονισαμ. codex. Malim οἰωνισόμενος. Nota deinde vocem καθυπερτίθεται. Ceterum nexus sententiarum excerptorem redolet. — 20. Οἰβάρας] In sqq. codex plerumque Οἰβάρας, raro Οἰβάρας præbet. Posteriora hujus viri fata novimus ex fragmentis Ctesiæ p. 46 et Justino, I, 7 : *Initio regni Cyrus Sæbaren cæptorum socium, quem juxta nocturnum visum ergastulo liberaverat, comitemque in omnibus rebus habuerat, Persis præposuit, sororemque suam ei in matrimonium dedit.* Idem Justinus comparandus cum Nostris est I, 6 : *Lectis ille* (Cyrus) *epistolis* (sc. Harpagi ad defectionem exhortantis, uti apud Herodotum I, 123), *eadem somnio adgredi jussus est, sed præmonitus, ut quem primum postera die obvium habuisset, socium cæptis assumeret. Igitur antelucano tempore ruri iter ingressus, obvium habuit servum de ergastulo cujusdam Medi, nomine Sæbaren. Hujus requisita regione, ut in Persis genitum audivit, demptis compedibus, assumptoque comite regreditur.* In universum Justini de regno Medorum ejusque eversione narratio ita comparata est, ut partim ad Herodoteam, partim ad Ctesianam nostram proxime accedat, multa tamen etiam sibi propria habeat. Quare magna suspicio est Trojum Pompejum vestigia legisse Dinonis, cujus quanta apud Romanos auctoritas fuerit e Cornelii Nepotis testimonio (v. Dinon fr. 27, p. 94) colligitur. — 21. Ὀναφέρνην] τὸν ἀφέρνην cod. — 22. Οἰβάραν] Οἰβάραν cod. h. l. et in sqq. — 23. ὁρᾶν] ὁρῶν cod. — 25. δι' ἃ πάσχ.] διαπάσχουσιν cod. Ante θελήσαντες excidisse videtur ἀποστῆναι. — 26. ὀρεινὴ] θρανὴ cod. — 27. τοῖς pro τούτοις e fonte ionico. Nisi scrib. τοῖσδ'.

ὁ σὸς πατὴρ ἄρχει Περσῶν, καὶ σὺ ἐνασυλότατος (28) εἶ καὶ δυνατώτατος· εἰ δὲ μὴ, ὅστις οὖν ἂν εἴη (29). »

Ἐκ τούτου τὸ ὅλον βούλευμα ἐκκαλύπτει τε αὐτῷ ὁ Κῦρος, καὶ συμβούλῳ χρῆται, ὁρῶν ἄνδρα φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖον, καὶ ἐν αὐτῷ πάσας ἔχοντα τὰς ἐλπίδας. Καὶ ὃς συνεπῄνει τε καὶ συνεξώτρυνε, γνώμας τε ἀγαθὰς ὑφηγεῖτο, καὶ ὡς χρὴ πέμψαντα παρὰ Ἀτραδάτην τὸν πατέρα κελεύειν ὁπλίζειν Πέρσας, τῷ λόγῳ μὲν, ὡς ἕτοιμοι εἶεν βασιλεῖ ἐπὶ Καδουσίους, τῷ ἔργῳ δ' εἰς ἀπόστασιν· ἔπειτα ὡς χρὴ παρὰ Ἀστυάγου αἰτησάμενον ἡμέρας ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν Περσίδα, ὡς ἱερὰ εὐκταῖα θύσειεν ὑπὲρ βασιλέως καὶ τῆς ἐκείνου σωτηρίας, ἅμα δὲ καὶ τοῦ πατρὸς, ἐπειδὴ φαύλως ἔχει (30) ὑπὸ νόσου. « Εἰ δὲ ταῦτα πράξει, ἐγχειρητέον ἔσται τῷ σύμπαντι ἀνδρείως. Οὔ τοι (31) δεινὸν, ὦ Κῦρε, καὶ ἀποκινδυνεύειν τῇ ψυχῇ μεγάλοις ἐγχειροῦντα ἔργοις, καὶ παθεῖν, εἰ δέοι, τοῦτο ὃ καὶ μηδὲν δρῶντας ἀναμένει παθεῖν. » Ἥσθη τε οὖν ὁ Κῦρος ἐπὶ τῇ γενναιότητι τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἅμα θαρρύνων αὐτὸν καὶ τὸν ὄνειρον ἐξηγήσατο τῆς μητρὸς καὶ τὴν τοῦ Βαβυλωνίου γνώμην, ἣν εἶπε περὶ αὐτοῦ. Καὶ ὁ Οἰβάρας ἅτε ἀγχίνους πολὺ μᾶλλον αὐτὸν ἐξώτρυνε, καὶ διεκελεύσατο (31*) φυλάττειν τὸν Βαβυλώνιον, ὡς μὴ ἐξάγγελος εἴη βασιλεῖ τοῦ ὀνείρου, « εἰ ἄρα κτείνειν αὐτὸν οὐχ ὑπομένοις, ὅπερ ἦν ἄριστον. » Καὶ ὁ Κῦρος· « Ἀποτρόπαιον [ἂν] εἴη τοῦτό γ', » εἶπεν. Συνεσιτοῦντο δὴ καὶ συνῄεσαν (*) Κύρῳ τὸ ἀπὸ τοῦδε ὅ τε Οἰβάρας καὶ ὁ Βαβυλώνιος. Ἐν δέει δὲ ὢν ὁ Πέρσης, μὴ κατείποι πρὸς Ἀστυάγην ὁ Βαβυλώνιος περὶ τοῦ ὀνείρου, προσεποιήσατο ἱερὰ πάτρια νύκτωρ ἐπιτελεῖν τῇ σελήνῃ, καὶ τὸν Κῦρον ᾔτησε θύματά τε καὶ οἶνον καὶ οἰκέτας καὶ στρώματα καὶ τἄλλα ὧν ἔδει. Ἠξίου δὲ Κῦρον προστάξαι τοῖς θεραπεύουσι πείθεσθαι αὐτῷ. Καὶ ὃς προσέταξέ τε καὶ τῆς θυσίας οὐ μετεῖχεν, Οἰβάρα τεχνήσαντος, [ὃς] παρασκευάζεται (32) τά τε ἄλλα νύκτα καὶ στιβάδας βαθείας, ἐφ' ὧν εὐωχήσονται, καὶ βόθρον ὤρυξεν ἐν τῇ αὐτοῦ σκηνῇ (33) βαθύτατον. Ἐπεὶ δὲ πάντα ἔπραξε, καὶ εὐώχησε τὸν Βαβυλώνιον καὶ ἐμέθυσεν, ὑπέρ τε τὸν βόθρον αὐτῷ κοίτην στορέσας, ὡς κατακλίνει ἐς ταύτην, ὦσεν αὐτὸν εἰς τὸν βόθρον κάτω. Συνενέβαλε δ' αὐτῷ καὶ τὸν οἰκέτην. Καὶ ἅμα ὄρθρῳ Κύρου ἀπάραντος συνωδοιπόρει. Οὐ πολὺ δὲ προελθόντα ἐπεζήτει τὸν ἄνθρωπον ὁ Κῦρος· ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἔφη καταλελοιπέναι αὐτὸν ἔτι καθεύδοντα ὑπὸ μέθης. Ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ Κύρου, τελευταῖον ἐξέφηνε τἀληθὲς, ὅτι αὐτὸν κτείνειεν, ἐπειδὴ μόνην σωτηρίαν ταύτην ἑώρα Κύρῳ τε καὶ τοῖς Κύρου παισὶν οὖσαν. Λυπηθεὶς δὲ πάνυ ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι καὶ ἔτι μᾶλλον ὀργισθεὶς, ὥστε μηκέτι προσίεσθαι τὸν Οἰβάραν, αὖθις μετέγνω καὶ προσίετο αὐτὸν, συμβούλῳ τε ἐχρῆτο περὶ τῶν αὐτῶν. Τῇ δὲ τοῦ Βαβυλωνίου γυναικὶ πυνθανομένῃ

præfectus est, et tu a violentia tutissimus es et potentissimus; sin minus tu, quicunque demum ille sit. »

Post hæc totum consilium ei Cyrus aperit, socioque utitur, virum prudentem et strenuum esse videns, et qui in ipso omnem spem repositam haberet. Ille vero collaudabat et excitabat probaque consilia suggerebat. Suadebat vero ut, misso nuntio, Atradaten patrem Persas armare juberet, verbo tenus ut regi ad bellum contra Cadusios, reapse ut ad defectionem parati essent; deinde ut ab Astyage veniam peteret per dies aliquot in Persidem abeundi ad sacra votiva facienda pro rege ejusque salute, nec non pro patre ægrotante. « Hæc si obtinueris, toti operi manus admovenda est strenue. Neque sane mirum est, o Cyre, etiam de vita periclitari virum res magnas molientem, et pati, si opus fuerit, id quod etiam nihil peragentes pati sustinent. » Gaudebat Cyrus hac viri fortitudine, simulque ut fiduciam ei adderet, somnium matris, et quomodo id Babylonius interpretatus esset, exposuit. Tum Œbares, vir perspicax, multo magis eum excitabat, atque cohortatus est, ut caveret Babylonium, ne is regi somnium nuntiaret, « si quidem occidere eum non sustineas, quod sane consultissimum foret. » Ad quod Cyrus : « Facinus hoc esset averruncandum. » Igitur ab hoc inde tempore conversari cum Cyro ejusque convictu uti solebant Œbares et Babylonius. Verum metuens Persa ne ad Astyagem Babylonius somnium deferret, simulavit se noctu sacra Lunæ ritu patrio facturum, ad eaque e Cyro petivit hostias, vinum, ministeria, stragula et cetera quibus opus erat. Præterea Cyrum rogavit ut famulos imperata ipsius exsequi juberet. Jussit ille et sacrificio non interfuit, adornante ita rem Œbare, qui tum reliqua noctu comparat, tum strata alta, in quibus epulentur, atque scrobem in tentorio suo effodit profundissimam. Quibus instructis, convivio Babylonium excepit et mero inebriavit, et, ubi in lectum supra scrobem ei stratum recumbit, in scrobem illam detrusit. Simul cum eo etiam famulum dejecit. Et orto diluculo cum Cyro proficiscens iter ingreditur. Nec longe progressum Cyrus de Babylonio quærens compellat. Ille primum quidem respondit se reliquisse eum e crapula adhuc dormientem. Irascente autem Cyro, postremum rem, quæ erat, fatetur, se occidisse eum dicens, quod hanc unam vidisset Cyro ejusque liberis fore salutem. Ob hæc mœrore Cyrus affectus et magis etiam iratus, adeo ut aditum Œbaræ amplius non permitteret, postea tamen, mutato animo, rursus admittebat eum, et consiliario, sicuti antea, utebatur. Uxori vero Babylo-

28. ἐνασ.] ἐνασυλώτατος cod. Nota vocem. — 29. ὅστις οὖν ἂν εἴη] ὅστις ** νείη codex, relicto quattuor fere literarum spatio. In margine notatum : « fort. οὐχ ἄν. » — 30. ἔχει] Malim ἔχοι. — 31. οὔ τοι] οὗτοι cod. Idem mox ἀναμένειν. — 31*. διεκελεύσατο] διεχλευ άσατο codex. — * συνῆσαν? — 32. ὃς παρασκ.] vel ὁ δὲ π. scripsi pro τεχνήσαντος παρασκ. quod codex præbet. Deinde fort. leg. ἄλλα [εἰς τὴν] νύκτα. Mox οἰοχησονται cod. — 33. σκηνῇ] σκῆ cod.

περὶ τοῦ ἀνδρὸς εἶπεν, ὅτι ὑπὸ λῃστῶν ἀποθάνοι καὶ ταφείη (34) ὑπ' αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα παρὰ βασιλέα Κῦρον ἀφικόμενον ὁ Οἰβάρας ἀνεδίδασκε καὶ ἐξώτρυνε τὰ βεβουλευμένα σφίσι δρᾶν καὶ πέμπειν τε εἰς Πέρσας καὶ ὁπλίζειν τοὺς ἐν ἥβῃ καὶ Ἀστυάγην αἰτεῖσθαι δοῦναί οἱ ἡμέρας ὥς τε τὰ ἱερὰ θύσειε καὶ τὸν πατέρα νοσηλεύσειε φαύλως ἔχοντα. Καὶ ὃς ἐπείσθη, τά τε ἄλλα ὅπλα ἤδη ἦν ἕτοιμα, καὶ ὁ Κῦρος ᾐτήσατο βασιλέα τὴν εἰς Πέρσας πορείαν, ὡς ἂν θύσειεν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἅμα τὸν πατέρα ἴδοι κακῶς διακείμενον. Ὁ δ' οὐ δίδωσιν αὐτῷ, ὑπ' εὐνοίας συνεῖναι θέλων· καὶ ὁ Κῦρος ἐν ἀθυμίᾳ (35) ἦν Οἰβάρᾳ δηλώσας ὡς ἀποτύχοι. Καὶ ὃς ἐθαρρύνετο αὐτὸν, καὶ αὖθις ἐκέλευε διαλιπόντα ἡμέρας δεῖσθαι αὐτοῦ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ τεύξεσθαι· δεῖν δὲ αὐτὸν θεραπεύειν προθύμως ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον· καὶ ἐπειδὰν δέηται, δι' ἑτέρου τοῦτο ποιεῖν καὶ μὴ δι' αὐτοῦ. Καὶ ὁ μὲν ᾤχετο παρὰ βασιλέα, καὶ τοῦ πιστοτάτου τῶν εὐνούχων ἔχρῃζεν, ὅταν ᾖ καιρὸς, αἰτήσασθαι αὐτῷ τὴν ἄφοδον παρὰ βασιλέως. Ἐπεὶ οὖν ποτὲ ἑώρα βασιλέα ἐν πολλῇ ὄντα παιδιᾷ τε καὶ μέθῃ, νεύει τῷ εὐνούχῳ λέγειν βασιλεῖ, ὅτι Κῦρος ὁ σὸς δοῦλος αἰτεῖται δοῦναι αὐτῷ ἅ ποτε εὔξατο ἱερὰ ὑπὲρ σοῦ, ὅπως ἂν αὐτῷ εὐμενὴς εἴης, θῦσαι, καὶ ἅμα τὸν αὐτοῦ πατέρα ἀσθενῶς ἔχοντα θεραπεῦσαι. Καὶ ὁ Ἀστυάγης καλέσας Κῦρον καὶ μειδιῶν (36) δίδωσιν αὐτῷ ε' μῆνας ὁρίσας, τῷ δὲ ἕκτῳ ὅπως ἐπανίοι διεκελεύσατο. Προσκυνήσας [δὲ] καθίστησιν ἀνθ' ἑαυτοῦ Τιριδάτην (37) οἰνοχόον βασιλεῖ, ἄχρι αὐτὸς ἐπανίοι. Καὶ ἐπὶ Οἰβάραν ἦλθε γεγηθώς. Ὁ δ' αὐτὸν ἐκέλευσε παραχρῆμα τοὺς οἰκέτας συλλαβόντα ἀπαίρειν· καὶ, ἦν γὰρ αὐτὸς ἐπιμελητὴς, νύκτωρ πάντα εὐτρεπίζει, καὶ ἕωθεν (38) εἰς Πέρσας ὁδοιπόρουν.

Ἡ δὲ τοῦ Βαβυλωνίου γυνὴ, ὃς τὸν ὄνειρον ἔφρασε Κύρῳ, προακηκοῦϊα ἄρα παρὰ τοῦ ἑαυτῆς ἀνδρὸς, ἡνίκα ἔζη, τὴν (39) ὄψιν, ἥντινα ἔφρασεν αὐτῷ ὁ Κῦρος, τελευτήσαντος αὐτῇ τοῦ ἀνδρὸς, συνοικοῦσα τῷ ἐκείνου ἀδελφῷ, ἐκείνης τῆς νυκτὸς συναναπαυομένη ἤκουσε παρ' αὐτοῦ, ὅτι μέγας γενόμενος οἴχοιτο εἰς Πέρσας. Ἡ δὲ αὐτῷ διηγεῖτο τὸν ὄνειρον καὶ τὴν τούτου κρίσιν, ὥσπερ ἤκουσε παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὅτι βασιλεύσει Περσῶν. Ἕωθεν δὲ ὁ ἀνὴρ ἀτρέμας ἧκε παρὰ Ἀστυάγην, καὶ δι' εὐνούχου ἐρόμενος τὴν εἴσοδον, πάντα ἀπήγγειλεν, ὡς ἀκούσειε παρὰ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, ὅτι Κύρῳ ἐφράσθη ὑπὸ τοῦ ἀποθανόντος ἀνδρὸς θεολόγου πρὸς τὴν γενομένην ὄψιν βασιλεῦσαι, καὶ τοῦδ' ἕνεκα (40) ἄρα οἴχοιτο νῦν εἰς Πέρσας· οὐ πάλαι δὲ καὶ αὐτὸς ταῦτα ἀκηκοέναι παρὰ τῆς γυναικός· ἕκαστά τε σαφῶς διηγήσατο τοῦ τε ὀνείρου καὶ τῆς κρίσεως (41). Ἐν πολλῇ δὲ συννοίᾳ γενόμενος Ἀστυάγης πυνθάνεται τοῦ Βαβυλωνίου, τί οὖν χρὴ ποιεῖν. Καὶ ὃς ἔφη· κτείνειν αὐτὸν

nii de marito sciscitanti dixit eum a latronibus interfectum et ab ipso esse sepultum.

Post hæc quum ad regem Cyrus venerat, Œbares quæ cepissent consilia in animum ei revocabat, exhortans ut ea exsequeretur, ut scilicet missis ad Persas nuntiis juventutem in arma vocaret, et ab Astyage dies aliquot sibi posceret, quo sacra faceret patremque morbo laborantem curaret. Quibus Cyrus obtemperans, ubi cetera jam parata erant, a rege in Persidem abeundi veniam petivit, ut sacra pro eo faceret simulque patrem viseret male habentem. At non permisit rex, pro sua in Cyrum benevolentia eum secum volens versari. Qua de repulsa Cyrus Œbarem certiorem faciens magnopere erat sollicitus. Ille vero animum ejus ad fiduciam erigebat, auctorque erat, ut, intermissis aliquot diebus, iterum peteret eadem; ac tum fore ait, ut voti compos fieret. Interim debere eum regi servire multo quam antea alacrius, et precibus si adire eum vellet, id non ipsum sed per alium facere. Cyrus igitur in regiam se contulit, et fidissimum eunuchorum rogavit, ut, ubi tempus foret, pro ipso veniam abeundi a rege peteret. Itaque quum regem quondam hilarem admodum et appotum cerneret, nutu significavit eunucho, ut diceret ei : « Cyrus servus tuus precatur, ut permittas ei quæ vovit sacra pro te, quo benevolus ipsi sis, peragere, et simul curare patrem suum ægrotum. » Tum Astyages Cyrum advocat, et subridens ei quinque mensium spatium concedit, sexto autem redire jubet. Ille vero regem adorat et ipsius loco Tiridatem pincernam regi esse usque ad reditum suum constituit. Deinde lætus venit ad Œbarem, qui confestim, assumptis servis, jubet eum proficisci. Ipse curavit noctu omnia præparari; et primo mane in Persidem iter ingrediuntur.

Interea mulier Babylonii, qui somnium Cyro explicaverat, quum ipsa a marito, dum in vivis adhuc esset, visum hoc illi a Cyro narratum audiisset, et post obitum mariti fratri ejus nupsisset, noctu illa cum eo conquiescens comperit Cyrum ad magnam provectum potentiam in Persidem proficisci. Ipsa autem viro narravit somnium ejusque interpretationem, secundum quam Cyrus rex Persarum futurus esset, quemadmodum ex priore marito audiverat. Illucescente die vir intrepide ad Astyagen se contulit, et aditu per eunuchum petito, totam rem exposuit, quomodo ex uxore audiisset maritum ejus defunctum, theologum, e somnii indiciis nuntiasse Cyrum regno potiturum esse; atque hoc eum consilio nunc in Persidem proficisci dixit; nuper demum ipsum hæc e muliere comperisse. Singulaque de somnio ejusque explicatione accurate enarravit. Astyages, vehementer de his sollicitus, e Babylonio quærit quid sit faciendum. Ille Cyrum, simulac redierit, interfici jussit; nam

34. ταφείη] τὰ φείη cod. — 35. ἐν ἀθυμίᾳ] ἐν θυμίᾳ cod. Possis et : ἐν ἐνθ. Ceterum malim : ἐν ἀθ. ὢν Οἰβάρᾳ ἐδήλωσε. — 36. μειδιῶν] μηδιῶν cod. Mox codex : ἐπάνεισι. — 37. ἀνθ' ἑ. Τιριδάτην] ἀφ' ἑ. Τιριδά cod. — 38. ἕωθεν] ἔσωθεν cod. Mox pro ὃς τὸν codex ὡς τόν. — 39. ἔζη τὴν] ἐζήτην cod. — 40. ἕνεκα] οὕνεκα cod. — 41. κρίσεως] χρηστύος cod.

ἐπανελθόντα ὡς τάχιστα· μόνη γὰρ (42) αὕτη ἀσφάλεια ἂν εἴη. Καὶ ὁ Ἀστυάγης ἀποπεμψάμενος τὸν Βαβυλώνιον μᾶλλόν τι ἐνεθυμεῖτο τοὺς λόγους αὐτοῦ. Εἰς ἑσπέραν δὲ πίνων ἐκάλεσε τὰς παλλακίδας ὀρχηστρίδας οὔσας καὶ κιθαριστρίδας. Καί τις αὐτῶν ᾄδουσα τοιαῦτ' ἔλεγεν· « Ὁ λέων (43) τὸν κάπρον ὑποχείριον ἔχων μεθῆκεν εἰς τὰς λόχμας τὰς ἑαυτοῦ, ἐν αἷς κρείττων γενόμενος πολὺν πόνον αὐτῷ παρέξει, καὶ τελευτῶν ἀσθενέστερος ὢν τὸν ἰσχυρότερον χειρώσεται. » Ταῦτα ᾀδούσης ἐνθύμια ποιεῖται Ἀστυάγης ὡς τείνοντα εἰς αὐτόν. Παραχρῆμα δὴ πέμπει τ' ἱππεῖς ἐπὶ Κῦρον, οἷς ἐκέλευσεν αὐτὸν καλεῖν ὀπίσω· ἐὰν δὲ μὴ ἕπηται, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντας φέρειν. Οἱ δὲ ᾤχοντο, καὶ ἐπεὶ ἧκον παρὰ Κῦρον, ἔφρασαν τὰ παρ' Ἀστυάγους. Κἀκεῖνος, οἷα ἀγχίνους, εἴτε καὶ Οἰβάρα παραινοῦντος, εἶπε· « Πῶς δ' οὐ μέλλω ἰέναι, καλοῦντός με τοῦ δεσπότου; ἀλλὰ νῦν δειπνήσατε, πρωῒ δὲ χωρῶμεν παρ' αὐτόν. » Οἱ δὲ ταῦτ' ἐπῄνουν. Ὁ δὲ Περσικῶς ὀπτὰ κατακόψας ἱερεῖα πολλὰ καὶ βοῦς, εἱστία τε τοὺς ἱππέας καὶ μεθύσκει· προαπέσταλτο δ' αὐτῷ ἄγγελος ἐπὶ τὸν πατέρα χιλίους ἱππεῖς κελεύων καὶ πεντακισχιλίους πεζοὺς ἐπὶ Ὕρβαν ἑτέραν (44) πόλιν πέμπειν πρὸ ὁδοῦ κειμένην, τοὺς δὲ ἄλλους Πέρσας ὁπλίζειν αὐτὸν τάχιστα, ὡς βασιλέως προστάττοντος· οὐ γὰρ ἐδήλωσε τὸν ὄντα λόγον. Μετὰ δὲ τὴν ἑστίασιν εἰς ὕπνον τετραμμένων τῶν ἱππέων, αὐτός τε καὶ Οἰβάρας ὡς εἶχον ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους, ἀπελαύνουσι, καὶ ἧκον ἐπὶ τὴν Ὕρβαν ἔτι νυκτὸς οὔσης, καὶ ὁπλίζει ὁ Κῦρος τοὺς ἀνθρώπους· καὶ συντάττει τοὺς παρὰ τοῦ πατρὸς ἥκοντας ὡς εἰς μάχην· καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῷ δεξιῷ ἵσταται, καὶ Οἰβάρας ἐν τῷ εὐωνύμῳ. Καὶ ὁ οἶνος ἀνῆκε τοὺς παρὰ Ἀστυάγους πρωῒ οἰχομένους, καὶ γνόντες Κῦρον διώκουσι. Καὶ ἧκον ἐπὶ τὴν Ὕρβαν, καὶ εὑρόντες ἐκτεταγμένον συμβάλλουσιν ὡς εἰς μάχην. Ἔνθα δὴ πρῶτον πολλὴν ἀνδρείαν (45) Κῦρος ἀποδειξάμενος σὺν τρισὶ Πέρσαις κτείνει περὶ σ' καὶ ν' ἱππεῖς· οἱ λοιποὶ δὲ φεύγουσι παρὰ βασιλέα καὶ ταῦτ' ἀπήγγειλαν. Καὶ ὃς παίσας τὸν μηρὸν εἶπεν· « Οἴ μοι ὡς πολλάκις (46) γνοὺς ὅτι οὐ χρὴ κακοὺς εὖ ποιεῖν, ὅμως ἁλίσκομαι χρηστοῖς λόγοις, ὃς καὶ Κῦρον παραλαβὼν πολλῶν κακῶν (47), Μάρδον γένος, ὄλεθρον τηλικοῦτον ἐποίησα κατ' ἐμαυτοῦ (48)· ἀλλὰ καὶ νῦν οὐ χαιρήσει οἷς θέλει (49). » Καὶ παραχρῆμα καλέσας τοὺς στρατηγοὺς ἀθροίζειν τὴν δύναμιν κελεύει. Ὡς δὲ ἠθροίσθη εἰς ρ' μὲν πεζῶν μυριάδας, εἴκοσι δὲ ἱππέων, τρισχίλια δὲ ἅρματα, ἐλαύνει δὴ (50) ἐπὶ Πέρσας. Ἤδη δὲ ὥπλιστο κἀκεῖ ἡ στρατιὰ ὑπὸ Ἀτραδάτα πάντα εἰδότος (51)· καὶ ἦσαν λ' μὲν μυριάδες πελταστῶν, ε' δὲ ἱππέων (52), ρ' δὲ

solam hanc fore securitatem. Dimisso deinde Babylonio, curatius Astyages sermones ejus reputavit, et sub vesperam potans vocavit pellices saltatrices et citharistrias; quarum una canens dixit tale quid : « Leo aprum, quum in potestate haberet, dimisit in latibula sua, ubi viribus auctus multum ei laboris præbebit; et postremo, quum viribus inferior sit, tamen fortiorem subiget. » Hæc illa canente, in animum induxit, ut quæ ad ipsum pertinerent. Confestim igitur equites trecentos ad Cyrum misit, qui revocarent eum, et si non sequeretur, caput ejus abscissum reportarent. Hi profecti ubi ad Cyrum venerunt, mandata Astyagis nuntiant. Ille pro sua sollertia, vel etiam suadente Œbare, respondet : « Quidni rediturus essem, vocante me domino meo? Sed nunc epulemini; cras mane ad regem proficiscemur. » Quod illis probantibus, Cyrus more Persico assatas dissecans hostias multasque boves, convivio excepit equites et inebriavit. Antea vero nuntium ad patrem ablegaverat, jubens eum equites mille quingentos et quinquies mille pedites ad Hyrbam, urbem munitam, in via ipsi percurrenda sitam, mittere, reliquos autem Persas armis quam celerrime instruere, quasi rege ita mandante : nam veram rei rationem non aperuit. Ceterum post convivium equitibus somno se dantibus, Cyrus et Œbares, uti erant, conscensis equis, se proripiunt, et nondum orto diluculo Hyrbam veniunt, ubi incolas Cyrus armat et cum Persis a patre missis in aciem componit. Ipse in cornu dextro, in sinistro Œbares collocatur. Interim quum qui ab Astyage venerant, crapulam edormivissent, re cognita, Cyrum persequuntur, et ubi Hyrbam venerunt, aciem instructam reperientes committunt prœlium. Tunc primum Cyrus egregiæ fortitudinis documentum edens, cum Persis suis circa ducentos et quinquaginta equites occidit. Reliqui fugam arripiunt et cladem regi nuntiant. Astyages vero femur feriens : « Quam sæpe, inquit, ego expertus non esse malos beneficiis afficiendos, nihilominus tamen circumveniri me blandis verbis patior, qui Cyrum ex misellis caprariis excipiens, mardum genere, tantam mihi pestem comparavi. Sed etiam nunc non gaudebit iis quæ molitur. » Ac statim advocatos duces exercitum congregare jubet. Et quum decies centum millia peditum et ducenta millia equitum, et curruum tria millia collecta essent, contra Persas proficiscitur. Interea vero illic quoque exercitus ab Atradate de Cyri consiliis jam edocto instructus erat, trecenta millia

42. γὰρ] περ cod. — 43. Eadem paullo aliter adornata e Dinonis Persicis (fr. 7) narrat Athenæus XIV, p. 633, C. — 44. Ὕρβαν] Urbs ignota, quantum sciam. Quid vox ἑτέραν, si genuina est, sibi velit, non perspicio. Scribendum puto ἑταίραν, vel ἐχυρὰν quod lat. expressi. — 45. ἀνδρείαν] ἀνδρεῖον cod. Deinde vox τρισὶ vix recte habet. Num τοῖς? — 46. παλλάκις cod. — 47. πολλῶν κακῶν κτλ.] Male hæc procedunt. Durius jungeres πολλῶν κακῶν ὄλεθρον. Fuisse puto παραλαβὼν ἐξ αἰπόλων κακῶν. — 48. ἐμαυτοῦ] ἐμαυτὸν cod. Cum seqq. ἀλλὰ καὶ νῦν οὐ χαιρήσει confer verba Astyagis ap. Herodotum I, 128 : Ἀλλ' οὐδ' ὣς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει. — 49. θέλει] θέλῃ cod. — 50. ἐλαύνει δὴ] ἐλ. δὲ cod. — 51. εἰδότες cod. — 52. ἱππέων] sic margo.; in textu ** ων.

δρεπανηφόρα. Ὡς δ' εἰς ἓν συνῆλθε Κύρῳ ἡ δύναμις, παρῄνεσε τούτους. *Ζήτει ἐν τῷ Περὶ δημηγοριῶν.*

Ἐκ τούτου αὐτός τε καὶ ὁ πατὴρ συνέταττον τὴν στρατιὰν, καὶ Οἰβάραν ἀποφαίνουσι στρατηγὸν, ἄνδρα εὔβουλον καὶ δραστήριον, ὃς προκαταλαμβάνει μὲν τὰς στενοπόρους ὁδοὺς φυλακαῖς, καὶ τὰ ὑψηλότατα (53) ὄρη, τὸν δὲ ὄχλον ἐκ τῶν ἀτειχίστων πόλεων εἰς τὰς εὐερκεῖς μετάγει, φρούρια δ' ἔνθα καιρὸς ἦν ἐντειχίζεται. Καὶ μετ' οὐ πολὺ Ἀστυάγης ἧκε σὺν τῷ στρατῷ καὶ τὰς ἐρήμους πόλεις κατέκαε· πρός τε Κῦρον καὶ Ἀτραδάταν τὸν τούτου πατέρα πέμψας ἀγγέλους πολλά τε ἠπείλει καὶ ὠνείδιζε τὴν πρόσθεν πτωχείαν, ἐκέλευσέ τε ὀπίσω παρ' αὐτὸν ἰέναι, δήσειν γὰρ αὐτοὺς μόνον παχείαις πέδαις· « Εἰ δ' ἁλώσεσθε, ἔφη, κακοὶ κακῶς ἀπολεῖσθε (54). » Κῦρος δὲ ἀποκρίνεται· « Οὐκ ἄρα σύγε, ὦ Ἀστυάγη, θεῶν δύναμιν ᾔδεις, ὃς οὐκ οἶσθα (55) ὑπ' ἐκείνων τοὺς αἰπόλους ἐποτρυνθέντας ἐπὶ τάδε τὰ (56) πράγματα, οἷς ἑπόμεθα καὶ εἰς τέλος. Καὶ σοὶ παραινοῦμεν, ὅτι ἡμᾶς καὶ αὐτὸς εὖ ἐποίεις, θεῶν σοι ἐπὶ νοῦν ἀγόντων, ἀπάγειν τὴν δύναμιν καὶ Πέρσας ἐλευθέρους ἐᾶν (57) κρείττους ὄντας Μήδων, ὡς μὴ τούτους δουλούμενος καὶ τῶν ἄλλων ἀποστερηθῇς. » Ταῦτα μὲν ὁ ἄγγελος ἀπήγγειλεν Ἀστυάγῃ. Ὁ δὲ ὑπ' ὀργῆς ἐξάγει τὴν στρατιὰν (58) εἰς μάχην καὶ ἐκτάττει· αὐτὸς δὲ προεκάθητο ἀναβὰς δισμυρίους ἔχων δορυφόρους περὶ αὐτόν. Ἀντεπῄει δὲ Κῦρος, Ἀτρατάδην μὲν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι στήσας, Οἰβάραν δὲ ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ· αὐτὸς δὲ (59) μετὰ τῶν ἀρίστων Περσῶν ἐν μέσοις ἦν. Ἔνθα δὴ δεινὴ μάχη γίνεται· καὶ πλείστους ἔκτεινε Κῦρός τε καὶ οἱ λοιποὶ Πέρσαι. Σχετλιάζων δὲ ὁ Ἀστυάγης ἐπὶ τοῦ θρόνου εἶπεν· « Οἴ μοι τοὺς τερμινθοφάγους Πέρσας· οἷα ἀριστεύουσι. » Καὶ πέμψας ἠπείλει τοῖς ἑαυτοῦ στρατηγοῖς, εἰ μὴ νικήσουσι τοὺς ἀντίους, οἷα πείσονται. Κάμνοντες δὲ οἱ Πέρσαι ὑπὸ πλήθους πολεμίων, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἐπιόντων, κλιθέντες ἀναχωροῦσιν εἰς τὴν πόλιν, πρὸ ἧς ἐμάχοντο. Εἰσεληλυθότας (60) δὲ θαρρύνει Κῦρος καὶ Οἰβάρας, ὅτι πλείους αὐτοὶ πολεμίων ἔκτειναν, καὶ παραινοῦσι παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας εἰς Πασαργάδας τὸ ὑψηλότατον ὄρος ἀποπέμψαι, αὐτοὶ δὲ εἰς αὔριον ἐπεξελθόντες τέλος ἐπιθεῖναι τῇ νίκῃ. « Πρόκειται γὰρ ἀποθανεῖν πᾶσιν, ἢν ἡττηθῶσι (61)· βέλτιον οὖν μετὰ τοῦ νικᾶν, εἰ δέοι παθεῖν τοῦτο, ἐλευθερώσαντας τὴν πατρίδα. » Ταῦτα εἰπόντος, ὀργὴ καὶ μῖσος (62) παρίσταται πᾶσιν ἐπὶ Μήδους, καὶ ἕωθεν ἀναπετάσαντες τὰς πύλας ἐπεξίασιν, ἡγουμένου Κύρου καὶ Οἰβάρα. Ὁ δ' Ἀτραδάτης μετὰ τῶν γερόντων ἐρρύετο τὸ τεῖχος. Ἀντεπίασι δ' αὐτοῖς παμπληθεῖς Ἀστυάγου φάλαγγες σὺν ὁπλίταις τε καὶ ἱππεῦσι. Τῶν

peltastarum, quinque millia equitum et centum currus falcati. Quibus copiis in unum congressis, concione eos Cyrus hortatus est. *Quære in Exc. De concionibus.*

Deinde ipse cum patre exercitum ordinat, et Œbarem, virum prudentem strenuumque, ducem constituit. Is viarum angustias montiumque cacumina custodiis præoccupat, atque multitudinem ex oppidis murorum præsidio destitutis in bene munita traducit, nec non nova munimenta, ubi opportunitas erat, exstruit. Haud multo post Astyages cum exercitu adveniens desertas urbes incendebat, et Cyro ejusque patri Atradatæ per nuntios multa minitabatur et pristinam exprobrabat mendicitatem. Jussitque eos revertentes ipsi se dedere. Quod si facerent, se gravibus compedibus solummodo eos vincturum esse. « Sin capiemini, inquit, miseri misere peribitis. » Ad hæc Cyrus respondit : « Profecto haud tu, Astyage, vim deorum noveras, ignorans ab iis ipsis nos caprarios incitatos esse ad suscipienda hæc quæ ad finem usque persequemur. Atque hortamur te, quia tu ipse quoque nos beneficio affecisti, ut dii te inducant, ut copias abducas liberosque esse sinas Persas Medis præstantiores, ne hos in servitutem redigere tentans etiam reliquis spolieris. » Hæc nuntius quum retulisset, Astyages ira percitus exercitum ad prœlium educit aciemque instruit. Ipse conscenso throno, præsidebat viginti millibus satellitum stipatus. Contra progreditur Cyrus; Atradates dextrum, Œbares lævum cornu ducebant, ipse cum Persarum fortissimis in media acie collocatus erat. Prœlium deinde acerrimum committitur, quo Cyrus et reliqui Persæ hostes quam plurimos occidunt. Tum lamentans in throno suo Astyages dixit : « Heu, Persæ isti terminthophagi, quam strenue rem gerunt! » Et per nuntios minabatur ducibus, nisi vincant adversarios, quanta sint passuri. Tandem Persæ hostium multitudine, aliis post alios progredientibus, oppressi, inclinata acie, in urbem, ante quam pugnabant, se recipiunt. Ingressos vero Cyrus et Œbares ad fiduciam erigebant, aientes majorem ab ipsis hostium numerum occisum esse, atque suadebant, ut liberos et mulieres in Pasargadas, montem altissimum, dimitterent, ipsi autem postridie denuo egressi colophonem victoriæ imponerent. « Nam si vincamur, omnibus est moriendum. Præstat igitur, hoc si patiendum sit, oppetere vincentes patriamque liberantes. » Ad hæc verba ira et in Medos odium animos omnium incessit, et summo mane portis apertis, Cyro et Œbare ducibus, contra hostem egrediuntur. Atradates cum senioribus murum urbis tutabatur. Contra exeunt Astyagis numerosæ phalanges peditum equitumque. Verum dum

—53. ὑψηλότα cod. — 54. ἀπολεῖσθε] ἀπολεῖσθαι cod. — 55. οἶσθας cod. Ceterum hæc verba spectant ad ea quæ in antecedentibus Astyages dixit, excerptor vero omisit. Locutus rex fuerit eundem in modum quo Darius ad Alexandrum in Pseudocallisth. 1, 36. 38. 40 etc., ubi Darius se dicit μέγαν θεὸν, θεῶν σύνθρονον, etc. Cf. etiam fragm. 7, ubi Semiramis παρὰ θεῶν τὰ κράτη ἔχουσα. — 56. ἐπὶ τάδε τὰ] ἔπιτα δὲ τὰ cod. In antec. codex ποιεῖς pro ἐποίεις. — 57. ἐᾶν] ἐὰν cod. — 58. στρατειὰν cod. — 59. δὲ] τε cod. — 60. εἰσεληλυθότα cod. — 61. ἢν ἡττηθῶσι] ἢ ἡττηθεῖσι cod. In antec. malis προκεῖσθαι; sed solemnis hæc or. directæ et indirectæ confusio. — 62. μῆσος cod.

δὲ μαχομένων, ι' μυριάδες ἐκπεριελθοῦσαι, καθότι ἔταξεν Ἀστυάγης, αἱροῦσι τὴν πόλιν, καὶ Ἀτραδάτην πολλὰ τραύματα ἔχοντα ἀναπέμπουσιν ἐπὶ βασιλέα (62). Γενναίως δὲ καὶ οἱ Κύρου ἀγωνισάμενοι φεύγουσιν εἰς Πασαργάδας, ἔνθ' αὐτοῖς [τὰ] τέκνα καὶ γύναια ἦν. Ἀστυάγης δ' ἐπεὶ αὐτῷ ἤχθη ὁ Κύρου πατὴρ, ἔφη· « Οὗτος σὺ δή μοι ἀγαθὸς σατράπης, ὃν ἐγὼ ἐτίμησα, τοιαύτας χάριτας σὺν τῷ υἱεῖ ἀπεδώκατε. » Καὶ ὁ γέρων ἐκπνέων ἤδη· « Οὐκ οἶδ', ἔφη, ὦ δέσποτα, ὅστις θεῶν τήνδε τὴν μανίαν ἐφώρμησε τῷ ἐμῷ παιδί· σὺ δὲ μή με αἰκίζου· ταχὺ γὰρ ὧδ' ἔχων ἀποπνεύσομαι. » Καὶ ὃς ᾤκτειρεν αὐτὸν καὶ εἶπε· « Τοιγαροῦν σὲ ἐγὼ οὐδὲν αἰκίζομαι· οἶδα γὰρ ὅτι, εἴ σοι ὁ υἱὸς ἐπείσθη, οὐκ ἂν ταῦτα ἔπραξεν· ἀλλὰ καὶ θάπτειν σε κελεύω, οὐκ ὄντα ἐκείνῳ (63) ὁμογνώμονα τῆσδε τῆς μανίας. » Τοῦτον μὲν οὖν ταχὺ ἀποθανόντα (64) θάπτουσι καλῶς τε καὶ εὖ. Ἀστυάγης δ' ἐπὶ Πασαργάδας ᾔει (65) διὰ στενῶν ὁδῶν. Ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν (66) λισσάδες πέτραι καὶ [τὸ] ὄρος διερρωγὸς [καὶ] ὑψηλὸν ἦν· διὰ μέσου δὲ διεξιέναι τὰς ἐμβολὰς Οἰβάρας ἐφύλαττε μυρίοις ὁπλίταις· καὶ ἦν ἀνέλπιστον διελθεῖν. Ἃ δὴ γνοὺς Ἀστυάγης ἐκπεριελθεῖν ἐκέλευσε τὸ ὄρος δέκα μυριάσι ἐν κύκλῳ, εἰς ὃ εὑρόντες ἄνοδον ἀνέρπουσι καὶ τῶν ἄκρων κρατοῦσιν. Οἰβάρας δὲ καὶ Κῦρος σὺν τῷ πλήθει παντὶ νύκτωρ φεύγουσιν εἰς ἄλλο ὄρος χθαμαλώτερον τοῦ προτέρου. Εἵπετο δ' ἡ Ἀστυάγεω (67) στρατιὰ κατ' ἴχνος διώκουσα ἤδη μεταξὺ τῶν ὀρῶν· ἐπῄει δὴ τοὐντεῦθεν ἡ Ἀστυάγου στρατιὰ καὶ ἐμάχετο πρὸς τὸ ὄρος ἀνιοῦσα μάλα εὐψύχως. Κρημνοὶ δὲ πάντῃ καὶ δρυμῶνες ἀγριέλαιοί τε (68) συνεχεῖς ἦσαν. Γενναιότερον δ' ἔτι οἱ Πέρσαι ἐμάχοντο, ἔνθεν Κύρου ἐξορμῶντος, ἔνθεν Οἰβάρα, ὃς αὐτοὺς ἀνεμίμνησκε παίδων τε καὶ γυναικῶν καὶ πατέρων γερόντων καὶ μητέρων, οὓς αἰσχρὸν εἶναι προεῖσθαι Μήδοις κατατέμνειν τε καὶ αἰκίζεσθαι. Ὧν ἀκούοντες ἐρρώσθησαν, καὶ σὺν ἀλαλαγμῷ κατιόντες χερμάσι τε ἀπλέτοις βάλλοντες, ἀπορίᾳ βελῶν, καταράσσουσιν ἐκ τοῦ ὄρους τοὺς πολεμίους. Καί πως Κῦρος ἧκεν ἐπὶ τὸ πατρῷον οἴκημα αὐτοῦ, ἔνθα αἰπολῶν, ὅτε μικρὸς ἦν, ηὐλίζετο. Καὶ ἐν αὐτῷ ἔθυσεν ἄλευρα εὑρὼν (69) καὶ κυπαρίττου ὕλην δάφνην τε ὑποθεὶς καὶ πῦρ ἐκτρίψας, ὡς ἂν κεχμηκώς τε καὶ ἀπόρως ἔχων. Εὐθὺς δ' ἐκ δεξιᾶς ἤστραψέ τε καὶ ἐβρόντησε. Κῦρος δὲ προσεκύνησεν, οἰωνοί τε αἴσιοι ἐπὶ τῷ οἰκήματι αὐτῷ ἑζόμενοι προὔφαινον ὡς (70) εἰς Πασαργάδας ἀφίκοιτο. Ἐκ τούτου δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν ἐν τῷ ὄρει· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τοῖς οἰωνοῖς πίσυνοι ἐπικαταβαίνουσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀνέρποντας ἤδη εἰς τὸ ὄρος· καὶ ἐπιπολὺ ἐμάχοντο ἀνδρείως. Ἀστυάγης δὲ πεντακισμυρίους ἐπὶ τὸ ὄρος ἔστησε, καὶ ἐκέλευσε (71) τοὺς κατορρωδοῦντας τὴν ἀνάβασιν ἢ φεύγοντας κάτω παρὰ σφᾶς ἀποκτείνειν. Ἀνάγκῃ οὖν ἐχό-

prœlium committitur, centum millia circumvenientes, uti constituerat Astyages, urbem capiunt et Atradatem multis vulneribus saucium ad regem adducunt. Interea Cyri quoque copiæ, quum strenuo pugnassent, fuga se in Pasargadas recipiunt, ubi liberi eorum et mulieres erant. Astyages vero, ubi Cyri pater ad eum adducitur: « Hic tu egregius satrapa, inquit, tales mihi honorum, quibus te ornavi, cum filio tuo, gratias refers? » Et senex jam exspirans: « Nescio, domine, inquit, quis deorum istam filio meo injecerit insaniam. Sed noli me contumelioso supplicio afficere; nam uti nunc habeo, statim animam efflabo. » Et rex miseratus eum dixit: « Haud te contumelia afficiam; nam scio filium, si tibi obtemperasset, non fuisse hæc facturum; immo funere te honorari jubeo, ut qui ab insanis filii consiliis alienus fueris. » Hunc igitur mox defunctum rite et honorifice sepeliunt. Astyages autem Pasargadas versus tendit per vias angustas; nam hinc inde rupes abscissæ imminebant, atque mons ipse peraltus et præruptus erat. Transitum vero per fauces Œbares cum mille gravis armaturæ militibus custodiebat, adeo ut omnis spes transeundi præcideretur. Quibus cognitis, Astyages circumire montem jussit militum viginti millia, donec aditu reperto adscendere et potiri cacumine possent. Œbares vero et Cyrus cum copiis universis noctu in alium montem, qui humilior erat, confugiunt. Quorum vestigia premens sequebatur Astyagis exercitus, qui jam erat inter montem utrumque, et deinde fortiter pugnans in montem adscendit præcipitiis, dumetis, oleastris ubique interseptum. Sed præclarius etiam Persæ pugnabant, hinc Cyro prorumpente, hinc Œbare, commonefaciente eos liberorum, uxorum, patrum senum matrumque, quos turpe foret a Medis sinere trudicari et contumeliis affici. Quibus verbis ad audaciam erecti, clamorem bellicum edentes in hostem descendunt et præ jaculorum inopia lapidibus innumeris obruentes eum de monte detrudunt. Et forte Cyrus ad domum venit paternam, in qua puer capras pascens olim habitaverat. Ibi sacra fecit, farinam reperiens triticeam, cui ligna cupressi laurique supposuit, eaque incendit ignem eliciens, sicuti vir laborans et inopia pressus. Ac statim a dextra fulsit Juppiter tonuitque. Cyrus vero deum adoravit. Atque aves fausti augurii in domi tecto considentes portendebant eum Pasargadas esse venturum. Deinde post cœnam in monte dormierunt. Postridie auspiciis freti contra hostes in montem jam ascendentem degrediuntur, ac diu pugnant fortiter. Verum Astyages quinquaginta millia ad montis radicem collocaverat, mandatis additis, ut adscensum reformidantes et tergiversantes interficerent. Igitur necessitate

62*. βασιλέα] βασίλεια codex. In seqq. codex ἐφώρμισε pro ἐφώρμησε. — 63. ἐκείνῳ] ἐκεῖνον cod. — 64. ἀποθανόντων cod. — 65. ᾔει] εἴη cod. Ceterum hiulcam hujus loci orationem, ut passim, excerptorem arguere vix est quod moneam. — 66. ἔνθεν] ἔθεν cod. — 67. ἀστυάγεως cod. Mox est Ἀστυάγου in cod. — 68. ἀγριελαιοί] ἀγριέλαιος pro vg. ἀγριελαία legitur etiam ap. Theophrast. H. Pl. II, 3. — 69. εὑρὼν] εὑρῶν καὶ κυπαρίτου codex. — 70. προὔ-

μενοι Μῆδοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἀνῄεσαν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. Ἔνθα δὴ καμόντες (72) ὑπὸ τοῦ πλήθους οἱ Πέρσαι ἔφευγον ἐπὶ ἄκρον τὸ ὄρος, ἵνα αὐτοῖς αἱ γυναῖκες ἦσαν. Αἱ δὲ ἀνασυράμεναι ἐβόων· « Ποῖ φέρεσθε, ὦ κάκιστοι; ἢ ἄχρι ἂν εἰσδύητε ἔνθεν γεγένησθε; » Διὰ τοῦτο ὁ Περσῶν βασιλεύς, ἐπειδὰν εἰς Πασαργάδας ἀφίκηται, χρυσὸν δωρεῖται ταῖς Περσίσι γυναιξί· καὶ διανέμει ἑκάστῃ εἰς λόγον δραχμῶν εἴκοσιν Ἀττικῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι, καταισχυνθέντες ἐφ' οἷς εἶδον καὶ ἤκουσαν, ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ μιᾷ ὁρμῇ ἐπιδραμόντες ἐξωθοῦσιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ κτείνουσιν οὐκ ἐλάττους ἑξακισμυρίων. Οὐ μὴν Ἀστυάγης ἀφίστατο τῆς πολιορκίας. Ζήτει ἐν τῷ Περὶ ἀνδραγαθημάτων καὶ στρατηγημάτων.

Πολλῶν δὲ ἀναμεταξὺ γενομένων, Κῦρος εἰς τὴν σκηνὴν παρελθὼν καθίζει εἰς τὸν τοῦ Ἀστυάγου θρόνον, καὶ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ λαμβάνει. Ἐπευφήμησαν δὲ Πέρσαι· καὶ Οἰβάρας (73) αὐτῷ τὴν κίδαριν ἐπιτίθησιν, εἰπών· « Ἀξιώτερος σύ γε εἶ Ἀστυάγου φορεῖν, θεοῦ σοι διδόντος δι' ἀρετήν, καὶ Πέρσας Μήδων βασιλεύειν. » Τά τε χρήματα πάντα εἰς Πασαργάδας ἀπεκόμιζον, ἐφεστῶτος Οἰβάρα καὶ ἐπιμελητὰς καταστήσαντος. Ἄπλετα δ' ἦν καὶ ἃ οἱ Πέρσαι κατὰ σκηνὰς τρεπόμενοι τὰς ἰδιωτικὰς ὠφέλουν. Καὶ μετ' οὐ πολὺ [ἡ] φήμη πάντη διήγγελλε τὴν Ἀστυάγου φυγήν τε καὶ ἧτταν, ὥς τε ὑπὸ θεῶν του ἀφῄρηται τὸ κράτος. Καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀφίσταντο καὶ τὰ ἔθνη. Πρῶτος δ' [ὁ] Ὑρκανῶν ἄρχων Ἀρτασύρας ἧκε ε' μυριάδας ἄγων στρατιᾶς Κύρῳ, καὶ προσεκύνησεν, εἶπέ τε ἑτοίμην εἶναι καὶ ἄλλην πολὺ πλείω, ἐὰν κελεύῃ· μετὰ δὲ, ὅ τε Παρθυαῖος καὶ Σάκης καὶ Βάκτριος καὶ οἱ ἐφεξῆς ἅπαντες, ὥστε σπουδὴν εἶναι ἑκάστου τὸν ἕτερον φθῆναι θέλοντος· εἰς δ' Ἀστυάγης μετ' ὀλίγων ὑπολειφθεὶς, ἐπάξαντος μετ' οὐ πολὺ Κύρου καὶ ἐκ τοῦ ῥάστου μάχῃ κρατήσαντος, αἰχμάλωτος ἐπ' αὐτὸν ἄγεται.

67.

Exc. De virt. : Ὅτι Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἦν φιλοσοφίας, εἴ καί τις ἄλλος, ἔμπειρος, ἥντινα παρὰ τοῖς μάγοις ἐπαιδεύθη. Δικαιοσύνην τε καὶ ἀλήθειαν ἐδιδάχθη κατά δή τινας πατρίους νόμους καθεστῶτας Περσῶν τοῖς ἀρίστοις· ὃς καὶ μετεπέμψατο Σίβυλλαν ἐξ Ἐφέσου τὴν Ἡροφίλαν καλουμένην χρησμῳδόν.

68.

Ibid. : Ὅτι ὁ Κῦρος ᾤκτειρε Κροῖσον τὸν Λυδῶν

coacti Medi eorumque socii contra Persas ascendunt. Tum prœlio commisso Persæ ob hostium multitudinem recipiunt se versus cacumen montis, ubi uxores reliquerant. Illæ autem, sublata veste, clamare : « Quousque, ignavi, refugietis? num usque ingrediamini unde editi estis? » Propterea rex Persarum, quando Pasargadas venit, aurum inter mulieres Persicas distribuit, singulisque dat ad rationem viginti drachmarum Atticarum. Etenim Persæ pudore affecti iis quæ viderant audiverantque, in prœlium redeunt et uno omnes impetu irruentes hostem de monte depellunt, nec minus quam sexaginta millia occidunt. Sed ne tum quidem Astyages ab obsidione destitit. *Quære in Exc. De rebus præclare gestis et De strategematis.*

Multis interea rebus gestis, Cyrus in tentorium ingressus in throno Astyagis considit, ac sceptrum ejus in manum sumit, Persis acclamantibus. Œbares vero cidarim ei imponit, aitque : « Dignior tu Astyage, qui gestes eam, deo hoc tibi dante ob virtutem, atque Persas imperare Medis. » Opes omnes Pasargadas deportabant, Œbare huic rei præfecto et procuratores constituente. Ingens vero etiam eorum multitudo erat, quæ privatorum tentoria perquirentes Persæ lucra faciebant. Nec multo post fama ubique divulgabat fugam Astyagis cladem que, utque dii eum imperio exuissent. Quare homines singuli populique ab eo defecerunt. Ac primus Hyrcanorum satrapa Artasyras cum quinquaginta millium exercitu ad Cyrum venit eumque adoravit, et alias copias multo majores, si Cyrus jusserit, fore paratas dixit. Deinde Parthorum, Sacarum, Bactriorum, et ceterorum qui deinceps sunt populorum satrapæ venerunt certatim alter alterum studentes antevertere. Postremo Astyages cum paucis relictus, Cyro exercitum contra eum educente et prœlio facile victore, captivus ad eum adducitur.

67.

Cyrus Persarum rex fuit inprimis philosophiæ peritus, quam apud Magos perdidicerat. Justitia quoque et veritate erat imbutus ex more institutoque optimatum apud Persas. Idem Herophilam Sibyllam, quæ oracula edebat, Epheso accersivit.

68.

Cyrus quidem Crœsi fortunam, utpote indignam homi-

φαίνοντο καὶ codex. — 71. In his iterum cum Ctesianis componere licet Justinum I, 6 : *Quod ubi audivit contractis undique auxiliis, ipse in Persas proficiscitur : et repetito alacrius certamine, pugnantibus suis, partem exercitus a tergo ponit, et tergiversantes ferro agi in hostes jubet : ac denunciat suis, ni vincerent, non minus fortes etiam post terga inventuros quam a frontibus viros : proinde videant, fugientibus hæc, an illa pugnantibus acies rumpenda sit. Ingens post necessitatem pugnandi animus exercitui et vis accessit. Pulsa itaque cum Persarum acies paullatim cederet, matres et uxores eorum obviam occurrunt : orant, in prœlium revertantur. Cunctantibus, sublata veste, obscœna corporis ostendunt, rogantes num in uteros matrum vel uxorum velint refugere? Hac repressi castigatione, in prœlium redeunt : et facta impressione, quos fugiebant, fugere compellunt.* — 72. μάχοντες cod. — 73. Οἰβάρας] οἰαβάρας codex.

67. *Cod. Tur. fol.* 156, 27-32 *r.*

68. *Cod. Tur. fol.* 156, 1 *vso* — 168, 9 *r.* Ad prima verba in margine codicis leguntur hæc : Ὅρα τὰ περὶ Κροῖσον

βασιλέα διὰ τὴν οἰκείαν (1) ἀρετήν. Καὶ οἱ Πέρσαι μεγάλην ἔνησαν πυρὰν Κροίσῳ ὑπό τινα ὑψηλὸν τόπον, ἀφ' οὗ ἔμελλον θεάσασθαι τὰ γινόμενα. Καὶ μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξήλαυνεν ἐκ τῶν βασιλείων, καὶ ἡ δύναμις παρῆν ἅπασα, πολύς τε ὅμιλος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων. Ὀλίγον δ' ὕστερον θεράποντες ἦγον Κροῖσον δεσμώτην, καὶ Λυδῶν δὶς ἑπτά (2). Ὡς δὲ ἐθεάσαντο Λυδοὶ, πάντες οἰμωγῇ καὶ στόνῳ ἀνέκλαυσαν, καὶ ἔπληξαν τὰς κεφαλάς. Τοσοῦτος δ' ἐκ τοῦ ὁμίλου κωκυτὸς ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν μετὰ δακρύων καὶ βοῆς ἐξερράγη, ὁπόσος οὐδὲ ἁλισκομένης τῆς πόλεως. Τότε δή τις ἂν καὶ τὴν τύχην ᾤκτειρε, καὶ Κροῖσον ἐθαύμασε τῆς πρὸς τῶν ἀρχομένων (3) φιλίας. Ὥσπερ γὰρ πατέρα ἑωρακότες, οἱ μὲν τὰς ἐσθῆτας κατερρήγνυντο, οἱ δὲ τὰς κόμας ἔτιλλον· γυναικῶν δὲ ἡγεῖτο πληθὺς μυρία μετὰ κομμοῦ καὶ ὀλολυγῆς. Αὐτὸς δὲ ἄδακρυς προσῄει καὶ σκυθρωπός. Ὁ δὲ Κῦρος, ταῦθ' ὁρῶν γινόμενα, οὐκ ἐκώλυε, βουλόμενος καὶ τοὺς Πέρσας οἶκτόν τινα λαβεῖν αὐτοῦ. Ὡς δὲ προϊὼν κατ' αὐτὸν γίνεται ὁ Κροῖσος, ἐφθέγξατο μεγάλῃ τῇ φωνῇ, δεόμενος τὸν υἱὸν ἀχθῆναί οἱ, ὃς (4) οὐκέτι ἐπεπήρωτο τὴν φωνὴν, ἐξ ὅτου τὸ πρῶτον ἐφθέγξατο· ἦν δὲ καὶ τἄλλα ἔμφρων. Καὶ ὁ Κῦρος ἄγειν ἐκέλευσε τὸν νεανίσκον. Καὶ μετ' οὐ πολὺ ἤγετο ἑπομένων αὐτῷ πολλῶν ἡλίκων. Θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ Κροῖσος οὐκέθ' ὁ αὐτὸς ἦν, ἀλλὰ τότε πρῶτον ἐδάκρυσεν. Ὁ δὲ μετὰ κλαυθμοῦ καὶ βοῆς προσπεσὼν πρὸς τὸν Κροῖσον, « Οἴμοι, πάτερ, ἔφη, ἡ σὴ εὐσέβεια (5). Πότε δ' ἡμῖν οἱ θεοὶ βοηθήσουσιν (6); » Ἀποβλέψας δὲ εἰς τοὺς Πέρσας, « Ἄγεθ', ἱκετεύω, κἀμὲ, ἔφη, καὶ συνεμπρήσατε· κἀγὼ γὰρ ὑμῶν πολέμιος εἰμὶ οὐχ ἧττον ἢ ὁ πατήρ. » Καὶ ὁ Κροῖσος, « Οὐχ ὀρθῶς λέγεις, ἔφη, μόνος γὰρ ἐγὼ τὸν πόλεμον ἐξήνεγκα, ὑμῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Λυδῶν οὐδείς· ἐμὲ χρὴ καὶ τὴν τιμωρίαν ὑποσχεῖν. » Ἐμφυεὶς δὲ τῷ πατρὶ ὁ νεανίσκος οὐκέτ' ἀφίστατο· ἀλλ' ὀδυρόμενος οἴκτου πάντα ἐνέπλησεν (7), ἀφιεὶς (8) καὶ ἑαυτὸν ἄγειν ἐπὶ τὴν πυράν. « Οὐ γὰρ, ἔφη, λελείψομαι τῆς σῆς μοίρας, ὦ πάτερ. Εἰ δὲ νῦν με οὐκ ἐάσουσιν, ἀλλὰ προσδέχου με (9) ταχύ. Τίς ἔτι μοι τοῦ βίου ἐλπίς; ὃς ἐξ ὅτουπερ ἔφυν, ἀεὶ μὲν σοὶ λυπηρὸς ἦν, ἀεὶ δ' ἐμαυτῷ· εὐτυ-

nis virtute, miserabatur. At Persæ Crœso ingentem pyram struxere in convalle supposita editissimo loco, ex quo erant omnia spectaturi. Nec multo post Cyrus ex regia processit cum universo exercitu; aderat etiam maxima turba tum civium, tum peregrinorum. Interjecto dehinc modico tempore, Crœsus cum quattuordecim Lydorum proceribus vinctus a satellitibus adducitur. Quem ubi conspexere Lydi, simul omnes ululatum ac gemitum sustulerunt ac capita percusserunt; tantusque ex omni turba virorum simul ac mulierum cum lacrimis et clamore luctus excitatus est, quantus ne urbe quidem capta fuerat. Ac tum certe aliquis et Crœsi vicem doluisset et subditorum erga eundem benevolentiam obstupuisset. Prorsus enim ac si patrem conspexissent, alius vestem lacerabat, alius crines vellebat. Matronarum quoque præibat turba cum planctu atque ululatu. Ipse Crœsus, oculis siccis, ore ad severitatem composito incedebat. Quæ quum ita fieri cerneret Cyrus, nequaquam vetabat, quippe qui Persas Crœsi miseratione tangi maxime vellet. Postquam Crœsus usque ad Cyri solium pervenit, contentissima voce petere cœpit, ut coram se filius adduceretur. Is, ex quo primum loqui cœperat, expedita erat lingua, ac ceteroqui non mediocri prudentia valebat. Igitur Cyrus juvenem acciri jubet. Qui quum paullo post adfuisset stipatus magno æqualium comitatu, conspicatus filium Crœsus jam non is qui antea erat, tuncque primum in fletum solutus est. At juvenis lacrimabundus in patris amplexum ruens, « Heu, mi pater, inquit, quid pietas profuit tua! Ecquando dii auxilium nobis laturi sunt? » Deinde ad Persas conversus, « Me me, ait, abducite, eodemque rogo concremate, quippe haud minus quam pater vestri hostis sum. » Sed Crœsus, « Abstine, inquit, his verbis; solus enim egomet bellum intuli, ex vobis ac ceteris Lydis nemo; proinde me capite meo pœnam luere par est. » Enimvero adolescens patrem artissime amplexus divelli non poterat, sed flens ac gemens miseratione omnes commovebat, se quoque ipsum duci ad rogum jubens. « Neque enim, aiebat, tuo, pater, fato superstes vivam. Quodsi forte hi nunc me arcebunt, at brevi te subsequar. Quæ enim spes vitæ mihi adhuc superest? qui, ex quo in lucem editus sum, semper tibi ac mihi ipse molestus fui. Ac prosperis quidem rebus

---

τὸν Λυδῶν βασιλέα. Ibidem in summa pagina notata sunt hæc : Ὁ γὰρ Κροῖσος ὅτε στρατεύσειν κατὰ Κύρου ἔμελλεν, ἐρωτήσαντι τὸν Ἀπόλλωνα εἰ τοῦ ἐχθροῦ περιέσται, [ὁ θεὸς] εἶπε · « Κροῖσος Ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταπαύσει. » Τοῦτο ἦν ἄγνωστον, εἴτε τὴν οἰκείαν εἴτε [τὴν] τοῦ ἐχθροῦ. Ὅθεν ἀπατηθεὶς ὁ Κροῖσος, δοκῶν τὴν τοῦ ἀντιδίκου ἀρχὴν καταλύσειν, καταλέλυκε τὴν οἰκείαν ἀρχὴν, ὡς ὅρα κάτωθεν. Ceterum Orellius: « Nicolaus multum discrepat a narratione Herodotea I, 86, omnem inhumanitatis culpam a Cyro in Persas amoliens. Procul dubio et hîc Xanthum Lydum ante oculos habuit Nicolaus; nam Ctesias, multa alioquin prodigiosa narrans, de rogo nihil habet, sed refert Crœsum in custodia tantum asservatum a Cyro, at quum tonitrum fulminaque irruissent, rursum fuisse solutum, tumque Cyrum vix tandem eum missum fecisse. » — 1. οἰκείαν] deest hæc vox in editt. — 2. δὶς ἑπτὰ Λυδῶν] « Ἡρόδοτος Λυδῶν δὶς ἑπτὰ παῖδάς φησι. Καὶ ἴσως τοιαύτη ἦν καὶ παρὰ τῷ Νικολάῳ ἡ γραφή. » Coray. « Sed infra iterum habemus : καὶ σὺν αὐτῷ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν. » Orelli. — 3. τῶν ἀρχομένων] Bremi; πρὸς τοὺς ἀρχομένους codex; παρὰ τῶν ἀρχ. conj. Valesius. — 4. οἱ, ὃς] Vales.; οἵ αν codex. — 5. ἡ σὴ εὐσέβεια] Οὐκ ἔρρωται τὸ χωρίον· ὤφειλε γὰρ κἀνταῦθα, ὡς ἐν τοῖς ἐχομένοις, πειστικῶς εἰπεῖν, Ποῦ ἐστιν ἡ σὴ εὐσέβεια; ἢ Εἰς τί χρήσιμος ἡ σὴ εὐσέβεια; Coray. Orellius proposuit τῆς σῆς εὐσεβείας. Quo nihil opus est, opinor. Assimilanda nostra aliis nominativis, qui in exclamationibus usurpantur. V. Matthiæ Gramm. § 311. — 6. βοηθήσουσιν] Valesius; βοηθήσωσιν cod. — 7. ἐνέπλησεν] ἀνέπλησεν dedit Coray. Inde a verbis ἑαυτὸν ἄγειν incipit folium 157, quod cum fol. 158 in codice transpositum nunc exstat post fol. 164. — 8. ἀφιεὶς] ἐφιεὶς voluit Orellius. — 9. με] Coray; μοι cod.

χοῦντα μὲν ἐκτρεπόμενος ὑπ' αἰδοῦς διὰ τὴν τότε μοι προσοῦσαν ἀφωνίαν τε καὶ λώβην· ἐπεὶ δ' ἠρξάμεθα δυστυχεῖν, τότε πρῶτον φωνὴν ἀφῆκα, καί μ' εἰς τοῦτο μόνον ἤρθρωσαν οἱ θεοὶ, ὅπως ἂν ὀδύρωμαι τὰς ἡμετέρας τύχας.» Ὁ δὲ πατὴρ ἔφη, « Μὴ παντάπασιν, ὦ παῖ, σεαυτὸν ἀπογνῷς, νέος ὢν, καὶ πολλοῦ σοι ἔτι ὄντος τοῦ λοιποῦ βίου, ὅπου γε κἀμοὶ λείπεταί τις ἐλπὶς ὅμως, καὶ οὔπω τὰκ θεοῦ ἀπέγνων. » Ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντι προσῄεσαν πολλαὶ δή τινες θεράπαιναι, κομίζουσαι ἐσθῆτας πολυτελεῖς καὶ ἄλλον παμπληθῆ κόσμον, ὃν ἔπεμψαν συγκατακαησόμενον αἱ τῶν Λυδῶν γυναῖκες. Ὁ δὲ, τὸν υἱὸν ἀσπασάμενος καὶ τοὺς ἐν κύκλῳ Λυδοὺς, ἐπὶ τὴν πυρὰν ᾔει. Καὶ ὁ παῖς, εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας ἀνασχὼν, « Ὦναξ Ἄπολλον καὶ θεοὶ πάντες, εἶπεν, οὕστινας ὁ πατὴρ ἐτίμησεν, ἔλθετε νῦν γε ἡμῖν βοηθοὶ, καὶ μὴ συναπόλλυται (10) Κροίσῳ πᾶσα ἀνθρώπων εὐσέβεια. » Ταῦτα εἰπόντα μόλις ἀπῆγον οἱ φίλοι, βιαζόμενον εἰς τὴν πυρὰν αὑτὸν συνεμβαλεῖν (11). Κροίσου δ' ἐπιβαίνοντος αὐτῇ, ἡ Σίβυλλα ὤφθη ἀπό τινος ὑψηλοῦ χωρίου καταβαίνουσα, ἵνα καὶ αὐτὴ (12) ἴδῃ τὰ γινόμενα. Ταχὺ δὲ θροῦς διῆλθε (13) διὰ τοῦ ὁμίλου, ὅτι ἡ χρησμῳδὸς ἥκει, καὶ ἐν προσδοκίᾳ πάντες ἐγένοντο, εἴ τι πρὸς τὰ παρόντα θειάσειε. Καὶ μετ' οὐ πολὺ ἔντονόν τι φθεγξαμένη βοᾷ·

Ὦ μέλεοι, τί σπεύδεθ' ἃ μὴ θέμις; οὐ γὰρ ἐάσει
Ζεὺς ὕπατος Φοῖβός τε καὶ ὁ κλυτὸς Ἀμφιάραος·
Ἀλλά γ' ἐμῶν ἐπέων πείθεσθ' ἀψευδέσι χρησμοῖς,
Μὴ κακὸν οἶτον ὄλοισθε παρὲκ θεοῦ ἀφραίνοντες (14).

Κῦρος δ' ἀκούσας ἐκέλευσε τὸν χρησμὸν διεξενεγκεῖν (15) τοῖς Πέρσαις, ὡς ἐξευλαβηθεῖεν ἁμαρτάνειν. Οἱ δὲ δι' ὑποψίας γίνονται, ὡς κατεσκευασμένης, ἵνα σώζοιτο Κροῖσος. Ὁ δ' ἤδη ἐπὶ τῆς πυρᾶς καθῆστο, καὶ σὺν αὐτῷ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν· ἐν κύκλῳ δὲ Πέρσαι δᾶδας ἔχοντες ἧπτον. Σιωπῆς δὲ γενομένης, στενάξας μέγα, εἰς τρὶς ἀνακαλεῖται πάλιν (16) Σόλωνα. Καὶ ὁ Κῦρος ἀκούσας ἐδάκρυσεν, ἐννοηθεὶς ὅτι νεμεσητὰ δρᾷ, βιασθεὶς ὑπὸ Περσῶν, βασιλέα οὐδὲν ἐλάττονα αὑτοῦ τὴν τύχην ἐμπιπράς. Συνεκέχυντο δὲ ἤδη καὶ Πέρσαι τὰ μὲν ἐπὶ Κροίσῳ, τὰ δὲ ἐπὶ τῷ σφετέρῳ βασιλεῖ, ὁρῶντες ἀχθόμενον ἐπὶ τούτοις, καὶ ἐκέλευον σώζειν Κροῖσον. Ταχὺ δὲ Κῦρος πέμψας τοὺς ἀμφ' (17) αὑτὸν ἐκέλευσε τὴν πυρὰν σβεννύναι. Ἡ δὲ ἤθετο, καὶ οὐκέθ' οἱόντ' ἦν ἐξημμένην ἐν κύκλῳ προσιέναι τινά. Φασὶ δὴ Κροῖσον, ἐμβλέψαντα εἰς τὸν οὐρανὸν, εὔξασθαι τῷ Ἀπόλλωνι ἀρῆξαί οἱ, ὁπότε καὶ οἱ ἐχθροὶ σώζειν αὐτὸν ἐθέλοντες οὐ δύναιντο. Χειμὼν δ' ἔτυχε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐξ ἠοῦς (18), οὐ μὴν ὑετός γε. Κροίσου δ' εὐξαμένου ζοφερὸς ἐξαίφνης ἀὴρ συνέδραμε νεφούμενος

tuis ob linguæ, quo tunc tenebar, vitium tuum aspectum declinabam; postquam vero afflictæ res nostræ esse cœperunt, tum primum vocem edidi, quasi idcirco solum articulatam loquelam dii mihi commodaverint, ut domesticas calamitates deflere loquendo possem. » At Crœsus, « Noli, inquit, fili, juvenis quum sis et adhuc longum tibi curriculum supersit vitæ, de rebus tuis penitus desperare, quando et mihi nonnihil etiamnum spei reliquum est, neque in deorum numine positam fiduciam prorsus abjeci. » Hæc quum diceret, complures ancillæ superveniunt, vestes pretiosas et plurima omnis generis ornamenta afferentes, quæ Lydorum matronæ congerenda in rogum miserant. Itaque Crœsus filium ac reliquos circumstantes Lydos deosculatus, in pyram ascendit. Sed juvenis regius, manibus in cœlum sublatis, « Rex, ait, Apollo, diique porro omnes, quos pater multum coluit, nunc saltem adeste nobis, nec peribit cum Crœso omnis mortalium pietas. » Hæc fatus vix ab amicis abduci potuit, quum sese in rogum una conjicere niteretur. Interim vero, dum Crœsus in pyram conscendit, ecce derepente Sibylla e sublimi quodam loco progredi ad spectaculum visa est, et statim diffuso per multitudinem rumore, vatem adesse, cuncti exspectatione arrecti erant, num quid super præsenti negotio vaticinaretur. Nec multo post carmine hæc fari cœpit :

O miseri, quæ tanta nefas insania suadet?
Juppiter obstat enim Phœbusque atque Amphiaraus.
Verum desinite et nostris parete libentes
Consiliis, ne vos superûm gravis ira sequatur.

Quæ quum audiisset Cyrus, Persis exponi oraculum jussit, quo a scelere deterrerentur. Sed Persæ ad hoc comparatam fuisse Sibyllam suspicabantur, ut liberaretur Crœsus. Jam ille in pyra cum bis septem Lydis consederat, et circum Persæ tædas gestantes pyram incendebant. Silentibus interea cunctis altum suspirans Crœsus ter Solonem appellare cœpit. Quo Cyrus audito illacrimatus est, quum apud se reputaret, facinus indignum committere se, qui regem nihilo olim inferiorem se ipso coactus a Persis cremaret. Jam vero etiam Persæ conturbari cœperant, quum partim Crœsum respicerent, partim regem suum super his dolentem; ac liberari Crœsum jubebant. Igitur Cyrus, missis e satellitio suo nonnullis, pyram ut restinguerent, imperavit. Sed quum illa arderet, et undique concepto igne nemini locus adeundi esset, tum Crœsus, oculis in cœlum sublatis, Apollinis opem precatus esse dicitur, quando hostes ipsi, qui servare se vellent, minime possent. Forte is dies tempestate a primo solis ortu excitata fœdus erat, absque imbribus tamen. Tum vero, postquam Crœsus Apollinem

— 10. συναπόλλυται] συναπόλοιτο Coray., συναπόληται Orelli. — 11. συμβαλεῖν] sic cod., συμβάλλειν edit. — 12. αὐτὴ] Vales.; καὶ αὐτῇ ἴδῃ τὰ γινομενόμενα (sic) codex. — 13. διῆλθε] sic cod.; ἦλθε editt. — 14. ἀφραίνοντες] Val., ἀφρένοντες cod. — 15. διεξενεγκεῖν] διενεγκεῖν editt. — 16. πάλιν] « Ἴσως ἐγράφετο ἀνακαλεῖται τὸν Σόλωνα, πλὴν εἰ μή τι ἐξερρύη τοῦ χωρίου, πρὸς ὃ συνάπτοιτο τὸ πάλιν. Coray. Scribendum puto πάλιν καὶ πάλιν, vel, quod item in usu est, πάλιν πάλιν. — 17. ἀμφ'] Val.; ἀφ' codex. Mox pro ἐξημμένην Corayus scribi mavult ἐξημμένη. — 18. ἐξ ἠοῦς] scrib. ἐξαίσιος opinatur Coray.

πάντοθεν (19), βρονταί τε γίνονται καὶ ἀστραπαὶ συνεχεῖς· τοσοῦτος δὲ κατερράγη ὑετὸς, ὥστε μὴ μόνον τὴν πυρὰν σϐεσθῆναι, ἀλλὰ (20) καὶ τοὺς ἀνθρώπους μόλις ἀντέχειν. Κροίσῳ μὲν οὖν ταχὺ στέγασμα πορφυροῦν ὑπερέτεινον· τοῖς δὲ ἀνθρώποις τὰ μὲν ὑπὸ ζόφου καὶ λαίλαπος ταραττομένοις, τὰ δὲ ὑπὸ (21) ἀστραπῶν, [καὶ] καταπατουμένοις ὑπὸ τῶν ἵππων, τραχυνομένων πρὸς τὸν ψόφον τῶν βροντῶν, δείματα δαιμόνια ἐνέπιπτε, καὶ οἵ τε τῆς Σιϐύλλης χρησμοὶ τά τε (22) Ζωροάστρου λόγια εἰσῄει. Κροῖσον μὲν οὖν ἐϐόων ἔτι μᾶλλον ἢ πάλαι σώζειν· αὐτοὶ δὲ καταπίπτοντες εἰς γῆν προσεκύνουν, εὐμένειαν παρὰ τοῦ θεοῦ αἰτούμενοι. Φασὶ δέ τινες Θαλῆν, προειδόμενον ἔκ τινων σημείων ὄμϐρον γενησόμενον, καὶ (23) ἀναμένειν τὴν ὥραν ἐκείνην. Τόν γε μὴν Ζωροάστρην (24), Πέρσαι ἀπ' ἐκείνου διεῖπαν, μήτε νεκροὺς καίειν, μήτ' ἄλλως μιαίνειν πῦρ, καὶ πάλαι τοῦτο καθεστὼς τὸ νόμιμον τότε βεϐαιωσάμενοι. Κῦρος δ' εἰς τὰ βασίλεια Κροῖσον ἄγων παρεκάλει τε καὶ ἐφιλοφρονεῖτο, πειθόμενος εἶναι θεοσεϐέστατον· ἐκέλευέ τε, εἴ τι βούλεταί οἱ γενέσθαι, μὴ ὀκνεῖν, ἀλλ' αἰτεῖσθαι. Ὁ δὲ εἶπεν· « Ὦ δέσποτα, ἐπεί μέ σοι θεοὶ ἔδοσαν, σύ τε χρηστὰ ἐπαγγέλλεις, αἰτοῦμαί σε δοῦναί μοι πέμψαι Πυθοῖδε (25) τὰς πέδας τάσδε, καὶ τὸν θεὸν ἐρέσθαι, τί παθὼν ἐξηπάτα με τοῖς χρησμοῖς ἐπάρας στρατεύειν ἐπὶ σὲ ὡς περιεσόμενον; ἐξ ὅτου αὐτῷ τάδε ἀκροθίνια πέμπω (δείξας τὰς πέδας)· καὶ τί δήποτε ἀμνημονοῦσι χάριτος οἱ τῶν Ἑλλήνων θεοί. » Κῦρος δὲ γελάσας καὶ τάδε ἔφη δώσειν, καὶ ἄλλων οὐκ ἀτυχήσειν αὐτὸν μειζόνων. Κῦρος δὲ ὀλίγου χρόνου φίλον ἐπεποίητο Κροῖσον, ἐξιών τε ἐκ Σάρδεων ἀπέδωκε παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ σὺν αὐτῷ ἐπήγετο (26). Φασὶ δέ τινες καὶ ἐπιτρέψαι ἂν αὐτῷ τὴν πόλιν, εἰ μὴ ᾤετο νεωτεριεῖν.

comprecatus est, repente dispersæ nubes conjungi atque obnubilare cœlum cœpere; tonitrua etiam strepere et fulgura micare crebra, tantusque subito imbor effusus est, ut non modo pyram restinxerit, verum etiam spectatores pæne afflixerit. Ceterum ipsi quidem Crœso brevi purpureum pallium arcendo imbri prætensum est: Persas vero, partim tenebris ac turbine, partim fulgurum crebritate conturbatos, conculcatos præterea ab equis, quos strepitus tonitruum efferaverat, religio ac metus divûm incessit: Sibyllæ quoque vaticinia ac Zoroastris oracula in mentem veniebant. Itaque clamitabant, multo, quam antea, contentius, ut Crœsus servaretur. Ipsi in terram proni pacem deorum supplices poscebant. Sunt qui dicant, Thaletem, quum ex quibusdam signis imbrem tum futurum prævidisset, monuisse Crœsum, bono animo ut esset, eamque horam exspectaret. At Persæ exinde sanxerunt juxta præcepta Zoroastris, ne cadavra cremare neque ignem contaminare posthac liceret, quod quum apud eos ex veteri instituto olim obtinuisset, tum magis confirmaverunt. Post hæc Cyrus introductum in regiam Crœsum consolari ac benigne alloqui cœpit, ratus virum diis carissimum esse, hortatusque est, ut, si quid vellet, poscere ne dubitaret. Tum Crœsus, « Quandoquidem, inquit, domine, dii me ditioni tuæ subjecere, ac tu præcipuam humanitatem mihi ostentas, permitte, quæso, hasce ut compedes mittam Delphos Apollinem rogaturus, quid caussæ fuerit, cur me oraculis suis circumventum hortaretur ad bellum tibi inferendum, tanquam victor rediturus essem, cujus belli has ei primitias mitto (compedes, inquam); rogaturus præterea, num Græcorum dii officii ac gratiæ immemores sint. » His auditis, in risum solutus Cyrus, et hæc et alia quoque potiora concessurum se spopondit: ac brevi Crœsum in amicitiam recepit, Postremo Sardibus digrediens filios uxoresque ei restituit, eumque secum abduxit. Nonnulli etiam aiunt, Cyrum præfecturam Sardium traditurum fuisse Crœso, nisi veritus esset, ne Lydi res novas concitarent.

69.

Exc. De virt.: Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι περὶ ταῦτα ἦσαν,

69.

Interea Faustulus ad Amulium abducitur. Veritus enim ne

— 19. νεφούμενος πάντοθεν] συνέδραμεν ἐνεφούμενος οὐ πάντοθεν cod. Negationem ejecit Coray. νεφούμενος dedit Valesius. — 20. ἀλλὰ] vocem supplevit Valesius. — 21. ὑπὸ ἀστρ.] ὑπὸ τῶν ἀστρ. editt. contra cod. auctoritatem. Mox v. καὶ supplevit Coray. — 22. τά τε] sic cod.; καὶ τὰ editt. — 23. καὶ] aut exciderunt nonnulla, aut pro καὶ fuit κελεῦσαι, monente Orellio. — 24. τόν γε μὴν Ζωρ.] « Deest hic verbum aliquod, puto αἰδούμενοι aut quid simile, nisi legas τῷ γε μὴν Ζωροάστρῃ ἑπόμενοι. » Valesius. « Valesii conjecturam probat Coray. Grotius vertens *Zoroastris vero dictum illud ex hoc Persæ celebrare cœperunt*, legisse videtur τό γε μὴν Ζωροάστρου Π., quomodo et Bremius legendum judicat. » Orelli. Nihil novandum puto. Verte: *Quod Zoroastrem attinet.* De hoc genus accusativis absolutis, quos vulgo dicunt, vide quos laudat Matthiæ Gr. p. 789 et Schœmannus ad Isæum p. 331 — 25. Πυθοῖδε] sic cod.; Πυθῶδε editt. — 26. ἐπήγετο] Coray., ἀπήγετο codex.

69. *Cod. Tur. fol.* 158, 9 *r.* — 159, 14 *r.* « Hæc cuncta (sc. fr. 69 et 70) ad verbum transcripta sunt ex Dionysio Halicarnassense (I, 82 sqq. et II, 32 sq.), ex quo quædam etiam hic emendavimus. Mirum vero est, Nicolaum nostrum adeo securum fuisse, ut ex auctore et quidem æquali integras paginas furatus sit; sed omnino qui historiam universalem scribebat, multos scriptores compilare necesse habuit. Ejus generis sunt, quæ supra ex Ctesia descripta esse ostendimus. Ex Xantho etiam Lydo multa eundem accepisse, docent Stephani reliquiæ. Nimirum properabat Nicolaus, ut historiam suam Herodi regi amico et ejus cognitionis studioso detexeret. Porro ex hoc furto satis colligitur, Damascenum posteriorem esse Dionysio Halicarnassense. » Valesius. « Corayus Nicolaum a plagii crimine vindicans suspicatur, insigne hoc Dionysii Halicarnassei fragmentum a librariis nescientibus, cujus id auctoris esset, inter Nicolai excerpta fuisse intrusum, quum minime verosimile sit, Nicolaum alias decori observantissimum, et historiæ scriptorem nihilo deteriorem ipso Dionysio, tantæ fuisse impudentiæ, ut scriptoris coætanei opus ad verbum exscriberet pro suo venditans, idque dedicans Herodi, qui facillime potuisset fraudem detegere, usus quippe amicitia Agrippæ aliorumque Augusteæ familiæ principum, quibus historia Dionysii, Romæ quippe versati et historicis æque ac rhetoricis, quos Romæ edide-

ὁ Φαυστύλος ἀπάγεται πρὸς Ἀμόλιον (1). Δεδοικὼς γὰρ μὴ οὐ πιστὰ δόξῃ τῷ Νομέτορι λέγειν ὁ Φαυστύλος, ἄνευ σημείων ἐμφανῶν μεγάλου πράγματος μηνυτὴς γενόμενος, τὸ γνώρισμα τῆς ἐκθέσεως τῶν βρεφῶν, τὴν σκάφην ἀναλαβὼν, ὀλίγον (2) ὕστερον ἐδίωκεν εἰς τὴν πόλιν. Διερχόμενον δ' αὐτὸν τὰς πύλας ταραχωδῶς πάνυ, καὶ περὶ πολλοῦ ποιούμενον μηδενὶ ποιῆσαι καταφανὲς τὸ φερόμενον (3), τῶν φυλάκων τις καταμαθὼν (ἦν δὲ πολεμίων ἐφόδου δέος, καὶ τὰς πύλας οἱ μάλιστα πεπιστευμένοι παρὰ τοῦ βασιλέως ἐφρούρουν), συλλαμβάνει δὴ (4), καὶ τὸ κρυπτὸν ὅ τι δήποτ' ἦν καταμαθεῖν ἀξιῶν ἀποκαλύπτει βίᾳ τὴν περιβολήν. Ὡς δὲ τὴν σκάφην ἐθεάσατο, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔμαθεν ἀπορούμενον, ἠξίου λέγειν, τίς ἡ ταραχὴ, καὶ τί τὸ βούλημα τοῦ μὴ φανερῶς εἰσφέρειν (5) σκεῦος, οὐδὲν (6) δεόμενον ἀπορρήτου φορᾶς. Ἐν δὲ τούτῳ πλείους τῶν φυλάκων συνέρρεον· καί τις αὐτῶν γνωρίζει τὴν σκάφην, αὐτὸς ἐν ἐκείνῃ τὰ παιδία κομίσας (7) ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ φράζει πρὸς τοὺς παρόντας. Οἱ δὲ συλλαβόντες τὸν Φαυστύλον (8) ἄγουσιν ἐπ' αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ διηγοῦνται τὰ γενόμενα. Ἀμόλιος δὲ, ἀπειλῇ βασάνων καταπληξάμενος τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ λέξει τὰς (9) ἀληθείας ἑκὼν, πρῶτον μὲν, εἰ ζῶσιν οἱ παῖδες, ἤρετο (10)· ὡς δὲ ταῦτ' ἔμαθε, τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ὅστις ὁ τρόπος ἐγένετο. Διηγησαμένου δὲ αὐτοῦ πάντα ὡς ἐπράχθη, « Ἄγε δὴ, φησὶν ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ταῦτα ἀληθεύσας ἔχεις, φράσον, ὅπου νῦν ἂν (11) εὑρεθεῖεν· οὐ γὰρ ἔτι δίκαιοί εἰσιν ἐν βουκόλοις καὶ ἀδόξῳ βίῳ ζῆν, ἔμοιγε ὄντες συγγενεῖς, ἄλλως τε καὶ θεῶν προνοίᾳ σωζόμενοι. » Φαυστύλος δὲ τῆς ἀλόγου πρᾳότητος ὑποψίᾳ κινηθεὶς, μὴ φρονεῖν αὐτὸν ὅμοια τοῖς λόγοις, ἀποκρίνεται ὧδε· « Οἱ μὲν παῖδές εἰσιν ἐν τοῖς ὄρεσι βουκολοῦντες, ὅσπερ ἐκείνων βίος, ἐγὼ δ' ἐπέμφθην παρ' αὐτῶν τῇ μητρὶ δηλώσων, ἐν αἷς εἰσὶ τύχαις. Ταύτην δὲ παρὰ σοὶ φυλάττεσθαι ἀκούων, δεήσεσθαι τῆς σῆς θυγατρὸς ἔμελλον, ἵνα με πρὸς αὐτὴν ἀγάγοι. Τὴν δὲ σκάφην ἔφερον, ἵν' ἔχω δεικνύναι τεκμήριον ἐμφανὲς ἅμα τοῖς λόγοις. Νῦν οὖν ἐπειδὴ δέδοκταί σοι (12) τοὺς νεανίσκους δεῦρο κομίσαι, χαίρω τε, καὶ πέμψον οὕστινας βούλει σὺν ἐμοί. Δείξω μὲν (13) οὖν τοῖς ἐλθοῦσι τοὺς παῖδας, φράσουσι δ' αὐτοῖς

absque certissimis signis in tantæ rei indicio fides sua apud Numitorem laboraret, argumentum facti alveum ipsum, in quo expositi erant pueri, secum sumens mox ad urbem contendit. Eum portas trepide transeuntem, et quod ferebat studiose occultantem, unus custodum quum animadvertisset (erat enim suspicio belli et portæ per fidelissimos regi servabantur) comprehendit, et, quidnam tantopere occultaret, scire cupiens, amiculum ei per vim detraxit, conspectoque alveo, postquam hominem turbatum hærere sensit, quæ perturbationis causa esset, dicere jubet, quove consilio alveum, quem palam ferre liceat, sollicite absconderet. Interim plures custodes confluere, quorum unus alveum agnoscit, quippe quo ipsemet pueros ad fluvium deportasset, remque iis, qui aderant, indicat. Ita correptus Faustulus ad regem perducitur. Amulius perterrefactum hominem tormentorum metu, ni veritatem sponte aperiret, primum quidem interrogavit, viverentne pueri; quo comperto, amplius percontatur, quonam modo incolumes evasissent. Edoctusque omnia, prout gesta erant, « Age, inquit, quandoquidem vera hactenus es locutus, dic, ubinam inveniri modo possint; neque enim æquum fuerit, eos inter bubulcos ignobilem vitam agere, quum et mihi genere conjunctissimi sint, et deorum insuper providentia servati. » Ibi Faustulus ex nova et insolita regis mansuetudine suspicatus, aliud regem verbis præ se ferre, aliud in animo habere, in hunc modum respondit: « Juvenes quidem in montibus armenta pascunt, quæ illorum vitæ ratio est; me vero ad matrem suam miserunt, nuntiatum, quo in statu eorum res sint. Quam quum apud te in custodia detineri audiissem, filiam tuam rogare statueram, me ut ad illam duceret. Alveum vero mecum ideo attuli, ut orationem meam illustri hoc signo confirmare possem. Nunc vero, quando tibi visum est juvenes huc accersere, vehementer lætor. Proinde si quos ex tuis mittere mecum volueris, ego illis juvenes indicabo, quibus mandata tua exponant. »

rat, libris tum temporis celebratissimi, ignota esse non poterat. Cui viro doctissimo equidem prorsus assentior. ORELLIUS. Atqui hæc longe petita. Verum haud dubie vidit Valesius. Ac quidni statuamus Nicolaum in antecedentibus laudasse auctorem suum, atque in congerendis historiis exemplum secutum esse Alexandri Polyhistoris, ipsissima auctorum suorum verba reddere soliti. Fieri quidem potuit, ut in codice folium aliquod suo loco motum ex Dionysii fragmentis in fragmenta Nicolai transmigraverit, idque exemplo codicis Escorialensis comprobari possit; sed ne tale quid nostro loco factum esse statuamus, eo impedimur, quod fragmento 70 suscripta leguntur : τέλος τοῦ ἑβδόμου λόγου Νικολάου. Ζήτει τὰ λείποντα etc. — Ceterum græca nostra multis locis melius habent quam vulgatus Dionysii textus in editione Reiskiana, ubi horum Excerptorum ne mentio quidem fit. Codex noster in plerisque consentit cum optimo codice Vaticano, quem mirum in modum editores neglexerunt. — 1. Ἀμόλιον] Αἰμύλιον codex h. l., sed ceteris locis Ἀμόλιον, ut in Dion. cod. Vat. Pro Νομέτωρ in Dionys. editt. semper Νουμίτωρ. — 2. ὀλίγον] ὀλίγου editt. Dion.; cum nostro facit cod. Vat., ut fere semper. Quod in singulis quibusque monere tædet. — 3. φερόμενον] λεγόμενον cod. et Dionys.; mutavit Gelenius. — 4. δὴ] τε Dionys. — 5. εἰσφέρειν] sic etiam cod. Vatic.; ἐκφέρειν editt. Dion. — 6. οὐδὲν] vox e Dionysio suppleta. — 7. κομίσας] e Dion.; γνωρίσας codex. — 8. Φαυστύλου] φαιστύλον cod. — 9. τὰς] Dion.; τῆς codex. Pro λέξει in editt. Dion. λέξῃ; cod. Vat. λέξοι. — 10. ἤρετο] Dion., εἴρετο cod. Deinde Dionysii editt. : ὡς δὲ τοῦτ' ἔμαθεν, ὅστις αὐτοῖς ὁ τρόπος τῆς σ. ἐγένετο, διηγησαμένου αὐτοῦ π. ὡς ἐπράχθη, ἄγε δὴ, φησὶν, κτλ. Cum nostro facit cod. Vat. — 11. νῦν ἂν] ἂν νῦν Dion. — 12. ἐπειδὴ δέδοκταί σοι] Dionys.; ἐπεὶ δέδοχται τοὺς ν. codex. — 13. δείξω μὲν] Dion., δείξομεν cod. Deinde post τοὺς παῖδας in editt. legitur ἐγὼ,

ἐκεῖνοι τὰ παρὰ σοῦ. » Ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἔλεγεν, ἀναβολὴν εὑρέσθαι βουλόμενος τοῖς παισὶ τοῦ θανάτου, καὶ ἅμα αὐτὸς ἀποδράσεσθαι (14) τοὺς ἄγοντας, ἐπειδὰν ἐν τοῖς ὄρεσι γένηται, ἐλπίσας. Ἀμόλιος δὲ τοῖς πιστοτάτοις τῶν φίλων (15) ἐπιστείλας κρύφα, οὓς ἂν ὁ συφορβὸς (16) αὐτοῖς δείξῃ, συλλαβόντας ὡς αὐτὸν ἄγειν, ἀποστέλλει διὰ ταχέων. Ταῦτα δὲ (17) διαπραξάμενος αὐτίκα γνώμην ἐποιεῖτο, καλέσας τὸν ἀδελφὸν ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ ἔχειν, ἕως ἂν εὖ θῆται (18) τὰ παρόντα, καὶ αὐτὸν ὡς ἐπ' ἄλλῳ δή τινι ἐκάλει. Ὁ δὲ ἀποσταλεὶς ἄγγελος, εὐνοίᾳ τε τοῦ κινδυνεύοντος, καὶ ἐλέῳ τῆς τύχης, ἐπιστρέψας κατήγορος γίνεται Νομέτορι τῆς Ἀμολίου γνώμης. Ὁ δὲ, τοῖς παισὶ δηλώσας τὸν κατειληφότα κίνδυνον αὐτοὺς καὶ παρακελευσάμενος ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι, παρῆν ἄγων ὡπλισμένους ἐπὶ τὰ βασίλεια, τῶν τε ἄλλων πελατῶν καὶ ἑταίρων, καὶ θεραπείας πιστῆς χεῖρα οὐκ ὀλίγην. Ἧκον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν συνελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἐκλιπόντες τὴν ἀγορὰν, ἔχοντες ὑπὸ ταῖς περιβολαῖς (19) ξίφη κεκρυμμένα, στῖφος καρτερόν. Βιασάμενοι δὲ τὴν εἴσοδον ἀθρόᾳ ὁρμῇ πάντες, οὐ πολλοῖς ὁπλίταις φρουρουμένην, ἀποσφάττουσιν εὐπετῶς Ἀμόλιον, καὶ μετὰ τοῦτο τὴν ἄκραν καταλαμβάνουσι (20). Ταῦτα μὲν οὖν (21) εἴρηται τοῖς περὶ Φάβιον· ἕτεροι δὲ οὐδὲν τῶν μυθωδεστέρων ἀξιοῦντες ἱστορικῇ γραφῇ προσήκειν, τήν γε ἀπόθεσιν τὴν τῶν βρεφῶν οὐχ, ὡς ἐκελεύσθη (22) τοῖς ὑπηρέταις, γενομένην, ἀπίθανον εἶναί φασι· καὶ τῆς λυκαίνης τὸ τιθασὸν (23), ἣ τοὺς μαστοὺς ἐπεῖχε τοῖς παιδίοις, ὡς δραματικῆς μεστὸν ἀτοπίας διασύρουσιν. Ἀντιδιαλλαττόμενοι δὲ πρὸς ταῦτα λέγουσιν, ὡς ὁ Νομέτωρ, ἐπειδὴ τὴν Ἰλουίαν (24) ἔγνω κύουσαν, ἕτερα παρασκευασάμενος παιδία νεογνὰ, διηλλάξατο τεκούσης αὐτῆς τὰ βρέφη, καὶ τὰ μὲν ὀθνεῖα δέδωκε τοῖς φυλάττουσι τὰς ὠδῖνας ἀποφέρειν (25), εἴτε χρημάτων τὸ πιστὸν τῆς χρείας αὐτῶν (26) πριάμενος, εἴτε διὰ γυναικῶν τὴν ὑπαλλαγὴν ποιησάμενος (27)· καὶ αὐτὰ λαβὼν ὁ Ἀμόλιος ὅτῳ δὴ τρόπῳ ἀναιρεῖ (28), τὰ δὲ ἐκ τῆς Ἰλουίας γενόμενα περὶ παντὸς ποιούμενος ὁ μητροπάτωρ διασώζεσθαι, δίδωσι τῷ Φαυστύλῳ.

70.

Exc. De virt. : Ὅτι τοῦ Ῥωμύλου, πληθυσμοῦ ἕνεκεν ἀνδρῶν, ἁρπαγὴν ποιησαμένου τῶν παρθένων, ὡς διεβοήθη τὰ περὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν παρθένων καὶ τὰ περὶ τοὺς γάμους εἰς τὰς πλησιοχώρους πόλεις, αἱ μὲν αὐτὸ τὸ πραχθὲν πρὸς ὀργὴν (1) ἐλάμβανον, αἱ δὲ ἀφ' ἧς ἐπράχθη διαθέσεως, καὶ εἰς ὃ τέλος (2) ἐχώρησεν,

Hæc ille eo consilio aiebat, ut cædem juvenum mora ac dilatione averteret; simul sperans, se ex manibus eorum, a quibus duceretur, facile in montibus fuga dilapsurum. Sed Amulius satellitum fidissimos mittit cum occultis mandatis, ut a subulco demonstratos quam primum ad se pertrahant. Quibus ita constitutis, illico accitum fratrem in libera custodia detinere statuit, donec cuncta pro arbitrio suo composuisset. Confestim, nescio quo prætextu, illum evocat. At nuntius, ut qui periclitanti bene vellet, ac vicem illius miseraretur, mutato consilio, Amulii propositum Numitori aperit. Qui mox, præsenti periculo adolescentibus indicato, jussisque forti animo esse, cum clientum amicorumque et famulorum haud exigua manu armis instructa in regiam contendit. Sed et rusticorum, qui ex agris in urbem convenerant, multitudo valida relicto foro advolat, gladios sub veste tegens. Itaque omnes uno impetu, oppressis in aditu custodibus, qui pauci pro regia excubabant, Amulium facile obtruncant, arcemque occupant. Sic quidem Fabius rem narrat. Alii vero, qui fabulas ab historia longe submovendas existimant, negant verisimile esse, infantes, secus quam jussum sit, a ministris expositos; ad hæc mitem lupam ubera præbentem pueris tanquam rem fabularum figmentis simillimam explodunt, institutaque in diversum narratione aiunt : Numitorem, quum Iliam prægnantem deprehendisset, alios recens natos infantes ad id comparatos germanorum loco subjecisse post Iliæ partum; hos a parturientis custodibus fuisse asportatos, sive illi fidem venalem habuerint, sive muliebri astu circumventi sint; eosque ab Amulio qualicumque ratione necatos fuisse; natos vero ex Ilia cura ac sollicitudine materni avi, qui eos omni ope servatos vellet, traditos esse Faustulo alendos.

70.

Postquam Romulus propter virorum multitudinem virgines rapuerat atque de ea re et de nuptiis virginum per finitimas urbes fama divulgata est, alii graviter eo facto commoveri, alii et consilium raptorum et exitum rei reputantes moderatius ferre. Res tandem in bellum multi-

quod cum nostro om. cod. Vat. — 14. ἀποδράσεσθαι] ἀποδράσαι editt. Dion. — 15. φίλων] ὁπλοφόρων Dion., quod præstat. — 16. συφορβὸς] Dion. συοφορβὸς cod. — 17. δὲ] supplevi e Dion. — 18. εὖ θῆται] Dion., ὤφθηται cod. — 19. περιβολαῖς] ἑαυτῶν addunt editt. Dion. In Vaticano quoque cod. vox deest. — 20. καταλαμβάνουσι] καταλαμβάνονται Dion. — 21. μὲν οὖν] hæc addidi e Dionysio ubi sic : Ταῦτα μὲν οὖν τοῖς περὶ τὸν Φάβιον (περὶ Φ. Vat.) εἴρηται. — 22. ἐκελεύσθη] ἐκελεύθη editt. Dion. — 23. τιθασὸν] cod.; τιθασσὸν Dion. — 24. Ἰλουίαν] Ἰλίαν Dionys. — 25. ὀθνεῖα τοῖς φ. τὰς ὠ. ἔδωκεν ἀποφέρειν editt. Dion. Cum nostro facit Vatic., nisi quod pro ἀποφέρειν male habet ἐπιφέρειν. — 26. τῆς χρ. αὐτῶν] αὐτῶν τῆς χρ. Dion. — 27. ποιησάμενος] μηχανησάμενος Dion. — 28. ἀναιρεῖ] Dion., ἀναιρεῖται codex.

70. *Cod. Tur. fol.* 159, 14 *r.* — 159, 32 *vso.* Hæc transcripta e Dionysii A. R. II, 32 sq. — 1. πρὸς ὀργὴν] δι' ὀργῆς editt. Dion. Cum nostro facit Vatican. — 2. εἰς ὃ τέλος] sic etiam Vatic. Vulgo εἰς τέλος, perperam.

ἀναλογιζόμεναι, μετρίως αὐτὸ ἔφερον. Κατέσκηψε δ' οὖν ἀνὰ χρόνον εἰς πολέμους, τοὺς μὲν ἄλλους εὐπετεῖς, ἕνα δὲ τὸν πρὸς Σαβίνους μέγαν καὶ χαλεπόν. Οἷς ἅπασι τέλος ἐπηκολούθησεν εὐτυχὲς (3), ὥσπερ αὐτῷ τὰ μαντεύματα προεθέσπισε, πρὶν ἐπιχειρῆσαι τῷ ἔργῳ, πόνους μὲν καὶ κινδύνους μεγάλους προσημαίνοντα, τὰς δὲ τελευτὰς αὐτῷ (4) ἔσεσθαι καλάς. Ἦσαν δὲ (5) αἱ πρῶται πόλεις ἄρξασαι τοῦ πολέμου Καινίνη καὶ ἄλλαι (6), πρόφασιν μὲν ποιούμεναι τὴν ἁρπαγὴν τῶν παρθένων, καὶ τὸ [μὴ] (7) λαβεῖν ὑπὲρ αὐτῶν δίκας· ὡς δὲ τἀληθὲς εἶχεν, ἀχθόμεναι (8) τῇ κτίσει τε καὶ αὐξήσει τῆς Ῥώμης, δι' ὀλίγου πολλῇ γενομένῃ, καὶ οὐκ ἀξιοῦσαι περιιδεῖν κοινὸν ἐπὶ τοῖς περιοίκοις ἅπασι κακὸν φυόμενον. Τέως μὲν οὖν πρὸς τὸ Σαβίνων ἔθνος ἀποστέλλουσαι πρέσβεις, ἐκείνους ἠξίουν τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πολέμου παραλαβεῖν, ἰσχύν τε μεγίστην ἔχοντας (9) καὶ χρήμασι πλείοσι δυναμένους, ἄρχειν τε ἀξιοῦντας τῶν πλησιοχώρων, καὶ οὐκ ἐλάχιστα περιυβρισμένους (10) τῶν ἄλλων· τῶν γὰρ ἡρπασμένων αἱ πλείους ἦσαν ἐκείνων. Ἐπεὶ δ' (11) οὐδὲν ἐπέραινον, ἀντικαθισταμένων αὐταῖς τῶν παρὰ τοῦ Ῥωμύλου πρεσβειῶν καὶ θεραπευουσῶν λόγοις τε καὶ ἔργοις τὸ ἔθνος, ἀχθόμεναι τῇ τριβῇ τοῦ χρόνου, μελλόντων ἀεὶ τῶν Σαβίνων καὶ ἀναβαλλομένων εἰς χρόνους μακροὺς τὴν περὶ τοῦ πολέμου βουλήν, αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς ἔγνωσαν τοῖς Ῥωμαίοις πολεμεῖν, ἀποχρῆν οἰόμεναι τὴν δύναμιν τὴν οἰκείαν (12), εἰ καθ' ἓν αἱ τρεῖς γένοιντο, μίαν αἱρῆσαι πόλιν οὐ μεγάλην. Ἐβουλεύσαντο μὲν ταῦτα, συνελθεῖν δ' οὐκ ἔφθασαν (13) εἰς ἓν ἅπασαι στρατόπεδον, προεξαναστάντων προχειρότερον τῶν ἐκ τῆς Καινίνης (14), οἵπερ καὶ μάλιστα ἐδόκουν τὸν πόλεμον ἐνάγειν. Ἐξεστρατευμένων (15) δὲ τούτων καὶ δῃούντων τὴν ὅμορον, ἐξαγαγὼν τὴν δύναμιν ὁ Ῥωμύλος (16), ἀφυλάκτοις οὖσιν ἔτι τοῖς πολεμίοις ἀπροσδοκήτως ἐπιτίθεται καὶ τοῦ τε χάρακος (17) αὐτῶν ἀρτίως ἱδρυμένου γίνεται κύριος, τοῖς τε φεύγουσιν εἰς τὴν πόλιν ἐκ ποδὸς ἑπόμενος, οὐδέπω τῶν ἔνδον πεπυσμένων τὴν περὶ τοὺς σφετέρους συμφοράν, τεῖχός τε ἀφύλακτον εὑρὼν καὶ πύλας ἀκλείστους, αἱρεῖ τὴν πόλιν ἐξ ἐφόδου, καὶ τὸν βασιλέα τῶν Καινινιτῶν (18), ὑπαντήσαντα σὺν καρτερᾷ χειρί, μαχόμενος (19) αὐτοχειρίᾳ κτείνει, καὶ τὰ ὅπλα ἀφαιρεῖται. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἁλούσης τῆς πόλεως, τὰ ὅπλα παραδοῦναι τοὺς ἁλόντας κελεύσας, καὶ παῖδας εἰς ὁμηρείαν οὓς ἐβούλετο λαβών, ἐπὶ τοὺς λοιποὺς (20) ἐχώρει. Γενόμενος (21) δὲ καὶ τῆς ἐκείνων δυνάμεως, ἐσκεδασμένης ἔτι κατὰ τὰς προνομάς, τῇ παρ' ἐλπίδας

plex erupit, prægravante inter cetera Sabino. Quorum omnium felix exitus fuit, ut ei, antequam raptum virginum inchoasset, oraculis prædictum fuerat, laboris quidem ac discriminum plurimum, ceterum prosperos eventus fore. Primæ omnium bellum ei intulerunt Cænina, aliæque (*Antemna et Crustumerium*) prætexentes quidem ultionem virginum raptarum, sed revera ægre ferentes, conditam urbem brevi temporis spatio adeo increvisse, nec connivendum esse ratæ, finitimorum dum communi damno surgeret. Itaque principio quidem legationibus ad Sabinos missis petierant, ut ductu auspicioque illorum bellum gereretur; quippe qui viribus atque opibus præpollerent, imperiumque in vicinos ad se pertinere contenderent, nec minus, quam ceteri, injuriam passi essent: certe enim raptarum virginum maxima pars e Sabinis erat. Sed quum nihil proficerent, obsistentibus legatis Romuli, et gentis favorem verbis factisque exambientibus, pertæsi morarum, Sabinis consilium de suscipiendo bello in dies protrahentibus, decreverunt ipsi suis opibus bellum gerere; satis superque sibi virium esse arbitrati, collatis in unum trium civitatum copiis, ad unam haud maximam urbem expugnandam. Sed quo minus in una omnes castra convenirent, uti decreverant, Cæninensium fecit præpropera eruptio; qui belli inferendi præcipui auctores erant. Hos a sedibus suis excitos ac Romani terminos agri populantes, Romulus repente infestis signis invectus adhuc imparatos aggreditur, et vallo vixdum munito vi potitur, fugientiumque tergo inhærens, priusquam oppidani de suorum clade rescivissent, incustodita mœnia ac portas patentes nactus, urbem primo impetu capit, regem ipsum cum valido juvenum globo occurrentem sua manu obtruncat spoliatque. Cænina hoc modo capta, armis ademptis sumptisque pro arbitrio suo obsidibus in reliquos movit. Sed et horum copias in abigendis prædis adhuc disper-

— 3. εὐτυχὲς] sic et Vat., ἀγαθὸν vgo. — 4. αὐτῷ] αὐτῶν Dion. — 5. ἦσαν δὲ αἱ] Dionys.; ἦσαν δὲ καὶ αἱ codex. Mox Dionysius τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου. Dein pro Καινίνη codex: Κησίνη. — 6. καὶ ἄλλαι] καὶ Ἄντεμνα καὶ Κρουστουμερία (sic), Dionys. — 7. μὴ] om. Dion. — 8. ἀχθόμεναι] Hæc vox post γενομένῃ legitur ap. Dion. — 9. ἔχοντας.. δυναμένους, ἄρχειν] Dionys.; ἔχουσαι... δυναμέναις, ἀρχὴν cod. — 10. περιυβρ.] περιυβρισμένας cod.; τῶν ἄλλ. περιυβρισμένους Dion. — 11. ἐπεὶ δ'] ἐπειδὴ δ' Dion. — 12. τὴν δυν. τὴν οἰκ.] τὴν οἰκ. δυν. codex. Deinde pro καθ' ἓν αἱ τρεῖς codex habet: καθ' ἕνα τρεῖς. — 13. ἔφθασαν] ὤφθησαν editt. Dion.; ἔφθησαν cod. Vat. — 14. Καινίνης] κενίνης cod. — 15. ἐνάγειν. ἐξεστρατ.] Dion.; ἐξάγειν. ἐκστρατευομένων cod. — 16. ἐξαγαγὼν... Ῥωμύλος] e Dionysio suppleta. — 17. τοῦ τε χάρακος] τούς τε χάρακας cod. — 18. Καινινιτῶν] καινιτῶν cod. — 19. μαχόμενος] μαχόμενον cod — 20. λοιποὺς] Ἀντεμνιάτας Dionys. — 21. γενόμενος] γενομένης cod.

ἐφόδῳ, καθάπερ καὶ τῆς προτέρας, ἐγκρατής, καὶ τὰ αὐτὰ τοὺς ἁλόντας διαθείς, ἀπῆγεν ἐπ' οἴκου τὴν δύναμιν, ἄγων σκῦλά τε ἀπὸ τῶν ἀποίκων (22) κατὰ τὴν μάχην, καὶ ἀκροθίνια λαφύρων θεοῖς (23).

sas nec opinantes adortus fudit ac fugavit, eodemque modo usus victoria, exercitum domum reduxit, detracta hostibus spolia ac votivas manubiarum primitias præferens.

Τέλος τοῦ ἑβδόμου λόγου τῆς Νικολάου Ἱστορίας. Ζήτει τὰ λείποντα περὶ Ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Finis libri septimi Historiarum Nicolai Damasceni. Quære quæ desiderantur de rebus Græcorum.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛ. ΤΟΥ ΙΗ' (Η'?).

E LIBRO XVIII (VIII).

71.

Constant. Porphyr. De them. I, 3 : Τὸ δὲ νῦν καλούμενον Θρακήσιον θέμα πάλαι μὲν καὶ κατ' ἀρχὰς Ἀσία μικρὰ ὠνομάζετο... Θρακήσιοι δὲ ἐπεκλήθησαν ἀπὸ τῆς τοιαύτης αἰτίας. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἀλυάττου τοῦ τῶν Λυδῶν βασιλέως, ἀνήρ τις μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ἐκ Μυσίας τῆς τῶν Θρακῶν χώρας ὁρμώμενος, ἧς καὶ Ὅμηρος μνημονεύει λέγων οὕτως,

Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων καὶ ἀγαυῶν Ἱππημολγῶν,

διεπέρασεν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀσίας εἰς χώραν τὴν λεγομένην Λυδίαν, καὶ κατῴκησε πλησίον τῆς πόλεως Σάρδεων. Τοῦ οὖν βασιλέως πρὸς τῷ τῆς πόλεως τείχει καθεζομένου, διήρχετο ἡ γυνὴ τοῦ Θρακός, ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς βαστάζουσα στάμνον, ἐπὶ δὲ τῶν χειρῶν ἠλακάτην καὶ ἄτρακτον, ὄπισθεν δὲ πρὸς τὴν ζώνην ἵππος τις προσεδέδετο. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς κορυφῆς ὁ στάμνος ἦν μεστὸς ὕδατος, ἐν δὲ ταῖς χερσὶν εἰργάζετο νήθουσα ἐκ τῆς ἠλακάτης τὸν ἄτρακτον, ὄπισθεν δὲ πρὸς τὴν ζώνην ἠκολούθει ὁ ἵππος ἀπὸ τῆς πηγῆς πεποτισμένος. Ταύτην ἰδὼν ὁ βασιλεὺς μεγάλως ἐθαύμασε, καὶ ἠρώτησε πόθεν καὶ τίς καὶ ποίας ἐστὶ πόλεως. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, Μυσὴ μὲν εἶναι τὸ γένος, Θρᾴκης δ' ἔστιν αὕτη τὸ πολίχνιον. Λαβὼν οὖν ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἀφορμήν, πρεσβείαν πρὸς τὸν τῆς Θρᾴκης βασιλέα ποιησάμενος, Κότυν ὀνομαζόμενον, ἐκεῖθεν ἔλαβεν ἄνδρας μετοίκους μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, ὄχλον ἱκανόν. [Ἐκ τούτου τοῦ γένους ὠνομάσθησαν οἱ τὴν μικρὰν

Quod nunc Thracesiorum thema appellatur, olim quidem et ab initio Asia minor vocabatur... Thracenses vero hac de causa vocati sunt. Alyatte apud Mysos regnante, vir quidam cum uxore et liberis egressus ex ea Thracum regione, cui Mysiæ nomen est, cujusque Homerus isto versu meminit,

Mysorum pugnax genus et celebres Equimulgos,

transiit in Asiæ partem eam, quæ Lydia dicitur, habitavitque non longe Sardibus. Ac forte rege ad muros urbis considente, præteriit illius Thracis uxor urnam gestans capite, manibus colum et fusum; zonæ autem a tergo adjunctus erat equus. Urna, quæ capite gestabatur, aquæ erat plena, manibus vero fusum de colo devolvebat; equus qui zonæ annexus sequebatur, ductus aquatum fuerat. Hanc rex conspectam miratus rogavit, unde veniret, quænam, cujatis. Respondit, Mysam se, e modico Thraciæ oppido. Hinc rex occasione sumpta, ad Thracum regem, cui tum Cotyi nomen erat, legatione missa impetrat inde colonos cum uxoribus ac liberis numero satis magno. [Ex hac natione appellati sunt Asiæ minoris incolæ Thracesii, quod sint operosi ac

— 22. ἀποίκων] Sic codex et Dionysius. Vox corrupta. ἀποιχομένων Portus; ἀποθανόντων vel ἁλόντων Stephanus; ἀποκτανθέντων Casaubonus; περιοίκων dedit Corayus ita explicans : τοὺς τῆς Καινίνης κατοίκους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν δηλοῖ τοὺς ὑπὸ Ῥωμαίων καταπολεμηθέντας. Quod si verum esset, simplicius foret scribere ἐποίκων. Sed ferri neutrum potest. — 23. λαφύρων θεοῖς] Dion.; θεοῖς λαφύρων codex.

71. Verbe græca dedi ex recensione I. Bekkeri (Constant. Porphyr. vol. III, p. 22 ed. Bonn. 1840). — « Alio modo eandem historiam enarrat Herodotus V, 12, mulierem illam sub Dario Hystaspe (non sub Alyatte) cum duobus fratribus, Pigre et Mantye, e Pæonia ad flumen Strymonem sita Sardes venisse, Darium autem, admiratum illius populi sollertiam et assiduitatem, Megabazo præfecto Thraciæ per literas mandasse, ut Pæones e sedibus suis ad se transferat, cum liberis pariter et uxoribus. Nicolaum autem sua hausisse e Xantho Lydo suspicatur doctissimus Corayus. » Orell. in Supplem. p. 58. — Lydorum historiam e Xantho Nicolaus narravit libris IV, VI, VII. Quod nostro loco legitur ἐν ιη', quum procul dubio corruptum sit, mutandum dixeris in : ἐν ζ', præsertim quum probabile sit auctores Excerptorum Constantinianorum nonnisi priores libros septem Nicolai ob oculos habuisse. Sed fateor istam mutationem violentiorem esse; contra vero manu lenissima corrigi ἐν η'. Quem librum octavum Porphyrogenitus apud Stephanum Byzantium, quo uti solet, laudatum repererit. Tum vero consentaneum est rem narratam non e Xantho fluxisse, sed ex alio auctore depromptam data occasione a Nicolao fuisse expositam. Nisi fallor, Nicolaus quoque narravit Pæones a Dario in Asiam transductos esse, eaque opportunitate de aliis dixit Thracibus, quos prioribus temporibus Alyattes in Lydiam advocaverit; atque historiunculam quam de Dario Herodotus narrat, ipse ad Alyatten retulit. Quod si est, optime quadrat libri numerus (ἐν η'). Nam quum Cyri historia libro VII legatur, verisimillimum est de primis Darii temporibus

Ἀσίαν οἰκοῦντες Θρακήσιοι, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐργοπόνους, ἐργώδεις τε καὶ χειρώνακτας] .... Ταύτην δὲ τὴν ἱστορίαν Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς γράφει ἐν τῷ ιη′ (l. η′) αὐτοῦ βιβλίῳ, ὁ γεγονὼς ὑπογραφεὺς Ἡρώδου τοῦ βασιλέως.

laboriosi et opere manuario victum sibi quæritantes].... Historiam narrat libro octavo Nicolaus Damascenus, qui scriba Herodis regis fuit.

ΕΚ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΔΗΛΩΝ.

E LIBRIS INCERTIS.

72.

Athenæus XIII, p. 593, A : Μυρρίνην δὲ, τὴν Σαμίαν, ἑταίραν Δημήτριος εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ὁ τῆς διαδοχῆς τελευταῖος, καὶ ἔξω τοῦ διαδήματος κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ὥς φησι Νικόλαος ὁ Δαμασκηνός.

Myrrhinam Samiam meretricem Demetrius (Poliorcetes) habuit rex, postremus ex Alexandri successoribus, eamque, si diadema excipias, regni participem habuit, ut ait Nicolaus Damascenus.

73.

Josephus C. Apion. II, c. 7, p. 373 ed. Didot. : *Quia vero Antiochus* (Epiphanes) *neque justam fecit templi deprædationem, sed egestate pecuniarum ad hoc accessit, quum non esset hostis, et socios insuper nos suos et amicos aggressus est, nec aliquid dignum derisione illic invenit : multi et digni conscriptores super hoc quoque testantur, Polybius Megalopolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damascenus, Timagenes et Castor chronographus et Apollodorus : qui omnes dicunt pecuniis indigentem Antiochum transgressum fœdera Judæorum et spoliasse templum auro argentoque plenum.*

74.

Josephus A. J. XIII, 8, 4 : Ὑρκανὸς δὲ τὸν Δαυίδου τάφον ἀνοίξας, ὃς πλούτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, τρισχίλια μὲν ἀργυρίου τάλαντα ἐξεκόμισεν, ὁρμώμενος δ' ὑπὸ τούτων πρῶτος Ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. Γίνεται δ' αὐτῷ καὶ πρὸς Ἀντίοχον φιλία καὶ συμμαχία· καὶ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀφθόνως πάντα τῇ στρατιᾷ καὶ φιλοτίμως παρέσχε. Καὶ ποιουμένῳ τὴν ἐπὶ Πάρθους αὐτῷ στρατείαν συνεξώρμησεν Ὑρκανός. Μάρτυς δὲ τούτων ἡμῖν ἐστι καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, οὕτως ἱστορῶν· « Τρόπαιον δὲ στήσας Ἀντίοχος ἐπὶ τῷ Λύκῳ ποταμῷ, νικήσας Ἰνδάτην τὸν Πάρθων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο, δεηθέντος Ὑρκανοῦ τοῦ Ἰουδαίου διά τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς Ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ἐξοδεύειν. » Καὶ ταῦτα μὲν οὐ ψεύδεται λέγων.

Hyrcanus, aperto sepulcro Davidis, qui divitiis reges omnes anteibat, tria millia talentorum argenti inde extulit, et his opibus fretus Judæorum primus cœpit externum militem alere. Iniit et cum Antiocho (*Pio*) amicitiam et societatem, eoque in urbem accepto, omnia exercitui abunde et magnifice subministravit. Quumque ille in Parthos expeditionem faceret, eum comitatus est Hyrcanus. De his vero testimonium nobis perhibet Nicolaus Damascenus, ita narrans : « At Antiochus, erecto tropæo ad Lycum fluvium, quum Indaten Parthorum ducem superasset, illic per biduum substitit, ad preces Hyrcani Judæi, quod forte inciderat patrium quoddam festum, in quo Judæis non licebat iter facere. » Et hæc quidem dicendo non falsus habetur.

75.

Idem ib. XIII, 12, 6 : Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν νίκην προσκαταδραμὼν τὴν χώραν, ὀψίας ἐπιγενομένης ἔν τισι κώμαις τῆς Ἰουδαίας κατέμεινεν· ἃς γυναικῶν

Ptolemæus (*Lathurus*) post victoriam (de Alexandro Judæorum rege deportatam) regionem populatus, vespere mansit in quibusdam Judææ pagis, quos feminarum et in-

in octavo libro fuisse sermonem. Deinde autem quum illa quæ de Mysia Thraciæ regione memorantur, aperte dicta sint in eam sententiam, ut Mysia Asiæ a Mysis Thraciæ nomen acceperit (quod eodem versu Homeri probare studet Posidonius apud Strabonem p. 296) : vel hinc colligitur non fluxisse hæc e Xanthi Lydiacis. Nam Strabo XII, p. 572 ab iis, qui Thracicam originem Mysis Asiæ tribuunt, diserte distinguit Xanthum, quippe qui Mysos Lydicæ originis populum esse statuerit. Ceterum qui sit iste Alyattes, nescio. De Crœsi patre cogitari nolim, quum ad antiquiora tempora res pertinere debeat. Ex nostris vero fragmentis patet nomen Alyattis etiam inter Heraclidas reges viguisse.

72. De Myrrhina cf. Idomeneus apud Athenæum XIII, p. 590, A.

73. Cf. Diodor. XXXIV, 1 ed. Didot., Castoris fr. 22.

74. Antiochi Sidetæ contra Parthos expeditio cadit in an. 129 a C. Vide Clinton. F. H. tom. III, p. 331. Cf. Appian. Syr. c. 68; Justin. XXXVIII, 10; Diodor. XXXIV, 15. 16.

75. In antecedentibus Josephus narravit, quomodo Alexander, Hyrcani f., post mortem Aristobuli fratris regnum

εὑρὼν μεστὰς καὶ νηπίων, ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας ἀποσφάττοντας αὐτοὺς καὶ κρεουργοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπάρχεσθαι. Τοῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες σαρκοφάγους ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγῶσι ταῦτ' ἰδόντας. Λέγει δὲ καὶ Στράβων καὶ Νικόλαος ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τὸν τρόπον, καθὼς κἀγὼ προείρηκα.

fantum plenos nactus, militibus imperavit, ut eos jugularent et frustatim dissecarent, et quum membratim in ferventia ahena eos conjecissent, libamenta facerent. Hoc autem mandavit, ut qui ex prœlio elapsi fuerint et ad ipsos venerint, hostes humana carne vesci arbitrarentur, idque videntes majore etiam terrore percuterentur. Strabo quoque et Nicolaus Ptolemæum eo quem dixi modo contra illos se gessisse referunt.

76.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ϞϚ'.

Idem ib. I, 3, 6 : Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως· « Ἔστιν ὑπὲρ τὴν Μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν Ἀρμενίαν, Βᾶρις λεγόμενον· εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει περισωθῆναι, καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. Γένοιτο δ' ἂν οὗτος, ὅντινα καὶ Μωυσῆς ἀνέγραψεν ὁ Ἰουδαίων νομοθέτης. »

76.

E LIBRO XCVI

Nicolaus Damascenus libro nonagesimo sexto de his rebus narrat in hæc verba : « Est super Minyada in Armenia mons ingens, Baris dictus, in quem multos diluvii tempore confugientes fama est servatos esse, et quendam in arca vectum ad summum ejus jugum appulisse, lignorumque reliquias diu conservatas esse. Iste fortasse idem ille est de quo etiam scripsit Moyses Judæorum legislator. »

77.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΡΓ'.

Athenæus X, p. 415, E : Νικόλαος δ' ὁ Περιπατητικὸς ἐν τῇ τρίτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν τῶν Ἱστοριῶν, Μιθριδάτην φησὶ, τὸν Ποντικὸν βασιλέα, προθέντ' ἀγῶνα πολυφαγίας καὶ πολυποσίας (ἦν δὲ τὸ ἆθλον τάλαντον ἀργυρίου), ἀμφότερα νικῆσαι. Τοῦ μέντοι ἄθλου ἐκστῆναι τῷ μετ' αὐτὸν κριθέντι Καλαμόδρυϊ τῷ Κυζικηνῷ ἀθλητῇ.

77.

E LIBRO CIII.

Narrat Nicolaus Peripateticus centesimo tertio Historiarum libro, Mithridatem Ponti regem, quum proposuisset edendi bibendique certamen, cujus præmium erat argenti talentum, in utroque certamine victoriam reportasse : at præmio tamen cessisse ei qui post ipsum secundas tulisse putatus est, Calamodryi Cyziceno athletæ.

78.

Idem VI, p. 252, F : Μιθριδάτου δ' ἀναγράφει κόλακα Σωσίπατρον, ἄνθρωπον γόητα, Νικόλαος ὁ Περιπατητικός.

78.

Mithridatis adulatorem fuisse Sosipatrum, hominem ridiculum, scribit Nicolaus Peripateticus.

79.

Idem VI, p. 266, E : Νικόλαος δ' ὁ Περιπατητι-

79.

Nicolaus Peripateticus et Posidonius Stoicus in suis uter-

adeptus, prœlio ad Jordanen fluvium cum Ptolemæo Lathuro commisso, ingentem cladem passus sit. Strabonis opus, quod h. l. et fr. 87 citatur, intellige τὰ Ὑπομνήματα ἱστορικά.

76. Hæc Nicolaus narrationi de rebus Mithridatis inseruisse mihi videtur. Similiter Justinus XLII, 2 post memoratum bellum, quod Ortoadisti Armeniorum regi Mithridates intulit, pergit : *Sed quoniam in Armeniam transitum facimus, origo ejus paullo altius repetenda est. Condita est ab Armenio Iasonis Thessali comite*, etc. (Cf. Müller. *Min.* p. 281). Quum Justinus aliique originem Armeniæ ab Iasone Minya deducant, simile quid narraverit Nicolaus Μινυάδα regionem Armeniæ commemorans. Hanc enim librorum lectionem cum Müllero l. l. et Dindorfio in edit. nov. Josephi mutare in Μιλυάδα non ausus sum. Sane quidem apud Plinium V, 31 legitur : *Attingit Galatia et Pamphylia Cabaliam et Mylias, quæ circa Barin sunt et Cyllanticum et Oroandicum Pisidiæ tractum.* Verum Baris hæc est Pisidiæ urbs (de qua v. Ptolem. V, 5, Hierocles p. 673 ibiq. Wessel., Stephan. Byz s. v. Alia ejus nominis urbs Persica ap. Æschyl. Pers. 552), non vero mons Armeniæ. Quare, nisi incongrua plane Josephum miscere dicas, in vulgata acquiescendum est. Bochartus (Geogr. Sacra I, c. 3) Minyadis nomen derivare statuit ab Hebræorum *mini* vel *mimi*, quam regionem cum *Ararat* (i. e. Gordiene) memorat Jeremias l, 27. Ceterum de Gordiæis montibus, in quos arca appulerit, v. Berosi fr. 7. De Bari monte ejusque nominis origine opiniones virorum doctorum vide in Steph. Thes. v. Βᾶρις p. 431.

77. Hoc fragmentum fugit priores Nicolai editores. Cf. Ælian. V. H. I, 27, qui inter ἀδδηφάγους recenset Μιθριδάτην τὸν Ποντικὸν καὶ Καλαμόδρυν τὸν Κυζικηνόν.

79. Acciderunt hæc an. 86 a. C., postquam Archelaus, dux Mithridatis, ad Chæroneam cladem acceperat. Plura v. ap. Appian. Mithr. c. 47, p. 231 ed. Didot. Ipse Nicolaus sua ex Posidonio hauserit.

τικός, καὶ Ποσειδώνιος ὁ Στωικός, ἐν ταῖς Ἱστορίαις, ἑκάτερος τοὺς Χίους φησὶν, ἐξανδραποδισθέντας ὑπὸ Μιθριδάτου τοῦ Καππάδοκος, παραδοθῆναι τοῖς ἰδίοις δούλοις δεδεμένους, ἵν' εἰς τὴν Κόλχων γῆν κατοικισθῶσιν.

que Historiis narrant, Chios in servitutem redactos a Mithridate Cappadoce traditos esse propriis servis vinctos, ut in regionem Colchorum transportarentur.

80.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΡΔ'.

Athen. VIII, p. 332, F : Νικόλαος δ' ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν τῶν Ἱστοριῶν· « Περὶ Ἀπάμειαν, φησὶ, τὴν Φρυγιακὴν κατὰ τὰ Μιθριδατικὰ, σεισμῶν γενομένων, ἀνεφάνησαν περὶ τὴν χώραν αὐτῶν λίμναι τε αἳ πρότερον οὐκ οὖσαι καὶ ποταμοὶ καὶ ἄλλαι πηγαὶ ὑπὸ τῆς κινήσεως ἀνοιχθεῖσαι· πολλαὶ δὲ καὶ ἠφανίσθησαν. Τοσοῦτόν τε ἄλλο ἀνέβλυσεν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ πικρόν τε καὶ γλαυκὸν ὕδωρ, πλεῖστον ὅσον ἀπεχούσης τῶν τόπων τῆς θαλάσσης, ὥστε ὀστρέων πλησθῆναι τὸν πλησίον τόπον ἅπαντα καὶ ἰχθύων τῶν τε ἄλλων, ὅσα τρέφει ἡ θάλασσα. »

80.

E LIBRO CIV.

Nicolaus Damascenus libro quarto ac centesimo Historiarum tradit, circa Apameam Phrygiæ temporibus Mithridatici belli post terræ motum in ea regione lacus erupisse, ubi nulli antea fuerant, itemque amnes ac fontes terræ concussu reclusos, multos contra, qui prius exstabant, evanuisse; tantam porro aquæ amaræ copiam scaturivisse eodem in agro, qui a mari plurimum aberat, ut vicina loca ostreis ac ceteris id genus piscibus, quos mare alere solet, opplerentur.

81.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΡΖ'.

Idem V, p. 261, C : Νικόλαος δ' ἐν τῇ ἑβδόμῃ καὶ ἑκατοστῇ τῶν Ἱστοριῶν Σύλλαν φησὶ, τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν, οὕτω χαίρειν μίμοις καὶ γελωτοποιοῖς, φιλόγελων γενόμενον, ὡς καὶ πολλὰ γῆς μέτρα αὐτοῖς χαρίζεσθαι τῆς δημοσίας. Ἐμφανίζουσι δ' αὐτοῦ τὸ περὶ ταῦτα ἱλαρὸν αἱ ὑπ' αὐτοῦ γραφεῖσαι σατυρικαὶ κωμῳδίαι τῇ πατρίῳ φωνῇ.

81.

E LIBRO CVII.

Nicolaus libro septimo ac centesimo Historiarum refert, Sullam Romanum imperatorem adeo delectatum fuisse mimis et scurris, quum ridiculis ac jocis summopere esset deditus, ut agri publici multa ejusmodi hominibus jugera largitus sit. Ac quantopere iis rebus delectatus sit, ostendunt comœdiæ satyricæ patria ab eo lingua conscriptæ.

82.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΡΗ'.

Idem XV, p. 682, A : Νικόλαος δ' ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν Ἱστοριῶν πρὸς ταῖς ἑκατὸν περὶ τὰς Ἄλπεις λίμνην τινά φησιν εἶναι πολλῶν σταδίων οὖσαν, ἧς περὶ τὸν κύκλον πεφυκέναι δι' ἔτους ἄνθη ἥδιστα καὶ εὐχρούστατα, ὅμοια ταῖς καλουμέναις κάλχαις.

82.

E LIBRO CVIII.

Nicolaus Damascenus Historiarum libro centesimo octavo circa Alpes lacum esse scribit in multa stadia patentem, in cujus ambitu nascantur quotannis flores odoris suavissimi, pulcherrimique coloris, similes eorum quos κάλχας (*calthas latine*) vocant.

83.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΡΙ'.

Idem XII, p. 543, A : Νικόλαος δ' ὁ Περιπατητικὸς ἐν τῇ δεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ τῶν Ἱστοριῶν Λεύκολλόν

83.

E LIBRO CX.

Nicolaus Peripateticus libro Historiarum decimo supra centesimum tradit Lucullum, quum Romam reversus, su-

80. Hæc quoque fluxerint e Posidonio, quem multum fuisse constat de terræ motibus, quæ partim sua ipsius ætate acciderunt. V. Strabo VI, p. 276; I, p. 58 (Posidon. fr. 68, 6 et fr. 76). Justin. XL, 1 : *Sed sicut ab hostibus tuta Syria fuit, ita terræ motu vastata est, quo centum septuaginta millia hominum, et multæ urbes perierunt. Quod prodigium mutationem rerum portendere haruspices responderunt.* Pertinent hæc ad tempora quibus penes Tigranem Syriæ imperium erat (83—69).

81. Cf. Plutarch. Sulla c. 36 : Συνῆν μίμοις γυναιξὶ καὶ κιθαρισταῖς καὶ θυμελικοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ στιβάδων ἀφ' ἡμέρας συμπίνων.. ὅθεν καὶ τὴν νόσον... πολὺν χρόνον ἠγνόει κτλ. Nicolaus quoque de postremis Sullæ temporibus loquens hæc attulisse debet. Moritur Sulla an. 78.

82. Cf. Stephan. Thes. Gr. v. κάλχη.

83. Cf. Plutarchus in Lucull. c. 37.

φησιν, ἀφικόμενον εἰς Ῥώμην, καὶ θριαμβεύσαντα, λόγον τε ἀποδόντα τοῦ πρὸς Μιθριδάτην πολέμου, ἐξοκεῖλαι εἰς πολυτελῆ δίαιταν ἐκ τῆς παλαιᾶς σωφροσύνης, τρυφῆς τε πρῶτον εἰς ἅπαν Ῥωμαίοις ἡγεμόνα γενέσθαι, καρπωσάμενον δυοῖν βασιλέοιν πλοῦτον, Μιθριδάτου καὶ Τιγράνου.

84.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΡΙ'.

Idem IV, p. 153, F : Νικόλαος δ' ὁ Δαμασκηνὸς, εἷς τῶν ἀπὸ τοῦ περιπάτου φιλοσόφων, ἐν τῇ δεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν τῶν Ἱστοριῶν, Ῥωμαίους ἱστορεῖ παρὰ τὸ δεῖπνον συμβάλλειν μονομαχίας, γράφων οὕτως· « Τὰς τῶν μονομάχων θέας οὐ μόνον ἐν πανηγύρεσι καὶ θεάτροις ἐποιοῦντο Ῥωμαῖοι, παρὰ Τυρρηνῶν παραλαβόντες τὸ ἔθος, ἀλλὰ κἀν ταῖς ἑστιάσεσιν. Ἐκάλουν γοῦν τινες πολλάκις ἐπὶ δεῖπνον τοὺς φίλους ἐπί τε ἄλλοις, καὶ ὅπως ἂν δύο ἢ τρία ζεύγη ἴδοιεν μονομάχων, ὅτε καὶ κορεσθέντες δείπνου καὶ μέθης εἰσεκάλουν τοὺς μονομάχους, καὶ ὁ μὲν ἅμα ἐσφάττετο, αὐτοὶ δ' ἐκρότουν ἐπὶ τούτῳ ἡδόμενοι. Ἤδη δέ τις κἀν ταῖς διαθήκαις γέγραφε γυναῖκας εὐπρεπεστάτας μονομαχῆσαι, ἃς ἐκέκτητο· ἕτερος δὲ παῖδας ἀνήβους ἐρωμένους ἑαυτοῦ. Ἀλλὰ γὰρ οὐχ ἠνέσχετο ὁ δῆμος τὴν παρανομίαν ταύτην, ἀλλ' ἄκυρον τὴν διαθήκην ἐποίησεν. »

85.

Josephus A. J. XIV, 1, 3 : Φίλος δέ τις Ὑρκανοῦ Ἰδουμαῖος, Ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν εὐπόρων χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν. Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς τοῦτον εἶναι γένος ἐκ τῶν πρώτων Ἰουδαίων τῶν ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. Ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος Ἡρώδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς γενομένῳ· περὶ οὗ κατὰ καιρὸν δηλώσομεν.

86.

Idem ibid. XIV, 4, 3, p. 530 (de Pompeio loquitur Hierosolyma obsidente) : Μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τὴν ὑπερβολὴν ἧς ἔχομεν περὶ τὸν θεὸν εὐσεβείας καὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας διὰ φόβον ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας, πρωΐ τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουργούντων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι περὶ τὰς προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παριέντων. Καὶ γὰρ ἁλούσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῇ τῆς νηστείας ἡμέρᾳ, κατὰ τὴν ἐνάτην καὶ ἑβδομηκοστὴν καὶ ἑκατοστὴν Ὀλυμπιάδα, ὑπατευόντων Γαΐου Ἀντωνίου καὶ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν εἰσπεσόντες ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ, οἱ δὲ πρὸς ταῖς θυσίαις οὐδὲν

peratis Mithridate et Tigrane regibus, triumphasset, et rationem eorum, quæ gesserat, reddidisset, a pristina frugalitate ad sumptuosum ac delicatum victum descivisse, primumque omnium Romanis ad luxum signa sustulisse, quum duorum regum, Mithridatis ac Tigranis, opibus esset potitus.

84.

E LIBRO CX.

Nicolaus Damascenus Peripateticæ sectæ philosophus libro Historiarum decimo supra centesimum Romanos scribit inter cœnandum gladiatorum paria committere solitos, his verbis : « Gladiatorum autem spectacula non solum in publicis conventibus et amphitheatris edunt Romani, invecto ab Etruscis more, sed etiam inter epulas. Itaque amicos ad cœnam invitant interdum, tum ut alia, tum ut duo triave gladiatorum paria dimicantia iis exhibeant. Igitur postquam vino ac dapibus sese ingurgitarunt, introduci jubent gladiatores; quorum ubi quis jugulatur, universi convivæ plaudunt eo spectaculo exhilarati. Quidam etiam testamento jussit mulieres formosas, quas emerat, ferro inter se dimicare : alius item pueros impuberes, quos in deliciis habuerat. Sed populus eam atrocitatem detestatus testamentum eorum irritum esse jussit. »

85.

Erat Hyrcano amicus quidam Idumæus, nomine Antipater, homo quidem multa abundans pecunia, natura vero gnavus et seditiosus, qui alieno ab Aristobulo erat animo et ab eo dissidebat ex sua in Hyrcanum benevolentia. Nicolaus quidem Damascenus hujus genus a primoribus Judæorum, qui in Judæam venerunt Babylone, deducit. Verum hoc dicit in gratiam Herodis ejus filii, quem fors quædam ad Judæorum regnum evexit : de quo suo tempore dicemus.

86.

Licet hinc discere quam immenso pietatis studio deum colamus et quam observantes legum simus, quod *sacerdotes* ex obsidione nihil præ metu impediti fuerint quominus sacra peragerent, sed bis quotidie, mane et hora nona, rem divinam ad aram fecerint, neque, si quid in oppugnatione difficile inciderit, sacrificia omiserint. Etenim capta urbe, tertio mense, die jejunii, Olympiade centesima septuagesima nona, Caio Antonio et Marco Tullio Cicerone consulibus, quum vi ingressi hostes eos qui erant in fano jugularent, tamen qui sacra procurabant nihilo secius rem

ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς οὔτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων ἀναγκασθέντες ἀποδρᾶναι, πᾶν δ' ὅ τι δέοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. Ὅτι δὲ οὐ λόγος ταῦτα μόνον ἐστὶν ἐγκώμιον ψευδοῦς εὐσεβείας ἐμφανίζων, ἀλλ' ἀλήθεια, μαρτυροῦσι πάντες οἱ τὰς κατὰ Πομπήϊον πράξεις ἀναγράψαντες, ἐν οἷς καὶ Στράβων καὶ Νικόλαος καὶ πρὸς τούτοις Τίτος Λίβιος, ὁ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς.

divinam facere perseverabant, neque metu vitæ amittendæ neque jam cæsorum multitudine in fugam compulsi, quicquid pati necesse erat, illud ad aras ipsas sustinere melius putantes quam ut aliquid legibus patriis præscriptum omitterent. Quod autem ista non sint fabula, unice ad falsæ pietatis laudem ostendendam adhibita, sed veritas, testimonio sunt qui res a Pompeio gestas memoriæ prodiderunt, et inter eos Strabo et Nicolaus nec non Titus Livius, historiæ Romanæ scriptor.

87.

Joseph. A. J. XIV, 6, 4, p. 534 : Περὶ δὲ τῆς Πομπηΐου καὶ Γαβινίου στρατείας ἐπὶ Ἰουδαίους γράφει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ, οὐδὲν ἕτερος ἑτέρου καινότερον λέγων.

De his autem Pompeii et Gabinii contra Judæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus et Strabo Cappadox, quorum alter nihil ab altero alienum refert.

88.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΡΙΔʹ.

Athenæus VI, p. 252, D : Λικινίου δὲ Κράσσου, τοῦ ἐπὶ Πάρθους στρατεύσαντος, κόλακά φησι γενέσθαι Νικόλαος ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατὸν Ἀνδρόμαχον τὸν Καρρηνὸν, ᾧ τὸν Κράσσον πάντα ἀνακοινούμενον προδοθῆναι Πάρθοις ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπολέσθαι. Οὐκ ἀτιμώρητος δ' ὑπὸ τοῦ δαιμονίου παρείθη ὁ Ἀνδρόμαχος. Μισθὸν γὰρ λαβὼν τῆς πράξεως τὸ τυραννεῖν Καρρῶν τῆς πατρίδος, διὰ τὴν ὠμότητα καὶ βίαν ὑπὸ τῶν Καρρηνῶν πανοικίᾳ ἐνεπρήσθη.

E LIBRO CXIV.

Licinii Crassi, ejus qui bellum intulit Parthis, adulatorem fuisse tradit Nicolaus libro centesimo decimo quarto Andromachum quendam Carrenum, ab eoque Crassum, qui omnia consilia cum illo communicabat, proditum Parthis ac perditum fuisse; quod quidem scelus haudquaquam inultum dii reliquerunt. Nam quum in præmium ac mercedem sceleris sui tyrannidem Carrarum, quæ ejus patria erat, accepisset Andromachus, ob crudelitatem ac violentiam a Carrenis cum omni familia crematus est.

89

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΡΙϚʹ.

Idem VI, p. 249, A : Νικόλαος δ' ὁ Δαμασκηνὸς (εἷς δ' ἦν τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου) ἐν τῇ πολυβίβλῳ Ἱστορίᾳ (ἑκατὸν γὰρ καὶ τεσσαράκοντά εἰσι πρὸς ταῖς τέσσαρσι), τῇ ἑκκαιδεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ φησιν, Ἀδιάτομον, τὸν τῶν Σωτιατῶν βασιλέα (ἔθνος δὲ τοῦτο Κελτικὸν), ἑξακοσίους ἔχειν λογάδας περὶ αὐτὸν, οὓς καλεῖσθαι ὑπὸ Γαλατῶν τῇ πατρίῳ γλώττῃ σιλοδούρους· τοῦτο δ' ἐστὶν Ἑλληνιστὶ εὐχωλιμαῖοι. Τούτους δ' οἱ βασιλεῖς ἔχουσι συζῶντας καὶ συναποθνήσκοντας, ταύτην ἐκείνων εὐχὴν ποιουμένων· ἀνθ' ἧς συνδυναστεύουσί τε αὐτῷ, τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα καὶ δίαιταν ἔχοντες, καὶ

E LIBRO CXVI.

Nicolaus Damascenus Peripateticus in immenso Historiarum opere (sunt enim quattuor et quadraginta supra centum libri) libro centesimo decimo sexto narrat : Adiatomum regem Sotiatum (gens est Gallica) sexcentos circa se habuisse lectos homines, quos Galli Soldurios lingua patria vocant : ea vox Græcis devotos significat. Hi cum rege una et vitam agunt et moriuntur, quum eo semet ipsi voto obligaverint; in cujus gratiam ipsi quodammodo participes sunt regni, eodemque quum rege victu ac corporis cultu utun-

88. Fusius rem exponit Plutarchus in Crasso c. 20. Moritur Crassus an. 53. Quæ fr. 89 e libro 116 afferuntur, spectant ad annum 56. Quare suspicio nascitur altero loco libri numerum corruptum esse.

89. Petitum fragmentum ex narratione de P. Crassi in Aquitanos expeditione, Gallici belli anno tertio (56 a C. v. Cæsar. B. G. III, 20 sqq. Dio Cass XXXIX, 46. Florus III, 10, 7. Orosius VI, 8). Crassus oppidum Sotiatum oppugnavit. Oppidani tandem petunt ut se in deditionem Crassus recipiat. « *Qua re impetrata arma tradere jussi faciunt. Atque in ea re omnium nostrorum intentis animis, alia ex parte oppidi Adcantuannus, qui summam imperii tenebat, cum sexcentis devotis, quos illi Soldurios appellant (quorum hæc est conditio, uti omnibus in vita commodis una cum his fruantur, quorum se amicitiæ dediderint; si quid iis per vim accidat, aut eundem casum una ferant, aut sibi mortem consciscant : neque adhuc hominum memoria repertus est quisquam, qui, eo interfecto*

συναποθνήσκουσι κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην, εἴτ' ἐν νόσῳ τελευτήσειε βασιλεὺς, εἴτε πολέμῳ, εἴτ' ἄλλως πως. Καὶ οὐδεὶς εἰπεῖν ἔχει τινὰ ἀποδειλιάσαντα τούτων τὸν θάνατον, ὅταν ἥκῃ βασιλεῖ, ἢ διεκδύντα.

tur. Ceterum quum rex sive morbo sive in prælio sive alia qua causa interiit, simul ipsis moriendi necessitas incumbit; neque adhuc hominum memoria repertus est quisquam, qui mortuo rege mori recusaverit.

90.

Plutarch. Brut. 53, 2 : Τὸν δὲ Βροῦτον ὁ Ἀντώνιος ἀνευρὼν τεθνηκότα τὸ μὲν σῶμα τῇ πολυτελεστάτῃ τῶν ἑαυτοῦ φοινικίδων περιβαλεῖν ἐκέλευσεν, ὕστερον δὲ τὴν φοινικίδα κεκλεμμένην αἰσθόμενος ἀπέκτεινε τὸν ὑφελόμενον. Τὰ δὲ λείψανα πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Βρούτου Σερβιλίαν ἀπέπεμψε. Πορκίαν δὲ τὴν Βρούτου γυναῖκα Νικόλαος ὁ φιλόσοφος ἱστορεῖ καὶ Οὐαλέριος Μάξιμος βουλομένην ἀποθανεῖν, ὡς οὐδεὶς ἐπέτρεπε τῶν φίλων, ἀλλὰ προσέκειντο καὶ παρεφύλαττον, ἐκ τοῦ πυρὸς ἀνασπάσασαν ἄνθρακας καταπιεῖν καὶ τὸ στόμα συγκλείσασαν καὶ μύσασαν οὕτω διαφθαρῆναι. Καίτοι φέρεταί τις ἐπιστολὴ Βρούτου πρὸς τοὺς φίλους ἐγκαλοῦντος αὐτοῖς καὶ ὀλοφυρομένου περὶ τῆς Πορκίας, ὡς ἀμεληθείσης ὑπ' αὐτῶν καὶ προελομένης διὰ νόσον καταλιπεῖν τὸν βίον. Ἔοικεν οὖν ὁ Νικόλαος ἠγνοηκέναι τὸν χρόνον, ἐπεὶ τό γε πάθος καὶ τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς καὶ τὸν τρόπον τῆς τελευτῆς ὑπονοῆσαι δίδωσι καὶ τὸ ἐπιστόλιον, εἴπερ ἄρα τῶν γνησίων ἐστίν.

90.

Bruti cadaver inventum Antonius pretiosissima suarum punicearum tunicarum involvi jussit, et furem, a quo eam subtractam sensit, interfecit. Reliquias autem ad matrem Bruti Serviliam misit. Porciam vero, Bruti uxorem, Nicolaus philosophus et Valerius Maximus memorant, quum mortis cupida ab amicis prohiberetur, qui ei adhærebant assidui eamque observabant, carbones ex igne arreptos deglutiisse, oreque clauso ita suffocatam periisse. Sane Bruti ad amicos epistola circumfertur, qua eos incusat casumque Porciæ deplorat, quæ ab ipsis neglecta propter morbum mortem sibi consciscere delegerit. Videtur igitur Nicolaus ignorasse mortis tempus, quando ea epistola, si quidem est genuina, morbum amoremque uxoris et mortis modum significat.

91.

Strabo XV, p. 719 : Προσθείη δ' ἄν τις τούτοις καὶ τὰ παρὰ τοῦ Δαμασκηνοῦ Νικολάου. Φησὶ γὰρ οὗτος ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ ἐπὶ Δάφνῃ παρατυχεῖν τοῖς Ἰνδῶν πρέσβεσιν, ἀφιγμένοις παρὰ Καίσαρα τὸν Σεβαστόν. Οὓς ἐκ μὲν τῆς ἐπιστολῆς πλείους δηλοῦσθαι, σωθῆναι δὲ τρεῖς μόνους, οὓς ἰδεῖν φησι, τοὺς δ' ἄλλους ὑπὸ μήκους τῶν ὁδῶν διαφθαρῆναι τὸ πλέον. Τὴν δ' ἐπιστολὴν ἑλληνίζειν ἐν διφθέρᾳ γεγραμμένην, δηλοῦσαν, ὅτι Πῶρος εἴη γράψας· ἑξακοσίων δὲ ἄρχων βασιλέων, ὅμως περὶ πολλοῦ ποιοῖτο φίλος εἶναι Καίσαρι καὶ ἕτοιμος εἴη δίοδόν τε παρέχειν ὅπῃ βούλεται, καὶ συμπράττειν ὅσα καλῶς ἔχει. Ταῦτα μὲν ἔφη λέγειν τὴν ἐπιστολὴν, τὰ δὲ κομισθέντα δῶρα προσενέγκαι ὀκτὼ οἰκέτας γυμνοὺς ἐν περιζώμασι, καταπεπασμένους ἀρώμασιν· εἶναι δὲ τὰ δῶρα τόν τε Ἑρμᾶν ἀπὸ τῶν ὤμων ἀφῃρημένον ἐκ νηπίου τοὺς βραχίονας, ὃν καὶ ἡμεῖς εἴδομεν, καὶ ἐχίδνας μεγάλας, καὶ ὄφιν πηχῶν δέκα, καὶ χελώνην ποταμίαν τρίπηχυν, πέρδικα δὲ μείζω γυπός. Συνῆν δὲ, ὥς φασι, καὶ ὁ Ἀθήνησι κα-

91.

His adjici possunt quæ a Nicolao Damasceno dicuntur. Narrat hic, se Antiochiæ ad Daphnen Indorum vidisse legatos, qui ad Cæsarem Augustum venerant. In epistola quidem plures fuisse memoratos, sed tres tantum superfuisse, quos ab se visos ait, ceteris longitudine itineris magna ex parte absumptis. Epistolam porro Græcam fuisse in membrana scriptam, in qua significaretur, Porum esse qui scriberet : quamvis sexcentis regibus imperaret, Cæsaris tamen amicitiam magni pendere, et paratum esse aditum ei, quacumque velit, concedere, opemque, modo jus fasque sit, ferre. Hæc in epistola dicit contenta fuisse. Allata præterea esse dona ab octo servis nudis subligaculo cinctis et omni aromatum genere delibutis. Ea fuisse Herman brachiis truncum a puero, quem et nos vidimus, tum viperas ingentes et anguem cubitûm decem et testudinem fluviatilem trium cubitûm et perdicem vulture majorem. Aderat etiam, ut aiunt, is, qui semet ipse Athenis crema-

cujus se amicitiæ devovisset, mortem recusaret), cum iis Adcantuannus, eruptionem facere conatus, clamore ab ea parte munitionis sublato, quum ad arma milites concurrissent, vehementerque ibi pugnatum esset, repulsus in oppidum, tamen uti eadem deditionis conditione uteretur, a Crasso impetravit. » Hæc Cæsar III, 22. E Cæsare, ut videtur, Nicolaus.

91. Cf. Dio Cass. LIV, 9. Fidem narrationis in dubium vocat, nescio quo jure, Bohlen. *Das alte Indien* tom. I, p. 70, not. 222. — ἀπὸ Βαργόσης] « Nomen Βαργόση frustra quæsivi apud veteres. Videtur intelligenda urbs Barygaza, nobilissimum Indorum emporium, hodie *Baroantsch*. Vide Mannert. *Geogr.* tom. V, p. 181. » Orelli. Cf. Forbiger. *Geogr.* II, p. 506.

τακαύσας ἑαυτόν. Ποιεῖν δὲ τοῦτο τοὺς μὲν ἐπὶ κακοπραγίᾳ, ζητοῦντας ἀπαλλαγὴν τῶν παρόντων, τοὺς δ' ἐπ' εὐπραγίᾳ, καθάπερ τοῦτον· ἅπαντα γὰρ κατὰ γνώμην πράξαντα μέχρι νῦν, ἀπιέναι δεῖν, μή τι τῶν ἀβουλήτων χρονίζοντι συμπέσῃ· καὶ δὴ καὶ γελῶντα ἅλασθαι γυμνὸν ἐπαληλειμμένον ἐν περιζώματι ἐπὶ τὴν πυράν. Ἐπιγεγράφθαι δὲ τῷ τάφῳ·

ΖΑΡΜΑΝΟΣ ΧΗΓΑΝ

ΙΝΔΟΣ ΑΠΟ ΒΑΡΓΟΣΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ ΙΝΔΩΝ ΕΘΗ

ΕΑΥΤΟΝ ΑΠΑΘΑΝΑΤΙΣΑΣ ΚΕΙΤΑΙ.

vit : quod quidem alii in rebus adversis facere dicuntur, ut præsentia mala effugiant, alii in secundis rebus, quemad modum hic, de quo agimus. Nam quum omnia ex sententia hactenus illi successissent, abeundum sibi censuit e vita, ne quid adversi accideret moranti diutius. Adeoque ridentem illum et nudum unctumque in rogum insiliisse aiunt; ejus tumulo inscriptum esse :

HIC SITUS EST ZARMANUS CHEGAN

INDUS E BARGOSA

QUI MORE INSTITUTOQUE INDORUM

SE E VITA EDUXIT.

92.

ΕΚ ΤΩΝ ΒΙΒΛ. ΡΚΓ' ΚΑΙ ΡΚΔ'.

Josephus A. J. XII, 3, 2: Ὅμοιον δέ τι τούτων καὶ Μάρκον Ἀγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν Ἰουδαίων οἴδαμεν. Τῶν γὰρ Ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς καὶ δεομένων τοῦ Ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας, ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν Ἀντίοχος ὁ Σελεύκου υἱωνός, ὁ παρὰ τοῖς Ἕλλησι Θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέχωσιν, ἀξιούντων δ', εἰ συγγενεῖς εἰσιν αὐτοῖς Ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεούς, καὶ δίκης περὶ τούτων συστάσης, ἐνίκησαν οἱ Ἰουδαῖοι τοῖς αὐτῶν ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ὁ γὰρ Ἀγρίππας ἀπεφήνατο μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. Τὸ δ' ἀκριβὲς εἴ τις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τῶν Νικολάου Ἱστοριῶν τὴν ἑκατοστὴν καὶ εἰκοστὴν τρίτην καὶ τετάρτην (1).

Idem ib. XVI, 2, 3 : Τότε δὲ περὶ τὴν Ἰωνίαν αὐτῶν γενομένων (Agrippam et Herodem dicit ex Ponto reduces), πολὺ πλῆθος Ἰουδαίων, ὃ τὰς πόλεις ᾤκει, προσῄει, καιροῦ καὶ παρρησίας ἐπειλημμένοι· καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον, ἃς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐώμενοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι διδόναι κατ' ἐπήρειαν τῶν εὐθυνόντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τῶν εἰς Ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀνατιθεμένων ἀφαιροῖντο, στρατειῶν καὶ λειτουργιῶν ἀναγκαζόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων,

92.

E LIBRIS CXXIII ET CXXIV.

M. quoque Agrippam similiter erga Judæos affectum fuisse accepimus. Nam quum Iones adversus eos graviter concitati rogassent Agrippam, ut civitatis, quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, is qui a Græcis Deus est cognominatus, soli ipsi participes essent, postularentque, si quidem Judæi ejusdem generis esse vellent, ut eosdem quoque deos colerent : quum res in judicium venisset, causam obtinuerunt Judæi, ut suis moribus sibi vivere liceret, Nicolai Damasceni patrocinio usi. Agrippa enim pronunciavit, nihil sibi innovandum videri. Quæ si quis volet exactius cognoscere, is legat Historiarum Nicolai libros vicesimum tertium quartumque supra centesimum.

Tunc vero quum in Ioniam venissent, magna Judæorum multitudo, qui urbes illas incolebant, ad Agrippam, occasione fiduciaque sumpta, se contulerunt : et apud eum de injuriis, quæ sibi fierent, expostulabant, ut qui suis uti legibus prohibeantur, et sacris diebus in jus vocentur magistratuum iniquitate, et pecuniis spolientur quas Hierosolyma mittere vellent, coganturque ad obeundam militiam et publica munera, et in ea sacras pecunias insumere, quibus semper soluti essent, quum ipsis Romani secundum

92. Quæ sequuntur ex Josepho fragmenta fere omnia pertinent ad historiam Herodis. In qua quum Nicolaus non tam fidei narrationis, quam regis gloriæ consuluisse perhibeatur (Joseph. XVI, 7, 1. fr. 67), consentaneum est ea certissime ex Nicolao Josephum mutuatum dici, quæ vel in laudem regis vel ad crimina ab eo avertenda afferuntur, ita tamen, ut simul aliorum narratio opponatur. Cadit hoc tum in alia nonnulla, tum in ea quæ lib. XV, 6, 2 de causa dicuntur, cur Hyrcanum Herodes interfecerit. Qua exposita, Josephus subjicit : Ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἂν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τοῦ βασιλέως Ἡρώδου περιείχετο. Τοῖς δὲ ἄλλοις οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ· τὸν γὰρ Ἡρώδην οὐχ ἐπὶ τοιούτοις δοκοῦσιν, ἀλλ' ἐξ ἐπιβουλῆς μᾶλλον Ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. κτλ. Quæ non ita sunt intelligenda, ut Commentarios ab ipso rege de rebus suis in publicum editos a Josepho inspectos esse putemus; nam neque aliunde de iis constat, nec omnino probabile est scribendis iis operam dedisse regem multis ad mortem usque negotiis districtum, cuique Nicolaus ἱστοριογράφος præsto adesset. Verum hic ipse Nicolaus, ut fidem dictis conciliaret, ad regiarum chartarum testimonia provocasse censendus est. Ceterum eundem plane auctorem redolent quæ mox sequuntur apud Josephum XV, 7, 6, de animi altitudine, quam oratione ad Cæsarem habita Herodes ostenderit. — (1) Uberius rem Josephus suo loco exponit libro XVI, 2, 3. Quare hunc locum fragmento subjunximus.

ὧν ἀφείδησαν ἀεὶ, Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπιτρεψάντων κατὰ τοὺς οἰκείους ζῆν νόμους. Τοιαῦτα καταβοώντων, παρῃτήσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν Ἀγρίππαν αὐτῶν δικαιολογουμένων. Νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. Τοῦ δὲ Ἀγρίππα Ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ συνέδρους ποιησαμένου, καταστὰς ὁ Νικόλαος ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων ἔλεξεν (2).

patrias leges vivere permisissent. Hæc dum vociferantur, rogavit Herodes Agrippam, ut illorum rationes audire vellet, allegavitque quendam suum amicum, nomine Nicolaum, qui Judæorum causam ageret. Quumque assessores sibi advocasset Agrippa Romanorum primores et qui aderant reges et principes, Nicolaus pro Judæis dicere aggressus est.

93.

Idem ib. XVI, 7, 1: Ὁ γὰρ Ἡρώδης, πολλοῖς ἀναλώμασιν εἴς τε τὰς ἔξω καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος [χορηγίας], ἀκηκοὼς ἔτι τάχιον, ὡς Ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεὺς, ἀνοίξας τὸν Δαυΐδου τάφον, ἀργυρίου λάβοι τρισχίλια τάλαντα, κειμένων πολὺ πλειόνων ἔτι, καὶ δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι ταῖς χορηγίαις, ἐκ πλείονος μὲν δι' ἐννοίας εἶχε τὴν ἐπιχείρησιν, ἐν δὲ τῷ τότε, νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον εἰσέρχεται, πραγματευσάμενος ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερὸς εἶναι, παρειληφὼς δὲ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. Ἀποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα, καθάπερ Ὑρκανὸς, οὐχ εὗρε, κόσμον δὲ χρυσοῦ καὶ κειμηλίων πολὺν, ὃν ἀνείλετο πάντα. Σπουδὴν δ' εἶχεν, ἐπιμελεστέραν ποιούμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς ἦν τοῦ Δαυΐδου καὶ τοῦ Σολομῶνος τὰ σώματα. Καὶ δύο μὲν αὐτῷ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν εἰσιοῦσιν ἀπαντώσης, ὡς ἐλέγετο· περίφοβος δ' αὐτὸς ἐξῄει, καὶ τοῦ δέους ἱλαστήριον μνῆμα λευκῆς πέτρας ἐπὶ τῷ στομίῳ κατεσκευάσατο, πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ. Τούτου καὶ Νικόλαος, ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος, μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, οὐ μὴν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ εὐπρεπῆ τὴν πρᾶξιν ἐπιστάμενος. Διατελεῖ δὲ καὶ τὰ ἄλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. Ζῶν τε γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ συνὼν αὐτῷ, κεχαρισμένως ἐκείνῳ καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφε, μόνων ἁπτόμενος τῶν πρὸς εὔκλειαν αὐτῷ φερόντων, πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἐμφανῶς ἀδίκων ἀντικατασκευάζων, καὶ μετὰ πάσης σπουδῆς ἐπικρυπτόμενος· ὅς γε καὶ τὸν Μαριάμμης θάνατον, καὶ τῶν παίδων αὐτῆς, οὕτως ὠμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς εὐπρέπειαν ἀνάγειν βουλόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν καὶ τῶν νεανίσκων ἐπιβουλὰς καταψεύδεται, καὶ διατετέλεκε τῇ γραφῇ τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ περιττότερον ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ δὲ τῶν παρανομηθέντων ἐσπουδασμένως ἀπολογούμενος. Ἐκείνῳ μὲν οὖν πολλὴν ἄν τις, ὡς ἔφην, ἔχοι τὴν συγγνώμην· οὐ γὰρ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο.

93.

Herodes autem quum multas erogationes domi forisque faceret, audito, Hyrcanum, qui ante ipsum regnaverat, aperto Davidis sepulcro, tria inde millia talentorum argenti abstulisse, quum multo plura restarent sumptus quamvis magnos expletura, jam dudum quidem id imitari in animo habuerat. Hoc vero tempore noctu aperto monumento intrat, sollicitus, ne per urbem hoc innotesceret, ideoque amicorum nonnisi fidissimos assumpserat. Depositas tamen pecunias, ut Hyrcanus, non invenit, sed multum in ornatu auri et gemmarum, quæ abstulit omnia. Voluit et ad diligentiorem indaginem interius penetrare ad conditoria corporum Davidis et Salomonis, sed duo ex ipsius comitatu perierunt, flamma, ut fertur, e penetralibus erumpente. Queis ipse territus piando facinori ad os monumenti opus struxit magni impendii e marmore. Et operis quidem hujus meminit Nicolaus, qui illa ætate historiam scripsit, sed non et regis descensum illum commemorat, gnarus factum id non ex honesto esse, eundemque morem ubique in scribendis rebus servat. Nam quum vivente illo et regnante scriberet, regi, cujus gratiam magni faciebat, obsecutus est, eaque tantum attigit, quæ ad ipsius gloriam pertinerent. Contra vero, quæ haud dubie facta erant improbe, ea aut quæsito colore pinxit, aut obduxit silentio. Nam et Mariamnes filiorumque ejus cædem crudeliter a rege patratam specie aliqua recti excolere quum vellet, illius impudicitiam, horum etiam insidias confinxit. Atque ita passim in omni scriptione recte a rege Herode facta supra modum prædicat, peccata vero laboriose excusat. Sed ei forte aliquis veniam det; neque enim in posteritatis usum historiam scribebat, sed operam hanc regi gratificabatur.

(2) Sequitur Nicolai oratio longissima, quam apud ipsum Josephum legas.

94.

Joseph. A. J. XVI, 9, 4: Πέρας οὐδὲν ὁρῶν τῶν περιεστώτων κακῶν (1), ἔγνω πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴ τι δύναιτο μετριώτερον εὑρεῖν διά τε τῶν φίλων καὶ πρὸς αὐτὸν Καίσαρα τὴν ἐντυχίαν ποιησόμενος· κἀκεῖ μὲν ὁ Δαμασκηνὸς ἀπῄει Νικόλαος.

Idem ib. XVI, 10, 8: Τὰ γὰρ περὶ τὴν Νικολάου πρεσβείαν ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. Ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ περὶ τὴν αὐλὴν ἐγένετο, πρῶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐληλύθει μόνον, ἀλλὰ καὶ Συλλαίου κατηγορεῖν ἠξίου. Καὶ οἱ Ἄραβες δῆλοι πρὸ τῆς ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλους πολεμοῦντες, καὶ ὑπονοστήσαντες ἐξ αὐτοῦ καὶ τῷ Νικολάῳ προσελθόντες τὰς ἀδικίας ἁπάσας ἐμήνυον, καὶ τῶν Ὀβόδου ὡς διαφθαρέντων πλείστων ἐκφανῆ τεκμήρια παρέχοντες. Ἦσαν γὰρ καὶ τῶν γραμμάτων αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀπόστασιν ὑφῃρημένοι, καὶ διὰ τούτων ἤλεγχον. Ὁ δὲ Νικόλαος ἐπιτυχίαν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσγεγενημένην, δι' αὐτῆς ἐπραγματεύετο τὸ μέλλον, ἐπείγων ἐλθεῖν εἰς διαλλαγὰς Ἡρώδῃ ποιῆσαι Καίσαρα· σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν ἔπραξεν οὐκ ἔσεσθαι παρρησίαν· ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν Συλλαίου, γενήσεσθαι καιρὸν ὑπὲρ Ἡρώδου λέγειν. Συνεστώτων οὖν ἐπ' ἀλλήλους καὶ δοθείσης ἡμέρας, Νικόλαος, παρόντων αὐτῷ τῶν Ἀρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ Συλλαίου, τήν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων καὶ πολλῶν Ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' οὐδὲν ὑγιὲς, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων οὐ τῶν ἐν Ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ γυναικῶν· προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον, ὡς ἐξαναστήσειε Καίσαρα, μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν Ἡρώδῃ πεπραγμένων. Ὡς δὲ ἧκεν ἐπὶ τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν Καῖσαρ ἐξεῖργεν αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ Ἡρώδου λέγειν, ὡς οὐ στρατιὰν ἤγαγεν εἰς Ἀραβίαν, μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῶν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτους λάβοι τὴν χώραν διαρπάσας. Πρὸς ταῦτα ὁ Νικόλαος, « Ὑπὲρ τούτων, ἔφη, καὶ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν οὐ γέγονεν, ὡς σὺ ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἦν ἐπ' αὐτοῖς χαλεπῶς φέρειν. » Πρὸς δὲ τὸ παράδοξον Καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκροατὴν, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων καὶ τὴν συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἦν προσγεγραμμένον, ἐξεῖναι τῆς προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, τὴν μὲν στρατείαν οὐκ ἐπιστρατείαν ἔλεγεν, ἀλλὰ δικαίαν τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων· καὶ μηδὲ ταχὺ ταύτην, μηδὲ ὡς ἐπέτρεπον αἱ συγγραφαὶ ** πολλάκις μὲν ἐπὶ Σατουρνῖνον ἐλθόντα καὶ Οὐολόμνιον τοὺς τῆς Συρίας ἡγεμόνας, « τελευταῖον δὲ ἐν Βηρυτῷ τούτων ἐναντίον Συλλαίου τὴν σὴν τύχην ἐπομόσαντος,

94.

Quum nullum tot malorum finem reperiret Herodes, constituit iterum Romam mittere, si quid amicorum gratia et precibus apud Cæsarem impetrare æquius posset. Legationem suscepit Nicolaus Damascenus.

Nicolai legatio hunc in modum successit. Is postquam Romam et in aulam venerat, non ea tantum, quorum ergo missus, exsequi, sed ultro Syllæum accusare constituit. Nam Arabes, priusquam cum iis colloqueretur, aperte inter se dissentiebant, quorum nonnulli quum se a Syllæo subduxissent, ad Nicolaum se applicuere, facta omnia injusta ei indicantes, manifestisque indiciis ostendentes, eum multos ex Obodæ hominibus interfecisse : quum enim discessionem fecissent, subreptæ erant literæ, quibus ipsum redarguebant. Quam rem sibi valde opportunam videns Nicolaus, ea utebatur ad id quod sibi agendum erat, modis omnibus studens, ut Cæsarem cum Herode in gratiam redire faceret. Certo enim sciebat, si vellet Herodis facta defendere, non habiturum audientiam; sin Syllæum accusare constitueret, fore ut occasio sibi daretur Herodis causam melius agendi. Contestata igitur lite dictaque die, Nicolaus, adsistentibus sibi Aretæ legatis, et alia Syllæo objiciebat, et quod regi suo Arabumque multis perniciem attulisset, quodque ad perturbandum statum pecunias mutuo sumpsisset; eum etiam arguebat mulieres corrupisse tam Romæ quam in Arabia : et, quod maximum esset, adjiciebat, Cæsarem alienasse, quod ipsum nihil veri de gestis ab Herode docuerit. Ubi autem ad hunc locum ventum est, eum interpellabat Cæsar, jubens hoc unum diceret de Herode, annon exercitum in Arabiam duxisset et bis mille et quingentos homines illic occidisset, et direpto agro abduxisset captivos? Ad hæc Nicolaus, de his se vel maxime, ait, docere posse, hæc partim nihil habere veri, partim non ita facta ut tu accepisti, nec ut ob ea merito succensere Herodi debeas. His præter opinionem auditis, et Cæsare attentiorem se præbente, quum narrasset de quingentis talentis mutuo datis, et de syngrapha, in qua cautum fuerat ut liceret Herodi, ubi dies præstituta cessisset, pignora capere ex universa Arabum terra, hanc expeditionem non expeditionem esse dixit, sed justis de causis pecuniæ sibi debitæ exactionem. Neque tamen huc festinanter decurrisse Herodem, sed post aditos aliquoties Syriæ duces Saturnium et Volumnium : « denique, postquam apud Berytum his coram Syllæus per tuam fortunam jurasset, omnino

94. Quæ sequuntur, etsi non laudatis Nicolai historiis afferuntur, apponenda tamen curavimus, quod ad Nicolai res gestas pertinent et probabiliter magnam partem ex Nicolai opere deprompta sunt. — 1. Loquitur de Herode qui ob irruptionem in Arabiam factam accusatus apud Cæsarem, quum legati ad causam defendendam Romam missi re infecta re-

ἦ μὴν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἡρώδου πεφευγότας. Ὧν οὐδὲν ποιήσαντος Συλλαίου, πάλιν ἐπὶ τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν Ἡρώδην, κἀκείνων ἐφέντων αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. Ὁ μὲν δὴ πόλεμος, ὡς οὗτοι τραγῳδοῦντες ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ἐπιστρατείας τοιαῦτα. Καίτοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ἐπιτρεψάντων μὲν τῶν σῶν ἡγεμόνων, δεδωκυίας δὲ τῆς συνθήκης, ἠσεβημένου δὲ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν καὶ τοῦ σοῦ, Καῖσαρ, ὀνόματος; Τὰ δὲ περὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἑξῆς ἤδη λεκτέον. Λῃσταὶ τῶν τὸν Τράχωνα κατοικούντων τεσσαράκοντα τὸ πρῶτον, εἶτα αὖθις πλείονες, τὰς Ἡρώδου κολάσεις διαφεύγοντες, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τὴν Ἀραβίαν. Τούτους ὑπεδέξατο Συλλαῖος ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους τρέφων, καὶ χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῶν λῃστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. Ὡμολόγησε δὲ καὶ τούτους ἐπὶ τοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ δανείου προθεσμίαν, καὶ δύναιτο ἂν οὐκ ἐπιδεῖξαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλον τινὰ τῆς Ἀράβων χώρας ἢ τούτους ἐξῃρημένους, οὐδὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. Οὕτως οὖν καὶ τοῦ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπιφθόνου συκοφαντήματος πεφηνότος, μέγιστον, ὦ Καῖσαρ, κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὴν σὴν ὀργὴν αὐτῷ ποιηθέν. Φημὶ γάρ, ἐπελθούσης ἡμῖν τῆς Ἀράβων δυνάμεως, καὶ τῶν περὶ Ἡρώδην πεσόντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου, Νάκεβον τὸν στρατηγὸν αὐτῶν καὶ περὶ πέντε καὶ εἴκοσι συνέβη πεσεῖν τοὺς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων δισχιλίους καὶ πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε. »

Ταῦτα μᾶλλον ἐκίνει τὸν Καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν Συλλαῖον ἐπιστραφείς, ὀργῆς μεστός, ἀνέκρινεν, ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν Ἀράβων. Ἀπορουμένου δὲ αὐτοῦ καὶ πεπλανῆσθαι λέγοντος, αἵ τε συνθῆκαι τῶν δανείων ἀνεγινώσκοντο, καὶ τὰ τῶν ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσαι λῃστήρια κατῃτιῶντο. Καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη Καῖσαρ, ὡς τοῦ μὲν Συλλαίου καταγνῶναι θάνατον, Ἡρώδῃ δὲ διαλλάττεσθαι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ διαβολῆς πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθώς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς Συλλαῖον, ὡς ἀναγκάσειεν αὐτὸν ψευδεῖ λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι (2).

intra trigesimum diem se et nomen exsoluturum, et dediturum qui ex ditione Herodis in Arabiam profugerant. Et quum horum nihil Syllæus præstitisset, iterum ab Herode appellatos duces; quumque hi ei permisissent pignora capere, vix tandem cum suis profectum in Arabiam. Equidem hoc, inquit, est, quod tragice exaggerantes bellum appellant, atque ejusmodi erat ista expeditio At quomodo bellum dicatur hæc juris persecutio post impetratam a ducibus tuis veniam, idque ex præscripto cautionis, post violatum et deorum aliorum numen et tui, Cæsar, nominis majestatem? Jam restat dicere, quæ ad captos homines pertinent. Quum Trachonitæ latrocinari cœpissent, quadraginta primum, mox etiam complures, ne ab Herode ad supplicium raperentur, in Arabiam perfugerunt. Hos recepit Syllæus, et omnium hominum in damnum aluit, locumque ad habitandum dedit, imo et horum ex latrociniis quæstus partem in se vertit. Eodem tamen juramento spopondit, hos se dediturum illa ipsa die, quæ et pecuniæ solvendæ erat præstituta; nec potest ostendere in præsenti quenquam alium præter hos ex Arabia abductum, ac ne hos quidem omnes, sed qui latebras reperire nequibant. Jam quum videris illud invidiæ plenum de hominibus captis nihil esse nisi calumniam, rogo aliud, Cæsar, cognoscas nequissimum figmentum et mendacium, quo usus hic est, ut te ad iram concitaret. Pro cognito enim affirmo, quum in nostras partes irrupisset Arabum exercitus, et eorum qui Herodi parebant unus atque alter periissent, tum demum, et non ante, sua tutante Herode, occubuisse Nacebum illorum ducem, et una homines non supra viginti quinque, e quorum iste singulis centenos faciens, bis mille et quingentos narrabat occisos. »

Cæsarem jam ante nutantem hæc maxime commoverunt; et ad Syllæum versus, jam manifestus iræ, quærit, quot Arabes interierint. Illo autem hærente et male se edoctum fatente, lecta est rei creditæ cautio, lectæ et ducum literæ et civitatum querelæ de latrociniis. Tandem eo perductus est Cæsar, ut capitis Syllæum damnaret, Herodi vero conciliaretur, ut quem jam pœniteret eorum quæ calumniis inductus duriora ipsi scripserat; et Syllæo hoc quoque exprobraret, sese ejus falsis verbis adductum, ut in amicum veterem amicitiæ officia exueret.

95.

Idem XVII, 5,4, postquam apposuit orationem Herodis, qua commissa scelera Antipatro filio exprobrat, pergit ita : Ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα τρέπεται, λέγειν τε ἄπορος ἦν. Καὶ Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα συνδιαιτώμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πράγμασι, ὃν πραχθεῖεν τρόπον, παρατετευχώς, δεηθέντι τῷ βασιλεῖ τὰ λοιπὰ

95.

Hæc (in filium Antipatrum) dicenti Herodi obortæ lacrimæ finem dicendi fecere. Atque Nicolaus Damascenus, qui et regi amicus erat et convictor prope quotidianus, et plerisque suis rebus, de quibus agebatur, interfuerat, quum

dissent, in summis versabatur angustiis. — 2. Proximum Josephi locum (XVI, 11, 3), qui est de Nicolao Herodem exhortante, ne quid acerbius in filios ab Antipatro accusatos statuat, exscripsi ad fragm. 5, not. 11.

εἰπεῖν, ἔλεγεν ὁπόσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων ἐχόμενα ἦν....

5. Νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο λόγοις παλιλλογεῖν μειζόνως ἐκδεινῶν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων ἢ μαρτυριῶν συνῆγε ** τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος· μάλιστα δὲ τὴν ἀρετὴν ἐπιπολὺ ἐξηγεῖτο τοῦ βασιλέως ᾗπερ εἴς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τῶν υἱέων, οὐδαμόθεν εὕροιτο ὀνησιφόρον αὐτὴν, περιπταίων ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. Καίτοι γε οὐχ οὕτω θαυμάζειν τῶν προτέρων τὴν ἀβουλίαν· νεωτέρους γὰρ καὶ κακίᾳ συμβούλων διεφθαρμένους ἀπαλεῖψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς θᾶσσον ἢ χρῆν μεταποιεῖσθαι σπουδάσαντας· Ἀντιπάτρου δ' ἂν δικαίως τὴν μιαρίαν καταπλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ πατρὸς εὐεργετηθέντα τὸν λογισμὸν, ὥσπερ τὰ ἰοβολώτατα τῶν ἑρπετῶν μὴ μαλαχθέντος, καίτοι γε κἀκείνοις τινὸς ἐγγινομένης μαλακίας τοῦ ἀδικεῖν τοὺς εὐεργέτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ οὐ μιμητὴν αὐτῶν καταστῆναι τῆς ὠμότητος ἐμποδὼν στήσαντος. «Καίτοι γε, ὦ Ἀντίπατρε, τῶν ἀδελφῶν μηνυτής τε ὧν τολμήσειαν αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρευνητὴς τῶν ἐλέγχων καὶ κολαστὴς τῶν πεφωραμένων. Καὶ οὐ τοῦ ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλοῦμεν θυμῷ χρῆσθαι μὴ ἐλλείποντος, ἀλλὰ τοῦ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν αὐτῶν σπουδάσαντος ἐκπεπλήγμεθα, εὑρίσκοντες κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεπραγμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι πεπιστευμένος, ἀδεεστέραν ἐπ' αὐτῷ κακουργεῖν παραλάβοις δύναμιν· ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρέστησας. Ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῄρεις, ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηροὺς γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοπραγήσαντας αὐτοῖς οὐχ ὑπεδίδους, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς, ὡς καὶ συνθήκην πρὸς αὐτοὺς κατὰ τοῦ πατρὸς ποιησάμενος, ἐπανείλου κατηγορεῖν, βουλόμενος σοὶ τὴν ἐπιβουλὴν τῆς πατροκτονίας κερδαίνεσθαι κατὰ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν εὐφροσύνην καρπούμενος, τρόπου τοῦ σοῦ ἀξίαν, φανεροῦ μὲν τοῦ κατὰ τῶν ἀδελφῶν, ᾧ καὶ ἠγάλλου ὡς ἐπὶ τοῖς μεγίστοις, καὶ ἦν ἄξιον οὕτω φρονεῖν, εἰ δὲ μή γε, σὺ χείρων ἦς κρύπτειν δόλον κατὰ τοῦ πατρὸς συντιθεὶς, ἐκείνους μὲν οὐχ ὡς τῷ πατρὶ ἐπιβεβουλευκότας μισῶν (οὐ γὰρ ἂν ἐξώκειλας αὐτὸς ἐπὶ πρᾶξιν παραπλησίαν), ἀλλ' ὡς διαδόχους τῆς ἡγεμονίας σου δικαιότερον ἂν γενομένους· τὸν δὲ πατέρα ἐπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς *, ἵνα θᾶσσον ὡς ἐκείνων ἐπικαταψεύσαιο μὴ ἐλεγχθῇς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας παρασχεῖν ἄξιος γένοιο, ταύτην παρὰ τοῦ δυστυχοῦς εἰσπράξαιο πατρὸς, ἐπινοῶν πατροκτονίαν οὐ κοινὴν, ἀλλ' οἵαν μέχρι νῦν οὐχ ἱστόρησεν ὁ βίος· οὐχ υἱὸς γὰρ μόνον πατρὶ ἐπεβούλευες, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντι καὶ εὐεργετηκότι, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ διάδοχος προφανθεὶς, καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ἐπικεχωλυμένος, ἐλπίδα δὲ τὴν εἰσαῦθις γνώμῃ τοῦ πατρὸς καὶ γράμμασι προησφαλισμένος· ἀλλ' οὐκ ἄρα τῇ Ἡρώδου ἀρετῇ τὰ πράγματα, γνώμῃ δὲ καὶ πονηρίᾳ ἔκρινες τῇ ἑαυτοῦ, βουλόμενος

eum rogasset rex, ut reliqua adderet, quæ pertinerent ad criminum probationem, persequebatur....

5. Nicolaus accusationem a rege cœptam atrocius persequens, argumenta omnia ad eam firmandam, quæ ex quæstionibus aut testium fide haberi poterant, densavit. Inprimis vero regis virtutem prædicabat, et merita in bene educandis instituendisque liberis, quorum ille non modo fructum perciperet nullum, sed inde in alias ex aliis incideret calamitates. Neque tamen adeo se mirari priorum filiorum temeritatem: fuisse enim juvenes, et a malis consultoribus corruptos, ut majori quam oporteret fruendi imperii festinatione a naturæ legibus desciscerent. At Antipatri stupendum plane scelus, quem tot patris merita non flexerint, venenati in morem animantis, nisi quod hujus quoque generis aliquid creditur beneficiis emolliri; nec fratrum miseranda exempla absterruerint, quo minus eos imitaretur obfirmato in duritatem animo. Atqui tu ipse, inquit, Antipater, index fuisti facinoris fratrum, tu argumenta suppeditasti, tu in convictos ut animadverteretur fecisti. Nec id culpamus, quod in illis iram satiasti: sed hoc miramur, te tam subito æmulatum ipsorum improbitatem: et hinc discimus, quæ fecisti antea, in iis propositam fuisse non salutem patris, sed fratrum perniciem, dum insectando scilicet ipsorum malitiam id consecutus, ut patris amans filius crederereris, majores inde vires et audaciam ad scelus aggrediendum sumeres. Docet hoc res ipsa. Fratres sustulisti ob ea quæ admiserant: conscios atque adjutores eorum non dedidisti, ut facile appareat, te tacito cum his fœdere inito accusationem aggressum, nimirum, ut solus parricidii compos fieres, et duplicem, sed utramque tuo dignam ingenio perciperes voluptatem: palam quidem confectis fratribus, quo nomine, tanquam rem præclare gessisses, ultro gloriaris, nec injuria; sin minus, tu illis pejores, qui clam patris vitæ insidiatus es, illos, non quod non patri moliti essent necem, odio habens (nam id si esset, non te obligasses eodem crimine), sed quod regni heredes essent justiores. Patrem autem interficere voluisti, scilicet fratribus superadditum, ut periculum effugeres, ne, quæ in eos calumniatus es, detegerentur, et quæ tu meritus eras supplicia, ea de infelici patre exigeres: repertor non vulgaris parricidii, sed quale hactenus ignorat hominum vita. Non enim tantum patri filius insidiatus es, sed et amanti te, beneficiis ab eo affectus, re ipsa jam particeps regni et successor designatus: ita ut voluptatem imperii re ipsa jam perciperes, et spem plenæ possessionis certissimam haberes, conscripta patris voluntate. At tu non Herodis bonitate, sed pravitate ingenii tui res metiebaris, hoc agens, ut patri indulgentissimo par-

τοῦ πάντων σοι ὑπακούσαντος πατρὸς καὶ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι· καὶ ὃν προσεποίου τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα ὧν ἐπενόεις πιμπλὰς, καὶ στασιοποιῶν τὴν εὔνοιαν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τολμῶν θηρίον ἀποκαλεῖν τὸν πατέρα, παντὸς ἑρπετοῦ χαλεπωτέραν τὴν διάνοιαν κατεσκευασμένος, ἢ τὸν ἐκεῖνον ἰὸν ἐπὶ τοὺς συγγενεστάτους καὶ τοὺς ἐπὶ τοσούτοις εὐεργέτας παρεκάλεις ἐπὶ συμμαχίαις φυλάκων, καὶ τέχναις ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν φρασσόμενος κατὰ τοῦ γέροντος, ὥσπερ οὐκ ἀρκούσης τοῦ τῆς διανοίας μῖσος τὸ ὑποικουροῦν παραστῆσαι. Καὶ νῦν ἐλήλυθας μετὰ βασάνους ἐλευθέρων, οἰκετῶν, ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ διὰ σὲ γεγονυίας, μηνύσεις τῶν συνωμοτῶν, ἀντιλέγειν τῇ ἀληθείᾳ σπεύδων, καὶ οὐχὶ μόνον τὸν πατέρα ἀναιρεῖν μεμελετηκὼς ἐκ τοῦ ἀνθρωπείου βίου, ἀλλ' ἤδη καὶ νόμον κατὰ σοῦ γεγραμμένον, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Οὐάρου, καὶ τοῦ δικαίου τὴν φύσιν. Οὕτως ἄρα τῇ ἀναιδείᾳ πέποιθας, ὥστε καὶ βασανίζεσθαι ἀξιοῖς, καὶ ψευδεῖς λέγων τὰς βασάνους τῶν προβεβασανισμένων, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σου τὸν πατέρα ἐκκρουσθῶσιν τοῦ ἠληθευκέναι, αἱ δὲ σαὶ βάσανοι δοκῶσι πισταί. Οὐ ῥύσῃ, Οὐάρε, τὸν βασιλέα τῆς ἐπηρείας τῶν συγγενῶν; οὐδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ μὲν τῶν ἀδελφῶν εὔνοιαν προσποιούμενον τοῦ πατρὸς, ἔνθα δὲ μέλλοι κατὰ μόνας ταχέως ἀποίσεσθαι τὴν βασιλείαν, πάντων αὐτῷ θανασιμώτατον ἀναφαινόμενον; γνοὺς ὅτι πατροκτονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ βίου, πεφηνυῖα οὐδὲν ἧσσων ** ὡς τοῦ βεβουλευμένου, καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὴν φύσιν. »

6. Προσετίθει δὲ ἤδη τὰ τῆς μητρὸς Ἀντιπάτρου, ὁπόσα πρός τινας ἦν κουφολογίᾳ γυναικείῳ εἰρημένα, μαντείας τε καὶ θυσίας ἐπὶ τῷ βασιλεῖ γεγονυίας, καὶ ὁπόσα μετὰ τῶν Φερώρα γυναικῶν Ἀντιπάτρῳ ἠσέλγητο μετὰ οἴνου καὶ λύμης ἐρωτικῆς, τῶν τε βασάνων τὰς ἀνακρίσεις καὶ ὁπόσα μαρτυριῶν ἐχόμενα· πολλὰ δὲ καὶ παντοῖα ἦν τὰ μὲν προητοιμασμένα, τὰ δὲ πρὸς τοῦ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐφηυρημένα.

tem quæ ei restabat de imperio auferres, et cujus conservator volueras dici, eum re ipsa conareris interficere : ac quasi non satis esset temet malum esse, matrem etiam tuis pessimis consiliis implevisti, et fratrum concordiam dissociasti. Atque patrem feram appellare ausus es, ipse pessimos serpentes exsuperans feritate animi, unde illud virus in proximos sanguine et tantorum tibi bonorum auctores in promptu esset, stipato satellitiis, armato astubus, nec virorum tantum sed etiam mulierum adversus senem, quasi tuus ille odio tam injusto insessus animus ad maleficia non sufficeret. Et nunc apparere hic audes, ut post tortos homines, liberos, servos, viros, feminas, tuam unius ob causam, post tot judicia eorum qui tecum conspiraverant, veritatem oppugnes : quasi, quod patrem rebus humanis voluisti eximere, parum sit, nisi insuper evertas legem in te scriptam, et Vari æquitatem et ipsam vim justitiæ. Itane tuæ confidis audaciæ et confidentiæ, ut etiam tormentis temetipsum subjici velis, dum prius habitis quæstionibus fidem detrahis, ut illi scilicet, qui patrem tuum salvum voluerunt, mendaces habeantur, illis vero credatur quæstionibus, quas tu rexisti? Quando regem liberabis, Vare, a consanguineorum injuriis? quando exstingues portentum illud hominis, eum dico, qui in fratrum perniciem patris amorem simulavit, ac deinde, quum solus brevi regno esset potiturus, fata ejus maxime omnium præcipitare voluit? Scis quippe parricidium communem in humanum genus universum esse injuriam, et naturæ pariter ac vitæ hominum infestum, nec ideo minus ** ut tantum modo cogitatum; et qui non punit, naturæ ipsi facit injuriam. »

6. Addidit super hæc Nicolaus quædam a matre Antipatri muliebri garrulitate effusa, consultos vates et sacra facta, quibus rex devoveretur; et quæ in Pheroræ uxores Antipater in vino atque amoris æstu proterve fecerat. Tum vero repetiit, quæ tormentis et testimoniis comperta erant : multa autem et varia erant partim ex præmeditatione indicata, partim ex tempore et subinde confirmari reperta.

95 a.

Idem XVII, 9,6 : Καὶ Ἀντίπατρος μὲν τοιάδε εἰπὼν, καὶ μαρτύρων παραστάσεσι τὰ εἰρημένα κρατυνάμενος πολλοῖς τῶν συγγενῶν, παύεται τοῦ λέγειν. Ἀνίσταται δὲ Νικόλαος ὑπὲρ Ἀρχελάου καὶ ἔλεγεν, τὰ μὲν ἐν τῷ ἱερῷ γνώμῃ τῶν πεπονθότων ἀνατιθεὶς μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ Ἀρχελάου· τοὺς γὰρ ἐπὶ τοιοῖσδε ἄρχοντας, οὐ μόνον τῷ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζοντι εἶναι πονηροὺς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τὴν ἀμυ-

Antipater talia locutus multisque e consanguineis ad ea quæ dixerat testimoniis suis firmanda adhibitis, finem dicendi fecit. Surrexit vero Nicolaus, qui Archelai causam egit, dixitque, illa quidem, quæ in templo facta, obstinatis potius eorum animis, qui passi sint, imputans quam Archelai potestati. Nam talia cœptantes non eo tantum injustos esse, quod innocentes vexent, sed etiam quod pacis et æqui amantes in ultionem impellant. Hos autem

95 a. Interfecto Antipatro, mox defunctus est Herodes, qui secundo, quod paullo ante mortem scripserat, testamento successorem regni constituerat Archelaum filium. Is antequam Romam proficisceretur, ut Cæsar testamentum patris auctoritate sua confirmaret, Judæorum seditionem compescuit. Scilicet quum postulatis eorum non obtemperatum esset, festi tempore seditiosos in fano cœtus habebant, adeoque se gerebant insolenter, ut vim vi Archelaus repel

ναν αὐτῶν εὐγνωμονεῖν προαιρουμένους. Ὡς δὲ πολέμια ἔδρων λόγῳ μὲν κατ' Ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς Καίσαρα, φανερὸν εἶναι. Τοὺς γὰρ ὑϐριοῦντας, κωλύτας παραγενομένους καὶ ὑπ' Ἀρχελάου πεπομφότας, κτεῖναι ἐπιτιθεμένους, οὔτε τοῦ Θεοῦ οὔτε τοῦ νόμου τῆς ἑορτῆς ἐν φροντίδι γενομένους, ὧν Ἀντίπατρον οὐκ αἰσχύνεσθαι ἐκδικητὴν καθιστάμενον ἐπὶ θεραπείᾳ ἔχθρας τῆς αὐτοῦ πρὸς Ἀρχέλαον, ἢ μίσει τοῦ ἀρετῇ δικαίου. Οἱ παρελθόντες καὶ μὴ πρὸς διανοουμένους ἄρχοντες ἀδίκων ἔργων, οἵδε εἰσὶν οἱ βιαζόμενοι καὶ μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. Ἀνετίθει δὲ καὶ τὰ λοιπὰ πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τῶν κατηγόρων· οὐδὲν γὰρ ὅ τι μὴ οὐ μετὰ γνώμης τῆς αὐτῶν γεγενημένον αἰτίᾳ τοῦ ἀδικεῖν ὑπάγεσθαι. Οὐ τῇ φύσει τοιούτως αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶναι, ἀλλὰ τῷ βλάψειν ἂν δοκεῖν Ἀρχέλαον. Τοσήνδε αὐτοῖς εἶναι βουλὴν τοῦ ὑϐριοῦντος εἰς ἄνδρα συγγενῆ, καὶ πατρὸς μὲν εὐεργέτην, συνήθη δὲ αὐτοῖς καὶ διὰ παντὸς οἰκείως πεπολιτευμένον. Τάς γε μὴν διαθήκας ὑπό τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τοῦ βασιλέως, καὶ κυριωτέρας εἶναι τῶν γεγραμμένων πρότερον, διὰ τὸ Καίσαρα δεσπότην τῶν ὅλων καταλελεῖφθαι πρὸς τὴν κρίσιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων· μιμήσεσθαί τε οὐδαμῶς Καίσαρα τὴν ὕϐριν αὐτῶν, οἳ τῆς Ἡρώδου παντοίως ἀπολαύσαντες παρ' ὃν ἔζη καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάντα ἐπὶ ὕϐριν γνώμης ἐπείγοιντο αὐτοῦ, οὐδ' αὐτῶν περὶ τὸν συγγενῆ τοιούτων γεγονότων. Οὔκουν Καίσαρά τε ἀνδρὸς ὑπ' αὐτῷ πεποιημένου τὰ πάντα καὶ φίλου καὶ συμμάχου καταλύσειν τὰς διαθήκας, ἐπὶ πίστει τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας, οὐδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τὴν ἐκείνων τὴν Καίσαρος ἀρετὴν καὶ πίστιν, πρὸς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην ἀνενδοίαστον γενομένην, καὶ μανίαν καὶ λογισμοῦ ἔκστασιν κατακρίνειν ἀνδρὸς βασιλέως, υἱεῖ μὲν ἀγαθῷ τὴν διαδοχὴν καταλελοιπότος, πίστει δὲ τῇ αὐτοῦ προσπεφευγότος· οὔτε ἁμαρτάνειν Ἡρώδην ποτὲ περὶ κρίσιν τοῦ διαδόχου, σωφροσύνῃ κεχρημένον ἐπὶ τῇ Καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι.

7. Καὶ Νικόλαος μὲν τοιάδε διελθὼν, καταπαύει τὸν λόγον. Καῖσαρ δὲ Ἀρχέλαον προσπεσόντα αὐτῷ πρὸς τὰ γόνατα φιλοφρόνως ἀνίστη φάμενος ἀξιώτατον εἶναι τῆς βασιλείας.

homines verbo quidem in Archelaum patrasse hostilia, re ipsa autem in Cæsarem, uti pateat. Constat enim (inquit), quos ad vim ac injuriam prohibendam Archelaus miserat, occisos ab illis neque Deum neque fas dierum sanctissimorum reverentibus. Etsi sunt, quorum non puduit Antipatrum suscipere tutelam, sive ut odio in Archelaum suo morem gereret, sive quod jus et æquum omne aversetur. Certe qui adoriuntur alios, nihilque mali suspicantes injuriis lacessunt, hi sunt, qui nolentes cogunt sui tuendi causa ad arma recurrere. Tum reliquorum omnium, quæ objecta fuerant, causam assignavit iis ipsis, qui consilio erant accusatoribus. Nihil enim esse quod non illorum instinctu factum jam in injuriæ *tanquam ab Archelao commissæ* accusationem producatur : unde color quæratur injuriæ, quod non ipsis factum sit suasoribus. Neque ea per se esse improba, sed in odium Archelai ita referri, ut improba videantur. Tanto illos agi studio lædendi cognatum hominem de ipsorum parente bene meritum et ipsos omnibus amicitiæ officiis prosecutum. Testamentum a patre factum bene mentis compote, et haud dubie posteriores tabulas potiores esse prioribus, eoque magis, quod Cæsari omnium, quæ in iis scripta sint, plenissimum arbitrium relinquatur. Non timendum, ne horum iniquitatem Cæsar imitetur, qui Herodis, ex cujus viventis potentia fructus plurimos ceperint, nunc mortui voluntatem oppugnent, idque satis sibi conscii, neutiquam se de Herode ita meritos, ut Archelaus fuerit. Non eum esse Cæsarem, qui viri amici, bellorum socii, qui in omnibus ex Cæsare pendere semper voluerit, rescindat testamentum suæ commissum fidei. Multum ab horum malignitate abfuturam Cæsaris virtutem ac fidem toti humano generi testatissimas, neque id in eum cadere, ut non sanæ mentis pronuntiet regem, qui primum filio bono hereditatem reliquerit, deinde in hoc ipsius Cæsaris fidem imploraverit. Quando testamentum condens Herodes ita sapuerit, ut Cæsaris arbitratui cuncta submitteret, in herede quidem eligendo desipere non potuisse.

Hæc fere quum oratione percurrisset Nicolaus, finem dicendi facit. Cæsar autem Archelaum, qui se ad pedes ejus abjecerat, comiter allevavit, regno dignissimum esse dicens.

96.

Joseph. A. J. XVII, 11, 3 : Τοιαῦτα δὲ τῶν Ἰουδαίων εἰρηκότων, Νικόλαος τούς τε βασιλεῖς ἀπήλλασσε τῶν ἐγκλημάτων, Ἡρώδην μὲν, διὰ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον

96.

Quum autem Judæi ejusmodi orationem habuissent, Nicolaus reges de criminibus purgavit, Herodem quidem, quod nulla de re ab illis accusatus fuerit quamdiu viveret,

lens ter mille Judæos occideret. Post hæc Romam profectus præter alios etiam Nicolaum nostrum secum abduxit (Joseph. XVII, 9, 3). Eodem autem tempore Romam venit Antipas, alius Herodis filius, qui quum primo testamento hæres designatus esset, consiliis cedens amicorum (inter quos Ptolemæus frater Nicolai), successionem regni surripere Archelao moliebatur. Re ad Cæsarem delata, contra Archelaum verba facit Antipater, filius Salmones, quæ soror Herodis erat. Exprobrat autem adversario tum alia complura, tum illud maxime, quod in Judæos scelus commisisset, et quod antequam licuisset Cæsaris venia, arbitratu suo res administrasset. His expositis subjungit Josephus quæ nostro fragmento leguntur.

96. In antecedentibus Josephus narravit quomodo Judæorum legati apud Cæsarem de Herodis et Archelai sævitia conquesti petiverint ut suis sibi legibus vivendi sub Romanorum tutela detur potestas.

ιυχεῖν ἀκατηγόρητον, οὐ γὰρ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ἐπὶ μετρίοις καὶ παρὰ ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν δυναμένους ἐπὶ νεκρῷ κατηγορίαν συντιθέναι, τὰ δὲ ὑπ' Ἀρχελάου πραχθέντα ὕβρει τῇ ἐκείνων ἀντετίθει, οἳ ὀριγνώμενοι πραγμάτων παρὰ τοὺς νόμους, καὶ σφαγῆς ἄρξαντες τῶν κωλύειν ὑβρίζοντας προμηθουμένων, ἀμύνης γενομένης ἐγκαλοῖεν. Ἐνεκάλει δὲ νεωτεροποιίας αὐτοῖς καὶ τοῦ στασιάζειν ἡδονὴν ἀπαιδευσίαν τε τοῦ ἕπεσθαι δίκῃ καὶ νόμοις, ὑπὸ τοῦ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. Ταῦτα μὲν οὖν Νικόλαος.

neque fas esse ut qui apud æquos rerum judices accusare et de vivente pœnam sumere potuerint, mortuo accusationem conflarent; quæ vero ab Archelao acta essent, ad illorum improbitatem injuriasque referebat, qui quum res contra leges affectassent, et illorum cædes facere cœpissent, quibus curæ erat illos ab injuriis prohibere, nunc de injuriis vindicatis quererentur. Iisque objecit rerum novarum studium, quodque seditionibus delectarentur, ut qui justitiam colere legibusque parere nescirent, quod in omnibus vincere vellent. Et hæc quidem Nicolaus.

ΕΚ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΔΗΛΩΝ.

E LIBRIS INCERTIS.

97.

Josephus Ant. Jud. I, 3 : Ἡσίοδός τε καὶ Ἑκαταῖος καὶ Ἑλλάνικος καὶ Ἀκουσίλαος καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος καὶ Νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. Eadem Syncell. p. 43, A.

Hesiodus, Hecatæus, Hellanicus, Acusilaus, nec non Ephorus ac Nicolaus veteres olim ad mille annos vitam produxisse aiunt.

98.

Bekker. Anecd. Gr. p. 367, 24 : Ἀκολασία Θουκυδίδης ἔφη, ἀκολαστία δὲ Ἄλεξις, ἀκολαστότατα δὲ Ἀριστοτέλης, καὶ ἀκολαστότερα Νικόλαος.

Ἀκολασία Thucydides dixit, ἀκολαστία vero Alexis, ἀκολαστότατα Aristoteles, et ἀκολαστότερα apud Nicolaum legitur.

ΒΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

VITA CÆSARIS.

99.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΓΩΓΗΣ.

DE CÆSARIS INSTITUTIONE.

Exc. De virt. : Ὅτι εἰς τιμῆς ἀξίωσιν οὕτω (1) προσεῖπον οἱ ἄνθρωποι, ναοῖς τε καὶ θυσίαις γεραίρουσιν, ἀνά τε νήσους καὶ ἠπείρους διῃρημένοι, καὶ κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη, τό τε μέγεθος αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν εἰς σφᾶς εὐεργεσίαν ἀμειβόμενοι. Δυνάμεως γὰρ καὶ φρονήσεως εἰς τὰ πρῶτα ἀνελθὼν οὗτος ὁ ἀνὴρ, πλείστων μὲν ἦρξεν ἀνθρώπων τῶν διὰ μνήμης, μακροτάτους τε ὅρους ἐποιήσατο τῆς Ῥωμαίων δυναστείας, εἴς τε τὸ βεβαιότατον οὐ τὰ φῦλα μόνον καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς διανοίας κατεστήσατο, τὸ μὲν πρῶτον σὺν ὅπλοις, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ἄνευ ὅπλων, ἐθελουσίους τε προσαγόμενος διὰ τὸ (2) μᾶλλον ἔτι ἔνδηλος γίνεσθαι τῇ φιλανθρωπίᾳ, ἔπεισεν ἑαυτοῦ ἀκροᾶσθαι, ὧν δὴ (3) πρότερον οὐδὲ ὀνόματα ἠπίσταντο οἱ ἄνθρωποι, οὐδέ τινος ὑπήκοοι ἐγένοντο διὰ μνήμης, ἡμερωσάμενος (4), ὁπόσοι ἐντὸς (5) Ῥήνου ποταμοῦ

Huic viro cognomen *Augusti* in honoris testimonium imposuerunt, templisque eum et sacrificiis venerantur per insulas continentesque dispersi populi atque civitates, ut et virtutes ipsius maximas et collata in se beneficia rependant. Hic enim ille est, qui ad summum tam prudentiæ quam potentiæ culmen evectus, omnium quos memoria complectitur hominum latissime regnavit et longissimis terminis Romanum sepsit imperium, ac firmissime Græcorum barbarorumque non populos tantum sed animos etiam sibi adjunxit, primum quidem armis, mox vero etiam nulla usus vi, sed volentes lubentesque ad se pelliciens, quum humanitate magis etiam quam viribus inclaruisset, vel iis obsequium persuasit, quorum antea ne nomina quidem noveramus, quique nullius unquam per hominum memoriam imperio subditi fuerant : nam quot populi trans Rhenum

99. *Cod. Tur. fol.* 160, 1 *r.* — 162, 32 *r.* — I, 1. οὕτω] sc. Σεβαστόν. V. Sueton. Octav. 7; Dio Cass. LIII, 16. 18; Oros. VI, 20; Censorin. D. N. 21; Ovid. Fast. I, 587; Calend. Prænest. ap. Orell. Inscr. II, p. 346. 382; Feriale Cumanum in Museo Rhenan. tom. IV, p. 630; Monum. Ancyr. col. 18. — 2. διὰ τὸ μᾶλλον ἔτι] διὰ μᾶλλόν τι codex. Articulum addidit Valesius; τι in ἔτι mutarunt Orellius et Corayus, qui ita dedit : προσαγόμενος διὰ δὲ τὸ μᾶλλον ἔτι κτλ. Pro ἔνδηλος fortasse ἔκδηλος fuisse idem suspicatur Corayus. — 3. δὴ] Coray., δὲ codex. — 4. ἡμερωσάμενος]

κατοικοῦσιν, ὑπέρ τε τὸν Ἰόνιον πόντον καὶ τὰ Ἰλλυριῶν γένη· Παννονίους αὐτοὺς καὶ Δάκας (6) καλοῦσιν. Ζήτει ἐν τῷ Περὶ ἀνδραγαθημάτων.

II. Περὶ δὴ τούτου τοῦ ἀνδρὸς φρονήσεώς τε καὶ ἀρετῆς ἰσχὺν δεῖξαι ὁπόσον δύναται, τὰ μὲν ἐκ τῆς πολιτείας ἥντινα ἐν τῇ πατρίδι ἐπολιτεύσατο, τὰ δὲ (1) κατὰ στρατηγίας μεγάλων πολέμων ἐγχωρίων τε καὶ ἀλλοεθνῶν, ἀγώνισμα μὲν ἀνθρώποις πρόκειται λέγειν καὶ γράφειν, ὡς ἂν εὐδοκιμοῖεν (2) ἐν καλοῖς ἔργοις. Καὐτὸς δ' ἀφηγήσομαι τὰ πεπραγμένα, ἐξ ὧν οἷόν τε γνῶναι σύμπασι τὴν ἀλήθειαν. Πρότερον δ' αὐτοῦ τό τε γένος διέξειμι καὶ τὴν φύσιν, τούς τε γεννητάς, ἀφ' ὧν ἦν, τήν τ' (3) ἐκ νηπίου τροφήν τε καὶ παίδευσιν, ᾗ χρησάμενος τοσόσδε ἐγένετο. Πατὴρ μὲν οὖν ἦν αὐτῷ Γάϊος Ὀκταούϊος, ἀνὴρ τῶν ἐκ τῆς συγκλήτου. Οἱ δ' αὐτοῦ πρόγονοι, κατά τε πλοῦτον καὶ ἐπιείκειαν ὀνομαστότατοι γενόμενοι (4), ὀρφανῷ ὄντι ἐκείνῳ τὰ χρήματα ἐλίποντο· [οἱ] καταστάντες δ' ἐπίτροποι ταῦτα διεφόρησαν· ὁ δὲ τῶν πρὸς αὐτοὺς δικαίων ἀποστάς, τοῖς περιλειφθεῖσιν ἤρκεῖτο.

III. Ὅτι Καῖσαρ περὶ ἐννέα ἔτη μάλιστα γεγονώς, θαῦμά τε οὐ μικρὸν παρέσχε Ῥωμαίοις, φύσεως ἀκρότητα δηλώσας ἐν τοιᾷδε ἡλικίᾳ, καὶ τοῖς ἀνδράσι πολὺς ἐγγίνεται θόρυβος ἐν πολλῷ ὁμίλῳ δημηγοροῦντι (1). Ἀποθανούσης δ' αὐτῷ τῆς τηθῆς, παρὰ τῇ μητρὶ ἐτρέφετο Ἀντίᾳ, καὶ τῷ ταύτης ἀνδρὶ Φιλίππῳ Λευκίῳ, ὃς ἦν ἀπόγονος τῶν τὸν Μακεδόνα Φίλιππον κεχειρωμένων (2). Παρὰ δὴ τῷ Φιλίππῳ ὁ Καῖσαρ, ὡς παρὰ πατρί, τρεφόμενος πολλὴν ὑπέφαινεν ἐλπίδα, ἤδη τε (3) ἀξιότιμος καὶ τοῖς ἥλιξιν ἐφαίνετο τοῖς εὐγενεστάτοις παισί· καὶ συνήεσαν πρὸς αὐτὸν παμπληθεῖς, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν νεανίσκων, οἷς τὸ πράττειν δι' ἐλπίδος ἦν. Προὔπεμπον δὲ αὐτὸν πάμπολλοι ὁσημέραι καὶ μειρακίσκοι καὶ ἄνδρες καὶ ἥλικες παῖδες, εἴτε ἐφ'

habitant et supra mare Ionium, et Illyricæ originis gentes, quos Pannonios et Dacas vocant, omnes pacavit. *Quære in Excerptis de rebus fortiter gestis.*

II. Hic vir quantum præstiterit virtute et prudentia, quæ quum domi in administratione reipublicæ tum foris in difficillimis bellis et civilibus et externis eluxit, dictis scriptisque prosequi materia ingeniis proposita est eorum, qui celebrando præclara facta ipsi gloriam sibi parare cupiant. Ego vero res ejus gestas ita enarrabo, ut verum omnibus pateat. Primum igitur de genere ejus atque indole dicam, qui ejus parentes ac quæ a prima ætate fuerit institutio, cujus beneficio tantus postmodum vir evasit. Pater ei Octavius senatorii fuit ordinis, cui quum majores et opibus et æquitate nobiles impuberi adhuc rem reliquissent, et eam tutores dissipassent, ipse jus suum illis remittens, residuis contentus vixit.

III. Annum ætatis circiter nonum agens Cæsar haud mediocri admirationi fuit Romanis, quippe qui in tantilla ætate egregiæ indolis specimina ederet, ita ut et ab adultæ ætatis viris orationem habens ad multitudinem maximo applausu acciperetur. Porro mortua avia (Julia) educatus est apud Atiam matrem et L. Philippum vitricum: qui quidem originem ab iis ducebat, qui Philippum Macedonem superaverant. Apud hunc velut alterum patrem educatus Cæsar maximam spem ostendebat, jamque tum ab æqualibus suis, pueris nobilissimis, colebatur. Adjungebant se ei plurimi, inter quos et adolescentes non pauci, quibus capessendæ propediem reipublicæ spes erat, ac quotidie maxima frequentia juvenum ac virorum et æqualium puerorum deducebatur, sive equitatum extra urbem prodiret,

In codice hæc vox legitur post ἄνθρωποι. Transposuerunt eam Valesius et Corayus. — 5. ἐντὸς] Vales.; ἐν τοῖς codex. — 6. Δάκας] Meminit hujus loci Bernhardyus ad Dionys. Perieg. 305, p. 593, de ratione disputans, qua Dacas a Getis Romani distinxerint.

II, 1. δὲ] omis. codex. — 2. εὐδοκιμοῖεν] e conj. Corayi; εὐδοκιμεῖν codex. — 3. τ'] om. codex. — 4. Cf. Sueton. Octav. c. 3: *C. Octavius a principio ætatis et re et existimatione magna fuit... Amplis innutritus opibus, honores et adeptus est facile et egregie administravit.* Quæ de tutoribus ejus n. l. leguntur, aliunde non nota sunt. Articulum οἱ ante καταστάντες addidit Corayus.

III, 1. δημηγοροῦντι] « Intelligit sine dubio orationem funebrem, quam Augustus vixdum decennis habuit in rostris de laudibus aviæ Juliæ; de qua re sic Suetonius Octav. 8: *Quadrimus patrem amisit, duodecimum annum agens aviam Juliam defunctam pro concione laudavit.* Lege *decimum annum agens* ex Damasceno nostro. Sic Tiberius novem natus annos defunctum patrem pro rostris laudavit, teste Suetonio. » Valesius. Ego Suetonii loco nihil mutandum esse censeo. Nam primum cum eo facit Quinctilianus XII, 6, 1: *Cæsar Augustus duodecim natus annos aviam pro rostris laudavit.* Deinde satis sibi constat Suetonius pergens hunc in modum: *Quadriennio post, toga virili sumpta* (an. 49 a. C.), *militaribus donis triumpho Cæsaris Africano* (an 46 a. C.) *donatus est, quamquam expers belli propter ætatem* (cf. Nicol. c. 6). Anno vero 46 a. C. Octavius (natus die 23 Septembr. 63 a. C.) annos sedecim natus erat, adeo ut orationem habuisse debeat annos natus duodecim. Igitur si funebrem istam orationem Nicolaus quoque intellexit, quod addubitari vix potest, de anno quo defuncta sit Julia, aliter statuit aut adulandi causa sciens verum ignorare voluit, aut, quod malim, legendum: περὶ ἕνδεκα. — 2. « An potius Περσέα scribendum est? Etenim Q. Marcius L. F. Philippus bellum gessit cum Perseo Macedonum rege, et facilem victoriam Æmilio Paullo successori tradidit. » Valesius. At eundem Marcium Philippum jam Philippi regis temporibus in Macedoniam legatum esse constat ex Livio XXXIX, 48. XL, 2. 3. De nostro Philippo (L. Marcio L. f., Q. n., Philippo), qui Attiam viduam uxorem duxit, v. Dio XLV, 1; Vellejus II, 59, 3; Cicero Philipp. III, 6, 17; Appian. B. C. III, 10. 13; Plutarch. Cic. 44. Ovid. Fast. VI, 807. Pro *Atia* in Nicolai excerptis constanter scribitur Ἀντία, uno excepto loco, ubi: Ἀτία. — 3. τε] deest in cod.; addidit Valesius. Fort. fuit καὶ δή. — 4. προήει] Coray.; ἄστεως προσήει codex.

ἱππασίαν ἔξω τοῦ ἄστεος προΐει (4), εἴτε παρὰ συγγενεῖς ἢ ἄλλους τινάς. Ἤσκει γὰρ καὶ τὴν ψυχὴν τοῖς καλλίστοις ἐπιτηδεύμασι, καὶ τὸ σῶμα ταῖς γενναίαις καὶ πολεμικαῖς μελέταις, καὶ τῶν διδασκόντων θᾶττον αὐτὸς τὴν μάθησιν ἐπὶ τῶν ἔργων ἀπεδείκνυτο, ὥστε ἀπὸ τοῦδε καὶ ἐν τῇ πατρίδι πολὺν ζῆλον ἐνέγκασθαι. Ἐφεστήκει δὲ αὐτῷ καὶ ἡ μήτηρ, καὶ ὁ ταύτης ἀνὴρ Φίλιππος, ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν πυνθανόμενοι παρὰ τῶν διδασκάλων τε καὶ ἐπιμελητῶν, οὓς παρακατέστησαν τῷ παιδὶ, ὅ τι πράξειε, καὶ ὅποι πορευθείη, ἢ ὅπως διημερεύσειε, τάς τε διατριβὰς μεθ' ὧν ποιήσαιτο.

IV. Ἐν δὲ τῷ κατασχόντι ταράχῳ τὴν πόλιν ὑπεκπέμπει ἥ τε μήτηρ Ἀντία καὶ Φίλιππος Καίσαρα εἴς τι τῶν πατρῴων χωρίων. Κατέβαινε δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν περὶ ἔτη μάλιστα γεγονὼς τεσσαρεσκαίδεκα, ὥστε ἀποθέσθαι μὲν αὐτὸν ἤδη τὴν περιπόρφυρον ἐσθῆτα, ἀναλαβεῖν δὲ τὴν καθαρὰν, σύμβολον οὖσαν τῆς εἰς ἄνδρας ἐγγραφῆς (1). Περιβλεπόμενος δ' ὑπὸ παντὸς τοῦ δήμου διά τε εὐπρέπειαν (2) καὶ λαμπρότητα εὐγενείας, ἔθυε τοῖς θεοῖς, καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν ἱερωσύνην εἰς τὸν Λευκίου Δομιτίου τόπον τετελευτηκότος (3). Καὶ ὁ δῆμος μάλα προθύμως ἐχειροτόνησε. Καὶ ὁ μὲν ἅμα τῇ μεταλλαγῇ τῆς ἐσθῆτος καὶ τῇ καλλίστῃ τιμῇ κοσμηθεὶς ἔθυε. Καίπερ δὲ κατὰ νόμον εἰς ἄνδρας ἐγγεγραμμένον, διεκώλυεν ἡ μήτηρ ἔξω τῆς αὐλείου (4) θύρας χωρεῖν, πλὴν ὅπῃ καὶ πρότερον, ὅτε παῖς ἦν, ἐφοίτα, δίαιτάν τε τὴν αὐτὴν ἔχειν ἐπηνάγκαζε, κοιτάζεσθαί τε ἔνθα καὶ πρότερον ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ. Νόμῳ τε μόνον ἀνὴρ ἦν, τὰ δ' ἄλλα παιδικῶς ἐπεστατεῖτο. Τῆς δὲ ἐσθῆτος οὐδοτιοῦν ἐξήλλαξεν, ἀλλ' ἀεὶ τὴν πάτριον ἀμπείχετο (5).

V. Ἐφοίτα δὲ καὶ εἰς τὰ ἱερὰ ἐν ταῖς νομίμοις ἡμέραις νύκτωρ διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ ὥραν, ἅτε δὴ καὶ (1) πολλὰς γυναῖκας ἐκμήνας εὐπρεπείᾳ καὶ λαμπρότητι γένους. Ἐπιβουλευόμενος δὲ παρ' αὐτῶν, οὐδαμῇ ἐφαίνετο ἁλωτὸς ὤν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἡ μήτηρ ἀπήρυκεν αὐτοῦ φυλάττουσα καὶ οὐδαμόσε μεθιεῖσα, τὰ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἔννους ὤν, ἅτε εἰς τοὔμπροσθεν τῆς ἡλικίας προϊὼν (2). Ἐνστάσης δέ τινος ἑορτῆς Λατίνης, ὁπότε καὶ τοὺς ὑπάτους εἰς Ἄλβαν (3) τὸ ὄρος ἀναβαίνειν ἔδει, πατρίου θυσίας ἕνεκα, τοὺς δ' ἱερεῖς διαδόχους αὐτῶν τῆς δικαιοδοσίας εἶναι, καθίζει ἐπὶ τὸ βῆμα Καί-

sive ad propinquos aut alios quos viseret. Nam animum quidem optimis artibus, corpus vero generosis ac militaribus exercitationibus instruebat; et quæ didicerat facilius quam docentes ipsi in rem conferebat; quod vel maxime civitati eum admirabilem fecit. Enimvero eum sollicite observabat mater Attia cum Philippo vitrico; quotidie a magistris et custodibus, quos puero apposuerant, inquirentes studiose, quid rei egisset, quo esset profectus, qua ratione diem transegisset, quibuscum denique esset versatus.

IV. Post hæc bello civili urbem turbante in villam paternam subductus est a parentibus. Inde annos circiter quattuordecim natus in forum descendit, posita prætexta togam puram indutus, quod virilis tirocinii argumentum est; omniumque civium oculis in eum defixis, ob oris speciem atque generis nobilissimi splendorem diis sacrificavit : et in collegium pontificum adscriptus est in locum L. Domitii (*Ahenobarbi*), qui e vivis abierat : quod quidem populus suis suffragiis libentissime jussit. Ita simul cum virili toga maximo sacerdotio ornatus, diis sacra faciebat. Ceterum tametsi inter tirones relatus esset ex more ac legibus Romanorum, nihilominus mater ex vestibulo eum progredi vetabat, nisi quo antea prætextatus ventitare consueverat, eodemque cultu illum habebat, et in eodem quo prius cubiculo cubare cogebat, prorsus legibus duntaxat tiro, cetera prætextati instar arctius habebatur. Vestitum porro nunquam mutavit, sed perpetuo patria veste amictus fuit.

V. Legitimis diebus templa deorum adibat sed noctu, quum formæ decore ac splendore generis plurimas mulieres in amorem sui raperet; sæpe vero ab iis tentatus nullis unquam artibus cessit; sed partim matris sollicitudo, quæ eum custodiebat, neque evagari sinebat longius, partim ipse semet sua prudentia muniebat, quippe qui ætate in dies progrederetur. Porro quum Latinæ feriæ adessent (quibus consules sacrificii patrii causa in montem Albanum egredi mos est, jurisdictione interim sacerdotibus mandata,) Cæsar medio in foro posita curuli sella consedit. Quem quidem

IV. 1. Togam virilem sumpsit Augustus die 18 Octobr. an. 706 a. u., 48 a. C. (teste Feriali Cumano lin. 5.) paullo post pugnam Pharsalicam. Igitur natus tum erat Octavius annos quindecim. — 2. εὐπρέπειαν] e conj. Corayi; διά τε εὐγένειαν καὶ λ. εὐγενείας codex. — 3. Intellige L. Domitium, C. f., Ahenobarbum, qui in pugna Pharsalica cecidit. V. Sueton. Nero 3; Cicero Phill. II, 11. 27. 29. V, 17; Vellejus II, 59, 3 : *Pontificatusque sacerdotio puerum honoravit* (*Cæsar*). Ad sequentia : ὁ δῆμος... ἐχειροτόνησε v. Sueton. l. l. de jure sacerdotum creandorum a collegis ad populum translato. — 4. αὐλαίου] αἰλίου cod.; mox παῖς ὢν et νέμων pro νόμῳ codex; correxit Valesius. — 5. τὴν πάτριον] « Percrebuerat hic mos ætate Ciceronis, ut nobiles adolescentes, atque etiam senatores in hortis ac suburbanis externo uterentur cultu, ac pallium cum crepidis et mitella sumerent. Verba Ciceronis sunt in oratione pro Rabirio Posthumo : *Deliciarum causa et voluptatis non modo cives Romanos, sed et nobiles adolescentes et quosdam etiam senatores summo loco natos, non in hortis et suburbanis suis, sed Neapoli in celeberrimo oppido cum mitella sæpe videmus*, etc. Cf. Gellius N. A. XIII, 20. » VALESIUS.

V. 1. ἅτε δὴ] e conj. Corayi. Codex : ὥραν ἀντηδὲ καὶ πολλ. γ. ἐκμείνασα εὐπρ. Vocem καὶ, quam ejecit Coray., retinui. Aliorum conatus, quos Orellius affert, lubens omitto. — 2. προϊὼν] sic codex, non προσιών, quod Valesius dedit. — 3. Ἄλβαν] Ἀλβανόν edidit Valesius correcturus.

ναρ ἐν μέσῃ ἀγορᾷ. Προσῄεσαν δ' ἄπλετοι ἄνθρωποι δικαιοδοσίας χάριν, πολλοὶ δὲ καὶ μηδενὸς πράγματος χάριν, θεωρίας ἕνεκα τοῦ παιδός· ἀξιοθέατος γὰρ πᾶσιν ἦν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ τότε σεμνότητα καὶ ἀξίωμα προσειληφώς.

VI. Καίσαρος δὲ ἤδη κεχειρωμένου μὲν τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ πολέμους (1), νενικηκότος δὲ καὶ περὶ Μακεδονίαν Πομπήϊον, ᾑρηκότος δ' Αἴγυπτον, ἐπαναπερῶντος δ' ἔκ τε Συρίας καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, μέλλοντος δ' ἐπὶ Λιβύης χωρεῖν, ὡς τὰ λειπόμενα τοῦ ἐκεῖ μεταστάντος (2) πολέμου καθέλοι, βουλόμενος συστρατεύειν αὐτῷ ὁ νέος Καῖσαρ, ὡς καὶ πολεμικῶν (3) ἔργων ἔμπειρος εἴη, ἐπεὶ ᾔσθετο ἐναντιουμένην Ἀντίαν τὴν μητέρα, οὐδὲν ἀντειπὼν ἠρέμα εἶχε. Δῆλος δ' ἦν καὶ ὁ πρεσβύτερος Καῖσαρ ὑπ' εὐνοίας οὐδέπω βουλόμενος αὐτὸν στρατεύεσθαι, ὡς μή, τήν τε δίαιταν ἐν ἀσθενεῖ σώματι μεταβαλὼν καὶ ὅλην ἕξιν φαύλως διατεθείη. Διὰ μὲν δὴ ταῦτα τῆς στρατείας (4) παρελύετο.

VII. Ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνον τὸν πόλεμον κατεργασάμενος Καῖσαρ ἐπανῆλθεν εἰς Ῥώμην, σφόδρα ὀλίγοις τῶν ὑποπεσόντων αἰχμαλώτων συγγνούς, διὰ τὸ τοῖς προτέροις αὐτοὺς μὴ σεσωφρονῆσθαι πολέμοις, συνηνέχθη τοιόνδε. Ἦν εἰς τὰ μάλιστα Καίσαρι τῷ νέῳ συνήθης καὶ φίλος Ἀγρίππας, ἐν ταὐτῷ τε παιδευθείς, καί τινα ἔχων ὑπερβολὴν ἑταιρείας. Τούτου ἀδελφὸς Κάτωνι συνῆν, κατά τε φιλίαν σπουδαζόμενος, καὶ τοῦ Λιβυκοῦ πολέμου κεκοινωνηκώς, τότε δ' αἰχμάλωτος ᾑρημένος. Τοῦτον, οὐδέν πω (1) πρότερον αἰτήσας Καίσαρα, ἐβούλετο μὲν ἐξαιτεῖσθαι, ὑπὸ δὲ αἰδοῦς ὤκνει, καὶ ἅμα ὁρῶν αὐτόν, ὡς διέκειτο πρὸς τοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ πολέμῳ ἑαλωκότας. Θαρρήσας δ' οὖν ποτέ, ᾔτησε καὶ ἔτυχεν. Ἐφ' οἷς περιχαρὴς ἦν τῷ αὑτοῦ φίλῳ τὸν ἀδελφὸν ἀνασεσωκώς· ἐπῃνεῖτο δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων, εἰς οὐδὲν πρότερον (2) καταθέμενος τὴν αὑτοῦ σπουδὴν καὶ ἔντευξιν ἢ εἰς φίλου σωτηρίαν.

VIII. Ἐκ τούτου τὰς θριαμβικὰς ἦγε πομπὰς Καῖσαρ τοῦ κατὰ Λιβύην πολέμου, τῶν τε ἄλλων, οὓς ἐπολέμησε. Καὶ τὸν νέον Καίσαρα, υἱὸν ἤδη πεποιημένος (1), ὄντα δὲ τρόπον τινὰ καὶ φύσει διὰ τὸ ἐγγυτάτω τοῦ γένους εἶναι, ἐκέλευσε τῷ ἑαυτοῦ ἅρματι ἕπεσθαι, κόσμοις αὐτὸν στρατηγικοῖς ἀσκήσας, ὡς ἂν αὐτοῦ σύσκηνον ἐν πολέμῳ γεγονότα. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ταῖς θυσίαις, καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις ἐγγύτατα ἵστη, τούς τε ἄλλους εἴκειν προσέταττεν αὐτῷ. Καὶ ὁ μὲν ἤδη τὰς αὐτοκρατορικὰς ἐφέρετο τιμάς, αἳ δὴ μέγισται κατὰ τὸν Ῥωμαίων νόμον ἦσαν, καὶ ζηλωτὸς ἐν τῇ πατρίδι ἦν. Συνὼν δὲ ὁ παῖς αὐτῷ καὶ ἐν

plurimi jurisdictionis causa adierunt, multi causa duntaxat spectandi adolescentis confluxere, quippe omnium in se oculos convertebat, maxime eo in tempore, quum majestatem ac dignitatem quandam sibi adscivisset.

VI. Ceterum quum C. Julius Cæsar Europæa bella jam confecisset, ac Pompeium in Macedonia superasset, Ægyptoque esset potitus, tandemque ex Syria et Euxino reversus ponto trajicere in Africam pararet, ut reliquum belli in eam partem translati conficeret: Octavius, qui avunculum in eo bello comitari cupiebat, quo usum rei militaris colligeret, postquam Attiam matrem ab eo consilio abhorrere sensit, tum quidem quievit. Nam Cæsar quoque avunculus ut ejus amantissimus, nondum illum proficisci ad bellum velle videbatur, ne adolescens corpore infirmo, mutata repente ratione victus, morbum contraheret. His igitur causis expeditioni minime interfuit.

VII. Verum confecto hoc quoque bello quum Cæsar Romam rediisset atque ex captivis paucissimos venia prosequeretur, eo quod prioribus bellis minime admoniti fuissent, hujusmodi quid tum temporis evenit. Erat Agrippa singulari amicitia ac præcipua quadam sodalitate cum Octavio conjunctissimus, quippe qui a puero simul educatus fuisset. Hujus frater M. Catoni acceptissimus ac bello Africo comes, tunc inter captivos erat. Cui Octavius veniam quidem impetrare cupiebat, sed quum præ pudore (nondum enim ab avunculo quidquam petierat), tum etiam gnarus, quam infenso animo in cives eo bello captos esset Cæsar, identidem cunctabatur. Tandem vero, quum se ipse confirmasset, petiit et obtinuit; qua quidem re magnopere lætabatur, quod amico fratrem restituisset. Sed a ceteris quoque non mediocriter laudabatur, eo quod gratia atque ambitione sua primum ad salutem amici esset usus.

VIII. Exinde Cæsar ex bello Africo ac ceteris a se confectis bellis triumphum egit, et Octavium, quem sibi filium adoptaverat, quum ob cognationis vinculum pæne natura esset filius, currum suum prosequi jussit, ornatum donis militaribus, ac si in eo bello contubernalem habuisset. Pariterque in sacrificiis et quoties deorum templa adibat, juxta se proximum collocabat, utque ceteri ei concederent jubebat. Et jam C. Cæsar imperatoriis insignibus ornatus, qui honos Romæ maximus habetur, summo in honore apud cives erat. Ceterum Octavius, et in theatro et

VI, 1. πολέμους] fuisse videtur πολεμίους, monente Corayo et Bremio. — 2. μεταστάντος] sic codex, non καταστάντος ut editt. — 3. πολεμικῶν] editt., πολεμίων codex. — 4. στρατείας] Coray., στρατιᾶς codex.

VII, 1. οὐδέν πω] Coray., οὐδέπω codex. — 2. Post πρότερον in codice vacuum duodecim fere literarum spatium, at non lacunam, sed literas erasas indicans.

VIII, 1. Testamentum, quo Cæsar Octavium adoptavit, scriptum est die 13 Septembr. an. 709, teste Sueton. Cæs. 83. Tum vero jam peregerat Cæsar bellum Hispanicum, ad quod profectum esse Nicolaus decimo demum capite narrat. Aut igitur verba υἱὸν ἤδη πεποιημένος mutanda in υἱὸν ἤδη ποιησόμενος, aut excidit ἐν τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ vel tale quid. Hoc etiam suadent quæ infra cap. 13 leguntur, ubi de Cæsare ex Hispania reduce loquens Nicolaus ait : Ἔγνω

τοῖς θεάτροις (2) καὶ ἐν πότοις, ὁρῶν τε φιλανθρώπως ἑαυτῷ διαλεγόμενον οἷα τέκνῳ, καὶ μικρὸν ὅσον ἤδη τεθαρρηκὼς, πολλῶν αὐτοῦ δεομένων καὶ φίλων καὶ πολιτῶν αἰτεῖσθαι σφίσι παρὰ Καίσαρος, ὧν ἕκαστοι ἐν χρείᾳ ἦσαν, ἐπιτηρῶν εὐκαιρίας μετὰ πάσης αἰδοῦς ᾐτεῖτό τε καὶ κατώρθου, πλείστου τε ἄξιος πολλοῖς τῶν ἀναγκαίων ἐγένετο, φυλαττόμενος τὸ μήτε ἀκαίρως παρακαλεῖν, μήτ' ἐκείνῳ προσάντως (3). Καὶ ὁ μὲν οὐκ ὀλίγα ζώπυρα καὶ φιλανθρωπίας ἅμα καὶ φρονήσεως φυσικῆς ἀπεδείκνυτο.

IX. Βουλόμενος δ' αὐτὸς ὁ Καῖσαρ καὶ ἔμπειρον τοῦ ἀγωνοθετεῖν (1) ἐν ταῖς τοιαύταις χορηγίαις εἶναι, δυοῖν ὄντοιν θεάτροιν, τοῦ μὲν Ῥωμαϊκοῦ, ἐν ᾧ αὐτὸς παρὼν τὴν φροντίδα εἶχε, θατέρου δὲ Ἑλληνικοῦ, τούτου ἐπέτρεψεν ἐκείνῳ (2) τὴν ἀγωνοθεσίαν. Καὶ ὁ μὲν σπουδάζων ἐπιμέλειάν τε καὶ φιλανθρωπίαν ἀποδείξασθαι ἐν καυματώδεσι καὶ μακροτάταις ἡμέραις, οὐδαμοῦ τε ἀπιὼν, ἄχρι λύσειε τὴν θέαν, εἰς νόσον πίπτει, οἷα νέος καὶ πόνων ἀπείρατος. Χαλεπῶς δὲ διακειμένου, πάντες μὲν ἐν φόβῳ ἦσαν, ἀγωνιῶντες εἴ τι πείσεται τοιαύτη φύσις, μάλιστα δὲ πάντων (3) Καῖσαρ. Διὸ πᾶσαν ἡμέραν ἢ αὐτὸς παρὼν αὐτῷ εὐθυμίαν παρεῖχεν, ἢ φίλους πέμπων, ἰατρούς τε (4) ἀποστατεῖν οὐκ ἐῶν. Καί ποτε δειπνοῦντι ἤγγειλέ τις, ὡς ἔκλυτος εἴη καὶ χαλεπῶς ἔχοι· ὁ δὲ ἐκπηδήσας ἀνυπόδητος ἧκεν, ἔνθα ἐνοσηλεύετο, καὶ τῶν ἰατρῶν ἐδεῖτο ἐμπαθέστατα μεστὸς ὢν ἀγωνίας, καὶ αὐτὸς παρεκάθητο· ἀνακτησάμενος δ' αὐτὸν εὔθυμος ἐγένετο.

X. Ἐπεὶ δ' ἀνέσφηλεν ἐκ τῆς νόσου, διαπεφευγὼς μὲν τὸν κίνδυνον, ἀσθενῶς δ' ἔτι διακείμενος τὸ σῶμα, στρατεύειν μὲν ἔδει Καίσαρα, ἔνθα διενοεῖτο τὸ πρότερον ἐπάγεσθαι καὶ τὸν παῖδα· τότε δ' οὐχ οἷός τ' ἦν διὰ τὴν προσπεσοῦσαν νόσον. Καταλιπὼν δ' οὖν αὐτοῦ πολλοὺς ἐπιμελητὰς, ὡς δι' ἀκριβοῦς διαίτης φυλάττοιτο, καὶ ἐντολὰς δοὺς, εἰ ῥωσθείη, ἕπεσθαί οἱ, ᾤχετο ἐπὶ τὸν πόλεμον. Ὁ γὰρ Μάγνου Πομπηΐου πρεσβύτατος παῖς, μέγα στράτευμα ἀθροίσας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ παρὰ τὴν πάντων ἐλπίδα, διενοεῖτο ἐπαμῦναι (1) τῷ πατρὶ, καὶ τὴν ἐκείνου ἧτταν ἀναμαχέσασθαι, εἰ δύναιτο. Ὑπολειφθεὶς δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ Καῖσαρ, πρῶτον μὲν (2) τοῦ σώματος ἐγκρατέστατα ἐπεμελήθη, καὶ ταχὺ ἀνερρώσθη· ἔπειτα δὲ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς πατρίδος ἐποιεῖτο ἐπὶ τὴν στρατιὰν κατὰ τὰς τοῦ θείου ἐντολάς· οὕτω γὰρ αὐτὸν ἐκάλει. Πολλῶν δ' αὐτῷ συνεκδημεῖν σπουδαζόντων, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἐν αὐτῷ ἐλπίδος, πάντας παρωσάμενος καὶ τὴν μητέρα αὐτὴν, τοὺς ὠκυτάτους τῶν οἰκετῶν καὶ ἐρρωμενεστάτους ἐκλεξάμενος, συνέτεινε τὴν πορείαν, καὶ ἀπίστῳ τάχει χρησάμενος διέδραμε

in conviviis assiduus illius comes, quum illum prorsus paterna benevolentia secum colloqui videret, jam paullisper animo erectior ac confirmatior, captata temporis opportunitate, verecunde apud avunculum intercedebat pro amicis ac civibus, qui ejus suffragio quidpiam obtinere a Cæsare volebant, nec difficile impetrabat; multisque adeo necessariorum maximo usui fuit, quum sollicite observaret, ne importune neve moleste avunculum interpellaret. Hæc tum et humanitatis et insitæ prudentiæ non obscura nec pauca specimina edebat.

IX. Sed quum C. Cæsar præbitionibus ludorum atque hujuscemodi editionibus adsuefacere illum vellet, duoque essent theatra, alterum Romanum, Græcum alterum: Romani quidem ipse curam sumpsit, Græci vero curationem Octavio delegavit. Qui quum operam daret impensius, suam ut industriam ac comitatem testificaretur, perside-retque assidue usque ad finem spectaculi, idque maximo æstu ac diebus longissimis, tandem, utpote adolescens nondum assuetus labori, in morbum incidit; quo ingravescente cuncti timore pallebant, solliciti, ne quid ejusmodi indoles tristius pateretur: maxime autem omnium C. Cæsar sollicitus erat. Proinde quotidie aut ipsemet præsens adolescenti animum spemque addebat, aut amicos visendi causa mittebat, medicosque ab eo vetabat discedere. Forte quadam die cœnanti nunciatum a quopiam est, adolescentem deliquium pati ac pessime se habere; statimque, ut erat discalceatus, e lecto exsiliens, ad cubiculum, in quo æger curabatur, contendit, et pavens ac sollicitus medicos enixissime rogavit, ipse lecto adsedit, ac tandem recuperato puero magnopere est gavisus.

X. Porro quum Octavius morbi quidem discrimine liberatus, adhuc tamen infirmo corpore esset, Cæsar proficisci ad bellum in Hispaniam parabat, quo quidem puerum in contubernio suo deducere ante statuerat, sed ob conflatam ægritudinem haudquaquam poterat. Igitur appositis puero custodibus, qui accurata victus ratione illum regerent, datisque mandatis, quum vires collegisset, se ut sequeretur, ad bellum perrexit. Namque Cn. Pompeius Magni filius major natu, brevi temporis spatio præter omnium spem magnis copiis comparatis, vindicare patris necem in animo habebat, cladem que ejus, quantum in se esset, resarcire. Sed Romæ relictus Octavius primum quidem omni diligentia corpus curavit, viresque brevi recuperavit; postea vero statim ad iter se accinxit ex mandatis avunculi (sic enim eum vocabat). Quumque plurimi sese ei comites ambitiose offerrent ob maximam spem quam in se ostendebat, rejectis omnibus atque in his matre ipsa, selecto ex famulis robustissimo quoque ac velocissimo, iter acceleravit, atque incredibili celeritate longissima spatia permen-

μὲν οὖν καὶ πρότερον παῖδα ἀποδεῖξαι, δεδιὼς δὲ... συνέκρυψε τὴν γνώμην. Ἐν δὲ ταῖς διαθήκαις αὐτὸν υἱοῦται. — 2. συνὼν.. θεάτροις] Corayus. Codex : καὶ ἐν θεάτροις συνὼν δὲ ὁ παῖς. — 3. προσάντως] Citat locum Suidas : Προσάντως· ἐπίρρημα· « Μήτε ἀκαίρως παρακαλεῖν μήτε προσάντως. »

IX, 1. ἀγωνοθετεῖν] Vales.; ἀγωνοθέτην codex. — 2. τούτου... ἐκείνῳ] Vales.; τούτῳ.. ἐκείνου codex. — 3. Καῖσαρ] ὁ Κ. editt. contra codicis auctoritatem. — 4. τε] sic codex, δὲ editt. Mox codex : δείπνοντι.

X, 1. ἐπαμῦναι] Coray., ἐπεῖναι codex. Deinde εἰ δύναιτο Valesius pro ἢ δύνατο codicis. — 2. μὲν] e codice sup-

τὴν μακρὰν ὁδὸν (3), σύνεγγύς τε ἦν Καίσαρι, διαπεπολεμηκότι ἤδη τὸν σύμπαντα πόλεμον ἐν μησὶν ἑπτά.

XI. Ἀφικόμενος δ' εἰς Ταρρακῶνα ἀπιστίαν παρέσχεν, ὅπως ἀφίκοιτο ἐν τοσῷδε πολέμου ταράχῳ. Οὐχ εὑρὼν δὲ ἐνταῦθα Καίσαρα, πλείω πόνον καὶ κίνδυνον εἶχεν· ἀφίκετο δὲ εἰς Ἰϐηρίαν πρὸς Καίσαρα περὶ πόλιν Καλπίαν (1). Καὶ ὁ μὲν οἷα τέκνον περιϐαλὼν (2), διά τε τὸ νοσοῦντα καταλελοιπέναι καὶ ἐκ πολλῶν πολεμίων καὶ λῃστηρίων περισεσωσμένον ὁρᾶν ἀδοκήτως, ἠσπάζετο, καὶ οὐδαμῇ μεθίει, ὁμοδίαιτόν τε εἶχεν· ἐπῄνει δ' αὐτοῦ (3) καὶ τὴν ἐπιμέλειαν ἅμα καὶ σύντασιν (4), ὡς πρῶτος τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐξεληλυθότων ἧκεν. Ἐπιμελὲς δ' (5) ἐποιεῖτο πρὸς αὐτὸν διαλεγόμενος ὑπὲρ πολλῶν ἀνακρίνειν, ἀποπειρώμενος αὐτοῦ τῆς διανοίας. Ὁρῶν δὲ εὔστοχον καὶ εὐσύνετον καὶ βραχυλόγον, αὐτά τε ἀποκρινόμενον τὰ καιριώτατα, ἔστεργε καὶ ὑπερησπάζετο. Ἐκ τούτου πλεῖν ἔδει ἐπὶ Καρχηδόνος· προσταχθὲν δ' αὐτῷ ἐμϐαίνειν εἰς τὴν αὐτὴν Καίσαρι ναῦν σὺν πέντε δούλοις, αὐτὸς ὑπὸ φιλοστοργίας καὶ τρεῖς ἑταίρους πρὸς τοῖς δούλοις ἐνεϐίϐασε· καὶ ἐδεδίει, μὴ τοῦτο γνοὺς Καῖσαρ ἐπιμέμψαιτο. Τοὐναντίον δ' ἐγένετο· ἥσθη γὰρ ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ εἶναι φιλέταιρον, καὶ ἐπῄνεσεν, ὅτι ἀεὶ βούλεται παρεῖναι αὐτῷ τοὺς πάντων ἐπόπτας ἐσομένους ἄνδρας καὶ ἀρετῆς ἐπιμελουμένους, πρόνοιάν τε οὐ μικρὰν χρηστῆς δόξης ἐν τῇ πατρίδι ἤδη ποιοῖτο.

XII. Ἧκε δ' οὖν εἰς τὴν Καρχηδόνα Καῖσαρ, ὡς τοῖς χρῄζουσιν ἐντευξόμενος. Πολλοὶ δὲ συνεληλύθεσαν, οἱ μὲν δικαιοδοσίας χάριν περὶ ὧν εἶχον ἀμφιϐόλων πρός τινας, οἱ δὲ οἰκονομίας πολιτικῆς, οἱ δ' ὅπως ἂν τὰ ἆθλα τῶν ἠνδραγαθημένων λάϐοιεν· περὶ ὧν ἐνέτυχεν (1). Ἄλλοι τε ἡγεμόνες πλεῖστοι συνεληλύθεσαν. Προσφεύγουσι (2) τῷ Καίσαρι καὶ Ζακύνθιοι μεγάλα ἐγκλήματα ἔχοντες, καὶ δεόμενοι βοηθείας. Ὁ δὲ τούτων προὔστη τε, καὶ διαλεχθεὶς ἄριστα πρὸς Καίσαρα ἐν φανερῷ (3), τῶν τε αἰτιῶν αὐτοὺς ἀπήλλαξε, καὶ προὔπεμψεν ἐπ' οἴκου ἡδομένους τε καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν ὑμνοῦντας, σωτῆρά τε ὀνομάζοντας (4). Ἐντεῦθεν πολλοὶ συνέρρεον προστασίας δεόμενοι, οἷς πλείστου ἄξιος γενόμενος, τῶν μὲν διέλυε τὰ ἐγκλήματα, οἷς δ' ᾐτεῖτο δωρεάς, οὓς δ' εἰς ἀρχὰς προῆγε. Πάντες τε (5) ἀνὰ στόμα εἶχον τήν τε (6) ἡμερότητα καὶ φιλανθρω-

sus, tandem haud procul castris avunculi pervenit, qui quidem septem mensibus bellum jam omne confecerat.

XI. Tarraconem ingressus, admiratione omnes perculit, quonam pacto in tanto bellorum tumultu advenisset. Nec tamen invento ibi avunculo, pluribus laboribus ac periculis conflictatus est, tandemque avunculum in Hispania assecutus est circa urbem Calpiam. At Cæsar, qui eum ægrotum domi reliquerat, quum salvum ex hostium ac latronum insidiis insperato videret, tanquam filium amplecti ac deosculari cœpit. Neque vero eum dimittebat usquam, sed assidue in contubernio habebat, laudabatque ejus industriam simul et festinationem, quod primus eorum, qui ab urbe profecti erant, affuisset, eumque de multis rebus sedulo interrogabat, quo ingenii ac judicii periculum faceret. Sed quum sagacem et sollertem ac modici sermonis eaque solum, quæ ad rem pertinent, respondentem deprehenderet, magis ac magis illum in dies amabat. Hinc quum Carthaginem navigandum esset, jussus in avunculi navem cum quinque famulis conscendere, tres præterea sodales secum adduxit. Ac verebatur quidem, ne ab avunculo factum resciente objurgaretur; sed longe aliter res cecidit, siquidem ea re delectatus Cæsar juvenem laudavit eo, quod sodales diligeret et virtuti ac bonis artibus deditos testes omnium factorum secum habere semper vellet, atque optimam sibi famam apud cives comparare multum studeret.

XII. Venerat Carthaginem (*Hispaniæ*) Cæsar eo, ut adeuntibus copiam sui præberet; ac permulti eo convenerant partim jurisdictionis causa ob privatas controversias, partim ob negotia publica; quidam, ut præmia virtutis ac præclare factorum acciperent: de his igitur aditus illis dabat. Multi præterea alii duces in eam urbem confluxerant. Tum Saguntini, qui maximis criminibus urgebantur et auxilio opus habebant, ad Octavium confugerunt; qui suscepta ipsorum causa quum palam apud Cæsarem prudenter disseruisset, eos impositis criminibus liberavit lætosque et præcones laudum suarum ac servatorem appellantes domum dimisit. Exinde complures patrocinii causa ad illum concurrere, quibus industriam suam approbavit; quippe alios calumniis et criminationibus liberabat, aliis præmia impetrabat, aliis magistratus; proinde erat in ore omnium

---

plevi. — 3. Cf. Suetonius Octav. 8 : *Profectum mox avunculum in Hispanias adversus Cn. Pompeji liberos, vix tum firmus a gravi valetudine, per infestas hostibus vias, paucissimis comitibus, naufragio etiam facto, subsecutus, magnopere demeruit, approbata cito etiam morum indole super itineris industriam.* Vellejus II, 29, 2 : (*Cæsar Octavium*) *dilexit ut suum, natumque annos XVII, Hispaniensis militiæ, adsecutum se, postea comitem habuit, nunquam aut alio usum hospitio quam suo, aut alio vectum vehiculo.* Cf. Dio Cass. XLIII, 41.

XI, 1. Καλπίαν] Strabo III, p. 140 Κάλπην dicit. Plura de his nominibus disputat Valesius ad h. l., quæ legere etiam est apud Holstenium ad Steph. Byz. v. Κάλπαι et Καρπηία. — 2. περιϐαλὼν] Valesius; περιλαϐὼν et mox νοστοῦντα pro νοσοῦντα, codex. — 3. αὐτοῦ] Valesius, αὐτόν codex. — 4. σύντασιν] Coray.; σύνεσιν codex. — 5. Particulam δὲ de suo addidit Valesius.

XII, 1. ἐνέτυχεν· ἄλλοι] Coray.; ἔτυχεν. ἄλλων codex. Οἱ δὲ περὶ ὧν ἔτυχεν ἄλλων ἄλλοι τε, κτλ. Vales. — 2. προσφεύγουσι] Valesius; προσφέρουσι cod. — 3. φανερῷ] Val.; φανεροῦ cod. — 4. ὀνομάζοντας] Coray.; νομίζοντας cod. — 5. πάντες τε] πάντες τε τε cod. — 6. τήν τε... φιλανθρ.] Valesius; τής (sic) τε ἡμερότητα φιλανθρωπίαν. Possis etiam τήν τε τῆς ἡμερότητος φιλανθρωπίαν.

πίαν καὶ τὴν ἐν ταῖς ἐντεύξεσι φρόνησιν. Αὐτὸς μὴν Καῖσαρ εὐλα[βούμενος?] ***.

(Λείπουσι σελίδες δύο.)

100.

XIII. *** [ἀρ]γυροῦ κατὰ τὰ πάτρια, οὔτε μεθυσκομένοις νεανίσκοις παρεῖναι, οὔτε πλείω χρόνον συμποσίῳ παραγενέσθαι ἄχρις ἑσπέρας, οὐδὲ μέντοι δειπνεῖν πρὸ δεκάτης ὥρας, ἔξω Καίσαρος, ἢ Φιλίππου, ἢ τοῦ γήμαντος αὐτοῦ τὴν ἀδελφὴν Μαρκέλλου, ἀνδρὸς σωφρονεστάτου καὶ κατ' εὐγένειαν ἀρίστου Ῥωμαίων. Αἰδῶ δ', ἣν πρέπειν (1) ἄν τις τῇ τοιᾷδε ἡλικίᾳ ὑπολάβοι, διὰ τὸ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ἐν τῇ μετὰ ταύτην (2) τὴν χώραν ὑπὸ τῆς φύσεως ἀποδεδόσθαι, διαφανέστατα καὶ ἐν ἔργοις ἐδήλου ἐν τῷ βίῳ παντί. Διὰ τοῦτο καὶ μάλιστα Καῖσαρ αὐτὸν περὶ πολλοῦ ἐποιήσατο, καὶ οὐχ, ὥσπερ οἴονταί τινες, διὰ τὸ γένος μόνον. Ἔγνω μὲν οὖν καὶ πρότερον παῖδα ἀποδεῖξαι, δεδιὼς δὲ, μὴ ἐλπίδι τοσαύτης τύχης ἐπαρθεὶς, ὃ φιλεῖ τοῖς εὐδαιμόνως τρεφομένοις ἕπεσθαι, ἐκλάθοιτο ἀρετῆς καὶ ἐκδιαιτηθείη, συνέκρυψε τὴν γνώμην, ἐν δὲ ταῖς διαθήκαις αὐτὸν υἱοῦται, ἄπαις ὢν ἀρρένων παίδων, καὶ κληρονόμον ἀποδείκνυσι τῆς τύχης πάσης· τετάρτην δὲ μοῖραν τῶν χρημάτων τοῖς ἄλλοις διένειμε φίλοις τε καὶ ἀστοῖς, ὅπερ ὕστερον ἐγένετο δῆλον (3).

XIV. Ἐδεήθη δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ παρὰ τὴν μητέρα ἐλθεῖν εἰς τὴν πατρίδα, καὶ δόντος, ᾤχετο. Ὡς δ' ἧκεν οὐχ ἑκὰς Ῥώμης εἰς Ἰάνουκλον, ὑπήντησεν αὐτῷ σὺν πολλῷ πλήθει ἀνθρώπων ὁ λεγόμενος Γαΐου Μαρίου παῖς, σπουδάζων εἰς τὸ γένος ἐγγραφῆναι, καί τινας γυναῖκας προσειληφὼς τῶν Καίσαρος, αἳ ἐμαρτύρουν αὐτῷ τὴν εὐγένειαν. Οὔτε μὴν Ἀντίαν ἔπεισεν, οὔτε τὴν ταύτης ἀδελφὴν καταψεύσασθαι τοῦ σφετέρου οἴκου· προσήπτετο γὰρ τὸ γένος (1) τὸ Καίσαρός τε καὶ τὸ Μαρίου, τῷ γε μὴν νεανίσκῳ ἐκείνῳ οὐδὲν προσῆκον (2) ἦν. Ὃς τότε σὺν πολλῷ πλήθει ὑπαντιάσας ἐσπούδαζε προσλαβεῖν καὶ τὴν τοῦ νέου Καίσαρος γνώμην, εἰς τὴν τοῦ γένους ἐγγραφήν. Πολλὴ δ' ἐγένετο σπουδὴ καὶ τῶν συνόντων αὐτῷ πολιτῶν, πειθομένων εἶναι παῖδα Μαρίου. Καῖσαρ δ' ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ γενόμενος ἐσκόπει, τί χρὴ ποιεῖν· τό τε γὰρ ἀσπάζεσθαι ὡς συγγενῆ, ὃν οὐκ ᾔδει, ὁπόθεν εἴη, οὐδ' ἡ μήτηρ αὐτῷ συνεμαρτύρει, χαλεπὸν ἦν, τό τε διωθεῖσθαι τὸν νεανίσκον καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος τῶν πολιτῶν, ἄλλως τε καὶ αἰδοῦς ὄντι μεστῷ, πολλὴν δυσχέρειαν εἶχεν. Ἀποκρίνεται γοῦν, ἠρέμα διωσάμενος

eximia ejus mansuetudo atque humanitas et in congressibus prudentia. Porro ipse Cæsar *cavens* ***.

(Desunt duæ paginæ.)

100.

XIII. *** argenti ex more majorum : neve adolescentum compotationibus interesset; ne convivium usque ad vesperam produceret; neve ante horam decimam cœnaret, nisi forte apud Cæsarem aut Philippum aut Marcellum, qui sororem ipsius in matrimonio habebat, virum modestia ac nobilitate præstantissimum. Jam verecundiam, quæ huic maxime ætati convenire videtur (quoniam natura ceteras virtutes hujus asseclas esse voluit), semper præ se tulit, factisque ipsis coluit, quoad vixit. Ea præcipue causa Cæsari acceptus fuit, non ob nudam sanguinis propinquitatem, ut quidam existimant. Ac jamdudum quidem Cæsar eum adoptare decreverat. Sed veritus ne, spe tantæ fortunæ elatus, quod adolescentibus in summa felicitate educatis usu venire solet, corrumperetur, neve ab instituto virtutis tramite deflecteret, consilium suum occultavit; ac testamento ipse masculæ prolis expers eum in familiam nomenque adscivit, heredemque omnium bonorum instituit, quadrante duntaxat amicis ac civibus relicto, uti postea apparuit.

XIV. Tunc temporis Octavius ab avunculo petiit, sibi ut visendæ matris copiam faceret : quo protinus impetrato Romam profectus est. Ad urbem quum esset in monte Janiculo, occurrit ei nescio quis magna plebis frequentia stipatus, qui se C. Marii filium ferebat, eamque in familiam adscribi ambibat. Idemque aliquot matronas Cæsaris necessarias sibi adjunxerat, quæ de suis natalibus testarentur; sed neque Attiam, neque ejus sororem inducere potuerat, ut decus familiæ suæ mendacio proderent; quippe Marii ac Cæsaris familiæ erant arctissima necessitudine conjunctæ, quibus se juvenis ille prorsus alienus impudentissime inserebat. Igitur ille cum frequenti turba Octavio tum obviam factus, ejus quoque auctoritatem elicere ad generis sui confirmationem studebat : nec minore studio eum secuta plebs instabat, pro certo habens, illum C. Marii filium esse. At Octavius, quid sibi agendum esset, incertus hærebat animo : nam et osculari eum hominem, quem neque ipse, quis et unde esset, sciebat, neque mater agnoscebat, molestum videbatur; ex alia parte juvenem cum tanta civium multitudine aspernari, homini præsertim verecundo erat gravissimum. Tandem hujusmodi responso placide

Fr 100. *Cod. Tur. fol.* 163; 1 *r.* — 163, 25 *vso.*

XIII. 1. πρέπειν] Val. πρέπει cod. — 2. ταύτην] Val. ταῦτα cod. — 3. Cf. Sueton. Cæs. 83.

XIV. 1 τὸ γένος τὸ] Valesius, τὸ γένος τοῦ γένος τὸ cod. «. Herophilus equarius medicus C. Marium septies consulem avum sibi vendicando ita se extulit, ut veteranorum quam plures et muncipia splendida collegiaque fere omnia patronum eum adoptarent. Quin etiam quum C. Cæsar, Cn. Pompeio adolescente in Hispania oppresso, populum in hortos suos admisisset, proximo intercolumnio pæne pari studio frequentiæ salutatus est. Ceterum decreto Cæsaris extra Italiam relegatus, post ejus necem in urbem rediit et consilium interficiendi senatus cepit, quo nomine damnatus a senatu in carcere strangulatus est, ut scribit Valerius Max. IX, 15. In Epitome T. Livii CXVI et apud Arrianum B.

τὸν ἄνθρωπον, ὅτι Καῖσαρ εἴη τοῦ γένους αὐτοῖς ἡγεμών, καὶ τῆς πατρίδος προστάτης, συμπάσης τε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς· δεῖν οὖν ὡς ἐκεῖνον βαδίζειν, καὶ διδάσκειν περὶ τῆς συγγενείας, καὶ εἰ μὲν πείσειεν, ὑπάρχειν εὐθὺς αὐτῷ καὶ σφᾶς τούς τε ἄλλους οἰκείους πεπεισμένους· εἰ δὲ μή, οὐδὲν αὐτοῖς εἶναι κοινώνημα πρὸς αὐτόν· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ, πρὶν ἢ Καίσαρα τοῦτο γνῶναι, μήτε προσιέναι πρὸς αὐτὸν, μήτε ὡς παρὰ συγγενοῦς τι ἐπιζητεῖν τῶν δικαίων. Ταῦτα ἐμφρόνως ἀποκρινόμενον καὶ οἱ συμπαρόντες ἐπήνουν, οὐδὲν δὲ ἧττον ὁ νεανίσκος συμπροὔπεμψεν αὐτὸν ἄχρι τῆς οἰκίας.

XV. Ὡς δ' ἧκεν εἰς Ῥώμην, κατάγει πλησίον τῆς Φιλίππου οἰκίας καὶ τῆς μητρὸς, καὶ τὴν δίαιταν εἶχε σὺν ἐκείνοις, καὶ οὐκ ἄνευ τούτων διῆγε, πλὴν εἰ μή ποτε καὶ αὐτὸς τῶν ἡλικιωτῶν τινας βούλοιτο ἑστιᾶν· τοῦτο δὲ σπάνιον ἦν. Διατρίβων δ' ἐν τῇ πόλει, ὑπὸ τῆς βουλῆς ἀποδείκνυται εἶναι τῶν πατρικίων.

Ὅτι ἐνῆφε καὶ ἐγκρατῶς διῆγεν ὁ νέος Καῖσαρ. Θαυμαστὸν δέ τι κἄλλο συνῄδεσαν αὐτῷ οἱ φίλοι· ἐπ' ἐνιαυτὸν γὰρ ὅλον ἐν τοιᾷδε ἡλικίᾳ, ἐν ᾗ μάλιστα σφριγῶσιν οἱ νέοι, καὶ τούτων δ' ἔτι μᾶλλον οἱ εὐτυχεῖς, ἀφροδισίων ἀπείχετο, φωνῆς ἅμα καὶ ἰσχύος προνοῶν.

Τέλος τῆς Ἱστορίας Νικολάου Δαμασκηνοῦ καὶ τοῦ Βίου Καίσαρος τοῦ νέου. Περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας.

hominem dimisit: Cæsarem generis sui et patriæ totiusque imperii Romani principem esse; hunc adire eique genus suum approbare illum oportere; cui si id approbaverit, statim se et ceteros agnatos ejus auctoritati accessuros; sin secus, nihil sibi cum ipso esse commune: interim vero, priusquam Cæsarem adierit, ne se conveniat, neve, ut a necessario, quidquam requirat. Hanc ejus responsionem, quicumque aderant, magnopere laudarunt. Sed nihilominus eum juvenis domum usque prosecutus est.

XV. Romæ porro divertit Octavius juxta domum Philippi et matris Attiæ, quibuscum ut plurimum agebat cœnabatque: nisi forte quum alios æqualium apud se convivio excipere vellet, quod perraro faciebat. Dum in urbe moratur, senatusconsulto patribus adscriptus est.

Erat etiam sobrietate ac temperantia singulari; quodque admirabile est, anno integro, ut amici ejus testes sunt, in ea ætate, in qua juvenum ac maxime beatiorum flagrantissima libido esse solet, a venere abstinuit, voci simul consulens ac robori.

Finis historiarum Nicolai Damasceni et libri ejusdem De vita Cæsaris Augusti, in Exerptis De virtutibus et vitiis.

101.

(Exc. De ins.) XVI: Ὅτι ὁ νέος Καῖσαρ τρίτον ἄγων ἐν τῇ Ῥώμῃ μῆνα ἐνταυθοῖ λοιπὸν (1) παρεπεδήμει, ζηλούμενος μὲν ὑπὸ τῶν ἡλίκων καὶ φίλων, θαυμαζόμενος δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων, ἐπαινούμενος δ' ὑπὸ τῶν παιδευτῶν. Τετάρτῳ δὲ μηνὶ (2) ἧκεν ἐκ τῆς πατρίδος πεμφθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς ὡς αὐτὸν ἀπελεύθερος τεταραγμένος καὶ πολλῆς ἀθυμίας μεστὸς, ἐπιστολὴν κομίζων, ἐν ᾗ ἐγέγραπτο (3), ὡς Καῖσαρ μὲν ἐν τῇ συγκλήτῳ ἀποθάνοι ὑπὸ (4) τῶν περὶ Κάσσιον καὶ Βροῦτον. Ἠξίου δὲ τὸν παῖδα ἐπανελθεῖν ὡς αὐτήν· ἀγνοεῖν γὰρ ἔφη χαὐτὴ τἀποτοῦδε ἐσόμενα· δεῖν δὲ ἤδη ἄνδρα γίγνεσθαι, καὶ γνώμῃ τε ἃ χρὴ (5) φρονεῖν καὶ ἔργῳ πράττειν, ἑπόμενον τῇ τύχῃ τε καὶ τοῖς καιροῖς. Τοιαῦτα ἐδήλου τὰ παρὰ τῆς μητρὸς γράμματα. Ὅμοια δὲ καὶ ὁ ταῦτα κομίζων ἀπήγγελλεν· ἔφη τε ὡς παραχρῆμα Καίσαρος ἀναιρεθέντος πεμφθείη καὶ οὐδαμῆ διατρίψοιεν, ὡς θᾶττον ἔχοι μαθὼν τὰ γενόμενα βουλεύσασθαι περὶ αὐτῶν· μέγαν (6) δ' εἶναι τὸν κίνδυνον

XVI. Cæsar junior mense tertio, inde a quo Romæ versabatur, huc (*Apolloniam*) profectus est, ubi commorantem æmulabantur æquales et amici, admirabantur urbis cives universi, laudabant magistri. Quarto autem mense ex patria advenit missus a matre libertus, qui perturbatus animoque dejecto literas attulit, in quibus scriptum erat Cæsarem in senatu a Cassio et Bruto eorumque sociis esse interfectum. Hortabatur filium ut ad se reverteretur; ipsam enim nescire quæ deinceps eventura essent; necessarium vero esse, ut virum jam se gereret, ut quæ facienda essent consilio destinaret et re exsequeretur temporibus fidens ac fortunæ. Hæc mater literis mandavit. Similia qui eas attulerat nuntiavit, addiditque se statim post necem Cæsaris ablegatum nec usquam in itinere moratum esse, quo citius rebus compertis deliberare de iis posset. Magnum imminere periculum, quod quomodo effugeretur ante

C. III, init. C. Amatius traditur. Forte quia Græcum Ἡροφίλου nomen in Latinum speciem mutaverat. Ejusdem meminit Cicero Ad Att. XIV, 6. » VALESIUS. — 2. προσῆκον] προσήκων cod.

Fr. 101. *Cod. Escor. fol.* 91, 9 *r.* — 105, 3 *r.*

XVI, 1. Vox λοιπὸν suprascripta est. Narratio Nicolai initio hujus fragmenti male contracta est. Ceterum nescio an ex eadem v. ἐνταυθοῖ recte colligas Nicolaum quo tempore Vitam Aug. scripsit vixisse Apolloniæ. — 2. τετάρτῳ δὲ μηνὶ] quarto mense, quem Apolloniæ degebat. Appianus B. B. III, 9: Ἕκτον δ' ἔχοντι μῆνα ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ ἀγγέλλεται περὶ τὴν ἑσπέραν ὁ Καῖσαρ ἀνῃρημένος. Secundum hæc Octavius statim post reditum in Italiam Apolloniam missus foret. — 3. ἐγέγραπτω codex. — 4. ὑπὸ] ὑπὲρ codex. Mox codex Κάσιος et hoc loco et in seqq. — 5. ἃ χρὴ] supplevi ἃ. Possis etiam: τε χρῆναι. — 6. μέγαν] μένα cod.

τοῖς τοῦ ἀνῃρημένου συγγενέσι, ὃν δεῖ πρῶτον σκοπεῖν (7) ὅπως διαφεύξεται· οὐ μικρὰν γὰρ εἶναι μερίδα τὴν τῶν σφαγέων, οἳ τοὺς Καίσαρος ἐλαύνουσί τε καὶ ἀναιροῦσι. Ταῦτα ἀκούσαντες, ἐν πολλῷ θορύβῳ ἦσαν, μέλλοντες ὅσον οὔπω δειπνήσειν. Ταχὺ δ' ἡ φήμη καὶ τοῖς ἔξω διήγγελλε καὶ ἀν' ἅπασαν ἐφοίτα τὴν πόλιν τἀκριβὲς μὲν οὐ δηλοῦσα, ὅτι μέντοι κακόν τι μέγα εἴη προσπεπτωκός. Συνῄεσαν γοῦν πολλοὶ περὶ ἄκραν ἑσπέραν σὺν φωτὶ τῶν πρώτων Ἀπολλωνιατῶν, διαπυνθανόμενοι ὑπ' εὐνοίας ὅ τι εἴη τὸ ἠγγελμένον. Βουλευομένῳ δὲ Καίσαρι μετὰ τῶν φίλων ἔδοξε χρῆναι τοῖς ἐπιφανεστάτοις δηλῶσαι, τὸ πλῆθος δὲ ἀποπέμψασθαι (8). Καὶ ἐπεὶ ταῦτα ἔπραξαν, μόλις μὲν ἀπῆλθεν ὁ ὄχλος πεισθεὶς ὑπὸ τῶν πρώτων, καιρὸν δ' ἔσχεν Καῖσαρ περὶ τῶν ὅλων βουλεύσασθαι μετὰ τῶν φίλων, πόρρω τῆς νυκτὸς ἤδη διεληλυθυίας, ὅ τι ποιητέον εἴη, καὶ ὅπως χρηστέον τοῖς πράγμασιν. Πολλῆς δὲ σκέψεως (9) γενομένης, οἱ μὲν παρῄνουν τῶν φίλων ἐπὶ τὸ ἐν Μακεδονίᾳ στράτευμα χωρεῖν, ὃ προεξεπέπεμπτο (10) ἐπὶ τὸν Παρθικὸν πόλεμον (ἡγεῖτο δ' αὐτοῦ (11) Μάρκος Αἰμίλιος), καὶ σὺν αὐτῷ ἥκειν τἀσφαλοῦς ἕνεκεν εἰς Ῥώμην ἐπὶ ἄμυναν τῶν σφαγέων· ὑπάρξειν (12) δὲ καὶ τοὺς στρατιώτας ὑπ' εὐνοίας τῆς πρὸς ἐκεῖνον τοῖς * ἀχθομένους (13)· προσγενήσεσθαι δὲ καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ παιδὸς οἶκτον ὀφθέντος τῷ στρατῷ. Ἀλλὰ ταῦτα δυσχερῆ ὑπεφαίνετο ἀνδρὶ κομιδῇ νέῳ καὶ μείζω ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ἡλικίαν τε καὶ ἀπειρίαν, ἄλλως τε καὶ ἀδήλου ἔτι οὔσης (14) τῆς τῶν πολλῶν διανοίας, καὶ πολλῶν ἐφεστώτων ἐχθρῶν. Οὐκ ἐκράτει οὖν ἥδε ἡ γνώμη. Τιμωροί τε (15) ἔσεσθαι Καίσαρι προσεδόκων (16) οἳ καὶ ζῶντος ἀπήλαυον τῆς τύχης, εἴς τε ἀρχὰς καὶ πλοῦτον ὑπ' αὐτοῦ προηγμένοι δωρεάς τε μεγάλας ἔχοντες, καὶ οἵας οὐδ' ὄναρ ἤλπισαν. Ἄλλων δὲ ἄλλα παραινούντων, ὡς ἂν ἐν ἀσκόποις καὶ ἀσταθμήτοις πράγμασι, κράτιστον εἶναι ἐδόκει Καίσαρι τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων βουλὴν ἀναβαλέσθαι ἄχρι ἂν τοῖς καὶ γήρᾳ καὶ φρονήσει διαφέρουσι τῶν φίλων συμμίξας κοινωνοὺς ποιήσαιτο τῆς γνώμης. Ἔδοξεν οὖν δεῖν ἠρέμα ἔχειν καὶ εἰς Ῥώμην βαδίζειν, πρότερον δ' ἐν Ἰταλίᾳ γενόμενον γνῶναι τὰ μετὰ τὴν Καίσαρος τελευτὴν ἐπισυμβάντα, καὶ μετὰ τῶν ἐκεῖ βουλεύσασθαι περὶ τῶν ὅλων.

XVII. Καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸν πλοῦν παρεσκευάζοντο· Ἀλέξανδρος (1) δὲ ὑποτιμώμενος τό τε γῆρας καὶ τὴν ἀσθένειαν εἰς τὴν πατρίδα, τὸ Πέργαμον, ἀπελύετο. Ἀπολλωνιᾶται δὲ ἀθροισθέντες ἄχρι μέν τινος ἐδέοντο Καίσαρος ὑπὸ φιλοστοργίας μένειν παρὰ σφᾶς· παρέξειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν εἰς ὅ τι βούλεται, ὑπό τε τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας καὶ τῆς πρὸς τὸν τεθνηκότα εὐσεβείας· καὶ

omnia esset dispiciendum. Haud enim parvam esse factionem percussorum, qui necessarios Cæsaris pulsuri sint vel interfecturi. Quæ quum audiissent, eo ipso fere tempore, quo jam accubitum ituri erant, summa eos invasit consternatio. Ac confestim fama rei ad exteros quoque pervenit, totamque pervadens urbem certioris quidem nihil, attamen magnam accidisse calamitatem nuntiabat. Congrediebantur itaque complures summa jam vespere cum facibus primorum Apolloniatarum, ob benevolentiam sciscitantes quidnam esset nuntiatum. Deliberanti autem Cæsari cum amicis placuit, ut præcipuos Apolloniatas certiores faceret, reliquam multitudinem re infecta dimitteret. Quo facto vix tandem a principibus persuasus populus recessit, atque multa jam nocte otium Cæsar nactus est cum amicis deliberandi quid faciendum et quomodo rebus utendum esset. Instituentes igitur considerationem multifariam, nonnulli suadebant, ut in Macedoniam ad exercitum se conferret, qui Marco Æmilio duce ad bellum Parthicum præmissus erat, eoque securitatis causa assumpto Romam ad cædem ulciscendam proficisceretur. Milites pro sua in J. Cæsarem benevolentia percussoribus fore infestos; huc accessuram commiserationem quam filius ab exercitu conspectus excitaturus sit. At hæc difficilia esse videbantur viro admodum juveni, ac majora quam pro præsenti ejus ætate rerumque imperitia, præsertim quum de multitudinis affectione nihildum compertum haberet, multique instarent inimici. Hæc igitur sententia non pervicit. Ultoresque Cæsaris fore exspectabant eos omnes, qui viventis adhuc fruebantur fortuna, ad dignitates et divitias ab eo provecti tantisque cumulati donis, quanta ne in somniis quidem sperassent. Aliis vero alia suadentibus, uti fit in inopinatis rebus et improvisis, consultissimum Cæsari videbatur, differre de summa re consilium usque dum amicos ob senectutem et prudentiam suspiciendos conveniens socios deliberationis sibi adjungere posset. Interim quietem agere placuit Romamque proficisci, prius vero in Italia explorare quæ necem Cæsaris secuta sint, et cum versantibus ibi amicis consilia communicare.

XVII. Cæsar igitur ejusque socii ad navigationem accingebantur. Alexander senectutem et infirmitatem prætexens Pergamum in patriam abscessit. Apolloniatæ congressi aliquantisper Cæsarem, quum vehementer amarent, rogabant, ut maneret apud se; nam urbem se ad quodcumque vellet præbituros ob suam tum in ipsum benevolentiam tum erga mortuum pietatem; simulque consultius fore di-

— 7. σκοπεῖν] σκοπτεῖν cod. — 8. ἀποπέμψ.] αὐτοπέμψ. cod. — 9. σκέψεως] σκήψεως cod. — 10. προεξέπεμπτο codex. — 11. ἡγεῖτο δ' αὖ codex. Æmilius ille intelligendus videtur M. Æmilius Scaurus, quem Pompeius dictator exilio multaverat. — 12. ὑπάρξειν] ὑπάρχειν cod. — 13. τοῖς * ἀχθ.] τοῖς ἀχθομένοις cod. Nisi scrib. τούτοις. — 14. ἔτι οὔσης] ἐπιούσης codex. — 15. Ante τιμωροί τε aliqua omissa esse videntur, quibus altera sententia introducebatur. — 16. προσεδόκων] προσεδόκων τε codex.

XVII. 1. Ἀλέξανδρος] Alexandrum inter Augusti præceptores me legere non memini. Ni fallor, pro Alexandro

αὐτῷ δὲ ἄμεινον εἶναι, τοσούτων ἐχθρῶν ἐφεστώτων, ἐν φίλῃ πόλει τὰ ἐσόμενα καραδοκεῖν. Ὁ δὲ βουλόμενος παρὼν τοῖς πραττομένοις καιροφυλακεῖν, οὐ παρέλυε τὴν γνώμην, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἔφη εἶναι ἀποπλεῖν· Ἀπολλωνιάτας δὲ τότε (3) ἐπῄνεσε, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἀρχὴν, ἐλευθερίαν τε αὐτοῖς καὶ ἀτέλειαν ἄλλας τε οὐκ ὀλίγας χάριτας ἐπιδοὺς, καὶ εὐδαίμονα τὴν πόλιν ἐν τοῖς μάλιστα ποιήσας. Τότε δὲ μετὰ δακρύων αὐτὸν ὁ πᾶς δῆμος ἀποσπώμενον προὔπεμψε, θαυμάζων τὸ ἐν τῇ παρεπιδημίᾳ κόσμιον καὶ σῶφρον, καὶ ἅμα οἰκτείρων τὴν τύχην. Ἦλθον δ' ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς στρατιᾶς οὐκ ὀλίγοι ἱππεῖς τε καὶ πεζοὶ, χιλίαρχοί τε καὶ ἑκατοντάρχαι (4) ἄλλοι τε πάμπολλοι θεραπείας χάριν, οἱ δὲ [καὶ] κατ' ἰδίας χρείας· οἳ τότε παρῄνουν ἐπὶ τὰ ὅπλα χωρεῖν, καὶ αὐτοὶ ὑπισχνοῦντο συστρατεύσειν τε καὶ ἄλλους προσποιήσειν ἐπεξιόντας τὸν Καίσαρος θάνατον. Ὁ δ' ἐπαινέσας αὐτοὺς, οὐδὲν δεῖν ἔφη ἐν τῷ παρόντι· ὅταν μέντοι καλῇ ἐπὶ τὴν τιμωρίαν, ἠξίου ἑτοίμους εἶναι. Οἱ δ' ἐπείθοντο. Καῖσαρ δ' ἀνήχθη τοῖς ἐπιτυχοῦσι πλοίοις, χειμῶνος ἔτι ὄντος σφαλερώτατα, καὶ διαβαλὼν τὸν Ἰόνιον πόντον, ἴσχει τῆς Καλαβρίας τὴν ἔγγιστα ἄκραν, ἔνθα οὐδέν πω σαφὲς διήγγελτο (5) τοῖς ἐνοικοῦσι [περὶ] τοῦ ἐν Ῥώμῃ νεωτερισμοῦ. Ἐκβὰς οὖν ταύτῃ πεζὸς ὥδευεν ἐπὶ Λουπίας (6). Καὶ ὡς ἀφίκετο, ἐντυγχάνει τοῖς ἐν Ῥώμῃ θαπτομένῳ Καίσαρι *, οἳ ἀπήγγελλον τά τε ἄλλα καὶ ὡς ἐν ταῖς διαθήκαις ὡς υἱὸς εἴη Καίσαρος (7) ἐγγεγραμμένος, καὶ τρία μέρη τῶν χρημάτων, τὸ δὲ τέταρτον τοῖς ἄλλοις εἴη δεδομένον, ἐξ οὗ καὶ τῷ δήμῳ δοίη κατ' ἄνδρα ε' καὶ ο' δραχμὰς (8), ἐπισκήψειε δὲ καὶ Ἀντίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ παιδὸς τῆς ἑαυτοῦ ταφῆς ἐπιμεληθῆναι, ὅπως τε ὁ ὄχλος βιασάμενος ἐν μέσῃ ἀγορᾷ αὐτὸν καύσειέ τε καὶ θάψειε· τοὺς δὲ περὶ Βροῦτον καὶ Κάσσιον σφαγεῖς κατειληφότας τὸ Καπιτώλιον φρουρεῖν, τούς τε δούλους καλεῖν ἐπ' ἐλευθερίᾳ συμμάχους· τῇ τε πρώτῃ ἡμέρᾳ καὶ δευτέρᾳ, καταπεπληγμένων (9) ἔτι τῶν Καίσαρος φίλων, πολλοὺς αὐτοῖς προσέχειν, ἐπεὶ δ' οἱ ἐκ τῶν περιοικίδων πόλεων κληροῦχοι, οὓς ἐκεῖνος κατῴκισέ τε καὶ ταῖς πόλεσιν ἐγκατέστησεν, ἧκον παμπληθεῖς ὡς τοὺς περὶ Λέπιδον τὸν ἵππαρχην καὶ Ἀντώνιον τὸν συνύπατον Καίσαρος, ἐπεξιέναι (10) αὐτοῦ τὸν φόνον ὑπισχνουμένους, σκεδασθῆναι τοὺς πολλούς· ἐκείνους δὲ μονωθέντας μονομάχους τινὰς ἀθροίζειν καὶ ἄλλους, οἷς ἦν ἀκήρυκτος ἔχθρα πρὸς Καίσαρα, οἵ τε τῆς (11) ἐπιβουλῆς ἐκοινώνουν. Καὶ τούτους μέντοι ὀλίγον ὕστερον καταβῆναι πάντας ἐκ τοῦ Καπιτωλίου πίστεις λαβόντας παρὰ Ἀντωνίου

cebant, si, tot inimicis instantibus, in amica urbe Cæsar eventus rerum exspectaret. Ille autem quum præsens vellet tempora rerum observare, non mutavit sententiam, sed necessario sibi proficiscendum esse dixit. Apolloniatas vero et tunc collaudavit, et postea regno potitus libertatem iis et immunitatem aliasque haud paucas gratias concedens felicem quammaxime urbem reddidit. Tunc cum lacrimis populus universus ægre discedentem deduxit, admirans quam per commorationem ostendisset modestiam et moderationem, simulque lugens ejus fortunam. Convenerunt eum ex exercitu non pauci equites peditesque, tribuni et centuriones, et alii quamplurimi ministerii causa, nonnulli etiam privatim : qui arma capessere hortabantur, et ipsi pollicebantur semet expeditioni adjuncturos esse aliisque persuasuros, qui secum necem Cæsaris ulciscerentur. Octavius autem collaudans eos, nihil in præsenti indigere aiebat, verum quando vocaret ipsos ad vindictam, ut parati essent rogabat. Quibus illi acquieverunt. Tum Cæsar navibus, quæ ad manum erant, in altum evectus hiemis adhuc tempestate periculosissima, trajecto mare Ionio, in proximum Calabriæ appulit promontorium, ubi nihildum certius incolis de urbis rebus novis nuntiatum erat. Egressus ibi pedestri itinere Lupiam contendit. Quo quum advenerat, reperit qui funeri Cæsaris interfuerant. Hi et reliqua nuntiarunt et quomodo in testamenti tabulis pro filio a Cæsare adoptatus et heres scriptus ex dodrante, reliqua opum pars aliis esset legata, ex qua etiam plebi urbanæ trecenos viritim sestertios destinasset; et quomodo Atiæ, matri Octavii, funeris sui curam demandasset; quomodo populus vi adhibita in medio foro corpus Cæsaris concremasset et funere honorasset. Præterea percussores, Bruti et Cassii socios, narrabant Capitolium occupasse, servosque, promissa libertate, advocasse; ac prima die et secunda, perterritis adhuc Cæsaris amicis, multos illis se adjunxisse; ubi vero ex vicinis agris coloni, quos ibi habitatum missos Cæsar urbibus imposuerat, tota multitudine ad Lepidum, magistrum equitum, et Antonium, Cæsaris in consulatu collegam, venissent, cædem ejus se ulturos pollicentes : plurimos esse dissipatos; conjuratos vero sociis destitutos congregasse gladiatores nonnullos aliosque quibus implacabilis esset in Cæsarem inimicitia, et qui insidiarum participes fuissent. Mox tamen hos quoque omnes e Capitolio descendisse, quum fidem iis dedisset Antonius, qui magna jam

commemorandus erat Apollodorus, de quo Suetonius Aug. 89 : *Magistro dicendi usus Apollodoro Pergameno, quem jam grandem natu Apolloniam quoque secum ab urbe juvenis adhuc eduxerat.* — 2. φίλῃ] φύλῃ cod. — 3. τότε] scrib. videtur καὶ τότε, nisi in seqq. pro ποιήσας fuit ἐποίησε. — 4. ἑκατοντάρχαι] ἑκατοντάρχοι codex; ne potius ἑκατόνταρχοι scriberemus, alii Nicolai loci movebant. Mox addidi καὶ. — 5. διήγγελτο] διηγγέλλετο codex. — 6. Λουπίας] λύππας codex. Λουπίας habet Appian. B. C. III, 10; idemque oppido nomen ap. Pausan. VI, 19, 9 (Λουπίας φησὶ κειμένην Βρεντησίου τε μεταξὺ καὶ Ὑδροῦντος μεταβεβληκέναι τὸ ὄνομα, Σύβαριν οὖσαν τὸ ἀρχαῖον), Ptolem. III, 1; Strabo VI, p. 282. Mox post v. Καίσαρι lacunam notavi; excidit παροῦσι vel simile quid. — 7. Καίσαρος] vel Καίσαρι; Καίσαρ codex. — 8. ε' καὶ ο' δρ.] sic etiam Appian. II, 143. — 9. καταπεπληγμένων] καταπεπλημένων codex. — 10. ἐπεξιέναι] ἐπεξεῖναι codex. — 11. οἵ τε τῆς] addidi part. τε.

δύναμιν ἤδη μεγάλην ἔχοντος καὶ διαμεθιέντος ἐν τῷ παρόντι τὴν ὑπὲρ Καίσαρος ἐπέξοδον· ὃ κἀκείνοις αἴτιον ἐγένετο τοῦ ἀσφαλῶς ἐκ τῆς Ῥώμης ὑπεξελθεῖν (12) ἐς Ἄντιον· πολιορκηθῆναι δ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ τὰς οἰκίας, ἡγεμόνος μηδενὸς ἐφεστῶτος, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ πλήθους ὑπὸ τῆς περὶ Καίσαρα εὐνοίας δυσχεραίνοντος τὸν φόνον (13), καὶ μάλιστα ἐπειδὴ τήν τε ἐσθῆτα εἶδεν ᾑμαγμένην καὶ τὸ σῶμα νεοσφαγὲς ἐκκομιζόμενον εἰς ταφὴν, ὅτε καὶ βιασάμενος θάψειεν αὐτὸ ἐν μέσῃ ἀγορᾷ.

XVIII. Ταῦτα ὡς ἤκουσε Καῖσαρ ὁ νέος εἴς τε δάκρυα καὶ οἶκτον ὑπὸ μνήμης τἀνδρὸς καὶ φιλοστοργίας ἐρρύη, καινότερόν τε τὸ πένθος ἐποίει. Παυσάμενος δέ ποτε ἀνέμενεν ἕτερα γράμματα παρὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ φίλων, καίπερ οὐκ ἀπιστῶν τοῖς τὰ γινόμενα ἀπηγγελκόσιν· οὐ γὰρ ἑώρα διότι ἂν πλάσαιντο τὰ ψεύδη. Καὶ μετὰ ταῦτα ἀπῆρεν εἰς Βρεντέσιον· ἔγνω γὰρ οὐδένα ἐνόντα τῶν ἐχθρῶν αὐτόθι, πρότερον δ' ὑπιδόμενος (1) μὴ ὑπό του φρουροῖτο ἡ πόλις, οὐκ εἰκῇ τὸν πλοῦν ἐκ τοῦ πέραν ἀπηύθυνεν (2). Ἧκε δ' αὐτῷ καὶ παρὰ τῆς μητρὸς ἐπιστολὴ ἐν ᾗ ἐγέγραπτο δέησις ἰσχυρὰ, ὡς τάχιστα ἀφικέσθαι καὶ ἑαυτὸν ἐκείνῃ τε ἀποδοῦναι καὶ τῷ σύμπαντι οἴκῳ, ὡς μήτις ἐπ' αὐτὸν ἔξωθεν ἐπιβουλὴ συσταίη παῖδα Καίσαρος ἀναδεδειγμένον. Ἐδήλου δ' ὅμοια τοῖς πρότερον ἠγγελμένοις, καὶ ὡς ἐπὶ τοὺς περὶ Βροῦτον καὶ Κάσσιον ἐξήγερται ὁ πᾶς (3) δῆμος δυσανασχετῶν ἃ δράσειεν. Ἀπέστειλε δ' αὐτῷ καὶ ὁ πατρωὸς Φίλιππος, δεόμενος μὴ προσελθεῖν τῇ Καίσαρος κληρονομίᾳ, φυλάξασθαι δὲ καὶ αὐτὸ τοὔνομα, δι' ἃ πάθοι κεῖνος, ζῆν δ' ἀπραγμόνως καὶ ἀσφαλῶς (4). Ὁ δὲ Καῖσαρ ᾔδει μὲν ὑπ' εὐνοίας ταῦτα παραινοῦντα, ἐγίνωσκε δὲ τἀναντία, μεγάλα ἐπινοῶν ἤδη καὶ φρονήματος μεστὸς ὢν, ποιούμενος δὲ ἴδια πόνον καὶ κίνδυνον καὶ (5) ἀνδρῶν ἀπέχθειαν, οἷς οὐκ ἔμελλεν ἀρεστὸς φανεῖσθαι [καὶ] τοσοῦδε ὀνόματος καὶ ἀρχῆς παραχωρήσειν ὅτῳ οὖν, ἄλλως τε καὶ τῆς πατρίδος συμπροθυμουμένης καὶ ἐπὶ τὰς πατρῴους τιμὰς καλούσης αὐτὸν ἐκ τοῦ δικαιοτάτου· καὶ γὰρ φύσει καὶ νόμῳ τὰς ἀρχὰς αὐτῷ προσήκειν, ἄγχιστα τοῦ (*) γένους ὄντι καὶ ὑπ' αὐτοῦ κείνου παιδὶ τεθειμένῳ· καὶ τὸ ἐπεξελθεῖν δ' αὐτῷ καὶ τιμωρῆσαι τοιαῦτα πεπονθότι πάντων εἶναι δικαιότατον. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνει τε καὶ τὸν Φίλιππον γράφων ἀνεδίδασκεν οὐ μάλα πειθόμενον. Ἀντία δὲ ἡ μήτηρ τὸ μὲν εὐκλεὲς τῆς τύχης καὶ τὸ μέγεθος τῆς δυναστείας ἔχαιρεν ὁρῶσα περιεληλυθὸς (6) τῷ ἑαυτῆς παιδὶ, εἰδυῖα δὲ μεστὸν τὸ πρᾶγμα φόβων τε καὶ κινδύνων, καὶ

militum vi instructus, in præsentia ultionem Cæsaris non fuisset persecuturus. Quare illis securis urbe egredi Antiumque se conferre licuisset. Ceterum domus eorum a populo obsessas esse, non sub duce aliquo, sed a sola multitudine ob suam erga Cæsarem benevolentiam cædem ejus ægre ferente, idque tum maxime, quum vestem ejus sanguine inquinatam et corpus recens necati, dum ad sepulturam efferretur, conspexisset : quo tempore, vi adhibita, illud in medio foro funere honorassent.

XVIII. Quibus auditis Cæsar junior memoria hujus viri et amore in lacrimas et lamentationem erumpens luctum renovavit. Quo demum sedato, alteras a matre et ab amicis, qui Romæ erant, literas exspectabat; quamquam non diffidebat iis qui res gestas ei nuntiaverant. Nihil enim videbat cur mendacia illi finxissent. Post hæc profectus est Brundusium. Jam enim noverat nullum ibi inesse hostem. Prius vero suspicatus ne occupata urbs ab hostium aliquo teneretur, non temere ex Apolloniæ litore cursum huc dirigere voluerat. Tum allatæ sunt a matre literæ, in quibus enixe precabatur, ut ocius Romam veniens ipsi et familiæ universæ se restitueret, ne foris insidiis, utpote Cæsaris filius adoptivus, appeteretur. Præterea scripsit eadem quæ ipse jam compererat, et quomodo contra Brutum et Cassium populus universus facinus eorum graviter ferens consurgeret. Philippus quoque vitricus literas misit, petens ne Cæsaris adiret hereditatem atque ipsum etiam nomen caveret, propter ea quæ iste perpessus esset; sed ut a publicis se negotiis abstinens vitam degeret securam. Verum Cæsar quamvis nosset benevolentia ductum hæc Philippum suadere, contraria tamen decrevit, magna jam moliens fiduciæque plenus, atque propria sibi faciens laborem et periculum et adversariorum inimicitiam, quibus minime gratus videri neque cuiquam tanto cedere nomine et imperio volebat, præsertim adjuvante ipsum favore civium et ad capessendos vocante honores paternos, idque justissime; nam et natura et lege istas dignitates ad se pertinere censebat, quum genere Cæsari proximus esset, ab eoque ipso in filii locum adoptatus; denique ulcisci tanta perpessum pœnasque pro eo repetere omnium esse æquissimum. Hæc cogitabat de iisque Philippum literis edocebat minime illum assentientem. Atia mater gaudebat quidem tantæ fortunæ gloriam imperiique magnitudinem ad filium suum devenire videns, simul vero rem metus et periculi plenam esse intelligens et quæ Cæsar avunculus passus esset con-

— 12. ὑπεξελθεῖν] ἐπεξελθεῖν codex. — 13. φόνον] φθόνον codex.

XVIII. 1. δ' ὑπιδόμενος] scripsi; codex δ' ἐπειδόμενος. De eadem re sic Appian. III, 10 : Διέπλει τὸν Ἰόνιον, οὐκ ἐς τὸ Βρεντέσιον (οὔπω γάρ τινα τοῦ ἐκεῖθι στρατοῦ πεῖραν εἰληφὼς, πάντα ἐφυλάττετο), ἀλλ' εἰς ἑτέραν... πόλιν... ᾗ ὄνομα Λουπίαι. — 2. ἀπηύθυνεν] ἀπήνθανεν codex. — 3. πᾶς] παῖς codex. — 4. Ejusdem argumenti epistolam habes ap. Appian. III, 10, nisi quod eam Apolloniæ, non in Italia Octavius accepit. Cf. Vellej. II, 60 : *Non placebat Atiæ matri et Philippo vitrico, adiri nomen invidiosæ fortunæ Cæsaris; sed adserebant salutaria reipublicæ terrarumque orbis fata conditorem servatoremque Romani nominis. Sprevit itaque cœlestis animus humana consilia, et cum periculo potius summa, quam tuto humilia proposuit sequi, maluitque avunculo et Cæsari de se quam vitrico credere dictitans nefas esse, quo nomine Cæsari dignus esset visus, semet ipsum videri indignum.* Quæ ex ipso Nicolao ducta esse diceres. — 5. καὶ] ἢ codex. Mox addidi καί. — * ἀγχιστάτω cod. — 6. περιεληλυθὸς] περιεληλυθότος cod.

ἅμα ἑωρακυῖα Καίσαρα τὸν ἑαυτῆς θεῖον οἷα πάθοι, οὐ πάνυ προσίετο πάλιν· ἐῴκει δὲ μεταξὺ ἀμφοτέρων εἶναι τῶν γνωμῶν, τῆς τε τοῦ ἀνδρὸς Φιλίππου καὶ τοῦ υἱέος. Καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦτο ἐν φροντίσι μυρίαις ἦν, τοτὲ μὲν ἀνιωμένη, ἐπειδὰν τοὺς ἠρτημένους ἀριθμῆται κινδύνους τῶν συμπάντων ἄρχειν ἀξιοῦντι, τοτὲ δ' ἐπαιρομένη, ἐπειδὰν τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας τε καὶ τιμῆς λογίζηται. Διὸ ἀποτρέπειν μὲν τὸν παῖδα οὐκ ἐτόλμα μεγάλοις ἐγχειροῦντα καὶ ἐπὶ δικαίαν ἄμυναν ὡρμημένον, οὐ μὴν δὴ οὐδὲ συμπαρορμᾶν διὰ τὸ ἄδηλον τοῦ δαίμονος· συνεχώρει δ' ὅμως τοὔνομα ἔχειν τὸ Καίσαρος, καὶ αὐτὴ πρώτη συνέπαινος ἦν. Πάντων δὲ τῶν φίλων καὶ περὶ τοῦδε ὁ Καῖσαρ πυθόμενος ἃ ἐφρόνουν, οὐδὲν μελλήσας τύχῃ ἀγαθῇ καὶ ἐπ' εὐφήμῳ κληδόνι δέχεται τοὔνομά τε καὶ τὴν υἱοθεσίαν, ἣ καὶ αὐτῷ (7) καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀρχὴ ἀγαθῶν ἦν, πολὺ δὲ μάλιστα τῇ πατρίδι καὶ σύμπαντι τῷ Ῥωμαίων γένει. Ἔπεμψε δὲ παραχρῆμα καὶ ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ παρασκευὰς καὶ τὰ χρήματα ἃ προὔπεμψε Καῖσαρ πρότερον ἐπὶ τὸν Παρθικὸν πόλεμον. Καὶ ἐπειδὴ ἐκομίσθη, καὶ σὺν αὐτοῖς ὁ ἐτήσιος φόρος τῶν ἐν Ἀσίᾳ ἐθνῶν, ἀρκούμενος Καῖσαρ τοῖς πατρῴοις, τὰ δημόσια εἰς τὸ ταμιεῖον τῆς πόλεως ἀπέπεμψε. Παρῄνουν δὲ καὶ τότε αὐτῷ τῶν φίλων ἔνιοι ἃ (8) καὶ ἐν Ἀπολλωνίᾳ, χωρεῖν ἐπὶ τὰς ἀποικίας τοῦ πατρὸς καὶ τὰ στρατεύματα συγκροτεῖν, κἀκείνους εἰς τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἔξοδον (9) ἄλλως τε καὶ τοῦ ὀνόματος μεγάλου **. Ἥδιστα γὰρ καὶ τοὺς στρατιώτας ἡγουμένου τοῦ Καίσαρος υἱέος ἀκολουθήσειν τε καὶ πάντα δράσειν· θαυμαστὴ γάρ τις αὐτοῖς πίστις τε καὶ εὔνοια ὑπῆρχε πρὸς ἐκεῖνον καὶ μνήμη ὧν συγκατειργάσαντο (10) ζῶντι, πόθος τε ἐπὶ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος συναγωνίζειν ἣν αὐτοὶ ἐκείνῳ πρότερον περιέθεσαν (11) ἀρχήν. Ἀλλὰ τῶνδε μὲν οὐδέπω ὁ καιρὸς ἐφαίνετο εἶναι· ἐσπούδαζε δὲ (12) νομίμως τὰς πατρίους ἀρχὰς μετιὼν γνώμῃ συγκλήτου μὴ λαβεῖν δόξαν φιλοτιμουμένου μᾶλλόν περ ἢ νομίμου. Διὸ τῶν φίλων τοῖς πρεσβυτάτοις τε καὶ ἐμπειρίᾳ προὔχουσι μάλιστα ἐπείθετο (13), ἀπό τε Βρεντεσίου ὥρμησεν ἐπὶ Ῥώμης.

XIX. Ἐπιζητεῖ δὲ τοὐντεῦθεν ὁ λόγος ὅπως συστήσειαν τὴν ἐπιβουλὴν οἱ σφαγεῖς ἐπὶ Καίσαρα, καὶ ὡς τὸ σύμπαν κατειργάσαντο, τά τε μετὰ (1) ταῦτα πραχθέντα, κινηθέντων τῶν ὅλων. Διέξειμι οὖν αὐτήν τε πρῶτον καθ' ὅ τι (2) ἐγένετο καὶ ὅπως, τάς τε αἰτίας ὑφ' ὧν συστᾶσα τοσόνδε ἐπεξῆλθεν· ἔπειτα δὲ περὶ τοῦ ἑτέρου Καίσαρος, οὗ ἕνεκα ὅδε ὁ λόγος ὥρμηται, ὅπως τε παρῆλθεν εἰς τὴν ἀρχήν, καὶ ἐπειδὴ ἀντ' ἐκείνου κατέστη, ὅπως ἔργα πολέμου καὶ εἰρήνης ἀπεδείξατο. Ἦρξαν μὲν οὖν τῆς ἐπιβουλῆς ἄνδρες τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγοι, μετὰ δὲ ταῦτα πολλοὶ καὶ ὅσοι οὔτε πρότερον

spicata, rursus haud libenter admodum hoc admittebat, et videbatur inter utramque fluctuare sententiam mariti atque filii. Sic illa innumeris curis discruciabatur, modo dolore affecta, quando pericula enumeraret de summo imperio contendenti imminentia, modo gaudio elata, quando potentiæ honorisque reputaret magnitudinem. Quare avertere quidem filium non audebat res magnas aggredientem justamque ultionem molientem, verumtamen neque etiam incitare eum, quod incerta sit fortuna, sustinebat. Concessit tamen ut nomen Cæsaris assumeret, imo prima ipsa hoc collaudavit. Cæsar vero postquam de his quoque omnes amicos, quid sentirent, consuluerat, nihil moratus bona fortuna faustoque omine nomen Cæsaris et adoptionem adiit: quod tum ipsi tum omnibus hominibus bonorum erat initium, præ ceteris autem patriæ et Romanorum populo universo. Ac confestim in Asiam misit ad apparatus et pecunias, quæ Cæsar ad bellum Parthicum præmiserat. Quibus reportatis una cum tributo annuo populorum Asiaticorum, Cæsar, paternis opibus contentus, bona publica in fiscum Romam perferenda curavit. Ceterum tunc quoque amicorum nonnulli suadebant, quod jam Apolloniæ suaserant, ut in veteranorum colonias a patre deductas se conferret, milites ibi convocaret, eosque ad expeditionem pro ipso suscipiendam tum aliis modis tum magni Cæsaris nominis recordatione excitaret; nam lubentissime exercitum etiam filium Cæsaris ducem secuturum et imperata omnia facturum esse. Etenim mira quædam apud illos fides vigebat et benevolentia erga Cæsarem, et memoria rerum quæ cum vivente peregerant, et desiderium sub hujus nominis auspiciis una cum filio decertandi imperium, quod ipsi olim patri attribuerant. At horum nondum tempus esse videbatur. Porro legitime honores paternos petens sententiâ senatus non famam ambitiosi hominis potius quam legibus obtemperantis ferre studebat. Quare amicis ætate provectioribus et peritia pollentibus obsecutus Brundusio Romam sese contulit.

XIX. In sequentibus narratio nostra exponet quomodo conflata in Cæsarem percussorum conjuratio, et tota res peracta sit, et quænam deinceps gesta sint, concussa tota republica. Primum igitur ipsam persequar conjurationem, quem ad finem et quomodo facta sit, causasque dicam de quibus conflata in tantum evaserit; deinde vero de altero Cæsare loquar, cujus causa hanc narrationem institui, quo modo scilicet ad regnum pervenerit, et in illius locum subsecutus quænam bello et pace gesserit. Conjuratio initio conflata a paucis est; postea autem multi ejus participes

— 7. αὐτῷ] αὐτὸς cod. In antecedentibus codex ἐπευφήμῳ κλήδωνι. — 8. φίλων ἔνιοι ἃ καὶ] φίλων οἱ καὶ codex. — 9. ἔξοδον] malim διέξοδον, ut supra. Deinde post μεγάλου lacunam notavi. Supplere possis τῇ μνήμῃ ἐποτρύνειν. Fort. erat: συγκροτεῖν τὰ ἐν ἐκείναις... ἄλλως τε καὶ τῇ τοῦ ὀνόματος μεγαλειότητι. — 10. συγκατειργάσαντο] συγκατειργάσατο codex. — 11. περιέθεσαν] περέθεσαν codex. — 12. Supplevi part. δὲ. — 13. ἐπείθετο] ἐπίθετο codex.

XIX 1. τά τε μετὰ] τάτε με μετὰ cod. — 2. καθ' ὅτι] καθότι cod.

ἐπὶ ἡγεμόνα μνημονεύονται συστῆναι. Φασὶ γὰρ τοὺς μετασχόντας τοῦ λόγου γενέσθαι ὑπὲρ π' (3)· ἐν οἷς μέγιστον ἠδύνατο Δέκμος (4) τε Βροῦτος, φίλος ἐς τὰ μάλιστα ὢν Καίσαρι, καὶ Γάϊος Κάσσιός τε καὶ Μάρκος Βροῦτος, οὐδενὸς ἧττον παρὰ Ῥωμαίοις τότε ἐπαινούμενος· πάντες δὲ πρότερον ἀντιπόλεμοί τε ἦσαν καὶ τὰ Πομπηίου ηὖξον (*)· ἐκείνου δὲ ἡττηθέντος, γενόμενοι ὑπὸ Καίσαρι, τὸ ἀπ' αὐτοῦ εἰρηνικὸν (5) βίον εἶχον· οὐδὲ, καίπερ Καίσαρος φιλανθρώπως προσαγομένου ἕκαστον (6), ἐν τῇ διανοίᾳ τὸ δύσελπι αὐτῶν ἀφῃροῦντο· ἀμνησίκακος [γὰρ] ἦν (7) τὸ ἦθος πρὸς τοὺς κρατηθέντας διά τινα πρᾳότητα. Καρπούμενοι δὴ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀνύποπτον, κατεχρήσαντο αὐτῷ εἰς τὸ μᾶλλόν τι λανθάνειν ἐπιβουλεύοντες ἐπαγωγοῖς τε λόγοις καὶ ἔργοις προσποιήτοις. Αἰτίαι δ' αὐτοὺς ἐνῆγον ἐπιχειρεῖν τἀνδρὶ οὐκ ἀπὸ μικρῶν διαφόρων ἰδίᾳ τε ἑκάστοις καὶ κοινῇ πᾶσι γεγονυῖαι. Οἱ μὲν γὰρ ἐλπίδος τι ἔχοντες, εἰ ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιήσαιντο, αὐτοὶ ἡγεμόνες ἀντ' ἐκείνου ἔσεσθαι, τὴν ἐπιβουλὴν συνίστασαν, οἱ δὲ ὑπὸ ὀργῆς ὧν πάθοιεν παρὰ τὸν πόλεμον, οἰκείων αὐτοῖς ἀπολωλότων ἢ τὰ χρήματα ἀφῃρημένοι ἢ ἀρχὰς ἐν τῇ πόλει, ἐνεπικραίνοντο, καὶ τὸ ὀργιζόμενον ὑποκρυπτόμενοι τοῦ εὐπρεποῦς τι μετεποιοῦντο, ὡς δυσχεραίνοιεν τὴν ἑνὸς ἀρχὴν, ζητοῖεν δὲ κατ' ἰσονομίαν πολιτεύεσθαι. Ἄλλα δὲ ἄλλοις αἴτια συνενεχθέντα ὑφ' ὧν ἔτυχε προφάσεων τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς τοὺς δυνατωτάτους συνέστησεν, ἔπειτα πολὺ πλείους προσήγετο, τοὺς μὲν αὐτεπαγγέλτους (8) κατ' ἴδια ἐγκλήματα, τοὺς δὲ κατὰ σύμπραξιν ἑτέροις ἐκ τῆς πάλαι φιλίας πολὺ τὸ πιστὸν ὑποφαίνοντας καὶ κατὰ τοῦτο προσηταιρισμένους. Ἦσαν δέ τινες οἱ κατ' οὐδέτερον, ἀλλὰ τῇ τε ἀξιώσει τῶν ἀνδρῶν συνεπιδιδόντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τῆς πάλαι δημοκρατίας ἀχθόμενοι τῇ ἑνὸς ἰσχύι, ἄσμενοί τε (ἂν), εἰ καὶ μὴ αὐτοὶ ἄρξαι τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἑτέρου γε ἄρξαντος συλλαβέσθαι τότ' ἀγαπητῶς μετὰ τοιούτων ἀνδρῶν, εἰ (9) καί τι δέοι παθεῖν οὐκ ὀκνοῦντες. Πολλὰ δ' ἐξώτρυνε καὶ ἡ ἐκ παλαιοῦ Βρούτοις ὑποῦσα εὔκλεια (10) τῶν προγόνων τοὺς ἀπὸ Ῥωμύλου βασιλεῖς (11) τῆς Ῥώμης καταλελυκότων καὶ δημοκρατίαν πρῶτον καταστησαμένων. Οἵ τε φίλοι πρότερον ὄντες τῷ Καίσαρι οὐκέθ' ὁμοίως εὔνοι ἦσαν, εἰς ἴσον ἑαυτοῖς ὁρῶντες τιμωμένους τοὺς πάλαι μὲν πολεμίους, ὑπ' ἐκείνου δὲ σωθέντας. Οὐ μὴν οὐδὲ αὐτοῖς ἐκείνοις τὸ εὔνουν ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἐπίπροσθεν τῆς χάριτος γινόμενον τὸ ἀρχαῖον μῖσος οὐχ ὧν εὖ ἔπαθον σωθέντες μνήμην ἐνεποίει, ἀλλ' ὧν ἀπεστερήθησαν ἀγαθῶν κρατηθέντες ἐννοούμενοι παρωξύνοντο (12). Πολλοὶ δὲ καὶ αὐτῷ ἤχθοντο τὸ δι' ἐκείνου σεσῶσθαι, καίτοι γε ἀνονείδιστα αὐτοὺς

facti, et quot antea nunquam in ducem conjurasse memorantur. Nam supra octoginta fuisse dicunt, inter quos principes erant Decimus Brutus, Cæsaris ex intimis amicis, et C. Cassius et M. Brutus, gratia tunc apud Romanos nemine inferior. Hi omnes antea adversarii fuerant et Pompeii partibus addicti. Quo debellato, quum in Cæsaris potestatem venissent, in præsens quietem agebant; neque vero, quamquam humanitate et gratia singulos conciliare sibi Cæsar studebat, malam spem animis expellebant. Et quum immemor injuriarum erga victos esset ingenita lenitate, illi in rem suam convertentes quod nihil Cæsar ipsos suspectaret, abusi eo sunt, ut tanto facilius laterent insidiantes verbis blandis factisque simulatis. Causæ vero ad manum viro admovendam eos induxerunt diversissimæ privatim singulos et communiter omnes. Nonnulli quod sperabant, si Cæsarem removissent, ipsos ejus loco imperio potituros esse, insidias parabant; alii ira propter ea quæ per bellum passi essent, necessariis orbati, et opibus et muneribus, quibus in urbe functi erant, spoliati, exacerbabantur, sed iram hanc celantes, speciosius aliquid præ se ferebant, aientes graviter se ferre unius viri imperium, atque hoc agere, ut ex juris æquabilitate respublica regeretur. Aliæ denique aliis causæ erant ex obvio quoque prætextu repetitæ; quæ initio quidem nonnisi principes conjurationis jungebant, deinde vero multo plures adducebant, partim sponte sua venientes ob privatas criminationes, partim societate sua aliis vetustæ amicitiæ firmissimam fidem testaturos et propter hoc se conjuratis adjungentes. Erant etiam nonnulli, qui neutro horum, sed dignitate illorum virorum moti suffragabantur iis, atque veteris status popularis memores ægre ferebant unius viri potentiam, et quamquam ipsi rem non suscepturi fuissent, tamen ubi alius eam aggressus esset, tum alacres se adjungere properabant cum ejusmodi viris, etiamsi pati aliquid deberent, haud cunctantes. Multum vero excitabat etiam quæ ex antiquo tempore Brutis erat nobilis fama majorum, qui reges post Romulum Romanis imperantes everterant, primumque populare regimen instituerant. Porro pristini Cæsaris amici non ejusdem amplius benevolentiæ erant, quod pari apud eum honore esse videbant eos, qui hostes olim fuerant et a Cæsare servati. Verum ne his ipsis quidem sincera erat benevolentia, sed offuscans gratiam vetus odium non quæ in servatos Cæsar contulisset beneficiorum memoriam infigebat, sed quæ victi bona amisissent recordantes exstimulabat. Multi etiam eo infensi erant, quod salutem suam Cæsari deberent, quamquam ne minimo quidem probro ab eo

— 3. ὑπὲρ π'] Conspiratum est a *sexaginta amplius*, Sueton. Cæs. 80. — 4. Δέκμος] sic etiam ap. Appianum libri pro Δέκιμος. — * ἠύξων cod. — 5. ὑπὸ Καίσαρι... βίον] ὑπὸ καίρος τὸ ἀπ' αὐτοῦ (ὑπὸ Καίσαρι ἐς τὸ παραυτίκα?) εἰρὴν βίον εἶχον (εἰρήνην ἦγον?) codex. — 6. οὐδὲ γὰρ ἄλλως φιλανθρώπως προσαγομένου ἑκάστου codex. — 7. ἀμνησίκακος γὰρ ἦν] μνησίκακος ὢν. Mutato ὢν in ἦν, addidi particulam γὰρ. — 8. αὐτεπαγγ.] ἀντεπαγγ. codex. — 9. εἰ καὶ] fortasse ante εἰ excidit alterum καὶ. — 10. εὔκλεια] εὔκλει codex. — 11. βασιλεῖς] βασίλεως codex. — 12. εὐνοουμένους codex. Fort. præstat εὐνοουμένους παρώξυνε.

πάντα πεποιηκότι· ἀλλ' ὅμως αὐτὸ τὸ ἐν χάριτος μέρει λαβεῖν τάδ' ἃ (13) κατὰ πολλὴν εὐμάρειαν κρατοῦσιν ὑπῆρχε, σφόδρα ἐν τῇ διανοίᾳ ἐνὸν ἐλύπει. Καὶ μὲν δὴ κἀκεῖνα τὰ ἔθη αὐτῶν διάφορα ἤδη ἦν, τῶν τε συστρατευομένων πάλιν ἐν ἰδιωτῶν (14) μοίρᾳ τῶν τε ἡγεμόνων καὶ οὐ τιμῆς μεταποιουμένων· τὸ μὲν ὅτι συγκατελέλεκτο (15) εἰς τὸ ἀρχαῖον στρατιωτικὸν τὸ πολέμῳ ἁλοῦν, καὶ τοὺς ἴσους μισθοὺς ἔφερεν. Ἤχθοντο οὖν οἱ φίλοι ἐν ἴσῳ τιμώμενοι τοῖς ὑπ' αὐτῶν αἰχμαλώτοις γενομένοις, ἔστι δ' ὑφ' ὧν καὶ παρωθούμενοι τιμῆς. Πολλοῖς δὲ καὶ τὸ εὖ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ διαφερόντως ἀνιαρὸν ἦν κατά τε χρημάτων δόσεις καὶ ἀρχῶν συντάξεις, ὡς μόνου δυναμένου τοῦτο ποιεῖν, τῶν δὲ ἄλλων πάντων ἐν οὐδενὸς μοίρᾳ παρεωσμένων. Αὐτός τε ἐκεῖνος ἐπὶ πολλαῖς καὶ καλαῖς νίκαις ἀγαλλόμενος οὐκ ἀπεικότως, πλέον τε ἢ ἄνθρωπος ἀξιῶν ἤδη εἶναι, τοῖς μὲν πολλοῖς ἐθαυμάζετο, τοῖς δὲ μεγάλοις καὶ δυναστείας μεταποιουμένοις ἐπαχθὴς ἐδόκει εἶναι. Παντοδαπὰ οὖν συνέστη φῦλα ἐπ' αὐτὸν ἀνδρῶν μεγάλων, μικρῶν, φίλων, πολεμίων, στρατιωτῶν, πολιτικῶν, ἑκάστων προφάσεις ἰδίας εἰς τὸ ἔργον ὑποτιμωμένων (16) καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐγκλημάτων ἐμπιστευόντων καὶ ταῖς παρὰ τῶν ἄλλων κατηγορίαις. Ἕκαστός τε (17) ἕκαστον συνιστάμενον παρώξυνον (18), καὶ τὸ εἰς ἀλλήλους βέβαιον ἐκ τῶν ἰδίᾳ ὑπόντων πρὸς αὐτὸν (19) ἐγκλημάτων παρείχοντο. Δι' ὃ καὶ τοσούτων γενομένων τῶν συστάντων, οὐδεὶς ἐτόλμησε καταμηνῦσαι τὴν πρᾶξιν. Φασὶ δέ τινες ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου γραμματίδιον (20) αὐτῷ ὑπό του δεδόσθαι μηνύον τὴν ἐπιβουλήν· ὃ μετὰ χεῖρας ἔχων πρὶν ἀναγνῶναι ἀπεσφάγη· μετὰ δὲ ἀποθανόντος ἀνευρέθη ἐν τοῖς ἄλλοις γραμματιδίοις.

XX. Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐγνώσθη· τότε δὲ [ἄλλαις] ἐπ' ἄλλαις (1) τιμαῖς αὐτῷ ψηφιζομέναις τῶν μὲν χαρίζεσθαι βουλομένων, ἐνίων δὲ μετὰ ἐνέδρας δεχομένων τὰς ὑπερβεβλημένας καὶ εἰς ἅπαντας ἐκφερόντων, ὡς ἂν φθόνος ὁμοῦ [καὶ] (2) ὑποψία ἐγγένοιτο ἐπαχθής, ὅδε ἅτε ἁπλοῦς ὢν τὸ ἦθος καὶ ἄπειρος πολιτικῆς τέχνης διὰ τὰς ἐκδήμους (3) στρατείας, ἡλίσκετο ῥᾳδίως τούτοις, ἐκ τοῦ εἰκότος οἰόμενος γίνεσθαι τοὺς ἐπαίνους θαυμαζόντων αὐτὸν μᾶλλόν περ ἢ ἐπιβουλευόντων. Μάλιστα δὲ τῶν ἐψηφισμένων ἐλύπει τοὺς ἐν τέλει τὸ καὶ τῶν ἀρχῶν ἄκυρον γενέσθαι τῆς καταστάσεως τὸν δῆμον, ἐκείνῳ δ' αὐτὰς ἀποδίδοσθαι οἷς βούλοιτο διδόναι, ὥσπερ τὸ δόγμα ἐκέλευεν οὐ πρὸ πολλοῦ κεκυρωμένον. Παντοδαπαὶ δὲ καὶ ἐν τῷ ὁμίλῳ λογοποιίαι διεφέροντο, ἄλλων ἄλλα διεξιόντων. Οἱ μὲν γὰρ ἔφασκον βασίλειον αὐτῷ ἐγνωκέναι συμπάσης γῆς καὶ θαλάττης Αἴγυπτον ἀποδεικνύναι, ἔνθα βασιλίδα Κλεοπάτραν αὐτοῦ τεκεῖν

affecti essent; at nihilominus illud ipsum, quod beneficii loco accepissent, quibus victores summa cum commoditate frui potuissent, cogitationi inhærens contristabat. His porro jam diverso modo hostiliter affectis ii accedebant, qui expeditionum socii fuerant vel gregarii vel ducum munere fungentes, neque ad honores promovebantur, querentes illi, quod bello capti in veteres legiones cooptarentur et eadem mererentur stipendia. Graviter igitur amici ferebant, eodem se loco esse cum iis, quos ipsi in captivitatem redegissent, et a nonnullis eorum vel deturbari gradu honoris. Multos etiam accepta ab eo beneficia sive pecuniæ largitione sive munerum collatione mœrore afficiebant, quod solus ille hoc facere posset, ac reliqui omnes ut nullius momenti negligerentur. Denique ipse Cæsar multis ac præclaris victoriis se efferens haud immerito et plus se quam mortalem jam esse existimans, apud multitudinem quidem cum admiratione suspiciebatur, optimatibus vero et imperia ambientibus molestus esse videbatur. Sic multiplex in eum coorta est turba virorum magnorum, parvorum, amicorum, inimicorum, militarium, civilium, qui suos quisque prætextus ad rem afferebant, et ob proprias criminationes etiam aliorum fidebant accusationibus. Singulique singulos convenientes exstimulabant, fidemque mutuam ex iis quæ privatim unicuique erant criminibus præbebant. Atque ita factum est, ut in tanto conjuratorum numero nemo rem deferre auderet. Quamquam nonnulli narrant paullo ante necem ei libellum insidiarum indicem a quodam traditum esse, quem manu tenens, antequam legisset, interfectus est, quemque deinde ad mortuum inter reliquos codicillos repererunt.

XX. Hæc igitur postea demum innotuerunt. Tum vero quum aliis super aliis honoribus ei decernendis alii gratificari vellent, nonnulli autem insidiose insignes illos honores adeo admitterent, ut eos tamquam immodicos in vulgus efferrent, atque sic invidiam simul et suspicionem excitarent: Cæsar, utpote simplex indole et civilium machinationum ob expeditiones peregrinas parum peritus, facile iis circumventus est, ex æquo putans laudationes illas esse admirantium potius quam insidiantium. Omnium maxime vero inter decreta viros muneribus publicis fungentes illud offendit, quo etiam jus creandorum magistratuum populo ademptum, atque Cæsari data potestas est magistratus constituendi quoscumque vellet, sicuti senatus consulto paullo ante sancito jubebatur. Præterea varii apud plebem sermones ficti circumferebantur, aliis alia persequentibus commenta. Sic nonnulli dicebant statuisse eum regiam terræ universæ marisque in Ægyptum transferre, ubi Cleopatra

— 13. τάδ' ἃ] τάθ' ἃ codex. — 14. πάλαι ἐν ἰδίῳ τῶν codex. — 15. συγκατελέλεκτο] συγκατέτεκτο codex. In seqq. pro συντάξεις codex συμπράξεις. — 16. ὑποτιμωμένων] ὑπό τινος μένων codex. — 17. ἕκαστός τε] ἑκάστοτε codex. — 18. παρώξυνον] παρωξύνων codex. — 19. αὐτὸν] αὐτῶν codex. — 20. De eadem re cf. Appian. II, 116; Sueton. Cæs. c. 81; Dio Cass. 44, 18; Vellejus II, 57; Florus IV, 2, 94; Plutarch. Cæsar. 65, 1, p. 881 ed. Didot.

XX. 1. Supplevi v. ἄλλαις uncis inclusam. — 2. καὶ] supplevi particulam sæpius a scriba nostro neglectam; nisi forte scribi malis φθόνος ὁμοῦ ὑποψία ἐγγένοιτο. — 3. ἐκδήμους στρατείας] εὐδήμους στρατιὰς cod.

παῖδα Κῦρον (4) φοιτήσασαν εἰς εὐνήν· ὅπερ αὐτὸς ἤλεγξεν ἐν ταῖς διαθήκαις ψεῦδος ὄν. Οἱ δ' ἐν Ἰλίῳ τοῦτο ἔφασαν αὐτὸν μέλλειν καθίστασθαι, διὰ τὴν παλαιὰν πρὸς τὸ Δαρδανιδῶν γένος συγγένειαν. Γενόμενον δέ τι καὶ τόσον παρώξυνε τὰ μάλιστα τοὺς ἐπ' αὐτὸν συνεστῶτας. Ἦν αὐτῷ χρυσοῦς ἀνδριάς, ὥσπερ ἐψήφιστο, ἐπὶ τῶν ἐμβόλων (5). Τούτου διάδημα ὤφθη περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον· ὑπόπτως δὲ πάνυ πρὸς αὐτὸν ἔχουσι Ῥωμαῖοι, δουλείας οἰόμενοι εἶναι σύμβολον· ἐπελθόντες δὲ τῶν δημάρχων Λεύκιος καὶ Γάϊος ἐκέλευσάν τινι τῶν ὑπηρετῶν ἀναβάντι καθελεῖν (6) αὐτὸ καὶ ῥῖψαι. Τοῦτο γενόμενον Καῖσαρ ὡς ᾔσθετο, καλέσας τὴν σύγκλητον εἰς τὸ τῆς Ὁμονοίας ἱερὸν κατηγόρησε τῶν δημάρχων, φάσκων αὐτοὺς εἶναι τοὺς περιθέντας κρύφα τὸ διάδημα, ὅπως ἂν ἐν φανερῷ αὐτὸν ὑβρίσειαν καὶ δοκοῖεν ἀνδραγαθίζεσθαι ἐπὶ τῇ ἐκείνου ἀτιμίᾳ, ὡς οὐκέτι (7) βουλῆς οὔτ' αὐτοῦ ἐπιστρεφόμενοι· μείζονός τε γνώμης καὶ ἐπιβουλῆς εἶναι αὐτοῖς τὸ δρασθέν, εἴ πως δύναιντο εἰς τὸ πλῆθος αὐτὸν διαβαλόντες ὡς ἂν δυναστείας παρανόμου ἐρῶντα (8) καὶ αὐτοὶ ἐξάρχοντες νεωτεροποιίας ἀποκτεῖναι. Ταῦτα εἰπών, συνδόξαν τῇ συγκλήτῳ, ἤλασεν (9) αὐτοὺς φυγάδας. Καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο φεύγοντες, ἕτεροι δ' ἀντ' αὐτῶν δήμαρχοι ἐγένοντο· ὁ δὲ δῆμος ἐβόα βασιλέα τε αὐτὸν εἶναι καὶ ἀναδεῖσθαι μηδὲν ἔτι μέλλοντα, ἐπεὶ καὶ ἡ Τύχη αὐτὸν ἀνέδησεν (10). Ὁ δὲ πᾶν ἂν ἔφη χαρισάμενος τῷ δήμῳ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν τοῦτο [δ'] οὔποτε δώσειν, καὶ συγγνώμην ᾐτεῖτο εἰ ἀντιλέγει σώζων τὰ πάτρια· βούλεσθαι γὰρ τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἔχειν νομίμως ἢ βασιλείαν παρανόμως.

XXI. Τοιαῦτα (1) μὲν δὴ τότε ἐλέγετο· μετὰ δὲ ταῦτα ἑορτὴ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐγένετο χειμῶνος, Λουπερκάλια (2) καλεῖται, ἐν ᾗ γηραιοί τε ὁμοῦ πομπεύουσι καὶ νέοι, γυμνοί, ἀληλιμμένοι (3) τε καὶ διεζωσμένοι, τούς τε ὑπαντῶντας κατακερτομοῦντες καὶ τύπτοντες αἰγείαις (4) δοραῖς. Τότε δὲ ἐνστάσης, ἡγεμὼν ᾑρέθη Μάρκος Ἀντώνιος· καὶ προῄει διὰ τῆς ἀγορᾶς, ὥσπερ ἔθος ἦν, συνείπετο δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλος ὄχλος. Καθημένῳ δὲ Καίσαρι ἐπὶ τῶν ἐμβόλων λεγομένων ἐπὶ χρυσοῦ θρόνου, καὶ ἱμάτιον ἁλουργὲς ἀμπεχομένῳ, πρῶτον Λικίνιος δάφνινον ἔχων στέφανον, ἐντὸς δὲ διάδημα περιφαινόμενον (5), προσέρχεται (ἦν γὰρ ὑψηλὸς ὁ τόπος ἐφ' οὗ Καῖσαρ ἐδημηγόρει, βασταχθεὶς ὑπὸ τῶν συναρ-

regina Cyrum filium Cæsari peperisset. Quod ipse testamento suo tamquam mendacium redarguit. Alii in Ilio sedem regni constituturum ferebant propter cognationem inde ab antiquo cum Dardanidis sibi intercedentem. Præterea hocce adversarios exasperabat quammaxime. Erat ei statua aurea ex populi decreto in rostris dedicata. Huic quondam diadema impositum conspexerunt; idque Romani vehementer suspectabant, servitutis esse signum censentes. Et advenientes tribuni Lucius *Cæsetius Flavius* et Caius *Epidius Marullus*, unum ex ministris jubent adscendere detractumque diadema projicere. Quod quum comperisset Cæsar, convocato in Concordiæ templum senatu, tribunos accusavit, ab ipsis dicens diadema impositum esse, quo palam se contumelia afficerent et viros strenuos se ostenderent, nihil amplius neque senatus neque suam ipsius auctoritatem curantes. Altioris consilii et insidiarum huic facto subesse indicium, si quando possent se populi in invidiam ductum, utpote illegitimæ dominationis appetentem, ipsi rerum novarum auctores interficere. Quibus dictis senatu suffragante, exilio eos mulctavit. Illis igitur solum vertentibus alii tribuni substituti sunt. Populus vero acclamans jubebat Cæsarem regem esse, et diademate caput cingere nihil morari, quandoquidem ipsa Fortuna statuam ejus redimivisset. Ille autem declaravit omnia se populo gratificantem ob ejus in ipsum benevolentiam, hoc tamen nunquam concessurum esse; atque veniam petivit, si obloqueretur mores servaturus patrios; nam malle se consulare munus habere ex legum præscripto, quam regium imperium legum adeptum contemptu.

XXI. Ac tunc quidem talia dicebantur. Post hæc festum Romæ celebrabatur hiemis tempestate, Lupercalia vocant, in quo pompam ducunt seniores simul et juniores, nudi, uncti et præcincti, obviosque jocis lacessentes ac pellibus verberantes caprinis. Hoc igitur instante festo, dux pompæ creatus erat Marcus Antonius. Procedebat ille per forum, uti mos erat, multa comitante plebe. Tum ad Cæsarem sedentem pro rostris in sella aurea et amictum toga purpurea, primum Licinius lauream tenens coronam, cui insertum diadema conspiciebatur, adscendit (erat enim editior locus, in quo Cæsar concionari solebat, a collegis elatus).

— 4. Κῦρον] Corruptum nomen videtur ex Καισαρίωνα, ut apud reliquos scriptores Cleopatræ e Cæsare filius appellatur. Dio Cass. 47, 31: Ἥ τε Κλεοπάτρα... τὸν υἱόν, ὃν Πτολεμαῖον μὲν ὠνόμαζεν, ἐπλάττετο δὲ ἐκ τοῦ Καίσαρος τετοκέναι, καὶ διὰ τοῦτο Καισαρίωνα προσηγόρευε κτλ. Cf. Sueton. Cæsar. 52; Plutarch. Cæsar. 49; Anton. 54, 71; Dio 51, 6. De reliquis cf. Sueton. Cæs. 79: *Quin etiam valida fama percrebuit migraturum Alexandriam vel Ilium, translatis simul opibus imperii, exhaustaque Italia delectibus et procuratione urbis amicis permissa.* — 5. De hac historia ab aliis paullo aliter narrata v. Appian. II, 108; Plutarch. Cæsar. 61, 3; Dio Cass. 44, 4 et 9; Livius Epit. 116; Sueton. 79; Vellej. II, 68; Zonaras X, 11. — 6. καθελεῖν] καθαιλεῖν codex. — 7. ὡς οὐκέτι βουλῆς] ὥστε οὔτ' ἐκ βουλῆς codex. — 8. ἐρῶντα] Dübnerus; εὑρόντα codex. — 9. ἤλασεν] ἤλασαν codex. — 10. ἀνέδησεν] ἐνέδωκεν codex. Deinde codex ὁ δὲ πᾶν ἀνέφηνε χαρ. ...τοῦτο οὔποτε.

XXI. 1. τοιαῦτα] τὰ αὐτὰ codex. — 2. Λουπερκάλια] λουπερκία codex. Ea quæ in seqq. narrantur, brevius et paullo aliter relata habes ap. Appian. II, 109; Plutarch. Cæsar. 61, Antonio 12; Dion. 44, 11; Sueton. 79; cf. Cicero Philipp. III, 5; V, 14; II, 34. — 3. ἀληλιμμένοι] ἀληλειμέναι codex. — 4. αἰγείαις] αἰγίαις cod.; λασίοις σκύτεσι Plutarch. ll. ll. — 5. ἐντὸς.. περιφαινόμενον] στεφάνῳ δάφνης περιπεπλεγμένον Plutarch. Cæs. 61, 2. διάδημα δάφνης

χόντων) καὶ (6) κατέθηκεν αὐτοῦ πρὸ τῶν ποδῶν τὸ διάδημα. Βοῶντος δὲ τοῦ δήμου, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τίθεται· καὶ ἐπὶ τοῦτον Λέπιδον καλοῦντος τὸν ἱππάρχην, ὁ μὲν ὤκνει· ἐν τούτῳ δὲ Κάσσιος Λογγῖνος, εἷς τῶν ἐπιβουλευόντων, ὡς δῆθεν εὔνους ὤν, ἵνα καὶ λανθάνειν μᾶλλον δύναιτο, ὑποφθὰς ἀνείλετο τὸ διάδημα καὶ ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ ἔθηκε. Συνῆν δὲ καὶ Πόπλιος Κάσκας (7). Καίσαρος δὲ διωθουμένου καὶ τοῦ δήμου βοῶντος, ταχὺ προσδραμὼν Ἀντώνιος γυμνὸς ἀληλιμμένος (8), ὥσπερ ἐπόμπευεν, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιτίθησι. Καῖσαρ δὲ ἀνελόμενος αὐτὸ εἰς τὸν ὄχλον ἔρριψε. Καὶ οἱ μὲν τελευταῖοι ἐκρότησαν ἐπὶ τούτῳ, οἱ δὲ πλησίον ἐβόων δέχεσθαι καὶ μὴ διωθεῖσθαι τὴν τοῦ δήμου χάριν. Ἄλλοι γὰρ ἄλλην γνώμην περὶ τῶν δρωμένων εἶχον· οἱ μὲν γὰρ ἐδυσχέραινον, ἅτε δυναστείας δήλωσιν (9) μείζονος ἢ κατὰ δημοκρατίαν· οἱ δὲ χαρίζεσθαι οἰόμενοι συνέπραττον· οἱ δὲ οὐχ ἔξω τῆς γνώμης αὐτοῦ διεθρόουν τοῦτο Ἀντώνιον (10) πεποιηκέναι· πολλοῖς δ' ἦν καὶ βουλομένοις βασιλέα αὐτὸν ἀναμφιλόγως γενέσθαι. Παντοδαπαὶ μὲν φῆμαι ἐν τῷ ὁμίλῳ ἦσαν. Τὸ δ' οὖν δεύτερον Ἀντωνίου ἐπιτιθέντος, ὁ δῆμος ἐβόησε « Χαῖρε βασιλεῦ » τῆς ἑαυτοῦ γλώττης. Ὁ δὲ οὐ δεχόμενος (11) ἐκέλευσεν εἰς τὸ τοῦ Καπιτωλίου Διὸς ἱερὸν ἀποφέρειν αὐτό· ἐκείνῳ γὰρ μᾶλλον ἁρμόττειν. Καὶ πάλιν ἐκρότησαν οἱ αὐτοί, ὥσπερ καὶ πάλαι. Λέγεται δὲ καὶ ἕτερος λόγος, ὡς ταῦτα ἔπραττεν Ἀντώνιος ἐκείνῳ μέν, ὥς γε ᾤετο, χαρίζεσθαι βουλόμενος, αὑτῷ δὲ ἐλπίδα μνώμενος εἰ γένοιτο ποιητὸς υἱός. Τελευταῖον δὲ ἀσπασάμενος Καίσαρα δίδωσι τῶν παρεστώτων τισὶν ἐπιθεῖναι αὐτὸ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ πλησίον ἀνδριάντος Καίσαρος· οἱ δὲ ἐπέθεσαν. Ἐν δ' οὖν τοῖς τότε (12) οὐδενὸς ἧττον καὶ τόδε πραχθὲν ἤγειρε θᾶττον τοὺς ἐπιβουλεύοντας, πίστιν ἐν ὀφθαλμοῖς μείζω παρασχὸν τῶνδ' ἃ (13) δι' ὑποψίας εἶχον.

XXII. Κίννας δὲ μετ' οὐ πολὺ στρατηγῶν Καίσαρα παραιτησάμενος δόγμα ἐκύρωσεν κατιέναι τοὺς ἀπελαθέντας δημάρχους καί, ὥσπερ βούλεται ὁ δῆμος, πεπαυμένους τῆς ἀρχῆς ἰδιώτας εἶναι τῶν κοινῶν μὴ εἰργομένους (τῆς ἀρχῆς) (1). Καῖσαρ δὲ οὐ διεκώλυε τὴν κάθοδον· καὶ οἱ μὲν κατήεσαν (2). Ἀρχαιρεσίαι δ' ἦσαν ἐνιαύσιοι, ὑπὸ Καίσαρος ἀγόμεναι· αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν τούτων ἐξουσίαν, ὥσπερ ἐκέλευσε τὸ δόγμα· καὶ δὴ ἀποδείκνυσι εἰς τὸ ἐπιὸν ὑπάτους Οὐίβιον Πάνσαν (3), καὶ Αὖλον Ἵρτιον· εἰς δὲ τρίτον ἔτος Δέκμον (4) Βροῦτον, ἕνα τῶν ἐπιβούλων, καὶ Μουνάτιον Πλάγκον (5). Κατόπιν δὲ τούτου καὶ ἕτερον ἐπράχθη, ὃ

et ante pedes ejus diadema deposuit; dein clamante populo, in caput ponit. Contra hunc Cæsar Lepidum advocat magistrum equitum. Is vero moras nectebat. Interea Cassius Longinus, conjuratorum unus, bene se affectum simulans, quo lateret tanto facilius, detraxit diadema et in genua reposuit. Una cum eo erat etiam Publius Casca. Cæsare autem rejiciente diadema, populoque plaudente, confestim accurrens Antonius nudus unctus, sicuti erat in pompa, rursus imponit capiti. Tum detractum Cæsar in populum projecit. Ac postremi quidem ob id plausum ediderunt, sed propius adstantes clamabant, ut acciperet neque rejiceret donum populi. Etenim alii aliter de his sentiebant. Pars ægre id ferebant, ut imperii signum majoris quam popularis status admitteret; pars gratificari volentes rem comprobabant. Alii haud absque ipsius Cæsaris sententia Antonium hoc fecisse dictitabant. Multis etiam haud invitum erat Cæsarem sine controversia regium tenere imperium. Tam varii inter multitudinem rumores spargebantur. Porro quum iterum Antonius diadema capiti Cæsaris admoveret, clamare populus : *Salve rex*. Ille vero recusans diadema Jovi in Capitolium mitti jussit, huic magis id convenire dicens. Ad quæ denuo iidem plaudebant, sicuti antea. Ceterum alius quoque de his sermo fertur, ex quo Antonius illa fecit Cæsari quidem, uti sperabat, gratificaturus, sibi autem spem fovens, si forte pro filio ab eo adoptaretur. Postremo Cæsarem amplexus adstantibus quibusdam diadema tradidit, qui statuæ Cæsaris proximæ imponerent. Idque illos fecisse aiunt. Inter ea igitur quæ tunc evenerunt, etiam hoc inprimis conjuratos ad maturanda destinata consilia incitavit, quum majorem fidem eorum quæ suspicabantur ob oculos poneret.

XXII. Haud multo post prætor *L. Cornelius* Cinna, Cæsare precibus placato, decretum scribi curavit, quo pulsis tribunis permissum est, ut in patriam redirent, et ex populi voluntate, adempta potestate tribunicia, privati essent, sed a republica capessenda non arcerentur. Itaque, non refragante Cæsare, Romam tribuni redierunt. Mox Cæsar comitia annua magistratibus creandis habet (nam horum quoque ex decreto penes ipsum potestas erat), et in annum sequentem consules designat C. Vibium Pansam et A. Hirtium, in tertium annum Decimum Brutum, e conjuratis unum, et Munatium Plancum. Post hæc aliud accidit, quod vehementer conjuratos excitavit. Etenim fo-

στεφάνῳ περιελίξας Ἀντώνιος Plut. Anton. 12, 1. — 6. καὶ] particulam de meo addidi. — 7. Κάσκας] κασικὰς codex h. l. et infra. — 8. ἀληλιμμένος] ἀληλειμένος, codex. — 9. δήλωσιν] δήλωσι codex. — 10. Ἀντώνιον] ἀντωνίου codex. — 11. οὐ δεχόμενος] οὐδ' ἐχόμενος cod. — 12. τοῖς τότε] supplevi τοῖς. — 13. παρασχὸν τῶνδ' ἃ] παραχόντων ὃ codex.

XXII 1. τῆς ἀρχῆς] inclusi, ut abundantia, et probabiliter ex antecedentibus male repetita. — 2. κατήεσαν] Aliter Appian. II, 122, ubi Cassius et Brutus post mortem Cæsaris tribunos illos ex exilio revocandos esse censent. Sueton. c. 80 : *Post remotos Cæsetium et Marullum tribunos, reperta sunt proximis comitiis complura suffragia consules eos declarantium*... Quod item de absentibus intelligendum esse videtur. — 3. Οὐίβιον Πάνσαν] ὄρβιον πάνα codex. — 4. Δέκμον] δέγμον codex. — 5. Πλάγκον] πλάγκτον codex.

σφόδρα ἤγειρε τοὺς συνεστῶτας. Ἀγορὰν κατεσκεύαζε μεγάλην καὶ ἀξιοπρεπῆ ἐν Ῥώμῃ, καὶ τοὺς τεχνίτας ἀθροίσας τὰ ἔργα εἰς τὴν κατασκευὴν διεπίπρασκεν. Ἐν τούτῳ δὲ αὐτῷ προσῆλθον (6) οἱ Ῥωμαῖοι ἄριστοι τιμὰς φέροντες, ἅστινας τότε ἐψηφίσαντο ἐν κοινῷ. Τούτων δ' ἡγεῖτο μὲν ὁ ὕπατος, συνάρχων τότε αὐτῷ ὤν, κομίζων τὰ ἐψηφισμένα· ῥαβδοφόροι τε προῄεσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὸν ὄχλον ἀνείργοντες· συνῄεσαν δὲ τῷ ὑπάτῳ οἵ τε στρατηγοὶ καὶ δήμαρχοι καὶ ταμίαι καὶ ἄλλαι πᾶσαι ἀρχαί· μετὰ δὲ ἡ σύγκλητος ἐν κόσμῳ εἵπετο καὶ ὁ λαὸς (7) ἄπειρος τὸ πλῆθος καὶ ὅσος οὐκ ἄλλος· πολλὴ δὲ ἥ τε ἔκπληξις ἦν καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν πρώτων, εἰς οὓς τὰ συμπάντων ἀνήρτητο κράτη, θαυμαζόντων ἄλλον κρείττω. Ὁ δὲ προσιόντων ἐκάθητο καὶ διὰ τὸ τοῖς ἐκ πλαγίου ὁμιλεῖν οὔτ' ἐπιστρέψας πρὸς αὐτοὺς τὸ πρόσωπον οὔτε προσέχων, ἀλλ' ὁμοίως διοικῶν ἃ ἐν χερσὶν εἶχεν, εἰς ὅ τῶν πλησίον φίλων τις (8) εἶπεν, Ὅρα τοὺς ἐξ ἐναντίας προσιόντας· καὶ τότε ἀποθέμενος τὰ γραμματίδια ἐπεστράφη (9), καὶ περὶ ὧν ἦλθον ἤκουε. Συνόντες οὖν αὐτοῖς οἱ ἐπιβουλεύοντες τὸ γεγονὸς (10) καὶ τοὺς ἄλλους τῆς πρὸς αὐτὸν δυσμενείας ἀνέπλησαν καὶ αὐτοὺς ἤδη ἀχθομένους· ὤργων τότε καὶ οἱ ἐπὶ ὀλέθρῳ τῶν συμπάντων, μή τί γε ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐπιχειρεῖν τῷ ἀνδρὶ [βουλόμενοι] (11), καὶ προσεδόκων χειρώσασθαι αὐτὸν ἀνίκητον παντάπασι δοκοῦντα εἶναι· δυσὶ γὰρ καὶ τριακοσίαις μάχαις ἐδόκει συμβαλὼν εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἔν τε Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ (12) οὔποθ' ἡττῆσθαι. Μόνος δὲ πολλάκις ἐξιὼν καὶ φαινόμενος αὐτοῖς ἐλπίδα ἐνεδίδου τοῦ ἐπιβουλῇ ἁλώσιμος εἶναι· ἐμηχανῶντό τε, εἴ πως παραλύσειαν αὐτοῦ τὴν ἀμφὶ τὸ (13) σῶμα φυλακήν, λόγῳ τε κηλοῦντες ὡς χρεὼν εἴη ἱερὸν αὐτὸν πρὸς πάντων νομίζεσθαι πατέρα τε καλεῖσθαι τῆς πόλεως, καὶ ψηφίσματα περὶ τούτων γράφοντες, εἴ πως ἐκεῖνος τούτοις παραχθεὶς τῷ ὄντι πιστεύσειεν ὑπ' αὐτῶν στέργεσθαι, καὶ τοὺς δορυφόρους ἀπολύσειεν, οἰόμενος τῇ πάντων εὐνοίᾳ φυλάττεσθαι. Ὅπερ γενόμενον πολλὴν αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον ῥᾳστώνην παρέσχε.

XXIII. Συνῄεσαν δ' ἐν φανερῷ μὲν οὔποτε βουλευσόμενοι, λάθρα δὲ κατ' ὀλίγους εἰς τὰς ἀλλήλων οἰκίας· καὶ πολλὰ μέν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἐλέχθη τε αὐτοῖς καὶ ἐκινήθη, σκοπουμένοις τοσόνδε ἔργον ὅπως τε ἐπιθήσωνται καὶ ὅποι. Τινὲς μὲν οὖν εἰσέφερον διὰ τῆς ἱερᾶς καλουμένης ὁδοῦ ἰόντι ἐγχειρεῖν· ἐφοίτα γὰρ πολλάκις ἐκείνῃ· ἄλλοι δ' ἐν ταῖς ἀρχαιρεσίαις, ἐν αἷς αὐτὸν ἔδει καθιστάντα ἐν τῷ πρὸ τῆς πόλεως πεδίῳ τὰς ἀρχὰς διιέναι τινὰ γέφυραν, διακληρωσάμενοι τὸ ἔργον ὅπως

rum amplum splendidumque Romæ ædificans Cæsar opifices convocaverat, iisque opera facienda elocabat. Dum his occupatur, accedunt principes Romanorum, decreta afferentes honorum, quos tunc communi consensu in senatu ei detulerant. Agmen ducebat *Antonius* consul, Cæsaris collega, manu tenens decreta; præibant lictores hinc inde plebem arcentes; consulem comitabantur prætores et tribuni et quæstores et reliqui omnes magistratus; sequebatur senatus decore incedens, et deinceps immensa numero multitudo et quanta nulla usquam alia. Stupendus erat splendor dignitasque primorum, qui quum summam totius imperii tenerent ipsi alium admirabantur præstantiorem. Accedentibus illis, Cæsar sedebat, et cum iis qui obliqui adstabant colloquens ideoque faciem ab advenientibus aversam habens, quæ in manu erant negotia tractare pergebat, usque dum ex amicis quidam diceret : « Specta ex adverso accedentes. » Tum positis libellis ad illos se convertit, et de iis quorum causa venerant dedit aditum. Quibus quum interessent conjurati, ob casum illum etiam reliquos suo in Cæsarem odio implebant vel ipsos jam male affectos. Animis tunc ardebant vel ii, qui ad perniciem reipublicæ, non ad recuperandam libertatem manum viro injicere moliebantur, opportunitatemque exspectabant, qua domare possent eum qui insuperabilis esse omnibus videbatur : nam trecentis ac duobus prœliis, quæ ad illud temporis in Asia et Europa commiserat, nunquam cladem tulisse putabatur. Jam quum solus sæpe exiret et conspiciendum se ipsis præberet, spes erat fore, ut insidiis circumveniretur. Nihilominus machinabantur si qua ratione corporis custodiam amovere possent, verbis eum demulcentes, quasi sacrosanctus ab omnibus censeri et pater patriæ appellari deberet, atque decreta in hanc sententiam scribentes, num forte his seductus et revera se ab ipsis amari confidens omniumque benevolentia satis se custoditum putans satellites dimitteret. Quo demum facto, multa iis exsequendi consilia præbebatur facilitas.

XXIII. Ad deliberandum palam coitabant nunquam, sed clanculum bini vel terni in suas invicem domus. Ubi multa, ut consentaneum, dicta motaque sunt circumspicientibus tantam rem qua ratione et quo loco aggrederentur. Nonnulli igitur proponebant, ut invaderent per viam sacram euntem; sæpius enim illic transibat. Aliis placuit ut in comitiis magistratuum creandorum causa habendis, ubi Cæsari in campo ante urbem sito magistratus constituturo pons transeundus esset, ita rem peragerent, ut, divisis partibus,

— 6. Eandem historiam paullo aliter narrant Appian. II, 107; Sueton. Cæs. 78; Liv. Epit. 116.; Plut. Cæs. 60, 2; Dio Cass. 44, 8. — 7. λαὸς] πᾶς cod. Mox πολλοὶ cod. — 8. τις] C. Trebatius sec. Sueton. c. 68. — 9. Minus facete excusare Cæsarem student illi qui dicunt eum non assurrexisse ὅτι τῆς κοιλίας ἀκρατὴς ὑπὸ διαρροίας ἐγεγόνει, Dio Cass. 44, 8. Aliam excusationem affert Plutarch. Cæsar. 60, 2. — 10. Verti quasi scriptum esset διὰ τὸ γεγονός. A verbo ἐπιβουλεύοντες accusativus τὸ γεγονὸς pendere nequit; suspicari autem licet verba συνόντες οὖν αὐτοῖς corrupta esse, scriptoremque dixisse : διασύροντες οὖν αὐτοὶ οἱ ἐπιβ. τὸ γεγονὸς vel συκοφαντοῦντες δ' οἱ ἐπιβ. κτλ. vel ejusmodi quid. Mox codex ὤργουν. — 11. βουλόμενοι] inserui; si nolis, scribe ἐπιχειροῦντες. — 12. Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ] Ἀσίαν Εὐρώπῃ codex. — 13. τὸ] τοῦ codex.

οἱ μὲν ὤσειαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γεφύρας, οἱ δὲ ἐπιδραμόντες κτείνειαν (1)· ἄλλοι δὲ ὅταν θέαι μονομάχων ἄγωνται· ὑπόγυοι δ' ἦσαν· ἔνθα καὶ ὅπλα ὁρᾶσθαι παρεσκευασμένα ἐπὶ τὴν πρᾶξιν ἀνύποπτον ἦν διὰ τὸν ἀγῶνα. Οἱ πλεῖστοι δὲ παρῄνουν ἐν τῇ βουλῇ συνεδρεύοντα κτείνειν, ἡνίκα μόνος αὐτὸς ἔμελλεν ἔσεσθαι· οὐ γὰρ συνειςίασιν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῆς, πολλοὶ δ' οἱ ἐπιβουλεύοντες ὑπὸ τοῖς ἱματίοις ἔχοντες ἐγχειρίδια. Καὶ ἐκράτει ἥδε ἡ γνώμη. Συνέλαβε δὲ καὶ τύχη τις εἰς τοῦτο, ποιήσασα ἡμέραν ῥητὴν αὐτὸν ὁρίσαι εἰς ἣν (2) συνίασιν οἱ ἐκ τοῦ συνεδρίου βουλευσόμενοι περὶ ὧν αὐτὸς ἔμελλεν εἰσοίσειν. Ἐπεὶ δὲ ἐνέστη ἡ κυρία ἡμέρα, συνῆεσαν παρεσκευασμένοι τοῖς πᾶσιν. Ἐγίνετο δὲ αὐτοῖς ἡ σύνοδος εἰς τὴν Πομπηίου στοάν, ἔνθα ἑκάστοτε (3) συνελέγοντο. Τῷ δ' ἄρα ὁ δαίμων διεδείκνυε τὰ ἐνθάδε (4) ὁποῖα εἴη, ὡς πάντα ἀστάθμητα καὶ τῆς τύχης ἥττω, εἰς τὸ τοῦ ἐχθροῦ αὐτὸν ὑπάγων χωρίον, ἐν ᾧ ἔμελλε πρὸ τοῦ ἐκείνου ἀνδριάντος νεκρὸς κείσεσθαι, καὶ οὗ ζῶντος περιεγένετο, τούτου τεθνεῶτος πρὸς τῷ εἰδώλῳ ἀποσφάττεσθαι. Ἰσχυρότερον δέ τι καὶ ἡ μοῖρα, εἰ δή τις ἐπέστη τούτοις. Οἵ τε (5) γὰρ φίλοι ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐκώλυον, διά τινας φήμας οἰωνιζόμενοι, πορεύεσθαι εἰς τὸ βουλευτήριον· ἰατροί τε διὰ νόσον σκοτώδη (6) ἑκάστοτε συμβαίνουσαν αὐτῷ καὶ τότε προσπεσοῦσαν· ἥ τε γυνὴ πάντων μάλιστα, Καλπουρνία ὄνομα, διά τινας ὄψεις ἐνυπνίων δειματωθεῖσα (7), ἐνέφυ τε αὐτῷ καὶ οὐκ ἔφη ἐάσειν ἐκείνης ἐξιέναι τῆς ἡμέρας. Παραστὰς δὲ Βροῦτος, εἷς τῶν ἐπιβουλευόντων, ἐν δὲ τοῖς μάλιστα φίλοις τότε νομιζόμενος, « Τί σὺ λέγεις, εἶπεν, ὦ Καῖσαρ; Καὶ σὺ ὁ τηλικόσδε, γυναικὸς ἐνυπνίοις καὶ ἀνδρῶν ματαίων κληδόσι (8) προσσχών, ὑβρίσεις (9) τὴν σε τιμήσασαν σύγκλητον, ἣν αὐτὸς συνεκάλεσας, οὐκ ἐξιών; Ἀλλ' οὐχ, ἤν γέ μοι πείθῃ, ἀλλὰ ῥίψας τὰ τούτων ὀνειροπολήματα πορεύσῃ· κάθηται γὰρ ἐξ ἑωθινοῦ σὲ περιμένουσα. » Καὶ ὃς ἐπείσθη τε καὶ ἐξῆλθεν.

XXIV. Ἐν τούτῳ οἱ μὲν σφαγεῖς ηὐτρεπίζοντο, τάττοντες αὐτοὺς οἱ μὲν εἰς πλησίον αὐτοῦ καθέδρας, οἱ δὲ ἐξ ἐναντίας, οἱ δὲ κατόπισθεν. Οἱ δὲ ἱερεῖς θύματα προσέφερον πρὸ τῆς εἰς τὸ βουλευτήριον εἰσόδου θυσομένῳ τὴν ὑστάτην θυσίαν ἐκείνην. Καὶ δῆλον ὡς οὐκ ἐκαλλιέρει. Δυσθυτοῦντες δ' οἱ μάντεις ἕτερα ἐφ' ἑτέροις θύματα ὑπήλλαττον, εἴ τι αὐτοῖς ἄμεινον ὧν (1) ἐσημαίνετο φανείη· τελευτῶντες δὲ χαλεπῶς τὰκ θεῶν ὁρᾶν ἔφασαν,

alii de ponte eum detruderent, alii incurrentes jacentem confoderent. Nonnulli tempus quo ludi gladiatorum celebrarentur destinabant. Qui quidem tunc erant proximi, in iisque armorum apparatus conspici suspicione carebat. Plurimi autem suadebant, ut in senatu trucidarent, quando solus futurus esset : nam in curiam nonnisi senatores admitti, quorum multi forent conjurationis socii pugiones sub veste gestantes. Atque hæc sententia prævaluit. Ceterum etiam fortuna quædam adjuvavit, quæ effecit, ut ipse Cæsar diem definitam indiceret, qua senatores de rebus ab ipso proponendis deliberaturi essent. Ubi aderat dies indicata, omnibus rebus instructi conveniunt in Pompeii porticum, in quam interdum convocabantur. Unde numen testatum fecit quænam rerum humanarum sit indoles et natura, quam instabilia sint omnia et fortunæ arbitrio obnoxia : siquidem Cæsarem in inimici domum induxit, uti mox ad statuam ejus jaceret cadaver, et quo vivo superior fuerat, ejus mortui ad simulacrum jugularetur. At potentius quiddam sane fatum est, quandoquidem vis fati cujusdam in his debet agnosci. Nam et amici eum prohibebant, ex ominibus quibusdam male augurantes, quominus illa die in curiam se conferret; et medici propter vertigines, quibus, quum sæpius laboraret, etiam tunc correptus est; et ipsa denique Calpurnia uxor, quæ visis nocturnis territa, omnium maxime inhæsit ei amplexa, neque admissuram sese dixit, ut foras illa die prodiret. Tum vero adstans Brutus, ex conjuratis unus, Cæsarique ex intimis, uti putabant, amicis, « Quid tu dicis, inquit, Cæsar? Num tu vir tantus, mulieris ad somnia futiliumque hominum vaticinia attendens, senatum, qui honoribus te ornavit quemque ipse tu convocasti, contumelia eo, quod domi manes, afficies? Minime vero, mihi siquidem auscultes; imo, missis nugis istis somniorum, in curiam proficisceris, ubi a mane inde exspectans te senatus considet. » His ille persuasus exiit.

XXIV. Interim percussores ita se disposuerunt, ut alii juxta sellam Cæsaris considerent, alii ex adverso, alii a tergo. Aruspices vero victimas attulerunt pro introitu in curiam sacra hæc facturo ultima. Ac manifestum erat eum non litare. Infausta reperientes exta vates cum aliis alias hostias permutabant, si forte meliora iis, quæ prioribus portendebantur, apparerent. Postremo infesta esse signa deorum declararunt; vindicem quendam aientes occulta-

XXIII. 1. Cf. Sueton. Cæs. 80 : *Qui primum cunctati, utrum illum in campo, per comitia tribus ad suffragia vocantem, partibus divisis e ponte dejicerent atque exceptum trucidarent; an in sacra via vel in aditu theatri adorirentur, postquam aditus Idibus Martiis in Pompeii curiam editus est, facile tempus et locum prætulerunt.* — 2. ἣν] τὴν codex. — 3. ἑκάστοτε] ἑκάστοτε pro *interdum* etiam infra occurrit. Quamquam l. l. omissum esse aliquod putari possit, quibus illud ἑκάστοτε definiebatur. Appian. B. C. II, 115 : Θέαι δ' ἦσαν ἐν τῷ Πομπηίου θεάτρῳ, καὶ βουλευτήριον ἔμελλε τῶν τις περὶ αὐτὸ οἴκος ἔσεσθαι, εἰωθὸς ἐπὶ ταῖς θέαις ὧδε γίγνεσθαι. De loco cf. etiam codex Med. in Dion. Cass. 44, 17 : ἐκεῖ γάρ που (ad theatrum Pompeii) ἐν οἰκήματί τινι τοῦ περιστώου συνεδρεύειν ἔμελλον, ad quem locum Gronovius : « Videtur locus ita ædificatus fuisse, ut ex area columnis circumsepta ad aliquod quadrati latus discedentes in curiam Pompeiam intrarent. » — 4. τὰ ἐνθάδε] Dübner.; τὰ ἔθη codex. — 5. οἵ τε] οὔτε codex. — 6. νόσον σκοτώδη] Hujus morbi meminit Plutarch. Cæsar. 60, 2, ubi eo excusare studet Cæsarem senatui decreta afferenti non surgentem. — 7. δειματωθεῖσα] δειγματωθεῖσα codex. — 8. κληδῶσι codex. — 9. ὑβρίσεις] ὑβρισεῖς codex.

XXIV. 1. ὧν] ὃν codex. In anteced. nota vocem δυσθυτέω, et in sqq. v. δίοπτον.

καί τινα ἀλάστορα ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐγκεχρυμμένον δίοπτον εἶναι. Ὁ δὲ ἀχθεσθεὶς ἀπεστράφη πρὸς δυόμενον τὸν ἥλιον· καὶ οἱ μάντεις πολὺ μᾶλλον τοῦτο οἰωνίσαντο. Παρόντες δὲ οἱ φονεῖς (2) ἥσθησαν ἐπὶ τούτοις. Ὁ δὲ Καῖσαρ, πολὺ μάλιστα τῶν φίλων δεομένων ἀναβαλέσθαι τὸν σύλλογον ἐκείνης τῆς ἡμέρας διὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν μάντεων, ἐκέλευσε (3) καὶ δὴ τοῦτο δρᾶν. Ταχὺ δ' οἱ ὑπηρέται αὐτῷ ἐπέστησαν καλοῦντες καὶ λέγοντες ὅτι πλήρης ἡ βουλὴ εἴη. Καὶ ὁ μὲν εἰς τοὺς φίλους διέβλεψεν. Ὁ δὲ Βροῦτος αὐτῷ πάλιν παραστάς, « Ἴθι, ὦ ἀγαθέ, ἔφη, τοῖς λήροις τούτων χαίρειν φράσας, καὶ ἃ Καίσαρί τε καὶ τῇ τοσαύτῃ ἀρχῇ διοικεῖν πρέπει, μὴ ἀναβάλλου, αἴσιον οἰωνὸν τὴν σεαυτοῦ ἀρετὴν ποιούμενος. » Καὶ ὁ μὲν ταῦτα παραπείθων, ὁμοῦ τῆς δεξιᾶς λαβόμενος (ἐγγὺς δ' ἦν καὶ τὸ συνέδριον) ἦγεν αὐτόν. Ὁ δὲ εἵπετο σιωπῇ. Εἰσιόντα δὲ αὐτὸν ὡς εἶδεν ἡ σύγκλητος, ὑπανέστη εἰς τιμῆς ἀξίωσιν. Οἱ δὲ μέλλοντες ἐγχειρήσειν περὶ αὐτὸν ἦσαν. Πρῶτος δὲ πάντων ἐπ' αὐτὸν χαθίετο (4) Τύλλιος Κίμβρος (5), ᾧ ἔφευγεν ἀδελφὸς ἐληλαμένος ὑπὸ Καίσαρος. Ἐν προσχήματι δὴ τοῦ ἀντιβολεῖν αὐτὸν λιπαρῶς ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ προσελθὼν ἥπτετο τῆς ἀναβολῆς, καί τι θρασύτερον εἴσω τὰς χεῖρας ἔχοντος ἐδόκει δρᾶν, ἐκώλυέ τε, εἰ βούλοιτο ἀνίστασθαι καὶ ταῖς χερσὶ χρῆσθαι· ὀργιζομένου δ' ἐπιστρεφῶς ἐκείνου, ἔργου εἴχοντο οἱ ἄνδρες, ταχὺ δὲ πάντες γυμνώσαντες τὰ ἐγχειρίδια, ἐπ' αὐτὸν ὥρμησαν. Καὶ πρῶτος μὲν Σερουίλιος Κάσκας (6) κατὰ τὸν ἀριστερὸν ὦμον ὀρθῷ τῷ ξίφει παίει μικρὸν ὑπὲρ τὴν κλεῖν, εὐθύνων ἐπ' αὐτήν, ταραττόμενος δὲ οὐχ ἠδυνήθη (7). Καῖσαρ δ' ἀνέστη (8) ὡς ἀμυνόμενος ἐπ' αὐτόν· καὶ ὃς τὸν ἀδελφὸν βοᾷ Ἑλλάδι γλώττῃ ὑπὸ θορύβου. Ὁ δ' ὑπακούσας ἐρείδει τὸ ξίφος κατὰ τῆς πλευρᾶς. Μικρὸν δὲ Κάσσιος ὑποφθὰς εἰς τὸ πρόσωπον ἐγκαρσίαν αὐτῷ πληγὴν δίδωσι· Δέκμος δὲ Βροῦτος ὑπὸ ταῖς λαγόσι διαμπερὲς παίει. Κάσσιος δὲ Λογγῖνος ἑτέραν ἐπενδοῦναι πληγὴν σπεύδων, τοῦ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τῆς Μάρκου Βρούτου χειρός. Μινούκιος (9) δὲ καὶ αὐτὸς τύπτων Καίσαρα, παίει Ῥούβριον εἰς τὸν μηρόν. Ἐῴκεσάν τε μαχομένοις ἐπ' αὐτῷ. Πίπτει δὲ ὑπὸ πλήθους τραυμάτων πρὸ τοῦ Πομπηίου ἀνδριάντος. Καὶ οὐδεὶς ἔτι λοιπὸν ἦν ὃς οὐχὶ νεκρὸν κείμενον ἔπαιεν, ὅπως ἂν καὶ αὐτὸς (10) δοκοίη τοῦ ἔργου συνῆφθαι, εἰς ὃ ε' καὶ λ' (11) λαβὼν τραύματα ἀπέπνευσεν.

XXV. Κραυγὴ δὲ μυρία ἐφέρετο, τῶν μὲν ἐκ τοῦ συνεδρίου φυγόντων μετ' ἐκπλήξεως, ὅσοι μὴ μετεῖχον τοῦ βουλεύματος, καὶ οἰομένων αὐτίκα καὶ ἐπὶ σφᾶς τὸ δεινὸν ἥξειν, τῶν δ' ἔξω Καίσαρι συνόντων (1) πάσης οἰο-

tum in extis victimarum esse perspicuum. Quod ægre ferens Cæsar quum ad occidentem se solem averteret, hoc ipsum multo magis ominosum esse vates augurabantur. Percussores præsentes his lætabantur. Cæsar, enixe rogantibus amicis ut conventum in aliam diem differret, tandem etiam facere hoc volebat. Sed eodem tempore accedentes apparitores in curiam, quæ plena jam esset, invocant. Hæsitabundus Cæsar oculos in amicos defigit. At iterum adstans Brutus, « Age, inquit, o bone, nugas istas valere jubeas; quæ Cæsarem tantumque decent imperium, ea tractare ne differas; faustum augurium tuam tibi habe virtutem. » Idque persuadens, dextra ejus apprehensa, in curiam, quæ in propinquo erat, abduxit. Ille sequebatur taciturnus. Ingredientem ubi conspexit senatus, in honorem ejus assurrexit. Jam manum illaturi undique circumstabant. Primus ad eum prodiit Tullius Cimber, cujus fratrem Cæsar exilio multaverat. Is igitur quasi pro fratre obtestaturus instanter, propius accedit, togamque apprehendens audacius aliquid quam pro viro intra vestem manus continente facere videbatur, atque sic impediebat Cæsarem, quominus, si vellet, de sede assurgeret et manibus uti posset. Illo autem severiorem in modum irascente, aggredientes rem conjurati illico omnes in eum strictis gladiolis irruerunt. Primus Servilius Casca recto ferro humerum sinistrum ferit paullo supra jugulum, in quod direxerat ictum, sed præ perturbatione aberrans non tetigit. Surrexit Cæsar defensurus se; Casca vero fratrem vocat lingua græca clamans ob tumultum. Audiens ille ferrum infigit lateri. Paullulum antevertens eum Cassius in faciem infligit ictum transversum. Decimus Brutus inguen perfodit penitus. Cassius Longinus alterum addere ictum properans aberrat, manumque tangit Marci Bruti. Minutius *Basilus* item Cæsarem petens Rubrium *Rufum* in femore sauciat. Certantium de eo præbebant spectaculum. Tandem vulnerum multitudine concidit ad statuam Pompeii; nec jam quisquam relinquebatur, quin exanimi jacentique ictum ingereret, ut ipse quoque particeps facinoris fuisse videretur, usque dum ille triginta quinque confectus vulneribus animam efflasset.

XXV. Clamor edebatur ingens partim ab iis qui conspirationis non conscii terrore perculsi e curia se proripiebant, et jamjam in ipsos quoque tempestatem istam irruituram opinabantur, partim ab iis qui Cæsarem comitati foras

— 2. φονεῖς] φρονεῖς cod. — 3. ἐκέλευσε] fuisse videtur ἐθέλησε. — 4. χαθίετο] καθείη codex. Fortasse præstat κατήει. — 5. Κίμβρος] κίμαρος codex. Τύλλιος Κίμβρος Plutarch. Cæsar. 66, 2. Τίλλιος Κίμβρος Appian. II, 117. Alii aliter, quos vide ap. Sturz. ad Dio Cass. 44, not. 98. — 6. μὲν Σερουίλιος Κάσκας] μὲν χῖλων κασικὰς codex. — 7. Cf. Appian. II, 117 : Κάσκας δ' ἐφεστὼς ὑπὲρ κεφαλῆς, ἐπὶ τὴν σφαγὴν ἤρεισε πρῶτος· παρολισθὼν δὲ ἐνέτεμε τὸ στῆθος. Plutarch. 66, 2 : πρῶτος δὲ Κάσκας ξίφει παίει παρὰ τὸν αὐχένα πληγὴν οὐ θανατηφόρον οὐδὲ βαρεῖαν, ἀλλ', ὡς εἰκός, ἐν ἀρχῇ τολμήματος μεγάλου ταραχθείς. — 8. ἀνέστη] ἀνέστει cod. — 9. Μινούκιος] μαυνίκιος codex. — 10. αὐτὸς] οὗτος cod. — 11 ε' καὶ λ'] reliqui scriptores 23 vulnera memorant.

XXV. 1. Appian. II, 118 : Αἱ πλέονες ἀρχαὶ καὶ πολὺς ὅμιλος ἄλλος ἀστῶν καὶ ξένων καὶ πολὺς θεράπων καὶ ἐξελεύθερος

μένων εἶναι τῆς βουλῆς τὸ ἔργον καὶ στράτευμα μέγα (2) εἶναι τὸ ἐπὶ τοῦτο ἐληλυθὸς, τῶν δ' ἄλλων ὑπ' ἀγνοίας τοῦ γεγονότος πρὸς τὸ ἐξαπιναῖον τοῦ θορύβου καὶ τὰ ἐν ὄψει δρώμενα (ταχὺ γὰρ οἱ σφαγεῖς τὰ ἐγχειρίδια ἡμαγμένα ἔχοντες * (3)) δειματουμένων τε καὶ δρόμῳ φερομένων. Πάντα δ' ἦν φευγόντων πλέα μετὰ κραυγῆς. Ἐξανέστη δὲ καὶ ὁ δῆμος οὐδενὶ σὺν κόσμῳ φεύγων ἐκ τοῦ θεάτρου (ἐτύγχανε γὰρ θεώμενος μονομαχίας), τὸ μὲν πραχθὲν βεβαίως οὐκ εἰδὼς, ὑπὸ δὲ τῆς πάντοθεν βοῆς ταραττόμενος. Οἱ μὲν γὰρ ἔφασαν τὴν σύγκλητον ὑπὸ τῶν μονομάχων σφάττεσθαι, οἱ δὲ Καίσαρος ἀποσφαγέντος τὴν στρατιὰν ἐφ' ἁρπαγὴν τῆς πόλεως τετράφθαι, ἄλλοι δὲ ἄλλα ὑπελάμβανον. Ἀκοῦσαι δ' οὐδὲν ἦν σαφές· ἄκριτος γάρ τις ἐπεῖχε τάραχος εἰς ὃ τοὺς σφαγέας εἶδον, καὶ Μάρκον Βροῦτον παύοντα τὸν θόρυβον καὶ θαρρεῖν παρακελευόμενον, ὡς οὐδενὸς κακοῦ γεγονότος· ἡ δὲ σύμπασα διάνοια ἦν, καὶ τὰ λόγῳ κομπαζόμενα τοῖς σφαγεῦσιν (4), ὡς τύραννον κτείνειαν. Ἐγένοντο δ' ἐν αὐτοῖς λόγοι, ὡς χρὴ καὶ ἄλλους ἀναιρεῖν, οἳ ἔμελλον σφίσιν ἐναντίως ἔσεσθαι καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς αὖθις ἀγωνιεῖσθαι· οὓς ἐπισχεῖν φασὶ Μάρκον Βροῦτον, οὐ δίκαιον λέγοντα εἶναι, πρὸς οὓς ἐμφανῆ μὴ ὑπέστη (5) ἐγκλήματα, τούτους δι' ὑποψίας ἀποφανοῦς ἀποσφάττειν. Καὶ ἐνίκα ταῦτα. Ἐξαΐξαντες δὴ τοὐντεῦθεν οἱ σφαγεῖς ἔφευγον θέοντες διὰ τῆς ἀγορᾶς εἰς τὸ Καπιτώλιον, γυμνὰ ἔχοντες τὰ ξίφη, ὑπὲρ κοινῆς ἐλευθερίας ταῦτα βοῶντες εἰργάσθαι. Εἵπετο δ' αὐτοῖς πολὺς μονομάχων καὶ οἰκετῶν ὄχλος, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο εὐτρεπής. Διαδρομαὶ δ' εὐρεῖαι ἦσαν ἔν τε ταῖς ὁδοῖς καὶ κατ' ἀγορὰν, διεξελθόντος ἤδη τοῦ λόγου εἰς τὸ πλῆθος, ὅτι σφαγείη Καῖσαρ· ἐῴκει τε ἡ πόλις ἁλισκομένῃ. Ἀναβάντες δὲ εἰς τὸ Καπιτώλιον καὶ διανειμάμενοι τὸ χωρίον ἐν κύκλῳ ἐφρούρουν, δεδοικότες, μὴ τὸ Καίσαρος στρατιωτικὸν αὐτοῖς ἐπίοι.

XXVI. Ὁ δὲ νεκρὸς ἐκεῖ (1) ἔκειτο ἔνθα ἔπεσεν ἀτίμως πεφυρμένος αἵματι, ἀνδρὸς ἐλάσαντος μὲν πρὸς ἑσπέραν ἄχρι Βρεττανῶν τε καὶ Ὠκεανοῦ, διανοουμένου δ' ἐλαύνειν πρὸς ἕω ἐπὶ τὰ Πάρθων ἀρχεῖα καὶ Ἰνδῶν, ὡς ἂν, κἀκείνων ὑπηκόων γενομένων, εἰς μίαν ἀρχὴν κεφαλαιωθείη γῆς πάσης καὶ θαλάττης τὰ κράτη· τότε δ' οὖν ἔκειτο, μηδενὸς τολμῶντος ὑπομένειν (2) καὶ τὸν νεκρὸν ἀναιρεῖσθαι. Οἱ μὲν γὰρ παρόντες ἐπεφεύγεσαν, οἱ δ' ἔξω ὄντες τῶν φίλων ἐκρύπτοντο ἐν ταῖς οἰκίαις· οἱ δ' ἐξῄεσαν μεταμφιεννύμενοι εἴς τε τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ σύνεγγυς χωρία. Παρέστη δ' αὐτῷ τῶν φίλων οὐδεὶς, πολλῶν ὄντων, οὔτε σφαττομένῳ οὔτε μετὰ ταῦτα, ὅτι μὴ Σαβῖνος Καλουίσιος καὶ Κηνσωρῖνος. Οὗτοι δὲ ἐπιφερομένων τῶν περὶ Βροῦτον καὶ

erant, et commune totius senatus facinus esse magnumque exercitum ad hoc convenisse putabant; partim a reliquis rei ignaris et ob repentinum tumultum atque propter ea quæ suis oculis conspiciebant (nam statim percussores cruentos pugiones manu tenentes *in publicum prodierunt*) metu attonitis et huc illuc discurrentibus. Omnia repleta erant fuga ac vociferatione. Exsurrexit etiam populus tumultuanter e theatro prorumpens (nam ludos gladiatorum tum spectabat), de re acta nondum certior factus, sed auditis undique clamoribus perterrefactus : alii dicebant senatum a gladiatoribus trucidari, alii exercitum, occiso Cæsare, ad urbem diripiendam se convertisse; alii alia credebant. Accuratius quid comperire non licebat. Anceps obtinebat terror donec percussores conspiciunt et Marcum Brutum sedantem tumultus, bonoque animo esse jubentem : nihil enim accidisse funestum. Summa mens vero eorum quæ ille dicebat et reliqui percussores orationibus gloriabantur, hæc erat, tyrannum ab ipsis interfectum esse. Ceterum sermones inter eos facti sunt de reliquis quoque interficiendis qui adversaturi ipsis et de imperio rursus certaturi essent. Quod suadentes M. Brutus inhibuisse fertur, haud justum esse dicens in quos manifestæ criminationes non suppeterent, eos obscuræ suspicionis causa occidere. Eaque sententia pervicit. Deinde e curia prosilientes percussores cursim fugerunt per forum in Capitolium, nudos tenentes pugiones, pro communi omnium libertate clamantes hæc se perpetrasse. Sequebatur eos multa gladiatorum servorumque turba ad hoc ipsum instructa. Discursatio ingens in viis et foro erat, percrebrescente jam in vulgus sermone de Cæsare trucidato. Ab hoste captam urbem fuisse diceres. Isti vero in Capitolium egressi, partibus divisis, circumcirca locum custodiebant, metuentes ne milites Cæsaris se adorirentur.

XXVI. Interea corpus occisi jacebat ubi ceciderat, fœde inquinatum cruore, viri illius qui occidentem versus ad Britannos usque et Oceanum penetraverat, qui orientem versus ad Parthorum et Indorum regias expeditionem destinaverat, ut his quoque subactis in unum caput terræ universæ marisque imperia conjungerentur. Tunc vero jacebat, nullo manere apud eum audente et tollere mortuum. Nam qui cum eo fuerant in curia, fuga se proripuerant; quos foris habebat amicos, ii in domibus occultabant se, vel mutata veste urbem relinquentes in agros et propinquos locos sese subducebant. Ex tot amicis nemo ei adstabat neque dum jugulabatur neque postea, præter Sabinum Calvisium et Censorinum; sed hi quoque postquam irruentibus Bruti Cas-

αὐτὸν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον ἐκ τῆς οἰκίας παρεπεπόμφεισαν. — 2. μέγα] μέγαν cod. — 3. ἔχοντες] Lacunam notavi. Plutarch. Cæs. 67, 2 : Οἱ δὲ περὶ Βροῦτον, ὥσπερ ἦσαν ἔτι θερμοὶ τῷ φόνῳ, γυμνὰ τὰ ξίφη δεικνύντες ἅμα πάντες ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐχώρουν εἰς τὸ Καπιτώλιον κτλ. Appian. II, 119 : Οἱ δὲ σφαγεῖς... τὰ ἱμάτια ταῖς λαιαῖς ὥσπερ ἀσπίδας περιπλεξάμενοι, καὶ τὰ ξίφη μετὰ τοῦ αἵματος ἔχοντες, ἐβοηδρόμουν βασιλέα καὶ τύραννον ἀνελεῖν. Cf. infra. — 4. τοῖς σφαγεῦσιν] τοῖς φαγεῦσιν cod. — 5. ὑπέστη] ὑπέστην cod.

XXVI. 1. ἐκεῖ] ἐπεὶ cod. — 2 ὑπομένειν] ὑπομείνειν cod.

Κάσσιον μικρὸν ἀντιστάντες ἔφυγον διὰ τὸ ἐκείνων πλῆθος· οἱ δὲ ἄλλοι τὸ κατὰ σφᾶς περιέβλεπον· τοῖς δὲ καὶ βουλομένοις ἦν τὰ γιγνόμενα. Φασί γέ τοί τινα αὐτῶν εἰπεῖν ἐπὶ τεθνηῶτι· «Ἅλις τυράννου θεραπείας.» Οἰχέται δὲ δὴ τρεῖς (3), οἵπερ ἦσαν πλησίον, ὀλίγον ὕστερον ἐνθέμενοι τὸν νεκρὸν εἰς φορεῖον οἴκαδε ἐκόμιζον διὰ τῆς ἀγορᾶς ὁρώμενον, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀνεσταλμένων τῶν παρακαλυμμάτων, αἰωρουμένας (4) τὰς χεῖρας καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ προσώπου πληγάς. Ἔνθα οὐδεὶς ἄδακρυς ἦν, ὁρῶν τὸν πάλαι ἴσα καὶ θεὸν τιμώμενον· οἰμωγή τε πολλὴ καὶ στενὼ (5) συμπαρεπέμπετο ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὀλοφυρομένων ἀπό τε τῶν τεγῶν καθ' οὓς ἂν γένοιτο καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ προθύροις. Καὶ ἐπειδὴ πλησίον τῆς οἰκίας ἐγένετο, πολὺ δὴ μείζων ὑπήντα κωκυτός· ἐξεπεπηδήκει (6) γὰρ ἡ γυνὴ μετὰ πολλοῦ ὄχλου γυναικῶν τε καὶ οἰκετῶν, ἀνακαλουμένη τὸν ἄνδρα, καὶ ἑαυτὴν ὀδυρομένη, ὅτι μάτην προὔλεγε μὴ ἐξιέναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Τῷ δ' ἤδη μοῖρα ἐφειστήκει πολὺ κρείττων ἢ κατὰ τὴν αὐτῆς ἐλπίδα.

XXVI. Καὶ οἱ μὲν αὐτῷ τάφον ηὐτρέπιζον, οἱ δ' αὐτόχειρες, πολλοὺς πρὸ τοῦ ἔργου ἑτοιμασάμενοι μονομάχους, ἡνίκα μὲν ἔμελλον ἐγχειρήσειν, ἵδρυσαν αὐτοὺς ἐν ὅπλοις μεταξὺ τοῦ τε βουλευτηρίου καὶ τοῦ θεάτρου ἐν τῷ Πομπηίου περιπάτῳ. Ἦν δ' ὁ τούτους εὐτρεπίζων Δέκμος Βροῦτος (1), προφάσεσι μὲν ὡς ἐπ' ἄλλο, συναρπάσαι δή τινα βουλόμενος, ὡς ἔφη, τῶν εἰς τὸ θέατρον συνιόντων μονομάχων, ὃς αὐτὸν ἐκείνῳ προαπεμίσθωσεν (ἀγῶνες γὰρ τότε ἦσαν· οὓς δὴ (2) καὶ αὐτὸς δώσειν μέλλων προσεποιεῖτο φιλοτίμως ἔχειν πρὸς τὸν τότε ἀγωνοθέτην)· τῷ δ' ἔργῳ ἡ παρασκευὴ ἐγίνετο ἐπὶ τὸν φόνον, ἵν' εἴ τι ἀντικρούσεται τῶν Καίσαρι ἀμυνομένων, παρείη αὐτοῖς ἡ βοήθεια. Τούτους οὖν ἔχοντες κατέβαινον ἐκ τοῦ Καπιτωλίου καὶ ἄλλο οἰκετῶν πλῆθος. Συγκαλέσαντες δὲ τὸν δῆμον διάπειραν ἔγνωσαν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν τέλει ποιήσασθαι, πῶς ἔχουσι γνώμης πρὸς αὐτούς, πότερον ὡς τυραννίδα παύσαντας ἀποδέχοιντο ἢ ὡς φονέας ** μείζω (3) κακὰ ἀπ' αὐτῶν ἐκραγήσεσθαι· οὐ γὰρ ἀπὸ μικρᾶς διανοίας καὶ παρασκευῆς γεγονέναι ταῦτα, οὔτε ὑφ' ὧν ἐπράχθη, οὔτε ἐπὶ οὓς ἠβουλήθη· μεγάλα γὰρ δὴ στρατόπεδα εἶναι τὰ Καίσαρος ἐπικουρικά, καὶ μεγάλους ἡγεμόνας τοὺς διαδόχους αὐτοῦ τῆς διανοίας ἀπολελειμμένους. Σιγὴ δὲ τότε παρὰ τὸ ἀηθες ἐν θορύβῳ τῆς γνώμης πολλὴ ἦν (4), καραδοκούντων πάντων, ὅ τι πρῶτον ὡς ἐν τῷ τοιῷδε τολμηθείη, καὶ ἄρξειε τῆς νεωτεροποιίας. Ἐν τούτῳ δὲ Μάρκος Βροῦτος, κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν τοῦ δήμου τὸ μέλλον προσδεχομένου, σωφροσύνῃ τε βίου διὰ παντὸς τιμώμενος κατά τε εὔκλειαν προγόνων, καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἐπιείκειαν εἶναι

siique sociis aliquantisper restiterant, propter multitudinem adversariorum in fugam se dederunt. Reliqui autem omnes nonnisi suæ prospexerunt saluti; nonnullis etiam haud invitis res accidit. Certe unus eorum ad mortuum dixisse fertur : « Satis est præstiti tyranno obsequii. » Tandem servi tres, qui prope aderant, paullo post cadaver in lecticam impositum domum reportarunt per forum, ita ut, elevatis utroque latere aulæis, manus dependentes vulneraque faciei conspicerentur. Tum virum videns pariter ac deum modo honoratum, nemo non lacrimabat; ingens eum lamentatio et gemitus utrinque prosequebatur plorantium in tectis, in viis, in vestibulis, ubicumque corpus transferebatur. Ubi demum ad ædes Cæsaris appropinquabat, tum vero multo major occurrebat ejulatus. Nam prosiluerat uxor cum mulierum servorumque multitudine, invocans nomen mariti, cum fletu se ipsam accusans, quod frustra eum præmonuisset ne domo die ista prodiret. At illi tum fatum jam instabat multo illud quam pro uxoris exspectatione potentius.

XXVI. Ac hi quidem funus adornabant; percussores vero multos antea gladiatores collegerant, quos, ubi Cæsari manus illaturi erant, armatos inter curiam et theatrum in Pompeii deambulacro collocaverant. Instruxerat eos Decimus Brutus, verbo tenus ut gladiatorem ex iis qui eo die prodituri in theatrum conveniebant quendam, qui ipsi prius se accepta mercede elocasset, corriperent (scilicet ludi gladiatorii tunc erant, quos quum ipse quoque edere vellet, simulabat se æmulatione ductum cum eo qui tunc edebat, contendere); re vera autem apparatus ille ad cædem pertinebat, ut, si quid adversi ex defendentibus Cæsarem accideret, præsto adesset auxilium. His igitur gladiatoribus aliaque servorum caterva stipati e Capitolio descenderunt. Ac convocato populo, periculum ejus et magistratuum facere voluerunt, quomodo essent affecti, utrum se ut liberatores et tyrannicidas excepturi essent, an ut sicarios. ** mox majora etiam mala in rempublicam irruptura esse; nam haud parvo consilio et apparatu hæc facta esse neque eorum qui peregissent, neque eorum contra quos structa essent; magnos esse Cæsaris exercitus auxiliares, ac magnos duces relictos, qui consilia ejus cœptaque persequerentur. Tunc igitur propter rei novitatem altum in magna animorum perturbatione erat silentium, cunctis præstolantibus quidnam primum in tanto discrimine ausuri essent, quodnam rerum novarum foret initium. In hac populi futura exspectantis tranquillitate M. Brutus, honoratus ille ob moderationem per totam ejus vitam conspicuam simulque ob gloriam majorum et quam ipsi tribuebant

3. Cf. Appian. II, 118 extr. Sueton. 82. — 4. αἰωρουμένας] αἰωρουμένων cod. Sueton. l. l. : *Exanimis, diffugientibus cunctis, aliquamdiu jacuit, donec lecticæ impositum, dependente brachio, tres serculi domum retulerunt.* — 5. στενὼ] στένω codex; si genuina vox, addenda lexicis. In antec. ἴσα καὶ θεοῦ. — 6. ἐξεπεπηδήκει] ἐξεπηδήκει codex.

XXVI. 1. Attingit hæc Appian. II, 122. — 2. δὴ] δὲ cod. — 3. Locus turbatus. Supplere possis Ὁ δὲ δῆμος ὑπελάμβανε vel simile quid. — 4. πολλὴ ἦν] πολλὴν codex.

δοκοῦσαν, ἔλεξε τοιάδε. Ζήτει ἐν τῷ Περὶ δημηγοριῶν.

XXVII. Μετὰ δὲ τὴν δημηγορίαν ἀναχωρήσαντες πάλιν εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐβουλεύοντο περὶ τῶν παρόντων ὃ χρὴ ποιεῖν. Ἔδοξε δ' οὖν αὐτοῖς πέμψαι πρέσβεις πρός τε Λέπιδον καὶ Ἀντώνιον, ὅπως ἂν πείσειαν ἐλθεῖν τε πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐν κοινῷ βουλεύεσθαι περὶ τοῦ μέλλοντος συνοίσειν τῇ πόλει, ὑπισχνεῖσθαί τε αὐτοῖς, πάνθ' ὅσα ἔχουσι παρὰ Καίσαρος, ἐν δωρεᾶς μέρει κύρια ποιήσειν, ὥστε τούτων γ' οὕνεκα μὴ διαφέρεσθαι. Τοῖς δ' ἥκουσιν ἐκείνοις ἔφασαν εἰς τὴν ὑστεραίαν ἀπόκρισιν δώσειν. Γενομένων δὲ τούτων περὶ δείλην ὀψίαν πολὺ μείζων κατέσχε τὴν πόλιν θόρυβος. Ἕκαστός τε τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐφυλάττετο τοῦ κοινοῦ ἤδη ἀφεστηκώς, φοβούμενος τὰς ἐξαπίνης ἐπιβουλὰς καὶ ἐπιχειρήσεις (1), τῶν πρώτων ἐν ὅπλοις ὄντων καὶ ἀλλήλοις ἀντικαθημένων, σφίσι δὲ ἔτι ἀδήλου ὄντος τοῦ βεβαίως προστησομένου. Καὶ τότε μὲν ἐπεὶ νὺξ ἦν, διελύθησαν ἀπ' ἀλλήλων· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἦν μὲν ἐν ὅπλοις Ἀντώνιος ὕπατος ὤν· Λέπιδος δὲ ἀθροίσας οὐκ ὀλίγην στρατιὰν ἐπικούρων, διὰ μέσης ἀγορᾶς διεξῄει ἀμύνειν ἐγνωκὼς Καίσαρι. Ὡς δὲ τοῦτο γεγονὸς εἶδον οἱ πρότερον ἐνδοιάζοντες, συνέρρεον πρὸς αὐτοὺς μεθ' ὅπλων κατὰ ἰδίας ἑταιρείας, καὶ μέγα (2) στράτευμα ἐγένετο. Ἦσαν δὲ οἱ τοῦτο δέει ἔδρων οὐ βουλόμενοι φανεροὶ εἶναι χαίροντες ἐπὶ τῇ Καίσαρος τελευτῇ, ἀλλὰ τῷ συνίστασθαι μετὰ τούτων θεραπεύοντες τὴν ἔπειτα ἐλπίδα. Πολλὰ δὲ ἐπέμπετο καὶ εἰς τοὺς ὑπὸ Καίσαρος εὖ πεπονθότας ἢ πόλεων κατοικησίαις (3) ἢ γῆς κληρουχήσεσι ἢ χρημάτων νομαῖς, ὡς μέλλοι πάντα κινεῖσθαι, εἰ μή τι φανείη καὶ ἀπ' αὐτῶν καρτερόν. Πολλαὶ δὲ καὶ ὀλοφύρσεις καὶ ἱκετεῖαι πρὸς τοὺς ἐκείνου φίλους ἐγίγνοντο, καὶ μάλιστα τοὺς συνεστρατευμένους πρότερον μνημονεύειν παρακελευόμεναι, οἷος ὢν οἷα πάθοιεν ἐρημίᾳ φίλων. Συνέρρεον (4) δὲ ἤδη πολλοὶ κατά τε οἶκτον καὶ φιλότητα, καὶ κέρδη ἴδια δὲ καὶ νεωτερισμοῦ εὑρόντες, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ μαλακώτερα τὰ ἐκ τῶν ἐναντίων ἐφαίνετο, καὶ οὐχ ὁποῖα τὸ πρότερον προσεδοκήθη κατὰ ὑπόνοιαν ἰσχύος μείζονος. Ἐλέγετο δ' ἤδη ἐκ τοῦ φανεροῦ, ὅτι χρὴ ἀμύνειν αὐτῷ μηδὲ ἄλλως ποιεῖν μηδὲ περιορᾶν ἀτιμώρητον τὸν φόνον (5). Ἄλλοι δὲ ἄλλα κατὰ συστάσεις ἀθροιζόμενοι ἔλεγον, οἱ μὲν πρὸς τῶνδε, οἱ δὲ πρὸς τῶνδε. Ὅσοι δὲ πολιτείας τι μετεποιοῦντο ἡδόμενοι ἐπὶ τῇ συμπάσῃ (6) μεταβολῇ, ἐκάκιζον τοὺς Καίσαρος σφαγέας, ὅτι οὐχὶ πλείους ἀνέλοιεν τῶν τότε ὑπόπτων, καὶ βέβαιον ἀποδοῖεν σφίσι τὴν ἐλευθερίαν· πράγματα γὰρ αὐτοῖς τοὺς λειπομένους οὐκ ὀλίγα παρέξειν· ἦσαν δ' οἱ προμηθείᾳ πλέονι δοκοῦντες καὶ πείρᾳ τῶν ἐπὶ Σύλλα πρότερόν ποτε συμπεσόντων εἰδότες παρακελεύεσθαι ἐκ μέσου συστῆναι

æquitatem, dixit hunc in modum. *Quære in Exc. de concionibus.*

XXVII. Post concionem in Capitolium regressi deliberarunt in præsenti rerum statu quid faciendum sit. Placuit legatos mittere ad Lepidum et Antonium, quibus suaderent, ut ad ipsos venirent in templum, ibique in communi deliberarent quæ forent e republica; ac simul promittere se omnia quæ a Cæsare illi accepta tenerent, pro donis rata habituros esse, adeo ut ab hac saltem parte nihil dissiderent. Illi vero legatis dixerunt postridie se responsuros esse. Hæc quum sera vespera fierent, multo magis aucta est in urbe animorum perturbatio. Suis unusquisque rebus consulebat, deserta jam republica, metuens repentinas insidias et aggressiones; nam duces in armis erant castra castris opponentes; necdum liquebat quinam firmo imperio rebus præfuturus esset. Et tunc quidem, ubi nox venerat, digressi sunt. Postridie vero Antonius consul in armis erat; Lepidus haud mediocri collecta manu auxiliari, per medium forum prodiit cædem Cæsaris ulturus. Quod ubi viderunt qui dubii hucusque fuerant, sumptis armis cum suo quisque sodalitio ad eum confluebant, adeo ut magnus coiret exercitus. Ceterum erant qui metu hoc facerent, nolentes manifestum fieri suum de nece Cæsaris gaudium, atque eo, quod illis se adjungebant, spei futuri inservientes. Multum etiam missis nuntiis eos sollicitabant, quos beneficiis Cæsar, sive urbibus ad habitandum concessis sive agrorum distributione sive pecuniarum largitione, affecerat, omnia dicentes fore ut statu suo moverentur, nisi ab ipsis quoque fortius aliquid ederetur. Denique multis precibus et lamentationibus amicos Cæsaris adibant, eos maxime qui in expeditionibus ejus socii fuerant, meminisse jubentes, quantus vir qualia passus esset quod amicis fuisset destitutus. Sic frequentes jam confluebant, partim miseratione et amicitia ducti, partim vero sua sibi lucra etiam ex rebus novis fore putantes, præsertim quum remissius ab adversariis agi viderent nec uti antea majoris roboris suspicione exspectaverant. Jam palam profitebantur Cæsarem ulciscendum, neque aliter faciendum, neque committendum esse, ut cædem ejus impunem sinerent. Alia alii in cœtus ab his, ab illis congregati dictitabant. Qui vero liberam rempublicam asserere volebant, facta rerum conversione gaudentes reprehendebant Cæsaris percussores, quod non plures eorum, qui suspecti essent, occidissent eoque libertatem stabilivissent : nam relictos haud parum negotii ipsis facturos esse. Nonnulli porro prudentia præstantes et peritia eorum quæ Sullæ temporibus olim acciderant edocti hortabantur,

XXVII. 1. ἐπιχειρήσεις] χειρήσεις cod. — 2. μέγα] μέγαν cod. Idem paullo post φανερὸν εἶναι. — 3. κατοικησίαις] κατοικησίας cod. Formam κατοικησία nonnisi ex Etym. M. novimus. V. Steph. Thes. v. κατοικεσία. — 4. συνέρρεον] συννέρρεων cod. Mox fort. scrib. ἐκ νεωτερ. — 5. τὸν φόνον] addidi articulum. — 6. συμπάσῃ] malim συμβάσῃ.

ἀμφοτέροις· καὶ γὰρ τότε οἱ ἀπολωλέναι δόξαντες αὖθις ἀναθαρρήσαντες τοὺς νενικηκότας ἤλασαν· πολὺν οὖν πόνον παρέξειν Καίσαρα καὶ ἀπολωλότα τοῖς τε σφαγεῦσι καὶ τῇ τούτων ἑταιρείᾳ, μεγάλων στρατευμάτων ἐνεστώτων καὶ ἀνδρῶν ἐπ' αὐτοῖς δραστηρίων. Οἱ δὲ περὶ Ἀντώνιον πρὶν μὲν παρασκευάσασθαι, διεπρεσβεύοντο καὶ διελέγοντο τοῖς ἐν Καπιτωλίῳ. Ἐπεὶ δὲ πλήθει ὅπλων καὶ στρατιᾶς ἐθάρρησαν, διοικεῖν ἠξίουν τὰ κοινὰ, παύσαντες τὸν ἐν τῇ πόλει τάραχον. Πρῶτον δὲ ἐν σφίσι βουλὴν προὔθεσαν ὅπως χρὴ ἔχειν πρὸς τοὺς σφαγέας, συγκαλέσαντες τοὺς φίλους. Τῶνδε Λέπιδος μὲν ἀπεφήνατο γνώμην, πολεμεῖν ἄντικρυς αὐτοὺς καὶ τιμωρεῖν Καίσαρι· Ἵρτιος δὲ διαλέγεσθαι καὶ φιλίαν τίθεσθαι. Ἄλλος δὲ τὴν ἐναντίαν εἶπε τῷ Λεπίδῳ, προσθέμενος, ὡς καὶ ἀνόσιον εἴη περιορᾶν νήποινον τὸν Καίσαρος φόνον, καὶ αὐτοῖς μέντοι οὐκ ἀσφαλὲς, ὅσοι ἐκείνῳ ἦσαν φίλοι· καὶ γὰρ εἰ ἐν τῷ παρόντι ἡσυχάζουσιν οἱ αὐτόχειρες, ἀλλὰ δύναμίν γε κτησάμενοι χωρήσουσιν ἐπὶ πλέον. Ἀντώνιος δὲ τῇ Ἱρτίου προσθέμενος γνώμῃ, σώζειν αὐτοὺς ἠξίου. Ἦσαν δ' οἱ ἀποπέμψασθαι παρακελευόμενοι ἐκ τῆς πόλεως ὑποσπόνδους (8).

XXVIII. Μετὰ δὲ θάνατον καὶ κηδείαν τοῦ μεγάλου Καίσαρος συνεβούλευσαν οἱ φίλοι Καίσαρι τῷ νέῳ Ἀντώνιον ποιήσασθαι φίλον καὶ τῶν πραγμάτων ἐπιμελητήν. ** Πολλῶν (1) δὲ καὶ ἄλλων αἰτίων συμβάντων πρὸς τὴν πρὸς ἀλλήλους διαφορὰν, ἐδόκει αὐτοῖς τὴν ἔχθραν ἐξάπτειν μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους, διάφορος μὲν ὢν (2) πρὸς Καίσαρα, συμπράττων δ' Ἀντωνίῳ. Καῖσαρ δ' οὐδὲν ὀρρωδῶν ἐκ τοῦ μεγαλόφρονος, θέας ἐποίει (3) ἐνστάσης ἑορτῆς ἣν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεστήσατο Ἀφροδίτῃ. Καὶ αὖθις προσελθὼν (4) σὺν πλείοσιν ἔτι καὶ φίλοις, παρεκάλει Ἀντώνιον, συγχωρῆσαι τὸν δίφρον μετὰ τοῦ στεφάνου τίθεσθαι τῷ πατρί. Ὁ δ' ὅμοια ἠπείλησεν, εἰ μὴ τούτων ἀποστὰς ἡσυχίαν ἄγοι. Καὶ ὃς ἀπῄει καὶ οὐδὲν ἠναντιοῦτο, κωλύοντος τοῦ ὑπάτου· εἰσιόντα γε μὴν αὐτὸν εἰς τὸ θέατρον ἐκρότει ὁ δῆμος εὖ μάλα καὶ οἱ πατρικοὶ στρατιῶται ἠχθημένοι (5) διότι τὰς πατρῴους ἀνανεούμενος τιμὰς διεκωλύθη, ἄλλους τε ἐπ' ἄλλοις κρότους ἐδίδουν παρ' ὅλην τὴν θέαν ἐπισημαινόμενοι (6). Ὁ δὲ τὸ ἀργύριον ἠρίθμει τῷ δήμῳ· ὅπερ αὐτῷ μεγάλην εὔνοιαν παρέσχεν. Ἐξ ἐκείνης δὲ τῆς ἡμέρας μᾶλλόν τι φανερὸς ἦν Ἀντώνιος δυσμενῶς ἔχων πρὸς Καίσαρα, ἐμποδὼν γενόμενος τῇ τοῦ δήμου σπουδῇ πρὸς

ut neutri se parti adjungentes, medios se inter utrosque collocarent : nam tunc quoque qui periisse viderentur, resumptis animis victores expulisse. Multum igitur laboris præbiturum Cæsarem etiam mortuum percussoribus eorumque factioni, magnis jam imminentibus exercitibus, quibus duces præessent strenuissimi. Antonius autem ejusque socii antequam ad exsequendum propositum accingerentur, missis legatis cum iis qui in Capitolio erant, collocuti sunt. Et armorum militumque copia fidentes rempublicam administrare cœperunt, sedato in urbe tumultu. Primum vero, convocatis amicis, deliberarunt inter se, quomodo erga percussores ipsis agendum esset. Lepidus armis contra eos dimicandum et Cæsaris necem ulciscendam esse censuit; Hirtius transigi et amicitiam jungi voluit. Alius contrariam sententiam cum Lepido faciens proposuit, neque pium esse addens si inultam cædem Cæsaris sinerent, neque ipsis ejus amicis alias securitatem fore; « nam si in præsenti, ait, quiescunt interfectores, certe simul ac viribus aucti fuerint, insolescent. » Antonius Hirtii sententiæ adstipulans servandos esse censuit. Erant etiam qui ex urbe dimittendos esse pactis induciis existimarent.

XXVIII. Post necem et exsequias Cæsaris magni, familiares suadebant Cæsari juniori, ut Antonium amicum sibi conciliaret eumque rerum suarum procuratorem constitueret. *** Præterea quum alia multa ad dissidium eorum conferrent, ille a Cæsare alienus et cum Antonio faciens, magis etiam excitare inimicitiam eorum videbatur. Cæsar vero nihil reformidans præ animi altitudine, spectacula adornavit, instante festo, quod pater Veneri *Genitrici* instituerat. Ac denuo cum amicis compluribus ad Antonium accedens petivit, ut sellam et coronam patri ponere sibi permitteretur. Ille autem eadem quæ antea minabatur, nisi ab his desistens quietem ageret. Abiit Cæsar neque quidquam contra molitus est, impediente consule. Ceterum in theatrum ingredientem ingenti plausu populus excepit et patris commilitones, ægre ferentes eum paternos honores renovaturum prohiberi; aliosque supra aliis plausus edentes per totum spectaculum favorem suum professi sunt. Porro Cæsar argentum populo dinumeravit; unde magnam sibi benevolentiam conciliavit. Inde ab illa die manifestior erat Antonii adversus Cæsarem simultas eo quod populi in eum

8. Plura excerptor omisit.

XXVIII. 1. Lacunam notavi. Codex αἰτιῶν — 2. διάφορος μὲν ὢν] Hæc intelligenda puto de Critonio tribuno. V. not. seq — 3. Appian. III, 58 : Θέαι δ' ἦσαν, ἃς Κριτώνιος ἀγορανομῶν ἔμελλε τελέσειν· καὶ ὁ Καῖσαρ ἐς τὰς θέας τῷ πατρὶ τόν τε χρύσεον θρόνον καὶ στέφανον παρεσκεύαζεν, ἅπερ αὐτῷ κατὰ πάσας θέας ἐψηφίσαντο προτίθεσθαι. Τοῦ Κριτωνίου δὲ εἰπόντος, οὐκ ἀνέξεσθαι τιμωμένου Καίσαρος ἐν ταῖς αὐτοῦ δαπάναις, ὁ Καῖσαρ αὐτὸν ἐς τὸν Ἀντώνιον ἦγεν, ὡς ὕπατον. Ἀντωνίου δὲ εἰπόντος, ἐς τὴν βουλὴν ἐπανοίσειν, χαλεπήνας ὁ Καῖσαρ, Ἀνάφερε, εἶπεν· ἐγὼ δὲ τὸν θρόνον, ἕως ἂν ᾖ τὸ δόγμα, προθήσω. Καὶ ὁ Ἀντώνιος χαλεπήνας ἐκώλυσεν. Ἐκώλυσε δὲ καὶ ἐν ταῖς ἑξῆς θέαις ἔτι παραλογώτερον, ἃς αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἐτέλει, ἀνακειμένας ἐν τοῦ πατρὸς Ἀφροδίτῃ Γενετείρᾳ, ὅτεπερ αὐτῇ καὶ τὸν νεὼν ὁ πατὴρ τὸν ἐν ἀγορᾷ ἅμα αὐτῇ ἀγορᾷ ἀνετίθει. Τότε δὴ καὶ μάλιστα μῖσος ἤδη σαφὲς ἐκ πάντων ἐς τὸν Ἀντώνιον ἐγίγνετο κτλ. Cf. Dio 45, 6; Sueton. Cæs. 10 et 88; Plutarch. Anton. 16, 2; August. ap. Plinium H. N. II, 23. De prioribus ludis, quos Critonius edidit, ipsum etiam Nicolaum exposuisse, colligas ex verbis αὖθις προσελθὼν κτλ. — 4. προσελθὼν] προελθὼν cod. — 5. ἠχθημένοι] ἠσθημένοι cod. — 6. ἐπισημαιν.]

αὐτόν (7)· ἑώρα τε Καῖσαρ (8), ὅπερ αὐτῷ ἐκ τῶν τότε παρόντων καταφανὲς γενόμενον, προστασίας δεόμενος πολιτικῆς· ἑώρα δὲ καὶ τοὺς ὑπάτους ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀνθεστῶτας ἰσχύν τε πολλὴν ἔχοντας καὶ ἄλλην ἔτι σφίσι προσποιοῦντας. Καὶ γὰρ τὸ ταμιεῖον τῆς πόλεως, ὃ πολλῶν χρημάτων ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐνέπλησεν, ἐντὸς δυοῖν μηνοῖν ἢ Καίσαρα τελευτῆσαι κενὸν ἐποίησαν καθ' ἣν τύχοι πρόφασιν ἐν ἀκαταστασίᾳ πολλῇ πραγμάτων ἐκφοροῦντες ἀθρόον τὸ ἀργύριον, καὶ τοῖς σφαγεῦσι φίλοι ἦσαν. Μόνος δ' ἔτι λοιπὸς ἦν Καῖσαρ τιμωρὸς τῷ πατρί, διαμεθέντος Ἀντωνίου τὸ σύμπαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς φονεῖς ἀγαπῶντος ἀμνηστίαν. Συνῄεσαν οὖν πολλοὶ [μὲν] πρὸς αὐτὸν, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ πρὸς τοὺς περὶ Ἀντώνιον καὶ Δολοβέλλαν. Ἦσαν δ' οἱ ἐν μέσῳ τὴν ἔχθραν ἀνάγοντες αὐτῶν καὶ πράττοντες τοῦτο *. Τούτων δ' ἦσαν κορυφαῖοι Πόπλιος, Οὐίβιος (9), Λεύκιος, πάντων δὲ μάλιστα Κικέρων. Καῖσαρ δὲ οὐκ ἀγνοῶν (10) ὅντινα τρόπον αὐτῷ συνίασιν οὗτοι παροξύνοντες ἐπὶ Ἀντώνιον, οὐ διωθεῖτο, ὅπως αὐτῶν τὴν βοήθειαν φυλακήν τε ἐρρωμενεστέραν περὶ ἑαυτὸν καταστήσοιτο· ᾔδει γὰρ ἑκάστους ἐλάχιστα μὲν τοῦ κοινοῦ προεστῶτας, περισκοποῦντας δὲ ἀρχὴν καὶ δυναστείαν, ὡς ἂν τοῦ ταῦτα κεκτημένου πρότερον ἐκποδὼν (11) ὄντος, αὐτοῦ δὲ κομιδῇ νεωτέρου καὶ οὐκ ἂν ἀνταρκέσαντος, ὥς γε ὑπολαμβάνειν, πρὸς τοσόνδε τάραχον, ἄλλων ἄλλα προσδοκώντων καὶ ἰδίᾳ σφίσιν ἃ δύναιντο (12) κτωμένων. Ἀνῃρημένης γὰρ τῆς εἰς τὸ κοινὸν γνώμης, κατὰ πολλὰ δὲ μέρη τῶν δυνατῶν διεσχισμένων, καὶ ἑκάστων ἑαυτοῖς τὰ κράτη περιποιούντων τὰ σύμπαντα ἢ ὁπόσα γοῦν δύναιντο παρασπάσασθαι, πολυπρόσωπός τις (*) ἦν καὶ ἀλλόκοτος ἡ ταραχή. Καὶ Λέπιδος μὲν μοῖραν τινὰ τῆς Καίσαρος στρατιᾶς ἀπορρήξας, ἀντείχετο καὶ αὐτὸς ἐξουσίας ἐν Ἰβηρίᾳ τῇ ἐπιτάδε, Κελτούς τε τοὺς γειτνιῶντας τῇ ἄνω θαλάττῃ κατέχων· τοὺς δ' ἐπέκεινα Μουνάτιος (13) Λεύκιος Πλάγκος (14) ὑφ' αὑτῷ ἐπεποίητο σὺν ἑτέρῳ στρατῷ ὕπατος καὶ αὐτὸς ἀποδεδειγμένος. Ἰβηρίας δὲ τοὺς ἐπέκεινα οἰκοῦντας Γάϊος Ἀσίνιος (15), ἄλλου στρατοῦ ἄρχων, ὑπῆκτο. Δέκμος δὲ Βροῦτος τὴν ἰσόνομον ἐκράτει Γαλατίαν σὺν δυοῖν τάγμασιν, ἐφ' ὧν ἔμελλεν αὐτίκα μάλα χωρεῖν Ἀντώνιος· Μακεδονίᾳ δὲ Γάϊος Βροῦτος ἔφεδρος (16) ἦν, ὅσον οὔπω περαιωθεὶς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐπ' αὐτὴν, καὶ Συρίᾳ Κάσσιος Λογγῖνος, ὅστις ἀπεδέδεικτο (17) τῆς Ἰλλυρίδος (18) στρατηγός. Τοσαῦτα μὲν στρατεύματα ἐν τῷ τότε συνειστήκει, καὶ τοσοίδε ἄρχοντες, αὐτός τις ἕκαστος ἑαυτὸν ἀξιῶν τὴν τῶν ὅλων δυναστείαν ἔχειν, ἀνῃρημένου παντὸς νομίμου καὶ δικαίου, κατ' ἰσχὺν δὲ τὴν ἑκάστοις προσοῦσαν τοῦ

studiis impedimento erat. Viditque Cæsar, quod e præsenti rerum statu clare elucebat, indigere se præsidio aliquo publico; vidit etiam consules aperto resistentes magnaque potitos potentia majora adhuc appetentes. Nam ærarium civitatis, quod multis opibus pater ejus impleverat, intra duos menses inde a morte Cæsaris exhauserant, obvio quoque prætextu per summam rerum omnium confusionem pecunias dilapidantes; denique percussoribus amici erant. Sic solus adhuc reliquus erat Cæsar paternæ cædis vindex, quum Antonius totum hoc negligeret et concessam percussoribus rerum anteactarum oblivionem tueretur. Multi sane ad Cæsarem accedebant, sed haud pauci etiam ad Antonium et Dolabellam; alii vero in medio positi hoc agebant, ut inimicitiam eorum focillarent. Quorum principes erant Publius, Vibius, Lucius et præ ceteris Cicero. Cæsar etsi haud nescius quonam consilio se convenirent hi, qui contra Antonium exstimulabant, non repulit tamen, ut eorum auxilio usus firmiore se custodia muniret. Nam bene noverat singulos illos non salutis publicæ curam agere, sed summum magistratum et imperium circumspicere, quum J. Cæsar antea his potitus non amplius impedimento esset, ipse vero juvenis admodum, adeoque impar, uti putabant, tantis componendis turbis foret, aliis alia exspectantibus et sibi singulis quæ possent vindicantibus. Etenim sublata omni quæ ad communem salutem spectaret cogitatione, virisque principibus in multas factiones divisis, singulisque affectantibus aut summam imperii aut quantum ejus pertrahere ad se possent : multiformis et immanis erat rerum conturbatio. Lepidus parte quadam a Cæsaris exercitu avulsa, et ipse imperium appetebat, Hispaniam tenens Citeriorem et Galliam quæ mari superiori imminet; ulteriores Gallos L. Munatius Plancus in potestate habebat cum alio exercitu consul creatus. Iberiam ulteriorem tenebat C. Asinius *Pollio*, alius dux exercitus. Decimus Brutus in Gallia Cisalpina imperabat cum duabus legionibus, contra quas jam exire properabat Antonius. Macedoniam sibi vindicabat C. Brutus tantum nondum ex Italia in eam profectus, Syriam Cassius Longinus, qui Illyriæ prætor designatus erat. Tanti exercitus tum contracti erant, tot duces constituti, quorum sibi quisque summam imperii asserere studebat, quum sublata esset omnis legum auctoritas et justitia, atque vi armorum, quibus quisque polleret, res disceptaren-

ἐπισημεν. cod. Mox ἠρίθμει cod. — 7. αὐτὸν] ἑαυτὸν cod. — 8. Καῖσαρ] καίσαρι cod. — 9. Οὐίβιος] ὄρβιος, ut supra. — 10. οὐκ ἀγνοῶν] οὐκαινοῶν cod. — 11 ἐκποδὼν] ἐμποδὼν codex. — 12. ἃ δύν.] ἀδυν. cod. — * πολὺ πρόσω πίστις codex. — 13. τοὺς δ' ἐπέκεινα Μουνάτιος] τούτους δὲ κομανοὺς cod. Lepido Cæsar Galliam Narbonensem et Hispaniam finitimam tribuerat. Ulteriorem Galliam tenebat Munatius Plancus. Dio Cass. 43, 51. 45, 10. — 14. Πλάγκος] πλάγκτος cod. Deinde πεποίητο. — 15. Ἀσίννιος, altera ν litera suprascripta, codex. — 16. ἔφεδρος] ἔφδρος cod. — 17. ἀπεδ.] ἀποδεδ. codex. — 18. Ἰλλυρίδος] Exspectabas Κυρήνης, ut apud plurimos traditur, v. c. ap. Appian. III, 8. Neque tamen omnes inter se consentiunt. Sic *Bithyniam* Cassio assignatam a senatu esse dicit Dio Cass. 47, 21, ubi vide quæ

πράγματος βραβευομένου. Μόνος δὲ Καῖσαρ, ᾧ τὸ σύμπαν κράτος κατελέλειπτο (19) νομίμως κατά τ' ἐξουσίαν τοῦ πρότερον κεκτημένου καὶ συγγένειαν, ἄμοιρος ὢν δυνάμεως ἡστινοσοῦν, ἐπλάζετο μεταξὺ αἰωρούμενος (20) φθόνου τε πολιτικοῦ καὶ πλεονεξίας τῶν (τε) ἐφεδρευόντων αὐτῷ καὶ τοῖς σύμπασι πράγμασιν· ἅπερ ὕστερον ἐπρυτάνευσεν ὀρθῶς τὸ δαιμόνιον καὶ ἡ τύχη. Ὁ δὲ Καῖσαρ ἤδη καὶ περὶ τῆς ψυχῆς δεδοικώς, ἐνδήλου αὐτῷ τῆς Ἀντωνίου (21) γνώμης γιγνομένης, καὶ οὐδενὶ τρόπῳ δυνάμενος αὐτὸν μεταπεῖσαι, οἴκοι καθῆστο καιρὸν ἐπιτηρῶν.

XXIX. Πρώτη δ' ἐν τῇ πόλει κίνησις γίνεται ἐκ τῶν πατρικῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, ἀχθομένων ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντωνίου περιοψίᾳ, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν ἑαυτοῖς λογοποιούντων, ὅτι ἀμνημονοῦσι τοῦ Καίσαρος, τὸν ἐκείνου παῖδα προπηλακιζόμενον περιορῶντες, ὃν ἐχρῆν ὑπὸ πάντων αὐτῶν ἐπιτροπεύεσθαι, εἴ τις δικαίου λόγος ἢ ὁσίου. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀθρόοι γινόμενοι μᾶλλόν τι (1) κατεμέμφοντο σφᾶς συνιόντες ἐπὶ τὴν Ἀντωνίου οἰκίαν· τούτοις γὰρ κἀκεῖνος ἐθάρρει (2)· καί τινας λόγους ἐποιοῦντο ἐκ φανεροῦ, διότι καλῶς ἔχει μετριώτερον αὐτὸν χρῆσθαι Καίσαρι, καὶ μεμνῆσθαι ὧν ἐπέσκηψεν ὁ πατήρ· καὶ γὰρ αὐτοῖς εὐσεβέστερον εἶναι μὴ περιορᾶν ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰ τυχόντα τῶν ἐκείνου ὑπομνημάτων (3) διασώζειν, μήτι γε τὸν παῖδα καὶ διάδοχον ὑποδειχθέντα, ἐκείνοις τε δρᾶν τὴν ὁμοφροσύνην ἐν τῷ παρόντι διὰ τὸ πλῆθος τῶν περιεστώτων ἐχθρῶν ὠφελιμωτάτην. Ταῦτα λεγόντων ὡς μὴ δοκοίη ἐναντιοῦσθαι τῇ ὁρμῇ Ἀντώνιος (4), ἐπειδὴ καὶ δεόμενος αὐτῶν ἐτύγχανεν, ἔφη βούλεσθαι καὶ ταῦτα δοκιμάζειν, εἴγε μετριάζοι κἀκεῖνος, τήν τε προσήκουσαν αὐτῷ τιμὴν ἀπονέμοι, ἕτοιμός τε εἶναι εἰς λόγους ἐλθεῖν, παρόντων ἐκείνων καὶ ἐπακροωμένων. Οἱ δ' ἐπῄνουν, καὶ συνέθεντο αὐτὸν ἄξειν εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ μεσιτεύειν τὰς διαλλαγάς, εἰ αὐτὸς ἐθέλοι. Συνέφη δ' οὖν, καὶ εὐθὺς ἐξαναστὰς ᾤχετο εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν, ἐκείνους τε ἔπεμψεν (5) ὡς τὸν Καίσαρα. Οἱ δὲ συνερρύησαν ἄσμενοι πολλοὶ καὶ ἦλθον, ὥστ' ἐν ἀγωνίᾳ κἀκεῖνον γενέσθαι, ἀπαγγείλαντος τινὸς αὐτῷ, διότι πλῆθος ἥκοι στρατιωτῶν ἐπὶ τὰς θύρας, οἱ δ' ἐντὸς εἶεν ζητοῦντες αὐτόν. Ὁ δὲ ταραχθεὶς, τὸ μὲν πρῶτον εἴς τι ὑπερῷον ἀπεχώρησε σὺν τοῖς φίλοις, οἳ ἔτυχον παρόντες, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπυνθάνετο διακύπτων ὅ τι βούλοιντο, καὶ τοῦ χάριν ἐληλύθοιεν, ἐγνώριζέ τε αὐτοὺς οἰκείους ὄντας στρατιώτας. Οἱ δ' ἀποκρίνονται ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ αὐτοῦ τε

tur. Solus vero Cæsar, ad quem legitime summum imperium ex voluntate ejus qui prius obtinuerat, et secundum cognationem pertinebat, destitutus ab omni potestate errabat inter invidiam fluctuans et avaritiam eorum, qui ipsi et summæ rerum insidiabantur. Quæ quidem postea recte moderatum est numen et fortuna. Interim Cæsar, jam de vita sibi timens, quum mentem Antonii perspectam haberet nulloque pacto mutare posset, domi sedebat agendi exspectans opportunitatem.

XXIX. Primus in urbe motus a patris commilitonibus profectus est, qui ægre ferentes quem Antonius ostendebat contemptum, initio quidem inter se sermones faciebant, ut qui Cæsaris immemores essent atque filium ejus contumeliis affici paterentur, cui omnes se patrocinari deceret, si justi piique rationem haberent. Deinde vero frequentiores acrius se incusabant ad domum Antonii confluentes (his enim militibus Antonius quoque fidebat), et aperte nonnulli profitebantur decere eum Cæsare moderatius uti, ac meminisse quæ pater ejus mandaverit : nam tum ipsos pietate admoneri ne hæc despicerent, sed ut vel minima quæque ab eo in mandatis scripta observanda curarent, nedum ut filium ejus et successorem designatum tuerentur; tum illis conducere concordiam in præsenti propter inimicos undique imminentes utilissimam. Hæc dicentibus, ne refragari eorum studiis videretur Antonius, quoniam ope eorum indigebat, velle se respondit hæc probare, modo ille quoque moderatum se gereret debitumque sibi honorem tribueret; se paratum esse in colloquium venire, cui ipsi auditores interfuturi essent. Collaudabant hæc milites, ac convenit inter eos, ut Antonium in Capitolium deducerent, ibique, si ipse vellet, reconciliationis mediatores essent. Consentit Antonius et confestim exsurgens in Jovis fanum proficiscitur, illos vero ad Cæsarem misit. Qui haud inviti magno numero confluentes ad domum ejus accesserunt, adeo ut in summa Cæsar perplexitate versaretur, nuntiante quodam militum multitudinem ad fores esse, aliosque intus eum quærere. Qua in perturbatione primum quidem una cum amicis, qui tum præsentes erant, in superiora ædium confugit, ac inde prospiciens interrogavit homines, quidnam vellent et cujus rei causa venissent. Respondent illi adesse se eorum causa quæ ipsi et toti fa-

---

affert Sturzius. — 19. κατελελ.] καταλελ. codex. — 20. αἰωρούμενος] codex ἐωρούμενος. — 21. Ἀντωνίου] ἀντωνίνου cod.

XXIX. 1. μᾶλλόν τι] μέλλοντι cod. — 2. κἀκεῖνος ἐθάρρει] Sc. Antonius e veteranis Cæsarianis satellitium suum delegerat. Conferre cum nostris liceat Appian. III, 29 : Ἀπειλησαμένου δὲ αὐτοῦ (Ἀντωνίου) τῷ Καίσαρι πικρότερον, καὶ τῆς ἀπειλῆς ἐξενεχθείσης ἐς τὸ φανερὸν, ἔτι μᾶλλον ἅπαντες ὥρμηντο. Καὶ οἱ τῆς φρουρᾶς Ἀντωνίου ταξίαρχοι ἐστρατευμένοι τε Καίσαρι τῷ προτέρῳ, καὶ ἐς τὰ μέγιστα ὑπ' Ἀντωνίου τότε προτιμώμενοι, τὴν ὕβριν αὐτὸν ἐπισχεῖν ἠξίουν καὶ διὰ σφᾶς καὶ δι' ἑαυτὸν, ὑπὸ Καίσαρι στρατευσάμενον, καὶ τῶνδε τῶν οἱ παρόντων ἀγαθῶν παρ' ἐκείνου τυχόντα, κτλ. Cf. alteram similem militum ad Antonium orationem ibid. c. 32. Scilicet Appianus ab Nicolao differt eo, quod bis reconciliatos Octavium et Antonium narrat. Paucis rem tangunt Dio Cass. 45, 8; Plutarch. Anton. 16, 2. — 3. ὑπομνημάτων] Plutarch. Anton. 15, 1 : Ἔλαβε δὲ (Ἀντώνιος) καὶ τὰ βιβλία τοῦ Καίσαρος, ἐν οἷς ὑπομνήματα τῶν κεκριμένων καὶ δεδογμένων ἦν ἀναγεγραμμένα. Cf. Vellejus II, 60. — 4. Ἀντώνιος] Ἀντωνίου codex. — 5. ἐκείνους τε ἔπεμψεν] ἐκεῖνον τε ἔπεμψαν codex.

καὶ τῆς ὅλης μερίδος, εἰ κἀκεῖνος θέλοι ἀμνησικακεῖν (6) ὧν εἴργασται Ἀντώνιος· οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς ἀρεστὰ γέγονε (7) ταῦτα· δεῖν δ' αὐτοὺς πᾶσαν ὀργὴν ἐκβαλόντας διαλλάττεσθαι ἁπλῶς καὶ ἀδόλως. Εἷς δ' αὐτῶν καὶ μείζονι τῇ βοῇ βοήσας θαρρεῖν ἐκέλευε, καὶ γινώσκειν ὅτι κληρονομία οἱ πάντες εἶεν αὐτοῦ· μεμνῆσθαι γὰρ τοῦ κατὰ γῆς πατρὸς ἴσα καὶ θεοῦ, καὶ περὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἅπαν ἂν δρᾶσαι καὶ παθεῖν. Ἄλλος δὲ μεῖζον ἐπιφθεγξάμενος καὶ Ἀντώνιον ἂν διαχρήσασθαι αὐτόχειρ ἔφη, εἰ μὴ τὰς Καίσαρος διαθήκας ἅμα καὶ βουλῆς ἴσα φυλάττοι. Καὶ ὃς θαρρῶν ἤδη ἐπ' αὐτοῖς κατέβη τε (8) καὶ φιλοφρονηθεὶς ἥσθη ἐπὶ τῇ εὐνοίᾳ τε καὶ προθυμίᾳ. Ἐκεῖνοι μὲν αὐτὸν παραλαβόντες διὰ τῆς ἀγορᾶς λαμπρότατα ἦγον εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἁμιλλώμενοι τῇ σπουδῇ πρὸς ἀλλήλους, οἱ μὲν ἤδη ἀχθόμενοι τῇ Ἀντωνίου δυναστείᾳ, οἱ δὲ κατὰ εὐσέβειαν τὴν πρὸς Καίσαρα καὶ τὸν ἐκείνου διάδοχον, οἱ δ' ἐλπίδος ἕνεκα τῆς ἀπ' αὐτοῦ, μεγάλα ὠφεληθήσεσθαι σὺν τῷ δικαίῳ προσδοκῶντες, οἱ δὲ τιμωρίαν σπουδάζοντες γενέσθαι παρὰ τῶν σφαγέων ὑπὲρ τοῦ φόνου, καὶ ταύτην μάλιστά γε (9) πράξεσθαι διὰ τοῦ παιδὸς οἰόμενοι, εἰ συλλήπτωρ εἴη καὶ ὁ ὕπατος. Πάντες γε μὴν παρῄνουν αὐτῷ ὑπ' εὐνοίας προσιόντες μὴ φιλονεικεῖν, ἀλλὰ προσέχειν τῷ σφετέρῳ ἀσφαλεῖ, καὶ ὡς δύναιντο συμπροσλαμβάνειν βοηθούς, μεμνημένον ὡς σφαλερὸς εἴη ὁ Καίσαρος θάνατος. Ταῦτα ἀκούων Καῖσαρ, καὶ ὁρῶν τὴν τῶν ἀνθρώπων σπουδὴν οὐκ ἀπεικότως περὶ αὐτὸν, ἧκεν εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἔνθα πολὺ πλείους ἑώρα πατρικοὺς στρατιώτας, οἷς ἐθάρρει Ἀντώνιος, πολὺ μᾶλλον εὔνους αὐτῷ ὄντας, εἴ τι ἀδικεῖν περὶ αὐτὸν ἐγχειροίη. Ἐκ τούτου ἀπεχώρουν οἱ πλείους· περιλειφθέντες δὲ ἀμφότεροι μετὰ τῶν φίλων διελέγοντο.

ctioni suæ saluti futura sint, si ipse quoque illatas ab Antonio injurias vellet oblivisci; neque sibi hæc grata fuisse; debere autem eos, omni ira deposita, sincere et absque dolo reconciliari. Unus vero elatiore voce clamans, bono animo esse Cæsarem, atque bene tenere jussit universos ipsius esse hereditatem : nam patris defuncti pariter atque dei se meminisse, atque pro successore ejus omnia facere patique fore paratos. Alius summa voce acclamavit se vel Antonium sua manu interfecturum, nisi Cæsaris mandata simul atque senatus exsequeretur. Tum resumpta fiducia Cæsar descendit et comiter eos amplexus laudavit ob propensam in se benevolentiam. Illi vero assumentes eum solenni pompa in Capitolium duxerunt alacritate inter se certantes, partim odio ducti in Antonii imperium, partim pietate erga Cæsarem ejusque successorem, partim spe magnorum præmiorum, quæ haud immerito ab eo exspectabant, partim desiderio ultionis, qua cædis pœnæ a percussoribus repeterentur, quas quammaxime a filio exactum iri, si adjutor ei consul esset, existimabant. Omnes certe ob benevolentiam ad Cæsarem accedentes hortabantur, ne vellet altercari, sed hoc spectare, ut securitati factionis suæ consuleret eique auxiliares adjungeret, memor quam fallax fuisset mors Cæsaris. Quæ audiens vidensque quanto studio se haud immerito prosequerentur, in Capitolium venit, ubi multo plures conspexit milites paternos, quibus fidebat Antonius, sed qui multo propensiores in ipsum erant, si forte injuria aliqua ab Antonio afficeretur. Deinde quum plurimi recessissent, Cæsar et Antonius cum amicis relicti inter se collocuti sunt.

XXX. Ὅτι τοῦ Καίσαρος εἰς τὴν οἰκίαν ἀπιόντος μετὰ τὸ διαλλαγῆναι πρὸς Ἀντώνιον, μονωθέντα Ἀντώνιον αὖθις ἀνερεθίζεσθαι, τὴν εὔνοιαν ὁρῶντα (1) παραπολὺ τοῦ στρατιωτικοῦ παντὸς ἀπονεύουσαν ὡς πρὸς [Καίσαρα]· ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἐποιοῦντο παῖδά τε εἶναι καὶ διάδοχον ἀποδεδεῖχθαι ἐν ταῖς διαθήκαις τῷ τε ὀνόματι ὁμοίως προσαγορεύεσθαι, γενναίαν τε ὑποφαίνειν ἐλπίδα καὶ ἀπὸ τοῦ τῆς φύσεως δραστηρίου (2), εἰς ὃ ὁ Καῖσαρ ἀποβλέψας οὐχ ἧττον ἢ τὴν συγγένειαν ἀποδείξειεν αὐτὸν παῖδα, ὡς μόνον ἔγγονον αὐτοῦ τήν τε σύμπασαν ἀρχὴν καὶ τὸ τοῦ οἴκου ἀξίωμα διασώζειν. Ἃ δὴ τότε ἐνθυμιαζόμενος Ἀντώνιος μετεγίνωσκε

XXX. Cæsare post reconciliationem domum revertente, Antonium *narrat*, quum solus esset, denuo ad iram excitatum esse, videntem multo magis in Cæsarem inclinare exercitus universi benevolentiam. Hunc enim contendebant et filium Cæsaris esse et successorem ab eo in testamenti tabulis designatum, et eodem nomine appellari, et spem egregiam etiam indolis virtute ostendere, ad quam non minus atque ad cognationem Cæsar respiciens pro filio eum adoptasset, ut qui solus ad conservandum imperium domusque dignitatem idoneus esset. Quæ in animum inducens Antonius sententiam mutavit, factique eum pœnituit,

— 6. κἀκεῖνος θ. ἀμνησ.] κακείνοις θ. μνησικακεῖν codex. — 7. γέγονε] indicativum librarii esse puto. — 8. τε] γε codex. — 9. γε] τε codex.

XXX. Inter initium hujus capitis et finem antecedentis plura excerptor omisit. Idque lineola in codice indicatum est. Ad ea quæ in seqq. narrantur de insidiis a Cæsare structis Antonio, cf. Appian. III, 39. 40. Paucis rem absolvunt Plutarchus Anton. 16, 3 : Μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ἐνέπεσε λόγος, ὡς ἐπιβουλεύοι Καῖσαρ αὐτῷ. Καῖσαρ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν, οὐκ ἔπειθε δέ· καὶ πάλιν ἦν ἐνεργὸς ἡ ἔχθρα, καὶ περιθέοντες ἀμφότεροι τὴν Ἰταλίαν τὸ μὲν ἱδρυμένον ἐν ταῖς κατοικίαις ἤδη τοῦ στρατιωτικοῦ μεγάλοις ἀνίστασαν μισθοῖς· Sallust. Octav. 10 : *Hortantibus itaque nonnullis percussores ei subornavit. Hac fraude deprehensa, periculum invicem metuens, veteranos simul in suum et reipublicæ auxilium quanta potuit largitione contraxit.* Vellejus II, 60 : *Mox etiam velut insidiis ejus petitus (Antonius) sceleste insimulare cœpit, in qua turpiter deprehensa ejus vanitas est.* Cic. Ep. XII, 23. Seneca De clementia I, 9. — 1. ὁρῶντα] ὁρῶν τοῦ cod. Prima hæc oratione indirecta enuntiata excerptoris esse puta. Mox supplevi vocem Καίσαρα. — 2. δραστη-

καὶ ἠλλοίωτο τῇ γνώμῃ, καὶ μάλισθ' ὅτε τοὺς Καίσαρος στρατιώτας ἐν ὀφθαλμοῖς εἶδεν ἑαυτὸν μὲν καταλελοιπότας, Καίσαρα δ' ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀθρόως προπέμποντας. Ἐδόκει δέ τισι μηδ' ἂν ἀποσχέσθαι αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐδεδίει τοὺς στρατιώτας, μὴ ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσαντες τιμωρίαν ποιοῖντο, καὶ ἀκονιτὶ (3) πᾶσαν αὐτοῦ τὴν μερίδα ἀφέλοιντο. Κατελείπετο γὰρ ἀμφοτέροις στρατεύματα ἔφεδροι. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα λογιζόμενος ἔμελλέ τε (4) καὶ ὤκνει, καίπερ ἠλλοιωμένος τῇ γνώμῃ. Καῖσάρ γε μὴν πιθανὸς ἀδόλως γεγονέναι σφίσι τὰς διαλλαγὰς, ἐφοίτα ὁσημέραι ἐπὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ὥσπερ ἐχρῆν, ὑπάτου τε ὄντος καὶ πρεσβυτέρου καὶ πατρικοῦ φίλου, τήν τε ἄλλην πᾶσαν ἀπένεμε τιμὴν, καθότι ὑπέσχετο, εἰς ὃ Ἀντώνιος τῆς δευτέρας ὑπῆρξεν αὖθις ἀδικίας τρόπῳ τοιῷδε. Ἀλλαξάμενος Γαλατίαν ἐπαρχίαν πρὸς Μακεδονίαν, μετεβίβαζε τὰς ἐν αὐτῇ δυνάμεις εἰς Ἰταλίαν· καὶ ἐπεὶ ἧκον, ἐξῄει ἐκ τῆς Ῥώμης ὑπαντησόμενος αὐταῖς ἄχρι Βρεντεσίου. Οἰόμενος δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν πρὸς ἃ ἐπενόει, διαδίδωσι λόγον, ὡς ἄρα ἐπιβουλεύοιτο. Καί τινας συλλαβὼν στρατιώτας ἔδησεν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθέντας, ὅπως αὐτὸν ἀνέλοιεν· ᾐνίττετο δὲ Καίσαρα, οὐ μήν πω σαφῶς ἐδήλου. Ταχὺ δ' ἡ φήμη κατὰ τὴν πόλιν διήγγελλεν (5), ὡς ἐπιβουλευθείη ὁ ὕπατος, καὶ συλλάβοι τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἥκοντας, σύνοδοί τε τῶν ἐκείνου φίλων εἰς τὴν οἰκίαν ἐγίγνοντο, καὶ στρατιωτῶν σὺν ὅπλοις μεταπέμψεις. Περὶ δὲ δείλην ὀψίαν ἔρχεται καὶ εἰς Καίσαρα ὁ (6) λόγος, ὅτι κινδυνεύσειεν Ἀντώνιος ἀποσφαγῆναι, καὶ μεταπέμποιτο τοὺς φυλάξοντας αὐτὸν ἐκείνην τὴν νύκτα. Καὶ παραχρῆμα πέμψας ὡς αὐτὸν, ἕτοιμος ἔφη εἶναι καὶ αὐτὸς σὺν τῇ ἑαυτοῦ θεραπείᾳ παραγενόμενος πρὸς κοίτην αὐτοῦ τἀσφαλὲς παρέχειν, οἰηθεὶς ὑπὸ τῶν περὶ Κάσσιον αὐτὸν καὶ Βροῦτον ἐπιβεβουλεῦσθαι. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐφιλανθρωπεύετο, οὐδὲν ὑπονοῶν περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων τε καὶ βεβουλευμένων. Ἀντώνιος δ' οὖν οὐδ' αὐτὸν παραδέξασθαι τὸν ἄγγελον ἀφῆκεν ἐντὸς τῶν θυρῶν, ἀλλὰ ἀπεῖρξεν ἀτίμως (7). Ὁ δ' ἐπανελθὼν καί τι πλέον ἀκηκοὼς ἀπήγγελλε Καίσαρι, ὡς οὐδὲ τοὔνομα αὐτοῦ διαφέροιτο περὶ τὰς Ἀντωνίου θύρας ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ὡς αὐτὸς εἴη ὁ τοὺς φονέας πεπομφὼς Ἀντωνίῳ, οἳ δὴ καὶ δεσμῶται εἶεν. Ὁ δὲ ἀκούσας τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀδοκήτου ἠπίστει· μετὰ δὲ αἰσθόμενος τὴν ὅλην γνώμην, ὡς ἐπ' αὐτὸν εἴη τετραμμένον, μετὰ τῶν φίλων ἐσκόπει ὅ τι χρὴ ποιεῖν. Ἧκε δὲ ὁ Φίλιππος καὶ Ἀτία (8) ἡ μήτηρ διαπορούμενοι τῷ παραδόξῳ, καὶ πυνθανόμενοι τίς ὁ λόγος εἴη, καὶ τίς ἡ διάνοια τἀνθρώπου· παρῄνουν τε αὐτῷ ὑποχωρῆσαι ἐκποδὼν ἐκείνας τὰς ἡμέρας, ἄχρι ταῦτα ἐξετασθέντα ἐκκαλυφθείη. Καὶ ὃς, ἅτε οὐδὲν ἑαυτῷ συνειδὼς τοιοῦτο, ἔνδεινον ᾤετο (9) ἐκ μέσου ἰέναι καὶ τρόπον τινὰ καταγινώσκειν ἑαυτοῦ· πλέον γὰρ οὐδὲν περαίνειν εἰς τά-

præsertim quum suis oculis cerneret quomodo Cæsariani milites, ipso relicto, frequentissimi Cæsarem e templo domum deducerent. Neque continuisse se nonnullis videbatur, nisi timuisset, ne milites eum adorientes ultionem repeterent, ac facili negotio totam ejus factionem ad se pertraherent. Relinquebantur enim utrique exercitus eventum rerum aucupantes. Hæc igitur secum reputans cunctabatur ac moras nectebat, quamvis mutata jam sententia. Interim Cæsar, sinceram fuisse reconciliationem persuasus, quotidie domum Antonii frequentabat, ut par erat, quum ille et consul esset et senior et amicus paternus, atque reliquum omnem, prouti promiserat, honorem ei habebat, donec denuo Antonius alteram injuriam prior intulit hunc in modum. Quum Macedoniam provinciam cum Gallia commutasset, copias e Macedonia in Italiam traduci jussit. Quæ ubi appulerant, urbe exiit ut obviam iis proficisceretur usque ad Brundusium. Censensque tempus opportunum ad exsequenda consilia se nactum esse, rumorem sparsit de insidiis, quibus appetitus esset. Atque milites quosdam comprehendit et in vincula conjecit, utpote ad hoc ipsum, ut eum interficerent, immissos; auctorem vero Cæsarem esse, quamquam non diserte profitebatur, subindicabat tamen. Confestim fama per urbem nuntiat consuli insidias structas, et aggressos eum sicarios comprehensos esse. Cœtus fiebant amicorum domum ejus accurrentium, militesque in armis arcessebantur. Circa seram denique vesperam ad Cæsarem quoque sermo venit, parum abfuisse quin Antonius a sicariis interfectus esset, eumque corporis custodes in noctem arcessere. Et statim Cæsar quosdam ad domum ejus misit qui nuntiarent approperaturum se quoque cum ministerio suo ad lectum Antonii, ut securitati ejus prospiceret. Videlicet a Cassii et Bruti sociis insidias ei paratas esse putabat. Tanta Cæsar humanitate eum prosequebatur, quæ ille dictitaret ac machinaretur nihil suspicatus. Antonius vero ne nuntium quidem intra fores admitti volebat, sed arcebat ignominiose. Is igitur reversus quæ accuratiora de re comperuerat, Cæsari retulit, aiens ejus ne nomen quidem ad fores Antonii ab hominibus pronuntiari, quasi ipse percussores, qui jam vincti essent, Antonio immisisset. Quibus auditis Cæsar primum quidem ob improvisum rei diffidebat; mox vero totum consilium contra ipsum directum esse sentiens, cum amicis, quid faciendum esset, circumspiciebat. Philippus quoque et Atia mater casu inopinato consternati, advenerunt, sciscitantes quæ dicerentur et quid homo iste sibi vellet. Ac suadebant Cæsari, ut per dies aliquot ex urbe discederet usquedum res explorata et patefacta esset. Ille vero nullius sibi facinoris conscius, grave ducebat si e conspectu se subduceret, coque pacto se ipse quodammodo condemnaret; neque ad majo-

ρίου] δραστήριον cod. — 3. ἀκονιτὶ] ἀκὼν ἔτι cod. — 4. τε] ται καὶ ὤκνυει cod. — 5. διήγγελλεν] διήγγελεν cod. — 6. Καίσαρα ὁ] καίσαρος cod. — 7. Sec. Appian. III, 39 ipse Cæsar ad domum Antonii defensurus se venit. — 8. Ἀτία] sic h. l. Supra semper Ἀντία. — 9. ἔνδεινον ᾤετο.. ἰέναι] ἐνδεινώετο ἐκ μέσου εἶναι codex. Possis etiam ἐδεινοῦτο τῷ,

σφαλὲς ἐκποδὼν γενόμενος, ἀλλ' ἴσως καὶ διάρας (10) που μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἀναιρεθήσεσθαι. Τότε μὲν οὖν ἐν τοιούτοις λόγοις ἦν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἕωθεν καθίζει ὥσπερ εἰώθει μετὰ τῶν ἑαυτοῦ φίλων, ἀναπεταννύναι δὲ τὰς θύρας κελεύει τοῖς εἰωθόσι φοιτᾶν καὶ δεξιοῦσθαι τῶν ἀστῶν καὶ ξένων καὶ στρατιωτῶν, καὶ (11) διελέγετο πᾶσιν, ὥσπερ καὶ ἄλλοτε εἰώθει, μηδὲν ἐναλλάξας τοῦ καθ' ἡμέραν ἔθους. Ἀντώνιος δὲ συνέδριον τῶν φίλων ἀθροίσας εἶπεν ἐν μέσοις, ὡς ἐπιβουλευόμενος καὶ πρότερον ὑπὸ Καίσαρος οὐκ ἀγνοοίη, ἐπειδὴ δ' ἔμελλεν ἔξω τῆς πόλεως βαδιεῖσθαι ὡς (12) ἐληλυθὸς τὸ στράτευμα, καιρὸν παράσχοι τοῦτον καθ' αὑτοῦ. Καί τινα τῶν ἐπὶ τὴν σφαγὴν πεμφθέντων (13) ἀφικόμενον μηνυτὴν αὐτῷ γενέσθαι μεγάλαις δωρεαῖς, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν συλλαβεῖν, ἐκείνους δ' εἰς τὸ παρὸν ἀθροῖσαι (14) συνέδριον, ὡς γνώμας ἀκούσειε καὶ ὅπως χρηστέον εἴη τοῖς παροῦσι. Ταῦτα εἰπόντος Ἀντωνίου ἐπυνθάνοντο οἱ σύνεδροι, ὅπου εἶεν οἱ συνειλημμένοι ἄνθρωποι, ὥς τι γνοῖεν παρ' αὐτῶν. Καὶ ὁ Ἀντώνιος προσποιηθεὶς μηδὲν τοῦτο εἶναι πρὸς τὸ παρὸν, ὡς δῆθεν ὁμολογουμένου τούτου, καὶ εἰς ἄλλα ἄττα ἐκτρέψας τὸν λόγον, ἐκαραδόκει μάλιστα εἴ τις εἴποι ὡς χρὴ Καίσαρα ἀμύνεσθαι καὶ μὴ ἡσυχάζειν. Σιωπῆς δ' ἐκ πάντων γενομένης [καὶ] συννοίας (15), διὰ τὸ μηδένα ὁρᾶν ἐν μέσῳ ἔλεγχον, εἶπέ τις ὡς ἂν εὐπρεπῶς διαλύσειε τὸν σύλλογον, ὅτι ἐπιεικῶς προσήκει αὐτὸν φέρειν τε καὶ τίθεσθαι, καὶ μή τινα ταραχὴν ὕπατον ὄντα ἐγείρειν. Ὁ μὲν τοιαῦτα εἰπών τε καὶ ἀκούσας διέλυσε τὸν σύλλογον (16)· τρίτῃ δ' ἢ τετάρτῃ ἡμέρᾳ εἰς Βρεντέσιον ὥρμησεν, ὡς παραλάβοι τὴν ἀφιγμένην στρατιάν· λόγος τε οὐδὲ εἷς ἦν περὶ τῆς ἐπιβουλῆς, ἀλλὰ οἰχομένου, διαλύουσι τὸ σύμπαν πρᾶγμα οἱ ὑπολειφθέντες ἐκείνου φίλοι, καὶ τοὺς λεγομένους συνειλῆφθαι τῶν ἐπιβούλων εἶδεν οὐδείς.

XXXI. Καῖσαρ δὲ καίπερ ἀπολελυμένος τῆς αἰτίας, οὐδὲν ἧττον ἠγανάκτει ἐπὶ τῷ λόγῳ, καὶ μεγάλης ἐπιβουλῆς εἰς αὐτὸν τοῦτο ἐποιεῖτο τεκμήριον· εἴ τε παροῦσα ἐτύγχανεν Ἀντωνίῳ ἡ στρατιὰ τεθεραπευμένη χρήμασιν, ᾤετο μὴ ἂν ὀκνῆσαι καὶ ἐπιχειρεῖν αὐτῷ, [καὶ] ταῦτα (1) μηδὲν ἀδικούμενον, ἀλλ' ἀπὸ ἑτέρας ἐλπίδος ἐπὶ τοῦτο προαγόμενον· δῆλόν τε εἶναι ταῦτα συνθέντα καὶ ἐπὶ ἕτερα χωρῆσαι καὶ ἐθελῆσαι ἂν ἔτι ἐξ ἀρχῆς, εἴπερ ἐνῆν αὐτῷ τοῦτο πράξαντι τὸ ἀδεὲς (2) ἐκ τῆς στρατιᾶς ἔχειν. Ὀργῆς οὖν δικαίας ἐπίμπλατο εἰς αὐτὸν ἅμα καὶ προνοίας περὶ αὑτοῦ, φανερᾶς τῆς ἐκείνου γνώμης γενομένης, πάντα τε (3) περισκοπῶν ἑώρα οὐχ ἡσυχαστέον ὂν ἑαυτῷ· οὐ γὰρ εἶναι τοῦτο ἀκίνδυνον· ἀλλὰ ζητητέον τινὰ ἐπικουρίαν ἀντίπαλον ἐκείνου δυνάμει τε καὶ ἐπινοίᾳ. Τοῦτο οὖν ἐνθυμούμενος ἔγνω χρῆναι φεύγειν ἐπὶ τὰς πατρῴους ἀποικίας,

rem securitatem facere quod procul abiret, sed fortasse ex urbe digressum tanto facilius se in occulto posse interfici. Tunc igitur in ejusmodi rerum consideratione versabatur. Postero die inde a mane sedet, uti consueverat, cum amicis suis, et aperiri fores jubet iis qui frequentare eum et salutare solebant, civibus, hospitibus et militibus, et cum omnibusque colloquitur, nihil mutata consuetudine quotidiana. Antonius autem, amicis in concilium convocatis, haud ignorare se dixit jam antea Cæsaris insidiis appetitum esse, ubi vero ex urbe ad exercitum in Italiam trajectum proficisci voluisset, tunc hanc se occasionem rei exsequendæ illi præbuisse; at ex missis ad cædem sicariis unum, ut index rei fieret, magnis donis esse adductum; atque sic percussores comprehensos, ipsos vero ad hocce convocatos esse concilium, ut sententias audiret de ratione qua rebus præsentibus utendum esset. Quibus dictis, socii concilii quæsiverunt ex Antonio, ubinam essent comprehensi isti, quos interrogantes rem explorarent. Tum Antonius simulans nihil hoc facere ad rem præsentem, quoniam facinus in confesso esset, et ad alia quæque orationem devertens, hoc maxime attendebat, si quis dicturus foret vindictam a Cæsare sumendam, neque quiescendum esse. Verum quum omnium altum silentium multaque cogitatio esset, quod nullum viderent in medium prolatum facinoris indicium, tandem unus eorum dixit commodum fore dimitti ab eo concilium, quod deceret ipsum moderate rem ferre neque turbas excitare, quippe qui consul esset. Itaque his dictis et auditis Antonius concionem dimisit. Tertio autem vel quarto die post Brundusium contendit, ut traductum eo exercitum assumeret. Neque ulla quæstio de insidiis erat, sed, illo profecto, totam hanc rem relicti ejus amici diluunt, et qui comprehensi ex insidiatoribus dicebantur, nemo unquam vidit.

XXXI. Cæsar vero etsi crimine exemptus, nihilominus ægre ferebat sparsos de ipso rumores, iisque insidiarum, quæ sibi pararentur, indicium agnoscebat; et si præsto esset Antonio exercitus largitionibus ad obsequium adductus, haud eum cunctaturum putabat quin adoriretur se, idque nulla affectum injuria, sed alia spe ad hoc permotum. Nam manifestum esse eum qui ista machinatus esset, etiam alia aggressurum, idque voluisse jam inde ab initio, nisi facienti hoc ab exercitu metuendum fuisset. Igitur justæ iræ plenus in Antonium, cujus consilia in aprico erant, summa utebatur prudentia. Omnia autem circumspiciens haud quiescendum sibi videbat; id enim absque periculo fieri non posse; verum quærendum esse auxilium quoddam, quod potentiæ ejus et molimini opponeret. Hæc in animo volvens ad paternas confugere statuit colonias, quibus agros pater distribuerat urbiumque conditor

sed longius hoc ab acceptis recedit. — 10. διάρας] *digressus*, eodem sensu quo ἀπάρας. Alterum exemplum hujus usus non novi. — 11. supplevi v. καὶ quam delevi in antecc., ubi pro τῶν ἀστῶν codex habet καὶ ἀστῶν. — 12. ὡς] ὥστ' cod. — 13. πεμφθέντων] πεμφθέντα cod. — 14. ἀθροῖσαι] ἀθροίσας cod. — 15. καὶ] supplevi. — 16. σύλλογον] σύλλον cod.

XXXI. 1. Καὶ ταῦτα] καὶ supplevi. — 2. ἀδεὲς] οὐδεὲς cod. Ceterum locus hic male sanus est. — 3. πάντοπερισκοπῶν cod.

αἷς ἔδωκε τὰς κληρουχίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ οἰκιστὴς (*) ἐγένετο τῶν πόλεων, ὡς ἀναμνήσας τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἐκείνου εὐεργεσιῶν, καὶ ὀδυρόμενος περὶ ὧν ἐκεῖνός τε ἔπαθε καὶ αὐτὸς πάσχει, λάθοι βοηθοὺς τούσδε, καὶ χρημάτων δόσει προσαγάγοιτο. Τοῦτο γὰρ αὐτῷ μόνον καὶ ἀσφαλὲς ἅμα καὶ εὔκλειαν μεγάλην παρέξειν, ἀνασώσεσθαί τε καὶ τὸ τοῦ οἴκου κράτος· πολὺ γὰρ ἄμεινον εἶναι καὶ δικαιότερον μᾶλλόν περ ἢ ὑπὸ τῶν μηδὲν προσηκόντων περιωθούμενον τῆς πατρῴας τιμῆς ἔτι καὶ προσαπολέσθαι ἀνόμως τε καὶ ἀδίκως, ὃν τρόπον καὶ ὁ πατήρ. Ταῦτα βουλευσάμενος μετὰ τῶν φίλων, καὶ θεοῖς θύσας τύχης ἀγαθῆς συλλήπτορας αὐτῷ γενέσθαι δικαίας καὶ εὐκλεοῦς ἐλπίδος, ὥρμησεν, οὐκ ὀλίγα ἐπιφερόμενος χρήματα, εἰς Καμπανίαν πρῶτον· [ἦν γὰρ ἐκεῖ ἡ (4)] ἑβδόμη λεγεὼν καὶ ἡ ὀγδόη (οὕτω γὰρ τὴν σύνταξιν καλοῦσι Ῥωμαῖοι). Διαπειρᾶσθαι δὲ πρότερον ἐδόκει χρῆναι τῆς ἑβδόμης· (μεῖζόν τε γὰρ ἀξίωμα*)· ἐνδοθείσης δὲ ταύτης τῆς ἀποικίας, καὶ ἄλλων πολλῶν συνεληλυθότων ** (5). Καὶ ταῦτα αὐτῷ βουλευομένῳ καὶ τοῖς ἄλλοις συνεδόκει φίλοις, οἳ μετεῖχον τῆς στρατείας τῶν τε μετὰ ταῦτα πραγμάτων. Ἦσαν δὲ οὗτοι, Μάρκος Ἀγρίππας, Λεύκιος Μικήνας, Κόϊντος Ἰουέντιος, Μάρκος Μοδιάλιος καὶ Λεύκιος (6). Εἵποντο δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι ἡγεμόνες καὶ στρατιῶται καὶ ἑκατοντάρχαι, καὶ οἰκετῶν πλῆθος [καὶ] ὑποζυγίων (7) τά τε χρήματα κομιζόντων καὶ τὰς ἄλλας ἀποσκευάς. Τῇ μητρὶ δ' οὐκ ἐδόκει τὴν γνώμην δηλοῦν, μὴ ὑπὸ φιλοστοργίας ἅμα καὶ ἀσθενείας, οἷα γυνή τε καὶ μήτηρ, μεγάλαις ἐπινοίαις ἐμποδὼν γένοιτο. Ἔλεγε μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ, (ὅτι) ἐπὶ τὰ ἐν Καμπανίᾳ βαδίζειν τῶν πατρῴων χρημάτων, ὡς κἀκεῖνα ἀποδόμενος ἀθροίσειέ τ' ἀργύριον καὶ εἰς ἃ προσέταξεν ὁ πατὴρ ἀναλοῖεν. Ἀλλ' ὁ μὲν οὐ πάνυ τι πείθων αὐτὴν ἀνέζευξε. Τότε δὲ Μάρκος Βροῦτος καὶ Γάϊος Κάσσιος ἐπὶ Δικαιαρχίαν ἦσαν· καὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν ἐκ Ῥώμης συνεξεληλυθότων Καίσαρι, καὶ τῶν ἀγγέλων ἐπί τι μεῖζον ταῦτα διηγουμένων, οἷα φιλεῖ γίνεσθαι, συνεταράχθησαν καὶ ἐν μεγάλῳ δείματι ἦσαν, οἰόμενοι ἐπὶ σφᾶς εἶναι τὴν ἔξοδον. Καὶ φεύγουσι διὰ τῆς Ἀδριανῆς θαλάττης. Καὶ Βροῦτος μὲν εἰς Ἀχαΐαν ἧκε, Κάσσιος δ' εἰς Συρίαν (8). Καῖσαρ δὲ τῆς Καμπανίας εἰς Καλλατίαν ἐλθών, ἐδέξαντο (9) αὐτόν, ὡς εὐεργέτου παῖδα καὶ διὰ πλείστης τιμῆς ἦγον. Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἐγύμνου τὸν πάντα λόγον αὐτοῖς, καὶ παρεκάλει τοὺς στρατιώτας, ὡς ἀδίκως καὶ ὁ πατὴρ ἀποθάνοι καὶ αὐτὸς ἐπιβουλεύοιτο. Ταῦτα λέγοντος οἱ μὲν ἐκ τῆς βουλῆς οὐ πάντα εἰσήκουον, ὁ δὲ δῆμος καὶ μάλα προθύμως καὶ εὐνόως, καὶ τοῦτον ᾤκτειραν, καὶ ἐπεβόων πολλά-

erat, ut beneficia Cæsaris colonis in mentem revocans, et de iis quæ ille passus esset et ipse pateretur lamentans auxiliares conciliaret sibi nec non pecuniæ largitione adjungeret. Hoc enim solum securitatem simul et famam præclaram præbiturum, domusque potentiam servaturum esse : multo hoc præstare et justius esse quam ab alienis prorsus hominibus paterno depelli honore, ac tandem etiam perire contra fas et jus, quemadmodum patrem suum. De his postquam cum amicis deliberaverat ac sacra fecerat diis faustæ fortunæ, ut adjutores essent spei justæ et gloriosæ, magnam vim pecuniæ secum ferens primum profectus est in Campaniam, ubi septima et octava erat legio (sic certum quoddam agmen militare Romani vocant). Prior autem exploranda videbatur legio septima, quippe cujus major esset existimatio ; et quando hæc colonia militaris ad partes suas accessisset, et alii multi convenissent ***. Probarunt hoc ejus consilium etiam reliqui amici, quos expeditionis illius et eorum quæ deinde gessit socios habebat. Hi vero erant Marcus Agrippa, Lucius Mæcenas, Quintus Juventius, Marcus Modialius et Lucius. Comitabantur eum etiam duces et milites et centuriones et servorum agmen et jumentorum, quæ pecunias reliquumque apparatum portabant. Ceterum matri consilium suum declarare haud videbatur, ne præ amore et imbecillitate, utpote mater et mulier, magnis cœptis esset impedimento. Profitebatur ergo in Campaniam se proficisci, ut venditis qui ibi essent fundis paternis, argentum colligeret, collectamque in ea quæ demandasset pater expenderet. Deinde, quamquam matri non persuaserat, iter est ingressus. Marcus Brutus et Caius Cassius, qui tunc ad Dicæarchiam erant, quum de multitudine eorum qui cum Cæsare Roma profecti essent, comperissent, atque in majus rem nuntii, ut fieri solet, exaggerassent, turbati metuque perculsi sunt, putantes eum contra ipsos expeditionem suscipere. Itaque aufugientes per mare Adriaticum Brutus in Achaiam, Cassius in Syriam se contulerunt. Cæsar vero quum in Callatiam Campaniæ urbem venerat, excipientes eum ut filium benefactoris in summo habebant honore. Postero die totam rem iis exposuit, militesque commonefecit quam injuste et pater necatus esset et ipse insidiis appeteretur. Hæc dicenti senatores quidem non satis morem gerebant, populus autem animo prompto admodum et benevolo, Cæsaremque miserati ac

* οἰκιστὴς] Dübner.; οἰκειότης codex. — 4. ἦν γὰρ ἐκεῖ ἡ] ἡ γὰρ ἑβδόμη codex. Fortasse plura exciderunt. — 5. Hic quoque turbatum aliquid. De re cf. Appian. III, 40 : Δείσας δὲ ὁ Καῖσαρ μὴ μετὰ στρατιᾶς ἐπανελθὼν ἀφρούρητον αὐτὸν λάθοι (Ἀντώνιος), χρήματα φέρων εἰς Καμπανίαν ᾔει, πείσων τὰς πόλεις οἱ στρατεύεσθαι τὰς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ᾠκισμένας. Καὶ ἔπεισε Καλατίαν, ἐπὶ δ' ἐκείνῃ Κασιλῖνον, δύο τάσδε Καπύης ἑκατέρωθεν· ἐπιδοὺς δ' ἑκάστῳ δραχμὰς πεντακοσίας, ἦγεν ἐς μυρίους ἄνδρας κτλ. Vellejus II, 61 ; Cicero ad Att. XII, 8 ; Philipp. III, 2. IV, 1. II, 39 ; Suetonius Octav. 10 ; Dio Cass. 45, 12. — 6. Qui sit Lucius ille nescio. Neque *Quintus* Juventius mihi notus est. Modialii nomen corruptum fuerit. Latebit vir gentis Madiæ. — 7. καὶ ὑποζ.] addidi καί. — 8. δὲ] post Κάσσιος inserui. — 9. ἐδέξαντο] ἐδέξατο cod. Seduxit scribam

κις θαρρεῖν· εἰς ἅπαν γὰρ συλλήψεσθαι αὐτὸν (10) καὶ οὐ περιόψεσθαι, ἄχρι ἂν ἐν τῇ πατρῴᾳ καταστήσῃ τιμῇ. Καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν, δίδωσιν ἑκάστῳ φ' δραχμάς, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τοὺς βουλευτὰς συγκαλέσας παρεκάλει μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς τοῦ δήμου εὐνοίας μεμνημένους Καίσαρος, ὃς αὐτοῖς τήν τε κατοικίαν καὶ τὴν τιμὴν περιέθηκε· πείσονται (12) δ' οὐκ ἐλάττω ἀγαθὰ ὑπ' αὐτοῦ· προσήκειν τε οὐκ Ἀντωνίῳ ἀλλ' ἑαυτῷ καὶ καρποῦσθαι τὴν ἀπ' αὐτῶν ὠφέλειαν καὶ χρῆσθαι τῇ δυνάμει τε καὶ τοῖς ὅπλοις. Καὶ μείζονι σπουδῇ ὥρμηντο βοηθεῖν αὐτῷ, [καὶ] συνάρασθαι πόνον τε καὶ κίνδυνον εἰ δέοι. Ὁ δὲ Καῖσαρ ἐπαινέσας τὴν προθυμίαν παρεκάλεσε συμπροπέμψαι αὐτὸν καὶ τἀσφαλὲς τῷ σώματι παρασχεῖν ἄχρι τῆς ἀστυγείτονος ἀποικίας. Ὁ δὲ δῆμος μάλα ἡδόμενος ἐπ' αὐτῷ ἀσμένως ὑπήκουσε, καὶ σὺν τοῖς ὅπλοις ἤγαγον εἰς τὴν δευτέραν ἀποικίαν. Ἀθροίσας [δὲ] καὶ τούτους εἰς ἐκκλησίαν ὅμοια διελέχθη. Καὶ πείθει ἀμφότερα τὰ τάγματα εἰς Ῥώμην αὐτὸν παρὰ τὰς ἄλλας κατοικίας προπέμψαι, τήν τε Ἀντωνίου βίαν, εἴ τι κινοῖ, ἐρρωμένως ἀμύνεσθαι. Προσκατέλεξε δὲ καὶ ἄλλους στρατιώτας μεγάλοις μισθοῖς, καὶ τοὺς μὲν νεολέκτους ἐγύμναζέ τε καὶ ἀνεδίδασκε κατὰ τὴν ὁδὸν ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ πάντας, διαλεγόμενος ἐπὶ Ἀντώνιον ἥκειν. Πέμπει δ' ἑτέρους τῶν ἑπομένων φρονήσει τε καὶ τόλμῃ διαφέροντας εἰς τὸ Βρεντέσιον, εἴ πως δύναιντο καὶ τοὺς νεωστὶ ἥκοντας ἐκ Μακεδονίας στρατιώτας πεῖσαι τὰ αὐτῶν ἑλέσθαι μεμνημένους Καίσαρος τοῦ πατρὸς, καὶ μηδενὶ τρόπῳ καταπροδόντας τὸν ἐκείνου παῖδα. Εἴρητο δ' αὐτοῖς, εἰ ἐκ τοῦ φανεροῦ μὴ δύναιντο, ἀλλὰ ταῦτα γράψαντας διαρρῖψαι πολλαχοῦ (13) ὡς διαράμενοι οἱ ἄνθρωποι τὰ γράμματα ἀναγινώσκοιεν (14). Προέσχηψε δὲ καὶ τοῖς λοιποῖς ἐλπίδων ἐμπλήσας, ἡνίκα δύναμις αὐτῷ συνέσται, ὡς ἂν ἕλοιντο τὰ αὐτοῦ. Καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο.

Τέλος τοῦ βίου Καίσαρος
καὶ τῆς Νικολάου Δαμασκηνοῦ Συγγραφῆς.

clamando sæpius bono animo esse jubebat; nam ad omnia se adjuturos eum minimeque neglecturos esse, donec in honore paterno collocassent. Cæsar vero in domum suam advocatis quingentos singulis dedit denarios, ac postridie senatores convocatos hortatus est, ne benevolentia se vinci a populo paterentur, memores Cæsaris, cui coloniam et honorem quo ornati essent, accepta referrent, neque minoribus ipsum beneficiis eos affecturos esse promisit. Decere proinde non Antonium, sed ipsum frui commodis, quæ copiis suis et armis præstare possent. His majori opitulandi studio accensi, labores et pericula, si opus fuerit, una cum illo se subituros declararunt. Cæsar autem, collaudata hac animorum alacritate, hortatus eos est, ut ad vicinas colonias comitantes ipsum securitatem corpori præberent. Lubentissime populus obsecundavit et in armis Cæsarem ad proximam coloniam deduxit. Ubi in concionem multitudine convocata, quum similia disseruisset, utrique legioni persuadet, ut Romam se per reliquas colonias deducerent, et vim Antonii, si quid contra moliretur, fortiter propulsarent. Præterea alios milites magna mercede collegit, et recens conscriptos in ipso itinere exercendo erudiebat modo per partes modo in commune omnes, contra Antonium se proficisci dictitans. Nonnullos autem comitum prudentia et audacia insignes Brundusium misit, ut milites e Macedonia nuper transvectos in suas ipsius partes trahere tentarent, exhortantes ut Cæsaris patris memores essent neque ullo pacto filium ejus proderent. Quodsi ex aperto in colloquia venire non possent, jussit hæc literis consignata multis locis disseminari, ut tollentes scripta milites legerent. Reliquos quoque spe replens eorum, quæ largiturum se imperio potitum promittebat, adduxit ut suas partes amplecterentur. Et illi quidem profecti sunt.

FINIS VITÆ CÆSARIS
ET SCRIPTIONIS NICOLAI DAMASCENI.

ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ ΕΘΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ.

ΕΚ ΤΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΥ.

102. ΙΒΗΡΕΣ.

V, 121 : Ἰβήρων αἱ γυναῖκες κατ' ἔτος ὅ τι ἂν ἐξυφήνωσιν ἐν κοινῷ δεικνύουσιν· ἄνδρες δὲ χειροτονητοὶ κρίναντες τὴν πλεῖστα ἐργασαμένην προτιμῶσιν·

MORUM MIRABILIUM COLLECTIO.

E STOBÆI FLORILEGIO.

102. IBERI.

Iberorum mulieres quotannis in publicum exhibent opera quæ telâ confecerunt. Viri autem suffragiis lecti de ipsis judicant, et quam earum plurimum elaborasse inve-

nominativus qui præcedit absolutus, Καῖσαρ κτλ. — 10. αὐτὸν] sc. τὸν δῆμον, nisi forte αὐτῷ scribendum est. — 12. πείσονται] hoc quoque loco indicativum infinitivo ab excerptore substitutum esse puto. — 13. Idem narrat Appianus III, 31, sed ita, ut Romæ hoc fieri jusserit, antequam in Campaniam proficisceretur. — 14. ἀναγιγνώσκειν cod. Deinde post v. προέσχηψε δὲ accusativus aliquis desideratur.

102. Seriem fragmentorum exhibemus ex adornatione Westermanni in Paradoxographis. Cf. Apostol. IX, 60; Arsen. p. 263; Ephorus ap. Strabon. IV, p. 199; Ælian. V. H. XIV, 7; A. Gellius N. A. VII, 22.

(2) Ἔχουσι δὲ καὶ μέτρον τι ζώνης, ἣ τὴν γαστέρα περιλαβεῖν ἂν μὴ δυνηθῶσιν, αἰσχρὸν ἡγοῦνται.

niunt, ei primos honores deferunt. 2. Habent quoque zonam certæ mensuræ, intra quam si venter cujusquam comprehendi nequeat, pro dedecore id habetur.

103. ΤΑΡΤΗΣΣΙΟΙ.

XLIV, 41 : Παρὰ Ταρτησσίοις νεωτέρῳ πρεσβυτέρου καταμαρτυρεῖν οὐκ ἔξεστι.

103. TARTESSII.

Apud Tartessios minori natu adversus majorem testimonium ferre non licet.

104. ΚΕΛΤΟΙ.

VII, 40 : Κελτοὶ οἱ τῷ Ὠκεανῷ γειτνιῶντες αἰσχρὸν ἡγοῦνται τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν. (2) Πλημμυρίδος δὲ ἐκ τῆς ἔξω θαλάττης ἐπερχομένης μεθ' ὅπλων ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν ἕως κατακλύζωνται, ἵνα μὴ δοκῶσι φεύγοντες τὸν θάνατον φοβεῖσθαι.

104. CELTÆ.

Celtæ Oceani accolæ pro dedecore habent, si quis muro aut domui ruenti se subducat. (2) Quum Oceani æstus accedit, armis induti ei obviam eunt, subsistuntque donec mergantur, idque ne fugientes videantur quoquo modo mortem formidare.

105.

XLIV, 41 : Κελτοὶ σιδηροφοροῦντες τὰ κατὰ πόλιν πάντα πράττουσι. (2) Μείζω δ' ἐστὶν ἐπιτίμια κατὰ τοῦ ξένον ἀνελόντος ἢ πολίτην· ὑπὲρ τοῦ μὲν γὰρ θάνατος ἡ ζημία, ὑπὲρ τοῦ δὲ πολίτου φυγή. (3) Τιμῶσι δὲ μάλιστα τοὺς χώραν τῷ κοινῷ προσκτωμένους. (4) Τὰς δὲ θύρας τῶν οἰκιῶν οὐδέποτε κλείουσι.

105.

Celtæ gladiis cincti omnia reipublicæ negotia tractant. (2) Graviorem pœnam apud eos luit, qui peregrinum, quam qui civem interemerit; illi enim mors irrogatur, huic exilium indicitur. (3) Ante omnes honore eos afficiunt, qui victoria potiti agrum aliquem publico acquisiverunt. (4) Januas ædium nunquam occlusas habent.

106. ΟΜΒΡΙΚΟΙ.

VII, 39 : Ὀμβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις αἴσχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἢ νικᾶν ἢ ἀποθνήσκειν.

106. UMBRI.

Umbri turpissimum ducunt amissæ victoriæ superesse, sed ita statuunt, aut vincendum aut moriendum esse.

107.

X, 70 : Ὀμβρικοὶ ὅταν πρὸς ἀλλήλους ἔχωσιν ἀμφισβήτησιν, καθοπλισθέντες ὡς ἐν πολέμῳ μάχονται, καὶ δοκοῦσι δικαιότερα λέγειν οἱ τοὺς ἐναντίους ἀποσφάξαντες.

107.

Umbri, quum controversias inter se habent, armati, ut in bello, pugnant, et videntur justiorem habere causam, qui adversarium interemerint.

108. ΛΕΥΚΑΝΟΙ.

XLIV, 41 : Λευκανοὶ δικάζονται ἀλλήλοις ὥσπερ ἄλλου τινὸς ἀδικήματος, οὕτω καὶ ἀσωτίας καὶ ἀργίας. Ἐὰν δέ τις ἀσώτῳ δανείσας χρέος ἐλεγχθῇ, στέρεται αὐτοῦ. Καὶ Ἀθήνησι δὲ τῆς ἀργίας εἰσὶ δίκαι.

108. LUCANI.

Lucani, tanquam criminis alicujus, etiam luxuriæ ignaviæque judicia agitant. Si quis convictus sit luxurioso mutuum dedisse, mutuo isto mulctatur. Athenis quoque ignaviæ judicia sunt.

109. ΣΑΥΝΙΤΑΙ.

XLIV, 41 : Παρὰ Σαυνίταις κατ' ἔτος οἵ τε ἠίθεοι κρίνονται δημοσίᾳ καὶ αἱ παρθένοι, ὁ δὲ κριθεὶς ἄριστος εἶναι λαμβάνει ἣν βούλεται, εἶτ' ὁ μετ' ἐκεῖνον δεύτερος καὶ οὕτως ἑφεξῆς.

109. SAMNITES.

Apud Samnites de adolescentibus et virginibus quotannis publicum habetur judicium. Quem eorum optimum esse sententia judicum pronunciarit, is sibi ex virginibus eligit uxorem, quam vult, deinde secundus ab eo alteram, et sic de ceteris fit deinceps.

---

103. Cf. Philostrat. Vit. Apoll. V, 1; Eustath. ad Dionys. Perieg. 337.

104. 2. Hæc hauserit vel ex Ephoro vel e Posidonio, quos de his laudat Strabo VII, p. 293, vel ex Aristot. Eth. Eudem. II, c. 1. Cf. Ælian. V. H. XII, 23.

105. Postrema leguntur etiam ap. Damascium in Append. ad Stobæi Floril. p. 74 ed. Gaisf. Ad § 2 cf. Cæsar. B. G. VI, 23; Aristot. Mirab. c. 85.

106. Contra Theopompus mollitiem Umbrorum notat ap. Athenæum XII, p. 527, F.

108. De Lucanorum moribus cf. Justin. XXXIII, 1.

109. Cf. Strabo V, p. 250.

110. ΔΑΡΔΑΝΕΙΣ.

V, 51 : Δαρδανεῖς, Ἰλλυρικὸν ἔθνος, τρὶς ἐν τῷ βίῳ λούονται μόνον, ὅταν γεννῶνται, καὶ ἐπὶ γάμοις, καὶ τελευτῶντες.

111. ΛΙΒΥΡΝΙΟΙ.

XLIV, 41 : Λιβύρνιοι κοινὰς τὰς γυναῖκας ἔχουσι, καὶ τὰ τέκνα ἐν κοινῷ τρέφουσι μέχρις ἐτῶν πέντε· εἶτα τῷ ἕκτῳ συνενέγκαντες ἅπαντα τὰ παιδία τὰς ὁμοιότητας πρὸς τοὺς ἄνδρας εἰκάζουσι καὶ ἑκάστῳ τὸν ὅμοιον ἀποδιδόασι πατρί· ἀφ' ἧς δ' ἂν ἀπολάβῃ τὸ παιδίον, ἕκαστος υἱὸν ὑπολαμβάνει.

112. ΑΥΤΑΡΙΑΤΑΙ.

LIV, 39 : Αὐταριᾶται τοὺς ἀδυνάτους τῶν στρατιωτῶν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις οὐδέποτε ζῶντας ἀπολείπουσι.

113. ΒΟΙΩΤΟΙ.

XLV, 41 : Βοιωτῶν ἔνιοι τοὺς τὸ χρέος οὐκ ἀποδιδόντας εἰς ἀγορὰν ἄγοντες καθίσαι κελεύουσιν, εἶτα κόφινον ἐπιβάλλουσιν αὐτοῖς· ὃς δ' ἂν κοφινωθῇ, ἄτιμος γίνεται. Δοκεῖ δὲ τοῦτο πεπονθέναι καὶ ὁ Εὐριπίδου πατὴρ, Βοιωτὸς ὢν τὸ γένος.

114. ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΙ.

Ibid. : Λακεδαιμονίοις τέχνας μανθάνειν ἄλλας ἢ τὰς εἰς πόλεμον εὐθέτους αἰσχρόν ἐστιν. (2) Ἑστιῶνται δὲ πάντες ἐν κοινῷ. (3) Τοὺς δὲ γέροντας αἰσχύνονται οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς ἰδίους πατέρας. (4) Γυμνάσια δ' ὥσπερ ἀνδρῶν ἐστι, οὕτω καὶ παρθένων. (5) Ξένοις δ' ἐμβιοῦν οὐκ ἔξεστιν ἐν Σπάρτῃ οὔτε Σπαρτιάταις ξενιτεύειν. (6) Ταῖς δὲ αὐτῶν γυναιξὶ παρακελεύονται ἐκ τῶν εὐειδεστάτων κύεσθαι καὶ ἀστῶν καὶ ξένων. (7) Χρηματίζεσθαι δ' αἰσχρὸν Σπαρτιάταις. (8) Νομίσματι δὲ χρῶνται σκυτίνῳ· ἐὰν δὲ παρά τινι εὑρεθῇ χρυσὸς ἢ ἄργυρος, θανάτῳ ζημιοῦται. (9) Σεμνύνονται δὲ πάντες ἐπὶ τῷ ταπεινοὺς αὐτοὺς παρέχειν καὶ κατηκόους ταῖς ἀρχαῖς. (10) Μακαρίζονται δὲ μᾶλλον παρ' αὐτοῖς οἱ γενναίως ἀποθνήσκοντες ἢ οἱ εὐτυχῶς ζῶντες. (11) Οἱ δὲ παῖδες νομίμως περί τινα βωμὸν περιιόντες μαστιγοῦνται, ἕως ἂν ὀλίγοι λειφθέντες στεφανωθῶσιν. (12) Αἰσχρὸν δέ ἐστι δειλῶν σύσκηνον ἢ συγγυμναστὴν ἢ φίλον γενέσθαι. (13) Κρίσις δὲ τῆς γεροντίας ἐπὶ τῷ τέρματι τοῦ βίου προτίθεται τοῖς τε εὖ ἢ κακῶς (καὶ καλῶς Or.) ζήσασιν. (14) Ὅταν δὲ στρατεύωνται ἔξω χώρας, πῦρ ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀγήτορος Διὸς ἐναυσάμενος πυρφόρος λεγόμενος σύνεστι τῷ βασιλεῖ ἄσβεστον αὐτὸ

110. DARDANI.

Dardani, gens Illyrica, ter tantummodo in vita lavantur, quum in lucem recens editi sunt, quum nuptias contrahunt, quum fato sunt functi.

111. LIBYRNII.

Libyrnii uxores habent communes et liberos communiter alunt usque ad annum ætatis quintum. Anno autem sexto in unum convocant omnes pueros, atque tum ex similitudine ad quemlibet virorum conjecturam facientes, cuilibet similem patri filium assignant. Quem ita a matre infantem quisque accipit, eum filium suum esse putat.

112. AUTARIATÆ.

Autariatæ (*Illyrica gens*) milites per viam ægros imbecillesque factos in vivis nunquam relinquunt.

113. BOEOTI.

Quidam Bœotorum eos, qui non sunt solvendo, in forum adducunt et considere jussis cophinum superinjiciunt; ac qui hac cophini pœna affectus fuerit, inde infamis fit. Quam pœnam irrogatam etiam Euripidis patri, qui ex Bœotis oriundus erat, sunt qui existiment.

114. LACEDÆMONII.

Lacedæmonii inhonestum ducunt aliis operam navare artibus quam ad res bellicas pertinentibus. (2) Cibum omnes viri una capiunt. (3) Senes reverentur non secus ac parentes suos. (4) Ut viris, ita etiam virginibus sua sunt gymnasia. (5) Peregrinis Spartæ degere fas non est, nec Spartanum peregre proficisci. (6) Uxoribus suis potestatem faciunt prolem suscipiendi ex pulcherrimis tum civium tum peregrinorum. (7) Quæstum facere Spartano indecorum. (8) Numis utuntur ex corio; quodsi contingat aurum domi alicujus vel argentum deprehendi, morte pœnam luit. (9) Maxima omnibus gloria, si se humiles et obedientes magistratibus suis præbeant. (10) Beatiores apud eos judicantur, qui præclaram mortem oppetunt, quam qui in magna prosperitate vivunt. (11) Pueri ex lege quadam aram (*Dianæ Orthiæ*) circumeuntes flagellantur, donec pauci ex iis reliqui perdurantes sub flagris coronas præmium auferunt. (12) Turpe est timidum aliquem contubernalem vel gymnasii socium vel amicum sibi jungere. (13) De iis qui probe et honeste vixerunt ad terminum vitæ (*post exactum vitæ annum sexagesimum*) judicium habetur, num senatorum consilio adscribendi sint. (14) Quum exercitus educitur extra limites regionis, sacerdos, qui ignifer dicitur, ab ara Jovis Ductoris, ignem incendit quem a rege non procul

110. Idem narrat Ælianus V. H. IV, 1. Cf. Strabo VIII, p. 310.

111. Cf. quæ similia de Libybus Tritonidis accolis leguntur apud Herodotum IV, 180.

113. Cf. Müller. *Min.* p. 408. Quod de Euripidis patre Nicolaus affert, aliunde non novimus, fictaque criminatio esse videtur. Moschopolus in Vit. Eurip. : Εὐριπίδης, Μνησάρχου καὶ Κλειτοῦς, οἳ φεύγοντες ἐς Βοιωτίαν μετῴκησαν.

114. 8. σκοτίνῳ] Hæc ficta esse videntur Müllero *Dor.* II, p. 205. σιδηρῷ scr. Fischer.

τηρῶν. (15) Συνεκπέμπονται δὲ τῷ βασιλεῖ μάντεις καὶ ἰατροὶ καὶ αὐληταὶ, οἷς ἐν ταῖς μάχαις ἀντὶ σαλπίγγων ἀεὶ χρῶνται. Μάχονται δὲ ἐστεφανωμένοι. (16) Ὑπανίστανται δὲ τῷ βασιλεῖ πάντες πλὴν τῶν ἐφόρων. Ὀμνύει τε πρὸ τῆς ἀρχῆς ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς τῆς πόλεως νόμους βασιλεύσειν.

remotus præfert, inexstinctum servans. (15) Adjunguntur autem regi in bellum eunti vates, medici, tibicines : nam tibiis in bellis vice tubarum utuntur. Pugnantes autem coronis ornantur. (16) Regi assurgunt omnes præterquam ephori. Jurat rex, antequam regnum adeat, imperaturum se juxta leges reipublicæ.

115. ΚΡΗΤΕΣ.

Ibid. : Κρῆτες πρῶτοι Ἑλλήνων νόμους ἔσχον τοῦ Μίνωος θεμένου, ὃς καὶ πρῶτος ἐθαλασσοκράτησεν. Προσεποιεῖτο δὲ ὁ Μίνως παρὰ τοῦ Διὸς αὐτοῦ μεμαθηκέναι δι' ἐννέα ἐτῶν εἴς τι ὄρος φοιτῶν, ἐν ᾧ Διὸς ἄντρον ἐλέγετο, κἀκεῖθεν ἀεί τινας νόμους φέρων τοῖς Κρησί. Μέμνηται δὲ τούτου καὶ Ὅμηρος, ἐν οἷς λέγει·

Τοῖσι δ' ἐνὶ Κνωσσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα γε Μίνως
ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου ὀαριστής.

(2) Οἱ δὲ Κρητῶν παῖδες ἀγελάζονται κοινῇ μετ' ἀλλήλων σκληραγωγούμενοι, καὶ θήρας καὶ δρόμους τε ἀνάντεις ἀνυπόδητοι κατανύοντες, καὶ τὴν ἐνόπλιον πυρρίχην ἐκπονοῦντες, ἥντινα πρῶτος εὗρε Πύρριχος Κυδωνιάτης Κρὴς τὸ γένος. (3) Συσσιτοῦσι δ' ἐν κοινῷ οἱ ἄνδρες τὴν αὐτὴν δίαιταν ἔχοντες ἐξ ἴσου πάντες. Δῶρα δὲ αὐτοῖς ἐστιν ὅπλα τιμιώτατα.

115. CRETENSES.

Cretenses primi inter Græcos leges habuerunt a Minoe rege conditas, qui et primus maris imperio potitus est. Fingebat autem Minos se ab ipso Jove didicisse, quod per annos novem ad montem quendam commearet, ubi antrum Jovi sacrum erat, a quo reversus semper leges aliquas Cretensibus attulit. Cujus Homerus quoque meminit hisce versibus (Od. 19, 178) :

Inter illas est Gnossus, urbs magna, ubi Minos
Novem annis imperavit, qui Jovis magni confabulator erat.

(2) Cretensium pueri in greges distributi communi duræque educationi adstringuntur; scilicet venationibus operam dant, per acclivia nudis pedibus discurrunt, et armati ad saltationem pyrrhicham dictam magno labore assuefiunt, cujus inventor fuit Pyrrhichus Cydoniates, genere Cretensis. (3) Viri autem simul in publico cibum capiunt, eademque victus ratione æqualiter omnes utuntur. Dona apud ipsos plurimi æstimata sunt arma.

116. ΤΕΛΧΙΝΕΣ.

XXXVIII, 56 : Τελχῖνες ἄνθρωποι ὀνομαζόμενοι τὸ ἀνέκαθεν Κρῆτες, οἰκήσαντές [τε] καὶ ἐν Κύπρῳ, μεταναστάντες δ' εἰς Ῥόδον καὶ πρῶτοι τὴν νῆσον κατασχόντες, βάσκανοί τε σφόδρα ἦσαν καὶ φθονεροί· τεχνῖται δὲ ὄντες καὶ τὰ τῶν προτέρων ἔργα μιμησάμενοι Ἀθηνᾶς Τελχινίας ἄγαλμα πρῶτοι ἱδρύσαντο, ὥσπερ εἴ τις λέγοι Ἀθηνᾶς βασκάνου.

116. TELCHINES.

Homines illi, qui Telchines dicuntur, antiquitus Cretenses, postea Cyprum inhabitarunt; hinc vero in Rhodum migrantes, primi eam insulam occuparunt, maligni admodum et invidi erant. Quumque artes mechanicas exercerent majorumque opera imitarentur, Minervæ Telchiniæ (*Lindiam intellige*) statuam primi erexerunt, quod nomen sonat, ac si dicas : Minervæ præstigiatricis.

117. ΚΙΟΙ.

CXXIII, 12 : Κίοι τοὺς ἀποθανόντας κατακαύσαντες καὶ ὀστολογήσαντες ἐν ὅλμῳ τὰ ὀστᾶ καταπτίσσουσιν, εἶτα ἐνθέντες εἰς πλοῖον καὶ κόσκινον λαβόντες ἀναπλέουσιν εἰς πέλαγος καὶ πρὸς τὸν ἄνεμον ἐξοδιάζουσιν, ἄχρις ἂν πάντα ἐκφυσηθῇ καὶ ἀφανῆ γένηται.

117. CII.

Cii (*Ciani*) mortuos quum cremarunt, ossa eorum colligunt, quæ in mortario contundunt. Tum in navigium imponentes in altum navigant, ubi per cribrum ea ad ventos dispergunt, donec omnia difflantur et evanescunt.

118. ΤΡΙΒΑΛΛΟΙ.

LIV, 40 : Τριβαλλοὶ τέτταρας φάλαγγας ἐν ταῖς μάχαις ποιοῦνται, τὴν πρώτην τῶν ἀσθενῶν, τὴν ἐχομένην τῶν κρατίστων, τὴν τρίτην τῶν ἱππέων, τελευταίαν τὴν τῶν γυναικῶν, αἳ αὐτοὺς εἰς φυγὴν τρεπομένους κωλύουσι βλασφημοῦσαι.

118. TRIBALLI.

Triballi quattuor ordines in acie instruunt : primum faciunt imbecillium, alterum ab eo fortissimorum quorumque, tertium equitum, ultimum mulierum, quæ in fugam versos conviciis sistant.

116. Cf Strabo XIV, p. 653; Welcker. *Tril.* p. 184 sq.

117. Κίοι] Corayus aut Κεῖοι (Cei ins. incolæ) aut Κιανοὶ (Cii urbis incolæ) scribendum esse putat. Quamquam Κία apud seriores etiam *Ceos* ins. (*Zia* hodie) nominata esse videtur. Certe Κία est in mappa insularum maris Ægei medio ævo delineata, quam ex codice Paris. Ptolemæi affert Brœndstedius Itiner. Gr. tab. XXIX, p. 92. Eademque forma usus esse videtur Ptolemæus V, 15; denique Philo II p. 510 ed. Mangey. Ceum ins. dicit Κίανον, quod item Κίαν potius fuerit quam Κέω, notante Schneidewino ad. Heraclid. Pol. p. XXXVIII et 69. De Ceorum circa defunctos cura nonnulla habes in Heraclid. fr. 9. Etiam quæ n. l. narrantur a moribus eorum non abhorrere putat Schneidewinus. Westermannus de Cii urbis incolis cogitasse videtur. Ego quoque Ponti accolas intelligo *Ciosque* pro *Cianis* dici puto.

119. ΤΡΑΥΣΙΑΝΟΙ.

CXX, 24 : Καυσιανοὶ (Τραυσιανοὶ) τοὺς μὲν γεννωμένους θρηνοῦσι, τοὺς δὲ τελευτήσαντας μακαρίζουσιν.

119. TRAUSIANI.

Causiani (*Trausiani*) eos, qui in lucem eduntur, deplorant; qui autem e vita excedunt, eos beatos judicant.

120. ΤΑΥΡΟΙ.

CXXIII, 12 : Ταῦροι, Σκυθικὸν ἔθνος, τοῖς βασιλεῦσι τοὺς εὐνουστάτους τῶν φίλων συγκαταθάπτουσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποθανόντος φίλου ἢ μέρος ἢ τὸ ὅλον ἀποτέμνει ὠτίον, πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ τελευτήσαντος.

120. TAURI.

Tauri, gens Scythica, una cum regibus mortuis gratissimos quosque eorum amicos humare solent. Rex vero quum amicum aliquem morte amittit, aut partem auriculæ aut totam eam abscindit, prout dignitas amici mortui merebatur.

121. ΣΙΝΔΟΙ.

Ibid. : Σίνδοι τοσούτους ἰχθῦς ἐπὶ τοὺς τάφους ἐπιβάλλουσιν, ὅσους πολεμίους ὁ θαπτόμενος ἀπεκτονὼς ᾖ.

121. SINDI.

Sindi quum quenquam sepeliunt, tum quot hostes in vita occiderit, totidem pisces ejus sepulcro injiciunt.

122. ΣΑΥΡΟΜΑΤΑΙ.

XLIV, 41 : Σαυρομάται διὰ τριῶν ἡμερῶν σιτοῦνται εἰς πλήρωσιν. (2) Ταῖς δὲ γυναιξὶ πάντα πείθονται ὡς δεσποίναις. (3) Παρθένον δὲ οὐ πρότερον συνοικίζουσι πρὸς γάμον πρὶν ἂν πολέμιον ἄνδρα κτείνῃ.

122. SAUROMATÆ.

Sauromatæ (*Sarmatæ*) per tres dies cibo se ita ingurgitant, ut repleantur. (2) Uxoribus in omnibus obtemperant tanquam dominabus. (3) Virgini non prius nuptias concedunt, quam hostem aliquem interfecerit.

123. ΓΑΛΑΚΤΟΦΑΓΟΙ.

V, 73 : Γαλακτοφάγοι, Σκυθικὸν ἔθνος, ἄοικοί εἰσιν, ὥσπερ καὶ οἱ πλεῖστοι Σκυθῶν, τροφὴν δ' ἔχουσι γάλα μόνον ἵππειον, ἐξ οὗ τυροποιοῦντες ἐσθίουσι καὶ πίνουσι, καί εἰσι διὰ τοῦτο δυσμαχώτατοι, σὺν αὐτοῖς πάντη τὴν τροφὴν ἔχοντες. (2) Οὗτοι καὶ Δαρεῖον ἐτρέψαντο. (3) Εἰσὶ δὲ καὶ δικαιότατοι, κοινὰ ἔχοντες τά τε κτήματα καὶ τὰς γυναῖκας, ὥστε τοὺς μὲν πρεσβυτέρους αὐτῶν πατέρας ὀνομάζειν, τοὺς δὲ νεωτέρους παῖδας, τοὺς δ' ἥλικας ἀδελφούς. (4) Ὧν ἦν καὶ Ἀνάχαρσις, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν νομισθείς, ὃς ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἱστορήσῃ τὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα. (5) Τούτων καὶ Ὅμηρος μέμνηται ἐν οἷς φησιν·

Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων καὶ ἀγαυῶν Ἱππημολγῶν,
Γλακτοφάγων ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Ἀβίους δ' αὐτοὺς λέγει ἢ διὰ τὸ γῆν μὴ γεωργεῖν ἢ διὰ τὸ ἀοίκους εἶναι ἢ διὰ τὸ χρῆσθαι τούτους μόνους τόξοις· βιὸν γὰρ λέγει τὸ τόξον. (6) Παρὰ τούτοις οὐδὲ εἷς οὔτε φθονῶν, ὥς φασιν, οὔτε μισῶν οὔτε φοβούμενος ἱστορήθη διὰ τὴν τοῦ βίου κοινότητα καὶ δικαιοσύνην. (7) Μάχιμοι δ' οὐχ ἧττον αὐτῶν αἱ γυναῖκες ἢ οἱ ἄνδρες, καὶ συμπολεμοῦσιν αὐτοῖς ὅταν δέῃ, καὶ διὰ τοῦτο Ἀμαζόνας γενναιοτάτας εἶναι, ὥστε ποτὲ ἐλάσαι μέχρις Ἀθηνῶν καὶ Κιλικίας, ὅτι τούτων παρῴκουν ἐγγὺς τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

123. GALACTOPHAGI.

Galactophagi, gens Scythica, in ædibus non degunt, ut et plerique alii Scytharum. Victus eis solo equarum lacte constat, unde caseos conficiunt, atque eo tum potu tum cibo utuntur; itaque non facile bello superantur, quod commeatus ubique ipsis præsto sit. (2) Hi etiam Darium in fugam verterunt. (3) Sunt autem justissimi, et facultates et uxores communes habent : unde inter se seniores quosvis patres suos appellant, juniores filios, et æquales fratres. (4) Ex his oriundus Anacharsis in septem sapientum numero habitus, qui in Græciam venit, ut leges et instituta Græcorum disceret. (5) Meminit eorum etiam Homerus, ubi inquit (*Il.* 13, 5) :

Mysorum cominus pugnantium et illustrium Hippomolgorum
Et Galactophagorum parco utentium victu, justissimorum hominum.

Ἀβίους autem vocat eos, sive quod terram non colerent, sive quod sine domibus degerent, sive etiam, quod hi soli arcus in bellis usurparent : arcus enim poetæ βιὸς dicitur. (6) Apud hos nemo invidia laborare aut odio flagrare aut metu percelli fertur, propter vitæ istam communionem et justitiam. (7) Bellicosæ autem ipsorum non minus mulieres sunt quam viri, quæ, ubi usus fert, una in prœlium eunt; propterea etiam Amazonas fortissimas esse, adeo ut Athenas et in Ciliciam usque progressæ sint quod videlicet (Galactophagorum) horum vicinæ habitarent juxta Mæotidem paludem.

---

119. Rem Herodotus V, 4 narrat de Trausis, Thraciæ gente. Quare apud Nicolaum Τραυσιανοὶ pro Καυσιανοὶ scribendam esse proponit Corayus. Cf. Zenob. V, 25; Valer. Max. II, 6, 12; Porphyr. De abstin. IV, 18.

121. Pro ἰχθῦς Clavier., probante Corayo, improbante Orellio, legi voluit λίθους. Sindi, gens Scythica.

122. Cf. Herodot. IV, 117.

123. Cf. Hippocrat. tom. I, p. 84 ed. Coray., Herodot. IV, 59—76, Strabo VII, p. 296 ibique interpr. — « Verba ἀβίους δ' αὐτούς... τὸ τόξον in margine habet codex Parisinus, omisit Trinc.; scholion redolent Gaisfordio. Cf. Steph. Byz. v. Ἄβιοι. » WESTERMANN.

124. ΚΟΛΧΟΙ.

CXXIII, 12 : Κολχοὶ τοὺς τελευτήσαντας οὐ θάπτουσιν, ἀλλὰ κρεμῶσιν ἀπὸ δένδρων.

125. ΚΕΡΚΕΤΑΙ.

XLIV, 41 : Κερκέται τοὺς ἀδικήσαντας ὁτιοῦν τῶν ἱερῶν ἀπείργουσιν. Ἐὰν δέ τις κυβερνῶν σκάφος διαμάρτῃ, προσιόντες ἐφεξῆς ἕκαστοι ἐμπτύουσιν αὐτῷ.

126. ΜΟΣΥΝΟΙ.

Ibid. : Μόσυνοι τὸν ἑαυτῶν βασιλέα τρέφουσιν ἐν πύργῳ κατάκλειστον. Ἐὰν δέ τις δόξῃ κακῶς ποτε βεβουλεῦσθαι, τῷ λιμῷ αὐτὸν ἀποκτείνουσι. Τὸν δὲ τρεφόμενον σῖτον ἐξ ἴσου διαιροῦσι, μέρος κοινῇ ἐξελόντες τοῖς ἀφικνουμένοις ξένοις.

127. ΘΥΝΟΙ.

XXXVIII, 38 : Θύνοι τοὺς ναυαγοὺς φιλανθρώπως δεχόμενοι φίλους ποιοῦνται, τῶν δὲ ξένων τοὺς μὲν ἀκουσίως ἐλθόντας σφόδρα τιμῶσι, τοὺς δ' ἑκουσίως κολάζουσιν.

128. ΦΡΥΓΕΣ.

XLIV, 41 : Φρύγες ὅρκοις οὐ χρῶνται οὔτ' ὀμνύντες οὔτ' ἄλλους ἐξορκοῦντες. (2) Ἐὰν δέ τις παρ' αὐτοῖς γεωργικὸν βοῦν ἀποκτείνῃ ἢ σκεῦος τῶν περὶ γεωργίαν κλέψῃ, θανάτῳ ζημιοῦσι.

CXXIII, 12 : Φρύγες οὐ κατορύττουσι τοὺς ἱερεῖς τελευτήσαντας, ἀλλ' ἐπὶ λίθους δεκαπήχεας τιθέασιν ὀρθούς.

129. ΛΥΚΙΟΙ.

XLIV, 41 : Λύκιοι τὰς γυναῖκας μᾶλλον ἢ τοὺς ἄνδρας τιμῶσι καὶ καλοῦνται μητρόθεν, τάς τε κληρονομίας ταῖς θυγατράσι λείπουσιν, οὐ τοῖς υἱοῖς. (2) Ὃς δ' ἂν ἐλεύθερος ἁλῷ κλέπτων, δοῦλος γίνεται. (3) Τὰς δὲ μαρτυρίας ἐν ταῖς δίκαις οὐκ εὐθὺ παρέχονται, ἀλλὰ μετὰ μῆνα.

130. ΠΙΣΙΔΑΙ.

Ibid. : Πισίδαι δειπνοῦντες ἀπάρχονται τοῖς γονεῦ-

124. COLCHI.

Colchi vita functos non humi sepeliunt, sed ab arboribus suspendunt.

125. CERCETÆ.

Cercetæ (*gens Colchica*) reos cujuscumque admissi criminis sacris interdicunt. Si quis scapham gubernans impegerit, accedentes ordine singuli illum inspuunt.

126. MOSYNI.

Mosyni (*aliis Mosynœci*) regem suum educant turri inclusum. Si quis judicatus sit minus bene in publicum consuluisse, eum fame enecant. Frumentum, quod ipsis ex agris provenit, æqualiter distribuunt, partem inde aliquam in commune conferentes pro peregrinis advenientibus.

127. THYNI.

Thyni (*Thraciæ populus*) naufragos homines humaniter excipiunt, et amicitia sibi devinciunt, et ex peregrinis eos, qui inviti ad eos deferuntur, eximie honorant; qui vero sponte accedunt, eos puniunt.

128. PHRYGES.

Phryges omni abstinent jurejurando, ita ut nec ipsi jurent, nec alios ad jurandum adigant. (2) Si quis apud eos bovem aratorem interfecerit, aut agriculturæ instrumentum surripuerit, morte mulctatur.

Phryges non defodiunt in terram sacerdotes mortuos, sed super columnas lapideas decem cubitorum erectos statuunt.

129. LYCII.

Lycii plus honoris mulieribus quam viris deferunt, nominaque eis a matribus induntur. Itemque bonorum hæredes filias, non filios relinquunt. (2) Si quis liber condemnatus fuerit furti, pœna servitutis ei irrogatur. (3) Testimonia in causis non protinus ferunt, sed post mensem demum.

130. PISIDÆ.

Pisidæ convivantes parentibus epularum primitias libant

---

124. Cf. Ælian. V. H. IV, 1; Apollon. Rhod. III, 802 ibiq. schol.

126. Cf. Mela I, 19. Nymphodorus ap. schol. Apoll. II, 1015 sqq. Xenophon Anab. V, 4; Diodor. XIV, 30; Strabo XII, p. 549. — τὸν δὲ τρεφόμενον κτλ.] « Videntur hæc verba loco posita alieno ad fragmentum (128) de Phrygibus pertinere, quum plane abhorreant a moribus Mosynorum, populi scilicet omnium, qui montes Moschicos inhabitabant, immanissimi hospitibusque infestissimi, quippe qui, ut auctor est Strabo XII, p. 549, ἐπέθεντο καὶ τοῖς ὁδοιποροῦσι, καταπηδήσαντες ἀπὸ τῶν ἰκρίων. » CORAY ET ORELLIUS.

127. Ἀκουσίως... ἑκουσίως] libri ἑκουσίως... ἀκουσίως, quod mutavimus, Corayo et Orellio proponentibus. De Thynis cf. Strabo XII, p. 541, Eustath. ad Dionys. 795, Heraclid. Pont. Polit. fr. 18.

128. Cf. Socrates Hist. Eccl. IV, 28 : Φαίνεται δὲ τὰ Φρυγῶν ἔθνη σωφρονέστερα εἶναι τῶν ἄλλων ἐθνῶν· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανιάκις Φρύγες ὀμνύουσιν· ἐπικρατεῖ γὰρ τὸ μὲν θυμικὸν παρὰ Σκύθαις καὶ Θραξὶ, τῷ δὲ ἐπιθυμητικῷ οἱ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τὴν οἴκησιν ἔχοντες πλέον δουλεύουσι· τὰ δὲ Παφλαγόνων καὶ Φρυγῶν ἔθνη πρὸς οὐδέτερον τούτων ἐπιρρεπῶς ἔχει· οὐδὲ γὰρ ἱπποδρομίαι οὐδὲ θέατρα σπουδάζονται νῦν παρ' αὐτοῖς.

129. Ad § 1 cf. Herodot. I, 173; Nymphis fr. 13; ad § 3 Heraclid. Polit. fr. 15; Welcker. *Trilog.* p. 587.

σιν, ὡς ἡμεῖς θεοῖς παρασπονδίοις (περισπονδίοις Orelli). (2) Ἡ δὲ μεγίστη κρίσις ἐστὶ παρακαταθήκης· τὸν δὲ ἀποστερήσαντα θανατοῦσιν. (3) Ἐὰν δὲ μοιχὸς ἁλῷ, περιάγεται τὴν πόλιν ἐπὶ ὄνου μετὰ γυναικὸς ἐπὶ ἡμέρας τακτάς.

perinde ut nos diis fœderum amicitiæque præsidibus. (2) Gravissimum apud eos judicium depositi agitur, quod qui fraude invertere convictus fuerit, morte afficitur. (3) Si quis in adulterio comprehensus fuerit, is cum adultera asino insidens per urbem circumducitur, idque ad constitutum aliquot dierum spatium.

131. ΑΣΣΥΡΙΟΙ.

Ibid. : Ἀσσύριοι τὰς παρθένους ἐν ἀγορᾷ πωλοῦσι τοῖς θέλουσι συνοικεῖν, πρώτας μὲν τὰς εὐγενεστάτας καὶ καλλίστας, εἶτα τὰς λοιπὰς ἐφεξῆς· ὅταν δ' ἔλθωσιν ἐπὶ τὰς φαυλοτάτας, κηρύττουσι, πόσον τις θέλει προσλαβὼν ταύταις συνοικεῖν, καὶ τὸ συναχθὲν ἐκ τῆς τῶν εὐπρεπῶν τιμῆς ταύταις προστίθενται. (2) Ἀσκοῦσι δὲ μάλιστα εὐθύτητα καὶ ἀοργησίαν.

131. ASSYRII.

Assyrii virgines in foro vendunt quibuslibet eas sibi jungi desiderantibus. Primo veneunt nobilissimæ et venustissimæ, deinceps reliquæ. Quum ventum tandem fuerit ad maxime deformes, per præconem divulgant, quantum quisque pecuniæ accipiat, ut eam ducat. Atque ita pretium ex formosarum venditione redactum in elocandas deformes impendunt. (2) Exercent in moribus potissimum æquitatem et mansuetudinem.

132. ΠΕΡΣΑΙ.

Ibid. : Πέρσαι ὃ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν οὐδὲ λέγουσιν. (2) Ἐὰν δέ τις πατέρα κτείνῃ, ὑποβλητὸν αὐτὸν οἴονται. (3) Ἐὰν δέ τινα προστάξῃ ὁ βασιλεὺς μαστιγῶσαι, εὐχαριστεῖ, ὡς ἀγαθοῦ τυχὼν ὅτι αὐτοῦ ἐμνήσθη ὁ βασιλεύς. (4) Ἆθλα δὲ λαμβάνουσι παρὰ τοῦ βασιλέως πολυτεκνίας. (5) Οἱ δὲ παῖδες παρ' αὐτοῖς ὥσπερ μάθημά τι τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται.

132. PERSÆ.

Apud Persas quod factum turpe existimatur, id nec dictu honestum censent. (2) Si quis patrem necaverit, eum subdititium, filium existimant. (3) Si quem jusserit rex flagris cædi, is tanquam beneficio affectus gratias agit, quod ejus rex meminisset. (4) Quibus soboles numerosa est, ii præmium eo nomine a rege ferunt. (5) Pueri apud ipsos vera dicere non secus atque disciplinam aliquam discunt.

133. ΒΥΑΟΙ.

Ibid. : Ἐν Βυάοις Λίβυσιν ἀνὴρ μὲν ἀνδρῶν βασιλεύει, γυνὴ δὲ γυναικῶν.

133. BUAI.

Apud Buaos, Libyæ gentem, vir inter viros dominatum gerit, mulier inter mulieres.

134. ΜΑΣΟΥΛΙΕΙΣ.

Ibid. : Μασουλιεῖς Λίβυες ὅταν πολεμῶσι, τὰς μὲν νύκτας μάχονται, τὰς δ' ἡμέρας εἰρήνην ἄγουσι.

134. MASULIENSES.

Masulienses, Libyæ gens, quum bellum gerunt, noctu quidem prœlium committunt, interdiu vero pacem servant.

135. ΔΑΨΟΛΙΒΥΕΣ.

Ibid. : Δαψολίβυες ὅταν συναχθῶσι, πάντες ἅμα γαμοῦσιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μετὰ δύσιν πλειάδος, καὶ μετὰ τὴν ἑστίασιν χωρὶς τῶν γυναικῶν κατακειμένων κατασβέσαντες τὸν λύχνον εἰσέρχονται, καὶ ὁ τυχὼν ἣν ἂν τύχῃ λαμβάνει.

135. DAPSOLIBYES.

Dapsolibyes ubi in unum convenere, universi simul nuptias contrahunt eodem die, post occasum Pleiadum. Etenim post convivium, ad mulieres seorsim accumbentes exstinctis luminibus adeunt, quamque earum forte quispiam nactus fuerit, eam uxorem ducit.

136. ΜΑΧΛΥΕΙΣ.

Ibid. : Μαχλυεῖς Λίβυες ὅταν πολλοὶ μνηστεύων-

136. MACHLYENSES.

Machlyenses, gens Libyca, quum multi simul eandem

131. Cf. Herodot. I, 196; Ælian. V. H. IV, 1 ibiq. Perizon. — εὐθύτητα] sic optimi codd.; reliqui βαθύτητα, cujus loco Corayus scribi voluit πραΰτητα; *gravitatem* (βαρύτητα) vertunt Gesnerus et Cragius.

132. Cf. Herodot. I, 136; Strabo XV, p. 733.

133. Βυάοις] Ὑάλοις codd. Paris.; Βύκοις Damasc. — « Quinam fuerint Βύαοι nescire se fatetur Coray. Fortassis legendum Βάγαϊοι vel Βόαιοι a Βάγαϊ vel Βόαϊ, *Bagai*, oppido Numidiæ haud longe ab Abiga flumine, qui ex Auraso monte defluit. Vide Wesseling. ad Aug. Itinerar. p. 37; vel etiam Βακάκαι, quos in Marmarica Ptolemæus habet. » Orelli. Fortasse leg. Ἀβύλλοις. V. Steph. Byz. s. v.

134. Codices Βασουλιεῖς; correxit Valesius. Eosdem Μασσυλεῖς dicit Polybius VII, 19, 1. V. Steph. Byz. s. v. ibique interpr.

135. « Sine dubio legendum est Θαψολίβυες a Thapso, urbe Africæ maritima inter Rhuspinam et Rhuspas, non procul a Syrti minore et Lepti parva, cujus nomen sæpissime a librariis corrumpi in *Tasus, Dapsus*, observat Ruperti in Varr. lect. ad Silium Ital. III, 261. » Orelli. Δαψιλόβιοι. Damasc.

136. Vulgatam Ἰαλχλευεῖς correxit J. Voss. ad Melam I, 7, 37 ex Herodoto IV, 178.

ται γυναῖκα, παρὰ τῷ κηδεστῇ δειπνοῦσι παρούσης καὶ τῆς γυναικὸς, πολλὰ δὲ σκωπτόντων ἐφ' ᾧ ἂν ἡ γυνὴ γελάσῃ, τούτῳ συνοικεῖ.

137. ΣΑΡΔΟΛΙΒΥΕΣ.

Ibid. : Σαρδολίβυες οὐδὲν κέκτηνται σκεῦος ἔξω κύλικος καὶ μαχαίρας.

138. ΑΛΙΤΕΜΝΙΟΙ.

Ibid. : Ἀλιτέμνιοι Λίβυες τοὺς ταχυτάτους αὐτῶν αἱροῦνται βασιλεῖς, τῶν δ' ἄλλων τιμῶσι τὸν δικαιότατον.

139. ΝΟΜΑΔΕΣ.

Ibid. : Οἱ Νομάδες τῶν Λιβύων οὐ ταῖς ἡμέραις, ἀλλὰ ταῖς νυξὶν αὐτῶν ἀριθμοῦσι τὸν χρόνον.

140. ΑΤΑΡΑΝΤΕΣ.

Ibid. : Ἀτάραντες Λίβυες ὀνόματα οὐκ ἔχουσιν. (2) Ἡλίῳ δὲ ἀνίσχοντι λοιδοροῦνται ὡς πολλὰ κακὰ φήναντι. (3) Τῶν δὲ θυγατέρων ἀρίστας κρίνουσι τὰς πλεῖστον χρόνον μεμενηκυίας παρθένους.

141. ΠΑΝΗΒΟΙ.

CXXIII, 12 : Πάνηβοι Λίβυες, ὅταν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς ἀποθάνῃ, τὸ μὲν σῶμα κατορύττουσι, τὴν δὲ κεφαλὴν ἀποκόψαντες καὶ χρυσώσαντες ἀνατιθέασιν ἐν ἱερῷ.

142. ΑΙΘΙΟΠΕΣ.

LXIV, 41 : Αἰθίοπες τὰς ἀδελφὰς μάλιστα τιμῶσι, καὶ τὰς διαδοχὰς μάλιστα καταλείπουσιν οἱ βασιλεῖς οὐ τοῖς ἑαυτῶν, ἀλλὰ τοῖς τῶν ἀδελφῶν υἱοῖς. Ὅταν δ' ὁ διαδεξόμενος μὴ ᾖ, τὸν κάλλιστον ἐκ πάντων καὶ μαχιμώτατον αἱροῦνται βασιλέα. (2) Ἀσκοῦσι δὲ εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην. Ἄθυροι δ' αὐτῶν αἱ οἰκίαι, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς κειμένων πολλῶν οὐδὲ εἷς κλέπτει.

143. ΙΝΔΟΙ.

CXXIII, 12 : Ἰνδοὶ συγκατακαίουσιν ὅταν τελευτήσωσι τῶν γυναικῶν τὴν προσφιλεστάτην. Αὐτῶν δὲ ἐκείνων ἀγὼν μέγιστος γίγνεται, σπουδαζόντων νικῆσαι ἑκάστην τῶν φίλων. [Τὸ αὐτὸ καὶ Ἡρόδοτος ἐν

sponsam ambiant, apud sponsæ petitæ patrem cœnant, præsente etiam puella. Dum vero multa dicteria fundunt, cui eorum puella arriserit, is eam ducit.

137. SARDOLIBYES.

Sardolibyes nullam supellectilem sibi parant præter calicem et gladium.

138. ALITEMNII.

Alitemnii Libyes pernicissississimos eligunt reges : ex reliquis prout quisque maxime justus est, ita et dignitate eminet.

139. NOMADES.

Nomades, Libyum gens, in temporum dinumeratione non diebus, sed noctibus utuntur.

140. ATARANTES.

Atarantes Libyes nominibus propriis carent. (2) Soli orienti convicium faciunt, ut qui multa mala in lucem proferat et ostendat. (3) Ex filiabus optimas eas censent, quæ tempore quam longissimo virgines manent.

141. PANEBI.

Panebi Libyes mortuo rege corpus reliquum terra condunt, caput autem trunco amputatum inaurantes in sacris statuunt.

142. ÆTHIOPES.

Æthiopes sororibus potissimum honorem exhibent, et successionem tradunt reges, non suis, sed sororum filiis. Quodsi ex iis nullus supersit, cui succedere jus sit, tum pulcherrimum omnium et bellicosissimum regem deligunt. (2) Exercent ii præcipue pietatem et justitiam. Ædibus ipsorum nullæ sunt januæ, quumque in viis publicis multa posita sint, nemo eorum aliquid furatur.

143. INDI.

Indis mortuis jungitur in rogum uxor ex omnibus dilectissima una cremanda. Inter ipsas autem acerrimum certamen oritur, adjuvantibus quamlibet suis amicis, uti vincat. [Idem Herodotus libro quinto (c. 6) Historia-

137. Σαρδολίβυες codd. Parisin.; vulgo Σορδολίβυες; Damasc. Παρδοὶ Λίβυες. De colonia quam Sardus, Maceridis f., ex Libya in Sardiniam duxit, v. Pausanias X, 17, 2. Coray. fortasse legendum esse putavit Σαλδολίβυες a *Saldis* (Σαλδαί), urbe maritima Mauritaniæ Cæsareensis, hodie *Tedles* vocata et finitima hodiernæ *Algeriæ*.

138. Ἀλιτέμνιοι] sic cod. Paris. alter et Damascius : Ἀλιτέμιοι reliqui. Populus aliunde, ut videtur, non notus.

140. Vulgatam Ἀφάραντες ex Herodoto IV, 184 correxit Salmasius ad Solin. p. 292. Cf. Voss. ad Melam I, 8. λοιδοροῦνται] Cf. Herodot. l. l.; Diodor. III, 8; Strabo XVII, p. 822.

141. Panebi aliunde non noti. De re cf. quæ de Issedonibus narrat Herodot. IV, 26 et quos ibi laudat Bæhr.

142. Cf. Herodot. III, 20; Strabo XVII, p. 822.

143. Ad § 1 cf. Strabo XV, p. 699, 714; Ælian. V. H. VIII, 18. Ad § 2 cf. Strabo XV, p. 709; Ælian. V. H. IV, 1; Bohlen. *Indien* II, p. 9.

πέμπτῃ Ἱστοριῶν παρὰ Σκυθῶν τῶν ὕπερθεν Κρηστωναίων γίγνεσθαι λέγει.]

XLIV, 41: Παρ' Ἰνδοῖς ἐάν τις ἀποστερηθῇ δανείου ἢ παρακαταθήκης, οὐκ ἔστι κρίσις, ἀλλ' αὐτὸν αἰτιᾶται ὁ πιστεύσας. (2) Ὁ δὲ τεχνίτου πηρώσας χεῖρα ἢ ὀφθαλμὸν θανάτῳ ζημιοῦται. Τὸν δὲ μέγιστα ἀδικήσαντα ὁ βασιλεὺς κελεύει κείρασθαι, ὡς ἐσχάτης οὔσης ταύτης ἀτιμίας.

rum apud Scythas, qui supra Crestonæos habitant, fieri tradit.]

Apud Indos si quis fraudatur mutuo aut deposito, actionem non habet, sed sibi culpam imputare debet, quod credidit. (2) Si quis artificem manu vel oculo privaverit, morte pœnam luit. Qui gravissimo obnoxius delicto est, jubente rege tondetur, tanquam hoc extremæ sit ignominiæ.

144. ΑΡΙΤΟΝΟΙ.

V, 50: Ἀρίτονοι τῶν ἐμψύχων οὐδὲν ἀποκτείνουσι. Τὰ δὲ κεράμεα τῶν χρηστηρίων ἐν χρυσοῖς ἐλύτροις φυλάττουσι.

144. ARITONI.

Aritoni nullum animal mactant. Vasa figulina ad quotidianos usus parata in aureis involucris custodiunt.

145. ΠΑΔΑΙΟΙ.

IX, 52: Ἐν Παδαίοις, Ἰνδικῷ ἔθνει, οὐχ ὁ θύων, ἀλλ' ὁ συνετώτατος τῶν παρόντων κατάρχεται τῶν ἱερῶν. Αἰτεῖται δ' ἀεὶ παρὰ τῶν θεῶν οὐδὲν ἄλλο πλὴν δικαιοσύνης.

145. PADÆI.

Apud Padæos, gentem Indicam, non is qui sacrificat, sed prudentissimus omnium, qui præsto sunt, sacra auspicatur. Petitur autem a diis nihil aliud quam justitia.

146. ΠΡΑΥΣΙΟΙ.

XXXVII, 38. Πραύσιοι τοὺς ἀστυγείτονας, ἐὰν λιμῷ πιεσθῶσι, τρέφουσι.

146. PRAYSII.

Praysii vel Prasii vicinos fame afflictos alimento sustinent.

147.
ΠΕΙΣΑΝΔΡΟΥ ΡΟΔΙΟΥ.

Ἀνδρὶ μὲν Ἱππαίμων ὄνομ᾽ ἦν· ἵππῳ δὲ Πόδαργος·
καὶ κυνὶ Θήραργος, καὶ θεράποντι Βάβης.
Θεσσαλὸς, ἐκ Κρήτης, Μάγνης γένος, Αἵμονος υἱός·
ὤλετο δ' ἐν προμάχοις ὀξὺν Ἄρη συνάγων.

Τούτου τοῦ ἐπιγράμματος μέμνηται Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς ὡς ἀρίστου.

147.
PISANDRI RHODII.

Hippæmon vir dictus erat, sonipesque Podargus,
Therargusque canis, mancipiumque Babes:
Thessalus, e Creta, Magnes genus, Hæmone natus,
occidit, in primo dum movet arma loco.

Hujus epigrammatis meminit Nicolaus Damascenus tam quam optimi.

144. Pro Ἀρίτονοι cod. Paris. A. præbet Ἀρίστονοι, Damascius Κρίτονοι. Nomen in reliq. græcis auctoribus haud obvium. Ἀρρητῖνοι conj. Coray. At verum haud dubie vidit Censor Lipsiensis libri Orelliani, qui Ἀρίτονοι nomen esse statuit populi Indici, cujus meminit Herodotus III, 100: Ἑτέρων δέ ἐστι Ἰνδῶν ὅδε ἄλλος τις τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον οὐδέ τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι κτλ. Bohlen (*D. alte Indien*, tom. I, p. 319) Ἀριτόνιοι vocem indice esse *Arhatas*, i. e. *venerabiles*, quo nomine sæpius signentur *Buddistæ*.

145. Παδαίοις] Vulgatam Παιδαλίοις correxit Valckenaer. ex Herodot. III, 99.

146. Πραύσιοι Straboni XIV, p. 702 sunt Πράσιοι. Cf. Arrian. Ind. c. 10.

147. Epigramma hoc cum lemmate adscripto exhibet codex Vaticanus Antholog. Palat. VII, 304. Quonam in libro Nicolaus hujus epigrammatis mentionem fecerit, nescio. Ceterum v. Jacobs. ad h. l. et Dübnerum in Fragm. Pisandri p. 12.

JUBA MAURITANUS.

Pompeianis prœlio ad Thapsum (46 a. C.) in Africa debellatis, Juba, Numidiæ rex, Scipionis socius, desperata salute, ut vitaret, quæ in victos committi solent, ipse sibi mortem conscivit (Hirtius De bello Afric. c. 94; Appian. B. C. II, 100; Dio Cass. XLIII, 8). Filius ejus, Juba (1), historicus noster, puerulus adhuc, Cæsaris ornavit triumphum. Appian. B. C. II, 101 : Ἔνθα καὶ Ἰόβα παῖς, Ἰόβας ὁ συγγραφεὺς, βρέφος ὢν ἔτι, παρήγετο. Plutarch. Cæsar. c. 55 : Τότε καὶ υἱὸς ὢν ἐκείνου, κομιδῇ νήπιος, ἐν τῷ θριάμβῳ παρήχθη, μακαριωτάτην ἁλοὺς ἅλωσιν, ἐκ βαρβάρου καὶ νομάδος Ἑλλήνων τοῖς πολυμαθεστάτοις ἐνάριθμος γίνεσθαι συγγραφεῦσι (2). De institutione pueri, qua sub Octaviani auspiciis usus esse videtur egregia, traditum nihil accepimus. Juvenis Octavianum in bellum contra æmulum secutus, post mortem Antonii (30 a. C.), Cleopatram Selenen, Cleopatræ reginæ ex Antonio triumviro filiam, a victore uxorem accepit, inque regnum paternum restitutus est (29 a. C.). Dio Cass. LI, 15 : Ἡ δὲ Κλεοπάτρα Ἰόβᾳ τῷ τοῦ Ἰόβου παιδὶ συνῴκησε. Τούτῳ γὰρ ὁ Καῖσαρ τραφέντι ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ συστρατευσαμένῳ οἱ, ταύτην τε καὶ τὴν βασιλείαν τὴν πατρῴαν ἔδωκε. Plutarch. Anton. c. 87 : Ἀντωνίου δὲ γενεὰν ἀπολιπόντος ἐκ τριῶν γυναικῶν ἑπτὰ παῖδας, ὁ πρεσβύτατος, Ἄντυλλος, ὑπὸ Καίσαρος ἀνῃρέθη μόνος· τοὺς δὲ λοιποὺς Ὀκταβία παραλαβοῦσα μετὰ τῶν ἐξ ἑαυτῆς ἔθρεψε· καὶ Κλεοπάτραν μὲν τὴν ἐξ Κλεοπάτρας Ἰόβᾳ, τῷ χαριεστάτῳ βασιλέων, συνῴκισεν. Cf. Strabo XVII, p. 828. Sueton. Calig. c. 26. — Quattuor annis post Augustus, finito contra Astures et Cantabros bello, Jubæ assignavit regna quæ Bocchus et Boguas ante tenuerant (Mauritaniam Tingitanam et Cæsariensem), ac præterea partem Gætuliæ. Dio Cass. LIII, 26 : Παυσαμένου δὲ τοῦ πολέμου τούτου... τῷ μὲν Ἰόβᾳ τῆς τε Γαιτουλίας τινὰ ἀντὶ τῆς πατρῴας ἀρχῆς, ἐπείπερ ἐς τὸν τῶν Ῥωμαίων κόσμον οἱ πλείους ἐσεγεγράφατο, καὶ τὰ τοῦ Βόκχου τοῦ τε Βογούου ἔδωκε (25 a. C.). Strabo XVII, p. 828 : Μικρὸν μὲν οὖν πρὸ ἡμῶν οἱ περὶ Βόγον βασιλεῖς καὶ Βόκχον κατεῖχον αὐτὴν (Mauritaniam), φίλοι Ῥωμαίων ὄντες· ἐκλιπόντων δὲ τούτων, Ἰούβας παρέλαβε τὴν ἀρχὴν, δόντος τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος καὶ ταύτην αὐτῷ τὴν ἀρχὴν πρὸς τῇ πατρῴᾳ. Idem VI, p. 288 : Νυνὶ δ' εἰς Ἰούβαν περιέστηκεν ἥ τε Μαυρουσία καὶ πολλὰ μέρη τῆς ἄλλης Λιβύης διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὔνοιάν τε καὶ φιλίαν. Regiam Juba constituit Jol urbem, quam magnopere auctam in honorem patroni Cæsaream (hodie *Cherchel* (*)) denominavit. Strabo XVII, p. 831 : Ἦν δὲ, ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ πόλις Ἰὼλ ὄνομα, ἣν ἐπικτίσας Ἰούβας ὁ τοῦ Πτολεμαίου πατὴρ, μετωνόμασε Καισάρειαν, ἔχουσαν καὶ λιμένα, καὶ πρὸ τοῦ λιμένος νησίον. Μεταξὺ δὲ τῆς Καισαρείας καὶ τοῦ Τρητοῦ μέγας ἐστὶ λιμὴν, ὃν Σάλδαν καλοῦσι· τοῦτο δ' ἐστὶν ὅριον τῆς ὑπὸ τῷ Ἰούβᾳ καὶ τῆς ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις. Plinius V, 1, 1 : *Promontorium Apollinis, oppidumque ibi celeberrimum Cæsarea, ante vocitatum Jol, Jubæ regia, a Divo Claudio coloniæ jure donata.* — Anno 6 p. Chr. Gætulorum contra Jubam exarsit seditio, quam compescuit Cornelius Cossus. Dio Cass. LV, c. 28 : Γαιτοῦλοι, τῷ τε Ἰούβᾳ τῷ βασιλεῖ ἀχθόμενοι, καὶ ἅμα ἀπαξιοῦντες μὴ οὐ καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἄρχεσθαι, ἐπανέστησαν αὐτῷ· καὶ τὴν πρόσχωρον ἐπόρθησαν, καὶ συχνοὺς καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐπιστρατεύσαντας σφίσιν ἀπέκτειναν. Τὸ δὲ σύμπαν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπηυξήθησαν, ὥστε Κορνήλιον Κόσσον, τὸν κατεργασάμενον σφᾶς, τιμάς τε ἐπινικίους καὶ ἐπωνυμίαν ἀπ' αὐτοῦ λαβεῖν. Cf. Florus IV, 12, 40. Vellej. II, 116. Quo tem-

(1) De majoribus Jubæ dicere ad nos nibil attinet. De suspectæ fidei inscriptione (in qua regum series : Juba, Juba, Hiempsal, Gulussa, Masinissa) v. Sylloge epistol. Burmanni tom. II, p. 145 sq. Saxius in Onom. I, p. 178. Cf. infra. Jubæ sententiam ex qua familiæ suæ genus ab Hercule derivat, v. in fragm. 19. Ceterum vid. Sevin, *Recherches sur la vie et les ouvrages de Juba le jeune*, in *Mém. de l'Acad. d. Inscr.* tom. IV, p. 457 sqq.

(2) Ex alio fonte, cui fidem merito denegarunt, sua hausit Suidas : Ἰόβας, Λιβύης καὶ Μαυρουσίας βασιλεὺς, ὃν λαβόντες καὶ μαστιγώσαντες ἐπόμπευον οἱ Ῥωμαῖοι, οὐ μὴν ἀνεῖλον, διὰ τὴν παίδευσιν. Ἦν δὲ ἐπὶ Αὐγούστου Καίσαρος, καὶ τὴν Κλεοπάτρας θυγατέρα Σελήνην, ἣν ἐκ τοῦ Καίσαρος Γαίου (deb. ἐξ Ἀντωνίου) γενομένην ἐπεποίητο, γυναῖκα εἰλήφει. Συνήκμαζε δὲ αὐτῷ Δίδυμος ὁ χαλκέντερος, ὁ καὶ πολλὰ γράψας κατ' αὐτοῦ. Ἔγραψε πολλὰ πάνυ. Ad vocem μαστιγώσαντες Welserus ap. Jungerm. ad Polluc. V, 88 : « Puer admodum ductus fuit, et quæ tum flagrorum causa? neque ob eruditionem profecto puer servatus. Satis indicat Plutarchus, captivitatem demum eruditioni occasionem dedisse. Imaginem inter illustres Ursini reperies loco LXXVIII. Sed cave commentario fidem habere, qui quæ filii sunt, patri tribuit. » — Bernhardyus annotat : « Neque vero temere Suidas talia fingit. Mihi videtur quod de vindicta libertatis traditum invenisset, paullo pinguius ille accepisse. » Mihi declamationem rhetoris cujusdam redolere videntur.

(*) Alii aliter. Vid. quos laudat Forbiger. *Alt. Geogr.* tom. II, p. 873. n. 91. Ch. Lenormant in *Journal des débats*, 23 Jan. 1844 : « Un buste de marbre est decouvert récemment à *Cherchel*, dans l'Algérie... c'est le portrait d'un homme dans tout l'éclat de la virilité, dont le front est orné du bandeau royal. Il offre une évidente ressemblance avec celui qu'on voit sur les monnaies du fils de Juba II, Ptolémée, second et dernier roi de la Mauritanie Tingitane. Cherchel est l'ancienne Césarée. »

pore hæc acciderunt, Cleopatra, ex qua Ptolemæum filium Juba susceperat, jam erat defuncta. Alteram uxorem rex duxerat Glaphyram, Archelai Cappadociæ regis filiam, quam mox repudiasse videtur. Scilicet apud Josephum (Ant. Jud. XVII, 13, 4) leguntur hæc : Παραπλήσια δὲ καὶ Γλαφύρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ (Archelai Judæorum regis) τυγχάνει, βασιλέως Ἀρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ, ᾗ συνῴκει, παρθένον λαβών, Ἀλέξανδρος Ἡρώδου μὲν υἱὸς, Ἀρχελάου δὲ ἀδελφός· ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ πατρὸς τελευτῆσαι, Ἰόβᾳ τῷ Λιβύων βασιλεῖ γαμεῖται· μεταστάντος (?) δὲ τοῦ Λίβυος, χηρεύουσαν ἐν Καππαδοκίᾳ παρὰ τῷ πατρὶ Ἀρχέλαος ἄγεται, τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ Μαριάμνην ἐκβαλών. Quorum postrema : μεταστάντος δὲ κτλ., falsa esse recte Sevinus et Wernsdorfius monuerunt. Nam Glaphyra, ipso testante Josepho, defuncta est an. 7 p. C., dum Jubam longe ultra vitam deduxisse constat. Fortasse res ita expedienda est. Jubam suspicor non modo opus De expeditione Arabica Caio Cæsari dedicasse, sed ipsum etiam comitem se Caio adjunxisse, atque, quum in Syria cum eo commorabatur, duxisse Glaphyram, deinde vero, postquam Caius in Asia obierat (an. 4 p. C.), in Africam reversum esse, Glaphyram autem repudiatam et in Asia relictam. Jam fieri facile potuit, ut verbum μεταστῆναι in fonte Josephi de profectione regis positum esset, a Josepho autem minus attento de obitu ejus acciperetur. — Quousque vixerit Juba, accurate definiri nequit. In numis notantur anni XXXVI. XL. XLII. XLV. Quorum postremus incideret in an. 16 p. C. Porro apud Strabonem lib. VI, p. 288 leguntur hæc : Νυνὶ δ' εἰς Ἰούβαν περιέστηκεν ἡ Μαυριτανία. Igitur in vivis adhuc fuit Juba anno 18 p. C. : nam Strabonis librum quartum anno 18, librum sextum vero ante annum 19 (ante mortem Germanici) scriptum esse liquet ex lib. IV, p. 206 et lib. VI, p. 288. Idem Strabo lib. XVII, p. 828 ita habet : Ἰούβας μὲν οὖν νεωστὶ ἐτελεύτα τὸν βίον· διαδέδεκται δὲ τὴν ἀρχὴν υἱὸς Πτολεμαῖος, γεγονὼς ἐξ Ἀντωνίου θυγατρὸς καὶ Κλεοπάτρας. Idem p. 840 : ... Λιβύην ὅση ὑπὸ Ῥωμαίοις, ἔξω τῆς ὑπὸ Ἰούβᾳ μὲν πρότερον, νῦν δὲ Πτολεμαίῳ τῷ ἐκείνου παιδί. At quonam anno librum decimum septimum scripserit Strabo, num anno 19 vel 20 vel etiam 21, non liquet. Proxime tamen a vero nos abesse puto si anno 19 vel 20 regem obiisse statuamus. Anno 24 jam regnasse Ptolemæum ex Tacito intelligitur, qui in Ann. IV, 23 : *Jamque tres*, inquit, *laureatæ in urbe statuæ, et adhuc raptabat Africam Tacfarinas auctus Maurorum auxiliis, qui Ptolemæo, Jubæ filio juventa incurioso, libertos regios et servilia ministeria bello mutaverant.* Idem Tacitus in Annal. IV, 5 (ad an. 23) dicit : *Mauros rex Juba acceperat donum populi Romani.* Unde Wernsdorfius colligit Jubam anno 23 adhuc vixisse. At ex verbis Taciti minime id consequitur; nihilque obstat quin an. 23 Ptolemæus jam successerit in regno, quod quinquaginta ante annis Juba pater donum a Romanis acceperat.

Ceterum quanta Jubæ regis fama et auctoritas fuerit, ex honoribus in eum collatis licet augurari. Minus huc pertinet quod Mauri Jubam post obitum pro deo coluisse dicuntur (Minucius Felix p. 214 : *Et Juba Mauris volentibus deus est;* Lactant. De fals. rel. I, 11; Isidor. VIII, 11); nam eundem honorem etiam ceteris regibus, sive bonis sive malis, mores Mauritaniæ decernebant (*). Avienus vero laudem Jubæ canit in Ora marit., v. 270 sqq., ubi de Gadibus :

.... Multa (inquit) et opulens civitas
ævo vetusto, nunc egena, nunc brevis,
nunc destituta, nunc ruinarum agger est.
Nos hoc locorum præter Herculaneam
solennitatem vidimus miri nihil.
At vis in illis tanta vel tantum decus
ætate prisca sub fide rerum fuit,
rex ut superbus omniumque præpotens
quos gens habebat forte tum Maurusia,
Octaviano princeps acceptissimus
et literarum semper in studio Juba,
interfluoque separatus æquore,
illustriorem semet urbis istius
duumviratu crederet.

Quo de loco adscribam quæ docte disputat Wernsdorfius (Poet. Minor. vol. V, p. 502 ed. Lemaire) : « Jam de *Duumviratu* reipublicæ Gaditanæ, quem a Juba rege gestum perhibet Avienus. Id quidem non alio veteris scriptoris testimonio constat; potest tamen convenientibus quibusdam aliis monumentis illustrari. An verum usquequaque sit, Jubam *illustriorem se* urbis illius *Duumviratu credidisse*, equidem non pertenderim, id saltem pro certo habeam, pro magno Gaditanorum suoque ipsius in Cæsarem Augustum studio, atque ad tuendam hujus in populis Hispaniæ potestatem, oblatum duumviratus honorem non Gadium modo sed et plurium civitatum Hispaniæ suscepisse libenter gratumque habuisse. Erat enim urbs Gaditana inprimis addicta Cæsari, quod a Julio Cæsare, pa-

(*) Cyprianus De idol. vanit. c. 2 : *Mauri vero manifesto reges suos colunt, nec ullo velamento hoc nomen prætexunt.* Tertullianus Apolog. c. 24 : *Unicuique provinciæ et civitati suus deus est... ut Africæ Cælestis, ut Mauritaniæ reguli sui.* Errat Sevinus p. 462, qui Cyprianum et Tertullianum hæc excogitasse putavit ex iis quæ de Juba referuntur. Vide quæ de Libyum in defunctos reges religiositate leguntur ap. Nicolaum Dam. fr. 115. Cf. etiam Spartian. in Severo c. 13 : *Horum igitur tantorum interfector* (Severus) *ab Afris ut deus habetur.*

cata Hispania, civitatem Romanam acceperat, teste Dione Cassio lib. XLI, et propterea *Augusta urbs Julia Gaditana* appellata (Plinius IV, 22), propter opes autem insigni præsidio rei Romanæ esse poterat. Mos erat, ut gentes et civitates exteræ viros a Romanis illustres, qui eas primum rei Romanæ adjecissent, aut civitate Romana donassent, patronos sibi adoptarent. Eam ob causam Gaditani generum Cæsaris Augusti M. Agrippam patronum suum nuncuparunt, quod plurimi Gaditanorum nummi testantur, in quibus Agrippa *patronus* vel *parens* municipii Gadit. vocatur. Agrippa demortuo forte Gaditani, ut in eadem domus Cæsareæ tutela manerent, Jubam regem substituerunt : neque mihi dubium est, quum ei duumviratus honorem detulissent, simul patronum coloniæ suæ designasse. Certe utrumque ei contigisse in alia urbe Hispaniæ maritima, Carthagine nova, demonstrat lapis antiquus ea in urbe repertus, cujus inscriptionem ex Reinesii Syntagm. p. 329, hic integram transcribam :

REGI JUBÆ REGIS
JUBÆ FILIO REGIS
HIEMPSALIS N. REG. GAV.
PRONEPOTI REGIS MASI
NISSÆ ABNEPOTI N. E. P. D. I.
II VIR QUINQ. PATRONO
COLONIÆ
COLONI ET INCOLÆ
LIBERTINI.

Singularias literas, quæ versu quinto occurrunt, Reinesius in indice interpretari tentat : *Nomini Ejus Ponendum Dicandumque Jusserunt;* Sponius : *Numini Ejus Plurimum Devoti Jusserunt.* Sed hæ formulæ minus videntur convenire verbis sequentibus, quibus tituli Jubæ continuantur. Itaque malo : *Nunc Etiam Publico Decurionum Jussu.* Quidquid id est, lapis hic dicatur *Jubæ Regi Duumviro Quinquennali, Patrono Coloniæ.* Quod ipsum confirmat, qui plane idem præfert, nummus antiquus a Gesnero, Reg. min. gent. Tab. III, fig. 18, et a Liebio in Goth. num. p. 41 propositus, et Carthagini Novæ haud temere adscriptus, qui in adversa parte florem loti exhibet cum inscript. : JUBA REX JUBÆ F. II V. Q., *duumvir quinquennalis;* in aversa : CN. ATELLIUS PONTI. II V. Q. *pontifex, duumvir quinquennalis,* cum instrumentis pontificalibus quattuor. Ex quo intelligimus, Jubæ regis in duumviratu Carthaginis collegam fuisse Cn. Atellium, eumque pontificem. Qui monumentum superius ei posuerunt, dicuntur *coloni et incolæ libertini.* Frequens libertinorum nomen per colonias Hispanicas est. Ortum eorum et primam coloniam tradit Livius lib. XLIII, 3, qui memorat homines super quattuor millia, qui se ex militibus Romanis et ex Hispanis mulieribus, cum quibus connubium non esset, natos profiterentur, ex Hispania per legatos senatum rogasse, ut sibi oppidum, in quo habitarent, daretur. Senatum decrevisse, ut ex iis qui manumissi essent, Carteiam ad Oceanum deducerentur. Hanc coloniam libertinorum, quæ Carteiæ subcrevit, haud dubie aliæ deinceps secutæ sunt, quæ maritimas Hispaniæ urbes insederunt, fortasse etiam a colonis ex Africa missis et pari conditione natis, subinde auctæ sunt. *Libertinos municipii Suelitani* in Hispania Bætica nominat inscriptio ap. Reines. p. 131, et Spon. sect. V, p. 189, et Reinesius in Comment. ad hanc inscript. p. 136, item in Epist. XXXI ad Hosm. monet, in alia inscriptione Antiquariæ Hisp. reperta, p. CCCXCV, n. 7, et p. CCCCXXVI, n. 8, pariter Libertinorum mentionem fieri. Fortasse Gaditana colonia æque ac Carthaginiensis multos ejusmodi libertinos habuit, eosque e Mauritania Numidiaque traductos, unde ratio aliqua potuit esse, cur Jubam regem sibi Duumvirum et Patronum optarent. Gaditano Jubæ honori addere possumus alium, a peregrina gente ei exhibitum. Quippe Pausanias (I, 17, 2) memorat Athenis in gymnasio, quod Ptolemæum vocatur, *Jubæ Libyco* statuam fuisse positam. » — Dictum regis servavit Quinctilianus (VI, 3, 90) : *Juba... quærenti, quod ab equo suo esset adspersus, Quid tu, inquit, me Hippocentaurum putas?*

Hactenus de rege χαριεστάτῳ ; jam de scriptore videamus. Nam *studiorum claritate memorabilior etiam quam regno* fuit (Plinius V, 1. fr. 27); ἀνὴρ πολυμαθέστατος dicitur Athenæo (III, p. 83, B. fr. 25); Plutarcho est ὁ πάντων ἱστορικώτατος βασιλέων (Sertor. c. 9. fr. 19). Scripsit πολλὰ πάνυ, uti Suidas ait. Commemorantur :

1. Ῥωμαϊκὴ ἱστορία, libris min. II. Fr. 1-20.
2. Ἀσσυριακά, libris II. Fr. 21-22.
3. Λιβυκά, libris min. III. Fr. 23-38.
4. *De Arabia sive De expeditione Arabica.* Fr. 39-67.
5. *Physiologa.* Fr. 68-69.
6. *De Euphorbia herba.* Fr. 27.
7. Περὶ ὀποῦ. Not. ad fr. 27.
8. Περὶ γραφικῆς (Περὶ ζωγράφων), libris min. VIII. Fr. 70-72.
9. Θεατρικὴ ἱστορία, libris min. XVII. Fr. 73-83.
10. Ὁμοιότητες, libris min. XV, Fr. 85-86.
11. Περὶ φθορᾶς λέξεως, libris min. II. Fr. 87
12. Ἐπίγραμμα. Fr. 84.

Romanam Historiam ab antiquissimis tempori-

bus ad suam ætatem deduxisse videtur. Certe de Sullæ rebus sermo est fr. 18. Quod de Sertorio narratur fr. 19, incertum est utrum ad Λιβυκὰ an ad Ῥωμαϊκὰ sit referendum. Ἀρχαιολογίαν Ῥωμαϊκὴν nominat Stephanus Byzantius (fr. 15). Quod etsi per se minime probat ad antiquitates maxime Romanas Jubam attendisse, reliquiæ tamen, ut ita statuamus, persuadent. Magni ambitus historia non fuerit, nam libro secundo jam sermo erat de Numantia. Græce opus scriptum esse testatur Plutarchus in Comp. Pelop. c. Marc. (fr. 17) ubi: Ἡμεῖς, ait, Λιβίῳ, Καίσαρι καὶ Νέπωτι, καὶ τῶν Ἑλληνικῶν τῷ βασιλεῖ Ἰόβᾳ πιστεύομεν. Idem in Cæsar. c. 55 Jubam dicit ἐξ βαρβάρου καὶ νομάδος Ἑλλήνων τοῖς πολυμαθεστάτοις ἐνάριθμον γενέσθαι συγγραφεῦσι. Quæ scribens Plutarchus quum vix de una Romanorum historia cogitaverit, atque ipse ex aliis Jubæ libris deprompta afferat, etiam reliqua regis opera græce exarata fuisse statuendum erit, nisi peculiares rationes adsint, cur unum vel alterum latino sermone scriptum malueris.

De *Assyriorum historia*, in qua Berosum auctor secutus est, non habeo quod dicam.

In *Libyæ descriptione* Jubam Punicos auctores (v. c. Hiempsalem, de quo v. Sallust. B. Jug. c. 17) adhibuisse, quum per se probabile est, tum diserte testatur Amm. Marcellinus (fr. 29). Præterea ipsum regem suæ ditionis regiones et proximas diligenter excussisse ex fragmentis colligitur. Hujus igitur operis jactura præ ceteris dolenda.

De Arabia terrisque adjacentibus volumina scripsit ad Caium Cæsarem, Augusti filium, qui expeditionem Parthicam et Arabicam moliens (an. 1 a. C.), fama ejus terræ ardebat (v. fr. 51. 44. 46). Eandem ob causam Augustus ad commentanda omnia in Orientem præmiserat Dionysium Characenum (fr. 44). Juba num ipse illas regiones lustraverit, haud liquet, etsi veri non absimile esse videtur. Confidentius contendere licet eum multo studio congessisse quæcunque priores scriptores inde ab Alexandri ætate de plagis istis prodiderant. Fragmenta uni debemus Plinio, qui lib. VI, 27, 31 (fr. 44) in descriptione Arabiæ secutum se dicit Jubam regem et arma Romana. Quare non ea tantum, ubi expressa est Jubæ mentio, sed alia etiam plurima ex Nostro fluxisse putanda sunt. Latine opus scriptum fuisse Dodwellus (v. not. ad fr. 39) suspicatur propterea maxime, quod in iis quæ apud Plinium de paraplo Nearchi et Onesicriti ex Juba afferuntur, spatia Græcorum ad Romanorum milliaria sint revocata. Quod quidem argumentum caret pondere. Nam quum Plinius terrarum mensuras locorumque distantias e Græcis scriptoribus depromptas ubique fere ad passus Romanos redegerit, quidni idem in Jubæ libris excerpendis fecisse censeatur?

Quantopere Noster rerum, quæ ad naturalem historiam pertinent, studiosus fuerit Arabica docent luculentissime. Iisdem peculiare opus dedicaverat, Φυσιόλογα, uti videtur, inscriptum. Etiam de re rustica nescio an aliqua composuerit (v. fr. 69). Ad artem medicam spectant libelli De opio et de euphorbia, miræ virtutis herba, quam in Atlante rex vel potius medicus regis Euphorbus indagaverat.

De arte pictoria, De pictoribus eorumque operibus multis exposuerat voluminibus, ex quibus nihil nisi duo de Parrhasio et Polygnoto fragmenta perdurarunt. Fortasse descriptio picturarum, quibus Polygnotus aliique monumenta Athenarum ornaverant, in causa fuit, cur amicum Augusti civitate donandum statuaque honorandum putarent Athenienses. Eorundem urbem altero Juba illustravit opere, ἱστορία θεατρικὴ inscripto. Reliquiæ ejus fere omnes sunt de instrumentis musicis deque generibus saltationum. Verum de ipsis quoque poetis et de ratione qua argumenta sua tractaverint auctorem disseruisse colligas ex fragm. 83.

Libris, quibus Ὁμοιότητες titulus erat, similitudines, quæ inter diversorum populorum instituta moresque intercesserint, demonstrasse videtur.

In grammatico argumento versabatur opus Περὶ φθορᾶς λέξεως, sive De corruptione sermonis, scilicet græci. Commemoratur denique Juba artigraphus de rebus nonnullis quæ ad grammaticam latinam pertinent. Qui quum latine scripserit, a Vossio et Sevino diversus esse a Nostro videtur. Fortasse erraverunt viri doctissimi.

Hactenus de πολυμαθείᾳ Varronis Africani. Fidem ejus et auctoritatem in multis impugnavit Didymus ille χαλκέντερος, ὁ πολλὰ γράψας κατ' αὐτοῦ. Parum hoc me moveret, nisi fatendum esset nihil me in reliquiis deprehendisse, quod virum prodat cum multiplicis eruditionis copia jungentem etiam acumen judicii et severitatem; contra nimiæ et anilis fere credulitatis vestigia sat frequentia deprehendes. Quæ quum ita se habeant, nescio quanam re nisi regii nominis præstigio Juba inter ævi sui polyhistores eminuerit.

ΡΩΜΑΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Steph. Byz. : Ἀβοριγῖνες, ἔθνος Ἰταλικὸν, ὡς Ἰόβας ἐν Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας πρώτῃ· « Μέχρι μὲν οὖν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὴν ἀρχαίαν Ἀβοριγίνην (l. Ἀβοριγίνων ὀνομασίαν) διέσωζον, Λατίνου δὲ βασιλεύσαντος οὕτω προσηγορεύθησαν. » Τὰ αὐτὰ καὶ Χάραξ. Aut Jubam cum Dionysio confundit Stephani Epitomator, aut Juba exscripsit Dionysium Hal. in Ant. Rom. I, ubi : μέχρι μὲν οὖν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἀβοριγίνων ὀνομασίαν διέσωζον, κτλ.

2.

Idem : Λαβίνιον, πόλις Ἰταλίας, Αἰνείου κτίσμα· Ἰόβας ἐν πρώτῳ· ἀπὸ τοῦ τῆς βασιλέως θυγατρὸς Λαβινίας.

3.

Idem : Ὠστία, πόλις Ἰταλίας. Ἰόβας ἐν πρώτῳ Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας· « Ἀπὸ μὲν τῶν βορείων μερῶν ὁ Τίβερις· Ὠστία πόλις πλησίον. »

4.

Plutarchus Romul. c. 14, 13, de raptis Sabinis : Ἁρπασθῆναι δέ φασιν, οἱ μὲν, τριάκοντα μόνας, ἀφ' ὧν καὶ τὰς φρατρίας ὀνομασθῆναι· Οὐαλέριος δὲ Ἀντίας ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ πεντακοσίας· Ἰόβας δὲ τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑξακοσίας παρθένους.

5.

Idem ib. c. 15, 7 : Τὸν Ταλάσιον..., ὥσπερ Ἕλληνες τὸν Ὑμέναιον, ἀπᾴδουσι Ῥωμαῖοι τοῖς γάμοις. Quem morem nonnulli ab iis, quæ in raptu Sabinarum contigisse narrantur, derivari putant. Οἱ δὲ πλεῖστοι νομίζουσιν, ὧν καὶ ὁ Ἰόβας ἐστὶ, παράκλησιν εἶναι καὶ παρακέλευσιν εἰς φιλεργίαν καὶ ταλασίαν, οὔπω τότε τοῖς Ἑλληνικοῖς ὀνόμασι τῶν Ἰταλικῶν ἐπικεχυμένων. Cf. id. Qu. Rom. c. 31 : « Διὰ τί ὁ πολυθρύλλητος ᾄδεται Ταλάσιος ἐν τοῖς γάμοις; » Πότερον ἀπὸ τῆς ταλασίας; Καὶ γὰρ τὸν τάλαρον τάλαντον ὀνομάζουσι· καὶ τὴν νύμφην εἰσάγοντες, νάκος ὑποστρωννύουσιν· αὐτὴ δ' εἰσφέρει μὲν ἠλακάτην καὶ τὴν ἄτρακτον, ἐρίῳ δὲ τὴν θύραν περιστέφει τοῦ ἀνδρός. Ceterum hæc, sicuti alia nonnulla quæ de antiquitatibus Romanis traduntur, legi etiam poterant in libro Ὁμοιότητες inscripto, quo Græca cum Romanis Juba comparavit.

6.

Idem Rom. c. 17, 10 : Ἑάλω δὲ καὶ Ταρπήιος προδοσίας ὑπὸ Ῥωμαίων διωχθεὶς, ὡς Ἰόβας φησὶ Γάλβαν Σουλπίκιον ἱστορεῖν.

7.

Plutarch. Numa c. 7, 6 : Δεύτερον (Νουμᾶς) δὲ τοῖς οὖσιν ἱερεῦσι Διὸς καὶ Ἄρεος τρίτον Ῥωμύλου προσκατέστησεν, ὃν Φλαμίνα Κυρινάλιον ὠνόμασεν. Ἐκάλουν δὲ καὶ τοὺς προγενεστέρους Φλαμίνας ἀπὸ τῶν περικρανίων πίλων, οὓς περὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι, πιλαμένας τινὰς ὄντας, ὡς ἱστοροῦσι, τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων τότε μᾶλλον ἢ νῦν τοῖς Λατίνοις ἀνακεχραμένων. Καὶ γὰρ ἃς ἐφόρουν οἱ βασιλεῖς λαίνας ὁ Ἰόβας χλαίνας φησὶν εἶναι καὶ τὸν ὑπηρετοῦντα τῷ ἱερεῖ τοῦ Διὸς ἀμφιθαλῆ παῖδα λέγεσθαι Κάμιλλον, ὡς καὶ τὸν Ἑρμῆν οὕτως ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων Κάμιλλον ἀπὸ τῆς διακονίας προσηγόρευον.

8.

Idem ib. c. 13, 6 : Αὐτὰς δὲ τὰς πέλτας (τῶν Σα-

HISTORIA ROMANA.

1.

Aborigines, populus Italicus, ut Juba libro primo Historiæ Romanæ : « Usque ad tempora belli Trojani vetus Aboriginum nomen servarunt; imperante autem Latino, de hoc denominati sunt. »

2.

Lavinium, urbs Italiæ ab Ænea condita. Juba primo Historiæ Romanæ. Nomen habet a regis filia Lavinia.

3.

Ostia, urbs Italiæ. Juba primo Historiæ Romanæ : « A septentrionali parte Tiberis; Ostia urbs prope abest. »

4.

Raptas Sabinas aiunt hi triginta tantum, et ab iis nominatas curias; Valerius Antias quingentas viginti septem; Juba octoginta tres supra sexcentas virgines.

5.

Talasium Romani accinunt nuptiis; ut Hymenæum Græci... Plerique, inter quos etiam Juba, hunc Talasium adhortationem esse ad laboris sedulitatem et lanificium, quod Græci ταλασίαν dicunt, censent, quamquam nondum id temporis Italica verba cum Græcis confusa erant.

6.

Damnatus est etiam Tarpeius proditionis a Romulo accusatus, ut Juba auctor est Sulpicium Galbam in Historia prodere.

7.

Deinde Numa flaminibus Jovis et Martis, tertium Romuli addidit, Quirinalemque dixit. Flaminum nomen etiam majoribus natu tributum tradunt, a pileis quibus capita operiebant, quasi pilamines : quia eo tempore plura quam hodie Græca vocabula fuerint Latinis intermixta. Quemadmodum etiam lænas, regum vestem, Juba χλαίνας esse ait : ac puerum Jovis sacerdoti ministrantem patrimum et matrimum, Camillum dici solitum, sicut et Græcorum nonnulli Mercurium a ministerio Camillum appellaverunt.

8.

Ipsas peltas ancilia appellant a figura; non enim ea est

λίων) ἀγκύλια καλοῦσι διὰ τὸ σχῆμα. Κύκλος γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδὲ ἀποδίδωσιν, ὡς πέλτη, τὴν περιφέρειαν, ἀλλ' ἐκτομὴν ἔχει γραμμῆς ἑλικοειδοῦς, ἧς αἱ κεραῖαι καμπὰς ἔχουσαι καὶ συνεπιστρέφουσαι τῇ πυκνότητι πρὸς ἀλλήλας ἀγκύλον τὸ σχῆμα ποιοῦσιν· ἢ διὰ τὸν ἀγκῶνα, περὶ ὃν περιφέρονται. Ταῦτα γὰρ ὁ Ἰόβας εἴρηκε γλιχόμενος ἐξελληνίσαι τοὔνομα.

Subjicio h. l. reliqua, quæ de Romanis antiquitatibus e Juba afferuntur.

9.

Athenæus III, p. 98, B : Τὸν δὲ μῆνα τοῦτον (Φεβρουάριον) κληθῆναί φησιν ὁ Μαυρούσιος Ἰόβας ἀπὸ τῶν κατουδαίων φόβων κατ' ἀναίρεσιν τῶν δειμάτων, ἐν ᾧ τοῦ χειμῶνός ἐστι τὸ ἀκμαιότατον, καὶ ἔθος τότε τοῖς κατοιχομένοις τὰς χοὰς ἐπιφέρειν πολλαῖς ἡμέραις.

10.

Plutarchus Qu. Rom. c. 24 : Διὰ τί τρεῖς τοῦ μηνὸς ἀρχὰς καὶ προθεσμίας ἔχουσιν, οὐ ταὐτὸ διάστημα τῶν ἡμερῶν μεταξὺ λαμβάνοντες; Πότερον, ὡς οἱ περὶ τὸν Ἰόβαν ἱστοροῦσιν, ὅτι ταῖς καλάνδαις ἐκάλουν τὸν δῆμον οἱ ἄρχοντες, καὶ κατήγγελλον εἰς πέμπτην τὰς νόννας, εἰδοῦς δὲ ἡμέραν ἱερὰν ἐνόμιζον;

11.

Idem ib. c. 89 : Διὰ τί τὰ Κυρινάλια μωρῶν ἑορτὴν ὀνομάζουσιν; Ἢ ὅτι τὴν ἡμέραν ταύτην ἀποδεδώκεισαν, ὡς Ἰόβας φησὶ, τοῖς τὰς αὑτῶν φρατρίας ἀγνοοῦσιν; Ἢ τοῖς μὴ θύσασιν, ὥσπερ οἱ λοιποὶ, κατὰ φυλὰς ἐν τοῖς Φουρνικαλίοις, δι' ἀσχολίαν ἢ ἀποδημίαν ἢ ἄγνοιαν, ἐδόθη τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τὴν ἑορτὴν ἐκείνην ἀπολαβεῖν;

12.

Idem ib. c. 4 : Διὰ τί τοῖς ἄλλοις Ἀρτεμισίοις ἐπιεικῶς ἐλάφων κέρατα προσπατταλεύουσι, τῷ δ' ἐν Ἀβεντίνῳ βοῶν; Ἢ τοῦ παλαιοῦ συμπτώματος ἀπομνημονεύοντες; λέγεται γὰρ ἐν Σαβίνοις Ἄντρωνι Κορατίῳ βοῦς ἐκπρεπὴς ὄψει καὶ μεγέθει διαφέρουσα τῶν ἄλλων γενέσθαι· μάντεως δέ τινος αὐτῷ φράσαντος, ὅτι τοῦ καθιερεύσαντος Ἀρτέμιδι τὴν βοῦν ἐκείνην ἐν Ἀβεντίνῳ πέπρωται μεγίστην γενέσθαι καὶ βασιλεῦσαι τῆς Ἰταλίας ἁπάσης τὴν πόλιν, ἐλθεῖν μὲν εἰς Ῥώμην τὸν ἄνθρωπον, ὡς θύσοντα τὴν βοῦν· οἰκέτου δὲ κρύφα τῷ βασιλεῖ Σερουΐῳ τὸ μάντευμα φράσαντος, ἐκείνου δὲ Κορνηλίῳ τῷ ἱερεῖ, προστάξαι τὸν Κορνήλιον τῷ Ἄντρωνι λούσασθαι πρὸ τῆς θυσίας ἀπὸ τοῦ Θύμβρεως· νενομίσθαι γὰρ οὕτω τοὺς καλλιεροῦντας. Ἐκεῖνον οὖν ἀπελθόντα λούσεσθαι, τὸν δὲ Σερούϊον φθάσαντα, θῦσαι τῇ θεῷ τὴν βοῦν, καὶ τῷ ἱερῷ τὰ κέρατα προσπατταλεῦσαι. Ταῦτα καὶ ὁ Ἰόβας ἱστόρηκε καὶ Βάρρων· πλὴν ὅτι τοὔνομα τοῦ Ἄντρωνος Βάρρων οὐ γέγραφεν, οὐδ' ὑπὸ Κορνηλίου φησὶ τοῦ ἱερέως, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ νεωκόρου παρακρουσθῆναι τὸν Σαβῖνον.

13.

Idem ib. c. 59 : Διὰ τί κοινὸς ἦν βωμὸς Ἡρακλέους καὶ Μουσῶν; Ἢ ὅτι γράμματα τοὺς περὶ Εὔανδρον ἐδίδαξεν Ἡρακλῆς, ὡς Ἰόβας ἱστόρηκε; Καὶ τὸ πρᾶγμα σεμνὸν ἐνομίζετο, φίλους καὶ συγγενεῖς διδασκόντων· ὀψὲ δ' ἤρξαντο μισθοῦ διδάσκειν, καὶ πρῶτος ἀνέῳξε γραμματοδιδασκαλεῖον Σπόριος Καρ-

---

rotunda, neque instar parmæ circulum explet, sed excisæ sunt in modum lineæ volutæ, cujus apices curvitatem habent, ac qua peltæ crassissimæ sunt, in se convertuntur formamque curvam exprimunt : sive a cubito, quo gestantur, quem ἀγκῶνα Græci dicunt. Hæc enim Juba affert, cupiens vocabulum Græcæ linguæ vindicare.

9.

Februarium mensem nomen ait habere Juba Mauritanus a pavoribus, quos incutiunt inferi, quorum pavorum terriculamenta depelluntur quo tempore summus urit hiemis rigor, ac moris tunc est per plures dies continuos mortuis ferre inferias.

10.

Cur tria principia menses habent non eodem dierum numero distincta? An Jubæ fides habenda est? is Calendis dicit populum fuisse a magistratibus vocatum, et ei indictas in quintum abinde diem Nonas : Idus autem diem sacram habitam.

11.

Cur Quirinalia festum stultorum appellant? An quod dies iste his erat destinatus, ut Juba scribit, qui suam curiam ignorabant? Aut quod qui Fornacalibus feriis ob occupationes, peregrinationem vel ignorationem non sacrificassent in sua tribu, iis permissæ fuerunt istæ feriæ harum loco obeundæ?

12.

Cur reliquis Dianæ fanis soliti cervorum cornua affigere, ei quod in Aventino est, boum cornua affixerunt? Fortassis ut monimentum esset antiqui casus. Fuit quidam in Sabinis Antro Coratius : is vaccam habebat magnitudine et forma reliquis præstantem : monitusque a vate quodam qui in Aventino bovem hanc Dianæ immolasset, ei fata summam potestatem deferre, urbemque ipsius Italiæ totius regno potituram, Romam se contulit bovis ibi mactandæ gratia : servus autem regi Servio clam id vaticinium, idque rex Cornelio pontifici indicavit : tum Cornelius Antroni mandavit ut ante sacrificium aqua Tiberis profluente sese ablueret; sic enim legibus præscriptum esse litaturo : ita hic lotum abiit : interim Servius occasionem immolandæ vaccæ in honorem Dianæ præcepit, mactatæque cornua templo affixit. Hoc et Juba narrat, et Varro : nisi quod hic Antronis nomen non habet, deceptumque non a Cornelio sacerdote Sabinum, sed ab æditu o refert.

13.

Cur communis fuit ara Herculis et Musarum? An quia Evandrum litteras docuit Hercules, ut Juba narrat? Resque ea videbatur perhonesta, quum litteras prisci amicis ac cognatis traderent. Sero cœptum est mercede doceri, primusque ludum litterarium aperuit Spurius Carbilius, Carbilii libertus ejus, qui primus uxorem dimisit.

βίλιος ἀπελεύθερος Καρβιλίου τοῦ πρώτου γαμετὴν ἐκβαλόντος.

14.

Idem ib. c. 78 : Διὰ τί τῶν οἰωνῶν ὁ καλούμενος ἀριστερὸς, αἴσιος;... Ἢ μᾶλλον, ὡς Ἰόβας φησὶ, τοῖς πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἀποβλέπουσιν ἐν ἀριστερᾷ γίνεται τὸ βόρειον; ὃ δὴ τοῦ κόσμου δεξιὸν ἔνιοι τίθενται καὶ καθυπέρτερον.

15.

E LIBRO SECUNDO.

Steph. Byz. : Νομαντία, πόλις Ἰβηρίας. Ἰόβας ἐν δευτέρῳ Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

16.

Steph. Byz. : Ἀρβάκη, πόλις ἐν Κελτιβηρίᾳ, ὡς Ἰόβας. Τὸ ἐθνικὸν Ἀρβακαῖος.

17.

Plutarchus Comp. Pelop. c. Marcell. c. 1, 5 : Ἀννίβαν δὲ Μάρκελλος, ὡς μὲν οἱ περὶ Πολύβιον λέγουσιν, οὐδ' ἅπαξ ἐνίκησεν, ἀλλ' ἀήττητος ὁ ἀνὴρ δοκεῖ διαγενέσθαι μέχρι Σκηπίωνος, ἡμεῖς δὲ Λιβίῳ, Καίσαρι, Νέπωτι καὶ τῶν Ἑλληνικῶν τῷ βασιλεῖ Ἰόβᾳ πιστεύομεν, ἥττας τινὰς καὶ τροπὰς ὑπὸ Μαρκέλλου τῶν σὺν Ἀννίβᾳ γενέσθαι· μεγάλην δ' αὗται ῥοπὴν οὐδεμίαν ἐποίησαν, ἀλλ' ἔοικε ψευδόπτωμά τι γενέσθαι περὶ τὸν Λίβυν ἐν ταῖς συμπλοκαῖς ἐκείναις.

18.

Plutarch. Sulla c. 16, 10 : Ἐπεὶ δὲ ἀποκρουσθεὶς ἐκεῖθεν ὁ Ἀρχέλαος ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Χαιρώνειαν, οἱ συστρατευσάμενοι τῶν Χαιρωνέων ἐδέοντο τοῦ Σύλλα μὴ προέσθαι τὴν πόλιν, ἐκπέμπει τῶν χιλιάρχων ἕνα Γαβίνιον μετὰ τάγματος ἑνὸς καὶ τοὺς Χαιρωνεῖς ἀφίησι βουληθέντας μὲν, οὐ μὴν δυνηθέντας φθῆναι τὸν Γαβίνιον. Οὕτως ἦν ἀγαθὸς καὶ προθυμότερος εἰς τὸ σῶσαι τῶν σωθῆναι δεομένων. Ὁ δὲ Ἰόβας οὐ Γαβίνιόν φησι πεμφθῆναι, ἀλλὰ Ἐρίκιον. Ἡ μὲν οὖν πόλις ἡμῶν παρὰ τοσοῦτον ἐξέφυγε τὸν κίνδυνον.

19.

Plutarch. Sertor. c. 9, 5 : Sertorius Maurusiis contra Ascalim opitulans, τὴν Τίγγιν, εἰς ἣν ὁ Ἄσκαλις συνέφυγε μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ἐξεπολιόρκησεν. Ἐνταῦθα τὸν Ἀνταῖον οἱ Λίβυες ἱστοροῦσι κεῖσθαι· καὶ τὸν τάφον αὐτοῦ Σερτώριος διέσκαψε τοῖς βαρβάροις ἀπιστῶν διὰ μέγεθος. Ἐντυχὼν δὲ τῷ σώματι πηχῶν ἑξήκοντα μῆκος, ὥς φασι, κατεπλάγη καὶ σφάγιον ἐντεμὼν συνέχωσε τὸ μνῆμα καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ τιμήν τε καὶ φήμην συνηύξησε. Τιγεννῖται δὲ μυθολογοῦσιν Ἀνταίου τελευτήσαντος τὴν γυναῖκα Τίγγην Ἡρακλεῖ συνελθεῖν, Σόφακα δ' ἐξ αὐτῶν γενόμενον βασιλεῦσαι τῆς χώρας καὶ πόλιν ἐπώνυμον τῆς μητρὸς ἀποδεῖξαι, Σόφακος δὲ παῖδα γενέσθαι Διόδωρον, ᾧ πολλὰ τῶν Λιβυκῶν ἐθνῶν ὑπήκουσεν Ἑλληνικὸν ἔχοντι στράτευμα τῶν αὐτόθι κατῳκισμένων ὑφ' Ἡρακλέους Ὀλβιανῶν καὶ Μυκηναίων. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀνακείσθω τῇ Ἰόβα χάριτι τοῦ πάντων ἱστορικωτάτου βασιλέων· ἐκείνου γὰρ ἱστοροῦσι τοὺς προγόνους Διοδώρου καὶ Σόφακος ἀπογόνους εἶναι. Ipsum Jubam de his monuisse sive in Romana sive in Libyca historia nihil dubito. Cf. Plin. Hist. Nat. V, 1, 1.

14.

Cur aves sinistræ quæ dicuntur, in auspicio habentur pro addicentibus?... Aut potius versus ortum solis intuentibus ad lævam est septentrionalis mundi plaga, quam nonnulli dextram et superiorem mundi partem appellant? Hæc est Jubæ opinio.

15.

Numantia, urbs Iberiæ. Juba secundo Historiæ Romanæ.

16.

Arbace, urbs Celtiberiæ, teste Juba. Gentile Arbacæus.

71.

Hannibalem Polybius scribit nunquam a Marcello superatum, sed usque ad Scipionem invictum permansisse. Nos Livio, Cæsari, Nepoti, ac de Græcis scriptoribus regi Jubæ credimus, Hannibalem aliquoties a Marcello victum fugatumque, quæ tamen victoriæ ad summam rerum non magnum pondus attulerint, ut in illis conflictibus illusisse Pœnus videri possit.

18.

Posteaquam repulsus Archelaus adversus Chæroneam se convertit, Sylla, orantibus qui in castris erant Chæronensibus ne urbem suam destitueret, Gabinium tribunum militum cum legione una eo mittit, dimissis etiam Chæronensibus : sed ii quamvis anniterentur, non potuerunt tamen Gabinium prævertere. Adeo bonus ille vir erat, et ad salutem ferendam iis ipsis qui eam petebant celerior. Juba non Gabinium, sed Ericium missum scribit. Tantulum abfuit quin patria nostra in periculum veniret.

19.

Sertorius Tingim urbem, in quam Ascalis confugerat cum fratribus, expugnavit. Ibi Antæum sepultum Afri narrant; et Sertorius quum barbaris tantam corporis ejus molem perhibentibus fidem non haberet, effosso monumento corpus sexaginta, ut aiunt, cubitorum inveniens, obstupuit, hostiaque mactata sepulcrum instauravit honoresque et famam Antæi auxit. Perhibent Tigennitæ, Antæo mortuo, Herculem cum Tingi uxore ejus concubuisse; inde natum Sophacem regem ejus fuisse regionis et urbem matri cognominem condidisse; Sophaci filium fuisse Diodorum, qui ex Græcis eo ab Hercule deductis Olbianis et Mycenæis exercitu contracto, multas Africæ gentes subegerit. Quæ quidem gratiæ data sint Jubæ, quo nemo regum alius fuit historiarum peritior; hujus enim majores a Diodoro et Sophace genus traxisse creduntur.

20.

Athenæus VI, p. 229, C : Μέχρι γὰρ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων κεραμέοις σκεύεσιν οἱ δειπνοῦντες διηκονοῦντο, ὥς φησιν ὁ ἐμὸς Ἰόβας. Μεταβαλόντων δ' ἐπὶ τὸ πολυτελέστερον Ῥωμαίων τὴν δίαιταν, κατὰ μίμησιν ἐκδιαιτηθεῖσα Κλεοπάτρα, ἡ τὴν Αἰγύπτου καταλύσασα βασιλείαν, τοὔνομα οὐ δυναμένη ἀλλάξαι, ἀργυροῦν καὶ χρυσοῦν ἀπεκάλει κέραμον αὐτὸ, κέραμά τ' ἀπεδίδοτο τὰ ἀποφόρητα τοῖς δειπνοῦσι· καὶ τοῦτ' ἦν τὸ πολυτελέστατον.

ΑΣΣΥΡΙΑΚΑ

ἐν βίβλοις β'.

21.

Tatianus Or. adv. Gr. c. 58 : Βηρωσὸς δέ ἐστιν ἀνὴρ ἱκανώτατος, καὶ τούτου τεκμήριον Ἰόβας, ὅς περὶ Ἀσσυρίων γράφων παρὰ Βηρωσσοῦ φησι μεμαθηκέναι τὴν ἱστορίαν. Εἰσὶ δὲ αὐτῷ βίβλοι περὶ Ἀσσυρίων δύο. Tatiani locum repetit Euseb. P. E. p. 488, A. Vide fragmenta Berosi.

Clem. Alex. Str. I, 21, p. 142, 18 Sylb. (II, 83 Kl.) : Ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας Ναβουχοδονόσορ πρὸ τῆς Περσῶν ἡγεμονίας ἔτεσιν ἑβδομήκοντα ἐπὶ Φοίνικας καὶ Ἰουδαίους ἐστράτευσεν, ὥς φησι Βήρωσσος ἐν ταῖς Χαλδαϊκαῖς ἱστορίαις. Ἰόβας δὲ περὶ Ἀσσυρίων γράφων ὁμολογεῖ τὴν ἱστορίαν παρὰ Βηρώσσου εἰληφέναι μαρτυρῶν ἀλήθειαν τἀνδρί.

22.

Plinius H. N. VIII, 42, 64, p. 89 Tchn. : *Equum adamatum a Semiramide usque ad coitum Juba auctor est.* Hæc in Assyriacis narrari poterant, etsi Plinius vel ex Libycis vel ex libris De expeditione Arabica hausisse videtur.

ΛΙΒΥΚΑ.

23.

E LIBRO TERTIO.

Plutarch. Par. m. c. 23 : Μετὰ τὴν Ἰλίου πόρθησιν ἐξεβράσθη Διομήδης εἰς Λιβύην. Ἔνθα Λύκος ἦν βασιλεὺς, ἔθος ἔχων τοὺς ξένους Ἄρει τῷ πατρὶ θύειν. Καλλιρρόη δὲ, ἡ θυγάτηρ, ἐρασθεῖσα Διομήδους, τὸν πατέρα προὔδωκε, καὶ τὸν Διομήδην ἔσωσε λύσασα τῶν δεσμῶν· ὁ δὲ, ἀμελήσας τῆς εὐεργέτιδος, ἀπέπλευσεν· ἡ δὲ βρόχῳ ἐτελεύτησεν· ὡς Ἰόβας ἐν τρίτῃ Λιβυκῶν.

De avibus Diomedeis v. fr. 68 a.

24.

Athenæus III, p. 83, B : Αἰμιλιανὸς δὲ ἔλεγεν Ἰόβαν τὸν Μαυρουσίων βασιλέα, ἄνδρα πολυμαθέστατον, ἐν τοῖς Περὶ Λιβύης συγγράμμασι, μνημονεύοντα τοῦ κιτρίου, καλεῖσθαι φάσκειν αὐτὸ παρὰ τοῖς Λίβυσι μῆλον Ἑσπερικὸν, ἀφ' ὧν καὶ Ἡρακλέα κομίσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ χρύσεα διὰ τὴν ἰδέαν λεγόμενα μῆλα.

25.

Plinius XIII, s. 29, p. 305, de citris arboribus Mauritaniæ : *Venumdatæ sunt et duæ a Juba rege pendentes : quarum alteri pretium fuit sestertiûm duodecies centena millia, alteri paullo minus.*

26.

Plinius H. N. V, 1, p. 304 ed. Tchn. : *Suetonius Paulinus, quem consulem vidimus, primus Romanorum ducum transgressus quoque Atlantem ali-*

20.

Usque ad Macedonica tempora in conviviis in vasis figulinis apponebatur cœna, ut ait popularis meus Juba. Postquam vero Romani ad sumptuosiorem vitæ rationem se converterant, eorum exemplo Cleopatra, quæ Ægypti regnum evertit, in luxuriam effusa, quum nomen mutare non posset, *argenteum aureumque fictile* (κέραμον) vocavit; et fictilia auferenda tradidit cœnantibus : et erat hoc pretiosissimum.

HISTORIA ASSYRIORUM.

LIBRIS II.

21.

Berosus rerum testis optimus, uti e Juba colligitur, qui de Assyriis scribens ex Beroso historiam eorum se didicisse ait. Scripsit vero Juba de Assyriis libros duos.

Anno duodecimo Sedeciæ Nabuchodonosor, septuaginta annis ante Persarum imperium, contra Phœnices et Judæos expeditionem suscepit, ut Berosus dicit in Chaldaicis. Atque Juba de Assyriis scribens fatetur ex Beroso se historiam sumpsisse, veritatemque ejus viri narrationis testatur.

DE LIBYA.

23.

Post Ilii excidium Diomedes in Africam maris fluctibus ejectus est. Regnabat ibi Lycus Martis filius, qui peregrinos de more patri mactabat. Sed filia hujus Callirrhoe Diomedis amore capta patrem prodidit, Diomedemque vinculis exsolvit. Hic benefactricis nulla habita ratione avectus quum esset, Callirrhoe fune sibi mortem conscivit. Ex Jubæ tertio Libycorum.

24.

Æmilianus Jubam ait, Mauritaniæ regem, virum multiplici doctrina instructissimum, in Commentariis de Libya citrii mentionem facere, dicereque, ab Afris illud *Hesperium malum* vocari; a quibus etiam Hercules *aurea* illa, a colore sic dicta, *mala* in Græciam transportasset.

quot millium spatio, prodidit de excelsitate quidem ejus quæ ceteri : imas radices densis altisque repletas silvis incognito genere arborum, proceritatem spectabilem esse enodi nitore, frontes cupressis similes, prœterque gravitatem odoris tenui eas obduci lanugine : quibus addita arte, posse quales e bombyce vestes confici. Verticem altis etiam æstate operiri nivibus. Decumis se eo pervenisse castris, et ultra ad fluvium, qui Ger vocaretur, per solitudines nigri pulveris eminentibus interdum velut exustis cautibus, loca inhabitabilia fervere, quanquam hiberno tempore, expertum. Qui proximos inhabitent saltus, refertos elephantorum ferarumque et serpentium omni genere, Canarios appellari. Quippe victum ejus animalis promiscuum his esse, et dividua ferarum viscera. Junctam Æthiopum gentem, quos Perorsos vocant, satis constat. Juba, Ptolemæi pater, qui primus utrique Mauritaniæ imperavit, studiorum claritate memorabilior etiam quam regno, similia prodidit de Atlante : prœterque gigni ibi herbam, euphorbiam nomine, ab inventore medico suo appellatam. Cujus lacteum succum miris laudibus celebrat in claritate visus contraque serpentes et venena omnia, privatim dicato volumine. Præcedunt alia quædam de Atlante fabulosa, quæ ab Hannone in Periplo (§ 14 ed. Kluge) primum narrata esse videntur; Plinius sumserit e Juba. Plinium exscripsit Solinus c. 24 (ed. Traj. ad Rh. 1689), sed temerario illo, quo solet, modo. Quare rationem ejus non habemus. Ceterum hic statim subjicere liceat locum ex libro de Euphorbia superstitem.

27.

DE EUPHORBIA.

Plinius XXV, s. 28, p. 60 : *Invenit et patrum nostrorum ætate rex Juba* (herbam), *quam appellavit Euphorbiam, medici sui nomine. Frater is fuit Musæ, a quo Divum Augustum conservatum indicavimus... Sed Jubæ volumen quoque exstat de ea herba, et clarum præconium. Invenit eam in monte Atlante : specie thyrsi, foliis acanthinis. Vis tanta est, ut e longinquo succus excipiatur : incisæ conto, subditis excipulis ventriculo hœdino, humor lactis videtur effluere : siccatus quum coiit, thuris effigiem habet. Qui colligunt clarius vident. Contra serpentes medetur, quacunque parte percussa : vertice inciso, et medicamento addito. Ibi Gætuli, qui legunt, hædino lacte adulterant : sed discernitur igni. Id enim quod sincerum non est, fastidiendum odorem habet.*

Hujus βιβλιδίου meminit etiam Galenus Φαρμακ. κατὰ γένη lib. IX, c. 4, et Dioscorides lib. III, 96. Jubæ libellum Περὶ ὀποῦ commemorat Galenus tom. II, p. 297. Cf. Stephan. Thes. v. εὐφόρβιον.

28.

Plinius VI, s. 36, p. 393 : *Nec Mauritaniæ insularum certior fama est. Paucas modo constat esse ex adverso Autololum, a Juba repertas, in quibus Gætulicam purpuram tingere instituerat.*

§ 37. *Sunt, qui ultra eas Fortunatas putant esse, quasdamque alias... Juba de Fortunatis ita inquisivit : sub meridie quoque positas esse prope occasum, a Purpurariis DCXXV mill. passuum, sic ut CCL supra occasum navigetur : deinde per LXXV mill. passuum ortus petatur. Primam vocari Ombrion nullis ædificiorum vestigiis : habere in montibus stagnum, arbores similes ferulæ : ex quibus aqua exprimatur, ex nigris amara, ex candidioribus potui jucunda. Alteram insulam Junoniam appellari; in ea ædiculam esse tantum lapide exstructam. Ab ea in vicino eodem nomine minorem. Deinde Caprariam lacertis grandibus refertam. In conspectu earum esse Nivariam, quæ hoc nomen accepit a perpetua nive, nebulosam. Proximam ei Canariam vocari a multitudine canum ingentis magnitudinis; ex quibus perducti sunt Jubæ duo : apparentque ibi vestigia ædificiorum. Quum autem omnes copia pomorum et avium omnis generis abundent, hanc et palmetis caryotas ferentibus, ac nuce pinea abundare. Esse copiam et mellis. Papyrum quoque et siluros in amnibus gigni : infestari eas belluis, quæ expellantur assidue, putrescentibus.*

29.

Plinius V, 10, p. 314 : *Nilus incertis ortus fontibus, it per deserta et ardentia : et immenso longitudinis spatio ambulans, famaque tantum inermi quæsitu cognitus, sine bellis, quæ ceteras omnes terras invenere. Originem* (*ut Juba rex potuit inquirere*) *in monte inferioris Mauritaniæ, non procul Oceano habet, lacu protinus stagnante, quam vocant Nilidem. Ibi pisces reperiuntur alabetæ, coracini, siluri. Crocodilus quoque inde ob argumentum hoc Cæsareæ in Iseo dicatus ab eo spectatur hodie. Præterea observatum est, prout in Mauritania nives imbresque satiaverint, ita Nilum increscere. Ex hoc lacu profusus indignatur fluere per arenosa et squalentia, conditque se aliquot dierum itinere. Mox alio lacu majore in Cæsariensis Mauritaniæ gente Massæsylum erumpit, et hominum cœtus veluti circumspicit, iisdem animalium argumentis : iterum arenis receptus conditur rursus XX dierum desertis ad proximos Æthiopes : atque ubi iterum senserit hominem, prosilit, fonte* (*ut verisimile*

est) illo quem Nigrin vocavere. Inde Africam ab Æthiopia dispescens, etiamsi non protinus populis, feris tamen et belluis frequens, silvarumque opifex, medios Æthiopas secat, cognominatus Astapus; quod illarum gentium lingua significat aquam e tenebris profluentem. etc. Cf. Solinum c. 32, p. 42.

Ammianus Marcellinus : *Rex autem Juba Punicorum confisus textu librorum, a monte quodam oriri eum exponit, qui situs in Mauritania despectat Oceanum : hisque indiciis hoc proditum ait, quod pisces et herbæ et belluæ similes per eas paludes gignuntur.*

Ex Libyæ descriptione petita videntur etiam ea quæ de elephantis e Juba produntur.

30.

Ælian. N. An. IX, 58 : Λέγει δὲ ὁ Ἰόβας γενέσθαι μὲν αὐτοῦ τῷ πατρὶ πολυετῆ Λίβυν ἐλέφαντα, κατιόντα ἐκ τῶν ἄνω τοῦ γένους· καὶ Πτολεμαίῳ δὲ τῷ Φιλαδέλφῳ Αἰθίοπα, καὶ ἐκεῖνον ἐκ πολλοῦ βιώσαντα, γενέσθαι πρᾳότατον καὶ ἡμερώτατον, τὰ μὲν ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συντροφίας, τὰ δὲ ἐκ τοῦ γένους πωλευθέντα. Σελεύκου τε τοῦ Νικάνορος κτῆμα ᾄδει Ἰνδὸν ἐλέφαντα, καὶ μέντοι καὶ διαβιῶναι τοῦτον μέχρι τῆς τῶν Ἀντιόχων ἐπικρατείας φησίν.

31.

Plinius H. N. VIII, 55, p. 56 Tchn. : *Unguentariam quandam dilectam* (ab elephanto) *Juba tradit. Omnium amoris fuere argumenta, gaudium a conspectu, blanditiæque inconditæ, stipesque, quas populus dedisset, servatæ et in sinum effusæ. Nec mirum esse amorem quibus sit memoria. Idem namque tradit, agnitum in senecta, multos post annos, qui rector in juventa fuisset. Idem divinationem quandam justitiæ. Quum Bocchus rex triginta elephantis totidem, in quos sævire instituerat, stipitibus alligatos objecisset, procursantibus inter eos qui lacesserent, non potuisse effici, ut crudelitatis alienæ ministerio fungerentur.*

32.

Plutarch. De sollert. an. c. 17, p. 972 : Τό γε μὴν κοινωνικὸν μετὰ τοῦ συνετοῦ τοὺς ἐλέφαντας ἀποδείκνυσθαί φησιν ὁ Ἰόβας. Ὀρύγματα γὰρ αὐτοῖς οἱ θηρεύοντες ὑπεργασάμενοι λεπτοῖς φρυγάνοις καὶ φορυτῷ κούφῳ κατερέφουσιν· ὅταν οὖν εἷς ὀλισθῇ, πολλῶν ὁμοῦ πορευομένων, οἱ λοιποὶ φοροῦντες ὕλην καὶ λίθους ἐμβάλλουσιν, ἀναπληροῦντες τὴν κοιλότητα τοῦ ὀρύγματος, ὥστε ῥᾳδίαν ἐκείνῳ γενέσθαι τὴν ἔκβασιν. Ἱστορεῖ δὲ καὶ εὐχῇ χρῆσθαι θεῶν τοὺς ἐλέφαντας ἀδιδάκτως, ἁγνιζομένους τε τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸν ἥλιον ἐκφανέντα προσκυνοῦντας, ὥσπερ χειρὸς ἀνατάσει τῆς προβοσκίδος. Ὅθεν καὶ θεοφιλέστατόν ἐστι τὸ θηρίον, ὡς Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἐμαρτύρησε. Κρατήσας γὰρ Ἀντιόχου, καὶ βουλόμενος ἐκπρεπῶς τιμῆσαι τὸ θεῖον, ἄλλα τε πάμπολλα κατέθυσεν ἐπινίκια τῆς μάχης, καὶ τέσσαρας ἐλέφαντας· εἶτα νύκτωρ ὀνείρασιν ἐντυχών, ὡς τοῦ θεοῦ μετ' ὀργῆς ἀπειλοῦντος αὐτῷ διὰ τὴν ἀλλόκοτον ἐκείνην θυσίαν, ἱλασμοῖς τε πολλοῖς ἐχρήσατο, καὶ χαλκοῦς ἐλέφαντας ἀντὶ τῶν σφαγέντων ἀνέστησε τέσσαρας.

Cf. Plutarch. l. l. c. 18 : Ἔρωτες δὲ πολλῶν, οἱ μὲν ἄγριοι καὶ περιμανεῖς γεγόνασιν, οἱ δ' ἔχοντες οὐκ ἀπάνθρωπον ὡραϊσμὸν οὐδ' ἀναφρόδιτον ὁμιλίαν. Οἷος ἦν ὁ τοῦ ἐλέφαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τοῦ ἀντερῶντος Ἀριστοφάνει τῷ γραμματικῷ· τῆς γὰρ αὐτῆς ἤρων στεφανοπώλιδος, καὶ οὐχ ἧττον ἦν ὁ ἐλέφας διάδηλος· ἔφερε γὰρ αὐτῇ τῆς ὀπώρας ἀεὶ πρατήρια παραπορευόμενος, καὶ χρόνον πολὺν ὑφίστατο, καὶ τὴν προβοσκίδα τῶν χιτωνίων ἐντός, ὥσπερ χεῖρα, παραβαλών, ἀτρέμα τῆς περὶ τὸ στῆθος ὥρας ἔψαυεν.

33.

Plutarchus ibid. c. 25, 5, p. 978, E : Ἡ δὲ τῶν ἐλεφάντων ἱστορία, φίλε, τῶν εἰς τὰ ὀρύγματα φορούντων καὶ τὸν ὀλισθέντα διὰ χώματος ἀναβιβαζόντων, ἔκτοπός ἐστι δεινῶς καὶ ἀλλοδαπή, καὶ καθάπερ ἐκ

30.

Juba rex elephantum Libycum scribit patri suo fuisse, qui plura secula vixisset, nempe qui ei per manus traditus fuisset a majoribus. Et Ptolemæo Philadelpho Æthiopem elephantum fuisse qui ad multas ætates vixisset, ex hominum consuetudine simul et institutione mansuetissimum. Idem celebrat Indicum elephantum Seleuci, cognomine Nicanoris, qui usque ad Antiochorum imperium vixerit.

32.

Societatis tuendæ ac prudentiæ exempla Juba scribit ab elephantis exhiberi. Venatores enim fossas quas ad ipsos capiendos faciunt, levibus sarmentis et festucis injectis obtegunt. Quum ergo elephantorum unus (nam multi simul ambulant) in fossam incidit, reliqui materiam congerunt, et lapides ingerunt, ut illapsus facile exire possit. Scribit etiam elephantos diis vota facere, quum se, nemine docente, mari lustrent, solemque orientem adorent, proboscide manus loco sursum erecta. Itaque etiam hoc animal diis est carissimum, ut Ptolemæus Philopator testatum fecit. Quum enim, victo Antiocho, vellet diis honorem splendide habere, præter alia ob partam prælio victoriam sacrificia, quattuor etiam elephantos immolavit : nocturnis autem territus insomniis, quod numen ei ob sacrificium illud inusitatum comminaretur, quum multis usus est piaculis, tum quattuor æreos elephantos pro occisis posuit.

33.

Narratio illa, amice, de elephantis qui in fossam delapsum congesta materia educant, nimis quam absurda est et aliena, tanquam e regio edicto jubens nos libris Jubæ

βασιλικοῦ διαγράμματος ἐπιτάττουσα πιστεύειν αὐτῇ τῶν Ἰόβα βιβλίων· ἀληθὴς δ᾽ οὖσα, πολλὰ δείκνυσι τῶν ἐνάλων μηδὲν ἀπολειπόμενα τῷ κοινωνικῷ καὶ συνετῷ τοῦ σοφωτάτου τῶν χερσαίων.

34.

Philostratus De Vit. Apollon. c. 13 : Ἰόβας δὲ ὃς ἦρξέ ποτε τοῦ Λιβυκοῦ ἔθνους, φησὶ μὲν ξυμπεσεῖν ἀλλήλοις ἐπ᾽ ἐλεφάντων πάλαι Λιβυκοὺς ἱππέας (εἶναι δὲ τοῖς μὲν πύργον ἐς τοὺς ὀδόντας κεχαραγμένον, τοῖς δὲ οὐδέν) · νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης τὴν μάχην, ἡττηθῆναι μὲν τοὺς ἐπισήμους φησί, φυγεῖν δὲ ἐς τὸν Ἄτλαντα τὸ ὄρος· αὐτὸς δὲ ἑλεῖν τετρακοσίων μήκει ἐτῶν ὕστερον τῶν διαφυγόντων ἕνα, καὶ τοὐπίσημον εἶναι αὐτῷ κοῖλον, καὶ οὔπω περιτετριμμένον ὑπὸ τοῦ χρόνου. Οὗτος ὁ Ἰόβας τοὺς ὀδόντας κέρατα ἡγεῖται, τῷ φύεσθαι μὲν αὐτοὺς ὅθεν περ οἱ κρόταφοι, παραθήγεσθαι δὲ μηδενὶ ἑτέρῳ, μένειν δ᾽ ὡς ἔφυσαν, καὶ μή, ὅπερ οἱ ὀδόντες, ἐκπίπτειν, εἶτα φύεσθαι.

Idem ib. c. 15 : Ἐγὼ δὲ εὗρον ἐν τοῖς Ἰόβα λόγοις, ὡς καὶ ξυλλαμβάνουσιν ἀλλήλοις ἐν τῇ θήρᾳ καὶ προΐστανται τοῦ ἀπειπόντος, κἂν ἐξέλωνται αὐτὸν, τὸ δάκρυον τῆς ἀλόης ἐπαλείφουσι τοῖς τραύμασι περιεστῶτες ὥσπερ ἰατροί.

35.

Plinius H. N. VIII, s. 4, p. 54 Tchn. : *Prædam ipsi* (elephanti) *in se expetendam sciunt solam esse in armis suis, quæ Juba cornua appellat, Herodotus... dentes.*

36.

Ex Juba sua hausit etiam Ælian. N. An. VII, 23 : Ἀμύνεσθαι δὲ τὸν προαδικήσαντα ὁ λέων οἶδε· καὶ εἰ μὴ παραχρῆμα αὐτῷ τιμωρῆσαι,

ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσσῃ,
ἐν στήθεσσιν ἑοῖσιν.

Καὶ τούτου μαρτύριον Ἰόβας ὁ Μαυρούσιος, ὁ τοῦ παρὰ Ῥωμαίοις ὁμηρεύσαντος πατήρ. Ἤλαυνέ ποτε διὰ τῆς ἐρήμης ἐπί τινα ἔθνη τῶν ἀποστάντων, καί τις αὐτῷ τῶν παραθεόντων μειρακίσκος εὐγενὴς μὲν καὶ ὡραῖος, ἤδη δὲ θηρατικὸς, λέοντά πως παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκφανέντα ἀκοντίῳ βάλλει, καὶ σκοποῦ μὲν ἔτυχε καὶ ἔτρωσεν, οὐ μὴν ἀπέκτεινεν. Κατὰ σπουδὴν δὲ τῆς ἐλάσεως οὔσης, τὸ μὲν θηρίον ἀνεχώρησεν, παρέδραμε δὲ καὶ ὁ τρώσας καὶ οἱ λοιποί. Ἐνιαυτοῦ γε μὴν διελθόντος ὁλοκλήρου, ὁ μὲν Ἰόβας κατορθώσας ἐφ᾽ ἃ ἐστάλη, τὴν αὐτὴν ὑποστρέφων ἔρχεται κατὰ τὸν τόπον, ἔνθα ἔτυχεν ὁ λέων τρωθείς. Καὶ ὄντος πλήθους παμπόλλου, πρόσεισι τὸ θηρίον ἐκεῖνο, καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀπέχεται, συλλαμβάνει δὲ τὸν τρώσαντα πρὸ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὸν θυμὸν, ὅνπερ οὖν παρὰ τὸν χρόνον τὸν προειρημένον ἐφύλαττεν, ἀθρόον ἐχεῖ, καὶ διασπᾷ τὸ μειράκιον γνωρίσας· ἐτιμώρησε δὲ οὐδεὶς, φοβηθέντες ὀργὴν λέοντος ἰσχυρὰν καὶ δεινῶς ἐκπληκτικήν· ἄλλως τε καὶ ἡ πορεία ἤπειγεν. Cf. Plinius VIII, 16, 19.

37.

Pollux V, 88, ubi de vocibus animalium : Εὗρον μέντοι ἐγὼ... ἐπὶ ἐλεφάντων στρυνύζουσιν παρὰ Ἰόβᾳ.

38.

Hesychius : Λιβυφοίτην· τὸν ἐπιγινόμενον Λίβυσιν. Ἰόβας (sic Musurus. Cod. : τὸ ἐπιγνόμενον Λιβυσι-

---

credere : quodsi vera est, ostendit multa marina animalia societatis studio prudentiaque nihil concedere terrestrium sapientissimo.

34.

Juba, Libyæ quondam rex, retulit equites Libycos elephantis insidentes olim inter se pugnasse, habuisseque alteram elephantorum partem turrim dentibus insculptam, alteram vero nihil : quumque nox pugnam diremisset, signo notatos succubuisse ait et in Atlantem montem confugisse : se vero post spatium annorum quadringentorum ex iis unum cepisse, qui aufugerant : illique insculptum insigne nondum extritum fuisse a tempore. Juba ille dentes cornua esse putat, eo quod nascantur inde, unde tempora initium ducunt, quodque nullum alium dentem contiguum habeant : maneant item ut nati sunt semel, neque quod fieri dentibus solet, excidant, ac rursus nascantur.

36.

Quum a quo injuriam acceperit leo, probe novit ulcisci; et quamvis ex eo non statim ultionem ceperit,

at certe et postea retinet simultatem, donec perfecerit
suo in pectore.

Huic rei testimonio est Juba Maurus, pater illius, qui Romam missus est obses. Is quum aliquando expeditionem per desertam regionem faceret adversus gentes quæ ab se defecissent, ex suo comitatu quispiam, quum præstanti nobilitate, tum egregia pulcritudine adolescens, rei venatoriæ peritus, leonem casu secundum viam animadversum sagitta appetens, non ab ictu directo aberravit, quin ei vulnus, non tamen mortem, intulit. Et quum expeditio acceleraretur, tum leo, vulnere excepto, statim se subduxit; tum ille, qui vulnus ei inflixisset, una cum ceteris discessit. Anno vertente exacto, Juba rebus, ad quas cum exercitu profectus fuisset, præclare gestis, eadem via regressus est ad eum locum, ubi leo vulnus exceperat. Is sane, etsi maxima hominum multitudo erat, istuc accedens ab invadendis tamen ceteris suum impetum sustentavit : illum duntaxat, qui se anno ante læsisset, corripuit, et furorem acerbissimum, quem tamdiu, quam dixi, servasset, in illum ipsum adolescentem, quem ab aliis internosset, effudit, atque eum dilaceravit, nec illum quispiam ab hac calamitate vindicare est ausus; sed gravissima et valde horrenda leonis ira perterrefacti, urgente etiam itineris ratione, omnes præterierunt.

37.

De elephantum voce verbum στρυνύζειν usurpatum reperi apud Jubam.

38.

Λιβυφοίτην, eum qui ad Libyes venit (Herculem), Juba dixit.

νόθας). Herculem intelligi monet vir d. ad h. l. De Hercule regum Mauritaniæ proavo, v. fr. 19.

DE ARABIA

(ET VICINIS REGIONIBUS)

39.

Plinius H. N. VI, 26, p. 367 : *Sed priusquam hæc* (sc. *de Carmania ac Perside atque Arabia*) *generatim persequamur, indicare convenit, quæ prodit Onesicritus, classe Alexandri circumvectus in mediterranea Persidis ex India, narrata proxime a Juba : dein eam navigationem, quæ his annis comperta servatur hodie. Onesicriti et Nearchi navigatio nec* (*omnia*) *nomina habet mansionum, nec spatia : primumque Xylenopolis ab Alexandro condita, unde ceperunt exordium, juxta quod flumen aut ubi fuerit, non satis explanatur. Hæc tamen digna memoratu produntur. Arbis oppidum a Nearcho conditum in navigatione ea. Flumen Nabrum navium capax : contra insula distans LXX stad. Alexandria condita a Leonnato jussu Alexandri in finibus gentis, Argenûs portu salubri. Flumen Tuberum navigabile, circa quod Pasiræ. Deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut viginti dierum spatio prænavigaverint. Insula, quæ Solis appellatur, et eadem cubile Nympharum, rubens, in qua nullum non animal absumitur, incertis causis. Ori gens : flumen Carmaniæ Hytanis, portuosum et auro fertile. Ab eo primum septemtriones apparuisse adnotavere. Arcturum nec omnibus cerni noctibus, nec totis unquam. Achæmenidas usque illo tenuisse. Æris et ferri metalla et arsenici et minii exerceri. Inde promontorium Carmaniæ est, ex quo in adversa ora ad gentem Arabiæ Macas trajectus distat LM passuum. Insulæ tres, quarum Oracla* [Organa] *tantum habitatur aquosa, a continenti XXV M. passuum. Insulæ quattuor jam in sinu ante Persida. Circa has hydri marini vicenûm cubitorum adnatantes terruere classem. Insula Acrotadus : item Gauratæ, in quibus Chiani gens. Flumen Hyperis in medio sinu Persico, onerariarum navium capax. Flumen Sitiogagus, quo Pasargadas septimo die navigatur. Flumen navigabile Heratemis : insula sine nomine. Flumen Granis, modicarum navium capax, per Susianen fluit : dextra ejus accolunt Deximontani, qui bitumen perficiunt. Flumen Zarotis ostio difficili, nisi peritis : insulæ duæ parvæ : inde vadosa navigatio palustri similis, per euripos tamen quosdam peragitur. Ostium Euphratis. Lacum, quem faciunt Eulæus et Tigris juxta Characem. Inde Tigri Susa. Festos dies ibi agentem Alexandrum invenerunt septimo mense postquam digressus ab iis fuerat Patalis, tertio navigationis. Sic Alexandri classis navigavit.*

Initio hujus loci vocem *omnia* supplevit Geier. ad Onescrit. fr. 26 (ubi v. not.); *continua* proposuerat Dodwellus. Quæ sequuntur apud Plinium de serioris ætatis juxta eandem oram navigatione item bonam partem fluxisse e Jubæ libris probabile est. Procul dubio autem Jubæ debentur quæ mox ex Nearcho Plinius affert :

Sect. 27 : *Carmaniæ oram patere duodecies centena LM. passuum Nearchus scripsit. Ab initio ejus ad flumen Sabin centum M. passuum. Inde vineas coli et arva ad flumen Andanin, XXV M. spatio.*

Sect. 28 : *Onesicritus et Nearchus ab Indo amne ad sinum Persicum, atque illinc Babylonem Euphratis paludibus, scripserunt vicies et quinquies centena M. passuum esse.*

Sect. 30 : *Euphrate navigari Babylonem e Persico mari CCCCXII M. passuum tradunt Nearchus et Onesicritus. Qui vero postea scripsere, a Seleucia CCCCXL mill. Juba a Babylone Characem CLXXV mill. passuum.*

Dodwellus in Dissertatione De Arriani Nearcho hæc annotat. « Vidimus hic Jubam spatia Græcorum omnia ad Romanorum milliaria redegisse. Congrue admodum, quum regnaverit ipse in regione, quæ fuerat ante illum Romana provincia, et moribus pariter Romanis et linguæ etiam assueverat. Vel hinc mihi suspectum esse fateor, rectene illum eruditi vulgo *Græcis* scriptoribus accenseant. Tam enim Græcis plerisque ignota fuissent Romana milliaria, quam vice versa Græcorum stadia ignorabant Romani. Prædicto Plinii loco illud etiam constat, Nearchi sententiam atque Onesicriti a Juba fuisse explicatam. Ita scilicet, ut a sui regni scriptoribus atque lectoribus intelligeretur Romanis, qui longius aberant ab ea Africæ parte, qua linguæ Græcæ usus obtinuerit. » Cf. Salmasius Exercit. Plin. p. 837. V. introductio.

39 a.

Solin. c. 60 (al. 49) : *Indis omnibus promissa cæsaries, non sine fuco cærulei aut crocei coloris. Cultus præcipuus in gemmis ; nullus funerum apparatus. Præterea, ut Jubæ et Archelai regum libris editum est, in quantum mores populorum dissonant, habitus quoque discrepantissimus est. Alii lineis, alii laneis peplis vestiuntur; pars nudi, pars obscœna tantum amiculati, plurimi et flexibilibus libris circumdati.* Vereor ne temere hoc l. Juba citetur.

40.

Plinius VI, 32, p. 382 : *Sinus intimus, in quo Lea-*

nitæ, qui nomen ei dedere. Regia eorum Agra, et in sinu Læana, vel, ut alii, Ælana. Nam et ipsum sinum nostri Ælaniticum scripsere, alii Ælenaticum, Artemidorus Aleniticum, Juba Læaniticum. Circuitus Arabiæ a Charace Læana colligere proditur quadragies septies centena LXX M. Juba paullo minus quadragies centenis M. putat.

41.

Plinius VI, s. 33, p. 384 : *A sinu Ælanitico alter sinus, quem Arabes Æant vocant, in quo Heroum oppidum est. Fuit et Cambysu inter Nelos et Marchadas, deductis eo ægris exercitus. Gens Tyra, Daneon portus : ex quo navigabilem alveum perducere in Nilum, qua parte ad Delta dictum decurrit, sexagies et bis centena mill. passuum intervallo (quod inter flumen et Rubrum mare interest) primus omnium Sesostris Ægypti rex cogitavit : mox Darius Persarum : deinde Ptolemæus sequens : qui et duxit fossam latitudine pedum centum, altitudine XL, in longitudinem XXVII mill. D passuum usque ad Fontes amaros. Ultra deterruit inundationis metus, excelsiore tribus cubitis Rubro mari comperto, quam terra Ægypti. Aliqui non eam afferunt causam, sed ne immisso mari corrumperetur aqua Nili, quæ sola potus præbet. Nihilominus iter totum terendo frequentatur a mari Ægyptio, quod est triplex : unum a Pelusio per arenas, in quo nisi calami defixi regant, via non reperitur, subinde aura vestigia operiente. Alterum vero duobus mill. passuum ultra Casium montem, quod a sexaginta mill. passuum redit in Pelusiacam viam. Accolunt Arabes Autei. Tertium a Gerrho (quod Adipson vocant) per eosdem Arabes sexaginta mill. passuum propius, sed asperum montibus, et inops aquarum. Eæ viæ omnes Arsinoen ducunt, conditam sororis nomine in sinu Charandra, a Ptolemæo Philadelpho qui primus Troglodyticen excussit, et amnem qui Arsinoen præfluit, Ptolemæum appellavit. Mox oppidum parvum est Aennum, pro quo alii Philoteram scribunt. Deinde sunt Azarei, ex Troglodytarum connubiis, Arabes feri. Insulæ : Sapirene, Scytala : mox deserta ad Myoshormon, ubi fons Tadnos. Mons Æas. Insula Jambe; portus multi. Berenice, oppidum matris Philadelphi nomine, ad quod iter a Copto diximus. Arabes Autei et Gebadei. Troglodytice, quam prisci Michoen, alii Midoen dixere. Mons Pentedactylos : insulæ Stenæ Deiræ aliquot, Halonnesi non pauciores : Cardamine, Topazos, quæ gemmæ nomen dedit. Sinus insulis refertus : ex iis quæ Mareu vocantur, aquosæ : quæ Eratonos, sitientes. Regum ii præfecti fuere. Introrsus Candei, quos Ophiophagos vocant, serpentibus vesci assueti, neque alia regio fertilior earum. Juba, qui videtur diligentissime prosecutus hæc, omisit in hoc tractu (nisi si exemplarium vitium est) Berenicen alteram, quæ Panchrysos cognominata est : et tertiam, quæ Epidires, insignem loco. Est enim sita in cervice longe procurrente, ubi fauces Rubri maris VII mill. D passuum ab Arabia distant. Insula ibi Cytis, topazium ferens et ipsa.*

42.

Idem VI, s. 34, p. 386 : *Insula Diodori et aliæ desertæ : per continentem quoque deserta : oppidum Gaza, promontorium et portus Mossylicus, quo cinnamomum devehitur. Hucusque Sesostris exercitum duxit... A Mossylico promontorio Atlanticum mare incipere vult Juba, præter Mauritanias suas Gadeis usque navigandum Coro. Cujus tota sententia hoc in loco subtrahenda non est. A promontorio Indorum, quod vocatur Lepteacra, ab aliis Drepanum, proponit recto cursu præter Exustam, ad Malchu insulam quindecies centena mill. passuum esse. Inde ad locum, quem vocant Sceneos, CCXXV M. Inde ad insulam Adanu, centum quinquaginta mill. passuum. Sic fieri ad apertum mare decies octies centena LXXV mill. passuum. Reliqui omnes propter solis ardorem navigari posse non putaverunt. Quin et commercia ipsa infestant ex insulis Arabes Ascitæ appellati, quoniam bubulos utros binos sternentes ponte piraticam exercent sagittis venenatis. Gentes Troglodytarum idem Juba tradit Therothoas a venatu dictos, miræ velocitatis : sicut Ichthyophagos, natantes seu maris animalia : Bargenos, Zageras, Chalybas, Saxinas, Syrecas, Daremas, Domozanes. Quin et accolas Nili a Syene non Æthiopum populos sed Arabum esse dicit usque Meroen. Solis quoque oppidum, quod non procul Memphi in Ægypti situ diximus, Arabas conditores habere. Sunt et qui ulteriorem ripam Æthiopiæ auferant, annectantque Africæ; ripas autem incolere propter aquam. Nos relicto cuique intelligendi arbitrio, oppida quo traduntur ordine utrinque ponemus.*

Recenset Plinius urbes in Arabiæ latere ex Bione. Deinde pergit :

Juba aliter : Oppidum in monte Megatichos, inter Ægyptum et Æthiopiam, quod Arabes Myrson vocavere. Deinde Tacompson, Aranium, Sesanium, Piden, Mamuda, Corambin, juxta eam bituminis fontem : Hammodara, Prosda, Parenta, Mama, Tessara, Gallas, Zoton, Graucomen, Emeum, Pidibotas, Hebdomecontacometas, Nomadas in tabernaculis viventes : Cysten, Pemmam, Gadaga-

len, Paloin, Primin, Nupsin, Daselin, Patin, Gambreves, Magasen, Segasmala, Cranda, Denna, Cadeuma, Thena, Batha, Alana, Macum, Scammos, Goram in insula : ab iis Abala, Androcalim, Seren, Mallos, Agocen.

Ex Africæ latere tradita sunt eodem nomine Tacompsos altera, sive pars prioris, Magora, Sea, Edosa, Pelenaria, Pyndis, Magusa, Bauma, Linitima, Spintum, Sydopta, Gensora, Pindicitora, Agugo, Orsima, Suasa, Maumarum, Urbim, Mulou, quod oppidum Græci Hypaton vocarunt : Pagoargas, Zamnes, unde elephanti incipiant : Mamblia, Berresa, Cetuma. (Fuit quondam et Epis oppidum contra Meroen, antequam Bion scriberet, deletum.)

43.

Plinius H. N. V, s. 10, p. 316 : *Ditionis Ægypti* (Nilus) *esse incipit a fine Æthiopiæ Syene : ita vocatur peninsula mille passuum ambitu, in qua Castra sunt latere Arabiæ : et ex adverso insulæ IV Philæ, DC M. passuum a Nili fissura, unde appellari diximus Delta. Hoc spatium edidit Artemidorus, et in eo CCL oppida fuisse : Juba CCCC M. passuum.*

44.

Idem VI, 27, s. 31, p. 377 : *Charax oppidum Persici sinus intimum, a qua Arabia Eudæmon cognominata excurrit, habitatur in colle manu facto inter confluentes, dextra Tigrin, læva Eulæum, III mill. passuum laxitate. Conditum est primum ab Alexandro Magno : qui colonis ex urbe regia Durine (quæ tum interiit) deductis, militumque inutilibus ibi relictis, Alexandriam appellari jusserat : pagumque Pellæum, a patria sua, quem proprie Macedonum fecerat. Flumina id oppidum expugnavere. Postea Antiochus restituit, quintus regum, et suo nomine appellavit. Iterumque infestatum Pasines Sogdonaci filius, rex finitimorum Arabum, quem Juba satrapen Antiochi fuisse false tradit, oppositis molibus restituit : nomenque suum dedit, e munito situ juxta, in longitudinem III mill. passuum, in latitudinem paulo minus. Prius fuit a litore stadiis decem, et maritimum etiam ipsa inde portum habuit : Juba vero prodente, L M pass. Nunc abesse a litore CXX M. legati Arabum nostrique negotiatores, qui inde venere, affirmant. Nec ulla in parte plus aut celerius profecere terræ fluminibus invectæ. Magis id mirum est, æstu longe ultra id accedente non repercussas. Hoc in loco genitum esse Dionysium, terrarum orbis situs recentissimum auctorem, constat, quem ad commentanda omnia in Orientem præmisit Divus Augustus, ituro in Armeniam ad Parthicas Arabicasque res majore filio. Non me præterit, nec sum oblitus, sui quemque situs diligentissimum auctorem visum nobis in introitu hujus operis. In hac tamen parte arma Romana sequi placet nobis, Jubamque regem, ad eundem Caium Cæsarem scriptis voluminibus de eadem expeditione Arabica.*

De Dionysio hoc Characeno aliunde parum constat. V. Bernhardy. ad Dionys. Perieg. p. 495.

45.

Idem VI, s. 31, p. 380 : *Insula Asgilia; gentes : Nocheti, Zurachi, Borgodi, Catarœi, Nomades, Flumen Cynos. Ultra navigationem incompertam ab eo latere propter scopulos tradit Juba, prætermissa mentione oppidi Omanorum Batrasabbes, et Omanæ, quod priores celebrem portum Carmaniæ fecere ; item Omnæ et Athanæ quæ nunc oppida maxime celebrari a Persico mari nostri negotiatores dicunt. A flumine Canis, ut Juba tradit, mons adusto similis. Gentes Epimaranitæ ; mox Ichthyophagi.*

Sequuntur quæ de animalibus, plantis, gemmis harum regionum ex Jubæ voluminibus citantur.

46.

Idem XXXII, s. 4, p. 317 : *Juba in his voluminibus, quæ scripsit ad C. Cæsarem Augusti filium de Arabia, tradit mitulos marinos ternas heminas capere. Cetos sexcentorum pedum longitudinis, et trecentorum sexaginta latitudinis in flumen Arabiæ intrasse, pinguique ejus mercatores negotiatos, et omnium piscium adipe camelos perungi in eo situ, ut asilos ab his fugent odore.*

47.

Idem VIII, 13, 13, p. 61 : *Generat eos* (dracones, a quibus elephanti expetuntur) *et Æthiopia Indicis pares, vicenum cubitorum. Id modo mirum unde cristatos Juba crediderit. Asachæi vocantur Æthiopes apud quos maxime nascuntur. Narratur in maritimis eorum quaternos quinosque inter se cratium modo implexos, erectis capitibus velificantes ad meliora pabula Arabiæ vehi fluctibus.*

48.

Idem XXXI, s. 15, p. 288 : *Juba in Troglodytis lacum, insanum malefica vi appellatum, ter die fieri amarum salsumque, ac deinde dulcem, totiesque etiam noctu, scatentem albis serpentibus vicenûm cubitorum. Idem in Arabia fontem exsi-*

lire tanta vi, ut nulla mora pondus impactum respuat.

49.

Plinius VIII, s. 45, p. 78 : *Hominum sermones imitari et mantichoram in Æthiopia auctor est Juba.*

50.

Idem XII, s. 34, p. 273, de myrrhæ arbore : *Folium olivæ, verum crispius, et aculeatum; Juba olusatri.*

51.

Idem XII, s. 31, p. 270, de thuris arboribus : *Juba rex, iis voluminibus quæ scripsit ad C. Cæsarem Augusti filium ardentem fama Arabiæ, tradit contorti esse caudicis, ramis aceræ maxime Pontici, succum amygdalæ modo emittere: talesque in Carmania apparere, et in Ægypto satas studio Ptolemæorum regnantium.* Cf. Solinus c. 33, p. 45.

52.

Idem XII, s. 40, p. 276 : *Peregrinos ipsa* (sc. Arabia) *mire odores et ad exteros petit. Tanta mortalibus suarum rerum satietas est, alienarumque aviditas... Petunt igitur in Elymæos arborem bratum... Petunt et in Carmanos arborem strobum ad suffitus, perfusam vineo palmeo accendentes. Hujus odor redit a cameris ad solum jucundus, sed aggravans capita, citra dolorem tamen. Hoc somnum ægris quærunt. His commerciis Carrhas oppidum aperuere, quod est illis nundinarium. Inde Gabbam omnes petere solebant, dierum viginti itinere, et Palæstinam Syriam : postea Characem peti cœptum ac regna Parthorum ex ea causa, auctor est Juba. Mihi ad Persas etiam prius ista portasse quam in Syriam aut Ægyptum videntur, Herodoto teste, qui tradit singula millia talentûm thuris annua pensitasse Arabes regibus Persarum.*

53.

Idem XIII, s. 7, p. 293 : *Et in Arabia languide dulces traduntur esse palmæ : quanquam Juba apud Scenitas Arabes præfert omnibus saporibus, quam vocant Dablan.*

54.

Idem XIII, s. 9, p. 296, de palmulis Thebaidis et Arabiæ : *Thebaidis fructus extemplo in cados conditur cum sui ardoris anima : ni ita fiat, celeriter exspirat : marcescitque non retostus furnis. Ex reliquo genere plebeiæ videntur. Syri et Juba tragemata appellant.*

55.

Idem XV, s. 28, p. 54 : *Juba auctor est quinquagenum cubitorum altitudine in Arabia esse eas* (unedones arbores).

56.

Idem XIII, 52, p. 314 : *Juba tradit circa Troglodytarum insulas fruticem in alto vocari Isidis crinem, corallio similem, sine foliis : præcisum mutato colore in nigrum durescere : quum cadat, frangi. Item, alium qui vocatur charitoblepharon, efficacem in amatoriis : spathalia eo facere et monilia feminas : sentire eum se capi, durarique cornus modo, et hebetare aciem ferri. Quodsi fefellerint insidiæ, in lapidem transfigurari.*

57.

Idem XXV, s. 5, p. 46 : *Et Juba in Arabia herba revocatum ad vitam hominem tradit.*

58.

Idem XII, 22, p. 266 : *Ejusdem insulæ* (Tyli) *excelsiore suggestu lanigeræ arbores alio modo quam Serum. His folia infœcunda : quæ, ni minora essent, vitium poterant videri. Ferunt cotonei mali amplitudine cucurbitas, quæ maturitate ruptæ ostendunt lanuginis pilas, ex quibus vestes pretioso linteo faciunt. Arbores vocant gossympinos : fertiliore etiam Tylo minore, quæ distat X M. pass. Juba circa fruticem lanugines esse tradit, linteaque ea Indicis præstantiora. Arabiæ autem arbores, ex quibus vestes faciant, cynas vocari, folio palmæ simili.*

59.

Idem XXXIII, s. 40 : *Juba minium nasci et in Carmania tradit, Timagenes et in Æthiopia.*

60.

Idem XXV, s. 22 : *Sandaracham et ochram Juba tradit in insula Rubri maris Topazo nasci.*

61.

Idem XXXVI, s. 46 : *In Arabia quoque esse lapidem vitri modo translucidum, quo utuntur pro specularibus, Juba auctor est.*

62.

Idem XXXVII, s. 9 : *Juba auctor est et in quadam insula Rubri maris ante Arabiam sita nasci* (crystallum), *quæ Necron vocetur, et*

in ea, quæ juxta gemmam topazion ferat, cubitalemque effossam a Pythagora Ptolemæi regis præfecto.

63.

Plinius XXXVII, s. 18 p. 112 : *Æthiopici* (smaragdi) *laudantur, a Copto dierum trium itinere, ut auctor est Juba, acriter virides, sed non facile puri aut concolores.*

Idem ibid. p. 113 : *Juba est auctor smaragdum, quem cholan vocant, in Arabia ædificiorum ornamentis includi, et lapidem, quem alabastriten Ægyptii vocant. Complures vero e proximo, Laconicos in Taygeto monte erui, Medicis similes, et alios in Sicilia.*

64.

Idem XXXVII, s. 32, p. 121 : *Juba Topazon insulam in Rubro mari a continente diei navigatione abesse tradit, nebulosam et ideo quæsitam sæpe navigantibus, ex ea causa nomen accepisse. Topazin enim Troglodytarum lingua significationem habere quærendi. Ex hac primum importatam Berenicæ reginæ, quæ fuit mater sequentis Ptolemæi* (Philadelphi), *a Philemone præfecto regis, ac mire placuisse, et inde factam statuam Arsinoæ Ptolemæi Philadelphi uxori quattuor cubitorum, sacratam in delubro, quod aureum cognominabatur.*

65.

Idem XXXVII, s. 35, p. 122 : *India... generat et Nilion, fulgore hebeti ac brevi, et quum intueare, fallaci... Juba in Æthiopia gigni tradit in litoribus amnis, quem Nilum vocamus, et inde nomen trahere.*

66.

Ælian. N. A. XV, 8 : Ἄριστος ἄρα ὁ Ἰνδικὸς (μάργαρος) γίνεται, καὶ ὁ τῆς θαλάττης τῆς Ἐρυθρᾶς. Γίνεται δὲ καὶ κατὰ τὸν ἑσπέριον ὠκεανὸν ἔνθα ἡ Βρεττανικὴ νῆσός ἐστι· δοκεῖ δέ πως χρυσωπότερος ἰδεῖν εἶναι, τάς τε αὐγὰς ἀμβλυτέρας ἔχων καὶ σκοτωδεστέρας. Γίνεσθαι δέ φησιν Ἰόβας καὶ ἐν τῷ κατὰ Βόσπορον πορθμῷ, καὶ τοῦ Βρεττανικοῦ ἡττᾶσθαι αὐτὸν, τῷ δὲ Ἰνδῷ καὶ τῷ Ἐρυθραίῳ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἀντικρίνεσθαι. Ὁ δὲ ἐν Ἰνδίᾳ χερσαῖος οὐ λέγεται φύσιν ἔχειν ἰδίαν, ἀλλὰ ἀπογέννημα εἶναι κρυστάλλου, οὐ τοῦ ἐκ τῶν παγετῶν συνισταμένου, ἀλλὰ τοῦ ὀρυκτοῦ. Fortasse antecedentia ex eodem Juba fluxerunt. Ceterum v. Schneider. et Jacobs. ad h. l.

67

Plinius IX, s. 56, p. 123 : *Juba tradit Arabicis concham esse similem pectini insecto, hirsutam echinorum modo; ipsum unionem in carne, grandini similem.* Cf. fr. 1 Androsthenis, ex quo Juba hausisse videtur.

68.

PHYSIOLOGA.

Fulgentius Myth. II, 4 : *Concha etiam marina pingitur* (Venus) *portari, quod hujus generis animal toto corpore simul aperto in coitu misceatur, sicut Juba in Physiologis refert.* — « Cod. Leid. *concham... portare.* Pertinet huc quod Hieroglyph. lib. II refert Horus : *Hominem junctum mulieri significantes conchas pisces pingunt. Ipsæ enim in conchis genitæ paullo post in ipsis conchis mutuo junguntur.* Nec alio, opinor, respexit Gallienus imperator in Epithal.: *Brachia non hederæ, non vincant oscula conchæ* » Munck. Ex hoc opere fortasse petitum est fragm. de avibus Diomedeis, sicuti alia nonnulla, quæ de animalibus Libyæ in Libycis commemoravimus.

68. a.

Plinius X, s. 61, p. 177 : *Nec Diomedeas præteribo aves : Juba catarractas vocat, eis esse dentes oculosque igneo colore, cetero candidis, tradens. Duos semper iis duces : alterum ducere agmen, alterum cogere. Scrobes excavare rostro, inde crate consternere, et operire terra, quæ ante fuerit egesta : in his fœtificare. Fores binas omnium scrobibus : orientem spectare, quibus exeant in pascua : occasum quibus redeant. Alvum exoneraturas subvolare semper, et contrario flatu. Uno hæ in loco totius orbis visuntur, in insula, quam diximus nobilem Diomedis tumulo atque delubro, contra Apuliæ oram, fulicarum similes. Advenas barbaros clangore infestant, Græcis tantum adulantur, miro discrimine, velut generi Diomedis hoc tribuentes; ædemque eam quotidie pleno gutture madentibus pennis perluunt atque purificant : unde origo fabulae, Diomedis socios in earum effigies mutatos.*

66.

Optimus Indicus et in mari Rubro procreatus existimatur. Idem in occiduo Oceano, ubi insula Britannia est, nascitur, sed is magis fulvi coloris est, minusque splendidus. Juba in Bosporo etiam freto nasci scribit, qui et Britannicis inferiores sint, et cum Indicis ac Erythræis nullo modo comparandi. Indicus terrenus dicitur naturam habere non propriam, sed fœtura esse crystalli, non gelu concrescentis, sed fossitii.

69.

Geoponic. XV, 2, p. 1069 ed. Nicl. : Ἰόβας δ' ὁ βασιλεὺς Λιβύων ἐν λάρνακι ξυλίνῃ φησὶ δεῖν ποιεῖσθαι μελίσσας. Fortasse Juba etiam De re rustica scripsit.

ΠΕΡΙ ΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΖΩΓΡΑΦΩΝ.

70.

LIBER SECUNDUS.

Photius cod. 161, p. 103, a, 30 Bekk., Sopatrum dicit librum primum Eclogarum concinnasse ex Apollodori Περὶ θεῶν opere, ex Athenæo καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τῶν Περὶ γραφικῆς Ἰόβα.

71.

Harpocratio v. Πολύγνωτος. Περὶ Πολυγνώτου τοῦ ζωγράφου, Θασίου μὲν τὸ γένος, υἱοῦ δὲ καὶ μαθητοῦ Ἀγλαοφῶντος, τυχόντος δὲ τῆς Ἀθηναίων πολιτείας ἤτοι ἐπεὶ τὴν Ποικίλην στοὰν ἔγραψε προῖκα, ἢ, ὡς ἕτεροι, τὰς ἐν τῷ θησαυρῷ καὶ τῷ Ἀνακείῳ γραφὰς, ἱστορήκασιν ἄλλοι τε καὶ Ἀρτέμων ἐν τῷ Περὶ ζωγράφων καὶ Ἰόβας ἐν τοῖς Περὶ γραφικῆς.

72.

E LIBRO OCTAVO.

Harpocratio : Παρράσιος. Ὅτι μὲν ζωγράφος Παρράσιος, παντὶ δῆλον. Ἰόβας δὲ ἐν η' Περὶ ζωγράφων διεξέρχεται τὰ περὶ τὸν ἄνδρα, φησὶ δ' αὐτὸν εἶναι υἱὸν καὶ μαθητὴν Εὐήνορος, Ἐφέσιον δὲ τὸ γένος.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

73.

E LIBRO QUARTO.

Athenæus IV, p. 175, D : Καὶ τὸ τρίγωνον δὲ καλούμενον ὄργανον Ἰόβας ἐν τετάρτῳ Θεατρικῆς ἱστορίας Σύρων εὕρημά φησιν εἶναι, ὡς καὶ τὸν καλούμενον λυροφοίνικα σαμβύκην. Cf. Hesychius : Σαμβύκη, οὐ μόνον τὸ μουσικὸν ὄργανον, οὗ μέμνηται Ἰόβας, ἀλλὰ καὶ πολιορκητικὸν, οὗ Βίτων.

Idem ib. : Ἰόβας μὲν γὰρ ἐν τῷ προειρημένῳ συγγράμματι Αἰγυπτίους φησὶ λέγειν τὸν μόναυλον Ὀσίριδις εἶναι εὕρημα, καθάπερ καὶ τὸν καλούμενον φώτιγγα πλαγίαυλον. Cf. Neanthes fr. 5.

74.

Hesych. : Κλώπεια, ὄρχησίς τις, ὡς Ἰόβας ἐν τετάρτῳ Θεατρικῶν.

75.

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

Photius cod. 161, p. 104, b, 35 : Sopater Eclogarum librum undecimum collegit tum ex aliis operibus tum ἐκ τῆς Ἰόβα τοῦ βασιλέως Θεατρικῆς ἱστορίας ἑπτακαιδεκάτου λόγου.

76.

Schol. Aristoph. Thesmoph. 1175 : Βαρβαρικὸν καὶ Περσικὸν ὄρχημα ὄκλασμα καλεῖται, περὶ οὗ Ἰόβας μακρὸν πεποίηται λόγον ἐν τοῖς Περὶ τῆς θεατρικῆς ἱστορίας, ὥστε λελύσθαι τὴν Σελεύκου πρότασιν. Προτείνει γὰρ ἐν τῷ πρὸς Ζήνωνα προτατικῷ τὸ Περσικὸν ὄρχημα.

« Βάρβαρον καὶ φυσικὸν ᾆσμα. Καὶ Περσικὸν ὄρχημα, Suidas reliqua scholii parte omissa. Cod. Rav. : καὶ Περσικὸν τὸ κλάσμα καλεῖται καὶ τὸ Περσικὸν ὄρχημα. De voce ὄκλασμα cf. Pollux IV, 100,

---

69.

Juba rex Libyæ apes facere in arca lignea jubet.

DE PICTURA ET PICTORIBUS.

71.

De Polygnoto pictore, Thasio genere, Aglaophontis filio et discipulo, qui ab Atheniensibus civitate donatus est, quod gratis picturis ornavit Pœcilen porticum, sive secundum alios, Thesaurum et Anaceum, præter alios exposuerunt Artemon in libris De pictoribus et Juba in opere De pictura.

72.

Parrhasius pictor fuit, uti inter omnes constat. Juba, qui libro octavo De pictoribus de hoc viro exponit, eum fuisse dicit filium et discipulum Euenoris, Ephesium genere.

HISTORIA SCENICA.

73.

Triangulum quoque Juba quarto libro Historiæ scenicæ Syrorum inventum esse ait, quemadmodum etiam *Sambucam* qui *Lyrophœnix* vocatur.

Juba in libro modo laudato ait Ægyptios dicere esse *monaulum* Osiridis inventum, pariterque *photingem*, qui vocatur, quæ obliqua tibia est.

74.

Clopea, saltatio quædam, teste Juba in quarto De rebus scenicis.

76.

Oclasma barbarica Persarum saltatio vocatur, de qua multus est Juba in libris Historiæ scenicæ.

de quo loco dixi ad Aristoph. fragm. 321. DINDORF. Fritzschius malebat βαρβαρικὸν καὶ Περσικὸν τὸ ὄκλασμα καλεῖται, καὶ ἔστι Περσικὸν ὄρχημα. — θεατρικῆς] ἰατρικῆς codex. Emendavit Dindorf.

77.

Athenæus IV, p. 183, C : Τὸ δὲ ψαλτήριον, ὥς φησιν Ἰόβας, Ἀλέξανδρος ὁ Κυθήριος συνεπλήρωσε χορδαῖς, καὶ, ἐγγηράσας τῇ Ἐφεσίων πόλει, ὡς σοφώτατον τῆς ἑαυτοῦ τέχνης τουτὶ τὸ εὕρημα ἀνέθηκεν ἐν Ἀρτέμιδος. Μνημονεύει δ' ὁ Ἰόβας καὶ τοῦ λυροφοίνικος καὶ τοῦ ἐπιγονείου, ὃ νῦν, εἰς ψαλτήριον ὄρθιον μετασχηματισθὲν, διασώζει τὴν τοῦ χρησαμένου προσηγορίαν. Ἦν δ' ὁ Ἐπίγονος φύσει μὲν Ἀμβρακιώτης, δημοποίητος δὲ Σικυώνιος· μουσικώτατος δ' ὢν, κατὰ χεῖρα δίχα πλήκτρου ἔψαλλε.

78.

Proverb. Appendix I, 56 in Parœmiogr. ed. Leutsch. et Schneidew. p. 387 : Βλίτυρι καὶ σκινδαψός· ταῦτα παραπληρώματα λόγων, εἰσὶ δὲ καὶ παροιμιώδη. Ἰόβας δὲ τὸν σκινδαψὸν ὄργανον λέγει μουσικὸν, τὸ δὲ βλίτυρι χορδῆς μίμημα.

« Eadem cod. Vat. I, 14. Bodl. 237. Hesych., Suidas et Etym. M. s. v. βλίτυρι et βλήτυρι. Conf. de his verbis effutitiis Reiffium ad Artem. IV, 2, 9, Lobeck. Aglaoph. p. 1331, Schol. Basilii in *Notices et Extr. de la Bibl. du roi* XI, 137. Archigeni has voces tribuit Galenus Diff. Pulss. III, 3. Add. Fabric. ad Sext. Emp. 482 Menag. Ad Diog. VII, 15, 7, Müller. ad Festum p. 356. » LEUTSCH Cf. Dindorf. in St. Thes. v. Βλίτυρι.

79.

Athenæus IV, p. 177, A : Τῶν δ' ἐλύμων αὐλῶν μνημονεύει καὶ Καλλίας ἐν Πεδήταις. Ἰόβας δὲ τούτους Φρυγῶν εἶναι εὕρημα, ὀνομάζεσθαι δὲ καὶ σκυταλίας, κατ' ἐμφέρειαν τοῦ πάχους. Χρῆσθαι δ' αὐτῶν καὶ Κυπρίους φησὶ Κρατῖνος ὁ νεώτερος ἐν Θηραμένει.

80.

Idem IV, p. 182, E : Θηβαίων δ' εὕρημά φησιν εἶναι Ἰόβας τὸν ἐκ νεβροῦ κώλων κατασκευαζόμενον αὐλόν.

81.

Idem I, p. 15, A : Ἐκαλεῖτο δὲ φαινίνδα ἀπὸ τῆς ἀφέσεως τῶν σφαιριζόντων· ἢ ὅτι εὑρετὴς αὐτῆς, ὥς φησιν Ἰόβας ὁ Μαυρούσιος, Φαινέστιος ὁ παιδοτρίβης. Καὶ Ἀντιφάνης· « Φαινίνδα παίζων ἧεις ἐν Φαινεστίου. »

Jubam probabiliter intellexit schol. in Demosth. De f. leg. p. 151 ed. Dobson. : Λέγει ὁ τὰς Θεατρικὰς ἱστορίας συγγράψας, διὰ τοῦτο τοῖς τριταγωνισταῖς τὰς ὑποκρίσεις τῶν δυναστευόντων παρέχεσθαι, ἐπειδὴ ἧττόν ἐστι παθητικὰ καὶ ὑπέρογκα.

82.

Athenæus XIV, p. 660, E : Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῆς Ἀτθίδος Κλείδημος φῦλον ἀποφαίνει μαγείρων ἐχόντων δημιουργικὰς τιμὰς, οἷς καὶ τὸ πλῆθος ἐνεργεῖν ἔργον ἦν. Οὐκ ἀπεικότως δὲ καὶ Ἀθηνίων (Ἀθηνικῶν? Dindf.) ἐν Σαμόθραξιν, ὥς φησιν Ἰόβας, μάγειρον εἰσάγει φυσιολογοῦντα διὰ τούτων·

Οὐκ οἶσθ', ὅτι πάντων ἡ μαγειρικὴ τέχνη
πρὸς εὐσέβειαν πλεῖστα προσενήνεχθ' ὅλως;
B. Τοιοῦτόν ἐστι τοῦτο; A. Πάνυ γε, βάρβαρε.
Τοῦ θηριώδους καὶ παρασπόνδου βίου
ἡμᾶς γὰρ ἀπολύσασα καὶ τῆς δυσχεροῦς
ἀλληλοφαγίας, ἤγαγ' εἰς τάξιν τινὰ,
καὶ τουτονὶ περιῆψεν ὃν νυνὶ βίον
ζῶμεν. B. Τίνα τρόπον; A. Πρόσεχε, κἀγώ σοι φράσω.
Ἀλληλοφαγίας καὶ κακῶν ὄντων συχνῶν,
γενόμενος ἄνθρωπός τις οὐκ ἀβέλτερος
θύσας ἱερεῖον πρῶτος ὤπτησεν κρέας.

77.

Psalterium, ut Juba ait, Alexander Cytherius perfectius reddidit aucto fidium numero : et postquam in Ephesiorum urbe consenuit, instrumentum illud, ut solertissimum artis suæ inventum, in Dianæ templo consecravit. Meminit vero Juba etiam *lyrophœnicis*, et *epigonii*, quod hodie quidem in psalterium rectum transformatum, servat tamen nomen ejus qui primus illo usus est. Fuit autem Epigonus nativitate quidem Ambraciota, civitate vero donatus a Sicyoniis, apud quos vitam agebat : qui, quum musicus esset peritissimus, nuda manu absque pectine fides pulsabat.

78.

Blityri et Scindapsus, de verbis inanibus et superfluis dicitur proverbialiter. Juba *Scindapsum* proprie esse dicit instrumentum musicum, *blityri* soni chordarum imitationem.

79.

Elymarum vero tibiarum etiam Callias meminit in Vinctis. Juba vero has Phrygum esse ait inventum, et *scytalias* quoque vocari ob crassitiem, qua sunt scytalis similes. Uti vero illis etiam Cyprios ait Cratinus junior in Theramene.

80.

Thebanorum inventum Juba ait esse illud tibiarum genus, quæ ex hinnulorum cruribus conficiuntur.

81.

Phæninda, pilæ ludus, nomen habet a projectione ludentium, sive quod inventor ejus, ut Juba Maurus ait, Phanæstius fuerat, exercitiorum magister.

82.

Haud absurde Athenion in Samothracibus, ut ait Juba, coquum inducit de natura (rerum ac hominis) sic disputantem :

A. Nescisne eam artem quam nos profitemur coqui
pietatis rebus contulisse plurimum?
B. Estne illa vero tanti? A. Certe est, barbare!
Namque a ferinis perfidiosis moribus
nos liberavit illa, et a sese invicem
edendi rabie ad sanam duxit regulam,
et eum ipsum quo nunc utimur vitæ modum
imposuit. B. At quo pacto? A. Jam attende, eloquar.
Pastus ex homine atque alia crebruerant mala;
quum quidam exortus ingenio excellens homo
mactare cœpit victimam, carnem ignibus

Ὡς δ' ἦν τὸ κρέας ἥδιον ἀνθρώπου κρεῶν,
αὐτοὺς μὲν οὐκ ἐμασῶντο, τὰ δὲ βοσκήματα
θύοντες ὤπτων. Ὡς δ' ἅπαξ τῆς ἡδονῆς
ἐμπειρίαν τιν' ἔλαβον, ἀρχῆς γενομένης
ἐπὶ πλεῖον ηὖξον τὴν μαγειρικὴν τέχνην.
Ὅθεν ἔτι καὶ νῦν τῶν πρότερον μεμνημένοι
τὰ σπλάγχνα τοῖς θεοῖσιν ὀπτῶσιν φλογὶ,
ἅλας οὐ προσάγοντες· οὐ γὰρ ἦσαν οὐδέπω
εἰς τὴν τοιαύτην χρῆσιν ἐξευρημένοι.
Ὡς δ' ἤρεσ' αὐτοῖς ὕστερον, καὶ τοὺς ἅλας
προσάγουσιν ἤδη, τῶν ἱερῶν γεγραμμένων,
τὰ πάτρια διατηροῦντες, ἅπερ ἡμῖν μόνα
ἅπασιν ἀρχὴ γέγονε τῆς σωτηρίας,
τὸ προσφιλοτεχνεῖν, διά τε τῶν ἡδυσμάτων
ἐπὶ πλεῖον αὔξειν τὴν μαγειρικὴν τέχνην.
Β. Καινὸς γάρ ἐστιν οὑτοσὶ Παλαίφατος.
Α. Μετὰ ταῦτα γαστρίον τις ὠνθυλευμένον
προϊόντος εἰσηνέγκατ' ἤδη τοῦ χρόνου·
ἐρίφιον ἐτακέρωσε, πνικτῷ διέλαβεν,
περικομματίῳ διεγίγγρασ' ὑποκρούσας γλυκεῖ,
ἰχθὺν παρεισεκύκλησεν οὐδ' ὁρώμενον,
λάχανον, τάριχος πολυτελὲς, χόνδρον, μέλι.
Ὡς πολύ τι διὰ τὰς ἡδονὰς, ἃς νῦν λέγω,
ἀπεῖχ' ἕκαστος τοῦ φαγεῖν ἂν ἔτι νεκροῦ,
αὑτοῖς ἅπαντες ἠξίουν συζῆν, ὄχλος
ἠθροίζετ', ἐγένονθ' αἱ πόλεις οἰκούμεναι
διὰ τὴν τέχνην, ὅπερ εἶπα, τὴν μαγειρικήν.
Β. Ἄνθρωπε χαῖρε, περὶ πόδ' εἶ τῷ δεσπότῃ.
Α. Καταρχόμεθ' ἡμεῖς οἱ μάγειροι, θύομεν,
σπονδὰς ποιοῦμεν, τῷ μάλιστα τοὺς θεοὺς
ἡμῖν ὑπακούειν, διὰ τὸ ταῦθ' εὑρηκέναι
τὰ μάλιστα συντείνοντα πρὸς τὸ ζῆν καλῶς.
Β. Ὑπὲρ εὐσεβείας οὖν ἀφεὶς παῦσαι λέγων.
Α. Ἥμαρτον. Β. Ἀλλὰ δεῦρό μοι ξυνείσθι
ἐμοὶ, τά τ' ἔνδον εὐτρεπῆ ποίει λαβών.

V. Meinek. Comic. fr. tom. IV, p. 557 sq.

Aliunde de Athenione comico non constat; et de ætate ejus nihil decernit Meinekius. Suspicor apud ipsum Jubam Athenionem degisse, eundemque esse cum eo, cujus in seq. fragmento mentio fit.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

83.

Athenæus VIII, p. 343, E: Ὀψοφάγος δ' ἦν καὶ Λεοντεὺς ὁ Ἀργεῖος τραγῳδὸς, Ἀθηνίωνος μὲν μαθητὴς, οἰκέτης δὲ γενόμενος Ἰόβα τοῦ Μαυρουσίων βασιλέως, ὥς φησιν Ἀμάραντος ἐν τοῖς Περὶ σκηνῆς, γεγραφέναι φάσκων εἰς αὐτὸν τόδε τὸ ἐπίγραμμα τὸν Ἰόβαν, ὅτε κακῶς τὴν Ὑψιπύλην ὑπεκρίνατο·

Μή με Λεοντῆος τραγικοῦ κιναρηφάγου ἦθος
λεύσσων Ὑψιπύλης ἐς κακὸν ἦτορ ὅρα.
Ἤμην γάρ ποτ' ἐγὼ Βάκχῳ φίλος, οὐδέ τιν' ὧδε
γῆρυν χρυσολόβοις οὔασιν ἠγάσατο.
Νῦν δέ με χυτρόποδες, κέραμοι καὶ ξηρὰ τάγηνα
χήρωσαν φωνῆς, γαστρὶ χαριζόμενον.

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ.

84.

Athenæus IV, p. 170, E: Ζητητέον δὲ, εἰ καὶ ὁ τραπεζοκόμος ὁ αὐτός ἐστι τῷ τραπεζοποιῷ. Ἰόβας γὰρ ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς Ὁμοιότησι τὸν αὐτὸν εἶναί φησι τραπεζοκόμον καὶ τὸν ὑπὸ Ῥωμαίων καλούμενον στρούκτωρα, παρατιθέμενος ἐκ δράματος Ἀλεξάνδρου, ᾧ ἐπιγραφὴ Πότος·

Εἰς αὔριόν με δεῖ λαβεῖν αὐλητρίδα·
τραπεζοποιὸν δημιουργὸν λήψομαι.
Ἐπὶ τοῦτ' ἀπέστειλ' ἐξ ἀγροῦ μ' ὁ δεσπότης.

---

assare. Quæ quum humana saperet suavius,
esu abstinuerunt mutuo, assarunt diis
mactatas pecudes. Experimentum sui
semel ut voluptas dederat, hinc facto initio
artem coquendi in majus majusque auxerunt.
Unde et nunc, memores morum qui fuerant prius,
quæ dis sacrantur exta tradunt ignibus
sale non adhibito: nam principio non erat
usus saliendi ad condituram cognitus.
Sed et hoc post illa placuit: inde jam salem
cibis adhibent; licet deorum in honoribus
priscos ritus servantes. Atque hoc unicum
nobis salutis exstitit primordium,
quod studio accenso ars semper consummatior
fieret coquendi, multis suavitatibus.
B. Profecto hic nobis alter est Palæphatus.
A. Ergo paulatim procedente tempore
omasum farctum nescio quis intulit,
tenerumque coctum cum suo sibi succo hædulum
inclusit in pericomma. [B.] Ad cantum tibiæ?
[A.] Piscem ambierunt, ut nequiret conspici,
alicula, salsamentum, mella, olusculum.
Quum propter has, quas dixi, delicias procul
abessent cuncti a carnis humanæ esibus,
sociare vitam libuit, populi colligi
cœpere, passim surrexerunt oppida:
artis quæ, ut dixi, nostræ sunt beneficia.
B. Salve homo mihi: perapte convenis hero.
A. Nos auspicamur, nos sacrificamus coqui,
nos et libamus; quia di nobis maxime
sunt obsequentes, qui res tantas reperimus,
quibus adjuti homines ævum recte degerent.
B. De pietate quidem quod ais, mitte dicere.
A. Peccavi. B. Hic igitur mecum tu cibum cape:
mox intus recte, tibi quæ tradentur, para.

83.

Obsonii lurco fuit etiam Leonteus Argivus, tragœdus, Athenionis discipulus, domesticus Jubæ regis Mauritaniæ, ut tradit Amarantus in libro De scena; ubi ait quum Hypsipylen male egisset, scripsisse in eum Jubam tale epigramma:

Leontei tragici cinaræ lurconis ingenium
spectaturus, ne Hypsipyles ægrum pectus respice.
Fui enim ego quondam Baccho carus, nec ille sonos
cujusquam auro-perculsis auribus probavit.
Nunc me vero pediculatæ ollæ siccæque sartagines
privarunt voce, ventri gratificantem.

84.

Quærendum etiam, sitne idem τραπεζοποιός et τραπεζοκόμος. Juba enim rex, in Similitudinibus, eundem ait esse τὸν τραπεζοκόμον et eum quem *structorem* Romani vocant; citatque ex Alexandri fabula, cui titulus Compotatio, hæc verba:

In crastinum me sumere oportet tibicinam:
τραπεζοποιὸν, artificem, sumam:
ad hoc me herus ex agro huc misit.

Ἐκάλουν δὲ τραπεζοποιὸν τὸν τραπεζῶν ἐπιμελητὴν καὶ τῆς ἄλλης εὐκοσμίας.

85.

E LIBRO QUINTODECIMO.

Hesych. : Κάρτη, εἶδος ἱματίου· παρὰ Ἰὼϐ (Ἰόϐᾳ Scal.) ἐν πεντεκαιδεκάτῳ Περὶ ὁμοιοτήτων.

Cf. Hesych. : Κόρτην· Πάρθοι ἐσθῆτα καλοῦσιν, ἣν λαμϐάνουσι παῖδες εἰς ἄνδρας ἀφικόμενοι (ut Romani prætextam virilem).

ΠΕΡΙ ΦΘΟΡΑΣ ΛΕΞΕΩΣ.

86.

E LIBRO SECUNDO.

Photius et Suidas : Σχομϐρίσαι, παρὰ Ἰόϐᾳ ἐν β' Φθορᾶς λέξεως, παιδιᾶς ἀσελγοῦς εἶδος ἀποδίδοται καὶ κατὰ τὸ ἦτρον πλατεῖ τῷ ποδὶ πλήσσοντος ὡς ψόφον ἐργάσασθαι. Cf. Hesych. v. ῥαθαπυγίζειν.

87.

Etym. M. p. 277, 38 : Διόνυσος... οἱ δὲ Δεύνυσον, ἐπειδὴ βασιλεὺς ἐγένετο Νύσσης· δεῦνον δὲ τὸν βασιλέα λέγουσιν οἱ Ἰνδοὶ, ὡς Ἰόϐας.

88.

Hesych. Βρίγες, οἱ μὲν Φρύγες· οἱ δὲ βάρϐαροι· οἱ δὲ σολοικισταί· Ἰόϐας δὲ ὑπὸ Λυδῶν φαίνεται (scr. ἀποφαίνεται) Βρίγα λέγεσθαι τὸν ἐλεύθερον.

SEDIS INCERTÆ.

89.

Hesych. : Κυλικίας, ἰδιώτης, ἀπὸ τόπου. Ἰόϐας. Quæ quorsum spectent nescio. Κυλίκας locum in Illyria e Polemone memorat Athenæus XI, p. 462, B. Num de eodem etiam Hesychii glossa intelligenda? Cogitari possit de Callicranibus (de quibus v. Athenæus l. l.) vel de Siculis Cillicyriis, quod utrumque erat genus *helotum*. Quare nescio an pro ἰδιώτης in suspecta hac glossa olim fuerit εἵλωτες.

90.

Hesych. : Τερέϐινθος, πόλις. Ἰὼϐ (Ἰόϐας?). Terebinthus urbs Hebræorum. Vid. interpretes.

91.

Herodian. p. 13, 30 : Κάνωϐος. Οὐδὲν εἰς βος λῆγον ὑπὲρ δύο συλλαϐὰς τῷ ω παραλήγεται, ἀλλὰ μόνον ὁ κάνωϐος· τὸ γὰρ παρὰ τοῦ Ἰώϐᾳ (sic) κείμενον βαρϐαρικὸν ὄνομα ναϐωμὸς διὰ τοῦ μ γράφεται.

Jubæ nomen Dindorfius reponendum suspicatur ap. Herodian. p. 11, 19, ubi codex : Ἀγροιῶτας ἀπὸ Λιϐυχῶν. Quem locum vide in fragmentis *Agrœtæ*.

Servius ad Virg. Æn. V, 522 *objicitur*] *Superius* (*IV*, 549) *de his particulis secundum Jubam artigraphum tractavimus.*

Ad lib. IV, 549 Servius ita : OB *naturaliter brevis est sicut et* RE *et* AD; *sed plerumque producuntur hac ratione : obicio, reicio, adicio; i habent vocalem sequentem quæ per declinationem potest in consonantem transire; ut objeci, rejeci. Ergo etiam antequam transeat, interdum fungitur officio consonantis, et præcedentem longam facit.*

Priscianus De metris Terent. p. 235, ex Asmonio : *Juba ideo in secundo et quarto et sexto loco iambos non recepit nisi a brevi incipientes, quia in his locis feriuntur per conjugationem pedestrium metrorum. Et vult extrema pars pedum iambicorum celerior esse quomodo et ipsi iambi.*

Serioris ævi grammaticum h. l. laudari neque cum Juba rege confundendum censent Vossius et Sevinus. Quod neque affirmare neque negare ausim; etsi nihil impedit quominus Juba de lingua latina scripserit latine.

In codice Palatino n°. 129, qui ἐκλογὰς ἐκ διαφόρων συγγραφέων continet, secundum *Recensionem codd. qui ex universa bibl. Vaticana selecti,* etc. (Lipsiæ 1803), inter alia inesse dicuntur Excerpta ex Theodoreto, Thucydide, *Joba,* Hippocrate, etc.

Vocant autem τραπεζοποιὸν eum, qui et mensas et alia curabat, ut ordine administrarentur.

85.

Carte, pallii genus, teste Juba libro decimo quinto De similitudinibus.

DE DICTIONIS CORRUPTIONE.

86.

Σχομϐρίσαι. Juba libro secundo De corruptione dictionis vocem hanc significare dicit genus lascivi ludi; quum quis planta pedis imum ventrem feriens strepitum edit.

87.

Dionysus.. secundum nonnullos proprie est *Deunysus*, id est *rex Nysæ;* nam *deunum* Indi regem dicunt, teste Juba.

88.

Briges. Juba demonstrat *Brigem* a Lydis dici liberum.

89.

Cylicias, privati (?) nomen, a loco quodam.

90.

Terebinthus, urbs; Juba.

91.

Nabomus, Ναϐωμὸς, nomen barbaricum, apud Jubam occurrit.

ATHENODORUS TARSENSIS.

Athenodoros Tarsenses novimus duos, quorum uterque insignem inter stoicos philosophos locum tenuit. Alter, cui cognomen Cordylioni (1), senex vivebat Pergami, bibliothecæ præfectus (2), usque dum Cato minor e Macedonia, ubi militans tum subsistebat, Pergamum transvectus precibus suis philosophum permovisset, ut Romam cum ipso abiret (3). Apud Catonem deinde ad diem usque supremum versatus est.

Alter Athenodorus Sandonis filius, Posidonii Rhodii discipulus, Apolloniæ inter præceptores Augusti Cæsaris, cum quo Romam deinde profectus est. De eo locus classicus apud Strabonem XIV, p. 675 : Ἀθηνόδωροι δύο· ὧν ὁ μὲν, Κορδυλίων καλούμενος... ὁ δὲ τοῦ Σάνδωνος, ὃν καὶ Κανανίτην φασὶν ἀπὸ κώμης τινὸς, Καίσαρος καθηγήσατο, καὶ τιμῆς ἔτυχε μεγάλης· κατιών τε εἰς τὴν πατρίδα ἤδη γηραιὸς, κατέλυσε τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν, κακῶς φερομένην ὑπό τε ἄλλων καὶ Βοηθοῦ, κακοῦ μὲν ποιητοῦ, κακοῦ δὲ πολίτου, δημοκοπίαις ἰσχύσαντος τὸ πλέον. Ἐπῆρε δ' αὐτὸν καὶ Ἀντώνιος, κατ' ἀρχὰς ἀποδεξάμενος τὸ γραφὲν εἰς τὴν ἐν Φιλίπποις νίκην ἔπος· καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ εὐχέρεια ἡ ἐπιπολάζουσα παρὰ τοῖς Ταρσεῦσι, ὥστ' ἀπαύστως σχεδιάζειν παρὰ χρῆμα πρὸς τὴν δεδομένην ὑπόθεσιν, καὶ δὴ καὶ γυμνασιαρχίαν ὑποσχόμενος Ταρσεῦσι τοῦτον ἀντὶ γυμνασιάρχου κατέστησε, καὶ τὰ ἀναλώματα ἐπίστευσεν αὐτῷ. Ἐφωράθη δὲ νοσφισάμενος τά τε ἄλλα καὶ τοὔλαιον· ἐλεγχόμενος δ' ὑπὸ τῶν κατηγόρων ἐπὶ τοῦ Ἀντωνίου, παρῃτεῖτο τὴν ὀργὴν σὺν ἄλλοις καὶ ταῦτα λέγων, ὅτι Ὥσπερ Ὅμηρος ἐξύμνησεν Ἀχιλλέα καὶ Ἀγαμέμνονα καὶ Ὀδυσσέα, οὕτως ἐγώ σε· οὐ δίκαιος οὖν εἰμι εἰς τοιαύτας ἄγεσθαι διαβολὰς ἐπὶ σοῦ. Παραλαβὼν οὖν ὁ κατήγορος τὸν λόγον· Ἀλλ' Ὅμηρος μὲν, ἔφη, ἔλαιον μὲν Ἀγαμέμνονος οὐκ ἔκλεψεν, ἀλλ' οὐδὲ Ἀχιλλέως· σὺ δέ· ὥστε δώσεις δίκην. Διακρουσάμενος δ' οὖν θεραπείαις τισὶ τὴν ὀργὴν, οὐδὲν ἧττον διετέλεσεν ἄγων καὶ φέρων τὴν πόλιν μέχρι τῆς καταστροφῆς τοῦ Ἀντωνίου. Τοιαύτην δὲ τὴν πόλιν καταλαβὼν ὁ Ἀθηνόδωρος, τέως μὲν ἐπεχείρει λόγῳ μετάγειν κἀκεῖνον καὶ τοὺς συστρατιώτας· ὡς δ' οὐκ ἀπείχοντο ὕβρεως οὐδεμιᾶς, ἐχρήσατο τῇ δοθείσῃ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐξουσίᾳ, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς, καταγνοὺς φυγήν. Οἱ δὲ πρῶτον μὲν κατετοιχογράφησαν αὐτοῦ τοιαῦτα·

Ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, πορδαὶ δὲ γερόντων.

Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἐν παιδιᾶς μέρει δεξάμενος, ἐκέλευσε παρεπιγράψαι, — βρονταὶ δὲ γερόντων· καταφρονήσας δέ τις τοῦ ἐπιεικοῦς, εὔλυτον τὸ κοιλίδιον ἔχων, προσέρρανε πολὺ τῇ θύρᾳ καὶ τῷ τοίχῳ, νύκτωρ παριὼν τὴν οἰκίαν. Ὁ δὲ τῆς στάσεως κατηγορῶν ἐν ἐκκλησίᾳ, τὴν νόσον τῆς πόλεως, ἔφη, καὶ τὴν καχεξίαν πολλαχόθεν σκοπεῖν ἔξεστι, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν διαχωρημάτων. Οὗτοι μὲν Στωικοὶ ἄνδρες. Ἀκαδημαϊκὸς δὲ Νέστωρ (*) ὁ καθ' ἡμᾶς, ὁ Μαρκέλλου καθηγησάμενος, τοῦ Ὀκταουίας παιδὸς, τῆς Καίσαρος ἀδελφῆς. Καὶ οὗτος δὲ προέστη τῆς πολιτείας, διαδεξάμενος τὸν Ἀθηνόδωρον, καὶ διετέλεσε τιμώμενος παρά τε τοῖς ἡγεμόσι καὶ ἐν τῇ πόλει.

Adde Lucian. Macrob. c. 21 (p. 643 Didot.) : Ἀθηνόδωρος Σάνδωνος Ταρσεὺς Στωικὸς, ὃς καὶ διδάσκαλος ἐγένετο Καίσαρος σεβαστοῦ θεοῦ, ὑφ' οὗ ἡ Ταρσέων πόλις καὶ φόρων ἐκουφίσθη, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη βιοὺς ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πατρίδι καὶ τιμὰς ὁ Ταρσέων δῆμος αὐτῷ κατ' ἔτος ἕκαστον ἀπονέμει ὡς ἥρωι.

Eusebius Arm. Chron. ad Ol. 197, 1 (9 p. Chr.) : *Athenodorus Tarsensis philosophus physicus* (*stoicus* Hieron.) *cognoscebatur*. Cf. Syncell. p. 318,

(1) Strabo XIV, p. 675 : Ἄνδρες δ' αὐτῆς (sc. ἐκ Τάρσου) γεγόνασι τῶν μὲν στωικῶν Ἀντίπατρός τε καὶ Ἀρχέδημος καὶ Νέστωρ· ἔτι δ' Ἀθηνόδωροι δύο, ὧν ὁ μὲν Κορδυλίων καλούμενος, συνεβίωσε Μάρκῳ Κάτωνι, καὶ τελευτᾷ παρ' ἐκείνῳ, ὁ δὲ τοῦ Σάνδωνος, κτλ.

Cordylionis cognomentum egregie Hasius, v. cl., restituit grammatico in Crameri Anecd. Parisin. I, p. 16, ubi ad codicis vocem corruptam Κογκύλῳ margo exhibet:... νοδώρω... λην κορ.. λίωνι, i. e. Ἀθηνοδώρῳ ἐπίκλην Κορδυλίωνι.

(2) Diogen. L. VIII, 34 : (Ἰσίδωρος ὁ Περγαμηνὸς) ἐκτμηθῆναί φησιν ἐκ τῶν βιβλίων τὰ κακῶς λεγόμενα παρὰ τοῖς Στωικοῖς ὑπ' Ἀθηνοδώρου τοῦ Στωικοῦ, πιστευθέντος τὴν ἐν Περγάμῳ βιβλιοθήκην· εἶτα ἀντιτεθῆναι αὐτὰ, φωραθέντος τοῦ Ἀθηνοδώρου καὶ κινδυνεύσαντος.

(3) Plutarch. Cat. m. c. 10 : Πυθόμενος δ' Ἀθηνόδωρον, τὸν ἐπικαλούμενον Κορδυλίωνα, μεγάλην ἕξιν ἐν τοῖς Στωικοῖς λόγοις ἔχοντα, διατρίβειν περὶ Πέργαμον, ἤδη γηραιὸν ὄντα, καὶ πάσαις ἐρρωμενέστατα ταῖς ἡγεμονικαῖς καὶ βασιλικαῖς συνηθείαις καὶ φιλίαις διαμεμαχημένον, οὐδὲν ᾤετο πέμπων καὶ γράφων περαίνειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἔχων παρὰ τοῦ νόμου δεδομένην ἀποδημίαν δυεῖν μηνῶν, ἔπλευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ τὸν ἄνδρα, πιστεύων τοῖς ἐν αὐτῷ καλοῖς μὴ ἀτυχήσειν τῆς ἄγρας. Συγγενόμενος δὲ καὶ καταγωνισάμενος καὶ μεταστήσας ἐκ τῆς προαιρέσεως αὐτὸν, ἧκεν ἄγων εἰς τὸ στρατόπεδον, περιχαρὴς καὶ μεγαλοφρονῶν, ὥς τι κάλλιστον ᾑρηκὼς, καὶ λαμπρότερον ὧν Πομπήϊος τότε καὶ Λεύκολλος ἐθνῶν καὶ βασιλειῶν κατεστρέφοντο σὺν ὅπλοις περιιόντες. Catonis ad Athenodorum iter memorat etiam in Moral. p. 777 (p. 949 ed. Did.).

Idem ib. c. 16. Ἐπανελθὼν δ' εἰς Ῥώμην τὸν μὲν ἄλλον χρόνον κατ' οἶκον Ἀθηνοδώρῳ ἢ κατ' ἀγορὰν τοῖς φίλοις παριστάμενος διετέλεσε. Cf. Plinius H. N. VII, 30.

(*) Hunc Vossius censet esse Nestorem, cujus Ὑπομνήματα θεατρικὰ laudat Athenæus X, p. 415, C : Ἐνίκησε (sc. Ἡρόδωρος) ὁ Μεγαρεὺς σαλπιγκτὴς τὴν περίοδον δεκάκις, καὶ ἐδείπνει καθήμενος, ὡς ἱστορεῖ N. ἐν τοῖς Θεατρικοῖς ὑπομνήμασι. Nestoris nomen reponendum ap. schol. Eurip. Phœn. 13 (v. Lysimachi fr. 10 a).

C. Idem *Alexandrinus* dicitur ap. Cedren. p. 172. Mich. Glycas Ann. III, 206. Manasses v. 1872, coll. 1881. 1904. (Distinguendus a Nostro est Athenodorus, qui præceptor vel familiaris erat Tiberii Claudii juvenis, de quo vide Augusti Cæsaris epistolam ap. Suetonium in Claudio c. 4.) Cf. Perizonius ad Ælian. Var. Hist. XII, 25, ubi : Καὶ ὁ Σεβαστὸς Ἀθηνοδώρου (τι ὤνατο). Dio Chrysostom. Orat. Tarsica prior, p. 408 : Ἀθηνόδωρος ὁ πρώην γενόμενος, ὃν ᾔδεῖτο ὁ Σεβαστός. Consiliis Athenodori obtemperasse Augustum refert etiam Zosimus in Hist. I, 5, 6 (unde sua habet Suidas v. Ἀθηνόδωρος, v. ibi Bernhardy). Pertinet huc quæ narrat Plutarchus, Apophthegm. Regg. p. 207, D : Ἀθηνοδώρῳ δὲ τῷ φιλοσόφῳ διὰ γῆρας εἰς οἶκον ἀφεθῆναι δεηθέντι συνεχώρησεν. Ἐπεὶ δὲ ἀσπασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνόδωρος εἶπεν, Ὅταν ὀργισθῇς, Καῖσαρ, μηδὲν εἴπῃς μηδὲ ποιήσῃς πρότερον ἢ τὰ εἴκοσι καὶ τέτταρα γράμματα διελθεῖν πρὸς ἑαυτὸν, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς, Ἔτι σοῦ παρόντος, ἔφη, χρείαν ἔχω· καὶ κατέσχεν αὐτὸν ὅλον ἐνιαυτὸν, εἰπὼν ὅτι Ἔστι καὶ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας. (Eadem in Crameri Anecdd. Parisin. II, p. 276.) Porro Dio Cassius LVI, 43 : Ἀθηνοδώρου ἐν δίφρῳ καταστέγῳ ἐς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ (Augusti), ὡς καὶ γυναικός τινος, ἐσκομισθέντος, καὶ ἐξ αὐτοῦ ξιφήρους ἐκπηδήσαντος καὶ προσεπειπόντος « Οὐ φοβῇ, μή τις σὲ οὕτως ἐσελθὼν ἀποκτείνῃ ; » οὐχ ὅπως ὠργίσθη, ἀλλὰ καὶ χάριν αὐτῷ ἔγνω. (Fusius hæc exponit Zonaras p. 544, B; v. Sturz. ad l. Dionis.) Idem Dio LII, 37, in oratione Mæcenatis ad Augustum (725 a. u. c.) : Καὶ ἐκείνους (sc. τοὺς φιλοσοφεῖν προσποιουμένους) φυλάσσεσθαι σε παραινῶ· μὴ γὰρ ὅτε καὶ Ἀρείου καὶ Ἀθηνοδώρου καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν πεπείρασαι, πίστευε καὶ τοὺς ἄλλους πάντας τοὺς φιλοσοφεῖν λέγοντας ὁμοίους αὐτοῖς εἶναι. Memoratur denique Athenodorus apud Plutarch. Qu. Conv. II, 1, 13, p. 634, F, ubi Timagenes ex Athenodoro quæsivisse dicitur εἰ φυσικὴ ἡ πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργία, et apud alios passim, quæ jam non excutio (*). Omnino enim parum liquet num recte Athenodoro inter historicos locum assignaverimus. Exstat sane locus Stephani Byzantii, ubi de Anchiales urbis conditore laudatur Athenodorus περὶ τῆς αὐτοῦ πατρίδος (fr. 1); quod ut non dubitavi ad Tarsensem Athenodorum referre, hoc tamen incertum, utrum Cordylio sit an Sandonis filius, an denique tertius aliquis intelligendus. Sandonis filio expressis verbis vindicatur liber ad Octaviam Augusti sororem scriptus, ex quo Mucii Scævolæ quoddam cognomentum commemorat Plutarchus. At nemo hinc certum argumentum petere ausit scriptum istud fuisse argumenti historici; potuit tractare locum ex philosophia morali petitum, quem exemplis auctor illustraverit; sicuti in opere Περὶ σπουδῆς καὶ παιδιᾶς, cujus fragmentum legitur apud Athenæum XII, p. 519, B : Καὶ Ἀθηνόδωρος (nescio qui) ἐν τῷ Περὶ σπουδῆς καὶ παιδιᾶς Ἀρχύταν φησὶ τὸν Ταραντῖνον, πολιτικὸν ἅμα καὶ φιλόσοφον γενόμενον, πλείστους οἰκέτας ἔχοντα, ἀεὶ τούτοις παρὰ τὴν δίαιταν ἀφιεμένοις εἰς τὸ συμπόσιον ἥδεσθαι. Ἀλλ' οἱ Συβαρῖται ἔχαιρον τοῖς Μελιταίοις κυνιδίοις, καὶ ἀνθρώποις οὐχ ἀνθρώποις.

Haud minus infirmum judicium de iis quæ de Sarapide ex Athenodoro afferuntur (fr. 4); quanquam quum alius accedat locus de Nabatæis Arabiæ Felicis, haud omni verisimilitudinis specie conjectura caret esse hæc omnia profecta ex opere vel geographico vel historico. De Oceano ejusque fluxu et refluxu (fr. 5) disputaverit in scripto physiologico (*).

(*) Peculiarem libellum de Athenodoro stoico scripsit J. H. Hoffmann. Lips. 1732, 4. Sevinus in *Mém. de l'Acad.*, tom. XIII.

(*) Ex scriptis philosophicis præterea laudatur opus Περίπατοι inscriptum, quod quater citat Diog. Laertius (III, 3, de Platone : Ἀλλὰ καὶ ἐχορήγησεν Ἀθήνησι Δίωνος ἀναλίσκοντος, ὥς φησιν Ἀθηνόδωρος ἐν ὀγδόῳ Περιπάτων. V, 36 : Θεόφραστος Ἐρέσιος, Μελάντα κναφέως υἱός, ὥς φησιν Ἀθηνόδωρος ἐν ὀγδόῃ Περιπάτων. VI, 81, de Diogene : Τὸν δὴ φιλόσοφον Ἀθηνόδωρός φησιν ἐν ὀγδόῃ Περιπάτων ἀεὶ στιλπνὸν φαίνεσθαι διὰ τὸ ἀλείφεσθαι. IX, 41 : Φησὶ δὲ Ἀθηνόδωρος ἐν η' Περιπάτων, ἐλθόντος Ἱπποκράτους πρὸς αὐτὸν (Δημόκριτον) κελεῦσαι κομισθῆναι γάλα, καὶ θεασάμενον τὸ γάλα εἰπεῖν εἶναι αἰγὸς πρωτοτόκου καὶ μελαίνης.. Ὅθεν τὴν ἀκρίβειαν αὐτοῦ θαυμάσαι τὸν Ἱπποκράτην).

Idem Stoicorum placita enumerans Athenodori meminit VII, 68. 121. 149. — Ἀθηνόδωρος ἐν τῷ Ἀριστοτέλους Κατηγορίαι ἐπιγραφομένῳ βιβλίῳ ap. Simplic. in Aristot. Categ. p. 15 *b*. 5. 23 *b*. 41. 47 *b*. Porphyr. in Categ. p. 2 et 10, ubi ad Athenodorum rhetoricas suas artes Cornutus scripsisse dicitur. — Cf. Seneca phil. I, p. 224. 305. 307. 311 ed. Amstel. 1619.

Athenodori Eretriensis mentionem faciemus in fragmentis auctorum ætatis incertæ. Alios Athenodoros colligas e Vita Arati I et II; Quinctilian. II, 17, 15; Philostrat. V. L. II, 14 p. 594. Suidas v. Ἀθηνόδωρος. Eudoc. p. 51. Plutarch. De fortun. Alex. or. II, 2 (p. 410 Didot.), De frat. amore c. 11 (p. 586 ed. Did.) Stobæi Floril. 33, 5. Ælian. V. H. I, 25, et Plutarch. in Phocione. Plutarch. Sympos. VIII, 9. Plin. epist. VII, 27. Antholog. III, p. 369. Diog. L. VII, 38. Pausanias X, 9, 8. Euseb. in Chron. Olympionic. Ol. 207. 208. 210. Plinius H. N. XXXIV, 8, 19.

ΠΕΡΙ ΤΑΡΣΟΥ ΠΑΤΡΙΔΟΣ.

1.

Steph. Byz. : Ἀγχιάλη, πόλις Κιλικίας, παραθα-

DE TARSO PATRIA.

1.

Anchiale condita est ab Anchiale Iapeti filia, ut prodit Athenodorus in libro De patria sua testem apponens Diodorum (*Tarsensem ?*) grammaticum, qui ipse cum Ptolemæo (*VII Physcone ?*) rege consentit. « Iapeti filia, ait,

λασσία τῇ Τάρσῳ καὶ Ζεφυρίῳ· ἔστι δὲ κτίσμα Ἀγχιάλης τῆς Ἰαπετοῦ θυγατρὸς, ὡς Ἀθηνόδωρος Περὶ τῆς αὐτοῦ πατρίδος γράφων, καὶ παρατιθεὶς Διόδωρον τὸν γραμματικὸν συμφωνοῦντα Πτολεμαίῳ βασιλεῖ. « Γίνεται δ' Ἰαπετοῦ θυγάτηρ Ἀγχιάλη, καὶ κτίζει πόλιν Ἀγχιάλην [πρὸς] Ἀγχιαλέα τὸν παρακείμενον ποταμόν. Γεννᾷ δ' υἱὸν Κύδνον, ἀφ' οὗ ποταμὸς Κύδνος ἐν Ταρσῷ· ὁ δὲ Κύδνος υἱὸν Παρθένιον, ἀφ' οὗ ἡ πόλις μετωνομάσθη Παρθενία. Μεταπεσόντος δὲ τοῦ ὀνόματος, Τάρσος ἐκλήθη. »

Eadem ex parte in sua transcripsit Eustathius ad Dionys. v. 875. Vulgaris traditio, ex qua Tarsus et Anchiale a Sardanapallo uno et eodem die conditæ feruntur, notissima est. A Græcis conditam Tarsum Strabo quoque dicit, alio tamen modo atque Athenodorus. Τάρσος, ait, κτίσμα τῶν μετὰ Τριπτολέμου πλανηθέντων Ἀργείων κατὰ ζήτησιν Ἰοῦς. Cf. Steph. Byz. v. Τάρσος. Jam quum Strabo bene nosset libros Athenodori Sandonis filii, hic si illa retulisset quæ Stephanus tradit, Strabonem ea commemoraturum fuisse suspiceris. Quapropter alium Tarsensem Athenodorum a Stephano laudari non improbabile est. Diodorus ille grammaticus ipse quoque, puto, Tarsensis est, ille scilicet, quem Strabo p. 876, inter claros ejus urbis cives commemorat. In postremis scripserim ἀφ' οὗ ἡ πόλις ἐκλήθη Π. Μεταπεσόντος δ. τ. ὀν. Τ. μετωνομάσθη.

ΠΡΟΣ ΟΚΤΑΟΥΙΑΝ.

2.

Plutarch. Poplicola c. 17 : Τοῦτον τὸν ἄνδρα Μούκιον ὁμοῦ τι πάντων καὶ Σκαιόλαν καλούντων, Ἀθηνόδωρος ὁ Σάνδωνος ἐν τῷ πρὸς Ὀκταουΐαν τὴν Καίσαρος ἀδελφὴν καὶ Ὀψίγονον ὠνομάσθαι φησίν.

3.

Strabo XVI, p. 779, de Petra Nabatæorum urbe : Βασιλεύεται μὲν οὖν (sc. ἡ Πέτρα) ὑπό τινος ἀεὶ τῶν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους· ἔχει δ' ὁ βασιλεὺς ἐπίτροπον, τῶν ἑταίρων τινὰ καλούμενον ἀδελφόν· σφόδρα δ' εὐνομεῖται. Γενόμενος γοῦν παρὰ τοῖς Πετραίοις Ἀθηνόδωρος, ἀνὴρ φιλόσοφος καὶ ἡμῖν ἑταῖρος, διηγεῖτο θαυμάζων. Εὑρεῖν γὰρ ἐπιδημοῦντας ἔφη πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ξένων· τοὺς μὲν οὖν ξένους ὁρᾶν κρινομένους πολλάκις, καὶ πρὸς τοὺς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους · τῶν δ' ἐπιχωρίων οὐδένας ἀλλήλοις ἐγκαλοῦντας, ἀλλὰ τὴν πᾶσαν εἰρήνην ἄγοντας πρὸς ἑαυτούς.

4.

Clemens Alexandr. Protrept. p. 14 ed. Sylb. : Οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν (τὸν Αἰγύπτιον Σάραπιν) ἱστοροῦσι χαριστήριον ὑπὸ Σινωπέων Πτολεμαίῳ τῷ Φιλαδέλφῳ τῷ Αἰγυπτίων πεμφθῆναι βασιλεῖ, ὃς λιμῷ τρυχομένους αὐτοὺς ἀπ' Αἰγύπτου μεταπεμψάμενος σῖτον ἀνεκτήσατο· εἶναι δὲ τὸ ξόανον τοῦτο ἄγαλμα Πλούτωνος, ὃ δεξάμενος ὁ Πτολεμαῖος τὸν ἀνδριάντα καθίδρυσεν ἐπὶ τῆς ἄκρας, ἣν νῦν Ῥακῶτιν καλοῦσιν, ἔνθα καὶ τὸ ἱερὸν τετίμηται τοῦ Σαράπιδος, γειτνιᾷ δὲ τοῖς τόποις τὸ χωρίον (?). Βλίστιχιν δὲ τὴν παλλακίδα τελευτήσασαν ἐν Κανώβῳ μεταγαγὼν ὁ Πτολεμαῖος ἔθαψεν ὑπὸ τὸν προδεδηλωμένον σηκόν. Ἄλλοι δέ φασιν Ποντικὸν εἶναι βρέτας τὸν Σάραπιν, μετῆχθαι δὲ εἰς Ἀλεξάνδρειαν μετὰ τιμῆς πανηγυρικῆς. Ἰσίδωρος μόνος παρὰ Σελευκέων τῶν πρὸς Ἀντιόχειαν τὸ ἄγαλμα μεταχθῆναι λέγει, ἐν σιτοδείᾳ καὶ αὐτῶν γενομένων καὶ ὑπὸ Πτολεμαίου διατραφέντων. Ἀλλ' ὅ γε Ἀθηνόδωρος ὁ τοῦ Σάνδωνος ἀρχαΐζειν τὸν Σάραπιν βουληθεὶς οὐκ οἶδ' ὅπως περιέπεσεν, ἐλέγξας αὐτὸν ἄγαλμα εἶναι

Anchiale est, quæ urbem condit Anchialen ad Anchialeum fluvium sitam. Filium habuit Cydnum, a quo Cydnus fluvius Tarsum interfluens nominatus est. Cydnus filium genuit Parthenium, a quo urbs Parthenia vocata est, quæ deinde mutato nomine appellata est Tarsus. »

2.

AD OCTAVIAM.

Mutium, quem omnes fere Scævolam cognominant, Athenodorus Sandonis filius in iis quæ ad Octaviam Augusti sororem scripsit, etiam Opsigonum dictum esse prodit.

3.

Regnat Petræ semper aliquis e regia stirpe, rex vero ipse aliquem ex sodalibus, qui frater vocatur, curatorem habet. Legibus admodum bonis gubernatur. Athenodorus quidem philosophus, sodalis noster, apud Peræos commoratus, cum admiratione narrabat, multos se quum Romanos tum alios peregrinos ibi invenisse, ac peregrinos quidem sæpe forenses lites inter se atque adversus indigenas vidisse exercentes, oppidanos vero inter se nunquam criminationes habuisse, sed summa semper usos esse tranquillitate.

4.

Sarapin scribunt fuisse munus missum a Sinopensibus ad Ptolemæum Philadelphum, qui eos fame laborantes misso ex Ægypto frumento obligaverit. Esse autem effigiem Plutonis. Ptolemæum acceptam statuam posuisse in promontorio, quod nunc appellant Racotim, ubi et Sarapidis coli solet templum. Est autem ager iis locis vicinus. Blistichin autem pellicem mortuam Canopi, translatam Ptolemæus in eo, cujus ante memini, sepeliit fano. Alii autem Ponticam statuam dicunt esse Sarapim, translatam autem fuisse honorifice Alexandriam a frequenti hominum conventu. Isidorus solus, a Seleucensibus, qui sunt propter Antiochiam, statuam fuisse traductam, qui ipsi quoque penuria frumenti laboraverant, et nutriti fuerant a Ptolemæo. Ceterum Athenodorus filius Sandonis, quum vellet Sarapidis ostendere antiquitatem, nescio quomodo eo est prolapsus, ut factam fuisse statuam argueret. Sesostrim quippe ait Ægyptium regem quum plurimas Græcorum subjugasset gentes, reversum in Ægyptum, artifices adduxisse multos.

γενητόν. Σέσωστρίν φησι τὸν Αἰγύπτιον βασιλέα τὰ πλεῖστα τῶν παρ' Ἕλλησι παραστησάμενον ἐθνῶν, ἐπανελθόντα εἰς Αἴγυπτον ἐπαγαγέσθαι τεχνίτας ἱκανούς· τὸν οὖν Ὄσιριν τὸν προπάτορα τὸν αὑτοῦ δαιδαλθῆναι ἐκέλευσεν αὐτὸς πολυτελῶς· κατασκευάζει δὲ αὐτὸν Βρύαξις ὁ δημιουργὸς, οὐχ ὁ Ἀθηναῖος, ἄλλος δέ τις ὁμώνυμος ἐκείνῳ τῷ Βρυάξιδι· ὃς ὕλῃ κατακέχρηται εἰς δημιουργίαν μικτῇ καὶ ποικίλῃ. Ῥίνημα γὰρ χρυσοῦ ἦν αὐτῷ καὶ ἀργύρου, χαλκοῦ τε καὶ σιδήρου καὶ μολύβδου, πρὸς δὲ καὶ κασσιτέρου, λίθων δὲ Αἰγυπτίων ἐνέδει οὐδὲ εἷς, σαπφείρου καὶ αἱματίτου θραύσματα σμαράγδου τε, ἀλλὰ καὶ τοπαζίου. Λεάνας οὖν τὰ πάντα καὶ ἀναμίξας ἔχρωσε κυάνῳ, οὗ δὴ χάριν μελάντερον τὸ χρῶμα τοῦ ἀγάλματος, καὶ τῷ ἐκ τῆς Ὀσίριδος καὶ τοῦ Ἄπιος κηδείας ὑπολελειμμένῳ φαρμάκῳ φυράσας τὰ πάντα διέπλασεν τὸν Σάραπιν· οὗ καὶ τοὔνομα αἰνίττεται τὴν κοινωνίαν τῆς κηδείας καὶ τὴν ἐκ τῆς ταφῆς δημιουργίαν, σύνθετον ἀπό τε Ὀσίριδος καὶ Ἄπιος γενόμενον Ὀσίραπις. Cf. Plutarch. De Is. et Os. c. 28 sqq.

(4.)

Eustathius ad Dionys. v. 215 : Γαιτοῦλοι, ἔθνος μέγιστον Λιβυκόν· τούτους Ἀθηνόδωρος Γαιτουλίους λέγει. Cf. Stephanus Byz. : Γάιτοῦλοι, ἔθνος Λιβύης. Ἀρτεμίδωρος Γαιτυλίους αὐτούς φησι. Artemidori nomen reponendum esse apud Eustathium, qui Stephanum exscribere solet, vix dubium.

5.

Strabo I, p. 6 : Ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν πλείω λόγον περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῶν πλημμυρίδων εἰς Ποσειδώνιον ἀναβαλλόμεθα καὶ Ἀθηνόδωρον, ἱκανῶς διακρατήσαντας τὸν περὶ τούτων λόγον (Posidon. fr. 93).

Idem I, p. 55 : Περὶ μὲν οὖν τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων εἰρήκασιν ἱκανῶς Ποσειδώνιός τε καὶ Ἀθηνόδωρος.

Idem III, p. 173 : Ὥσπερ Ἀθηνόδωρός φησιν, εἰσπνοῇ τε καὶ ἐκπνοῇ τὸ συμβαῖνον περὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ περὶ τὰς ἀμπώτεις ἔοικεν.

Potuerunt hæc ab Athenodoro tractari in opere geographico; quanquam verisimilius est petita esse ex scripto ad physicam pertinente similique operis quod Περὶ ὠκεανοῦ Posidonius magister scripserat.

Osirim itaque, a quo genus duxerat, jussit magnifice affabreque variatum effingi. Eum autem Bryaxes fecit opifex non Atheniensis ille (*de quo Pausanias* 1,40,6), sed alius quidam ejus nominis, qui ad opus faciendum mixta et varia usus est materia. Habebat enim ramentum auri et argenti et æris et ferri et plumbi, stanni denique : nec ei ullus lapis deerat Ægyptius, nec sapphiri et hæmatitis fragmenta neque smaragdi neque denique topazii. Hæc ergo omnia levigata tritaque ac commixta cærulo imbuit colore. Qua de causa nigrior est color simulacri. Totum denique pharmaco ex sepultura Osiridis et Apis relicto oblinivit, atque sic finxit Sarapim, cujus nomen significat et funeris societatem, et opus quod factum est ex sepultura; compositum est nomen ex Osiride et Api, unde factum est Osirapis.

4.

Gætuli, Libyæ populus maximus; hos Athenodorus (l. *Artemidorus*) Gætulios dicit.

5.

Nos majorem quæstionis partem de oceano et æstu ad Posidonium atque Athenodorum rejicimus, qui de his satis copiose disputarunt.

De maris æstuatione reciproca sufficiunt quæ a Posidonio sunt et Athenodoro dicta.

Ut Athenodorus dicit, inspirationis et exspirationis simile quippiam habet maris affluxus et refluxus.

DIONYSIUS PERGAMENUS.
DIODORUS SARDIANUS. THEODORUS GADARENUS.

Inter scriptores, qui Augusti ætate floruerunt, recensendus etiam Dionysius Pergamenus, Apollodori, qui magister Octavii fuerat, discipulus. De eo ita Strabo XIII, p. 625 : Μαθητὴν δ' ἔσχεν (sc. Ἀπολλόδωρος ὁ Περγαμηνός) ἀξιόλογον Διονύσιον, τὸν ἐπικληθέντα Ἀττικὸν, πολίτην αὐτοῦ· καὶ γὰρ σοφιστὴς ἦν ἱκανὸς καὶ συγγραφεὺς καὶ λογογράφος. Ex usu vocis συγγραφεὺς conjeceris eum historica quædam composuisse, de quibus aliunde non constat. De Dionysio tanquam rhetore cf. Westermann. *Gesch. d. gr. Bereds.* § 86, 13 (ubi delenda sunt quæ not. 14 de Attico rhetore ex Strabone l. l. afferuntur).

Strabo XIII, p. 627 : Ἄνδρες δ' ἀξιόλογοι (Sardibus oriundi) γεγόνασι τοῦ αὐτοῦ γένους, Διόδωροι δύο οἱ ῥήτορες, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἐκαλεῖτο Ζωνᾶς, ἀνὴρ πολλοὺς ἀγῶνας ἠγωνισμένος ὑπὲρ τῆς Ἀσίας· κατὰ δὲ τὴν Μιθριδάτου τοῦ βασιλέως ἔφοδον αἰτίαν ἐσχηκὼς, ὡς ἀφιστὰς παρ' αὐτοῦ τὰς πόλεις, ἀπελύσατο τὰς διαβολὰς ἀπολογησάμενος· τοῦ δὲ νεωτέρου φίλου ἡμῖν γενομένου καὶ ἱστορικὰ συγγράμματά ἐστι, καὶ μέλη, καὶ ἄλλα ποιήματα, τὴν ἀρχαίαν γραφὴν ἐμφαίνοντα ἱκανῶς.

Suidas : Θεόδωρος Γαδαρεὺς, σοφιστὴς, ἀπὸ δούλων, διδάσκαλος γεγονὼς Τιβερίου Καίσαρος. Ἐπεὶ δὲ συνεκρίθη περὶ σοφιστικῆς ἀγωνισάμενος Ποτάμωνι καὶ Ἀντιπάτρῳ, ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ. Ἐπ' Ἀδριανοῦ Καίσαρος ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀντώνιος συγκλητικὸς ἐγένετο. Βιβλία δ' ἔγραψε Περὶ τῶν ἐν φωναῖς ζητουμένων γ'. Περὶ ἱστορίας α'. Περὶ θέσεως ἕν. Περὶ διαλέκτων ὁμοιότητος καὶ ἀποδείξεως β'. Περὶ πολιτείας β'. Περὶ Κοίλης Συρίας α'. Περὶ ῥήτορος δυνάμεως α', καὶ ἄλλα.

Verba ἐπεὶ δὲ... Ῥώμῃ laborant. « Cum Porto legere malim ἔπειτα δὲ... » *Küster*. « Mihi sub finem videntur quædam intercidisse, Theodorus ut traditus sit in ipsa Roma habitasse et artem explicasse. » *Bernhardy*. Per tempus aliquod Rhodi docuerat. Quintilianus III, 1, 17 : *Præcipue in se converterunt studia Apollodorus Pergamenus, qui præceptor Apolloniæ Cæsaris Augusti fuit, et Theodorus Gadarenus, qui se dici maluit Rhodium : quem studiose audiisse quum in eam insulam secessisset dicitur Tiberius Cæsar. Hi diversas opiniones tradiderunt, appellatique inde Apollodorei et Theodorei.* Ceterum jam *puerum* Tiberium instituerat secundum Sueton. Tiber. c. 57 : *Sæva ac lenta natura ne in puero quidem latuit : quam Theodorus Gadareus rhetoricæ præceptor et perspexisse primus sagaciter et assimilasse aptissime visus est, subinde in objurgando appellans eum* πηλὸν αἵματι πεφυραμένον.

Euseb. Chron. ad Ol. 187,2 (31 a. C., qui est Tiberii pueri annus duodecimus) : *Nicetes et Hybreas et Theodorus et Plutio nobilissimi artis rhetoricæ Græci præceptores habentur.*

Cf. Seneca Suasor. 3 p. 28 : *Tiberius ipse Theodoreus offendebatur Nicetis ingenio.* Idem Contrv. 9 p. 167 : *Tu Apollodorum habuisti, cui semper narrare placet; ego Theodorum, cui non semper-* Quintilian. III, 1, 18 : *Plura scripsit Theodorus, cujus auditorem Hermagoram sunt qui viderint.* Strabo XVI, p 759 : Ἐκ δὲ τῶν Γαδάρων... καὶ Θεόδωρος, ὁ καθ' ἡμᾶς ῥήτωρ. Cf. præterea Quinctil. II, 15, Theon. Progymn. p. 52; Longin. p. 10 (vel. Rh. Gr. tom IX, p. 100, et I, p. 243 ed. Walz.). Ad eundem pertinet locus mutilus in Demetrio De eloc. § 237 : Περὶ δὲ τὴν λέξιν γίνεται τὸ ξηρὸν, ὅταν πρᾶγμα μέγα σμικροῖς ὀνόμασι ἀπαγγέλλῃ, οἷον ὡς ὁ Γαδαρεὺς ἐπὶ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας φησὶ ***.

E libro historico, *De Cœlesyria*, siculi e reliquis, nihil tulit ætatem.

STRABO AMASENSIS.

Strabo Amasensis antequam ad Geographias componendas se accingeret, Ὑπομνήματα ἱστορικὰ scripserat. Opus hoc peramplum fuit, uti discimus ex glossemate, quod apud Suidam v. Πολύβιος codex A. in margine exhibet, codex V. omisit, in reliquis libris cum Suidianis verbis contextum est : Ἰστέον ὅτι διαδέχεται τὴν Πολυβίου ἱστορίαν Ποσειδώνιος Ὀλβιοπολίτης σοφιστής· ἔγραψε δὲ καὶ Στράβων Ἀμασεὺς τὰ μετὰ Πολύβιον ἐν βιβλίοις (λόγοις cod. A.) μγ'. Ab ipso autem Strabone (XI, p. 755, v. infra) docemur librum primum τῶν μετὰ Πολύβιον fuisse quintum τῶν Ὑπομνημάτων : adeo ut totum opus constiterit libris quadraginta septem. Fragmenta ejus multo rariora quam ex tanta mole exspectaveris. Quorum ultimum quum ad res anni 38 a. C. pertineat, patet Strabonem ad suam ipsius ætatem, fortasse usque ad annum quo Augustus imperio potitus est, narrationem deduxisse. Incertius est unde exordium fecerit. Quodsi priores libri quattuor narratione continua, ut probabile est, sequentibus juncta erant, initium petitum esse dixeris ab everso regno Macedonum, sive ab anno 168, quem primo consilio Polybius (v. III, 1, 9) Historiarum terminum sibi constituerat. At ne quid confidentius asseveremus, alio Strabonis (II, p. 70) loco impedimur, ubi, postquam Indicôn scriptores ad unum omnes plus minus ψευδολόγους esse dixerat, addit : καὶ ἡμῖν δ' ὑπῆρξεν ἐπιπλέον κατιδεῖν ταῦτα, ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις. « Quæ nescio, Casaubonus ait, an ita debeamus accipere, ut fuisse ab eo historiam Alexandri conscriptam intelligamus. Non enim alibi factam reperio ejus operis mentionem; et videntur posse illa accipi de iis, quæ quum alibi multis locis tum maxime libris tribus postremis de rebus gestis Alexandri scribit. » — « Sed mihi, Gerhardus Vossius inquit, altera sententia non minus verisimilis esse videtur. » Dicere licebat eam absque dubitatione præferendam esse, quippe quam verba Strabonis sponte suppeditent. Quodsi Strabo in libro secundo monere voluisset de iis quæ sequentibus demum libris de India aliisque regionibus, quas Alexandri exercitus triverunt, exponuntur, pro καὶ ἡμῖν ὑπῆρξεν dixisset καὶ ἡμῖν ἔσται κτλ. Contra vero dubii hæremus utrum commentarii De rebus Alexandri peculiare opus constituerint, an libris illis quadraginta septem, quos supra vidimus, comprehensi fuerint, adeo ut auctor res inde ab Alexandro usque ad eversionem Corinthi gestas per quattuor volumina ratione compendiaria persequens quasi πρόναον quoddam posuerit earum historiarum quas grandiori stylo condidit. — Utinam benigniorem fortunam opus hoc expertum esset! Nam quam in geographiis laudamus in congerenda materia diligentiam, et in dijudicandis variorum narrationibus acumen et sinceritatem, easdem virtutes etiam in Historiis enituisse consentaneum est ac vel ex parcis earum reliquiis licet augurari. Sic fragm. 13 de eadem re Asinii Pollionis et Hypsicratis testimonia auctor adducit. Similiter fragm. 9 Timagenis auctoritate utitur. Diligentiam in eo quoque agnoscimus, quod, quum in Historiis de Parthorum institutis loquens quædam de synedrio Parthico vel omisisset vel aliter atque Posidonius narrasset, ea in Geographiis addenda esse censuit (fr. 2). Ceterum quibusnam lectoribus scripserit et quodnam in componendis Commentariis consilium stoicus noster philosophus secutus sit, ipse nos docet loco, quem jam subjicimus.

TESTIMONIA.

1.

Strabo I, p. 13, § 22, de opere suo geographico loquens : Ἁπλῶς δὲ κοινὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεῖ καὶ πολιτικὸν καὶ δημωφελὲς ὁμοίως, ὥσπερ τὴν τῆς ἱστορίας γραφήν. Κἀκεῖ δὲ πολιτικὸν λέγομεν οὐχὶ τὸν παντάπασιν ἀπαίδευτον, ἀλλὰ τὸν μετασχόντα τῆς τε ἐγκυκλίου καὶ συνήθους ἀγωγῆς τοῖς ἐλευθέροις καὶ τοῖς φιλοσοφοῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἂν οὔτε ψέγειν δύναιτο καλῶς οὔτ' ἐπαινεῖν, οὐδὲ κρίνειν ὅσα μνήμης ἄξια τῶν γεγονότων, ὅτῳ μηδὲν ἐμέλησεν ἀρετῆς καὶ φρονήσεως καὶ τῶν εἰς ταῦτα λόγων. [* Οὕτως δὲ καὶ οἱ τοὺς λιμένας καὶ τοὺς περίπλους καλουμένους πραγματευθέντες ἀτελῆ τὴν ἐπίσκεψιν ποιοῦνται, μὴ προστιθέντες ὅσα

1.

Omnino autem hunc commentarium communem oportet esse, et civilibus hominibus commodum, et in publicum utilem, quemadmodum et scriptionem historiæ. Atque hic civilem vocamus, non qui prorsus sit ineruditus, sed qui disciplina circulari et liberalibus ac philosophantibus usitata sit institutus. Nam qui nullum virtuti ac prudentiæ, atque iis quibus ista comparantur doctrinis studium impendit, is neque vituperare quicquam recte, neque laudare, neque judicare potest, quænam facta sint digna memoria. (Sic ii qui portus et circumnavigationes quas vocant descripsere, imperfectam tractationem reliquerunt, non adjunctis quæ

ἐκ τῶν μαθημάτων καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων ἃ συνάπτειν προσῆκε.] Διόπερ ἡμεῖς πεποιηκότες ὑπομνήματα ἱστορικὰ χρήσιμα, ὡς ὑπολαμβάνομεν, εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν φιλοσοφίαν, ἔγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε τὴν σύνταξιν· ὁμοειδὴς γὰρ καὶ αὐτή, καὶ πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἄνδρας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς. Ἔτι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐκεῖ τὰ περὶ τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας καὶ βίους τυγχάνει μνήμης, τὰ δὲ μικρὰ καὶ ἄδοξα παραλείπεται, κἀνταῦθα δεῖ τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἀφανῆ παραπέμπειν, ἐν δὲ τοῖς ἐνδόξοις καὶ μεγάλοις καὶ ἐν οἷς τὸ πραγματικὸν καὶ εὐμνημόνευτον καὶ ἡδὺ διατρίβειν.

2.

Idem II, p. 70 : Ἅπαντες μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψευδολόγοι γεγόνασι, καθ' ὑπερβολὴν δὲ Δηΐμαχος· τὰ δὲ δεύτερα λέγει Μεγασθένης· Ὀνησίκριτος δὲ καὶ Νέαρχος καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι παραψελλίζοντες ἤδη· καὶ ἡμῖν δ' ὑπῆρξεν ἐπιπλέον κατιδεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

1.

Josephus C. Apion. II, 7, de Antiocho Epiphane templum Judæorum expilante (Ol. 153, 1. 168 – 167 a. C.). Vide Nicolai Dam. fr. 50.

2.

LIBER SEXTUS.

(Τῶν μετὰ Πολύβιον βίβλος δευτέρα.)

Strabo XI, p. 515 : Εἰρηκότες δὲ πολλὰ περὶ τῶν Παρθικῶν νομίμων ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν Ἱστορικῶν ὑπομνημάτων βίβλῳ, δευτέρᾳ δὲ τῶν μετὰ Πολύβιον, παραλείψομεν ἐνταῦθα, μὴ ταυτολογεῖν δόξωμεν· τοσοῦτον εἰπόντες μόνον, ὅτι τῶν Παρθυαίων συνέδριόν φησι Ποσειδώνιος εἶναι διττόν· τὸ μέν, συγγενῶν, τὸ δὲ σοφῶν καὶ μάγων, ἐξ ὧν ἀμφοῖν τοὺς βασιλεῖς καθίστησιν. Vide not. ad Posidonii fr. 9.

3.

Josephus Ant. Jud. XIII, 10, 4, p. 506 : Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν στασιάζουσα Πτολεμαῖον τὸν Λάθουρον ἐπιλεγόμενον κατέστησεν ἡγεμόνας Χελκίαν καὶ Ἀνανίαν, υἱοὺς ὄντας Ὀνίου τοῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν τὸν ἐν Ἡλιοπολίτῃ νομῷ πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Παραδοῦσα δὲ τούτοις ἡ Κλεοπάτρα τὴν στρατιάν, οὐδὲν δίχα τῆς τούτων γνώμης ἔπραττεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Στράβων ἡμῖν ὁ Καππάδοξ, λέγων οὕτως· « Οἱ γὰρ πλείους οἵ τε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἐπιπεμπόμενοι παρὰ τῆς Κλεοπάτρας εἰς Κύπρον, μετεβάλλοντο παραχρῆμα πρὸς τὸν Πτολεμαῖον· μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον Ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τοὺς πολίτας αὐτῶν εὐδοκιμεῖν μάλιστα παρὰ τῇ βασιλίσσῃ Χελκίαν τε καὶ Ἀνανίαν. » Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησίν.

Ptolemæus Lathurus in Cyprum abiit an. 107 a. C. Quo referendum sit illud ἡμῖν, nescio.

4.

Tertullianus De anima c. 46 : *Seleuco regnum Asiæ Laodice mater nondum eum enixa prodidit, [ut] Euphorion pervulgavit. Mithridatem quoque ex somnio Ponti potitum e Strabone cognosco.*

---

e mathematum ac cœlestium orbium doctrina erant annectenda.) [*Hæc in fine ponenda videntur.*] Quamobrem nos, postquam historicos composuimus commentarios, utiles, ut quidem arbitramur, ad moralem ac civilem philosophiam, hoc quoque opus addere statuimus : est enim ejusdem formæ, et ad eosdem pertinet viros, maxime qui in aliquo sunt fastigio collocati. Tum quo modo ibi ea sola commemorantur, quæ sunt illustrium virorum ac vitarum, exiguis ac ingloriis omissis : eodem hîc quoque parva et obscura prætereunda sunt; in claris autem et magnis, et in quibus ad actiones faciens aliquid et memoriæ oblectationi aptum inest, immorandum.

2.

Omnes sane qui de India scripserunt, utplurimum mendacia proferunt, præ ceteris vero Deimachus; secundo loco ponendi sunt Megasthenes; Onesicritus denique et Nearchus aliique tales jam vel balbutiunt. Quod nobis plenius perspicere contigit, quum res Alexandri commentariis prosequeremur.

COMMENTARII HISTORICI.

2.

Quum multa de legibus et institutis Parthorum dixerimus in sexto Historicorum commentariorum libro, qui secundus est eorum, quibus Postpolybiana continentur, nunc ea prætermittemus, ne bis eadem dicere videamur. Id unum dicamus, Posidonio teste duplex esse concilium Parthorum, unum cognatorum, alterum sapientium et magorum : reges ex utroque deligi.

3.

Cleopatra regina a filio suo Ptolemæo, cognomine Lathuro, dissidens, duces constituit Chelciam et Ananiam, Oniæ filios, ejus qui templum in Heliopolitana præfectura Hierosolymitani simile construxerat, prout alibi jam narravimus. Quum autem istis exercitum tradidisset Cleopatra, nihil absque eorum sententia faciebat, sicuti Strabo quoque Cappadox testatur ita dicens : « Plerique enim et qui nobiscum se contulerunt in Cyprum, et qui postea a Cleopatra eo missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum : soli vero ex Oniæ factione Judæi permanebant, eo quod cives eorum Chelcias et Ananias maxima essent in gratia apud reginam. » Et hæc quidem Strabo dicit.

Cf. Appian. Mithrid. c. 9 : Καὶ ὁ Ἀντίγονος ἐνύπνιον ἔδοξε πεδίον σπεῖραι χρυσίῳ, καὶ τὸ χρυσίον ἐκθερίσαντα Μιθριδάτην (cui postea τοῦ Κτίστου cognomen) ἐς τὸν Πόντον οἴχεσθαι. Fusius hæc narrat Plutarch. Demetr. c. 4. Sicuti Appianus, eodem modo Strabo de bello Mithridatico expositurus, de initiis regni Pontici et progressu pauca præmisisse videtur.

5.

Josephus A. J. XIV, 7, 2, de divitiis in templum Hierosol. congestis : Οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προειρημένων χρημάτων, οὐδὲ ὑπὸ ἀλαζονείας ἡμετέρας καὶ περιττολογίας ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος, ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ οὕτω λέγων· « Πέμψας δὲ Μιτριδάτης εἰς Κῶ ἔλαβε τὰ χρήματα (an. 86 a. C.), ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ Κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων ὀκτακόσια τάλαντα. » Ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν ἢ τὰ τοῦ θεοῦ μόνα. Cf. Appian. Mithridat. c. 23.

6.

Josephus Ant. J. XIV, 7, 2 : Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ Στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν διέβη Σύλλας εἰς τὴν Ἑλλάδα πολεμήσων Μιθριδάτην, καὶ Λεύκουλλον πέμψαι ἐπὶ τὴν ἐν Κυρήνῃ στάσιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὧν ἡ οἰκουμένη πεπλήρωται, λέγων οὕτως· « Τέτταρες ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν Κυρηναίων, ἥ τε τῶν πολιτῶν καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, τρίτη δ' ἡ τῶν μετοίκων, καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ἰουδαίων. Αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρεληλύθει, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τῆς οἰκουμένης, ὃς οὐ παραδέδεκται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ἐπικρατεῖται ὑπ' αὐτοῦ. Τήν τε Αἴγυπτον καὶ τὴν Κυρηναίαν, ἅτε τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῶν τε ἄλλων συχνὰ ζηλῶσαι συνέβη, καὶ δὴ τὰ συντάγματα τῶν Ἰουδαίων θρέψαι διαφερόντως καὶ συναυξῆσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν Ἰουδαίων νόμοις. Ἐν γοῦν Αἰγύπτῳ κατοικία τῶν Ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χωρὶς καὶ τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώριστο μέγα μέρος τῷ ἔθνει τούτῳ· καθίσταται δὲ καὶ ἐθνάρχης αὐτῶν, ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαιτᾷ κρίσεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡς ἂν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. Ἐν Αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος, διὰ τὸ Αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς Ἰουδαίους καὶ διὰ τὸ πλησίον ἔσεσθαι τὴν κατοικίαν τοὺς ἀπελθόντας ἐκεῖθεν, εἰς δὲ τὴν Κυρηναίαν μετέβη, διὰ τὸ ταύτην ὅμορον εἶναι τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν Ἰουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον. » Στράβων δὴ οὖν ταῦτα λέγει. Cf. Plutarch. Lucull. c. 2.

7.

Plutarch. Sulla c. 26 : Σύλλᾳ δὲ διατρίβοντι περὶ τὰς Ἀθήνας ἄλγημα ναρκῶδες μετὰ βάρους εἰς τοὺς πόδας ἐνέπεσεν, ὅ φησιν ὁ Στράβων ποδάγρας ψελλισμὸν εἶναι. Διαπλεύσας οὖν εἰς Αἴδηψον ἐχρῆτο τοῖς θερμοῖς ὕδασι, κτλ.

8.

Plutarch. Lucull. c. 28, de prœlio ad Tigranocerta, quo Lucullus Tigranem devicit : Λέγεται δὲ τῶν μὲν πεζῶν ὑπὲρ δέκα μυριάδας διαφθαρῆναι, τῶν δὲ ἱππέων ὀλίγους παντάπασι διαφυγεῖν. Ῥωμαίων δ' ἑκατὸν ἐτρώθησαν, ἔπεσον δὲ πέντε. Ταύτης τῆς μάχης Ἀντίοχος ὁ φιλόσοφος ἐν τῷ Περὶ θεῶν γραφῇ μνησθεὶς, οὔ φησιν ἄλλην ἐφεωρακέναι τοιαύτην τὸν ἥλιον. Στράβων δ' ἕτερος φιλόσοφος ἐν τοῖς Ἱστο-

---

5.

Nec testibus caret magnitudo opum, quam memoravimus, neque ex ostentatione nostra aut rem verbis exaggerandi studio in immensum adeo extollitur, sed tum alii multi ex scriptoribus testimonium nobis perhibent, tum Strabo Cappadox hisce : « Mithridates vero, ait, in Côn misit, qui sibi inde pecuniam attulerunt, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, ut et Judæorum talenta octingenta. » Nobis autem nulla est publica pecunia nisi quæ Deo sacra.

6.

Strabo alio in loco testatur Sullam, quo tempore in Græciam trajecit, bellum gesturus contra Mithridatem, Lucullum misisse ad compescendam in Cyrene seditionem gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleverat, ita dicens : « In urbe autem Cyrenæorum quattuor erant *classes*, una civium, altera agricolarum, tertia inquilinorum, et quarta Judæorum. Hæc autem jam in urbes universas invaserat, haudque facile est locum in toto orbe invenire, quin hoc genus hominum exceperit, et ab eo teneatur. Nam factum est ut et Ægyptus et Cyrenæa, utpote iisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum mores imitentur, magnumque Judæorum numerum peculiariter foveant et cum iis opibus crescant, patriis Judæorum utentes institutis. Etenim in Ægypto concessum est Judæis habitare, et magna pars urbis Alexandrinæ seorsum huic genti assignata est : quin et suus illis ethnarcha est, qui gentis res administrat et judicia exercet, curatque contractus et mandata, quasi esset reipublicæ suis legibus utentis princeps. Et in Ægypto quidem plurimum pollet hæc gens, quum Judæi ex Ægyptiis originem habeant, et quod ab iis digressi sedibus vicini sint : transgressa est autem in Cyrenæam, quod hæc finitima est Ægyptiorum ditioni, quemadmodum etiam Judæa, vel potius pars olim fuit regni Ægyptiaci. » Strabo igitur hæc dicit.

7.

Syllæ Athenis commoranti dolor cum torpore et gravitate pedes invasit, quem Strabo podagræ balbutiem vocat.

8.

Ferunt supra centum millia peditum ea clade absumpta, equitum perpaucos admodum evasisse. Ex Romanis vulnerati sunt centum, amissi quinque. Antiochus philosophus

ρικοῖς ὑπομνήμασιν αὐτοὺς λέγει τοὺς Ῥωμαίους αἰσχύνεσθαι καὶ καταγελᾶν ἑαυτῶν ἐπ' ἀνδράποδα τοιαῦτα δεηθέντας ὅπλων.

9.

Josephus Ant. Jud. XIII, 11, 3, p. 510, de Aristobulo Hyrcani filio : Φύσει δ' ἐπιεικεῖ ἐκέχρητο, καὶ σφόδρα ἦν αἰδοῦς ἥττων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ Στράβων ἐκ τοῦ Τιμαγένους ὀνόματος οὕτως· « Ἐπιεικής τε ἐγένετο οὗτος ὁ ἀνὴρ καὶ πολλὰ τοῖς Ἰουδαίοις χρήσιμος· χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο καὶ τὸ μέρος τοῦ τῶν Ἰτουραίων ἔθνους ᾠκειώσατο, δεσμῷ συνάψας τῇ τῶν αἰδοίων περιτομῇ. »

10.

Idem ib. XIII, 12, 6, de prœlio quod Ptolemæus Lathurus cum Alexandro Hyrcani filio commisit. Vide Nicolai Dam. fr. 60.

11.

Idem ib. XIV, 3, 1 : Μετ' οὐ πολὺ δὲ Πομπηΐου εἰς Δαμασκὸν ἀφικομένου καὶ Κοίλην Συρίαν ἐπιόντος, ἧκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης Συρίας καὶ Αἰγύπτου καὶ ἐκ τῆς Ἰουδαίας. Ἔπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον Ἀριστόβουλος, ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. Μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων οὕτως· « Ἦλθε δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου πρεσβεία καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος εἴτε κῆπος· τερπώλην ὠνόμαζον τὸ δημιούργημα. »

12.

Idem ib. XIV, 4, 3, de Pompeio Hierosolyma obsidente. Vide Nicolai fr. 62.

Idem ib. XIV, 6, 4, de Pompeii et Gabinii in Judæos expeditione. Vide Nicolai fr. 63.

13.

Idem XIV, 8, 3 : Λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν Ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατείας (Cæsaris in Ægyptum), καὶ ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον· μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων ἐξ Ἀσινίου ὀνόματος οὕτως· « Μετὰ δὲ τὸ τὸν Μιθριδάτην εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Ὑρκανὸν τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερέα. » Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος Στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐξ Ὑψικράτους ὀνόματος λέγει οὕτως· Τὸν μὲν Μιθριδάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δ' εἰς Ἀσκάλωνα Ἀντίπατρον ὑπ' αὐτοῦ, τὸν τῆς Ἰουδαίας ἐπιμελητήν, τρισχιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαρασκευάσαι, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας προτρέψαι, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρατείας καὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. Ταῦτα μὲν Στράβων φησίν.

Hypsicratem, Strabone paullo antiquiorem, Historias scripsisse ex hoc loco colligitur. De eo ita Lucianus Macrob. c. 22, p. 643 ed. Didot. : Ὑψικράτης ὁ Ἀμισηνός, συγγραφεὺς διὰ πολλῶν μαθημάτων γενόμενος, ἔτη δύο καὶ ἐνενήκοντα (βεβίωκεν). Ad historias vel geographias referenda etiam hæc : Strabo VII, p. 311, de Nomadibus Chersonesi Tauricæ : Οὐκ ἀπευτακτοῦσι δ' οἱ δυνάμει πεποιθότες, ὥστε ἢ ἀμύνασθαι ῥᾳδίως ἐπιόντας ἢ κωλῦσαι τὴν ἔφοδον. Καθάπερ Ἄσανδρον ποιῆσαί φησιν Ὑψικράτης, ἀποτειχίσαντα τὸν Ἰσθμὸν τῆς Χερρονήσου, τὸν πρὸς τῇ Μαιώτιδι, τριακοσίων ὄντα σταδίων, ἐπιστήσαντα πύργους καθ' ἕκαστον στάδιον δέκα (καθ' ἕκαστα στάδια δέκα conj. Coray., καθ' ἕκαστον στάδιον ἕνα Groskurd.).

Idem XI, p. 504 : Ὁ Σκήψιος Μητρόδωρος καὶ Ὑψικράτης, οὐδὲ αὐτοὶ ἄπειροι τῶν τόπων γεγονότες, Γαργαρεῦσιν ὁμόρους αὐτὰς (τὰς Ἀμαζόνας) φασὶν οἰκεῖν ἐν ταῖς ὑπωρείαις ταῖς πρὸς ἄρκτον τῶν Καυκασίων ὀρῶν, ἃ καλεῖται Κεραύνια. Τὸν μὲν ἄλλον χρόνον καθ' αὑτὰς αὐτουργούσας ἕκαστα, τά τε πρὸς ἄροτον καὶ φυτουργίαν καὶ τὰ πρὸς νομάς, καὶ μάλιστα τῶν ἵππων, τὰς δ' ἀλκιμωτάτας [τῶν ἵππων] κυνη-

---

in volumine De diis pugnæ hujus mentionem faciens, nullam hujus similem a sole conspectam fuisse affirmat. Strabo, et ipse philosophus, in Historicis commentariis ait Romanis sui tum puduisse, seque ipsos derisisse, qui armis contra talia mancipia opus habuissent.

9.

Natura Aristobulus æquus erat et admodum verecundus, attestante etiam Strabone ex Timagene hisce verbis : « Æquum sese ostendebat hic vir ac valde Judæis utilem, quippe qui ditionem eorum ampliasset, et partem gentis Ityræorum circumcisionis fœdere devinctam illis adjunxisset. »

11.

Non multo post, quum Pompeius Damascum venisset et Cœlen Syriam obiret, venerunt ad eum legati ex tota Syria et Ægypto et Judæa. Misitque ei ingens donum Aristobulus, vitem auream ex quingentis talentis. Meminit ejus muneris etiam Strabo Cappadox his verbis : « Venit etiam ex Ægypto legatio cum corona aureorum quattuor millium, et ex Judæa vitis sive hortus : quod opus τερπώλην (*delectationem*) nominabant. »

13.

Multi referunt Hyrcanum expeditionis (in Alexandrinos susceptæ) socium (J. Cæsari) fuisse, atque verbis meis testimonium perhibet Strabo Cappadox ex auctoritate Asinii ita dicens : « Postquam Mithridates (sc. Pergamenus; cf. Appian. Mithrid. c. 121) Ægyptum invasit, et cum eo Hyrcanus Judæorum pontifex. » Idemque ille Strabo alibi ex auctoritate Hypsicratis in hæc verba loquitur : « Mithridatem quidem solum profectum esse, Antipatrum vero Judææ procuratorem ab ipso Ascalonem accitum, cum tribus militum millibus auxilium ei tulisse, et ceteros dynastas partibus admovisse, atque expeditioni etiam Hyrcanum pontificem interfuisse. » Et hæc quidem Strabo narrat.

γεσίαις πλεονάζειν καὶ τὰ πολέμια ἀσκεῖν· ἁπάσας δ' ἐπικεκαῦσθαι τὸν δεξιὸν μαστὸν ἐκ νηπίων, ὥστε εὐπετῶς χρῆσθαι τῷ βραχίονι πρὸς ἑκάστην χρείαν, ἐν δὲ τοῖς πρώτοις πρὸς ἀκοντισμόν. Χρῆσθαι δὲ καὶ τόξῳ καὶ σαγάρι καὶ πέλτῃ, δορὰς δὲ θηρίων ποιεῖσθαι περίκρανά τε καὶ σκεπάσματα καὶ διαζώματα· δύο δὲ μῆνας ἐξαιρέτους ἔχειν τοῦ ἔαρος καθ' οὓς ἀναβαίνουσιν εἰς τὸ πλησίον ὄρος τὸ διορίζον αὐτάς τε καὶ τοὺς Γαργαρέας.

Strabo XVII, p. 827 : Ἐνταῦθα δὲ (sc. ἐν τῇ τῶν ἑσπερίων καλουμένων Αἰθιόπων χώρᾳ) καὶ καμηλοπαρδάλεις φησὶν Ἰφικράτης (scr. Ὑψικράτης) γεννᾶσθαι καὶ ἐλέφαντας καὶ τοὺς καλουμένους Ῥίζεις, οἳ ταυροειδεῖς μέν εἰσι τὴν μορφήν, κατὰ δὲ τὴν δίαιταν καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀλκὴν τὴν πρὸς μάχην ἐλέφασιν ἐοίκασι· δράκοντάς τε λέγει μεγάλους, ὥστε καὶ πόαν ἐπιπεφυκέναι· τούς τε λέοντας τοῖς πώλοις τῶν ἐλεφάντων ἐπιτίθεσθαι· αἱμάξαντας δὲ φεύγειν, ἐπιουσῶν τῶν μητέρων· τὰς δ', ἐπειδὰν ἴδωσιν ᾑμαγμένους, κτείνειν· ἐπανιόντας δὲ τοὺς λέοντας ἐπὶ τὰ πτώματα, νεκροφαγεῖν. Βόγον δὲ, τὸν βασιλέα τῶν Μαυρουσίων, ἀναβάντα ἐπὶ τοὺς ἑσπερίους Αἰθίοπας, καταπέμψαι τῇ γυναικὶ δῶρα, καλάμους τοῖς Ἰνδικοῖς ὁμοίους, ὧν ἕκαστον γόνυ χοίνικας χωροῦν ὀκτώ· καὶ ἀσπαράγων δ' ἐμφερῆ μεγέθη.

Stephan. Byz. v. Αἰθίοψ : « Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν » (Odyss. I, 23). Οὐ γὰρ ἀληθὴς ὁ Ὑψικράτους λόγος, ὡς οὐδὲν εἰς οψ λήγει παρ' Ὁμήρῳ εἰ μὴ τὸ καλαῦροψ (Il. XXIII, 845).

De ætate Homeri Hypsicrates laudatur in Vit. Hom. Iriart. p. 233 : Ὑψικράτης ἡλικιώτην (Ἡσιόδου Ὅμηρον γεγονέναι φησίν). — Præterea Diogenes Laertius VII, 188, inter eos qui Περὶ πινάκων scripserint, præter Polemonem et Antigonum recenset *Hypsicratem*, sive nostrum διὰ πολλῶν μαθημάτων γενόμενον, sive alium. — Hypsicrates quidam, qui lingua Phœnicia scripsisse perhibetur Phœnicum historiam, quam Lætus græce verterit, commemoratur apud Tatianum Adv. Gr. c. 37 (v. fragm. Læti). *Hypsicratem quempiam grammaticum, cujus libri sane nobiles super his quae a Græcis accepta sunt,* de inepta etymologia vocis *fœnerator,* laudat Cloatius Verus apud Gellium N. A. XVI, 12, 5. Cf. Varro L. L. V, 88, p. 34 ed. Müller. (*Cohortem in villa Hypsicrates dicit esse græce* χόρτον *apud poetas dictam*). Paulus De signif. verb. p. 8 ed. Müller (ubi vulgo laudatur *Hippocrates*).

14.

Plutarch. Cæsar. c. 63, de ostentis mortem Cæsaris portendentibus : Στράβων δὲ ὁ φιλόσοφος ἱστορεῖ πολλοὺς μὲν ἀνθρώπους διαπύρους ἐπιφερομένους φανῆναι, στρατιώτου δὲ ἀνδρὸς οἰκέτην ἐκ τῆς χειρὸς ἐκβαλεῖν πολλὴν φλόγα καὶ δοκεῖν καίεσθαι τοῖς ὁρῶσιν, ὡς δὲ ἐπαύσατο, μηδὲν ἔχειν κακὸν τὸν ἄνθρωπον· αὐτῷ δὲ Καίσαρι θύοντι τὴν καρδίαν ἀφανῆ γενέσθαι τοῦ ἱερείου καὶ δεινὸν εἶναι τὸ τέρας· οὐ γὰρ ἂν φύσει γε συστῆναι ζῷον ἀκάρδιον.

15.

Josephus Ant. Jud. XV, 1, 2, postquam de Hierosolymis a Sosio Antonii duce expugnatis (a. 38) exposuit, pergit : Ἀντώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν Ἀντίγονον δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. Ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, κἀκ τοῦ πρὸς Ἡρώδην μίσους εὔνουν Ἀντιγόνῳ διαμένον, ἔγνω τοῦτον ἐν Ἀντιοχείᾳ πελεκίσαι· σχεδὸν γὰρ οὐδαμῶς ἠρεμεῖν ἠδύναντο Ἰουδαῖοι. Μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ Στράβων ὁ Καππάδοξ λέγων οὕτως· « Ἀντώνιος μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς Ἀντιόχειαν πελεκίζει· καὶ ἔδοξε μὲν οὗτος πρῶτος Ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, οὐχ οἰηθεὶς ἕτερον τρόπον μεταθεῖναι ἂν τὰς γνώμας τῶν Ἰουδαίων, ὥστε δέξασθαι τὸν ἀντ' ἐκείνου καθεσταμένον Ἡρώδην· οὐδὲ γὰρ βασανιζόμενοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμειναν, οὕτω μέγα τι ἐφρόνουν περὶ τοῦ πρώτου βασιλέως. Τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε μειώσειν τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσειν δὲ καὶ τὸ πρὸς Ἡρώδην μῖσος. » Ταῦτα μὲν ὁ Στράβων.

14.

Strabo philosophus narrat, multos homines ignitos per aerem deferri visos, calonem quendam ex manu multum flammæ effudisse visumque ardere, sed flammis cessantibus nihil habuisse mali. Ipso Cæsare immolante, hostiam corde carere visam, idque pro gravi ostento habitum, quod natura non ferat uti ullum animal sine corde sit.

15.

Antonius quum cepisset Antigonum (Judæorum regem), decreverat usque ad triumphum servare vinctum. Sed quum audiret rebus novis studere gentem, et præ Herodis odio benevolentiam erga Antigonum retinere, statuit eum Antiochiæ securi feriendum : alioquin quiescere Judæi minime poterant. Verbis autem meis testimonium perhibet Strabo Cappadox, ita dicens : « Antonius Antigonum Judæum Antiochiam perductum securi ferit : et hic quidem Romanorum primus visus est regem securi percussisse, ratus non posse alia via flecti Judæorum animos, ut Herodem in illius locum suffectum agnoscerent : nam ne tormentis quidem adigi poterant ut eum regem appellarent; adeo magna illis opinio erat de priore rege. Fore igitur existimavit ut memoria ejus ignominia minueretur, et odium illorum in Herodem mitigaretur. » Sic igitur Strabo narrat.

CHÆREMON ALEXANDRINUS.

Suidas : Διονύσιος Ἀλεξανδρεὺς, ὁ Γλαύκου υἱὸς, γραμματικὸς, ὅστις ἀπὸ Νέρωνος συνῆν καὶ τοῖς μέχρι Τραϊανοῦ καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν προὔστη κτλ... Ἦν δὲ καὶ διδάσκαλος Παρθενίου τοῦ γραμματικοῦ, μαθητὴς δὲ Χαιρήμονος τοῦ φιλοσόφου, ὃν καὶ διεδέξατο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Idem : Ἀλέξανδρος Αἰγαῖος, φιλόσοφος περιπατητικὸς, διδάσκαλος Νέρωνος τοῦ βασιλέως ἅμα Χαιρήμονι τῷ φιλοσόφῳ.

Idem : Χαιρήμων τραγικός... Καὶ ἕτερος Χαιρήμων, γράψας Ἱερογλυφικά.

Strabo XVII, p. 806 : Ἐν δὲ τῇ Ἡλιουπόλει καὶ οἴκους εἴδομεν μεγάλους, ἐν οἷς διέτριβον οἱ ἱερεῖς· μάλιστα γὰρ δὴ ταύτην κατοικίαν ἱερέων γεγονέναι φασὶ τοπαλαιὸν, φιλοσόφων ἀνδρῶν καὶ ἀστρονομικῶν· ἐκλέλοιπε δὲ καὶ τοῦτο νυνὶ τὸ σύστημα καὶ ἡ ἄσκησις. Ἐκεῖ μὲν οὖν οὐδεὶς ἡμῖν ἐδείκνυτο τῆς τοιαύτης ἀσκήσεως προεστὼς, ἀλλ' οἱ ἱεροποιοὶ μόνον, καὶ ἐξηγηταὶ τοῖς ξένοις τῶν περὶ τὰ ἱερά. Παρηκολούθει δέ τις ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀναπλέοντι εἰς τὴν Αἴγυπτον Αἰλίῳ Γάλλῳ τῷ ἡγεμόνι Χαιρήμων τοὔνομα, προσποιούμενος τοιαύτην τινὰ ἐπιστήμην· γελώμενος δὲ τοπλέον, ὡς ἀλαζὼν καὶ ἰδιώτης.

Vulgo statuunt Chæremonem philosophum Stoicum (fr. 4 init. et fr. 8), Neronis præceptorem, qui Dionysium scholæ successorem reliquit, eundem esse cum Chæremone, qui τῶν περὶ τὰ ἱερὰ ἐξηγητὴς Ælium Gallum in superiora Ægypti adscendentem comitatus est (*). Dubius hæret Bunsenius (*Ægypt.* tom. I, p. 130). Etenim Galli comes tanquam vir stupidus vanusque perstringitur; Chæremon vero philosophus, ex quo vitam sacerdotum (**) describit Porphyrius De abstin. IV, 6 (fr. 4), esse dicitur ἀνὴρ φιλαλήθης καὶ ἀκριβὴς ἔν τε τοῖς στωικοῖς πραγματικώτατα φιλοσοφήσας. Ac sane quæ Porphyrius l. l. affert, accuratum et veracem scriptorem coarguunt. Præterea etiam chronologicæ rationes me adducunt, ut duos Chæremones distingui velim. Nimirum Chæremonem Neronis præceptorem jure nostro statuimus vitam deduxisse ad an. 50 post Chr. (qui Neronis pueri annus decimus tertius) et ultro. Contra natales ejus qui Gallum comitatus est (an. 23 ante Chr. vel paullo post) ad annum 50 a. Chr., quod minimum est, referendæ sunt. Igitur si de eodem homine Strabo et Suidas loqui censentur, Chæremon per centum minimum annos vixisse debet. Id vero haud probabile est. Quare duos esse Chæremones distinguendos censeo. Fortasse uterque de rebus Ægyptiis scripsit, facileque fieri potest ut non ad eundem omnia, quæ e Chæremone afferuntur, pertineant. Certe notandum est Porphyrium in libris De abstin. l. l. laudare philosophum Stoicum, contra in Epist. ad Anebonem (fr. 3) de theologia Ægyptiaca ex planetarum et zodiaci rationibus derivata excitare Chæremonem τὸν ἱερογραμματέα. Utrumque eundem esse censet Bunsenius, neque ego nego, quamvis minus etiam asseverare ausim.

(*) De *Chæremone poeta tragico* vide Wagner. Fragm. poet. tragg. p. 121 sqq. Alius *Chæremon* (sic cod. Bamberg.; vulgo *Circammon*), *spado Nectanebi* I, qui in labyrintho quædam refecit, laudatur apud Plinium H. N. XXXVI, c. 13 (vide Bunsen. *Ægypt.* tom. III, p. 89).

(**) Alius scriptor, qui de sacerdotibus scripsisse dicitur neque aliunde notus est, apud Suidam memoratur : Χάρων (Χείρωνος *Eudocia*; Χαιρήμων?) ὁ Ναυκρατίτης. Ἱερεῖς τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τὰ ἐφ' ἑκάστου πραχθέντα, κτλ.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ.

1.

Josephus C. Apion. I, 32 : Μετὰ τοῦτον ἐξετάσαι βούλομαι Χαιρήμονα. Καὶ γὰρ οὗτος Αἰγυπτιακὴν φάσκων ἱστορίαν συγγράφειν, καὶ προσθεὶς ταὐτὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ὅπερ ὁ Μανεθὼς, Ἀμένωφιν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ῥαμέσσην, φησὶν ὅτι « κατὰ τοὺς ὕπνους ἡ Ἶσις ἐφάνη τῷ Ἀμενώφει, μεμφομένη αὐτὸν ὅτι τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἐν τῷ πολέμῳ κατέσκαπται. Φριτιφάντην δὲ ἱερογραμματέα φάναι, ἐὰν τῶν τοὺς μολυσμοὺς ἐχόντων ἀνδρῶν καθάρῃ τὴν Αἴγυπτον, παύσασθαι τῆς πτοίας αὐτόν. Ἐπιλέξαντα δὲ τῶν ἐπισινῶν μυριάδας εἴκοσι πέντε ἐκβαλεῖν. Ἡγεῖσθαι δ' αὐτῶν γραμματέας Μωϋσῆν τε καὶ Ἰώσηπον, καὶ τοῦτον ἱερογραμματέα· Αἰγύπτια δ' αὐτοῖς ὀνόματα εἶναι, τῷ μὲν

DE REBUS ÆGYPTI.

1.

Post hunc volo in Chæremonem inquirere. Hic enim Ægyptiacam se scribere historiam professus, afferensque idem nomen regis quod Manethon, Amenophin, et filium ejus Ramessen, ait « Isidem in somnis Amenophi apparuisse, de eo querentem, quod templum ipsius per bellum dirutum esset. Phritiphantén vero sacrum scribam dixisse, si de pollutis hominibus Ægyptum purgare vellet, fore ut liberetur a nocturnis terroribus. Atque ita morbidorum millia CCL collegisse et e finibus ejecisse. Duces vero eorum fuisse scribas Moysen et Josephum, atque hunc sacrorum scribam : Ægyptia vero eis nomina esse, Moysi quidem Tisithen, Josepho vero Peteseph. Hos Pelusium venisse, ibique offendisse CCCLXXX millia ab Amenophi relicta, quæ in Ægyptum transferre noluerit. Cum his icto fœdere contra

Μωϋσεῖ Τισιθὲν, τῷ δὲ Ἰωσήπῳ Πετεσήφ. Τούτους δ' εἰς Πηλούσιον ἐλθεῖν καὶ ἐπιτυχεῖν μυριάσι τριάκοντα ὀκτὼ καταλελειμμέναις ὑπὸ τοῦ Ἀμενώφιος, ἃς οὐ θέλειν εἰς τὴν Αἴγυπτον διακομίζειν. Οἷς φιλίαν συνθεμένους ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον στρατεῦσαι. Τὸν δὲ Ἀμένωφιν οὐχ ὑπομείναντα τὴν ἔφοδον αὐτῶν εἰς Αἰθιοπίαν φυγεῖν καταλιπόντα τὴν γυναῖκα ἔγκυον· ἣν κρυπτομένην ἔν τισι σπηλαίοις τεκεῖν παῖδα, ὄνομα Μεσσήνην, ὃν ἀνδρωθέντα ἐκδιῶξαι τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν Συρίαν, ὄντας περὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ τὸν πατέρα Ἀμένωφιν ἐκ τῆς Αἰθιοπίας καταδέξασθαι. »

Quæ sequuntur num ad idem opus pertineant, an singularibus scriptis tractata fuerint, non liquet.

2.

Porphyrius ap. Euseb. P. E. III, 4, p. 92, B : Χαιρήμων μὲν γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι οὐδ' ἄλλο τι πρὸ τῶν δρωμένων κόσμων ἡγοῦνται, ἐν ἀρχῆς λόγῳ τιθέμενοι τοὺς Αἰγυπτίων, οὐδ' ἄλλους θεοὺς πλὴν τῶν πλανητῶν λεγομένων, καὶ τῶν συμπληρούντων τὸν ζῳδιακὸν, καὶ ὅσοι τούτοις παρανατέλλουσι· τάς τε εἰς τοὺς δεκανοὺς τομὰς καὶ τοὺς ὡροσκόπους καὶ τοὺς λεγομένους κραταιοὺς ἡγεμόνας, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα ἐν τοῖς ἀλμενιχιακοῖς φέρεται, καὶ θεραπεῖαι παθῶν καὶ ἀνατολαὶ καὶ δύσεις καὶ μελλόντων σημειώσεις. Ἑώρα γὰρ τοὺς τὸν ἥλιον δημιουργὸν φαμένους καὶ τὰ περὶ τὸν Ὄσιριν καὶ τὴν Ἶσιν, καὶ πάντας τοὺς ἱερατικοὺς μύθους ἢ εἰς τοὺς ἀστέρας καὶ τὰς τούτων φάνσεις καὶ κρύψεις καὶ ἐπιτολὰς ἑλιττομένους, ἢ εἰς τὰς τῆς σελήνης αὐξήσεις καὶ μειώσεις, ἢ εἰς τὴν τοῦ ἡλίου πορείαν, ἤ τό γε νυκτερινὸν ἡμισφαίριον ἢ τὸ ἡμερινὸν ἢ τόν γε ποταμόν· καὶ ὅλως πάντα εἰς τὰ φυσικὰ, καὶ οὐδὲν εἰς ἀσωμάτους καὶ ζώσας οὐσίας ἑρμηνεύοντας. Ὧν οἱ πλείους καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐκ τῆς τῶν ἀστέρων ἀνῆψαν κινήσεως, οὐκ οἶδ' ὅπως δεσμοῖς ἀλύτοις ἀνάγκῃ, ἣν εἱμαρμένην λέγουσι, πάντα καταδήσαντες, καὶ πάντα τούτοις ἀνάψαντες τοῖς θεοῖς. Οὕτω λυτῆρας τῆς εἱμαρμένης μόνους ἔν τε ἱεροῖς καὶ ξοάνοις καὶ τοῖς ἄλλοις θεραπεύουσι. Eadem denuo tangit Euseb. p. 118, D.

3.

Porphyrius ap. Eusebius P. E. V, 10, p. 197, D : Πάνυ δέ με θράττει, πῶς ὡς κρείττους παρακαλούμενοι ἐπιτάττονται ὡς χείρους· καὶ δίκαιον εἶναι ἀξιοῦντες τὸν θεράποντα, τὰ ἄδικα αὐτοὶ κελευσθέντες δρᾷν ὑπομένουσι· καὶ καθαρῷ μὲν μὴ ὄντι ἐξ ἀφροδισίων οὐκ ἂν καλοῦντι ὑπακούσαιεν, αὐτοὶ δὲ ἄγειν εἰς παράνομα ἀφροδίσια τοὺς τυχόντας οὐκ ὀκνοῦσι. Καὶ ἀπὸ ἐμψύχων μὲν ἀποχῆς κελεύουσι δεῖν εἶναι τοὺς προφήτας, ἵνα μὴ τοῖς ὑπὸ τῶν σωμάτων ἀτμοῖς χραίνωνται, αὐτοὶ δὲ ἀτμοῖς τοῖς ἀπὸ θυσιῶν μάλιστα δελεάζονται, καὶ νεκροῦ μὲν ἀθιγῆ δεῖν εἶναι τὸν ἐπόπτην, διὰ νεκρῶν δὲ τὰ πολλὰ ζῴων αἱ θεαγωγίαι ἐκτελοῦνται. Πολλῷ δὲ τούτων ἀλογώτερον, τὸ μὴ δαίμονι, εἰ τύχοι, ἢ ψυχῇ τεθνηκότος, αὐτῷ δὲ τῷ βασιλεῖ ἡλίῳ, ἢ σελήνῃ ἤ τινὶ τῶν κατ' οὐρανὸν, ἄνθρωπον τῷ τυχόντι ὑποχείριον ἀπειλὰς προσφέροντα ἐκφοβεῖν, ψευδόμενον, ἵν' ἐκεῖνοι ἀληθεύσωσι. Τὸ γὰρ λέγειν, ὅτι τὸν οὐρανὸν προσαράξει, καὶ τὰ κρυπτὰ τῆς Ἴσιδος ἐκφανεῖ, καὶ τὸ ἐν Ἀβύδῳ ἀπόρρητον δείξει, καὶ τὴν βᾶριν στήσει, καὶ τὰ

Ægyptum expeditionem factam. Amenophin autem, impetum illorum non sustinentem, in Æthiopiam fugisse, relicta uxore gravida : quam, in speluncas quasdam abditam, puerum enixam esse, nomine Messenen, eumque adultum expulisse Judæos in Syriam, numero circiter ducenta millia; et patrem Amenophin ex Æthiopia recepisse.

2.

Chæremon ac ceteri nec aliud quidquam ante mundos illos, qui sub adspectum cadunt, fuisse arbitrantur, quum eos, qui ab Ægyptiis inducuntur, ipso disputationum suarum initio ponant; nec alios agnoscunt deos, quam quæ vulgo errantia sidera vocantur, quæque zodiacum implent, adeoque quotquot in eorum vicinia oriuntur. Quibus adjiciunt suas illas in decanos sectiones, horoscopos, quique fortes ac robusti duces nuncupantur, quorum non modo nomina, sed etiam morborum et calamitatum curationes, ortusque simul et occasus, futurorumque significationes in almenichiacis continentur. Quippe videbat enim, qui solem universi architectum dicerent, ab illis non ea tantum quæ ad Osiridem Isidemque pertinent, sed etiam quidquid sacrarum fabularum erat, partim in stellas et earum adspectus, occultationes ortusque devolvi, partim in lunæ modo crescentis, modo senescentis varietatem, partim in solis cursum, ac vel in diurnum vel in nocturnum hemisphærium, vel in Nilum ipsum fluvium, cuncta denique in res naturales, nihil in corporea mole carentes viventesque naturas, ipsarum interpretatione conferri. Atque istorum etiam plerique, quod in nostra voluntate est ac potestate situm, ex siderum motu voluerunt suspensum esse, cuncta necessitate, quod ipsi fatum appellant, sic tanquam inexplicabilibus quibusdam vinculis nescio quo pacto constringentes, eademque rursus ad deorum istorum vim ac numen alligantes. Itaque non alios sive in templis sive in simulacris sive in aliis ejusmodi, quam qui fati leges solvunt, venerantur.

3.

Me quidem tum vehementer angi sentio, ubi mecum ipse reputo, quî fieri possit, ut quorum veluti augustiorum ac diviniorum opem imploremus, ii tamen perinde ut humiliores et deteriores obediant : quique clientes ipsi suos æquitatem colere velint, eosdem injustis imperiis obsequi non pudeat : adeoque quum eorum vota precesque repudient, qui ad sese minus abs re venerea puri accesserint, obvios quosque tamen nefandam in venerem agere non erubescant. Porro vates illi quidem interpretesque suos rebus animatis abstinere jubent, ne corporeis exhalationibus inficiantur : sacrificiorum tamen, quæ ex animantibus fieri solent, vaporibus maxime capiuntur; ac mortuum quidem ab sacrorum suorum inspectoribus tangi nefas esse statuunt, cæsis tamen victimis deorum evocationes partem maximam peraguntur. Quodque omnium absurdissimum est, non jam vulgari cuipiam dæmoni, aut defuncti animæ, sed ipsimet

μέλη τοῦ Ὀσίριδος διασκεδάσει τῷ Τυφῶνι, τίνα οὐχ ὑπερβολὴν ἐμπληξίας μὲν τῷ ἀπειλοῦντι, ἃ μήτε οἶδε μήτε δύναται, καταλείπει, ταπεινότητος δὲ τοῖς δεδοικόσιν οὕτω κενὸν φόβον καὶ πλάσματα, ὡς κομιδῇ παῖδες ἀνόητοι; Καίτοι καὶ Χαιρήμων ὁ ἱερογραμματεὺς ἀναγράφει ταῦτα, ὡς καὶ παρ' Αἰγυπτίοις θρυλλούμενα, καὶ ταῦτά φασιν εἶναι καὶ τὰ τοιαῦτα βιαστικώτατα. Reliqua exscribere non vacat, quanquam nullus dubito quin ad ea quæ Chæremon narraverat, sint referenda. Ceterum eundem locum habes ap. Theodoretum Ther. p. 48, nec non ap. Iamblich. De mysteriis.

4.

Porphyrius De abstin. IV, 6 : Τὰ γοῦν κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους ἱερέας Χαιρήμων ὁ στωικὸς ἀφηγούμενος, οὓς καὶ φιλοσόφους ὑπειλῆφθαί φησι παρ' Αἰγυπτίοις, ἐξηγεῖται ὡς τόπον μὲν ἐλέξαντο ἐμφιλοσοφῆσαι τὰ ἱερά. Πρός τε γὰρ τὴν ὅλην ὄρεξιν τῆς θεωρίας συγγενὲς ἦν παρὰ τοῖς ἐκείνων ἀφιδρύμασι διαιτᾶσθαι· παρεῖχέν τε αὐτοῖς ἀσφάλειαν μὲν ἐκ τοῦ θείου σεβασμοῦ, καθάπερ τινὰ ἱερὰ ζῷα, πάντων τιμώντων τοὺς φιλοσόφους· ἠρεμαίους δὲ εἶναι, ἅτε τῆς ἐπιμιξίας κατὰ τὰς πανηγύρεις καὶ τὰς ἑορτὰς συντελουμένης μόνον, τὸ δὲ λοιπὸν σχεδὸν ἀβάτων ὄντων τοῖς ἄλλοις τῶν ἱερῶν· ἁγνεύσαντας γὰρ ἔδει προσιέναι καὶ πολλῶν ἀποσχομένους, καὶ τοῦτο ὥσπερ κοινὸς τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱερῶν θεσμός ἐστιν. Ἀπειπάμενοι δὲ πᾶσαν τὴν ἄλλην ἐργασίαν καὶ πόρους ἀνθρωπίνους, ἀπέδοσαν ὅλον τὸν βίον τῇ τῶν θείων θεωρίᾳ καὶ θεάσει· διὰ μὲν ταύτης τό τε τίμιον καὶ ἀσφαλὲς καὶ εὐσεβὲς ποριζόμενοι, διὰ δὲ τῆς θεωρίας τὴν ἐπιστήμην, δι' ἀμφοῖν δὲ ἄσκησιν ἠθῶν κεκρυμμένην τινὰ καὶ ἀρχαιοπρεπῆ. Τὸ γὰρ ἀεὶ συνεῖναι τῇ θείᾳ γνώσει καὶ ἐπιπνοίᾳ, πάσης μὲν ἔξω τίθησι πλεονεξίας, καταστέλλει δὲ τὰ πάθη, διεγείρει δὲ πρὸς σύνεσιν τὸν βίον. Λιτότητα δὲ ἐπετήδευσαν καὶ καταστολήν, ἐγκράτειάν τε καὶ καρτερίαν, τό τε ἐν παντὶ δίκαιον καὶ ἀπλεονέκτητον. Σεμνοὺς δὲ αὐτοὺς παρεῖχε καὶ τὸ δυσεπίμικτον· οἵγε παρὰ μὲν αὐτὸν τῶν λεγομένων ἁγνειῶν τὸν καιρὸν οὐδὲ τοῖς συγγενεστάτοις καὶ ὁμοφύλοις ἐπεμίγνυντο σχεδὸν, οὐδὲ ἄλλως θεωρούμενοι ὅτι μὴ πρὸς τὰς ἀναγκαίας συναγνεύουσι χρείας ἢ ἁγνευτήρια τοῖς μὴ καθαρεύουσιν ἄδυτα καὶ πρὸς ἱερουργίας ἅγια κατανεμόμενοι. Τὸν δὲ ἄλλον χρόνον ἁπλούστερον μὲν τοῖς ὁμοίοις ἐπεμίγνυντο, τῶν δὲ ἐξωτικῶν τῆς θρησκείας οὐδενὶ συνεβίουν. Ἐφαίνοντο δὲ ἀεὶ θεῶν ἢ ἀγαλμάτων ἐγγύς, ἤτοι φέροντες ἢ προηγούμενοι καὶ τάσσοντες μετὰ κόσμου τε καὶ σεμνότητος· ὧν ἕκαστον οὐ τῦφος ἦν, ἀλλά τινος ἔνδειξις φυσικοῦ λόγου. Τὸ δὲ σεμνὸν κἀκ τοῦ καταστήματος ἑωρᾶτο. Πορεία τε γὰρ ἦν εὔτακτος καὶ βλέμμα καθεστηκὸς ἐπετηδεύετο, ὡς ὅτε βουληθεῖεν μὴ σκαρδαμύττειν· γέλως δὲ σπάνιος, εἰ δέ που γένοιτο, μέχρι μειδιάσεως·

---

soli, siderum principi, lunæ reliquisque iis cœlestibus homo quivis e populi fæce obnoxius minas intentat, atque ut eos ad vera dicenda compellat, falsum vanumque terrorem ostendit. Nam futurum denuntiare, uti vel cœlum ipsum quatiat, vel Isidis arcana patefaciat, vel quod Abydi occultum latet dictuque nefas est, in lucem proferat, vel Ægyptiacæ navis cursum inhibeat, vel in Typhonis gratiam Osiridis membra disjiciat : quidnam, obsecro, vel summum ad stuporem atque vecordiam ista quæ neque novit neque efficere potest comminanti, vel numinibus, quæ fictitius iste et inanis terror leviculorum pusionum more percellat, summam ad humilitatem reliquum fecit? Et tamen hæc omnia Chæremon, sacer ille scriba, tanquam Ægyptiorum omnium pridem ore jactata conscripsit, quæ quidem uti ejusdem quoque generis cetera, ad vim diis afferendam potentissima esse dictitant.

4.

De sacerdotibus Ægyptiis scribens Chæremon Stoicus, quos apud eos existimari etiam philosophos inquit, templa sibi ipsos refert elegisse, in quibus degerent ac philosopharentur. Quippe et ad universam contemplationis deorum appetitionem cognatum esse videbatur, ut ad simulacra eorum assiderent; et id tum securos ipsos reddebat ex divina veneratione, quum omnes quasi sacra quædam animalia philosophos honore prosequerentur : tum quietem ipsis afferebat, quum in celebritatibus tantummodo versandum cum aliquibus ipsis esset : reliquo vero fere tempore templorum aditus aliis non pateret : eo quod ad ea accedere aliter non possent, nisi caste se gessissent a multisque aliis abstinuissent. Hæc siquidem quasi communis quædam templorum Ægypti lex est. Omnibus autem hi opificiis laboribusque humanis repudiatis, totam vitam suam deorum et contemplationi et inspectioni dedicarunt : ex inspectione enim honorem, tutelam et timorem : ex contemplatione scientiam, ex utrisque abditam quandam et quæ priscam dignitatem deceret, morum exercitationem sibi comparabant. Nam semper in divina cognitione et affectione versari, ab omni avaritia et insolentia excludit, affectus reprimit, mentemque ad intelligentiam excitat. Parcimoniam item victusque tenuitatem et continentiam et tolerantiam exercebant, justitiamque in omnibus et æquitatem. Venerabiles autem ex eo etiam reddebantur, quod parum admodum cum aliis versarentur. Nam in ipso castimoniæ et purificationis tempore ne cum maxime quidem sibi cognatis et consortibus consuescebant; neque alias conspiciebantur nisi quum necessarii simul abstinentium usus requirerent : quippe quum penetralia impuris et non purgatis hominibus inaccessa, et ad sacrificandum sancta incolerent. Reliquo omni tempore liberius una cum similibus sui degebant; cum ceteris vero religionis expertibus commercium nullum habebant. Semper autem prope deos deorumque statuas vel ferre aliquid vel præsidere vel constituere cum modestia et gravitate spectabantur. Idque non fastus alicujus, sed naturalis rationis indicium erat. Nam gravitatem venerabilem etiam ex habitu ipso præ se ferebant. Incessus enim erat moderatus, adspectus sedatus, ut quandocumque voluissent, oculis minime nictarentur : risus admodum rarus atque ejusmodi, ut non ultra vultus

ἀεὶ δὲ ἐντὸς τοῦ σχήματος χεῖρες. Καὶ σύμβολόν γε ἦν ἑκάστῳ τῆς τάξεως ἐμφαντικὸν, ἣν ἔλαχεν ἐν τοῖς ἱεροῖς· πλείους γὰρ ἦσαν αἱ τάξεις. Δίαιτα δὲ λιτὴ καὶ ἀφελής· οἴνου μὲν γὰρ οἱ μὲν οὐδ' ὅλως, οἱ δὲ ὀλίγιστα ἐγεύοντο, νεύρων αἰτιώμενοι βλάβας καὶ πλήρωσιν κεφαλῆς, ἐμπόδιον εἰς εὕρεσιν· ἀφροδισίων τε ἔφασαν αὐτὸν ὀρέξεις ἐπιφέρειν. Ταύτῃ δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐλαβῶς εἶχον. Ἄρτοις μὲν οὐδὲ ὅλως ἐν ταῖς ἁγνείαις χρώμενοι, εἰ δέ ποτε μὴ ἁγνεύοιεν, σὺν ὑσσώπῳ κόπτοντες ἤσθιον. Τὸ πολὺ γὰρ αὐτοῦ τῆς δυνάμεως καθαιρεῖν ἔφασαν τὸν ὕσσωπον. Ἐλαίου δ' ἀπείχοντο μὲν ὡς τὸ πολὺ, οἱ πλεῖστοι δὲ καὶ παντελῶς, εἰ δέ που μετὰ λαχάνων χρήσαιντο, παντελῶς ὀλίγῳ, καὶ ὅσον παρηγορῆσαι τὴν αἴσθησιν.

Cap. 7. Τῶν μὲν οὖν ἐκτὸς Αἰγύπτου γιγνομένων βρωμάτων τε καὶ ποτῶν οὐ θέμις ἦν ἅπτεσθαι. Πολύς τις οὕτω τρυφῆς ἀπεκέκλειστο τόπος. Τῶν δὲ κατ' αὐτὴν τὴν Αἴγυπτον ἰχθύων ἀπείχοντο πάντων, καὶ τετραπόδων ὅσα μώνυχα ἢ πολυσχιδῆ ἢ μὴ κερασφόρα, πτηνῶν δὲ ὅσα σαρκοφάγα· πολλοὶ δὲ καθάπαξ τῶν ἐμψύχων· καὶ ἔν γε ταῖς ἁγνείαις ἅπαντες, ὁπότε μηδ' ᾠὸν προσίεντο. Καὶ μέντοι καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ἀσυκοφάντητον ἐποιοῦντο παραίτησιν· οἷον τῶν βοῶν τὰς θηλείας παρῃτοῦντο, τῶν δ' ἀρρένων ὅσα δίδυμα ἢ κατάσπιλα ἢ ἑτερόχροα ἢ παραλλάσσοντα τῇ μορφῇ ἢ δεδαμασμένα, ὡς ἤδη καθωσιωμένα τοῖς πόνοις, καὶ τιμωμένοις ἐμφερῆ, ἢ καθ' ὁντινοῦν οἷον ἀπεικασμὸν ἐξείῃ (ἐξίῃ Reisk.), ἢ ἑτερόφθαλμα ἢ πρὸς ἀνθρωπείαν ἐμφέρειαν νεύοντα. Μυρίαι δ' ἄλλαι παρατηρήσεις καὶ τῆς περὶ αὐτὰ τέχνης τῶν καλουμένων μοσχοσφραγιστῶν, ἄχρι συντάξεων προάγουσαι βιβλιακῶν. Περιεργότερον δ' ἔτι περὶ τὰ πτηνὰ, οἷον τρυγόνα μὴ ἐσθίειν· ἱέραξ γὰρ, ἔφασαν, πολλαχῇ τὸ ζῷον συλλαβὼν ἀφίησιν, μισθὸν ἀποδιδοὺς μίξεως σωτηρίαν· ὡς οὖν μὴ λάθοιεν τοιούτῳ περιπεσόντες, ἅπαν αὐτῶν περιίσταντο τὸ γένος. Κοιναὶ μὲν δὴ θρησκεῖαί τινες αὗται, κατὰ γένη δὲ τῶν ἱερέων διάφοροι, καὶ οἰκεῖαι καθ' ἕκαστον θεόν. Αἱ δὲ ἁγνεῖαι πάντων ἐκαθάρευον. Ὁ δὲ χρόνος οὗτος, ὁπότε συντελεῖν τι τῶν περὶ τὴν ἱερὰν μέλλοιεν θρησκείαν, προλαμβάνων ἡμερῶν ἀριθμὸν, οἱ μὲν δυοῖν καὶ τετταράκοντα, οἱ δὲ τούτων πλείους, οἱ δὲ ἐλάσσους, οὐδέποτε μέντοι τῶν ἑπτὰ λειπομένας, παντὸς μὲν ἐμψύχου ἀπείχοντο, παντὸς δὲ λαχάνου τε καὶ ὀσπρίου, πρὸ δὲ πάντων ἀφροδισίων ὁμιλίας γυναικείας· ἄρρενος μὲν γὰρ οὐδὲ τὸν ἄλλον χρόνον μετεῖχον. Τρὶς δὲ τῆς ἡμέρας ἀπελούοντο ψυχρῷ, ἀπό τε κοίτης καὶ πρὸ ἀρίστου καὶ πρὸς ὕπνον. Εἰ δέ πετε συμβαίη καὶ ὀνειρώττειν, παραχρῆμα ἀπεκάθαιρον λουτρῷ τὸ σῶμα. Ψυχρῷ μὲν οὖν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον ἐχρῶντο βίον, οὐ μὴν οὑτωσὶ πλεονάζον. Κοίτη δὲ αὐτοῖς ἐκ τῶν σπαδίκων τοῦ φοίνικος, ἃς καλοῦσι βάϊς, ἐπέπλεκτο. Ξύλινον δὲ ἡμικυλίνδριον εὖ λελεασμένον ὑπόθημα τῆς κεφαλῆς· ἤσκουν δὲ δίψαν καὶ πεῖναν, καὶ ὀλιγοσιτίαν παρὰ πάντα τὸν βίον.

---

hilaritatem progrederetur : semper autem intra indumentum manus continebantur. Quin nota etiam erat singulis, quæ ordinem ac statum cujusque (plures enim erant) significaret, quem in templis sortitus unusquisque fuerat. Victu tenui ac simplici utebantur. Vini enim alii nihil omnino, alii paucissimum adhibebant, ob nervorum læsionem quam inferret, capitisque repletionem, quæ contemplationi esset impedimento : tum quia venereorum appetitiones incitaret. Unde etiam in ceteris assumendis caute admodum se gerebant : panem enim in castimoniis nunquam gustabant; quando vero abstinentiæ tempus non erat, cum hyssopo contusum edere consueverant : hyssopum enim vim ejus majori ex parte obtundere aiebant. Oleo plerumque omnes, plerique autem semper abstinebant : quodsi quispiam cum oleribus eo aliquando utebatur, id admodum paucum adhibebat, quantum tantummodo sensum mitigare aliquantulum posset.

Cap. 7. Ea porro quæ extra Ægyptum nascebantur esculenta et potulenta, attingere ipsis fas non erat : atque ita multum luxui locum exclusum habebant. Ab omnibus vero qui in Ægypto erant pisces, abstinebant, ab omnibus item quadrupedibus, quæ solipeda aut multifida aut non cornuta essent : a volucribus etiam, quæ carnibus vescerentur. Multi ab omnibus quoque prorsus animalibus, et in purificationibus omnes abstinebant; quippe quum ne ova quidem tunc ulla sibi esse edenda censerent. Quin etiam aliorum quoque multa ac sycophantica fere apud ipsos observatio erat. Feminas enim ex bobus in esu repudiabant : mares quoque si erant gemelli, si maculosi, si diversi coloris, si varii forma, si domiti jam essent, utpote qui consecrati jam essent laboribus, similesque iis quæ honorarentur : si quæcumque alia effigie quipiam repræsentarent, si uno tantum oculo essent præditi, si ad humanam similitudinem tenderent. Innumerabiles aliæ observationes sunt, quæ ad eorum artem spectant, qui μοσχοσφραγισταί, id est vitularii seu vitulorum obsignatores, appellantur : quæ ad librorum usque compositiones processerunt. Id quod curiosius etiam circa volucres faciunt. Nam turturem, ut verbi causa hoc referam, sibi non esse comedendam putant. Accipitrem enim aiunt sæpe, ubi eam avem comprehendit, incolumem dimittere, pro mercede concubitus salute condonata. Ne igitur in ejusmodi aliquam ex ipsis incidant, sibi toto earum genere interdicendum consueverunt. Ac hi quidem communes omnibus cultus erant : alii pro sacerdotum genere diversi et singulis diis accommodati. Castimoniæ autem et purificationes in omnibus observabantur. Tempus earum erat, quum aliquid in sacro cultu erant operaturi, numero dierum præfinitum, quandoque duorum et quadraginta, quandoque plurium aut pauciorum : ita tamen ut nunquam a septenario deficeret. Tunc ab omnibus animatis abstinebant; ab omni olere et legumine, in primis vero a congressu venereo mulieris : nam maris consuetudinem alio etiam omni tempore evitabant. Ter in die lavabantur frigida, quum cubitu surrexerant, quum pransuri erant, quum cubitum ibant. Si forte autem contigisset, ut seminis fusione in somniis polluerentur, confestim lavacro corpus expiabant. Frigido sane lavacro in reliqua vita etiam, non ita tamen frequenter utebantur. Cubile ipsis ex palmarum virgultis, quas appelant *bais*, intextum erat. Ligneus autem semicylindrus apte lævigatus capiti subjiciebatur. Sitim et famem et parcum victum toto vitæ tempore exercebant.

Cap. 8 : Μαρτυρία δ' αὐτῶν τῆς ἐγκρατείας, ὅτι μήτε περιπάτοις ἢ αἰώραις χρώμενοι διῆγον ἄνοσοι, καὶ πρὸς μετρίαν ἰσχὺν εὔτονοι. Πολλὰ γοῦν κατὰ τὰς ἱερουργίας ἐνεδέχοντο βάρη, καὶ ὑπηρετήματα τῆς κοινῆς ἰσχύος μείζω. Διῄρουν δὲ νύκτα μὲν εἰς ἐπιτήρησιν οὐρανίων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἁγιστείαν, ἡμέραν δὲ εἰς θεραπείαν τῶν θεῶν, καθ' ἣν ἢ τρὶς ἢ τετράκις, κατὰ τὴν ἕω καὶ τὴν ἑσπέραν μεσουρανοῦντά τε τὸν ἥλιον καὶ πρὸς δύσιν καταφερόμενον, τούτους ὑμνοῦντες· τὸν δὲ ἄλλον χρόνον πρὸς θεωρήμασιν ἦσαν ἀριθμητικοῖς τε καὶ γεωμετρικοῖς, ἐκπονοῦντες ἀεί τι, καὶ προσεξευρίσκοντες, συνόλως τε περὶ τὴν ἐμπειρίαν καταγιγνόμενοι. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐν ταῖς χειμερίοις ἐπετήδευον νυξὶ, φιλολογίᾳ προσαγρυπνοῦντες, ἅτε μήτε πορισμοῦ ποιούμενοι φροντίδα, δεσπότου τε κακοῦ τῆς πολυτελείας ἐλευθεριάζοντες. Ὁ μὲν δὴ πόνος ὁ ἄτρυτός τε καὶ διηνεκὴς καρτερίαν ἀπομαρτυρεῖ τοῖς ἀνδράσι, τὸ δὲ ἀνεπιθύμητον, ἐγκράτειαν. Οἵ γε ἐν τοῖς ἀσεβεστάτοις ἐτίθεντο πλεῖν ἀπ' Αἰγύπτου, διευλαβούμενοι ξενικὰς τρυφὰς καὶ ἐπιτηδεύματα· μόνοις γὰρ ὅσιον ἐδόκει τοῖς κατὰ τὰς βασιλικὰς χρείας ἀπηναγκασμένοις. Πολὺς δὲ καὶ τούτοις ἦν λόγος ἐμμεῖναι τοῖς πατρίοις. Μικρὰ δ' εἰ καταγνωσθεῖεν παραβαίνοντες, ἀπηλαύνοντο. Καὶ τὸ μὲν κατ' ἀλήθειαν φιλοσοφοῦν ἔν τε τοῖς προφήταις ἦν καὶ ἱεροστολισταῖς καὶ ἱερογραμματεῦσιν, ἔτι δὲ ὡρολόγοις. Τὸ δὲ λοιπὸν τῶν ἱερέων τε καὶ παστοφόρων καὶ νεωκόρων πλῆθος καὶ ὑπουργῶν θεοῖς, καθαρεύει μὲν ὁμοίως, οὔτι γε μὴν μετ' ἀκριβείας καὶ ἐγκρατείας τοσῆσδε. Τοιαῦτα μὲν τὰ κατ' Αἰγυπτίους ὑπ' ἀνδρὸς φιλαλήθους τε καὶ ἀκριβοῦς ἔν τε τοῖς στωικοῖς πραγματικώτατα φιλοσοφήσαντος μεμαρτυρημένα.

Eadem tradit Hieronymus Adv. Jovin. II, 13. « Philonem Judæum illa quæ de Therapeutis disputat, sumpsisse a Chæremone, mutatis quibusdam, e fragmine hoc colligebat *Jablonski*. Vide *La Crozii* Thes. Ep. I, p. 180. » Rhoer.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

Tzetzes Hist. V, 403 : Ὡς δ' ὁ Αἰγύπτιος ἱερογραμματεὺς Χαιρήμων ἔδειξεν ἐν διδάγμασι τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ὁ φοῖνιξ ἓξ τοῖς ἔτεσι καὶ ἑπτακισχιλίοις θνήσκει παραγενόμενος ἐν τόποις τοῖς Αἰγύπτου.

Cf. Fragm. Chronolog. p. 191.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΟΜΗΤΩΝ.

Origenes C. Celsum I, 51 : Ἀνέγνωμεν δ' ἐν τῷ Περὶ κομητῶν Χαιρήμονος τοῦ στωικοῦ συγγράμματι τίνα τρόπον ἔσθ' ὅτε καὶ ἐπὶ χρηστοῖς ἐσομένοις κομῆται ἀνέτειλαν, καὶ ἐκτίθεται τὴν περὶ τούτων ἱστορίαν. Seneca Qu. N. VII, 5 : *Charimander* (*Chæremon?*) *quoque in eo libro quem De cometis composuit, ait Anaxagoræ visum grande insolitumque cælo lumen magnitudine trabis, et id per multos dies fulsisse.*

E SCRIPTO GRAMMATICO.

Apollon. Alexand. Περὶ συνδέσμων, ap. Bekk. An. p. 315, 13 : Τινές φασιν οὐ δεόντως αὐτοὺς (sc. τοὺς παραπληρωματικοὺς) συνδέσμους εἰρῆσθαι, εἴγε συνδέσεως λόγων οὐκ εἰσὶν αἴτιοι. Καί φησι Χαιρήμων ὁ στωικὸς, ὡς κατά τι εἴησαν ἂν σύνδεσμοι· σύνδεσμον γάρ φησι καλεῖσθαι καὶ αὐτὴν φωνὴν [καὶ τὸ ἐξ αὐ]τῆς δηλούμενον, ᾧ λόγῳ καὶ τὰ ἡμέτερα σχήματα, κτλ.

Cap. 8. Continentiæ siquidem eorum illud est, quod licet nullis neque deambulationibus neque gestationibus uterentur, non solum absque morbis vitam traducerent, verum etiam ita valide, ut moderatæ etiam ad labores vires suppeterent : quippe quum onera in sacrorum operationibus sustinerent, atque ministeria obirent, quæ majora esse viderentur, quam ut communibus viribus convenirent. Noctem in cœlestium observationem et quandoque in sanctificationem dividebant. Diem in deorum cultum distribuebant, in quo ter vel quater, mane et vesperi, et quum medium cœlum sol percurreret et quum ad occasum ferretur, hymnos in honorem eorum decantabant. Reliquo tempore contemplationibus arithmeticis et geometricis vacantes semper aliquid elaborabant atque excogitabant, in universumque in experientia versabantur. Eadem exercitatione uti in hiemalibus etiam noctibus consueverant studio literarum invigilantes, utpote qui neque proventus alicujus curam ullam haberent, et a servitute molestæ dominæ luxuriæ liberi essent. Labor sane indefatigabilis et assiduus tolerantiam, cupiditatum omnium vacuitas continentiam hominum manifestat; quippe qui quum peregrinos mores et luxus evitarent, discedere ab Ægypto impium maxime esse censerent. Solis enim iis id licere videbatur, qui negotia regia tractare essent coacti : quibus tamen ipsis patriorum institutorum tanta erat cura, ut si violare ea vel paullulum fuissent deprehensi, ejicerentur. Ac vera quidem philosophandi ratio apud prophetas et sacrificos et scribas, nec non etiam horologos servabatur. Cetera vero sacerdotum et ædituorum et ministrorum multitudo pure etiam ipsa et abstinenter vivebat, non ita exacta tamen diligentia ut illi. Atque hæc sunt quæ de Ægyptiis a viro veritatis studioso et accurato, qui inter Stoicos non inaniter sed solide admodum philosophatus est, prodita memoriæ sunt.

DE SACRIS LITERIS.

Ut Ægyptius sacrorum scriba Chæremon monstravit in præceptis de literis sacris, Phœnix post sex annos et septies mille moritur in Ægypti veniens loca.

DE COMETIS.

Legimus in Chæremonis stoici De cometis scripto, quomodo interdum etiam fausta cometæ præsignaverint, idque declarat exemplis ex historia petitis.

SELEUCUS ALEXANDRINUS.

Σέλευκος, Ἀλεξανδρεὺς, γραμματικὸς, ὃς ἐπεκλήθη Ὁμηρικὸς, ἐσοφίστευσε δὲ ἐν Ῥώμῃ. Ἔγραψε ἐξηγητικὰ εἰς πάντα ὡς εἰπεῖν ποιητήν. Περὶ τῆς ἐν συνωνύμοις διαφορᾶς. Περὶ τῶν ψευδῶς πεπιστευμένων. Περὶ τῶν παρ' Ἀλεξανδρεῦσι παροιμιῶν. Περὶ θεῶν βιβλία ρ', καὶ ἄλλα Σύμμικτα. Hæc Suidas.

Hic Seleucus, opinor, is est, cujus Suetonius meminit in Tiberio c. 36 : *Quum soleret* (Tiberius) *ex lectione quotidiana quæstiones super cœnam proponere, comperissetque Seleucum grammaticum a ministris suis perquirere, quos quoque tempore tractaret auctores, atque ita præparatum venire : primum a contubernio removit, deinde etiam ad mortem compulit.* Certe Seleucus ille, quem sæpissime laudat Athenæus, quemque celebrem istum Suidæ grammaticum esse dubium vix est, non ante Augusti tempora floruisse, patet ex Athenæo p. 21, D : Τῆς δὲ κατὰ τοῦτον (Μέμφιν) ὀρχήσεως τῆς τραγικῆς καλουμένης πρῶτος εἰσηγητὴς γέγονε Βάθυλλος Ἀλεξανδρεὺς, ὅν φησι νομίμως ὀρχήσασθαι Σέλευκος. Bathyllum Augusti æqualem fuisse constat.

Ceterum nos Seleuci mentionem facimus propterea, quod Βίους scripsisse dicitur.

ΒΙΟΙ.

Harpocratio : Ὁμηρίδαι. Σέλευκος ἐν β' Περὶ βίων ἁμαρτάνειν φησὶ Κράτητα νομίζοντα ἐν ταῖς Ἱεροποιίαις Ὁμηρίδας ἀπογόνους εἶναι τοῦ ποιητοῦ. Ὠνομάσθησαν γὰρ ἀπὸ τῶν ὁμήρων, ἐπεὶ αἱ γυναῖκές ποτε τῶν Χίων ἐν Διονυσίοις παραφρονήσασαι εἰς μάχην ἦλθον τοῖς ἀνδράσι, καὶ δόντες ἀλλήλοις ὅμηρα νυμφίους καὶ νύμφας ἐπαύσαντο, ὧν τοὺς ἀπογόνους Ὁμηρίδας λέγουσιν. De re v. Welcker. Cycl. p. 161. 181.

Etiam philosophorum Vitas in Βίοις tractatas esse probabile. Certe Περὶ φιλοσοφίας librum citat Diog. L. III, 109 : Γέγονε καὶ ἄλλος Πλάτων φιλόσοφος, Ῥόδιος, μαθητὴς Παναιτίου, καθά φησι Σέλευκος ὁ γραμματικὸς ἐν πρώτῳ Περὶ φιλοσοφίας.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΟΛΩΝΟΣ ΑΞΟΝΩΝ.

Photius v. Ὀργεῶνες : Σέλευκος δ' ἐν τῷ ὑπομνήματι τῶν Σόλωνος ἀξόνων ὀργεῶνάς φησι καλεῖσθαι τοὺς συνόδους (συλλόγους Suid.) ἔχοντας περί τινας ἥρωας ἢ θεούς. Ἤδη δὲ μεταφέροντες καὶ τοὺς ἱερέας οὕτως καλοῦσιν· ὁ γοῦν Ἀντίμαχος ἐν τῇ Λυδῇ [γ' · « Ἔνθα] Καβάρνους θῆκεν ἀγακλέας ὀργείωνας. » Καὶ ὁ Αἰσχύλος ἐν Μυσοῖς τὸν ἱερέα τοῦ Καΐκου προσαγορεύων· « Ποταμοῦ Καΐκου χαῖρε πρῶτος ὀργεών, Εὐχαῖς δὲ σώζοις δεσπότας Παιωνίαις. « Περὶ δὲ τῶν ὀργεώνων γέγραφε καὶ Φιλόχορος. Eadem Suidas. Cf. Philoch. fr. 94.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ.

Schol. Apoll. Rhod. II, 1055 : Στυμφαλίδες δὲ λέγονται αἱ περὶ αὐτὴν (τὴν Στυμφαλίδα λίμνην) ὄρνιθες, ἃς πλωΐδας εἶπεν Ἀπολλώνιος. Οὕτω δὲ αὐτὰς ὀνομάζει καὶ Σέλευκος ἐν Συμμίκτοις, καὶ Χάρων, αὐτοῦ τοῦ Ἀπολλωνίου γνώριμος ἐν τῷ Περὶ ἱστοριῶν τοῦ Ἀπολλωνίου.

Ex Συμμίκτοις fluxerint etiam hæc ap. Athenæum IV, p. 155, D : Σέλευκος δὲ Θρακῶν φησι τινὰς ἐν τοῖς συμποσίοις ἀγχόνην παίζειν, βρόχον ἀρτήσαντας ἔκ τινος ὕψους στρογγύλον, πρὸς ὃν κατὰ κάθετον προστίθεσθαι λίθον εὐπερίτρεπτον τοῖς ἐπιβαίνουσι. Διαλαγχάνειν οὖν αὐτοὺς, καὶ τὸν λαχόντα, ἔχοντα δρεπάνιον, ἐπιβαίνειν τῷ λίθῳ καὶ τὸν τράχηλον εἰς τὸν βρόχον ἐντιθέναι· παρερχόμενον δ' ἄλλον ἐγείρειν τὸν λίθον· καὶ ὁ κρεμάμενος, ὑποτρέχοντος τοῦ λίθου, ἐὰν μὴ ταχὺ φθάσας ἀποτέμῃ τῷ δρεπάνῳ, τέθνηκε, καὶ οἱ ἄλλοι γελῶσι, παιδιὰν ἔχοντες τὸν ἐκείνου θάνατον (*).

(*) Opus Περὶ θεῶν respicit Porphyr. De abstin. II, 55 (Euseb. P. E. IV, 16, p. 155). Hinc fortasse etiam sua sumpsit Athenæus IV, p. 172, D : Πεμμάτων δὲ πρῶτόν φησι μνημονεῦσαι Πανύασιν Σέλευκος, ἐν οἷς περὶ τῆς παρ' Αἰγυπτίοις ἀνθρωποθυσίας διηγεῖται, πολλὰ μὲν ἐπιθεῖναι λέγων πέμματα, πολλὰς δὲ νοσσάδας ὄρνεις, προτέρου Στησιχόρου ἢ Ἰβύκου ἐν Ἄθλοις ἐπιγραφομένοις εἰρηκότος. — Opus Περὶ τῶν παρ' Ἀλεξανδρεῦσι παροιμιῶν excerpsisse videtur Pseudo-Plutarchus, cujus superstes est Proverbiorum collectio, in qua ea maxime proverbia attulisse se dicit, quibus Alexandrini usi essent (ἐχρῶντο). V. Schneidewin. Parœm. præf. p. XXXV. — Præterea Seleucus scripsit Γλώσσας, quas laudat Athenæus p. 50 A, 52 E, 76 F, 77 D, 114 D, 487 A, 645 D, 678 A, C; Steph. Byz. v. Βρεντήσιον. — Περὶ Ἑλληνισμοῦ Athen. p. 367 A, et 398 A (lib. ε'). Ex iisdem libris, partimque ex commentariis in Homerum hausit Athen. p. 40 C, 114 D, 188 F, 267 C, 495 C, 500 B, 658 D, 678 C, 699 E. — *Homerica* dabunt Schol. Od. α, 215. β, 190; Il. α, 211. 340. 381. γ, 57. ι, 33. π, 272. 807. ω, 476; Eustath. in Il. p. 225. 1024. 1179. 1271. Od. p. 1441. 1483. 1963. *Hesiodea* (cf. Mützell. De em. Theog. III, 2) schol. Hes. Opp. 94. 547. Scut. 415. Theog. 114. 160. 270. — Ap. schol. Aristophan. Thesm. 1175 : Σέλ. ἐν τῷ πρὸς Ζήνωνα προτατικῷ. Thesm. 840 · Προβάλλει ὁ Ὁμηρικὸς ἐν τῷ πρὸς Πολύβιον προτατικῷ τίς ἡ Ὑπερβόλου μήτηρ. His adde Hesych. v. βούδιος, διάσχεσις, χάρβανοι, στήριον, τιάλλακτον. Photius v. σησάμην. Eudoc. p. 386. Bekk. An. p. 224, 13. 608, 17.

THRASYLLUS MENDESIUS.

Thrasyllus *Mendesius* apud Pseudo-Plutarchum in libro De fluviis tanquam auctor Θρᾳκικῶν et Αἰγυπτιακῶν operisque Περὶ λίθων laudatur. Quæri potest num opera illa omnino fuerint historica, an in solis fabulis ad magicas superstitiones pertinentibus se continuerint. Quid? quod scripta hæc nec non auctores, quos e solo isto De fluviis libello novimus, commentis ævi infimi deberi a multis censentur. Sed hoc quidem non satis mihi probari sæpius jam monui. Et quod Thrasyllum Mendesium attinet, quum dubium vix sit quin Plutarchus intellexerit Thrasyllum mathematicum illum, astrologum et philosophum Platonicum, qui Tiberii æqualis ac familiaris (*), artisque magicæ magister, anno 36 p. C. diem obiit, nihil video cur infitieris eum et peculiaria opera quæ ad magica spectant conscripsisse, et in aliis operibus sæpius ad superstitiones istas attendisse. Dein vero Ægyptiacam historiam a Thrasyllo, sicuti a Ptolemæo Men-

(*) Schol. Juvenal. Sat. VI, 575 : *Thrasyllus multarum artium scientiam professus postremo se dedit Platonicæ sectæ, ac deinde mathesi, quæ præcipue viguit apud Tiberium, cum quo sub honore ejusdem artis familiarissime vixit : quem postea Tiberius in insula Rhodo* (a. 2 a. C.) *præcipitare voluit in pelagum quasi conscium promissæ dominationis. Quem dolum quum præsensisset, fugit.*

Tacitus Annal. VI, 20 : *Non omiserim præsagium Tiberii de Ser. Galba, tum consule : quem accitum et diversis sermonibus pertentatum, postremo Græcis verbis in hanc sententiam allocutus « Et tu, Galba; quandoque degustabis imperium, » seram ac brevem potentiam significans, scientia Chaldæorum artis, cujus adipiscendæ otium apud Rhodum, magistrum Thrasyllum habuit, peritiam ejus hoc modo expertus. Quoties super tali negotio consultaret, edita domus parte ac liberti unius conscientia utebatur. Is literarum ignarus, corpore valido per avia ac derupta (nam saxis domus imminet) præibat eum, cujus artem experiri Tiberius statuisset, et regredientem, si vanitatis aut fraudum suspicio incesserat, in subjectum mare præcipitabat, ne index arcani exsisteret. Igitur Thrasyllus iisdem rupibus inductus, postquam percunctantem commoverat, imperium ipsi et futura sollerter patefaciens, interrogatus, an suam quoque genitalem horam comperisset; quem tum annum, qualem diem haberet? Ille, positus siderum ac spatia dimensus, hærere primo, dein pavescere, et quantum introspiceret, magis ac magis trepidus admirationis et metus, postremo exclamat, ambiguum sibi ac prope ultimum discrimen instare. Tum complexus eum Tiberius, præscium periculorum et incolumem fore gratatur, quæque dixerat oraculi vice accipiens, inter intimos amicorum tenet.*

Dio Cass. LV, 11 : Θράσυλλον ἄνδρα πάσης ἀστρολογίας διαπεφυκότα ἔχων Τιβέριος πάντα καὶ τὰ ἑαυτῷ καὶ ἐκείνοις (Caio et Lucio) πεπρωμένα ἀκριβῶς ἠπίστατο. Καὶ λόγος ἔχει ὅτι μελλήσας ποτὲ ἐν τῇ Ῥόδῳ τὸν Θράσυλλον ἀπὸ τοῦ τείχους ὤσειν, ἐπειδὴ μόνος αὐτῷ πάνθ' ὅσα ἐνενόει συνῄδει, ὡς εἶδεν αὐτὸν σκυθρωπάσαντα, ἤρετο διὰ τί συννένοφεν; εἰπόντος δὲ κίνδυνόν τινα ὑποπτεύειν, θαυμάσας οὐκέτ' αὐτὸ ἐποίησεν. Οὕτω γάρ που πάντα ἐκεῖνος σαφῶς ᾔδει, ὥστε καὶ τὸ πλοῖον τὸ τὴν ἀγγελίαν τῷ Τιβερίῳ τῆς ἐς Ῥώμην ἀνακομιδῆς... φέρον πόρρωθεν κατιδὼν προσπλέον, προειπεῖν αὐτῷ ἃ ἀγγέλλειν ἔμελλε.

Sueton. Tiber. c. 14 : *Thrasyllum mathematicum, quem ut sapientiæ professorem contubernio admoverat, tunc maxime expertus est, affirmantem nave prævisa gaudium afferri, quum quidem illum durius et contra prædicta cadentibus rebus, ut falsum et secretorum temere conscium, eo ipso momento dum spatiatur una, præcipitare in mare destinasset.*

Suetonius August. c. 98 (a. 14 p. C.) : *Ex dilectis unum, Masgabam nomine, quasi conditorem insulæ* (Caprearum), κτίστην *vocare consueverat* (Augustus) : *hujus Masgabæ, ante annum defuncti, tumulum quum ex triclinio animadvertisset magna turba multisque luminibus frequentari, versum compositum ex tempore clare pronuntiavit :*

Κτίστου δὲ τύμβον εἰσορῶ πυρούμενον.

Conversusque ad Thrasyllum, Tiberii comitem, contra accubantem et ignarum rei interrogavit, cujusnam poetæ putaret esse : quo hæsitante subjecit alium :

Ὁρᾷς φάεσσι Μασγάβαν τιμώμενον;

ac de hoc quoque consuluit. Quum ille nihil aliud responderet, quam, cujuscunque essent, optimos esse, cachinnum sustulit, atque in jocos effusus est.

Idem Tiber. c. 62 : *Quod nisi eum* (Tiberium) *et mors prævenisset, et Thrasyllus consulto, ut aiunt, differre quædam spe longioris vitæ compulisset : plures aliquanto necaturus, ac ne reliquis quidem nepotibus parsurus creditur.*

Dio Cass. LVII, 15 (an. 16 p. C.) de Tiberio : Τῷ τε Θρασύλλῳ ἀεὶ συνὼν καὶ μαντείᾳ τινὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν χρώμενος.

Idem LVIII, 27 : Τότε μὲν γὰρ (Papirio et Plautio coss. an. 36 p. C.) ὁ Θράσυλλος, τῷ δ' ἐπιόντι ἦρι ἐκεῖνος (Tiberius)... ἐτελεύτησεν.

Tacitus Annal. VI, 22 : *A filio ejusdem Thrasylli prædictum Neronis imperium in tempore memorabitur.*

Cf. præterea Porphyr. Vit. Plotin. c. 20; Cramer. Anecd. Parisin. II, p. 277; Themist. Orat. XII, p. 62. 108. 145. Sevin. *Recherches sur la vie et les ouvrages de Thrasylle*, in *Mém. de l'Acad. des Inscr.* tom. X; Fabricius Bibl. Gr. tom. II, p. 518; IV, p. 2. Quæ ad mathematica et musica scripta pertinent de industria omittimus. V. Porphyr. in Ptolem. Mus. p. 266 (Θρ. ἐν τῷ Περὶ τῶν ἑπτὰ τόνων); Theon Smyrnæus p. 74 (Θρ. Περὶ τῆς ἐν ὀργάνῳ λέγων ἁρμονίας), 133. 137. 145; Nicomachus Gerasenus Enchirid. harmon. lib. I, p. 25; Achilles Tatius ad Arat. c. 16. 19. De nominis scriptura in codd. varia (Θράσυλλος, Θρασύλος, Θρασύλαος) v. C. Keil. Specim. onomatolog. p. 68 (Lips. 1840) et Mullach. in Democriti operum fragmentis (Berolin. 1843) p. 96.

desio, scriptam esse nescio an recte collegerim ex loco Clementis (v. fr. 3). Quæ præterea Thrasyllus de scriptis Platonis et Democriti, quæ in tetralogias divisit, et de mathematicis et musicis rebus composuit, a nobis aliena sunt.

ΠΕΡΙ ΛΙΘΩΝ. [ΘΡᾼΚΙΚΑ.]

1.

Plutarchus De fluv. 11 : Παράκεινται δ' αὐτῷ (τῷ Στρυμῶνι) ὄρη Ῥοδόπη καὶ Αἷμος. Οὗτοι ἀδελφοὶ τυγχάνοντες, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἀλλήλων ἐμπεσόντες, ὁ μὲν αὐτὴν Ἥραν προσηγόρευσεν, ἡ δὲ τὸν ἀγαπώμενον Δία, μισοπονήρως. Οἱ δ' ἀτιμούμενοι θεοὶ τὴν πρᾶξιν βαρέως ἐνεγκόντες, εἰς ὁμώνυμα ὄρη μετέβαλον ἀμφοτέρους. Γεννῶνται δ' ἐν αὐτοῖς λίθω, Φιλάδελφοι λεγόμενοι, κόρακος τὴν χρόαν, ἀνθρωπόμιμοι· οὗτοι τεθέντες χωρὶς ἀλλήλων, καὶ ὀνομασθέντες, διαλύονται παραχρῆμα καὶ ἰδίᾳ· καθὼς ἱστορεῖ Θράσυλλος Μενδήσιος ἐν γ' Περὶ λίθων· μέμνηται δὲ τούτων ἀκριβέστερον ἐν τοῖς Θρᾳκικοῖς.

Postrema καὶ ὀνομασθέντες κτλ. aperte corrupta sunt : fortasse ὁμόσε ἴασι (vel εἰς ἓν συνίασι) καὶ ἑνωθέντες διαλύονται παραχρῆμα, καὶ ἰδίᾳ τίθενται. Natalis Comes ita vertit, quasi post ἀκριβέστερον excidisset Ἰάσων ὁ Βυζάντιος, cujus Θρᾳκικὰ in antecedentibus a Plut. citantur. Idque non caret veri specie.

Ad aliud Thrasylli scriptum de remediis magicis pertinent ea quæ habet Plinius H. N. XXXII, 5, 19 : *Decem vero cancris cum ocimi manipulo alligatis, omnes qui ibi sint scorpiones ad eum locum coituros magi dicunt : et cum ocimo ipsos cineremve eorum percussis imponunt. Minus in his omnibus marini prosunt, ut Thrasyllus auctor est.* Nominatur præterea Thrasyllus in indice auctt. ad lib. II. IX. XXXI.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ.

2.

Idem ib. c. 16 : Νεῖλος ποταμός ἐστι τῆς Αἰγύπτου, κατὰ πόλιν Ἀλεξάνδρειαν. Ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Μέλας ἀπὸ Μέλανος τοῦ Ποσειδῶνος· ὕστερον δ' Αἴγυπτος ἐπεκλήθη δι' αἰτίαν τοιαύτην· Αἴγυπτος, Ἡφαίστου καὶ Λευκίππης παῖς, βασιλεὺς ὑπῆρχε τῶν τόπων· δι' ἐμφύλιον δὲ πόλεμον μὴ ἀναβαίνοντος τοῦ Νείλου, καὶ λιμῷ συνεχομένων τῶν ἐγχωρίων, ἔχρησεν ὁ Πύθιος τὴν εὐφορίαν, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἀποτρόπαιον θεοῖς τὴν θυγατέρα θύσῃ. Θλιβόμενος δὲ ὑπὸ τῶν κακῶν ὁ τύραννος, τοῖς βωμοῖς Ἀγανίππην προσήγαγε. Τῆς δὲ διασπασθείσης, ὁ Αἴγυπτος δι' ὑπερβολὴν τῆς λύπης ἑαυτὸν ἔρριψεν εἰς ποταμὸν Μέλανα, ὃς ἀπ' αὐτοῦ Αἴγυπτος μετωνομάσθη. Προσηγορεύθη δὲ Νεῖλος δι' αἰτίαν τοιαύτην· Γαρμαθώνη, τῶν κατ' Αἴγυπτον βασίλισσα τόπων, ἀποβάλλουσα τὸν υἱὸν αὐτῆς, Χρυσοχόαν, ἀκμῇ ἔφηβον, μετὰ τῶν οἰκετῶν ἐθρήνει συμπαθῶς τὸν προειρημένον. Ἴσιδος δ' αἰφνιδίως ἐπιφανείσης, τὴν λύπην πρὸς καιρὸν ὑπερέθετο, καὶ προσποιητὴν χάριν σχηψαμένη, τὴν θεὸν ὑπεδέξατο φιλανθρώπως. Ἡ δὲ τὴν διάθεσιν τούτων ἀμείψασθαι βουλομένη τῆς εὐσεβείας, Ὄσιριν παρεκέλευσεν, ὅπως ἀγάγῃ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐκ τῶν καταχθονίων τόπων. Τούτου δὲ ταῖς δεήσεσι τῆς γυναικὸς συμπεριενεχθέντος, Κέρβερος, ὃν ἔνιοι καλοῦσι Φοβερὸν, ὑλάκτησε· Νεῖλος δὲ, τῆς Γαρμαθώνης ἀνὴρ, αἰφνιδίως ἔνθεος γενόμενος, ἑαυτὸν ἔρριψεν εἰς ποταμὸν καλούμενον Αἴγυπτον· ὃς ἀπ' αὐτοῦ Νεῖλος μετωνομάσθη. Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ λίθος, κυάμῳ παρόμοιος, ὃν ἂν κύνες ἴδωσιν, οὐχ ὑλακτοῦσι· ποιεῖ δὲ πρὸς τοὺς δαιμονιζομένους· ἅμα γὰρ προστεθῆναι ταῖς ῥισὶν, ἀπέρχεται τὸ δαιμόνιον. Γεννῶνται δὲ καὶ ἄλλοι

DE LAPIDIBUS.

Adjacent Strymoni montes Rhodope et Hæmus, qui quum fratres essent, et invicem diligerent se, hic sororem suam Junonem ausus est dicere, illa vero amasium suum, Jovem, non sine impietate. Quam quum non pati possent dii, in cognomines montes utrumque transformarunt, in quibus nascuntur lapides *Philadelphi*, id est, fratres amantes, dicti, coracino colore, humani generis imitatores, qui separatim positi illico conjunguntur, et conjuncti statim separantur, ut narrat Thrasyllus Mendesius in tertio De lapidibus, et diligentius (*Iason?*) in Thracicis.

DE REBUS ÆGYPTIIS.

2.

Nilus Ægypti fluvius est juxta Alexandriam, qui dicebatur antea Melas a Melane, Neptuni filio, tandem vero vocatus est Ægyptus hanc ob causam. Ægyptus, Vulcani et Leucippes filius, Ægypti imperium tenuit; quum autem ob civile bellum non retrocederet Nilus, et fame premerentur indigenæ, respondit Pythius, fertilitatem tunc demum futuram, quum rex averruncatricem diis natam sacrificasset. Aganippen igitur hic ad altaria duxit, miseriis et calamitatibus oppressus. Sed ea immolata, tantum animo Ægyptus dolorem concepit, ut se ipsum in fluvium Melanem præcipitem dederit, qui ab eo vocatus est Ægyptus. Sumpsit vero postea nomen Nili ea de causa. Garmathone, Ægypti regina, amisso Chrysochoa filio, nondum pubertatis annum ingresso, eum cum domesticis vehementer lugebat; quum, Iside ei subito apparente, mœrorem ad tempus remittere coacta fuerit. Deam igitur humanissime excepit, simulans præsentiam ejus sibi gratissimam esse; quæ quum debitas ejus pietati gratias reddere vellet, Osiridi præcepit, ut filium ex infernalibus locis reduceret. Eo autem ad mulieris preces se conformante, Cerberus, quem aliqui Phoberum (*Tremendum*) vocant, allatravit; unde Nilus repentino percitus furore in Ægyptum fluvium incidit, qui ab eo deinceps Nilus est vocatus. Producitur in ipso lapis, fabæ speciem referens, quem statim ac canes viderint, non allatrant. Juvat a dæmone possessos; ubi enim admotus est naribus, expellitur subito dæmonium. Reperiunturque

λίθοι, Κόλλωτες καλούμενοι· τούτους κατὰ τὴν ἀσέβειαν τοῦ Νείλου συλλέγουσαι χελιδόνες κατασκευάζουσι τὸ προσαγορευόμενον Χελιδόνιον τεῖχος· ὅπερ ἐπέχει τοῦ ὕδατος τὸν ῥοῖζον, καὶ οὐκ ἐᾷ κατακλυσμῷ φθείρεσθαι τὴν χώραν· καθὼς ἱστορεῖ Θράσυλλος ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς.

Cf. Stobæus Florileg. C, 16, qui pauca ex his excerpsit citato Thrasyllo. Ni fallor, postrema tantum ex Thrasyllo hausta sunt, de quibus cf. Plinius H. N. X, 33, 49: *In Ægypti Heracleotico ostio molem continuatione nidorum evaganti Nilo inexpugnabilem opponunt* (hirundines) *stadii fere unius spatio; quod humano opere perfici non posset. In eadem juxta oppidum Copton insula est sacra Isidi, quam ne laceret amnis idem, muniunt opere, incipientibus vernis diebus, palea et stramentis rostrum ejus firmantes, continuatis per triduum noctibus tanto labore, ut multas in opere emori constet.*

3.

Clemens Strom. I, p. 145 Sylb. (p. 335 Pott.): Γίνεται ἡ ἔξοδος (sc. τῶν Ἰουδαίων) κατὰ Ἴναχον πρὸ τῆς Σωθιακῆς περιόδου ἐξελθόντος ἀπ' Αἰγύπτου Μωυσέως ἔτεσι πρότερον τριακοσίοις τεσσαράκοντα ε'.

Ἀπὸ δὲ τῆς Μωυσέως στρατηγίας καὶ Ἰνάχου ἐπὶ τὸν Δευκαλίωνος κατακλυσμὸν, τὴν δευτέραν λέγω ἐπομβρίαν, καὶ ἐπὶ τὸν Φαέθοντος ἐμπρησμὸν, ἃ δὴ συμβαίνει κατὰ Κρότωπον, γενεαὶ τέσσαρες ἀριθμοῦνται· εἰς μέντοι τὰ ἑκατὸν ἔτη τρεῖς ἐγκαταλέγονται γενεαί.

Ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸν Ἴδης ἐμπρησμὸν καὶ τὴν εὕρησιν τοῦ σιδήρου καὶ Ἰδαίους Δακτύλους, ἔτη ἑβδομήκοντα τρία, ὥς φησι Θράσυλλος.

Καὶ ἀπὸ Ἴδης ἐμπρησμοῦ ἐπὶ Γανυμήδους ἁρπαγὴν, ἔτη ἑξήκοντα πέντε.

Ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὴν Περσέως στρατείαν ὅτε καὶ Γλαῦκος ἐπὶ Μελικέρτῃ τὰ Ἴσθμια ἔθηκεν, ἔτη πεντεκαίδεκα.

Ἀπὸ δὲ Περσέως στρατείας ἐπὶ Ἰλίου κτίσιν, ἔτη τριάκοντα τέσσαρα.

Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸν εἴσπλουν τῆς Ἀργοῦς, ἔτη ἑξήκοντα τέσσαρα.

Ἐκ τούτου ἐπὶ Θησέα καὶ Μινώταυρον, ἔτη τριάκοντα δύο.

Εἶτα ἐπὶ τοὺς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις, ἔτη δέκα.

Ἐπὶ δὲ τὸν Ὀλυμπίασιν ἀγῶνα ὃν Ἡρακλῆς ἔθηκεν ἐπὶ Πέλοπι, ἔτη τρία.

Εἴς τε τὴν Ἀμαζόνων εἰς Ἀθήνας στρατείαν καὶ τὴν Ἑλένης ὑπὸ Θησέως ἁρπαγὴν, ἔτη ἐννέα.

Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν Ἡρακλέους ἀποθέωσιν, ἔτη ἕνδεκα.

Εἶτα ἐπὶ τὴν Ἑλένης ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἁρπαγὴν, ἔτη τέσσαρα.

[Εἶτα ἐπὶ τὴν Τροίας ἅλωσιν, ἔτη εἴκοσι.]

Ἀπὸ δὲ Τροίας ἁλώσεως ἐπὶ τὴν Αἰνείου κάθοδον καὶ κτίσιν Λαουινίου, ἔτη δέκα.

Ἐπί τε τὴν Ἀσκανίου ἀρχὴν, ἔτη ὀκτώ.

Καὶ ἐπὶ τὴν Ἡρακλειδῶν κάθοδον, ἔτη ἑξήκοντα ἕν· ἐπί τε τὴν Ἰφίτου ὀλυμπιάδα, ἔτη τριακόσια τριάκοντα ὀκτώ.

Pro γενεαὶ τέσσαρες ἀριθμοῦνται vgo legitur γ. τεσσαράκοντα ἀρ., errore manifesto. Deinde ante verba ἀπὸ τῆς Τροίας ἁλώσεως patet lacunam esse. Quot anni supplendi sint, e reliquis numeris intelligitur. Ceterum ex hoc loco collegerunt Thrasyllum Chronica rerum Græcarum scripsisse ad exemplum Eratosthenis et Apollodori. Quod non pernego. Est tamen cur addubitaverim. Etenim annus, quo Judæos Ægypto exiisse Clemens statuit, non ab ipso Clemente, puto, computatus est, sed ex Ægyptiæ historiæ scriptore fluxit. Nam ratio qua annus ille ab periodi Sothiacæ initio computatur, uti ab

---

etiam alii lapides, *Collotes* dicti, quos hirundines adversus Nili alluvionem colligunt, ut ex iis murum quem Chelidonium vocant, ædificent, ad cohibendos aquarum impetus et ut regio perpetuo diluvio non corrumpatur aut devastetur, ut tradit Thrasyllus in Ægyptiacis.

3.

Exitus Judæorum fit Inachi temporibus, exeunte Mose ex Ægypto annis 345 ante periodum Sothiacam (i. e. ante annum 1322 a. C.). . . . . A. C. 1667

A Mose Judæorum duce et ab Inacho usque ad Deucalionis diluvium, quod est secundum, et ad Phaethontis conflagrationem, quæ accidit Crotopi (regis Argivorum) temporibus, quattuor numerantur generationes, ita ut ternæ efficiant seculum (*igitur 4 generationes* = 133 ⅓ *anni.*). 1533

A diluvio ad Idæ incendium et ferri inventionem et Idæos Dactylos anni 73, ut Thrasyllus ait, . . . 1460

Et ab Idæ incendio ad raptum Ganymedis, anni 65. 1395

Hinc ad Persei expeditionem, quando etiam Glaucus Isthmia instituit propter Melicertem, anni 15. . . 1380

A Persei autem expeditione ad Trojam conditam anni 34. 1346

Hinc ad navis quæ Argo dicta est navigationem anni 64. 1282

Ab eo ad Theseum et Minotaurum anni 32. . . . 1250

Deinde ad Septem contra Thebas anni 10. 1240

Hinc ad certamen Olympicum, quod in Pelopis honorem Hercules instituit, anni 3. 1237

Hinc ad Amazonum Athenas expeditionem, et ad Helenam a Theseo raptam, anni 9. 1228

Hinc ad Herculem inter deos relatum anni 11. . . 1217

Hinc ad Helenam ab Alexandro raptam anni 4. . . 1213

(Hinc ad Trojæ excidium anni 20). 1193

Hinc ad Æneæ descensum et Lavinium conditum anni 10. 1183

Hinc ad Ascanii regnum anni 8. 1175

Hinc ad Heraclidarum descensum anni 61. 1114

Hinc ad Iphiti Olympiadem anni 338. 776

Christianorum chronologorum aliena esse solet, sic optime cadit in scriptorem Ægyptium. Is qui fuerit, ex ipso discimus Clemente l. l. p. 138, 19 ed. Sylb. (378 ed. Pott.), ubi Mosem Ægypto exiisse dicit sub Amasi rege, qui Inachi æqualis fuerit, ὡς ἐν τοῖς Χρόνοις ἀνέγραψεν ὁ Μενδήσιος Πτολεμαῖος (v. Apion. fr. 2; Manethonis fr. p. 577). Jam quum Thrasyllus Mendesius ipse quoque Ægyptiaca scripsisse dicatur, facile fieri potuit, ut quæ Ptolemæus de Amasi utpote Inachi æquali posuerat, Thrasyllus comprobare studeret, apposita rerum Græcarum chronologia ita adornata, ut Inachi ætas incidat in an. 345 ante initium Periodi Sothiacæ. Quare locum nostrum ex Αἰγυπτιακοῖς petitum esse suspicor. Thrasyllum vero a Clemente laudatum eundem esse cum eo qui De Democriti scriptis egit, inde eruo, quod quæ nostro loco de æra Trojana ponuntur, optime conciliari possunt cum iis quæ de Democriti natalibus ex Thrasyllo affert Diogenes Laertius.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ ΒΙΒΛΙΩΝ.

4.

Diogenes L. IX, 41 : Γέγονε δὲ τοῖς χρόνοις, ὡς αὐτός φησιν ἐν τῷ μικρῷ Διακόσμῳ, νέος κατὰ πρεσβύτην Ἀναξαγόραν, ἔτεσιν αὐτοῦ νεώτερος τετταράκοντα. Συντετάχθαι δέ φησι τὸν μικρὸν Διάκοσμον ἔτεσιν ὕστερον τῆς Ἰλίου ἁλώσεως τριάκοντα καὶ ἑπτακοσίοις. Γεγόνοι δ' ἄν, ὡς μὲν Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικοῖς, κατὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν Ὀλυμπιάδα· ὡς δὲ Θρασύλος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Τὰ πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Δημοκρίτου βιβλίων, κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς Ὀλυμπιάδος, ἐνιαυτῷ, φησὶ, πρεσβύτερος ὢν Σωκράτους.

Vides Democritum in computo suo ab æra Trojana proficisci. Idem fecerunt Apollodorus et Thrasyllus, quorum ille D. natum dicit an. 460, hic an. 470, quoniam ille Trojam captam ponit an. 1183, hic vero an. 1193, ut patet ex fr. 3. Uterque ab æra Trojana numerat annos 723. Idem fecit auctor Diodori (XIV, 11), qui D. natum refert an. 494. Nimirum proficiscitur ab æra Trojana ap. antiquiores scriptores usitata, anni 1217 (1217 —723=494), uti monui tom. II, p. 24.

5.

Idem IX, 36 : Δοκεῖ δὲ (Δημόκριτος), φησὶ, καὶ Ἀθήναζε ἐλθεῖν καὶ μὴ σπουδάσαι γνωσθῆναι, δόξης καταφρονῶν. Καὶ εἰδέναι μὲν Σωκράτην, ἀγνοεῖσθαι δὲ ὑπ' αὐτοῦ· « Ἦλθον γὰρ, φησὶν, ἐς Ἀθήνας καὶ οὔτις με ἔγνωκεν. » « Εἴπερ οἱ Ἀντερασταὶ Πλάτωνός εἰσι, » φησὶ Θρασύλος, « οὗτος ἂν εἴη ὁ παραγενόμενος ἀνώνυμος, τῶν περὶ Οἰνοπίδην καὶ Ἀναξαγόραν ἕτερος, ἐν τῇ πρὸς Σωκράτην ὁμιλίᾳ διαλεγόμενος περὶ φιλοσοφίας, ᾧ, φησὶν, ὁ φιλόσοφος ὡς πεντάθλῳ ἔοικεν. »

6.

Idem IX, 38 : Δῆλον δὲ κἀκ τῶν συγγραμμάτων οἷος ἦν (Δημόκριτος). Δοκεῖ δὲ, φησὶν ὁ Θρασύλος, ζηλωτὴς γεγονέναι καὶ τῶν Πυθαγορικῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ Πυθαγόρου μέμνηται, θαυμάζων αὐτὸν ἐν τῷ ὁμωνύμῳ συγγράμματι. Πάντα δὲ δοκεῖ παρὰ τούτου λαβεῖν καὶ αὐτοῦ δ' ἂν ἀκηκοέναι, εἰ μὴ τὰ τῶν χρόνων ἐμάχετο.

Idem IX, 45 : Τὰ δὲ βιβλία αὐτοῦ καὶ Θρασύλος ἀναγέγραφε κατὰ τάξιν οὕτως ὥσπερεὶ καὶ τὰ Πλάτωνος, κατὰ τετραλογίαν. Sequitur scriptorum recensus, quem non exscribo. Vide, qui fuse de his exponit, Mullachium in libro De Democrito p. 105

LEGENDA ANTE LECTIONEM DEMOCRITI.

4.

Erat, ut ipse in parvo Diacosmo refert, Democritus juvenis senescente Anaxagora, illo minor natu annis quadraginta. Parvum vero illum Diacosmum a se compositum refert anno post Trojæ excidium septingentesimo trigesimo. Natus itaque fuerit, ut ait Apollodorus in Chronicis, Olympiade octogesima (460 a. C.); ut autem Thrasylus in eo libro qui inscribitur Legenda ante lectionem librorum Democriti, memorat, anno tertio septuagesimæ septimæ Olympiadis (470 a. C.), anno major natu quam Socrates.

5.

Constat, inquit (Demetrius in Nominibus cognominibus), Democritum Athenas quoque venisse atque ob despectum gloriæ agnosci noluisse : et cognovisse quidem Socratem, sed in ejus notitiam non venisse. Veni enim Athenas, inquit, et me nemo cognovit. « Si quidem Anterastæ Platonis sunt, ait Thrasylus, hic esse videtur ille qui non nominatus aderat, diversus ab asseclis Œnopidis et Anaxagoræ, in colloquio cum Socrate disserens de philosophia, cui, ait, pentathlo similis videtur esse philosophus. »

6.

Constat autem vel ex scriptis Democriti cujusmodi fuerit. Videtur autem, ut ait Thrasylus, et Pythagoreos æmulatus : quin etiam ipsius Pythagoræ meminit, illum singulari admiratione venerans in libro cognomine. Adeo autem videtur ab illo accepisse omnia, ut, nisi temporum ratio obstaret, illum et audivisse putaretur.

Ceterum Democriti libros et Thrasylus notavit atque in ordinem digessit sicuti Platonis, secundum tetralogiam.

sqq. Quemadmodum Democriti, sic etiam *Platonis scripta* secundum tetralogias distributa adornaverat. Diogen. L. III, 56 : Θρασύλος δέ φησι καὶ κατὰ τὴν τραγικὴν τετραλογίαν ἐκδοῦναι αὐτὸν τοὺς διαλόγους. Deinde singuli dialogi ex Thrasylli rationibus recensentur, usque ad § 61, ubi : Οὗτος μὲν οὕτω διαιρεῖ, καί τινες. Id. ib. III, 1 : Φασὶ δὲ καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ (Πλάτωνος) ἀνάγειν εἰς Κόδρον τὸν Μελάνθου, οἵτινες ἀπὸ Ποσειδῶνος ἱστοροῦνται, κατὰ Θρασύλον.

POTAMO MYTILENÆUS.

Potamo Mytilenæus patrem habuit Lesbonactem (*) philosophum, qui πλεῖστα φιλόσοφα scripsit (Suidas v. Λεσϐῶναξ). Patris filiique nomina exhibet inscriptio sellæ marmoreæ, in Lesbo ins. effosæ, cui insculpta leguntur hæc (v. Ambr. Firmin. Didot. *Notes sur un voyage dans le Levant;* Bœckh. C. I. II, p. 194). :

(*) Plehn. Lesbiac. p. 217 : « De eo apud Lucianum De saltat. p. 69 hæc leguntur : Λεσϐῶναξ ὁ Μυτιληναῖος, ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, χειρισόφους τοὺς ὀρχηστὰς ἀπεκάλει καὶ ᾔει ἐπὶ τὴν θέαν αὐτῶν ὡς βελτίων ἀναστρέψων ἀπὸ τοῦ θεάτρου. Ad quem locum scholiasta ita scribit : Τοῦτον λέγει Λεσϐώνακτα, οὗ καὶ ἄλλαι μελέται ῥητορικαὶ φέρονται θαυμάσιαι καὶ ἐνάμιλλοι Νικοστράτου καὶ Φιλοστράτου τῶν ἐν τοῖς ι' νεωτέροις σοφισταῖς διαπρεπόντων, μάλιστα δὲ αἱ ἐρωτικαὶ ἐπιστολαὶ πολλὴν τὴν ἐκ τοῦ λόγου ἀποστάζουσαι ἡδονήν. Confudisse videtur grammaticus Lesbonactem Mytilenæum cum illo, cujus orationes XVI politicas legisse se testatur Photius, e quibus tres hodie supersunt. Exstat nummus in Lesbonactis honorem a Mytilenæis cusus, cum inscriptione ΛΕΣΒΩΝΑΞ ΗΡΟΣ (sic) ΝΕΟΣ. Vide Mionnet. III, p. 48, nr. 116. Commemorat nummum illum a Gallo quodam in dissertatione Parisiis ann. 1754 impressa editum etiam Viscontus in Icon. Gr. tom. III, p. 319. Is tamen in eo inscriptum esse dicit ΗΡΩΣ ΝΕΟΣ ΛΕΣΒΩΝΑΞ, quæ verba mire interpretatur : *heros novus Lesbi patronus.* Caput nummo insculptum Antinoi ab Hadriano dilecti esse putat creditque nomen ΛΕΣΒΩΝΑΞ Bacchi fuisse epitheton, quod ad dei illius cultum respicientes Antinoo indiderint Mytilenæi. » Cf. Bœckhius l. l. : « Ad eundem (Lesbonactem Potamonis patrem) referri Cargi nummum cum inscriptione ΗΡΩΣ ΝΕΟΣ ΛΕΣΒΩΝΑΞ, etiam post Visconti dubitationem censeo (cf. Plehn. Lesb. p. 217); mire enim prodigi Mytilenæi in honoribus conferendis fuerunt, qui Theophanem defunctum inter deos retulerint : nec credo honores Agrippæ et Tiberio atque Agrippinæ et Germanico post obitum demum habitos esse. » Alius Lesbonactis Περὶ σχημάτων libellum Ammonio adjunxit Valckenarius.

ΠΟΤΑΜΩΝΟΣ
ΤΩ ΛΕΣΒΩΝΑΚΤΟΣ
ΠΡΟΕΔΡΙΑ.

Inter claros viros Mytilenis oriundos Potamonem (*) recenset Strabo XIII, p. 617 : Ὕστερον δ' ἐγένετο χρόνοις πολλοῖς Διοφάνης ὁ ῥήτωρ· καθ' ἡμᾶς δὲ Ποτάμων καὶ Λεσϐοκλῆς καὶ Κριναγόρας καὶ ὁ συγγραφεὺς Θεοφάνης. Magnum declamatorem commemorat etiam Seneca Suasor. c. 2. Hesychio Milesio et Suida testibus (v. Ποτάμων coll. v. Θεόδωρος Γαδαρεύς), sub Tiberio Romæ sophisticen exercuit, gratiaque apud Cæsarem magnopere polluit, adeo ut, quum aliquando in patriam rediret, hujusmodi literis a Tiberio instructus esse dicatur : Ποτάμωνα Λεσϐώνακτος εἴ τις ἀδικεῖν τολμήσει, σκεψάσθω εἴ μοι δυνήσεται πολεμεῖν. Vixit annis nonaginta. Lucian. Macrob. c. 23 : Ποτάμων δὲ οὐκ ἄδοξος ῥήτωρ ἔτη ἐνενήκοντα (ἐϐίωσεν). De scriptis ejus Suidas : Ἔγραψε Περὶ Ἀλεξάνδρου Μακεδόνος. Ὥρους (ὅρους codd.) Σαμίων. Βρούτου ἐγκώμιον. Καίσαρος ἐγκώμιον. Περὶ τελείου ῥήτορος. Ex quibus, præter locum ex Alexandri historia petitum, nihil tulit ætatem.

ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ.

Plutarchus Alex. 61 : Alexander in Bucephali equi honorem Bucephaliam ad Hydaspen condidit. Λέγεται δὲ καὶ κύνα, Περίταν ὄνομα, τεθραμμένον ἀποϐαλὼν κτίσαι πόλιν ἐπώνυμον. Τοῦτο δὲ Σωτίων φησὶ Ποτάμωνος ἀκοῦσαι τοῦ Λεσϐίου. Sotion probabiliter is est, qui Περὶ ποταμῶν καὶ λιμνῶν καὶ κρηνῶν παραδοξουμένων scripsit. V. Westermann. Paradox. p. 183 sqq.

(*) « Cave Potamonem hunc Lesbium confundas cum Potamone Alexandrino, qui et ipse quidem sub Augusto et deinceps claruit, verum non rhetor sed philosophus fuit ac primus condidit sectam ἐκλεκτικήν quæ ab eo Potamonica vocabatur, ut pluribus exposui libro De philosophorum sectis. » Voss. Hist. Gr. p. 233. Vide Diog. L. Procem. § 21; Simplic. in Aristot. De cœlo p. 149 *b.* 459 *b.* 160; Porphyr. Vit. Plotin. c. 9.

APION OASITA.

Suidas : Ἀπίων ὁ Πλειστονίκου, ὁ ἐπικληθεὶς Μόχθος, Αἰγύπτιος, κατὰ δ' Ἑλικώνιον Κρής, γραμματικὸς, μαθητὴς Ἀπολλωνίου τοῦ Ἀρχιβίου. Ἠκηκόει δὲ καὶ Εὐφράνορος γηραιοῦ καὶ ὑπὲρ ρ' ἔτη γεγονότος, Διδύμου δὲ τοῦ μεγάλου θρεπτός. Ἐπαίδευσε δ' ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος καὶ Κλαυδίου ἐν Ῥώμῃ. Ἦν δὲ διάδοχος Θέωνος τοῦ γραμματικοῦ, καὶ σύγχρονος Διονυσίου τοῦ Ἁλικαρνασσέως. Ἔγραψεν Ἱστορίαν κατ' ἔθνος καὶ ἄλλα τινά. Cf. Eudocia p. 63.

Ἀπίων ὁ Ποσειδωνίου legis apud Africanum, Syncellum et Justinum Martyrem (v. fr. 2). Pro Ποσειδωνίου Suidas exhibet Πλειστονίκου, idque rectius; quamquam patris nomen cum cognomine filii grammaticus confudisse videri postest; nam Ἀπίων, ὁ γραμματικὸς, ὁ Πλειστονίκης (al. πλειστονείκης) ἐπικληθείς dicitur Clementi (fr. 2). Cf. Gellius V, 14 (fr. 5) *Apion, qui Plistonices appellatus est;* id. VI, 8 (fr. 26.) : Ἀπίων, *Græcus homo, qui* πλειστονίκης *est appellatus;* Plinius H. N. XXXVII, 5, 19 (fr. 8), *Apion cognominatus Plistonices* (*) — De Μόχθος cognomine cf. Suidas v. Ἀντέρως : Ἀντέρως, ὁ καὶ Ἀπολλώνιος, Ἀλεξανδρεὺς, γραμματικός... ἀκουστὴς δ' ἦν Ἀπίωνος τοῦ Μόχθου. Apollonius Synt. p. 92 : Οἱ περὶ Ἀπίωνα τὸν Μόχθον. Schol. Arist. Pac. p. v. 778 : Σύνηθες ἦν τοῖς παλαιοῖς ᾄδειν θεῶν τε καὶ ἡρώων γάμους. Σημειοῦται δὲ ταῦτα ὁ Μόχθος πρὸς τοὺς ἀθετοῦντας τὴν ἐν Ὀδυσσείᾳ Ἄρεως καὶ Ἀφροδίτης μοιχείαν. — Id nominis Apionem tulisse, quia vir *laboriosissimus* fuerit, censent Vossius, Sturzius, alii (**). At male hoc quadrare in hominem circumforaneum potius quam assiduum et χαλκέντερον monens Lehrsius (l. l. p. 24) : « Quid, ait, si ideo potius dictum, quod erat ἀνὴρ φορτικὸς, homo insolens? »

Natus Apion in Oasi Ægypti (Joseph. C. Ap. II, 3). Ibi Samios Æschrioniæ tribus habitasse scimus ex Herodoto (III, 26). Fortasse ibidem etiam Cretenses consederant, ex quibus oriundus Apion; nam Cretensem vocat Heliconius (***). Juvenis Alexandriam se contulisse videtur, ubi grammaticis celeberrimis Apollonio et Didymo præceptoribus usus, scholæ Theonis successor exstitit, et civitate ab Alexandrinis donatus est (Joseph. l. l.). Deinde C. Cæsaris temporibus omnem Græciam pervagatus declamationibus suis, quas de Homeri carminibus habebat, magnam ubique famam sibi peperit (Seneca Ep. 88). Sub Tiberio Romæ docuit; Alexandriam reversus mox denuo Romam venit legatus, qui apud Caligulam imperatorem Judæos accusaret (Joseph. Ant. Jud. XVIII, c. 14 et 15); provectus jam ætate iterum Romæ scholas aperuit sub Claudio imperatore (qui regnavit a. 41-54 p. Chr.). Vidit eum Plinius *adolescens* (natus est c. an. 23). Vide fr. 28. Quæ de morte ejus tradit vel mentitus est Josephus, leguntur fragm. 24.

SCRIPTA APIONIS.

1. Ἱστορία κατ' ἔθνος. Suidas. Aliunde non nota.
2. Αἰγυπτιακά (fr. 1-14), libris V; vide fr. 2.
3. Τὰ κατὰ Ἰουδαίων (fr. 15-25).
4. *De Alexandri regis laudibus* (fr. 26).
5. Περὶ τῆς Ἀπικίου τρυφῆς (fr. 27).
6. Περὶ μάγου (fr. 28.)
7. *De metallica disciplina.* Index auctorum ad Plin. H. N. XXXV.

(*) LEHRS. Qu. Ep. p. 23 not. : « Ὁ Πλειστονείκης tantum patris nomen esse ex more Latinorum (ut Apollonius Molo et similia, v. Sturz. Op. p. 14) alii recte monuerunt. Nec aliud quid credidisse putandi sunt qui hoc modo locuti sunt.: *Apio, cognominatus Plistonices*, etc.; nam cognomen hoc etiam recte dicitur in Græcis. Ad Latinorum morem patris nomen per nominativum addere fortasse præcipue invaluit in iis, quibus frequentior cum Romanis consuetudo intercesserat, quod recte valet de Apione et de Apollonio rhetore. Deinde vero Græce loquentes item sic loqui non defugerunt. Imo hoc tam late patuit, ut e. g. Josephus non tantum Apollonius ὁ Μόλων dicat (Adv. Ap. II, 14, 36), sed etiam Μόλων (ib. II, 2, 33, 41). Si tam multi Apiones fuissent quam Apollonii, facile pro Apione Plistonicen haberemus. » — Quod Apionis magister dicatur Apollonius Archebii filius, id falsum esse ex Lexico Homerico hujus Apollonii probare studet Lachmann. De Babrio p. XI. « Ex quo libro, ait, apparet hunc Apionis auditorem fuisse, qui vanissima ejus commenta cum scholæ Aristarcheæ disciplina conciliare non posset, et ne defunctum quidem acerbius reprehendere auderet : nam plerumque leniter subjicit : δύναται δὲ καὶ εἶναι, βέλτιον δὲ, οὐκ ἔστι δὲ, ἔστι δὲ μᾶλλον, ἡμῖν δὲ φαίνεται, rarius οὐχ ὑγιῶς, semel κακῶς p. 126,1, semel γελοίως p. 167, 4. »

(*) Cf. Burigny in *Mém. de l'Académ. d. I.* tom. XXXVIII, p. 171 : « Peut-être voulait-on par-là désigner bien moins ses grands travaux littéraires, que l'ennui dont il accablait ses lecteurs. Du moins l'épithète que lui donne Africanus (fr. 2) en l'appellant περιεργότατος γραμματικῶν semble caractériser un littérateur aussi minutieux et frivole que laborieux. » — In mentem venire possit Apionem appellatum fuisse non μόχθον sed μόσχον, allusione facta ad nomen Ἀπίων ab Ἆπις voce derivandum.

(**) Suidas : Ἑλικώνιος, σοφιστὴς Βυζάντιος. Ἔγραψε χρονικὴν ἐπιτομὴν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ μέχρι Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἐν βιβλίοις ι'.

8. Περὶ Ῥωμαίων διαλέκτου. Athenæus XV, p. 680, D.

9. Περὶ στοιχείων. Schol. in Dion. Gr. in Bekk. An. p. 764.

10. *Commentarii et glossæ in Homeri carmina* (*).

11. *Commentarii in Aristophanem?* Vide Schol. in Ar. Eq. 577.

Alia quæ ex Apione afferuntur, ad alios libros pertineant, quorum tituli nunc ignorantur.

De indole horum scriptorum audiamus, quæ disputat LEHRSIUS l. l. p. 3 : « Seneca Ep. 88 : *Apion grammaticus, qui sub C. Cæsare tota circumlatus est Græcia* (**) *et in nomen Homeri ab omnibus civitatibus adoptatus* (***), *aiebat*, etc. Fuit igitur sua ætate celeberrimus. Unde hæc gloria? Partim quidem ex vana hominis loquacitate, qui et sui ipsius præco esset et mirabilia quæque ad vulgi stuporem aucuparetur. Plinius H. N. præf. : *Apion quidem grammaticus, hic quem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, quum propriæ* (****) *famæ tympanum potius videri posset*, etc. Hoc quid sit explicat Apuleius De orthogr. p. 5, Os. : *Cymbalum hya habet et similiter tympanum... Vulgatum est proverbium in eos, qui vana loquacitate improbe, importune inaniterque loquuntur, cymbalum Dodoneum, ut tintinnabulum, ut lebes, ut æs Dodoneum, ut pelvis ærea, ut tympanum mundi, ex Aristotele, Menandro, Xenophonte, Zenodoro, Cæcilio, Plinio, Suida et aliis. Lupus Anilus proin cymbalum appellat Uranium æmulum.* Ut clarius indicetur suæ ipsius gloriæ præconem fuisse Plinius maluit eum propriæ famæ tympanum dici : nec cymbalum, sed tympanum, quia hoc sonorum etiam præ illo. — *Vitium studiumque ostentationis* ei attribuit Gellius V, 14, et *esse* ait *sanequam in prædicandis doctrinis suis venditatorem* (fr. 5). Nec dubitari potest (tam conspirant diserta testimonia), quin hæc ejus venditatio ea fuerit, quæ quibusdam, veluti Plinio, stomachum moverit, aliis et nobis ipsis risum movere debeat. Sunt enim nimium quantum festiva et ridicula. Judæis infensus vitio dedit, nullos inter illos exstitisse doctrina præstantes : tum Græcos contra ponens Socratem, Zenonem, alios de principibus evocavit : εἶτα τὸ θαυμασιώτατον... αὐτὸς ἑαυτὸν προστίθησι καὶ μακαρίζει τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅτι τοιοῦτον ἔχει πολίτην (Joseph. C. Ap. II, 12). Infestissimus illi Josephus; attamen hoc mentiri non poterat, nec mentitus est : nam Plinius quod memoriæ prodidit prorsus ejusdem notæ est : quippe *immortalitate a se donari scripsit, ad quos componebat* (Plin. l. l.).

« Hoc studio veritatem rerum gestarum ab eo eversam esse, doctrinæ diligentiam posthabitam, et incredibilia tradita, quo vulgo imponeret, ut facile conjicias, sic veteres plerique crediderunt. Etenim Gellius V, 14 : *Sed in his quæ audivisse vel legisse sese dicit, fortasse a vitio studioque ostentationis fit loquacior* (fr. 5). Et Ælianus ex eo referens de Ibide immortali, de qua tamen Apio ipse dubitaverat, addit : « Et mihi quidem prorsus patet rem esse ementitam, siquidem *etiam illi* videtur (fr. 11). Quare alio loco (fr. 12) referens ex eo, cervos esse quibusdam locis quaternis cornibus præditos, adjicit : εἰ μὴ τερατεύεται. Simillime Plinius, θαυμάσιον ἄκουσμα ex illo petens his verbis usus est : *Ut incredibile dictu, Apion gr. scriptum reliquit* (fr. 31). Restat Plinii de mendaciis ejus indignatio : *Quærat aliquis* etc. (Vide fr. 28). Sed priusquam de hac re moneamus, alia quædam Homerica proferamus, quæ ventosum hominem produnt. Athenæus p. 16, F (Eustath. 1397, 1426, 18) : Ἀπίων δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ ἀκηκοέναι φησὶ παρὰ τοῦ Ἰθακησίου Κτήσωνος τὴν τῶν μνηστήρων πεττείαν οἵα ἦν, et describit deinde qualis fuerit. Quis, quæso, iste Cteso, ad quem refert auctorem, quasi ille oculis suis procos ludentes vidisset. Scilicet sic « mundus decipitur. » Habuit hoc Apion, ut se ipsum audisse aliquid vel vidisse diceret. Ibin immortalem Hermopoli sacerdotes ipsi ostenderant (fr. 12). Androclum cum leone ipsum sese in urbe Roma vidisse oculis suis confirmavit : *Ejus rei*, inquit, *Romæ quum forte essem, spectator fui* (fr. 5). De pueri et delphini amoribus historiolam sic exorsus erat : Αὐτὸς δ' οὖν εἶδον περὶ Δικαιαρχίαν (fr. 6). Et viderat sine dubio multa, qui multas terras viderat, homo curiosus : attamen jam, opinor, satis cognitum habemus hunc ventilatorem, nec putabimus religioni ei fuisse nonnunquam etiam ocu-

(*) LEHRS. l. l. p 33 : « Apionis Homerica duobus operibus continebantur, commentariis et glossis. Commentarii... ipso addito titulo nusquam laudantur. Sed fuisse et hinc sumpta esse omnia illa, quæ in glossis locum non habebant, non potest dubitari. » Plura de his sicuti de Crateteo Apionis Homerica interpretandi studio, de etymologiis ejus ceteraque grammatices scientia haud ita magna, apud ipsum legas Lehrsium docte uti solet hæc omnia pertractantem. Cf. etiam Ritschl. in libro *Die Alex. Bibl.* etc. p. 142 sq. Ad nos hæc parum pertinent.

Ceterum ad Glossas referendum fuerit etiam locus Suidæ v. ἀγύρτης, ubi vgo. legitur ὡς Ἀπίων ἐν Ἐπιγράμμασι. Interpungendum post v. Ἀπίων.

(**) Recte, opinor, hoc explicatur « quasi manibus gestatus et ut publica quadam pompa. » Non aptum *circulatus*.

(***) Verba hæc Lehrsius p. 18 ita accipit, ut Apionem lectionibus suis Homericis oppidorum plausus et admirationem excitantem *Homerici* cognomine exornatum esse statuat. Equidem cum Welckero Cycl. p. 197 de civitatis jure a multis oppidis in Apionem collato cogitare malim.

(****) Sic rectissime ex codd. vestigiis edidit Silligius pro *publicæ*.

lorum et aurium suarum auctoritatem ementiri, ut de se ipse loqueretur, et eo magis ad admirationem erigeret audientium animos. Sic de ludo calculorum, quo utuntur proci in Odyssea, illa lepide callida proferens, se qualis fuerit in ipsa Ithaca a Ctesone audisse enarrabat (sive fuit Itathæ sive non fuit, sive audiit sive non audiit). Non novit vulgus hominum, nec quid hodie fiat observavit, qui talia admirationem et plausum excitare et vero etiam fidem invenire, quamvis sint inania, dubitet. Apion quidem prudentior erat et illud vulgus noverat melius. Et hoc unum testatum faceret, nisi satis superque undecunque eluceret, ne hoc quidem Josephum ultra id quod verum est dixisse, eum παρὰ πάντα τὸν βίον ὀχλαγωγὸν γεγονέναι (C. Ap. II, 1). Multo melius hominis imaginem percipiemus, ubi eum non tam scribentem (quanquam idem mos et eædem partim res transibant in scripta) quam ad auditores, ut facere solebat, de Homero declamantem et Homerum explicantem fingimus. Etenim ad hoc totam Græciam peragravit (Sen. Ep. 88). Jam oculis meis video hominem hoc modo declamantem : *Homerum utraque materia consummata, Odyssea et Iliade, principium adjecisse operi suo, quo bellum Trojanum complexus est.* Et *hujus rei argumentum afferentem, quod duas literas in primo versu posuisset ex industria librorum suorum numerum continentes.* Sc. MH i. e. XLVIII (*). Stupent audientes rem novam et argute scilicet excogitatam, εὖ γε acclamant, plaudunt impense. — Non plauserunt fortasse, sed religioso silentio auscultabant de ψυχομαντείᾳ sua referenti : ut Homerum ex inferis excitaverit ad percontandum, qua patria, quibusque parentibus natus esset (fr. 28). Et Homerus non minus facilem se ei præbuisse videtur, quam Achilles Apollonio Tyanensi (Philostr. V. Ap. p. 153). Dixit enim; sed tamquam ἀπόρρητον, et in vulgus efferri vetuit. Ergo non audere sese profiteri, quid responderit : impedire religione : « Εὔστομα κείσθω. » Tam scite ille elusit credulos.

« Facundia Apioni diserte tribuitur. Gellius VI, 8 : *Apion... facili atque alacri facundia fuit.* (Quod in sequentibus probat Lehrsius apponens nonnulla ex fragm. 5, 6, 26, quæ vide.) Ac eloquentiæ sine dubio debebat præcipue, non calliditati solum, quod eum potissimum eligebant Alexandrini, qui Judæos apud Caligulam imperatorem incusaret (*). Qua causa simul factum est ut ejus nomen et ingenium præ aliis grammaticis in Christianorum doctiorum et indoctiorum notitiam veniret. Induxerant eum qui cum apostolis et primis patribus disputans veterem religionem defenderet. Euseb. H. Eccl. III, 38, de scriptis Clementi Romano suppositis verba faciens : Ἤδη δὲ καὶ ἕτερα πολυεπῆ καὶ μακρὰ συγγράμματα ἐχθὲς καὶ πρώην τινὲς προήγαγον, Πέτρου δὴ καὶ Ἀπίωνος διαλόγους περιέχοντα· ὧν οὐδ' ὅλως μνήμη τις παρὰ τοῖς παλαιοῖς φέρεται. Festivus est Apion Plistonicensi in Recognitionibus Clementis quæ feruntur l. X, p. 151 (ed. Lambert. Gruteri, Colon. 1570) : ubi quidem non disputat cum Petro, qui adest; sed cum Clemente disputat in Epitome de rebus gestis Petri p. 391. » Hæc LEHRSIUS.

(*) « Hoc referens Seneca l. l. utitur imperfecto : *Apion... aiebat :... argumentum afferebat..* Quo videtur significare hoc illum dicere solitum, quum ore Homerum explicaret. »

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ.

Ἐν βιβλίοις ε'.

1.

E LIBRO TERTIO.

Josephus C. Apion. II, c. 2 : Φησὶ γὰρ (Ἀπίων) ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Αἰγυπτιακῶν τάδε· « Μωϋσῆς, ὡς ἤκουσα παρὰ τῶν πρεσβυτέρων τῶν Αἰγυπτίων, ἦν Ἡλιουπολίτης· ὃς, πατρίοις ἔθεσι κατηγγυημένος, αἰθρίους προσευχὰς ἀνῆγεν εἰς οἵους εἶχεν ἡ πόλις περιβόλους, πρὸς ἀφηλιώτην δὲ πᾶσαν ἀπέστρεφεν· ὧδε γὰρ καὶ Ἡλίου κεῖται πόλις. Ἀντὶ δὲ ὀβελῶν ἔστησε κίονας, ὑφ' οἷς ἦν ἐκτύπωμα σκάφης, σκιὰ δ' ἀπ' ἄκρων ἐπ' αὐτὴν διακειμένη, ὡς, ὃν ἐν αἰθέρι, τοῦτον ἀεὶ τὸν δρόμον ἡλίῳ συμπεριπολεῖ. »

(**) « De ineptiis et mendaciis, quæ libro suo contra Judæos scripto in medium proferre haud reveritus est, non est quod dicamus, quum res fragmenta perlustranti unicuique pateat. Josephus C. Ap. II, 1 : Τὰ μὲν γάρ ἐστι τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων τοῖς ὑπ' ἄλλων εἰρημένοις ὅμοια, τὰ δὲ λίαν ψυχρῶς προσέθηκεν, τὰ πλεῖστα δὲ βωμολοχίαν ἔχει καὶ πολλὴν, εἰ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἀπαιδευσίαν· ὡς ἂν ὑπ' ἀνθρώπου συγκείμενα καὶ φαύλου τὸν τρόπον καὶ παρὰ πάντα τὸν βίον ὀχλαγωγοῦ γεγονότα. »

« De contemptione ejus Judæorum judicium est ap. Niebuhrium H. Rom. I, p. 7, accuratius illud sub examen vocandum »

DE REBUS ÆGYPTIORUM.

1.

Apion in tertio rerum Ægyptiacarum dicit : « Moyses, ut accepi a grandioribus natu Ægyptiis, Heliopolitanus erat; qui patriis institutis obligatus, subdiales precationes ad septa, qualia urbs habebat, reduxit : totam autem civitatem ad subsolanum convertebat; ita enim Heliopolis sita est. Pro gnomonibus autem columnas statuit, quibus scaphæ forma subjecta erat; ab harum vero summitatibus umbra

Τοιαύτη μέν τις ἡ θαυμαστὴ τοῦ γραμματικοῦ φράσις, τὸ δὲ ψεῦσμα λόγων οὐ δεόμενον, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων περιφανές. De columnis istis vide doctam disputationem Moversii (*Phœnizien* tom. I, p. 296 sqq.).

2.

E LIBRO QUARTO.

Africanus ap. Euseb. P. E. X, 10 p. 490, B : Ἀπίων δὲ ὁ Ποσειδωνίου, περιεργότατος γραμματικῶν ἐν τῷ Κατὰ Ἰουδαίων βιβλίῳ καὶ ἐν τετάρτῃ τῶν Ἱστοριῶν φησι, κατὰ Ἴναχον Ἄργους βασιλέα, Ἀμώσιος Αἰγυπτίων βασιλεύοντος, ἀποστῆναι Ἰουδαίους, ὧν ἡγεῖσθαι Μωσέα. Eadem Sync. p. 64, D, et 148, D ; Justinus Coh. ad Gr. c. 9, ubi rex audit Ἄμασις. (Cf. not. ad Manethon. fr. 48.)

Tatian. Or. ad Gr. c. 59 (et Euseb. P. E. X, 11, p. 494, D) : Ἀπίων ὁ γραμματικὸς, ἀνὴρ δοκιμώτατος, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Αἰγυπτιακῶν (πέντε δέ εἰσιν αὐτῷ γραφαί), πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα φησὶ καὶ ὅτι κατέσκαψε τὴν Αὔαριν Ἄμωσις, κατὰ τὸν Ἀργεῖον γενόμενος Ἴναχον, ὡς ἐν τοῖς Χρόνοις ἀνέγραψεν ὁ Μενδήσιος Πτολεμαῖος.

Αὔαριν] μαρίαν Tatiani edd. vett.; Αὐαρίαν ms. Paris. λυαρίαν m. Mut. ἀθυρίαν Clem. Alex. Strom. I, p. 378, 21. Cf. Bœckh. *Manetho* p. 194 sqq.

Clem. Alex. Str. I, 22, p. 138, 19 Sylb. : Ἀπίων τοίνυν ὁ γραμματικὸς ὁ Πλειστονίκης ἐπικληθεὶς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Αἰγυπτιακῶν ἱστοριῶν, καίτοι φιλαπεχθημόνως πρὸς Ἑβραίους διακείμενος, ἅτε Αἰγύπτιος τὸ γένος, ὡς καὶ κατὰ Ἰουδαίων συντάξασθαι βιβλίον, Ἀμώσιος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως μεμνημένος καὶ τῶν κατ' αὐτὸν πράξεων μάρτυρα παρατίθεται Πτολεμαῖον τὸν Μενδήσιον, καὶ τὰ τῆς λέξεως αὐτοῦ ὧδε ἔχει· « Κατέσκαψε δὲ τὴν Ἀθυρίαν Ἄμωσις κατὰ τὸν Ἀργεῖον γενόμενος Ἴναχον, ὡς ἐν τοῖς Χρόνοις ἀνέγραψεν ὁ Μενδήσιος Πτολεμαῖος. »

Syncell. p. 63, A : Οἵ τε γὰρ ἐκ περιτομῆς πάντες Ἰώσηππός τε καὶ Ἰοῦστος, οἵ τε ἐξ Ἑλλήνων, Πολέμων, φημὶ, καὶ Ἀπίων Ποσειδωνίου (sic margo; Ποσειδώνιος libri) καὶ Ἡρόδοτος τὴν ἐξ Αἰγύπτου πορείαν τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ Φορωνέα καὶ Ἄπιδα τοὺς Ἀργείων βασιλεῖς συνέγραψαν, Ἀμώσεως βασιλεύοντος.

Verba Syncelli supinam auctoris arguunt negligentiam. Numerum libri apud Josephum (fr. 1) aut apud Tatianum, Africanum, Clementem (qui omnes pro uno valent) corruptum esse suspiceris, quum in uno eodemque libro de Moyse sermonem fuisse sit probabile.

3.

Josephus C. Apion. II, 2 : Ὁ δέ γε πάντων πιστότατος Ἀπίων ὡρίσατο τὴν ἔξοδον (sc. τῶν Ἰουδαίων ἐξ Αἰγύπτου) ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἑβδόμην Ὀλυμπιάδα, καὶ ταύτης ἔτος εἶναι πρῶτον, ἐν ᾧ, φησὶ, Καρχηδόνα Φοίνικες ἔκτισαν.

Aliena ab his plane tradidit fr. 2, ex Ptolemæo Mendesio. Hic sequitur *Lysimachum* (v. not. ad Lysimachi fr. 2), Judæorum derisorem.

4.

Idem ibid. paullo post : Τὸν δὲ ἀριθμὸν τῶν ἐλασθέντων τὸν αὐτὸν Λυσιμάχῳ σχεδιάσας (ἕνδεκα γὰρ αὐτοὺς εἶναί φησι μυριάδας), θαυμαστήν τινα καὶ πιθανὴν ἀποδίδωσιν αἰτίαν, ἀφ' ἧς φησι τὸ σάββατον ὠνομάσθαι. « Ὁδεύσαντες γὰρ (φησὶν) ἓξ ἡμερῶν ὁδὸν βουβῶνας ἔσχον, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ ἀνεπαύσαντο σωθέντες εἰς τὴν χώραν τὴν νῦν Ἰουδαίαν λεγομένην, καὶ ἐκάλεσαν τὴν ἡμέραν σάββατον, σώζοντες τὴν Αἰγυπτίων γλῶτταν· τὸ γὰρ βουβῶνος ἄλγος καλοῦσιν Αἰγύπτιοι Σαββάτωσιν. »

---

in eam incidebat, ita ut eundem cursum quem sol in æthere absolveret. » Atque hujuscemodi est admiranda illa hujus grammatici phrasis : mendacium autem verbis argui non desiderat, sed ex operibus Moysis abunde constat.

2.

Apion, Posidonii filius, curiosissimus grammaticorum, in libro Contra Judæos et in quarto Historiæ Ægyptiacæ, temporibus Inachi, Argivorum regis, et Amasi apud Ægyptios regnante, Judæos defecisse eorumque ducem Mosem fuisse tradit.

Apion grammaticus, vir insignis, in libro quarto Historiæ Ægyptiacæ (quinque ejus sunt libri) inter alia multa dicit Auarim evertisse Amasim regem, qui Inachi æqualis fuerit, ut in Chronicis tradat Ptolemæus Mendesius.

Apion grammaticus, cui Plistonicæ cognomen, libro quarto Historiæ Ægyptiæ (quamquam ille inimico in Judæos animo est, utpote Ægyptius genere, adeo ut etiam librum contra Judæos scripserit) Amasis regis Ægyptiorum rerumque ab eo gestarum mentionem faciens, testem adducit Ptolemæum Mendesium, atque ad verbum ita scribit : Excidit Athyriam (*Auarim*) Amasis, Inachi æqualis, ut in Chronicis ait Ptolemæus Mendesius. »

Judæi omnes, ut Josephus et Justus, et Græci, ut Polemo et Apion Posidonii et Herodotus, Judæos Ægypto exiisse narrant Phoronei et Apidis, Argivorum regum, temporibus, regnante apud Ægyptios Amosi.

3.

Apion iste, fide nimirum dignissimus, accurate exitum definivit Olympiade septima, ejusque anno primo, quo, ut ait, Pœni Carthaginem condiderunt.

4.

Numerum pulsorum Judæorum Apion eundem quem Lysimachus commentus (ait enim fuisse eorum millia centum et decem) miram quandam et credibilem reddit causam, cur *Sabbatum* nominari dicit diem septimam. « Exacto enim, inquit, sex dierum itinere, inguinum ulceribus affecti sunt, et hac de causa septima die quieverunt incolumes in regione, quæ nunc Judæa vocatur : et appellarunt eam diem Sabbatum, servata Ægyptiorum voce; nam inguinis dolorem Ægyptii vocant *Sabbatosin*. »

Ibid. paullo post : Ὁ δὲ θαυμαστὸς Ἀπίων διὰ μὲν ἓξ ἡμερῶν αὐτοὺς ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἰουδαίαν προείρηκεν· πάλιν δὲ τὸν Μωϋσῆν εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀραβίας ὄρος, ὃ καλεῖται Σίναιον, ἀναβάντα φησὶν ἡμέραις τεσσαράκοντα κρυφθῆναι, κἀκεῖθεν καταβάντα δοῦναι τοῖς Ἰουδαίοις τοὺς νόμους.

E LIBRO QUINTO.

5.

Gellius N. A. V, 14 : *Apion, qui Plistonices appellatus est, literis homo multis præditus, rerumque Græcarum plurima atque varia scientia fuit. Ejus libri non incelebres feruntur, quibus omnium ferme, quæ mirifica in Ægypto visuntur audiunturque, historia comprehenditur. Sed in iis, quæ vel legisse sese dicit, fortassean vitio studioque ostentationis fit loquacior; est enim sane quam in prædicandis doctrinis suis venditator. Hoc autem, quod in libro Ægyptiacorum quinto scripsit, neque audisse neque legisse, sed ipsum sese in urbe Romana vidisse oculis suis confirmat. In circo maximo, inquit, venationis amplissimæ pugna populo dabatur. Ejus rei, Romæ quum forte essem, spectator, inquit, fui. Multæ ibi sævientes feræ, magnitudines bestiarum excellentes, omniumque invisitata aut forma erat aut ferocia. Sed præter alia omnia leonum, inquit, immanitas admirationi fuit; præterque omnes ceteros unius. Is unus leo corporis impetu et vastitudine terrificoque fremitu et sonoro toris comisque cervicum fluctuantibus, animos oculosque omnium in sese converterat. Introductus erat inter complures ceteros ad pugnam bestiarum datus servus viri consularis. Ei servo Androclus nomen fuit. Hunc ille leo ubi vidit procul, repente, inquit, quasi admirans stetit : ac deinde sensim atque placide tamquam noscitabundus ad hominem accedit. Tum caudam more atque ritu adulantium canum clementer et blande movet, hominisque sese corpori adjungit; cruraque ejus et manus prope jam exanimati metu lingua leniter demulcet. Homo Androclus inter illa tam atrocis feræ blandimenta amissum animum recuperat : paullatimque oculos ad contuendum leonem refert. Tum, quasi mutua recognitione facta, lætos, inquit, et gratulabundos videres hominem et leonem. Ea re prorsus tam admirabili maximos populi clamores excitatos dicit, arcessitumque a Cæsare Androclum, quæsitumque causam, cur ille atrocissimus leo uni parcisset. Ibi Androclus rem mirificam narrat atque admirandam. Quum provinciam, inquit, Africam proconsulari imperio meus dominus obtineret, ego ibi iniquis ejus et quotidianis verberibus ad fugam sum coactus; et, ut mihi a domino, terræ illius præside, tutiores latebræ forent, in camporum et arenarum solitudines concessi : ac, si defuisset cibus, consilium fuit, mortem aliquo pacto quærere. Tum, sole medio, inquit, et arido et flagranti specum quandam nactus remotam latebrosamque, in eam me penetro et recondo. Neque multo post ad eandem specum venit hic leo, debili uno et cruento pede, gemitus edens, et murmura dolorem cruciatumque vulneris commiserantia. Atque illic primo quidem conspectu advenientis leonis territum sibi et pavefactum animum dixit. Sed postquam introgressus, inquit, leo, uti re ipsa apparuit, in habitaculum illud suum, vidit me procul delitescentem, mitis et mansues accessit; et sublatum pedem ostendere mihi et porrigere quasi opis petendæ gratia visus est. Ibi, inquit, ego stirpem ingentem, vestigio pedis ejus hærentem, revelli; conceptamque saniem vulnere intimo expressi : accuratiusque, sine magna jam formidine, siccavi penitus atque detersi cruorem. Ille tunc mea opera et medela levatus, pede in manibus meis posito, recubuit et quievit. Atque ex eo die triennium totum ego et leo in eadem specu eodemque victu viximus. Nam quas venabatur feras, membra opimiora ad specum mihi suggerebat; quæ ego ignis copiam non habens, meridiano sole torrens edebam. Sed ubi me, inquit, vitæ illius ferinæ jam pertæsum est, leone in venatum profecto, reliqui specum : et viam ferme tridui permensus, a militibus visus apprehensusque sum, et ad dominum ex Africa Romam deductus. Is me statim rei capitalis damnandum, dandumque ad bestias curavit. Intelligo autem, inquit, hunc quoque leonem, me tunc separato, captum gratiam nunc mihi beneficii et medicinæ referre. Hæc Apion dixisse Androclum tradit, eaque omnia scripta circumlataque tabula populo declarat : atque ideo, cunctis petentibus, dimissum Androclum et pœna solutum, leonemque ei suffragiis populi donatum. Postea, inquit, videbamus Androclum et leonem, loro tenui revinctum, urbe tota circum tabernas ire : donari ære Androclum, floribus spargi leonem; omnes fere ubique obvios dicere : « Hic est leo hospes hominis, hic est homo medicus leonis. »*

6.

Gellius N. A. VII, 8 : *Delphinos venereos esse et amasios non modo historiæ veteres, sed recentes quoque memoriæ declarant. Nam et sub Cæsaribus, in Puteolano mari, ut Apion scriptum reli-*

Mirificus Apion sex quidem diebus Judæos in Judæam venisse antea dixit : rursus autem, Moysen conscenso monte Ægyptum inter et Arabiam medio, qui Sinæus appellatur, quadraginta diebus delituisse dicit, indeque descendentem Judæis leges dedisse.

quit, et aliquot seculis ante apud Naupactum, ut Theophrastus tradidit, amatores flagrantissimi [quidam] delphinorum cogniti compertique sunt. Neque ii amaverunt, quod sunt ipsi genus; sed pueros forma liberali in naviculis forte aut in vadis litorum conspectos miris et humanis modis arserunt. Verba subscripsi Apionis, eruditi viri, ex Ægyptiacorum libro quinto : quibus delphini amantis et pueri non abhorrentis consuetudines, lusus, gestationes, aurigationes refert; eaque omnia sese ipsum multosque alios vidisse dicit : Αὐτὸς δ' οὖν εἶδον περὶ Δικαιαρχίαν δελφῖνα ἐρῶντα παιδὸς (Ὑάκινθος ἐκαλεῖτο) καὶ πρὸς παιδικὴν ψυχὴν πτερούμενος ἐντός. Ἀτὰρ οὖν καὶ προσνηχόμενος ὁ ἰχθὺς ἀνεδέχετο τὸν παῖδα ἐπὶ τῶν νώτων, καὶ τὰς ἀκάνθας περιστέλλων, ἵνα μὴ τοῦ ποθουμένου χρωτὸς ἀμύξῃ φειδόμενος, ἱππηδὸν περιβεβηκότα μέχρι διακοσίων ἀνῆγε σταδίων· ἐξεχεῖτο δὴ οὖν ἡ Ῥώμη καὶ πᾶσα ἡ Ἰταλία τῆς Ἀφροδίτης ξυνορῶντες ἡνιοχούμενον ἰχθύν. *Ad hoc adjicit rem non minus mirandam. Postea, inquit, idem ille puer delphineromenos morbo affectus obiit suum diem. At ille amans, ubi sæpe ad litus solitum adnavit, et puer, qui in primo vado adventum ejus opperiri consueverat, nusquam fuit, desiderio tabuit exanimatusque est; et in litore jacens inventus ab iis, qui rem cognoverant, in sui pueri sepulcro humatus est.*

« Quomodo hæc in Ægyptiaca aditum invenerint, videre licet ex Ælian. VI, 15 fin. (cfr. II, 6 init.). Similis enim Delphinus sub secundo Ptolemæo Alexandriæ spectabatur. » Lehrs. Qu. Ep. p. 17.

E LIBRIS INCERTIS.

7.

Gellius N. A. X, 10 : *Veteres Græcos annulum habuisse in digito accepimus sinistræ manus, qui minimo est proximus : Romanos quoque homines aiunt sic plerumque annulis usitatos. Causam esse hujus rei Apion in libris Ægyptiacis hanc dicit : quod insectis apertisque humanis corporibus, ut mos in Ægypto fuit, quas Græci* ἀνατομὰς *appellant, repertum est, nervum quendam tenuissimum ab eo digito, de quo diximus, ad cor hominis pergere et pervenire : propterea non inscitum visum esse, eum potissimum digitum tali honore decorandum, qui continens et quasi connexus esse cum principatu cordis videretur.*

8.

Plinius H. N. XXXVII, 5, 19 : *Theophrastus tradit in Ægyptiorum Commentariis reperiri regi eorum a rege Babyloniorum missum smaragdum munere IV cubitorum longitudine et trium latitudine. Et fuisse apud eos in Jovis delubro obeliscum e IV smaragdis, XL cubitorum longitudine, latitudine vero in parte quattuor, in parte duorum. Se autem scribente esse in Tyro Herculis templo stantem pilam e smaragdo, nisi potius pseudosmaragdus sit; nam ei hoc genus reperiri, etc... Apion cognominatus Plistonices paullo ante scriptum reliquit, esse etiamnunc in labyrintho Ægypti colosseum Serapin e smaragdo novem cubitorum.* De re cf. Movers. *Phœnizien* I, p. 345 et p. 80.

Plinius l. l. XXXVI, 12, 17 inter eos, qui de pyramidibus scripserint, postremo loco nominat Apionem. — Adjungam locos duos ex grammaticis scriptis desumptos, qui ad res Ægyptias spectant : Etym. M. p. 329, 13 : Ἐλεφαντίνη, ἡ Αἰγυπτία· καί φησιν Ἀπίων, ὅτι Ὀνυχίνην χρὴ λέγειν· ὅτι καθάπερ ὄνυξ ἀφαιρεθεὶς ἐπιβλαστάνει, διώκων αὐξήσειν τὴν ἀφαίρεσιν· οὕτως ὁ Νεῖλος ἀναλισκόμενος εἰς τὰς ἀρούρας τοῖς δαπανωμένοις ἐπαναχεῖται καθ' ἕκαστον ἔτος ἀναλισκόμενος καὶ πάλιν αὐτὰ πελαγίζων.

Reliqua quæ ex Apione laudat auctor Etym. M. ad grammatica pertinent. V. Et. M. p. 152, 5. 371, 28. 514, 21. 519, 46. 525, 6. 530, 21. 541, 21. 628, 39. 634, 43. 650, 1. 668, 23. 719, 40. 737, 55. Eustathius ad Od. δ', 563, p. 1509, 25, de campo Elysio disputans : Ἀπίων δὲ κατασκευάζει τὴν περὶ Κάνωβον καὶ Ζεφύριον πεδιάδα οὕτω (Ἠλύσιον πεδίον) κληθῆναι παρὰ τὴν τοῦ Νείλου ἰλύν. Ἣν πολλὴν καταφέρων ἐκεῖνος προσέχωσε τὴν κάτω χώραν κατὰ Ἡρόδοτον πᾶσαν πάλαι ποτὲ πέλαγος οὖσαν· ὡς δῆλον, φησίν, ἐκ τῶν ἐκεῖ εὑρισκομένων κογχυλίων καὶ λεπαδίων, ὡς καὶ περὶ Μέμφιν· καὶ σποπητέον, εἰ μὴ ὁ τοιοῦτος τοῦ Ἀπίωνος λόγος διὰ τοῦ ι γράφει τὴν τοῦ Ἠλυσίου ἄρχουσαν· ὁ δ' αὐτὸς λέγει καὶ ὅτι πείρατα γαίης ὁ ποιητὴς ἐνταῦθά φησιν οὐ τὰ πρὸς Ὠκεανόν, ἀλλὰ τὰ ἐκεῖ πρὸς τῇ κατὰ Νεῖλον θαλάσσῃ· καθὰ καὶ Αἰσχύλος, εἰπών· Ἔστιν πόλις Κάνωβος ἐσχάτη χθονός· πᾶσα γὰρ ἀγχίαλος ἐσχάτη χθονός· διὸ καὶ Μενελαΐτης νομὸς ἐκεῖ, ὡς τῆς τοιαύτης γῆς ὑπὸ Μενελάῳ ποτὲ γενομένης. « Videntur etiam quæ sequuntur ex Herodoto III, 25 de fortunatorum insulis circa Oasin, qua ex urbe grammaticus noster natus erat, ab ipso Apione hic allata fuisse. « *Lehrs*. l. l. p. 26.

9.

Steph. Byz. : Ἀπόλλωνος πόλις, ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς τῷ μέρει τῆς Λιβύης, ἡ μικρά, ἧς μέμνηται Ἀπίων· δευτέρα ἡ μεγάλη ἐν Αἰγύπτῳ.

9.

Apollonopolis parva, in Ægypto Libyam versus sita, cujus meminit Apion; altera est Apollonopolis magna in Ægypto.

10.

Ælian. H. N. A. X, 29 : Ἴδιον δὲ ἐν Αἰγυπτίοις λόγοις ἴβεως καὶ ἐκεῖνο προσακήκοα· ὅταν ὑποκρύψηται τὴν δέρην καὶ τὴν κεφαλὴν τοῖς ὑπὸ τῷ στέρνῳ πτεροῖς, τὸ τῆς καρδίας σχῆμα ἀπεμάξατο. Ἄλλως δὲ καὶ ὅτι εἰσὶ τοῖς ἐπὶ λύμῃ καὶ ἀνθρώπων καὶ καρπῶν ζώοις γεγενημένοις ἔχθισται, ἤδη που καὶ ἄνω προεῖπον. Μίγνυνται δὲ τοῖς στόμασι, καὶ παιδοποιοῦνται τὸν τρόπον τοῦτον. Λέγουσι δὲ Αἰγύπτιοι (καὶ ἐμέ γε οὐ ῥᾳδίως ἔχουσι πειθόμενον), λέγουσι γοῦν τοὺς ταῖς ταριχαίαις τῶν ζώων ἐφεστῶτας καὶ δεινοὺς τήνδε τὴν σοφίαν, ὁμολογεῖν τὸ τῆς ἴβιδος ἔντερον ἓξ εἶναι πήχεων καὶ ἐνενήκοντα· διαβαίνειν δὲ κατὰ πῆχυν αὐτὴν προσακήκοα βαδίζουσαν· σελήνης δὲ ἐκλιπούσης καταμύει, ἔστ' ἂν ἡ θεὸς αὖθις ἀναλάμψῃ. Καὶ τῷ Ἑρμῇ δὲ, φασὶ, τῷ πατρὶ τῶν λόγων φιλεῖται, ἐπεὶ ἔοικε τὸ εἶδος τῇ φύσει τοῦ λόγου· τὰ μὲν γὰρ μέλανα ὠκύπτερα τῷ τε σιγωμένῳ καὶ ἔνδον ἐπιστρεφομένῳ λόγῳ παραβάλλοιτο ἄν, τὰ δὲ λευκὰ τῷ προφερομένῳ τε καὶ ἀκουομένῳ ἤδη, καὶ ὑπηρέτῃ τοῦ ἔνδον καὶ ἀγγέλῳ, ὡς ἂν εἴποις. Ὡς μὲν οὖν μακροβιώτατόν ἐστι τὸ ζῷον καὶ δὴ εἶπον. Λέγει δὲ Ἀπίων, καὶ ἐπάγεται τοὺς ἐν Ἑρμοῦ πόλει ἱερέας μάρτυρας, δεικνύντας οἱ ἶβιν ἀθάνατον· τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐκείνῳ δοκεῖ τῆς ἀληθείας ἀφεστάναι πάμπολυ, καὶ ἐμοὶ δὲ πάντως ἂν καὶ κατεφαίνετο ψευδὲς, εἰ καὶ ἐκείνῳ δοκεῖ.

11.

Ælianus N. An. XI, 40 : Λέγει δὲ Ἀπίων, εἰ μὴ τερατεύεται, καὶ ἐλάφους νεφροὺς τέτταρας ἔχειν κατά τινας τόπους. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ κατὰ τὸν Οἴνιδα (κατ' Ἀτωθίδα? V. Manetho p. 541, *b*) τὸν Μήνιδος βασιλεύοντα δικέφαλον γέρανον φανῆναι, καὶ εὐθερῆσαι τὴν Αἴγυπτον· καὶ ἐπ' ἄλλου βασιλέως τετρακέφαλον ὄρνιν, καὶ πλημμυρῆσαι τὸν Νεῖλον ὡς οὔποτε, καὶ καρπῶν ἀφθονίαν γενέσθαι, καὶ εὐποτμίαν ληΐων θαυμαστήν. Cf. Schneider ad h. l. Subjicio alia quædam de rebus mirabilibus, quæ probabiliter in Ægyptiacis Apion protulit.

12.

Plinius XXXI, 2, 18 : *In Africæ lacu Apuscidamo omnia fluitant, nihil mergitur, item in Siciliæ fonte Phinthia, ut Apion tradit, et in Medorum lacu puteoque Saturni.*

13.

Idem ibid. XXXII, 2, 9 : *Apion maximum piscium esse tradit porcum, quem Lacedæmonii orthagoriscum vocant: grunnire eum, quum capiatur.*

ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

Nonnulla eorum quæ ex hoc scripto deprompta esse possunt, jam adscripsimus fragm. 3 et 4. Reliqua hæc sunt.

14.

Josephus C. Apion II, 3 : Καὶ τί γε δεῖ θαυμάζειν, εἰ περὶ τῶν ἡμετέρων ψεύδεται προγόνων (Ἀπίων) λέγων αὐτοὺς εἶναι τὸ γένος Αἰγυπτίους;

15.

Idem II, 4 : Τίνα τοίνυν ἐστὶ τὰ δεινὰ καὶ σχέτλια τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατοικούντων Ἰουδαίων, ἃ κατηγόρηκεν αὐτῶν (Ἀπίων), ἴδωμεν· « Ἐλθόντες, φησὶν, ἀπὸ Συρίας ᾤκησαν πρὸς ἀλίμενον θάλασσαν, γειτνιάσαντες ταῖς τῶν κυμάτων ἐκβολαῖς. »

Paullo post : Οὐ γὰρ ἀπορίᾳ γε τῶν οἰκησόντων τὴν μετὰ σπουδῆς ὑπ' αὐτοῦ πόλιν κτιζομένην Ἀλέξανδρος

10.

Ibidis etiam illam vim ex Ægyptiorum libris accepi; eam nimirum, quum in pennas, quæ sub pectus exsistunt, collum et caput abdiderit, cordis figuram exprimere. Quod vero animalibus omnibus, quæ hominibus et fructibus sunt perniciosa, infestissimæ sint hæ aves, jam supra commemoravi. Eandem Ægyptii ferunt ore coire, et parere itidem. Dicunt præterea, quod mihi non facile persuadent, eos qui condiendis bestiarum cadaveribus præsunt eaque scientia præstant, Ibidis intestinum sex et nonaginta cubitorum esse affirmare; ipsam autem in lunæ defectione connivere, donec aucto rursus splendore fulgeat. Cruribus ad cubiti spatium distentis eam incedere aiunt; et Mercurio sermonis parenti idcirco in amore esse, quod orationis speciem similitudinemque gerat : namque pennæ in ejus alis nigræ cum tacito adhuc et nondum emisso sermone comparari queunt; prolatæ vero orationi, quæ jam auditur, intimorum sensuum enunciatrici et interpreti, candidæ possunt conferri. Dixi etiam eam longissimæ vitæ, ut refert Apion atque in eam rem Hermopolis sacerdotes testes citat, qui immortalem ipsi Ibim ostenderint; sed hoc et Apion procul a vero abesse judicat, et ego similiter ab omni ratione abhorrere existimo, siquidem vel illi sic videtur.

11.

Apion, nisi nugatur, alicubi cervis quattuor esse renes prodidit. Et quum Œnis Menidis filius regnaret in Ægypto, gruem bicipitem esse visam, et feracitatem regionis secutam idem auctor est; item sub alio rege quadricipitem avem, et alluvione Nili secuta copiosiore quam alias unquam, fructuum et segetum admirabilem fertilitatem exstitisse.

CONTRA JUDÆOS.

14.

Quid mirum si de nostris patribus mentitur Apion dicens eos genere Ægyptios esse?

15.

Videamus quænam sint illa gravia et non ferenda, de quibus Judæos Alexandriam habitantes Apion accusat. « E Syria, inquit, profecti sedes fixerunt ad importuosum

τῶν ἡμετέρων τινὰς ἐκεῖ συνήθροισεν. Quod negat Josephus, affirmasse videtur Apion.

16.

Josephus II, 5 : Ὁ δὲ Φιλομήτωρ Πτολεμαῖος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Κλεοπάτρα τὴν βασιλείαν ὅλην τὴν ἑαυτῶν Ἰουδαίοις ἐπίστευσαν, καὶ στρατηγοὶ πάσης τῆς δυνάμεως ἦσαν Ὀνίας καὶ Δοσίθεος Ἰουδαῖοι, ὧν Ἀπίων σκώπτει τὰ ὀνόματα, δέον τὰ ἔργα θαυμάζειν καὶ μὴ λοιδορεῖν, ἀλλὰ χάριν αὐτοῖς ἔχειν ὅτι διεσώσαντο τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἧς ὡς πολίτης ἀντιποιεῖται. Πολεμούντων γὰρ αὐτῶν τῇ βασιλίσσῃ Κλεοπάτρᾳ καὶ κινδυνευόντων ἀπολέσθαι κακῶς, οὗτοι συμβάσεις ἐποίησαν, καὶ τῶν ἐμφυλίων κακῶν ἀπήλλαξαν. Ἀλλὰ « μετὰ ταῦτα, φησίν, Ὀνίας ἐπὶ τὴν πόλιν ἤγαγε στρατὸν ὀλίγον, ὄντος ἐκεῖ Θέρμου τοῦ παρὰ Ῥωμαίων πρεσβευτοῦ καὶ παρόντος. » Ὀρθῶς δὲ ποιῶν, φαίην ἄν, καὶ μάλα δικαίως. Ὁ γὰρ Φύσκων ἐπικληθεὶς Πτολεμαῖος, ἀποθανόντος αὐτῷ τοῦ ἀδελφοῦ Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος, ἀπὸ Κυρήνης ἐξῆλθε Κλεοπάτραν ἐκβαλεῖν βουλόμενος τῆς βασιλείας, *et filios regis, ut ipse regnum injuste sibimet applicaret : propter hæc ergo Onias adversus eum bellum pro Cleopatra suscepit, et fidem quam habuit circa reges, nequaquam in necessitate deseruit. Testis autem Deus justitiæ ejus manifestus apparuit. Nam Physcon Ptolemæus, quum adversum exercitum quidem Oniæ pugnare præsumeret, omnes vero Judæos in civitate positos cum filiis et uxoribus capiens nudos atque vinctos elephantis subjecisset, ut ab eis conculcati deficerent, et ad hoc etiam bestias ipsas inebriasset, in contrarium quæ præparaverat evenere. Elephanti enim relinquentes sibi appositos Judæos, impetu facto super amicos ejus, multos ex ipsis interemere. Et post hæc Ptolemæus quidem aspectum terribilem contemplatus est, prohibentem se ut illis noceret hominibus : concubina vero sua carissima, quam alii quidem Ithacam, alii vero Hirenen denominant, supplicante ne tantam impietatem perageret, ei concessit, et ex his, quæ jam egerat vel acturus erat, pœnitatem egit. Unde recte hanc diem Judæi Alexandriæ constituti, eo quod aperte a Deo salutem promeruere, celebrare noscuntur. Apion autem omnium calumniator, etiam propter bellum adversus Physconem gestum Judæos accusare praesumpsit, quum eos laudare debuerit. Is autem etiam ultimæ Cleopatræ reginæ Alexandrinorum meminit, veluti nobis improperans, quoniam circa nos fuit ingrata ; et non potius illam redarguere studuit, cui nihil omnino injustitiæ et malorum operum defuit.* Deinde pravos Cleopatræ mores postquam perstrinxit, addit : *Putasne gloriandum nobis non esse, si, quemadmodum dicit Apion, famis tempore Judæis triticum non est mensa... Si vero Germanicus frumenta cunctis in Alexandria commorantibus metiri non potuit, hoc indicium est sterilitatis ac penuriæ frumentorum, non accusatio Judaeorum.*

17.

Cap. 6 : *Sed super hoc : « Quomodo ergo, inquit, si sunt cives, eosdem deos, quos Alexandrini, non colunt? » Cui respondeo, etc... Is* (sc. Apion) *autem seditionis causas nobis apponit... Derogare nobis Apion voluit, quia imperatorum non statuamus imagines.*

18.

Cap. 7 : *Admiror autem etiam eos, qui ei hujusmodi fomitem præbuere, id est Posidonium et Apollonium Molonem.* (Ex his sumpsit sequentia.)

In hoc enim sacrario (in templo Hierosol.) *Apion præsumsit edicere asini caput collocasse Judæos, et id colere ac dignum facere tanta religione : et hoc affirmat fuisse depalatum, dum Antiochus Epiphanes et exspoliasset templum, et illud caput invenisset ex auro compositum multis pecuniis dignum.* De origine hujus fabulæ v. Movers. l. l. p. 297.

19.

Cap. 8 : *Alteram vero fabulam, derogatione nostra plenam, de Græcis apposuit. Dixit Antiochum in templo invenisse lectum et hominem in eo jacentem, et appositam ei mensulam maritimis terrenisque volatilium dapibus plenam, et quod obstupuisset his homo. Illum vero mox adorasse regis ingressum, tamquam maximam sibi opem præbituri; ac procidentem ad ejus genua, extensa dextera poposcisse libertatem ; et jubente rege, ut consideret, et diceret, quis esset, vel cur ibidem*

---

mare in vicinia allisionis fluctuum. » .... Non propter inopiam habitatorum civitatis, quam studiose ædificabat, Alexander M. nostrorum aliquos illic congregavit.

16.

Ptolemæus autem Philometor et uxor ejus Cleopatra omne regnum suum commisere Judæis, factique sunt totius militiæ duces Onias et Dositheus Judæi : quorum nomina cavillatur Apion, quum debuisset factorum potius admirari et non conviciari, sed gratias illis habere quod servarint Alexandriam, cujus civis videri vult et haberi. Quum enim bellum inferrent reginæ Cleopatræ, et male pereundi discrimen adirent, isti fecerunt ut pax iniretur et mala intestina cessarent. Sed « postea, inquit, Onias ad urbem deduxit par- « vum exercitum, quum illic præsens adesset Thermus « Romanorum legtus. » Id quod bene recteque admodum factum dixerim. Ptolemæus enim cognomine Physcon, mortuo suo fratre Ptolemæo Philometore, egressus est de Cyrene, eo animo ut Cleopatram e regno ejiceret.

habitaret, vel quae esset causa ciborum ejus, tum hominem cum gemitu et lacrymis lamentabiliter suam narrasse necessitatem. Ait, inquit, se esse Græcum : et dum peragraret provinciam parandi victus causa, correptum se subito ab alienigenis hominibus, atque deductum ad templum et inclusum illic, et a nullo conspici, sed cuncta dapium apparatione saginari. Et primum quidem hæc sibi inopinabilia beneficia visa attulisse lætitiam, deinde suspicionem, postea stuporem : postremum consulentem a ministris ad se accedentibus audisse legem ineffabilem Judæorum, pro qua nutriebatur : et hoc illos facere singulis annis quodam tempore constituto. Et comprehendere quidem Græcum peregrinum, eumque annuo tempore saginare, et deductum ad quandam silvam occidere quidem eum hominem, ejusque corpus sacrificare secundum suas solemnitates, et gustare ex ejus visceribus, et jusjurandum facere in immolatione Græci, ut inimicitias contra Græcos haberent : et tunc in quandam foveam reliqua hominis pereuntis abjicere. Deinde refert eum dixisse, paucos jam dies debitos sibimet superesse; atque rogasse; ut reveritus Græcorum deos, et superans in suo sanguine insidias Judæorum, de malis eum circumstantibus liberaret. Cf. Diodorus XXXIV, 1, qui ex parte eadem (ex Posidonio) affert.

20.

Cap. 9 : *Rursumque tamquam piissimos deridet adjiciens fabulæ inania facta. Ait enim illum retulisse, dum bellum Judæi contra Idumæos haberent longo quodam tempore, ex aliqua civitate Idumæorum qui in ea Apollinem colebat venisse ad Judæos, cujus hominis nomen dicitur Zabidus; deinde iis promisisse traditurum se eis Apollinem deum Doriensium, venturumque illum ad nostrum templum, si omnes ascenderent, et adducerent omnem multitudinem Judæorum. Zabidum vero fecisse quoddam machinamentum ligneum, et circumposuisse sibi, et in eo tres ordines finxisse lucernarum, et ita ambulasse, ut procul stantibus appareret quasi stella per terram iter agens.* Τοὺς μὲν Ἰουδαίους ἀπὸ τοῦ παραδόξου τῆς θέας καταπεπληγμένους, πόρρω μὲν ὄντας ἡσυχίαν ἄγειν· τὸν δὲ Ζάβιδον ἐπὶ πολλῆς ἡσυχίας εἰς τὸν ναὸν παρελθεῖν, καὶ τὴν χρυσῆν ἀποσῦραι τοῦ κάνθωνος κεφαλὴν (οὕτω γὰρ ἀστεϊζόμενος γέγραφε), καὶ πάλιν εἰς Δώραν κατὰ τάχος ἀπελθεῖν.

21.

Cap. 10 : Καταψεύδεται δὲ (sc. Ἀπίων) καὶ ὅρκον ἡμῶν, ὡς ὀμνυόντων τὸν θεὸν τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, μηδενὶ εὐνοήσειν ἀλλοφύλῳ, μάλιστα δὲ Ἕλλησιν.

22.

Cap. 11 : Σφόδρα τοίνυν τῆς πολλῆς συνέσεως καὶ ἐπὶ τῷ μέλλοντι ῥηθήσεσθαι θαυμάζειν ἄξιόν ἐστιν Ἀπίωνα. Τεκμήριον γὰρ εἶναί φησι τοῦ μήτε νόμοις ἡμᾶς χρῆσθαι δικαίοις μήτε τὸν θεὸν εὐσεβεῖν ὡς προσῆκε, τὸ μὴ ἄρχειν, δουλεύειν δὲ μᾶλλον ἔθνεσι καὶ ἄλλοτε ἄλλοις, καὶ τὸ κεχρῆσθαι συμφοραῖς τισι περὶ τὴν πόλιν, αὐτῶν δηλονότι πόλεως ἡγεμονικωτάτης ἐκ τῶν ἄνωθεν ἄρχειν, ἀλλὰ μὴ Ῥωμαίοις δουλεύειν συνειθισμένων.

23.

Cap. 12 : Ἀλλὰ θαυμαστοὺς ἄνδρας οὐ παρεσχήκαμεν, οἷον τεχνῶν τινων εὑρετάς, ἢ σοφίᾳ διαφέροντας. Καὶ καταριθμεῖ Σωκράτην καὶ Ζήνωνα καὶ Κλεάνθην καὶ τοιούτους τινάς· εἶτα, τὸ θαυμασιώτατον τῶν εἰρημένων, αὐτὸς ἑαυτὸν προστίθησι, καὶ μακαρίζει τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅτι τοιοῦτον ἔχει πολίτην. Ἔδει γὰρ αὐτῷ μάρτυρος ἑαυτοῦ. Τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἅπασιν ὀχλαγωγὸς ἐδόκει πονηρὸς εἶναι, καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ διεφθαρμένος, ὥστε εἰκότως ἐλεῆσαι τις ἂν τὴν Ἀλεξάνδρειαν, εἴπερ ἐπὶ τούτῳ μέγα ἐφρόνει.

24.

Cap. 13 : Ἐγκαλεῖ ὅτι ζῷα θύομεν, καὶ χοῖρον οὐχ

20.

Judæos quidem, inexspectata visione obstupefactos, quum procul quidem abessent, quiescere : Zabidum vero multa quiete ad templum venisse, et aureum detraxisse cantherii caput (ita enim scripsit, facetus videri volens), et rursus Doram velociter se contulisse. »

21.

Mentitur Apion et de juramento nostro, quod juremus per Deum, et cœli et terræ et maris creatorem, nemini fauturos alienigenæ, præcipue si Græci fuerint.

22.

Vehementer in Apione admiranda est eximia prudentia, etiam ob hoc quod mox dicetur. Nam indicio esse, affirmat, quod neque legibus justis utamur, neque Deum convenienter ejus naturæ colamus, hoc quod non imperemus, sed diversis potius gentibus serviamus, et in ipsa civitate calamitates quasdam perferamus, utique quum ipsi ex urbe primaria a multis retro sæculis imperare, sed non Romanis servire consueverint.

23.

Sed viros admirabiles non tulimus, veluti artium quarundam inventores, aut sapientia præcellentes. Atque enumerat Socratem, et Zenonem, et Cleanthen, aliosque hujusmodi : deinde, quod ex dictis maxime mirandum, semetipsum adjicit, et Alexandriam beatam prædicat, quæ civem habuerit tali ingenio præditum. Oportebat enim ipsum de se testimonium dare. Nam ceteris quidem circulator esse videbatur improbus, et vita et sermone pravus : adeo ut merito quis Alexandriam miseretur, si super isto sese efferat.

24.

Vitio nobis vertit, quod animalia pro victimis mactemus,

ἐσθίομεν καὶ τὴν τῶν αἰδοίων χλευάζει περιτομήν. — Respondens inter alia Josephus etiam Ægyptios sacerdotes circumcidi, addit hæc : Ὅθεν εἰκότως μοι δοκεῖ τῆς εἰς τοὺς πατρίους αὐτοῦ νομοὺς βλασφημίας δοῦναι δίκην Ἀπίων τὴν πρέπουσαν. Περιετμήθη γὰρ ἐξ ἀνάγκης, ἑλκώσεως αὐτῷ περὶ τὸ αἰδοῖον γενομένης· καὶ μηδὲν ὠφεληθεὶς ὑπὸ τῆς περιτομῆς, ἀλλὰ σηπόμενος ἐν δειναῖς ὀδύναις ἀπέθανεν.

25.

Tatianus Or. ad Gr. c. 44 : Τὰς περὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον θεῶν δόξας Ἀπίωνος ἔχοντες παρ' ἑαυτοῖς, ὡς ἀθεωτάτους ἡμᾶς ἐκκηρύσσετε.

26.

ΑΛΕΧΑΝΔΡΟΥ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

Gellius N. A. VI, 8 : Ἀπίων, *Graecus homo, qui* Πλειστονίκης *est appellatus, facili atque alacri facundia fuit. Is quum de Alexandri regis laudibus scriberet : « Victi, inquit, hostis* (sc. Darii) *uxorem, facie inclyta mulierem, vetuit in conspectum suum deduci : ut eam ne oculis quidem contingeret.* »

27.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΙΚΙΟΥ ΤΡΥΦΗΣ.

Athenæus VII, p. 294, F : Ἀπίων δ' ὁ γραμματικὸς ἐν τῷ Περὶ τῆς Ἀπικίου τρυφῆς, τὸν ἔλοπα καλούμενον τοῦτόν φησιν εἶναι τὸν ἀκκιπήσιον. De hoc Apicio, Tiberii æquali, gulæque studio infami, v. Athenæus I, p. 7, A; Seneca Cons. ad Helviam c. 10, Plinius H. N. XIX, 8, 41; Dio Cass. LVII, 19.

ΠΕΡΙ ΜΑΓΟΥ.

28.

Suidas : Πάσης· ὄνομα κύριον. Καὶ παροιμία· τὸ Πάσητος ἡμιωβόλιον. Ὁ δὲ Πάσης οὗτος μαλακὸς ἦν τὴν φύσιν, πάντων δὲ ἀνθρώπων ἐν μαγείᾳ διενήνοχεν, ὥστε ἐκ τῶν ἐπαοιδῶν αὐτοῦ καὶ δεῖπνα πολυτελῆ ὁρᾶσθαι, καὶ διακονουμένους τινάς, καὶ πάλιν ἀφανῆ τὰ πάντα γίνεσθαι. Εἶχε δὲ καὶ ἡμιωβόλιον ἐκ μιᾶς (μνᾶς Bas. ἐκ μαγείας conj. Portus) αὐτῷ πεποιημένον, ὃ διαδιδόμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῖς πιπράσκουσι, παρ' ὧν ἤθελεν ὠνεῖσθαι, εἰ ἠβούλετο, πάλιν παρ' αὐτῷ ηὑρίσκετο. Καὶ Ἀπίων δὲ ὁ γραμματικὸς μνημονεύει αὐτοῦ ἐν τῷ Περὶ μάγου. Cf. Lobeck. Aglaoph. II, p. 970.

(ΜΑΓΙΚΑ ?)

28 *a*.

Plinius H. N. XXX, 2, 6 : *Quærat aliquis quæ sint mentiti veteres magi, quum adolescentibus nobis visus Apion, grammaticæ artis, prodiderit cynocephaliam herbam, quæ in Ægypto vocaretur osyrites, divinam et contra omnia veneficia; sed si tota erueretur, statim eum qui eruisset, mori; seque evocasse umbras ad percontandum Homerum, quanam patria quibusque parentibus genitus esset, non tamen ausus profiteri, quid sibi respondisse diceret.* Cf. Welcker. Cycl. Hom. p. 196.

29.

Idem H. N. XXX, 11, 30, inter quartani remedia recenset *scarabæum qui pilas volvit. Propter hunc Ægypti magna pars scarabæos inter numina colit, curiosa Apionis interpretatione, qua colligat solis operum similitudinem huic animali esse, ad excusandos gentis suæ ritus.*

30.

Idem H. N. XXIV, 17, 102 : *Anacampserotem* (sc. herbam magicam dicit) *celeber arte grammatica paullo ante* (intellige Apionem), *cujus omnino tactu redirent amores vel cum odio depositi.*

DE METALLICA DISCIPLINA

Apio grammaticus scripsisse dicitur ap. Plin. in indice auctorum ad lib. XXXV.

---

et non vescamur carne suilla ; et pudendorum circumisionem irridet.

Unde jure mihi videtur Apion ob maledicta in patriæ suæ leges pœnas dedisse quas commeruit. Nam ex necessitate circumcisus erat, utpote ulceratus circa pudenda : et quum nihil ei profuerit circumcisio, sed putresceret, magnis doloribus exspiravit.

25.

Apionis de diis Ægyptiis opiniones foventes, tanquam impiissimos nos clamoribus vestris exagitis.

DE APICII LUXURIA.

27.

Apion in libro De Apicii luxuria, quem piscem Græci *elopa* vocant, hunc esse ait accipenserem.

DE MAGO.

28.

Pases. Nomen proprium. Et proverbium : *Pasetis semiobolus.* Hic Pases ingenio molli fuit, sed omnes mortales arte magica superavit : itaque incantationibus suis effecit ut et cœnæ sumptuosæ conspicerentur et qui ad mensam ministrarent, eademque omnia rursus evanescerent. Habuit etiam semiobolum, arte magica ab ipso factum, qui quum ab ipso datus esset vendentibus, a quibus aliquid emere volebat, apud ipsum rursus inveniebatur, si vellet. Meminit ejus Apion grammaticus in libro De mago.

INCERTA.

31.

Plinius H. N. XXXV, 10, 36, 88 : *Imagines adeo similitudinis indiscretæ pinxit* (Apelles), *ut incredibile dictu, Apion grammaticus scriptum reliquerit, quendam ex facie hominem addivinantem* (*quos metoposcopos vocant*) *ex iis dixisse aut futuræ mortis annos aut præteritæ.*

32.

Stephan. Byz. v. Κραστός· πόλις Σικελίας... Ἀπίων δὲ ὅτι μόνος Πολέμων (v. fr. 44, p. 127) ἔφη τὴν Λαΐδα Κορινθίαν. Etiam v. Κάρασσος Apio a Stephano laudatur. Qui locus pertinet ad interpretationem Hom. Il. 13, 363.

32.

Apion dicit solum Polemonem Laidem Corinthiam appellare.

THALLUS.

Eusebius Chron. p. 195 Mai. Chronica sua quum ex aliis scriptis consarcinasse dicit, tum *e Thalli libris tribus Memoriarum* (Ὑπομνημάτων ἱστορικῶν) *ab Ilio capto usque ad CLXVII Olympiadem* (Ol. 167,1 = 112 a. C.).

At e tertio libro (fr. 8) affertur res quæ pertinet ad Ol. 203. 33 post C. Igitur Eusebii locus corruptus est. Ne in græco Eusebio fuisse putemus σξζ′ pro ρξζ′, eo impedimur quod Thallus (fr. 2) jam laudatur a Theophilo. Porro Tertullianus dicit :... *Juba et Apion et Thallus, et qui istos aut probat aut revincit Judæus Josephus.* Hinc sequeretur Thallum scripsisse ante Josephum. At nulla apud Josephum Thalli scriptoris mentio fit. Igitur in conjecturæ arbitrium res retruditur. Equidem pro ρξζ′ fuisse puto σζ′, adeo ut ξζ′ ex dittographia ejusdem sigli ortum sit. Itaque Chronica pertinuissent usque ad Ol. 207. 49 p. C. Hoc si largiaris, non est adeo improbabile Thallum nostrum esse libertum Tiberii, cujus meminit Josephus in Tiberii historia, XVIII, 6, 4 : Καὶ δή τις ἦν Θάλλος Σαμαρεὺς γένος, Καίσαρος δὲ ἀπελεύθερος· παρὰ τούτου δάνεισμα μυριάδων ἑκατὸν εὑρόμενος (Ἀγρίππας) τῇ τε Ἀντωνίᾳ καταβάλλει τὸ ὀφειληθὲν χρέος κτλ. (*). In Syrum scriptorem bene cadunt historiæ Assyriæ (οἵ τε τὰ Σύρια Κάστωρ καὶ Θάλλος, fr. 3), quæ diversa fuisse debent ab Ὑπομνημάτων ἱστορ. sive Chronicorum libris tribus, siquidem recte hos Eusebius ab Ilio demum capto initium sumpsisse tradit.

1.

Tertullian. Apolog. 10 : *Saturnum itaque, quantum literæ docent, neque Diodorus græcus aut Thallus neque Cassius Severus, aut Cornelius Nepos neque ullus commentator ejusmodi antiquitatum, aliud quam hominem promulgarunt.*

Lactantius I, 13 : *Omnes ergo non tantum poetæ, sed historiarum quoque ac rerum antiquarum scriptores hominem fuisse* (Saturnum) *consentiunt, qui res ejus in Italia gestas memoriæ prodiderunt; Græci, Diodorus et Thallus; Latini, Nepos et Cassius et Varro.*

(*) *Thallum* quendam Cineæ filium, Phocionis socium, commemorat Plutarch. Phoc. 13. Idem nomen proprium habes in Inscript.Att. ap. Bœckh. C. I. I, p. 320. 368. 370.

Minutius Felix in Octavio p. 24 ed. 1652 : *Saturnum enim principem hujus generis et examinis omnes scriptores vetustatis Græci Romanique hominem prodiderunt. Scit hoc Nepos et Cassius in historia, et Thallus ac Diodorus hoc loquuntur.* Cf. etiam Justinus Cohort. ad Gr. p. 7.

Qui fuerit Cassius Severus, quem Tertull. dicit, nescio. Fortasse intelligendus est Cassius Hemina, quem Annales hist. Rom. scripsisse constat. Cogitari etiam possit de Cassio Longino, quem Eusebius p. 195 tanquam Chronicorum auctorem inter fontes suos recenset. Idem Tertullianus c. 19 Thalli nomen inter alia enumerat : *Reseranda antiquissimarum etiam gentium archiva, Ægyptiorum, Chaldæorum, Phœnicum; advocandi municipes eorum per quos notitia* (sc. temporum) *subministrata est, aliqui, Manethon Ægyptius et Berosus Chaldæus, sed et Iromus Phœnix et Menander Ephesius et Demetrius Phalereus et rex Juba et Apion et Thallus, et qui istos aut probat aut revincit Judæus Josephus.*

2.

Theophilus Ad Autolyc. III, 29 : Βήλου τοῦ Ἀσσυρίων βασιλεύσαντος καὶ Κρόνου τοῦ Τιτᾶνος Θάλλος μέμνηται, φάσκων τὸν Βῆλον πεπολεμηκέναι σὺν τοῖς Τιτᾶσι πρὸς τὸν Δία καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ θεοὺς λεγομένους, ἔνθα φησίν· « Καὶ Ὤγυγος ἡττηθεὶς ἔφυγεν εἰς Ταρτησσόν· ** τότε μὲν τῆς χώρας ἐκείνης Ἀκτῆς κληθείσης, νῦν δὲ Ἀττικῆς προσαγορευομένης, ἧς Ὤγυγος τότε ἦρξε· » Καὶ τὰς λοιπὰς δὲ χώρας καὶ πόλεις, ἀφ' ὧν τὰς προσονυμίας ἔσχον, οὐκ ἀναγκαῖον ἡγούμεθα καταλέγειν, μάλιστα πρὸς σὲ τὸν ἐπιστάμενον τὰς ἱστορίας.

Idem ibid. : Κατὰ γὰρ τὴν Θάλλου ἱστορίαν ὁ Βῆλος προγενέστερος εὑρίσκεται τοῦ Ἰλιακοῦ πολέμου ἔτεσι τκβ′.

Lactantius I, 23 : *Theophilus in libro De temporibus ad Autolycum scripto ait, in historia sua Thallum dicere, quod Belus, quem Babylonii et Assyrii colunt antiquior bello Trojano fuisse invenitur CCCXXII annis.*

2.

Beli Assyriorum regis et Saturni Titanis Thallus meminit, aiens Belum una cum Titanibus pugnasse contra Jovem reliquosque deos, quos dicunt, Jovis socios. Verba Thalli sunt : « Et *Saturnus* victus fugit Tartessum, Ogygus vero *in terram quæ ab eo Ogygiæ nomen accepit*, quæ regio tunc Acte vocabatur, nunc vero Attica dicitur ; cujus regionis Ogyges tunc imperio potitus est. » Reliquas regiones (a profugis Titanibus nomen adeptas?) a quibusnam nomen habeant non est quod exponam, tibi maxime, qui novisti historias.

Ὤγυγος] ὁ Γύγος codd., quod correxit Niebuhr. (*Kl. Schrift.* p. 211) e Castore (fr. 1) ap. Euseb. p. 36 ed. Mai. Deinde quædam excidisse liquet. Explendam vero lacunam Niebuhrius censet hunc fere in modum :.. Ἔφυγεν εἰς Ταρτησσὸν, τότε μὲν τῆς χώρας ἐκείνης [Ταρτάρου λεγομένης, ὥσπερ] Ἀκτῆς κληθείσης κτλ. Nimirum Thallum fabulam de Titanibus in Tartarum præcipitatis eo explicasse quod rex eorum Ogygus Tartessum, quæ olim Tartarus dicta sit, fugerit; nominis mutationem istam illustrasse comparata Attica, quæ olim Acte dicta sit. Hoc autem exemplo usum esse, quod Ogygus Titan in mentem revocasset Ogygum Atticum. Nescio tamen an hoc nimis sit ingeniosum. Narravit Thallus, opinor, *Saturnum*, non vero Ogygum, Tartessum fugisse et in occidentali hac regione imperasse. (cf. Diodor. V, 56, Cic. N. D. 3,17. Κρόνου τύρσις ap. Pindar. Ol. II, 70); addiditque haud dubie terram illam de eo Saturniam dictam esse ; Ogygum vero in eam regionem fugisse, quæ tum Acte, ab ipso Ogygia (Charax ap. Steph. v. Ὠγυγία), postea Attica nominata sit. Itaque restituerim : Ἔνθα φησίν· « Κρόνος ἡττηθεὶς ἔφυγεν εἰς Ταρτησσὸν, Ὤγυγος δὲ εἰς τὴν ἀπ' αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν Ὠγυγίαν, τότε μὲν κτλ.

Bellum Trojanum Thallus ex more sui ævi assignaverit annis 1193-1184. Itaque Belus et initium regni Assyriaci refertur ad an. 1515 a. C. (1193+322). Finis imperii ex Ctesiæ computo (quem seriores longe plurimi plus minus accurate reddere solent) incidit in annum 885 a. C. Eodem modo Thallum quoque statuisse censeo. Igitur stetit Assyriorum regnum per annos 630 (10×63). Quæ est dimidia pars annorum 1260, quos Castor usque ad finem Sardanapalli exputat. Vide fragm. Chronol. p. 160. Ibidem vero monuimus catalogum regum Ass., quem Eusebius, Syncellus, Excerpta Barbara exhibent, ex duobus regum laterculis esse conflatum. Eodem spectat quod Alexander Polyhistor tradit (fr. 1), prosapiam Semiramidis pertinuisse usque ad Belum (vel Ballæum), a quo novus regum ordo incipit. Belus ille alter apud Eusebium appellatur Belochus (cujus filia est altera Semiramis sive Atossa); ab initio vero regni Assyriaci usque ad Belochum ex Eusebii numeris anni sunt 626. Vides igitur Belochi regno laterculum regum Assyr. in duas partes æquales dispesci. Thallus nonnisi alteram earum, certe quod anno attinet, agnovisse videtur (*); idque optime. Igitur summa annorum in Thallo quam proxime accessit ad computum Berosi. Is enim post Chaldæos et Arabes reges recenset regum Assyriorum ann. 526 usque ad Phulum. Phuli, Tiglat-Pilesaris et Salmanassaris annos e Beroso non enotavit Eusebius. Apud Samuelem, p. 16, iis tribuuntur anni 59. Horum vero successores Asordanus, Sammuges ejusque frater Sardanapallus apud Berosum regnant annis 60. Unde summa colligitur annorum 645. Fortasse etiam major foret consensus, si omnium regum numeros ex ipso Beroso Eusebius apposuisset. Ceterum in eo Thallus peccavit quod finem imperii Assyr. ex Ctesiana chronologia constituit, ideoque centum fere et quinquaginta annis a Beroso recedit.

(3.)

African. ap. Euseb. P. E. X, 10, p. 489 : Ἀπὸ Ὠγύγου, ἐφ' οὗ γέγονεν ὁ μέγας καὶ πρῶτος ἐν τῇ Ἀττικῇ κατακλυσμὸς, Φορωνέως Ἀργείων βασιλεύσαντος, ὡς Ἀκουσίλαος ἱστορεῖ, μέχρι πρώτης Ὀλυμπιάδος ἔτη συνάγεται χίλια εἴκοσιν. Ταῦτα γὰρ οἱ τὰ Ἀθηναίων ἱστοροῦντες Ἑλλάνικός τε καὶ Φιλόχορος οἱ τὰς Ἀτθίδας, οἵ τε τὰ Σύρια Κάστωρ (fr. 15) καὶ Θάλλος καὶ Διόδωρος Ἀλέξανδρός τε ὁ Πολυίστωρ καί τινες τῶν καθ' ἡμᾶς ἀκριβέστερον ἐμνήσθησαν καὶ τῶν Ἀττικῶν ἁπάντων. Huic loco, ubi scriptores temere cumulantur, omnino nihil tribuendum est.

(4.)

Syncellus p. 92, B : Ταύτην (τῶν Ἀράβων βασιλείαν) Ἀσσυρίων μα' διεδέξαντο βασιλεῖς... ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῶν Βήλου ἕως τοῦ μα' Μακοσκολέρου τοῦ καὶ Σαρδαναπάλλου, ὡς συμφωνοῦσι πολλοὶ τῶν ἐπισήμων ἱστορικῶν, Πολύβιος καὶ Διόδωρος, Κεφαλίων τε καὶ Κάστωρ καὶ Θάλλος καὶ ἕτεροι. Hæc in Thallum non magis cadent, quam in reliquos, quos sueta arrogantia Syncellus recenset.

5.

Justin. Martyr. Coh. ad Gr. p. 10, A. Thallus inter eos ponitur, qui Moysis ὡς σφόδρα ἀρχαίου καὶ παλαιοῦ τῶν Ἰουδαίων ἄρχοντος meminerint. Conf.

(*) Quamquam cogitari etiam possit eum de altero Belo narrasse, quod Castor de primo Belo narrat.

3.

Ab Ogyge, sub quo magnum illud primumque in Attica accidit diluvium, Phoroneo Argivis imperante, ut Acusilaus narrat, usque ad primam Olympiadem, anni colliguntur mille viginti. Sic enim rerum Atheniensium narratores, Hellanicus et Philochorus Atthidum auctores, et Assyriaca qui scripserunt Castor et Thallus, et Diodorus et Alexander Polyhistor, et nostri ævi nonnulli etiam accuratius quam Attici universi tradiderunt.

4.

Arabum reges exceperunt Assyrii reges quadraginta et unus a primo eorum Belo usque ad quadragesimum primum Macoscolerum sive Sardanapallum, sicuti uno ore affirmant plurimi historicorum præcipuorum, Polybius, Diodorus, Cephalion, Castor, Thallus, alii.

Castoris fr. 16. 17. Hoc quoque loco temere nomina scriptorum congesta esse jam alii monuerunt.

6.

Africanus ap. Euseb. P. E. X, p. 488, C : Κῦρος Περσῶν ἐβασίλευσεν ᾧ ἔτει Ὀλυμπιὰς ἤχθη νε', ὡς ἐκ τῶν Βιβλιοθηκῶν Διοδώρου καὶ τῶν Θάλλου καὶ Κάστορος (fr. 5. 6, p. 158) Ἱστοριῶν, ἔτι δὲ Πολυβίου καὶ Φλέγοντός ἐστιν εὑρεῖν.

7.

Malala p. 157 ed. Bonn., de Crœso ad Halyn devicto et capto, quem Cyrus triumphans tripodi igneo imposuerit [Tripodem istum substituere rogo] : Ταῦτα δὲ ἱστόρησαν οἱ σοφώτατοι Θάλης (scr. Θάλλος) καὶ Κάστωρ καὶ Πολύβιος συγγραψάμενοι καὶ μετ' αὐτοὺς (l. αὐτῶν) Ἡρόδοτος ὁ ἱστοριογράφος· ἅτινα καὶ ὁ σοφὸς Θεόφιλος ἐχρονογράφησεν. Eadem Cedrenus. Ipsam narrationem exscripsimus in Castoris fr. 5 a. Ceterum num recte dicat Thallum et Castorem ita narrasse vehementer dubito. Quam temere Herodotus testis advocetur patet. Malala sua hausit ex Theophilo, quem laudat sæpissime.

8.

E LIBRO TERTIO.

Africanus ap. Syncell. p. 322, C, ad an. m. 5533, sive 33 p. Chr., Ol. 203, 1, quo anno Christus ad passionem venit : Καθ' ὅλου τοῦ κόσμου σκότος ἐπήγετο φοβερώτατον, σεισμῷ τε αἱ πέτραι διερρήγνυντο καὶ τὰ πολλὰ Ἰουδαίας καὶ τῆς λοιπῆς γῆς κατερρίφθη. Τοῦτο τὸ σκότος ἔκλειψιν τοῦ ἡλίου Θάλλος ἀποκαλεῖ ἐν τρίτῃ τῶν Ἱστοριῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ ἀλόγως. Cf Phlegont. fr. ad Ol. 203, 4.

6.

Cyrus Persarum regno potitus est Olymp. 55, 1, uti in Bibliotheca Diodori, et Thalli, Castoris, Polybii, Phlegontis historiis legere est.

8. Totum orbem terrarum caligo tegebat horrenda, terræque motu saxa sunt dirrupta et Judææ reliquæque terræ regiones plurimæ quassatæ. Illas tenebras solis eclipsin, ansque ratione idonea, ut mihi videtur, Thallus appellat Historiarum libro tertio.

PAMPHILA EPIDAURIA.

Suidas : Παμφίλη, Ἐπιδαυρία, σοφὴ (φιλόσοφος καὶ ἱστορικὴ Eudoc.), θυγάτηρ Σωτηρίδου, οὗ λέγεται εἶναι καὶ τὰ συγγράμματα, ὡς Διονύσιος ἐν τῷ λ' τῆς Μουσικῆς ἱστορίας· ὡς δὲ ἕτεροι γεγράφασι, Σωκρατίδα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Ἱστορικὰ ὑπομνήματα ἐν βιβλίοις λγ'. Ἐπιτομὴν τῶν Κτησίου ἐν βιβλίοις γ'. Ἐπιτομὰς ἱστοριῶν τε καὶ ἑτέρων βιβλίων παμπλείστων. Περὶ ἀμφισβητήσεων. Περὶ ἀφροδισίων, καὶ ἄλλων πολλῶν.

Eudocia post verba θυγάτηρ Σωτηρίδου ponit indicem librorum, et deinde addit : Τινὲς δὲ πάντα ταῦτα εἰς τὸν αὐτῆς πατέρα ἀναφέρουσιν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ἐν τῇ λ' τῆς Μουσικῆς ἱστορίᾳ, ὡς δὲ ἕτεροι εἰς Σωκρατίδαν τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Ctesiæ Epitomen ad Soteridam potius quam ad Pamphilen pertinere, nescio an colligere liceat ex Πολίωνος ἐπιστολῇ πρὸς Σωτηρίδαν (sic Reinesius correx. vulgatam Σωτηρίνδαν) Περὶ τῆς Κτησίου κλοπῆς. De *Socratida* aliunde non constat. *Socratem* Argivum inter scriptores ætatis incertæ memorabimus.

Idem : Σωτηρίδας, Ἐπιδαύριος, πατὴρ Παμφίλης, ἧς τὰ Ὑπομνήματα ὑπέγραψεν (ὡς ὁ Διονύσιος ἐν λ' τῆς Μουσικῆς ἱστορίας), βιβλία γ' [l. λγ'].

Ὑπέγρ.] ἔγραψεν editt. ante Küsterum ; ἐπέγραψεν Küster. ; ᾧ τὰ Ὑ. ἐπέγραψαν Hemsterh.; ὑπεγρ. e codd. V. E. reposuit Bernhardy., explicans : *adumbravit et argumenta commentariorum delineavit,* laudato Astio in Platon. Legg. p. 249. Dubito an recte.

Idem : Σωτηρίδας, γραμματικὸς, ἀνὴρ (l. πατὴρ) Παμφίλης, ἣ καὶ τὰς ἱστορίας περιῆψεν. Ἔγραψεν Ὀρθογραφίαν, Ζητήσεις Ὁμηρικὰς, Ὑπόμνημα εἰς Μένανδρον, Περὶ μέτρων, Περὶ Κωμῳδίας, Εἰς Εὐριπίδην.

Photius Bibl. cod. 175, p. 119 Bekk. : Ἀνεγνώσθησαν Παμφίλης Συμμίκτων ἱστορικῶν ὑπομνημάτων λόγοι η'. Αὕτη ἀνδρὶ μὲν συνῴκει, ὡς καὶ αὐτὴ τῶν Ὑπομνημάτων προοιμιαζομένη ἐπισημαίνεται· ᾧ καὶ ιγ' ἔτη ἐκ παιδὸς συμβιοῦσα ἤδη τῆς ὑπομνηματικῆς ταύτης συγγραφῆς λέγει ἀπάρξασθαι, συγγράψαι δὲ ἅ τε παρὰ τοῦ ἀνδρὸς μάθοι, τὰ ιγ' ἔτη συνεχῶς αὐτῷ συνοῦσα καὶ μηδ' ἡμέραν μηδ' ὥραν ἀπολειπομένη, καὶ ἃ παρ' ἄλλου τινὸς ἀκοῦσαι συνέβη τῶν παρ' αὐτὸν ἀφικνουμένων (πολλοὺς γὰρ φοιτᾶν ὄνομα καὶ δόξαν ἔχοντας ἐπὶ παιδείᾳ), καὶ δὴ καὶ ὅσα βιβλίων αὐτὴ ἀνελέξατο. Ταῦτα δὲ πάντα, ὅσα λόγου καὶ μνήμης αὐτῇ ἄξια ἐδόκει, εἰς ὑπομνήματα συμμιγῆ καὶ οὐ πρὸς τὰς ἰδίας ὑποθέσεις διακεκριμένον ἕκαστον διελεῖν, ἀλλ' οὕτως εἰκῇ καὶ ὡς ἕκαστον ἐπῆλθεν ἀναγράψαι, ὡς οὐχὶ χαλεπὸν ἔχουσα, φησὶ, τὸ κατ' εἶδος αὐτὰ διελεῖν, ἐπιτερπέστερον δὲ καὶ χαριέστερον τὸ ἀναμεμιγμένον καὶ τὴν ποικιλίαν τοῦ μονοειδοῦς νομίζουσα. Χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον εἰς πολυμάθειαν· εὕροι γὰρ ἄν τις καὶ τῶν ἱστορικῶν οὐκ ὀλίγα ἀναγκαῖα, καὶ δὴ καὶ ἀποφθεγμάτων καὶ ῥητορικῆς διατριβῆς, ἔνια καὶ φιλοσόφου θεωρίας καὶ ποιητικῆς ἰδέας, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἐμπέσοι. Αἰγυπτία δὲ τὸ γένος ἡ Παμφίλη, ἤκμασε δὲ καθ' οὓς χρόνους Νέρων ὁ Ῥωμαίων ἤκμαζεν αὐτοκράτωρ. Ἡ δὲ φράσις, ὥς ἐστιν ἐκ τῶν προοιμίων συλλαβεῖν καὶ ἐν οἷς ἄλλοθί που ἴδιόν τι λέγει, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν διάνοιαν, οἷα δὴ καὶ γυναικὸς ἔκγονον οὖσα, τῆς ἀφελοῦς ἐστιν ἰδέας, οὐδὲ τῇ λέξει πρὸς τὴν ἰδέαν ἀλλοτριουμένη. Ἐν οἷς δὲ τὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀπομνημονεύουσα λέγει, ποικιλώτερον αὐτῇ καὶ οὐ καθ' ἓν εἶδος σύγκειται ὁ λόγος.

Photius cod. 161, p. 103, a, 35 : Ὁ δὲ δεύτερος (sc. τῶν Ἐκλογῶν λόγος Σωπάτρῳ συνηθροίσθη) ἔκ τε τῶν Σωτηρίδα Παμφίλης Ἐπιτομῶν πρώτου λόγου καὶ καθεξῆς μέχρι τοῦ δεκάτου.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

1.

Diog. L. I, 24, de Thalete : Παρά τε Αἰγυπτίων γεωμετρεῖν μαθόντα φησὶ Παμφίλη πρῶτον καταγράψαι κύκλου τὸ τρίγωνον ὀρθογώνιον, καὶ θῦσαι βοῦν.

2.

Idem I, 63, de Chilone Lacedæmonio : Πρός τε τὸν ἀδελφὸν δυσφοροῦντα ὅτι μὴ ἔφορος ἐγένετο, αὐτοῦ ὄντος, « Ἐγὼ μὲν γὰρ ἐπίσταμαι, » εἶπεν, « ἀδικεῖσθαι, σὺ δὲ οὔ. » Γέγονε δὲ ἔφορος κατὰ τὴν πεντηκοστὴν πέμπτην Ὀλυμπιάδα· Παμφίλη δέ φησι κατὰ τὴν ἕκτην. Καὶ πρῶτον ἔφορον γενέσθαι ἐπὶ Εὐθυδήμου, ὥς φησι Σωσικράτης. Καὶ πρῶτος εἰσηγήσατο ἐφόρους τοῖς βασιλεῦσι παραζευγνύναι. Cf. Euseb. Chron. ad Ol. 56, 4 : *Chilo unus e sapientibus septem ephorus fuit Lacedæmone.*

COMMENTARII HISTORICI.

1.

Ab Ægyptiis præcepta geometriæ doctum Thaletem primum descripsisse circuli triangulum rectis angulis, et immolasse bovem refert Pamphila.

2.

Chilo indignanti fratri quod ephorus ipse non fieret, quum ille fuisset, « Ego, inquit, pati injurias scio, tu nescis. » Fuit autem ephorus circa quinquagesimam et quintam Olympiadem : Pamphila autem circa sextam ait ; primumque ephorum fuisse archonte Euthydemo, auctor Sosicrates. Primus instituit ut ephori regibus adjungerentur.

3.

E LIBRO SECUNDO.

Diog. L. I, 76, de Pittaco : Παμφίλη δέ φησιν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ὑπομνημάτων, ὡς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Τυρραῖον καθήμενον ἐπὶ κουρείου ἐν Κύμῃ χαλκεύς τις πέλεκυν ἐμβαλὼν ἀνέλοι. Τῶν δὲ Κυμαίων πεμψάντων τὸν φονέα τῷ Πιττακῷ, μαθόντα καὶ ἀπολύσαντα εἰπεῖν, « συγγνώμη μετανοίας κρείσσων. »

4.

Idem I, 90, de Cleobulo Lindio : Φέρεται δ' αὐτοῦ ἐν τοῖς Παμφίλης Ὑπομνήμασι καὶ αἴνιγμα τοῖον·

Εἷς ὁ πατὴρ, παῖδες δυοκαίδεκα. Τῶν δὲ ἑκάστῳ
παῖδες δὶς τριάκοντα διάνδιχα εἶδος ἔχουσαι·
αἱ μὲν λευκαὶ ἔασιν ἰδεῖν, αἱ δ' αὖτε μέλαιναι·
ἀθάνατοι δέ τ' ἐοῦσαι, ἀποφθινύθουσιν ἅπασαι.

Ἔστι δὲ ὁ ἐνιαυτός.

5.

E LIBRO QUINTO.

Idem I, 98 : Σωτίων δὲ καὶ Ἡρακλείδης καὶ Παμφίλη ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Ὑπομνημάτων δύο φασὶ Περιάνδρους γεγονέναι, τὸν μὲν τύραννον, τὸν δὲ σοφὸν καὶ Ἀμβρακιώτην. Τοῦτο καὶ Νεάνθης φησὶν ὁ Κυζικηνὸς, ἀνεψιούς τε εἶναι ἀλλήλοις. Καὶ Ἀριστοτέλης μὲν τὸν Κορίνθιόν φησιν εἶναι τὸν σοφόν· Πλάτων δὲ οὔ φησι.

6.

E LIBRO SEPTIMO.

Idem II, 24, de Socrate : Αὐτάρκης τε ἦν καὶ σεμνός. Καί ποτε Ἀλκιβιάδου, καθά φησι Παμφίλη ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν Ὑπομνημάτων, διδόντος αὐτῷ χώραν μεγάλην, ἵνα ἐνοικοδομήσηται οἰκίαν, φάναι, « καὶ εἰ ὑποδημάτων ἔδει, καὶ βύρσαν μοι ἐδίδους, ἵν' ἐμαυτῷ ὑποδήματα ποιησαίμην, καταγέλαστος ἂν ἦν λαβών. »

7.

E LIBRO UNDECIMO.

Gellius N. A. XV, 23 : *Hellanicus, Herodotus, Thucydides, historiæ scriptores, in iisdem fere temporibus laude ingenti floruerunt, et non nimis longe distantibus fuerunt ætatibus. Nam Hellanicus initio belli Peloponnesiaci fuisse quinque et sexaginta annos natus videtur, Herodotus tres et quinquaginta, Thucydides quadraginta. Scriptum hoc est in libro undecimo Pamphilæ.* Recte hæc in dubium vocavit Krügerus *Leb. d. Thuc.* p. 7. 28.

8.

E LIBRO VICESIMO QUINTO.

Idem III, 23, de Platone : Φησὶ δὲ Παμφίλη ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ εἰκοστῷ τῶν Ὑπομνημάτων ὡς Ἀρκάδες καὶ Θηβαῖοι Μεγάλην πόλιν οἰκίζοντες παρεκάλουν αὐτὸν νομοθέτην. Ὁ δὲ μαθὼν ἴσον ἔχειν οὐ θέλοντας, οὐχ ἐπορεύθη.

9.

E LIBRO VICESIMO NONO.

Gellius N. A. XV, 17 : *Alcibiades Atheniensis quum apud avunculum Periclem puer artibus ac disciplinis liberalibus erudiretur, et arcessi Pericles Antigenidem tibicinem jussisset, ut eum canere tibiis, quod honestissimum tum videbatur, doceret : traditas sibi tibias, quum ad os adhibuisset inflassetque, pudefactus oris deformitate abjecit infregitque. Ea res quum percrebuisset, omnium tum Atheniensium consensu disciplina tibiis canendi desita est. Scriptum hoc est in Commentario Pamphilæ nono et vicesimo.* Cf. Plut. Alc. c. 2.

3.

Pamphila in secundo Commentariorum Tyrrhæum refert Pittaci filium, quum sederet in tonstrina Cumis, injecta securi a fabro ærario fuisse necatum : a Cumanis vero vinctum homicidam ad Pittacum missum, atque ab eo pœna fuisse absolutum, dicente, quum rem cognovisset, veniam pœnitentia esse potiorem.

4.

Fertur in Commentariis Pamphilæ Cleobuli tale ænigma :

Est genitor, proles cui sit bissena : sed horum
cuivis triginta bis, forma dispare, natæ,
hæ niveis totæ, fuscis sed vultibus illæ;
atque immortales quum sint, moriuntur ad unam.

Est autem annus.

5.

Sotion atque Heraclides et Pamphila in quinto Commentariorum duos aiunt fuisse Periandros, tyrannum alterum, alterum vero sapientem, eumque Ambracioten. Idem Neanthes quoque Cyzicenus dicit, addens patrueles sibi invicem fuisse. Porro Aristoteles Corinthium asserit fuisse sapientem, Plato negat.

6.

Frugi item erat et continens Socrates. Refert Pamphila in septimo Commentariorum, quum Alcibiades grandem illi aream ad construendam domum largiretur, dixisse : « At vero si calceamentis mihi opus esset, coriumque dares ut calceos mihi ipse conficerem, ridiculus essem, si acciperem. »

8.

Refert Pamphila in vicesimo quinto Commentariorum Arcadas ac Thebanos quum Megalopolim conderent, petiisse ab eo ut novæ civitati leges scriberet : sed certior factus eos æquabilitatem juris nolle admittere, non venit.

10.

E LIBRO TRICESIMO SECUNDO.

Idem V, 36 : Ὁ δὲ Θεόφραστος γέγονεν ἀνὴρ συνετώτατος καὶ φιλοπονώτατος καὶ, καθά φησι Παμφίλη ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ τῶν Ὑπομνημάτων, διδάσκαλος Μενάνδρου τοῦ κωμικοῦ.

CLAUDIUS CÆSAR.

Suetonius Claud. c. 42 : *Nec minore cura Græca studia secutus est, amorem præstantiamque linguæ occasione omni professus... Denique et Græcas scripsit historias,* Τυρρηνικῶν *viginti,* Καρχηδονιακῶν *octo. Quarum causa veteri Alexandriæ Museo alterum additum ex ipsius nomine; institutumque ut quotannis in altero* Τυρρανικῶν *libri, in altero* Καρχηδονιακῶν, *diebus statutis, velut in auditorio, recitarentur toti a singulis per vices.* De latinis Claudii historiis idem ibid. c. 41 : « In principatu quoque et scripsit plurimum et assidue recitavit per lectorem. Initium autem sumpsit historiæ post cædem Cæsaris dictatoris. Sed et transiit ad inferiora tempora, cœpitque a pace civili : quum sentiret neque libere neque vere sibi de superioribus tradendi potestatem relictam, correptus sæpe et a matre et ab avia. Prioris materiæ duo volumina, posterioris unum et quadraginta reliquit. Composuit et de vita sua octo volumina magis inepte quam ineleganter. Item Ciceronis defensionem adversus Asinii Galli libros satis eruditam. » — In universum cf. Joannes Antiochenus in Exc. Valesii p. 805 : Ὅτι Κλαύδιος ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων τὴν μὲν ψυχὴν οὐ φαῦλος ἐγεγόνει, ἐν παιδείᾳ δὲ ἠσκεῖτο ὡς καὶ συγγράψαι τινά. — Laudatur Claudius aliquoties apud Plinium, qui latinas historias a pace civili exordientes ante oculos habuisse putandus est.

1.

Plinius H. N. XII, 12, 39 : *Peregrinos ipsa* (Arabia) *mire odores et ad exteros petit. Tanta mortalibus rerum suarum satietas est, alienarumque aviditas. Petunt igitur in Elymæos arborem bratum, cupresso fusæ similem, ex albidis ramis, jucundi odoris accensam, et cum miraculo Historiis Claudii Cæsaris prædicatam. Folia ejus inspergere potionibus Parthos tradit. Odorem esse proximum cedro, fumumque ejus contra ligna alia remedio. Nascitur ultra Pasitigrin in finibus oppidi Sittacenæ, in monte Zagro.*

2.

Plinius H. N. V, 10, 11 : *Mareotis lacus a meridiana urbis parte, Euripo e Canopico ostio mittitur mediterraneo commercio, insulas quoque plures amplexus, triginta M. passuum trajectu, CL ambitu, ut tradit Claudius Cæsar.*

3.

Plinius H. N. VI, 9, 10 : *Universæ* (Armeniæ) *magnitudinem Aufidius quinquagies centena millia prodidit. Claudius Cæsar longitudinem a Dascusa ad confinium Caspii maris, XIII mill. passuum; latitudinem dimidium ejus, a Tigranocerta ad Iberiam.*

POLYÆNUS SARDIANUS.

Suidas : Πολύαινος Σαρδιανὸς, σοφιστὴς, γεγονὼς ἐπὶ τοῦ πρώτου Καίσαρος Γαΐου. Λόγους δικανικοὺς καὶ δικῶν ἤτοι συνηγορικῶν ὑποτυπώσεις. Θριάμβου Παρθικοῦ (Παρθικὰ Eudoc. p. 354) βιβλία γ', καὶ ἄλλα.

Πολύαινος Μακεδὼν, ῥήτωρ. Περὶ Θηβῶν. Τακτικὰ βιβλία γ'.

Ex libris De triumpho Parthico, quam Polyænus Sardianus, Caii Caligulæ æqualis, scripsit, nihil superstes. « Fortasse autem quum sophista fuerit et in causis dicendis se exercuerit, quæ de triumpho Parthico edidit non tam fuere commentarii historii quam orationes panegyricæ. » Vossius Hist. Gr. p. 238. Alter Polyænus Macedo, sub Divis fratribus florens, Strategematôn libros octo (quos Τακτικῶν βιβλίοις γ' indicari, adeoque pro γ' scribendum esse η' Corayus putat, absque idoneo argumento) scripsit, uti constat. De libro historico Περὶ Θηβῶν aliunde non liquet, nisi putes Macedonem hunc eundem esse cum *Atheniensi* quem de re ad Thebarum regionem pertinente laudat Syncellus p. 151, C : Αἰγυπτίων μ' ἐβασίλευσεν Ἀμένωφθις ἔτη λϛ'... Οὗτος ὁ Ἀμένωφθίς ἐστιν ὁ Μέμνων εἶναι νομιζόμενος καὶ φθεγγόμενος λίθος· ὃν λίθον χρόνοις ὕστερον Καμβύσης ὁ Περσῶν τέμνει, νομίζων εἶναι γοητεῖαν ἐν αὐτῷ, ὡς Πολύαινος ὁ Ἀθηναῖος ἱστορεῖ. Cf. Chron. Pasch. p. 144; Antiatticista p. 129 et 130, ubi eadem e Polyæno narrantur. Wyttenbach. Bibl. crit. P. XI, p. 178. De re v. Letronnius *La statue vocale de Memnon* (Paris. 1833); Witzschel. in *Paulys Realencycl.* v. *Memnon*, et qui ibi laudantur. De Polyæno M. rhetore v. Stobæus Floril. XLIII, 53. 55. 41, et Appendix e cod. Florentino III, 42.

10.

Fuit Theophrastus vir summæ prudentiæ studiique singularis, atque, ut scribit Pamphila tricesimo secundo Commentariorum libro, Menandrum comicum instituit.

JUSTUS TIBERIENSIS.

Justus, Pisti filius, Tiberiensis ex Galilæo, Judæus, Josephi æqualis et inimicus, auctor Χρονικοῦ Ἰουδαίων βασιλέων τῶν ἐν τοῖς στέμμασιν, quod pertinuit usque ad Trajani annum tertium, quo ipso diem Justus obiit. Quæ de eo comperta habemus pæne omnia leguntur in Vita Josephi c. 9. 17. 37. 65. 74. 75 et in Photii Bibl. codice 33, quem ipsum habes in Josephi editione Parisina (tom II, p. 111), ad quam lectorem relegamus. Meminit ejus etiam Hieronymus et qui græce Hieronymum vertit Sophronius in Catal. scriptorum ecclesiast., quem exscripsit Suidas v. Ἰοῦστος, et Euseb. Hist. Eccles. III, 9. Apud Diogenem L. II, 41 ex eo afferuntur hæc : Κρινομένου δ' αὐτοῦ (Σωκράτους) φησιν Ἰοῦστος ὁ Τιβεριεὺς ἐν τῷ Στέμματι (sic) Πλάτωνα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ εἰπεῖν, « νεώτατος ὤν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐπὶ τὸ βῆμα ἀναβάντων · » τοὺς δὲ δικαστὰς ἐκβοῆσαι, Κατάβα, κατάβα [τουτέστι κατάβηθι]. — Denique Steph. Byz. v. Τιβεριάς· Ἐκ ταύτης ἦν Ἰοῦστος ὁ τὸν Ἰουδαϊκὸν πόλεμον τὸν κατὰ Οὐεσπ σιανοῦ ἱστορήσας. Videtur igitur præter Chronica (ex quibus petita sunt quæ leguntur ap. Syncell. p. 63, A. V. Apionis fr. 2), quæ perbrevem rerum summarum narrationem exhibebant, alterum opus de bello Judaico conscripsisse; quamvis neque Photius neque Josephus mentionem ejus injiciant.

HERMOGENES TARSENSIS.

Suetonius Domit. c. 10 : *Occidit item* (Diocletianus) *Hermogenem Tarsensem propter quasdam in historia figuras, librariis etiam qui eam descripserant cruci affixis.* De hoc Hermogene ejusque historiis disertius nihil traditur. Alter Hermogenes Tarsensis, notissimus rhetor, qui sub Marco Aurelio floruit, præter rhetorica etiam Περὶ Κοίλης Συρίας βιϐλ. β' scripsisse dicitur apud Suidam v. Ἑρμογένης. Sunt qui duos hosce libros fortasse ad alterum nostrum Tarsensem referendos esse suspicentur. Ceterum ex his quoque nihil superstes. Josephus inter eos qui de Judæis tamquam populo perantiquo dixerint, recenset Theophilum, Theodotum, Mnaseam, Aristophanem, *Hermogenem*, Euemerum, Cononem, Zopyrionem. Is antiquior aliquis Hermogenes fuisse videtur; idem fortasse, cujus *De Phrygia* opus laudatur apud schol. Apollon., et Zenobium. Cogitari possit de Hermogene Smyrnæo, de quo inscriptio Smyrnæ reperta ita habet (Bœckh. C. II. I, N° 3311, p. 768):

Ἑρμογένης Χαριδήμου ἰητρείην ἀναγράψας
ἔπτ' ἐπὶ ἑϐδομήκοντ' ἔτεσιν καὶ ἴσαις ἐπὶ βύϐλοις.

Συνέγραψε δὲ βυϐλία ἰατρικὰ μὲν οζ', ἱστορικὰ δὲ Περὶ Ζμύρνης α'. β', Περὶ τῆς Ὁμήρου σοφίας α', καὶ πατρίδος α', Ἀσίας κτίσεων α'. β', Εὐρώπης κτίσεων α'. β'. γ'. δ', νήσσων α', Ἀσίας σταδιασμῶν α', καὶ Εὐρώπης α', στρατηγημάτων α'. β'. Πίναξ Ῥωμαίων καὶ Σμυρναίων διαδοχὴ κατὰ χρόνους.

Ad hæc Bœckhius : « Hermogenem, Charidemi filium, Smyrnæum esse sponte patet, quum præsertim utrumque nomen Smyrnæ sit usitatum; Charidemos enim et Charidemianum tituli offerunt, Hermogenisque nomen ut in inscriptionibus Smyrnæis sæpissime reperitur, ita in nummis Smyrnæ satis frequens est. Medicum Hermogenem Smyrnæ habes N° 3350. Erasistrateorum schola Smyrnæ fuit duce Hicesio, parentum Strabonis ætate celeberrima, minus celebris postea (Strabo XII, p. 579) : quare probabile est, Hermogenem Erasistrateum, cujus mentio fit ap. Galen. Simpl. medicam. I, 29, esse Smyrnæum; neque impedit quidquam, quominus hunc putemus nostrum Charidemi filium esse. Idemne an alius sit Hadriani medicus Hermogenes, cujus meminit Dio Cassius (LXIX, 21), incertum est. Hermogenem medicum incertum quem perstringunt epigrammata Nicarchi et Lucillii Anthol. Palat. XI, 114. 257. Nostri patrem Charidemum Erasistrateum (ap. Cœl. Aurelian. De morb. acut. II, 15) esse notat Fabricius (B. Gr. tom. XIII, p. 182 ed. pr.). Qui in nummis Smyrnæis nominantur Hermogenæ, quare omnes medici esse putentur, nulla causa est; unus et alter eorum manifesto eponymi magistratus habendi : ut prætor fuit Hermogenes is, qui in nummo Neroniano comparet (Eckhel. D. N. II, p. 554) : quamquam hi quoque potuerunt medici esse. Sed medici est certe is nummus in quo : Ερμογενης Τριχκας, quum Tricca Thessaliæ urbs Æsculapii cultu et arte medica clarissima fuerit. Τρίκκας autem Meadio judice significandæ Hermogenis patriæ causa adscriptum; qua tamen de re dubito. Nam Hermogenis nomen Smyrnæis adeo est usitatum, ut patria et ortu Smyrnæum illum quoque Hermogenem judicem; Τρικκᾶς igitur videtur potius agnomen esse ab urbe Tricca ob hujus ipsius medicam laudem traductum. Agnomina namque nomini addita Smyrnæ frequentissima esse ex titulis permultis. » — « Ad nominativum Ἑρμογ. ἀναγράψας etc. intellige : ὅδε ἐστίν : haud dubie apposita erat imago. » — οζ'] οβ' lapis. Numerus secundum prægressum ἰητρείαν ἀναγρ. (i. q. συγγράψας) ad solos refertur medicos libros. Igitur verum videtur, quod proposuit Corsinus, οζ' scribens (Z pro B). — Περὶ Ὁμήρου πατρίδος] Smyrnæum credo Homerum probabat Hermogenes Smyrnæus. De scriptura νήσσων cf. ad n. 3268. Ad νήσων sup-

plendum esse κτίσεων recte notat Küsterus. Idem ad Σταδιασμοὺς Hermogenis contulit Timosthenis libri indicem Σταδιασμὸν s. Σταδιασμούς (Marcian. Heracleot. p. 64 ed. Huds.; Steph. Byz. Ἀγάθη). — πίναξ] Debebat πίνακα e διαδοχὴν esse; sed tales errores non sunt sine exemplo : cf. n° 3278. Quod vulgo legebatur Ἰωναίων, ad Ionen (Antiochiam ad Daphnen sec. Steph. Byz.) referebat Kusterus : quod nihili esse non est quod demonstrem. Nec de philosophorum vel aliorum eruditorum successione cogitandum : significatur tabula, qua Romanorum et Smyrnæorum regum olim, mox magistratuum, eponymorum haud dubie, ex ordine annorum proposita erat successio. Ceterum non male conjecit Küsterus, ipsum etiam Hermogenem fuisse prætorem, ideoque illam contexuisse tabulam. Et eponymo magistratu functos Smyrnæ unum et alterum Hermogenem esse monui jam supra. » Hæc Boeckhius. Subjicio quæ ex Hermogene, quicumque sit, historica afferuntur.

ΠΕΡΙ ΦΡΥΓΙΑΣ.

1.

Schol. Apoll. Rh. II, 722 : Σαγγάριος, ποταμὸς Φρυγίας. Ὁ δὲ Μυρλεανὸς Σάγγαρον αὐτὸν λέγεσθαί φησιν. Ἑρμογένης δὲ ἐν τῷ Περὶ Φρυγίας φησὶν, Σάγγαν τινὰ ἀσεβήσαντα περὶ τὴν Ῥέαν, μεταβαλεῖν εἰς τοῦτο τὸ ὕδωρ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸν ποταμὸν Σαγγάριον ὀνομασθῆναι. Πλησίον δὲ αὐτοῦ ὀρείας Δήμητρος ἱερόν ἐστιν, ὥς φησι Ξάνθος.

2.

Zenobius VI, 10 : Τὰ Ναννάκου· εἴρηται ἡ παροιμία ἐπὶ τῶν θαυμαζομένων ἐπὶ παλαιότητι, ἢ ἐπὶ τῶν πολλὰ θρηνούντων. Νάνναχος γὰρ ἐγένετο Φρυγῶν βασιλεὺς, ὥς φησιν Ἑρμογένης ἐν τοῖς Φρυγίοις (Φρυγιακοῖς?), πρὸ τῶν Δευκαλίωνος χρόνων· ὃς προειδὼς τὸν μέλλοντα κατακλυσμὸν, συναγαγὼν πάντας εἰς τὰ ἱερὰ μετὰ δακρύων ἱκέτευεν. Ἡρώδης δὲ ὁ ἰαμβοποιὸς φησίν· « Ἵνα τὰ Ναννάκου κλαύσῃ. »

Cf. Stephan. Byz. : Ἰκόνιον, πόλις Λυκαονίας πρὸς τοῖς ὅροις τοῦ Ταύρου. Φασὶν ὅτι ἦν τις Ἀνναχὸς, ὃς ἔζησεν ὑπὲρ τὰ τριακόσια ἔτη· τοὺς δὲ πέριξ μαντεύσασθαι ἕως τίνος βιώσεσθαι. Ἐδόθη δὲ χρησμὸς, ὅτι τούτου τελευτήσαντος πάντες διαφθαρήσονται. Οἱ δὲ Φρύγες ἀκούσαντες ἐθρήνουν σφοδρῶς· ὅθεν καὶ παροιμία· τὸ ἐπὶ Ἀνναχοῦ κλαύσειν (κλαῦσαι?), ἐπὶ τῶν λίαν οἰκτιζομένων. Γενομένου δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ Δευκαλίωνος διεφθάρησαν.

3.

Stephan. Byz. : Ἀζανοὶ, Φρυγίας πόλις... Τινὲς δὲ Ἀζάνιον αὐτήν φασι, Ἑρμογένης δέ φησιν· « Οὐ δεῖ οὕτως, ἀλλ' Ἐξουάνουν αὐτὴν καλεῖσθαι· λέγεται γὰρ παρὰ τὸν τόπον ἀγροικίας εἶναι, λιμοῦ δὲ γενομένου συνελθόντες οἱ ποιμένες ἔθυον εὐθοσίαν γενέσθαι· οὐκ ἀκουόντων δὲ τῶν θεῶν, Εὔφορβος τὸν οὐανοῦν, ὅ ἐστιν ἀλώπηξ, καὶ ἔξιν, ὅ ἐστιν ἐχῖνος, θῦσαι τοῖς δαίμοσιν· εὐαρεστηθέντων δὲ τῶν θεῶν, εὐθοσίαν γενέσθαι καὶ τὴν γῆν πολυκαρπῆσαι, τοὺς δὲ περιοίκους πυθομένους ἱερέα καὶ ἄρχοντα αὐτὸν καταστῆσαι. Ἐξ αὐτοῦ δὲ κληθῆναι τὴν πόλιν Ἐξουάνουν, ὃ μεθερμηνευόμενόν ἐστι ἐχιναλώπηξ. » Ἔοικε δὲ μετηλλοιῶσθαι ἐκ τοῦ Ἐξουάνουν τὸ Ἀζάνιον.

4.

Plutarchus De fluv. c. 17, 4 : Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ (Εὐρώτᾳ) βοτάνη, καλουμένη Χαρίσιον, ἣν γυναῖκες, ἔαρος ἀρχομένου, τοῖς τραχήλοις περιάπτουσι, καὶ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν συμπαθέστερον ἀγαπῶνται· καθὼς ἱστορεῖ Κλεάνθης ἐν α' Περὶ ὀρῶν. Μέμνηνται δὲ τούτων ἀκριβέστερον Σωσθένης ὁ Κνίδιος, παρ' οὗ τὴν ὑπόθεσιν εἴληφεν Ἑρμογένης. Ex quonam libro hæc fluxerint, nescio.

DE PHRYGIA.

1.

Sangarius, fluvius Phrygiæ. Asclepiades Myrleanus *Sangarum* dici ait. Hermogenes in libro De Phrygia narrat Sangam quendam, quum in Rheam peccasset, in hanc mutatum esse aquam, atque hinc fluvium appellari Sangarium. Prope eum montanæ Cereris fanum est, testante Xantho.

2.

Res Nannaci. Dictum proverbium de rebus vetustate admirandis, vel de iis qui multum plorant. Nannacus enim rex Phrygum (ut refert in libris De rebus Phrygicis Hermogenes) ante Deucalionis ætatem quum diluvium providisset, cogens suos in fanum, cum lacrimis diis supplicabat. Hinc Herodes iamborum scriptor : « Ut Nannaci, inquit, more plorem. »

3.

Azani, urbs Phrygiæ... Nonnulli eam vocant Azanium. Hermogenes vero inquit : « Non oportet eam hoc modo, sed Exuanun appellari. Narratur enim circa hunc locum villas quasdam fuisse. Exorta autem fame, pastores qui convenerant pro fertilitate fecisse sacrificia. Diis autem non exaudientibus, Euphorbum *uanun*, quod vulpem, et *exin*, quod echinum significat, dæmonibus sacrificasse; tum diis placatis, terram alimenti copiam et multos fructus produxisse; accolas vero, quum hæc cognovissent, eum sacerdotem et ducem constituisse, atque hinc urbem Exuanun appellatam esse, quod si interpreteris, *Echinovulpem* denotat. Videtur autem vox *Exuanun* deinde abiisse in *Azanium*.

4.

Nascitur in Eurota planta, Charisii ei nomen est, quam mulieres, ineunte vere, collo appendunt, et vehementius ita a viris amantur, ut auctor est Cleanthes primo De montibus. Meminit horum disertius Sosthenes Cnidius, a quo argumentum sumpsit Hermogenes.

MEMNON.

Grande Memnon opus de rebus Heracleæ Ponticæ, qua in urbe vel natus (*) vel versatus diutius esse videtur, posteritati mandare decreverat. At ne levissimum quidem superesset ejus vestigium, nisi fausta fortuna in manus incidisset Photii, qui octo librorum (IX-XVI) satis ampla nobis reliquit excerpta. Certe alium scriptorem qui Memnonis memoriam excitaverit novi neminem. Jam quum Herodori, Nymphidis, Promathidæ, Callistrati, qui item de Heracleæ vel fabulis vel historiis scripserunt, crebra apud scholiastas Apollonii Rhodii mentio fiat, de Memnone vero sit silentium, facilis conjectura est Memnonem ætate posteriorem fuisse Didymo aliisque ejus sæculi scholiorum scriptoribus. Eadem docet Photius. Is enim postquam dixerat librum Historiarum decimum sextum pertinere usque ad mortem Britagoræ (c. 46 a. C.), qui patriam a Romanis dirutam restauravit, addit : Τὰς δὲ πρώτας η′ ἱστορίας καὶ τὰς μετὰ τὴν ἕκτην καὶ δεκάτην οὔπω εἰπεῖν εἰς θέαν ἡμῶν ἀφιγμένας ἔχομεν. — Vixerit Memno primo vel ineunte secundo post Christum seculo.

Priores libri octo Heracleæ historiam exhibent usque ad tyrannidem Clearchi (364 a. C.). Quomodo post annos octoginta quattuor eversus sit tyrannorum dominatus, auctor exposuit libro duodecimo. Totidem fere libris idem temporis spatium tractaverat Nymphis, quem præ ceteris ducem Memnon sibi sumpserit. Mentionem ejus injicit cap. 11 et 24; atque uno illo loco, ubi Nymphidis (fr. 17) et Memnonis de Dionysio tyranno narrationem conferre licet, optime inter se consentiunt.

Libris XIII et XIV narratio usque ad victum a Romanis Antigonum (280-188) deducitur. Varia in his et multiformis historia est. Nam suo nisu Heraclienses nihil tum quod quidem majoris momenti sit, peregerunt; sed modo Ptolemæo Ceranno contra Antigonum, modo Nicomedi contra Zipœten et Antiochum auxiliantur, modo Byzantios contra Gallos juvant, modo lites coloniarum et controversias filiorum Nicomedis componunt. Hæc igitur non tam Heracleæ historia est quam regni Macedonici, Bithynici, Gallorum. Augetur hæc narrationis varietas insertis digressionibus, quibus ad superiora tempora auctor ascendit. Sic cap. 20 regum Bithyniæ seriem persequitur; deinde, ubi ad annum devenit, quo Romani contra Antiochum in Asiam trajecerunt, historiam eorum inde a primis incunabulis usque ad præsentia tempora satis amplo excursu exponit. Quod quum a proposito alienum sit, nescio quo jure Photius dixerit Memnonem digressiones historiis suis non intexuisse nisi ubi necessitate quadam sit coactus (c. 60).

Similis ratio est libri decimi quinti ad istud usque tempus pertinentis, quo Cotta ad obsidionem Heracleæ profectus est. Exponit auctor quomodo factum sit ut Heraclienses, Romanorum amici quidem neque tamen cum Romanis neque cum Mithridate arma jungentes, mox Archelai dolo nolentes in partes Mithridatis traherentur, deinde Lamachi proditione urbs in manus Mithridatis veniret, atque sic hostili Romanorum exercitu peteretur. Hæc Photius narrat cap. 33, 36, 38, 42, 43. Reliqua ad Heracliensium res nihil attinentia in narratione versantur de bello Mithridatico, adjuncto de Nicææ originibus episodio.

Contra argumentum libri decimi sexti totum pertinet ad res Heracleæ patriæ, cujus obsidionem, occupationem, direptionem, eversionem, restaurationem uberrime Memnon exposuit. Plura Photius in suo volumine non repperit. Scilicet hæc maxime historiæ Heracliensis pars lectu digna serioribus visa fuerit.

Fides Historiarum Memnonis in universum est optima. Ubi cum aliis bonæ notæ scriptoribus eas conferre licet, ut in Mithridaticis cum Appiano, Plutarcho, Dione Cassio, in plerisque consentiunt; ubi dissentiunt, Memnonis testimonium sæpe præferendum (v. c. 57, 1; 31, 2); contra laborat Memnon rerum geographicarum ignorantia; vid. c. 19, 4. 41, 1 et præ ceteris c. 49, ubi Marsos, Pelignos et Marucinos supra Libyam in Gadium confiniis habitasse dicit; ac omnino de Romanorum historia pessimos auctores Græculos secutus esse videtur, ut ex iis quoque quæ de Romana ad Alexandrum legatione narrantur, suspicari licet (vid. c. 29, 3, cl. 29, 2).

De oratione ceteraque historiarum indole ita Photius (c. 60, 5) : Ἔστι δὲ ἡ συγγραφὴ νουνεχὴς μὲν καὶ τὸν ἰσχνὸν μεταδιώκουσα χαρακτῆρα, οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἀμελοῦσα... καὶ λέξεσι δὲ, εἰ μή που σπανίως ἐξαλλαττούσαις, ταῖς συνήθεσι χρᾶται. Quod de verborum usu Photius ait (nam de hoc solo aliquatenus judicare nobis licet), ipsis confirmatur exemplis. « Voces et locutiones, Orellius (Memnon. Histor. Exc. Lips. 1816, p. V) inquit, plurimæ

(*) Cyzicenus Μέμνων γραμματεὺς βουλᾶς καὶ δάμου memoratur in inscr. Cyz. ap. Bœckh. C. J. II. n. 3794.

insunt optimæ notæ, Herodoteæ, Thucydideæ, Xenophonteæ, quæ horum scriptorum lectorem assiduum et imitatorem haud infelicem arguunt. Venatur tamen aliquando etiam dictiones poeticas et a communi loquendi usu remotas, v. v. cap. 1 παλαμναῖος, c. 2 ἐδηλήσατο sensu nocendi, ibid. καταδαπανώμενος νόσῳ, c. 4 ἐξ ἀνθρώπων ἀποπτάς, c. 6 πόθου ἐμπύρευμα etc.; quales autem quum in posteriore horum excerptorum parte non amplius inveniantur, suspicor equidem Memnonem in prioribus historiæ libris antiquiorem aliquem rerum Heracliensium scriptorem, Nymphidem v. c. tali fortassis genere scribendi usum, vel exscripsisse vel excerpsisse saltem, ipsissimis illius verbis retentis. » Affectatum istud dicendi genus in eadem operis parte arguunt hæc (c. 3, 2) : Σπένδει αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ τῶν βλεφάρων δάκρυα καὶ τὰς ἀπὸ τῶν σπλάγχνων οἰμωγάς. Et paullo post : Ἐπιτελεῖ ἀγῶνας ἱππικούς, οὐχ ἱππικοὺς δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ σκηνικοὺς κτλ. Ea quin ad Memnonem vel potius ejus fontem referenda sint, dubitari nequit; incerti vero hæremus, num recentioris græcitatis vocabula, quæ passim obvia fiunt (*) ipsi auctori an excerptori ejus tribui debeant.

(*) v. c. τελεῖν ὑπο τινα pro τελεῖν τινι c. 12; δυσωπεῖσθαι precibus flecti c. 55; βελτιόω c. 12; ἐκστράτευμα c. 15; δημοσιωνία c. 38; σκηνιεύεσθαι c. 51; quæ notavit Orellius l. l.

ΠΕΡΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον Μέμνονος ἱστορικὸν, ἀπὸ τοῦ θ′ (ε′ cod. A.) λόγου ἕως ις′. Ἡ δὲ πραγματεία, ὅσα περὶ τὴν Ποντικὴν Ἡράκλειαν συνηνέχθη, σκοπὸν ἀναγράψαι προτίθεται, τοὺς ἐν αὐτῇ τυραννήσαντας ἀναλεγομένη καὶ πράξεις αὐτῶν καὶ ἤθη, καὶ τοὺς ἄλλων (αὐτῶν?) βίους καὶ τέλη οἷς ἐχρήσαντο, καὶ ὅσα τῶν εἰρημένων ἐξήρτηται.

ΕΚ ΤΟΥ Θ′ ΚΑΙ ΤΟΥ Ι′ ΒΙΒΛΙΟΥ.

I. Κλέαρχον μὲν οὖν ἐπιθέσθαι πρῶτον τυραννίδι κατὰ τῆς πόλεως ἀναγράφει. Φησὶ δὲ παιδείας μὲν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν οὐκ ἀγύμναστον, ἀλλὰ καὶ Πλάτωνος τῶν ἀκροατῶν ἕνα γεγονέναι, καὶ Ἰσοκράτους δὲ τοῦ ῥήτορος τετραετίαν ἀκροάσασθαι· ὠμὸν δὲ τοῖς ὑπηκόοις καὶ μιαιφόνον, εἴπερ τινὰ ἄλλον, ἐπιδειχθῆναι, καὶ εἰς ἄκρον ἀλαζονείας ἐλάσαι, ὡς καὶ Διὸς υἱὸν ἑαυτὸν ἀνειπεῖν, καὶ τὸ πρόσωπον μὴ ἀνέχεσθαι ταῖς ἐκ φύσεως χρωματίζεσθαι βαφαῖς, ἄλλαις δὲ καὶ ἄλλαις ἰδέαις ποικιλλόμενον ἐπὶ τὸ στιλπνόν τε καὶ ἐνερευθὲς (al. ἐρευθὲς) τοῖς ὁρῶσιν ἐπιφαίνεσθαι· ἐξαλλάττειν δὲ καὶ τοὺς χιτῶνας ἐπὶ τὸ φοβερόν τε καὶ ἁβρότερον. (2) Οὐ ταῦτα δὲ μόνον γενέσθαι κακὸν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἀχάριστον καὶ πάντα βίαιόν τε καὶ τὰ ἄτοπα τολμηρόν· φῦναι δὲ καὶ δραστήριον τὸν παλα-

DE REBUS HERACLEÆ.

Memnonis historia, quam legi a libro nono usque ad decimum sextum, quæ circa Heracleam Ponticam acciderunt (id enim operis institutum est), exponit, tum urbis tyrannos, et res horum gestas moresque, tum vitam eorum et exitum et quæcumque eo pertinent, recensens.

E LIBRIS IX ET X.

I. Clearchus (ait) primus tyrannidem in hanc sibi urbem vindicavit, disciplinæ philosophicæ haud equidem rudis (e Platonis enim discipulis unus fuit, et quadriennium Isocrati oratori operam dedit), at enimvero crudelem, si quisquam alius, civibus se exhibuit et cruentum : et ad summum usque insolentiæ processit, ut etiam Jovis se filium nominaret, nec colore genuino, quo natura faciem ejus tinxerat, contentus, subinde aliis atque aliis eam fucis illinebat, ut nitida et rubicunda intuentibus videretur : quin vestes quoque ad terrores et delicias permutabat. (2) Nec vero in his tantum improbus erat, sed etiam in benefactores ingratus et in omnibus violentus et ad res nefarias audax.

Libri I—VIII quum prorsus interierint, loca vett. scriptorum, quæ ad Heracleam urbem ejusque historiam antiquiorem spectant, paucis indicare liceat. Collegit et exscripsit Orellius. Omissis, quæ leguntur in fragmentis Herodori, Nymphidis, Promathidæ, Callistrati, reliqua hæc sunt : 1, *De situ urbis :* Ptolemæus ap. Hudson. Geogr. min. tom. III, p. 29; Xenoph. Exp. Cyr. VI, 6, 2; Arrian. Peripl. Ponti Eux. 13, 3, p. 259 ed. Didot.; Scylax Peripl. p. 82 Gronov. — *Regionis descriptio :* Plin. H. N. VI, 1; Pomp. Mela I, 19, 50; Solin. Polyh. 45. — *Memorabilia naturæ : aconitum*, Antigon. Caryst. Mir. 131; Dionys. Perieg. 788 sqq., ibique Eustath.; Plin. H. N. XXVII, 2; Schol. Nicand. Alex. v. 13; *laurus Alexandrina*, Plin. H. N. XV, 30 (29); *quercus Herculis*, Plin. l. l. XVI, 89; *pisces*, Idem l. l. IX, 83; *mel*, Id. XXI, 54; Dioscorides De materia med. II, 103. — *Urbis descriptio et historiæ summa :* Strabo XII, 3, 6. — *Urbis primordia :* Menander Rhet. Encom. II, 3, p. 92 Heeren.; Scymn. Ch. v. 981; Pausan. V, 26, 6; Justin. XVI, 3; Strabo XII, 3, 4; Schol. Apoll. Rh. II, 746. — *Coloniæ :* Anonym. in Peripl. Ponti ap. Gronov. Geogr. p. 146 et 158; Scym. Ch. 928. Cf. Spanhem. De usu et pr. numm. I, p. 576. — *Urbis fata ante Clearchi tyrannidem :* Justin. XVI, 3; Xenoph. Anab. V, 10, 1; Polyæn. Strateg. VI, 9, 3 sq.; Aristot. Polit. V, 6, 5; Æneas Poliorc. c. 9 et 12.

I, 1. De Clearcho. cf. Diodor. XV, 81, 4, XVI, 36, 3; Justin. XVI, 4 et 5 (ex Theopompo?); Polyæn. Strateg. II, 30; Plutarch. Ad princip. inerudit. c. 4, p. 781, D; Id. De fortun. Alex. c. 4, p. 338, B; Athenæus III, p. 85, A (Theopomp. fr. 200); Suidas v. Κλέαρχος; adde Epistolas, quæ sub Chionis nomine circumferuntur (edidit Orellius una cum fragm. Memnonis p. 130 sqq.). Ἰσοκράτους] V. Epist. VII Isocrat. ad Timotheum Clearchi f. — ἐπὶ τὸ φοβερόν] sc. Jovem imitans. Vid. Justin. l. l.

μναῖον οἷς ἂν ἐπιβάλοι, οὐ κατὰ τῶν ὁμοφύλων μόνον, ἀλλὰ καὶ εἴ τι ἐν ἀλλοφύλοις ἐφρόνει πολέμιον. Βιβλιοθήκην μέντοι κατασκευάσαι πρὸ τῶν ἄλλων, οὓς ἡ τυραννὶς ἀπέδειξεν ὀνομάζεσθαι. (3) Τοῦτον δὲ ἐπιβουλὰς μὲν πολλὰς πολλάκις διὰ τὸ μιαιφόνον καὶ μισάνθρωπον καὶ ὑβριστικὸν κατ' αὐτοῦ συστάσας διαφυγεῖν, ὀψὲ δὲ καὶ μόλις ὑπὸ Χίωνος τοῦ Μάτριος, ἀνδρὸς μεγαλόφρονος καὶ κοινωνίαν πρὸς αὐτὸν τὴν ἐξ αἵματος ἔχοντος, καὶ Λέοντος καὶ Εὐξένωνος καὶ ἑτέρων οὐκ ὀλίγων συσκευασθῆναι πληγὴν καιρίαν ἐνεγκεῖν, καὶ τελευτῆσαι πικρῶς ἀπὸ τοῦ τραύματος. (4) Ἔθυεν μὲν γὰρ δημοτελῆ θυσίαν ὁ τύραννος· οἱ δὲ περὶ τὸν Χίωνα, ἐπιτήδειον εἶναι τὸν καιρὸν τῇ πράξει νομίσαντες, τῇ τοῦ Χίωνος χειρὶ τὸ ξίφος διὰ τῶν τοῦ κοινοῦ πολεμίου λαγόνων ἐλαύνουσιν. Ὁ δὲ, πολλῶν αὐτὸν καὶ πικρῶν ἀλγηδόνων κατατεινόντων, καὶ τοσούτων φασμάτων ἐκδειματούντων (εἴδωλα δὲ τὰ φάσματα ἦν ὧν ἐκεῖνος μιαιφόνως ἀνῃρήκει), οὕτω δευτεραῖος τὸν βίον κατέστρεψε, ζήσας μὲν ἔτη η' καὶ ν', τούτων δὲ τυραννήσας δυοκαίδεκα. (5) Εἶχεν δὲ τὴν Περσῶν ἀρχὴν Ἀρταξέρξης τότε, εἶτα καὶ Ὦχος ὁ ταύτην ἐκ πατρὸς ἐκδεξάμενος· πρὸς οὓς καὶ πολλάκις ἔτι ζῶν ὁ Κλέαρχος διεπρεσβεύσατο. Οἱ μέντοιγε ἀνῃρηκότες τὸν τύραννον, μικροῦ πάντες οἱ μὲν ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων κατ' αὐτὸν τὸν τῆς ἐπιθέσεως καιρὸν, οὐκ ἀγεννῶς ἀνδρισάμενοι, κατεκόπησαν, οἱ δὲ καὶ ὕστερον συλληφθέντες καὶ πικραῖς τιμωρίαις ἐγκαρτερήσαντες ἀνῃρέθησαν.

II. Σάτυρος δὲ ὁ τοῦ τυράννου ἀδελφὸς, οἷα δὴ ἐπίτροπος καταλειφθεὶς τῶν παίδων Τιμοθέου καὶ Διονυσίου, τὴν ἀρχὴν ὑποδέχεται· ὃς ὠμότητι μὲν οὐ Κλέαρχον, ἀλλὰ καὶ πάντας τυράννους ὑπερέβαλεν. Οὐ μόνον γὰρ τοὺς ἐπιβεβουλευκότας τῷ ἀδελφῷ ἐτιμωρήσατο, ἀλλὰ καὶ τῶν τέκνων ἃ μηδὲν συνῄδει τοῖς γεγεννηκόσιν, οὐδὲν ἀνεκτότερον ἐδηλήσατο, καὶ πολλοὺς ἀναιτίους κακούργων δίκας ἀπῄτησε. (2) Τοῦτον δὲ καὶ μαθημάτων τῶν τε κατὰ φιλοσοφίαν καὶ τῶν παντὸς ἐλευθερίου ἄλλου παντελῶς ὑπάρξαι ἀπαράδεκτον, καὶ νοῦν δὲ πρὸς τὰς μιαιφονίας μόνον ὀξύρροπον ἔχοντα φιλάνθρωπον μηδὲν μηδὲ ἥμερον μήτε μαθεῖν ἐθελῆσαι μήτε φῦναι ἐπιτήδειον. Ἀλλὰ πάντα μὲν ἦν οὗτος κάκιστος, εἰ καὶ χρόνος αὐτῷ κόρον λαβεῖν τῶν ἐμφυλίων αἱμάτων καὶ τῆς μιαιφονίας ὑπεξέλυεν· ἐπὶ δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὸ πρῶτον ἠνέγκατο. (3) Τὴν γὰρ ἀρχὴν τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ παισὶν ἀνεπηρέαστον συντηρῶν ἐπὶ τοσοῦτον τῆς αὐτῶν κηδεμονίας λόγον ἐτίθετο, ὡς καὶ γυναικὶ συνὼν, καὶ τότε λίαν στεργομένῃ, μὴ ἀνασχέσθαι παιδοποιῆσαι, ἀλλὰ μηχανῇ πάσῃ γονῆς στέ-

Natura industrius ad cædes eorum quos impeteret, non tantum si quid hostile meditaretur contra populares, sed etiam in exteros. Bibliothecam tamen comparavit, cujus laude antegreditur alios quos tyrannis famosos reddidit. (3) Hic insidias crebro multas propter cædes, immanitatem et injurias sibi structas effugit: sed vix tandem a Chione Matris filio (vir erat magnanimus et necessitudine sanguinis tyranno devinctus) et Leone et Euxenone ceterisque non paucis, conjuratione inita, vulnus letale accepit: cujus dolore acerbissimo est exstinctus. (4) Commune enim populi sacrum agebat tyrannus. Opportunam igitur occasionem se adeptos rati qui cum Chione conspiraverant, manu Chionis ensem trans ilia communis patriæ hostis adigunt. Qui inter multos et sævissimos cruciatus magis magisque ingravescentes, et pavores a spectris incussos (erant autem simulacra eorum, quos crudelem in modum necaverat), altero die post vitam cum morte commutavit: quum vitæ annos exegisset quinquaginta octo, et tyrannidem occupasset per annos duodecim. (5) Apud Persas tunc regno præerat Artaxerxes, et exinde Ochus, patris in imperio successor; ad quos sæpenumero Clearchus, dum in vivis erat, legatos misit. Qui vero necis auctores tyranno fuerant, prope omnes, partim a satellitibus in ipso aggressionis articulo, ubi strenuos se viros gerebant, concisi, partim aliquanto post capti et atrocibus suppliciis, quæ fortiter tolerarunt, affecti occubuere.

II. Satyrus autem tyranni germanus et tutor puerorum Timothei et Dionysii relictus imperium suscipit: qui non Clearchum solummodo, verum cunctos etiam tyrannos crudelitate superavit. Non enim de insidiatoribus fratris tantum vindictam sumpsit, sed etiam in liberos eorum, quum rei perpetratæ conscii non essent, non minus sæviit, atque ita a multis insontibus maleficorum pœnas exegit. (2) Fuit hic omnis doctrinæ philosophicæ et artium ingenuarum omnino expers, ingenio ad sævitiam tantum propenso. Nec voluntas ei erat humanum aliquid et moderatum discendi, nec a natura indita facultas: sed per omnia erat pessimus, etiamsi tempus ipsum infringebat hominem, ut civilis tandem sanguinis et cædis eum satietas caperet. Amoris tandem fraterni primas tulit. (3) Nam ut dominatum nepotibus ex fratre integrum ab injuriis conservaret, adeo illorum rationem habuit, ut, licet conjugali uxoris, quam unice amabat, consuetudine uteretur, liberos tamen ex ea procreare nollet, sed omni arte hanc orbitatis

— 2. ἐπιβάλοι] H. Stephan.; libri ἐπιβάλοιεν. — εἴ τι ἀλλοφ.] num εἴ τινι ἐν ἀ.? *Orelli*. εἴ τισιν ἀ.? — 3. καὶ ἑτέρων] ut Leonidæ et Antithei, quos Suidas et Justin. l. l. afferunt. — 4. δημοτελῆ θυσίαν] sc. Διονυσίων ὄντων, Diodor. XVI, 36. Cf. Chionis epist. ultim. — δυοκαίδεκα] Sic etiam Diodorus obitum tyranni memorans ad Ol. 106, 4 ($\frac{353}{352}$ a C.), occupatam tyrannidem ad Ol. 106, 1 ($\frac{364}{363}$).

II, 1. Σάτυρος] Ejus nulla mentio ap. Diodorum l. l., qui tutoris administrationem in annis regni Timothei comprehendit. V. Wesseling. — 2. ἐλευθ. ἄλλου] ἐλ. ἄλλον ἄλλου vulgata, ex dittographia (ἄλλου et ἄλλων), ni fallor, explicanda. Præstabit fort. scrib. ἄλλων. — αὐτῷ κόρον λαβεῖν.] Hæc corrupta. Orelli conj. αὐτόν. Possis αὐτῷ κ. ἐνέβαλλε vel ἐμβαλών. — 3. κηδ. λόγον] τὸν λόγον vulg.

ρησιν ἑαυτῷ δικάσαι, ὡς ἂν μηδ' ὅλως ὑπολίποι τινὰ ἐφεδρεύοντα τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ παισίν. (4) Οὗτος ἔτι ζῶν καὶ γήρᾳ βαρυνόμενος Τιμοθέῳ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων τοῦ ἀδελφοῦ ἐγχειρίζει τὴν ἀρχήν, καὶ μετὰ χρόνον οὐ πολὺν ἀνιάτῳ πάθει καὶ χαλεπωτάτῳ συσχεθεὶς *. Καρκίνωμα γὰρ μεταξὺ βουβῶνός τε καὶ ὀσχέου ὑποφυὲν τὴν νομὴν πρὸς τὰ ἔνδον ἐπεδίδου πικρότερον· ἐς οὗ ἰχῶρες ἀναστομωθείσης τῆς σαρκὸς ἐξέρρεον βαρὺ καὶ δύσοιστον πνέουσαι, ὡς μηκέτι μήτε τὸ ὑπηρετούμενον μήτε τοὺς ἰατροὺς τὸ τῆς σηπεδόνος στέγειν δυσῶδες καὶ ἀνυπόστατον. Καὶ συνεχεῖς δὲ ὀδύναι καὶ δριμεῖαι ὅλον τὸ σῶμα κατέτεινον· ὑφ' ὧν ἀγρυπνίαις τε καὶ σπασμοῖς ἐξεδίδοτο, ἕως προκόψασα μέχρις αὐτῶν τῶν σπλάγχνων τοῦ πάθους ἡ νομὴ τοῦ βίου ἀπέρρηξεν. (5) Ἐδίδου μὲν καὶ οὗτος ὥσπερ καὶ Κλέαρχος τελευτῶν τοῖς ὁρῶσιν ἐννοεῖν, δίκας ἀπαιτεῖσθαι ὧν ὠμῶς τε καὶ παρανόμως τοὺς πολίτας διέθεσαν. Πολλάκις γὰρ αὐτὸν φασὶν ἐν τῇ νόσῳ τὸν θάνατον ἐπελθεῖν αὐτῷ κατευχόμενον μὴ τυχεῖν, ἀλλὰ συχναῖς ἡμέραις τῇ πικρᾷ καὶ βαρείᾳ καταδαπανώμενον νόσῳ, οὕτως ἀποτῖσαι τὸ χρεών, ἔτη μὲν βιώσαντα πέντε καὶ ἑξήκοντα, ὧν ἡ τυραννὶς εἶχεν ζ'. Ἀγησίλαος δὲ τηνικαῦτα Λακεδαιμονίων ἐβασίλευεν.

III. Ὁ δὲ Τιμόθεος παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, οὕτω ταύτην ἐπὶ τὸ πρᾳότερον καὶ δημοκρατικώτερον μετερρύθμιζεν, ὡς μηκέτι τύραννον ἀλλ' εὐεργέτην αὐτόν, οἷς ἔπραττε, καὶ σωτῆρα ὀνομάζεσθαι. Τά τε γὰρ χρέα τοῖς δανεισταῖς παρ' ἑαυτοῦ διελύσατο, καὶ τοῖς χρήζουσι πρὸς τὰς ἐμπορίας καὶ τὸν ἄλλον βίον τόκων ἄνευ ἐπήρκεσε, καὶ τῶν δεσμωτηρίων οὐ τοὺς ἀνευθύνους μόνον ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν αἰτίαις διηφίει. Καὶ δικαστὴς ἀκριβὴς ἦν ὁμοῦ καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τὰ ἄλλα χρηστός, καὶ τὰς ὑποθέσεις οὐκ ἀπιστούμενος. Ἐφ' οἷς καὶ τὸν ἀδελφὸν Διονύσιον τά τε ἄλλα πατρικῶς περιεῖπεν, καὶ κοινωνὸν μὲν εἶχεν αὐτίκα τῆς ἀρχῆς, ἐχομένως δὲ καὶ διάδοχον. (2) Οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς τῶν πράξεων ἀνδρείως ἐφέρετο, μεγαλόφρων δὲ ἦν καὶ γενναῖος σῶμα καὶ ψυχήν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τῆς μάχης διαλύσεις εὐγνώμων τε καὶ οὐκ ἄχαρις· πράγματα μὲν συνιδεῖν ἱκανός, ἐξικέσθαι δὲ πρὸς τὰ συνεωραμένα δραστήριος, οἰκτίρμων τε τὸ ἦθος καὶ χρηστός, καὶ τῇ μὲν εὐτολμίᾳ δεινῶς ἀπότομος, τῇ δὲ μετριότητι φιλάνθρωπός τε καὶ μειλίχιος. Διὸ σφόδρα μὲν περιὼν τοῖς πολεμίοις φοβερὸς ἦν, καὶ πάντες αὐτὸν κατωρρώδουν, ἐπειδὰν ἀπεχθάνοιτο, τοῖς δ' ἀρχομένοις γλυκύς τε καὶ ἥμερος. Ἔνθεν καὶ τελευτῶν πόθον αὐτοῦ κατέλιπε πολύν, καὶ πένθος ἤγειρε τῷ πόθῳ ἐνάμιλλον. (3) Ὁ δὲ τούτου ἀδελφὸς Διονύσιος καίει μὲν τὸ σῶμα πολυτελῶς, σπένδει δὲ αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ βλεφάρων δάκρυα καὶ τὰς ἀπὸ τῶν σπλάγχνων οἰμωγάς, ἐπιτελεῖ δὲ καὶ ἀγῶνας ἱππικούς, οὐχ ἱππικοὺς δὲ μόνον,

et non gignendæ sobolis ceu pœnam sibi irrogaret: ne quem omnino insidiatorem nepotibus relinqueret. (4) Superstes adhuc, sed senio gravatus Timotheo, qui de pueris ætate præcessit, rerum summam tradit, nec multo tempore post difficillimo correptus morbo et immedicabili *vitam finivit.* Cancer enim inter inguen et scrotum enatus ad interiora pascendo subinde acerbius proserpebat: ex quo carne laxata, sanies gravissimos et intolerabiles exspirans odores profluebat, ut nec ministri nec medici virulentissimum putredinis fœtorem sustinerent ac perferrent. Continentes autem et acerrimi dolores totum ejus corpus excarnificabant; quorum vigiliis et convulsionibus eousque mali contagio adaugescebat, donec ad ipsa viscera se insinuans vitam tyranno abrupit. (5) Quare hic non minus quam Clearchus animadvertentibus considerandum exhibuit, pœnas tandem exigi illorum quæ contra divina et humana jura immaniter in cives admisissent. Sæpe enim inter morbi torturas precatus dicitur, ut quamprimum se mors obrueret; voti tamen compos non ante factus, quam diuturni morbi vi et acerbitate consumptus eo modo fatis debitum exsolvit, postquam sexaginta quinque in vita, in tyrannide septem annos compleverat. Tempestate illa regnum apud Lacedæmonios Agesilaus administrabat.

III. Timotheus igitur imperium adeptus ita ad moderationem magisque popularem statum illud reduxit, ut non ultra tyrannus, sed beneficus servator ob præclare merita nuncuparetur. Nam de suo nomina creditoribus expedivit et inopia laborantibus sine fœnore ad negotiationes et alios vitæ usus pecunias suppeditavit; nec modo insontes, sed etiam criminibus obnoxios carceribus exsolvit. Judex accuratus erat simulque humanus, atque cetera vir bonus, consiliis suis nemini suspectus. Tali præditus animo fratrem Dionysium quum in aliis paterno amore et studio complexus est, tum statim imperii consortem adscivit, et successorem sibi destinavit. (2) Sed enimvero ad res bellicas quoque alacri et qui virum decet animo ferebatur. Magno enim spiritu et generoso corporis et animi robore erat præditus. Verum etiam ad controversias bellorum dirimendas et componendas æquum bonumque se præbebat nec difficilem. Ad perspiciendum res idoneus et ad exsequendum bene consideratas strenuus; ingenio et moribus clemens, misericors et beneficus; in periculis quidem adeundis ferox, at in cetera vita perquam humanus et comis. Ideo, quamdiu salva ei vita mansit, hostibus quammaxime formidabilem (ut omnes, quibuscum inimicitias susceperat, eum expavescerent), sed civibus suavem et mitem sese præstitit. Hinc accidit ut ad vitæ exitum vocatus ingens sui desiderium faceret reliquum, et parem desiderio luctum excitaret. (3) Germanus autem ejus Dionysius magnificis cadaver sumptibus rogo tradit, et e suis fratri palpebris lacrimas ceu libans effundit, eque visceribus ei gemitus impendit. Ludos etiam eque-

— 4. συσχεθεὶς] excidisse videtur v. θνήσκει. — στέγειν] Bekker. pro vulg. στέργειν ex Vat.; conjecerat Stephanus.
III, 1. δημοκρατικώτερον] Stephan.; libri δημοκρατικώτατον. — ἐφ' οἷς] cod. A.; ἐν οἷς vulg. — 2. τελευτῶν] Ἤρ / ἔτη πεντεκαίδεκα, Diodor. XVI, 36, 3; 88, 5. Moritur Ol. 110, 3 sive 338 a. C.

ἀλλὰ καὶ σκηνικοὺς καὶ θυμελικοὺς καὶ γυμνικούς· τοὺς μὲν αὐτίκα, τοὺς δὲ λαμπροτέρους καὶ ὕστερον.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ θ' καὶ ι' τοῦ Μέμνονος, ὡς ἐν ἐπιδρομῇ φάναι, διαγράφει ἱστορία.

ΕΚ ΤΟΥ ΙΑ' ΚΑΙ ΙΒ' ΒΙΒΛΙΟΥ.

IV. Τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Διονύσιος ηὔξησε ταύτην, Πέρσας ἐπὶ Γρανικῷ τοῦ Ἀλεξάνδρου μάχῃ καταγωνισαμένου καὶ παρασχόντος ἄδειαν τοῖς βουλομένοις αὔξειν τὰ ἑαυτῶν, τῆς τέως ἐμποδὼν πᾶσιν ἱσταμένης Περσικῆς ἰσχύος ὑποστελλομένης. Ὕστερον δὲ ποικίλας ὑπέστη περιστάσεις, μάλιστά γε τῶν τῆς Ἡρακλείας φυγάδων πρὸς Ἀλέξανδρον περιφανῶς ἤδη τῆς Ἀσίας κρατοῦντα διαπρεσβευομένων καὶ κάθοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως πάτριον δημοκρατίαν ἐξαιτουμένων. Δι' ἅπερ ἐγγὺς μὲν κατέστη τοῦ ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς· καὶ ἐξέπεσεν ἄν, εἰ μὴ συνέσει πολλῇ καὶ ἀγχινοίᾳ καὶ τῇ τῶν ὑπηκόων εὐνοίᾳ καὶ θεραπείᾳ Κλεοπάτρας τοὺς ἀπειληθέντας αὐτῷ πολέμους διέφυγε, τὰ μὲν ὑπείκων καὶ τὴν ὀργὴν ἐκλύων καὶ μεθοδεύων ταῖς ἀναβολαῖς, τὰ δὲ ἀντιπαρασκευαζόμενος. (2) Ἐπεὶ δὲ ἢ θανάτῳ ἢ νόσῳ κατὰ Βαβυλῶνα γεγονὼς Ἀλέξανδρος τὸν βίον διέδραμεν, Εὐθυμίας μὲν ὁ Διονύσιος ἄγαλμα τὴν ἀγγελίαν ἀκούσας ἱδρύσατο, παθὼν τῇ πρώτῃ προσβολῇ τῆς φήμης ὑπὸ τῆς πολλῆς χαρᾶς, ὅσα ἂν ἡ σφόδρα λύπη δράσειε· μικροῦ γὰρ περιτραπεὶς εἰς τὸ πεσεῖν ὑπήχθη, καὶ ἄνους ὤφθη γενόμενος. (3) Περδίκκα δὲ τῶν ὅλων ἐπιστάντος, οἱ μὲν τῆς Ἡρακλείας φυγάδες πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ τοῦτον παρώξυνον. Διονύσιος δὲ ταῖς ὁμοίαις μεθόδοις χρώμενος ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς πολλοὺς κινδύνους κατ' αὐτοῦ συστάντας πάντας διέδρασεν. Ἀλλ' ὁ μὲν Περδίκκας ὑπὸ τῶν ἀρχομένων μοχθηρὸς γεγονὼς ἀνῄρηται, καὶ αἱ τῶν φυγάδων ἐλπίδες ἐσβέννυντο· Διονυσίῳ δὲ πανταχόθεν τὰ πράγματα πρὸς τὸ εὐδαιμονέστερον μετεβάλοντο. (4) Ἡ δὲ πλείστη ῥοπὴ τῆς εὐδαιμονίας ὁ δεύτερος αὐτῷ κατέστη γάμος. Ἠγάγετο μὲν γὰρ Ἄμαστριν· αὕτη δὲ ἦν Ὀξάθρου θυγάτηρ· ἀδελφὸς δὲ ἦν οὗτος Δαρείου, ὃν καθελὼν Ἀλέξανδρος Στάτειραν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα γυναῖκα ἠγάγετο, ὡς εἶναι τὰς γυναῖκας ἀλλήλαις ἀνεψιάς, ἔχειν δέ τι πρὸς ἑαυτὰς καὶ φίλτρον ἐξαίρετον, ὃ τὸ συντρόφους ὑπάρξαι ταύταις ἐνέφυσεν. (5) Ἀλλὰ ταύτην τὴν Ἄμαστριν Κρατέρῳ (τῶν φιλουμένων ἦν οὗτος ὡς μάλιστα) συναρμόζει· Ἀλεξάνδρου δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀποπτάντος καὶ Κρατέρου πρὸς Φίλαν τὴν Ἀντιπάτρου ἀποκλίναντος, γνώμῃ τοῦ λιπόντος Διονυσίῳ ἡ Ἄμαστρις συνοικίζεται. (6) Ἐξ οὗ ἐπὶ μέγα ἡ ἀρχὴ αὐτῷ διήρθη πλούτου τε περιβολῇ τῇ διὰ τῆς ἐπιγαμίας προστεθείσῃ καὶ ἰδίᾳ φιλοκαλίᾳ. Καὶ γὰρ καὶ τὴν τοῦ Διονυσίου πᾶσαν ἐπισκευὴν τοῦ Σικελίας τυραννήσαντος αὐτὸν ἐπῆλθε ἐξω-

stres, et præter hos gymnicos et thymelicos et scenicos : alios statim, alios eosque magnificentiores peregit postea.

Hæc nono et decimo libro (quatenus cursim ista perstringimus) Historia Memnonis describit.

E LIBRIS XI ET XII.

IV. Dionysius deinceps imperium suscepit idemque etiam auxit. Alexander enim, Persis ad Granicum profligatis, securam amplificandi ditiones suas occasionem patefecerat his qui vellent, quum quæ hactenus impedimento fuerat, Persarum potentia jam corrueret. Sed varias postea fortunæ vices expertus est, maxime quum Heracleæ exules, missitandis ad Alexandrum legatis, aperte jam Asia potitum, de reditu et patria reipublicæ administratione sollicitarent. Quare non multum abfuit quin excidisset imperio; et excidisset sane, nisi prudentia et sagacitate mentis et benevolentia civium et suis erga Cleopatram obsequiis bella cum minis sibi denunciata effugisset : dum qua cedit, iramque mitigat, et dilationibus coercet, qua etiam se munit, et contra præparat. (2) At posteaquam Alexander, dum Babylone agit, vitæ cursum absolvit vel nece *violenta* vel morbo exstinctus, ubi nuncium Dionysius accepit, Lætitiæ statuam consecravit : et ad primum famæ adventum eo affectus est modo præ exuberanti gaudio, quo summa hominem consternatio affecerit. Nam prope erat ut vertigine correptus prolaberetur et a sana mente conspiceretur alienus. (3) Hinc ubi Perdiccas summi imperii negotia procurabat, Heracleæ exules ad petita ab Alexandro etiam hunc instigarunt. Dionysius vero, eadem fere qua prius utens agendi ratione, quamvis in acie novaculæ prope consisteret, pericula tamen, quæ plurima contra eum consurgebant, omnia effugit. Ac quum Perdiccas, quod improbe se gereret, ab iis quibus præerat, interimeretur, simul etiam spes exulum exstinguebantur. Proinde res Dionysio ab omni parte in statum feliciorem convertuntur. (4) Ad felicitatem vero plurimum ei attulit momenti secundum matrimonium. Amastrin enim duxit filiam Oxathræ. Frater is erat Darii, quem Alexander imperio exuit, ejusque filiam Statiram uxorem sibi adjunxit. Patrueles igitur erant hæ feminæ, amore inter se eximio devinctæ : qui a communi educatione et convictu in animis ipsarum radices egerat. (5) Amastrin hanc Alexander, quum Statiram fecisset uxorem, Cratero (qui inter carissimos ei fuit) nuptum dederat. At quum, Alexandro rebus mortalium propere exempto, Craterus ad Philam, Antipatro natam, animum adjiceret, Amastris, desertore non invito, domum a Dionysio ducitur. (6) Ex quo ad magnum ei augmentum dominatus sese extulit, tum opum e nuptiis accessione, tum ipsius etiam principis studio et magnificentia. Inter alia Dionysii, qui Siciliæ tyrannum egerat, omnem supellectilem

IV, 2. θανάτῳ] φαρμάκῳ conj. Orelli., βιαίῳ θανάτῳ Schæfer. — 3. ἐπιστάντος] ἐπιστατοῦντος mavult Scaliger. — 4. Ὀξάθρου] ὀξάνθου vel ὀξάρθου e cod. A notat Bekker. Ὀξάθρης nomen etiam exhibet vulgata in Scymno Chio v. 973, ubi novissimi editores e Strabone XII, p. 544 (addere possis Tzetzem XIII, 473) scripserunt : Ὀξυάθρου. — πρὸς ἑαυτὰς] cod. A. corr.; vulg. πρ. ἑαυτόν. — 5. Κρατέρῳ.. συναρμόζει] V. Arrian. Exp. Alex. VII, 4. — ἀποπτάντος] ἀποστάντος?

νήσασθαι, τῆς ἀρχῆς ἐκείνου διαφθαρείσης. (7) Οὐ ταῦτα δὲ μόνον αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ἐπεκράτυνεν, ἀλλὰ καὶ εὐπραγία καὶ εὔνοια τῶν ὑπηκόων, καὶ πολλῶν ὧν οὐκ ἐκράτει πρότερον ἡ κυριότης. Καὶ Ἀντιγόνῳ δὲ τὴν Ἀσίαν κατέχοντι λαμπρῶς συμμαχήσας, ὁπότε τὴν Κύπρον ἐπολιόρκει, τὸν ἀδελφιδοῦν Πτολεμαῖον (στρατηγὸς δὲ οὗτος ἦν τῶν περὶ τὸν Ἑλλήσποντον) φιλοτιμίας ἀμοιβὴν εὕρατο παρ' Ἀντιγόνῳ γαμβρὸν λαβεῖν ἐπὶ θυγατρί· ἡ δὲ παῖς ἐκ προτέρων ἦν αὐτῷ γεγενημένη γάμων. Οὕτω γοῦν εἰς μέγα δόξης ἀνελθὼν, καὶ τὸν τύραννον ἀπαξιώσας, τὸ βασιλέως ἀντέλαβεν ὄνομα. (8) Φόβων δὲ καὶ φροντίδων ἐλευθεριάσας, καὶ ταῖς καθημεριναῖς τρυφαῖς ἐνδιαιτηθεὶς, ἐξωγκώθη τε τὸ σῶμα καὶ τοῦ κατὰ φύσιν πολὺ πλέον ἐλιπάνθη. Ὑφ' ὧν οὐ μόνον περὶ τὴν ἀρχὴν ῥαθύμως εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὰν ἀφυπνώσειε, βελόναις μακραῖς τὸ σῶμα διαπειρόμενος (τοῦτο γὰρ ἄκος μόνον τοῦ κάρου καὶ τῆς ἀναισθησίας ὑπελείπετο) μόλις τῆς κατὰ τὸν ὕπνον καταφορᾶς ἐξανίστατο. (9) Τεκνωσάμενος δὲ γ' παῖδας ἐκ τῆς Ἀμάστριος, Κλέαρχον, Ὀξάθρην καὶ θυγατέρα ὁμώνυμον τῇ μητρὶ, μέλλων τελευτᾶν ταύτην τε τῶν ὅλων δέσποιναν καταλιμπάνει καὶ τῶν παίδων κομιδῇ νηπίων ὄντων σύν τισιν ἑτέροις ἐπίτροπον, βιοὺς μὲν ἔτη ε' καὶ ν', ὧν ἐπὶ ἀρχῆς λ' ἐγνωρίζετο, πρᾳότατος ἐν αὐτῇ, ὡς εἴρηται, γεγονὼς καὶ τὸ Χρηστὸς ἐπίκλησιν ἐκ τῶν ἠθῶν ἐνεγκάμενος, καὶ πολὺν πόθον τοῖς ὑπὸ χεῖρα καὶ πένθος λιπών. (10) Οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου ἐξ ἀνθρώπων ἀναχώρησιν τὰ τῆς πόλεως πρὸς εὐδαιμονίαν ἐφέρετο, Ἀντιγόνου τῶν τε παίδων Διονυσίου καὶ τῶν πολιτῶν οὐ παρέργως προνοουμένου. Ἐκείνου δὲ πρὸς ἕτερα τὰς φροντίδας τρεψαμένου, Λυσίμαχος πάλιν τῶν περὶ Ἡράκλειαν καὶ τῶν παίδων ἐπεμελεῖτο, ὃς καὶ Ἄμαστριν ποιεῖται γυναῖκα, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν λίαν ἔστερξε, πραγμάτων δὲ αὐτῷ προσπεσόντων, αὐτὴν μὲν ἐν Ἡρακλείᾳ λείπει, αὐτὸς δ' εἴχετο τῶν ἐπειγόντων. Εἰς Σάρδεις δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τῶν πολλῶν πόνων ῥαΐσας, μετεπέμψατο ταύτην, καὶ ἔστεργεν ὁμοίως. Ὕστερον δὲ πρὸς τὴν θυγατέρα Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου (Ἀρσινόη δὲ ἦν τὸ ὄνομα) τὸν ἔρωτα μεταθεὶς, διαζυγῆναι τὴν Ἄμαστριν αὐτοῦ παρέσχεν αἰτίαν, καὶ καταλιποῦσαν τοῦτον καταλαβεῖν τὴν Ἡράκλειαν. Ἐγείρει δὲ αὕτη παραγενομένη καὶ συνοικίζει πόλιν Ἄμαστριν.

emere in mentem venit, quando de imperio illius actum fuit. (7) Nec vero his tantum roborabatur ei potestas, sed etiam eo, quod prospero successu et favore civium utebatur, et imperium usurpabat in multos antea non subjectos. Porro Antigono Asiam tenenti præclare auxiliatus quando Cyprum ille oppugnavit: Ptolemæum illius fratre natum (cui Hellesponti satrapiam commiserat) quasi præmium studii sui apud Antigonum invenit, ut generum illum haberet, filia, quæ ex priore fuerat suscepta conjugio, in matrimonium ei elocata. Itaque ad magnam elatus gloriam, tyranni nomen dedignatur et regis assumit. (8) Jamque metu et curis liberatus, quum in quotidianis vitam deliciis ageret, in crassam corporis molem excrevit, pinguedine supra naturæ modum adauctus. Unde evenit ut non modo negligenter regnum administraret, sed etiam somno oppressus aciculis oblongis in corpore fixis (id enim solum veterni et stuporis supererat remedium) vix tamen a soporis gravedine excitaretur. (9) Tribus autem ex Amastri liberis sibi procreatis, Clearcho, Oxathre et filia ejusdem cum matre nominis, jam morti propinquus uxori administrationem cunctam, et liberorum, qui adhuc teneræ admodum ætatis erant, tutelam (adjunctis quibusdam aliis) reliquit: quum vixisset annos quinquaginta quinque, in imperio autem conspicuus fuisset triginta. In quo se mitissimum (ut dixi) gessit, ita ut cognomen Benigni ex moribus referret, magnumque civibus desiderium et luctum post se relinqueret. (10) Nihilo tamen minus etiam post ejus a mortalibus discessum res civitatis in secundo fortunæ cursu permanebant, Antigono filiorum Dionysii et civium non obiter curam gerente. Qui ubi ad alia studium avertit, Lysimachus in accurationem Heracliensium et puerorum successit, qui etiam Amastrin uxorem sibi adscivit, et initio mirifice amavit: sed gliscentibus negotiis, illam Heracleæ relinquit, ipseque rebus urgentibus occupatur. Nec longo intervallo post, quum a laborum distractione quietem ageret, Sardes illam accersitam pari amore complectitur: postquam vero ad Ptolemæi Philadelphi natam (*imo: sororem*), cui nomen Arsinoe, amorem transtulisset, causam Amastri præbuit disjunctionis, utque deserto illo Heracleam occuparet. Quo reversa Amastrin urbem (*in Paphlagonia*) erexit, et colonis frequentavit.

— 8. ἐξωγκώθη] cf. Nymphidis fr. 16. — 9. ἐπὶ ἀρχῆς λ' ἐγνωρ.] triginta duos sec. Diodor. XVI, 88, 5 et XX, 77, 1, quod rectius esse censet Wesselingius; Nymphis l. l. annos numerat triginta tres; hoc verum habeo. Ceterum n. l. error est, ut videtur, Photii vel librariorum, non vero Memnonis, qui cap. 9 ab anno 281 a. C. usque ad initium tyrannidis (364) annos numerat 84, quod quadrat cum calculis Diodori. — 10. Amastris sive Amestris (cf. Bæhr. ad Her. VII, 61) et Lysimachi connubium etiam Diodorus XX, 109, 7 memorat. — θυγατέρα Πτολ. τ. Φιλαδελφ.] « Immo legendum ἀδελφὴν pro θυγατέρα: duo enim Ptolemæi, frater et filius, hic confunduntur. Nam Arsinoe Ptolemæo Lagi filio fuit nata, fratremque germanum habuit Philadelphum, ut ex Plutarcho in Demetrio notum est. Nec tamen arbitror Memnonem hujus peccati esse auctorem. Id credere vetant sequentia, quibus sæpe Arsinoes fratrem Ptolemæum Ceraunum (quem patre Lagida procreatum haud obscure indicat c. 12) commemorat. Malim eapropter culpam in alium, sive is Photius sive amanuensis fuerit, conferre. » *Wesseling. Observ. Var.* I, 26, *p.* 106. — πόλιν Ἄμαστριν] Cf. Steph. Byz. s. h. v. Strabo XII, p. 544; Scymnus Chius 973; Tzetz. Hist. XIII, v. 470. Ab Amazone Amastri nomen urbis derivat Demosthenes Bithynus ap. St. Byz., alii sec. Tzetz. ab Amastri Xanthi filia.

V. Κλέαρχος δὲ ἀνδρωθεὶς ἤδη τῆς τε πόλεως ἦρχε, καὶ πολέμοις οὐκ ὀλίγοις, τὰ μὲν συμμαχῶν ἄλλοις, τὰ δὲ καὶ τοῖς ἐπιφερομένοις αὐτῷ, ἐξητάζετο· ἐν οἷς καὶ κατὰ Γετῶν Λυσιμάχῳ συστρατευόμενος ἑάλω τε σὺν αὐτῷ, καὶ ἀνεθέντος τῆς αἰχμαλωσίας ἐκείνου, καὶ αὐτὸς ὕστερον τῇ Λυσιμάχου προνοίᾳ ἀφίετο. (2) Οὗτος ὁ Κλέαρχος ἅμα τῷ ἀδελφῷ τῆς ἀρχῆς καταστάντες διάδοχοι, πρὸς μὲν ἡμερότητα καὶ χρηστότητα πολὺ τοῦ πατρὸς ἐλάττους τοῖς ὑπηκόοις ἀπέβησαν, εἰς ἔκθεσμον δὲ καὶ μιαρώτατον ἔργον ἐξέπεσον· τὴν γὰρ μητέρα, μηδὲν περὶ αὐτοὺς μέγα πλημμελήσασαν, μηχανῇ δεινῇ καὶ κακουργίᾳ ἐπιβᾶσαν νηὸς θαλάσσῃ ἀποπνιγῆναι κατειργάσαντο.

VI. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ Λυσίμαχος ὁ πολλάκις ῥηθεὶς (Μακεδονίας δὲ ἐβασίλευεν), εἰ καὶ τὴν Ἄμαστριν διὰ τὴν συνάφειαν Ἀρσινόης λιπεῖν αὐτὸν παρεσκευάσατο, ἀλλ' οὖν τοῦ τε προτέρου πόθου φέρων ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐμπύρευμα, καὶ τὸ μυσαρὸν καὶ ὠμὸν τῆς πράξεως οὐκ ἀνασχετὸν ποιούμενος, στεγανώτατα μὲν τὴν αὐτοῦ κατεῖχεν ἔνδον γνώμην, τὴν ἀρχαίαν δὲ φιλίαν πρὸς τοὺς περὶ Κλέαρχον τῷ σχήματι ἐπιδεικνὺς, διὰ πολλῶν τε μηχανῶν καὶ τῶν τοῦ λανθάνειν στρατηγημάτων (κρύψαι γὰρ τὸ βουλόμενον δεινότατος ἀνθρώπων γεγονέναι λέγεται) ἐν Ἡρακλείᾳ μὲν ὡς ἐπὶ τῷ τῶν δεχομένων συνοίσοντι παραγίνεται, πατρὸς δὲ στοργὴν τῷ προσωπείῳ τοῖς περὶ Κλέαρχον προβαλλόμενος, ἀναιρεῖ μὲν τοὺς μητροκτόνους, πρῶτον μὲν Κλέαρχον, εἶτα καὶ Ὀξάθρην, μητρικῆς ἀπαιτήσας μιαιφονίας δίκας· καὶ τὴν πόλιν ποιησάμενος ὑπὸ τὴν πρόνοιαν τὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ πολλὰ δὲ λαφυραγωγήσας ὧν ἡ τυραννὶς ἠθροίκει χρημάτων, ἄδειάν τε δοὺς δημοκρατεῖσθαι τοὺς πολίτας, οὗ ἐφίεντο, πρὸς τὴν ἰδίαν βασιλείαν ἐστέλλετο.

VII. Λυσίμαχος δὲ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν καταλαβὼν, δι' ἐπαίνων μὲν τὴν Ἄμαστριν εἶχεν, ἐθαύμαζε δὲ αὐτῆς τούς τε τρόπους καὶ τὴν ἀρχὴν, πρὸς ὄγκον καὶ μέγεθος καὶ ἰσχὺν ὡς ἐκρατύνατο, ἐξαίρων μὲν τὴν Ἡράκλειαν, μέρος δὲ τῶν ἐπαίνων καὶ τὴν Τῖον καὶ τὴν Ἄμαστριν, ἣν ἐπώνυμον ἤγειρεν ἐκείνη, ποιούμενος. (2) Καὶ ταῦτα λέγων τὴν Ἀρσινόην ἠρέθιζε δεσπότιν τῶν ἐπαινουμένων γενέσθαι· ἡ δὲ ἐδεῖτο τυχεῖν ὧν ἐπόθει. Καὶ ὁ Λυσίμαχος σεμνύνων τὸ δῶρον, κατ' ἀρχὰς μὲν οὐ προσίετο· ἐκλιπαρηθεὶς δὲ χρόνῳ παρέσχεν. Ἦν γὰρ δεινὴ περιελθεῖν ἡ Ἀρσινόη, καὶ τὸ γῆρας ἤδη Λυσίμαχον παρεῖχεν εὐεπιχείρητον. (3) Δεξαμένη δ' οὖν ἡ Ἀρσινόη τῆς Ἡρακλείας τὴν ἀρχὴν, πέμπει τὸν Κυμαῖον Ἡρακλείδην, ἄνδρα μὲν εὔνουν αὐτῇ, ἀπότομον δὲ ἄλλως καὶ δεινὸν ἐν βουλευμάτων ἐντρεχείᾳ καὶ

V. Clearchus autem, ad virilem tunc ætatem progressus, et civitati Heracleæ præfuit, et in bellis non paucis, modo socia cum aliis arma jungens, modo aggredientes ipsum propulsans, vires tentavit. Inter quæ dum Lysimacho contra Getas belligeranti operam navat, captus est cum rege, eoque ex captivitate soluto, ipse etiam prudentia Lysimachi postea est dimissus. (2) Verum Clearchus hic et frater regno paterno successores, lenitate et beneficentia erga subditos patre longe inferiores evaserunt. Quid quod ad nefarium et exsecrabile facinus sunt delapsi. Matrem enim, quæ nihil in eos grande peccaverat, quum navi se commisisset, insigni commento et flagitio mari suffocandam curarunt.

VI. Quam ob causam Lysimachus, sæpius ille jam memoratus (in Macedonia autem tunc rerum potiebatur), etsi propter Arsinoes consuetudinem Amastrin a se abalienarat, quum tamen pristini amoris ceu igniculum ferret, et immane ac detestabile hoc scelus non tolerandum duceret : animi quidem apud se decreta quam arctissime continuit, antiquæ interim necessitudinis studium Clearcho ostentans : sed tamen arte multa et strategematis ad fallendum compositis (occultare enim quæ vellet, mortalium ingeniosissimus perhibetur), Heracleam, ceu publico recipientium commodo id fiat, ingreditur : et dum intimam patris affectionem larva quadam Clearcho eique addictis præ se ferret, parricidas illos e medio tollit, primo Clearchum, deinde etiam Oxathren : et sic justas maternæ cædis pœnas exigit. Hinc, ubi, redacta in clientelam suam civitate, opes tyrannorum dominatu collectas in prædam suam vertisset, et (quod diu exspectaverant) liberam civibus rempublicam restituisset, in proprium se regnum recepit.

VII. Reversus igitur ad sua, Amastrin laudibus extollere, ejusque mores et imperium demirari, ut hoc ad id magnitudinis, potentiæ et majestatis elatum corroborasset; uniceque prædicare Heracleam, sed ut in partem laudis venirent etiam Tius et Amastris, quam nomine suo celebrem illa condidisset. (2) Hæc crebro habens in ore, Arsinoen exstimulavit, ut urbium tantopere celebratarum dominium affectaret, quæque affectabat, sibi donari peteret. At is gravitatem muneris prætendens initio preces non admittebat, sed tamen progressu temporis exoratus concessit. Ingeniosa enim ad circumveniendum fuit Arsinoe, et jam senectus ipsa mansuefactum dederat Lysimachum. (3) Potita igitur Heracleæ dominatu Arsinoe Heraclidem eo Cymæum mittit, virum illius observantem et studiosum, sed alioqui præfractum et in consiliis dandis et exsequendis industrium

V. 1. συμμαχῶν ἄλλοις] cod. A.; σ. ἀλλήλοις vulg. — συστρατευόμενος] Scaliger., στρατευόμενος libri. De bello hoc Lysimachi v. Diodor. XXI, 11 sqq.; Pausan. I, 9. Droysen. *Hellenism.* tom. I, p. 588 sqq.

VI. τὸ βουλόμενον] τὸ βουλευόμενον A. Tuemur vulgatam, collato Thucyd. I, 90. VI, 24.

VII, 1. τὴν Τῖον] urbs hæc Heracleotis subjecta ab Amastri distat stadiis viginti, ut discimus e Menippi Periplo Paphlagoniæ ap. Steph. B. v. Τῖος. De Amastri cf. Droysen. *Hell.* I, p. 343. 462. 556. 609. II, 241. — 2. ἐπαινουμένων] A. ἐπαίνων vulg. — 3. Ἡρακλείδην] sic scripsi pro vulg. Ἡράκλειτον; paullo infra c. 11, ubi idem recurrit, omnes libri Heraclidem exhibent. Num hic est Heraclides Cumanus historiæ Persarum auctor?

ὀξύτητι· ὁ δὲ τῆς Ἡρακλείας ἐπιβὰς, τά τε ἄλλα σφόδρα ἐπιστρόφως τῶν πραγμάτων ἐξηγεῖτο, καὶ πολλοὺς αἰτίαις ὑποβάλλων τῶν πολιτῶν οὐκ ἐλάττους ἐτιμωρεῖτο, ὡς πάλιν ἀποβαλεῖν αὐτοὺς τὴν μόλις ἐπιφανεῖσαν εὐδαιμονίαν.

VIII. Ὁ μέντοι Λυσίμαχος περιδρομῇ Ἀρσινόης τὸν ἄριστον τῶν παίδων καὶ πρεσβύτερον Ἀγαθοκλέα (ἐκ προτέρων δὲ φὺς ἦν αὐτῷ γάμων) κατ' ἀρχὰς μὲν λανθάνοντι φαρμάκῳ, ἐκείνου δὲ κατὰ πρόνοιαν ἐξεμεθέντος, ἀναιδεστάτῃ διαχειρίζεται γνώμῃ· δεσμωτηρίῳ ἐμβαλὼν κελεύει κατακοπῆναι, ἐπιβουλὴν αὐτῷ καταψευσάμενος. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὃς αὐτόχειρ τοῦ μιάσματος ἐγεγόνει, ἀδελφὸς ἦν Ἀρσινόης, καὶ ἐπώνυμον διὰ τὴν σκαιότητα καὶ ἀπόνοιαν τὸν κεραυνὸν ἔφερεν. (2) Ὁ τοίνυν Λυσίμαχος διὰ τὴν παιδοκτονίαν μῖσός τε δίκαιον παρὰ τῶν ὑπηκόων ἐλάμβανε, καὶ Σέλευκος ταῦτα πυθόμενος, καὶ ὡς εὐχερὲς εἴη τοῦτον παραλῦσαι τῆς ἀρχῆς τῶν πόλεων ἀφεσταμένων αὐτοῦ, μάχην συνάπτει πρὸς αὐτόν. Καὶ πίπτει ἐν τῷ πολέμῳ Λυσίμαχος παλτῷ βληθείς· ὁ δὲ βαλὼν ἀνὴρ Ἡρακλεώτης ἦν, ὄνομα Μαλάκων, ὑπὸ Σελεύκῳ ταττόμενος. Πεσόντος δὲ, ἡ τούτου ἀρχὴ προσχωρήσασα τῇ τοῦ Σελεύκου μέρος κατέστη. Ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν καὶ τὸ ιβ' τῆς Μέμνονος ἱστορίας λήγει.

ΕΚ ΤΟΥ ΙΓ' ΚΑΙ ΙΔ' ΒΙΒΛΙΟΥ.

IX. Ἐν δὲ τῷ ιγ' τοὺς Ἡρακλεώτας λέγει πυθομένους τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Λυσιμάχου καὶ ὡς εἴη ὁ τοῦτον ἀπεκτονὼς Ἡρακλεώτης, τάς τε γνώμας ἀναρρώννυσθαι καὶ πρὸς τὸν τῆς ἐλευθερίας ἀνδραγαθίζεσθαι πόθον, ἣν δ' καὶ π' ἔτεσιν ὑπό τε τῶν ἐμφυλίων τυράννων καὶ μετ' ἐκείνους ὑπὸ Λυσιμάχου ἀφῄρηντο. (2) Προσῆλθον οὖν πρότερον Ἡρακλείδῃ, πείθοντες αὐτὸν μὲν ἐκχωρεῖν τῆς πόλεως, οὐκ ἀπαθῆ κακῶν μόνον ἀλλὰ καὶ λαμπροῖς δώροις ἐφοδιαζόμενον, ἐφ' ᾧ τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνους ἀναλαβεῖν. (3) Ὡς δὲ οὐ μόνον οὐκ ἔπειθον, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀργὴν ἐκπεσόντα εἶδον καί τινας αὐτῶν καὶ τιμωρίαις ὑπάγοντα, συνθήκας θέμενοι πρὸς τοὺς φρουράρχους οἱ πολῖται, αἵ τήν τε ἰσοπολιτείαν αὐτοῖς ἔνεμον καὶ τοὺς μισθοὺς λαβεῖν ὧν ἐστέρηντο, συλλαμβάνουσι τὸν Ἡρακλείδην καὶ φυλαττόμενον εἶχον ἐπὶ χρόνον. Ἐκεῖθεν λαμπρᾶς ἀδείας λαβόντες τῆς τε ἀκροπόλεως μέχρις ἐδάφους τὰ τείχη κατέβαλον, καὶ πρὸς Σέλευκον διεπρεσβεύοντο, τῆς πόλεως ἐπιμελητὴν προστησάμενοι Φώκριτον.

X. Ζιποίτης δὲ ὁ Βιθυνῶν ἐπάρχων, ἐχθρῶς ἔχων Ἡρακλεώταις πρότερον μὲν διὰ Λυσίμαχον, τότε δὲ διὰ Σέλευκον (διάφορος γὰρ ἦν ἑκατέρῳ), τὴν κατ' αὐ-

et acrem. Hic quum pedem intulisset Heracleæ, quum cetera nimis rigide administravit, tum multos civium criminibus oneravit, nec pauciores supplicio affecit; adeo ut felicitatem vixdum exortam cives denuo amitterent.

VIII. Ceterum Lysimachus fraude Arsinoes circumventus natu maximum et optimum filiorum Agathoclem, e priore sibi conjuge natum, primo quidem veneno clanculario, sed postea, hoc per vomitum rejecto, quum providisset ille insidias, sententia impudentissima damnatum necat. In carcerem enim compactum trucidari jubet, insidias sibi structas falso criminatus. Ptolemæus autem, qui sua manu scelus id perpetravit, frater erat Arsinoes, et Ceranni (*Fulminis*) cognomentum ab importunitate morum et vecordia retulit. (2) Lysimachus igitur propter filii cædem in odio erat subditorum. Et Seleucus, his cognitis, et quod facile sit regno hominem excutere, civitatibus ab eo deficientibus, prælium cum eo (*ad Curopedium*) conserit, in quo Lysimachus pilo trajectus occumbit: trajecit autem vir Heracliensis, nomine Malacon, Seleuco militans. Interempto Lysimacho, regnum ad Seleuci ditionem accessit. Ibi duodecimus Memnonis liber Historiarum desinit.

LIBRI XIII ET XIV.

IX. Libro decimo tertio narrat hæc : Heraclienses, ait, audito Lysimachi interitu, et quod a populari suo nex illi illata esset, animos confirmant, et pro libertatis recuperandæ desiderio fortes se viros declarant : quam per annos octoginta quattuor tyranni domestici, et post eos Lysimachus ereptam tenuerant. (2) Primum igitur Heraclidem conveniunt, et ut non tantum salvus et incolumis, sed etiam splendido munerum viatico instructus excedat, pristinam modo libertatem obtineant, suadent. At quum non modo non persuaderent, sed ira etiam tyrannum inflammari, et nonnullos de suis ad supplicia rapi ab eo viderent, pacto cum præsidii præfectis inito, ut æquali in republica jure uterentur, et quibus fraudati essent stipendia reciperent, Heraclidem in vincula conjectum ad tempus custodiunt. Omni dehinc metu soluti, mœnia arcis ad fundamenta usque diruunt, et missa ad Seleucum legatione, Phocritum civitatis principem et curatorem faciunt.

X. At Zipœtes, Bithyniæ regulus, Heracliensibus infensus jam antea Lysimachi, tunc vero Seleuci causa (nam cum utroque simultates habebat), excursionibus factis detri-

VIII, 1. Ἀγαθοκλέα] Cf. Strabo XIII, p. 623; Pausan. I, 10; Appian. Syr. 64; Justin. XVII, 1. Droysen. I. l. I, 638 sqq.

IX, 3. λαμπρὰς] olim λαμπρᾶς; quare λαβόντες in μεταλαβόντες mutari voluit Jacobs. ad Achill. Tat. p. 880.

X. Ζιποίτης] De hoc vide infra c. 20, Diodor. XIX, 60, 3 ibique Wesseling.; Plutarch. Qu. Gr. c. 49; p. 302, E; Pausan V, 12; Tzetz. Hist. III, 950. Cf. Gronov. ad Liv. XXXVIII, 16; Clinton. F. H. tom. III, p. 411.

τῶν ἐπιδρομὴν, ἔργα κακώσεως ἀποδεικνὺς, ἐποιεῖτο. Οὐ μὴν οὐδὲ τὸ αὐτοῦ στράτευμα κακῶν ἀπαθεῖς ἔπραττον ἅπερ ἔπραττον, ἔπασχον δὲ καὶ αὐτοὶ ὧν ἔδρων οὐ κατὰ πολὺ ἀνεκτότερα.

XI. Ἐν τούτῳ δὲ Σέλευκος Ἀφροδίσιον πέμπει διοικητὴν εἴς τε τὰς ἐν Φρυγίᾳ πόλεις καὶ τὰς ὑπερκειμένας τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ, διαπραξάμενος ἃ ἐβούλετο καὶ ἐπανιὼν, τῶν μὲν ἄλλων πόλεων ἐν ἐπαίνοις ἦν, Ἡρακλεωτῶν δὲ κατηγόρει μὴ εὐνοϊκῶς ἔχειν τοῖς τοῦ Σελεύκου πράγμασιν. Ὑφ' οὗ Σέλευκος παροξυνθεὶς, τούς τε πρὸς αὐτὸν ἀφικομένους πρέσβεις ἀπειλητικοῖς ἐξεφαύλιζε λόγοις καὶ κατέπληττεν, ἑνὸς τοῦ Χαμαιλέοντος οὐδὲν ὀρρωδήσαντος τὰς ἀπειλὰς, ἀλλὰ φαμένου « Ἡρακλῆς κάρρων, Σέλευκε » (κάρρων δὲ ὁ ἰσχυρότερος παρὰ Δωριεῦσιν). Ὁ δ' οὖν Σέλευκος τὸ μὲν ῥηθὲν οὐ συνῆκεν, ὀργῆς δ' ὡς εἶχε, καὶ ἀπετρέπετο. Τοῖς δὲ οὔτε τὸ ἀναχωρεῖν οἴκαδε οὔτε τὸ προσμένειν λυσιτελὲς ἐδόκει. (2) Ταῦτα δὲ Ἡρακλεῶται πυθόμενοι τά τε ἄλλα παρεσκευάζοντο καὶ συμμάχους ἤθροιζον, πρός τε Μιθριδάτην τὸν Πόντου βασιλέα διαπρεσβευόμενοι καὶ πρὸς Βυζαντίους καὶ Χαλκηδονίους. (3) Οἱ δὲ περιλειπόμενοι τῶν ἀπὸ Ἡρακλείας φυγάδων, Νύμφιδος, καὶ αὐτοῦ ἑνὸς ὑπάρχοντος τούτων, κάθοδον βουλεύσαντος αὐτοῖς, καὶ ῥᾳδίαν εἶναι ταύτην ἐπιδεικνύντος, εἰ μηδὲν ὧν οἱ πρόγονοι ἀπεστέρηντο αὐτοὶ φανεῖεν διοχλοῦντες ἀναλήψεσθαι, ἔπεισέν τε σὺν τῷ ῥᾴστῳ, καὶ τῆς καθόδου ὃν ἐβούλευσε τρόπον γεγενημένης, οἵ τε καταχθέντες καὶ ἡ δεξαμένη πόλις ἐν ὁμοίαις ἡδοναῖς καὶ εὐφροσύναις ἀνεστρέφοντο, φιλοφρόνως τῶν ἐν τῇ πόλει τούτους δεξιωσαμένων, καὶ μηδὲν τῶν εἰς αὐτάρκειαν αὐτοῖς συντελούντων παραλελοιπότων. Καὶ οἱ Ἡρακλεῶται τὸν εἰρημένον τρόπον τῆς παλαιᾶς εὐγενείας τε καὶ πολιτείας ἐπελαμβάνοντο.

XII. Σέλευκος δὲ τοῖς κατωρθωμένοις κατὰ Λυσιμάχου ἐπαρθεὶς, εἰς τὴν Μακεδονίαν διαβαίνειν ὥρμητο, πόθον ἔχων τῆς πατρίδος, ἐξ ἧς σὺν Ἀλεξάνδρῳ ἐστρατεύετο, κἀκεῖ τοῦ βίου τὸ λεῖπον διανῦσαι, γηραιὸς ἤδη ὢν, διανοούμενος, τὴν δὲ Ἀσίαν Ἀντιόχῳ παραθέσθαι τῷ παιδί. (2) Πτολεμαῖος δὲ ὁ Κεραυνὸς, τῶν Λυσιμάχου πραγμάτων ὑπὸ Σελεύκῳ γεγενημένων, καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτὸν ἐτέλει, οὐχ ὡς αἰχμάλωτος παρορώμενος, ἀλλ' οἷα δὴ παῖς βασιλέως τιμῆς τε καὶ προνοίας ἀξιούμενος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑποσχέσεσι λαμπρυνόμενος, ἃς αὐτῷ Σέλευκος προὔτεινεν, εἰ τελευτήσειεν ὁ γεινάμενος, [αὐτὸν εἰς] τὴν Αἴγυπτον, πατρῴαν οὖσαν ἀρχὴν, καταγαγεῖν. (3) Ἀλλ' ὁ μὲν τοιαύτης κηδεμονίας ἠξίωτο· κακὸν δὲ ἄρα αἱ εὐεργε-

menta iis intulit. Exercitus tamen ejus, dum huic negotio incumbit, cladium non expers est, sed non multo mitiores, quam infert, recipit.

XI. Sub hæc Seleucus Aphrodisium procuratorem in oppida Phrygiæ et quæ adjacent Ponti mittit. Hic, rebus, quarum causa venerat, confectis, post reditum in aliarum quidem civitatum laude prolixus erat, Heraclienses autem criminabatur ut Seleuco parum addictos. Seleucus ergo, hoc irritatus, legatos ad se profectos fastidit, et minis increpitans terret. Quorum tamen unus, Chamæleon, nihil his perculsus, ita regem compellat : Hercules κάρρων, Seleuce (κάρρων autem Doriensibus eum significat, qui est fortior). Quam vocem quum rex non intelligeret, concepta in ira persistens, se avertit. Legatis igitur neque domum redire neque illic manere operæ pretium videbatur. (2) Quæ quum Heracliensibus renunciarentur, tum ceteris se muniunt, tum sociorum copias colligunt, legatis missis ad Mithridatem, Ponti regem, et Byzantios et Chalcedonios. (3) Porro exules ab Heraclea qui supererant, Nymphis quidam ex eorum numero, reditum eis suadens nec difficilem hunc esse demonstrans, si nihil eorum quæ majores amisissent moleste viderentur et turbulente reposcere, quam minimo negotio persuasit. Quare quum eo quo consuluerat modo felicem inveniret successum reditus, tum reducti, tum quæ recepit illos patria, in communi et æqua versabantur lætitia et voluptate. Nam et humanissime eos cives tractabant, et nihil eorum, quæ ad mediocrem vitæ sustentationem conducunt, deesse patiebantur. Hoc itaque modo Heraclienses in antiquum nobilitatis et gubernationis decus sese vindicarunt.

XII. At Seleucus, successu contra Lysimachum elatus, transitum in Macedoniam instituit, (impulit enim amor patriæ, ex qua cum Alexandro militatum iverat,) ibique reliquum vitæ tempus conficere destinans (nam senio confectus erat), Asiam filio Antiocho commendavit. (2) Ptolemæus autem Ceraunus, Lysimachi regno sub arbitrium Seleuci redacto, et ipse ei subjectus erat : nec tamen, ceu captivi loco, neglectim, sed, ut regia soboles, in honore et accuratione habitus; immo magnificis etiam promissis ornatus a Seleuco, fore ut defuncto parente (*Ptolemæo Lagi*) in paternum Ægypti regnum deduceretur. (3) Ita sane liberaliter et honorifice ille tractabatur : at hominem

XI, 1. κάρρων] H. Stephanus; καρῶν libri. Sophron ap. Apollon. Dysc. De pron. p. 355 Bekk. : Ἡρακλῆς τεοῦς κάρρων ἦν. Proverbium in superbos. Plura v. in H. Stephan. Thesaur. v. κρατύς. — ὀργῆς δ' ὡς εἶχε] « Est Herodotea phrasis, qua, ut tot aliis Herodoti, utitur Pausan. I, 42. V. Valckenar. ad Herodot. p. 412. » *Schæfer*. — 3. Νυμφιδος] v. fr. Nymphid. introduct. — εἰ μηδὲν] A.; μηδὲ vulg.

XII, 1. κατὰ Λυσ.] em. Rhodomannus; libri μετὰ. — Ἀντιόχῳ] em. Palmer.; libri Ἀντιγόνῳ. — 2. [αὐτὸν εἰς] supplevit Scaliger. — 3. ἐδελτίουν] A., ἐπετέλουν cett — Interfectus Seleucus anno vitæ 75mo, regni 32mo (Syncell. p. 266) initio anni 280 a. C. Vide Clinton. ad h. an.

σίαι οὐκ ἐβελτίουν. Ἐπιβουλὴν γὰρ συστήσας, προσπεσὼν τὸν εὐεργέτην ἀναιρεῖ, καὶ ἵππου ἐπιβὰς πρὸς Λυσιμαχίαν φεύγει, ἐν ᾗ διάδημα περιθέμενος μετὰ λαμπρᾶς δορυφορίας κατέβαινεν εἰς τὸ στράτευμα, δεχομένων αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, καὶ βασιλέα καλούντων, οἳ πρότερον Σελεύκῳ ὑπήκουον.

XIII. Ἀντίγονος δὲ ὁ Δημητρίου τὰ συνενεχθέντα μαθὼν ἐπὶ Μακεδονίαν διαβαίνειν ἐπεχείρει πεζῷ καὶ νηΐτῃ στρατεύματι, προφθάσαι σπεύδων τὸν Πτολεμαῖον. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος τὰς Λυσιμάχου νῆας ἔχων ἀπήντα καὶ ἀντιπαρετάττετο. (2) Ἦσαν δ' ἐν αὐταῖς ἄλλαι τε καὶ τῆς Ἡρακλείας αἱ μετάπεμπτοι, ἑξήρεις τε καὶ πεντήρεις καὶ ἄφρακτοι, καὶ ὀκτήρης μία ἡ λεοντοφόρος καλουμένη, μεγέθους ἕνεκα καὶ κάλλους ἥκουσα εἰς θαῦμα· ἐν ταύτῃ γὰρ ἑκατὸν μὲν ἄνδρες ἕκαστον στοῖχον ἤρεττον, ὡς ὀκτακοσίους ἐκ θατέρου μέρους γενέσθαι, ἐξ ἑκατέρων δὲ χιλίους καὶ ἑξακοσίους, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχησόμενοι χίλιοι καὶ διακόσιοι, καὶ κυβερνῆται δύο. (3) Τῆς οὖν συμβολῆς γενομένης, κρατεῖ Πτολεμαῖος τὸ ναυτικὸν τρεψάμενος τοῦ Ἀντιγόνου, ἀνδρειότερον τῶν ἄλλων ἀγωνισαμένων αἳ ἦσαν ἐξ Ἡρακλεώτιδος· αὐτῶν δὲ τῶν Ἡρακλεωτίδων τὸ ἐξαίρετον ἔφερεν ἡ λεοντοφόρος ὀκτήρης. Οὕτω κακῶς Ἀντίγονος τῷ στόλῳ πράξας, εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀνεχώρησε. Πτολεμαῖος δὲ ἐπὶ Μακεδονίαν διέβη, καὶ βεβαίως ἔσχε τὴν ἀρχήν.

XIV. Αὐτίκα γοῦν τὴν οἰκείαν μᾶλλον ἐκφαίνων σκαιότητα, Ἀρσινόην μέν, ὡς πάτριον τοῦτο τοῖς Αἰγυπτίοις, τὴν ἀδελφὴν γαμεῖ, τοὺς ἐκ Λυσιμάχου δὲ παῖδας αὐτῇ γεγεννημένους ἀναιρεῖ. Μεθ' οὓς κἀκείνην τῆς βασιλείας ἐξεκήρυξε. Καὶ πολλὰ καὶ παράνομα ἐν δυσὶ διαπραξάμενος ἔτεσι, Γαλατικοῦ μέρους τῆς πατρίδος μεταναστάντος διὰ λιμόν, καὶ Μακεδονίαν καταλαβόντων καὶ εἰς μάχην αὐτῷ συναψάντων, ἀξίως τῆς ὠμότητος καταστρέφει τὸν βίον, διασπαραχθεὶς ὑπὸ τῶν Γαλατῶν· ζῶν γὰρ ἐλήφθη, τοῦ ἐλέφαντος, ἐν ᾧ ὠχεῖτο, τρωθέντος καὶ καταβαλόντος αὐτόν. Ἀντίγονος δὲ ὁ Δημητρίου, [ὁ] ἡττηθεὶς τῷ ναυτικῷ, Πτολεμαίου ἀνῃρημένου, τὴν Μακεδόνων λαμβάνει ἀρχήν.

XV. Ὁ δὲ Σελεύκου Ἀντίοχος πολλοῖς πολέμοις, εἰ καὶ μόλις καὶ οὐδὲ πᾶσαν, ὅμως ἀνασωσάμενος τὴν πατρῴαν ἀρχήν, πέμπει στρατηγὸν Πατροκλέα σὺν ἐκστρατεύματι εἰς τὴν ἐπιτάδε τοῦ Ταύρου. Ὁ δὲ Ἑρμογένην προσαιρεῖται τὸ γένος Ἀσπένδιον, ὃς ἐπί τε πόλεις ἄλλας καὶ ἐπὶ τὴν Ἡράκλειαν ὥρμητο εἰσβαλεῖν. Τῶν δὲ Ἡρακλεωτῶν πρὸς αὐτὸν διαπρεσβευσαμένων, τῆς χώρας ἀναχωρεῖ καὶ φιλίαν συντίθεται ἐπὶ τὴν Βιθυνίαν διὰ τῆς Φρυγίας τραπόμενος. Ἐνεδρευθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν, διεφθάρη τε αὐτὸς καὶ ἡ σὺν

improbum bene merita nihilo meliorem fecere. Nam benefactorem insidiis oppressum trucidat, et conscenso equo Lysimachiam profugit: ubi imposito sibi diademate, cum satellitum manu speciosissima ad exercitum tendit. Ibi necessitate compulsi eum recipiunt, et regem salutant, qui paullo ante Seleuco parebant.

XIII. Antigonus autem Demetrii filius, hoc intellecto casu, expeditionem suscepit in Macedoniam pedestribus et nauticis copiis, Ptolemæum antevenire properans. At Ptolemæus expeditas habens Lysimachi naves, instructa acie occurrit: (2) inter quas erant quum aliæ, tum ab Heraclea accersitæ hexeres et penteres, et apertæ: et una octeris, cui nomen Leonigeræ (*a leonis imagine in aplustri posita*), magnitudine et elegantia in admirationem veniens: in hac enim centum homines unumquemque remorum versum remigabant, adeo ut in unoquoque latere octingenti forent, in ambobus vero mille et sexcenti; milites in tabulatis mille ducenti; præterea duo erant gubernatores. (3) Postquam in aciem descensum est, superior evadit Ptolemæus, in fugam versa Antigoni classe. Ubi fortius ceteris pugnarunt naves ex Heracleotide et palmam inter has tulit octoremis leonifera. Sinistram itaque fortunam classis expertus Antigonus in Bœotiam se contulit, Ptolemæus, transitu in Macedoniam facto, jam firmiter regnum tenebat.

XIV. Statim igitur, ut improbitas ejus eo magis in oculos hominum incurrat, Arsinoen sororem, quod patrium hoc sit Ægyptiis prætendens, matrimonii fœdere sibi adstringit, et natos ei ex Lysimacho trucidat: quin mox etiam ipsam non citra contumeliam regno expellit. Quumque plurima contra deûm hominumque leges intra biennium perpetrasset, accidit ut pars quædam Gallorum, fame ex patria migrare coacta, Macedoniam invaderet: a quibus, conserto prœlio, rex vivus capitur, elephanto, quo vehebatur, sauciato excussus, et ab hostibus discerptus, dignum crudelitate sua exitum invenit. Antigonus autem Demetrii, qui pugna navali succubuerat, jam hoste sublato, Macedoniæ regnum occupat.

XV. Antiochus interim Seleuci filius, quum vix tandem multis bellis nec universum tamen patris regnum recuperasset, expeditam manum in citeriora Tauri mittit, Patrocle duce, qui Hermogenem, Aspendium genere, legatum sibi adoptat. Hic quum alias urbes tum Heracleam quoque infestare constituerat: verum Heracliensium legatione placatus, e finibus eorum excedit, et percusso amicitiæ fœdere, per Phrygiæ agros in Bithyniam se convertit. Exceptus vero Bithynorum insidiis, una cum exercitu

XIII 2. ἕκαστον στοῖχον] em. Palmer.; ἑκατὸν στ. A, ἑκατόστοιχον cett.
XIV. extr. ἡττηθεὶς] A; ἡττήθη vulg.; addidi articulum. De rebus hoc cap narratis v. Justin. XXIV, 2 *sqq* et quos ibi laudant interpp.
XV. Vide Droysen. *Hellenism.* tom. II, p. 249.

αὐτῷ στρατιᾷ, ἀνδρὸς ἔργα τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς πολεμίους ἀποδειξάμενος.

XVI. Διὰ ταῦτα δὴ ἐπιστρατεύειν ἐγνωκότος Ἀντιόχου κατὰ Βιθυνῶν, ὁ τούτων βασιλεὺς Νικομήδης διαπρεσβεύεται πρὸς Ἡράκλειαν συμμαχίαν αἰτῶν, καὶ τυγχάνει τῆς σπουδῆς, ἐν ὁμοίοις καιροῖς καὶ χρείαις τὴν ἀμοιβὴν ὑποσχόμενος. Ἐν τούτῳ δὲ Ἡρακλεῶται τήν τε Κίερον καὶ τὴν Τῖον ἀνεσώσαντο καὶ τὴν Θυνίδα γῆν, πολλὰ τῶν χρημάτων δαπανήσαντες· τὴν δὲ Ἄμαστριν (ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἀφῃρημένη) καὶ πολέμῳ καὶ χρήμασι βουληθέντες τέως ἀναλαβεῖν αὐτὴν οὐ κατώρθωσαν, τοῦ κατέχοντος αὐτὴν Εὐμένους Ἀριοβαρζάνῃ τῷ Μιθριδάτου παιδὶ προῖκα μᾶλλον παραδοῦναι ταύτην ἢ παρέχουσι χρήματα τοῖς Ἡρακλεώταις διὰ τὸ τῆς ὀργῆς ὑπαχθέντος ἀλόγιστον.

XVII. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐκδέχεται τοὺς Ἡρακλεώτας ὁ πρὸς Ζιποίτην τὸν Βιθυνὸν πόλεμος, ὃς τῆς Θυνιακῆς ἐπῆρχεν Θρᾴκης. Ἐν ᾧ πολέμῳ πολλοὶ τῶν Ἡρακλεωτῶν γενναίως ἀνδρισάμενοι κατεκόπησαν. Καὶ νικᾷ μὲν κατὰ κράτος ὁ Ζιποίτης, συμμαχίδος δὲ δυνάμεως τοῖς Ἡρακλεώταις ἐπελθούσης, φυγῇ τὴν νίκην καταισχύνει· οἱ δὲ ἡττημένοι τοὺς σφετέρους νεκροὺς ἀδεῶς ἀναλαβόντες καὶ καύσαντες, εἶτα καὶ πάντων κύριοι, περὶ ὧν ἦν ὁ πόλεμος, καταστάντες, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἀνῃρημένων ἀνακομίσαντες εἰς τὴν πόλιν, ἐπιφανῶς ἐν τῷ τῶν ἀριστέων ἔθαψαν μνήματι.

XVIII. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ἀντιόχῳ τῷ Σελεύκου καὶ Ἀντιγόνῳ τῷ Δημητρίου, μεγάλων ἑκατέρωθεν στρατευμάτων ἀντιπαραταττομένων, κινεῖται ὁ πόλεμος καὶ χρόνον συχνὸν κατέτριψε· συνεμάχει δὲ τῷ μὲν ὁ τῆς Βιθυνίας βασιλεὺς Νικομήδης, Ἀντιόχῳ δὲ πολλοὶ ἕτεροι. Οὔπω δὲ συρραγεὶς Ἀντίοχος Ἀντιγόνῳ, τὸν πρὸς Νικομήδην χειρίζεται πόλεμον· ὁ δὲ Νικομήδης ἀλλαχόθεν τε δυνάμεις ἀθροίζει, καὶ συμμαχεῖν πρὸς Ἡρακλεώτας διαπρεσβευσάμενος, τριήρεις τρισκαίδεκα συμμάχους λαμβάνει, καὶ λοιπὸν ἀντικαθίσταται τῷ τοῦ Ἀντιόχου στόλῳ. Ἐπὶ χρόνον δέ τινα ἀντικαταστάντες ἀλλήλοις, οὐδέτεροι μάχης ἦρξαν, ἀλλ' ἄπρακτοι διελύθησαν.

XIX. Ἐπεὶ δὲ Γαλάται πρὸς τὸ Βυζάντιον ἧκον καὶ τὴν πλείστην αὐτῆς ἐδῄωσαν, τῷ πολέμῳ ταπεινωθέντες οἱ ἐν Βυζαντίῳ πέμπουσι πρὸς τοὺς συμμάχους δεόμενοι ὠφελείας. Καὶ παρέσχον μὲν πάντες ὡς εἶχον ἰσχύος, παρέσχον δὲ καὶ οἱ τῆς Ἡρακλείας (τοσοῦτον γὰρ ἡ πρεσβεία ᾔτει) χρυσοῦς τετρακισχιλίους. (2) Μετ' οὐ πολὺ δὲ Νικομήδης τοὺς Γαλάτας, οἷς ἡ καταδρομὴ τῶν Βυζαντίων ἐγεγένητο, πολλάκις μὲν ἐπιχειρήσαντας εἰς] τὴν Ἀσίαν περαιωθῆναι, τοσαυτάκις δὲ ἀποτυχόν-

internecione cæditur, quum strenui viri facinora, suo loco, in hostes edidisset.

XVI. Hac de causa Antiocho in Bithynos expeditionem instituente, rex horum Nicomedes per legatos subsidium ab Heracliensibus petit et obtinet, impetrati gratiam se relaturum, ubi in simili necessitate tempus flagitet, pollicitus. Hac occasione Cierum et Tium et Thynidem terram multis expensis ad se reduxerunt. Amastrin interea (quæ et ipsa cum reliquis adempta fuerat) tam bello quam pretio recuperare dum percupiunt, successu carent felice: propterea quod qui illam tenebat Eumenes Ariobarzani, Mithridatis filio, gratis eam tradere quam pecunia revendere Heracliensibus mallet, vesania iræ subactus.

XVII. Sub tempus illud bellum adversus Zipœten Bithynum, qui Thyniacam cum imperio Thraciam obtinebat, Heraclienses excepit. Quo in bello Heracleotarum bona pars fortiter dimicando cæsa fuit. Et victoria quidem summa vi potitur Zipœtes: sed ubi sociorum auxilia supervenerant Heracliensibus, fuga illam dehonestat. Ergo qui modo succubuerant, cadavera suorum asserunt et cremant secure: et exinde sub arbitrium suum redigunt de quibus bello disceptabatur; et ossa interfectorum in urbem relata magnifice in præclare meritorum de patria monumento condunt.

XVIII. Circa hæc tempora inter Antiochum Seleuci et Antigonum Demetrii movetur bellum: et dum magnos utrinque apparatus faciunt in copias militares, tempus satis longum consumitur. Alteri Nicomedes Bithyniæ rex operam navabat, Antiocho complures alii. Necdum eruptionem fecerat in Antigonum Antiochus, quum bellum adversus Nicomedem instituit. Hic igitur et aliunde auxilia colligit, et de belli societate Heracleam missis legatis tredecim in subsidium triremes accipit, et tum demum classem suam Antiochi classi opponit. Etsi autem adversas aliquamdiu tenebant acies, neutri tamen pugnæ initium faciunt; sed absque effectu tandem divelluntur.

XIX. Postquam vero Galli ad Byzantium delati maximam ditionis partem depopulabantur, fracti bello Byzantini, sociorum huc illuc missitantes auxilia implorant: et quisque pro virium modo suppeditat; Heraclienses etiam aureos quater mille (tantum enim legati petierant) subministrant. (2) Nec longum in medio spatium, quum Nicomedes Gallis, qui, incursatis Byzantinorum finibus, tametsi sæpenumero in Asiam trajicere conati, toties ab incepto desistere, adversantibus Byzantinis, coacti essent, certis tamen condi-

XVI. De rebus cf. Droys. l. l. p. 230. p. 173. 177.

XVII. Θυνιακῆς... Θρᾴκης] *Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur,* Claudian. in Eutrop. II, 247. Accuratiora v. ap. Eustath. ad Dionys. Perieg. 795 (ex Arriano). — κατὰ κράτος] A; ἀνὰ κρ. vulg.

XVIII. extr. ἄπρακτοι] A; ἀπαράδεκτοι vulg.

XIX. 1. τετρακισχιλίους] χιλίους Stephanus nescio unde. Mox addidi voculam [εἰς].

τας, οὐκ ἀνεχομένων τὴν πρᾶξιν Βυζαντίων, ἐπὶ συνθήκαις ὅμως παρασκευάζει περαιωθῆναι. Αἱ δὲ συνθῆκαι· Νικομήδει μὲν καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἀεὶ φίλα φρονεῖν τοὺς βαρβάρους, καὶ τῆς γνώμης τοῦ Νικομήδους χωρὶς μηδενὶ συμμαχεῖν τῶν πρὸς αὐτοὺς διαπρεσβευομένων, ἀλλ' εἶναι φίλους μὲν τοῖς φίλοις, πολεμίους δὲ τοῖς οὐ φιλοῦσι, συμμαχεῖν δὲ καὶ Βυζαντίοις, εἴ που δεήσοι, καὶ Τιανοῖς δὲ καὶ Ἡρακλεώταις καὶ Καλχηδονίοις καὶ Κιερανοῖς καί τισιν ἑτέροις ἐθνῶν ἄρχουσιν. (3) Ἐπὶ ταύταις μὲν ταῖς συνθήκαις Νικομήδης τὸ Γαλατικὸν πλῆθος εἰς Ἀσίαν διαβιβάζει· ὧν περιφανεῖς μὲν ἐπὶ τῷ ἄρχειν ἑπτακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ἦσαν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν τούτων προκεκριμένοι καὶ κορυφαῖοι Λεωννώριος ἤστην καὶ Λουτούριος. (4) Αὕτη τοίνυν τῶν Γαλατῶν ἡ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διάβασις κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ κακῷ τῶν οἰκητόρων προελθεῖν ἐνομίσθη, τὸ δὲ τέλος ἔδειξεν ἀποκριθὲν πρὸς τὸ συμφέρον. Τῶν γὰρ βασιλέων τὴν τῶν πόλεων δημοκρατίαν ἀφελεῖν σπουδαζόντων, αὐτοὶ μᾶλλον ταύτην ἐβεβαίουν, ἀντικαθιστάμενοι τοῖς ἐπιτιθεμένοις. (5) Νικομήδης δὲ κατὰ Βιθυνῶν πρῶτον, συμμαχούντων αὐτῷ καὶ τῶν ἐξ Ἡρακλείας, τοὺς βαρβάρους ἐξοπλίσας, τῆς τε χώρας ἐκράτησε καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας κατέκοψε, τὴν ἄλλην λείαν τῶν Γαλατῶν ἑαυτοῖς διανειμαμένων. Οὗτοι δὲ πολλὴν ἐπελθόντες χώραν αὖθις ἀνεχώρησαν, καὶ τῆς αἱρεθείσης αὐτοῖς ἀπετέμοντο τὴν νῦν Γαλατίαν καλουμένην, εἰς τρεῖς μοίρας ταύτην διανείμαντες, καὶ τοὺς μὲν Τρωγμοὺς ὀνομάσαντες, τοὺς δὲ Τολοστοβογίους, τοὺς δὲ Τεκτόσαγας. Ἐδείμαντο δὲ πόλεις, Τρωγμοὶ μὲν Ἄγκυραν, Τολοστοβόγιοι δὲ Ταβίαν, Τεκτόσαγες δὲ Πισινοῦντα.

XX. Ὁ δὲ Νικομήδης εἰς λαμπρὰν εὐδαιμονίαν ἀρθεὶς, πόλιν ἑαυτῷ ὁμώνυμον ἀνεγείρει ἀντικρὺ Ἀστακοῦ. Τὴν Ἀστακὸν δὲ Μεγαρέων ᾤκησαν ἄποικοι, Ὀλυμπιάδος ἱσταμένης ιζ', Ἀστακὸν ἐπίκλησιν κατὰ χρησμὸν θέμενοι ἀπό τινος τῶν λεγομένων Σπαρτῶν καὶ Γηγενῶν τῶν ἀπογόνων τῶν ἐν Θήβαις, Ἀστακοῦ τὴν κλῆσιν, ἀνδρὸς γενναίου καὶ μεγαλόφρονος. Αὕτη πολλὰς ἐπιθέσεις παρά τε τῶν ὁμορούντων ὑποστᾶσα, καὶ πολέμοις πολλάκις ἐντρυχωθεῖσα, Ἀθηναίων αὐτὴν μετὰ Μεγαρέας ἐπῳκηκότων, ἔληξέ τε τῶν συμφορῶν καὶ ἐπὶ μέγα δόξης καὶ ἰσχύος ἐγένετο, Δυδαλσοῦ τηνικαῦτα τὴν Βιθυνῶν ἀρχὴν ἔχοντος. (2) Οὗ τελευτήσαντος ἄρχει Βοτείρας, ζήσας ς' καὶ ο' ἔτη. Τοῦτον δια-

tionibus transitum conciliavit. Conditionum formula hæc erat: « Ut barbari Nicomedi ejusque posteris perpetuo amicitiæ fœdere conjuncti manerent; absque Nicomedis sententia et voluntate nemini, a quo per legatos sollicitarentur, in bellis opem ferrent, sed amicis hujus amici, et inimicis hostes forent; a Byzantinis etiam starent, si qua necessitas incideret; societatem præterea colerent cum Tianis et Heracliensibus et Chalcedoniis et Cieranis et aliis nonnullis, qui alias sub jurisdictione gentes haberent. » (3) His pactorum legibus Nicomedes Gallorum multitudinem in Asiam transmisit. Horum principes in imperio illustres septemdecim fuere, inter quos præcipui et summi Leonnorius et Lutarius. (4) Hæc igitur Gallorum in Asiam transmigratio primo quidem ad incolarum detrimentum progressura existimabatur; sed exitus commodis ipsorum destinatum hoc ostendit. Dum enim reges popularem civitatibus statum abrogare satagunt, Galli hæc molientibus obsistendo magis illam corroborant. (5) Nicomedes igitur contra Bithynos primum, juvantibus etiam Heracliensibus, cum hac barbarorum manu, quam armis instruxerat, profectus, et provinciam subegit et concidit incolas : quod alioquin erat prædæ, inter se dispertiti sunt Galli. Qui longe lateque terram depopulati, retro tandem cesserunt et de subacta id sibi amputarunt, quod nunc Galatiæ nomen habet, et in tres partes distribuerunt. Alios enim Trogmos nominant, alios Tolistobogios, alios Tectosages. Urbes etiam condiderunt : Trogmi Ancyram, Tolistobogii Tabiam, Tectosages Pesinuntem.

XX. Nicomedes autem in conspicuo felicitatis gradu positus de nomine suo exstruxit urbem e regione Astaci. Astacum vero Megarensium colonia sub initium Olympiadis decimæ septimæ frequentarat, Astacum oraculi jussu denominatam ab Astaco quodam generoso et cordato viro, ex eorum prosapia qui Sparti et Terrigenæ olim Thebis vocabantur. Hæc multum a finitimis appetita et accisa bellis, Atheniensium colonis postmodum adjectis, vexationum finem et incrementa gloriæ et potentiæ non mediocria adepta est, Dydalso tunc inter Bithynos rerum potiente. (2) Quo defuncto Botiras regnat ad septuaginta quinque annos ætate

— 3. ἐπὶ τῷ ἄρχειν] dedi, monente Bekkero; libri ἐπὶ τὸ ἄ. — Λουτούριος] codicum lectionem Hœschel. de suo, ut videtur, mutavit in notiorem formam Λουτάριος. — 4. ταύτην ἐβεβαίουν] cod. A; vulg. αὐτὴν ἐ. — 5. Νικομήδης δὲ κ. τ. λ.] Eichhorn. Hist. Ant. I, p. 613 interpungendum censuit : N. δ. κ. Βιθυνῶν (πρῶτον συμμαχούντων αὐτῷ) καὶ (sc. κατὰ) τῶν ἐξ Ἡρ. τ. βαρβ. ἐξοπλ. Quæ bene refellit Orelli p. 347 sq. — ἐδείμαντο δὲ πόλεις κ. τ. λ.] « Falsissimum hoc : nam, auctore Plinio H. N. V, 42, *oppida Tectosagum Ancyra, Trocmorum Tanium, Tolistoborum Pesinus* : cum quo consentiunt etiam Strabo XII, p. 567 et Ptolemæus V, 4. Talia non semel confundere Memnonem, scriptorem prorsus ἀγεώγραφον, observant L. Holstenius ad Stephan. Byz. p. 263 et Wesseling. ad Antonini Itinerar. p. 202. » *Orelli.*

XX. 1. Ἄστακον] v. Raoul-Rochette *Établiss.* III, p. 233. Müller *Dor.* I, 120 *Minyn.* p. 291. — ιζ'] Ol. 18, 2. Euseb. Arm. Cf. Soetbeer. *Tab. chron.* ad Olymp. 17, 1. — ἀπό τινος τῶν.. Σπαρτῶν] ἀπὸ Ἀστάκου τοῦ Ποσειδῶνος καὶ νύμφης Ὀλβίας, Arrian. ap. Steph. Byz. v. Ἄστακος. — Δυδαλσοῦ] De his regibus Bithyn. v. interpret. ad Appian. Mithridat. c. 2; G. Syncell. p. 276; Sevin. *Recherches sur les rois de Bithynie* in *Mém. de l'Acad. d. Inscr.* tom. XVIII, p. 489 sqq. Vaillant. Achæmenid. imperium p. 298 sqq. et præ ceteris Clinton. F. H. tom. III, p. 410-420.

δέχεται Βᾶς ὁ υἱὸς, ὃς καὶ Κάλαν τὸν Ἀλεξάνδρου στρατηγὸν, καίτοι γε λίαν παρεσκευασμένον πρὸς τὴν μάχην, κατηγωνίσατο, καὶ τῆς Βιθυνίας παρεσκεύασε τοὺς Μακεδόνας ἀποσχέσθαι. Τούτου βίος μὲν ἐγεγόνει ἐτῶν α′ καὶ ο′, ὧν ἐβασίλευσε ν′. (3) Οὗ παῖς τῆς ἀρχῆς διάδοχος, Ζιποίτης, λαμπρὸς ἐν πολέμοις γεγονὼς, καὶ τοὺς Λυσιμάχου στρατηγοὺς τὸν μὲν ἀνελὼν, τὸν δὲ ἐπὶ μήκιστον τῆς οἰκείας ἀπελάσας ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ Λυσιμάχου, εἶτα καὶ Ἀντιόχου τοῦ παιδὸς Σελεύκου ἐπικρατέστερος γεγονὼς, τοῦ τε τῆς Ἀσίας βασιλεύοντος καὶ τοῦ Μακεδόνων, κτίζει πόλιν ὑπὸ τῷ Λυπερῷ ὄρει, τῇ αὐτοῦ κλήσει ἐπώνυμον. Οὗτος βιοὺς μὲν ἔτη ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, κρατήσας δὲ τῆς ἀρχῆς ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα, καταλείπει παῖδας τέσσαρας. Τοῦτον ὁ πρεσβύτερος τῶν παίδων Νικομήδης διαδέχεται, τοῖς ἀδελφοῖς οὐκ ἀδελφὸς ἀλλὰ δήμιος γεγονώς. Ἐκρατύνατο μέντοι καὶ οὗτος τὴν Βιθυνῶν ἀρχὴν, μάλιστά γε τοὺς Γαλάτας ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαπεραιωθῆναι συναράμενος· καὶ πόλιν, ὡς προείρηται, τὴν αὐτοῦ προσηγορίαν ἀνέστησε φέρουσαν.

XXI. Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον χρόνῳ πόλεμος ἀνερράγη Βυζαντίοις πρὸς Καλατιανοὺς (ἄποικοι δὲ οὗτοι Ἡρακλεωτῶν ἦσαν) καὶ πρὸς Ἰστριανοὺς περὶ Τόμεως τοῦ ἐμπορίου, ὃ τοῖς Καλατιανοῖς ὅμορον ἦν, μονοπώλιον τοῦτο διανοουμένων κατασκευάσαι τῶν Καλατιανῶν. Διεπρεσβεύοντο οὖν πρὸς Ἡρακλεώτας ἐπὶ συμμαχίᾳ ἑκάτεροι· οἱ δὲ πολεμικὴν μὲν ῥοπὴν οὐδετέρῳ ἔνεμον μέρει, διαλλακτηρίους δὲ ἄνδρας ἑκατέροις ἀπέστελλον, κἂν ἄπρακτος αὐτῶν ἡ σπουδὴ τότε γέγονε. Πολλὰ δὲ οἱ τῆς Καλατίδος ὑπὸ τῶν πολεμίων παθόντες ὕστερον εἰς διαλύσεις ἦλθον, ἀπὸ ταύτης τῆς συμφορᾶς οὐκέτι σχεδὸν ἀναλαβεῖν αὐτοὺς δυνηθέντες.

XXII. Οὐ πολλοῦ δὲ πάνυ ῥυέντος χρόνου, ὁ τῶν Βιθυνῶν βασιλεὺς Νικομήδης, ἐπεὶ ὁ μὲν ἐκ προτέρων αὐτῷ γάμων γεγονὼς παῖς Ζήϊλας φυγὰς ἦν πρὸς τὸν Ἀρμενίων βασιλέα, ταῖς τῆς μητρυιᾶς Ἐταζέτας μηχαναῖς ἐλαθεὶς, οἱ δὲ ἐκ ταύτης αὐτῷ γεγονότες ἐνηπίαζον, πρὸς τῷ τελευτᾶν γεγονὼς κληρονόμους μὲν τοὺς ἐκ τῆς δευτέρας γυναικὸς γράφει παῖδας, ἐπιτρόπους δὲ Πτολεμαῖον καὶ Ἀντίγονον καὶ τὸν δῆμον τῶν Βυζαντίων καὶ δὴ καὶ Ἡρακλεωτῶν καὶ τὸν τῶν Κιανῶν ἐφίστησιν. (2) Ὁ μέντοι Ζήϊλας μετὰ δυνάμεως, ἣν αὐτῷ τῶν Γαλατῶν οἱ Τολοστοβόγιοι θάρσους ἐπλήρουν, ἐπὶ τὴν βασιλείαν κατῄει. Βιθυνοὶ δὲ τὴν ἀρχὴν σώζειν τοῖς νηπίοις σπουδάζοντες τὴν μὲν τούτων μητέρα ἀδελφῷ συνοικίζουσι τῷ Νικομήδους, αὐτοὶ δὲ στράτευμα παρὰ τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων λαβόντες ὑπέμενον τὸν Ζήϊλαν· συχναῖς δὲ μάχαις καὶ μεταβο-

producta. Ei filius Bas succedit qui etiam Calam, Alexandri copiarum præfectum, licet optime ad pugnam instructum, profligavit acie, et ut Macedones a Bithynia abstinerent, effecit. Vixit hic annos septuaginta et unum, et de iis quinquaginta regnum tenuit. (3) Successorem habuit filium Zipœten: qui clarus bellis e Lysimachi præfectis alium occidit, alium quam longissime a finibus suis depulit. Quin etiam ipso Lysimacho et posthac Antiocho Seleuci, qui Asiam tamen et Macedones imperio coercebant, superior factus urbem condit, ad Lyperum montem, nomine suo insignem. Hic ubi vitam in septuaginta sex et administrationem regni in quadraginta octo annos extenderat, quattuor filios reliquit. Eumque in regno Nicomedes natu maximus excepit, qui fratribus non frater, sed carnifex erat. Confirmavit tamen etiam hic Bithyniæ regnum, maxime eo, quod Galatas sedes in Asiam transferentes adjuvit, urbemque, ut jam indicatum est, sui nominis eduxit.

XXI. Interlapso hinc tempore aliquo, Byzantinis bellum adversus Calatianos (Heracleotarum colonia hæc est) et Istrianos erupit, propter Tomin, emporium Calatianis vicinum, quod monopolium ex eo facere animo conceperant Calatiani. Propterea utrinque ad Heraclienses de belli societate mittitur legatio. At hi neutri parti bellicam opem tribuunt, sed legant ad utrosque, qui pacifice controversiam transigant. Tamen absque effectu hoc ipsis studium exivit. Multis igitur detrimentis affecti Calatidis incolæ ad pacis demum conditiones descenderunt. Nec quidquam fere ab ista calamitate virium potuerunt recipere.

XII. Nec multum temporis effluxit, quum rex Bithynorum Nicomedes (postquam e priore ei natus conjugio Zeilas ad Armeniorum regem profugisset, expulsus novercæ Etazetæ machinis, cujus liberi adhuc in tenera ætate erant) morte jam imminente, ex altera natos uxore hæredes regni scripsit, et curatores Ptolemæum cum Antigono et populo Byzantinorum, nec non Heracliensium Cianorumque designavit. (2) Zeilas autem cum instructa manu, cui e Galatis Tolistobogii animos augebant, in regnum paternum redit. At Bithyni, dum conservare dominatum parvulis satagunt, matrem horum Nicomedis fratri in matrimonium elocant, et ipsi accepto a curatoribus exercitu Zeilam opperiuntur. Et crebris utrobique prœliis et vicibus usi, pacem

— 3. αὐτοῦ Λυσιμάχου] A.; αὐτὸν Λυσίμαχον cett. — κτίζει πόλιν] Steph. Byz.: Ζιποίτιον,... πολ. Βιθυνίας, ἀπὸ Ζιποίτου βασιλέως.

XXI. συμμαχίᾳ] Stephanus; συμμαχίαν libri. — κἂν ἀπρ.] εἰ καὶ voluit Stephan.; καὶ Scaliger.; ἀλλὰ?

XXII. 1. μητρυιᾶς] « Veram Zeilæ, Prusiæ et sororis Lysandræ matrem *Consingim* Plinius H. N. VIII, 40 (61), Ditizelen autem appellat Tzetzes mortem ejus tragicam a cane rabido immissam referens ex Arriani Bithyniacis Chil III, hist. 115. » *Orelli*. Vide Clinton. III, p. 412. Droysen. II, p. 283. — 2. θάρσους] vocem Scaligero suspectam uncis inclu-

λαῖς ἑκάτεροι ἀποχρησάμενοι, τὸ τελευταῖον κατέστησαν εἰς διαλύσεις, Ἡρακλεωτῶν ἐν ταῖς μάχαις ἀριστευόντων, κἂν ταῖς συμβάσεσι τὸ συμφέρον καταπραττόντων. Διὸ Γαλάται ὡς ἐχθρὰν τὴν Ἡράκλειαν κατέδραμον ἕως Κάλλητος ποταμοῦ, καὶ πολλῆς κύριοι γεγονότες λείας οἴκαδε ἀνεχώρησαν.

XXIII. Βυζαντίους δὲ Ἀντιόχου πολεμοῦντος, τριήρεσι συνεμάχησαν τεσσαράκοντα οἱ Ἡρακλεῶται, καὶ τὸν πόλεμον παρεσκεύασαν μέχρις ἀπειλῶν προκόψαι.

XXIV. Συνέβη δὲ μετ' οὐ πολὺ ἐξ ἀνθρώπων Ἀριοβαρζάνην γενέσθαι, παῖδα Μιθριδάτην καταλιπόντα, καὶ ἐν διαφορᾷ πρὸς τοὺς Γαλάτας γεγονότα. Δι' ἣν αἰτίαν καταφρονήσαντες τοῦ παιδὸς οὗτοι, τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐσίνοντο. Καὶ ἀπορίας αὐτοὺς καταλαβούσης, ἀνελάμβανον οἱ ἀπὸ τῆς Ἡρακλείας, σῖτον εἰς Ἀμισὸν πέμποντες, ἐξ ἧς ῥᾷον ἦν τοὺς τοῦ Μιθριδάτου σιτηγεῖν ἑαυτοῖς καὶ ἐξακεῖσθαι τὴν ἔνδειαν. Διὰ ταῦτα πάλιν οἱ Γαλάται εἰς τὴν Ἡρακλεῶτιν ἔπεμψαν στράτευμα, καὶ ταύτην κατέτρεχον, μέχρις ἂν οἱ Ἡρακλεῶται διεπρεσβεύσαντο πρὸς αὐτούς. Νύμφις δὲ ἦν ὁ ἱστορικὸς ὁ κορυφαῖος τῶν πρέσβεων, ὃς τὸν μὲν στρατὸν ἐν τῷ κοινῷ χρυσοῖς πεντακισχιλίοις, τοὺς δὲ ἡγεμόνας ἰδίᾳ διακοσίοις ὑποθεραπεύσας, τῆς χώρας ἀπαναστῆναι παρεσκεύασεν.

XXV. Πτολεμαῖος δὲ ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς, εἰς ἄκρον εὐδαιμονίας ἀναβὰς, λαμπροτάταις μὲν δωρεαῖς εὐεργετεῖν τὰς πόλεις προήγετο· ἔπεμψε δὲ καὶ τοῖς Ἡρακλεώταις ἀρτάβας πυροῦ πεντακοσίας, καὶ νεὼν αὐτοῖς Προκοννησίας πέτρας ἐν τῇ ἀκροπόλει Ἡρακλέους ἀνεδείματο.

2. Μέχρι τούτου φθάσας ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν τὴν ἐκβολὴν ποιεῖται· ὅθεν τε γένους ἔφυσαν, καὶ τίνα τρόπον τῆς Ἰταλίας ἐνταῦθα κατῴκησαν, ὅσα τε εἰς τὴν τῆς Ῥώμης κτίσιν προὔλαβέ τε καὶ ἐπράχθη, καὶ τῶν ἐπαρξάντων αὐτῶν ἐπιτρέχων, καὶ πρὸς οὓς πολέμοις διηγωνίσαντο, καὶ τήν τε τῶν βασιλέων κατάστασιν, καὶ τὴν εἰς ὑπάτους τῆς μοναρχίας μεταβολὴν, ὅπως τε ὑπὸ Γαλατῶν Ῥωμαῖοι ἡττήθησαν, καὶ ἥλω ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ Κάμιλλος ἐπιβοηθήσας τὴν πόλιν ἐρρύσατο· (3) ὅπως τε ἐπὶ τὴν Ἀσίαν Ἀλεξάνδρῳ διαβαίνοντι καὶ γράψαντι ἢ κρατεῖν, ἐὰν ἄρχειν δύνωνται, ἢ τοῖς κρείττοσιν ὑπείκειν, στέφανον χρυσοῦν ἀπὸ ἱκανῶν ταλάντων Ῥωμαῖοι ἐξέπεμψαν· καὶ ὡς πρὸς Ταραντίνους καὶ Πύρρον συμμαχοῦντα τούτοις ἐπολέμησαν, καὶ τὰ μὲν παθόντες τὰ δὲ κακῶς τοὺς πολεμίους διαθέμενοι Ταραντίνους μὲν ὑπη-

ad extremum ineunt. Heraclienses et in pugnis illis excelluerunt, et in compositione belli egere quæ in rem forent. Idcirco Galatæ Heracleam ut inimicam invaserunt ad Calletem usque fluvium multaque ditati præda domum repetierunt.

XXIII. Sub hæc, Byzantinis inferente bellum Antiocho, quadraginta triremibus Heracleotæ auxiliantur : et horum factum est opera, ut ad minas tantummodo progressum haberet bellum.

XXIV. Nec longe post e vita mortalium eximitur Ariobarzanes, filiumque relinquit Mithridatem : cui lites cum Galatis intercessere. Quam ob causam hi, contempta pueri ætate, regnum ejus divexant. Quumque inopia rerum laborarent regii, Heraclienses eos sustentant, frumento Amisum advecto : unde satis facilis erat Mithridaticis victus copia et egestatis medela. Propter hæc iterum Galatæ hostiles in Heracleotidem copias mittunt : usquedum ab Heracliensibus per legatos mitigantur. Princeps autem legationis erat Nymphis, historiæ scriptor : qui quum exercitum in commune aureis quinquies mille, duces seorsum ducenis delinivisset, ut a finibus discederent, effecit.

XXV. Ptolemæus autem rex Ægypti, altissimum benignæ fortunæ gradum assecutus, magnificentissimis civitates muneribus demereri constituerat. Itaque etiam Heracliensibus quingentas artabas tritici misit, et templum Herculis e Proconnesio saxo in arce eis exstruxit.

2. Huc auctor progressus, ad imperium Romanum excursionem fecit; quo genere orti, quomodo hæc Italiæ loca insederint : quæque ante urbem conditam evenerint et gesta sint; quos etiam principes habuerint, perstringit; quæ cum aliis bella gesserint; quid condito regno acciderit : et ut tandem regia potestas in consulare mutata fuerit imperium : utque a Gallis Romani devicti, et capta esset urbs, nisi superveniens auxilio Camillus eam liberasset : (3) ut etiam Alexandro, in Asiam trajicienti, et per literas eis denuntianti, ut aut vincerent, si gerendo imperio essent idonei, aut potentioribus cederent, auream coronam, quæ talentis non paucis constaret, miserint; ut bella gesserint adversus Tarentinos et Pyrrhum Epiroten, hos auxilio juvantem; ut qua patiendo qua inferendo clades hostes tan-

sit Orelli. Rationem idoneam desidero. — Κάλλητος] Κάληκα fluvium nominat Thucyd. IV, 75, Κάχητα Diodorus XII, 72, Κάλητα Arrianus in Periplo. De re cf. Droysen. II, 256.

XXV. ἀρτάβας πενταχοσ.] de Artaba Ægyptia, sicuti de Persica v. Wesseling. ad Diodor. XX, 99, Wurm. De ponderum rat. p. 134. Vereor ut numerus artabarum recte se habeat. De re cf. Droysen. II, p. 355. — Προχοννησίας πετρ.] λίθου λευχοῦ σφόδρα ἐπαινουμένου, Strabo XIII, p. 558. — 2. ἥλω ἂν ἡ πόλις κ. τ. λ.] Hæc diversam a vulgari traditione narrationem arguere videri possint; at quæ est in his excerptoris breviloquentia, nihil premendum duco. — Ἀλεξάνδρῳ γράψαντι κ. τ. λ.] de hoc commento v. St-Croix *Examen d. histor. d'Alex.* p. 479.

γάγοντο, Πύρρον δὲ τῶν τῆς Ἰταλίας ἀπήλασαν· (4) ὅσα τε πρὸς Καρχηδονίους καὶ Ἀννίβαν Ῥωμαίοις ἐπράχθη, καὶ ὅσα πρὸς Ἴβηρας ἄλλοις τε καὶ Σκιπίωνι κατωρθώθη, καὶ ὡς παρὰ τῶν Ἰβήρων βασιλεὺς ψηφισθεὶς οὐκ ἐδέξατο· ὅπως δὲ καταπολεμηθεὶς ἔφυγεν Ἀννίβας· καὶ ὡς πέραν τοῦ Ἰονίου Ῥωμαῖοι διέβησαν· καὶ ὡς Περσεὺς ὁ Φιλίππου τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν ἐκδεξάμενος, καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα Ῥωμαίοις γεγενημένας νεότητι κινῶν κατεπολεμήθη, Παύλου τὸ κατ' αὐτὸν ἀναστήσαντος τρόπαιον· ὅπως τε (πρὸς) Ἀντίοχον τὸν Συρίας καὶ Κομμαγηνῆς καὶ Ἰουδαίας βασιλέα δυσὶ μάχαις νικήσαντες τῆς Εὐρώπης ἐξέβαλλον. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς μέχρι τοῦδε δίεισιν ὁ συγγραφεύς.

XXVI. Ἀναλαβὼν δὲ γράφει, ὅπως Ἡρακλεῶται διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὺς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβεβηκότας, ἀσμένως τε ἀπεδέχθησαν καὶ ἐπιστολῆς φιλοφρονούμενοι ἔτυχον, Ποπλίου Αἰμυλίου ταύτην ἀποστείλαντος, ἐν ᾗ φιλίαν τε πρὸς αὐτοὺς τῆς συγκλήτου βουλῆς ὑπισχνεῖτο καὶ τὰ ἄλλα προνοίας τε καὶ ἐπιμελείας, ἐπειδάν τινος αὐτῶν δέοιντο, μηδεμιᾶς ὑστερεῖσθαι. Ὕστερον δὲ καὶ πρὸς Κορνήλιον Σκιπίωνα τὸν τὴν Λιβύην Ῥωμαίοις κτησάμενον διαπέμπουσι πρεσβείαν, τὴν ὡμολογημένην φιλίαν ἐπικυροῦντες. (2) Μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν πρὸς τὸν αὐτὸν διαπρεσβεύονται, διαλλάττειν πρὸς Ῥωμαίους ἀξιοῦντες τὸν βασιλέα Ἀντίοχον· καὶ ψήφισμα πρὸς αὐτὸν ἔγραψαν, παραινοῦντες αὐτὸν τὴν πρὸς Ῥωμαίους διαλύσασθαι ἔχθραν. Ὁ δὲ Κορνήλιος Σκιπίων ἀντεπιστέλλων τοῖς Ἡρακλεώταις, ἐπιγράφει οὕτως· « Σκιπίων στρατηγὸς ἀνθύπατος Ῥωμαίων, Ἡρακλεωτῶν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν· » ἐν ταύτῃ τήν τε πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν ἐπιβεβαιῶν, καὶ ὡς διαλύσαιντο Ῥωμαῖοι τὴν πρὸς Ἀντίοχον μάχην. Τὰ αὐτὰ δὲ Λευκίῳ Πόπλιος Κορνήλιος Σκιπίων ὁ ἀδελφὸς καὶ στρατηγὸς τοῦ ναυτικοῦ τοῖς Ἡρακλεώταις διαπρεσβευσαμένοις ἀντέγραψε. (3) Μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν εἰς μάχην Ἀντίοχος Ῥωμαίοις κατέστη, καὶ ἀνὰ κράτος ἡττηθεὶς ἐπὶ συνθήκαις διελύσατο τὴν ἔχθραν, αἳ καὶ τῆς Ἀσίας αὐτὸν ἁπάσης ἀπεῖργον, καὶ τοὺς ἐλέφαντας καὶ τῶν νηῶν συναφῃροῦντο τὸν στόλον, τῆς Κομμαγηνῆς αὐτῷ καὶ τῆς Ἰουδαίας εἰς ἀρχὴν ὑπολειπομένων. (4) Ἡ δὲ τῶν Ἡρακλεωτῶν πόλις πρὸς τοὺς ἐκπεμπομένους παρὰ τῶν Ῥωμαίων τῶν στρατηγῶν διαδόχους τὰ αὐτά τε διεπρεσβεύετο, καὶ ταῖς ὁμοίαις ἀντεδεξιοῦτο εὐνοίαις καὶ φιλοφρονήσεσι, καὶ τέλος συνθῆκαι προῆλθον Ῥωμαίοις τε καὶ Ἡρακλεώταις, μὴ φίλους εἶναι μόνον ἀλλὰ καὶ συμμάχους ἀλλήλοις, καθ' ὧν τε καὶ ὑπὲρ ὧν δεηθεῖεν ἑκάτεροι. Καὶ χαλκοῖ πίνακες δύο τὰς ὁμολογίας ἴσας καὶ ὁμοίας

dem domuerint et Pyrrhum Italia expulerint; (4) quæque cum Carthaginiensibus et Annibale negotia confecerint; et quæ contra Hispanos quum alii tum Scipio Marte secundo peregerint; utque hic Hispanorum decreto rex appellatus, honorem non admiserit: ut debellatus Annibal fugerit; ut Ionium mare transmissum, et cum Perseo, Philippi in regno Macedonum hærede, dum fœdus cum patre a Romanis percussum juvenili temeritate rescindit, sit debellatum, Æmilio Paullo de ipso triumphante; ut Antiochum Syriæ et Comagenæ et Judææ regem, duabus pugnis infractum, ex Europa ejecerint. Illa igitur hucusque de imperio Romano commemorat auctor.

XXVI. Exinde propositam sibi historiam ita continuat: Heraclienses Romanorum duces in Asiam transgressos missis legatis conveniunt, qui comiter accepti literas humanitatis plenas ab Æmilio Paullo retulerant, quibus et amicum ipsis fore senatum, nec ulla in re prudentiam Romanorum et curam (si quando his indigeant) defuturam pollicetur. Deinceps etiam ad Cornelium Scipionem, qui Africam Romanis bello asseruit, legationem misere, testatam prius amicitiam ut confirmarent. (2) Et posthæc eundem rursus per legatos orant, ut Antiochum in gratiam reponat apud Romanos: et perscripto ad regem plebiscito, ut bellum contra Romanos deponat, adhortantur. Cornelius etiam Scipio Heracleotis rescribens hac inscriptione utitur: *Scipio imperator procos. Romanorum, senatui populoque Heracliensium salutem.* Et his literis benevolentiam erga ipsos ratam et firmam esse et bellum cum Antiocho solvisse Romanos affirmat. Eadem quæ Lucius etiam Publius Cornelius Scipio ejus frater et classis præfectus Heracliensibus post missam legationem respondit. (3) Brevi post Antiochus bellum adversus Romanos redintegrat, et prœlio summis viribus commisso victus arma deponit, pacis conditionibus acceptis, quæ et tota eum Asia minore excludunt, et elephantis naviumque classe privant, Comagena et Syria et Judæa tantummodo relictis. (4) Heracliensium dehinc civitas ad imperatorum Romanorum, quos modo dixi, successores item legatos misit et eadem gratia et humanitate potitur: donec ad has tandem leges inter Romanos et Heraclienses processum est, ut non modo amicitiam inter se, verum etiam societatem, contra quos et quorum gratia opus sit, colant. Suntque fœderis hujus pacta ejusdem te

— 4. βασιλεὺς ψηφ.] Cf. Liv. XXVII, 9. Polyb. X, 38. — τὸ κατ' αὐτὸν τρόπαιον] κατ' αὐτοῦ Scaliger; idem mox propositionem πρὸς, ut abundantem, expungit.

XXVI. 1. φιλοφρονούμενοι] A. φιλοφρόνου μὲν vulg. — 2. πρὸς αὐτὸν ἔγραψαν] A. προσαντέγραψαν vulg. — διαλύσασθαι] A. διαλύεσθαι vulg. — Λευκίῳ] A, Σελευκίῳ vulg. — 3. Κομμαγηνῆς αὐτῷ] Stephanus; K. αὐτῶν libri.

ἔφερον· ὧν ὁ μὲν παρὰ Ῥωμαίοις ἐν τῷ κατὰ τὸ Καπητώλιον ἱερῷ τοῦ Διὸς καθηλώθη, ὁ δὲ κατὰ τὴν Ἡράκλειαν, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ.

ΕΚ ΤΟΥ ΙΕ′ ΒΙΒΛΙΟΥ.

XXVII. Ταῦτα διεξελθὼν ὁ συγγραφεὺς κατὰ τὸ ιγ′ καὶ ιδ′ τῆς ἱστορίας εἰς τὴν ιε′ εἰσβαλὼν, διηγεῖται, ὅπως Προυσίας ὁ Βιθυνῶν βασιλεὺς, δραστήριος ὢν καὶ πολλὰ πράξας, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ Κίερον πόλιν Ἡρακλεωτῶν οὖσαν ὑφ' ἑαυτὸν ἔθετο τῷ πολέμῳ, ἀντὶ Κιέρου Προυσιάδα καλέσας. Εἷλε δὲ καὶ τὴν Τῖον καὶ αὐτὴν ὑπήκοον αὐτοῖς οὖσαν, ὥστε ἐκ θαλάσσης εἰς θάλασσαν τὴν Ἡράκλειαν περιγράψαι. (2) Ἐφ' αἷς κἀκείνην κραταιῶς ἐπολιόρκει, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν πολιορκουμένων ἀπέκτεινεν, ἐγγὺς δ' ἂν καὶ ἡ πόλις τοῦ ἁλῶναι κατέστη, εἰ μὴ ἐπὶ τῆς κλίμακος ἀναβαίνων Προυσίας, λίθῳ βαλόντος ἑνὸς τῶν ἀπὸ τῆς ἐπάλξεως, συνετρίβη τὸ σκέλος, καὶ τὴν πολιορκίαν τὸ πάθος διέλυσε. Φοράδην γὰρ ὁ βληθεὶς, οὐχ ἄνευ ἀγῶνος, ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν ἀνακομισθεὶς εἰς τὰ οἰκεῖα ἀνέστρεψε, κἀκεῖ βιοὺς ἔτη οὐ πολλὰ, καὶ χωλὸς καὶ ὢν καὶ καλούμενος, τὸν βίον κατέστρεψεν.

XXVIII. Οἱ δὲ ὑπὲρ τὸν Πόντον Γαλάται, οὔπω τῶν Ῥωμαίων εἰς τὴν Ἀσίαν διαβεβηκότων, πόθον ἔχοντες πεῖραν λαβεῖν τῆς θαλάσσης προελεῖν ἐπεχείρουν τὴν Ἡράκλειαν, καὶ οὐ χαλεπὸν ἐνόμιζον· πολὺ γὰρ τῆς παλαιᾶς ῥώμης ὑφεῖτο καὶ πρὸς τὸ καταφρονούμενον ὑπέρρει. Στρατεύουσι δὴ κατ' αὐτῆς ἁπάσαις ταῖς δυνάμεσιν, οὐδ' αὐτῆς συμμάχων ἀμελούσης, ἀλλ' εἰς ὅσα παρεῖχεν ὁ καιρὸς, παρασκευαζομένης. (2) Ἐπολιορκεῖτο μὲν οὖν αὕτη, καὶ χρόνος ἐτρίβετο, ὃς τοὺς Γαλάτας εἰς ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων συνήλαυνε· θυμῷ γὰρ καὶ οὐ παρασκευῇ τῇ δεούσῃ Γαλάτης ἀνὴρ τὸν πόλεμον διαφέρειν οἶδε. Πρὸς οὖν συλλογὴν τῶν ἐπιτηδείων τὸ στρατόπεδον ἀπολελοιπότων, ἐκδραμόντες οἱ τῆς πόλεως καὶ ἀδοκήτοις ἐπιπεσόντες αὐτό τε εἷλον καὶ πολλοὺς ἀνεῖλον καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς χώρας σκεδασθέντας οὐ χαλεπῶς συνελάμβανον, ὡς μηδὲ τὴν τρίτην μοῖραν τοῦ Γαλατικοῦ στρατεύματος εἰς Γαλατίαν ἀναστρέψαι. Ἐκ δὲ τοῦ κατορθώματος πάλιν εἰς τὴν προτέραν εὔκλειαν καὶ εὐδαιμονίαν ἐλπίδας ἐλάμβανον ἀναβῆναι.

XXIX. Ῥωμαίοις δὲ πρὸς Μάρσους καὶ Πιλιγνοὺς καὶ Μαρρουκίνους (ἔθνη δέ εἰσι ταῦτα ὑπὲρ Λιβύης κατῳκημένα, Γαδείρων ὅμορα) δυσί τε τριήρεσι καταφράκτοις Ἡρακλεῶται συνεμάχησαν, καὶ συγκατορθώσαντες τὸν πόλεμον καὶ πολλῶν ἀριστειῶν ἀξιωθέντες ἑνδεκάτῳ ἔτει πρὸς τὴν πατρίδα ἀνεκομίσθησαν.

noris et formæ in tabulas æneas relata duas : quarum altera penes Romanos in Capitolino Jovis templo, altera Heracleæ etiam ipsa in Jovis templo est affixa.

E LIBRO XV.

XXVII. Hæc postquam decimo tertio et decimo quarto Historiæ libris exposuit, decimum quintum exorsus hæc refert. Prusias (inquit) Bithynorum rex, mirifice industrius et gnavus multisque rebus gestis clarus, inter alia etiam Cierum, Heracliensis ditionis urbem, bello subjecit, pro Ciero Prusiadem nuncupans. Tium etiam eorundem jurisdictioni obnoxiam cepit, ut sic undique ab mari circumscriberet Heracleam. (2) Inde etiam violenta eam obsidione pressit, et plurimos obsessorum interfecit. Et jam prope erat ut urbs caperetur, nisi Prusiæ, dum scalis sursum nititur, lapide cujusdam de propugnaculis jacto crus fractum esset, et hic casus ab oppugnatione desistere eum coegisset. Ita enim percussus lectica non sine doloris acerbitate domum a Bithynis suis refertur : nec multis post annis, nomine et re claudus, finem vivendi fecit.

XXVIII. Nondum in Asiam Romani trajecerant, quum Galatæ, Ponti accolæ, maris tentandi cupiditate, Heracleam prius occupare conantur, non difficile id fore existimantes : siquidem de antiqua potentia multum jam deminutum, et ad contemptum prolabi sensim cœperat. Ideo universis eam copiis impugnant. Ipsa tamen sociorum interim non est immemor, sed, quantum occasio præsens facultatis concedit, se contra munit. (2) Obsidione igitur in tempus aliquod extracta, commeatuum inopia in arctum coguntur Galatæ : ira enim, non apparatu necessario, bellum producere Galates novit. Quare quum ad comportandum necessaria castris abscessissent, cives eruptione facta inopinantes aggressi et castris potiuntur, et plurimos cædunt; dispalantes etiam per agros non multo negotio comprehendunt, adeo ut ne tertia quidem pars Galatici exercitus in Galatiam reversa sit. A quo successu ad pristinam emergendi fortunam et celebritatem spes conceperunt.

XXIX. Romanis etiam bello contra Marsos, Pilignos, et Marucinos (gentium harum sedes est supra Africam, in confiniis Gadium) duabus triremibus tectis Heracleotæ auxiliantur. Et bello prospere confecto, multis eximiæ virtutis ornati præmiis, undecimo tandem anno in patriam sunt revecti.

XXVII. 1. τῷ πολέμῳ] τῷ abundat. *Scaliger*. — Προυσιάδα] urbem hanc ad Hypium fluvium prope Heracleam sitam infra (c. 41) confundit auctor cum altera Prusiade maritima quæ est ad Propontidem. — 2. κατέστρεψεν] A. μετέστρεψεν vulg.

XXVIII. 2. ἀδοκήτοις] A. ἀδοκήτως vulg. — εὔκλειαν] A. εὐλάβειαν vulg.

XXIX. Πιλιγνοὺς] A et alii quidam libri, quos laudat Hœschel.; Πελιγροὺς cod. Vat. et H. Stephan. — Μαρρουκίνους] libri omnes, ut Hœschel. ait, Μαργουκίνους; Bekker. ed. Μαρουκίνους. Quæ sequuntur, miram rerum geographicarum ignorantiam arguunt. — τε τριήρεσι] τετρήρεσι Stephan, fortassis recte.

XXX. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ πρὸς Ῥωμαίους βαρὺς Μιθριδάτῃ τῷ Πόντου βασιλεῖ συνέστη πόλεμος, φαινομένην λαβὼν αἰτίαν τὴν τῆς Καππαδοκίας κατάληψιν. Ταύτης γὰρ δι' ἀπάτης καὶ ὅρκων συμβατηρίων τὸν ἀδελφιδοῦν Ἀράθην συλλαβὼν ὁ Μιθριδάτης, αὐτοχειρίᾳ ἀποσφάξας, ἐκράτησε. Παῖς δὲ ὁ Ἀράθης ἐκ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μιθριδάτου Ἀριαράθῳ γεγένητο. (2) Φονικώτατος δὲ ἐκ παιδὸς ὁ Μιθριδάτης ἦν· τὴν γὰρ ἀρχὴν τρισκαιδεκαέτης παραλαβὼν μετ' οὐ πολὺ τὴν μητέρα, κοινωνὸν αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς βασιλείας καταλειφθεῖσαν, δεσμωτηρίῳ κατασχὼν, βίᾳ καὶ χρόνῳ ἐξηνάλωσε· καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέκτεινε. Κατεστρέψατο δὲ πολέμῳ καὶ τοὺς περὶ τὸν Φᾶσιν βασιλεῖς ἕως τῶν κλιμάτων τῶν ὑπὲρ τὸν Καύκασον, καὶ τὴν ἀρχὴν ηὔξησε, καὶ ἐπὶ μέγα ἀλαζονείας ἐξώγκωτο. Δι' ἃ μᾶλλον Ῥωμαῖοι τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ὕποπτον ποιούμενοι, τοῖς Σκυθῶν βασιλεῦσιν ἐψηφίσαντο τὰς πατρῴας αὐτὸν ἀρχὰς ἀποκαταστῆσαι. (3) Ὁ δὲ μετρίως μὲν τοῖς προσταττομένοις ὑπήκουε, συμμάχους δὲ Πάρθους καὶ Μήδους, καὶ Τιγράνην Ἀρμένιον καὶ τοὺς Σκυθικοὺς βασιλεῖς καὶ τὸν Ἴβηρα προσηταιρίζετο. Προσετίθει δὲ καὶ ἑτέρας τοῦ πολέμου αἰτίας. Τῆς γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ συγκλήτου Νικομήδην τὸν ἐκ Νικομήδους καὶ Νύσης βασιλέα Βιθυνίας καθιστώσης, Μιθριδάτης Σωκράτην τὸν Χρηστὸν ἐπικληθέντα Νικομήδει ἀντεκαθίστη. Ἐπεκράτει δὲ ὅμως ἡ Ῥωμαίων κρίσις καὶ ἄκοντος Μιθριδάτου.

XXX. Post hæc acerrimum Mithridatis *Eupatoris* adversus Romanos bellum conflatur. Cappadociæ in speciem causa arripitur. Hanc enim Mithridates, quum Ariathem ex sorore nepotem, jurisjurandi pacifici dolo in potestatem redactum, sua manu obtruncasset, per vim sibi vindicarat. Ariathem hunc ex sorore Mithridatis genuerat Ariarathes. (2) Mithridates vero a puero ad cædes propensissimus erat; nam quum tredecim annorum adolescens regnum accepisset, modico interlapso tempore, matrem regni consortem a patre destinatam, dum carcere vinctam tenet, vi et temporis diuturnitate confecit; fratrem etiam necavit. Bello autem subegit reges circa Phasin, usque ad climata trans Caucasum : regnoque amplificato, magnum arrogantiæ tumorem ostentabat. Quamobrem quum eo magis consilia ejus suspecta haberent Romani, senatus consultum fecerant, ut paterna regibus Scytharum (*deb. Phrygum*) regna restitueret. (3) At is moderate quidem mandatis obsequi : sed interim Parthos et Medos et Tigranem Armenium regesque Scytharum et Iberas *Asiæ* in societatem belli adsciscere; alias etiam belli causas adjungere. Nam quum senatus Romanus Nicomedem, ex Nicomede et Nysa progenitum, Bithyniæ regem instituisset, Mithridates Socratem Frugi cognomento ipsi opposuit. Prævaluit tamen electio Romanorum, Mithridate invito.

XXXI. Ὕστερον δὲ Σύλλα καὶ Μαρίου περὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν ἀναρριπισάντων τὴν στάσιν, τέσσαρας μυριάδας πεζῶν καὶ μυρίους ἱππέας Ἀρχελάῳ τῷ στρατηγῷ παραδοὺς ὁ Μιθριδάτης, κατὰ Βιθυνῶν ἐκέλευσε στρατεύειν, καὶ κρατεῖ τῆς μάχης συμβαλὼν Ἀρχέλαος, φεύγει δὲ καὶ Νικομήδης μετ' ὀλίγων. Ταῦτα μαθὼν Μιθριδάτης, παραγεγονότος αὐτῷ καὶ τοῦ συμμαχικοῦ, ἄρας ἀπὸ τοῦ πρὸς τῇ Ἀμασίᾳ πεδίου διὰ τῆς Παφλαγονίας ᾔει, πεντεκαίδεκα μυριάδας στρατὸν ἐπαγόμενος. (2) Μάνιος δὲ, τῶν ἀμφὶ Νικομήδην συστρατευομένων αὐτῷ μόνῃ τῇ τοῦ Μιθριδάτου φήμῃ διασκεδασθέντων, μετὰ Ῥωμαίων ὀλίγων ἀντιπαρατάσσεται Μηνοφάνει τῷ Μιθριδάτου στρατηγῷ, καὶ τραπεὶς φεύγει, πᾶσαν τὴν δύναμιν ἀποβαλών. (3) Ἐμβαλὼν δὲ σὺν ἀδείᾳ Μιθριδάτης εἰς τὴν Βιθυνίαν τάς τε πόλεις καὶ τὴν χώραν ἀμαχὶ κατέσχε, καὶ τῶν ἄλλων δὲ πόλεων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν αἱ μὲν ἡλίσκοντο αἱ δὲ προσεχώρουν τῷ βασιλεῖ, καὶ μεταβολὴ τῶν ὅλων ἀθρόα καθίστατο, Ῥοδίων μόνον

XXXI. Interjecto tempore, quum Syllæ et Marii in republica Romana seditio exarsisset, Archelaum copiarum ducem Mithridates quadraginta millia peditum et decem millia equitum in Bithynos ducere jussit, collatisque signis victor evadit Archelaus, et fugit cum paucis ipse etiam Nicomedes. Quo cognito Mithridates, quum sub manu essent auxiliares, castris e subjecto Amasiæ campo motis, per Paphlagoniam iter facit centum et quinquaginta millia adducens. (2) Manius autem sub signis habens etiam Nicomedis copias (quæ ad solam Mithridatis famam dissipantur), cum exigua Romanorum manu sese objecit Menophani, Mithridatis duci, et repulsus fugit, omni exercitu amisso. (3) Secure igitur Bithyniam invadens Mithridates, et urbes et regionem citra pugnam obtinet : ceterarumque Asiæ civitatum aliæ capiuntur, aliæ in fidem regis concedunt; et repente ingens fit rerum commutatio, Rhodiis solummodo

XXX. 1. αὐτοχειρίᾳ] καὶ αὐτ. vult Orelli præter necessitatem. De re cf. Justin. XXXVIII, 1. — 2. βίᾳ καὶ χρόνῳ, *veneno*, Sallust. ap. Serv. ad Virg. Æn. V. 295. — ἐξηνάλωσε] ἐξανάλωσε ex cod. A Bekk. post Stephan.; ἐξανήλωσε vult Orelli, sine causa. — τ. περὶ τ. Φᾶσιν βασιλεῖς] Cf. Strabo XI, p. 498; Justin. XXXVII, 3. — Σκυθῶν βασιλεῦσιν] Φρυγῶν βασ. em. Orelli, ex Appian. Mithr. c. 11 et 13. — 3. Μιθριδάτης ... ἀντεκαθίστη] sic em. Palmer. ex Appian. Mithr. c. 10; libri : Μιθρ. τὸν χρηστὸν ἐπικληθέντα Νικομήδην ἀντεκαθίστη. Socrates hic postea a Mithridate interfectus. V. Justin. XXXVIII, 5.

XXXI. 1. συμβαλὼν Ἀρχέλ.] ad Amnium fluvium in Domanetide Paphlagoniæ regione, ut testatur Strabo XII, p. 562. Cf. Appian. l. l. c. 17 sq. — 2. Μάνιος] A. B.; alii libri Μάριος. Manium (Aquillium, qui cum C. Mario a. 101 a. C. consul fuerat) tuetur Appianus l. l. De Mario cf. Plutarch. Mar. c. 34. — Ῥοδίων μόνον] Cf. Appian. c. 24 sqq. —

πρὸς Ῥωμαίους στεργόντων φιλίαν· δι' ἣν κατ' αὐτῶν Μιθριδάτης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐκίνει τὸν πόλεμον, εἰ καὶ τὸ πλέον Ῥόδιοι ἔσχον, ὡς καὶ αὐτὸν Μιθριδάτην ναυμαχοῦντα ἐγγὺς τοῦ ἁλῶναι ἐλθεῖν. (4) Μετὰ δὲ ταῦτα μαθὼν Μιθριδάτης ὡς οἱ κατὰ τὰς πόλεις σποράδες Ῥωμαῖοι τῶν παρ' αὐτοῦ διανοουμένων ἐμποδὼν ἵστανται, γράφει πρὸς πάσας, ὑπὸ μίαν ἡμέραν τοὺς παρ' αὐταῖς Ῥωμαίους φονεύειν. Καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τοσοῦτον φόνον εἰργάσαντο, ὡς μυριάδας ὀκτὼ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸν διὰ ξίφους ὄλεθρον ὑποστῆναι.

XXXII. Ἐρετρίας δὲ καὶ Χαλκίδος, καὶ ὅλης Εὐβοίας τοῖς τοῦ Μιθριδάτου προσθεμένων, καὶ ἄλλων πόλεων αὐτῷ προσχωρούντων, καὶ μὴν καὶ Λακεδαιμονίων ἡττηθέντων, Σύλλαν ἐκπέμπουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ἱκανὴν αὐτῷ συνεκπέμψαντες στρατιάν. Ὁ δὲ παραγεγονὼς, τῶν πόλεων τὰς μὲν ἑκουσιότητι μεταβαλλομένας, τὰς δὲ καὶ βίᾳ κατέσχεν, οὐκ ὀλίγον στράτευμα τῶν Ποντικῶν μάχῃ τρεψάμενος. Εἷλεν δὲ καὶ τὰς Ἀθήνας· καὶ κατέσκαπτο ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ θᾶττον ἡ σύγκλητος Ῥωμαίων τὴν τοῦ Σύλλα γνώμην ἀνέκοψε. (2) Συχνῶν δὲ παρατάξεων συνισταμένων, ἐν αἷς τὸ πλεῖον εἶχον οἱ Ποντικοὶ, καὶ συμμεταβαλλομένων τῶν πραγμάτων τοῖς κατορθουμένοις, ἔνδεια τοῖς βασιλικοῖς τῆς διαίτης ἐπέστη, ἀσώτως τε πρὸς ταύτην διακειμένοις καὶ ταμιεύειν τὰ κτηθέντα μὴ ἐπισταμένοις. Καὶ εἰς συμφορῶν ἂν ἐξέπεσον τὴν ἐσχάτην, εἰ μὴ ὁ Ταξίλλης Ἀμφίπολιν ἑλὼν, καὶ διὰ ταῦτα τῆς Μακεδονίας πρὸς αὐτὸν μεταβαλλομένης, ἐκεῖθεν τὴν ἀφθονίαν ἐχορήγησε τῶν ἐπιτηδείων. (3) Οὗτος δὲ καὶ Ἀρχέλαος συμμίξαντες τὰ στρατεύματα ὑπὲρ τὰς ἓξ μυριάδας τὸ πλῆθος ἦγον, καὶ στρατοπεδεύονται κατὰ τὴν Φωκίδα χώραν, ὑπαντιάσαντες τῷ Σύλλᾳ. Ὁ δὲ καὶ Λούκιον Ὁρτήνσιον ὑπὲρ τὰς ἓξ χιλιάδας ἄγοντα ἐξ Ἰταλίας συμπαραλαβὼν, ἀπὸ συχνοῦ διαστήματος ἀντεστρατοπεδεύετο. Ἐπὶ σιτολογίαν δὲ παρὰ τὸ πρέπον τῶν περὶ Ἀρχέλαον τραπέντων, ἀπροόπτως Σύλλας ἐπιτίθεται τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, καὶ τοὺς μὲν εὐρώστους τῶν ἁλόντων αὐτίκα κτείνει, ἐξ ὧν δὲ φόβον ἐπιθέσεως οὐκ εἶχε, τούτους περιίστησι τῷ χωρίῳ καὶ πυρὰ κελεύει καίειν, ὡς τοὺς ἀπὸ τῆς σιτολογίας ἀφικνουμένους δέχοιντο μηδεμίαν ὑπόνοιαν παρεχόμενοι τοῦ πάθους· καὶ συνέβη ὡς ἐστρατηγήθη, καὶ λαμπρὰν τὴν νίκην ἔσχον οἱ περὶ τὸν Σύλλαν.

XXXIII. Χίους δὲ ὡς Ῥοδίοις συμμαχήσαντας αἰτιασάμενος ὁ Μιθριδάτης, κατ' αὐτῶν Δορύλαον ἐκπέμπει, ὃς, εἰ καὶ πολλῷ πόνῳ, τὴν πόλιν κατέσχε,

in amicitia Romanorum perdurantibus. Ideoque terra marique bellum contra ipsos movit Mithridates : Rhodii tamen superiores erant, adeo ut commisso prœlio navali haud multum abesset quin ipse Mithridates caperetur. (4) Post hæc ubi intellexit Mithridates, cives Romanos per urbes Asiæ dispersos consiliis suis impedimento esse, ad omnes civitates scripsit, ut uno die universos apud se Romanos occiderent. Et pleræque dicto ejus audientes cædem tantam patrarunt, ut uno eodemque die octoginta millia gladio mortem oppeterent.

XXXII. Ubi vero Eretria et Chalcis adeoque tota Eubœa ad Mithridatem sese applicarant, aliæque ad eum civitates transiverant, victis etiam Lacedæmoniis, Syllam cum justo agmine Romani emittunt : cujus adventu civitates partim sponte deditionem faciunt, partim vi in potestatem ei veniunt. Nec exiguas Ponticorum copias fundit et fugat. Athenas etiam cepit : et solo urbs æquata esset, nisi ocius senatus Romanus Syllæ propositum infregisset. (2) Post crebros autem conflictus, in quibus prævalebant Pontici, quum felici jam successu res commutarentur, alimoniæ inopia regiis incubuit, quod prodige victu abuterentur et acquisita recte dispensare nescirent. Et in extremam deventum esset calamitatem, nisi Taxiles, capta Amphipoli, ideoque Macedonia ad ipsum deficiente, largam cibariorum facultatem inde subministrasset. (3) Hic et Archelaus, commistis agminibus, plus quam sexaginta millia hominum sub signis ducebant, et occursuri Syllæ in Phocide habebant stativa. Ille vero L. Hortensio adsumpto, qui sexies mille ex Italia adduxerat, satis longum in medio intervallum relinquens, castra ponit. Archelai autem militibus incomposite ad frumentandum conversis improviso adortus castra, quotquot robore pollentes cepit Sylla, statim occidit : a quibus autem nullus invadendi metus erat, hos loco circumdatos ignes accendere jubet, ut a pabulatione revertentes opperiantur, nulla adversi casus suspicione præbita. Hoc ut prudenter ab imperatore provisum erat, feliciter exivit : magnificaque victoria potiuntur Syllani.

XXXIII. Chios tunc incusans Mithridates, quod Rhodiis auxilia misissent, Dorylai opera impugnat : qui multo licet labore et urbem cepit, et agros Ponticis divisit, et cives

---

εἰ καὶ] « Aut excidit aliquid, aut legendum ἐν ᾧ (sc. πολέμῳ). » *Orelli*. Nihil movendum ; cf. εἰ καὶ cap. 35, 3. — μυριάδας ὀκτὼ] « Interfecta sunt 150,000, auctore Plutarcho in Sylla c. 48. Cum nostro facit Valerius Max. IX, 2, 3. Cf. Freinshem. ad Flor. III, 5 et Reimar. ad Dion. Cass. tom. 1, p. 46. » *Orelli*.

XXXII. 1. εἰ μὴ ἡ σύγκλητος κ. τ. λ.] De his nihil ap. Plutarch. in Sylla, et Pausan. I, 20, neque ap. Appianum. — 2. κτηθέντα] alii lib. κτισθέντα. — 3. στρατεύματα] A ; στράτευμα vulg. — Λούκιον Ὁρτήνσιον] corr. Scaliger., libri λουκίνσιον ὀρτίνσιον vel λουβίσιον ὀρτίσιον. — χιλιάδας] A., μυριάδας vulg.

XXXIII. 1. Χίους] cf. Appian. l. l. c. 45 sqq.

καὶ τὴν μὲν χώραν κατένειμε τοῖς Ποντικοῖς, τοὺς δὲ πολίτας πλοίοις ἐμβαλὼν, διέφερεν ἐπὶ τὸν Πόντον. (2) Ἡρακλεῶται δὲ, ἐπεὶ φιλία αὐτοῖς πρὸς Χίους ἦν, ἐν τῷ παράπλῳ τὰς Ποντικὰς νῆας, αἳ τοὺς αἰχμαλώτους ἦγον, ἐφορμήσαντες αὐταῖς οὐδ' ἀνθισταμέναις (οὐδὲ γὰρ ἐξήρκουν) κατῆγον ἐπὶ τὴν πόλιν. Καὶ παραυτίκα τὰ πρὸς τὴν χρείαν χορηγοῦντες ἀφθόνως τοῖς Χιώταις, τούτους ἀνελάμβανον, καὶ ὕστερον μεγαλοπρεπῶς δωρησάμενοι, ἐν τῇ πατρίδι ἀποκατέστησαν.

XXXIV. Ἡ δὲ σύγκλητος Φλάκκον Οὐαλέριον καὶ Φιμβρίαν πέμπει πολεμεῖν Μιθριδάτῃ, ἐπιτρέψασα καὶ Σύλλᾳ συλλαμβάνειν τοῦ πολέμου, ὅμοια φρονοῦντι τῇ συγκλήτῳ· εἰ δὲ μὴ, τὴν πρὸς αὐτὸν πρότερον συνάψαι μάχην. Οὗτος κατ' ἀρχὰς μὲν ποικίλαις ἐπάλαιε συμφοραῖς (λιμόν τε γὰρ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς μάχης πταίσματα ἔσχε), κατώρθωσε μέντοι τὰ πλείω· διὰ δὲ Βυζαντίων ἐπὶ Βιθυνίαν διαβαλὼν, κἀκεῖθεν ἐπὶ Νίκαιαν, τῆς πορείας ἔστη. Ὡσαύτως δὲ καὶ Φιμβρίας ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ διεπεραιώθη. (2) Φλάκκου δὲ δυσχεραίνοντος, ὅτι Φιμβρίαν μᾶλλον, ἅτε δὴ φιλανθρώπως ἄρχοντα, τὸ πλῆθος [ἄρχειν] ἠγάπα, καὶ διαλοιδορουμένου αὐτῷ τε καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῖς ἐπιφανεστέροις, δύο τῶν ἄλλων πλέον εἰς ὀργὴν ἐξαφθέντες ἀποσφάττουσιν αὐτόν. Ἐφ' οἷς ἡ σύγκλητος κατὰ Φιμβρίου ἠγανάκτησεν. Ὅμως οὖν τὴν ἀγανάκτησιν κρύπτουσα, ὑπατείαν αὐτῷ ψηφισθῆναι διεπράξατο. Ὁ δὲ πάσης γεγονὼς ἡγεμὼν τῆς δυνάμεως, τὰς μὲν ἑκούσας τὰς δὲ καὶ βιαζόμενος τῶν πόλεων προσήγετο. Ὁ δὲ τοῦ Μιθριδάτου υἱὸς, Ταξίλλην καὶ Διόφαντον καὶ Μένανδρον τοὺς ἀρίστους τῶν στρατηγῶν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πολλὴν ἄγων δύναμιν, τῷ Φιμβρίᾳ ὑπηντίαζε. (3) Τὰ μὲν οὖν πρῶτα τὸ ἐπικρατέστερον οἱ βάρβαροι ἔφερον· Φιμβρίας δὲ ἀνασώσασθαι στρατηγήματι τὰς ἐκ παρατάξεως ἐλαττώσεις διανοούμενος (τὸ γὰρ πολέμιον ὑπερεῖχε πλήθει), ὡς ἐπί τινα ποταμὸν τῶν μαχομένων ἑκατέρα δύναμις ἧκε, καὶ μέσον ἀμφοῖν τοῦτον ἐποιήσαντο, ὄμβρου περὶ τὸν ὄρθρον ῥαγέντος, ἀπροσδόκητος ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς διαβαίνει τὸν ποταμὸν, καὶ ὕπνῳ τῶν πολεμίων ἐν ταῖς σκηναῖς κατεχομένων ἐπιπεσὼν μηδ' αἰσθανομένους κατέκτεινεν, ὀλίγων τῶν ἐν ἡγεμονίαις διαπεφευγότων τὸν ὄλεθρον καὶ τῶν ἱππέων. Μεθ' ὧν καὶ Μιθριδάτης ὁ Μιθριδάτου, καὶ πρὸς τὸ Πέργαμον πρὸς τὸν πατέρα Μιθριδάτην ἅμα τοῖς συνεπισπασαμένοις διασώζεται. Οὕτω δὲ βαρείας τῆς συμφορᾶς καὶ λαμπρᾶς τοῖς βασιλικοῖς συμπεσούσης, αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μετέθεντο.

XXXV. Μαρίου δὲ ἀπὸ τῆς φυγῆς ἀνασωθέντος εἰς τὴν Ῥώμην, Σύλλας δεδιὼς (τῶν ἀντιστασιωτῶν γὰρ

navigiis impositos in Pontum distulit. (2) At Heraclienses, quod amicitia ipsis cum Chiis intercessit, Ponticas in transitu naves, quæ captivos vehebant, adorti, ne resistentes quidem (non enim sat virium erat) in urbem deduxere. Et tunc quidem large rebus necessariis suppeditatis reficiunt Chios, postmodum vero eximiis affectos muneribus in patriam restituunt.

XXXIV. Sub ea Romæ senatus Valerio Flacco et Fimbriæ bellum Mithridaticum committit, cum mandatis, ut Syllam, si partes senatus tueatur, adjuvent: sin minus, cum ipso prius manus conserant. Ille igitur cum variis initio colluctabatur sortis adversæ casibus: nam et famem et Martis iniquitatem sustinuit; in plerisque tamen prospere fortunæ successu usus. Perque Byzantiorum fines in Bithyniam progressus, et inde Nicæam versus stativa habuit. (2) At Flaccum, dum indigne fert, ab exercitu Fimbriæ plus faveri, imperiumque ejus, utpote mitius et humanius, præferri, ideoque et ipsum et militum nobiliores criminatur, duo præ aliis ira inflammati trucidant. Quo nomine senatus Fimbriæ irasci quidem, sed tamen dissimulata indignatione consulatum ei decernendum curare. Hic ergo omnes sub imperio copias habens, civitates, alias voluntate ipsarum, alias vi sibi adjunxit. Mithridatis autem filius, cum Taxile et Diophanto et Menandro, ducum præstantissimis, conjunctus, et magno agmine instructus, Fimbriæ occursat. (3) Et primo barbarorum vires præcellunt; quare detrimenta in conflictu accepta strategemate resarcire cogitans Fimbria (hostis enim numero militum superior erat), quum ad flumen quoddam perventum esset, quod utrumque exercitum divideret, imbre sub auroram forte effuso, ex improviso Romanus imperator fluvium transgressus, hostes in tentoriis somno gravatos ita oppressit, ut ne sentirent quidem: et magna strage edita, præfectorum non multi et equites necem effugerunt. Inter quos etiam Mithridates, regis filius, Pergamum ad patrem, una cum iis qui simul fuga emerserant, salvus evasit Tam gravis igitur et insignis clades ubi regiis accidit, plurimæ civitates ad Romanos desciverunt.

XXXV. Interea Mario e fuga Romam reverso, metuens Sylla (nam de inimicorum ejus factione ille erat) ne si-

XXXIV. 1. τοῦ πολέμου] em. Schæfer.; libri τῷ πολέμῳ. — τῇ συγκλήτῳ] Hæc abundant. *Scaliger*. — τὴν πρὸς αὐτὸν] τὴν abundat. *Scalig*. — 2. Φλ. δυσχεραίνοντος] Cf. Appian. l. l. c. 51 sq. — ἄρχειν] abundat; pro glossemate habet Orelli; uncis inclusit Bekker. — 3. ἀνασώσασθαι] A., ἀνασῶσαι vulg. — τὸν ὄρθρον] τὸν omittit cod. A. — ἀπροσδόκητος] A. ἀπροσδοκήτως vulg. — συνεπισπασαμένοις] cod. Margunius; συνεξιππασαμένοις ceteri.

ἦν ἐκεῖνος), μὴ τῇ ὁμοίᾳ φυγῇ τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν ἀποτίσῃ, πρὸς Μιθριδάτην διεπρεσβεύετο, συμβάσεις αὐτῷ τὰς πρὸς Ῥωμαίους ὑποβαλλόμενος. Τοῦ δὲ καὶ ταῖς συμβάσεσιν ἀσμενίσαντος, ἀφικέσθαι τε ἐπὶ ταύταις αἰτήσαντος, αὐτὸς προθύμως ἐστέλλετο. (2) Οὕτω γοῦν τῶν ἀναμεταξὺ ἀλλήλων προεληλυθότων, Δάρδανον αὐτοὺς ἐπὶ ταῖς συνθήκαις ὑποδέχεται, καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ὑποχωρησάντων, ὁμολογίαι γίνονται, Μιθριδάτην μὲν Ῥωμαίοις ἐκχωρεῖν τῆς Ἀσίας, καὶ Βιθυνῶν δὲ καὶ Καππαδοκίας ἄρχειν τοὺς ἐκ γένους βασιλέας· βεβαιωθῆναι δὲ Μιθριδάτῃ τοῦ Πόντου παντὸς τὴν βασιλείαν, παρασχεῖν δὲ ἰδίως Σύλλᾳ τριήρεις π′ καὶ τάλαντα τρισχίλια πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπὶ τὴν Ῥώμην κάθοδον· καὶ Ῥωμαίους μηδὲν ταῖς πόλεσι μνησικακῆσαι, ἀνθ' ὧν μετέβαλλον εἰς Μιθριδάτην· (3) εἰ καὶ μὴ κατὰ τὰς ὁμολογίας τοῦτο συνέβη· πολλὰς γὰρ ὕστερον τῶν πόλεων ἐδουλώσαντο. Σύλλας μὲν οὖν οὕτω λαμπρῶς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀφίκετο, καὶ Μάριος αὖθις τῆς πόλεως ὑπεχώρησε, καὶ Μιθριδάτης ἀνέστρεψεν οἴκαδε, πολλὰ τῶν διὰ τὴν ἐν ᾗ κατηνέχθη συμφορὰν ἀποστάντων ἐθνῶν ἐξ ὑπαρχῆς χειρωσάμενος.

XXXVI. Παρὰ τῆς συγκλήτου δὲ Μουρήνας ἡγεμὼν πέμπεται, καὶ Μιθριδάτης διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν, τὰς περὶ Σύλλαν ὁμολογίας ἅμα τε προτείνων καὶ βεβαίους ἀξιῶν εἶναι. Ὁ δὲ μὴ θέμενος τῇ πρεσβείᾳ (καὶ γὰρ καὶ οἱ πρέσβεις, Ἕλληνες ὄντες καὶ τὸν βίον φιλόσοφοι, τὸν Μιθριδάτην μᾶλλον διέσυρον ἢ συνίστων) ὥρμητο ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην· καὶ τῷ τε Καππαδοκίας Ἀριοβαρζάνῃ τὴν ἀρχὴν βεβαιοτέραν ἐποίει, καὶ ἐπὶ ταῖς εἰσβολαῖς τῆς Μιθριδάτου βασιλείας κτίζει πόλιν Ἐχίνειαν. (2) Ἐν τούτοις ὅ τε Μουρήνας καὶ ὁ Μιθριδάτης διαπρεσβεύονται πρὸς Ἡρακλεώτας, ἀνὰ μέρος ἑκάτερος κατὰ τοῦ ἑτέρου καλῶν ἐπὶ συμμαχίᾳ. Τῶν μὲν οὖν Ῥωμαίων τὴν ἰσχὺν φοβερὰν ἡγοῦντο, ὠρρώδουν δὲ καὶ τὴν γειτνίασιν τοῦ Μιθριδάτου. Διὸ ἀποκρίνονται τοῖς παρ' αὐτῶν πρέσβεσιν, ὡς τοσούτων πολέμων ἀναρραγέντων μόλις ἂν τὴν ἰδίαν τηρεῖν δύνασθαι, μήτι γε ἑτέροις ἐπικουρεῖν. (3) Ἀλλὰ γὰρ Μουρήνᾳ μὲν συνεβούλευον οὐκ ὀλίγοι πρὸς τὴν Σινώπην ὁρμᾶν, καὶ περὶ τοῦ βασιλείου κινεῖν τὸν πόλεμον, ὡς, εἰ ταύτην ἕλοι, τῶν λοιπῶν κρατήσει ῥᾳδίως. Ὁ δὲ Μιθριδάτης πολλῇ δυνάμει κατασφαλισάμενος ταύτης εἰς αὐτοπρόσωπον πόλεμον καθειστήκει. Καὶ πείραις μὲν ταῖς κατ' ἀρχὰς ἐπικρατέστερα ἦν τὰ τοῦ βασιλέως, εἶτα εἰς ἀγχώμαλον ἡ μάχη συνεστράφη, καὶ

mile, propter injurias in illum, sibi exilium irrogaretur, missa legatione de pace cum Romanis consilia Mithridati suggessit. Quo pacem cupide amplexo, et rogante, ut ad paciscendum convenirent, ille prompte se dat in viam. (2) Quumque per aliquod in medio spatium alter in alterius occursum processissent, Dardanum ad transigendum illis hospitium dedit. Ibi, jussis secedere ministris et comitibus, pacta fiunt in hunc modum: « Mithridates Romanis Asia concedat, Bithynis et Cappadocibus reges præsint gentiles, Mithridati totius Ponti regnum sit confirmatum; peculiariter vero Syllæ expediat triremes octoginta et tria millia talentûm, ad reditum, quem ipse Romam instituisset; civitatibus apud Romanos haud sit noxæ, quod ad Mithridatem defecerint. » (5) Quamquam hoc juxta pacis formulam non habuit eventum; nam multas postea servili jugo oppresserunt. Honorifice dehinc Sylla in Italiam remeat, Mariusque denuo urbe excedit: et Mithridates ad sua se refert; multasque denuo gentes, quæ propter adversam ejus fortunam desciverant, sub manum redegit.

XXXVI. Post hæc Murena a senatu bello præficitur. Ad quem legatos amandat Mithridates, pacis cum Sylla initæ leges prætexens, et, ut ratæ sint firmæque, contendens. At is legationi non subscribens, (erant enim natione Græci et vitæ genere philosophi, qui plus culparent Mithridatem quam commendarent), in regem movit, et Ariobarzani regnum Cappadociæ magis confirmat: et circa ingressum regni Mithridatici urbem condit Ecineam. (2) Inter hæc Murena et Mithridates pro se quisque contra alterum Heraclienses de auxiliis sollicitant. Sed quum potentia Romanorum formidabilis videretur ipsis, et Mithridatis vicinitatem etiam timerent, legatis respondent: in tanta bellorum tempestate difficulter proprios se lares tueri, nedum aliis auxiliari posse. (3) Murenæ tamen non pauci dant consilium, ut Sinopen invadens de regia ipsa bellum moveat: si enim hanc ceperit, facile etiam cetera in potestatem ventura. At Mithridates, validis hac præsidiis communita, ipse bello gerendo incumbit. Interque initia, ubi ad manus ventum erat, regii viribus præpollent; postea fortunæ pugnæ exæ-

XXXV. 1. ἀποτίσῃ] Scaliger; ἀπαιτήσῃ libri. — ὑποβαλλόμενος] « Non suggestum a Sylla Mithridati colloquium de pace, sed ab ipso Mithridate per Archelaum legatum enixe efflagitatum, testatur Appianus, quem vide c. 54-58. » *Orelli.* — 2. τῶν ἀναμεταξὺ] Num πρὸς τὰ ἀναμεταξὺ? — καὶ Βιθυνῶν] καὶ abundat. *Scaliger.* — κατενέχθη] A. κατενέχθησαν cett.

XXXVI. 1. ἅμα τε] A; ἅτε cett. — ὁ δὲ μὴ θέμενος τῇ πρ.] V. Appian. c. 64. — καὶ γὰρ καὶ οἱ πρέσβεις etc.] « Auctore Appiano l. l. non legati, sed Archelaus, cui proditionis suspecto insidiatus fuerat Mithridates, ad Murenam confugiens ipsum adversus regem irritavit. » *Orelli.* — Ἐχίνειαν] urbs aliunde non nota; nomen forte corruptum; cod. Marg. Ἐχίνειναν. — 2. καλῶν ἐπὶ συμμαχ.] sic ed. Bekk., vulg. κ. καὶ ἐπὶ σ. Stephanus vocem καλῶν tamquam glossema expunxit, retinens καί.

εἰς ὄκνον ἡ μάχη τὸ πρόθυμον περιέστησε τῶν πολεμίων. Διὸ καὶ Μιθριδάτης μὲν εἰς τὰ περὶ τὸν Φᾶσιν καὶ τὸν Καύκασον ἐτράπετο, Μουρήνας δὲ ἀπῆρεν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος διετίθει.

XXXVII. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον Σύλλας ἐν Ῥώμῃ τελευτᾷ· καὶ πέμπουσιν ἡ σύγκλητος ἐπὶ μὲν τὴν Βιθυνίαν Αὐρήλιον Κότταν, ἐπὶ δὲ τὴν Ἀσίαν Λεύκιον Λεύκολλον, οἷς ἡ ἐντολὴ πολεμεῖν Μιθριδάτῃ. Μιθριδάτης δὲ ἄλλον τε στρατὸν συχνὸν παρεσκευάζετο, καὶ τριήρεις μὲν υ', τῶν δὲ μικροτέρων νηῶν πεντηκοντέρων τε καὶ κερκούρων ἀριθμὸς ἦν οὐκ ὀλίγος. Διοφάντῳ δὲ τῷ Μιθάρου δύναμιν δοὺς, πέμπει πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, φρουρὰς ταῖς πόλεσιν ἐγκαθιστάναι· εἰ δὲ Λεύκολλος εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοιτο, ὑπαντιάζειν καὶ τῆς πρόσω πορείας ἀπείργειν. (2) Αὐτὸς δὲ μεθ' ἑαυτοῦ πεζὸν μὲν στρατὸν ἦγε πεντεκαίδεκα μυριάδας, ἱππεῖς δὲ δισχιλίους ἐπὶ τοῖς μυρίοις· ἅρματά τε δρεπανηφόρα συνεπῆγεν κ' καὶ ρ', καὶ πᾶσαν ἄλλην μηχανοποιὸν οὐκ ἐνδέουσαν πληθύν. Ἠπείγετο δὲ διὰ τῆς Τιμωνιτίδος Παφλαγονίας εἰς τὴν Γαλατίαν, καὶ ἐναταῖος εἰς τὴν Βιθυνίαν ἀφικνεῖται. Λεύκολλος δὲ Κότταν μὲν ἐφορμεῖν κελεύει τῷ Καλχηδονίων λιμένι παντὶ τῷ ναυτικῷ.

XXXVIII. Τὸ δὲ Μιθριδάτου ναυτικὸν παραπλέον τὴν Ἡράκλειαν, παρ' αὐτῆς οὐκ ἐδέχθη, ἀλλ' ἀγορὰν μὲν αἰτησαμένων παρέσχον· οἷα δὲ εἰκὸς, ἐπιμιξίας γενομένης, Ἀρχέλαος ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγὸς συνέλαβε Σιλῆνον καὶ Σάτυρον ἐπιφανεῖς τῆς Ἡρακλείας ἄνδρας, καὶ οὐκ ἀνῆκεν ἕως ἂν ἔπεισε λαβεῖν πέντε τριήρεις συμμαχίδας εἰς τὸν κατὰ τῶν Ῥωμαίων πόλεμον. (2) Καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς πράξεως (ὅπερ καὶ Ἀρχέλαος ἐμηχανᾶτο) τὴν Ῥωμαίων ἀπέχθειαν ὁ Ἡρακλεώτης δῆμος ἐκτήσατο. Δημοσιωνίας δὲ τῶν Ῥωμαίων ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθιστώντων, καὶ τὴν Ἡράκλειαν διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν ταύταις ὑπέβαλλον. (3) Οἱ δὲ, δημοσιῶναι πρὸς τὴν πόλιν ἀφικόμενοι, παρὰ τὰ ἔθη τῆς πολιτείας καὶ ἀργύριον ἀπαιτοῦντες τοὺς πολίτας ἐλύπουν, ἀρχήν τινα δουλείας τοῦτο νομίζοντας. Οἱ δὲ, διαπρεσβεύσασθαι δέον πρὸς τὴν σύγκλητον ὥστε δημοσιωνίας ἀπολυθῆναι, ἀναπεισθέντες ὑπό τινος θρασυτάτου τῶν ἐν τῇ πόλει τοὺς τελώνας ἀφανεῖς ἐποίησαν, ὡς καὶ τὸν θάνατον αὐτῶν ἀγνοεῖσθαι.

XXXIX. Πολέμου δὲ ναυτικοῦ κατὰ Καλχηδόνα πόλιν Ῥωμαίοις τε καὶ Ποντικοῖς συστάντος, καὶ πεζῆς δὲ δυνάμεως τῆς τε βασιλικῆς καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς εἰς μάχην ἀλλήλαις συρραγείσης (ἐστρατήγει δὲ τῆς μὲν Κόττας, τῆς δὲ Μιθριδάτης), τρέπουσιν οἱ Βαστέρναι κατὰ τὸ πεζὸν τοὺς Ἰταλοὺς, καὶ πολὺν αὐτῶν φόνον εἰργάσαντο. (2) Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τὰς ναῦς ἐγένετο, καὶ ὑπὸ μίαν ἡμέραν γῆ τε καὶ θαλάσση

quantur, tandem prœliandi tædium hostibus alacritatem animi deminuit. Ideo ad interiora circa Phasin et Caucasum se convertit Mithridates, Murena vero copias in Asiam traducit, et sua tum quisque administrat.

XXXVII. Nec longe post Sylla Romæ e vivis migrat, et senatus in Bithyniam mittit Aurelium Cottam, in Asiam vero L. Lucullum, cum mandatis ut bellum Mithridati facessant. At Mithridates, quum alium in procinctu habens exercitum frequentissimum, tum triremes quadringentas, naviumque minorum, quas penteconteres et cercuros vocitant, non exiguum numerum, Diophantum Mitharæ filium cum valida manu in Cappadociam dimittit, ut præsidia in urbibus collocaret et, si Lucullus Pontum ingrediatur, occurrat, et progressum ejus intercludat. (2) Ipse vero centum et quinquaginta millia peditum sub vexillis apud se retinet, et duodecim millia equitum, quos falcati sequuntur currus centum viginti, nec ulla machinarum omnis generis copia abest. Concitato igitur itinere per Timonitidem Cappadociam in Galatiam pergens, ad diem nonum Bithyniam attingit. Lucullus interim Cottam in Chalcedoniorum portu stationem habere jubet cum omni classe.

XXXVIII. Mithridatis autem classis Heracleam præterlegens ab ea non recipitur, forum tamen venale rogantibus præbent : tum commerciis, ut fieri solet, initis, Archelaus, copiarum navalium ductor, Silenum et Satyrum, nobiles ex Heraclea viros, comprehendit, nec prius dimisit, quam persuasisset, ut quinque triremibus ipsum in hoc cum Romanis bello adjuvarent. (2) Hoc facto (quod ipsum Archelaus veteratorie molitus erat) Romanorum inimicitiam populus Heracliensis sibi conciliavit. Quum igitur locationes publicorum redituum Romani in aliis civitatibus instituerent, Heracleam quoque propter causam ante dictam, his exposuerunt. (3) Publicani igitur urbem ingressi, quum contra reipublicæ morem argentum exigerent, in mœrorem cives conjecerunt, qui servitutis initium hoc esse existimabant. Quare quum per legationem ad senatum Romanum locationem vectigalium deprecari res postularet, ipsi a quodam in urbe audacissimo persuasi, publicanos e medio tollunt, tam secreto, ut de nece illorum nemini quidquam constaret.

XXXIX. Prœlio dehinc navali ad Chalcedonem inter Romanos et Ponticos commisso, dum regis et Romanorum pedestres inter se confligunt acies (quarum huic Cotta, illi Mithridates præerat), Basternæ Italorum pedites in fugam vertunt, et magnam edunt stragem. (2) Eadem fortuna etiam classis usa est : unoque die mare et terra cadaveribus

XXXVII. 1. πεντηκοντέρων] Bekker.; πεντηκοντήρων libri. — Μιθάρου] Libri Μιθάρῳ; legendum Μιθάρου vel Μιθάρεω. *Scaliger*. Diophantum ducem non novit Appianus. — πεζὸν δὲ στρατὸν, etc.] 150,000 pedites, 16,000 equites, sec. Appian. c. 69.

* τοῖς Ῥωμαίων διελελύμαστο σώμασι, διαφθαρέντων ἐν μὲν τῇ ναυμαχίᾳ ὀκτακισχιλίων, τετρακισχιλίων δὲ καὶ πεντακοσίων ἑαλωκότων· τοῦ δὲ πεζοῦ στρατεύματος Ἰταλοὶ μὲν τριακόσιοι καὶ πεντακισχίλιοι, τῶν δὲ Μιθριδατείων Βαστέρναι μὲν περὶ τριάκοντα, τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους ἑπτακόσιοι. (3) Οὕτως ἀρθέντα τὰ Μιθριδάτεια πάντων τὸ φρόνημα κατεδούλου. Λεύκολλος δὲ ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ στρατοπεδεύων, καὶ μαθὼν τὸ πάθος, λόγοις ἀνελάμβανεν ἀθυμήσαντας τοὺς στρατιώτας.

XL. Τρεπομένου δὲ ἐπὶ Κύζικον σὺν μεγάλῳ φρονήματι Μιθριδάτου, καὶ πολιορκεῖν τὴν πόλιν βουλομένου, Λεύκολλος ἐπακολουθήσας καὶ συμβαλὼν πολέμῳ νικᾷ τοὺς Ποντικοὺς ἀνὰ κράτος, βραχεῖ μὲν πλείους μυριάδος ἀνελών, τρισχιλίους δὲ καὶ μυρίους λαβὼν αἰχμαλώτους. Τὸ δὲ Φιμβριανῶν στράτευμα ὑπόπτως ἔχον, ὡς διὰ τὸ περὶ Φλάκκον τόλμημα οὐκ ἂν αὐτοὺς ἔτι νομίσειαν οἱ ἡγεμόνες εὔνους, ἔπεμπον κρύφα πρὸς Μιθριδάτην αὐτομολίαν ὑπισχνούμενοι. (2) Ὁ δὲ ἕρμαιον τὴν πρόσκλισιν ἡγησάμενος, ὡς νὺξ ἐπέλαβεν, Ἀρχέλαον πέμπει βεβαιῶσαί τε τὰς ὁμολογίας καὶ τοὺς προσχωρήσαντας ἄγειν. Οἱ δὲ Φιμβριανοί, ἐπεὶ τούτοις Ἀρχέλαος παρεγένετο, αὐτὸν μὲν συνέλαβον, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ διεχειρίσαντο. (3) Ἐπὶ τούτῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀτυχήματι καὶ λιμὸς ἐπιπίπτει αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ, καὶ πολλοὺς ἀπώλλυε. Πλὴν οὕτω πολλοῖς παθήμασι κάμνων, Κυζίκου τῆς πολιορκίας τέως οὐκ ἀφίστατο· μετ' ὀλίγον δὲ πολλὰ καὶ παθὼν καὶ πράξας, ὅμως ἀνάλωτον λιπὼν τὴν πόλιν ἀνεχώρησε, τοῦ μὲν πεζοῦ Ἑρμαῖον καὶ Μάριον ἡγεῖσθαι καταστησάμενος, στρατὸν ὑπὲρ τρισμυρίους ἄγοντας, αὐτὸς δὲ διὰ θαλάσσης ποιούμενος τὴν ἀνάζευξιν. (4) Ἐπιβαίνοντος δὲ αὐτοῦ τῶν τριήρων, πολλαὶ παθῶν ἰδέαι συνέπιπτον· οἱ γὰρ ἐμβαίνειν μέλλοντες εἰς αὐτάς, τὰς μὲν ἤδη πεπληρωμένας τὰς δὲ καὶ μελλούσας κατεῖχον ἐξαρτώμενοι· καὶ παρὰ τὸ πλῆθος τῶν τοῦτο δρώντων αἱ μὲν κατεδύοντο αἱ δὲ περιετρέποντο. (5) Τοῦτο Κυζικηνοὶ θεασάμενοι ὥρμησαν ἐπὶ τὰ τῶν Ποντικῶν στρατόπεδα, καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας καματηροὺς διαφθείροντες, εἴ τι παρῆν ὑπολελειμμένον τῷ στρατοπέδῳ, διήρπαζον. Λεύκολλος δὲ διώξας ἐπὶ τὸν Αἴσηπον ποταμὸν τὸ πεζὸν ἀπροσδόκητος καταλαμβάνει, καὶ φόνον πολὺν τῶν πολεμίων ποιεῖται. Μιθριδάτης δὲ ἀναλαβὼν ἑαυτὸν ὡς ἠδύνατο, Πείρινθον ἐπολιόρκει, ταύτης δὲ διαμαρτών, ἐπὶ Βιθυνίαν διαπεραιοῦται.

Romanis fœde oppletur, octo millibus in conflictu navali occisis, quattuor millibus et quingentis captis: de pedestri exercitu Italorum quinque millia et trecenti; a parte autem Mithridatis Basternæ circiter triginta, septingenti ex reliqua multitudine ceciderunt. (3) Hoc Mithridatis successu omnium animi servilem in modum concidere. Sed Lucullus ad Sangarium flumen castra habens, cognita ea clade, perculsos militum animos verbis erexit.

XL. Ubi vero magno se spiritu ad Cyzicum Mithridates convertit, copias urbi admovere cupiens, incumbit a tergo Lucullus, et infesta signa inferens, summa vi Ponticos profligat. Aliquanto enim plures decem millibus in acie cædit, et tredecim millia capit. Fimbrianus autem miles suspectos habens duces, quasi propter audacissimum in Flaccum facinus non amplius fidem ipsis habeant, tacite ad Mithridatem missitando, transitionem pollicentur. (2) Qui in lucro ponens hanc ad se inclinationem, nocte oborta, Archelaum amandat, qui pacta confirmet, et ad partes regis se adjungentes adducat. At Fimbriani Archelaum ad ipsos profectum in vincula compingunt, et quæ cum eo venerat, manum conficiunt. (3) Post hoc regis infortunium etiam fames opprimit exercitum, et multis interitum affert. Tot tamen adversis ictus casibus, a Cyzici obsidione non absistit: sed brevi, licet multa perpessus esset et egisset, urbe non expugnata, recessit: et pedestri quidem agmini Hermæum et Marium præficit, qui triginta hominum millia ducebat; ipse autem per mare reditum instituit. (4) Ingressoque triremes multæ variæque malorum formæ ei simul ingruerunt. Nam dum milites soluturi naves, quarum aliæ jam repletæ, aliæ mox replendæ essent, confertim occupant, et undique illis adhærent, factum est ut præ multitudine imminentium pars navium deprimeretur, pars etiam subverteretur. (5) Quod conspicati Cyziceni, impetu in castra Ponticorum facto, ægros ibi relictos trucidant, et si quid supererat, diripiunt. At Lucullus, peditum agmen a tergo premens, apud Æsepum flumen assequitur de improviso, magnamque hostium cædem peragit. Mithridates interim, collectis prouti licuit in Ponto viribus, Perinthum circumsidet et oppugnat, eaque non potitus in Bithyniam transmittit.

XXXIX. 2. γῇ τε καὶ θαλάσσῃ] « Aut post θαλάσσῃ excidit πάντα, aut legendum γῇ τε καὶ θάλασσα etc. » *Orelli*. — τετρακισχιλίων δὲ] A. καὶ τετρ. vulg.

XL. 1. Λεύκολλος] cf. Appian. c. 72 sqq., Plutarch. Lucull. c. 7. — βραχεῖ] codd.; βραχύ vulg. — 2. πρόσκλισιν] Stephanus; libri πρόσκλησιν vel κλῆσιν. — ἐπέλαβεν] Schæfer.; libri ἐπέβαλεν. — 3. Ἑρμαῖον] Eundem, ut videtur, Appianus c. 76 dicit Hermocratem. — Μάριον] « Marii hujus, minime confundendi cum celeberimis illis Mariis, patre et filio, meminit Plutarchus in Lucullo c. 8 et Paul. Orosius Hist. VI, 2 (p. 373 ed. Havercamp.) : *Horum* (Fannii et Magii) *hortatu Mithridates cum Sertorio, per legatos in Hispaniam missos, fædus pepigit : Sertorius ad eum M. Marium firmandi fœderis causa misit. Quem rex apud se retentum brevi ducem fecit in locum Archelai, qui se ad Syllam cum uxore liberisque contulerat. Marius et Eumachus duces a Mithridate adversus Lucullum missi, magno exercitu brevi congregato, cum P. Rutilio apud Chalcedona congressi sunt, eumque cum plurima exer-*

XLI. Ἐπεὶ δὲ καὶ Βάρβας συχνοὺς Ἰταλῶν ἐπάγων ἧκεν, καὶ μὴν καὶ Τριάριος ὁ Ῥωμαίων ἡγεμὼν ἀνασκευασάμενος τῇ Ἀπαμείᾳ πολιορκεῖν ἐπέστη, οἱ Ἀπαμεῖς ἀντισχόντες ὅσα ἠδύναντο, τέλος ἀνοίξαντες τὰς πύλας τούτους εἰσεδέξαντο. Εἷλον δὲ καὶ Προῦσαν τὴν πόλιν ἡ Ῥωμαίων δύναμις· ὑπὸ δὲ τὸν Ἀσιανὸν Ὄλυμπον διέκειτο αὕτη. (2) Ἐκεῖθεν ὁ Τριάριος ἐπὶ Προυσιάδα τὴν ἐπιθαλάσσιον μετὰ τῆς δυνάμεως παραγίνεται. Αὕτη δὲ Κίερος τὸ παλαιὸν ἐκαλεῖτο, ἐν ᾗ καὶ ἡ τῆς Ἀργοῦς ἄφιξις λέγεται καὶ ὁ τοῦ Ὕλα ἀφανισμὸς καὶ ἡ τοῦ Ἡρακλέους ἐπὶ τὴν τούτου ἀναζήτησιν πλάνη καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἕτερα. Παραγεγονότα δὲ ῥᾳδίως οἱ Προυσαεῖς ἐδέξαντο, τοὺς Ποντικοὺς διωσάμενοι. (3) Ἐκεῖθεν ἐπὶ Νίκαιαν φρουρουμένην Μιθριδατείῳ φρουρᾷ παραγίνεται. Οἱ δὲ Ποντικοὶ τὸν νοῦν τῶν ἐν Νικαίᾳ συνιδόντες ἐπὶ Ῥωμαίους ἀποκλίνοντα, διὰ νυκτὸς πρὸς Μιθριδάτην εἰς Νικομήδειαν ἀνεχώρησαν, καὶ Ῥωμαῖοι ἀταλαιπώρως κρατοῦσι τῆς πόλεως. (4) Αὕτη δὲ ἡ πόλις ἡ Νίκαια τὴν μὲν κλῆσιν ἄγει ἀπὸ ναΐδος νύμφης, ὄνομα λαχούσης τὴν Νίκαιαν, ἔργον δὲ γέγονε Νικαέων τῶν μετὰ Ἀλεξάνδρου μὲν συστρατευσάντων, μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου θάνατον κατὰ ζήτησιν πατρίδος ταύτην τε κτισάντων καὶ συνοικισαμένων. Ἡ μὲν οὖν ναῒς ἡ Νίκαια λέγεται φῦναι Σαγγαρίου τοῦ κατὰ τὴν χώραν δυνάστου καὶ Κυβέλης· παρθενίαν δὲ μᾶλλον ἢ τὴν πρὸς ἄνδρα ποθοῦσα ὁμιλίαν, ἐν ὄρεσι καὶ θήραις τὸν βίον ἔσχε. (5) Ταύτην δὲ Διόνυσος μὲν ἤρα, ἐρῶν δὲ οὐκ ἐτύγχανε. Μὴ τυγχάνων δὲ μηχαναῖς τὸ λεῖπον τῇ γνώμῃ ἀναπληροῦν ἐπεχείρει. Πληροῖ τοίνυν τὴν κρήνην, ἀφ᾽ ἧς εἴωθεν ἡ Νίκαια πίνειν, ἐπειδὰν ἀπὸ τῆς θήρας κοπωθείη, ἀντὶ τοῦ ὕδατος οἴνου. Ἡ δὲ μηδὲν συνειδυῖα καὶ τὸ εἰωθὸς ποιοῦσα ἐμφορεῖταί τε τοῦ ἐπιβούλου νάματος, καὶ ὑπηρετεῖ καὶ ἄκουσα τῷ βουλήματι τοῦ ἐραστοῦ. Μέθης γὰρ αὐτὴν καὶ ὕπνου λαβόντων, ὅ τε Διόνυσος αὐτῇ ἐπιμίγνυται καὶ παῖδας ἐξ αὐτῆς φύει Σάτυρόν τε καὶ ἑτέρους. (6) Οἱ δὲ Νικαεῖς, οἱ τὴν πόλιν ἤγειραν καὶ συνῴκισαν, Νίκαιαν εἶχον πατρίδα Φωκίδος γείτονα· πρὸς ἣν καὶ πολλάκις στασιάσαντες ὑπ᾽ αὐτῆς ἐκείνης ὕστερον τὴν πατρίδα ἀφῃρέθησαν, καταστροφὴν ταύτης καὶ ἀφανισμὸν τῶν ἐν τῇ Φωκίδι πολλῇ σπουδῇ καταπραξαμένων. Ἀλλ᾽ ἡ μὲν Νίκαια οὕτω τε τὴν κλῆσιν καὶ

XLI. Postquam vero Barba validam Italorum manum adducens venisset, et Triarius insuper Romanorum dux motis castris Apameam obsideret, cives, quum aliquandiu pro viribus suis hostes sustinuissent, apertis tandem portis eos intromisere. Prusam etiam urbem Romanus exercitus capit. Jacet hæc ad Olympum Asiæ montem. (2) Hinc Prusiadem mari impositam cum exercitu petit: Cierum (*Cium*) olim nominabant. Quo etiam Argonautas appulisse et ibidem evanuisse Hylam, et Herculem, dum requirit eum, circumvagatum, multaque id genus alia contigisse fama est. Ut urbi appropinquavit, facile Prusienses eum receperunt, Ponticis ejectis. (3) Inde Nicæam, quam præsidium Mithridatis tenebat, proficiscitur. Pontici autem, intellecto, Nicæenses animis ad Romanos propendere, noctu se ad Mithridatem Nicomediam subducunt. Romani igitur sine molestia urbem potestati suæ subjiciunt. (4) Hæc urbs nomen deducit a Naide quadam nympha, cui Nicææ nomen, et opus est Nicæensium, qui in Alexandri exercitu fuerunt, et post ejus interitum, dum patriam quærunt, hac urbe a se condita et frequentata, in civitatem coaluerunt. Nais autem illa Nicæa Sangario loci regulo et Cybele nata fertur. Quæ quum majore virginitatis desiderio, quam consuetudinis cum viro, teneretur, in montibus et venatibus vitam egit. (5) Bacchus quidem amat puellam; sed hæc amorem frustratur. Quando igitur voti compos alia ratione fieri nequit, fallaciis explere animi desiderium instituit. Nam fontem, ex quo Nicæa a venatione defessa bibere solebat, vino pro aqua replet. Eaque nihil suspicata, dum pro more suo bibit, fallacem intra se haurit liquorem, et sic quamlibet invita amantis cupiditati subservit. Mero enim et somno correptam Liber comprimit, et Satyrum ex ea liberosque alios suscipit. (6) Nicæenses autem, a quibus excitata est urbs et sedibus frequentata, primum patriam habuerant Nicæam Phocidi vicinam; sed, quod subinde rebellarent, Phocenses tandem patria eos expulerunt, et ut urbs eorum eversa deleretur, magno perfecerunt studio. Nicæa ergo hoc modo appellata

---

citus ipsius parte ceciderunt. Et fortassis Εὐμάχου nomen ab excerptore Memnonis vel potius librario corruptum fuit in Ἑρμαῖος. » ORELLI. — 5. διήρπαζον] A. διέφθειρον cett — ἀπροσδόκητος] codd.; ἀπροσδοκήτως vulg.

XLI. 1. διέκειτο] Legend. ἔκειτο. *Schæfer*. — 2. Κίερος] debebat scribere Κίος; nam ad Cium pertinet Hylæ historia. Cf. Müller Min. p. 293. « Sed eo, Palmerius ait, quod Κίος et Κίερος duæ urbes unum aliud nomen acceperunt (cf. c. 27), et utraque Prusias postea dicta est, sæpissime erratum est in his vocibus. Memnonis errorem notat etiam Wesselingius ad Itinerar. Vet. p. 694. » Ceterum postea urbs vetus nomen recuperasse videtur; seculo duodecimo audit *Cibotos*. V. Hammer. *Gesch. der Osman*. I, p. 109. Cf. Clinton F. H. III, p. 415. — Προυσαεῖς] « Imo Προυσιεῖς, quod est patronymicum Prusiæ, quæ et Cius, de qua hic sermo. Προυσαεῖς autem Prusæ ad Olympum. Cf. Strabo et Stephanus. » *Valesius Emendat*. II, 2, p. 50. Ceterum ejusmodi grammaticorum distinctionibus haud multum tribuendum est. — 3. διὰ νυκτός] codd.; διὰ τῆς νυκτός vulg. — 4. γέγονε] ex conject. Stephani; γεγονὸς libri plurimi, γεγονὼς codex Stephani. — ναῒς ἡ Νίκαια] Eandem fabulam exponit Nonnus Dionys. lib. XV et XVI. — βίον ἔσχε] A.; βίον κατέσχε vulg. — 5. εἴωθεν] Malim εἰώθει *Schæfer*. — ποιοῦσα] ed. Stephani et codd.; πιοῦσα vulg. — Σάτυρον καὶ ἑτέρους] Τελετὴν puellam ex Nicæa Bacchum procreasse dicit Nonnus XVI extr. — 6. Νίκαιαν... Φωκίδι γείτονα] V. Steph. Byz. v. Νίκαια.

τὴν οἰκοδομὴν ἔσχε, καὶ οὕτω προσεχώρησε Ῥωμαίοις.

XLII. Μιθριδάτης δὲ ἐν τῇ Νικομηδείᾳ διέτριβε. Κόττας δὲ βουλόμενός τι τῶν προδιημαρτημένων ἀναλαβεῖν, ἧκεν ἀπὸ Χαλκηδόνος, ἐν ᾧ ἥττητο, πρὸς τὴν Νικομήδειαν, καὶ στρατοπεδεύει ν' καὶ ρ' σταδίων τῆς πόλεως ἄποθεν, τὴν συμβολὴν τῆς μάχης ὑπευλαβούμενος. Καταλαμβάνει δὲ Κότταν σπουδῇ πολλῇ αὐτόκλητος ὁ Τριάριος, καὶ Μιθριδάτου ὑποχωρήσαντος εἰς τὴν πόλιν, ἑκατέρωθεν ταύτην πολιορκεῖν τὸ Ῥωμαϊκὸν παρεσκευάζετο στράτευμα. (2) Ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπυνθάνετο δυσὶ ναυμαχίαις, τῇ μὲν περὶ Τένεδον τῇ δὲ κατὰ τὸν Αἰγαῖον, Λευκόλλου πολεμοῦντος, τοὺς Ποντικοὺς νενικῆσθαι, καὶ οὐχ ἀξιόμαχον αὐτὸν πρὸς τὴν παροῦσαν δύναμιν Ῥωμαίων ἡγεῖτο (τὴν ἐπίβασιν), τῷ στόλῳ εἰς τὸν Πόντον ἀνέπλει, καὶ σφοδρῷ χειμῶνι περιπεσών, τινὰς μὲν τῶν τριήρων ἀποβάλλει, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν πλειόνων εἰς τὸν Ὕπιον ποταμὸν κατηνέχθη. (3) Ἐκεῖ δὲ διὰ τὸν χειμῶνα διατρίβων, Λάμαχον τὸν Ἡρακλεώτην, φιλίαν ἔχων πρὸς αὐτὸν παλαιάν, μαθὼν ἄρχειν τῆς πολιτείας, πολλαῖς ὑποσχέσεσιν εἷλκεν ὥστε παρασκευάσαι αὐτὸν ἐν τῇ πόλει παραδεχθῆναι· ἔπεμπε δὲ καὶ χρήματα. (4) Ὁ δὲ ἀντεδίδου τὴν αἴτησιν, καὶ δημοθοινίαν ἔξω τῆς πόλεως λαμπροτάτην παρασκευασάμενος τοῖς πολίταις, καὶ ταύτῃ μηδὲ τὰς πύλας ἔχειν παρεγγυησάμενος κεκλεισμένας, μεθύσας τε τὸν δῆμον, ἐκ συνθήματος κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφεστάναι λάθρα προπαρασκευάζει τὸν Μιθριδάτην. Καὶ οὕτως ἡ πόλις, μηδὲ τὴν ἄφιξιν αἰσθομένων τῶν Ἡρακλεωτῶν, ὑπὸ χεῖρα Μιθριδάτῃ γίνεται. (5) Τῇ ἐπαύριον δὲ συγκαλέσας τὸ πλῆθος ὁ βασιλεὺς, καὶ φιλίοις δεξιωσάμενος λόγοις, καὶ τὴν εὔνοιαν πρὸς αὐτὸν παραινέσας σώζειν, τετρακισχιλίους δὲ φρουροὺς ἐγκαταστήσας καὶ φρούραρχον Κοννακόριχα, προφάσει τοῦ, εἰ Ῥωμαῖοι βουληθεῖεν ἐπιβουλεύειν, τῆς πόλεως ἐκείνους ὑπερμαχεῖν καὶ σωτῆρας εἶναι τῶν ἐνοικούντων· εἶτα δὲ καὶ χρήματα διανείμας τοῖς ἐν αὐτῇ, μάλιστα δὲ τοῖς ἐν τέλει, ἐπὶ τῆς Σινώπης ἐξέπλευσεν.

XLIII. Λεύκολλος δὲ καὶ Κόττας καὶ ὁ Τριάριος, οἱ Ῥωμαίων αὐτοκράτορες στρατηγοὶ, ἐπὶ τῆς Νικομηδείας καθ' ἓν γενόμενοι, ὥρμηντο εἰς τὸν Πόντον ἐμβαλεῖν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἡ τῆς Ἡρακλείας κατάληψις ἠγγέλθη, ἡ δὲ προδοσία οὐκ ἐγνώσθη, ἀλλὰ τῆς πόλεως ὅλης ἡ ἀπόστασις ἐνομίσθη, Λεύκολλον μὲν ἐδόκει μετὰ τῆς πλείστης δυνάμεως εἰς τὴν Καππαδοκίαν διὰ τῆς μεσογείου χωρεῖν ἐπί τε Μιθριδάτην καὶ τὴν πᾶσαν βασιλείαν, Κότταν δὲ ἐπὶ Ἡρακλείας, τὸν Τριάριον

et condita fuit : atque ita in Romanorum potestatem devenit.

XLII. Ceterum Mithridates Nicomediæ subsistebat. Cotta autem, superiora damna resarcire volens, a Chalcedone, ubi succubuerat, Nicomediam copias transfert, et centum et quinquaginta stadia ab urbe castra metans, a dimicatione cavet. Ibi, magna adhibita festinatione, citatis itineribus Cottam sponte sua Triarius assequitur, et Mithridates in urbem se recepit. Tum uterque Romanus exercitus ad oppugnationem ejus se parat. (2) At rex, cognito gemino conflictu navali, qua circa Tenedum, qua in mari Ægæo, Ponticos a Lucullo victos, nec parem se ad occurrendum præsentibus Romanorum copiis esse, classem in Pontum retro movet; et gravi correptus tempestate, aliquot triremes amittit : ipse tamen cum plurimis in Hypium flumen defertur. (3) Hîc quum tempestas eum moratur, audito, Lamachum Heracliensem, quem antiquo amicitiæ fœdere obstrictum haberet, ad reipublicæ gubernaculum sedere, multis hominem promissis attraxit, ut sibi in urbem recipiendo operam daret. Pecunias etiam miserat hoc nomine. (4) Hic, quæ rogaverat, illi præstat. Publico enim extra urbem epulo civibus splendidissime apparato, sub quod clausas se non habiturum portas fidem dederat, mero populum inescat, utque eo ipso die ex compacto Mithridates superveniat illis dat operam. Itaque, nemine Heracliensium Mithridatis adventum sentiente, urbs in ejus arbitrium venit. (5) Postridie plebem rex convocatam amicis hortatur verbis, utque fidem erga ipsum tueatur, hortatus, Connacorigi cum præsidio quattuor millium urbem custodiendam tradit. Prætextus erat, defensurum se cives, si Romani quid contra moliantur, et conservaturum. Hinc distributis in cives, et maxime in magistratus, pecuniis, versus Sinopen navigationis cursum dirigit.

XLIII. Tum Lucullus et Cotta et Triarius Romanorum duces ad Nicomediam agminibus conjunctis in Pontum irruptionem facere destinarunt. At renuntiata Heracleæ oppugnatione, quum de proditione necdum constaret, sed totius simul civitatis voluntate defectionem contigisse arbitrarentur, Luculli consilium erat, ut ipse cum robore exercitus per mediterranea et Cappadociam moveret in regem et totum ejus regnum; Heracleam oppugnaret Cotta; Tria-

XLII. 1. τι τῶν προδιημαρτ.] ed. Stephani et codd.; τε τῶν διημαρτ. vulg. — Χαλκηδονός] corr. Stephan.; Καρχηδόνος libri. — 2. τὴν ἐπίβασιν] accusativus male adjectus; quare emendandum censuit Stephanus ita, ut in antecedentibus αὐτὸν mutaretur in αὐτοῦ. Bekkerus post ἡγεῖτο interpungens conjecit ἐπὶ Φᾶσιν. — Πόντον] emend. Palmer.; ποταμὸν libri. — 3. φιλίαν... μαθὼν] A.; καὶ φιλ... καὶ μαθ. vulg. — 4. καὶ ταύτῃ] Melius καὶ ἐν aut κἂν. *Stephanus.* — προπαρασκευάζει) ed. Stephani et codd.; παρασκευάζει vulg. — 5. Κοννακόριχα] Ita Stephanus; Κοννακόρηκα cett. « Gallum hunc natione fuisse (ut bene observat de Brosses ad Sallust. Hist. III, not. 48, p. 338 Schlüter.) indicat terminatio ιξ, qua insigniti fuere ap. Gallos viri principes et optimates. Sic Orgetorix, Dumnorix, etc. » *Orelli.*

XLIII. ὁ Τριάριος] Ὀτριάριος tum hic tum aliis locis longe plurimis Hœschel. et Bekker. — ἐπὶ.. Ἰβηρίαν] sc. ad Ser•

δὲ τὸ ναυτικὸν ἀναλαβόντα περὶ τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Προποντίδα τὰς ἐπὶ Κρήτην καὶ Ἰβηρίαν ἀπεσταλμένας Μιθριδατείους ναῦς ὑποστρεφούσας λοχᾶν. (2) Μιθριδάτης δὲ ταῦτα ἀκούων παρεσκευάζετο καὶ διεπρεσβεύετο πρός τε τοὺς Σκυθῶν βασιλεῖς καὶ πρὸς τὸν Πάρθον καὶ πρὸς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον. Ἀλλ' οἱ μὲν ἀπεῖπον, Τιγράνης δὲ ὑπὸ τῆς Μιθριδάτου θυγατρὸς πολλάκις ἐνοχληθεὶς καὶ ἀναβαλλόμενος ὅμως ὑπέστη τὴν συμμαχίαν. Καὶ Μιθριδάτης διαφόρους πέμπων κατὰ Λευκόλλου στρατηγούς, καὶ τῆς συμπλοκῆς ἐπιγενομένης, πολύτροποι μὲν συνέβαινον αἱ μεταβολαί, ἐν τοῖς πλείστοις δὲ τὰ Ῥωμαίων ὅμως κατώρθου. (3) Ἠθύμει μὲν ὁ βασιλεύς· ἀθροίσας δ' οὖν πεζῶν μὲν τέσσαρας μυριάδας, ἱππεῖς δὲ ὀκτακισχιλίους, ἐξέπεμψε Διόφαντον καὶ Ταξίλλην ἐπὶ τοῖς προεσταλμένοις. Τῶν δὲ τοῖς προλαβοῦσι συναφθέντων, κατ' ἀρχὰς μὲν ἀκροβολισμοῖς ἀλλήλων οἱ πολέμιοι καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἀπεπειρῶντο· εἶτα ἱππομαχίαι συνέστησαν δύο, ὧν τὴν μὲν ἐνίκων οἱ Ῥωμαῖοι, τὴν δευτέραν δὲ οἱ Ποντικοί. (4) Τριβομένου δὲ τοῦ πολέμου, Λεύκολλος ἀγορὰν ἄξοντας εἰς Καππαδοκίαν ἐκπέμπει, καὶ μαθὼν Ταξίλλης καὶ Διόφαντος πεζοὺς ἐκπέμπουσι τετρακισχιλίους καὶ ἱππεῖς δισχιλίους, ἐφ' ᾧ ἐπιθέμενοι ἀφαιρήσονται τοὺς ἀποκομίζοντας τὰς ἀγοράς. Καὶ συμβαλόντων ἀλλήλοις ἐπικρατέστεροι γεγόνασιν οἱ Ῥωμαῖοι. Πέμψαντος δὲ Λευκόλλου βοήθειαν τοῖς οἰκείοις, τροπὴ γίνεται βαρβάρων περιφανής. (5) Καὶ τῇ φυγῇ τούτων ἡ Ῥωμαίων δύναμις ὁδηγουμένη ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ περὶ Διόφαντον καὶ Ταξίλλην ἧκον, καὶ καρτερᾶς πρὸς αὐτοὺς τῆς μάχης γενομένης, ἐπ' ὀλίγον μὲν ἀντέσχον οἱ Ποντικοί, εἶτα τῶν στρατηγῶν πρῶτον ἀποχωρούντων, πάντες ἐνέκλιναν, καὶ Μιθριδάτῃ τοῦ πταίσματος οἱ στρατηγοὶ αὐτάγγελοι παρεγένοντο, καὶ πολὺ πλῆθος τότε τῶν βαρβάρων ἀπώλετο.

XLIV. Οὕτω Μιθριδάτῃ τῶν πραγμάτων περιφανῶς ἀποκεκλιμένων, τῶν τε βασιλίδων γυναικῶν ἡ ἀναίρεσις ἐπεποίητο, καὶ φεύγειν ἐκ τῶν Καβείρων αὐτῷ, ἐν οἷς διέτριβε, λάθρα τῶν ἄλλων ὑπηκόων ὁρμὴ γέγονε. Καὶ ἥλω ἂν ἐν τῇ φυγῇ, τῶν Γαλατῶν ἐπιδιωκόντων, καίπερ τὸν φεύγοντα ἀγνοούντων, εἰ μὴ περιτυχόντες ἡμιόνῳ χρυσὸν καὶ ἄργυρον τῶν Μιθριδατείων χρημάτων φερούσῃ, περὶ τὴν ἁρπαγὴν τούτων ἐσχόλασαν. Καὶ αὐτὸς εἰς Ἀρμενίαν διασώζεται.

XLV. Λεύκολλος δὲ ἐπὶ μὲν τὸν Μιθριδάτην Μάρκον Πομπήιον ἡγεμόνα ἐξέπεμψεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ Καβείρων μεθ' ὅλης ἠπείγετο τῆς δυνάμεως, καὶ τὴν πόλιν περικαθισάμενος σφᾶς αὐτοὺς παραδεδωκότας τοὺς βαρβάρους ὑποσπόνδους ἔσχε καὶ τῶν τειχῶν ἐκυρίευσεν. (2) Ἐκεῖθεν δὲ πρὸς τὴν Ἀμισὸν παραγεγονώς, καὶ

rius autem, assumpta classe, missas in Cretam et Hispaniam Mithridatis naves in reditu circa Hellespontum et Propontidem interciperet. (2) Quibus Mithridates auditis in novos belli apparatus incumbit, et Scytharum reges Parthumque et generum suum Tigranem Armenium sollicitat. Ceteri quidem denegant : at Tigranes, licet diu cunctaretur, sæpius tamen a filia Mithridatis non sine molestia interpellatus, auxilia tandem promisit. Interim diversos contra Lucullum Mithridates præfectos dimittit, et commissis prœliis variæ acciderunt fortunæ vices : in plerisque tamen prospera fortuna Romani usi sunt. Tum Mithridates, qui animum jam despondere cœpit, contractis quadraginta peditum et octo equitum millibus, Diophantum et Taxilen, ultra missos ante, dimittit. Qui quum ad antecessores accessissent, principio velitationibus fere assiduis hostiles exercitus inter se vires explorabant. Postea ad duas pugnas equestres deventum est, quarum altera Romani, altera Pontici victores abiere. (4) Dumque ita bellum ducitur, Lucullus in Cappadociam, qui commeatum inde adferrent, misit. Quo observato, Taxiles et Diophantus quattuor peditum et duo millia equitum contra mittunt, ut, insidiis in medio positis, impedimenta revertentibus adimerent. Ubi ad manus ventum, superant Romani, et subsidiis a Lucullo missis, fuga barbarorum insignis committitur. (5) Quorum vestigiis insistentes Romani, ad ipsa Diophanti et Taxilis castra provehuntur. Ubi valido certamine inito, ad breve tempus obsistere Pontici; mox ubi primi abscesserunt duces, tota inclinata est acies : et ipsi copiarum ductores nuntii cladis venerunt Mithridati. Occubuit tunc ingens barbarorum turba.

XLIV. Hunc ad modum fortuna Mithridatis in pejus devergente, et regiæ uxores necatæ, et ex Cabiris, ubi aliquandiu se continuerat, clam suis rex fugam arripuit : in qua etiam captus esset, insectantibus Gallis, qui tamen regem ignorabant, nisi mula obviam facta, (quæ Mithridatis opibus, argento auroque onusta erat) diripiendo moram nexuissent. Itaque rex in Armeniam elabitur.

XLV. Lucullus autem adversus Mithridatem M. Pompeium mittit ducem, ipseque cum universis copiis in Cabiros movet, urbeque circumsessa, dum barbari certo se pacto ei permittunt, et ipsos in fidem accipit, et castello potitur. (2) Hinc Amisum profectus, et ad deditionem cives cohortium. Vide Plutarch. Lucull. c. 8. — 2 ἀναβαλλόμενος] « Rectius, opinor, ἀναβαλόμενος. » *Schæfer*. — πολύτροποι] ἐπεὶ πολ. voluit Stephanus. — τὰ Ῥωμαίων] τὰ τῶν Ῥ. alii libri. — 4. συμβαλόντων] συμβαλλόντων alii. — 5. ὁδηγουμένη] A; βοηθουμένη vulg. — γενομένης] ed. Stephani et codd.; γεγενημένης vulg.

XLIV. γυναικῶν ἡ ἀναίρεσις] Vide Appian. c. 82; Plutarch. Lucull. c. 18. — Καβείρων αὐτῷ] correx. Hœschel.; Καβήρων αὐτὸς libri.

λόγοις παραινῶν τοὺς ἐν αὐτῇ Ῥωμαίοις προσχωρεῖν, ἐπεὶ οὐκ ἔπειθε, ταύτην λιπὼν εἰς τὴν Εὐπατορίαν μεθίστη τὴν πολιορκίαν. Καὶ ῥαθύμως καταγωνίζεσθαι ταύτης προσεποιεῖτο, ὡς ἂν καὶ τοὺς πολεμίους εἰς ὅμοιον ῥαθυμίας ζῆλον ἐκκαλεσάμενος ἐξ αἰφνιδίου μεταβολῆς κατορθώσῃ τὸ μελετώμενον. (3) Ὃ καὶ γέγονε, καὶ τὴν πόλιν οὕτως εἷλε τῷ στρατηγήματι· ἄφνω γὰρ κλίμακας ἁρπάσαι κελεύσας τοὺς στρατιώτας, τῶν φυλάκων οὐδὲν τοιοῦτον προσδεδοκηκότων ἀλλ' ἐν ὀλιγωρίᾳ διακειμένων, διὰ τῶν κλιμάκων τὸ τεῖχος ὑπερβαίνειν τοὺς στρατιώτας ἐπέτρεψε, καὶ οὕτως ἥλω Εὐπατορία, καὶ αὐτίκα κατέσκαπτο. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Ἀμισὸς ἑάλω, διὰ τῶν κλιμάκων καὶ αὐτῆς ὁμοίως τῶν πολεμίων ἐπιβάντων τοῖς τείχεσι. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν φόνος τῶν πολιτῶν οὐκ ὀλίγος γέγονεν, ὕστερον δὲ τὸν ὄλεθρον Λεύκολλος ἐπέσχε, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς καὶ τὴν χώραν τοῖς διασωθεῖσιν ἀπεκατέστησε, καὶ οἰκειότερον ἐχρῆτο.

XLVI. Μιθριδάτης δὲ πρὸς τὸν γαμβρὸν παραγεγονώς, καὶ συνουσίας τυχεῖν ἀξιῶν, ταύτης μὲν οὐ τυγχάνει, φρουρὰν δὲ τοῦ σώματος παρ' αὐτοῦ λαμβάνει, καὶ τῆς ἄλλης δεξιώσεως μετεῖχεν. (2) Ἔπεμψε δὲ καὶ Λεύκολλος πρὸς Τιγράνην πρεσβευτὴν Ἄπιον Κλώδιον, Μιθριδάτην ἐξαιτῶν· ὁ δὲ οὐκ ἔδωκε, φήσας τὴν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, εἰ τῆς γαμετῆς πατέρα προδοίη, διευλαβεῖσθαι μομφήν· ἀλλὰ μοχθηρὸς μὲν ὡς εἴη Μιθριδάτης καὶ αὐτὸν εἰδέναι, δυσωπεῖσθαι δὲ τὴν ἐπικηδείαν. (3) Γράφει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς Λεύκολλον τοὺς εἰρημένους λόγους ἔχουσαν, ἥτις παρώξυνε τὸν δεξάμενον· οὐ γὰρ ἐνέγραψεν αὐτὸν αὐτοκράτορα, ἐγκαλῶν ὅτι μηδὲ αὐτὸς ἐκεῖνον κατὰ τὰς ἐπιστολὰς βασιλέα βασιλέων προσηγόρευσεν. Ἐνταῦθα μὲν καὶ ἡ πεντεκαιδεκάτη καταλήγει Ἱστορία.

tatus, ubi non persuadet, omissa illa, ad Eupatoriam obsidionem transfert: et negligenter se illam oppugnare simulat, ut ad similem negligentiam provocatis hostibus, subita mutatione apud animum cogitata prospere conficeret. (3) Et eventus respondit, eoque strategemate urbs capta. Dum enim custodes nihil tale opinantur, sed secure agunt, ille jussis arripere scalas militibus mœnia conscendendi copiam facit. Et sic capta Eupatoria extemplo diruitur. Nec multo post capitur etiam Amisus, scalarum admotione etiam hic superatis ab hoste mœnibus. Et initio cædes non mediocris in cives peragitur; sed postea Lucullus, cæde inhibita, et urbem et regionem superstitibus reddit, et majore in eos clementia utitur.

XLVI. At Mithridates ad generum delatus, expetitum quidem colloquium non impetrat, sed corporis sui custodiam ab eo accipit, et ceteris hospitalitatis officiis afficitur. (2) Misit etiam Lucullus ad Tigranem legatum Appium Clodium, qui Mithridatem exposceret. Is vero non tradit, universorum se criminationem hominum revereri confirmans, si uxoris parentem hosti prodat. Scire se quidem improbum esse Mithridatem; sed tamen affinitatis habere rationem. (3) Epistolam etiam ad Lucullum in hæc verba rescribit; quæ ad iram ipsum provocavit eo quod rex in inscriptione imperatoris nomen omisisset, Lucullum quoque regis regum appellationem sibi non tribuisse cavillatus. Hic decimus quintus historiæ liber exit.

ΕΚ ΤΟΥ ΙϚ' ΒΙΒΛΙΟΥ.

XLVII. Ἱστορία δὲ ἡ ἐφεξῆς τάδε ἀφηγεῖται. Ἀναλαβὼν Κόττας τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα κατὰ τῆς Ἡρακλείας ἐχώρει. Ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἐπὶ Προυσιάδος ἦγεν (ἡ δὲ Προυσιὰς πρὶν μὲν ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος αὐτὴν ποταμοῦ Κίερος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ τῆς Βιθυνίας βασιλεὺς τῶν Ἡρακλεωτῶν ταύτην ἀφελόμενος ἐξ ἑαυτοῦ μετωνόμασεν), ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὴν Ποντικὴν κατῆλθε θάλασσαν, καὶ παρελθὼν τὴν παραλίαν τοῖς κατὰ κορυφὴν τείχεσι τὸ στράτευμα περιέστησεν. (2) Ἐθάρρουν μὲν τῇ τοῦ χωρίου οἱ Ἡρακλεῶται ὀχυρότητι, καὶ καρτερῶς τοῦ Κόττα πολιορκοῦντος, σὺν τοῖς φρουροῖς ἀντεμάχοντο καὶ φόνος ἦν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πλήθους πλέον, τραύματα δὲ πολλὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν ἐκ τῶν βελῶν. Κόττας οὖν ἀνακαλεῖται τῆς τειχομαχίας τὸ στράτευμα, καὶ μικρὸν στρατοπε-

E LIBRO XVI.

XLVII. Sequens autem historia hæc commemorat. Motis Romanorum castris adversus Heracleam Cotta contendit. Primo tamen in Prusiadem ducit. (Hæc ab amne præterfluente Cieri appellationem tulerat; sed ademptam Heracliensibus rex Bithyniæ de se denominavit.) Inde ad mare Ponticum descendit et maritimam prætergressus oram, mœnibus in vertice positis castra applicavit. (2) Loci autem firmitati Heraclienses fidebant et Cottæ oppugnationem fortiter urgenti cum præsidio repugnabant; et plures e multitudine Romana cadebant, crebra tamen etiam Heracliensium vulnera erant a telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta suis canit, et remotius aliquanto castra

XLV. 3. διασωθεῖσιν ἀπεκατέστησε] διαθεῖσιν ἀποκατέστησε alii.
XLVI. 2. προδοίη] A.; δοίη vulg.
XLVII. 1. πρῶτος] Stephan. et codd.; πρῶτον vulg.

δεύων ἄποθεν, ὅλον ἔτρεπε τὸν σκοπὸν εἰς τὸ τὰς ἐπὶ ταῖς χρείαις ἐξόδους εἴργειν τῶν πολιορκουμένων. Σπανιζόντων δὲ τῇ πόλει τῶν ἐπιτηδείων, πρεσβεία πρὸς τοὺς ἀποίκους ἐξεπέμπετο, τροφῆς δι' ὠνῆς αἰτοῦσα χορηγίαν· οἱ δὲ τῇ πρεσβείᾳ ἠσμένιζον.

LXVIII. Πρὸ βραχέος δὲ ὁ Τριάριος τὸν Ῥωμαϊκὸν στόλον ἔχων, ὥρμησεν ἀπὸ Νικομηδείας ἐπὶ τὰς Ποντικὰς τριήρεις, ἃς προεῖπεν ὁ λόγος περί τε Κρήτην καὶ Ἰβηρίαν ἐξαποσταλῆναι. Μαθὼν δὲ τὰς ὑπολοίπους εἰς τὸν Πόντον ἀνακεχωρηκέναι (πολλαὶ γὰρ αὐτῶν καὶ χειμῶνι καὶ ταῖς κατὰ μέρος ναυμαχίαις εἰς διαφθορὰν ἔδυσαν), καταλαμβάνει δὲ ταύτας, καὶ τὴν μάχην περὶ τὴν Τένεδον συγκροτεῖ, ἑβδομήκοντα μὲν ἔχων τριήρεις αὐτὸς, τῶν δὲ Ποντικῶν ἀγόντων βραχὺ δεούσας τῶν ὀγδοήκοντα. (2) Ἐπεὶ δὲ συνέστη ὁ πόλεμος, κατ' ἀρχὰς μὲν ἀντεῖχον οἱ τοῦ βασιλέως, ὕστερον δὲ τροπῆς αὐτῶν λαμπρᾶς γενομένης, τὸ Ῥωμαίων ἀνὰ κράτος ἐνίκησε στράτευμα, καὶ οὕτως ἅπας ὁ Μιθριδάτειος στόλος, ὅσος ἐπὶ τὴν Ἀσίαν αὐτῷ συνεξέπλευσεν, ἑάλω.

XLIX. Κόττας δὲ παρὰ τὴν Ἡράκλειαν στρατοπεδεύων ὅλῳ μὲν οὐ προσέβαλε τῇ πολιορκίᾳ τέως τῷ στρατῷ, κατὰ μέρος δὲ προσῆγεν, ἐνίους μὲν τῶν Ῥωμαίων, πολλοὺς δὲ προβαλλόμενος τῶν Βιθυνῶν. Πολλῶν δὲ καὶ τιτρωσκομένων καὶ ἀναιρουμένων, μηχανὰς ἐπενόει, ὧν ἐδόκει τοῖς πολιορκουμένοις ἡ χελώνη φοβερωτέρα. (2) Ἐπάγει γοῦν ταύτην ὅλην τὴν δύναμιν συγκινήσας πύργῳ τινὶ ὑπόπτως ἔχοντι πρὸς τὸ παθεῖν. Ὡς δὲ ἅπαξ καὶ δεύτερον πληγεὶς οὐ μόνον παρὰ δόξαν διεκαρτέρει, ἀλλὰ καὶ ὁ κριὸς τῆς ἄλλης ἐμβολῆς προαπεκλάσθη, εὐθυμίαν μὲν τοῖς Ἡρακλεώταις, ἀγωνίαν δὲ παρέσχε Κόττᾳ διαταράττουσαν αὐτὸν, ὡς οὐκ ἂν ἡ πόλις αἱρεθείη ποτέ. (3) Τῇ ὑστεραίᾳ δ' οὖν πάλιν ἐπαγαγὼν τὴν μηχανὴν καὶ μηδὲν ἀνύσας, κατακαίει μὲν τὸ μηχάνημα, ἀποτέμνει δὲ καὶ τὰς τῶν μηχανοποιῶν κεφαλάς· καὶ φρουρὰν τοῖς τείχεσι καταλιπὼν, μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους εἰς τὸ καλούμενον πεδίον Λύκαιον διέτριβεν, ἀφθονίαν ἔχοντος τῶν ἐπιτηδείων τοῦ χωρίου· κἀκεῖθεν τὴν περὶ τὴν Ἡράκλειαν χώραν ἅπασαν ἐδῄου, εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν τοὺς πολίτας συνελαύνων. (4) Διεπρεσβεύετο γοῦν πάλιν πρός τε τοὺς ἐν Σκυθίᾳ Χερροννησίτας καὶ Θεοδοσιανοὺς καὶ τοὺς περὶ τὸν Βόσπορον δυνάστας ὑπὲρ συμμαχίας· καὶ ἡ πρεσβεία ἀνέστρεφεν ἔμπρακτος. Τῶν δὲ πολεμίων ἐπικειμένων τῇ πόλει, οὐ πολὺ ἔλαττον αὐτῇ τὰ λυποῦντα ἔνδον ἐπετίθετο· οὐ γὰρ ἤρκοῦντο οἱ φρουροὶ οἷς διέζη τὸ δημοτικὸν, τύπτοντες δὲ τοὺς πολίτας χορηγεῖν ἃ μὴ ῥᾶον ἦν αὐτοῖς ἐξ ἀνάγκης ἐκέλευον. Καὶ τῶν φρουρῶν ἔτι μᾶλλον ἦν χαλεπώτερος ὁ ἐφεστηκὼς αὐτῶν Κονναχόριξ, οὐκ ἀπείργων ἀλλ' ἐπιτρέπων τοῖς ὑπὸ χεῖρα τὴν βίαν. (5) Τεμὼν δὲ τὴν χώραν ὁ Κόττας, πάλιν προσβάλλει τοῖς τείχεσιν· ἀθύμους δὲ

metatus, totus in hoc est intentus, ut exitum ad res necessarias intercludat obsessis. Annonæ igitur caritate oborta, dimissis ad colonias legatis, alimenta sibi venundari petunt. Et gratissima illis fuit hæc legatio.

XLVIII. At brevi ante Triarius Romana classe instructus a Nicomedia impetum fecerat in Ponticas triremes, quas supra dictum est versus Cretam et Hispaniam emissas. At quum reliquas in Pontum retro abire rescivisset (multæ enim de his et procella et pugnis, suo quæque loco, navalibus interierant), assecutus illas ad Tenedum, manus conserit; septuaginta ipsi triremes erant, Pontici autem haud multum infra octoginta agebant. (2) Commisso prœlio, regii vim hostium initio sustinent: postea universis in fugam effusis splendidam Romanus victoriam consequitur. Atque ita classis Mithridatis tota, quanta in Asiam exiverat, subacta est.

XLIX. Cotta vero ad Heracleam castra habens, nondum toto oppugnationem exercitu aggressus erat: sed aliquos de Romanis particulatim admovebat, multos Bithyni nominis statuens in fronte. Dumque complures vulnerantur et oppetunt, operibus et machinis animum adjicit: quarum testudo præ aliis formidinem incussit obsessis. (2) Totam igitur hanc vim admovet turri cuidam, ruinæ spem præferenti. Verum ubi semel atque iterum percussa non modo contra opinionem persisteret, sed etiam caput arietis a reliqua trabe distractum avelleretur, animus Heracliensium crescere et perturbatus mœrore Cotta timere cœpit, ne nunquam urbs caperetur. (3) Postero etiam die, quum machina iterum impacta nihil proficeret, instrumentum illud concremat, et fabris capita præcidit; relictoque ad mœnia præsidio, cum cetera militum turba in campo, quod Lycæum vocant, stativa delegit: quo in loco larga erat victus copia: atque inde omni circa Heracleam regione devastata, in magnam cives difficultatem cogit. (4) Quare denuo ad Scythas Chersonesi incolas et Theodosianos et circa Bosporum dynastas de societate legationem mittunt, quæ non absque effectu revertitur. Dumque hostes urbi incumbunt, non multo minus ab internis vexatur molestiis. Præsidiariis enim militibus id non satis erat, quo plebs urbana victitabat. Verberibus igitur mulctatos cives suppeditare, quæ in promptu non erant, per vim jubent. Quid? quod præsidiariis longe importunior erat præfectus Connacorix, non modo non prohibens vim suorum, sed etiam libere permittens. (5) Tum agros populatus Cotta muros iterum adoritur. At quum segnes ad oppugna-

XLIX. 2. τὸ παθεῖν] τὸ πεσεῖν conj. Orelli. — 3. Λύκαιον] Ita Stephanus; λύκειον libri. — 4. ῥᾶον] « Immo ῥᾴδιον. » *Bekker*. — τοῖς ὑπὸ χεῖρα] A.; τῶν ὑπὸ χ. vulg. — τεμὼν] τεμόμενων var. lect.

τοὺς στρατιώτας πρὸς πολιορκίαν ὁρῶν, ἀπάγει τῆς τειχομαχίας, καὶ πέμπει καλῶν τὸν Τριάριον τάχος ταῖς τριήρεσιν ἀφικνεῖσθαι καὶ κωλύειν τὸν διὰ τῆς θαλάσσης ἐπισιτισμὸν τῇ πόλει.

L. Λαβὼν οὖν ἃς εἶχεν ὁ Τριάριος, καὶ Ῥοδίους εἴκοσι ναῦς, ὧν σύμπαν τὸ πλῆθος εἰς τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα ἐτέλει, εἰς τὸν Πόντον διαβαίνει, καὶ μηνύει Κόττᾳ καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἄφιξιν. Ὑπὸ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν Κόττας τε τοῖς τείχεσι τὸν στρατὸν προσῆγε, καὶ ὁ κατάπλους τῶν Τριαρίου νεῶν ἐπεφαίνετο. Συνταραχθέντες οὖν οἱ Ἡρακλεῶται πρὸς τὸ αἰφνίδιον τῆς τῶν νεῶν ἐφόδου, ναῦς μὲν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τριάκοντα καθεῖλκον, οὐδὲ ταύτας ἀκριβῶς πληροῦντες, τὸ δὲ λοιπὸν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐτρέποντο. (2) Ἀνήγετο μὲν ὁ Ἡρακλεωτικὸς στόλος πρὸς τὰς ἐπιπλεούσας τῶν πολεμίων. Πρῶτοι γοῦν Ῥόδιοι (καὶ γὰρ ἐδόκουν ἐμπειρίᾳ τε καὶ ἀνδρείᾳ τῶν ἄλλων προέχειν) ἐνερράγησαν ταῖς ἐξ Ἡρακλείας, καὶ παραχρῆμα μὲν κατέδυσαν Ῥοδίων μὲν τρεῖς, Ἡρακλεώτιδες δὲ πέντε· ἐπιγενόμενοι δὲ τῇ ναυμαχίᾳ καὶ Ῥωμαῖοι, καὶ πολλὰ παθόντες καὶ ποιήσαντες τοῖς πολεμίοις, πλέον δὲ ὅμως κακώσαντες, ἐτρέψαντο τὰς ἐξ Ἡρακλείας καὶ φεύγειν ἠνάγκασαν πρὸς τὴν πόλιν, τέσσαρας ἀποβαλούσας καὶ δέκα· αἱ τρεψάμεναι δὲ πρὸς τὸν μέγαν ἐνωρμίζοντο λιμένα. (3) Ἀνίστη δ' οὖν καὶ τὸ πεζὸν τῆς πολιορκίας ὁ Κόττας. Οἱ δὲ περὶ τὸν Τριάριον ἀναγόμενοι καθ' ἑκάστην ἀπὸ τοῦ λιμένος, τοὺς σιτηγεῖν ὡρμημένους τοῖς πολιορκουμένοις ἀπεκώλυον· καὶ σπάνις χαλεπὴ τὴν πόλιν κατεῖχεν, ὡς ὀγδοήκοντα Ἀττικῶν τὴν λεγομένην χοίνικα τοῦ σίτου προκόψαι. (4) Ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις κακοῖς καὶ λοιμὸς αὐτοῖς ἐπιπεσὼν (εἴτε ἐκ τροπῆς ἀέρων, εἴτε ἐκ τῆς ἀσυνήθους διαίτης) ποικίλην ἐπὶ ποικίλαις παθημάτων ἰδέαις τὴν φθορὰν ἀπειργάζετο, ἐν οἷς καὶ Λάμαχος πικροτέρῳ καὶ μακροτέρῳ τῶν ἄλλων ὀλέθρῳ διέφθαρτο. Ἥψατο δὲ μάλιστα καὶ τῶν φρουρῶν ἡ νόσος, ὡς ἀπὸ τρισχιλίων χιλίους ἀποθανεῖν. Τοὺς Ῥωμαίους δὲ τὸ πάθος οὐκ ἐλάνθανεν.

LI. Καὶ ὁ Κοννακόριξ κακοπαθῶν ταῖς συμφοραῖς ἔγνω τοῖς Ῥωμαίοις προδιδόναι τὴν πόλιν καὶ τῇ τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀπωλείᾳ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν ἀλλάξασθαι. Συνελαμβάνετο δὲ αὐτῷ καὶ Ἡρακλεώτης ἀνὴρ, ζηλωτὴς τῆς Λαμάχου προαιρέσεως, Δαμωφέλης ὄνομα, φρούραρχος καὶ αὐτὸς τῇ πόλει μετὰ τὴν Λαμάχου φθορὰν καταστάς. Ὁ τοίνυν Κοννακόριξ τὸν Κότταν μὲν, ὡς βαρὺν τὸ ἦθος καὶ ἄπιστον, ἐφυλάττετο, πρὸς τὸν Τριάριον δὲ συνετίθετο. Συνέτρεχε δὲ τούτοις καὶ Δαμωφέλης οὐκ ἐνδεέστερον. Καὶ λαβόντες συνθήκας, αἷς εὐδαιμονήσειν αὐτοὶ ἤλπιζον, πρὸς τὴν προδοσίαν

tionem remissisque animis videt milites, a conatu desistens, vocatum mittit Triarium, ut cum triremibus quamprimum advolet, et commeatus in mari facultatem oppidanis intercipiat.

L. Assumptis ergo Triarius quas habebat navibus et viginti Rhodiis, quarum summa quadraginta tres conficiebat, in Pontum trajicit, et adventus tempore Cottæ significato, eodem die exercitum ad mœnia appellit Cotta, et imminens Triarii classis apparet. Tum repentino navium adventu Heraclienses turbati, triginta naves in mare deducunt; sed eas non satis complent. Reliqua multitudo ad propugnationem se convertit. (2) Dumque classis Heracliensium contra accedentes hostium naves in altum tendit, primi Rhodii, peritia et fortitudine aliis præcellere existimati, in Heracleoticas impressionem faciunt, et statim tres Rhodiorum et quinque Heracliensium deprimuntur. Deinde pugnæ supervenientes Romani, multis acceptis damnis, pluribus tamen illatis, classem Heracliensium fundunt, et ad urbem fugere compellunt, quattuordecim navibus deperditis. Victrices autem in magnum subiere portum. (3) Peditatum etiam ab oppugnatione revocat Cotta. Triariani autem in dies singulos e portu subvecti, eos qui frumenta circumsessis importare conarentur, impediverunt. Ingens igitur annonæ caritas urbem tenuit, ut tritici chœnix quæ dicitur ad octoginta Atticos procederet. (4) Et super alias ærumnas etiam pestis homines invasit, vel ex aeris mutatione vel inconsueta victus ratione exsistens, et per varias calamitatum formas varios hominum interitus efficiebat. Inter quos etiam Lamachus longe acerbiore, quam alii, et lentiore mortis cruciatu exstinguitur. Lues hæc maxime præsidiarios corripiebat, ut de tribus millibus mille interirent. Nec Romanos latuit Heracliensium calamitas.

LI. Atqui Connacorix hac afflictionum mole fatiscens, urbem Romanis prodere, et Heracliensium exitio suam permutare salutem statuit. Operam huc conferebat etiam Heracliensis quidam, consiliorum Lamachi æmulator, cui nomen Damopheli, præsidio urbis et ipse a Lamachi interitu præfectus. At Connacorix a Cotta sane, ut homine moribus importunis et dubia fide, sibi cavet, cum Triario autem rem communicat : nec segnius in eodem cum his studio Damopheles decurrit, et acceptis pactorum conditionibus, quibus se beatos fore sperabant, ad proditionem se accin-

L. 2. Ῥοδίων μὲν τρεῖς] Ῥωμαίων μ. τρ. cod. Margun. — τοῖς πολεμίοις] « Malim πολεμίους. » *Hæschel.* — 3. ἀνίστη... Κόττας] « Sensus verborum hic esse videtur, Cottam copias suas ab urbe oppugnanda revocasse atque in arctius contraxisse, veritum ne Heraclienses fusi fugatique ac in urbem repulsi a Triario deque salute sua desperantes collectis viribus in ipsas impetum facerent, mari diremptas a Triarianis. *Orelli.* — 4. λοιμός] λιμός v. l. — ἐλάνθανεν] ἐλάμβανεν v. l.

LI. 1. ἀλλάξασθαι] alii ἐξαλλάξασθαι et ἀπαλλάξασθαι. — Δαμωφέλης] ita Bekkerus h. loco et paullo infra; δαμοφελής A,

παρεσκευάζοντο. (2) Ἐξ ἐπιπολῆς οὖν τὰ πραττόμενα τοῖς προδόταις διέπιπτεν εἰς τὸν δῆμον. Εἰς ἐκκλησίαν οὖν ἡ πόλις συνέδραμον καὶ τὸν φρούραρχον ἐκάλουν. Βριθαγόρας δὲ τῶν ἐν δήμῳ ἀνὴρ ἐπιφανὴς πρὸς Κοννακόριγα παραγεγονὼς τά τε κατέχοντα τὴν Ἡράκλειαν διεξῄει, καὶ εἰ κἀκείνῳ δοκεῖ, ἐπὶ κοινῇ πάντων σωτηρίᾳ διελάμβανεν Τριαρίῳ διαλέξασθαι. Ταῦτα Βριθαγόρου μετὰ πολλῆς οἰκτισαμένου δεήσεως, διαναστὰς ὁ Κοννακόριξ τοιαύτην μὲν συνθήκην ἀπεῖπε πράττεσθαι, ἔχεσθαι δὲ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν κρειττόνων ὑπεκρίνατο ἐλπίδων· καὶ γὰρ καὶ τὸν βασιλέα μαθεῖν διὰ γραμμάτων ὑπὸ Τιγράνους τε τοῦ γαμβροῦ φιλοφρόνως δεδέχθαι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἐκεῖθεν προσδοκᾶν τὴν ἀποχρῶσαν βοήθειαν. (3) Ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ταῦτα ὁ Κοννακόριξ ἐσκηνικεύετο· οἱ δὲ Ἡρακλεῶται τούτοις τοῖς λόγοις ἐξηπατημένοι (ἀεὶ γὰρ αἱρετὸν τὸ ἐράσμιον) ὡς ἀληθέσι τοῖς τερατευθεῖσιν ἐπίστευον. Ὁ δὲ Κοννακόριξ, ὡς ἠπατημένους ἔγνω, κατὰ μέσας νύκτας ἐπιβιβάσας ἡσύχως ταῖς τριήρεσι τὸ στράτευμα (αἱ γὰρ πρὸς τὸν Τριάριον συνθῆκαι κακῶν ἀπαθεῖς ἀπιέναι, καὶ εἴ τι κεκερδαγκότες εἴησαν, μεθ' ἑαυτῶν ἄγειν ἐπέτρεπον), καὶ αὐτὸς τούτοις συνεξέπλευσε. Δαμωφέλης δὲ τὰς πύλας ἀνοίξας εἰσχεόμενον τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατὸν καὶ τὸν Τριάριον εἰσεδέχετο, τοὺς μὲν διὰ τῆς πύλης, ἐνίους δὲ καὶ τὴν στεφάνην ὑπερβαίνοντας. (4) Καὶ τότε τῆς προδοσίας οἱ Ἡρακλεῶται ἐπῄσθοντο· καὶ οἱ μὲν σφᾶς αὐτοὺς παρεδίδοσαν, οἱ δὲ ἐκτείνοντο, τά τε κειμήλια καὶ τὰ ἔπιπλα διηρπάζετο, καὶ πολλὴ τοὺς πολίτας ὠμότης ἐλάμβανε, μεμνημένων Ῥωμαίων, ὅσα τε παρὰ τὴν ναυμαχίαν πάθοιεν, καὶ ὅσα τεταλαιπωρηκότες ἐπὶ τῇ πολιορκίᾳ ὑπέστησαν. Οὐκ ἀπείχοντο γοῦν οὐδὲ τῶν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς πεφευγότων, ἀλλὰ παρά τε τοῖς βωμοῖς καὶ τοῖς ἀγάλμασιν αὐτοὺς ἔσφαττον. (5) Διὸ πολλοὶ διαπίπτοντες ἐκ τῶν τειχῶν φόβῳ τοῦ ἀφύκτου θανάτου κατὰ πᾶσαν ἐσκεδάννυντο χώραν· οἱ δὲ αὐτομολεῖν πρὸς τὸν Κότταν ἠναγκάζοντο, ἐξ ὧν ἐκεῖνος τήν τε ἅλωσιν καὶ τὸν φθόρον τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν χρημάτων πυθόμενος ὀργῆς ἀνεπίμπλατο, καὶ διὰ ταχέων πρὸς τὴν πόλιν ἠπείγετο. Συνεχαλέπαινε δὲ καὶ τὸ στράτευμα, ὡς μὴ μόνον τὴν ἐπὶ τοῖς κατωρθωμένοις εὐδοξίαν ἀφῃρημένον, ἀλλὰ καὶ τῶν λυσιτελειῶν ἁπάσας παρὰ τῶν αὐτῶν διηρπασμένοι. Καὶ εἰς μάχην ἂν τοῖς ὁμοφύλοις κατέστησαν ἄσπονδον καὶ κατεκόπησαν ἂν ὑπ' ἀλλήλων, εἰ μὴ ὁ Τριάριος ἐπιγνοὺς τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, πολλοῖς ἐκμειλίξας λόγοις τόν τε Κότταν καὶ τὸν στρατόν, καὶ εἰς τὸ κοινὸν τὰ κέρδη καταθεῖναι βεβαιωσάμενος, τὸν ἐμφύλιον ἀνεχαίτισε πόλεμον.

LII. Ἐπεὶ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Κοννακόριγα κατειληφότα τὴν Τῖον καὶ τὴν Ἄμαστριν, αὐτίκα Κόττας τὸν Τριάριον ἐκπέμπει ἀφαιρησόμενον αὐτὸν τὰς πό-

gunt. (2) Obiter autem quæ a proditoribus agebantur, in vulgus emanant. In concionem igitur urbs concurrit, præsidiique præfectus advocatur. Tum Britagoras, vir inter populares præcipuæ auctoritatis, Connacorige convento, quo loco sit Heraclea, edisserit, et si ille comprobet, de communi omnium salute cum Triario conferendum esse censet. Hæc quum miserabiliter, multis intermixtis precibus, perorasset Britagoras, surgens Connacorix pacificationem eam suscipiendam esse negat, sed ut libertatis et melioris fortunæ spei inhærerent, per simulationem suasit: etenim per literas se cognovisse, regem a Tigrane genero benigne susceptum, nec longum post intervallum sufficiens inde exspectare auxilium. (3) Hanc tum larvam scenicam illis prætendebat Connacorix. Quare his verbis decepti Heracliensès (semper enim, quod adlubet, appetitur) astute confictis, ut veris, fidem adhibuere. Connacorix, ut in fraudem deductos videt, nocte intempesta, exercitu navibus imposito (per fœdus enim cum Triario initum salvis abire, et si quid lucri fecissent, secum asportare licebat), ipse cum militibus discedit. Damopheles autem, solutis portis, introfusum Romanorum exercitum et Triarium recepit: quorum alii per portam irrumpunt, nonnulli etiam muri pinnacula transcendunt. (4) Tum demum proditos se Heraclienses sentiunt; parsque horum se dedit, pars trucidatur. Res in abdito repositæ et supellectilia diripiuntur, et magna crudelitate in cives desævitur. Nam recurrit animo Romanis, quanta navali conflictu detrimenta accepissent, et quantas sustinuissent ærumnas in oppugnatione. Ideoque neque ab his, qui ad deûm sacra confugerant, temperatum; sed juxta aras deorumque imagines supplices mactati. (5) Quocirca multi trans muros elapsi, mortis inevitabilis metu, per totam disperguntur regionem, nonnullis etiam ad Cottam transfugere coactis. A quibus ille de expugnatione urbis et hominum strage et direptione bonorum certior factus, ira totus exardescit, et quam celerrime ad urbem festinat. Moleste etiam simul tulit exercitus, quod non modo gloria rerum fortiter gestarum spoliati, sed etiam commodis universis fraudati essent ab iisdem. Ideo implacabili cum gentilibus certamine conserti mutuis se cædibus hausissent, nisi Triarius, concitatione illorum intellecta, multis placasset verbis Cottam, et in commune se lucra exhibiturum sancte promisso, bellum intestinum prohibuisset.

LII. Ubi vero audivit, Connacorigem Tium et Amastrin occupasse, sine mora Triarium Cotta dimisit, ut has illi urbes adimeret. Ipse interim, acceptis deditititiis et captivis,

---

δαμοφιλής cett. — βαρὺν] A.; βάρβαρον cett. — 2. κἀκείνῳ] Steph. et codd.; κἀκεῖνο vulg. — δεδέχθαι] δέχεσθαι A. — 3. κεκερδαγκότες] κεκερδακότες A. cf. Buttmann. Gramm. gr. II. p. 164. — 5. πυθόμενος] al. πειθόμενος. — ἀφῃρημένον] emend. Scaliger., ἀφῃρημένοι Hœschel., ἀφῃρημένων libri.

λεις· αὐτὸς δὲ τούς τε προσκεχωρηκότας ἄνδρας λαβὼν καὶ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνθρώπους, τὰ λοιπὰ μετὰ πάσης διεῖπεν ὠμότητος. Χρήματα γοῦν διερευνώμενος οὐδὲ τῶν ἐν ἱεροῖς ἐφείδετο, ἀλλὰ τούς τε ἀνδριάντας καὶ τὰ ἀγάλματα ἐκίνει, πολλὰ καὶ καλὰ ὄντα· καὶ δὴ καὶ τὸν Ἡρακλέα τὸν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀνῄρει, καὶ σκευὴν αὐτοῦ τὴν ἀπὸ τῆς πυραμίδος, πολυτελείας καὶ μεγέθους καὶ δὴ καὶ ῥυθμοῦ καὶ χάριτος καὶ τέχνης οὐδενὸς τῶν ἐπαινουμένων ἀπολειπομένην. (2) Ἦν δὲ ῥόπαλον σφυρήλατον ἀπέφθου χρυσοῦ πεποιημένον· κατὰ δὲ αὐτοῦ λεοντῆ μεγάλη ἐκέχυτο, καὶ γωρυτὸς τῆς αὐτῆς μὲν ὕλης, βελῶν δὲ γέμων καὶ τόξου. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ θαυμαστὰ ἀναθήματα ἔκ τε τῶν ἱερῶν καὶ τῆς πόλεως ἀφελὼν, ταῖς ναυσὶν ἐγκατέθετο· καὶ τὸ τελευταῖον πῦρ ἐνεῖναι τοῖς στρατιώταις κελεύσας τῇ πόλει, κατὰ πολλὰ ταύτην ἐνέπρησε μέρη. Ἑάλω δὲ ἡ πόλις ἐπὶ δύο ἔτη τῇ πολιορκίᾳ ἀντισχοῦσα. (3) Ὁ δὲ Τριάριος παραγεγονὼς ἐν αἷς ἐπέσταλτο πόλεσι, Κοννακόριχι (οὗτος γὰρ τὴν τῆς Ἡρακλείας προδοσίαν ἑτέρων κατασχέσει συγκαλύπτειν διενοεῖτο) δοὺς ἄδειαν τῆς ἀναχωρήσεως, καθ' ὁμολογίαν λαμβάνει τὰς πόλεις. Ὁ δὲ Κόττας ἅπερ εἴρηται διαπραξάμενος, τὸ μὲν πεζὸν καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐκπέμπει Λευκόλλῳ, καὶ τοὺς συμμάχους ἀφῆκεν ἐπὶ τῶν πατρίδων· αὐτὸς δ' ἀνήγετο τῷ στόλῳ. Τῶν δὲ νεῶν, αἳ τὰ τῆς πόλεως λάφυρα ἦγον, αἱ μὲν κατάφορτοι γενόμεναι μικρὸν ἄποθεν τῆς γῆς διελύθησαν· αἱ δὲ, Ἀπαρκτίου πνεύσαντος, ἐξεβράσθησαν εἰς τὰ τενάγη, καὶ πολλὰ τῶν ἀγωγίμων ἀπεβάλοντο.

LIII. Λεόνιππος δὲ ὁ σὺν Κλεοχάρει παρὰ Μιθριδάτου τὴν Σινώπην ἐπιτραπεὶς, ἀπεγνωκὼς τῶν πραγμάτων, πέμπει περὶ προδοσίας πρὸς Λεύκολλον. Ὁ δὲ Κλεοχάρης ἅμα Σελεύκῳ (καὶ γὰρ οὗτος τῶν Μιθριδάτου στρατηγὸς ἰσοστάσιος τῶν εἰρημένων ἦν) τὴν Λεονίππου μαθόντες προδοσίαν, ἐκκλησίαν ἀθροίσαντες κατηγόρουν αὐτοῦ. Οἱ δὲ οὐ προσίεντο· ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς εἶναι χρηστός. (2) Καὶ οἱ περὶ Κλεοχάρην δείσαντες τοῦ πλήθους τὴν εὔνοιαν, ἐξ ἐνέδρας νυκτὸς ἀποσφάττουσι τὸν ἄνδρα. Καὶ τὸ μὲν δημοτικὸν ἤχθετο τῷ πάθει, οἱ δὲ περὶ Κλεοχάρην τῶν πραγμάτων κύριοι καταστάντες τυραννικῶς ἦρχον, ταύτῃ νομίζοντες διαφυγεῖν τῆς ἐπὶ Λεονίππῳ μιαιφονίας τὴν δίκην. (3) Ἐν τούτῳ Κηνσωρῖνος ναύαρχος Ῥωμαίων, τριήρεις ἄγων πεντεκαίδεκα σῖτον ἀπὸ Βοσπόρου τῷ Ῥωμαίων κομιζούσας στρατοπέδῳ, πλησίον Σινώπης κατῆρε· καὶ οἱ περὶ Κλεοχάρην καὶ Σέλευκον ἀνταναχθέντες Σινωπικαῖς τριήρεσιν, ἡγουμένου Σελεύκου, καθίστανται εἰς

cetera per omnem sævitiam administravit. Nam dum opes passim scrutatur, ne sacris quidem parcit. Statuas enim et imagines tam pulchras quam multas loco movit: quin etiam Herculem e foro, et ornatum ejus a pyramide, sumptu, magnitudine nec non opificio et arte nullo laudatissimorum operum inferiorem, sustulit. (2) Erat autem clava malleo cusa ex auro purissimo, et leonina ipsi circumfusa, corytusque ex eadem materia, arcu et sagittis refertus. Multa etiam alia æque miranda atque pulchra, e fanis et urbe sublata, navibus infersit. Ad ultimum jussis ignem immittere militibus, multis urbem partibus succendit. Ita capta et subacta est civitas, quum duos oppugnationem annos sustinuisset. (3) Sub hæc Triarius ad urbes sibi demandatas profectus, Connacorigi (is enim proditionem Heracleæ aliarum occupatione dissimulare animo præsumpserat) securitate abeundi facta, civitates sub conditionibus certis recipit. Cotta autem, rebus, quo dictum est, modo confectis, pedestres copias una cum equitatu Lucullo tradit, et sociorum auxilia in suam quæque patriam dimittit; ipse vero cum classe avehitur. Ibi navium, quæ urbis spolia vectabant, pars supra modum onerata haud procul a litore solvitur, pars, Aparctia vento contra flante, in vada procellis ejectæ, pleraque asportandorum excussere.

LIII. Tum Leonippus, cui cum Cleochare Sinopes cura et tutatio commendata fuerat a Mithridate, re desperata, de proditione ad Lucullum mittit. At Cleochares cum Seleuco (nam hic quoque Mithridatis erat legatus, officii auctoritate cum ceteris æquatus) Leonippi proditionem odorati, advocata concione, hominem accusant: cives vero criminis hujus actionem non admittunt, quod probum esse existimabant. (2) Ideo Cleocharis factio, gratiam ejus apud plebem metuens, noctu ex insidiis hominem trucidant. Populus quidem hunc casum ægre ferre; sed Cleochares cum suis rerum potiri et tyrannice res administrare, hac via parricidii in Leonippum pœnas subterfugituros se existimantes. (3) Interim Censorinus, Romanæ classis prætor, triremes agens quindecim, commeatum a Bosporo Romanorum castris advehentes, prope Sinopen appellit. Contra quem Cleocharis et Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Se-

LII. 1. αὐτὸν τὰς πόλεις] Scaliger; αὐτῶν τ. π. libri. — τὴν ἀπὸ πυραμίδος] « Mirifice placet conjectura Jos. Scaligeri, τὴν ἐπὶ τῆς πυρ. Videtur scilicet ista Herculis statua reclinata fuisse pyramidi æneæ, cujus apici adcusa videbatur clava cum leonina ex auro purissimo. Sensum bene expressit Gedoynus in versione sua Gallica: *Il y avait dans le marché un Hercule adossé contre une pyramide.* » *Orelli.* — 2. ἐνέπρησε] al. ὑπέπρησε. — 3. ἐξεβράσθησαν] ed. Stephani et codd.; ἐξεβιάσθησαν vulgo.

LIII. 1. Κλεοχάρει] Strabo XII, p. 545 pro Cleochare nominat Βακχίδην. — 3. τῷ Ῥωμαίων στρ.] A.; τῶν Ῥ. στρ. cett. — κατῆρε] A.; κατῆγε cett.

ναυμαχίαν· καὶ νικῶσι τοὺς Ἰταλοὺς καὶ τὰς φορτηγοὺς ἐπὶ τῷ σφῶν ἀφαιροῦνται κέρδει. (4) Ἐπήρθησαν οὖν οἱ περὶ Κλεοχάρην τῷ κατορθώματι, καὶ τυραννικώτερον ἔτι τῆς πόλεως ἦρχον, φόνους τε ἀκρίτους τῶν πολιτῶν ποιοῦντες καὶ τὰ ἄλλα τῇ ὠμότητι ἀποχρώμενοι. (5) Ἐγένετο δὲ καὶ στάσις πρὸς ἀλλήλους Κλεοχάρει καὶ Σελεύκῳ· τῷ μὲν γὰρ ἤρεσκε διακαρτερεῖν τῷ πολέμῳ, Σελεύκῳ δὲ πάντας Σινωπεῖς ἀναιρεῖν, καὶ Ῥωμαίοις ἐπὶ δωρεαῖς μεγάλαις παρασχεῖν τὴν πόλιν. Πλὴν οὐδεμία τῶν γνωμῶν κρίσιν ἔσχε, τὰ δὲ ὑπάρχοντα λαθραίως ναυσὶ στρογγύλαις ἐνθέμενοι πρὸς Μαχάρην τὸν Μιθριδάτου υἱόν, ὃς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἦν, περὶ τὴν Κολχίδα ἐξέπεμπον.

LIV. Ἐν τούτῳ δὲ Λεύκολλος ὁ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ παραγίνεται τῇ πόλει καὶ κραταιῶς ἐπολιόρκει. Ἐπρεσβεύετο δὲ καὶ Μαχάρης ὁ τοῦ Μιθριδάτου πρὸς Λεύκολλον περὶ φιλίας τε καὶ συμμαχίας. Ὁ δὲ ἀσμένως ἐδέχετο, εἰπὼν βεβαίους νομιεῖν τὰς συμβάσεις, εἰ μὴ καὶ τοῖς Σινωπεῦσιν ἀγορὰν διαπέμποι. Ὁ δὲ οὐ μόνον τὸ κελευόμενον ἔπραττεν, ἀλλὰ καὶ ἃ παρεσκεύαστο πέμπειν τοῖς Μιθριδατείοις, ἐξαπέστειλε Λευκόλλῳ. (2) Ταῦτα οἱ περὶ Κλεοχάρην θεασάμενοι, καὶ τέλεον ἀπογνόντες, πλοῦτον πολὺν ταῖς ναυσὶν ἐνθέμενοι, καὶ τὴν πόλιν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφέντες (ὑπὸ νύκτα δὲ ταῦτα ἐπράττετο) διὰ τῶν πλοίων ἔφευγον εἰς τὰ ἐσώτερα τοῦ Πόντου (Σάνηγας δὲ καὶ Λαζοὺς ἐποίκους εἶχον τὰ χωρία), ταῖς ὑπολειφθείσαις τῶν νεῶν πῦρ ἐνέντες. (3) Αἱρομένης δὲ τῆς φλογός, ᾔσθετο Λεύκολλος τοῦ ἔργου, καὶ κλίμακας κελεύει προσάγειν τῷ τείχει. Οἱ δὲ ὑπερέβαινον· καὶ φθόρος ἦν κατ' ἀρχὰς οὐκ ὀλίγος· ἀλλὰ τὸ πάθος Λεύκολλος οἰκτείρας, τὴν σφαγὴν ἐπέσχεν. Οὕτω μὲν οὖν ἥλω καὶ ἡ Σινώπη· ἔτι δὲ ἡ Ἀμάσεια ἀντεῖχεν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὴ προσεχώρησε Ῥωμαίοις.

LV. Μιθριδάτης δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ὀκτὼ ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἀρμενίας διατρίβων, οὔπω εἰς ὄψιν κατέστη Τιγράνου. Ἐπεὶ δὲ Τιγράνης ἐδυσωπήθη εἰς θέαν αὐτὸν καταστῆσαι, μετὰ λαμπρᾶς τε τῆς πομπῆς ἀπήντα καὶ βασιλικῶς ἐδεξιοῦτο. Ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἀπορρήτως αὐτῷ ὁμιλήσας, ἔπειτα λαμπροτάταις ἑστιάσεσι φιλοφρονησάμενος μυρίους δίδωσιν ἱππεῖς, καὶ ἐπὶ τὸν Πόντον ἐκπέμπει.

LVI. Λεύκολλος δὲ εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἐληλυθὼς καὶ φίλον ἔχων τὸν ἐπάρχοντα ταύτης Ἀριοβαρζάνην,

leuci egressæ, navali prœlio decernunt : et victis Italis naves onerarias in suum duces lucrum auferunt. (4) Elatus igitur hoc successu Cleochares cum collega plus quam antea tyrannico urbem imperio premit. Nam causis legitimo judicio non disceptatis, ad neces oppidanos rapiunt, et ad multa alia crudelitate sua abutuntur. (5) Accidit autem, ut in contraria scinderentur studia Cleochares et Seleucus. Ille enim persistendum in bello, hic, trucidatis Sinopensibus omnibus, urbem Romanis, magnifico remunerationis pacto, tradendam censebat. Atqui neutra sententia effectum habuit, sed quicquid possidebant, navibus onerariis furtim ingestum ad Macharem, filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, dimittunt.

LIV. Sub idem tempus Lucullus Romanorum imperator, ad urbem accedens, valido eam nixu oppugnat : cum quo Machares etiam amicitiæ et societatis fœdus per legationem petit. Is igitur, petitione benigne admissa, fœdus pro firmo se habiturum respondit, si nullo Sinopenses commeatu juvet. Tum is non solum imperata facit, sed etiam destinata Mithridaticis ad Lucullum deferenda curavit. (2) Hæc ubi Cleocharis factio videt, spem omnem abjiciunt, magnisque in naves opibus congestis, et urbe ad direptionem militibus concessa (sub noctem ista fiebant), navigiis ad interiora Ponti, quæ a Sanegibus et Lazis incoluntur, aufugiunt, quum reliquam classem incendissent. (3) Excitata igitur flamma, quid actum sit, Lucullus animadvertit, scalasque ad mœnia adhibere jussi milites transcendunt. Fit primum cædes non exigua; sed misertus calamitatum Lucullus, ne sæviatur ulterius, interdicit. Ad hunc igitur modum etiam Sinope in Romanorum arbitrium venit. Repugnabat etiamnum Amasea, sed non multum intercessit spatii, quum etiam ipsa in Romanorum fidem concessit.

LV. Porro Mithridates annum et octo menses in partibus Armeniæ demoratus nondum in generi conspectum admissus erat. Hic tamen exoratus tandem, ut coram se sistendi potestatem ei faceret, splendida cum pompa occurrit, et regali socerum magnificentia excipit. Ac triduum secreto cum eo transegit; lautissimis inde conviviorum apparatibus benevolentiam ei suam quum ostentasset, decies mille instructum militibus in Pontum remittit.

LVI. Inter hæc Lucullus in Cappadociam ingreditur, et Ariobarzane terræ regulo utens amico, inopinate Euphra-

LIV. 1. Μαχάρης] Cf. Appian. c. 83; Plutarch. Lucull. c. 24. — καὶ τοῖς Σινωπεῦσιν] ex emend. Bekkeri ; καί τισι Σ. libri. — Λευκόλλῳ] ex emend. Rhodomanni; Σελεύκῳ libri. — 2. ἐφέντες] al. ἀφέντες. — 3. ἐσώτερα] ἑώτερα ed. Stephanus. — Σάνηγας] Sanegas Palmerius eosdem cum Zanis Ammiano Marcellino memoratis (XXV, 1) esse putabat. Contra quem Orellius affert testimonium Arriani in Periplo Pont. Eux. c. 11, 1, ubi hæc : ἔθνη δὲ παρεμείψαμεν τάδε.... οὓς Ξενοφῶν μὲν Δρίλλας ὀνομάζει, ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν οἱ Σάννοι οὗτοι εἶναι... et deinde : Ἀβασκῶν δὲ ἐχόμενοι Σανίγαι, ἵναπερ καὶ ἡ Σεβαστόπολις ᾤκισται. — Λαζούς] De his Procopius de Bello Goth. lib. IV cum alia tum hæc scribit : Τῶν Λαζῶν οἱ πλεῖστοι ἀνήκεστα πρὸς τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν δεινὰ πάσχοντες, καὶ διαφερόντως τοῖς ἄρχουσι τοῦ στρατοῦ ἀχθόμενοι, ἐμήδιζον ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον· οὐ τὰ Περσῶν ἀσπαζόμενοι, ἀλλ' αὐτοὺς ἀπαλλαξείοντες τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς καὶ τῶν δυσχερῶν, τὰ τέως μὴ παρόντα αἱρούμενοι. *Hæschel.* — 3. ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ] libri ἀλλ' οὐ μετ' οὐ πολύ.

LV. μέρεσι] Perplacet Orellii conjectura pro μέρεσι scribendum putantis ἕλεσι; nam ita Plutarchus Lucull. c. 22 : ἀτίμως καὶ ὑπερηφάνως ἀπωτάτω περιεῖδεν αὐτὸν (Tigranes Mithridatem) τρόπον τινὰ φρουρούμενον ἐν χωρίοις ἑλώδεσι καὶ νοσεροῖς. — κατέστη] leg. videtur καθειστήκει. *Stephan.* — αὐτὸν καταστῆσαι] al. αὐτὸν κ.

διέβη τε παρὰ δόξαν πεζῇ τὸν Εὐφράτην, καὶ προσῆγε τὸν στρατὸν τῇ πόλει, ἐν ᾗ τάς τε Τιγράνου παλλακίδας φυλάττεσθαι μεμαθήκει, καὶ πολλὰ τῶν σφόδρα τιμίων. Καταλελοίπει δὲ καὶ τοὺς Τιγρανόκερτα πολιορκήσοντας, καὶ στράτευμα ἄλλο ἐπὶ τῶν πολισμάτων τὰ σπουδαιότερα. (2) Οὕτω δὲ τῆς Ἀρμενίας κατὰ πολλὰ μέρη πολιορκουμένης, ἔπεμπε Τιγράνης ἀνακαλῶν Μιθριδάτην, καὶ στρατὸν δὲ περὶ τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τὰς παλλακίδας ἔθετο, διέπεμπεν· οἳ καὶ παραγεγονότες, καὶ τοξείᾳ τοῦ Ῥωμαίων στρατοπέδου τὰς ἐξόδους διακλείσαντες, τάς τε παλλακίδας καὶ τὰ τιμιώτατα τῶν κειμηλίων διὰ νυκτὸς προεξέπεμψαν. (3) Ἡμέρας δὲ ἀνασχούσης, καὶ τῶν Ῥωμαίων ἅμα [καὶ] τῶν Θρᾳκῶν ἀνδρείως ἀγωνιζομένων, φόνος τε πολὺς τῶν Ἀρμενίων γίνεται, καὶ ζωγρίᾳ τῶν ἀνῃρημένων ἑάλωσαν οὐκ ἐλάττους· τὰ μέντοι γε προαποσταλέντα διεσώζετο πρὸς Τιγράνην.

LVII. Δύναμιν δὲ οὗτος ἀθροίσας ὀκτὼ μυριάδας κατέβαινε, τήν τε Τιγρανοκέρταν ἐξαιρησόμενος τῶν συνεχόντων καὶ ἀμυνούμενος τοὺς πολεμίους. Φθάσας δὲ καὶ ἰδὼν τὸ Ῥωμαίων ὀλίγον στρατόπεδον, ὑπεροπτικοὺς ἠφίει λόγους, ὡς, εἰ μὲν πρεσβευταὶ παρεῖεν, πολλοὶ, φάμενος, συνῆλθον· εἰ δὲ πολέμιοι, παντελῶς ὀλίγοι· καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐστρατοπεδεύετο. (2) Λεύκολλος δὲ τέχνῃ καὶ μελέτῃ πρὸς τὴν μάχην παραταξάμενος, καὶ θαρρύνας τοὺς ὑπ' αὐτὸν, τρέπει τε τὸ δεξιὸν εὐθὺς κέρας, εἶτα τούτῳ συναπέκλινε τὸ πλησίον, ἑξῆς δὲ σύμπαντες. Καὶ δεινή τις καὶ ἀνεπίσχετος τοὺς Ἀρμενίους ἐπέσχε τροπή· καὶ κατὰ λόγον ἡ τῶν ἀνθρώπων εἵπετο φθορά. (3) Τιγράνης δὲ τὸ διάδημα καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς ἐπιθεὶς τῷ παιδὶ, πρός τι τῶν ἐρυμάτων διαφεύγει. Ὁ δὲ Λεύκολλος πρὸς τὰ Τιγρανόκερτα ἀναστρέψας, προθυμότερον ἐπολιόρκει. Οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν Μιθριδάτου στρατηγοὶ, τῶν ὅλων ἀπεγνωκότες, ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ σωτηρίᾳ Λευκόλλῳ παρέδοσαν τὴν πόλιν.

LVIII. Ὁ μέντοι Μιθριδάτης πρὸς Τιγράνην παραγεγονὼς ἀνελάμβανέ τε αὐτὸν, καὶ βασιλικὴν ἐσθῆτα περιετίθει τῆς συνήθους οὐκ ἐλαττουμένην, καὶ λαὸν ἀθροίζειν συνεβούλευεν, ἔχων καὶ αὐτὸς δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ὡς πάλιν ἀναμαχούμενον τὴν νίκην. Ὁ δὲ πάντα τῷ Μιθριδάτῃ ἐπέτρεπεν, ἔν τε τῷ γενναίῳ καὶ συνετῷ τὸ πλέον νέμων αὐτῷ, καὶ [ὡς] μᾶλλον ἀντέχειν εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον δυναμένῳ. (2) Αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν Πάρθον Φραδάτην διεπρεσβεύετο παραχωρεῖν αὐτῷ τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Ἀδιαβηνὴν καὶ

tem cum equitatu transit, et agmen ad urbem adducit, ubi Tigranis pellices, et de rebus pretiosis ac caris non pauca asservari didicerat. Copias etiam, quæ Tigranocerta oppugnent, et alias, quæ præcipua illic oppida tentent, relinquit. (2) Dum hoc modo Armenia multis oppugnatur partibus, mittit Tigranes, qui Mithridatem revocent. Exercitum etiam ad tutandam urbem, in qua pellices erant dispositæ, ire jubet. Qui quum eo venissent, interclusis sagittarum grandine exitibus e Romanorum castris, et concubinas, et gazas periculo exemptas noctu præmittunt. (3) Ubi illuxit, Romani et Thraces certamine cum Armeniis fortiter inito, prolixam horum faciunt stragem, nec pauciores vivos capiunt, quam cædunt. Præmissa tamen ad Tigranem tuta manent et salva.

LVII. Hic, octoginta millibus contractis, ut Tigranocertam ab urgentibus malis eripiat, propulsetque hostes, descendit. Confestim vero, ut Romanorum exilitatem vidit castrorum, superba per contemptum de iis verba jacit: « Si legati sunt, inquit, multi simul venerunt: sin hostes, perpauci. » Quibus dictis, castris locum deligit. (2) At Lucullus, singulari arte et studio instructa acie, suisque fiducia per cohortationem injecta, dextrum cornu statim in fugam agit: mox inclinatio fit in proximo; dehinc terga vertunt omnes. Grandem itaque et præcipitem Armenii fugam capessunt, et pro hominum numero cædes sequitur. (3) Tigranes igitur, diademate et regni insignibus filio impositis, ad castellum quoddam fugam arripit. Lucullus vero, signis retro Tigranocerta versus motis, majore conatu in obsidionem incumbit. Tum Mithridatis in urbe legati, desperata rerum summa, Lucullo se dedidere, salutem pacti.

LVIII. Mithridates autem ad Tigranem reversus, fiduciam ei addit et ornatum regium, adsueto non viliorem, circumdat. Exercitus etiam colligendi proponit consilium (quum et ipse manum non contemnendam haberet), ut victoriæ damna bello recuperaturo. Verum hic, dum plus virtutis et prudentiæ illi tribuit, et magis Romanorum bellis idoneum arbitratur, omnia Mithridati permittit. (2) Ipse interim, legatione ad Phradatem Parthum missa, Mesopotamiam et Adiabenen et magnas quas nominant

---

LVI. 1. Ἀριοβαρζάνην] Ita Stephanus; Hœschel., Schottus et Bekker. Ἀριοβαζάνην. — προσῆγε τὸν] emend. Schæfer.; προσήγετο vulg. — 3. [καὶ] τῶν Θρᾳκῶν] καὶ supplevi, monente Schæfero. — ζωγρίᾳ] Schæfer.; ζωγρίαι libri.

LVII. 1. ὀκτὼ μυριάδας] copiarum numeros longe majores ponit Plutarch. Lucull. 26. — ἐξαιρησόμενος.. ἀμυνούμενος] A.; ἐξαιρησάμενος.. ἀμυνόμενος vulg. — τήν τε Τιγρανοκέρταν] cap. 56, 1, et paullo infra urbs dicitur τὰ Τιγρανόκερτα, ut ap. Strabonem et Steph. Byz. Quid Memnoni placuerit, dubium. — 2. τοὺς Ἀρμενίους] ed. Stephan.; τοῖς Ἀρμενίοις vulg. — κατὰ λόγον ...φθορά] Accuratiora v. ap. Plutarch. Lucull. c. 28 sq.; cf. Appian. c. 85 sq.

LVIII. 1. ἐπέτρεπεν] al. ὑπέτρεπεν. — καὶ ὡς μᾶλλον... δυναμένῳ] Jacobsius ad Achill. Tat. p. 644. Libri : καὶ μᾶλλον ἀνέχειν εἰς τὸν π. Ῥ. π. δυνάμενον. — Φραδάτην] al Φραάτην — Μεγάλους Αὐλῶνας] « Fortassis intelligendi aulones

τοὺς Μεγάλους Αὐλῶνας. Ἀφικομένων δὲ πρὸς τὸν Πάρθον καὶ παρὰ Λευκόλλου πρέσβεων, τοῖς μὲν Ῥωμαίοις ἰδίᾳ φίλος εἶναι ὑπεκρίνατο καὶ σύμμαχος, ἰδίᾳ δὲ τὰ αὐτὰ πρὸς τοὺς Ἀρμενίους διετίθετο.

LIX. Ὁ δὲ δὴ Κόττας ὡς εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, τιμῆς παρὰ τῆς συγκλήτου τυγχάνει Ποντικὸς αὐτοκράτωρ καλεῖσθαι, ὅτι ἕλοι τὴν Ἡράκλειαν. Διαβολῆς δὲ εἰς τὴν Ῥώμην ἀφικνουμένης, ὡς οἰκείων κερδῶν ἕνεκα τηλικαύτην πόλιν ἐξαφανίσειε, μῖσός τε δημόσιον ἐλάμβανε, καὶ ὁ περὶ αὐτὸν τοσοῦτος πλοῦτος φθόνον ἀνεκίνει· διὸ καὶ πολλὰ τῶν λαφύρων εἰς τὸ τῶν Ῥωμαίων εἰσεκόμιζε ταμιεῖον, τὸν ἐπὶ τῷ πλούτῳ φθόνον ἐκκρούων, εἰ καὶ μηδὲν αὐτοὺς πρᾳοτέρους ἀπειργάζετο, ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα νέμειν ὑπολαμβάνοντας. Ἐψηφίσαντο δὲ αὐτίκα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῆς Ἡρακλείας ἀφίεσθαι. (2) Θρασυμήδης δὲ τῶν ἐξ Ἡρακλείας εἷς κατηγόρησεν ἐπ' ἐκκλησίας τοῦ Κόττα, τάς τε τῆς πόλεως εἰσηγούμενος πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίας, καὶ εἴ τι ταύτης ἀποκλίνοιεν, οὐχὶ γνώμῃ τῆς πόλεως τοῦτο δρᾶν, ἀλλ' ἤ τινος τῶν ἐφεστηκότων τοῖς πράγμασιν ἐξαπάτῃ ἢ καὶ βίᾳ τῶν ἐπιτιθεμένων· ἀπῳκτίζετο δὲ τόν τε τῆς πόλεως ἐμπρησμὸν, καὶ ὅσα τὸ πῦρ ἀφανίσαι· ὅπως τε τὰ ἀγάλματα Κόττας καθῄρει καὶ λείαν ἐποιεῖτο, τούς τε ναοὺς κατέσπα, καὶ ὅσα ἄλλα δι' ὠμότητος ἐλθὼν ἐπεπράγει· τόν τε χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον τῆς πόλεως ἀναγράφων ἀναρίθμητον, καὶ τὴν ἄλλην τῆς Ἡρακλείας ἣν ἐσφετερίσατο εὐδαιμονίαν. (3) Τοιαῦτα τοῦ Θρασυμήδους μετ' οἰμωγῆς καὶ δακρύων διεληλυθότος, καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐπικλασθέντων τῷ πάθει (καὶ γὰρ παρῆλθε καὶ τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος, ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες μετὰ τέκνων, ἐν πενθίμοις ἐσθήσεσι, θαλλοὺς ἱκεσίους μετ' ὀλοφυρμῶν προτείνοντες), ἀντιπαρελθὼν ὁ Κόττας βραχέα τῇ πατρίῳ διελέχθη γλώττῃ, εἶτα ἐκαθέσθη. Καὶ Κάρβων ἀναστὰς, « Ἡμεῖς, ὦ Κόττα, » φησὶ, « πόλιν ἑλεῖν ἀλλ' οὐχὶ καθελεῖν ἐπετρέψαμεν. » Μετ' αὐτὸν δὲ καὶ ἄλλοι ὁμοίως Κότταν ᾐτιάσαντο. (4) Πολλοῖς μὲν οὖν ἄξιος ὁ Κόττας ἐδόκει φυγῆς· μετριάσαντες δ' ὅμως ἀπεψηφίσαντο τὴν πλατύσημον αὐτοῦ· Ἡρακλεώταις δὲ τὴν χώραν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς λιμένας ἀποκατέστησαν, καὶ μηδένα δουλεύειν ψῆφον ἔθεντο.

LX. Ταῦτα Θρασυμήδους διαπραξαμένου, ἐπὶ τὴν πατρίδα μὲν τοὺς πολλοὺς ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δὲ μετὰ Βριθαγόρου τε καὶ Προπύλου (παῖς δ' ἦν ὁ Πρόπυλος Βριθαγόρου) κατὰ τοὺς ἑξῆς ἐπιμένων χρόνους, τὰ

valles ditioni suæ ut permittat, exposcit. Quum vero etiam Luculli ad Parthum legati venissent, Romanis seorsum amicum et socium se esse fingit, seorsum etiam eadem ad Armenium simulat.

LIX. Interea Romam Cotta reversus, honore a senatu afficitur, et Pontici cognomento, quod Heracleam cepisset, nobilitatur. At ubi sinistra ejus fama Romam pervenit, ut qui sui lucri causa tam eximiam urbem evertisset, in publicum incurrebat odium, invidiamque tantæ ei opes adaugebant. Cujus declinandi causa pleraque in ærarium spolia retulit, tametsi nihilo mitiores in se Romanos hoc efficeret, dum e plurimis eum pauca referre persuasum haberent. Captivos etiam Heracleæ statim dimittendos decreto publico sciverunt. (2) Thrasymedes insuper, Heracliensium unus, pro concione Cottam publice accusat et civitatis suæ erga Romanos benevolentiam commemorat : et si quid ab hac remiserint, non civitatis voluntate, sed magistratuum fraude et adversariorum vi factum esse. Miserabili etiam querela ob oculos ponit urbis inflammationem, quotque et quanta incendium evastarit : utque simulacra Cotta destructa prædam sibi fecerit, et ædes sacras diruerit, et sexcenta alia crudelissimum in modum peregerit; ad hæc auri et argenti infinitum prope numerum, ceteramque urbis felicitatem, quam in suum ille commodum averterit, recensebat. (3) His a Thrasymede cum lamentis et fletu commemoratis et optimatibus Romanorum ad commiserationem casus illius inflexis (accesserat enim captivorum quoque multitudo, viri et matronæ cum liberis, lugubribus vestimentis amicti, et supplices, cum ejulatu præ se tendentes olivæ ramos), progressus contra in medium Cotta, ubi pauca lingua patria disseruisset, resedit : et exsurgens Carbo : « Nos, inquit, Cotta, capiendam tibi, non exscindendam urbem demandavimus. » Et post eum alii consimili in Cottam criminatione sunt invecti. (4) Multis igitur exilio dignus videbatur : moderatione tamen adhibita, latum ei clavum abrogant; Heracliensibus vero agrum et mare et portus restituunt, rogatione perlata, ut nemo horum servituti sit addictus.

LX. His ergo Thrasymedes confectis, plebem remisit in patriam : ipse vero cum Brithagora et Propylo, Brithagoræ filio, ad tempus dehinc subsistens, quæ patriæ usus exigeret, administravit; peractisque aliquot annis, cum tribus

---

obvii transeuntibus Caspias portas, quorum meminit Isidorus Characenus in Mansionib. Parthic. in Geograph. Hœschelii p. 187 : Ἐντεῦθεν ὑπερβάντων τὰς Κασπίας πύλας ἐστὶν αὐλὼν καὶ ἡ Χοαρήνη σταθμὸς ἐν ᾗ Ἀπάμεια πόλις : vel etiam aulon ille inter Libanum et Antilibanum, de quo v. Polyb. V, et Hieronymum De nominib. locor. Hebraic. p. 149, tom. III ed. Vallæsi Venet. » *Orelli*. — ὑπεκρίνατο] al. ἀπεκρίνατο.

LIX. 1. Ποντικὸς αὐτοκράτωρ] Malim H. καὶ αὐτ. *Schæfer*. — ὑπολαμβάνοντας] Steph., codd.; ὑπολαμβάνοντες vulg. — 2. ἐπιτιθεμένων] al. ἐπιθεμένων. — ἀφανίσαι] em.; Schæfer.; ἀφανίσοι libri. — 3. πατρίῳ] al. πατρῴῳ. — γλώττῃ] al. φωνῇ. — διελέχθη] em. Schæfer.; διειλέχθη libri. — Κάρβων κ. τ. λ.] Cf. Dio Cass. XXXVI, 23. — ἐπετρέψαμεν] al. ἐπεστρέψαμεν.

λοιπὰ τῶν ἐπειγόντων καθίστατο· καί τινων ἐτῶν ἀνυσθέντων τρισὶν ἐπακτρίσιν εἰς τὴν Ἡράκλειαν ἐπανάγεται. Ἀφικόμενος δὲ πάντα τρόπον ἐπενόει ἀνοικίζεσθαι τὴν πόλιν, καθάπερ εἰς παλιγγενεσίαν ἀνακαλούμενος. (2) Ἀλλὰ πάντα πράττων μόλις εἰς ὀκτακισχιλίους, ἅμα τοῖς οἰκετικοῖς σώμασιν, συλλεγῆναι κατεπράξατο. Βριθαγόρας δὲ, ἤδη τῆς πόλεως αὐξομένης, ἐλπίδας ἐποιήσατο πρὸς ἐλευθερίαν τὸν δῆμον ἀνενεγκεῖν· καὶ διαγεγονότων μὲν πολλῶν ἐτῶν, ἤδη δὲ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας εἰς ἕνα περιισταμένης ἄνδρα, Γάϊον Ἰούλιον Καίσαρα, πρὸς τοῦτον ἠπείγετο. (3) Συνεπρέσβευον δὲ αὐτῷ ἄλλοι τέ τινες τῶν ἐπιφανῶν, καὶ ὁ υἱὸς Πρόπυλος. Γνωσθεὶς οὖν τῷ Καίσαρι Βριθαγόρας, καὶ διαπραξάμενος ἐγγυτέρω τῇ φιλίᾳ προσελθεῖν, δι' ὑποσχέσεως ἐγένετο· οὐ μὴν ἐξ ἐφόδου γε λαβεῖν τὴν ἐλευθερίαν ἠδυνήθη, ἅτε δὴ οὐκ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἀλλ' ἐφ' ἕτερα τοῦ Γαΐου περιτρέχοντος. Οὐκ ἀφίστατο μέντοι γε Βριθαγόρας, ἀλλὰ περὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην αὐτός τε καὶ Πρόπυλος συμπεριαγόμενος τῷ Καίσαρι ἐβλέπετο παρ' αὐτοῦ, ὡς ἐπισημειούμενον τὸν αὐτοκράτορα τῆς λιπαρήσεως αὐτὸν ἀποδέχεσθαι. (4) Δωδεκαετίας δὲ τὴν παρεδρίαν διαμετρούσης, καὶ περὶ τῆς εἰς Ῥώμην ἐπανόδου τοῦ Καίσαρος διανοουμένου, ὑπό τε τοῦ γήρους καὶ τῶν συνεχῶν πόνων κατατρυχωθεὶς Βριθαγόρας τελευτᾷ, μέγα πένθος τῇ πατρίδι καταλιπών. Εἰς τοιοῦτον μὲν τέλος καὶ ὁ ις' λόγος τῆς Μέμνονος ἱστορίας τελευτᾷ.

5. Ἔστι δὲ ἡ συγγραφὴ νουνεχὴς μὲν καὶ τὸν ἰσχνὸν μεταδιώκουσα χαρακτῆρα, οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἀμελοῦσα, εὐλαβουμένη δὲ καὶ τὰς ἐκβολὰς, πλὴν εἰ μή πού τις ἀνάγκη συνυφαίνειν καὶ τὰ ἔξωθεν ἐγκελεύεται τῆς προθέσεως. Οὐδὲ πρὸς ταύτην δὲ ἐπὶ τὸ συχνὸν ἀποκλίνει, ἀλλὰ τὸ κατεπεῖγον ἐπιμνησθεῖσα ἔχεται πάλιν εὐεπιστρόφως τῆς προτεθείσης αὐτῇ κατ' ἀρχὰς γνώμης. (6) Καὶ λέξεσι δὲ, εἰ μή που σπανίως ἐξαλλαττούσαις, ταῖς συνήθεσι χρᾶται. Τὰς δὲ πρώτας η' ἱστορίας καὶ τὰς μετὰ τὴν ἕκτην καὶ δεκάτην οὔπω εἰπεῖν εἰς θέαν ἡμῶν ἀφιγμένας ἔχομεν.

onerariis navibus in patriam regressus, ceu ad alterum revocatam natalem, omni studio reparare contendit. (2) Verum, dum omnia molitur, vix, ut octo millia, vernis etiam annumeratis, colligerentur, effecit. Brithagoras autem, civitate jam augescente, populum in pristinam libertatem vindicandi spem facit: annisque elapsis haud paucis, Romanorum imperio jam ad unum C. Julium Cæsarem devoluto, ad eum contendit. (3) Legationem cum eo obibant quum alii ex nobilitate, tum Propylus filius. Ibi notior factus Cæsari Brithagoras, et propius in amicitiam admissus, promissionem quidem accipit; sed libertatem prima occasione recuperare nequit: quod non Romæ, sed alibi terrarum Julius in negotiorum distractione versabatur. Non tamen ab incepto destitit Brithagoras, sed per totum fere orbem cum Cæsare circumductus ipse et Propylus, in oculis ejus erat, ut non obscure imperator significaret, petitionem hominis se approbare. (4) Duodecim tandem annos in familiaritate Romanorum emensus, quum jam redire Cæsar instituisset Romam, senecta et laborum assiduitate exhaustus Brithagoras, vitam finivit, et grandem patriæ luctum a se reliquit. Hucusque perductus simul etiam liber decimus sextus Historiarum Memnonis finem habet.

5. Scriptio hæc auctorem prodit intelligentem, tenuique dicendi generi addictum, non ita tamen ut negligat perspicuitatem. A digressionibus abstinet, nisi forte necessitas quædam etiam quæ extra propositum sita sunt subtexere jubeat; neque vero ubi huc deflexerit, multum diuque moratur, sed, urgentis memor negotii, reverti scit propositumque initio consilium resumere. (6) Verbis utitur usitatis, etsi raris quibusdam locis etiam immutantia vulgarem dictionem occurrunt. De octo libris prioribus et de his qui excipiunt sextum et decimum, quod eos nondum videre contigerit, non habeo dicere.

LX. 1. ἐπανάγεται] A.; ἄγεται vulg. — ἀνοικίζεσθαι] A; ἐνοικίζ. vulg. — 3. ἐγένετο] al. ἐγίνετο. — 5. τοιοῦτον] al. τοῦτο. — 6. χρᾶται] al. χρῆται.

LIBER OCTAVUS.

A TRAJANO USQUE AD CONSTANTINUM MAGNUM.

98-306 p. C.

PHILO BYBLIUS.

Suidas : Φίλων Βύϐλιος, γραμματικός. Οὗτος γέγονεν ἐπὶ τῶν χρόνων ἐγγὺς Νέρωνος, καὶ παρέτεινεν εἰς μακρόν. Ὕπατον γοῦν Σεϐῆρον τὸν Ἑρέννιον χρηματίσαντα αὐτὸς εἶναί φησιν, ὅταν (εἰδέναι φ., ὅτε proponit Westerm.; legerim : χρημ. εἶναί φησιν, ὅταν αὐτὸς) ἦγεν οη′ ἔτος, ὀλυμπιάδι δὲ σκ′. Γέγραπται δ' αὐτῷ Περὶ κτήσεως καὶ ἐκλογῆς βιϐλίων βιϐλία ιϐ′, Περὶ πόλεων καὶ οὓς ἑκάστη αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκε βιϐλία λ′, Περὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ, ἐφ' οὗ καὶ ἦν ὁ Φίλων, καὶ ἄλλα. Cf. Eudoc. p. 424.

Ὕπατον... κτήσεως) Pro his Eudocia ἔγραψε ἐπιγράμματα, βιϐλία δ′, Περὶ κτήσεως κτλ. — σκ′] Clinton. ap. Gaisfordium ad h. l. scribendum conjicit σκδ′ : nam Ol. 224 $\frac{3}{4}$, 119 p. Chr. consul fuit (L. Catilius) Severus. Natus igitur foret 42 p. Chr. De Hadriano (117-138) scripserit vivente adhuc imperatore. — καὶ ἄλλα] γέγονε δὲ καὶ ὕπατος παρ' αὐτοῦ Eudoc.

Cf. Suidas : Ἕρμιππος Βηρύτιος ἀπὸ κώμης μεσογαίου, μαθητὴς Φίλωνος τοῦ Βυϐλίου, ὑφ' οὗ ᾠκειώθη Ἑρεννίῳ Σεϐήρῳ ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως. — Παῦλος Τύριος, ῥήτωρ, γεγονὼς κατὰ Φίλωνα τὸν Βύϐλιον· ὃς ἐπ' Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως πρεσϐεύσας μητρόπολιν τὴν Τύρον ἐποίησε. — Ἡρωδιανὸς Ἀλεξανδρεύς, γραμματικός... γέγονε κατὰ τὸν Καίσαρα Ἀντωνῖνον τὸν καὶ Μάρκον, ὡς νεώτερον εἶναι καὶ Διονυσίου τοῦ τὴν Μουσικὴν ἱστορίαν γράψαντος καὶ Φίλωνος τοῦ Βυϐλίου (*).

SCRIPTA PHILONIS.

1. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ. Nihil superstes.

2. Φοινικικὴ ἱστορία s. Φοινικικά libr. VIII vel IX (fr. 1-8).

Περὶ Ἰουδαίων (fr. 5, 6). Pars Φοινικικῆς ἱστορ.

3. Περὶ στοιχείων Φοινικικῶν (fr. 9). Fortasse hæc quoque partem τῶν Φοινικικῶν constituerint.

Περὶ ἐθωθιῶν (?), quem librum de serpentum, ut videtur, religione ipse Philo memorat fr. 9, ubi v. not.

4. Παράδοξος ἱστορία, libr. III, ab ipso Philone laudata, fr. 1, § 6.

5. Περὶ πόλεων καὶ οὓς ἑκάστη αὐτῶν ἐνδόξους ἤνεγκε βιϐλία λ′ (fr. 11-18) (*).

6. Περὶ ἰατρῶν s. Ἰατρικά (fr. 19). Hæc nonnisi pars (liber IX) operis sequentis fuisse videtur.

7. Περὶ κτήσεως καὶ ἐκλογῆς βιϐλίων βιϐλία ιϐ′.

8. Περὶ χρηστομαθείας. Etym. M. v. γέρανος. « Fortasse pars prioris. » *Fabric.*

9. Περὶ Ῥωμαίων διαλέκτου. Etym. M. v ἀλτήρ (**).

10. Τὰ ῥηματικά. Etym. M. vv. ἀβολήτωρ, ἄϊστος, ἄτμητος (***).

11. Τὸ ῥητορικόν. Etym. M. v. δέμα. (Num corrupte pro τὸ ῥηματικόν?)

12. Ἐπιγράμματα, libris IV. Eudocia.

[Περὶ διαφορᾶς σχημάτων. Quod opus, infimi ævi fœtum, cum Ammonio edidit *Valckenarius*, quem vide.]

Φοινικικῆς ἱστορίας sive Φοινικικῶν libros octo (Porphyr. De abstin. II, 56) vel novem (Idem ap. Euseb. P. E. p. 31. Vide fr. 1, § 3), quibus Phœnicum doctrina theologica exponitur, ex scriptis Sanchoniathonis Phœnicis, qui Semiramidis æqualis fuerit, Philo in græcum sermonem se transtulisse dixit. Quod insigne esse men-

(*) Reliquos Philones recenset Fabricius Bibl. Gr. tom. IV, p. 750 sqq. ed. Harl. — Ad nos quodammodo pertinent, 1. *Philo Heracleota*, qui πρὸς Νύμφιν Περὶ θαυμασίων scripsit. Vide Vitam Nymphidis. — 2. *Philo Thebanus* ap. Plutarch. Alex. c. 46, et *Philo* Αἰθιοπικῶν auctor (Strabo II, p. 77; Antigon. Mirab. c. 160. Vide not. ad Onesicrit. fr. 5). — Adde *Philonem* quendam *sophistam*, cujus libellus exstat De septem mundi miraculis

(*) Hoc opus in compendium redigit SERENUS. Suidas : Σερῆνος, ὁ καὶ Αἴλιος χρηματίσας, Ἀθηναῖος, γραμματικός. Ἐπιτομὴν τῆς Φίλωνος πραγματείας Περὶ πόλεων, καὶ τίνες ἐφ' ἑκάστης ἔνδοξοι, βιϐλία γ′· Ἐπιτομὴν τῶν Φιλοξένου εἰς Ὅμηρον α′. Philonei operis epitome laudatur in Etym. M. v. Ἀρσινόη et Βουκέρας. Serenum grammaticum, qui ἐν διαφόροις μέτροις δράματα διάφορα scripsit, memorat Photius cod. 280, p. 510 a. 10 ed. Bekk. Sereni Ἀπομνημονεύματα citat Stobæus in Florileg. IX, 15; V, 46, 47, 82; VI, 33, 36, 49; VII, 61; XIII, 28, 29, 42; XXIX, 96; XXXIX, 27; XLIV, 41; XLVII, 20; LXII, 48; LXXII, 15; LXXV, 11; LXXX, 5; LXXXII, 10.

(**) Ex eo libro fortasse fluxit locus Jo. Lyd. De magistr. p. 28 ed. Paris. : Τὸ δὲ Βάρρωνος ἐπώνυμον τὸν ἀνδρεῖον κατὰ τὴν τῶν Κελτῶν φωνήν, κατὰ δὲ Φοίνικας τὸν Ἰουδαῖον σημαίνει, ὡς Ἑρέννιος Φίλων.

(***) De rebus grammaticis, nescio ex quonam libro petitis, Philo laudatur ap. Eustath. ad Hom. p. 73 C; 855 A; 907 A; 909 A; 1540, 4; 1698, 28; 1871, 48. Nescio an huc vel ad antiquiorem aliquem Philonem pertineat schol. Apoll. Rhod. III, 118 : ἐψιόωντο, ἀντὶ τοῦ ἔπαιζον. Φίλων δὲ ἀντὶ τοῦ ὡμίλουν, παρὰ τὸ ἔπος. Adde Bekker. Anecd. p. 394.

dacium hodie nemo nescit (*), satisque constat auctorem nostrum veteres traditiones detorquendo ad sua quædam consilia accommodasse, diversa plane temere miscuisse, atque nomine Sanchoniathonis abusum esse, ut auctoritatem commentis suis conciliaret. Qua de re accuratius edoceri cupientem ad præclarum amandamus opus Moversii (*Phœn. Relig.* p. 88-147). Nos summa capita paucis tetigisse habebimus satis.

Scientiam rerum cœlestium, legumque quæ mundum gubernant, ab *El* sive *'Chon* deo profectam esse Phœnices sacerdotes statuebant. Quæ *El* primus docuerat, ea literis consignavit *Taautus*. Verum doctrina ista, quum perobscura esset, interpretibus egebat. Tales post multa sæcula exstiterunt dii *Surmubelus* et *Thuro*, qui commentariis suis Taauti scripta explicarunt similiter atque Annedotes apud Babylonios τὰ ἀπ' Ὠάννου κεφαλαιωδῶς ῥηθέντα ἀνὰ μέρος ἐξηγήσασθαι dicuntur. — Hæc ex parte quidem eum in finem excogitata esse patet, ut ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς, quæ a sacerdotibus concinnatæ in templorum adytis asservabantur, divina vindicaretur origo. — Corpus horum scriptorum vocabatur *San-chon-iath*, סן כון יחת, i. e. *tota lex Chonis* (**). Collectionis nomen deinceps abiit in nomen collectoris (***), cujus ætatem in remotissima tempora relegabant. — Ex libris Sanchoniathoni seriore ætate adscriptis nonnullos recenset Suidas : Σαγχωνιάθων, Τύριος φιλόσοφος, ὃς γέγονε κατὰ τὰ Τρωϊκά. Περὶ τοῦ Ἑρμοῦ φυσιολογίας, ἥτις μετεφράσθη· Πάτρια Τυρίων τῇ Φοινίκων διαλέκτῳ· Αἰγυπτιακὴν θεολογίαν καὶ ἄλλα τινά. Quæ ne ex Philone hausta esse putemus, vel id impedire videtur, quod Sanchoniathon, non *Berytius*, uti Philo ait, sed *Tyrius* fuisse perhibetur. Atque *Tyrium* Athenæus quoque habere videtur, quippe cui civis est Ulpiani Tyrii. (Athen. III, p. 126, A : Ὁ Κύνουλκος ἔφη· ἐμπίπλασο Οὐλπιανὲ χεδροδλάψου πατρίου, ὃς παρ' οὐδενὶ τῶν παλαιῶν, μὰ τὴν Δήμητρα, γέγραπται, πλὴν εἰ μὴ ἄρα παρὰ τοῖς τὰ Φοινικικὰ συγγεγραφόσι Σουνιαίθωνι καὶ Μώχῳ τοῖς σοῖς πολίταις.) Contra *Sidonius* est ap. eundem Suidam p. 3241 ed. Gaisf., ubi glossa hæcce : Σαγχωνιάθης, Σιδώνιος (uti em. Creuzer. pro ἀϊδώνιος) σοφὸς, τοῖς χρόνοις κατὰ Σεμίραμιν, ἔγραψε τῇ Φοινίκων διαλέκτῳ φυσιολογίαν καὶ ἄλλα τινά. Ex qua sententiarum discrepantia complures civitates Sanchoniathonem sibi vindicasse conjicias. Utut est, quum φυσιολογίαν inter S. scripta recenseant, hoc certe constat, fabulas cosmogonicas et quæ huc pertinent in libris sacerdotalibus physiologice esse explicatas. Ejus vero doctrinæ acerrimus adversarius exstitit Philo, homo ἄθεος, qui Euemeri vestigia legens omnes, qui tum pro diis colerentur, mortales olim fuisse prædicabat. Ad quod probandum ut ἱερὰν ἀναγραφὴν Euemerus mentitus est, sic suum quendam Philo Sanchoniathonem excogitavit. Etenim scripta Taauti ita corrupta esse aiebat, ut veræ historiæ eorum, qui divinos honores adepti essent, in mysticas fabulas atque allegorias physiologicas abiissent. Primum horum falsariorum fuisse filium Thabionis, qui allegoricas suas ineptias tradidisset mysteriorum antistitibus, a quibus deinceps hæc doctrina summo studio exculta esset (fr. 1, § 5-27). Tandem vero Sanchoniathoni contigisse, ut genuinam vetustis Taauti scriptis formam restitueret. Hos igitur libros Sanchoniathonis, quum per longum tempus sacerdotum fraude occultati latuissent, Philo sese reperisse et in lucem protraxisse contendit.

Jam quod sapientiam Philoneam attinet, nihil ea differt ab illa, quam ex Euemero Diodori bene novimus. Scilicet ubicunque fieri potest, priscam fabularum adornationem retinet, nisi quod allegorice dicta in communis vitæ historias traducit. Alia inepta interpretatione ita immutat, ut ad systema suum accommodentur. Sic Casium et Libanum montes in homines celsissimos, qui montibus istis nomen dederint, transformat; deas vero, quarum in honorem hierodulæ copiam sui obviis facere solebant, olim meretrices fuisse statuit; et sic porro. Omnes denique pro diis post fatum culti sunt ob beneficia in homines collata, quorum varia genera ex deorum nominibus, attributis atque cultus ritibus facili negotio licebat effingere.

Præterea Philo, summa suæ gentis antiqui-

(*) Qui de Sanchoniathone scripserunt, recensentur ap. Fabric. Bibl. I, c. 28 ed. Harl.; Meusel. Bibl. Hist. V, 2, p. 1 sqq.; Orelli. Sanchon. fragm. p. XII sqq.; Creuzer. *Symbol.* I, p. 110 ed. tert.; Hoffmann. Lex. Bibl. tom. III, p. 529. Nuper de fragmentorum falsitate disputarunt Lobeck. *Aglaoph.* p. 1264 sqq.; Hengstenberg. *Beitræge zur Einleitg in d. a. Testam.* tom. II, p. 210 sqq. 1836. et præ ceteris Movers. *Ueber d. Unæchtheit*, etc., in *Jahrbücher. f. Theolog. u. christl. Philos.* 1836, Bd. I, p. 51-91. Idem in libro eruditissimo *Ueber die Religion d. Phœniz.* Bonn. 1841. Cf. etiam O. Müller. in *Gött. G. Anz.* 1837, Nr. 52, Benfey. in *Jahns Annal.* 1837, tom. III, p. 322. De fraude Wagenfeldiana tacere præstat.

(**) Movers. l. l. p. 99 : « Nicht wenig spricht für die Richtigkeit unserer Etymologie, dass sie erst die abgekürzten Wortformen Σουνιαίθων bey Athen. III, p. 176, und *Suniatos*, Name eines Carthaginiensers bei Justin (XX, 5) zu erklären weiss : denn in ihm ist der, regelrecht in die Mitte zwischen Nomen und dem dazu gehörigen Adjectiv gestellte Genitiv *Chon* ausgelassen, und nur סן יחת, *die ganze Sunna*, geblieben. » Deinde M. refellit nominis interpretationes ab aliis v. d. tentatas. Ceterum cf. Euseb. P. E. : Σαγχουνιάθων κατὰ τὴν Φοινίκων διάλεκτον φιλαλήθως τὴν παλαιὰν ἱστορίαν ἐκ τῶν κατὰ πόλιν ὑπομνημάτων καὶ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγραφῶν συναγαγὼν καὶ συγγράψας.

(***) Comparat Movers *Vyasa*, sive collectorem librorum quos *Veda* Indi vocant, aliaque similia.

tate superbior, aliorum populorum se ostendit contemptorem. Sic in Græcos invehitur, quippe qui sua mythologumena non sibi debeant, sed scriptis sacerdotum Phœnicum, quorum commenta novis accessionibus exaggeraverint (fr. 1, § 28). Idque peculiari opere Παράδοξος ἱστορία inscripto demonstrare studuit (vide fr. 1, § 6). His non dissimilia fuerint, quæ de Judæis scripsit. Impudentiam eorum perstringere voluit Judæum dicens Phœnicum dialecto vocari Βάρρωνα (בר אוז) i. e. *filium mendacii*. Porro quæ de Judæis Philo protulit, ea assensu suo comprobavit Porphyrius, acerrimus Judæorum Christianorumque adversarius. Nam Σαγχουνιάθων, Porphyrius ait, ἱστορεῖ τὰ περὶ Ἰουδαίων ἀληθέστατα, ὅτε καὶ τοῖς τόποις καὶ τοῖς ὀνόμασι συμφωνότατα (fr. 1, § 2 (*)). Quo argumento probabiliter ita usus est, ut eum, qui de locis et nominibus tam accurate doctum se ostenderet, etiam de *rebus* verissima tradere statueret, eaque Judæorum narrationibus opponeret. Denique Judaicos libros impugnandi consilium vel ex illo Philonis commento apparet, quo Sanchoniathonem suum tanquam virum optimis ad tractandam Judæorum historiam subsidiis instructum introducit. Namque commentariis usum esse dicit Hierombali (*Gideonis*), Jehovæ sacerdotis, qui non multum post Moysem vixerit. Ceterum hoc maxime Philo egerit, ut omnem Judæorum theologiam a Phœnicibus profectam esse ostenderet. Quo quidem negotio tanto commodius fungi potuit, si ea, quæ nos jam in fragmentis legimus, omnia pro vere Phœnicicis vindicavit; quum tamen luce clarius sit multa iis admixta esse Hebraica, Ægyptiaca, alia. Unde fit ut Philonis narratio summa rerum laboret confusione. Ac præ ceteris quidem patet magnam partem eorum quæ de fabulis cosmogonicis leguntur, petita esse ex Ægyptiorum libro Hermetico, sive ipse Philo primus eum adhibuerit, sive alii ante Philonem diversa hæc conglutinaverint.

Quæ quamvis ita sese habeant, nihilominus reliquias Philonis permagni faciendas esse jure merito censent quicunque explorandis veterum populorum religionibus operam navant (**). — De reliquis Philonis operibus non est, cur sermonem instituamus.

(*) Cf. Theodoret. De cur. Gr. aff. serm. 2 : Σαγχωνιάθων μὲν ὁ Βηρύτιος τὴν Φοινίκων θεολογίαν ξυνέγραψε · μετήνεγκε δὲ ταύτην εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν Φίλων, οὐχ ὁ Ἑβραῖος, ἀλλ' ὁ Βύβλιος · τὸν δὲ Σαγχωνιάθωνα λίαν τεθαύμακεν ὁ Πορφύριος.

(**) Movers l. l. p. 138 : « Trotz allen den Mængeln, die es (das Philonische Buch) zu einer nicht zuverlæssigen Quelle für die Phœnizische Religion machen, kommt selbst den durch die Bearbeitung oder durch einseitige Auffassung des Eusebius getrübten Gœttergeschichten ein bedeutender Werth zu; ja es dürfte für die Phœnizische und Asiatische Gœtterlehre und Mythologie der Verlust weniger Schriften so sehr zu beklagen sein, als Philos neun Bücher phœnizischer und asiatischer Gœttergeschichten, die er unter Sanchoniathons Namen herausgegeben hat. Sie umfassten ausser der Kosmogonie die Mythen der vorsemiramischen Zeit, der Phœnizier nicht nur, sondern auch der andern namhaften Vœlker, und so ohne Zweifel die syrische, babylonische, ægyptische Mythologie, die sich nicht weniger als die phœnizische zu einer euhemeristischen Behandlung eignet. Für den Hauptheil des Buches der phœnizischen Urgeschichte fand er insbesondere einen mannigfachen Stoff in den zahlreichen Mythen, wodurch die einzelnen phœnizischen Stædte ihr hohes Alter und ihre Gründung durch die Gœtter feierten, von denen Nonnus mehre aufbewahrt hat, und die schon in Strabons Zeit durch phœnizische Schriftsteller den Griechen bekannt geworden waren. Auserdem knüpften sich an die Gründung der alten Heiligthümer in Phœnizien und Syrien so viele Legenden, der ganze Kult und die Gœtterfeste waren mythisch gedeutet, kurz die ganze Gœtterlehre in Phœnizien local geworden, so dass ein Euhemerist wie Philo nur zu sammeln und zu deuten, nicht erst zu dichten brauchte, um eine dem rohen Character der phœnizischen Religion angemessene Gœttergeschichte zu Stande zu bringen. Er benutzte dazu auch überall die *einheimischen* und nicht *griechische* Berichte. Was er von seinem Sanchoniathon sagt, er habe die heiligen Schriften, Tempelarchive und die Annalen der einzelnen Stædte durchgeforscht, letztere ohne Zweifel um die localen Mythen, z. B. von der Gründung von Berytus, Byblus durch Saturn, von Tyrus durch Melcarth, zu bewahrheiten, muss von ihm selbst verstanden werden, wenigstens in so weit er überall die heiligen Sagen und die Literatur der Phœnizier in Anspruch genommen hat, etc. — p. 140 : Wenn wir aber bei unsern dürftigen Quellen der phœnizischen Religion selbst den wenigen Resten von Philos Buch einen bedeutenden Werth beilegen, so würden sie diesen schon ansprechen, weil schon die Kenntniss der ziemlich vollstændig mitgetheilten und sonst zum Theile unbekannten Gœtternamen von Wichtigkeit ist, die, bei besonnener etymologischer Forschung und unter Vergleichung anderer Quellenberichte und verwandter religiœser Ideen, schon zu ansehnlichen Aufschlüssen kommen lassen. Dann enthalten diese Fragmente manche Mythen und Aufklærungen über phœnizische Gottheiten, bei denen gar kein Zweck einer Dichtung absehbar, und die frei von aller euhemeristischen Entstellung sind, so dass eine Kritik, die ihre Schranken hælt und nicht in Willkühr ausartet, ihnen nichts anhaben kann. Ja überhaupt læsst sich nicht nachweisen, dass irgend eine Mythe oder Gœttergeschichte willkührlich von Philo erdichtet sei, und es bewæhrt sich bei genauerer Nachforschung, dass auch die grœssten Abgeschmacktheiten, die er den Gœttern nachsagt, einen Anknüpfungspunct in dem Namen oder in dem Character derselben finden. »

ΦΟΙΝΙΚΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

I.

E PROŒMIO LIBRI PRIMI.

Eusebius Pr. Ev. I, 9, p. 30, D (p. 66 Gsfd.) : Ἱστορεῖ δὲ ταῦτα (sc. τὰ Φοινικικὰ) Σαγχουνιάθων, ἀνὴρ παλαιότατος καὶ τῶν Τρωικῶν χρόνων, ὥς φασι, πρεσβύτερος, ὃν καὶ ἐπ' ἀκριβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ τῆς Φοινικικῆς ἱστορίας ἀποδεχθῆναι μαρτυροῦσι. Φίλων δὲ τούτου πᾶσαν τὴν συγγραφὴν ὁ Βύβλιος, οὐχ ὁ Ἑβραῖος, μεταβαλὼν ἀπὸ τῆς Φοινίκων γλώσσης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέδωκε. Μέμνηται τούτων ὁ καθ' ἡμᾶς τὴν καθ' ἡμῶν πεποιημένος συσκευὴν ἐν τετάρτῳ τῆς πρὸς ἡμᾶς ὑποθέσεως, ὧδε τῷ ἀνδρὶ μαρτυρῶν πρὸς λέξιν·

2. « Ἱστορεῖ δὲ (*) τὰ περὶ Ἰουδαίων ἀληθέστατα, ὅτι καὶ τοῖς τόποις καὶ τοῖς ὀνόμασιν αὐτῶν τὰ συμφωνότατα, Σαγχουνιάθων ὁ Βηρύτιος, εἰληφὼς τὰ ὑπομνήματα παρὰ Ἱερομβάλου τοῦ ἱερέως Θεοῦ τοῦ Ἰευὼ· ὃς Ἀβελβάλῳ (**) τῷ βασιλεῖ Βηρυτίων τὴν ἱστορίαν ἀναθεὶς, ὑπ' ἐκείνου καὶ τῶν κατ' αὐτὸν ἐξεταστῶν τῆς ἀληθείας παρεδέχθη. Οἱ δὲ τούτων χρόνοι καὶ πρὸ τῶν Τρωικῶν πίπτουσι χρόνων, καὶ σχεδὸν τοῖς Μωσέως πλησιάζουσιν, ὡς αἱ τῶν Φοινίκων βασιλέων μηνύουσι διαδοχαί. Σαγχουνιάθων δὲ κατὰ τὴν Φοινίκων διάλεκτον φιλαλήθως (*) τὴν παλαιὰν ἱστορίαν ἐκ τῶν κατὰ πόλιν ὑπομνημάτων καὶ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγραφῶν συναγαγὼν δὴ καὶ συγγράψας ἐπὶ Σεμιράμεως γέγονε τῆς Ἀσσυρίων βασιλίδος, ἣ πρὸ τῶν Ἰλιακῶν, ἢ κατ' αὐτούς γε τοὺς χρόνους γενέσθαι ἀναγέγραπται. Τὰ δὲ τοῦ Σαγχουνιάθωνος εἰς Ἑλλάδα γλῶσσαν ἡρμήνευσε Φίλων ὁ Βύβλιος. »

3. Ταῦτα μὲν ὁ δηλωθεὶς, ἀλήθειαν ὁμοῦ καὶ παλαιότητα τῷ δὴ θεολόγῳ μαρτυρήσας. Ὁ δὲ προϊὼν, οὐ τὸν ἐπὶ πάντων θεὸν, οὐδὲ μὴν θεοὺς τοὺς κατ' οὐρανὸν, θνητοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, οὐδὲ τὸν τρόπον ἀστείους, οἵους δι' ἀρετὴν ἄξιον εἶναι ἀποδέξασθαι ἢ ζηλῶσαι τῆς φιλοσοφίας, φαυλότητος δὲ καὶ μοχθηρίας ἁπάσης κακίαν περιβεβλημένους θεολογεῖ. Καὶ μαρτυρεῖ γε τούτους αὐτοὺς ἐκείνους εἶναι, τοὺς εἰσέτι καὶ νῦν θεοὺς παρὰ τοῖς πᾶσι νενομισμένους κατά τε τὰς πόλεις καὶ τὰς χώρας. Δέχου δὲ καὶ τούτων ἐκ τῶν ἐγγράφων τὰς ἀποδείξεις. Ὁ δὴ Φίλων, εἰς ἐννέα βίβλους τὴν πᾶσαν τοῦ Σαγχουνιάθωνος πραγματείαν διελὼν, κατὰ τὸ προοίμιον τοῦ πρώτου συγγράμματος αὐτοῖς ῥήμασι προλέγει περὶ τοῦ Σαγχουνιάθωνος ταῦτα·

4. « Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ Σαγχουνιάθων, ἀνὴρ πολυμαθὴς καὶ πολυπράγμων γενόμενος καὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἀφ' οὗ τὰ πάντα συνέστη, παρὰ πάντων εἰδέναι ποθῶν, πολὺ φροντιστικῶς ἐμάστευε τὰ Τααύτου, εἰδὼς ὅτι τῶν ὑφ' ἡλίῳ γεγονότων πρῶτός ἐστι Τάαυτος, ὁ τῶν γραμμάτων τὴν εὕρεσιν ἐπινοήσας, καὶ τῆς

(*) Verba ἱστορεῖ δὲ... Ἀσσυρίων βασιλίδος iterum apponit Euseb. p. 485 B.

(**) Sic 5 codd.; p. 485, B, est Ἀβελβαλῷ; vulgo Ἀβιβάλῳ, quod Tyrii regis nomen affert etiam Josephus A. J. VIII, 5, 3. C. Ap. I, 17. 18.

(*) Theodoretus Ther. p. 28, qui hunc locum exscripsit, habet ὁ κατὰ τὴν Φ. δ. φιλαλήθης.

PHŒNICUM HISTORIA.

1.

Res autem istas Sanchuniatho quidam memoriæ prodidit, vir antiquissimus, quemque ante Trojana tempora floruisse, summaque cum diligentiæ tum veritatis laude Phœnicum historiam scripsisse testantur. Hujus scriptionem totam Philo, non Hebræus ille, sed Byblius ex Phœnicum idiomate Græcam in linguam conversam vulgavit. Ejusdem quoque meminit is, qui nostra memoria opus illud adversum nos mendaciis fraudibusque textum consarcinavit (*Porphyrius*), dum libro quarto ipsum hujus testimonii sui prædicatione commendat.

2. « Rerum, inquit, ad Judæos pertinentium historiam Sanchuniatho Berytius summa fide conscripsit, quippe quæ cum eorum locis atque nominibus apprime consentiat, quum commentarios de rebus Judæorum accepisset ab Hierombalo (*Gideone*) Jehovæ sacerdote, qui historiam suam dedicaverat Abelbalo (*s. Abibalo*), atque tum ab ipso rege, tum ab iis quorum apud ipsum erat de scripturæ veritate cognoscere, tanquam verus scriptor collaudatus est. Ætas vero horum virorum Trojanis temporibus antiquior proxime ad Mosen ipsum accedit, ut ex Phœniciæ regum serie quivis auferre potest. Sanchuniatho autem, qui Phœnicia lingua veterem historiam partim ex singularium urbium actis, partim ex templorum monumentis collectam et coagmentatam, singulari veritatis studio perscripsit, Semiramide, quam Iliacis temporibus vel antiquiorem vel æqualem fuisse memorant, apud Assyrios regnante, vixit. Ejusdem porro Sanchuniathonis opera Philo Byblius Græco sermone donavit. »

3. Hæc ille, quibus istius theologi cum in scribendo veritatem, tum etiam vetustatem nobis testatam reliquit. Verum in operis suscepti progressu non jam deum universi moderatorem, immo ne cœli quidem incolas, sed viros quosdam ac mulierculas morti obnoxios, eosque non ea morum honestate, ut propter virtutem suscipi ac probari mereantur, aut ea præditos sapientia, quæ nos ad ipsorum æmulationem invitet, sed omnibus flagitiis et sceleribus coopertos nobis pro diis obtrudit, ac simul eos ipsos esse confirmat, qui passim etiamnum omnibus in oppidis atque regionibus deorum loco celebrantur. Quarum tu rerum certas etiam ex illorum scriptis accipe probationes. Philo igitur, qui Sanchuniathonis opus universum novem in libros distribuit, ipso statim primi libri proœmio hæc ad verbum de eodem auctore præfatur :

4. « Hæc quum ita se haberent, Sanchuniatho, vir in primis eruditus, quum operam in rerum plurimarum studio posuisset, quumque gentium omnium historiam jam usque a prima universi molitione nosse vehementer optaret, præcipuam quandam in pervestigandis Taauti scriptis diligentiam adhibuit, bene gnarus, omnium qui lucem hanc

τῶν ὑπομνημάτων γραφῆς κατάρξας, καὶ ἀπὸ τοῦδε ὥσπερ κρηπῖδα βαλόμενος τοῦ λόγου, ὃν Αἰγύπτιοι μὲν ἐκάλεσαν Θωύθ, Ἀλεξανδρεῖς δὲ Θώθ, Ἑρμῆν δὲ Ἕλληνες μετέφρασαν. »

Ταῦτα εἰπὼν ἐπιμέμφεται τοῖς νεωτέροις τοῖς μετὰ ταῦτα, ὡς ἂν βεβιασμένως καὶ οὐκ ἀληθῶς τοὺς περὶ θεῶν μύθους ἐπ' ἀλληγορίας καὶ φυσικὰς διηγήσεις τε καὶ θεωρίας ἀνάγουσι. Λέγει δ' οὖν προϊών·

5. « Ἀλλ' οἱ μὲν νεώτατοι τῶν ἱερολόγων τὰ μὲν γεγονότα πράγματα ἐξ ἀρχῆς ἀπεπέμψαντο, ἀλληγορίας δὲ καὶ μύθους ἐπινοήσαντες, καὶ τοῖς κοσμικοῖς παθήμασι συγγένειαν πλασάμενοι, μυστήρια κατέστησαν· καὶ πολὺν αὐτοῖς ἐπῆγον τῦφον, ὡς μὴ ῥᾳδίως τινὰ συνορᾷν τὰ κατ' ἀλήθειαν γενόμενα· ὁ δὲ συμβαλὼν τοῖς ἀπὸ τῶν ἀδύτων εὑρεθεῖσιν ἀποκρύφοις Ἀμμουνέων γράμμασι συγκειμένοις, ἃ δὴ οὐκ ἦν πᾶσι γνώριμα, τὴν μάθησιν ἁπάντων αὐτὸς ἤσκησε· καὶ τέλος ἐπιθεὶς τῇ πραγματείᾳ, τὸν κατ' ἀρχὰς μῦθον καὶ τὰς ἀλληγορίας ἐκποδὼν ποιησάμενος, ἐξηνύσατο τὴν πρόθεσιν· ἕως πάλιν οἱ ἐπιγενόμενοι ἱερεῖς χρόνοις ὕστερον ἠθέλησαν αὐτὴν ἀποκρύψαι, καὶ εἰς τὸ μυθῶδες ἀποκαταστῆσαι· ἐξ οὗ τὸ μυστικὸν ἀνέκυπτεν οὐδέπω φθάσαν εἰς Ἕλληνας. »

6. Τούτοις ἑξῆς φησίν· « Ταῦθ' ἡμῖν εὕρηται ἐπιμελῶς εἰδέναι τὰ Φοινίκων ποθοῦσι, καὶ πολλὴν ἐξερευνησαμένοις ὕλην, οὐχὶ τὴν παρ' Ἕλλησι· διάφωνος γὰρ αὕτη καὶ φιλονεικότερον ὑπ' ἐνίων μᾶλλον, ἢ πρὸς ἀλήθειαν συντεθεῖσα. »

Καὶ μεθ' ἕτερα· « Οὕτως δὲ ἔχειν πεπεῖσθαι ἡμῖν παρέστη, ὡς ἐκεῖνος γέγραφε, τὴν διαφωνίαν δρῶσι τὴν παρ' Ἕλλησι, περὶ ἧς μοι τρία πεφιλοτίμηται βιβλία τὴν ἐπιγραφὴν ἔχοντα παραδόξου ἱστορίας. »

7. Καὶ αὖθις μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει· « Προδιαρθρῶσαι δὲ ἀναγκαῖον πρὸς τὴν αὖθις σαφήνειαν, καὶ τὴν τῶν κατὰ μέρος διάγνωσιν, ὅτι οἱ παλαίτατοι τῶν βαρβάρων, ἐξαιρέτως δὲ Φοίνικες καὶ Αἰγύπτιοι, παρ' ὧν καὶ οἱ λοιποὶ παρέλαβον ἄνθρωποι, θεοὺς ἐνόμιζον μεγίστους τοὺς τὰ πρὸς τὴν βιωτικὴν χρείαν εὑρόντας, ἢ καὶ κατά τι εὐποιήσαντας τὰ ἔθνη· εὐεργέτας τε τούτους, καὶ πολλῶν αἰτίους ἀγαθῶν ἡγούμενοι ὡς θεοὺς προσεκύνουν, καὶ εἰς τὸ χρεὼν μεταστάντας ναοὺς κατασκευασάμενοι στήλας τε καὶ ῥάβδους ἀφιέρουν ἐξ ὀνόματος αὐτῶν, καὶ ταῦτα μεγάλως σεβόμενοι, καὶ ἑορτὰς ἔνεμον αὐτοῖς τὰς μεγίστας Φοίνικες. (8) Ἐξαιρέτως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν σφετέρων βασιλέων τοῖς κοσμικοῖς στοιχείοις καί τισι τῶν νομιζομένων θεῶν τὰς ὀνομασίας ἐπέθεσαν· φυσικοὺς δὲ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς πλανήτας ἀστέρας καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ τούτοις συναφῆ θεοὺς μόνους ἐγίνωσκον, ὥστ' αὐτοῖς τοὺς μὲν θνητούς, τοὺς δὲ ἀθανάτους θεοὺς εἶναι. »

Ταῦτα κατὰ προοίμιον ὁ Φίλων διαστειλάμενος, ἑξῆς

---

adspexerant, Taautum literas principem invenisse ac scribendorum commentariorum auctorem fuisse : ab illo igitur quem ab Ægyptiis Thoyth, ab Alexandrinis Thoth nominatum, Græci Ἑρμῆν, hoc est Mercurium, reddidere, Sanchuniatho, quasi a fundamento, narrationis sumpsit exordium.

His commemoratis recentiores illos, qui postea emerserant, eo nomine reprehendit, quod quæ de diis vulgo ferebantur, ad allegorias nescio quas et physicas explicationes, vi facta veritati, traducerent. Is ergo in progressu ita loquitur :

5. « Sed enim qui novissime rerum sacrarum disputationem attigere, quum eorum quæ facta erant, ipso statim initio veritatem rejecissent, allegoriis quibusdam ac fabulis excogitatis, quumque rebus iis, quæ hujus universi naturam consequuntur, affinitate conficta, mysteria densis obducta tenebris instituerunt, ne quis eorum, quæ reapse gesta erant, veritatem intueri facile posset. Ille autem quum in arcanas quædam Ammonearum stelarum literas incidisset, quæ in interioribus templorum penetralibus repertæ paucis tantum notæ essent, omnium sententiam diligenti meditatione quæsivit, lætumque suscepti laboris exitum consequutus, quæ in ipso aditu occurrebant fabulis cum allegoriis omnibus de medio sublatis, institutum opus suum ad perfectionem maturitatemque perduxit : donec qui post illum exstitere sacerdotes, idem ipsum occultare denuo atque ad priscarum fabularum commenta revocare postea voluissent, unde mysticus ille sensus emersit, qui nunquam antea Græcorum animos occuparat. »

6. Quibus deinceps ista subjungit : « Hæc tandem a nobis reperta sunt, quum vehementi cognoscendæ Phœnicum historiæ desiderio teneremur, ac posteaquam ingentem librorum monumentorumque silvam cupide scrutati essemus, non eam tamen, quæ penes Græcos erat, quod ipsam magna cum dissensione animorum, et contentionis potius quam veritatis studio conflatam a nonnullis esse perviderem. » Tum quibusdam interjectis : « Ad fidem, inquit, illis scriptis adhibendam, eo maxime quod oculis intuemur, Græcorum scriptorum dissidio adducti sumus, de quo tria nobis volumina, quorum inscriptio est : *de incredibili historia*, studiose ac diligenter elaboravimus. »

7. Ac rursum post alia nonnulla subdit : « Jam vero, quo illustrior habeatur magisque distincta rerum sequentium intelligentia, hoc etiam ante omnia ponere nos oportet, Barbarorum antiquissimos, Phœnices inprimis et Ægyptios, a quibus ceteri deinceps populi morem illum accepere, in maximorum deorum loco eos omnes habuisse, qui res ad vitam agendam necessarias invenissent, quique beneficium aliquod in genus humanum contulissent. Eos nimirum, quos sibi plurimorum bonorum auctores esse persuaderent, ut deos adorarunt, fatoque defunctis exstruentes templa stelasque et virgas ipsorum nomine consecrarunt, eaque præcipuo religionis cultu prosecuti Phœnices, festos illis quoque dies longe celeberrimos dedicarunt. (8) In quo quidem eximium illud fuit, quod regum suorum nomina universi hujus elementis, ac quibusdam eorum, quibus divinitatem ipsi tribuebant, imponerent. Naturales porro deos, Solem, Lunam reliquasque stellas inerrantes, cum elementis ac ceteris cum iisdem affinitate conjunctis, solos ex omnibus agnoscebant, ut mortales quidem alios, alios autem immortales deos haberent. »

Quibus Philo breviter in procemio constitutis, ad Sanchu-

ἀπάρχεται τῆς τοῦ Σαγχουνιάθωνος ἑρμηνείας, ὧδέ πως τὴν Φοινικικὴν ἐκτιθέμενος θεολογίαν. (Postrema inde ab οἱ παλαίτατοι tanquam ex Clemente Alex. affert Cyrillus In Jul. VI, p. 205, E.)

2.

Idem ib., cap. 10: Τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν ὑποτίθεται ἀέρα ζοφώδη καὶ πνευματώδη, ἢ πνοὴν ἀέρος ζοφώδους, καὶ χάος θολερὸν, ἐρεβῶδες· ταῦτα δὲ εἶναι ἄπειρα, καὶ διὰ πολὺν αἰῶνα μὴ ἔχειν πέρας. « Ὅτε δὲ, φησὶν, ἠράσθη τὸ πνεῦμα τῶν ἰδίων ἀρχῶν, καὶ ἐγένετο σύγκρασις, ἡ πλοκὴ ἐκείνη ἐκλήθη πόθος. Αὕτη δὲ ἀρχὴ κτίσεως ἁπάντων. Αὐτὸ δὲ οὐκ ἐγίνωσκε τὴν αὐτοῦ κτίσιν· καὶ ἐκ τῆς αὐτοῦ συμπλοκῆς τοῦ πνεύματος ἐγένετο Μώτ· τοῦτό τινές φασιν ἰλύν· οἱ δὲ ὑδατώδους μίξεως σῆψιν. Καὶ ἐκ ταύτης ἐγένετο πᾶσα σπορὰ κτίσεως, καὶ γένεσις τῶν ὅλων. (2) Ἦν δέ τινα ζῶα οὐκ ἔχοντα αἴσθησιν, ἐξ ὧν ἐγένετο ζῶα νοερὰ, καὶ ἐκλήθη Ζωφασημὶν (Ζωφισημὰν cod. H.), τουτ' ἔστιν οὐρανοῦ κατόπται. Καὶ ἀνεπλάσθη ὁμοίως ὠοῦ σχήματι. Καὶ ἐξέλαμψε Μὼτ ἥλιός τε καὶ σελήνη ἀστέρες τε καὶ ἄστρα μεγάλα. »

Τοιαύτη μὲν αὐτῶν ἡ κοσμογονία, ἀντικρὺς ἀθεότητα εἰσάγουσα. Ἴδωμεν δὲ ἑξῆς, ὡς καὶ τὴν ζῳογονίαν ὑποστῆναι λέγει. Φησὶν οὖν·

3. « Καὶ τοῦ ἀέρος διαυγάσαντος, διὰ πύρωσιν καὶ τῆς θαλάττης καὶ τῆς γῆς ἐγένετο πνεύματα καὶ νέφη καὶ οὐρανίων ὑδάτων μέγισται καταφοραὶ καὶ χύσεις. Καὶ ἐπειδὴ διεκρίθη καὶ τοῦ ἰδίου τόπου διεχωρίσθη διὰ τὴν τοῦ ἡλίου πύρωσιν, καὶ πάντα συνήντησε πάλιν ἐν ἀέρι τάδε τοῖσδε, καὶ συνέρραξαν, βρονταί τε ἀπετελέσθησαν καὶ ἀστραπαὶ, καὶ πρὸς τὸν πάταγον τῶν βροντῶν τὰ προγεγραμμένα νοερὰ ζῶα ἐγρηγόρησεν, καὶ πρὸς τὸν ἦχον ἐπτύρη, καὶ ἐκινήθη ἔν τε γῇ καὶ θαλάττῃ ἄρρεν καὶ θῆλυ. »

4. Τοιαύτη αὐτοῖς καὶ ἡ ζῳογονία. Τούτοις ἑξῆς ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἐπιφέρει λέγων· « Ταῦθ' ηὑρέθη ἐν τῇ κοσμογονίᾳ γεγραμμένα Taαύτου καὶ τοῖς ἐκείνου ὑπομνήμασιν, ἔκ τε στοχασμῶν καὶ τεκμηρίων ὧν ἑώρακεν αὐτοῦ ἡ διάνοια καὶ εὗρε καὶ ἡμῖν ἐφώτισεν. »

Ἑξῆς τούτοις ὀνόματα τῶν ἀνέμων εἰπὼν Νότου καὶ Βορέου καὶ τῶν λοιπῶν, ἐπιλέγει· « Ἀλλ' οὗτοί γε πρῶτοι ἀφιέρωσαν τὰ τῆς γῆς βλαστήματα καὶ θεοὺς ἐνόμισαν, καὶ προσεκύνουν ταῦτα, ἀφ' ὧν αὐτοί τε διεγένοντο, καὶ οἱ ἑπόμενοι, καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν πάντες, καὶ χοὰς καὶ ἐπιθύσεις ἐποίουν. »

5. Καὶ ἐπιλέγει· « Αὗται δ' ἦσαν αἱ ἐπίνοιαι τῆς προσκυνήσεως ὅμοιαι τῶν αὐτῶν ἀσθενείᾳ καὶ ψυχῆς ἀτολμίᾳ. Εἶτά φησι γεγενῆσθαι ἐκ τοῦ Κολπία ἀνέμου, καὶ γυναικὸς Βάαυ, τοῦτο δὲ νύκτα ἑρμηνεύειν, Αἰῶνα καὶ Πρωτόγονον, θνητοὺς ἄνδρας, οὕτω καλουμένους· εὑρεῖν δὲ τὸν Αἰῶνα τὴν ἀπὸ τῶν δένδρων τροφήν. Ἐκ τούτων τοὺς γενομένους κληθῆναι Γένος καὶ Γενεὰν, καὶ οἰκῆσαι τὴν Φοινίκην· αὐχμῶν δὲ γενομένων τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν ὀρέγειν πρὸς τὸν ἥλιον. Τοῦτον γὰρ,

---

niathonis interpretationem progreditur, his verbis Phœnicum theologiam edisserens.

2.

Principium universi Philo ponit aerem tenebrosum ac spiritu fœtum, seu mavis tenebrosi aeris flatum ac spiritum, chaosque turbidum altaque caligine circumfusum. Hæc porro infinita esse, nullumque nisi longo sæculorum intervallo terminum habere. « Verum ubi spiritus, inquit, amore principiorum suorum flagrare cœpisset, eumque simul esset mixtio consecuta, nexum hunc mutuum Cupidinem appellarunt. Is quidem rerum omnium procreationis principium fuit. Spiritus vero suam ipsius procreationem minime agnoscebat. Ex hac illius conjunctione prodiit Mot (*v. Mov. l. l.* p. 134); id quod limum nonnulli, alii aquosæ mixtionis putredinem esse volunt, ex qua secutæ productionis semina, ipsaque adeo rerum universarum generatio exstiterit. (2) Ceterum animantia quædam erant omni sensu carentia, quæ postmodum intelligentia præditos animantes procrearunt. Eos illi Zophasemin, hoc est cœli contemplatores, nominarunt, in ovi figuram conformatos. Illico autem Mot cum sole, luna, stellis, ac reliqua majorum astrorum multitudine emicuit. »

Hujusmodi a Phœnicibus mundi ortus ponitur qui omnem plane divinitatem exterminet. Jam qualis ab iisdem invehatur animalium generatio videamus. Sic ergo philosophatur:

3. « Quum igneum splendorem aer emisisset, ex ardenti maris et terrarum inflammatione, venti, nubes, magnoque ruentium impetu cœlestium imbrium ac nimborum effusiones exstitere: quum autem hæc omnia, quæ distincta paullo ante, ac propter vehementiorem solis æstum a propria sede disjuncta fuerant, in eodem rursus aere concurrerent, atque alia cum aliis committerentur; tonitrua simul ac fulgura peperere: quorum ad tonitruum fragorem, descripti antea intellectu præditi animantes velut a somno excitati, horrendoque sonitu exterriti, mares pariter ac feminæ tam in terra quam in mari moveri cœpere. »

4. Ejusmodi est, quæ ab istis somniatur, animalium generatio, quam hæc ejusdem auctoris verba excipiunt: « Hæc in Taauti de mundi ortu commentariis scripta reperta sunt, quæ quidem ipse cum argumentis (*v. Mov.* p. 136) et conjecturis, quas mentis acie perviderat, excogitavit; tum eorum quoque facem nobis lumenque prætulit. »

Mox Austri ac Boreæ ceterorumque ventorum nominibus appositis, ita prosequitur: « At illi omnium primi terræ germina consecrarunt, iisque deorum in loco habitis adorationis cultum tribuerunt, quibus vitam non ipsi modo, sed ipsorum etiam posteri, majoresque omnes tolerarunt, inferiasque ac libamina perfecerunt. »

5. « Atque hæ divini cultus cogitationes, inquit, cum illorum imbecillitate animique angustiis congruebant. Tum scribit, ex Colpia vento atque ejus uxore Baau, quam Græci νύκτα, h. e. noctem, interpretantur, Æonem ac Primogenitum, mortales ambo procreatos, Æonemque cibi ex arboribus petendi auctorem fuisse: qui ab illis geniti sint, eos Genus ac Progeniem appellatos, Phœnicen incoluisse,

φησὶ, θεὸν ἐνόμιζον μόνον οὐρανοῦ κύριον, Βεελσάμην καλοῦντες, ὅ ἐστι παρὰ Φοίνιξι κύριος οὐρανοῦ, Ζεὺς δὲ παρ' Ἕλλησι. »

6. Μετὰ ταῦτα πλάνην Ἕλλησιν αἰτιᾶται λέγων· « Οὐ γὰρ ματαίως αὐτὰ πολλαχῶς διεστειλάμεθα, ἀλλὰ πρὸς τὰς αὖθις παρεκδοχὰς τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν ὀνομάτων, ἅπερ οἱ Ἕλληνες ἀγνοήσαντες ἄλλως ἐξεδέξαντο, πλανηθέντες τῇ ἀμφιβολίᾳ τῆς μεταφράσεως. »

7. Ἑξῆς φησιν· ἀπὸ Γένους Αἰῶνος καὶ Πρωτογόνου γεννηθῆναι αὖθις παῖδας θνητοὺς, οἷς εἶναι ὀνόματα Φῶς καὶ Πῦρ καὶ Φλόξ. « Οὗτοι, φησὶν, ἐκ παρατριβῆς ξύλων εὗρον πῦρ, καὶ τὴν χρῆσιν ἐδίδαξαν. Υἱοὺς δὲ ἐγέννησαν οὗτοι μεγέθει τε καὶ ὑπεροχῇ κρείσσονας· ὧν τὰ ὀνόματα τοῖς ὄρεσιν ἐπετέθη, ὧν ἐκράτησαν· ὡς ἐξ αὐτῶν κληθῆναι τὸ Κάσσιον, καὶ τὸν Λίβανον καὶ τὸν Ἀντιλίβανον, καὶ τὸ Βραθύ. Ἐκ τούτων, φησὶν, ἐγεννήθησαν Μημροῦμος καὶ ὁ Ὑψουράνιος (*)· ἀπὸ μητέρων δὲ, φησὶν, ἐχρημάτιζον τῶν τότε γυναικῶν ἀνέδην μισγομένων οἷς ἂν ἐντύχοιεν. »

8. Εἶτά φησι τὸν Ὑψουράνιον οἰκῆσαι Τύρον, καλύβας τε ἐπινοῆσαι ἀπὸ καλάμων καὶ θρύων καὶ παπύρου· στασιάσαι δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Οὔσωον, ὃς σκέπην τῷ σώματι πρῶτος ἐκ δερμάτων ὧν ἴσχυσε συλλαβεῖν θηρίων εὗρε. Ῥαγδαίων δὲ γενομένων ὄμβρων καὶ πνευμάτων, παρατριβέντα τὰ ἐν τῇ Τύρῳ δένδρα πῦρ ἀνάψαι, καὶ τὴν αὐτόθι ὕλην καταφλέξαι· δένδρου δὲ λαβόμενον τὸν Οὔσωον καὶ ἀποκλαδεύσαντα πρῶτον τολμῆσαι εἰς θάλατταν ἐμβῆναι· ἀνιερῶσαι δὲ δύο στήλας πυρὶ καὶ πνεύματι, καὶ προσκυνῆσαι, αἷμά τε σπένδειν αὐταῖς ἐξ ὧν ἤγρευε θηρίων. Τούτων δὲ τελευτησάντων, τοὺς ἀπολειφθέντας φησὶ ῥάβδους αὐτοῖς ἀφιερῶσαι, καὶ τὰς στήλας προσκυνεῖν, καὶ τούτοις ἑορτὰς ἄγειν κατ' ἔτος. (9) Χρόνοις δὲ ὕστερον πολλοῖς ἀπὸ τῆς Ὑψουρανίου γενεᾶς γενέσθαι Ἀγρέα καὶ Ἁλιέα, τοὺς ἄγρας καὶ ἁλιείας εὑρετὰς, ἐξ ὧν κληθῆναι ἀγρευτὰς καὶ ἁλιεῖς· ἐξ ὧν γενέσθαι δύο ἀδελφοὺς, σιδήρου εὑρετὰς καὶ τῆς τούτου ἐργασίας· ὧν θάτερον τὸν Χρυσὼρ λόγους ἀσκῆσαι καὶ ἐπῳδὰς καὶ μαντείας· εἶναι δὲ τοῦτον τὸν Ἥφαιστον, εὑρεῖν δὲ καὶ ἄγκιστρον καὶ δέλεαρ καὶ ὁρμιὰν καὶ σχεδίαν, πρῶτόν τε πάντων ἀνθρώπων πλεῦσαι· διὸ καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν μετὰ θάνατον ἐσεβάσθησαν· καλεῖσθαι δὲ αὐτὸν καὶ Δία μειλίχιον. Οἱ δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοίχους φασὶν ἐπινοῆσαι ἐκ πλίνθων. Μετὰ ταῦτ' ἐκ τοῦ γένους τούτων γενέσθαι νεανίας δύο, καλεῖσθαι δὲ αὐτῶν τὸν μὲν Τεχνίτην, τὸν δὲ Γήϊνον Αὐτόχθονα. Οὗτοι ἐπε-

(*) Ἐγεννήθησαν Μημροῦμος] ἐγεννήθησα μῆ κροῦμνος cod. E; ἐγεννήθη Σαμημροῦμος D. ἐγεννήθη σαμῆ κροῦμνος F. G. ὁ καὶ Ὑψουράνιος E. F G. *Gaisford.* Cum Boccharto p. 706 videtur legendum : ἐγεννήθη Σαμημροῦμος ὁ καὶ Ὑψουράνιος. Pluralis ἐχρημάτιζον etc. suadet post Ὑψουράνιος excidisse καὶ Οὔσωος, qui tamquam frater Hyps. memoratur paullo post.

---

quumque vehementior æstus urgeret, in cœlum manus ad solem sustulisse. Quippe deum hunc unum cœli moderatorem esse credebant, eumque propterea Beelsamen, i. e. Phœnicum lingua, cœli dominum, Græca vero Δία, i. e. Jovem, nominabant. »

6. Deinceps Græcorum his verbis traducit errorem : « Neque enim sine ratione pluribus ista modis explicate distinguenda putavimus, sed varias hac etiam in parte nominum quæ rebus attribuuntur rationes ac significationes secuti sumus, quæ Græci homines quum ignorarent, alieno sensu accepere, in errorem ambiguitate significationis inducti. »

7. Porro ex Genere Ævi et Primogeniti filio natos ait esse liberos morti similiter obnoxios, eosque Lucis, Ignis et Flammæ nominibus appellatos, qui quum ignem ex mutua lignorum collisione reperissent, ejusdem usum homines docuerint. Iidem filios genuere, qui mole ac proceritate corporis vulgus hominum longe superarent, quorum nomina montibus iis attributa sunt, quos ipsi prius occuparant. Quare montes Cassius, Libanus, Antilibanus et Brathy (*Bratum ap. Plin., i. e. cypressus arbor; v. Mov.* p. 577) ab illis nomen accepere. Ceterum ab iis procreatus est Samemrumus, qui et Hypsuranius, (*et Usous*) : qui a matribus ejusmodi appellationes invenere, mulierculis, inquam, illis, quæ sui copiam eo tempore obvio cuilibet impudentissime faciebant.

8. Jam vero Hypsuranium in insula Tyro domicilium suum collocasse, ac tuguriorum ex calamis cum junco papyroque contextis efficiendorum artem excogitasse, gravesque cum Usoo fratre inimicitias exercuisse tradit. Ac princeps quidem pellibus, quas feris ab se captis detraxerat, corpus tegere Usous instituit: quumque, turbulenta imbrium ventorumque tempestate coorta, ex Tyri arborum collisione ignis exarsisset, arbore, cujus ante ramos amputarat, navigii loco mari sese, nullo licet exemplo, committere ausus est. Geminos quoque cippos quum igni ventoque dedicasset, mox utrique adorationis cultum exhibuit, quosque venando ceperat ferarum sanguinem libavit. Posteaquam autem supremum isti omnes diem obiissent, qui superstites, inquam, remansere, virgas ac cippos in eorum honorem consecratos adorarunt, festosque dies solenni ritu quotannis peregerunt. (9) At vero multis post seculis, ex illius Hypsuranii sobole Venator et Piscator nati sunt, qui piscationis ac venationis artem invenere, ac toti piscatorum venatorumque nationi suum postea nomen indidere. Ab iisdem fratres procreati duo, qui ferrum ac multiplicem ferri usum reperere. Quorum alter Chrysor nomine, quem Vulcanum esse ait, plurimum operæ ac studii partim in eloquentia, partim in incantationibus ac divinandi artibus collocavit. Is etiam hamum atque escam, piscatorum lineam, ac tumultuarias rates invenit, primusque mortalium omnium navigavit. Quamobrem eum quoque post obitum instar dei coluerunt, ipsumque præterea Jovis μειλιχίου (*Melech? v. Movers* p. 326) nomine appellarunt, nec desunt etiam, qui ab ejusdem fratribus struendorum ex lateribus murorum ac parietum rationem excogitatam esse velint. Ab horum posteris geniti adolescentes duo, quorum unus Artifex, alter vero Terrestris Indigena nuncupatus. Hi quisquiliarum cum

νόησαν τῷ πηλῷ τῆς πλίνθου συμμιγνύειν φορυτὸν καὶ τῷ ἡλίῳ αὐτὰς τερσαίνειν, ἀλλὰ καὶ στέγας ἐξεῦρον. (10) Ἀπὸ τούτων ἐγένοντο ἕτεροι, ὧν ὁ μὲν Ἀγρὸς ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἀγρούηρος ἢ Ἀγρότης, οὗ καὶ ξόανον εἶναι μάλα σεβάσμιον καὶ ναὸν ζυγοφορούμενον ἐν Φοινίκῃ· παρὰ δὲ Βυβλίοις ἐξαιρέτως θεῶν ὁ μέγιστος ὀνομάζεται. Ἐπενόησαν δὲ οὗτοι αὐλὰς προστιθέναι τοῖς οἴκοις καὶ περιβόλαια καὶ σπήλαια. Ἐκ τούτων ἀγρόται καὶ κυνηγοί. Οὗτοι δὲ καὶ Ἀλῆται καὶ Τιτᾶνες καλοῦνται. (11) Ἀπὸ τούτων γενέσθαι Ἄμυνον καὶ Μάγον, οἳ κατέδειξαν κώμας καὶ ποίμνας. Ἀπὸ τούτων γενέσθαι Μισὼρ καὶ Συδὺκ (al. libr. Συδέκκ, s. Σεδέκ), τουτέστιν εὔλυτον (εὔλογον Toup.) καὶ δίκαιον· οὗτοι τὴν τοῦ ἁλὸς χρῆσιν εὗρον. Ἀπὸ Μισὼρ Τάαυτος, ὃς εὗρε τὴν τῶν πρώτων στοιχείων γραφήν· ὃν Αἰγύπτιοι μὲν Θωὼρ (l. Θωώθ; inversus ordo supra legitur), Ἀλεξανδρεῖς δὲ Θωύθ, Ἕλληνες δὲ Ἑρμῆν ἐκάλεσαν. Ἐκ δὲ τοῦ Συδὺκ Διόσκουροι ἢ Κάβειροι ἢ Κορύβαντες ἢ Σαμοθρᾷκες. Οὗτοι, φησὶ, πρῶτοι πλοῖον εὗρον. (12) Ἐκ τούτων γεγόνασιν ἕτεροι, οἳ καὶ βοτάνας εὗρον, καὶ τὴν τῶν δακετῶν ἴασιν καὶ ἐπῳδάς. Κατὰ τούτους γίνεταί τις Ἐλιοῦν καλούμενος Ὕψιστος, καὶ θήλεια λεγομένη Βηρούθ, οἳ καὶ κατῴκουν περὶ Βύβλον. Ἐξ ὧν γεννᾶται Ἐπίγειος ἢ Αὐτόχθων, ὃν ὕστερον ἐκάλεσαν Οὐρανόν· ὡς ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς στοιχεῖον δι' ὑπερβολὴν τοῦ κάλλους ὀνομάζειν οὐρανόν. (13) Γεννᾶται δὲ τούτῳ ἀδελφὴ ἐκ τῶν προειρημένων, ἣ καὶ ἐκλήθη Γῆ, καὶ διὰ τὸ κάλλος ἀπ' αὐτῆς, φησὶν, ἐκάλεσαν τὴν ὁμώνυμον γῆν. Ὁ δὲ τούτων πατὴρ ὁ Ὕψιστος ἐν συμβολῇ θηρίων τελευτήσας ἀφιερώθη, ᾧ χοὰς καὶ θυσίας οἱ παῖδες ἐτέλεσαν. (14) Παραλαβὼν δὲ ὁ Οὐρανὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχὴν, ἄγεται πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν Γῆν, καὶ ποιεῖται ἐξ αὐτῆς παῖδας τέσσαρας, Ἦλον τὸν καὶ Κρόνον, καὶ Βαίτυλον, καὶ Δαγὼν, ὅς ἐστι Σίτων, καὶ Ἄτλαντα. Καὶ ἐξ ἄλλων δὲ γαμετῶν ὁ Οὐρανὸς πολλὴν ἔσχε γενεάν. Διὸ χαλεπαίνουσα ἡ Γῆ τὸν Οὐρανὸν ζηλοτυποῦσα ἐκάκιζεν, ὡς καὶ διαστῆναι ἀλλήλων. (15) Ὁ δὲ Οὐρανὸς ἀποχωρήσας αὐτῆς, μετὰ βίας ὅτε καὶ ἐβούλετο ἐπιὼν καὶ πλησιάζων αὐτῇ, πάλιν ἀπηλλάττετο· ἐπεχείρει δὲ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας διαφθείρειν· τὴν δὲ Γῆν ἀμύνασθαι πολλάκις, συμμαχίαν αὐτῇ συλλεξαμένην· εἰς ἄνδρας δὲ προελθὼν ὁ Κρόνος Ἑρμῇ τῷ τρισμεγίστῳ συμβούλῳ καὶ βοηθῷ χρώμενος, οὗτος γὰρ ἦν αὐτοῦ γραμματεὺς, τὸν πατέρα Οὐρανὸν ἀμύνεται, τιμωρῶν τῇ μητρί. (16) Κρόνῳ δὲ γίνονται παῖδες Περσεφόνη καὶ Ἀθηνᾶ. Ἡ μὲν οὖν πρώτη παρθένος ἐτελεύτα· τῇ δὲ Ἀθηνᾶς γνώμῃ καὶ Ἑρμοῦ κατεσκεύασε Κρόνος ἐκ σιδήρου ἅρπην καὶ δόρυ. Εἶτα ὁ Ἑρμῆς τοῖς τοῦ Κρόνου συμμάχοις λόγους μαγείας διαλεχθεὶς πόθον ἐνεποίησε τῆς κατ' Οὐρανοῦ μάχης ὑπὲρ τῆς Γῆς. Καὶ οὕτω Κρόνος τὸν Οὐρανὸν, πολέμῳ συμβαλὼν, τῆς ἀρχῆς ἤλασε, καὶ τὴν βασιλείαν διεδέξατο. Ἑάλω δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ ἡ ἐπέραστος τοῦ Οὐρανοῦ σύγκοιτος ἐγκύμων οὖσα, ἣν ἐκδίδωσιν ὁ Κρόνος Δαγῶνι πρὸς γάμον. Τίκτει δὲ παρὰ τούτῳ ὃ κατὰ

---

lateritio luto miscendarum, utriusque vero solis calore exsiccandi et tectorum ædibus imponendi auctores fuere. (10) Alios item duos procrearunt, quorum unus Agri, alter Rustici sive Agricolæ nomen accepit. Et huic quidem simulacrum eximio cultu dedicatum est, addito quoque in Phœnice templo, quod ab aliquot jugatorum boum paribus gestabatur. Idem apud Byblios præ ceteris deorum maximus elogio plane singulari nominatur. Ambo præterea construendis ædibus non solum atria, verum etiam ducta in orbem septa cum speluncis addidere. Ab iis tam agricolarum quam venatorum, qui canibus uterentur, genus propagatum. Iisdem Erronum ac Titanum attributum nomen. (11) Filios reliquere Amynum et Magum, quibus villarum gregumque alendorum rationes feruntur acceptæ. Ex istis nati Misor ac Sydyc, hoc est solutu facilis ac justus, qui salis usum reperere. Misor filium Taautum habuit, primorum in scribendo elementorum inventorem quem Ægyptii Thoor (*Thooth*), Alexandrini Thoyt, Græci Mercurium nominarunt. Ex Sydyc vero Dioscuri seu Cabiri seu Corybantes seu denique Samothraces originem accepere. Hos quoque navigium primos excogitasse ferunt. (12) Ab iis procreati alii, qui non herbas modo, sed etiam venenatorum morsuum curationem et incantationes invenere. Eorundem ætate natus est Eliun quidam nomine Altissimus, itemque femina Beruth appellata. Hi loca Byblo vicina tenuerunt ac Terrestrem quendam sive Indigenam Cœlum postea nuncupatum genuere, a quo etiam illud sublime elementum, quod supra nos volvitur, propter eximiam pulchritudinis ac formæ speciem cœlum vocarunt. (13) Is sororem habuit iisdem parentibus natam, cui nomen Terra, quod propter singularem ejus corporis venustatem cum ea, quam terram vocamus, postea communicarunt. Parens autem illorum Altissimus, quum ferarum congressione periisset, deorum in numerum est relatus, quem libationibus ac sacrificiis liberi coluere. (14) At Cœlus ubi paternum in imperium successisset, Terram sororem matrimonio secum junxit, ex eaque liberos quattuor suscepit, Elum, qui Saturnus dictus est, Bætylum, Dagonem, qui Sito, hoc est frumenti præses, nominatur, et Atlantem. Ex aliis autem uxoribus ingentem liberorum multitudinem genuit, id quod adeo grave et acerbum Terræ accidit, ut zelotypia vehementiore succensa, abs Cœlo multis ante probris onerato divortium fecerit. (15) Cœlus autem, etsi ab ea discesserat, vi tamen quoties libitum erat, eadem oppressa, domum sese denuo recipiebat. Verum quod susceptos ex ipsa filios interficere conaretur, Terra, convocatis auxiliaribus copiis, ejus impetum sæpe propulsabat. Interea Saturnus, ubi virilem ætatem attigisset, Mercurii Trismegisti, qui ipsi a tabulis et codicillis erat, consilio atque opibus, maternas ulturus injurias, Cœlo patri sese acriter objecit. (16) Idem liberos procreavit Proserpinam et Minervam; ac prior quidem virgo diem obiit, Minerva autem Mercurioque auctoribus, Saturnus falcem ex ferro hastamque conflavit. Tum Mercurius Saturni sociis vehemens contra Cœlum pro Terra dimicandi studium magicis cantionibus injecit. Saturnus igitur, his instructus copiis bellum cum patre committit, eoque imperii finibus ejecto,

γαστρὸς ἐξ Οὐρανοῦ ἔφερεν, ὃ καὶ ἐκάλεσε Δημαροῦν. (17) Ἐπὶ τούτοις ὁ Κρόνος τεῖχος περιβάλλει τῇ ἑαυτοῦ οἰκήσει, καὶ πόλιν πρώτην κτίζει τὴν ἐπὶ Φοινίκης Βύβλον. Μετὰ ταῦτα τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Ἄτλαντα ὑπονοήσας ὁ Κρόνος, μετὰ γνώμης τοῦ Ἑρμοῦ εἰς βάθος γῆς ἐμβαλὼν κατέχωσε. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ ἀπὸ τῶν Διοσκούρων σχεδίας καὶ πλοῖα συνθέντες ἔπλευσαν· καὶ ἐκριφέντες κατὰ τὸ Κάσσιον ὄρος ναὸν αὐτόθι ἀφιέρωσαν. (18) Οἱ δὲ σύμμαχοι Ἤλου τοῦ Κρόνου Ἐλοεὶμ ἐπεκλήθησαν, ὡς ἂν Κρόνιοι οὗτοι ἦσαν οἱ λεγόμενοι ἐπὶ Κρόνου. Κρόνος δὲ υἱὸν ἔχων Σάδιδον ἰδίῳ αὐτὸν σιδήρῳ διεχρήσατο, δι' ὑπονοίας αὐτὸν ἐσχηκὼς, καὶ τῆς ψυχῆς, αὐτόχειρ τοῦ παιδὸς γενόμενος, ἐστέρησεν. Ὡσαύτως καὶ θυγατρὸς ἰδίας τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμεν· ὡς πάντας ἐκπεπλῆχθαι θεοὺς τὴν Κρόνου γνώμην. (19) Χρόνου δὲ προϊόντος Οὐρανὸς ἐν φυγῇ τυγχάνων, θυγατέρα αὐτοῦ παρθένον Ἀστάρτην μεθ' ἑτέρων ἀδελφῶν αὐτῆς δύο, Ῥέας καὶ Διώνης, δόλῳ τὸν Κρόνον ἀνελεῖν ὑποπέμπει· ἃς καὶ ἑλὼν ὁ Κρόνος κουριδίας γαμετὰς ἀδελφὰς οὔσας ἐποιήσατο. Γνοὺς δὲ Οὐρανὸς ἐπιστρατεύει κατὰ τοῦ Κρόνου Εἱμαρμένην καὶ Ὥραν μεθ' ἑτέρων συμμάχων, καὶ ταύτας ἐξοικειωσάμενος ὁ Κρόνος παρ' ἑαυτῷ κατέσχεν. Ἔτι δὲ, φησὶν, ἐπενόησε θεὸς Οὐρανὸς Βαιτύλια, λίθους ἐμψύχους μηχανησάμενος. (20) Κρόνῳ δὲ ἐγένοντο ἀπὸ Ἀστάρτης θυγατέρες ἑπτὰ Τιτανίδες ἢ Ἀρτέμιδες. Καὶ πάλιν τῷ αὐτῷ γίνονται ἀπὸ Ῥέας παῖδες ἑπτὰ, ὧν ὁ νεώτατος ἅμα τῇ γενέσει ἀφιερώθη· καὶ ἀπὸ Διώνης θήλειαι, καὶ ἀπὸ Ἀστάρτης πάλιν ἄρρενες δύο, Πόθος καὶ Ἔρως. Ὁ δὲ Δαγὼν, ἐπειδὴ εὗρε σῖτον καὶ ἄροτρον, ἐκλήθη Ζεὺς Ἀρότριος. Συδύκῳ δὲ, τῷ λεγομένῳ δικαίῳ, μία τῶν Τιτανίδων συνελθοῦσα γεννᾷ τὸν Ἀσκληπιόν. (21) Ἐγεννήθησαν δὲ καὶ ἐν Περαίᾳ Κρόνῳ τρεῖς παῖδες, Κρόνος ὁμώνυμος τῷ πατρὶ, καὶ Ζεὺς Βῆλος καὶ Ἀπόλλων. Κατὰ τούτους γίνονται Πόντος καὶ Τυφὼν καὶ Νηρεὺς, πατὴρ Πόντου. Ἀπὸ δὲ τοῦ Πόντου γίνεται Σιδὼν, ἣ καθ' ὑπερβολὴν εὐφωνίας πρώτη ὕμνον ᾠδῆς εὗρε, καὶ Ποσειδῶν. (22) Τῷ δὲ Δημαροῦντι γίνεται Μελκάθρος, ὁ καὶ Ἡρακλῆς. Εἶτα πάλιν Οὐρανὸς πολεμεῖ Πόντῳ, καὶ ἀποστὰς Δημαροῦντι προστίθεται· ἔπεισί τε Πόντῳ ὁ Δημαροῦς, τροποῦταί τε αὐτὸν ὁ Πόντος. Ὁ δὲ Δημαροῦς φυγῆς θυσίαν ηὔξατο. Ἔτει δὲ τριακοστῷ δευτέρῳ τῆς ἑαυτοῦ κρατήσεως καὶ βασιλείας, ὁ Ἦλος, τοῦτ' ἔστιν ὁ Κρόνος, Οὐρανὸν τὸν πατέρα λοχήσας ἐν τόπῳ τινὶ μεσογείῳ, καὶ λαβὼν ὑποχείριον, ἐκτέμνει αὐτοῦ τὰ αἰδοῖα, σύνεγγυς πηγῶν τε καὶ ποταμῶν. Ἔνθα ἀφιερώθη Οὐρανὸς, καὶ ἀπηρτίσθη αὐτοῦ τὸ πνεῦμα καὶ ἀπέσταξεν αὐτοῦ τὸ αἷμα τῶν αἰδοίων εἰς τὰς πηγὰς καὶ τῶν ποταμῶν τὰ ὕδατα, καὶ μέχρι τούτου δείκνυται τὸ χωρίον. »

23. Τοσαῦτα μὲν δὴ τὰ τοῦ Κρόνου καὶ τοιαῦτά γε τὰ σεμνὰ τοῦ παρ' Ἕλλησι βοωμένου βίου τῶν ἐπὶ Κρόνου, οὓς καί φασι γεγονέναι πρῶτον χρύσεόν τε γένος μερόπων ἀνθρώπων, τῆς μακαριζομένης ἐκείνης τῶν παλαιῶν εὐδαιμονίας. Πάλιν ὁ συγγραφεὺς τούτοις ἐπιφέρει μεθ' ἕτερα λέγων·

---

regnum capessit. Hoc in certamine capta Cœli concubina, cujus ille singulari amore flagrabat. Eam Saturnus Dagoni in uxorem dedit, apud quem susceptum ex Cœlo fœtum enixa Demaroontem nominavit. (17) Tum vero Saturnus ædes suas muro cingit, Byblumque condit urbem Phœniciæ principem. Mox Atlantem fratrem, quod eum suspectum haberet, suadente Mercurio alta terra defossum obruit. Per idem ferme tempus Dioscurorum nepotes quum tumultuariis ratibus navigiisque conflatis navigarent, ad Cassium montem ejecti templum eo loco dedicarunt. (18) Jam vero socios Eli, qui Saturnus idem erat, Eloim quasi Saturnios appellarunt, qui ejusdem Saturni æquales etiam dicebantur. Porro Sadidum filium Saturnus, quod secus aliquid de illo suspicaretur, gladio suo jugulavit, manusque paternas exstincti sanguine cruentavit, ac paulo post filiam quoque suam capite truncavit, ut reliqui omnes dii hanc Saturni mentem penitus obstupescerent. (19) At Cœlus quum interim exularet, post aliquod temporis intervallum Astarten filiam virginem cum duabus aliis sororibus, Rhea nimirum ac Dione, summisit, quæ Saturnum fraude insidiisque tollerent. Verum Saturnus amore blanditiisque captas sorores ambas secum matrimonio copulavit. Quod ubi Cœlus audiisset, Fatum ac Pulchritudinem cum aliis sociis adversus eum expeditionem suscipere jussit, quam pariter utramque Saturnus illecebris delinitam apud se retinuit. Præterea Cœlus, inquit, deus Bætylia reperit, animatos lapides insolenti arte molitus. (20) Ceterum Astarte filias septem Titanidas sive Dianas Saturno peperit, simulque Rhea totidem filios, quorum postremus, ut primum lucem aspexit, consecratus est. Quin etiam ex Dione quidem puellas, ex Astarte vero mares præterea duos Cupidinem Amoremque suscepit. Dagon autem, quod frumentum et aratrum invenisset, Aratrius Juppiter nuncupatus est. Sydyco, quem justum interpretamur, una ex Titanidis, Æsculapium peperit. (21) Saturno præterea liberi tres in Peræa nati, Saturnus ejusdem cum patre nominis, Juppiter Belus, et Apollo. His propemodum æquales Pontus, Typho et Nereus Ponti pater. Ex Ponto Neptunus et Sido nascuntur. Sidonis autem ea suavitas et elegantia vocis erat, ut hymni modulate canendi artem princeps inveniret. (22) A Demaroonte Melcathrus (*Melcarthus; Melicarthus*), qui et Hercules, procreatur : moxque Cœlus ad Demaroontis sese partes adjungens, Ponto a quo defecerat, denuo bellum movet. At Pontus Demaroontem, qui magno impetu suos in fines incubuerat, in fugam vertit; ille autem felicis fugæ gratia sacrificium vovit. Porro Saturnus anno occupati regni altero supra tricesimum, ubi Cœlum patrem mediterraneo quodam in loco structis insidiis captum in potestatem habuisset, verenda ipsi juxta fontes fluviosque amputavit : quo loco Cœlus idem postea consecratus est. Tum vero dispertitus ejus ac dissipatus spiritus est, et sanguis e vulnere delluens in vicinorum fontium ac fluviorum aquas distillavit et locus etiamnum ostenditur. »

23. Hæc sunt quum Saturni, tum eorum quæ Saturni ætate vixerunt, decantati a Græcis ævi laudes egregiæ, quos etiam princeps atque aureum hominum articulate

24. « Ἀστάρτη δὲ ἡ μεγίστη καὶ Ζεὺς Δημαροῦ καὶ Ἄδωδος βασιλεὺς θεῶν ἐβασίλευον τῆς χώρας Κρόνου γνώμῃ. Ἡ δὲ Ἀστάρτη ἐπέθηκε τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ βασιλείας παράσημον κεφαλὴν ταύρου· περινοστοῦσα δὲ τὴν οἰκουμένην εὗρεν ἀεροπετῆ ἀστέρα, ὃν καὶ ἀνελομένη ἐν Τύρῳ τῇ ἁγίᾳ νήσῳ ἀφιέρωσε. Τὴν δὲ Ἀστάρτην Φοίνικες τὴν Ἀφροδίτην εἶναι λέγουσι. Καὶ ὁ Κρόνος δὲ περιιὼν τὴν οἰκουμένην Ἀθηνᾷ τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ δίδωσι τῆς Ἀττικῆς τὴν βασιλείαν. Λοιμοῦ δὲ γενομένου καὶ φθορᾶς, τὸν ἑαυτοῦ μονογενῆ υἱὸν Κρόνος Οὐρανῷ τῷ πατρὶ ὁλοκαρποῖ (l. ὁλοκαυτοῖ), καὶ τὰ αἰδοῖα περιτέμνεται, ταὐτὸ ποιῆσαι καὶ τοὺς ἅμ' αὐτῷ συμμάχους καταναγκάσας. Καὶ μετ' οὐ πολὺ ἕτερον αὐτοῦ παῖδα ἀπὸ Ῥέας ὀνομαζόμενον Μοὺθ ἀποθανόντα ἀφιεροῖ. Θάνατον δὲ τοῦτον καὶ Πλούτωνα Φοίνικες ὀνομάζουσι. (25) Καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ Κρόνος Βύβλον μὲν τὴν πόλιν τῇ θεᾷ Βααλτίδι, τῇ καὶ Διώνῃ, δίδωσι, Βηρυτὸν δὲ Ποσειδῶνι καὶ Καβείροις Ἀγρόταις τε καὶ Ἁλιεῦσιν, οἳ καὶ τὰ τοῦ Πόντου λείψανα εἰς τὴν Βηρυτὸν ἀφιέρωσαν. Πρὸ δὲ τούτων θεὸς Τάαυτος (Ταυθὸς Gsfd.) μιμησάμενος τὸν οὐρανὸν τῶν θεῶν (μιμ. τῶν συνόντων θεῶν Gsfd. e 5 codd. τῶν οὐρανοέντων s. οὐρανιώνων?) ὄψεις, Κρόνου τε καὶ Δαγῶνος καὶ τῶν λοιπῶν, διετύπωσε τοὺς ἱεροὺς στοιχείων χαρακτῆρας. (26) Ἐπενόησε δὲ καὶ τῷ Κρόνῳ παράσημα βασιλείας, ὄμματα τέσσαρα ἐκ τῶν ἐμπροσθίων καὶ ὀπισθίων μερῶν, δύο δὲ ἡσυχῇ μύοντα, καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων πτερὰ τέσσαρα, δύο μὲν ὡς ἱπτάμενα, δύο δὲ ὡς ὑφειμένα. Τὸ δὲ σύμβολον ἦν, ἐπειδὴ Κρόνος κοιμώμενος ἔβλεπε καὶ ἐγρηγορὼς ἐκοιμᾶτο· καὶ ἐπὶ τῶν πτερῶν ὁμοίως, ὅτι ἀναπαυόμενος ἵπτατο καὶ ἱπτάμενος ἀνεπαύετο. Τοῖς δὲ λοιποῖς θεοῖς δύο ἑκάστῳ πτερώματα ἐπὶ τῶν ὤμων, ὡς ὅτι δὴ συνίπταντο τῷ Κρόνῳ. Καὶ αὐτῷ δὲ πάλιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πτερὰ δύο· ἓν ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικωτάτου νοῦ, καὶ ἓν ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως. (27) Ἐλθὼν δὲ ὁ Κρόνος εἰς νότου χώραν, ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον ἔδωκε θεῷ Τααύτῳ (Ταυθῷ Gsfd. hic et in sqq.), ὅπως βασίλειον αὐτῷ γένηται. Ταῦτα δέ, φησί, πρῶτοι πάντων ὑπομνηματίσαντες οἱ ἑπτὰ Συδὲκ παῖδες Κάβειροι, καὶ ὁ ἴδιος (al. καὶ ὄγδοος) αὐτῶν ἀδελφὸς Ἀσκληπιός, ὡς αὐτοῖς ἐνετείλατο θεὸς Τάαυτος. Ταῦτα πάντα ὁ Θαβίων, ὃς πάμπρωτος τῶν ἀπ' αἰῶνος γεγονότων Φοινίκων ἱεροφάντης ἀλληγορήσας, τοῖς τε φυσικοῖς καὶ κοσμικοῖς πάθεσιν ἀναμίξας, παρέδωκε τοῖς ὀργεῶσι καὶ τελετῶν κατάρχουσι προφήταις· οἱ δὲ τὸν τῦφον αὔξειν ἐκ παντὸς ἐπινοοῦντες, τοῖς αὐτῶν διαδόχοις παρέδωκαν καὶ τοῖς ἐπεισάκτοις· ὧν εἷς ἦν καὶ Εἰσίριος (1), τῶν τριῶν γραμμάτων εὑρετής, ἀδελφὸς Χνᾶ τοῦ [πρώτου] μετονομασθέντος Φοίνικος. »

28. Εἶθ' ἑξῆς αὖθις ἐπιλέγει· « Οἱ δὲ Ἕλληνες, εὐφυΐα πάντας ὑπερβαλλόμενοι, τὰ μὲν πρῶτα πλεῖστα ἐξιδιώσαντο, εἶτα καὶ τοῖς προκοσμήμασι ποικίλως ἐξετραγῴδησαν, ταῖς τε τῶν μύθων ἡδοναῖς θέλγειν

(1) « ὧν ἦν καὶ εισιριος A. ὧν εἷς ἔτι καὶ C. εἷς ἔτι καὶ D. E. F. G. εἷς ἴριος H. ὧν εἷς ἦν καὶ Ἴσιρις Steph. ὧν εἷς ἦν Ἴσιρις Viger. γρ. ἶρις S. καὶ ἴριος V. » *Gaisfd.*

---

loquentium genus, ob jactatam illam veterum felicitatem nuncupare solent. Verum noster hic scriptor interjectis quibusdam ita prosequitur :

24. « Astarte vero, quae maxima nominatur, Juppiter Demaroon et rex deorum Adodus in ea regione Saturno consentiente regnarunt. Astarte capiti suo, tanquam insigne regni, tauri caput imposuit : quumque terrarum orbem peragraret, lapsam de cœlo stellam reperit eamque in Tyro sancta insula consecravit. Ceterum hanc ipsam Astarten Phœnices Venerem esse memorant. At vero Saturnus, dum orbem lustrat universum, Minervæ filiæ totius Atticæ regnum tradit, ac diræ pestilentiæ inclementia exitioque commotus, filium, quem unum ex legitima uxore susceperat, Cœlo patri totum flammis consumptum immolat, tum sibi ipsa verenda circumscindit, sociosque omnes ad simile factum per vim adigit : nec multo post Muth filium, quem ex Rhea genuerat, vita functum consecrat, quem Phœnices modo Mortem, modo Plutonem appellant. (25) Deinde Saturnus Byblum urbem deæ Baaltidi, quæ etiam Dione vocabatur, Neptuno autem et Cabiris, Agricolis item et Piscatoribus Berytum dono dedit, ubi Ponti reliquias iidem consecrarunt. Ante hos vero Taautus deus, cœlestium deorum, Saturni, Dagonis reliquorumque vultus imitatus sacros signorum characteres expressit. (26) Quin etiam insigne regni Saturno ejusmodi excogitavit, oculos in vultu binos ac totidem in occipite, quorum duo placide connivere ac nictare viderentur : alas item singulis in humeris geminas, ex quibus explicatæ duæ, duæ vero contractæ ac demissæ forent. Atque oculorum symbolo significatum volebat Saturnum et dormiendo cernere et dormire vigilando ; alarum autem, et volare quiescendo et volando quiescere : ceteris autem diis alas in humeris duas tantum attribuit, quippe qui Saturnum ipsum volando sequerentur. Ad ejusdem Saturni caput alas propterea geminas affinxit, quarum altera mentis principatum, altera sentiendi vim indicaret. (27) Saturnus autem quum in Meridiem venisset, Taautum deum Ægypti universæ regem creavit. Atque hæc principes omnium, inquit, Cabiri septem liberi Sydyk cum Æsculapio fratre octavo, ipsiusmet Taauti jussu in commentarios tabulasque retulerant. Thabion autem, primus apud Phœnices ex omni memoria sacrorum interpres, eadem allegoriis quibusdam interpretatus cum rerum naturalium et eorum, quæ passim hoc in mundo contingunt, affectionibus conjungens, prophetis orgia celebrantibus et sacrificiorum mysteriorumque principibus tradidit. Qui deinceps inanem hanc ostentationem, quam omni spe omnique studio augere conati erant, suis quoque successoribus et initiatis reliquere. Horum unus Isiris quidam fuit, trium literarum inventor, frater illius Chnæ, qui primus postea Phœnix vocatus est. »

28. Quibus postea hæc subjicit (Philo) : « At vero Græci, homines præ ceteris gentibus politi admodum et elegantis ingenii, primum quidem istorum pleraque sibi tanquam propria vindicarunt : sed quum aures atque animos fabularum voluptate permulcere vellent, novis eadem ac multi-

ἐπινοοῦντες παντοίως ἐποίκιλλον. Ἔνθεν Ἡσίοδος οἵ τε κυκλικοὶ περιηχημένοι θεογονίας καὶ γιγαντομαχίας καὶ Τιτανομαχίας ἔπλασαν ἰδίας καὶ ἐκτομάς, οἷς συμπεριφερόμενοι ἐξενίκησαν τὴν ἀλήθειαν. Σύντροφοι δὲ τοῖς ἐκείνων πλάσμασιν αἱ ἀκοαὶ ἡμῶν γενόμεναι, καὶ προληφθεῖσαι πολλοῖς αἰῶσιν, ὡς παρακαταθήκην φυλάσσουσιν, ἣν παρεδέξαντο μυθοποιίαν, καθάπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον, ἥτις συνεργηθεῖσα χρόνῳ δυσεξίτητον τὴν κατοχὴν αὐτοῖς εἴργασται, ὥστε τὴν μὲν ἀλήθειαν δοκεῖν λῆρον, τὸ δὲ τῆς ἀφηγήσεως νόθον, ἀλήθειαν. »

29. Ταῦτα ἀπὸ τῆς Σαγχουνιάθωνος προκείσθω γραφῆς, ἑρμηνευθείσης μὲν ἀπὸ Φίλωνος τοῦ Βυβλίου, δοκιμασθείσης δὲ ὡς ἀληθοῦς ὑπὸ τῆς Πορφυρίου τοῦ φιλοσόφου μαρτυρίας.

3.

Porphyrius De abstin. II, 56, et ex eo Euseb. IV, 16, p. 156, A : Φοίνικες δὲ ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς ἢ πολέμων ἢ αὐχμῶν ἢ λοιμῶν ἔθυον τῶν φιλτάτων τινὰ ἐπιψηφίζοντες Κρόνῳ. Καὶ πλήρης γε ἡ Φοινικικὴ ἱστορία τῶν θυσάντων, ἣν Σαγχουνιάθων μὲν τῇ Φοινίκων γλώττῃ συνέγραψε, Φίλων δὲ ὁ Βύβλιος εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν δι' ὀκτὼ βιβλίων ἡρμήνευσεν.

Novem libri erant sec. Euseb. (fr. 1). Quorum primus introductione, ut videtur, absumptus, reliqui octo Sanchoniathonis narrationem exhibuere.

4.

Eusebius Pr. Ev. IV, 16, p. 156, D : Ἐκ δὲ τοῦ πρώτου συγγράμματος τῆς Φίλωνος Φοινικικῆς ἱστορίας παραθήσομαι ταῦτα· « Ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς τῶν κινδύνων ἀντὶ τῆς πάντων φθορᾶς τὸ ἠγαπημένον τῶν τέκνων τοὺς κρατοῦντας ἢ πόλεων ἢ ἔθνους εἰς σφαγὴν ἐπιδιδόναι λύτρον τοῖς τιμωροῖς δαίμοσι· κατεσφάττοντο δὲ οἱ διδόμενοι μυστικῶς. Κρόνος τοίνυν, ὃν οἱ Φοίνικες Ἦλ προσαγορεύουσι, βασιλεύων τῆς χώρας, καὶ ὕστερον μετὰ τὴν τοῦ βίου τελευτὴν εἰς τὸν τοῦ Κρόνου ἀστέρα καθιερωθείς, ἐξ ἐπιχωρίας νύμφης Ἀνωβρὲτ λεγομένης υἱὸν ἔχων μονογενῆ, ὃν διὰ τοῦτο Ἰεοὺδ ἐκάλουν, τοῦ μονογενοῦς οὕτως ἔτι καὶ νῦν καλουμένου παρὰ τοῖς Φοίνιξι, κινδύνων ἐκ πολέμου μεγίστων κατειληφότων τὴν χώραν, βασιλικῷ κοσμήσας σχήματι τὸν υἱὸν βωμόν τε κατασκευασάμενος κατέθυσε. »

5.

Euseb. Pr. Ev. I, 10, p. 40, A : Ὁ δ' αὐτὸς (sc. Φίλων) ἐν τῷ Περὶ τῶν Ἰουδαίων συγγράμματι ἔτι καὶ ταῦτα περὶ τοῦ Κρόνου γράφει·

« Τάαυτος (Ταυθὸς Gsfd.), ὃν Αἰγύπτιοι Θὼθ (Θωὺθ Gsfd. ex 2 codd.) προσαγορεύουσι, σοφίᾳ διενεγκὼν παρὰ τοῖς Φοίνιξι, πρῶτος τὰ κατὰ τὴν θεοσέβειαν ἐκ τῆς τῶν χυδαίων ἀπειρίας εἰς ἐπιστημονικὴν ἐμπειρίαν διέταξεν. Ὧ μετὰ γενεὰς πλείους θεὸς Σουρμουβηλὸς Θουρώ τε, ἡ μετονομασθεῖσα Χούσαρθις (Εὔσαρθις Gaisf. ex 4 codd.), ἀκολουθήσαντες, κεκρυμμένην τοῦ Τααύτου καὶ ἀλληγορίαις ἐπεσκιασμένην τὴν θεολογίαν ἐφώτισαν. »

Καὶ μετὰ βραχέα φησίν·

« Ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς

---

plicibus postea commentorum, quasi ornamentorum, accessionibus supra modum exaggerarunt. Atque hinc Hesiodus et poetæ cyclici, quorum fabellis omnia circumsonant, propria sibi quædam Gigantum ac Titanum certamina sectionesque (*v. Welcker. Cycl. p.* 95) confinxere. Quæ quum illi passim et ubique jactarent, veritatem ipsam oppresserunt Aures vero nostræ jam inde ab infantia illorum fictionibus assuetæ, et opinionibus per multa secula propagatis occupatæ, quam semel accepere fabularum vanitatem, perinde ac depositum aliquod, ut statim ab initio dixi, custodiunt, quod ab ipso tempore vires ac robur acceperit, possessionemque ita confirmavit suam, ut eam excutere longe difficillimum sit, jamque veritas ipsa nugarum, adulterinæ vero ac spuriæ narrationes loco veritatis habeantur. »

29. Verum satis ista sunto, quæ ex Sanchoniathonis operibus hucusque retulimus, quæ quum a Philone Byblio conversa græceque reddita sunt, tum Porphyrii philosophi testimonio tanquam vera comprobantur.

3.

Phœnices in magnis calamitatibus vel belli vel siccitatis vel pestilentiæ ex carissimis aliquem Saturno sacrificandum destinabant. Multaque ejusmodi sacrificiorum exempla præbet Phœnicia historia, quam Phœnicum lingua Sanchoniatho conscripsit, Philo Byblius vero græce per octo libros interpretatus est.

4.

E libro primo Historiæ Phœniciæ Philonis apponam hæc : « Mos erat apud veteres in magnis calamitatibus eos penes quos aut civitatis aut gentis imperium esset, ut publicum cunctorum exitium redimerent, ad sacrificium aliquos diis infestis devovere. Hi vero mysticis cæremoniis mactabantur. Saturnus igitur, quem Phœnices *El* vocant, rex regionis, et post obitum in astrum ejus nominis consecratus, e puella indigena, cui Anobret nomen, filium habens unigenam, quem propterea *Jeud* nominabant (quæ vox etiamnunc apud Phœnices *unigenam* significat), periculis gravissimis ex bello regioni imminentibus, huncce filium regio cultu ornatum ad aram ad hoc exstructam immolavit. »

5.

Idem Philo in eo libro, quem de Judæis scriptum reliquit, hæc præterea de Saturno commemorat :

« Taautus ille, quem Thoth Ægyptii vocant, quum magna apud Phœnices sapientiæ laude floreret, quæ ad religionem cultumque deorum pertinebant, primus ex humilium ac plebeiorum capitum inscientia vindicata, accommodato ad scientiæ leges ordine exposuit. Cui quum Surmubelus deus et Thuro, quæ mutato nomine Chusarthis appellata, longo ævorum intervallo successissent, occultam ipsius et allegoriarum involutam umbris theologiam illustrarunt. » Idem paullo post dicit :

« Hoc apud veteres in more positum erat, ut in summis

τῶν κινδύνων ἀντὶ τῆς πάντων φθορᾶς τὸ ἠγαπημένον τῶν τέκνων τοὺς κρατοῦντας ἢ πόλεως ἢ ἔθνους εἰς σφαγὴν ἐπιδιδόναι, λύτρον τοῖς τιμωροῖς δαίμοσι. Κατεσφάττοντο δὲ οἱ διδόμενοι μυστικῶς. »

« Κρόνος τοίνυν, ὃν οἱ Φοίνικες Ἦλον (vgo Ἰσραήλ. V. Gsfd.) προσαγορεύουσι, βασιλεύων τῆς χώρας, καὶ ὕστερον μετὰ τὴν τοῦ βίου τελευτὴν εἰς τὸν τοῦ Κρόνου ἀστέρα καθιερωθεὶς ἐξ ἐπιχωρίας νύμφης Ἀνωβρὲτ λεγομένης υἱὸν ἔχων μονογενῆ (ὃν διὰ τοῦτο Ἰεδοὺδ [al. Ἱρούδ s. Ἱεούδ] ἐκάλουν, τοῦ μονογενοῦς οὕτως ἔτι καὶ νῦν καλουμένου παρὰ τοῖς Φοίνιξι,) κινδύνων ἐκ πολέμου μεγίστων κατειληφότων τὴν χώραν, βασιλικῷ κοσμήσας σχήματι τὸν υἱὸν βωμόν τε κατασκευάσας ἄσμενος κατέθυσε. »

Priorem hujus fragmenti partem usque ad verba διδόμενοι μυστικῶς Moversius (l. l. p. 118) non tam Philoni vindicandam censet, quam Porphyrio (ex qua sua hausit Eusebius); verum inde a Κρόνος τοίνυν ipsissima verba Philonis afferri. — Ceterum ex fragm. 4 colligas Philonis σύγγραμμα περὶ Ἰουδαίων partem Phœnicicæ historiæ fuisse : modo recte se titulus habeat. Nam proclivis suspicio est, caput hoc Phœnicicæ historiæ inscriptum fuisse : Περὶ τῶν Ἰεουδαίων : eumque titulum confusum esse cum alio Philonis opere Περὶ Ἰουδαίων, ad quod sequens pertinet fragmentum.

6.

Origenes C. Celsum I, 15, p. 334 ed. Ben. : Ἑκαταίου τοῦ ἱστορικοῦ φέρεται περὶ Ἰουδαίων βιβλίον, ἐν ᾧ προστίθεται μᾶλλον ὡς σοφῷ τῷ ἔθνει ἐπὶ τοσοῦτον ὡς καὶ Ἑρέννιον Φίλωνα ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων συγγράμματι πρῶτον μὲν ἀμφιβάλλειν, εἰ τοῦ ἱστορικοῦ ἐστι τὸ σύγγραμμα, δεύτερον δὲ λέγειν, ὅτι, εἴπερ ἐστὶν αὐτοῦ, εἰκὸς αὐτὸν συνηρπάσθαι ὑπὸ τῆς παρὰ Ἰουδαίοις πιθανότητος καὶ συγκατατεθεῖσθαι αὐτῷ (αὐτῶν?) τῷ λόγῳ. Cf. fragm. Hecat. Abderit.

E PHOENICICON LIBRO SECUNDO.

7.

Joh. Lydi De mens. ed. Hase p. 274 : Οἱ δὲ Φοίνι]κες κατὰ τ[ὸν τῆ]ς ὁμωνυμίας [τρόπον, εἴτε κατ]ά τινα ἀ[λληγορ]ίαν, ἄλλως πως περὶ Κρόνου ἔχου[σιν, ὡς ἐκ τῆ]ς δευτέρας τῶν [Φο]ινικικῶν τοῦ Ἑρεννίου Φίλωνος [ἔστι λαβεῖ]ν· καὶ βασιλεῦσαι δὲ αὐτὸν ἡ ἱστορία πα[ρα]δίδωσιν, [ὡς ἔμπρο]σθεν ἀφηγησάμην, κ[ατά] τε τὴν Λιβύην καὶ Σικελίαν, [οἰκίσαι τε τοὺς τό]πους, καὶ [πόλ]ιν κτίσαι, ὡς ὁ Χάραξ φησὶ τ[ὴν τότε μὲν λεγ]ομένην Κρονίαν, νῦν δὲ Ἱερὰν πόλιν, ὥ[ς Ἰ]σίγον[ος περὶ Ἑλλην]ικῶν θεῶν, καὶ Πολέμων καὶ Αἰσχύλος ἐν τῇ Αἴτνῃ π[αραδιδόασιν.

8.

Steph. Byz. : Νίσιβις, πόλις ἐν τῇ Περαίᾳ τῇ πρὸς τῷ Τίγρητι ποταμῷ. Φίλων ἐν Φοινικικοῖς Νάσιβίς φησι διὰ τοῦ α΄. Οὐράνιος δὲ διὰ τοῦ ε Νέσιβις. Σημαίνει δὲ, ὥς φησι Φίλων, Νάσιβις τὰς στήλας, ὡς δὲ Οὐράνιος, Νέσιβις, φησὶ, σημαίνει τῇ Φοινίκων φωνῇ λίθοι συγκείμενοι καὶ συμφορητοί.

(ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΟΙΝΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.)

9.

Euseb. P. E. I, 10, p. 40, D : Ὁ δ᾽ αὐτὸς πάλιν περὶ τῶν Φοινίκων στοιχείων ἐκ τῶν Σαγχου-

---

reipublicæ calamitatibus, penes quos aut civitatis aut gentis imperium esset, ii liberorum carissimi ultoribus dæmonibus jugulati sanguine quasi pretio publicum exitium pestemque redimerent. Qui vero tum ad sacrificium devovebantur, mysticis quibusdam ceremoniis jugulabantur. »

« Saturnus igitur, quem Phœnices *El* vocant, quemque post obitum in astrum ejusdem nominis consecrarunt, quum iis in locis regnaret, ac filium unigenam ex nympha quadam indigena, quam Anobretem vocabant, suscepisset, eumque propterea Jedud appellatum, quod ea vox apud Phœnices unigenam etiamnum significet, quumque gravissimum belli periculum universam in regionem incubuisset, illum ipsum regio cultu ornatum ad aram ab sese prius erectam ultro immolavit. »

6.

Hecatæi quoque circumfertur de Judæis libellus, in quo hujus gentis usque adeo sapientiam probat, ut Herennius Philo in suo De Judæis libro dubitet primum an illius historici scriptum illud sit, deinde addat, si quidem illius opus sit, verisimile esse illum fuisse captum veritatis specie quam præferre ei videbatur Judæorum doctrina, illique assensum præbuisse.

7.

Phœnices contra, sive nominis similitudine ducti sive per allegorian quandam, aliter de Saturno habent, quemadmodum ex libro secundo Phœniciorum Herennii Philonis licet deprehendere. Et regnasse eum historia tradit, sicut superius exposui, in Libya et Sicilia, incolisque frequentasse loca et condidisse urbem, ut Charax ait, quæ Cronia vocaretur tunc, nunc Hierapolis, quemadmodum Isigonus de diis Græcis et Polemo et Æschylus in Ætna tradunt.

8.

Nisibis, urbs in Transeuphratensi regione quæ est ad Tigrim amnem. Philo in Phœnicis *Nasibin* per *a* literam, Uranius *Nesibin* per *e* literam scribunt. Vox *Nasibis*, ut Philo ait, columnas significat; Uranius vero inquit vocem *Nesibis* lingua Phœnicia significare lapides collectos et coacervatos.

(DE LITERIS PHŒNICUM.)

9.

Jam considera cujusmodi ea sint, quæ idem Philo *de literis Phœnicum* ex Sanchoniathonis scriptis expressa

νιάθωνος μεταβαλὼν, θέα ὁποῖά φησι περὶ τῶν ἑρπυστικῶν καὶ ἰοβόλων θηρίων, ἃ δὴ χρῆσιν μὲν ἀγαθὴν ἀνθρώποις οὐδεμίαν συντελεῖ, φθορὰν δὲ καὶ λύμην, οἷς ἂν τὸν δυσαλθῆ καὶ χαλεπὸν ἰὸν ἐγχρίμψειεν, ἀπεργάζεται. Γράφει δὲ καὶ ταῦτα πρὸς λέξιν ὧδέ πως λέγων·

« Τὴν μὲν οὖν τοῦ δράκοντος φύσιν καὶ τῶν ὄφεων αὐτὸς ἐξεθείασεν ὁ Τάαυτος, καὶ μετ' αὐτὸν αὖθις Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι· πνευματικώτατον γὰρ τὸ ζῷον πάντων τῶν ἑρπετῶν, καὶ πυρῶδες ὑπ' αὐτοῦ παρεδόθη· παρ' ὃ καὶ τάχος ἀνυπέρβλητον διὰ τοῦ πνεύματος παρίστησι, χωρὶς ποδῶν τε καὶ χειρῶν ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἔκτοσθεν, δι' ὧν τὰ λοιπὰ ζῷα τὰς κινήσεις ποιεῖται· καὶ ποικίλων σχημάτων τύπους ἀποτελεῖ, καὶ κατὰ τὴν πορείαν ἑλικοειδεῖς ἔχει τὰς ὁρμὰς, ἐφ' ὃ βούλεται τάχος· καὶ πολυχρονιώτατον δέ ἐστιν, οὐ μόνον τε ἐκδυόμενον τὸ γῆρας νεάζειν, ἀλλὰ καὶ αὔξησιν ἐπιδέχεσθαι μείζονα πέφυκε· καὶ ἐπειδὰν τὸ ὡρισμένον μέτρον πληρώσῃ, εἰς ἑαυτὸν ἀναλίσκεται, ὡς ἐν ταῖς ἱεραῖς ὁμοίως αὐτὸς ὁ Τάαυτος κατέταξε γραφαῖς. Διὸ καὶ ἐν ἱεροῖς τοῦτο τὸ ζῷον καὶ ἐν μυστηρίοις συμπαρείληπται. Εἴρηται δὲ ἡμῖν περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις Ἐθωθιων (*) ὑπομνήμασιν ἐπιπλεῖον· ἐν οἷς κατασκευάζεται, ὅτι ἀθάνατον εἴη, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀναλύεται, ὥσπερ πρόκειται· οὐ γὰρ θνήσκει ἰδίῳ θανάτῳ, εἰ μὴ βίᾳ τινὶ πληγὲν τοῦτο τὸ ζῷον. Φοίνικες δὲ αὐτὸ Ἀγαθὸν δαίμονα καλοῦσιν. Ὁμοίως καὶ Αἰγύπτιοι Κνὴφ ἐπονομάζουσι· προστιθέασι δὲ αὐτῷ ἱέρακος κεφαλὴν διὰ τὸ πρακτικὸν τοῦ ἱέρακος. Καί φησιν ὁ Ἐπήεις [ὁ πήεις cod. A. H.] ἀλληγορῶν (ὁ ὀνομασθεὶς παρ' αὐτοῖς μέγιστος ἱεροφάντης καὶ ἱερογραμματεύς· ὃν μετέφρασεν [εἰς Ἑλλάδα φωνὴν, hæc plurimi codd. om.] Ἄρειος Ἡρακλεοπολίτης) κατὰ λέξιν οὕτως· « Τὸ πρῶτον ὃν θειότατον ὄφις ἐστὶν ἱέρακος ἔχων μορφὴν ἄγαν ἐπίχαρις· ὃς εἰ ἀναβλέψειε, φωτὸς τὸ πᾶν ἐπλήρου ἐν τῇ πρωτογόνῳ χώρᾳ αὐτοῦ· εἰ δὲ καμμύσειε, σκότος ἐγίνετο. Ἔμφασιν διδοὺς ὁ Ἐπήεις, ὅτι καὶ διάπυρόν ἐστι διὰ τοῦ φάναι διηύγασε· φωτὸς γὰρ ἴδιόν ἐστι τὸ διαυγάσαι. » Παρὰ Φοινίκων δὲ καὶ Φερεκύδης λαβὼν τὰς ἀφορμὰς ἐθεολόγησε περὶ τοῦ παρ' αὐτῷ λεγομένου Ὀφίονος Θεοῦ καὶ τῶν Ὀφιονιδῶν, περὶ ὧν αὖθις λέξομεν. Ἔτι μὴν οἱ Αἰγύπτιοι τῆς αὐτῆς ἐννοίας τὸν κόσμον γράφοντες, περιφερῆ κύκλον ἀεροειδῆ καὶ πυρωπὸν χαράσσουσι, καὶ μέσα τεταμένον ὄφιν ἱερακόμορφον (οἱονεὶ συνεκτικὸν ἀγαθὸν δαίμονα addit Joh. Lyd. De mens. III, 50, ubi eadem), καὶ ἔστι τὸ πᾶν σχῆμα, ὡς τὸ παρ' ἡμῖν Θῆτα· τὸν μὲν κύκλον κόσμον μηνύοντες, τὸν δὲ μέσον ὄφιν συνεκτικὸν τούτου ἀγαθὸν δαίμονα σημαίνοντες. Καὶ Ζωροάστρης δὲ ὁ μάγος ἐν τῇ Ἱερᾷ συναγωγῇ τῶν Περσικῶν φησὶ κατὰ λέξιν· « Ὁ δὲ θεός ἐστι κεφαλὴν ἔχων ἱέρακος. Οὗτός

(*) Ἐθωθων A. ἐθωθῶν F. G. ἠθυκῶν C. ἐθωθῶν H; ἐθῶν θείων Scaliger. « Genitivum ὄφεων delitescere arbitror; nam de serpentum religione disputatio illa est. » LOBECK. Aglaoph. p. 1340. Titulum desidero ex nomine dei Θώθ, s. Θωύθ, *deus serpens* (*v. Mov.* p. 500) formatum. — Ceterum verba inde a πνευματικώτατον γὰρ usque ad ἀναλίσκεται leguntur etiam ap. J. Lydum De mens. III, 17, non nominato fonte.

de reptilibus quibusdam ac venenum jaculantibus animalibus commemorat; quæ quum nullam hominibus utilitatem afferant, tum pestem iis atque interitum creant, in quos tetrum illud suum et exitiale venenum excusserint. Sic itaque ad verbum ille : « Taautus quidem draconis serpentiumque naturæ divinitatem aliquam tribuebat, quam ejus opinionem Phœnices et Ægyptii postea comprobarunt. Enimvero genus hoc animantis præ cunctis reptilibus vi et copia spiritus abundare docet, ejusque naturam igneam esse, quod etiam propterea celeritatem, inquit, præ se fert omni exceptione majorem, quum neque pedum neque manuum neque alterius cujusquam exterioris membri adminiculum habeat, cujusmodi sunt quibus ad motum reliquæ animantes uti solent. Præterea varias ac multiplices corporis formas ostendit, ac sinuosis intortum spiris, sese, quum libuerit, incitato vibrat impetu. Diuturnæ admodum vitæ est, nec solum exuto senio juvenescit, verum etiam majora corporis simul ac virium accipit incrementa, donec tandem confecto certo quodam annorum curriculo in se ipsum iterum dissolvatur, quemadmodum in sacris etiam tabulis idem Taautus scriptum reliquit. Id quod in causa fuit, cur hoc animantium genus in sacris pariter atque mysteriis adhiberi soleret. De hoc autem in commentariis, quos Ethothia inscripsimus, pluribus a nobis disputatum est, ubi ipsum immortale esse et in sese denuo, quemadmodum ante dicebam, resolvi demonstravimus. Nec etiam ejusmodi animal, nisi vi quadam percussum ante fuerit, morte naturali exstinguitur. Atque illud quidem Phœnices bonum dæmonem, Ægyptii vero Cnephum similiter nuncuparunt, eidemque caput accipitris ob præcipuam quandam ejus volucris vivacitatem addiderunt. Quin etiam Epeis ille, qui summus ab iis sacrorum interpres ac scriba nominatur, quemque Arius Heracleopolites Græca lingua donavit, sic ad verbum allegorice rem istam exposuit : « Unus omnium maxime divinus erat serpens ille, qui accipitris formam præ se ferebat, idemque adspectu jucundissimus, quippe enim ubi oculos aperuisset, continuo primogeniæ suæ regionis loca omnia luce complebat : sin autem conniveret, illico tenebræ succedebant. Ac natura quidem igneum illud esse vi ipsa verbi διηύγασεν, id est *illustrabat*, Epeis manifeste declaravit; lucis enim τὸ διαυγάσαι, hoc est *illustrare*, proprium est. » Pherecydes autem occasione ex Phœnicibus arrepta, theologicam de illo numine, quod Ophionem ipse nuncupat, deque Ophionidis instituit disputationem, nos autem de illis aliquid etiam postea subjiciemus. Ceterum Ægyptii mundum eodem consilio depingentes, rotundum circulum aerio colore, flammisque sparsum exprimunt, cujus in medio serpens extentus accipitris forma collocatur. Ac tota quidem figura Græco Theta persimilis, ita nimirum, ut circulo mundum exhibeant, serpente autem medio illum utrinque conjungente, bonum dæmonem significent. At vero Zoroastres Magus in sacro Persicorum rituum commentario, hæc totidem verbis habet : « Deus autem est accipitris capite, princeps omnium, expers interitus, sem-

ἐστιν ὁ πρῶτος ἄφθαρτος, ἀΐδιος, ἀγέννητος, ἀμερής, ἀνομοιότατος, ἡνίοχος παντὸς καλοῦ, ἀδωροδόκητος, ἀγαθῶν ἀγαθώτατος, φρονίμων φρονιμώτατος· ἐστὶ δὲ καὶ πατὴρ εὐνομίας καὶ δικαιοσύνης, αὐτοδίδακτος, φυσικὸς, καὶ τέλειος, καὶ σοφὸς, καὶ ἱεροῦ φυσικοῦ μόνος εὑρετής. » Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ Ὀστάνης φησὶ περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ὀκτατεύχῳ.

Πάντες δὲ τὰς ἀφορμὰς παρὰ Τααύτου λαβόντες, ἐφυσιολόγησαν, ὥσπερ πρόκειται. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα στοιχεῖα τὰ διὰ τῶν ὄφεων, ναοὺς κατασκευασάμενοι, ἐν αὐτοῖς ἀφιέρωσαν, καὶ τούτοις ἑορτὰς καὶ θυσίας ἐπετέλουν καὶ ὄργια, θεοὺς τοὺς μεγίστους νομίζοντες καὶ ἀρχηγοὺς τῶν ὅλων. » Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ὄφεων.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ.

10.

Suidas : Παλαίφατος, Ἀβυδηνὸς, ἱστορικός. Κυπριακὰ, Δηλιακὰ, Ἀττικὰ, Ἀραβικά. Γέγονε δὲ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος· παιδικὰ δὲ Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου, ὡς Φίλων ἐν τῷ ει' στοιχείῳ τοῦ Περὶ παραδόξου ἱστορίας βιβλίον α', καὶ Θεόδωρος ὁ Ἰλιεὺς ἐν δευτέρῳ Τρωικῶν.

ἐν τῷ υ' στοιχ., et deinde πρώτου βιβλίου.. Eudocia. Küsterus scribi voluit aut ὡς Φίλων ἐν τῷ περὶ π. ἱ. βιβλίῳ πρώτῳ, aut ἐν τῷ ει' στοιχ. τ. π. π. ἱσ. βιβλίου πρώτου. Bernhardy redintegrandum censet : πλὴν καὶ οὗτος ἔγραψε (quæ verba ex glossa antecedente huc transfert) περὶ π. ἱστορίας, ὡς Φίλων ἐν τῷ * στοιχείῳ τοῦ πρώτου βιβλίου ; Philonemque statuit Palæphati mentionem fecisse in libris De urbibus virisque illustribus. Verum quum constet Philonem Ἱστορίαν παράδοξον tribus libris (vid. fr. 1, 6) scripsisse, eamque versatam esse in sugillandis Græcorum de diis fabulis : probabile sane est eum Palæphati Atheniensis, qui de rebus mythicis earumque interpretatione varia scripsit, itemque Troicorum auctor fuit, mentionem injecisse ; Suidam vero, qui in distinguendis Palæphatis dubius hæret, ad Abydenum retulisse, quæ ad mythographum pertinent. Ceterum ordo alphabeticus ab ejusmodi libro abhorrere videtur. Fortasse igitur scribendum : ἐν τῷ τῆς τριτεύχου τῆς περὶ παρ. ἱστ. βιβλίῳ α'.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΟΥΣ ΕΚΑΣΤΗ ΑΥΤΩΝ ΕΝΔΟΞΟΥΣ ΗΝΕΓΚΕ.

11.

Steph. Byz. : Μεγάλη πόλις... Ἔστι καὶ Ἰβηρίας Μεγάλη πόλις, ὡς Φίλων.

12.

Idem : Ἀγάθη, πόλις Λιγύων ἢ Κελτῶν. Σκύμνος δὲ Φωκαέων αὐτήν φησιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Τιμοσθένης δὲ ἐν τῷ Σταδιασμῷ Ἀγαθὴν Τύχην αὐτήν φησιν. Εἰ δ' οὕτω λέγοιτο, καὶ ὀξύνοιτ' ἂν ὡς ἐπιθετικὸν, ὡς τὸ Ἡραῖον τεῖχος καὶ Ἥραιον, καὶ Ἑρμαῖος λόφος καὶ Ἕρμαιος. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη πόλις, ὡς Φίλων, Λιγυστίων, ἀπὸ λίμνης Λιγυστίας *. Τάχα δ' ἡ αὐτή ἐστι τῇ πρώτῃ, ὡς Εὔδοξος· βαρύνεται δέ.

13.

Idem : Ἀρτέμιτα, νῆσος Τυρρηνικὴ παρὰ τὴν Αἰθάλειαν νῆσον, ὡς Φίλων.

Ἐγέστα, πόλις Σικελίας, ἔνθα θερμὰ ὕδατα, ὡς Φίλων, ἀπὸ Ἐγέστου τοῦ Τρωός.

---

piternus, sine ortu, sine partibus, maxime dissimilis, omnis boni moderator, integerrimus, bonorum optimus, prudentium prudentissimus, legum æquitatis et justitiæ parens, se tantum præceptore doctus, naturalis, perfectus sapiens, et sacræ vis physicæ unus inventor. » Eadem insuper Ostanes de illo tradit in eo, quod Octateuchum inscripsit volumine.

Reliqui autem omnes principem illum secuti, de rerum natura, quemadmodum ante dictum est, philosophati sunt : ac primis elementis serpentium forma, in templis quæ construxerant, solenni ritu dedicatis quum sacrificia, tum festos quoque dies et orgia celebrarunt, quod illos deorum maximos esse rerumque omnium principes ac moderatores putarent. » Verum hæc de serpentibus satis.

HISTORIA MIRABILIUM.

10.

Palæphatus, Abydenus historicus, scripsit Cypriaca, Deliaca, Attica, Arabica. Vixit sub Alexandro Macedone, et Aristotelis philosophi deliciæ fuit, ut auctores sunt Philo libro primo De historia Mirabilium, et Theodorus Iliensis libro secundo Troicorum.

DE URBIBUS ET QUOS QUÆQUE EARUM VIROS ILLUSTRES TULERIT.

11.

Megalopolis, urbs Iberiæ, ut Philo ait.

12.

Agathe, urbs Ligurum sive Celtarum. Scymnus Phocæensium in Europa coloniam dicit. Timosthenes in Stadiasmo Agathen Tychen (*Bonam Fortunam*) appellat. Quodsi vero ita dicitur, etiam accentum in ultima syllaba vox Ἀγαθὴ, utpote adjectivum, habuerit, quemadmodum Heræum tichos et Heræum, Hermæus lophos et Hermæus dicitur. Est vero etiam alia urbs Agathe Ligurum, Philone teste, quæ a lacu Liguriæ distat **. Fortasse autem eadem quæ prior est, ut Eudoxus. Accentum in penultima habet.

31.

Artemita, insula Tyrrhenica prope Æthaliam insulam, Philone teste.

Segesta, Siciliæ urbs, ubi aquæ calidæ, Philone testante, ab Segeste Trois filio nomen habet.

14.

Steph. Byz. : Ἀνδανία, πόλις Μεσσήνης... Τὸ ἐθνικὸν Ἀνδανιεὺς, ὡς Φίλων ἐν τῇ Περὶ πόλεων.

Φαραὶ, πόλις Μεσσήνης... Ἔστι δ' ἄλλη Κρήτης, ἄποικος τῆς ἐν Μεσσήνῃ, ὡς Φίλων.

Ἀζανία... μοῖρα τῆς Ἀρκαδίας... Ἔστι καὶ Μασσαλίας (?) ἄλλη, ὡς Φίλων.

Ἄνθεια, πόλις Πελοποννήσου, πλησίον Ἄργους, ὡς Φίλων.

Λάμπη... ἔστι καὶ τρίτη τῆς Ἀργολίδος, ὡς Φίλων.

Βοῦρα, πόλις Ἀχαΐας... Ἐκ ταύτης ἦν Πυθέας, ζωγράφος, οὗ ἐστιν ἔργον ὁ ἐν Περγάμῳ ἐλέφας, ἀπὸ τοιχογραφίας ὢν, ὡς Φίλων.

Ἀθῆναι, πόλεις κατὰ μὲν Ὧρον πέντε, κατὰ δὲ Φίλωνα ἕξ.

Κῦνος, ἐπίνειον Ὀποῦντος, ὡς Φίλων καὶ Παυσανίας (X, 1, 2).

15.

Idem : Ἄργουρα, πόλις Θεσσαλίας, ἡ πρότερον Ἄργισσα... Τὸ ἐθνικὸν δὲ ἔδει Ἀργουραῖος, ὡς καὶ Φίλων. Ἀπολλόδωρος δὲ (fr. 152) κτλ.

Μελίταια, πόλις Θετταλίας... Θεόπομπος δὲ Μελίτειαν αὐτήν φησιν.. Ἔφορος λ'· « Οἱ δὲ τύραννοι τῶν Φερῶν καὶ Μελιταιεῖς, φίλοι πρότερον ὑπάρχοντες. »

Μελίτεια. Φίλων οὕτω γράφει, τὰ αὐτὰ πράγματα τῇ εἰρημένῃ προσάπτων.

Βουθόη, πόλις Ἰλλυρίας, ὡς Φίλων, διὰ τὸ Κάδμον ἐπὶ ζεύγους βοῶν ὀχούμενον ταχέως ἀνύσαι τὴν ἐς Ἰλλυριοὺς ὁδόν.

Δυρράχιον, πόλις Ἰλλυρικὴ, Ἐπίδαμνος κληθεῖσα ἀπὸ Ἐπιδάμνου. Τούτου θυγάτηρ Μέλισσα, ἧς καὶ Ποσειδῶνος Δυρράχιος· ἀφ' ἧς ἐστιν ἐν Ἐπιδάμνῳ τόπος Μελισσώνιος, ἔνθα Ποσειδῶν αὐτῇ συνῆλθεν. « Μετὰ δὲ τὸν Ῥιζονικὸν [κόλπον] Λίσσος ἐστὶ πόλις καὶ Ἀκρόλισσος καὶ Ἐπίδαμνος Κερκυραίων κτίσμα, ἡ νῦν Δυρράχιον ὁμωνύμως τῇ χερρονήσῳ πρότερον λεγομένη, ἐφ' ἧς ἵδρυται, » ὡς Φίλων (Στράβων ?). Eadem Constant. Porphyrogenit. De them. II, 9.

15. a.

Eustath. ad Dionys. 752 : Ὅτι Φροῦροι Σκυθικὸν ἔθνος βαρυτόνως, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ φρουροί, ὅπερ ὀξυνόμενον δηλοῖ τοὺς φύλακας. Τινὲς δὲ Φρῦνοι γράφουσιν ὁμωνύμως τῷ ζῴῳ· φρῦνοι γὰρ, καθὰ καὶ ὁ Φίλων γράφει, οἱ βάτραχοι.

16.

Stephan. Byz. : Βόσπορος, πόλις Πόντου κατὰ τὸν Κιμμέριον κόλπον, ὡς Φίλων.

Ἀμισός... [τὸ ἐθνικὸν] Ἀμισηνός· λέγεται καὶ Ἀμίσιος, ὡς Φίλων ἐν τῷ Περὶ πόλεων.

Τίος, πόλις Παφλαγονίας τοῦ Πόντου, ἀπὸ Τίου ἱερέως, τὸ γένος Μιλησίου, ὡς Φίλων.

Μυοῦς, πόλις Ἰωνίας, ὡς Φίλων.

Ἄντισσα, πόλις Λέσβου... ἀφ' ἧς Τέρπανδρος ὁ Ἀντισσαῖος, διασημότατος κιθαρῳδὸς, ἀπὸ Ἀντίσσης τῆς Μάκαρος θυγατρός· ἐν τοῖς Φίλωνος. Ἔστι καὶ νῆσος μία τῶν Κυκλάδων (?), καὶ τρίτη Ἰνδικῆς, ἣν ἀναγράφει Φίλων καὶ Δημοδάμας ὁ Μιλήσιος. V. Berkel. ad h. l.

Ἁλικαρνασσὸς, πόλις Καρίας... Ἐκαλεῖτο δὲ Ἰσθμὸς καὶ Ζεφύριον, ὡς Φίλων, καὶ Ζεφυρία.

Τελμισσὸς, πόλις Καρίας, ὡς δὲ Φίλων καὶ Στράβων (p. 665), Λυκίας· ἔστι γὰρ ἀμφοτέρων ὅριον μετὰ Δαίδαλα.

14.

Andania, urbs Messeniæ. Gentile Andaniensis, ut Philo in libris De urbibus.

Pharæ, urbs Messeniæ. Alia in Creta est, Messeniacæ colonia, ut Philo ait.

Azania, pars Arcadiæ. Est etiam Azania Massiliæ, teste Philone.

Anthea, urbs Peloponnesi, prope Argos, ut Philo.

Lampe, urbs Argolidis, ut Philo.

Bura, urbs Achaiæ. Hinc oriundus Pytheas pictor, cujus opus est Pergami elephas in muro pictus, ut Philo ait.

Athenæ urbes secundum Orum quinque, secundum Philonem sex numerantur.

Cynus, Opuntis navale, ut Philo et Pausanias aiunt.

15.

Argura, urbs Thessaliæ, quæ prius Argissa. Gentile debet esse Arguræus, ut etiam est apud Philonem.

Melitæa, urbs Thessaliæ. Theopompus *Meliteam* scribit. Ephorus libro trigesimo : « Tyranni Pherarum et Melitæenses, qui amici prius fuerant. » — *Meliteam* Philo quoque scribit easdem res ei attribuens.

Buthoe, urbs Illyriæ, ut Philo ait, nomen inde habet, quod boum jugo vehens Cadmus celeriter iter in Illyriam absolvit.

Dyrrachium, urbs Illyrica, prius Epidamnus dicta ab Epidamno, cui filia fuit Melissa, ex qua Neptunus genuit Dyrrhachium. Ab eadem locus quidam Epidamni Melissonius vocatur, ubi Neptunus cum eo rem habuerat. « Post Rizonicum sinum urbs Lissus est et Acrolissus et Epidamnus Corcyræorum colonia, quæ nunc Dyrrhachium vocatur, sicut chersonesus in quo sita est urbs » (*verba Strabonis*, *lib.* VII), sicut Philo monet.

16.

Bosporus, urbs Ponti ad sinum Cimmerium, ut Philo docet.

Tius, urbs Paphlagoniæ ad Pontum, nomen habet a Tio sacerdote, genere Milesio, ut Philo auctor est.

Antissa, urbs Lesbi, e qua Terpander Antissæus citharœdus celeberrimus. Nominata urbs ab Antissa Macarei filia, uti est in Philonis libris. Est etiam Antissa inter Cyclades insulas et... tertia Indica, quam notavit Philo et Demodamas Milesius.

Halicarnassus, urbs Cariæ. Vocabatur olim Isthmus et Zephyrium, Philone teste, et Zephyria.

Ὀλβία, πόλις... Παμφυλίας, ὡς Φίλων.

Αἴγειρα... Φίλων δέ φησι Κιλικίας πόλιν εἶναι Αἴγειραν.

17.

Steph. B.: Λαοδίκεια, πόλις τῆς Συρίας, ἡ πρότερον Λευκὴ ἀκτὴ λεγομένη καὶ πρὸ τούτου Ῥάμιθα. Κεραυνωθεὶς γάρ τις ἐν αὐτῇ ποιμὴν ἔλεγε Ῥαμάνθας, τουτέστιν ἀφ' ὕψους ὁ θεός· ῥάμαν γὰρ τὸ ὕψος, ἄθας δὲ ὁ θεός. Οὕτω Φίλων.

Γέρασα, πόλις τῆς Κοίλης Συρίας, τῆς τεσσαρεσκαιδεκαπόλεως (τῆς χώρας δεκαπόλεως conj. Berkel., laudato Plinio V, c. 18). Ἐξ αὐτῆς Ἀρίστων ῥήτωρ ἀστεῖος, ὡς Φίλων, καὶ Κήρυκος σοφιστὴς καὶ Πλάτων νομικὸς ῥήτωρ, πᾶσαν παίδευσιν ὡς μίαν ἀποστοματίζων καὶ ἐν συνηγορίαις καὶ παρεδρευταῖς καὶ θρόνοις τὴν ὀρθότητα τῶν νόμων ἐπιτηδεύων.

Ἐλαία... Ἔστι καὶ πόλις Φοινίκης Ἐλαία μεταξὺ Τύρου καὶ Σιδῶνος, ὡς Φίλων.

Ἰόπη, πόλις Φοινίκης, πλησίον Ἰαμνίας, ὡς Φίλων, ὡς δὲ Διονύσιος, Παλαιστίνης.

Μαρσύα, πόλις Φοινίκης, ὡς Ἀλέξανδρος καὶ Φίλων.

Βαβυλὼν, Περσικὴ πόλις, μητρόπολις, Σελευκία καλουμένη, κτίσμα Βαβυλῶνος, ἀνδρὸς σοφοῦ, παιδὸς Βήλου (v. l. Μήδου, quod etiam ap. Eustath.) σοφωτάτου, οὐχ ὡς Ἡρόδοτος, ὑπὸ Σεμιράμιδος· ταύτης γὰρ ἀρχαιοτέρα ἔτεσι χιλίοις δύο, ὡς Ἑρέννιος. Pro χιλίοις δύο (͵αβʹ) ap. Eustathium ad Dionys. v. 1005, qui Stephan. exscripsit, est: χιλίοις ὀκτακοσίοις (͵αωʹ). Pro Ἑρέννιος cod. Rhed. Ἐρρένιος; complures codices Ἐράννιος, Eustath. in Dion. nomen auctoris tacet; verum in Hexam. p. 233 legi Οὐράνιος ex Allatio refert Reinesius.

18.

Idem: Ἄσπις, πόλις Λιβύης, ὡς Φίλων.

ΣΕΡΗΝΟΥ ΕΠΙΤΟΜΗ.

18 a.

Etym. M. p. 207, 40: Βουκεραΐς, κρήνη ἐν Πλαταιαῖς, ἥτις ὠνόμασται. Πόλυβος ἐξ Ἄργους ἐπέκτισε Πλαταιὰς μετὰ τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμὸν, βοὸς αὐτῷ ἡγουμένης κατὰ χρησμὸν, ὥς ποτε Κάδμῳ· ἣν ἐκεῖσε κατακλιθεῖσαν τῷ κέρατι πατάξαι τὴν γῆν, καὶ κρήνην ἀναφανῆναι, ἣν ἀπὸ τοῦ κέρατος τοῦ βοὸς Βουκεραΐδα καλεῖσθαι. Οὕτω Θέων ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι τοῦ αʹ Αἰτίου (Αἰτίων?) Καλλιμάχου. Οὕτω καὶ Σερῖνος (l. Σερῆνος) ἐν τῇ Ἐπιτομῇ τῶν Φίλωνος περιπόλων (l. Περὶ πόλεων). Πολύιδος (ὃς Πολυΐδου?) λέγει τὸ χρησμόν.

18 b.

Idem p. 149, 50: Ἀρσινόη, πόλις ἐν Συρίᾳ ἐπὶ βουνῷ κειμένη· ἐπὶ δὲ τοῦ βουνοῦ πηγὰς ἐξερεύγεται (l. ἐξερεύγεσθαι) πλείονας, καὶ ποταμοὺς γίνεσθαι μεγάλους, ἀφ' ὧν ἡ πόλις ὠνόμασται· ἄρσαι γὰρ τὸ ποτίσαι· ἀφ' οὗ καὶ ἄρσην ὁ τὴν γυναῖκα ποτίζων τῇ σπορᾷ. Οὕτω Σερῖνος (l. Σερῆνος) ἐν τῇ Ἐπιτομῇ τῶν Φίλωνος. Quæ de voce ἄρσην interponuntur, non e Sereno, sed ex Herodiano ἐν τῷ Περὶ γάμου καὶ συμβιώσεως fluxerint, uti conjicias ex Etym. M. v. ἄρσην. Arsinoen hanc notare videtur Stephan. Byz.:

Telmissus, urbs Cariæ, vel, ut Philo et Strabo dicunt, Lyciæ. Utriusque enim est limes post Dædala.

Olbia, urbs Pamphyliæ, teste Philone.

Ægira, Ciliciæ urbs, teste Philone.

17.

Laodicea, urbs Syriæ, quæ prius Leuce Acte vocabatur, et primum Ramitha. Quidam enim pastor fulmine ictus dixit *Ramanthas*, hoc est *ab alto deus; Ramam* enim altitudinem, *athas* vero deum significat. Sic Philo.

Gerasa, urbs Cœlesyriæ, una ex quattuordecim (*decem?*) hujus regionis urbibus. Ex hac oriundi sunt Aristo rhetor urbanus, uti Philon ait, et Cerycus sophista, et Plato causidicus, omnem disciplinam ut unam memoriter exponens, et in causarum patrociniis et inter assessores et in cathedris legibus recte applicandis studens.

Elæa etiam Phœniciæ urbs est inter Tyrum et Sidonem sita, ut Philo ait.

Jope, urbs Phœniciæ, prope Jamniam, ut Philo auctor est. Secundum Dionysium vero urbs Palæstinæ est.

Marsya, urbs Phœniciæ, ut Alexander et Philo.

Babylon, Persica urbs, metropolis, quæ Seleucia vocatur. Condita est a Babylone, viro sapiente, Beli sapientissimi filio, non vero a Semiramide. Nam Babylon urbs mille et duobus (*octingentis?*) annis antiquior est Semiramide uti ait Herennius.

18.

Aspis, urbs Libyæ, ut Philo auctor est.

SERENI EPITOME.

18 a.

Bucerais: fons apud Platæenses sic dicitur. Polybus ex Argis denuo incolis Platæas frequentavit post Deucalionis diluvium, bovem ex oraculi jussu ducem sequens, sicuti alio tempore Cadmus. Hanc isto loco decumbentem aiunt cornu feriisse terram, eoque fontem excitasse, quem a bovis cornu Buceraidem appellaverint. Sic Theon in Commentariis ad Ætiorum Callimachi librum primum. Sic etiam Serenus in Epitome operis Philonis De urbibus. Oraculum illud Polyidus dedit.

18 b.

Arsinoe, urbs Syriæ in clivo sita, in quo fontes erumpere aiunt complures, eosque magnos evadere fluvios, a quibus urbs nomen habeat; nam ἄρσαι est *irrigare*. Inde etiam ἄρσην (*mas*) dicitur, quippe qui feminam irrigat semine. Sic Serenus in Epitome Philonis.

Ἀρσινόη... τρίτη, πόλις Συρίας ἐν Αὐλῶνι· ἡ περίμετρος αὐτῆς στάδια ὀκτακισχίλια (!). Damasceno agro urbem proximam fuisse Berkelius conjicit e Strabone XVI, 755: Ὑπὲρ δὲ τοῦ Μαρσύου ἐστὶν ὁ καλούμενος Αὐλὼν βασιλικὸς καὶ ἡ Δαμασκηνὴ χώρα διαφερόντως ἐπαινουμένη. Ceterum ignota urbs. Cf. Droysen. *Hellen.* II, p. 700.

ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΚΤΗΣΕΩΣ.

E LIBRO NONO,

quo τὰ Ἰατρικὰ continebantur.

19.

Schol. Oribasii in Maji Class. auct. tom. IV, p. 11: Οἱ περὶ Διονύσιον τὸν κυρτόν] Ὁ Φίλων ἐν τῷ θ' Περὶ βιβλιοθήκης κτήσεως (κτίσεως lib.) καὶ Ἕρμιππος ἐν τῷ ε' Περὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν ἰατρῶν καὶ ὁ Σωρανὸς ἐν ταῖς τῶν Ἰατρῶν διαδοχαῖς ὅτι καὶ ὀξυτόνως λέγεται, κυρτός ὡς φοξός, διὰ σωματικὴν ἀσθένειαν, βαρυτόνως δὲ, ὡς ἵππος, πύργος, ἐπεὶ ἐκ μεσογείου πόλεως τῆς Αἰγύπτου λεγομένης Κύρτου ὑπῆρχεν, ἢ, ὥς φασί τινες, διὰ τὸ ἁλίσκεσθαι τοὺς ἀντιλέγοντας ὑπ' αὐτοῦ ὥσπερ τοὺς ἰχθῦς ὑπὸ τῶν ἁλιευτικῶν κύρτων.

Cf. Stephan. Byz.: Κύρτος, πόλις Αἰγύπτου ἐν τῇ μεσογείῳ. Ἐκ ταύτης Διονύσιος ἦν διάσημος ἰατρὸς ἀπὸ τῆς πατρίδος, οὐκ ἀπὸ τοῦ σώματος Κυρτὸς ὀνομαζόμενος, οὗ μέμνηται Ἑρέννιος Φίλων ἐν τῷ Περὶ ἰατρικῶν. Ὁ τόνος τοῦ μὲν ἐθνικοῦ ὀξὺς ὁμόφωνος τῷ πάθει, τοῦ δὲ κυρίου τῆς πόλεως βαρὺς, ὡς τὸ Πόντος καὶ κόντος. Cf. Hermippus fr. 73 a, p. 52.

20.

St. B. v. Δυρράχιον: Ἑρέννιος Φίλων ἐν τοῖς Ἰατρικοῖς Δυρραχηνὸν ἀναγράφει Φιλωνίδην οὕτως· « Ἀσκληπιάδης ἀκουστὰς ἔσχε Τίτον Αὐφίδιον Σικελὸν καὶ Φιλωνίδην Δυρραχηνὸν καὶ Νίκωνα Ἀκραγαντῖνον. » Καὶ πάλιν· « Φιλωνίδης δὲ ὁ Δυρραχηνὸς ἤκουσε μὲν Ἀσκληπιάδου, ἰατρεύσας δὲ ἐν τῇ πατρίδι ἐνδόξως συνετάξατο βιβλία με'. »

ASPASIUS BYBLIUS.

Suidas: Ἀσπάσιος Βύβλιος, σοφιστὴς, συγχρονῶν Ἀριστείδῃ καὶ Ἀδριανῷ. Ἔγραψε Περὶ Βύβλου, Περὶ στάσεων ἐσχηματισμένων, Μελέτας, Τέχνας, Ὑπομνήματα, Λαλιὰς, Ἐγκώμιον εἰς Ἀδριανὸν τὸν βασιλέα καὶ εἰς ἄλλους τινάς. Cf. Eudoc. p. 67. — « Byblii sophistæ videntur judicia de Atticis oratoribus esse quæ apud Photium (cod. 265) p. 492, schol. Hermog. tom. V, p. 517, et schol. Æschin. C. Tim. p. 105, 9 exstant. » *Bernhardy*. Adde Hermog. De f. orat. in Bekk. Anecd. p. 1463 not. (Ὁ γράφων μὲν, μὴ περὶ τὴν κρίσιν δὲ πραγματευόμενος ἐνὶ πτερῷ, φαίη τις ἄν, καὶ ὀφθαλμῷ ἐναβρύνεται, καὶ τοῖς τῶν ἑαυτοῦ πονημάτων πταίσμασιν ἧττον ἐφιστάνει, ὥσπερ ὁ Πολέμων καὶ ὁ Ἀσπάσιος καὶ ὁ τῆς Γάζης Προκόπιος, ἀκαίρως μὲν καὶ κατακορῶς χρώμενος ταῖς τροπαῖς καὶ ἐπιθέτοις ἐν τοῖς λόγοις, ὑπεραττικίζων δὲ καὶ ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς.) Ulpian. ad Demosth. Lept. p. 11. Cf. Westermann. *Gesch. d. gr. Bereds.* § 94, 14. — Præter Byblium Suidas alios duos Aspasios affert, *Aspasium Ravennatem*, qui sub Alexandro Mammeæ vixit, et *Aspasium Tyrium*, incertæ ætatis. De hoc ita Suidas:

Ἀσπάσιος Τύριος, σοφιστὴς, ἱστορικός. Ἔγραψε Περὶ Ἠπείρου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἱστορίαν σύμμικτον ἐν βιβλίοις κ', Περὶ τέχνης ῥητορικῆς καὶ ἄλλα. In his, nisi fallor, pro περὶ Ἠπείρου scribendum est Περὶ Τύρου. Fortasse auctor ejus non diversus est ab Aspasio Byblio. Denique nescio an interpungendum sit post verba ἐν αὐτῇ, ita ut duo laudentur opera, De Tyro libri et Historia miscellanea.

DE COMPARANDA BIBLIOTHECA.

(DE MEDICIS.)

19.

Philo libro nono De comparanda bibliotheca et Hermippus libro quinto De claris medicis et Soranus in Medicorum successionibus dicunt Dionysium vocari tum κυρτόν (*gibbosum*), oxytone ut φοξός, propter corporis imbecillitatem, tum Κύρτον, paroxytone, ut ἵππος, πύργος, quod ex Cyrto Ægypti interioris urbe oriundus fuit, vel, ut nonnulli tradunt, quod adversarios suos disputando ceperit, sicut pisces κύρτοις, *nassis*, capiuntur.

20.

Herennius Philo medicos recensens memorat Philonidem Dyrrhachenum verbis hisce: « Asclepiades auditores habuit Titum Aufidium Siculum et Philonidem Dyrrhachenum et Niconem Agrigentinum. » Et iterum: « Philonides Dyrrhachenus audivit Asclepiadem, et medicinam in patria urbe magna cum laude exercens libros composuit quadraginta quinque. »

FAVORINUS ARELATENSIS.

Suidas : Φαβωρῖνος, Ἀρελάτου τῆς ἐν Γαλλίᾳ πόλεως, ἀνὴρ πολυμαθὴς κατὰ πᾶσαν παιδείαν, γεγονὼς δὲ τὴν τοῦ σώματος ἕξιν ἀνδρόγυνος, ὅν φασιν ἑρμαφρόδιτον· φιλοσοφίας μεστὸς, ῥητορικῇ δὲ μᾶλλον ἐπιθέμενος· γεγονὼς ἐπὶ Τραϊανοῦ τοῦ Καίσαρος, καὶ παρατείνας μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων τοῦ βασιλέως. Ἀντεφιλοτιμεῖτο γοῦν καὶ ζῆλον εἶχε πρὸς Πλούταρχον τὸν Χαιρωνέα ἐς τὸ τῶν συνταττομένων βιβλίων ἄπειρον. Γέγραπται γοῦν αὐτῷ φιλόσοφά τε καὶ ἱστορικὰ, ὧν πολὺς ἀριθμός. Ἔστι δὲ καὶ τῶν βιβλίων αὐτοῦ ταῦτα· Περὶ τῆς Ὁμήρου φιλοσοφίας. Περὶ Σωκράτους καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἐρωτικῆς τέχνης. Περὶ Πλάτωνος. Περὶ τῆς διαίτης τῶν φιλοσόφων· καὶ ἄλλα. Οὗτος ἔγραψε καὶ Γνωμολογικά.

Plura de Favorini persona, vita, declamationibus, scriptisque rhetoricis et philosophicis afferunt Philostratus in Vit. Soph. I, c. 8, p. 206 sq. ed. Kayser. (cll. p. 75, 8. 206, 21. 232, 25. 249, 30. 350, 6. 380, 22); Lucian. Eunuch. c. 7, Demonact. c. 12 et 13; Dion. Cass. LXIX, 3; Suidas v. Ἀδριανός; Spartian. Vit. Hadrian. c. 16; Gellius N. A. II, 22. XI, 5. XIV, 1 et 2. XVI, 3. XVII, 10. 12. XX, 1; Plutarch. Moral. p. 334 et 896 ed. Didot; Galen. tom. I, p. 6. IV, p. 317. 368. Phrynichus v. πλόκιον, p. 260 Lobeck.; Bekker. Anecd. Gr. p. 37, 31; Stobæus in Florileg. 4, 91. 14, 11 et 12. 22, 39. 29, 69. 49, 14 et 18. 57, 10. 62, 43. 64, 27. 65, 8. 66, 3 et 6. 94, 29. 95, 14. 105, 62. 108, 76. 115, 17 et 22-24. 116, 44. 119, 16; S. Maximus tom. II, p. 566. 610. 627. 571. 590. 635; Anton. Melissa lib. I, c. 52. 70. lib. II, c. 17. Cf. Gregorius Comentt. II De Phavorino. Lauban. 1755, 4, et Forsham. Dissertat. De Phavorino. Abo, 1789, 4. Fabricius, Bibl. Gr. tom. III, p. 173 sqq. ed. Harl.; Emperius De oratione Corinthiaca falso Dioni Chrysostomo adscripta. Brunsvig. 1832, p. 12 sqq.; Bæhr. in *Paulys Realencycl.* v. *Favorinus*.

Inter scripta Favorini duo memorantur, quæ ad historiam pertinent : Παντοδαπὴ ἱστορία sive Παντοδαπαὶ ἱστορίαι sive Παντοδαπὴ ὕλη ἱστορική, et Ἀπομνημονεύματα. Historia Omnigena ordine digesta erat alphabatico, ut colligitur e Photii cod. 161, ubi Sopater Eclogarum librum tertium hausisse dicitur e Favorini Παντοδαπῆς ὕλης ἱστορ., ἐκ τοῦ ν καὶ ξ καὶ καθεξῆς, πλὴν τοῦ ταῦ, μέχρι τοῦ ω. Quæ e libro octavo afferuntur, de Platone et de Pythagora sunt; adeo ut in hoc libro ad literam π devenisse auctor videatur. Quodsi de eodem Platone etiam secundus liber citatur (fr. 21), probabiliter pro ἐν β' scribendum est ἐν η'. Fragmenta tantum non omnia apud Diogenem Laertium et Stephanum Byzantium leguntur. Epitome hujus, opinor, operis, laudatur semel (fr. 51). Alterum opus, quod Ἀπομνημονεύματα inscribitur, ex uno Diogene Laertio novimus. Quare non audeo discernere, num argumentum operis in sola historia philosophica versatum sit, an de aliis quoque rebus sermo fuerit. — Laudatur denique Favorinus Περὶ τῆς Κυρηναϊκῆς πόλεως (fr. 52); sed quæritur utrum peculiare opus, an locus Ἱστορίας παντοδαπῆς significetur, an denique cum Bernhardyo reponendum sit Π. τῆς Κυρ. πολιτείας, *De secta philosophorum Cyrenaicorum*.

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Diogenes L. I, 79 : Γέγονε δὲ καὶ ἕτερος Πιττακὸς νομοθέτης, ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν Ἀπομνημονευμάτων πρώτῳ καὶ Δημήτριος ἐν Ὁμωνύμοις, ὃς καὶ μικρὸς προσηγορεύθη.

2.

Idem IX, 20, de Xenophane Colophonio : Δοκεῖ δὲ * πεπρᾶσθαι ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν Παρμενίσκου καὶ Ὀρεστάδου, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν Ἀπομνημονευμάτων πρώτῳ.

3.

Idem VIII, 73, de Empedocle : Ἔτι τε πολλὰς τῶν πολιτίδων ἀπροίκους ὑπαρχούσας αὐτὸν προικίσαι διὰ τὸν παρόντα πλοῦτον· διὸ δὴ πορφύραν τ' ἀναλαβεῖν

COMMENTARII.

1.

Fuit et alter Pittacus legislator, cujus et Favorinus in primo Commentariorum et Demetrius in Cognominibus meminit, qui et minor appellatus est.

2.

Creditur Xenophanes Colophonius a Pythagoreis Parmenisco et Orestade, ut Favorinus in primo Commentariorum ait, veniisse (?).

3.

Multis itidem civium, quæ sine dote erant, dotem de-

αὐτὸν καὶ στρόφιον ἐπιθέσθαι χρυσοῦν, ὡς Φαβωρῖνος ἐν Ἀπομνημονευμάτων πρώτῳ· ἔτι τ' ἐμβάδας χαλκᾶς καὶ στέμμα Δελφικόν. Cf. Neanthis fr. 22, p. 6.

Diog. L. VIII, 53 : Ἐγὼ δ' εὗρον ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι Φαβωρίνου ὅτι καὶ βοῦν ἔθυσε τοῖς θεωροῖς ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐκ μέλιτος καὶ ἀλφίτων, καὶ ἀδελφὸν ἔσχε Καλλικρατίδην.

Idem VIII, 63 : Αὐτοὺς δὲ τούτους τοὺς Καθαρμοὺς (sc. Ἐμπεδοκλέους) ἐν Ὀλυμπίᾳ διαρραψῳδῆσαι λέγεται Κλεομένην τὸν ῥαψῳδόν, ὡς καὶ Φαβωρῖνος ἐν Ἀπομνημονεύμασι.

4.

Idem II, 23 : Καὶ Πυθώδε ἐλθεῖν (sc. Σωκράτην) Ἀριστοτέλης φησίν· ἀλλὰ καὶ εἰς Ἰσθμόν, ὡς Φαβωρῖνος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων.

5.

Idem II, 39 : Φαβωρῖνος δέ φησιν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων μὴ εἶναι ἀληθῆ τὸν λόγον τὸν Πολυκράτους κατὰ Σωκράτους· ἐν αὐτῷ γάρ, φησί, μνημονεύει τῶν ὑπὸ Κόνωνος τειχῶν ἀνασταθέντων, ἃ γέγονεν ἔτεσιν ἓξ τῆς τοῦ Σωκράτους τελευτῆς ὕστερον. Καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. Ἡ δ' ἀντωμοσία τῆς δίκης τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον· ἀνάκειται γὰρ ἔτι καὶ νῦν, φησὶ Φαβωρῖνος, ἐν τῷ Μητρῴῳ· « Τάδε ἐγράψατο καὶ ἀντωμόσατο Μέλητος Μελήτου Πιτθεὺς Σωκράτει Σωφρονίσκου Ἀλωπεκῆθεν· ἀδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσηγούμενος· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Τίμημα θάνατος. » Cf. fr. 38.

6.

Idem III, 10 : Τὸν μέντοι Πόλλιν (qui Platonem vendiderat) λόγος ὑπό τε Χαβρίου ἡττηθῆναι καὶ μετὰ ταῦτα ἐν Ἑλίκῃ καταποντωθῆναι, τοῦ δαιμονίου μηνίσαντος αὐτῷ διὰ τὸν φιλόσοφον, ὡς καὶ Φαβωρῖνός φησιν ἐν πρώτῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων. Cf. fr. 24.

7.

Idem III, 25 : Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων Φαβωρίνου φέρεται ὅτι Μιθριδάτης ὁ Πέρσης ἀνδριάντα Πλάτωνος ἀνέθετο εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ ἐπέγραψε, « Μιθριδάτης ὁ Ῥοδοβάτου Πέρσης Μούσαις εἰκόνα ἀνέθετο Πλάτωνος, ἣν Σιλανίων ἐποίησε. »

8.

Idem V, 75, de Demetrio Phalereo : Πολλὰ δὲ καὶ κάλλιστα τῇ πατρίδι ἐπολιτεύσατο. Καὶ γὰρ προσόδοις καὶ κατασκευαῖς ηὔξησε τὴν πόλιν, καίπερ οὐκ εὐγενὴς ὤν. Ἦν γὰρ ἐκ τῆς Κόνωνος οἰκίας, ὡς Φαβωρῖνος ἐν πρώτῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων φησίν, ἀλλ' ἀστῇ καὶ εὐγενεῖ συνῴκει Λαμίᾳ τῇ ἐρωμένῃ, καθάπερ ὁ αὐτὸς ἐν τῷ πρώτῳ φησίν· ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Κλέωνος πεπονθέναι ἐν τῷ δευτέρῳ ἱστορεῖ.

E LIBRO SECUNDO.

9.

Idem V, 21, de Aristotele : Φησὶ δὲ Φαβωρῖνος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων ὡς ἑκάστοτε λέγοι, « ὦ φίλοι, οὐδεὶς φίλος· » ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν Ἠθικῶν ἐστι.

---

disse Empedoclem de copia divitiarum, ideoque et purpuram eum induisse, et strophium aureum circumdedisse Favorinus in primo Commentariorum auctor est; crepidas item æreas et Delphicam sumpsisse coronam.

In Favorini Commentariis reperi Empedoclem et bovem mactasse legatis ad festum missis confectum ex melle et farina, fratremque habuisse Callicratidem.

Eas ipsas Expiationes (Empedoclis carmen) cecinisse fertur Cleomenes rhapsodus, quemadmodum et Favorinus in Commentariis ait.

4.

Aristoteles Socratem et Delphos venisse narrat : Isthmum quoque Favorinus in primo Commentariorum adiisse refert.

5.

Favorinus in primo Commentariorum genuinam non esse Polycratis in Socratem orationem tradit, quod in ea facta sit mentio murorum a Conone instauratorum : id vero factum esse dicit sexto anno post mortem Socratis. Atque ita se res habet. Formula accusationis erat his verbis concepta : servatur enim hactenus, ut tradit Favorinus, in Metroo : « Hanc accusationem detulit et jurejurando confirmavit Meletus Meleti filius Pittheensis adversus Socratem Sophronisci filium Alopecensem : jura violat Socrates, quos ex majorum instituto suscepit civitas, deos esse negans, alia vero nova dæmonia inducens : contra jus et fas juvenes corrumpit. Pœna illi mors. »

6.

Pollidem a Chabria superatum et postea in Helice fuisse submersum fama est, ex ira numinis propter læsum Platonem, ut Favorinus quoque in primo Commentariorum meminit.

7.

In primo Commentariorum Favorini fertur Mithridates Persa Platonis statuam in Academia locasse ita inscriptam : *Mithridates Rhodobati filius Persa Musis imaginem Platonis dicavit Silanionis opus.*

8.

Demetrius Phalereus diu atque præclare rempublicam administravit : namque et reditibus et ædificiis civitatem auxit, quamvis ignobilis. Erat enim, ut Favorinus in primo Commentariorum ait, ex Cononis familia, sed amicam habuit civem Atticam nobilem Lamiam, ut idem auctor est in libro primo : sed et a Cleone eum perpessum esse in secundo tradit.

9.

Refert Favorinus in secundo Commentariorum Aristotelem crebro dicere solitum, « Cui amici, amicus nemo. » Id etiam legitur in libro septimo ejus de Moribus.

10.

Φησὶ δὲ καὶ Φαβωρῖνος ἐν δευτέρῳ Ἀπομνημονευμάτων ὡς Ἀριστοτέλης αὐτοῦ (sc. Σπευσίππου) τὰ βιβλία τριῶν ταλάντων ὠνήσατο.

11.

Diog. L. VI, 88, de Cratete Thebano : Χάριεν δ' αὐτοῦ Φαβωρῖνος ἐν δευτέρῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων φέρει. Φησὶ γὰρ, Παρακαλῶν περί του τὸν γυμνασίαρχον, τῶν ἰσχίων αὐτοῦ ἥπτετο· ἀγανακτοῦντος δὲ, ἔφη· « Τί γὰρ οὐχὶ καὶ ταῦτα σά ἐστι καθάπερ καὶ τὰ γόνατα; » Ἔλεγέ τ' ἀδύνατον εἶναι ἀδιάπτωτον εὑρεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ῥοιᾷ ἀεὶ καί σαπρόν τινα κόκκον εἶναι.

E LIBRO TERTIO.

12.

Idem III, 40, de Platone : Καὶ ἐτελεύτα μὲν ὃν εἴπομεν τρόπον, Φιλίππου βασιλεύοντος ἔτος τρισκαιδέκατον, καθὰ καὶ Φαβωρῖνός φησιν Ἀπομνημονευμάτων τρίτῳ· ὑφ' οὗ καὶ ἐπιτιμηθῆναί φησιν αὐτὸν Θεόπομπος.

Alium locum libri tertii vide fr. 17.

E LIBRO QUINTO.

13.

Idem III, 62 : Νοθεύονται δὲ τῶν διαλόγων ὁμολογουμένως Μίδων ἢ Ἱπποτρόφος, Ἐρυξίας ἢ Ἐρασίστρατος, Ἀλκυών, Ἀκέφαλοι ἢ Σίσυφος, Ἀξίοχος, Φαίακες, Δημοδόκος, Χελιδών, Ἑβδόμη, Ἐπιμενίδης· ὧν ἡ Ἀλκυὼν Λεοντός τινος εἶναι δοκεῖ, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων.

14.

Idem IX, 23, de Parmenide : Καὶ δοκεῖ πρῶτος πεφωρακέναι τὸν αὐτὸν εἶναι Ἕσπερον καὶ Φωσφόρον, ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν πέμπτῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων· οἱ δὲ Πυθαγόραν. Καλλίμαχος δέ φησι μὴ εἶναι αὐτοῦ τὸ ποίημα. Λέγεται δὲ καὶ νόμους θεῖναι τοῖς πολίταις, ὥς φησι Σπεύσιππος ἐν τῷ Περὶ φιλοσόφων. Καὶ πρῶτος ἐρωτῆσαι τὸν Ἀχιλλέα λόγον, ὡς Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ.

E LIBRIS INCERTIS.

15.

Idem III, 48 : Διαλόγους τοίνυν φασὶ πρῶτον γράψαι Ζήνωνα τὸν Ἐλεάτην· Ἀριστοτέλης δ' ἐν πρώτῳ Περὶ ποιητῶν Ἀλεξαμενὸν Στυρέα ἢ Τήιον, ὡς καὶ Φαβωρῖνος ἐν Ἀπομνημονεύμασι.

16.

Idem VIII, 90, de Eudoxo Cnidio : Ὅτε δὲ συνεγένετο ἐν Αἰγύπτῳ Χονούφιδι τῷ Ἡλιουπολίτῃ, ὁ Ἆπις αὐτοῦ θοἰμάτιον περιελιχμήσατο. Ἔνδοξον οὖν αὐτὸν ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον ἔφασαν οἱ ἱερεῖς ἔσεσθαι, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν Ἀπομνημονεύμασιν.

ΠΑΝΤΟΔΑΠΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

E LIBRO OCTAVO.

17.

Idem VIII, 12, de Pythagora, : Λέγεται δὲ καὶ πρῶτος κρέασιν ἀσκῆσαι ἀθλητὰς, καὶ πρῶτόν γ' Εὐ-

---

10.

Speusippi libros Aristotelem tribus talentis emisse Favorinus in secundo Commentariorum auctor est.

11.

Cratetis Thebani facetum quiddam Favorinus in secundo Commentariorum refert. Ait enim, Quum pro quodam intercederet apud gymnasii principem, ejus coxas tetigit : illo indignante, Quid enim, ait ille, nonne et ista tua sunt sicut et genua? Dicebatque fieri non posse ut inveniretur qui lapsus non sit, sed veluti in malo Punico granum semper aliquod esse putridum.

12.

Moritur Plato quo diximus modo, tertio decimo Philippi regis anno, ut Favorinus in tertio Commentariorum refert, a quo et objurgatum fuisse illum Theopompus auctor est.

13.

Ex dialogis qui Platoni inscribuntur, hi sine ulla controversia adulterini sunt : Midon sive Hippotrophus, Eryxias sive Erasistratus, Alcyon, Acephali sive Sisyphus, Axiochus, Phæaces, Demodocus, Chelidon, Septima, Epimenides. Ex his Alcyon Leontis cujusdam esse fertur, ut Favorinus in quinto Commentariorum dicit.

14.

Primus Parmenides animadvertisse fertur eundem esse Vesperum atque Luciferum, ut Favorinus in quinto Commentariorum ait; alii Pythagoram dicunt. Callimachus autem negat ejus poema esse. Fertur civibus quoque suis tulisse leges, ut Speusippus in libro De philosophis ait. Primus item argumentatione usus esse dicitur ea quæ appellatur Achilles, ut Favorinus ait in Omnimoda historia.

15.

Dialogos primum Zenonem Eleaten scripsisse ferunt : Aristoteles vero in primo De poetis Alexamenum Styreum sive Teium, sicut et Favorinus in Commentariis tradit.

16.

Eudoxus Cnidius quum adhuc in Ægypto cum Chonuphide Heliopolitano esset, Apis illius pallium circumlambit. Celebrem ergo illum fore sed non longævum ex eo ostento sacerdotes dixere, ut Favorinus in Commentariis refert.

OMNIGENA HISTORIA.

17.

Fertur Pythagoras primus athletas nutrisse carnibus, et in his primum quidem Eurymenem, ut in tertio Commen-

ρυμένην, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν τρίτῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων, τῶν πρότερον ἰσχάσι ξηραῖς καὶ τυροῖς ὑγροῖς, ἀλλὰ καὶ πυροῖς σωμασκούντων αὐτούς, καθάπερ ὁ αὐτὸς Φαβωρῖνος ἐν ὀγδόῃ Παντοδαπῆς ἱστορίας φησίν.

18.

Diog. L. VIII, 47 : Ἐρατοσθένης δέ φησι, καθὸ καὶ Φαβωρῖνος ἐν τῇ ὀγδόῃ Παντοδαπῆς ἱστορίας παρατίθεται, τοῦτον (Πυθαγόραν) εἶναι τὸν πρῶτον ἐντέχνως πυκτεύσαντα ἐπὶ τῆς ὀγδόης καὶ τετταρακοστῆς Ὀλυμπιάδος, κομήτην καὶ ἁλουργίδα φοροῦντα· ἐκκριθέντα τ' ἐκ τῶν παίδων καὶ χλευασθέντ' αὐτίκα προσβῆναι τοὺς ἄνδρας καὶ νικῆσαι. Δηλοῦν δὲ τοῦτο καὶ τοὐπίγραμμα ὅπερ ἐποίησε Θεαίτητος·

Πυθαγόρην τινὰ, Πυθαγόρην, ὦ ξεῖνε, κομήτην,
ᾀδόμενον πύκτην εἰ κατέχεις Σάμιον,
Πυθαγόρης ἐγώ εἰμι· τὰ δ' ἔργα μου εἴ τιν' ἔροιο
Ἠλείων, φήσεις αὐτὸν ἄπιστα λέγειν.

Τοῦτον ὁ Φαβωρῖνός φησιν ὅροις χρήσασθαι διὰ τῆς μαθηματικῆς ὕλης, ἐπὶ πλέον δὲ Σωκράτην καὶ τοὺς ἐκείνῳ πλησιάσαντας, καὶ μετὰ ταῦτ' Ἀριστοτέλην καὶ τοὺς στωικούς. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν οὐρανὸν πρῶτον ὀνομάσαι κόσμον καὶ τὴν γῆν στρογγύλην· ὡς δὲ Θεόφραστος, Παρμενίδην· ὡς δὲ Ζήνων, Ἡσίοδον. Τούτῳ φασὶν ἀντιπαρατάσσεσθαι Κύλωνα καθάπερ Ἀντίλοχον Σωκράτει.

19.

Idem VIII, 15 : Τῶν ἑξακοσίων οὐκ ἐλάττους ἐπὶ τὴν νυκτερινὴν ἀκρόασιν ἀπήντων αὐτοῦ (Πυθαγόρου)· καὶ εἴ τινες ἀξιωθεῖεν αὐτὸν θεάσασθαι, ἔγραφον πρὸς τοὺς οἰκείους ὡς μεγάλου τινὸς τετυχηκότες. Μεταποντῖνοί γε μὴν τὴν μὲν οἰκίαν αὐτοῦ Δήμητρος ἱερὸν ἐκάλουν, τὸν στενωπὸν δὲ μουσεῖον, ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπαῖς ἱστορίαις.

20.

Idem III, 24, de Platone : Οὗτος πρῶτος ἐν ἐρωτήσει λόγον παρήνεγκεν, ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν ὀγδόῃ Παντοδαπῆς ἱστορίας· καὶ πρῶτος τὸν κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τῆς ζητήσεως τρόπον εἰσηγήσατο Λεωδάμαντι τῷ Θασίῳ.

21.

Idem III, 57 : Εἰσὶ τοίνυν, φησὶν, οἱ πάντες αὐτῷ γνήσιοι διάλογοι ἓξ καὶ πεντήκοντα, τῆς μὲν Πολιτείας εἰς δέκα διαιρουμένης — ἣν καὶ εὑρίσκεσθαι σχεδὸν ὅλην παρὰ Πρωταγόρᾳ ἐν τοῖς ἀντιλογικοῖς φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῆς ἱστορίας β' (l. η') — τῶν δὲ Νόμων εἰς δυοκαίδεκα.

22.

Idem III, 37, de Platone : Φησὶ δ' Ἀριστοτέλης τὴν τῶν λόγων ἰδέαν αὐτοῦ (Πλάτωνος) μεταξὺ ποιήματος εἶναι καὶ πεζοῦ λόγου. Τοῦτον μόνον παραμεῖναι Πλάτωνι Φαβωρῖνός πού φησιν ἀναγινώσκοντι τὸν περὶ ψυχῆς, τοὺς δ' ἄλλους ἀναστῆναι πάντας.

23.

Idem III, 3 : Καὶ ἐγεννήθη (Πλάτων) κατά τινας ἐν Αἰγίνῃ ἐν τῇ Φειδιάδου οἰκίᾳ τοῦ Θάλητος, ὥς φησι

tariorum ait Favorinus, antea caricis siccis et molli caseo et tritico solitos corpora nutrire, ut ait idem Favorinus in octavo Omnimodæ historiæ.

18.

Pythagoram Eratosthenes, quem et Favorinus in octavo Omnimodæ historiæ libro testem citat, primum fuisse tradit, qui quadragesima octava Olympiade secundum artem pugilatu certaverit, comatum atque purpuratum; prohibitumque puerorum certamine atque irrisum, continuo viros petiisse ac vicisse. Declarare autem hoc etiam epigramma, quod fecit Theætetus :

Hospes, Pythagoram si, Pythagoramque comatum,
nosti percelebrem tu pugilem Samium,
Pythagoras ego sum : mea sed si facta rogaris
Eleum, dices hæc superare fidem.

Hunc Favorinus ait definitionibus per mathematicam usum materiam, frequentius id fecisse Socratem et qui ab eo fluxere, postmodum autem Aristotelem ac Stoicos. Primumque cœlum appellasse mundum, terramque rotundam : id autem Theophrastus Parmenidi, Zeno Hesiodo assignant. Huic aiunt adversatum esse Cylonem, quemadmodum Antilochum Socrati.

19.

Haud minus sexcentis erant qui noctu ad Pythagoram audiendum confluebant : ac si qui præsentia illius frui meruissent, scribebant suis tanquam magnum quiddam ac præclarum consecuti. Metapontini nempe illius domum Cereris delubrum vocabant, angiportumque Museum, ut Favorinus in Omnimodis historiis tradit.

20.

Primus Plato, ut Favorinus ait in octavo Omnigenæ historiæ, argumentationem per interrogationes introduxit, primusque inquisitionis modum analyticum Leodamanti Thasio præinduxit.

21.

Sunt, ut aiunt, omnes Platonis dialogi, de quibus nihil ambigitur, quinquaginta sex, Republica in decem divisa libros (quam et apud Protagoram totam ferme inveniri in Contradictionibus tradit Favorinus in secundo (*octavo*) Omnigenæ historiæ), Legibus in duodecim divisis.

22.

Orationis Platonicæ genus inter carmen et pedestrem orationem medium tenere ait Aristoteles. Hunc solum Platoni assedisse Favorinus quodam loco ait, quum librum de Anima recitaret, reliquos vero omnes surrexisse.

23.

Plato natus est secundum quosdam in Ægina in Phidiadæ domo, ejus qui Thaletis filius fuit, ut Favorinus ait

Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἄλλων πεμφθέντος κληρούχου, καὶ ἐπανελθόντος εἰς Ἀθήνας, ὁπόθ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐξεβλήθησαν βοηθούντων Αἰγινήταις.

24.

Diog. L. III, 19 : Παρέδωκε δ' αὐτὸν (sc. Διονύσιος ὁ τύραννος Πλάτωνα) Πόλλιδι τῷ Λακεδαιμονίῳ κατὰ καιρὸν διὰ πρεσβείαν ἀφιγμένῳ, ὥστε ἀποδόσθαι. Κἀκεῖνος ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς Αἴγιναν ἐπίπρασκεν. Ὅτε καὶ Χάρμανδρος Χαρμανδρίδου ἐγράψατο αὐτῷ δίκην θανάτου κατὰ τὸν παρ' αὐτοῖς τεθέντα νόμον, τὸν πρῶτον ἐπιβάντα Ἀθηναίων τῇ νήσῳ ἄκριτον ἀποθνήσκειν. Ἦν δ' αὐτὸς ὁ θεὶς τὸν νόμον, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ. Εἰπόντος δέ τινος, ἀλλὰ κατὰ παιδιὰν, φιλόσοφον εἶναι τὸν ἐπιβάντα, ἀπέλυσαν. Cf. fr. 6.

E LIBRIS INCERTIS.

25.

Idem VIII, 83 : Ἀλκμαίων Κροτωνιάτης. Καὶ οὗτος Πυθαγόρου διήκουσε καὶ τὰ πλεῖστά γ' ἰατρικὰ λέγει, ὅμως δὲ καὶ φυσιολογεῖ ἐνίοτε, « Δύο τὰ πολλά ἐστι τῶν ἀνθρωπίνων. » Δοκεῖ δὲ πρῶτος φυσικὸν λόγον συγγεγραφέναι, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, καὶ τὴν σελήνην καθόλου ταύτην ἔχειν αἴδιον φύσιν.

26.

Idem II, 11, de Anaxagora : Δοκεῖ δὲ πρῶτος, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, τὴν Ὁμήρου ποίησιν ἀποφήνασθαι εἶναι περὶ ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης· ἐπὶ πλέον δὲ προστῆναι τοῦ λόγου Μητρόδωρον τὸν Λαμψακηνὸν, γνώριμον ὄντα αὐτοῦ, ὃν καὶ πρῶτον σπουδάσαι τοῦ ποιητοῦ περὶ τὴν φυσικὴν πραγματείαν.

27.

Idem II, 1, de Anaximandro : Εὗρε δὲ καὶ γνώμονα πρῶτος καὶ ἔστησεν ἐπὶ τῶν σκιοθήρων ἐν Λακεδαίμονι, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, καὶ ὡροσκόπια κατεσκεύασε.

28.

Idem V, 5, de Aristotele : Ὁ δ' οὖν Ἀριστοτέλης ἐλθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τρία πρὸς τοῖς δέκα τῆς σχολῆς ἀφηγησάμενος ἔτη ὑπεξῆλθεν εἰς Χαλκίδα, Εὐρυμέδοντος αὐτὸν τοῦ ἱεροφάντου δίκην ἀσεβείας γραψαμένου, ἢ Δημοφίλου, ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, ἐπειδήπερ τὸν ὕμνον ἐποίησεν εἰς τὸν προειρημένον Ἑρμείαν, ἀλλὰ καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀνδριάντος τοιοῦτον·

Τόνδε ποτ' οὐχ ὁσίως παραβὰς μακάρων θέμιν ἁγνὴν
 ἔκτεινεν Περσῶν τοξοφόρων βασιλεύς,
οὐ φανερῶς λόγχῃ φονίοις ἐν ἀγῶσι κρατήσας
 ἀλλ' ἀνδρὸς πίστει χρησάμενος δολίου.

29.

Idem V, 9, de eodem : Τοῦτον πρῶτον Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ λόγον δικανικὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ συγγράψαι φησὶν ἐπ' αὐτῇ ταύτῃ τῇ δίκῃ καὶ λέγειν ὡς Ἀθήνησιν

Ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ.

---

in Omnigena historia, patre ipsius eo cum aliis misso colono, Athenasque reverso quum a Lacedæmoniis, qui Æginetis opem tulerunt, expulsi sunt.

24.

Dionysium (Neanthes narrat) Pollidi Lacedæmonio, qui per id temporis legatus ad ipsum venerat, Platonem tradidisse venundandum. Eum ille in Æginam abductum vendidit. Quo tempore Charmander Charmandridis filius eum capitis reum fecit. Secundum promulgatam enim apud eos legem capitale erat, si quis Atheniensium eam insulam adiisset : atque ipse eam legem tulerat, ut Favorinus memorat in Omnigena historia. Ceterum quum a quodam fuisset per jocum dictum, philosophum eum esse qui ascendisset, absolutum dimiserunt.

25.

Alcmæon Crotoniata. Hic quoque Pythagoræ auditor fuit et utplurimum quidem in medicina versatur, interdum tamen etiam de natura disputat, ubi dicit, *Duo pleraque sunt rerum humanarum.* Fertur autem primus de naturæ ratione scripsisse, ut Favorinus in Omnimoda tradit historia, lunamque hanc sempiternam habere naturam dixit.

26.

Videtur Anaxagoras, ut Favorinus in Omnigena historia testatur, primus Homeri carminum argumentum esse dixisse virtutem et justitiam : eamque rationem pluribus exposuisse Metrodorum Lampsacenum, ejus familiarem, qui etiam primus operam dederit illustrandis iis quæ in Homerica poesi pertinent ad rerum naturalium cognitionem.

27.

Primus Anaximander gnomonem invenit, ipsumque Lacedæmone in loco captandæ umbræ idoneo statuit, ut ait Favorinus in Omnigena historia : eo conversiones solis et æquinoctia notantur. Horoscopia quoque fabricatus est.

28.

Aristoteles Athenas profectus quum illic tredecim annos scholæ præfuisset, clam Chalcidem concessit, quod ab Eurymedonte hierophanta impietatis accusatus esset, sive, ut Favorinus ait in Omnigena historia, a Demophilo, quia hymnum in eum quem prædiximus Hermiam scripserit, et ejusmodi præterea epigramma statuæ Delphis positæ incidi curaverit :

Rex hunc Persarum dominusque sagittiferorum
 occidit, violans jusque nefasque, virum.
Nam neque collato certamine vicit aperte,
 insidiosi hominis sed famulante fide.

29.

Aristotelem primum orationem judicialem pro se ipso scripsisse, quum hujus criminis argueretur, Favorinus in Omnigena historia auctor est, ac dixisse, Athenis

Et pyra nata pyris, ficusque in ficubus exstant.

30

Diog. L. IV, 54, de Bione Borysthenita : Καὶ ὕστερόν ποτε ἐμπεσὼν εἰς νόσον, ὡς ἔφασκον οἱ ἐν Χαλκίδι — αὐτόθι γὰρ καὶ κατέστρεψε — περίαπτα λαβεῖν ἐπείσθη καὶ μεταγινώσκειν ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησεν εἰς τὸ θεῖον. Ἀπορίᾳ δὲ καὶ τῶν νοσοκομούντων δεινῶς διετίθετο, ἕως Ἀντίγονος αὐτῷ δύο θεράποντας ἀπέστειλε. Καὶ ἠκολούθει γε αὐτῷ ἐν φορείῳ, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ.

31.

Idem IV, 63, de Carneade : Οὗτός ποτε Μέντορος τοῦ Βιθυνοῦ μαθητοῦ ὄντος καὶ παρ' αὐτὸν ἐλθόντος εἰς τὴν διατριβήν, ὡς ἐπείρα αὐτοῦ τὴν παλλακὴν ὁ Μέντωρ, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, μεταξὺ λέγων παρῴδησεν εἰς αὐτόν·

Πωλεῖταί τις δεῦρο γέρων ἅλιος νημερτής,
Μέντορι εἰδόμενος ἠμὲν δέμας ἠδὲ καὶ αὐδήν·
τοῦτον σχολῆς τῆσδ' ἐκκεκηρῦχθαι λέγω·

καὶ ὃς ἀναστὰς ἔφη·

Οἱ μὲν ἐκήρυσσον, τοὶ δ' ἠγείροντο μάλ' ὦκα.

32.

Idem V, 77, de Demetrio Phalereo : Ἐπιβουλευθεὶς γὰρ ὑπό τινων δίκην θανάτου οὐ παρὼν ὦφλεν. Οὐ μὴν ἐκυρίευσαν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸν ἰὸν ἀπήρυγον εἰς τὸν χαλκόν, κατασπάσαντες αὐτοῦ τὰς εἰκόνας καὶ τὰς μὲν ἀποδόμενοι, τὰς δὲ βυθίσαντες, τὰς δὲ κατακόψαντες εἰς ἀμίδας· λέγεται γὰρ καὶ τοῦτο. Μία δὲ μόνη σώζεται ἐν ἀκροπόλει. Φαβωρῖνος δέ φησιν ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ τοῦτο ποιῆσαι τοὺς Ἀθηναίους Δημητρίου κελεύσαντος τοῦ βασιλέως. Ἀλλὰ καὶ τῷ ἔτει τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἐπέγραψαν ἀνομίας, ὡς Φαβωρῖνος.

33.

Idem IX, 34, de Democrito : Φαβωρῖνος δέ φησιν ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ λέγειν Δημόκριτον περὶ Ἀναξαγόρου ὡς οὐκ εἴησαν αὐτοῦ αἱ δόξαι αἵ τε περὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ἀλλ' ἀρχαῖαι, τὸν δ' ὑφῃρῆσθαι· διασύρειν τ' αὐτοῦ τὰ περὶ τῆς διακοσμήσεως καὶ τοῦ νοῦ, ἐχθρῶς ἔχοντα πρὸς αὐτὸν ὅτι δὴ μὴ προσήκατο αὐτόν.

34.

Idem VI, 25, de Diogene Cynico : Καί ποτε Πλάτωνα ἐν δείπνῳ πολυτελεῖ κατανοήσας ἐλάας ἁψάμενον, « Τί, φησίν, ὁ σοφὸς εἰς Σικελίαν πλεύσας τῶν τραπεζῶν τούτων χάριν, νῦν παρακειμένων οὐκ ἀπολαύεις; « Καὶ ὅς, » Ἀλλὰ νὴ τοὺς θεούς, φησί, Διόγενες, κἀκεῖ τὰ πολλὰ πρὸς ἐλάας καὶ τὰ τοιαῦτα ἐγινόμην. » Ὁ δέ, « Τί οὖν ἔδει πλεῖν εἰς Συρακούσας; ἢ τότε ἡ Ἀττικὴ οὐκ ἔφερεν ἐλάας; » Φαβωρῖνος δέ φησιν ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ Ἀρίστιππον εἰπεῖν τοῦτο.

35.

Idem VI, 73, de eodem : Μηδέν τε ἄτοπον εἶναι ἐξ ἱεροῦ τι λαβεῖν ἢ τῶν ζῴων τινὸς γεύσασθαι· μηδ' ἀνόσιον εἶναι τὸ καὶ τῶν ἀνθρωπείων κρεῶν ἅψασθαι, ὡς δῆλον ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθῶν· καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ

30.

Postremo Bion incidens in malam valetudinem, ut dixerunt qui erant in Chalcide — illic enim et obiit — ligaturas suscipere inductus est et pœnitentiam agere super his quæ peccarat in Deum. Eorum vero inopia qui infirmum curarent et foverent dire cruciatus est, donec Antigonus duos illi famulos misit. Secutusque est eum in lectica, ut Favorinus tradit in Omnigena historia.

31.

Carneades aliquando, quum Mentor Bithynus discipulus atque auditor pellicem ipsius tentasset, ut Favorinus refert in Omnigena historia, inter dicendum in illum Mentorem sic jocatus est :

Tetricus hic quidam versatur homuncio et idem
vanus inersque senex, par Mentori membra loquelamque :
Exterminato, præco, nostra hunc ex schola.

At ille continuo exsurgens intulit :

Præcones clamant : conciti protinus illi.

32.

Demetrius Phalereus a nonnullis circumventus insidiis, absens capitis damnatus est. Neque tamen ipsum comprehendere potuerunt, sed virus suum in æra evomuerunt et statuas, quas dejectas partim vendiderunt, alias summerserunt, aliasque conflaverunt in matulas : nam hoc quoque fertur. Una autem sola servata est in arce. Fecisse autem hoc Athenienses Demetrio jubente rege, Favorinus auctor est in Omnigena historia. Sed etiam annum, quo Archon fuit, ἀνομίας (*illegitimi imperii*) nomine appellarunt, auctore Favorino.

33.

Refert Favorinus in Omnimoda historia Democritum de Anaxagora dixisse, non illius esse, quæ ejus dicuntur de sole ac luna opiniones, verum illo antiquiores, ipsumque sibi ea furatum esse : carpere item quæ ille de mundi compositione et mente dixisset, infesto adversus illum animo, quod scilicet ipsum non recepisset.

34.

Diogenes, quum vidisset aliquando Platonem in lauto convivio olivis vescentem, Quid, inquit, sapiens vir in Siciliam hujusmodi mensarum gratia profectus, appositis modo non frueris? Et ille, At hercle, inquit, Diogenes, et illic oleis et reliquis ejusmodi utplurimum vescebar. Et ille, Quid igitur, inquit, Syracusas navigare oportebat? an tunc Attica oleas non ferebat? Favorinus in Omnigena historia Aristippum hoc dixisse tradit.

35.

Diogenes nihil esse iniquum dixit ex templo quippiam auferre aut quodvis gustare animal : neque nefas esse humanis vesci carnibus, idque ex peregrinarum gentium consuetudine liquere : atque recta ratione omnia in omnibus

πάντ' ἐν πᾶσι καὶ διὰ πάντων εἶναι λέγων. Καὶ γὰρ ἐν τῷ ἄρτῳ κρέως εἶναι καὶ ἐν τῷ λαχάνῳ ἄρτου, καὶ τῶν σωμάτων τῶν λοιπῶν ἐν πᾶσι διά τινων ἀδήλων πόρων καὶ ὄγκων εἰσκρινομένων καὶ συνατμιζομένων, ὡς δῆλον ἐν τῷ Θυέστῃ ποιεῖ, εἴ γ' αὐτοῦ αἱ τραγῳδίαι καὶ μὴ Φιλίσκου τοῦ Αἰγινήτου ἐκείνου γνωρίμου ἢ Πασιφῶντος τοῦ Λουκιανοῦ, ὅν φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ συγγράψαι.

De *Parmenide* locum vide in fr. 14 et 38.

36.

Diog. L. IX, 50, de Protagora : Διήκουσε δ' ὁ Πρωταγόρας Δημοκρίτου. Ἐκαλεῖτό τε Σοφία, ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ.

37.

Idem II, 20, de Socrate : Καὶ Ἀριστοφάνης αὐτὸν κωμῳδεῖ ὡς τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιοῦντα. Καὶ γὰρ πρῶτος, ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, μετὰ τοῦ μαθητοῦ Αἰσχίνου ῥητορεύειν ἐδίδαξε.

38.

Idem II, 38 : Ἀπηνέγκατο μὲν οὖν τὴν γραφὴν (contra Socratem) ὁ Μέλητος· εἶπε δὲ τὴν δίκην Πολύευκτος, ὥς φησι Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ. Συνέγραψε δὲ τὸν λόγον Πολυκράτης, ὥς φησι Ἕρμιππος. Hoc negat Favorinus in Ἀπομνημονευμάτων libro I (v. fragm. 5).

39.

Idem IX, 29, de Zenone Eleata : Οὗτος καὶ τὸν Ἀχιλλέα πρῶτος λόγον ἠρώτησε· Φαβωρῖνος δέ φησι Παρμενίδην καὶ ἄλλους συχνούς.

Præterea Diogenes Favorinum laudat, IX, 87, de modis Pyrrhonianis. Hoc fragmentum referri debet ad decem libros Περὶ τρόπων Πυρρωνείων, de quibus vide Gellium N. A. XI, 5.

40.

Stephan. Byz. v. Αἰθίοψ· Τὴν γὰρ Αἰθιοπίαν γῆν πρώτην φασὶ παγῆναι· πρῶτοι καὶ θεοὺς ἐτίμησαν καὶ νόμοις ἐχρήσαντο. Ὀνομάζουσι δὲ αἰτίους τούτων Μίθραν καὶ Φλεγύαν (Φλεγύας libri), ἄνδρας Αἰθίοπας τὸ γένος, ὡς Φαβωρῖνος.

41.

St. B. : Ἀκτή. Οὕτως ἡ Ἀττικὴ ἐκαλεῖτο ἀπὸ Ἀκταίου τινός. Ἀνὴρ δὲ ἦν αὐτόχθων, ὡς Φαβωρῖνος, ὃς ἐβασίλευσεν ἐκεῖ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ οὕτω τὴν χώραν ὠνόμασε καὶ τοὺς λαούς.

42.

St. B. : Ἀραχωτοί, πόλις Ἰνδικῆς, ἀπὸ ποταμοῦ Ἀραχωτοῦ, ῥέοντος ἀπὸ τοῦ Καυκάσου, ὡς Φαβωρῖνος καὶ Στράβων ἑνδεκάτῃ (p. 513).

43.

St. B. : Αὐταριάται, ἔθνος Θεσπρωτικόν· Χάραξ ἐν ἑβδόμῃ Χρονικῶν καὶ Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπαῖς καὶ Ἐρατοσθένης.

44.

St. B. : Βισαλτία, πόλις καὶ χώρα Μακεδονίας, ἀπὸ Βισάλτου τοῦ Ἡλίου καὶ Γῆς. Περὶ ταύτην οἱ λα.

---

et per omnia esse dicens. Namque et in pane carnes esse et in olere panem, quum et reliqua corpora in omnibus per occultos quosdam meatus ac tumores ingerantur atque una evaporent, sicut in Thyeste declarat, si quidem ipsius sunt tragœdiæ et non Philisci Æginetæ ipsius familiaris sive Pasiphontis Luciani filii, quem scribit Favorinus in Omnigena historia post obitum ejus scripsisse.

36.

Audivit Protagoras Democritum, vocabaturque Sapientia, ut Favorinus in Omnimoda historia refert.

37.

Exagitatur Socrates ab Aristophane, ut qui deteriorem causam superiorem faceret. Primus quippe, ut Favorinus in Omnigena scribit historia, cum Æschine discipulo artem dicendi docuit.

38.

Accusationem contra Socratem ad judices detulit Melitus; orationem accusatoriam in judicio dixit Polyeuctus, ut Favorinus ait in Omnigena historia; scripserat vero eam Polycrates, ut Hermippus tradit.

39.

Zeno Eleates etiam primus syllogismo usus est qui Achilles appellatur, quamvis Favorinus Parmenidem et alios plures proferat.

40.

Æthiopiam terram omnium primam formatam esse dicunt. Ac primi Æthiopes deos coluerunt legibusque usi sunt, quarum auctores Mithram et Phlegyam, Æthiopes genere, appellant, testante Favorino.

41.

Acte. Sic Attica vocabatur ab Actæo quodam, viro indigena, qui ibi regnavit atque regionem ejusque incolas de suo nomine appellavit, teste Favorino.

42.

Arachoti, in India, nomen habent ab Arachoto fluvio, qui de Caucaso defluit, ut Favorinus tradit et Strabo libro undecimo.

43.

Autariatæ, gens Thesprotica. Charax Chronicorum libro septimo, Favorinus in Historia Omnigena et Eratosthenes.

44.

Bisaltia, urbs et regio Macedoniæ, nomen habet a Bisalte, Solis et Terræ filio. In hac regione qui capiuntur le-

γοὶ σχεδὸν πάντες ἁλίσκονται δύο ἥπατα ἔχοντες, ὡς Θεόπομπος ἔχει καὶ Φαβωρῖνος.

45.

St. B. : Κρεμμύων, κώμη Κορίνθου. Εὔδοξος ἕκτῳ Γῆς περιόδου. Ὁ πολίτης Κρεμμυώνιος. Ἐν ᾗ μυθεύουσι τὰ περὶ τὴν Κρεμμυωνίαν ὗν, ἣν μητέρα τοῦ Καλυδωνίου κάπρου φασὶ καὶ ἕνα τῶν Θησέως ἄθλων. Φαβωρῖνος δὲ ὅτι τοῦ Ἐρυμανθίου καὶ τοῦ Καλυδωνίου μήτηρ ἦν. Τὸ δὲ κύριον ὄνομα αὐτῆς ἐκαλεῖτο Φαῖα.

46.

St. B.: Σφακτηρία.... Ἔστι καὶ νῆσος Σφακτηρία, ἧς μνημονεύει Παυσανίας ἐν τρίτῳ Περιηγήσεως Ἑλλάδος (III, 5, 5). Ἐκαλεῖτο καὶ Σφαγία, ὡς Φαβωρῖνος.

47.

St. B. : Χελιδόνιοι, ἔθνος Ἰλλυρικόν... εἰσὶ καὶ Χελιδόνιαι πέτραι, ὧν πολλάκις ἐμνήσθημεν. Δύο δέ εἰσι κεκλημέναι, ἡ μὲν Κορύδελα, ἡ δὲ Μελανίππεια, ὡς Φαβωρῖνος ἐν ταῖς Παντοδαπαῖς.

48.

St. B. : Ὠκεανός, ὁ ποταμὸς ὁ περιέχων τὴν γῆν Φαβωρῖνος ἐν ταῖς Παντοδαπαῖς ἱστορίαις· « Προσαγορεύουσι δὲ τὴν ἔξω θάλατταν ἐκεῖ μὲν οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων Ὠκεανὸν, οἱ δὲ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦντες Μεγάλην θάλατταν, οἱ δ' Ἕλληνες Ἀτλαντικὸν πέλαγος. » Ἐκλήθη δ' οὕτω παρὰ τὸ ὠκέως νάειν, ὅ ἐστι ῥεῖν.

49.

Julius Valerius De reb. Alex. I, c. 13, in Pseudocallisthen. ed. Didot. : *De ea* (sc. *de institutione Alexandri M.*) *si quid inquirere curiosius voles, sat tibi, lector, habeto græcum Favorini librum, qui Omni genere historiæ superscribitur. Illic etiam generis Alexandri inveneris seriem, cui generis principium præstitisse ferunt Oceanum et Thetidem, exinque fluxisse per Acrisium Danaumque atque Persea multosque alios in Perdiccæ genera vel Philipporum. Nam ne Olympiadi quidem secus propago generosa est : cui diligentia pari a mundi principio per Saturnum atque Neptunum, tum etiam Telamona seriem generis attexuit, ad tertiumque Neoptolemum docet prosapiam defluxisse, cujus* [*uxor*] *Anasafia* (sic) *mater Olympiadis cluit.* Cf. idem I, 42; Pausanias I, 11.

50.

Etym. M. p. 711, 48 : Σητάνειοι... Φαβωρῖνος δὲ Περὶ παντοδαπῆς ὕλης οὕτως· « Τητάνειος σῖτος· » δηλοῖ δὲ ἡ λέξις τὸν καθαρόν· καὶ σητανείους πυροὺς, ἐπετείους· Ὧρος.

ΕΠΙΤΟΜΗ.

E LIBRO QUARTO.

51.

St. B. : Ῥοπεῖς, ἔθνος, οὗ μέμνηται Φαβωρῖνος ἐν Ἐπιτομῇ τετάρτῃ, τῆς Παμφυλίας.

52.

(ΠΕΡΙ ΚΥΡΗΝΑΪΚΗΣ ΠΟΛΕΩΣ.)

St. B. v. Ἀλεξάνδρεια. Τὸ ἐθνικὸν Ἀλεξανδρεύς.... Δίδυμος δὲ παρατίθεται χρῆσιν ἐξ Ἐρατοσθένους τὸ Ἀλεξανδρίτης. Φαβωρῖνος δὲ ἐν τῷ Περὶ Κυρηναϊκῆς πόλεως Ἀλεξανδρειώτην φησί.

---

pores fere omnes duo habent jecora, ut Theopompus narrat et Favorinus.

45.

Cremmyon, vicus Corinthi. Eudoxus sexto Periodi. Civis Cremmyonius. Hic illa de sue Cremmyonia contigisse perhibent, quam matrem apri Calydonii statuunt, et unum ex Thesei certaminibus. Tradit vero Favorinus, eam Erymanthii et Calydonii apri matrem fuisse, quæ nomine proprio Phæa sit appellata.

46.

Sphacteria etiam iusula est, cujus meminit Pausanias tertio Periegeseos Græciæ. Vocabatur etiam Sphagia, ut Favorinus tradit.

47.

Chelidonii, gens Illyrica. Sunt etiam Chelidoniæ petræ, quarum sæpius meminimus. Duæ sunt; altera Corydela, altera Melanippia vocatur, ut Favorinus in Omnigenis.

48.

Oceanus fluvius terram ambiens. Favorinus in Omnigena historia : « Appellant autem externum mare multi quidem ex barbaris Oceanum; qui vero Asiam incolunt, Magnum mare; Græci denique, Atlanticum pelagus. » Sic autem vocatum fuit quod celeriter fluat.

50.

Favorinus in Omnigena silva: « Hornum frumentum. »

EPITOME.

51.

Rhopenses, Pamphyliæ gens, cujus meminit Favorinus libro quarto Epitomes.

(DE CYRENAICA URBE.)

52.

Alexandria. Gentile Alexandreus. Didymus vero ex Eratosthene citat formam *Alexandrites*. Favorinus autem De Cyrenaica urbe *Alexandriotes* dicit.

Bernnardyus ad Suidam v. Φαϐωρῖνος legendum censet Περὶ Κυρηναϊκῆς πολιτείας, *De Cyrenaica secta*, librumque hunc partem vel appendicem fuisse operis in quo de Socrate ejusque discipulis auctor egerit.

HADRIANUS CÆSAR.

Ælius Spartianus in Hadrian. c. 16 : *Famæ celebris Adrianus tam cupidus fuit, ut libros vitæ suæ, scriptos a se, libertis suis literatis dederit, jubens ut eos suis nominibus publicarent : nam Phlegontis libri Adriani esse dicuntur.* Inter Phlegontis scripta libros *De vita Hadriani* non memorat Suidas v. Φλέγων, ipsumque Hadrianum laudat Dio Cassius. Reliqua Hadriani scripta prosaica et poetica nihil curamus.

ΒΙΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥ.

Ælius Spartianus in Hadriano c. 7 : *Nigrini insidias, quas ille sacrificanti Adriano, conscio sibi Lusio et multis aliis, paraverat, quum eum etiam successorem sibimet Adrianus destinasset, evasit. Quare Palma Terracinæ, Celsus Baiis, Nigrinus Faventiæ, Lusius in itinere, senatu jubente, invito Adriano (ut ipse in Vita sua dicit) occisi sunt.*

Dio Cassius LXIX, 11 : Ὁ γὰρ Ἀντίνοος ἦν μὲν ἐκ Βιθυνίου, πόλεως Βιθυνίδος, ἣν καὶ Κλαυδιούπολιν καλοῦμεν· παιδικά τε αὐτοῦ ἐγεγόνει, καὶ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἐτελεύτησεν· εἴτ' οὖν εἰς τὸν Νεῖλον ἐκπεσὼν, ὡς Ἀδριανὸς γράφει, εἴτε καὶ ἱερουργηθεὶς, ὡς ἀλήθεια ἔχει.

ARRIANUS NICOMEDENSIS.

Historica opera præter Expeditionem Alexandri et Indica Arrianus scripsit hæc :

1. Τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον βιβλ. ι′.
2. Τὰ περὶ Τιμολέοντα τὸν Κορίνθιον.
3. Τὰ περὶ Δίωνα τὸν Συρακούσιον.
4. Βιθυνιακὰ ἐν βιβλ. η′.
5. Παρθικὰ ἐν βιβλ. ιζ′.
6. Ἀλανικὴ ἱστορία.
7. Βίον Τιλλιβόρου τοῦ λῃστοῦ.

Historiam successorum Alexandri novimus e Photii excerptis, quæ in Didotiana Arriani editione leguntur pag. 241 sqq. (*). Libros De rebus Timoleontis et Dionis, Photius in præfatione Bithynicorum ab Arriano commemoratos invenit, non ipse, quantum scio, vidit, neque alius disertam eorum mentionem injicit. Haud magis constat de Vita Tillibori latronis, cujus meminit Lucianus in Alexandro c. 4, p. 327 ed. Didot. Is enim ut excuset se, quod hominis exsecrabilis facinora memoriæ mandare susceperit, ita dicit : Ἀλλ' ἤν τις ἡμῖν ταύτην ἐπιφέρῃ τὴν αἰτίαν, ἕξομεν καὶ αὐτοὶ ἐς παράδειγμά τι τοιοῦτον ἀνενεγκεῖν· καὶ Ἀρριανὸς γὰρ ὁ τοῦ Ἐπικτήτου μαθητὴς, ἀνὴρ Ῥωμαίων ἐν τοῖς πρώτοις καὶ παιδείᾳ παρ' ὅλον τὸν βίον συγγενόμενος, ὅμοιόν τι παθὼν ἀπολογήσαιτ' ἂν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Τιλλιβόρου γοῦν τοῦ λῃστοῦ κἀκεῖνος βίον ἀναγράψαι ἠξίωσεν· ἡμεῖς δὲ πολὺ ὠμοτέρου λῃστοῦ μνήμην ποιησόμεθα, ὅσῳ μὴ ἐν ὕλαις καὶ ἐν ὄρεσιν, ἀλλ' ἐν πόλεσιν οὗτος ἐλῄστευεν, οὐ Μυσίαν μόνην οὐδὲ τὴν Ἴδην κατατρέχων, οὐδὲ ὀλίγα τῆς Ἀσίας μέρη τὰ ἐρημότερα λεηλατῶν, ἀλλὰ πᾶσαν ὡς εἰπεῖν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐμπλήσας τῆς λῃστείας τῆς αὑτοῦ. — In *Alanica historia* (v. Phot. in fr. 1) bellum enarravit Arrianus, quod ipse Cappadociæ præfectus (an. 136 p. C. ; v. Dio Cass. LXIX, 15) gesserat feliciter. Fragmentum ejus libri in codice Mediolanensi Arti Tacticæ annexum est, quod in Parisina Arr. editione dedimus p. 250. Superest ut quæ e libris De Bithynia et ex historia bellorum Parthicorum sparsa per varios scriptores afferuntur, in unum congeramus.

(*) Photii excerptis adde hæc : Bekk. An. p. 179, 26 : Ψευσθῆναι, γενικῇ. Ἀρριανὸς πρώτῳ· « Εἰ δὲ ψευσθείημεν τῆς ἐπὶ τῷ παιδὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου προσδοκωμένης ἐλπίδος. » ἀντὶ τοῦ ἀποτύχοιμεν.

Idem p. 131, 19 : Γνωσιμαχῶ· ἅπαξ ἐχρήσατο τῇ λέξει Ἀρριανὸς ἐν πάσῃ τῇ πράξει αὐτοῦ, ἐν δευτέρῳ τῶν μετ' Ἀλέξανδρον· « Οἱ δὲ γνωσιμαχήσαντες ὑπέδυσαν τὰ ἐπαγγελλόμενα. »

Idem p. 173, 29 : Σισίνης, Σισίνου κλίνει τὸ ὄνομα Ἀρριανός. Ἐχρήσατο δ' αὐτῷ ἐν πάσῃ τῇ πραγματείᾳ τετραχῶς. Σισίνης δὲ ὁ Φραταφέρνου παῖς. Ἐν μόνῳ δὲ τῷ δευτέρῳ λόγῳ τῶν μετὰ Ἀλέξανδρον εὑρέθη τὸ ὄνομα. Ὁμοίως καὶ Ἀππιανὸς ἐν Ἰλλυρίδι Σισίνου καὶ Σισίνην φησίν.

Idem p. 130, 25 : Βουλεύω· ἐνεργητικῇ διαθέσει κέχρηται ὁ Ἀρριανὸς ἐν πᾶσιν. Ἐν πέμπτῳ τῶν μετὰ Ἀλέξανδρον· « Σὲ δὲ εἶναι τὸν βουλεύοντά τε ὑπὲρ τῶν ὅλων τὰ συμφορώτατα, καὶ ἐπαγγέλλοντα πᾶν ὅ τι περ ἂν ξυλλογισμῷ τύχῃ συμβουλευθέν· » ἵνα τὸ μὲν βουλεῦον πρόσωπον καὶ ἐνεργοῦν ἐνεργητικῶς προσφέρηται, τὸ δὲ ἐνεργούμενον καὶ βουλευόμενον παθητικῶς.

« In Catalogo Scipionis Tertii apud Labbeum Bibl. nov. mss. p. 385, tanquam adhuc in Italiæ Bibliothecis exstantia memorantur Arriani Parthica, Alanica, Historiæ de rebus post Alexandrum, et Bithynica. » Fabricius B. Gr. tom. III, p. 279 ed. pr.

ΠΑΡΘΙΚΑ.

EN BIBΛ. IZ′.

1.

Photius Bibl. cod. 58 : Ἀνεγνώσθη Ἀρριανοῦ Παρθικὰ ἐν βιβλίοις ιζ′. (Οὗτος δὲ συντάττει πάντων ἄμεινον καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα, ἔτι δὲ καὶ ἄλλην πραγματείαν, τὰ πάτρια τῆς Βιθυνίας, ἐξ ἧς καὶ αὐτὸς ἔφυ, ἐπιγράψας τὸ βιβλίον Βιθυνιακά· συγγράφεται δὲ καὶ τὰ κατὰ Ἀλανοὺς, ἣν ἐπέγραψεν Ἀλανικήν.) Διέρχεται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ τοὺς πολέμους, οὓς ἐπολέμησαν Ῥωμαῖοι καὶ Πάρθοι, Ῥωμαίων αὐτοκράτορος ὄντος Τραϊανοῦ. Φησὶ δὲ τὸ Πάρθων γένος Σκυθικὸν, ἀποστῆναι δὲ τῆς τῶν Μακεδόνων ἐπικρατείας, ἅμα Περσῶν καταστραφέντων, πάλαι δουλωθὲν, δι' αἰτίαν τοιαύτην. Ἀρσάκης καὶ Τη-

PARTHICA.

LIBRIS XVII.

1.

Lecti sunt Arriani *Parthicorum libri septemdecim*. (Hic item omnium optime *res gestas Alexandri* regis Macedonum conscripsit. Aliud item opus de Bithynia patria (hinc enim natus est) composuit, *Bithynicorum* titulo. Scripsit etiam res ab Alanis gestas, quam historiam *Alanicam* inscripsit.) In primo illo opere bella a Parthis et Romanis gesta refert, ductu atque auspiciis Trajani imperatoris. Vult Parthos a Scythis originem ducere ; Macedonum autem imperium excussisse, Persis una rebellantibus, quum pridem servitutem servissent, hac de causa. Arsaces et Tiridates fratres erant, Arsacidæ, a filio Arsacis Phriapita genus du-

ριδάτης ἤστην ἀδελφὼ Ἀρσακίδαι, τοῦ υἱοῦ Ἀρσάκου τοῦ Φριαπίτου ἀπόγονοι. Οὗτοι Φερεκλέα τὸν ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως (Θεὸν αὐτὸν ἐπίκλην ὠνόμαζον) σατράπην αὐτῶν τῆς χώρας καταστάντα, ἐπεὶ τὸν ἕτερον τῶν ἀδελφῶν αἰσχρῶς ἐπείρασε βιασάμενος, οὐκ ἐνεγκόντες τὴν ὕβριν, ἀνεῖλόν τε τὸν ὑβρίσαντα, καὶ ἑτέροις πέντε τὴν πρᾶξιν ἀνακοινωσάμενοι· καὶ τὸ ἔθνος Μακεδόνων ἀπέστησαν, καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἦρξαν, καὶ ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἤλασαν, ὡς καὶ Ῥωμαίοις ἀντιρρόπους μάχας θέσθαι, ἐνίοτε δὲ καὶ μεθ' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἔχοντας τοῦ πολέμου ἀπελθεῖν. Πάρθους δέ φησιν ἐπὶ Σεσώστριδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως καὶ Ἰανδύσου τοῦ Σκυθῶν ἀπὸ τῆς σφῶν χώρας Σκυθίας εἰς τὴν νῦν μετοικῆσαι. Οὓς ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς κατὰ κράτος ταπεινώσας ὑποσπόνδους ἀφῆκεν, αὐτὸς αὐτοῖς τὸν βασιλέα καταστησάμενος.

Cf. Syncell. p. 284, B : Ἐπὶ (ἐν codd.) τούτου τοῦ Ἀντιόχου (sc. sub Antiocho sive Seleuco Callinico) Πέρσαι τῆς Μακεδόνων καὶ Ἀντιόχων ἀρχῆς ἀπέστησαν, ὑπ' αὐτοὺς τελοῦντες ἀπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ κτίστου διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἀρσάκης τις καὶ Τηριδάτης ἀδελφοὶ τὸ γένος ἕλκοντες ἀπὸ τοῦ Περσῶν Ἀρταξέρξου ἐσατράπευον Βακτρίων ἐπὶ Ἀγαθοκλέους Μακεδόνος ἐπάρχου τῆς Περσικῆς. Ὃς Ἀγαθοκλῆς ἐρασθεὶς Τηριδάτου, ὡς Ἀρριανός φησιν, ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν, καὶ τὸν νεανίσκον σπουδάζων ἐπιβουλεῦσαι, διαμαρτήσας ἀνῃρέθη παρ' αὐτοῦ καὶ Ἀρσάκου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύει Περσῶν Ἀρσάκης, ἀφ' οὗ οἱ Περσῶν βασιλεῖς Ἀρσακίδαι ἐχρημάτισαν, ἔτη β', καὶ ἀναιρεῖται καὶ μετ' αὐτὸν Τηριδάτης ἀδελφὸς ἔτη λζ'. Zosimus I, 18 : Ἀντιόχου τῶν ἄνω σατραπειῶν ἄρχοντος, Ἀρσάκης ὁ Παρθυαῖος διὰ τὴν εἰς τὸν ἀδελφὸν Τηριδάτην ὕβριν ἀγανακτήσας, πόλεμον πρὸς τὸν Ἀντιόχου σατράπην ἀράμενος, αἰτίαν δέδωκε τοῖς Παρθυαίοις ἐκβαλοῦσι Μακεδόνας εἰς ἑαυτοὺς τὴν ἀρχὴν περιστῆσαι. Diversas narrationes vide apud Justin. XLI, 4. XII, 4; Strabon. XI, p. 515. — Verba Photii τοῦ υἱοῦ Ἀρσάκου τοῦ Φριαπίτου fortasse ita intelligenda, ut Phriapita (si recte nomen habet) filius fuerit Arsacis ejus, qui Persarum rex fuit sub nomine Artaxerxis II. Id enim suadent verba Syncelli (V. Droysen. *Hellen.* II, p. 328). Nomen *Priapites* idem est quod apud Justin. XLI, 5, *Priapatius* scribitur: *Tertius Parthis rex Priapatius* *fuit, sed et ipse Arsaces dictus.* Pro *Pherecle* Syncellus habet *Agathoclem,* nescio an nominis corruptione, an Agathoclem regem, cujus in hisce historiis Arrianus memoraverit, cum Pherecle confundens. Justinus XLI, 4 et XII, 4, *Andragoram* (*Mandragoram* v. l.), memorat tanquam nobilem Persam, Parthiæque satrapam, *unde postea originem Parthorum reges habuere.* De genuino hujus satrapæ nomine non constat. Raoul-Rochetti opinionem impugnat Droysen. l. l. p. 328. — Ἐπὶ Σεσώστριδος] Cf. Malala p. 26 Bonn : Καὶ ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτὸν (Sesostridem) ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐκ τῆς χώρας τῆς Σκυθίας ἐπελέξατο ἀνδρῶν νεανίσκων πολεμιστῶν χιλιάδας ιε'· οὕστινας μετανάστας ποιήσας ἐκέλευσεν αὐτοὺς οἰκεῖν ἐν Περσίδι, δόσας αὐτοῖς χώραν ἐκεῖ οἵαν αὐτοὶ ἐπελέξαντο. Καὶ ἔμειναν ἐν Περσίδι οἱ αὐτοὶ Σκύθαι ἐξ ἐκείνου ἕως τῆς νῦν· οἵτινες ἐκλήθησαν ἀπὸ τῶν Περσῶν Πάρθοι, ὅ ἐστιν ἑρμηνευόμενον Περσικῇ διαλέκτῳ Σκύθαι. Eadem Cyrillus p. 35, A; Cedrenus, p. 36 Bonn. Suidas v. Σῶστρις. Justin. XLI, 1 : *Parthi... Scytharum exules fuere... Scythico sermone Parthi exules dicuntur.* Malalæ interpretationem tuetur Pott. in *Ersch u. Gruber. Encycl.* sub v. *Indogerman. Sprache* p. 52, et Droysen. l. l.

E LIBRO SECUNDO.

2.

Stephan. Byz. : Ζηνοδότιον, πόλις Ὀσροήνης πλησίον Νικοφορίου. Ἀρριανὸς Παρθικῶν δευτέρῳ. Τὸ ἐθνικὸν Ζηνοδότιος καὶ Ζηνοδοτιεὺς καὶ Ζηνοδοτῖνος ἐπιχωρίως. Hæc probabiliter ex eo loco desumpta, quo de Crassi in Parthos expeditione sermo erat. Cf. Dio Cass. XL, 13, ubi inter urbes a Macedonibus in his regionibus conditas unum Zenodotium non defecisse ad Crassum narratur. Apud Plutarch. in Crasso (c. 17) urbs appellatur Ζηνοδοτία (Ζηνοδοτίαν ἐκάλουν τὴν πόλιν οἱ Ἕλληνες. Quæ e Plutarcho exscripta leguntur in Pseudoappian. Hist. Parth. tom. III, p. 27 ed. Schwgh.).

E LIBRO QUARTO.

3.

Idem : Γάζακα, πόλις μεγίστη τῆς Μηδίας, ὡς Κουάδρατος ἐν ὀγδόῳ Παρθικῶν. Ἀρριανὸς δὲ κώμην

---

centes. Hi Phereclem ab Antiocho rege (quem Deum cognomento appellabant) terræ eorum satrapam constitutum, quod altero fratre abuti per vim fœde conaretur, contumeliam non ferentes necarunt; consciis etiam aliis quinque. Genteque ad defectionem a Macedonibus perducta, imperium ipsi arripuerunt, magnamque sunt potentiam consecuti adeo, ut vel cum Romanis æquo sæpe marte contenderint; interdum etiam victoria bello potiti superiores discesserint. Narrat ad hæc Parthos Sesostridis Ægyptiorum regis tempore, et Iandysi Scytharum, ex Scythia in eum quem nunc tenent locum demigrasse. Quibus Trajanus Romanorum imperator per vim fractis, fœdere icto, regem constituit.

2.

Zenodotium, urbs Osroenes, prope Nicephorium. Arrianus Parthicorum secundo.

3.

Gazaca, urbs maxima Mediæ, sec. Quadratum in octavo

μεγάλην αὐτήν φησιν ἐν Παρθικῶν τετάρτῳ καὶ ἑνικῶς τῆς Γαζάκου λέγων. Τὸ ἐθνικὸν Γαζακηνὸς, ὡς τοῦ Μάζακα Μαζακηνός. Cf. Ammian. XXIII, 6. Apud Strabon. XVI, p. 523, legitur Γάζα, quod corruptum esse et Γάζακα pro Γάζα καὶ restituendum videri monuerunt vv. dd. Cf. Forbiger. *Geogr.* p. 593, not. 7 et 8.

E LIBRO SEXTO.

4.

St. B.: Χολοβητηνὴ, μοῖρα Ἀρμενίας. Ἀρριανὸς ἕκτῳ Παρθικῶν· « Τιγράνης ἀρχόμενος ἄρχεται σατράπης. Ἡ δὲ χώρα ἧς ἐπῆρχε Χολοβητηνὴ ὀνομάζεται. » Τὸ ἐθνικὸν ὁμοίως διὰ τὴν πρόληψιν τῆς ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τούτου. Regio aliunde non nota. Nisi fallor, est regio Armeniæ ad Araxam sita quam Κολθηνὴν vocat Ptolemæus.

E LIBRO OCTAVO.

5.

Idem: Ἐλέγεια, χωρίον πέραν Εὐφράτου. Ἀρριανὸς ἐν Παρθικῶν η'. Τὸ ἐθνικὸν Ἐλεγεὺς, ὡς Σελευκιεύς. Cf. Dio Cass. LXVIII, 18. LXXI, 2; Plinius V, 20, 24. Forbiger. p. 605.

E LIBRO NONO.

6.

Idem: Λιβαναὶ, πόλις Συρίας, ταῖς Ἄτραις γειτνιάζουσα. Ἀρριανὸς Παρθικῶν ἐννάτῳ. Libanæ, opinor, eadem est urbs quæ apud Polybium V, 51 vocatur Λίβα.

E LIBRO DECIMO.

7.

Idem: Φάλγα, κώμη μέση Σελευκείας τῆς Πιερίας καὶ τῆς ἐν Μεσοποταμίᾳ. Ἀρριανὸς ἐν ι' Παρθικῶν (Παρθενικῶν, i. e. Παρθυηνικῶν, cod. Rhedig.). Ἡ δὲ φάλγα γλώσσῃ τῇ ἐπιχωρίῳ τὸ μέσον δηλοῖ. Τὸ ἐθνικὸν Φαλγηνὸς καὶ Φαλγαῖος. Ad hæc Berkelius: « Vide Bochartum p. 106. Φάλιγα dicitur Isodoro, qui emendari potest: habet enim Ἄλλα pro ἄννα. »

8.

Idem: Χωχὴ, κώμη πρὸς τῷ Τίγριδι ποταμῷ. Ἀρριανὸς δεκάτῳ· « Καὶ βασιλεὺς δ' ἐξελαύνει ἐκ Σελευκείας οὐ πρόσω τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τίγριδος ἐς κώμην ᾗ τινι Χωχὴ ὄνομα. » Τὸ ἐθνικὸν δύναται καὶ Χωχηνὸς καὶ Χωχαῖος, ὡς τὰ παρακείμενα χωρία, [Καρραῖος], Καρρηνὸς, Βατναῖος, Βατνηνός. Cf. Ammian. XXIV, 6, ubi *Coche* locus audit. V. not Nicolai Dam. fr. 13.

E LIBRO UNDECIMO.

9.

Idem: Νάαρδα, πόλις Συρίας πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, ὡς Ἀρριανὸς Παρθικῶν ἐνδεκάτῳ. Τὸ ἐθνικὸν Νααρδηνὸς τῷ ἐγχωρίῳ τύπῳ. Cf. Josephus A. J. XVIII, 9, 1. 9, 9 (ubi Νέαρδα); in Tab. Peuting. *Naharra.* Plinius VI, 26, 30: *Hipparenum, juxta fluvium Narragam, qui dedit civitati nomen*, ubi Mannertus (*Geogr.* V, 2, p. 283) *Hipparenum* esse putat græcum nomen pro Babylonio *Narraga* (*Naarda*).

10.

Idem: Θεβηθὰ (Θεβιδὰ codd.), φρούριον Μεσοποταμίας. Ἀρριανὸς ἑνδεκάτῃ. Ὁ οἰκήτωρ Θεβηθηνὸς, ὡς Ἄμαθα, Ἀμαθηνός. Locus ignotus. *Dibitach* locum non longe a Tigridis ripa orientali in mappa sua notat Reichardus, nescio qua nisus auctoritate.

E LIBRO DECIMO TERTIO.

11.

Idem: Δόλβα, πόλις τῆς Ἀδιαβηνῆς. Ἀρριανὸς ιγ' Παρθικῶν. Τὸ ἐθνικὸν Δολβαῖος καὶ Δολβηνός. Non nota urbs. Fortasse ad *Dolomenem* regionem, quam Strabo p. 736 dicit, pertinet.

Parthicorum. Arrianus vero in quarto Parthicorum magnum vicum esse dicit et singulari numero dicit τῆς Γαζάκου.

4.

Cholobetene, pars Armeniæ. Arrianus sexto Parthicorum: « Tigranes primum fuit satrapa; regio vero, cui præerat, Cholobetene vocatur. »

5.

Elegia, oppidum trans Euphratem situm, teste Arriano in octavo Parthicorum.

6.

Liba, urbs Assyriæ, Atris finitima. Arrianus Parthicorum libro nono.

7.

Phalga, vicus medius inter Seleuciam Pieriæ et Seleuciam Mesopotamiæ. Arrianus decimo Parthicorum. *Phalga* lingua indigenarum *medium* significat.

8.

Choche, vicus ad Tigridem fluvium. Arrianus libro decimo: « Et rex educit e Seleucia urbe non longe a Tigride flumine in pagum cui Choche nomen. »

9.

Naarda, urbs Syriæ ad Euphratem, ut Arrianus ait Parthicorum undecimo.

10.

Thebetha, castellum Mesopotamiæ. Arrianus undecimo.

11.

Dolba, urbs Adiabenes. Arrianus decimo tertio Parthicorum.

12.

St. B. : Χαζηνή, σατραπεία πρὸς τῷ Εὐφράτῃ τῆς Μεσοποταμίας. Ἀρριανὸς ἐν τρισκαιδεκάτῳ Παρθικῶν· « Ἐν ταύτῃ τῇ Ὀλβίᾳ καὶ τὰ πεδία τῆς Χαζηνῆς σατραπείας (codd. σατραπείου) ἐπὶ μήκιστον ἀποτεταμένα. » Cf. Strabo XVI, p. 736.

13.

Idem : Ἡφαίστου νῆσοι, τῆς Ἀδιαβηνῆς. Ἀρριανὸς ιγ' Παρθικῶν. Τὸ ἐθνικὸν, Ἡφαιστονησιώτης.

E LIBRO DECIMO SEXTO.

14.

Idem : Ἄκρα... Δεκάτη ἐστὶ καὶ περὶ τοῦ Τίγρητος (Πίγρητος codd. Palat.) Ἄκρα. Ἀρριανὸς ἑκκαιδεκάτῃ.

Idem : Ὄραθα, πόλις τῆς ἐν Τίγρητι Μεσήνης. Ἀρριανὸς Παρθικῶν ἑκκαιδεκάτῃ· Τὸ ἐθνικὸν Ὀραθηνός. Oratha urbs eadem est quam *Ur* appellat Marcellin. XXV, 8 (cf. Genesis 11, 28).

E LIBRO DECIMO SEPTIMO.

15.

Idem : Ἄτραι, πόλις μεταξὺ Εὐφράτου καὶ Τίγρητος. Ἀρριανὸς ἑπτακαιδεκάτῳ Παρθικῶν. Cf. supra fr. 6. De Atris a Trajano obsessis v. Dio Cass. LXVIII, 31. Cf. LXXI, 10. Herodian. III, 23, Ammian. XXV, 8.

E LIBRIS INCERTIS.

16.

Suidas v. Ἀμφίλογον : Ἀρριανός. « Ἀξιδάρην δὲ ὅτι ἄρχειν χρὴ Ἀρμενίας, οὔ μοι δοκεῖ εἶναί σε ἀμφίλογον. »

Idem v. Γνῶσις : Ἀρριανὸς ἐν Παρθικοῖς· « Περὶ Παρθαμασίρου δὲ οὐχὶ Ἀξιδάρου εἶναι, ἀλλὰ ἑαυτοῦ τὴν γνῶσιν· ὅτι πρῶτος παραβαίνων τὰ συγκείμενα ἔτυχε τῆς δίκης. »

Παρθαμασίρου] Bernh.; Πάρθου Μαρσίρου vel Μασίρου codd. Vulgo est Παρθαμάσιρις; sed Fronto p. 268 item habet *Parthomasiri regis*, notante Bernhardyo, qui de re annotat hæc : « Trajanus Parthamasirim Armeniorum regem armis expulsum deinde supplicem sibi factum nefarie, si Frontoni p. 248 credimus, jussit trucidari : cujus facinoris causam noluit in Axidarem, Armeniæ præfectum (vid. v. ἀμφίλογον) derivari. » Ἀξιδάρην Dio Cassius LXVIII, 16 vocat Ἐξηδάρην. Cf. idem ib. c. 18 sqq

17.

Eustathius ad Dionys. v. 916 : Ὑπέρκειται τῆς Ἀντιοχείας μ' σταδίους ἡ ᾀδομένη Δάφνη, κατοικία μὲν μετρία, ἄλσος δὲ μέγα ἔχουσα συνηρεφὲς, οὗ κύκλος π' σταδίων, διαρρεόμενον πηγαίοις ὕδασιν, ἔνθα ἐπανηγύριζον οἱ ἐγχώριοι· ὅπου καὶ τέμενος ἄσυλον. Ἀρριανὸς δὲ περὶ τούτων οὕτω γράφει· « Ἐν Δάφνῃ τῇ πρὸς Ἀντιοχείᾳ ἄλσος τι ἱερὸν Ἀπόλλωνος, καὶ αὐτὴ ἐκείνη δάφνη δείκνυται, ἥν τινες γῆθεν ἀνασχεῖν λέγουσιν ἐπὶ τῇ Δάφνῃ τοῦ Λάδωνος, ἣ φεύγουσα τὸν ἐραστὴν Ἀπόλλωνα ηὔξατο τὸν ὑπὸ γῆν ἀφανισμὸν καὶ ἔτυχε τῶν εὐχῶν. »

In Daphne hac Trajanus sacrificia peregit, templumque condidit (v. Malala p. 272. 275 ed. Bonn). Quare Parthicis fragmentum assignavi. Quanquam tantum non omnia quæ ex Arriani libris deperditis Eustathius affert, ex Bithynicis historiis fluxerunt, atque etiam in Ponti ostio Daphne erat (v. Eustath. l. l.) : adeo ut noster quoque locus ex Bithynicis depromi potuerit, ubi de Pontica Daphne loquens auctor etiam alterius Daphnes mentionem injecerit.

12.

Chazene, satrapia ad Euphatem in Mesopotamia. Arrianus Parthicorum libro decimo tertio : « In hac Olbia etiam campi Chazenes satrapiæ longissime porrecti. »

13.

Vulcani insulæ Adiabenes. Arrianus decimo tertio Parthicorum.

14.

Acra ad Tigridem. Arrianus decimo sexto.

Oratha, urbs Mesenes ad Tigridem. Arrianus Parthicorum decimo sexto.

15

Atræ, urbs inter Euphratem et Tigridem sita. Arrianus decimo septimo Parthicorum.

16.

Arrianus : « Quin autem Axidarem Armeniæ præesse oporteat, non debes, mea quidem sententia, dubitare. »

Arrianus in Parthicis : « Quod autem attinet ad Parthamasirum, hanc non esse Axidari, sed suam ipsius sententiam. Ille enim quum primum pactis non steterit, debitas eum pœnas luisse. »

17.

Stadiis quadraginta supra Antiochiam sita est celebris illa Daphne, modici ambitus locum habitationibus suis comprehendens, sed magnum habens lucum umbrosum, octoginta stadiorum ambitu, fontium aquis irrigatum, ubi festa solennia indigenæ celebrant. Ibidem etiam fanum est asylum. Arrianus de his ita scribit : « Daphnæ prope Antiochiam lucus est Apollini sacer, atque illa ipsa laurus monstratur, quam nonnulli e terra prodiisse dicunt in honorem Daphnes Ladonis filiæ, quæ Apollinem amore ejus captum fugiens subter terram abscondi precata votique compos facta sit. »

18.

Malala Chron. XI, p. 273 ed. Bonn. : Καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης πόλεμον κατὰ Περσῶν κινήσας ὁ αὐτὸς Τραϊανός· καὶ ἐνίκησεν αὐτοὺς κατὰ κράτος τῷ τρόπῳ τούτῳ. Μαθὼν ὅτι διαφθονεῖται τῷ Σανατρουκίῳ, βασιλεῖ Περσῶν, ὁ ἴδιος αὐτοῦ ἐξάδελφος Παρθεμασπάτης, πέμψας πρὸς αὐτὸν ὑπενόθευσεν αὐτὸν Τραϊανὸς βασιλεὺς, ταξάμενος δοῦναι αὐτῷ τὴν βασιλείαν Περσῶν, ἐὰν συμμαχήσῃ αὐτῷ. Καὶ ὑπονοθευθεὶς ἦλθε πρὸς αὐτὸν νυκτός· καὶ λαβὼν αὐτὸν εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ μέρος μετὰ τοῦ πλήθους αὐτοῦ ὁ αὐτὸς θειότατος Τραϊανὸς, ὥρμησε κατὰ τοῦ Σανατρουκίου, βασιλέως Περσῶν. Καὶ πολλῶν Περσῶν πεσόντων, συνελάβετο τὸν Σανατρούκιον, βασιλέα Περσῶν, φεύγοντα· καὶ ἐφόνευσεν αὐτόν. Καὶ ἐποίησεν ἀντ' αὐτοῦ βασιλέα Περσῶν τοῖς ὑπολειφθεῖσι καὶ προσπεσοῦσιν αὐτῷ Πέρσαις ὁ αὐτὸς Τραϊανὸς κατὰ τὰς συντάξεις ὀνόματι Παρθεμασπάτην, υἱὸν Ὀσθρόου, γράψας τῇ συγκλήτῳ τῇ ἐν Ῥώμῃ, ὅτι τοσαύτην καὶ ἄπειρον γῆν καὶ ἄμετρα διαστήματα ἀφεστηκότα τῆς Ῥώμης διοικεῖν οὐκ ἀντεχόμεθα, ἀλλὰ παράσχωμεν αὐτοῖς βασιλέα ὑποτεταγμένον τῷ τῶν Ῥωμαίων κράτει. Καὶ ἀντέγραψεν αὐτῷ ἡ σύγκλητος ἀπὸ Ῥώμης ἅπαντα ποιῆσαι ὡς δ' ἂν βούληται καὶ αὐτὸς συνίδῃ συμφέρειν τῇ Ῥωμανίᾳ. Καὶ ἐβασίλευσε Περσῶν ὁ Παρθεμασπάτης. Τὸν δὲ πόλεμον καὶ τὴν κατὰ Περσῶν νίκην τοῦ θειοτάτου Τραϊανοῦ ὁ σοφώτατος Ἀρειανὸς ὁ Χρονογράφος ἐξέθετο, ἱστορήσας καὶ συγγραψάμενος πάντα ἀκριβῶς. De re cf. interpretes ad Dion. Cass. LXVIII, 30.

19.

Suidas v. ναῦς : Ἀρριανός· « Τραϊανὸς ὁ βασιλεὺς περῶν τὸν ποταμὸν, ν' νῆας εἶχε. Τέσσαρες δὲ ἔφερον τὰ σημεῖα τὰ βασιλικὰ, αἵτινες καὶ τὴν στρατηγίδα κάλοις μακροῖς ἐξηρτημένην ἐφεῖλκον. Εἶχε δὲ ἡ ναῦς μῆκος μὲν κατὰ τριήρη μάλιστα, εὖρος δὲ καὶ βάθος καθ' ὁλκάδα, ὅσον μεγίστη Νικομηδὶς ἢ Αἰγυπτία· ἐν ᾗ ἐπεποίητο βασιλεῖ ἀποχρῶντα ἐνδιαιτήματα. Αὕτη δὲ τά τε ἀκροστόλια ἔφερε, καὶ ἐπ' ἄκρῳ τῷ ἱστίῳ τὸ βασιλικὸν ὄνομα, καὶ ὅσοις ἄλλοις βασιλεὺς γεραίρεται, χρυσῷ ἐγκεχαραγμένα. Νενέμητο δὲ τρίχα τὸ πᾶν ναυτικὸν, ὡς μὴ τῷ ξυνεχεῖ πλόῳ ταράττοιντο. »

Cf. Idem v. ἀκροστόλια· Ἀρριανός· « Τὰ δὲ ἀκροστόλια τῆς βασιλίδος νηὸς χρυσᾶ. » De navigatione quam Trajanus in Tigride mare versus instituit, lege Dion. Cassium lib. LXVIII, 28 sqq.

20.

Stephan. Byz. : Βόρσιππα, πόλις Χαλδαίων, οὐδετέρως, ἱερὰ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος, λινουργεῖον μέγα. Λέγεται καὶ θηλυκῶς. Οἱ πολῖται Βορσιππηνοί. Ἀρριανὸς δὲ Βορσιππεῖς αὐτούς φησι. Cf. Strab. p. 739; Justin. XII, 13; Joseph. C. Apion. I, p. 1045. Forbiger *Geogr.* p. 623.

21

Idem : Σωφηνή, χώρα τῶν πρὸς Ἀρμενίαν, ὡς Στράβων (XVI, p. 532)· παρὰ δ' Ἀρριανῷ Σωφανηνὴ τετρασυλλαβῶς.

22.

Idem v. Τύρος : Ἀρριανὸς καὶ τὰ Ἄναθα (sic editt. Ἀνάθα codd.) Τύρον καλεῖ. Locum hunc *Anathan*

18.

Trajanus Antiochia discedens contra Persas arma movit; quos tali commento penitus profligavit. Graves intercedebant inimicitiæ inter Sanatrucium (i. e. *Chosroem I*), Persarum regem, et patruelem ejus Parthemaspatem (*Parthamaspaten, Dio Cass.*). Trajanus itaque imperator, ubi hoc resciverat, in partes suas Parthemaspatem sollicitavit; pollicitus se ei, si se belli socium adjungeret, Persarum regnum daturum. Accepit conditionem Parthemaspates, noctuque cum suis ad Trajanum accessit. Hunc itaque sibi adjungens, Sanatrucium Persarum regem adoritur : Persisque plurimis in prœlio cadentibus, Sanatrucius rex fugam capessit, captusque tandem interficitur. Huic igitur in regno Persarum Parthemaspatem, Osroes filium, ex pacto regem suffecit, Persis qui supererant ad pedes ei procidentibus. Senatum vero Romanorum de his certiorem faciens : « Has, inquit, regiones tantæ quum sint, tantoque intervallo a Roma dissitæ, tenere non possumus : itaque regem potius iis constituamus imperio Romano subjectum. » Rescripsit ei senatus : « Imperatori integrum esse, pro arbitrio suo de rebus omnibus decernere, juxtaque ac ipse Romaniæ utile fore judicaverit. » Sic itaque Parthemaspates Persarum rex factus est. Hæc autem de bello Persico et divi Trajani victoria Arrianus sapientissimus chronographus literis mandavit et usquequaque peraccurate exposuit.

19.

Arrianus : « Trajanus Imperator quinquaginta navibus flumen trajecit : quarum quattuor imperatoria signa ferentes, navem prætoriam funibus longis alligatam trahebant. Hæc vero longitudinem propemodum triremis habebat, latitudinem vero et profunditatem navis onerariæ, quantam habet maxima Nicomedia vel Ægyptia : in qua Imperatori parata erant conclavia, quot satis essent. Hæc et aplustria ferebat, et in summo velo nomen imperatorium, ceteraque quæ Imperatori tribuuntur insignia auro insculpta. Tota vero classis trifariam divisa erat, ne si continuo ordine naves sibi invicem succederent, cursus turbaretur. »

20.

Borsippa, urbs Chaldæorum, neutro genere, Apollini sacra et Dianæ. Magnæ ibi sunt officinæ linteis conficiendis destinatæ. Dicitur etiam genere feminino. Cives Borsippeni. Arrianus vero Borsippenses vocat.

21.

Sophene, regio Armeniæ finitima, uti Strabo dicit; apud Arrianum vero Sophanene, quattuor syllabis, legitur.

22.

Arrianus Anatha locum Tyrum appellat.

vocat Ammian. Marc. XXIV, 1; Ἀναθὼ Isidor. p. 4; τὸ Ἀνάθων φρούριον ap. Theophyl. Simocat. IV, 90. V, 1. 2; Βέθαυνα ap. Ptolem., Φαθοῦσαι ap. Zosimum III, 14; nunc *Anah*, in Euphratis insula castellum. V. Forbiger p. 637, ubi noster locus addendus.

ΒΙΘΥΝΙΚΑ

ΕΝ ΒΙΒΛΙΟΙΣ Η΄.

24.

Photius Bibl. cod. 93 : Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ τὰ Βιθυνικὰ, ἐν βιβλίοις ὀκτὼ, ἐν οἷς τά τε μυθικὰ τὰ περὶ Βιθυνίας καὶ τἆλλα, ὅσα συνέστη περὶ αὐτὴν, εἰς λεπτὸν ἀναγράφει, τῇ πατρίδι δῶρον ἀναφέρων τὰ πάτρια. Νικομήδειον γάρ τι τὸ γένος αὐτοῦ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ διορίζει, ἐν αὐτῇ τε γεννηθῆναι καὶ τραφῆναι καὶ παιδευθῆναι, καὶ ἱερέα τῆς Δήμητρος καὶ τῆς παιδὸς αὐτῆς, αἷς καὶ τὴν πόλιν ἀνακεῖσθαί φησι, χρηματίσαι. (2) Μέμνηται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ καὶ ἑτέρων πραγματειῶν. Ὧν ἡ μὲν, ὅσα Τιμολέοντι τῷ Κορινθίῳ κατὰ Σικελίαν ἐπράχθη, διαλαμβάνει· ἡ δὲ τὰ Δίωνι τῷ Συρακουσίῳ ὅσα ἀξιαφήγητα ἔργα ἐπετελέσθη, ἡνίκα τὰς Συρακούσας καὶ πᾶσαν Σικελίαν ἀπὸ τοῦ δευτέρου Διονυσίου, ὃς ἦν παῖς τοῦ προτέρου, ἠλευθέρου, καὶ τῶν βαρβάρων, οὓς ὑπὲρ τοῦ βεβαίως τυραννεῖν Διονύσιος ἐπηγάγετο. (3) Φαίνεται δὲ τετάρτην γράφων τὴν τῆς πατρίδος ἀφήγησιν· μετὰ γὰρ τὰ περὶ Ἀλέξανδρον καὶ Τιμολέοντα καὶ Δίωνα [μετὰ τὰς περὶ αὐτοὺς ἱστορίας] ἥδε αὐτῷ ἡ συγγραφὴ ἐξεπονήθη, ἐξ ἀρχῆς μὲν, ἀφ' οὗ γράφειν ἴσχυσε, ταύτην ἐνστήσασθαι καὶ συντάξαι τὴν ὑπόθεσιν βουληθέντι, τῆς δὲ παρασκευῆς τῷ ἐνδεῶς αὐτὸν ἔχειν παρατεινάσης τὸν χρόνον· ταύτην γὰρ αὐτὸς τῆς ἐπὶ τούτῳ βραδυτῆτος ἀποδίδωσιν αἰτίαν. (4) Ἄρχεται μὲν οὖν, ὥσπερ εἴρηται, ἀπὸ τῶν μυθικῶν τῆς ἱστορίας, κάτεισι δὲ μέχρι τελευτῆς τοῦ ἐσχάτου Νικομήδους, ὃς τελευτῶν τὴν βασιλείαν Ῥωμαίοις κατὰ διαθήκας ἀπέλιπεν, οὔπω βασιλευομένοις μετὰ τὴν τοῦ Ταρκυνίου ἐξέλασιν.

E LIBRO PRIMO.

25.

Stephan. Byz : Ὄλυμπος, ὄρος Μυσίας. Ἀρριανὸς Βιθυνιακῶν πρώτῳ. Οἱ οἰκοῦντες Ὀλυμπηνοί.

E LIBRO SECUNDO.

26.

Etym. M. : Ἀφέσιος Ζεὺς ἐν Ἄργει τιμᾶται. Εἴρηται δὲ ὅτι Δευκαλίων τοῦ κατακλυσμοῦ γενομένου διαφυγὼν, καὶ εἰς τὴν ἄκραν τῆς Ἀργοῦς διασωθεὶς, ἱδρύσατο βωμὸν ἀφεσίου Διὸς, ὅτι ἀφείθη ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ. Ἡ δὲ ἄκρα ὕστερον Νεμέα ἐκλήθη, ἀπὸ τῶν Ἄργου βοσκημάτων ἐκεῖ νεμομένων. Οὕτως Ἀρριανὸς ἐτυμολογεῖ ἐν τῷ β΄ τῶν Βιθυνιακῶν.

E LIBRO QUINTO.

27.

Stephan. Byz. : Βιθυόπολις, πόλις ἀπὸ Βίθυος. Τὸ ἐθνικὸν ὤφειλε Βιθυοπολίτης· εὗρον δὲ Βιθυνια–

BITHYNICA.

LIBRIS OCTO.

24.

Legi *Bithynica ejusdem libris octo*, quibus de Bithynia fabulosas narrationes ceteraque ad eam pertinentia accurate perscribit : patriæ nimirum patriam historiam offerens. Nicomedia enim genus se ducere hoc opere ostendit; eaque in urbe natum, altum literisque imbutum, sacerdotium Cereris ejusque filiæ Proserpinæ (quibus sacram esse urbem scribit) gessisse. (2) Meminit vero hoc ipso in libro et aliorum operum : quorum alterum quidem *Timoleontis Corinthii res in Sicilia gestas* continet; alterum vero *res Dionis Syracusani* memoratu dignas refert, quum Syracusas hic omnemque adeo Siciliam a Dionysii secundi, qui primi filius fuit, tyrannide liberavit, insuperque a barbaris, quos, ut tyrannidem firmaret, Dionysius eo adduxerat. (3) Apparet vero hoc opus, quo patriam descripsit, post Alexandri Magni, Timoleontis et Dionis rerum gestarum historias, quarto loco confectum esse. Quanquam enim quum primum vires ad scribendum nactus esset, hoc argumentum tractandum sibi proposuisset, serius tamen id absolvisse, quoniam materia necessaria tum nondum congesta esset. Hanc enim ipsemet cessationis causam affert. (4) Incipit igitur, uti jam diximus, a mythicæ historiæ temporibus, descendit vero usque ad finem Nicomedis ultimi, qui moriens Romanis regnum testamento reliquit, qui quidem Romani jam inde a Tarquinii expulsione regibus parere desierant.

25.

Olympus, mons Mysiæ. Arrianus Bithynicorum primo. Incolæ Olympeni.

26.

Juppiter ἀφέσιος (*dimissor, liberator*) Argis colitur. Etenim Deucalion quum e diluvio salvus evadens in Argolidis promontorium appulisset, Jovi liberatori, quod diluvii periculo ipsum liberasset, aram ædificavit. Promontorium postea appellata est *Nemea* (*pascua*), quod Argus ibi pecora pasceret. Sic Arrianus vocem interpretatur Bithynicorum libro secundo.

27.

Bithyopolis, a Bithya nomen habet. Gentile debebat

πολίτης παρὰ Ἀρριανῷ ἐν πέμπτῳ Βιθυνιακῶν. Δεῖ δὲ τοῦ Βιθυνόπολις εἶναι Βιθυνοπολίτης.

Βιθυόπολις] Βιθονόπολις codd. plurimi, ut videtur. Βιθυνόπολις cod. Rhedig. Βιθυόπολις Salmasius propter sequens Βιθυοπολίτης. Tres nominis formæ fuisse videntur : Βιθυόπολις, Βιθυνιάπολις, Βιθυνόπολις. Probabiliter eadem est urbs, quæ ab aliis vocatur Βιθύνιον (v. Strabo p. 565, Pausan. VIII, 9, Stephan. s. v. etc.).

28.

St. B. : Νικομήδειον, ἐμπόριον Βιθυνίας. Ἀρριανὸς πέμπτῳ Βιθυνιακῶν.

29.

Idem : Μεγαρικόν, πολίχνιον, ὃ συγκαταλέγεται ταῖς Βιθυνῶν πόλεσιν. Ἀρριανὸς πέμπτῳ· « Ἀστακός τε καὶ Ἡραία καὶ τὸ Μεγαρικόν. » [Τὸ] ἐθνικὸν Μεγαρικός. De Heræa cf. Demosthenes in quarto De rebus Bithyniorum, apud Steph. Byz. v. Ἡραία.

Idem : Ἄσταχος, πόλις Βιθυνίας, ἀπὸ Ἀστάκου τοῦ Ποσειδῶνος καὶ νύμφης Ὀλβίας, ὡς Ἀρριανὸς ἐν Βιθυνιακοῖς ἱστορεῖ.

E LIBRIS INCERTIS.

30.

Eustathius in Hom. Il. ε. 408, p. 429 : Ἐνταῦθα δὲ χρήσιμον καὶ τὸ τοῦ Ἀρριανοῦ εἰπόντος ἐν Βιθυνιακοῖς, ὅτι « ἀνιόντες εἰς τὰ ἄκρα τῶν ὀρῶν Βιθυνοὶ ἐκάλουν πάπαν τὸν Δία καὶ ἄττιν τὸν αὐτόν. » Ὁμοίως καὶ Ἡροδότου (IV, 59) τό, « Καλεῖται Ζεὺς ὑπὸ Σκυθῶν ὀρθότατα Παπαῖος. » Ἐξ ὧν συνάγεται θείαν εἶναί τινα λέξιν τὸ πάπας καὶ πάππος καὶ τὰ τοιαῦτα. Cf. Diodor. III, 58, 4 : Ἄττιν, ὕστερον ἐπικληθέντα Πάπαν. V. Bæhr. ad Herodot. l. l. et in indice ad v. παπαῖος.

31.

Eustath. in Dionys. 939 : Ὅτι ὁ Διονύσιος ἐπιτόμῳ ἐγκωμίῳ τὴν Ἀραβίαν σεμνύνας, κατὰ τὸ προσεχὲς ἐπάγει μῦθον, ὅτι ὄντως ἐκεῖ Ζεὺς τὸν Διόνυσον ἐλύσατο παρὰ μηροῦ εὐραφέος· ἀφ' οὗ καὶ Εἰραφιώτης, ὡς προερρέθη, ἐκλήθη κατά τινας. Τοῦτο δὲ Ἀρριανὸς ἐπὶ Σαγγαρίῳ μυθοπλαστεῖ, λέγων ὅτι πρὸς ταῖς ὄχθαις τοῦ Σαγγαρίου ἔρρηξε τοὺς δεσμοὺς τοῦ Διὸς ὁ Διόνυσος ἤδη τρόφιμος ὤν.

32.

Idem in Il. η, 459, p. 691 ed. Rom. : Ὁ Πρίηπος οὐ μόνον ἐν τῷ η λέγεται, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ α Πρίαπος, καὶ διὰ τοῦ ε δὲ Πρίεπος παρὰ Ἀρριανῷ ἐν Βιθυνιακοῖς, παρ' ᾧ καὶ εἰς ἥλιον ἀλληγορεῖται ὁ Πρίεπος διὰ τὸ γόνιμον.

33.

Idem in Il. γ, 275, p. 414, 13 : Τὸν Ἥλιον δὲ ταμίαν τῶν ὅρκων ἐνταῦθα καλεῖ ὡς πάντα ἐφορῶντα. Διὸ καὶ Βιθυνοί, ὡς Ἀρριανὸς ἱστορεῖ, δίκας ἐδίκαζον καθεζόμενοι ἀντίοι τοῦ ἡλίου, ὡς ἂν ὁ θεὸς ἐποπτεύοι.

34.

Idem in Il. ο, 302, p. 1017 Rom. : Μυκήτων οὐκ ἔστιν οὐδὲ ἴχνος τῆς σπερματικῆς κορυνήσεως οὐδὲ σπερματώσεως, ὡς καὶ οὐδὲ ἄλλων τινῶν. Ἔστι γὰρ κατὰ τὸν μύκητα καὶ τὸ ὕδνον τὸ καὶ γεράνειον κατά τινας, καὶ ἡ ἕλιξ καὶ ἡ πτέρις δέ, ἣν ἔνιοι βλάχνον καλοῦσιν, ὡς καὶ Ἀρριανὸς δηλοῖ ἐν Βιθυνιακοῖς. Hausit sua Eustathius ex Athenæo II, p. 62, F, nisi quod fortasse Arriani mentionem de suo adjecerit. Certe in Epitom. Athenæi Arrianus non citatur. Ceterum v. Stephan. Thes. v. βλῆχνον et βλῆχρον.

---

esse Bithyopolites; at reperi Bithyniapolites apud Arrianum in quinto De rebus Bithyniæ. De Bithynopolis gentile formandum est Bithynopolites.

28.

Nicomedium, emporium Bithyniæ. Arrianus quinto De rebus Bithyniæ.

29.

Megaricum, oppidulum, quod inter Bithyniæ urbes recenset Arrianus libro quinto : « Astacus, Heræa et Megaricum. »

Astacus, urbe Bithyniæ, ab Astaco Neptuni et Olbiæ nymphæ filio, sicut Arrianus in Bithynicis refert.

30.

Facit huc quod Arrianus in Bithynicis tradit, nempe Bithynos in montium cacumina ascendere, ibique *Papam* invocare Jovem itemque *Attim* eundem.

31.

Arrianus fabulatur ad Sangarii fluvii ripas Bacchum, quum jam altilis ad maturitatem fœtus pervenisset, rupisse Jovis vincula.

32.

Dicitur non solum Πρίηπος, sed etiam Πρίαπος, et Πρίεπος apud Arrianum in Bithynicis, ubi Priepus allegorice de sole intelligendus esse dicitur propter fœcunditatem.

33.

Solem Homerus hoc loco juramentorum fidei arbitrum dicit, utpote omnia inspicientem. Quare Bithyni quoque, ut Arrianus narrat, quando lites disceptabant, in solem conversi sedebant, ut sic deus inspiceret.

34.

Fungi neque vestigium germinationis seminalis neque semen ullum producunt, sicuti etiam aliæ quædam plantæ; nam quod de fungis, idem valet de tubere sive geranio secundum nonnullos, de helice et de filice, quam nonnulli *blachnon* vocant, sicuti etiam Arrianus in Bithynicis tradit.

35.

Eustathius ad Dion. 140 : Τὸν δὲ Θρᾳκικὸν τοῦτον Βόσπορον οἱ μέν φασιν εἶναι τὰ κατὰ Χαλκηδόνα καὶ Βυζάντιον στενά. Φησὶ γοῦν περί τινος ὁ Ἀρριανὸς ὅτι « Ἐλαύνει ἐπὶ Χρυσόπολιν, ἔνθα ὑπὸ νύκτα περάσας τὸν Βόσπορον » καὶ τὰ ἑξῆς. Οἱ δὲ μάλιστα τὰ ἄνω που τοῦ καλουμένου Ἀνάπλου. Τοῦτον δὲ τὸν Βόσπορον ἐνήξατο, φησὶ, ποτὲ ἡ Ἰὼ βουλαῖς Ἥρας δάμαλις οὖσα. Διὸ καὶ Βόσπορος λέγεται, οἱονεὶ βοὸς πόρος ἐκείνης τῆς οἰστροπλῆγος, περὶ ἧς Ἀρριανὸς οὕτω φησί· « Πορθμὸς ὁ κατὰ Χαλκηδόνα καὶ Βυζάντιον, ὅ ποτε Μύσιος, διότι Μυσοὶ ἀντιπέραν ᾤκουν τῆς Θρᾴκης· ὕστερον δὲ Βόσπορος, ἐπὶ τῇ συμφορᾷ τῆς Ἰοῦς, ἣν κατὰ μῆνιν Ἥρας οἰστρηθεῖσαν εἰς τοὺς χώρους τούτους ἀφικέσθαι καὶ ταύτῃ διαπεραιώσασθαι οἱ μῦθοι ἐποίησαν. » Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ὅτι « κατά τινας οὐκ ἀπὸ τῆς ῥηθείσης βοὸς ὁ τοιοῦτος Βόσπορος, ἀλλ' ἀπό τινος ἑτέρας ὠνόμασται, ἥτις, φησὶ, Φρυγῶν ἐπικειμένων ἐμβάλλει ἀδεῶς εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ περαιοῦται ἀβλαβῶς τὸν κατὰ Καλχηδόνα καὶ Βυζάντιον Βόσπορον· καὶ οὕτω καθηγεμὼν ἐκείνοις γίνεται κατά τινα θεοφορίαν (ἤγουν μαντείαν), ἥτις διεκελεύετο βοῦν ἡγεμόνα καταστῆσαι τῆς ὁδοῦ. Ὃ καὶ ποιήσαντες ἐκεῖνοι διεπεραιώσαντο ἀσφαλῶς. Καὶ μνῆμα (φησὶ) τοῦ πόρου τούτου ἕστηκε βοῦς χαλκῆ, ὑστέρῳ ποτὲ χρόνῳ ὑπὸ Χαλκηδονίων ἱδρυθεῖσα. Καὶ τάχα ἐκ ταύτης καί τις ἐκεῖ τόπος καλεῖται Δάμαλις ἕως νῦν. » Pro Δάμαλις (δαμάλιος var. l.; δαμάλη m.) Bernhardyus ex duobus codd. dedit Δαμάλιον, eamque formam haud dubie referri ait ad τεμενικά, quæ Lobeckius uberrima disputatione complexus sit ad Phryn. p. 367 sqq. At vulgatam Δάμαλις tuentur reliqui auctores, qui hujus loci mentionem faciunt, Nicetas Chon. Man. Com. p. 140, A; Leo gramm. p. 490, A; Cinnamus p. 58, A; Tzetzes Chil. I, 829. Polybius IV, 43 et 44 locum illum Βοῦν appellat. Cf. Anthol. Palat. VII, 169; Gillius De Bospor. Thracico 3, 9; Forbiger *Geogr.* p. 390.

36.

Idem ib. 322 : Ὅτι οὐ μόνον Εὐρωπαῖοι Μυσοὶ, ἀλλὰ καὶ Ἀσιανοί. Ὁ Ἀρριανὸς τῶν Εὐρωπαίων Μυσῶν ἀποίκους λέγει τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ὀλυμπηνοὺς Μυσοὺς, οἵτινες Μυσοὶ ὀνομάζονται ἢ ἀπὸ Μυσοῦ τοῦ Διὸς ἢ ἀπὸ ἑτέρου Μυσοῦ υἱοῦ Ἀργανθώνης τῆς γενναίας, τῆς ὀρεσιβίου, ἢ ἀπὸ τοῦ φυτοῦ τῆς μυσῆς ἢ τοῦ μυσοῦ (ἀμφοτέρως γὰρ λέγεται), ὅπερ τὴν ὀξύην δηλοῖ κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν Λυδῶν, ὡς καὶ ὁ γεωγράφος (Strabo p. 572) φησίν.

7.

Idem ibid. : Ὅτι Θρᾷκες οὐ μόνον Εὐρωπαῖοι, ἀλλὰ καὶ Ἀσιανοὶ, κατὰ τὴν Ἀρριανοῦ ἱστορίαν λέγοντος, ὥσπερ Φρύγας καὶ Μυσοὺς, οὕτω δὴ καὶ Θρᾷκας ἐξ Εὐρώπης διαβῆναι εἰς Ἀσίαν μετὰ Πατάρου τινὸς ἡγεμόνος, ὅτε οἱ Κιμμέριοι τὴν Ἀσίαν κατέτρεχον, οὓς ἐκβαλόντες ἐκ Βιθυνίας οἱ Θρᾷκες ᾤκησαν αὐτοί· καὶ τάχα ἐκ τῶν τοιούτων Θρᾳκῶν πλατυνθέντων καὶ τὸ νῦν λεγόμενον Θρακήσιον τὴν κλῆσιν εὕρηκεν. Ὁ δ' αὐτὸς Ἀρριανὸς καὶ Θρᾴκην τινὰ ἱστορεῖ νύμφην σοφὴν ἀμφὶ ἐπῳδάς τε καὶ φάρμακα, καὶ οἵαν τὰ μὲν ἑλκύσαι (ἐκλῦσαι?) τῶν παθημάτων φαρμάκοις, τὰ δὲ ἐργάσασθαι· ὁποία τις καὶ ἡ Μήδεια ἱστόρηται καὶ ἡ Ἀγαμήδη καὶ ἡ θρυλουμένη Κίρκη· καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς Θρᾴκης δοκεῖ ὠνομάσθαι ἡ χώρα, Πέρκη ποτὲ καλουμένη.

35.

Thracicum Bosporum nonnulli esse dicunt maris inter Chalcedonem et Byzantium angustias. Sic Arrianus de quodam dicit : « Proficiscitur versus Chrysopolin, ubi noctu Bosporum trajiciens etc.; » alii vero superiorem maxime Anapli, quem vocant, partem hoc nomine designant. Hunc Bosporum, ait, natando olim trajecit Io Junonis consiliis in juvencam transformata. Atque hinc Bosporus dicitur, quasi trajectus bovis illius œstro agitatæ, de qua Arrianus ita scribit: « Fretum inter Chalcedonem et Byzantium, olim Mysium, a Mysis in Thraciæ litore habitantibus, deinde vero Bosporus vocabatur ab Iûs casu, quam per Junonis iram œstro agitatam in hosce locos venisse ibique trajecisse fabulæ perhibent. » Idem vero addit : « Secundum nonnullos non ab hac quam modo dixi bove Bosporus, sed ab alia quadam nomen habet, quæ, Phrygibus invasione urgentibus, audacter in mare se præcipitavit, atque incolumis Bosporum, qui inter Chalcedonem et Byzantium est, trajecit; atque sic dux illis exstitit juxta oraculum, quod bovem viæ ducem constitui jubebat. Quod facientes illi absque damno transierunt. Cujus trajectus monumentum exstat bos ænea quam postero tempore Chalcedonii consecrarunt. De hac fortasse etiam locus quidam ibi Damalis vocatur etiam nunc. »

36.

Sunt non modo Europæi Mysi, sed etiam Asiatici. Arrianus Europæorum Mysorum colonos esse dicit Olympenos in Asia Mysos, qui Mysi nominantur vel a Myso Jovis filio, vel a Myso alio, Arganthones illius strenuæ et montivagæ filio, vel a planta *myso* sive *mysa* (utrumque dicere licet), quæ Lydorum lingua abietem significat, ut Strabo quoque dicit.

37.

Thraces non solum Europæi sunt, sed etiam Asiatici, secundum Arrianum, ubi dicit, quemadmodum Phryges et Mysos, sic etiam Thraces ex Europa in Asiam transiisse Patara quodam duce, quo tempore Cimmerii in Asiam invaserant, quos e Bithynia pellentes Thraces ipsi hanc regionem occuparunt. [Ac fortasse de hisce Thracibus latius deinceps dispersis Thracesium quod nunc dicimus nomen accepit (v. *Constant. Porphyr. De them.* 1).] Idem Arrianus memorat etiam Thracen quandam puellam sapientem incantationum et herbarum scientia, qua mala et adducere et avertere poterat, sicuti de Medea vel Agamede vel fa-

Ὁ αὐτὸς λέγει καὶ ὅτι ἔθος ἦν Θρᾳξὶ πολλὰς ἔχειν γυναῖκας, ὡς ἂν ἐκ πολλῶν πολλοὺς ἔχοιεν παῖδας, καὶ τὸ ἔθος αὐτοῖς γενέσθαι φησὶν ἀπὸ βασιλέως αὐτῶν Δολόγκου, ᾧ παῖδες πολλοὶ ἐκ πολλῶν γυναικῶν ἐγένοντο.

38.

Eustath. ad Il. λ, 739 p. 881, 60, post memoratas Agameden et Medeam veneficas : Ἀρριανὸς δὲ καὶ Κροκοδίκην τινὰ ἱστορεῖ οὐδὲν ἧττον γυναῖκα γοητεύτριαν. Cf. Eustath. p. 1493, 48. 1657; 52.

39.

Steph. Byz : Ἀβρεττήνη, χώρα Μυσίας, ἀπὸ Βρεττίας νύμφης. Τὸ ἐθνικὸν Ἀβρεττηνὸς, ὡς Ἀρριανός φησιν. Cf. Strabo XII, p. 574, 576; Plinius V, 30, 33.

40.

Eustath. ad Dionys. 809 : Ἀρριανὸς δέ φησιν, ὅτι « Θυνὸς καὶ Μυσὸς υἱοὶ ἦσαν Ἀργανθώνης, ἥτις καλόν τι χρῆμα νύμφης ἦν, ἀφ' ὧν Θυνὸς μὲν Θυνίαν οἰκίσας ἀφ' ἑαυτοῦ ὠνόμασε, Μυσοὶ δὲ ἐπὶ τῷ Μυσῷ ὠνομάσθησαν. »

41.

Idem ib. 793 : Τοὺς δὲ Βιθυνοὺς καὶ ναυτικωτάτους ἱστοροῦσι γενέσθαι ποτὲ, καὶ τὴν αὐτῶν γῆν πάμφορόν τε καὶ εὔδενδρον εἶναί φασι, καὶ λιθοτομίας ἔχουσαν πολλαχοῦ, καὶ κρυστάλλους ἐν ὄρεσι φύουσαν, καὶ ἄλλα πολλὰ ἔχουσαν ἀγαθά. Ἡρόδοτος (VII, 75) δὲ λέγει Θρᾶκας διαβάντας εἰς Ἀσίαν κληθῆναι Βιθυνοὺς, καὶ εἶναι παρ' αὐτοῖς χρηστήριον Ἄρεος. Λέγεται δὲ καὶ ὅτι τὴν ἀπὸ Βοσπόρου γῆν ἕως ἐπὶ Ῥήβαντα Βιθυνοί ποτε κατέσχον. Τὴν δὲ αὐτοῦ ἐπέκεινα ἐπὶ Πόντον ὀρεινὴν οἱ Θυνοὶ ἔσχον ἄχρι ποταμοῦ Κάλητος, ὡς εἶναι ὁμόρους τούς τε Θυνοὺς καὶ τοὺς Βιθυνοὺς, οὕτω καλουμένους ἀπό τινων ἀδελφῶν ἐπιφανῶν Θυνοῦ καὶ Βιθυνοῦ, παίδων Φινέως κατὰ ποίησιν (ἤτοι ποιητῶν καὶ θετῶν), καθά φησιν Ἀρριανὸς, ὃς καὶ γνήσιον παῖδα Φινέως ἱστορεῖ Παφλαγόνα, ἐξ οὗ χώρα Παφλαγονία. Καὶ γῆν λέγει Ῥηβαντίαν τὴν πρὸς τῷ Ψιλλίῳ ποταμῷ, καὶ δημιουργόν τινα ἱστορεῖ παρὰ Βιθυνοῖς Δαίδαλον καλούμενον, οὗ ἔργον ἐν Νικομηδείᾳ γενέσθαι θαυμαστὸν ἄγαλμα Στρατίου Διός. Λέγει δὲ ὁ αὐτὸς Ἀρριανὸς καὶ ὅτι ἄλλοι Ὀδρύσου παῖδάς φασι τὸν Θυνὸν καὶ τὸν Βιθυνὸν, ὧν ἡ χώρα ὁμώνυμος. Eustath. in Il. p. 125, 30, exempla παρηχήσεως afferens : καὶ Ἀρριανός· « Φῦναι Φινέα. » Alia nonnulla ex h. l. excerpsit Eudocia p. 103.

42.

Eustath. in Il. p. 123, 35 : Φησὶ γὰρ ἡ τοῦ Ἀρριανοῦ ἱστορία ὅτι Βριάρεως, Γῆς καὶ Οὐρανοῦ παῖς, θαλαττοκρατήσας ὁρμητηρίῳ ἐχρήσατο Εὐβοίᾳ τῇ νήσῳ, κἀκεῖθεν ὁρμώμενος κατεστρέψατο τὰς Κυκλάδας, ὃς καὶ Αἰγαίων ὠνόμασται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Οὗτος δὲ καὶ αἰτίαν παρασχεῖν λέγεται τῷ Αἰγαίῳ πελάγει εἰς ἐπωνυμίαν. Σῆμα δὲ αὐτοῦ δείκνυσθαι κατὰ τὸν Ῥυνδακὸν ποταμὸν οὐ πόρρω θαλάσσης λόφον τινὰ, καὶ τοῦτον ἐπικαλεῖσθαι Αἰγαίωνος, καὶ ἀπὸ τοῦ λόφου τούτου πίδακας ἐκδιδόναι ἑκατὸν καὶ ταύτας καλεῖσθαι παλάμας Βριάρεω. Excerpsit locum Eudocia p. 144.

In seqq. Eustathius memoria lapsus, ut videtur, dicit : Οὐδὲ ὁ μυθικὸς Βριάρεως φίλα φρονεῖ τῷ πατρὶ ἢ Κρόνῳ ὄντι κατὰ τὸν Ἀρριανὸν ἢ Ποσειδῶνι κα-

---

mosa illa Circe narrant : et ab hac Thrace ei videtur regio quæ prius Perce appellabatur, nomen traxisse. Idem Arrianus moris esse apud Thraces dicit plures ducere uxores, quo ex multis multos liberos suscipiant; atque morem istum iis esse a Dolonco rege, cui ex multis uxoribus multi fuerunt liberi.

38.

Arrianus Crocodicen quandam mulierem haud minus (Medeâ) præstigiatricem memorat.

39.

Abrettene, regio Mysiæ, a Brettia nympha. Gentile Abrettenus, ut Arrianus ait.

40.

Arrianus dicit : « Thynus et Mysus filii erant Arganthones, quæ pulchrum erat puellæ negotium; horum alter, Thynus, Thyniam, quam incolis frequentaverat, de suo nomine appellavit; Mysi autem de Myso nuncupati sunt. »

41.

Bithynos olim classe valuisse tradunt atque terram eorum fœcundissimam et arboribus bene consitam esse aiunt, et lapicidinas multis in locis habere et crystallos in montibus gignere, aliisque bonis divitem esse. Herodotus narrat Thraces qui in Asiam transgressi sint, Bithynos appellatos, apud eosque Martis oraculum esse. Dicitur etiam Bithynos occupasse quondam regionem quæ a Bosporo usque ad Rhebantem fluvium pertinet, ulteriorem vero ad Pontum montuosam Thynos obtinuisse usque ad Caletem fluvium, adeo ut Thyni et Bithyni essent finitimi; nomen vero eos habere a Thyno et Bithyno fratribus, Phinei filiis per adoptionem, ut Arrianus ait, qui etiam genuinum Phinei filium affert Paphlagonem, a quo Paphlagonia regio appellata. Porro regionem ad Psillium fluvium sitam Rebantiam dicit, atque artificem quendam apud Bithynos, Dædalum nomine, memorat, cujus opus Nicomediæ sit admirabile signum Jovis Stratii. Idem Arrianus refert apud alios referri Odrysi filios esse Thynum et Bithynum, a quibus regiones nominatæ sint.

42.

Arrianus ita narrat : Briareus, Cœli et Telluris filius, maris imperium tenens, Eubœa insula sede atque arce utebatur, unde proficiscens Cycladas sibi subjecit. Ab hominibus Ægæon vocabatur. Ab eodem mare Ægæum nomen suum traxisse dicitur. Monumentum ejus monstrari aiunt ad Rhyndacum fluvium haud procul a mari collem quendam, qui Ægæonis vocatur, ex eoque centum profluere scatebras, quas appellant Manus Briarei.

τά τινας. Cf. Eustath. ad Dion. 132 : Αἰγαῖον δὲ πέλαγος, ὥς τισι δοκεῖ, λέγεται παρὰ τὰς ἐν Εὐβοίᾳ Αἰγάς, τόπον οὕτω καλούμενον, ἔνθα τοὺς τοῦ Ποσειδῶνος ἵππους ἀναπαύει ὁ ποιητής· οἱ δὲ παρὰ τὸν Αἰγαίωνα τὸν Ὁμηρικόν.

43.

Eustath. ad Il. β, 754, p. 336, 12, ad verba Ὅρκου γὰρ δεινοῦ Στυγὸς ὕδατος] Κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀρριανοῦ καὶ Βιθυνίας ποταμὸς Ὅρκος ὄνομα, ὃς φρικωδέστατος ὅρκων τοῖς ἐκεῖ ἐνομίζετο, πρὸς βίαν εἰς τὰς δίνας ἕλκων τὸν ἐπίορκον, εἰ μὴ δρόμῳ ἐξεπήδησεν.

44.

Idem ad Il. ε, 150, p. 532, 34 : Ὁ μὲν Ὑπείρων ἐκ μόνης τῆς ὑπείρ προθέσεως παρῆκται... οὕτω δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀνά ἴσως ὁ Ἄνιος... Ἐκ δὲ τῆς ὑπό Ὕπιος ὁ παρὰ Ἀρριανῷ ποταμός. Eustathius ut reliquis locis, sic hic quoque Bithyniaca ante oculos habuerit; quanquam Hypius fluvius memoratur etiam in Ponti Eux. Periplo c. 13, 2, ubi libri mss. et editt. perperam exhibent Ὕππιος.

45.

Idem in Il. β, 857, p. 364,1 : Ἀρριανὸς δὲ τοιαῦτα περὶ Ἁλιζώνων ἱστορεῖ· « Οὓς Ὅμηρος ἐν Νεῶν καταλόγῳ φησὶν Ἁλιζῶνας, Βιθυνοί εἰσιν, ὧν Ὁδίος καὶ Ἐπίστροφος ἦρχον. Καὶ ἡ Ἀλύβη, ἐν ᾗ λέγει ἀργύρου γενέθλην εἶναι, παραδείκνυται, καὶ οὐκ ἀμαυρὰ ὑπόμνησις ἀργυρίων ἔργα ὑπολελειμμένα ὁρᾶται. Ἁλιζῶνες δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, φησί, καλοῦνται ὅτι πανταχόθεν θαλάσσῃ περιείργονται, ἀπὸ μὲν ἄρκτου καὶ ἀνατολῆς τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, πρὸς μεσημβρίαν δὲ καὶ νότον τῷ Ἀστακηνῷ κόλπῳ τῷ πρὸς Νικομήδειαν, πρὸς δὲ δύσιν καὶ Ζέφυρον τῇ Προποντίδι καὶ τῷ Βοσπόρῳ, ὡς μὴ πόρρω χερρονήσου εἶναι τὰ πολλὰ αὐτῶν, καὶ δικαιότατα λέγεσθαι διεζῶσθαι θαλάσσῃ. » Ὁ δὲ αὐτὸς Ἀρριανὸς λέγει καὶ τὸν ῥηθέντα Ὁδίον Ῥοδοίτην ποτὲ καλεῖσθαι, εἶτα εἰς Ῥόδιον μεταπεσεῖν, εἶτα Ὁδίον κληθῆναι.

46.

Idem ad Dionys. 809 : Ταύτην δὲ τὴν μεγάλην Φρυγίαν καὶ ἱππόβοτον λέγει (Dionysius) καὶ λιπαράν. Ὀλβιωτάτους δὲ τοὺς Φρύγας καὶ Ἀρριανὸς ἱστορεῖ, λέγων καὶ ὅτι λέγονται Φρύγες παλαιότατοι ἀνθρώπων γενέσθαι, καὶ ὅτι μαίνονται τῇ Ῥέᾳ, καὶ πρὸς Κορυβάντων κατέχονται (ἤγουν κορυβαντιῶσι δαιμονῶντες). Ὅταν δὲ κατάσχῃ αὐτοὺς τὸ θεῖον, ἐλαυνόμενοι καὶ μέγα βοῶντες καὶ ὀρχούμενοι προθεσπίζουσι τὰ μέλλοντα, θεοφορούμενοι καὶ μαινόμενοι.

47.

Idem ib. 791 : Ἀρριανὸς δὲ οὕτω γράφει περὶ τῶν τοιούτων· « Ἐπέκεινα Σαγγαρίου ὅμοροι Παφλαγόνων Μαριανδυνοί, ἔνθα πόλις Ἡράκλεια πεπόλισται, ὅπου Κιμμέριοι πόαν φαγόντες ἀκόνιτον ἐδυστύχησαν. Ἦν γὰρ αὐτοῖς πάτριον τὸ ποηφαγεῖν. »

48.

Idem ib. 772 : Ἀρριανὸς δὲ τοὺς περὶ Μεσοποταμίαν Ἀσσυρίους λέγει, ἐν οἷς φησὶ τοὺς πρὸς Εὐφράτῃ ποταμῷ Ἀσσυρίους, ἔστε ἐπὶ Νίνον καὶ Βαβυλῶνα, καθ' ὧν Ἀμαζόνες ἐστράτευσαν, Εὐρυπύλης ἡγουμένης αὐτῶν. Καὶ τοὺς Καππαδόκας δὲ οὕτω ποτὲ ἱστορεῖ λέγεσθαι, ἐν οἷς φησὶ Καππάδοκα παῖδα Νινύου,

---

43.

Secundum Arriani historiam in Bithynia quoque fluvius est, qui Horcus (*jusjurandum*) appellatur. Is horribilissimum ejus regionis incolis jusjurandum est, atque vi in voragines abripit pejerantem, nisi cursu se proripuerit.

44.

Quemadmodum *Hyperon* ex sola præpositione ὑπέρ fortur, sic fortasse *Anius* quoque ab ἀνά, et ab ὑπό *Hypius*, qui apud Arrianum memoratur fluvius.

45.

Arrianus de Halizonibus ita habet : « Quos Homerus in Navium catalogo Halizones dicit, Bithyni sunt, ii quibus Hodius et Epistrophus imperabant; atque Alybe, in qua argenti esse fontem dicit, ostenditur, neque obscura admonitio argenti fodinæ sunt, quas etiamnum cernere licet. Halizones autem, ait, homines isti nominantur, quod quasi zona undique mari cinguntur, nimirum Ponto Euxino ab septentrione et oriente, meridiem versus et austrum Astaceno sinu, qui prope Nicomediam est, occidentem et Zephyrum versus Propontide et Bosporo, adeo ut major regionis pars fere chersonesus sit et justissime mari cingi dicatur. » Idem Arrianus Hodium, quem Homerus dicit, olim Rhodœten appellatum refert, quod nomen deinde in Rhodium, postremo in Hodium abierit.

46.

Phrygiam magnam Dionysius equis feracem et pinguem terram appellat. Arrianus quoque Phryges beatissimos dicit, narratque eos hominum omnium esse antiquissimos, et in honorem Rheæ insanire furore Corybantico afflatos. Quodsi vero numen eos corripuerit, cursitantes et vociferantes saltantesque futura vaticinantur divino instinctu et insania.

47.

Arrianus ita scribit : « Trans Sangarium fluvium finitimi Paphlagonum sunt Mariandyni, apud quos Heraclea urbs exstat, ubi Cimmerii cicutam quum edissent herbam, calamitate affecti sunt. Nimirum gramine vesci iis mos erat. »

48.

Arrianus Assyrios Mesopotamiæ incolas dicit, quo loco memorat Assyrios ad Euphratem fluvium usque ad Ninum et Babylonem habitantes, contra quos Amazones sub Eurypyle expeditionem susceperint. Idem vero etiam Cappadoces quondam Assyrios appellatos esse dicit, quo loco

ἐφ' ὅτῳ Ἀσσύριοι μεταβαλόντες τὸ ὄνομα Καππαδόκαι ὠνομάσθησαν.

49.

Eust. ad Dion. 378 : Τὴν δὲ ῥηθεῖσαν Ἑνετίαν... νῦν μὲν Βενετίαν φαμέν, καθότι καὶ Ἀρριανός φησιν ὅτι « Ἑνετοὶ πονήσαντες ἐν μάχῃ τῇ κατὰ Ἀσσυρίους καὶ ἀποπεράσαντες εἰς Εὐρώπην ᾠκίσθησαν πρὸς Πάδῳ τῷ ποταμῷ, καὶ τῇ ἐπιχωρίῳ γλώττῃ Βενετοὶ εἰς τοῦτο ἔτι ἀντὶ Ἑνετῶν κλῄζονται, καὶ Βενετία ἡ γῆ ἥντινα νέμονται. »

50.

Idem v. 805 : Τούτους τοὺς Βέβρυκας ἱστορεῖται μείζω δοκεῖν ἔχειν τὰ σώματα ἢ καθ' ἡλικίαν ἀνθρώπου, παρ' οἷς καὶ ὁ Βέβρυξ ἐκεῖνος Ἀράντας, « ᾧ τὸ μὲν μῆκος εἰς ὀκτὼ λέγεται πήχεις, εὖρος δὲ, ὡς Ἀρριανός φησιν, ὅσον τοσῷδε μήκει ἐς κουφότητα ξύμμετρον (ἤγουν ὅσον ἦν ξύμμετρον πρὸς τοὺς ὀκτὼ πήχεις τοῦ μήκους εἰς τὸ κούφως βαίνειν τὸν ἄνθρωπον). Κατὰ δὲ τοσούτου ἀνδρὸς νικηφόρος γέγονεν εἰς μονομαχίαν συστὰς νεανίας ἐτῶν ιζ'. »

Etiam quæ sequuntur de Bebryce Danaide, a qua regio Bebrycia nomen habeat, sicuti reliqua plurima, quæ de his regionibus, non nominato fonte, Eustathius affert, ex eodem Arriano fluxisse putanda sunt.

51.

Idem ib. 767 : Ἀρριανὸς δὲ οὕτω φησίν· « Χάλυβες πρῶτοι ἀνθρώπων αἰτίαν ἔχουσι χαλκεύσασθαι. »

52.

Idem ad Dion. 669 : Σκυθῶν δὲ ἡ τοιαύτη πᾶσα γῆ, περὶ ὧν Ἀρριανὸς, ὅτι « σιτοφάγοι ποτὲ καὶ ἀροτῆρες ὄντες καὶ οἰκίας οἰκοῦντες καὶ πόλεις ἔχοντες, ἐπειδὴ ὑπὸ Θρακῶν ἐπλήγησαν, μετέβαλον τὰ πρότερον ἤθη, καὶ ἀρὰς ἐπηράσαντο μεγάλας, μήποτε οἰκίαν ἔτι δείμασθαι, μήτε ἀρότρῳ γῆν ἀναρρῆξαι, μήτε πόλεις δομήσασθαι, μήτε κτῆμα κειμήλιον ἐπικτήσασθαι, ἀλλ' οἴκους μὲν ποιήσασθαι ἁμάξας, τροφὴν δὲ κρέα θήρεια, πόμα δὲ ταὐτὸ καὶ τροφὴν τὸ γάλα, θρέμματα δὲ κεκτῆσθαι μόνα, ἅπερ ἄγεσθαι αὐτοῖς ἔμελλεν ἄλλην γῆν ἐξ ἄλλης ἀμείβουσι· καὶ ἀπὸ τοῦδε ἀντὶ γεωπόνων γενέσθαι νομάδας. »

53.

Idem in Il. v, 1, p. 916, 23 : Ἀρριανὸς δέ φησιν ὅτι οἰκοῦσι τὴν Ἀσίαν οἱ Ἄβιοι Σκύθαι αὐτόνομοι διὰ πενίαν καὶ δικαιότητα.

54.

Idem in Dion. 783 : Περὶ τούτου (de Iride fluvio) ὁ Ἀρριανὸς ταῦτά φησιν· « Αἷμος βασιλεὺς Σκυθῶν, οὗ υἱὸς Ἐρίδιος, ἀφ' οὗ ὁ Ποντικὸς ποταμὸς κληθεὶς Ἐρίδιος ὕστερον εἰς τὸ δεξιώτερον μετωνομάσθη Ἶρις.

55.

Steph. Byz. : Γετία, ἡ χώρα τῶν Γετῶν. Γέτης γὰρ τὸ ἐθνικὸν, οὐ τὸ κύριον. Ἔστι δὲ Θρᾳκικὸν ἔθνος... καὶ κτητικῶς λέγεται Γετικός... Ἀρριανὸς δὲ Γετηνοὺς αὐτούς φησι. In Anabasi Arrianus populum vocat Γέτας. Vocem Γετηνοὺς pro adjectivo κτητικῷ usurpaverit, nisi forte Ἀρριανὸς h. l., ut sæpius, corrupte citetur pro Ῥιανός.

---

meminit Cappadocis Ninya nati, a quo Assyrii Cappadoces appellati sint.

49.

Quam diximus Henetiam nunc Venetiam appellamus, sicuti etiam Arrianus dicit. « Etenim Heneti, ait, prœlio contra Assyrios commisso cladem ferentes in Europam transierunt et ad Padum fluvium sedes fixerunt, ubi lingua indigena Veneti etiamnum pro Henetis vocantur, et Venetia regio quam incolunt. »

50.

Bebryces narrantur majora quam pro vulgari hominum natura habere corpora; apud quos exstitit etiam Bebryx ille Arantas, cui longitudo corporis ad octo cubitus fuisse perhibetur, latitudo vero, ut Arrianus dicit, quanta ad motus facilitatem tantæ proceritati congrueret. Et cum ejusmodi molis viro juvenis annorum septemdecim certamine singulari congressus victoriam deportavit.

51.

Arrianus ita dicit : « Chalybes primi hominum auctores feruntur artem ærariam tractandi.

52.

Talis est Scytharum regio universa, de quibus Arrianus dicit : « Olim frumento vescebantur, agrosque arabant, domusque in urbibus inhabitabant; deinde vero quum a Thracibus pulsati essent, priorem vitæ rationem mutarunt, et cum dira exsecratione jurarunt nunquam se domum ædificaturos neque aratro terram scissuros, neque urbes conditures, neque ullam supellectilem pretiosiorem unquam possessuros, sed domus loco currum habituros, pro cibo carnes ferinas, pro potu simul atque cibo lac, nec quidquam possessuros præter pecora quæ secum ducerent, aliam cum alia regione permutantes. Atque ab eo inde tempore ex agricolis nomades evasisse. »

53.

Arrianus dicit in Asia habitare Abios Scythas, populum liberum suique juris ob paupertatem et justitiam.

54.

De Iride fluvio Arrianus hæc habet : « Hæmus Scytharum rex filium habuit Eridium, a quo Ponticus fluvius nominatus est Eridius, quod nomen postea abiit in *Iris*. »

55.

Getia, Getarum regio. Nam Geta gentile est, non vero proprium; est vero Thracicus populus. Possessive dicitur Geticus. Arrianus autem Getenos eos appellat.

56.

St. B. : Τριῆρες, ἔθνος, ἀπὸ Τριήρου τοῦ Ὀμβριάρεω καὶ Θρᾴκης παιδὸς, ὡς Ἀρριανὸς ἐν Βιθυνιακοῖς. Cf. id. v. Τρῆρος.

57.

Eustath. ad Il. η, 166, p. 673, 45 : Ἐνυάλιος δὲ κατὰ μὲν τοὺς πλείους ὁ πολεμικὸς ἀπὸ τῆς Ἐνυοῦς. Τινὲς δὲ ὥσπερ τὴν Παλλάδα διὰ φόνον τοῦ Πάλλαντος, οὕτω καὶ τὸν Ἐνυάλιον διά τι τοιοῦτον κεκλῆσθαί φασιν. Ἀρριανὸς γοῦν ἱστορεῖ ὅτι ἐλθὼν Ἄρης εἰς τὰ τῆς Θρᾴκης χωρία, ὅπου τὰ οἰκεῖα ἦν τῷ Ἐνυαλίῳ, ἤθελε ξενισθῆναι· ὁ δὲ οὐκ ἤθελε δέχεσθαι, φάμενος οὐκ ἂν ξενίσαι ἄλλον ἢ ὃς κρείσσων αὐτοῦ τὰ πολέμια ἔλθοι. Καὶ ὅς· « Ὥρα σοι ξενίζειν ἐμὲ, καθότι κρείσσων σοῦ φημὶ τὰ πολέμια εἶναι. » Τοῦ δὲ Ἐνυαλίου ἀποφάσκοντος, ἔρχεται εἰς χεῖρας καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς μάχης ἐκταθείσης, τέλος ὁ Ἐνυάλιος πίπτει ὑπὸ τῷ Ἄρεϊ, πληγεὶς ὅπλῳ τῇ ῥομφαίᾳ. Διὸ καθότι μέγα τοῦτο ἆθλον ὁ Ἄρης νέος ὢν ἐξετέλεσεν, ἐκαλεῖτο ἐπ' αὐτῷ Ἐνυάλιος. Eadem, citato Arriano, attingit Tzetz. Chil. XII, 791.

58.

Idem in Dionys. 828 : Ἔθνος δὲ γυναικεῖον αἱ Ἀμαζόνες πρὸς τῷ Θερμώδοντι, διὸ καὶ ἀπὸ μητέρων ἐγενεαλογοῦντο, καθάπερ Ἀρριανὸς ἱστορεῖ.

Idem ib. : Ὅτι δὲ αἱ Ἀμαζόνες πολλοὺς ἐν Ἀσίᾳ κατέσχον τόπους ποτὲ, δηλοῦσι καὶ κρῆναί τινες Ἀμαζόνων ὁμώνυμοι, καὶ μὴν καὶ πόλεις, οἷον ἡ Ἔφεσος αὐτη, ἡ Ἀναία, ἡ Μύρινα, ἡ Αἰολικὴ Κύμη. Ἔστι δὲ καὶ Ἐλαία τόπος πρὸς τῇ Νικομηδείᾳ κατὰ τὸν Ἀρριανὸν ἀπὸ Ἐλαίας Ἀμαζόνος· καὶ πρὸς τῷ Πόντῳ δὲ Θίβα, τόπος διὰ τοῦ ι ἔχων τὴν παραλήγουσαν, ἀπὸ μιᾶς τῶν ὑφ' Ἡρακλέος ἀναιρεθεισῶν Ἀμαζόνων σχοῦσα τὴν κλῆσιν, « ὧν αἱ διάφοροι (τουτέστιν αἱ ὑπερέχουσαι) καὶ ἀξιολογώτεραι, κατὰ τὴν τοῦ Ἀρριανοῦ ἱστορίαν, εἰσὶν αὗται πρὸς ὄνομα, Τράλλα, Ἰσοκράτεια, Θίβα, Πάλλα, καὶ ἄλλαι. »

59.

Stephan. Byz. : Ἀμαζόνειον, τόπος ἐν τῇ Ἀττικῇ... Ἔστι καὶ ἄλλο διὰ τοῦ κ Ἀμαζονικὸν ἐν Βοιωτίᾳ. Ἔστι καὶ ἐν Βιθυνίᾳ Μαζαῖον κατὰ παραφθορὰν, ὡς Ἀρριανὸς ἐν Βιθυνιακοῖς. Τὸ ἐθνικὸν Μαζαεὺς, ὡς Μιδαεὺς καὶ Δορυλαεύς.

60.

Eustath. ad Dionys. 549 : Ὅτι ἐντὸς τῆς Μαιώτιδος νῆσος ἀπειρεσίη ἐστήρικται, ἣν καλοῦσι Ταυρικὴν, ἐν ᾗ Φαιναγόρα καὶ Ἑρμώνασσα, Ἰώνων ἄποικοι πόλεις, ὧν ἡγήσατο Φαιναγόρας τις καὶ Ἕρμων, ἀφ' ὧν οἱ τόποι καλοῦνται. Ἀρριανὸς δὲ οὕτω φησί· « Φαιναγόρεια, ἣν ἔκτισε Φαιναγόρας ὁ Τήιος, φεύγων τὴν τῶν Περσῶν ὕβριν· ἔτι δὲ Ἑρμώνασσα ἐπὶ Ἑρμωνάσσῃ τῇ γυναικὶ Σημάνδρου Μυτιληναίου τινὸς, οὗ τινὰς τῶν Αἰολέων εἰς ἀποικίαν μεταστήσαντος καὶ θανόντος ἐν τῷ τῆς πόλεως οἰκισμῷ, ἡ γυνὴ τῆς τε πόλεως ἐγκρατὴς ἐγένετο, καὶ τὸ ἑαυτῆς ὄνομα τῇ πόλει ἐπέθετο. »

61.

Idem ib. 803 : Κατὰ δὲ τὴν Ἀρριανοῦ ἱστορίαν ἐπώνυμός ἐστιν ἡ τῶν Χαλκηδονίων πόλις τῷ Κρόνου

56.

Trieres (*Treres*), a Triere, Ombriarei et Thraces filio, ut Arrianus ait in Bithynicis.

57.

Enyalius secundum plurimos Mars dicitur ab Enyo; nonnulli autem sicuti Palladem a Pallantis cæde, sic Enyalium quoque similem ob causam nomen habere narrant. Arrianus scilicet ita refert : « Mars in Thraciæ veniens regiones, ubi Enyalius habitabat, hospitio excipi ab eo voluit. Ille vero excipere noluit, dicens se non admittere hospitem nisi qui virtute bellica ipsum superaverit. Tum Mars : « Jam igitur hospitium mihi concedes; nam ego me præstantiorem te esse rebus bellicis contendo. » Quod illo negante, ad manus veniunt, et postquam diu certarunt, postremo Enyalius cecidit a Marte romphææ ictu percussus. Arduum hoc certamen quod juvenis adhuc Mars confecisset, Enyalius hinc nominatus est. »

58.

Amazones mulierum est populus ad Thermodontem; quare etiam a matribus generis seriem recensere solebant, ut Arrianus narrat.

Amazones multos in Asia locos tenuisse probant fontes Amazonum cognomines, nec non urbes, ut Ephesus, Anæa, Myrina et Cyme Æolica. Est etiam Elæa locus ad Nicomediam, Arriano teste, ab Elæa Amazone nomen ducens, et ad Pontum Thiba locus (per *i* literam in penultima), qui nominatus est ab una Amazonum ab Hercule interfectarum, inter quas præcipuæ et clarissimæ secundum Arriani historiam fuerunt Tralla, Isocratea, Thiba, Palla, aliæ.

59.

Amazonium locus in Attica. Est etiam in Bœotia quod per *c* literam dicitur Amazonicum. Porro in Bithynia quod per corruptionem abiit in Mazæum, ut Arrianus in Bithyniacis refert. Gentile Mazaeus, ut Midaeus, Dorilaeus.

60.

Intra paludem Mæotidem insula porrigitur ingens, quam vocant Tauricam, in qua Phænagora (*Phanagoria*) et Hermonassa urbes, Ionum coloniæ, quæ deductæ sunt Phænagora et Hermone ducibus, a quibus etiam nuncupatæ sunt. Arrianus vero ita dicit : « Phænagoria, quam condidit Phænagoras Teius, Persarum fugiens insolentiam; præterea Hermonassa, quæ vocatur de Hermonassa uxore Semandri Mytilenæi, qui quum Æoles nonnullos in coloniam deduxisset, et dum urbs condebatur, esset defunctus, uxor ejus imperio urbis potita est eique suum ipsius nomen imposuit. »

υἱῷ Χαλκηδόνι, ἀφ' οὗ πρῶτα μὲν ὁ ἐκεῖ που ῥέων ποταμὸς ἐκλήθη Χαλκηδὼν, ἔπειτα ἡ πόλις, Δωριέων ἀποικησάντων ὑστέροις χρόνοις, ὁμώνυμος γίνεται τῷ ποταμῷ. Ἱστορεῖ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ὅτι τοῖς Χαλκηδονίοις ἀποφρὰς νομίζεται παντὸς μηνὸς φθίνοντος ἐνάτη (ἤγουν ὡς τοῖς Ἀττικοῖς ἀρέσκει, αἱ εἰκοσταὶ πρῶται τῶν ὅλων μηνῶν ἀπαίσιοι αὐτοῖς κρίνονται), διότι ἐν τοιαύταις ἡμέραις ἄλλας τε δυστυχίας αὐτοὶ ἔπαθον, καὶ Φαρνάβαζος δὲ ὁ Πέρσης τοὺς αὐτῶν παῖδας ἐκτεμὼν εἰς τὸν Δαρεῖον ἀνέπεμψε. Κατασκῆψαι δέ φησιν αὐτοῖς καὶ νόσον ἐκ θεομηνίας, τὸ αὐτοὺς τὰ σφῶν ἀποτέμνειν αἰδοῖα, διότι θυσιῶν τινων κατημέλησαν.

62.

Steph. Byz. Ἀλμήνη, πόλις πρὸς τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, ὡς Ἀρριανός. Τὸ ἐθνικὸν Ἀλμήνιος, ὡς Παλλήνιος, ἢ Ἀλμηνίτης, ὡς Σινωπίτης. Urbs aliunde non nota; Ἀρμένη et Ἀμελητὸς memorantur in Anonymi Peripl. Ponti Euxin. § 24 et 17. Hic vel ille locus ap. Arrianum intelligendus. Gail. tom. III, p. 42, nostrum locum tanquam e Periplo Arriani desumptum posuit. Nescio quam ob causam, quum nulla ibi ejus mentio fiat, et commodissime ad Bithynica referatur.

63.

Eustathius ad Dion. 270 : Ὅτι Εὐρώπη ἡ χώρα ἐξ Εὐρώπης λέγεται, καθὰ καὶ ὁ Λυκόφρων (v. 1398) φησίν· ἀφ' ἧς ὁ Σαρπηδὼν, ὡς ἱστορεῖ Εὐριπίδης ἐν Ῥήσῳ (v. 29). Ἀγήνορος δὲ αὕτη θυγάτηρ, ἣν Ταῦρος ὁ τῆς Κρήτης βασιλεὺς ἐλῄσατο, ναυμαχίᾳ τὴν Τύρον ἑλών. Σημείωσαι δὲ ὅτι ἄλλος ἐστὶν οὗτος παρὰ τὸν Λύκιον Σαρπηδόνα. Σαρπηδὼν μὲν γὰρ οὗτος, ὁ τῆς ῥηθείσης Εὐρώπης, ἀδελφός ἐστι Μίνωος καὶ Αἰακοῦ κατὰ τὸν Ἀρριανόν· ὁ δὲ ἐκ Λυκίας Σαρπηδὼν ὁ Ὁμηρικὸς οὐκ ἂν εἴη τούτῳ σύγχρονος.

64.

Idem ad Il. β, 814, p. 356, 28 : Ἱστορεῖ δὲ ὁ γεωγράφος καὶ ὅτι Βάτεια ἀπὸ Βατείας προσηγόρευται, τῆς Δαρδάνου γυναικὸς, ἧς καὶ Ἀρριανὸς μεμνημένος φησὶν ὅτι Δάρδανος ἐκ Σάμου τῆς Θρᾳκίας ἐλθὼν τὰς τοῦ Τεύκρου βασιλέως θυγατέρας ἔγημε, Νησὼ καὶ Βάτειαν, καὶ ἐκ μὲν τῆς Νησοῦς ἦν αὐτῷ θυγάτηρ Σίβυλλα ἡ μάντις (ἀφ' ἧς καὶ ἄλλαι γυναῖκες ὅσαι ἐγένοντο μαντικαὶ, Σίβυλλαι ἐλέγοντο, οὐχ ὡς πρὸς αἵματος αὐτῇ οὖσαι, ἀλλὰ διὰ τὴν ὁμοίαν θεοφορίαν τυχοῦσαι τῆς ἐπικλήσεως), ἐκ Βατείας δὲ Ἐριχθόνιος καὶ Ἶλος.

65.

Idem in Dion. 391 : Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ μὲν μῦθος τὴν τῷ Κάδμῳ προσοικήσασαν Ἁρμονίαν Ἄρεος καὶ Ἀφροδίτης γενεαλογεῖ. Ἀρριανὸς δὲ Ἀσιανήν τε αὐτὴν οἶδε καὶ Δαρδάνου ἀδελφήν· φησὶ γὰρ ὅτι « Κάδμος ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατὰ ζήτησιν τῆς ἀδελφῆς Εὐρώπης σταλεὶς καὶ πλανώμενος περιπετὴς γέγονεν Ἁρμονίᾳ τῇ τοῦ Δαρδάνου ἀδελφῇ, ἁρπάσας δὲ καὶ εἰς τὰς νῆας ἐνθέμενος προσέσχε τῇ Βοιωτῶν γῇ, ἔνθα Θηβαίων ἐγένετο ἀρχηγὸς, πλούτῳ τε εὐδοκιμῶν καὶ τῇ ἄλλῃ σοφίᾳ. »

66.

Idem ad Hom. Il. δ, 407, p. 490 ed. Rom. : Ἐκ τῶν ῥηθέντων Θηβαϊκῶν πολέμων παροιμία ἐξέ-

61.

Secundum Arriani historiam Chalcedoniorum urbs nomen traxit a Saturni filio Chalcedone, a quo primum fluvius qui ibi est Chalcedon appellatus sit, deinde vero fluvii nomen urbi inditum, quam Dorienses postero tempore condiderunt. Idem Arrianus apud Chalcedonios narrat nonum ante finem mensis cujusque diem haberi nefastum, sive, ut Attici dicerent, diem vicesimum primum uniuscujusque mensis infaustum esse ab iis censeri, quod eo die tum alia passi sint infortunia, tum Pharnabazus Persa filios eorum castraverit et ad Darium miserit. Præterea etiam morbum ex deorum ira, quod sacra quædam neglexissent, eos invasisse, quo ad pudenda sibi præscindenda adigerentur.

62.

Almene (*Armene?*) urbs ad Pontum Euxinum, ut Arrianus refert. Gentile Almenius, quemadmodum Pallenius, vel Almenites, quemadmodum Sinopites.

63.

Europa terra nomen habet ab Europa, ut Lycophron dicit. Ejus filius fuit Sarpedon, testante Euripide in Rheso. Ipsa vero Europa fuit Agenoris filia, quam Taurus Cretæ rex, quum navali prœlio Tyrum cepisset, captivam abduxit. Ceterum nota hunc Sarpedonem diversum esse a Lycio. Nam Sarpedon, Europæ, quam modo dixi, filius, frater fuit Minois et Æaci secundum Arrianum, cujus æqualis esse vix possit Homericus ille ex Syria Sarpedon.

64.

Narrat Strabo Batiam (in agro Trojano locum) nomen habere a Batia, Dardani uxore, cujus Arrianus quoque mentionem faciens Dardanum e Samothracia profectum narrat Teucri regis filias uxores duxisse, Nesonem et Batiam, atque e Nesone filiam suscepisse Sibyllam vatem (a qua reliquæ mulieres, quotquot fatidicæ fuerint, Sibyllæ nominatæ sint, non inde quod sanguine junctæ illi, sed quod similiter divino instinctu vaticinatæ sint, nomen illud ferentes), e Batia autem filios genuisse Erichthonium et Ilum.

65.

Tenendem est ex vulgari fabula Harmoniam, quæ Cadmo nupsit, Martis et Veneris filiam dici. Arrianus vero eam Asiaticam novit et Dardani sororem. Dicit enim : « Cadmus a patre ad quærendam Europam sororem emissus, dum vagus oberrat, incidit in Harmoniam Dardani sororem, raptamque ac navi impositam in Bœotorum regionem abduxit, ubi Thebanorum princeps exstitit, vir divitiis clarus et sapientia. »

66.

Ex Thebaicis illis bellis ortum est proverbium, quod de inutilibus usurpatur, *Cadmea victoria*, quandoquidem

πεσεν ἐπὶ τῶν ἀλυσιτελῶν τὸ Καδμεία νίκη, ἐπειδή, φασὶ, Θηβαῖοι τὰ πρῶτα νικήσαντες ὕστερον ὑπὸ τῶν Ἐπιγόνων ἡττήθησαν. Ἀρριανὸς μέντοι ἐν τοῖς Βιθυνιακοῖς, ὡς καὶ προεδηλώθη, ἐπὶ μεγίστης νίκης τὴν παροιμίαν ἐδέξατο.

Eustath. ad Il. p. 361, 1 : Καδμείαν νίκην οἱ μὲν ἄλλοι οὐκ ἐπαινοῦντές φασι... Ἀρριανὸς δὲ τὴν μεγάλην καὶ ὅ φασι κατ' ἄκρας νοεῖ διὰ τὸ ἄκρως ἡττηθῆναι τοὺς περὶ τὸν Πολυνείκην ὑπὸ τῶν Καδμείων, ὡς μόνον περισωθῆναι τὸν Ἄδραστον.

67.

Idem ad Dion. 517 : Ὁ δὲ Ἀρριανὸς ἄλλως φησί· « Πάριος υἱὸς Ἰασίωνος, ᾧ ἐπώνυμον τὸ ἐν Ἑλλησπόντῳ Πάριον ὡς οἰκιστῇ. »

Idem ibid. : Ἀρριανὸς δέ φησι καὶ ὅτι Θάσος ἀπὸ Θάσου καλεῖται, Ποσειδῶνος υἱοῦ· καὶ ὅτι ἐκαλεῖτό ποτε καὶ Χρυσῆ νῆσος διὰ χρυσᾶ μέταλλα, ὧν καὶ Ἡρόδοτος μέμνηται (IV, 46).

68.

Idem ad Il. β, 824, p. 354, 14 : Ἐπεὶ δὲ, φησὶ (sc. Στράβων), Λύκιοι οἱ περὶ Ζέλειαν, διὰ τοῦτο καὶ Λυκάων ἀρχηγὸς αὐτῶν καὶ Ἀπόλλων αὐτόθι τιμᾶται Λυκηγενής. Λέγει δὲ καὶ Ἀρριανὸς οὕτω· « Ζέλεια ἡ καὶ Λυκία, καὶ ὁ Ἀπόλλων ἐπὶ τῇδε τῇ Λυκίᾳ Λύκιος· διὸ καὶ Πανδάρου πατὴρ Λυκάων, οὐ πόρρω τοῦ τοιούτου ἔθνους πεσόντος τοῦ ὀνόματος· καὶ Λυκογενεῖ Ἀπόλλωνι ἐκεῖνος εὔχεται τῷ ἐπιχωρίῳ (Il. δ, 119). »

69.

Idem ad Dion. 874 : Ὅτι Κίλικες τὸ ἔθνος, καθά φησιν Ἀρριανὸς, ἀπὸ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ὃς ἐκ Φοινίκης κατὰ ζήτησιν Εὐρώπης σταλεὶς καὶ πολλὴν γῆν πλανηθεὶς οὐδενὶ μὲν ἴχνει τῆς παιδὸς ἐνέτυχε, τὴν δὲ πολλὴν τῆς Κιλίκων γῆς κατασχὼν ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἐπωνυμίαν τῇ χώρᾳ δέδωκεν.

70.

Idem ib. 498 : Ἀρριανὸς δέ φησι· « Κρής, οὗ Κρήτη ἐπώνυμος, ὁ τὸν Δία κρύψας ἐν ὄρει Δικταίῳ, ὅτε Κρόνος ἐμάστευεν, ἐθέλων ἀφανίσαι αὐτόν. »

71.

Idem ib. 530 : Ἡ Μῆλος περὶ τὸ Κρητικὸν πέλαγος, ἀπό τινος ἀνδρὸς Μήλου κληθεῖσα κατὰ τὴν τοῦ Ἀρριανοῦ ἱστορίαν.

72.

Idem ib. 511 : Ἐκαλεῖτο δέ ποτε (Salamis ins.) Κυχρεία, ἀπό τινος Κυχρέως, οὗ καὶ Λυκόφρων (v. 451) καὶ Ἀρριανὸς (Ῥιανὸς?) μέμνηνται, ὃς Ὄφις μὲν ἐπεκλήθη διὰ τραχύτητα τρόπου, ἀπηλάθη δὲ τῆς νήσου ὑπὸ Εὐρυλόχου.

Hæc e Stephano Byzant. fluxisse videntur, ubi : Κυχρεῖος πάγος, περὶ Σαλαμῖνα. Σοφοκλῆς Τεύκρῳ. Ἀπὸ Κυχρέως τοῦ Σαλαμῖνος καὶ Ποσειδῶνος, ὃς Ὄφις ἐπεκλήθη διὰ τὴν τραχύτητα τῶν τρόπων· ὃν λυμαινόμενον τὴν νῆσον ἀπήλασεν Εὐρύλοχος· ἐδέξατο δ' ἐν Ἐλευσῖνι Δημήτηρ καὶ ἀμφίπολον ἐποίησεν· ἀπ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἡ Σαλαμὶς Κυχρεία ἐκλήθη, ὡς Στράβων (IX, p. 393). Cf. Apollodor. III, 12, 6; Diodor. IV, 72; Pausan. I, 36, 1; Tzetzes ad Lyc. 110 et 451, ubi de eadem re Euphorio (p. 53 Meinek.) laudatur. Cf. idem ad Lyc. v. 175; et Etym. M. p. 707. 42 : Σαλαμὶς πόλις ἀπὸ Σαλαμῖνος τῆς Ἀσωποῦ θυγατρὸς, [supplet Meinek. : ἥτις Ποσειδῶνι μιγεῖσα ἔτεκε Κυχρέα] ὃς ἐλθὼν εἰς Σαλαμῖνα καὶ εὑρὼν Ὄφιν βασιλέα ἀνεῖλε καὶ αὐτὸς ἐβασίλευε.

73.

Idem ib. 525 : Ἀρριανὸς δὲ περὶ ταύτης φησὶν,

Thebani primum victores deinde victi sunt ab Epigonis. Quanquam Arrianus in Bithynicis, de maxima aliqua victoria, sicuti jam antea significavi, proverbium illud accepit.

Cadmeam victoriam reliqui non in bonam partem accipere solent..., Arrianus vero egregiam summamque victoriam ea locutione significari putat, quod summa clade Polynices ejusque socii a Cadmeis affecti sint, adeo ut unus Adrastus ex iis superstes fuerit.

67.

Arrianus dicit : « Parius, Iasionis filius, a quo Parium Hellesponticum, utpote a conditore, nomen ducit. »

Arrianus narrat Thasum insulam a Thaso Neptuni filio nominari; olim nominatam etiam esse Chrysen insulam ob auri metalla, quorum Herodotus quoque meminit.

68.

Arrianus quoque dicit : « Zelea, quæ etiam Lycia nominatur; atque de hac Lycia Apollo Lycius ibi colitur; porro Pandari pater Lycaon dicitur, quod nomen non ita longe a gentis nomine abest. Denique Lycogenem Apollinem utpote patriæ suæ deum precibus Pandarus invocat. »

69.

Cilices secundum Arrianum nomen habent a Cilice Agenoris filio, qui e Phœnice ad quærendam Europam emissus, quum multas terras perlustrasset, nec ullum puellæ vestigium deprehendisset, majorem partem Cilicum regionis occupavit, ac suum ipsius nomen terræ huic indidit.

70.

Arrianus dicit : « Cres, a quo Creta nomen habet, Jovem in Dictæo monte abscondidit, quo tempore Cronus de medio tollere volens eum quærebat. »

71.

Melus, insula maris Cretici, a Melo quodam secundum Arriani historiam nomen accepit.

72.

Salamis insula olim Cychrea nominabatur a Cychreo quodam, cujus et Lycophron et Arrianus meminerunt. Is, Draco ob morum asperitatem cognominatus, ab Eurylocho insula pulsus est.

73.

Arrianus dicit : Delus insula, quæ, quum olim natatilis

ὅτι « Δῆλος ἡ πάλαι πλωτὴ οὖσα ἔστη, ὅτε ἡ Λητὼ ἐπέβη αὐτῆς διδύμους ἔχουσα παῖδας. »

74.

Eustath. in Il. γ, 17, p. 375, 3 : Οὐ μὴν καὶ λεοντῆς προσφυῶς πάνυ λεχθείη ἐνάπτεσθαι ὁ ἀνδρεῖος κατὰ τὸν πάλαι Ἡρακλῆν ἢ κατὰ τὸν ὕστερον Ζιήλαν τὸν παρὰ τῷ Ἀρριανῷ. In antecedentibus sermo est de locutionibus proverbialibus παρδαλέην ἐνεῖσθαι de viro ποικίλῳ, ἀλωπεκῆν ἐνεῖσθαι de viro κερδαλέῳ, etc. etc.

75.

Tzetzes. Chil. III, v. 950 :

Ὁ τοῦ Ζειποίτου μὲν υἱὸς, ἐκεῖνος Νικομήδης,
ὁ κτίσας Νικομήδειαν, πατὴρ ὁ τοῦ Προυσίου,
Προυσίου ἔχοντος ὀστοῦν ἓν τοὺς ὀδόντας πάντας...
Οὗτος ὁ τοῦ μονώδοντος τούτου πατὴρ Προυσίου,
τοῦ Κτήτορος τῆς πόλεως Προύσης τῆς παρ' Ὀλύμπῳ,
ὁ Νικομήδης ὁ ῥηθεὶς μέγιστον εἶχε κύνα,
ἐκ γένους ὄντα Μολοσσῶν, πιστότατον ἐκείνῳ.
Οὗτός ποτε τὴν δέσποιναν σύζυγον Νικομήδους,
μητέρα τοῦ Προυσίου δὲ, Ζιήλου καὶ Λυσάνδρας,
τὴν Διτιζήλην κλῆσιν μὲν, ἀπὸ Φρυγῶν δὲ γένους,
συμπαίζουσαν τῷ βασιλεῖ, νομίσας πολεμίαν,
ἐσπάσατο περιχανὼν τὸν δεξιὸν τὸν ὦμον,
καὶ ταύτης σάρκας καὶ ὀστᾶ συντρίψας τοῖς ὀδοῦσιν.
Ἥπερ θανοῦσα παρ' αὐταῖς ἀγκάλαις βασιλέως
Νικομηδείᾳ τέθαπτο μεγαλοπρεπεστάτως
ἐν τάφῳ ἀπὸ λίθου μὲν, ἀλλ' ἐγκεχρυσωμένῳ.
[Ὃς τάφος παρεξήρκεσε μέχρι καὶ Θεοφίλου·
ἐν δὲ τοῖς χρόνοις Μιχαὴλ παιδὸς τοῦ Θεοφίλου,
τοῦτον ἐκδιωρύξαντές τινες τῶν τυμβωρύχων,
σῶον ἐφεῦρον τὸν νεκρὸν τῆς γυναικὸς ἐκείνης
ἐν ἱματίῳ χρυσεργεῖ συμπεριεσταλμένον.
Ὅπερ λαβόντες καὶ πυρὶ βαλόντες καὶ χωνείᾳ
χρυσοῦ λίτρας ἠνέγκαντο πρὸς ἑκατὸν τρὶς δέκα.]
Ταῦτα περὶ θανάτου τε καὶ γυναικὸς τοῦ τάφου.
Τὸν κύνα δὲ γενόμενον ἐξ ὀφθαλμῶν ἐκείνου
στοργῇ τοῦ βασιλέως τε καὶ γυναικὸς τῇ λύπῃ
λόγος ἐμφέρεται πολλοῖς τὸν βίον ἀποπνεῦσαι.
Ἀρριανὸς Βιθυνικοῖς γράφει τὴν ἱστορίαν.

Quod Prusias, Nicomedis I filius, Zipœtæ nepos, μονόδους ille fuisse dicitur, falsissimum est, neque Arriani sed Tzetzæ error putari debet. Prusias ὁ μονόδους filius fuit Prusiæ IV τοῦ Κυνηγοῦ, anno 149 a. C. defuncti (Livius ep. 50; Valer. Max. I, 8, 12), ideoque a Nicomedis filio sex distat generationibus. Porro Prusam urbem non ab eo, quem Tzetzes dicit, sed a Prusa quodam Crœsi æquali conditam esse refert Strabo XII, p. 564. Plinius vero V, 32, *Prusa*, ait, *ab Annibale sub Olympo condita*. Vide Clinton. F. H. III, p. 412. De re cf. Plinius VIII, 40, 61 : *Memoratur et Nicomedis Bithyniæ regis* (*canis*), *uxore ejus Consingi* (sic) *lacerata propter lasciviorem cum marito jocum*. Secundam Nicomedis uxorem *Etazetam* dicit Memnon c. 22. Cf. Droysen. *Hellen.* II, p. 283.

75 a.

Tzetzes Chil. I, 798, de Hannibale :

Αὐτὸς δὲ φάρμακον πιὼν θνήσκει πρὸς Βιθυνίαν,
πρός τι χωρίον Λίβυσσαν καλούμενον τῇ κλήσει,
δοκῶν θανεῖν εἰς Λίβυσσαν πατρίδα τὴν οἰκείαν·
ἦν γὰρ Ἀννίβᾳ τις χρησμὸς οὕτω που γεγραμμένος·
Λίβυσσα κρύψει βῶλος Ἀννίβα δέμας.

Ad hæc schol. in Cramer. Anecd. III, p. 353 : Πρός τι χωρίον Λίβυσσαν] τὸ νῦν καλούμενον τὰ Βουτίου, ὡς Ἀρριανὸς ἐν Βιθυνιακοῖς γράφει.

Cf. Steph. Byz. : Λίβυσσα, φρούριον Βιθυνίας ἐπιθαλάσσιον. Plinius V, 45; Pausanias VIII, 11.

INCERTÆ SEDIS.

76.

Eustathius ad Dion. 222 : Τινὲς δὲ Νεῖλόν φασι ὠνομάσθαι ἀπὸ Νείλου τινὸς ἀπογόνου Ἄτλαντος, βασιλεύσαντος τῶν ἐκεῖ. Ἄλλοι δὲ, ὅτι Μέλας πρότερον καλούμενος μετεκλήθη Νεῖλος ἀπό τινος Νείλου βασι-

---

esset, fixa est quando Latona cum gemellis suis in eam egressa est.

74.

Leoninam gestare haud inepte diceretur vir fortis ad modum veteris Herculis, vel inter recentiores ad modum Zielæ, de quo Arrianus narrat.

75.

Zipœti filius ille Nicomedes,
Nicomediæ conditor, pater Prusiæ illius,
qui in unum os concretos dentes omnes habebat,
hic igitur Prusiæ unidentis pater,
Prusæ urbis ad Olympum conditor,
Nicomedes, quem dixi, maximum habebat canem
e Molossorum genere, domino fidelissimum.
Is quondam dominam, Nicomedis uxorem,
matrem Prusiæ Zielæ, et Lysandræ,
Ditizelen nomine, genere Phrygiam,
cum rege ludentem, inimicam putans,
convellit, dextrum rictu corripiens humerum
et carnes ejus atque ossa contundens dentibus.
Quare in ipsis ulnis regis mortua
Nicomediæ sepulta est splendidissime;
in sepulcro lapideo quidem, sed inaurato.
Hæc de morte mulieris et sepulcro.
Canem vero, quum ab oculis rex removisset,
regis desiderio, et præ mœrore ob necem mulieris
animam efflasse multi perhibent.
Arrianus in Bithynicis historiam hanc consignavit.

75 a.

Hannibal veneno hausto moritur in Bithynia
ad Libyssam locum quem sic nominant,
putans se in Libyssa sua patria obiturum.
Erat enim Hannibali oraculum in hanc sententiam :
« Libyssa teget gleba Hannibalis corpus. »

76.

Nonnulli Nilum nominatum esse dicunt a Nilo Atlantis nepote, qui ibi terrarum regnaverit. Secundum alios Melas prius appellatus fluvius deinde Nili nomen accepit a Nilo,

λικοῦ παιδὸς ἐκεῖ ῥίψαντος ἑαυτόν. Τινὰς μέντοι ἀπό τινος Νειλασίου κεκλῆσθαι, οὕτως αὐτὸν εἰπόντας, οὐκ εὖ λέγοντας ἀπελέγχει ὁ Ἀρριανός.

Fortasse ἐν τοῖς Μετὰ Ἀλέξανδρον Ptolemæi et Perdiccæ historia ansam dedit ut in hæc excurreret auctor. Quanquam quæ de Ægyptiorum ad Pontum coloniis feruntur, etiam in Bithyniacis occasionem de his disserendi præbere poterant.

77.

Eustath. in Il. p. 101, 38 : Τοιοῦτον δέ τι καὶ ὁ κρατερός, ὡς δηλοῖ παρ' Ἀρριανῷ τὸ « Θηβαίων ἐγένετο κρατερός », ἤγουν περιεγένετο τῶν Θηβαίων καί, αὐτόχρημα εἰπεῖν, ἐκράτησεν.

78.

Idem 1005 : Τοὺς δὲ Πέρσας, ὧν μετρόπολις ἡ Βαβυλών, Κηφῆναί ποτε καλεῖσθαί φησιν ὁ Ἀρριανός. Hæc ad Parthica retuleris.

79.

Suidas v. βουλυτός : Ἀρριανός· « Γίνεται μάχη κρατερὰ ἔστε ἐπὶ βουλυτὸν ἀγχώμαλος. » Occurrit vox βουλυτός in Exp. Al. II, 3, in Ind. c. 41. Nostrum locum e Parthicis petitum esse opinatur Bernhardyus.

80.

Id. v. ἐπαινέτης : Ἀρριανός· « Τοῦ δὲ ξὺν κόσμῳ δρωμένου ἐπαινέτης καὶ τοῦ ἀκοσμήτου ἐν τῷ παραυτίκα ἐπιτιμητής, καὶ τοῦ ἐσύστερον κολαστήρ (sic e codd. ABYE Bernhardyus; vgo κολαστής). » Similia habes in Exp. Alex. IV, 29 : Καὶ αὐτὸς ἐφειστήκει θεατὴς καὶ ἐπαινέτης τοῦ ξὺν προθυμίᾳ περαινομένου, κολαστὴς δὲ τοῦ ἐν τῷ παραχρῆμα ἐλλιποῦς.

81.

Eustath. ad Dion. 939, p. 886 ed. Bernh. : Ἀρριανὸς δὲ καὶ διφθέρας καθάπτεσθαι λέγει.

82.

Idem in Il. η, 171, p. 674, 9 : Τὴν δὲ ῥηθεῖσαν αἰτίαν τοῦ κλήρου ἀναπτύσσει που καὶ ὁ Ἀρριανὸς, λέγων περί τινος ὅτι εἰς κλῆρον τοὺς δεῖνα καθίστασθαι ἐδικαίου, οὐ θέλων ὡς γέρας αὐτὸ τῷ ἑτέρῳ ἀπονείμασθαι, οὐδὲ ἀτιμῶσαι τὸν οὐ προκριθέντα εἰς μάχην.

Idem in Il. γ', 204, p. 405, 17 : Τὸ ξεναγεῖν (ὅπερ ταὐτόν ἐστι τῷ προξενεῖν) γενικῇ συντάσσει ὁ Ἀρριανός.

Apud Steph. Byz. v. Ἄζωρος pro vulgata (quam retinuit Westermannus) Ἀρριανὸς lege Ῥιανὸς (e cod. Rhedig. et aliis nonnullis) sc. ἐν Θεσσαλικοῖς.

Juvene regio, qui in fluvium se dederat præcipitem. Eos vero, qui a Nilasio quodam, quem dicunt, vocatum esse perhibent, erroris coarguit Arrianus.

77.

Arrianus ait : « Thebanis superior fuit. »

78.

Persas, quorum metropolis Babylon, olim Cephenes appellatos esse Arrianus dicit.

79.

Arrianus : « Ad vesperam usque æquo marte acerrime pugnatum est. »

80.

Arrianus : « Eorum quæ recte et decenter fiebant, laudator; quæ secus, in præsens verbis reprehensor, deinde vindex exsistebat. »

81.

Arrianus etiam διφθέρας καθάπτεσθαι, *pellibus indui*, dicit.

82.

Hanc quam dixi sortitionis causam Arrianus quoque alicubi explicat dicens quendam in sortem certos aliquos vocandos esse censuisse, quod noluerit alteri hoc tanquam honorem assignari, alterum autem offendi eo quod ipse ad pugnam subeundam non delectus sit.

Verbum ξεναγεῖν (quod idem significat atque προξενεῖν) genitivo jungit Arrianus.

PHLEGON TRALLIANUS.

Suidas : Φλέγων Τραλλιανὸς, ἀπελεύθερος τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος (οἱ δ' Ἀδριανοῦ φασιν), ἱστορικός. Ἔγραψεν Ὀλυμπιάδας ἐν βιβλίοις ις' (ἔστι δὲ μέχρι τῆς σκθ' Ὀλυμπιάδος τὰ πραχθέντα πανταχοῦ), τὰ δ' αὐτὰ ἐν βιβλίοις η', Ἔκφρασιν Σικελίας, Περὶ μακροβίων καὶ θαυμασίων, Περὶ τῶν παρὰ Ῥωμαίοις ἑορτῶν βιβλία γ', Περὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ τόπων καὶ ὧν ἐπικέκληνται ὀνομάτων, Ἐπιτομὴν Ὀλυμπιονικῶν ἐν βιβλίοις β', καὶ ἄλλα.

Phlegontem Hadriani fuisse, non vero Augusti libertum, ut Suidas putasse videtur, in aprico est. De vita hujus scriptoris accuratius quiddam non traditur. Libertum liberti nostri fuisse Ælium Maurum refert Spartianus in Severo c. 20.

Quod scripta Phlegontis attinet, ex parte superstites sunt libelli Περὶ θαυμασίων et Περὶ μακροβίων, quos una cum fragmento de ludorum Olympiorum institutione unus servavit codex miscellaneus sæc. X, olim Palatinus, Vaticanus, Parisiensis, nunc denuo Heidelbergensis, ex quo Phlegontea primus descripsit ediditque G. Xylander (Bas. 1568, 8). Iterum codicem excussit Bastius (v. *Lettre critique à M. Boissonade. Paris,* 1805, p. 59 sqq.). Initium libri Περὶ θαυμασίων in Ms. desideratur. Scriptum De longævis ita priori opusculo subjicitur, ut nulla sit separatio. Ad finem leguntur : Φλέγοντος Τραλλιανοῦ ἀπελευθέρου Καίσαρος Περὶ θαυμασίων καὶ μακροβίων. Tale quid Suidam fefellisse videtur.

Opus chronologicum secundum Photium (v. infra) inscribebatur Ὀλυμπιονικῶν καὶ Χρονικῶν συναγωγή ; apud Stephanum Byz. titulus modo Ὀλυμπιάδες (ut ap. Suidam), modo Χρονικά. Pertinuisse usque ad Ol. 229 (qua diem Hadrianus obiit), præter Suidam Eusebius (Chron. p. 195 Mai) quoque tradit, qui inter fontes suos recenset *Phlegontis, liberti Cæsaris,* XIV *libros, quibus Olympiades* 229 *continentur* (*). At pro XIV lege XVI, ut Suidas tradit. Nam sæpius laudatur liber decimus quintus; unde patet verba Eusebii traxisse vitium. Epitomen hujus operis vel ipse Phlegon vel alius quidam confecit libris duobus. Quodsi apud Suidam legitur : τὰ δ' αὐτὰ ἐν βιβλ. η', et deinde post alia : Ἐπιτομὴ Ὀλυμπιονικῶν ἐν βιβλ. β', utraque hæc ad idem opusculum pertinere puto, Suidam vero male distinxisse propterea, quod in auctore, unde alterum titulum deprompsit, scribæ errore legebatur ἐν βιβλ. η' pro ἐν βιβλ. β'. Ceterum de ratione horum Chronicorum ita habet Photius cod. 97 :

Ἀνεγνώσθη Φλέγοντος Τραλλιανοῦ, ἀπελευθέρου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, Ὀλυμπιονικῶν καὶ Χρονικῶν συναγωγή. Προσφωνεῖ τὸ σύνταγμα πρὸς Ἀλκιβιάδην τινὰ, ὃς εἷς ἦν τῶν εἰς τὴν φυλακὴν τεταγμένων τοῦ Ἀδριανοῦ. Ἄρχεται δὲ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος, διότι τὰ πρότερα, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι σχεδόν τι πάντες φασὶν, οὐκ ἔτυχεν ὑπό τινος ἀκριβοῦς καὶ ἀληθοῦς ἀναγραφῆς, ἀλλὰ ἄλλο τι ἄλλος τῶν ἐπιτυχόντων καὶ οὐ συμφώνως ἔγραψαν, ὅσοις καὶ γράψαι πεφιλοτίμηται. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος, ὥσπερ ἔφημεν, ἀπὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ποιεῖται, κάτεισι δὲ, ὡς αὐτός φησι, μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων. Ἐμοὶ δὲ ἀνεγνώσθη μέχρι τῆς ροζ' Ὀλυμπιάδος... Sequitur fr. 12. Deinde pergit : Ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὔτε λίαν χαμαιπετὴς οὔτε τὸν Ἀττικὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς διασώζων χαρακτῆρα. Ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ περὶ τὰς ὀλυμπιάδας καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τῶν ἀγωνισμάτων ὀνόματα καὶ πράξεις καὶ ἡ περὶ τοὺς χρησμοὺς ἄκαιρος φιλοπονία τε καὶ φιλοτιμία, εἰς κόρον ἀπάγουσα τὸν ἀκροατὴν καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν ἐν τῷ λόγῳ προκύπτειν συγχωροῦσα, ἀηδῆ τε τὸν λόγον δεικνύει καὶ χάριτος οὐδὲν ἔχειν παρατίθησι. Χρησμοῖς δὲ παντοίοις ἐς ὑπερβολήν ἐστι κεχρημένος.

Eandem indolem prodit opus De Mirabilibus, de quo rectissime Westermannus (Paradoxogr. p. XL) : « Omnium miraculorum collectionum, si Pselli ineptias excipias, hæc longe est ineptissima, anili sapientia ac superstitiosa garrulitate plenissima, ab historiæ fide alienissima. Si quid habet pretii, hoc solis debet antiquorum quos continet reliquiis, quales sunt, ut simul omnes nominem, Antigonus, Antisthenes, Apollonius, Callimachus, Clitarchus, Craterus, Dicæarchus, Dorotheus, Eumachus, Hesiodus, Hiero nescio quis Alexandrinus sive Ephesius, Hippostratus, Megasthenes, Theopompus Sinopensis, quo item referantur per me licet versus Sibyllini, quibus auctor noster nihil prius habet, nihil antiquius. » Hæc Westermannus, qui in nitidissima sua Paradoxographorum editione Mirabilibus et Longævis Phlegontis etiam Chronicorum fragmenta subjunxit.

(*) E Phlegonte fluxisse Olympionicarum apud Eusebium recensum censet Niebuhrius (*Kl. Schriften,* p. 211). Attamen quæ Eusebius de Olympiorum institutione habet, non esse Phlegontis, sed alius auctoris ex comparato Phlegontis fragm. 1 intelligitur. Singulorum autem victorum recensum ex eodem fonte Eusebius hauserit, ex quo fluxerunt antecedentia. Rei indicium etiam ex eo elicueris, quod Phlegon. fr. 5 Icarum vocat Ὑπερασιέα, Eusebius vero Ὑπερησία. Ceterum Eusebium in Olympionicis contexendis præter alios etiam Phlegontem adhibuisse non negamus.

De reliquis Phlegontis scriptis quæ Suidas recenset aliunde non constat. In nullum eorum cadere videtur epistola Hadriani, quam ex Phlegontis libris affert Flavius Vopiscus in Saturnino (v. fr. 65), nisi forte credas eam depromptam esse ex Vita Hadriani, quam sub Phlegontis nomine Imperator in publicum emisisse dicitur (Ælius Spartianus in Hadrian. c. 16) (*).

ΟΛΥΜΠΙΑΔΕΣ Η ΧΡΟΝΙΚΑ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Δοκεῖ (**) μοι χρῆναι εἰπεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὰ Ὀλύμπια τεθῆναι συμβέβηκεν. Ἔστι δὲ ἥδε. Μετὰ Πεῖσον καὶ Πέλοπα, ἔτι δὲ Ἡρακλέα, τοὺς πρώτους τὴν πανήγυριν καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν Ὀλυμπίασιν ἐνστησαμένους, ἐκλειπόντων τῶν Πελοποννησίων τὴν θρησκείαν χρόνῳ τινὶ, εἰς ὃν ἀπὸ Ἰφίτου Ὀλυμπιάδες ὀκτὼ πρὸς ταῖς εἴκοσι καταριθμοῦνται εἰς Κόροιβον τὸν Ἠλεῖον, καὶ ἀμελησάντων τοῦ ἀγῶνος, στάσις ἐνέστη κατὰ τὴν Πελοπόννησον. Λυκοῦργος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, υἱὸς ὢν τοῦ Πρυτάνεως, τοῦ Εὐρυπῶντος, τοῦ Σόου, τοῦ Προκλέως, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέους καὶ Δηιανείρας, καὶ Ἴφιτος ὁ Αἵμονος, ὡς δὲ ἔνιοι Πραξωνίδου, ἑνὸς τῶν ἀπὸ Ἡρακλέους, Ἠλεῖος, καὶ Κλεοσθένης ὁ Κλεονίκου Πεισάτης, βουλόμενοι εἰς ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην τὸ πλῆθος αὖθις ἀποκαταστῆσαι, τήν τε πανήγυριν τὴν Ὀλυμπικὴν ἔγνωσαν ἀνάγειν εἰς τὰ ἀρχαῖα νόμιμα καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐπιτελέσαι. Στέλλονται δὴ εἰς Δελφοὺς χρησόμενοι τῷ θεῷ, εἰ σφισιν συνεπαινεῖ ταῦτα ποιῆσαι. Ὁ δὲ θεὸς ἄμεινον ἔφη ἔσεσθαι ποιοῦσιν. Καὶ προσέταξεν ἐκεχειρίαν ἀγγεῖλαι ταῖς πόλεσιν ταῖς βουλομέναις μετέχειν τοῦ ἀγῶνος. Ὧν περιαγγελθέντων κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ δίσκος ἐγράφη τοῖς Ἑλλανοδίκαις, καθ' ὃν ἔδει τὰ Ὀλύμπια ἄγειν. Οὐκ ἄγαν δὲ προσιεμένων τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ δυσχεραινόντων τῶν (1) Πελοποννησίων, λοιμὸς ἐπιγενόμενος καὶ φθορὰ καρπῶν ἐλυμαίνετο αὐτούς. Οἱ δὲ ἀποστείλαντες (2) πάλιν τοὺς περὶ τὸν Λυκοῦργον ᾐτοῦντο τοῦ λοιμοῦ παῦλαν καὶ ἴασίν τινα. Ἡ δὲ Πυθία χρᾷ τάδε·

Ὦ γῆς ἀκρόπολιν πάσης Πελοπηίδα κλεινὴν
ναίοντες, πρέσβεις τε βροτῶν πάντων καὶ ἄριστοι,
φράζεσθ' ἐξ ἐμέθεν χρησμὸν θεοῦ, ὅττι κεν εἴπω.
Ζεὺς ὑμῖν τελετῆς μῆνιν ἔχει ἣν διέχρησεν,
οὕνεκ' ἀτιμάζοντες (3) Ὀλύμπια πασινάνακτος (4)
Ζηνὸς — τοῦ πρῶτος μὲν ἱδρύσατο καὶ θέτο τιμὴν
Πεῖσος, καὶ μετὰ τόνδε Πέλοψ, ὅτε δῆμον ἔναιεν (5)

1. τῶν τε cod. — 2. ἀποστάντες cod.; em. Westerm. — 3. ἀτιμάζονται? Krause. — 4. λασιάνακτος cod., suprascripto πα. — 5. δημονναῖαν cod. Ἑλλὰς mascul. e Sophocle laudat Antiattic. Bekker p. 97, 4. Id si minus placet, legas ὅτε δὴ μόλεν αἶαν, id quod dicere licet pro ὅτε δὴ μόλ' ἐς αἶαν. Westermann. conj. : ὁ δ' ἄρ' ἔλλαχεν αἶαν Ἑ. s. Ἤλιδα, vel ὅτε δὴ λάχεν αἶαν Ἠ.

(*) « Libellum qui inscribitur γυναῖκες ἐν πολεμικοῖς συνεταὶ καὶ ἀνδρεῖαι, descriptum ab Holstenio ex cod. Mediceo, item a Tychsenio ex cod. Escorialense et editum ab Heerenio in *Bibliothek d. alt. Litt. u. Kunst* fasc. 6 Gott. 1789, Phlegontis esse videri adnotavit Holstenius in fronte apographi sui, in eandemque sententiam Heerenius quoque concessit. Nollem factum. Nam ut mittam, a nullo antiquo scriptore tale quid Phlegonti tribui, ipsum et dicendi et narrandi genus a Phlegonteo vehementer discrepat. » WEST. l. l. p. XLI.

Inter Historicos ævi Hadrianei recensendus esse videri possit etiam *Sabinus*. Etenim in schol. ad Aristid. tom. III, p. 500 ed. Dindorf., leguntur hæc : Ταῦτα δὲ καὶ Πλούταρχος καὶ Σαβῖνος καὶ πάντες οἱ τὸν Περικλέους βίον γράψαντες λέγουσιν. Verum Sabinum quoque Vitam Periclis data opera scripsisse ex verbis scholiastæ non sequitur, neque ullum opus historicum, contra vero Commentarii in Thucydidem Sabino tribuuntur. Suidas : Σαβῖνος, σοφιστής, γεγονὼς ἐπὶ Ἀδριανοῦ Καίσαρος. Ἔγραψεν εἰσαγωγὴν καὶ ὑποθέσεις μελετητικῆς ὕλης, εἰς βιβλία δ'. Εἰς Θουκυδίδην καὶ Ἀκουσίλαον (?) ὑπομνήματα καὶ ἕτερά τινα ἐξηγητικά. Commentarium in Thucydidem etiam scholiasta l. l. intellexerit.

(**) Hæc in codice post reliqua Phleg. scripta ponuntur, præfixo titulo Περὶ τῶν Ὀλυμπίων.

OLYMPIADES SEU CHRONICA.

1.

Exponenda mihi videtur causa, ob quam Olympia institui contigit. Est autem hæc. Post Pisum, Pelopem atque Herculem, qui primi solennem conventum ac certamen Olympicum instituerant, quum Peloponnesii eam festivitatem aliquamdiu intermisissent, per id scilicet tempus quod ab Iphito ad Corœbum usque Eleum duodetriginta Olympiadum numeratur, certamenque neglexissent, seditio in Peloponneso est coorta. Ibi Lycurgus Spartanus, Prytanidis, Eurypontis, Soi, Proclis, Aristodemi, Aristomachi, Cleodei, Hylli, Herculis et Deianiræ, et Iphitus, Hæmonis aut (ut alii perhibent) Praxonidæ filius ab Hercule prognati, Eleus domo, ac Cleosthenes, Cleonici filius, Pisæus, ut populum ad concordiam pacemque reducerent, quum Olympicam festivitatem statuerunt ad pristinam formam redigere, tum certamen gymnicum edere. Itaque Delphos miserunt qui deum percontarentur, an hoc eorum probet consilium. Is respondit, bona eventura, si id exsequantur : jussitque ferias indici urbibus, quæ certaminis vellent esse participes. Quo oraculo in Græcia renuntiato, discus etiam conscriptus est a Græcorum judicibus, quos ipsi Hellanodicas vocant, formam agendorum Olympiorum indicans. Ceterum Peloponnesios non admodum id certamen gratum habentes, molesteque id ferentes, pestis invasit, frugumque pernicies afflixit. Itaque denuo Lycurgum ejusque socios ad oraculum ablegarunt, qui pestis amolitionem ac remedium poscerent. Pythia vero sic respondit :

O qui telluris famosam totius arcem
Mortales inter natuque et laude supremi
Incolitis, quæ fata dei cano discite jussu.
Neglecta altitonans irascitur ob sacra vobis
Juppiter, immenso qui maximus imperat orbi.
Cujus Olympia vos cultu spoliastis avito :
Quæ princeps Jovis ut Pisus celebraret honorem

Ἑλλάδα, θῆκε δ' ἔπειτ' ἔροτιν καὶ ἔπαθλα θανόντι
Οἰνομάῳ, τρίτατος δ' ἐπὶ τοῖς παῖς Ἀμφιτρύωνος
Ἡρακλέης ἐτέλεσσ' ἔροτιν καὶ ἀγῶν' ἐπὶ μήτρῳ
Τανταλίδῃ Πέλοπι φθιμένῳ — τὸν δήποθεν ὑμεῖς (6)
λείπετε καὶ τελετήν. Ἧς χωσάμενος κατὰ θυμὸν
ὦρσε κακὸν (7) λιμὸν παρὰ τοῖς καὶ λοιμὸν, ὃν ἔστι
παῦσαι ἀνορθώσαντας ἑορτὴν τῷ πάλιν αὖθις.

Ταῦτα ἀκούσαντες ἀπήγγειλαν τοῖς Πελοποννησίοις, οἱ δὲ ἀπιστήσαντες τῷ χρησμῷ ἀπέστειλαν πάλιν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ κοινοῦ δόγματος ἐπιστρεφέστερον ἐπερωτήσοντας τὸν θεὸν περὶ τῶν χρησθέντων. Ἡ δὲ Πυθία λέγει τάδε·

Ὦ Πελοποννήσου ναέται, παρὰ (8) βωμὸν ἰόντες
θύετε καὶ πείθεσθε τά κεν μάντεις ἐνέπωσιν,
Ἠλείων πρόπολοι, πατέρων νόμον ἰθύνοντες.

Τούτων χρησθέντων οἱ Πελοποννήσιοι ἐπέτρεψαν τοῖς Ἠλείοις ἀγῶνα τιθέναι τῶν Ὀλυμπίων καὶ ἐκεχειρίαν ἀγγέλλειν ταῖς πόλεσι. Καὶ Ἠλεῖοι δὲ μετὰ ταῦτα βουλόμενοι βοηθεῖν Λακεδαιμονίοις, ὅτε Ἕλος ἐπολιόρκουν, πέμψαντες εἰς Δελφοὺς ἐμαντεύοντο. Καὶ χρᾷ ἡ Πυθία τάδε·

Τὴν αὐτῶν ῥύεσθε πάτραν, πολέμου δ' ἀπέχεσθε,
κοινοδίκου φιλίης (9) ἡγούμενοι Ἑλλήνεσσιν,
ἔστ' ἂν πενταέτης (10) ἔλθῃ φιλόφρων ἐνιαυτός.

Χρησθέντων δὲ τούτων τοῦ μὲν πολεμεῖν ἀπέσχοντο, τῶν δὲ Ὀλυμπίων τὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. Καὶ ἐστέφετο μὲν οὐδεὶς ἐπὶ πέντε Ὀλυμπιάδας· τῇ δὲ ἕκτῃ ἔδοξεν αὐτοῖς μαντεύσασθαι, εἰ στέμματα περιθῶσι τοῖς νικῶσι, καὶ πέμπουσι τὸν βασιλέα Ἴφιτον εἰς θεοῦ. Ὁ δὲ θεὸς ἔφη τάδε·

Ἴφιτε, μήλειον καρπὸν μὴ θῇς ἐπὶ νίκῃ,
ἀλλὰ τὸν ἄγριον ἀμφιτίθει καρπώδη ἐλαιῶν,
ὃς νῦν ἀμφέχεται λεπτοῖσιν ὑφάσμασ' ἀράχνης.

Παραγενόμενος οὖν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πολλῶν ἐν τῷ τεμένει κοτίνων ὄντων, εὑρὼν ἕνα περιεχόμενον ἀραχνίοις περιῳκοδόμησεν αὐτὸν, καὶ τοῖς νικῶσιν ἐκ τούτου ἐδόθη ὁ στέφανος. Πρῶτος δ' ἐστεφανώθη Δαϊκλῆς Μεσσήνιος, [ὃς] τῇ ἑβδόμῃ Ὀλυμπιάδι στάδιον ἐνίκα.

2.

Stephan. Byz. : Γέργις, πόλις Τροίας... ὁ πολίτης Γεργίθιος, τὸ θηλυκὸν Γεργιθία· ἀφ' οὗ Γεργιθία ἡ χρησμολόγος Σίβυλλα, ἥτις καὶ τετύπωτο ἐν τῷ νομίσματι τῶν Γεργιθίων, αὐτή τε καὶ ἡ σφὶγξ, ὥς Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδων πρώτῃ.

3.

Idem : Διὸς ἱερὸν, πολίχνιον Ἰωνίας μεταξὺ Λεβέδου καὶ Κολοφῶνος. Τὸ ἐθνικὸν Διοσιερίτης, ὥς Φλέγων ἐν πρώτῃ Ὀλυμπιάδων (sic Holsten.; ὀλυμπιάδος codd.; ὀλυμπιάδι edd.).

6. sic Sopingius pro vg. . ΠέλοπιΤανταλίδῃ δήτοθεν ὑμῖν λείπεις. — 7. κακὴν Xyl. nescio an e cod. — 8. περὶ vgo. παρὰ Euseb. p. 141 Mai, ubi et hoc et sequens Pythiæ responsum affertur, neque tamen id e Phlegonti desumptum, ut e reliquo narrationis apud Euseb. tenore intelligitur. — 9. sic Euseb., φιλίας editt. Phlegont. — 10. εὖτ' (l. ἔστ' ἂν) ἐνὶ τριόδοις gr. Euseb., quanquam nostra legisse videtur interpret. Armen.; nam vertit Majus : *ut cum annua celebritate gaudium annuum redeat.* Mutavit quidam lectionem, quem offendebat ille πενταετὴς ἐνιαυτός. Similiter ap. Phlegont. margo codicis : ἔστ' ἂν ἐνὶ συνόδοις ἔλθῃ.

Instituit : post huncque Pelops, quo Græcia rege
Floruit, unanimesque habuerunt mœnia cives,
Œnomao instituit certamina lumine casso.
Tertius hæc Pelopi satus Amphitruone dicavit
Tantalidæ, grati servans pia jura nepotis.
Hæc sacra et ludos abolere hos Juppiter ausis
Iratus pestem immisit diramque famemque.
Verum instauratis cessabunt hæc mala sacris.

Peloponnesii, ubi hoc eis renunciatum oraculum fuit, ei fidem derogantes, denuo communi de sententia miserunt ipsi, qui accuratius deum de oraculo interrogarent. Pythia autem hæc retulit :

O Peloponnesi cives, altaria circum
Ite, sacris factisque animis advertite dicta
Vatum, qui leges et jura paterna sequuntur,
Vatum Eleorum monitis parete volentes.

Hoc oraculo accepto Peloponnesii concesserunt Eleis, ut certamen Olympicum instituerent, et ferias urbibus denunciarent. Porro autem postea temporis Elei, quum opitulari vellent Lacedæmoniis Helos urbem oppugnantibus, Delphos consultum miserunt. Et respondit Pythia in hanc sententiam.

Exsortes belli patriam defendite vestram,
Et pacis Græcos communia jura docete
Auctores, anni veniant dum gaudia quinti.

Hoc oraculo dato, Elei bello abstinuerunt, et Olympia curaverunt. Quinque Olympiades ita sunt exactæ, ut coronaretur nemo. Sexta placuit oraculum scitari, an victoribus coronæ essent imponendæ, eamque ob rem missus ad fanum dei rex Iphitus. Deus sic est fatus :

Iphite, victorem malo donare caveto.
Verum silvestris fructu redimitor olivæ
Quem circum teneris inclusit aranea filis.

Quum ergo venisset Olympiam, inque luco multi essent oleastri, unum eorum deprehendens araneis circumdatum, ædificio cinxit : atque ea ex arbore corona data est victoribus. Primus coronatus est Daicles Messenius, Olympiade septima stadio victor.

2.

Gergis, urbs Troadis. Civis Gergithius, et feminino genere Gergithia. Ex ea urbe oriunda Gergithia fatidica Sibylla, quæ etiam expressa cernitur in nummis Gergithiorum, una cum Sphinge, ut Phlegon tradit in primo libro Olympiadum.

3.

Dioshieron, Ioniæ oppidulum inter Lebedum et Colophonem. Gentile Dioshierites, ut Phlegon ait primo libro Olympiadum.

E LIBRIS INCERTIS.

4.

Idem : Δυσπόντιον, πόλις Πισαίας, ἀπὸ Δυσπόντου τοῦ Πέλοπος, παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐξ Ἤλιδος εἰς Ὀλυμπίαν. Ἀπὸ ταύτης Ἀντίμαχος ἦν Ὀλυμπιονίκης, νικήσας ἐν Ὀλυμπιάδι [δ'] στάδιον. Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδι δ'· « Ἀντίμαχος, Ἠλεῖος ἐκ Δυσποντίου στάδιον. » Καὶ ἐν κζ'· « Δάϊππος Κροτωνιάτης πὺξ, * Ἠλείων (l. Ἠλεῖος) ἐκ Δυσποντίου τέθριππον. » Excidisse nomen patet, ut Ἀρχιδάμας (Pausan. 6, 18, 4) aut Τηλέμαχος (id. 6, 13, 6) aut aliud, monente Westermanno.

5.

Idem : Ὑπερασία, πόλις, ἧς τὸ ἐθνικὸν Ὑπερασιεύς. Φλέγων εἰκοστῇ τρίτῃ Ὀλυμπιάδι. Pausanias IV, 15, 1 : ... τῆς τρίτης Ὀλυμπιάδος καὶ εἰκοστῆς, ἣν Ἴκαρος Ὑπερησιεὺς ἐνίκα στάδιον. In Eusebii Olympionicarum catalogo p. 144 : Ὀλυμπ. κγ'. Ἰκάριος Ὑπεριεσσιεύς (sic). Stephanus quoque alteram hanc gentilis formam affert v. Ὑπερησία, ubi gentiles Ὑπερησιεῖς, apud Theopompum vero Ὑπερασιεῖς vocari dicit.

6.

Idem : Σινώπη, πόλις διασαφεστάτη τοῦ Πόντου, κτίσμα Κρητίνου καὶ Κώου, ὥς φησι Φλέγων. Libri : Κτίσμα Μακριτίου Κώου. Non multo emendatiorem Stephanum habuit Eustathius, qui ad Dionys. Per. 772 : Κτίσμα κατά τινας Κριτίου ἀνδρὸς Κώου. Hinc Κριτίου ap. Steph. edidit Westermann. Vocem ἀνδρὸς de suo addidit Eustathius, vitiosa ap. Stephanum suum lectione seductus. Nam voce Κώου non patria Critiæ, sed aliud viri nomen significatur. Nimirum ita habet Scymnus Chius v. 949 (ed. Mein.), quo loco de coloniis Sinopen deductis loquitur : Μετὰ Κιμμερίους Κῶος, πάλιν δὲ Κρητίνης, οἱ γενόμενοι φυγάδες ὅρων Μιλησίων. Οὗτοι συνοικίζουσι δ' αὐτὴν, ἡνίκα Ὁ Κιμμερίων κατέδραμε τὴν Ἀσίαν στρατός. Codex habet Κριτίνης; Meinekius reposuit Κρητίνης, cujus nominis exempla affert ex Herodoto VII, 165 et 190, coll. Parthenio Erat. 13, Plutarch. Prov. I, 57. Res pertinet ad Ol. 36 vel 37. V. Raoul-Rochette. *Etabliss.* III, p. 331.

7.

Idem : Λῆνος, χώρα τῶν Πισαίων. Ὁ πολίτης Ληναῖος. Φλέγων τεσσαρακοστῇ ὀγδόῃ Ὀλυμπιάδι. Nomen gentile in nummo Caracallæ exstat, monente Holstenio.

7 a.

African. ap. Euseb. P. E. X, 10, p. 488, C : Κῦρος Περσῶν ἐβασίλευεν, ᾧ ἔτει Ὀλυμπιὰς ἤχθη νε', ὡς ἐκ τῶν Βιβλιοθηκῶν Διοδώρου καὶ τῶν Θάλλου καὶ Κάστορος ἱστοριῶν, ἔτι δὲ Πολυβίου καὶ Φλέγοντός ἐστιν εὑρεῖν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρων οἷς ἐμέλησεν Ὀλυμπιάδων.

E LIBRO OCTAVO.

8.

Idem : Αὐγοῦσται, πόλις ἐν Κιλικίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ. Οἱ πολῖται Αὐγουστανοί. Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδων (vgo. Ὀλυμπιάδι) η'.

9.

Idem : Κρέμη, πόλις Πόντου. Φλέγων ὀγδόῳ Χρονικῶν. Urbs ignota, nisi forte eadem est quæ Κρῶμνα.

E LIBRIS INCERTIS.

10.

Idem : Νίσιβις, πόλις Αἰγύπτου. Φλέγων ἑκατοστῇ τεσσαρακοστῇ Ὀλυμπιάδι. Urbs ignota, quantum sciam.

4.

Dyspontium, Pisæa urbs, a Dysponto Pelopis filio nomen nacta, ad viam quæ Elide Olympiam ducit, sita est. Ex ea oriundus Antimachus Olympionica, Olympiade quarta stadio victor. Phlegon in quarta Olympiade : « Antimachus Eleus ex Dyspontio stadio. » Idem in Olymp. vicesima septima : « Daippus Crotoniates, pugilatu, ** Eleus ex Dyspontio, quadrigis. »

5.

Hyperasia, urbs (*Achaiæ*), cujus gentile Hyperasiensis. Phlegon Olympiade vicesima tertia.

6.

Sinope, urbs clarissima a Coo et Cretine condita, ut Phlegon tradit.

7.

Lenus, Pisatarum regio. Civis Lenæus. Phlegon in Olympiade quadragesima octava.

7 a.

Cyrus Persarum rex factus est quo anno Olympias acta est quinquagesima quinta, ut legere licet in Bibliotheca Diodori, in Historiis Thalli et Castoris, in Polybio et Phlegonte aliisque qui ad Olympiadum annos res expendere student.

8.

Augustæ, urbs in Cilicia et Italia. Cives Augustani Phlegon octavo libro Olympiadum.

9.

Creme, urbs Ponti. Phlegon libro Chronicorum octavo.

10.

Nisibis, urbs Ægypti. Phlegon in Olympiade centesima quadragesima.

11.

Idem : Βέλιτρα, πόλις Ἰταλίας, οὐ Ῥώμης ἀπωτέρω, ὥς φησι Φλέγων Ὀλυμπιάδι ροδ′.

12.

Photius cod. 97 : Ἐμοὶ δὲ ἀνεγνώσθη μέχρι τῆς ροζ′ Ὀλυμπιάδος, ἐν ᾗ ἐνίκα Ἑκατόμνως Μιλήσιος στάδιον καὶ δίαυλον καὶ ὁπλίτην, τρίς, Ὑψικλῆς Σικυώνιος δόλιχον, Γάϊος Ῥωμαῖος δόλιχον, Ἀριστωνυμίδας Κῷος πένταθλον, Ἰσίδωρος Ἀλεξανδρεὺς πάλην, ἄπτωτος περίοδον, Ἀτυάνας Ἱπποκράτους Ἀδραμυτίου παῖς πὺξ, Σφοδρίας Σικυώνιος παγκράτιον, Σωσιγενὴς Ἀσιανὸς παίδων στάδιον, Ἀπολλοφάνης Κυπαρισσιεὺς παίδων πάλην, Σωτήριχος Ἠλεῖος παίδων πὺξ, Κάλας Ἠλεῖος παίδων παγκράτιον, Ἑκατόμνως Μιλήσιος ὁπλίτην (οὗτος ἐν τῇ αὐτῇ τὰ τρία ἐστεφανώθη, στάδιον, δίαυλον, ὁπλίτην), Ἀριστόλοχος ὁ Ἠλεῖος τέθριππον, Ἀγήμονος Ἠλείου κέλης, Ἑλλανίκου Ἠλείου συνωρὶς, τοῦ αὐτοῦ πωλικὸν τέθριππον, Κλητία Ἠλείου πωλικὴ συνωρὶς, Καλλίππου Πηλίου πωλικὸς κέλης.

Λεύκολλος δὲ Ἀμισὸν ἐπολιόρκει, καὶ Μουρήναν ἐπὶ τῆς πολιορκίας καταλιπὼν μετὰ δυοῖν ταγμάτοιν αὐτὸς μετὰ τριῶν ἄλλων προῆγεν ἐπὶ Καβείρων, ὅπου διεχείμαζε. Καὶ Ἀδριανὸν ἐπέταξε πολεμῆσαι Μιθριδάτῃ καὶ πολεμήσας ἐνίκησε. Καὶ σεισμοῦ ἐν Ῥώμῃ γενομένου πολλὰ ταύτης συνέπεσε. Καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα ἐν ταύτῃ ξυνηνέχθη τῇ Ὀλυμπιάδι. Καὶ Ῥωμαίων τῷ τρίτῳ αὐτῆς ἔτει ἀπετιμήθησαν μυριάδες ἐνενήκοντα καὶ μία. Καὶ Σινατρούκην τὸν Πάρθων βασιλέα τελευτήσαντα διεδέξατο Φραάτης ὁ ἐπικληθεὶς Θεός. Καὶ Φαῖδρον τὸν Ἐπικούρειον διεδέξατο Πάτρων. Καὶ Οὐεργίλιος Μάρων ὁ ποιητὴς ἐγεννήθη τούτου τοῦ ἔτους εἰδοῖς Ὀκτωβρίαις, τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει Τιγράνης καὶ Μιθριδάτης ἀθροίσαντες πεζοὺς μὲν τέσσαρας μυριάδας, ἱππέας δὲ τρεῖς, καὶ τὸν Ἰταλικὸν αὐτοὺς τάξαντες τρόπον, ἐπολέμησαν Λευκόλλῳ· καὶ νικᾷ Λεύκολλος, καὶ πεντακισχίλιοι μὲν τῶν μετὰ Τιγράνους ἔπεσον, πλείους δὲ τούτων ᾐχμαλωτίσθησαν χωρὶς τοῦ ἄλλου σύγκλυδος ὄχλου. Καὶ τὸ Καπιτώλιον ἐν Ῥώμῃ Κάτλος καθιέρωσε. Καὶ Μέτελλος ἐπὶ τὸν Κρητικὸν πόλεμον ὁρμήσας τρία τάγματα ἔχων ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον καὶ μάχῃ νικήσας τὸν Λασθένη αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη, καὶ τειχήρεις κατέστησε τοὺς Κρῆτας. Καὶ Ἀθηνόδωρος πειρατὴς ἐξανδραποδισάμενος Δηλίους τὰ τῶν λεγομένων θεῶν ξόανα διελυμήνατο· Γάϊος δὲ Τριάριος τὰ λελωβημένα τῆς πόλεως ἐπισκευάσας ἐτείχισε τὴν Δῆλον.

13.

Stephan. Byz. : Ταρραχίνη, πόλις Ἰταλίας. Φλέγων Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ ὀγδοηκοστῇ πρώτῃ, ὅτι παιδίον ἐκ δούλης γενόμενον τῇ ἐνάτῃ καὶ τεσσαρακοστῇ τῆς γενέσεως τὸν προσαγορεύσαντα ἀντιπροσαγορεῦσαι, ἐφ' οἷς τοὺς μάντεις προσαγορεῦσαι ὄλεθρον.

E LIBRO DECIMO TERTIO.

14.

Origenes C. Cels. II, 14 : Φλέγων μέντοι ἐν τρισκαιδεκάτῳ ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ οἶμαι τῶν Χρονικῶν καὶ τὴν περί τινων μελλόντων πρόγνωσιν ἔδωκε τῷ Χριστῷ.

11.

Velitra, urbs Italiæ, non procul a Roma, ut ait Phlegon in Olympiade centesima septuagesima quarta.

12.

Equidem legi usque ad CLXXVII Olympiadem, qua victor fuit Hecatomnos Milesius stadii cursu et diauli et armato cursu ter; Hypsicles Sicyonius dolicho; Caius Romanus dolicho; Aristonymias Cous pentathlo; Isidorus Alexandrinus lucta, citra lapsum periodo; Atyanas Hippocratis Atramytei filius pugilatu; Sphodrias Sicyonius pancratio; Sosigenes Asianus puerorum stadio; Apollophanes Cyparissius puerorum lucta; Soterichus Eleus puerorum pugilatu; Calas Eleus puerorum pancratio, et armato cursu Hecatomnus Milesius. Ter hic eodem die coronatus est, stadio ejusque recursu et armato cursu. Aristolochus Eleus quadriga victor, equo singulari Agemon Eleus. Hellanico Eleo biga cessit et equuleorum quadriga. Cletiæ Elei equuleorum biga fuit, et Callippi Pelei singularis equuleus.

Lucullus eo tempore Amisum obsidebat; sed Murena in obsidione cum duabus legionibus relicto, ipse eum tribus aliis adversus Cabiros duxit et in hibernis ibidem castra locavit. Idem Hadrianum cum Mithridate confligere jubet, quo etiam prœlio superior fuit. Romæ terra movit, multaque afflixit, et alia præterea plurima hac Olympiade contigerunt. Ejus anno tertio censæ sunt Romæ myriades nonaginta et una. Sinatruce Parthorum rege exstincto successit Phraates cognomento Deus; et Phædrum Epicureum Patron excepit. Virgilius item Maro hoc ipso anno Idibus Octobris natus est. Quarto vero hujus Olympiadis anno Tigranes et Mithridates, collectis peditum quadraginta millibus, equitum triginta, instructaque Romanorum more acie, cum Lucullo dimicantes victi sunt; cæsis e Tigranis copiis quinque millibus et his pluribus captis præter ceteram hominum colluviem. Capitolium Romæ Catulus dedicavit : et ad Creticum bellum profectus cum triginta legionibus Metellus, insulam eam tenuit : ubi et manu cum Lasthene conserta, victor imperator est appellatus, Cretensibus intra oppidum murosque compulsis. Athenodorus pirata Deli incolas captivos abducens, deorum qui vocantur signa destruxit; at Caius quidam Triarius urbis ruta cæsa instaurans, Delum muro cinxit.

13.

Tarracina, urbs Italiæ. Phlegon in Olympiade centesima octogesima prima notat infantem ex serva natum, die nona et quadragesima nativitatis alloquentem rursus allocutum esse : ob quæ vates perniciem prædixisse.

14.

Phlegon in decimo tertio vel in decimo quarto, ni fallor, Chronicorum libro rerum quarundam futurarum præscientiam Christo attribuit.

15.

Euseb. Chron. ad Ol. 203, 1 : *Jesus unctus dominus noster, secundum prophetias de eo prolatas, decimo nono regnantis Tiberii anno venit ad passionem. Quod quidem circa tempus etiam in aliis Græcorum memoriis hæc ad verbum narrata reperimus : solem videlicet defecisse, Bithyniam terræ motu esse concussam, maximamque Nicææ partem prostratam. Atque hæc profecto cum iis congruunt, quæ in Vivifici nostri passione acciderunt. Quin adeo Phlegon Olympiadum scriptor hac ipsa de re tertio decimo libro sic loquitur : « Ducentesimæ tertiæ Olympiadis anno quarto tanta fuit solis defectio, quantam nemo antea cognoverat. Sexta quippe diei hora nox adeo offusa est, ut in cœlo stellæ viserentur. Magnus quoque terræ motus in Bithynia fuit, Nicææque pars magna ruit. » Sic prædictus vir ait.*

Syncellus p. 324, D, ex Eusebio : Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ κύριος ἡμῶν, κατὰ τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας ἐπὶ τὸ πάθος προῄει ἔτους ιθ′ τῆς Τιβερίου βασιλείας. Καθ' ὃν καιρὸν καὶ ἐν ἄλλοις μὲν Ἑλληνικοῖς ὑπομνήμασιν εὕρομεν ἱστορούμενα κατὰ λέξιν ταῦτα· « Ὁ ἥλιος ἐξέλιπε· Βιθυνία ἐσείσθη· Νικαίας τὰ πολλὰ ἔπεσεν· » ἃ καὶ συνᾴδει τοῖς περὶ τὸ πάθος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν συμβεβηκόσι. Γράφει δὲ καὶ Φλέγων ὁ τὰς Ὀλυμπιάδας (sc. συναγαγὼν) περὶ τῶν αὐτῶν ἐν τῷ ιγ′ ῥήμασιν αὐτοῖς τάδε· « Τῷ δ' ἔτει τῆς σγ′ Ὀλυμπιάδος ἐγένετο ἔκλειψις ἡλίου μεγίστη τῶν ἐγνωρισμένων πρότερον, καὶ νὺξ ὥρᾳ ἕκτῃ τῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι. Σεισμός τε μέγας κατὰ Βιθυνίαν γενόμενος τὰ πολλὰ Νικαίας κατεστρέψατο. » Καὶ ταῦτα μὲν ὁ δηλωθεὶς ἀνήρ. Cf. idem p. 222, D, ex Africano : Φλέγων ἱστορεῖ ἐπὶ Τιβηρίου Καίσαρος ἐν πανσελήνῳ ἔκλειψιν ἡλίου γεγονέναι τελείαν ἀπὸ ὥρας ἕκτης μέχρις ἐνάτης· δῆλον ὡς ταύτην. Eadem habent Maxim. schol. ad Dionys. Areop. epist. 7; Orig. in Matth. tract. c. 29 et 35; Cels. II, 33; Paul. Diacon. Hist. misc. VII, p. 254 ed. Bas. 1569; Jo. Malal. p. 240, 18 ed. Bonn.; Chronic. Paschal. p. 219, C. 222, C ed. Paris.

E LIBRO DECIMO QUINTO.

16.

Steph. Byz. : Νεοκαισάρεια, Ποντικὴ πόλις. Τὸ ἐθνικὸν Νεοκαισαρεὺς, ὡς Φλέγων πεντεκαιδεκάτῳ Ὀλυμπιάδων (πεντ. ὀλυμπιάδος Ald., πεντεκαιδεκάτῃ ὀλυμπιάδι vulg.). Οἱ αὐτοὶ καὶ Ἀδριανοπολῖται.

17.

Idem : Σκορδίσκοι καὶ Σκίρτιοι, ἔθνη Παιονίας, ὡς Φλέγων ἐν πεντεκαιδεκάτῃ Ὀλυμπιάδων.

18.

Idem : Τερβητία, πόλις Σικελίας. Οἱ πολῖται Τερβητῖνοι. Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδων πεντεκαιδεκάτῳ.

19.

Idem : Φουρνίτα, πόλις Λιβύης. Οἱ οἰκήτορες Φουρνιτανοί. Φλέγων πεντεκαιδεκάτῳ Ὀλυμπιάδων.

20.

Constant. Porphyrog. Them. II, 12 : Μαρτυρεῖ δὲ καὶ Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδων πεντεκαιδεκάτῃ, ὅτε ἐβασιλεύετο ὁ Βόσπορος Κότυϊ τῷ Βοσποριανῷ βασιλεῖ, ᾧ καὶ διάδημα ἐκέλευσε φορεῖν ὁ Καῖσαρ, καὶ τὰς πόλεις αὐτῷ καθυπέταξεν, ἐν αἷς συναριθμεῖ καὶ αὐτὴν Χερσῶνα.

21.

Stephan. Byz. : Ὀλυμπίειον, τόπος ἐν Δήλῳ, ὃν κτίσαντες Ἀθηναῖοι χρήμασιν Ἀδριανοῦ νέας Ἀθήνας Ἀδριανὰς ἐκάλεσαν, ὡς Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάδων πεντεκαιδεκάτῳ.

SEDIS INCERTÆ.

22. 23.

Idem : Ἔλβονδις, πόλις μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Κυρήνης. Τὸ ἐθνικὸν Ἐλβονδίτης, ὡς Φλέγων.

Idem : Μαιανδρούπολις, Μαγνησίας πόλις, ὡς Φλέγων ἐν Ὀλυμπιάσι.

16.

Neocæsarea, Pontica urbs. Civis Neocæsarensis, ut Phlegon testatur libro decimo quinto Olympiadum.

17.

Scordisci et Scirtii, gentes Pæoniæ, ut Phlegon testatur in decimo quinto libro Olympiadum.

18.

Terbetia, urbs Siciliæ. Cives Terbetini. Phlegon Olympiadum libro decimo quinto.

19.

Phurnita, urbs Libyæ. Incolæ Phurnitani. Phlegon decimo quinto Olympiadum.

20.

Testatur etiam Phlegon in libro Olympiadum decimo quinto Bosporum sub dominatu fuisse Cotyis Bosporani regis, cui Cæsar jussit diadema gestare, urbesque ejus ditioni subjecit, in quibus connumerat hanc etiam Chersonem.

21.

Olympieum, locus in Delo, quem instaurantes Athenienses Hadriani opibus Novas Athenas Hadrianas vocarunt, uti Phlegon a Olympiadum libro decimo quinto.

22. 23.

Elbondis, urbs inter Ægyptum et Cyrenen sita. Civis Elbondites, ut Phlegon ait.

Mæandropolis, Magnesiæ urbs, cujus Phlegon in Olympiadibus meminit.

24.

St. B. : Μοτιηνοὶ, χωρίον Ἰβηρίας, ἄποικον Ῥωμαίων. Πολύβιος τρίτῳ (c. 40, 8). Φλέγων δὲ Μουτιηνὸν αὐτήν φησι.

25.

Idem : Πικεντία, πόλις Τυρρηνίας· Φλέγων δὲ Πίκεντον αὐτήν φησι.

26.

Idem : Τέρινα, πόλις Ἰταλίας καὶ ποταμὸς ὁμώνυμος, κτίσμα Κροτωνιατῶν, ὡς Φλέγων.

27.

Idem : Ὠστία, πόλις Ἰταλίας... Τὸ ἐθνικὸν δύναται καὶ Ὠστιανὸς καὶ Ὠστιάτης. Φλέγων δὲ Ὠστίους αὐτοὺς καλεῖ λέγων· « Παρέλαβε δὲ τὴν Ὠστίων πόλιν. »

28.

Euagrius Hist. Eccl. I, 20, p. 275, 21, de coloniis ex Græcia Antiochiam ad Orontem missis : Εἰ δέ τῳ περισπούδαστον ταύτας εἰδέναι, ἱστόρηται περιέργως Στράβωνι τῷ γεωγράφῳ (XVI, p. 750), Φλέγοντί τε καὶ Διοδώρῳ τῷ ἐκ Σικελίας, etc.

ΠΕΡΙ ΜΑΚΡΟΒΙΩΝ.

29.

1. Περὶ τῶν ἑκατὸν ἔτη ζησάντων. Οἱ ἑκατὸν ἔτη ζήσαντες Ἰταλῶν, ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν ἀποτιμήσεων ἀναζητήσαντες οὐ παρέργως ἐμάθομεν· Λούκιος Κορνήλιος, Κορνίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Λούκιος Γλαύκειος Οὗηρος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Λούκιος Οὐετούστιος Σεκοῦνδος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Λούκιος Λικίννιος Πάλος, Λουκίου ἀπελεύθερος, πόλεως Πλακεντίας. Λούκιος Μάρκελλος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Λούκιος Οὐέττιος, Μάρκου υἱὸς, [πόλεως] Βριξέλλων. Λούκιος Κουσσώννιος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Κορνηλίας. Λούκιος Γαμίνιος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Βελείας. Γάϊος Πορτήσιος Φρόντων, Σέξτου υἱὸς, πόλεως Βονωνίας. Γάϊος Νώνιος Μάξιμος, Ποπλίου υἱὸς, πόλεως Βριξέλλων. Γάϊος Ἀμούριος Τείρων, Γαΐου υἱὸς, πόλεως Κορνηλίας. Γάϊος Καστοπούδης, Τιτίου υἱὸς, πόλεως Πάρμης. Γάϊος Οὐάτιος Τέρτιος, Σπορίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Γάϊος Ἰούλιος Πόθος, πόλεως Ῥαβέννης. Γάϊος Οὐαλέριος Πρίμος, Κοΐντου υἱὸς, πόλεως Βελείας. Καισελίας Κῦρος, πόλεως Πλακεντίας. Κατία, Γαΐου θυγάτηρ, πόλεως Φαουεντίας. Πόπλιος Φούλβιος Φρὺξ, Λουκίου ἀπελεύθερος, πόλεως Πολλισίας. Πόπλιος Νέβιος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Βασιλείας. Πόπλιος Δεκέννιος Δημοσθένης, Ποπλίου ἀπελεύθερος, πόλεως Ἀριμίνου. Πετρωνία Κοΐντου, Λουκίου ἀπελευθέρα, πόλεως Πλακεντίας. Πόλλεια Πῶλλα, Σπουρίου θυγάτηρ, πόλεως Αἰτωσίας. Μάρκος Οὐιλώνιος Σεὗηρος, πόλεως Οὐελείας. Μάρκος Τερέντιος Ἄλβιος, Μάρκου ἀπελεύθερος, πόλεως Πλακεντίας. Μάρκος Ἀντώνιος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Μάρκος Τάλπιος Οὐιταλὶς, Μάρκου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Μάρκος Ἀκκέλιος, Μάρκου υἱὸς, πόλεως Βονωνίας. Μάρκος Νιρέλλιος, Γαΐου υἱὸς, πόλεως Πάρμης. Τίτος Οὐίβιος Θάλβιος, Σπορίου υἱὸς, πόλεως Πάρμης. Τίτος Αἰμίλιος, Κοΐντου υἱὸς, πόλεως Ῥηγίας (l. Ῥηγίου). Τίτος Οὐετεράνιος, Ποπλίου υἱὸς, πόλεως Βονωνίας. Τίτος Νουμέριος, Τίτου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Τίτος Σερούιος Σεκοῦνδος, Τίτου υἱὸς, πόλεως Βονωνίας. Τίτος Πετρώνιος, Σπορίου υἱὸς, πόλεως Πλακεντίας. Τίτος Ἀντώνιος, Μάρκου υἱὸς, πόλεως Ῥηγίου. Τίτος

24.

Motieni, castellum Iberiæ, Romanorum colonia, teste Polybio. Phlegon vero Mutienum dicit.

25.

Picentia, urbs Etruriæ. Phlegon Picentum eam vocat.

26.

Terina, urbs et fluvius Italiæ, a Crotoniatis condita, teste Phlegonte.

27.

Ostia, urbs Italiæ. Gentile esse potest Ostianus et Ostiates. Phlegon vero Ostios eos vocat in hisce : « Occupavit vero Ostiorum urbem. »

28.

Si quis accuratius eas cognoscere studet, plenissime de iis dixerunt Strabo geographus, Phlegon et Diodorus Siculus.

DE LONGÆVIS.

29.

1. *De iis qui centum annos vixerunt.* Itali, qui centum annos vixerunt, quos ex ipsis Censuum commentariis conquisitos, non obiter deprehendimus : L. Cornelius Cornii fil. L. Glauceius Verus, L. F. L. Vetustius Secundus, L. F. L. Licinnius Palus, L. libertus. L. Acilius Marcellus, L. F. Omnes hi, urbe Placentini. L. Vettius M. F. Brixellensis. L. Cussonius, L. F. urbe Cornelia. L. Gaminius, L. F. Velia. C. Portensius Fronto, Sexti F. Bononia. C. Nonius Maximus, P. F. Brixellis. C. Amurius Tiro, C. F. Cornelia. C. Castopudes, Titii F. Parma. C. Vatius Tertius, Sp. F. Placentia. C. Julius Pothus, Ravenna. C. Valerius Primus, Q. F. Velia. Cæselias Cyrus, Placentia. Catia, C. F. Faventia. P. Fulvius Phryx, L. libertus, Pollentia. P. Nevius, L. F. Basilea. P. Decennius Demosthenes, P. libertus, Arimino. Petronia Quinti, L. liberta, Placentia. Pollia Polla, Sp. filia, Ætosia. M. Vilonius Severus, Velia. M. Terentius Albius, M. libertus. M. Antonius, L. F. M. Talpius Vitalis, M. F. omnes Placentini. M. Accelius, M. F. Bononia. M. Nirellius, C. F. T. Vibius Thalbius, Spurii F. Parmenses. T. Æmilius, Q. F. Rhegio T. Veteranius, P. F. Bononia. T. Numerius, T. F. Placentia. T. Servius Secundus, T. F. Bononia. T. Petronius, Sp. F. Placentia. T. Antonius, M. F. Rhegio. T. Erusius Pollio, C. F. Bononia. T. Camorius Tertius, T. F. Fidentia. Turella Forensis, C. liberta, Bononia. Q. Cassius Rufus,

Ἐρούσιος (Ἐρούκιος? Meurs.) Πολλίων, Γαΐου υἱὸς, πόλεως Βονωνίας. Τίτος Καμόριος Τέρτιος, Τίτου υἱὸς, πόλεως Φειδεντίας. Τουρέλλη Φόρησις (?), Γαΐου ἀπελευθέρα, πόλεως Βονωνίας. Κούιντος Κάσσιος Ῥοῦφος, Κουίντου υἱὸς, πόλεως Ῥηγίου. Κούιντος Λουκρίτιος Πρίμος, Κοΐντου υἱὸς, πόλεως Ῥηγίου. Κούιντος Οὐέλιος, Ποπλίου υἱὸς, πόλεως Βελίας. Ἀντωνία Σεκούνδα, Ποπλίου θυγάτηρ, πόλεως Βελίας. Ἀλβατία Σαβίνα, πόλεως Πάρμης. Σαλουία Οὐάρηνα, Ποπλίου θυγάτηρ, πόλεως Βασιλείας. Βεβία Μαρκέλλα, Σέξτου θυγάτηρ, πόλεως Ὀρτισίας. Βασκία Ἀστικόσου, Μακεδὼν ἀπὸ Φιλίππων. Βόνζης Τόνου, Παροικοπολίτης, Μακεδών. Φρόντων Ἀλβουτίου, Μακεδὼν ἀπὸ Φιλίππων. Σάρκη Σκίλα, Μακέτις, Ἀμφιπολῖτις. Αἰδέσιος Δίζα, Παροικοπόλεως, Μακεδών. Βίθυς Διζάστου, Παροικοπόλεως τῆς Μακεδόνων. Ζαικεδένθης Μουκάσου, Παροικοπολίτης, Μακεδών. Μάντις Καιπροίζου, Μακεδὼν ἐξ Ἀμφιπόλεως. Ἀλέξανδρος Δημητρίου, Τιανὸς ἀπὸ Πόντου καὶ Βιθυνίας. Γάζα Τίμωνος, Τιανὴ ἀπὸ Πόντου καὶ Βιθυνίας. Χρήστη Ἀντιπάτρου, Τιανή. Χρυσίον Θεοφίλου, Τιανή. Ἱέρων Ἱέρωνος, Τιανός. Μούζακος Μουκαντίου, Νικομηδεὺς Βιθυνίας. Λούκιος Φιδικλάνιος Νέπως, Σινωπεύς. Ἀλούκιος Ἀπιλιούτας, ἀπὸ Λουσιτανίας πόλεως Ἰντερανιησίας. Ἄμβατος, Δοκουρίου υἱὸς, τῆς αὐτῆς πόλεως. Κάμαλος, Καντολγουνίου υἱὸς, τῆς αὐτῆς πόλεως. Κέλτιος, Πελλίου υἱὸς, πόλεως Ἀπειλοκαρίου. Ἀρρούντιος, Ἀππίου υἱὸς, πόλεως Κονιμβριγησίας. Τάμφιος, Κελτίου υἱὸς, πόλεως τῆς αὐτῆς. Δοκκούριος, Ἀλουκκίου υἱὸς, πόλεως Αἰβουροβισυγγησίας.

II. Οἱ ἀπὸ ἑκατὸν τεσσάρων ἐτῶν μέχρι ἑκατὸν δέκα ἀπογραψάμενοι. Γάϊος Ληλήδιος Πρίμος, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Κλωδία Ποτέστα, Γαΐου ἀπελευθέρα, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Κουσινία Μόσχος, Γαΐου ἀπελευθέρα, πόλεως Κορνηλίας, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Κερεωνία Οὐερηκούνδα, Ποπλίου ἀπελευθέρα, πόλεως Κορνηλίας, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Λιουία Ἀττική, Ποπλίου ἀπελευθέρα, πόλεως Πάρμης, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Βουρία Λυχναινὶς, πόλεως Πάρμης, ἔτη ἑκατὸν ἕν. Γάϊος Σάμφιος, Γαΐου υἱὸς, πόλεως Βελείας, ἔτη ἑκατὸν δύο. Κούιντος Κορνήλιος, Κουίντου υἱὸς, πόλεως Ῥηγίου, ἔτη ἑκατὸν δύο. Τίτος Ἀντώνιος, Τίτου υἱὸς, πόλεως Πάρμης, ἔτη ἑκατὸν δύο. Κοκνανία Μοῦσα, πόλεως Κορνηλίας, ἔτη ἑκατὸν τρία. Δημόκριτος Ἀβδηρίτης ἔτη ἑκατὸν τέσσαρα· ἐτελεύτησεν δὲ τροφῆς ἀποσχόμενος. Κτησίβιος ὁ ἱστοριογράφος ἔτη ἑκατὸν τέσσαρα· ἐν περιπάτῳ δὲ ἐτελεύτα, ὡς Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς Χρονικοῖς δεδήλωκεν. Ἱερώνυμος ὁ συγγραφεὺς πολλοὺς μὲν χρόνους ἐν ταῖς στρατείαις ἀνατλήσας, πλείστοις δὲ τραύμασιν ἐν πολέμοις περιπεσὼν ἐτελεύτησεν βιώσας ἔτη ἑκατὸν τέσσαρα, ὥς φησιν Ἀγαθαρχίδης ἐν τῇ ἐννάτῃ τῶν Περὶ τῆς Ἀσίας ἱστοριῶν. Γάϊος Λαλλίας Τιωναῖος (Τιωναῖνος Xyl.), Λουκίου υἱὸς, πόλεως Βιωνίας (Βονωνίας? W.), ἔτη ἑκατὸν πέντε. Πόπλιος Κουισέντιος Σφυρίων, Ποπλίου ἀπελεύθερος, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ἑκατὸν πέντε. Τίτος Κοττίνας Χρύσαντος, Τίτου ἀπελεύθερος, πόλεως Φαουεντίας, ἔτη ἑκατὸν πέντε. Μάρκος Πομώνιος Σεβῆρος, Μάρκου υἱὸς, πόλεως Ταννητάνης, ἔτη ἑκατὸν πέντε. Σέξτος Νέβιος, Σέξτου υἱὸς, πόλεως Πάρμης, ἔτη ἑκατὸν πέντε. Λούκιος Αἴλιος Δωρόθεος, Λουκίου ἀπελεύθερος, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ἑκατὸν ἕξ. Γάϊος Πομπούσιος Μοντιανὸς, Ποπλίου υἱὸς, ἔτη ἑκατὸν ἑπτά. Πόλλα Δωνάτα, Σέξτου θυγάτηρ, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ἑκατὸν δέκα. Μουναντία Προκοῦλα, Λουκίου θυγάτηρ, πόλεως Ῥηγίου, ἔτη ἑκατὸν δέκα.

Q. F. Q. Lucretius Primus, Q. F. Rhegini. Q. Velius, P. F. Velia. Antonia Secunda Publii F. Velia. Albatia Sabina, Parmensis. Salvia Varena, P. F. Basilea. Bebia Marcella, Sexti filia, Ortisia. Bascia Asticosi, Philippis Macedoniæ. Bonzes, Toni F., e Parœcopoli Macedo. Fronto Albutii, Macedo Philippensis. Sarce Scitæ, Macetis Amphipolita. Ædesius Dizæ, e Parœcopoli Macedo. Bithys Dicastæ, e Parœcopoli Macedo. Zæcedenthes Mucasi, eadem patria. Mantis Cæprœzi, Macedo ab Amphipoli. Alexander Demetrii, Tianus a Ponto et Bithynia. Gaza Timonis, Tiana, indidem. Chresta Antipatri, Tiana. Chrysium Theophili, Tiana. Hiero, Hieronis F., Tianus. Muzacus Mucantii, e Nicomedia Bithyniæ. L. Phidiclanius Nepos, Sinopensis. Alucius Apiliuta, Lusitanus, urbe Interaniesia. Eademque urbe Ambatus Docurii F. et Camalus Cantolgunii F. Celtius Pellii F., urbe Apilocario. Arruntius Appii F., urbe Conimbrigesia, et eadem Tamphius, Celtii F. Duccurius Aluccii F., urbe Æburobisyngesia.

II. *Qui ab annis centum et quattuor usque ad centum et decem protraxisse vitam annotati sunt.* C. Leledius Primus, annos CI. Clodia Potesta, C. liberta, totidem, Bononienses. Cusinia Juvenca, C. liberta, Corneliensis, annos CI. Cereonia Verecunda, P. liberta, ipsa quoque Corneliensis, annos totidem. Livia Attica, P. liberta, et Buria Lychnænis, Parmenses, annos vixerunt totidem. C. Samphius, C. F. annos CII., Veliæ natus. Q. Cornelius, Q. F., Rhegii. T. Antonius, T. F. Parmensis, totidem. Cocnania Musa, annos CIII., Corneliensis. Democritus Abderites, annos CIV: mortuus est abstinentia cibi. Totidem annos vixit Ctesibius, historiæ scriptor, et (ut in Annalibus Apollodorus refert) inter deambulandum vivendi finem fecit. Agatharchides libro Historiæ Asianæ nono scribit, Hieronymum historicum, quum is et temporis multum in expeditionibus bellicis tolerasset, et in pugnis permulta accepisset vulnera, annos natum totidem, decessisse. C. Lallias Tionæus, L. F., vitam produxit per annos CV, urbe natus Bionia. P. Quisentius Sphyrio, P. libertus, Bononiensis: T. Cottinas Chrysantus, T. libertus, Faventinus. M. Pomonius Severus, M. F., urbe Tannetana. Sext. Nevius, Sext. F., urbe Parma: omnes totidem. L. Ælius Dorotheus, L. libertus, Bononiensis, annos CVI. C. Pompusius Montianus, P. F., annos CVII. Polla Donata, Sexti filia, Bononiensis, annos CX. Munantia Procula L. F. Rhegina, totidem.

III. Οἱ ἀπὸ ἑκατὸν δέκα ἐτῶν μέχρι ἑκατὸν εἴκοσι ἀπογραψάμενοι. Τίτος Πουρέννιος Τοῦτος, Λουκίου υἱὸς, πόλεως Κορνηλίας, ἔτη ἑκατὸν ἕνδεκα. Λούκιος Ἀντίστιχος Σωτήριχος, Λουκίου ἀπελεύθερος, πόλεως Ῥαβέννης, ἔτη ἑκατὸν δέκα τρία. Λούκιος Πέτρου, πόλεως Κορνηλίας, ἔτη ἑκατὸν δέκα τέσσαρα. Ἰουλία Μοδεστίνα, πόλεως Κορσιόλων, Πριμοπιλαρίου ἀπελευθέρα, καθ' ἡμᾶς ἔτι οὖσα, πόλεως Βριξέλλων, ἔτη ἑκατὸν εἴκοσι.

VI. Οἱ ἀπὸ ρλ' ἐτῶν μέχρι ρμ' ἀπογραψάμενοι. Λούκιος Τερέντιος, πόλεως Βονωνίας, ἔτη ρλϛ'. Φαῦστος, Καίσαρος δοῦλος, ἐκ Σαβίνων, ἀπὸ Πραιτωρίου Παλλαντιανοῦ, ἔτη ρλϛ', ὃν καὶ αὐτὸς ἐθεασάμην Ἀδριανῷ τῷ Καίσαρι ἐπιδειχθέντα (1). * Ἀργανθώνιος, ὁ τῶν Ταρτησσίων βασιλεὺς, ὡς ἱστορεῖ Ἡρόδοτος καὶ Ἀνακρέων ὁ ποιητὴς, ἔτη ρν'. Σίβυλλα ἡ Ἐρυθραία ἐβίωσεν ἔτη ὀλίγον ἀποδέοντα τῶν χιλίων, ὡς αὐτή φησιν ἐν τοῖς χρησμοῖς τόνδε τὸν τρόπον·

Ἀλλὰ τί δὴ πανόδυρτος ἐπ' ἀλλοτρίοισι πάθεσσι
θέσφατα φοιβάζω, λυσσώδεα μοῖραν ἔχουσα,
οἴστρου δὲ σφετέρου καταγεύομαι ἀλγινόεντος
ἐκνεαομεν (2) ἀεὶ χαλεπὸν κατὰ γῆρας ἔχουσα,
μαινομένη μὲν ἐνὶ θνητοῖς καὶ ἄπιστα λέγουσα,
πάντα δ' ὑπὲρ προϊδοῦσα βροτῶν δυσανάσχετα κήδη.
Καὶ τότε μοι φθονέσας Λητοῦς ἐρικυδέος υἱὸς
μαντοσύνης, παθέων δὲ κατοικήσας (3) ὀλοὸν κῆρ,
ψυχὴν ἐκλύσει δεσμευομένην ἐνὶ λυγρῷ
σώματι, σαρκοτυπῆ διοϊστεύσας γεγαυῖαν (4).
Ἔνθ' ἄρα μοι ψυχὴ μὲν ἐς ἠέρα πιστευθεῖσα (5),
πνεύματι συγκραθεῖσα βροτῶν εἰς οὔατα πέμψει
κληδόνας ἐν πυκινοῖς αἰνίγμασι συμπλεχθείσας·
σῶμα δ' ἀεικελίως ἄταφον πρὸς μητέρος αἴης
κείσεται· οὐ γάρ τις θνητῶν ἐπὶ γαῖαν ἀμήσει,
οὐδὲ τάφῳ κρύψει· κατὰ γὰρ χθονὸς εὐρυοδείης
δύσεται αἷμα μέλαν τερσαινομένοιο χρόνοιο.
Ἔνθεν δὴ πολλῆς ἀναδύσεται ἔρνεα ποίης,
ἢ καταβοσκομένων μήλων εἰς ἥπατα δῦσα
ἀθανάτων δείξει βουλεύματα μαντοσύνῃσι.
Σαρκῶν δ' ὄρνιθες πτεροείμονες (6) αἴκε πάσωνται,
μαντοσύνην θνητοῖσιν ἀληθέα ποιπνύσουσι.

Διὰ τούτου τοῦ χρησμοῦ ἀποδείκνυται δέκα γενεὰς αὐτὴν κατ' ἀνθρώπους γεγονέναι, καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐκ τοῦ ζῆν, τῆς μὲν ψυχῆς κατὰ τὸν ἀέρα φερομένης καὶ προσπιπτούσης τοῖς (7) ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων λαλουμένοις, παρασκευάσειν τὰς γινομένας κληδόνας διὰ τῶν λόγων, τοῦ δὲ σώματος ἀτάφου γενομένου τὰ μὲν ὄρνεα τῶν σαρκῶν φαγόντα τὴν διὰ τῆς ὀρνιθοσκοπίας μαντείαν διασημαίνειν, τοῦ δὲ ὑπολοίπου μέρους εἰς τὴν γῆν σαπέντος καὶ τὰ κτήνη φαγόντα τῆς φυομένης πόας τὴν ἡπατοσκοπικὴν εἰς τὸν βίον εἰσάξειν τέχνην. Τὴν δὲ γενεὰν Σίβυλλα ἱστορεῖ ἐτῶν ἑκατὸν δέκα ἐν τῷ χρησμῷ τῷ πρὸς Ῥωμαίους περὶ τῶν αἰωνίων θεωριῶν, ἃ Ῥωμαῖοι σεκουλάρια καλοῦσι. Τῶν γὰρ συμμάχων αὐτῶν καὶ κοινωνῶν μὴ ἐμμενόντων ταῖς συνθήκαις, ἀλλὰ πυκνὰ μεταβαλλομένων καὶ πο-

1. « Post ἐπιδειχθέντα, si vera est capitis inscriptio et verus numerus ρν', novum caput incipit, quo pertinent etiam quæ habet de Epimenide Diog. Laert. 1, 10, 111 : Καὶ ἐπανελθὼν ἐπ' οἴκου μετ' οὐ πολὺ μετήλλαξεν, ὥς φησι Φλέγων ἐν τῷ Περὶ μακροβίων, βιοὺς ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ὡς δὲ Κρῆτες λέγουσιν, ἑνὸς δέοντος τριακόσια, ὡς δὲ Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος ἀκηκοέναι φησὶ, τέτταρα πρὸς τοῖς πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. » *Westerm.* — 2. ἐννέα μὲν γενεαῖς conj. Is. Voss.; ἐκ νεαρῶν μὲν ἀεὶ Xylander.; ἐν δεκάτῃ γενεᾷ Salmasius.

3. κατοικτίσας? Meursius. — 4. Sic Salmas. et Voss. pro σαρκοτύπιδι διστεύσας γεγάϊον. — 5 Westerm. pro vg. πιστηθεῖσα. — 6. Sic West.; πτετροείμονες codex, πετροδείμονες Xylander; πετροδύμονες Schneider. — 7. Sic West. pro vg. τοὺς λαλουμένους.

III. *Qui ab annis CX usque ad CXX progressi in Commentariis memorantur.* T. Purennius Tutus, L. F. Corneliensis, annos CXI. L. Antistichus Soterichus, L. libertus, Ravennas, CXIII. Lucius Petri, Corneliensis, CXIV. Julia Modestina, Corsiolis urbe nata, liberta Primipilarii, nostra adhuc ætate superstes, urbe Brixellis, annos CXX.

IV. *Qui ab CXXX annis usque ad CXL vixisse annotati sunt.* L. Terentius, Bononia, annos CXXXVI. Faustus, Cæsaris servus, e Sabinis, a Prætorio Pallantiano, annos CXXXVI. Quem et ipsi vidimus, Hadriano Cæsari exhibitum. Arganthonius Tartessiorum rex, ut Herodotus (I, 163) et Anacreon poeta narrant, annos CL. Sibylla Erythræa, annos vixit non multo pauciores mille. Quod ipsa in Oraculis in hunc modum indicat :

Sed quid flebilibus non nostra incommoda verbis
Vaticinor, rabie fatali concita mentem?
Quin stimulos nostri potius contrecto furoris?
A teneris semper mala sors me exercuit annis,
Adque senectutis provexit damna molestæ.
Inter ego vesana homines, non credita cuiquam
Fata cano et duros casus, bene guara futuri.
Idcirco invidia Latonæ filius acri
Correptus, mihi fatidicamque infensus ob artem,
Corporis hanc animam misera de compede solvet,
Infesta carnem ferus interimetque sagitta.
Et mea tunc liquidas anima ut transibit in auras,
Auribus humanis vento permixta volucris,
Fata canet, cæcis ambagibus obscurata.
At supra matrem corpus deforme jacebit
Tellurem : neque enim id quisquam mandare sepulcro,
Ingestaque volet mortalis condere terra.
Quæ laxata calore meum tamen inde cruorem
Hauriet, hinc varias fœcundaque proferet herbas;
Unde jecur pecudum subiens vis certa futuri,
Consilia ostendet gnaris occulta deorum.
Atque meas carnes, subeunt quæ saxa volucres,
Quum carpent, ventura procul mortalibus edent.

Hoc oraculo indicatur, Sibyllam istam decem ætates inter homines exegisse : et, postquam e vivis excessit, animam in aerem elatam effecisse ut ad aures hominum omina et sermones de futuris acciderent : cadavere autem insepulto jacente, aves ejus carnibus vescentes, auspicio ventura indicare : reliqua parte computrescente, et terram penetrante, pecudes, quæ e terra ea enatas herbas depascerent, divinationem, quæ e jecinorum fit inspectione, inter homines introducturas. Ceterum ætatem Sibylla annis CX definit in oraculo Romanis dato de ludis, quos ipsi Seculares vocant. Quum enim ipsorum socii et amici non sta-

λεμούντων αὐτοῖς, ἡ Σίβυλλα ἐχρησμῴδησεν, ἐπιτελεσθεισῶν τῶν θεωριῶν τούτων ὑποταγήσεσθαι τοὺς ἀφεστῶτας Λατίνους. Εἰσὶν δὲ οἱ χρησμοὶ οἵδε (1)·

Ἀλλ' ὁπόταν μήκιστος ἴκῃ (2) χρόνος ἀνθρώποισι
ζωῆς, εἰς ἐτέων ἑκατὸν (3) δέκα κύκλον ὁδεύσας (4),
μεμνῆσθαι, Ῥωμαῖε, καὶ εἰ μάλα λήσει ἑαυτοῦ (5),
μεμνῆσθαι τάδε πάντα, θεοῖσι μὲν ἀθανάτοισι
ῥέξειν (6) ἐν πεδίῳ παρὰ Θύβριδος ἄπλετον ὕδωρ,
ὅππῃ στεινότατον, νὺξ ἡνίκα γαῖαν ἐπέλθῃ
ἠελίου κρύψαντος ἑὸν φάος· ἔνθα σὺ ῥέζειν
ἱερὰ παντογόνοις (7) Μοίραις ἄρνας τε καὶ αἶγας,
κυανέας δ' (8) ἐπὶ ταῖσδ' Εἰλειθυίας ἀρέσασθαι
παιδοτόκους θυέεσσιν, ὅπῃ θέμις. Αὖθι δὲ γαίῃ
πληθομένῃ χοῖρός τε καὶ ὗς ἱρεύοιτο μέλαινα (9)·
πάνλευκοι (10) ταῦροι δὲ Διὸς παρὰ βωμὸν ἀγέσθων
ἤματι, μηδέ τε νυκτί· θεοῖσι γὰρ οὐρανίδαισιν (11)
ἡμέριος πέλεται θυέων τρόπος, ὣς δὲ καὶ αὐτοῖς (12)
ἱρεύειν. Δαμάλης δὲ βοὸς δέμας ἀγλαὸν Ἥρης
δεξάσθω νηὸς παρὰ σεῦ. Καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων,
ὅστε καὶ ἥλιος κικλήσκεται, ἶσα δεδέχθω (13)
θύματα Λητοΐδης, καὶ ἀειδόμενοί τε Λατῖνοι
παιᾶνες, κούροις κούρῃσί τε νηὸν ἔχοιεν
ἀθανάτων. Χωρὶς δὲ κόραι χορὸν αὖται ἔχοιεν (14),
καὶ χωρὶς παίδων ἄρσην στάχυς, ἀλλὰ γονήων
πάντων ζωόντων, οἷς ἀμφιθαλὴς ἔτι φύτλη·
αἱ δὲ γάμου ζεύγλαισι δεδμημέναι ἤματι κείνῳ
γνὺξ Ἥρης παρὰ βωμὸν ἀοίδιμον ἑδριόωσαι
δαίμονα λισσέσθωσαν, ἅπασι δὲ λύματα (1) δοῦναι
ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξὶ, μάλιστα δὲ θηλυτέραισιν.
Πάντες δ' ἐξ οἴκοιο φερέσθων ὅσσα κομίζειν
ἐστὶ θέμις θνητοῖσιν ἀπαρχομένοις βιότοιο,
δαίμοσι μειλιχίοισιν ἱλάσματα καὶ μακάρεσσιν
Οὐρανίοις (2). Τὰ δὲ πάντα τεθησαυρισμένα κείσθω,
ὄφρα τε θηλυτέρῃσι καὶ ἀνδράσιν ἑδριόωσιν
ἔνθεν πορσύνῃς μεμνημένος. Ἤμασι δ' ἔστω
νυξί τ' ἐπασσυτέραισι θεοπροπίους (3) κατὰ θώκους
παμπληθὴς ἄγυρις, σπουδὴ δὲ γέλωτι (4) μεμίχθω.
Ταῦτά τοι ἐν φρεσὶ σῇσιν (5) ἀεὶ μεμνημένος εἶναι,
καί σοι πᾶσα χθὼν Ἰταλὴ καὶ πᾶσα Λατίνων (6)
αἰὲν ὑπὸ σκήπτροισιν ὑπαυχένιον ζυγὸν ἕξει.

1. Quæ sequuntur etiam Zosimus II, 6, affert. — 2. ἴῃ Salm. — 3. ἑκατοντάδα Gallæus et Salm. At vide Ideler. Chronol. tom. II, p. 86. — 4. ὁδεύων Zosim. — 5. οὐ μάλα λήσει ἑαυτοὺς Zos. οὐ μάλα λήσεαι αὐτός Mitscherlich. οὐ μάλα λήσεαι αὐτῶν Bekker. — 6. ῥέζειν Zos. — 7. ποντογόνοις Zos. — 8. δ' om. Zos. — αἶγας κυανέας, ἐπὶ ταῖς δ' Mitsch. — 9. sic Zos.; Phlegontis codex : πληθομένῃ χώροις ὅϊς ἱερ. — 10. ζάλευκοι Zos. — 11. μηδ' ἐπὶ... οὐρανίοισι Zos. — 12. αὔτως Zos. — 13. sic Zos.; αἴσια δέχθω Phleg. — 14. ἄγοιεν conj. Heynius.

1. δὲ λύματα] θελήματα conj. Sylburg ad Zosim. Mox θηλυτερῇσι Zos. — 2. οὐρανίδαις Zos. — 3. ἐπασσυτέρῃσι θεοπρέπτους Zos. — 4. γέλως τε Zos. — 5. φρεσὶν ᾗσιν Zos. — 6. Λατίνη Zos.

ΠΕΡΙ ΘΑΥΜΑΣΙΩΝ.

30.

« Narrationis caput deest. Videtur summa hæc esse : Philinnium, Demostrati et Charitûs filiam, clam cum hospite Machata etiam vita functam consuevisse, idque nutricem deprehendisse. » XYLAND.

** εἰς τὸν ξενῶνα προσπορεύεται ταῖς θύραις καὶ καιομένου τοῦ λύχνου καθημένην ἴδεν τὴν ἄνθρωπον παρὰ τῷ Μαχάτῃ· οὐκ ἔτι δὲ καρτερήσασα πλείονα χρόνον διὰ τὸ θαυμαστὸν τῆς φαντασίας τρέχει πρὸς τὴν μητέρα καὶ βοήσασα μεγάλῃ τῇ φωνῇ, Χαριτοῖ καὶ Δημόστρατε, ᾤετο δεῖν ἀναστάντας ἐπὶ τὴν θυγατέρα αὐτοὺς μετ' αὐτῆς πορεύεσθαι· πεφηνέναι γὰρ ζῶσαν, εἶναί τε μετὰ τοῦ ξένου διά τινα θείαν βούλησιν ἐν τῷ ξενῶνι.

rent pactis, sed crebro novas res tentarent, et bellum inferrent : cecinit Sibylla, si hæc spectacula ederentur, Latinos, qui defecerant, subditum iri. Oraculi hic est tenor :

Viginti et centum revolutis protinus annis
(Quæ sunt humanæ longissima tempora vitæ)
Hæc memori tum mente tibi, Romane, teneto;
Hæc age, quantumvis obliviscare teipsum.
Qua campus flavas undosi ad Tibridis undas
Stringitur, angustis et circumscribitur oris,
Hic tu, sub terras ubi Titan lampada condet,
Obscuræ noctis sese intendentque tenebræ,
Omnigenis placa immortalia numina sacris :
Atque agnos Parcis, nitidas et cæde capellas.
Cœruleas etiam veneraberis Ilithyias,
Rite sacris factis, faustæ quæ partubus adsunt.
Atram frugiferæ Telluri deinde dicabis
Gratus ovem : tauros candentes ad Jovis aram
Tum statues, radiis quum sol terrestria lustrat :
(Non noctu; nam cœlitibus sacra rite feruntur,
Quum lux alma diè cœlum terrasque retexit;)
Pulchraque Junonis donetur bucula templo.
Quin etiam Titan Latonia proles Apollo
Placetur sacris; cantent Pæana Latini,
Atque choros ducant : puerique ætate vigentes
Parte alia, atque alia florentes vere puellæ
Ætatis, nondum caris genitoribus orbæ.
Atque verecundæ matronæ luce sub ista
Curvatis celebrem genibus Junonis ad aram
Concilientque deam, et sacrata piacula solvant
Vir mulierque, magis tamen istæc femina debet.
Ista domo sibi quisque ferat, quas fas jubet almis
Primitias offerre diis, et fausta precari.
Pro se quisque virum sibi condita in ædibus istæc
Asservet, festis castus promatque diebus.
Lucibus his, noctesque per has ad fana deorum
Turba hominum festiva adsitque, et seria risu
Temperet, assiduisque adsit creberrima sacris.
Horum non ullo te oblivio tempore tangat.
Itala sic tellus tibi cuncta omnisque Latinus
Serviet, et pavidum mittet tua sub juga collum.

DE MIRABILIBUS.

30.

** per fores in diversorium exit : et ardente lucerna, videt illam sedentem apud Machaten. Neque diutius se continens, ob spectri miraculum, ad matrem accurrit, magnaque vociferatione inclamans, Charito et Demostrate, surgere eos jussit, secumque ad filiam accedere. Hanc enim sibi vivam esse visam, et dei cujusdam voluntate esse in diversorio cum hospite. Charito, quum sermonem incredibilem audivisset, principio nuncii magnitudine et tumultuatione nu-

Τῆς δὲ Χαριτοῦς παράδοξον λόγον ἀκουούσης συνέβη τὴν ψυχὴν τὸ μὲν πρῶτον ἐκπλαγῇ γενομένην ἐκλυθῆναι διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀγγελίας καὶ διὰ τὴν ταραχὴν τῆς τροφοῦ, μετὰ μικρὸν δὲ μνησθεῖσαν τῆς θυγατρὸς κλαίειν, τὰ δὲ ἔσχατα καταγνῶναι τῆς πρεσβύτιδος μανίαν, κελεύειν τε ἀπαλλάττεσθαι ἀπ' αὐτῆς ταχέως. Ὀνειδιζούσης δὲ τῆς τροφοῦ καὶ λεγούσης μετὰ παρρησίας, ὡς μὲν φρονεῖ τε καὶ ὑγιής ἐστιν, ἡ δὲ δι' ὄκνον οὐ βούλοιτο τὴν ἰδίαν θυγατέρα ἰδεῖν, μόλις ἡ Χαριτὼ τὰ μὲν βιασθεῖσα ὑπὸ τῆς τροφοῦ, τὰ δὲ εἰδῆσαι βουλομένη τὸ συμβεβηκὸς παραγίνεται πρὸς τὰς θύρας τοῦ ξενῶνος· διὰ [δὲ] τὸ γεγονέναι πλείονα χρόνον, ὡς ἂν δευτέρας ἀγγελίας (num ὡς ἂν ὥρας δευτέρας ἀπὸ τῆς ἀγγ.?) συντετελεσμένης, ὀψέ ποτε ἧκεν ἡ Χαριτώ. Διὸ συνέβαινεν ἐκείνους μὲν ἤδη ἀναπαύεσθαι. Ἀνακύψασα δ' οὖν ἡ μήτηρ τὰ μὲν ἱμάτια καὶ τὸν τύπον τῆς ὄψεως ἐνόμιζεν ἐπιγινώσκειν, τὴν δὲ ἀλήθειαν ἐξετάσαι κατ' οὐδένα τρόπον δυναμένη τὴν ἡσυχίαν ᾤετο δεῖν ἔχειν· πρωὶ γὰρ ἤλπιζεν ἀναστᾶσα καταλήψεσθαι τὴν ἄνθρωπον· ἐὰν δὲ ὑστερήσῃ, διερωτήσειν τὸν Μαχάτην περὶ πάντων· οὐ γὰρ ἄν ποτε ψεύσασθαι τηλικαύτην πρᾶξιν ἐρωτώμενον αὐτόν· διόπερ σιωπήσασα ἀπῆλθεν. Ὄρθρου δὲ γενομένου τὴν μὲν εἴτε διὰ θείαν βούλησιν εἴτε κατ' αὐτοματισμὸν λαθοῦσαν ἀπελθεῖν συνέβη, τὴν δὲ παραγινομένην διὰ τὴν ἀπόλυσιν δυσφορεῖν· τῷ νεανίσκῳ δὲ τῷ ξένῳ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἐξηγησαμένην ἀξιοῦν περὶ τὰ γόνατα περιπλεκομένην τοῦ Μαχάτου τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν μηδὲν ἀποκρυψάμενον. Ὁ δὲ νεανίσκος ἀγωνιάσας τὴν ἀρχὴν μὲν διεταράχθη, μόλις δέ ποτε τὸ ὄνομα διεσάφησεν, ὅτι Φιλίννιον εἴη· καὶ τὴν ἀρχὴν διηγήσατο τῆς εἰσόδου, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς ἐδήλωσεν ὡς ἥκει (ὡς εἶχεν Leopardi), ὅτι λάθρα τῶν γεννησάντων ἔφη παραγίνεσθαι πρὸς αὐτόν, τά τε ὑπολελειμμένα ὑπὸ τῆς ἀνθρώπου, βουλόμενος ποιῆσαι τὸ πρᾶγμα πιστόν, ἀνοίξας τὸν ῥίσκον, ἐξαιρεῖ, τόν τε δακτύλιον τὸν χρυσοῦν ὃν ἔλαβε παρ' αὐτῆς καὶ τὴν στηθοδεσμίδα ἣν ἀπολελοίπει τῇ πρότερον νυκτί. Ὡς δὲ εἶδεν ἡ Χαριτὼ τηλικαῦτα σημεῖα, ἀναβοᾷ καὶ διαρρήξασα ἑαυτῆς τά τε ἐνδύματα καὶ τὸ ἱμάτιον, ἀπό τε τῆς κεφαλῆς ῥίψασα τὸν κεκρύφαλον, πεσοῦσά τε εἰς τὴν γῆν καὶ περιχυθεῖσα τοῖς γνωρίσμασιν ἐξ ἀρχῆς ἐποίει τὸ πένθος. Θεωρῶν δὲ ὁ ξένος τὸ γινόμενον καὶ πάντας ὄντας ὑπερπαθεῖς καὶ θρηνοῦντας, ὡσανεὶ νῦν μέλλοντας κατορύττειν τὴν ἄνθρωπον, συνεχεῖτο καὶ παρεκάλει δεόμενος παύσασθαι, ἐπαγγελλόμενος ἐὰν παραγένηται δείξειν αὐτήν. Ἡ δὲ πεισθεῖσα καὶ ἐντειλαμένη αὐτῷ φροντίσαι μὴ παρέργως τῶν ἐπηγγελμένων ἀπελύθη πρὸς αὐτήν. Νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης καὶ τῆς ὥρας οὔσης, καθ' ἣν ἡ Φιλίννιον εἰώθει παραγίνεσθαι πρὸς αὐτόν, οἱ μὲν προσετήρουν εἰδῆσαι θέλοντες τὴν ἄφιξιν· ἡ δὲ ἧκεν. Εἰσελθούσης δὲ κατὰ τὸν εἰθισμένον καιρὸν καὶ καθεζομένης ἐπὶ τὴν κλίνην οὐδὲν προσποιηθεὶς ὁ Μαχάτης, ἐξετάσαι δὲ τὸ πρᾶγμα βουλόμενος, τὸ πλέον οὐ πιστεύων, εἰ νεκρᾷ πλησιάζοι οὕτως ἐπιμελῶς παραγινομένῃ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρόν, ἔτι δὲ δειπνούσης μετ' αὐτοῦ καὶ συμπινούσης, ἀπίστως εἶχεν οἷς ἐκεῖνοι προήγγειλαν· ᾤετο δὴ νεκρορύκτας τινὰς διωρυχέναι τὸν τάφον καὶ πεπρακέναι τὰ ἱμάτια καὶ τὰ χρύσια τῷ πατρὶ τῆς ἀνθρώπου. Βουλόμενος οὖν τὴν ἀκρίβειαν εἰδῆσαι, πέμπει τοὺς παῖδας λάθρα καλοῦντας αὐτούς. Ταχέως δὲ παραγενομένων τοῦ τε Δημοστράτου καὶ τῆς Χαριτοῦς, ἰδόντων τε αὐτὴν καὶ

---

tricis consternata, animi est passa deliquium : mox filiæ recordata, flevit : tandem insanire nutricem dixit, atque abire jussit celeriter. Nutrice vero ipsi exprobrante, quod præ ignavia suam filiam videre negligeret (nam se quidem sanam esse, atque animo sibi constare), ægre tandem Charito partim a nutrice coacta, partim videre cupiens quid rei accidisset, ad fores hospitii se confert : idque sero, quod multum effluxisset temporis, dum secundus nuntius perfertur (*sive* et secunda jam hora a primo nuntio exacta esset). Quo factum est ut illi jam quiescerent. Mater igitur contuita, vestes quidem et lineamenta vultus visa sibi est agnoscere. Quum autem nulla esset veritatis rei perscrutandæ ratio, quiescendum sibi duxit, sperans se mane surrecturam, filiamque deprehensuram; aut, si serius veniret, e Machata totam rem cognituram : neque enim mentiturum eum, si de tanta re interrogaretur. Itaque silens abiit. Prima luce illa, sive dei quodam nutu sive casu aliquo, abiens fefellit. Mater autem, quum advenisset, ægre admodum tulit, quod eam non offenderet : adolescenti autem, et hospiti, re tota ab initio exposita, genua amplexa Machatæ, hominem obsecravit, ut nihil occultans veritatem proderet. Adolescens, animo anxius, initio quidem perturbari, vixque demum nomen edere, esse eam inquiens Philinnium : tum principium introitus exponere, et mulieris cupiditatem, quæ se clam parentes ad ipsum venire dixisset. Utque rei fidem faceret, quæ ab ea fuerant relicta, aperto risco protulit, annulum quem ab ea acceperat aureum, et fasciolam pectoralem, quam superiore nocte reliquerat. Charito ubi tanta vidit signa, exclamavit; scissisque vestibus, et vitta a capite projecta, in terram concidit, indiciisque circumfusa luctum ab initio repetiit. Hospes ista cernens, quum omnes in summo essent mœrore ac lamentarentur, quasi nunc sepelienda ipsis Charito esset : animo conturbato consolari eam cœpit, ut finem ejulandi faceret rogans, promittensque illam, si rediret, ei monstraturum : quibus Charito mota verbis, mandato, ut operam daret diligenter, quo promissa impleret, domum abiit. Ut nox facta est, et hora appetiit, qua Philinnium solebat ad ipsum ventitare, exspectarunt sane illi adventum : ipsa autem venit. Quæ quum consueto tempore esset ingressa, et in lecto consedisset, Machates nihil præ se ferens, rem modo ipsam explorare cupiens, præsertim ut qui nequaquam crederet se cum mortua rem habere, quæ tam accurate eodem temporis articulo ad se veniret, ad hæc etiam secum ederet atque biberet : itaque etiam iis fidem non haberet, quæ ab illis narrabantur, putaretque quosdam eorum, qui mortuos effodere solent, effosso sepulcro vestes et aureum mundum patri puellæ vendidisse. Cupiens ergo rem certo perspicere, pueros occulte mittit accitum eos. Quum autem confestim venissent Demostratus et Charito, vidissentque

γενομένων τὸ μὲν πρῶτον ἀφώνων τε καὶ ἐκπλαγῶν διὰ τὸ παράδοξον τῆς ὄψεως, ὕστερον δὲ ἀναβοησάντων μέγα καὶ περιπεσόντων τῇ θυγατρὶ, τότε ἡ Φιλίννιον τοσαῦτ' εἶπεν αὐτοῖς· » Ὦ μῆτερ καὶ πάτερ, ὡς ἀδίκως ἐφθονήσατέ μοι μετὰ τοῦ ξένου ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας γενέσθαι ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ λυποῦσαν οὐδέν· τοιγαροῦν ὑμεῖς μὲν πενθήσετε ἐξ ἀρχῆς διὰ τὴν πολυπραγμοσύνην, ἐγὼ δὲ ἄπειμι πάλιν εἰς τὸν διατεταγμένον τόπον· οὐ γὰρ ἄνευ θείας βουλήσεως ἦλθον εἰς ταῦτα. « Τοσαῦτα εἰποῦσα παραχρῆμα ἐγένετο νεκρὰ, ἐξετέτατό τε ἐπὶ τῆς κλίνης ἐμφανὲς τὸ σῶμα. Τῆς δὲ μητρὸς περιχυθείσης καὶ τοῦ πατρὸς περὶ αὐτὴν καὶ θορύβου πολλοῦ κατὰ τὴν οἰκίαν γενομένου διὰ τὸ πάθος, ὡς ἀνηκέστου γεγονότος θεάματος, ἅμα τε ἀπίστου συμπτώματος, ταχέως ἐγένετο διὰ πόλεως τὸ πρᾶγμα περιβόητον καί μοι προσηγγέλη. Τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνην διακατέσχον ἐγὼ τοὺς ὄχλους ἀθροιζομένους ἐπὶ τὴν οἰκίαν, εὐλαβηθεὶς μή τις εἴη νεωτερισμὸς διαδεδομένης τοιαύτης φήμης. Ὄρθρου δὲ βαθέος πλῆρες ἦν τὸ θέατρον. Ῥηθέντων δὲ πάντων κατὰ μέρος ἔδοξε πρῶτον εἰσελθεῖν ἐπὶ τὸν τάφον ἡμᾶς καὶ ἀνοίξαντας εἰδῆσαι, πότερον εἴη τὸ σῶμα ἐπὶ τῆς κλίνης ἢ κενὸν τόπον εὑρήσομεν· οὐδὲ γὰρ ἑξάμηνος ἐγεγόνει τῷ θανάτῳ τῆς ἀνθρώπου. Ἀνοιχθείσης δὲ ὑφ' ἡμῶν τῆς καμάρας, εἰς ἣν πάντες οἱ οἰκεῖοι μεταλλάσσοντες ἐτίθεντο, ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων κλινῶν ἐφάνη τὰ σώματα κείμενα, τῶν δὲ παλαίτερον τετελευτηκότων τὰ ὀστᾶ, ἐπὶ μόνης δὲ ἧς ἡ Φιλίννιον ἐτέθη καὶ συνέβη ταφῆναι εὕρομεν ἐπικείμενον τὸν δακτύλιον τὸν σιδηροῦν, ὃς ἦν τοῦ ξένου, καὶ τὸ χρυσόκλυστον ποτήριον, ἅπερ ἔλαβε παρὰ τοῦ Μαχάτου τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν. Θαυμάσαντες δὲ καὶ ἐκπλαγέντες εὐθέως παρεγενόμεθα πρὸς τὸν Δημόστρατον εἰς τὸν ξενῶνα ὀψόμενοι τὴν νεκρὰν, εἰ κατ' ἀλήθειαν ἐμφανής ἐστιν. Ἰδόντες δὲ χαμαὶ κειμένην εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἠθροιζόμεθα· τὰ γὰρ γεγονότα μεγάλα τε ἦν καὶ ἄπιστα. Θορύβου δὲ ὄντος νεανικοῦ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ σχεδὸν οὐδενὸς δυναμένου κρῖναι τὰ πράγματα, πρῶτος Ὕλλος, ὁ νομιζόμενος παρ' ἡμῖν οὐ μόνον μάντις ἄριστος, ἀλλὰ καὶ οἰωνοσκόπος κομψὸς εἶναι, τά τε ἄλλα συνεωρακὼς ἐν τῇ τέχνῃ περιττῶς, ἀναστὰς ἐκέλευεν τὴν μὲν ἄνθρωπον κατακαίειν ἐκτὸς ὁρίων (οὐ γὰρ συμφέρειν ἔτι ταύτην ἐντὸς ὁρίων τεθῆναι εἰς γῆν), ἀποτροπιάσασθαι δὲ Ἑρμῆν Χθόνιον καὶ Εὐμενίδας, εἶτα οὕτω περικαθαίρεσθαι πάντας, ἁγνίσαι δὲ καὶ τὰ ἱερὰ καὶ ὅσα θεοῖς χθονίοις νομίζεται ποιῆσαι συνέτασσεν. Ἐμοί τε ἰδίᾳ εἶπε περὶ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν πραγμάτων, θύειν τε Ἑρμῇ, Διί τε Ξενίῳ καὶ Ἄρει, καὶ συντελεῖν ταῦτα μὴ παρέργως. Ταῦτα δὲ ἀποφηναμένου τούτου τὸ μὲν συνταχθὲν ἡμεῖς ἐπράττομεν, ὁ δὲ ξένος ὁ Μαχάτης, πρὸς ὃν παρεγίνετο τὸ φάσμα, ὑπ' ἀθυμίας ἑαυτὸν ἐξήγαγε τοῦ ζῆν. Ἐὰν οὖν σοι φαίνηται περὶ τούτων γράφειν τῷ βασιλεῖ, ἐπίστειλον κἀμοὶ, ἵνα καὶ τῶν σωμάτων τινὰ τῶν ἱστορούντων τὰ κατὰ μέρος ἐξαποστείλω σοι. Ἔρρωσο.

31.

Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἱέρων ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἢ Ἐφέσιος καὶ ἐν Αἰτωλίᾳ φάσμα γενέσθαι. Πολύκριτος γάρ τις τῶν

ipsam, et primo quidem muti ac consternati adstitissent, admirabili spectaculo attoniti, deinde autem magnum sustulissent clamorem, et filiam fuissent circumplexi, ibi tum Philinnium hæc eis dixit : « O mater et pater, quam injuste invidistis mihi, ut cum hospite essem per triduum in domo paterna, absque ullo maleficio. Proinde vos denuo lugebitis, propter vestram curiositatem : ego autem rursum abeo ad locum mihi designatum ; non enim absque divina voluntate huc veni. » Hæc locuta, fuit illico mortua, corpusque ejus conspicuum per lectum est extensum. Matre autem circumfusa, ac patre, cadaveri, magnoque coorto tumultu in ædibus atque ejulatu ob istam rem, quum et immedicabile spectaculum accidisset et incredibilis casus : statim fama rei urbem pervasit, et ad me allata est. Istam igitur noctem ego turbam hominum, quæ ad ædes eas confluxerat, distinui, veritus ne quid novarum rerum tentaretur, tali fama dissipata. Summo mane refertum hominibus fuit theatrum ; omnibus singulatim narratis, placuit ut primo omnium iremus ad sepulcrum, eoque aperto videremus, cadaverne in sandapila esset, an vero vacuum locum inveniremus : nondum enim sex menses a morte mulierculæ elapsi erant. Postquam aperuimus cameram, in quam omnes istius familiæ defuncti reponebantur, aliis quidem in culcitris conspeximus cadavera sita, et ossa eorum qui ante spatium temporis longius fuerant mortui : in ea sola, in quam reposita et sepulta fuerat Philinnium, invenimus jacentem annulum ferreum, qui fuerat hospitis, et poculum inauratum, quæ illa primo die a Machate acceperat. Admirati atque stupentes præ admiratione, statim ad Demostratum in diversorium nos contulimus, ut videremus an re vera cadaver mulieris conspiceretur. Quod quum vidissemus humi jacere, in concionem convenimus : nam et magna erant quæ evenerant, et incredibilia. Quum autem in concione tumultus exsisteret ingens, ac nemo fere negotium dijudicare posset ; primus Hyllus, qui apud nos non ariolus modo optimus, sed et augur præclarus habebatur, atque in arte divinandi abunde omnia habebat perspecta, surgens, mulieris cadaver jussit extra fines sepeliri (neque enim conducere ut iterum intra eos in terram deponatur) ; Mercurium vero terrestrem et Furias placari ; tum omnes purgari, lustrari etiam sacra, et justa fieri diis Manibus, mandavit. Mihique privatim præcepit, ut pro imperatore et republica rem sacram facerem Mercurio, Jovi Hospitali ac Marti, eaque accurate conficerem. Hæc illo effato, nos quod jusserat exsecuti sumus. Machates autem ille hospes, ad quem spectrum commearat, præ mœrore mortem sibi conscivit. Proinde si statueris hac de re ad imperatorem scribere, significa id per litteras mihi, ut etiam quosdam eorum, qui singula perlustrarunt, ad te mittam. Vale.

31.

Narrat etiam Hiero, sive Alexandrinus is est, sive Ephesius, in Ætolia spectrum exstitisse. Polycritus quidam de civibus, a populo genti Ætolæ præfectus (ipsi Ætolarcham

πολιτῶν ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ δήμου Αἰτωλάρχης, ἐπὶ τρία ἔτη τῶν πολιτῶν αὐτὸν ἀξιωσάντων διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἐκ προγόνων καλοκαγαθίαν. Ὧν δὲ ἐν τῇ ἀρχῇ ταύτῃ ἄγεται γυναῖκα Λοκρίδα καὶ συγκοιμηθεὶς τρισὶ νυξὶ τῇ τετάρτῃ τὸν βίον ἐξέλιπεν. Ἡ δὲ ἄνθρωπος ἔμενεν ἐν τῇ οἰκίᾳ χηρεύουσα, ἡνίκα δὲ ὁ τοκετὸς ἤπειγε, τίκτει παιδίον αἰδοῖα ἔχον δύο, ἀνδρεῖόν τε καὶ γυναικεῖον, καὶ τὴν φύσιν θαυμαστῶς διηλλαγμένον· τὰ μὲν ἄνω τοῦ αἰδοίου ὁλόκληρά τε καὶ ἀνδρώδη ἦν, τὰ δὲ περὶ τοὺς μηροὺς γυναικεῖα καὶ ἁπαλώτερα. Ἐφ' ᾧ καταπλαγέντες οἱ συγγενεῖς ἀπήνεγκαν εἰς τὴν ἀγορὰν τὸ παιδίον καὶ συναγαγόντες ἐκκλησίαν ἐβουλεύοντο περὶ αὐτοῦ, θύτας τε καὶ τερατοσκόπους συγκαλέσαντες. Τῶν δὲ οἱ μὲν ἀπεφήναντο διάστασίν τινα τῶν Αἰτωλῶν καὶ Λοκρῶν ἔσεσθαι· κεχωρίσθαι γὰρ ἀπὸ μητρὸς οὔσης Λοκρίδος καὶ πατρὸς Αἰτωλοῦ· οἱ δὲ δεῖν ᾤοντο τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα ἀπενεγκόντας εἰς τὴν ὑπερορίαν κατακαῦσαι. Ταῦτα δὲ αὐτῶν βουλευομένων ἐξαίφνης φαίνεται ὁ Πολύκριτος ὁ προτεθνηκὼς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πλησίον τοῦ τέκνου ἔχων ἐσθῆτα μέλαιναν. Τῶν δὲ πολιτῶν καταπλαγέντων ἐπὶ τῇ φαντασίᾳ καὶ πολλῶν εἰς φυγὴν τραπομένων παρεκάλεσε τοὺς πολίτας θαρρεῖν καὶ μὴ ταράττεσθαι ἐπὶ τῷ γεγονότι φάσματι. Ἐπεὶ δὲ ἔληξε τὸ πλέον τοῦ θορύβου καὶ τῆς ταραχῆς, ἐφθέγξατο λεπτῇ τῇ φωνῇ τάδε· « Ἐγώ, ἄνδρες πολῖται, τῷ μὲν σώματι τέθνηκα, τῇ δὲ εὐνοίᾳ καὶ τῇ χάριτι πρὸς ὑμᾶς ζῶ. Καὶ νῦν πάρειμι πρὸς ὑμᾶς (πείσας suppl. Leop., παραιτησάμενος West.) τοὺς κυριεύοντας τῶν κατὰ γῆν ἐπὶ τῷ συμφέροντι τῷ ὑμετέρῳ. Παρακαλῶ τοίνυν ὑμᾶς, πολίτας ὄντας ἐμοῦ, τοῦ μὴ ταράττεσθαι μηδὲ δυσχεραίνειν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ γεγονότι φάσματι. Δέομαι δὲ ὑμῶν ἁπάντων, κατευχόμενος πρὸς τῆς ἑκάστου σωτηρίας, ἀποδοῦναί μοι τὸ παιδίον τὸ ἐξ ἐμοῦ γεγεννημένον, ὅπως μηδὲν βίαιον γένηται ἄλλο τι βουλευσαμένων ὑμῶν, μὴ δ' ἀρχὴ πραγμάτων δυσχερῶν καὶ χαλεπῶν διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ φιλονεικίαν ὑμῖν γένηται. Οὐ γὰρ ἐνδέχεταί με περιιδεῖν κατακαυθὲν τὸ παιδίον ὑφ' ὑμῶν διὰ τὴν τῶν ἐξαγγελλόντων ὑμῖν μάντεων ἀποπληξίαν. Συγγνώμην μὲν οὖν ὑμῖν ἔχω, ὅτι τοιαύτην ὄψιν ἀπροσδόκητον ἑωρακότες ἀπορεῖτε πῶς ποτε τοῖς παροῦσι πράγμασιν ὀρθῶς χρήσεσθε. Εἰ μὲν οὖν ἐμοὶ πεισθήσεσθε ἀδεῶς, τῶν παρόντων φόβων καὶ τῶν ἐπερχομένων κακῶν ἔσεσθε ἀπηλλαγμένοι· εἰ δὲ ἄλλως πως τῇ γνώμῃ προσπεσεῖσθε, φοβοῦμαι περὶ ὑμῶν, μήποτε εἰς ἀνηκέστους συμφορὰς ἀπειθοῦντες ἡμῖν ἐμπέσητε. Ἐγὼ μὲν οὖν διὰ τὴν ὑπάρχουσαν εὔνοιαν ὅτ' ἔζων καὶ νῦν ἀπροσδοκήτως παρὼν προείρηκα τὸ συμφέρον ὑμῖν. Ταῦτ' οὖν ὑμᾶς ἀξιῶ, μὴ πλείω με χρόνον παρέλκειν, ἀλλὰ βουλευσαμένους ὀρθῶς καὶ πεισθέντας τοῖς εἰρημένοις ὑπ' ἐμοῦ δοῦναί μοι μετ' εὐφημίας τὸ παιδίον. Οὐ γὰρ ἐνδέχεταί μοι πλείονα μηκύνειν χρόνον διὰ τοὺς κατὰ γῆν ὑπάρχοντας δεσπότας. » Ταῦτα δὲ εἰπὼν ἡσυχίαν ἔσχεν ἐπ' ὀλίγον, καραδοκῶν ποίαν ποτὲ ἐξοίσουσιν αὐτῷ γνώμην περὶ τῶν ἀξιουμένων. Τινὲς μὲν οὖν ᾤοντο δεῖν ἀποδοῦναι τὸ παιδίον καὶ ἀφοσιώσασθαι τό τε φάσμα καὶ τὸν ἐπιστάντα δαίμονα, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀντέλεγον, ἐπὶ σχολῆς δεῖν βουλεύσασθαι φάσκοντες, ὡς ὄντος μεγάλου τοῦ πράγματος καὶ οὐ τῆς τυχούσης αὐτοῖς ἀπορίας. Συνιδὼν δὲ αὐτοὺς οὐ προσέχοντας, ἀλλ' ἐμποδίζοντας αὐτοῦ τὴν βούλησιν, ἐφθέγξατο αὖθις τάδε· « Ἀλλ' οὖν γε, ὦ ἄνδρες πολῖται, ἐὰν ὑμῖν συμβαίνῃ τι τῶν δυσχε-

vocant), est designatus per triennium, civibus eum ad hoc munus deposcentibus, ob virtutem a majoribus ad ipsum propagatam. Eum gerens magistratum Polycritus uxorem ducit Locridem : cum qua ut tres dormivit noctes, quarta extremum vitæ diem morte confecit. Mulier domi vidua mansit; et quum partus tempus appetiisset, infantem peperit binis pudendis, masculino ac feminino, mirifice omnino monstrosum : quæ supra pudenda erant partes, solidæ erant, et masculæ : quæ circum femora, feminea et tenera. Perterriti hoc casu propinqui, fœtum in forum protulerunt; advocataque concione, et coactis sacrificulis atque monstrorum inspectoribus, de eo deliberarunt. Horum alii pronunciarunt, dissidium aliquod Ætolorum et Locrensium portendi. Fœtum enim divisum esse, matris Locridis, ac patris Ætoli. Alii censuerunt, matrem cum fœtu extra fines Ætoliæ deportari ac cremari debere. Dum hæc consultantur, subito Polycritus, pridem mortuus, in concione exsistit prope infantem, atra amictus veste. Is perterritos cives eo spectro, et plerosque fugam facientes, bono jubet esse animo, neque ob hanc apparitionem conturbari. Postquam tumultus majori ex parte sedatus fuit, tenui voce ita dixit : « Ego, cives, corpore mortuus, benevolentia et favore erga vos vivo; et nunc adsum coram vobis, venia eorum qui subter terræ imperant, commodi vestri causa. Hortor itaque vos, cives meos, ne tumultuemini neve ob tam mirabilem apparitionem aliquid capiatis molestiæ. Obtestor autem unumquemque vestrûm, per suam ipsius salutem, ut mihi ex me genitum infantem reddatis; ne quid violentum contingat, in aliam vobis discedentibus sententiam : neve, contendendi mecum studio, difficilium atque adversarum rerum fiat exordium. Non enim fieri potest ut negligam istam injuriam, si, secuti stupiditatem vatum vestrorum, infantem cremetis. Ignosco sane vobis, quod, improviso hoc monstro conspecto, dubitatis quid sit agendum. Quodsi mihi obtemperatis, metu præsenti et impendentibus malis tuto liberabimini : sin alio sententia vestra inclinabit, metuo ne, dum mihi dicto audientes esse non vultis, in extremas incidatis calamitates. Atque ego quidem ea, quam vivus erga vos gessi, ductus benevolentia, nunc quoque non exspectatus adsum, et, quid in rem sit vestram, monui. A vobis autem peto, ne diutius me trahatis, sed re recta via putata, mihi obsequamini, et bono cum omine infantem tradatis : non enim licet mihi longiorem moram producere propter dominos, qui sub terra sunt. » Hæc locutus, aliquantulum quievit, exspectans quid ad postulata sua essent responsuri. Non defuerunt qui tradendum ei infantem, itaque et monstrum, et qui apparuisset genium, averruncandum esse censerent. Sed maxima pars eam sententiam impugnabat; ac per otium de re tanta, et quæ haberet explicatus difficillimos, deliberandum contendebat.

ρεστέρων διὰ τὴν ἀϐουλίαν, μὴ ἐμὲ αἰτιᾶσθε, ἀλλὰ τὴν τύχην τὴν οὕτως ἐπὶ τὸ χεῖρον ὑμᾶς ποδηγοῦσαν, ἥτις ἐναντιουμένη κἀμοὶ παρανομεῖν ἀναγκάζει με εἰς τὸ ἴδιον τέκνον. » Τοῦ δὲ ὄχλου συνδραμόντος καὶ περὶ τὴν ἄρσιν τοῦ τέρατος ἔχοντος, ἐπιλαϐόμενος τοῦ παιδίου καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἀνείρξας ἰταμώτερον διέσπασέ τε αὐτὸ καὶ ἤσθιε. Κραυγῆς δὲ γενομένης καὶ λίθων ἐπ' αὐτὸν ἐκριπτομένων ὑπελάμϐανον τροπὴν αὐτοῦ ποιήσασθαι. Ὁ δὲ ἀπλήκτος ὢν ὑπὸ τῶν λίθων τὸ σῶμα πᾶν τοῦ παιδίου κατανάλωσε πλὴν τῆς κεφαλῆς καὶ αὐτίκα ἀφανὴς ἐγένετο. Δυσφορούντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τοῖς γενομένοις καὶ ἐν ἀπορίᾳ καθεστηκότων οὐ τῇ τυχούσῃ, βουλομένων τε ἀποστεῖλαι εἰς Δελφούς, φθέγγεται ἡ κεφαλὴ τοῦ παιδίου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κειμένη καὶ λέγει χρησμῷ τὰ ἀποϐησόμενα·

Ὦ πολυύμνητον ναίων χθόνα λαὸς ἀπείρων,
μὴ στεῖχ' ἐς Φοίϐου τέμενος ναόν τε θυώδη·
οὐ γάρ σοι καθαραὶ χέρες αἵματος αἰθέρ' ἔχουσιν,
ἀλλὰ μύσος προπάροιθε ποδῶν ἔντοσθε κελεύθου.
Φράζεο δ' ἐξ ἐμέθεν, τρίποδος δ' ἀπόειπε κέλευθον·
μαντοσύνης πᾶσαν γὰρ ἐφετμήν σοι καταλέξω.
Ἤματι γὰρ τούτῳ περιτελλομένου ἐνιαυτοῦ
ὥρισται πᾶσιν θάνατος, ψυχαὶ δὲ βίονται
Λοκρῶν Αἰτωλῶν τ' ἀναμὶξ βουλῇσιν Ἀθήνης,
οὐδ' ἀναπαύλησις (1) κακοῦ ἔσσεται, οὐδ' ἠϐαιόν.
Ἤδη γὰρ ψεκάδες φόνιαι κατὰ κρᾶτα κέχυνται,
νὺξ δ' ἐπὶ πάντα κέκευθε, μέλας δ' ἐπιδέδρομεν αἰθήρ (2)·
αὐτίκα νὺξ δ' ἔρεϐος πᾶσαν κατὰ γαῖαν ὄρωρεν,
χῆροι δ' οἶκοι πάντες ἐπ' οὔδει γυῖα κλινοῦσιν,
οὐδὲ γυνὴ πένθος ποτὲ λείψεται, οὐδέ νυ παῖδες

1. οὐδ' ἀναπαύλη τις Bast., οὐδ' ἄρ' ἀνάϐλησις Schæfer. ex Iliad. 2, 380. — 2. αἴθρη Xyl.

ἐν μεγάροις γοόωσι φίλους πατέρας περιφύντες·
τοῖον γὰρ τόδε κῦμα κατέδραμε πᾶσι κατ' ἄκρης.
Αἲ αἲ πατρίδ' ἐμὴν αἰεὶ στένω αἰνὰ παθοῦσαν,
μητέρα τ' αἰνοτάτην, ἣν ὕστερον ἔκλυσεν αἰών.
Νώνυμνόν τε θεοὶ γένεσιν θήσουσιν ἅπαντες
Λοκρῶν τ' Αἰτωλῶν θ' ὅ τι που καὶ σπέρμα λίποιτο,
οὕνεκ' ἐμὴν κεφαλὴν λίποι αἰών, οὐδέ νυ πάντα
σώματος ἠφάνικεν μέλε' ἄκριτα, λεῖπε δὲ γαῖαν.
Ἀλλά γ' ἐμὴν κεφαλὴν θέμεν ἠοῖ φαινομένηφι,
μηδέ θ' ὑπὸ ζοφερὴν γαῖαν κατακρυπτέμεν ἔνδον·
αὐτοὺς δὲ προλιπόντας ἑὸν χῶρον μετόπισθεν
στείχειν εἰς ἄλλον χῶρον καὶ λαὸν Ἀθήνης,
εἴ τινά που θανάτοιο λύσιν κατὰ μοῖραν ἕλησθε.

Ἀκούσαντες δὲ οἱ Αἰτωλοὶ τοῦ χρησμοῦ γυναῖκας μὲν καὶ τὰ νήπια τέκνα τούς τε ὑπεργήρως ὑπεξέθεντο οὗ ἕκαστος ἐδύνατο, αὐτοὶ δὲ ἔμενον καραδοκοῦντες τὸ ἀποϐησόμενον. Καὶ συνέϐη τῷ ἑξῆς ἔτει Αἰτωλοῖς καὶ Ἀκαρνᾶσι συστῆναι πόλεμον καὶ φθορὰν πολλὴν ἑκατέρων γενέσθαι.

De Ephesio sive Alexandrino *Hierone,* ex quo hæc ineptiæ petuntur, aliunde non constat. Meursius scribi voluit *Hero.* Constat sane de Alexandrino Herone mechanico; sed quomodo ad hunc nostra potueris referri non video.

32.

Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἀντισθένης ὁ Περιπατητικὸς φιλόσοφος, Ἀκείλιον Γλαϐρίωνα τὸν ὕπατον μετὰ πρεσϐευτῶν Πορκίου Κάτωνος καὶ Λουκίου Οὐαλερίου Φλάκκου παραταξάμενον Ἀντιόχῳ ἐν Θερμοπύλαις γενναίως τε ἀγωνισάμενον βιάσασθαι ῥῖψαι μὲν τὰ ὅπλα τοὺς μετ' Ἀντιόχου, αὐτὸν δὲ τὰ μὲν πρῶτα εἰς Ἐλάτειαν (cod. Ἰταλίαν; em. Meursius) μετὰ πεντακο-

Cernens ergo Polycritus, eos sibi animum non advertere, sed consilium ipsius impedire, rursum ita locutus est: « Itaque ergo, cives, si quid ob consilii pravitatem vobis adversi eveniet, non mihi id, sed fortunæ, imputate, quæ vos ita ad deteriora ducit: quæ, mihi quoque adversa, in prolem meam me nefarium reddit. » Concurrente ad hæc verba turba, et tollere monstrum conante, arripiens infantem, et plerosque ferocius abigens, discerpsit eum, ac voravit. Clamorem multitudo sustulit, lapidibusque eum conjectis arcere aggressa est: verum ille, nullis saxorum obnoxius ictibus, totum infantis corpus, dempto capite, absumpsit, subitoque evanuit. Quod factum quum Ætoli ægre ferrent, et in anxietatem haud mediocrem venirent, Delphosque mittere vellent, caput infantis in solo jacens loquitur et oraculo futura indicat:

O populosa colens famosas natio terras,
Non lucos adeas Phœbi, et fragrantia templa:
Namque manus tibi pollutæ tolluntur in auras,
Ante pedesque nefas positum via publica tangit.
Mitte iter ad tripodes, atque ex me disce futura:
Nam tibi fata canam, quæ sint venturaque dicam.
Hæc ubi lux primum revoluto illuxerit anno,
Corpora Locrorum simul Ætolûmque Minervæ
Passim morte atra sternentur plurima jussu,
Interitus animæ expertes post funera vivent.
Nec requies erit ulla mali, vel parvula, vobis:
Nam jam nunc cædis stillæ caput omne pererrant,
Omnia nox tegit, et nimbus superincidit ater.
Quisque domi viduus sua membra in limine ponet,
(Nulla virum mulier lugebit, nulla parentes;
Usque amplexa suos deflebit funera proles:)
Usque adeo cunctos letalis proluet æstus.
Heu patriam semper gemo, tam crudelia passam;
Et miseram matrem, quæ mortem postmodum obivit.
Obscuros etiam superi, et sine nomine ponent,
Ætolo et Locro quidquid de semine fiet:
Vita meo capiti superat quia, nec mea membra
Protinus a terris abolevit cuncta recedens;
Vos caput auroræ jubeo hoc exponere luci,
Nec terræ infossum nigris celare cavernis:
Atque exhinc patria jubeo migrare relicta,
Palladis ad populumque et cultas pergere terras,
Effugium leti si quod fors fata ministrent.

Audito hoc Ætoli oraculo, uxores, infantes et senio provectos exposuerunt, quo quisque potuit: ipsi manserunt domi, et, quid futurum esset, exspectaverunt. Contigit autem ut anno proximo inter Ætolos et Acarnanes bellum exsisteret, et utrinque magna fieret clades.

32.

Narrat etiam Antisthenes philosophus Peripateticus, Acilium Glabrionem consulem cum legatis Porcio Catone et L. Valerio Flacco, prœlio congressum cum Antiocho apud Thermopylas, acriter pugnasse, et milites Antiochi coegisse arma abjicere. Ipsum Antiochum primum cum quin-

σίων ὑπασπιστῶν φυγεῖν, ἐκεῖθεν δὲ πόλιν εἰς Ἔφεσον ἀναγκάσαι ὑπεξελθεῖν. Ὁ δὲ Ἀκείλιος Κάτωνα μὲν εἰς Ῥώμην ἀπέστειλεν ἀπαγγελοῦντα τὴν νίκην, αὐτὸς δὲ ἐπ' Αἰτωλοὺς καθ' Ἡράκλειαν ἐστράτευσεν, ἣν ἐξ εὐμαροῦς ἔλαβεν. Ἐν δὲ τῇ παρατάξει τῇ γενομένῃ πρὸς Ἀντίοχον ἐν Θερμοπύλαις ἐπιφανέστατα σημεῖα ἐγένετο Ῥωμαίοις. Ἐπιφανέντος γὰρ Ἀντιόχου καὶ φυγόντος τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἐγίνοντο οἱ Ῥωμαῖοι περὶ ἀναίρεσιν τῶν ἐκ τῆς σφετέρας δυνάμεως πεπτωκότων καὶ περὶ συλλογὴν λαφύρων τε καὶ σκύλων καὶ αἰχμαλώτων. Βούπλαγος δέ τις, τῶν ἀπὸ Συρίας ἱππάρχης, τιμώμενος παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἀντιόχῳ, ἔπεσε καὶ αὐτὸς γενναίως ἀγωνισάμενος. Ἀναιρουμένων δὲ τῶν Ῥωμαίων πάντα τὰ σκῦλα καὶ μεσούσης τῆς ἡμέρας, ἀνέστη ὁ Βούπλαγος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἔχων τραύματα δέκα δύο, καὶ παραγενόμενος εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν ἀνεῖπε λεπτῇ τῇ φωνῇ τούσδε τοὺς στίχους·

Παῦσαι σκυλεύων στρατὸν ἄϊδος εἰς χθόνα βάντα·
ἤδη γὰρ Κρονίδης νεμεσᾷ Ζεὺς μέρμερα λεύσσων,
μηνίει δὲ φόνῳ στρατιᾶς καὶ σοῖσιν ἐπ' ἔργοις,
καὶ πέμψει φῦλον θρασυκάρδιον εἰς χθόνα τὴν σήν,
οἵ σ' ἀρχῆς παύσουσιν, ἀμείψῃ δ' οἷά γ' ἔρεξας.

Ταραχθέντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσιν διὰ ταχέων συνήγαγον τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν καὶ ἐβουλεύοντο περὶ τοῦ γεγονότος φάσματος. Ἔδοξεν οὖν τὸν μὲν Βούπλαγον παραχρῆμα μετὰ τὰ λεχθέντα ἔπη ἀποπνεύσαντα κατακαύσαντας θάψαι, καθαρμὸν δὲ ποιήσαντας τοῦ στρατοπέδου θῦσαι Διὶ Ἀποτροπαίῳ καὶ πέμψαι εἰς Δελφοὺς ἐρωτήσοντας τὸν θεόν, τί χρὴ ποιεῖν. Παραγενομένων δὲ Πυθώδε τῶν θεωρῶν καὶ πυνθανομένων τί ποιητέον, ἀνεῖπεν ἡ Πυθία τόνδε τὸν χρησμόν·

Ἴσχεο νῦν, Ῥωμαῖε, δίκη δέ τοι ἔμμονος ἔστω,
μή σοι ἐφορμήσῃ Παλλὰς πολὺ φέρτερον Ἄρη,
χηρώσῃ δ' ἀγοράς· σὺ δὲ, νήπιε, πολλὰ μογήσας
ἵξεαι ἐς χώρην τὴν σὴν πολὺν ὄλβον ὀλέσσας.

Ἀκούσαντες οὖν τοῦ λόγου τούτου τὸ μὲν ἐπιστρατεῦσαι ἐπί τινα τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικούντων ἀπέγνωσαν τὸ παράπαν, ἀναζεύξαντες δὲ ἀπὸ τοῦ προειρημένου τόπου παρεγένοντο ἐπὶ Ναύπακτον τῆς Αἰτωλίας, οὗ ἐστιν ἱερὸν κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, εὐτρεπίζοντες θυσίας δημοτελεῖς, ἀπαρχάς τε ἐξ ἔθους. Τούτων δὲ ἐπιτελουμένων ὁ στρατηγὸς Πόπλιος ἐμμανὴς γενόμενος καὶ παράφρων ἀποφθέγγεται πολλά τινα ἐνθουσιωδῶς, τὰ μὲν ἐν μέτρῳ, ἔστι δ' ἃ καὶ καταλογάδην. Διαγγελθέντος δὲ τῷ πλήθει τοῦ πράγματος συνέθεον πάντες πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ Ποπλίου, ἅμα μὲν ὑπαγωνιῶντες καὶ ἐκπεπληγμένοι ἐπὶ τῷ τὸν κράτιστον αὐτῶν καὶ δυνάμενον ἀφηγεῖσθαι μετ' ἐμπειρίας ἠτυχηκέναι, ἅμα δὲ ἀκούειν βουλόμενοι τὰ λεγόμενα, ὥστε τινὰς αὐτῶν πιεσθέντας βιαιότερον ἀποπνιγῆναι. Τὰ μὲν οὖν ἐν μέτρῳ ῥηθέντα ὑπ' αὐτοῦ, ἔτι ὄντος ἐν τῇ σκηνῇ, ἐστὶ τάδε·

Ὦ πατρὶς, οἷόν σοι λυγρὸν φέρει Ἄρη Ἀθήνη,
ἡνίκα πορθήσασ' Ἀσίην πολύολβον ἵκηαι
Ἰταλίην ἐς γαῖαν, ἐϋστεφάνους τε πόληας,
Θρινακίην νῆσον πολυήρατον, ἣν κτίσατο Ζεύς.
Ἥξει γὰρ στρατιὴ πολυφέρτατος, ὀβριμόθυμος,
τηλόθεν ἐξ Ἀσίης, ὅθεν ἡλίου ἀντολαί εἰσιν,
καὶ βασιλεὺς διαβὰς στεινὸν πόρον Ἑλλησπόντου
ὅρκια πιστὰ ταμεῖ πρὸς κοίρανον Ἠπειρώτην,
ἄξει δ' εἰς Ἀσίην (?) στρατιὴν ἀνάριθμον ἀγείρας

---

gentis satellitibus Elateam (v. Livius 36, 19) fugisse, inde compulsum Ephesum discedere. Acilius (ut is narrat) Catonem, victoriæ nunciandæ causa, Romam misit; ipse in Ætolos movit, et Heracleam adortus, nullo negotio cepit. In pugna autem apud Thermopylas Romanis signa illustrissima sunt facta. Nam quum se ostendisset ipsis Antiochus ac fugisset, postridie Romani se colligendis iis, qui ab ipsorum parte ceciderant, tum legendis spoliis atque exuviis et captivis dederunt. Ibi Buplagus quidam Syrus, qui magno in pretio apud Antiochum fuerat, turmamque equorum duxerat, fortiterque prœlians ceciderat, Romani vero quum spolia omnia legerent, media die e mortuis surrexit, vulneribus affectus duodecim, et in castra eorum advenit, atque hos versus exili voce pronunciavit:

Desiste ad manes turbam spoliare profectam:
Succenset Jupiter jam nunc, facta impia cernens,
Iratus cædem ob legionis, et ob tua facta,
Immanem gentemque tuas immittet in oras,
Imperio tibi quæ tua facta rependat adempto.

Perturbati his verbis duces, celeriter multitudinem in concionem convocarunt, ac de spectro consultarunt. Placuit ut Buplagus, statim a recitatis versibus exstinctus, cremaretur ac sepeliretur; lustraretur exercitus, Jovi Averruncatori sacrum fieret: mitterenturque Delphos, qui, quid agendum esset, perquirerent. Consultoribus Pythia sic respondit:

Desine nunc, Romane, et jus fac sit tibi cordi,
Ne longe majori instructum robore Martem
Immittat Pallas tibi, qui fora civibus atrox
Atque domos viduet. Post multos, stulte, labores
Amissis opibus repetes tua limina magnis.

Quo audito, Romani omne consilium expeditionis in aliquem Europæ habitatorem suscipiendæ abjecerunt; et, motis castris, a dicto loco Naupactum venerunt, Ætoliæ urbem, ubi commune est Græcorum templum; ibique sacrificia publica et primitias de more adornarunt. Hæc quum celebrarentur, imperator Publius, insania correptus, multa divino animi instinctu pronunciavit, quædam versibus, alia soluta oratione. Quæ res quum esset indicata multitudini, omnes ad Publii tentorium concurrerunt, simul et consternati atque dolore affecti, eo quod optimus ipsorum dux atque peritissimus in eam devenisset miseriam: et cupientes audire quæ diceret. Et tantus fuit concursus, ut quidam vehementius pressi suffocarentur. Versus, quos ille pronunciavit, quum esset adhuc in tentorio, hi sunt:

Eheu quam dirum Pallas tibi, patria, Martem
Immittet, postquam Ausonias remearis ad urbes,
Devastata Asia natale solumque beata,
Thrinaciamque, deûm quam rex fundavit, amœnam.
Nam procul ex Asia, qua sunt Hyperionis ortus,
Adveniet gravis atque animis exercitus ingens,
Trajectoque freto rex angusti Hellesponti
Cum domino Epiri firmissima fœdera junget,
Inque Asiam innumero conflatas milite turbas

πάντοθεν ἔκ τ' Ἀσίης ἠδ' Εὐρώπης ἐρατεινῆς,
καί σε δαμᾷ, χήρους δ' οἴκους καὶ τείχεα θήσει,
δουλοσύνην δ' ἐπὶ πᾶσιν ἐλεύθερον ἦμαρ ἀπούρας
τεύξει μήνιδος οὕνεκ' Ἀθηναίης μεγαθύμου.

Ἀνειπὼν δὲ τοὺς στίχους τούτους ὥρμησεν ἐκ τῆς σκηνῆς ἐν χιτῶνι καὶ ἀπεφθέγγετο καταλογάδην τάδε· « Μηνύομεν, ὦ ἄνδρες στρατιῶται καὶ πολῖται, διαβάντας ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν νικῆσαι ὑμᾶς τὸν βασιλέα Ἀντίοχον ναυμαχήσαντάς τε καὶ πεζῇ παραταξαμένους, κυριεῦσαι δὲ τῆς ἐπιτάδε τοῦ Ταύρου χώρας πάσης καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐκτισμένων ἐν αὐτῇ, ἐκβαλόντας τὸν Ἀντίοχον εἰς Συρίαν, ταύτην δὲ παραδοθῆναι καὶ τὰς πόλεις τοῖς Ἀττάλου υἱοῖς, Γαλάτας δὲ τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ Ἀσίᾳ παραταξαμένους πρὸς ὑμᾶς ἡσσηθῆναι, τῶν δὲ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς ἀποσκευῆς πάσης κυριεῦσαι ὑμᾶς καὶ ἀγαγεῖν εἰς τὴν Εὐρώπην, τοὺς δὲ κατοικοῦντας ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὴν παραλίαν Θρᾷκας τῆς τε Προποντίδος καὶ Ἑλλησπόντου ἀναλύουσιν ὑμῖν ἀπὸ τῆς στρατείας ἐπίθεσιν ποιήσασθαι περὶ τὴν τῶν Αἰνιάνων χώραν καί τινας διαφθείραντας ἀφελέσθαι μέρος τι τῆς προνομῆς, διασωθέντων δὲ τῶν ἄλλων καὶ κομισθέντων εἰς Ῥώμην ἔσεσθαι συνθήκας πρὸς βασιλέα Ἀντίοχον, ἐφ' ᾧ χρήματα μὲν εἰσοίσει καὶ χώρας τινὸς ἀποστήσεται. » Ἀναγορεύσας δὲ ταῦτα ἀνεκεκράγει μεγάλῃ τῇ φωνῇ λέγων τάδε· » Ἐκ τῆς Ἀσίας ὁρῶ διαβαινούσας δυνάμεις χαλκοστέρνους καὶ βασιλέας ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους καὶ ἔθνη παντοδαπὰ ἐπὶ τὴν Εὐρώπην, ἵππων τε κτύπον δοράτων τε ψόφον καὶ φόνον αἱματόφυρτον λεηλασίαν τε δεινὴν πτώσεις τε πύργων καὶ τειχῶν κατασκαφὰς ἐρημίαν τε χθονὸς ἀμυθήτου. » Ταῦτα δὲ εἰπὼν ἔλεξεν αὖθις ἐν ἔπεσι τάδε·

Ἡνίκα Νισαῖοι χρυσάμπυκες ἀργέται ἵπποι
βῶσιν ἐπὶ χθόνα δῖαν, ἐὴν προλιπόντες ἐφέδρην,
οὕς ποτ' ἐν ἄστει τεῦξε Συρηκοσίων πολυόλβων
Δαίδαλος Ἠετίων, φιλίαν πολυήρατον αὔξων,
δαῖτ' ἐπὶ χαλκείῃ, δεσμοῖς δ' ἐπὶ δεσμὸν ἴαλλεν,
χρύσεον ἐν δ' αὐτὸν πᾶσιν Ὑπερίονος υἱὸν
ἥρμοσεν ἀκτίνεσσι καὶ ὄμμασι μαρμαίροντα·
καὶ τότε σοί, Ῥώμη, χαλέπ' ἄλγεα πάντα τελεῖται.
Ἥξει γὰρ στρατὸς εὐρὺς, ὅς οὐ (l. ὅ σου) χθόνα πᾶσαν [ὀλέσσει,
χηρώσει δ' ἀγορὰς, ἄστη δέ τε πυρπόλα θήσει,
αἵματι δὲ πλήσει ποταμοὺς, πλήσει δὲ καὶ ᾅδην,
δουλοσύνην τ' οἰκτρὴν, στυγερὴν, ἀτέκμαρτον ἐφέσσει.
Οὐδὲ γυνὴ πόσιν ὅν γ' ὑποδέξεται ἐκ πολέμοιο
νοστήσαντ', ἀΐδης δὲ καταχθόνιος, μελανείμων,
ἕξει ἐνὶ φθιμένοισιν ὁμοῦ τέκνα μητρὸς ἀπούρας,
Ἄρης δ' ἀλλοδαποῖς περιθήσει δούλιον ἦμαρ.

Ἀποφθεγξάμενος δὲ ταῦτα ἐσιώπησεν καὶ πορευθεὶς ἔξω τοῦ στρατοπέδου ἀνέβη ἐπί τινα δρῦν. Ἐπακολουθήσαντος δὲ τοῦ ὄχλου προσεκαλέσατο αὐτοὺς καὶ εἶπε τάδε· « Ἐμοὶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται, καθήκει τελευτήσαντι ὑπὸ λύκου πυρροῦ εὐμεγέθους καταβρωθῆναι ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὑμεῖς δὲ τὰ ῥηθέντα ὑπ' ἐμοῦ γινώσκετε συμβησόμενα ὑμῖν πάντα, τεκμηρίοις χρώμενοι τῇ νῦν ἐσομένῃ ἐπιφανείᾳ τοῦ θηρίου τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀναιρέσει, ὅτι ἀληθῆ εἴρηκα ἔκ τινος θείας ὑποδείξεως. » Τοσαῦτα δὲ εἰπὼν ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποστῆναι καὶ μηδένα κωλῦσαι τὸ θηρίον προσελθεῖν, φάσκων, ἐὰν ἀποστρέψωσιν, οὐ συνοίσειν αὐτοῖς. Ποιήσαντος δὲ τοῦ πλήθους τὸ προσταχθὲν οὐκ εἰς μακρὰν παραγίνεται ὁ λύκος. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ

Ex Asia, Europæque educet finibus amplæ.
Te subiget, viduasque domos, murosque relinquet;
Servitioque premet, spe libertatis adempta.
Atque hæc ob sævam fient Tritonidis iram.

His pronunciatis tunicatus e tentorio se proripuit, et soluta oratione ita est locutus : « Significamus, milites atque cives, vos ex Europa in Asiam digressos, Antiochum regem terra marique commissis superasse prœliis; subegisse quidquid est citra Taurum regionis, et urbium in ea conditarum, expulso in Syriam Antiocho; regionem eam et urbes Attali filiis vos tradidisse; Galatas, qui in Asia degunt, vobiscum pugna congressos succubuisse; mulieres eorum, liberos et omnia impedimenta vos cepisse et in Europam duxisse. A Thracibus vero, qui in Europa oram Propontidis et Hellesponti accolunt, redeuntes vos apud Ænianum regionem invasum iri, et eos nonnullis occisis partem prædæ vobis erepturos : reliquis salvis Romam perlatis cum rege Antiocho fœdus exstiturum, ea conditione, ut is certam pendat pecuniam, et quadam regione cedat. » His dictis, magna voce in hæc verba clamavit : « Video ex Asia trajicere exercitus ferreis pectoribus, regesque in unum conductos, et gentes varias in Europam, strepitumque equorum, et hastarum fragorem, cædem cruentam, prædationem gravem, ruinam turrium, et murorum dejectiones, ac evastationem immensæ terræ. » Secundum hæc rursum versus protulit, quorum hæc fuit sententia :

Nisææ quando frenis auroque superbæ
Egredientur equæ propriis de sedibus albæ
(Arte Syracusis quas in locupletibus olim
Dædalus Eetion jucundæ nobile pignus
Fecit amicitiæ, præsepia ad ærea stantes,
Aureaque inter se connectunt vincula cunctas :
Quis super insignis radiis, oculosque coruscans,
Invehitur famosi Hyperionis inclyta proles) :
Tum gravium te, Roma, attinget summa malorum.
Nam magnus veniens exercitus omnia perdet.
Civibus orbabit fora, et urbes igne cremabit,
Sanguineque implebit rivos, et sanguine manes,
Servitioque premet, spe libertatis adempta.
Nulla virum e bello reducem tunc femina diro
Excipiet; Pluto nigro sed tristis amictu
Sub terras rapiet natos matresque patresque,
Marsque peregrinis coget servire relictos.

Sic fatus conticuit : egressusque castris quercum quandam conscendit; sequentemque multitudinem advocans, hæc dixit : « Mihi quidem, Quirites ceterique milites, convenit ut a lupo rufo magno vorer hodie. Vos autem scitote, eventura vobis omnia, quæ prædixi : ac vera me, numine quodam demonstrante, prædixisse, hoc certissimo intelligite signo, quod mox lupus aderit, et me interficiet. » Hæc locutus, discedere eos jussit, et lupum non impedire quominus accedat, dicens, si eum arcerent, male id ipsis versurum. Obtemperante dictis multitudine, paulo post ac-

Πόπλιος κατέβη ἀπὸ τῆς δρυὸς καὶ ἔπεσεν ὕπτιος, ὁ δὲ λύκος ἀνασχίσας αὐτὸν κατεδαίνυτο πάντων ὁρώντων. Ἀναλώσας δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ πλὴν τῆς κεφαλῆς ἐτράπετο εἰς τὸ ὄρος. Προσελθόντος δὲ τοῦ ὄχλου καὶ βουλομένου ἀνελέσθαι τὰ ἀπολελειμμένα, κτερίσαι τε αὐτὸν νομίμως, ἡ κεφαλὴ κειμένη ἐπὶ τῆς γῆς ἀνεῖπε τοὺς στίχους τούτους·

Μὴ ψαῦ' ἡμετέρης κεφαλῆς· οὐ γὰρ θέμις ἐστὶν,
οἷσιν Ἀθηναίη χόλον ἄγριον ἐν φρεσὶ θῆκεν,
ἅπτεσθαι θείοιο καρήατος· ἀλλὰ πέπαυσο,
μαντοσύνην τ' ἐπάκουσον, ἀληθέα ἥπερ ἐρεῖ σοι.
Ἥξει γὰρ χθόνα τήνδε πολὺς καὶ καρτερὸς Ἄρης,
ὃς λαὸν μὲν ἔνοπλον ὑπὸ σκότον ἀΐδι πέμψει,
ῥήξει δ' αὖ λιθίνους πύργους καὶ τείχεα μακρὰ,
ὄλβον δ' ἡμέτερον καὶ νήπια τέκν' ἀλόχους τε
μάρψας εἰς Ἀσίην ἄξει διὰ κῦμα περήσας.
Ταῦτά σοι εἴρηκεν νημερτέα Φοῖβος Ἀπόλλων
Πύθιος, ὅς μοι ἐὸν κρατερὸν θεράποντ' ἐπιπέμψας
ἤγαγεν εἰς μακάρων τε δόμους καὶ Περσεφονείης.

Ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπῶν τούτων οὐ μετρίως ἐταράχθησαν, ἱδρυσάμενοί τε ναὸν Ἀπόλλωνος Λυκίου καὶ βωμὸν, οὗπερ ἔκειτο ἡ κεφαλὴ, ἐνέβησαν εἰς τὰς ναῦς καὶ ἀπέπλεον ἕκαστος ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν πατρίδας. Καὶ συνέβη ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ Ποπλίου ῥηθέντα γενέσθαι.

33.

Ἱστορεῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος καὶ Δικαίαρχος καὶ Κλίταρχος (l. Κλέαρχος) καὶ Καλλίμαχος καὶ ἄλλοι τινὲς περὶ Τειρεσίου τάδε. Τειρεσίαν τὸν Εὐήρους ἐν Ἀρκαδίᾳ ἄνδρα ὄντα ἐν τῷ ὄρει τῷ ἐν Κυλλήνῃ ὄφεις ἰδόντα ὀχεύοντας τρῶσαι τὸν ἕτερον καὶ παραχρῆμα μεταβαλεῖν τὴν ἰδέαν· γενέσθαι γὰρ ἐξ ἀνδρὸς γυναῖκα καὶ μιχθῆναι ἀνδρί. Τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος αὐτῷ χρήσαντος, ὡς ἐὰν τηρήσας ὀχεύοντας ὁμοίως τρώσῃ τὸν ἕνα ἔσται οἷος ἦν, παραφυλάξαντα τὸν Τειρεσίαν ποιῆσαι τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ῥηθέντα καὶ οὕτως κομίσασθαι τὴν ἀρχαίαν φύσιν. Διὸς δὲ ἐρίσαντος Ἥρᾳ καὶ φαμένου, ἐν ταῖς συνουσίαις πλεονεκτεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀνδρὸς τῆς τῶν ἀφροδισίων ἡδονῆς, καὶ τῆς Ἥρας φασκούσης τὰ ἐναντία, δόξαι αὐτοῖς μεταπεμψαμένοις ἐρέσθαι τὸν Τειρεσίαν διὰ τὸ τῶν τρόπων ἀμφοτέρων πεπειρᾶσθαι. Τὸν δὲ ἐρωτώμενον ἀποφήνασθαι, διότι μοιρῶν οὐσῶν δέκα τὸν ἄνδρα τέρπεσθαι τὴν μίαν, τὴν δὲ γυναῖκα τὰς ἐννέα. Τὴν δὲ Ἥραν ὀργισθεῖσαν κατανύξαι αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ποιῆσαι τυφλὸν, τὸν δὲ Δία δωρήσασθαι αὐτῷ τὴν μαντικὴν, καὶ βιοῦν ἐπὶ γενεὰς ἑπτά.

34.

Οἱ αὐτοὶ ἱστοροῦσι, κατὰ τὴν Λαπιθῶν χώραν γενέσθαι Ἐλάτῳ τῷ βασιλεῖ θυγατέρα, ὀνομαζομένην Καινίδα· ταύτῃ δὲ Ποσειδῶνα μιγέντα ἐπαγγείλασθαι ποιήσειν αὐτὴν ὃ ἂν ἐθέλῃ, τὴν δὲ ἀξιῶσαι μεταλλάξαι αὐτὴν εἰς ἄνδρα, ποιῆσαί τε ἄτρωτον. Τοῦ δε Ποσειδῶνος κατὰ τὸ ἀξιωθὲν ποιήσαντος, μετονομασθῆναι Καινέα.

35.

Καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ τῇ πρὸς Μαιάνδρῳ ποταμῷ ἐγένετο ἀνδρόγυνος, ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἀντιπάτρου, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Μάρκου Βινικίου καὶ Τίτου Στατιλίου Ταύρου, τοῦ Κουρβίνου ἐπικληθέντος. Παρ-

---

cessit lupus, quem quum videret Publius, de quercu descendit et supinus concidit. Lupus autem eum laniavit et voravit, omnibus videntibus: quumque, præter caput, omnia consumpsisset, montem petiit. Porro turba accedente, et reliquias tollere ac sepelire, uti leges jubebant, volente; caput, humi jacens, hoc carmen pronunciavit:

Non continge caput nostrum; fas non sinit illos,
Quos animo infenso Jovis odit filia Pallas,
Contrectare caput sacrum: tu tangere cessa,
Et, quæ vera canam tibi nunc, oracula serva.
Dirus in has mittet Mars agmina fortia terras,
Qui nigrum armatas turbas demittet ad Orcum;
Prosternetque solo turres, et mœnia longa:
Nostras divitias, teneram et cum conjuge prolem
Abripiens, Asiæ vehet ille per æquor in oras.
Hæc tibi fata canit veracia Phœbus Apollo
Pythius: is forti misso me, crede, ministro
Ad sedes duxit, quas obtinuere beati,
Qua manes inter Proserpina candida regnat.

Quod quum audivisset multitudo, non leviter perturbata, fanum posuerunt Apollini Lycio sive Lupino, aramque eo loco, ubi caput jacebat. Tum, navibus conscensis, domum quisque suam navigarunt. Ceterum evenerunt omnia, quæ erant a Publio prædicta.

33.

Hesiodus, Dicæarchus, Clearchus, Callimachus, aliique nonnulli, de Tiresia hæc narrant. Tiresiam, Eueris filium, in Arcadia quum esset mas in monte Cyllene, serpentum, quos coire videbat, alterum vulnerasse: illicoque, mutato sexu, in feminam mutatum esse, ac cum viro concubuisse. Monitum autem oraculo Apollinis, ut, quum coeuntes serpentes iterum deprehendisset, alterum itidem sauciaret, ita enim in pristinum sexum rediturum, observata opportunitate, consilio dei fuisse obsecutum, itaque recuperasse pristinam naturam. Porro Jove cum Junone altercante, illoque contendente, plus voluptatis e re venerea feminas percipere quam viros, Junone contrarium asserente; placuisse ut accitus ea de re pronunciaret Tiresias, utpote utrumque sexum expertus. Hunc interrogatum respondisse, decem in partes voluptate illa divisa, unam viro, mulieri novem obtingere. Junonem iratam eum oculis confossis excæcasse; Jovem ei vaticinandi artem dono dedisse, et vitam septem seculorum.

34.

Iidem perhibent, apud Lapithas Elato regi filiam fuisse, nomine Cænidem: cum hac Neptunum congressum, promisisse, facturum se ei quodcumque vellet: ipsam petiisse, ut ab eo in virum mutaretur, fieretque invulnerabilis; præstitisse id Neptunum, nomenque viro Cæneus factum.

35.

Antiochiæ etiam, quæ est ad Mæandrum sita, homo mixto sexu, quem androgynum appellant, fuit, archonte Athenis Antipatro, Romæ M. Vinicio, et T. (*deb.* M.) Sta-

θένος γὰρ γονέων ἐπισήμων τρισκαιδεκαέτης ὑπάρχουσα ὑπὸ πολλῶν ἐμνηστεύετο, οὖσα εὐπρεπής. Ὡς δ' ἐνεγγυήθη ᾧ οἱ γονεῖς ἐβούλοντο, ἐνστάσης τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου, προϊέναι τοῦ οἴκου μέλλουσα αἰφνιδίως πόνου ἐμπεσόντος αὐτῇ σφοδροτάτου ἐξεβόησεν· ἀναλαβόντες δὲ αὐτὴν οἱ προσήκοντες ἐθεράπευον, ὡς ἀλγήματα ἔχουσαν κοιλίας καὶ στρόφους τῶν ἐντός· τῆς δὲ ἀλγηδόνος ἐπιμενούσης τρισὶν ἡμέραις ἑξῆς, ἀπορίαν τε πᾶσι τοῦ πάθους ποιοῦντος, τῶν πόνων οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας ἔνδοσιν λαμβανόντων, καίτοι πᾶσαν μὲν θεραπείαν αὐτῇ προσφερόντων τῶν ἐν τῇ πόλει ἰατρῶν, μηδεμίαν δὲ τοῦ πάθους δυναμένων αἰτίαν εὑρεῖν, τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν περὶ τὸν ὄρθρον μείζονα τῶν πόνων ἐπίδοσιν λαμβανόντων, σὺν μεγάλῃ οἰμωγῇ ἀνακραγούσης, ἄφνω αὐτῇ ἀρσενικὰ μόρια προέπεσε, καὶ ἡ κόρη ἀνὴρ ἐγένετο. Μετὰ δὲ χρόνον εἰς Ῥώμην ἀνηνέχθη πρὸς Κλαύδιον Καίσαρα, ὁ δὲ τούτου ἕνεκα τοῦ σημείου ἐν Καπετωλίῳ Διὶ Ἀλεξικάκῳ ἱδρύσατο βωμόν.

36.

Ἐγένετο καὶ ἐν Μηουανίᾳ, πόλει τῆς Ἰταλίας, ἐν Ἀγριππίνης τῆς Σεβαστῆς ἐπαύλει ἀνδρόγυνος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Διονυσοδώρου, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Δέκμου Ἰουνίου Σιλανοῦ Τορκουάτου καὶ Κοΐντου Ἀτερίου Ἀντωνίνου. Φιλωτὶς γάρ τις ὀνόματι παρθένος, Σμυρναία τὸ γένος, ὡραία πρὸς γάμον ὑπὸ τῶν γονέων κατεγγεγυημένη ἀνδρί, μορίων αὐτῇ προφανέντων ἀρρενικῶν ἀνὴρ ἐγένετο.

37.

Καὶ ἄλλος δέ τις ἀνδρόγυνος κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐγένετο ἐν Ἐπιδαύρῳ, γονέων ἀπόρων παῖς, ὃς ἐκαλεῖτο πρότερον Συμφέρουσα, ἀνὴρ δὲ γενόμενος ὠνομάζετο Συμφέρων, κηπουρῶν δὲ τὸν βίον διῆγεν.

38.

Καὶ ἐς Λαοδίκειαν δὲ τῆς Συρίας γυνή, ὀνόματι Αἰτητή, συνοικοῦσα τῷ ἀνδρὶ ἔτι μετέβαλε τὴν μορφὴν καὶ μετωνομάσθη Αἰτητὸς ἀνὴρ γενόμενος, ἄρχοντος Ἀθήνησι Μακρίνου, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Λουκίου Λαμία καὶ Αἰλιανοῦ Οὐέτερος (l. Λουκίου Αἰμυλίου Αἰλιανοῦ καὶ [Λουκίου Ἀντιστίου] Οὐέτερος). Τοῦτον καὶ αὐτὸς ἐθεασάμην.

39.

Ἐγεννήθη καὶ ἐπὶ Ῥώμης ἀνδρόγυνος, ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἰάσονος, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Μάρκου Πλαυτίου καὶ Σέξτου Καρμινίου, ** (1) Ὑψαίου καὶ Μάρκου Φουλβίου Φλάκκου· δι' ἣν αἰτίαν ἡ σύγκλητος ἐκέλευσεν τοὺς ἱερομνήμονας ἀναγνῶναι τοὺς Σιβύλλης χρησμούς, καὶ ἐξηγήσαντο τοὺς χρησμούς. Εἰσὶν δὲ οἱ χρησμοὶ οἵδε·

(1) « Recte Meursius intellexit duas historias diversas in unam coaluisse. Scribi vult Μάρκου Πλαυτίου καὶ Σεντίου Αὐγουρίνου ex fast. cons. s. a. 909. 157; sed ibi legitur *M. Ceionius Silvanus C. Serius Augurinus*. Fort. pertinent hæc ad a. 751. 2, ubi in fast. *M. Plautius M. f. A. n. Silvanus. L Caninius Gallus*, ut scribendum sit Μάρκου Πλαυτίου καὶ Λουκίου Κανινίου. Deinde excidit præter alia nomen archontis Attici et consulis prænomen atque nomen Μάρκου Πλαυτίου. Namque in fast. ad a. 628. 125. *M. Plautius Hypsæus. M. Fulvius M. f. Q. n. Flaccus*. Ὑψαίου restituit Meurs., vulg. Μάρκου Πλατίου καὶ Σέξτου Καρμινίου, Υἱαίου, καὶ Μ. Φ. Φ. « Westerm. Carmen cum Westermanno intactum fere relinquimus. « Ego ita verti, ut qui in nugis difficilibus nugari libere statuissem. » Xylander.

tilio Tauro, cui Corvini cognomentum fuit, consulibus (an. 797 a. U; 45 p. C.). Etenim virgo quædam, parentibus nata illustribus, quum annorum esset tredecim, multis procis petita ob pulchritudinem, postquam de parentum sententia desponsata esset, nuptiarum die appetente domo progressura, subito dolore vehementissimo correpta exclamavit. Domestici eam reductam in ædes ita curaverunt, ut quæ doloribus ventris et conversionibus intestinorum laboraret. Sed dolore per triduum continuum permanente, omnibusque eum ob casum anxiis, cruciatibus neque interdiu neque noctu remittentibus, quum omnes ejus urbis medici ipsam curarent, nullam tamen affectus causam invenirent: quarta die sub auroram, intendentibus se acrius doloribus, puellaque magno cum ejulatu exclamante, subito virilia prodierunt, ac e virgine vir est factus: qui aliquanto post Romam fuit ad Claudium Cæsarem adductus: atque hic, prodigii illius causa, in Capitolio Jovi Averrunco aram posuit.

36.

Alius fuit Androgynus Mevaniæ, quæ est urbs Italiæ, in diversorio Agrippinæ Augustæ, præside Athenis Dionysodoro (Ol. 208,1. an. 805 a. U., 56 p. C.), Romæ D. Junio Silano Torquato et Q. Haterio Antonino consulibus. Nam virgo quædam, Smyrnæ nata, Philotis nomine, quum matura viro nuptum tradita esset a parentibus, masculino enato membro, in virum abiit.

37.

Eodemque tempore Epidauri alius fuit androgynus, natus inopibus parentibus, cui nomen prius erat Sympherusa; in virum autem mutatus, Sympheron cœpit vocari, vitamque colendis hortis trivit.

38.

Quin et Laodiceæ, quæ est in Syria, mulier Æteta nomine, etiamnum cum marito degens, e femina vir exstitit, cui nomen Æteus: archonte Athenis Macrino, Romæ consulatum gerentibus Æmiliano Æliano et *L. Antistio* Vetere (an. 868 a. U., 116 p. C.). Hunc ipse quoque vidi.

39.

Fuit et Romæ androgynus, archonte Athenis Iasone: Romæ M. Plautio et Sexto Carminio coss. ** Hypsæo ac M. Fulvio Flacco consulibus. Quam ob causam senatus jussit, a sacerdotibus Sibyllæ oracula recitari, atque exponi. Sunt autem hæc:

"Οσσα τέρα καὶ ὅσσα παθήματα δαίμονος αἴσης
ἱστὸς ἐμὸς λύσει, τάδ' ἐνὶ φρεσὶν αἴκε νοήσῃς,
Ῥώμῃ ἐῇ πίσυνος· καί τοί ποτε φημὶ γυναῖκα
ἀνδρόγυνον τέξεσθαι ἔχοντά περ ἄρσενα πάντα,
νηπίαχοί θ' ὅσα θηλύτεραι φαίνουσι γυναῖκες.
Οὐκ ἔτι δὴ κρύψω, θυσίας δέ τοι ἐξαγορεύσω
προφρονέως Δήμητρι καὶ ἁγνῇ Περσεφονείῃ.
Ἴστω δ' αὐτὴ ἄνασσα θεὰ, τὰ μὲν εἴκε πίθηαι
σεμνοτάτῃ Δήμητρι καὶ ἁγνῇ Περσεφονείῃ.
Θησαυρὸν μὲν πρῶτα νομίσματος εἰς ἓν ἀθροίσας,
ὅττι θέλεις ἀπὸ παμφύλων πόλεών τε καὶ αὐτῶν (ἀστέων?),
μητρὶ Κόρης Δήμητρι κέλευ θυσίαν προτίθεσθαι.
Αὐτὰρ δημοσίᾳ κέλομαί σε τρὶς ἐννέα ταύρους
φανὰς ἠϋκέρους θυέμεν λευκότριχας, αἴ κεν
ὑμετέρᾳ γνώμῃ κάλλει προφερέσταται ὦσιν.
Παῖδας, ὅσας πάρος εἶπα, κέλευ Ἀχαϊστὶ τάδ' ἔρδειν
ἀθανάτην βασίλισσαν ἐπευχομένας θυέεσσιν
σεμνῶς καὶ καθαρῶς· τότε δὴ μετέπειτα δεχέσθω
ἔμπεδ' ἀφ' ὑμετέρων ἀλόχων ἱρ', αὐτὰρ ἐπ' αὐτοῖς
ἱστῷ ἐμῷ πίσυνοι λαμπρὸν φάος αἶδε φερόντων
σεμνοτάτῃ Δήμητρι, τὸ δεύτερον αὐταὶ (αὐτὰ Xyl. αὖτε W.) [λαβοῦσαι
τρὶς τόσα νήφαλα πάντα πυρὸς μαλεροῖο τιθέντων,
ὅσσαι ἐπισταμένως θυσίαν γρααὶ προτίθενται.
Προφρονέως δ' ἄλλαι Πλουτωνίδι τόσσα λαβοῦσαι,
ὅσσαι ἐν ἡλικίῃ νεοθαλέα θυμὸν ἔχουσιν
νηπίαχοι, σεμνὴν Πλουτωνίδα παντοδίδακτον
ἐν πάτρᾳ εὐχέσθων μίμνειν πολέμου κρατέοντος,
λήθην Ἑλλήνεσσι πεσεῖν πόλεώς τε καὶ αὐτῆς.
Θησαυρὸν δ' ἑταροὶ καὶ παρθένοι ἔνθα φερόντων,
ἱστῷ θειοπαγεῖ νυμφάσματα ποικίλα σεμνὴν,
Πλούτωνι κοσμεῖτο ὅπως σχέσις ᾖσι κακοῖσι.
Προφρονέως δ' ὅτι κάλλιστον καὶ εὐκτὸν ἐπ' αἶαν
ὡς θνητοῖσιν ἰδέσθαι ἐπέπλετο, καὶ τὸ φέρεσθαι
ἱστῷ σύμμικτον δῶρον βασιληΐδι κούρῃ·
αὐτὰρ ὅτ' ἂν Δήμητρι καὶ ἁγνῇ Περσεφονείῃ·
γαίας ὑμετέρας ἀπερυκέμεναι ζυγὸν αἰεὶ,
Αἰδώνῃ Πλούτωνι βοὸς κυανότριχος αἷμα,
λαμπροῖς εἵμασι κοσμητοὺς μετὰ ποιμένος, ὅστις
ἡματίῳ πίσυνος βοὸς ἄρτεμος αὐτὸς ὁ δ' ἔσται
ὅσσοι τ' ἄλλοι ὁμοῦ πίσυνοι κατὰ πατρίδ' ἔασι·
μὴ γὰρ ἀπιστόφιλος θυσίαισιν ἀνὴρ παρεπέσθω·
ἔξω δ' ἔνθα νομιστὸν ἐπέπλετο φωτὶ τάδ' ἔρδειν,
νούπιστοι καταδαιτὸν ἔχειν θυσίαν, κατὰ δ' αὐτὴν
ὅστις ἂν ἡμετέρων χρησμῶν ἴδρις ἐς τόδ' ἵκηται
σεμνὸν Φοῖβον ἄνακτα μετελθέτω ἐν θυσίαισι,
προφρονέως βωμοῖς ἐπὶ πίονα μηρία καύσας,
αἰγῶν παλλεύκων νεάτην· ἀτὰρ οἴδατε πάντες,
λισσέσθω Φοῖβον παιήονα κρᾶτα πυκάσσας,
ἱκτῆρες πίπτοντες ὅπως λύσις ᾖσι κάκοιο·
νοστήσας δ' ἀπὸ τοῦ βασιληΐδα πότνιαν Ἥρην,
ἀργὴν βοῦν θύων πατρίοισι νόμοισι κατ' αἶσαν,
ὑμνεῖν αἴκε γένει προφερέστεραι ὦσ' ἐνὶ λαοῖς,
καὶ νήσων ναέται τὴν ἀντιπάλων (τῶν ἀγχιάλων?) ὅτ' ἂν αἶαν (εἶεν?)·
οὐ δόλῳ, ἀλλὰ βίᾳ Κυμαΐδα πρόφρονες αὖται,
νάσσωνται σεμνῆς βασιληΐδος οἷς ἐτίθενται,
ἐν πατρίοισι νόμοις Ἥρας ξόανόν τε κατ' οἶκον,
ἵξει δ' ἂν μύθοισιν ἐμοῖς τάδε πάντα τίθηνται,
σεμνοτάτην βασίλισσαν ἐπέλθῃς ἐν θυσίαισιν·
ἐν πολλῷ χρόνῳ αὖ τότ' ἐφ' ὕστερον ὅς κεν ἐπ' αὐτοῖς
νήφαλά κεν ῥέξας ὅσαι ἡμέραι εἰς ἐνιαυτόν.
Ὅς κε τάδε ῥέξει, κείνου κράτος ἔσσεται αἰεί.
Νηφαλίμων ἀρνῶν τε ταμὼν χθονίοις τάδε ῥέξον,
ἦμος ἂν ἤδη ἔχοις μεγαλήτην οὐκ ἀπάντη
ξεστοδόταν ξοάνῃσιν καὶ τἆλλ' ὅς ἐλεξασαφι,
ἐν πετάλοισιν ἐμοῖς ὑπὸ κερκίδος ἀμφὶ καλύπτρας
ἵμερτός σε βάλεν γλαυκῆς ἐλάας πολυκάρπου,

Omnia prodigia et fatales ordine casus
Tela mea expediet, si condita mente tenebis,
Roma mihi parens. Nam partum femina quondam
Ancipitis sexus edet, cui nulla virilis
Membra absint sexus: sed et omnia protinus adsint
Conspicienda, gerunt quæ prima ætate puellæ.
Disce quibus jam tunc operandum sit tibi sacris
Et Cereri et natæ Cereris: num dicta facessas,
Ipsa mihi testis fuerit regina monenti.
Persephonæ in primis castæ, et Cereri venerandæ,
Thesaurum ex multis cura componere nummis,
Sive voles ex omnigenis hunc urbibus auctum,
Hunc Cereri sacrum pones, propriumque dicabis.
Hinc coram populo novies ter ducere vaccas
Pulchras, cornutas, nitidas candore pilorum,
Et quas vos cunctis forma præstare putetis.
Et totidem ritu peragant hæc sacra Pelasgo,
Reginam leti exsortem celebrentque puellæ
Et pure et caste. Nec non uxoribus inde
A vestris stabiles divæ exhibeantur honores,
Hæ, telæ rursus nostræ concepta tenentes,
Magnificæ Cereri splendentia lumina gestent:
Ter totidem jactentque in flammas sobria sacra,
Quæ ritus vetulæ norunt, formamque sacrorum.
Ast aliæ totidem Plutonidi munera mittant,
Quarum ætas tenera, et gravibus mens libera curis.
Et venerandam orent Hecaten, ac cuncta scientem,
Ut surgente domi maneat dea maxima bello,
Ne patriæ atque sui Græcos oblivio tangat.
Inde ferant alii gazam, junctæ hisque puellæ,
Licia divino varia et circumdata malo,
His exornatus compescat uti mala Pluto.
Tum quod præ cunctis pulchrum atque optabile tellus
Educat, id malo cunctum, textoque feratur
Munus reginæ, Cerere est quæ nata puellæ.
Jamque deas, ut servitii miseranda precatus
Avertant patria vestra juga: sanguine nigro
Plutoni Diti tum cœrulei bovis, omnes
Vestibus ornatos nitidis, et pastor ut adsit
Ipse bovis ductor, nec non alii quoque vestra
Parentes nutrit quos patria relligioni.
Nemo etenim sacris incredulus impius adsit.
Turba profana foras, divûm decedite templis.
Tractent sacra pii, et qui nostra oracula callent,
Hi Clario caste sacris operentur, et aris
Pinguia caprarum candentum sumina ponant,
Velatoque deum capite ante altaria proni
Suppliciter pacem Pæeona poscite votis.
Hinc regina deûm Juno placanda precando.
Vacca tibi ritu patrio mactabitur alba,
Matronæque canant illam, celebrentque tuarum
Præcipuæ, et si quas medio tenet insula ponto.
Non astu, sed vi Cumanam quippe coactam
Illæ habitant terram, venerandæ patria quarum
Reginæ Junonis habet sculptum simulacrum.
Ipsa aderit, si nostra illam præcepta secutus,
Rite coles a me monstratis jam tibi sacris,
Insuper agnorum quoque sobria sacra quotannis
Exhibeas, luces anni totius in omnes,
Manibus assidua cum relligione deinceps.
Sic tibi propitiam divam facilemque tenebis:
Cetera sub radiis velo occultata videbis
In foliis nostris * * *
Te desiderium quia dulce feracis olivæ
Corripuit, folia accipies medicamen ab illa
Dum mala felici decedant tristia fine.

ἀγλαὰ φύλλα λαβοῦσα λύσιν κακοῦ ἦμος ἂν ἔλθῃ
ὔμμι χρόνος μάλα κεῖνος, ἐν ᾧ ποτε τἄλλα νεόγνη·
τρωσδητε παύσει σε κακῶν., ἅμα δ' Ἑλλάδος ἐκ γῆς·
αὐτὰρ σοῦ μεταβᾶσαν ἐποτρύνεις ἀγορεῦσαι.

40.

Ἐν δὲ Μεσσήνῃ οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὥς φησιν Ἀπολλώνιος, συνέβη πίθον λίθῳ πεποιημένον ῥαγῆναι χειμώνων βίᾳ καὶ ὕδατος πολλοῦ ἐπενεχθέντος, προχυθῆναι δὲ αὐτοῦ κεφαλὴν τριπλασίαν τῆς ἀνθρωπίνης· τοὺς δὲ ὀδόντας ἔχειν διστοίχους· ἀναζητούντων δὲ τίνος εἴη ἡ κεφαλὴ, δηλῶσαι τὴν ἐπιγραφήν· « Ἴδεω » γὰρ ἐγκεχάρακτο. Ἕτερον οὖν δημοσίᾳ κατασκευάσαντες πίθον ἐνέθεσαν καὶ ἀσφαλέστερον ἐκήδευσαν τὸν ἥρωα οἱ Μεσσήνιοι, τοῦτον ἰδόντες ὄντα, περὶ οὗ φησιν Ὅμηρος·

Ἴδεώ θ' ὃς κάρτιστος ἐπιχθονίων γένετ' ἀνδρῶν,
τῶν τότε· καί ῥα ἄνακτος ἐναντίον εἵλετο τόξον
Φοίβου Ἀπόλλωνος, καλλισφύρου εἵνεκα νύμφης.

41.

Ἐν Δαλματίᾳ τε ἐν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος καλουμένῳ σπηλαίῳ ἔστιν ἰδεῖν πολλὰ σώματα, ὧν τὰ τῆς πλευρᾶς ὀστᾶ ὑπερβάλλει ἑκκαίδεκα πήχεις.

42.

Ἀπολλώνιος δὲ ὁ γραμματικὸς ἱστορεῖ, ἐπὶ Τιβερίου Νέρωνος σεισμὸν γεγενῆσθαι καὶ πολλὰς καὶ ὀνομαστὰς πόλεις τῆς Ἀσίας ἄρδην ἀφανισθῆναι, ἃς ὕστερον ὁ Τιβέριος οἰκείᾳ δαπάνῃ πάλιν ἀνώρθωσεν. Ἀνθ' ὧν κολοσσόν τε αὐτῷ κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν παρὰ τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ, ὅ ἐστιν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἀγορᾷ, καὶ τῶν πόλεων ἑκάστης ἐφεξῆς ἀνδριάντας παρέστησαν.

43.

Ἔπαθον δὲ καὶ τῆς Σικελίας ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ οὐκ ὀλίγαι πόλεις καὶ τὰ πλησίον Ῥηγίου. Ἐσείσθη δὲ οὐκ ὀλίγα καὶ τῶν ἐν Πόντῳ ἐθνῶν. Κατὰ δὴ τῆς γῆς τὰς διαστάσεις ἐφάνη σωμάτων μεγέθη, ἃ ἐκπλαγέντες οἱ ἐπιχώριοι κινῆσαι μὲν ὤκνησαν, δείγματος δ' ἕνεκεν ἔπεμψαν εἰς τὴν Ῥώμην ὀδόντα ἑνὸς, οὐ ποδιαῖον μόνον, ἀλλ' ὑπερβάλλοντα καὶ τοῦτο τὸ μέτρον. Ἐπιδείξαντες δὲ Τιβερίῳ οἱ πρέσβεις εἴροντο, εἰ βούλεται κομισθῆναι τὸν ἥρω πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἐμφρόνως ἐβουλεύσατο, μήτε τῆς γνώσεως τοῦ μεγέθους ἑαυτὸν ἀποστερήσας, τό τε ἀνόσιον τῆς νεκροσυλίας παραιτησάμενος. Γεωμέτρην γάρ τινα τῶν οὐκ ἀφανῶν, Ποῦλχρον ὀνόματι, τιμώμενον ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὴν τέχνην, καλέσας πρόσωπον ἐκέλευσε πλάσαι πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ὀδόντος. Ὁ δὲ σταθμησάμενος, ἡλίκον ἂν γένοιτο τό τε σύμπαν σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τῷ τοῦ ὀδόντος ὄγκῳ, ἐργασάμενος διὰ ταχέων ἐκόμισε τῷ αὐτοκράτορι. Κἀκεῖνος εἰπὼν ἀρκεῖσθαι τῇ θέᾳ ταύτῃ, ἀποπέμπει τὸν ὀδόντα ἐκεῖσε ὅθεν καὶ ἐκομίσθη.

44.

Οὐ χρὴ δὲ ἀπιστεῖν τῷ εἰρημένῳ, ἐπεὶ καὶ τῆς Αἰ-

Exoptata dies vobis, votisque petita
Quæ solvat tandem ærumnis, reddatque quietem.
Hæc tu me terris excitam fata Pelasgis
Eventura tibi quondam prædicere cogis.

40.

Messenæ ante annos non multos, ut Apollonius auctor est, dolium ex lapide confectum, vi tempestatum et alluvione copiosæ aquæ, ruptum est; et ex eo dolio effusum caput, triplæ ad humanum quantitatis, duos habens dentium ordines. Quum vero quæreretur cujus id fuisset: inscriptio id manifestavit. Erat enim inscriptum, ΙΔΕΩ, Idæ. Publico itaque sumptu aliud dolium Messenii curaverunt, inque id caput reposuerunt : atque accuratius herois ejus reliquias coluerunt, quum viderent hunc esse, de quo Homerus (Il. 9, 558) ita scripsit :

Idæ, mortales valido qui robore cunctos
Tempestate illa superavit : quique decoram
Ob sponsam, rigidum tulit imperterritus arcum,
Aggressus telis magno contendere Phœbo.

41.

In Dalmatia quoque, in spelunca quæ Dianæ dicitur, videre licet multa corpora, quorum costæ sedecim ulnas excedunt.

42.

Apollonius grammaticus narrat, Tib. Neronis ætate terræ motum fuisse, quo multæ ac celebres Asiæ urbes funditus deletæ sint, quas deinde Tiberius suo sumptu instauravit. Propter quod beneficium Asiani colossum ei confecerunt, ac posuerunt in foro Romano, pone fanum Veneris, et singularum deinceps urbium statuas subjunxerunt.

43.

Sed et Siciliæ non paucæ numero urbes eo terræ motu afflictæ fuerunt, et loca Rhegio vicina : et Ponticæ eum non paucæ gentes senserunt. Enimvero quibus locis terra a se divulsa fuit, ingentia sunt reperta cadavera, quorum magnitudine stupefacti incolæ, non ausi ea loco movere, indicii causa Romam miserunt dentem uni exemptum, qui pedis mensuram non attigit modo, sed etiam superavit : quem legati Tiberio ostendentes, simul etiam quæsiverunt, velletne ad se heroem, cujus is fuerat, afferri? Ibi Tiberius prudenter consilium eo direxit, ut neque cognitione magnitudinis se ipsum privaret, et spoliandorum cadaverum flagitium evitaret. Insignem quendam geometram, nomine Pulchrum, quem ob artem apud se honorifice habebat, accitum, faciem jussit fingere, proportione denti respondentem. Qui dimensus, dentis quantitate perspecta, quanta facies, et quæ totius corporis moles futura esset, celeriter opus absolvit, et ad imperatorem attulit, isque sufficere sibi hoc spectaculum dicens, dentem eo unde erat allatus remisit.

44.

Neque est huic fides deroganda narrationi, quum in Ægypto

γύπτου Λίτραι εἰσὶν τόπος, ἐν αἷς δείκνυται σώματα οὐκ ἐλάττω τούτων, οὐ κεχρυμμένα γῇ, ἀλλ' ἐμφανῆ ἀφειμένα, οὔτε συγκέχυται οὔτε συμπεφόρηται, ἀλλ' ἐν τάξει κεῖται, ὡς γνωρίσαι προσελθόντα τοῦτο μὲν μηρῶν ὀστᾶ, τοῦτο δὲ κνημῶν καὶ τῶν ἄλλων μελῶν. Διὸ οὐ χρὴ οὐδὲ τούτοις ἀπιστεῖν, ἐννοουμένους ὅτι κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ φύσις ἀκμάζουσα ἅπαντα ἐγγὺς θεῶν ἐκουροτρόφει, μαραινομένου δὲ τοῦ χρόνου, συμμεμάρανται καὶ τὰ μεγέθη τῶν φύσεων.

45.

Καὶ τὰ ἐν τῇ Ῥόδῳ δὲ παρειλήφαμεν ὀστᾶ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, ὡς παραβαλλομένους τοὺς νῦν ἀνθρώπους πολὺ καταδεεστέρους εἶναι.

46.

Ὁ δὲ αὐτός φησιν, πλησίον Ἀθηνῶν νῆσόν τινα εἶναι, ταύτην δὴ τοὺς Ἀθηναίους βούλεσθαι τειχίσαι· σκάπτοντας οὖν τοὺς θεμελίους τῶν τοίχων εὑρεῖν σορὸν ἑκατὸν πηχῶν, ἐν ᾗ εἶναι σκελετὸν ἴσον τῇ σορῷ, ἐφ' ἧς ἐπιγέγραπται τάδε·

Τέθαμμ' ὁ Μακρόσειρις ἐν νήσῳ μακρᾷ,
ἔτη βιώσας πεντάκις τὰ χίλια.

47.

Εὔμαχος δέ φησιν ἐν Περιηγήσει, Καρχηδονίους περιταφρεύοντας τὴν ἰδίαν ἐπαρχίαν εὑρεῖν ὀρύσσοντας δύο σκελετοὺς ἐν σοροῖς κειμένους, ὧν τοῦ μὲν εἰκοσιτέσσαρας εἶναι πήχεις τὴν σύνθεσιν, τοῦ δὲ ἑτέρου εἰκοσιτρεῖς.

48.

Θεόπομπος δέ φησιν ὁ Σινωπεὺς ἐν τῷ Περὶ σεισμῶν, ἐν τῷ Κιμμερικῷ Βοσπόρῳ αἰφνιδίως σεισμοῦ γενομένου, τὸν παρ' αὐτοῖς τινα ἀναρραγῆναι λόφον καὶ ἀναβαλεῖν ὀστᾶ ὑπερμεγέθη, ὥστε τὴν σύνθεσιν τοῦ σκελετοῦ πηχῶν εὑρεθῆναι εἰκοσιτεσσάρων. Ταῦτα δέ φησιν τὰ ὀστᾶ τοὺς περιοικοῦντας βαρβάρους εἰς τὴν Μαιῶτιν ῥίψαι λίμνην.

49.

Παιδίον πρὸς Νέρωνα ἐκομίσθη τετρακέφαλον, ἀνάλογα ἔχον καὶ τὰ ἄλλα μέλη, ἄρχοντος Ἀθήνησι Θρασύλλου, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Ποπλίου Πετρωνίου Τουρπιλιανοῦ καὶ Καισωνίου Παίτου.

50.

Καὶ ἕτερον ἐγεννήθη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου κεφαλὴν ἐκπεφυκυῖαν ἔχον.

51.

Ἐγένετο σημεῖον παράδοξον ἐπὶ Ῥώμης, ἄρχοντος Ἀθήνησι Δεινοφίλου, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Κοΐντου Οὐηρανίου καὶ Γναίου Πομπηίου Γάλλου. Ῥαικίου γὰρ Ταύρου, ἀνδρὸς στρατηγικοῦ, τῆς γυναικὸς θεράπαινα τῶν τετιμημένων ἀπεκύησε πίθηκον.

52.

Κορνηλίου Γαλλικανοῦ ἡ γυνὴ παιδίον ἔτεκε, κεφαλὴν ἔχον Ἀνούβιδος ἐπὶ Ῥώμης, ἄρχοντος Ἀθήνησιν Δημοστράτου, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Αὔλου

---

quoque locus sit, Litræ appellatus, ubi corpora istis non minora ostenduntur, non obruta terra, sed in conspectu posita : neque confusa aut conturbata ea, sed ordine suo collocata : ut, qui accedit, cognoscere possit, quæ femorum ossa sint, quæ crurum aut aliorum membrorum. Itaque ne hæc quidem aliena a vero putanda : sed cogitandum est quod initio natura, vigens viribus, omnia deorum naturæ æmula educavit; successu autem temporis, quum emarcesceret, naturarum quoque quantitates decreverunt.

45.

Sed et Rhodi accepimus ossa tanta esse, ut comparati cum iis nostri homines sint multo minores.

46.

Idem ait, prope Athenas insulam esse quandam, quam Athenienses quum vellent muris munire, dum foderent fundamenta, invenerint sepulcrum longitudine centum cubitorum, atque intus cadaver, ad ossa usque absumptum, cum inscriptione :

Sepultus ego Macrosiris in longa insula
Vitæ peractis annis mille quinquies.

47.

Eumachus in Periegesi seu Orbis terrarum enarratione, scribit, Carthaginenses, quum circum suam provinciam agerent fossam, dum terram exhauriunt, incidisse in duo ossea cadavera, condita arcis : quorum alterius compages longa fuerit viginti quattuor cubitos, alterius viginti tres.

48.

Theopompus Sinopensis in libro De terræ motibus scribit, in Bosporo Cimmerio subita terræ concussione quendam colliculum dissiluisse, ejectaque ingentia fuisse ossa, ita ut compage eorum in morem humani corporis composita, longa ea fuerit viginti quattuor cubitos; aitque circùm accolentes barbaros ossa ea in Mæotidem abjecisse paludem.

49.

Ad Neronem allatus est infans quadriceps, respondentibus proportione etiam ceteris membris, Athenis præfecto Thrasyllo, Romæ P. (*deb.* C.) Petronio Turpiliano et C. Cæsonio Pæto (813 a. U., 61 p. C.) consulibus.

50.

Natus est et alius, caput habens e sinistro enatum humero.

51.

Athenis præfecto Dinophilo, Romæ Q. Veranio et Cn. Pompeio Gallo consulibus (801 a. C. 49 p. C.), Ræcii Tauri, viri prætorii, uxoris ancilla Romæ simiam peperit.

52.

Cornelii Gallicani uxor Romæ infantem partu edidit, capite Anubidis, Athenis præside Demostrato, Romæ A.

Λικιννίου Νερούα Σιλανιανοῦ καὶ Μάρκου Οὐεστίνου Ἀττικοῦ.

53.

Γυνὴ ἀπὸ πόλεως Τριδέντου τῆς Ἰταλίας ἀπεκύησεν ὄφεις ἐσφαιρωμένους, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Δομετιανοῦ Καίσαρος τὸ ἔνατον καὶ Πετιλίου Ῥούφου τὸ δεύτερον, ἐν Ἀθήναις ἀναρχίας οὔσης.

54.

Ἐν Ῥώμῃ δικέφαλόν τις ἀπεκύησεν ἔμβρυον, ὃ ὑποθήκαις τῶν θυοσκόων εἰς τὸν Τίβεριν ποταμὸν ἐνεβλήθη, ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἀδριανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος γενομένου, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ τὸ ἕκτον καὶ Τίτου Σεξτίου Ἀφρικανοῦ.

55.

Δωρόθεος δέ φησιν ὁ ἰατρὸς ἐν Ὑπομνήμασιν, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ κατ' Αἴγυπτον κίναιδον τεκεῖν, τὸ δὲ βρέφος ταριχευθὲν χάριν τοῦ παραδόξου φυλάττεσθαι.

56.

Ἐν Γερμανίᾳ ἐν τῷ στρατῷ τῶν Ῥωμαίων, ὃς ἦν ὑπὸ Τίτῳ Κουρτιλίῳ Μαγκίᾳ, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐγένετο. Δοῦλος γὰρ στρατιώτου ἔτεκεν, ἄρχοντος Ἀθήνησιν Κόνωνος, ὑπατευόντων ἐν Ῥώμῃ Κοΐντου Οὐλουσίου Σατορνίνου καὶ Ποπλίου Κορνηλίου Σκιπίωνος.

57.

Καὶ Ἀντίγονος δὲ ἱστορεῖ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μίαν γυναῖκα ἐν τέτρασι τοκετοῖς εἴκοσι τεκεῖν καὶ τὰ πλεῖστα τούτων ἐκτραφῆναι.

58.

Καὶ ἑτέρα τις γυνὴ κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν πέντε ἐν ἑνὶ τοκετῷ ἀπεκύησε παῖδας, τρεῖς μὲν ἄρρενας, δύο δὲ θηλείας· οὓς αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς (l. Ἀδριανὸς ex Dig. 34, 5, 8. *Meurs.*) ἐκέλευσεν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τρέφεσθαι· πάλιν δὲ μετ' ἐνιαυτὸν ἄλλα τρία ἡ αὐτὴ γυνὴ ἔτεκεν.

59.

Ἱππόστρατος δέ φησιν ἐν τῷ Περὶ Μίνω, Αἴγυπτον ἐκ μιᾶς γυναικὸς Εὐρυόπης τῆς Νείλου πεντήκοντα υἱοὺς γεννῆσαι.

60.

Δαναός τε ὁμοίως ἐκ μιᾶς γυναικὸς τῆς Νείλου Εὐρυόπης πεντήκοντα θυγατέρας ἔσχεν.

61.

Κρατερὸς δέ φησιν, ὁ Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, γινώσκειν τινὰ ἄνθρωπον, ὃν ἐν ἑπτὰ ἔτεσι παῖδα γενέσθαι καὶ μειράκιον καὶ ἄνδρα καὶ γέροντα καὶ γήμαντα καὶ παιδοποιησάμενον ἀποθανεῖν.

62.

Μεγασθένης δέ φησιν, τὰς ἐν Παλαίᾳ (l. Πανδαίᾳ) κατοικούσας γυναῖκας ἑξαετεῖς γινομένας τίκτειν.

63.

Εὑρέθη ἐν Σαύνῃ, τῆς Ἀραβίας πόλει, ἱπποκένταυρος

Licinio Nerva Silaniano (*Siliano*) et M. Vestino Attico consulibus (817 a. U., 65 p. C.).

53.

Mulier Tridenti urbe Italiæ nata, serpentes enixa est, globi in morem convolutos, Romæ Domitiano Cæsare IX et Petilio Rufo II consulibus, Athenis magistratu vacantibus (835 a. U, 83 p. C.).

54.

Romæ quædam bicipitem edidit fœtum, qui aruspicum jussu in Tiberim amnem est abjectus : Athenis præside Hadriano, qui deinde Imperator est factus; Romæ, Trajano imperatore VI et T. Sextio Africano consulibus (864 a. U., 112 p. C.).

55.

Dorotheus medicus in Commentarios suos retulit, Alexandriæ in Ægypto cinædum peperisse : fœtum conditum miraculi causa, asservari.

56.

In Germania, in exercitu Romano, quem T. Curtilius Mancias duxit, servus militis peperit : Athenis Conone præside, Romæ Q. Volusio Saturnino et P. Cornelio Scipione consulibus (808 a. U., 56 p. C.).

57.

Sed et Antigonus (*Mirab.* c. 110) narrat, Alexandriæ mulierem quandam quattuor partubus XX fœtus edidisse, quorum major pars enutrita sit.

58.

Eademque in urbe alia mulier quinque infantes una peperit, tres masculos, duas feminas, quos suis sumptibus ali jussit Trajanus (*Hadrianus*) imperator : eademque mulier, circumacto exinde anno, tres infantes peperit.

59.

Hippostratus in libello De Minoe, Ægyptum perhibet ex una uxore Euryopa, Nili filia, quinquaginta filios procreasse.

60.

Itemque Danaus ex unica Euryopa, Nili filia, quinquaginta tulit filias.

61.

Craterus, Antigoni regis frater, novisse se scribit quendam hominem, qui spatio septennii et puer fuerit, et adolescens et vir et senex, et uxorem duxerit et progenerata prole mortuus sit.

62.

Megasthenes auctor est, mulieres Pandææ habitantes, sex annos natas parere.

63.

Arabiæ urbs est Sauna. In ea inventus est hippocentaurus

ἐπὶ ὄρους μάλα ὑψηλοῦ, ὅ ἐστι γέμον φαρμάκου θανασίμου. Καλεῖται δὲ τὸ φάρμακον ὁμώνυμον τῇ πόλει, ὀξύτατον δὲ καὶ ἀνυτικώτατον τῶν ὀλεθρίων καθέστηκε. Τὸν δὲ ἱπποκένταυρον συλλαβὼν ὁ βασιλεὺς ζῶον ἀποπέμπει σὺν ἑτέροις δώροις πρὸς Καίσαρα εἰς τὴν Αἴγυπτον. Τροφὴ δὲ ἦν αὐτοῦ κρέα. Οὐ φέρων δὲ τὴν μεταβολὴν τοῦ ἀέρος τελευτᾷ, καὶ οὕτως ὁ ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου ταριχεύσας ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην. Καὶ πρῶτον ἐν τοῖς βασιλείοις ἀπεδείχθη, τὸ μὲν πρόσωπον ἀγριώτερον τοῦ ἀνθρωπίνου ἔχων, χεῖρας δὲ καὶ τοὺς τούτων δακτύλους τετριχωμένους, πλευρὰ δὲ συναφῆ τοῖς πρώτοις σκέλεσι καὶ τῇ γαστρί. Ὁπλαὶ δὲ ἦσαν αὐτῷ ἵππου στερεαὶ καὶ ἐπίξανθοι χαῖται, καίπερ ὑπὸ τῆς ταριχείας συμμελαινόμεναι τῷ δέρματι. Μέγεθος δὲ ἦν οὐχ οἷοίπερ οἱ γραφόμενοι, οὐδ' αὖ πάλιν μικρόν.

64.

Ἐν δὲ τῇ προειρημένῃ πόλει Σαύνῃ ἐλέγοντο καὶ ἕτεροι εἶναι ἱπποκένταυροι. Τὸν δὲ πεμφθέντα εἰς Ῥώμην εἴ τις ἀπιστεῖ, δύναται ἱστορῆσαι· ἀπόκειται γὰρ ἐν τοῖς ὁρίοις (ὅρτοις Xyl., ὁρείοις, *horreis*, Meurs., θησαυροῖς Bochart.) τοῦ αὐτοκράτορος τεταριχευμένος, ὡς προεῖπον.

E SCRIPTO INCERTO.

65.

Flav. Vopiscus in Saturnino init. : *Ac ne quis mihi Ægyptiorum irascatur, et meum esse credat quod in literas retuli, Adriani epistolam ex libris Phlegontis, liberti ejus, proditam, ex qua penitus Ægyptiorum vita detegitur, indidi :*

« *Adrianus Aug. Serviano Cos. S. — Ægyptum quam mihi laudabas, Serviane carissime, totam didici, levem, pendulam et ad omnia famæ momenta volitantem. Illi qui Serapin colunt, Christiani sunt, et devoti sunt Serapi, qui se Christi episcopos dicunt. Nemo illic archisynagogus Judæorum, nemo Christianorum presbyter non mathematicus, non aruspex, non aliptes. Ipse ille patriarcha quum Ægyptum venerit, ab aliis Serapidem adorare, ab aliis cogitur Christum. Genus hominum seditiosissimum, vanissimum, injuriosissimum : civitas opulenta, dives, fecunda, in qua nemo vivat otiosus. Alii vitrum conflant; ab aliis charta conficitur; alii linyphiones sunt : omnes certe cujuscumque artis et videntur et habentur. Podagrosi quod agant habent : habent cæci quod faciant : ne chiragrici quidem apud eos otiosi vivunt. Unus illis deus est. Hunc Christiani, hunc Judæi, hunc omnes venerantur gentes. Et utinam melius esset morata civitas, digna profecto sui profunditate, quæ pro sui magnitudine totius Ægypti teneat principatum. Huic ego cuncta concessi, vetera privilegia reddidi, nova sic addidi, ut præsenti gratias agerent. Denique ut primum inde discessi, et in filium meum Verum multa dixerunt, et de Antonino quæ dixerunt, comperisse te credo. Nihil illis opto, nisi ut suis pullis alantur, quos quemadmodum fœcundant, pudet dicere. Calices tibi alassontes (versicolores) transmisi, quos mihi sacerdos templi obtulit, tibi et sorori meæ specialiter dedicatos, quos tu velim festis diebus conviviis adhibeas. Caveas tamen ne his Africanus noster indulgenter utatur.* »

---

in monte admodum excelso, qui letali abundat veneno : cui veneno idem est cum urbe nomen. Omnium pestiferorum acutissimum atque efficacissimum. Hippocentaurum rex quum cepisset vivum, cum donis ad Cæsarem aliis in Ægyptum misit. Vescebatur carnibus : sed aeris mutati impatiens, mortuus est. Eum conditum præfectus Ægypti Romam misit; primumque in palatio est monstratus. Facies, quanquam humana, fuit ei truculentior : manus et earum digiti pilis intecti; latera ventri et prioribus pedibus contigua; ungulæ equinæ solidæ, juba subfulva, quanquam condimenta eam fere una cum cute nigram fecissent. Magnitudo, non quanta pingitur ; non tamen exigua.

64.

Feruntur in nominata urbe etiam alii hippocentauri esse. Sed eum, qui Romam missus est, si quis non credit, videre potest. Repositus est enim in horreis Imperatoris, conditus, ut dixi.

CEPHALION.

Photius Bibl. cod. 68, p. 34 ed. Bekk. : Ἀνεγνώσθη Κεφαλίωνος (sic Bekk. Κεφαλαίωνος vulg.) σύντομον ἱστορικόν. Ἄρχεται ἀπὸ τῆς βασιλείας Νίνου καὶ Σεμιράμεως, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου χρόνων. Συμπεραίνεται δὲ αὐτοῦ ἡ ἱστορία ἐν λόγοις θʹ κατ' ἐπωνυμίαν τῶν θʹ Μουσῶν, Κλειοῦς, Θαλείας, Πολυμνίας, Μελπομένης, Τερψιχόρης, Εὐτέρπης, Καλλιόπης, Ἐρατοῦς, Οὐρανίης· ἐν ᾗ καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα διέξεισιν. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἰωνίζων, καὶ τοῦ προσήκοντος πλέον τῇ συντομίᾳ ἀποχρώμενος, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἄξιον θαυμάσαι καὶ ζηλῶσαι ἐνδεικνύμενος πλὴν τῆς κατὰ τὴν ἱστορίαν μαθήσεως. Οὗτος τὸ μὲν γένος αὐτοῦ καὶ πατρίδα, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνός φησιν, ὥσπερ Ὅμηρος ἀποσιωπᾷ, ὅτι δὲ διατρίβων ἐν Σικελίᾳ φυγῆς ἕνεκα τὴν ἱστορίαν συνέταξεν, ἀποφαίνεται, τὸ μὲν ἀναγκαῖον, πατρίδα εἰπεῖν καὶ γένος, παρεὶς, τὸ δὲ καὶ μικροψυχίαν ἐμφαῖνον ἐν μνήμῃ πεποιηκώς. Καὶ τὸ ἐκ τόσων δὲ καὶ τόσων συνειλέχθαι αὐτῷ τὴν ἱστορίαν σεμνύνεσθαι οὐ πάνυ ψυχῆς τὸ μικρολόγον τε καὶ τὴν παιδαριώδη φιλοτιμίαν ἀποσειομένης ἀπόδειξις. Φησὶ δ' ὅμως τὸν πρῶτον αὐτῷ τῆς ἱστορίας συνειλέχθαι ἐκ λόγων μὲν φοʹ, ὧν πατέρας λʹ καὶ αʹ ἀπομνημονεύει· τὸν δὲ δεύτερον ἐκ βιβλίων σηʹ, συγγραφέων δὲ κεʹ· καὶ τὸν τρίτον δὲ ἐκ βιβλίων μὲν χʹ, συγγραφέων δὲ κϛʹ· τὸν μέντοι τέταρτον ἐκ βιβλίων μὲν ωνʹ, συγγραφέων δὲ λϐʹ· καὶ τὸν πέμπτον δὲ ἐκ βιβλίων μὲν σʹ, συγγραφέων δὲ κϛʹ (καʹ vel κδʹ cod. Ven.)· τὸν δὲ ἕκτον ἐκ βιβλίων μὲν **, συγγραφέων δὲ **· τὸν δὲ ἕϐδομον ἐκ βιβλίων μὲν **, συγγραφέων δὲ **· τὸν δὲ ὄγδοον ἐκ βιβλίων μὲν **, συγγραφέων δὲ **, καὶ τὸν ἔννατον δὲ ἐκ βιβλίων μὲν **, συγγραφέων δὲ τριάκοντα· ἐν οἷς καὶ ἡ Κεφαλίωνος ἱστορία.

Idem cod. 70 (p. 35, a, 3), de Diodori Siculi Bibliotheca : Ἔστι δὲ πολλῷ πλατύτερος τοῦ Κεφαλίωνος, ἐν οἷς τοὺς αὐτοὺς χρόνους συμβαίνει αὐτοῖς ἀναγράφειν.

Idem cod. 161 (p. 104, b, 13), de Sopatris Eclogis : Δέκατος δὲ (λόγος) συνηθροίσθη ἔκ τε τῆς Κεφαλίωνος Ἐρατοῦς, διαλαμβανούσης τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον.

Suidas : Κεφαλίων ἢ Κεφάλων, Γεργίθιος, ῥήτωρ καὶ ἱστορικὸς, γεγονὼς ἐπὶ Ἀδριανοῦ. Ἔφυγε δὲ τὴν πατρίδα δι' ἀπέχθειαν δυναστῶν, καὶ ἐβίω ἐν Σικελίᾳ. Ἔγραψε Παντοδαπὰς ἱστορίας ἐν βιβλίοις θʹ, ἅτινα ἐπιγράφει Μούσας, Ἰάδι διαλέκτῳ· Μελετάς τε ῥητορικὰς καὶ ἄλλα τινά (καὶ ἄλλα πολλά Eudocia p. 268).

Duos Cephaliones Suidas confundit, nostrum scilicet, qui patriam suam ambitiose celavit, et Cephalionem Gergithium, de quo vidimus supra p. 68 sqq. — De rhetoricis Cephalionis scriptis aliunde non constat. — In Musarum libris novem (quos Eusebius quoque inter fontes suos recenset in Chron. p. 195 ed. Mai.) auctor ab Assyriorum historia exorsus descendit usque ad mortem Alexandri; qui finis historiarum aptissimus est. Quodsi apud Photium in cod. 161 Cephalion res Alexandri in Erato (i. e. in libro VIII sec. cod. 68) narrasse dicitur, quum idem in cod. 68 ad Uraniam, postremam Musarum, referatur, alterutro loco erratum est. Aut Erato pro Urania in cod. 161 posuit memoria lapsus; aut in cod. 68, Erato Musa collocanda est ultima. Lobeckius in Aglaophamo p. 997 utrumque locum conciliari inter se posse censuit, si Alexandri historiam libro octavo cœptam, nono absolutam esse statuamus. Id vero propterea minus est probabile, quod Photius de libro nono dicit : ἐν ᾗ καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον, adeo ut ne nonus quidem liber Alexandri historia totus absumptus sit. — Num præterea peculiare De Alexandro opus Cephalion scripserit, idque ipsum inter libros, ex quibus Musa nona compacta sit, recensuerit, an de alio Cephalione cogitari præstet, tu videas.

Fragmenta quæ de Assyriorum historia servata habemus, multæ levitatis virum coarguunt. Reliqua pertinent ad Græcas fabulas, quas auctor in iisdem Musarum libris ἀμούσως sanequam interpretatus est. Cum Palæphato similibusque mythorum explicatoribus componitur apud Tzetzem in Exeg. Il. p. 4 : Κεφαλίων καὶ Παλαίφατος καὶ Δομνῖνος περὶ τῶν ἡρώων καὶ τεραστίων ῥητορικῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ οὐ φυσικῶς ἢ μαθηματικῶς ἠλληγόρησαν. Idem ad Lycophr. v. 177 (p. 26) : Ἀλληγορεῖν ἐπιστάμεθα ὑπὲρ καὶ Παλαίφατον καὶ Δομνῖνον καὶ Κεφαλίωνα καὶ Ἡράκλειτον καὶ τοὺς ἄλλους.

ΙΣΤΟΡΙΑΙ

ΕΝ ΒΙΒΛΟΙΣ ΕΝΝΕΑ.

LIBER PRIMUS.

ΚΛΕΙΩ.

1.

Syncell. p. 167, A : Ὅτι δὲ ἀσυμφώνως οἱ τῶν Ἑλλήνων ἱστορικοὶ γεγράφασι περὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν βασιλέων τούτων, παρέστω Κεφαλίων ἐπίσημος εἷς,

οὐχ ὁ τυχὼν, οὕτω φάσκων· « Ἄρχομαι γράφειν ἀφ' ὧν ἄλλοι τε ἐμνημόνευσαν καὶ τὰ πρῶτα Ἑλλάνικός τε ὁ Λέσβιος καὶ Κτησίης ὁ Κνίδιος, ἔπειτα Ἡρόδοτος ὁ Ἁλικαρνασεύς. Τὸ παλαιὸν τῆς Ἀσίας ἐβασίλευσαν Ἀσσύριοι, τῶν δὲ ὁ Βήλου Νίνος. » Εἶτ' ἐπάγει γένεσιν Σεμιράμεως καὶ Ζωροάστρου μάγου ἔτη τε νϐ' τῆς Νίνου βασιλείας. Μεθ' ὃν Βαϐυλῶνα, φησὶν, ἡ Σεμίραμις ἐτείχισε, τρόπον ὡς πολλοῖσι λέλεκται, Κτησίᾳ, Ζήνωνι (l. Δείνωνι), Ἡροδότῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτούς· στρατείην τε αὐτῆς κατὰ τῶν Ἰνδῶν καὶ ἧτταν, καὶ ὅτι τοὺς ἰδίους ἀνεῖλεν υἱοὺς καὶ ὑπὸ Νινύου τῶν παίδων ἑνὸς ἀνῃρέθη, τοῦ διαδεξαμένου τὴν ἀρχήν. Καὶ μεθ' ἕτερα· « Καὶ τῶν λοιπῶν εἰς ͵α ἐτῶν ἀριθμὸν ἦρχον, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενος τὴν ἀρχὴν καὶ ἔχων ἧττον αὐτῶν οὐδὲ εἷς ἐτελεύτησεν (διετέλεσεν?) ἐτῶν κ'· τὸ γὰρ ἀπόλεμον καὶ ἀφιλοκίνδυνον καὶ γυναικῶδες αὐτοῖς ἦν ἀσφαλές. Ἔνδον γὰρ ἔμενον, οὐδέ τι αὐτοῖς ἐνεργὸν (ἦν ἔργον codd.; ὧν ἔργον Scal. Dindf.; ἐν ἔργ. Mai) ἐπρήσσετο, οὐδὲ ἑώρα τις αὐτοὺς πλὴν αἵ τε παλλακίδες καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ γυναικώδεις. Τοὺς δὲ βασιλεῖς τούσδε εἴ τις εἰδῆσαι βούλεται, Κτησίας ἐστὶν ὁ λέγων ὀνόματα αὐτῶν κ' οἶμαι καὶ γ'. Ἐμοὶ δὲ ἡ γραφὴ τί τερπνὸν ἢ τί χάριεν ἤμελλεν ἕξειν, ὀνομακλήδην ἄνευ πράξεων βαρϐάρους φωνέοντι τυράννους δειλοὺς καὶ μαλακούς (*); » Πρὸς οἷς ἐπάγει τὰ περὶ τῶν ἐτῶν αὐτῶν· « Ἐτέων δὲ ὄντων ἀπὸ Νίνου τεσσαράκοντά που καὶ χ' Βέλιμος ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων. Καὶ ἀφικνεῖται Περσεὺς ὁ Δανάης εἰς τὴν χώρην αὐτοῦ, ναῦς ἄγων ρ'. Ἔφευγε δὲ Περσεὺς Διόνυσον τὸν Σεμέλης υἱέα. » Καὶ μετέπειτα· « Ὑστέρῃ δὲ γενεῇ κατὰ Πανύαν ἄρχοντα ὁ τῶν Ἀργοναυτῶν στόλος ἔπλευσεν ἐπί τε Φᾶσιν καὶ Μηδείην τὴν Κολχίδα, καὶ Ἡρακλέα πλανηθέντα ἀπὸ τῆς νεὼς διὰ τὸν ἔρωτα τὸν Ὕλα λέγουσι περὶ τοὺς Καππαδόκας ἀληθῆναι. » Καὶ αὖθις· « ͵α δὲ ἐτέων ἀπὸ Σεμιράμεως εἰς Μητραῖον (l. Μιθραῖον) βασιλέα ἂν ἀριθμοῖ τὸ περιτελλόμενον· [ἐφ' οὗ vel simile quid excidit] Μήδεια Κολχὶς ἀνεχώρησεν Αἰγέως, ἧς υἱὸς Μῆδος, ἐξ οὗ Μῆδοι καὶ ἡ χώρα ἐκλήθη Μήδεια. » Εἶτά φησι· « Μητραίου δὲ τὴν ἀρχὴν διαδέχεται Ταύτανος (l. Τεύταμος), ζῶν καὶ αὐτὸς κατὰ ἔθη τὰ Ἀσσυρίων καὶ νόμους. Καὶ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐγένετο οὐδὲ ἐπὶ τούτου καινὸν ἔργον· Ἀγαμέμνων δὲ καὶ Μενέλαος οἱ Μυκηναῖοι ἐστρατεύσαντο σὺν Ἀργείοισι καὶ τοῖσι ἄλλοισιν Ἀχαιοῖς τῆς εἰς Ἴλιον πόλιν Πριάμου τοῦ Φρυγὸς στρατηγίης. »

Eusebius Chron. p. 41 Mai: CEPHALIONIS HISTORICI DE REGNO ASSYRIORUM. — « *Ea scribere aggredior, quorum alii quoque meminerunt, in primis Hellanicus Lesbius et Ctesias Cnidius, nec non Herodotus Halicarnassensis. Principio Assyrii dominati sunt Asiæ, ex quibus erat* (deb.: *his autem*) *Ninus Belides: quo regnante multæ res et facinora maxima contigerunt.* » *Deinde addit Samiramidis genituram: itemque* (*narrat*) *de Zaravaste, mago Bactrianorum rege, et de bello quo hic a Samiramide superatus est: de annis denique quibus Ninus regnavit, duobus videlicet supra quinquaginta, nec non de ejus obitu. Postea regnantem Samiramin Babylonis mœnia excitavisse* (*ait*) *ea ratione, quæ a multis dicta est, nempe a Ctesia, a Zenone, ab Herodoto aliisque deinceps. Præterea Samiramidis narrat expeditionem in Indiam, ejusque cladem et fugam: cædem etiam filiorum suorum ab ipsamet patratam: utque eadem a filio item suo Ninya interempta sit, postquam annis duobus supra quadraginta regnasset. Hic vero, qui in imperium successit, a Cephalione dicitur nihil dignum memoria gessisse. Tum reges alios singillatim recenset, quorum dominationem mille annis mansisse docet, potestate a patre ad filium manante; neminemque eorum minus viginti annis* (*sceptrum*) *tenuisse.* « *Nam imbellis et quieta et feminea eorum indoles tutos cautosque servabat: quippe qui penetralibus se continebant, nihilque agebant atque a nemine præterquam a pellicibus et a viris effeminatis conspiciebantur. Si quis tamen avet hos reges apprime cognoscere, Ctesias diserte eos nominatimque recenset, quod ego quidem sciam, tres supra viginti. Sed enim qua ego voluptate vel animi jucunditate barbara nomina appellem, cassa omnino gestis præclaris, tyrannorum, inquam, imbecillium et mollium et prope silvestrium?* » *Deinde addit anno istius dominationis quadragesimo supra sexcentesimum, rege Assyriorum Belimo, Perseum Danaes* (*filium*) *centum naves ad illorum regionem appulisse. Fugam scilicet arripuerat Perseus a Baccho victus Semeles filio. Deinde omisso Perseo Bacchique triumpho, ait, sequiore ætate, imperante apud Assyrios Panya, classem Argonautarum venisse ad Phasim amnem et ad Colchidem Medeam: tum et Herculem insano Hylæ amore correptum, nave relicta Cappadociam versus, ut aiunt, errabundum contendisse. Dicit præterea: si quis mille annos a Samiramide ad Mithræum numeret, eum rationes constare deprehensurum. Ab Ægea rege discessit* (sc. Mithræi temporibus) *Medea Colchis femina saga. Hujus filius erat Medus, unde regio Media dicta. Mithræi, inquit, imperium excipiebat successor Teutamus, qui ad mores legesque Assyriorum vitam suam exigebat, nihilque novi per eum fiebat. Agamemnon et Menelaus Mycenæi expeditionem cum Argivis faciebant adversus Ilium urbem, in qua Priamus Phryx militarem præfecturam gerebat. Priami* (*exemplar quoque literarum ad Teutamum circumfertur ejus-*

(*) Post μαλακοὺς codd. præbent βαρϐάρους οὕς; quæ ejecerunt editores Syncelli; apud Eusebium est *mollium et prope silvestrium* (θηριώδεις). Scripserim: καὶ βορϐόρῳ ἴσους, quod ad traditas literas proxime accedit.

modi) : « *Militari vi, inquit, in regione tua a Græcis irruentibus appetitus sum, belloque certatum est varia fortuna. Nunc vero et filius meus Hector exstinctus est, et aliorum multa proles ac strenua. Copiarum igitur valido sub duce nobis suppetias mitte.* » *Hinc diserte ait missum esse a Teutamo auxilium ducemque exercitus Memnonem, Tithoni filium, quem insidiis exceptum Thessali interemerunt. Ait postea diserte, Sardanapallum anno tertio decimo supra millesimum Assyriorum regem creatum : cujus et exitium memorat. Tum, sublato Sardanapallo, Assyriorum imperium a Varbace exstinctum et ad Medos esse translatum. Hæc omnia Cephalion.*

Verba *exemplar quoque literarum.. ejusmodi* Maius supplevit e Syncell. p. 155, A, ubi : Φέρεται δὲ καὶ ἀντίγραφος τῆς Πριάμου ἐπιστολῆς.

2.

Moses Chorenens. I, c. 16, p. 47 : *Ea igitur æstate semper in aquilonis partes, ad urbem æstivam, quam ipsa in Armenia condidit, profecta* (Semiramis), *Assyriæ Ninivesque præfecturam Zoroastri Mago Medorum principi dedit. Quumque id ita per longum tempus fecisset, universum tandem imperium suum ejus fidei commisit. A filiis autem suis propter impuros et meretricios mores sæpe atque acriter reprehensa, cunctos interfecit præter Ninyam natu minimum, atque amicis et procis suis imperium atque thesauros dispertiens, filios nihili pendebat. Quippe vir ejus Ninus, non, ut fertur, mortuus in Ninives regia ab ea sepultus erat, sed ubi impudicitiam ejus ac mores flagitiosos perspexit, relicto regno, in Cretam confugit. Quum vero filii ejus adoluissent, atque intelligentia præditi essent, de omnibus hisce rebus eam commonuerunt, eo animo, ut diras ejus libidines coercerent atque efficerent ut regnum et thesauros filiis suis traderet. Quod ea graviter ferens, universos, ut supra diximus, præter unum Ninyam trucidavit. Ceterum quum Zoroastres in reginam deliquisset, et dissidium inde exoriretur, bello eum Semiramis lacessit : Medus enim dominari et rerum potiri per vim ipse cogitabat. Ingravescente autem bello, Semiramis a Zoroastre in Armeniam fugam cepit, atque pœnas luit; Ninyas enim occasionem nactus matrem necavit, ipseque Assyriæ et Ninives imperitavit. Et jam quidem Semiramidis mortem, unde ei et quomodo contigerit, declaravimus.*

Quod certum sit Semiramidem primo bellum Indis intulisse et deinde in Armenia interiisse.

Cephalionem autem in memoria habeo, ne multis irrisus sim. Is enim, ut alii multi, primum Semiramidis ortum, tum ejus adversus Zoroastrem bellum, ubi, ut refert, Semiramis victoriam adepta est, ac deinde bellum Indicum exponit. Nobis autem id certius videtur, quod Maribas Catinensis ex Chaldaicis libris indagavit. Namque is luculenter res tradit, et belli causas explicat. Ad hæc nostræ etiam regionis fabulæ eruditissimo Syro testimonium dant quæ hîc (sc. in Armenia) *Semiramidis mortem narrantes, eam pedibus fugisse tradunt, et siti accensam, aquam petiisse ac potasse; ad armatos etiam appropinquasse, torquesque in mare projecisse, unde dictum id natum est,* Monilia Semiramidis in mari.

Idem 1, c. 4, p. 14 : *Ejusdem rei testis est Cephalimus* (l. *Cephalion*), *qui in capite quodam hæc dicit :* « *Principio nostri operis propagines singulas instituimus sigillatim subtexere ex regiis tabulariis : sed mandata ab regibus accepimus ignobilium ac nequam inter veteres hominum memoriam prætermittere, enumerareque fortes solum ac sapientes rerumque potitos progenitores, neque tempus inutiliter absumere,* » *et cetera.*

Antecedit fragmentum (12) Abydeni de regibus Assyriis qui ante Belum regnasse dicuntur.

(3.)

Syncellus p. 92. B : Ταύτην Ἀσσυρίων μα' διεδέξαντο βασιλεῖς, οἳ καὶ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ ,γσις' καθολικοῦ ἔτους κόσμου ἔληξαν εἰς τὸ ,δχοε' ἔτος τοῦ κόσμου, διαρκέσαντες ἔτη ὅλα ,αυξ' ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῶν Βήλου ἕως τοῦ μα' Μακοσκολέρου τοῦ καὶ Σαρδαναπάλλου, ὡς συμφωνοῦσι πολλοὶ τῶν ἐπισήμων ἱστορικῶν, Πολύβιος καὶ Διόδωρος, Κεφαλίων τε καὶ Κάστωρ καὶ Θάλλος καὶ ἕτεροι. — Memoria lapsum Syncellum esse ex antecedentibus patet.

4.

Joan. Malala Chron. p. 40, 1 ed. Bonn. : Κτίζει δὲ (sc. Κάδμος) καὶ πόλιν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ μεγάλην, ἥντινα ἐκάλουν εἰς ἴδιον ὄνομα Καδμείαν. Καὶ βασιλεύει ὁ αὐτὸς Κάδμος ἐκεῖ· ἀνεκαλέσατο δὲ ἐκ τῆς ἐξορίας

3.

(Arabas) exceperunt in imperio Assyriorum reges 41, summam potestatem anno 3,216 adepti, et 4,675, amiserunt, quum illud tenuissent annis integris 1,460 a primo eorum Belo usque ad Macoscolerum, qui primus supra quadragesimum exstitit et Sardanapalus, prout plerique nobiles historici Polybius, Diodorus, Cephalion, Castor, Thallus et alii testantur, dictus est.

Urbem etiam magnam in Bœotia Cadmus condidit, quam de nomine suo Cadmeam vocavit, in eaque sedem regni posuit. Et Tiresiam, philosophum Bœotium, ab exilio re-

vo-

τὸν Τειρεσίαν, Βοιώτιον ὄντα φιλόσοφον, τὸν θηρολέτην, ὄντα πλούσιον καὶ χρήμασι καὶ ἀξίᾳ καὶ σοφίᾳ. Ὅστις παρεισήγαγε δόγμα τοῖς Ἕλλησι τὸ αὐτομάτως φέρεσθαι τὰ πάντα καὶ ἀπρονόητον εἶναι τὸν κόσμον· καὶ οἱ ἱερεῖς συνεσκευάσαντο αὐτὸν, καὶ ἐξωρίσθη εἰς τὸ ἱερὸν Δαφναίου Ἀπόλλωνος, ὡς γυναικώδεις ἔχων φρένας, καὶ πολυπραγμονῶν πῶς μιγνυμένη γυνὴ μετὰ ἀνδρὸς συλλαμβάνει, καὶ ἡ φύσις τοῦ αἵματος μερίζεται εἰς ὀστέα καὶ σάρκας καὶ φλέβας καὶ νεῦρα καὶ αἷμα, καὶ ζωογονεῖται βρέφος καὶ τίκτεται· ἅτινα ὁ σοφώτατος Κεφαλίων συνεγράψατο. Cf. Cedrenus p. 23. Etiam reliqua quæ de Cadmo narrantur majorem partem ex Cephalione petita fuerint. Ejusdem scilicet sunt farinæ. At sordes istas omnes afferre h. l. tædet.

5.

Idem p. 42 sqq. : Postquam Cadmus senex ex Cadmea urbe in Cithæronem excesserat, imperio potiri tentat Dionysus, sed prœlio commisso victus a Pentheo in vincula conjicitur; mox tamen Agaves materteræ precibus libertatem recuperat. Deinde Pentheum ex insidiis interficiendum curat, eoque scelere perpatrato Thebas venit, ut regnum capessat. At alienati ab eo cives προετρέψαντο παρακαλέσαντες τὸν Λυκοῦργον, ἄνδρα σοφὸν, εἰπόντες αὐτῷ τὰ συμβάντα. Καὶ ὡπλίσατο κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐκβάλλει αὐτὸν ἐκ τῆς Καδμείας πόλεως καὶ τῆς Βοιωτίας. Καὶ γνοὺς τοῦτο ὁ Διόνυσος, ὅτι ὡπλίσατο κατ' αὐτοῦ, ἔφυγε τὸν Λυκοῦργον· καὶ εἰς Δελφοὺς ἀπελθὼν ἐκεῖ τελευτᾷ. Καὶ ἐτέθη τὸ λείψανον τοῦ αὐτοῦ Διονύσου ἐκεῖ ἐν σορῷ· καὶ τὰ ὅπλα δὲ αὐτοῦ αὐτὸς ἐκεῖ εἰς τὸ ἱερὸν ἐκρέμασε, καθὼς Δείναρχος ὁ σοφώτατος συνεγράψατο περὶ τοῦ αὐτοῦ Διονύσου. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ σοφώτατος Φιλόχορος (fr. 22) τὰ αὐτὰ συνεγράψατο, ἐν ᾗ ἐκθέσει εἶπε περὶ τοῦ αὐτοῦ Διονύσου· « Ἔστιν ἰδεῖν τὴν ταφὴν αὐτοῦ ἐν Δελφοῖς παρὰ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν χρυσοῦν. Βάθρον δέ τι εἶναι ὑπονοεῖται ἡ σορὸς, ἐν ᾧ γράφεται· Ἐνθάδε κεῖται θανὼν Διόνυσος ἐκ Σεμέλης. » Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σοφώτατος Κεφαλίων τὰ αὐτὰ ἐν τῷ ἰδίῳ συγγράμματι ἐξέθετο. — Philochori et Dinarchi (poetæ Delii ut videtur. V. Euseb. Chron. I, p. 29. Demetrius Magnes ap. Dion. Hal. De Din. c. 1) mentio ex ipso fluxerit Cephalione.

6.

Malala p. 45 : Μετὰ οὖν τὴν τελευτὴν τοῦ Κάδμου, βασιλέως τῆς Βοιωτίας, ἐβασίλευσεν ὁ Νυκτεύς. Οὗτος ἔχει θυγατέρα, ἱέρειαν τοῦ ναοῦ Ἡλίου, ὀνόματι Ἀντιόπην· ἥτις ἐδιδάχθη τὴν ἡλιακὴν εὐχὴν, ἤτοι μυσταγωγίαν τῶν Διονυσιακῶν βακχευμάτων, κἀκεῖθεν ἐλέγετο βάκχη. Ὁ δὲ αὐτῆς πατὴρ, ὁ Νυκτεὺς, εἶχεν ἀδελφὸν ὀνόματι Λύκον, βασιλέα τοῦ Ἄργους· ὅστις Λύκος βασιλεὺς εἶχε συγκλητικὸν ὀνόματι Θεόβοον, υἱὸν γενόμενον Βρόντονός τινος (Θεόβοιον... Βράτωνος Cedren. p. 24 C. Θεοβόωντα Jo. Antioch. ap. Tzetz. Hist. I, 13), ἐξαδέλφου τῆς Δίρκης, ἐκ τοῦ γένους τοῦ Πίκου Διὸς καταγομένου. Ὁ αὐτὸς δὲ Θεόβοος ὁ συγκλητικὸς κατὰ τάγμα ἐλθὼν ἐκ τοῦ Ἄργους ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡλίου παρακοιμηθῆναι, καὶ ἑωρακὼς τὴν ἱέρειαν Ἀντιόπην, εὐπρεπεστάτην οὖσαν καὶ εὐμήκη, ἐβλήθη εἰς ἔρωτα αὐτῆς καὶ παραμείνας ἐν τῷ ἱερῷ προφάσει τοῦ τάγματος τῆς εὐχῆς, ὡς συγγενὴς αὐτῆς, ὑπονοθεύσας ἔφθειρεν αὐτὴν καὶ ἔγκυον ἐποίησε· καὶ φοβηθεὶς τὸν Νυκτέα, βασιλέα τῆς Βοιωτίας, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ χώραν. Μαθὼν δὲ ὁ Νυκτεὺς βασιλεὺς, ὁ ταύτης πατὴρ, ὅτι ἐφθάρη, ἔλαβεν αὐτὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ· καὶ ἐξετάσας αὐ-

---

vocavit. Erat hic belluarum occisor, ditissimus opibus, vir sapiens item magnique nominis; qui et Græcos docuit omnia fortuito ferri, mundumque nulla numinis providentia gubernari. Deinde vero conspiratione in illum facta a sacerdotibus, in Daphnæi Apollinis templum relegatus est, ut qui effeminati esset animi, et curiosius rimaret, quo pacto femina ex maris concubitu concipiat, et quomodo sanguinis natura in ossa, carnes, venas, nervos et in sanguinem ipsum distribuatur, et quonam modo fœtus in utero vivus efformetur et in lucem prodeat. Quæ quidem de eo prodidit sapientissimus Cephalion.

5.

Lycurgum virum sapientem, cui quæ acciderint aperiunt, in auxilium advocant. Is contra Dionysum arma sumens ex Cadmea urbe Bœotorumque finibus eum pellere instituit. Quo cognito, Dionysus fuga sibi consuluit, et Delphos profectus diem ibi obiit: ibidem etiam reliquiæ ejus in loculo positæ sunt, et ipse arma sua in templo suspenderat, ut memoriæ prodidit sapientissimus Dinarchus. Eadem etiam habentur apud sapientissimum Philochorum, quo loco ille de Dionyso ait : « Cernere licet ejus sepulcrum Delphis juxta Apollinem aureum ; basis vero quædam putatur ejus esse loculus, in quo scriptum legitur : *Hic jacet mortuus Dionysus Semeles filius.* » Eodem modo Cephalion quoque sapientissimus de his in opere suo exposuit.

6.

Cadmo Bœotorum rege defuncto regnavit Nycteus. Huic filia erat Antiope, Solis templi antistes, quæ solares preces et Bacchanalium ritus sacros edocta, hinc deinde baccha appellata est. Pater ejus Nycteus fratrem habuit, Lycum nomine, Argivorum regem. Is in regno suo habuit virum nobilem, Theoboum nomine, Brontonis cujusdam, Dirces patruelis, e Pici Jovis genere oriundi, filium. Theobous autem ex proposito Argis profectus in Solis templum, ut ibi incubaret, et conspicatus sacerdotem Antiopam, forma staturaque pulcherrimam, deperire eam cœpit. Et commoratus in templo sub specie religionis, quum cognatus puellæ esset, illectam eam vitiavit gravidamque fecit. Metuens deinde sibi a Nycteo Bœotiæ rege, in patriam suam reversus est. Nycteus autem de stuprata filia certior factus e templo extractam interrogavit, ex eaque comperuit vitiatam esse a Theoboo, qui e primoribus

τὴν ἔμαθε παρ' αὐτῆς τὸν φθορέα Θεόβοον, ὅτι ἐκ τῶν συγκλητικῶν ἐστι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λύκου καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς γένος. Ἀγνοῶν δὲ ὁ Νυκτεὺς, ὁ πατὴρ αὐτῆς, ὅτι ἔγκυός ἐστιν, ἔπεμψεν αὐτὴν εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἀδελφὸν, τὸν Λύκον, βασιλέα τοῦ Ἄργους, ἵνα ἐξετάσῃ καὶ αὐτὸς τὸ πρᾶγμα τῆς φθορᾶς αὐτῆς, καὶ εἰ ἀληθές ἐστιν, ὅτι ἐκ τοῦ Ἄργους ἐστὶν ὁ αὐτῆς φθορεὺς, καὶ αὐτὴν τιμωρήσηται, ὡς φθαρεῖσαν ἱέρειαν οὖσαν, καὶ ἐκεῖνον δὲ ἀμύνηται, ὡς τοιοῦτόν τι τολμήσαντα κατὰ ἱερατικοῦ σώματος. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λύκος εἰσαγαγὼν τὴν αὐτὴν Ἀντιόπην εἰς ἐξέτασιν, καὶ ἑωρακὼς αὐτῆς τὴν εὐπρέπειαν, καὶ μαθὼν ὅτι ἔγκυός ἐστιν, ἠλέησεν αὐτὴν, λέγων ὅτι δεῖ περιμεῖναι, ἄχρις οὗ τέκῃ, καὶ τότε τιμωρήσασθαι αὐτὴν, ὡς ἱερατικὸν ὑβρίσασαν σχῆμα. Ὁ δὲ αὐτὸς Λύκος βασιλεὺς εἶχε γυναῖκα τὴν Δίρκην· καὶ παραδοὺς αὐτῇ τὴν Ἀντιόπην εἶπεν αὐτὴν φυλάττεσθαι παρ' αὐτῇ, ἄχρις οὗ τέκῃ· ὁ δὲ Λύκος βασιλεὺς ἦν θεῖος τῆς Ἀντιόπης. Ἡ δὲ αὐτὴ Ἀντιόπη ἐγέννησε δίδυμα, οὕστινας ἐκάλεσεν Ἀμφίονα καὶ Ζῆθον. Καὶ ἐρρίφησαν γεννηθέντα τὰ βρέφη κατὰ κέλευσιν τοῦ Λύκου βασιλέως ἐν τῇ κώμῃ τῇ λεγομένῃ Ῥασθέᾳ (l. Ἥρας θεᾶς) πλησίον τοῦ Κιθαιρωνίου ὄρους. Οὕστινας παῖδας οἴκτου χάριν ἔλαβε παρὰ τῶν ῥιπτόντων τὰ αὐτὰ βρέφη Ὀρβίων τις γεηπόνος, ἄπαις ὢν, γνοὺς ὅτι τέκνα ὑπῆρχον τῆς ἱερείας Ἀντιόπης. Ἤδει γὰρ αὐτὴν ὡς ἱέρειαν· καὶ ἀνεθρέψατο αὐτά. Μετὰ δὲ χρόνον πολέμου κινηθέντος τῇ Ἀργείων χώρᾳ, ἐξῆλθεν ὁ Λύκος βασιλεὺς ἐπὶ τὸν πόλεμον· καὶ ἐχρόνισε πολεμῶν. Ἡ δὲ Δίρκη, τοῦ Λύκου βασιλέως γυνὴ, λογισαμένη ὅτι οὐκέτι μετὰ τὸν τοκετὸν ἐτιμωρήσατο τὴν αὐτὴν Ἀντιόπην, ἀλλ' εἴασεν αὐτὴν, ὡς ἐρῶν αὐτῆς καὶ λάθρᾳ μιγνύμενος μετ' αὐτῆς, ὡς εὐπρεπεστάτης, λαβοῦσα αὐτὴν μετὰ ὀλίγων στρατιωτῶν ὡς ἐπὶ χώραν ἀπῆλθεν ἐπὶ τὸ Κιθαιρώνιον ὄρος ἐν τῇ κώμῃ ὅπου οἱ αὐτῆς υἱεῖς ἦσαν ἀνατραφέντες. Τοῦτο δὲ ἀγνοοῦσα ἡ Δίρκη, καὶ ἐξαγαγοῦσα ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ταῦρον ἄγριον, καὶ πήξασα δᾷδα ἐν τοῖς αὐτοῦ κέρασι, τὴν Ἀντιόπην ἐκέλευσε δεθῆναι, καὶ τὸν σχοῖνον εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ταύρου εἰλιγῆναι, καὶ οὕτως συρῆναι τὴν Ἀντιόπην ὑπὸ τοῦ ταύρου καὶ ἀπολέσθαι. Καὶ ἀκούσαντες πάντες οἱ τοῦ αὐτοῦ κτήματος τὸν μέλλοντα γίνεσθαι τῆς Ἀντιόπης θάνατον καὶ τοὺς αὐτῆς ὀλολυγμοὺς, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ Δέρας Θέας (l. Ἥρας θεᾶς) χωρίου οὕτως λεγομένου· ἦσαν δὲ ἐν πλήθει πολλοὶ ἐν αὐτῷ ἄγροικοι· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ δύο υἱοὶ τῆς Ἀντιόπης ἦσαν μετ' αὐτῶν ἅμα τῷ ἀναθρεψαμένῳ αὐτοὺς Ὀρβίωνι γεωργῷ. Καὶ παρεκάλουν τὴν Δίρκην μὴ τοιούτῳ μόρῳ ἀνελεῖν αὐτήν· ἡ δὲ ἐξεῖπεν αὐτοῖς ὅτι ἱέρεια ἦν τοῦ Ἡλίου, καὶ ἐφθάρη καὶ ἐγέννησε δύο παῖδας ἐκ πορνείας, καὶ δεῖ αὐτὴν τιμωρηθῆναι. Καὶ ἀκούσαντες οἱ τῆς Ἀντιόπης υἱοὶ, Ζῆθος καὶ Ἀμφίων, παρὰ τοῦ ἀναθρεψαμένου αὐτοὺς Ὀρβίωνος ὅτι ἡ μήτηρ αὐτῶν ἐστιν ἡ μέλλουσα τιμωρεῖσθαι, ἡ Ἀντιόπη, συναθροίσαντες πᾶσαν τὴν ἀγροικικὴν χώραν, ἅμα αὐτοῖς ἀπελθόντες ἐφόνευσαν τοὺς στρατιώτας, καὶ λαβόντες τὴν Δίρκην ἀφείλοντο ἃ ἐφόρει βασιλικὰ κοσμήματα, καὶ ἔλυσαν τὴν Ἀντιόπην. Καὶ λυθεῖσα τῶν δεσμῶν ἡ Ἀντιόπη ἐπέτρεψε τοῖς ἰδίοις αὐτῆς παισὶν, Ἀμφίονι καὶ Ζήθῳ, φονεῦσαι τὴν Δίρκην· καὶ λαβόντες τὴν Δίρκην ἔδησαν εἰς τὸν αὐτὸν ἄγριον ταῦρον, καὶ συρεῖσα ὑπὸ τοῦ ταύρου ἡ Δίρκη ἀπώλετο. Ὁ δὲ ταῦρος ἐκ τῆς ἐλασίας ἐδίψησε, καὶ εὑρὼν πηγὴν ἔστη πιεῖν· καὶ κοπεῖσα ἡ σχοῖνος εἴασε πλησίον τῆς πηγῆς τὸ λείψανον τῆς Δίρκης· καὶ ἐκλήθη

Lyci fratris sui, et ex uxoris ejus genere esset. Nescius tamen eam jam prægnantem esse, ad Lycum fratrem Argivorum regem misit, ut ipse etiam examine facto de stupro, inquireret an auctor ejus esset ex Argivis suis aliquis: quod ita esse si comperuisset, ut Antiopa pœnas daret violatæ a sacerdote pudicitiæ, simulque in eum animadverteret, qui tale quid in sacerdotale corpus committere ausus esset. Rex autem Lycus quum de Antiopa quæstionem instituerет, observata ejus forma, et quum gravidam esse cognovisset, misericordia motus, manere eam jussit, usquedum partum edidisset, pœnas deinde laturam temerati sacerdotii. Interim Lycus eam Dircæ uxori tradidit ad partum usque custodiendam. Peperit vero Antiope gemellos, quos Amphionem et Zethum appellavit. Natos vero infantes Lycus rex in loco qui *Junonis deæ* dicitur ad Cithæronem montem exponi jussit. At misertus eorum Ordion quidam agricola puerulos accepit ab iis, quibus eos exponendi cura commissa erat : quumque prole careret ipse, atque etiam sciret, eos matrem habere Antiopam, quam sacerdotem esse cognoverat, suppeditavit ipse infantibus alimoniam. Postea, quum bellum Argivis motum esset, Lycus rex in militiam profectus est, quæ diutius eum detinuit. Dirce vero, uxor Lyci regis, reputans eum nondum punisse Antiopam post puerperium, sed sinere eam, quippe qui amore captus clanculum cum puella hac formosissima consuesceret : paucis stipata militibus, eam sibi sumpsit comitem, tanquam in rus secederet; et versus Cithæronem tendens montem, in vicum, ubi Antiopæ filii enutriti erant, devenit. Quod ignorans Dirce taurum silvestrem ex regione illa adduci jussit, cujus cornibus facem adaptans, collo ejus fune circumligato, Antiopam ei alligari jussit, ut a tauro sic distracta periret. Audientes vero qui in vico illo habitabant, destinatum Antiopæ supplicium ejusque ejulatus, egressa est numerosa rusticorum turba, quos plurimos Junonis deæ vicus habebat, inter quos erant etiam Antiopæ filii ambo, et qui eos enutriverat Ordion agricola. Quumque rogarent Dircen, ne tali supplicio Antiopam objiceret, illa dixit eam, quum Solis sacerdos esset, castitatem violasse et ex illicito concubitu filios duos peperisse, adeoque supplicium hoc promeruisse. Amphion autem et Zethus, ubi ab altore suo Ordione didicerant matrem suam esse Antiopam illam supplicio destinatam, collectis in unum regionis illius rusticis, egressi sunt cum iis; et occisis militibus, comprehensam Dircen regalibus suis ornamentis spoliarunt, Antiopamque vinculis exsolverunt. Soluta illa filiis suis, Amphioni et Zetho, imperat ut Dircen e medio tollerent. Illi correptam tauro feroci alligant, a quo raptata periit. Taurus autem ex cursu siti-

ἡ αὐτὴ πηγὴ ἐκ ἐκείνου ἕως τῆς νῦν ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ἡ Δίρκη. Καὶ λοιπὸν ὁ Ζῆθος καὶ ὁ Ἀμφίων ἔλαβον τὴν ἑαυτῶν μητέρα, τὴν Ἀντιόπην, καὶ ἔφυγον ἐπὶ τὴν ἰδίαν χώραν αὐτῶν, τὴν Βοιωτίαν, καὶ ἐκεῖ ἀναφανέντες ἐγνώσθησαν τοῖς Βοιωτοῖς. Ὁ δὲ αὐτῶν πάππος ὁ Νυκτεὺς, ὁ βασιλεὺς τῆς αὐτῆς Βοιωτίας χώρας, γεγήρακε, καὶ νόσῳ βληθεὶς τελευτᾷ. Καὶ λοιπὸν μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ Νυκτέως βασιλέως οἱ τῆς Βοιωτίας πάντες ᾔτησαν αὐτοὺς βασιλεῦσαι αὐτῶν τὸν Ἀμφίονα καὶ τὸν Ζῆθον, ὡς ἐκ γένους βασιλικοῦ ὑπάρχοντας τοῦ Νυκτέως. Καὶ ἀνηγορεύθησαν βασιλεῖς, καὶ ἐβασίλευσαν ὁ Ἀμφίων καὶ ὁ Ζῆθος τῆς Βοιωτίας χώρας οἱ μουσικοί. Καὶ εὐθέως Ἀμφίων ὁ λυρικὸς κτίζει πόλιν μεγάλην πάνυ, δωδεκάπυλον, τὴν πρώην μὲν οὖσαν κώμην λεγομένην Ἐγχέλειαν· ἣν ὠνόμασαν οἱ αὐτοὶ ἀδελφοὶ πόλιν Θήβας εἰς τὸ ὄνομα τοῦ αὐτῶν πατρὸς κατὰ κέλευσιν τῆς αὐτῶν μητρὸς, τῆς Ἀντιόπης. Καὶ ἐβασίλευσαν ἔτη πολλὰ τῶν Θηβῶν· καὶ λοιπὸν ἐκλήθη ἡ αὐτὴ (l. αὐτὴ ἡ) χώρα Θῆβαι. Ὁ δὲ Λύκος βασιλεὺς, ὁ τῆς Δίρκης ἀνὴρ, ὁ θεῖος αὐτῶν, ἐτελεύτα ἐν τῷ πολέμῳ. Ἅτινα συνεγράψατο Κεφαλίων μετὰ ἀληθείας· ὁ γὰρ σοφώτατος Εὐριπίδης ποιητικῶς ἐξέθετο δρᾶμα κτλ.

7.

Malala p. 88 : Μετὰ οὖν νβ′ ἔτη τοῦ τελευτῆσαι τὴν Πασιφάην ἐστὶ τὰ κατὰ τὴν Φαίδραν, καθὼς ὁ σοφώτατος Δομνῖνος ὁ χρονογράφος ὑπεμνημάτισε... Ὁ δὲ Θησεὺς ὁ βασιλεὺς ἀκούσας τὰ θρυλλούμενα ἐν τῇ πόλει περὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἰδίας Φαίδρας, ἐλυπεῖτο πρὸς αὐτήν· καὶ ἀγανακτήσας κατὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ Ἱππολύτου οὐκ ἔδειξεν αὐτοῖς· λαβὼν δὲ ταῦρον λευκὸν ἔδωκεν αὐτὸν θυσίαν τῷ Ποσειδῶνι, καταρώμενος τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἱππόλυτον καὶ αἰτούμενος κακῶς αὐτὸν ἀπολέσθαι. Καὶ συνέβη μετὰ μῆνας τρεῖς ἐν τῷ ἐξελθεῖν τὸν Ἱππόλυτον εἰς θήραν ἔφιππον καὶ διῶξαι σύαγρον, τοῦ ἵππου αὐτοῦ προσκόψαντος ἐξεσελλίσθη καὶ ἔπεσε χαμαὶ, κατέχων τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, καὶ εἰλιγέντος τοῦ λωρίου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐσύρη ὑπὸ τοῦ ἵππου· πληγὴν δὲ λαβὼν ἐν τῇ αὐτοῦ κεφαλῇ εἰσηνέχθη ὑπὸ τῶν δούλων εἰς τὴν πόλιν ἐν τῷ παλατίῳ· καὶ τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ἐκ τῆς πληγῆς τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς τελευτᾷ· ἦν δὲ ἐτῶν κβ′. Ὁ δὲ Θησεὺς βασιλεὺς πενθῶν αὐτὸν ἐξεῖπε τῇ Φαίδρᾳ τὴν ἑαυτοῦ λύπην, ὀνειδίζων αὐτὴν, εἰρηκὼς αὐτῇ καὶ τὰ θρυλλούμενα ἐν τῇ πόλει καὶ τῇ χώρᾳ ἕνεκεν τοῦ Ἱππολύτου καὶ αὐτῆς. Ἡ δὲ Φαίδρα ἀκούσασα ταῦτα ἐξωμόσατο αὐτῷ μὴ εἰδέναι τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ ἀποκειμένην αὐτῷ καὶ μάτην τὴν λοιδορίαν ταύτην τοὺς τῆς πόλεως φημίσαι ὑπονοήσαντας. Ὁ δὲ Θησεὺς μὴ πεισθεὶς αὐτῇ, αἰσχυνόμενος δὲ καὶ τὴν σύγκλητον αὐτοῦ, ἐποίησεν αὐτὴν ἀπὸ ὄψεως, κελεύσας μηκέτι αὐτῷ ὁρᾶσθαι, λυπούμενος δὲ καὶ διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἰδίου αὐτοῦ υἱοῦ· ἐφίλει γὰρ αὐτόν. Ἡ δὲ Φαίδρα ὡς πάνυ σώφρων, θλιβομένη δὲ καὶ διὰ τὴν ψευδῆ κατηγορίαν τῶν τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας, καὶ τοῦ ἀνδρὸς τὸν ἀποδιωγμὸν αἰσχυνομένη, ἑαυτὴν ἀπεχρήσατο, καὶ τελευτᾷ οὖσα ἐτῶν λθ′, καθὼς Κεφαλίων ὁ σοφώτατος συνεγράψατο ταῦτα, λέγων ὅτι μάτην περὶ τῆς σώφρονος Φαίδρας τὸν κατὰ Ἱππόλυτον πόθον ἐμυθολόγησαν, ποιητικῶς περὶ τῆς αὐτῆς πλασάμενοι. Malalas Cephalionem nonnisi e Domnino novit, ex quo plurima sua de fabulis Græcorum mutuatus est. Ipse Domninus præter Palæphatum unicum Cephalionem adhibuerit.

---

vit; et reperto fonte, bibiturus adstitit. Porro contigit ut, rupto fune, Dirces cadaver prope fontem istum relictum jaceret : hinc ab indigenis fons iste etiam nunc Dirce in regione illa appellatur. Post hæc Amphion et Zethus cum Antiopa matre in Bœotiam patriam fugerunt, ibique Bœotis innotuerunt. Nycteus autem avus eorum, Bœotiæ rex, ex morbo senex interiit. Post cujus obitum Bœoti omnes Amphionem et Zethum rogabant, ut Nycteo regi, a quo genus ducebant, ipsi in regno succederent. Itaque reges salutati musici hi, Amphion et Zethus, Bœotis imperabant. Ac statim Amphion lyricus urbem peramplam condidit, duodecim portas habentem, quum antea vicus fuisset Enchelea dictus. Urbem hanc matris jussu a Theoboi patris nomine Thebas vocarunt, in eaque per multos annos regnarunt. Tota deinde in circuitu regio ab urbe Thebæ appellata est. Rex interim Lycus, illorum avunculus, in bello mortuus est. Sic vere hæc tradidit Cephalion.

7.

Annis quinquaginta duobus post mortem Pasiphaes acciderunt quæ de Phædra traduntur, sicuti Domninus sapientissimus literis consignavit.. Rex Theseus, ubi audivit quæ de uxore sua Phædra disseminabantur in populum, moleste hæc de ea ferebat, filioque suo Hippolyto succensebat, illis tamen rem non aperuit. Sed taurum album Neptuno immolans filium suum exsecratus diris devovit. Hippolytus vero tribus mensibus post venatum egressus, dum eques aprum insequitur, equo forte cespitante excussus, in terram pronus cecidit; et habenis lævæ manus digitis implicatis, ab equo rapiebatur; capiteque sic vulneratum servi in urbem deportarunt, ubi in palatio sex diebus post ex vulnere illo moritur. Annos tum natus erat viginti duos. Theseus autem lugens illum dolores suos Phædræ aperuit, eamque conviciis onerat dicens quæ per urbem ac rus de ejus cum Hippolyto commercio spargerentur. Quibus auditis, Phædra jurejurando addito affirmavit ignota hæc sibi esse, ac rumores ab imperito vulgo de Hippolyto jactatos esse falsos vanosque. Theseus vero fidem non adhibens et primores populi reveritus, ex adspectu eam removit, visumque suum fugere jussit in perpetuum. Ipse interim fatum filii, quem dilexerat, misere lugebat. Phædra vero, innocentiæ suæ sibi conscia, ægre etiam ferens se ob falsum populi rumorem a conjuge suo ejectum esse, pudore victa sibimet ipsi mortem conscivit, annum agens tricesimum nonum, sicuti hæc literis prodidit sapientissimus Cephalion, qui poetas etiam perstrinxit, ob ea quæ de castissimæ Phædræ et Hippolyti amoribus vanissime fabulati sint.

8.

Malala p. 164 : Δηιάνειραν νεώτερός τις ὀνόματι Ἀχελῷος, υἱὸς Ποσειδωνίου, συγκλητικοῦ τοῦ Τυδέως, ἐμνηστεύσατο. Ὁ δὲ Ἀχελῷος πρὸ τοῦ γάμου ἔφθειρε τὴν Δηιάνειραν λάθρα, καὶ μετὰ ταῦτα λέγει τῷ πατρὶ αὐτῆς τῷ Οἰνεῖ· « Οὐκ ἄλλως λαμβάνω τὴν θυγατέρα σου, εἰ μὴ παραχωρήσεις μοι τὸ βασίλειόν σου διοικεῖν. » Ὁ δὲ οὐκ ἐπείσθη αὐτῷ· καὶ λοιπὸν σὺν τῷ ἰδίῳ πατρὶ ἀντῆρεν ὁ Ἀχελῷος τῷ Οἰνεῖ καὶ ἐπολέμησεν αὐτῷ. Καὶ ἠναγκάσθη ὁ Οἰνεὺς προτρέψασθαι ἐκ τῆς Φθίας χώρας στρατηγὸν γενναῖον, Ἡρακλέα τὸν λεγόμενον Πολύφημον, συνταξάμενος διδόναι αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα τὴν Δηιάνειραν. Ὅστις κατελθὼν μετὰ τῆς ἐνόπλου αὐτοῦ στρατιᾶς συνέβαλε πόλεμον μετὰ Ποσειδωνίου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀχελῴου. Καὶ εἰς τὴν συμβολὴν ξίφει ὁ Πολύφημος τὸν Ποσειδώνιον ἀνεῖλε, τὸν πατέρα Ἀχελῴου· διὰ τοῦτο δὲ ἐξέθεντο οἱ ποιηταὶ ὅτι τὸ κέρας τοῦ Ἀχελῴου ἀπέσπασεν ὁ Ἡρακλῆς, ὅπερ ἐστὶ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ δύναμιν· καὶ ἑωρακὼς τὸν ἴδιον αὐτοῦ πατέρα πεσόντα, φεύγει ἔφιππος· διὸ καὶ γράφουσιν αὐτὸν ἱπποκένταυρον. Καὶ ἐν τῷ καταδιώκειν αὐτὸν τὸν Πολύφημον Ἡρακλέα στραφεὶς τοξεύει αὐτὸν κατὰ τοῦ μαστοῦ· καὶ εὐθέως ὁ Ἡρακλῆς ἀντετόξευσε τὸν Ἀχελῷον, ὡς περᾷ τὸν ποταμὸν ὀνόματι Φορβάν. Καὶ φιβλωθεὶς ὁ Ἀχελῷος κατηνέχθη ἀπὸ τοῦ ἵππου εἰς τὰ ῥεῖθρα τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἀπώλετο. Καὶ μετεκλήθη ἔκτοτε ὁ αὐτὸς ποταμὸς ἀπὸ τῶν τῆς Αἰτωλίας χώρας Ἀχελῷος ἕως τῆς νῦν, καθὰ Κεφαλίων ὁ σοφὸς ἐξέθετο. Ὁ δὲ Πολύφημος Ἡρακλῆς ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ μαστοῦ μεθ' ἡμέρας τινὰς τελευτᾷ.

8.

Deianiram juvenis quidam Achelous nomine, filius Posidonii, qui Tydeo ex consiliariis erat, desponsam sibi habens, ante nuptias clanculum vitiavit: deinde vero Œneo, patri ejus, dixit, « Filiam tuam non ducam nisi et regni administrationem mihi concesseris. » Œneo autem renuente, Achelous cum patre suo bellum ei infert. Necessitate igitur adactus Œneus in auxilium sibi ex Phthia regione Herculem, qui et Polyphemus dictus est, vocavit: cui in uxorem se daturum filiam suam promisit. Polyphemus itaque cum exercitu veniens, in Posidonium filiumque ejus Acheloum arma movit. In ipso autem congressu Polyphemus Posidonium Acheloi patrem gladio peremit. Unde poetæ fabulantur Herculem Acheloi cornu avulsisse, paternum scilicet auxilium. Achelous, ubi patrem cæsum vidit, fugam in equo capessit, unde etiam Hippocentaurum fuisse fingunt. Fugientem autem Acheloum dum Polyphemus insequitur, conversus Achelous, sagitta in eum emissa, juxta mamillam vulnerat. Polyphemus autem Acheloum, dum Phorbam fluvium trajicit, sagitta vicissim petivit: qua confossus Achelous ex equo in fluvium deturbatus ibidem periit. Flumen itaque istud Ætoli Acheloum ad hunc usque diem vocant, sicut auctor est sapiens Cephalion. Polyphemus quoque paucis diebus post ex vulnere in mamilla accepto mortuus est.

NICANOR ALEXANDRINUS.

Suidas : Νικάνωρ, ὁ Ἑρμείου, Ἀλεξανδρεὺς, γραμματικὸς, γεγονὼς ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ Καίσαρος, ὅτε καὶ Ἕρμιππος ὁ Βηρύτιος. Περὶ στιγμῆς τῆς παρ' Ὁμήρῳ καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν διαφορᾶς ἐν τῇ διανοίᾳ. Περὶ στιγμῆς τῆς καθόλου, βιβλία ἕξ. Ἐπιτομὴν τούτων, βιβλίον ἕν. Περὶ στιγμῆς τῆς παρὰ Καλλιμάχῳ. Κωμῳδούμενα. Περὶ ναυστάθμου. Περὶ τοῦ ὦναξ. [Περὶ στιγμῆς,] καὶ ἄλλα. [Ἐφ' ᾗ πραγματείᾳ σκωπτόμενος πρός τινων Στιγματίας ἐκαλεῖτο· οὐ γὰρ δήπου ὡς δοῦλος οὕτως ἐσκώπτετο. Hæc om. codd. A. V. Habet E in margine.]

« Opus Περὶ τῆς Ὁμηρικῆς στιγμῆς ab iis qui scholl. in Il. Veneta compilarunt esse adhibitum, eorum docet subscriptio. Idem per brevitatem affertur Περὶ στιγμῆς, a quo distinguendus videtur liber Περὶ τῆς καθόλου στιγμῆς, laudatus ille ab Arcadio in Villoisoni Epp. Vinar. p. 116 et decerptus a schol. Dion. Thrac. p. 758 sqq. Quamobrem expungendum in novissimis Περὶ στιγμῆς temere repetitum. » *Bernhardy*. Sæpissime hoc Περὶ στιγμῆς laudatur in schol. ad Il. β, 212. γ, 46. 239. 318. 428. δ, 83. 148. ε, 245. 297. ζ, 445 et in extr. η, 171. θ, 307. ι, 47. 153. 538, λ, 100. 186. 413. μ, 295. ρ, 42. Cf. Eustath. in Od. p. 20. 107. 302. Inter historicos autem Nicanori locum damus propter opus *De Alexandria* (fr. 1). Præterea laudatur Nicanor ἐν Μετονομασίαις (fr. 3-6). Quæritur num idem hic sit cum Hermiæ filio ; nam quibus locis diserta hujus operis mentio fit, iis apud Stephanum Byz. simpliciter laudatur Nicanor, apud Athenæum vero (fr. 4) Νικάνωρ ὁ Κυρηναῖος. Vossius non distinguit, sed Hermiæ filium Cyrenis oriundum vixisse Alexandriæ censet. Id recte fieri, eo indicari putaveris, quod Stephanus Byz. (fr. 3) de Tibure laudat Nicanorem *Hermiæ filium*, eodemque loco Tibur olim *Polystephanum* vocatum esse tradit. Quæ quidem optime cadunt in Μετονομασίας Nicanoris, quæ aliis locis a Stephano citantur. Attamen restat dubitatio. Nam Stephani locus l. nescio an excerptoris culpa mutilus sit. Deinde quum apud schol. Apoll. Rhod. (fr. 15) citentur Νικάνωρ καὶ Ἀρχέμαχος ἐν Μετωνυμίαις, idque facillime ita intelligatur, ut titulus libri ad utrumque auctorem in eodem argumento elaborantem pertineat, apud scholiastam vero Apollonii non soleant citari auctores Didymo juniores : hinc diversum potius Nicanorem Cyrenæum ab Hermiæ filio esse aliquis conjiciat. Nihilominus ut Hadriani æqualem Μετονομασίας scripsisse censeam, movet me Sebastopolis mentio in fragm. 12. Restat ut memoremus Nicanorem Hermiæ f. πρὸς Ἀδριανὸν γράφοντα laudari de urbe Ægypti (fr. 2). Quænam scriptio his indigitetur, num de Alexandria opus, an fortasse illud De mutatis nominibus, an aliud, nescimus (*).

ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Stephan. Byz. v. Ἀλεξάνδρεια· Νικάνωρ δὲ ὁ Ἑρμείου ἐν τῇ Περὶ Ἀλεξανδρείας πρώτῃ ταῦτα πάντα κυροῖ, καὶ τὸ Ἀλεξανδρῖνος καὶ τὸ Ἀλεξανδρίτης, οὐ μέντοι τὸ Ἀλεξανδρεώτης.

ΠΡΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΝ.

2.

Idem : Ἄθλιβις, πόλις Αἰγύπτου· ὁ πολίτης Ἀθλιβίτης. Νικάνωρ δ' ὁ Ἑρμείου ἐν ᾗ πρὸς Ἀδριανὸν γράφων διὰ τοῦ ρ φησὶν Ἄθριβις. Οὕτω καὶ Στράβων (17, p. 802). Eadem urbs ap. Hecatæum (fr. 280) Ἀθάρραβις vocatur. Quare opus τῶν Μετονομασιῶν indicari opineris.

3.

Idem : Τίβυρις, πόλις Ἰταλίας... Τὸ ἐθνικὸν Τι-

(*) Distinguendus ab Nicanore nostro est Nicanor, Varrone antiquior, qui vitam Alexandri scripsit. (V. Fragm. Scriptt. Alex. M. p. 152 sq., ubi etiam de Nicanore Samio, qui Περὶ λίθων scripsit, de Nicanore Miezæo deque Nicanore Cyprio, qui vulgo laudatur pro *Nicagora* Cyprio (ap. Arnob. IV, 29), monui. Adde Nicanorem Hieropolitam, τὸν νέον Ὅμηρον apud Steph. Byz. v. Ἱεράπολις.

DE ALEXANDRIA.

1.

Nicanor Hermiæ filius libro primo De Alexandria et *Alexandrinus* et *Alexandrites* probat, non vero formam *Alexandreotes*.

AD HADRIANUM.

2.

Athlibis, urbs Ægypti. Civis Athlibites. Nicanor autem Hermiæ filius in libro ad Hadrianum scripto per *r* literam Athribis dicit, sicuti Strabo quoque.

3. Tiburis (Tibur), urbs Italiæ. Gentile Tiburtinus. Nica-

βυρτῖνος. Νικάνωρ δ' ὁ Ἑρμείου Τίβουρα ταύτην καλεῖ, καὶ τὸ ἐθνικὸν Τιβουρῖνος· ὃ καὶ ἀναλογώτερον. Ἐν ᾗ Τιβουρίνιον τέμενος. Αὕτη Πολυστέφανος ὠνομάζετο πρότερον. Quod ad priscum nomen Πολυστέφανος attinet, aut Stephanus errasse videtur, aut epitomator perperam verba Stephani contraxit, aut aliter Nicanor, aliter Strabo statuit. Etenim apud Strabonem V, p. 238 ita legitur : Ἀμφότεραι δ' αἱ πόλεις αὗται (Τίβουρα καὶ Πραίνεστος) τῇ αὐτῇ προσιδρυμέναι τυγχάνουσιν ὀρεινῇ· διέχουσι δ' ἀλλήλων ὅσον σταδίους ἑκατόν... Φασὶ δ' Ἑλληνίδας ἀμφοτέρας· Πραίνεστον γοῦν Πολυστέφανον καλεῖσθαι πρότερον.

ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΙΑΙ.

4.

Athenæus VII, p. 296, D : Νικάνωρ ὁ Κυρηναῖος ἐν Μετονομασίαις τὸν Μελικέρτην φησὶ Γλαῦκον μετονομασθῆναι.

5.

Harpocratio : Ἀκή· πόλις αὕτη ἐν Φοινίκῃ· Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Κάλλιππον (§ 20, ubi vgo legitur Θράκην)· ἣν Νικάνωρ ὁ Περὶ μετονομασιῶν γεγραφὼς καὶ Καλλίμαχος ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι τὴν νῦν Πτολεμαΐδα καλουμένην φασὶν εἶναι· Δημήτριος δὲ ἰδίως τὴν ἀκρόπολιν τῆς Πτολεμαΐδος πρότερον Ἀκὴν ὠνομάσθαι φησίν. Eadem fere, missa Nicanoris mentione, Suidas v. Ἀκή et Lex. Seguer. p. 364. Cf. Etym. M. p. 47. Wesseling. ad Diodor. XV, 41, Claudius Julius ap. Stephan. v. Ἄκη.

6.

Steph. B : Πάρος... Νικάνωρ δὲ ἐν ταῖς Μετονομασίαις κεκλῆσθαί φησιν αὐτὴν Πακτίαν, Δημητριάδα, Ζάκυνθον, Ὑρίαν, Ὑλήεσσαν καὶ Μινώαν καὶ Κάβαρνιν ἀπὸ Καβάρνου τοῦ μηνύσαντος τὴν ἁρπαγὴν τῇ Δήμητρι τῆς θυγατρός.

7.

Idem : Ὕδη, πόλις Λυδίας... Λέανδρος δ', ὁ (lege ὃν) Νικάνωρ παρατίθησι ἐν Μετονομασίαις, τὴν αὐτὴν Ὕδην καὶ Σάρδεις φησίν.

8.

Idem : Ὀλυμπία ἡ πρότερον Πῖσα λεγομένη... λέγεται καὶ Ἄρπιννα, ὡς Νικάνωρ, ἀπὸ τῆς Οἰνομάου μητρός.

9.

Idem : Παρρασία... Νικάνωρ δὲ Παρβασίαν φησὶν αὐτὴν κεκλῆσθαι διὰ τὴν Λυκάονος εἰς τὸν Δία παρανομίαν.

10.

Idem : Τάναϊς... Τινὲς δὲ καὶ τὸν ποταμὸν Ἀκεσίνην εἶναι καὶ Ἰαξάρτην, ἐλληνίσθαι δὲ τὰ πολλὰ τῶν βαρβαρικῶν ὀνομάτων, ὡς Νικάνωρ φησί.

11.

Idem : Δῆλος... ἐκαλεῖτο δὲ Κύνθος ἀπὸ Κύνθου τοῦ Ὠκεανοῦ... καὶ Ἀστερία καὶ Πελασγία καὶ Χλαμυδία· τινὲς δὲ ὅτι Ζάκυνθος ἐκαλεῖτο, κακῶς εἰδότες. Κεκλῆσθαι δὲ αὐτὴν καὶ Σκυθιάδα Νικάνωρ φησίν.

12.

Idem : Διοσκουριάς, μία τῶν ἐν Λιβύῃ Λευκῶν νήσων... Ἔστι καὶ ἑτέρα περὶ τὸν Πόντον, ἥτις Σεβα-

---

nor vero Hermiæ filius Tibura eam vocat, et gentile Tiburinus, quod utique congruentius. Ibi lucus est Tiburinius. Eaque urbs (*imo : Præneste*) Polystephanus olim dicebatur.

NOMINUM MUTATIONES.

4.

Nicanor Cyrenæus in Nominum mutationibus Melicertem postea Glaucum nominatum esse dicit.

5.

Ace, urbs Phœniciæ. Demosthenes Or. adv. Callippum. Eam Nicanor, qui De nominum mutationibus scripsit, et Callimachus in Commentariis eandem esse dicunt, quæ nunc Ptolemais appellatur. Demetrius autem proprie arcem Ptolemaidis olim Acen vocatam fuisse tradit.

6.

Parum Nicanor in Nominum mutationibus olim vocatam esse dicit Pactiam, Demetriadem, Zacynthum, Hyriam, Hyleessam, Minoam, et Cabarnin a Cabarno, qui Cereri raptum filiæ indicavit.

7.

Hyde, urbs Lydiæ. Leander, quem Nicanor testem in Nominum mutationibus adducit, Hyden eandem atque Sardes esse dicit.

8.

Olympia olim Pisa dicta; appellatur etiam Arpinna de matre Œnomai, ut Nicanor testatur.

9.

Parrhasiam Nicanor primum Parbasiam dictam ait propter Lycaonis in Jovem impietatem (a παραβαίνειν, *jus et legem transgredi*).

10.

Tanaim nonnulli eundem cum Acesine et Iaxarte esse, atque plurima nomina barbarica ad græcum sermonem accommodari dicunt, ut Nicanor.

11.

Delus appellata est Cynthus a Cyntho Oceani filio, et Asteria et Pelasgia et Chlamydia. Nonnulli vero Zacynthum vocatam tradunt perperam. Verum etiam Scythiadem nuncupatam esse testatur Nicanor.

12.

Dioscurias, una insularum Albarum Libyæ. Est etiam

στόπολις καλεῖται, καὶ πρότερον δὲ Αἶα ἐπικλήσκετο, ὡς Νικάνωρ.

13.

Steph. Byz. Ἱμέρα, πόλις Σικελίας... Ἔστι καὶ ποταμὸς Ἱμέρας, ὡς Νικάνωρ.

14.

Idem : Ἀλάβαστρα, πόλις Φρυγίας. Ἡρόδοτος (?). Ἐν ταύτῃ λίθος διάσημος, ὥς φησι Νικάνωρ. « Nemo aut geographorum aut historicorum oppidum hoc nomine in Phrygia agnoscit, imo neque Herodotus, cujus testimonium adducit Stephanus, de eo mentionem fecit. Omnes unanimiter illud in Ægypto collocant. V. Ptolemæus IV, 5, Plinius V, 9. Ceterum quia Alabastrites lapis macularum similitudine et vario interstincto colore Synnadicum, qui ex Synnada Magnæ Phrygiæ oppido deportabatur, examussim referebat, et ad eundem utplurimum usum adhibebatur, hinc videtur factum, quod nonnulli Synnadicum illum sive Phrygium lapidem Alabastriten appellaverint, et Alabastra ex Ægypto in Phrygiam transtulerint. » Berkel. De *Synnadis* olim *Synnaeis* dictis v. Steph. Byz. s. v.

15.

Schol. Apoll. Rhod. IV, 262 : Κόσμης δὲ ἐν πρώτῳ Αἰγυπτιακῶν, καὶ Λέων ἐν πρώτῳ τῶν πρὸς τὴν μητέρα, καὶ Κνωσσὸς ἐν α′ Γεωγραφικῶν τῆς Ἀσίας, πάντων ἀρχαιοτάτους Αἰγυπτίους φασὶ, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ πρώτην κτισθῆναι πόλιν Θήβας. Καὶ Νικάνωρ δὲ τούτοις συμφωνεῖ καὶ Ἀρχέμαχος ἐν ταῖς Μετωνυμίαις καὶ Ξεναγόρας ἐν πρώτῳ Χρόνων.

TELEPHUS PERGAMENUS.

Julius Capitolinus in Vero c. 2 : *Audivit* (Verus) *Scaurum grammaticum latinum, Scauri filium, qui grammaticus Adriani fuit; Græcos,* Telephum, *Hephæstionem, Harpocrationem.* Telephum hunc, Veri magistrum, Pergamenum fuisse, cujus opera grammatica et historica apud Suidam recensentur, recte procul dubio statuit Salmasius. Certe Didymo fuisse juniorem liquet ex schol. Il. κ, 53, ubi lectionem αἴαντα contra Didymum defendit. Atque imperatorum Romanorum tempora arguit liber Telephi de Augusteo Pergameno. Diætam Telephi grammatici commendat Galenus De tuenda sanit. V, 6. Alius Telephus est pater Philetæ, Coi poetæ, qui Alexandri M. temporibus floruit (Suidas v. Φιλητᾶς et Phot. Bibl. cod. 239, p. 319, 13). Porro Herma in *Castro-nuovo* reperta, quæ in Museo Vaticano asservatur, inscriptionem exhibet hancce :

IUNONI HISTORIÆ

TELEPHUS ET PRISCUS L. D.

Quodsi Telephus hic noster est Pergamenus, de Prisco mihi non constat; sin Priscum putes historicum illum, qui sub Theodosio vixit (quod minus probabile), de alio quodam Telepho cogitari debet. Ceterum de inscriptione hac v. Visconti in *Museo Chiaramonte* p. 68, Creuzer. *Hist. Kunst.* p. 258 not. De scriptis Telephi ita habet Suidas : Τήλεφος, Περγαμηνὸς, γραμματικός. Ἔγραψε καὶ αὐτὸς (ἔγρ. κανόνας conj. Hemsterh.), ἐν οἷς παρατίθεται πόσα χρὴ εἰδέναι τὸν γραμματικόν. Περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ σχημάτων ῥητορικῶν βιβλία β′. Περὶ συντάξεως λόγου Ἀττικοῦ βιβλία ε′. Περὶ τῆς καθ' Ὅμηρον ῥητορικῆς. Περὶ τῆς Ὁμήρου καὶ Πλάτωνος συμφωνίας. Ποικίλης φιλομαθείας βιβλία β′. Βίους τραγικῶν καὶ κωμικῶν. Βιβλιακῆς ἐμπειρίας βιβλία γ′, ἐν οἷς διδάσκει τὰ κτήσεως ἄξια βιβλία. Ὅτι μόνος Ὅμηρος τῶν ἀρχαίων ἑλληνίζει. Περιήγησιν Περγάμου. Περὶ τοῦ ἐν Περγάμῳ Σεβαστείου βιβλία β′. Περὶ τῶν Ἀθήνησιν δικαστηρίων. Περὶ τῶν Ἀθήνησι νόμων καὶ ἐθῶν. Περὶ τῶν Περγάμου βασιλέων βιβλία ε′. Περὶ χρήσεως, ἤτοι ὀνομάτων ἐσθῆτος καὶ τῶν ἄλλων οἷς χρώμεθα· ἔστι δὲ κατὰ στοιχεῖον. Περὶ τῆς Ὀδυσσέως πλάνης. Ὠκυτόκιον· ἔστι δὲ συναγωγὴ ἐπιθέτων εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἁρμοζόντων, πρὸς ἑτοιμον εὐπορίαν φράσεως, βιβλία δέκα.

Initio hujus loci verba ἔγραψε καὶ αὐτὸς in cod. V. leguntur post verba : τὸν γραμματικόν. « Quam scripturam si contendimus cum ea conclusione glossæ, quam idem codex instituit, non dubitari licebit quin studiosi homines varia marginibus alleverint nescio quibus e fontibus petita. Unum

alia ad Pontum, quæ nunc Sebastopolis vocatur, cui prius Ææ nomen erat, Nicanore teste.

13.

Himera, Siciliæ urbs. Est etiam fluvius Himeras, ut Nicanor ait.

14.

Alabastra, urbs Phrygiæ. Herodotus (*Herodorus? Herodianus?*). Ad eam lapis pellucidus reperitur, ut ait Nicanor.

15.

Cosmes De rebus Ægyptiis primo, et Leo primo Ad matrem, et Cnossus primo Geographicorum Asiæ, omnium antiquissimos Ægyptios esse, primamque in Ægypto Thebas urbem conditam esse. Nicanor quoque et Archemachus in Nominum mutationibus cum his concinunt.

tamen ambigas istudne additamentum ad βιβλιακῆς ἐμπειρίας libros, ἐν οἷς... ἄξια βιβλία [καὶ παρατίθεται πόσα χρὴ εἰδέναι τὸν γραμματικόν], an ad Ὠκυτόκιον pertinuerit. Priori sententiæ favet καὶ ὡς olim lectum pro ὅτι ante μόνος. » BERHARDY. Nisi egregrie fallor, locus mutilus in hanc sententiam restituendus est : γραμματικὸς ἔγραψε καὶ αὐτὸς Γραμματικόν, βιβλ. *, ἐν οἷς κτλ., vel potius Γραμματικὸν ἔγραψε καὶ αὐτὸς γραμματικός, βιβλ.* ἐν οἷς. Nimirum opus, quod Γραμματικὸς inscribebatur, a grammatico nostro compositum esse liquet e schol. Il. κ, 545 : Χαριέντως διαστέλλουσι βραχὺ ἐπὶ τὸ λάβετον, ἵνα τὸ ἑξῆς πευστικῶς λέγηται, καταδύντες ὅμιλον Τρώων. Οὕτως καὶ Τήλεφος ἐν τῷ η' τοῦ Γραμματικοῦ ἀξιοῖ· « Εἰ γὰρ μὴ οὕτως, φησὶ, ἀναγνῶμεν, ἐπιταραχθήσεται ἡ διάνοια. » — κατὰ στοιχεῖον] Hæc in cod. V. leguntur post v. πλάνης. Unde probari Bernhardyus censet perperam intrusum fuisse titulum Περὶ τῆς Ὀδ. πλάνης. « Nam copulari debuisse ait libros χρήσεως et ὠκυτόκιον demonstrant voces interpositæ εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἁρμοζόντων. » At hæ quidem voces, quum de epithetis, quæ uni eidem rei, quæcumque sit, tribui apte possint, intellexerim, nihil demonstrare mihi videntur. — In postremis codex V. verba Ὠκυτόκιον... δέκα in margine adscripta habet, dum textus præbet hæc : Ὠκυτόκιον Τηλέφου. Τοῦτο δέ ἐστιν ἄξιον καὶ κτήσεως πρὸς εὐπορίαν φράσεως καὶ ἐράσμιον.

Ex scriptis quibus historiam et antiquitates Pergami tractavit, nihil superstes. Ad libros Περὶ τῶν Ἀθ. δικαστηρίων, νόμων καὶ ἐθῶν, duo sunt loci, ut videtur, referendi :

1.

Schol. Aristoph. Plut. 725 : Ἐπωμοσία ἐστὶν ἀπόδοσις αἰτίας, δι' ἣν οὐχ ὑπαντᾷ τις πρὸς τὴν δίκην. Ὑπερίδης· « Καὶ ἐμοὶ μὲν συμβάσης ἀρρωστίας, καὶ ὑπομοσθείσης ταύτης τῆς γραφῆς, ἀνεβλήθη ὁ ἀγών. » Οὕτως ὁ Τήλεφος.

« Verum ex hoc ipso Hyperidæ loco patet, ὑπωμοσίαν potius, in principio saltem hujus membri quam ἐπωμοσίαν fuisse appellandam. » HEMSTERH. Reliqua quoque quæ duo scholiastæ ad locum Aristophanis de voce ἐπωμοσία proferunt, confusione ὑπωμοσίας et ἐπωμοσίας niti, tertium vero scholiastam meras nugas proferre pluribus exponit Schœmannus De comitiis p. 165.

2.

Eustath. ad Odyss. ρ, 455, p. 1827, 49 : Προσενθυμητέον δὲ καὶ Τηλέφου τοῦ, ὡς ἱστορεῖται, Περγαμηνοῦ, ὅτι κατὰ τὴν ἐκείνου παράδοσιν νομικὴ τις ἦν λέξις ἢ τεχνικὴ ἐν τοῖς μεθ' Ὅμηρον ὁ ἐπιστάτης. « Γίνεται γὰρ, φησὶν, ἐπιστάτης Ἀθήνησιν ἐκ τῶν πρυτάνεων εἷς, ὃς ἐπιστατεῖ νύκτα καὶ ἡμέραν μίαν, καὶ πλείω χρόνον οὐκ ἔξεστιν, οὐδὲ δὶς τὸν αὐτὸν γενέσθαι, τάς τε κλεῖς ἐν οἷς [τοῦ ἱεροῦ ἐν ᾧ Suidas] τὰ χρήματά εἰσι, φυλάττει καὶ τὰ γράμματα τῆς πόλεως καὶ τὴν δημοσίαν σφραγῖδα. Κληροῖ δὲ καὶ προέδρους ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα, πλὴν τῆς πρυτανευούσης, καὶ πάλιν ἐκ τούτων ἐπιστάτην ἕνα. »

Ex eodem Telepho fluxerint Suidiana v. Ἐπιστάτης, ubi plenius verba redduntur. V. Aristotelis fr. 23, tom. II, p. 113, ubi lin. 1 scribas : ἔτι μὴν (τὰ γράμματα τῆς πόλεως κτλ., deletis in linea 4 verbis : (τῆς πόλεως addit Telephus).

3.

Ælian. N. A. X, 42 : Μύρμηκος εἶδος θανατηφόρου φασὶν εἶναί τι, καὶ Λαέρτην ὄνομα ἔχειν τόνδε τὸν μύρμηκα τὸν προειρημένον· καὶ σφῆκας δέ τινας ἐκάλουν Λαέρτας. Λέγει ταῦτα Τήλεφος ὁ κριτικὸς (ὁ κρητικός, ὁ κρὴς v. l.), ὁ ἐκ τοῦ Μυσίου Περγάμου. De re v. Schneid. ad Ælian. IV, 27. Ex quonam opere hæc fluxerint, tu videas. Præterea Telephus laudatur in schol. ad Iliad. δ, 133. ο, 668. κ, 53 et 545.

PALLAS.

Porphyrius De abstin. II, 56 : Καταλυθῆναι δὲ τὰς ἀνθρωποθυσίας σχεδὸν τὰς παρὰ πᾶσί φησι Πάλλας ὁ ἄριστος τὰ περὶ τῶν τοῦ Μίθρα συναγαγὼν μυστηρίων, ἐφ' Ἀδριανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος. Cf. Id. II, 56.

1.

Ὑπωμοσία, jusjurandum quod dabat is qui causam afferebat, cur ad præscriptam diem judicio adesse non potuerit. Hyperides : « Et quum ægra valetudine tum laborarem, jurejurando de veritate hujus causæ interposito, judicium in aliam diem dilatum est. » Sic Telephus.

2.

Præterea considerandum est quod affert Telephus qui dicitur Pergamenus, secundum quem ἐπιστάτης apud Posthomericos vox est judicialis atque technica quædam. Etenim fit epistates, ait, Athenis ex prytanibus unus, qui præest per noctem diemque unam, neque diutius neque bis eumdem hoc munere fungi licet; custodiebat claves templi in quo pecunia publica reposita erat, et scripta civitatis et sigillum publicum. (*Quum vero prytanes senatum et populum cogebant, epistata novem*) proedros e singulis tribubus singulos sortiebatur, excepta tribu cujus tunc erat prytania. Ac rursus ex his novem unum epistatam sortiebatur.

3.

Mortiferum genus quoddam formicarum esse dicitur, quæ Laertæ nuncupantur; eodemque nomine vespas quasdam appellarunt. Hæc ait Telephus criticus ex Mysio Pergamo oriundus.

CHARAX PERGAMENUS.

Suidas : Χάραξ Περγαμηνός, ἱερεὺς καὶ φιλόσοφος, ὡς εὗρον ἐν ἀρχαίῳ βιβλίῳ ἐπίγραμμα οὕτως ἔχον·

Εἰμὶ Χάραξ ἱερεὺς γεραρῆς ἀπὸ Περγάμου ἄκρης,
ἔνθα ποτὲ πτολέμιξεν Ἀχιλλῆι πτολιπόρθῳ
Τήλεφος, Ἡρακλῆος ἀμύμονος υἱὸς ἀμύμων.

Ἔστι δὲ τῶν κατ' Αὔγουστον πολλῷ νεώτερος. Μέμνηται γοῦν ἐν τῷ β' τῶν βιβλίων Αὐγούστου ὡς πάλαι γενομένου Καίσαρος καὶ ἐν τῷ ζ' Νέρωνος καὶ τῶν μετ' αὐτὸν βασιλευσάντων. Ἔγραψεν Ἑλληνικῶν * ἱστοριῶν βιβλία μ'. [Ἔγραψεν Ἱστοριῶν βιβλ. μ', καὶ πολλὰ φιλόσοφα, ἐν οἷς καὶ Συμφωνίαν Ὀρφέως καὶ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος περὶ τὰ λόγια Eudocia p. 437.]

Pro τῶν κατ' nonnulli codd. τῶν μετά. — Ἑλληνικῶν] Ἑλληνικῶν τε καὶ ἱστορ. codd. tres. Ἑλλ. τε καὶ Ἰταλικῶν supplend. esse censet Westermannus in Βιογρ. p. 229.

Charax Pergamenus (*), sacerdos et philosophus, vixisse mihi videtur temporibus Hadriani, Antonini Pii et M. Aurelii Antonini. Conjectura nititur loco M. Aurelii Antonini, qui lib. VIII, 25 de vitæ humanæ imbecillitate questus, οἱ δὲ δριμεῖς ἐκεῖνοι, ait, ἢ προγνωστικοὶ ἢ τετυφωμένοι ποῦ; οἷον δριμεῖς μὲν Χάραξ (al. Χιάραξ) καὶ Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς καὶ Εὐδαίμων καὶ εἴ τις τοιοῦτος. Quibus verbis ridet sapientiam astrologorum, physiognomicorum, magorum. Characem vero nostrum ab istis doctrinis minime alienum fuisse, arguunt interpretationes, quas veterum fabulis in Historiis suis adhibuit. Sic hippodromi Olympici adornationem componit cum septem planetis et cum zodiaco, qui gubernat τῶν ἀνθρώπων τὸν παροδικὸν τοῦ βίου δρόμον (fr. 17). Trahere huc licet etiam vellus Argonautarum, quod Characi fuit liber pergamenteus, in quo ratio aurum arte chemica conficiendi demonstrabatur. Hæc studia astrologica, chemica, physiognomica inde a Marci Imp. temporibus eximio fervore colebantur; nec improbabile Characem sacerdotibus eorum annumerandum esse. Præterea nescio an recte conjecerim Parthacem illum, ignotum aliunde scriptorem, cujus Italica Herodianus laudat, librariorum culpa ortum esse ex Charace. Quodsi est, ætatem Nostri ultra Antonini tempora removere non licet.

(*) Distinguendus a nostro Joannes Charax grammaticus, cujus meminerunt Etym. M. v. εἶπον, p. 302, 22; Eustath. ad Hom. p. 1600, 17; Orion Etym. p. 191, 11 ed. Sturz.; Anonymus De artium et discipl. invent. e cod. Coislin. (V. Fabric. B. Gr. IX, p. 601 ed. pr.); Bekk. Anecd. Gr. p. 1179. 1290. 1149. Cramer. Anecd. Par. IV, p. 210, 29. 352, 4. Oxon. I, p. 199.

Opera Characis memorantur Ἑλληνικά, Ἰταλικά, Χρονικά. Hellenica num sola an juncta Italicis quadraginta libros complexa sint, propter rationem verborum Suidianorum dubium est. Verum prolixam admodum narrationem Hellenicorum fuisse inde patet, quod nono libro nonnisi ad reditus Heraclidarum tempora auctor devenerat. Ac omnino Charax in mythicæ ætatis expositione præ ceteris versatus esse videtur. Certe quæ supersunt fragmenta eo pertinent fere omnia, et disertis verbis ab Eustathio (ad Odyss. δ, 450, p. 1504, 57) cum Palæphato et Heraclito componitur. Cf. idem ad Od. τ, 163, p. 1859, 44, ubi Palæphatum dicit ἄνδρα σοφὸν θεραπεύσαντα μύθους πρὸς ἱστορίαν, εἰς ὃ καί τις Ἡράκλειτος ἐπονήσατο, ἔτι δὲ καὶ Χάραξ. Euagrius Scholast. Eccl. Hist. V, 24 : Ὅσα δὲ εἴτε μυθώδη εἴτε μετὰ τῶν ἀληθῶν γεγένηται Ἑλλήνων τε καὶ τῶν ἀρχαίων βαρβάρων πρὸς ἑαυτοῖς τε καὶ πρὸς ἐκείνοις διαγωνιζομένων, ἢ εἴ τι καὶ ἄλλο ἐξειργάσθη ἐξ ὅτου ἀνθρώπους ἱστόρησαν εἶναι, Χάρακί τε γέγραπται καὶ Θεοπόμπῳ καὶ Ἐφόρῳ καὶ ἄλλοις ἀναρίθμοις.

Italica expressis verbis memorantur semel (fr. 19). — Quodnam sit opus cujus libro secundo Augusti ὡς πάλαι γενομένου, septimo libro Neronis ejusque successorum mentionem fecisse a Suida perhibetur, nescio. — In Hellenicis et Italicis quæ fusius auctor exposuerat, ea in compendium redacta tradidit in Chronicis, quorum libri laudantur duodecim. Libro sexto tractabat tempora Philippi et Alexandri; libro decimo inter alia de bello, quod in Hispania contra Viriathum Romani gesserunt (an. 148 sqq.), sermo erat.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

E LIBRO SECUNDO.

1.

Stephan. Byz.: Ταίναρος, πόλις ἀπὸ Ταινάρου τοῦ Γεραιστοῦ μὲν ἀδελφοῦ, Διὸς δὲ παιδός. Ὃς πλέων σὺν Καλάβρῳ τῷ ἀδελφῷ καὶ τόπον τῆς Πελοποννήσου

HELLENICA

1. Tænarus urbs a Tænara Geræsti fratre, Jovis filio, qui cum Calabro fratre navigans Peloponnesi locum occupavit, ibique Neptuno fanum sacravit quod Tænarum vocant.

καταλαβών τινα Ποσειδῶνος ἱερὸν ἱδρύσατο, ὃ καλεῖται Ταίναρον... Εἰσὶ δὲ καὶ Ταινάριοι Θῆβαι, ὡς Χάραξ ἐν Ἑλληνικῶν δευτέρῳ.

2.

Stephan. Byz. v. Ἀδράστεια· Ἔστι δὲ καὶ Τρωάδος Ἀδράστεια τόπος, ἀπὸ Ἀδραστείας θυγατρὸς Μελίσσου, τοῦ Ἴδης, τῆς πρῶτον βασιλευσάσης ἐν Τροίᾳ, ὡς Χάραξ Ἑλληνικῶν δευτέρᾳ. Stephanum exscripsit Eustath. ad. Il. β, 828, p. 355, 19.

3

Idem : Ἴδη, Τροίας ὄρος... ἀπὸ Ἴδης βασιλίσσης, ὡς Χάραξ. — In Troade versans subjungo fragmentum de Neandria urbe.

4.

Idem : Νεάνδρεια, πόλις Τρωάδος ἐν Ἑλλησπόντῳ, ὡς Χάραξ. Cf. Theopomp. fr. 310; Strabo XIII, p. 604; Scylax p. 36. De situ urbis disputat Forbiger *Alt. Geogr.* I, p. 144.

E LIBRO TERTIO.

5.

Constantin. Porphyrog. De adm. imp. c. 24 : Ταύτην (sc. τὴν Ἱσπανίαν) κεκλῆσθαί φησιν (sc. Χάραξ) Ἰβηρίαν ἐν Ἑλληνικῶν γ'· « Τὴν δὲ Ἱσπανίαν Ἕλληνες τὰ πρῶτα Ἰβηρίαν ἐκάλουν, οὔπω ξύμπαντος τοῦ ἔθνους τὴν προσηγορίαν μεμαθηκότες, ἀλλ' ἀπὸ μέρους τῆς γῆς ὅ ἐστι πρὸς ποταμὸν Ἴβηρα καὶ ἀπ' ἐκείνου ὀνομάζεται, τὴν πᾶσαν οὕτω καλοῦντες. » Ὕστερον δέ φασιν (φησιν?) αὐτὴν μετακεκλῆσθαι Ἱσπανίαν.

Ἴβηρα] Ἰβηρίαν libri. — Iidem Πανωνίαν pro Ἱσπανίαν. Πανίαν voluit Bandurius, testem adducens Sosthenem, qui in Ibericis (ap. Plut. De fluv. c. 16) Πανίαν appellatam esse dicit a Pane regionis ejus præfecto. Quæ antecedunt apud Constant., vide in Chronicorum libro decimo.

E LIBRO QUARTO.

6.

Schol. Aristoph. Nub. 508 : Οὕτως ὁ Χάραξ ἐν τῷ « δ'· Ἀγαμήδης ἄρχων Στυμφήλου τῆς Ἀρκαδίας ἐγάμει Ἐπικάστην, ἧς παῖς ἦν Τροφώνιος σκότιος. Οὗτοι τοὺς τότε πάντας ὑπερεβάλλοντο εὐτεχνίᾳ, τόν τε ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος ναὸν ἠργολάβησαν· ἐν Ἤλιδι δὲ ταμιεῖον χρυσοῦν κατεσκεύασαν Αὐγείᾳ· ᾧ παραλείψαντες ἁρμὸν λίθινον, νυκτὸς εἰσιόντες ἔκλεπτον τῶν χρημάτων ἅμα Κερκυόνι, ὃς ἦν γνήσιος Ἀγαμήδους καὶ Ἐπικάστης υἱός. Ὡς δὲ ἠπόρει λίαν Αὐγείας, ἐπιδημήσαντα Δαίδαλον αὐτόσε κατὰ φυγὴν Μίνωος ἐλιτάνευσεν ἐξιχνεῦσαι τὸν φῶρα. Ὁ δὲ παγίδας ἔστησεν, αἷς περιπεσὼν Ἀγαμήδης ἀναιρεῖται. Τροφώνιος δὲ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τεμὼν πρὸς τὸ μὴ γνωρισθῆναι, ἅμα Κερκυόνι φεύγει εἰς Ὀρχομενόν. Αὐγείου δὲ κατὰ κέλευσιν Δαιδάλου πρὸς τὴν τῶν αἱμάτων ἔκλυσιν (l. ἔκχυσιν Ald.) ἐπιδιώκοντος, καταφεύγουσιν ὁ μὲν Κερκυὼν εἰς Ἀθήνας, ὡς Καλλίμαχος [fr. 143 Bentl.]·

ὃς ἔφυγεν μὲν
Ἀρκαδίην, ἡμῖν δὲ κακὸς παρενάσσατο γείτων·

ὁ δὲ ἕτερος εἰς Λεβάδειαν τῆς Βοιωτίας, οὗ κατωρυχὴν ποιησάμενος οἴκησιν διετέλει. Τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ μαντεῖον ἀτρεκὲς ἐφάνη αὐτόσε. Καὶ θύουσιν αὐτῷ ὡς θεῷ. Παρέλιπε δὲ υἱὸν Ἄλκανδρον. » Cf. reliquas quas schol. habet narrationes, Eudoc.

Sunt etiam Tænariæ Thebæ, ut Charax ait Hellenicorum libro secundo.

2.

Adrastea, locus Troadis, ab Adrastea filia Melissi, qui natus est ex Ida, quæ prima in Troade regnavit, ut Charax tradit Hellenicorum secundo.

3.

Ida, mons Troadis, ab Ida regina appellatus, sec. Characem.

4.

Neandria Troadis ad Hellespontum urbs, ut Charax ait.

5.

Hispaniam Charax Hellenicorum libro tertio dicit olim Iberiam esse vocatam : « Hispaniam Græci primum appellarunt Iberiam, quum totius gentis nomen nondum didicissent, sed partem tantum regionis ad Iberem fluvium sitam ab eoque appellatam nossent, a qua totam appellarunt Iberiam. » Postea vero eam mutato nomine Hispaniam appellatam esse ait.

6.

Charax libro quarto narrat hæc : « Agamedes Stymphali in Arcadia rex, duxit Epicasten, ex qua filium habebat Trophonium e clandestino concubitu susceptum. Hi cunctos qui tunc erant artifices dexteritate superabant, atque Delphis templum Apollinis exstruxerunt; in Elide vero thesaurum aureum ædificarunt Augeæ. In eo autem quum lapidis compagem reliquissent, nocte ingredientes ex opibus furtim auferre aliqua solebant una cum Cercyone, qui legitimus erat Agamedis et Epicastæ filius. Quare perplexus Augeas Dædalum, qui Minoem fugiens ad eum devenerat, summopere rogavit, ut furem investigaret. Hic igitur laqueos collocavit, quibus captus Agamedes periit. Trophonius autem, ne fur agnosceretur, caput ei abscidit et cum Cercyone aufugit Orchomenum. Quum vero Augias Dædali jussu effluentis sanguinis vestigia legens persequeretur eos, Cercyon Athenas fugit, ut Callimachus ait,

Qui fugiens venit
ex Arcadia, nobisque malus adhabitavit vicinus.

Trophonius vero Lebadeam se contulit in Bœotiam, ubi subterraneum domicilium sibi construxit, in eoque vitam exegit. Post obitum ejus veridicum oraculum ibi apparuit, atque sacra ei, tanquam deo, peragunt. Filium reliquit Alcandrum. »

p. 404; Herodot. II, 126. Siebelis ad Pausan. IX, 37, et præ ceteris Müller. *Min.* p. 94 sqq. 153 sq., qui suspicatur Characem hancce narrationem junxisse aliquo modo cum traditione Ægyptiaca, (quam Herodotus habet), quum Græca cum Ægyptiis misceat etiam fr. 11.

7.

Stephan. Byz.: Φήγεια, πόλις Ἀρκαδίας, ἀπὸ Φηγέως βασιλέως, ὡς Χάραξ Ἑλληνικῶν δ'· « Φηγεὺς δ' ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φορωνέως ἔκτισε πόλιν Φήγειαν, ἣ πρὶν Ἐρύμανθος ἐκαλεῖτο. » Ὕστερον δὲ Ψωφὶς ὠνομάσθη, ὡς ἐροῦμεν, ἀπὸ τῆς μητρός.

Postrema mutila; supplenda ex Pausania VIII, 24, 1, ubi Eryx Sicanus Psophidem filiam gravidam tradidisse narratur Lycortæ παροικοῦντι ἐν πόλει Φηγίᾳ, πρὸ δὲ τοῦ Φηγέως τῆς βασιλείας Ἐρυμάνθῳ καλουμένῃ· ἐπιτραφέντες δὲ αὐτόθι Ἐχέφρων καὶ Πρόμαχος Ἡρακλέους τε ὄντες καὶ τῆς γυναικὸς τῆς Σικανῆς μετέθεντο τῇ Φηγίᾳ τὸ ὄνομα Ψωφῖδα ἀπὸ τῆς μητρός. Cf. Stephan. B. v. Ψωφίς... ἀπὸ Ψωφῖδος τῆς Ἔρυκος θυγατρός. Verba ὡς ἐροῦμεν ad Stephanum quam ad Characem pertinere malim.

E LIBRO SEPTIMO.

8.

Idem v. Δώριον: Μέμνηται τῆς Δωρίδος τῆς Θεσσαλικῆς Χάραξ ἐν ζ', τῇδε γράφων περὶ Θεσσαλοῦ τοῦ Αἰάτου νικήσαντος τοὺς ἐν Ἄρνῃ Βοιωτούς· « Ὁ δὲ Θεσσαλὸς οὐδὲ τὴν τετάρτην μοῖραν τῆς ἐπωνυμίας μετέβαλεν, ἀλλ' Ἱστιαιῶτιν αὐτήν, ὡς πρίν, καλεῖσθαι εἴασε. Κεῖται δὲ πρὸς δυσμῶν τῆς Πίνδου. Δῶρος δὲ αὐτὴν ὁ Ἕλληνος εἴληχε τὰ πρῶτα καὶ Δωρὶς ἀπ' ἐκείνου ἐκαλεῖτο πρότερον, ὕστερον δὲ Ἱστιαιῶτις μετωνομάσθη. »

Vox Αἰάτου nihili est. Thessalus modo Herculis, modo Iasonis, modo Hæmonis f. dicitur. Αἵμονος reponendum esse suspicabatur Berkelius. Sed quum etiam quarta sit narratio, ex qua Thessalus Thesprotius fuit (Vellej. Paterc. 1, 3, coll. Herodot. VII, 176), nonnulli ex Thesprotica Æacidarum familia patrem Thessalo invenerint. Scripserim igitur Αἰακοῦ. Ceterum de toto hoc loco adeundus Müllerus *Dor.* 1, p. 27 sqq. *Min.* p. 378. Fragmentum *Hellenicis* vindicavi; Westermannus in indice Steph. tribuit *Chronicis*, quod fieri non posse patet ex ratione chronologica, qua res inter singulos Chronicorum libros distribuuntur.

E LIBRO NONO.

9.

Idem v. Ὑλλεῖς· Ἔστιν Ὕλλις καὶ φυλὴ Ἄργους καὶ Δωριέων καὶ Τροιζηνίων. Ὁ φυλέτης Ὑλλεύς. Χάραξ θ'· « Καὶ Παμφύλιοι καὶ Ὑλλεῖς. » V. Müller. *Dor.* II, p. 77. Hæc quoque ad Chronica refert index edit. Westermanni.

E LIBRIS INCERTIS.

10.

Eustath. ad Hom. Il. σ, 491, p. 1156, 30: Τὰς δὴ πόλεις ταύτας τὰς δύο, Ἀγαλλίας τις, Κερκυραῖος ἀνήρ, Ἀθήνας φησὶν εἶναι καὶ Ἐλευσῖνα, προάγων οὕτω τὸ εἰκὸς τοῦ λόγου· γάμους γὰρ καὶ ὑμεναίους ἐν Ἀθήναις πρῶτον ἀχθῆναι ὑπὸ Κέκροπος, ὅθεν καὶ διφυῆ τὸν Κέκροπα λέγεσθαι ὁ Χάραξ φησίν, διότι τὸ νομίμως ἐκ δυοῖν φύεσθαι δι' αὐτὸν ἐπέγνων οἱ ἄνθρωποι τῇ τοῦ γάμου εὑρέσει. Eadem brevius et Characis mentione omissa Schol. Venet. ad Il. σ, 491, ubi: Ἀγαλλίας ὁ Κορκυραῖος ὁ Ἀριστοφάνει γνώριμος. Contra in schol. Victoriano ad Il. σ, 483, ubi eadem, adjecta Characis mentione, leguntur, laudatur Δάλις ἡ Κορκυραία. Lege Ἀναγαλλίς, quam Corcyræam grammaticam laudat Athenæus I, p. 14, D. Agalliæ filia fuerit. Commentarios in Homerum alii patri, alii filiæ tribuisse videntur, sicuti Pamphilæ grammaticæ scripta a nonnullis ad patrem ejus referebantur. Cf. Eustath. in Il. σ, 509, p. 1159, 3, ubi iterum laudat de eadem re grammaticum verbis:

7.

Phegea, urbs Arcadiæ, a Phegeo rege, ut Charax ait Hellenicorum libro quarto: « Phegeus, frater Phoronei, Phegeam urbem condidit, quæ prius Erymanthus appellabatur. » Postea vero Psophis nominata est, ut suo loco dicemus, a Psophide Echephronis et Promachi matre.

8.

Meminit Doridis Thessalicæ Charax libro septimo, ubi de Thessalo Æaci filio, qui Bœotos Arnen Thessalicam obtinentes vicit, scribit hunc in modum: « Thessalus vero neque quartæ Thessaliæ partis nomen mutavit, sed Histiæotidem eam sicuti antea appellari sinebat. Sita vero est ad Pindi partem occidentalem. Primus eam Dorus Hellenis filius sorte obtinuit ab eoque Doris olim appellabatur, postea vero nomine mutato Histiæotis vocata est. »

9.

Hyllis etiam tribus est apud Argivos, Dorienses et Trœzenios. Tribulis Hyllensis. Charax libro nono: « Et Pamphyli et Hyllenses. »

10.

Duas hasce urbes (*in clypeo Achillis*) Agallias quidam Corcyræus Athenas esse ait et Eleusinem, eo comprobare sententiam studens quod nuptias et hymenæos Athenis primum acta sint sub Cecrope: unde etiam duplici natura præditum eum vocari Charax ait, quod legitime ex duobus nasci per eum homines didicerint inventione nuptiarum.

Ὁ Κορκυραῖος σοφός. Wolf. Prolegg. p. 216; Welcker. *Cycl.* p. 193 n.

11.

Tzetzes ad Lyc. 111 : Ἐλθὼν γὰρ (ὁ Κέκροψ) ἀπὸ Σάεως πόλεως Αἰγύπτου τὰς Ἀθήνας συνῴκισε. Σάϊς δὲ κατ' Αἰγυπτίους ἡ Ἀθηνᾶ λέγεται, ὥς φησι Χάραξ. Eadem Eudocia p. 252.

12.

Anonymus De incredib. c. 15, p. 324 in Mythogr. ed. Westermann. : Περὶ Ἰοῦς καὶ Ἄργου. Ἰὼ ἡ Ἀρέστορος ἱερᾶτο τῇ Ἥρᾳ. Πρὸ γάμου δὲ κυήσασαν γνοὺς ὁ πατὴρ (οὐ γὰρ ἔτι αὐτῇ ἡ ὄψις παρθένιος ἦν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀφροδισίου ἀκμῆς μείζων καὶ καλλίων αὐτῆς ἐφαίνετο, ὡς καὶ βοῦς ὑπὸ τῶν Ἀργείων ἐπονομάζεσθαι), ἐχαλέπαινέ τε καὶ ἐν φρουρᾷ εἶχεν αὐτὴν, φύλακα ἐπιστήσας αὐτῇ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφὸν Ἄργον. Καὶ ὁ μὲν Ἄργος ἄϋπνος ὢν καὶ πάντη ἄφυκτος οὐδαμῶς αὐτὴν ἀνίει, ὅθεν καὶ Πανόπτης ἔσχεν ἐπίκλησιν. Τῶν δὲ ἐπιχωρίων Ἑρμάων, βουλομένης Ἰοῦς, λαθὼν κτείνει τὸν Ἄργον, ἡ δὲ Ἰὼ ἐλευθερωθεῖσα φεύγει σὺν τοῖς πράξασιν ἐπιβᾶσα νεὼς φορτίδος, ὑπὸ δὲ χειμῶνος φορηθεῖσα ἀνὰ τὸ πέλαγος, ὃ καλεῖται Ἰόνιον, καὶ πολλαχοῦ προσπελασθεῖσα εἰς Ἀερίαν ἐκομίσθη καὶ θεὸς ἐνομίσθη διὰ τὸ κάλλος. Οὕτω Χάραξ ἐν Ἑλληνικοῖς. Cf. Palæphat. fab. 43. Apollodor. II, 1, 3.

13.

Idem ib. c. 16 : Περὶ Διονύσου. Ὁ Χάραξ οὕτω φησὶν, ὅτι Σεμέλη ἡ Κάδμου θυγάτηρ λέγεται κυῆσαι πρὸ γάμου· ἐν δὲ ταῖς γοναῖς κεραυνοῦ κατασκήψαντος, αὐτὴ μὲν ἠφανίσθη, τὸ δὲ βρέφος περιεγένετο. Ἐκείνην μὲν οὖν, ὁποῖα ἐπὶ τοῖς διοβλήτοις λέγεται, θείας μοίρας λαχεῖν φήθησαν καὶ Θυώνην ὠνόμασαν, τὸν δὲ παῖδα θειότατον ὄντα ὁ Κάδμος, διότι ἐκ πυρὸς ἐσώθη, περιεῖπε, καὶ τίθεται αὐτῷ Αἰγυπτίου Διονύσου πάτριον ὄνομα. De Cadmo *Ægyptio* cf. Diodor. I, 23, 4.

14.

Eustath. ad Dionys. Perieg. 689 : Ὁ Χάραξ τὸ χρυσοῦν δέρμα μέθοδον εἶναι λέγει χρυσογραφίας μεμβράναις ἐμπεριειλημμένην, δι' ἣν, ὡς λόγου ἀξίαν, τὸν τῆς Ἀργοῦς καταρτισθῆναι στόλον φησί. Cf. Suidas v. δέρας : Τὸ χρυσόμαλλον δέρας... βιβλίον ἦν ἐν δέρμασι γεγραμμένον, περιέχον ὅπως δεῖ γίνεσθαι διὰ χημείας χρυσόν· εἰκότως οὖν οἱ τότε χρυσοῦν ὠνόμαζον αὐτὸ δέρας, διὰ τὴν ἐνέργειαν τὴν ἐξ αὐτοῦ. Eadem Suidas v. χημεία, Eudoc. p. 108, Favorin. v. δέρας et Anonym. Περὶ ἀπίστων p. 321 in Mythographis Westermanni. Suidam sua sumpsisse ex Joanne Antiochense monet Salmasius ad Solin. p. 772, B. Cf. Müller. *Min.* p. 172.

15.

Schol. ad Dionys. 687 : Χάραξ δέ φησι πολλαῖς ναυσὶν ἐκπλεῦσαι τοὺς Ἀργοναύτας, ὧν ἀποπλανηθεῖσα μία ναῦς προσηράχθη τῇ Μαιώτιδι. Οἱ δὲ ἐμπλέοντες Τέλχις καὶ Ἄμφιτος ἡνίοχοι τῶν Διοσκούρων ὄντες αὐτόθι μείναντες ἦρξαν, ἀφ' ὧν συνέβη τοὺς ἐνοικοῦντας ἐκεῖσε Ἡνιόχους καλεῖσθαι. Ὅθεν καὶ Διοσκουριὰς ἦν ἐκεῖσε λεγομένη ἡ πόλις.

Eustathius ad Dionys. l. l. : Ἡνίοχοι καὶ οἱ Ζύγιοι, ἔθνος ἀγριώτατον, ὡς ἡ ἱστορία φησὶν, Πελασγῶν ἔκγονοι. Ἱστορεῖ δὲ Χάραξ τοὺς Ἀργοναύτας οὐ μιᾷ νηῒ κατὰ τὸν πολὺν περὶ τῆς Ἀργοῦς λόγον, ἀλλὰ πολ-

---

11.

Cecrops e Sai Ægypti urbe in Atticam veniens, hominibus e pagis in unam urbem congregatis, Athenas condidit. Sais vero apud Ægyptios Minerva dicitur.

12.

De Io et Argo. Io, Arestoris filia, Junonis erat sacerdos. Quam quum gravidam ante nuptias pater cognovisset (neque enim virginis speciem amplius habebat, sed Veneris flore et maturitate major et venustior quam pro virgine esse videbatur; adeo ut etiam *bos* ab Argivis cognominaretur), ægre id ferens in custodia eam detinebat, custodemque ejus constituit matris fratrem Argum. Is quum nunquam dormiret neque effugere sibi quidquam pateretur, minime eam dimittebat; unde etiam *Panoptes* (*omnia cernens*) cognomen tulit. Verum ex indigenis Hermaon, volente Ione, clam Argum interfecit, atque Io libertati reddita cum cædis auctoribus, conscensa nave actuaria, fugam arripuit. Tempestate autem per mare Ionium, quod vocant, delata, multisque locis appulsa, tandem in Aeriam (*Ægyptum*) venit, ubi pro dea habita est propter formæ pulchritudinem. Sic Charax narrat in Hellenicis.

13.

De Baccho. Charax ita habet : « Semele Cadmi filia ante nuptias gravida facta, in puerperio fulmine tacta periit, infans vero superstes fuit. Illam igitur, sicuti de Jove tactis dici solet, divini sortis participem factam putarunt, Thyonenque vocarunt; infantem vero qui divinam originem eo quod e flammis servatus esset, quam maxime arguebat, Cadmus summo studio tuebatur, eique de Baccho Ægyptio, avo suo, nomen imposuit. »

14.

Charax vellus aureum fuisse dicit methodum chrysographiæ membranis inclusum, ob quam utpote rem magnam Argus expeditio instructa sit.

15.

Charax ait multis navibus profectos esse Argonautas, quarum una aberrans in Mæotidis oram impegit. Vectores Telchin et Amphitum, Dioscurorum aurigas, ibi remanentes imperasse, ab iisque incolas hujus regionis Heniochos vocari. Hinc etiam Dioscurias urbs ibi nominata est.

Heniochi et Zygii, gens ferocissima, ut historia tradit, Pelasgorum posteri sunt. Narrat Charax Argonautas non

λοῖς πλοίοις εἰσπλεῦσαι τὸν Εὔξεινον. Καί τινας αὐτῶν ἀποπλανηθῆναι, καὶ ἐν μιᾷ τῶν νηῶν εἶναι τοὺς τῶν Τυνδαριδῶν ἡνιόχους, ἤτοι τοὺς τῶν Διοσκούρων, ἀφ' ὧν κληθῆναι τὰ ἔθνη τοὺς Ἡνιόχους καὶ τοὺς Τυνδαρίδας· ναὶ μὴν καὶ τὴν Διοσκουρίδα χώραν, τὸν τοῦ Εὐξείνου μυχὸν, ἤγουν τὸν ἔσχατον πρὸς τῇ Κολχικῇ Τραπεζοῦντι πλοῦν. Cf. Strabo XI, p. 496; Justin. XLII, 3; Plinius VI, 5.

16.

Schol. ad Dionys. Perieg. 64, de columnis Herculis: Ὄνομα δὲ τῇ μὲν Εὐρωπαίᾳ κατὰ μὲν βαρβάρους Κάλπη, κατὰ δὲ Ἕλληνας Ἀλύβη· τῇ δὲ Λιβυκῇ κατὰ μὲν Ἕλληνας Κυνηγετικὴ, κατὰ δὲ βαρβάρους Ἄβεννα (Ἄβιννα var. l.), ὡς Χάραξ ἱστορεῖ. Αὗται δὲ πρότερον Κρόνου ἐλέγοντο στῆλαι, διὰ τὸ μέχρι τῶν τῇδε ὁρίζεσθαι δῆθεν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ. Δεύτερον δὲ ἐλέχθησαν Βριάρεω, ὥς φησιν Εὐφορίων, τρίτον δὲ Ἡρακλέους.

Eadem Eustathius suppresso nomine auctoris. Cf. Müller. *Dor.* I, p. 452 et quos laudat, Forbiger *Alte Geogr.* tom. II, p. 866 sq. Quæ mox subjunguntur: Φασὶ δὲ ὅτι καὶ Ἡρακλέους βαρέως καλοῦνται (sc. columnæ), corrige: Ἡ. βάρεις (i. e. πύργους) καλοῦνται. Similiter Toupius ad Suidam v. Καινοπρεπὲς emendavit: Ἀποκλείει τὰς ὄχθας δι' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ, ἑκατέρωθεν σκευάσας βάρεις (vgo Δαρείους).

17.

Jo. Lydus frgm. De menss. p. 274 ed. Hase: Καὶ βασιλεῦσαι δὲ αὐτὸν (sc. τὸν Κρόνον) ἡ ἱστορία παραδίδωσι... κατά τε τὴν Λιβύην καὶ Σικελίαν, [οἰκίσαι τε τοὺς τό]πους καὶ [πόλ]ιν κτίσαι, ὡς ὁ Χάραξ φησὶ, τ[ὴν τότε μὲν λεγ]ομένην Κρονίαν, νῦν δὲ Ἱερὰν πόλιν, ὡ[ς Ἰ]σίγον[ος περὶ Ἑλλην]ικῶν θεῶν καὶ Πολέμων (fr. 102) καὶ Αἰσχύλος ἐν τῇ Αἴτνῃ (l. Αἰτναίαις) π[αραδιδόασιν]. Supplementa sunt B. Hasii.

18.

Malala p. 81, 11 ed. Bonn.: Μετὰ δὲ Τρῶον ἐβασίλευσε τῶν Φρυγῶν ὁ Ἴλιος· ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ ἐλαλεῖτο ἡ νίκη τοῦ ἀγῶνος Πέλοπος τοῦ Λυδοῦ καὶ Οἰνομάου τοῦ Πισαίου, ἐπιτελεσθεῖσα ἐν τῇ Ἠλιακῇ ἑορτῇ. Ἅτινα συνεγράψατο Χάραξ ὁ ἱστορικός.

19.

Malala p. 175: Equestre certamen bigis primus celebravit Enyalius (*Eualius* Cram. An.; l. *Enalius*), Neptuni filius, qui Libyen, Iûs et Jovis Pici filiam, duxerat et Africæ partem subactam de nomine uxoris Libyam nominaverat. Sic Callimachus in Ætiis (quem Malalas ex ipso Charace adduxerit. Fragm. 6 item Callimachi testimonio Charax utitur): Μετ' αὐτὸν ὁ Ἐριχθόνιος ἐπετέλεσε τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἅρμασι τετραπώλοις· διὸ καὶ περιβόητος ἐγένετο, καθὰ ἐν ταῖς Χάρακος ἐμφέρεται ἱστορίαις· ὃς συνεγράψατο καὶ ταῦτα, ὅτι τοῦ ἱπποδρομίου τὸ κτίσμα εἰς τὴν τοῦ κόσμου διοίκησιν ᾠκοδομήθη, τοῦτ' ἐστὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης· τὰς δὲ δεκαδύο θύρας τοὺς δώδεκα οἴκους ἱστόρησε τοῦ ζωδιακοῦ τοῦ διοικοῦντος τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν παροδικὸν τοῦ βίου δρόμον. Τὸ δὲ πέλμα τοῦ ἱππικοῦ τὴν γῆν πᾶσαν εἶναι, τὸν δὲ εὔριπον τὴν θάλασσαν ὑπὸ τῆς γῆς μεσαζομένην, τὸν δὲ ἐπὶ τὰς θύρας καμπτὸν τὴν ἀνατολὴν, τὸν δὲ ἐπὶ τὴν σφενδόνην τὴν δύσιν, τὰ δὲ ἑπτὰ σπάτια τὸν δρόμον καὶ τὴν κίνησιν (τῆς ἀστρονομίας) τῶν ἑπτὰ ἀστέρων (τῆς μεγάλης ἄρκτου).

Eadem ex Characis Historiis afferuntur ab Anonymo in Crameri Anecdot. Parisin. tom. II, p. 291 (ubi mendas quamplurimas ex Malala, Chronico Paschali et Cedreno, tum in his tum in aliis tollere

---

una nave, ut vulgata de Argo fabula perhibet, sed compluribus in Pontum Euxinum innavigasse. Nonnullas vero a via aberrasse, quarum in una fuisse Tyndaridarum sive Dioscurorum aurigas (ἡνιόχους), a quibus Heniochi et Tyndaridæ gentes nomen habeant; nec non Dioscuridem regionem, quæ in ultimo Euxini Ponti recessu ad Trapezuntem Colchicam sita est, hinc appellatam esse.

16.

Europæa Herculis columna apud barbaros Calpe, apud Græcos Alybe; Libyca vero apud Græcos Cynegetice, apud barbaros Abenna vocatur, ut Charax narrat. Hæ primum Saturni columnæ nominabantur, quod hucusque regnum ejus pertineret; deinde dicebantur Briarei columnæ, ut Euphorio ait, tum vero Herculis.

17.

Saturnus traditur regnasse in Sicilia, locosque ibi incolis frequentasse urbemque condidisse, Charace teste, quæ primum Cronia appellata sit, nunc vocetur Hierapolis, ut Isigonus De diis Græcis et Polemo et Æschylus in Ætna (*in Ætnæis*) tradunt.

18.

Post Troum Phrygibus imperavit Ilius. Hoc ipso tempore sermonibus celebrabatur victoria illa, quam Pelops Lydus cum Œnomao Pisata certans ludis Eliacis reportavit. Quæ libris consignavit Charax historicus.

19.

Post Enyalium (*Enalium*) Erichthonius (*Œnomaus*) certamen hoc equestre quadrigis peregit: unde magnum sibi nomen comparavit, sicuti scriptum reliquit Charax. Qui præterea addit exstructum fuisse hippodromum ad formam universi, nempe ut cœlum, terram et mare repræsentaret: fores duodecim ad zodiaci domus duodecim retulit, qui terras et maria gubernat vitamque hominum transitoriam. Porro aream hippodromi terram, euripum (s. *spinam*) mare in media terra positum; flexum qui ad ostia, orientem; qui ad fundam, occasum; septem denique spatia motum et cursum astronomicum septem planetarum (et ursæ majoris) designare censet.

editor potuisset) et in Chron. Pasch. p. 208 ed. Bonn., coll. Cedreno p. 147. — Ἐριχθόνιος] Οἰνόμαος Anecd. Paris. : fortasse rectius. — σπάτια] nomen pure latinum; sic Cedrenus. σπαθία Malala et Chron. Alex.; σπαθέα Anecd. Parisin. — τὸν δρόμον κτλ.] sic etiam An. Paris.; Chron. Alex. : τὴν κίνησιν τὴν ἀστρώαν τῶν ἑπτὰ ἀστέρων καὶ τῆς μεγάλης ἄρκτου. Cedrenus nihil nisi hoc : τὸν δρόμον τῶν ἑπτὰ πλανητῶν; idque præferendum. Ceterum quæ similia Malalas in antecedentibus disputat de ludorum significatione allegorica, bonam partem ex eodem Charace fluxerint.

20.

Suidas v. Ὅμηρος : Ὅμηρος ὁ ποιητὴς Μέλητος τοῦ ἐν Σμύρνῃ ποταμοῦ καὶ Κριθηΐδος, ὡς δὲ ἄλλοι, Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης τῆς Μούσης, ὡς δὲ Χάραξ ὁ ἱστορικὸς, Μαίονος ἢ Μητίου καὶ Εὐμήτιδος μητρὸς, κατὰ δ' ἄλλους Τηλεμάχου τοῦ Ὀδυσσέως καὶ Πολυκάστης τῆς Νέστορος. Ἔστι δ' ἡ τοῦ γένους τάξις κατὰ τὸν ἱστορικὸν Χάρακα αὕτη · Αἰθούσης (Θοώσης Agon) Θρᾴσσης Λίνος, τοῦ δὲ Πίερος, τοῦ δ' Οἴαγρος, τοῦ δ' Ὀρφεὺς, τοῦ δὲ Δρῆς (Ὄρτης Ag., Δωρίων Proclus), τοῦ δὲ Εὐκλέης (Εὐκλῆς Pr., Ἁρμονίδης Ag.), τοῦ δ' Ἰδμονίδης, τοῦ δὲ Φιλοτέρπης (hunc om. Agon), τοῦ δ' Εὔφημος (Χαρίφημος Pr.), τοῦ δ' Ἐπιφράδης, τοῦ δὲ Μελάνωπος, τοῦ δ' Ἀπελλῆς (Ἀπελλαῖος Ag.), τοῦ δὲ Μαίων, ὃς ἦλθεν ἅμα ταῖς Ἀμαζόσιν ἐν Σμύρνῃ, καὶ γήμας Εὔμητιν τὴν Εὐέπους τοῦ Μνησιγένους (scr. Μελησιγένους) ἐποίησεν Ὅμηρον. Fuse de his disputarunt Lobeck. Aglaopham. p. 323 sq. et Welckerus *Cycl. Hom.* p. 147. Characis stemma, cum quo in plurimis consentiunt Agon Hom. et Proclus, ex Ephoro fluxisse videtur.

ΙΤΑΛΙΚΑ.

21.

Eustath. ad Hom. Il. IX, 48, p. 734 48 : Κατὰ γὰρ τὸν Ἀλεξανδρέα Ἡρακλείδην, ὡς πατῶ πάτος, στείβω στίβος, οὕτως ἐλεύθω ἔλευθος, καὶ πλεονασμῷ τοῦ κ κέλευθος, ᾧ λόγῳ καὶ τὴν Αὐλωνίαν Χάραξ Καυλωνίαν φησὶν ἐν Ἰταλικοῖς · « Οὕτω δὲ, φησὶ, καὶ τὰ ἀνθήλια κανθήλια. » Cf. Steph. Byz. : Καυλωνία... ἣν Αὐλωνίαν Ἑκαταῖος καλεῖ διὰ τὸ μέσην αὐλῶνος εἶναι κτλ. Similia multa congessit Welcker. *Trilog.* p. 130.

Apud Herodianum p. 19, 9 ed. Dindf., leguntur hæc : Ἔστιν Ἶς [καὶ] τῆς Ἰταλίας, ὡς Πάρθαξ ἐν τῷ β' τῶν Ἰταλικῶν · « Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν Ποσειδωνίαν ὁ Ἡρακλῆς · ἔστι δὲ ποταμὸς Ἶς καλούμενος μέγας. » Fort. Πάρθαξ corruptum est ex Χάραξ. Attamen nescio an Parthacis cujusdam indicetur scriptum poeticum. Certe postrema, si ἔστι in ἔστιν mutaveris, trimetrum efficiunt. Fort. igitur in antecc. legendum : Ἔχει δέ · « Ἀφίκετο Ποσ. ὁ Ἡρ. Similiter in antecc. apud Herod. legerim : Οὕτω καὶ Σκύμνος (Σκυθῖνος?) ἐν τῷ τῆς Ἀσίας Περίπλῳ (scripto prosaico. V. Mein. ad Scym. Ch. p. xx) εὑρέθη ἔχειν τάδε · « Κελένδερις κτλ. vel ἔχειν · « Εἶτα Κελένδερις, pro vg. ἔχεται κελ.

22.

Etym. M. p. 525, 39 : Φασὶ γάρ ποτε τὸν Διόνυσον ἐπὶ τὸν πρὸς Τυρσηνοὺς ἀπιόντα πόλεμον τοὺς γεγηρακότας τῶν Σειληνῶν μετὰ τῆς ἀχρήστου ἡλικίας ἐν Ἰταλίᾳ καταλιπεῖν · τοὺς δὲ τραπῆναι ἐπὶ ἀμπέλων ἐπιμέλειαν, καὶ εὔοινον γενέσθαι τὴν Ἰταλίαν · τοὺς δὲ γεωργοὺς οἱ Ἰταλοὶ κολώνους ἐκάλουν · ὡς καὶ ἱδρύσασθαι τοιαῦτα ἀγάλματα οἰνοφοροῦντα ἐν ἀσκοῖς. Ἐσπούδαζον δὲ, καὶ ἃς ᾤκουν πόλεις οἱ Ἰταλοὶ, τιμὴν ταύταις παρέχειν, ἀνιστάντες δαίμονά τινα ὡς πρεσβύτην ὅμοιον Σειληνῷ, ἵνα καὶ τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἱερῶν συγκραθῶσιν. Αἱ δὲ πέδαι περιτιθέμεναι δηλοῦσι τὸ ὑπήκοον, τῷ συνδεδέσθαι αὐτοῖς τὰς πόλεις τὰς ἐχούσας τὰ τοιαῦτα ἀγάλματα. Ταῦτα εἴρηται Χάρακι ἱστοριογράφῳ.

20.

Homerus poeta, Meletis, fluvii Smyrnæi; vel, ut alii, Apollinis et Calliopes Musæ filius; vel, ut Charax historicus tradit, Mæonis aut Metii et Eumetidis matris; ut alii, filius Telemachi, qui patrem habuit Ulyssem, et Polycastæ Nestoris filiæ. Est autem series generis Homerici hæc secundum Characem historicum : Æthusæ Thraciæ mulieris filius fuit Linus; hujus Pierus; hujus Œager; hujus Orpheus; hujus Dres; hujus Eucles; hujus Idmonides; hujus Philoterpes; hujus Euphemus; hujus Epiphrades; hujus Melanopus; hujus Apelles; hujus Mæon, qui cum Amazonibus Smyrnam venit, et ducta uxore Eumetide, Euepûs Mnesigenis filii filia, procreavit Homerum.

ITALICA.

21.

Secundum Heraclidem Alexandrinum quemadmodum a πατῶ fit πάτος, a στείβω, στίβος, sic ab ἐλεύθω ἔλευθος, et addita litera κ pleonastice, κέλευθος. Qua ratione etiam Auloniam Charax Cauloniam dicit in Italicis. « Eodem modo, ait, etiam κανθήλια dicunt pro ἀνθήλια. »

22.

Ferunt Bacchum quondam ad bellum contra Tyrrhenos profecturum Silenos, quotquot eorum senio decrepiti erant, cum inutili ad bellum ætate in Italia reliquisse. Hos vero ad vinearum culturam se convertisse, atque sic vini feracem evasisse Italiam. Agricolas vero Itali colonos vocabant. Quare etiam imagines personarum vinum ferentium in utribus collocare solent, et honorem urbibus, quas Itali illi incolebant, habendum curabant, signum dæmonis, qui senem et Sileni formam referebat, erigentes, ut eas etiam sacrorum communitate sibi adjungerent. Vincula autem quod ei circumdantur, significat subjectas esse et quasi vinculis conjunctas ipsis urbes, quæ ejusmodi imagines habent. Dicit hæc Charax historicus.

ΧΡΟΝΙΚΑ.

E LIBRO PRIMO.

23.

Stephan. Byz. : Ὠγυγία... ἐλέγετο καὶ ἡ Ἀττικὴ πᾶσα Ὠγυγία, ὡς Χάραξ φησὶν ἐν τοῖς Χρονικοῖς.

24.

Idem : Αἴγυπτος καὶ ἡ χώρα καὶ ὁ ποταμὸς ἐκλήθη ἀπὸ Αἰγύπτου, ὡς Χάραξ· « [Αἴγυπτος] Βήλου παῖς ὢν καὶ Ἀερίας τῆς καὶ Ποταμίτιδος, βασιλεύσας ἔτη τετταράκοντα τρία. » Locus mutilus.

25.

Idem : Παρρασία, πόλις Ἀρκαδίας... κέκληται ἀπὸ Παρρασοῦ, ἑνὸς τῶν Λυκάονος παίδων. Χάραξ δὲ κτίσμα Πελασγοῦ ἐν πρώτῳ Χρονικῶν οὕτω· « Πελασγὸς Ἀρέστορος παῖς τοῦ Ἐκβάσου τοῦ Ἄργου μετοικήσας ἐξ Ἄργους εἰς τὴν ἀπ' ἐκείνου μὲν τότε Πελασγίαν, ὕστερον δὲ Ἀρκαδίαν κληθεῖσαν, ἐβασίλευσεν ἔτη εἴκοσι πέντε καὶ πόλιν Παρρασίαν ἔκτισε. »

E LIBRO SECUNDO.

26.

Idem : Ἀγρίαι, ἀρσενικῶς, ἔθνος Παιονίας μεταξὺ Αἵμου καὶ Ῥοδόπης... Λέγονται καὶ Ἀγριᾶνες... Τὸ κτητικὸν Ἀγριανικὸς, ὡς Χάραξ ἐν δευτέρῳ Χρονικῶν.

27.

Idem : Ἄστυρα, πόλις Μυσίας... Ἔστι καὶ πόλις Φοινίκης κατὰ Ῥόδον, ἐν ᾗ ἐτιμᾶτο ἡ Ἀθηνᾶ Ἀστυρίς. Ἔστι καὶ Βοιωτίας πρὸς ταῖς Ποτνίαις, ὡς Χάραξ ἐν δευτέρᾳ. Urbem Bœotiæ ex Phœnicia repetiverit Charax.

28.

Idem v. Ἀθῆναι· Φησὶ Χάραξ, ὅτι ὁ Θησεὺς τὰς ἕνδεκα πόλεις τὰς ἐν τῇ Ἀττικῇ συνοικίσας εἰς Ἀθήνας συνοίκια ἑορτὴν κατεστήσατο.

E LIBRO TERTIO.

29.

Idem : Λάρανδα, πόλις Λυκαονίας· ὁ πολίτης Λαρανδεύς. Χάραξ τρίτῳ Χρονικῶν.

E LIBRO QUARTO.

30.

Idem : Ἡφαιστία, πόλις ἐν Λήμνῳ. Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. Χάραξ δ' ἐν δεκάτῳ Χρονικῶν φησιν, ὅτι Μυριναῖοι τῶν Πελασγικῶν ὑποσχέσεων οὐ φροντίσαντες ἀπέκλεισαν τῷ Μιλτιάδῃ τὰς πύλας, κἀκεῖνος πολιορκίᾳ περιεστήσατο αὐτούς. Τῶν δ' (l. Ἕρμων δ') Ἡφαιστιέων τύραννος ὢν, φοβηθεὶς τὴν δύναμιν, ἔφη χαριζόμενος τοῖς Ἀθηναίοις φίλοις οὖσιν ἐμπεδοῦν τὰ ὁμολογηθέντα ὑπὸ τῶν Πελασγῶν, καὶ ἀμαχεὶ παρέδωκε τὴν πόλιν.

Ἐν δεκάτῳ] scribe ἐν δ'. Hoc enim postulant tempora Miltiadis. Libro decimo jam sermo est de temporibus quibus contra Viriathum Romani pugnarunt. — ὑποσχέσεων pro vulg. ὑποθέσεων correxit Valckenar. — περιεστήσατο] παρεστήσατο codd.; quod retinentes editores scripserunt τὴν πολιορκίαν... αὐτοῖς. Cf. Müller. *Min.* p. 446, 3. Historiam (ex ipso Charace nostro, ut suspicatur Rhodius De Reb. Lemnior. p. 47) narrat Zenobius Prov. III, 85 : Ἑρμώνειος χάρις : Πελασγοί τινες τὴν Λῆμνον οἰκοῦντες ἦλθον ἐν ναυσὶν ἐς Βραυρῶνα τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὰς γυναῖκας ἐκεῖθεν ἡρ-

CHRONICA.

23.

Universa quoque Attica appellabatur Ogygia, ut Charax in Chronicis ait.

24.

Ægyptus et regio et fluvius ab Ægypto nomen habet, ut Charax ait : « Ægyptus Beli filius et Aeriæ, quæ et Potamitis dicebatur, regno potitus per annos quadraginta tres. »

25.

Parrhasia, urbs Arcadiæ, nomen habet a Parrhaso, uno ex Lycaonis filiis. Charax vero a Pelasgo conditam dicit in primo Chronicorum libro ita scribens : « Pelasgus Arestoris filius, Ecbasi nepos, Argi pronepos, ex Argis migravit in regionem quæ tunc ab ipso Pelasgia, postea Arcadia vocata est, ibique annis viginti quinque regnavit atque Parrhasiam urbem condidit. »

26.

Agriæ, genere masculino, gens Pæoniæ inter Hæmum et Rhodopen. Vocantur etiam Agrianes... Possessivum *Agrianicus*, ut Charax in secundo Chronicorum.

27.

Astyra, Bœotiæ oppidum prope Potnias, ut Charax ait libro secundo.

28.

Ait Charax Theseum quum undecim, quæ in Attica erant civitates in unam Athenarum urbem conjunxisset, festum instituisse quod συνοίκια vocant.

29.

Laranda, urbs Lycaoniæ. Civis Larandensis. Charax tertio Chronicorum.

30.

Hephæstia, urbs Lemni, ut Hecatæus in Europa ait. Charax vero in quarto Chronicorum refert Myrinæos, Pelasgica promissa flocci facientes, Miltiadæ portas clausisse, illum vero obsidione urbem cinxisse. Tum Hermon, Hephæstiensium tyrannus, copias ejus metuens, Atheniensibus, utpote amicis, gratificans, dixit se Pelasgorum pacta sancire, et sine prœlio iis urbem tradidit

πασαν. Λοιμῷ δὲ περιπεσόντες προσετάχθησαν δίκας διδόναι τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ λοιμοῦ. Κελευόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκλιπεῖν τὴν Λῆμνον, εἶπον οἱ Πελασγοὶ, εἴ τις αὐθημερὸν Ἀθήνηθεν Βορέᾳ χρησάμενος, καταπλεύσειεν εἰς τὴν Λῆμνον, ἐκστήσονται τῆς χώρας αὐτῶν. Ὕστερον δὲ Δαρείου τοῦ Πέρσου περὶ Θρᾴκην ὄντος καὶ πάντα χειρουμένου τὰ πέριξ, Μιλτιάδης Ἀθηναῖος ἐκ τῆς Χερρονήσου ἀφεὶς ἐς τὸ πέλαγος καταλαμβάνει τὴν Λῆμνον, καὶ πρὸς τοὺς Πελασγοὺς ἔφη, Βορέᾳ χρησάμενος αὐθημερὸν ἥκειν. Ἕρμων δὲ βασιλεύων τῶν Πελασγῶν ἐξέστη τῆς χώρας, τῇ μὲν ἀληθείᾳ τοῦ Δαρείου τὴν δύναμιν φοβηθεὶς, προσποιησάμενος δὲ ἑκὼν διδόναι τοῖς Ἀθηναίοις τὴν χάριν. Cf. Diodor. Exc. Vatic. XIX, 10, 6. Interpret. ad Herodot. VI, 36; Cornel. Nepot. Miltiad. c. 1.

E LIBRO SEXTO.

31.

St. Byz. : Ὠρεὸς, πόλις Εὐβοίας... Τούτου τὸ ἐθνικὸν διὰ τῆς ει διφθόγγου γράφεται Ὠρείτης... Μέμνηται τοῦ ἐθνικοῦ καὶ Χάραξ ἐν Χρονικῶν ἑκκαιδεκάτῳ· « Ἀθηναῖοι ἅμα Χαλκιδεῦσι τοῖς ἐν Εὐβοίᾳ καὶ Μεγαρεῦσι στρατεύσαντες εἰς Ὠρεὸν Φιλιστίδην τὸν τύραννον ἀπέκτειναν καὶ Ὠρείτας ἠλευθέρωσαν.

Pro ἐν Χρονικῶν ις′ olim fuerit ἐν τῷ ς′ Χρ., unde alii fecerunt solenni confusione ἐν τῷ ισ′. Nam ad tempora Philippi et Alexandri, quæ *sexto* libro exponebantur (vid. seq. fragm.) res pertinet. De Philistide tyranno Oritarum a Philippo constituto v. Demosthen. p. 119, 22. 126, 11. 248, 15. 252, 17; Strabo X, p. 445.

32.

Idem : Φράδα, πόλις ἐν Δράγγαις, ἣν Ἀλέξανδρος Προφθασίαν μετωνόμασεν, ὡς Χάραξ ἐν ἕκτῳ Χρονικῶν.

E LIBRO SEPTIMO.

33.

Idem : Αὐταριᾶται, ἔθνος Θεσπρωτικόν. Χάραξ ἐν ἑβδόμῃ Χρονικῶν καὶ Φαβωρῖνος ἐν Παντοδαπαῖς καὶ Ἐρατοσθένης.

E LIBRO OCTAVO.

34.

Idem : Ἀλαβούριον, πόλις Συρίας. Χάραξ ὀγδόῃ Χρονικῶν.

35.

Idem : Φιλωτέρα, πόλις περὶ τὴν Τρωγλοδυτικὴν, Σατύρου κτίσμα. Ἀπολλόδωρος δὲ Φιλωτερίδα καλεῖ. Ἔστι καὶ κοίλης Συρίας Φιλωτέρα, ὡς Χάραξ ἐν ὀγδόῳ Χρονικῶν. Τὸ ἐθνικὸν ταύτης Φιλωτέριος, διὰ τὸ τινὰς καὶ Φιλωτερίαν αὐτὴν εἰρηκέναι. Τῆς δ' Αἰγυπτίας Φιλωτερίτης, διὰ τὸ σύνηθες τοῦ ἐπιχωρίου τύπου.

E LIBRO DECIMO.

36.

Constantin. Porphyr. De adm. imp. c. 24 : Πόθεν εἴρηται Ἱσπανία; ἀπὸ Ἱσπάνου γίγαντος οὕτω καλουμένου, Ἱσπανίαι δύο τῆς Ἰταλίας ἐπαρχίαι, ἡ μὲν μεγάλη, ἡ δὲ μικρά. Ταύτης ἐμνήσθη Χάραξ ἐν ι′ Χρονικῶν· « Ἐν Ἱσπανίᾳ τῇ μικρᾷ τῇ ἔξω Λουσιτανῶν πάλιν ἀποστάντων ἐπέμφθη ὑπὸ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐπ' αὐτοὺς Κύϊντος ». Ὁ αὐτὸς ὁμοῦ περὶ τῶν δύο· « Κύϊντος ὁ τῶν Ῥωμαίων πολέμαρχος ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Ἱσπανίαις, ἡσσώμενος ὑπὸ Οὐριάθου σπονδὰς πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο. »

37.

Stephan. Byz. : Ἄρσα, πόλις Ἱσπανίας, ὡς Χάραξ ἐν δεκάτῃ Χρονικῶν.

31.

Charax Chronicorum libro sexto : « Athenienses cum Chalcidensibus Eubœæ et Megarensibus contra Oreum profecti Philistidem tyrannum interfecerunt Oritasque in libertatem vindicarunt (*an.* 341 *a. C.*). »

32.

Phrada, urbs in Drangis, quam Alexander Prophthasiam mutato nomine vocari jussit, uti Charax ait sexto Chronicorum.

33.

Autariatæ, gens Thesprotica. Charax septimo Chronicorum, Favorinus in Omnigenis et Eratosthenes.

34.

Alaburium, urbs Syriæ. Charax octavo Chronicorum.

35.

Philotera, urbs ad Troglodyticen sita, a Satyro condita. Apollodorus vero Philoteridem vocat. Est etiam Cœlesyriæ urbs Philotera, ut Charax refert octavo Chronicorum. Hujus gentile *Philoterius* est, quod nonnulli urbem etiam Philoteriam vocant; gentile vero urbis Ægyptiæ est *Philoterites*, quæ forma apud indigenas invaluit.

36.

Unde dicitur Hispania? Ab Hispano hujus nominis gigante. Hispaniæ duæ Italiæ provinciæ, altera magna, altera parva. Hujus meminit Charax libro decimo Chronicorum : « In Hispaniam minorem, exteriorem, Lusitanis rursum deficientibus, a Romanis exercitus dux missus est Quintus. » Idem de utraque simul : « Quintus, qui in utraque Hispania belli præfecturam gerebat, a Viriatho superatus fœdus cum illo iniit. »

37.

Arsa, urbs Hispaniæ, ut Charax decimo Chronicorum.

38—39.

Steph. Byz. : Σάλυες, ἔθνος Λιγυστικὸν, πολεμῆσαν Ῥωμαίοις, ὡς Χάραξ ἐν δεκάτῳ Χρονικῶν.

Idem : Κοσίανα, φρούριον Παλαιστίνης. Χάραξ δεκάτῳ, ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Συρίας.

E LIBRO UNDECIMO.

40.

Idem : Δῶρος, πόλις Φοινίκης... Χάραξ ια'· « Τρύφων, ἐν Δώρῳ τῆς Κοίλης Συρίας πόλει πολιορκούμενος ὑπ' Ἀντιόχου, ἔφυγεν εἰς Πτολεμαΐδα, τὴν Ἄκην λεγομένην. »

E LIBRO DUODECIMO.

41—42.

Idem : Φιδήνη, πόλις Ἀλβανῶν. Τὸ ἐθνικὸν Φιδηναῖος. Ἔοικε καὶ Φίδηνα λέγεσθαι, ὡς Ῥάβεννα, καὶ Φιδηνάτης, ὡς Ῥαβεννάτης· οὕτω γὰρ Χάραξ ιβ' κέχρηται Φιδηνάτης.

Idem : Κούριοι, ἔθνος Σαβίνων, πολεμῆσαν Ῥωμαίοις. Χάραξ ιβ'.

E LIBRIS INCERTIS.

43—47.

Idem : Ἀνθάνα, πόλις Λακωνικὴ, μία τῶν ἑκατόν... Χάραξ Ἀνθήνην αὐτήν φησιν.

Idem : Ἀμοργὸς, νῆσος μία τῶν Κυκλάδων. Λέγεται καὶ Ἀμόργιον, ὥς φησι Χάραξ.

Idem : Ἱερὰ, νῆσος ἐν τῷ Κρητικῷ πελάγει, ὡς Χάραξ.

Idem : Τέμβριον, πόλις Φρυγίας. Χάραξ δὲ Τύμβριον αὐτήν φησι.

Idem : Ἴσαυρα, οὐδετέρως, πόλις Ἰσαυρίας μεταξὺ Λυκαονίας καὶ Κιλικίας πρὸς τῷ Ταύρῳ. Χάραξ δὲ θηλυκῶς.

48.

Idem : Ἀλάβανδα, πόλις Καρίας, ἡ ποτὲ Ἀντιόχεια. Ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Ἀλαβάνδου τοῦ Εὐΐππου, ὡς Χάραξ. Ἔστι καὶ ἑτέρα πόλις Καρῶν εὐτυχεστάτη, ἀφ' ἧς ἡ παροιμία, Ἀλάβανδα Καρῶν εὐτυχεστάτη. Κτίσμα δὲ Καρὸς ἦν, ἀπὸ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ κληθεῖσα τοῦ γεννηθέντος ἀπὸ Καλλιρρόης τῆς Μαιάνδρου, μετὰ νίκην ἱππομαχικὴν, καὶ κληθέντος Ἀλαβάνδου, ὅ ἐστι κατὰ τὴν Καρῶν φωνὴν Ἱππόνικος· ἄλα γὰρ τὸν ἵππον, βάνδα δὲ τὴν νίκην καλοῦσιν. Quod Cares *ala*, idem Perrhæbi *phala* dixerint. Hinc explicaverim Stephani locum : Φάλαννα, πόλις Περραιβίας... Ἑκαταῖος Ἱστοριῶν α' Ἱππίαν αὐτὴν καλεῖ.

49—51.

Idem : Ἑβραῖοι. Οὕτως Ἰουδαῖοι ἀπὸ Ἀβραμῶμος, ὥς φησι Χάραξ.

Idem : Ἀγβάτανα, πολίχνιον Συρίας. Ἡρόδοτος τρίτῳ (cap. 4 et 92). Οἱ δὲ νῦν Βατάνειαν αὐτὴν καλοῦσι. Τὸ ἐθνικὸν Βατανεῶται, ὡς Ῥαφάνεια Ῥαφανεῶται. Δημήτριος δέ φησιν Ἀγβάτανα διττὰ, τὰ τῆς Μηδίας, τὰ δὲ τῆς Συρίας. Κτησίας δὲ πανταχοῦ τῶν Περσικῶν τὰ παρὰ Μήδοις Ἀγβάτανα διὰ τοῦ α

38—39.

Salges, Ligurum gens, quæ contra Romanos bellum gessit, ut Charax ait decimo Chronicorum.

Cosiana, castellum Palæstinæ, ut Charax ait libro decimo, in Syriæ ora maritima.

40.

Dorus, urbs Phœniciæ. Charax libro undecimo : « Trypho in Doro Cœlesyriæ urbe ab Antiocho obsessus, in Ptolemaidem, quæ Ace vocatur, confugit. »

41—42.

Fidenæ, urbs Albanorum. Gentile Fidenæus. Videtur etiam Fidena dici, sicut Ravenna, et Fidenates, sicut Ravennates. Sic enim Charax in duodecimo, gentili *Fidenates* utitur.

Curii, gens Sabinorum, quæ contra Romanos belligeravit. Charax libro duodecimo.

43—47.

Anthana, una ex centum Laconiæ oppidis. Charax eam Anthenen vocat.

Amorgus, una ex Cycladibus insulis. Dicitur etiam Amorgium, Charace teste.

Hiera, insula in mari Cretico, ut Charax ait.

Tembrium, urbs Phrygiæ. Charax vero Tymbrium eam dicit.

Isaura, neutro genere, urbs Isauriæ inter Lycaoniam et Ciliciam ad Taurum sita. Charax Isauram feminino genere dicit.

48.

Alabanda, urbs Cariæ, quæ quondam Antiochia. Nomen habet ab Alabando Euippi filio, uti Charax perhibet. Est item alia urbs Carum fortunatissima, de qua proverbium est : *Alabanda Carum fortunatissima.* A Care condita est, et a filio ejus, quem e Callirrhoe Mæandri filia susceperat, denominata, qui post victoriam equestri prœlio reportatam Alabandus dictus est, quod Carum lingua Hipponicum denotat : *ala* enim equum, et *banda* victoriam dicunt.

49—51.

Hebræi Judæi vocantur ab Abramome, ut Charax ait.

Agbatana, Syriæ oppidum. Herodotus libro tertio. Nunc vero Bataneam dicunt. Gentile, Bataneotæ, ut a Raphanea fit Raphaneotes. Demetrius autem inquit gemina esse Agbatana, altera Mediæ, altera Syriæ. Ctesias in Persicis ubique Medorum urbem per *a* literam scribit, *Agbatana;*

γράφει. Παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τοῦ ε τὸ Περσικὸν, ὡς δειχθήσεται. Παρὰ Χάρακι δὲ καὶ αὕτη διὰ τοῦ ε, ἣν καὶ Ἐπιφάνειάν φασι κεκλῆσθαι.

Et. Byz. : Ζαρίασπα ἢ Ζαριάσπη, πόλις Βακτριανή. Στράβων ἑνδεκάτῃ (p. 514). Ἡ ἐκαλεῖτο καὶ Βάκτρα. Χάραξ δὲ οὐδετέρως τὰ Ζαρίασπα.

52—53.

Idem : Κάμικος, πόλις Σικελίας, ἐν ᾗ Κώλακος ἦρχεν ὁ Δαιδάλου **. Χάραξ δὲ Ἴνυκον ταύτην φησίν. Non dixit Charax Camicum eandem cum Inyco esse; sed quum alii Camicum Cocali sedem regiam dicant, Characem pro eo posuisse Inycum. Sic locum ab excerptore turbatum intelligendum esse jam Cluverius monuit. V. Berkel. ad h. l. Cum Charace facit Pausanias VII, 4, 6.

Idem : Ἀχραδινή, νῆσος ἔχουσα πόλιν πρὸς ταῖς Συρακούσαις, ἣν ἐπολιόρκησε Μάρκος ὁ Ῥωμαίων στρατηγός· ἀλλὰ καὶ Ἀχραδινὴ μοῖρα Συρακουσῶν. Χάραξ δὲ χώραν αὐτὴν καλεῖ καὶ νῆσον.

54.

Idem : Ἄζιλις, πόλις Λιβύης. Οἱ δὲ περὶ Σαλούστιον οὐ πόλιν, ἀλλὰ τόπον φασὶ καὶ ποταμὸν εἶναι. Τινὲς δὲ Ἄζιριν μετὰ τοῦ ρ λέγουσι τὸν χῶρον. Χάραξ δὲ Ἄξιρον λέγει αὐτήν. Hujus loci Charax mentionem fecerit eo loco, ubi de Cyrenis a Batto conditis egit. V. Herodot. IV, 157. Müller *Min.* p. 343.

55.

Idem : Τροιζήν, πόλις Πελοποννήσου. Ἔστι καὶ ἄλλη Τροιζὴν ἐν Μασσαλίᾳ τῆς Ἰταλίας, ἣν Χάραξ Τροιζηνίδα χώραν φησί. Cf. Eustath. ad Il. 2, 561, p. 287, 12 : Ἔστι δὲ, φασὶ, καὶ ἑτέρα (Τροιζὴν) ἐν Ἰταλίᾳ Μασσαλιωτική. Exspectabam ἐν Γαλλίᾳ. Ceterum locus ignotus, nisi idem forte est cum *Tauroente* quem Apollodorus dicit ap. Steph. B. v. Ταυρόεις.

56—58.

Idem : Ἀβοριγῖνες, ἔθνος Ἰταλικὸν, ὡς Ἰόβας ἐν Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας πρώτῃ· « Μέχρι μὲν οὖν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὴν ἀρχαίαν Ἀβοριγίνων ὀνομασίαν διέσωζον, Λατίνου δὲ βασιλεύσαντος, οὕτω προσηγορεύθησαν. Τὰ αὐτὰ καὶ Χάραξ.

Idem : Ἄλβα, πόλις Ἰταλίας. Κλίνεται δὲ Ἄλβας, ὡς Χάραξ.

Idem : Ἄρδεα, κατοικία τῆς Ἰταλίας. Στράβων πέμπτῃ (p. 228). Ἐκλήθη ἀπὸ ἑνὸς τῶν παίδων Ὀδυσσέως καὶ Κίρκης. Αὕτη Τροία ἐλέγετο, ὡς Χάραξ. « Dionysius Hal. A. R. I, p. 43, testatur castra, sive χάρακα, quæ apud Laurentum in Italia primo posuit Æneas, *Trojam* ab eo fuisse appellatam. Unde nescio, an non ejus locum respexerit et male detruncaverit hic Stephanus. » HOLSTENIUS.

59.

Idem : Ἀλλόβρυγες, ἔθνος δυνατώτατον Γαλατικὸν, ὡς Ἀπολλόδωρος. Πολύβιος δὲ διὰ τοῦ ι αὐτοὺς καλεῖ Ἀλλόβριγας, Χάραξ δὲ διὰ τοῦ ο μικροῦ Ἀλλόβρογας· οἱ πλείους δὲ διὰ τοῦ υ.

---

sed apud antiquos urbs Persica per *e* literam scribitur, uti demonstrabitur. A Charace autem hæc quoque Syriæ urbs per *e* scribitur, quam etiam Epiphaniam vocatam esse dicunt.

Zariaspa sive Zariaspe, urbs Bactriana, quæ etiam Bactra vocabatur. Charax vero neutro genere τὰ Ζαρίασπα dicit.

52—53.

Camicus, urbs Siciliæ in qua Cocalus regnavit, ad quem Dædalus venit. Charax vero (de Dædalo ad Cocalum in Siciliam veniente loquens) pro Camico ponit Inycum.

Achradine, insula urbem habens ad Syracusas, quam Marcus Marcellus Romanorum dux obsidione cinxit. Est etiam Achradine pars Syracusarum. Charax eam et regionem et insulam dicit.

54.

Azilis, urbs Libyæ. Sallustius vero non urbem, sed locum et fluvium esse dicit. Nonnulli Azirim per *r* literam locum hunc vocant. Charax autem *Azirum* dicit.

55.

Trœzen, urbs Peloponnesi. Est etiam alia Trœzen in Massiliotica Italia (*Gallia*), quam Charax Trœzenidem regionem dicit.

56—58.

Aborigines, gens Italica, ut Juba in primo Romanæ historiæ : « Usque ad Troicum bellum antiquum Aboriginum nomen servarunt, deinde a Latino rege Latini nominati sunt. » Eadem etiam Charax.

Alba, urbs Italiæ, genitivo casu est Ἄλβας, ut Charax.

Ardea, Italiæ colonia. Strabo libro quinto. Nomen habet ab uno filiorum Ulyssis et Circes. Hæc olim Troja appellabatur, uti Charax auctor est.

59.

Allobryges, gens Gallica potentissima, ut Apollodorus. Polybius eos per *i* literam *Allobriges*, Charax vero per *o* breve *Allobroges* vocat.

SCRIPTORES BELLI PARTHICI

QUI APUD LUCIANUM IN LIBRO DE HISTORIA RECTE SCRIBENDA COMMEMORANTUR.

Crepereius Calpurnianus Pompeiopolitanus (fr. 2). Callimorphus medicus (fr. 3). Antiochianus (fr. 13). Demetrius Sagalassensis (fr. 15). Anonymus Milesius (fr. 1). Anonymus Corinthius (fr. 12). Philosophus quidam stoicus (fr. 4). Alii Anonymi (fr. 5-11 et 14).

C. Hermannus in edit. libelli Luciani p. XIV : « Bellum Parthicum, quod a L. Vero Aug. per duces Avidium Cassium, Martium Verum et Statium Priscum intra quadriennium præclarissimis rebus gestis profligatum, tantas historicorum adulationes atque ineptias provocarat, ut temperare sibi Lucianus non posset, quominus acerba earum nugarum censura instituta, rectiores ejus rei tractandæ leges ex antiquorum exemplis depromptas adque sobriam et severam artis disciplinam accommodatas publice ad imitandum proponeret. Cujus belli et causas et eventus brevissime tradere constitui; pluribus, etiamsi per hujus præfationis angustias liceret, propter auctorum inopiam non possem. Nam quamlibet magnum fuisse numerum eorum, qui de eo scripserunt, nostro e libro apparet, imbecilliores tamen ad unum omnes fuisse videntur, quam ut ad nostra usque tempora durare possent; quorum ne nomina quidem, quotquot eorum tacere Lucianus maluit, novimus. Neque enim huc Iamblichus pertinet, de quo Photius cod. 94 agit (v. not. ad fr. 14); neque de Antiocho illud affirmare ausim, quem eo tempore historiam scripsisse narrat Philostratus in Vitis Sophist. II, 4, p. 570, neque de Arriano, cujus Parthica laudat Stephanus Byz. v. Ἐλέγεια, neque de Asinio Quadrato, quem Parthici belli scriptorem passim testem citant illarum rerum auctores. Παρθυηνικά libros suos scripserat, quo nomine aliquoties laudantur a Stephano Byzantio. Qui si idem fuit, quem historiam Romanam mille annorum usque ad Philippum Augustum quindecim libris Ionica dialecto scripsisse Suidas auctor est, respici sane a Luciano non potuit. Vixerunt præterea illa ætate Polyænus orator et Ælius Aristides rhetor, quorum ille in Strategematum Præf. lib. I et VI, hic præsertim in Sacris sermonibus (*), i. e. in somniis, illius belli mentionem injiciunt, neuter tamen ita, ut ad interiorem ejus notitiam profici quidquam inde possit. Quem autem copiosissime illud libro LXXI exposuisse consentaneum est Dionem Cassium, ejus e magno naufragio pauca tantum a Xiphilino fragmenta servata sunt. Neque ipse Lucianus alio loco ejus belli meminit, nisi quod *Pseudom.* c. 27 simulati illius Glyconis vaticiniis fretum Severianum Gallum Romanorum ducem Armeniam invasisse ait, quo cum exercitu ad internecionem cæso vana illius oracula reperta esse. Posteaquam enim Hadrianus Aug. vix imperium adeptus, omissis quæ Trajanus de Parthis ceperat, cum Vologeso II Parthorum rege pacem fecerat ita, ut Armenia sui juris esset, quæcunque præterea trans Euphratem essent, Parthorum ditioni accederent (Æl. Spart. V. Hadrian. c. 5) : per annos circiter XLIV tranquillus ab illa regione imperii status fuit. Sub mortem denique Antonini Pii Aug. quum Vologesus III Parthorum rex, qui a. 149 p. Chr. patri suceesserat (Tychsen. De numis vett. Pers. Comm. IV, p. 42), occupandæ Armeniæ consilia haud dubio prodidisset, missus ad firmandos sociorum animos Severianus cum legione ad Elegiam Armeniæ castellum ab Osroë, ut Lucianus nostro in libro c. 21, vel ut in *Pseudom. l. l.*, ab Othryade aliquo cæsus est. Ejusdem hæc nomina viri esse Solano placet; non tamen persuasit Reimaro, qui ad Dion. Cass. LXXI, 2, Othryadem quidem Parthorum ducem, Osroem autem regulum esse vult ex stirpe Arsacidarum Armeniæ a Parthis impositum, quo deinde pulso restitutum esse a Romanis Soæmum ex Dionis fragmento apud Suidam (v. Μάρτιος) et Iamblichi loco ap. Phot. l. l. probabiliter Valesius collegit. Nam quum Vologesus ipse Syriam quoque, fugato Atidio Corneliano, qui eam tum administrabat (Jul. Capit. Vit. M. Anton. c. 8), hostili impetu cepisset, Lucius Verus Aug. ejus belli curam sibi imponi passus est. Qui etsi ipse nunquam ultra Euphratem processerit, plurimum autem temporis hiemem Laodiceæ, æstatem apud Daphnen, reliquam anni partem Antiochiæ in de-

(*) V. c. Serm. I, tom. I, p. 281 ed. Jebb. : Δωδεκάτῃ ἐδόκουν Ἀντωνῖνον τὸν αὐτοκράτορα τὸν πρεσβύτερον καὶ τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα σπονδὰς καὶ φιλίαν ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους, προσιόντων δὲ τῶν περὶ Βολόγεσον φωνὴν εἶναι οὐκ ὀλίγην καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ἑλληνίζειν κτλ.

liciis egerit (Jul. Cap. Vit. L. Veri c. 7), adeo tamen per legatos ejus strenue bellum administratum est, ut fugato ad Europum Parthorum exercitu, Avidius Cassius Vologesum a sociis desertum insecutus Babylonem usque perveniret, mox Seleucia, quia fidem Romanis datam non servasset, direpta et incensa, in Mediam quoque penetraret et Ctesiphontem Vologesi regiam solo æquaret; Statius Priscus autem captis Artaxatis Armeniam vindicaret (Jul. Cap. M. Anton. c. 9). Regem Armenis datum numi testantur (Patin. Imp. Rom. Num. p. 204 ; Beger. p. 77); quem Soæmum fuisse videri modo indicavi. L. Verus Aug. triumphans Romam rediit. Imperatorum utrique et Armeniaci et Parthici nomen ob id bellum delatum est. Quod quum statim ab initio imperii M. Antonini L. Veri Augg. per quadriennium gestum sit, integros annos 162-165 occupasse videtur ; quod si nostrum libellum sub ipsum belli exitum scriptum esse supra (*) comprobavimus, ipso a. p. Chr. 165, U. c. 918 scriptum consentaneum est, quo tempore Lucianus, si circiter a. p. Chr. 120 natum esse statuimus, quadragesimum quintum ætatis annum maxime agebat. »

Cap. 1-13 Lucianus in universum agit de historiæ conscribendæ fine et consilio, quod a plerisque illius ævi historicis perperam considerari intellexisset. Quibus absolutis, ad peccata in ipsa rei tractatione fere commissa singularibus quibusdam exemplis illustranda transit, et ita quidem, ut primum agat de prava et servili veterum scriptorum æmulatione doctrinæque ostentandæ studio (c. 14-19), deinde de propriis quorundam vitiis in dictione vel dispositione conspicuis disserat (c. 20-23), postremo omnium gravissime perstringat eos qui in ipsa inventione rerumque gestarum expositione vel negligentia vel inepto delectu vel tumida jactatione mendaciisque peccavissent.

(*) Scilicet pag. XIII Hermannus monet Lucianum jam novisse quidem belli Parthici exitum victosque in ipsa Media hostes (c. 30), nondum tamen, quo tempore librum scriberet, rediisse legiones nec triumphum actum esse (c. 31, fr. 14). Ibidem postquam demonstravit Lucianum rem suam non ita usquequaque pertractasse, nec tam perpolitum libellum esse, ut elegantissimi viri ingenium ubique agnoscas, addit hæc : « Nec mihi quidem dubium est, quin aliquanto majoris operis ipse ab initio consilium animo susceperit, mox sive amicorum impatientia victus, affectum librum, non perpolitum in vulgus ediderit ; nisi fortasse eam festinationis causam fuisse existimas, quod metuerit, ne si diutius in illo negotio desudaret, eorum, quibus in priori opusculi parte perstringendis tanto cum studio immoratus esset, historiæ, quæ earum imbecillitas esset, ut flores vere nati, antequam edere librum suum posset, evanescerent. »

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΜΙΛΗΣΙΟΣ.

1.

Lucianus Quom. hist. conscrib. c. 14, p. 260 ed. Didot. : Ἐγὼ δ' οὖν καὶ διηγήσομαι ὁπόσα μέμνημαι ἔναγχος ἐν Ἰωνίᾳ συγγραφέων τινῶν, καὶ νὴ Δία ἐν Ἀχαΐᾳ πρῴην ἀκούσας τὸν αὐτὸν τοῦτον πόλεμον διηγουμένων· καὶ πρὸς Χαρίτων μηδεὶς ἀπιστήσῃ τοῖς λεχθησομένοις· ὅτι γὰρ ἀληθῆ ἐστι κἂν ἐπωμοσάμην, εἰ ἀστεῖον ἦν ὅρκον ἐντιθέναι συγγράμματι. Εἷς μέν τις αὐτῶν ἀπὸ Μουσῶν εὐθὺς ἤρξατο παρακαλῶν τὰς θεὰς συνεφάψασθαι τοῦ συγγράμματος. Ὁρᾷς ὡς ἐμμελὴς ἡ ἀρχὴ καὶ περὶ πόδα τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῷ τοιούτῳ εἴδει τῶν λόγων πρέπουσα ; Εἶτα μικρὸν ὑποβὰς Ἀχιλλεῖ μὲν τὸν ἡμέτερον ἄρχοντα εἴκαζε, Θερσίτῃ δὲ τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, οὐκ εἰδὼς ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ἀμείνων ἦν αὐτῷ, εἰ Ἕκτορα μᾶλλον ἢ Θερσίτην καθῄρει, καὶ εἰ πρόσθεν μὲν ἔφευγεν ἐσθλός τις,

ἐδίωκε δέ μιν μέγ' ἀμείνων.

Εἶτ' ἐπῆγεν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ἐγκώμιον, καὶ ὡς ἄξιος εἴη συγγράψαι τὰς πράξεις οὕτω λαμπρὰς οὔσας. Ἤδη δὲ κατιὼν ἐπῄνει καὶ τὴν πατρίδα τὴν Μίλητον, προστιθεὶς ὡς ἄμεινον ποιοῖ τοῦτο τοῦ Ὁμήρου μηδὲν μνησθέντος τῆς πατρίδος. Εἶτ' ἐπὶ τέλει τοῦ προοιμίου ὑπισχνεῖτο διαρρήδην καὶ σαφῶς, ἐπὶ μεῖζον μὲν ἀρεῖν τὰ ἡμέτερα, τοὺς βαρβάρους δὲ καταπολεμήσειν καὶ αὐτός, ὡς ἂν δύνηται· καὶ ἤρξατό γε τῆς ἱστορίας οὕτως, αἴτια ἅμα τῆς τοῦ πολέμου ἀρχῆς διεξιών· « Ὁ γὰρ

ANONYMUS MILESIUS.

1.

Jam equidem narrabo quæ memini nuperrime in Ionia ex historicis quibusdam, et mehercule in Achaia quoque, non ita pridem audire idem hoc bellum narratione persequentibus. Et per ego vos Gratias obsecro, nemo his quæ dicentur fidem deroget : vera enim esse dejerare etiam possim, si urbanum esset jusjurandum scripto interponere. Unus quidem illorum aliquis a Musis etiam initium fecit, precatus deas, ut manum scriptioni secum admoveant. Viden' quam concinnum principium et apte conveniens historiæ, quodque tale orationis genus deceret? Tum paullum progressus Achilli quidem nostrum principem (*L. Verum*) comparabat, Thersitæ autem regem Persarum, ignarus tanto sibi præstantiorem futurum fuisse Achillem, si Hectorem potius quam Thersiten interemisset, et si ante quidem fugisset fortis aliquis, hunc autem « *egisset multum præstantior alter.* » Deinde subjunxit de se ipso encomium quoddam, quamque dignus sit scriptor claris adeo rebus gestis. Jam vero progressus Miletum laudabat patriam suam, subjiciens melius hac in re facere se quam Homerum, qui mentionem patriæ nusquam injecerit. Deinde in fine prooemii pollicetur disertis verbis et clare, se elaturum in majus res nostras, barbaros autem, quantum in se esset,

μιαρώτατος καὶ κάκιστα ἀπολούμενος Οὐολόγεσος ἤρξατο πολεμεῖν δι' αἰτίαν τοιάνδε. »

Καὶ νὴ Δία ἐν Ἀχ.] Sensus : Ionum loquacitati multa ignoscas; at a Græciæ hominibus, qui ad Atticorum exemplum se componere solent, monstra ista historiarum, quæ in seqq. nobis ostendit Lucianus, proficisci potuisse jure mireris. Ceterum innuit Lucianus Historias Corinthii, de quo v. fr. 12. — Ἄμεινον... τοῦ Ὁμήρου] Contra in hoc quoque Homerum imitandum duxit Cephalion Musarum auctor (v. supra). — Αἴτια ἅμα κτλ.] « Ad Herodoti videlicet Thucydidisve exemplum, quorum ille : τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι, hic autem (I, 23) : διότι δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας ἔγραψα πρῶτον. » HERMANN.

ΚΡΕΠΕΡΗΙΟΣ ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΑΝΟΣ ΠΟΜΠΗΙΟΥΠΟΛΙΤΗΣ.

2.

Idem c. 15 : Οὗτος μὲν τοιαῦτα. Ἕτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄκρος, οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος, καὶ τὴν ἀρχὴν ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεστάτην ἀρχῶν ἁπασῶν καὶ θύμου τοῦ Ἀττικοῦ ἀποπνέουσαν. Ὅρα γάρ· « Κρεπέρηος Καλπουρνιανὸς Πομπηιουπολίτης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Παρθυαίων καὶ Ῥωμαίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς ξυνισταμένου. » Ὥστε μετά γε τοιαύτην ἀρχὴν τί ἄν σοι τὰ λοιπὰ λέγοιμι, ὁποῖα ἐν Ἀρμενίᾳ ἐδημηγόρησε τὸν Κερκυραῖον αὐτὸν ῥήτορα παραστησάμενος, ἢ οἷον Νισιβηνοῖς λοιμὸν τοῖς μὴ τὰ Ῥωμαίων αἱρουμένοις ἐπήγαγε παρὰ Θουκυδίδου χρησάμενος ὅλον ἄρδην πλὴν μόνου τοῦ Πελασγικοῦ καὶ τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν, ἐν οἷς οἱ τότε λοιμώξαντες ᾤκησαν; Τὰ δ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Αἰθιοπίας ἤρξατο, ὥστε καὶ ἐς Αἴγυπτον κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν, καὶ ἐν ἐκείνῃ γε ἔμεινεν εὖ ποιῶν. Ἐγὼ γοῦν θάπτοντα ἔτι αὐτὸν καταλιπὼν τοὺς ἀθλίους Ἀθηναίους ἐν Νισίβι ἀπῆλθον ἀκριβῶς εἰδὼς καὶ ὅσα ἀπελθόντος ἐρεῖν ἔμελλε. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἐπεικῶς πολὺ νῦν ἐστι, τὸ οἴεσθαι τοῦτ' εἶναι τοῖς Θουκυδίδου ἐοικότα λέγειν, εἰ ὀλίγον ἐντρέψας τὰ αὐτοῦ ἐκείνου λέγοι τις, [μικρὰ κἀκεῖνα, ὅπως καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, οὐ δι' αὐτὴν * ἴδια]. Κἀκεῖνο ὀλίγου δεῖν παρέλιπον· ὁ γὰρ αὐτὸς οὗτος συγγραφεὺς πολλὰ καὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν μηχανημάτων, ὡς Ῥωμαῖοι αὐτὰ ὀνομάζουσιν, οὕτως ἀνέγραψε, καὶ τάφρον ὡς ἐκεῖνοι καὶ γέφυραν καὶ τὰ τοιαῦτα. Καί μοι ἐννόησον ἡλίκον τὸ ἀξίωμα τῆς ἱστορίας καὶ ὡς Θουκυδίδῃ πρέπον, μεταξὺ τῶν Ἀττικῶν ὀνομάτων τὰ Ἰταλιωτικὰ ταῦτα ἐγκεῖσθαι, ὥσπερ τὴν πορφύραν ἐπικοσμοῦντα καὶ ἐμπρέποντα καὶ πάντως συνᾴδοντα.

Κρέπερηος κτλ.] Thucyd. init. : Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου. *Pompeiopolis*, scriptoris patria, num Cappadociæ fuerit urbs an altera ejusdem nominis in Cilicia haud liquet. — Τὸν Κορκυραῖον αὐτὸν κτλ.] « Iisdem fere verbis, quibus apud Thucydidem I, 32 sqq., Corcyræorum orator ad populum Atheniensem utitur, illum in Armenia concionatorem quendam disserentem commentum esse ait. Et Solano quidem *Armenium* oratorem videtur indicare, qui a Romanis auxilium iisdem verbis peteret, quibus Corcyræi ap. Thuc. ab Atheniensibus petunt. Equidem *Parthicum* potius crediderim oratorem, qui regulum Armenum iisdem verbis ad fœdus ineundum sollicitaret, contra ad Corin-

---

bello et ipsum oppressurum : atque incipiebat hoc modo historiam : « *Impurissimus enim ille et pessimis exemplis periturus Vologesus bellare cœpit propter causam ejusmodi.* »

CREPEREIUS CALPURNIANUS POMPEIOPOLITANUS.

2.

Hic quidem talia. Alius vero Thucydidis æmulus absolutissimus scilicet et quammaxime ad archetypi sui similitudinem compositus, initium itidem ut ille a suo nomine fecit, elegantissimum omnium exordium, et quod thymum Atticum redoleat. Ecce enim : « *Crepereius Calpurnianus Pompeiopolitanus descripsit bellum Parthorum et Romanorum, ut inter se pugnarunt; initio facto ab eo tempore, quo conflatum est.* » Et post tale exordium quid reliqua tibi dicam, quales in Armenia conciones habuerit, in medio producto ipso illo Corcyræorum oratore, aut qualem Nisibenis, quod Romanas partes non essent secuti, pestilentiam immiserit, sumptam mutuo confertim totam a Thucydide, excepto solo Pelasgico et longis mœnibus, in quibus habitarant tum pestilentia correpti? Ceterum et ipsa inceperat ab Æthiopia, ita ut deinde in Ægyptum descenderet, et in regis terras plurimas, et bonum factum, quod in illis mansit. Equidem sepelientem illum in Nisibi miseros Athenienses relinquens discessi, quum accurate nossem, quæ etiam post meum discessum dicturus esset. Nam rursus hoc etiam valde frequens nunc est, ut putent hoc esse Thucydideis similia dicere, si quis paucis immutatis ipsa illius verba proferat [minuta et illa, ut ipse quoque dixeris, non... propria]. Illud parum aberat quin omitterem : idem enim hic scriptor multa etiam armorum et machinarum genera, ut Romani illa nominant, ita in scriptum retulit, fossam ut illi, et pontem et similia latine dicens, non græce. Et cogita mihi, quæ sit historiæ illius dignitas, et quam deceat Thucydidem, inter Attica nomina Italica ista interposita esse, quæ prætextæ instar purpuræ ornatum addant et decus, omninoque cum illis consentiant.

thiorum exemplum concionantem Romanum, qui id fœdus quominus fieret, impedire studeret. » Hermann. — Λοιμὸν κτλ.] « Et has quidem conciones fictas ab isto esse, dubium esse nequit. Pestilentiam autem hoc bellum cum illo, quod Thucydides descripserat, revera communem habuit, quanquam longe diverso et ortu et incremento, adeo ut ad describendam eam minime verbis Thucydideis uti aliquis posset. Neque enim, ut illa ap. Thuc. II, 48, in Æthiopia nata est, sed in Babylonia, ut ait Jul. Capitol. Vit. Veri c. 8, ubi in templo Apollinis ex arcula aurea, in quam miles forte incidisset, spiritum pestilentem evasisse atque inde Parthos orbemque implesse dicit. Neque inter Parthorum fines constitit, sed Romam usque pertinuit, perque totum orbem Romanum tanta cum vehementia grassata est, ut vehiculis cadavera sint exportata sarracisque, et multa hominum millia eo morbo consumerentur et multi ex proceribus, quod e Jul. Capit. Vit. M. Antonin. c. 13 et Lucian. Pseudom. c. 36 bene Solanus observavit. Quodsi quis scripta hæc esse existimet ante luem illam latius propagatam, ut quam L. Verus demum in eas provincias, per quas redierit, secum deferre visus sit, haud sane is inepte statuat, præsertim quum hunc ipsum libellum ante belli exitum a Nostro conscriptum esse e cap. 31 constet; præferenda tamen esse videtur Solani sententia, ironicas gratias historico illi Lucianum agere, qui pestilentiam, quæ jamjam Romanorum quoque imperium invadere cœpisset, intra hostium fines subsistere jusserit, quasi eo facto et ipsa vis mali inhiberi potuisset. — *Nisibin*, Mygdoniæ, Mesopotamiæ partis, caput, Tigridi propinquam, quum a Trajano expugnata esset, mox rursum defecisse iterumque a Lusio captam esse, Dio Cassius LXVIII, 23, 30 narrat; præterea de fide ipsorum adversus Romanos nihil constat. Inde a Veri tamen ævo in Romanorum potestate eam mansisse, recte inde colligere videtur Mannertus (*Geogr*. V, 2, p. 296), quod postea a Severo munita magnoque honore est affecta (Dio Cass. LXXV, 3). » Herm.

ΚΑΛΛΙΜΟΡΦΟΣ ΙΑΤΡΟΣ.

3.

Idem c. 16 : Ἄλλος δέ τις αὐτῶν ὑπόμνημα τῶν γεγονότων γυμνὸν συναγαγὼν ἐν γραφῇ κομιδῇ πεζὸν καὶ χαμαιπετές, οἷον καὶ στρατιώτης ἄν τις τὰ καθ' ἡμέραν ἀπογραφόμενος συνέθηκεν ἢ τέκτων ἢ κάπηλός τις συμπερινοστῶν τῇ στρατιᾷ. Πλὴν ἀλλὰ μετριώτερός γε ὁ ἰδιώτης οὗτος ἦν, αὐτὸς μὲν αὐτίκα δῆλος ὢν οἷος ἦν, ἄλλῳ δέ τινι χαρίεντι καὶ δυνησομένῳ ἱστορίαν μεταχειρίσασθαι προπεπονηκώς. Τοῦτο μόνον ᾐτιασάμην αὐτοῦ, ὅτι οὕτως ἐπέγραψε τὰ βιβλία τραγικώτερον ἢ κατὰ τὴν τῶν συγγραμμάτων τύχην· « Καλλιμόρφου ἰατροῦ τῆς τῶν κοντοφόρων ἕκτης ἱστοριῶν Παρθικῶν » καὶ ὑπεγέγραπτο ἑκάστῃ ὁ ἀριθμός· καὶ νὴ Δία καὶ τὸ προοίμιον ὑπέρψυχρον ἐποίησεν οὕτως συναγαγών· οἰκεῖον εἶναι ἰατρῷ ἱστορίαν συγγράφειν, εἴ γε ὁ Ἀσκληπιὸς μὲν Ἀπόλλωνος υἱός, Ἀπόλλων δὲ Μουσηγέτης καὶ πάσης παιδείας ἄρχων· καὶ ὅτι ἀρξάμενος ἐν τῇ Ἰάδι γράφειν οὐκ οἶδα ὅ τι δόξαν αὐτίκα μάλα ἐπὶ τὴν κοινὴν μετῆλθεν, ἰητρείην μὲν λέγων καὶ πείρην καὶ ὁκόσα καὶ νοῦσοι, τὰ δ' ἄλλα ὁμοδίαιτα τοῖς πολλοῖς καὶ τὰ πλεῖστα οἷα ἐκ τριόδου.

Καλλιμόρφου] Idem nomen in Inscript. Aphrodisiensi ap. Bœckh. C. I. II, p. 526.

ΑΝΟΝΥΜΟΙ.

4.

Idem c. 17 : Εἰ δέ με δεῖ καὶ σοφοῦ ἀνδρὸς μνησθῆναι, τὸ μὲν ὄνομα ἐν ἀφανεῖ κείσθω, τὴν γνώμην δὲ ἐρῶ καὶ τὰ πρῴην ἐν Κορίνθῳ συγγράμματα, κρείττω πάσης ἐλπίδος· ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ προοιμίου περιόδῳ συνηρώτησε τοὺς ἀνα-

CALLIMORPHUS MEDICUS.

3.

Alius quidam ex illo numero commentarium eorum quæ gesta fuerant nudum scripto congessit, pedestrem valde et humilem, qualem etiam miles, quæ fiunt quotidie literis mandans, composuisset, faberve aut caupo aliquis circummigrans cum exercitu. Verum enimvero tolerabilior sane hic indoctus erat, ipse quidem statim qualis esset manifestus, sed qui alii venusto homini et tractandæ historiæ perito laborem præcepisset. Illud solum in eo reprehendi, quod ita inscripserat libros suos tumidius quam consentaneum esset libelli conditioni : « *Callimorphi, medici sextæ contatorum, historiarum Parthicarum* » et subscriptus erat uniuscujusque libri numerus. Etiam, me Juppiter, proœmium supra modum insulsum fecit, hac ratione concludens : familiare esse medico scribere historiam, siquidem Æsculapius ipse sit Apollinis filius, Apollo autem musageta et eruditionis omnis princeps. Postremo etiam illud reprehendi, quod quum incepisset Ionica consuetudine scribere, nescio quo consilio ad communem subito transiit, primum ἰητρείην dicens et πείρην et ὁκόσα et νοῦσοι, reliqua vero qualia in usu multitudinis sunt et pleraque quasi e trivio petita.

ANONYMI.

4.

Si vero me oportet sapientis etiam viri mentionem facere, nomen quidem illius in obscuro jaceat; dicam vero consilium et libros nuper Corinthi editos, exspectatione omni præstantiores. In principio enim, statim prima proœmii pe-

γιγνώσκοντας λόγον πάνσοφον δεῖξαι σπεύδων, ὡς μόνῳ ἂν τῷ σοφῷ πρέποι ἱστορίαν συγγράφειν. Εἶτα μετὰ μικρὸν ἄλλος συλλογισμὸς, εἶτα ἄλλος· καὶ ὅλως ἐν ἅπαντι σχήματι συνηρώτητο αὐτῷ τὸ προοίμιον. Τὸ τῆς κολακείας ἐς κόρον, καὶ τὰ ἐγκώμια φορτικὰ καὶ κομιδῇ βωμολοχικὰ, οὐκ ἀσυλλόγιστα μέντοι, ἀλλὰ συνηρωτημένα κἀκεῖνα. Καὶ μὴν κἀκεῖνο φορτικὸν ἔδοξέ μοι καὶ σοφῷ ἀνδρὶ καὶ πώγωνι πολιῷ καὶ βαθεῖ πρέπον, τὸ ἐν τῷ προοιμίῳ εἰπεῖν ὡς ἐξαίρετον τοῦτο ἕξει ὁ ἡμέτερος ἄρχων, οὗ γε τὰς πράξεις καὶ φιλόσοφοι ἤδη συγγράφειν ἀξιοῦσι· τὸ γὰρ τοιοῦτον, εἴπερ ἄρα, ἡμῖν ἔδει καταλιπεῖν λογίζεσθαι ἢ αὐτὸν εἰπεῖν.

Ὄνομα ἐν ἀφανεῖ κείσθω] *Hermann.* : « Vix me aberrare a vero arbitror, hunc philosophum si eundem esse credam cum illo, cujus in *Eunucho* quoque c. 10 silentio prætereundum esse nomen censuit; quem scilicet, sive ob reliquas ejus ingenii dotes, sive quod is magna apud proceres quosdam fama et auctoritate polleret, notare in vulgus Lucianus nollet. » Stoicum esse patet.

5.

Idem c. 18 : Καὶ μὴν οὐδ' ἐκείνου ὅσιον ἀμνημονῆσαι, ὃς τοιάνδε ἀρχὴν ἤρξατο· « Ἔρχομαι ἐρέων περὶ Ῥωμαίων καὶ Περσέων », καὶ μικρὸν ὕστερον· « ἔδεε γὰρ Πέρσῃσι γενέσθαι κακῶς », καὶ πάλιν· « ἦν Ὀσρόης, τὸν οἱ Ἕλληνες Ὀξυρόην ὀνυμέουσι, » καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. Ὁρᾷς; ὅμοιος αὐτὸς ἐκείνῳ, παρ' ὅσον ὁ μὲν Θουκυδίδῃ, οὗτος δὲ Ἡροδότῳ εὖ μάλα ἐῴκει.

6.

Idem c. 19 : Ἄλλος τις ἀοίδιμος ἐπὶ λόγων δυνάμει Θουκυδίδῃ καὶ αὐτὸς ὅμοιος ἢ ὀλίγῳ ἀμείνων αὐτοῦ, πάσας πόλεις καὶ πάντα ὄρη καὶ πεδία καὶ ποταμοὺς ὁρμηνευσας πρὸς τὸ σαφέστατον καὶ ἰσχυρότατον, ὡς ᾤετο· τὸ δὲ ἐς ἐχθρῶν κεφαλὰς ὁ ἀλεξίκακος τρέψειε· τοσαύτη ψυχρότης ἐνῆν ὑπὲρ τὴν Κασπίαν χιόνα καὶ τὸν κρύσταλλον τὸν Κελτικόν. Ἡ γοῦν ἀσπὶς ἡ τοῦ αὐτοκράτορας ὅλῳ βιβλίῳ μόγις ἐξηρμηνεύθη αὐτῷ, καὶ Γοργὼν ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐκ κυανοῦ καὶ λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ ζώνη ἰριοειδὴς καὶ δράκοντες ἑλικηδὸν καὶ βοστρυχηδόν. Ἡ μὲν γὰρ Οὐολογέσου ἀναξυρὶς ἢ ὁ χαλινὸς τοῦ ἵππου, Ἡράκλεις, ὅσαι μυριάδες ἐπῶν ἕκαστον τούτων, καὶ οἵα ἦν ἡ Ὀσρόου κόμη, διανέοντος τὸν Τίγρητα, καὶ ἐς οἷον ἄντρον κατέφυγε, κιττοῦ καὶ μυρρίνης καὶ δάφνης ἐς ταὐτὸ συμπεφυκότων καὶ σύσκιον ἀκριβῶς ποιούντων αὐτό. Σκόπει ὡς ἀναγκαῖα τῇ ἱστορίᾳ ταῦτα, ὧν ἄνευ οὐκ ἂν ᾔδειμέν τι τῶν ἐκεῖ πραχθέντων.

20. Ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τῆς ἐν τοῖς χρησίμοις ἢ ἀγνοίας τῶν λεκτέων ἐπὶ τὰς τοιαύτας τῶν χωρίων καὶ ἄντρων ἐκφράσεις τρέπονται, καὶ ὁπόταν ἐς πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα ἐμπέσωσιν, ἐοίκασιν οἰκέτῃ νεοπλούτῳ, ἄρτι κληρονομήσαντι τοῦ δεσπότου, ὃς οὔτε τὴν ἐσθῆτα οἶδεν ὡς χρὴ περιβαλέσθαι οὔτε δειπνῆσαι κατὰ νόμον, ἀλλ' ἐμπηδήσας, πολλάκις ὀρνίδων καὶ συείων καὶ λαγῴων προκειμένων, ὑπερεμπίπλαται ἔτνους τινὸς ἢ ταρίχους, ἔστ' ἂν διαρραγῇ ἐσθίων. Οὗτος δ' οὖν, ὃν προεῖπον, καὶ τραύματα συνέγραψε

---

riodo, interrogatione aggressus est lectores suos, studuitque sapientissimam rationem ostendere, solum nempe sapientem decere historiam scribere. Deinde paullo post alius syllogismus, mox alius; omne denique exordium per quæstiones syllogisticas in omni figura digestum erat. Adulationi usque ad nauseam studuerat; laudes importunæ qualesque ne scurram quidem decerent; quanquam ne illæ quidem syllogismis expertes, sed ad argumentandi concludendique leges rite et ipsæ compositæ. Verum illud quoque putidissimum mihi visum est, et quod minime decuerit philosophum barbamque canam et promissam, quod in exordio eximium illud principi nostro accidisse dixit, quod res ejus gestas jam philosophi quoque conscribere dignarentur. Tale quid enim, si modo vere dici potuit, nobis potius existimandum relinquere quam ipsum dicere oportebat.

5.

Neque illius immemorem esse fas sit, qui tali initio usus est : *Venio dicturus de Romanis et Persis*, et paullo post : *Debebat enim Persis male evenire*, et rursus : *Erat Osroes, quem Græci Oxyrhoen vocitant*, et alia id genus multa. Viden'? simillimus hic illi (de quo secundo loco dictum est); nisi quod is Thucydidem, hic autem Herodotum quammaxime referebat.

6.

Alius, qui fama celebratus esset ob dicendi peritiam, Thucydidi et ipse vel par vel paullo superior, oppida omnia omnesque montes, campos, fluvios descripserat accuratissime et gravissime, ut sibi quidem videbatur; id vero hostium in capita Averruncus convertat! tantum inerat frigus Caspica nive et glacie Celtica vehementius. Sic clypei *Veri* Imperatoris descriptionem uno volumine vix absolverat, qualis Gorgo in umbilico, ejusque oculi e cæruleo et albo nigroque compositi, balteus autem iridis colore insignis draconesque per spiras et cincinnos intorti. Vologesi autem *Parthorum regis* braccæ equive frenum, Hercules quot versuum millia illorum unumquodque occupavit! et quales visi sint Osrois capilli, quum Tigrin ille transnataret, et in quale specus confugerit hedera myrtoque et lauro obsitum, quæ quum in unum coaluissent, umbram illi densissimam inducerent. Jam mihi vide, quam illa historiæ necessaria; quæ nisi accuratissime descriptæ essent, nihil quidquam nossemus eorum quæ illic gesta sunt.

Nam quum imbecilliores sint, quam ut utilia recte tractare queant, nec ea quæ oporteat dici, norint, ad ejusmodi sese situum antrorumque descriptiones convertunt. Qui si quando in magnas res multas repente inciderunt, similes se præstant servo, ad quem modo hereditas a domino rediit, divitiarum adhuc insueto, qui nec vestem novit quemadmodum injicere oporteat, nec cibum scit capere rite et ex ordine, sed sæpe, relictis, si quæ appositæ sunt alites carnesque suillæ vel leporinæ, in pulmentum aliquod

πάνυ ἀπίθανα καὶ θανάτους ἀλλοκότους, ὡς εἰς δάκτυλον τοῦ ποδὸς τὸν μέγαν τρωθείς τις αὐτίκα ἐτελεύτησε, καὶ ὡς ἐμβοήσαντος μόνον Πρίσκου τοῦ στρατηγοῦ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι τῶν πολεμίων ἐξέθανον. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ τῶν νεκρῶν ἀριθμῷ, τοῦτο μὲν καὶ παρὰ τὰ γεγραμμένα ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων ἐπιστολαῖς ἐψεύσατο· ἐπὶ γὰρ Εὐρώπῳ τῶν μὲν πολεμίων ἀποθανεῖν μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα καὶ ἓξ πρὸς τοῖς διακοσίοις, Ῥωμαίων δὲ μόνους δύο, καὶ τραυματίας γενέσθαι ἐννέα. Ταῦτα οὐκ οἶδα εἴ τις ἂν εὖ φρονῶν ἀνάσχοιτο.

Πρίσκου] Intellige Statium Priscum, L. Veri legatum, per quem res in Armenia prospere gestæ et bellum Parthicum confectum. Jul. Capitol. Vit. M. Aurel. c. 9, et L. Veri c. 7.

7.

21. Καὶ μὴν κἀκεῖνο λεκτέον, οὐ μικρὸν ὄν· ὑπὸ γὰρ τοῦ κομιδῆ Ἀττικὸς εἶναι καὶ ἀποκεκαθάρθαι τὴν φωνὴν ἐς τὸ ἀκριβέστατον ἠξίωσεν οὗτος καὶ τὰ ὀνόματα μεταποιῆσαι τὰ Ῥωμαίων καὶ μετεγγράψαι ἐς τὸ Ἑλληνικὸν, ὡς Κρόνιον μὲν Σατουρνῖνον λέγειν, Φρόντιν δὲ τὸν Φρόντωνα, Τιτάνιον δὲ τὸν Τιτιανὸν, καὶ ἄλλα πολλῷ γελοιότερα. Ἔτι ὁ αὐτὸς οὗτος περὶ τῆς Σευηριανοῦ τελευτῆς ἔγραψεν ὡς οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες ἐξηπάτηνται οἰόμενοι ξίφει τεθνάναι αὐτὸν, ἀποθάνοι δὲ ὁ ἀνὴρ σιτίων ἀποσχόμενος· τοῦτον γὰρ αὐτῷ ἀλυπότατον δόξαι τὸν θάνατον· οὐκ εἰδὼς ὅτι τὸ μὲν πάθος ἐκεῖνο πᾶν τριῶν, οἶμαι, ἡμερῶν ἐγένετο, ἀπόσιτοι δὲ καὶ ἐς ἑβδόμην διαρκοῦσιν οἱ πολλοὶ, ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦθ' ὑπολάβοι τις, ὡς Ὀσρόης τις εἱστήκει περιμένων, ἔστ' ἂν Σευηριανὸς λιμῷ ἀπόληται, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπῆγε διὰ τῆς ἑβδόμης.

Σευηριανοῦ τελευτῆς] « Sua se manu occidisse Severianum, quum ad Elegiam Armeniæ castellum ab Osroe Parthorum duce in angustias compulsus esset, mox e cap. 25 et 26 apparebit; idque vel ex hostibus comperiri potuit; de genere tantum mortis, quum pauci vel nulli superstites illi cladi essent, parum inter scriptores constitisse videtur. A Parthis occisum non credam; nam quod Dio Cass. LXXI, 2 legionem cum ipso duce sagittis confectam deletamque esse narrat, de necessitate potius quam de genere leti intelligendum arbitror. » Herm.

8.

22. Τοὺς δὲ καὶ ποιητικοῖς ὀνόμασιν ἐν ἱστορίᾳ χρωμένους ποῦ ἄν τις θείη; τοὺς λέγοντας « ἐλέλιξε μὲν ἡ μηχανὴ, τὸ τεῖχος δὲ πεσὸν μεγάλως ἐδούπησε », καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ μέρει τῆς καλῆς ἱστορίας· « Ἔδεσσα μὲν δὴ οὕτω τοῖς ὅπλοις περιεσμαραγεῖτο καὶ ὄτοβος ἦν καὶ κόναβος ἅπαντα ἐκεῖνα, » καὶ « ὁ στρατηγὸς ἐμερμήριζεν ᾧ τρόπῳ μάλιστα προσαγάγοι πρὸς τὸ τεῖχος ». Εἶτα μεταξὺ οὕτως εὐτελῆ ὀνόματα καὶ δημοτικὰ καὶ πτωχικὰ πολλὰ παρενεβέβυστο, τὸ « ἐπέστειλεν ὁ στρατοπεδάρχης τῷ κυρίῳ, » καὶ « οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχρήζοντα, » καὶ « ἤδη λελουμένοι περὶ αὐτοὺς ἐγίγνοντο », καὶ τὰ τοιαῦτα· ὥστε τὸ πρᾶγμα ἐοικὸς εἶναι τραγῳδῷ τὸν ἕτερον μὲν πόδα ἐπ' ἐμβάτου ὑψηλοῦ βεβηκότι, θατέρῳ δὲ σάνδαλον ὑποδεδεμένῳ.

Subjungit Lucianus (c. 23) aliud incongruentiæ in scriptis historicis obviæ exemplum. Nonnullos etiam esse ait, qui exordia splendida tragicique fastus plena et ultra modum longa conscribant,

---

salsamentumque irruit eoque se opplet, donec rumpatur edendo. Et is quidem, de quo modo dixi, vulnera quoque conscripsit omnino incredibilia mortisque genera prorsus absona : unum aliquem, vulnere in pedis pollice accepto, extemplo exspirasse; et ubi clamorem tantum Priscus dux sustulisset, viginti septem ex hostium numero in animi deliquium incidisse. Præterea autem mortuorum quidem in numero ea quoque quæ imperatorum in literis conscribi solent, mentiendo superavit. In prœlio enim ad Europum hostium interfectos esse ait trecenta septuaginta millia ducentos sex; Romanorum autem tantummodo duos, vulneratosque esse novem. Hæc nescio an sana mente præditus quisquam tolerare possit.

7.

Neque vero illud silentio prætereundum est, non exigui res momenti. Nam qui ipse quam maxime Atticus esset sermoneque uteretur purissimo et ab omni vitio remoto, Romanorum quoque nomina Attica facere in Græcasque convertere formas haud dedignatus est : adeo ut *Cronium* diceret Saturninum, *Phrontin* autem Frontonem, *Titanium* qui Titianus esset, et reliqua multo etiam risu digniora. Præterea idem ille de Severiani obitu scripsit reliquos omnes deceptos esse, qui gladio eum occubuisse arbitrarentur; mortuum autem esse inedia; hoc enim illi mortis genus omnium maxime doloris expers visum; ignorans totius illius calamitatis tempus trium fere dierum spatio contineri, qui autem inedia mori constituerint, plerumque vel ad septimum usque diem vitam ducere : nisi quis illud scilicet sibi persuaserit, stetisse Osroen exspectantem donec inedia Severianus consumeretur, ideoque per septem dies signa inferre noluisse.

8.

Illos autem quonam quis loco habeat, qui poeticis adeo verbis utuntur in historia? qui dicunt : *Tremefecit mœnia tormentum, et illa ingenti cum fragore conciderunt;* et rursum in alio bellæ historiæ loco : *Jam igitur Edessa armorum sonitu circumstrepebatur, erantque stridor fremorque ista omnia*, et : *Dux versat sub pectore curas, qua maxime ratione ad muros accedat.* Tum vero hæc inter ipsa media inculcata erant multa hujusmodi vocabula exilia et vulgaria, quæque e mendicorum consuetudine hausta putares, ut v. c. *Tribunus militum domino nostro per literas nuntiavit*, et : *Mercabantur milites quæ ad victum necessaria essent*, et : *Jamque loti quum essent, ad illos se converterunt*, eoque de genere alia; ut similis res esset tragœdo, qui altero quidem pede alto cothurno nitatur, alterum autem sandalio devinctum gerat.

adeo ut sanequam mira te in sequentibus auditurum speres; ipsum vero historiæ corpus deinde exhibere pusillum, exile et ignavum.

9.

Verum hæc peccata, quæ ad elocutionem et dispositionem pertinent, tolerari adhuc possunt; ægrius feras historicum qui in locorum descriptione distantiarumque notatione negligentem se præbuerit. Sequitur exemplum c. 24 :

Εἷς γοῦν οὕτω ῥαθύμως συνήγαγε τὰ πράγματα, οὔτε Σύρῳ τινὶ ἐντυχὼν οὔτε τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο τῶν ἐπὶ κουρείων τὰ τοιαῦτα μυθολογούντων ἀκούσας, ὥστε περὶ Εὐρώπου λέγων οὕτως ἔφη· « Ἡ δὲ Εὔρωπος κεῖται μὲν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ σταθμοὺς δύο τοῦ Εὐφράτου ἀπέχουσα, ἀπῴκισαν δὲ αὐτὴν Ἐδεσσαῖοι. » Καὶ οὐδὲ τοῦτο ἀπέχρησεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμὴν πατρίδα τὰ Σαμόσατα ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἀράμενος ὁ γενναῖος αὐτῇ ἀκροπόλει καὶ τείχεσι μετέθηκεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, ὡς περιωρίσθαι αὐτὴν ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν ποταμῶν, ἑκατέρωθεν ἐν χρῷ παραμειβομένων καὶ μονονουχὶ τοῦ τείχους ψαυόντων.

Ἐδεσσαῖοι] « Europus Syriæ oppidum in regione Cyrrestice, ipsi Euphrati proximum, prœlio hoc ipso in bello illic commisso insignitum (c. 20 et 28). Nomen duxisse videtur a cognomine Macedoniæ oppido, quapropter ab Alexandro potius primisve Seleucidis conditum esse verisimile est, quam ab Edessenis, quorum posteriori tantum ævo ad altius fastigium potentia est evecta. Cf. Spanhem. De usu et præst. numism. Diss. II, p. 127; IX, p. 602; Bayer. Hist. Regni Osroenes numis illustr. p. 6 sq. » Herm. Cf. Droysen. *Hellenism.* II, p. 686.

10.

Cap. 25 : Νὴ Δία κἀκεῖνο κομιδῇ πιθανὸν περὶ τοῦ Σευηριανοῦ ὁ αὐτὸς οὗτος εἶπεν ἐπομοσάμενος, ἦ μὴν ἀκοῦσαί τινος τῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου διαφυγόντων· οὔτε γὰρ ξίφει ἐθελῆσαι αὐτὸν ἀποθανεῖν οὔτε φαρμάκου πιεῖν οὔτε βρόχου ἅψασθαι, ἀλλά τινα θάνατον ἐπινοῆσαι τραγικὸν καὶ τῇ τόλμῃ ξενίζοντα· τυχεῖν μὲν γὰρ αὐτὸν ἔχοντα παμμεγέθη ἐκπώματα ὑάλινα τῆς καλλίστης ὑάλου· ἐπεὶ δὲ πάντως ἀποθανεῖν ἔγνωστο, κατάξαντα τὸν μέγιστον τῶν σκύφων ἑνὶ τῶν θραυμάτων χρήσεσθαι εἰς τὴν σφαγὴν ἐντεμόντα τῇ ὑάλῳ τὸν λαιμόν. Οὕτως οὐ ξιφίδιον, οὐ λογχάριον εὗρεν, ὡς ἀνδρεῖός γε αὐτῷ καὶ ἡρωικὸς ὁ θάνατος γένοιτο.

26. Εἶτ' ἐπειδὴ Θουκυδίδης ἐπιτάφιόν τινα εἶπε τοῖς πρώτοις τοῦ πολέμου ἐκείνου νεκροῖς, καὶ αὐτὸς ἡγήσατο χρῆναι ἐπειπεῖν τῷ Σευηριανῷ· ἅπασι γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ κακῶν, τὸν Θουκυδίδην, ἡ ἅμιλλα. Θάψας οὖν τὸν Σευηριανὸν μεγαλοπρεπῶς ἀναβιβάζεται ἐπὶ τὸν τάφον Ἀφράνιόν τινα Σίλωνα ἑκατόνταρχον, ἀνταγωνιστὴν Περικλέους, ὃς τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἐπερρητόρευσεν αὐτῷ ὥστε με, νὴ τὰς Χάριτας, πολλὰ πάνυ δακρῦσαι ὑπὸ τοῦ γέλωτος, καὶ μάλιστα ὁπότε ὁ ῥήτωρ ὁ Ἀφράνιος ἐπὶ τέλει τοῦ λόγου δακρύων ἅμα σὺν οἰμωγῇ περιπαθεῖ ἐμέμνητο τῶν πολυτελῶν ἐκείνων δείπνων καὶ προπόσεων, εἶτα ἐπέθηκεν Αἰάντειόν τινα τὴν κορωνίδα· σπασάμενος γὰρ τὸ ξίφος, εὐγενῶς πάνυ καὶ ὡς Ἀφράνιον εἰκὸς ἦν, πάντων ὁρώντων ἀπέσφαξεν ἑαυτὸν ἐπὶ τῷ τάφῳ, οὐκ ἀνάξιος ὤν, μὰ τὸν Ἐνυάλιον, πρὸ πολλοῦ ἀποθανεῖν, εἰ τοιαῦτα ἐρρητόρευε. Καὶ τοῦτο ἔφη ἰδόντας τοὺς παρόντας ἅπαντας θαυμάσαι καὶ ὑπεραινέσαι τὸν Ἀφράνιον.

9.

Unus eorum, qui ne colloquium quidem unquam cum Syro aliquo instituisse, neque, quod aiunt, in tonstrinis de ejusmodi rebus confabulantes audiisse videtur, tam negligenter res gestas congessit, ut, quum de Europo dissereret hæc diceret : *Europus autem sita est in Mesopotamia, duobus mansionibus ab Euphrate dirempta*; *condita autem est ab Edessenis.* Et ne hoc quidem illi suffecit : sed meam quoque patriam Samosata in eodem libro præclarus iste auctor sua ipsius manu sublatam una cum arce mœnibusque in Mesopotamiam transtulit, adeo ut ab utroque amne (Euphrate et Tigride) includeretur, qui utraque ex parte quam proxime præterlaberentur et tantum non mœnia attingerent.

10.

Illud quoque, mehercule, sanequam probabiliter idem ille de Severiano narravit, fide insuper data, profecto semet audisse ex eorum aliquo, qui ex ipsa clade aufugissent. Neque enim gladio illum occumbere voluisse, nec venenum haurire, nec laqueum sibi nectere, sed tragicum aliquod sibi mortis genus excogitasse et ipso consilio inauditum. Forte fortuna enim habuisse illum pocula vitrea maximi modi, ipsiusque vitri pulchritudine conspicua. Quum autem omnino mori apud animum suum constituisset, confracto eorum calicum maximo, uno e fragmentis usum esse in cædem, ita ut vitro jugulum incideret. Adeone non gladium, non hastam vilissimam nancisci potuit, ut virili saltem atque heroico mortis genere occumberet!

Deinde quoniam Thucydides funebrem orationem dixit iis qui in illius belli initio mortui essent, et ipse Severiani memoriam oratione celebrandam esse existimavit. Omnes enim hi auctores æmulandum sibi sumunt eum, qui illorum in Armenia malorum nullam culpam sustinet, Thucydidem. Sepulto enim magnifice Severiano, oratorem in tumulo constituit Afranium quendam Silonem centurionem, Periclis scilicet æmulum, qui tot taliaque de illo declamavit, ut equidem, per Gratias! multum sane lacrimaverim præ risu : omnium autem maxime, quum orator iste, idem ille Afranius, sub finem orationis lacrimans ipse atrocissimo cum gemitu meminisset sumptuosarum illarum epularum atque propinationum. Inde coronida orationi suæ, qualem Ajax olim, imposuit. Stricto enim ense admodum generose et ut æquum erat Afranium, in conspectu omnium semet in tumulo jugulavit. Eoque viso obstupuisse ait qui adfuissent omnes, laudibusque ad cœlum usque sustulisse Afranium.

ὡς Ἀφράνιον εἰκὸς ἦν] « His verbis Lucianus perstringit historici illius insipientiam, qui quum in ipso duce occidendo mortis genere usus esset omnino absono et indigno, jam obscurum aliquem hominem ex ipsa militum turba mortem finxisset oppetentem vere honestam et viro forti dignissimam. Et hac tantum ratione excusari potest Luciani cavillatio, quem latere non potuerint ejusmodi devotionis passim a Romano milite edita exempla. Sic v. c. juxta Othonis rogum quosdam militum interfecisse se narrat Tacitus Hist. II, 49; neque ob metum, sed æmulatione decoris et caritate principis. Omnino igitur tenendum, non centurionem illum, sed historicum a Luciano irrideri, qui de ignoto homine ea et dicta et facta mentitus esset, quæ ab ejus persona prorsus abhorrerent. » Herm.

11.

Sunt etiam qui magna negotia et memoratu digna prætermittant aut obiter tangant, minima quæque copiosa narratione prosequantur.

C. 28 : Ἐγὼ γοῦν ἤκουσά τινος τὴν μὲν ἐπ' Εὐρώπῳ μάχην ἐν οὐδ' ὅλοις ἑπτὰ ἔπεσι παραδραμόντος, εἴκοσι δὲ μέτρα ἢ ἔτι πλείω ὕδατος ἀναλωκότος ἐς ψυχρὰν καὶ οὐδὲν ἡμῖν προσήκουσαν διήγησιν, ὡς Μαῦρός τις ἱππεὺς Μαυσάκας τοὔνομα ὑπὸ δίψους πλανώμενος ἀνὰ τὰ ὄρη καταλάβοι Σύρους τινὰς τῶν ἀγροίκων, ἄριστον παρατιθεμένους, καὶ ὅτι τὰ μὲν πρῶτα ἐκεῖνοι φοβηθεῖεν αὐτὸν, εἶτα μέντοι μαθόντες ὡς τῶν φίλων εἴη κατεδέξαντο καὶ εἱστίασαν· καὶ γάρ τινα τυχεῖν αὐτῶν ἀποδεδημηκότα καὶ αὐτὸν εἰς τὴν τῶν Μαύρων, ἀδελφοῦ αὐτῷ ἐν τῇ γῇ στρατευομένου. Μῦθοι δὲ μετὰ τοῦτο μακροὶ καὶ διηγήσεις, ὡς θηράσειεν αὐτὸς ἐν τῇ Μαυρουσίᾳ καὶ ὡς ἴδοι τοὺς ἐλέφαντας πολλοὺς ἐν τῷ αὐτῷ συννεμομένους καὶ ὡς ὑπὸ λέοντος ὀλίγου δεῖν καταβρωθείη, καὶ ἡλίκους ἰχθῦς ἐπρίατο ἐν Καισαρείᾳ· καὶ ὁ θαυμαστὸς συγγραφεὺς ἀφεὶς τὰς ἐν Εὐρώπῳ γιγνομένας σφαγὰς τοσαύτας καὶ ἐπελάσεις καὶ σπονδὰς ἀναγκαίας καὶ φυλακὰς καὶ ἀντιφυλακὰς, ἄχρι βαθείας ἑσπέρας ἐφειστήκει ὁρῶν Μαλχίωνα τὸν Σύρον ἐν Καισαρείᾳ σκάρους παμμεγέθεις ἀξίους ὠνούμενον· εἰ δὲ μὴ νὺξ κατέλαβε, τάχ' ἂν καὶ συνεδείπνει μετ' αὐτοῦ ἤδη τῶν σκάρων ἐσκευασμένων. Ἅπερ εἰ μὴ ἐνεγέγραπτο ἐπιμελῶς τῇ ἱστορίᾳ, μεγάλα ἂν ἡμεῖς ἠγνοηκότες ἦμεν, καὶ ἡ ζημία Ῥωμαίοις ἀφόρητος, εἰ Μαυσάκας ὁ Μαῦρος διψῶν μὴ εὗρε πιεῖν, ἀλλ' ἄδειπνος ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καίτοι πόσα ἄλλα μακρῷ ἀναγκαιότερα ἐκὼν ἐγὼ νῦν παρίημι; ὡς καὶ αὐλητρὶς ἧκεν ἐκ τῆς πλησίον κώμης αὐτοῖς, καὶ ὡς δῶρα ἀλλήλοις ἀντέδοσαν, ὁ Μαῦρος μὲν τῷ Μαλχίωνι λόγχην, ὁ δὲ τῷ Μαυσάκᾳ πόρπην, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα τῆς ἐπ' Εὐρώπῳ μάχης αὐτὰ δὴ τὰ κεφάλαια.

τὰς ἐν Εὐρώπῳ κτλ.] « Nihil præterea constat de hoc prœlio ad Europum commisso, quamvis cruentum acerrimumque fuisse hoc ex loco colligere liceat. Victores ex acie recessise e cap. 20 apparet. Quum loca ipsa considero, verisimillimum mihi fit, hac pugna illud effectum esse, ut Romanis, Euphrate superato, Mesopotamiam invadere liceret. Exiguo enim intervallo ab Europo distat oppidum Zeugma, quod nomen accepit a ponte, quo ibi junctus est Seleuci Nicatoris jussu Euphrates. Quo ponte quominus Romani uterentur, hoc prœlio impedire voluisse Parthos existimo; victos autem ad inducias faciendas coactos esse, nimirum ut ipsi incolumes trans fluvium recipere sese possent — nam de νεκροῖς ὑποσπόνδοις h. l. cogitare nolis — atque inde præsidia in utraque, puto, fluvii ripa disposita nostro ex loco constat. » Herm.

ANONYMUS CORINTHIUS.

12.

Cap. 29 : Ἄλλος, μάλα καὶ οὗτος γελοῖος, οὐδὲ

11.

Sic audivi unum aliquem, qui totum illud ad Europum prœlium commissum vix septem versibus et ne iis quidem integris perstrinxit, viginti autem vel adeo plures clepsydras impendit in narrationem frigidam et quæ nihil ad nos pertineat, ut Maurus aliquis eques, nomine Mausacas, quum sitiens montes pererraret, rusticos aliquot Syros deprehenderit, qui prandium sibi apparassent, utque primum quidem illi timuerint ipsum, deinde autem, ubi amicum esse cognovissent, hospitio acceptum prandio suo adhibuerint; forte fortuna enim unum ex illis et ipsum quondam iter fecisse in Mauritaniam, quum frater ipsius in illis terris stipendia mereret. Inde fabulæ longæ narrationesque, quomodo ipse venationi operam dederit in Mauritania, utque viderit una pascentes elephantos multos, parumque abfuerit ut a leone devoraretur; et quam miræ magnitudinis pisces emerit Cæsareæ. Eximiusque ille historicus, missis immanibus illis, quæ ad Europum interea fiebant, cædibus, incursionibusque et induciis necessitate coactis, præsidiisque ab utraque parte dispositis, ad seram usque vesperam Malchioni Syro, dum Cæsareæ scaros ingentes exiguo pretio coemit, spectator adstitit; scilicet, nisi nox occupasset, cœnare etiam cum illo paratus : jam enim cocti erant scari. Quæ nisi accuratissime in historiæ opus recepta essent, gravia sane nos fugissent; simul autem jactura Romanis fuisset intolerabilis, si Maurus ille Mausacas sitiens, quod biberet non invenisset incœnatusque ad castra rediisset. Quanquam quot alia magis etiam necessaria sciens nunc omitto! v. c. quomodo etiam tibicina ad ipsos venerit proximo ex pago, utque munera sibi invicem dederint, Maurus nimirum Malchioni hastam, is autem Mausacæ fibulam, aliaque id genus multa, ipsam scilicet pugnæ ad Europum commissæ summam.

12.

Alius, multum is et ipse ridendus, qui ne altero quidem

τὸν ἕτερον πόδα ἐκ Κορίνθου πώποτε προβεβηκὼς οὐδ' ἄχρι Κεγχρεῶν ἀποδημήσας, οὔτι γε Συρίαν ἢ Ἀρμενίαν ἰδὼν, ὧδε ἤρξατο—μέμνημαι γάρ « Ὦτα ὀφθαλμῶν ἀπιστότερα· γράφω τοίνυν ἃ εἶδον, οὐχ ἃ ἤκουσα. » Καὶ οὕτως ἀκριβῶς ἅπαντα ἑωράκει, ὥστε τοὺς δράκοντας ἔφη τῶν Παρθυαίων (σημεῖον δὲ πλήθους τοῦτο αὐτοῖς· χιλίους γὰρ οἶμαι ὁ δράκων ἄγει) ζῶντας δράκοντας παμμεγέθεις εἶναι γεννωμένους ἐν τῇ Περσίδι μικρὸν ὑπὲρ τὴν Ἰβηρίαν, τούτους δὲ τέως μὲν ἐπὶ κοντῶν μεγάλων ἐκδεδεμένους ὑψηλοὺς αἰωρεῖσθαι καὶ πόρρωθεν ἐπελαυνόντων δέος ἐμποιεῖν, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔργῳ ἐπειδὰν ὁμοῦ ἴωσι, λύσαντες αὐτοὺς ἐπαφιᾶσι τοῖς πολεμίοις· ἀμέλει πολλοὺς τῶν ἡμετέρων οὕτω καταποθῆναι καὶ ἄλλους, περισπειραθέντων αὐτοῖς, ἀποπνιγῆναι καὶ συγκλασθῆναι· ταῦτα δὲ ἐφεστὼς ὁρᾶν αὐτὸς, ἐν ἀσφαλεῖ μέντοι ἀπὸ δένδρου ὑψηλοῦ ποιούμενος τὴν σκοπήν. Καὶ εὖ γε ἐποίησε μὴ ὁμόσε χωρήσας τοῖς θηρίοις, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμεῖς οὕτω θαυμαστὸν συγγραφέα νῦν εἴχομεν καὶ ἀπὸ χειρὸς αὐτὸν μεγάλα καὶ λαμπρὰ ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἐργασάμενον· καὶ γὰρ ἐκινδύνευσε πολλὰ καὶ ἐτρώθη περὶ Σοῦραν, ἀπὸ τοῦ Κρανείου δῆλον ὅτι βαδίζων ἐπὶ τὴν Λέρναν. Καὶ ταῦτα Κορινθίων ἀκουόντων ἀνεγίγνωσκε τῶν ἀκριβῶς εἰδότων, ὅτι μηδὲ κατὰ τοίχου γεγραμμένον πόλεμον ἑωράκει. Ἀλλ' οὐδὲ ὅπλα ἐκεῖνός γε ἤδει οὐδὲ μηχανήματα οἷά ἐστιν οὐδὲ τάξεων ἢ καταλοχισμῶν ὀνόματα· πάνυ οὖν ἤμελεν αὐτῷ πλαγίαν μὲν τὴν φάλαγγα, ἐπὶ κέρως δὲ λέγειν τὸ ἐπὶ μετώπου ἄγειν.

ΑΝΤΙΟΧΙΑΝΟΣ.

13.

Cap. 30 : Εἷς δέ τις βέλτιστος ἅπαντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος τὰ πεπραγμένα, ὅσα ἐν Ἀρμενίᾳ, ὅσα ἐν Συρίᾳ, ὅσα ἐν Μεσοποταμίᾳ, τὰ ἐπὶ τῷ Τίγρητι, τὰ ἐν Μηδίᾳ, πεντακοσίοις οὐδ' ὅλοις ἔπεσι περιλαβὼν συνέτριψε καὶ τοῦτο ποιήσας ἱστορίαν συγγεγραφέναι φησί. Τὴν μέντοι ἐπιγραφὴν ὀλίγου δεῖν μακροτέραν τοῦ βιβλίου ἐπέγραψεν· « Ἀντιοχιανοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερονίκου » — δόλιχον γάρ που οἶμαι ἐν παισὶ νενίκηκε — « τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Μεσοποταμίᾳ καὶ ἐν Μηδίᾳ νῦν Ῥωμαίοις πραχθέντων ἀφήγησις. »

ΑΝΩΝΥΜΟΣ.

14.

Cap. 31 : Ἤδη δ' ἐγώ τινος καὶ τὰ μέλλοντα συγγεγραφότος ἤκουσα, καὶ τὴν λῆψιν τοῦ Οὐολογέσου καὶ τὴν Ὀσρόου σφαγὴν, ὡς παραβληθήσεται τῷ λέοντι, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν τριπόθητον ἡμῖν θρίαμβον. Οὕτω μαντικῶς ἅμα ἔχων ἔσπευδεν ἤδη πρὸς τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Ἀλλὰ καὶ πόλιν ἤδη ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ᾤκισε μεγέθει τε μεγίστην καὶ κάλλει καλλίστην· ἔτι μέντοι ἐπισκοπεῖ καὶ διαβουλεύεται εἴτε Νίκαιαν αὐτὴν ἀπὸ τῆς νίκης χρὴ ὀνομάζεσθαι εἴτε Ὁμόνοιαν εἴτε Εἰρηνίαν. Καὶ τοῦτο μὲν ἔτι ἄκριτον καὶ ἀνώνυμος ἡμῖν ἡ καλὴ πόλις ἐκείνη, λήρου πολλοῦ καὶ κορύζης συγγρα-

pede unquam Corintho excessisset neque Cenchreas usque iter fecisset, nedum Syriam aut Armeniam oculis usurpasset, hoc (memini enim) initium fecerat: *Oculorum testimonium præstantius aurito; scribo igitur quæ vidi, non quæ audivi.* Tamque accurate viderat omnia, ut dracones Parthorum (numeri id apud illos signum; millenos enim, puto, draco ducit) vivos esse dracones diceret ingentes, qui nascerentur in Perside paullo supra Iberiam; eosque primum quidem ad magnos contos alligatos sublimes tolli hostibusque, dum appropinquant, e longinquo terrorem injicere, deinde prœlio commisso, quando concurritur, laxatos immitti; quo pacto oppido multos e nostris devoratos aliosque, quos circumfusi spiris suis irretissent, suffocatos esse atque elisos. Hæc autem coram sese vidisse, quanquam e loco tuto ab altissima arbore speculantem. Sapiens vero ille, qui non cominus congressus sit cum belluis illis; alioquin enim tam admirando nobis scriptore carendum esset, qui adeo sua ipse manu præclaras res multas hoc in bello gessit; etenim pericula subiit plurima vulnusque accepit circa Suram, scilicet dum ad Lernam tendit a Carneo. Et hæc audientibus Corinthiis recitavit, qui accurate nossent, ne pictum quidem in pariete unquam bellum ab illo visum. Sed ne armorum quidem novit tormentorumque species, neque cohortium distributionumve per ordines nomina cognita habuit; qui multum scilicet curavit, ecquam transversam diceret quæ directa esset acies, vel in cornu ducere appellaret quod dici in frontem oporteret.

ANTIOCHIANUS.

13.

Unus autem aliquis, omnium præstantissimus, universas res gestas a principio usque ad finem, quotquot et in Armenia et in Syria et in Mesopotamia et ad Tigrin et in Media gesta sunt, conscripsit ita ut quingentis et ne iis quidem integris versibus omnia complecteretur; quo facto historiam se conscripsisse prædicat. Titulo tamen librum inscripsit ipso fere volumine vastiore : *Antiochiani, in sacro certamine Apollinari victoris* (puer enim, puto, quondam vicerat dolicho), *rerum in Armenia et Mesopotamia Mediaque modo ab Romanis gestarum narratio.*

ANONYMUS.

14.

Jamque audivi, qui futura quoque conscripsisset : Vologesi captivitatem cædemque Osrois, quomodo leoni objicietur, omniumque extremum ter quaterque desideratum nobis triumphum; adeo ille vaticinandi simul facultate usus, ad finem operi imponendum festinavit. Quid quod urbem quoque jam condidit in Mesopotamia et magnitudine et pulchritudine conspicuam; quanquam adhuc deliberat hæretque incertus, Nicæam illam a victoria appellari oporteat, an Homonœam, Ireniamve. Et hac quidem de re nondum decretum est adhucque carendum nobis tam pulchræ urbis nomine, omni nugarum stoliditatisque, quæ

φικῆς γέμουσα· τὰ δ' ἐν Ἰνδοῖς πραχθησόμενα ὑπέσχετο ἤδη γράψειν καὶ τὸν περίπλουν τῆς ἔξω θαλάττης, καὶ οὐχ ὑπόσχεσις ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ προοίμιον τῆς Ἰνδικῆς ἤδη συντέτακται, καὶ τὸ τρίτον τάγμα καὶ οἱ Κέλτοι καὶ Μαύρων μοῖρα ὀλίγη σὺν Κασσίῳ πάντες οὗτοι ἐπεραιώθησαν τὸν Ἰνδὸν ποταμόν· ὅ τι δὲ καὶ πράξουσιν ἢ πῶς δέξονται τὴν τῶν ἐλεφάντων ἐπέλασιν, οὐκ εἰς μακρὰν ἡμῖν ὁ θαυμαστὸς συγγραφεὺς ἀπὸ Μουρίζιδος ἢ ἀπ' Ὀξυδρακῶν ἐπιστελεῖ.

τὰ μέλλοντα συγγεγραφότος] « Minime, Hermannus ait, arbitror intelligendum esse cum Solano Iamblichum, qui ap. Phot. cod. 94 omne illud sese bellum exitumque ejus prædixisse jactat. Magus ille et scriptor eroticus; hic historicus vel potius rhetor, qui quum artis magis ostentandæ gratia, quam ut res gestas posteritati traderet, ad conscribendam historiam accessisset, moræ impatiens ficto ex ingenio exitu opus suum absolvere, quam fine truncum librum publicare maluit, non vaticinandi arte fretus, sed ne debita sibi laude auditorumque plausibus diutius carendum esset. Quid quod ea, quæ prædixisse se voluit Iamblichus, re vera acciderant; illum fefellit eventus; neque enim Vologesus captus est, nec cæsus Osroes; triumphus sane actus, sed serius et quem ne Lucianum quidem tum jam vidisse consentaneum sit; nam, si quid cavillationis inest in illo τριπόθητος, desiderium potius triumphi, quam triumphum ipsum, quæ sententia est Wielandi et Belini, rideri a Nostro existimo. » — Ὁμόνοιαν] Bene Solanus animadvertit spectari *concordiam Augustorum*, M. Aurelii et L. Veri, multum illam non nummis tantum, sed sophistarum quoque studiis illo tempore celebratam. » *Hermannus*. Νίκαιαν] Animo historici obversabatur Nicæa urbs Indiæ, quam Alexander M. post victoriam condiderat (Arrian. V, 19), uti monent Lehmannus et Hermannus : « Alexandri enim ad expeditionis similitudinem belli hunc exitum effictum esse quem fugiat? »

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΓΑΛΑΣΣΕΥΣ.

15.

Cap. 32 : Τοιαῦτα πολλὰ ὑπὸ ἀπαιδευσίας ληροῦσι, τὰ μὲν ἀξιόρατα οὔτε ὁρῶντες, οὔτ' εἰ βλέποιεν κατ' ἀξίαν εἰπεῖν δυνάμενοι, ἐπινοοῦντες δὲ καὶ ἀναπλάττοντες, ὅ τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν, φασίν, ἔλθῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ἀριθμῷ τῶν βιβλίων ἔτι σεμνυνόμενοι καὶ μάλιστα ἐπὶ ταῖς ἐπιγραφαῖς· καὶ γὰρ αὖ καὶ αὗται παγγέλοιοι· τοῦ δεῖνος Παρθικῶν νικῶν τοσάδε· καὶ αὖ· Παρθίδος πρῶτον, δεύτερον, ὡς Ἀτθίδος δῆλον ὅτι. Ἄλλος ἀστειότερον παρὰ πολύ— ἀνέγνων γάρ — Δημητρίου Σαγαλασσέως Παρθονικικά.

---

historico inesse potest, refertæ; in India autem quæ gerentur jam se scripturum pollicitus est, classemque exterum mare circumvectam. Neque in promissis ille substitit, sed Indicorum jam procœmium absolutum est; ac legio tertia et auxilia Gallica Maurorumque manus exigua cum Cassio duce omnes Indum fluvium jam superarunt. Quas autem res gesturi sint, aut elephantorum quomodo sint impetum excepturi, ea non multo post nobis admirabilis ille scriptor a Muziride aut ab Oxydracis per literas nuntiabit.

DEMETRIUS SAGALASSENSIS.

15.

Ejusmodi multa nugantur præ ignorantia, neque cernentes ea quæ visu digna sunt, neque, si cernerent, enarrandis pro rei dignitate pares; excogitantes autem et effingentes quidquid in importunas, ut aiunt, buccas veniat. Præterea in numero quoque librorum suorum ostentationem præ se ferunt, tum autem inprimis librorum in titulis : nam hi quoque prorsus sunt ridiculi : illius *Parthicarum Victoriarum* tot volumina; et rursum : *Parthidos primum, secundum,* scilicet ut Atthidos : alius multo etiam elegantius — legi enim — : *Demetrii Sagalassensis Parthonicica.*

DAMOPHILUS. CHRYSEROS.

ATHENÆUS. JUDAS. SEVERUS.

DAMOPHILUS.

Suidas : Δαμόφιλος, φιλόσοφος, σοφιστής· ὃν ἀνεθρέψατο Ἰουλιανὸς ὁ ἐπὶ Μάρκου τοῦ βασιλέως ὕπατος (a. U. 928. M. Salvus Julianus)· γράψας πάμπολλα, ἐξ ὧν ταῦτά μοι εὕρηται ἐπὶ ταῖς τῶν βιβλίων θήκαις· Φιλόβιβλος πρῶτος περὶ ἀξιοκτήτων βιβλίων, πρὸς Λόλλιον Μάξιμον· Περὶ βίου ἀρχαίων· καὶ ἕτερα πάμπολλα.

πρῶτος] ἢ conj. Küster.; α', i. e. *liber unicus*, conj. Toup. Eudocia p. 134 post v. σοφιστής sic habet : γέγραφε περὶ ἀξιοκτήτων βιβλίων· περὶ βίων ἀρχαίων κτλ. Apud Suidam περὶ βίου Küsterus dedit e mss. Pariss.; antea legebatur, sicuti apud Eudociam, περὶ βίων; fortasse fuit περὶ βιβλίων ἀρχαίων. Quanquam ad vulgatam referre possis Damophili Ὁμοιώματα ἢ βίου θεραπείην καὶ γνώμας Πυθαγορικάς, quas Holstenius edidit Lugdun. 1639.

Ceterum inter historicos num recte Damophilo locus assignetur, parum liquet. Quæ sub ejus nomine traduntur, hæc sunt :

Euagrius Hist. Eccl. VI, 1, p. 445 : Δαμόφιλος μέν φησι τὰ κατὰ Ῥώμην ἀναγράφων, Πλούταρχον τὸν Χαιρωνέα σαφῶς εἰπεῖν, ὅτι διὰ ταύτην μόνην ἐσπείσαντο πρὸς ἀλλήλας ἀρετή τε καὶ τύχη.

Julianus in Misopogone p. 358, C : Δαμοφίλῳ τῷ Βιθυνῷ πεποίηται συγγράμματα τοιαῦτα, ἐν οἷς δρεπόμενος ἐκ τῶν πολλῶν, εἰργάσατο λόγους ἡδίστους νέῳ φιληκόῳ καὶ πρεσβυτέρῳ.

Joan. Lydus IV, 2, p. 248 ed. Rœth. : Ὅ γε μὴν Δημόφιλος (scr. Δαμόφιλος) πρῶτον αὐτὸν (sc. Ἰανὸν) βούλεται οἴκους καὶ πυλεῶνας κατασκευάσαι καὶ ἀπὸ τῆς ἰανούας (θύρας) Ἰανουάριον ὀνομασθῆναι, ἔχειν δὲ αὐτὸν καὶ ἀδελφὴν Κασαμήνην. Cf. Athenæus XIV, p. 692, D; Macrob. Saturn. I, 7. II, p. 36.

Stephanus Byz. : Ψιτταχή, πόλις παρὰ τῷ Τίγριδι, ἐν ᾗ τὸ φυτὸν τῶν ψιττακίων, ὡς Δαμόφιλος. Cf. Ψιτταχηνὴ regio ap. Aristot. Ausc. Mir. c. 35.

CHRYSEROS NOMENCLATOR.

Theophilus Ad Autolyc. III, 26 ed. Wolf. : Χρύσερως ὁ Νομεγκλάτωρ, ἀπελεύθερος γενόμενος Μ. Αὐρηλίου Οὐήρου (an. 180 p. C.)· ὃς ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης μέχρι τελευτῆς τοῦ ἰδίου πάτρωνος αὐτοκράτορος Οὐήρου σαφῶς πάντα ἀνέγραψε καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τοὺς χρόνους.

« E verborum vicinia Chryserotem patet nomina regum, consulum, tribunorum, ædilium, imperatorum ad obitum M. Aurelii Veri consignasse, insuperque quot quisque regum et imperatorum annos mensesque regnaverit, addidisse. Hujus nomen scriptoris Casaubono (ad Ælii Spartiani Hadrian. c. 20) Χρύσερος vel Χρύσερμος est, Christoph. Wolfio Χρύσερος. Suidas, Χρυσάριος, inquit, ὄνομα κύριον· verum quum Eros, Erotis, liberti alicujus nomen sit (Cic. Ad Att. XIV, 21. XV, 15. XVI, 2), quin Χρύσερως, ωτος, recte dicatur, nullus dubito; de accentu, nimirum utrum Χρύσερως oporteat an Χρυσέρως, quum παιδέρως scribatur et δύσερως, parum liquet. Alterum (Χρύσερμος) cur Casaubonus conjecerit, ignoro, nisi forte e lecto Plutarcho nomen illud memoriæ inhæsit. De Chryserote etiam Scaligerum consule ad Euseb. N° 2195 (Ol. 239,4. a C. 180). » Hæc Ebert. in Diss. Sicul. p. 153.

ATHENÆUS NAUCRATITA.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΣΥΡΙᾼ ΒΕΒΑΣΙΛΕΥΚΟΤΩΝ.

Athenæus V, p. 221, A : Ἐπαινῶ... τὸ γενόμενον παρ' Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ τῆς Συρίας συμπόσιον. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος οὗτος ἦν Ἀντιόχου τοῦ

Damophilus De urbe Roma scribens, Plutarchum Chæronensem eleganter dixisse refert, unius urbis Romæ gratia virtutem ac fortunam pacto inter se fœdere convenisse.

Damophilus Bithynus hujusmodi scripta composuit, in quibus multos auctores decerpens narrationes condidit tum juveni studioso tum seniori lectori suavissimas.

Damophilus Janum primum domus et vestibula construxisse et a *janua* Januarium nominatum esse. Esse ejus sororem Casaminen.

Psittace urbs ad Tigridem, in qua Psittaciorum planta, ut Damophilus tradit.

DE SYRIÆ REGIBUS.

Laudo equidem convivium apud Alexandrum Syriæ

Ἐπιφάνους υἱὸς ὑποβληθεὶς, δι' ὃ εἶχον μῖσος πάντες ἄνθρωποι εἰς Δημήτριον· περὶ οὗ ἱστόρησεν ὁ ἑταῖρος ἡμῶν Ἀθήναιος ἐν τοῖς Περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ βεβασιλευκότων. Τὸ οὖν συμπόσιον τοῦτο τοιόνδε τι ἐγένετο. Διογένης ὁ Ἐπικούρειος, ἕξιν ἔχων ἱκανὴν ἐν οἷς μετεχειρίζετο λόγοις, τὸ μὲν γένος ἦν ἐκ Σελευκείας τῆς ἐν Βαβυλῶνι, ἀναδοχῆς δ' ἐτύγχανε παρὰ τοῦ βασιλέως, καίτοι τοῖς ἀπὸ τῆς στοᾶς λόγοις χαίροντος. Ἐπολυώρει οὖν αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, καίπερ ὄντα τῷ βίῳ φαῦλον, ἔτι δὲ βλάσφημον καὶ βάσκανον, ἕνεκά τε τοῦ γελοίου μηδὲ τῶν βασιλέων ἀπεχόμενον· καὶ αἰτησαμένῳ αὐτῷ φιλοσοφίας ἀλλοτρίαν αἴτησιν, ὅπως πορφυροῦν τε χιτωνίσκον φορῇ καὶ χρυσοῦν στέφανον, ἔχοντα πρόσωπον ἀρετῆς κατὰ μέσον, ἧς ἱερεὺς ἠξίου προσαγορεύεσθαι, συνεχώρησε καὶ τὸν στέφανον προσχαρισάμενος. Ἅπερ ὁ Διογένης, ἐρασθείς τινος λυσιῳδοῦ γυναικὸς, ἐχαρίσατο αὐτῇ. Ἀκούσας δ' ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ συναγαγὼν φιλοσόφων καὶ ἐπισήμων ἀνδρῶν συμπόσιον, ἐκάλεσε καὶ τὸν Διογένη· καὶ παραγενόμενον ἠξίου κατακλίνεσθαι, ἔχοντα τὸν στέφανον καὶ τὴν ἐσθῆτα. Ἄκαιρον δ' εἶναι εἰπόντος, νεύσας εἰσαγαγεῖν ἐκέλευσε τὰ ἀκούσματα, ἐν οἷς καὶ ἡ λυσιῳδὸς εἰσῆλθεν ἐστεφανωμένη τὸν τῆς ἀρετῆς στέφανον, ἐνδῦσα καὶ τὴν πορφυρᾶν ἐσθῆτα. Γέλωτος οὖν πολλοῦ καταρραγέντος, ἔμενεν ὁ φιλόσοφος, καὶ τὴν λυσιῳδὸν ἐπαινῶν οὐκ ἐπαύσατο. Τοῦτον τὸν Διογένη ὁ μεταλαβὼν τὴν βασιλείαν Ἀντίοχος, οὐκ ἐνέγκας αὐτοῦ τὴν κακολογίαν, ἀποσφαγῆναι ἐκέλευσεν.

Apud Suidam v. Τίμαιος glossa exstat hæc : Ἔγραψε περὶ Συρίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πόλεων καὶ βασιλέων, βιβλία γ'. De Timæi Siculi historia Syria nihil constat. Fortasse Timæus cum Athenæo nostro confunditur.

regem celebratum : eum Alexandrum dico, qui Antiochi Epiphanis filius erat supposititius propter omnium hominum adversus Demetrium odium ; de quo exposuit familiaris noster Athenæus in libris quos *De Syriæ Regibus* edidit. Erat autem convivium hujusmodi. Diogenes Epicureus, satis in ea doctrina quam amplexus erat versatus, Seleucia oriundus Babylonica, benigne acceptus fuerat a rege, Stoicorum licet placita magis probante. Hunc igitur in honore habebat Alexander, tametsi et vitam agentem parum honestam, ad hæc maledicum et invidum, et risus movendi causa ne regibus quidem parcentem. Qui quum a rege petiisset rem a philosophia quidem satis alienam, ut sibi liceret tunicam gestare purpuream, et auream coronam, quæ in medio præferret Virtutis imaginem, cujus sacerdos ipse volebat appellari; non modo concessit ei rex, sed et coronam insuper dono dedit. Quas res Diogenes, quum amore teneretur mulieris cujusdam lysiodæ (*id est*, Bacchanalium cantatricis), dono illi dedit. Quod ubi rex rescivit, philosophorum aliorumque insignium virorum convivium instituit, ad illudque Diogenem quoque vocavit : ab eoque, ut venit, postulavit, ut corona et veste illa ornatus accumberet. Qui quum dixisset, fore id ab illo tempore locoque alienum; nutu dato rex intromitti cantores jussit : quorum in numero intravit etiam lysioda, coronam virtutis in capite gestans, atque etiam purpuream illam vestem induta. Tum multo oborto risu, nihil turbatus philosophus, laudare lysiodam cœpit, nec laudandi finem fecit. Hujus Diogenis maledicentiam non ferens Antiochus, Alexandri in regno successor, jugulari hominem jussit.

JUDAS.

« Judas historicus et theologus De septuaginta apud Danielem hebdomadibus plenissime disputavit et chronographiam superiorum temporum usque ad decimum Severi perduxit annum, ut tradit Eusebius Hist. Eccles. VI, 7, ac Nicephorus IV, 34, e Latinis item Hieronymus in Catal. scriptt. illustr. c. 52. » Vossius p. 285.

SEVERUS IMPERATOR.

Severus imperator num græce an latine De vita sua rebusque gestis scripserit, non traditur. Græco sermone usum esse probabiliter statuit Vossius. Certe imperator *latinis græcisque literis eruditissimus* fuisse dicitur ap. Spartian. in Severo c. 1. Cf. Dio Cass. LXXVI, 17. Aurel. Victor in Severo p. 211 ed. Paris. 1681 : *Latinis literis sufficienter instructus, græcis sermonibus eruditus. Punica eloquentia promptior, quippe genitus apud Leptim provinciæ Africæ.*

1.

Spartianus in Vit. Severi c. 3 : *Tribunatum plebis Marco imperatore decernente promeruit, eumque severrime exertissimeque egit. Uxorem tunc Martiam duxit, de qua tacetur in Historia vitæ privatæ : cui postea in imperio statuas collocavit.*

ΒΙΟΣ ΣΕΒΗΡΟΥ.

2.

Herodian. II, 9 : Ἡγεῖτο δὲ Παιόνων πάντων... Σεβῆρος ἀνὴρ τὸ μὲν γένος Λίβυς, ἐς δὲ τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν γενναῖος ἅμα καὶ θυμοειδὴς, σκληρῷ τε βίῳ καὶ τραχεῖ ἐνειθισμένος, πόνοις δὲ ἀντέχων ῥᾷστα,

VITA SEVERI.

2.

Præerat Pannoniis universis Severus, genere quidem Afer, sed ad res administrandas alacris atque animosus duræque vitæ ac asperæ insuetus, laboribusque sufficiens facillime : tum in excogitando acutus, tum in excogitato

νοῆσαί τε ὀξύς, καὶ τὸ νοηθὲν ἐπιτελέσαι ταχύς. Οὗτος τοίνυν παρὰ τῶν ἀγγελλόντων πυνθανόμενος τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν μετέωρον φερομένην ἁρπάσαι **, καταγνοὺς τοῦ μὲν ῥαθυμίαν, τοῦ δὲ δυσπραγίαν τῶν πραγμάτων **. Ἀνέπειθε δὲ αὐτὸν ὀνείρατα τοιαύτην τινὰ ἐλπίδα ὑποσημαίνοντα, χρησμοί τε καὶ ὅσα εἰς πρόγνωσιν τῶν μελλόντων σύμβολα φαίνεται, ἅπερ πάντα ἀψευδῆ καὶ ἀληθῆ τότε πιστεύεται, ὅταν εἰς τὴν ἀπόβασιν εὐτυχηθῇ. Τὰ μὲν οὖν πολλὰ εἰς τὸ ῥηθὲν αὐτός τε συγγράψας (συνέγραψεν? Stephan.) ἐν τῷ καθ' αὑτὸν βίῳ καὶ δημοσίαις ἀνέθηκεν εἴκοσι. Τὸ δ' οὖν τελευταῖον καὶ μέγιστον, ὅπερ αὐτῷ καὶ τὴν ἐλπίδα πᾶσαν ὑπέφαινεν, ὄναρ οὐδ' ἡμῖν παραλειπτέον. Κατὰ γὰρ καιρὸν ὃν ἀπηγγέλη Περτίναξ παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, μετὰ τὸ προελθεῖν καὶ θῦσαι ὁ Σεβῆρος καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς Περτίνακος βασιλείας ὅρκον ἀφωσιώσασθαι, ἐπανελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν, ἑσπέρας καταλαβούσης, εἰς ὕπνον κατηνέχθη, μέγαν δὲ καὶ γενναῖον ἵππον βασιλικοῖς φαλάροις κεκοσμημένον ᾠήθη βλέπειν, φέροντα ἐποχούμενον τὸν Περτίνακα διὰ μέσης τῆς ἐν Ῥώμῃ ἱερᾶς ὁδοῦ. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀγορᾶς ἐγένετο, ἔνθα ἐπὶ τῆς δημοκρατίας πρότερον ὁ δῆμος συνιὼν ἐκκλησίαζεν, ᾠήθη τὸν ἵππον ἀποσεῖσαι μὲν τὸν Περτίνακα καὶ ῥῖψαι, αὐτῷ δὲ ἄλλως (ἆσσον?) ἑστῶτι ὑποδῦναί τε αὐτὸν καὶ ἀράμενον ἐπὶ τοῖς νώτοις φέρειν τε ἀσφαλῶς καὶ στῆναι βεβαίως ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς μέσης, εἰς ὕψος ἄραντα τὸν Σεβῆρον, ὡς ὑπὸ πάντων ὁρᾶσθαί τε καὶ τιμᾶσθαι. Μένει δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ ἡ τοῦ ὀνείρατος εἰκὼν μεγίστη χαλκοῦ πεποιημένη. Cf. de eodem somnio Dio Cass. LXXIV, 3. Alia somnia v. ibid. et ap. Spartian. in Vit. Severi c. 1. 3. 10. 22.

3.

Spartianus Vit. Pescennii Nigri c. 4 : *In Vita sua Severus dicit, se, priusquam filii sui id ætatis haberent, ut imperare possent, ægrotantem id in animo habuisse, ut, si quid forte sibi accidisset, Niger Pescennius eidem et Clodius Albinus succederent, qui ambo Severo gravissimi hostes exstiterunt. Unde apparet quod etiam Severi de Pescennio judicium fuerit. Si Severo credimus, fuit gloriæ cupidus Niger, vita fictus, moribus turpis, ætatis provectæ, quum imperium invasit :* ex quo *cupiditates ejus excusat.*

Jul. Capitolin. in Vit. Clodii Albini c. 7 : *Ad imperium* (Albinus) *venit natu jam grandior, et major Pescennio Nigro, ut Severus ipse in Vita sua testatur.*

Idem ib. c. 9 : *Et Severus quidem ipse hæc de eodem loquitur, ut eum dicat turpem, malitiosum, improbum, inhonestum, cupidum, luxuriosum. Sed hæc belli tempore vel post bellum, quando ei jam velut de hoste credi non poterat : quum et ipse ad eum quasi ad amicissimum frequentes miserit literas, et multi de Albino bene senserint, et Severus ipse Cæsarem suum eundem appellari voluerit, ei quum de successore cogitaret, hunc primum habuerit ante oculos.*

Idem ib. c. 11 : *Vini sane parcum* (Albinum) *fuisse dicit* (Ælius Cordus), *quod Severus negat, qui eum asserit ebrium etiam in bello fuisse. Cum suis etiam nunquam cœnavit, vel propter vinolentiam, ut dicit Severus, vel propter morum acrimoniam.*

Dio Cass. LXXV, 7, postquam cladem Albini mortemque narravit, addit : Λέγω γὰρ οὐχ ὅσα Σεβῆρος ἔγραψεν, ἀλλ' ὅσα ἀληθῶς ἐγένετο. Sec. Cassium Albinus se ipse interfecit. Alteram narrationem, quæ etiam Severi fuerit, ex qua a servo percussus semivivus ad Severum adductus est, v. ap. Capitolin in Albin. c. 9 et Spartian. in Sever. c. 10.

Spartian. in Severo c. 18 : *Philosophiæ ac dicendi studiis satis deditus* (Severus), *doctrinæ quoque nimis cupidus, latronum ubique hostis, vitam suam publicamque ipse composuit ad fidem, solum tamen vitium crudelitatis excusans.*

---

perficiendo velox. Is igitur ex nuntiis audiens Romanum imperium controversum accipere (*Salvium Julianum et Pescennium Nigrum*), quum alterum (*Julianum*) ignavum esse, alterum (*Nigrum*) minus secundo successu uti cognovisset, (*ipse rerum potiundi cepit consilium*). Impellebant autem ipsum somnia quædam spem ejusmodi ostentantia et oracula ceteraque quæ præsagiendis futuris signa apparent, quæ quidem omnia veracia et certa tunc creduntur quum eventum prosperum sortiuntur. Plurima quæ huc faciunt Severus in Vita sua literis consignavit, et publicis consecravit imaginibus. Sed postremum et præcipuum quod ipsi spem summam ostendebat somnium, nec nobis prætermittendum. Quo enim tempore nuntiatum fuit Pertinacem suscepisse imperium, quum prodiisset ac sacrificasset Severus, et pro Pertinacis imperio jurejurando perfunctus fuisset, reversus domum, vespera insecuta, in somnum prolapsus, magnum et generosum equum, imperialibus phaleris ornatum, cernere sibi visus est, qui ferret invehentem Pertinacem per mediam Romæ viam Sacram. Sed postquam ad initium fori pervenit, ubi in populari statu prius populus conveniebat in concionem, visus ei est equus excussisse Pertinacem et projecisse, sibi autem forte adstanti subiisse et tergo susceptum tuto ipsum ferre, et in medio foro pede firmo consistere sublimem tollens Severum ut conspiceretur ab omnibus et honore afficeretur. Manet vero etiamnum in loco illo somnii hujus imago ingens, ex ære facta.

ASINIUS QUADRATUS.

Suidas : Κοδράτος, Ῥωμαῖος ἱστορικός. Ἔγραψεν Ἰάδι διαλέκτῳ Ἱστορίαν Ῥωμαϊκὴν ἐν βιβλίοις ιε', ἐπιγραφὴν δὲ Χιλιετηρίδα, καὶ περιέχει ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαίας υἱοῦ Καίσαρος.

Asinius Quadratus (fr. 1 et 31, et Euagrius H. Eccl. V, 24), quem vulgo simpliciter appellant *Quadratum* (Κοδράτον Suidas; Κουάδρατον reliqui. Cf. Κουαδράντης et Κοδράντης et similia), duo saltem condidit opera, quorum alterum, Παρθικὰ vel Παρθυηνικὰ inscriptum per octo minimum libros narravit historiam belli Parthici, quod Lucius Verus Avidio Cassio duce (161-165 p. C.) et deinde Severus gesserunt, simulque quæ superioribus temporibus, inde a Trajani certe imperio (uti e Pacori mentione, fr. 6, colligas) contra Parthos gesta erant, auctor complexus est. Alterum opus libris quindecim constans, Χιλιετηρὶς inscribebatur; sic recte, puto, Suidas; apud Stephanum Byzantium titulus est Ῥωμαϊκὴ χιλιὰς (fr. 22. 23) vel Ῥωμαϊκὴ χιλιαρχία (fr. 25). « Nempe historia erat usque ad annum urbis millesimum, quo millenarius agon a Philippis imperatoribus maximo fuit apparatu celebratus [an. 248 p. C.]. Hoc minus perspexit Suidas, qui perduxisse historiam ait usque ad Alexandrum Mammææ filium (qui regn. an. 222-235 p. C.). » Vossius. — Quodsi millesimus urbis annus in initia regni Alexandri incidit, origines urbis referendæ forent ad Olymp. 1 (776 a. C. — 224 p. C.). Fuisse qui ita computarent, tum veterum testimoniis constat, tum aliunde colligitur (v. Porphyr. fr. de regg. Maced. extr.). Quare errasse Suidam minus confidenter dixerim. Fierique potuit ut prisco illi computo innitens Asinius usque ad primos Alexandri Severi annos historias suas deducens Χιλιετηρίδα istam collegerit. Igitur usque dum meliora docear, Asinium Quadratum non sub Philippis (244 sqq. p. C.), sed a Marcii Aurelii temporibus usque ad regnum Alexandri (160-230) floruisse censeo. Romanæ historiæ præter eos, qui in fragmentis laudantur, meminit etiam Euagrius in Histor. Eccl. V, 24 : Καὶ Εὐσέβιος δὲ ἀπὸ τοῦ Ὀκταβιανοῦ καὶ Τραϊανοῦ καὶ Μάρκου λαβὼν ἕως τῆς τελευτῆς Κάρου κατήντησε. Γέγραπται δὲ περὶ τῶν χρόνων τούτων ἔνια Ἀρριανῷ τε καὶ Ἀσινίῳ Κουαδράτῳ. Dialecti Ionicæ vestigium superest in fr. 23.

ΠΑΡΘΙΚΑ.

E LIBRO PRIMO.

1.

Stephan. Byz. : Γηλύς, ἔθνος, οὗ μέμνηται Ἀσίνιος Κουάδρατος ἐν πρώτῳ Παρθικῶν. Ὀξύνεται δέ. Cf. Dionys. Perieg. 1019, ubi Γηλοὶ dicuntur, aliis Γῆλοι, Γηλαῖοι. Vide Steph. Thes. v. Γηλός. Forbiger *Geogr.* p. 594.

2.

Idem : Μαυρούσιοι καὶ Μαῦροι, ἔθνος μέγα Λιβύης, ὡς Κουάδρατος ἐν πρώτῳ Παρθικῶν.

E LIBRO SECUNDO.

3.

Idem : Ζωβίδαι (Σωβίδαι Ptol. 6, 5), ἔθνος πλησίον Καρμανίας. Κουάδρατος ἐν Παρθικῶν δευτέρῳ.

4.

Idem : Γερμανίκεια, πόλις Εὐφρατησίας. Κουάδρατος ἐν τρίτῃ Παρθικῶν χωρίον αὐτήν φησι. Ὁ πολίτης Γερμανικεύς.

E LIBRO TERTIO.

5.

Idem v. Ταρσός· Ἔστι καὶ Τάρσα κώμη ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ, ὡς Κουάδρατος ἐν τρίτῳ Παρθικῶν· « Ἀπὸ δὲ Σαμοσάτων κατὰ ῥοῦν ἰόντι ὅσον σταδίους ἑκατὸν πεντήκοντα Τάρσα κώμη πολυάνθρωπος ᾤκεῖτο ἄνω τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. »

DE BELLO PARTHICO.

1.

Gelys, gens Mediæ, cujus meminit Asinius Quadratus libro primo Parthicorum. Accentu notatur in ultima.

2.

Maurusii et Mauri, gens magna Libyæ, ut ait Quadratus in primo Parthicorum.

3.

Zobidæ, gens Carmaniæ finitima. Quadratus secundo Parthicorum.

4.

Germanicea, oppidum Euphratesiæ. Quadratus tertio Parthicorum castellum nominat. Oppidanus Germanicensis.

5

Est etiam Tarsa vicus ad Euphratem, ut Quadratus tertio Parthicorum : « A Samosatis juxta fluvii cursum eunti circiter stadia centum quinquaginta Tarsa vicus hominibus frequens incolebatur, supra fluvium stadia quindecim. »

6.

St. Byz. : Ὠτηνή, μοῖρα Ἀρμενίας. Κουάδρατος ἐν Παρθικῶν τρίτῳ· « Ὁ δὲ τῆς Ἀρμενίας βασιλεὺς Πάκορος ἐν τούτῳ περὶ Ἀρτάξατα καὶ τὴν Ὠτηνὴν τῆς Ἀρμενίας διάγων. » Τὸ ἐθνικὸν ὁ αὐτὸς ἐν τῷ δευτέρῳ [ἐν ἕκτῳ fr. 8]· « Περὶ δὲ Κῦρον ποταμὸν (l. παρὰ τῷ Κ. π.) Ὠϐαρηνοί τε καὶ Ὠτηνοὶ νέμονται, μέγα μέρος Ἀρμενίας ὄντες. » De Pacoro rege (moritur circ. 112 p. C.) v. Dio Cass. LXVII, 10.

E LIBRO QUARTO.

7.

Idem : Φράασπα, Μηδίας πόλις. Κουάδρατος Παρθικῶν τετάρτῳ. Τὸ ἐθνικὸν Φραασπηνὸς, κατὰ τὸ ἔθος τῆς χώρας.

E LIBRO SEXTO.

8.

Idem : Ὠϐαρηνοὶ, μέρος Ἀρμενίας περιχείμενον Κύρῳ ποταμῷ, ὅστις Εὐφράτην παραλλήλως ἔχει. Μέμνηται δ' αὐτῶν καὶ Κουάδρατος ἐν ἕκτῳ (δευτέρῳ supra fr. 6) Παρθικῶν· « Παρὰ δὲ Κύρῳ ποταμῷ Ὠϐαρηνοί [τε] καὶ Ὠτηνοὶ νέμονται, μέγα μέρος Ἀρμενίας ὄντες. »

E LIBRO SEPTIMO.

9.

Idem : Θελαμοῦζα, φρούριον τῆς παρ' Εὐφράτην Ἀραϐίας, ὡς Κουάδρατος ἐν Παρθικῶν ἑϐδόμῃ. Τὸ ἐθνικὸν Θελαμουζαῖος.

E LIBRO OCTAVO.

10.

Idem : Γάζακα, πόλις μεγίστη τῆς Μηδίας, ὡς Κουάδρατος ἐν ὀγδόῳ Παρθικῶν. Ἀρριανὸς δὲ κώμην μεγάλην αὐτήν φησιν ἐν Παρθικῶν τετάρτῳ καὶ ἑνικῶς τῆς Γαζάκου λέγων. Τὸ ἐθνικὸν Γαζακηνός. Pro Παρθικῶν codd. Palatin. Παρθενιῶν, quod ortum ex Παρθυηνικῶν.

11.

Idem : Μασχάνη, πόλις πρὸς τῶν Σκηνιτῶν Ἀράϐων. Κουάδρατος ὀγδόῳ Παρθικῶν (Παρθενικῶν cod. Rh.). Τὸ ἐθνικὸν Μασχανεύς.

E LIBRO NONO.

12.

Idem : Σόλυμα, πόλις Ἀσσυρίων, μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις κτισθεῖσα, ὡς Κουάδρατος ἐνάτῳ Παρθικῶν. Τὸ ἐθνικὸν Σολυμηνός.

13.

Idem : Συρϐανή, νῆσος ἐν τῷ Εὐφράτῃ, ὡς Κουάδρατος ἐν τῷ ἐνάτῳ Παρθικῶν. Τὸ ἐθνικὸν Συρϐανηνός.

14.

Idem : Τιγρανόκερτα, πόλις οὐδετέρως πρὸς Ἀρμενίαν, ἀπὸ Τιγράνου βασιλέως Ἀρμενίας. Κουάδρατος ἐνάτῳ· « Καὶ ᾤκησε τὰ Τιγρανόκερτα· τὸ δ' ἐστὶ τῇ Παρθυαίων φωνῇ Τιγρανούπολις. » Τὸ ἐθνικὸν Τιγρανοκέρται.

E LIBRIS INCERTIS.

15.

Idem : Βόγχναι, ἔθνος τοῖς Καρρηνοῖς παρακείμενον, μέσον Εὐφράτου καὶ Κύρου ποταμοῦ, ὡς Κουάδρατος.

6.

Otene, pars Armeniæ. Quadratus Parthicorum tertio : « Armeniæ rex Pacorus interim ad Artaxata et Otenen in Armenia commorans. »

7.

Phraaspa, Mediæ urbs. Quadratus Parthicorum quarto.

8.

Obareni, pars Armeniæ, ad Cyrum fluvium, qui Euphratem ex parallelo habet. Eorum vero Quadratus quoque in sexto Parthicorum meminit : « Prope Cyrum fluvium Obareni et Oteni habitant, magnam partem Armeniæ obtinentes. »

9.

Thelamuza, castellum Arabiæ Euphrati propinquæ, teste Quadrato in septimo Parthicorum. Gentile Thelamuzæus.

10.

Gazaca, urbs Mediæ maxima, cujus meminit Quadratus libro octavo Parthicorum. Arrianus vero libro quarto Parthicorum magnum vicum appellat, secundum singularis numeri casum Gazaci adducens. Gentile, Gazacenus.

11.

Maschane, urbs prope Scenitas Arabes. Quadratus in octavo Parthicorum. Gentile Maschanensis.

12.

Solyma, urbs Assyriorum post templi Hierosolymis excidium condita, ut Quadratus nono Parthicorum.

13.

Syrbane, insula in Euphrate. Quadratus nono Parthicorum. Gentile Syrbanenus.

14.

Tigranocerta, neutro genere, urbs Armeniæ, a Tigrane Armeniæ rege nomen habet. Quadratus libro nono : « Et habitavit Tigranocerta ; id est Parthorum dialecto Tigranopolis. »

15.

Bonchnæ, gens Carrenis finitima, inter Euphratem et Cyrum fluvium, teste Quadrato.

16.

St. Byz. : **Γίνδαρα**, κώμη πρὸς τῇ Ἀντιοχείᾳ. Τὸ ἐθνικὸν Γινδαρεύς. Κουάδρατος δὲ Γινδάρους ἔφη.

17.

Idem : Μέση τῶν ποταμῶν, χώρα μεταξὺ Εὐφράτου καὶ Τίγριδος, καὶ Ἀδιαβηνὴ ἐκαλεῖτο, ὡς ἱστορεῖ Κουάδρατος. Τὸ ἐθνικὸν Μεσοποταμίτης.

18.

Idem v. Μεσσήνη : Ἔστι καὶ χώρα Περσίδος Μεσήνη δι' ἑνὸς σ, ὑπὸ τῶν δύο ποταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγριδος μεσαζομένη, ὡς Ἀσίνιος Κουάδρατός φησι.

19.

Idem : Τάπυρροι (i. q. Τάπυροι), οὐ πόρρω Ὑρκανίας ἔθνος. Κουάδρατος Τάπουρρά φησι. Τὸ ἐθνικὸν Ταπουρραῖοι.

20.

Julius Capitolinus in Vero c. 8 : *Fuit* (L. Verus) *ejus fati, ut in eas provincias, per quas rediit* (e Syria) *Romam usque, luem secum deferre videretur. Et nata fertur pestilentia in Babylonia; ubi de templo Apollinis ex arcula aurea, quam miles forte inciderat, spiritus pestilens evasit; atque inde Parthos orbemque complesse. Et hoc non Lucii Veri vitio, sed Cassii, a quo contra fidem Seleucia, quæ ut amicos milites nostros receperat, expugnata est. Quod quidem inter ceteros etiam Quadratus belli Parthici scriptor, incusatis Seleucenis qui fidem primi ruperant, purgat.*

De templo Apollinis] « Addit Ammianus libro XXIII, *Apollinis Chomei*. Sed quis ille Apollo Chomeus? Noli dubitare quin sit legendum *Chocheus* vel *Chochæus*. Seleucia enim illa etiam Coche dicta teste ipso Ammiano l. XXIV : *Quibus Coche, quam Seleuciam nominant, haud longius disparatur*. Inde Apollo χωχαῖος. » SALMAS. V. Steph. Byz. v. Χωχή. Res pertinet ad an. 166 p. C.

21.

Vulcatius Gallicanus in Avidio Cassio c. 1 : *Avidius Cassius, ut quidam volunt, ex familia Cassiorum fuisse dicitur, per matrem tamen avo genitus Avidio Severo, qui ordines duxerat, et post ad summas dignitates pervenerat. Cujus Quadratus in Historiis meminit, et quidem graviter, quum illum summum virum et necessarium reipublicæ asserit, et apud ipsum Marcum Antoninum prævalidum.*

ΡΩΜΑΙΚΗ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΣ

E LIBRO SECUNDO.

22.

Steph. Byz. : Ἄνθιον, πόλις Ἰταλίας. Κουάδρατος ἐν δευτέρᾳ Ῥωμαϊκῆς χιλιάδος. Ὁ πολίτης Ἀνθιανὸς, ὡς ὁ αὐτός.

E LIBRO QUINTO.

23.

Idem v. Ἰβηρίαι, de gentilis nominis formis exponens : Παρὰ Κουαδράτῳ ἐν Ῥωμαϊκῆς χιλιάδος ε' ἐστιν Ἴβήροισιν οὕτω· « Καί τοι Λίγυσί θ' ἅμα καὶ Ἴβήροισι πολεμέοντες. » Eadem Constantin. Porphyr. De adm. imp. c. 27, p. 109 ed. Bonn.

E LIBRO DUODECIMO.

24.

Idem : Θαψίπολις, πλησίον Καρχηδόνος (sic cod. Rhedig.; vulgo Χαλκηδόνος). Τὸ ἐθνικὸν Θαψιπολίτης. Κουάδρατος δυοκαιδεκάτῳ Ῥωμαϊκῆς (sic cod. Rhedig.; editt. Ῥωμαικῶν. Supple Χιλιάδος vel Χιλιαρχίας vel Χιλιετηρίδος).

E LIBRO DECIMO QUARTO.

25.

Idem : Ὀξύβιοι, μοῖρα Λιγύων. Κουάδρατος τεσσαρεσκαιδεκάτῳ Ῥωμαϊκῆς χιλιαρχίας.

16.

Gindara, vicus prope Antiochiam. Gentile Gindarensis. Quadratus vero Gindaros dixit.

17.

Mesopotamôn, regio inter Euphratem et Tigridem, etiam Adiabene vocabatur, ut narrat Quadratus.

18.

Est etiam regio Persidis Mesene, per simplex *s*, media inter duo flumina, Euphratem et Tigridem, sita, cujus meminit Asinius Quadratus.

19.

Tapyrri, gens haud procul ab Hyrcania degens Quadratus Tapurra dicit. Gentile Tapurræi.

ROMANORUM CHILIARCHIA.

22.

Anthium, urbs Italiæ. Quadratus secundo Chiliadis Romanæ. Gentile Anthianus, teste eodem.

23.

Apud Quadratum in quinto Chiliadis Romanæ legitur forma Ἴβήροισι, ubi ait : « Cum Liguribus simul et Iberis belligerantes. »

24.

Thapsipolis, prope Carthaginem. Gentile Thapsipolites. Quadratus duodecimo Historiæ Romanæ.

25.

Oxybii, pars Ligurum, teste Quadrato in libro decimo quarto Chiliarchiæ Romanæ.

E LIBRIS INCERTIS.

26.

St. Byz. : Γερούνιον, πόλις Ἰταλίας. Κουάδρατος δὲ Γερυνίαν ταύτην καλεῖ. Τὸ ἐθνικὸν Γερούνιος.

27.

Idem : Δάλμιον, πόλις Δαλματίας μεταξὺ Ἰλλυρίας καὶ Ἰταλίας... Ἀππιανὸς δὲ τὴν πόλιν Δέλμινον, Κουάδρατος δὲ Δάλμινον. Φασὶ δὲ αὐτοὺς καὶ Δαλμάτας.

28.

Idem : Πήλιον. Ἔστι καὶ Πήλιον Ἰλλυρίας πόλις, ἧς μέμνηται Κουάδρατος. Τὸ ἐθνικὸν Πηληνός.

29.

Dio Cassius LXX, 3 : Κουάδρατος δὲ γηραιὸν μέν φησιν αὐτὸν (Antoninum Pium) τελευτῆσαι, τὴν δὲ τελευτὴν ἡδίστην αὐτῷ κατ' ἴσον ὕπνῳ τῷ μαλακωτάτῳ γενέσθαι.

30

Zosimus V, 27 : Μητρόπολις δὲ Φλαμινίας (sc. ἡ Ῥαβέννη) πόλις ἀρχαία, Θεσσαλῶν ἀποικία, Ῥήνη κληθεῖσα διὰ τὸ πανταχόθεν ὕδασι περιρρεῖσθαι, καὶ οὐχ, ὡς ὁ Ὀλυμπιόδωρος ὁ Θηβαῖός φησι, διὰ τὸ Ῥῶμον, ὃς ἀδελφὸς γέγονε Ῥωμύλῳ, τῆς πόλεως ταύτης οἰκιστὴν γεγονέναι· Κουαδράτῳ γάρ, οἶμαι, θετέον ἐν τῇ κατὰ τὸν βασιλέα Μάρκον ἱστορίᾳ τοῦτο περὶ τῆς πόλεως ταύτης διεξελθόντι.

31.

Agathias I, 6, p. 27 ed. Bonn. : Οἱ δὲ Ἀλεμανοί, εἴγε χρὴ Ἀσινίῳ Κουαδράτῳ ἕπεσθαι, ἀνδρὶ Ἰταλιώτῃ καὶ τὰ Γερμανικὰ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγεγραμμένῳ, ξύγκλυδές εἰσιν ἄνθρωποι καὶ μιγάδες, καὶ τοῦτο δύναται αὐτοῖς ἡ ἐπωνυμία. Germanicum bellum (an. 166 sqq.) fortasse singulari opere Asinius Quadratus tractavit.

NICAGORAS ATHENIENSIS.

Suidas : Νικαγόρας, Μνησαίου ῥήτορος, Ἀθηναῖος, σοφιστής. Γέγονε δὲ κατὰ Φίλιππον τὸν Καίσαρα. Βίους ἐλλογίμων, Περὶ Κλεοπάτρας τῆς ἐν Τρῳάδι, Πρεσβευτικὸν πρὸς Φίλιππον τὸν Ῥωμαίων βασιλέα. Eadem Eudoc. p. 309.

Cf. idem : Μαΐωρ, Ἀράβιος, σοφιστής, ἔγραψε Περὶ στάσεων βιβλία ιγ'. Συνεχρόνισε δὲ Ἀψίνῃ καὶ Νικαγόρᾳ ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Καίσαρος καὶ ἐπάνω.

Idem : Μινουκιανός, Νικαγόρου τοῦ σοφιστοῦ, Ἀθηναῖος, σοφιστής, γεγονὼς ἐπὶ Γαλιηνοῦ. Τέχνην ῥητορικήν, καὶ Προγυμνάσματα, καὶ λόγους διαφόρους.

Philostratus Vit. Sophist. c. 27, p. 271 ed. Kayser. : Νικαγόρου δὲ τοῦ σοφιστοῦ μητέρα σοφιστῶν τὴν τραγῳδίαν προσειπόντος, διορθούμενος ὁ Ἱππόδρομος (Larissæus, sophista) τὸν λόγον, « Ἐγὼ δέ, ἔφη, πατέρα Ὅμηρον. »

Idem ibid. c. 33, p. 275 : Περὶ δὲ Φιλοστράτου τοῦ Λημνίου... καὶ περὶ Νικαγόρου τοῦ Ἀθηναίου, ὃς καὶ τοῦ Ἐλευσινίου ἱεροῦ κήρυξ ἐστέφθη, καὶ Ἀψίνης ὁ Φοῖνιξ ἐφ' ὅσον προὔβη μνήμης τε καὶ ἀκριβείας, οὐκ ἐμὲ δεῖ γράφειν· καὶ γὰρ ἂν καὶ ἀπιστηθείην ὡς χαρισάμενος, ἐπειδὴ φιλία μοι πρὸς αὐτοὺς ἦν.

Præterea in Porphyrii libro I τῆς Φιλολογ. ἀκροάσεως ap. Euseb. P. E. p. 464 Nicagoras tanquam unus ex interlocutoribus introducitur. Porro obiter mentionem ejus injicit Himerius Ecl. VII, p. 166 ed. Wernsdorf.

LUPERCUS BERYTIUS.

Suidas : Λούπερκος, Βηρύτιος, γραμματικός, γεγονὼς μικρῷ πρὸ τοῦ Κλαυδίου τοῦ δευτέρου Καίσαρος χρόνων. Ἔγραψε Περὶ τοῦ ἂν γ', Περὶ τοῦ ταώς, Περὶ τῆς Καρίδος, Περὶ τοῦ παρὰ Πλάτωνι ἀλεκτρυόνος, Κτίσιν τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Ἀρσινοήτου, Ἀττικὰς λέξεις, Τέχνην γραμματικήν, Περὶ γενῶν ἀρρηνικῶν καὶ θηλυκῶν καὶ οὐδετέρων βιβλία ιγ', ἐν οἷς πολλὰ κατευδοκιμεῖ Ἡρωδιανοῦ.

26.

Gerunium, urbs Italiæ, quam Quadratus Geryniam vocat.

27.

Dalmium, urbs Dalmatiæ inter Illyriam et Italiam. Appianus eam Delminum, Quadratus vero Dalminum vocat.

28.

Pelium etiam Illyriæ urbs est, cujus meminit Quadratus.

29.

Quadratus senem Antoninum diem obiisse tradit, mortemque ei dulcissimam, quasi suavissimo somno fuisse.

30.

Flaminiæ metropolis est Ravenna, prisca sane urbs, colonia Thessalorum, Rhene dicta, quod eam aquæ ab omni parte circumfluunt; non autem propterea, velut Olympiodorus Thebanus ait, quod Remus, Romuli frater, hujus urbis conditor fuerit. Nam Quadrato, opinor, assentiendum est, qui in historia Marci (Aurelii Antonini) imperatoris id commemoravit.

31.

Alemani, si Asinio Quadrato, homini Italo, qui res Germanicas accurate conscripsit, credimus, convenæ sunt et colluvies; quod et nomen eorum indicat.

CALLINICUS PETRÆUS.

Suidas : Καλλίνικος, Γαΐου, ὁ καὶ Σουκτώριος ἐπικληθεὶς, σοφιστὴς, Σύρος · ὡς δέ τινες Ἀράβιος, τὸ δὲ ἀληθὲς Πετραῖος· σοφιστεύσας ἐν Ἀθήναις. Ἔγραψε πρὸς Λοῦπον Περὶ κακοζηλίας ῥητορικῆς, Προσφωνητικὸν Γαλιηνῷ, Πρὸς Κλεοπάτραν, Περὶ τῶν κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἱστοριῶν βιβλία δέκα, Πρὸς τὰς φιλοσόφους αἱρέσεις, Περὶ τῆς Ῥωμαίων ἀνανεώσεως, καὶ ἄλλα τινὰ ἐγκώμια καὶ λόγους (*).

Idem : Γενέθλιος, Γενεθλίου, Παλαιστῖνος ἐκ Πετρῶν, σοφιστὴς, μαθητὴς Μινουκιανοῦ καὶ Ἀγαπητοῦ, ἀντιπαιδεύσας κατὰ τὰς Ἀθήνας Καλλινίκῳ τῷ διασήμῳ (**.)

Idem : Ἰουλιανὸς, Δόμνου, ἀπὸ Καισαρείας Καππαδοκίας, σοφιστὴς, σύγχρονος Καλλινίκου τοῦ σοφιστοῦ, γεγονὼς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως.

Ex libris decem *De Alexandriæ historiis* nihil est servatum præter ea quæ ex Porphyrio Suctorium secuto affert Hieronymus. Vid. Porphyr. fr. 7, § 2. Probabile vero est etiam reliqua quæ de Lagidarum historia Porphyrius habet ex eodem fonte fluxisse. Quæ quum optimæ sint notæ, vehementer Callinici opus desideramus. Eodem referenda est mentio Callinici apud Hieronymum Præfat. in Danielum : *Ad intelligendas autem extremas partes Danielis multiplex Græcorum historia necessaria est, Suctorii* (*Sertorii* Voss.) *videlicet Callinici, Diodori, Hieronymi, Polybii, Posidonii, Claudii Theonis et Andronici cognomenti Alypii, quos et Porphyrius esse secutum se dicit.* Quænam sit Cleopatra, ad quam scripsisse dicitur, vel cui libros De Alexandria dedicavit, nescio. Haud magis constat de declamatione Περὶ Ῥωμαίων ἀνανεώσεως. Fortasse huc pertinet fragmentum, quod Leo Allatius edidit in Exc. Var. Græcorum sophist. et rhetor. p. 256 (et deinde Orellius una cum Philonis Byzantii libello De VII orbis spectaculis. Lips. 1816, p. 37) :

(*) Σουκτώριος] Bernhardy. e codd. AV. dedit Σουητώριος. Aldus nomen mutavit in Σουτώριος, *sutorius*. Syrium potius nomen fuerit *Suctorius* Callinicus est etiam apud Hieronymum in Daniel. — Κακοζηλίας] Suidas s. h. v. : Καλλίνικος ἔγραψεν ὁ Σύρος Περὶ κακοζηλίας ῥητορικῆς.— Γαλιηνῷ] sic correx. Jonsius Histor. Phil. III, 14, 5. Γαληΐνω cod. A; Γαλλήνῳ BVE. Sic Γαλήνου pro Γαλιηνοῦ codd. perperam etiam s. v. Ἔφορος et Μινουκιανός. — φιλοσόφους] Sic ex AE Bernhardy.; φιλοσόφων vgo. Sec. Libanium in Ep. 1 ad Aristænetum Callinicon urbs Mesopotamiæ (quæ sec. Chron. Alex. a Seleuco II an. 242 a. Chr. condita est) nomen habet a Callinico sophista, qui ibi sit occisus (cf. Thomas Mag. p. 345, 10 Ritschel). De his vide quæ disputat Droysenius *Hellen.* II, p. 602 et 705 sq.

(**) Scripta ejus recensens Suidas ait : ἔγραψε... καὶ μελέτας, ὧν ἐστιν Ὁ ἄπολις ἑαυτὸν ἀποκηρύττων μετὰ τὴν τῶν Θηβῶν κατασκαφήν. Argumentum hujus μελέτης erat, opinor, historia Clitomachi Thebani, quam narrat Pseudocallisthenes I, 46, ubi : Τοῦ δὲ κήρυκος πυθομένου αὐτοῦ τίς καλεῖται, καὶ ποίας πόλεως τυγχάνεις, ἵνα σε ἀγορεύσω; εἶπεν· « Κλειτόμαχος μὲν καλούμενος πόλιν δ' οὐκ ἔχω. » Narrationem hanc postea demum in Pseudocallisthenem illatam esse satis liquet; fortasse ex Genethlio.

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ

ΕΚ ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ ΡΩΜΗΣ.

Οὔτε ἡ καθ' ἡμᾶς γῆ πρὸς ἕτερον οὐδὲν εὐαρμόστως εἶχεν, πλὴν βασιλείας, οὔτε ἡ βασιλεία πρὸς ἄλλο χωρίον οὐδὲν πλὴν ταύτης ἐχώρησεν. Ἡ δὲ τῶν φόρων σύνταξις οὔθ' ἡμετέρα πλεονεξία γίγνεται, οὔτε τῶν διδόντων ζημία, ἀλλ' εἰς τὸ μάχιμον γένος δαπανωμένη, δι' ἐκείνων πάλιν εἰς τοὺς διδόντας ἐπάνεισιν, ὥστε δανείσμασι προσεοικέναι τὸ διδόμενον μᾶλλον, ἢ φόρων ἐπαγωγῇ. Ἀλέξανδρος μὲν γὰρ οὐδὲν τῶν περὶ Κλέαρχον σεμνότερον διεπράξατο, ἀνδρῶν κρατήσας ἀνανδρίᾳ συντρόφων, ἐκκλίνας τοὺς εἰδότας νικᾶν, πρὸς δὲ Πέρσας ἀγωνισάμενος τοὺς παιδευθέντας ἡττᾶσθαι· ταὐτὸν παθὼν τοῖς ὄναρ εὐτυχοῦσιν, ἐν τῇ τῆς εὐτυχίας ἀκμῇ καταλύσας αὐτὴν, καὶ τοσοῦτον ἄρξας τὸν ἅπαντα χρόνον, ὅσος ἡμῖν οὐκ ἀρκεῖ τὴν ἡμετέραν ἐπελθεῖν. Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς εἴρηται, τυφλῶν εἶναι ζημίαν τὸ μὴ τὸν ἥλιον βλέπειν· ἐγὼ δ' ἂν ἐπὶ τῶν θεωμένων φήσαιμι, τὴν ἴσην εἶναι ζημίαν, εἴ τις μὴ ταύτην θεάσαιτο,

IN PATRIA ROMÆ.

Nec loci hujus ingenium æque ad aliud quam ad imperium accommodatum, neque aliud usquam solum tanti imperii capax fuit. Tributorum exactio neque nobis in immodicæ cupiditatis quæstum, neque in pendentium damnum exsolvitur; sed in bellatores milites erogata, rursum per eos in conferentium potestatem redit; ita ut potius mutua dari pecunia, quam solvi vectigalia videantur. Alexander nihil sane grandius illis, qui cum Clearcho militiæ nomina dederunt, devictis hominibus effeminatis, patravit, dum examinata bello pectora victoriasque parare sueta declinans, cum Persis vinci minime nesciis certamen instituerit; similia passus iis, qui per insomnia sunt fortunati, in ipso felicitatis flore principatu destructo. Qui tamdiu regnavit, quamdiu nostrum imperium peragrari vix potest. Multorum itaque sermone pervulgatum est, magnum damnum cæcis esse, solem non adspicere. Verum ego dixerim, eos qui vident, non minus accipere detrimenti, si Romam non viderint. Et qui lucis hujus usu fruuntur, qui urbem nostram aspectu non usurparunt, vitam

καὶ τῶν παρελθόντων εἰς φῶς ὅσοι μὲν ἀπείρατοι τῆς ἡμετέρας ἔμειναν, νόθον τινὰ βίον, ὡς εἰπεῖν, διαντλοῦσιν, ὅσοι δὲ ἐν πείρᾳ γεγένηνται, γνήσιοι τοῦ βίου μέτοχοι, καὶ πλέον τῶν ἑτέρων διαλλάττουσιν, ἢ τῶν βεβήλων οἱ τελεσθέντες.

Alia declamatio epidictica, ὁ μεγάλος βασιλικὸς λόγος, memoratur apud Menandrum De encom. in Walz. Rhett. Gr. tom. IX, p. 217 (coll. p. 245), et inde ap. Josephum Racendytum in Synopsi rhetor. ap. Walz. tom. III, p. 549, ubi sic : Θεωρήσεις δὲ πάλιν, πότερον ἔνδοξον αὐτοῦ τὸ γένος ἢ οὔ· κἂν μὲν ἔνδοξον ᾖ, ἐπεξεργάσῃ τὰ περὶ τούτου· ἐὰν δὲ ἄδοξον ᾖ, ἢ εὐτελές, μεθεὶς καὶ τοῦτο ἀπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τὴν ἀρχὴν ποιήσῃ, ὡς Καλλίνικος ἐποίησεν ἐν τῷ μεγάλῳ Βασιλικῷ.

EPHORUS CUMANUS.

Suidas : Ἔφορος, Κυμαῖος, ἱστορικὸς, ὁ νεώτερος. Ἔγραψε τὰς Γαλιηνοῦ ἱστορίας ἐν βιβλίοις κζ'. Κορινθιακά. Περὶ τῶν Ἀλευαδῶν, καὶ ἄλλα. Liber De Aleuadis pertinet non ad Ephorum, sed ad Euphorionem. Idem statuo de Corinthiacis, quæ vix diversa fuerint ab Euphorionis libro Περὶ Ἰσθμίων.

NICOSTRATUS TRAPEZUNTIUS.

Euagrius Hist. Eccles. V, 24 : Νικοστράτου τε τοῦ σοφιστοῦ τοῦ ἐκ Τραπεζοῦντος συγγράψαντος τὰ ἀπὸ Φιλίππου τοῦ μετὰ Γορδιανὸν ἐκτίθεται ἕως Ὀδαινάθου τοῦ ἐκ Παλμύρας καὶ τῆς Οὐαλεριανοῦ πρὸς Πέρσας ἀφίξεως.

NICOMACHUS.

(DE REBUS GESTIS AURELIANI.)

Flavius Vopiscus in Aureliano c. 26 : *Post hæc Palmyram iter flexit, ut ea oppugnata, laborum terminus fieret. Sed in itinere a latronibus Syris male accepto frequenter exercitu, multa perpessus est, et in obsidione usque ad ictum sagittæ periclitatus est. Epistola ipsius exstat ad Mucaporem missa, in qua de ejus belli difficultate ultra pudorem imperialem fatetur : « Romani me modo dicunt bellum contra feminam gerere, quasi sola mecum Zenobia et suis viribus pugnet, ac non hostium, quantum, si vir a me oppugnandus esset, in conscientia et timore longe deteriore. Dici non potest quantum hic sagittarum, qui belli apparatus, quantum telorum, quantum lapidum : nulla pars muri est quæ non binis et ternis balistis occupata sit : ignes etiam tormentis jaciuntur. Quid plura? Timet quasi femina, pugnat quasi pœnam timens; sed credo adjuturos Rom. remp. deos, qui nunquam nostris conatibus defuerunt. » Denique fatigatus et præ malis fessus, literas ad Zenobiam misit, deditionem illius petens, vitam promittens: quarum exemplum indidi : « Aurelianus imperator Rom. orbis, et receptor Orientis, Zenobiæ ceterisque quos societas tenet bellica. Sponte facere debuistis id quod meis literis nunc jubetur : deditionem præcipio impunitate vitæ proposita, ita ut illic, Zenobia, cum tuis agas vitam, ubi te ex senatus amplissimi sententia collocavero. Gemmas, argentum, aurum, sericum, equos, camelos in ærarium Rom. conferatis. Palmyrenis jus suum servabitur. » Hac epistola accepta, Zenobia superbius insolentiusque rescripsit quam ejus fortuna poscebat. Credo ad terrorem : nam ejus quoque epistolæ exemplum indidi. « Zenobia regina Orientis Aureliano Augusto. Nemo adhuc præter te quod poscis literis petiit. Virtute faciendum est quidquid in rebus bellicis est gerendum. Deditionem meam petis, quasi nescias Cleopatram reginam perire maluisse quam in qualibet vivere dignitate. Nobis Persarum auxilia non desunt, quæ jam speramus, pro nobis sunt Sarraceni, pro nobis Armenii. Latrones Syri exercitum tuum, Aureliane, vicerunt: quid igitur si illa venerit manus quæ undique speratur? Pones profecto supercilium, quo nunc mihi deditionem, quasi omnifariam victor, imperas. » Hanc epistolam* Nicomachus *se transtulisse in Græcum ex lingua Syrorum dicit ab ipsa Zenobia dictatam. Nam illa superior Aureliani græca missa est.* « Censent Savaro ad Sidonium et Meursius ad Nicomachum, eundem esse (Nicomachum nostrum), qui vitam Apollonii Tyanei consignavit, de qua sic Sidonius Epp. VII, 3 : *Apollonii Pythagorici etiam, non ut Nicomachus senior e Philostrato, sed ut Tuscius Victorianus e Nicomachi schedio exscripsit, quia jusseras, misi.* » Vossius, p. 288. Quod sane verisimillimum est. Quare etiam ea quæ Flavius Vopiscus 22 sqq. de Tyana urbe et de Apollonio, Aurelianum, cui subito adstitisse dicitur, ad clementiam in victos hortante, reliquis fusius exponit, ex eodem Nicomacho hauserit.

---

spuriam quandam, ut ita dicam, exantlaverunt; qui vero eam experimento cognoverint, ut par est, vitæ participes sunt, præcelluntque aliis magis, quam profanis ii qui mysteriis sacrorum initiati sunt.

CALLICRATES TYRIUS.

(DE VITA REBUSQUE AURELIANI.)

Flavius Vopiscus Aurel. c. 4 : *Matrem quidem ejus* (Aureliani) *Callicrates Tyrius, Græcorum longe doctissimus scriptor, sacerdotem templi Solis in eo vico, in quo habitabant parentes, fuisse dicit, habuisse quin etiam nonnihil divinationis, adeo ut aliquando marito suo jurgans ingesserit, quum ejus et stultitiam increparet et vilitatem,* « *En imperatoris patrem;* » *ex quo constat illam mulierem scisse fatalia. Idem dicit auspicia imperii Aureliano hæc fuisse : primum pueri ejus pelvem serpentem plerumque cinxisse neque unquam occidi potuisse, postremo ipsam matrem, quæ hoc viderat, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. His accedit quod ex palliolo purpureo, quod Soli sui temporis imperator obtulerat, sacerdos mulier crepundia filio fecisse perhibetur. Addit etiam illud, quod vinctum fasciola Aurelianum aquila innoxie de cunis levaverit et in aram posuerit, quæ juxta sacellum forte sine ignibus erat. Idem auctor est, vitulum matri ejus natum miræ magnitudinis, candidum, sed purpurantibus maculis, ita ut haberet in latere uno avem, in alio coronam. Multa superflua in eodem legisse memini, quippe qui asseverat etiam, rosas in ejusdem mulieris chorte nato Aureliano exisse purpureas, odoris rosei, floris aurei.*

THEOCLES.

(VITÆ CÆSARUM.)

Flavius Vopiscus in Aurel. c. 6 : *Refert Theoclius* (l. *Theocles* s. *Theoclus*), *Cæsarianorum temporum scriptor, Aurelianum manu sua bello Sarmatico uno die quadraginta et octo interfecisse; plurimis autem et diversis diebus ultra nongentos quinquaginta : adeo ut etiam ballistia pueri et saltatiunculas in Aurelianum tales componerent, quibus diebus festis militariter saltitarent :*

Mille, mille, mille decollavimus,
unus homo mille decollavimus,
mille vivat qui mille occidit.
Tantum vini habet nemo
quantum fudit sanguinis.

Hæc video esse perfrivola; sed quia supra scriptus auctor ita eadem ut sunt latine, suis scriptis inseruit, tacenda esse non credidi. Idem apud Maguntiacum tribunus legionis sextæ Gallicanæ, Francos irruentes, quum vagarentur per totam Galliam, sic adflixit, ut trecentos ex his captos, septingentis interemptis, sub corona vendiderit. Unde iterum de eo facta est cantilena :

Mille Sarmatas, mille Francos
semel et semel occidimus.
Mille Persas quærimus.

Præterea Flav. Vopiscus ad *Græcos scriptores* provocat in Aurel. c. 15. 16. 24; ubi aut Theocles aut Nicomachus aut Callicrates intelligendus esse videtur; aut denique Asclepiodotus quidam, qui ipse quoque idem argumentum Diocletiani et Constantii temporibus tractasse videtur.

ASCLEPIODOTUS.

Vopiscus Aurel. c. 44 : *Verconius Herennius, præfectus prætorio Diocletiani, teste Asclepiodoto, sæpe dicebat, Diocletianum frequenter dixisse, quum Maximiani asperitatem reprehenderet, Aurelianum magis ducem esse debuisse quam principem. Nam ejus ferocitas eidem displicebat. Mirabile fortasse videtur quod compertum Diocletiano Asclepiodotus Celsino consiliario suo dixisse perhibet. Sed de hoc posteri judicabunt. Dicebat enim quodam tempore Aurelianum Gallicanas consuluisse Druidas, sciscitantem utrum apud ejus posteros imperium permaneret : tum illas respondisse dixit, nullius clarius in republica nomen quam Claudii posterorum futurum. Et est quidem jam Constantius imperator ejusdem vir sanguinis, cujus puto posteros ad eam gloriam quæ a Druidibus prænuntiata sit pervenire.*

ZENOBIA.

Trebellius Pollio in Triginta tyr. c. 30, de Zenobia, Palmyrenorum regina : *Ipsa latini sermonis non usquequaque ignara, sed ut loqueretur pudore cohibita; loquebatur et ægyptiace ad perfectum modum. Historiæ Alexandrinæ atque orientalis ita perita, ut eam epitomasse dicatur; latinam autem græce legerat.* «Sed, credo, epitomen si quam fecit, juvandæ suæ memoriæ scripserat, non in usus publicos.» Vossius p. 280.

DEXIPPUS ATHENIENSIS.

Quæ de Dexippo traduntur, paucis exponit Niebuhrius (Præfat. ad Exc. Dexippi, in Corp. Script. Hist. Byz. vol. I, p. XVI) hunc in modum :

« *Publius Herennius Dexippus* (1), Ptolemæi f. (2) Atheniensis, pago Hermensis, e Cerycum gente (3) , summos in civitate honores adeptus est, rex creatus atque archon eponymus ; splendideque agonothetæ munere Panathenæis functus ; clarus orator atque historiarum scriptor ; propter quas fortunæ simul atque industriæ dotes statuæ honore ornatus est, cujus basis cum titulo exstat. Sed longe præclariorem sæculorumque memoria dignum honorem sibi comparavit quo tempore, effusis in Græciam per Propontidis claustra Herulis, captisque Athenis, cives secum in saltus invios ex urbis clade profugos confirmavit; bellique ab iis dux constitutus, advectæ in Atticæ oram Romanæ classi, cui Cleodamus præerat, conjunctus, ultionem de barbaris aliquam sumpsit, tribus millibus ex ipsorum numero per occasionem interfectis (4). Quo facto vir eximius post quingentos annos Athenienses armis desuetos ad rem gloriamque militarem revocavit : Mithridatico enim bello non sua neque sponte arma moverat infelix civitas. Quum igitur de hac Dexippi gloria titulus statuæ sileat, creditum est prius positam esse quam illam adipisceretur : cui opinioni facile accederem , si historia ævi , « quam partim ex libris , partim e vita hauserit , » ut epigramma prædicat, diversa esse posset ab illa omnis ævi, cujus notitiam ex Eunapio et Photio habemus. Ea in primo Claudii Gothici Aug. anno desinebat ; Athenarum autem cladem Syncellus, qui hoc Dexippi opus legebat, sub Gallieno contigisse refert : neque si eam cum continuatore Dionis (5) , quem Zonaras sequitur, biennio serius accidisse statuamus , ut illo ipso Claudii anno primo , 269, acciderit, difficultas expediretur. Ita aut fingendum erit priorem exstitisse editionem , de qua nemo quicquam tradidit, aut concedendum, lævam hominum in honoribus æstimandis mentem eum, quo ad majorum gloriam elatus est , propterea neglexisse, quia, tumultuarie a congregata multitudine collatus , nullum in fastis urbanis locum haberet : librorum famam extulisse , res fortiter gestas silentio transmisisse : — rem , propter ejus ævi pravitatem, plane non incredibilem.

« Vitam usque ad Probi principatum perduxit , quum jam sub Valeriano claruisset (6).

« Dexippi opera , quæ ad historiam pertinebant, tria legit Photius (7) : de quibus singulis agendum est.

« I. Τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον, libris quattuor comprehensa ; ex quibus notissimam satrapiarum divisionem recitat Photius; scriptoremque in universum cum Arriano consentire docet. Ad hanc Macedonicam historiam referenda esse quæ ill. Maius inventa in codicis palimpsesti paginis 81. 82. 100. 101 edidit, uno verbo monuisse ad probandum sufficit: siquidem oratio Hyperidis, sive adsumpta sive ficta, belli Lamiaci tempus spectat.

« II. Χρονικὴν ἱστορίαν, sive annales (8), quam Photius σύντομον ἱστορικὸν vocat, per Olympiades, archontumque et consulum fastos ab historiæ initiis, omissis tamen fabulosis primordiis , usque ad Claudii Gothici annum primum deducti, præcipua circa temporum rationem cura adhibita. Horum duodecimus liber a Stephano ethnicographo citatur (9); ubi Herulorum mentio certissime comprobat locum de quo agitur non multum ab operis fine afuisse : constat igitur scriptorem his duodecim « chartis omne ævum explicuisse. » Ex hisce annalibus Syncellum quæcunque e Dexippo habet petiisse arbitror : at Constantiniana excerpta illis prorsus aliena sunt : neque enim prolixas orationes capere potuisset breviloquens annalium ratio , qui fere singulis libris sæculum comprehendebant; unde Trebellius Pollio (10) Dexippum *omnia breviter persecutum esse* scripsit.

« III. Igitur eclogas de legationibus ad Σκυθικὰ pertinere jam Vossius perspexit (11) : eademque earum ratio est quas ex titulo de sententiis edidit ill. Maius. Σκυθικὰ, *de bello Scythico* vertere debebam ; quoniam illud intelligitur, quod, cœptum sub Decio, usque ad Aureliani pacem duravit.

« Orationem Dexippi, scribendique genus, ingenti laude effert Photius, eo usque ut *Thucydi-*

1. « Nomen integrum exhibet inscr. 380 Corp. inscrr. græc. — 2. Sic inscriptio : nam Suidas s. v. Δέξιππος , Dexippum patrem illi tribuit. — 3. Vid. Bœckh. ad Inscr. — 4. Hanc rei gestæ seriem , paululum ab illa diversam , quam Gibbonus, nunquam sine honoris præfatione nominandus, excogitavit , nunc demum , editis ab ill. Maio excerptis de sententiis (fr. 23) constituere licet. » — 5. In eclogis quas ill. Maius edidit., Coll. Vat. II, p. 240. — 6. Eunapius Vita Porphyrii in f. — 7. Cod. 82. — 8. Eunapius in Hist. (v. infra p. 671). Idem Vita Porph. l. 1. — 9. s. v. Ἔλουροι. — 10. Gordian. 2. — 11. De histor. Græc. p. 242. — 12. Præf. ad coll. Vatic. II. p. XXVIII.

dem perspicue loquentem dicat, quæ mira est viri prudentis a vero aberratio. Nemo enim in eo quicquam præter inanem degeneris ævi rhetorem agnoscet, ut mirum sit qui tam puerilia sectetur, inter res arduas positum, magna gessisse. »

DE DEXIPPO TESTIMONIA.

Corp. Inscr. tom. I, p. 439, N° 380. Inscriptio Athenis reperta prope fontem, in basi marmorea, quæ olim statuam sustinuerat Q. Epicteti, postea sublatam.

Κατὰ τὸ ἐπερώτημα τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς καὶ τῆς βουλῆς τῶν ΨΝ καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, τὸν ἄρξαντα τὴν τοῦ βασιλέως ἐν Θεσμοθέταις ἀρχὴν, καὶ ἄρξαντα τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν, καὶ πανηγυριαρχήσαντα καὶ ἀγωνοθετήσαντα τῶν μεγάλων Παναθηναίων, οἴκοθεν ἱερέα παναγῆ, Πόπλιον Ἑρέννιον Δέξιππον Πτολεμαίου Ἕρμειον, τὸν ῥήτορα καὶ συγγραφέα, ἀρετῆς ἕνεκα οἱ παῖδες.

Ἀλκῇ καὶ μύθοισι καὶ ἐν βουλαῖσι κρατίστους
  Ἄνδρας ἀγακλειτοὺς γείνατο Κεκροπίη·
Ὧν ἕνα καὶ Δέξιππον, ὃς ἱστορίην ἐπαθρήσας
  Αἰῶνος δολιχὴν ἀτρεκέως ἔφρασεν.
Καὶ τὰ μὲν αὐτὸς ἐπεῖδε, τὰ δ' ἐκ βίβλων ἀναλέξας
  Εὕρατο παντοίην ἱστορίης ἀτραπόν.
Ἦ μέγα κλεινὸς ἀνὴρ, ὃς νοῦ ἄπο μυρίον ὄμμα
  Ἐκτείνας, χρονίους πρήξιας ἐξέμαθεν.
Φήμη μὲν περίβωτος ἀν' Ἑλλάδα, τὴν ὁ νεανθὴς
  Αἶνος Δεξίππῳ δῶκεν ἐφ' ἱστορίῃ.
Τοὔνεκα δὴ καὶ παῖδες ἀγακλειτὸν γενετῆρα
  Μορφήεντα λίθον θῆκαν ἀμειβόμενοι.

« Statua hæc superstiti posita videtur ab ipsius filiis, non a pueris Atticis, ut erat qui putaret. Hinc v. 11 : παῖδες ἀγακλειτὸν γενετῆρα. Dux exercitus fuisse in hoc titulo non dicitur, licet in priore parte ejus honores accurate enumerentur : igitur hic titulus illo anno videtur vetustior esse, contra quam Corsino visum est. Senatus nunc est virorum DCCL, quod novum prorsus : lectio tamen verissima est. Post Claudium, atque, ut ego arbitror, inde ab Hadriano, institutis tredecim tribubus, senatus ad pristinum D numerum, additis paucis praeterea aliis, redactus est, quod multi testantur tituli, et ex Pausania quoque colligitur (I, 3, 4) : postea cur auctus sit numerus, nescimus. — Mox formula ἄρξαντα... ἀρχὴν docet universum archontum collegium thesmothetarum nomine venisse ea ætate. — Herennius hereditarium sacerdotium habuit, quod ex Cerycum gente fuit. Cf. De Herenniis N° 190, et nota N° 353 Herennium hierocerycem esse Ἕρμειον, ut noster Dexippus est Ἕρμειος. De versibus cf. Jacobs. in Animadv. ad utramque Anthologiæ editionem. » Boeckh.

Suidas : Δέξιππος, Δεξίππου, ὁ Ἑρέννιος χρηματίσας, Ἀθηναῖος ῥήτωρ, γεγονὼς ἐπὶ Βαλεριανοῦ καὶ Γαλλιηνοῦ καὶ Κλαυδίου δευτέρου καὶ Αὐρηλιανοῦ, τῶν βασιλέων Ῥωμαίων.

Trebellius in Gallien. c. 23 : *Gotthi Cyzicum et Asiam, deinceps Achaiam omnem vastarunt et ab Atheniensibus duce Dexippo, scriptore horum temporum, victi sunt.*

Photius cod. 82 : Ἀνεγνώσθη Δεξίππου τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον, ἐν λόγοις τέσσαρσιν. Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερον σύντομον ἱστορικὸν, μέχρι τῆς Κλαυδίου ἐπιτρέχον τὰς κεφαλαιώδεις πράξεις βασιλείας. Ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ Σκυθικὰ, ἐν οἷς αἱ Ῥωμαίων αὐτῷ καὶ Σκυθῶν ἀναγράφονται πρὸς ἀλλήλους μάχαι τε καὶ ἀξιόλογοι πράξεις. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ ὄγκῳ καὶ ἀξιώματι χαίρων, καὶ (ὡς ἄν τις εἴποι) ἄλλος μετά τινος σαφηνείας Θουκυκίδης, μάλιστά γε ἐν ταῖς Σκυθικαῖς ἱστορίαις.

Diversorum Dexipporum, ut videtur, scripta confundit Tzetzes Chil. IX, 274 :

Δέξιππος ὁ φιλόσοφος, μύστης ὢν Ἰαμβλίχου
πολλὰ μὲν συνεγράψατο καὶ ἕτερα βιβλία,
ὧν τῷ ἑνὶ ἐνέτυχον τῷ εἰς Κατηγορίας·
ἔγραψε δὲ καὶ Σκυθικὰ, ἃ μέχρι νῦν οὐκ οἶδα,
καὶ ἕτερα ὡς εἴρηκα· μόνον τὸ ἓν δ' ἀνέγνων.

Cf. Maius in Collect. Nov. Vatic. tom. II, p. 346 not.

Eunapius in Vit. Porphyrii sub fin. : Τοὺς χρόνους (τοῦ Πορφυρίου βίου) ἐς Γαλλιηνὸν καὶ Κλαύδιον εἰκάζειν συνέβαινεν, Τάκιτόν τε καὶ Αὐρηλιανὸν καὶ Πρόβον· καθ' οὓς ἦν καὶ Δέξιππος ὁ τὴν Χρονικὴν ἱστορίαν συγγράψας, ἀνὴρ ἁπάσης παιδείας τε καὶ δυνάμεως λογικῆς ἀνάπλεως.

Eunapii De Chronicis Dexippi locum vide in fragmentis.

ΤΑ ΜΕΤΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

1.

Photius cod. 82 : Ἄρχεται δὲ (sc. Δέξιππος) ἐν τοῖς μετὰ Ἀλέξανδρον ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς, καὶ διέξεισιν ὅπως εἰς τὸν ἀδελφὸν Ἀλεξάνδρου τὸν Ἀριδαῖον, ὃς ἦν ἐκ Φιλίνης τῆς Λαρισσαίας τῷ Φιλίππῳ γεγεννημένος, ἡ τῶν Μακεδόνων ἀρχὴ πε-

RES SUCCESSORUM ALEXANDRI.

1.

Rerum post Alexandrum gestarum narrationem Dexippus ab ipso regis excessu inchoat; refertque ut ad Alexandri fratrem Aridæum (qui ex Philine Larissæa Philippo natus fuerat) Macedonum regnum devenerit; ad illum,

ριέστη εἰς αὐτόν τε καὶ εἰς τὸν μέλλοντα Ἀλεξάνδρου παῖδα τίκτεσθαι ἐκ Ῥωξάνης (ἐν γαστρὶ γὰρ ἔχουσα καταλέλειπτο) καὶ εἰς τοὺς ἀμφὶ Περδίκκαν, οἳ κρίσει τῶν Μακεδόνων ἐπετρόπευον αὐτοῖς τὴν ἀρχήν. Διέξεισι καὶ ὅπως ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου διενεμήθη ἀρχή. Τὰ μὲν οὖν τῆς Ἀσίας οὕτω· Πτολεμαῖος ὁ Λάγου Αἰγύπτου πάσης καὶ Λιβύης καὶ τῆς ἐπέκεινα γῆς, ὁπόση Αἰγύπτῳ συνάπτει, ἄρχειν ἐτάχθη· ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ Ἀλεξάνδρῳ ἐπὶ τῇ σατραπείᾳ ταύτῃ τεταγμένος Κλεομένης ὕπαρχος Πτολεμαίῳ ἀποκατέστη. Λαομέδων δὲ ὁ Μυτιληναῖος Σύρων ἡγεῖσθαι ἀπεφάνθη, καὶ Φιλώτας μὲν Κιλικίας, Πίθων δὲ Μηδίας, Εὐμένης δὲ Καππαδοκίας τε καὶ Παφλαγονίας καὶ τῶν ἐπὶ τὸν Εὔξεινον πόντον κατιόντων μέχρι καὶ εἰς Τραπεζοῦντα, Ἀντίγονος δὲ Παμφυλίων καὶ Κιλίκων μέχρι Φρυγίας, Καρῶν δὲ Ἄσανδρος, Μένανδρος δὲ Λυδῶν, Λεώνατος δὲ τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας. Καὶ τῶν μὲν Ἀσιανῶν οὕτω· τῶν δ' Εὐρωπαίων Θράκης μὲν καὶ Χερρονήσου Λυσίμαχος, Ἀντίπατρος δὲ ἐπὶ πᾶσι Μακεδόσι καὶ Ἕλλησι καὶ Ἰλλυρίοις καὶ Τριβαλλοῖς καὶ Ἀγριᾶσι καὶ ὅσα τῆς Ἠπείρου ἐξέτι Ἀλεξάνδρου στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ἐτέτακτο. Τὴν δὲ κηδεμονίαν καὶ ὅση προστασία τῆς βασιλείας Κράτερος ἐπετράπη, ὃ δὴ πρώτιστον τιμῆς τέλος παρὰ Μακεδόσι· Περδίκκας δὲ τὴν Ἡφαιστίωνος χιλιαρχίαν. Ἦσαν δὲ ἄρχοντες Ἰνδῶν μὲν ἁπάντων Πῶρος καὶ Ταξίλης· ἀλλ' ὁ μὲν Πῶρος οἱ ἐν μέσῳ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ Ὑδάσπου νέμονται, Ταξίλης δὲ τῶν λοιπῶν. Πίθων δέ τις τῶν τούτοις ὁμόρων ἡγεῖτο, πλὴν Παροπαμισαδῶν. Οἱ δὲ συνάπτοντες Ἰνδοῖς, ὅσοι ὑπὸ τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι νέμονται, Ὀξυάρτῃ τῷ Βακτρίῳ, ὃς ἦν Ῥωξάνης πατήρ, εἰς ἀρχὴν ἀπενεμήθησαν· ἧς ἐτέχθη παῖς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου θάνατον, ᾧ τὸ Μακεδόνων πλῆθος τοῦ πατρὸς τὴν προσηγορίαν Ἀλέξανδρον ἔθεντο. Ἀραχωσίων δὲ καὶ Γαδρωσίων ἐπῆρχε Σιβύρτιος, καὶ Στασάνωρ ὁ Σόλιος Ἀρείων καὶ Δράγγων ἡγεῖτο. Φιλίππου δὲ ἦν ἀρχὴ Σογδιανοὶ καὶ Ῥαδαφέρνους (l. Φραταφέρνους) Ὑρκανία καὶ Νεοπτολέμου (deb. Τληπολέμου) Καρμανία. Πέρσαι δὲ ὑπὸ Πευκέστῃ ἐτάχθησαν. Τὴν δὲ Σογδιανῶν βασιλείαν Ὀρώπιος (?) εἶχεν, οὐ πάτριον ἔχων ἀρχήν, ἀλλὰ δόντος αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου· ἐπεὶ δὲ τύχη τις αὐτῷ συνέπεσεν, ἐπαναστάσεως αἰτίαν φεύγοντι, παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς, τότε κοινῶς (ἐκεῖνος?) αὐτῶν τὴν ἀρχὴν εἶχε. Βαβυλωνίων δὲ καὶ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου, τῶν μὲν Σέλευκος, τῆς δὲ Μεσοποταμίας Ἀρχέλαος ἦρχε. Τοσόσδε ἀριθμὸς ἐθνῶν τε καὶ ἔθνεσιν ἀρχόντων ἦν, ὅτε Περδίκκας μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν τὰς ἀρχὰς ἔνειμε. Καὶ τὰ ἄλλα διέξεισιν ἐν πολλοῖς, ὡς κἂν τούτοις Ἀρριανῷ κατὰ τὸ πλεῖστον σύμφωνα γράφων. De re v. Droysen. *Hellenism.* tom. I, p. 48 sqq.

Cf. Schol. Lucian. p. 19 ed. Jacobitz. : Περδίκκας, Πτολεμαῖος καὶ Σέλευκος] Οὗτοι οἱ τρεῖς διάδοχοι ἦσαν Ἀλεξάνδρου, καὶ ὁ μὲν Περδίκκας συνδιῴκει Ἀριδαίῳ τῷ βασιλεύοντι μετ' Ἀλέξανδρον, ἀσθενεῖ ὄντι, τὴν βασιλείαν, ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἦρχεν Αἰγύπτου, καὶ Σέλευκος τῶν περὶ Βαβυλῶνα τόπων, ὡς ἱστορεῖ Δέξιππος.

2.

Exc. Vatican. De sentent. (cod. p. 81. 82. 101. 102) p. 319-323 ed. Mai., p. 29-24 ed. Niebuhr. in Corp. Scr. Byz. tom. I : *** τὸ αὔχημα,

---

inquam, et Alexandri filium, qui exspectabatur de Roxane, quæ prægnans relicta fuerat, itemque ad Perdiccam et socios, qui Macedonum decreto pro dictis regibus imperium procurabant. Narrat deinceps, ut Alexandri regnum sit divisum. Asiæ quidem hoc modo : Ptolemæo Lagi filio totius Ægypti et Libyæ et omnis ultra hanc regionis Ægypto adjacentis imperium datum : Cleomenes vero, ab Alexandro rege huic satrapiæ impositus, vicariam Ptolemæo præstare operam jussus est. Laomedon Mytilenæus Syriam tenuit; Pithon vero Mediam; Eumenes Cappadociam et Paphlagoniam gentesque ad Pontum Euxinum sitas usque ad Trapezuntem. Antigonus Pamphyliis et Cilicibus præfectus est usque ad Phrygiam; Asandro Cares obvenerunt, Lydi Menandro. Leonatus Phrygiam Hellesponticam obtinuit. Atque ita quidem Asia distributa. In Europa vero Thracia et Chersonesus Lysimacho cessit; Antipater præfuit universæ Macedoniæ et Græciæ, Illyriis item et Triballis atque Agrianis, iisque omnibus, quibus in Epiro fuerat ab Alexandro adhuc superstite cum summa potestate imperator præpositus. Curatoris porro officium quæque ad regiam pertinebant tutelam, Cratero mandata, quod summum est apud Macedones dignitatis culmen. Perdiccas Hephæstionis chiliarchiam tenuit. Indorum omnium præfecti Porus et Taxiles fuere. Ac Poro quidem quæ Indum inter et Hydaspem fluvios jacent, Taxilo vero reliqua sunt attributa. Pithon quidam horum finitimis imperavit, exceptis Paropamisadis. Qui vero Indis contermini sunt sub Caucasiis montibus incolentes, Oxyartæ Bactriano, Roxanes patri, obtigerunt. Hac Roxane filius natus est, post Alexandri patris obitum, quem æque parentis nomine Alexandrum Macedones appellarunt. Arachosiis et Gedrosiis Sibyrtius præfuit. Stasanor Solensis apud Arios et Drangos regnavit. Philippus Sogdianis imperavit, ut Radaphernes (*Phrataphernes*) Hyrcaniæ, et Neoptolemus (*Tlepolemus*) Carmaniæ. Persæ Peucestæ paruerunt; Sogdianorum regnum Oropius tenuerat, non a patre relictum, sed ab Alexandro acceptum; qui postquam in eam calamitatem incidit, ut perduellionis reus regno exuendus esset, tum ille (*Philippus*) imperium Sogdianorum obtinuit. Babyloniorum vero ejusque regionis, quæ media Tigrim inter et Euphratem fluvios sita est, ita distributum imperium, ut illis quidem Seleucus, Mesopotamiæ vero Archelaus imperaret. Hic itaque gentium eorumque præfectorum recensus, ubi Perdiccas post Alexandri excessum regna distribuit. Reliqua quoque, sicuti hæc, fuse persequitur Dexippus, in plerisque cum Arriano consentiens.

2.

*** quam nacta est gloriam non diminuens, sed præter-

ὃ κέκτηται μὴ καταλύσασα, πρὸς δὲ τῷδε καὶ ἄρχειν ἑτέρων δικαιοῦσα, καὶ γινώσκουσα ὡς πολυπραγμοσύνῃ μὲν βεβαιοῦται ἀρχὴ πᾶσα, ἀπραγμοσύνῃ δὲ φθείρεται· ἕλοιτό τε ἂν οὐδαμῶς τις, ἀνδρὶ ἐοικὼς προτιμᾶσθαι ἑτέρων ἀξιοῦντι καὶ μεῖζον ἐς τὸ κοινὸν φρονεῖν, καταλύειν εἰς ἑαυτὸν τὴν κοινὴν εὔκλειαν, εἰ μὴ τῷ συμβάντι ἐξωσθῇ (Nieb., ἐξισώσθη cod.). Μηδὲ τὸν μὲν ἀντίπαλον δόξαι ἐπιθεραπεύειν (δόξαιτε θερ.? Nieb.), παρορᾶν δὲ τό τε ἡμέτερον (ὑμ.? N.) φρόνημα καὶ τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ ὑπουργίαν, ἣν χρὴ πεύσαντες (ἢ χρὴ πιστεύσαντας? Bekk.) δι' αὐτῶν νοήσασθαι· περιέσται γὰρ ὑμῖν τὸ τῆς δαιμονίας σπουδῆς μὴ ἀναξίους φανῆναι, καὶ τά τε ἕτοιμα ἐς τὸ ὑπακούειν οἰκειώσασθαι, καὶ τὰ ἔτι μέλλοντα σὺν ἐκπλήξει τοῦ ἀδήλου προσάγεσθαι. Σωφροσύνη δὲ ἀνδρῶν τοῖς τε ἐκ τῆς τύχης προφαινομένοις εὖ χρήσασθαι, καὶ ἅμα συνέσει ἐς τὰς πράξεις ἰόντας μὴ παριέναι τῶν κοινῶν τὸ ἐφεστηκὸς, μηδὲ μεταστάντων εἰς μεταμέλειαν ἥκειν τοῦ παροφθέντος. Ἀρετὴ ἡ μὲν πρωτίστη ἐν τῷ τὰ κράτιστα εὖ γνῶναι, δευτέρα δὲ ἡ ἐν ἔργοις. Ἀμφοῖν δὲ ὁ παρὼν καιρὸς δεῖται, καὶ τοῦ γε πράττειν ἑτοιμοτάτου, ὡς ἥ γε ἄνευ τοῦ προμηθοῦς σὺν τῷ ὀκνεῖν μέλλησις χρηστὸν μὲν οὐδὲν ἤνεγκε, τοὺς δὲ χρησαμένους πολλάκις ἐπ' οὐδενὶ μετρίῳ ἔσφηλε. Ταπειναὶ μὲν οὖν φύσεις οὐκ εὐπαράκλητοι ἐς σπουδὴν τῶν ἀρίστων, διότι παραδειγμάτων τε καλῶν ἀμοιροῦσιν ἰδίων τε καὶ πατέρων τῶν ἑαυτῶν, καὶ τῇ σφῶν μὲν ἀνανδρείᾳ ῥαθυμοτέραις κέχρηνται ταῖς ἐπιτηδεύσεσιν. Οἷς δὲ ἡ ἀρετὴ διά τε αὐτῶν καὶ προπατόρων ἐκτήθη, φόβου αἰσχύνης μᾶλλον ἢ ὄκνου ἐς τοὺς κινδύνους ἡττῶνται, καὶ ἐθελοντεὶ τὸν τῶν καλῶν πόνον ὑφίστανται.

β'. Ὅτι φέρει αἰσχύνην ὁμοίως θράσει τε ἀλογίστῳ τῆς μὴ προσηκούσης εὐκλείας ὀρέγεσθαι, καὶ διαδοχὴν ἔργων ἀρίστων ἀνανδρίᾳ ἐν ἑαυτῷ καταλῦσαι.

γ'. Ὅτι οὐ ταὐτὸν εὐβουλία καὶ ὄκνος· ὁ μὲν γὰρ σὺν τῷ περιδεεῖ διαμέλλει, ἡ δὲ τὰ κράτιστα ἑλομένη ὥρμησεν ἐς τὰ ἔργα.

δ'. Ὅτι τοῖς ἀνδρείᾳ χρωμένοις ἐς τὰ ἔργα τὸ θεῖον συνέπεται.

ε'. Ὅτι ἰσχυρότατον στάσις ταράξαι εὐεξίαν καὶ εὐταξίαν φθεῖραι πόλεώς τε καὶ στρατοπέδων. — Ἔνθα δὴ καὶ ἄλλα τῶν ἀνελπίστων ἄνθρωποι κατεργάζονται· τόλμῃ γὰρ πρὸ δυνάμεως πιστεύσαντες ἐπὶ τοῖς πολέμοις — τῶν ἀεὶ μοχθούντων. — Ἀνέγκλητοι δὲ σύμμαχοι, κἂν ἐλάττους ὦσιν, ἅμα προθυμίᾳ συμφορώτεροι ἢ πλήθει περιόντες, ὕποπτοι ὑπελείποντο.

ϛ'. Ὅτι τοὺς πραγμάτων μεγάλων προστασίαν ἐξ ἀρχῆς ἑλομένους οὐδὲ ἐθέλοντας ἔστι κινδύνων ἔξω καὶ πολέμων εἶναι· νομίζοντες γὰρ οἱ ἐν τῷ παρόντι ἰσχύοντες τῶν ἀρετῇ διαφερόντων οὐκ ἀκινδύνους τὰς ἡσυχίας, σὺν τῷ περιδεεῖ τοῦ μήποτε ὑπ' αὐτῶν ἀχθῆναι (ἀρχθῆναι? Bekk.), καὶ μὴ κινουμένοις ἐπέρχονται, βεβαιοτάτην σφίσιν ἀσφάλειαν εἶναι νομίζοντες, εἰ κἂν ταῖς δοκούσαις ἀπραγμοσύναις τὰ ἰσχυρὰ προκαταλήψονται. Ἄριστον δὴ τὸ μέλλον δέος ἔστω (ἔσω? B.) τοῦ παρόντος ἐν ἀσφαλεῖ θέσθαι, καὶ μὴ ἀναμείναντας προπαθεῖν κακῶς οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου ἀμύνεσθαι· βέλτιον γὰρ τὸ μὴ συμβησόμενον προελπίσαντας φυλάξασθαι,

---

ea aliis quoque imperare contendens, ac probe gnara intento in multa studio omne regnum stabiliri, desidia autem subverti. Neque quisquam qui se ceteris antestare ac dignitate in rep. fulgere velit, publicam gloriam sua culpa imminui æquo animo feret, nisi rerum necessitate cogitur. — Neque adversario videamini obsequi, vestram autem confidentiam abjicere, deique etiam auxilium spernere, quo fretos bono animo vos esse oportet. Quippe reliquum vobis erit, ut ne divina cura indigni videamini, atque ut omnes, qui ad obediendum parati sunt, vobis adjungatis; eos qui cunctantur incertorum casuum metu, concilietis. Est autem humanæ temperantiæ, bonis a fortuna oblatis recte uti, simulque sapienter negotia tractando haud negligere futuram publicarum rerum sortem, neque, si res aliter ceciderint, rem omissam ægre ferre. Prima virtus est, quid optimum sit, recte dispicere; proxima in agendo versatur : utraque autem præsens tempus indiget, et præterea promptissimo opere. Nam agendi mora consilio destituta nihil utile efficiet; imo ii qui ita se gerunt, non mediocria detrimenta capere solent. Qui ergo humiliore loco nati sunt, haud facile ad studium rerum optimarum hortando impelluntur : carent enim illustribus exemplis, sive suis propriis sive parentum. Et hi quidem ob suam ignaviam socordius vitæ rationes instituunt; quibus vero et sua et majorum suorum virtus inest, ii in periculis timori magis turpitudinis, quam pigritiæ, obnoxii sunt, ultroque honestos labores excipiunt.

2. Æque turpe est stulta audacia incongruam gloriam appetere ac præclari operis exercitationem propria ignavia omittere.

3. Alia est matura deliberatio, alia segnities : namque hæc cum timore restitit, illa ubi optime decrevit, ad opus incumbit.

4. Audentes manumque operi admoventes deus adjuvat.

5. Nihil validius seditione est ad bonum publicum perturbandum, atque ad civitatis castrorumque ordinem subvertendum. — Hinc alia quoque insperata homines faciunt. Audacia enim potius quam viribus confisi in bellis — hominum semper ærumnosorum. Inculpati autem socii, etiamsi pauciores numero, tamen alacritate utiliores quam numero præstantes, ut suspecti deferebantur.

6. Qui semel magnarum rerum regimini præfuerunt, iis, ne si velint quidem, carere periculis bellisque licet. Etenim illi, qui præsenti potentia pollent, existimantes, intutam esse præclarorum virorum quietem, metuque perciti, ne summa rerum priventur, etiam ubi nullæ res novæ moventur, vigilant, atque ita firmissimam sibi securitatem fore existimant, si in pace quoque munitum, ut ita dicam, locum præoccupent. Optime autem facit, qui a futuro timore in præsentia cavet neque se patitur ante lædi, ne postea paribus viribus repugnare non possit. Præstat enim id etiam, quod futurum non est, præsentientem cavere, quam spe quietis ignaviam propriam fovere, præsentique

ἢ ἀπραγμοσύνης ἐλπίδι τὸ ἄνανδρον * αὐτὸν θεραπεύσαντας καὶ τὴν παροῦσαν ἀρχὴν ἀποθεμένους, ἐν τοῖς δεινοῖς ἀσθενείᾳ ἐνδοῦναι. Προφυλακὴ δὲ τοῦ μέλλοντος ἄδειαν κτᾶται.

ζ'. Ὅτι ἐν τοῖς πολέμοις μάλιστα αἱ τῆς τύχης πλεονεξίαι ἄλλοτε ἐπ' ἄλλους ὁρμὴν ἔχουσι, κατὰ τὸ ἀεὶ συμβαῖνον περιήκουσαι. Κάλλιόν τε ὑμῖν ὑπὲρ τοῦ ποιῆσαι μᾶλλον ἢ παθεῖν αἱρεῖσθαι τὸ ἀγώνισμα. Καλοῖς δὲ ἔργοις ἀεὶ συνέπεται καλὸς ἔπαινος, ὥς τά γε ἐναντία φήμην ἀναξίαν ὑμῶν ἔχει τῆς εὐκλείας. Ταῦτα τοῦ Ὑπερίδου.

[Suidas v. Ἐπιμᾶλλον : Δέξιππος· « Τῶν δέ τινων τοῖς Ὑπερίδου λόγοις ἐπιμᾶλλον ἀχθέντων. »]

η'. Ὅτι [οὐ] χρὴ ταῖς ἡδίσταις ἀκροάσεσιν ἀγομένους συνεῖναι ταῖς δυσχερείαις ἐπὶ τῶν πράξεων, ἀλλ' ἕως περ ἔστι τις ἄδεια, βουλῇ χρωμένους τὸ βέλτιον αἱρεῖσθαι, μηδὲ σφαλέντας μεταμέλειαν ἔχειν τοῦ γνωσθέντος. Ἀμαθία γὰρ οὐκ ἐπαινεῖται, διότι καὶ σφάλλεται· εὐβουλία τε ἄριστον, ἐπειδὴ ξύνεσίς ἐστι τοῦ μέλλοντος· τό τε γὰρ συμφέρον λογισμῷ ἐπέγνω, καὶ τὸ ἐναντίον προμαθοῦσα ἐφυλάξατο. Αἱ δὲ ὀξεῖαι καὶ ἀπερίσκεπτοι ἐγχειρήσεις ταχείας καὶ τὰς μεταμελείας ἤνεγκαν. Ἥ τε τῶν λόγων ἰσχὺς, ἐλπίδων μὲν καὶ ἐπιθυμιῶν νικηθεῖσα, ἐς μὲν τὴν παραυτίκα πειθὼ εὖ συγκεῖσθαι ἔδοξεν, ἔργῳ δὲ οὐ συνήνεγκεν. Ὀρέγεται δὲ εἰρήνη μὲν τοῦ εὖ γνῶναι, πόλεμος δὲ μάλιστα· κἂν τύχῃ μὲν τοῦ προσήκοντος, ἐλάχιστα ἢ οὐδὲν ἂν σφάλλοιτο, διαμαρτὼν δὲ πλείστῳ καὶ παντὶ χρῷτ' ἂν τῷ ἐναντίῳ. Παραινῶ δὲ τοῖς...

θ'. Ἐλπίσαμεν.. μη.. ἐπὶ μεγάλαις... εἰσαῦθις φιλίας διδόντες.

ι'. Ὅτι ἐν τοῖς.. πολέμοις τὸ μὲν χρηστὸν ἑτέρων, τὸ δὲ δυσχερὲς ἴδιον [τῶν] διακινδυνευο [όντων] γίνεται. Ἄμεινον δὴ.. ὑπερφρονήσαντας ἐκδέξασθαι.. πεῖραν. Εἰ δέ τις θράσει ἀλογίστῳ.. [ἰέ]ναι πρὸς πόλεμον ἡγεῖται, εἰ τὴν Ἀλεξάνδρου [συμ]φορὰν... σκεψάσθω τὸ.. πεῖραν φοβερόν.. καὶ τὴν.. παρασκευάζει.. δοκεῖ καὶ ὁ ἐπι.. το διαφερόντως.. κινδύνους εὔτολμος.. τι προμηθὲς μαλακίαν ἡγοῦντο... τὸ δὲ.. ὄντος καὶ ἡ δόξα.. πρὸς μὴ βουλόμενον ἐκ.. καὶ τὸν τοῦ ἐπικινδυν.. καὶ ἐκ τοῦ δὲ.. διότι οὗτος.. ῥώμῃ καὶ παρασκευῇ [ὑπὲρ] τῆς αὐτῶν ἐλευθερώσεως μείζονα ἀνθρωπίνης ἐλπίδος ἐννοήσαντες πρᾶξαι ἐπεχείρησαν. Ἀρετῇ γὰρ καὶ παρασκευῇ τῆς Μακεδόνων δυνάμεως ἀναμφιλόγως πάντας ἀνθρώπους ὑπερβαλλούσης, οἱ δὲ, καίπερ ἀρρωστίᾳ τῇ οἰκείᾳ οὐδὲ τῶν πολεμίων τοῖς προσοίκοις ἀξιόμαχοι νομιζόμενοι, προθυμίᾳ τῇ σφετέρᾳ καὶ πόθῳ τῆς παλαιᾶς εὐπραξίας ἐς τὸ ἂν τοῖς [ἀντιστῆναι? N.] Μακεδόσι κατὰ παρασκευὴν ὡρμήθησαν.. χρὴ δὲ.. μὲν προπαθόντας καὶ ὡς ἀπὸ τῆς ὁμοίου ἀ.. τοῖς.. νήσας καὶ δωρεὰς ἐοικυίας ἀντιδιδόναι καὶ ὑπο.. αὖθις ζήλῳ τῶν προσγενομένων ἐφεδρεύειν ἐν τῷ εὖ ποιεῖν.

ια'. Ὅτι πιστοῦται εὔνοια συμμάχων, μάλιστα δὲ τοὺς προϋπάρξαντας χάριτος, ἧς κα.. τοὺς τὴν μετουσίαν ἥξειν.. τῶν ὁμοίων ἐπὶ τὰς εὐεργεσίας τρέπονται· χρεῶσται.. τοῖς ἐπαγγελθεῖσι παρ' ἡμῶν ἤδη τιθέμενοι.. μὴ συναινεῖν· καὶ πρεσβευομένοις παρὰ τοὺς βασιλεῖς σπουδῇ πάσῃ συν.. ἡμῶν καὶ τῶν.. ελλει.. τὰ δὲ πλήθη ὡς τῶν τοῦτον.. πρέσβεων βουλομένοις τὴν εὐθὺς ἡκίστους ὄντες.. ἐφ' ἑαυτὸν..

ιβ'. Ὅτι οἱ δει.. συγχωρήσεως οὐ δεῖται.. σφετερωθέντες εἰ δοξάζετε.. τὸ αὐτὸ πεῖραν.. ἑτοίμως.. σοὶ δὲ γνώριμον.. ὃς ἐπιτάττομεν.. ὡς αὐτῶν πραγμάτων συμφορ.. κάλλιστα.. καιροῦ τυχοῦσιν καὶ εἰ.. σὺν μὲν τῷ.. τούτου βλαβερᾶς.. ἐπ' ἀμφοτέροις καὶ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ ἅμα συμφέροντι.. ἀσφάλειαν βεβαίως ὄντες· πολέμου δὲ παρασκευὴ φυλακὴ εἰρήνης βεβαιοτάτη· τὰ γὰρ .. μέχρι τούτου οὐκ ἀν.. δὲν πράξειν.

ιγ'. Ὅτι.. οἱ κρατήσαντες ἡττηθῆναι...

Quæ leguntur § 1-7 petita sunt ex oratione Hyperidis, qua Athenienses, post nuntiatam mortem Alexandri, ad bellum contra Macedones suscipiendum excitavit. Quæ sequuntur § 8 ex Phocionis, ni fallor, oratione, qua dissuadebat bellum, deprompta sunt.

---

potentia omissa, quum mala deinde ingruerint, infirmitate laborare. Etenim futuri cautio securitatem parit.

7. In bellis præpotentia fortunæ modo huc modo illuc transgreditur, pro præsente semper eventu vices alternans. Ceteroquin honorificentius vobis erit, si ob faciendum, quam si ob patiendum aliquid, certamen susceperitis. Jam egregia facinora semper subsequitur clara laus, contraria autem facta indignam pariunt claritate vestri nominis existimationem. *Hæc sunt Hyperidis.*

[Dexippus ait : « Quum autem nonnulli Hyperidis verbis magis offenderentur. »]

8. Haud decet orationum suavitate seductum in rebus exsequendis difficultate laborare; sed donec aliqua tranquillitas est, deliberato consilio oportet meliora eligere, ne postea detrimentum passi rem præcognitam vana pœnitentia requiramus. Inscitia illaudabilis est, quia errore prolabitur : prudentia est optima, quia futuri præscia est, et quid sit utile, ratiocinando cognoscit, contrarium autem prævisum vitat. Subitanea atque inconsiderata incepta celerem pœnitentiam provocant. Eloquentiæ vis, si spei alicui vel cupiditati sit obnoxia, e vestigio quidem persuadere videtur, re vero ipsa non prodest. Pax bono consilio eget, multo vero magis bellum : in quo si quis verum providerit, rarissime aut nunquam offendit : qui secus facit, contraria plerumque sorte utitur. Hortor autem. . . . .

ΧΡΟΝΙΚΑ.

Eunapius (qui Dexippum continuavit) in Exc. De sent. p. 56 ed. Niebuhr. : Δεξίππῳ τῷ Ἀθηναίῳ κατὰ τοὺς Ἀθήνησιν ἄρχοντας, ἀφ' οὗ παρὰ Ἀθηναίοις ἄρχοντες, ἱστορία συγγέγραπται, προσαριθμουμένων τῶν Ῥωμαϊκῶν ὑπάτων καὶ πρό γε αὐτῶν ὑπάτων καὶ ἀρχόντων ἀρξαμένης τῆς γραφῆς. Τὸ δὲ ἐν κεφάλαιον τῆς ἱστορίας τὰ μὲν ἀνωτέρω καὶ ὅσα τὸ ποιητικὸν νέμεται γένος, ἐφεῖναι καὶ ἐπιτρέψαι τῷ πιθανῷ καὶ μᾶλλον ἀναπείθοντι τὸν ἐντυγχάνοντα, τὰ δὲ προϊόντα καὶ ἐπὶ πλέον μαρτυρούμενα συνενεγκεῖν καὶ κατακλεῖσαι πρὸς ἱστορικὴν ἀκρίβειαν καὶ κρίσιν ἀληθεστέραν. Βιάζεται γοῦν καὶ συναριθμεῖται τὸν χρόνον εἴς τε τὰς Ὀλυμπιάδας περιγράφων καὶ τοὺς ἐντὸς ἑκάστης Ὀλυμπιάδος ἄρχοντας. Πρόθυρα δὲ κάλλους ἀνάμεστα προθεὶς τῆς συγγραφῆς, καὶ προϊὼν τά τε ἔνδον ἐπιδείξας σεμνότερα, τὸ μὲν μυθῶδες καὶ λίαν ἀρχαῖον ἀφαιρεῖ, καὶ ἀφίησιν ὥσπερ φάρμακον παλαιὸν καὶ ἀδόκιμον εἰς τοὺς συντεθεικότας· Αἰγυπτίους δὲ χρόνους ἀναλεγόμενος καὶ συνωθούμενος ἐπὶ τὰ πρῶτα καὶ τελεώτερα (παλαιότερα conj. Bekk.) τῶν παρ' ἑκάστοις ἀρχῶν, τοὺς ἡγεμόνας καὶ πατέρας τῆς ἱστορίας ἐκτίθησιν, ἔνδηλος ὢν καὶ σχεδόν τι μαρτυρόμενος, ὅτι τῶν ἀπιστουμένων ἕκαστον ἕτερος προλαβὼν εἴρηκεν. Καὶ περιφέρει γε τὴν ἱστορίαν ἐκ πολλῶν καὶ παντοδαπῶν τῶν ταῦτα εἰρηκότων ὥσπερ ῥωπόν τι καὶ ποικίλον καὶ χρήσιμον εἰς ἓν μυροπώλιον τὴν ἰδίαν ἐξήγησιν κατακεκλεισμένην καὶ συνηγμένην. Πάντα δέ, ὅσα πρός τε τὸ κοινὸν ἁπάντων ἀνθρώπων ἀξιόλογα καὶ κατ' ἄνδρα δι' ἀρετὴν περιττοῦ τινος ὀνόματος τετυχηκότα, λάβρως ἐπιδραμὼν καὶ διαθέμενος τῷ λόγῳ, τελευτῶν εἰς Κλαύδιον καταλύει τὴν συγγραφήν, καὶ Κλαυδίου τῆς βασιλείας ἔτος τὸ πρῶτον, ἐς ὃ καὶ τῆς βασιλείας ἤρχετο καὶ ἐτελεύτα, ἐνιαυτὸν ἄρξας Ῥωμαίοις ἕνα· οἱ δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ χαρίζονται. Εἶτα Ὀλυμπιάδας καταλογίζεται τόσας καὶ τόσας καὶ ὑπάτους καὶ ἄρχοντας ἐπὶ ταύταις, τὴν χιλιάδα τῶν ἐτῶν ὑποβαλὼν, ὥσπερ ἀγωνιῶν, εἰ μὴ πολλῶν λίαν ἐτῶν ἀποδοίη λόγον τοῖς ἐντυγχάνουσιν.

Ἐγὼ δὲ ὁ τοῦτο τὸ ἔργον εἰς νοῦν βαλόμενος, ὑπ' αὐτοῦ Δεξίππου ταῦτα ἔχων ἐκδιδάσκεσθαι καὶ συλλαμβάνειν, ὅσος καὶ ἡλίκος ὁ κίνδυνος κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον ἱστορίαν γράφειν, καὶ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ὁμολογεῖν, ὅτι ταῦτα οὐκ ἔστιν ἀληθῆ κατὰ τοὺς χρόνους, ἀλλὰ τῷ μὲν οὕτως, τῷ δὲ ἑτέρως ἔδοξε, καὶ περιφανῶς ἑαυτοῦ κατηγορεῖν, ὥσπερ ἐκεῖνος, ὅτι χρονικὴν ἱστορίαν γράφων πλανωμένην τινὰ καὶ μεστὴν τῶν ἀντιλεγόντων ὥσπερ ἀπρόεδρον ἐκκλησίαν ἐκτίθησι τὴν γραφήν, ὀξέως δὲ καὶ τῆς Βοιωτίας ἀκούων παροιμίας, ὅτι οὕτως αὐλεῖν οὐ πρέπει, κἀκεῖνα προσελογιζόμην, ὅτι τέλος ἱστορίας καὶ σκοπὸς ἄριστος τὰ πραχθέντα ὅτι μάλιστα δίχα τινὸς πάθους εἰς τὸ ἀληθὲς ἀναφέροντα γράφειν, οἱ δὲ ἀκριβεῖς λογισμοὶ τῶν χρόνων, ὥσπερ ἄκλητοι μάρτυρες αὐτομάτως ἐπεισιόντες, εἰς ταῦτα ὠφελοῦσιν οὐδέν. Pluribus in hanc sententiam disputatis, mox iterum Dexippi mentio fit in hisce : Κωλύει μὲν γὰρ ἴσως οὐδὲν καὶ περιττόν τι μαθεῖν, ἄλλως τε καί, ὥς φησιν αὐτὸς Δέξιππος, τῶν

CHRONICA.

Dexippus Atheniensis historiam composuit secundum seriem archontum Atheniensium, inde ab illis certe temporibus, a quibus esse apud Athenienses archontes cœperunt. Simulque cum iis etiam consules Romanos ex ordine adscripsit. Ceterum quum ante consulum et archontum tempora scriptum exordiatur, hoc unum maxime sibi proposuit historicus, ut antiqua nimis et quæ a poetarum gente traduntur, probabilitati suæ permittat et prout cuique lectori videbitur, esse sinat : posteriora autem, quæ testimoniis magis abundant, conferat ad historicam severitatem et sub verioris criticæ regulas redigat. Cogit igitur digeritque tempus juxta Olympiadum seriem juxtaque occurrentes in unaquaque Olympiade archontes. Jam pulcherrimo historiæ suæ procœmio proposito, pergit porro, et ipsum scripturæ corpus venustius adhuc ostendens, fabulosa quidem et prisca nimis resecat, atque apud horum auctores tanquam pharmacum vietum et reprobatum, otiosa esse sinit : Ægyptiaca vero tempora supputans atque ad antiquiores purioresque, qui sunt apud quamque gentem, fontes revocans, principes patresque historiæ in medium profert; plane demonstrans ac propemodum testimoniis comprobans, unumquodque ex his incredibilibus alium ex alio historico fuisse mutuatum. Ipse autem e multis et omnigenis, qui de his rebus scripserunt, historiam conficit; cinnum veluti varium et perhumum ad unicam pigmentarii officinam, ad suam videlicet narrationem, cogens atque cumulans. Omnia vero, quæ sive generatim inter homines illustria, sive singillatim ob alicujus virtutem præstante fama inclaruerunt, celeriter percurrens atque in suam lucubrationem adsumens, finem historiæ facit in Claudii anno primo, quo is regnum et auspicatus est et finivit, anno uno Romanis imperitans; quanquam nonnulli duos ei imperii annos largiuntur. Deinde Olympiadum numerum supputat et archontum consulumque, annorum chiliadem exhibens, laboriose admodum æstuans, nisi permultorum annorum lectoribus suis rationem reddiderit. Ego vero, qui de hoc opere lucubrando consilium cepi, ab ipso quidem Dexippo discere potui et cognoscere, quale quantumque periculum sit per annos singulos historiam deducere, ac porro lectoribus confiteri, hoc et illud secundum temporum rationem non vere esse dictum, sed aliis aliter esse visum, atque ita se ipsum perspicue coarguere, ut reapse Dexippo accidit, quod historiæ chronicæ quivis auctor fallacem quandam et plenam repugnantiarum, ceu concionem præside carentem, edit scriptionem : Bœoticum quoque proverbium auditurus, quod sic tibiis sonare non licet. Denique et illud mecum reputavi, finem historiæ scopum optimum esse, ut res gestæ, duce omnino veritate, absque ullo affectu scribantur : accuratos autem temporum calculos, si velut testes non advocati adsint, prædictæ rei nihil prodesse.

Nisi forte inania etiam discere animus fert; præsertim quum chronici scriptores, ut ait ipse Dexippus, vel omnes

μὲν χρονικῶν ἢ πάντων ἢ τῶν πλείστων διαπεφωνημένων, τῶν δὲ ὑπερόρων καὶ φανερῶν πράξεων συμπεφωνημένων.

3.

Syncellus p. 177, D : Ἡρακλειδῶν κάθοδος Ὕλλου τοῦ πρεσβυτέρου παιδὸς Ἡρακλέους ἡγουμένου τῆς κατὰ Πελοποννησίων μάχης, ἥτις ἐπεκράτησεν ἱκανοῖς ἔτεσι μεταξὺ Πελοποννησίων καὶ τῶν Ἡρακλειδῶν. Τότε Ῥόδος ἡ νῆσος οἰκίζεται παρὰ Λακεδαιμονίων, ὡς Δέξιππος (Ζεύξιππος Goar.) ἱστορεῖ, μετοικησάντων ἐκ Πελοποννήσου διὰ τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἐπίθεσιν.

4.

Idem p. 263, D : Ἀλέξανδρος οὖν κ' ἄγων ἔτος, κατὰ Δέξιππον, πᾶσαν ἄσκησιν ἠσκημένος σωματικὴν, αὐτοῦ τε γνησιώτατος Ἀριστοτέλους γεγονὼς τοῦ δαιμονιῶντος φοιτητὴς, ἐπὶ τὴν πατρῴαν παρῆλθε βασιλείαν.

Antecedit apud Syncellum locus de majoribus Alexandri inde a Carano. Hunc quoque, sicuti ea quæ deinceps de Alexandro ipso, deque ejus successoribus usque ad eversum a Romanis imperium sequuntur, omnia e Dexippo fluxisse, a Syncello autem ex Eusebio petita esse censuit Scaliger, ideoque omnia hæc tanquam Dexippi excerpta in græcum suum Eusebium recepit. In Scaligeri autem arbitrio acquiescentes etiam hodie viri docti, qui hujus loci mentionem faciunt, Dexippum laudare solent. Id vero perperam fit. Ex Eusebio Armen. certo nunc constat locum Syncelli non esse petitum ex Eusebio. Comparatis autem inter se quæ de Macedonum regibus apud Syncellum et Eusebium leguntur, facile intelligitur utriusque narrationem ex eodem fonte derivari, adeo ut locis haud paucis singula verba apud utrumque legantur eadem. Hunc vero fontem Dexippum esse vel propterea negaveris, quod Eusebius (p. 195) data opera duces suos recensens, Dexippi mentionem non injecerit. Contra vero Porphyrium disertis verbis testatur suppeditasse sibi quæ de Alexandri in Macedonia successoribus tradidit. Ex eodem Porphyrio etiam ea fluxisse, quæ de majoribus Alexandri Eusebius et Syncellus exhibent, consentaneum est. Quanquam Syncellus sua non ex ipso Porphyrio sed ex Africano vel ex alio chronographo descripserit.

5.

Syncellus p. 334, C : Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις (sc. Claudii imperatoris) ἐφάνη τὸ ὄρνεον ὁ Φοῖνιξ, καθὼς ἱστοροῦσιν Αἰγύπτιοι, πρὸ χνδ (χν δὲ codd. A B) ἐτῶν φανεὶς, ὡς καὶ Δέξιππος συμφωνεῖ. Hæc alibi non traduntur, quantum scio. Numerus χνδ' corruptus fuerit. Fort. fuit χιλίων τετρακοσίων ἑξάκοντα. De phœnice ave quæ sub Tiberio an. 34 p. C. visa esse dicitur, v. Tacit. Ann. VI, 28.

E LIBRO DECIMO.

6.

Stephan. Byz. v. Δυρράχιον : Δέξιππος δὲ ἐν Χρονικῶν ι' φησὶν οὕτω· « Καὶ Μακεδόνων τὴν μὲν Ἐπίδαμνον, εἰς ὕστερον δὲ Δυρράχιον μετονομασθεῖσαν, πόλιν τῆς Μακεδονίας μεγάλην καὶ εὐδαίμονα οὖσαν, κατὰ κράτος αἱροῦσιν. Eadem e Stephano Constantinus Porphyr. De them. II, 9.

7.

Idem : Σουχχαῖοι, ἔθνος Μαυρούσιον, ὡς Δέξιππος Χρονικῶν δεκάτῳ. Nescio an horum *Succhæorum urbs Succabar* (Ζουχάβαρι Ptolem.), *colonia Augusta,* ap. Plinium V, 2, 1, et oppidum *Sugabarritanum* in Mauritania ap. Ammian. 29,5 (cf. Forbiger. *Geogr.* p. 878).

8.

E LIBRO DUODECIMO.

Idem : Ἕλουροι, Σκυθικὸν ἔθνος, περὶ ὧν Δέξιππος ἐν Χρονικῶν ιβ'.

---

vel certe plurimi invicem dissideant in rebus illustribus ac manifestis, quas per se ipsas in controversiam nemo revocat aut diffitetur.

3.

Heraclidarum descensus, Hyllo, seniore Herculis filio, belli adversus Peloponnesios duce. Quod quidem bellum per annos sat multos inter Peloponnesios et Heraclidas viguit. Tunc Lacedæmonii, Heraclidarum invasione afflicti, ut Dexippus auctor est, Peloponneso migrantes Rhodum insulam incolis frequentarunt.

4.

Alexander vicesimum agens annum... regnum paternum suscepit.

5.

His temporibus (Claudii I imperatoris) apparuit phœnix avis, ut Ægyptii fabulantur, quæ apparuerat etiam ante annos 654. Concinit etiam Dexippus.

6.

Dexippus Chronicorum libro decimo ita scribit : « Et Macedonum Epidamnum, quæ postea Dyrrhachium nominata est, urbem Macedoniæ magnam et opulentam, vi capiunt. »

7.

Succhæi, populus Maurus, ut Dexippus ait, Chronicorum libro decimo.

8.

Heluri (*Herules*) gens Scythica, de quibus Dexippus Chronicorum libro duodecimo.

9.

Lampridius in Alexandro Severo c. 49 : *Dexippus dicit eum* (Alexandrum Severum) *cujusdam Martiani filiam duxisse, eundemque ab eo Cæsarem nuncupatum : verum quum vellet insidiis occidere Alexandrum Martianus, detecta factione, et ipsum interemptum et uxorem abjectam. Idem dicit fuisse patruum Antoninum Heliogabalum Alexandri, non sororis uxoris ejusdem filium.*

Occidere Al. Martianus] « Tu vero lege Herodianum, qui invidia hujus facti atrocissimi Mammæam onerat. » *Casaub.* — *abjectam*] « in Africam relegatam. » *Idem.* — *fuisse patruum*] « Scimus hoc falsum : sed vellem exstarent græca Dexippi verba : nam fortasse illa quasi præteriens aut aliud agens legit Lampridius. » *Idem.*

10.

Jul. Capitol. in Gordianis c. 9 : *Appellato igitur Gordiano imperatore, juvenes qui auctores hujus facinoris erant, statuas Maximini dejecerunt, imagines perfregerunt, nomen publicitus eraserunt; ipsum etiam Gordianum Africanum appellarunt. Addunt quidam Africani cognomentum Gordiano idcirco inditum, non quod in Africa imperare cœpisset, sed quod de Scipionum familia originem traheret. In plurimis autem libris invenio et hunc Gordianum et filium ejus pariter imperatores appellatos, et Antoninos cognominatos; alii vero Antonios. Post hoc Carthaginem ventum cum pompa regali et fasciis laureatis; filiusque legatus patris, exemplo Scipionum, ut Dexippus Græcæ historiæ auctor ait, gladii potestate succinctus est.*

11.

Idem ib. c. 19 : *Cordus dixit uxorem eum* (Gordianum juniorem) *nunquam habere voluisse. Contra Dexippus putat ejus filium esse Gordianum tertium, qui post hoc cum Balbino et Pupieno sive Maximo puerulus adeptus est imperium.*

Id. c. 23 : *Dexippus quidem asseverat ex filio Gordiani tertium Gordianum esse natum.*

Idem ibid. c. 2 : *Gordiani non, ut quidam imperiti scriptores loquuntur, duo sed tres fuerunt, idque docente Arriano scriptore Græcæ historiæ, docente item Dexippo Græco auctore, potuerunt addiscere, qui, etiamsi breviter, ad fidem tamen omnia persecuti sunt.*

21.

Idem in Maximo et Balbino c. 1 : *Quum igitur duo consulares et eminentes quidem viri, Maximus et Balbinus* (*quorum Maximus a plerisque in historia reticetur, et loco ejus Pupieni nomen infertur, quum et Dexippus et Arabianus Maximum et Balbinum dicant electos contra Maximinum post Gordianos, quorum alter bonitate, virtute alter ac severitate, clari habebantur*) *ingressi essent curiam* etc.

Pro *Arabianus* lege *Arrianus*, uti est in c. 2 et 7. Scriptor hic, Dexippi, ut videtur, æqualis, (et fortasse Arrianus consul a. U. 995 sub Gordiano imp.) aliunde non notus est, nisi quod Euagrius (Hist. Eccles. V, 24), postquam dixerat Eusebium in Historia Romana ab Octaviano et Trajano progressum esse usque ad mortem Cari, addit : Γέγραπται δὲ περὶ τῶν χρόνων τούτων ἔνια Ἀρριανῷ τε καὶ Ἀσινίῳ Κουαδράτῳ.

Idem ibid. c. 15 : *Dexippus Græcorum scriptor Maximum et Balbinum imperatores dicit factos contra Maximinum post Gordianos duos et a Maximo victum Maximinum, non a Pupieno.*

Ibid. c. 7 : *Sane quod nullo in loco tacendum est, quum et Dexippus et Arrianus et multo alii Græci scripserunt, Maximum et Balbinum imperatores contra Maximinum factos, Maximum autem cum exercitu missum, et apud Ravennam bellum parasse, Aquileiam autem nisi victorem non vidisse : Latini scriptores non Maximum, sed Pupienum contra Maximinum apud Aquileiam pugnasse dixerunt, eundemque vicisse : qui error unde natus sit scire non possum, nisi forte idem est Pupienus qui et Maximus.* (Est M. Clodius Pupienus Maximus.)

13.

Jul. Capitolinus in Maximino jun. c. 6 : *Denique quum caput Maximini pilo circumferretur, et ex hoc ingens gaudium esset, prope par erat, quod et filii caput pariter portaretur. Addit Dexippus tantum odium fuisse Maximini, ut, interfectis Gordianis, viginti viros senatus crearerit, quos opponeret Maximino : e quibus fuerunt Balbinus et Maximus, quos contra eum principes fecerunt. Idem addidit in conspectu Maximini jam deserti a militibus Anolinum præfectum prætorio ipsius et filium ejus occisum.*

14.

Idem in Maximo et Balbino c. 16 : *Sub his pugnatum a Carpis contra Mœsos fuit, et Scythici belli principium et Histriæ excidium eo tempore; ut autem Dexippus dicit, Histricæ civitatis. Dexippus Balbinum satis laudat, et dicit forti animo militibus occurrisse atque interfectum; ut mortem non timeret : quem in omnibus disciplinis instructum fuisse dicit. Maximinum vero negat ejusmodi*

virum fuisse, qualem Græci plerique dixerunt. Addit præterea, contra Maximum Aquileiensium tantum odium fuisse, ut de crinibus mulierum suarum arcubus nervos facerent, atque ita sagittas emitterent. Dexippus et Herodianus, qui horum principum historiam persecuti sunt, Maximum et Balbinum fuisse principes dicunt delectos a senatu contra Maximinum post interitum duorum Gordianorum in Africa, cum quibus etiam puer tertius Gordianus electus est.

Cf. Euagrius Histor. Eccl. V, 24 : Καὶ Δεξίππῳ δὲ πλεῖστα περὶ τούτων πεπόνηται, ἀπὸ μυθικῶν ἀρξαμένῳ καὶ λήξαντι ἐς τὴν Κλαυδίου τοῦ μετὰ Γαλιηνὸν βασιλείαν· ᾧ συναπείληπται περὶ ὧν Κάρποι καὶ ἕτερα βάρβαρα ἔθνη κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Θράκην καὶ Ἰωνίαν διαπολεμοῦντες ἔπραξαν.

15

Trebellius in Triginta tyrannis c. 32 : *Docet Dexippus, Titum tribunum Maurorum, qui a Maximino inter privatos relictus fuerat, timore violentæ mortis, ut alii dicunt, invitum vero et a militibus coactum, ut plerique asserunt, imperasse, atque hunc intra paucos dies post vindicatam defectionem, quam consularis vir Magnus Maximino paraverat, a suis militibus interemptum. Imperasse autem mensibus sex.*

16.

Syncellus p. 376, A : Σκύθαι περαιωθέντες οἱ λεγόμενοι Γότθοι τὸν Ἴστρον ποταμὸν ἐπὶ Δεκίου πλεῖστοι τὴν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν κατενέμοντο. Οὗτοι τοὺς Μυσοὺς φεύγοντας εἰς Νικόπολιν περιέσχον· Δέκιος δὲ ἐπελθὼν αὐτοῖς, ὡς Δέξιππος ἱστορεῖ, καὶ τρισμυρίους κτείνας ἐλαττοῦται κατὰ τὴν μάχην, ὡς καὶ τὴν Φιλιππούπολιν ἀπολέσαι ληφθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν καὶ Θρᾷκας πολλοὺς ἀναιρεθῆναι. Ἐπανιοῦσι δὲ Σκύθαις ἐπὶ τὰ σφέτερα ὁ αὐτὸς Δέκιος ἐπιθέμενος ἀναιρεῖται ἐν Ἀβρύτῳ, τῷ λεγομένῳ φόρῳ Θεμβρωνίῳ, σὺν τῷ παιδὶ διὰ νυκτὸς ὁ θεομάχος. Οἵ τε Σκύθαι μετὰ πλείστων αἰχμαλώτων καὶ λαφύρων ἐπανέρχονται. Καὶ τὰ στρατόπεδα βασιλέα πάλαι τινὰ γενόμενον ὕπατον Γάλλον ἀναγορεύουσιν ἅμα Βολουσιανῷ τῷ Δεκίου παιδί· οἳ καὶ βασιλεύουσι, κατὰ Δέξιππον, μῆνας ιη' πράξαντες οὐδὲν ἀξιόλογον· κατὰ δὲ ἄλλους τινὰς ἔτη γ' καὶ καθ' ἑτέρους ἔτη β'. — Syncellus hæc, sicuti reliqua, procul dubio e Chronicis Dexippi, non vero ex Scythicis historiis, petivit.

16 a.

Cram. Anecd. Paris. II, p. 153, 20 : Μέχρι τούτου (i. e. usque ad Praxidamantem (Πρασιδάμας cod.) Alexandrinum, Olymp. 249 stadio victorem) τὴν τῶν Ὀλυμπιάδων ἀναγραφὴν εὕρομεν. Καὶ ὁ μὲν Εὐσέβιος ταῦτα. Ἄλλοι δὲ χρονογράφοι καὶ Δέξιππος ὁ Ἀθηναῖος καὶ τῶν ἐφεξῆς Ὀλυμπιάδων τῶν τε ἐν αὐταῖς νικησάντων μέμνηται. Ἀμέλει τὴν χρονικὴν ἱστορίαν ὁ Δέξιππος μέχρι τῆς διακοσιοστῆς ἑξηκοστῆς δευτέρας Ὀλυμπιάδος (269 p. C.) συγγράψας, Διονύσιον Ἀλεξανδρέα φησὶν ἐπὶ ταύτης νικῆσαι.

ΣΚΥΘΙΚΑ.

17.

Exc. De sentent. p. 323 ed. Mai., p. 21 ed. Niebuhr. : *** τύχας ἀνδρῶν καὶ καταστάσεις πόλεων καὶ ἐθνῶν νεωτερίζουσαι ἐλάττους τε ὁμοίως καὶ διαφερόντως περὶ εἰρήνην πόλεμον συμβαίνουσιν ἄγοντος τοῦ χρόνου μηδεμιᾶς· ἀλλὰ μετατρέποντος ἄλλη ἄλλους πρός τε τὸ ἄμεινον· καὶ μὴν τὰ γιγνόμενα ἐν τοῖς ἀνθρωπείοις ἄριστοι γνώμην (γνῶναι? B.) οἱ μὴ χαλεποὶ δέξασθαι τὰς ἐξαλλαγὰς τῶν ἡμερῶν καὶ χρόνων· μηδὲ ἐτῶν τούτους ὅσοι πολέμου τε καὶ στρατοπέδων ἐξηγοῦνται μνήμῃ προγενομένων ἔχειν ἐπὶ τὰ συμφορώτατα ἑκάστους καὶ τοῖς προσπίπτουσιν κακου.. της τῶν ἱστορηθέντων νεωτέρων τε καὶ παλαιοτέρων.. πρὸς δὲ τοὺς κατα..

κατ' ἀνθρώπους ἧς ἀπορῇ λύσις.. ἡ γὰρ ἰσχύοντας κατὰ τῶν τι.. τῷ συνενέχοντι ἐν.. η αποκνήμη.. ὡς ἀλίσχεσθαι δέον.

Corruptissima hæc ex præfatione operis petita esse videntur.

16.

Scythæ qui Gothi appellantur, Istro trajecto, Romanum imperium sub Decio multitudine sua depopulabantur. Hi Mœsos, qui Nicopolim confugerant, obsidione cinxerunt : sed Decius, ut ait Dexippus, impressione in eos facta, etsi triginta millia occidit, nihilominus prœlio inferior discessit, ita ut Philippopolim quoque ab iis captam amiserit, et magna Thracum multitudo perierit. Scythas autem qui in patriam se referebant persequens impius Decius circa Abrytum in loco quod Forum Thembronium dicitur, cum filio noctu trucidatur : quamobrem Scythæ cum magno captivorum atque exuviarum numero discesserunt. Exin exercitus Gallum exconsulem et Volusianum Decii filium imperatores crearunt : qui regnaverunt, ut ait Dexippus, menses octodecim, nullo insigni facinore edito; secundum alios regnarunt annis tribus, secundum nonnullos annis duobus.

16 a.

Usque ad Olymp. 249, qua Praxidamas vicit, Olympiades recensitas invenimus apud Eusebium. Alii chronographi inter eosque Dexippus sequentes quoque Olympiades nominaque eorum qui iis vicerunt, consignarunt. Et Dexippus quidem Chronica sua deduxit usque ad Olympiadem ducentesimam sexagesimam secundam, qua Dionysium Alexandrinum vicisse refert.

18.

Exc. De strategem. c. IV Ἐκ τῶν Δεξίππου. Πολιορκία Μαρκιανουπόλεως.

Μαρκιανούπολιν, τὸ δὲ ὄνομα Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως τὴν ἀδελφὴν ἐνδεδωκέναι τῇ πόλει λέγουσιν οἱ ἐγχώριοι· ταύτην δὴ οὖν τὴν πόλιν οἱ Σκύθαι ὡς δὴ κατὰ κράτος ἁλώσιμον εἶναι νομίσαντες, ἀπεῖχον μὲν τῆς εὐθὺ προσβολῆς, λίθους δὲ ὅτι πλείστους παρεφόρουν πρὸ τοῦ τειχίσματος, ὡς χύδην καὶ σωρηδὸν κατανενημένοις ἀφθόνως ὑπάρχειν χρῆσθαι· (2) ᾤοντο γὰρ φόνον τε πολὺν ἐπὶ τοῦ τείχους οὕτω συμβήσεσθαι, καὶ τῶν πολεμίων ἐν τῷ φυλάσσεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐπιχειρεῖν ὄντων, ῥαστώνῃ τὴν πόλιν αἱρήσειν. (3) Τοῖς δὲ ἐν τῷ ἄστει πάλαι τε παρεσκεύαστο ὅσα εἰς πολιορκίαν ἐπιτήδεια, καὶ Μάξιμος, ἀνὴρ γένος μὲν τῶν ἀπόρων μεταβου * φιλοσοφίᾳ δὲ ἄρα συζῶν, οὐ μόνον στρατηγοῦ, ἀλλὰ καὶ στρατιώτου ἀγαθοῦ ἔργα ἐν τῷ τότε ἕτοιμος ὢν ἐπιδείκνυσθαι, ἐπεθάρρυνέ τε ἑκάστους καὶ παρῄνει, (4) ὅτε δὴ ἐκ χειρὸς ἀκροβολίζοιντο οἱ πολέμιοι, τοῦ ἀμύνεσθαι ἀπεχομένους ὑπὸ ταῖς ἐπάλξεσιν ἱσταμένους ἔχειν σφῶν αὐτῶν φυλακήν, τάς τε ἀσπίδας προϊσχομένους καὶ ὅσα δύναται στέγειν καὶ ἀποκρούεσθαι τὰς τῶν ἐναντίων βολάς. (5) Ὡς δὲ ἱκανῶς ἔχειν ἐδόκει τοῖς βαρβάροις τῆς τῶν λίθων παρασκευῆς, ἀθρόοι περιχυθέντες ἐν κύκλῳ τὸ τεῖχος, οἱ μὲν ἀκόντια μεθίεσαν, οἱ δὲ λίθοις ἠκροβολίζοντο τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, καὶ συνεχείᾳ [ἐχρῶντο] τῶν μεθιεμένων, ὡς χαλάζῃ τῇ πυκνοτάτῃ προσεοικέναι κατὰ τὸ ἐπάλληλον τῆς φορᾶς. (6) Οἱ δέ γε εἴσω τοῦ ἄστεως, σφᾶς τε αὐτοὺς κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ τὸ τεῖχος ἐφύλασσον· ἀπεῖχον δὲ τοῦ ἀμύνεσθαι, ἧπερ αὐτοῖς προσετέτακτο. (7) Ὡς δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ λαμπρῷ ἥ τε τῶν λίθων ἐκενώθη τοῖς βαρβάροις παρασκευή, καὶ ὅσα ἐκ χειρὸς ἢ ἀπὸ τόξου ἀκόντια, ἥ τε ἐλπὶς αὐτοῖς τοῦ σὺν οὐδενὶ πόνῳ τὴν πόλιν αἱρήσειν ἀνάλωτο, ἀθυμίᾳ δὴ εἴχοντο, καὶ τῶν στρατηγῶν ἀνακαλεσάντων ἀπήεσαν, οὐ πόρρω τῆς πόλεως τὴν στρατοπεδείαν ποιούμενοι· καὶ γὰρ ἦν τῆς ὥρας ἀμφὶ ἡλίου δυσμάς. (8) Διαλιπόντες δὲ ἡμέρας οὐ μάλα συχνὰς καὶ ἐπελθόντες αὖθις καὶ περιστάντες ἐν κύκλῳ τὸ τεῖχος ἠκροβολίζοντο· ὅτε δὴ Μάξιμος τοῖς ἐν τῷ ἄστει καιρὸν εἶναι τῆς ἐπιθέσεως ἐπηγγέλλετο. (9) Γίνεται δὴ οὕτω· καὶ ἀναθαρρήσαντες διὰ τὴν ἐν τῇ προτέρᾳ τῶν βαρβάρων ἄπρακτον ἀναχώρησιν, βοήν τε ἦραν καὶ λίθους καὶ ἀκόντια, ὡς εἶχον, μεθίεσαν· (10) οἱαδηοῦν πυκνῶν ἀλλήλοις ἐφεστηκότων τῶν βαρβάρων καὶ διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τοῦ ἀντίπαλον ἂν σφίσιν ἄνωθέν τι ἀπαντῆσαι οὐκ ἐς τὸ ἀκριβὲς πεφραγμένων, [πρὸς δὲ καὶ ἀθρόαις ταῖς βολαῖς, καὶ ταῦτα ἐκ μετεώρου βαλλομένων,] καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, οὐδὲ ἐθέλοντας ἦν ἁμαρτεῖν τοὺς ἀπὸ ἄστεως. (11) Βιαζόμενοι δὴ οὖν οἱ Σκύθαι καὶ μὴ ἀντιδρᾶν ἔχοντες τοὺς Μυσούς, διά τε τὰς ἐπάλξεις καὶ τὴν ἐκ τῶν θυρῶν χαιροφυλακήν, ἀπαγορεύοντες πρὸς τὰς πληγάς, καὶ ὡς οὐκ ἦν αὐτοῖς περαιτέρω καρτερεῖν, ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι.

DE BELLO SCYTHICO.

18.

Ex Dexippi Historiis. Obsidio Marcianopolis.

Marcianopoli urbi a Trajani imperatoris sorore *Marcia* nomen inditum esse indigenæ dicunt. Hanc igitur urbem quum vi capi posse Scythæ (*i. e. Gothi*) putarent, non continuo tamen in muros impetum fecerunt, verum lapides quamplurimos ante mœnia contulerunt, qui passim acervatimque cumulati largam usibus copiam suppeditarent. (2) Etenim opinabantur et cædem in mœnibus collocatorum ingentem eo modo futuram, et hostibus ad tuendum se ipsos magis quam ad aggrediendum obsessores intentis, urbem se facili negotio expugnaturos esse. (3) Oppidani vero jam antea quæcumque ad obsidionem sustinendam necessaria essent apparaverant, atque Maximus, vir genere quidem e pauperum (?) familia oriundus, studiis vero philosophiæ innutritus, non solum ducis munere, sed etiam militis egregii officio fungi tunc paratus, animos singulorum erigebat et confirmabat, eosque hortabatur, (4) ut, dum eminus hostes jacularentur, ipsi a propugnando abstinerent, sed tuerentur se pinnis murorum scutisque prætentis, et si quibus aliis muniri corpora ac retundi hostium missilia possent. (5) Jam ubi lapidum copiam sufficientem coacervasse sibi Scythæ videbantur, confertim circa mœnia circumfusi partim jaculis partim lapidibus collocatos in propugnaculis petebant, tantaque missilium crebritas erat et continuitas, ut grandini densissimæ foret æquiparanda. (6) Oppidani vero et murum et se ipsos, quantum ejus fieri poterat, salvos præstabant, a propugnando autem, prouti jussum erat, abstinebant se. (7) Itaque quum absque ullo emolumento lapidum apparatus et reliquorum copia telorum, quæ manu vel arcu emittuntur, exhausta Scythis essent, atque spes urbis nullo labore capiendæ evanuisset, despondere animos cœperunt. Quare a ducibus revocati abierunt, nec procul ab urbe castra metati sunt : jam enim ad finem dies vergebat, sole occidente. (8) Intermissis deinde diebus haud ita multis, de novo aggressi ac murum undique circumsistentes, velitationem instaurarunt. Tum vero Maximus adesse oppidanis nuntiat propugnandi hostis opportunitatem. (9) Igitur impetum faciunt, ac fiduciam assumentes ex eo, quod in priori aggressione barbari re infecta recesserant, sublato clamore bellico, lapides et jacula prout quisque poterat temere in hostem intorquent. (10) Videlicet quum conferti et conglobati inter se barbari adstarent, et propterea, quod desuper hostile quiddam iis venturum minime exspectabant, non satis corpora muniissent, [præterea etiam crebris ictibus et quidem desuper peterentur,] denique ingens esset hostium multitudo : fieri omnino non potuit, ut vel volentes oppidani irritum telum aliquod emitterent. (11) Ita quum Scythæ opprimerentur et par pari Mysis referre nequirent propter pinnarum tutamina scutorumque præsidia opportuna, fatentes se diutius non posse ictus sustinere, re infecta abscesserunt.

Excerpta hæc De strateg. ex codice Sanctæ Lauræ, in Atho monte monasterii, descripsit Minoydes Minas, primumque edidimus ad calcem Josephi tom. II. — 1. Cf. quæ leguntur apud Jornandem De reb. Get. c. 16 : *Qui* (Gothi) *ductu Ostrogothæ regis mox Danubium vadati et secundo Mœsiam populati, Marcianopolim ejusdem patriae urbem famosam metropolim aggrediuntur diuque obsessam accepta pecunia ab his qui inerant, reliquere* (sec. Dexippum Gothi ἀπαγορεύοντες ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι). *Et quia Marcianopolim nominavimus, libet aliquot de ejus situ breviter intimare. Nam hanc urbem Trajanus imp. hac re ædificavit, ut fertur, eo quod Marciæ sororis suæ puella, dum lavat in flumine illo, quod nimiæ limpiditatis saporisque in media urbe oritur, Potami cognomento, exindeque vellet aquam haurire, casu vas æneum, quod ferebatur, in profundum cecidit, metalli pondere gravatum, et longe post emersit : quod certe non erat usitatum, aut vacuum sorberi aut certe semel voratum undis respuentibus renatare. His Trajanus sub admiratione compertis, fontique numinis quiddam inesse credens, conditam civitatem germanæ suæ nomine Marcianopolim nominavit.* ἀπεῖχον μὲν] Dübner.; ἐπεῖχον μὲν cod. — κατανενημένοις] Dübner.; κατανεμειμένων (sic) apographum — 2. μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐπιχ. κτλ.] μᾶλλον πάντες (πάντας vel πάντ' conj. Minas) ἐπιχειρεῖν ὄντων ῥᾴστων ἢ τὴν πολ. αἱρ. codex. — 3. μεταδου] sic cod.; num τῶν ἀπόρων μετοίκων? τῶν εὐπόρων καὶ μεγάλων? — 4. ὅτε δὴ] ὅτε δὲ cod. — αὐτῶν φυλακήν. Hic in margine apographi (incertum an etiam codicis) adscriptum : ἐκ τῶν ἀκροβολιστῶν. Incipit cod. fol. 75. — 5. τῆς τῶν λίθ.] fortasse excidit τὰ ante τῆς; quamquam ferri vulgata potest. — μεθίεσαν] μετίεσαν cod. — ἠκροβολίζοντο] in margine notatur : ἐκ τῶν ἀκροβολιστῶν. — ἐχρῶντο supplevi. — 6. ἧπερ] Minas; εἴπερ codex. — 7. εἴχοντο, ut infra V, § 9. codex ἔσχοντο; — 9. προτέρᾳ] προτεραίᾳ conj. Minas. — μεθίεσαν] μεθης αν codex. — 10. τοῦ ἀντίπαλον] Dübner.; τοῦ ἀντιπάλου cod. — πρὸς δὲ καὶ.. ἐκ μετεώρου βαλλομένων.] Hæc uncis inclusi, utpote quæ sententiam interturbent. Ab epitomatore male inculcata. — 11. δὴ οὖν] δηλοῦν codex.

19.

Exc. De sentent. p. 324 ed. Mai., p. 22 ed. Nieb : Ὅτι Δέκιος, βασιλεὺς Ῥωμαίων.. εἶχεν τὴν Θρᾴκιον δύναμιν.. ὀρρωδῶν [μή τι νεώ]τερον γένηται περὶ τῆς ἀρχῆς τὴν κατάστασιν.. ἐπιστολῆς.. εἰς αὐτοὺς ἐπεξιέναι τοῖς πολεμίοις.. βουλόμενον τῆς δι' ἀνθρώπους οὐκ ἐμφαιν..ους ἄγειν· μὴ περαιτέρω πράσσοντες ἄνθρωποι ἀπο.. οὐκ εὐκαίρου προθυμίας τὴν πεῖραν λάβωσι.. πρὸς τὴν.. ἐπικουρίαν παραγίνεσθαι. Καὶ ὁ μέν.. βασιλέως ἡμεροδρόμου φέρων τὴν..

Πρίσκῳ, ὃς δὴ τῆς τῶν.. ων.. ἐπί τε εἰρήνης τὰ πολλὰ ἐχρηματίσε.. τὰ τοῦ πολέμου· τὸ δὲ.. ὃς δὲ τότε πόλεμος... ἐμήνυσαν. Καὶ ἐπεὶ ἠθροίσθησαν.. ἐδήλου γὰρ ἡ γραφὴ τάδε.

« Ὅτι ποθοῦμεν.. ὦ ἄνδρες.. ἀσφαλὲς ὄψει τῶν δρώντων.. μενον. Ἐπεὶ δὲ.. μὲν.. πορευόμενοι.. δὲ κατὰ πολλὰ σκεδασθέντες.. ἀναγκαῖον διδαχῇ· ἅμα τῇ.... πράττοντες ἂν ὑμεῖς... ἐμοί· εἴ γε.. διὰ τί.. εἴ τις ὑμῶν διαμέλλοιτο· ἐξαγγέλλεται γάρ.. νεότητι οὐ κατὰ καιρὸν θαρροῦντας, καὶ τούτῳ ἔκπληξιν ἐς τοὺς ἐναντίους ἕξειν νομίζοντας, οἷα δὴ πολέμων ἀπειράτους, εὐτολμότερον αὐτοῖς μᾶλλον ἢ προμηθέστερον παρὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν προαγωνισμάτων συνίεσθαι. Καὶ ἔστι μὲν ἁπάντῃ (οὐ πάντῃ? B.) ὑπαίτιος ὑμῶν ἡ ἐπιχείρησις διότι καὶ ὑπὲρ καλῶν ἔργων· συνευξαίμην δ' ἂν καὶ πείρᾳ δύνασθαι συμφορωτάτους γενέσθαι. Ἐπέσκεμμαι δὲ ὡς ἐν τοῖς πολέμοις τὸ ἀνδρεῖον μετὰ μὲν ἐμπειρίας ἰσχυρὸν, ἄνευ δὲ τούτου ἀσθενές· καὶ θρασύτης λογισμῶν ἄμοιρος ἡ δὲ (ἤδη?) σὺν τῷ μὴ κατὰ καιρὸν εὐτόλμῳ ἔσφηλε. Κράτιστοι δὲ οἱ συνέσει τὸ διάφορον τῶν ἐκβησομένων εἰδότες μᾶλλον ἢ θυμῷ ἐς τὰς μάχας καθιστάμενοι. Παραινῶ μὴ δὴ ἐς τὸ ἕτοιμον τῆς γνώμης καὶ τοῦ πλήθους τὸ ἀβέβαιον ἰδόντας, τοῦ κοινοῦ τῆς ἀσφαλείας ὑφέσθαι· ἀποκινδυνεύσεται γὰρ ὑμῖν σωτηρία οὕτως ἐς μηδὲν δέον, καὶ θράττεσθαι ἡ διάνοια ὑμῶν δόξει μᾶλλον ἢ ἐπιβούλιος περὶ τῇ πάσῃ πόλει τοῦ ἐκβησομένου ἔχουσα τὴν πεῖραν. Ὑπαίτιος δὲ ὁμοίως ὅ τε ἀνανδρίᾳ τὸν ἐφεστηκότα ἀγῶνα ἐξιστάμενος, καὶ ὁ θρασύτητι ἐς τοὺς [μὴ] προσήκοντας κινδύνους ἰών, [παρὸν] βίον σὺν ἀσφαλείᾳ σώζεσθαι.

19.

Nuntiatur enim, eos juventuti intempestive confidentes atque hinc terrorem hosti tanquam belli imperito se incussuros existimantes, audacius quam prudentius sine prævia exercitatione depugnare paratos. Non est quidem quaquaversus molitio vestra culpabilis, quoniam in rebus gloriosis versatur; optamus autem ipso etiam experimento vos fieri apprime utiles. Nimirum vigor animi in bellis cum disciplina conjunctus validum scutum est, infirmum autem, si illa careat; tum et audacia sine recto consilio præterque idoneum tempus ferociens, in perniciem ruit. Porro fortissimi evadunt non tam ii qui impetu cæco feruntur, quam qui futurorum eventuum momenta ponderare queunt. Auctor autem vobis sum, ne, dum mentis vestræ alacritatem, multitudinis autem inconstantiam respicitis, tutelam reip. negligatis. Sic enim vestra salus nullo cum emolumento periclitaretur fractusque magis vester animus videretur, quam sollers in urbis universæ cura vel conjiciendorum eventuum peritus. Æque culpabilis est, qui meticuloso animo oblatum sibi certamen respuit, atque ille, qui insana audacia in aliena pericula semet conjicit, ubi tuto vivere licebat.

Λογισμῷ δὲ πιστεύων ἀνὴρ βεβαιότερος ἢ ἀμαθίας σχήματι (λήματι B.) πρὸς τὰς ἀδήλους φορὰς τῶν πραγμάτων ἐξορμώμενος. Αἵ τε ἐν τοῖς πολέμοις συντυχίαι ἢ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον τὴν τόλμαν διδόασιν ἐξιοῦσιν ἐς τοὺς κινδύνους, ἢ ἀδείας περιουσίᾳ τὴν μετὰ τοῦ ἀσφαλοῦς σύνεσιν παρέχονται, ὡς μὴ σὺν δέει τι μᾶλλον ἠπειγμένως ἢ προμηθείᾳ πρᾶξαι.

« Λογιζόμενοι δὲ τάδε μὴ ἴτε πρὸς ἄνδρας ἐς ἀγῶνα κατ' ἐρημίαν τῶν συλληψομένων ἐχυρᾷ δυνάμει ἐξιόντας (ἐπιόντας? B.) καὶ πολλῇ μὲν ἵππῳ, πολλοῖς δὲ ὁπλίταις καὶ ψιλοῖς παρεσκευασμένους, ἔτι δὲ πεῖραν πολεμικὴν φοβεροὺς καὶ σωμάτων ὄψει δεινούς, καὶ ὅπλων ἀνασείσει, ἀπειλαῖς τε καὶ βοῆς μεγέθει ἱκανωτάτους προεκφοβῆσαι τοὺς πρῶτον ἐς αὐτοὺς ἰόντας. Μὴ δὴ πρὸς τούσδε ἀποκινδυνεύσητε, ἐξὸν ἀπὸ τῶν τειχῶν σὺν ἀσφαλείᾳ ἀμύνεσθαι. Καὶ γὰρ ἡ ἐλπὶς τοῖς πρῶτον ἐς μάχην ἰοῦσιν ἰσχυρόν τι ἔδοξεν εἶναι καὶ προσαγωγότατον εἰς κατόρθωσιν· ἀλλ' ἐν τοῖς περιφανεστάτοις ὤφθη *, ὅταν τῷ ἀληθ.. (ἀληθεῖ N.) μάχηται. Εὔδηλον δὲ δήπου, οἶμαι, ὡς κἂν τοῖς ἐξ ἴσου οὖσιν ἄνευ στρατηγοῦ κατὰ μόνας ἀποκινδυνεύειν σφαλερώτατον· τὸ δὲ ὑπὸ ἡγεμόνι τε ἄγεσθαι καὶ ἐς κοινωνίαν ἥκειν ἑτέροις τοῦ κινδύνου ἔν τε ἐνθυμήσεσι κἂν τοῖς ἔργοις ἀσφαλέστατον, ῥᾳδίαν ἔχον τὴν παρὰ τοῦ πέλας ἐπανόρθωσιν. Κρεῖττόν τε σὺν ἑτέρῳ κατορθοῦντας δόξης ἔλαττον ἔχειν, ἢ δίχα τοῦ προμηθοῦς κατὰ μόνας ἐπιχειρήσαντας σφαλῆναι. Καὶ ἀπόντος μὲν πολὺ ἀπὸ σφῶν τοῦ ἐπιβοηθήσοντος, οἷα δὴ μονωθέντας, δρᾶσαί τι σὺν εὐχερείᾳ σύγγνωμον· ἀνδρῶν δὲ οὐκ ἄπωθεν ὄντων ἄριστα πολέμῳ ὡμιληκότων καὶ πεῖραν παρασχομένων τοῦ νικᾶν, καὶ ταῦτα τὸ ἀδεὲς ἐς τοὺς κινδύνους ἐν τῷ διὰ μέσου ἐκ τῆς τῶν τειχῶν ὀχυρότητος ἔχοντας, πρᾶξαί τι παρὰ τὴν τοῦ ἄρχοντος καταίνεσιν, κἂν τῳ ἄμεινον ἐκβῇ, οὐκ ἀνεπίκλητον ἐφάνη διά τε τὸ δυσπειθὲς τὸ περὶ τὸν προστάξαντα, καὶ ὅτι σὺν τῷ ἀμφιβόλῳ τοῦ κινδυνεύματος ἐπεχειρήθη.

« Εἰ δέ τις προαστείων τε καὶ ἐνδιαιτημάτων τέρψεως ἀποστερούμενος ἄχθεται, καὶ ὅσα πλούτου ἐγκαλλωπίσματα, γνώτω τὸ μὲν ἀλγεινὸν εἰς ὀλίγον τε καὶ ἐν ὀλίγῳ τὴν αἴσθησιν οἶσον, οἷα δὴ ἐν οἰκοδομαῖς κείμενον, καὶ ἡμῶν οὐ διὰ μακροῦ ἐπιστησομένων, ὡς (τῶν? B.) κωλῦσαί τε τὸν παντελῆ τούτων ἀφανισμὸν καὶ ἀναλαβεῖν αὐτὰ δαψίλειαν τῆς ἐκ τούτου χορηγίας οὐκ ἀδυνάτων, τὸ δὲ τῆς σφετέρας σωτηρίας ἐπικίνδυνον οὐκ ἰασόμενος. Ὅθεν τῇ παραυτίκα ἀχθηδόνι τὸ εἰς ἅπαν ἀσφαλὲς ἀντιτιθεὶς οὕτω λογιζέσθω, διότι μηδὲ ἐς πάντας, ἀλλ' ὅσοι δυνατοὶ τὸ λυπηρὸν τὴν ἀναφορὰν ἔχει, παρ' οἷς πλούτῳ ἰσχύουσι καὶ ἄνευ τοῦ ἡμετέρου ταχεῖα τῶν ἀφαιρεθέντων ἡ διόρθωσις. Παυστέον δὴ οὖν ὑμῖν τῆσδε τῆς ὁρμῆς, εἰ μήτε ἑαυτοῖς ἐπιβούλως καὶ ἐς τὸν ἄρχοντα ἐναντίως πράσσετε, καὶ εἴσω τειχῶν μενετέον. Ἡμᾶς δὲ οὔτε τῇ παρασκευῇ οὔτε ταῖς γνώμαις τῆς τῶν κοινῶν σωτηρίας ἀφεστηκότας ὀλίγων ἡμερῶν ἐπιστησομένους ἅμα τῇ δυνάμει ἐλπίζετε, καὶ εἴσω τειχῶν τὰ ἐς τὴν τοῦ ἔξωθεν ἀγῶνος κατόρθωσιν ἡμῖν μελήσει. Προαποδείκνυται δὲ οὐ πόρρω τοῦ ἀληθοῦς εἶναι τὸ ἐπάγγελμα ἐκ τῶν πρὸς Νικοπόλει πραχθέντων, εἴ γε μὴ μεγαληγορεῖσθαι δεήσει. Χρὴ δὲ ἐν τοῖς μεγίστοις τῶν

Vir qui mentis nixus consilio est, constantiam magis servat, quam is qui imperitorum ritu incerto rerum cursui se committit. Casus bellici vel coactam audaciam iis suppeditant, qui pericula adeunt, vel oblata immunitate prudentiam cum securitate exhibent; ita ut jam necesse non sit subitaneo potius opere quam proviso consilio agere.

« Hæc igitur reputantes, ne certamen ineatis ipsi auxiliis destituti adversus homines qui fortibus copiis prævalent, quique multo equitatu multoque gravis levisque armaturæ milite instructi sunt : contra homines, inquam, peritia quoque bellica formidabiles et corporum aspectu terrificos, tum et armorum sonitu et minis et profunditate clamoris valde idoneos ad eos territandos, qui primo cum iis prœliantur. Adversus hos, inquam, ne acie periclitari velitis, quandoquidem mœnibus tuto vosmet potestis protegere. Etenim spes magnum habere efficaxque momentum videtur in iis qui primum in prœlium prodituri sunt ad rem gerendam feliciter; verum ea in clarissimis viris decepta est, quum veræ rerum rationi repugnat. Sed enim exploratum mihi videtur, cum paribus quoque sine duce singillatim tentare belli aleam periculosissimum fore : secus autem duce regi, periculique socios adsciscere tum in deliberando tum in agendo tutissimum est, quoniam de proximo suppetiæ adsunt. Et quidem præstat, re bene cum socio gesta, paulo minorem gloriam consequi, quam imprudenter et solitarie agentes a proposito aberrare. Sane si longe absit is, a quo magnopere juvari possimus, tunc a nobis solitariis procliviter fieri aliquid, ignoscibile est : verum enimvero si prope adsint viri bello egregie exerciti et victoriis adsueti; et si præsertim a periculo, objecta mœnium firmitate, interim tuti simus; tunc qui aliquid præter ducis dictamen facit, etiamsi id forte evenerit, culpabilis est, tum propter inobedientiam, tum quia se in ambiguum discrimen conjecit.

« Quodsi quis suburbanis suis hortorumque amœnitatibus atque ejusmodi divitiarum ornamentis spoliatus mœret, is velim sciat, molestiam quidem brevem exiguique sensus fore : tum quia in ædificiis vertitur, tum quia brevi nos aderimus ad prohibendam horum omnimodam vastitatem, fructusque eorum affluentes aliquando recuperare possumus, neque vestræ salutis discrimen semper manebit. Quare unusquisque cum præsenti molestia perbrevi perpetuam securitatem contendens, secum reputet, incommodum hoc non ad omnes pertinere, sed ad eos qui divitiis affluunt, et qui sine nostra etiam ope detrimenta sua facile instaurabunt. Ergo a præcipiti hoc consilio desistite; nisi forte in vosmet ipsi conjuratis, et nisi a duce aperte deficitis; atque intra mœnia consistite. Nos autem neque armis neque voluntate publicam salutem deserturos, paucosque post dies adfuturos cum exercitu speratote; vobisque intra mœnia manentibus, curæ nobis fore pugnam fortiter in aperto campo cernendi. Porro constat sponsionem nostram haud procul veritate consistere, ex iis quæ apud Nicopolim gesta fuerunt; quin opus ulla jactantia sit. Oportet autem, quum de summa re agitur, iis uti consiliariis et adjutoribus, qui

ἀγώνων τούτοις συμβούλοις τε ἅμα καὶ βοηθοῖς χρῆσθαι, οἳ ἂν ἐν τοῖς φθάνουσιν ἔργοις σαφῆ τοῦ συμφέροντος ἐπιδείξωνται τὴν δήλωσιν, ἐμπειρίαν ἔργων καὶ πρὸς....

Prima hujus fragmenti pars tam lacera est, ut de singulorum sensu verborum certius aliquid asseverari nequeat. In universum tamen satis patet narrari, quomodo Decius ad Priscum, Philippopolitanorum a Scythis obsessorum ducem (v. Jornandes De rebus Get. c. 18), epistolam miserit, qua hortabatur imperator, ne contra hostem exirent prœlio periclitaturi, antequam ipse cum exercitu advenisset (250 p. C.). Hanc epistolam deinde in concione, ut videtur, Priscus recitavit. De obsidione Philippopolis vide fr. 20.

20.

Exc. De strategem. c. V: Ἐκ τῶν Δεξίππου. Πολιορκία Φιλιππουπόλεως.

Τὴν Φιλιππούπολιν, ἔστι δὲ ἡ πόλις αὕτη μεθόριος μὲν τῆς Θρᾳκῶν καὶ Μακεδόνων γῆς, κεῖται δὲ ἐπὶ τῷ Ἕβρῳ ποταμῷ, οἰκιστὴν δὲ αὐτῇ γενέσθαι λέγουσι Φίλιππον τὸν Ἀμύντου, Μακεδόνων ἄρχοντα, ἀφ' οὗ δὴ καὶ τὸ ὄνομα τῇ πόλει ἐγένετο· (2) ταύτῃ δὴ οἱ Σκύθαι ὡς ἀρχαιοτάτῃ καὶ μεγίστῃ προσέβαλλον ἐς πολιορκίαν. Ἐπολεμεῖτο δὲ αὐτοῖς ὁ πόλεμος ὧδε. (3) Ὑπερφέροντες τῶν κεφαλῶν τὰς ἀσπίδας τῶν μεθιεμένων ἐν σκέπῃ εἶναι, κύκλῳ τῆς πόλεως περιῄεσαν, καταθεώμενοι ὅπῃ εὐαποτείχιστον ᾖ καὶ ἐπίβατον ἐν τῇ προσαγωγῇ τῶν κλιμάκων ὑπάρχοι διὰ στενότητα ἢ καὶ χθαμαλότητα τῶν τειχῶν. (4) Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐποιοῦντο προσβολὰς ἐπ' ἀκροβολισμοῖς καὶ τοξείαις· οἱ δὲ ἄνωθεν ἠμύνοντο καρτερῶς, ὅπῃ πελάζοιεν οἱ πολέμιοι. (5) Αὖθις δὲ αὖ τῆς πόλεως ἐπείραζον, κλίμακας πηξάμενοι καὶ μηχανάς· τὰ δὲ μηχανήματα ἦν ξύλα πεπηγότα τετράγωνα, ἐπιτεχνήματα οἰκίσκοις ἐμφερῆ· καὶ αὐτῶν βύρσας ὑπερτείνοντες, ὡς παντὸς τοῦ μεθιεμένου ἀβλαβῶς ἔχειν προσπίπτοντες ταῖς πύλαις, σφῶν δὲ τὰς ἀσπίδας προβεβλημένοι, καὶ μετακινοῦντες αὐτὰ τροχοῖς καὶ μοχλίαις. (6) Οἱ δέ τινες ξύλα προμήκη, σιδήρῳ καταπεφραγμένα, ὡς μὴ ἀποθραύεσθαι ἐν τῇ προσβολῇ, μετεωρίζοντες ἐπείρων ἀναράσσειν τῷ τείχει· ἕτεροι δὲ κλίμακας προσερείδοντες τὰς μὲν ἐπ' εὐθὺ πεπηγυίας, τὰς δὲ ὑποτρόχους, κινουμένας ἐπὶ θάτερα· αἳ δὴ ὅτε προσάγοιντο, κάλοις ἀπ' ἄκρων τῶν κλιμάκων ἠρτημένοις ἀνέπτυσσον ὡς ὀρθουμένας ἐπιβάλλειν τοῖς τείχεσιν. (7) Ἦσαν δὲ οἳ καὶ πύργους ξυλίνους τῷ τείχει ὑποτρόχους ἐπῆγον, ὡς ὅτε πελάσαιεν, ἐπιβολῇ γεφυρῶν τὴν διάβασιν ἀπὸ τούτων ἐξ ἰσοπέδου ποιήσοντες. Καὶ ἥδε μὲν αὐτοῖς ἀφθονία μηχανημάτων. (8) Ἀντήρκουν δὲ πρὸς ἕκαστα οἱ Θρᾷκες, τὰ μέν τινα τῶν μηχανῶν λίθοις μεγάλοις ἁμαξιαίοις συναράσσοντες αὐτοῖς ἀνδράσι, τὰ δὲ καὶ καταπιμπράντες δᾳσὶ καὶ θείῳ καὶ πίσσῃ· τῶν δὲ κλιμάκων κατεκυλίνδουν δοκοὺς ἐγκαρσίας καὶ λίθους, ὡς ὑπὸ τῇ βιαίᾳ φορᾷ τάς τε ἀσπίδας τῶν ἐπαγόντων καὶ τὰς κλίμακας ἐν τῇ ἐμβολῇ ἀποθραύεσθαι. (9) Ὡς δὲ οὐδὲν ἐπλεονέκτουν ταῖς μηχαναῖς οἱ πολέμιοι, ἀθυμίᾳ δὴ εἴχοντο, καὶ βουλὴν τιθεμένοις ᾗ δεῖ πολεμεῖν, ἐδόκει χώματα χοῦν μετέωρα πρὸς τὴν πόλιν, ὡς εἶναι σφίσιν ἐπίσου πρὸς τοὺς ἐναντίους μάχεσθαι. (10) Ἔχουν δὲ ὧδε· ξύλα ἐκ τῶν πέριξ οἰκοδομημάτων συνεφόρουν, καὶ προβαλλόμενοι πρὸ σφῶν τὰς ἀσπίδας, ἐνέβαλλον αὐτὰ εἰς τὴν τάφρον κατ' εὐθὺ καὶ παράλληλα, ὅπῃ συμβαίνει. (11) Ποιήσαντες δὲ ταῦτα, χοῦν καὶ ὕλην παντοίαν ἐπεφόρουν μεταξὺ τοῦ χείλους ἑκατέρου τῆς

---

præcedente opera manifestam ediderint utilitatis suæ demonstrationem; agendi peritiam et...

20.

E Dexippi Historiis. Obsidio Philippopolis.

Philippopolis in confiniis Thraciæ et Macedoniæ ad Hebrum fluvium sita est; condidisse urbem traditur Philippus Amyntæ filius, Macedonum rex, a quo etiam nomen adepta est. (2) Hanc igitur urbem Scythæ adorti obsidione cinxerunt. Gestum vero bellum est hunc in modum. (3) Clypeos supra capita sustinentes, ut tuti essent ab iis quæ desuper in ipsos conjicerentur, urbem circumibant, spectantes ubi circumvallari facile ob angustiam, vel scalis admotis conscendi murus ob humilitatem posset. (4) Ac primum quidem jaculatorum et sagittariorum velitatione oppidanos lacessebant. Hi vero fortiter hostem, ubicumque appropinquaret, propulsabant. (5) Altera deinde aggressione Scythæ ipsam urbem tentarunt scalis atque machinis. Quæ quidem machinamenta erant ligna quadrata, ita inter se compacta, ut domuncularum speciem præ se ferrent. His pelles superinduxerant, ne damnum afferrent quæ in portas aggredientes dejicerentur. Scuta autem prætendentes, rotis atque vectibus machinas promovebant. (6) Nonnulli ligna prælonga et, ne confringerentur in oppugnatione, ferro munita in altum attollentes muro illidere tentabant. Alii scalas applicabant partim rectas, partim rotis instructas et plicatas bifariam, quas ubi advexissent, funibus ex summis scalis dependentibus explicabant, adeo ut in rectarum modum muris apponerentur. (7) Erant etiam qui ligneas turres rotis item impositas adducebant, ut, ubi muro appropinquassent, jactis pontibus de plano transire ex iis in murum possent. Atque hæc quidem Scythis erat copia machinarum. (8) Quibus singulis Thraces suam opponebant industriam. Etenim partem machinarum magnis lapidibus plaustralibus una cum viris pessumdabant, partem etiam facibus, sulphure ac pice incendebant. In scalas autem devolvebant trabes transversas atque lapides, qui impetus vi et scuta admoventium et scalas ipsas confringebant. (9) Quum itaque machinis hostes nihil proficerent, dejectis erant animis. Tum deliberantibus quid faciendum esset, visum est aggeres jacere contra urbem sublimes, quorum opera pede plano cum hoste congrederentur. (10) Jaciebant vero hunc in modum: nimirum trabes ex vicinis ædificiis congestas, prætentis scutis sese tuentes, in fossam injiciebant rectas et alteras juxta alteras, uti fieri solet. (11) Quo peracto, aggerem

τάφρου. Καὶ οὕτω ταχεῖαν εἰργάσαντο τοῦ χώματος τὴν αὔξησιν. (12) Ὁρῶντες δὲ τὸ πραττόμενον οἱ Θρᾶκες, καὶ ὅτι πρὸς σφᾶς τὸ χῶμα ἀντετειχίζετο, ξύλα πηξάμενοι καὶ τούτοις σανίδας προσαρτήσαντες, πρόβλημα μετέωρον ἐπὶ τῷ τειχίσματι ἤγειρον. (13) Καὶ ἐπὶ τῷδε ἐμηχανήσαντο τοιόνδε· καθῆκαν ἀπὸ τοῦ τείχους νύκτωρ ἀπὸ κάλων, ὑπ' αὐτό που τὸ ἡσυχάζον, ἄνδρα εὔτολμόν τε καὶ γενναῖον, δόντες αὐτῷ φέρειν ἐπὶ τὸ χῶμα δᾷδα ἡμμένην καὶ σκεῦος, ἵνα πίττα τε ἦν καὶ θεῖον καὶ τὰ τοιαῦτα. (14) Ἐμβάλλει δὴ οὖν τὸ πῦρ τοῖς ἀνέχουσι τὸ χῶμα ξύλοις, καὶ ἀθρόα γίνεται καέντων τοῦ χώματος ἡ κατάπτωσις. (15) Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν τούτοις μεῖον εἶχον οἱ Σκύθαι, ἐδόκει αὐτοῖς κτείνειν τὰ ἀχρεῖα τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν αἰχμαλώτων ὅσοι νόσῳ ἢ χρόνῳ διὰ γῆρας ἐκακοπάθουν· κτείναντες [δ'] ἐνέβαλον εἰς τὴν τάφρον, καὶ ὕλην παντοίαν ἐπεφόρουν. Τὰ δὲ σώματα ἄρτι τριταῖα γινόμενα ὕψος οὐ μέτριον παρεῖχον ἐξοιδοῦντα τῷ χώματι. (16) Οἱ δὲ Θρᾶκες μέρος τι τοῦ τείχους διακόψαντες, ὅσον ἐς μέγεθος πυλίδος στενῆς, εἰσεφόρουν κατὰ τοῦτο παρὰ σφᾶς ὅσαι νύκτες τὸν χοῦν· ὡς δὲ πάντῃ ἄποροι τῇ γνώμῃ ἐγίνοντο οἱ βάρβαροι, ἐδόκει ἀναχωρεῖν. Καὶ τοῦτο τῇ πολιορκίᾳ τέλος τοῖς Σκύθαις ἐγένετο.

Quæ hoc fragmento narrantur de Gothis ab obsidione Philippopoleos re infecta discedentibus, aliunde, quantum scio, comperta non habebamus. Statuendum igitur est Gothos primo quidem impetu nihil proficientes, relicta Philippopoli, in alias Mœsiæ urbes arma vertisse, deinde vero, victo denique et interfecto Decio, iterum Philippopolitanos aggressos atque urbe potitos esse. Nam captam a Gothis Philippopolim præter alios ipse etiam narrat Dexippus apud Syncellum p. 376 (v. fr. 16). Cf. Ammianus XXXI, 5: *Ceciderunt... imperatores Decii pater et filius. Anchialus capta et tempore eodem Nicopolis. Post clades acceptas excisa est Philippopolis.* Quo loco quæ de Anchialo et Nicopoli eodem fere tempore sub Decio a Scythis appetitis leguntur, quæri potest num recte dicta sint. Nam secundum Trebellium in Claudio c. 12 eæ urbes Claudii et Quintilli temporibus (270 p. C.) vastatæ sunt. Trebellius vero ducem in his secutus esse videtur optimum harum rerum testem, Dexippum nostrum, cujus ipso illo loco mentionem injicit. Ceterum quum etiam Decii temporibus Nicopolim Scythæ aggressi, sed ab imperatore repulsi sint, uti colligitur ex Dexippi fragm. 19 extr. (collato Jornande l. l.: *Cnica, rex Gothorum, Nicopolim accedit, quæ juxta Iatrum fluvium est constituta... ubi Decio superveniente imperatore, tandem Cnica in Hæmoniæ partes recessit*), facile fieri potuit ut Ammianus hoc cum altero Scytharum in Nicopolim impetu, quem eodem anno fecerunt, quo Anchialus sub Claudio vastata est, confunderet. — 2. πόλεμος ὧδε] πολ. ὡς δὲ ὑπερφ. codex. — 3. μεθιεμένων] μεθειμένων codex. — Verba sequentia ita delineavit Minas ut in codice exarata spectantur. Ductus litterarum simillimi iis, quos exhibent codicis Valesiani sive Peiresciani excerpta Περὶ ἀρετῶν et codicis Vaticani excerpta Περὶ γνωμῶν (cf. L. Dindorf. in præfat. ad Diodor. vol. II). Ductus autem vocabuli ab ipso librario non intellecti (quod indicat accentuum omissio) sonant ενοχεπιειναι, quod esse ἐν σπέπῃ εἶναι vidit Dübnerus. — 5. αὖ τῆς] Dübner. αὐτῆς codex; αὐτοὶ voluit Minas; fortasse leg. αὐτῆς τῆς πόλεως. — καὶ μεταχινοῦντες] Participia in hac descriptione pro temporibus finitis ponuntur. — 6. προσερείδοντες τὰς] προσηρίδοντας codex. — ὑποτρόχους] ὑπὸ τροχοῖς codex et h. l. et mox iterum. — ἀπ' ἄκρων τῶν] ἀπαιρόντων codex. — 7. πελάσαιεν] πελάσοιεν codex. — ποιήσοντες] Minas. ποιήσοντας codex. — 8. ἀνδράσι] Circa hæc incipit cod. fol. 76. — 9. ἢ δεῖ] εἴδει codex; ἤδη Minas; ceterum malim τί δεῖ ποιεῖν, etsi hoc paullo longius ab acceptis recedit. — χοῦν] γοῦν codex. — 10. πρὸ σφῶν] Minas. πρὸς σφῶν cod. — κατ' εὐθὺ] καὶ εὐθὺ codex. — 12. σανίδας] Minas. σανίδα codex. — ἤγειρον] ἔγειρον codex. — 13. ἐπὶ τῷδε] Minas; ἐπεὶ τόδε codex. — 15. μεῖον] σημεῖον codex. — κτείνειν] καὶ codex. Sin retines καὶ, neque ab ipso Epitomatore oratio turbata est, pro ἐνέβαλλον et ἐπεφόρουν infinitivus modus reponendus. Post κτείναντες addidi particulam δέ.

silvamque variam inter utrumque fossæ labium ingerebant. Atque sic celeriter moles excrescebat. (12) Verum Thraces ubi aggerem istum contra ipsos strui conspexerant, trabes impingentes tabulasque iis applicantes propugnaculum sublime in muro excitabant. (13) Præterea vero etiam hoc machinati sunt. Etenim sub ipsam fere noctem concubiam funibus demittunt virum audacem et generosum, quem incensa face aggeri admovenda atque vase picis, sulphuris, aliarum hoc genus rerum pleno instruxerant. (14) Is igitur ignem injicit trabibus, quæ aggerem sustinebant. Incensis, confestim tota moles corruit. (15) Postquam igitur etiam hæc minus successerant Scythis, placuit mactare jumenta inutilia et captivos morbo vel senio confectos. Mactatos deinde in fossam jecerunt, silvamque variam ingesserunt. Quæ quidem cadavera quum inde a die tertio extumescere cœpissent, altitudinem aggeris haud mediocriter augebant. (16) At Thraces, perrupta muri parte tantæ magnitudinis, quanta portæ est angustæ, per eam quaque nocte aggerem in urbem inferebant. Tum vero barbari summa consilii inopia laborantes recedendum esse decreverunt. Atque ita obsidionem Scythæ solverunt.

21.

Exc. De sentent. p. 328 ed. Mai., p. 26 ed. Nieb.:

« .. καὶ καρτερίᾳ οἱ πόλεμοι μᾶλλον ἢ πλήθει κρίνονται. Ἡμῖν δύναμίς τε οὐ φαύλη (δισχίλιοι γὰρ οἱ σύμπαντες ἠθροίσθημεν), καὶ τὸ χωρίον ἐρυμνότατον, ὅθεν ὁρμωμένους χρὴ τοὺς πολεμίους κακοῦν σποράσι τε ἐπιτιθεμένους καὶ τὰς παρόδους αὐτῶν ἐνεδρεύοντας· ἐξ ὧν κρατοῦσι μὲν ἡμῖν τῷ τρόπῳ τούτῳ ῥώμη ἔσται, καὶ δέος οὐ μέτριον παρέξομεν τοῖς ἐναντίοις· συνισταμένων δὲ ἀντιστησόμεθα, προ... ὅπλων οὐ φαῦλον τὸ ἐρυμνὸν τοῦ χωρίου καὶ τήνδε τὴν ὕλην ἔχοντες. Οἵ τε ἐναντίοι ἐκ διαφόρων προσβάλλοντες οἷα οὐ πάντη καταφανέσι ταράξονται, οὐκ ἐν τῷ ἴσῳ τρόπῳ τοῖς πρόσθεν πολεμήσουσι, τάξιν τε αὐτῶν λύοντες καὶ οὔθ' ὅπου τὰ τοξεύματα καὶ ἀκόντια μετιέναι χρὴ εἰδότες, καὶ τῶν τε ἀφιεμένων ἀτυχήσουσι, καὶ ὑφ' ὑμῶν ἔτι μᾶλλον κακώσονται. Ἡμεῖς τε τῇ ὕλῃ πεφραγμένοι ἐπίσκοπα καὶ ἐξ ὑπερδεξίων μεθήσομεν, καὶ ἀσφαλέστεροι μὲν εἰς τὸ δρᾶν ἐσόμεθα, οὐ ῥᾷστοι δὲ βλάπτεσθαι. Περὶ δὲ αὖ τῆς ὁμόθεν μάχης, εἰ δὴ καὶ αὐτῆς δεήσαι, ἐκεῖνο χρὴ λογίζεσθαι, ὡς οἱ μέγιστοι κίνδυνοι μεγίστας καὶ προθυμίας παρέχονται, καὶ ἐν τῷ ἀπόρῳ τῆς σωτηρίας ἡ ἀντίτασις ἑτοιμοτέρα, καὶ πολὺ τὸ ἀνέλπιστον ἐξέβη, βιαζομένων τε ὑπὲρ τοῦ ἀμηχάνου καὶ ἀμυνομένων ὑπὲρ τῶν σπουδῆς ἀξίων τιμωρίας ἐλπίδι. Οὐδὲ γὰρ ἔστιν ὅτῳ ἂν πρὸ ἡμῶν μείζους γένοιντο ὑποθέσεις τῆς ἀγανακτήσεως, οἷα δὴ γενῶν τῶν ἡμετέρων καὶ πόλεως ὑπὸ τῶν ἐναντίων κατεσχημένης. Συνεπίθοιντο δὲ ἂν αὐτοῖς καὶ ὅσοι ἀνάγκῃ ἄκοντες συστρατεύουσιν, ὅτε τὴν ἡμετέραν ἔφοδον αἴσθοιντο, ἐλευθερίας τῆς σφετέρας ἐλπίδι.

« Πυνθάνομαι δὲ καὶ τὴν βασιλέως δύναμιν τὴν ναυτικὴν οὐχ ἑκὰς εἶναι ἀρήξουσαν ἡμῖν, ᾗ συνταχθέντας συνεισβαλεῖν κράτιστα. Καὶ ἐπὶ τῷδε ἡγοῦμαι ὡς καὶ τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸ αὐτὸ τοῦτο πρόθυμον ἐπάξομεν. Αὐτὸς δὲ δὴ ὢν οὐκ ἔξω κινδύνου οὐδὲ εὐτυχέστερον πράττων ἐπὶ ταῦτα ἵεμαι, ἀρετῆς ἐπιθυμῶν καὶ διακινδυνεύων, τὰ τιμιώτατα δὲ θέλων περιποιήσασθαι καὶ ἐς ἐμαυτὸν μὴ καταλῦσαι τῆς πόλεως τὴν ἀξίωσιν. Καὶ παραινῶ ὧδε γινώσκειν. Ἔπεισι μὲν ἡ τελευτὴ πάντας ἀνθρώπους καταλῦσαι τὸν βίον, ἐν τοῖς περὶ τῆς πατρίδος ἀγῶσιν ἆθλον κάλλιστον καὶ δόξαν ἀΐδιον φέρων. Εἰ δέ τινα καὶ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις τὸ τῆς πόλεως πταῖσμα ἐκπλήσσει, καὶ δι' αὐτὸ ἄθυμός ἐστιν, ἴστω τάς τε πλείστας τῶν πόλεων ἐξ ἐνέδρας ὑπὸ τῶν πολεμίων ᾑρημένας..... καὶ τῶν ἀντιστάντων αὐτοὺς τὸ ἀντίπαλον ἐρημωθέντας.. ον δὲ τοῦ βαρβαρικοῦ ἐπιτίθεσθαι. Καὶ τῷ... ἀνθισταμένῳ συνοισόμεθα... ον τῇ παρόδῳ χρήσονται ἀθρόον.... ἱκανοὶ εἴημεν· ἀναχωρήσομεν ἐς τὸ μετέωρον σὺν ἀσφαλείᾳ.... μένων ἐπιθησόμεθα, κἂν τούτῳ τῶν ἐναντίων αἱ ἀπορίαι πρὸς ἡμῶν ἔσονται.

« Συστήσεσθαι δὲ ἡμῖν καὶ ἐκ τῆς τύχης τὸ εἰκὸς ἄγει· ἥ τε γὰρ ὑπόθεσις δικαιοτάτη, καθ' ἣν ἀμυνούμεθα τοὺς προαδικήσαντας, καὶ τὸ δαιμόνιον ταύτῃ ὡς ἐπὶ πολὺ βραβεύει τὰ ἀνθρώπεια, προθυμότατον ὂν συμφορὰς ἐλαττῶσαι καὶ ἐς τὰ ἀμείνω συνάρασθαι. Καλὸν δὴ γνωρίσαι τὸ πάτριον ἡμῶν σχῆμα, καὶ αὐτοὺς τοῖς Ἕλλησιν ἀρετῆς καὶ ἐλευθερίας γενέσθαι παράδειγμα, καὶ παρά τε τοῖς οὖσι καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις εὐκλείας

21.

« .. et fortitudine magis bella quam numero militum cernuntur. Nobis non pœnitendæ copiæ sunt; bis enim mille cunctim censemur: locus vero munitissimus, unde discurrentibus licet nobis hostes male mulcare, dum palantes aggredimur, eorumque itineribus insidiamur. Quibus artibus facti superiores, et vires augebimus, et non modico adversariis terrori erimus: qui si in aciem processerint, resistemus, quia præter arma non est inutilis hæc loci munitio silva: siquidem hostes diversis partibus incurrentes, nos haud satis sibi exploratos pertimescent; neque pari jam conditione pugnabunt; et solvent ordines; ac dum neque sagittas neque jacula ad certum scopum emittent, et vanos ictus edent, et a nobis potius lædentur, qui nemore protecti certissima tela ex opportunissimis locis jaculabimur, tuti ad feriendum, alienis vero ictibus minime expositi. Jam ad ipsum prœlium quod attinet, si forte id patrare opus fuerit, reputandum est, a maximis periculis maximum animi vigorem suppeditari: et quanto salus incertior est, tanto contentionem acriorem fieri. Multa etiam insperata eveniunt, dum pro rebus arduis contendimus et cara quæque protegimus spe ultionis. Age vero neque ante nos quisquam majoris iræ materiam habuit, qui videlicet genus nostrum et urbem in potestate hostium videmus. Tum et alii, qui coacti cum hostibus militant, in hos arma convertent, simulac incursionem nostram cognoverint, de sua quoque libertate sperantes.

« Audio regis quoque navales copias haud procul esse, opem nobis ferentes; quibuscum nos consociati præclarissime prœlium inibimus. Insuper existimo Græcos quoque ad eandem animorum alacritatem a nobis excitatum iri. Ego vero ipse haud me periculo submovens, neque beatiore sorte utens, in hanc belli aleam descendo virtutis ergo, tuendique res carissimas, et ne urbis dignitatem in me ipso dedecorem: vobisque auctor sum, ut cum animis vestris sic reputetis: mortem scilicet omnes homines vita spoliare; verumtamen in certaminibus pro patria obeundis pulcherrimum præmium gloriamque immortalem secum ferre. Quodsi quem, propter ea quæ diximus, captivitas urbis territat atque idcirco prostrato animo est, is cogitet, plerasque urbes hostium insidiis esse captas... ad altiora loca incolumes recedemus. Atque ita hostium difficultates e re nostra erunt.

« Jam et ipsa fortuna in nostris jure meritoque partibus esse debet, quia justissima est belli causa, dum aggredientes repellimus. Tum et Deus sic plerumque humana gubernat, ut calamitosos libentissime sublevet ac meliore sorte donet. Interest etiam nostræ meminisse patriæ dignitatis, nosque ipsos Græciæ virtutis ac libertatis exemplar proponere, sempiternamque laudem a præsentibus posterisque consequi, dum reapse demonstramus, vigorem Atheniensium nullis

ἀειμνήστου μετασχεῖν, ἔργῳ δεικνύντας, ὡς καὶ ἐν ταῖς συμφοραῖς τὸ φρόνημα τῶν Ἀθηναίων οὐχ ἥττηται. Σύνθημα δὲ τοῦ πολέμου παῖδας καὶ τὰ φίλτατα ποιησάμενοι καὶ τὸ ταῦτα διασώσασθαι, ἐς τὴν ἀντίστασιν συνταττώμεθα, θεοὺς ἐφόρους ἀρωγοὺς ἐπικαλεσάμενοι. » Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοῖς τε λεχθεῖσι πολὺ ἐπερρώσθησαν (δυνατὰ ἐς τὴν ἀντίστασιν τὰ εἰρημένα), καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐξηγεῖσθαι σφῶν αὐτῶν ἠξίουν.

Ὅτι τῶν τὰ ἄριστα προελομένων ἡ προθυμία, κἂν τὸ ἔργον μὴ συνακολουθήσῃ, ἐπαινεῖται.

Ὅτι ἀλγεινοτέρα ἀνδρὶ ἀρχὴν ἔχοντι τοῦ παντὸς ἡ ἀποτυχία μᾶλλον ἢ ἑκάστῳ ἡ καθ' αὑτὸν κάκωσις· τῷ γὰρ ἰδίῳ περιγραφὴ ἡ τύχη τοῦ συμβάντος, εἰς δὲ τὸν ἄρχοντα προσχωρεῖ τοῦ συνενεχθέντος ἡ αἴσθησις. Ῥοπὴ δὲ οὐκ ἐλαχίστη πεπειθὼς τῇ (sic) γνώμῃ παραπλησίως ἔχειν· καὶ τὸ εἰκὸς τούτου οὐκ ἀπε.. γεῖν ἐπ' εὐνοίᾳ. Καὶ παρίσταται δ' ἐμοὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν θαρρεῖν, ἀφ' ὧν καὶ τὸ δυσχερὲς ὡρμήθη.

Ὅτι φησὶν ὁ Δέξιππος πρὸς τοὺς Ἕλληνας δημηγορῶν· « Καὶ μή τῳ παραστῇ ὡς.. τῆς σωτηρίας ὑμῶν με.. ὀψὲ περι.. τὴν.. ην. Ἔγνων τε γὰρ τὰ κοινῇ λυσιτελῆ.. ἄλλος καὶ πρᾶξαι .... ἐπαίτιος ὅτου ἐστὶν ἐπισκέψασθαι τὰ συνοίσοντα καὶ .... ἀνὴρ ἐκ τοῦ δικαίου τὴν ἀρχὴν ἔχων καὶ πολιτεύων ἄριστα πειθοι * * *

De re, ad quam hoc fragmentum (Dexippi oratio ad Athenienses, qui, urbe capta, cum illo profugerant) pertinet, præter Zosimum (I, 39, 1) cf. Trebellius in Gallieno c. 13 : *Inter hæc Scythæ per Euxinum navigantes, Istrum ingressi, multa gravia in solo Rom. fecerunt. Quibus compertis, Gallienus Cleodamum et Athenæum Byzantios instaurandis urbibus muniendisque præfecit. Pugnatum est circa Pontum, et a Byzantiis ducibus victi sunt Barbari. Veneriano item duce, navali bello Gotthi superati sunt, tum ipse Venerianus militari periit morte. Atque inde Cyzicum et Asiam, deinceps Achaiam omnem vastarunt, et ab Atheniensibus duce Dexippo, scriptore horum temporum, victi sunt. Unde pulsi per Epirum, Acarnaniam, Bœotiam, pervagati sunt* (an. 267 p. C.).

22.

Trebellius in Claudio c. 12 : *Quo* (Claudio) *ad deos atque ad sidera demigrante, Quintillus frater ejusdem... suscepit imperium. Sub hoc barbari qui superfuerant, Anchialo vastata, conati sunt Nicopolim etiam obtinere. Sed illi provincialium virtute obtriti sunt. Quintillus autem ob brevitatem temporis nihil dignum imperio gerere potuit. Nam septimadecima die, quod se gravem et serium contra milites ostenderat ac verum principem pollicebatur, eo genere quo Galba, quo Pertinax, interemptus est. Et Dexippus quidem Quintillum* (*Claudium* ego) *non dicit occisum, sed tantum mortuum : nec tamen addidit morbo, ut dubium sentire videatur.*

23.

Exc. De strateg. c. VI, p. 15 : Ἐκ τῶν Δεξίππου. Σίδης πολιορκία.

Ἐπολιόρκουν οἱ Σκύθαι τὴν Σίδην· πόλις δὲ αὕτη τῶν ἐν Λυκίᾳ. Ὡς παρασκευή τε πᾶσα ἦν ἄφθονος εἴσω τείχους καὶ πλῆθος ἀνδρῶν οὐ νωθρῶς ἁπτομένων τοῦ ἔργου, μηχανὰς ἐποιοῦντο, καὶ προσῆγον τῷ τείχει. (2) Οἱ δὲ καὶ πρὸς ταύτας ἀντήρκουν, καθιέντες ὅσα κωλύματα. Πύργους δ' ἐπὶ τούτῳ ξύλου ἰσομετρήτους τῷ τείχει κατεσκεύαζον καὶ ἐκίνουν ὑποτρόχους ὡς ἐγγὺς ἵστασθαι. (3) Προεβέβληντο δὲ τῶν πύργων οἱ μὲν σίδηρον ἐπὶ λεπτὸν ἐληλασμένον καὶ ἐπὶ πολὺ τῶν ξύλων καταπεπηγότα, οἱ δὲ δέρριν καὶ ὅσα πυρὶ οὐχ ἁλώσιμα. (4) Ἀντεμηχανήσαντο δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ

1. De Sides Pamphyliæ urbis obsidione aliunde non constat; res in idem, opinor, tempus cadit, quo Anchialus Thraciæ urbs capta est. Jornandes c. 20 Gothos refert regnante *Gallieno* in Asiam involantes devastasse Ephesum, Trojam, Anchialum (quod de Anchiale Ciliciæ urbe intelligendum esse videtur), Dexippum secutus Trebellius in Claudio c. 12 : *Sub hoc* (Quintillo) *barbari Anchialo vastata conati sunt*, etc. (fr. 22). — 1. εἴσω τείχους] Dübner. εἴσω ψύχους codex. — 2. καὶ ἐκίνουν] Minas. κλείνουν ὑπὸ τροχοὺς cod. — 3. δέρριν] δέρρεις?

cladibus exstingui. Tesseram vero pugnæ liberos nostros et carissima quæque atque horum salutem nobis proponentes, in aciem prodeamus, custodum deorum ope implorata. » Sic ille concionatus est. Athenienses autem, dictis magnopere confirmati (nam pugnæ stimulos concio subjecerat), ut se in aciem duceret, ipsum rogabant.

Studium exsequendi rem optime deliberatam, etiamsi opere interdum cassum fiat, nihilominus commendatur.

Homini magistratum gerenti publica calamitas magis molesta est, quam suum cuique infortunium. Nam privatum hominem rei publicæ fortuna leviter tangit; veruntamen ad magistratum sensus quoque ejus pertinet.. Jam licet mihi ex eadem re lætitiam capere, unde olim molestia orta est...

Dexippus in concione ad Græcos sic ait.... vir justum imperium consecutus atque optime remp. gerens ***.

22.

E Dexippi Historiis. Sidæ obsidio.

Scythæ Siden, quæ Lyciæ urbs est, obsidentes, quum largus omnis generis apparatus intra muros esset, atque multitudo virorum ad defendendam urbem paratissimorum, machinas fabricarunt easque ad mœnia adduxerunt. (2) Verum his quoque oppidani restiterunt demittentes quæcunque impedimento esse possent. Tum Scythæ turres ligneas ejusdem cujus murus erat altitudinis construxerunt, quas rotis impositas quam proxime admovere. (3) Munierunt vero turres alii ferri tabulis tenuibus, quas ad ligna locis plurimis affixerunt, alii pellibus ceterisque rebus, quæ igne vastari haud facile possunt. (4) Contra oppidani tale quid excogitarunt. Ligna permagna erigebant ubi impetum fa-

ἄστεως τοιόνδε· σανίδας μεγάλας ὀρθίας προστησάμενοι καθ' ὅ τι ἔμελλον οἱ ἐναντίοι ποιήσασθαι τὴν προσαγωγὴν τῶν μηχανῶν, (5) καὶ αὖ ἐγκάρσια ξύλα καὶ ἰκρία ταύταις παραπήξαντες, μέσαις αὐταῖς ἐτεκταίνοντο θυρίδας, ὅσον εἰς ὑποδοχὴν ἀνδρὸς τὴν ἄχρι στέρνου, ὡς ὑπερέχοντας αὐτῶν κατὰ ὕψος ἐκ μετεώρου ἔχειν ἀμύνασθαι. (6) Ποιήσαντες δὲ ταῦτα ἐκ μετεώρου καθίεσαν ἀρτῶντες κύκλῳ ἐφεστρίδας τε καὶ νάκη, ὡς ἂν τὰ τοιαῦτα προβλήματα μήτε εὔφλεκτα εἴη καὶ τῇ ἁπαλότητι αὐτῶν κατέχοι τὰ προσπηγνύμενα, οὐχ ἀντικόπτοντα τῇ βίᾳ πληγῆς. Γενομένης δὲ πείρας ἐπὶ τούτοις ἑκατέρωθεν καὶ μάχης κρατερᾶς, ὡς ἄπρακτος ἦν τοῖς Σκύθαις ἡ διατριβὴ καὶ οὐδὲ ἐν προὐχώρει εἰς ἐλπίδας, ἀνεχώρουν.

24.

Exc. De legat. p. 11. ed Niebuhr. Bonn. : Ὅτι Αὐρηλιανὸς κατὰ κράτος νικήσας τοὺς Ἰουθούγγους (*) Σκύθας, καὶ κατὰ τὴν τοῦ Ἴστρου περαίωσιν ἐς τὴν ἀποφυγὴν πολλοὺς τούτων ἀνελὼν, οἱ λειπόμενοι ἐς σπονδὰς ἧκον καὶ πρεσβείαν ἐστείλαντο. Τὴν δὲ αἴτησιν τῆς εἰρήνης ἐδόκει μὴ σὺν τῷ ἄγαν περιδεεῖ καὶ καταπεπληγότι ἐκ τῆς ἥττης ποιεῖσθαι, ὡς ἂν ὑπάρχοι σφίσι καὶ τῶν πρόσθεν φοιτώντων χρημάτων παρὰ Ῥωμαίων ἡ ἀποδοχὴ, μὴ ἐς τὸ ἀδεὲς πάντη τῶν ἐναντίων καθισταμένων. Ὁ δὲ Ῥωμαίων βασιλεὺς Αὐρηλιανὸς ὡς ἐπύθετο ἀφιγμένην τὴν Ἰουθούγγων πρεσβείαν, ἐς τὴν ὑστεραίαν φήσας χρηματιεῖν περὶ ὧν ἥκουσι, διέταττε τοὺς στρατιώτας ὡς ἐς μάχην, ἐκπλήξεως εἵνεκα τῶν ἐναντίων. Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν αὐτῷ ἡ διακόσμησις, ἐπὶ ὑψηλοῦ βήματος μετέωρος βέβηκε, καὶ ἁλουργίδα ἀμπέχων, τὴν πᾶσαν τάξιν ἐποίει ἀμφ' αὐτὸν μονοειδῆ. Παρεστήσαντο δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει ὅσοι ἀρχάς τινας ἐπιτετραμμένοι, σύμπαντες ἀφ' ἵππων. Κατόπιν δὲ βασιλέως τὰ σήματα ἦν τῆς ἐπιλέκτου στρατιᾶς· τὰ δέ εἰσιν ἀετοὶ χρυσοῖ καὶ εἰκόνες βασίλειοι καὶ στρατοπέδων κατάλογοι γράμμασι χρυσοῖς δηλούμενοι· ἃ δὴ σύμπαντα ἀνατεταμένα προὐφαίνετο ἐπὶ ξυστῶν ἠργυρωμένων. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὧδε διακοσμηθεῖσιν Ἰουθούγγους ἠξίου [παρελθεῖν]. Τοὺς δὲ συνέβη θαμβήσασθαι ἰδόντας καὶ ἐπὶ πολὺ σιγῇ ἔχειν. Ἐπεὶ δέ σφισιν ἐκ τοῦ βασιλέως ἀπεδόθη λέγειν, διά τινος ἑρμηνέως ἔλεξαν τοιάδε· « Οὔτε τῇ ἐπὶ καιροῦ συμβάσῃ κακοπραγίᾳ ἡμῶν παρὰ τὸ εἰκὸς καταπεπληγότες, οὔτε δυνάμεως ἐνδεῶς ἔχοντες ἢ καὶ πολέμων ἄπειροι καθεστηκότες, ἀσθενείας εὐπρεπείᾳ κατὰ τὸ ἡμῖν αὐτοῖς μόνοις συμφέρον ἐς τὴν εἰρήνην σπεύδομεν· ἀλλὰ περίεστι μὲν ἡμῖν τοσοῦτον τῆς ἐν τοῖς πολέμοις περιουσίας πλήθους εἵνεκα καὶ ἰσχύος, ὥστε μέρει ἐλαχίστῳ τὰς πρὸς Ἴστρῳ πόλεις ἐπελθόντες Ἰταλίαν μικροῦ πᾶσαν κατειλήφαμεν, ἱππικῷ μὲν στρατεύσαντες ἐς μυριάδας δ', καὶ τούτων οὐ μιγάδων οὐδὲ ἀσθενῶν, ἀλλὰ Ἰουθούγγων καθαρῶς, ὧν πολὺς ἐφ' ἱππομαχίᾳ λόγος. Ἀσπίδα δὲ ἄγομεν διπλασίαν δυνάμεως τῆς ἱππικῆς, οὐδ' ἐν τούτοις ταῖς ἑτέρων ἐπιμιξίαις ἐπισκιάζοντες τοῦ σφετέρου στρατοῦ τὸ ἀνανταγώνιστον. Ἔχοντες δὲ καὶ οὕτω παρασκευῆς διακρίνε-

6. Verba ἀρτῶντες... εὔφλεκτα εἴη, non nominato auctore exhibet Suidas v. ἐφεστρίδες. Pro μήτε Suidas præbet μή.

(*) E Dexippo hauserit Suidas : Ἰουθοῦγγοι, ὄνομα ἔθνους. « Οἱ δὲ ἐπεραιώσαντο τὸν Ἴστρον, δόντων ἑκόντων εἶναι τὴν δίοδον Ἰουθούγγων ἔχθει τῷ πρὸς Ῥωμαίους. »

cturi hostes essent. (5) His deinceps transversas trabes et tabulas applicarunt, in mediis autem fecerunt ostiola, ejus magnitudinis, ut virum usque ad pectus excipere possent. Hoc igitur modo altius quam hostes positis e sublimi propugnare licebat. (6) Præterea ex alto demisere et circumcirca alligarunt cilicia atque vellera, quippe cujusmodi munimenta et inflammatu difficilia essent et mollitie sua vim illisorum infringerent neque ea repercuterent. Post hæc quum utrimque rei periculum facientes pugnassent strenue, Scythæ vero operam et tempus frustra impenderent nec quidquam ex voto iis procederet, soluta obsidione hostes abierunt.

24.

Imperator Aurelianus (an. 270 p. C.) quum Juthungos Scythas acie devicisset, et multos eorum in ipso Istri trajectu fugientes interemisset, reliqui bellum fœdere finire voluerunt, et legatos miserunt. Neque tamen cum nimio timore nimiaque perturbatione, quasi clade sua perculsis pacem sibi petendam esse ducebant, ne tributo, quod antea Romani penderant, hostibus ab omni metu solutis, in posterum privarentur. Sed Romanorum imperator Aurelianus, ut Juthungorum legatos advenisse intellexit, quum dixisset, se cum his postridie acturum de his, quorum causa legati venerant, hujusmodi hostibus terroris injiciendi gratia militum aciem condicta die tanquam ad pugnam instruxit. Ut illi recte se habere visa est exercitus dispositio, altum suggestum sublimis, purpura indutus, ascendit, et omnem exercitum, qui ipsum circumstabat, in formam lunæ disposuit. Aderant et ex his, qui in exercitu imperia habuerant, omnes ab equis. A tergo imperatoris erant signa coadunati exercitus. Hæc vero erant aquilæ aureæ et imagines imperatorum, et eorum qui militiæ nomina dederant, catalogi et enumerationes, aureis litteris perscriptæ. Quæ omnia explicata et illustri loco posita in hastis argentatis conspicua erant. His ita præparatis Juthungos jussit adesse. Ut hæc viderunt, obstupefacti longo tempore silentium tenuerunt. Postquam ab imperatore illis dicendi facultas data est, ita per interpretem locuti sunt : « Neque quia adversa fortuna, quæ nobis hoc tempore contigit, ultra modum animos nostros abjecit et perculit, aut quia destituti copiis et viribus sumus, aut rei militaris imperiti, infirmitatem nostram honesto prætextu tegentes, neque quidquam nisi utilitatem nostram spectantes, ad pacem festinamus. Sed multæ nobis adhuc suppetunt ad bellum gerendum facultates, sive multitudine militum, sive viribus opus est. Nam et minima nostri parte urbes ad Istrum sitas invadentes, parum abfuit quin omnem Italiam ceperimus. Quadraginta equitum millia in pugnam educimus, quæ non ex convenis aut imbecillibus, sed ex Juthungis pure constant, quorum in equestri prœlio magna fama est. Peditum autem

σθαι, οὐ διαγινώσκομεν ἐς ἀντιλογίαν ἥκειν τῆς συμφορᾶς πέρι. Οὐ διὰ τὸ μὴ κατὰ κράτος νενικῆσθαι, κατὰ δὲ τὸ ἄδηλον τοῦ ἐκβησομένου εἰρήνην πολέμου προτιμῶμεν, εἰκάζοντες καὶ ὑμῖν ὡς γένοιτ' ἂν διὰ γνώμης πρὸς Ἰουθούγγους εὖ παρασχὸν τῆς πρόσθεν διαφορᾶς συμβῆναι, οἷα δὴ ὑπούσης καὶ παλαιᾶς ἀμφοῖν τοῖν γενοῖν πρὸς ἄλληλα πίστεως ἐς τὸ ἡσυχάζειν, δι' ἣν χρὴ τὴν ἐπὶ καιροῦ διαφορὰν ἀπερίσκεπτον ἐν τῷ παρόντι καταλύσαντας πρὸς τὸ παλαίτερον καὶ λυσιτελοῦν μετατίθεσθαι ἑκατέροις. Ἔν τε τῷ πολέμῳ οὐκ ἐπὶ πλεῖστον ταῖς καταδρομαῖς ληϊζόμενοι, ἀλλ' ὅσον ἐς ἀφορμὴν τῶν ἐπιτηδείων ἀγαπῶντες τὴν ἄθροισιν, μέχρι τῆς γενομένης μάχης ἡσυχίᾳ τὸν καιρὸν διετρίβομεν, ὡς τοῖς ἐπιοῦσιν ὑμῖν σὺν τῇ ὑμετέρᾳ δυνάμει τὸ καθ' αὐτοὺς ἀντιτάξαντες. Ὃ δὴ καὶ νῦν ποιεῖν παρεσκευάσμεθα· καὶ τό τε ὑμέτερον πρὸς πάντα κίνδυνον ἐκ τούτου ἀδεέστερον ἕξει, καὶ τῶν μεγίστων στρατοπέδων συνελθόντων οὐδ' ἡτισοῦν ἑτέρα χεὶρ ἀξιόμαχος ἡμῖν νομισθήσεται. Εἰ δέ τις τῇ εὐτυχίᾳ τοῦ πολέμου ἐπαιρόμενος ὀλίγωρός ἐστι πρὸς τὴν σύμβασιν, γνώτω οὐ βεβαίῳ πράγματι θρασυνόμενος, καὶ ὅτι ἐπὶ παντὶ φέρον (σφαλερὸν? N.) τῆς δοκούσης εὐπραγίας ἡττηθέντας καὶ πρὸς τὴν παροῦσαν τῆς τύχης ἀκμὴν ἀποκλίναντας τῶν ἀμεινόνων ἐξηρτῆσθαι μόνων ἐλπίδων, καὶ ὑπὸ τοιαύταις ἀνομίαις (ἀνοίαις? B.) τῆς τε πρὸς θάτερον μεταβολῆς ὑπεριδεῖν καὶ συμμαχίαν εὔκαιρον διδομένην παραιτήσαθαι. Πεφύκασί τε αἱ μείζους στρατιαί, παρὰ μὲν τὴν πρώτην θάρσει οἰκείας δυνάμεως ἐπαιρόμεναι καὶ ἐλαχίστῃ προμηθείᾳ χρώμεναι, σὺν καταφρονήσει τῶν ἀντιπολεμούντων ἐπὶ τὰς μάχας πορεύεσθαι καὶ κατὰ τὸ ἀφύλακτον ὡς ἐπὶ πολὺ τὸ ἧττον ἔχειν, αἱ δὲ τῷ αἰφνιδίῳ καὶ παρ' ἐλπίδα χωρήσαντι* λογισμῷ τε ἀσφαλεῖ καὶ περιουσίᾳ δυνάμεως βεβαίως χρησάμεναι δυσμαχώτατοι τοῖς ἀντιπάλοις γίνεσθαι. Σὺν δὴ τοιαύτῃ ἐλπίδι καὶ ἡμεῖς, διχῇ τὴν δύναμιν διελόντες τὸ πρῶτον, καὶ ἐν τῷ ποταμῷ τὰ πολλὰ τύχῃ μᾶλλον ἢ ἀρετῇ ὑμετέρᾳ σφαλέντες, οὐκ ἀπροσδόκητοί ἐσμεν ἀλλὰ νῦν, ἅμα τῷ τοῦ μέλλοντος προμηθεῖ, οὐχ ὑπόστατοι ὑμῖν γενέσθαι. Κράτιστον δὴ τούτων εἵνεκα δι' εἰρήνης αἱρεῖσθαι ὑμᾶς τὰς ἐκ τῆς ὁμονοίας ὠφελείας, καὶ τὰ τοῦ πολέμου πράγματα σὺν ἡμῖν τίθεσθαι, τῇ τε παρ' ἡμῖν συμμαχίᾳ ῥωσθέντας πλέον ἔχειν πρὸς τοὺς ἐπιόντας. Εἰ δὲ ταῦτα ποιεῖν ὧδε κρίνοιτε, ὑπάρχειν ἡμῖν δίκαιον καὶ ὅσα ἐν χρυσοῦ ἀσήμου τε καὶ ἐπισήμου δόσεσι καὶ ἀργύρου παρ' ὑμῶν ἐφοίτα ἐπὶ φιλίας βεβαιότητι. Ἀπειπαμένων γὰρ, ὅσα ἐχθροὺς ἀμυνόμενοι, καθότι δυνατὸν πολεμήσομεν. » Πρὸς ταῦτα ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἔλεξεν ὧδε· « Εἰ μὲν [μὴ] ἐς ἀφανὲς καθέντες τὴν γνώμην ὑμῶν, περὶ ὧν πρεσβεύεσθε, ἐδιδάσκετε, οὐθ' ἡμῖν τοῖς ἐκδεξαμένοις τὸν λόγον χαλεπὴν παρεῖχετ' ἂν τὴν ἀπόκρισιν. Ἐπεὶ δὲ τὰ εἰρημένα ἐς μὲν εὐπρέπειαν σύγκειται, ἔργῳ δὲ ἐναντίως ἔχει, πῇ μὲν εἰρήνης μνημονευόντων, ὅτε δ' αὖθις πόλεμον ἐπανατεινομένων ὑμῶν, ὧν συγχεῖν ἐοίκατε ἑκάτερον ἐκ θατέρου, ἀμφίβολον καὶ ἡμῖν καθίσταται πρὸς ὅ τι χρὴ πρῶτον ἀποκριναμένους μὴ ἁμαρτάνειν. Λέλειπται

---

duplicem equitatus numerum producimus; in his quoque nulla peregrinorum admixtione invictum agminis eorum robur deminuentes. Itaque quanquam hujusmodi apparatu ad dimicandum instructi, minime tamen de eventu decertandum esse ducimus. Non autem quia victi sumus, sed propter eventuum incertitudinem, pacem bello præponimus, præsertim quum vos quoque, data occasione, ad componendas simultates cum Juthungis propensos esse suspicemur, quoniam aliqua inter utramque gentem antiqua et inveterata ad quietem mutuo colendam fides exstat. Quamobrem oportet inconsiderate susceptum hoc tempore dissidium deponere, et ad antiquam concordiam, quæ est utrisque utilior, redire. Et in ipso bello quidem non admodum crebras incursiones facientes prædas egimus, necessarias res comparare qua occasio tulit studentes, ceteroquin usque ad hanc proximam pugnam in otio et quiete tempus contrivimus, et quando hostes vestri in vos irruerunt, contra ipsos una cum vestro exercitu in acie stetimus. Quod et adhuc nunc facere parati sumus, ut vestrum periculum levemus nostro, et tutius vobis sit. Nam conjunctis maximis nostris exercitibus, nulla alia manus par nobis in conserenda pugna censebitur. Sin autem quis prospero rerum in bello successu elatus contemnit et alienus est a pace: sciat, se haud satis firma et stabili re inniti, sed in summum discrimen adduci, quicunque, secundæ fortunæ specie victus et præsenti felicitati confisus, sola meliorum successuum spe nitatur, quique in ea animi immoderata elatione ad mutationem rerum non advertat et suppetias opportune sibi oblatas respuat. Ex quo fere ita comparatum est, ut propriarum virium fiducia præcipue majores copiæ fretæ, minima providentia in rebus suis utentes, ad pugnandum accedant et hostes contemptui habeant, a quibus minime sibi caventes superantur. Quæ vero in repentinis et insperatis casibus consilio tuto et virium præstantia cum firmitudine utuntur, magna cum difficultate ab hostibus expugnari possunt. Hujus rei fiducia, quamvis, acie bipartita ad fluvium, fortuna potius quam vestra virtute nobis cladem intuleritis, haud spe destituti sumus, diligentiore posthac nostris rebus cautione adhibita, fore ut nos sustinere minime valeatis. Itaque potius est, ut vos commoda, quæ ex pace proveniunt, percipiatis, et junctis nobiscum bellicis viribus, nostris auxiliis confirmati, superiores vestris hostibus, si qui vos adoriantur, evadatis. Quod si ita fieri debere judicaveritis, quod auri facti vel infecti vel etiam argenti a vobis antea nobis redibat, ad amicitiæ confirmationem vos præstare æquum est. Si id denegaveritis, vos qua hostes ulciscemur, et quantum in nobis erit, bello persequemur. « Ad hæc Romanorum imperator hæc dixit: » Siquidem aperte et dilucide vestram sententiam exponentes, ea, de quibus legati estis, nos docuissetis, nobis, qui vestrum sermonem excepimus, ad eum minime dubia aut difficilis præbita esset responsio: sed quoniam ea quæ dicta sunt, decorum quid et honestum præ se ferunt, re ipsa vero secus se habent, quum modo pacis mentionem faciatis, modo rursus bellum minemini et intendatis, quorum utrumque in utroque confundere et involvere videmini, dubitationem nobis attulistis, cui primum debeamus respondere, ne in aliquo offendamus. Sed aliquid tamen etiam

δέ τι καὶ ἐκ τῶν παρόντων βουλεύσασθαι· χρὴ γὰρ τὼ διττὼ τούτω λόγω διελόντας ἀπαντᾶν πρὸς ἄμφω· εἰ μὲν γὰρ καθαρῶς εἰρήνην ἐπαγγέλλεσθε, τί δεῖ μεμνῆσθαι χρημάτων αἰτήσεως; καίτοι κἂν τούτῳ οὐ σὺν τῷ προχείρῳ ἡ βουλὴ τοῖς νενικηκόσιν πρὸς τὴν ἄρνησιν ἢ τὴν καταίνεσιν. Εἰ δὲ ἔτι σκοπεῖν ὑμῖν πρὸς τὸ συμφέρον καὶ τὰς ἐκ τοῦ πολέμου πλεονεξίας ἡγεῖσθε τὴν σύμβασιν, καὶ ἡττηθέντες ὥσπερ δασμοὺς παρ' ἡμῶν ἀπαιτήσοντες ἥκετε, τῆς ῥαστώνης τὸ τερπνὸν, ὅσον εἰρήνη δίδωσιν, ἐκ παντὸς μεταδιώκειν ἡμᾶς νομίζοντες, ἔχεσθε τῆς ὁμοίας τῇ πρόσθεν ἐπιχειρήσεως, μηδ' εἰς εὐεργεσίας λόγον προϊσχόμενοι τοῦ πολέμου τὴν κατάλυσιν αἰτεῖτε μισθὸν τῆς συγχωρήσεως, ὠνητὴν καὶ οὐκ ἐθελούσιον ποιούμενοι τὴν παροῦσαν ἐς τὴν φιλίαν πρόκλησιν. Οὐ γὰρ δὴ πολέμων ἀπείρους ὄντας ἡμᾶς τῷ πλήθει τῆς πολλὰ δὴ κομπασθείσης ὑφ' ὑμῶν δυνάμεως ἐκπλήξετε· οὐδὲ πλούτῳ λαφύρων Ἰταλικῶν ἐπικομιζόμενοι (1), ἀδεῶς ἐπ' οἴκου πορεύσεσθε· ἀλλὰ δῆλαι μὲν ὑμῶν αἱ πεζαὶ παρασκευαὶ, οὐκ ἄδηλοι δὲ αἱ τῶν ἱππέων, πρὸς ἃς ἐς τρόπον τὸν δυνατὸν ἀντιστησόμεθα. Τολμῶμέν τε γὰρ μετ' ἀσφαλείας, καὶ ἀναχωροῦμεν σὺν προμηθείᾳ, οἷα δὴ λογισμῷ ἡγεμόνι ἐς πάντα χρώμενοι, οἷς ἡ ἰσχὺς βεβαιοτάτη, καὶ ἐμπειρίαν πολεμικῶν ἔργων διαφερόντως ἔχοντες. Ὑμεῖς δὲ μετά τε τοῦ προχείρου ἔπιτε, καὶ διαμαρτάνοντες τῶν ἔργων διὰ τὸ μὴ προσκέψασθαι ἐφ' ἃ δεῖ ἐλθεῖν, πείρᾳ τὴν βλάβην τοῦ προπετοῦς φερόμενοι μεταγινώσκετε. Τοῖς γὰρ ζέσει ἐς τὰς πράξεις, μὴ [συνέσει], συμφερομένοις ἀνάγκη τοῦ βελτίστου ἁμαρτάνειν. Καὶ ταχεῖαι μὲν ὑμῶν αἱ ἐπιχειρήσεις, δι' ὀλίγου δὲ αἱ μεταμέλειαι. Καὶ τὸ σύμπαν κατὰ τὸ εἰκὸς θαύματος ἀπήλλακται, ἀντιπάλους ἡμῖν τυχόντας καὶ ἠθῶν ἀνομοίων καὶ ἐς τὰς γνώμας πραττομένων διεστάναι οὐκ ἀποπεποιηκὼς (2), καὶ ὑμᾶς μὲν ἀμαθίᾳ, ἡμᾶς δὲ λόγῳ συνεῖναι, σὺν ᾧ μάλιστα καὶ τὸ κρατεῖν τοὺς ἥσσους τῶν πλειόνων περιγίνεται, συνέσει πρὸ δυνάμεως πιστεύοντας. Τούς τε πλείονας σὺν τῷ ἀλογίστῳ διὰ μάχης ἰόντας κάκιον ἀμανᾶσθαι (3), ἔργου πείρᾳ μᾶλλον ἢ λόγου κομπωδεστέρᾳ προσποιήσει διδάσκεσθε, βλέψαντες ἐς τὰ Σκυθῶν πάθη· μετὰ σαφεστάτων γὰρ τεκμηρίων καὶ οὐκ ἀμάρτυρα λέξομεν. Οὗτοι δὴ τριάκοντα μυριάσι στρατοῦ ἐφ' ἑκατέρας τὰς ἠπείρους σκεδασθέντες πάσῃ τῇ δυνάμει ἡττήθησαν πρὸς ἡμῶν, καὶ λαμπρὰ τοῖς νενικηκόσιν ὑπελείποντο τῆς οἰκείας ἀρετῆς ὑπομνήματα, ὧν τὴν εὔκλειαν ἐς τὸ παντελὲς ἕξομεν νῦν τε καὶ ἔπειτα, τῷ χρόνῳ συμπαραθέουσαν. Τάς τε Ἀλαμανῶν (4) συμφορὰς ἄγειν * σφᾶς τοῦ προχείρου τῷ ἀναρριφθέντι τῆς ἐπιχειρήσεως ταχυτέραν καὶ δι' ὀλίγου ἔθεντο τὴν μετάγνωσιν. Ἡμεῖς τε ἐπὶ ταῖς πλημμελείαις ὑμῶν, αἷς εἰς ἡμᾶς ἐπλημμελήσατε, οὐκ ἀποχρῆν ἡγούμεθα ἣν ἐπάθετε τιμωρίαν, εἰ μὴ καὶ τὸν Ἴστρον ὑπερβάντες ἐν ὅροις τοῖς ὑμετέροις τὴν ὀργὴν ὡς προαδικήσαντας ὑμᾶς (5) ἀποπλήσαιμεν. Πόλεμον γὰρ ἐπὶ σπονδαῖς ἀκήρυκτον ἐφ' ἡμᾶς ἠγείρατε, ἐγκλήματα μὲν ὡς εἰς προαδικήσαντας εἰπεῖν οὐκ ἔχοντες, ἐπιθυμίαις δέ τισι καὶ ἐλπίσι κουφισθέντες, σὺν αἷς ὅμιλος ἀλόγιστος ἐπαίρεται, στρατιᾶς καὶ πο-

(1) πλοῦτον ἐπικομιζ. H.; πλούτῳ ἐπικομπαζόμενοι N.

2. ἀπεικότως? — 3. ἀμύνασθαι? Hœsch., ἀπαλλάττεσθαι? B. δαμνᾶσθαι? Mai. — 4. Sic Nieb. pro γαλμιόνων. Locus mutilus. — 5. ὧν προηδικήσατε ἡμᾶς? B.

in præsentia considerare licet. Oportet enim, divisa duplici vestra oratione, in utramque partem occurrere. Si enim pure et sincere pacem denuntiaretis, quid attinuit pecuniarum exactionis meminisse? etiamsi victoribus non satis constaret, an denegarent aut concederent, quod ab illis petitur. Si vero ex pace etiam commodis vestris et exspectatis belli lucris consulere censetis, et quanquam victi quasi tributa a nobis petitis, nihil magis nos amplecti et persequi quam voluptatem ex otio, quod pax tribuit, existimantes : eandem vos quam antea superbiam ostenditis, tantumque abestis ut beneficii loco belli cessationem habeatis, ut etiam mercedem pacis postuletis, et venalem, non spontaneam adhortationem ad amicitiam, quam nunc proponitis, faciatis. Non enim nos tanquam bellorum rudes et imperitos magnitudine tantarum, quas vos jactatis, virium perterrefacietis. Neque vero spoliis Italicarum opum onusti impune domum revertetis : vestræ pedestres copiæ nobis sunt notæ, neque equestres ignotæ, quibus quantum in nobis erit quacunque via resistemus. Audemus enim cum securitate, recedimus cum providentia, et in omnibus rebus prudentia duce utentes, quæ plurimum valet, usu et rei militaris peritia præstamus. Vos cum ardore et promptitudine aggredimini, deinde rerum adeptione frustrati, quia qua progredi oportebat, non ante providistis, damnum experientia ipsa ex vestra temeritate reportantes pœnitentia ducimini. Qui enim fervidius quam prudentius ad res gerendas feruntur, hos optato rerum successu destitui necesse est. Conatus et aggressiones vestræ sunt subitæ et repentinæ et brevi post pœnitentia. In universum non est quod miremur, vos quum adversarii nobis sitis et diversorum morum, etiam rerum gerendarum consiliis a nobis distare * * et vos temeritate, nos consilio congredi, quo paucioribus quoque non raro plures vincere contigit, dum prudentia potius quam viribus nitebantur. Plures autem temere et imprudenter prœlium ineuntes malo affici, re ipsa potius quam verborum elegantiore ornatu docemini Scytharum mala intuentes. Manifestissimis enim indiciis et testimoniis nota testataque dicemus. Illi exercitu trecentorum millium hominum ab utraque parte ripæ expositorum pugnantes, omnibus viribus sunt a nobis deleti et superati. Cujus nostræ virtutis clara victoribus relicta sunt monumenta, ex quibus immortalem nobis gloriam et nunc et sequenti tempore duraturam peperimus. Alemanorumque (?) calamitatis (meminisse decet), quorum temerariam et inconsultam ad aggrediendum irruptionem celerior brevi post pœnitentia est consecuta. Et vero pro his, quæ in nos admisistis et commeruistis, eas quas luistis pœnas minime sufficere judicavimus, nisi quoque, trajecto Istro, in vestris ipsorum finibus iram nostram in vos, qui nos priores injuria affecistis, explevissemus. Bellum enim, dum adhuc fœdus erat, ultro et non indictum adversum nos excitastis. Et quum, quod nobis objiceretis, non haberetis, quia vobis

λέμου ἀντιλαμβάνεσθε. Ὅθεν οὐκ ἔξω προσδοκίας ἄγομεν καὶ παρὰ τοῦ θείου ἔσεσθαι ἡμῖν ἀρωγὰ, οἷα δὴ ἡμῶν μὲν θεσμὸν τὸν ἐπὶ σπονδαῖς οὐκ ἀτιμασάντων, Ἰουθούγγων δὲ ἄδικον ὁδόν τε ἐφ' ἡμᾶς ἐλθόντων, καὶ ὅρκους καὶ πᾶσαν πίστεως βεβαιότητα παρὰ φαῦλον τιθεμένων. Τοῖς τε αὖ φθάνουσι κατορθώμασιν τὸ μέλλον λαμβάνοντες, καὶ περὶ τῶν ἐσομένων οὐκ ἀπεικότως πρὸς τοῖς εἰρημένοις χρηστὰ δοξάζομεν. Ἡ μὲν γὰρ ἐπ' εὐπραγίᾳ ἐλπὶς θάρσος φέρει, φόβον δὲ ἡ ἐπὶ τῷ ἐναντίῳ. Λογισμῷ τε ἡγεμόνι πρὸς τὰς πράξεις χρώμενοι, τάς τε δόξας τῶν συμβησομένων οὐκ ἀβασανίστως προσιέμεθα, κἂν τοῖς παροῦσιν, οἷα ἄνδρες ἀθληταὶ κινδύνων τῶν ἀρίστων, οὐκ ἐκπληττόμεθα ταῖς τοῦ πολέμου χαλεπότησιν, ἐξ ὧν τὸ ἐλπιζόμενον κέρδος οὐκ ἀσθενὲς καὶ περιττότερον τῆς ἀχθηδόνος. Τὸ γὰρ πλῆθος ὑμῶν σώμασί τε ἥκιστα ἰσχύει καὶ φρονήμασιν. Ἀπείληπται γὰρ Ῥοδανοῦ (Ἠριδανοῦ? Val.) μὲν εἴσω καὶ τῶν ἡμετέρων ὁρίων· σπανίῳ δὲ ἀγορᾷ συνεχόμενον καὶ τῇ ἄλλῃ ταλαιπωρήσει, τοῖς ἀλγεινοῖς τοῖς μὲν ἤδη σύνεστι, τοῖς δὲ μέλλει. Καὶ προκαμὸν ἐν τῷ ἀεὶ μοχθεῖν ἀτολμότερον ἔσται καὶ χρῆσθαι αὐτῷ παρέξει ἀμαχεὶ ὅ τι ἂν βουλώμεθα, ὡς ἂν πρὸς τὴν χρόνιον διατριβὴν ἀπειρηκότι. Ὅθεν ὑμῖν τε τὸ πᾶν περιφανῶς κινδυνεύεται, καὶ ἡ τῆς εἰρήνης ὑμῶν αἴτησις ἐπ' εὐπρεπείᾳ τοῦ φόβου σύγκειται, ὅπως ἂν τὸ σφέτερον δέος ἐπηλυγάζησθε. Ἣν τί δεῖ προσίεσθαι, καλῶς ὑπάρχον πανταχόθεν ἀποκλεισθεῖσιν ὑμῖν τῆς οἴκαδε πορείας καὶ οἷον εἴσω πυλῶν ἀπειλημμένοις χρῆσθαι εὖ τε καὶ μὴ, ὅπως ἂν ἔχωμεν πρὸς ὑμᾶς διανοίας; » Ἐπὶ τούτοις λεχθεῖσιν ἐκ τοῦ βασιλέως κατεπλάγησάν τε Ἰουθοῦγγοι, καὶ ὡς οὐδὲν αὐτοῖς κατὰ τὰς ἐλπίδας ἐπράττετο, παντελῶς τῶν σπονδῶν ἀπογνώσει ἐχόμενοι παρὰ τοὺς σφετέρους ἀπεχώρησαν.

Ὅτι ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ οἱ Βανδῆλοι κατὰ κράτος ἡττηθέντες παρὰ Ῥωμαίων πρεσβείαν ἐποιήσαντο πρὸς Ῥωμαίους περὶ διαλύσεως πολέμου καὶ συμβάσεως. Καὶ πολλὰ ἀναμεταξὺ εἰπόντων ἀλλήλων, τοῦ τε βασιλέως καὶ τῶν βαρβάρων, διελύθη μὲν ὁ σύλλογος, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τό τε πλῆθος τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν αὖθις ἠθροίσθη, καὶ ἐρομένου βασιλέως, ὅ τι σφίσι περὶ τῶν παρόντων λῷον εἶναι δοκεῖ, κρίνοντες τὴν εὐτυχίαν τὴν ὑπάρχουσαν προμηθείᾳ τῆς ὑπὲρ τῶν ὄντων ἀσφαλείας διασώσασθαι, καὶ βοῇ τὸ βουλόμενον σημαίνοντες, σύμπαντες ἐς τὴν κατάλυσιν τοῦ πολέμου ἐχώρησαν. Καὶ οἷδε μὲν ὧδε συνενέχθησαν γνώμῃ· οἱ δὲ τῶν βαρβάρων βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες, ἥκοντες καθότι σφισὶ προειρημένον, ἔδοσαν ὁμήρους σφῶν αὐτῶν, οὐ τὰ δεύτερα ἀξιώσεως καὶ τύχης. Οἵ τε γὰρ βασιλεῖς τοὺς παῖδας ἑκάτεροι διδόασιν ἐς τὴν ὁμηρείαν, ἐνδοιάσαντες οὐδὲν, καὶ ἕτεροι ἅμα αὐτοῖς οὐ μάλα πόρρω ἀξιώσεως. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐχώρησάν τε πρὸς σύμβασιν, καὶ αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο. Συνεμάχουν δὲ ἀπὸ τῆσδε Ῥωμαίοις Βανδήλων ἱππεῖς εἰς δισχιλίους (*), οἱ μέν τινες

(*) « Hinc oritur mihi suspicio Dexippi esse fragmentum, quod anonymum v. διοσημεία citat Suidas : « Παρῆσαν δὲ οἱ δισχίλιοι (χίλιοι codd. AVC.) Σκύθαι, πάσης ὀξύτεροι διοσημείας (ἤτοι ἀστραπῆς ἢ πρηστῆρος ἢ κεραυνοῦ ἢ σκηπτοῦ ἢ διάττοντος ἀστέρος.) » Mai.

---

nullam injuriam feceramus, in spes et cupiditates quasdam erecti, quibus vulgus imperitum effertur, exercitu comparato, nos aggredimini. Quare speramus, deum nobis auxilio futurum. Sanctitatem enim fœderum minime derisui et ludibrio habemus. Juthungi contra iniqua ratione nos adoriuntur, et jusjurandum et cetera quantumvis firma fidei vincula pro nihilo ducunt. Equidem ex rebus ad voluntatem nostram fluentibus, quid consecuturum sit conjicientes, eventus rerum non absque veri similitudine, ex his quæ ante dicta sunt, lætos fore, exspectamus. Etenim ex secundis rebus spes fiduciam affert, contraria autem timorem. Prudentia duce in rebus administrandis utentes, quæ accidere possunt, non nisi re bene perpensa, opinione præcipimus, et in præsentia tanquam viri gravibus quibusque periculis exercitati, belli difficultatibus non terremur, quibus non levia commoda, sed laboribus longe majora comparantur. Nam vulgus vestrum neque corporis neque animi viribus pollet. Inclusum enim inter Rhodanum et nostros fines, alimentorum penuria aliisque incommodis laborans, multis malis hoc ipso tempore premitur, aliis mox premetur. Fractum et debilitatum, quia sine intermissione laborat, minus audet et timidius est. Itaque diuturnioris tum studii tum operæ nescium sese nobis sine prœlio præbebit paratum subire, quicquid de eo statuere voluerimus : ex quo omnes vestræ res in apertum discrimen adducuntur. Tota autem vestra pacis petitio nihil est nisi decorum timoris prætextum, quo metum vestrum tegere cupitis. Quam cur accipiamus, data nobis occasione vos undique ab reditu exclusos et quasi intra claustra coercitos bene aut male habendi, utcumque nobis pro animi nostri erga vos affectu videbitur? » His ab imperatore dictis, Juthungi valde sunt consternati, quumque minime negotium, ut speraverant, confecissent, pace prorsus desperata, ad sua redierunt.

Sub Aureliano (an. 271 p. C.; Aureliani an. 2) Vandali a Romanis acie superati sunt. Itaque legationem ad Romanos decreverunt, quæ de bello pacificatione finiendo ageret. Et quum multa inter se imperator et barbari disseruissent, solutum est colloquium. Postridie multitudo militum Romanorum rursus convenit, et quum eos imperator interrogasset, quid illis optimum esse videretur, quum statuerent præsentem prosperitatem tueri et rerum, quibus potiebantur, fruitioni prospici oportere, suam de ea re voluntatem voce significaverunt et universi in sententiam finiendi belli iverunt. Sic igitur inter illos convenit. Itaque barbarorum reges et principes venerunt, et ut illis erat præceptum, ex suis obsides qui non in secundis partibus fortunæ et dignitatis hærebant, dederunt; uterque enim rex et proximi dignitate una cum ipsis sine mora filios suos pro obsidibus tradiderunt. His legibus ad pacta et conventiones ventum est, et fœdera sunt inita : Vandali Romanis duo mille equites auxiliarios ex fœdere suppeditabant, quorum nonnulli ex tota exercitus multitudine delecti et in belli societatem adscripti, alii spontaneam militiam subeuntes nomina dederunt. Reliquus Vandalorum exercitus, salvus et incolu-

αἱρετοὶ ἐκ τοῦ πλήθους ἐς τὴν συμμαχίαν καταλεχθέντες, οἱ δὲ καὶ ἐθέλοντες ἑκούσιον στρατιὰν ὑποδυόμενοι. Ὁ δὲ λοιπὸς Βανδήλων ὅμιλος ἐπ' οἴκου ἐκομίζετο, παρέχοντος τοῦ Ῥωμαίων ἄρχοντος ἀγορὰν ἔστε ἐπὶ τὸν Ἴστρον. Καὶ τὸ μὲν πλεῖστον αὐτοῦ ἀπαθὲς διεσώθη· ὅσοι δὲ παραβάσει τῶν σπονδῶν ἐπὶ λείας συλλογὴν ἀφθόνως ἀπεσκεδάσθησαν, ἀνῃρέθησαν σύμπαντες ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῶν ξενικῶν στρατοπέδων, οὐ μείους γενόμενοι πεντακοσίων. Οἷα γὰρ δὴ διὰ φιλίας τῆς χώρας πορευόμενοι, καὶ θάρσει τῆς γενομένης πρὸς Ῥωμαίους εἰρήνης ἐπαρθέντες, τῆς πάσης τάξεως προεξαίροντες κατά τινας αἰφνιδίους ἐπιδρομὰς προσέβαλλον γνώμῃ τοῦ ἄρχοντος, καὶ οὐκ ὀλίγα τῆς χώρας ἐκακούργουν. Καὶ τὸ ἔργον τοῦτο τὸν ἐργασάμενον παρὰ τῷ βασιλεῖ κατατοξευθῆναι *. Οἱ δὲ λοιποὶ Βανδήλων διεσκεδάσθησαν καὶ ἀπενόστησαν ἐπ' οἴκου. Βασιλεὺς δὲ Ῥωμαίων τὴν πλείστην δυνάμεως τῆς πεζικῆς καὶ ἱππικῆς ἐκπέμπει ἐπ' Ἰταλίας. Καὶ διαλιπὼν οὐ μάλα συχνῶν ἡμερῶν, τήν τε ἀμφ' αὐτὸν τάξιν ἑταιρικήν, καὶ ὅση δορυφορία τοῦ ἄρχοντος, τῶν τε συμμάχων ὅσοι ἦσαν Βανδήλων, καὶ τοὺς ὁμηρεύειν αὐτῷ δοθέντας παῖδας ἐπαγόμενος, καὶ αὐτὸς ἐπὶ Ἰταλίας ἐξήλαυνε σπουδῇ διὰ τὴν τῶν Ἰουθούγγων αὖθις παρουσίαν.

25.

Jornandes De rebus Get. c. 22 : *Geberichus primitias regni sui in Vandalica gente extendere cupiens contra Visumar eorum regem, (Asdingorum e stirpe, quæ inter eos eminet, genusque indicat bellicosissimum, Dexippo historico referente, qui eos ab Oceano ad nostrum limitem vix in anni spatio pervenisse testatur præ nimia terrarum immensitate*) etc.

SEDIS INCERTÆ.

26.

Suidas v. Ἵππος : Δέξιππος· « Ὁ δὲ ἵππος αὐτῷ ἤσκητο ἄρα καὶ ἄνευ ἡνίας ἐλαυνόμενός τε ὠκύτατα φέρεσθαι, καὶ βάδην προϊόντος πρᾳότατα ἵστασθαι, καὶ ἐκκλίνοντος, ὅπως περιοίσεται καὶ κυκλώσεται, εὐκαμπέστατα ἐπιστρέφειν. » Hæc ex Parthicis fluxisse suspicor. Cf. equus egregie doctus, quem Angarus Osroenus Trajano donum misit, ap. Dio Cass. LXVIII, 18.

27.

Idem : Παραπολύ, ἀντὶ τοῦ πάνυ, παντελῶς. Δέξιππος· « Παραπολὺ ἀπελείποντο τοῦ πείσεσθαι τοῖς εἰσηγουμένοις ἡσυχίαν αἱρεῖσθαι. »

28.

Idem : Πατασσούσῃ, ὑπὸ δειλίας κλονουμένῃ. Δέξιππος· « Ἦν δὲ τοῦ καθηγουμένου πρὸς πᾶν τὸ ἀπαγγελλόμενον ἔκπληξις· ὑπὸ γὰρ ἐμφύτου δειλίας καὶ ἀπειρίας τῶν πολεμικῶν ἀναπεπταμένοις μὲν τοῖς ὠσί, τεθορυβημένοις δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς, πατασσούσῃ δὲ τῇ καρδίᾳ, ἀεί τι ἀκούσεσθαι ἐλπίζων, τοῖς ἀρχομένοις κατάδηλος ἦν ὡς φυγῇ χρήσεται. »

29.

Idem v. Ἀπὸ δὴ et εὐθαρσῶς : Δέξιππος· « Ἀπὸ δὴ τούτων πάντων ἀναπειθόμενος τῶν πλεονεκτημάτων, πάντα τὸν ἀνθιστάμενον τιθεὶς ἐν δευτέρῳ, εὐθαρσῶς ἐπῄει· συνηνεχθήτην δὴ ἄμφω ἀλλήλοιν. »

30.

Idem v. Παραχρῆμα : « Καὶ ὡς ἐν τῷ παραχρῆμα ὡρμηντό τε (τότε? Bernh.) ἐξιέναι καὶ ψηφί-

---

nis conservatus, Romanorum imperatore vitæ necessaria usque ad Istrum iis præbente, domum rediit. Sed quicumque ab exercitu violatis fœderibus, ad prædandum et rapinas faciendas longius excesserunt, omnes a duce exterarum copiarum (erant autem non minus quam quingenti) sunt cæsi et perempti. Hi enim specie amicitiæ, fiducia pacis cum Romanis factæ elati, nullo servato ordine, venia a suo duce impetrata in repentinas quasdam incursiones eruperant et non pauca regionum loca, qua iter habuerant, vastaverant et damnis affecerant. At ille, qui tantum facinus admisit, est ab eorum rege jaculis confectus. Reliqui Vandalorum separati domos suas repetierunt. Romanorum vero imperator, præmissa majore parte suarum copiarum, sive pedestrium sive equestrium, non longo post est eas subsecutus intervallo, et secum cohortem auxiliariorum retinens, omnes hastatos, qui ejus custodiam agebant, una cum Vandalis, quotquot illi auxiliarii aderant, et pueris, qui illi obsides dati erant, magna celeritate in Italiam contendit, in quam Juthungi denuo irruperant.

26.

Dexippus : « Equus ejus ita institutus erat, ut et sine habenis velocissime ferretur, et illo pedetentim incedente, placidissime staret, et declinante ut locum aliquem circumiret, agilissime se converteret. »

27.

Dexippus : « Multum aberat ut iis qui pacem suadebant, obtemperarent. »

28.

Dexippus : « Dux vero ad quemvis nuntium, qui afferebatur, animo expavescebat. Quum enim ob insitam timiditatem et rerum bellicarum imperitiam arrectis esset auribus oculisque attonitis et corde palpitante, quasi identidem novi aliquid auditurus, milites, quibus præerat, manifeste inde conjiciebant, eum fugam animo meditari. »

29.

Dexippus : « His igitur rebus omnibus, quibus inter ceteros præstare se sentiebat, adductus, omnesque adversarios impares sibi judicans, fidenti animo eum adortus est. Ambo igitur in mutuum certamen ruerunt. »

30.

Dexippus : « Quum autem subito impetum cepissent ad bel-

σματι τὴν στρατείαν ἐκύρωσαν, ὥρμητό τε (τε del. censet Bernh.) πᾶς ἐς τὴν ἐπιχείρησιν. » Δέξιππός φησι.

31.

Idem v. Ῥωμαίων ἀρχή. « Αὕτη τῆς Ἀσσυρίων καὶ Περσῶν καὶ Μακεδόνων τῶν πρὶν μακρῷ ὑπερῆρεν ὁρισαμένη πέρατα ἑαυτῆς πρὸς μὲν ἕω Ἰνδοὺς καὶ Ἐρυθρὰν θάλατταν καὶ Νεῖλον καὶ Καταρράκτας καὶ λίμνην Μαιῶτιν· ὅσα δὲ πρὸς δυσμὰς* Ὠκεανόν τε αὐτὸν, ὃν δὴ μῦθον εἶναι τοῖς ἔργοις ἐδηλώθη, μηδὲ ἄλλως ἢ πρὸς ψυχαγωγίαν τοὔνομα αὐτοῦ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ᾄδεσθαι· εἴγε καὶ ἡ Βρεττανῶν χώρα, ἣν περιρρέων νῆσον ἐργάζεται, νῦν εὑρεθεῖσα ἐν πέρασι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀριθμεῖται. Λεγέτω μὲν οὖν, ὅτῳ δοκεῖ, ὡς ἀναμφίλογοι τῶνδε πρὸς τὰ παλαιὰ αἱ ὑπερβολαὶ, πλήθει τε χειρὸς τῶν ἐπελθόντων εἰκάζοντι καὶ τόλμαις ἑκατέρων καὶ στρατηγήσεσι καὶ μηχανήσεων ἐπινοίαις καὶ τῶν ἀντιπολεμησάντων ἀρετῇ. » Δέξιππος.

« Ὅτι τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν αἴτιον αὐξηθῆναι τὸ φιλόμαχον ἐθνῶν (τοῦ ἔθνους conj. Niebuhr.) καὶ τὸ εὐσύντακτον τῆς δυνάμεως. Πάντες γὰρ οἱ πρὸς ἑσπέραν θυμικώτεροί εἰσι τῶν ἐπὶ θάτερα κατοικούντων. Περιττεύει δὲ Ῥωμαίοις τὸ τεταγμένον ἐν τῷ ἔργῳ καὶ τεχνικὸν, ᾧ καὶ Γαλατῶν ἐπεκράτουν, καὶ ἐν τοῖς πρὸς τοὺς ὁμόρους πολέμοις τριβέντες καὶ περιόντες (l. τριβέντες, περιῆσαν) τῶν [μὲν] βαρβάρων τῇ συντάξει, τῶν δὲ Ἑλλήνων φύσει καὶ ἀνδρείᾳ. »

Utrumque locum exscripsi. Uter ad Dexippum pertineat dubitari potest. Etenim vulgo legitur Δέξιππος δὲ (pro quibus Niebuhrius dedit : Δέξιππός φησιν ὅτι κτλ.), adeo ut posterior locus ad Nostrum referendus sit. At particula δὲ deest in codd. AV ap. Gaisford. Quare Dexippi mentionem ad priorem locum retulit Bernhardyus. Plerumque Suidas præponit, non postponit nomen auctoris. Ceterum nescio an fuerit : Δέξιππος δ' i. e. Χρονικῶν βιβλίῳ δ'.

32.

Idem v. Σεμνόν. Δέξιππος· « Σεμνὸν γὰρ αὐτὸν ἀπέφαινε τά τε ἄλλα καὶ ὅτι οἱ ὁ πατὴρ εὖ στρατηγήσειε.

ARRIANUS.

Vide Dexippi fragm. 11 et 12.

---

lum proficiscendi, et expeditionem illam publice decrevissent, et quilibet ad rem aggrediendam cupide se compararet... »

31.

« Romanorum imperium regna tam Assyriorum et Persarum quam Macedonum veterum longo intervallo superavit, limitibus constitutis versus orientem Indis, mari Rubro, Nilo, Catarractis et palude Mæotide; ad occidentem vero (*Rheno et Danubio et*) Oceano ipso, quem fabulam esse, neque nisi ad delectationem a poetis nomen ejus decantari rebus ipsis declaratum est : siquidem etiam Britannorum regio, quam circumfluens insulam effecit, nunc inventa in finibus imperii Romani numeratur. Concedat igitur, ab hoc imperio citra controversiam res veterum superari, si cui libeat et ingentes copias adversariorum contendere et audaciam utrorumque disciplinamque militarem, postremo machinarum inventa et hostium virtutes. » *Dexippus.*

« Causam, quare imperium Romanorum adeo fuerit auctum, fuisse bellicam fortitudinem gentis et disciplinam militarem. Omnes enim occidentales sunt animosiores iis qui ex altera parte habitant. Sed Romani et ordine et arte in bellis excellunt, qua etiam Gallos vicerunt; et in bellis contra finitimos exercitati, barbaros quidem sollertia, Græcos vero natura et fortitudine superarunt. »

32.

Dexippus : « Auctoritatem ei conciliabant quum alia, tum etiam illud, quod pater ejus laudabiliter exercitum duxisset. »

PORPHYRIUS TYRIUS.

Eusebius (Chron. p. 195 Mai.) primum Chronicorum librum excerpsisse se dicit tum ex aliis auctoribus, quos nominatim recenset, tum *e Cassii Longini octodecim libris, quibus Olympiades CCXXVIII complexus est, ... e Porphyrii denique nostræ ætatis philosopho, ab Ilio capto usque ad Claudii dominationem* (i. e. usque ad Ol. 262, 1; 269 p. C.).

Horum alter, si Niebuhrium audias (*Kleine Schriften* I, p. 188) non diversus fuerit a Dionysio Cassio Longino, multifariæ viro eruditionis (πολυμαθὴς καὶ κριτικὸς appellatur ap. Suid. v. Λογγῖνος, et περιπατοῦν μουσεῖον ap. Eunap. Vit. Porphyr. p. 7 Boisson.), Porphyrii nostri magistro, quem supplicio Aurelianus imperator affecit (an. 273 p. C. Zosimus I, 56. Cf. P. J. Schardam Diss. De vit. et script. Longini in Ruhnken. Opusc. p. 306 ed. Friedem.). Suidas quidem inter opera Longini Chronica non recenset, neque aliud quidpiam ad historiam propius pertinens affert præter scriptum, cui titulus erat : Τίνα παρὰ τὰς ἱστορίας οἱ γραμματικοὶ ὡς ἱστορικὰ ἐξηγοῦνται. Sed non id egit grammaticus, ut omnia Longini opera recenseret, idque ipse fatetur titulis recensitis clausulam subjiciens : καὶ ἄλλα πολλά. Sic v. c. omisit peramplum opus, supra viginti complectens volumina, quod inscribebatur Φιλολόγοι, et cujus compendium fuisse videntur Φιλολόγου ἱστορίας libri quinque, quos Suidas inter scripta Porphyrii recenset. (*)

Quodsi vero ex hac parte nihil est quod Niebuhrii conjecturæ refragetur, illud tamen ipsum etiam Niebuhrium offendit, quod Cassius Chronicis suis nonnisi 228 Olympiades (**) complexus sit. Exspectabas eum ad suam ipsius ætatem Annales perduxisse. Porro quæ hinc oritur dubitatio nescio an augeatur loco Gellii in N. A. XVII, 21, ubi hæc : *Vixisse* (Homerum statuunt) *annis post bellum Trojanum, ut Cassius in primo Annalium de Homero atque Hesiodo scriptum reliquit, plus centum atque sexaginta annis.* Quod nisi fortasse ex Cassii Heminæ Historia Romana fluxisse putaveris (cui opinioni res tradita parum favet), non novi equidem Cassium aliquem, ad quem illud referri apte possit, præter illum, cujus Chronica Eusebius adhibuit. Quare pronior sum in eam sententiam, ut Auli Gellii supparem fuisse, Annalesque ejus usque ad ipsius auctoris tempora pertinuisse censeam. (†)

Porphyrii Chronica ex uno Eusebio accuratius novimus. Excerpsisse ex iis testatur quæ habet de temporibus Lagidarum regumque Macedonicorum. Præterea vero etiam Seleucidarum laterculum ex eodem fonte petitum esse luce clarius est. Utinam Eusebius in excerpendo minus parcum paulloque diligentiorem se præstitisset. Sæpius enim accidit ut personas, res annosque pessime misceat, ne dicam quod in delectu rerum enotandarum subactum judicium desideratur. Vel sic tamen hæc Porphyrii fragmenta inter sui generis reliquias locum longe principem absque controversia obtinent (*).

Chronologica nonnulla e libro XII (**) operis, quod Κατὰ Χριστιανῶν Porphyrium scripsisse constat, Hieronymus affert in Commentar. ad Daniel., ubi in præfatione ita habet : *Ad intelligendas autem*

(*) Idem opus laudat Eusebius, qui in Præp. Ev. p. 464-468 e Porphyrii libro primo τῆς Φιλολόγου ἀκροάσεως peramplum locum adjecit de furtis ac plagiis scriptorum. Ex eodem fonte Clemens Alex. in sexto Stromatum libro, ubi idem argumentum prolixe admodum tractat, hausisse putandus est.

(**) Progressus auctor fuerit usque ad Ol. 229, 2. 138 p. C., sive usque ad mortem Hadriani.

(†) Eundem puto Tertullianus in Apolog. c. 19 *Cassium Severum* dicit, et cum Cornelio Nepote, Diodoro, Thallo componit. V. Thalli fr. 1.

(*) Letronnius *Inscr. de l'Eg.* p. 72 de fragmento, quod est de Lagidarum temporibus : « Le fragment de cet auteur, que nous a conservé Eusèbe, donne, comme on sait, de la dynastie des Lagides, un tableau chronologique d'une exactitude qui n'a été bien reconnue et sentie que depuis la découverte de certains papyrus grecs-égyptiens. Tous les détails de ce fragment, tels que la succession et la durée des regnes, l'usage des doubles dates pour ceux de Philométor, d'Evergète II, de Soter II, d'Alexandre I, de Cléopatre, concordent merveilleusement avec les dates de ces papyrus; et l'on ne peut douter que l'auteur de ce tableau n'ait eu sous les yeux, en les composant, une suite de documents originaux et contemporains. » — Similiter regum Macedonicorum laterculum Niebuhrius (*Kl. Schrift.* p. 221) appellat *eine unvergleichliche Urkunde.*

(**) Hieronymus in Daniel. init. tom. III, p. 1073 : *Contra Prophetam Danielem duodecimum librum* (sc. operis Contra Christianos) *scripsit Porphyrius, nolens eum ab ipso, cujus inscriptus est nomine, esse compositum : sed a quodam qui temporibus Antiochi, qui appellatus est Epiphanes, fuerit in Judæa : et non tam Danielem ventura dixisse, quam illum narrasse præterita. Denique quidquid usque ad Antiochum dixerit, veram historiam continere : si quid autem ultra opinatus sit, quia futura nescierit, esse mentitum. Cui solertissime responderunt Eusebius Cæsariensis episcopus tribus voluminibus (i. e. libris XVIII-XX,) Apollinarius quoque uno grandi libro, hoc est vicesimo sexto, et ante hos ex parte Methodius.*

extremas partes Danielis multiplex Græcorum historia necessaria est, Suctorii Callinici, Diodori, Hieronymi, Polybii, Posidonii, Claudii Theonis, et Andronici cognomenti Alypii, quos et Porphyrius esse secutum se dicit. Ex Callinici Suctorii libris decem De Alexandria fluxerint, quæ de Lagidarum temporibus Porphyrius in Chronicis suis exposuit (vid. fragm. 7, § 2, not. 2).

Quod attinet Porphyrii Φιλόσοφον ἱστορίαν ἐν βιβλ. δ′ (Suidas), fragmenta ejus conjungenda sunt cum Vita Pythagoræ, quam fausta fortuna etsi mutilam nobis servavit. De opere isto ita Eunapius Procem. p. 2 ed. Boiss.: Τὴν φιλόσοφον ἱστορίαν καὶ τοὺς τῶν φιλοσόφων ἀνδρῶν βίους Πορφύριος καὶ Σωτίων ἀνελέξαντο· ἀλλ' ὁ μὲν Πορφύριος (οὕτω συμβὰν) εἰς Πλάτωνα ἐτελεύτα καὶ τοὺς ἐκείνου χρόνους, Σωτίων δὲ καὶ καταβὰς φαίνεται, καίτοιγε ὁ Πορφύριος ἦν νεώτερος. « Non enim distinguendum esse inter τοὺς Βίους φιλοσόφων et τὴν Φιλόσοφον ἱστορίαν patet ex Cyrillo C. Jul., qui e libro τῆς Φιλ. ἱστορίας locos affert qui in Vita Pythagoræ, quam habemus, adhuc leguntur. (Vide Holstenii Dissert. De scriptis Porphyrii cap. VIII, et Vitam Pythag. p. 32. 18. 21. 12. 27 ed. Holst.). Comparare licet etiam Damascii Ἱστορίαν φιλόσοφον (Suidas v. Δαμάσκιος et Δῶρος), de qua Küsterus ad Suid.: « Hujus operis partem fuisse Vitam Isidori philosophi, ex qua prolixa apud Photium excerpta leguntur, recte viri docti conjecerunt. Supra enim v. Γρηγόριος ἀδελφ. Suidas fragmentum ex Damascii Historia philosophica adducit, quod αὐτολεξεὶ quoque legitur apud Photium in Excerptis e Vita Isidori. » — Ceterum etiam in Historia philosophica ad tempora rerum et virorum accurate definienda attendisse Porphyrium, colligitur vel ex iis quæ habet Eusebius Chron. p. 139: Ὁ Πορφύριος ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Φιλοσόφου ἱστορίας ὧδέ πως ἐπιτέμνεται πρὸς λέξιν· « Ἀπὸ τῆς ἁλώσεως Ἰλίου ἐπὶ τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν κάθοδον ἔτη π′ φησὶν εἶναι ὁ Ἀπολλόδωρος· ἀπὸ δὲ τῆς καθόδου εἰς τὴν Ἰωνίας κτίσιν ἔτη ἑξήκοντα, ἐντεῦθεν εἰς Λυκοῦργον ἔτη ἐννέα καὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ἀπὸ δὲ Λυκούργου εἰς τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα ὀκτὼ καὶ ἑκατόν· τὰ δὲ πάντα ἀπὸ τῆς ἁλώσεως Ἰλίου ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα ἔτη ἑπτὰ καὶ υ′. » Similiter Aristoxenus (fr. 23) in Vita Pythagoræ, ubi de παλιγγενεσίας epochis sermo est, tempora inde a Troja usque ad Pythagoram supputat. Ad eundem locum pertinuerint quæ apud Suidam leguntur v. Ὅμηρος: Πορφύριος δὲ ἐν τῇ Φιλοσόφῳ ἱστορίᾳ πρὸ ρλβ′ (annis ante Olymp. 1 Homerum floruisse dicit). Ἐτέθη δὲ αὕτη μετὰ τὴν Τροίας ἅλωσιν ἐνιαυτοῖς ὕστερον υζ′. — Librum secundum nemo excitat. In libro tertio De vita Socratis exponebatur. V. Theodoret. Therap. lib. I; Socrat. H. Eccl. III, 23; Nicephor. Call. X, 36; Cyrill. C. Julian. VI, p. 208 (Aristox. fr. 28). Stephan. Byz. v. Γάδρα. — Libro quarto De Platone sermo erat. Cyrill. lib. VIII. Eodem pertinent quæ blaterat Tzetzes Chil. XI, 533. VII, 495. 540. 576. — Librum nescio quem ejusdem operis indicat Malala p. 56 Bonn.: Τὸν δὲ Πλούταρχον τὸν Χερονήσιον (i. e. τὸν Χαιρωνέα), sc. de vetere Græcorum barbarorumque philosophia disserentem, Πορφύριος ἐν τῇ Φιλοσόφῳ αὐτοῦ χρονολογίᾳ ἐδόξασεν. (Malala, ut Sallustium et Ciceronem τοὺς σοφωτάτους Ῥωμαίων ποιητὰς fuisse dicit, sic alios scriptores diversissimos appellat χρονογράφους.)

« *Gregor. Abulpharagius* in Hist. dynast. p. 84 Porphyrium nominat Syrum et inter alia ejus scripta librum Historiæ philosophorum laudat, cujus tractatus quartus exstet syriace. » Reinesius, laudante Bernhardyo ad Suid. v. Πορφύριος.

ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ.

REGES MACEDONUM.

1.

Syncell. p. 261, D: Ὁ περὶ τῆς βασιλείας Μακεδόνων λόγος διὰ τὴν ἀρετὴν Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῖς φιλομαθέσι περὶ ταῦτα σπουδάζουσιν ἀναγκαῖος πέφυκε. Προκείσθω γοῦν κεφαλαιωδῶς ὑπὸ μίαν σύνοψιν ἀρχόμενος ἀπὸ Καράνου τοῦ πρώτου βασιλέως Μακεδόνων ἕως Ἀλεξάνδρου. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον γένος τοῖς βασιλεῦσι τῶν Μακεδόνων εἰς Ἡρακλέα ἀναφέρεται. Μετὰ γὰρ τὴν ἅλωσιν Τροίας ἔτεσιν π′ Ἡρακλεῖδαι κατέσχον τὴν Πελοπόννησον, ἐξ ὧν αἱ τῶν Κορινθίων καὶ Λακεδαιμονίων βασιλεῖαι

De regno Macedonum propter Alexandri et Philippi patris virtutem in harum literarum studiosorum gratiam sermo nobis instituendus est. Igitur regum eorum recensum compendioso modo sub unum oculorum subjiciemus conspectum, et a Carano ordientes usque ad Alexandrum M. progrediemur. In Herculem itaque generis originem primam Macedonum principes referunt. Annis etenim a Trojana clade octoginta Peloponnesum occupaverunt Heraclidæ, a quibus Corinthiorum et Lacedæmoniorum regna primitus instituta; postera vero ætate paucis Heraclidarum adhuc

πρῶται συνέστησαν. Χρόνοις δὲ ὕστερον περὶ τὰ τέλη τούτων ἡ τῶν Μακεδόνων ἦρξατο βασιλεία οὕτως.

Κάρανος (1) ὁ Ἀργεῖος ἀδελφὸς ὢν Φείδωνος, ἑνὸς τῶν ἀφ' Ἡρακλέους καταγόντων τὸ γένος καὶ τῆς Ἀργείας βασιλεύοντος, σπουδάζων ἑαυτῷ χώραν κατακτήσασθαι δύναμιν ἤθροισε παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἐκ τῆς ὅλης Πελοποννήσου, μεθ' ὧν τοῖς ὑπὲρ Μακεδονίαν τόποις ἐπιστρατεύσας, συμμαχήσας ἅμα καί τινι τῶν Ὀρεστῶν λεγομένων δυνάστῃ περὶ τὴν χώραν κατὰ τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων, τὴν ἡμίσειαν ἔλαβε χώραν καὶ πόλιν ἤγειρε κατὰ χρησμὸν καὶ βασιλείαν ἐν αὐτῇ συνεστήσατο, ἣν οἱ κατὰ γένος ἐξ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν διεδέχοντο. Οὗτος ὁ Κάρανος ἀπὸ μὲν Ἡρακλέους ια' ἦν, ἀπὸ δὲ Τημένου τοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Ἡρακλειδῶν κατελθόντος εἰς Πελοπόννησον ἕβδομος. Γενεαλογοῦσι δ' αὐτὸν οὕτως, ὥς φησιν ὁ Διόδωρος, [καὶ add. Scalig. perperam] οἱ πολλοὶ τῶν συγγραφέων, ὧν εἷς καὶ Θεόπομπος· Κάρανος Φείδωνος τοῦ Ἀριστοδαμίδα τοῦ Μέροπος τοῦ Θεστίου (Θεοστίου codd.) τοῦ Κισσίου (Κισσοῦ B.) τοῦ Τημένου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου (Κλεοδάτου A. Κλεοδίου B.) τοῦ Ὕλλου τοῦ Ἡρακλέους. Ἔνιοι δὲ ἄλλως, φησί, γενεαλογοῦσι, φάσκοντες εἶναι Κάρανον Ποίαντος τοῦ Κροίσου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Εὐρυβιάδα τοῦ Δεβάλλου (Δαιβάλλου cod. B.) τοῦ Λαχάρους τοῦ Τημένου, ὃς καὶ κατῆλθεν εἰς Πελοπόννησον. Οὗτος ὁ Κάρανος λ' ἔτη ἐβασίλευσε· μεθ' ὃν Κοῖνος παῖς ἔτη κη'. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ υἱὸς Τυριμμᾶς ἔτη με', καὶ τὴν λοιπὴν τῆς Μακεδονίας προσελάβετο χώραν, καὶ καθ' ὅλου τὴν βασιλείαν ηὔξησεν. [Εἶτα Περδίκκας ἔτη μη'. m.] Εἶτα Ἀργεῖος παῖς (Τυριμμᾶ h. v. delet m.) ἔτη λδ', μεθ' ὃν Φίλιππος υἱὸς Ἀργείου ἔτη λε'. Πρὸς οἷς Ἀλκέτας ὁ Φιλίππου υἱὸς ἔτη.... [Pro his Scaliger : Πρὸς οἷς Ἀερόπας ὁ Φιλίππου υἱὸς ἔτη κγ'. Ἀλκέτας ἔτη κη']. Εἶτ' Ἀμύντας υἱὸς Ἀλκέτου ἔτη [μβ' suppl. Scal.]. Ἑξῆς

superstitibus, Macedonum regnum hoc ordine principium habuit.

Caranus Argivus, Phidonis Argivorum regis, eorum unius, qui ab Hercule genus ducunt, frater, provinciæ sibi comparandæ cupidus ex fratris viribus et tota Peloponneso acie conflata et in superiorem Macedoniæ provinciam expeditione suscepta, Orestarum ita dictorum principi cuidam loco illo cum vicinis bello decertanti operam locat et auxiliaribus armis sub eo meretur; acquisitæ deinde regionis partem dimidiam sibi victor vindicat et oraculi monitu civitate constructa regnum instaurat, quod ordine deinceps posteri tenuerunt. Caranus iste ab Hercule undecimus, a Temene vero et Heraclidis in Peloponnesum olim irrumpentibus septimus numeratur. Generis ejus seriem, teste Diodoro, scriptorum plerique, quorum unus est Theopompus, ita describunt. Caranus, Phidonis frater, filius Aristodamidæ, filii Meropis, filii Theostii, filii Cissii, filii Temenis, filii Aristomachi, filii Cleodæi, filii Hylli, filii Herculis. Aliter, inquit iterum, generis laterculum disponunt alii, Caranum Pœantis filium asserentes ex Crœso nati, cujus pater Cleodæus, Cleodæi Eurybiadas, tum hujus Deballus, hujus iterum Lachares ac hujus Temenus, qui in Peloponnesum descendit. Caranus iste annis triginta regnum tenuit; quem Cœnus filius annis viginti octo excepit; post hunc Tyrimmas annis 45, qui reliquam Macedoniam imperio adjunxit et quaqua versus auxit. [*Deinde Perdiccas annis* 48;] tum Argeus filius annis 34; successit Philippus Argeo natus annis 35, [*deinde Aeropas annis* 23, *Alcetas Philippi annis* 28], tum filius Alcetæ Amyntas annis [42], tum Alexander

FRAGM. I. Quæ de regibus Macedonum apud Eusebium et Syncellum leguntur, ex eodem promanarunt fonte. Nam rationes chronologicæ eædem in re summa sunt apud utrumque; et in eo capite quod est de Alexandri in Macedonia successoribus, ambo in singulis verbis sæpenumero consentiunt. In Syncello nulla est auctoris, ex quo hæc petita sint, facta mentio; Eusebius vero in ea parte, ubi Alexandri successores recenset, Porphyrium tanquam fontem suum profitetur. Consentaneum igitur est quæ de antiquioribus Macedonum regibus antecedunt, item ex Porphyrio esse deprompta. — 1. In margine codicum h. l. legitur regum laterculus hicce : Κάρανος ἀπὸ Πελοποννήσου ἐκτὸς Ἄργους βασιλεύει Μακεδόνων (hæc om. B.). Κάρανος ἔτη λ'. Κοῖνος (κοινὸς B. κυνὸς A.) ἔτη κη'. ὁμοῦ νη'. Τυρίμμας μγ' (με' Goarus). αργ'. Περδίκκας μη'. ρνα'· Ἀργαῖος λδ'. (λα' A.) ρπε'. Φίλιππος λε'. (ιε'. m.) ρζ'. (σ'. G.). Ἀερόπας κγ'. (ιγ' m.) σιγ'. Ἀλκέτας κη'. σμα'. Ἀμύντας μβ'. σπγ. Ἀλέξανδρος μδ'. (μγ'. m.) τκς'. Περδίκκας κγ'. τμθ'. Ἀρχέλαος ιδ'. τξγ'. Ὀρέστης γ'. τξς'. Ἀρχέλαος δ'. το'. Ἀμύντας δ' (α' B.) τοδ'. Παυσανίας α'. τοε'. Ἀμύντας ε'. (β'. m.) τοζ'. Ἀργαῖος β'. (Ἀργαῖος β'. om. A.) τοθ'. Ἀμύντας ια'. τζ'. (ις'. τζθ' B.) Ἀλέξανδρος α'. (δύο m.) τζθ'. Πτολεμαῖος ἔτη γ' τζε'. (Hæc de Ptolemæo om. A. In B est πτολομαῖος.) Περδίκκας ς'. υα'. Φίλιππος κγ'. υκδ'. Ἀλέξανδρος (ὁ Φιλίππου add. B) ιβ'. υλς' Φίλιππος Ἀριδαῖος ζ'. (ἀριδαῖος ιζ' B. .... δας ζ' G.) υμγ'· Κάσανδρος (κάσσανδρος A.) ιθ'. υξβ'. Παῖδες Κασάνδρου (κασσάνδρου A.) γ'. (δ' m.) υξε'. Δημήτριος Ἀντιγόνου s. υοα'. Πύρρος μῆνας ζ'. (υοβ' addit m.) Λυσίμαχος ε'. (ε', μῆνας ε' B.) υοζ'. Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνὸς β'. υοθ'. Μελέαγρος μῆνας β'. Ἀντίπατρος ἡμέρας με'. Σωσθένης β'. υπά. (υπα' om. A.) Ἀντίγονος ὁ Γονατᾶς μδ'. (μδ' om. A.) φκε'. Καὶ ἀναρχίας ἔτη β'. (φκζ'. m.) Δημήτριος υἱὸς Ἀντιγόνου ι' (ι'. καὶ B.). φκζ'. (φλζ' m.) Ἀντίγονος ιβ'. (ιβ' om. A.) φλζ'. (φμθ' m.) Φοῦσκος (Φίλιππος m.) μβ'. φζα'. (φ... A.) Φίλιππος (Περσεὺς m.) ι'. χα'. Περσεὺς (Ψευδοφίλιππος m.) μῆνας γ'. (γ'. om. A.) Reliquos regum laterculos, qui sunt apud Eusebium in Canone et pag. 255 et in Excerptis Barbaris in subjecta tabella composuimus. — Et Syncelli et Eusebii locus mutilus est, ita tamen ut in plerisque alter ex altero possit redintegrari. Supplementa uncis inclusimus. Nihil Eusebius tradit de majoribus Carani; sed sermonem de iis fuisse in libro, quem ob oculos habebat, testantur verba : *Et Macedonum quidem genus hac ratione a probatæ fidei scriptoribus ad Herculem usque refertur.* Syncellus de his laudat Diodorum et Theopompum. Utriusque scriptoris mentionem ex Porphyrio fluxisse puta. Jam quod ipsam chronologiam attinet, quanquam uterque laterculus

Ἀλέξανδρος Ἀμύντου [ἔτη μδ' Scal.]. Οὗτος κατὰ τὴν Ξέρξου διάβασιν Πέρσαις ἔδωκεν ὕδωρ καὶ γῆν. Οὗτος ἔσχε δύο υἱούς, Περδίκκαν καὶ Ἀμύνταν, ὧν Περδίκκας μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη [κγ' Scal.]. Ἀμύντας δὲ πάντα τὸν βίον ἰδιωτικῶς ζήσας κατέλιπεν υἱὸν Ἀριδαῖον, οὗ παῖς γέγονεν Ἀμύντας ἕτερος ὁμώνυμος τῷ πάππῳ, περὶ οὗ ἑξῆς λεχθήσεται, πῶς ἐπὶ τὴν βασιλείαν παρῆλθε. Μετὰ γὰρ Περδίκκαν Ἀρχέλαος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ἔτη ιδ', πρὸς ὃν καὶ Εὐριπίδης ὁ τραγῳδοποιὸς παραγενηθεὶς πάντα τὸν χρόνον διῆξε τιμώμενος παρ' αὐτῷ. Ἀρχελάου δ' ἀναιρεθέντος διεδέξατο τὴν βασιλείαν Ὀρέστης υἱὸς αὐτοῦ ἔτη δ'. Ὃν ἀνεῖλεν Ἀερόπας (Ἀρχέλαος m.) ἐπίτροπος καὶ ἐβασίλευσε μετ' αὐτὸν ἔτη δ'. Μεθ' ὃν Ἀμύντας ἔτος α' βασιλεύσας ὑπὸ Μακεδόνων ἐξεβλήθη. ** Καὶ Ἀμύντας ὁ προρρηθεὶς καθείρχθη (l. κατήχθη) υἱὸς μὲν Ἀριδαίου τοῦ υἱοῦ Ἀμύντου τοῦ Ἀλεξάνδρου, καθ' ὅν, ὡς προείρηται, γέγονεν ἡ Ξέρξου διάβασις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. [supplet m. : Διεδέξατο Παυσανίας ἔτος α', εἶτα Ἀμύντας ἔτη ε', εἶτα ἄλλος Ἀργεῖος β', εἶτα ἄλλος Ἀμύντας ιϛ'.] Ἀμύντου τοίνυν τούτου βασιλεύσαντος ἔτη ιϛ' διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Ἀλέξανδρος, υἱὸς αὐτοῦ πρῶτος, ἔτος α'. Μετὰ δὲ τοῦτον Πτολεμαῖος ἦρξεν ὁ λεγόμενος Ἀλωρίτης, ἀλλότριος τοῦ γένους, ἔτη [γ']. Τοῦτον ἀνελὼν Περδίκκας υἱὸς καὶ αὐτὸς Ἀμύντου [κατέσχεν τὴν βασιλείαν ἔτη ϛ'. Εἶτα Φίλιππος m.] ἔτη κγ' κρατήσας τῆς βασιλείας Μακεδόνων, δεόντως τε ἅπαντα πράξας καὶ κατὰ τάξιν μεγίστην πασῶν τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ἀναδείξας τὴν Μακεδόνων ἀρχήν. Οὗτος τοὺς περὶ τὴν χώραν ἅπαντας ἐδουλώσατο πολεμίους, βουληθεὶς καὶ αὐτοὺς Ἕλληνας ὑπὸ χεῖρα ποιήσασθαι, μεγάλην κτησάμενος δύναμιν, καὶ Τριβάλλους

Amyntæ filius [*annis* 44], qui circa Xerxis expeditionem Persis aquam et terram dedit. Hic filios duos habuit Perdiccam et Amyntam, quorum prior annis [23] regnavit; Amyntas vitam agens privatam filium reliquit Aridæum, ex quo natus Amyntas alter ejusdem cum avo nominis, de quo in sequentibus disseretur, qua ratione ad regnum evectus fuerit. Perdiccæ etenim regni successor exstitit filius Archelaus annis 14, ad quem Euripides tragœdiarum scriptor profectus vitam omnem apud eum exegit summis honoribus felicem. Archelao sublato, regnum suscepit Orestes annis quattuor; quem procurator Archelaus occidit et solium annis 4 occupavit; post quem Amyntas anno unico regno potitus a Macedonibus ejectus est. [*Post hunc regnat Pausanias anno uno.*] Deinde in regnum restitutus est quem diximus Amyntas, Aridæi filius, Amyntæ nepos, pronepos Alexandri ejus, sub quo in Græciam Xerxes suscepit expeditionem. [*Redux Amyntas regnavit annis* 5, *deinde Argeus annis* 2, *tum Amyntas iterum* 12.] Amynta isto annis 12 sceptris potito filius ejus major Alexander imperium tenuit anno uno; post quem imperavit Ptolemæus ab ejus genere alienus, Alorites dictus, annis [3]; quo perempto Perdiccas alter Amyntæ filius [*annis sex. Philippus demum*] regnum Macedonum annis 23 assecutus est. Regnum cum virtute et ordine administravit et Macedonicam potestatem omnium per Europam maximam effecit. Hostes circa se positos omnes imperio subjecit, Græcosque ipsos sub jugum mittere aggressus est, magnamque nactus potestatem, Triballos quo-

---

mancus est, neque in singulis numeris Eusebii et Syncelli libri consentiant, patet tamen majora temporum spatia ab utroque eodem modo definita esse. Etenim Eusebius ait reges 24 usque ad mortem Alexandri regnasse per annos 453. Unde sequitur Carani annum primum referendum esse ad Olymp. 1,1 = 776 a. C. Idem vero initium posuit Syncellus : μέχρι τοῦ νῦν, τῆς ἀρχῆς Ἀλεξάνδρου, ait, γίνεται χρόνος ἀπὸ μὲν πρώτης Ὀλυμπιάδος καὶ αὐτῆς ἀρχομένης, καθ' ἣν Ῥωμύλος Ῥώμην κτίζει ἔτη υκ', ἀπὸ δὲ Τροίας ἁλώσεως ἔτη ω'. Verba καθ' ἣν... κτίζει ejecit Scaligerus ut inepta. At fuisse scriptores, antiquiores potissimum, qui Romam conditam esse statuerint Olymp. 1, ex iis colligitur quæ attuli in Fragm. Chron. p. 177. Quibus addere nunc licet vetus schol. Vatican. et Neapol. ad Eurip. Troad. 330 : Τινές φασι καὶ τὴν Ῥώμην καὶ τὴν Καρχηδόνα ἐπὶ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος κτισθῆναι. (Cf. Timæus ap. Dion. Hal. I, 74, et Ephori computum in Fragm. Chron. p. 127.) Apud Syncellum numeri υκ' et ω' aperte corrrupti sunt. In margine quidam emendavit υλγ' e. ωκη'. Hinc nancisceremur :

4331	an. mundi Syncell.	1171 a. Chr.				Trojæ excidium,
4726	»	»	776	»	»	Olympias prima,
5159	»	»	343	»	»	Alexandri an. primus.

Nihil inde lucramur. Nam patet emendatorem illum numeros accommodasse ad perversam istam Chronologiam quam ipse Syncellus in Canone suo adoptavit, antiquo autem scriptori nemo velit obtrudere. Pro υκ' patet lenissima mutatione corrigendum esse υμ' (440+336=776). Pro ω' scribendum foret ωμη', si ad æram Trojanam anni 1184 numerus adoptari debet. Sed quoniam ea quæ de Romæ conditæ anno traduntur, antiquiorem scriptorem (Theopompum) produnt, verisimilius sane est, Trojanam quoque æram esse antiquiorem illam an. 1208 (quam cum Ephoro etiam Theopompus secutus sit); adeo ut pro ω' scribendum esset ωοβ'. Porphyrius sane vulgarem æram an. 1184 sequitur; at monendum est Porphyrium sæpius diversorum auctorum calculos attulisse, quos Syncellus et Eusebius interdum confuderunt, uti ex pluribus locis colligitur. — Singula regna in priore laterculi parte ad veram historiam revocari nequeunt ob testimoniorum penuriam et laterculorum discrepantiam. Primus rex, cujus tempora definiri quodammodo possunt, Archelaus est. Hunc Diodorus (XIV, 37, 5) diem obiisse dicit Lachete archonte, an. 399 a. C. Igitur si Carani annus primus est an. 776 a. C., usque ad mortem Archelai (399) numerantur anni 378. Ex Eusebio p. 169 colliguntur anni 377. Deest annus. At liquet, ubi supplendus sit. Perdiccæ pro annis [illegible] andi sunt 23, uti fit in laterc. IV, V, VIII, et ex Marsya et Philochoro testatur Athenæus V, p. 217, E. Igitur Dio[illegible] cum Eusebio de summa annorum, qui sunt usque ad mortem Archelai, optime concinit. Probabiliter etiam emendan[illegible] x Eusebio Diodorus. Etenim Archelaum regnasse Diodorus dicit *septem* annis usque ad an. 399. Idem vero (XIII, 49) [illegible] gem hunc memoravit in re, quæ pertinet ad an. 410. Quare jam Palmerius pro ἔτη

ὑποτάξας. Ἐπ' αὐτοῦ Πλάτων μὲν τελευτᾷ καταγηράσας, Ἀριστοτέλης δ' ὁ Σταγειρίτης Νικομάχου παῖς ἤνθει, οὗ καὶ ἀκροατὴς γέγονεν Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου τούτου παῖς ἐξ Ὀλυμπιάδος γαμετῆς, ἣν Ἕλληνές φασιν ἐξ Ἀχιλλέως τοῦ Θέτιδος φέρειν τὸ γένος. Φίλιππος οὗτος πρὸ μικροῦ χρόνου τῆς τελευτῆς τὸ Βυζάντιον ἐπολιόρκησε· συμμαχούντων δὲ Βυζαντίοις Ἀθηναίων διὰ Χάρητος στρατηγοῦ ἀποτυχὼν ὁ Φίλιππος ἐπὶ Χερρόνησον χωρεῖ, καὶ ταύτην λαβὼν ἐπανῆλθε. Τότε καὶ Ἀθηναίοις σπένδεται βασιλεύσας, ὡς προλέλεκται, ἔτη κγ', καὶ ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Παυσανίου κατὰ τὴν ρι' [leg. ρια'. mgo : ρθ' e Sync. computo] ὀλυμπιάδα ἀρχομένην, καθ' ἣν Ἀλέξανδρος παῖς ἐβασίλευε Μακεδόνων. Μετὰ γὰρ τὸν πατέρα Φίλιππον ἀναδέδεικται κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος Δαρείου Ἀρσάμου Περσῶν βασιλέως, μετὰ Κῦρον γεγονότος.

Μέχρι τοῦ νῦν, τῆς ἀρχῆς Ἀλεξάνδρου, γίνεται χρόνος ἀπὸ μὲν πρώτης ὀλυμπιάδος καὶ αὐτῆς ἀρχομένης, καθ' ἣν Ῥωμύλος Ῥώμην κτίζει, ἔτη υκ' [υλγ' m.], ἀπὸ δὲ Τροίας ἁλώσεως ἔτη ω' [ωκη' m.].

que subjecit. Ejus ætate Plato senio confectus moritur, Aristoteles autem Stagirites, patre Nicomacho natus, florebat, cujus auditor fuit Alexander Philippi ex conjuge Olympiade filius, quam proprium genus in Achillem Thetide natum Græci narrant retulisse. Philippus iste brevi ante obitum intervallo Byzantium obsedit. Atheniensibus vero armis et opibus Byzantios Charete duce juvantibus, spe frustratus, ad Chersonesum applicat, eaque capta remeavit in patriam; quo tempore etiam fœdus ac pacem cum Atheniensibus iniit; demumque regnum, ut supra diximus, annis 23 moderatus a Pausania occisus est Olympiade 111 ineunte, qua filius Alexander Macedonum imperium suscepit; mortuo quippe patre rex declaratus est circa Darii filii Arsamis post Cyrum principem Persarum regis annum primum.

Ab Olympiadis primæ exordiis et a Roma ab Romulo condita ad præsens usque Alexandri imperium annorum 420 [440] medium spatium interjectum est; a Trojæ vero excidio annorum 800 [872?].

2.

Eusebius Chron. lib. I, p. 169 ed. Mai : MACEDONUM REGES. *Postquam Assyriorum opes corruerunt exstincto Sardanapallo rege ultimo Assyriæ, Macedonum se tempora sistunt.*

Ante primam Olympiadem Caranus rei acquirendæ cupidus copias ex Argivis aliisque partibus Peloponnesi contraxit, atque in Macedonum fines expeditionem suscepit. Eadem tempestate bellum gerens Orestarum rex cum finitimis suis, nomine Eordensibus, Carani opem imploravit ea conditione ut ei mediam (l. *dimidiam;* ἡμίσειαν Sync.) *regni sui partem concederet, rebus Orestarum compositis. Jam vero quum rex promissa fecisset, regionem illam obtinuit, ibique annis triginta dominatus est. Huic grandi ætate confecto successit filius nomine Cœnus, regnavitque annis duobus de triginta. Deinde Tyrimmas annis tribus cum quadraginta. Postea Perdiccas annis quadraginta duobus. Hic proferendi regni cupidus, legationem Delphos misit. Tum paucis verbis interpositis, subdit* (quis? Diodorus?) *regnavisse Perdiccam annis octo et quadraginta* (an. 42 supra), *ab eoque dignitatem ad Argæum devenisse : quem regno annis triginta unoque perfunctum excepit Philippus, cujus regnantis habentur anni triginta tres. Huic successit Aeropas annis viginti. Mox Alcetas annis octodecim sceptro potitus est. Postea Amyntas annis novem cum quadraginta. Exin Alexander annis quattuor et quadraginta. Hinc regnavit Perdiccas annis viginti duobus* (l. *tribus*), *Archelaus annis septendecim, Aeropas annis sex*, ** *Pausanias anno uno*, ****, *Ptolemæus annis tribus, Perdiccas annis quinque, Philippus annis viginti quattuor, Alexander plus duodecim annis cum Persis certavit.*

Et Macedonum quidem regum genus hac ratione a probatæ fidei scriptoribus ad Herculem usque refertur. Jam a Carano, qui primus Macedonicum regnum conflavit ac tenuit, ad Alexandrum qui Asiam subegit, censentur reges XXIV, anni vero CCCCLIII. Hique singillatim ita se habent.

ζ' legi voluit ιζ'; id quod Eusebii loco nunc confirmari dixeris. Quamquam sunt quæ suadeant rectius Archelao tribui annos *quattuordecim* (vid. laterc. V. VII. VIII. Clinton. tom. II, Appendix). De his et de reliquorum numerorum in laterculis IV. V. VI. VII. VIII fluctuatione non disputo. Quam infirma semper hæc chronologia fuisse vel apud antiquiores scriptores videtur, ex Athenæo intelligitur, qui (V, p. 217, D) Perdiccam II regnasse tradit secundum Nicomedem (addo : et sec. Marm. Par.) annis 41 ; sec. Theopompum annis 35; sec. Anaximenem an. 40; sec. Hieronymum annis 28 (ut in laterc. I. II. III), secundum Marsyam et Philochorum annis 23 (ut ap. Euseb. l. l.). Nimirum antiquissimam Macedonum historiam eodem modo constituisse videntur quo mythica adornare solent. Ceterum quisque intelligit laterculos IV-VIII ex eodem computo esse profectos. Contra vero diversos calculos exhibet Eusebius in Canone et Auctor Excerpt. Barbar. (v. lat. I. II. III). Secundum hos Carani annus primus Olympiadem primam superat annis 36, ita ut usque ad mortem Alexandri non 453, sed 489 anni computentur. Res ita explicanda. Initium regni Macedonici in ἀναγραφαῖς pendebant ex chronologia regum Argivorum, ita ut epochæ reditus Heraclidarum et Carani Heraclidæ certo quodam cyclorum numero distinerentur. Quodsi igitur Heraclidarum reditus ponebatur annis 126 post æram Trojanam anni 1217 (i. e. anno 1191), atque ab reditu H. quinque cycli ($5\times63=315$) numerabantur, initium Carani incidit in an. 776. Sin vero a Trojana epocha ad reditum H. ex altero computo pro 126 annis nonnisi 90 anni putabantur, et ab hac epocha usque ad Caranum quinque cycli numerabantur : sequitur ut pro anno 776 obtineas annum 812, ideoque regum tempora augenda essent annis triginta sex. De singulis regnis ad Clintonem (F. H. II, p. 220 sqq.) relegasse satis habeo.

Sequitur p. 170 regum laterculus., cujus numeros exhibet columna IV in tabula quam subjicimus.

	I. EUSEBII Canon.	II. EUSEBII Laterculus Lat. p. 253.	III. EXC. BARB. p. 77.	IV. EUSEBII Laterculus p. 170.	V. EUSEBII Laterculus Gr. p. 233.	VI. EUSEBIUS p. 169.	VII. SYNCELLUS.	VIII. MARGO codd. Syncell.
1. Caranus.	28	28	28	30	30	30	30	30
2. Cœnus.	12	12	12	28	29 (l. 28)	28	28	28
3. Tyrimmas.	38	38	38	43 (l. 45)	45	43	45	45 s. 43
4. Perdiccas I.	51	51	51	48	48	42 et 48	*	48
5. Argæus.	38	38	38	38 (l. 31)	32 (l. 31)	31	34 (l. 31)	31 s. 34
6. Philippus I.	38	38 } 64	26 } 64	33 (l. 35)	35	33	35	35
7. Aeropus.	26	26 }	38 }	20	23 (l. 20)	20	**	23 [deb. 20]
8. Alcetas.	29	29	29	18	28 (l. 18)	18	**	28 (18)
9. Amyntas I.	50	50	50	42	42	49	**	42
10. Alexander I.	43	43	43	44	44	44	**	44
11. Perdiccas II.	28	28	28	23	23	22 (l. 25)	**	23
12. Archelaus.	24	23	24	24 (l. 14)	14	17	14	14
	405	404	405	391. (378)	(378)	377. (378)		(381) [378]
13. Orestes.	3	3	3	3	3	} 6	4	3
14. Aeropus (sive Archelaus).	4	6	1 1/2	4	4	}	4	4
15. Amyntas II.	1	1	3	1	1	**	1	1
16. Pausanias.	1	1	1 1/2	1	1	1	**	1
17. Amyntas II, iterum.	6	6	**	6	5 (l. 6)	**	**	5
18. Argæus.	2	2	3	2	2	**	**	2
19. Amyntas II, tertium.	18	18	18	18 (l. 12)	12	**	12	11
20. Alexander II.	1	1	2	1	1	**	1	1
21. Ptolemæus Alorites.	4	3	3	3	3	3	**	3
22. Perdiccas III.	6	6	6	6	6	5	**	6
23. Philippus II.	26	26	26	26 (l. 23)	23	24	23	23
24 Alexander III. M.	12	12 1/2	13	12 [13]	12 [13]	12 1/2	12	12
	489	489 1/2		(453)	(453)	« *Summa* : an. 453. »		(453)

3.

Syncell. p. 264, B : (*) Θάπτεται οὖν τὸ σῶμα (Ἀλεξάνδρου) σταλὲν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὸ Ἀριδαίου ἀδελφοῦ αὐτοῦ πρὸς πατρὸς, ὅς μετὰ Ἀλέξανδρον ἦρξε Μακεδόνων, μετονομασθεὶς ὑπ' αὐτῶν Φίλιππος, σὺν Ἀλεξάνδρῳ ἐκ Ῥωξάνης τῆς Δαρείου (deb. Ὀξυάρτου) παιδὸς τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐγγὺς ἔτη ζ'.

Ὅσα μὲν οὖν ἐχρῆν πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου βασιλείας περὶ τῆς Μακεδόνων ἀρχῆς παραθέσθαι, συνοπτικῶς ἤδη προτέτακται μέχρις αὐτοῦ. Λοιπὸν δὲ καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν διαδεξαμένους τὴν ἡγεμονίαν ἐπισημοτέρους ἄξιον

3.

Sepelitur igitur corpus Alexandri Alexandriam delatum ab Aridæo fratre, qui ex eodem patre natus erat, et post Alexandrum imperavit Macedonibus (a quibus Philippi nomen ei inditum est) una cum Alexandro, Roxanes Dario (*Oxyarte*) natæ et Alexandri Magni filio, annis ferme septem.

Quæ Alexandri regnum antecedentia de Macedonum imperio apponenda videbantur brevi compendio usque ad regnum ejus jam præmisimus. Nunc insigniores viros, qui post eum imperium exceperunt, brevi narratione recen-

εἰπεῖν καὶ αὐτοὺς ἐν κεφαλαίῳ. Μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν διαιροῦνται τὴν ἡγεμονίαν Μακεδόνων μὲν, ὡς ἤδη λέλεκται, Ἀριδαῖος ἀδελφὸς αὐτοῦ πρὸς πατρὸς ἐκ Φιλίννης τῆς Θετταλῆς, ὁ ἐπικληθεὶς Φίλιππος, πόθῳ τῶν Μακεδόνων τῷ πρὸς πατέρα Φίλιππον, καὶ Ἀλέξανδρος, παῖς Ἀλεξάνδρου ἐκ Ῥωξάνης τῆς Ὀξυάρτου. Εἶτα καὶ οἱ λοιποὶ καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστος, ὧν οἱ προὔχοντες ἦσαν Πτολεμαῖος ὁ Λάγου κληρωσάμενος τὴν Αἰγύπτου βασιλείαν, Σέλευκος ὁ Νικάτωρ [ἐπὶ] Συρίας καὶ Κιλικίας μέχρι Βαβυλῶνος, Περδίκκας ὁ λαβὼν παρὰ Ἀλεξάνδρου τὸν δακτύλιον (τὸ δακτυλίδιον G.) ἐπὶ τῆς μεγάλης τάττεται Φρυγίας, Λυσίμαχος τὴν εἰς δεξιὰ τοῖς πλέουσι τὸν Πόντον ἡγεμονίαν παραλαμβάνει, Ἀντίγονος Φρυγίας τῆς μικρᾶς καὶ Παμφυλίας καὶ Λυκίας ἄρχει, Εὐμένης Παφλαγονίας καὶ Καππαδοκίας κληροῦται, Κάσανδρος ὁ Ἀντιπάτρου σὺν τῷ πατρὶ τὴν Ἀριδαίου καὶ Ἀλεξάνδρου διοικεῖ βασιλείαν ἐν Μακεδόσι, καὶ τῆς Ἑλλάδος κρατεῖ. Ταῦτα πάντα συντρέχει κατὰ τὴν ριδ' (1) Ὀλυμπιάδα, καθ' ἣν ἀρχομένην ἢ πρὶν ἄρξασθαι τὸν Ἀριδαῖον Ὀλυμπιὰς κτείνει ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ ἡ παρὰ Αἰακοῦ σταλεῖσα τοῦ βασιλέως Ἠπείρου, ἢ τοῦτον φυγοῦσα καὶ πρὸς Μακεδόνας ἐλθοῦσα· διττῶς γὰρ ἱστορεῖται.

2. Τοῦτον μὲν οὖν ἀνελοῦσα σὺν τῇ γαμετῇ ἑβδόμῳ ἔτει (2) τῆς μετὰ Ἀλέξανδρον βασιλείας αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ μετὰ βραχὺν χρόνον ἀναιρεῖται ὑπὸ Κασάνδρου τοῦ Ἀντιπάτρου· βασιλεύει δὲ Μακεδόνων ἀρξαμένη σὺν δύο παισὶν Ἀλεξάνδρου, τῷ τε ἐκ Φαρσίνης (Βαρσίνης m.) τῆς Φαρναβάζου Ἡρακλεῖ καλουμένῳ καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ προρρηθέντι ἐκ Ῥωξάνης τῆς θυγατρὸς Ὀξυάρτου Βακτρῶν βασιλέως, οὓς καὶ αὐτοὺς ὁ Κάσανδρος ἀνελὼν, τὴν δὲ Ὀλυμπιάδα καὶ ἄταφον ἐκρίψας, ἑαυτὸν Μακεδόσι βασιλέα ἀνηγόρευσε, γήμας τὴν Φιλίππου τοῦ βασιλέως (γαμετὴν) Θεσσαλονίκην, καὶ βασιλεύσας ἔτη ιθ', φθινάδι τε νόσῳ διαλυθεὶς [ἔθανεν] ἐπὶ τρισὶν υἱοῖς, Φιλίππῳ, Ἀλεξάνδρῳ καὶ Ἀντιπάτρῳ.

3. Ὧν Φίλιππος πρῶτος ἦρξε μετὰ Κάσανδρον τὸν

sere operæ pretium existimamus. Igitur post obitum Alexandri, imperium Macedonum dividunt, uti diximus, Aridæus ejus frater, a Philippo patre e Philinna Thessala susceptus, cui Philippi cognomentum Macedones Philippi patris desiderio indiderunt, et Alexander, Alexandro Magno et Roxane Oxyartæ filiâ oriundus. Tum etiam reliqui pro se quisque partem regni accipiunt. Quorum insigniores erant Ptolemæus, Lagi filius, Ægypti regnum sortitus; Seleucus Nicator Syriæ et Ciliciæ usque ad Babylonem; Perdiccas vero, cui annulum Alexander tradiderat, Phrygiæ Magnæ præfectus; Lysimachus regionem quæ a dextra Pontum innavigantibus sita est, obtinuit; Antigonus Phrygiæ minori, Pamphyliæ et Lyciæ imperavit; Eumenes Paphlagoniam et Cappadociam in sortem accepit; Cassander, Antipatri filius, una cum patre regnum Aridæi et Alexandri in Macedonia administrat, atque Græciæ præest. Hæc omnia incurrunt in Olympiadem 114, cujus sub exordio vel paullo ante exordium Aridæum interficit Olympias, mater Alexandri Magni, quæ ab Æaco Epiri rege missa vel fugiens eum (utrumque scilicet traditur) in Macedoniam venerat.

2. Hunc igitur postquam una cum conjuge interfecerat regni post Alexandri M. obitum ab eo suscepti anno septimo, paullo post ipsa quoque a Cassandro Antipatri filio occiditur. Regnavit vero per tempus illud cum duobus Alexandri M. filiis, quorum alter erat Hercules e Barsine Pharnabazi filia natus, alter Alexander, quem diximus, e Roxane Oxyartis Bactrorum regis filia susceptus. Quos et ipsos Cassander e medio tollens, Olympiadem vero etiam insepultam projiciens Macedonum se regem proclamavit; ac Philippi regis *filia* Thessalonice in matrimonium ducta regnoque potitus per annos undeviginti, tandem morbo tabido consumptus moritur, tribus relictis filiis, Philippo, Alexandro et Antipatro.

3. Quorum primus post Cassandrum patrem Philippus

FRAGM. 3. — § 1. ριδ'] ριε' dedit Scaliger. Ad hæc Goarus : « Character Ms. inter ρια' et ριδ', ob characterum affinitatem et similitudinem obscurus Scaligero legitur ριε'. » At Dindorfius quoque exhibet ριε'. Quanquam patet debere esse ριδ'. In seqq. codex : ἀρχομένη ἡ πρὶν ; quod Dindorf. correxit in ἀρχομένην ἢ πρίν. Vel sic tamen, si historiam spectes, inepta proferuntur. Ut ad verum locus accedat, refingi possit :... κατὰ τὴν ἀρχομένην, καὶ πρὶν ἄρξασθαι τὸν Ἀριδαῖον. [Τὸν δὲ Ἀριδαῖον] Ὀλυμπιὰς κτείνει κτλ., adeo ut diceret auctor provinciarum distributionem factam esse Olymp. 114, 1 (i. e. in illud tempus cadere quod inter mortem Alexandri et initium Olymp. 114,2, sive inter d. 11 Junii et d. 13 Julii anni 323, interjectum est), et ante initium regni Aridæi, quippe quod computetur ab initio Olymp. 124, 2. At vereor ne operam perdamus. Ni fallor, locus Syncelli recte se habet, et ineptiæ admirabili auctoris ἀκρισίᾳ debentur. Etenim ex temerario Syncelli computo (p. 270, A), anni 19 Olympiadis et Cassandri numerantur ab anno mundi 5178, i. e. ab Ol. 114, 1 ; adeo ut cædes Aridæi vel eidem anno vel exeunti anno 113, 4 auctor assignasse debeat. Jam igitur quum apud Porphyrium provincias distributas legeret Ol. 114, 1 exeunte, absurde his admiscuit suas hariolationes de Aridæo Ol. 114, 1 ab Olympiade occiso. — 2. ἑβδόμῳ ἔτει] Sec. Justin. XIV, 5 : *Eurydice et rex occiditur sex annis post Alexandrum potitus regno.* Accuratius Diodorus XIX, 11, 5 Aridæum interfectum esse dicit βασιλέα γεγενημένον ἓξ ἔτη καὶ μῆνας τέσσαρας, archonte Demogene, Olymp. 115, 4. $\frac{317}{316}$. Igitur si ab Ol. 114, 2. 323 (Jul.) proficiscimur, pertinebit regnum Aridæi usque ad octobrem an. 317. Ceterum apud Porphyrium Aridæo λογίζεται ἔτη ζ', uti ait Euseb. fragm. 3. Olympias vero in Pydna urbe capta a Cassandro est τοῦ ἔαρος ἀρχομένου (*Diodor.* XIX, 50, 1) anni 315 (non vero an. 316, ut Droysen. *Hell.* I, p. 252 statuit). Olympias igitur regnavit per septemdecim fere menses; quorum priores octo explent annum septimum Aridæi, reliqui in Cassandri annis novemdecim comprehenduntur, v. Euseb. Arm. in fr. 3.

πατέρα Μακεδόνων, ἐν Ἐλατείᾳ θανὼν, Ἀντίπατρος δὲ Θεσσαλονίκην ἀνελὼν, τὴν ἰδίαν μητέρα, συμπράττουσαν Ἀλεξάνδρῳ τἀδελφῷ περὶ τῆς βασιλείας, εἰς Πόντον φεύγει πρὸς Λυσίμαχον καὶ ἀναιρεῖται ὑπ' αὐτοῦ, καίπερ γήμας θυγατέρα αὐτοῦ. Ἀλέξανδρος δὲ Λυσάνδραν τὴν Πτολεμαίου γαμεῖ, παρὰ Δημητρίου δὲ ἀναιρεῖται τοῦ Πολιορκητοῦ, συμμαχήσειν κατὰ Ἀντιπάτρου τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ τοῦτον προσκαλεσάμενος, καὶ ἄρχει Μακεδόνων Δημήτριος. Ὁ Ἀντιγόνου μὲν παῖς οὗτος, τοῦ τὴν μικρὰν κληρωσαμένου Φρυγίαν, ὡς ἀνωτέρω προείρηται, φοβερωτάτου δὲ τῶν τότε κατὰ τὴν Ἀσίαν βασιλέων, ὃς καὶ ἐν Φρυγίᾳ θνήσκει πάντων αὐτῷ διὰ φόβον (3) ἐπιτεθέντων [τῶν] δυναστῶν, ἔτη ιη' τῆς βασιλείας κρατήσας, Πολιορκητὴς δὲ ἐπικληθεὶς, διὰ τὸ μετὰ θάνατον Ἀντιγόνου τοῦ πατρὸς ἐν Ἐφέσῳ διασωθῆναι φυγὰς, ἡνίκα τῆς ὅλης Ἀσίας ἀποσφαλεὶς ὤφθη δεινότατος ἐν τῇ πολιορκίᾳ, βασιλεύσας ἁπάντων τῶν τηνικαῦτα· οὗτος τῆς μὲν Ἀσίας τῆς μικρᾶς ἔτη ιζ', Μακεδόνων δὲ ς' ἐβασίλευσεν ἔτη μόνα, μετὰ τὸ ἀνελεῖν Ἀλέξανδρον τὸν Κασάνδρου.

Macedonibus imperavit. Hoc Elateæ defuncto, Antipater matrem suam Thessalonicen, quod Alexandrum fratrem in regno arripiendo adjuvaret, interfecit, et post cædem in Pontum fugit ad Lysimachum, a quo occiditur, quamvis filiam ejus haberet uxorem. Alexander vero Lysandram, Ptolemæi filiam, ducit; mox interficitur a Demetrio Poliorcete, quem contra Antipatrum fratrem minorem (*majorem*) auxilio advocaverat. Sic Demetrius Macedonum regno potitur. Erat is filius Antigoni illius Phrygiam minorem, uti supra diximus, sortiti, regumque omnium tunc summe tremendi, qui in Phrygia cecidit, quum omnes dynastiæ timentes sibi in eum irruissent, postquam annis octodecim regno præfuisset. [*Reperit Syncellus hæc:* Demetrius vero filius post mortem Antigoni patris fuga Ephesum incolumis elapsus est, qui, etsi Asia universa excidisset, omnium tunc regum maxime timendus esse videbatur propter ejus in urbibus obsidendis peritiam, unde etiam Poliorcetes erat cognominatus.] Hic Asiæ minori imperavit annis septemdecim, Macedonibus vero sex tantum annis post cæsum Cassandri filium Alexandrum.

4. Καὶ ἐκβάλλεται τῆς ἀρχῆς ὑπὸ Πύρρου βασιλέως Ἠπείρου, υἱοῦ μὲν Αἰακοῦ τοῦ Ἠπειρώτου δυνάστου, διαδεξαμένου τὴν Ἠπειρωτικὴν ἀρχὴν ἀπ' αὐτοῦ, εἰκοστοῦ δὲ καὶ τρίτου ἀπὸ Ἀχιλλέως τοῦ Θέτιδος καὶ Πηλέως, ἀνδρὸς καὶ χειρὶ δυνατοῦ καὶ εὐβουλίας (εὐβουλίᾳ G.) στρατηγικοῦ· ὃς Πύρρος ἐκβαλὼν Δημήτριον, ὡς προσηκούσης αὐτῷ τῆς Μακεδόνων ἀρχῆς μετὰ τὸ γένος Φιλίππου διὰ Ὀλυμπιάδα τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ κτίστου μητέρα φέρουσαν ἐκ Πύρρου τοῦ καὶ Νεοπτολέμου παιδὸς Ἀχιλλέως τὸ γένος, ἐκράτησε Μακεδόνων μῆνας ζ'. Λυσίμαχος δὲ ὁ Θετταλὸς, Ἀγαθοκλέους παῖς, εἷς τῶν Ἀλεξάνδρου δορυφόρων, Θράκης τε καὶ Χερρονήσου τῆς λοιπῆς τε βασιλεύων ὁμόρου χώρας, τῷ Πόντῳ καὶ τῇ Μακεδονίᾳ ταύτῃ ἐπιδραμὼν ὡς γείτονι (4), Πύρρον μὲν διεδέξατο, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε Μακεδόνων ἔτη ε' (β' m. male) καὶ μῆνας ς'. Οὗτος ἡττηθεὶς ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον τὸν Νικάτορα μάχῃ, βασιλέα Συρίας καὶ Ἀσίας, τὸν αἰχμάλωτον ἑλόντα καὶ τὸν Πολιορκητὴν Δημήτριον, ἐκπίπτει τῆς ἀρχῆς.

4. Atque ejicitur regno Demetrius a Pyrrho, Epiri rege, Æaci filio principis Epirotæ, cui in Epiri regno successerat vicesimus tertius inde ab Achille Pelei et Thetidis filio, vir manu strenuus et consilio pollens imperator. Is igitur Pyrrhus Demetrium ejecit, quoniam scilicet post exstinctum Philippi genus ad ipsum regnum pertineret propter Olympiadem, Alexandri M. conditoris matrem, quæ a Pyrrho sive Neoptolemo Achillis filio genus duceret. Imperavit Macedonibus per menses septem. Successit ei Lysimachus Thessalus, Agathoclis filius, qui olim inter satellites Alexandri fuerat, tunc vero Thraciam et Chersonesum ac regionem finitimam tenens, in Ponticas regiones et in ipsam Macedoniam utpote vicinam invaserat. Regnavit apud Macedones annis quinque mensibusque sex. Tandem victus prœlio contra Seleucum Asiæ et Syriæ regem commisso, qui Demetrium quoque Poliorcetem captivum tenebat, regno excidit.

Φανεροῦ δὴ ὄντος τοῦ τρόπου, καθ' ὃν Ἀντίγονός τε ὁ τῆς μικρᾶς Φρυγίας καὶ Παμφυλίας καὶ Λυκίας ἄρξας εὐθὺς μετὰ Ἀλέξανδρον τέθνηκε, καὶ ὅπως ὁ τούτου παῖς Δημήτριος δόλῳ κρατήσας Μακεδόνων ὑπὸ Πύρρου ἐξεβλήθη, αἰχμάλωτός τε ἁλοὺς ὑπὸ Σελεύκου ἐν Κιλικίᾳ τηρούμενος βασιλικῶς θνήσκει, καὶ αὖθις ὁ Λυσίμαχος Πύρρον ἐκβαλὼν Μακεδόνων ἐβασίλευσεν

Jam igitur exposita ratione, qua Antigonus, Phrygiæ minoris et Pamphyliæ et Lyciæ rex, proxime post Alexandrum diem obierit, et quomodo filius ejus Demetrius Macedonum imperio dolis potitus a Pyrrho sit ejectus, idemque a Seleuco captus in Cilicia libera sub custodia vitam finiverit, et rursus Lysimachus, ejecto Pyrrho, Macedonum

3. διὰ φόβον] sic pro διαφόρων correxi ex Porphyrio Eusebii, qui in Excerptis de regg. Syriæ ita habet : φοβερώτατος δὲ τῶν τότε βασιλέων γέγονε, καὶ θνήσκει περὶ τὴν Φρυγίαν, πάντων αὐτῷ διὰ φόβον τῶν δυναστῶν ἐπιτιθεμένων, τετάρτῳ ἔτει τῆς ριη' Ὀλυμπ. Eusebius de his in capite de regg. Macedonum nihil habet, neque Porphyrius habuerit. Syncellus vero, quum de primis Syriæ regibus separatim sermonem instituere nollet, hoc loco ista infarsit. Idem valet de seqq., quæ, quum mirum in modum Syncellus detorserit, adscribam. Scilicet Porphyrius ap. Euseb. pergit : Ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Δημήτριος φυγὰς εἰς τὴν Ἔφεσον διεσώθη, καὶ τῆς Ἀσίας ἁπάσης ἀποσφαλεὶς πάντων δεινότατος βασιλεὺς ἔδοξεν εἶναι ἐν τῇ πολιορκίᾳ, ἀφ' οὗ δὴ καὶ Πολιορκητὴς ἐπεκλήθη. Βασιλεύει δὲ καὶ αὐτὸς ἔτη ιζ'. — 4. Eusebius (fr. 4, § 4) ita : Ἀλεξάνδρου γεγονὼς δορυφόρος, Θράκης δὲ τότε καὶ Χερρονήσου βασιλεύων, εἰς γείτονα καὶ ὅμορον τὴν Μακεδονίαν ἐπιδραμὼν κτλ. — Quod inde a

ὑπὸ Σελεύκου τε τοῦ Νικάτορος καταπολεμηθεὶς ἐκπέπτωκε τῆς ἀρχῆς· ὑπολείπεται δεῖξαι καὶ Σέλευκον ὅπως τῆς βασιλείας ἔτυχε. Πτολεμαῖος ὁ Λάγου πρῶτος τῆς Αἰγύπτου μετὰ Ἀλέξανδρον βασιλεύσας ἔτη μ', ἐλθὼν εἰς Παλαίγαζαν συνάπτει μάχην Δημητρίῳ τῷ Ἀντιγόνου, καὶ νικήσας ἀναδείκνυσι Σέλευκον βασιλέα Συρίας καὶ τῶν ἄνω τόπων. Σέλευκος δ' ἀναβὰς μέχρι Βαβυλωνίας καὶ κρατήσας τῶν βαρβάρων βασιλεύει ἔτη λβ' (λγ' m.)· διὸ καὶ Νικάτωρ ἐπεκλήθη.

5. Τῷ γοῦν λβ' (λγ' m.) ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, οε' (5) τῆς ὅλης ζωῆς, Λυσίμαχον ἐκβαλὼν τῆς Μακεδονικῆς ἀρχῆς, ἐπαρθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ νίκῃ (εὐθὺς ἐπὶ τῇ νίκῃ Euseb.) καὶ αὐτὸς ἀναιρεῖται πρὸς (ὑπὸ Scal.) Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, τοῦ Κεραυνοῦ λεγομένου, μέλλων καὶ Μακεδόνων ἄρχειν, καὶ κρατεῖ Μακεδόνων Πτολεμαῖος.

6. Οὗτος ὁ Λάγου καὶ Εὐρυδίκης παῖς τῆς Ἀντιπάτρου Σέλευκον ἀνελὼν εὐεργέτην τε ὄντα ἑαυτοῦ καὶ ἐκ φυγῆς ὑποδεξάμενον, [μετ'] ἔτος ἓν καὶ μῆνας ε' ἀναιρεῖται καὶ αὐτός, Γαλάταις πολεμῶν, κατακοπεὶς μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων.

7. Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τούτους τῶν Γαλατῶν ἐπικειμένων τῇ Μακεδονίᾳ καὶ λεηλατούντων αὐτήν, (suppl. ex Euseb. : γίνεται ἀναρχία,) διὰ τὸ πολλοὺς ἐπεμβαίνοντας τῇ βασιλείᾳ πρὸς βραχὺ κρατεῖν καὶ ἐκπίπτειν αὐτῆς. ὧν εἷς καὶ Μελέαγρος, ἀδελφὸς Πτολεμαίου Λάγου, πρὸς ὀλίγας ἡμέρας δυναστεύσας καὶ ἐκπεσών· ὡσαύτως δὲ καὶ Ἀντίπατρος ἡμέρας τεσσαράκοντα πέντε· μεθ' οὓς Σωσθένης· ἔτι δὲ Πτολεμαῖος· πρὸς δὲ τούτοις Ἀλέξανδρος καὶ Πύρρος ὁ Ἠπειρώτης. Οἳ πάντες ἔτη τρία κατὰ Διόδωρον.

8. Ἀντίγονος ὁ Γονατᾶς ἐπικληθεὶς διὰ τὸ ἐν Γόνοις τῆς Θετταλίας τραφῆναι, υἱὸς Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ, βασιλεύει Μακεδόνων ἔτη μδ', προβασιλεύσας ἔτη δώδεκα (l. δέκα) τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετὰ ταῦτα τῆς Μακεδονικῆς ἀρχῆς σὺν τῇ Ἑλλαδικῇ ἀντιποιησάμενος ἓν κράτος (l. εἰς ἓν κρ. vel ἐγκρατῶς).

9. Μετὰ τοῦτον ὁ υἱὸς Δημήτριος ἔτη ι' βασιλεύσας τελευτᾷ καταλιπὼν Φίλιππον υἱὸν νήπιον.

10. Τούτου ἐπίτροπος Ἀντίγονος κατασταθεὶς ὁ Δημητρίου κρατεῖ Μακεδόνων ἔτη ιβ', κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον ἔτη θ'. Μεθ' ὃν ὁ Φίλιππος αὐξηθεὶς ἀπέλαβε τὴν πατρῴαν ἀρχήν, καὶ ἦρξεν ἔτη μβ'.

11. Τούτου τελευτήσαντος διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Περσεὺς ἔτη ι' ἢ θ' (l. μῆνας θ', uti est p. 282, B), κατά τινας ὕστατος βασιλεὺς Μακεδόνων γεγονὼς ὑποχείριός τε Ῥωμαίοις καὶ τὸν βίον οἰκτρῶς καταστρέψας κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Μακκαβαίων.

rex evaserit, deinde vero a Seleuco Nicatore debellatus imperio exutus sit : reliquum est ut ostendamus qua ratione Seleuco regnum obvenerit. Ptolemæus Lagi filius primus in Ægypto dominatus est annis quadraginta. Is Gazam veterem profectus contra Demetrium Antigoni filium pugnam committit, victorque Seleucum Syriæ et superiorum locorum regem declarat. Seleucus autem usque in Babyloniam progressus, devictis barbaris, unde Nicatoris cognomen tulit, per annos regnat triginta duos.

5. Anno igitur regni tricesimo secundo (*tertio*), ætatis vero septuagesimo quinto, Lysimachum regno Macedonico ejecit. Verum elatus victoria (*vel :* statim post victoriam) quum jam regnum ipse suscepturus esset, a Ptolemæo Lagi filio, quem Ceraunum vocant, interficitur, ac dominationem apud Macedones Ptolemæus sibi vindicat.

6. Lagi ille et Eurydices Antipatro natæ filius postquam Seleucum, qui beneficiis ipsum affecerat, fugientem olim excipiens, sustulerat, per annum unum mensesque quinque regno potitus occiditur et ipse in prœlio contra Gallos, quo una cum copiis suis elephantisque trucidatur.

7. Per hæc tempora Gallis in Macedoniam irrumpentibus ac prædando infestantibus eam, anarchia regnum laborat. Accidit enim ut complures regiam potestatem aucupantes, vix comparatam rursus amitterent : quorum unus erat Meleager, frater Ptolemæi Lagi, post paucos dies regno exutus. Simili modo Antipater diebus quadraginta quinque potitus imperio excidit; post hos Sosthenes; porro Ptolemæus, nec non Alexander et Pyrrhus Epirota. Qui cuncti per tres annos regnarunt, uti Diodorus auctor est.

8. Deinde Antigonus, Gonatas dictus, quod Gonis in Thessalia educatus esset, Demetrii Poliorcetæ filius, Macedonibus imperavit. *Is in universum regnavit* annis quadraginta quattuor, quorum per priores decem Græciæ regnum obtinuerat, antequam cum Græca dominatione Macedonicam strenue sibi vindicaret.

9. Post hunc Demetrius filius regnat annis decem, moriensque filium teneræ ætatis reliquit Philippum.

10. Hujus tutor Antigonus constitutus, Demetrii (Pulchri) filius, Macedoniam administrat per annos 12, vel potius, Diodoro (XXII, 4) auctore, per annos 9. Post hunc Philippus adultus paternum regnum suscipiens regnat annis 42.

11. Huic vita defuncto Perseus successit per annos decem *mensesque novem*. Is secundum nonnullos Macedonum principum postremus exstitit, et a Romanis bello captus Maccabæorum ætate vitam misere finivit.

---

verbis φανεροῦ δὲ ὄντος usque ad verba βασιλείας ἔτυχε legitur antecedentium summarium, non habet Eusebius. Sequentia (Πτολ. ὁ Λάγου κτλ.) exstant ap. Euseb. in capite de regibus Syriæ (§ 4), unde huc traduxit Syncellus. — 5. οε'] *septuaginta*, sec. Arrian. Syr. c. 63; *septuaginta quattuor,* sec. Justin. XVII, 1. — § 11. Sequitur ap. Sync. locus pearamplus de Romanorum in victos clementia deque Paulli Æmilii triumpho. Quem Syncellus vel auctor ejus ex Diodoro adduxit, uti patet ex Diodor. Exc. De virt. lib. XXX, 8. Ibidem c. 9 Syncelli hunc locum exscriptum habes.

4.

Exc. Euseb. p. 62 Scalig.; tom. II, p. 129 in Crameri Anecd. Paris.

Ἡ Μακεδονικὴ βασιλεία ἀπὸ τῶν Πορφυρίου τοῦ καθ' ἡμῶν φιλοσόφου.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου Μακεδόνων ἐβασίλευσαν οἵδε, τῆς Μακεδονίας καὶ Ἑλλάδος. — Ἡ τῶν Μακεδόνων ἀρχὴ ἄχρι τῆς ὑπὸ Ῥωμαίων καταλύσεως τοῦτον διήρκησε τὸν τρόπον. Ἀριδαῖος ὁ Φιλίππου καὶ Φιλίννης τῆς Θετταλῆς, ὃν οἱ Μακεδόνες πόθῳ τοῦ Φιλίππου γένους Φίλιππον προσαγορεύσαντες βασιλέα ἀνέδειξαν μετὰ Ἀλέξανδρον, καίπερ ἐξ ἑταίρας γεγονότα, καὶ ἄφρονα συνειδότες εἶναι, διαδέχεται τὴν ἀρχὴν, ὥσπερ ἔφαμεν, Ὀλυμπιάδος τῆς ριδ' ἔτει δευτέρῳ (1). Λογίζεται δὲ αὐτῷ ἔτη ζ'. Ἐπέζησε γὰρ ἄχρι ἑκατοστῆς πεντεκαιδεκάτης Ὀλυμπιάδος ἔτους τετάρτου. Κατέλιπε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος παῖδας Ἡρακλέα τε ἐκ Βαρσίνης τῆς Φαρναβάζου, Ἀλέξανδρόν τε ἐκ Ῥωξάνης τῆς Ὀξυάρτου τοῦ Βάκτρων βασιλέως.

2. Ἀριδαῖον μὲν οὖν Ὀλυμπιὰς ἔκτεινεν ἡ μήτηρ Ἀλεξάνδρου· αὐτὴν δὲ καὶ τοὺς δύο παῖδας Ἀλεξάνδρου Κάσανδρος ὁ Ἀντιπάτρου ἀναιρεῖ, τὸν μὲν αὐτὸς φονεύσας, τὸν δὲ Βαρσίνης Πολυσπέρχοντα πείσας· Ὀλυμπιάδα δὲ καὶ ἄταφον ἐκρίψας, ἀνεῖπεν ἑαυτὸν Μακεδόνων βασιλέα. Καὶ ἀπὸ τοῦδε καὶ τῶν ἄλλων σατραπῶν ἕκαστος ἐβασίλευσε, τῆς Ἀλεξάνδρου γενεᾶς διεφθαρμένης. Γήμας δὲ Θεσσαλονίκην τὴν Φιλίππου, βασιλεύων ἐπεβίω ἔτη ιθ', καὶ φθινάδι νόσῳ ἐπιπόνῳ διελύθη.

3. Τοῦτον διαδέχονται οἱ παῖδες, Φίλιππος [καὶ Ἀλέξανδρος] καὶ Ἀντίπατρος, οἵτινες ἔτη τρία καὶ μῆνας ς' (1) ἐβασίλευσαν μετὰ τὸν πατέρα· πρῶ-

4.

Eusebii Chron. Armen. ex versione A. Maii, p. 171 sqq.:

Macedonum post Alexandrum reges. — Porphyrii æqualis nostri qui adversus nos philosophus erat.

Post Alexandrum Philippi Macedonibus dominati sunt hi, Macedoniæ nimirum et Helladi. Macedonici regni, antequam id Romani exstinguerent, hæc ratio fuit. Aridæus Philippi et Philinnæ Thessalæ : quem Macedones ob Philippicæ familiæ studium Philippum nuncupaverunt, regemque post Alexandrum constituerunt, licet is ex alia (ἑτέρας pro ἑταίρας) *natus esset, ejusdemque dementiam exploratam haberent : hic, ut diximus, in imperium succedit Olympiadis* 114 *anno altero. Numerantur ejus anni septem* (codex h. l. *octo*)*: regnatum enim ab eo est usque ad Olympiadis* 115 *annum quartum. Jam Alexander superstes filium suscepit Herculem e Pharsine* (mgo : *Barsine*) *Pharnabazi filia, tum Alexandrum e Roxane Oxyartæ Bactrianorum regis filia, qui obeunte Alexandro Philippi, statim in regno* [*Aridæi*] *lucem aspexit.*

2. *Aridæum Olympias occidit mater Alexandri : hanc autem, quæ Macedonibus imperabat, nec non utrumque Alexandri filium sustulit Casander Antipatri : et alterum quidem ipse per se confecit, alterum vero, qui erat e Pharsine, a Polysperchonte occidendum curavit : Olympiadem vero insepultam projecit, seque in Macedoniæ regno magnopere confirmavit. Ex eo tempore ceteri quoque præfecti, sublato jam Alexandri genere, regna sibi adseruerunt.* [*Casander*] *uxorem sibi copulavit Thessalonicam Philippi : exegitque regnans annos* 19, *donec tabido morbo consumptus obiit. Hujus tempora protenduntur* (*computato illo item anno quo post Aridæum Olympias regnavit*) *ab Olympiadis anno primo usque ad Olymp.* 120 *annum tertium.*

3. *Huic succedunt liberi sui Philippus, Alexander atque Antipater, qui annis tribus mensibusque sex post parentem regnaverunt. Et primus quidem Philippus*,

---

Fragm. 4. § 1. *not.* 1. Ὀλ. ριδ' ἔτει δευτέρῳ] Si ipsum anni hujus initium etiam chronologiæ suæ initium Porphyrius posuit, proficiscendum nobis est a die 13 mens. Julii an. 323. Hinc usque ad pugnam ad Pydnam, quæ pugnata est die 22 mensis Junii an. 168 a. Chr., spatium est annorum 154, mensium 11, dierum 9. Apud Porphyrium, ubi Sostheni pro duobus annis nonnisi unum, uti debet, assignaveris, summa colligitur annorum 154, mensiumque 11 ½. Hæc igitur quadrant optime, ut de initio a quo profecta sit computatio, liquere mihi videatur. Eosdem reges Macedonum usque ad Philippum V, denuo Eusebius ex alio auctore recenset in capite De regibus Thessalorum. In hoc laterculo (quem Porphyrii fragmento subjunximus) usque ad finem Philippi V numerantur anni 144, menses quinque; accuratius apud Porphyrium ad eundem terminum sunt anni 144, menses 3 ½. Verum quantumvis laterculi de summa annorum consentiant, de singulis regnis persæpe haud levis est discrepantia, quæ augebatur eo ipso, quod eandem summam annorum efficere studebant. Scilicet si scribarum culpa numerus aliquis corruptus erat, nec summa quæ postulabatur erui posset, corrupta hæc corrumpendis aliis curabant, obviisque regnis temere tot annos vel addebant vel demebant, quod computus flagitare videbatur. — Tale quid etiam in primis regnis nostri laterculi factum esse debet. Nimirum ab Aridæo usque ad mortem Lysimachi apud Porphyrium exputantur anni 41, mensesque octo (eadem summa conflatur in Regg. Thess.). Jam vero quum Lysimachi cædem in mensem Junium an. 280 incidere accurate Porphyrius indicaverit, idque aliunde etiam confirmare liceat : sequitur initium Aridæi cadere in mensem Octobrem anni 323. Ratio vero flagitat, ut calculi procedant a mense Julio; ideoque h. l. tres desiderantur menses; qui quo translati fuerint, non latet. Etenim Philippo V ap. Porphyrium dantur anni 42, quum esse debeant anni 41, mensesque novem. In Regg. Thessal. transducti videntur in tempus anarchiæ et Demetrii Gonatæ. Exciderunt autem in regnis filiorum Cassandri vel Demetrii; his enim Porphyrius tribuit 9 annos, 6 menses; dum Olympiadum anni ita ponuntur, quasi decem annis integris regnassent. Quare in subjecta tabula, ut computi ratio intelligatur, regno filiorum tres menses addidi.

§ 3. *not.* 1. ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ] In laterc. Regg. Thess. regnasse dicuntur 2 annis, 10 mensibus. Ibidem Demetrio dantur 6 anni et 6 menses, dum Porphyrius ei nonnisi sex annos tribuit. At veriorem computum de Pyrrhi regno præbere laterculum regum Thess. ex Plutarcho (Demetr. c. 44), ubi Demetrius ἑπταετίαν regnasse traditur, censemus cum Clintono et Droysenio. Igitur sex istos menses filiorum Cassandri ad regnum Demetrii transtulimus; Cassandri vero filiis præter 3 annos, qui relinquuntur iis, dedimus menses tres ob causas in not. antec. expositas. —

τος μὲν Φίλιππος, καὶ ἐν Ἐλατείᾳ ἀποθνήσκει (2)· Ἀντίπατρος δὲ Ἀλεξάνδρῳ τῷ παιδὶ συμπράττουσαν ἀνελὼν τὴν μητέρα Θεσσαλονίκην εἰς Λυσίμαχον ἔφυγε, καὶ τῶν ἐκείνου θυγατέρων γήμας τινὰ (3) ὁμοίως ἀνῃρέθη πρὸς αὐτοῦ Λυσιμάχου. Ἀλέξανδρος δὲ γαμεῖ μὲν Λυσάνδραν (4) τὴν τοῦ Πτολεμαίου, πρός τε τὸν νεώτερον (5) πολεμῶν ἀδελφὸν εἰς συμμαχίαν ἐπικαλεῖται Δημήτριον τὸν Ἀντιγόνου, ὅτῳ Πολιορκητὴς ἦν ἐπώνυμον, ἀναιρεῖταί τε ὑπ' αὐτοῦ, καὶ Μακεδόσιν αὐτὸς ἄρχει Δημήτριος. Τῶν οὖν παίδων Κασάνδρου τῆς ἀρχῆς ἔτη λογίζονται ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἑκατοστῆς [εἰκοστῆς ἄχρι] τοῦ τρίτου ἑκατοστῆς εἰκοστῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος.

qui Elateæ mortem cum vita commutavit. Tum Antipater faventem Alexandro puero Thessalonicam matrem suam interemit, confugitque ad Lysimachum, a quo etsi unam e filiabus in matrimonium acceperat, nihilominus pari neci traditus est. Alexander autem uxore ducta Lysandra Ptolemæi, coorto sibi bello cum minore fratre, auxiliatorem invocavit Demetrium Antigoni, cognomento Obsessorem, a quo etiam occisus est : regnavitque apud Macedones Demetrius. Igitur anni, quibus a Casandri liberis regnatum est, numerantur ab Olympiadis 120 *quarto anno usque ad Olymp.* 121 *an. tertium.*

4. Δημήτριον δὲ ἓξ ἔτη βασιλεύσαντα Μακεδονίας Πύρρος ἐκβάλλει τῆς Ἠπείρου βασιλεύς, τρίτος καὶ εἰκοστὸς (1) ἀπ' Ἀχιλλέως τοῦ Θέτιδος ὤν, ὡς ἂν αὐτῷ προσηκούσης τῆς ἀρχῆς μετὰ τὸ Φιλίππου γένος δι' Ὀλυμπιάδα τὴν Ἀλεξάνδρου μητέρα κἀκείνην ἐκ Πύρρου τοῦ [καὶ] Νεοπτολέμου γενομένην. Ἑπτὰ δὲ μῆνας (2) ἄρχει Μακεδόνων. Τῷ δὲ ὀγδόῳ τοῦτον Λυσίμαχος διαδέχεται ὁ Ἀγαθοκλέους Θετταλὸς ὢν ἐκ Κρανῶνος, καὶ Ἀλεξάνδρου γεγονὼς δορυφόρος, Θρᾴκης δὲ τότε καὶ Χερρονήσου βασιλεύων, εἰς γείτονα καὶ ὅμορον τὴν Μακεδονίαν ἐπιδραμών, διεδέξατο. Οὗτος Ἀρσινόῃ πεισθεὶς τῇ γυναικί, Ἀγαθοκλέα τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ ζῆν ἦρε. Βασιλεύει δὲ Μακεδονίας ἔτη ε', καὶ μῆνας ς'. Ἡττᾶται δὲ ἐν τῇ περὶ Κόρου πεδίον μάχῃ τῇ πρὸς Σέλευκον τὸν τῆς Ἀσίας βασιλέα, ὅτῳ Νικάτωρ ἐπίκλησις ἦν, ὅτε καὶ τοῦ ζῆν ἀπαλλάττεται.

4. *Jam Demetrius postquam regnasset annis sex ab Olympiadis* 121 *anno quarto usque ad Olympiadis* 123 *annum primum, Pyrrhi Epirotarum regis viribus dejectus est. Regnabat hic vigesimus tertius post Achillem Thetidis filium, censebatque a Philippi genere ad se imperium* [*Macedoniæ*] *recidere, propter Olympiadem Alexandri matrem, Pyrrhi amitam, filiam Neoptolemi* (v. Græca). *Is septem mensibus Macedonia potitus est Olympiadis* 123 *anno secundo: octavo autem* [*mense*] *successit Lysimachus Agathoclis filius, ex Cranone Thessalus, atque* [*olim*] *Alexandri satelles. Hic autem quum Thraciæ et Chersonesi regno jam potiretur, proximæ finitimæque regionis Macedonicæ tyrannidem vi subita invasit.* [*Is et*] *Arsinoæ uxoris instinctu Agathoclem filium suum vita exuit, regnavitque ab Olymp.* 123 *anni alterius mense quinto* (3) *usque ad Olymp.* 124 *annum tertium : nempe annis quinque, mensibus sex, donec in Cori planitie prælio cæsus est a Seleuco Asiæ rege, cognomento Nicanore.*

---

2. ἐν Ἐλατείᾳ ἀποθνήσκει] Cf. Pausanias IX, 7, 3 : Τῶν δέ οἱ (sc. Κασσάνδρῳ) παίδων Φίλιππον μὲν τὸν πρεσβύτατον, ὡς μετ' οὐ πολὺ παρέλαβε τὴν ἀρχὴν, ἀπήγαγεν ὑπολαβοῦσα νόσος φθινώδης. Id Elateæ (quo contra Demetrium rex profectus esse videtur) accidisse e nostro loco discimus. Ad hunc Philippum Demochares legationem obiit. V. Seneca De ira III, 26 (Demochar. fr. in tom. II, p. 446, not. 3); Droysen. *Hellen.* I, p. 565. — 3. τινὰ] sc. Eurydicen. V. Justin. XVI, 2. Droysen. l. l. p. 566. 577 sq. 613. — 4. Λυσάνδραν] Hæc esse debet Ptolemæi Soteris ex Eurydice, secunda uxore, filia, quam novimus postea (post an. 292) nupsisse Agathocli Lysimachi filio. V. Pausan. I, 9, 6. I, 10, 3; Plutarch. Demetr. c. 31. Droysen. I, p. 555. not. 3. — 5. τὸν νεώτερον ἀδελφόν] Exspectabas τὸν πρεσβύτερον ἀδελφόν; nam Alexandrum Cassandri filium natu minimum fuisse testatur Pausanias IX, 7, 3, idque ex ipsa etiam historia ejus colligitur. V. Droysen. I, p. 577 not. Pro πολεμῶν Scaliger habet Πτολεμαῖον.

§ 4. *not.* 1. τρίτος καὶ εἰκοστὸς] Pausanias I, 11 narrat a Pyrrho Achillis filio usque ad Tharypum Pyrrhi regis proavum decem esse γενεάς. Cum nostro loco componendum fragmentum Alexandriadis ap. Jul. Valer. sive Pseudocallisth. I, 43, ubi series hæc est : 1 Æacus; 2 Peleus; 3 Achilles; 4 Pyrrhus; 5 Pielus; 6 Eubius; 7 Nessus; 8 Argus; 9 Xanthus; 10 Arete; 11 Priamus; 12 Tryinus (?); 13. Erimachus; 14 Lycus; 15 Castor; 16 Dromon; 17 Phocus; 18 Arymbas (sic leg. pro *Metrias*); 19 Neoptolemus; 20 Tharypus (sic l. pro *Charopus*). Hactenus fragmentum. Addenda sunt nota nomina : 21 Alcetas; 22 Arymbas; 23 Æacides; 24 Pyrrhus. Ceterum semel notasse sufficiat eum cui græca Eusebii excerpta debemus, plerumque omisisse notationem Olympiadum. — 2. ἑπτὰ δὲ μῆνας] In capite De regg. Thess. Pyrrho assignantur 4 anni et 4 menses; in subjecto autem laterculo 3 anni 4 menses. Posterior lectio vera est. At nonnisi quattuor hos menses primus laterculi auctor Pyrrho tribuerat; hoc inde colligitur, quod resectis istis annis tribus, summa annorum usque ad mortem Lysimachi plane concinit cum numeris Porphyrii. Anni vero tres propterea superadditi sunt, quod Antigono Gonatæ pro 37 annis nonnisi 34 annos dederat. Contra Porphyrii laterculus quum in regno Ant. Gonatæ eundem errorem habeat, deficientes illos tres annos addidit regno Antigoni Dosonis, ut infra videbimus. — 3. *mense quinto*] Quodsi Lysimachi regnum incipit *mense quinto Olymp.* 123, 2, ejus successor vero Ptolemæus regnavit usque *ad mensem quintum Olymp.* 125, 1, uti in § 5 auctor dicit : sequitur duobus his regnis expleri annos septem. At Lysimacho tribuuntur anni 5, menses 6, Ptolemæo annus unus, menses quinque. Hinc nonnisi 6 anni, 11 menses conflantur. Error inest in annis regnorum, non vero in notatione Olympiadum, quæ tum h. loco tum infra in Antigoni Gonatæ et Dosonis temporibus genuinos Porphyrii calculos indicat. Lysimacho pro annis 5, mens. 6 dandi sunt an. 5, mens. 7, uti recte habet Chronicon Samuelis Aniensis. Numeris hunc in modum correctis, Porphyrius, uti auctor laterc. regg. Thessalorum, ab Aridæo usque ad mortem Ptolemæi exputat annos 43 mensemque unum. Quodsi deinde Samuelis Ptolemæo tribuit annum 1, mens. 9, pro an. 1, mens. 5, dissensus ille inde ortus est, quod auctor in græcis literam ε' crebro errore confudit cum litera θ'. Syncellus in Canone p. 270 de superioribus regnis cum Por-

5. Εὐθὺς δ' ἐπὶ τῇ νίκῃ (1) Σέλευκον Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Λάγου καὶ Εὐρυδίκης παῖς τῆς Ἀντιπάτρου, ᾧ Κεραυνὸς ἐπίκλησις ἦν, εὐεργέτην τε ὄντα ἑαυτοῦ, καὶ ἐκ φυγῆς ὑποδεξάμενον, ἀνελὼν, ἦρχεν αὐτὸς Μακεδόσιν. Ὅσπερ Γαλάταις πολεμῶν ἀνῃρέθη, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ε'.

6. Τὸν δὲ Πτολεμαῖον Μελέαγρος (1) ὁ ἀδελφὸς διεδέξατο. Μακεδόνες δ' αὐτὸν τῆς ἀρχῆς εὐθὺς ἐκβάλλουσιν ἄρξαντα δύο μῆνας ὡς ἀνάξιον φανέντα. Καὶ ἀντ' αὐτοῦ ποιοῦνται βασιλέα Ἀντίπατρον, ἀδελφιδοῦν μὲν ὄντα Κασάνδρου, υἱὸν δὲ Φιλίππου (2), κατὰ ἀπορίαν γένους βασιλικοῦ. Πέντε δ' αὐτὸν καὶ τεσσαράκοντα ἡμέραις ἄρχοντα Σωθένης τις τῶν δημοτικῶν ἐξελαύνει ὡς ἀδύνατον στρατηγεῖν, Βρέννου τοῦ Γαλάτου ἐπιόντος τοσούτου πολέμου. Καὶ αὐτὸν οἱ Μακεδόνες Ἐτησίαν ἐκάλεσαν, ὅτι χρόνῳ τοσῷδε οἱ ἐτησίαι πνέουσι. Σωσθένης δὲ Βρέννον ἐξελάσας, καὶ ὅλων δύο ἐτῶν προστὰς τῶν πραγμάτων ἀποθνήσκει.

7. Καὶ γίνεται ἀναρχία Μακεδόσι, διὰ τὸ τοὺς περὶ Ἀντίπατρον καὶ Πτολεμαῖον καὶ Ἀριδαῖον (1) ἀντιποιεῖσθαι μὲν τῶν πραγμάτων, ὁλοσχερῶς δὲ μηδένα προστῆναι, ἀπὸ δὴ τοῦ Πτολεμαίου ἐπὶ τὸ τέλος τῆς ἀναρχίας, τοῦτ' ἔστιν, ἀπὸ ρκδ' Ὀλυμπιάδος ἔτους τετάρτου, ἄχρι τῆς ρκϛ', Πτολεμαιου μὲν τοῦ Κεραυνοῦ β', ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ε' ἄρξαντος, Μελεάγρου δὲ μῆνας

5. *Sed enim illico post eam victoriam Ptolemæus e Lago et Eurydice filia Antipatri natus, cognomento Ceraunus, Seleucum, cujus beneficiis usus erat et ad quem extorris confugerat, de medio tollit, et Macedoniam sibi vindicat. Idem tamen in prœlio adversus Gallos obit, postquam anno uno et mensibus quinque regnaverat. Ejus ergo regnantis tempora a quarto anno Olympiadis 124 pertinent usque ad mensem quintum anni primi Olympiadis 125.*

6. *Ptolemæo successit frater ejusdem Meleager, cui tamen Macedones binis mensibus exactis potestatem, qua indignus visus est, abrogaverunt, adscito rege Antipatro nato ex Casandri fratre, filio nempe Philippi: neque enim alius e regia stirpe repertus est. Is rerum potitur diebus quadraginta quinque, donec a Sosthene quodam pulsus est, quia ductando exercitui impar videretur, Brenno Gallo adventante cum ingentibus copiis. Illum Macedones Etesiam vocitaverunt, quia nempe etesiæ tanto temporis spatio flant. Jam Sosthenes Brennum quoque profligavit, rerumque summa duobus omnino annis administrata, obiit.*

7. *Exin Macedonia rege carebat, propterea quod Antipater et Ptolemæus et Aridæus rerum curam gerebant, ita tamen ut nemo supremam potestatem obtineret: scilicet a Ptolemæo usque ad interregni finem, nempe ab Olympiadis 124 anno quarto usque ad Olymp. 126; hinc cognoscimus regnavisse Ptolemæum Iracundum anno uno cum mensibus quinque, Meleagrum mensibus duobus, Antipatrum quinque et quadra-*

---

phyrio consentit; Lysimacho annos sex, Ptolemæo annum unum tribuit, vitans fractiones annorum. Codices quidem pro annis sex præbent ἔτη γ'; sed hoc corrigendum esse in ἔτη ϛ' ex additis annis mundi intelligitur.

§ 5. *not.* 1. εὐθὺς] Syncellus in fragm. 3 habet: ἐπαρθεὶς δ' ἐπὶ τῇ νίκῃ καὶ αὐτὸς (Σέλευκος) ἀναιρεῖται πρὸς Πτολεμαίου. Similiter Memnon apud Photium cod. 224: Σέλευκος δὲ τοῖς κατὰ Λυσιμάχου ἐπαρθεὶς εἰς τὴν Μακεδονίαν διαβαίνειν ὥρμητο « Mallem tamen apud Syncellum εὐθὺς δὲ ἐπὶ ex Porphyrio. » Clinton. II, p. 237 not. Inter Seleuci et Ptolemæi cædem *septem admodum menses* intercedunt, teste Justino XVII, 2. Seleucus vero periit Ol. 124, 4, mense Januario, regni anno tricesimo secundo (v. Clinton. II, p. 238 sq.). Septem ejus menses apud Porphyrium comprehenduntur in anno uno quinque mensibus, qui Ptolemæo Cerauno ascribuntur, pertinentque a mense Junio 281 usque ad initium Januarii an. 280; Ptolemæi sunt reliqui menses decem qui currunt usque ad finem mens. Octobris anni ejusdem. Tempus quod ad solum Ptolemæum pertinet, ex Clintoni sententia indicari voluit auctor in Eusebio Scaligeri, ubi hæc: Μακεδόνων ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος ὁ καὶ Κεραυνὸς μῆνας θ', μεθ' ὃν ἐβασίλευσε Μελέαργος μῆνας γ'. Idem Clintonus laudat Eusebium Pontaci in quo *unus annus* adscribitur Ptolemæo. Sed nihil his tribuendum, præsertim quum nulla ibi fiat Seleuci mentio. In utraque editione truncatos habes numeros. Legebàtur olim ἔτος α', μῆνας θ', uti apud Samuelem Aniensem; quod ipsum, uti supra monuimus, corruptum est ex ἔτος α', μῆνας ε'.

§ 6. *not.* 1. De seqq. pauca Syncellus habet in fragm. 3. Iterum hæc exponit in Canone suo p. 270, ubi sæpius ad verbum Eusebium nostrum exprimit. Totum locum adscribo: Τὴν Μακεδονίας ἀρχὴν Μελέαγρος παραλαμβάνει μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὃν εὐθὺς ἐκβάλλουσι Μακεδόνες μετὰ μῆνας δύο, ὡς ἀνάξιον φανέντα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύουσιν (sic pro βασιλέα ποιοῦσι) Ἀντίπατρον ἀδελφιδοῦν μὲν Κασάνδρου, υἱὸν δὲ Φιλίππου, δι' ἀπορίαν γένους βασιλικοῦ. Ὃν μετὰ πέντε (supple: καὶ τεσσαράκοντα) ἡμέρας Σωσθένης δημοτικὸς ἐξήλασεν ὡς ἀδυνατοῦντα στρατηγεῖν, Βέρνου (l. Βρέννου) τοῦ Γαλάτου ἐπιόντος αὐτοῖς, ὃν Σωσθένης ἐκδιώξας κρατεῖ καὶ αὐτὸς ἔτη δύο τῶν Μακεδόνων. Τούτου θανόντος ἀναρχία γέγονε. Τῶν δὲ πραγμάτων προΐσταντο οἱ ἐξ Ἀντιπάτρου καὶ Πτολεμαίου καὶ Ἀριδαίου (deb.: οἱ περὶ Ἀντίπατρον κτλ.). Τοῦ δὲ Ἀντιπάτρου ζῶντος (?) καὶ τοῖς πράγμασιν ἐπιβουλεύοντος Ἀντίγονος, υἱὸς Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ καὶ Κεφίλλας (l. Φίλας) τῆς θυγατρὸς Ἀντιπάτρου, μεταποιεῖται τῆς Μακεδόνων ἀρχῆς ἔτη μδ', ὃς ἐν Γόνασι (l. Γόνοις) τραφεὶς τῆς Θετταλίας Γονατᾶς ἐπεκλήθη. Ἦν δὲ καὶ πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι Μακεδόνων ἔτη δώδεκα (sic Sync. etiam supra; leg. ex Euseb. δέκα) βασιλεύσας. Οὗτος τῆς πάσης Ἑλλάδος ἐγκρατῶς ἐκυρίευσε ζήσας ἔτη πγ'. — 2. υἱὸν δὲ Φιλίππου] De hoc Philippo (pro quo infra Lysimachus nominatur), Cassandri fratre, aliunde non constat, quantum equidem sciam.

§ 7. *not.* 1. τοὺς περὶ Ἀντίπατρον καὶ Πτολεμαῖον καὶ Ἀριδαῖον] De his fere nihil compertum habemus, nisi quod Polyænus IV, 6, 17 memorat pugnam Antipatri cum Antigono Gonata commissam. Antipater ille idem est, qui ante Sosthenem per dies aliquot regnaverat. Apud Syncellum (fr. 3) recensentur: Μελέαγρος... Ἀντίπατρος... μεθ' οὓς Σωσθένης· ἔτι δὲ Πτολεμαῖος· πρὸς δὲ τούτοις Ἀλέξανδρος καὶ Πύρρος ὁ Ἠπειρώτης· οἱ πάντες ἔτη τρία κατὰ Διόδωρον. At Pyrrhus cum Alexandro filio inde a vere anni 280 in Italia erat. Aut igitur auctori obversabantur ea quæ post reditum ex Italia Pyrrhus contra Antigonum Gonatam gessit, aut Pyrrhi mentio ad illud tempus pertinet, quo Ptolemæus Ceraunus regno potitus est. Nam tunc quoque Pyrrhum armis Macedonicum imperium recuperare studuisse colligitur ex Trogi Prolog. lib. XVII: *Ptolemæus cognomine Ceraunus, creatus ab exercitu rex, Macedoniam occupavit; bella cum Antiocho et Pyrrho composuit, datis Pyrrho auxiliis, quibus iret contra Romanos.* — 2. τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰς

Ἀντιπάτρου δὲ ἡμέρας με', Σωσθένους δὲ ἔτη β', καὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰς ἀναρχίαν λογισθέντος (2).

8. Τοῦ δ' Ἀντιπάτρου τοῖς πράγμασιν ἐπιβουλεύοντος, Ἀντίγονος, ὁ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ καὶ Φίλας τῆς Ἀντιπάτρου θυγατρὸς υἱὸς, μεταποιεῖται τῆς ἀρχῆς, ὃς ἐν Γόνοις τῆς Θετταλίας γενόμενός τε καὶ τραφεὶς Γονατᾶς ἐπεκαλεῖτο (1). Λογίζεται δὲ αὐτῷ τὰ πάντα ἔτη τῆς βασιλείας τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα. Ἦν γὰρ βασιλεὺς καὶ πρὶν τῆς Μακεδονίας κρατῆσαι, ὅλοις ἔτεσι δέκα πρότερον. Οὗτός ἐστιν ὁ τὴν Ἑλλάδα ἐγκρατῶς χειρωσάμενος. Καὶ βιοῖ μὲν τὰ πάντα ἔτη τρία καὶ ὀγδοήκοντα, τελευτᾷ δὲ τῆς ρλε' Ὀλυμπιάδος ἔτει πρώτῳ (2).

ginta diebus, *Sosthenem duobus annis, reliquum vero tempus interregno esse occupatum.*

8. *Quum autem Antipater reipublicæ insidias moliretur, Antigonus natus e Demetrio Obsessore Philaque Antipatri filia, imperii cepit habenas. Huic, Gonis Thessalis educato, ideoque Gonatæ dicto, adscribuntur regni anni omnino tres* [*quattuor* Aucher.] *supra quadraginta. Is enim Macedonia nondum sibi adserta, decimo jam anno regnabat, rex nimirum appellatus anno altero Olympiadis* 123 : *tum Macedoniam primo anno Olympiadis* 126 [*obtinuit*]. *Hic est qui Helladem valida manu sibi subdidit. Idem vitam prorsus ad tertium supra octogesimum annum produxit, exstinctusque est Olympiadis* 135 *anno primo.*

ἀναρχίαν λογισθέντος.] Anarchiæ tempus sec. summarium Euseb. Arm. est annorum duorum. Igitur a Ptolemæo Cerauno usque ad finem anarchiæ numerantur an. 5, mens. 8½, qui pertinent a mens. Junio anni 281 usque ad Jan. an. 275, sive ab Olymp. 124, 3 mense undecimo usque ad Ol. 136, 1 mensem septimum (Januar.), quo regnum suscipit Antigonus Gonatas. Hæc igitur bene inter se concinunt. Verum si a Perseo retro numeros supputaveris, initium Gonatæ cadit in Januar. an. 276. Idque rectius habere omnia clamant. Igitur unus annus abundat. Quodsi Porphyrium corrigere licet (nam ipse Porphyr. erravit, non vero excerptor, ut ex not. seq. colligitur), Sostheni pro duobus annis nonnisi unus assignandus esse videtur Clintono et Droysenio, uti fit in Regg. Thess. Sin Sostheni annos duos tribui malis, interregnum anni unius fuisse statuendum foret. Idque eo commendatur, quod in summario græco notatur ἀναρχίας ἔτος α' μῆνας β'. Fuisse puto : ἔτος α' ἢ ϐ' (sicuti vice versa in fragm. 3 aperto errore legebatur ἔτη ι' ἢ θ' pro ἔτη ι' μῆνας θ'.). Noli duobus illis mensibus patrocinari allato Thess. Regg. laterculo, in quo anarchiæ sunt anni 2 mensesque 2. Hi, sicuti menses duo qui Antigoni annis 34 ibidem adduntur, minime sunt documentum ἀκριβείας chronologicæ. Nam quum in superioribus regnis menses nonnullos omissos esse, nihilominus vero summam annorum totius laterculi bene habere viderimus, omissa illa alicubi supplenda erant, suppleta vero hoc sunt loco. In Canone Eusebii et apud Samuelem auctoremque Exc. Barb. tempus anarchiæ annis Antigoni Gonatæ comprehenditur, cui pro 34 annis Porphyrii tribuuntur anni 36, unde liquet duos subesse anarchiæ annos, quos Eusebius plane uti Eusebianus Porphyrii textus tribuit annis 125, 3 et 125, 4. Contra in Exc. Barb. quum nonnisi 35 anni Gonatæ tribuantur, anarchiæ annus unus proditur. Non debebat Droysenius l. l. Eusebii Canoni fidere eoque duce Antigoni Gonatæ initium ad Ol. 125, 3 referre. Denique addo Diodorum ap. Sync. inde a Meleagri regno usque ad finem anarchiæ nonnisi *tres annos,* rotundius, puto, numerasse. Sec. Porphyrium emend. sunt 3 anni, 3 menses.

§ 8. 1. ὃς... Γονατᾶς (Γονάτας cod.) ἐπεκαλεῖτο] « Sed eam explicationem e ratione temporum redarguit Niebuhr. (*Kl. Schrift.* I, p. 227), patrem Antigoni ostendens, quando filium genuit, nondum Thessaliam neque adiisse neque in potestate habuisse. Quare γονατὰς ipse habet pro voc. Macedonico confertque novi græcismi vocem γονατὰς, quæ laminam ferream significat circa genu positam. Sed ab eo vocabulo quum non videatur formari potuisse γονατᾶς, ita ut significet ejusmodi genuali cinctum, dicere malim Antigonum a vitio genuum, sicut Antiochum Grypum a naso, cognomen adeptum. Ceterum in eadem qua Porphyrius sententia versatus est Stephanus Byz., quum gentile urbis Thessalicæ formari etiam Γονατὰς scripsit : Τὸ ἐθνικὸν καὶ Γονατὰς, ὃ καὶ παράλογον διὰ τὸν τόνον, non aliud ejus, satis scio, exemplum in promptu habens præter cognomen Antigoni, cujus ipse quem miratur accentus cavillandi vocabulum prodere ei debebat. Vera enim prosodia est non γονατὰς, neque, ut est ap. Eus. l. l., γονάτας, et ap. Steph. B. v. Ἀντιγόνεια, Γονάτου, sed Γονατᾶς. » L. Dindorf. in Steph. Thes. II, p. 709, A. — 2. In notandis Antiochi Gonatæ et Antiochi Dosonis temporibus mira est apud Eus. calculorum confusio. Nimirum annos sexaginta sex, quibus regnarunt Ant. Gonatas, Demetrius II et Antigonus Doson, ita distribuit ut Gonatas regnasse dicatur annis 34, Demetrius an. 10, Ant. Doson an. 12.; Olympiades autem ita notavit, ut Antigono Gonatæ dentur anni 37; Demetrio et Ant. Dosoni anni 19, id est Demetrio anni 10, Dosoni anni 9. Vera ratio est ea, quæ Olympiadum annis indicatur, altera falsa est. Primus error latet in temporibus Antigoni Gonatæ, cujus regnum decurtavit annis tribus, quos deinde, ut summa annorum, quæ desiderabatur, erueretur, addidit regno Dosonis. Originem erroris paucis exponam. Scilicet Demetrius Macedonia ejectus (287 April.) et in Asiam transgressus in manus Seleuci venit hieme sequente, sive circa Jannuar. vel Februar. an. 286. Ol. 123, 2. Sic ex collatis inter se locis Plutarchi in Demetr. c. 48 et Pyrrho c. 12 recte tempus rei constituit Clinton. II, p. 234. Eundemque annum (123, 2) etiam Porphyrius notat in latin. Mortuus vero Demetrius est nondum expleto captivitatis anno tertio (Plutarch. Dem. 52). Nos ex more chronologorum plenos annos tres numeremus, mortemque assignemus initio an. 283. Patre libertate orbato, Antigonus in Græcia regnum administravit; titulum vero regium filium piissimum a morte demum patris assumpsisse consentaneum est. Igitur regnavit a captivitate Demetrii per annos 47, a morte ejus cum regis titulo per annos 44. Posteriorem numerum notat Medius ap. Lucian. Macrob. c. XI : Ἀντίγονος... μδ' Μακεδόνων (hoc minus accurate) ἐβασίλευσεν ἔτη, ἐβίωσε δὲ π'. Regnum Macedoniæ recuperavit *decem annis* post patris captivitatem (286), idque tenuit per ann. 37. Jam vero alii decennium istud, quod Macedonicam dominationem antecedit, computarunt a morte Demetrii (283) : quo commisso, anni Macedonici 37 reducti sunt ad an. 34. Deinde error errorem traxit. Nonnulli ab eodem anno 283 in calculis profecti sunt, ita tamen ut eum non pro anno fatali Demetrii, sed pro captivitatis anno primo haberent : unde sequebatur, mortem Demetrii ab anno 283 descendere ad an. 280. Ita enim Porphyrius in Regg. Syr. § 2 Demetrium obiisse dicit Ol. 124, 4 ($\frac{281}{280}$), annos natum 54. Eodem modo jam Plutarchi auctor computaverat, nec non Appianus in Syr. c. 54. Namque Plutarchus in Dem. c. 5 ait anno 312. Ol. 117, 1, Demetrium, ad Gazam prœlio victum, natum fuisse annos 22 (sic etiam Appian.); vixisse eum annis 54 refert loco supra laudato.

9. Ὃν διαδέχεται υἱὸς Δημήτριος, ὃς καὶ πᾶσαν τὴν Λιβύην ἔλαβε, Κυρήνης τε ἐκράτησε, καὶ κατέσχεν ἐτῶν δέκα (1). Γήμας δέ τινα τῶν αἰχμαλώτων, καὶ Χρυσηΐδα προσειπὼν, Φίλιππον ἐξ αὐτῆς ἔσχε τὸν πρῶτον πολεμήσαντα Ῥωμαίοις καὶ κακῶν αἴτιον Μακεδόσι γενόμενον.

10. Φίλιππον μὲν οὖν ὀρφανευόμενον ἐπετρόπευεν Ἀντίγονος ἕτερος ἐκ τοῦ βασιλείου γένους, ᾧ Φοῦσκος ἐπώνυμον ἦν. Δίκαιον δὲ τὸν Φοῦσκον εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ὁρῶντες οἱ Μακεδόνες ἐστήσαντο βασιλεύειν, καὶ τὴν Χρυσηΐδα (1) αὐτῷ ἥρμοσαν. Ὁ δὲ παίδων γενομένων ἐκ τῆς Χρυσηΐδος, οὐκ ἀνεθρέψατο, τὴν ἀρχὴν τῷ Φιλίππῳ περισώζων (παρασ. Scal.), ᾧ δὴ καὶ παρέδωκεν ἀποθνήσκων, ἐπιτροπεύσας μὲν ἐπ' ἔτη ιϐ' (2), ζήσας δὲ πάντα ἔτη μϐ'. Ἦν δὲ (3) τοῦ Δημητρίου υἱὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες Καλὸν ἐπωνόμαζον. [Ὁ δὲ Φίλιππος]

9. *Huic successit filius Demetrius, qui Libyam universam subegit, Cyrenen item occupavit; hisque patriæ ditioni additis, monarchiæ novam rationem fundavit, atque annis decem dominatus est, ducta uxore captiva quadam, cui nomen fecit Aureolæ, de qua filium suscepit Philippum, illum scilicet qui primus cum Romanis bello certavit, et Macedonicæ calamitatis causa fuit.*

10. *Jam vero Philippi patre orbati solertem tutelam gessit quidam ex regio genere, cognomine Phuscus, qui mox propter tutelam æquo jure administratam rex constitutus est, Aureola quoque collocata eidem in matrimonium. Is tamen filios, quos ex Aureola suscepit, haud aluit, ut imperium Philippo fraude procul adservaret, quod vita excedens in eum transtulit. Demetrius (Demetrii filius* em. mgo) *cognomento Pulcher, mortuus est anno altero Olympiadis* 130 [132?]. *Regnum deinde recidebat in Philippum, cujus curator et custos prædictus Antigonus erat, qui quidem Olympiadis* 139 *anno quarto diem supremum obiit, postquam annis duodecim curatorem egerat, et duobus vixerat cum quadraginta. Jam Philippus custode*

Igitur vixit Demetrius ab an. $\frac{334}{333}$—$\frac{281}{280}$: quod est falsissimum, uti vel ex natalibus Antigoni filii (319 a. C.) intelligis. Contra Diodorus XIX, 69, 1 (ex Hieronymo?) de Demetrio 22 annos nato loquitur in re quæ pertinet ad Ol. 116, 3. Itaque vitæ anni 54 recte se habeant, sed numerandi sunt ab an. 337—283 Jun. Denique quod Porphyrius in Regg. Syr. § 2 Demetrium captum esse dicit Ol. 123, 4. $\frac{485}{484}$ (pro 123, 2), id falsum esse vel ex iis quæ præcedunt ap. Porphyr. colligitur. Idem etiam nostro loco, ubi recte dicit Antigonum regem appellatum esse Olymp. 123, 2 (287-286), indicat in eundem annum cadere captivitatem Demetrii. Nihilominus alter numerus, sc. Ol. 123, 4, non est librarii error, sed ipse Porphyrius eum in auctore aliquo invenisse debet, quum satis quadret cum altero, in Regg. Mac., ubi Antigonus Gon. regnum suscepisse dicitur 126, 1. 275 Jan. (pro 125, 4), sive *decem annis* post patris captivitatem. Videmus itaque in Regg. Mac. et Syr. tres misceri computos e diversis fontibus profectos : primus (ex quo Demetrius mortuus est Ol. 124, 1, et Antigonus nonnisi 34 annos regnat) tribus annis aberrat; alter (ex quo Demetrius captus est Ol. 123, 4, Antigonus regnum suscepit Ol. 126, 1) ad verum propius accedit, quamquam etiam ipse adulteratus est; de origine hujus computi dicemus in not. ad Regg. Syriæ; tertius denique sincerus computus est, ex quo Demetrius captus dicitur Ol. 123, 2, et initium Antigoni, si retro numeros Porphyrii supputaveris, incidit in Ol. 125, 4. Fieri potest ut Porphyrius diversos hos calculos notaverit quidem, non vero miscuerit. Diversorum enim auctorum sententias in medium prolatas esse colligas e fragm. 3, ubi Syncellus ait Antigonum Dosonem regnasse annis *duodecim*, secundum Diodorum vero annis *novem*. Quem utrumque calculum apud Eusebium ita confusum habes, ut regno Antigoni adscribantur quidem anni *duodecim*, Olympiades vero ita notentur, quasi *novem* tantum annis regnarit. Hoc igitur procul dubio excerptoris culpa factum est. — Restat ut de initio regni Antigoni Gonatæ apponam testimonium in Vita IV Arati p. 60 in Βιογρ. Westerm. : Παρέλαβε τὴν ἀρχὴν περὶ τὴν ρκε' Ὀλυμπιάδα (i. e. inter 481 Jul. — 476 Jul.). Cf. Vit. I Arati p. 54 : Γέγονε δ' Ἀντίγονος κατὰ τὴν ρκε' Ὀλυμπιάδα. Quomodo fiat ut in Canone Eusebii 36 anni Antigono tribuantur, dixi in antecedentibus.

§ 9 *not.* 1. ἐτῶν δέκα] Cf. Polyb. II, 44 : Δημητρίου βασιλεύσαντος δέκα μόνον ἔτη καὶ μεταλλάξαντος τὸν βίον περὶ τὴν πρώτην διάβασιν εἰς Ἰλλυρίδα Ῥωμαίων (an. 229. Postumio Albino, Cn. Fabio coss.). Quod Eusebius dicit : ὃς καὶ πᾶσαν Λιβύην (i. e. omnem regionem quæ est inter Cyrenen et Ægyptum) ἔλαβε, Κυρήνης τε ἐκράτησε, idem sic habet Syncell. p. 271, B : Μακεδόνων ιγ' ἐβασίλευσε Δημήτριος υἱὸς Ἀντιγόνου ἔτη ι'. Οὗτος Λιβύης πάσης καὶ Κυρήνης ἐκράτησε, τὴν πατρῴαν τε ἀρχὴν ἀνεκτήσατο. His diversa plane confunduntur. Nam Demetrius, qui Cyrenen abiit, non est noster rex, sed D. ὁ Καλὸς, Demetrii Poliorcetæ et Ptolemaidis filius, frater Antigoni Gonatæ, et ex Olympiade Larissæa pater Antigoni Dosonis. Vide Regg. Thess. fr. 5. Justin. XXVI, 3; Niebuhr. l. l. p. 231. Droysen. l. l. p. 215. 293. sqq.

§ 10. *not.* 1. Χρυσηΐδα] Cf. Etym. M. : Δώσων· οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ εἷς τῶν Ἀντιγόνων, ὁ υἱὸς Δημητρίου, ὃς ἔγημε Χρυσηΐδα τὴν μητέρα Φιλίππου τοῦ ὑπὸ Ῥωμαίων γενομένου... εἴρηται δὲ διὰ τὸ φιλότιμον καὶ διὰ τὸ πολλὰ διδόναι καὶ χαρίζεσθαι. Cognomen Φοῦσκος probabiliter est Macedonica vox, quæ quid significet, nescio. — οὐκ ἀνεθρέψατο] non ita educavit, ut Philippo eos opponeret, quasi regnum sibi vindicaturos. Nescio an hoc sensu auctor dixerit : οὐκ ἀντεθρέψατο. — 2. ιϐ'] Quomodo factum sit ut 12 anni pro *novem* Antigono tribuantur diximus supra. Laterculus Regg. Thess. h. l. recte habet annos *novem*; sed quod Porphyrius in Antigoni temporibus peccavit, idem auctor laterculi Regg. Thess. in Pyrrhi regno commisit. *Novem* annos etiam Diodorus ap. Sync. notavit (v. fr. 3). Antigonus post pugnam ad Sellasiam commissam citato itinere in Macedoniam reversus ibique cum Illyriis prœlio congressus τῇ μὲν μάχῃ κατώρθωσε, τῇ δὲ παρακλήσει καὶ κραυγῇ... ἐκθύμως χρησάμενος, εἰς αἵματος ἀναγωγὴν ἐμπεσὼν μετ' οὐ πολὺ νόσῳ τὸν βίον μετήλλαξε, Polyb. II, 70. Cf. Plutarch. Cleom. c. 27. 30. Pugna ad Sellasiam pugnata est circa mensem Junium an. 221. Olymp. 139, 3 exeunte. V. Droysen. II, p. 549. Ex Porphyrii numeris retro supputatis Philippus regnum suscepit initio anni 220. Idemque initium ex Polybio et Livio computari docet Clinton. II, p. 243. — 3. ἦν δὲ] sic correx. Niebuhr. pro vulgata ὁ δὲ. Deinde inserui : ὁ δὲ Φίλιππος. Ceterum mentionem patris Antigoni non in fine, sed initio hujus segminis exspectabas. Turbatum aliquid esse, et Demetrii Pulchri mentionem ex alio loco huc translatam, ac primum nonnisi ad marginem adscriptam fuisse, inde colligis, quod alio modo hæc in græcis nostris, alio in latinis adornata sunt. Secundum latina in græcis post verba παρέδωκεν ἀποθνήσκων, pergendum fuisset hunc in modum : Ἦν δὲ τοῦ Δημητρίου υἱὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες Καλὸν ἐπωνόμαζον, ὃς ἐτελεύτησε τῷ β' ἔτει τῆς ρλ' (ρλϐ'?) Ὀλυμπιάδος. Ἡ δὲ βασιλεία εἰς Φίλιππον μετῆλθεν, οὗ ἐπίτροπος καὶ ἐπιμελητὴς ὁ προειρημένος Ἀντίγονος ἦν, ὃς τελευτᾷ ἔτει δ' τῆς ρλθ' Ὀλυμπιάδος, ἐπιτροπεύσας μὲν ἐπ' ἔτη θ', ζήσας δὲ πάντα

χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου ἀπὸ τῆς ρμ' Ὀλυμπιάδος ἄρχειν ἤρξατο· καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεσιν ὅλοις δύο καὶ μ'· τελευτᾷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς ρνθ' (l. ρν') Ὀλυμπιάδος, νη' τὰ ὅλα βιοὺς ἔτη.

remoto regnum auspicatus est Olympiade 140, tenuitque annis quadraginta duobus. Obiit denique secundo anno Olympiadis 159 (l. 150), annos octo et quinquaginta natus.

11. Περσεὺς δὲ υἱὸς τοῦ Φιλίππου Δημήτριον τὸν ἀδελφὸν ταῖς πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ διαβολαῖς ἀποκτείνας βασιλεύει ἔτεσι δέκα καὶ μησὶν ὀκτώ. Ἐπὶ γὰρ τῆς ρνβ' Ὀλυμπιάδος τοῦ τετάρτου ἔτους Λεύκιος Αἰμίλιος πρὸς (στρατηγὸς s. ὕπατος? :) τοὺς Μακεδόνας περὶ τὴν Πύδναν εἷλε κατὰ κράτος. Περσεὺς δὲ εἰς τὴν Σαμοθρᾴκην ἔφυγεν. Εἶτα ἑκουσίως παρέδωκεν ἑαυτὸν δέσμιον τοῖς πολεμίοις, κἀκεῖθεν εἰς Ἄλβην μετατεθεὶς καὶ τηρούμενος μετὰ πέντε ἔτη ἐτελεύτα.

11. *Philippi filius Perseus, Demetrio fratre interfecto, annis decem cum mensibus octo regnavit. Namque centesimæ et quinquagesimæ secundæ Olympiadis quarto anno Lucius Æmilius Macedonicas vires ad Pydnam fregit* (codex : *Leucippus et Acilius Macedonum Pydnæ oras vi occupaverunt*); *Perseus autem primum in Samothraciam confugit, mox se hostibus sponte dedidit, translatusque Albam sub custodia vitam agebat, donec post quinquennium decessit.*

12. Τὰ δὴ τῶν Μακεδόνων ἐπὶ τούτου κατελύθη. Καὶ αὐτοὺς Ῥωμαῖοι τότε μὲν αὐτονόμους ἀφῆκαν, αἰδούμενοι δόξαν ἀγαθὴν καὶ μέγεθος ἀρχῆς τῆς Μακεδόνων.

12. *Macedonum res sub eo finem acceperunt: quamquam adhuc Romani liberis illis suique juris esse permiserunt, honoris ergo dignitatisque propter famam eximiam gloriosi victoriosique imperii Macedonum.*

13. Ἔτει δὲ ἐννεακαιδεκάτῳ, ἐπὶ τῆς ρνζ' Ὀλυμπιάδος, εἰς ἔτος τρίτον, Ἀνδρίσκος τις υἱὸν ἑαυτὸν ψευσάμενος εἶναι Περσέως, καὶ Φίλιππον ἑαυτὸν μετονομάσας, καθ' (καὶ cod. παρ' Scal.) ὃ καὶ Ψευδοφίλιππος ἐκαλεῖτο, κρατεῖ Μακεδονίας, Θρᾷκας λαβὼν συμμάχους. Ἐνιαυτὸν δὲ κρατήσας, ἐκ παρατάξεως μὲν [ἡττηθεὶς] φεύγει εἰς τοὺς Θρᾷκας, ἔκδοτος δὲ παρ' ἐκείνων δοθεὶς ἀναπέμπεται δέσμιος εἰς τὴν Ῥώμην.

13. *Sed enim post decimum nonum annum, qui fuit centesimæ et quinquagesimæ septimæ Olympiadis tertius, Andriscus quidam lepide se Persei filium dictitavit, adscito etiam Philippi nomine, unde et Falsus Philippus vocatus est. Is ope Thracum fretus Macedoniæ dominatum occupavit tenuitque anno uno, donec prœlio superatus ad Thraces confugit, a quibus proditus, Romam vinctus traducitur.*

14. Ῥωμαῖοι δὲ Μακεδόνας ἀχαρίστους γενομένους, διὰ τὸ συλλαβέσθαι τῷ Ψευδοφιλίππῳ, ὑποφόρους ἐποίησαν, ἔτει τετάρτῳ τῆς ρνζ' Ὀλυμπιάδος. Γίνονται οὖν μετ' Ἀλέξανδρον τὸν μέγαν ἀπὸ τῆς ριδ' Ὀλυμπιάδος ἔτους δευτέρου, ἄχρι τῆς ρνζ' τετάρτου ἔτους, ἐν ᾧ κατεδουλώθησαν Μακεδόνες, τὰ πάντα ἔτη ροδ', ἔτους τῆς Μακεδονικῆς βασιλείας ροδ'.

14. *Tunc demum Romani spretos Macedones, qui Philippo studuissent, stipendiarios eos fecerunt Olympiadis* 157 *anno quarto. Itaque post Alexandrum, regni quidem Macedonici, usque ad tempus quo id tributo subjectum est, atque ad Romanorum dominatum, ab Olympiadis* 114 *anno altero ad Olympiadis* 157 *annum quartum, numerantur omnino Olympiades quadraginta tres cum duobus annis; summa autem annorum est CLXXIV.*

15. α' Ἀριδαῖος ὁ καὶ Φίλιππος ἔτη ζ'.
β' Κάσσανδρος ἔτη ιθ'.
γ' Κασσάνδρου παῖδες ἔτη γ', μῆνας ς'.
δ' Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς ἔτη ς'.
ε' Πύρρος μῆνας ς' (l. ζ')
ς' Λυσίμαχος ἔτη ε', μῆνας ε' (supra ς').
ζ' Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνὸς ἔτος α', μῆνας ε'.
η' Μελέαγρος (ἔτος α', quod dele), μῆνας β'.
θ' Ἀντίπατρος Λυσιμάχου (supra Φιλίππου) ἔτος α' (l. ὁ Ἐτησίας), ἡμέρας με'.
ι' Σωσθένης ἔτη β'.
ια' Ἀναρχίας ἔτος α' μῆνες β'. (aliter latin.)
ιβ' Ἀντίγονος ὁ Γονατᾶς ἔτη λδ'.
ιγ' Δημήτριος ὁ Καλὸς ἔτη ι'.
ιδ' Ἀντίγονος ὁ Φοῦσκος ἔτη ιβ'.
ιε' Φίλιππος ἔτη μβ'.
ις' Περσεὺς ἔτη ι', μῆνας η'.
ιζ' Αὐτονομίας ἔτη ιθ'.
ιη' Ψευδοφίλιππος ἔτος α'.

15. *Reges vero Macedonum post Alexandrum Philippi fuerunt hi.*
1. *Aridæus idemque Philippus annis VII.*
2. *Cassander annis XIX.*
3. *Cassandri filii annis III, mensibusque VI.*
4. *Demetrius Obsessor annis VI.*
5. *Pyrrhus mensibus VII.*
6. *Lysimachus annis V, mensibusque V.*
7. *Ptolemæus Ceraunus anno I mensibusque V.*
8. *Meleager mensibus II.*
9. *Antipater Lysimachi* (supra *Philippi*), *diebus XLV.*
10. *Sosthenes annis II.*
11. *Interregni anni II.*
12. *Antigonus Gonatas annis XXXIV.* (cod. XXXIII.)
13. *Demetrius annis X.*
14. *Antigonus Physcus annis XII.*
15. *Philippus annis XLII.*
16. *Perseus annis X, mensibusque VIII.*
17. *Libertatis cum legibus propriis anni XIX.*
18. *Falsus Philippus anno I. Post quos Romani.*

ἔτη μβ'. Vertit hæc Niebuhrius, monetque fieri non potuisse ut Demetrius Pulcher diem obierit Ol. 130, 2. Scribendum esse censet Ol. 132, 2, suffragante Droysenio l. l. II, p. 248. 314.

(5.)

Eusebii Chron. Armen. p. 180 sqq. ed. Mai :

THESSALORUM REGES.

1. *Thessali et Epirotæ diu paruerunt iisdem qui Macedonibus præsidebant; a Romanis autem libertatem cum jure utendi suis legibus adepti sunt post Philippum in Thessalia armis Titi Romanorum ducis profligatum. Sed et ipsi demum stipendiarii Romanorum facti sunt eadem qua Macedones causa.*

Jam vero post obitum Alexandri his quoque Aridæus, qui et Philippus, imperavit annis septem. Huic successit Casander Epirotarum et Thessalorum rex annis novemdecim. Tum Philippus ejus filius mensibus (cod. h. l. *annis*) *quattuor. Deinde et hujus fratres Antipater et Alexander annis duobus mensibusque sex. Item Demetrius Antigoni* (cod. *Antipatri*) *annis sex totidemque mensibus. Postea Pyrrhus annis quattuor totidemque mensibus* (infra : *tribus annis quattuor mensibus*). *Deinde Lysimachus Agathoclis annis sex. Mox et Ptolemæus cognomento Ceraunus anno uno mensibusque quinque. Quem excepit Meleager mensibus duobus. Post quem Antipater Lysimachi quinque et quadraginta diebus. Post quem Sosthenes anno uno. Consecutum est interregnum duobus annis et mensibus totidem. Exin dominatus est Antigonus Demetrii annis triginta quattuor, mensibusque duobus. Circa hos annos Pyrrhus receptis in deditionem Antigoni copiis, paucisque locis potitus, prœlio deinde Derdii a Demetrio filio Antigoni debellatus est* (1) *rebusque exutus. Brevi tempore post, exstincto Antigono, regnavit ejus filius Demetrius annis decem. Post hunc Antigonus Demetrii ejus , qui Cyrenen profectus est, et Olympiadis, filiæ Polycleti Larissæi, annis novem. Hic Achæis suppetias validas ferens Cleomenem Lacedæmoniorum tyrannum prœlio superavit, Spartanosque libertate donavit, ac divinos prope honores apud Achæorum gentem promeritus est. Post hunc Philippus Demetrii regnavit annis XXIII cum mensibus novem* (2) : *tum prœlio in Thessalia a Tito duce Romani exercitus debellatus est. A Romanis autem libertatem potestatemque utendi suis legibus acceperunt Thessali itemque reliqui Græci qui vectigal Philippo pendebant.*

2. *Et primo quidem anno* (3) *nulli principes in Thessalia fuerunt; deinceps vero principes annui suffragiis publicis legi cœperunt. Primus autem creatus est Pausanias Echecrati Pheræus* (4). *Deinde Amyntas Cratis Pierius* (5), *quo imperante Titus Romam reversus est. Deinde Æacides Calliæ Metropolitanus. Deinde Epidromus Andromachi Larissæus, mensibus octo; reliqua autem ejus anni parte Eunomus Polycleti Larissæus, mensibus quattuor. Rursus* (6) *Eunomus anno uno. Deinde Æaci-*

Fragm. 5. Locum hunc adscripsimus, etsi non est Porphyrii. Cujusnam sit, nescio. Fortasse et Thallo fluxit, quem inter fontes suos Eusebius recenset. — 1. *Prœlio deinde Derdii* (*Derdicæ* Aucher.) *a Demetrio filio Antigoni debellatus est.*] Justinus XXVI, 2 : *Antigonus... bellum Atheniensibus infert. In quo quum occupatus esset, interim Alexander, rex Epiri, ulcisci mortem patris Pyrrhi cupiens, fines Macedoniæ depopulatur. Adversus quem quum reversus a Græcia Antigonus esset, transitione militum destitutus, regnum Macedoniæ amittit. Hujus filius Demetrius puer admodum, absente patre, reparato exercitu, non solum amissam Macedoniam recipit, verum etiam Epiri regno Alexandrum spoliat.* Eusebius pro Alexandro Pyrrhum nominans male excerpsisse auctorem suum videtur. Quod deinde Justinus et Eusebius dicunt Demetrium illum fuisse filium Antigoni Gonatæ, id negat Droysenius II, 179, 214. Nam matrem Demetrii Philam, Seleuci I filiam, non nupsisse Antigono antequam bellum inter Antigonum et Antiochum fuisset compositum (an. 278), adeo ut Demetrius victor (circ. an. 266) vix duodecimum ætatis annum egisset. Itaque intelligendum esse censet Demetrium fratrem Antig. Gonatæ, vel potius Demetrium τὸν Καλόν. Ceterum nihil video cur Antigonus Philam ducere non potuerit antequam controversiæ cum Antiocho conflarentur. *Derdium* vel *Derdia,* Macedoniæ locus aliunde non notus. *Derdas,* virorum Macedonum nomen, sæpius obvium. V. Steph. Thes. s. v. et Droysen. II, p. 215. — 2. *annis XXIII cum mensibus novem*] codex h. l. *annis III c. m. novem.* Sed infra recte annis XXIII etc. Pertinent hi ab anno 220 Jan. usque ad 197 Sept. sive ad Olymp. 145, 4 mens. tertium. Pugna ad Cynoscephalas ex Livii narratione pugnata esse debet circa mens. Junium anni 197, sive exeunte Olymp. 145, 3. Noster auctor illos annos 23 novemque menses usque ad pacem constitutam numerasse videtur. — 3. *Primo quidem anno*] i. e. Olymp. 146, 1, non vero 145, 4, ut Niebuhrius p. 243 computat; nam infra Philippus diem obiisse dicitur Ol. 152, 2, anno Phyrini, qui decimus septimus erat Thessalorum præfectus : unde sequitur primum præfectum creatum esse Ol. 146, 2. 195. Quanquam initium anni Olympici non idem fuerit cum initio anni Thessalici. — 4. *Pausanias Pheræus*] Pausaniam Pheræum, principem civitatis, Livius XXXVI, 9 in rebus anni 191 memorat; hunc eundem esse cum nostro censet Niebuhr. p. 243. — 5. *Pierius*] *Pierensis* Aucher. Monet Niebuhrius Pierios Philippo paruisse. Probabiliter indicari urbem Thessalicam; fortasse eam, quam Stephanus memorat : Πηρεία, Θεσσαλίας χωρίον, τὸ ἐθνικὸν Πηρεύς. Titus *veris initio* anni 194 Elatea Corinthum profectus est, ubi conventum edixerat. Deinde Elateam rediit. Post hæc in Chalcidem profectus est, ibique conventum Euboicarum civitatium habuit. Quibus peractis, Demetriadem se contulit, *ubi non liberandæ modo civitates erant, sed ex omni colluvione et confusione in aliquam tolerabilem formam redigendæ.* Dehinc in Epirum abiit, unde in Italiam trajecit. Sic Livius XXXIV, 48 sqq. Hinc facile colligitur, e Thessalia Titum proficisci non potuisse ante mens. Julium an. 194, sive ante init. Ol. 146, 3, qui annus est Æacidæ præfecti (non vero 146, 3, ut Niebuhr. putavit). — 6. *Rursus*] i. e. primum suffectus est in quattuor menses anni, Ol. 147, 1, cujus eponymus Epidromus erat. Deinde in annum sequentem creatus, Ol. 147, 2. 192, cujus ipse erat eponymus.

des Calliæ Metropolitanus anno altero (7). *Deinde Pravilus* (infra *Praviles*) *Phaxiæ Scotussæus. Deinde Eunomus Polycleti Larissæus anno altero. Deinde Androsthenes Idalii Gyrtonius. Deinde Thrasymachus Alexandri Atracius* (*Artacius* cod.). *Deinde Leontomenes Damothonis* (8) *Pheræus. Deinde Pausanias Damothonis Pheræus* (9). *Deinde Theodorus Alexandri Argivus* (10). *Deinde Nicocrates Phaxini Gortynensis* (11). *Deinde Hippolochus* (12) *Alexippi Larissæus. Deinde Phyrinus Aristomenis Gomphensis.*

3. *Eo anno Philippus rex obiit in Macedonia, potestate in filium Perseum translata. Is Thessalis imperaverat, uti dictum est, annis* [*viginti*] *tribus cum mensibus novem, Macedonibus autem annis omnino quadraginta duobus et mensibus novem* (13). *Jam vero a centesimæ et quartæ decimæ Olympiadis anno altero, quo tempore rebus præpositus est Philippus* (*Aridæus*), *usque ad Philippum Demetrii exstinctum, cujus obitus incidit in centesimæ et quinquagesimæ Olympiadis annum alterum, cum quinque mensibus, conflantur anni CXLIV, mensesque quinque* (i. e. 323 Juli — 179 Dec.).

Thessalorum regum summa.

1. *Aridæus idemque Philippus, annis VII.*
2. *Casander annis XIX.*
3. *Philippus mensibus IV.*
4. *Antipater et* (codex : *Antipater qui et*) *Alexander annis II et mensibus VI.*
5. *Demetrius annis VI et mensibus VI.*
6. *Pyrrhus annis III et mensibus IV.*
7. *Lysimachus annis VI.*
8. *Ptolemæus idemque Ceraunus anno I et mensibus VII* (supra : *mss. V*).
9. *Meleager mensibus II.*
10. *Antipater diebus XLV.*
11. *Sosthenes anno I.*
12. *Interregnum annis II et mensibus II.*
13. *Antigonus annis XXXIII* (leg. XXXIV ut supra) *et mensibus II.*
14. *Demetrius annis X.*
15. *Antigonus annis IX.*
16. *Philippus annis XXIII et mensibus IX.*

Deinde copiarum duces hi :

1. *Pausanias.* (Ol. 146, 2. 195.)
2. *Amyntas.* (Ol. 146, 3. 194.)
3. *Æacides.* (Ol. 146, 4. 193.)
4. *Epidromus.* (Ol. 147, 1. 192.)
5. *Eunomus.* (Ol. 147, 2. 191.)
6. *Æacides alter.* (Ol. 147, 3. 190.)
7. *Praviles.* (Ol. 147, 4. 189.)
8. *Eunomus alter.* (Ol. 148, 1. 188.)
9. *Androsthenes.* (Ol. 148, 2. 187.)
10. *Thrasymachus.* (Ol. 148, 3. 186.)
11. *Leontomenes.* (Ol. 148, 4. 185.)
12. *Pausanias.* (Ol. 149, 1. 184.)
13. *Theodorus.* (Ol. 149, 2. 183.)
14. *Nicocrates.* (Ol. 149, 3. 182.)
15. *Hippolochus.* (Ol. 149, 4. 181.)
16. *Cleomachides.* (Ol. 150, 1. 180.)
17. *Phyrinus.* (Ol. 150, 2. 179.)

Philippus. (Ol. 150, 2. 179 exeunt.)

Hujus *Epidromi prætoris Thessalorum* in rebus an. 192, meminit Livius XXXV, 39. — 7. *anno altero*] infra : *Æacides alter*. Dicere voluit : *Æacides* iterum, δεύτερον vel αὖθις. — 8. *Laontomenes* codex. Alterum nomen *Damothonis*, fuerit Δαμοθόου. Nomen Δαμοθοΐδας occurrit ap. Pausan. IV, 24, 1. — 9. *Pheræus*] Ex Aucheri vers. additum. — 10. *Argivus*] Maius Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν prætoris hujus patriam fuisse censet. Niebuhr. mavult intelligere Ἄργος τὸ Ὀρεστικόν; addens tamen apud Stephanum etiam Argos Thessalicum memorari; fortasse etiam pro *Argivus* fuisse *Atracius*. — 11. *Gortynensis*] *Cortunensis* ed. Ven. *Cotunensis* ed. Mediol. Hoc si verius est, Niebuhrius proponit *Cytinensis*. (St. B. : Κύτινα, πόλις Θεσσαλίας. Ὁ πολίτης Κυτιναῖος). — 12. *Hippolochus*] Idem, ut videtur, cum eo, cujus Livius meminit XXXVI, 9 (ad an. 191). In seqq. nomen *Phyrinus* vix genuinum est. — 13. *quadraginta duobus et mensibus novem*] Chronologia postulabat ut scriberetur *quadraginta et uno* etc. Nam post Philippi annos 23, menses 9, recensentur 18 anni libertatis, quorum postremo moritur Philippus; unde summa efficitur an. 41, m. 9; qui pertinent ab an. 220 Jan. usque ad 179 exeunt. sive Ol. 152, 2, ut ipse auctor dicit rectissime. — Ceterum huc usque Eusebius prætores Thessalicos recensuit, quod Macedonicorum regum chronologiæ illustrandæ essent. Nam postea quoque Thessalorum prætores creatos esse, exemplis demonstrat Niebuhrius p. 246.

	EXC. BARB.	SAMUELIS.	EUSEBIUS, p. 256.	EUSEBII CANON.		REGG. THESS.	PORPHYRIUS.		NUMERI CORRECTI.		
	Anni.	Anni.	Anni.	Olymp.	Anni.	Anni.	Olymp.	Anni.	Olymp.	A. Chr.	Anni.
Philippus III Aridæus	7 »	7 »	7 »	144,2	7 »	7 »	114,2—115,4	7 »	114,2—115,4	323 Juli. 13.	7 »
Olympias et Cassander	19 »	19 »	19 »	116,1	19 »	19 »	116,1—120,3	19 »	116,1—120,4	316 Juli.	19 »
Philippus IV / Antipater et Alexander	4 »	4 »	4 (gr. 3.)	120,4	4 »	» 4 / 2 6	120,4—121,3	3 6	120,4—121,3	297 Juli.	3 [3]
Demetrius I	5 »	5 »	6 »	121,4	5 »	6 6	121,4—123,1	6 »	121,3—123,1	294 Oct.	6 6
Pyrrhus	6	» 7	» 7	123,1	» 7	[3] 4	123,1 »	» 7	123,1 »	287 April.	» 7
Lysimachus	5 »	5 7	5 »	123,2	5 »	6 »	123,2—124,3 m. quinto.	5 7	123,2—124,3	287 Nov.	5 7
Ptolemæus Ceraunus	2 »	1 9 (l. 5).	1 »	124,3	2 »	1 5	124,4—125,1 m. quintum.	1 5	124,3—125,1	281 Juni.	1 5
Meleager	» 7	» 2	» 2	»	» 2	» 2		» 2	125,1 »	280 Nov.	» 2
Antipater	» 2	» 1 ½	» 1 ½	»	» 1 ½	» 1 ½	124,4—126,1	» 1 ½	125,1 »	279 Jan.	» 1 ½
Sosthenes	2 »	2 »	2 »	125,1	2 »	1 »		2 »	125,1 »	279 Feb.	1 »
Interregnum	» »	» »	» »	»	» »	2 2		2 »	125,2 »	278 »	2 »
Antigonus Gonatas	35 »	36 »	36 (gr. 44.)	125,3	36 »	34 2	126,1—135,1	34 »	125,4—135,1	276 Jan.	37 »
Demetrius II	10 »	10 »	10 »	134,2	10 »	10 »	» »	10 »	135,1—137,4	239 Jan.	10 »
Antigonus Doson	15 »	15 »	15 (gr. 12.)	137,1	15 »	9 »	» 139,4	12 »	137,4—139,4	229 Jan.	9 »
Philippus V	5* »	42 »	42 »	140,4	42 »	41 9	» »	42 »	139,4—150,2	220 Jan.	41 9
						144 5 ½					
Perseus	10 »	10 »	10 (gr. 9.)	151,2	10 »	» »	» »	10 8	150,2—152,4	179 Oct.	10 8
Prœlium ad Pydnam	» »	» »	» »	»	» »	» »	152,4 »	» »	152,4 »	168 Jun. 22.	
Libertatis anni	» »	» »	» »	»	19 »	» »	» »	19 »	152,4—157,3	168—149	19 »
Pseudophilippus	» »	» »	» »	158,3	1 »	» »	» 157,4	1 »	157,4 »	149—148	1 »
							« Summa :	174 »			174 ½
							i. e. $\frac{323}{322}$ - $\frac{149}{148}$				

6.

Scaliger Exc. Eus. p. 61. Cramer. An. Par. II, p. 125 :

Ἀσίας καὶ Συρίας βασιλεῖς οἱ μετὰ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον.

1. Φιλίππου τοῦ [καὶ] Ἀριδαίου ἕκτον ἔτος κατάγοντος (ἄγοντος Scal.) τῆς βασιλείας ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς πεντεκαιδεκάτης Ὀλυμπιάδος ἔτει τρίτῳ Ἀντίγονος ὁ πρῶτος ἐβασίλευσε τῆς Ἀσίας καὶ ἦρξε μὲν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα, τὰ πάντα βιώσας ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα (1). Φοβερώτατος δὲ τῶν τότε βασιλέων γέγονε· καὶ θνήσκει περὶ τὴν Φρυγίαν, πάντων αὐτῷ διὰ φόβον τῶν δυναστῶν ἐπιθεμένων, τετάρτῳ ἔτει τῆς ἑκατοστῆς ἐννεακαιδεκάτης Ὀλυμπιάδος (2).

2. Ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Δημήτριος φυγὰς εἰς τὴν Ἔφεσον διεσώθη· καὶ τῆς Ἀσίας ἁπάσης ἀποσφαλεὶς, πάντων δεινότατος βασιλεὺς ἔδοξεν εἶναι ἐν τῇ πολιορκίᾳ· ἀφ' οὗ δὴ καὶ Πολιορκητὴς ἐπεκλήθη. Βασιλεύει δὲ καὶ αὐτὸς ἔτη ιζ'. (Excidit folium.)

[Syncell. p. 273, D : Δημήτριον τὸν Πολιορκητὴν ὁ Σέλευκος λαβὼν ἐν Κιλικίᾳ βασιλικῶς τηρεῖσθαι προσέταξεν, ἕως θανάτου ὑπὸ χεῖρα τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν κτησάμενος.]

6.

Eusebii Chronicon Armenicum ex versione Ang. Maji, p. 183 :

Asianorum et Syrorum reges.

1. *Quum Philippus Aridæus sextum jam regni annum exigeret, centesimæ et quintæ decimæ Olympiadis tertio anno, Antigonus primus imperavit Asiaticis, regnavitque annis XVIII, donec octogesimo ætatis anno consumptus est. Hic omnium regum per id tempus multo horrendissimus fuit, periitque in Phrygia, exercitibus* (δυνάμεων pro δυναστῶν) *undique, qui ab eo sibi timebant, in eundem irruentibus, centesimæ et decimæ nonæ Olympiadis quarto anno.*

2. *Ejus vero filius Demetrius, fuga se proripiens Ephesum, saluti consuluit, Asia cuncta ab eo deficiente. Hic quidem omnium regum acerrimus in obsidendis urbibus visus est, ideoque Obsessoris cognomen retulit. Regnavit annis septemdecim, vixit omnino quattuor supra quinquaginta. Centesimæ vigesimæ Olympiadis primo anno cum patre regnaverat* [*jam*] *biennio* (1), *quod item tempus ad annos ejus imperantis septemdecim pertinet. Captus a Seleuco ductus est in Ciliciam centesimæ et vigesimæ* [*tertiæ*] *Olympiadis* (2) *quarto anno, at-*

FRAGM. 6, § 1, *not.* 1. ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα] *octoginta* in latinis. Sec. Hieronymum Cardianum (fr. 3, tom. II, p. 453) ἐτελεύτησεν ἐτῶν ἑνὸς καὶ ὀγδοήκοντα. Fortasse igitur apud Porphyrium legendum ἓν καὶ ὀγδ. Sec. Appian. Syr. c. 55 moritur ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη γεγονώς. Quæ sequuntur, φοβερώτατος κτλ., ea in caput de regibus Macedonum transtulit inepteque detorsit Syncellus (vide fr. 3). — 2. τετάρτῳ ἔτει Ὀλ. ριθ'] Pugna ad Ipsum incidit in initium Olymp. 119, 4 (an. 301 æstat.). V. Diodor. XX, 113. Clinton. ad an. 301. Chronographus noster totum hunc annum numerat Antigono; nam si usque ad pugnam ad Ipsum octodecim regni annos complevisset, initium caderet in Olymp. 115, 2. 319, sive in quintum, non vero in sextum annum Aridæi. Igitur regnum Antigoni pertinet ab initio Olymp. 115, 3 usque ad finem Olymp. 119, 4 (318 Juli. — 301 Juli.). Ceterum cur τῆς βασιλείας initium referatur ad an. 318, mirari licet. Droysenius *Hellen.* I, p. 697 causam rei in eo invenit, quod an. 318 Eumenes Asia occidentali Antigono cesserit. Accuratius, puto, tempus, a quo tanquam Asiæ regem Antigonus se gesserit, indicat Diodorus XVIII, 73, ubi narrato prœlio navali, quo Clitum Antigonus oppressit (an. 318 æstat. vel auct.), subjicit hæc : Ἀντίγονος μὲν οὖν τηλικαύτῃ συμφορᾷ περιβαλὼν τοὺς πολεμίους μεγάλην ἐπὶ στρατηγίᾳ καὶ συνέσει δόξαν ἀπηνέγκατο. Θαλαττοκρατῆσαι δὲ ἔσπευδε καὶ τὴν τῆς Ἀσίας ἡγεμονίαν ἀδήριτον περιποιήσασθαι.

§ 2. *not.* 1. *cum patre jam regnaverat biennio*] Regis nomine Demetrium salutaverat anno 306 post victoriam ad Salaminem, uti constat (Plutarch. Dem. 18, 1). Sed hoc nihil ad nos. Secundum Plutarchum (Dem. c. 28) Antigonus, quum hostes jam in propinquo essent, fatum præsentiens, τὸν υἱὸν ἀπέδειξε τῷ πλήθει καὶ συνέστησε διάδοχον. Hoc sec. Plutarchum paucis diebus ante pugnam ad Ipsum Ol. 119, 4 factum est. Droysenius I, p. 697 statuit hoc factum esse postremis diebus Olymp. 119, 3, atque chronologum totum hunc annum tanquam primum Demetrii annum numerasse; secundum vero annum quod cum patre regnaverit, intelligit paucos illos dies qui labuntur usque ad prœlium commissum Ol. 119, 4; nam totum hunc annum a Porphyrio tribui adhuc Antigono. Sed vereor ne sic argutius quam verius pauci dies in biennium chronologicum extrahantur. Imo fuisse debent qui Demetrium cum patre *vivente* per duos fere annos regnasse tradiderint; quanquam de hoc aliunde non magis constat, quam de βασιλείας annis ab Olymp. 115, 3 numerandis. Nam sic demum quæ de septemdecim annis Demetrii traduntur cum vera chronologia conciliari possunt. Nimirum supra vidimus captum esse Demetrium Ol. 123, 2. 286 Jan.; hinc si septemdecim annos numeraveris, initium cadit in Ol. 119, 1. 303 Jan. Jam vero facillime accidit, ut aliquis Demetrii annos illos septemdecim inde ab morte Antigoni numeraret, ideoque Demetrium captum diceret Ol. 123, 4. 285 Juni. Ejusmodi errorem in fontibus suis Porphyrius invenit atque enotavit. Atque hinc pendet alter error in regibus Macedonum (fr. 4), ubi decennium quod est inter Demetrii captivitatem et Antigoni Gonatæ regnum, ita ponitur ut exeat in Ol. 126, 1. 275 Jan. Ex iis quæ in antecedentibus Porphyrius dicit, illud quod de anno quo captus sit legitur, explicationem non admittit. Nam etiamsi *biennium* illud ex Droysenii ratione accipere velis, tamen Ol. 123, 4 non esset decimus septimus, sed duodevicesimus Demetrii annus. — De tertio errore, ex quo Demetrius mortuus esse dicitur Ol. 124, 4, quemque etiam apud Plutarchi auctorem et Appianum deprehendimus, dixi supra. Niebuhrius *Kl. Schft.* p. 223 posteriorem numerum mutari voluit in Ol. 124, 2, totumque hunc locum in Græcis Porphyrii ita fere habuisse statuit : Καὶ βιοῖ μὲν ἔτη νδ', βασιλεύει δὲ ἔτη ιζ', μόνος μὲν ἀπὸ τῆς Ὀλ. ρα', ἔτους α', συναριθμεῖται δὲ αὐτῷ ὁ χρόνος δυοῖν ἐτῶν, ἃ σὺν τῷ πατρὶ ἐβασίλευσε. Καὶ ἥλω ὑπὸ Σελεύκου ἐν Κιλικίᾳ Ὀλ. ρκγ' ἔτει δ', βασιλικῶς τε φυλαχθεὶς τῷ β' ἔτει τῆς ρκδ' Ὀλ. ἀπέθανεν.

que apud illum regio more in liberali custodia habebatur, donec quarto anno Olympiadis vigesimæ quartæ supra centesimam obiit. Hunc exitum Antigoni et Demetrii res habuerunt.

3. *Jam vero Lydorum regionibus qua ad Thraciam pertinent imperavit Lysimachus, superioribus autem partibus Syriæque Seleucus : quorum uterque jam inde a primo anno Olympiadis centesimæ et quartæ decimæ eas dominationes obtinuit. Sed enim Lysimachi res prætermittere satius est; a Seleuco autem quid quave ratione actum sit narrabimus.*

4. [Syncell. p. 266, C : Πτολεμαῖος ὁ Λάγου πρῶτος τῆς Αἰγύπτου μετὰ Ἀλέξανδρον βασιλεύσας ἔτη μʹ, ἐλθὼν εἰς Παλαίγαζαν συνάπτει μάχην Δημητρίῳ τῷ Ἀντιγόνου, καὶ νικήσας ἀναδείκνυσι Σέλευκον βασιλέα Συρίας καὶ τῶν ἄνω τόπων. Σέλευκος δ' ἀναβὰς μέχρι Βαβυλωνίας καὶ κρατήσας τῶν βαρβάρων βασιλεύει ἔτη λβʹ· διὸ καὶ Νικάνωρ ἐπεκλήθη.]

4. *Ægypti primus rex Ptolemæus Veterem Gazam delatus Demetrium Antigoni filium superavit : quo facto regem Syriæ et superioribus partibus Seleucum imposuit. Tum vero Seleucus inter Barbaros ulterius provectus, victoria regnum confirmavit, ex eaque dictus est Nicanor (seu Victor), sceptroque potitus est annis triginta duobus, orsus videlicet a centesimæ et decimæ septimæ Olympiadis anno primo, desinensque in centesimæ et vigesimæ quartæ annum quartum, vita ad annum usque septuagesimum quintum producta, quo insidias a familiari suo Ptolemæo, cognomento Ceranno, passus interiit.*

5. *Successit filius Antiochus ex Apame* (1) *Perside, nuperius appellatus Soter (nempe Servator), qui centesimæ et vigesimæ nonæ Olympiadis anno primo obiit, postquam annis LXIV vixerat; regnaverat autem annis XIX a centesimæ et vigesimæ quintæ Olympiadis primo anno, usque ad tertium vigesimæ nonæ supra centesimam. Nati sunt ei e Stratonice Demetrii masculus Antiochus et feminæ Stratonice atque Apame, quarum Apamen Magas* (2) *duxit uxorem, Stratonicen autem rex Macedoniæ Demetrius.*

6. *Prædicto Antiocho Soteri vita juncto successit in imperium Antiochus cognomento Deus, orsus a centesimæ et vigesimæ nonæ Olympiadis quarto anno, vitamque annis adhuc XV* (cod. *XIX*) *propagans : implicitus in morbum decessit Ephesi* (1) *centesimæ et trigesimæ quintæ* (l. *tertiæ*) *Olympiadis tertio anno, postquam annis omnino quadraginta vixisset. Filios suscepit duos Seleucum, cognomento Callinicum, et Antiochum* (2), *filiasque duas e Laodice Achæi* (3), *quarum alteram Mithridates, alteram Ariarathes* (4) *duxerunt uxores.*

---

§ 5. *not.* 1. *Apame*] Apamen hanc *Artabazi* filiam dicit Strabo XII, p. 578; *Spitamenis* filiam Arrianus Exp. VII, 4, et Malala p. 198 (ubi codd. Πιθαμένην). Cf. Droysen. I, p. 606. — 2. *Magas*] Nomen hoc in cod. Arm. abiit in *Darao*. Pausanias I, 7, 3 : Μάγας ἤδη γυναῖκα ἔχων Ἀπάμην Ἀντιόχου τοῦ Σελεύκου θυγατέρα ἔπεισεν Ἀντίοχον παραβάντα ἃς οἱ ὁ πατὴρ Σέλευκος ἐποιήσατο συνθήκας πρὸς Πτολεμαῖον ἐλαύνειν εἰς Αἴγυπτον. Hanc *Apamen* Justinus XXVI, 3 *Arsinoen* vocat. Errat Hyginus Poem. astron. II, 24, ubi de hujus Arsinoes et Magæ filia, Berenice, Ptolemæi III uxore, leguntur hæc : *Ptolemæus Berenicen, Ptolemæi et Arsinoes filiam, sororem suam, duxit uxorem.* V. Droysen. II, p. 244.

§ 6. *not.* 1. *Ephesi*] Non Ephesi, sed in propinqua aliqua urbe Antiochum obiisse Droysenius (II, p. 339) censet, quod Ephesum tunc Ægyptii tenuerint. — 2. *Antiochum*] *Antigonum* codex et h. l. et in seqq. Est Antiochus Hierax. — 3. *Laodice Achæi*] Aliter, sed falso, Polyæn. VIII, 50 : Ἀντίοχος ἔγημε Λαοδίκην ὁμοπάτριον ἀδελφήν. Cf. Appian. Syr. 65. Hieronym. in Daniel. c. XII, 5. Achæum tanquam ducem copiarum Seleuci Nicatoris commemorat Polyæn. IV, 17, una cum Andromacho, qui ejus filius fuisse putandus est, ipseque filium Achæum habuit. Achæi senioris filia altera erat Antiochis, mater Attali I. Vid. Strabo XIII, p. 624, A. Niebuhr. l. l. p. 258; Droysen. l. l. II, p. 317. 324. 339 sqq., et de juniore Achæo idem p. 56. 61. 428. 521. 532. Quod ad Laodicen attinet, haud semel cum aliis ejusdem nominis feminis confusa est. Distinguendæ sunt, ut Niebuhrius p. 363 docet, hæ : *Laodice I*, uxor Antiochi Θεοῦ, filia Achæi. — *Laodice II*, uxor Seleuci II, filia Andromachi, neptis Laodices I. — *Laodice III*, uxor Mithridatis, filia Laodices I. — *Laodice IV*, uxor Antiochi III, filia Laodices III. — *Laodice V*, soror Laodices IV, quam Mithridates primum Hieraci destinasse videtur, post cladem ejus Achæo II dedit. — 4. *Ariarathes*] *Arathes* codex. Quod mutavi, quanquam formam Ἀράθης præbent etiam libri Maccab. I, 15, 22. Filia Ariarathæ desponsa est Stratonice, teste Diodoro XXXI, 19, 6. De nomine filiæ alterius, quæ Mithridati IV nupsit (an. 242 sec. Droys. p. 355), non constat. Matrimonium commemorat Justinus XXXVIII, 5, ubi Mithridates Eupator dicit : *Phrygiam... quam et proavo suo Mithridati Seleucus Callinicus in dotem dedisset.*

7. *Post eum major natu Seleucus, cognomento ut diximus Callinicus, regnum tertio anno Olympiadis centesimæ et trigesimæ tertiæ auspicatus est, tenuitque ad alterum usque annum centesimæ et trigesimæ*

§ 7. *not.* 1. XXI] Sic etiam Sulpicius Severus II, 28 : *Post hunc Seleucus filius cognomine Callinicus annis unum et viginti.* Malala (ex Pausania chronographo) p. 229 Bonn. Callinico tribuit annos 24. Verum is quum a Callinici regno statim transeat ad annos 36 Antiochi Magni, intelligitur annis 24 Seleuci II comprehendi annos tres Seleuci Cerauni : adeo ut Callinico item 21 anni relinquantur. Contra Canon astron. et Euseb. in Can. nonnisi 20 annos ei assignant. Neque plures ipse Porphyrius exputat Olympiadum annis 133, 3—138, 2. Statuendum igitur complevisse Seleucum annos 20, currente vicesimo primo diem obiisse. Ceterum quæ de Seleuci temporibus ex ubere fonte pauca Eusebius deprompsit, et quæ Justinus ex Trogo misellus breviator contraxit, cum prologo Trogi ad lib. XXVII aliisque nonnullis hic illic sparsis testimoniis, fere omnia sunt quæ de gravissima hac Seleuci et Antiochi Hieracis historia comperta habemus. Data opera eam refingere studuit Niebuhrius l. l. p. 267 sqq. Ita tamen hoc fecit, ut ordinem rerum et apud Justinum et apud Porphyrium vel ejus Excerptorem perturbatum esse censeret. Deinde idem argumentum retractans Droysenius (II, p. 349 sqq.), adornationem historiæ qualem Niebuhrius dederat, prorsus reliquit; idque sane jure merito; nam chronologicam rerum seriem haud recte a viro ἱστορικωτάτῳ constitutam esse, ex iis quæ Droysenius p. 356 affert, nemo non intelligit. Ipse tamen etiam Droysenius non Justinum solum sed Porphyrium quoque et Trogum tempora rerum miscuisse putat. At fefellit, opinor, virum doctissimum speciosa Niebuhrianæ conjecturæ probabilitas. Qua remota, nihil est cur Porphyrium et Trogum, nec non, si unum vel alterum exceperis, Justinum, seriem rerum pervertisse censeamus. Igitur historiam Seleuci paucis delineabo, ita ut ordinem, quem ipsi testes suppeditant, nusquam relinquam. — [Ol. 133, 3—134, 1. 246—244] Ptolemæi III contra Seleucum bellum, ex quo revocatur *domestica seditione.* — [243] *Post discessum Ptolemæi adversus civitates quæ defecerant ingentem classem comparat... Classem naufragio amittit...* Plurimæ Asiæ *civitates imperio ejus se restituunt.* Justin. XXVII, 2. — [242] Antiochum duobus prœliis in Lydia vincit. *Porphyr.* — 242. Callinicopolin condit. Chron. Alex. ad Olymp. 134, 1 (244 a. C.) : Ἐπὶ Κατούλλου καὶ Ἀλβίνου (qui coss. erant a. 242) Σέλευκος Καλλίνικος Καλλινικόπολιν κτίζει (Consulum nomina, non vero Olympiadis annos verum rei tempus indicare ex aliis Chronici locis colligitur. Cf. fragm. 7, § 2 not. 5.) — Mithridates Antiochi partibus accedit. Eo socio et Gallorum operâ utens Antiochus fratrem clade afficit ad Ancyram. *Porphyr.* Cf. Trogus Prolog. XXVI : *Seleucus Ancyræ victus est a Gallis.* Phylarch. (fr. 29) ap. Athen. XIII, p. 593, E : Μόλις ἐκ τῆς φυγῆς διεσώθη. Polyæn. IV, 10, 6 narrat Seleucum mutata veste fugisse usque in Ciliciam. Ἐπεὶ δὲ πολὺ πλῆθος συνῆλθεν ἱππέων καὶ πεζῶν, τότε τὴν βασιλικὴν στολὴν ἀναλαβὼν, ἑαυτὸν τοῖς στρατιώταις ἔδειξεν. Antiochus aliquantisper credebat Seleucum cecidisse, testante Plutarch. Moral. p. 489, A. Fugam istam Porphyrius significat verbis : *profligatus evanuit.* De Myste amica prœlio capta, deinde per Rhodios, qui captivam emerant, Seleuco restituta, v. Polyæn. VIII, 61. Ceterum hujus pugnæ memoriam cum alio prælio conflavit Justinus. V. infra. — Ol. 134, 4. 241. Asia minore ejectus Seleucus, recollectis viribus, Syriam tutari studet, novosque reprimere conatus Ptolemæi, qui (Seleuco in Asia occupato) Damascum occupaverat atque Orthosiam obsidione cingebat. Urbem obsessam Seleucus liberavit. *Porphyr.* Deinde vero cladem ab Ægyptiis passus esse videtur. Nam Justinus XXVII, 2 : *Victus prœlio... trepidus Antiochiam confugit. Inde ad Antiochum fratrem literas facit, quibus auxilium ejus implorat, oblata ei Asia inter fines Tauri montis in præmium latæ operæ... Interea Ptolemæus Evergetes quum Antiochum in auxilium Seleuco venire cognovisset, ne cum duobus uno tempore dimicaret, in annos decem cum Seleuco pacem facit* (a. 241). — Rebus sic cum Ptolemæo et Antiocho compositis, mox contra defectores εἰς τὴν ἄνω Ἀσίαν expeditionem paravit. Nimirum in Parthia *Arsaci defectionis impunitatem Seleuci et Antiochi discordia dedit...* (Arsaces) *accepta opinione Seleucum a Gallis victum esse, solutus regis metu, imperium gentis invasit... Non magno deinde post tempore Hyrcanorum quoque regnum occupavit, atque... grandem exercitum parat, metu Seleuci et Theodoti Bactrianorum regis. Sed cito morte Theodoti metu liberatus,... cum filio ejus et ipso Theodoto fœdus ac pacem facit. Nec multo post cum Seleuco ad defectores persequendos veniente congressus victor fuit.* Hæc Justinus XLI, 5. Ad tempus expeditionis definiendum facit locus Agatharchidis (fr. 19, p. 196) : Ἦλθε μὲν εἰς Συρίαν (Stratonice, Seleuci Θεοῦ soror) ἐκ Μακεδονίας, καταλιποῦσα τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα Δημήτριον. Σελεύκου δὲ γαμεῖν αὐτὴν οὐ θελήσαντος, ὅπερ ἐκείνη προσεδόκησε, ποιουμένου δὲ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος στρατείαν αὐτοῦ, τὰ περὶ τὴν Ἀντιόχειαν ἐνεωτέρισεν. Cf. Justin. XXVIII, 1 : *Velut matrimonio pulsa, sponte sua ad fratrem Antiochum* (sic) *discedit, eumque in mariti bellum impellit.* Jam quum Demetrius ex superinducta uxore Philippum susceperit an. 238, repudiare alteram non potuit post annum 239. Itaque in Syriam Stratonice venerit circa an. 240, pace inter fratres et Ptolemæum jam composita. Non ita multo post (an. 239 vel 238) Babylone contra Arsacem Seleucus profectus fuerit. Nec infeliciter initio rem gessisse videtur, quandoquidem Strabo (XI, p. 513) ait : Ἀρσάκης τὸν Καλλίνικον φεύγων Σέλευκον εἰς τοὺς Ἀσπιακὰς ἐχώρησε. Deinde vero prœlio victus, ulterius belli fortunam non tentavit; *novis motibus in Asiam revocatur.* Justin. XLI, 5. Motus illos Stratonice in Syria movebat, juvante, ut videtur, Antiocho et Ptolemæo. Reversus Seleucus Antiochiam capit, et Stratonicen in Seleucia urbe occidit (Agatharchid. l. l.). Hæc circa an. 236 accidisse videntur. Interea Antiochus, ut Gallis suis mercedes suppeditaret, Phrygiam tributis oneravit; nec non, rupta pace, contra fratrem duces militum emittebat (ut rebellibus auxilio essent?). Seleucus vero, seditione in Syria coercita, adversus fratrem in Asiam tendit. Ibi Antiochus jamjam prœlium, ut videtur, commissurus a Gallis suis rebellantibus desertus ægre Magnesiam evadit; postero tamen die, assumpto Ægyptio præsidio, quod erat Magnesiæ (et placata Gallorum seditione), pugna vincit. Sic *Porphyrius.* Justinus XXVII, 2 Parthicam expeditionem et turbas Syriæ ne verbo quidem memorat, sed post ea, quæ supra adscripsimus, pergit : *Sed pax ab hoste data interpellatur a fratre, qui conducto Gallorum mercenario exercitu pro auxilio bellum, pro fratre hostem imploratus exhibuit. In eo prœlio virtute Gallorum victor quidem fuit : sed Galli, arbitrantes Seleucum in prœlio cecidisse, in ipsum Antiochum arma vertere, liberius depopulaturi Asiam, si omnem stirpem regiam exstinxissent. Quod ubi sensit Antiochus, velut a prædonibus auro se redimit, societatemque cum mercenariis suis jungit.* Videlicet cum Gallorum defectione, quæ sola ad hæc tempora pertinet, Justinus miscet ea quæ in pugna ad Ancyram commissa accidisse narrantur. — Post victoriam illam Antiochus uxorem duxit Zielæ filiam regis Bithynorum. *Porphyr.* — *Deinde Antiochum victorem Gallosque aggreditur* Attalus (*rex Bithyniæ Eumenes*, iterum

octavæ Olympiadis, atque ita annis XXI dominatus est. Ei mortuo succedit filius Seleucus cognomento Ceraunus. Atque hæc quidem ita se habuerunt.

---

hariolans Justinus). *Nec difficile saucios adhuc ex superiore congressione... superat.* Justin. XXVII, 3. Eandem Attali victoriam Niebuhrio (non item Droysenio p. 416) intellexisse videntur Polybius XVIII, 24, 7; Strabo XIII, p. 624; Livius XXXVIII, 16; Polyæn. IV, 19; Front. I, 11, 15. — *Victo Antiocho, quum Eumenes majorem partem Asiæ occupasset, ne tunc quidem fratres perdito præmio propter quod bellum gerebant, concordare potuerunt, sed... in mutuum exitium bellum reparant.* Justin. XXVII, 3. Nimirum Antiochus, quum Asia minore jam ab Attalo excluderetur, per Cappadociam in Mesopotamiam atque ultra, Syriam versus penetravit (circa. an. 230). Nam tale quid præcessisse debet iis quæ leguntur apud Polyæn. IV, 17 : Ἀντίοχος ἔφυγεν... εἰς τὴν Μέσην τῶν ποταμῶν. Ὅτε καὶ αὐτὸν (sc. ex Mesopotamia porro fugientem) τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη διελθόντα φίλος ὢν Ἀρσάβης ὑπεδέξατο. Στρατηγοὶ Σελεύκου Ἀχαιὸς καὶ Ἀνδρόμαχος μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐδίωκον. Πολλὴ αὐτῶν ἐγένετο ἡ παράταξις. Τέλος τρωθεὶς Ἀντίοχος ὑποφεύγει εἰς τὴν ὑπερκειμένην ὑπώρειαν. Sequitur ap. Polyæn. strategema, quo usus Antiochus quater mille ex Seleuci militibus trucidavit. Neque tamen is successus bellum diremit. Denuo in fugam conversus Antiochus in Cappadociam retrocessit. Etenim pergit Justinus : *In eo* (bello) *Antiochus denuo victus multorum dierum fuga fatigatus, tandem ad socerum* (in Trogi fonte, Phylarcho, fuerit κηδεστὴν, *affinem*, id est h. l. *sororis suæ maritum.* NIEBUHR.) *suum, Ariamnem, regem Cappadociæ provehitur. A quo quum primum benigne exceptus esset, interjectis diebus, cognito quod insidiæ sibi pararentur, salutem fuga quæsivit.* Cf. Trogi Prolog. XXVII : *A Callinico fusus in Mesopotamia, Antiochus insidiantem sibi effugit Ariamnem.* Vestigiis ejus institisse Seleuci copias consentaneum est usque in Asiam minorem. Ibi *in Lydia bis armis motis debellatus est Olymp.* 137, 4. 229. *Tunc etiam circa Choloen* (Lydiæ lacum prope Sardes) *certavit cum Attalo* (Seleuci tum socio). *Denique Olymp.* 138, 1. 328 *Attalum in Thraciam usque fugiens post pugnam in Caria* (in Caria Thracica ad Pontum) *patratam vita excessit.* Hæc Porphyrius. Thracica Ponti ora tunc in Ptolemæi potestate erat (Monum. Adulitan.). Quare Justinus l. l. : *Igitur quum profugo nusquam tutus locus esset, ad Ptolemæum hostem... decurrit. Sed Ptolemæus... servari eum arctissima custodia jubet. Hinc quoque Antiochus... deceptis custodibus, elabitur, fugiensque a latronibus occiditur.* Cf. Trogus Prolog. : *Ut postea custodes Tryphonis* (i. e. Ptolemæi III) sc. *effugit. Quo a Gallis occiso, Seleucus quoque frater ejus decessit.* Polyb. V, 74 : Ἀντίοχος ὁ μεταλλάξας τὸν βίον περὶ Θρᾴκην. De mortis ratione v. Phylarch. ap. Plin. H. N. VIII, 42, Ælian. VI, 44. Niebuhr. p. 285. Droysen. p. 425. — Hæc series est rerum, quam Porphyrius, Trogus et Justinus suppeditant. Droysenius in primo fratrum bello Orthosiam urbem obsidione liberatam esse statuit antequam Seleucus ad Ancyram cladem accepisset. Niebuhrius sane falsis suis temporum calculis coactus erat ut ita statueret; Droysenius vero cur Porphyrium errasse putaret, causam non video. Deinde in altero fratrum bello ut alio ordine res Droysenius disponeret, causa erat Niebuhrii conjectura, qua locum corruptum in Trogi prologo XXVII emendare studuit. Verba ita habent : *Septimo et vicesimo volumine continentur hæc : Seleuci bellum in Syria adversus Ptolemæum. Item in Asia adversus fratrem suum Hieracem : quo bello Ancyræ victus est a Gallis. Utque Galli, Pergamo victi ab Attalo, Zielam Bithynum occiderint. — Ut Ptolemæus* EUM DENUO *captum interfecit : et Antigonum Andro prœlio navali* OPRONA *vicerit. — Ut a Callinico fusus in Mesopotamia Antiochus insidiantem sibi effugit Ariamnem; dein postea custodes Tryphonis. Quo a Gallis occisus Seleucus quoque frater ejus decesserit, majoremque filiorum ejus Apaturius occiderit.* In his pro *Ptolemæus eum* Gronovii codices quinque præbent *Ptolemæus adeum.* Inde Niebuhrius p. 260 eliciendum esse censuit *Achæum* (Laodices patrem et Seleuci ducem). In v. *denuo* latere loci nomen suspicatur. Magnam hæc, si palæographicas rationes spectas, veri ferunt speciem. At fugit Niebuhrium cladem in Mesopotamia, quæ deinceps a Trogo memoratur, Antiocho illatam esse ab ipso illo Achæo, ut e Polyæno l. l. docemur. Itaque captus antea Achæus esse non poterat. Animadvertit hoc Droysenius; nihilominus tamen et Niebuhrii conjecturam et Polyæni testimonium retinuit, utrumque ita concilians, ut temporum rationes a Trogo perversas esse statuat. Conjecit igitur Achæum tum esse captum, quum ad Magnesiam Antiochus Seleuci exercitum vicit, atque his anteriorem fuisse fugam qua Antiochus ex Mesopotamia per Armeniam in Asiam M. se receperit. Quod quomodo in singulis adornaverit, apud ipsum legas velim Droysenium. Ego non video cur in gratiam conjecturæ, quæ ex ipsa historia confirmari nequit, tantas excitemus turbas, et negligentiæ Trogum incusemus; præsertim quum minime constet, an omnino verba : *Ut Ptolemæus... interfecerit*, ad Seleuci historiam pertineant. Mihi ita potius de prologo Trogi statuendum esse videtur. Tres erant libri vicesimi septimi partes. In *prima* Trogus narravit *Seleuci* bellum contra Ptolemæum et Antiochum usque ad tempus quo Antiochus Gallique ab Attalo victi, et Zielas, socer Antiochi, a Gallis occisus est (cf. Phylarch. fr. 31). Zielas quo anno perierit non constat; hoc tantum serie chronologica docemur, accidisse rem non ita multum ante expeditionem quam in Mesopotamiam Ant. sucepit, sive ante 230. — In *secunda parte* auctor narravit res, quas *Ptolemæus* post pacem cum Seleuco factam (a. 241) contra Cyrenæos et contra Antigonum Gonatam gesserit. Cyrene post necem Demetrii Macedonis τοῦ Καλοῦ (circa an. 250), Berenices et Ptolemæi III nuptiis in Ægyptiorum potestatem venerat. At jugi novi mox impatientes Cyrenæi rebellarunt. Nec improbabilis est Niebuhrii p. 232 et Droysenii p. 361 sententia, Cyrenaicam fuisse *domesticam* illam *seditionem*, quæ Ptolemæum (an. 244) ex Asia revocaverit. Ceterum Cyrenæi non statim a rege reduce subacti sunt, imo libertatem recuperarunt, et post turbas intestinas tandem optime ordinata civitas florere cœpit. Hujus autem rei auctores fuerunt Megalopolitani duumviri, *Ecdemus* et *Demophanes*, Philopœmenis pueri magistri, deinde exules Arcesilai philosophi Academici familiares, καὶ φιλοσοφίαν μάλιστα τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἐπὶ πολιτείαν καὶ πράξεις προσάγοντες. Οὗτοι καὶ τὴν ἑαυτῶν πατρίδα τυραννίδος ἀπήλλαξαν τοὺς ἀποκτενοῦντας Ἀριστόδημον κρύφα παρασκευάζοντες, καὶ Νικοκλέα τὸν Σικυωνίων τύραννον Ἀράτῳ συνεξέβαλον (an. 252), καὶ Κυρηναίοις δεηθεῖσιν, τεταραγμένων τῶν κατὰ τὴν πόλιν καὶ νοσούντων, πλεύσαντες εὐνομίαν ἔθεντο καὶ διεκόσμησαν ἄριστα τὴν πόλιν. Hæc Plutarch. Philop. c. 1. Cf. Arat. c. 5. Eadem Polybius X, 25 (25), 3, ex quo hæc apponam : Ἔτι δὲ Κυρηναίων αὐτοὺς μεταπεμψαμένων, ἐπιφανῶς προὔστησαν καὶ διεφύλαξαν αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν. Cf. Niebuhr. p. 231; Droysen. p. 362 sq. Jam vero quum in Monum. Adulitano Libya inter possessiones Ptolemæi recenseatur, subactam denique Cyrenen esse intelligitur. Et ad exitum hujus contra Cyrenæos belli refero verba Trogi Pompeji, quæ hunc in modum refingo : *Ut Ptolemæus Eudemum* (*adeum denuo* codd.) *captum interfecerit.* Verum ducis nomen est *Ecdemus*, quod

8. *Verumtamen vivente adhuc Callinico Seleuco, Antiochus* (1), *minor natu frater, quietis sortisque suæ impatiens, adjutorem fautoremque nactus est Alexandrum* (2), *qui et urbem Sardes tenebat et Laodices matris suæ frater erat : denique et Gallis auxiliaribus usus est. Duobus prœliis Seleucus in Lydia victoriam nactus est, ita tamen ut neque Sardes caperet neque Ephesum, quam urbem Ptolemæus* (3) *præsidio insidebat. Deinde in Cappadocia atque adversus Mithridatem, novo prœlio coorto, tum militum ejus viginti millia cæsa a barbaris sunt, tum ipse profligatus evanuit.*

9. *Ptolemæus vero, qui et Tryphon* (1), *Syriæ regiones cum Damasco occupavit, Orthosiamque* (2) *obsidione cinxit, quæ quidem soluta est centesimæ et trigesimæ quartæ Olympiadis anno tertio, Seleuco illuc appulso.*

10. *Frater autem Callinici Antiochus Magnam Phrygiam peragrans, tributis incolas onerabat. Quin et contra Seleucum copiarum duces mittebat, quo tempore quum a barbaris suis satellitibus se prodi sensisset* (1); *horum manibus elapsus parvo comitatu Magnesiam evasit : crastinaque die Ptolemæi auxiliis fretus prœlium felici Marte conseruit : tum et Zielæ filiam nuptiis sibi copulavit. Deinde anno quarto Olympiadis centesimæ et trigesimæ septimæ in Lydia bis armis motis debellatus est. Tum etiam circa Choloen certavit cum Attalo. Denique primo anno Olympiadis trigesimæ octavæ supra centesimam, Attalum in Thraciam usque fugiens, post pugnam in Caria* (2) *patratam, vita excessit. Jam et Seleucus cognomento Callinicus frater Antiochi postero anno extinctus est.*

11. *Huic successit filius Alexander, qui maluit dici Seleucus* (1), *ab exercitu autem Ceraunus* (2) *vocitatus est. Is habuit etiam fratrem nomine Antiochum*

---

in libris mss. abiit in *Ecdelum, Eudemum, Eudamum,* notante Droysenio p. 306. Hæc accidisse debent aut eodem anno quo Ptolemæus pacem cum Seleuco iniit (241), aut anno sequente. Nam sequitur ap. Trogum prœlium cum Antigono Gonata commissum; Gonatas vero mortuus est anno 239 init. Ceterum pro corrupto illo : *Ut* (vgo *et*) *Antigonum Andro* (i. e. ad Andrum) *prœlio navali* OPRONA (v. l. *prona*) *vicerit,* Droysenius scribendum putat *prœlio navali pervicerit.* Quod non est probabile. In *oprona* latet ducis nomen proprium. Nec dubito quin dux iste fuerit *Sophron,* quem Epheso, nobilissimæ Asiæ urbi, quæ tum in Ægyptiorum potestate erat, a Ptolemæo III præfectum fuisse scimus ex Phylarcho (fr. 23) ap. Athen. XIII, p. 593, B. Jam quæritur num scribendum sit : *Ut Antigonus... Sophrona vicerit,* an : *Ut Antigonum... Sophron vicerit.* Antigonum vicisse puto. Nam accusativus *Sophrona* nihil offendit, imo placet sibi auctor in hoc græcismo (cf. v. c. *Conona* Prol. 8. 9; *Sidona,* 10; *Area,* 25; *Philometora,* 36; *Eupatora,* 37), adeo ut in ipsa formæ hujus insolentia genuinam Trogi manum agnoscamus. Consequitur pro *Antigonum* reponendum esse *Antigonus.* Unicus testis, qui præter Trogum pugnæ mentionem faciat, Plutarchus est in Pelopid. c. 2 : Βέλτιον δ' Ἀντίγονος ὁ γέρων, ὅτε ναυμαχεῖν περὶ Ἄνδρον ἔμελλεν, εἰπόντος τινὸς, ὅτι πολὺ πλείους αἱ τῶν πολεμίων νῆες εἶεν, « Ἐμὲ δ' αὐτὸν, ἔφη, πρὸς πόσας ἀντιστήσεις; » In his optime quadrat illud ὁ γέρων, nam an. 240 Antigonus natus erat annos septuaginta octo vel novem Deinde vero ex dicto hoc colligitur secutam esse pugnam, in qua non cladem tulerit Antigonus, sed numerum copiarum arte supplens imperatoria vicerit. Repetit historiam Plutarchus in Apophthegm. Imp. p. 183, D (Μέλλων δὲ ναυμαχεῖν πρὸς τοὺς Πτολεμαίου στρατηγούς etc.), et in libro *De ratione qua quis se ipsum absque invidia laudet*, c. 16 p. 545, A, nisi quod posteriore loco legitur : Ἀντίγονος... ἐν τῇ περὶ Κῶν ναυμαχίᾳ etc. Et ad Con ins. pugnam commissam esse etiam Moschion testatur apud Athen. V, p. 206, E, ubi commemorat Ἀντιγόνου ἱερὰν τριήρη, ᾗ ἐνίκησε τοὺς Πτολεμαίου στρατηγοὺς περὶ Λευκόλλαν τῆς Κῴας. Quamquam de Leucolla promontorio Coi insulæ non constat. Videntur igitur duæ pugnæ, altera ad Côn, altera ad Andrum, distinguendæ esse. Plutarchi parum intererat hanc an illam nominaret, modo in utrâque Antigonus victor abierit. Confundi vero tanto poterant facilius, si utraque eodem fere tempore pugnata est. Neque hoc veri specie caret. Certe cum victoria ad Côn insulam reportata paullo antequam Demetrius in regno succederet, optime quadrat quod in sequente libro Trogus narrat, Demetrium in Asia Cariam sibi subjecisse (nam recte Niebuhrium ap. Trogum pro *in Asiam Cariam* emendasse *in Asia Cariam,* non est dubium). Droysenius II, p. 218 victoriam ad Côn pertinere putat ad an. 263, dubitans tamen. — Hæc igitur Trogus in secunda parte libri XXVII exposuit. Deinde in Syriam Asiamque minorem revertens, Seleuci et Antiochi bellum secundum usque ad mortem fratrum narravit. Hæc paullo fusius annotanda erant, ut fidem Porphyrii nostri tueremur.

§ 8. *not.* 1. *Antiochus*] codex et hoc loco et in seqq. semper *Antigonus.* — 2. *Alexandrum*] sic Aucher; *Alexandriæ* Majus. Ceterum hunc Alexandrum aliunde non novimus. — 3. *Ephesum... Ptolemæus.. insidebat*] Ptolemæus, Ptolemæi Philadelphi filius nothus, juvante Timarcho Milesiorum tyranno, a patre deficiens Ephesum occupaverat quo tempore in Syria regnavit Antiochus Deus. V. Trog. Pomp. Prolog. XXVI. Ptolemæo isto occiso, Ephesus in Ægyptiorum potestatem rediit, eique præfectus est Sophron. V. Phylarch. ap. Athen. XIII, p. 593, B.

§ 9. *not.* 1. *Typhon*] Vulgo hoc nomine notatur Ptolemæus Euergetes II. Non subesse excerptoris errorem, patet ex Trogo Pomp. in Prolog. XXVII. — 2. Igitur neque Damasco neque Orthosia Ptolemæus in priore expeditione contra Seleucum suscepta potitus erat.

§ 10. *not.* 1. Apud Aucherum legitur : *verum a suis voluptariis ministris barbaris traditus est.* — 2. *in Caria*] Non de Asiæ Caria cum Niebuhrio cogitandum, sed de Thracica, super Odessam ad Pontum sita. Arrian. Peripl. Pont. Eux. § 24, 3 : Καρῶν λιμὴν, καὶ ἡ γῆ ἐν κύκλῳ τοῦ λιμένος Καρία καλεῖται. Eadem Anonymus B in Peripl. Pont. § 18 in Gail. Geogr. min. tom. III, p. 226. Cf. Steph. Byz. Καρὸς κῆποι, χωρίον Θρᾴκης, ὡς Θεόπομπος ν'. Quibus idem locus indicari videtur. Antiochus in Bithyniam, terram amicam, se recepisse, hinc in Thraciam trajecisse videtur. Aliter Droysen. II, p. 426, Arriani et Anonymi immemor.

§ 11. *not.* 1. *maluit dici Seleucus*] Regno potitus *Seleuci* nomen assumpsisse videtur. Nomen *Alexandri* habet etiam Malalas p. 299, ubi post Callinicum recensetur Ἀλέξανδρος ὁ Νικάτωρ, ἔτη λς'. Anni 36 pertinent ad Antiochum Magnum. Cf. supra § 7 not. 1. — 2. *Ceraunus*] Ceraunus a vulgo vocabatur, sicut Seleucus Callinicus Πώγων cognomina-

Quum tribus annis Seleucus patrium imperium rexisset, a quodam Nicanore Gallo (3) *in Phrygia ex insidiis interimitur circa Olympiadis centesimæ trigesimæ nonæ annum primum.*

12. *Successorem habuit Antiochum fratrem, quem Babylone accitum creavit regem exercitus, quique Magni cognomentum sortitus est, atque annis XXXVI* (1) *imperavit, a centesimæ scilicet et trigesimæ nonæ Olympiadis anno altero usque ad centesimæ et quadragesimæ octavæ item alterum. Is Susa profectus atque in superiores satrapias, manu cum Elymæis conserta, internecione cæsus est, relictis duobus liberis Seleuco et Antiocho* (2).

13. *Ex his Seleucus in patris locum suffectus est anno tertio Olympiadis centesimæ et quadragesimæ octavæ, annisque duodecim* (1) *in imperio superfuit, usque ad Olympiadis* [*centesimæ*] *quinquagesimæ primæ annum primum, vixitque omnino annis sexaginta* (2).

14. *Extincti locum Antiochus frater insedit, cognomento Epiphanes, rebusque præfuit annis undecim* (1), *a tertio nimirum anno centesimæ et quinquagesimæ primæ Olympiadis ad primum usque quinquagesimæ quartæ supra centesimam. Epiphane Antiocho adhuc superstite, regnum adibat filius duodennis* (2) *Antiochus cognomento Eupator, qui anno uno mensibusque sex* (3) *cum patre vivebat.*

---

15. [Syncell. p. 290, D : Οὗτος ὁ Δημήτριος ὑπὸ Σελεύκου τοῦ πατρὸς δοθεὶς ὅμηρος εἰς Ῥώμην, φυγὼν εἰς Τρίπολιν Φοινίκης ἐν ἡμέραις* παρεγένετο, καὶ ἐπελθὼν Λυσίαν τε ἐπίτροπον Ἀντιόχου τοῦ παιδὸς ἀναιρεῖ καὶ αὐτὸν Ἀντίοχον, παραδόξως ἐν ταῖς ὅλαις (ἐν ὀλίγαις?) ἡμέραις τοσαύτην κατακτησάμενος ἀρχήν. Κατὰ τούτου Πτολεμαῖός τε συμμαχεῖ Ἀλεξάνδρῳ διὰ μισθοφόρων ξένων καὶ Ἄτταλος ὁ Περγάμου βασιλεὺς ὁ καὶ κατάγων αὐτόν· πρὸς ὃν ἀντιταττόμενος ὁ Δημήτριος τελευτᾷ ιβ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ κρατεῖ τῆς Συρίας Ἀλέξανδρος ὁ ὑποτεταγμένος ἔτη ε', καὶ ἀναιρεῖται πολεμῶν τῷ Πτολεμαίῳ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν κατάγοντι τὸν Δημήτριον ἐπὶ τὴν βασιλείαν Συρίας· συμπίπτει δὲ καὶ ὁ Πολεμαῖος καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον θνήσκει.]

15. *Mox Demetrius, quem Seleucus pater Romanis obsidem tradiderat, fuga se Roma subducens ad Phœniciæ urbem Tripolim appulit, Lysiam pueri tutorem cum ipso Antiocho peremit, regnumque invasit Olympiadis centesimæ et quinquagesimæ quartæ anno quarto, idque retinuit usque ad centesimæ quinquagesimæ septimæ Olympiadis annum quartum* (l. *tertium*). *Huic Soter cognomentum fuit, mansitque imperium annis duodecim* (1) : *tandemque coorto sibi regni causa prœlio adversus Alexandrum, quem mercenarii milites prætereaque Ptolemæi regisque Attali copiæ firmabant, vita orbatus est.*

---

batur (Polyb. II, 78). In actis publicis Seleucus III appellatur Σωτήρ. V. Pocock. Inscript. ant. c. 1, p. 4. 18. Droysen. II, p. 520. — 3. *a quodam Nicanore Gallo*] Breviator Nicanorem cum Apaturio, quem omisit, confundit. Polyb. IV, 48, 8 : Ὑπερβαλὼν δὲ μεγάλῃ δυνάμει τὸν Ταῦρον καὶ δολοφονηθεὶς ὑπό τε Ἀπατουρίου τοῦ Γαλάτου καὶ Νικάνορος μετήλλαξε τὸν βίον. Hieronymus in Daniel. c. 11 (e Porphyrio) : *Quum Seleucus* (Ceraunus) *major frater tertio anno imperii esset occisus in Phrygia per dolum Nicanoris et Apaturii, exercitus qui erat in Syria Antiochum fratrem ejus cognomento Magnum de Babylone vocavit ad regnum.* Appian. Syr. 66 : Σελεύκῳ μὲν δὴ ἀσθενεῖ τε ὄντι καὶ πενομένῳ καὶ δυσπειθῆ τὸν στρατὸν ἔχοντι, ἐπεβούλευσαν οἱ φίλοι διὰ φαρμάκων, καὶ ἐς ἔτη δύο μόνα ἐβασίλευσεν. Sulpicius Sever. l. l. : *Seleucus filius annos tres.* Chronicorum scriptores, ut annorum fractiones vitent, computant ita : Sel. II regnat an. 20 ; Sel. III regnat an. 3 ; aut (sicut Exc. Barb.) Sel. II regnat an. 21 ; Sel. III regnat an. 5, pro an. 20 1/2 et 2 1/2. = 23. Cf. etiam Polyb. IV, 48.

§ 12. 1. XXXVI] XXXVII, sec. Appian. Syr. 66 et Sulpic. l. l. Mortuus est ineunte anno trigesimo septimo. V. Clinton. III, p. 314 sq. — 2. *Antiocho*] Alius Antiochus, filiorum natu maximus, quem natum esse an. 221 Clintonus exputat, jam mortuus erat an. 193. Vid. Liv. XXXV, 13. 15. Alios duos filios, Ardyn et Mithridatem, qui item ante patrem obiisse debent, commemorat Livius XXXIII, 9.

§ 13. 1. *duodecim*] Sic etiam Appianus l. l. Sulpicius II, 28 : *Seleuco mortuo anno imperii duodecimo, regnum frater Antiochus, qui obses Romæ fuerat, accepit.* — 2. *sexaginta*] Error subest, siquidem Antiochus frater natu major natus demum est an. 221. Unde sequitur Seleucum Ol. 151, 2 non ultra 47 annos posse exegisse. V. Clinton. l. l.

§ 14. 1. *undecim*] Sic Hieronymus quoque in Dan. c. 11. (Hieronym. Opp. tom. III, p. 1121) et Sulpicius l. l. In Exc. Barb. sunt *novem* (ἐννέα confusum cum ἕνδεκα). Apud Malalam p. 205 anni *duodecim*. Accuratius Appian. Syr. 66 eum regnasse dicit ἔτεσι δώδεκα οὐ πλήρεσιν. — 2. *duodennis*] *novennis* sec. Appian. Syr. 46. 66. — 3. *anno uno mensibus sex*] Duo anni ei numerantur ap. Joseph. A. J. XII, 10, 1, itemque in Canone Eusebii. Porphyrius Olympiadum annos ita adornat, ut Antiochi Epiphanis annus postremus sit Ol. 154, 1, Demetrii annus primus Ol. 154, 4, adeo ut Olymp. 154, 3, $\frac{162}{161}$, quo currente mortuus est Antiochus Eupator, totus ei assignetur. Diem vero Ant. Eupator obiit auctumno an. 162; nam Demetrius statim post mortem Cn. Octavii Roma aufugit (Polyb. XXXI, 19): Cn. Octavius autem mortuus est an. 162 (Obsequens c. 74).

§ 15. 1. *duodecim*] Eodem modo Polybius III, 5. Undecim annos ei tribuit Josephus A. J. XIII, 2, 4.

16. *Itaque Alexander Syria potitur anno tertio Olympiadis centesimæ quinquagesimæ septimæ, regnatque annis quinque* (1), *donec quarto* (l. *tertio*) *centesimæ et quinquagesimæ octavæ morte occumbit belligerans cum Ptolemæo, qui Demetrio Demetrii filio opem ferebat prope urbem Antiochiam : quippe ibi pugna pugnata est, quo in tumultu Ptolemæus ipse desideratus est.*

17. [Cf. Syncell. p. 292, C : Τοῦ Ἀλεξάνδρου τούτου τοῦ προρηθέντος υἱοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφάνους πεσόντος ἐν τῇ πρὸς Πτολεμαῖον μάχῃ μερίζεται ἡ τῆς Συρίας ἀρχὴ εἴς τε Δημήτριον τὸν τοῦ Δημητρίου υἱὸν ὁρμώμενον ἐκ τῆς Σελευκίας καὶ εἰς τὸν υἱὸν Ἀλεξάνδρου ὁρμώμενον ἐκ Συρίας καὶ Ἀντιοχείας Ἀντίοχον. Ἀλλὰ τοῦτον ὁ Δημητρίου Δημήτριος τάχιστα νικήσας χειροῦται τὴν ἀρχὴν ἔτη γ'· ὅθεν καὶ Νικάνωρ ἐκλήθη. Στρατεύσας δὲ ἐπ' Ἀρσάκην εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτος γίνεται ὑπὸ Ἀρσάκου καὶ εἰς τὴν Παρθικὴν ἀναχθεὶς ἐφρουρεῖτο σιδηρωθείς· ὅθεν καὶ Σιδηρίτης ἐλέγετο ὕστερον.]

17. *Exinde bellum sustentavit* (1) *Demetrius, quem diximus Demetrii filium. Quum igitur manus conseruissent Demetrius qui Seleucia, et Antiochus Alexandri filius qui a Syria Antiochiaque urbe adventabat, superior discessit Demetrius, primoque anno Olympiadis centesimæ et sexagesimæ regni habenas capessivit. Mox altero anno* (2) *copias contra Arsacen Babylonem atque in superiores provincias educebat; tum sequente anno, qui tertius erat centesimæ et sexagesimæ Olympiadis, eundem captum Arsaces transferri ad Parthos atque in custodia haberi jubebat. Is Nicanor (nempe Victor) dictus est ob Antiochum Alexandri filium victum: tum etiam Siripides* (3), *quia ferrea vinctus compede abductus est atque in custodia adservatus.*

18. *Demetrii vero frater natu minor nomine Antiochus, in urbe Sida educatus, ex qua cognomentum quoque Sidetis* (1) *reportavit, fratris cladem et vincula edoctus, Sida relicta, ad occupandam Syriam profectus est centesimæ et sexagesimæ Olympiadis quarto anno* (2), *idque regnum tenuit annis novem. Hic Judæos vi subdidit, obsessæque urbis mœnia evertit, et gentis optimates occidit centesimæ et sexagesimæ secundæ Olympiadis anno secundo* (3). *Tum quarto* (4) *Olym-*

§ 16. 1. *quinque*] Consentit Joseph. XIII, 4, 8. Deinde pro *donec quarto* leg. *donec tertio*. Mortuum esse Balam Ol. 158, 3. 146 exeunte, colligitur etiam e Ptolemæi Philometoris temporibus, atque inde, quod in Maccab. I, 10, 21 res refertur ad an. 167 ær. Seleucid. V. Clinton p. 325. Eusebius in Canone (et Exc. Barb.) Alexandro Balæ tribuit annos decem (Ol, 157, 4-160, 1); idem in regum laterc. pag. 260, annos 9, mens. 9; Samuelis Aniensis annos 9, menses 10. Comprehenduntur his numeris tempora Alex. Balæ et filii ejus Antiochi et Tryphonis sive Diodoti usque ad an. 140 a. C.

§ 17. 1. Historiam annorum quinque, quibus post necem Alexandri Demetrius et Antiochus et Typhon de Syriæ regno contendebant, Eusebius pessime omisit. De Demetrii rebus quæ ex Porphyrio traduntur, apte componi possunt cum iis quæ tradunt Josephus, Diodorus et Livius (uterque ex Posidonio Syrio), et Justinus. Vide quæ notavimus ad Diodori De insid. fr. 25 in tom. II, p. XX. Diversam, neque vero, opinor, præferendam chronologiam sequitur auctor lib. Maccab. Hanc Clintonus adoptavit p. 326 sqq. — 2. *altero anno*] Ol. 159, 2. $\frac{143}{142}$. Sec. Maccab. I, 14, 1 expeditio Parthica incidit in an. 172 aer. Seleuc. = 140 a. C. sive Ol. 159, 4 $\frac{141}{140}$. — 3. *Siripides*] Σιδηρίτης Syncellus; at non Græcum, sed Syrum esse vocabulum (sicuti *Bala* et *Zabina*) monet Niebuhrius p. 298. Deducendum nomen a voce Chaldaica *sêr* (hebraice *serâh*), i. e. catena, ut *Siripides* sit *catena vinctus*.

§ 18. 1. *Sidetis*] Steph. B. : Σίδη, πόλις Παμφυλίας... Ὁ πολίτης Σιδήτης. Prideaux vol. III, p. 391, Vaillant Imp. Seleucid. p. 168, alii, nomen hoc a Syriaca voce, quæ *venatorem* significat, deducere voluerunt. V. Wyttenbach. ad Plutarch. Moral. p. 184, D. — 2. *Olymp.* 160, 4] Incipit ejus regnum exeunte Ol. 160, 3, quem annum pro more suo Porphyrius totum assignat decessori. Computum ex Josepho XIII, 8, 2 et Maccab. I, 16, 14-16 instituit Clinton. III, p. 330, ubi vide. — 3. *Ol.* 162, 2] Is est septimus annus Antiochi Sidetis. Josephus vero XIII, 8, 2 ait : Ἀντίοχος τὴν Ἰουδαίαν ἐνέβαλε τετάρτῳ μὲν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, πρώτῳ δὲ τῆς Ὑρκανοῦ ἀρχῆς. Addit : Ὀλυμπιάδι ἑκατοστῇ καὶ ἑξηκοστῇ καὶ δευτέρῳ (ἑκατ. καὶ ἑξ. δευτέρᾳ in edit. Dindorfii. Quod non minus corruptum foret). Leg. cum Hudsono : Ὀλυμπιάδος ρξα' ἔτει δευτέρῳ. Eusebius in Canone Hierosolymorum obsessionem notat ad annum quintum Antiochi, Ol. 162, 1. Bellum illud supra anni tempus durasse ex Josephi narratione colligitur (an. 134 Febr. — 133 Octobr. s. Ol. 161, 4 sec. Clinton.). Quodsi igitur Porphyrius Olymp. 162, 2 *finem* belli adsignavit, restat duorum annorum differentia. Antiochum muros urbis diruisse etiam Diodorus (e Posidonio) tradit lib. XXXIV, 1, 5 (τὰ τείχη περιελών). Josephus l. l. : καθεῖλε δὲ καὶ τὴν στεφάνην τῆς πόλεως. Quod vero addit Porphyrius : *et gentis optimates occidit*, discrepat a narratione Diodori et Josephi (cum quibus comparandus Plutarch. Moral. p. 184, F), qui benignissimum victis se regem præbuisse narrant. Niebuhrius l. l. p. 299 Porphyrii testimonium præferendum censet, in Josephi narratione vanitatem scriptoris agnoscit, qui gentis suæ infortunia celare studeat. Sed num simile quid etiam de Posidonio, Judæorum adversario potius quam amico (v. Posid. fr. 14, p. 256), statuere licebit? — 4. *Olymp.* 162, 4] $\frac{129}{128}$ a. C. Consentit Livius Epit.

(Cod. fol. 193) ** χῆσαι αἰχμάλωτον βασιλικῶς ἐφύλαττεν.

19. Ἦν Ἀντιόχῳ ** καὶ τοῦ Σελεύκου τούτου νεώτερος υἱὸς ὁ Ἀντίοχος ὁ ἐν Κυζίκῳ παρὰ Κρατερῷ τῷ εὐνούχῳ τρεφόμενος διὰ δέος τοῦ Δημητρίου, ὃς διὰ τούτου Κυζικηνὸς ἐπεκλήθη.

20. Ὁ τοίνυν Δημήτριος ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀρσάκου, ὡς εἴρηται, καὶ κατελθὼν, βασιλεύει. Πτολεμαῖος δὲ ἀγανακτήσας, ὅτι τῷ Πηλουσίῳ προσέβαλεν ὁ Δημήτριος, ἅτε τῶν κατ' Αἴγυπτον πραγμάτων ἐχόμενος, πέμπει βασιλέα τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρον, ὡς υἱὸν Ἀλεξάνδρου, ὃς διὰ τὸ ὡς ἀγοραστὸς εἶναι νενομίσθαι τοῦ Πτολεμαίου, Ζαβινᾶς ἐπεκλήθη πρὸς τῶν Σύρων. Συμβολῆς δὲ περὶ Δαμασκὸν γενομένης, ἡττηθεὶς ὁ Δημήτριος φεύγει εἰς Τύρον, κἀκεῖ κωλυόμενος εἰσελθεῖν, πλοίῳ ἐπιβὰς κατεκόπη, βασιλεύσας πρὸ μὲν τῆς αἰχμαλωσίας ἔτη τρία, μετὰ δὲ τὴν κάθοδον ἔτη δ'.

piadis centesimæ et sexagesimæ secundæ centum viginti millibus (5) *militum irruebat in eum Arsaces, qui strategemate etiam usus fratrem ejus Demetrium captivitate solutum emittebat in Syriam. Antiochus autem dum ingruente hieme* (6) *barbaros angusto loco persequitur, in pugnæ æstu vulneratur et obit anno ætatis quinto supra trigesimum. At ejus filium tenera ætate Seleucum* (7), *qui erat in patris comitatu, Arsaces captivum abduxit regioque more custodiendum curavit.*

19. *Ceterum Antiocho quinque liberi nati sunt, tres nempe mares et feminæ duæ. Prior itemque altera filia Laodice audiverunt, uno nomine duabus communi. Tertius Antiochus, quem itemque sorores morbus exstinxit. Quartus Seleucus, quem cepit Arsaces. Quintus tandem Antiochus idemque Cyzicenus, qui quum apud Craterum eunuchum aleretur, terrore Demetrii Cyzicum se fuga contulit cum Cratero aliisque Antiochi famulis.*

20. *Itaque quum alter quidem* [*frater*] *cum sororibus diem supremum obiisset, solus autem natu minimus superesset Antiochus, qui et ejus* [*fugæ*] *causa Cyzicenus appellatus est; denuo Demetrius, ab Arsace expeditus, anno altero* (l. *quarto*) (1) *centesimæ et sexagesimæ secundæ Olympiadis regno præesse cœpit, post annos decem in captivitate transactos. Statimque a postliminio Ægypto mentem intendens Pelusium profectus est : sed mox resistente sibi Ptolemæo Physcone pedem retulit : namque et exercitu, cui erat invisus, parum alacri ad bella utebatur. At vero Ptolemæus ira flagrans, misit regem Asianis Alexandrum filium Alexandri, seu dictitatum Alexandri filium, qui quum emptus a Ptolemæo putaretur, Zabinæ cognomen apud Syros nactus est* (2). *Prœlio prope Damascum inito victus Demetrius Tyrum confugit : verum illuc prohibitus ingredi, dum fugam navi molitur, cæsus interiit* (3) *centesimæ et sexagesimæ quartæ Olympiadis anno primo : adeo ut regnaverit ante captivitatem annis tribus, post reditum autem annis quattuor* (4).

59, ubi *bella inter Antiochum Syriæ et Phraatem Parthorum regem gesta* memorantur in anno M. Perpennæ consulis, i. e. an. 129. Cf. de hoc bello Appian. Syr. 68; Josephus XIII, 8, 4; Justin. XXXVIII, 10; Diodor. XXXIV, 15-17; Posidonii fr. 19-21. — 5. *centum viginti millibus*] Fortasse non exaggeratum numerum esse monet Niebuhrius. — 6. *hieme*] Dec. an. 129 vel Jan. an. 128. Justin. l. l : *Propter multitudinem hominum exercitum suum Antiochus per civitates in hiberna diviserat*; *quæ res exitii causa fuit* etc. Sed *vere* demum (τῆς ἐαρινῆς ὥρας τῇ χλιᾷ τηκούσης τὸν χιόνα Diod. 34, 15) prœlium, quo cecidit Antiochus, commissum est. — 7. *Seleucus*] Athenæus IV, p. 153, A e Posidonii (fr. 19) libro XVI (in quo de Antiochi Sidetis expeditione sermonem fuisse scimus), de Seleuco *rege* ab Arsace capto narrat. Putabam Athenæum Seleucum regem cum Demetrio Nicatore rege, qui eodem fere tempore e captivitate dimissus est, confudisse. Meliora nostro loco docemur. Seleucus ille est Antiochi Sidetis filius, quem perperam Athenæus βασιλέα dixit.

§ 20. 1. *quarto*] sic pro vulgata *altero* scribendum esse ex antecc. numeris patet. — 2. Nummi Alexandri Zabinæ supersunt cum notis annorum 184. 185. 186. 187 ær. Sel. (Ol. 162, 4—163, 3), ut eodem adhuc anno, quo reversus Demetrius regnum suscepit, Alexander ei oppositus sit. — 3. *cæsus interiit*] Cf. Justin. XXXIX, 1; Josephus XIII, 9, 3; Livius Epit. 60; Appian. Syr. 68. — 4. *annis quattuor*] In antecedd. auctor dixit Demetrium regnum suscepisse Olymp. 162, 4. ($\frac{129}{128}$ a. C.; 184 ær. Sel.). Itaque anni quattuor pertinent usque ad Ol. 163, 3 ($\frac{126}{125}$ a. C.; 187 ær Sel.). Et hunc annum ne explevit quidem Demetrius. Nam supersunt nummi tum Demetrii tum Antiochi Grypi cum nota anni 187 (Vaillant. p. 188. Frœlich. p. 89). Igitur paullo post initium anni 187 diem obierit Demetrius; deinde Seleucus regnaverit per menses aliquot (annum ei tribuit Porphyrius); exeunte anno 187 (circa m. Aug. an. 135 a. C.; Ol. 163,

21. Διαδέχεται δὲ τὸν Δημήτριον Σέλευκος ὁ υἱὸς, καὶ εὐθὺς ἐκ διαβολῆς τῆς μητρὸς ἀποθνήσκει. Ἀντίοχος δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος παραλαμβάνει τὰ πράγματα τῆς εἰκοστῆς ἑξηκοστῆς τετάρτης Ὀλυμπιάδος ἔτει δευτέρῳ, καὶ τρίτῳ ἔτει νικᾷ τὸν Ζαβινᾶν. Ὁ δὲ τὴν ἧτταν μὴ ἐνέγκας φαρμάκῳ ἑαυτὸν διεχρήσατο. Βασιλεύει δὲ ἔτη ια', ἄχρι τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἑκατοστῆς ἑξηκοστῆς ἕκτης Ὀλυμπιάδος. Συναριθμεῖται γὰρ ὁ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Σελεύκου ἐνιαυτὸς τῆς ἀρχῆς εἰς τοῦτον. Ἐκαλεῖτο δὲ Γρυπὸς καὶ Φιλομήτωρ. Κατιόντι δὲ τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφῷ Ἀντιόχῳ (ἀγιτράχῳ cod.) καὶ ἀνεψιῷ τὰ ἐκ πατρὸς, τῷ ἐπικληθέντι Κυζικηνῷ, περὶ οὗ πρὸ ὀλίγου εἰρήκαμεν, ἐκχωρεῖ τῆς ἀρχῆς ἀπελθὼν εἰς τὴν Ἄσπενδον, ὅθεν καὶ Ἀσπένδιος ἐκλήθη ὁ αὐτὸς καὶ Γρυπὸς καὶ Φιλομήτωρ ἐπικαλούμενος.

22. Τοῦ τοίνυν Ἀντιόχου εἰς τὴν Ἄσπενδον ἐκχωρήσαντος, ἄρχει ἀπὸ τῆς ρξζ' Ὀλυμπιάδος ἔτους τοῦ πρώτου ὁ Κυζικηνὸς Ἀντίοχος. Τῷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς αὐτῆς Ὀλυμπιάδος κάτεισι πάλιν ἀπὸ τῆς Ἀσπένδου ὁ Ἀντίοχος· καὶ κρατεῖ μὲν αὐτὸς τῆς Συρίας, ὁ δὲ Κυζικηνὸς τῆς Κοίλης. Διαιρεθείσης δὲ τῆς ἀρχῆς, ὁ μὲν Γρυπὸς παρατείνει ἄχρι τῆς ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος τοῦ τετάρτου ἔτους, ἔτη μετὰ τὴν κάθοδον ἐπιζήσας δεκαπέντε, ὡς ἄρξαι τὰ πάντα εἴκοσι ἕξ, ἕνδεκα μὲν καθ' ἑαυτὸν, πεντεκαίδεκα δὲ τῆς ἀρχῆς διῃρημένης.

23. Ὁ δὲ Κυζικηνὸς κρατήσας ἀπὸ τῆς ρξζ' ἔτους πρώτου τελευτᾷ ἔτει πρώτῳ τῆς ροα' Ὀλυμπιάδος, βασιλεύσας μὲν ἔτη ιη', βιοὺς δὲ τὰ πάντα ἔτη ν'. Τελευτᾷ δὲ τοῦτον τὸν τρόπον. Ἀποθανόντος γὰρ τοῦ Γρυποῦ

21. *Demetrium consecutus est filius ejusdem Seleucus, qui statim matris calumniis interemptus est* (1) *Res ergo ad Antiochum minorem natu fratrem recidebant centesimæ et sexagesimæ quartæ Olympiadis anno altero. Is anno tertio Zabinam fregit, qui ne cladi superesset, veneno mortem hausit* (2). *Regnavit autem* [*Antiochus*] *annis undecim usque ad centesimæ sexagesimæ sextæ Olympiadis quartum annum* (3) : *eoque numero unicus etiam annus concluditur, quo frater ejus Seleucus potestatem retinuit. Idem vocitatus est Grypus* (*id est aduncus*) *itemque Philometor. Hic adventante Antiocho, qui materno genere frater erat, paterno autem patruelis, et cognomento, ut paullo ante diximus, Cyzicenus, potestate abdicata pergebat Aspendum; quamobrem etiam Aspendius appellatus est idem cui Grypo et Philometori agnomen erat.*

22. *Postquam Antiochus Aspendum secesserat, rerum potiebatur centesimæ sexagesimæ septimæ Olympiadis anno primo Cyzicenus Antiochus. Sed enim mox secundo anno ejusdem Olympiadis redibat Aspendo Antiochus, Syriamque occupabat, præter quandam partem Cyziceno adhuc obnoxiam. Ergo imperium bifariam divisum est : quod Grypus usque ad centesimæ septuagesimæ Olympiadis quartum annum insedit, annis post reditum quindecim in regia potestate versatus : ita ut annis omnino sex supra viginti* (1) *regnaverit, nempe undecim imperio integro, quindecim bifariam diviso.*

23. *Jam ipse Cyzicenus a centesimæ sexagesimæ septimæ Olympiadis primo anno dominatus est, primo autem centesimæ septuagesimæ primæ defunctus, postquam annis octodecim* (1) *regnaverat, et quinqua-*

4 init.) Antiochus Grypus successerit. Hinc liquet et historiæ et sibi ipsi repugnare Porphyrium, qui Demetrium mortuum esse dicat Olymp. 164, 1. Non subesse librarii errorem ex seqq. numeris patet, nec non ex comparato Livio colligo, qui eodem modo rem adornasse videtur. Nam quæ leguntur in Epit. 60 : *Motus Syriæ referuntur, in quibus Cleopatra Demetrium virum suum et Seleucum filium, indignata quod occiso patre ejus a se injussu suo diadema sumpsisset, interemit :* ea collocantur in anno Q. Metelli consulis, i. e. 124 a. C., Olymp. 164, 1. Ceterum Porphyrius finem Demetrii ad Olymp. 164, 1 detulit propterea, quod initium Antiochi Grypi assignavit Olymp. 164, 2. In posteriore hoc numero causa erroris quærenda et. Etenim ex genuina chronologia ita statuendum, ut Ol. 163, 4 sit Demetrii annus primus; Ol. 164, 1, regni anno secundo, Alexandrum Zabinam debellaverit; Olymp. 164, 2 denique primus sit annus, quo, *recuperato patrio regno* (Justin. 39, 2), solus absque æmulo imperaverit. Hunc primum recuperati regni annum Porphyrius sumpsit pro anno quo Seleuco successerit, ideoque Zabinæ cladem anno sequenti, Ol. 164, 3, attribuit. Ceterum recte Porphyrius ab Ol. 164, 2, usque ad discessum Demetrii undecim exputat annos; inde ab initio regni forent anni tredecim ; id quod infra etiam Josephi testimonio confirmabimus. V. § 22, not. 1. — 4. Post v. ὑπὸ τοῦ in codice vacuum spatium vocum duarum triumve.

§ 21. *not.* 1. *interemptus est*] V. Justin. XXXIX, 1; Appian. Syr. 69; Livius Epit. 60. — 2. Aliter de his narrat Justinus XXXIX, 2. Cf. Josephus XIII, 9, 3. — 3. *Olymp.* 166, 4] i. e. 113 a. C., 200 ær. Sel. Secundum Justinum l. l. Antiochus Grypus, postquam Cleopatram matrem suam vel potius furiam sustulerat, *octo annis quietem habuit... Natus deinde illi est æmulus regni frater ipsius Cyzicenus.* Cleopatræ numus ultimus notam habet anni 191 Sel. (122 a. C., Ol. 164, 3); in primo numo nostro Ant. Cyziceni notatur annus 199 (114 a. C., Ol. 166, 3). Ex his igitur colligis Cleopatram obiisse currente anno 191, et octo annis post (199 Sel.) jam regis titulum sibi vindicasse æmulum Ant. Grypi, qui anno sequente (200 Sel.) regno cedens Aspendum abiit. De re cf. etiam Appian. Syr. 69.

§ 22. *not.* 1. *sex supra viginti*] Constat sibi Porphyrius. Sed duobus annis eum errasse supra (§ 20) vidimus. Consequitur Grypum non 26 annis, sed 28 regnasse, adeo ut omne temporis spatium ab initio regni usque ad mortem sit annorum viginti novem. Atque sic Josephus XIII, 13, 4 : Ἀντίοχος ὁ Γρυπὸς ἐπικληθεὶς ἀποθνήσκει ὑπὸ Ἡρακλέωνος ἐπιβουλευθεὶς βιώσας μὲν ἔτη τεσσαράκοντα καὶ πέντε, βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι. Itaque natus est Demetrius Ol. 159, 3. 141.

§ 23. *not.* 1. *octodecim*] In subjecto laterculo latino nonnisi *septemdecim* numerantur, idque ex Porphyrii calculis rectius habet. Nam ab Ol. 167, 1-171, 1 inclusive, sunt anni 17. Quamquam accesserit fortasse pars Olympiadis 166, 4, adeo ut currente anno duodevicesimo defunctus sit.

Ἀντιόχου κατὰ τὸν εἰρημένον χρόνον, Σέλευκος ὁ τούτου παῖς ἐπελθὼν μετὰ δυνάμεως πολλὰς πόλεις προσηγάγετο. Ἀντίοχος δὲ ὁ Κυζικηνὸς προσαγαγὼν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας τὴν δύναμιν, καὶ παραταξάμενος, ἐνικήθη· ἐξενεχθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ ἵππου αὐτοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ μέλλων συλλαμβάνεσθαι, ἑαυτὸν ἀπέσφαξε. Τῆς δὲ βασιλείας ὁ Σέλευκος ἐγκρατὴς γενόμενος παρέλαβε τὴν Ἀντιόχειαν.

24. Πρὸς δὲ τοῦτον ἐπολέμει τοῦ Κυζικηνοῦ υἱὸς γενόμενος Ἀντίοχος. Γενομένης δὲ μάχης ἐν τῇ Κιλικίᾳ περὶ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Μοψουεστίαν, ἐνίκησεν ὁ Ἀντίοχος. Σέλευκος δὲ φυγὼν εἰς τὴν πόλιν, καὶ πυθόμενος τοὺς ἐγχωρίους, ὅτι διεγνώκασιν αὐτὸν ζῶντα κατακαῦσαι, φθάσας ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν.

25. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ κληθέντες Δίδυμοι, Ἀντίοχός τε καὶ Φίλιππος, ἐπιφανέντες μετὰ δυνάμεως καὶ τὴν πόλιν βίᾳ χειρωσάμενοι μετῆλθον τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ, κατασκάψαντες τὴν πόλιν. Ἐπελθὼν δὲ ὁ τοῦ Κυζικηνοῦ υἱὸς μάχῃ αὐτοὺς νικᾷ. Καὶ τούτων Ἀντίοχος μὲν ὁ τοῦ Σελεύκου ἀδελφὸς ἀπὸ τῆς μάχης ἐλαύνων τὸν ἵππον καὶ καταφυγὼν εἰς τὸν Ὀρόντην, ὑπὸ τοῦ ῥείθρου κατεφθάρη.

26. Λοιπῶν δὲ ὄντων τῶν ἀμφισβητούντων περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου, τοῦ Σελεύκου μὲν ἀδελφοῦ, υἱοῦ δὲ τοῦ Γρυποῦ Ἀντιόχου, Ἀντιόχου δὲ τοῦ παιδὸς τοῦ Κυζικηνοῦ, ἀπὸ τρίτου ἔτους τῆς ροα' Ὀλυμπιάδος ἀρξάμενοι καὶ δυνάμεις ἀξιολόγους ἔχοντες καὶ μέρους τῆς Συρίας ἐπικρατοῦντες, διεπολέμουν πρὸς ἀλλήλους

ginta (2) *vitam produxerat. Porro necis ejus ratio ejusmodi fuit. Grypo Antiocho eo quod diximus tempore fatis functo, Seleucus hujus filius adducto exercitu urbes plurimas subigebat. At vero Cyzicenus Antiochus contractis Antiochiæ copiis manus infelici Marte conseruit: tum equo inter hostes elatus, quum jam capiendus esset, educto gladio ipse sibi vitam exhausit* (3). *Quo facto regnum universum cum ipsa Antiochia in Seleuci potestatem redactum est.*

24. *Contra eum tamen bellum aluit residuus Cyziceni filius Antiochus* (1). *Reapse prælio in Cilicia prope urbem Mopsuestiam patrato victoriam Antiochus adeptus est. Seleucus autem in urbem fuga elapsus, sciscitabatur a civibus num se agnoscerent* (2). *Quumque se agnitum audisset, ne vivus combureretur, manus illico sibi attulit.*

25. *Tum fratres ejus, qui Gemini dicebantur, Antiochus et Philippus* (1), *cum exercitu adventantes vi urbem ceperunt, fratrisque ulciscendi causa eandem subverterunt. Hos tamen Cyziceni filius armis petiit ac debellavit : atque ex his quidem Antiochus Seleuci frater pugna equo admisso excedens temere in Orontem amnem delapsus vortice haustus periit* (2).

26. *Reliqui erant, qui de regno inter se decertarent, Philippus Seleuci frater, Grypo Antiocho natus, et Antiochus Cyziceni filius. Hi orsi ab anno tertio* (1) *Olympiadis centesimæ septuagesimæ primæ, non sine delectis exercitibus Syriæ partem singuli tenebant, bellum-*

— 2. *quinquaginta*] Si mortuus est Ol. 171, 1 exeunte, 95 a. C., natus est an. 144 a. C., septem annis antequam pater ejus Antiochus Sidetes regnum susceperit. Clintonus pro *quinquaginta* (ν') scribi vult *quadraginta* (μ'), ut a *rege* demum patre genitus sit. — 3. De morte Cyziceni cf. Josephus XIII, 13, 4 et Appianus Syr. 69.

§ 24. *Antiochus*] i. e. Antiochus Eusebes. Rem ita narrat Josephus XII, 13, 4 : Μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ Κυζικηνοῦ παῖς Ἀντίοχος ὁ Εὐσεβὴς καλούμενος παραγενηθεὶς εἰς Ἄραδον καὶ περιθέμενος διάδημα πολεμεῖ τῷ Σελεύκῳ, καὶ κρατήσας ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης τῆς Συρίας. Ὁ δὲ φυγὼν εἰς Κιλικίαν καὶ γενόμενος ἐν τῇ Μόψου ἑστίᾳ, πάλιν αὐτοὺς εἰσέπραττε χρήματα. Ὁ δὲ τοῦ Μοψουεστιέων δῆμος ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτοῦ τὰ βασίλεια καὶ διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. Appian. Syr. 69 : Βίαιος καὶ τυραννικώτατος ὢν ἐν Ἑστίᾳ Μόψου τῆς Κιλικίας κατεπρήσθη κατὰ τὸ γυμνάσιον. — 2. Græca h. l. non satis intellexisse videtur interpres Armeniacus.

§ 25. *not.* 1. *gemini.. Antiochus et Philippus.*] Hos e Tryphæna Ptolemai VIII filia Grypus susceperat. Quinque ei fuerunt filii : 1. *Seleucus,* de quo vidimus in § 24. Is in numis sine anni nota nominatur βασιλεὺς Σελ. Ἐπιφανὴς Νικάτωρ (Vaillant. p. 211 sqq.). 2. 3. *Philippus*, in numo : βασ. Φίλ. Ἐπιφανὴς Φιλάδελφος (Vaillant. p. 228), et *Antiochus major,* qui item βασ. Ἀντ. Ἐπιφανὴς Φιλάδελφος. 4. *Demetrius*, ὁ Εὔκαιρος λεγόμενος (Joseph. XIII, 13, 4); in numo : βασ. Δημ. Φιλομήτωρ Εὐεργέτης Καλλίνικος (Vaill. p. 220). 5. *Antiochus minor*, ὁ κληθεὶς Διόνυσος (Joseph. XIII, 15, 1); in numo : βασ. Ἀντ. Θεὸς Ἐπιφανὴς Νικηφόρος (Frœlich. p. 113). Demetrii et Antiochi minoris mentio ap. Eusebium desideratur. — 2. Josephus XIII, 13, 4 hæc ita narrat : Ἀντιόχου δὲ τοῦ Κυζικηνοῦ παιδὸς βασιλεύοντος τῆς Συρίας, Ἀντίοχος ὁ τοῦ Σελεύκου ἀδελφὸς ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλλυται μετὰ τῆς στρατιᾶς. Μετὰ δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος ἐπιθέμενος διάδημα μέρους τινὸς τῆς Συρίας ἐβασίλευσε. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάθουρος τὸν τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν Δημήτριον τὸν Εὔκαιρον λεγόμενον ἐκ Κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν Δαμασκῷ βασιλέα. Τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀνθιστάμενος Ἀντίοχος ταχέως ἀπέθανε· Λαοδίκῃ γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῶν Γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ Πάρθους πολεμούσῃ μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε, τὴν δὲ Συρίαν κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ Δημήτριος καὶ Φίλιππος. Deinde Demetrius hic contra Philippum arma movit; at a sociis Philippi, Stratone Berœæ tyranno, Azizo Arabum duce et Mithridate Sinace (num *Acinace?*), Parthorum præfecto, victus et in Parthiam a Mithridate abductus est (Joseph. XIII, 14 3). Post hæc quartus Philippi frater, Antiochus minor, cognomine Dionysus, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος, εἰς Δαμασκὸν παραγίνεται, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἐγκρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. Hic quum in Arabiam expeditionem suscepisset, per absentiam ejus Philippus Damasco urbe proditione potitur, sed ipsis proditoribus suspectus rursus ejicitur. Antiochus autem paullo post prœlio contra Arabes commisso cecidit. Joseph. XIII, 15, 1.

§ 26 *not.* 1. *anno tertio Olymp.* 171.] Sic e græcis reposui pro *anno primo.* Ol. 171, 1 mortuus est Ant. Cyzicenus, ut supra vidimus. Igitur quæ de Seleuco et Antiocho fratribus narrantur, pertinent ad Ol. 171, 2. 95 a. C. Reliqua quæ Grypus contra Demetrium et Antiochum minorem et contra Antiochum Eusebem bella gessit, ad sequentes annos pertinent. Fieri tamen vix potest ut biennio hæc omnia gesta sint, quanquam Eusebius Philippo nonnisi duos annos tribuit

περὶ τῆς Συρίας. Καὶ ἡττηθεὶς ὁ Ἀντίοχος εἰς Πάρθους ἀπέφυγε, καὶ ὕστερον Πομπηΐῳ ἑαυτὸν ἐνεχείρισεν, ὡς ὑπ' αὐτοῦ καταχθησόμενος εἰς τὴν Συρίαν. Ὁ δὲ λαβὼν παρὰ τῶν Ἀντιοχέων χρήματα, τοῦ μὲν οὐκ ἐφρόντισεν, αὐτόνομον δὲ τὴν πόλιν εἴασε. Πεμψάντων δὲ ἐπ' αὐτὸν (Scal., αὐτοὺς cod.) Μενέλαον καὶ Λάμπωνα καὶ Καλλίμανδρον Ἀλεξανδρέων, ὅπως, Πτολεμαίου τοῦ Διονύσου τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκστάντος, αὐτὸς ἐλθὼν τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσῃ μετὰ τῶν θυγατέρων τοῦ Πτολεμαίου, νόσῳ συσχεθεὶς ἐτελεύτησε.

27. Καταλύεται δὲ καὶ Φίλιππος ὁ τοῦ Γρυποῦ καὶ Τρυφαίνης τῆς Πτολεμαίου τοῦ ὀγδόου υἱὸς ὁ προειρημένος· καὶ κατιέναι θέλοντα αὐτὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον (μετεπέμψαντο γὰρ καὶ τοῦτον τότε οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐπὶ τὴν ἀρχήν) Γαβίνιος ὁ τῆς Συρίας ἄρχων Ῥωμαῖος, ἔπαρχος ὢν τοῦ Πομπηΐου, ἐπέσχε. Καὶ οὕτως ἡ βασιλικὴ διαδοχὴ ἡ κατὰ Συρίαν ἄχρι τούτων φθάσασα κατελύθη.

28. Εἰσὶν οὖν ἐφεξῆς Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας βασιλεῖς οἵδε·

α'. Ἀντίγονος ἐβασίλευσε τῆς Ἀσίας ἔτη ιη'.

β'. Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς τῶν τε ἄνω τόπων καὶ Συρίας ἔτη ιζ'.

γ'. Σέλευκος ὁ Νικάτωρ ἔτη λϐ'.

δ'. Ἀντίοχος ὁ Σωτὴρ ἔτη ιθ'.

ε'. Ἀντίοχος ὁ Θεὸς ἔτη ιε'.

ς'. Σέλευκος ὁ Καλλίνικος ἔτη κα'.

ζ'. Σέλευκος ὁ Κεραυνὸς ἔτη γ'.

η'. Ἀντίοχος ὁ Μέγας ἔτη λς'.

θ'. Σέλευκος ὁ Φιλοπάτωρ ἔτη ιϐ'.

ι'. Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἔτη ια'.

que pro Syriæ [universitate] gerebant, donec superatus Antiochus ad Parthos se fuga recepit (2). *Idem postea* (3) *per Pompeium intercessorem agebat, ut in Syriam reduceretur; verum hic, pecunia ab Antiochenis accepta, nullam illius curam gessit, urbique libertate frui concessit. Interim et Alexandrini missis legatis Menelao, Lampone et Callimandro rogabant illum* (4), *ut, digresso* (58 *a. C.*) *Alexandria Ptolemæo Dionyso, Ægypti regnum una cum Ptolemæi filiabus capesseret. Verum ipse morbo gravatus interiit.*

27. *Imperio excidit etiam Philippus, de quo antea diximus, Grypi filius ac Tryphænæ Ptolemæo octavo genitæ. Idem quum averet Ægyptum adire, propterea quod ipsum quoque per id tempus Alexandrini cives ad imperium accersebant, Romanus Syriæ proconsul* (57 *a. C.*) *Gabinius, Pompeii legatus, negotium disturbavit. Igitur Syriaticorum regum successio hactenus deducta finem nacta est.*

28. *Sunt autem Asianorum et Syrorum reges singillatim hi:*

1. *Asianis imperavit Antigonus annis XVIII.*
2. *Demetrius Obsessor superioribus regionibus et Syriæ annis XVII.*
3. *Seleucus Nicanor annis XXXII.*
4. *Antiochus Soter annis XIX.*
5. *Antiochus Deus annis XV.*
6. *Seleucus Callinicus annis XXI.*
7. *Seleucus Ceraunus annis III.*
8. *Antiochus Magnus annis XXXVI.*
9. *Seleucus [Philopator] annis XII.*
10. *Antiochus Epiphanes annis XI.*

---

in laterculo latino (in græco numerus excidit); quod deinde ex Eusebio transiit in Samuelem Aniensem et Excerpta Barbara; adeo ut statuendum foret Tigranem Syriam non anno 83, sed 92 a. Chr. occupasse. Ejusmodi errorem si in Eusebio non miramur, a Porphyrio certe alienum fuisse persuasum est. Neque ego erraverim, pro ἔτη β' corrigendum esse jubens ἔτη ιϐ', qui pertinent ab an. 94 usque ad exeuntem annum 83 a. C., quo Tigranes Syriam, vel saltem majorem ejus partem occupavit. — 2. Aliter Josephus l. l., qui Antiochum Eusebem in pugna contra Parthos cecidisse refert. Appianus c. 69 de morte ejus nihil tradit; hoc tantum de eo habet : αὐτὸν ἐξήλασε τῆς ἀρχῆς Τιγράνης. Hæc ita videntur conjungenda esse, ut contra Antiochum Syri Tigranem advocaverint; Antiochus vero Syria pulsus ad Laodicen se contulerit, eique contra Parthos auxilians prœlio sit occisus. — 3. *Idem postea* etc.] Hæc sicuti reliqua fere omnia excerptorem produnt negligentissimum. Sic h. l. ne verbo quidem de Tigrane monuit multos per annos Syria potito. Ceterum Antiochus qui regnum a Pompeio poposcit, non fuit Eusebes Cyziceni filius, quem prœlio cecidisse Josephus testatur, sed Eusebis e Selene filius, Antiochus Asiaticus, ut diserte ait Appianus c. 69. Is puer adhuc erat an. 75, quo cum fratre Romam venerat. Cicero in Verr. II, 4, 27 : *Reges Syriæ, regis Antiochi filios, pueros scitis Romæ nuper fuisse, qui venerant non propter Syriæ regnum, nam id sine controversia obtinebant, ut a patre et majoribus acceperant*, etc. Patrem et filium Justinus quoque confundit lib. XL, 2 : *Pompeius* (Antiocho Cyziceni filio) *poscenti regnum respondit, ne volenti quidem Syriæ, nedum recusanti daturum se regem, qui octodecim annos, quibus Tigranes Syriam tenuit, in angulo Ciliciæ latuerit.* Eosdem annos *octodecim* habet lib. XL, 1 : *Accitus* (Tigranes) *in regnum Syriæ per octodecim annos tranquillissimo regno potitus est.* Rectius Appianus Syr. c. 48 : ὁ Τιγράνης ἦρχε Συρίας... ἐπὶ ἔτη τεσσαρεσκαίδεκα, i. e. ab an. 83 usque ad an. 69, quo a Lucullo victus est. Justini anni octodecim, monente Clintono p. 340, minus accurate numerantur ab an. 83 usque ad annum 66 exeunt., quo Pompeius pacem Tigrani concessit. Eodem modo etiam Porphyrius statuit. Quod etsi disertis verbis non traditur, facile tamen colligi potest. Etenim in subjecto laterculo græco Eusebius ait, annos regni Syriaci inde ab Antigono (318 a. C.) esse 274, inde a Seleuco autem (312 a. C.) computari annos 239. Numeri illi inepti sunt, neque vero corrupti. Nimirum ad annos illos 239 addidit Antigoni annos 18 et Demetrii Poliorcetis annos 17, atque sic obtinuit summam an. 274. A Seleuco autem usque ad finem Philippi sec. Eusebium nonnisi 221 anni colliguntur (Cf. Exc. Barb. : *Sub Philippo novissimo Syrorum regnum dissipatum est... permanens per annos CCXXI*) : supersunt anni *octodecim;* hi sunt anni Tigranis, quos recensuisse Porphyrium liquet ex laterculo latino, ubi, omisso illo summario in græcis servato, in fine leguntur : *Post quos Romani.* — 4. In his sicuti in seqq. diversæ personæ confunduntur; quod demonstrare studui in not. ad Diodor. Exc. Escorial. p. XXV.

ια'. Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ ἔτος α', μῆνας ϛ'.
ιϐ'. Ἀντίοχος ὁ Σωτὴρ ἔτη ιϐ'.
ιγ'. Ἀλέξανδρος ἔτη ιε' (leg. ε').
ιδ'. Δημήτριος Δημητρίου ἔτη γ'.
ιε'. Ἀντίοχος ὁ Σιδήτης ἔτη θ'.
ιϛ'. Δημήτριος αὖθις ἔτη δ'.
ιζ'. Ἀντίοχος ὁ Γρυπὸς ἔτη κϛ'.
ιη'. Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνὸς ἔτη ιη'.
ιθ'. Φίλιππος ὁ τοῦ Γρυποῦ ἔτη β' [leg. ιϐ'], ἐφ' οὗ ἡ κατὰ Συρίαν ἀρχὴ κατελύθη.

Συνάγεται οὖν ὁ τῆς βασιλείας τῆς ὑπὸ Μακεδόνων χρόνος ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀντιγόνου εἰς ἔτη σοδ', ἀπὸ δὲ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος ἔτη σλθ'.

11. *Antiochus hujus filius anno I et mensibus VI.*
12. *Demetrius Soter annis XII.*
13. *Alexander annis XV (leg. V).*
14. *Demetrius Demetrii annis III.*
15. *Antiochus Sidetes annis IX.*
16. *Demetrius iterum annis IV.*
17. *Antiochus Grypus annis XXVI.*
18. *Antiochus Cyzicenus annis XVII (supra XVIII, ut in gr.).*
19. *Philippus Grypi annis **, sub quo Syriaticæ dominationi finis est impositus. Post quos Romani.*

REGUM SYRIÆ LATERCULUS.

	EUSEBII ARM. CANON.		PORPHYRIUS.		NUMERI CORRECTI.			
	Anni.	Olymp.	Anni.	Olymp.	Anni.	Olymp.	A. Sel.	A. C.
Antigonus	...	....	18	115,3 — 119,4	17	115,3		(Aug.) 318
Demetrius Poliorc. post patris obitum regnat	...	....	15	(120,1) — 123,4	14½	119,4		(Aug.) 301
Idem moritur	...	....	....	124,4	32	124,1		(Jan.) 283
Seleucus Nicator	32	117,2	32	117,1 — 124,4	19	117,1	32	Oct. 312
Antiochus Soter	19	125,2	19	125,1 — 129,3	15	124,4	51	Jan. 280
Antiochus Theus	15	130,1	15	129,4 — (133,2)	20	129,3	66	(Jan.) 261
Seleucus Callinicus	20	133,4	21 (20)	133,3 — 138,2		133,2		(Jan.) 246
Orthosiam obsidione liberat	...	....	....	134,3......	...	134,3		242
In Lydia duobus prœliis fratrem vincit	...	....	....	137,4		137,4		229
Antiochus Hierax in Thracia moritur	...	....	....	138,1		138,1		228
Seleucus Ceraunus	3	138,4	3	(138,3) — 139,1	3	138,3	86	(Aug.) 226
Antiochus Magnus	36	139,3	36	139,2 — 148,2	36	139,2	89	(Aug.) 223
Seleucus Philopator	12	148,3	12	148,3 — (151,2)	12	148,2	126	(Oct.) 187
Antiochus Epiphanes	11	151,3	11	151,3 — 154,1	11	151,2	137	(Aug.) 175
Antiochus Eupator	2	154,2	1½ (2)	(154,2 — 154,3)	2	154,1	149	(Dec.) 164
Demetrius Soter	12	154,4	12	154,4 — (157,3)	12	154,3	151	(Nov.) 162
Alexander Bala	10	157,4	5	157,3 — (158,3)	5	157,3	162	(Aug.) 150
[*Demetrius Nicator. Antiochus. Trypho*]			*	* *				
Demetrius Nicator	3	160,2	3	160,1 — (160,3)	3	·	172	140
Demetrii expeditio Parthica	...	....	....	160,2		160,2	173	139
Demetrius a Parthis capitur	...	....	....	160,3		160,3	175	(Nov.) 138
Antiochus Sidetes	9	161,1	9	160,4 — 162,4	9	160,3	175	(Feb.) 138
Hierosolyma capit	...	....	....	162,2		161,4	180	(Oct.) 133
Mors Sidetis	...	....	....	162,4		162,4	184	Feb. 128
Demetrius Nicator iterum	4	163,2	4	162,4 — 164,1	3	162,4	184	Feb. 128
Seleucus	...	....	....	....	(½)	163,3	187	Feb. 125
Antiochus Grypus	12	164,2	11	164,2 — 166,4	13	163,4	187	(Aug) 125
Zabinam vincit	...	....	....	164,3		164,1	189	124
Aspendum abit	...	....	....	166,4		164,4	200	Juli. 112
Antiochus Cyzicenus solus	(18)	167,2	1	167,1		167,1	200	Juli. 112
Ant. Grypus et Ant. Cyzicenus	...	....	15	167,2 — 170,4	15	167,2	201	111
Mors Ant. Grypi	...	....	....	170,4		170,4	216	96
Antiochus Cyzicenus, iterum solus			1	171,1	1	170,4	216	96
Moritur	...	....	....	171,1		171,1		95
Antiochus Eusebes. Seleucus. Antiochus Grypi filius	...	....	....	(171,2)		172,2		95
Antiochus Eusebes. Philippus	2	171,4-172,1.	12	171,3				94
Tigranes	...	....	(18)		14	174,2	229	83

7.

Scaligeri Exc. Euseb. p. 59. Cramer. Anecd. Paris. II, p. 120:

Οἱ μετὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας βασιλεύσαντες. Ἀπὸ τῆς Πορφυρίου γραφῆς.

Τελευτᾷ μὲν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης Ὀλυμπιάδος, ἄρξας ἔτη τὰ σύμπαντα δώδεκα. Διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Ἀριδαῖος ὁ μετονομασθεὶς Φίλιππος, ἀδελφὸς ὢν Ἀλεξάνδρου οὐχ ὁμομήτριος· γέγονε γὰρ ἐκ Φιλίννης τῆς Λαρισσαίας τῷ Φιλίππῳ. Βασιλεύει δὲ ἐπὶ ἔτεσιν ζ', καὶ ἀναιρεῖται ἐν τῇ Μακεδονίᾳ διὰ Πολυσπέρχοντος τοῦ Ἀντιπάτρου (1) υἱοῦ.

Πτολεμαῖος δὲ ὁ Ἀρσινόης καὶ Λάγου υἱὸς μετ' ἐνιαυτὸν (2) [καὶ διὰ] τῆς εἰς Φίλιππον ἀναγεγραμμένης ἡγεμονίας σατράπης εἰς Αἴγυπτον πέμπεται. Καὶ σατραπεύει μὲν τὰ πρῶτα ἔτη ζ' καὶ δέκα, βασιλεύει δὲ ἔτη τρία καὶ εἴκοσιν, ὥστε τὰ πάντα μ' λογίζεσθαι αὐτῷ ἄχρι τῆς τελευτῆς. Ἐπεὶ δὲ ζῶν ἔτι τῆς ἀρχῆς παρεχώρησε τῷ υἱῷ Πτολεμαίῳ τῷ ἐπικληθέντι Φιλαδέλφῳ, δύο ἔτη ἐπέζησε τῷ παιδὶ τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένῳ· οὐκέτι δὴ τεσσαράκοντα, τριάκοντα δὲ καὶ ὀκτὼ τὰ τοῦ πρώτου Πτολεμαίου, ὃν Σωτῆρα ἐπεκάλουν, λογίζονται.

Τοῦτον διαδέχεται Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς ὁ ἐπικληθείς, ὡς ἔφαμεν, Φιλάδελφος. Καὶ ζῶντος μὲν ἔτι τοῦ πατρὸς, δύο πληροῖ τῆς βασιλείας ἔτη, ἀποθανόντος δὲ, [ἕξ] (vox deest in cod.; ὀκτὼ dedit Scal.) καὶ τριάκοντα. Ὡς καὶ τούτῳ ὀκτὼ καὶ τριάκοντα τοὺς τῆς βασιλείας ἐνιαυτοὺς ἴσους τοῖς τοῦ πατρὸς ἀποδίδοσθαι.

Τοῦτον διαδέχεται τρίτος Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Εὐεργέτης, καὶ βασιλεύει ἔτη πέντε καὶ εἴκοσι (3).

Ὃν ὁ τέταρτος διαδέχεται Πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς Φιλοπάτωρ, καὶ βασιλεύει ἔτεσιν ὅλοις ἑπτακαίδεκα (4).

Ὁ δὲ μετ' αὐτὸν πέμπτος Πτολεμαῖος, Ἐπιφανὴς μὲν ἐπεκλήθη, βασιλεύει δὲ τέσσαρσι καὶ εἴκοσι ἔτεσιν (5).

7.

Eusebius Chron. Armenicum ex versione Ang. Maii p. 114:

Quinam post Alexandrum Macedonem Ægypti Alexandrinæque urbis regnum tenuerint. E Porphyrii libris.

Hunc Alexandrum Macedonem centesimæ et quartæ decimæ Olympiadis anno secundo regni successor excepit Aridæus, qui Philippus dictus est, frater quidem Alexandri, haud ex eadem tamen matre: nam de Philinna Larissæa susceperat eum Philippus. Is regnavit annis VII, donec a Polysperchonte Antipatri filio in Macedonia interemptus est.

Ptolemæus Arsinoes et Lagi filius post annum ex quo Philippus imperium obtinuerat, ad præfecturam Ægypti mittitur, eaque primum potestate fungitur annis XVII: deinde supremam regis dignitatem invadit annis XXIII, ita ut ante ejus obitum anni omnino effluxerint XL. Hic tamen adhuc superstes in filium suum Ptolemæum, cognomento Philadelphum, transtulit imperium, biennioque vitam produxit cum filio regnante: quare jam haud quadraginta, sed octo supra triginta putabantur anni Ptolemæi primi cognomento Soteris.

Hunc successor consecutus est Ptolemæus filius, cognomento, ut diximus, Philadelphus, qui parente superstite regnum biennio administravit, eoque mortuo, annis XXXVI: prorsus ut ipse, non secus atque parens, octo ac triginta annis regnasse dicendus sit.

Tertius ei successit Ptolemæus cognomento Euergetes, qui mansit in potestate annis XXV.

Hunc quartus Ptolemæus excepit, cognomento Philopator, qui regnavit annis XVII.

Mox quintus Ptolemæus, cognomento Epiphanes, regnum tenuit annis XXIII (*leg. XXIV*).

Fragm. 7. § 1. Ἀντιπάτρου] Non Antipatri filius Polysperchon, sed Simmiæ fuit, ut ait Arrian. Exp. II, 12, 2. III, 11, 9. — 2. μετ' ἐνιαυτὸν κτλ.] Rectius in lat. *anno ex Phil.*, etc.; quod quidem, si historiam spectes, parum accurate se habet; sed statuendum est Alexandrinum auctorem, ex quo sua Porphyrius hausit, regnorum annos more Ægyptio ita computasse ut mortem Alexandri sive initium regni Aridæi componat cum initio anni Ægyptiaci, quo regnum Aridæus suscepit, i. e. cum die XII mensis Nov. (d. I. m. Thoth.) an. 324; quemadmodum fit in Canone Astronomico. Primus annus Ptolemæi eadem ratione computatur a primo die mensis Thoth anni 323. Itaque recte se habent latina: *post annum ex quo Philippus*, etc. In græcis verba καὶ διὰ correctorem produnt, qui computum hunc non intellexit. — Ceterum errat Eusebius in Canone Ptolemæo I annos 40, ejus filio 38 annos assignans. V. Clinton. III, p. 379; Droysen. *Hell.* I, p. 693. — 3. πέντε καὶ εἴκοσι]. Sic etiam Can. Astron. In subjuncto laterculo male: XXIV. Male etiam Eusebius in Canone annos XXVI notat. Quodsi in monumento Adulitano notatur Ptolemæi III annus 27, id ita explicandum, ut Ptolemæum II per postremos regni annos filium sibi associasse statuamus. Mortuus est Euergetes ineunte Olymp. 139, 3, exeunte anno 222 a. C., uti Clintonus exputat, adhibito Polybio (V, 34. XV, 25) et Plutarcho (Cleom. 32-34). — 4. ἑπτακαίδεκα] Sic etiam Canon. Astron. et Eusebius in Canone. Infra male: XXI. — 5. τεσσ. καὶ εἰκ.] Sic etiam Can. Astron. et Euseb. in Can. In latinis corrupte: XXIII, et in laterculo: XXII. Hieronymus ad Danielem c. XI: *Ptolemæo Philopatore mortuo adversum filium ejus, qui tunc quattuor annorum erat et vocabatur Ptolemæus* Ἐπιφανής, *rupto fœdere movit exercitum* (Antiochus). Hæc adscripsi, quod Hieronymus l. l. chronologica sua e Porphyrio potissimum depromere solet. Secundum Justin. XXX, 2 Philopator moritur *relicto quinquenni ex Eurydice* (Arsinoe) *sorore filio.* Igitur quattuor annos tum exegerat, agebat vero quintum, uti monent Clinton. III, p. 384 et Letronn. *Insc. de l'Égypte*, I, p. 265. Idem Hieronymus, l. l. c. XI: *Antiochus... filiam suam Cleopatram per Euclem*

2. Τούτου παῖδες δύο Πτολεμαῖοι μετ' αὐτὸν τὴν ἀρχὴν διαδεξάμενοι, ὅ τε πρεσβύτερος ὁ κατ' ἐπίκλησιν Φιλομήτωρ, καὶ ὁ νεώτερος ὁ ἐπικαλούμενος Εὐεργέτης δεύτερος. Ἀμφοῖν δὲ ἔτη τέσσαρα καὶ ἑξήκοντα (1) λογίζονται. Ὑφ' ἓν γὰρ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐτάξαμεν, ὅτι διαστασιαζόντων πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐναλλὰξ βασιλευόντων, σύγχυσις περὶ τοὺς χρόνους γέγονεν. Ἄρχει μὲν γὰρ ὁ Φιλομήτωρ πρότερος ἔτεσιν ἕνδεκα μόνος. Ἀντιόχου (2) δ' ἐπιστρατεύσαντος Αἰγύπτῳ, καὶ περιελόντος αὐτοῦ τὸ διάδημα, οἱ Ἀλεξανδρεῖς τῷ νεωτέρῳ ἐπέτρεψαν τὰ πράγματα· καὶ διώξαντες Ἀντίοχον ἐρρύσαντο τὸν Φιλομήτορα, καὶ ἐχρημάτισεν αὐτοῖς [ἔτος] Φιλομήτορος [μὲν] ιϐ' (ις' Scal.), Εὐεργέτου δὲ α' (3). Ὁμονοοῦσι δὲ ἄχρι τοῦ ἑπτακαιδεκάτου. Ἀπὸ δὲ τοῦ ὀκτωκαιδεκάτου μόνου χρηματίζει τοῦ Φιλομήτορος.

2. *Hujus duo filii Ptolemæi in imperium deinde succedunt, quorum major natu Philometor, minor autem Euergetes secundus dicebatur. Utriusque simul anni numerantur LXI* (l. *LXIV*). *Nos enim horum annos in unam seriem contulimus, propterea quod ipsis bello inter se decertantibus seque regno vicissim pellentibus temporum permixtio secuta est. Primus regnat Philometor annis XI. Mox Antiochus, oppressa armis Ægypto, eundem diademate spoliabat. Tum Alexandrini regiam potestatem ad minorem* (*fratrem*) *deferebant, pulsoque Antiocho, ipsum Philometorem expediebant: dicebatur autem iis Philometoris annus duodecimus* (*XVI* mgo) *Euergetis primus. Hinc potestate æquata usque ad decimum septimumque annum perrectum est. Mox ab octavo decimo unius Philometoris nomen scribeba-*

Rhodium septimo anno (sc. regni) *adolescenti despondit Ptolemæo, et tertio decimo anno tradidit, data ei dotis nomine omni Cœlesyria et Judæa* (cf. Appian. Syr. c. 5. Polyb. XVIII, 34. Livius XXXIII, 40). Cum Porphyrii vel Hieronymi calculo componendus Chron. Alexandrin. p. 255 ad Ol. 145, 2 (*Ptolem. Epiphan. an.* 7): Ὑπὸ Πορφυρίου καὶ Μαρκέλλου. Ἀντίοχος βασιλεὺς Συρίας φιλωθεὶς Πτολεμαίῳ τῷ Ἐπιφανεῖ σπονδὰς πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο καὶ Κλεοπάτραν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα ἐκδίδωσι (despondet) τῷ Πτολεμαίῳ εἰς γυναῖκα, παραχωρήσας αὐτῷ φερνῆς ὀνόματι Συρίαν καὶ Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν καὶ Ἰουδαίαν. Purpurio et Marcellus consules sunt Ol. 146, 1. 196. a. C. Hunc annum ponere debebat; isque est annus septimus Epiphanis in Canone Eusebii, cujus computum etiam Chron. Alex. reddere puto. Falsos vero esse Eusebii numeros inde patet quod in regnis Ptolemæi II et III annis Eusebius erravit. — Ceterum de Ptol. Epiphane cf. Porphyrius (in interpretat. Danielis) ap. Hieronymum in Dan. c. XI: *Porphyrius dicit... Ptolemæum Epiphanem, qui Seleuco sit molitus insidias et adversus eum exercitum præparaverit et veneno sit interfectus.*

§ 2. *not.* 1. De summa annorum 64 consentiunt Canon. Astron. et Euseb. Can. Uterque Philometori 35, Euergetæ II 29 annos tribuit. — 2. Ἀντιόχου] Cf. Hieronym. ad Daniel c. XI: *Quum ipse obtulisset pacem Ptolemæo et fuisset dux fœderis, post est ei molitus insidias. Ptolemæum autem hic non Epiphanem significat, qui quintus regnavit in Ægypto, sed Ptolemæum Philometorem, filium Cleopatræ sororis Antiochi, cujus hic avunculus fuit. Et quum post mortem Cleopatræ Eulæus Eunuchus, nutricius Philometoris, et Lenæus Ægyptum regerent, et repeterent Syriam, quam Antiochus fraude occupaverat, ortum est inter avunculum et puerum Ptolemæum prœlium. Quumque inter Pelusium et montem Casium prœlium commisissent, victi sunt duces Ptolemæi. Porro Antiochus parcens puero et amicitias simulans adscendit Memphim, et ibi ex more Ægypti regnum accipiens, puerique rebus se providere dicens, cum modico populo omnem Ægyptum subjugavit sibi, et abundantes atque uberrimas ingressus est civitates. Fecitque quæ non fecerunt patres ejus et patres patrum illius. Nullus enim regum Syriæ ita vastavit Ægyptum, et omnes eorum divitias dissipavit, et tam callidus fuit, ut prudentes cogitationes eorum, qui duces pueri erant, sua fraude subverteret. Hæc Porphyrius sequens Suctorium* (Callinicum sc.) *sermone laciniosissimo prosecutus est, quæ nos brevi compendio diximus.* — 3. α'] (i. e. πρῶτον.) Sic scripsi pro ἕν. Deinde post v. αὐτοῖς addidi ἔτος, et post v. Φιλομ. particulam μὲν. Pro ιϐ' quod recte codex præbet; Scaliger habet ις'. Etiam in cod. Arm. ad marginem notatur numerus ις'. Ceterum locus noster paullo plenius exhibetur apud Syncellum p. 284, unde eum in Eusebium suum p. 68 Scaliger transtulit. Verba sunt: Πτολεμαίου τοῦ Ἐπιφανοῦς ἀποθανόντος κδ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, δύο παῖδες αὐτοῦ Πτολεμαῖοι τὴν ἀρχὴν μετ' αὐτὸν διεδέξαντο, ὧν ὁ πρεσβύτερος Φιλομήτωρ ἐπεκέκλητο, ὁ δὲ νεώτερος Εὐεργέτης. Πρὸς ἀλλήλους δὲ στασιάζοντες ἐναλλὰξ (ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Scal.) ἐβασίλευσαν. Διὸ καὶ σύγχυσις γέγονε περὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν. Πρῶτος γὰρ ὁ Φιλομήτωρ μόνος ια' ἔτη ἐβασίλευσεν, εἶτα ὑπὸ Ἀντιόχου ἐξεβλήθη [Inser. Οὗ] ἐπιστρατεύσαντος κατ' αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἀφελόντος αὐτοῦ τὸ διάδημα, κρατεῖ τῶν πραγμάτων Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης, ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Φιλομήτορος, γνώμῃ τῶν Ἀλεξανδρέων. Διώκεται δὲ (καὶ) Ἀντίοχος, λυτρωθέντος καὶ τοῦ Φιλομήτορος καὶ (καὶ λυτρωθέντος τοῦ Φιλομήτορος, ὁμοῦ?) βασιλεύουσιν οἱ δύο ἀπὸ τοῦ ιϐ' ἔτους ἕως τοῦ ιζ'. Ἐχρημάτισεν οὖν παρ' Ἀλεξανδρεῦσι τὸ ιϐ' τοῦ Φιλομήτορος ἔτος πρῶτον ἔτος τοῦ Εὐεργέτου. Καὶ ἐβασίλευσαν οἱ δύο ἐν ὁμονοίᾳ ἀπὸ τούτου τοῦ ιϐ ἔτους τοῦ Φιλομήτορος ἕως τοῦ ιζ' ἔτους αὐτοῦ, ἕκτου δὲ τοῦ Εὐεργέτου. Καὶ πάλιν στασιάζουσι κατ' ἀλλήλων, καὶ χρηματίζει ἀπὸ τοῦ ιη' ἔτους μόνου τοῦ Φιλομήτορος ἡ κατ' Αἴγυπτον ἀρχὴ, παραχωρήσαντος τῷ ἀδελφῷ τὴν Λιβύης καὶ Κυρήνης ἀρχὴν μετὰ τὴν ἐν Κύπρῳ μάχην, καθ' ἣν ἐλαττωθεὶς ὁ νεώτερος Πτολεμαῖος ἀϐλαϐὴς ἔμεινε, φιλανθρώπως αὐτῷ χρησαμένου τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ μὴ μόνον τὴν εἰρημένην αὐτῷ ἐγχωρήσαντος (συγχ. Scal.) χώραν ἀλλὰ καὶ σίτου πλῆθος λαμβάνειν κατ' ἐνιαυτὸν, τοῦτο μὲν διὰ χρηστότητα καὶ εὐγένειαν φυσικὴν, τοῦτο δὲ, ὥς φασι, διὰ τὸν ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων φόβον ὑπερασπιζομένων αὐτοῦ. Κρατεῖ γοῦν ὁ αὐτὸς Φιλομήτωρ μετὰ τὸ ιζ' ἔτος ἄλλα ἔτη ιη'. Οὗ κατὰ τὴν Συρίαν ἀποθανόντος (ἐγκρατὴς γὰρ καὶ τῶν ἐκεῖσε γέγονε τόπων), μετακληθεὶς ἐκ Κυρήνης ὁ Εὐεργέτης λεγόμενος δεύτερον κρατεῖ τῆς Αἰγύπτου λοιπὰ ἔτη κθ' μόνος μετὰ (τὸν add. Scal.) θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ, ὡς γίνεσθαι τὸν ἅπαντα χρόνον τῶν ἑκατέρων ἀδελφῶν λε' καὶ κθ' ἤτοι ἔτη ξδ'. Διόδωρος δέ φησιν ὅτι ιε' ἔτη ὁ νεώτερος Πτολεμαῖος ἐβασίλευσε μετὰ τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν, πολλάς τε παρανομίας διεπράξατο, τήν τε ἰδίαν ἀδελφὴν Κλεοπάτραν γήμας καὶ πολλοὺς περιβαλὼν ψευδῶς, ὡς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ, καὶ τοὺς μὲν ἀναιρῶν, τοὺς δὲ συκοφαντίαις φυγαδεύων καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀφαιρούμενος. Quod e Diodoro additur (v. fragm. Diod. tom. II, p. 582 Didot; qui locus jungendus cum lib. XXXIII, cap. 6, ubi eadem fere ex Exc. De virt. leguntur), id non ita intelligendum, quasi Siculus pro 29 annis nonnisi 15 posuisset, sed indicantur ann. 146. Nov — 132 Nov., post quos regno ejectus Cyp[illegible] aufugit; mox tamen inde rediit.

Ἀφαιρεθέντα γὰρ τῆς ἀρχῆς τὸν πρεσβύτερον ὑπὸ τοῦ νεωτέρου κατάγουσι Ῥωμαῖοι. Καὶ ἄρχει μὲν αὐτὸς τῆς Αἰγύπτου, τῷ δὲ ἀδελφῷ τῆς Λιβύης τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζει, καὶ μόνος ἄρχει δεκαοκτώ. Ἀποθανόντος δὲ ἐν Συρίᾳ (καὶ γὰρ καὶ ἐκείνων ἐγκρατὴς ἦν τῶν τόπων) μετακληθεὶς ἐκ Κυρήνης ὁ Εὐεργέτης, καὶ βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς, τὰ ἔτη αὐτοῦ ἀναγράφει ἀφ' οὗ πρῶτον βασιλεὺς ἐνομίσθη, ὡς δοκεῖν μετὰ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ τελευτὴν ἄρξαντα αὐτὸν ἔτεσιν εἴκοσι πέντε ἀνατιθέναι ἑαυτῷ τέσσαρα καὶ πεντήκοντα. Τὸ γὰρ τριακοστὸν ἕκτον τοῦ Φιλομήτορος, δέον προσαγορεύεσθαι τῆς τούτου βασιλείας πρῶτον, αὐτὸς εἰκοστὸν πέμπτον προσέταξε γράφεσθαι. Καὶ οὕτως ἀμφοτέρων μὲν ἑξήκοντα τέσσαρα, τοῦ μὲν Φιλομήτορος λε', τὰ δ' ὑπολειπόμενα τοῦ Εὐεργέτου. Ἡ δ' ὑποδιαίρεσις ἐν τοῖς κατὰ μέρος ποιεῖ πλάνην.

3. Πτολεμαίου δὲ τοῦ δευτέρου Εὐεργέτου ἐκ Κλεοπάτρας γίνονται υἱοὶ δύο Πτολεμαῖοι καλούμενοι. Ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Σωτὴρ ἐπεκαλεῖτο, ὁ δὲ νεώτερος Ἀλέξανδρος. Βασιλεύει δὲ πρότερος (1) ὁ πρεσβύτερος ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀναδειχθείς. Δοκῶν δὲ αὐτῇ εἶναι πειθήνιος, ἄχρι μέν τινος ἠγαπᾶτο. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἀρχῆς τοὺς φίλους τῶν γονέων ἀπέσφαξεν, ὑπὸ τῆς μητρὸς διὰ τὴν ὠμότητα τῆς ἀρχῆς καθῃρέθη, καὶ εἰς Κύπρον ἐφυγαδεύθη. Τὸν δὲ νεώτερον ἡ μήτηρ ἐκ Πηλουσίου (2) μεταπεμψαμένη βασιλέα ἀπέδειξε σὺν ἑαυτῇ. Συνεβασίλευεν οὖν ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ, τῶν χρηματισμῶν ἀναφερομένων εἰς ἀμφοτέρους. Καὶ ἑνδέκατον μὲν Κλεοπάτρας ἀνηγορεύθη, ὄγδοον δὲ Πτολεμαίου Ἀλεξάνδρου. Συνανέλαβε γὰρ ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς τοῦ ἀδελφοῦ βασιλείας εἰς ἑαυτὸν τοὺς χρόνους ἀφ' οὗ τῆς Κύπρου ἐβασίλευσε. Καὶ τοῦτο ζώσης τῆς Κλεοπάτρας τὸ ἔθος (ἔτος cod.) περιῆν· εἰς μόνον δὲ ἤρξατο μετατίθεσθαι τὸν Ἀλέξανδρον μετὰ τὸν ἐκείνης θάνατον τὰ συμβόλαια (3). Ὀκτωκαίδεκα τοὺς πάντας ἀντιλαβόμενος τῶν σκήπτρων ἐνιαυτοὺς, ἀφ' οὗ κατῆλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἓξ καὶ

tur. Quum enim minor natu frater majorem imperio deduxisset, hic a Romanis reductus est: qui Ægypti quidem dominationem capessit, fratri autem Libyam regendam concedit. Solus igitur regnum obtinet, in eoque manet annis XVIII. Post hunc denique in Syria exstinctum (is enim eam quoque regionem ditione tenuit) Cyrene arcessitus Euergetes rexque appellatus annos suos inde putare incipit ex quo rex habitus fuerat: ita ut fratre moriente, videretur ipse regnavisse jam annis XXV ejusdemque anni censeantur LIV. Namque annum Philometoris trigesimum sextum, qui dicendus erat sui regnantis primus, ipse vigesimum quintum scribi jussit. Ita fiunt utriusque simul anni LXI (l. *LXIV*)*; Philometoris quidem XXXV, reliqui Euergetis. Quod si hi segregentur separatimque putentur, error in rationes incurret.*

3. *Ptolemæo Euergeti secundo nati sunt filii duo ex Cleopatra, uterque nomine Ptolemæus, sed major natu cognomento Soter, minor Alexander. Major natu primus imperat, matris præsidio regnum adeptus: cui quum obsequens esse videretur, aliquamdiu certe matre benevolente usus est. Decimo sexto* (ita mgo; *XV* text; lege: *decimo*) *tamen regni anno, exstimulante animi crudelitate, patris matrisque suæ familiares occidit: quo facto, matris jussu dejectus imperio est, fugaque in Cyprum evasit. Minorem nam accivit mater Pelusio urbe, secumque regem constituit. Regnavit ergo cum matre minor, communicato utrique imperii nomine: et Cleopatræ quidem dictus est annus XI, Ptolemæi vero Alexandri octavus: namque et hic fratris quoque tempora sibi sumpsit, a quarto illius regnantis anno, quo tempore ipse in Cyprios dominari cœperat. Atque hæc consuetudo viguit vivente Cleopatra: qua exstincta, ad unum Alexandrum signa honoris deferri cœperunt. Hic annos omnino octodecim, postquam Alexandriam venerat, imperium retinuit: dicebatur tamen annum jam sextum supra vigesimum imperare.*

§ 3. *not.* 1. Verba Ἀλέξανδρος... πρότερος omisit Scaliger. Aucherus vertit: *Regnat ergo primum major a matre in regnum admotus: existimabat enim eum subjectiorem sibi fore; ad tempus itaque diligebatur a matre.* Cleopatra pronior erat in minorem filium, Alexandrum; quare hunc sibi regni socium adjungere voluit; sed a populo coacta est, ut filium majorem Soterem, matri invisum, eligeret (v. Pausan. I, 91; Justin. XXXIX, 3). Antequam populo cederet, Cleopatram per tempus aliquod solam regnasse Letronnius (*Inscr.* I, p. 58 sq.) colligit ex Posidonii fragm. (68) ap. Strabon. II, p. 99, ubi de Eudoxo Cyziceno agens Posidonius ait: Τελευτήσαντος δ' ἐκείνου (Ptolemæo Euergete II) τὸν βίον, Κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα διαδέξασθαι τὴν ἀρχήν· πάλιν οὖν καὶ ὑπὸ ταύτης πεμφθῆναι (ut Africam circumnavigaret) τὸν Εὔδοξον μετὰ μείζονος παρασκευῆς. Vides unam Cleopatram nominari, non vero Cleopatram ejusque filium, uti debebat auctor, si junctim tum regnassent. Quamquam statuere possis, narratorem nonnisi Cleopatram, missa filii mentione, commemorasse, quod penes eam paullo post mortem mariti omnis fere regia potestas esset. Idem Posidonius Eudoxum ex navigatione rediisse dicit οὐκέτι Κλεοπάτρας ἡγουμένης, ἀλλὰ τοῦ παιδός. Quæ similiter intelligenda sunt de eo tempore quo Ptolemæus, matri inimicissimus, potestatem regiam ad se unum pertrahens matrem ab imperii negotiis removerat. Confirmatur res papyro Musei Parisini, in quo sextus Ptolemæi annus ita notatur, ut nomini Ptolemæi jungatur non *matris*, sed uxoris nomen (v. Letronn. l. l. p. 60). Chronologi harum rerum, quum nonnisi inimicitiarum et usurpationis documenta sint, rationem non habuerunt. — 2. ἐκ Πηλουσίου] Pausanias I, 9, 2: Ἀλέξανδρον ἥκοντα ἐκ Κύπρου (qui e Cypro aderat in Ægypto) ποιοῦνται βασιλέα. Letronnius p. 61: « Cleopatre meditant le coup qui devait la délivrer de Soter II et lui ramener son autre fils, sentit qu'il lui importait de l'avoir près d'elle, afin qu'il pût profiter sur le champ des dispositions favorables des Alexandrins: elle le fit donc venir de Chypre à Peluse pour y attendre l'effet de ses machinations et se trouver prêt à l'événement. De ces deux circonstances, sans nul doute mentionées par Porphyre, Eusèbe n'en a conservé qu'une. » — 3. τὰ συμβόλαια] *signa honoris* in latinis, adeo ut Armenius inter-

εἴκοσι βεβασιλευκὼς ἐχρημάτισε· τῷ δὲ ἐννεακαιδεκάτῳ τοῖς στρατεύμασιν (4) ὀργισθεὶς ἐξῆλθε συλλέξων ἐπ' αὐτοὺς δύναμιν εἰς Αἴγυπτον. Οἱ δ' ἐπιδιώξαντες, ἡγουμένου Πύρρου (Τύρρου Scal.) συγγενοῦς τῶν βασιλέων, κατεναυμάχησαν αὐτὸν, καὶ φεύγειν ἠνάγκασαν μετὰ γυναικὸς καὶ θυγατρὸς τῆς Λυκίας εἰς πόλιν Μύραν· ὅθεν εἰς Κύπρον μεταπηδήσας, καὶ καταπολεμηθεὶς ὑπὸ ναυάρχου Χαιρέου, θνήσκει.

4. Μετὰ δὲ τὴν τούτου φυγὴν, πρὸς τὸν πρεσβύτερον Πτολεμαῖον τὸν Σωτῆρα οἱ Ἀλεξανδρεῖς πρεσβευσάμενοι παραδιδόασι πάλιν τὴν βασιλείαν αὐτῷ ἐκ Κύπρου καταπλεύσαντι (1). Διαγενομένων δὲ ἄλλων ἐτῶν ἑπτὰ πρὸς μησὶν ἓξ (τοσαῦτα γὰρ ἐπέζησε μετὰ τὴν κάθοδον), ὁ πᾶς χρόνος ὁ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀμφοτέρων θάνατον εἰς τοῦτον ἀναφέρεται, τὸν μὲν ἀριθμὸν σώζων λε' ἐνιαυτῶν πρὸς μησὶν ἓξ, διῳκηκὼς δὲ κατὰ τὴν ἀλήθειαν εἰς μὲν τὸν Σωτῆρα Πτολεμαῖον κατὰ διαφόρους χρόνους δεκαεπτὰ ἔτη καὶ μῆνας ἓξ, εἰς δὲ τὸν δεύτερον, τὸν καὶ Ἀλέξανδρον, τοὺς μέσους, ὧν ἦρξεν ὁ πρεσβύτερος, ἐνιαυτοὺς δεκαοκτὼ, οὓς καίτοι μὴ δυνηθέντες ἐκ τῆς ἀναγραφῆς ἀφανίσαι, τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς ἀπαλείφουσι. Προσέκρουσε γὰρ αὐτοῖς διά τινας Ἰουδαϊκὰς ἐπικουρίας. Οὐ γὰρ ἀριθμοῦσι τούτους τοὺς χρόνους, τοὺς δὲ πάντας τὰ ἓξ καὶ τριάκοντα ἔτη (2) τῷ πρεσβυτέρῳ προσνέμουσι. (5) Πάλιν τοὺς ἓξ μῆνας τοὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου, οἳ συνεπεπλήρουν τὰ τριάκοντα ἓξ ἔτη, μὴ ἀποδόντες Κλεοπάτρᾳ τῇ θυγατρὶ μὲν τοῦ πρεσβυτέρου, γυναικὶ δὲ τοῦ νεωτέρου, ἥτις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἀντελάβετο τῶν πραγμάτων· οὐδὲ γὰρ Ἀλεξάνδρῳ τῷ μετ' αὐτῆς ἡμέρας ἄρξαντι ιθ', τὰς ιθ' ἡμέρας ἀποδιδόασιν. Οὗτος δὲ υἱὸς μὲν ἦν τοῦ νεωτέρου Πτολεμαίου τοῦ καὶ Ἀλεξάνδρου, προγονὸς δὲ Κλεοπάτρας· καταμένων δὲ ἐν Ῥώμῃ, τῆς ἐν Αἰγύπτῳ δυναστείας ἀνδρῶν ἐρήμου γενομένης, μετάκλητος ἦλθεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ γήμας τὴν προειρημένην Κλεοπάτραν, παραλαβὼν

Decimo nono anno in copiarum præfectos ira concepta, viros adversus eos contrahebat in Ægypto. Hi vero eum insecuti sunt, duce Tyrro regum consanguineo. Mox navali quoque prœlio conserto, ipse summo discrimine elapsus cum uxore et filia in Lyciorum urbem Myram fuga se proripuit. Inde etiam quum Cyprum aufugeret, bello appetitus a Chærea navarcho periit.

4. *Interim post hujus fugam Alexandrini, missis oratoribus, seniori ejusdem fratri Ptolemæo Soteri denuo regnum offerebant, qui Cypro reversus est. Hinc septem anni sexque menses labuntur : totidem enim is superfuit post reditum. Tempus autem universum post patris obitum in ipsum confertur, adscripto integro numero annorum XXXV mensiumque VI. Sane Ptolemæo Soteri tribuendi essent ex intervallo anni XVII mensesque VI, alteri autem, scilicet Alexandro, anni octodecim, iis videlicet interjecti quibus major natu regnavit (neque enim hi octodecim de albo tolli potuerunt, licet pro viribus delerentur : cui rei Judæorum quoque studia obfuerunt) : verum, ut dixi, temporum (Alexandri) rationem non habent, universosque annos XXXVI de majore fratre recitant.* (5) *Sex præterea menses ab obitu senioris fratris reliquos, quibus annus trigesimus sextus absolvitur, haud conferunt in senioris filiam Cleopatram, uxorem minoris, quæ patre exstincto regia negotia procuravit : neque item Alexandro, qui regnavit cum ea diebus XIX, hos ipsos dies XIX tribuunt. Porro hic Alexander filius erat minoris Ptolemæi sive Alexandri, privignus autem Cleopatræ, atque in urbe Roma habitabat : quumque ea tempestate stirps regia virilis in Ægypto deficeret, accitus venit Alexandriam sibique uxorem copulavit quam antea dixi Cleopatram, invitaque muliere*

---

pres legisse videatur τὰ σύμβολα. — 4. στρατεύμασιν] Armenius interpres legit στρατηγοῖς; nam vertitur : *copiarum duces.* Letronnius p. 64 fortasse fuisse putat τοῖς ἀποστᾶσι στρατεύμασι. Complura Eusebius omiserit. Justinus 39, 4 : *Cui* (Alexandro) *quum occultis insidiis exitium machinaretur* (Cleopatra), *occupata ab eodem interficitur.* Pausanias I, 9, 3 : Τοῦ δὲ ἔργου (facinus Alexandri dicit) φωραθέντος καὶ Ἀλεξάνδρου φόβῳ τῶν πολιτῶν φεύγοντος, οὕτω Πτολεμαῖος κατῆλθεν... καὶ Θηβαίοις ἐπολέμησε ἀποστᾶσι. Parricidium Alexandri causa fuisse videtur rebellionis militaris. Ceterum locum hunc Syncellus quoque p. 290 (unde sua Scaliger Exc. Euseb. p. 70) e Porphyrio excerpsit negligenter. Ita habet : Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας η' ἐβασίλευε Πτολεμαῖος (ὁ Φούσκων, hoc de suo Syncellus intulit inepte) ἔτη ιη'. — Οὗτος καὶ Σωτὴρ ἐκαλεῖτο· υἱὸς δὲ ἦν τοῦ Εὐεργέτου Πτολεμαίου καὶ Κλεοπάτρας πρεσβύτερος. Τοῦτον ἡ μήτηρ τῷ ι' ἔτει τῆς βασιλείας ἀπήλασε· καὶ ἦν βασιλεύων ἐν Κύπρῳ· τὸν δὲ νεώτερον υἱὸν αὐτῆς καὶ ἀδελφὸν τούτου Ἀλέξανδρον ἀνέδειξε βασιλέα σὺν αὐτῇ· ὃς καὶ ἐβασίλευσεν Ἀλεξανδρείας ἔτη ιε' (deb. ιη') καὶ διωχθεὶς ὑπὸ τῶν στρατευμάτων εἰς Λυκίας πόλιν Μύρα φεύγει μετὰ γυναικὸς καὶ θυγατρὸς, κἀκεῖθεν εἰς Κύπρον μετὰ παῖδα (παίδων mgo.) καὶ ἀναιρεῖται (lege ex Porphyrio : εἰς Κύπρον μεταπηδήσας ἀν.) ὑπὸ ναυάρχου Χαιρέου πολεμούμενος. Μεθ' ὃν πάλιν τῷ ἀδελφῷ παραδόντες Πτολεμαίῳ Σωτῆρι ([τῷ] καὶ Φούσκωνι δι' ὄγκον τοῦ σώματος κληθέντι) τὴν βασιλείαν, ἀνεδέξαντο δεύτερον βασιλέα οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐπὶ ἄλλα ἔτη η'. Ὁμοῦ ἔτη λγ' (deb. λς'), ἅτινα μετὰ τὴν ἀναίρεσιν ὄντα Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὧδε συντάττονται. Postrema turbata, et in hanc sententiam refingenda : ἄλλα ἔτη η'· ἅτινα... τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ [τοῖς προτέροις αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ] συντάττονται, ὡς ὁμοῦ εἶναι ἔτη λς'.

§ 4. *not.* 1. Infra in regum laterculo Ptolemæus appellatur Φιλάδελφος. Hoc cognomen inditum esse Ptolemæo e Cypro in regiam reduci egregie monet Letronnius l. l. p. 66, allatis verbis Justini l. l. : *Revocatoque Ptolemæo regnum redditur, quod neque cum matre bellum gerere voluisset, neque a fratre armis repetere, quod prius recepisset.* — 2. ἓξ καὶ τριάκοντα] Consentit Can. astron. et Clemens Alex. Strom. I, p. 331, D. Eusebius quoque in Can. summam annorum habet eandem, sed aliter eam distribuit. Primum Soteri dat annos 17 et menses sex; deinde Alexandro annos decem; tum reduci Soteri annos octo.

τε παρ' ἀκούσης (1) τὴν ἐξουσίαν, ἐννεακαίδεκα (2) διαγενομένων ἡμερῶν ἀνεῖλεν αὐτήν, καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἐνόπλων ἐν τῷ γυμνασίῳ διὰ τὴν μιαιφονίαν συνεχόμενος ἀπώλετο.

6. Τοῦτον τὸν Ἀλέξανδρον διαδέχεται Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς νέος Διόνυσος (1), υἱὸς (2) μὲν ὢν Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος, ἀδελφὸς δὲ τῆς εἰρημένης Κλεοπάτρας, οὗ τῆς ἀρχῆς ἔτη κθ' λογίζονται. Τούτου θυγάτηρ Κλεοπάτρα, ὑστάτη τῆς Λαγιδῶν γενεᾶς, ἧς ἔτη ἀριθμεῖται τῆς ἀρχῆς δύο καὶ εἴκοσι. Οὐδ' αὐταὶ αἵδε αἱ βασιλεῖαι τὸν εἱρμὸν τῶν χρόνων ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους κατὰ τὸ ἑξῆς ἀναγραφόμενον ἔσχον, ἀλλ' ἐγένετό τις αὐτῶν ἐν ἑκατέρῳ διὰ μέσου παρένθεσις εἰς ἄλλους. Ἐπὶ (τε) γὰρ τοῦ νέου Διονύσου εἰς τὰς αὐτοῦ θυγατέρας, Κλεοπάτραν τὴν καὶ Τρύφαιναν (3) καὶ Βερενίκην, τριετὴς ὡς [εἰς] βεβασιλευκυίας ἀνεγράφη χρόνος, εἰς μὲν ἀμφοτέρας ἐνιαυτὸς εἷς, ἡ δ' ἑξῆς μετὰ τὸν Κλεοπάτρας τῆς καὶ Τρυφαίνης θάνατον διετία εἰς μόνην Βερενίκην, ἕνεκα τοῦ τὸν μὲν Πτολεμαῖον εἰς Ῥώμην ἀπῃρκέναι (4), καὶ τοῦτον ἐκεῖ διατετριφέναι τὸν χρόνον, τὰς δὲ θυγατέρας, ὡς οὐκέτ' ἐπανήξοντος τοῦ πατρός, ἀντειλῆφθαι τῶν πραγμάτων, συνεπισπωμένης (5) ἑαυτῇ κατὰ [τούτους] χρόνους τῆς Βερενίκης ἄνδρας τινὰς συγγενεῖς τοὺς συνάρξαντας, μέχρι ὅτου παραγενόμενος ὁ Πτολεμαῖος ἀπὸ Ῥώμης τῆς μὲν πρὸς τὴν θυγατέρα διαθέσεως ἐπελάθετο, στυγήσας δ' αὐτὴν διὰ τὰ πραχθέντα τοῦ ζῆν ἐστέρησεν.

7. Ἐπεί γε (l. ἐπὶ δὲ) τῆς Κλεοπάτρας τὰ πρῶτα τῆς δυναστείας ἔτη εἰς ἐκείνην τε καὶ τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς ἀδελφὸν ἀνενέχθη Πτολεμαῖον, τὰ δ' ἑξῆς εἰς ἑτέρας (l. ἑτέρους), διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Τελευτῶν (1) ὁ νέος Διόνυσος ἐπὶ παισὶ τέτρασι, Πτολεμαίοις δυσὶ καὶ Κλεοπάτρᾳ καὶ Ἀρσινόῃ, διέταξε τοῖς προγενεστέροις αὐτοῦ παισὶ Πτολεμαίῳ καὶ Κλεοπάτρᾳ τὴν ἀρχήν. Ὧν συμβασιλευόντων τετραετὴς διεγένετο χρόνος.

imperium sibi vindicavit. Mox et illam post novendecim dies interfecit : tum ipse quoque turbæ armatorum in gymnasio implicitus propter nefandum suum parricidium interemptus est.

6. *Huic Alexandro successit Ptolemæus, cui cognomentum fuit Novus Dionysus, Ptolemæi Soteris filius, prædictæ Cleopatræ frater. Hujus imperantis numerantur anni XXIX. Filia ejusdem Cleopatra Lagidarum generis postrema fuit; ejusque imperantis recitantur anni XXII. Neque tamen hæ dominationes continentem temporis seriem ab initio ad finem per se seorsimque descriptæ tenent; verum inter se implicitæ aliæ alias vicissim occupant. Nam sub novo Dionyso, filiabus ejus Cleopatræ, quæ et Tryphæna, atque Berenicæ regni triennium attributum est; duabus quidem annus unus; post obitum vero Cleopatræ seu Tryphænæ, biennium uni Berenicæ. Nimirum acccidit ut Ptolemæus Romam proficisceretur, ibique aliquamdiu subsisteret; filiæ autem, quum pater rediturus non videretur, regni gubernaculum sibi vindicarent, tum aliquot consanguinei Berenicæ opem ferentes cum ea rebus præessent : donec Ptolemæus Roma reversus est, qui mox pietatis affectuumque erga filiam oblitus resque ab ea gestas exosus, eandem morte multavit.*

7. *Regnante Cleopatra, primos quidem imperii annos ipsi fratrique ejus natu maximo Ptolemæo tribuebant: deinceps aliis ob ejusmodi causam. Novus Dionysus vita excessit, quattuor liberis relictis, Ptolemæis nempe duobus et Cleopatra atque Arsinoe. Idem majoribus natu liberis imperium ita legavit, ut Ptolemæus et Cleopatra simul regnarent. Hinc quadriennium exa-*

§ 5. *not.* 1. ἀκούσης] sic e latinis correxit Letronnius pro vg. ἑκούσης. — 2. ἐννεακαίδεκα] Eodem modo Appianus B. C. I, 102, ubi vide. Cf. Cicero De rege Alex. p. 49.

§ 6. *not.* 1. νέος Διόνυσος] Duas habemus inscriptiones (N° 72 et 89 ed. Letr.), in quibus Ptolemæus vocatur Νέος Διόνυσος, Φιλοπάτωρ καὶ Φιλάδελφος. In tertia inscriptione (N° 81 Letr.) rex vocatur : Πτολεμαῖος Φιλοπάτωρ καὶ Φιλάδελφος. Igitur epitheton νέος Δ. quum addi vel omitti posset in actis publicis, non constituit titulum regium, quem itaque exhibent verba φιλοπάτωρ καὶ φιλάδελφος, et ex his κατ' ἐξοχὴν id quod primo ponitur loco, φιλοπάτωρ. Vide Letronnium II, p. 82 sq. Apud Strabonem et Ciceronem rex nominari solet *Auletes*, quod cognomen a populo Alexandrino ei inditum est, sicuti Euergetes II a vulgo vocabatur *Physcon*, Pt. Soter II *Lathyrus* (i. e. *cicer*), Alexander I *Cocces* (*rubicundus*, ap. Strab. 17, p. 794) vel Παρείσακτος (*intrusus*, Strab. ib.). Quæ omnia ab actis publicis aliena sunt. V. Letronn. l. l. p. 78 sq. — 2. υἱός] filius illegitimus. Nam Βερενίκη (quam Porphyrius Κλεοπάτραν dicit) μόνη γνησία οἱ (Soteri II) τῶν παίδων ἦν, Pausan. I, 9, 3. — 3. Κλεοπάτραν τὴν καὶ Τρύφαιναν] Strabo XVII, p. 796 ait : Τοῦτον μὲν οὖν (Ptol. Auleten) οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐξέβαλον. Τριῶν δ' αὐτῷ θυγατέρων οὐσῶν, ὧν μία γνησία ἡ πρεσβυτάτη, ταύτην ἀνέδειξαν βασίλισσαν· υἱοὶ δ' αὐτοῦ δύο νήπιοι τῆς τότε χρείας ἐξέπιπτον τέλεως. Ex Porphyrio autem patet non tres sed quattuor filias fuisse, neque unam, sed duas post patris expulsionem regnum obtinuisse. Error inde natus, quod Cleopatra Tryphæna per breve tantum tempus una cum Berenice regnaret, simulque altera esset Cleopatra filia, celeberrima illa, cui Φιλοπάτορος cognomen fuisse ex inscriptione stelæ Turinensis compertum habemus. Dio Cassius (XXXIX, 57. 58) quoque post pulsum Ptolemæum, Berenicen regnasse dicit, missa mentione Cleopatræ. V. Clinton. III, p. 394, not. *k*; Letronn. II, p. 71. — 4. De fuga Ptolemæi (an. 53) v. Trog. Pomp. Prolog. 40; Liv. Epit. 104; Dio Cass. XXXIX, 12-16; Plutarch. Cat. min. 35. Eodem tempore Ptolemæus, frater Ptol. Auletæ qui in Cypro regnabat, venenum sumpsit; Plutarch. Cat. min. 36. De hoc v. Val. Maxim. IX, 4; Dio Cass. XXXIX, 22. De restitutione Auletæ v. Dio Cass. l. l. c. 55. 57. 58; Liv. Epit. 105; Plutarch. Anton. c. 3. Cicero Ep. ad Fam. I, 1. 2. 4. 5. 7. 8. — 5. συνεσπωμένης ἑαυτῇ] Hæc in latinis haud recte se habent. De re v. Strabo XVII, p. 796; Dio Cass. l. l. c. 57.

§ 7. *not.* 1. Mortuum esse mense Maji an. 51 ex Ciceronis Ep. ad fam. VIII, 4 colligitur. V. Clinton. l. l. p. 395, *m*

Καὶ τοῦτο διέμεινεν ἂν καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς τὸ ἔθος, εἰ μὴ Πτολεμαῖον παραβάντα τὰς τοῦ πατρὸς ἐντολὰς καὶ μόνον τῆς ἡγεμονίας ἀντιποιεῖσθαι βουλόμενον ἡ μοῖρα τοῦ ζῆν μετέστησεν (2) ἐν Αἰγύπτῳ καταναυμαχηθέντα ὑπὸ Ἰουλίου Καίσαρος Κλεοπάτρᾳ συλλαμβανομένου.

8. Μετὰ δὲ τὴν ἀπώλειαν Πτολεμαίου, ὁ νεώτερος ἀδελφὸς Κλεοπάτρας συνεθρονίσθη τῇ ἀδελφῇ Πτολεμαῖος καλούμενος, γνώμῃ Καίσαρος, καὶ ἐχρημάτισε τὸ πέμπτον ἔτος Κλεοπάτρας τὸ καὶ πρῶτον Πτολεμαίου, καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα, μέχρι τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ (3), ἄλλα δύο.

9. Τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου ταῖς Κλεοπάτρας ἀπάταις τῷ τετάρτῳ μὲν αὐτοῦ, τῆς δὲ Κλεοπάτρας ὀγδόῳ, ὁ μεταγενέστερος εἰς μόνην Κλεοπάτραν ἀνεγράφη (1) χρόνος, ἕως ἐτῶν πεντεκαίδεκα. Τὸ δ' ἑκκαιδέκατον ὠνομάσθη τὸ καὶ πρῶτον, ἐπειδὴ τελευτήσαντος Λυσιμάχου (Λυσανίου mgo Scal.) τῆς ἐν Συρίᾳ Χαλκίδος βασιλέως, Μάρκος Ἀντώνιος ὁ αὐτοκράτωρ τήν τε Χαλκίδα καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν τόπους παρέδωκε τῇ Κλεοπάτρᾳ· καὶ ἀπὸ τοῦδε καὶ τὰ τούτων ὕστερα (ἕτερα Sc.) ἔτη μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ δευτέρου, ὃ καὶ τελευταῖον ἐγένετο Κλεοπάτρας, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον προστιθεμένου τοῦ ἀριθμοῦ, ἐγράφετο, ὡς γενέσθαι τὸ δεύτερον καὶ εἰκοστὸν αὐτῆς τὸ καὶ (τὸ κ' Sc.) ἕβδομον (2).

10. Ἀπὸ δὲ Κλεοπάτρας Ὀκτάουιος Καῖσαρ ὁ καὶ Αὔγουστος τὴν ἀρχὴν διαδέχεται κρατήσας Αἰγύπτου τῇ ἐπ' Ἀκτίῳ μάχῃ, κατὰ τὴν ἑκατοστὴν ὀγδοηκοστὴν τετάρτην (deb. ρπζ') Ὀλυμπιάδα, ἐν ἔτει δευτέρῳ. Ἀπὸ τῆς ἑκατοστῆς ἑνδεκάτης (deb. ριδ') Ὀλυμπιάδος ἔτους πρώτου, ἀφ' οὗ Ἀριδαῖος ὁ καὶ Φίλιππος διεδέξατο τὴν ἀρχήν, ἐπὶ τὴν ἑκατοστὴν ὀγδοηκοστὴν τετάρτην Ὀλυμπιάδα, καὶ ταύτης ἔτος δεύτερον, Ὀλυμπιάδες γίνονται ἑβδομήκοντα τρεῖς καὶ ἐνιαυτός. Τούτων ἔτη σϞγ' (1). Τοσαῦτα δὲ καὶ ἀριθμεῖται τὰ ἔτη τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλευσάντων ἐπὶ τῆς Κλεοπάτρας τελευτῆς.

11. **Οἱ Πτολεμαίων χρόνοι τῶν μετὰ Ἀλέξανδρον βασιλευσάντων Αἰγύπτου.** Ἀλέξαν-

ctum est. Id vero institutum mansisset, nisi Ptolemæum, qui neglecto patris mandato uni sibi regnum adserere nisus est, fatalis necessitas vita orbasset navali prælio implicitum in Ægypto adversus Julium Cæsarem qui Cleopatræ suppetias tulit.

8. *Post necem Ptolemæi minor frater, dictus item Ptolemæus, cum Cleopatra sorore consors regni fuit, jussu Cæsaris. Scribebatur autem quintus annus Cleopatræ et primus Ptolemæi. Hinc alii consecuti sunt usque ad hujus necem anni duo.*

9. *Quo Cleopatræ insidiis perempto quarto sui anno et Cleopatræ octavo, reliquum tempus Cleopatræ uni adscriptum est ad quintum decimum usque annum. Sextus autem decimus nuncupatus est etiam primus. Namque in Syria mortuo Lysimacho rege Chalcidis, Marcus Antonius imperator Chalcidem cum provinciis Cleopatræ attribuit. Exin anni quoque reliqui usque ad vigesimum secundum, qui fuit postremus Cleopatræ, eadem ratione aucto numero scribebantur, uti Cleopatræ annus secundus supra vigesimum idem esset et septimus.*

10. *Porro autem Octavianus Cæsar, qui et Augustus, Actiaco prœlio regnum a Cleopatra abstulit anno altero Olympiadis octogesimæ quartæ* (deb. *octogesimæ septimæ*) *supra centesimam. Nunc inter centesimæ undecimæ* (deb. *decimæ quartæ*) *Olympiadis annum primum, quo Aridæus idemque Philippus successit in imperium, et centesimæ octogesimæ quartæ Olympiadis annum alterum, septuaginta tres Olympiades annusque unus interjacent, nempe anni CCXCIII. Totidem vero supputantur anni regum urbis Alexandriæ usque ad Cleopatræ excessum.*

11. *Tempora igitur Ptolemæorum sic omnino se habent. Alexander Macedo primo anno Olympiadis cen-*

— 2. Cf. Liv. ep. 102; Hirtius Bell. Alex. c. 31; Plutarch. Cæs. c. 49; Dio Cass. XLII, 43. — 3. Cf. Joseph. XV, 4, 1. Paucis annis post etiam Arsinoe a Cleopatra necatur. V. Dio Cass. XLVIII, 24 ; Appian. B. C. V, 9.

§ 9. *not.* 1. εἰς μόνην Κλεοπάτραν ἀνεγράφη κτλ.] « Il s'ensuit que, quoique Césarion, son fils, ait régné conjointement avec elle, la double date n'eut point lieu pour ce règne simultané. César étant mort peu de temps après l'avénement du jeune prince, Cléopatre crut pouvoir impunément le priver de cette part de la souveraineté... Le règne simultané de Cléopatre et de Césarion ou Ptolémée César doit, selon toute apparence, avoir été compris entre l'an IX de Cléopatre (3 sept. de l'an 45) et l'an XVI (1 sept. de l'an 37), époque où commence celui d'Antoine. C'est dans cet intervalle de sept ans que doit se placer la date de la stèle de Turin, qui appartient au règne de Cléopatre et du fils de César. » Letronne II, p. 91 et 93. — 2. Porphyrii testimonium confirmat numus, in quo Cleopatræ et Antonii imaginibus adscriptum : βασιλίσσης Κλεοπάτρας. Ἔτους κα' τοῦ καὶ ς'. V. Letronn. II, p. 90. Causa hujus mutationis in eo maxime posita, quod Antonius pro marito se Cleopatræ gessit. Cf. Servius in Æn. VII, 684 : *Nam Antonius, Augusti sorore contempta, postquam Cleopatram duxit uxorem, monetam ejus nomine in Anagnia* (f. *Alexandria.* Letronn.) *civitate jussit feriri.* Nummus Mus. Vienn. ap. Eckhel. D. N. IV, 23 : Κλεοπάτρα γυνὴ Μάρκου αὐτοκράτορος τρίτον. Vide quæ de his exponit Letronnius II, p. 92 sq.

§ 10. *not.* 1. Intervallum ann. 293 recte habet, consentitque Can. Astron. At perperam hoc spatium computatur ab Olymp. 111, 1, ad Ol. 184, 2 (336—43), quasi ab Alexandri M. initio auctor profectus esset. Post verba ὁ δὲ Φίλιππος ap. Scal. uncis inclusa leguntur Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου; quæ ipsius Scaligeri glossa fuerit, quam suppeditavit perversus ille, quem notavimus, computus.

ὄρος ὁ Μακεδὼν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἑκατοστῆς ἑνδεκάτης Ὀλυμπιάδος βασιλεύει, κτίζει τε Ἀλεξάνδρειαν τὴν πρὸς Αἰγύπτῳ. Ὁ δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ χρόνος ἔτη ιβ', μῆνες ζ'.

Πτολεμαῖος ὁ Λάγου ἔτη μ'.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἔτη λη'.

Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἔτη κδ' (deb. κε', ut supra.)

Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἔτη κα' (deb. ιζ' ut supra).

Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανὴς ἔτη κδ'.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ ἔτη λα' (deb. λε', ut supr.)

Πτολεμαῖος ὁ νεώτερος Εὐεργέτης ἔτη κθ'.

Πτολεμαῖος (ὁ Φύσκων), ὁ καὶ Σωτὴρ, ἔτη ις' (l. ιζ'), μῆνας ς' (deb. ἔτη ι').

Πτολεμαῖος ὁ καὶ Ἀλέξανδρος, ἐξωσθέντος [ὑπὸ τῆς] μητρὸς τοῦ πατρὸς (deb. ἀδελφοῦ) αὐτοῦ, ἔτη **.

Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος κατελθὼν ἀπὸ τῆς φυγῆς, ἐξωσθέντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἔτη η'.

Πτολεμαῖος ὁ Διόνυσος ἔτη λ'.

Πτολεμαίου θυγάτηρ Κλεοπάτρα ἔτη κβ'.

Κατὰ ταύτην Γάϊος Ἰούλιος Καῖσαρ πρῶτος ἐμονάρχησε Ῥωμαίων. Μεθ' ὃν Καῖσαρ Σεβαστὸς Ὀκτάουιος, ὁ καὶ Αὔγουστος, Κλεοπάτραν ἑλὼν καθεῖλε τὴν τῶν Πτολεμαίων ἀρχὴν, οἳ ἐβασίλευσαν ἔτη σζγ'. Ταῦτα καὶ τὰ παρ' Αἰγυπτίοις.

tesimæ undecimæ regnum auspicatur. Is Alexandriam in Ægypto condit. Diuturnitas imperii ejus anni XII, mensesque VII. Post eum Alexandriæ totique Ægypto dominati sunt hi:

Ptolemæus Lagi annis XL.

Ptolemæus Philadelphus annis XXXVIII.

Ptolemæus Evergetes annis XXIV (leg. *XXV*, ut supra).

Ptolemæus Philopator annis XXI (l. *XVII*, ut supra).

Ptolemæus Epiphanes annis XXIV (sic m.; *XXII* text.).

Ptolemæus Philometor annis XXX (deb. *XXXV*).

Ptolemæus junior cognomento item Euergetes annis XXIX.

Ptolemæus Physcon cognomento Soter annis XVII cum mensibus VI (deb. *annis X*).

Ptolemæus idemque Alexander, qui a patris sui matre exagitatus est (vide gr.), *annis III* (l. *XVIII*).

Ptolemæus Philadelphus a fuga redux postquam Alexandria pulsus fuerat, annis VIII.

Ptolemæus Dionysus idemque Philadelphus annis XXX.

Ptolemæi filia Cleopatra annis XX (l. *XXII*).

Ea regnante C. Julius Cæsar summum principatum Romanorum invasit. Post hunc Cæsar Sebastus Octavianus, qui et Augustus, interfecta Cleopatra, Ptolemæorum imperium sustulit, qui annis CCXCV (l. *CCXCIII*) *regnaverant.*

OLYMP.	A. C.	AN. REGNI.		REGES.
				PTOLEMÆUS I SOTER, an. 40.
114,2	323	1		Ptolemæi I Æg. præfecti annus primus.
115,4	317	7		Aridæus moritur.
118,2	307	17		Ptol. præfecti annus ultimus.
118,3	306	18		Ptol. regis annus primus.
123,3	286	38		» » annus 21^{mus}
123,4	285	39		Ptol. regni socium sibi filium jungit.
124,1	284	40		Ptol. moritur.
				PTOLEMÆUS II PHILADELPHUS, an. 38.
123,4	285	1		Ptol. cum patre regnat annis 2.
124,1	284	2		» »
124,2	283	3		Ptol. solus regnat annis 36.
133,1	248	38		Ptolemæus moritur.
				PTOLEMÆUS III EUERGETES, an. 25.
133,2	247	1		Ptolemæi III annus primus.
139,2	223	25		Ptolemæi III annus ultimus
				PTOLEMÆUS IV PHILOPATOR, an. 17.
139,3	222	1		Ptol. IV annus primus.
143,3	206	17		Ptol. IV annus ultimus.
				PTOLEMÆUS V EPIPHANES, an. 24.
143,4	205	1		Ptol. V (quinquennis) patri succedit mense octobr.
145,2	199	7		Antiochus Cleopatram filiam Ptolemæo despondet.
146,4	193	13		Ptol. Cleopatram ducit.
149,3	182	24		Ptol. annus ultimus (moritur octobr. 181).
				PTOLEMÆUS VI PHILOMETOR solus an. 11.
149,4	181	1		» »
152,2	171	11		» »
		PTOL. VI.	PTOL. VII.	PTOL. VI et PTOL. VII EUERGETES II junctim an. (
152,3	170	12	1	» »
153,4	165	17	6	» »
				PTOLEMÆUS VI iterum solus an. 18.
154,1	164	18	(7)	Ptolemæi VII regis Cyrenes an. primus.
158,2	147	35	(24)	Ptolemæi VI, annus ultimus. Moritur a. 146, ineunte regni anno 36mo.
				PTOLEMÆUS VII EUERGETES II, e Cyrene redux, annis 29.
		PTOL. VII.		
158,3	146	1	25	Ptol. VII reducis annus primus.
165,3	118	29	53 (54)	Ejus annus ultimus. Moritur a. 117.

OLYMP.	A. C.	AN. REGNI.			REGES.
		CLEOPATR.	PTOL. VIII.	ALEX. I.	CLEOPATRA EJUSQUE FILIUS MAJOR PTOLEM. VIII, SOTER II, annis 10.
165,3	117	1	1		» »
	114	4	4	(1)	Alexandri I in Cypro στρατηγοῦ annus primus.
	108	10	10	(7)	Ptol. VIII pulsus in Cyprum abit.
					CLEOPATRA EJUSQUE F. MINOR PTOLEMÆUS IX, ALEXANDER I, annis 18.
168,2	107 (106)	11	(11)	(8) 1	In actis publ. pro Alex. anno primo notatur annus octavus, annumeratis annis στρατηγίας Cypriacæ.
172,3	90 (89)	28	(28)	(25) 18	Cleopatra ab Alex. necatur initio regni anni 19mo (a. 89 a. C.). Alexander regno pulsus in Lyciam aufugit; mox in Cypro perit.
					PTOLEMÆUS VIII SOTER II IN REGNUM RESTITUTUS, an. 7, mens. 6.
172,4	89 (88)		(29) 1		Pro anno 1 in actis publ. notatur an. 29^{mus}, quasi continuo regnasset inde ab anno 117 a. C.
174,2	83 (82)		(35) 7		Ptolemæi VIII annus septimus.
174,3	81		(36) 8		Ptolemæus VIII moritur currente anno octavo.
174,3	81				CLEOPATRA (s. BERENICE), Ptol. Soteris filia, Alexandri I vidua, regnat menss. sex. Ab Alexandro II privigno et marito necatur.
174,4	81				PTOLEMÆUS X ALEXANDER II, Alexandri I filius, cum uxore regnat diebus 19.
					PTOLEMÆUS XI PHILOPATOR II (sive DIONYSUS sive AULETES) annis 24.
		PTOL. XI			
174,4	81 (sept.)	1			Ptolemæi (octo vel novem annos nati) annus 1.
	58	24			Ptol. Alexandria pulsus Romam abit.
					CLEOPATRA-TRYPHÆNA ET BERENICE absente patre regnant tribus annis.
	58	(24)	1		Cleopatra et Berenice simul. Cleopatra h. an. moritur.
	57	(25)	1		Berenice sola regnat.
	56	(26)	2		» »
					PTOLEMÆUS XI in regnum restitutus, annis 3 et quod excurrit.
181,2	55	27	1		» »
181,4	53	29	3		» »
182,1	52	(30)	(4)		Currente anno quarto moritur (an. 51 Mai.).
					CLEOPATRA-PHILOPATOR, et PTOLEMÆUS XII, frater Cleopatræ natu major, annis 4.
		CLEOPATR	PTOL. XII.		
182,1	51 (mai.)	1	1		» »
182,4	48	4	4		Ptolemæus in Nilo perit decemb. an. 48. 183,1.
			PTOL. XIII.		CLEOPATRA ET PTOLEMÆUS XIII, frater minor, annis 4.
183,1	47	5	1		» »
183,4	44	8	4		» »
					CLEOPATRA (ET PTOLEMÆUS CÆSARION), annis 7.
			CÆSARIO.		
184,1	43	9	1		» »
185,3	37	15	7		» »
					CLEOPATRA CUM M. ANTONIO, annis 7.
185,4	36	16	sive 1		Anni hi duplici modo notantur.
187,1	31	21	6		» »
187,2	30	22	7		Cleopatra moritur mens. septembri an. 30. Ol. 187, 3. Regnaverat 21 annis 5 mensibus.

EUSEBIUS. ONASIMUS.

Eusebius historiam imperatorum Romanorum composuit inde ab Augusto usque ad mortem Cari (283 p. C.), uti refert Euagrius Histor. Eccles. V extr. Scripserit auctor sub Cari successore Diocletiano (283-303). Dialecto usus est Ionica, ut patet ex uno quod superest fragmento.

Excerpt. Constant. Περὶ στρατηγημάτων, quæ edidimus ad calcem Josephi p. 12:

ΕΚ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΒΙΒΛ. Θ′.

Πολιορκία Θεσσαλονίκης ὑπὸ Σκυθῶν.

Οἱ δὲ Θεσσαλονικέες οὔτε ἐν τῷ τοιούτῳ ἀδρανέες τινὲς εὑρέθησαν. Ἀλλὰ τοῖσι ἑτοίμοισι εὑρισκομένοισι ὁπλισάμενοι συστάντες, τούς τε βιωμένους ἐς στεῖνα (ἔσθειν cod.) ἀπῆρξαν, καὶ ἐν τῇ ταραχῇ αὐτῇ τῶν βαρβάρων τινὰς συναρπάζουσι· τὸ δὴ πολλοῖσι τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἔξω κειμένοισι πρόφασις (πρόβασιν cod.) τῆς ἀνακομιδῆς. Παρεχόμενοι γὰρ οἱ βάρβαροι ὑπὲρ τοῦ κομίσασθαι τοὺς σφετέρους πολλοὺς τῶν εἷλον λαβόντες ἀπέδοσαν. Οὐχ ὅτε ἦσαν φθάντες οἱ βάρβαροι ὥστε τῇ σφετέρῃ στρατιῇ πᾶσαν τὴν πόλιν περιστοιχήσασθαι, (καὶ) οἱ ἀνὰ τὴν πόλιν οὐδὲν ὑπὸ τοῦ ἀπροσδοκήτου ἀμβλυνθέντες, οὐδὲ * * *.

Pro τὸ δὴ πολλοῖσι scripserim, ταύτῃ πολλοῖσι πρόφασιν ἀνακομιδῆς παρεχόμενοι· οἱ γὰρ βάρβαροι κτλ. — Thessalonice a Scythis oppugnata est sub Valeriano secundum Zosimum I, 29, vel sub Gallieno sec. Trebellium Pollion. in Gallien. c. 5. Deinde iterum a Scythis Thessalonice obsessa sub Claudio imperatore, teste Zosimo I, 43. — Quo nostra pertineant, nescio. Ceterum si recte statui nostrum Eusebium Diocletiani temporibus floruisse, distingui ab eo debet Eusebius scholasticus, Troili sophistæ sectator, qui Gainæ Scythæ res gestas (377-400) carmine epico per quattuor libros cecinit (Euagrius Hist. Eccles. XIII, 6).

ONASIMUS.

Suidas: Ὀνάσιμος, Κύπριος ἢ Σπαρτιάτης, ἱστορικὸς καὶ σοφιστὴς τῶν ἐπὶ Κωνσταντίνου (Κωνσταντίου cod. B.) γενομένων. Ἔγραψε Στάσεων διαιρέσεις, Τέχνην δικανικὴν πρὸς Ἀψίνην, Περὶ ἀντιρρητικῆς τέχνης, Προγυμνάσματα, Μελέτας, Ἐγκώμια, καὶ ἄλλα πλεῖστα.

Cf. idem: Ἀψίνης, Ὀνασίμου τοῦ σοφιστοῦ Ἀθηναίου, σοφιστὴς νεώτερος τοῦ Γαδαρέως Ἀψίνου. Num Atheniensis hic idem cum Spartano vel Cyprio?

Idem: Ὀνήσιμος: ὠφέλιμος· καὶ ὄνομα κύριον.

Historica Onasimi vel Onesimi Suidas verbis καὶ ἄλλα πλεῖστα comprehendisse videtur. Vitam Probi imperatoris conscriptam esse ex Flavio Vopisco discimus.

VITA PROBI.

1.

Flav. Vopiscus de Proculo c. 12, p. 966 ed. Schrevel.: *Hic tamen* (Proculus) *quum etiam post honores militares se improbe et libidinose, tamen fortiter ageret, hortantibus Lugdunensibus, qui et ab Aureliano graviter contusi videbantur, et Probum vehementissime pertimescebant, in imperium vocitatus est ludo pæne et joco, ut Onesimus dicit: quod quidem apud nullum alium reperisse me scio. Nam quum in quodam convivio ad latrunculos luderetur, atque ipse decies imperator exisset, quidam non ignobilis scurra, « Ave, inquit, Auguste; » allataque lana purpurea humeris ejus junxit, eumque adoravit: timor inde consciorum, atque inde jam exercitus tentatio et imperii. Non nihilum tamen Gallis profuit. Nam Alemannos, qui tunc adhuc Germani dicebantur, non sine gloriæ splendore contrivit, nunquam aliter quam latrocinandi pugnans modo. Hunc tamen Probus fugatum usque ad ultimas terras, et cupientem in Francorum auxilium venire, a quibus originem se trahere ipse dicebat, ipsis prodentibus Francis, quibus familiare est ridendo fidem frangere, vicit et interemit.*

EX EUSEBII HISTORIARUM LIBRO IX.

Thessalonice a Scythis obsessa.

Neque in hoc ignavos se Thessalonicenses ostenderunt; sed iis qui parati inveniebantur, in armis se adjungentes pressum hostem in angustias compulerunt, in eoque tumultu barbaros nonnullos corripiunt. Qua quidem re multis civibus, qui hostis in potestate erant, reditum in patriam paraverunt. Nam Barbari, ut suos recuperarent, multos captivos reddiderunt. Neque quando barbari exercitu suo universam urbem subito cinxerunt, res improvisa animos civium fregit, neque * * *.